مۇقەددەس

كىتاب

ئىنجىل

تەۋراتتىن تاللانمىلار

ھازىرقى زامان ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى

圣经（维吾尔文）

《引支勒》全集

《讨拉特》节集

现代维文译本

人民活书出版社(LBA)出版

版权 © 2005 维文圣经协会

（香港九龙尖沙咀邮政信箱 98425 号）

传真：(852) 3010-9046

网址: www.umkj.org

电子邮件: kitab@umkj.org

2005 年 12 月第一版

2005 年 12 月第一次印刷

ISBN 962-7329-19-3 / LBA-100

ISBN-13: 978-962-7329-19-0

كىرىش سۆز

ھۆرمەتلىك كىتابخان:

سىز «تەۋرات» ۋە «ئىنجىل» قاتارلىقلاردىن تەركىب تاپقان «مۇقەددەس كىتاب» ھەققىدە ئاڭلىغان بولۇشىڭىز مۇمكىن. «مۇقەددەس كىتاب» بارلىق ئىنسانلارغا ياراتقۇچى خۇدا تەرىپىدىن بېرىلگەندۇر.

«مۇقەددەس كىتاب» «كونا ئەھدە» ۋە «يېڭى ئەھدە» دەپ ئىككى قىسىمغا بۆلۈنگەن. 39 قىسىمدىن تەشكىل تاپقان «كونا ئەھدە» مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن «تەۋرات» تىن ئىبارەت بەش قىسىم، شۇنىڭدەك «زەبۇر» ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ قىسىملىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. قولىڭىزدىكى كىتابقا «تەۋرات» نىڭ ئالدىنقى ئىككى قىسمى، يەنى «ئالەمنىڭ يارىتىلىشى» ۋە «مىسىردىن چىقىش» كىرگۈزۈلگەن بولۇپ، بۇلاردا دۇنيانىڭ ئاپىرىدە بولۇشى، ئىنسانلارنىڭ يارىتىلىشى، شۇنداقلا نۇھ، ئىبراھىم، ياقۇپ، يۈسۈپ، مۇسا قاتارلىق پەيغەمبەر ۋە ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئەجدادلىرى ھەققىدە خاتىرىلەنگەن.

«يېڭى ئەھدە» دەپمۇ ئاتالغان «ئىنجىل» بولسا ئەيسا مەسىھتىن كېيىن يېزىلغان بولۇپ، ئۇ 27 قىسىمنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. قولىڭىزدىكى تولۇق «ئىنجىل» نى مەزمۇن جەھەتتىن ئۈچكە بۆلۈشكە بولىدۇ:

1. «مەتتا»، «ماركۇس»، «لۇقا» ۋە «يۇھاننا» دىن ئىبارەت بۇ تۆت قىسىمدا ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشى، ياراتقان مۆجىزىلىرى، تەلىملىرى، قەستەن كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە تىرىلىش جەريانلىرى بايان قىلىنىدۇ.

2. «ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى» دە ئەيسا مەسىھنىڭ شاگىرتلىرىنىڭ خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش جەريانى بايان قىلىنىدۇ. بۇنىڭدا خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ ئۇلار بىلەن بىللە بولغانلىقىدىن ئۇلارنىڭمۇ ئەيسا مەسىھكە

ئوخشاش مۆجىزىلەرنى ياراتقانلىقى ھەمدە ھەرقانداق قىين ئەھۋال ۋە جاپا ـ مۇشەققەتلەرگە ئۇچرىغان بولسىمۇ، قەيسەرلىك بىلەن كىشىلەرنى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشقا يېتەكلىگەنلىكى، نەتىجىدە ئېتىقادچىلار سانىنىڭ زور كۆپىيىپ، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىنىڭمۇ مەيدانغا كەلگەنلىكى بايان قىلىنىدۇ.

3. سالام خەتلەر ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ يېڭى قۇرۇلغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىگە يازغان خەتلىرى بولۇپ، بۇ خەتلەردە ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش يولىنىڭ نېگىزى چۈشەندۈرۈلىدۇ ھەمدە ئېتىقادچىلارغا نەسىھەت، رىغبەت ۋە تەسەللى بېرىلىدۇ.

«مۇقەددەس كىتاب» دۇنيادا سېتىلىش سانى ئەڭ كۆپ بولغان كىتاب بولۇپ، تۆت يۈزدىن ئارتۇق تىلغا تەرجىمە قىلىنغان. «ئىنجىل» نىڭ ئۆزىلا مىڭدىن ئارتۇق تىلغا تەرجىمە قىلىنغان. «مۇقەددەس كىتاب» نىڭ بىرىنچى تۈركچە نۇسخىسى 1666 ـ يىلى تۈركىيىنىڭ سۇلتانى مەھمەتنىڭ تەرجىمانى تەرىپىدىن تەرجىمە قىلىنغان. ئەڭ يېڭى نۇسخىسى بولسا 2001 ـ يىلى نەشردىن چىققان. ئۇشبۇ كىتابنىڭ ئاخىرىدا كۆرسىتىلگىنىدەك، «ئىنجىل» نىڭ ئۇيغۇرلار ئارىسىغا تارقالغىنىغا كەم دېگەندىمۇ مىڭ يىل بولغان بولۇپ، كېيىنكى يىللاردا تۇرپان ۋە باشقا قەدىمىي شەھەرلەردىن تېپىلغان يادىكارلىقلار بۇ نۇقتىنى ئىسپاتلايدۇ. «ئىنجىل» نىڭ 20 ـ ئەسىردىكى بىرىنچى ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى 1914 ـ يىلى، «مۇقەددەس كىتاب» نىڭ تولۇق ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى 1950 ـ يىلى نەشر قىلىنغان.

«ئىنجىل» تەخمىنەن ئىككى مىڭ يىل بۇرۇن قەدىمكى گرېك تىلىدا يېزىلغان بولسا، «تەۋرات» نىڭ كۆپ قىسمى ئۇنىڭدىنمۇ كونا بولغان ئىبرانىي تىلىدا يېزىلغان. شۇڭا، ئۇلارنى تەرجىمە قىلىش ھەقىقەتەن ئاسان ئەمەس. ئەينى چاغدىكى تىللارنى بۈگۈنكى تىلىمىزغا توغرا، راۋان ۋە چۈشىنىشلىك قىلىپ تەرجىمە قىلىش تەرجىمانلاردىن زور ئەمگەك ۋە ئالاھىدە مەسئۇلىيەت تەلەپ قىلىدۇ، ئەلۋەتتە. قولىڭىزدىكى بۇ كىتاب يالغۇز بىر كىشىنىڭ ئەمەس، بەلكى بىرقانچە كىشىلەرنىڭ ئەتراپلىق ئىزدىنىشى، چوڭقۇر تەتقىق قىلىشى بىلەن ۋۇجۇدقا چىقتى. «ئىنجىل» ئەدەبىي گرېك تىلىدا ئەمەس، بەلكى ھەممە ئادەم چۈشىنىدىغان ئاممىباب گرېك تىلىدا

يېزىلغان. شۇ سەۋەبتىن، تەرجىمانلار «ئىنجىل» نىڭ ئەينى تىلىغا سادىق بولۇش ئۈچۈن، ھازىرقى زامان ئاممىباب ئۇيغۇر تىلىنى قوللىنىشقا تىرىشتى.

خۇدا «مۇقەددەس كىتاب» ئارقىلىق ئۆزىنى ئىنسانلارغا نامايان قىلىپ، ئۇلارغا بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىنى ۋە قۇتقۇزۇش پىلانىنى كۆرسەتكەن. بىز كەڭ كىتابخانلارنىڭ بۇ كىتابنى ئوقۇپ چىقىپ، خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ۋە ئۇنىڭ ئاتا قىلغان قۇتقۇزۇلۇش يولىنى تونۇپ يېتىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ئۇيغۇرچە «مۇقەددەس كىتاب» جەمئىيىتى

كىتابنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

تولۇق «مۇقەددەس كىتاب» 66 قىسىمدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، قولىڭىزدىكى بۇ كىتابقا ئۇلاردىن 29 قىسىم، يەنى 27 قىسىمدىن ئىبارەت بولغان تولۇق «ئىنجىل» ۋە «تەۋرات» تىن 2 قىسىم كىرگۈزۈلگەن. ھەربىر قىسىمنىڭ قىسقارتىلمىسى تۆۋەندىكىچە:

تەۋراتتىن تاللانمىلار:

ئالەمنىڭ يارىتىلىشى:	يارىتىلىش
مىسىردىن چىقىش:	چىقىش

ئىنجىل:

مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر:	مەتتا
ماركۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر:	ماركۇس
لۇقا بايان قىلغان خۇش خەۋەر:	لۇقا
يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر:	يۇھاننا
ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى:	ئەلچىلەر
رىملىقلارغا يېزىلغان خەت:	رىملىقلار
كورىنتلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت:	كورىنتلىقلارغا 1 ـ خەت
كورىنتلىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت:	كورىنتلىقلارغا 2 ـ خەت
گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت:	گالاتىيالىقلار
ئەفەسلىكلەرگە يېزىلغان خەت:	ئەفەسلىكلەر
فىلىپىلىكلەرگە يېزىلغان خەت:	فىلىپىلىكلەر
كولوسىلىقلارغا يېزىلغان خەت:	كولوسىلىقلار
سالونىكالىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت:	سالونىكالىقلارغا 1 ـ خەت
سالونىكالىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت:	سالونىكالىقلارغا 2 ـ خەت
تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت:	تىموتىيغا 1 ـ خەت

تىموتىيغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت:	تىموتىيغا 2 ـ خەت
تىتۇسقا يېزىلغان خەت:	تىتۇس
فىلىمونغا يېزىلغان خەت:	فىلىمون
ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت:	ئىبرانىيلار
ياقۇپ يازغان خەت:	ياقۇپ
پېترۇس يازغان بىرىنچى خەت:	پېترۇسنىڭ 1 ـ خېتى
پېترۇس يازغان ئىككىنچى خەت:	پېترۇسنىڭ 2 ـ خېتى
يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت:	يۇھاننانىڭ 1 ـ خېتى
يۇھاننا يازغان ئىككىنچى خەت:	يۇھاننانىڭ 2 ـ خېتى
يۇھاننا يازغان ئۈچىنچى خەت:	يۇھاننانىڭ 3 ـ خېتى
يەھۇدا يازغان خەت:	يەھۇدا
ۋەھىيلەر:	ۋەھىيلەر

شۇنى ئەسكەرتىپ ئۆتۈشكە ئەرزىيدۇكى، ئەسلى قولىيازمىلار باب ۋە ئايەتلەرگە ئايرىلمىغان بولۇپ، بۈگۈنكى كۈندىكى ھەممە تەرجىمىلەردە ئوخشاش باب ۋە ئايەت سىستېمىسى ئىشلىتىلمەكتە. بۇلار نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن كىرگۈزۈلگەن. مەسىلەن، جۈملىلەرنىڭ ئۈستىدىكى رەقەملەر ئايەتلەرگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. تەبىرلەردە مەلۇم باب ۋە ئايەتلەر قىسقارتىپ ئېلىنغان بولۇپ، قىسقارتىلىش ئۇسۇلى ۋە باشقا قائىدىلەر تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

1. «مەتتا 28 ـ باب 18 ـ ئايەت» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 28: 18 دەپ ئېلىندى.
2. «مەتتا 28 ـ باب 18 ـ ئايەتتىن 20 ـ ئايەتكىچە» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 28: 18 ــ 20 دەپ ئېلىندى.
3. «مەتتا 28 ـ باب 8 ـ ئايەت، 10 ـ ئايەت، 15 ـ ئايەت» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 28: 8، 10، 15 دەپ ئېلىندى.
4. «مەتتا 27 ـ باب 16 ـ ئايەتتىن 28 ـ باب 18 ـ ئايەتكىچە» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 27: 16 ــ 28: 18 دەپ ئېلىندى.

گەرچە «ئىنجىل»نىڭ ئەسلى قولىيازمىلىرى بىردەك بولسىمۇ، ئەمما بىر قىسىم ئايەت ياكى ئايەت بۆلەكلىرىنى بەزى نۇسخىلاردىن تاپقىلى بولمايدۇ. بۇنداق ئايەتلەر { } شەكىلدىكى چوڭ تىرناق ئىچىگە ئېلىندى، مەسىلەن «رىملىقلار» 16: 24.

ئايەتنى چۈشىنىشتە مۇھىم رول ئوينايدىغان قولىيازمىلاردىكى بەزى ئالاھىدە ئىسىملار تەرجىمانلار تەرىپىدىن [ ] شەكىلدىكى چوڭ تىرناق ئىچىگە ئېلىپ چۈشەندۈرۈلدى. ئەسلى قولىيازمىلاردا بۇنداق چۈشەندۈرۈشلەر يوق، مەسىلەن «يارىتىلىش» 3: 20.

يۇلتۇز بەلگىسى قويۇلغان سۆز ياكى جۈملىلەرگە شۇ بەتنىڭ ئاستىدا ئىزاھات بېرىلدى. چۈشەندۈرۈلگەن سۆز ياكى جۈملىنىڭ قايسى ئايەتتە ئىكەنلىكى ئىزاھاتنىڭ ئالدىدىكى رەقەم ئارقىلىق كۆرسىتىلدى.

ئەسلى نۇسخىدا ئىشلىتىلگەن ۋاقىت ۋە باشقا ئۆلچەم بىرلىكلىرىمۇ ھازىرقى زامان ئۆلچەم بىرلىكلىرىگە ئايلاندۇرۇلدى.

كىتابخانلارنىڭ چۈشىنىشى ئاسان بولۇش ئۈچۈن، قىسقا چۈشەندۈرۈش، ئىزاھات، تەبىر ۋە خەرىتىلەر تەرجىمانلار تەرىپىدىن بېرىلدى. تەبىردىكى ئاتالغۇلار ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

تەرجىمانلاردىن

مۇندەرىجە

تەۋراتتىن تاللانمىلار:

ئالەمنىڭ يارىتىلىشى 3
مىسىردىن چىقىش 163

ئىنجىل:

مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 293
ماركۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر 415
لۇقا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 497
يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 631
ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى.. 733
رىملىقلارغا يېزىلغان خەت.. 855
كورىنتلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت.. 911
كورىنتلىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت.. 965
گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت.. 999
ئەفەسلىكلەرگە يېزىلغان خەت..1021
فىلىپىلىكلەرگە يېزىلغان خەت..1039

كولوسلىقلارغا يېزىلغان خەت..1053
سالونىكالىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت.............................1067
سالونىكالىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت.............................1079
تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت......................................1087
تىموتىيغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت.....................................1103
تىتۇسقا يېزىلغان خەت...1115
فىلىمۇنغا يېزىلغان خەت 1123
ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت..1129
ياقۇپ يازغان خەت 1169
پېترۇس يازغان بىرىنچى خەت..1183
پېترۇس يازغان ئىككىنچى خەت...1201
يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت 1211
يۇھاننا يازغان ئىككىنچى خەت 1227
يۇھاننا يازغان ئۈچىنچى خەت 1231
يەھۇدا يازغان خەت...1235
ۋەھىيلەر 1243

تەبىرلەر..1299
قوشۇمچە 1317

تەۋراتتىن

تاللانمىلار

ئالەمنىڭ يارىتىلىشى

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

«ئالەمنىڭ يارىتىلىشى» دا دۇنيانىڭ ئاپىرىدە بولۇشى، ئىنسانلارنىڭ يارىتىلىشى، گۇناھ ۋە ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنىڭ پەيدا بولۇشى ھەمدە خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن بولغان ئالاقىسى قاتارلىق مەزمۇنلار بايان قىلىنىدۇ. ئادەمئاتا بىلەن ھاۋائانا، نۇھ پەيغەمبەر ۋە توپان بالاسى ھەم ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭ خۇداغا بولغان كۈچلۈك ئېتىقادى توغرىسىدىكى مەزمۇنلارمۇ تەسۋىرلىنىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن ئىبراھىمنىڭ ئوغۇللىرى ئىسمائىل، ئىسھاق ۋە نەۋرىلىرى، بولۇپمۇ يۈسۈپ ھەمدە يۈسۈپ دەۋرىدە يۈز بەرگەن ۋەقەلەر تۈپەيلىدىن يەھۇدىيلارنىڭ ئەجدادلىرىنىڭ مىسىرغا كۆچۈپ كەتكەنلىكى توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بايان قىلىنىدۇ.

تېزىس:

1. ئالەمنىڭ يارىتىلىشى (1 ـ ، 2 ـ بابلار)
2. گۇناھنىڭ پەيدا بولۇشى (3 ـ باب)
3. ئادەمئاتىنىڭ ئەۋلادلىرى (4 ـ ، 5 ـ بابلار)
4. توپان بالاسى ۋە نۇھ پەيغەمبەر (6 ـــ 10 ـ بابلار)
5. تىلنىڭ قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىلىشى (11 ـ باب 1 ـــ 9 ـ ئايەتلەر)
6. ئىبراھىمنىڭ چاقىرىلىشى ۋە ئۇنىڭ ھاياتى
(11 ـ باب 10 ـ ئايەتتىن 25 ـ باب 11 ـ ئايەتكىچە)
7. ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى (25 ـ باب 12 ـ ئايەتتىن 45 ـ بابقىچە)
8. ئىسرائىللارنىڭ مىسىرغا بېرىشى ۋە ئۇ يەردە تۇرۇپ قېلىشى (46 ـــ 50 ـ بابلار)

ئالەمنىڭ يارىتىلىشى

خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى

1 [1] خۇدا ھەممىدىن بۇرۇن پۈتۈن ئالەمنى ياراتتى. [2] ئۇ چاغدا يەر شارى
شەكىلسىز ۋە قۇپقۇرۇق ھالەتتە بولۇپ، سۇلارنى قاراڭغۇلۇق
قاپلىغانىدى. خۇدانىڭ روھى سۇ ئۈستىدە لەرزان پەرۋاز قىلىپ يۈرەتتى.
[3] خۇدا: «يورۇقلۇق بولسۇن!» دېگەنىدى، يورۇقلۇق پەيدا بولدى.
[4-5] خۇدا يورۇقلۇقنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ
يورۇقلۇقنى قاراڭغۇلۇقتىن ئايرىدى ۋە يورۇقلۇقنى «كۈندۈز»، قاراڭغۇ-
لۇقنى بولسا «كېچە» دەپ ئاتىدى. كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ تۇنجى
كۈن بولدى.
[6] ئاندىن، خۇدا: «سۇلارنىڭ يۇقىرى ـ تۆۋەن ئىككىگە ئايرىلىپ تۇرۇشى
ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر پاسىل بولسۇن!» دەپ ئەمر قىلدى. [7] شۇنىڭ
بىلەن، بىر پاسىل پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭ ئاستىدىكى سۇلارنى ئۈستىدىكى
سۇلاردىن ئايرىدى. خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. [8] خۇدا بۇ

پاسىلنى «ئاسمان» دەپ ئاتىدى. كېچە ــ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ ئىككىنچى
كۈن بولدى.
[9] ئاندىن، خۇدا: «ئاسماننىڭ ئاستىدىكى سۇلار بىر يەرگە يىغىلسۇن ۋە
قۇرۇق تۇپراق كۆرۈنسۇن!» دېدى. خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى.
[10] خۇدا قۇرۇق تۇپراقنى «يەر»، يىغىلغان سۇلارنى بولسا «دېڭىز» دەپ
ئاتىدى. خۇدا بۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى.
[11] ئاندىن، خۇدا يەنە: «يەردە ھەر خىل ئۆسۈملۈكلەر؛ ئۇرۇقلۇق ۋە
مېۋىلىك بولۇپ، ئۆز تۈرلىرى بويىچە ئۈنۈپ چىقسۇن!» دېدى. خۇدانىڭ
ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. [12] شۇنىڭ بىلەن، يەر يۈزىدە ھەر خىل
ئۇرۇقلۇق ۋە مېۋىلىك ئۆسۈملۈكلەر ئۆز تۈرلىرى بويىچە ئۈنۈپ چىقتى. خۇدا
بۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. [13] كېچە ــ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ ئۈچىنچى
كۈن بولدى.
[14] خۇدا يەنە: «ئاسماندا يورۇقلۇق بېرىدىغان جىسىملار بولسۇن. ئۇلار
كېچە بىلەن كۈندۈزنى پەرقلەندۈرۈپ، كۈن، پەسىل ۋە يىللارنى ئايرىپ
تۇرۇشتا بەلگە بولسۇن. [15] بۇ جىسىملار نۇر چېچىپ، يەر يۈزىنى يورۇتۇپ
تۇرسۇن!» دەپ ئەمر قىلدى. خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. [16] خۇدا
يورۇقلۇق بېرىدىغان ئىككى چوڭ جىسىمنى ياراتتى، قۇياشنى كۈندۈزنى
باشقۇرىدىغان، ئاينى كېچىنى باشقۇرىدىغان قىلدى. ھەمدە خۇدا يەنە
يۇلتۇزلارنىمۇ ياراتتى. [17-18] يەر يۈزىنى يورۇتۇش، كۈندۈز بىلەن
كېچىنى باشقۇرىدىغان قىلىش ۋە يورۇقلۇقنى قاراڭغۇلۇقتىن ئايرىش ئۈچۈن،
خۇدا يورۇقلۇق بېرىدىغان جىسىملارنى ئاسمانغا ئورۇنلاشتۇردى ۋە ئۇلارنىڭ
ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. [19] كېچە ــ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ تۆتىنچى كۈن
بولدى.
[20] خۇدا يەنە: «سۇ ھەر خىل جانلىقلار بىلەن تولسۇن، ئاسماندا ھەر
خىل ئۇچارقاناتلار ئۇچسۇن!» دەپ ئەمر قىلدى. [21] بۇنىڭ بىلەن، خۇدا سۇدا

ياشايدىغان ئاجايىپ ـ غارايىپ جانلىقلارنى، ھەر خىل چوڭ ـ كىچىك
بىلىقلارنى ۋە ئاسماندىكى ھەر خىل ئۇچارقاناتلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە
ياراتتى. خۇدا بۇ جانلىقلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. [22] خۇدا بۇ
جانلىقلارغا بەخت ئاتا قىلىپ: «سۇدا ياشىغۇچى جانلىقلار كۆپىيىپ،
دېڭىز ـ ئوكيانلارنى تولدۇرسۇن، ئۇچارقاناتلار يەر يۈزىدە ئۇلغايسۇن!»
دېدى. [23] كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ بەشىنچى كۈن بولدى.
[24] خۇدا يەنە: «يەر يۈزىدە ھەر خىل جانىۋارلار — ئۆي ھايۋانلىرى ۋە
چوڭ ـ كىچىك ياۋايى ھايۋاناتلار پەيدا بولسۇن!» دېدى. خۇدانىڭ ئەمرى
بىلەن شۇنداق بولدى. [25] شۇنىڭ بىلەن، خۇدا يەر يۈزىدە ھەر خىل
جانىۋارلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە ياراتتى ۋە ئۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى
كۆردى.
[26] ئاندىن، خۇدا: «بىزنىڭ ئوبرازىمىزدەك، يەنى روھىي جەھەتتىن بىزگە
ئوخشايدىغان ئىنسانلارنى يارىتايلى. ئۇلار ھەر خىل جانىۋارلارنى —
دېڭىز ـ ئوكياندىكى بېلىقلار، ئاسماندىكى ئۇچارقاناتلار، بارلىق ئۆي
ھايۋانلىرى ۋە چوڭ ـ كىچىك ياۋايى ھايۋاناتلارنى باشقۇرىدىغان بولسۇن!»
دەپ ئەمر قىلدى.

[27] بۇنىڭ بىلەن، خۇدا ئىنساننى ئۆز ئوبرازىدەك ياراتتى،
ئۇنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى،
شۇنداقلا ئۇلارنى ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى.

[28] خۇدا ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلىپ مۇنداق دېدى:
— پەرزەنت كۆرۈپ كۆپىيىڭلار، يەر يۈزىنى قاپلاپ، دۇنيانى
بويسۇندۇرۇڭلار. شۇنداقلا، دېڭىز ـ ئوكياندىكى بېلىقلار، ئاسماندىكى
ئۇچارقاناتلار، شۇنىڭدەك پۈتۈن جانىۋارلارنى باشقۇرۇڭلار. [29] مەن سىلەرگە

پۈتۈن يەر يۈزىدىكى ھەر خىل زىرائەت ۋە مېۋىلەرنى ئوزۇقلۇق قىلىپ
بەردىم. 30 بارلىق چوڭ ـ كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلار قاتارلىق ھەر
خىل مەخلۇقلارغا بولسا ئوت ـ چۆپ ۋە كۆكتاتلارنى ئوزۇقلۇق قىلىپ
بەردىم.
خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. 31 خۇدا ياراتقانلىرىنىڭ
ھەممىسىگە قاراپ، ئۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. كېچە ـ كۈندۈز
ئۆتۈپ، بۇ ئالتىنچى كۈن بولدى.

2
1 شۇنداق قىلىپ، ئالەم پۈتكۈل مەۋجۇداتلىرى بىلەن يارىتىلىپ بولدى.
2 يەتتىنچى كۈنى كەلگەندە، خۇدا يارىتىش ئىشىنى تاماملاپ بولغان
بولۇپ، ئۇ كۈنى ئارام ئالدى. 3 ئۇ يەتتىنچى كۈننى بەختلىك كۈن قىلىپ، ئۇنى
«مۇقەددەس كۈن» دەپ جاكارلىدى، چۈنكى بۇ كۈن خۇدا يارىتىشنى
تاماملاپ ئارام ئالغان كۈن ئىدى.

ئېرەم باغ

4-5 پەرۋەردىگار خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى جەريانىدا مۇنداق
ئىشلار بولدى: پەرۋەردىگار خۇدا ئالەمنى ياراتقاندا، يەر يۈزىدە ئوت ـ چۆپ
ۋە زىرائەتلەر يوق ئىدى، چۈنكى خۇدا تېخى يامغۇر ياغدۇرمىغانىدى،
شۇنداقلا يەر تېرىيدىغان ئادەممۇ يوق ئىدى. 6 ئەمما، يەردىن سۇ چىقىپ،
پۈتۈن زېمىننى سۇغاردى. 7 ئاندىن، پەرۋەردىگار خۇدا يەرنىڭ توپىسىدىن
ئادەم ئاتىنى ياسىدى* ۋە ئۇنىڭ بۇرنىدىن ھاياتلىق نەپەسنى پۈۋلىدى.
بۇنىڭ بىلەن، ئادەم ئاتىغا ھاياتلىق بېرىلدى.
8 پەرۋەردىگار خۇدا شەرقتىكى ئېرەم دېگەن جايدا بىر باغ بەرپا قىلىپ،
ئۆزى ياراتقان ئادەمنى ئۇ يەرگە ئورۇنلاشتۇردى. 9 پەرۋەردىگار خۇدا ئۇ

*7. ئىبرانىي تىلىدا «توپا» ۋە «ئادەم» دېگەن سۆزنىڭ تەلەپپۇزى يېقىن.

يەردە يەنە مېۋىلىرى شېرىن ۋە چىرايلىق ھەر خىل دەرەخلەرنى ئۆستۈردى. باغنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئالاھىدە ئىككى تۈپ دەرەخ بار ئىدى. بىرى «ھاياتلىق بېرىدىغان دەرەخ» بولۇپ، يەنە بىرى «ياخشى بىلەن ياماننى بىلدۈرىدىغان دەرەخ» ئىدى.

[10] ئېرەم دېگەن يەردىن بىر دەريا ئېقىپ كېلىپ، باغنى سۇغىراتتى. باغدىن چىققان سۇ تۆتكە بۆلۈنەتتى. [11] بىرىنچىسى پىشون دەرياسى بولۇپ، ئالتۇن چىقىدىغان ھاۋىلاھ دېگەن يەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدۇ. [12] ئۇ يەرنىڭ ئالتۇنى ساپ. ئۇ يەردىن يەنە كەم ئۇچرايدىغان خۇش پۇراقلىق دېۋىرقاي ۋە يوللۇق ھېقىق چىقىدۇ. [13] ئىككىنچىسى گىھون دەرياسى بولۇپ، كۇش دېگەن يەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدۇ. [14] ئۈچىنچىسى دىجلە دەرياسى بولۇپ، ئاسسۇرنىڭ شەرقىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. تۆتىنچىسى فىرات دەرياسىدۇر.

[15] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىنى ئېرەم باغقا ئىشلەپ ئۇنى پەرۋىش قىلسۇن، دەپ ئۇ يەرگە قويغاندى. [16] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىغا ئەمر قىلىپ:

— باغدىكى مېۋىلەرنى خالىغىنىڭچە يە. [17] ئەمما، «ياخشى بىلەن ياماننى بىلدۈرىدىغان دەرەخ» نىڭ مېۋىسىنى ھەرگىز يېمە. چۈنكى، ئۇنى يېسەڭ، چوقۇم ئۆلىسەن!* — دېدى.

ھاۋا ئانىنىڭ يارىتىلىشى

[18] كېيىن، پەرۋەردىگار خۇدا: «ئادەمنىڭ يالغۇز ياشىشى ياخشى ئەمەس، ئۇنىڭغا لايىق بولغۇدەك بىر ياردەمچى ھەمراھ يارىتاي» دېدى. [19] بۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار خۇدا يەردىكى توپىدىن يارىتىلغان ھەر خىل

*17. ئۆلۈش — بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان ئۆلۈش خۇدادىن ئايرىلىش، يەنى روھىي جەھەتتىكى ئۆلۈش ۋە ئۇنىڭ نەتىجىسى بولغان جىسمانىي جەھەتتىكى ئۆلۈشنى كۆزدە تۇتىدۇ.

هايۋانات ۋە ئۇچارقاناتلارنى ئادەم ئاتىنىڭ ئالدىغا ئۇلارغا ئىسىم قويسۇن،
دەپ كەلتۈردى. ئادەم ئاتا ئۇلارغا قانداق ئىسىم قويسا، شۇنداق ئاتىلىپ
كەلدى. [20] ئادەم ئاتا بارلىق ئۇچارقانات ۋە ھايۋانلارغا ئىسىم قويدى.
ۋەھالەنكى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۆزىگە لايىق بولغۇدەك بىرەر ياردەمچى
ھەمراھ يوق ئىدى.

[21] شۇڭا، پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىنى قاتتىق ئۇخلاتتى. ئۇ
ئۇخلاۋاتقاندا، خۇدا ئۇنىڭ بىر تال قوۋۇرغىسىنى ئېلىپ، ئۇ يەرنى ئۇنىڭ
گۆشى بىلەن ئېتىپ قويدى. [22] پەرۋەردىگار خۇدا ئالغان قوۋۇرغا سۆڭىكىدىن
بىر ئايال ياساپ، ئۇنى ئادەم ئاتىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى.

[23] ئادەم ئاتا خۇشال ھالدا مۇنداق دېدى:

ــ مانا ئەمدى سۆڭىكى مېنىڭ سۆڭىكىمدىن، گۆشى مېنىڭ گۆشۈمدىن
ئېلىنغان، ماڭا ئوخشاش خىلدىكى بىرى بولدى! ئۇ «ئايال»* دەپ ئاتالسۇن،
چۈنكى ئۇ ئەردىن ئېلىنغان.

[24] بىر ئادەمنىڭ ئاتا ـ ئانىسىدىن ئايرىلىپ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ بىر تەن
بولۇشى ئەنە شۇ سەۋەبتىندۇر.

[25] ئۇ چاغدا، ئادەم ئاتا بىلەن ئۇنىڭ ئايالىنىڭ ھەر ئىككىلىسى يالىڭاچ
بولۇپ، نومۇس قىلىشمايتتى.

ئادەم ئاتىنىڭ خۇدانىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىشى

3 [1] يىلان پەرۋەردىگار خۇدا ياراتقان ھايۋانلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ
ھىيلىگىرى ئىدى. ئۇ ئايالدىن:

ــ خۇدا باغدىكى ھەرقانداق دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشىڭلارنى

*23. ئىبرانىي تىلىدا «ئايال» دېگەن سۆز ئاھاڭ جەھەتتە «ئەر» دېگەن سۆزگە ناھايىتى يېقىن
بولۇپ، ئۇشبۇ سۆز شۇنىڭدىن كەلگەن.

راستىنلا مەنئى قىلدىمۇ؟ — دەپ سورىدى.
[2] ئايال:
— باغدىكى دەرەخلەرنىڭ مېۋىلىرىنى يېسەك بولىدۇ. [3] پەقەت باغنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېسەك بولمايدۇ. خۇدا بىزنىڭ بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشىمىزنى، ھەتتا ئۇنىڭغا قول تەگكۈزۈشىمىزنىمۇ مەنئى قىلدى. ئەگەر بۇ ئىشنى قىلساق، ئۆلىمىز، — دەپ جاۋاب بەردى.
[4] يىلان ئايالغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
— يالغان! ھەرگىز ئۆلمەيسىلەر! [5] خۇدا سىلەرنىڭ ئۇنى يېسەڭلار، كۆزۈڭلارنىڭ ئېچىلىپ، ئۆزىگە ئوخشاش ياخشى بىلەن يامانني بىلىدىغان بولۇپ قالىدىغانلىقىڭلارنى بىلىدۇ.
[6] ئايال بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىنىڭ چىرايلىق ۋە شېرىن ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنى يېسە قانچىلىك ئەقىللىق بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى ئويلاپ، مېۋىدىن ئۈزۈپ يېدى ۋە ئۇنى يېنىدا تۇرغان ئېرىگىمۇ بەردى. ئۇمۇ يېدى.
[7] ئۇلار مېۋىنى يېيىشى بىلەنلا كۆزلىرى ئېچىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ يالىڭاچلىقىنى بىلىپ نومۇس قىلىشتى. شۇڭا، ئۇلار ئەنجۈر يوپۇرماقلىرىنى بىر ـ بىرىگە چېتىپ، بەدەنلىرىنى يېپىۋېلىشتى.
[8] شۇ كۈنىنىڭ سالقىن چۈشكەن ۋاقتىدا، ئۇلار پەرۋەردىگار خۇدانىڭ باغدا مېڭىپ يۈرگەن شەپىسىنى ئاڭلاپ، دەرەخزارلىقنىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇنۇۋېلىشتى. [9] لېكىن، پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىغا:
— سەن قەيەردە؟ — دەپ ۋارقىرىدى.
[10] ئادەم ئاتا:
— مەن سېنىڭ باغدا مېڭىپ يۈرگەنلىكىڭنى ئاڭلاپ، يالىڭاچلىقىمدىن نومۇس قىلىپ، سەندىن قورقۇپ يوشۇرۇنۇۋالدىم، — دەپ جاۋاب بەردى.
[11] خۇدا ئۇنىڭدىن:
— يالىڭاچلىقىڭنى ساڭا كىم ئېيتتى؟ ياكى مەن يېمە، دېگەن مېۋىنى

يېدىڭمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
12 ئادەم ئاتا:
ــ سەن ماڭا ھەمراھ بولسۇن، دەپ بەرگەن ئايال ئۇ مېۋىدىن ماڭا بەرگەنىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن يېدىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
13 پەرۋەردىگار خۇدا ئايالدىن:
ــ نېمە ئۈچۈن مۇنداق قىلدىڭ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ مېنى يىلان ئازدۇردى، شۇڭا يېدىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئايال.

خۇدانىڭ ئادەم ئاتا بىلەن ھاۋا ئانىنى جازالىشى

14 شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار خۇدا يىلانغا:
ــ بۇ قىلمىشىڭ ئۈچۈن جازاغا تارتىلىسەن! بارلىق ھايۋاناتلار ئىچىدە پەقەت سەنلا مۇنۇ لەنەتلەرگە قالىسەن:

«ھازىردىن باشلاپ، يەر بېغىرلاپ مېڭىپ،
ئۆمۈرۋايەت توپا يەيسەن.
15 سېنى ئايال بىلەن دۈشمەن قىلىمەن.
ئۇنىڭ ئەۋلادى بىلەن سېنىڭ ئەۋلادىڭمۇ
دۈشمەنلىشىپ ئۆتىدۇ.
ئۇنىڭ ئەۋلادى سېنىڭ بېشىڭنى يانجىيدۇ،
سەن ئۇنىڭ تاپىنىنى چاقىسەن» دېدى.

16 كېيىن، پەرۋەردىگار خۇدا ئايالغا:
ــ ھامىلدارلىقىڭنىڭ ئازابىنى ھەسسىلەپ ئاشۇرىمەن. تۇغۇتۇڭنىڭ تولغىقىنىمۇ زىيادە قىلىمەن. شۇنداقتىمۇ، ئېرىڭگە كۆچلۈك ئىشتىياق

باغلايسەن، ئۇ سېنى باشقۇرىدۇ، ــ دېدى.
[17] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىغا:
ــ ئايالىڭنىڭ سۆزىگە كىرىپ، مەن يېيىشنى مەنئىي قىلغان مېۋىنى يېگەنلىكىڭ تۈپەيلىدىن، يەرمۇ لەنىتىمگە ئۇچرىدى. سەن ئەمدى ئۆمۈرۋايەت جاپالىق ئىشلەش بىلەنلا ئوزۇقلىنىسەن. [18] يەردىن تىكەن ۋە قامغاق ئۈنىدۇ، سەن بولساڭ يەردىكى زىرائەتلەرنى يەيسەن. [19] باش-كۆزۈڭ تەرگە چۆمگەندىلا تويغۇدەك بىرنەرسە يېيەلەيسەن، تاكى ئۆلۈپ تۇپىغا ئايلىنىپ كەتكۈچە ئىشتىن باش كۆتۈرەلمەيسەن. تۇپىدىن يارىتىلدىڭ، شۇڭا يەنە تۇپىغا قايتىسەن! ــ دېدى.
[20] ئادەم ئاتا ئايالىغا ھاۋا [ئىبرانيي تىلىدىكى «ھاياتلىق» دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش] دېگەن ئىسىمنى قويدى، چۈنكى ئۇ ئىنسانلارنىڭ ئانىسى ئىدى.
[21] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتا بىلەن ئۇنىڭ ئايالى ھاۋانىڭ تېرىسىدىن كىيىم قىلىپ، كىيدۈرۈپ قويدى.

ئادەم ئاتا بىلەن ھاۋا ئانىنىڭ ئېرەم باغدىن قوغلىنىشى

[22] ئاندىن، پەرۋەردىگار خۇدا مۇنداق دېدى:
ــ ئادەم ئاتا بىزگە ئوخشاش ياخشى بىلەن يامانىنى بىلىدىغان بولۇپ قالدى. ئەمدى ئۇنىڭ «ھاياتلىق بېرىدىغان دەرەخ» نىڭ مېۋىسىنى يەپ قويۇشىدىن ساقلىنىشىمىز كېرەك. بولمىسا، ئۇ مەڭگۈ ياشايدۇ!
[23] شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدا ئۇلارنى ئېرەم باغدىن قوغلاپ چىقىرىپ، يەرگە، يەنى ئۆزلىرى ئەسلى يارىتىلغان تۇپراقتا ئىشلەيدىغان قىلىپ قويدى. [24] ئاندىن، خۇدا ئادەم ئاتىنى ھاياتلىق بېرىدىغان دەرەخكە يېقىنلاشمىسۇن دەپ، ئېرەم باغنىڭ شەرق تەرىپىگە «كېرۇب» دەپ ئاتىلىدىغان مەخلۇقلارنى ۋە بىسى ئوت چېچىپ، ئۇ يان بۇ يان قوزغىلىپ

يالتىراپ تۇرىدىغان بىر قىلىچنى ئورۇنلاشتۇردى.

قابىل بىلەن ھابىل

4 [1] ئادەم ئاتا ئايالى ھاۋا ئانا بىلەن بىللە بولدى. ھاۋا ئانا ھامىلدار بولۇپ،
بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: «پەرۋەردىگارنىڭ ياردىمى بىلەن بىر ئوغۇلغا
ئىگە بولدۇم» دېدى ۋە ئىسمىنى قابىل [ئىبرانىي تىلىدىكى «ئىگە بولدۇم»
دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش] قويدى. [2] كېيىن، ئۇ يەنە بىر ئوغۇل تۇغۇپ،
ئىسمىنى ھابىل قويدى. ئىككىيلەن چوڭ بولغاندىن كېيىن، ھابىل پادىچى
بولدى، قابىل بولسا دېھقان بولدى.
[3] ھوسۇل مەزگىلى كەلگەندە، قابىل يەرنىڭ مەھسۇلاتىدىن ئېلىپ
پەرۋەردىگارغا تەقدىم قىلدى. [4] ھابىلمۇ قوي پادىسى ئىچىدىن تۇنجى
تۇغۇلغان قوزىلاردىن سويۇپ، تازا سېمىز يېرىدىن پەرۋەردىگارغا تەقدىم
قىلدى. پەرۋەردىگار ھابىلنى ۋە ئۇنىڭ سوۋغىتىنى قوبۇل قىلدى. [5] بىراق،
قابىلنى ۋە ئۇنىڭ سوۋغىتىنى قوبۇل قىلمىدى. بۇنىڭدىن ئىنتايىن خاپا بولغان
قابىلنىڭ چىرايى تۇتۇلۇپ كەتتى.
[6] شۇ چاغدا، پەرۋەردىگار قابىلغا:
— نېمىشقا خاپا بولىسەن؟ چىرايىڭ نېمىشقا تۇتۇلۇپ كەتتى؟ [7] ئەگەر
دۇرۇس ئىش قىلغان بولساڭ، سېنىمۇ قوبۇل قىلغان بولاتتىم! بىراق، يامانلىق
قىلساڭ، گۇناھ خۇددى ئىشىك ئالدىدا ئېتىلماقچى بولۇپ تۇرغان ياۋا ئىتقا
ئوخشاش، سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭنى چىرمىۋالىدۇ. ئۇ سېنى ئۆز ئىلكىگە ئالماقچى
بولسىمۇ، لېكىن سەن ئۇنى يېڭىشىڭ لازىم! — دېدى.
[8] كېيىن، قابىل ئىنىسى ھابىلغا:
— يۈر، دالادا سەيلە قىلىپ كېلەيلى! — دېدى. ئۇلار دالادىكى ۋاقتىدا،
قابىل ئىنىسىغا قول سېلىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

[9] پەرۋەردىگار قابىلدىن:
ــ ئىنىڭ هابىل قېنى؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ بىلمەيمەن، مەن ئىنىمنىڭ باققۇچىسىمىدىم؟ ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[10] پەرۋەردىگار كەيىندىنلا ئۇنى:
ــ بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ ئىنىڭنىڭ ئىنتىقام ئېلىش ئۈچۈن داد ـ پەرياد قىلىۋاتقان قېنى ماڭا كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. [11] سەن ئەمدى لەنەتكە ئۇچرايسەن. بۇنىڭدىن كېيىن، بۇ يەردە تۇرالمايسەن! چۈنكى، سەن ئىنىڭنى ئۆلتۈردۈڭ، يەرگە قان تۆكتۈڭ. [12] سەن يەرگە ئىشلىگەن تەقدىردىمۇ، يەر ساڭا هوسۇل بەرمەيدۇ. سەن ئەمدى سەرسان بولۇپ، يەر يۈزىدە سەرگەردانلىقتا يۈرىسەن، ــ دەپ ئەيىبلىدى.
[13] بۇنى ئاڭلىغان قابىل پەرۋەردىگارغا مۇنداق دېدى:
ــ مەن بۇنداق ئېغىر جازانى كۆتۈرەلمەيمەن. [14] سەن مېنى بۇ يەردىن قوغلاپ، هوزۇرۇڭدىن هەيدەۋاتىسەن! مەن ئەمدى ئۆي ـ ماكانسىز، سەرسان بولۇپ، يەر يۈزىدە سەرگەردانلىقتا يۈرىمەن. مېنى كۆرگەنلا كىشى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ!
[15] لېكىن، پەرۋەردىگار:
ــ ياق، سېنى ئۆلتۈرگەن كىشى يەتتە هەسسە قاتتىق جازالىنىدۇ، ــ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار قابىلنى ئۆلتۈرمەكچى بولغانلارنى ئاگاهلاندۇرۇش ئۈچۈن، ئۇنىڭ پېشانىسىگە ئالاهىدە بەلگە قويۇپ قويدى.
[16] بۇنىڭ بىلەن، قابىل پەرۋەردىگارنىڭ هوزۇرىدىن چىقىپ، ئېرەم باغىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى نود دېگەن جايدا ئولتۇراقلىشىپ قالدى.

قابىلنىڭ ئەۋلادلىرى

17 قابىل ئايالى بىلەن بىللە بولدى. ئايالى هامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل
تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمىنى هانوخ قويدى. قابىل بىر شەهەر بىنا قىلىپ،
شەهەرنى ئوغلىنىڭ ئىسمىدا ئاتىدى. 18 هانوختىن ئىراد تۆرەلدى، ئىرادتىن
مېھۇيائىل تۆرەلدى، مېھۇيائىلدىن مېتۇشائىل تۆرەلدى، مېتۇشائىلدىن لامەك
تۆرەلدى.

19 لامەك ئىككى خوتۇن ئالدى. بىرىنىڭ ئىسمى ئادە، يەنە بىرىنىڭ
ئىسمى زىللە ئىدى. 20 ئادە يابالنى تۇغدى. يابال كۆچمەن مالچىلارنىڭ
بوۋىسى بولدى. 21 ئۇنىڭ ئىنىسىنىڭ ئىسمى يۇبال ئىدى. يۇبال چىلتار ۋە نەي
چالغۇچىلارنىڭ پىرى بولدى. 22 زىللە تۇبال-قايىن دېگەن بىر ئوغۇلنى
تۇغدى. تۇبال-قايىن تۇچ، تۆمۈر جابدۇقلارنى ياسىغۇچىلارنىڭ پىرى
بولدى. تۇبال-قايىننىڭ نەئەمە ئىسىملىك بىر سىڭلىسى بار ئىدى. 23 لامەك
ئىككى ئايالىغا پو ئېتىپ، مۇنداق دېدى:

«ئەي ئادە بىلەن زىللە، سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭلار!
ئەي ئاياللىرىم، كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار!
ماڭا چېقىلغان بىر ئادەمنى ئۆلتۈردۈم.
مېنى ئۇرغان بىر ياشنى ئۆلتۈردۈم.
24 قابىلنى ئۆلتۈرگۈچى يەتتە هەسسە جازالانسا،
مېنى ئۆلتۈرگۈچى يەتمىش يەتتە هەسسە جازالىنىدۇ.»

سېت بىلەن ئېنوش

25 ئادەم ئاتا يەنە ئۆز ئايالى بىلەن بىللە بولۇش نەتىجىسىدە، ئايالى بىر

ئوغۇل تۇغدى. ھاۋا ئانا: «خۇدا ماڭا قابىل ئۆلتۈرۈۋەتكەن ھابىلنىڭ ئورنىغا
بىر ئوغۇل بەردى» دېدى. شۇڭا، ئۇ ئىسمىنى سېت [ئاھاڭ جەھەتتە «خۇدا
بەردى»] قويدى. 26 سېتتىن بىر ئوغۇل تۇغۇلۇپ، ئىسمى ئېنوش قويۇلدى.
مانا شۇ چاغدىن باشلاپ، ئادەملەر پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىشقا
باشلىدى.

ئادەم ئاتىنىڭ ئەۋلادلىرى

5 1 تۆۋەندىكىلەر ئادەم ئاتىنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر:
خۇدا ئادەمنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى. 2 ئۇلارنى ئەر ۋە
ئايال قىلىپ ئايرىپ، ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلدى ھەمدە ئۇلارنى «ئادەم» دەپ
ئاتىدى.
3 ئادەم ئاتا 130 يېشىدا ئۆزىگە ئوخشايدىغان يەنە بىر ئوغۇل پەرزەنت
كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى سېت قويدى. 4 ئادەم ئاتا سېتنى تاپقاندىن كېيىن،
يەنە 800 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە كۆپ ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى
كۆردى. 5 ئۇ 930 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.
6 سېت 105 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى ئېنوش
قويدى. 7 كېيىن، ئۇ يەنە 807 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز
پەرزەنتلەرنى كۆردى. 8 ئۇ 912 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.
9 ئېنوش 90 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى قېنان
قويدى. 10 كېيىن، ئۇ يەنە 815 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز
پەرزەنتلەرنى كۆردى. 11 ئۇ 905 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.
12 قېنان 70 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى
ماھالالىل قويدى. 13 كېيىن، ئۇ يەنە 840 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە
ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. 14 ئۇ 910 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[15] ماھالالىل 65 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى يارېت قويدى. [16] كېيىن، ئۇ يەنە 830 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [17] ئۇ 895 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[18] يارېت 162 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى ھانوخ قويدى. [19] كېيىن، ئۇ يەنە 800 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [20] ئۇ 962 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[21] ھانوخ 65 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى مەتۇشەلاھ قويدى. [22] شۇنىڭدىن كېيىن، ھانوخ 300 يىل جەريانىدا خۇدا بىلەن يېقىن ياشىدى. ئۇ يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [23] ئۇ يەر يۈزىدە جەمئىي 365 يىل ياشاپ، [24] پۈتۈن ھاياتىنى خۇدا بىلەن يېقىن ئۆتكۈزۈپ، بىر كۈنى كۆزدىن غايىب بولدى. چۈنكى، خۇدا ئۇنى ئۆز يېنىغا ئېلىپ كەتكەنىدى.

[25] مەتۇشەلاھ 187 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆردى. ئۇنىڭ ئىسمىنى لامەك قويدى. [26] كېيىن، ئۇ يەنە 782 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [27] ئۇ 969 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[28-29] لامەك 182 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى نۇھ [ئاھاڭ جەھەتتە «يەڭگىللەتىش»] دەپ قويدى. ئۇ: «پەرۋەردىگارنىڭ يەرگە لەنەت ئوقۇشى بىلەن، بىز جاپالىق ئىشلارغا قالغان. ئەمدى بۇ بالا بىزنىڭ ئېغىرىمىزنى يەڭگىللىتىدۇ» دېدى.

[30] نۇھنى تاپقاندىن كېيىن، لامەك يەنە 595 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [31] ئۇ 777 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[32] نۇھ 500 ياشقا كىرگەندىن كېيىن، سام، ھام، ياپەت ئىسىملىك ئۈچ ئوغۇل پەرزەنت كۆردى.

ئىنسانلارنىڭ رەزىللىكى

6 [1] ئىنسانلار دۇنيادا كۆپىيىشكە باشلىغاندا، قىزلارمۇ كۆپلەپ تۇغۇلغانىدى. [2] «خۇدانىڭ ئوغۇللىرى»* شۇ قىزلارنىڭ چىرايلىقلىقىنى كۆرۈپ، ئۆزلىرى خالىغان قىزلارنى خوتۇنلۇققا ئېلىشقا باشلىدى.

[3] بۇنى كۆرگەن پەرۋەردىگار:

ــ مەن ئىنسانلارغا بەرگەن ھاياتلىق روھى ئۇلاردا مەڭگۈ ياشىمايدۇ. چۈنكى، ئۇلار ئۆلۈشكە تېگىشلىك. كەلگۈسىدە ئۇلارنىڭ ئۆمرى بىر يۈز يىگىرمە ياشتىن ئاشمىسۇن! ــ دېدى.

[4] «خۇدانىڭ ئوغۇللىرى» ئىنسانلارنىڭ قىزلىرى بىلەن بىللە بولۇپ، ئەۋلاد تاپقان چاغدا ۋە كېيىنكى ۋاقىتلاردا، يەر يۈزىدە «نېفىلىم» دەپ ئاتىلىدىغان، دېۋىگە ئوخشايدىغان ئادەملەرمۇ بار ئىدى. ئۇلار قەدىمكى زاماننىڭ باتۇرلىرى ۋە داڭلىق كىشىلىرى ئىدى.

[5] پەرۋەردىگار ئىنسانلارنىڭ رەزىللىكىنى، نىيىتىنىڭ ھەرقاچان يامانلىقنى كۆرۈپ، [6] ئۆزىنىڭ ئادەمنى ياراتقانلىقىغا پۇشايمان قىلدى. ئۇ ئىنتايىن ئېچىنغان ھالدا:

[7] ــ مەن ياراتقان ئىنسانلارنى يەر يۈزىدىن يوقىتىمەن. شۇنداقلا، بارلىق چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلارنىمۇ يوق قىلىمەن. ئۇلارنى ياراتقانلىقىم ئۈچۈن ئەپسۇسلىنىمەن! ــ دېدى.

[8] لېكىن، پەرۋەردىگار نۇھتىن خۇرسەن ئىدى.

---

*2. «خۇدانىڭ ئوغۇللىرى» ــ بۇ ھەقتە ئۈچ خىل چۈشەنچە بار:

1. ئىنسان ئەمەس، بەلكى ئەرشتىكى بىر خىل زات، پەرىشتە ياكى روھتىن ئىبارەت.

2. دەرىجىدىن تاشقىرى ئادەم بولۇپ، پادىشاھ ياكى ھۆكۈمدارغا ئوخشاش.

3. خۇداسىز قابىلنىڭ ئەۋلادلىرىدەك ئەمەس، بەلكى خۇدا يولىدا ماڭىدىغان سېتنىڭ ئەۋلادلىرىغا ئوخشاش.

نۇھنىڭ كېمە ياسىشى

[9-10] نۇھنىڭ ئىش ـ ئىزلىرى تۆۋەندىكىچە: نۇھنىڭ سام، هام، ياپەت ئىسىملىك ئۈچ ئوغلى بار ئىدى. نۇھ ئۆز زامانىدا بىردىنبىر دۇرۇس، قۇسۇرسىز ئادەم بولۇپ، خۇداغا يېقىن ياشىغانىدى. [11] باشقا ئىنسانلار بولسا خۇدانىڭ نەزىرىدە گۇناھقا پاتقان بولۇپ، يەر يۈزى ئۇلار سەۋەبلىك زوراۋانلىققا تولغانىدى. [12] خۇدا دۇنياغا نەزەر سېلىپ، كىشىلەرنىڭ قىلمىشلىرىنىڭ رەزىللىكىدىن دۇنيانىڭ ئىنتايىن بۇزۇلغانلىقىنى كۆردى. [13] شۇنىڭ بىلەن، خۇدا نۇھقا:

ــ دۇنيا ئىنسانلارنىڭ زوراۋانلىقىغا تولۇپ كەتتى. شۇڭا، مەن ئۇلارنى يوقىتىمەن! دۇنيا بىلەن قوشۇپ پۈتۈنلەي يوقىتىمەن! [14] سەن ياخشى شەمشاد ياغىچىدىن ئۆزۈڭگە بىر كېمە ياسا. ياسىغان كېمىنىڭ ئىچىدە ئۆيلەر بولسۇن. سۇ كىرمەسلىكى ئۈچۈن، ئىچى ـ سىرتىنى موملا. [15] كېمىنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىر يۈز ئوتتۇز ئۈچ مېتىر، كەڭلىكى يىگىرمە ئىككى مېتىر، ئېگىزلىكى ئون ئۈچ مېتىر بولسۇن. [16] كېمىنىڭ ئەڭ ئۈستىدە لەمپە بولسۇن، لەمپە بىلەن ياغاچ تام ئارىلىقىدا ئەللىك سانتىمېتىر ئېگىزلىكتە بوشلۇق قالدۇر. كېمىنى ئۈچ قەۋەت قىلغىن: ئاستى، ئوتتۇرا ۋە ئۈستى. كېمىنىڭ ئىشىكىنى يېنىغا ئاچقىن. [17] مەن يەر يۈزىنى توپان بىلەن غەرق قىلىپ، ئاسمان ئاستىدىكى پۈتكۈل جانلىقلارنى يوقىتىمەن. يەر يۈزىدىكى تىنىقى بارلىكى مەخلۇقلارنىڭ ھەممىسىنى يوقىتىمەن، [18] لېكىن، سەن بىلەن ئالدىن بىر ئەھدە تۈزەي. سەن ئايالىڭ، ئوغۇللىرىڭ ۋە كېلىنلىرىڭنى ئېلىپ كېمىگە چىق. [19] سەن يەنە كېمىگە يەر يۈزىدىكى ھەر خىل ھايۋانلارنىڭ ھەربىر تۈرىنىڭ ئەركەك ـ چىشىسىدىن بىر جۈپتىن ئېلىپ، ئۇلارنى ساقلاپ قال. [20] ھەر خىل چوڭ ـ كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلار ساقلىنىپ قېلىش ئۈچۈن، سېنىڭ ئالدىڭغا بىر جۈپتىن كېلىدۇ. سەن ئۇلارنى كېمىگە

كىرگۈزگىن. [21] ئۆزۈڭلار ۋە ھايۋاناتلار ئۈچۈن ھەر خىل ئوزۇق_تۈلۈكلەرنى
ئېلىۋال، — دېدى.
[22] نۇھ ھەربىر ئىشتا خۇدا بۇيرۇغاندەك قىلدى.

توپان بالاسى

7 [1] پەرۋەردىگار نۇھقا:
— بۇ دۇنيادىكى كىشىلەر ئارىسىدا سېنىڭ بىردىنبىر دۇرۇس كىشى
ئىكەنلىكىڭنى بايقىدىم. شۇڭا، سەن پۈتۈن ئائىلەڭدىكىلەرنى ئېلىپ كېمىگە
چىققىن. [2] مەن «ھالال» دەپ بېكىتكەن ھايۋاناتلارنىڭ ھەر خىلىنىڭ
ئەركەك_چىشىسىدىن يەتتە جۈپتىن، «ھارام» لىرىنىڭ ھەر خىلىنىڭ
ئەركەك_چىشىسىدىن بىر جۈپتىن ئېلىۋال. [3] ئۇچارقاناتلارنىڭ ھەر خىلىنىڭ
ئەركەك_چىشىسىدىنمۇ يەتتە جۈپتىن ئېلىۋال. شۇنداق بولغاندا، توپان
ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، ھەر خىل ھايۋانات، ئۇچارقاناتلار ھايات قېلىپ، يەر
يۈزىدە ئۇلارنىڭ ئۇرۇقى قايتا كۆپىيەلەيدۇ. [4] ئۆزۈم ياراتقان پۈتكۈل
جانلىقلارنى يەر يۈزىدىن پۈتۈنلەي يوقىتىش ئۈچۈن، يەتتە كۈندىن كېيىن،
ئۇدا قىرىق كېچە_كۈندۈز قاتتىق يامغۇر ياغدۇرىمەن، — دېدى.
[5] نۇھ پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقلىرىنى بىر_بىرلەپ ئىجرا قىلدى.
[6] توپان يەر يۈزىنى باسقاندا، نۇھ ئالتە يۈز ياشتا ئىدى. [7] ئۇ توپان
بالاسىدىن قۇتۇلۇپ قېلىش ئۈچۈن، ئايالى، ئوغۇللىرى ۋە كېلىنلىرىنى ئېلىپ
كېمىگە چىقتى. [8-9] «ھالال» ۋە «ھارام» دەپ بېكىتىلگەن ھەر خىل چوڭ_
كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلارمۇ خۇدانىڭ نۇھقا ئېيتقىنىدەك نۇھنىڭ
ئالدىغا كېلىپ، جۈپلىرى بىلەن كېمىگە كىردى. [10] يەتتە كۈندىن كېيىن، يەر
يۈزىنى توپان بېسىشقا باشلىدى.
[11] نۇھ ئالتە يۈز ياشقا كىرگەن يىلى ئىككىنچى ئاينىڭ ئون يەتتىنچى

كۈنى، يەر ئاستىدىكى ھەممە بۇلاقلار يېرىلىپ، ئاسماندىن چېلەكلەپ
قۇيغاندەك قاتتىق يامغۇر ياغدى. [12] يامغۇر قىرىق كېچە-كۈندۈز توختىماي
داۋاملاشتى. [13] دەل يامغۇر باشلانغان كۈنى، نۇھ، ئايالى، سام، ھام، ياپەتتىن
ئىبارەت ئۈچ ئوغلى ۋە كېلىنلىرى كېمىگە چىقتى. [14] ھەر خىل ياۋايى
ھايۋاناتلارنىڭ چوڭ-كىچىكلىرى، ئۆي ھايۋانلىرى ۋە ئۇچارقاناتلار،
[15] جۈملىدىن، تىنىقى بارلىكى پۈتكۈل مەخلۇقلار ئۆز جۈپلىرى بىلەن نۇھنىڭ
ئالدىغا بىر جۈپتىن كېلىپ، كېمىگە چىقتى. [16] ھايات كەچۈرۈۋاتقان بارلىق
جانلىقلار خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئۆز جۈپلىرى بىلەن كېمىگە كىرگەندىن
كېيىن، پەرۋەردىگار كېمىنىڭ ئىشىكىنى تاقاپ قويدى.
[17] يامغۇر قىرىق كۈن داۋاملاشتى. توپان ئۇلغايغانسېرى كېمە يەردىن
كۆتۈرۈلدى. [18] سۇ تېخىمۇ ئېگىزلەپ، كېمە سۇ يۈزىدە لەيلەپ قالدى.
[19] توپان يەر يۈزىنى قاپلاپ، ھەتتا ئېگىز تاغ چوققىلىرىمۇ كۆرۈنمەي قالدى.
[20] سۇ ئۆرلەپ تاكى ئەڭ ئېگىز تاغ چوققىلىرىدىن يەتتە مېتىر ئېگىزلەپ
كەتكۈچە داۋاملاشتى. [21] نەتىجىدە، يەر يۈزىدىكى ھايات كەچۈرۈۋاتقان
پۈتكۈل جانلىقلار، يەنى ھەرقانداق ئۇچارقاناتلار، چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار
ۋە ئىنسانلار پۈتۈنلەي يوقىتىلدى. [22] دېمەك، يەر يۈزىدىكى ھاياتلىق نەپىسى
بار بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۆلدى. [23] خۇدا يەر يۈزىدىكى ھەممە
جانلىقلارنى، يەنى ئىنسانلار، چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلارنى
يوقاتتى. پەقەت نۇھ بىلەن ئۇنىڭ كېمىسىدىكى جانلىقلارلا ھايات قالدى.
[24] توپان يەر يۈزىنى بىر يۈز ئەللىك كۈن باستى.

توپان بالاسىنىڭ ئاخىرلىشىشى

8 [1] شۇنداق بولسىمۇ، خۇدا نۇھنى ۋە كېمىدە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان
بارلىق ھايۋاناتلارنى ئۇنتۇپ قالمىدى. ئۇ يەر يۈزىدە شامال

چىقارغانىدى، سۇ پەسىيىشكە باشلىدى. 2 يەر ئاستىدىكى بۇلاقلار يېپىلىپ،
ئاسماندىن يېغىۋاتقان قاتتىق يامغۇرمۇ توختىغانىدى. 3 بىر يۈز ئەللىك كۈن
ئىچىدە سۇ ئاستا ـ ئاستا ئازايدى. 4 يەتتىنچى ئاينىڭ ئون يەتتىنچى كۈنى،
كېمە ئارارات تاغ تىزمىلىرىدىكى بىر تاغنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ قالدى. 5 سۇ
داۋاملىق پەسىيىپ، ئونىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى تاغ چوققىلىرى
كۆرۈنۈشكە باشلىدى.

6 قىرىق كۈندىن كېيىن، نۇھ دېرىزىنى ئېچىپ، 7 بىر قاغىنى قويۇپ
بەردى. بۇ قاغا تاكى يەردىكى سۇ قۇرۇپ كەتكۈچە، كېمىنىڭ ئەتراپىدا
ئايلىنىپ يۈردى. 8 شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، نۇھ سۇنىڭ يەر يۈزىدىن يانغان
ياكى يانمىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، بىر كەپتەرنى قويۇپ بەرگەنىدى.
9 لېكىن، يەر يۈزىنى تېخىچە سۇ قاپلاپ تۇرغاچقا، كەپتەر قونغۇدەك جاي
تاپالماي قايتىپ كەلدى. نۇھ قولىنى سۇنۇپ، ئۇنى تۇتۇپ كېمىگە
ئەكىرىۋالدى. 10 يەنە يەتتە كۈندىن كېيىن، ئۇ كەپتەرنى يەنە قويۇپ بەردى.
11 كەچقۇرۇن، ھېلىقى كەپتەر تۇمشۇقىدا يېڭى زەيتۇن يوپۇرمىقىنى
چىشلىگەن ھالدا نۇھنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى. نۇھ شۇنىڭدىن سۇنىڭ يەر
يۈزىدىن ئاساسىي جەھەتتىن يانغانلىقىنى بىلدى. 12 يەنە يەتتە كۈندىن
كېيىن، ئۇ كەپتەرنى يەنە قويۇپ بەردى. بۇ قېتىم كەپتەر قايتىپ كەلمىدى.

13 نۇھ ئالتە يۈز بىر ياشقا كىرگەن يىلى بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى،
توپان يەر يۈزىدىن پۈتۈنلەي يېنىپ بولدى. نۇھ كېمىنىڭ قاپقىقىنى ئېچىپ،
ئۆپچۆرىسىگە قاراپ، يەر يۈزىنىڭ قۇرۇشقا باشلىغانلىقىنى كۆردى.
14 ئىككىنچى ئاينىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كۈنى، يەر يۈزى پۈتۈنلەي قۇرۇپ
بولدى.

15-16 خۇدا نۇھقا:

— ئايالىڭ، ئوغۇللىرىڭ ۋە كېلىنلىرىڭنى كېمىدىن ئېلىپ چىق.
17 يېنىڭدىكى بارلىق مەخلۇقلار، يەنى ئۇچارقاناتلار ۋە چوڭ ـ كىچىك

ھايۋاناتلارنى ئېلىپ چىق. ئۇلار يەر يۈزىدە يەنە كۆپىيىپ، زېمىنغا تارالسۇن، — دېدى.

[18] شۇنىڭ بىلەن، نۇھ ئايالى، ئوغۇللىرى ۋە كېلىنلىرىنى ئېلىپ كېمىدىن چىقتى. [19] يەر يۈزىدىكى بارلىق جانلىقلار، يەنى چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلار ئۆز تۈرلىرى بىلەن توپ-توپ بولۇشۇپ كېمىدىن چىقىشتى.

نۇھنىڭ خۇداغا قۇربانلىق قىلىشى

[20] نۇھ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، «ھالال» دەپ بېكىتىلگەن ھايۋانات ۋە ئۇچارقاناتلارنىڭ ھەر تۈرىدىن تاللاپ سويۇپ، قۇربانلىق سۇپىسىدە كۆيدۈرۈۋەتتى. [21] پەرۋەردىگار قۇربانلىقتىن مەمنۇن بولۇپ، كۆڭلىدە: «ئىنسانلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۈچۈن يەرگە قايتا لەنەت ئوقۇمايمەن. ئىنسانلارنىڭ كىچىكىدىن تارتىپ نىيىتىنىڭ پۈتۈنلەي يامانلىقنى بىلىمەن. شۇنداق بولسىمۇ، يەر يۈزىدىكى بارلىق جانلىقلارنى ھەرگىز بۇ قېتىمقىدەك قايتا يوقىتىۋەتمەيمەن. [22] يەر يۈزى بىر كۈن مەۋجۇت بولسا، ئۇنىڭدا تېرىم-يىغىم، ئىسسىق-سوغۇق، قىش-ياز، كېچە-كۈندۈزمۇ مەۋجۇت بولىدۇ!» دېدى.

خۇدانىڭ نۇھ بىلەن ئەھدە تۈزۈشى

9 [1] خۇدا نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بەخت ئاتا قىلىپ مۇنداق دېدى:
— سىلەر نەسىللىرىڭلارنى كۆپەيتىڭلار، ئۇرۇق-ئەۋلادىڭلار پۈتۈن دۇنياغا تارقالسۇن. [2] يەر يۈزىدىكى بارلىق چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار، ئۇچارقاناتلار ۋە بېلىقلار سىلەردىن قورقۇپ، سىلەرنىڭ باشقۇرۇشۇڭلاردا بولىدۇ. [3] بۇرۇن سىلەرگە ئوزۇقلۇق ئۈچۈن كۆكتاتلارنى بەرگىنىمدەك، ئەمدى سىلەرگە ھەممە ھايۋاناتلارنىمۇ بېرىمەن. [4] لېكىن، سىلەر قېنى بار

گۈشىنى ھەرگىز يېمەڭلار، چۈنكى جان قاندىدۇر. [5] بۇنىڭدىن باشقا، قان تۆكۈلۈش بولسا، چوقۇم ھېساب ئالىمەن. ھەرقانداق بىر ھايۋان ئادەم ئۆلتۈرسە، ئۇنىڭدىنمۇ ھېساب ئالىمەن. كىمدەكىم ئادەم ئۆلتۈرسە، ئۇنىمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىمەن.

[6] مەن ئادەمنى ئۆزۈمگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتىم،
شۇنىڭ ئۈچۈن، كىمكى باشقا بىر ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكسە،
ئۇنىڭ قېنىمۇ باشقىلار تەرىپىدىن تۆكۈلىدۇ.

[7] سىلەر نەسىلىڭلارنى كۆپەيتىڭلار. سىلەرنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادىڭلار پۈتۈن دۇنيانى قاپلىسۇن.

[8-10] ئاندىن، خۇدا نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا مۇنداق دېدى:

— مەن ئەمدى سىلەر ۋە سىلەرنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادلىرىڭلار بىلەن ھەمدە يەر يۈزىدىكى بارلىق ھايۋاناتلار، يەنى سىلەر بىلەن بىللە كېمىدىن چىققان ھەربىر ئۆي ھايۋانلىرى، ياۋايى ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلار بىلەن ئەھدە تۈزىمەن. [11] سىلەرگە ۋەدە بېرىمەنكى، پۈتكۈل جانلىقلار ھەرگىز توپان بىلەن قايتا يوقىتىلمايدۇ، يەر يۈزىنى خاراب قىلىدىغان توپان ئىككىنچى كەلمەيدۇ. [12-13] مەن سىلەر ۋە بارلىق جانلىقلار بىلەن مەڭگۈلۈك بىر ئەھدىنى تۈزدۈم. بۇ ئەھدىنىڭ بەلگىسى — ئاسماندا كۆرۈنىدىغان ھەسەن-ھۈسەندۇر. [14-15] مەيلى قاچان بولمىسۇن، يامغۇردىن كېيىن ئاسماندىكى بۇلۇتلار ئارىسىدا ھەسەن-ھۈسەننى كۆرگىنىمدە، ئۆزۈمنىڭ سىلەر ۋە پۈتكۈل جانلىقلار بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنى ئېسىمگە ئالىمەن. توپان بارلىق جانلىقلارنى قايتا يوقاتمايدۇ. [16] ھەسەن-ھۈسەننىڭ بۇلۇتلار ئارىسىدا پەيدا بولۇشى ئۆزۈمنىڭ سىلەر ۋە يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل جانلىقلار بىلەن تۈزگەن مەڭگۈلۈك ئەھدەمنى ئېسىمگە كەلتۈرىدۇ.

[17] ھەسەن ـ ھۈسەن مېنىڭ بارلىق جانلىقلار بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنىڭ بەلگىسى بولسۇن.

نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى

[18] كېمىدىن چىققان نۇھنىڭ ئوغۇللىرى: سام، ھام ۋە ياپەتلەر ئىدى. (ھام قانائانلىقلارنىڭ بوۋىسى.) [19] دۇنياغا تارقالغان ھەممە خەلقلەر نۇھنىڭ بۇ ئۈچ ئوغلىنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.

[20] نۇھ دېھقان بولۇپ، ئۈزۈمزارلىق يېتىشتۈرگەن بىرىنچى كىشى ئىدى. [21] بىر قېتىم، ئۇ شاراب ئىچىپ مەست بولۇپ قېلىپ، كىيىم ـ كېچەكلىرىنى سېلىۋېتىپ، چېدىرىدا ياتاتتى. [22] قانائاننىڭ ئاتىسى بولغان ھام، ئاتىسىنىڭ قىپيالىڭاچلىقىنى كۆرۈپ قېلىپ، بۇ ئىشنى ئىككى قېرىندىشىغا ئاشكارىلاپ قويىدى. [23] سام بىلەن ياپەت ئۈچىسىغا بىر ئۇزۇن چاپان يېپىنچاقلاپ، چېدىرنىڭ ئىچىگە كەينىچە مېڭىپ كىرىپ، چاپاننى ئاتىسىغا يېپىپ قويىدى. ئۇلار يۈزىنى ئالدى تەرەپكە قىلىپ، ئاتىسىنىڭ يالىڭاچ تېنىگە قارىمىدى. [24] نۇھ ئويغىنىپ، كەنجى ئوغلى ھامنىڭ قىلغانلىرىنى بىلىپ، [25] ئۇنىڭ ئوغلى قانائانغا لەنەت ئوقۇپ مۇنداق دېدى:

«قانائانغا لەنەت ياغقاي!
ئۇ قېرىنداشلىرىنىڭ ئەڭ تۆۋەن قۇلى بولغاي.
[26] پەرۋەردىگار — سام ئېتىقاد قىلغان خۇدا مەدھىيىلەنگەي!
قانائاننىڭ ئەۋلادى سامنىڭ ئەۋلادىغا قۇل بولغاي.
[27] خۇدا ياپەتنى گۈللەپ ياشناتقاي.
ئۇنىڭ ئەۋلادى سامنىڭ ئەۋلادى بىلەن بىللە ئىناق ياشىغاي.
قانائاننىڭ ئەۋلادى ياپەتنىڭ ئەۋلادىغا قۇل بولغاي.»

[28] توپاندىن كېيىن، نۇھ يەنە 350 يىل ئۆمۈر كۆردى. [29] ئۇ 950 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

نۇھنىڭ ئۈچ ئوغلىنىڭ ئەۋلادلىرى

10 [1] نۇھنىڭ ئوغۇللىرى سام، هام، ياپەتلەرنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: توپاندىن كېيىن، ئۇ ئۈچەيلەندىن پەرزەنتلەر* تۆرەلدى.

[2] ياپەتنىڭ ئوغۇللىرى: گومەر، ماگوگ، ماداي، ياۋان، تۇبال، مەشەك ۋە تىراسلار ئىدى.

[3] گومەرنىڭ ئەۋلادلىرى: ئاشكىنازلار، رىفاتلار ۋە توگارماھلار ئىدى.

[4] ياۋاننىڭ ئەۋلادلىرى: ئەلىشا، تارشىش، كىتتىم، رودانىم خەلقلىرى ئىدى. [5] ئۇلار دېڭىز بويلىرىدا ۋە ئاراللاردا ياشايدىغان مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى بولدى. ياپەتنىڭ ئەۋلادلىرى ئۆز قەبىلىلىرى ۋە دۆلەتلىرى ئىچىدە ياشاپ، ئۆز تىللىرىدا سۆزلىشىدىغان مىللەتلەردىن بولۇپ قالدى.

[6] هامنىڭ ئوغۇللىرى: كۇش، مىسىر، لىۋىيە ۋە قانانلار ئىدى.

[7] كۇشنىڭ ئەۋلادلىرى بولسا: سىبالار، هاۋىلاهلار، سابتالار، رائامىلار ۋە سەبتىكاهلار ئىدى.

رائامىنىڭ ئەۋلادلىرى بولسا: شىبالار ۋە دېدانلار ئىدى.

[8] كۇشنىڭ نىمرود ئىسىملىك بىر ئوغلى بولۇپ، ئۇ يەر ـ يۈزىدىكى ئەڭ كۈچلۈك باتۇرغا ئايلاندى. [9] ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا باتۇر ئوۋچى بولغانىدى. شۇڭا، كىشىلەر ئارىسىدا «پەرۋەردىگار سېنى نىمرودتەك باتۇر ئوۋچى قىلسۇن!» دېگەن سۆز تارقالغانىدى. [10] دەسلەپتە، ئۇنىڭ

*1. نۇھنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئىسىملىرى كېيىن ھەر مىللەتنىڭ ئىسىملىرىغا ئايلىنىپ، ئۇلار شۇ مىللەتنىڭ بوۋىسى بولدى. ئۇلار تۇرغان يەرلەرمۇ شۇلارنىڭ نامى بىلەن ئاتالدى.

پادىشاھلىقى بابىل، ئەرەك، ئاكاد، كالنېھ دېگەن جايلارنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. بۇ تۆت جاي بابىلوندا ئىدى. [11-12] ئۇ بۇ يەردىن ئاسسۇر رايونىغا كېڭىيىپ، نىنەۋې، رېھوبوت-ئىر، كالاخ ۋە رەسەن دېگەن شەھەرلەرنى بىنا قىلدى. رەسەن شەھىرى نىنەۋې بىلەن كالاخ شەھىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولۇپ، ئۇ كاتتا شەھەر ئىدى.

[13] مىسىرنىڭ ئەۋلادلىرى: لۇدلار، ئانامىيلار، لېھابىيلار، نافتۇھىيلار، [14] پاترۇسلار، كاسلۇھىيلار ۋە كرىتلار ئىدى. فىلىستىنلىكلەر بولسا، كاسلۇھىيلارنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرى ئىدى.

[15] قانانىنىڭ تۇنجى ئوغلىنىڭ ئىسمى سىدون ئىدى، يەنە بىر ئوغلىنىڭ ئىسمى خىت ئىدى. ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى كېيىن ھەر مىللەتلەرنىڭ ئىسىملىرىغا ئايلىنىپ، ئۇلار شۇ مىللەتلەرنىڭ بوۋىلىرى بولدى. [16] قانان يەنە يەبۇسلار، ئامورلار، گىرگاشلار، [17] ھىۋىلار، ئاركىيلار، سىندىيلار، [18] ئارۋادىيلار، سىمارىيلار ۋە ھاماتىيلارنىڭ بوۋىسى بولدى.

كېيىن، قانانلىقلارنىڭ قەبىلىلىرى ناھايىتى كەڭ تارقالدى. [19] ئۇلارنىڭ زېمىن چېگرىسى سىدوننىڭ جەنۇبىدىن گىرارنىڭ يېنىدىكى گازا شەھىرىگىچە، شەرقتە سودوم، گومورا، ئادما ۋە سىبوئىمنىڭ يېنىدىكى لاشا شەھىرىگىچە باراتتى. [20] ھامنىڭ بۇ ئەۋلادلىرى ھەرقايسىسى ئۆز قەبىلىلىرى ۋە دۆلەتلىرى ئىچىدە ياشاپ، ئۆز تىللىرىدا سۆزلىشىدىغان مىللەتلەردىن بولۇپ قالدى.

[21] سام يافەتنىڭ ئاكىسى بولۇپ، ئۇ ئەبەرلەرنىڭ ئاتىسى بولدى. [22] سامنىڭ ئوغۇللىرى ئېلام، ئاسسۇر، ئارپاخشاد، لود ۋە ئاررام ئىدى. ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى كېيىن ھەر مىللەتلەرنىڭ ئىسىملىرىغا ئايلىنىپ، ئۇلار شۇ مىللەتلەرنىڭ بوۋىلىرى بولدى.

[23] ئاررامنىڭ ئەۋلادلىرى: ئۇسلار، ھۇللار، گەتەرلەر ۋە ماشلار ئىدى.

[24] ئارپاخشاد شالاھنىڭ ئاتىسى، شالاھ بولسا ئەبەرنىڭ ئاتىسى ئىدى.

25 ئەبەردىن ئىككى ئوغۇل تۆرەلدى. بىرىنىڭ ئىسمى پەلەگ [ئاھاڭ
جەھەتتە «بۆلۈنۈش»] ئىدى، چۈنكى ئۇ ياشىغان دەۋردە ئىنسانلار
بۆلۈنۈشكە باشلىدى. يەنە بىرىنىڭ ئىسمى يوقتان ئىدى.

26 يوقتاننىڭ ئەۋلادلىرى: ئالمودادلار، شەلەپلەر، خازارماۋتلار،
يەراھلار، 27 ھادوراملار، ئۇزاللار، دىكلاھلار، 28 ئوبالىيلار، ئابىمائىللار،
شېبالار، 29 ئوفىرلار، ھاۋىلاھلار ۋە يوبابلار ئىدى. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى
يوقتاننىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، 30 ئۇلار مېشادىن سەفارنىڭ شەرق
تەرىپىدىكى تاغقىچە بولغان جايلاردا ياشايتتى.

31 سامنىڭ يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئەۋلادلىرى، ھەرقايسىسى ئۆز
قەبىلىلىرى ۋە دۆلەتلىرى ئىچىدە ياشاپ، ئۆز تىللىرىدا سۆزلىشىدىغان
مىللەتلەردىن بولۇپ قالدى.

32 يۇقىرىدىكىلەر نۇھنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر. بۇلار ئۆز زېمىنىدىكى ھەربىر
قەبىلىلەر بويىچە خاتىرىلەنگەن. توپاندىن كېيىن، دۇنيادىكى پۈتۈن مىللەتلەر
نۇھنىڭ ئوغۇللىرىدىن تارقالدى.

خۇدانىڭ تىلنى كۆپ تىللارغا بۆلۈۋېتىشى

11
1 دەسلەپتە، يەر يۈزىدە بىرلا تىل بار ئىدى، ئىنسانلار پەقەت بۇ
تىلدىلا سۆزلىشەتتى. 2 ئۇلار شەرق تەرەپكە كۆچۈۋاتقىنىدا،
بابىلوندىكى بىر تۈزلەڭلىككە كېلىپ ئورۇنلاشتى. 3 ئۇلار ئۆزئارا:
— خىش قۇيۇپ، ئوتتا پىشۇرايلى! — دەپ مەسلىھەتلەشتى.
بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار قۇرۇلۇشتا تاشنىڭ ئورنىغا خىش، لايىنىڭ ئورنىغا قارا
ماي ئىشلىتىدىغان بولدى.
4 ئاندىن، ئۇلار:
— بىر شەھەر بىنا قىلايلى! شەھەردە ئاسمانغا تاقاشقۇدەك بىر مۇنار

ياساپ، ئۆز نامىمىزنى چىقىرىپ، تەرەپ-تەرەپكە تارقىلىپ كېتىشىمىزدىن ساقلىنايلى! — دېيىشتى.

[5] پەرۋەردىگار ئىنسانلارنىڭ بىنا قىلىۋاتقان شەھەر ۋە مۇنارىنى كۆرگىلى چۈشتى. [6] پەرۋەردىگار:

— ئۇلار بىرلىشىپ بىر قوۋم بولۇپ، بىر تىلدا سۆزلىشىدىكەن. بۇ پەقەتلا ئۇلار قىلماقچى بولغان ئىشنىڭ باشلىنىشى! بۇنىڭدىن كېيىن، ئۇلار نېمە قىلىشنى خالىسا، شۇنى قىلالايدۇ. [7] بىز چۈشۈپ، ئۇلارنىڭ تىلىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۇلارنى بىر-بىرىنىڭ مەقسىتىنى ئۇقالمايدىغان قىلىپ قويايلى، — دېدى.

[8] بۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار ئۇلارنى پۈتۈن دۇنياغا تارقىتىۋەتتى. ئۇلار شەھەر بىنا قىلىش قۇرۇلۇشىنى توختاتتى. [9] شۇڭا، بۇ شەھەرنىڭ نامى بابىل [ئاھاڭ جەھەتتە «قالايمىقانچىلىق»] دەپ ئاتالدى. چۈنكى، پەرۋەردىگار ئۇ يەردە ئىنسانلارنىڭ تىللىرىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۇلارنى دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقىتىۋەتكەندى.

سامنىڭ ئەۋلادلىرى

[10] سامنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: توپان ئۆتۈپ ئىككىنچى يىلى، سام 100 يېشىدا ئارپاخشادنى تاپتى. [11] كېيىن، ئۇ يەنە 500 يىل ھايات كەچۈرۈپ يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.

[12] ئارپاخشاد 35 يېشىدا شالاھنى تاپتى. [13] كېيىن، ئۇ يەنە 403 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.

[14] شالاھ 30 يېشىدا ئەبەرنى تاپتى. [15] كېيىن، ئۇ يەنە 403 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.

[16] ئەبەر 34 يېشىدا پەلەگنى تاپتى. [17] كېيىن، ئۇ يەنە 430 يىل ھايات

كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[18] پەلەگ 30 يېشىدا راغۇنى تاپتى. [19] كېيىن، ئۇ يەنە 209 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[20] راغۇ 32 يېشىدا سېرۇخنى تاپتى. [21] كېيىن، ئۇ يەنە 207 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[22] سېرۇخ 30 يېشىدا ناهورنى تاپتى. [23] كېيىن، ئۇ يەنە 200 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[24] ناهور 29 يېشىدا تەراهنى تاپتى. [25] كېيىن، ئۇ يەنە 119 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[26] تەراھ 70 يىل ئۆمۈر كۆرۈپ، ئىبرام، ناهور ۋە هارانلارنى تاپتى.

تەراهنىڭ ئەۋلادلىرى

[27] تەراهنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: تەراھ ئىبرام، ناهور ۋە هارانلارنى تاپتى. هاران بولسا لۇتنى تاپتى. [28] هاران كالدانىلارنىڭ زېمىنى بولغان ئۆز يۇرتى ئۇر شەهىرىدە ئاتىسى تەراهتىن بۇرۇن ئالەمدىن ئۆتتى. [29] ئىبرام ساراهقا ئۆيلەندى، ناهور بولسا هاراننىڭ قىزى مىلكاغا ئۆيلەندى. هاراننىڭ يەنە ئىسكاھ دېگەن بالىسىمۇ بار ئىدى. [30] ساراھ تۇغماس بولغاچقا، پەرزەنت كۆرمىگەنىدى.
[31] تەراھ ئوغلى ئىبرامنى، نەۋرىسى لۇت (هاراننىڭ ئوغلى) نى ۋە كېلىنى، يەنى ئىبرامنىڭ ئايالى ساراهنى ئېلىپ، كالدانىلارنىڭ زېمىنى بولغان ئۇر شەهىرىدىن ئايرىلىپ، قانان دېگەن رايونغا كەتمەكچىدى. بىراق، ئۇلار هاران دېگەن شەهەرگە كەلگەندە، شۇ يەردە ئولتۇراقلىشىپ قالدى. [32] تەراھ ئىككى يۈز بەش يىل ئۆمۈر كۆرۈپ، هاراندا ئالەمدىن ئۆتتى.

خۇدانىڭ ئىبراھىمنى تاللىشى

12
[1] پەرۋەردىگار ئىبرامغا* مۇنداق دېدى:
— سەن يۇرتۇڭدىن چىقىپ، ئاتاڭ ۋە باشقا ئۇرۇق-
جەمەتىڭدىن ئايرىلىپ، مەن كۆرسەتمەكچى بولغان يەرگە بارغىن.

[2] «مەن سېنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادىڭنى كۆپەيتىپ،
ئۇلارنى بىر چوڭ خەلق قىلىمەن.
مەن ساڭا بەخت ئاتا قىلىپ، نامىڭنى ئۇلۇغ قىلىمەن.
شۇنداق قىلىپ، كىشىلەر سەن ئارقىلىق بەخت تاپىدۇ.
[3] ساڭا بەخت تىلىگەنلەرگە بەخت ئاتا قىلىمەن،
ساڭا لەنەت ئوقۇغانلارغا لەنەت ياغدۇرىمەن.
سەن ئارقىلىق ھەممە مىللەتلەرگە بەخت ئاتا قىلىمەن!»

[4] ئىبرام يەتمىش بەش يېشىدا پەرۋەردىگارنىڭ يوليورۇقى بىلەن ھاران
شەھىرىدىن كەتتى، لۇتمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەتتى. [5] ئىبرام ئايالى ساراھ
بىلەن جىيەنى لۇتنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ ھاران شەھىرىدە تاپقان بايلىقى ۋە
قۇللىرىنى ئېلىپ، قانان رايونىغا قاراپ يول ئالدى. ئۇلار قانان تەۋەسىگە
كىرگەندىن كېيىن، [6] سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، شەكەم شەھىرىگە يېقىن
مورەھ دېگەن جايدىكى چوڭ بىر دۇب دەرىخىنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇ چاغدا،
قانانلىقلار شۇ زېمىندا ياشاۋاتاتتى.
[7] پەرۋەردىگار ئىبرامغا كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا:
— مانا بۇ زېمىننى سېنىڭ ئەۋلادىڭغا تەقدىم قىلىمەن، — دېدى.
شۇڭا، ئىبرام ئۇ يەردە ئۆزىگە كۆرۈنگەن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر

*1. ئىبرام — خۇدا كېيىن «ئىبراھىم» دەپ ئىسىم قويغان پەيغەمبەر.

قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئىبادەت قىلدى. [8] كېيىن، ئۇ جەنۇبقا يۆتكىلىپ، بەيتەل شەھىرىنىڭ شەرقىدىكى تاغلىق رايونغا باردى. غەرب تەرىپى بەيتەلگە، شەرق تەرىپى ئاي دېگەن جايغا تۇتىشىدىغان بۇ جايغا ئورۇنلىشىپ، ئۇ يەردىمۇ بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدى. [9] كېيىن، ئۇ ئاستا ـ ئاستا قانائاننىڭ جەنۇبىدىكى نېگىب رايونغا يۆتكەلدى.

ئىبرامنىڭ مىسىرغا بېرىشى

[10] قانائاندا ئاچارچىلىق يۈز بېرىپ، ئەھۋال ئىنتايىن ئېغىر ئىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئىبرام مىسىرغا بېرىپ، ئۇ يەردە ۋاقىتىنچە تۇرماقچى بولدى. [11] ئۇلار مىسىرغا كىرىشكە ئاز قالغاندا، ئىبرام ئايالى ساراھقا:

ــ سەن بىر گۈزەل ئايال. [12] مىسىرلىقلار سېنى كۆرسە، جەزمەن مېنىڭ ئايالىم ئىكەنلىكىڭنى بىلىپ، سېنى ھايات قالدۇرۇپ، مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ. [13] سەن ئۇلارغا ئۆزۈڭنى مېنىڭ سىڭلىم دېگىن. شۇنداق دېسەڭ، ئۇلار سېنى دەپ، مېنىڭ جېنىمغا زامىن بولماي، ماڭا ياخشى مۇئامىلە قىلىدۇ، ــ دېدى.

[14] ئىبرام مىسىرغا كىرگەن ۋاقىتتا، مىسىرلىقلار دەرۋەقە ئۇنىڭ ئايالىنىڭ گۈزەللىكىنى بايقىدى. [15] ئوردىدىكى بىرنەچچە ئەمەلدار ئۇنى كۆرۈپ، پادىشاھ ئالدىدا ئۇنىڭ گۈزەللىكىنى تەرىپلىگەنىدى. شۇنىڭ بىلەن، ساراھ ئوردىغا ئېلىپ كىرىلدى.

[16] پادىشاھ ساراھنىڭ سەۋەبىدىن ئىبرامغا ياخشى مۇئامىلە قىلدى. ئۇنىڭغا نۇرغۇن كالا، قوي، ئېشەك، تۆگە ۋە ئەر ـ ئايال قۇللارنى سوۋغات قىلدى. [17] لېكىن، پادىشاھ ئىبرامنىڭ ئايالى ساراھنى ئېلىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، پەرۋەردىگار پادىشاھقا ۋە ئۇنىڭ ئوردىسىدىكىلەرگە ئاپەت ياغدۇردى. ئۇلار قورقۇنچلۇق كېسەلگە گىرىپتار بولدى. [18] بۇنى سەزگەن

پادىشاھ ئىبرامنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭغا:
ــ بۇ ماڭا نېمە قىلغىنىڭ؟ نېمىشقا سارانىڭ ئۆز ئايالىڭ ئىكەنلىكىنى ئېيتمىدىڭ؟ [19] نېمىشقا ئۇنى سىڭلىم دېدىڭ؟ شۇنداق دېگىنىڭنى ئاڭلاپ، مەن ئۇنى ئالدىم. ئايالىڭ مانا! ئۇنى ئېلىپ كەت! ــ دېدى.
[20] بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئۆز ئەمەلدارلىرىغا ئىبرامنى چېگرىدىن چىقىرىۋېتىشكە ئەمر قىلدى. ئۇلار ئۇنى ئايالى ۋە ئۇنىڭغا مەنسۇپ بولغان ھەممە نەرسىلىرى بىلەن قوشۇپ يولغا سالدى.

ئىبرام بىلەن لۇتنىڭ ئايرىلىپ كېتىشى

13 [1] ئىبرام ئايالى ۋە ئۆزىگە مەنسۇپ بولغان ھەممە نەرسىلىرىنى ئېلىپ مىسىردىن چىقىپ، قانائاننىڭ جەنۇبىدىكى نېگىب رايونىغا باردى. لۇتمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. [2] ئىبرام باي بولۇپ، ئۇنىڭ نۇرغۇن مال ـ ۋارانلىرى ۋە ئالتۇن ـ كۈمۈشلىرىمۇ بار ئىدى. [3] كېيىن، ئۇ نېگىب رايونىدىن ئايرىلىپ، ئاستا ـ ئاستا شىمالغا يۆتكىلىپ، بەيتەل شەھىرىگە قايتا باردى. ئۇ بەيتەل بىلەن ئاي شەھىرىنىڭ ئارىلىقىغا، يەنى ئۇ تۇنجى قېتىم ئورۇنلىشىپ، [4] قۇربانلىق سۇپىسى ياسىغان يەرگە قايتىپ كېلىپ، ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدى.
[5] ئىبرام بىلەن ماڭغان لۇتنىڭمۇ مال ـ ۋارانلىرى ۋە قۇللىرى كۆپ ئىدى. [6] بۇ ئىككى ئائىلىنىڭ پادىلىرى بەك كۆپ بولغاچقا، ئوتلاقلار يېتىشمەي قالغانىدى. [7] شۇڭا، ئىبرامنىڭ پادىچىلىرى بىلەن لۇتنىڭ پادىچىلىرى ئارىسىدا تالاش ـ تارتىش چىقىپ قالدى. (ئۇ چاغدا، قانائانلىقلار بىلەن پەرىزلەر يەنىلا قانان رايونىدا تۇراتتى.)
[8] شۇڭا، ئىبرام لۇتقا:
ــ بىز بولساق ئۇرۇق ـ تۇغقان، ئارىمىزدا ياكى پادىچىلىرىمىزنىڭ

ئارىسىدا تالاش ـ تارتىش چىقمىسۇن. [9] ئايرىلىپ ياشايلى. مانا، پۈتۈن زېمىن
سېنىڭ ئالدىڭدا تۇرۇپتۇ. خالىغان يەرنى تاللا! ئوڭ تەرەپنى تاللىساڭ، سول
تەرەپ ماڭا قالسۇن، سول تەرەپنى تاللىساڭ، ئوڭ تەرەپ ماڭا قالسۇن، ــ
دېدى.
[10] لۇت تۆت تەرەپكە نەزەر سېلىپ، ئىئوردان دەريا ۋادىسىدىن
زوئارغىچە سوزۇلغان كەڭ تۈزلەڭلىكنى كۆردى. بۇ تۈزلەڭلىكنىڭ سۈيى مول
بولۇپ، خۇددى ئېرەم باغقا ۋە مىسىرنىڭ يەرلىرىگە ئوخشايتتى. (ئۇ چاغدا،
پەرۋەردىگار سودوم بىلەن گومورا شەھەرلىرىنى تېخى خارابىلىككە
ئايلاندۇرمىغانىدى.)
[11] شۇڭا، لۇت ئۇ يەرنى تاللاپ، شەرق تەرەپكە يۆتكەلدى. ئۇ ئىككىيلەن
مانا شۇنداق ئايرىلدى. [12] ئىبرام قاناندا ئولتۇراقلىشىپ قالدى. لۇت ئىئوردان
دەريا ۋادىسىدىكى شەھەرلەرگە يېقىنلىشىپ، سودوم شەھىرىنىڭ ئەتراپىدا
چېدىر تىكىپ ئورۇنلاشتى. [13] سودوملۇقلار رەزىللىككە تولغان بولۇپ،
پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە ئۇلار ئېغىر گۇناھكارلار ئىدى.

ئىبرامنىڭ ھېبرونغا كۆچۈشى

[14] لۇت ئىبرامدىن ئايرىلغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگار ئىبرامغا:
ــ سەن تۇرغان جايىڭدىن شەرق، غەرب، جەنۇب ۋە شىمال
تەرەپلەرگە قاراپ باق. [15] سەن كۆرۈۋاتقان بۇ زېمىنلارنى ساڭا ۋە سېنىڭ
ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلىمەن. بۇ زېمىن مەڭگۈ سىلەرگە مەنسۇپ. [16] مەن
سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى ھەددى ـ ھېسابسىز كۆپەيتىمەن. يەر يۈزىدىكى
قۇمنى ھېچكىم سانىيالمىغانغا ئوخشاش، ئۇلارنىڭ سانىنىمۇ ھېچكىم
سانىيالمايدۇ. [17] ئورنۇڭدىن تۇر. بۇ زېمىننى كېزىپ چىق. مەن ئۇنى ساڭا
تەقدىم قىلدىم! ــ دېدى.

[18] بۇنىڭ بىلەن، ئىبرام چېدىرلىرىنى يىغىشتۇرۇپ، ھېبرون شەھىرىگە يېقىن مامرەدىكى دۇب دەرەخلىكىنىڭ يېنىدا ئولتۇراقلىشىپ، ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق سۇپىسى ياسىدى.

ئىبرامنىڭ لۇتنى قۇتقۇزۇشى

14 [1] شۇ كۈنلەردە، بابىلون بېگى ئامرافىل، ئېللاسار بېگى ئاريوك، ئېلام بېگى كېدورلاۋمار، گويىم بېگى تىدال قاتارلىق تۆت بەگ بىرلىشىپ، [2] سودوم بېگى بەرا، گومورا بېگى بىرشا، ئادما بېگى شىناب، سىبوئىم بېگى شەمەبەر ۋە بېلا (زوئار دەپمۇ ئاتىلىدۇ) بېگى قاتارلىق بەش بەگ بىلەن جەڭ قىلىشقا چىقتى. [3] بۇ بەش بەگ قوشۇنلىرىنى بىرلەشتۈرۈپ، سىددىم ۋادىسىغا يىغدى. (سىددىم ۋادىسى ھازىرقى «ئۆلۈك دېڭىز» ۋادىسىدۇر.) [4] ئۇلار ئون ئىككى يىل كېدورلاۋمار بېگىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا بولۇپ، ئون ئۈچىنچى يىلغا كەلگەندە، ئۇنىڭغا قارشى ئىسيان كۆتۈرگەندى.

[5] شۇڭا، ئون تۆتىنچى يىلى كېدورلاۋمار بەگ ئۆزىنىڭ ۋە ئىتتىپاقداش بەگلەرنىڭ قوشۇنلىرىنى باشلاپ بېرىپ، ئاشتاروت-كارنائىم دېگەن يەردە رېفالارنى يەڭدى. كېيىن، ھام دېگەن يەردە زۇزلارنى ۋە شاۋا-كىرياتائىم تۈزلەڭلىكىدە ئېملارنىڭ ھەممىسىنى تارمار قىلدى. [6] سەئىر تاغلىق رايونىدا ياشاۋاتقان ھورىتلارنىمۇ چۆل بويىدىكى ئەل-پارانغىچە قوغلاپ بېرىپ تارمار قىلدى. [7] ئارقىدىنلا، ئۇلار ئېن-مىشپات، يەنى كادېشقا قايتىپ، ئامالەكلەرنىڭ پۈتۈن زېمىنىنى بېسىۋېلىپ، ھازازون-تاماردا ياشاۋاتقان ئامورلارنىمۇ تارمار قىلدى.

[8] بۇنىڭ بىلەن، سودوم، گومورا، ئادما، سىبوئىم ۋە بېلا، يەنى زوئار قاتارلىق بەش بەگلىكنىڭ بەگلىرى بىرلەشمە قوشۇننى باشلاپ، سىددىم ۋادىسىغا جەڭ قىلىشقا چىقتى. [9] ئۇلار ئېلام شەھىرىنىڭ بېگى كېدورلاۋمار،

گويىمنىڭ بېگى تىدال، بابىلونىنىڭ بېگى ئامرافىل ۋە ئېللاسارنىڭ بېگى ئاريوكتىن ئىبارەت تۆت بەگ بىلەن جەڭ قىلدى. [10] سىددىم ۋادىسىنىڭ ھەممە يېرىدە قارا ماي بىلەن تولغان كۆلچەكلەر بار ئىدى. سودوم بېگى بىلەن گومورا بېگى قاچقان ۋاقتىدا، قوشۇنلىرىنىڭ بىر قىسمى كۆلچەكلەرگە چۈشۈپ كېتىپ، قالغانلىرى تاغقا قېچىپ كەتتى.

[11] تۆت بەگ سودوم بىلەن گومورانىڭ پۈتۈن بايلىق ۋە ئاشلىق ـ تۈلۈكلىرىنى بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىپ كەتتى. [12] ئۇ چاغدا ئىبرامنىڭ جىيەنى لۇت سودومدا تۇراتتى. ئۇلار ئۇنىمۇ مال ـ مۈلۈكلىرى بىلەن قوشۇپ بۇلاپ كەتتى.

[13] لېكىن، قۇتۇلۇپ قالغان بىر كىشى بۇ ئىشلارنى ئىبرانىي* بولغان ئىبرامغا مەلۇم قىلدى. ئۇ چاغدا، ئىبرام ئامور قەبىلىسىدىن مامرە ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ دۇب دەرەخلىكىنىڭ يېنىدا تۇراتتى. مامرە ۋە ئىككى ئىنىسى ــ ئەشكول ۋە ئانېر ئىبرامنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى ئىدى.

[14] ئىبرام جىيەنى لۇتنىڭ ئەسىرگە چۈشۈپ قالغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۆز ئادەملىرىدىن ئۈچ يۈز ئون سەككىز نەپەر جەڭچىنى چاقىرىپ، تۆت بەگنى دان دېگەن جايغىچە قوغلاپ باردى. [15-16] ئۇ يەردە جەڭچىلەرنى بىرقانچە قىسىمغا بۆلۈپ، كېچىسى ھۇجۇم قىلىپ، دۈشمەننى مەغلۇپ قىلدى. ئۇلارنى دەمەشقنىڭ شىمالىدىكى خوبا دېگەن جايغىچە قوغلاپ، بۇلاپ كەتكەن ھەممە مال ـ مۈلۈكنى تارتىۋېلىپ، ئۆز جىيەنى لۇتنى ۋە ئۇنىڭ پۈتۈن بايلىقلىرىنى، خوتۇن ـ قىزلىرىنى ۋە باشقا ئەسىرگە چۈشكەن ئادەملىرىنى قايتۇرۇپ ئالدى.

مالكىسىدىقنىڭ ئىبرامغا بەخت تىلىشى

[17] ئىبرام كېدورلائومار ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئىتتىپاقداش ھەرقايسى بەگلەرنى

*13. ئىبرانىي ــ قەدىمكى يەھۇدىيلارنى، يەنى ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ.

مەغلۇپ قىلىپ، غەلىبە بىلەن قايتىپ كەلگەندە، سودوم بېگى ئۇنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن شاۋا ۋادىسى (خان ۋادىسى دەپمۇ ئاتىلىدۇ) غا چىقتى.

[18] ئۇلۇغ خۇدانىڭ روھانىيسى ھەم سالىمنىڭ بېگى مالكىسىدىقمۇ نان ۋە شاراب ئېلىپ، ئىبرامنىڭ ئالدىغا چىقىپ، [19] ئۇنىڭغا بەخت تىلەپ:

«پۈتۈن ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان ئۇلۇغ خۇدا ئىبرامنى
بەختلىك قىلغاي!
[20] سېنى دۈشمەنلىك ئۈستىدىن غەلىبە قىلدۇرغان ئۇلۇغ خۇدا
مەدھىيىلەنگەي!» دېدى.

ئىبرام غەنىيمەت ئالغان نەرسىلەرنىڭ ئوندىن بىرىنى مالكىسىدىققا تەقدىم قىلدى. [21] سودوم بېگى ئىبرامغا:

— غەنىيمەتلەرنىڭ ھەممىسى ساڭا مەنسۇپ، لېكىن ئادەملىرىمنى قايتۇرۇپ بەر! — دېدى.

[22] ئىبرام ئۇنىڭغا:

— پۈتۈن ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان پەرۋەردىگار ئۇلۇغ خۇدا ئالدىدا قەسەم قىلىمەنكى، [23] مەن سېنىڭ ھەرقانداق نەرسەڭنى، ھەتتا بىر تال يىپىڭنى ياكى كەشىڭنىڭ بوغقۇچىنىمۇ ئالمايمەن. بولمىسا، سەن كېيىن: «مەن ئىبرامنى باي قىلىپ قويدۇم!» دېيىشتىن يانمايسەن.

[24] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئادەملىرىمنىڭ يېگىنىنىلا ھېسابلايمەن. ئۇنىڭدىن باشقا ھېچنېمىنى ئالمايمەن. لېكىن، مېنىڭ ئىتتىپاقداشلىرىم ئانىر، ئەشكول ۋە مامرەلەرگە غەنىيمەتلەردىن تېگىشلىكىنى ئايرىپ بەرسەڭ بولىدۇ، — دېدى.

خۇدانىڭ ئىبرام بىلەن ئەھدە تۈزۈشى

15 [1] بۇ ۋەقەلەردىن كېيىن، پەرۋەردىگار ئىبرامغا كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا:
— ئىبرام، قورقما! مەن ساڭا قالقان بولۇپ، ناھايىتى زور ئىنئام
بېرىمەن، — دېدى.
[2] لېكىن، ئىبرام:
— ئى ئىگەم خۇدا، مېنىڭ پەرزەنتىم بولمىسا، سېنىڭ بەرمەكچى بولغان
ئىنئامىڭنىڭ پايدىسى نېمە؟ مېنىڭ بىردىنبىر مىراسخورۇم — دەمەشقتىن
كەلگەن چاكىرىم ئېلىيەزەر بولىدۇ. [3] سەن ماڭا پەرزەنت بەرمىدىڭ، شۇڭا
مېنىڭ تەئەللۇقاتىمغا چاكىرىم مىراسخور بولىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.
[4] ئارقىدىنلا، ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىگە يەنە: «چاكىرىڭ ئېلىيەزەر
سېنىڭ مىراسخورۇڭ بولمايدۇ، پەقەت ئۆزۈڭدىن بولغان ئوغۇللا
مىراسخورۇڭ بولىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدى.
[5] شۇندىن كېيىن، خۇدا ئۇنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ، ئۇنىڭغا:
— ئاسمانغا قاراپ، يۇلتۇزلارنى سانىيالايدىغان بولساڭ ساناپ باق،
سېنىڭ ئەۋلادىڭ ئەنە شۇ يۇلتۇزلاردەك سان ـ ساناقسىز بولىدۇ! — دېدى.
[6] ئىبرام پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەندى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭ
ئېتىقادىنى كۆرۈپ، ئۇنى ھەققانىي ئادەم، دەپ ھېسابلىدى.
[7] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا يەنە:
— سېنى بۇ زېمىنغا ئىگە قىلىش ئۈچۈن، سېنى كالدانىلارنىڭ زېمىنى
بولغان ئۇر شەھىرىدىن ئېلىپ چىققان پەرۋەردىگار مەن بولىمەن، — دېدى.
[8] لېكىن، ئىبرام:
— ئى ئىگەم خۇدا، مەن بۇ زېمىنغا جەزمەن ئىگە بولىدىغانلىقىمنى
نېمىدىن بىلىمەن؟ — دەپ سورىدى.
[9] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

ــ سەن ئۈچ ياشلىق كالا، ئۆچكە، قوچقاردىن ھەم پاختەك ۋە ياش كەپتەردىن بىردىن ئېلىپ، مېنىڭ ئالدىمغا كەلگىن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
[10] ئىبرام بۇ ھايۋانلارنى خۇدانىڭ ئالدىغا ئاپىرىپ، قۇشلاردىن باشقىسىنىڭ قارنىنى يېرىپ ئىككى پارچە قىلدى. گۆشلەرنى ئىككى تەرەپكە قاتار قىلىپ تىزدى. [11] قۇزغۇنلار ئۇچۇشۇپ كېلىپ، گۆشلەرگە قونغاندا، ئىبرام ئۇلارنى قوغلىۋەتتى. [12] كۈن پاتقاندا، ئىبرام ئۇيقۇغا كەتتى. چۈشىدە ئۇنى قورقۇنچلۇق قاراڭغۇلۇق باستى. [13] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
ــ شۇنى بىلىپ قويغىنكى، سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ باشقا بىر دۆلەتتە مۇساپىر بولىدۇ. شۇ دۆلەتتىكى كىشىلەرگە قۇل بولۇپ، تۆت يۈز يىل ئۇلار تەرىپىدىن ئازاب چېكىدۇ. [14] لېكىن، مەن ئۇلارنى قۇل قىلغۇچى خەلقنى چوقۇم جازالايمەن. ئۇلار ئۇ دۆلەتتىن قايتقىنىدا، نۇرغۇن بايلىقلارنى ئېلىپ كېلىدۇ. [15] سەن بولساڭ ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ، ئەجدادلىرىڭنىڭ قېشىغا كېتىسەن. [16] سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ بۇ يەرگە قايتىپ كەلگۈچە، ئۇ يەردە تۆت ئەۋلاد ئۆتۈپ كېتىدۇ. چۈنكى، بۇ يەردە تۇرۇۋاتقان ئامورلارنىڭ گۇناھى چېكىگە يەتمىگۈچە، ئۇلارنى بىر تەرەپ قىلمايمەن.
[17] كۈن پېتىپ قاراڭغۇ چۈشكەندىن كېيىن، ئىس چىقىپ تۇرغان ئوچاق ۋە يېنىپ تۇرغان مەشئەل تۇيۇقسىز پەيدا بولۇپ، ھېلىقى ئىككى قاتار گۆشنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتۈپ كەتتى. [18-19] مانا شۇ چاغدا، پەرۋەردىگار ئىبرام بىلەن ئەھدە تۈزۈپ مۇنداق دېدى:
ــ مەن مىسىر چېگرىسىدىن تاكى فىرات دەرياسىغىچە سوزۇلغان بۇ زېمىننىڭ ھەممىسىنى سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلدىم. بۇ زېمىن كېنلار، كېنىزلەر، كادمونلار، [20] خىتلار، پەرىزلەر، رېفالار، [21] ئامورلار، قانانلار، گىرگاشلار ۋە يەبۇسلار دەپ تونۇلغان خەلقلەرنىڭ زېمىنلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئىسمائىلنىڭ تۇغۇلۇشى

16

1 ئىبرامنىڭ ئايالى ساراھ تۇغماس ئىدى، بىراق ئۇنىڭ ھەجەر
ئىسىملىك مىسىرلىق بىر دېدىكى بار ئىدى. 2 ساراھ ئىبرامغا:
— پەرۋەردىگار مېنى تۇغماس يارىتىپتۇ، ئەمدى سىز مېنىڭ دېدىكىم
بىلەن بىر ياستۇققا باش قويۇڭ! بەلكىم ئۇ ماڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرەر، —
دېدى.
ئىبرام ساراھنىڭ بۇ سۆزىگە قوشۇلدى. 3 شۇنىڭ بىلەن، ساراھ ھەجەرنى
ئىبرامغا كىچىك خوتۇنلۇققا بەردى. (بۇ ۋەقە ئىبرام قاناندا ئون يىل تۇرغاندا
يۈز بەردى.) 4 ئىبرام ھەجەر بىلەن بىللە بولغاندىن كېيىن، ھەجەر ھامىلدار
بولۇپ قالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھامىلدار بولغانلىقىنى سېزىپ مەغرۇرلىنىپ،
ساراھنى كۆزگە ئىلمايدىغان بولۇپ قالدى.
5 ساراھ ئىبرامغا قېيداپ:
— ھەممىنى قىلغان سەن! مەن ھەجەرنى ساڭا قوشۇپ قويغان.
ئەمدىلىكتە، ئۇ ئۆزىنىڭ ھامىلدارلىقىنى بىلىپلا، مېنى كۆزگە ئىلمايدىغان
بولۇۋالدى. سېنىڭ ياكى مېنىڭ توغرا ئىكەنلىكىمگە پەرۋەردىگار ئۆزى ھۆكۈم
قىلسۇن، — دېدى.
6 ئىبرام:
— ئۇ سېنىڭ دېدىكىڭ، ئۇ سېنىڭ ئىلكىڭدە. ئۇنىڭغا قانداق مۇئامىلە
قىلىش سېنىڭ ئىختىيارىڭ، — دەپ جاۋاب بەردى.
بۇنىڭ بىلەن، ساراھ ھەجەرنى بوزەك قىلدى، شۇڭا ھەجەر ئىبرامنىڭ
ئۆيىدىن قېچىپ كەتتى.
7 پەرىشتىنىڭ سۈرىتىدە كۆرۈنگەن پەرۋەردىگار* ھەجەرنى چۆلدىكى

---

*7. سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى: «پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى» بولۇپ، تەۋراتتا بۇ كۆپ ۋاقىتلاردا پەرىشتە قىياپىتىدە كۆرۈلگەن خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

بىر بۇلاقنىڭ يېنىدا كۆردى. بۇلاق شۇر دېگەن يەرگە بارىدىغان يولنىڭ بويىدا ئىدى. [8] پەرىشتە ئۇنىڭدىن:

ــ ئەي ساراھنىڭ دېدىكى ھەجەر، سەن قەيەردىن كەلدىڭ؟ نەگە كېتىۋاتىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ مەن ئايال خوجايىنىم ساراھنىڭ يېنىدىن قېچىپ چىقتىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى ھەجەر.

[9] پەرىشتە ئۇنىڭغا:

ــ سەن ئايال خوجايىنىڭنىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىپ، ئۇنىڭغا بويسۇنغىن، ــ دېدى.

[10] پەرىشتە يەنە مۇنداق دېدى:

ــ مەن سېنىڭ ئەۋلادىڭنى شۇنداق كۆپەيتىمەنكى، ئۇلارنى ھېچكىم سانىيالمايدىغان قىلىمەن. [11] سەن ھامىلدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىسەن، ئىسمىنى ئىسمائىل [مەنىسى «ئاڭلىغۇچى خۇدا»] قويغىن، چۈنكى سېنىڭ داد ـ پەريادىڭ پەرۋەردىگارغا يەتتى. [12] سېنىڭ ئوغلۇڭنىڭ مىجەزى بىر ياۋا ئېشەككە ئوخشايدۇ. ھەممە يەرگە بېرىپ، كىشىلەر بىلەن جېدەل چىقىرىدۇ. كىشىلەرمۇ ئۇنىڭغا قارشىلىق كۆرسىتىدۇ. ئۇ تۇغقانلىرىغا ئۆچمەنلىك قىلىپ ياشايدۇ.

[13] ھەجەر ئۆز ـ ئۆزىگە: «مەن راستتىنلا ماڭا غەمخورلۇق قىلغان خۇدانى كۆردۈم!» دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئۆزىگە سۆز قىلغان پەرۋەردىگارنى «ئېل ـ روئا»، [مەنىسى «مېنى كۆرگۈچى خۇدا»] دەپ ئاتىدى. [14] شۇڭا، كىشىلەر ئۇ بۇلاقنى بېئېر ـ لاھايروي [مەنىسى «مېنى كۆرگۈچى خۇدانىڭ بۇلىقى»] دەپ نام قويدى. بۇ بۇلاق ھازىرمۇ كادېش بىلەن بەرەد شەھرىنىڭ ئوتتۇرىسىدىدۇر.

[15] ھەجەر ئىبرامغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. ئىبرام ئۇنىڭغا ئىسمائىل دەپ ئات قويدى. [16] ئۇ چاغدا، ئىبرام سەكسەن ئالتە ياشتا ئىدى.

قەدىمكى ئەھدىنىڭ بەلگىسى ــ خەتنە

17
[1] ئىبرام توقسان توققۇز يېشىدا پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ:
ــ مەن ھەممىگە قادىر خۇدادۇرمەن. سەن داۋاملىق مېنىڭ
يولۇمدا مېڭىپ، قۇسۇرسىز ئادەم بول. [2] مەن سەن بىلەن تۈزگەن ئەھدەمدە
چىڭ تۇرۇپ، سېنى كۆپ ئەۋلادلىق قىلىمەن، ــ دېدى.
[3] ئىبرام يەرگە باش قويدى. خۇدا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
[4] ــ مېنىڭ سەن بىلەن تۈزگەن ئەھدەم مۇنداق: سەن نۇرغۇن
مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى بولىسەن. [5] ھازىردىن باشلاپ سېنىڭ ئىسمىڭ ئىبرام
ئەمەس، ئىبراھىم [مەنىسى «نۇرغۇن ئەۋلادلارنىڭ ئاتىسى»] بولىسۇن.
چۈنكى، مەن سېنى نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى قىلىمەن. [6] مەن ساڭا كۆپ
ئەۋلادلارنى بېرىمەن. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن يېڭى خەلق ۋە پادىشاھلارمۇ
چىقىدۇ. [7] مەن سەن ۋە كەلگۈسىدىكى ئەۋلادلىرىڭ بىلەن تۈزگەن
مەڭگۈلۈك ئەھدەمدە تۇرىمەن. مەن سېنىڭ ۋە ئەۋلادلىرىڭنىڭ
خۇداسىدۇرمەن. [8] سەن ھازىر قانانىدا مۇساپىر بولۇپ ياشاۋاتىسەن. ئەمما، بۇ
پۈتۈن زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلىمەن. ئۇ سېنىڭ
ئەۋلادلىرىڭغا مەڭگۈ مىراس بولىسۇن. مەن ئۇلارنىڭمۇ خۇداسىدۇرمەن!
[9] خۇدا يەنە مۇنداق دېدى:
ــ ئەمدى سەن ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭمۇ مېنىڭ ئەھدەمدە چىڭ
تۇرۇشۇڭلار كېرەك. [10] سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىكى ھەرقانداق ئەر كىشى خەتنە
قىلىنىشى كېرەك. مانا بۇ مېنىڭ سەن ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ بىلەن تۈزگەن
ئەھدەمدۇر. [11-12] ھازىردىن باشلاپ، سىلەر بارلىق ئوغۇل بوۋاقلىرىڭلارنى،
مەيلى ئۆيۈڭلاردا تۇغۇلغان ياكى چەت ئەللىكلەردىن سېتىۋالغان قۇللىرىڭلار
تۇغقان بولسۇن، ئۇلارنى تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى خەتنە قىلىشىڭلار
كېرەك. خەتنە قىلىش ــ ئارىمىزدا تۈزگەن ئەھدىنىڭ بەلگىسى بولۇپ

قالسۇن. [13] ھەممە ئەرلەرنىڭ خەتنىسىنى قىلىشىڭلار كېرەك. سىلەرنىڭ تېنىڭلاردىكى بەلگە ــ ئارىمىزدىكى تۈزگەن مەڭگۈلۈك ئەھدەمنىڭ بەلگىسى بولۇپ قالسۇن. [14] خەتنە قىلىنمىغان ئەرنى خەلقىم قاتارىدىن چىقىرىۋېتىمەن. ئۇنداق كىشى مېنىڭ ئەھدەمنى بۇزغان بولىدۇ.

[15] بۇنىڭدىن باشقا، خۇدا ئىبراھىمغا مۇنداق دېدى:

ــ سېنىڭ ئايالىڭ سارايىنىڭ ئىسمى ھازىردىن باشلاپ سارە [مەنىسى «ئايال شاھزادە»] بولسۇن. [16] مەن ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلىپ، ئۇنىڭدىن ساڭا بىر ئوغۇل تەقدىم قىلىمەن. سارە نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ ئانىسى بولىدۇ. ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىدىن پادىشاھلارمۇ چىقىدۇ.

[17] ئىبراھىم يەرگە باش قويۇپ، كۈلۈپ، كۆڭلىدە «يۈز ياشلىق بوۋاي قانداقمۇ پەرزەنت كۆرەلىسۇن؟! سارە بولسا توقسان ياشقا كىرگەن تۇرسا، قانداقمۇ ھامىلدار بولالىسۇن؟» دەپ ئويلىدى [18] ۋە خۇداغا:

ــ ئىسمائىلنى بەختكە ئېرىشتۈرسەڭ بولدىغۇ! ــ دېدى.

[19] لېكىن، خۇدا مۇنداق دېدى:

ــ ياق، ھەجەر ئەمەس، ئايالىڭ سارە ساڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرىدۇ. ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىسھاق [مەنىسى «كۈلكە»] قوي. مەن ئۇنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەنمۇ مەڭگۈلۈك ئەھدەمدە چىڭ تۇرىمەن. [20] ئىسمائىلغا كەلسەك، ئۇ توغرىسىدىكى تەلىپىڭنىمۇ ئاڭلىدىم. مەن ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلىپ، ئۇنىڭ نەسلىنى ناھايىتى كۆپەيتىمەن. ئۇ ئون ئىككى پادىشاھنىڭ ئاتىسى بولىدۇ. مەن ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنى ئۇلۇغ بىر مىللەتكە ئايلاندۇرىمەن.
[21] بىراق، مېنىڭ ئەھدەم بولسا كېلەر يىلى مۇشۇ ۋاقىتتا سارە ساڭا تۇغۇپ بېرىدىغان ئوغۇل ــ ئىسھاق بىلەن باغلىنىشلىق.

[22] خۇدا ئىبراھىمغا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولۇپ، ئۇنىڭ يېنىدىن ئايرىلدى.

[23] مانا شۇ كۈنى، ئىبراھىم خۇدانىڭ ئەمرىگە ئەمەل قىلىپ، ئوغلى

ئىسمائىل ۋە ئائىلىسىدىكى ھەممە ئەرلەرنى، جۈملىدىن ئائىلىسىدە تۇغۇلغان
ۋە سېتىۋالغان قۇللارنى خەتنە قىلدۇردى. [24] ئىبراھىم خەتنە قىلىنغاندا،
توقسان توققۇز ياشتا، [25] ئىسمائىل خەتنە قىلىنغاندا، ئون ئۈچ ياشتا ئىدى.
[26-27] ئىككىسى، ئائىلىسىدىكى ھەممە ئەرلەر، جۈملىدىن ئائىلىسىدە
تۇغۇلغان ۋە چەت ئەللىكلەردىن سېتىۋېلىنغان قۇللار بىلەن بىللە شۇ كۈن
ئىچىدە خەتنە قىلىندى.

ئەرشتىن چۈشكەن ئۈچ مېھمان

18 [1] كېيىن، پەرۋەردىگار مامرەدىكى دۇب دەرەخلىكىدە ئىبراھىمغا
قايتا كۆرۈندى. كۈن تىكلەشكەن ۋاقىتتا، ئىبراھىم چېدىرىنىڭ
ئىشىكى ئالدىدا ئولتۇراتتى. [2] ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، ئۇدۇلىدا ئۈچ
كىشىنىڭ ئۆرە تۇرغانلىقىنى كۆردى ـ دە، شۇ ھامان ئۇلارنىڭ ئالدىغا
يۈگۈرۈپ يەرگە ئېگىلىپ، تەزىم قىلىپ، [3] ئۇلارغا:
— جانابلار، ئېغىر كۆرمىسەڭلار ئۆيىمىزگە كىرىپ، مېھمان بولۇپ
قايتقايسىلەر. [4] ھەرقايسىڭلار دەرەخ سايىسىدە دەم ئېلىپ تۇرغايسىلەر،
مەن پۇت ـ قوللىرىڭلارنى يۇيۇشقا سۇ، [5] غىزالىنىشىڭلارغا بىرئاز يېمەكلىك
ئېلىپ كېلەي. ئارام ئېلىپ، يولۇڭلارنى داۋاملاشتۇرغايسىلەر.
كەلگەنلىكىڭلاردىن خۇشال بولدۇم، — دېدى.
— رەھمەت، ئېيتقىنىڭىزچە بولسۇن، — دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى ئۇلار.
[6] ئىبراھىم دەرھال چېدىرغا يۈگۈرۈپ كىرىپ، سارەگە:
— دەرھال بىر خالتا ئەڭ ياخشى ئۇندىن نان پىشۇرغىن! — دېدى.
[7] ئارقىدىنلا، ئۇ يەنە كالا پادىلىرىنىڭ ئىچىگە كىرىپ، سېمىز بىر تورپاقنى
تاللاپ، چاكىرىغا تاپشۇردى. ئۇ دەرھال تورپاقنى سويۇپ، تەييارلىدى.

[8-9] ئاندىن، ئىبراھىم قايماق، سۈت ۋە گۆشنى ئۈچ مېھماننىڭ ئالدىغا قويدى. ئۆزى بولسا، ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇش ئۈچۈن دەرەخ سايىسىدە كۈتۈپ تۇردى. تاماق يەۋاتقاندا، ئۇلار ئىبراھىمدىن:

ــ ئايالىڭ سارە قەيەردە؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ چېدىردا، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.

[10] مېھمان سىياقىدىكى پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

ــ كېلەر يىلى بۇ چاغدا، مەن چوقۇم قايتىپ كېلىمەن. شۇ چاغدا، ئايالىڭ سارە بىر ئوغۇلغا ئانا بولىدۇ، ــ دېدى.

سارە ئۇلارنىڭ كەينىدىكى چېدىر ئاغزىدا ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ تۇراتتى.

[11] ئۇ چاغدا، ئىبراھىم بىلەن سارە ئىككىلىسى قېرىپ قالغانىدى. سارەنىڭ ئادەت كۆرۈشمۇ توختاپ كەتكەنىدى. [12] شۇڭا، سارە ئىچىدە كۈلۈپ، ئۆز ـ ئۆزىگە: «مەن قېرىپ قالدىم، ئېرىممۇ قېرىپ قالغان تۇرسا، ئەمدى ماڭا بۇنداق خۇشاللىق قەيەردىن كەلسۇن؟!» دېدى.

[13] شۇڭا، پەرۋەردىگار ئىبراھىمغا:

ــ سارە نېمىشقا كۈلۈپ تۇرۇپ، ئۆز ـ ئۆزىگە: «مەن شۇنچە قېرىپ كەتكەن تۇرسام، يەنە قانداقمۇ ھامىلدار بولالاي؟!» دەيدۇ؟ [14] پەرۋەردىگار قىلالمايدىغان ئىش يوق ئەمەسمۇ! ئېيتقىنىمدەك، كېلەر يىلى دەل مۇشۇ چاغدا قايتىپ كېلىمەن. ئۇ چاغدا، سارە چوقۇم بىر ئوغۇلغا ئانا بولىدۇ، ــ دېدى.

[15] سارە قورقۇپ:

ــ مەن كۈلمىدىم! ــ دەپ تاندى.

ــ ياق، سەن راستىنلا كۈلدۈڭ، ــ دېدى پەرۋەردىگار.

ئىبراھىمنىڭ خۇدادىن سودوم شەھىرى ھەققىدە يالۋۇرۇشى

[16] ئەرشتىن چۈشكەن بۇ مېھمانلار ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، سودوم شەھىرى
تەرەپكە يۈزلەندى. ئىبراھىممۇ ئۇلارنى ئۇزىتىش ئۈچۈن بىللە ماڭدى.
[17] پەرۋەردىگار ئۆز ـ ئۆزىگە مۇنداق دېدى: «مەن قىلىدىغان ئىشىمنى
ئىبراھىمدىن يوشۇرسام بولمايدۇ. [18] چۈنكى، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى چوقۇم ئۇلۇغ
ۋە كۈچ ـ قۇدرەتلىك بىر خەلق بولىدۇ. مەن ئۇ ئارقىلىق دۇنيادىكى ھەممە
خەلقلەرگە بەخت ئاتا قىلىمەن. [19] مەن ئۇنى ئۆز بالىلىرى ۋە ئەۋلادلىرىغا
مېنىڭ يولۇمنى تۇتۇشنى، دۇرۇس ۋە ھەققانىي بولۇشنى بۇيرۇسۇن، دەپ
تاللىدىم. شۇنداق قىلسا، مەنمۇ ئۇنىڭغا بەرگەن ۋەدەم بويىچە ھەممە ئىشنى
قىلىپ بېرىمەن.»
[20] شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار:
ــ مەن سودوم بىلەن گومورا شەھىرىدىكىلەرنىڭ ھەددىدىن ئاشقان
گۇناھلىرى ئۈستىدىن قىلىنغان ئېغىر ئەرزلەرنى ئاڭلىدىم. [21] مەن چوقۇم
چۈشۈپ، ئاڭلىغانلىرىمنىڭ ئەمەلىيەت ياكى ئەمەسلىكىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن
كۆرمەكچىمەن، ــ دېدى.
[22] ئاندىن كېيىن ئىككى كىشى سودومغا كېتىپ قالدى. بىراق،
پەرۋەردىگار بولسا ئىبراھىمنىڭ قېشىدا قالدى.
[23] ئىبراھىم ئۇنىڭغا يېقىنلىشىپ:
ــ سەن راستتىن دۇرۇس كىشىلەرنى گۇناھكارلار بىلەن قوشۇپ ھالاك
قىلامسەن؟ [24] ئەگەر شەھەردە ئەللىك دۇرۇس كىشى بولسا، سەن پۈتۈن
شەھەرنى خاراب قىلامسەن؟ بۇ ئەللىك ئادەمنى قۇتقۇزۇۋېلىش ئۈچۈن
شەھەرنى ساقلاپ قالمامسەن؟ [25] سەن چوقۇم دۇرۇس كىشىلەرنى
گۇناھكارلار بىلەن قوشۇپ يوقاتمايسەن. ھەرگىز ئۇنداق قىلمايسەن! ئۇنداق
قىلساڭ، دۇرۇس كىشىلەر گۇناھكارلار بىلەن بىللە تەڭ جازاغا ئۇچرايدۇ. بۇ

مۇمكىن ئەمەس! سەن پۈتۈن ئالەمنىڭ سوراقچىسسەن! جەزمەن ئادىل
ھۆكۈم چىقىرىسەن، ــ دېدى.
26 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
ــ ئەگەر سودوم شەھىرىدە ئەللىك دۇرۇس كىشى تاپالىسام، ئۇلارنى
دەپ پۈتۈن شەھەرنى ساقلاپ قالىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
27 ئىبراھىم يەنە مۇنداق دېدى:
ــ ئى ئىگەم! باشلىغانىكەنمەن، داۋاملاشتۇراي. ئېغىر كۆرمىسەڭ،
مەندەك بىر ئاجىز بەندەڭنىڭ يۈرەكلىك ھالدا سەندىن يەنە سورىشىغا
رۇخسەت قىلغايسەن! 28 ناۋادا شەھەردە پەقەت قىرىق بەش دۇرۇس كىشى
بولسا، بەش كىشى كەم بولغانلىقى ئۈچۈن پۈتۈن شەھەرنى خاراب
قىلامسەن؟
پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
ــ ئەگەر قىرىق بەش دۇرۇس كىشى تاپالايدىغان بولسام، بۇ شەھەرنى
خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
29 ئىبراھىم يەنە:
ــ ئەگەر پەقەت قىرىق كىشى بولسىچۇ؟ ــ دېدى.
ــ ئەگەر قىرىق كىشى بولسىمۇ خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب
قايتۇردى پەرۋەردىگار.
30 ئىبراھىم يەنە:
ــ ئى ئىگەم! خاپا بولمىساڭ، سەندىن يەنە بىرنېمە سورىماقچىمەن.
مۇبادا ئوتتۇز كىشى بولسىچۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئەگەر ئوتتۇز كىشى تېپىلسىمۇ، خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب
قايتۇردى پەرۋەردىگار.
31 ئىبراھىم دېدى:
ــ ئى ئىگەم! سەندىن يۈرەكلىك ھالدا يەنە سورىشىمغا رۇخسەت

قىلغايسەن. مۇبادا يىگىرمە كىشى بولسىچۇ؟
ــ ئەگەر يىگىرمە كىشى تېپىلسا، مەن يەنىلا خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى پەرۋەردىگار.
[32] ئەڭ ئاخىرىدا ئىبراھىم:
ــ ئى ئىگەم! خاپا بولماي، يەنە بىر قېتىم سورىشىمغا رۇخسەت قىلغايسەن! ئەگەر پەقەت ئون كىشى تېپىلسىچۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ پەقەت ئون دۇرۇس كىشى بولغان تەقدىردىمۇ، مەن بۇ شەھەرنى خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى پەرۋەردىگار.
[33] پەرۋەردىگار ئىبراھىم بىلەن سۆزلىشىپ بولغاندىن كېيىن، كېتىپ قالدى. ئىبراھىم بولسا ئۆيىگە قايتىپ كەتتى.

سودوم شەھىرىدىكىلەرنىڭ يامانلىقى

19 [1] شۇ كۈنى ئاخشىمى، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە سودومغا كەلدى. بۇ ۋاقىتتا، لۇت شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا ئولتۇراتتى. لۇت ئۇلارنى كۆرۈپلا، ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ، تەزىم قىلىپ:
[2] ــ جانابلار، بىزنىڭ ئۆيگە مەرھەمەت قىلىپ، داستىخىنىمغا داخىل بولغايسىلەر. پۇت ـ قوللىرىڭلارنى يۇيۇپ، بىرەر كېچە ھاردۇق ئېلىپ، ئەتە سەھەردە يولۇڭلارغا راۋان بولساڭلارمۇ بولار، ــ دېدى.
لېكىن، ئۇلار:
ــ ياق، بىز كېچىنى كوچىدا ئۆتكۈزىمىز، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
[3] لېكىن، لۇت بەك چىڭ تۇتۇۋالغاچقا، ئۇلار ئاخىر لۇتنىڭ ئۆيىگە باردى. لۇت خىزمەتكارلىرىغا پېتىر نان پىشۇرۇپ، تاماقلارنى مېھمانلارنىڭ ئالدىغا قويۇشنى بۇيرۇدى. تاماق تەييار بولغاندىن كېيىن، ئۇلار غىزالاندى.
[4] مېھمانلار تېخى ياتمىغاندى، سودومدىكى پۈتۈن قېرى ـ ياش ئەرلەر

كېلىپ لۇتنىڭ ئۆيىنى قورشىۋالدى. [5] ئۇلار لۇتنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا:
ــ بۈگۈن كەچتە سىلەرنىڭ ئۆيگە چۈشكەن كىشىلەر قېنى؟ ئۇلارنى ئېلىپ چىق! بىز ئۇلار بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت قىلماقچىمىز، ــ دېدى.
[6] لۇت سىرتقا چىقىپ، ئىشىكنى تاقىۋېتىپ، [7] ئۇلارغا:
ــ بۇرادەرلەر، بۇنداق رەزىل ئىشنى قىلماڭلار! [8] قاراڭلار، مېنىڭ تېخى ئەرگە تەگمىگەن ئىككى قىزىم بار. ئۇلارنى سىلەرگە چىقىرىپ بېرەي، ئۇلارنى نېمە قىلساڭلار قىلىڭلار، لېكىن بۇ ئىككى كىشىگە ھەرگىز تەگمەڭلار. ئۇلار بىزنىڭ ئۆيگە كەلگەنىكەن، مېنىڭ مېھمىنىم بولىدۇ. شۇڭا، مەن ئۇلارنى قوغدىشىم كېرەك! ــ دېدى.
[9] لېكىن، ئۇلار:
ــ يوقال! سەن تېخى ياقا يۇرتتىن كېلىپ، بىزگە ئۇنى قىل، بۇنى قىل دېگۈدەك قانچىلىك ئادەم سەن؟ كۆزدىن يوقال! بولمىسا، كۆرگۈلۈكۈڭنى ئۇلاردىنمۇ ئېغىر كۆرسەن، ــ دېيىشىپ، لۇتنى ئىتتىرىۋېتىپ، باستۇرۇپ كېلىپ، ئىشىكنى بۇزۇپ كىرمەكچى بولدى. [10] لېكىن، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە قولىنى سوزۇپ، لۇتنى ئۆينىڭ ئىچىگە ئەكىرىۋېلىپ، ئىشىكنى تاقىۋالدى. [11] ئاندىن، تاشقىرىدىكى ئەرلەرنىڭ كۆزلىرىنى كور قىلىپ، ئىشىكنى تاپالمايدىغان قىلىپ قويدى.

لۇتنىڭ سودومدىن قېچىشى

[12] ئاندىن، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە لۇتقا:
ــ سېنىڭ بۇ شەھەردە باشقا تۇغقانلىرىڭ بارمۇ؟ ئوغۇل ـ قىزلىرىڭ، كۈيئوغۇللىرىڭ ياكى باشقا تۇغقانلىرىڭ بار بولسا، ئۇلار بۇ يەردىن دەرھال چىقىپ كەتسۇن. [13] چۈنكى، بىز بۇ شەھەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋېتىمىز. بۇ يەر ئۇستىدىن قىلىنغان ئېغىر ئەرزلەر پەرۋەردىگارغا يەتتى. شۇڭا، ئۇ

بىزنى بۇ شەھەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋېتىشكە ئەۋەتتى، ــ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن، لۇت تاشقىرىغا چىقىپ، قىزلىرىنىڭ لايىقلىرىنىڭ ئالدىغا
بېرىپ، ئۇلارغا:
ــ سىلەر بۇ يەردىن دەرھال كېتىڭلار. چۈنكى، پەرۋەردىگار بۇ
شەھەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋەتمەكچى، ــ دېدى. لېكىن، ئۇلار ئۇنى
چاقچاق قىلىۋاتىدۇ، دەپ ئويلاشتى.
15 تاڭ ئاتقاندا، پەرىشتىلەر لۇتنى ئالدىرىتىپ:
ــ دەرھال ئايالىڭ بىلەن ئىككى قىزىڭنى ئېلىپ، بۇ يەردىن چىقىپ
كەت! بولمىسا، سىلەرمۇ بۇ شەھەر بىلەن تەڭ ھالاك بولىسىلەر، ــ دېدى.
16 لۇت يەنىلا ئارىسالدى بولۇپ تۇراتتى. لېكىن، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا
رەھىم قىلغاچقا، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە لۇتنىڭ، ئايالىنىڭ ۋە ئىككى قىزىنىڭ
قوللىرىنى تۇتۇپ، ئۇلارنى يېتەكلەپ، شەھەردىن چىقىرىپ قويدى.
17 شەھەردىن چىقىش بىلەنلا، پەرىشتىلەردىن بىرى:
ــ سىلەر جېنىڭلارنى ئېلىپ قېچىڭلار! كەينىڭلارغا قارىماڭلار، تاغقا
يەتكۈچە تۈزلەڭلىكتە توختىماڭلار! بولمىسا، ئۆلۈپ كېتىسىلەر، ــ دېدى.
18 لېكىن، لۇت:
ــ جانابلىرى، ئۇنداق بولمىغاي! 19 سىلەر ماڭا ئىچ ئاغرىتىپ شاپائەت
قىلىپ، جېنىمنى قۇتقۇزغانىكەنسىلەر، بىزنى ئۇنچە يىراق يەرگە
ئەۋەتمەڭلار. ئۇ تاغ بەك يىراق ئىكەن. بەلكىم مەن ئۇ يەرگە يېتىپ بارماي
تۇرۇپلا، بالايىئاپەتكە ئۇچراپ تىرىك قالالماسمەنمىكىن. 20 ئاۋۇ كىچىك
شەھەرنى كۆردۇڭلارمۇ؟ بۇ يەردىن ئانچە يىراق ئەمەس. ئۇ يەرگە
قېچىشىمغا ئىجازەت بېرىڭلار. ئۇ كىچىك بىر يەر ئىكەن. مەن شۇ يەردە
ئامان قالاي! ــ دېدى.
21 پەرىشتە مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ ماقۇل! ساڭا رۇخسەت قىلدىم. ئۇ كىچىك شەھەرنى خارابىلىككە

ئايلاندۇرماي قوياي. [22] چاپسانراق قاچ! چۈنكى، سەن ئۇ يەرگە يېتىپ بارمىغۇچە، سودومنى ۋەيران قىلالمايمەن!
بۇ شەھەر كىچىك بولغاچقا، لۇت ئۇنى زوئار [مەنىسى «كىچىك»] دەپ ئاتىدى.

سودوم بىلەن گومورا شەھەرلىرىنىڭ ۋەيران قىلىنىشى

[23] لۇت زوئارغا يېتىپ بارغۇچە، كۈن چىقىپ قالغانىدى. [24] تۇيۇقسىز پەرۋەردىگار سودوم بىلەن گومورا شەھەرلىرىگە ئاسماندىن ئوت بىلەن گۈڭگۈرتنى ياغدۇردى. [25] ئۇ بۇ ئىككى شەھەرنى، پۈتۈن تۈزلەڭلىكنى ۋە پۈتۈن ئاھالىنى يەردىكى گىياھلار بىلەن قوشۇپ خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋەتتى. [26] ئۇ چاغدا، لۇتنىڭ ئايالى كەينىگە بۇرۇلۇپ قارىۋىدى، شۇ ئىسكەتىدە قېتىپ، تاشتۇزغا ئايلىنىپ قالدى.
[27] ئەتىسى تاڭ سەھەردە، ئىبراھىم پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلەشكەن يەرگە باردى. [28] ئۇ سودوم، گومورا ۋە پۈتۈن تۈزلەڭلىككە نەزەر سېلىپ، يەر يۈزىدىن خۇمداندىكى ئىسقا ئوخشاش ئىس ـ تۈتەكنىڭ چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردى. [29] بىراق، خۇدا لۇت ياشىغان تۈزلەڭلىكتىكى شەھەرلەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرغىنىدا، ئىبراھىمنىڭ تەلىپىنى ئېسىگە ئېلىپ، لۇتنى قۇتقۇزدى.

لۇت ۋە ئۇنىڭ قىزلىرى

[30] لۇت زوئار شەھىرىدە تۇرۇشتىن قورقتى. شۇڭا، ئۇ ئىككى قىزىنى ئېلىپ، تاغقا چىقىپ، ئۆڭكۈردە ياشايدىغان بولدى. [31] بىر كۈنى، چوڭ قىزى سىڭلىسىغا:
ــ ئاتىمىز ياشىنىپ قالدى. بۇ يەردە دۇنيادىكى قائىدە ـ يوسۇن بويىچە

بىزنى نىكاھىغا ئېلىپ، پەرزەنت تاپىدىغان ئەرمۇ قالمىدى. [32] ئاتىمىزنى مەست قىلىپ قويۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا يېتىپ، ئۇنىڭدىن پەرزەنت يۈزى كۆرەيلى. شۇنداق قىلساق، ئەۋلاد قالدۇرالايمىز، ــ دېدى.

[33] ئۇ كۈنى كېچىسى، ئۇلار ئاتىسىنى مەست قىلىپ قويۇپ، چوڭ قىزى ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. لۇت قاتتىق مەست بولۇپ، يۈز بەرگەن ۋەقەدىن پۈتۈنلەي خەۋەرسىز ئىدى.

[34] ئەتىسى، چوڭ قىزى سىڭلىسىغا:

ــ تۈنۈگۈن مەن ئاتام بىلەن بىر ئورۇندا ياتتىم. بۈگۈن ئاخشام، ئۇنى يەنە مەست قىلىپ قويۇپ، سەن ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتقىن. شۇنداق قىلىپ، ھەر ئىككىمىز ئاتىمىزدىن پەرزەنت يۈزى كۆرۈپ، ئائىلىمىزنى داۋاملاشتۇرايلى، ــ دېدى.

[35] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ كۈنى كەچتە ئۇلار لۇتنى يەنە مەست قىلىپ قويۇپ، كىچىك قىزى ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. ئۇ يەنە قاتتىق مەست بولغاچقا، يۈز بەرگەن ئىشتىن پۈتۈنلەي خەۋەرسىز ئىدى. [36] شۇنداق قىلىپ، لۇتنىڭ بۇ ئىككى قىزى ئۆز ئاتىسىدىن ھامىلدار بولۇپ قالدى. [37] چوڭ قىزى بىر ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى موئاب [ئاھاڭ جەھەتتە «ئاتامدىن»] دەپ قويدى. ئۇ ھازىرقى موئابلىقلارنىڭ ئاتىسى بولدى. [38] كىچىك قىزىمۇ بىر ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى بىنئاممى [مەنىسى «خەلقىمنىڭ ئوغلى»] دەپ قويدى. ئۇ ھازىرقى ئاممونلۇقلارنىڭ ئاتىسى بولدى.

ئىبراھىم بىلەن ئابىمەلەك

20 [1] ئىبراھىم مامرەدىن قانائاننىڭ جەنۇبىدىكى نېگىب رايونىغا يۆتكىلىپ، مەلۇم ۋاقىت كادېش بىلەن شۇر ئارىلىقىدىكى يەردە ئولتۇردى. كېيىن گىراردا تۇرغان ۋاقتىدا، [2] كىشىلەرگە ئايالى سارەنى

ئۆزىنىڭ سىڭلىسى، دەپ ئېيتقانىدى. شۇڭا، گىرار پادىشاھى ئابىمەلەك
سارەنى ئوردىسىغا ئەكەلدۈردى. 3 بىر كۈنى كېچىسى، خۇدا ئابىمەلەكنىڭ
چۈشىدە كۆرۈنۈپ:

ــ پات ئارىدا جېنىڭنى ئالىمەن! چۈنكى، سەن ئەكەلگەن بۇ ئايال باشقا
كىشىنىڭ ئايالى، ــ دېدى.

4 سارەگە يېقىنلاشمىغان ئابىمەلەك خۇداغا:

ــ مەن گۇناھسىز تۇرسام، سەن مېنى ۋە مېنىڭ خەلقىمنى ھالاك
قىلامسەن؟ 5 ئىبراھىم ئۆزى بۇ ئايال مېنىڭ سىڭلىم، دېگەنغۇ! بۇ ئايالمۇ
ئىبراھىمنى مېنىڭ ئاكام، دېگەن ئەمەسمۇ؟ مەن بۇ ئىشنى پاك ۋىجدانىم ۋە
ئىنساپىم بىلەن قىلدىم! ــ دېدى.

6 ئاندىن، خۇدا ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ شۇنداق، سېنىڭ بۇ ئىشنى پاك ۋىجدانىڭ بىلەن قىلغانلىقىڭنى
بىلىمەن. شۇنىڭ ئۈچۈن، مېنىڭ ئالدىمدا گۇناھ قىلىپ قويمىسۇن، دەپ
سېنى سارەگە چېقىلىپ قويۇشۇڭدىن توسدىم. 7 ئەمدى بۇ ئايالنى ئىبراھىمغا
قايتۇرۇپ بەر. ئىبراھىم بولسا ــ پەيغەمبەر. ئۇ ساڭا دۇئا قىلىدۇ، سەن
ھايات قالىسەن. لېكىن سېنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايكى، ئەگەر بۇ ئايالنى
ئېرىگە قايتۇرۇپ بەرمىسەڭ، پۈتۈن خەلقىڭ بىلەن قوشۇلۇپ ھالاك
بولىسەن!

8 سەھەردە، ئابىمەلەك ھەممە ئەمەلدارلىرىنى يىغىپ، يۈز بەرگەن
ۋەقەنى ئۇلارغا ئېيتتى. ئۇلار ئىنتايىن قورقۇشۇپ كەتتى. 9 ئابىمەلەك
ئىبراھىمنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭدىن:

ــ بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ سەن مېنى ۋە مەملىكىتىمنى بۇنداق گۇناھ
قىلدۇرغۇدەك، ساڭا نېمە يامانلىق قىلدىم؟ سەن ماڭا قىلمايدىغان ئىشنى
قىلدىڭ. 10 نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلدىڭ؟ ــ دەپ سورۇشتۇردى.

11 ئىبراھىم مۇنداق جاۋاب قايتۇردى: «مەن بۇ يەرنىڭ ئادەملىرىنى

خۇدادىن قورقمايدۇ، مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ ئايالىمنى بۇلاپ كېتىدۇ، دەپ ئويلىغانىدىم. [12] ئەمەلىيەتتە، ئۇنىڭ مېنىڭ سىڭلىم ئىكەنلىكى راست، ئۇ ئاتا بىر، ئانا باشقا سىڭلىم. كېيىن، ماڭا نىكاھلاندى. [13] خۇدا مېنى يۇرتۇمدىن ئايرىپ، باشقا يۇرتلاردا مۇساپىر بولۇشقا چىقارغاندا، مەن ئۇنىڭغا: بىز بارغانلىكى يەردە، ئۆزۈڭنىڭ چىن مۇھەببىتىڭنى ماڭا كۆرسىتىش ئۈچۈن، مېنى ‹ئاكام› دېگىن، دېگەنىدىم.»

[14] بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئابىمەلەك سارەنى ئىبراھىمغا قايتۇرۇپ بەردى، شۇنداقلا ئۇنىڭغا قوي ـ كالا، ئەر قۇللار ۋە دېدەكلەرنىمۇ تەقدىم قىلدى. [15] ئۇ ئىبراھىمغا:

ــ قارا، پۈتۈن زېمىنىم ئالدىڭدا تۇرۇپتۇ. سەن قەيەردە تۇرۇشنى خالىساڭ، شۇ يەردە تۇرۇپ قال، ــ دېدى.

[16] ئۇ سارەگىمۇ:

ــ مەن سېنىڭ پاكلىقىڭنى كۆپچىلىككە ئىسپاتلاش ئۈچۈن، «ئاكاڭ» ئىبراھىمغا مىڭ كۈمۈش تەڭگە تەقدىم قىلىمەن. بۇنىڭ بىلەن، سېنىڭ يامان ئىش قىلمىغانلىقىڭ ھەممە كىشىگە ئايان بولىدۇ، ــ دېدى.

[17-18] ئىبراھىمنىڭ ئايالى سارە بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىشلار تۈپەيلىدىن، پەرۋەردىگار ئابىمەلەكنىڭ ئوردىسىدىكى ئاياللارنىڭ ھەممىسىنى تۇغماس قىلىۋەتكەنىدى. شۇڭا، ئىبراھىم خۇداغا دۇئا قىلدى. خۇدا پادىشاھ ئابىمەلەكنى، ئۇنىڭ ئايالى ۋە كېنىزەكلىرىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى يەنە پەرزەنت كۆرەلەيدىغان قىلدى.

ئىسھاقنىڭ دۇنياغا كېلىشى

21 [1] پەرۋەردىگار ئۆزى ۋەدە قىلغانىدەك، سارەگە بەخت ئاتا قىلدى.
[2] سارە ھامىلدار بولۇپ، ئىبراھىمنىڭ ياشىنىپ قالغان ۋاقتىدا بىر

ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. بالا دەرۋەقە خۇدا بەلگىلىگەن ۋاقىتتا تۇغۇلدى.
3 ئىبراھىم ئۇنىڭغا ئىسھاق [مەنىسى «كۈلكە»] دەپ ئات قويدى. 4 خۇدا
بۇيرۇغاندەك، ئىسھاق تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى ئىبراھىم ئۇنىڭ
خەتنىسىنى قىلدى.
5 ئىسھاق تۇغۇلغان چاغدا، ئىبراھىم يۈز ياشتا ئىدى.
6 سارە ئۆزىگە: «خۇدا مېنى خۇرسەن قىلدى. بۇ ئىشنى ئاڭلىغانلارمۇ
مەن بىلەن بىللە خۇش كۈلىدۇ! 7 كىم سارەنى ئۆز بالىسىنى ئېمىتىشكە
مۇيەسسەر بولىدۇ، دەپ ئويلىغان؟ شۇنداق بولسىمۇ، ئىبراھىمنىڭ قېرىغان
ۋاقتىدا، مەن ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم!» دېدى.

ھەجەر بىلەن ئىسمائىلنىڭ قوغلىنىشى

8 بالا ئاستا-ئاستا چوڭ بولۇپ ئەمچەكتىن ئايرىلغان كۈنى، ئىبراھىم
مېھمان چاقىرىپ، چوڭ زىياپەت ئۆتكۈزۈپ بەردى. 9 شۇ كۈنى، سارە
مىسىرلىق ھەجەرنىڭ ئوغلى ئىسمائىلنىڭ ئىسھاقنى بوزەك قىلىۋاتقانلىقىنى
كۆردى. 10 شۇنىڭ بىلەن، سارە ئىبراھىمغا:
— سەن بۇ دېدەك ئايالنى ئوغلى بىلەن قوشۇپ ھەيدىۋەت! چۈنكى
دېدەكنىڭ ئوغلى ھەرگىز مېنىڭ ئوغلۇم ئىسھاق بىلەن مىراسقا ئورتاق بولۇپ
قالماسلىقى كېرەك! — دېدى.
11 سارەنىڭ بۇ گېپى ئىبراھىمنى ئىنتايىن قايغۇغا سالدى، چۈنكى
ئىسمائىلمۇ ئۇنىڭ ئوغلى ئىدى. 12 لېكىن، خۇدا ئىبراھىمغا:
— ئىسمائىل ۋە دېدىكىڭ ھەجەرنىڭ ئىشى توغرۇلۇق قايغۇرما. سارەنىڭ
دېگىنىدەك قىل. چۈنكى، مەن ساڭا ۋەدە قىلغان ئەۋلادلىرىڭ ئىسھاقتىن
كېلىپ چىقىدۇ. 13 ھەجەرنىڭ ئوغلىغا كەلسەك، مەن ئۇنىڭغىمۇ نۇرغۇن
پەرزەنت بېرىمەن. ئۇلار بىر مىللەتكە ئايلىنىدۇ، چۈنكى ئۇمۇ سېنىڭ ئوغلۇڭ،

ــ دېدى.
[14] ئەتىسى سەھەردە، ئىبراھىم ھەجەرنىڭ مۈرىسىگە نان بىلەن بىر تۇلۇم
سۇنى ئېسىپ، ئانا ـ بالا ئىككىسىنى يولغا سېلىپ قويدى. ھەجەر بالىسى
بىلەن ئۇ يەردىن چىقىپ، بەئەرشەبا چۆلىگە كېلىپ، ئۇ يەردە ئادىشىپ
قالدى.
[15-16] سۇيى تۈگەپ قالغاندا، ھەجەر بالىسىنى چاتقالنىڭ سايىسىگە
قويۇپ، ئۆز ـ ئۆزىگە: «ئوغلۇم ئۆلەي دەپ قالدى. مەن قاراپ تۇرۇپ
بالامنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىگە چىدىمايمەن!» دەپ، بىر ئوقيا يېتىم يەرگە
بېرىپ ئولتۇرۇپ، دەرد ـ پەرياد قىلىشقا باشلىدى.
[17] بالىنىڭ يىغا ئاۋازى خۇداغا يەتتى. خۇدانىڭ پەرىشتىسى ئاسماندىن
ھەجەرگە:
ــ ئەي ھەجەر، سەن نېمىگە قايغۇرىسەن؟ قورقما، بالاڭنىڭ يىغىسى
خۇداغا يەتتى. [18] ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، بالىنى قولۇڭغا ئېلىپ تەسەللى بەر. مەن
ئۇنىڭ ئەۋلادىنى ئۇلۇغ بىر خەلق قىلىمەن، ــ دېدى.
[19] ئارقىدىنلا، خۇدا ھەجەرنىڭ كۆزلىرىنى نۇرلاندۇردى. ھەجەر بىر
قۇدۇقنى كۆردى. ئۇ قۇدۇقنىڭ يېنىغا بېرىپ، تۇلۇمغا سۇ تولدۇرۇپ، بالىنىڭ
ئۇسسۇزلۇقىنى قاندۇردى.
[20] بالا چوڭ بولغۇچە، خۇدا ئۇنىڭغا يار بولدى. ئۇ چۆلدە ياشاپ، ئۇستا
مەرگەن بولۇپ يېتىشتى. [21] ئۇ پاران چۆلىدە تۇراتتى. شۇ ۋاقىتلاردا، ئانىسى
ئۇنىڭغا مىسىردىن بىر قىزنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەردى.

ئىبراھىمنىڭ پادىشاھ ئابىمەلەك بىلەن كېلىشىم تۈزۈشى

[22] ئۇ چاغدا، ئابىمەلەك ئۆز لەشكەر بېشى فىكول بىلەن بىللە ئىبراھىمنىڭ
يېنىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا:

ــ سېنىڭ قىلغان ھەممە ئىشلىرىڭدا خۇدا ساڭا يار. [23] شۇڭا، سەن بۇ يەردە خۇدانىڭ ئالدىدا ماڭا قەسەم قىلىپ، ۋەدە بەر: مېنى، پەرزەنتلىرىمنى ۋە ئەۋلادلىرىمنى ھەرگىز ئالدىما. مەن ئەزەلدىن ساڭا سادىق بولغاندەك، سەنمۇ ماڭا، يەنى ئۆزۈڭ مۇساپىر بولۇپ تۇرغان بۇ مەملىكەتكە سادىق بول، ــ دېدى.

[24] ئىبراھىم ئۇلارغا:

ــ قەسەم قىلىپ، ۋەدە بېرىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[25] ئاندىن، ئىبراھىم ئابىمەلەكنىڭ چاكارلىرى تارتىۋالغان بىر قۇدۇق توغرىسىدا ئابىمەلەككە نارازىلىق بىلدۈردى. [26] ئابىمەلەك:

ــ بۇ ئىشنى كىمنىڭ قىلغىنىدىن خەۋىرىم يوق ئىكەن. سەنمۇ بۇ ئىشنى ماڭا ئېيتماپسەن، بۈنى بىرىنچى قېتىم ئاڭلىشىم، ــ دېدى.

[27] شۇنىڭدىن كېيىن، ئىبراھىم ئابىمەلەككە قوي ـ كالا تەقدىم قىلدى. ئىككىيلەن كېلىشىم تۈزدى. [28] ئاندىن، ئىبراھىم يەتتە تۇياق چىشى قوزىنى بىر تەرەپكە ئايرىپ قويدى. [29] ئابىمەلەك ئۇنىڭدىن:

ــ نېمىشقا بۇنداق قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[30] ئىبراھىم ئۇنىڭغا:

ــ بۇ قۇدۇقنى مېنىڭ كولىغانلىقىمنى ئېتىراپ قىلغانلىقىڭىزنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، بۇ يەتتە چىشى قوزىنى قوبۇل قىلغايسىز، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.

[31] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ يەرنىڭ ئىسمى بەئەرشەبا [مەنىسى «قەسەم قۇدۇقى»] بولۇپ قالدى. چۈنكى، ئۇلار ئۇ يەردە قەسەم قىلغانىدى.

[32] ئۇلار بەئەرشەبادا كېلىشىم تۈزگەندىن كېيىن، ئابىمەلەك بىلەن فىكول ئۆيلىرىگە قايتىپ كەتتى. [33] ئىبراھىم بەئەرشەبادا بىر تۈپ سۆگەت تىكىپ، ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا، يەنى مەڭگۈ ھايات خۇداغا ئىبادەت قىلدى. [34] ئىبراھىم فىلىستىنلىكلەرنىڭ زېمىنىدا خېلى ئۇزۇن تۇردى.

خۇدانىڭ ئىبراھىمنى سىنىشى

22 [1] بۇ ۋەقەلەردىن كېيىن، خۇدا ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادىنى سىناپ،
ئۇنى:
— ئىبراھىم! — دەپ چاقىردى.
ئىبراھىم:
— لەببەي! — دېدى.
[2] خۇدا ئۇنىڭغا:
— سەن ئوغلۇڭنى، يەنى ئامراق يالغۇز ئوغلۇڭ ئىسھاقنى ئېلىپ، موريا
رايونىغا بېرىپ، مەن كۆرسىتىدىغان تاغنىڭ ئۈستىدە ئۇنى كۆيدۈرمە
قۇربانلىق سۈپىتىدە ماڭا ئاتىغىن، — دېدى.
[3] ئەتىسى سەھەردە، ئىبراھىم ئېشەكنى ئېگەرلەپ، ئىسھاق بىلەن ئىككى
چاكىرىنى ئېلىپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىققا ئىشلىتىدىغان ئوتۇنلارنى تەييارلاپ،
خۇدا كۆرسەتكەن جايغا قاراپ ماڭدى. [4] ئۈچىنچى كۈنى، ئىبراھىم ئۇ يەرنى
يىراقتىن كۆردى [5] ۋە چاكارلىرىغا:
— سىلەر ئېشەك بىلەن بۇ يەردە تۇرۇپ تۇرۇڭلار. بالام ئىككىمىز ئۇ
يەرگە بېرىپ، ئىبادەت قىلىپ كېلەيلى، — دېدى.
[6] ئىبراھىم ئىسھاققا ئوتۇنلارنى كۆتۈرتۈپ، ئۆزى قولىغا پىچاق بىلەن ئوت
ئېلىپ، ئىسھاق بىلەن يۈرۈپ كەتتى. [7] ئىسھاق:
— ئاتا، — دەپ چاقىردى.
ئىبراھىم:
— ھە، ئوغلۇم؟ — دېدى.
— ئوت بىلەن ئوتۇن بار، لېكىن كۆيدۈرمە قۇربانلىققا ئىشلىتىلىدىغان قوزا
قېنى؟ — دەپ سورىدى ئىسھاق.
[8] ئىبراھىم ئۇنىڭغا:

— ئەي ئوغلۇم! قۇربانلىق قىلىدىغان قوزىنى خۇدا ئۆزى يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى. ئىككىيلەن توختىماي مېڭىۋەردى.
[9] ئۇلار خۇدا ئىبراھىمغا كۆرسەتكەن جايغا كەلگەندە، ئىبراھىم قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئوتۇنلارنى ئۈستىگە قويۇپ، ئۆز ئوغلىنى باغلاپ، ئوتۇن دۆۋىلەنگەن سۇپىغا ياتقۇزدى. [10] ئاندىن، ئوغلىنى بوغۇزلاش ئۈچۈن پىچاقنى كۆتۈردى. [11] بىراق، پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى* ئەرشتىن:
— ئىبراھىم! ئىبراھىم! — دەپ، ۋاقىردى.
— لەببەي! — دېدى ئۇ.
[12] پەرىشتە ئۇنىڭغا:
— قولۇڭنى تارت! بالىغا چېقىلما! سېنىڭ ماڭا بولغان ئىخلاسمەنلىكىڭنى ئەمدى كۆردۇم. چۈنكى، سەن ئۆز ئوغلۇڭنى، يەنى بىر تال ئوغلۇڭنىمۇ مەندىن ئايىمىدىڭ، — دېدى.
[13] ئىبراھىم ئەتراپىغا قارىۋىدى، مۈڭگۈزى چاتقالغا ئىلىشىپ قالغان بىر قوچقار ئۇنىڭ كۆزىگە چېلىقتى. ئۇ بېرىپ قوچقارنى يېشىپ، ئۇنى ئۆز ئوغلىنىڭ ئورنىدا قۇربانلىق قىلىپ كۆيدۈرۈۋەتتى.
[14] شۇڭا، ئىبراھىم ئۇ يەرنى ياھۋە - يىرەھ [مەنىسى «پەرۋەردىگار تەمىنلەيدۇ»] دەپ ئاتىدى. ھازىرغا قەدەر كىشىلەر «پەرۋەردىگار ئۆز تېغىدا تەمىنلەيدۇ» دېيىشىدۇ.
[15] پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئىككىنچى قېتىم ئاسماندىن ئىبراھىمغا:
[16] — پەرۋەردىگار دەيدۇكى: «سەن سۆيۈملۈك بىر تال ئوغلۇڭنى ئايىمىغانىكەنسەن، مەن ئۆز نامىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، [17] ساڭا بەخت ئاتا قىلىش بىلەن، نۇرغۇن ئەۋلادلارنى بېرىمەن. ئۇلارنىڭ سانى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك، دېڭىز ساھىللىرىدىكى قۇمدەك كۆپ بولىدۇ. سېنىڭ

*11. پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى — بۇ، خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

ئەۋلادلىرىڭ دۈشمەن شەھەرلىرىنى ئىشغال قىلىدۇ. [18] مېنىڭ ئەمرىمگە ئىتائەت قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن، سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى ھەممە خەلقلەر بەختكە ئېرىشىدۇ» ـــ دېدى.

[19] ئىبراھىم چاكارلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، ئۇلار بىلەن بىللە ئۆزى ئولتۇراقلاشقان يەرگە، يەنى بەئەرشەباغا قايتتى.

ناھورنىڭ ئەۋلادلىرى

[20] بىر مەزگىلدىن كېيىن، ئىبراھىم ئىنىسى ناھورنىڭ ئايالى مىلكانىڭ ئېرىگە سەككىز ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەنلىكىنى ئاڭلىدى. [21] ئۇلار: تۇنجى ئوغۇل ئۇز، كەينىدىكىلىرى بۇز، ئارراملىقلارنىڭ ئاتىسى بولغان كەمۇئېل، [22] كەسەد، ھازو، پىلداش، يىدلاف ۋە بېتۇئېل ئىدى. [23] بېتۇئېل بولسا رىبەقانىڭ ئاتىسى بولدى. مىلكا ئىبراھىمنىڭ ئىنىسى ناھورغا بۇ سەككىز ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى. [24] ناھورنىڭ كىچىك خوتۇنى رەئۇمامۇ تۆت ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. ئۇلار: تېباھ، گاھام، تاخاش ۋە مائاكاھ ئىدى.

ئىبراھىمنىڭ سارەنى دەپنە قىلىشى

23 [1] سارە يۈز يىگىرمە يەتتە ياش ئۆمۈر كۆردى. [2] ئۇ قانانىنىڭ كىرىئات ـ ئاربا، يەنى ھېبرون دېگەن جايدا ئالەمدىن ئۆتتى. ئىبراھىم ئۇنىڭغا ھەسرەت بىلەن يىغا ـ زار قىلدى. [3] ئىبراھىم ئايالىنىڭ جەسىتىنىڭ يېنىدىن چىقىپ، ختلارنىڭ يېنىغا كېلىپ:

[4] ـــ مەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بىر مۇساپىر. ئايالىمنى دەپنە قىلىش ئۈچۈن ماڭا بىر پارچە يەر سېتىپ بەرگەيسىلەر، ـــ دېدى.

[5-6] ئۇلار ئىبراھىمغا:

ـــ جانابىلىرى، قۇلاق سالسىلا! بىزنىڭ نەزىرىمىزدە سىلى بىر كۈچلۈك

قەبىلە باشلىقى، ئاياللىرىنى ئەڭ ياخشى يەرلىكلىرىمىزدىن بىرىگە دەپنە
قىلغايلا. ھېچقايسىمىز سىلىدىن قەبرىلىك يەر ئايىمايمىز، — دېدى.
7 ئىبراھىم ئۇلارغا تەزىم قىلىپ:
8 — ئەگەر سىلەر ئايالىمنى بۇ يەرگە دەپنە قىلىشىمغا رازى بولساڭلار،
سوخارنىڭ ئوغلى ئەفروندىن 9 ماكپېلاھ يېزىسىدىكى ئۆڭكۈرنى ماڭا سېتىپ
بېرىشىنى تەلەپ قىلغايسىلەر. ئۇ ئۆڭكۈر ئۇنىڭ ئېتىزىنىڭ چېتىدە. ئۇ
سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ئۆڭكۈرنىڭ باھاسىنى كېسىپ بەرسە، ئۇ يەرنى
سېتىۋېلىپ ئائىلەمگە قەبرىستانلىق قىلاي دەيمەن، — دېدى.
10 باشقا خىتلار بىلەن بىللە شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغان
ئەفرون كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا:
11 — جانابلىرى، قۇلاق سالغايلا، مەن ئېتىزنى ئۆڭكۈر بىلەن قوشۇپ
سىلىگە بەردىم. كۆپچىلىك ئالدىدا ئۇنى سىلىگە سوۋغات قىلدىم. ئاياللىرىنى
ئۇ يەرگە دەپنە قىلغايلا، — دەپ جاۋاب بەردى.
12 لېكىن، ئىبراھىم خىتلارنىڭ ئالدىدا تەزىم قىلىپ، 13 ھەممە ئادەمگە
ئاڭلىتىپ، ئەفرونغا:
— سۆزۈمگە قۇلاق سېلىپ، پۇل تۆلىشىمنى قوبۇل قىلغايسىز. ئايالىمنى
ئۇ يەرگە دەپنە قىلماقچىمەن، — دېدى.
14 ئەفرون جاۋاب قايتۇرۇپ:
15 — جانابلىرى، ئۇ يەر ئاران تۆت يۈز كۈمۈش تەڭگىگە ئەرزىيدۇ. سىلى
بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامدا بۇ نېمە ئىدى! ئاياللىرىنى ئۇ يەرگە دەپنە
قىلىۋەرگەيلا، — دېدى.
16 ئىبراھىم ئەفروننىڭ كۆپچىلىك ئالدىدا ئېيتقىنى بويىچە ئۇنىڭغا تۆت يۈز
تەڭگە تۆلەپ بەردى.
17 شۇنداق قىلىپ، ئەفرون مامرەنىڭ شەرقىي تەرىپىدىكى ماكپېلاھ
يېزىسىدىكى ئۇ يەرنى ئىبراھىمنىڭ ئىگىدارچىلىقىغا ئۆتكۈزۈپ بەردى. ئۇ يەر

ئىتىزلىق، ئىتىزلىقتىكى ئۆڭكۈر ۋە ئىتىزلىق ئەتراپىدىكى دەل ـ دەرەخلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. [18] شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا توپلانغان خىتلارنىڭ ھەممىسى بۇ يەرنىڭ ئەمدى ئىبراھىمغا مەنسۇپ بولغانلىقىنى ئېتىراپ قىلدى.

[19] شۇنداق قىلىپ، ئىبراھىم ئايالى سارەنى قانانىدىكى شۇ ئۆڭكۈرگە دەپنە قىلدى.

[20] خىتلارغا مەنسۇپ بولغان بۇ ئىتىز ۋە ئىتىزلىقتىكى ئۆڭكۈر ئەمدى ئىبراھىمنىڭ قەبرىستانلىقى بولۇپ، ئۇنىڭ خۇسۇسىي مۈلكىگە ئايلاندى.

ئىسھاقنىڭ ئۆيلىنىشى

24 [1] ئىبراھىم قېرىپ كەتكەنىدى، پەرۋەردىگار ھەرقانداق ئىشتا ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلىپ كەلدى. [2] مەلۇم بىر كۈنى، ئۇ ئائىلىسىدىكى غوجىدارغا:

ــ قولۇڭنى يوتامنىڭ ئاستىغا قويۇپ تۇرۇپ، [3] پەرۋەردىگار، يەنى پۈتۈن ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان خۇدانىڭ ئالدىدا قەسەم قىلىپ، ئوغلۇم ئىسھاقنى بۇ يەردىكى ئىمانسىز قانانلىقلاردىن ئۆيلەندۈرمەي، [4] چوقۇم يۇرتۇمغا بېرىپ، تۇغقانلىرىم ئارىسىدىن بىر قىز ئېلىپ بېرىدىغانلىقىڭغا ۋەدە بەرگىن، ــ دېدى.

[5] لېكىن، چاكار ئۇنىڭدىن:

ــ ئەگەر ئۇ قىز ئۆز يۇرتىدىن بۇ يەرگە كەلگىلى ئۇنىمىسچۇ؟ ئۇ چاغدا، ئوغلىڭىزنى ئېلىپ يۇرتىڭىزغا قايتىپ كېتەمدىم؟ ــ دەپ سورىدى.

[6] ئىبراھىم مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ ئوغلۇمنى ھەرگىز ئۇ يەرگە ئاپارما! [7] پەرۋەردىگار، يەنى ئەرشتىكى خۇدا مېنى يۇرت ۋە ئۇرۇق ـ جەمەتىمدىن ئايرىپ، بۇ زېمىننى ئەۋلادلىرىمغا

تەقدىم قىلىشقا قەسەم قىلىپ ۋەدە بەرگەن. شۇڭا، ئۇ ئۆز پەرىشتىسىنى
سېنىڭ ئالدىڭغا ئەۋەتىپ، ئوغلۇمغا ئۇ يەردىن بىر قىز تېپىشىڭغا ياردەم
قىلىدۇ. [8] مۇبادا ئۇ قىز سەن بىلەن كېلىشكە ئۇنىمىسا، بۇ قەسەمدىن خالىي
بولىسەن. لېكىن، ئوغلۇمنى ھەرگىز ئۇ يەرگە ئاپارمىغىن!
[9] بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى چاكار قولىنى خوجايىنى ئىبراھىمنىڭ ئىككى
يوتىسىنىڭ ئاستىغا قويۇپ تۇرۇپ، ئىبراھىمنىڭ تاپشۇرۇقىنى بەجا
كەلتۈرۈشكە قەسەم بەردى.
[10] چاكار خوجايىنىنىڭ تۆگىلىرىدىن ئونىنى تاللاپ، ئۇلارغا ھەر خىل
قىممەت باھالىق سوۋغاتلارنى ئارتىپ، يولغا چىقتى. ئۇلار ئارام-ناھارائىم
رايونىغا بېرىپ، ناھور تۇرغان شەھەرگە يېتىپ كەلگەندىن كېيىن،
[11] شەھەرنىڭ سىرتىدىكى بىر قۇدۇقنىڭ يېنىدا تۆگىلەرنى چۆكتۈردى. بۇ،
كۈن پېتىپ قالغان چاغ بولۇپ، قىزلار قۇدۇققا سۇ ئالغىلى چىقىدىغان ۋاقىت
ئىدى.
[12] چاكار مۇنداق دەپ دۇئا قىلدى:
— ئى پەرۋەردىگار! سەن خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن
خۇداسەن. خوجايىنىمغا مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىپ، ئىشىمنى ئوڭ
قىلغايسەن. [13] مەن ھازىر قۇدۇق يېنىدا تۇرىمەن. شەھەر قىزلىرى بۇ يەرگە
سۇغا كېلىدۇ. [14] مەن ئۇلارنىڭ بىرىگە: «كومزىكىڭىزدىكى سۇدىن ئىچىۋالسام
قانداق؟» دەيمەن. ئەگەر ئۇ: «ئىچىڭ! تۆگىلىرىڭىزگىمۇ سۇ ئەكېلىپ
بېرەي» دېسە، بۇ قىز خىزمەتكارىڭ ئىسھاققا تاللاپ بەرگىنىڭ بولسۇن.
بۇنىڭدىن سېنىڭ خوجايىنىمغا مېھرىبانلىق قىلغانلىقىڭنى بىلەلەيمەن.
[15] ئۇنىڭ دۇئاسى ئاياغلاشمايلا، رىبەقا كومزىكىنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ،
قۇدۇقنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇ بېتۇئېلنىڭ قىزى ئىدى. بېتۇئېل بولسا
ئىبراھىمنىڭ ئىنىسى ناھور بىلەن ئۇنىڭ ئايالى مىلكانىڭ ئوغلىدۇر. [16] رىبەقا
تېخى يۈزى ئېچىلمىغان، ئىنتايىن چىرايلىق، پاك قىز ئىدى. ئۇ قۇدۇقنىڭ

يېنىغا بېرىپ، كومزىكىگە سۇ تارتىپ چىقتى. [17] ئىبراھىمنىڭ چاكىرى قىزنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن:
ــ ماڭا سۈيىڭىزدىن ئازراق بەرسىڭىزچۇ، ــ دەپ سورىدى.
[18] قىز ئۇنىڭغا:
ــ مانا، ئىچىڭ، ــ دەپلا، دەرھال مۈرىسىدىكى كومزەكنى قولىغا ئېلىپ، ھېلىقى چاكارغا بەردى. [19] چاكار سۇنى ئىچىپ بولۇشىغا، رىبەقا ئۇنىڭغا:
ــ تۆگىلىرىڭىزگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بېرەي، ئۇلارمۇ ئىچىپ قانسۇن، ــ دېدى.
[20] رىبەقا دەرھال كومزەكتىكى سۇنى ئوقۇرغا قۇيغاندىن كېيىن، يەنە يۈگۈرۈپ بېرىپ قۇدۇقتىن سۇ تارتىپ كېلىپ، ھەممە تۆگىلەرنى قانغۇدەك سۇغىرىپ بەردى.
[21] چاكار پەرۋەردىگار يولىنى ئوچۇق قىلغان ـ قىلمىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، جىمجىت كۆزىتىپ تۇردى. [22] تۆگىلەر سۇنى ئىچىپ بولغاندىن كېيىن، ئۇ بەش يېرىم گراملىق ئالتۇن ھالقىنى قىزنىڭ بۇرنىغا، ۋە يەنە يىگىرمە ئۈچ گراملىق بىر جۈپ ئالتۇن بىلەزۈكنى بىلىكىگە سېلىپ قويدى. [23] ئاندىن:
ــ سىز كىمنىڭ قىزى بولىسىز؟ سىلەرنىڭ ئۆيۈڭلاردا بىز قونغۇدەك يەر بارمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
[24] قىز ئۇنىڭغا:
ــ ناھور بىلەن مىلكانىڭ ئوغلى بېتۇئېلنىڭ قىزى بولىمەن. [25] بىزنىڭ ئۆيدە سىلەر قونغۇدەك يەر بار ھەمدە ماللىرىڭلارغا يەم ـ خەشەكمۇ كەڭرى، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
[26] بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى چاكار سەجدە قىلىپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىپ، [27] مۇنداق دېدى:
ــ پەرۋەردىگار ــ خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇداغا

مەدھىيىلەر ئوقۇلسۇن! ئۇ خوجايىنىمغا مېھرىبانلىق كۆرسىتىپ ۋە قىلغان ۋەدىسىگە سادىق بولۇپ، مېنى ئۇدۇل خوجايىنىمنىڭ ئۆز تۇغقىنىنىڭ يېنىغا باشلىدى.

[28] ھېلىقى قىز ئانىسىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، يۈز بەرگەن پۈتۈن ئىشنى ئائىلىسىدىكىلەرگە سۆزلەپ بەردى. [29] رىبەقانىڭ لابان ئىسىملىك بىر ئاكىسى بار ئىدى. ئۇ يۈگۈرۈپ چىقىپ، قۇدۇقنىڭ يېنىدىكى ئىبراھىمنىڭ چاكىرىنىڭ يېنىغا باردى. [30] ئۇ سىڭلىسىنىڭ ھالقا ۋە بىلەزۈك سېلىۋالغىنىنى كۆرگەن ۋە سىڭلىسىدىن چاكارنىڭ دېگەن سۆزلىرىنى ئاڭلىغانىدى. ئۇ قۇدۇقنىڭ تۇۋىدە تۆگىلەرنىڭ يېنىدا تۇرغان ئىبراھىمنىڭ چاكىرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، [31] ئۇنىڭغا:

ــ پەرۋەردىگار بەختلىك قىلغان ئادەم، نېمىشقا تاشقىرىدا تۇرىسىز؟ مەن بىلەن يۈرۈڭ، ئۆيگە بارايلى! مەن سىلەرگە ئۆي تەييارلاپ قويدۇم، تۆگىلەرگىمۇ جاي تەييارلاپ قويدۇم، ــ دېدى.

[32] ئۇ ئۆيگە كىردى. لابان بولسا تۆگىلەردىكى ماللارنى چۈشۈرۈپ، ئۇلارغا چۆپ سالدى. ئاندىن، ئىبراھىمنىڭ بۇ چاكىرى ۋە ھەمراھلىرىغا پۇت ـ قوللىرىنى يۇغلى سۇ ئېلىپ كەلدى. [33] تاماقلار كەلتۈرۈلگەندە، چاكار:

ــ مەن سىزگە دەيدىغىنىمنى دەپ بولمىغۇچە غىزالانمايمەن، ــ دېدى.

ــ قېنى، گېپىڭىزنى ئېيتىڭ، ــ دېدى لابان.

[34] ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ مەن ئىبراھىمنىڭ چاكىرى. [35] پەرۋەردىگار خوجايىنىمغا كۆپتىن ـ كۆپ بەرىكەت ئاتا قىلىپ، ئۇنى ئىنتايىن باي قىلدى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا قوي ـ كالا پادىلىرى، ئالتۇن ـ كۈمۈش، ئەر ـ ئايال قۇللار، تۆگە ۋە ئېشەكلەرنى بەردى. [36] خوجايىنىمنىڭ ئايالى سارە ياشانغان ۋاقتىدا، ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەنىدى. خوجايىنىم پۈتۈن بايلىقىنى شۇ ئوغلىغا

ئاتىدى. [37] خوجايىنىم ئۆز تاپشۇرۇقلىرىغا ئەمەل قىلىشىم ئۈچۈن، مېنى قەسەم قىلدۇردى. ئۇ: «سەن ئوغلۇمنى بۇ يەردىكى قانانلىقلار ئارىسىدىن ئۆيلەندۇرمەي، [38] مېنىڭ يۇرتۇمغا بېرىپ، ئۇنى ئۆز تۇغقانلىرىم ئارىسىدىن ئۆيلەپ قوي» دېگەنىدى.

[39] مەن خوجايىنىمدىن: «ئەگەر قىز بۇ يەرگە كەلگىلى ئۇنىمىسا، قانداق قىلىمەن؟» دەپ سورىسام، [40] ئۇ: «مەن خىزمىتىدە بولۇپ كەلگەن پەرۋەردىگار پەرىشتىسىنى سېنىڭ ئالدىڭغا ئەۋەتىدۇ. ئۇ سېنىڭ ئىشىڭنى ئوڭ قىلىدۇ. سەن ئوغلۇمغا ئۆز يۇرتۇمدىكى تۇغقانلىرىم ئارىسىدىن خوتۇن ئېلىپ بەر. [41] سەن تۇغقانلىرىمنىڭ ئۆيىگە بارساڭلا، ئۇلار قىزنى بەرمىگەن تەقدىردىمۇ، قەسەمدىن يەنىلا خالىي بولغان بولىسەن» دېگەنىدى.

[42] بۈگۈن مەن قۇدۇق يېنىغا كەلگىنىمدە، خۇداغا دۇئا قىلىپ: «ئى پەرۋەردىگار ــ خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا، ئىشىمنى ئوڭ قىلغايسەن. [43] مەن ھازىر قۇدۇق يېنىدا تۇرىمەن. بىرەر قىز بۇ يەرگە سۇغا كەلسە، مەن ئۇنىڭدىن: ‹كومزىكىڭىزدىكى سۇدىن ئازراق ئىچىۋالسام بولامدۇ؟› دەپ سورايمەن. [44] ئەگەر ئۇ قىز قوشۇلسا ۋە تۆگىلىرىمگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بەرسە، ئۇ سەن خوجايىنىمنىڭ ئوغلىغا تاللاپ قويغان قىز بولسۇن» دېدىم.

[45] دۇئايىم ئاياغلاشمايلا، رىبەقا كومزىكىنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ، قۇدۇقنىڭ يېنىغا سۇ ئالغىلى كەلدى. مەن ئۇنىڭغا: «سۇيىڭىزدىن ئازراق ئىچىۋالسام بولامدۇ؟» دېگەنىدىم.

[46] ئۇ دەرھال مۈرىسىدىكى كومزەكنى قولىغا ئېلىپ: «مانا، ئىچىڭ! تۆگىلىرىڭىزگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بېرەي» دېدى. سۇنى ئىچتىم، ئۇ تۆگىلەرگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بەردى. [47] ئاندىن، مەن ئۇنىڭدىن: «سىز كىمنىڭ قىزى بولىسىز؟» دەپ سورىۋىدىم، ئۇ: «ناھور بىلەن مىلكانىڭ ئوغلى بېتۇئېلنىڭ قىزى بولىمەن» دېدى. شۇڭا، مەن ئۇنىڭ بۇرنىغا ھالقا، قوللىرىغا بىلەزۈك

سېلىپ قويدۇم. [48] شۇ ۋاقىتتا، سەجدە قىلىپ، خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ، ئىبادەت قىلدىم. چۈنكى، ئۇ مېنى ئۇدۇل خوجايىنىمنىڭ ئۆز تۇغقىنىنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭ قىزىنى خوجايىنىمغا كېلىنلىككە تېپىشىمغا ئىمكانىيەت يارىتىپ بەرگەندى.

[49] ئەمدى سىلەر ئۆزۈڭلارنىڭ خوجايىنىمغا سادىقلىق ۋە مېھىر ـ شەپقەت كۆرسەتمەكچى بولغانلىقىڭلارنى ياكى ئۇنداق قىلىشنى خالىمايدىغانلىقىڭلارنى ماڭا ئېيتىڭلار. بۇنىڭدىن مەن قانداق قىلىشىمنى بىلەلەيمەن.

[50] لابان بىلەن بېتۇئىل چاكارغا:

ــ بۇ ئىش پەرۋەردىگارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىكەن، بىز نېمە دېيەلەيمىز؟ [51] مانا رىبەقا، ئۇنى ئېلىپ كەتسىڭىز بولىدۇ. ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئورۇنلاشتۇرغىنىدەك، خوجايىنىڭىزنىڭ كېلىنى بولسۇن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[52] ئىبراھىمنىڭ چاكىرى بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، سەجدە قىلىپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدى. [53] ئارقىدىن، ئۇ كىيىم ـ كېچەك، ئالتۇن ۋە كۈمۈشتىن ياسالغان زىبۇزىننەت بۇيۇملىرىنى چىقىرىپ، رىبەقاغا سۇندى. ئۇنىڭ ئاكىسى بىلەن ئانىسىغىمۇ قىممەت باھالىق سوۋغاتلارنى سوۋغا قىلدى.

[54] شۇنداق قىلىپ، ئىبراھىمنىڭ چاكىرى ھەمراھلىرى بىلەن بىللە يەپ ـ ئىچىپ، ئۇ يەردە بىر كېچە قوندى. ئەتىسى سەھەر تۇرۇپ، رىبەقانىڭ ئۆيىدىكىلىرىگە:

ــ خوجايىنىمنىڭ يېنىغا قايتىشىمغا رۇخسەت قىلغايسىلەر، ــ دېدى.

[55] لېكىن، رىبەقانىڭ ئاكىسى بىلەن ئانىسى ئۇنىڭغا:

ــ رىبەقا بىز بىلەن ئون كۈنچە تۇرۇپ، ئاندىن كېيىن بارسۇن، ــ دېدى.

[56] لېكىن، ئۇ:

ــ بىزنى كېچىكتۈرمىگەيسىلەر. پەرۋەردىگار ھەممە ئىشىمىزنى ئوڭۇشلۇق قىلغانىكەن، خوجايىنىمنىڭ يېنىغا قايتىشىمغا رۇخسەت قىلغايسىلەر، ــ دېدى.
[57] ــ بىز قىزدىن سوراپ كۆرەيلى، ئۇ نېمە دەيدىكەن، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى ئۇلار.
[58] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار رىبەقانى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن:
ــ سەن بۇ كىشى بىلەن كېتىشنى خالامسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ خالايمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[59] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار رىبەقانى ئۇنىڭ ئىنىكئانىسى، ئىبراھىمنىڭ چاكىرى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن قوشۇپ يولغا سالدى.
[60] ئۇلار رىبەقاغا بەخت تىلەپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:

«ئەي سىڭلىمىز، مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان ئىنسانلارنىڭ
ئانىسى بولغايسەن!
ئەۋلادلىرىڭ دۈشمەنلىرىنىڭ شەھەرلىرىنى ئىشغال
قىلىۋالغاي!» دېيىشتى.

[61] رىبەقا ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولىدىغان دېدەكلەر سەپەرگە تەييارلىنىپ، تۆگىلەرگە مىندى. ئىبراھىمنىڭ چاكىرى رىبەقانى ئېلىپ، يولغا راۋان بولدى.
[62] شۇ ۋاقىتتا، ئىسھاق بېئېر ـ لاھايروي دېگەن يەردىن ئايرىلىپ، ئۆزى ئولتۇرۇۋاتقان قانانىنىڭ جەنۇبىدىكى نېگىۋ رايونىغا قايتىپ كەلدى. [63] بىر كۈنى كۈن پېتىش ۋاقتىدا ئۇ دالادا خۇدانى چوڭقۇر سېغىنىپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، تۆگە كارۋىنىنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى.
[64-65] رىبەقا ئىسھاقنى كۆرۈش بىلەنلا، تۆگىدىن چۈشۈپ، ئىبراھىمنىڭ چاكىرىدىن:

— دالادا بىز تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان ئاۋۇ كىشى كىم؟ — دەپ سورىدى.
— ئۇ مېنىڭ كىچىك خوجايىنىم، — دەپ جاۋاب بەردى چاكار.
بۇنىڭ بىلەن، رىبەقا يۈزىنى ياغلىقى بىلەن يېپىۋالدى.
[66] چاكار ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى ئىسھاققا بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بەردى. [67] ئىسھاق رىبەقانى ئانىسى سارە هايات ۋاقتىدا تۇرغان چېدىرغا باشلاپ كىرىپ، نىكاھىغا ئالدى. ئانىسى ۋاپات بولغان بولسىمۇ، ئۇ رىبەقانىڭ مۇھەببىتىدىن ئۆزىگە تەسەللى تاپتى.

ئىبراھىمنىڭ باشقا ئەۋلادلىرى

25 [1] ئىبراھىم كەتۇراھ ئىسىملىك يەنە بىر ئايالنى كىچىك خوتۇنلۇققا ئالدى. [2] ئۇ ئىبراھىمغا زىمران، يوقشان، مېدان، مىديان، ئىشباك ۋە شۇئاختىن ئىبارەت ئالتە ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [3] يوقشان — شىبا بىلەن دەداننىڭ ئاتىسى بولدى. دەداننىڭ ئەۋلادلىرى ئاشۇرىم، لەتۇشىم ۋە لەئۇممىم خەلقلىرى بولدى. [4] مىديانىنىڭ ئوغۇللىرى ئەفا، ئەفەر، هانۇخ، ئابىداھ ۋە ئېلداالار ئىدى. يۇقىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى كەتۇراھتىن دۇنياغا كەلگەن ئەۋلادلار ئىدى.
[5] ئىبراھىم پۈتۈن مال-مۈلۈكلىرىنى ئىسھاققا ئاتىۋەتكەنىدى. [6] لېكىن، ئۇ ئۆزى هايات ۋاقتىدا ئىككى كىچىك خوتۇنىدىن بولغان ئوغۇللىرىغىمۇ سوۋغاتلارنى بېرىپ، ئاندىن بۇ ئوغۇللىرىنى ئىسھاقتىن يىراق تۇرسۇن دەپ، شەرقىي زېمىنغا ئەۋەتتى.

ئىبراھىمنىڭ ئۆلۈمى ۋە دەپنە قىلىنىشى

[7-8] ئىبراھىم ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ، يۈز يەتمىش بەش يېشىدا

ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى. [9] ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئىسھاق بىلەن ئىسمائىل ئۇنى ماكپېلاھ يېزىسىدىكى ئۆڭكۈرگە دەپنە قىلدى. بۇ ئۆڭكۈر مامرە دېگەن يەرگە يېقىن بولۇپ، بۇرۇن خىت قەبىلىسىدىن بولغان سوخارنىڭ ئوغلى ئەفروننىڭ ئېتىزلىقى ئىدى. [10] ئىبراھىم خىتلاردىن سېتىۋالغان ئېتىزلىق دەل شۇ ئىدى. ئىبراھىمنىڭ ئايالى سارەمۇ مۇشۇ يەرگە دەپنە قىلىنغانىدى. [11] ئىبراھىم ۋاپات بولغاندىن كېيىن، خۇدا ئۇنىڭ ئوغلى ئىسھاققا بەخت ئاتا قىلدى. ئىسھاق شۇ ۋاقىتتا بېئېر ـ لاھايروي دەپ ئاتالغان قۇدۇقنىڭ يېنىدىكى جايدا تۇرۇۋاتاتتى.

ئىسمائىلنىڭ ئەۋلادلىرى

[12] سارەنىڭ دېدىكى مىسىرلىق ھەجەر ئىبراھىمغا تۇغۇپ بەرگەن ئىسمائىلنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: [13] ئالدى بىلەن تۇنجى ئوغلى نېبايوت، ئاندىن كېيىن قالغان ئوغۇللىرى كەدار، ئادبەئەل، مىبسام، [14] مىشما، دۇما، ماسسا، [15] خاداد، تەما، يەتۇر، نافىش ۋە قەدەما تۇغۇلدى.

[16] ئۇلار ئون ئىككى قەبىلىنىڭ باشلىقلىرى بولۇپ، ئۇلار ياشىغان يېزا ۋە قىشلاقلار ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى بىلەن ئاتالدى. [17] ئىسمائىل يۈز ئوتتۇز يەتتە يېشىدا ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى. [18] ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئولتۇراقلاشقان جاي ھاۋىلاھ رايونىدىن شۇر دېگەن يەرگە قەدەر ئىدى. شۇر مىسىرنىڭ شەرقىي تەرىپىدە بولۇپ، ئاسسۇرغا بارىدىغان يولدا ئىدى. ئۇلار ئىبراھىمنىڭ باشقا ئەۋلادلىرى بىلەن چىقىشالمىدى.

ئەساۋ بىلەن ياقۇپنىڭ دۇنياغا كېلىشى

[19] ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ئىسھاقنىڭ ئىش ـ ئىزلىرى تۆۋەندىكىچە:

[20] ئىسھاق قىرىق يېشىدا رىبەقاغا ئۆيلەندى. رىبەقا بولسا پاددان ـ

ئاررامنىڭ ئارران دېگەن يېرىدىن بولغان بېتۇئېلنىڭ قىزى ۋە لابانىنىڭ سىڭلىسى ئىدى. [21] رىبەقا پەرزەنت كۆرمىگەنلىكى سەۋەبىدىن، ئىسھاق ئۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلدى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭ دۇئاسىنى قوبۇل قىلىپ، رىبەقا ھامىلىدار بولدى. [22] بالا قوشكېزەك بولۇپ، ئۇلار تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرى، ئانىسىنىڭ قورسىقىدا قاتتىق سوقۇشتى. رىبەقا: «ماڭا نېمە بولغىنى؟» دەپ پەرۋەردىگاردىن سورىدى.

[23] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

«سېنىڭ قورسىقىڭدىن ئىككى خەلق چىقىدۇ.
تۇغۇلۇپلا ئايرىم بولىدۇ.
بىرى يەنە بىرىدىن كۈچلۈك بولۇپ،
چوڭى كىچىكىگە خىزمەت قىلىدۇ.»

[24] ئۇنىڭ ئاي_كۈنى توشۇپ، قوشكېزەك تۇغدى. [25] ئاۋۋال تۇغۇلغىنى قىزغۇچ بولۇپ، پۈتۈن بەدىنى ھايۋاننىڭكىدەك تۈكلۈك ئىدى. شۇڭا، ئۇنىڭ ئىسمىنى ئەساۋ [مەنىسى «تۈكلۈك»] دەپ قويدى. [26] كېيىن تۇغۇلغىنىنىڭ قولى ئەساۋنىڭ تاپىنىنى چىڭ تۇتۇۋالغانلىقى ئۈچۈن، ئىسمىنى ياقۇپ [مەنىسى «تاپىنىغا ئېسىلىۋالغۇچى»] دەپ قويدى. ئۇلار تۇغۇلغاندا، ئىسھاق ئاتمىش ياشقا كىرگەنىدى.

ئەساۋنىڭ تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىنى سېتىۋېتىشى

[27] ئىككى بالا چوڭ بولدى. ئەساۋ ئۇستا ئوۋچى بولۇپ، دالادا يۈرۈشنى ياخشى كۆرەتتى. لېكىن، ئىنىسى ياقۇپ جىمجىت يۈرىدىغان ئادەم بولۇپ، ھەمىشە ئۆيدە تۇراتتى. [28] ئىسھاق ئەساۋنى ياخشى كۆرەتتى. چۈنكى، ئۇ

ئەساۋ ئوۋلاپ كەلگەن ئوۋ گۆشگە ئامراق ئىدى. رىبەقا بولسا ياقۇپنى
ياخشى كۆرەتتى.
[29] بىر كۈنى، ياقۇپ قىزىل پۇرچاق شورپىسى قايناتقاتتى. ئوۋدىن
ئېچىرقاپ قايتىپ كەلگەن ئەساۋ [30] ياقۇپقا:
— قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتتى. قىزىل پۇرچاق شورپىسىدىن تېزرەك
بەرسەڭچۇ! — دېدى. شۇ سەۋەبتىن، ئۇ ئىدوم [مەنىسى «قىزىل»] دەپمۇ
ئاتالدى.
[31] ياقۇپ ئۇنىڭغا:
— تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقۇڭنى ماڭا ئۆتۈنسەڭ، ساڭا بۇ
شورپىدىن بېرەي، — دەپ جاۋاب قايتۇردى.
[32] — بولدى! بولدى! قورسىقىم ئېچىپ ئۆلەي دەپ قالدىم. تۇنجى
ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىنىڭ ماڭا نېمە كېرىكى؟ — دېدى ئەساۋ.
[33] ياقۇپ ئۇنىڭغا:
— سەن ئاۋۋال مېنىڭ ئالدىمدا تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقۇڭنى ماڭا
ئۆتۈنگەنلىكىڭگە قەسەم قىلىپ بەر، — دېدى.
ئەساۋ قەسەم قىلىپ، تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىنى ياقۇپقا ئۆتۈنۈپ
بەردى. [34] ئاندىن، ياقۇپ ئۇنىڭغا نان بىلەن پۇرچاق شورپىسىنى بەردى.
ئەساۋ غىزالانغاندىن كېيىن، ئورنىدىن تۇرۇپ چىقىپ كەتتى. بۇ ئۇنىڭ تۇنجى
ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىغا ئېتىبارسىز قارىغانلىقىدىندۇر.

ئىسھاقنىڭ گىراردا مۇساپىر بولۇپ قېلىشى

26
[1] ئىبراھىمنىڭ زامانىدا، قانانىدا بىر قېتىم ئاچارچىلىق يۈز
بەرگەنىدى. كېيىن، يەنە بىر قېتىم ئاچارچىلىق بولدى. ئىسھاق
گىرار شەھرىدىكى فىلىستىنلىكلەرنىڭ پادىشاھى ئابىمەلەكنىڭ ئالدىغا

بارىدى. [2] پەرۋەردىگار ئىسھاققا كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
— سەن مىسىرغا بارماي، مەن تۇر دېگەن جايدا تۇرۇپ قال. [3] سەن بۇ
يەردە تۇرساڭ، مەن ساڭا يار بولىمەن ھەمدە سېنى بەختلىك قىلىمەن.
مەن بۇ زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلىمەن. ئاتاڭ
ئىبراھىم بىلەن تۈزگەن ئەھدەمدە چىڭ تۇرىمەن. [4] مەن ساڭا ئاسماندىكى
يۇلتۇزلاردەك نۇرغۇن ئەۋلاد بېرىمەن ھەمدە بۇ پۈتكۈل زېمىننى ئۇلارغا
تەقدىم قىلىمەن. سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل
خەلقلەر بەخت تاپىدۇ. [5] چۈنكى، ئىبراھىم ماڭا ئىتائەت قىلىپ، پۈتۈن قانۇن
ۋە ئەمر-پەرمانلىرىمغا رىئايە قىلدى.
[6] شۇنىڭ بىلەن، ئىسھاق گىراردا تۇرۇپ قالدى. [7] ئۇنىڭ ئايالى رىبەقا
ئىنتايىن گۈزەل ئىدى. يەرلىك كىشىلەر ئۇنىڭدىن ئايالى رىبەقانى كىم دەپ
سورىسا، ئۇ ئۇنى ئۆز سىڭلىم، دېدى. چۈنكى، ئۇ يەرلىك كىشىلەرنىڭ ئۆزىنى
ئۆلتۈرۈۋېتىپ، رىبەقانى ئېلىپ كېتىشىدىن قورقاتتى.
[8] ئىسھاق ئۇ يەردە بىرمەزگىل تۇردى. بىر كۈنى، فىلىستىنلىكلەرنىڭ
پادىشاھى ئابىمەلەك دېرىزىسىدىن سىرتقا قاراۋاتقاندا، ئىسھاقنىڭ رىبەقا
بىلەن قۇچاقلىشىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى.
[9] پادىشاھ ئابىمەلەك ئىسھاقنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭدىن:
— ئۇ سېنىڭ ئايالىڭ ئىكەن، نېمە ئۈچۈن ئۇنى سىڭلىم دېگەنىدىڭ؟ —
دەپ سورىدى.
ئىسھاق جاۋاب بېرىپ:
— ئەگەر مەن ئۇنى ئايالىم دېگەن بولسام، ئۇنى ئېلىش ئۈچۈن
سىلەرنىڭ مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىشىڭلاردىن قورققانىدىم، — دېدى.
[10] ئابىمەلەك ئۇنىڭغا:
— بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ ئەگەر خەلقىم ئىچىدە بىرى سېنىڭ ئايالىڭ بىلەن
بىر ئورۇندا ياتقان بولسا، سەن پۈتۈن خەلقىمىزنى گۇناھقا تىققان بولاتتىڭ!

ــ دېدى.

[11] ئاندىن، پادىشاھ ئابىمەلەك ئۆز خەلقىگە بۇيرۇق چۈشۈرۈپ:

ــ كىمدەكىم بۇ كىشىگە ياكى ئايالىغا چېقىلسا، جېنىدىن جۇدا قىلىنىدۇ، ــ دېدى.

[12] ئىسھاق ئۇ يەردە دېھقانچىلىق قىلاتتى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بەرىكەت بەرگەچكە، ئۇ يىلى بىر گە يۈز ھەسسە ھوسۇل ئالدى. [13] ئۇ بارغانسېرى روناق تېپىپ، كاتتا باي بولدى. [14] فىلىستىنلىكلەر ئۇنىڭ نۇرغۇن قوي ـ كالا پادىلىرى ۋە قۇللىرى بارلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ھەسەت قىلىشقا باشلىدى. [15] شۇڭا، ئۇلار ئۇنىڭ ئاتىسى ئىبراھىم ھايات ۋاقتىدا چاكارلىرىغا قازدۇرغان قۇدۇقلارنى توپا بىلەن تىندۇرۇۋەتتى.

[16] كېيىن، ئابىمەلەك ئىسھاققا:

ــ سەن بىزدىن كۆچىپ كەتتىڭ. دۆلىتىمىزدىن چىقىپ كەت! ــ دېدى.

[17] بۇنىڭ بىلەن، ئىسھاق ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، گىرار جىلغىسىغا بېرىپ، ئۇ يەرگە ئورۇنلىشىپ، بىرمەزگىل تۇردى. [18] ئىبراھىم ھايات ۋاقتىدا، بىرمۇنچە قۇدۇقلارنى قازدۇرغانىدى. بىراق، ئۇ ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن، فىلىستىنلىكلەر ئۇنىڭ ھەممە قۇدۇقلىرىنى توپا بىلەن تىندۇرۇۋەتكەنىدى. ئىسھاق ئۇلارنى قايتا قازدۇرۇپ، يەنىلا دەسلەپ ئاتىسى قويغان ئىسىملىرى بىلەن ئاتىدى.

[19] ئىسھاقنىڭ چاكارلىرى گىرار جىلغىسىدا بىر قۇدۇق قېزىپ، سۇ تاپتى. [20] بىراق، گىرارنىڭ پادىچىلىرى ئىسھاقنىڭ پادىچىلىرى بىلەن ماجىرالىشىپ، ھەممىسى: «بۇ بىزنىڭ سۇيىمىز» دېيىشتى. شۇڭا، ئىسھاق ئۇ قۇدۇقنى ئەسەك [مەنىسى «ماجىرا»] دەپ ئاتىدى. [21] ئىسھاقنىڭ چاكارلىرى يەنە بىر قۇدۇق قازغانىدى. ئۇلار يەنە بۇ قۇدۇق ئۈچۈن ماجىرالاشتى. شۇڭا، ئىسھاق بۇ قۇدۇقنى سىتنا [مەنىسى «ئۆچمەنلىك»] دەپ ئاتىدى. [22] ئىسھاق ئۇ

يەردىن ئايرىلىپ، يەنە بىر قۇدۇق قازدۇردى. بۇ قېتىم ماجىرا چىقمىدى. شۇڭا، ئۇ بۇ قۇدۇقنىڭ ئىسمىنى رىھوبوت [مەنىسى «ئازادە يەر»] دەپ ئاتىدى. ئۇ: «پەرۋەردىگار ئاخىر بىزنى ئازادە يەردە ياشاشقا مۇيەسسەر قىلدى. بىز بۇ يەردە چوقۇم روناق تاپىمىز» دېدى.
[23] ئىسھاق ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، بەئەرشەباغا كۆچۈپ باردى. [24] ئۇ كۈنى كەچتە پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ: «مەن ئاتاڭ ئىبراھىم ئېتىقاد قىلغان خۇدا، قورقمىغىن! مەن ساڭا يار. مەن خىزمەتكارىم ئىبراھىمنىڭ سەۋەبىدىن، ساڭا بەخت ئاتا قىلىمەن ۋە ئەۋلادلىرىڭنى كۆپەيتىمەن» دېدى.
[25] ئىسھاق ئۇ يەردە قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدى. شۇندىن كېيىن ئىسھاق ئۇ يەرگە ئورۇنلىشىپ قالدى ھەمدە ئۇنىڭ چاكارلىرى ئۇ يەردە يەنە بىر قۇدۇق قازدى.

ئىسھاقنىڭ پادىشاھ ئابىمەلەك بىلەن كېلىشىم تۈزۈشى

[26] پادىشاھ ئابىمەلەك ئاخۇززات دېگەن مەسلىھەتچىسى بىلەن لەشكەر باشلىقى فىكولنى ئېلىپ، گىراردىن ئىسھاقنى زىيارەت قىلىپ كەلدى.
[27] ئىسھاق ئۇلارغا:
ــ بۇرۇن سىلەر ماڭا ئۆچمەنلىك قىلىپ، مېنى دۆلىتىڭلاردىن قوغلاپ چىقارغانىدىڭلار. ئەمدى نېمە ئۈچۈن يەنە مەن بىلەن كۆرۈشكىلى كەلدىڭلار؟ ــ دېدى.
[28] ئۇلار جاۋابەن:
ــ بىز پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا يار ئىكەنلىكىنى بىلدۇق. شۇڭا، بىز بىر ـ بىرىمىزگە قەسەم بېرىپ، كېلىشىم تۈزسەك بولغۇدەك. [29] بىز ساڭا زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمىگەندەك، سېنىڭمۇ بىزگە زىيان ـ زەخمەت

يەتكۈزمەسلىككە ۋەدە بېرىشىڭنى تەلەپ قىلىمىز. بىزمۇ سىزگە ھېچ بىر زىيان يەتكۈزمىدۇق. ياخشى مۇئامىلە قىلىپ، سىزنى ئۇ يەردىن ئامان ـ ئېسەن كەتكۈزگەنىدۇق. ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا بەخت ئاتا قىلغانلىقى ئېنىق بولدى، ــ دېدى.

30 ئىسھاق زىياپەت تەييارلاپ، ئۇلارنى مېھمان قىلدى. 31 ئۇلار سەھەر تۇرۇپ، ئۆزئارا قەسەم بېرىشىپ، كېلىشىم تۈزۈشتى. ئىسھاق ئۇلار بىلەن دوستانە خوشلىشىپ، ئۇلارنى ئۇزىتىپ قويدى.

32 ئۇ كۈنى، ئىسھاقنىڭ چاكارلىرى كېلىپ، ئۇنىڭغا ئۆزلىرى قازغان قۇدۇق توغرىسىدا خەۋەر بېرىپ:

ــ بىز سۇ تاپتۇق! ــ دېدى.

33 ئۇ قۇدۇقنى شەبا [مەنىسى «قەسەم»] دەپ ئاتىدى. شۇڭا، ئۇ شەھەر ھازىرغىچە بەئەرشەبا [مەنىسى «قەسەملەشكەن قۇدۇق»] دەپ ئاتىلىپ كەلمەكتە.

ئەساۋنىڭ يات قەبىلىدىن ئالغان ئاياللىرى

34 ئەساۋ قىرىق يېشىدا ئىمانسىز خىتلاردىن ئىككى قىزنى خوتۇنلۇققا ئالدى. بۇ ئىككى قىز بەئەرىنىڭ قىزى يۇدىت بىلەن ئېلوننىڭ قىزى باسمات ئىدى. 35 ئۇلار ئىسھاق بىلەن رىبەقانىڭ ئارامىنى قويمىدى.

ياقۇپنىڭ ئىسھاقنى ئالدىشى

27 1 ئىسھاق قېرىپ كەتتى، كۆزىمۇ كۆرمەس بولۇپ قالدى. ئۇ تۇنجى ئوغلى ئەساۋنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا:

ــ ئوغلۇم، ــ دېدى.

ــ مانا مەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئەساۋ.

2 ئىسھاق مۇنداق دېدى:

ــــ قارا، مەن قېرىپ كەتتىم، ئۆلۈمۈم يېراق ئەمەس. [3] سەن ئوقيايىڭنى ئېلىپ، دالاغا چىقىپ ئوۋ ئوۋلاپ كېلىپ، [4] مەن ياخشى كۆرىدىغان لەززەتلىك تاماق پىشۇرۇپ ماڭا يېگۈز. شۇنىڭ بىلەن، مەن ئۆلۈشتىن ئىلگىرى ساڭا ئاخىرقى خەيرلىك دۇئايىمنى قىلاي.

[5] رىبەقا ئىسھاقنىڭ قىلغان سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئەساۋنىڭ ئوۋغا چىقىپ كەتكەن ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ، [6] ياقۇپقا مۇنداق دېدى:

ــــ مەن بايا داداڭنىڭ ئاكاڭ ئەساۋغا: [7] «سەن ئوۋ ئوۋلاپ كېلىپ، لەززەتلىك تاماق پىشۇرۇپ ماڭا يېگۈز. شۇنىڭ بىلەن، مەن ئۆلۈشتىن ئىلگىرى پەرۋەردىگار ئالدىدا ساڭا خەيرلىك دۇئا قىلاي» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم. [8] ئوغلۇم، گېپىمگە قۇلاق سېلىپ، مېنىڭ دېگىنىمنى قىل. [9] قوي پادىسىغا بېرىپ، سېمىز ئوغلاقتىن ئىككىنى ئېلىپ كەل. مەن ئۇنى داداڭ ياخشى كۆرىدىغان تەمدە پىشۇراي. [10] سەن ئەكىرىپ يېگۈزسەڭ، ئۇ ۋاپات بولۇشتىن بۇرۇن ساڭا خەيرلىك دۇئا قىلىدۇ، ــــ دېدى.

[11] لېكىن، ياقۇپ ئانىسىغا:

ــــ سىزگە مەلۇم، ئەساۋنىڭ پۈتۈن بەدىنى تۈكلۈك، مېنىڭ تېنىم بولسا تۈكسىز. [12] مۇبادا دادام تېنىمنى تۇتۇپ قالسا، مېنىڭ ئۇنى ئالدىغانلىقىمنى بىلىپ قالىدۇ. ئۇ چاغدا، ئۇنىڭ خەيرلىك دۇئاسىنى ئېلىش بۇ ياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە قارغىشىغا ئۇچرايمەن! ــــ دېدى.

[13] ئانىسى ئۇنىڭغا:

ــــ ئەي ئوغلۇم، لەنەت بولسا ماڭا بولسۇن! مېنىڭ دېگىنىمنى قىل. ئوغلاقلارنى ئېلىپ كەل، ــــ دېدى.

[14] شۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ ئوغلاقلارنى ئەكېلىپ، ئانىسىغا تاپشۇردى. ئانىسى تاماقنى دادىسى ياخشى كۆرىدىغان تەم بىلەن پىشۇردى. [15] ئاندىن، ئەساۋنىڭ ئۆيدە ساقلىغان ئەڭ ياخشى كىيىملىرىنى ئاچىقىپ، ياقۇپقا كىيدۈردى. [16] ئۇنىڭ ئىككى قولى ۋە بوينىنىڭ تۈكسىز جايلىرىنى ئۆچكە يۇڭى

بىلەن يۇگەپ، [17] لەززەتلىك تاماق بىلەن ياققان ناننى ئۇنىڭغا تۇتقۇزدى.
[18] ياقۇپ ئاتىسىنىڭ يېنىغا كىرىپ:
ــ ئاتا، ــ دېدى.
ــ ئوغلۇم، سەن قايسى ئوغلۇم بولىسەن؟ ــ دېدى ئاتىسى.
[19] ياقۇپ ئۇنىڭغا:
ــ مەن چوڭ ئوغلىڭىز ئەساۋ. تاپشۇرۇقىڭىزنى ئورۇنداپ بولدۇم. قوپۇڭ، مەن ئوۋلاپ كەلگەن ئوۋ گۆشىگە ئېغىز تېگىپ، ئاندىن ماڭا خەيرلىك دۇئايىڭىزنى قىلغايسىز، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.
[20] ــ ئوغلۇم، نېمانچە تېز ئوۋلاپ كەلدىڭ؟ ــ دەپ سورىدى ئىسھاق.
ــ پەرۋەردىگارىڭىز بولغان خۇدا تەلىيىمنى ئوڭدىن كەلتۈرۈپ، ماڭا ياردەم قىلدى، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى ياقۇپ.
[21] ئىسھاق ياقۇپقا:
ــ ئوغلۇم، يېنىمغا كەل، تۇتۇپ كۆرەي، سەن راستتىن ئەساۋمۇ، ئەمەسمۇ؟ ــ دېدى.
[22] ياقۇپ يېنىغا باردى. ئىسھاق تۇتۇپ كۆرۈپ:
ــ ئاۋازىڭ ياقۇپنىڭ، قولۇڭ بولسا، ئەساۋنىڭكىگە ئوخشايدىكەن، ــ دېدى.
[23] ئۇ ئۇنىڭ ياقۇپ ئىكەنلىكىنى پەرق ئېتەلمىدى. چۈنكى، ياقۇپنىڭ قولى ئەساۋنىڭكىگە ئوخشاش تۈكلۈك تۇراتتى. ئۇ ياقۇپقا دۇئا قىلىدىغان چاغدا، [24] يەنە بىر قېتىم:
ــ سەن راستتىن ئەساۋمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ شۇنداق، ــ دەپ جاۋاب بەردى ياقۇپ.
[25] ئىسھاق ئۇنىڭغا:
ــ گۆشنى ئەكەل، ئۇنى يېگەندىن كېيىن، ساڭا دۇئا قىلاي، ــ دېدى.
ياقۇپ گۆشنى ئېلىپ كىردى ۋە ئۇنىڭغا شاراب تۇتتى.

[26] ئىسھاق يەپ ـ ئىچىپ بولغاندىن كېيىن:
ــ ئوغلۇم، ئالدىمغا كېلىپ، مېنى سۆي، ــ دېدى.
[27] ياقۇپ ئالدىغا بېرىپ سۆيدى. ئىسھاق ياقۇپنىڭ كىيگەن كىيىملىرىنىڭ پۇرىقىنى پۇرىغاندىن كېيىن، سۆزىگە ئىشىنىپ، ئۇنىڭغا خەيرلىك دۇئاسىنى قىلدى:

«ئوغلۇمنىڭ تېنىدىكى خۇش پۇراق،
دەل پەرۋەردىگارىم بەرىكەت بەرگەن تۇپراقنىڭ
پۇرىقىغا ئوخشايدىكەن.
[28] خۇدا ئاسماندىن ساڭا خاسىيەتلىك يامغۇر ياغدۇرۇپ،
تۇپرىقىڭنى مۇنبەت قىلغاي.
ئۇ ساڭا مول ئاشلىق ـ تۈلۈك،
ئېسىل شارابلارنى تەقدىم قىلغاي.
[29] باشقا ئەللەرمۇ خىزمىتىڭدە بولغاي،
خەلقلەر ساڭا تىزلىنىپ ھۆرمەت بىلدۈرگەي.
قېرىنداشلىرىڭغا ھاكىم بولغايسەن.
ئاناڭنىڭ ئەۋلادلىرى ساڭا ئېگىلگەي.
ساڭا لەنەت ئوقۇغانلارغا لەنەت ياغقاي،
ساڭا بەخت تىلىگەنلەر بەخت تاپقاي.»

ئەساۋنىڭ ئىسھاقتىن دۇئا تەلەپ قىلىشى

[30] ياقۇپ ئىسھاقنىڭ دۇئاسىنى ئېلىپ چىقىپ تۇرۇشىغىلا، ئاكىسى ئەساۋ ئوۋدىن قايتىپ كەلدى. [31] ئەساۋمۇ گۆشنى لەززەتلىك پىشۇرۇپ، ئاتىسىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كىرىپ:

ــ ئاتا، قوپۇڭ، مەن ئوۋلاپ كەلگەن ئوۋ گۆشىگە ئېغىز تېگىپ، ماڭا خەيرلىك دۇئايىڭىزنى قىلىڭ، ــ دېدى.
32 ــ سەن كىم بولىسەن؟ ــ دەپ سورىدى ئىسھاق.
ــ چوڭ ئوغلىڭىز ئەساۋ بولىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئەساۋ.
33 ئىسھاقنىڭ پۈتۈن ئەزاسىنى تىترەك باستى ۋە ئۇنىڭدىن سورىدى:
ــ ئۇنداقتا، ھازىر ماڭا ئوۋ گۆشىنى ئېلىپ كەلگەن كىم؟ سەن كېلىشتىن بۇرۇن مەن ئۇنى يەپ، ئۇنىڭغا خەيرلىك دۇئا قىلغاندىم. بۇ بەخت مەڭگۈ ئۇنىڭغا مەنسۇپ بولۇپ كەتتى.
34 بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئەساۋ ئىنتايىن ئېچىنىپ، ئۈن سېلىپ يىغلاپ تۇرۇپ:
ــ ئاتا، ماڭىمۇ خەيرلىك دۇئا قىلغايسىز! ــ دېدى.
35 ــ ئىنىڭ كىرىپ مېنى ئالداپ، سېنىڭ بەختىڭگە ئولتۇرۇپتۇ، ــ دېدى ئىسھاق.
36 ئەساۋ:
ــ بۇ ئۇنىڭ مېنى ئىككىنچى قېتىم ئالدىشى. ئۇنىڭ ياقۇپ* دەپ ئاتىلىشى ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس ئىكەن! ئۇ مېنىڭ تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقۇمنى تارتىۋالغاندى. ئەمدى ماڭا مەنسۇپ بولغان خەيرلىك دۇئانىمۇ تارتىۋاپتۇ. ئاتا، مەن ئۈچۈن خەيرلىك دۇئايىڭىز قالمىدىمۇ؟ ــ دېدى.
37 ئىسھاق مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ مەن ئۇنى ساڭا خوجايىن قىلىۋەتتىم. ئۇنىڭ پۈتۈن قېرىنداشلىرىنى ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولىدىغان قىلىۋەتتىم. مەن يەنە ئۇنىڭغا ئاشلىق ـ تۈلۈك،

---

*36. ياقۇپ دېگەن ئىسىمنىڭ مەنىسى «تاپىنىغا ئېسىلىۋالغۇچى» بولۇپ، بۇ بىر ئىدىئوم ئىدى. بۇ ئىدىئومنىڭ مەنىسى «ئالدامچى» دۇر.

ئېسىل شارابلارنى بېغىشلىدىم. ئەي ئوغلۇم، ئەمدى مەن ساڭا يەنە نېمىنى بېرىمەن؟
38 ئەساۋ ئاتىسىغا يەنە يالۋۇردى:
ــ ئاتا، سىزنىڭ پەقەت بىرلا خەيرلىك دۇئايىڭىز بارمۇ؟ ماڭىمۇ خەيرلىك دۇئا قىلغايسىز! ــ دەپ ئۈن سېلىپ يىغلاپ كەتتى.
39 ئاندىن، ئىسھاق مۇنداق دېدى:

«مۇنبەت تۇپراقتىن نېسىۋەڭ يوقتۇر.
خاسىيەتلىك يامغۇر ساڭا ياغمايدۇ.
40 سەن قىلىچقا تايىنىپ ياشايسەن،
ئىنىڭنىڭ خىزمىتىدە بولىسەن.
لېكىن، سەن ئۇنىڭغا قارشى چىققىنىڭدا،
ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىدىن قۇتۇلىسەن.»

41 ئەساۋ ياقۇپقا قارىتا كۆڭلىگە ئۆچمەنلىك پۈكتى. چۈنكى، ئاتىسى خەيرلىك دۇئاسىنى ياقۇپقا قىلغانىدى. ئۇ ئىچىدە: «ئاتام ئالەمدىن ئۆتۈشكە ئاز قالدى. ئۆلۈمىنى ئۆزىتىۋېتىپلا، ياقۇپنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن» دەپ ئويلىدى.
42 رىبەقا باشقىلاردىن ئەساۋنىڭ پىلانىنى ئاڭلاپ قېلىپ، ياقۇپنى چاقىرتىپ:
ــ گېپىمگە قۇلاق سال! ئاكاڭ ئەساۋ سېنى ئۆلتۈرۈپ، دەردىنى چىقارماقچى. 43 ئەي ئوغلۇم، سەن مېنىڭ دېگىنىمنى قىل: دەرھال ھاران رايونىغا، ئاكام لابانىڭ يېنىغا قېچىپ كەت. 44 ئاكاڭ ئەساۋنىڭ ئاچچىقى يانغۇچە، شۇ يەردە تۇر. 45 ئۇ سېنىڭ قىلغانلىرىڭنى ئۇنتۇپ قالغاندا، مەن ئادەم ئەۋەتىپ سېنى قايتۇرۇپ كېلىمەن. نېمە ئۈچۈن بىر كۈنىڭ ئىچىدە ھەر ئىككىڭلاردىن ئايرىلىپ قالغۇدەكمەن، ــ دېدى.

ياقۇپنىڭ لاباننىڭ يېنىغا كېتىشى

[46] رىبەقا ئىسھاققا:
— مەن ئەساۋنىڭ ئىمانسىز خىتلاردىن ئالغان ئاشۇ ئىككى ئايالىدىن
تويۇپ كەتتىم. ئەگەر ياقۇپمۇ خىتلاردىن قىز ئالسا، ئۇنىڭدىن ئۆلگىنىم
ياخشى، — دېدى.

28 [1] ئىسھاق ياقۇپنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇنىڭغا دۇئا قىلىپ، مۇنداق
بۇيرۇدى:
— سەن قانانلىق قىزلارغا ئۆيلەنمە. [2] پاددان-ئاررام رايونىغا بېرىپ،
ئاناڭنىڭ ئاتىسى بېتۇئېلنىڭ ئۆيىگە بار. ئۇ يەردە ئاناڭنىڭ ئاكىسى لاباننىڭ
قىزلىرىدىن بىرىنى ئال. [3] ھەممىگە قادىر خۇدا ساڭا بەخت ئاتا قىلىپ، كۆپ
پەرزەنت بېرىپ، ئۇلارنى نۇرغۇن مىللەت قىلغاي! [4] ئۇ ئىبراھىمغا بەرگەن
ۋەدىسى بويىچە ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا بەخت ئاتا قىلغاي. سەن
ھازىر مۇساپىر بولۇپ ياشاۋاتقان يەرنى، يەنى خۇدا ئىبراھىمغا ۋەدە بېرىپ
بەرمەكچى بولغان زېمىننى ساڭا تەقدىم قىلغاي!
[5] شۇنىڭ بىلەن، ئىسھاق ياقۇپنى پاددان-ئاررام رايونىغا، بوۋىسى
ئارراملىق بېتۇئېلنىڭ ئوغلى لاباننىڭ يېنىغا يولغا سالدى. لابان رىبەقانىڭ
ئاكىسى بولۇپ، رىبەقا بولسا ئەساۋ بىلەن ياقۇپنىڭ ئانىسى ئىدى.

ئەساۋنىڭ يەنە بىر ئايال ئېلىشى

[6-7] ئەساۋ ئىسھاقنىڭ ياقۇپقا دۇئا قىلىپ، ئۇنى پاددان-ئاررامغا
ئۆيلىنىشكە ئەۋەتكەنلىكىدىن، شۇنداقلا ئىسھاق ئۇنىڭغا دۇئا قىلغاندا، قانانلىق
قىزلارغا ئۆيلەنمەسلىكنى تاپىلىغانلىقى ھەمدە ياقۇپنىڭ ئاتا-ئانىسىنىڭ
بۇيرۇقى بىلەن پاددان-ئاررامغا كەتكەنلىكىدىن خەۋەر تاپتى. [8] ئەساۋ

بۇنىڭدىن ئاتىسى ئىسھاقنىڭ قانانلىق ئاياللارنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى چۈشەندى. [9] شۇڭا، ئۇ ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ئىسمائىلنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئاياللىرىنىڭ ئۈستىگە تاغىسى ئىسمائىلنىڭ قىزى ماھالاتنى ئالدى. ماھالات نىبايوتنىڭ سىڭلىسى ئىدى.

ياقۇپنىڭ بەيتەلدە چۈش كۆرۈشى

[10] ياقۇپ بەئەرشەبادىن ئايرىلىپ، هارانغا قاراپ يولغا چىقتى. [11] كۈن پاتقاندا، ئۇ بىر يەرگە يېتىپ كېلىپ، شۇ يەردە قوندى. ئۇ بىر تاشنى بېشىغا قويۇپ، يەردە يېتىپ ئۇيقۇغا كەتتى. [12] ئۇ چۈشىدە يەردىن تاكى ئاسمانغىچە تاقاشقان بىر پەلەمپەينى كۆردى. خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى پەلەمپەيدە يۇقىرى-تۆۋەن مېڭىپ يۈرەتتى. [13] ئۇ يەنە پەرۋەردىگارنىڭ پەلەمپەينىڭ ئۈستى تەرەپتە تۇرۇپ، ئۇنىڭغا: «مەن پەرۋەردىگار، بوۋاڭ ئىبراھىم ۋە ئاتاڭ ئىسھاق ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بولىمەن. مەن هازىر سەن ياتقان زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا ئاتا قىلىمەن. [14] ئۇلارنىڭ سانى يەردىكى قۇمدەك كۆپ بولۇپ، شەرقتىن غەربكە، جەنۇبتىن شىمالغا تارقىلىپ، پۈتۈن زېمىننى قاپلايدۇ. يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل مىللەتلەر سەن ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ ئارقىلىق بەخت تاپىدۇ. [15] مەن ساڭا يار بولىمەن. سەن قەيەرگە بارساڭ، سېنى شۇ يەردە قوغدايمەن هەمدە سېنى بۇ يەرگە قايتۇرۇپ كېلىمەن. ساڭا بەرگەن ۋەدەمنى ئىشقا ئاشۇرمىغۇچە، سېنى هەرگىز تاشلىمايمەن!» دەۋاتقانلىقىنى كۆردى.

[16] ياقۇپ ئۇيقۇسىدىن ئويغىنىپلا: «مەن بىلمەپتىكەنمەن، پەرۋەردىگار هەقىقەتەن بۇ يەردە ئىكەن!» دېدى. [17] ئۇ قورقۇپ كېتىپ: «بۇ نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق جاي، بۇ باشقا يەر ئەمەس، دەل خۇدانىڭ ئۆيى، ئەرشكە چىقىدىغان دەرۋازا ئىكەن!» دېدى.

[18] ئەتىسى تاڭ سەھەردىلا، ياقۇپ ئورنىدىن تۇرۇپ، بېشىغا قويغان ھېلىقى تاشنى خاتىرە قىلىش ئۈچۈن تىكلەپ، ئۈستىگە ياغ قويۇپ، ئۇنى خۇداغا ئاتىدى. [19] بۇ يەرنىڭ بۇرۇنقى ئىسمى لۇز بولسىمۇ، ياقۇپ ئۇنى بەيتەل [مەنىسى «خۇدانىڭ ئۆيى»] دەپ ئاتىدى.

[20] ئاندىن ئۇ خۇداغا قەسەم قىلىپ:

ــ ئەگەر سەن ماڭا يار بولۇپ، سەپىرىمدە مېنى قوغداپ، ماڭا يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەك يەتكۈزۈپ بېرىپ، [21] مېنى يۇرتۇمغا ئامان ـ ئېسەن قايتۇرساڭ، شۇ ۋاقىتتا ساڭا مەڭگۈ ئەگىشىمەن. [22] مەن خاتىرە قىلىپ تاش تىكلەپ قويغان بۇ جاي ئىنسانلار ساڭا ئىبادەت قىلىدىغان مۇقەددەس جاي بولسۇن. ماڭا بېغىشلىغانلىرىڭنىڭ ئوندىن بىرىنى ساڭا تەقدىم قىلىمەن، ــ دېدى.

ياقۇپنىڭ لابان‌نىڭ ئۆيىگە بېرىشى

29 [1] ياقۇپ سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، شەرق تەرەپتىكىلەرنىڭ زېمىنىغا كەلدى. [2] ئۇ دالادىكى بىر قۇدۇقنىڭ يېنىدا ئۈچ توپ قوينىڭ ياتقانلىقىنى كۆردى. پادىچىلار قويلىرىنى شۇ قۇدۇقتىن سۇغىراتتى. قۇدۇقنىڭ ئاغزىدا بىر يوغان تاش يېپىقلىق تۇراتتى. [3] قويلارنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ كەلگەندە، پادىچىلار بىرلىكتە قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى دومىلىتىۋېتىپ، قويلىرىنى سۇغىرىۋېلىپ، ئاندىن يەنە شۇ تاش بىلەن قۇدۇقنىڭ ئاغزىنى يېپىپ قوياتتى.

[4] ياقۇپ بۇ پادىچىلاردىن:

ــ بۇرادەرلەر، سىلەر قەيەرلىك؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ بىز ھارانلىق، ــ دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى ئۇلار.

[5] ــ سىلەر ناھورنىڭ ئوغلى لابان‌نى تونۇمسىلەر؟ ــ دېدى ئۇ.

ــ تونۇيمىز! ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.
[6] ياقۇپ يەنە:
ــ ئۇ قانداقراق؟ ــ دەپ سورىدى.
ئۇلار:
ــ ئۇ ناھايىتى ياخشى. ئەنە قاراڭ! ئۇنىڭ قىزى راھىلە قويلىرىنى ھەيدەپ كېلىۋاتىدۇ، ــ دېدى.
[7] ياقۇپ ئۇلارغا:
ــ كۈن تېخى تىك تۇرسا، قوي پادىسىنى يىغىدىغان ۋاقىت بولمىسا، نېمىشقا قويلارنى تېزرەك سۇغىرىپ، ئوتلاققا ئاپىرىپ باقمايسىلەر؟ ــ دېدى.
[8] ئۇلار:
ــ بىز قويلارنىڭ ھەممىسىنى يىغىپ، پادىچىلار بىلەن بىرلىكتە قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى دومىلىتىۋەتمىگۈچە، قويلارنى سۇغىرالمايمىز، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
[9] ياقۇپنىڭ پادىچىلار بىلەن پاراڭلىشىپ تۈگىمەيلا، راھىلە پادىلىرىنى ھەيدەپ يېتىپ كەلدى. [10] ياقۇپ راھىلە بىلەن تاغىسى لابانىڭ قوي پادىسىنى كۆرۈپلا، قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى دومىلىتىۋېتىپ، ئۇنىڭ قويلىرىنى سۇغىرىپ بەردى. [11-12] ئاندىن، ئۇ راھىلەنى سۆيۈپ، ھاياجان بىلەن يىغلاپ كەتتى ۋە راھىلەگە:
ــ مەن سىزنىڭ دادىڭىزنىڭ جىيەنى، يەنى رىبەقانىڭ ئوغلى بولىمەن، ــ دېدى.
راھىلە يۈگۈرگەن پېتى قايتىپ بېرىپ، ئاتىسىغا ئېيتتى. [13] لابان جىيەنى ياقۇپنىڭ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاش بىلەنلا، ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ چىقىپ، قۇچاقلاپ سۆيۈپ كۆرۈشۈپ ئۆيىگە باشلاپ كىردى. ياقۇپ ئۇنىڭغا يۈز بەرگەن پۈتۈن ئىشنى ئېيتىپ بەردى.
[14] ــ سەن ھەقىقەتەن مېنىڭ جان ـ جىگەر تۇغقىنىم! ــ دېدى لابان.

شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ ئۇ يەردە بىر ئاي تۇردى.

ياقۇپنىڭ ئالدىنىپ كېتىشى

[15] بىر كۈنى، لابان ياقۇپقا:

ــ سەن مېنىڭ جىيەنىم بولساڭمۇ، ماڭا بىكارغا ئىشلەپ بەرسەڭ بولماس. ئېيتقىن، قانچىلىك ئىش ھەققى تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دېدى.

[16] لابانىنىڭ ئىككى قىزى بولۇپ، چوڭىنىڭ ئىسمى لېياھ، كىچىكىنىڭ ئىسمى راھىلە ئىدى. [17] لېياھنىڭ كۆزلىرى نۇرسىز ئىدى، راھىلە بولسا گۈزەل ۋە كېلىشكەن قىز ئىدى. [18] ياقۇپ راھىلەگە ئاشىق بولۇپ قالغانىدى. شۇڭا، ئۇ:

ــ ئەگەر سىز راھىلەنى ماڭا بەرسىڭىز، مەن سىزگە يەتتە يىل ئىشلەپ بېرەي، ــ دەپ ئىلتىماس قىلدى.

[19] لابان ئۇنىڭغا:

ــ ئۇنى باشقا بىرىگە بەرگىنىمدىن ساڭا بەرگىنىم ئەلا! سەن مېنىڭ يېنىمدا تۇر، ــ دېدى.

[20] ياقۇپ راھىلەنى ئېلىش ئۈچۈن يەتتە يىل ئىشلەپ بەرگەن بولسىمۇ، بۇ كۈنلەر ئۇنىڭغا بىرنەچچە كۈندەكلا بىلىندى. چۈنكى، ئۇ راھىلەنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى.

[21] يەتتە يىل توشقاندا، ياقۇپ لابانغا:

ــ بىز كېلىشكەن ۋاقىت توشتى، قىزىڭىزنى نىكاھىمغا بەرگەيسىز! ــ دېدى.

[22] بۇنىڭ بىلەن، لابان توي زىياپىتى تەييارلاپ، شۇ يەردىكى ھەممە كىشىلەرنى تەكلىپ قىلدى. [23] لېكىن، توي كېچىسى لابان راھىلەنىڭ ئورنىغا لېياھنى بەردى. ياقۇپ ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. [24] لابان دېدەكلىرىدىن

زىلپانى لېياھقا دېدەك قىلىپ بەردى.

[25] پەقەت تاڭ ئاتقاندىلا، ياقۇپ ئايالىنىڭ لېياھ ئىكەنلىكىنى بىلدى. ئۇ لابانغا:

ــ بۇ نېمە قىلغىنىڭىز؟ مەن راھىلەنى دەپ، سىزگە يەتتە يىل ئىشلىدىم. مېنى نېمىشقا ئالدىدىڭىز؟ ــ دېدى.

[26] لابان ئۇنىڭغا:

ــ بۇ يەرنىڭ ئادىتى بويىچە چوڭ قىز ياتلىق قىلىنمىغۇچە، كىچىك قىز ياتلىق قىلىنمايدۇ. [27] لېياھ بىلەن ئىككىڭلارنىڭ بىر ھەپتىلىك توي مۇراسىمىنى ئۆتكۈزگەندىن كېيىنلا، راھىلەنىمۇ نىكاھىڭغا ئالساڭ بولىدۇ. بىراق، ئۇنىڭ ئۈچۈن ماڭا يەنە يەتتە يىل ئىشلەپ بېرىشىڭ كېرەك! ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[28] ياقۇپ ماقۇل بولدى. لېياھ بىلەن بىر ھەپتىلىك توي مۇراسىمىنى ئۆتكۈزگەندىن كېيىن، لابان راھىلەنىمۇ ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا بەردى. [29] لابان دېدەكلىرىدىن بىلھانى راھىلەگە دېدەك قىلىپ بەردى. [30] ياقۇپ راھىلە بىلەنمۇ بىر ئورۇندا ياتتى. ئۇ راھىلەنى لېياھتىن ياخشى كۆرەتتى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ لابانغا يەنە يەتتە يىل ئىشلەپ بەردى.

ياقۇپنىڭ پەرزەنتلىرى

[31] پەرۋەردىگار لېياھنىڭ ياقۇپ تەرىپىدىن ياخشى كۆرۈلمىگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا پەرزەنت ئاتا قىلدى. راھىلە بولسا تۇغماس ئىدى. [32] لېياھ ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: «پەرۋەردىگار مېنىڭ دەردىمنى كۆرۈپتۇ، ئەمدى ئېرىم مېنى ياخشى كۆرىدىغان بولىدۇ» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى رۇبېن [ئاھاڭ جەھەتتە «دەردىمنى كۆردى»] دەپ قويدى. [33] ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغدى. ئۇ:

«پەرۋەردىگار ماڭا بۇ ئوغۇلنىمۇ بەردى، چۈنكى مېنىڭ ياخشى
كۆرۈلمىگەنلىكىم ئۇنىڭغا يېتىپتۇ» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى شىمون
[مەنىسى «ئۇ ئاڭلىدى»] دەپ قويدى. 34 ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ئۈچىنچى
ئوغلىنى تۇغدى. ئۇ: «ئەمدى ئېرىم ماڭا تېخىمۇ يېقىنلىشىدۇ، چۈنكى مەن
ئۇنىڭغا ئۈچ ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم» دېدى. شۇنىڭ بىلەن، بالىنىڭ ئىسمىنى
لاۋىي [ئاھاڭ جەھەتتە «يېقىنلىشىش»] دەپ قويدى. 35 ئۇ يەنە ھامىلدار
بولۇپ، تۆتىنچى ئوغلىنى تۇغدى. ئۇ: «ئەمدى مەن پەرۋەردىگارغا مەدھىيە
ئوقۇي» دېدى، شۇڭا بالىنىڭ ئىسمىنى يەھۇدا [ئاھاڭ جەھەتتە «مەدھىيە»]
دەپ قويدى. شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ تۇغمىدى.

30

1 راھىلە ياقۇپقا بالا تۇغۇپ بېرەلمىگەچكە، ھەدىسىگە ھەسەت
قىلىپ، ياقۇپقا:
— مەندىنمۇ بالا تېپىڭ، بولمىسا ئۆلگىنىم ياخشى! — دېدى.
2 ياقۇپ راھىلەگە ئاچچىقلاپ:
— سېنى تۇغماس قىلىپ قويغان خۇدا تۇرسا، مەن نېمە قىلالايتتىم؟ —
دېدى.
3 راھىلە ئۇنىڭغا:
— سىز مېنىڭ دېدىكىم بىلھا بىلەن بىر ئورۇندا يېتىڭ. ئۇ ماڭا بالا تۇغۇپ
بەرسۇن، بۇنىڭ بىلەن مەنمۇ ئانا بولۇپ قالاي، — دېدى.
4 شۇنداق قىلىپ، راھىلە دېدىكى بىلھانى ئېرىگە كىچىك خوتۇنلۇققا
بەردى. ياقۇپ بىلھا بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. 5 بىلھا ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا
بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. 6 راھىلە: «خۇدا ئادىل ھۆكۈم چىقىرىپ دۇئايىمنى
ئاڭلاپ، ماڭا بىر ئوغۇل بەردى!» دېدى. شۇڭا، بالىنىڭ ئىسمىنى دان [ئاھاڭ
جەھەتتە «ئادىل ھۆكۈم چىقىرىش»] دەپ قويدى. 7 بىلھا يەنە ھامىلدار
بولۇپ، ياقۇپقا ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغۇپ بەردى. 8 راھىلە: «مەن ھەدەم
بىلەن قاتتىق كۆرەش قىلىپ، ئاخىر ئۇنى يەڭدىم» دېدى. شۇڭا، بالىنىڭ

ئىسمىنى نافتالى [مەنىسى «كۆرىشىم»] دەپ قويدى.

[9] لېياھ ئۆزىنىڭ تۇغۇتى توختاپ قالغانلىقىنى سېزىپ، دېدەكى زىلپانى ياقۇپقا كىچىك خوتۇنلۇققا بەردى. [10] زىلپا ياقۇپقا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [11] لېياھ: «مەن ھەقىقەتەن تەلەيلىك!» دېدى ۋە بالىنىڭ ئىسمىنى گاد [مەنىسى «تەلەيلىك»] قويدى. [12] زىلپا ياقۇپقا ئىككىنچى ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى. [13] لېياھ: «مەن ھەقىقەتەن بەختلىك ـ ھە! ئاياللار مېنى بەختلىك ئايال دېيىشىدۇ!» دېدى. شۇڭا، بالىنىڭ ئىسمىنى ئاشىر [مەنىسى «بەختلىك»] دەپ قويدى.

[14] ئورما مەزگىلىدە، لېياھنىڭ چوڭ ئوغلى رۇبېن بۇغدايلىقتىن تۇغماسلىق كېسىلىگە شىپا بولىدىغان بىر خىل دورا ئۆسۈملۈك تېپىۋېلىپ، لېياھقا بەردى. بۇنى كۆرگەن راھىلە لېياھقا:

— ماڭا ئوغلۇڭ تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكتىن بىرئاز بەرگىن، — دېدى.

[15] لېياھ ئۇنىڭغا:

— مېنىڭ ئېرىمنى تارتىۋالغىنىڭ يەتمەمدۇ؟ ئەمدى مېنىڭ ئوغلۇم تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكنىمۇ تارتىۋېلىپ، مېنى بالا تۇغۇشتىن مەھرۇم قىلماقچىمۇسەن؟ — دەپ جاۋاب قايتۇردى.

راھىلە:

— ئەگەر سەن ئوغلۇڭ تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكنى ماڭا بەرسەڭ، بۈگۈن كېچە ياقۇپ سەن بىلەن بىللە بولسۇن، — دېدى.

[16] شۇ كۈنى كۈن پاتقاندا، ياقۇپ بۇغدايلىقتىن قايتىپ كەلگىنىدە، لېياھ ئالدىغا چىقىپ ئۇنىڭغا:

— بۈگۈن ئاخشام چوقۇم مەن بىلەن يېتىڭ. چۈنكى، ئوغلۇم تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكنىڭ بەدىلىگە سىز بىلەن بۈگۈن كېچە بىر ئورۇندا بولۇش ھوقۇقىغا ئېرىشتىم، — دېدى. شۇڭا، ئۇ كېچە ياقۇپ لېياھ بىلەن بىللە ياتتى.

[17] لېياھنىڭ دۇئاسى خۇداغا يەتتى. ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا

بەشىنچى ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى. [18] لېياھ: «خۇدا ماڭا ئەجىر قىلدى، چۈنكى مەن ئۆز دېدىكىمنى ئېرىمگە بەردىم!» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى ئىسساكار [ئاھاڭ جەھەتتە «ئەجىر»] دەپ قويدى.

[19] لېياھ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا ئالتىنچى ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى. [20] ئۇ: «خۇدا ماڭا قىممەتلىك سوۋغات بەردى. ئەمدى ئېرىم ماڭا ياخشى مۇئامىلە قىلىدۇ. چۈنكى، مەن ئۇنىڭغا ئالتە ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى زەبۇلۇن [ئاھاڭ جەھەتتە «سوۋغات»] دەپ قويدى. [21] ئۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ بىر قىز تۇغدى ۋە ئۇنىڭ ئىسمىنى دىنا دەپ قويدى.

[22] كېيىن، خۇدا راھىلەنى ياد ئېتىپ، دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، ئۇنى پەرزەنت يۈزى كۆرىدىغان قىلدى. [23] ئۇ ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: «خۇدا ماڭا ئوغۇل بېرىپ، مېنى نومۇستىن خالاس قىلدى. [24] پەرۋەردىگاردىن يەنە بىر ئوغۇل تىلەيمەن!» دېدى. شۇڭا، ئوغلىنىڭ ئىسمىنى يۈسۈپ [ئاھاڭ جەھەتتە «يەنە بەرسۇن»] دەپ قويدى.

ياقۇپنىڭ بېيىپ كېتىشى

[25] راھىلە يۈسۈپنى تۇغقاندىن كېيىن، ياقۇپ لابانغا:

ــ ماڭا رۇخسەت قىلىڭ. ئۆز يۇرتۇمغا قايتاي. [26] ئايال ۋە بالا ـ چاقىلىرىمنى ئېلىپ كېتىشىمگە رۇخسەت قىلىڭ. ئۇلار مېنىڭ سىزگە ئىشلەپ بەرگەن ئىش ھەققىم بولسۇن. مېنىڭ سىزگە قانداق تىرىشىپ ئىشلىگىنىم ئۆزىڭىزگە مەلۇم، ــ دېدى.

[27] لابان ئۇنىڭغا:

ــ سەن مەندىن خۇشال بولساڭ، مېنىڭ يېنىمدىن ئايرىلما. مەن ھازىر باي بولۇپ كەتتىم. پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا بەخت ئاتا قىلغانلىقى سېنىڭ

يېنىمدا بار بولغىنىڭدىن ئىكەنلىكىنى پال ئېچىش ئارقىلىق تونۇپ يەتتىم.
[28] ئېيتقىن، قانچىلىك ھەق سورىساڭ، جەزمەن شۇنچىلىك بېرىمەن، —
دېدى.
[29] ياقۇپ مۇنداق جاۋاب بەردى:
— مېنىڭ قانداق جان تىكىپ ئىشلىگەنلىكىم، ئەجرىم بىلەن قوي-
كاللىرىڭىزنىڭ قانداق كۆپىيىپ كەتكەنلىكى ئۆزىڭىزگە ئايان. [30] مەن
كېلىشتىن ئىلگىرى، سىزنىڭ قول-ئىلكىڭىزدە ئانچە يوق ئىدى، ھازىر
بايلىقىڭىز شۇنچە كۆپەيدى. پەرۋەردىگار مېنىڭ يېنىڭىزدا بولغىنىمدىن
سىزگە بەخت ئاتا قىلدى. ئەمدى مەن ئۆز ئائىلەمنى ئويلىشىم كېرەك، —
دەپ جاۋاب قايتۇردى.
[31] — ئەمىسە، ساڭا نېمە بېرىشىم كېرەك؟ — دەپ سورىدى لابان.
ياقۇپ مۇنداق جاۋاب بەردى:
— ماڭا ئىش ھەققى كېرەك ئەمەس! ئەگەر تۆۋەندىكى بۇ تەكلىپىمگە
قوشۇلسىڭىز، چارۋىلىرىڭىزنى داۋاملىق باقاي. [32] تەكلىپىم مۇنداق: بۈگۈن
چارۋىلىرىڭىزنىڭ ئارىسىغا كىرىپ، تاغىل، چىپار ۋە قارا قويلارنى ھەمدە
چىپار ۋە تاغىل ئۆچكىلەرنى ئايرىپ چىقاي. بۇلار مېنىڭ ئىش ھەققىم
بولسۇن. [33] كەلگۈسىدە سىزگە سەممىيلىكىمنى مۇنداق كۆرسەتمەكچىمەن:
سىز مېنىڭ ئىش ھەققىمنى تەكشۈرۈپ كەلگىنىڭىزدە، ئەگەر مېنىڭ
چارۋىلىرىمنىڭ ئىچىدە تاغىل ۋە چىپار بولمىغان ئۆچكە ياكى قارا بولمىغان
قويلارنى ئۇچراتسىڭىز، ئۇلارنى ئوغرىلاپ كېلىنگەن دەپ بىلەلەيسىز.
[34] لابان:
— سېنىڭ تەكلىپىڭگە قوشۇلدۇم، دېگىنىڭدەك بولسۇن! — دېدى.
[35] بىراق شۇ كۈنى، لابان ئەسلى ياقۇپقا تېگىشلىك بولغان تاغىل ۋە چىپار
ئەركەك ئۆچكىلەر بىلەن چىپار ۋە ئاق رەڭ ئارىلاشقان چىشى ئۆچكىلەرنى
ھەمدە بارلىق قارا قويلارنى ئاستىرتىن ئايرىپ چىقىپ، ئۆز ئوغۇللىرىغا

باقتۇردى. [36] ئاندىن، ئۇ بۇ ماللارنى ياقۇپتىن ئۈچ كۈنلۈك يىراقلىقتىكى بىر
جايغا ئېلىپ كەتتى. ياقۇپ لابانىڭ قالغان پادىلىرىنى باقتى.
[37] بۇنى بىلگەن ياقۇپ تېرەك، بادام ۋە چىنار دەرەخلىرىدىن كۆك
شاخلارنى كېسىپ، قوۋزىقىنى تاغىل شەكىلدە، يەنى بىر يولىدا قوۋزاق بار،
يەنە بىر يولىدا قوۋزاق يوق قىلىپ سويدى. [38-39] ئۇ بۇ شاخلارنى ماللارنىڭ
ئوقۇرلىرىغا، يەنى ماللارنىڭ ئالدىغا سانجىپ قويدى. ماللار سۇ ئىچكىلى
كەلگەندە، شۇ يەردە جۈپلىشىپ قالاتتى. ماللار شاخلارنىڭ ئالدىدا
جۈپلەشسە، تاغىل ۋە چىپار قوزىلارنى تۇغاتتى. [40] ياقۇپ ئۇلارنى
قالغانلاردىن ئايرىپ قويدى. ئۇ قالغانلارنى لابانىڭ تاغىل ۋە قارا قويلىرىغا
قارىتىپ قويۇپ ئورۇقلاندۇردى. شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ ئۆز پادىلىرىنى
كۆپەيتتى ھەمدە لابانىڭ پادىلىرىدىن ئايرىدى. [41] ساغلام ماللار جۈپلەشسە،
ياقۇپ شاخلارنى ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى ئوقۇرغا سانجىپ قوياتتى، ماللار شۇ
شاخلارنىڭ يېنىدا جۈپلىشەتتى. [42] لېكىن، تېنى ئاجىز ماللار جۈپلەشسە،
شاخلارنى سانجىمايتتى. ئۇزۇن ئۆتمەي، ئورۇق ماللار لابانغا قېلىپ، سېمىز
ماللار ياقۇپقا ئۆتتى. [43] شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ بارغانسېرى بېيىپ، نۇرغۇن
قوي پادىلىرى، ئەر ـ ئايال قۇللار، تۆگە ۋە ئېشەكلەرگە ئىگە بولدى.

ياقۇپنىڭ لابانىڭ يېنىدىن قېچىشى

31
[1] ياقۇپ لابانىڭ ئوغۇللىرىنىڭ: «ئاتىمىزنىڭ پۈتۈن مال ـ مۈلكىنى
ياقۇپ بۇلىۋالدى. ئۇنىڭ پۈتۈن بايلىقى بىزنىڭ ئاتىمىزغا
تەئەللۇق!» دېگەنلىكىنى ئاڭلاپ قالدى. [2] ياقۇپ ئۆزىمۇ لابانىڭ بۇرۇنقىدەك
دوستانە مۇئامىلە قىلمايۋاتقانلىقىنى سەزدى. [3] بۇ چاغدا، پەرۋەردىگار
ياقۇپقا: «سەن ئاتا ـ بوۋاڭ ياشىغان يۇرتۇڭغا، يەنى ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىڭنىڭ
يېنىغا بار، مەن ساڭا يار بولىمەن» دېدى.

[4] بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ راھىلە بىلەن لېياھقا ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇلارنى ئۆزى
قوي باقىدىغان يەرگە كېلىپ، ئۆزى بىلەن كۆرۈشۈشنى بۇيرۇدى [5] ۋە
ئۇلارغا:

— داداڭلارنىڭ ماڭا بۇرۇنقىدەك دوستانە مۇئامىلىدە بولمايۋاتقانلىقىنى
سېزىۋاتىمەن. لېكىن، ئاتام ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ماڭا يار بولۇپ
كەلمەكتە. [6] سىلەرگە مەلۇمكى، مەن پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ئاتاڭلارنىڭ
خىزمىتىنى قىلدىم. [7] لېكىن، ئۇ مېنى ئالداپ، ئىش ھەققىمنى ئون قېتىم
ئۆزگەرتتى. گەرچە ئۇ شۇنداق قىلغان بولسىمۇ، خۇدا ئۇنىڭ ماڭا زىيان
يەتكۈزۈشىگە يول قويمىدى. [8] لابان: «چېپار ماللار سېنىڭ ئىش ھەققىڭ»
دېگەندە، پۈتۈن ماللار چېپار قوزا تۇغدى، «تاغىل ماللار سېنىڭ ئىش
ھەققىڭ» دېگەندە، پۈتۈن ماللار تاغىل تۇغدى. [9] شۇنداق قىلىپ، خۇدا
ئاتاڭلارنىڭ ماللىرىنى ماڭا ئېلىپ بەردى.

[10] بىر قېتىم، قويلار جۈپلىشىدىغان مەزگىلدە، مەن بىر چۈش كۆردۈم.
چۈشۈمدە، جۈپلىشىۋاتقان ئەركەك ئۆچكىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ تاغىل ياكى
چېپار ئىكەنلىكىنى كۆردۈم. [11] خۇدانىڭ پەرىشتىسى چۈشۈمدە: «ئەي
ياقۇپ!» دېدى. مەن: «لەببەي!» دېدىم. [12] ئۇ: «قارا، جۈپلىشىۋاتقان
ئەركەك ئۆچكىلەرنىڭ ھەممىسى تاغىل ۋە چېپار. مېنىڭ بۇنداق قىلىشىمنىڭ
سەۋەبى، لابانىنىڭ ساڭا قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ تۇردۇم. [13] مەن
بولسام بەيتەلدە ساڭا كۆرۈنگەن خۇدادۇرمەن. سەن ئۇ يەردە بىر تاشنى
ماڭا ئاتاپ، خاتىرە قىلىپ تىكلىدىڭ. ئۇنىڭ ئۈستىگە ياغ قۇيدۇڭ ۋە ئۇ يەردە
ماڭا قەسەم بەردىڭ. ئەمدى سەن ئۆز يۇرتۇڭغا قايتىپ كېتىشكە ھازىرلان!»
دېدى.

[14] راھىلە بىلەن لېياھ ياقۇپقا مۇنداق جاۋاب بەردى:

— بىز بەرىبىر ئاتىمىزدىن بىرەر نەرسە مىراس ئالالمايمىز. [15] ئۇ بىزنى
تالانىڭ ئادىمى، دەپ قارايدۇ. ئۇ بىزنى ساتتى ۋە بىزنىڭ تويلۇقىمىزنىمۇ يەپ

كەتتى. [16] خۇدا بىزنىڭ دادىمىزدىن سىزگە ئېلىپ بەرگەن بايلىق ئەسلى دادىمىزغا ئەمەس، بەلكى بىزگە ۋە بىزنىڭ پەرزەنتلىرىمىزگە مەنسۇپ. خۇدا سىزگە نېمە دېگەن بولسا، شۇنى قىلىڭ!

[17-18] بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ قانانغا، يەنى ئاتىسى ئىسھاقنىڭ يېنىغا بېرىشقا ھازىرلاندى. ئۇ ئاياللىرى، بالا ـ چاقىلىرىنى تۆگىگە مىندۇرۇپ، پۈتۈن مال ـ ۋارانلىرىنى ھەيدەپ، ئۆزىنىڭ پاددان ـ ئاررامدا توپلىغان مال ـ مۈلۈكلىرىنى ئېلىپ قېچىپ كەتتى.

[19] راھىلە ئاتىسى لابانىنىڭ قوي قىرقىغىلى كەتكەنلىكىدىن پايدىلىنىپ، ئۇنىڭ بۇتلىرىنى* ئوغرىلىۋالدى. [20] ياقۇپ لابانغا ئۇقتۇرماي، ئوغرىلىقچە يولغا چىقتى. [21] ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىق تەئەللۇقاتلىرىنى ئېلىپ ئالدىراپ قېچىپ، فىرات دەرياسىدىن ئۆتۈپ، گىلئاد ئېدىرلىقىغا قاراپ راۋان بولدى.

لابانىنىڭ ياقۇپنى قوغلىشى

[22] ئۈچ كۈندىن كېيىن، لابانغا ياقۇپنىڭ قاچقانلىقى توغرىسىدا خەۋەر يەتتى. [23] ئۇ ئۆز تۇغقانلىرىنى ئېلىپ، ياقۇپنى قوغلىدى ھەمدە يەتتە كۈندىن كېيىن، گىلئاد ئېدىرلىقىدا ياقۇپقا يېتىشتى. [24] شۇ كۈنى كېچىدە خۇدا لابانىنىڭ چۈشىدە كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا: «ئېھتىيات قىل! ياقۇپقا توسقۇنلۇق قىلما» دېدى.

[25] ياقۇپ چېدىرىنى گىلئاد رايونىدىكى بىر تاغنىڭ ئۈستىگە قۇرغانىدى. لابان ۋە ئۇنىڭ تۇغقانلىرىمۇ ياقۇپقا يېتىشىپ، چېدىرلىرىنى شۇ ئەتراپتا تىكتى.

[26] لابان ياقۇپقا:

*19. بۇت ــ ئېلىپ يۈرۈشكە بولىدىغان كىچىك تىپتىكى مەبۇد. راھىلە بۇتلارغا چوقۇنىدىغان خەلق ئارىسىدا چوڭ بولغان بولۇپ، ئۇ چاغدا ئۇ ئۆز دىنىدىن تېخى پۈتۈنلەي قايتمىغانىدى.

— سەن نېمە ئۈچۈن مېنى ئالداپ، قىزلىرىمنى ئەسىرگە ئوخشاش ئېلىپ كەتتىڭ؟ [27] نېمە ئۈچۈن گەپ-سۆز قىلماي، ئوغرىلىقچە قاچتىڭ؟ ئەگەر سەن ماڭا ئۇقتۇرۇپ قويغان بولساڭ، مەن سېنى چوقۇم خۇشال-خۇراملىق بىلەن چىلتار چېلىپ، ناخشا ئېيتىپ، داقا-دۇمباق ئىچىدە ئۇزىتىپ قويمامتىم؟ [28] ئەڭ بولمىغاندا، ماڭا نەۋرىلىرىم بىلەن قىزلىرىمنى سۆيۈپ ئۇزىتىپ قويۇش پۇرسىتىنىمۇ بەرمىدىڭ. بۇنداق قىلىشىڭ بەكمۇ ئەخمەقلىق بولدى! [29] ئەسلىدە ئەدىبىڭنى بېرىدىغان كۈچۈممۇ بار ئىدى. لېكىن، تۈنۈگۈن كېچە ئاتاڭ ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ساڭا توسقۇنلۇق قىلماسلىقىمنى ئېيتتى. [30] مەن ئۆز يۇرتۇڭنى سېغىنغانلىقىڭنى، ئائىلەڭگە قايتماقچى بولغانلىقىڭنى چۈشىنىمەن. لېكىن، مېنىڭ بۇتلىرىمنى نېمىشقا ئوغرىلاپ قاچتىڭ؟ — دېدى.

[31] ياقۇپ ئۇنىڭغا:

— مەن سىزنى قىزلىرىڭىزنى قولۇمدىن زورلۇق بىلەن تارتىپ كېتەرمىكىن دەپ ئويلاپ، ئىنتايىن قورقۇپ قاچقانىدىم. [32] لېكىن بۇتلىرىڭىزغا كەلسەك، بۇتلىرىڭىز كىمدىن چىقسا، شۇ تىرىك قالمىسۇن! تۇغقانلىرىڭىز گۇۋاھ بولسۇن. قولۇمىزدا ئۆزىڭىزگە تەۋە نېمە تاپسىڭىز، شۇنى ئېلىپ كېتىڭ، — دەپ جاۋاب قايتۇردى. چۈنكى، ياقۇپ راھىلەنىڭ ئاتىسى لابانىنىڭ بۇتلىرىنى ئوغرىلىۋالغانلىقىنى بىلمەيتتى.

[33] لابان ئالدى بىلەن ياقۇپنىڭ چېدىرىغا كىرىپ ئاختۇردى. كېيىن، لېياھ ۋە ئىككى دېدەكنىڭ چېدىرلىرىغا كىرىپ ئاختۇردى. بىراق، ھېچنېمە تاپالمىدى. ئاندىن، ئۇ راھىلەنىڭ چېدىرىغا كىردى. [34] راھىلە ئاتىسىنىڭ بۇتلىرىنى تۆگىدىكى خۇرجۇنغا يوشۇرۇپ قويۇپ، ئۆزى ئۈستىدە ئولتۇرۇۋالغانىدى. لابان چېدىرنى ئاختۇرۇپ چىقىپ، ھېچ نەرسە تاپالمىدى.

[35] راھىلە ئاتىسىغا:

— خاپا بولماڭ دادا، مەن ئاي كۆرۈپ قالدىم. ئالدىڭىزدا ئۆرە تۇرغۇدەك

هالىم يوق، ــ دېدى.
لابانىڭ ئاختۇرمىغان يېرى قالمىدى، لېكىن بۇتلارنى تاپالمىدى.
36 بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ دەرغەزەپكە كېلىپ لابانغا مۇنداق دېدى:
ــ سىز مېنىڭ كەينىمدىن شۇنچە قوغلاپ كەلگۈدەك، مەن زادى نېمە
گۇناھ قىلدىم، قايسى قائىدە ـ نىزامغا خىلاپلىق قىلدىم؟ 37 پۈتۈن يۈك ـ
تاقلىرىمنى ئاختۇرۇپ چىقتىڭىز، زادى بىرەر نەرسىڭىزنى تاپتىڭىزمۇ؟ قېنى،
ئۇنى چىقىرىپ، سىزنىڭمۇ مېنىڭمۇ تۇغقانلىرىمىزنىڭ ئالدىدا كۆرسىتىڭ!
كۆپچىلىك كۆرۈپ بېقىپ، ئارىمىزدا كىمنىڭ ھەق، كىمنىڭ ناھەقلىقىگە
ھۆكۈم قىلسۇن. 38 مەن سىزنىڭ يېنىڭىزدا بولغان يىگىرمە يىل ئىچىدە قوي،
ئۆچكىلىرىڭىزدىن بالا تاشلىغىنىمۇ يوق، بىرەرسىنى يېگىنىممۇ يوق.
39 يىرتقۇچ ھايۋانلار ئۆلتۈرۈۋەتكەن قويلارنىمۇ سىزگە ئەكېلىپ كۆرسەتمەي،
ئۆزۈمنىڭ قويلىرىمدىن سەپلەپ قويدۇم. كېچىسى بولسۇن، كۈندۈزى
بولسۇن، قويلارنى ئوغرى ئالسا، ماڭا تۆلەتتىڭىز. 40 مەن ھەمىشە كۈندۈزى
ئىسسىقنىڭ دەردىنى تارتسام، كېچىسى سوغۇقنىڭ دەردىدىن كېچىچە
كۆزۈمنى يۇمالمىدىم. 41 يىگىرمە يىلدىن بۇيان سىزگە مانا شۇنداق ئىشلەپ
كەلدىم. ئىككى قىزىڭىزنى ئېلىش ئۈچۈن ئون تۆت يىل، پادىلار ئۈچۈن ئالتە
يىل ئىشلىدىم. شۇنداق بولسىمۇ، ئىش ھەققىمنى ئون قېتىم ئۆزگەرتتىڭىز!
42 بوۋام ئىبراھىم ئېتىقاد قىلغان، ئاتام ئىسھاق ئىخلاسمەن بولۇپ كەلگەن
خۇدا ماڭا يار بولمىغان بولسا، سىز مېنى چوقۇم قۇرۇق قول قايتۇرغان
بولاتتىڭىز. لېكىن خۇدا مېنىڭ دەردىمنى، جاپالىق ئەجرىمنى كۆرۈپ،
تۈنۈگۈن كېچە سىزنى ئەيىبلىدى.

ياقۇپنىڭ لابان بىلەن كېلىشىم تۈزۈشى

43 لابان ياقۇپقا جاۋابەن:

ــ بۇ قىزلار مېنىڭ قىزلىرىم، بۇ بالىلار بولسا مېنىڭ نەۋرىلىرىم. قويلارمۇ مېنىڭ قويلىرىم، كۆز ئالدىڭدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى مېنىڭ. مەن قىزلىرىم بىلەن نەۋرىلىرىمنى ئېلىپ قالالمىغاندىكىن، [44] بىزنىڭ بىر كېلىشىم تۈزگىنىمىز تۈزۈكتەك تۇرىدۇ. تۈزگەن كېلىشىمىزنى ئۇنتۇپ قالماسلىقىمىز ئۈچۈن، بۇ يەرگە تاش دۆۋىلەيلى، ــ دېدى.

[45-46] شۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ قولىغا چوڭ بىر تاشنى ئېلىپ، ئۇنى تىكلەپ قويدى ۋە تۇغقانلىرىغا تاش يىغدۇرۇپ، دۆۋە قىلىپ قويدى. كېيىن كۆپچىلىك تاش دۆۋىسىنىڭ يېنىدا تاماق يېيىشتى. [47] لابان ئۆز تىلىدا بۇ يەرنى جەگار ـ ساخادۇتا دەپ ئاتىدى. ياقۇپ ئۆز تىلىدا گالېئاد [ئىككىلى سۆزنىڭ مەنىسى «كېلىشىمنى ئەسلىتىدىغان دۆۋە»] دەپ ئاتىدى.

[48] لابان ياقۇپقا:

ــ بۈگۈندىن كېيىن، بۇ تاش دۆۋىسى ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى كېلىشىمنى ئەسلىتىش خاتىرىسى بولسۇن، ــ دېدى. مانا بۇ، ئۇ يەرنىڭ «گالېئاد» دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبىدۇر.

[49] لابان يەنە:

ــ بىز ئايرىلغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگار ئۇستىمىزدىن كۆزىتىپ تۇرسۇن، ــ دېدى. شۇڭا، بۇ جاي مىسپاھ [مەنىسى «كۆزىتىش مۇنارى»] ئاتالدى.

[50] لابان كەينىدىن:

ــ ئەگەر سەن قىزلىرىمغا يامان مۇئامىلە قىلساڭ ياكى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە خوتۇن ئالساڭ، باشقىلار بىلمىگەن تەقدىردىمۇ، ئېسىڭدە بولسۇنكى، خۇدا بىزنى كۆزىتىپ تۇرىدۇ. [51] مەن ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا بۇ تاشلارنى دۆۋىلىدىم ھەم بۇ تاشنى تۈۋرۈك قىلىپ تىكلىدىم. [52] بۇ بىزگە گۇۋاھ بولسۇنكى: مەن ھەرگىز بۇلاردىن ھالقىپ ئۆتۈپ، ساڭا زىيانكەشلىك قىلمايمەن، سەنمۇ بۇلاردىن ھالقىپ ئۆتۈپ ماڭا زىيانكەشلىك قىلمايسەن. [53] ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا ئىبراھىم، ناھور ۋە ئۇلارنىڭ ئاتىسى ئېتىقاد قىلغان

خۇدا ھۆكۈم قىلسۇن، ـــ دېدى.

شۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ بۇ كېلىشىمگە ۋاپا قىلىش ئۈچۈن، ئۆز ئاتىسى ئىسھاق ئىخلاسمەن بولۇپ كەلگەن خۇدانىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلدى. [54] ئاندىن، ئۇ تاغدا مال بوغۇزلاپ، قۇربانلىق قىلدى ھەمدە تۇغقانلىرىنى تەكلىپ قىلىپ، ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولدى. تاماقتىن كېيىن، ئۇلار شۇ يەردە قوندى. [55] ئەتىسى تاڭ سەھەردە، لابان نەۋرىلىرى ۋە قىزلىرىنى سۆيۈپ، ئۇلارغا بەخت تىلەپ، ئۆيىگە قايتتى.

ياقۇپنىڭ ئەساۋنىڭ ئالدىغا خىزمەتچىلىرىنى ئەۋەتىشى

32 [1] ياقۇپ سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇۋاتقاندا، يول ئۈستىدە ئۇنىڭغا خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئۇچرىدى. [2] ياقۇپ ئۇلارنى كۆرۈپ: «بۇ يەر خۇدانىڭ دەرگاھى* ئىكەن!» دېدى ۋە ئۇ جاينىڭ ئىسمىنى ماھانائىم [مەنىسى «ئىككى دەرگاھ»] دەپ ئاتىدى.

[3] ياقۇپنىڭ ئاكىسى ئەساۋ ئىدوم، يەنى سەئىر رايونىدا تۇرۇۋاتاتتى. ياقۇپ ئۇنىڭ ئالدىغا خەۋەرچى ئەۋەتىپ، [4] ئۇلارغا مۇنداق بۇيرۇدى:

ـــ ئاكام ئەساۋغا مۇنداق دەڭلار: «كەمىنىلىرى ياقۇپتىن سالام! ئۇنىڭدىن سىزگە مۇنداق خەۋەر بار: ‹مەن لابانىڭ يېنىدا تا ھازىرغىچە تۇرۇپ، ئەمدى قايتىپ كەلدىم. [5] مەندە كالا، قوي، ئۆچكە، ئېشەك ۋە قۇللار بار. ياخشى بولۇپ قالايلى› دەپ، ئالدىڭىزغا خەۋەرچىلىرىمنى ئەۋەتتىم!»

[6] ياقۇپنىڭ خەۋەرچىلىرى قايتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا:

ـــ بىز ئاكىڭىز ئەساۋ بىلەن كۆرۈشتۇق. ئۇ تۆت يۈز ئادەمنى ئېلىپ، سىز

*2. دەرگاھ ـــ ياقۇپ ئىككى پەرىشتىنىڭ بۇ يەرگە ئورۇنلاشقانلىقىنى كۆرۈپ، بۇ مۇھىم ئورۇننى «ئىككى دەرگاھ» دەپ ئاتاش ئارقىلىق، ئۆزىنىڭ خۇدانىڭ كاپالىتىگە ئېرىشىدىغانلىقىدىن خەۋەردار ئىكەنلىكىنى ئىپادىلىگەن.

بىلەن كۆرۈشكىلى يولغا چىقتى، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[7] ياقۇپ قورقۇنچ ۋە تەشۋىش ئىچىدە ئۆز ئادەملىرىنى ئىككى توپقا بۆلدى
ھەمدە قوي، ئۆچكە، كالا ۋە تۆگىلەرنىمۇ ئىككىگە ئايرىدى. [8] ئۇ «ئەگەر
ئەساۋنىڭ ئادەملىرى بىر توپقا ھۇجۇم قىلسا، يەنە بىر توپ قېچىپ قۇتۇلۇپ
قالار» دەپ ئويلىدى.

[9] ئاندىن، ياقۇپ مۇنداق دۇئا قىلدى:

ــ ئى بوۋام ئىبراھىم بىلەن ئاتام ئىسھاق ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا،
دۇئايىمغا قۇلاق سالغايسەن! ئى پەرۋەردىگار، سەن مېنى يۇرتۇمغا ھەمدە
تۇغقانلىرىمنىڭ يېنىغا قايتىشقا بۇيرۇغان ۋە ھەممە ئىشلىرىمنى ئوڭ قىلىپ
بېرىدىغانلىقىڭنى ئېيتقانىدىڭ. [10] مەن سېنىڭ مەندەك خىزمەتكارىڭغا
كۆرسەتكەن بارلىق مېھرىبانلىقىڭ ۋە ۋاپادارلىقىڭغا لايىق ئەمەسمەن. بۇرۇن
مەن ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتكىنىمدە، قولۇمدا پەقەت بىر ھاسىلا بار ئىدى.
ئەمدى بۇ ئىككى توپ كىشىنى باشلاپ قايتىۋاتىمەن. [11] مېنى ئاكام ئەساۋنىڭ
قولىدىن قۇتقۇزغايسەن. مەن ئۇنىڭ مېنى، ھەتتا خوتۇن، بالا ـ
چاقىلىرىمنىمۇ ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن قورقىمەن. [12] ھەممە ئىشلىرىمنى ئاسان
قىلىدىغانلىقىڭ ۋە ماڭا دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك ھەددى ـ ھېسابسىز
نۇرغۇن ئەۋلاد بېرىدىغانلىقىڭ توغرىسىدا قىلغان ۋەدەڭنى ئېسىڭدە
تۇتقايسەن.

[13-15] ياقۇپ ئۇ يەردە بىر كېچە قونۇپ، ئۆز مېلىنىڭ بىر قىسمىنى،
يەنى ئىككى يۈز ئۆچكە، يىگىرمە تېكە، ئىككى يۈز ساغلىق قوي، يىگىرمە
قوچقار، بوتىلاقلىرى بىلەن قوشۇپ ئوتتۇز چىشى تۆگە، قىرىق ئىنەك، ئون
بۇقا، يىگىرمە مادا ئېشەك ۋە ئون ھاڭگا ئېشەكنى ئاكىسى ئەساۋغا سوۋغات
قىلىشقا تاللىدى. [16] ئۇ بۇ ماللارنى ئايرىم ـ ئايرىم پادا قىلىپ، ھەر بىر توپ
پادىغا خىزمەتچى تەيىنلەپ، ئۇلارغا:

ــ سىلەر ئالدىمدا مېڭىۋېرىڭلار. ھەربىر توپ پادىنىڭ ئارىسىدا بەلگىلىك ئارىلىق قويۇپ ھەيدەڭلار، ــ دېدى.
[17] ئۇ يول باشلاپ ماڭغان خىزمەتچىسىگە:
ــ ئاكام ئەساۋ ساڭا ئۇچرىغاندا، ئەگەر: «خوجايىنىڭ كىم؟ قەيەرگە بارىسەن، ئالدىڭدىكى بۇ ماللار كىمنىڭ؟» دەپ سورىسا، [18] سەن: «بۇلار خىزمەتكارىڭىز ياقۇپنىڭ. بۇ بولسا ئۇنىڭ خوجايىنى ئەساۋغا قىلغان سوۋغىتى. ئۆزى كەينىمىزدە كېلىۋاتىدۇ» دەپ جاۋاب بەرگىن، ــ دېدى.
[19-20] ئۇ ئىككىنچى، ئۈچىنچى ۋە باشقا پادىلىرىنى ھەيدىگەنلەرنىڭ ھەممىسىگە:
ــ سىلەر ئەساۋغا ئۇچرىغاندا: «خىزمەتكارىڭىز ياقۇپ كەينىمىزدە كېلىۋاتىدۇ!» دېيىشىڭلار كېرەك، ــ دەپ بۇيرۇدى.
ياقۇپ ئىچىدە «مەن بۇ سوۋغاتلار بىلەن ئۇنىڭ ئاچچىقىنى ياندۇرسام، كۆرۈشكەن چېغىمىزدا ئۇ بەلكىم مېنى كەچۈرۈۋېتەر» دەپ ئويلىدى.
[21] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ سوۋغات ئېلىپ ماڭغۇچىلارنى ئاۋۋال يولغا سېلىۋېتىپ، كېچىنى شۇ يەردە ئۆتكۈزدى.

ياقۇپنىڭ خۇدا بىلەن چېلىشىشى

[22] شۇ كۈنى كېچىدە، ياقۇپ ئورنىدىن تۇرۇپ، ئىككى ئايالى، ئىككى كىچىك خوتۇنى ۋە ئون بىر پەرزەنتىنى ئېلىپ ياببۇك دەرياسىدىن ئۆتتى. [23] ئۇلارنى سۇدىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن، ھەممە تەئەللۇقاتلىرىنىمۇ قارشى تەرەپكە ئۆتكۈزۈۋەتتى. [24] ئۆزى بولسا بۇ تەرەپتە يالغۇز قالدى. ئاندىن، بىر كىشى كېلىپ ياقۇپ بىلەن تاڭ ئاتقۇچە چېلىشتى. [25] ئۇ كىشى ياقۇپنى يېڭەلمەيدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، ئۇنىڭ ساغرىسىغا تېگىپ قويدى. بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپنىڭ سۆڭگىچى ئورنىدىن چىقىپ كەتتى.

[26] ئۇ كىشى:
ــ تاڭ ئاتاي دەپ قالدى، مېنى قويۇپ بەر! ــ دېدى.
ــ سەن ماڭا بەخت ئاتا قىلمىغۇچە، قويۇپ بەرمەيمەن، ــ دېدى ياقۇپ.
[27] ئۇ كىشى ئۇنىڭدىن:
ــ ئىسمىڭ نېمە؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئىسمىم ياقۇپ،* ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[28] ھېلىقى كىشى يەنە:
ــ بۇنىڭدىن كېيىن ئىسمىڭ ياقۇپ ئەمەس، ئىسرائىل [مەنىسى «خۇدا بىلەن چېلىشتى»] بولسۇن. چۈنكى، سەن خۇدا ۋە ئىنسان بىلەن چېلىشىپ شۆھرەت قازاندىڭ، ــ دېدى.
[29] ياقۇپ ئۇنىڭدىن:
ــ ئېيتقىن، سېنىڭ ئىسمىڭ نېمە؟ ــ دەپ سورىدى.
ھېلىقى كىشى:
ــ ئىسمىمنى سورىما، ــ دەپلا، ياقۇپقا بەخت ئاتا قىلدى.
[30] ياقۇپ:
ــ مەن خۇدا بىلەن يۈزمۇيۈز كۆرۈشكەن بولساممۇ، جېنىم ساق قالدى! ــ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، ئۇ بۇ يەرنىڭ نامىنى پېنىئەل [مەنىسى «خۇدانىڭ يۈزى»] دەپ ئاتىدى. [31] ياقۇپ پېنىئەلدىن يولغا چىققاندا، كۈن چىققانىدى. ئۇنىڭ سۆڭگىچى ئورنىدىن چىقىپ كەتكەچكە، ئاقساپ ماڭاتتى. [32] شۇ سەۋەبتىن، ئىسرائىللار تا بۈگۈنگىچە ھايۋانلارنىڭ ساغرىسىنىڭ پېيىنى يېمەيدۇ، چۈنكى خۇدا ياقۇپنىڭ ساغرىسىغا تەگكەن.

*27. ياقۇپ ــ مەنىسى «ئالدامچى».

ياقۇپنىڭ ئەساۋ بىلەن ئۇچرىشىشى

33 [1] ياقۇپ ئەساۋنىڭ تۆت يۈز كىشىنى ئېلىپ كېلىۋاتقانلىقىنى
كۆرۈپ، پەرزەنتلىرىنى لېياھ، راھىلە ۋە ئىككى كىچىك خوتۇنغا
بۆلۈپ بەردى. [2] ئۇ ئىككى كىچىك خوتۇننى بالىلىرى بىلەن بىرىنچى سەپتە،
لېياھنى بالىلىرى بىلەن ئىككىنچى سەپتە ماڭدۇردى. ئەڭ كەينىدە، راھىلە
بىلەن يۈسۈپنى ماڭدۇردى. [3] ياقۇپ ئۆزى ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭدى. ئۇ
ئاكىسىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە، بېشى يەرگە تەگكۈدەك يەتتە قېتىم ئېگىلىپ
تەزىم قىلدى.
[4] ئەساۋ ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، قۇچاقلاپ سۆيۈپ كەتتى، ھەر
ئىككىسى يىغلىشىپ كۆرۈشتى. [5] ئەساۋ ئەتراپىغا قاراپ، ئاياللار ۋە بالىلارنى
كۆرۈپ:
— يېنىڭدىكى بۇ كىشىلەر كىم بولىدۇ؟ — دەپ سورىدى.
ياقۇپ:
— خۇدا كەمىنىلىرىگە ياخشىلىق قىلىپ، بۇ بالىلارنى تەقدىم قىلدى، —
دەپ جاۋاب بەردى.
[6] ئاندىن، ئىككى كىچىك خوتۇنى بالىلىرىنى باشلاپ ئالدىغا ئۆتۈپ،
ئەساۋغا ئېگىلىپ تەزىم قىلدى. [7] كەينىدىن، لېياھ ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى، ئاخىردا
يۈسۈپ بىلەن راھىلەمۇ ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ، ئېگىلىپ تەزىم قىلدى.
[8] ئەساۋ يەنە:
— پادىلارنى ئالدىڭدا ماڭدۇرۇشتىكى مەقسىتىڭ نېمە؟ — دەپ
سورىدى.
— مەقسىتىم — ياخشى بولۇپ قالايلى، دەپ ئەۋەتكەن سوۋغىتىمدۇر،
— دېدى ياقۇپ.
[9] بىراق، ئەساۋ:

— ئۇكام، مېنىڭ توققۇزۇم تەل. بۇ نەرسىلەر ئۆزۈڭدە قالسۇن، — دېدى.
10 — ياق، مېنىڭ يۈزۈمنى قىلساڭ، سوۋغىتىمنى قوبۇل قىلغايسەن. سەن مېنى خۇشاللىق بىلەن قارشى ئالدىڭ، دىدارىڭنى كۆرگىنىمدە، خۇدانىڭ دىدارىنى كۆرگەندەك بولدۇم. 11 مېنىڭ ساڭا ئېلىپ كەلگەن سوۋغىتىمنى قوبۇل قىلغايسەن، خۇدا ماڭا مېھرىبانلىق قىلىپ كەلمەكتە. ئۇ ماڭا ئېھتىياجلىق بولغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى بېغىشلىدى، — دېدى ياقۇپ.

ياقۇپ ئەساۋدىن سوۋغىتىنى قوبۇل قىلىشنى قايتا ـ قايتا تەلەپ قىلغاچقا، ئەساۋ ئاخىر نائىلاج قوبۇل قىلدى.

12 — ئەمىسە ماڭايلى! مەن سەن بىلەن بىللە ماڭاي، — دېدى ئەساۋ.
13 بىراق، ياقۇپ:
— سەن بىلىسەن، بالىلىرىم يول ئازابىدىن بەك ئاجىزلاپ كەتتى، بۇ موزاي، قوزىلار تېخى سۇتتىن ئايرىلمىغان. شۇڭلاشقا، ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىشىم كېرەك. ئەگەر يەنە بىر كۈنلا ماڭدۇرغان بولساق، ھەممە كالا، قويلار ھالاك بولىدۇ. 14 سەن ئالدىمىزدا مېڭىپ تۇر. كالا، قوي ۋە بالىلار قانچىلىك ماڭالىسا، مەنمۇ شۇنچىلىك مېڭىپ، سەن بىلەن سەئىردە كۆرۈشەي، — دەپ جاۋاب قايتۇردى.
15 — ئۇنداق بولسا، مەن ئادەملىرىمدىن بىرنەچچىنى ساڭا ياردەمگە قالدۇرۇپ كېتەي، — دېدى ئەساۋ.

لېكىن، ياقۇپ:
— ئۇنىڭمۇ ھاجىتى يوق. ئىككىمىزنىڭ ياخشى بولۇپ قالغىنى كۇپايە، — دەپ جاۋاب قايتۇردى.
16 شۇنىڭ بىلەن، ئەساۋ شۇ كۈنلا يولغا چىقىپ، سەئىرگە قايتتى.
17 ياقۇپ بولسا سۇككوت يېزىسىغا بېرىپ، ئۇ يەردە ئۆزىگە ئۆي، ماللىرىغا لاپاس سالدى. شۇڭا، ئۇ يەرنىڭ ئىسمى سۇككوت [مەنىسى «لاپاس»] دەپ ئاتالدى.

[18] ياقۇپ پاددان ـ ئاررامدىن قانان رايونىدىكى شەكەم شەھىرىگە ئامان ـ ئېسەن قايتىپ كېلىپ، شەھەر ئەتراپىدىكى تۈزلەڭلىككە چېدىرلىرىنى تىكتى. [19] ئۇ بۇ يەرنى ھامورنىڭ ئوغۇللىرىدىن يۈز كۈمۈش تەڭگىگە سېتىۋالدى. (شەكەم ھامورنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ بىرى ئىدى.) [20] ئۇ بۇ يەردە قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئۇنىڭغا ئەل ـ ئەلوھىي ـ ئىسرائىل [مەنىسى «ئىسرائىل ئىبادەت قىلغان خۇدا»] دەپ نام قويدى.

شەكەمنىڭ دىنانىڭ نومۇسىغا تېگىشى

34 [1] بىر كۈنى، ياقۇپنىڭ لېياھتىن بولغان قىزى دىنا يەرلىك قانانلىقلارنىڭ قىزلىرى بىلەن كۆرۈشكىلى چىقتى. [2] ئۇ يەرنىڭ قەبىلە باشلىقى ھىۋىلاردىن بولغان ھامورنىڭ شەكەم ئىسىملىك بىر ئوغلى بار ئىدى. ئۇ دىنانى كۆرۈپ، تۇتۇۋېلىپ نومۇسىغا تەگدى. [3] ئۇنىڭغا كۆيۈپ قېلىپ، مۇھەببەت ئىزھار قىلدى. [4] ئۇ ئاتىسى ھاموردىن:

— قانداقلا بولمىسۇن، مۇشۇ قىزنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەر، — دەپ تەلەپ قىلدى.

[5] ياقۇپ قىزىنىڭ نومۇسىنىڭ بۇزۇلغانلىقىدىن خەۋەر تاپتى. لېكىن، ئۇ چاغدا ئۇنىڭ ئوغۇللىرى يايلاقتا مال بېقىۋاتقاچقا، ئۇ داۋراڭ سالماي، ئۇلارنىڭ كېلىشىنى كۈتتى. [6] شەكەمنىڭ ئاتىسى ھامور ياقۇپنىڭ ئالدىغا قىزنى سوراپ كەلگەندە، [7] ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى يايلاقتىن يېڭىلا كەلگەنىدى. ئۇلار بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، قاتتىق غەزەپكە كەلدى ھەم شەكەمنىڭ ياقۇپنىڭ قىزىنىڭ نومۇسىغا تېگىشى پۈتۈن ئىسرائىل قەبىلىسىنى ھاقارەتلەيدىغان، يۈز بېرىشكە تېگىشلىك بولمىغان سەت ئىش، دەپ قارىدى. [8] ھامور ئۇلارغا:

— ئوغلۇم شەكەم قىزىڭلارنى ياخشى كۆرۈپ قاپتۇ. ئۇنىڭ ئۇنى نىكاھىغا ئېلىشىغا رۇخسەت قىلغايسىلەر. [9] بىز ئىككى قەبىلە قۇدا بولايلى. سىلەرنىڭ

قىزلىرىڭلارنى بىز ئالايلى، بىزنىڭ قىزلىرىمىزنى سىلەر ئېلىڭلار. [10] شۇنداق قىلىپ، سىلەر بىزنىڭ يۇرتىمىزدا خالىغان يېرىڭلاردا ئولتۇرۇپ، ئەركىن ئوقەت قىلىپ، يەر-زېمىن سېتىۋالساڭلار بولۇۋېرىدۇ، — دېدى.

[11] ئارقىدىن، شەكەم ئۆزى دىنانىڭ ئاتىسى ۋە قېرىنداشلىرىدىن مۇنداق دەپ ئىلتىماس قىلدى:

— سىلەرنىڭ كۆز ئالدىڭلاردا مېھىر-شەپقەتكە ئېرىشسەم، مەندىن نېمە تەلەپ قىلساڭلار شۇنى بېرىمەن. [12] پەقەت مېنىڭ دىنانى نىكاھىمغا ئېلىشىمغا رۇخسەت قىلساڭلار، قانچىلىك تويلۇق تەلەپ قىلساڭلار قولۇم كۆكسۇمدە.

[13] شەكەم ياقۇپنىڭ قىزى دىنانىڭ نومۇسىغا تەگكەنلىكى ئۈچۈن، دىنانىڭ ئاكىلىرى شەكەمگە ۋە ئۇنىڭ ئاتىسى هامورغا هىيلە-مىكىر سۆزلەر بىلەن جاۋاب قايتۇردى. [14] ئۇلار:

— بىز سىڭلىمىزنى خەتنە قىلىنمىغان كىشىگە بەرمەيمىز. بۇنداق قىلىش بىزگە نومۇس. [15] پەقەت سىلەر بىر شەرتنى قوبۇل قىلساڭلار، سىلەرنىڭ تەلىپىڭلارغا ماقۇل بولىمىز. سىلەر بىزگە ئوخشاش هەممە ئەرلىرىڭلارنى خەتنە قىلدۇرۇڭلار. [16] شۇنداق بولغاندا، بىز قىزلىرىمىزنى سىلەرگە بېرىمىز هەم قىزلىرىڭلارنى ئالىمىز ۋە يۇرتۇڭلاردا تۇرۇپ قېلىپ، بىر قەبىلە بولىمىز. [17] ئەگەر سىلەر بىزنىڭ خەتنە قىلىش توغرىسىدىكى شەرتىمىزنى قوبۇل قىلمىساڭلار، سىڭلىمىزنى بۇ يەردىن ئېلىپ كېتىمىز، — دېدى.

[18] ئۇلارنىڭ بۇ سۆزلىرى هامور ۋە ئۇنىڭ ئوغلى شەكەمنىڭ قۇلىقىغا ياقتى. [19] شەكەم ياقۇپنىڭ قىزىغا كۆيۈپ قالغان بولغاچقا، خەتنە قىلدۇرۇشقا ئالدىرىدى. ئۇ ئائىلىسىنىڭ ئەڭ هۆرمەتكە سازاۋەر ئەزاسى ئىدى. [20] شۇنىڭ بىلەن، هامور ۋە شەكەم شەهەر دەرۋازىسى ئالدىدىكى كىشىلەر يىغىلىدىغان جايغا بېرىپ، يۇرت ئەهلىگە:

[21]— بۇ كىشىلەر ئىناق ئادەملەر ئىكەن. ئۇلار بۇ يەردە تۇرۇپ سودا-

سىپتىق ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانسا بولغۇدەك. بۇ يۇرت كەڭ، ئۇلار سىغىپ كېتىدۇ. بىز ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى ئالساق، ئۇلار بىزنىڭ قىزلىرىمىزنى ئالسا بولىدۇ. 22 لېكىن، بۇ كىشىلەر بىزگە ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان بىر شەرتنى قويۇۋاتىدۇ، يەنى بىزنىڭ ئەرلىرىمىز ئۇلارنىڭ ئەرلىرىگە ئوخشاش خەتنە قىلدۇرۇلۇشى كېرەك ئىكەن. ئەگەر بىز بۇ شەرتنى قوبۇل قىلساق، ئۇلار بىز بىلەن بىللە ياشاپ، بىر قەبىلە بولىدىكەن. 23 بىز ئۇلارنى بۇ يەردە تۇرغۇزۇپ قېلىش ئۈچۈن، بۇ شەرتكە ماقۇل بولايلى. شۇنداق قىلغاندا، ئۇلارنىڭ ماللىرى ۋە پۈتۈن تەئەللۇقاتلىرى بىزنىڭ بولمامدۇ؟ — دېدى.

24 ھامۇر بىلەن شەكەمنىڭ تەكلىپىنى شەھەر دەرۋازىسى ئالدىدا يىغىلغان پۈتۈن خالايىق قۇۋۋەتلىدى. بۇنىڭ بىلەن، شەھەردىكى ئەرلەرنىڭ ھەممىسى خەتنە قىلدۇردى.

25 ئۈچ كۈندىن كېيىن، ئۇ يەردىكى ئەرلەر خەتنە قىلدۇرۇپ، تېخى ساقايمىغاندا، ياقۇپنىڭ ئىككى ئوغلى، يەنى دىنانىڭ ئۆز ئاكىلىرى شىمون بىلەن لاۋىي قولىغا قىلىچ ئېلىپ، توسالغۇسىزلا شەھەرگە كىرىپ، شەھەردىكى پۈتۈن ئەرلەرنى قىرىپ تاشلىدى. 26 ھەتتا ھامۇر بىلەن ئوغلى شەكەمنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتتى. ئاندىن، ئۇلار شەكەمنىڭ ئۆيىدىن دىنانى ئېلىپ چىقتى.

27 چوڭ قىرغىنچىلىقتىن كېيىن، ياقۇپنىڭ باشقا ئوغۇللىرى شەھەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىپ، سىڭلىسى ئۈچۈن ئىنتىقام ئالدى. 28 ئۇلار قوي، كالا، ئېشەكلىرىنى ۋە شەھەرنىڭ باغ-ۋارانلىرىدىكى بارلىق نەرسىلەرنى بۇلاپ كەتتى. 29 شۇنداقلا، ئۇلار يەنە بارلىق بايلىقلىرىنى، خوتۇن-قىزلىرىنى، باللىرىنى ھەمدە ئۆيلىرىدىكى بار بىساتلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى. 30 ياقۇپ شىمون بىلەن لاۋىيغا:

— سىلەر مېنى بالاغا تىقتىڭلار. بۈگۈندىن باشلاپ، قانانلىقلار، پەرىزلەر ۋە بۇ يەردىكى باشقا قەبىلىلەر ماڭا ئۆچمەنلىك قىلىدۇ. بىزنىڭ ئادەم سانىمىز

ئاز، ئەگەر ئۇلار بىرلىشىپ بىزگە ھۇجۇم قىلسا، پۈتۈن ئائىلىمىز ھالاك
بولىدۇ، — دېدى.
31 لېكىن، ئۇلار:
— ئۇنداقتا، ئۇلار سىڭلىمىزغا پاھىشە ئايالغا قىلغان مۇئامىلىنى
قىلسۇنمۇ؟! — دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى.

خۇدانىڭ بەيتەلدە ياقۇپقا بەخت ئاتا قىلىشى

35 1 خۇدا ياقۇپقا:
— سەن ئاكاڭ ئەساۋدىن قېچىپ ھارانغا ماڭغىنىڭدا، بەيتەل
شەھىرىدە ساڭا كۆرۈنگەن خۇدا مەن بولىمەن. سەن ئەمدى بەيتەلگە
بېرىپ، ئۇ يەردە تۇرۇپ قال ۋە مەن ئۈچۈن بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياسا، —
دېدى.
2 بۇ چاغدا، ياقۇپ ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرگە ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە
تۇرۇۋاتقانلارغا:
— سىلەر بۇتلىرىڭلارنى تاشلىۋېتىپ، ئۆزۈڭلارنى پاكلاپ پاكىز
كىيىملەرنى كىيىڭلار. 3 بىز بۇ يەردىن ئايرىلىپ، بەيتەل شەھرىگە بارىمىز.
مەن ئۇ يەردە خۇداغا ئاتاپ بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياسىماقچىمەن. چۈنكى،
مەن قىيىنچىلىقتا ئۇچراپ، مۇساپىر بولۇپ يۈرگەن ۋاقتىمدا، خۇدا ماڭا
ياردەم قىلىپ، ماڭا يار بولغانىدى، — دېدى.
4 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار پۈتۈن بۇتلىرىنى ۋە قۇلىقىدىكى ھالقىلارنى ياقۇپقا
تاپشۇردى. ياقۇپ بۇ نەرسىلەرنى شەكەم شەھرىگە يېقىن جايدىكى دۇب
دەرىخىنىڭ تۈۋىگە كۆمۈپ قويدى.
5 ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى يولغا چىققان ۋاقىتتا، خۇدا ئەتراپتىكى
شەھەرلەرنىڭ خەلقلىرىگە قورقۇنچ سېلىپ، ئۇلارنىڭ كەينىدىن قوغلاشقا

جۇرئەت قىلالمايدىغان قىلىپ قويدى. [6] ياقۇپ پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن
قانان رايونىنىڭ لۇز دېگەن يېرىگە، يەنى ھازىر بەيتەل دەپ ئاتىلىدىغان
جايغا يېتىپ كەلدى. [7] ياقۇپ ئۇ يەردە بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئۇ
يەرنى ئەل ـ بەيتەل [مەنىسى «بەيتەلدىكى خۇدا»] دەپ ئاتىدى. چۈنكى،
ئۇ ئاكىسىدىن قېچىپ ھارانغا ماڭغاندا، خۇدا ئۇ يەردە ئۇنىڭغا كۆرۈنگەنىدى.
[8] بەيتەلگە كەلگەنىدىن كېيىن، رىبەقانىڭ ئىنىكئانىسى دېبورا ۋاپات
بولدى. ئۇ بەيتەلنىڭ جەنۇبىدىكى چوڭ بىر دۇب دەرىخىنىڭ تۈۋىگە دەپنە
قىلىندى. ئۇ دەرەخ ئاللون ـ باقۇت [مەنىسى «كۆز يېشى دەرىخى»] دەپ
ئاتالدى.

خۇدانىڭ ياقۇپنىڭ ئىسمىنى تەكرارلىشى

[9] ياقۇپ پاددان ـ ئاررام رايونىدىن بەيتەلگە قايتىپ كەلگەنىدىن كېيىن،
خۇدا ئۇنىڭغا يەنە كۆرۈنۈپ، بەخت ئاتا قىلىپ:
[10] ــ بۇنىڭدىن كېيىن ياقۇپ ئەمەس، ئىسرائىل ئاتىلىسەن، ــ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، خۇدا ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىسرائىلغا ئۆزگەرتكەنلىكىنى
تەكرارلىدى. [11] خۇدا ئۇنىڭغا:
ــ مەن ھەممىگە قادىر خۇدادۇرمەن. سەن نۇرغۇن ئەۋلاد تېپىپ
كۆپەيگىن. نۇرغۇن خەلقلەر سېنىڭ نەسلىڭدىن بارلىققا كېلىدۇ. سەن
نۇرغۇن پادىشاھلارنىڭ بوۋىسى بولىسەن. [12] مەن ئىبراھىمغا ۋە ئىسھاققا
ۋەدە قىلىپ بەرمەكچى بولغان زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغىمۇ
تەقدىم قىلىمەن، ــ دېدى.
[13] خۇدا بۇ سۆزنى قىلىپ بولۇپ، ياقۇپ بىلەن سۆزلەشكەن يەردىن
ئايرىلدى. [14] ياقۇپ خۇدا ئۆزىگە سۆزلىگەن جايدا بىر خاتىرە تاش تىكلىدى.
ئۇنىڭ ئۈستىگە خۇداغا ئاتاپ شاراب ۋە ياغ تۆكتى. [15] ئۇ خۇدا ئۆزىگە

كۆرۈنگەن بۇ جايىنى بەيتەل [مەنىسى «خۇدانىڭ ئۆيى»] دەپ ئاتىدى.

راھىلەنىڭ تۇغۇتتا ئۆلۈپ كېتىشى

[16] ياقۇپ ۋە ئائىلىسىدىكىلەر بەيتەلدىن يولغا چىقىپ، ئەفراتا شەھرىگە ئاز قالغاندا، راھىلەنىڭ تولغىقى تۇتۇپ، تۇغۇتى قىيىن بولدى. [17] تولغاق چىدىغۇسىز قاتتىق كەلگەندە، تۇغۇت ئانىسى ئۇنىڭغا:

— قورقما، يەنە بىر ئوغۇل تۇغىسەن، — دېدى.

[18] ئۇنىڭ جېنى تۇمشۇقىغا كېلىپ، نەپەسى توختاي دېگەندە، بالىسىغا بىنئونى [مەنىسى «قايغۇلۇق ئوغلۇم»] دەپ ئىسىم قويدى. بالىنىڭ دادىسى بولسا ئۇنىڭغا بىنيامىن [مەنىسى «ئامەتلىك بالا»] دەپ ئىسىم قويدى.

[19] راھىلە ۋاپات بولۇپ، ئەفراتاغا، يەنى ھازىر «بەيتلەھەم» دەپ ئاتىلىدىغان شەھەرگە ماڭىدىغان يولنىڭ بويىغا دەپنە قىلىندى. [20] ياقۇپ راھىلەنىڭ قەبرىسىنىڭ ئۈستىگە بىر تاش ئابىدە قويغاندى. بۇ تاش ھازىرغىچە بار. [21] ئاندىن، ئىسرائىل [ياقۇپ] ئۆز سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، مىگدال-ئېدىر دېگەن يەردىن ئۆتۈپ چېدىرىنى تىكتى.

ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى

[22] ئىسرائىل ئۇ يەردە تۇرغان ۋاقىتتا، ئۇنىڭ تۇنجى ئوغلى رۇبېن ئاتىسىنىڭ كىچىك خوتۇنى بىلھا بىلەن بىر ئورۇندا يېتىپ، زىنا قىلدى. ئىسرائىل بۇنىڭدىن خەۋەر تاپتى.

ياقۇپنىڭ ئون ئىككى ئوغلى بولۇپ، [23] لېياھتىن تۇغۇلغانلىرى: تۇنجى ئوغلى رۇبېن، ئاندىن شىمون، لاۋىي، يەھۇدا، ئىسساكار ۋە زەبۇلۇنلاردۇر. [24] راھىلەدىن تۇغۇلغانلىرى: يۈسۈپ ۋە بىنيامىندۇر. [25] راھىلەنىڭ دېدىكى بىلھادىن تۇغۇلغانلىرى: دان ۋە نافتالىدۇر. [26] لېياھنىڭ دېدىكى زىلپادىن

تۇغۇلغانلىرى بولسا: گاد ۋە ئاشىردۇر. بۇ ئوغۇللارنىڭ ھەممىسى پاددان-ئارامدا تۇغۇلغانىدى.

ئىسھاقنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشى

[27] ياقۇپ ئاتىسى ئىسھاقنىڭ يېنىغا، يەنى مامرە دېگەن يەرگە كەلدى. مامرە بولسا كىرىئات-ئاربا، يەنى ھېبروننىڭ يېنىدا بولۇپ، بۇ دەل ئىبراھىم بىلەن ئىسھاق تۇرغان جاي ئىدى. [28] ئىسھاق يۈز سەكسەن ياش ئۆمۈر كۆردى. [29] ئۇ ئۇزۇن ياشاپ، ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى. ئۇنى ئوغۇللىرى ئەساۋ بىلەن ياقۇپ دەپنە قىلدى.

ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرى

36 [1] تۆۋەندىكىلەر ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر. ئەساۋنىڭ يەنە بىر ئىسمى ئېدوم ئىدى. [2] ئەساۋ بىرقانچە قانان قىزلىرىنى ئەمرىگە ئالغان بولۇپ، ئۇلار خىتلاردىن ئېلوننىڭ قىزى ئادە، ھىۋىلاردىن زىبىئوننىڭ ئوغلى ئاناھنىڭ قىزى ئوھولىباما، [3] ئىسمائىلنىڭ قىزى، نېبايوتنىڭ سىڭلىسى باسماتلاردۇر. [4] ئادەدىن ئەلىفاز تۇغۇلدى. باسماتتىن رەئۇل تۇغۇلدى. [5] ئوھولىبامادىن يېئۇش، يالام ۋە كوراھلار تۇغۇلدى. ئەساۋنىڭ بۇ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى قانان‍دا تۇغۇلدى.

[6] ئەساۋ ئاياللىرى، پەرزەنتلىرى، ئائىلىسىدىكى پۈتۈن ئادەملىرى، پۈتۈن قوي-كالا ۋە قاناندا تاپقان مال-مۈلۈكلىرىنى ئېلىپ، ئىنىسى ياقۇپتىن ئايرىلىپ، باشقا يەرگە كۆچۈپ كەتتى. [7] بۇ ئىككىيلەننىڭ قوي-كالا ۋە باشقا تەئەللۇقاتلىرى نۇرغۇن بولغاچقا، بۇ يەر ئۇلارغا يېتىشمىگەنىدى. [8] شۇڭا ئەساۋ، يەنى ئېدوم سەئىر تاغلىق رايونىغا بېرىپ تۇردى.

[9] تۆۋەندىكىلەر ئېدىرلىق رايونى سەئىردىكى ئېدوملۇقلارنىڭ ئاتىسى

ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر. [10-13] ئەساۋنىڭ ئايالى ئادە بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمى ئەلىفاز بولۇپ، ئۇنىڭدىن بەش ئوغۇل تۆرەلدى. ئۇلار: تەمان، ئومار، زەفو، گاتام ۋە كەنازلاردۇر. ئەلىفازنىڭ كىچىك خوتۇنى تىمنا بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمى ئامالەك ئىدى.

ئەساۋنىڭ ئايالى باسمات بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمى رەئۇل ئىدى. رەئۇلدىن تۆت ئوغۇل تۆرەلدى. ئۇلار: ناھات، زەراھ، شامما ۋە مىززالاردۇر.

[14] ئەساۋنىڭ ئايالى ئوھولىباما زىبېئوننىڭ نەۋرىسى بولسا، ئاناھنىڭ قىزى بولۇپ، ئۇ ئەساۋغا ئۈچ ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. ئۇلار: يېئۇش، يالام ۋە كوراھلاردۇر.

[15] ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكى قەبىلىلەرنىڭ قەبىلە باشلىقلىرى بولدى: ئەساۋنىڭ تۇنجى ئوغلى ئەلىفاز ئىدوم رايونىدىكى تىمان، ئومار، زەفو، كەناز، [16] كوراھ، گاتام ۋە ئامالەك قاتارلىق قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسىدۇر. يۇقىرىدىكى قەبىلىلەرنىڭ نامى ئەساۋنىڭ ئايالى ئادەدىن بولغان ئەۋلادلارنىڭ ئىسمىلىرىدۇر.

[17] ئەساۋنىڭ ئوغلى رەئۇل بولسا ئىدوم رايونىدىكى ناھات، زەراھ، شامما ۋە مىززا قاتارلىق قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسىدۇر. يۇقىرىدىكى قەبىلىلەرنىڭ نامى ئەساۋنىڭ ئايالى باسماتتىن بولغان ئەۋلادلارنىڭ ئىسمىلىرىدۇر.

[18] يېئۇش، يالام ۋە كوراھلار ئەساۋنىڭ ئايالى ئاناھنىڭ قىزى ئوھولىبامادىن تۇغۇلغان بولۇپ، ئۇلار ئۆز ناملىرىدىكى قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسىدۇر. [19] يۇقىرىدىكى قەبىلىلەر ۋە قەبىلە باشلىقلىرى ئەساۋ، يەنى ئىدومنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.

سەئىرنىڭ ئەۋلادلىرى

[20-21] ئىدوم رايونىدا ئولتۇرۇشلۇق ئاھالىلەر تۆۋەندىكى قەبىلىلەرگە

بۇلۇنگەن. ئۇلار: لوتان، شوبال، زىبېئون، ئاناھ، دىشون، ئەزەر ۋە دىشانلاردىن ئىبارەت. بۇ قەبىلىلەرنىڭ نامىرى قەبىلە باشلىقلىرىنىڭ ئىسمىرى بىلەن ئاتالغان بولۇپ، بۇ كىشىلەر ھورىتلاردىن بولغان سەئىرنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.

[22] لوتاننىڭ ئوغۇللىرى: ھورى ۋە ھىمام بولۇپ، تىمنا بولسا لوتاننىڭ سىڭلىسىدۇر.

[23] شوبالنىڭ ئوغۇللىرى: ئالۋان، ماناھات، ئەبال، شېفو ۋە ئونامىلاردۇر.

[24] زىبېئوننىڭ ئوغۇللىرى: ئايىيا ۋە ئاناھتۇر. (چۆلدە ئاتىسىنىڭ ئېشەكلىرىنى بېقىۋېتىپ، ئارشاڭلارنى بايقىغان دەل مانا شۇ ئاناھ ئىدى.)

[25] ئاناھنىڭ بالىلىرى: ئوغلى دىشون ۋە قىزى ئوھولىبامادۇر. [26] دىشوننىڭ ئوغۇللىرى: ھەمدان، ئەشبان، ئىتران ۋە كەرانلاردۇر.

[27] ئەزەرنىڭ ئوغۇللىرى: بىلھان، زائاۋان ۋە ئاكانلاردۇر.

[28] دىشاننىڭ ئوغۇللىرى: ئۇز ۋە ئارراندۇر.

[29-30] ھورىتلاردىن بولغان قەبىلە باشلىقلىرىنىڭ ئىسىملىرى لوتان، شوبال، زىبېئون، ئاناھ، دىشون، ئەزەر ۋە دىشانلاردۇر. كېيىنچە، بۇ باشلىقلارنىڭ ئىسىملىرى سەئىر رايونىدىكى ھورىتلاردىن بولغان ئۆز قەبىلىلىرىنىڭ نامىرىغا ئايلاندى.

ئېدومدىكى پادىشاھلار

[31] ئىسرائىللارنىڭ تېخى پادىشاھى بولماستا، تۆۋەندىكى پادىشاھلار ئېدومغا ھۆكۈمرانلىق قىلدى:

[32] بېئورنىڭ ئوغلى بېلا. ئۇ تۇرغان شەھەرنىڭ ئىسمى دىنھابا ئىدى.

[33] بېلا ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا بوسرالىق زەراھنىڭ ئوغلى يوباب چىقتى.

[34] يوباب ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا تەمانى رايونىدىن كەلگەن خۇشام چىقتى.
[35] خۇشام ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا بېدادنىڭ ئوغلى خاداد چىقتى. ئۇ مىدىيانلارنى موئابتا تارمار قىلغان. ئۇ تۇرغان شەھەرنىڭ ئىسمى ئاۋىت ئىدى.
[36] خاداد ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا ماسرىقالىق ساملا چىقتى.
[37] ساملا ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا دەريا بويىغا جايلاشقان رىھوبوتتىن كەلگەن شائۇل چىقتى.
[38] شائۇل ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا ئاكبورنىڭ ئوغلى بائال ـ خانان چىقتى.
[39] ئاكبورنىڭ ئوغلى بائال ـ خانان ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا خاداد چىقتى. ئۇ تۇرغان شەھەرنىڭ ئىسمى پائۇ ئىدى. ئۇنىڭ ئايالى مەھېتابېل بولسا مېزاھابنىڭ قىزى بولغان ماترېدنىڭ قىزى ئىدى.
[40-43] ئەساۋ ئىدومدىكى تىمنا، ئالۋا، يەتەت، ئوھولىباما، ئەلا، پىنون، كەناز، تەمان، مىبسار، ماگدىيەل ۋە ئىرام قاتارلىق قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسى بولۇپ، بۇ قەبىلىلەرنىڭ ناملىرى ئۆز قەبىلە باشلىقلىرىنىڭ ئىسىملىرىدىن كەلگەن. يۇقىرىقى قەبىلىلەر ئولتۇراقلاشقان جايلار شۇ قەبىلىلەرنىڭ نامى بىلەن ئاتالدى.

يۇسۇپ ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى

37

[1] ياقۇپ ئۆز ئاتىسى تۇرغان قانان رايونىدا ئولتۇراقلىشىپ قالدى.
[2] تۆۋەندىكىلەر ياقۇپ ئائىلىسىنىڭ ئىش ـ ئىزلىرىدۇر.
يۇسۇپ ئون يەتتە ياشقا كىرگەن چاغلىرىدا، ھەمىشە ئاتىسىنىڭ كىچىك خوتۇنلىرى بىلھا ۋە زىلپانىڭ ئوغۇللىرىغا ياردەملىشىپ، قوي باققىلى چىقاتتى.

ئۇ ئـاكىلـىرىـنـىڭ قـىلغان يـامان ئـىشلىرىـنـى ئاتـىسـىغا مەلـۇم قىلـىپ تۇراتـتـى.
[3] ئىسرائىل يـۈسۈپنى باشقا ئوغۇللـىرىدىن بەكرەك ياخشى كۆرەتـتى. چۈنكى،
يۈسۈپ ئۇنـىڭ قېرىغان ۋاقتىدا تـاپقان بالىسى ئـىدى. ئىسرائىل يۈسۈپكە بىر
ئـالا تون تـىـكـتۈرۈپ بـەردى. [4] ئـاتـىلـىـرىـنـىڭ ئـۇنـى ئۆزلـىـرىـدىن ئـارتـۇق
كۆرىـدىغـانلـىقـىنى سەزگـەن ئاكـىلـىرى يۈسۈپكە شـۇنچـىلـىك ئۆچـمـەنلىك
قىلاتتىكى، ھەتتا ئۇنىڭغا سىلىق گەپمۇ قىلمايتتى.
[5] بىر كۈنى يـۈسۈپ چۈش كۆرۈپ، ئۇنى ئاكـىلىرىغا ئېيتـىپ بەردى. ئۇلار
ئۇنىڭغا بۇرۇنقىدىنمۇ ئۆچ بولۇپ كەتتى. [6] ئۇ:
ــ قۇلاق سېلـىڭلار! كۆرگەن چۈشۈمنـى سىلەرگە ئېيتـىپ بېرەي. [7] بىز
ھەممـەيلەن ئېـتىزدا بۇغـداي باغلاۋاتقـۇدەكمىز. مـېنىڭ بـاغلىغـان بۇغدىيـىم
تىكلـىنىپ تۈز تۇرغۇدەك، سـىلەرنىڭ باغلىغـانلىرىڭلار مېـنىڭكىنىڭ ئـەتراپىدا
بېشىنى ئېگىپ تەزىم قىلىپ تۇرغۇدەك! ــ دېدى.
[8] ئاكىلىرى ئۇنىڭدىن:
ــ سەن پـادىشـاھ بولۇپ، بـىزگـە ھۆكۈمـرانلـىق قـىلماقـچـىمۇ؟ ــ دەپ
سورىدى. يۈسۈپ چۈشـىنى ئاكىلىرىغا ئـۆرۈپ بەرگەنلىكىدىن، ئۇلار ئـۇنىڭغا
تېخىمۇ ئۆچ بولۇپ كەتتى.
[9] كېيىن، يۈسۈپ يەنە بىر چۈش كۆرۈپ، ئۇنىمۇ ئاكىلىرىغا ئېيتىپ بېرىپ،
ئۇلارغا:
ــ مەن يەنە بىر چۈش كۆرۈپتىمەن. چۈشۈمدە قۇياش، ئاي، ۋە ئون بىر
يۇلتۇز ماڭا تەزىم قىلىپ تۇرغۇدەك! ــ دېدى.
[10] يۈسۈپ بۇ چۈشنى ئاتىسىغىمۇ ئېيتىپ بەردى. ئاتىسى ئۇنى ئەيىبلەپ:
ــ قانداق چۈش بـۇ؟ سەن ئاناڭ، ئاكـىلىرىڭ ۋە مېنـىڭ ساڭا باش ئېـگىپ
تەزىم قىلىشىمىزنى ئويلامسەن؟ ــ دېدى.
[11] بـۇنـىڭ بىلـەن، يـۈسۈپـنـىڭ ئـاكـىلـىرى ئۇنـىڭـغـا ئـىـنـتـايـىن ھەسـەت
قىلىشىدىغان بولۇپ قالدى. لېكىن، ئاتىسى بۇ ئىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى.

يۈسۈپنىڭ مىسىرغا سېتىلىشى

[12] بىر كۈنى، يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرى شەكەمدىكى يايلاقتا ئاتىسىنىڭ
قويلىرىنى باققىلى بارغانىدى.
[13] ئىسرائىل يۈسۈپكە:
— ئاكىلىرىڭ شەكەمدە قوي بېقىۋاتىدۇ. سەن ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ
يوقلاپ كەلگىن، — دېدى.
— ماقۇل، باراي، — دەپ جاۋاب بەردى يۈسۈپ.
[14] ئاتىسى ئۇنىڭغا:
— سەن ئاكىلىرىڭنىڭ ۋە پادىلارنىڭ ئامان-ئېسەن ياكى ئەمەسلىكىنى
كۆرۈپ كېلىپ، ماڭا خەۋەر قىلغىن، — دېدى. بۇنىڭ بىلەن، ئاتىسى ھېبرون
جىلغىسىدىن ئۇنى يولغا سالدى.
يۈسۈپ شەكەمگە بېرىپ، [15] دالادا ئاكىلىرىنى ئىزدەپ يۈرگەندە، بىر
كىشى ئۇنى كۆرۈپ:
— كىمنى ئىزدەيسەن؟ — دەپ سورىدى.
[16] — ئاكىلىرىمنى ئىزدەۋاتىمەن. ئۇلارنىڭ قەيەردە قوي بېقىۋاتقانلىقىنى
ئېيتىپ بەرسىڭىز، — دېدى ئۇ.
[17] ئۇ كىشى:
— ئۇلار كېتىپ قالدى. ئۇلارنىڭ دوتانغا بارماقچى بولغانلىقىنى ئاڭلىدىم،
— دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ ئاكىلىرىنىڭ كەينىدىن مېڭىپ، ئۇلارنى دوتاندىن
تاپتى.
[18] ئۇلار يۈسۈپنى يىراقتىن كۆرۈپ، ئۇ يېتىپ كەلگۈچە مەسلىھەتلىشىپ،
ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولۇشتى. [19] ئۇلار ئۆزئارا:
— ھېلىقى چۈش پىرى كەپتۇ. [20] مۇنداق قىلايلى! بىز ئۇنى ئۆلتۈرۈپ،

ئۆلۈكىنى سۇيى قۇرۇپ كەتكەن قۇدۇققا تاشلىۋېتىپ، يىرتقۇچ ھايۋان يەپ كېتىپتۇ، دەيلى. قېنى، ئۇنىڭ چۈشىنىڭ ئەمەلگە ئاشقىنىنى بىر كۆرەيلى، — دېيىشتى.

[21] ئۇلارنىڭ سۇيىقەستىنى ئاڭلىغان رۇبېن يۈسۈپنى قۇتقۇزۇۋالماقچى بولۇپ:

— ئۇنى ئۆلتۈرسەك بولمايدۇ! [22] ئۇنى زەخىملەندۈرمەي، چۆلدىكى سۇيى قۇرۇپ كەتكەن بۇ قۇدۇققا تاشلىۋەتسەكلا بولدى، — دېدى.

ئۇنىڭ بۇنداق دېيىشىدىكى مەقسەت، كېيىن يۈسۈپنى بىر ئامال قىلىپ ئۇلارنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇرۇپ، ئاتىسىغا قايتۇرۇپ بېرىش ئىدى.

[23-24] يۈسۈپ ئاكىلىرىنىڭ يېنىغا كېلىش بىلەنلا، ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ، ئۇچىسىدىكى ئالا تونىنى سالدۇرۇۋېلىپ، ئۇنى بىر سۇسىز قۇدۇققا تاشلىۋەتتى.

[25] ئۇلار تاماققا ئولتۇرغىنىدا، بىر توپ ئىسمائىل قەبىلىسىدىن بولغان سودىگەرلەر كارۋىنىنىڭ گىلئادتىن مىسىر تەرەپكە كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار تۆگىلىرىگە دورا ـ دەرمان، مەلھەم ۋە مۇرمەككىلەرنى ئارتىپ كەلگەنىدى. [26] يەھۇدا ئۆز قېرىنداشلىرىغا:

— بىزنىڭ ئۆز ئىنىمىزنى ئۆلتۈرۈپ، جىنايىتىمىزنى يوشۇرۇشىمىزنىڭ پايدىسى نېمە؟ [27] ئۇنى ئۆزىمىز قول سېلىپ ئۆلتۈرگىنىمىزدىن كۆرە، ئىسمائىللارغا سېتىۋەتكىنىمىز تۈزۈك. ئۇ قانداقلا بولمىسۇن بىزنىڭ ئىنىمىز، بىزنىڭ قان قېرىندىشىمىز، — دېدى. قېرىنداشلىرى بۇنىڭغا قوشۇلدى. [28] شۇڭا، مىدىياندىن كەلگەن ئىسمائىل قەبىلىسىدىكى سودىگەرلەر ئۇ يەردىن ئۆتكەندە، يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرى ئۇنى قۇدۇقتىن چىقىرىپ، يىگىرمە كۈمۈش تەڭگىگە باھالىشىپ، ئىسمائىللارغا سېتىۋەتتى. بۇ كىشىلەر يۈسۈپنى مىسىرغا ئېلىپ كەتتى.

[29] يۈسۈپ سودىگەرلەرگە سېتىلغاندا، رۇبېن يوق ئىدى. ئۇ قايتىپ

كەلگەندىن كېيىن، قۇدۇقنىڭ يېنىغا بېرىپ، يۈسۈپنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ،
ئېچىنغان هالدا كىيىملىرىنى يىرتىپ، 30 قېرىنداشلىرى تۇرغان يەرگە بېرىپ:
— يۈسۈپ يوق تۇرىدۇ! ئۆيگە قانداق بارىمەن؟ — دېدى.
31 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۆچكىدىن بىرنى بوغۇزلاپ، يۈسۈپنىڭ ئالا تونىنى
ئۆچكىنىڭ قېنىغا مىلەپ، 32 ئاتىسىنىڭ ئالدىغا ئاپىرىپ:
— بىز بۇ ئالا تونىنى تېپىۋالدۇق، بۇ يۈسۈپنىڭمۇ قانداق؟ — دېدى.
33 ياقۇپ بۇ تونىنى تونۇپ:
— بۇ مېنىڭ ئوغلۇمنىڭغۇ! ئۇ جەزمەن يىرتقۇچ هايۋانلارغا يەم بوپتۇ! —
دېدى.
34 ياقۇپ هەسرەتتە كىيىملىرىنى يىرتىپ تاشلاپ، ماتەم كىيىمىنى
كىيىپ، ئوغلى ئۈچۈن ئۇزۇنغىچە هازا تۇتتى. 35 ئۇنىڭ قىز-ئوغۇللىرىنىڭ
هەممىسى ئۇنىڭغا تەسەللى بەرسىمۇ، قوبۇل قىلمىدى. ئۇ:
— مەن تاكى ئۆلگۈچە، ئوغلۇمغا هازا تۇتىمەن! — دېدى.
ئۇ ئوغلى يۈسۈپ ئۈچۈن داۋاملىق هەسرەت چەكتى.
36 شۇ ئارىلىقتا، مىدىياندىن كەلگەن ھېلىقى سودىگەرلەر يۈسۈپنى
مىسىرغا ئاپىرىپ، ئۇنى پادىشاھنىڭ بىر ئەمەلدارى — ياساۋۇللار باشلىقى
پوتىفارغا سېتىۋەتكەنىدى.

يەھۇدا بىلەن تامار

38 1 شۇ كۈنلەردە، يەھۇدا ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ يېنىدىن كېتىپ،
ئادۇللام يېزىسىدىكى هىرا دېگەن كىشىنىڭ يېنىغا چۈشتى.
2 يەھۇدا ئۇ يەردە ئىمانسىز قانانلىق شۇئانىڭ قىزى بىلەن تونۇشۇپ، ئۇنى
نىكاھىغا ئالدى. 3 قىز هامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. يەھۇدا ئۇنىڭ
ئىسمىنى ئېر قويدى. 4 قىز يەنە هامىلدار بولۇپ، ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغدى.

ئۇنىڭ ئىسمىنى ئونان قويدى. [5] كېيىن، ئۇچىنچى ئوغلىنى تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمىنى شالاھ قويدى. شالاھ تۇغۇلغاندا، ئۇلار كەزىب دېگەن يەردە ئىدى.

[6] يەھۇدا تۇنجى ئوغلى ئېرگە تامار ئىسىملىك بىر قىزنى ئېلىپ بەردى. [7] ئېرنىڭ قىلىقى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغاچقا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ جېنىنى ئالدى.

[8] بۇ چاغدا، يەھۇدا ئېرنىڭ ئىنىسى ئونانغا:

ـــ سەن بېرىپ يەڭگەڭ بىلەن ئۆيلىنىپ، ئاكاڭنىڭ نەسلىنى داۋاملاشتۇر. بۇ سېنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك بۇرچۇڭ، ـــ دېدى.

[9] لېكىن، ئونان تۇغۇلىدىغان بالا ئۆزىنىڭ بولمايدىغانلىقىنى بىلىپ، ھەر قېتىم يەڭگىسى بىلەن بىر ئورۇندا ياتقاندا ئاكىسىغا نەسىل قالدۇرماسلىق ئۈچۈن، مەقسەتلىك ھالدا مەنىنى يەرگە ئاقتۇرۇۋېتەتتى. [10] ئۇنىڭ قىلمىشلىرى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغاچقا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭمۇ جېنىنى ئالدى.

[11] ئاندىن، يەھۇدا كېلىنى تامارغا:

ـــ ئوغلۇم شالاھ چوڭ بولغۇچە، ئاتاڭنىڭ ئۆيىدە تۇل ئولتۇرۇپ تۇرغىن، ـــ دېدى. ئۇ شالاھنىڭمۇ ئىككى ئاكىسىدەك ئۆلۈپ كېتىشىدىن قورقۇپ، شۇنداق دېگەنىدى. شۇڭا، تامار ئاتىسىنىڭ ئۆيىگە قايتىپ كەتتى.

[12] مەلۇم مەزگىلدىن كېيىن، يەھۇدانىڭ ئايالى بولغان شۇئانىڭ قىزى ئالەمدىن ئۆتتى. قارىلىق تۇتۇش ۋاقتى ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ ئادۇللاملىق دوستى ھىرا بىلەن بىللە تىمناھ دېگەن يەرگە باردى. ئۇ يەردە ئۇنىڭ خىزمەتچىلىرى قوي قىرقىۋاتاتتى.

[13] بىرەيلەن تامارغا قېيناتىسىنىڭ تىمناھ دېگەن يەرگە قوي قىرقىغىلى بارىدىغانلىقىنى ئېيتقانىدى. [14] بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان تامار تۇل خوتۇنلۇق كىيىمىنى سېلىۋېتىپ، باشقا كىيىملەرنى كىيىۋېلىپ، باشقىلارغا ئۆزىنى تونۇتماسلىق ئۈچۈن يۈزىگە چۈمپەردە تارتىپ، تىمناھ يولى ئۈستىدىكى

ئىبنائىم شەھىرىنىڭ دەرۋازىسىغا بېرىپ ئولتۇردى. چۈنكى، ئۇ يەھۇدانىڭ كىچىك ئوغلى شالاھ چوڭ بولۇپ قالغان بولسىمۇ، يەھۇدانىڭ ئۆزىنى ئۇنىڭغا نىكاھلىمايدىغانلىقىنى تونۇپ يەتكەنىدى.

[15] يەھۇدا ئۇنى كۆرگىنىدە، پاھىشە ئايال دەپ قارىدى، چۈنكى ئۇ يۈزىنى يېپىۋالغانىدى. [16] يەھۇدا ئۇنىڭ ئۆز كېلىنى ئىكەنلىكىنى بىلمەي، يولنىڭ چېتىگە بېرىپ، ئۇنىڭدىن:

ــ نېمە تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ مەن بىلەن بىر ئورۇندا ياتسىڭىز، ماڭا نېمە بېرىسىز؟ ــ دېدى تامار.

[17] ــ ماللىرىمنىڭ ئىچىدىن بىر ئوغلاق ئەۋەتىپ بېرىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.

ــ خوپ، ئوغلاقنى ئەكېلىپ بەرگۈچە، بىرەر نەرسىڭىزنى گۆرۈگە قويۇپ كېتىڭ، ــ دېدى تامار.

[18] ــ گۆرۈگە نېمە تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى ئۇ.

تامار:

ــ بوينىڭىزغا ئېسىقلىق مۆھرىڭىز بىلەن قولىڭىزدىكى ھاسىڭىزنى، ــ دېدى.

شۇنىڭ بىلەن، يەھۇدا بۇ نەرسىلەرنى تامارغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى، تامار ھامىلدار بولۇپ قالدى. [19] تامار ئاتىسىنىڭ ئۆيىگە قايتىپ بېرىپ، يۈزىدىكى چۈمپەردىسىنى ئېلىۋېتىپ، تۇللۇق كىيىملىرىنى قايتا كىيىۋالدى.

[20] يەھۇدا دوستى ھىرانى ئۇ ئايالغا بىر ئوغلاق ئاپىرىپ بېرىپ، گۆرۈگە قويغان نەرسىلىرىنى قايتۇرۇپ كېلىشكە ئەۋەتتى. لېكىن، ھىرا ئۇنى تاپالمىدى. [21] ھىرا ئېنائىم شەھىرىدىكى كىشىلەردىن:

ــ بۇرۇن يول بويىدا تۇرغان ھېلىقى پاھىشە ئايال نەگە كەتتى؟ ــ دەپ سورىدى.

ئۇلار:

ــ بۇ يەردە پاھىشە ئايال زادىلا بولۇپ باقمىغان، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.

22 ھىرا يەھۇدانىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا:

ــ ئۇنى تاپالمىدىم. ئۇنىڭ ئۈستىگە، شۇ يەرلىك كىشىلەر: «بۇ يەردە پاھىشە ئايال بولۇپ باققان ئەمەس!» دېيىشىدۇ، ــ دېدى.

23 يەھۇدا ئۇنىڭغا:

ــ بوپتۇ، ئۇ نەرسىلەرنى ئالسا ئالسۇن، باشقىلارنىڭ مەسخىرىسىگە قالمايلى. ھەر ھالدا مەن ئوغلاقنى ئەۋەتتىم. بىراق، سەن ئۇنى تاپالماپسەن، ــ دېدى.

24 ئۈچ ئايچە ئۆتكەندىن كېيىن، بىرەيلەن يەھۇداغا:

ــ كېلىنىڭ تامار بۇزۇقچىلىق قىلىپ، ھامىلدار بوپتۇ، ــ دېدى.

ــ ئۇنى ئەكېلىپ ئوتقا تاشلاڭلار! ــ دەپ غەزەپ بىلەن بۇيرۇق قىلدى يەھۇدا.

25 تامار ئۆيدىن ئېلىپ چىقىلغاندا، قېيىناتىسىغا ئادەم ئەۋەتىپ:

ــ مەن بۇ نەرسىلەرنىڭ ئىگىسىدىن ھامىلدار بولدۇم. قاراپ بېقىڭ! بۇ مۆھۈر ۋە ھاسا كىمنىڭ؟ ــ دېدى.

26 يەھۇدا بۇ نەرسىلەرنى تونۇپ:

ــ بۇنىڭغا مەن ئەيىبلىك! مەن ئەسلىدە ئۇنى ئوغلۇم شالاھقا ئېلىپ بېرىشىم كېرەك ئىدى، ــ دېدى.

شۇنىڭدىن كېيىن، يەھۇدا ئۇنىڭ بىلەن قايتا بىر ئورۇندا ياتمىدى.

27 تامار ئاي ـ كۈنى توشقاندا، قوشكېزەككە ھامىلدار بولغانلىقىنى بىلدى.
28 ئۇنىڭ تولغىقى تۇتۇپ، بىر بالىنىڭ بىر قولى چىقتى. تۇغۇت ئانىسى ئۇ قولنى تۇتۇپ، ئۇنىڭغا قىزىل يىپ باغلاپ قويۇپ:

ــ بۇ ئاۋۋال تۇغۇلغىنى، ــ دېدى. 29 لېكىن، بالا قولىنى تارتىپ ئەكىرىپ

كېتىپ، يەنە بىرى ئاۋۋال تۇغۇلدى. شۇڭا، تۇغۇت ئانىسى:
— سەن تالىشىپ، قانداقمۇ قېرىندىشىڭنىڭ ئالدىدا چىقىۋالدىڭ؟ —
دەپ، بالىنىڭ ئىسمىنى پارەس [مەنىسى «تالىشىپ چىققان»] دەپ قويدى.
[30] كەيىندىن، قىزىل يىپ باغلاپ قويۇلغىنى تۇغۇلدى. ئۇنىڭ قولىغا قىپقىزىل
يىپ باغلانغان بولغاچقا، ئۇنىڭغا زەراھ [مەنىسى «قىپقىزىل»] دەپ ئىسىم
قويدى.

يۇسۇپ بىلەن پوتىفارنىڭ ئايالى

39 [1] ئىسمائىل قەبىلىسىدىكى سودىگەرلەر يۇسۇپنى مىسىرغا
ئەكېلىپ، مىسىر پادىشاھىنىڭ بىر ئەمەلدارى — ياساۋۇللار
باشلىقى پوتىفارغا ساتقانىدى. [2] پەرۋەردىگار يۇسۇپكە يار بولۇپ، ئۇنىڭ
ھەممە ئىشلىرىنى ئوڭ قىلدى. ئۇ مىسىرلىق خوجايىنىنىڭ ئۆيىدە تۇردى.
[3] پوتىفار پەرۋەردىگارنىڭ يۇسۇپكە يار بولۇپ، ئۇنىڭ ھەممە ئىشلىرىنى ئوڭ
قىلغانلىقىنى بايقىدى. [4] پوتىفار ئۇنىڭدىن رازى بولۇپ، ئۇنى شەخسىي
ياردەمچى قىلىپ، ئائىلە ئىشلىرى ۋە پۈتۈن تەئەللۇقاتىنى باشقۇرۇشقا
تەيىنلىدى. [5] شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ، پەرۋەردىگار پوتىفارنىڭ پۈتۈن
ئائىلىسىگە، مال-چارۋىلىرىغا ۋە تېرىقچىلىقىغا بەخت ئاتا قىلدى. [6] پوتىفار
ھەممىنى يۇسۇپنىڭ باشقۇرۇشىغا تاپشۇرۇپ، ئۆزىنىڭ يېمەك-ئىچمىكىدىن
باشقا ھېچ ئىش بىلەن كارى بولمايدىغان بولدى.
يۇسۇپ كېلىشكەن، چىرايلىق يىگىت ئىدى. [7] ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇنىڭغا
خوجايىنىنىڭ ئايالىنىڭ كۆزى چۈشۈپ قېلىپ، ئۇنىڭغا:
— كەل، مەن بىلەن بىر ئورۇندا يات! — دېدى.
[8] يۇسۇپ رەت قىلىپ:
— ئويلاپ كۆرۈڭ، خوجايىنىم بارلىق تەئەللۇقاتىنى مېنىڭ باشقۇرۇشۇمغا

تاپشۇردى. مەن بولغاچقا، ئۇ پۈتۈن ئائىلە ئىشلىرىغا باش قاتۇرمايدۇ. 9 بۇ
ئائىلىدە مەن ئۇنىڭغا ئوخشاش ھوقۇقلۇق. سىزدىن باشقا ھەممىنى ماڭا
تاپشۇردى. سىز ئۇنىڭ ئايالى تۇرسىڭىز، مەن قانداقمۇ بۇنداق ئەخلاقسىز
ئىشنى قىلىپ، خۇدانىڭ ئالدىدا گۇناھكار بولاي؟ — دېدى.
10 پوتىفارنىڭ ئايالى ھەر كۈنى شېرىن سۆزلەر بىلەن يۈسۈپنى ئۆزىگە
تارتىسىمۇ، يۈسۈپ ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتماق تۈگۈل، ئۇنىڭ بىلەن بىر
يەردە ئولتۇرۇشنىمۇ رەت قىلىپ كەلدى.
11 بىر كۈنى، يۈسۈپ ئۆز ئىشى بىلەن ئۆيگە كىردى. ئۇ چاغدا، ئۆيدە
باشقا خىزمەتچىلەر يوق ئىدى. 12 پوتىفارنىڭ ئايالى يۈسۈپنىڭ تونىغا
ئېسىلىۋېلىپ:
— كەلگىن، بىر ئورۇندا ياتايلى! — دېدى. بىراق، يۈسۈپ قېچىپ،
تاشقىرىغا چىقىپ كەتتى. تونى بولسا ئايالنىڭ قولىدا قالدى. 13 ئۇ يۈسۈپنىڭ
تونىنى تاشلاپ قېچىپ چىقىپ كەتكىنىنى كۆرۈپ، 14 چۇقان سېلىپ، ئۆي
خىزمەتچىلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا:
— قاراڭلار، ئېرىم ئەكەلگەن ئىبرانىي قۇل بىزگە ھاقارەت كەلتۈردى. ئۇ
مېنىڭ ھۇجرامغا كىرىپ، نومۇسۇمغا تەگمەكچى بولغانىدى، مەن ئاۋازىمنىڭ
بارىچە ۋارقىرىدىم. 15 ئۇ مېنىڭ ۋارقىرىغىنىمنى ئاڭلاپ، تونىنى ئېلىشقىمۇ
ئۈلگۈرەلمەي، قېچىپ چىقىپ كەتتى، — دېدى.
16 ئۇ يۈسۈپنىڭ تونىنى بەرمەي، ئېرىنىڭ كېلىشىنى كۈتتى. 17 ئېرى
كەلگەندە، ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
— سىز ئەكەلگەن ھېلىقى ئىبرانىي قۇل مېنىڭ ھۇجرامغا كىرىپ، ماڭا
ھاقارەت كەلتۈردى. 18 مەن ۋارقىرىغانىدىم، ئۇ تونىنى ئېلىشقىمۇ
ئۈلگۈرەلمەي، قېچىپ چىقىپ كەتتى.
19 يۈسۈپنىڭ خوجايىنى ئايالىنىڭ: «سېنىڭ قۇلۇڭنىڭ ماڭا قىلغان
مۇئامىلىسى مانا!» دېگەن سۆزىنى ئاڭلاپ، ئىنتايىن غەزەپلەندى. 20 ئۇ

يۈسۈپنى تۇتۇپ، ئوردا زىندانىغا قاماپ قويدى. بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ ئۇ يەردە قاماقتا بولۇپ قالدى.

21 لېكىن، پەرۋەردىگار يۈسۈپكە يار بولۇپ، ئۇنىڭغا مېھىر-شەپقەت كۆرسەتتى. شۇڭا، زىندان باشقۇرغۇچى ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قېلىپ، 22 ئۇنى زىنداندىكى باشقا جىنايەتچىلەرنى باشقۇرۇش ۋە زىندان ئىشلىرىغا مەسئۇل بولۇشقا تەيىنلىدى. 23 يۈسۈپ مەسئۇل بولغان ئىشلارغا زىندان باشقۇرغۇچى باش قاتۇرمايدىغان بولدى. چۈنكى، پەرۋەردىگار يۈسۈپكە يار بولغاچقا، ئۇ باشقۇرغان ھەممە ئىشلار ئوڭۇشلۇق بولغانىدى.

يۈسۈپنىڭ تۇرمىداشلىرىنىڭ چۈشلىرىگە تەبىر بېرىشى

40

1 مەلۇم مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، مىسىر پادىشاھىنىڭ باش ساقىيى بىلەن باش ناۋايى پادىشاھنىڭ ئالدىدا خاتالىق ئۆتكۈزدى. 2 پادىشاھ غەزەپلىنىپ، 3 بۇ ئىككى يۇقىرى ئەمەلدارنى ياساۋۇل مەھكىمىسىدىكى زىندانغا، يۈسۈپ بىلەن بىر يەرگە قامىدى. 4 ياساۋۇل بېگى يۈسۈپنى بۇ ئىككى ئەمەلدارنى كۈتۈشكە ئورۇنلاشتۇردى. ئۇلار زىنداندا بىرمەزگىل بىللە تۇردى.

5 بىر كۈنى كېچىدە باش ساقىي بىلەن باش ناۋاي چۈش كۆردى. ئىككىيلەننىڭ كۆرگەن چۈشلىرىنىڭ مەنىسى ئوخشىمايتتى. 6 ئەتىسى ئەتىگەندە، يۈسۈپ ئۇلارنى يوقلاپ كىرگىنىدە، ئۇلارنىڭ كۆڭلىنىڭ بىئاراملىقىنى بىلدى. 7 ئۇ ئۇلاردىن:

— سىلەر بۈگۈن نېمانچىلا پەرىشان؟ — دەپ سورىدى.

8 ئۇلار:

— ئىككىمىز ئاخشام چۈش كۆردۇق. لېكىن، چۈشىمىزنىڭ مەنىسىنى يېشىپ بېرىدىغان ئادەم يوق، — دەپ جاۋاب بېرىشتى.

يۈسۈپ ئۇلارغا:

ــ چۈشكە تەبىر بېرىش قابىلىيىتى خۇدادىن كېلىدۇ. چۈشۈڭلارنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭلار، ــ دېدى.

[9] بۇنىڭ بىلەن، باش ساقىي مۇنداق دېدى:

ــ چۈشۈمدە ئالدىمدا بىر تۈپ ئۈزۈم كۆچىتىنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم. [10] كۆچەتتە ئۈچ تال نوتا شاخ بولۇپ، كۆچەت بىخلاش بىلەنلا چېچەكلەپ، مېۋە پىشتى. [11] قولۇمدا پادىشاھنىڭ شاراب جامى بولۇپ، مەن ئۈزۈملەرنى ئۈزۈپ، شىرنىسىنى جامغا سىقىپ، جامنى پادىشاھقا سۇندۇم.

[12] يۈسۈپ مۇنداق دېدى:

ــ بۇ چۈشنىڭ مەنىسى مۇنداق: ئۈچ نوتا شاخ ــ ئۈچ كۈننى كۆرسىتىدۇ. [13] ئۈچ كۈندىن كېيىن، پادىشاھ سىزگە كەڭچىلىك قىلىپ، ئەسلى مەنسىپىڭىزنى بېرىدىكەن. سىز پادىشاھقا بۇرۇن باش ساقىي بولغان ۋاقتىڭىزدىكىدەك يەنە شاراب تۇتىدىكەنسىز. [14] ئەمما، ئىشلىرىڭىز ئوڭۇشلۇق بولغاندا، مېنى ئۇنتۇپ قالماي، ماڭا ھېسداشلىق قىلغايسىز. پادىشاھ ئالدىدا مەن ئۈچۈن گەپ قىلىپ، زىنداندىن چىقىشىمغا ياردەم قىلغايسىز. [15] مەن ئەسلىدە ئىبرانىيمەن، يۇرتۇمدىن ناھەق تۇتۇپ كېلىنگەنمەن. مىسىردىمۇ مېنى زىندانغا تاشلىغۇدەك بىرەر يامان ئىش قىلغىنىم يوق.

[16] يۈسۈپنىڭ باش ساقىينىڭ چۈشىگە ياخشى تەبىر بەرگەنلىكىنى كۆرگەن باش ناۋاي يۈسۈپكە مۇنداق دېدى:

ــ مەنمۇ بىر چۈش كۆرۈپتىمەن. چۈشۈمدە بېشىمدا ئۈچ سېۋەتتە نان بارمىش. [17] ئەڭ ئۈستىدىكى سېۋەتتە پادىشاھ يەيدىغان ھەر خىل ئۇندىن پىشۇرۇلغان نازۇنېمەتلەر بارمىش. لېكىن، ئۇلارنى ئۇچارقاناتلار يەۋاتقۇدەكمىش.

[18] يۈسۈپ مۇنداق دېدى:

ــ بۇ چۈشنىڭ مەنىسى مۇنداق: ئۈچ سېۋەت ئۈچ كۈننى كۆرسىتىدۇ.

[19] ئۇچ كۈندىن كېيىن، پادىشاھ كاللىڭىزنى ئېلىپ، جەسىتىڭىزنى دەرەخكە ئاسىدىكەن، تېنىڭىزنى بولسا ئۇچارقانات يەيدىكەن.

[20] ئۇچ كۈندىن كېيىن، پادىشاھنىڭ تۇغۇلغان كۈنى بولۇپ، پادىشاھ ئۆز ئەمەلدارلىرىغا زىياپەت بەردى. ئۇ باش ساقىي بىلەن باش ناۋايىنى زىنداندىن چىقىرىپ، ئەمەلدارلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. [21] ئۇ باش ساقىينىڭ مەنسىپىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. [22] باش ناۋايىنى بولسا دارغا ئاستى. بۇ ئىشلار دەل يۈسۈپنىڭ تەبىرىدەك بولۇپ چىقتى. [23] لېكىن، باش ساقىي بولسا يۈسۈپنى ئېسىدىن چىقىرىپ، ئۇنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ قالدى.

يۈسۈپنىڭ پادىشاھنىڭ چۈشىگە تەبىر بېرىشى

41 [1] ئىككى يىلدىن كېيىن مىسىر پادىشاھى مۇنداق بىر چۈش كۆردى: چۈشىدە ئۇ نىل دەرياسىنىڭ بويىدا تۇرۇپتۇ. [2] يەتتە تۇياق ساغلام ھەم سېمىز كالا دەريادىن چىقىپ، قىرغاقتىكى قومۇشلۇقتا ئوتلاپتۇ. [3] ئارقىدىن، سەت ۋە قوتۇر يەتتە تۇياق چىقىپ، قىرغاقتىكى ئۇ يەتتە سېمىز كالىنىڭ يېنىدا تۇرۇپتۇ. [4] بۇ يەتتە قوتۇر كالا ھېلىقى يەتتە سېمىز كالىنى يەۋېتىپتۇ. بۇ چاغدا پادىشاھ ئويغىنىپ كېتىپتۇ.

[5] ئۇ قايتا ئۇيقۇغا كېتىپ، يەنە بىر چۈش كۆردى: ئۇ بىر تۈپ بۇغداينىڭ تولۇق ۋە يېتىلگەن يەتتە دانە باشاق چىقارغانلىقىنى كۆرۈپتۇ. [6] كەينىدىن، ھېلىقى بۇغداي يەنە ئىسسىق شامالدىن سولىشىپ قالغان پۇچەك يەتتە باشاق چىقىرىپتۇ. [7] بۇ يەتتە باشاق ھېلىقى تولۇق يېتىلگەن يەتتە باشاقنى يۇتۇۋاپتۇ. پادىشاھ ئويغانسا، بۇ چۈشى ئىكەن. [8] تاڭ ئاتقاندا، پادىشاھ بىئارام بولۇپ، ئادەم ئەۋەتىپ، مىسىردىكى پۈتۈن تەبىرچىلەر بىلەن دانىشمەنلەرنى چاقىرتىپ، چۈشلىرىنى ئۇلارغا ئېيتىپ بەردى. لېكىن، ئۇنىڭ چۈشلىرىگە ھېچكىم تەبىر بېرەلمىدى.

[9] بۇ چاغدا، باش ساقىي پادىشاھقا مۇنداق دېدى:
— بۈگۈن ئويلاپ باقسام، مېنىڭ ئۆتكۈزگەن خاتالىقىم ئېسىمگە كەلدى.
[10] بىر قېتىم، جانابلىرى بىزگە قاتتىق غەزەپلىنىپ، باش ناۋاي بىلەن مېنى
ياساۋۇل مەھكىمىسىدىكى زىندانغا قامىتىپ قويغانىدىلا. [11] بىر كۈنى كېچىدە،
بىز ئىككىلىمىز چۈش كۆرۈپتۇق. كۆرگەن چۈشلىرىمىزنىڭ مەنىسى
ئوخشىمايتتى. [12] ئۇ چاغدا، بىر ئىبرانىي ياش بىز بىلەن بىر زىنداندا ئىدى. ئۇ
ئەسلىدە ياساۋۇل بېگىنىڭ خىزمەتكارى ئىكەن. ئىككىمىز چۈشىمىزنى
ئۇنىڭغا ئېيتىپ بەرسەك، ئۇ چۈشىمىزگە تەبىر بەرگەنىدى. [13] نەتىجىدە،
ئىشلار دەل ئۇنىڭ تەبىرىدەك بولۇپ چىقتى. جانابلىرى مېنىڭ مەنسىپىمنى
ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، باش ناۋاينى دارغا ئاستىلا.
[14] پادىشاھ يۈسۈپنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتتى. ئۇلار دەرھال
بېرىپ، ئۇنى زىنداندىن چىقىرىپ، چاچ-ساقاللىرىنى چۈشۈرتۈپ،
كىيىملىرىنى يەڭگۈشلەپ، پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. [15] پادىشاھ
ئۇنىڭغا:
— مەن بىر چۈش كۆرگەنىدىم. چۈشۈمگە ھېچكىم تەبىر بېرەلمىدى.
بىراق ئاڭلىشىمچە، سەن تەبىر بېرەلەيدىكەنسەن، — دېدى.
[16] يۈسۈپ:
— جانابلىرى، مەن شەخسەن ئۆزۈم چۈشكە تەبىر بېرەلمەيمەن.
لېكىن، خۇدا ئۆزلىرىگە ياخشى تەبىر بېرىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.
[17] پادىشاھ مۇنداق دېدى:
— چۈشۈمدە مەن نىل دەرياسىنىڭ بويىدا تۇرۇپتىمىشمەن. [18] يەتتە
تۇياق ساغلام ھەم سېمىز كالا دەريادىن چىقىپ، قىرغاقتىكى قومۇشلۇقتا
ئوتلاۋاتاتتى. [19] ئارقىدىن يەنە يەتتە تۇياق سەت قوتۇر ۋە ئاۋاق كالا دەريادىن
چىقتى. مەن بۇرۇن مىسىردا بۇنداق قورقۇنچلۇق كالا كۆرۈپ باقمىغانىدىم.
[20] بۇ قوتۇر كالىلار ھېلىقى سېمىز كالىلارنى يەۋەتتى. [21] لېكىن، يەنىلا

بۇرۇنقىدەك سەت ئىدىكى، سېمىز كالىلارنى يەۋەتكەنىدەك تۇرمايتتى. بۇ چاغدا، مەن ئويغىنىپ كەتتىم.

[22] كېيىن، يەنە بىر چۈش كۆردۈم. چۈشۈمدە بىر تۈپ بۇغداي يەتتە دانە تولۇق ۋە يېتىلگەن باشاق چىقاردى. [23] كېيىن، يەنە يەتتە دانە ئىسسىق شامالدىن سولىشىپ كەتكەن ئاجىز ۋە پۇچەك باشاق چىقاردى. [24] بۇ دانسىز باشاقلار ھېلىقى تولۇق يېتىلگەن باشاقلارنى يۇتۇۋەتتى. مەن بۇ چۈشنى تەبىرچىلەرگە ئېيتىپ بەرگەنىدىم، لېكىن ھېچكىم تەبىر بېرەلمىدى.

[25] يۈسۈپ پادىشاھقا مۇنداق دېدى:

— بۇ ئىككى چۈشنىڭ مەنىسى بىردۇر. خۇدا ئۆزى قىلماقچى بولغان ئىشلارنى جانابلىرىغا ئالدىن بىلدۈرۈپتۇ. [26] يەتتە سېمىز كالا يەتتە يىلنى كۆرسىتىدۇ. تولۇق يېتىلگەن يەتتە باشاقمۇ يەتتە يىلنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىككى چۈشنىڭ مەنىسى ئوخشاش. [27] كېيىن چىققان يەتتە قوتۇر كالا بىلەن ئىسسىق شامالدىن سولىشىپ كەتكەن يەتتە پۇچەك باشاق بولسا يەتتە قەھەتچىلىك يىلنى كۆرسىتىدۇ. [28] دېمەك، پېقىر ھېلى ئۆزلىرىگە دېگىنىمدەك، خۇدا ئۆزى قىلماقچى بولغان ئىشلارنى جانابلىرىغا ئالدىن كۆرسىتىپتۇ. [29] پۈتكۈل مىسىردا مىسلى كۆرۈلمىگەن يەتتە باياشاتچىلىق يىل بولىدۇ. [30] كېيىندىن، يەتتە قەھەتچىلىك يىل بولۇپ، پۈتكۈل مىسىرنى ئاچارچىلىق قاپلاپ، ئىلگىرىكى باياشات يىللارنى كىشىلەرنىڭ يادىدىن چىقىرىۋېتىدۇ. [31] ئاچارچىلىق ئاپەتتى شۇنداق قاتتىق بولىدۇكى، كىشىلەر بۇرۇنقى باياشات يىللارنى ئۇنتۇپ كېتىدۇ. [32] جانابلىرىنىڭ ئوخشاش ئىككى چۈش كۆرۈشلىرى خۇدانىڭ بۇ ئىشلارنى پات ئارىدا جەزمەن ئەمەلگە ئاشۇرىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

[33] شۇنىڭ ئۈچۈن، جانابلىرىنىڭ دۆلەتنى ئىدارە قىلىشقا ئەقىل-پاراسەتلىك ۋە يىراقنى كۆرەلەيدىغان بىر كىشىنى قويۇشلىرىنى [34] ھەم ئەمەلدارلارنى تاللاپ، يەتتە باياشاتچىلىق يىللىرىدا پۈتۈن مەملىكەتتىكى

دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرىنىڭ بەشتىن بىرىنى يىغىۋېلىشلىرىنى، 35 شۇنداقلا
ئۇلارغا كەلگۈسىدىكى باياشاتچىلىق يىللىرىدا ھەر خىل ئاشلىقنى توپلاپ،
ھەرقايسى شەھەرلەردە ئاشلىق ساقلاش ھوقۇقىنى بېرىشلىرىنى ۋە ئاشلىق
ئىقتىساد قىلىش توغرىسىدا ئەمر چۈشۈرۈش تەكلىپىنى بېرىمەن. 36 كەينى-
كەينىدىن كېلىدىغان يەتتە قەھەتچىلىك يىلىدا بۇ زاپاس ئاشلىق پۈتۈن
مەملىكەت خەلقىنى تەمىنلەپ، خەلقنى ئاچ قېلىپ ئۆلۈپ كېتىشتىن ساقلاپ
قالىدۇ.

يۈسۈپنىڭ مىسىرنى ئىدارە قىلىشى

37 پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرى يۈسۈپنىڭ بۇ تەكلىپىنى قوللاپ-
قۇۋۋەتلىدى. 38 شۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئەمەلدارلىرىغا:
— بىز بۇ ئىشنى باشقۇرۇشقا يۈسۈپتىنمۇ لايىق كىشىنى تاپالمايمىز.
چۈنكى، ئۇنىڭدا خۇدانىڭ روھى بار ئىكەن! — دېدى.
39 ئاندىن، پادىشاھ يۈسۈپكە:
— خۇدا بۇ ئىشلارنى ساڭا ئۇقتۇرغانىكەن، سەن چوقۇم ھەممەيلەندىن
ئەقىللىق ۋە يىراقنى كۆرەلەيسەن. 40 مەن سېنى مەملىكىتىمنى ئىدارە
قىلىشقا تەيىنلەيمەن. پۈتۈن خەلقىم سېنىڭ ئەمرىڭگە بويسۇنىدۇ.
مەملىكىتىمدە پەقەت مېنىڭ ھوقۇقۇملا سەندىن يۇقىرى بولىدۇ. 41 ھازىردىن
باشلاپ، سېنى مىسىرنىڭ باش ۋەزىرلىكىگە تەيىنلىدىم، — دېدى.
42 بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئۆز بارمىقىدىكى مۆھۈرلۈك ئۈزۈكنى چىقىرىپ،
يۈسۈپنىڭ قولىغا سالدى ۋە ئۇچىسىغا كەندىر رەختتىن توقۇلغان ئېسىل تون
كىيدۈرۈپ، بوينىغا ئالتۇن زەنجىر ئېسىپ قويدى. 43 ئۇ يەنە يۈسۈپنى
ئوردىنىڭ ۋەزىرلىك ھارۋىسىغا ئولتۇرغۇزدى. ھارۋىنىڭ ئالدىدا يول باشلاپ
كېتىۋاتقان مۇھاپىزەتچىلەر يول بويىدىكى كىشىلەرنى ئۇنىڭغا تەزىم قىلىشقا

بۇيرۇدى.

شۇنداق قىلىپ، يۈسۈپ باش ۋەزىرلىككە تەيىنلىنىپ، پۈتۈن مەملىكەتنى ئىدارە قىلدى. [44] پادىشاھ يۈسۈپكە:

— مەن بولسام پادىشاھ. لېكىن، مىسىردا سېنىڭ رۇخسىتىڭسىز ھەرقانداق ئادەمنىڭ مىدىر-سىدىر قىلىشىغا رۇخسەت يوق! — دېدى.

[45-46] پادىشاھ يۈسۈپكە مىسىرچە زافانات-پانېئاھ دەپ ئىسىم قويدى ۋە ئۇنىڭغا ئون شەھىرىنىڭ روھانىيسى پوتىفېرانىڭ قىزى ئاسېناتنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەردى.

يۈسۈپ مىسىر پادىشاھىنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا باشلىغان ۋاقىتدا، ئوتتۇز ياشتا ئىدى. ئۇ پادىشاھ ئوردىسىدىن چىقىپ، مىسىرنىڭ ھەرقايسى جايلىرىنى كۆزدىن كەچۈردى. [47] يەتتە باياشاتچىلىق يىلى مەزگىلىدە دېھقانچىلىق مەھسۇلاتىدىن مول ھوسۇل ئېلىندى. [48] يۈسۈپ ئاشلىقنى توپلاپ، ھەرقايسى شەھەرلەردە زاپاس ئاشلىق مەركىزى قۇرۇپ، ئەتراپتىكى جايلاردىن يىغىۋېلىنغان ئاشلىقنى جۇغلىدى. [49] يىغىلغان ئاشلىقنىڭ كۆپلۈكى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك ھەددى-ھېسابسىز بولغاچقا، ئۇنى ھېسابلاش مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

[50] قەھەتچىلىك يىللىرى يېتىپ كېلىشتىن ئىلگىرى، يۈسۈپنىڭ ئايالى، يەنى ئون شەھىرىنىڭ روھانىيسى پوتىفېرانىڭ قىزى ئاسېنات ئۇنىڭغا ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [51] يۈسۈپ «خۇدا پۈتۈن دەردىمنى ۋە ئاتامنىڭ ئائىلىسىنى كۆڭلۈمدىن كۆتۈرۈۋەتتى» دەپ، تۇنجى ئوغلىغا ماناسسە [ئاھاڭ جەھەتتە «ئۇنتۇلدۇرغان»] دەپ ئىسىم قويدى. [52] ئۇ ئىككىنچى ئوغلىغا «خۇدا مېنى ئازاب-ئوقۇبەتلىك يەردە پەرزەنتكە ئېرىشتۈردى» دەپ، ئەفرائىم [ئاھاڭ جەھەتتە «روناق تېپىش»] دەپ ئىسىم قويدى.

[53] مىسىرلىقلار بەھرىمەن بولغان يەتتە باياشات يىل ئاياغلاشتى. [54] يۈسۈپ ئالدىن ئېيتقاندەك، يەتتە قەھەتچىلىك يىل ئارقا-ئارقىدىن

كەلدى. ئەتراپتىكى ھەممە دۆلەتلەردىمۇ ئاچارچىلىق يۈز بەرگەنىدى.
لېكىن، مىسىرنىڭ ھەممە يېرىدە ئاشلىق تېپىلاتتى. [55] مىسىرلىقلار
ئاچارچىلىقتا قالاي دېگەندە، ئۇلار پادىشاھقا يالۋۇرۇپ، ئاشلىق تەلەپ
قىلدى. پادىشاھ ئۇلارغا يۈسۈپنىڭ يېنىغا بېرىشنى ۋە ھەممە ئىشتا ئۇنىڭ
ئورۇنلاشتۇرۇشىغا بويسۇنۇشنى بۇيرۇدى.
[56] ئاچارچىلىق بارغانسېرى ئېغىرلىشىپ، مىسىرنىڭ ھەممە يېرىنى
قاپلاشقا باشلىدى. شۇڭا، يۈسۈپ پۈتكۈل ئاشلىق ئامبارلىرىنى ئېچىپ، زاپاس
ئاشلىقلارنى مىسىرلىقلارغا سېتىپ بەردى. [57] ئەتراپتىكى دۆلەتلەردىكى
كىشىلەرمۇ كېلىشىپ، يۈسۈپتىن ئاشلىق سېتىۋالدى. چۈنكى، ھەممە يەردە
ئاچارچىلىق بولۇپ، ئەھۋال ئىنتايىن ئېغىر ئىدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ مىسىرغا ئاشلىق ئالغىلى بېرىشى

42

[1] قانان زېمىنىدىمۇ ئاچارچىلىق بولغانىدى. ياقۇپ مىسىردا ئاشلىق
بارلىقىنى ئاڭلاپ، ئوغۇللىرىغا:
— سىلەر بىر-بىرىڭلارغا قارىشىپلا تۇرامسىلەر! نېمىشقا بىر چىقىش
يولى تاپمايسىلەر؟ [2] ئاڭلىشىمچە، مىسىردا ئاشلىق بار ئىكەن. ئاچلىقتىن
ئۆلۈپ كەتمەيلى. ئۇ يەرگە بېرىپ، بىرئاز ئاشلىق سېتىۋېلىپ ئەكېلىڭلار، —
دېدى.
[3] بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپنىڭ ئون ئۆگەي ئاكىسى مىسىرغا ئاشلىق
سېتىۋالغىلى باردى. [4] لېكىن، ياقۇپ يۈسۈپنىڭ ئىنىسى بىنيامىننى ئۇلار
بىلەن ئەۋەتمىدى. چۈنكى، ياقۇپ ئۇنىڭ بىرەر يامانلىققا ئۇچراپ قېلىشىدىن
قورقاتتى.
[5] ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى ۋە باشقىلار ئاشلىق سېتىۋالغىلى مىسىرغا
بېرىشتى. چۈنكى، قاناندىمۇ ئاچارچىلىق ئېغىر بولغانىدى. [6] يۈسۈپ

مىسىرنىڭ باش ۋەزىرى بولغاچقا، ھەرقايسى جايلاردىن كەلگەنلەرگە
ئاشلىق سېتىپ بېرىشكە مەسئۇل ئىدى. شۇڭا، يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرى ئۇنىڭ
ئالدىغا كېلىپ، بېشى يەرگە تەگكۈچە ئۇنىڭغا ئېگىلىپ تەزىم قىلدى.
7 يۈسۈپ ئاكىلىرىنى كۆرۈپلا تونۇپ قالدى، لېكىن تونۇماسقا سېلىۋېلىپ،
ئۇلاردىن جىددىي قىياپەتتە:
— سىلەر قەيەردىن كەلدىڭلار؟ — دەپ سورىدى.
— بىز قانائاندىن ئاشلىق سېتىۋالغىلى كەلدۇق، — دەپ جاۋاب بېرىشتى
ئۇلار.
8 يۈسۈپ ئاكىلىرىنى تونۇغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار يۈسۈپنى
تونۇمىغانىدى. 9 ئۇ ئاكىلىرى توغرىسىدىكى كىچىك ۋاقتىدا كۆرگەن
چۈشلىرىنى ئېسىگە ئېلىپ، مەقسەتلىك ھالدا ئۇلارغا:
— سىلەر جاسۇس، مەملىكىتىمىزنىڭ ئاجىز يەرلىرىنى چارلىغىلى
كەلدىڭلار! — دېدى.
10 ئۇلار:
— ياق جانابلىرى، كەمىنىلىرى ئاشلىق سېتىۋالغىلى كەلدى. 11 بىز ئاكا ـ
ئۇكىلار راستچىل ئادەملەرمىز، كەمىنىلىرى ھەرگىز جاسۇس ئەمەس! —
دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى.
12 يۈسۈپ ئۇلارغا:
— ياق، سىلەر مەملىكىتىمىزنىڭ ئاجىز يەرلىرىنى چارلىغىلى كەلدىڭلار!
— دەپ چىڭ تۇرۇۋالدى.
13 ئۇلار:
— ئى جانابلىرى، كەمىنىلىرى ئەسلىدە بىر ئاتىدىن ئون ئىككى قېرىنداش
ئىدۇق. ئاتىمىز قانائاندا تۇرىدۇ. ئەڭ كىچىك ئىنىمىز ئۇنىڭ يېنىدا قالدى، يەنە
بىر ئىنىمىز بولسا ئۆلۈپ كەتكەن! — دېدى.
14 يۈسۈپ يەنە چىڭ تۇرۇپ:

— ياق! مەن ھازىر ئېيتقاندەك، سىلەر راستتىنلا جاسۇس. [15] سىلەرنىڭ
سەمىمىي ياكى سەمىمىي ئەمەسلىكىڭلارنى سىناش ئۈچۈن پادىشاھنىڭ
نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، كىچىك ئىنىڭلار بۇ يەرگە كەلمىگۈچە،
سىلەرنى ھەرگىز قويۇۋەتمەيمەن. [16] سىلەردىن بىرىڭلار بېرىپ، ئۇنى ئېلىپ
كېلىڭلار. گېپىڭلار ئىسپاتلانغۇچە، قالغانلىرىڭلار بۇ يەردە زىنداندا
تۇرىسىلەر. ئىنىڭلارنى ئەكەلمىسەڭلار، ھەممىڭلار چوقۇم جاسۇس بولۇپ
ھېسابلىنىسىلەر! — دېدى.
[17] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنى زىندانغا قاماپ، ئۈچ كۈن تۇتۇپ تۇردى.
[18] ئۈچىنچى كۈنى، يۈسۈپ ئۇلارغا:
— مەن خۇداغا ئىخلاسمەن ئادەممەن. ئەگەر سىلەر مېنىڭ شەرتىمنى
قوبۇل قىلساڭلار، بىر قوشۇق قېنىڭلاردىن كېچىمەن. [19] ئۆزۈڭلارنىڭ
سەمىمىي ئادەم ئىكەنلىكىڭلارنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن، بىر ئادىمىڭلارنى
زىنداندا گۆرۈگە قويۇپ، قالغانلىرىڭلار قايتىپ، ئالغان ئاشلىقلارنى
ئائىلەڭلەردىكى ئاچارچىلىقتا قالغانلارغا يەتكۈزۈپ بېرىڭلار. [20] ئاندىن،
كىچىك ئىنىڭلارنى بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىڭلار. شۇنداق قىلغاندىلا،
سۆزۈڭلارنىڭ راستلىقى ئىسپاتلىنىدۇ ـ دە، ئۆلۈمدىن ئامان قالىسىلەر! —
دېدى.
ئۇلار بۇ شەرتنى قوبۇل قىلىپ، [21] ئۆزئارا: «بۇرۇن بىز ئىنىمىزغا
زىيانكەشلىك قىلغاچقا، ئەمدى ئۇنىڭ قىساسىغا قالدۇق! بىز ئۇنىڭ ئازابىنى
كۆرۈپ تۇرۇپ، يالۋۇرسىمۇ پىسەنت قىلمىغانىدۇق. شۇڭا، بۇ بالا ـ قازاغا
يولۇقتۇق!» دېيىشتى.
[22] رۇبېن ئۇلارغا:
— مەن سىلەرگە: «بۇ بالىغا تەگمەيلى» دېسەم، سىلەر ئاڭلىمىدىڭلار.
ئەمدى شۇ قان قەرزىنى تۆلەيدىغان بولدۇق! — دېدى.
[23] يۈسۈپ ئۇلارنىڭ سۆزىنى چۈشەندى. ئاكىلىرى بولسا بۇنى بىلمەيتتى،

چۈنكى يۈسۈپ ئۇلار بىلەن تەرجىمان ئارقىلىق سۆزلەشكەنىدى.
[24] يۈسۈپ ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ، يىغلاپ تاشلىدى. ئاندىن قايتىپ كىرىپ، شىموننى ئايرىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئۇنى باغلاتتى.

يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرىنىڭ قانانغا قايتىشى

[25] يۈسۈپ خىزمەتچىلىرىگە ئاكىلىرىنىڭ تاغارلىرىغا ئاشلىق تولدۇرۇپ، ئاشلىققا تۆلىگەن پۇللىرىنى تاغارلىرىغا سېلىپ قويۇشنى ۋە ئۇلارغا يوللۇق ئوزۇق ـ تۈلۈك تەييارلاپ بېرىشنى بۇيرۇدى. ھەممە تەييارلىق پۈتكەندىن كېيىن، [26] ئۇلار ئالغان ئاشلىقلىرىنى ئېشەكلىرىگە ئارتىپ، يولغا راۋان بولدى. [27] قونالغۇ جايغا بارغاندا، ئۇلاردىن بىرى ئېشەكلەرگە يەم بېرىش ئۈچۈن تاغىرىنى ئېچىپ، ئۆز پۇلىنىڭ تاغاردا تۇرغانلىقىنى كۆردى ـ دە، [28] قېرىنداشلىرىغا:

ــ ئۇلار پۇلۇمنى قايتۇرۇۋېتىپتۇ. مانا تاغارنىڭ ئىچىدە تۇرىدۇ! ــ دېدى. ئۇلار ھاڭ ـ تاڭ بولۇپ، قورققان ھالدا ئۆزئارا: «بۇ، خۇدانىڭ بىزگە قىلغان نېمە ئىشىدۇ؟» دېيىشتى.

[29] ئۇلار قانانغا قايتىپ كېلىپ، ئاتىسى ياقۇپنىڭ ئالدىغا كىرىپ، ئۆتكەن ئىشلارنى بىر ـ بىرلەپ سۆزلەپ بەردى. [30] ئۇلار مۇنداق دېدى:

ــ مىسىرنىڭ باش ۋەزىرى بىزگە قاتتىق گەپ قىلىپ، بىزنى ئۇلارنىڭ دۆلىتىنى چارلىغىلى كەلگەن، دەپ ئەيىبلىدى. [31] بىز ئۇنىڭغا: «بىز جاسۇس ئەمەسمىز، بىز سەمىمىي ئادەملەر. [32] بىر ئاتىدىن جەمئىي ئون ئىككى قېرىنداش ئىدۇق، بىر ئىنىمىز ئۆلۈپ كەتتى. ئەڭ كىچىك ئىنىمىز قاناندا ئاتىمىزغا ھەمراھ بولۇپ قالدى» دېگەنىدۇق. [33] بىراق، ئۇ: «سىلەرنىڭ سەمىمىي ياكى سەمىمىي ئەمەسلىكىڭلارنى سىنايمەن. بىر ئادىمىڭلارنى قاماقتا تۇتۇپ تۇرىمەن. قالغانلىرىڭلار قايتىپ، ئالغان ئاشلىقىڭلارنى

ئاچارچىلىقتا قالغان ئائىلىلەرگە يەتكۈزۈپ بېرىڭلار. [34] ئاندىن، كىچىك ئىنىڭلارنى مېنىڭ يېنىمغا ئېلىپ كېلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، سىلەرنىڭ جاسۇس ئەمەس، بەلكى سەمىمىي ئادەم ئىكەنلىكىڭلارغا ئىشىنىپ، قېرىندىشىڭلارنى قايتۇرۇپ بېرىمەن. بۇ يەردە تۇرۇپ قېلىپ، ئوقەت قىلساڭلارمۇ بولىدۇ» دېدى.

[35] كېيىن ئۇلار ئاشلىقلارنى تۆككەندە، ئۆز پۇللىرىنىڭ تاغاردا ئىكەنلىكىنى كۆرۈشتى. ئاتا ـ باللار پۇل قاپچۇقلىرىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن قورقتى. [36] ياقۇپ ئۇلارغا:

ــ سىلەر مېنى ھەممە ئوغۇللىرىمدىن ئايرىۋېتەمسىلەر؟ يۇسۇپ يوق بولدى، شىمونمۇ تۇگەشتى. ئەمدى بىنيامىنىنمۇ ئېلىپ كەتمەكچى بولدۇڭلارمۇ؟ بالا ـ قازانىڭ ھەممىسى مېنىڭ بېشىمغىلا كېلەمدىغاندۇ! ــ دېدى.

[37] رۇبېن ئاتىسىغا ۋەدە بېرىپ:

ــ ئەگەر مەن بىنيامىننى قايتۇرۇپ كەلمىسەم، مېنىڭ ئىككى ئوغلۇمنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭ. كىچىك ئىنىمىز بىنيامىننى ماڭا ئامانەت قىلىڭ. مەن ئۇنى چوقۇم قايتۇرۇپ كېلىمەن، ــ دېدى.

[38] لېكىن، ياقۇپ ئۇلارغا:

ــ بۇ ئوغلۇم سىلەر بىلەن بارمىسۇن! ئۇنىڭ بىر قورساقتىن بولغان ئاكىسى ئۆلۈپ كېتىپ، يالغۇز قالدى. مۇبادا ئۇ يولدا بىرەر كۆڭۈلسىزلىككە يولۇقۇپ قالسا، مەن ھەسرەت چېكىپ ئۆلۈپ كېتىمەن، ــ دېدى.

يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ بىنيامىننى مىسىرغا ئېلىپ بېرىشى

43

[1] قاناندىكى ئاچارچىلىق بارغانسېرى ئېغىرلاشتى. [2] ياقۇپنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر مىسىردىن ئېلىپ كېلىنگەن ئاشلىقنى يەپ

بولغاندىن كېيىن، ياقۇپ ئوغۇللىرىغا:
— سىلەر يەنە بىرئاز ئاشلىق سېتىۋېلىپ كېلىڭلار، — دېدى.
3 يەھۇدا ئاتىسىغا:
— بىراق، ئۇ ئادەم بىزگە: «كىچىك ئىنىڭلارنى ئېلىپ كەلمىگۈچە، يۈزۈمگە قارىغۇچى بولماڭلار» دېگەن. 4 ئەگەر سىز كىچىك ئىنىمىزنى بىز
بىلەن بىللە ئەۋەتسىڭىز، بارىمىز. 5 بولمىسا بارمايمىز، چۈنكى ئۇ كىشى
بىزگە: «كىچىك ئىنىڭلانى ئېلىپ كەلمىگۈچە، يۈزۈمگە قارىغۇچى بولماڭلار» دېگەن، — دېدى.
6 ئىسرائىل ئۇلارغا:
— سىلەر نېمىشقا مېنى مۇنداق قىينايسىلەر؟ نېمە ئۈچۈن ئۇ كىشىگە: «ئۆيدە يەنە بىر ئىنىمىز بار» دەپ ئېيتتىڭلار؟ — دېدى.
7 ئۇلار مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
— ئۇ كىشى بىزنى ۋە ئائىلىمىزنىڭ ئەھۋالىنى كوچىلاپ سۈرۈشتۈرۈپ: «ئاتاڭلار هاياتمۇ؟ يەنە باشقا قېرىنداشلىرىڭلار بارمۇ؟» دەپ سورىدى. بىز ئۇنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرمىسەك بولمايتتى. بىز ئۇنىڭ: «كىچىك ئىنىڭلارنى ئېلىپ كېلىڭلار» دەيدىغانلىقىنى نەدىن بىلەتتۇق؟
8 يەھۇدا ئىسرائىلغا:
— بىنيامىننى ماڭا تاپشۇرۇڭ. بىز دەرھال يولغا چىقايلى. شۇنداق
قىلغاندا، بىز، سىز ۋە بالىلىرىمىز ئاچلىقتىن ئۆلمەيمىز! 9 كىچىك ئىنىمغا مەن
كېپىل، ئۇنى ئامان ـ ئېسەن
قايتۇرۇپ كېلىپ، ئۆز قولىڭىزغا تاپشۇرمىسام، ئۆمۈرۋايەت ئەيىبلىك بولۇپ
كېتەي! 10 ئەگەر بىز ۋاقىتنى كەينىگە سۈرمىگەن بولساق، بۇ چاغقىچە
ئىككى قېتىم بېرىپ كېلەتتۇق، — دېدى.
11 ئىسرائىل ئۇلارغا:
— ئۇنداق بولسا، مۇنداق قىلىڭلار. باش ۋەزىرگە بىرئاز مەلھەم، ھەسەل،

دورا ـ دەرمان، مۇرمەككى، پىستە ـ بادام قاتارلىق ئەڭ ياخشى يەرلىك
ئالاھىدە مەھسۇلاتلاردىن سوۋغات ئالغاچ بېرىڭلار. 12 يەنە بىر ھەسسە
ئارتۇق پۇل ئالغاچ بېرىپ، ئالدىنقى قېتىم تاغارلىرىڭلارغا سېلىپ قويغان
پۇللارنى قايتۇرۇپ بېرىڭلار. ئېھتىمال بۇ ئىشتا سەۋەنلىك كۆرۈنگەن بولۇشى
مۇمكىن. 13 ئىنىڭلارنىمۇ ئۇ كىشىنىڭ يېنىغا تېزدىن ئېلىپ بېرىڭلار.
14 ھەممىگە قادىر خۇدا ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئىنساپ بېرىپ، بىنيامىن بىلەن
شىمئوننى سىلەرگە قوشۇپ قايتۇرغاي. ناۋادا تەقدىر باللىرىمنى مەندىن
ئايرىۋەتسە، ئامالىم قانچە! — دېدى.
15 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار تەييارلىغان سوۋغاتلىرىنى، بىر ھەسسە ئارتۇق پۇل
ۋە بىنيامىننى ئېلىپ، يولغا چىقتى. ئۇلار مىسىرغا بارغاندىن كېيىن، يۈسۈپ
بىلەن كۆرۈشتى. 16 بىنيامىننىڭ ئۇلار بىلەن بىللە كەلگەنلىكىنى كۆرگەن
يۈسۈپ غوجىدارىغا:
— بۇ كىشىلەرنى ئۆيۈمگە ئېلىپ بار. ئۇلار چۈشلۈك تاماقتا مەن بىلەن
بىللە بولىدۇ. سىلەر بىر مال سويۇپ، زىياپەت تەييارلاڭلار، — دېدى.
17 غوجىدار بۇيرۇققا بىنائەن ئۇلارنى يۈسۈپنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ باردى.
18 ئۇلار غوجىدار تەرىپىدىن يۈسۈپنىڭ ئۆيىگە باشلاپ بېرىلغانلىقىدىن
ئىنتايىن قورقۇشۇپ: «بىزنى چوقۇم ئالدىنقى قېتىم تاغارلىرىمىزدا
قايتۇرۇلغان پۇللار سەۋەبىدىن بۇ يەرگە ئېلىپ كەلدى. ئېھتىمال ئۇلار بىزگە
تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلىپ، ئېشەكلىرىمىزنى تارتىۋېلىپ، بىزنى قۇل قىلىشى
مۇمكىن!» دېيىشتى، 19 ھەمدە يۈسۈپنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا بېرىش بىلەنلا،
ئۇلار غوجىدارغا:
20 — تەقسىر! ئالدىنقى قېتىم بىز بۇ يەرگە ئاشلىق ئالغىلى كەلگەندۇق.
21 ئۆيگە قايتىش يولىمىزدا قونىدىغان يەرگە كېلىپ تاغارلارنى ئاچساق،
پۇللىرىمىزنىڭ تاغارلىرىمىزدا ئۆز پېتى تۇرغانلىقىنى كۆردۇق. ھازىر بۇ
پۇللارنى قايتۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن ئەكەلدۇق. 22 بۇنىڭدىن باشقا، بىز يەنە

ئاشلىق سېتىۋالدىغانغىمۇ پۇل ئەكەلدۇق. ئالدىنقى قېتىم تاغارلىرىمىزغا پۇللارنى كىم سېلىپ قويدىكىن بىلمىدۇق، ــ دېيىشتى.

23 غوجىدار ئۇلارغا:

ــ قورقماڭلار! قورقماڭلار! پۇللىرىڭلارنى مەن تاپشۇرۇپ ئالغانىدىم. ئۇنى تاغارلىرىڭلارغا چوقۇم خۇدا، يەنى ئاتاڭلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا سېلىپ قويغان ئوخشايدۇ، ــ دېدى. ئاندىن، ئۇ شىمئوننى زىنداندىن ئېلىپ چىقىپ، ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بەردى.

24 غوجىدار ئۇلارنى يۈسۈپنىڭ ئۆيىگە باشلاپ، پۇتلىرىنى يۇيۇشقا سۇ، ئېشەكلىرىگە بولسا يەم بەردى. 25 ئۇلار سوۋغاتلارنى تەييارلاپ، چۈشتە يۈسۈپ كەلگەندە ئۇنىڭغا تەقدىم قىلىشنى كۈتۈپ تۇردى. چۈنكى، ئۇلار يۈسۈپ بىلەن تاماقتا بىللە بولىدىغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغانىدى. 26 يۈسۈپ ئۆيىگە كەلگەندە، ئۇلار باشلىرىنى يەرگە تەگكۈچە ئېگىپ تەزىم قىلىپ، سوۋغاتلارنى سۇندى. 27 يۈسۈپ ئۇلار بىلەن سالاملاشقاندىن كېيىن:

ــ سىلەر ماڭا ياشىنىپ قالغان ئاتاڭلار توغرۇلۇق گەپ قىلغانىدىڭلار. ئۇ كىشى قانداق، هاياتمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

28 ئۇلار جاۋابەن:

ــ مۆمىن كەمىنىلىرىنىڭ ئاتىسى هايات ۋە ياخشى تۇرۇۋاتىدۇ، ــ دەپ، باشلىرىنى قايتا يەرگە تەگكۈچە ئېگىپ تەزىم قىلدى.

29 يۈسۈپ بىر ئانىدىن بولغان ئۆز ئىنىسى بىنيامىننى كۆرۈپ:

ــ سىلەر ماڭا ئېيتقان ھېلىقى ئەڭ كىچىك ئىنىڭلار مۇشۇمۇ؟ ئەي ئوغلۇم، ساڭا خۇدا بەخت ئاتا قىلغاي ــ دېدى.

30 يۈسۈپ ئۆز ئىنىسىغا بولغان قايناق مېهىر ھېسسىياتىنى باسالماي، كۆيۈپ-پىشىپ ئالدىدا ئۇن سېلىپ يىغلىۋەتكۈدەك بولۇپ كەتتى. شۇڭا، ئۇلارنىڭ يېنىدىن چىقىپ، ئۆز ھۇجرىسىغا كىرىپ بىرھازاغىچە كۆز يېشى

قىلدى. [31] ئاندىن، ئۇ يۈزىنى يۇيۇپ، ھېسسىياتىنى بېسىپ، قايتىپ كىرىپ، خىزمەتچىلىرىگە تاماق ئەكىرىشكە بۇيرۇدى.

[32] يۈسۈپ ئۆزى يالغۇز بىر داستىخاندا، قېرىنداشلىرى ئايرىم بىر داستىخاندا ئولتۇردى. زىياپەتتە بىللە بولغان مىسىرلىقلار يەنە بىر داستىخاندا ئولتۇردى. چۈنكى، مىسىرلىقلار ئىبرانىيلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرۇشنى تۆۋەن كۆرەتتى. [33] يۈسۈپ قېرىنداشلىرىنى ئۆزىگە قارىتىپ، چوڭ ـ كىچىك تەرتىپى بويىچە ئولتۇرغۇزدى. بۇنى كۆرگەن ئاكا ـ ئۇكىلىرى ھاڭ ـ تاڭ بولغىنىدىن بىر ـ بىرىگە قارىشىپ قويۇشاتتى. [34] يۈسۈپ ئۇلارغا ئۆز داستىخىنىدىن تاماق بۆلۈپ بەردى. بىنيامىنغا بولسا باشقىلارنىڭكىدىن بەش ھەسسە ئارتۇق ئۈسۈپ بەردى. ئۇلار يۈسۈپ بىلەن بىللە يەپ ـ ئىچىپ، ئىنتايىن خۇشال بولۇشتى.

يۈسۈپنىڭ كۈمۈش جامىنىڭ يوقىلىپ كېتىشى

44 [1] يۈسۈپ غوجىدارىغا:

ــ سەن ئۇلارنىڭ تاغارلىرىغا ئېلىپ كېتەلىگۈدەك ئاشلىق قاچىلاپ، پۇللىرىنى ئۆز تاغارلىرىغا سېلىپ قوي. [2] ئۇلارنىڭ ئەڭ كىچىكىنىڭ تاغىرىغا مېنىڭ كۈمۈش جامىم بىلەن ئۆز پۇلىنى سېلىپ قوي! ــ دەپ بۇيرۇق قىلدى. غوجىدار بۇيرۇققا بىنائەن شۇنداق قىلدى.

[3] ئەتىسى تاڭ سەھەردە، يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرى ئېشەكلىرى بىلەن يولغا سېلىپ قويۇلدى. [4] ئۇلار شەھەردىن چىقىپ ئانچە يىراققا بارمايلا، يۈسۈپ غوجىدارىغا:

ــ سەن دەرھال ئۇلارنىڭ كەينىدىن قوغلاپ بېرىپ، ئۇلارغا: «سىلەر نېمىشقا ياخشىلىققا يامانلىق قىلىسىلەر؟ [5] نېمىشقا خوجايىنىمنىڭ كۈمۈش جامىنى ئوغرىلاپ كېتىسىلەر؟ خوجايىنىم ئۇ جامدا ھەم شاراب ئىچىدۇ، ھەم

پال ئاچىدۇ. سىلەر ئېغىر گۇناھ ئۆتكۈزدۈڭلار!» دېگىن، — دېدى.
6 غوجىدار ئۇلارغا يېتىشكەندە، يۈسۈپنىڭ سۆزىنى دېدى.
7 ئۇلار:
— غوجام، بۇ نېمە دېگەنلىرى؟ كەمىنىلىرى بۇنداق ئىشتىن نېرىدۇر! 8 ئۆزلىرىگە مەلۇم، بىز ھەتتا ئۆتكەن قېتىمدا تاغارلىرىمىزدا پۇللارنىڭ بارلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى قانانىدىن قايتۇرۇپ ئەكەلگەن تۇرساق، خوجايىنىڭىزنىڭ ئالتۇن-كۈمۈشلىرىنى يەنە ئوغرىلامتۇق؟ 9 ئەگەر ئۆزلىرى قايسىمىزنىڭ تاغىرىدىن جامنى تېپىۋالسىلا، شۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم بولسۇن. قالغانلىرىمىزمۇ ئۆزلىرىنىڭ قۇلى بولايلى! — دېيىشتى.
10 غوجىدار:
— بۇ سۆزۈڭلارغا قوشۇلىمەن. ئەمما، جامنى ئوغرىلىغان كىشىنىلا ئېلىپ قالىمەن. قالغانلىرىڭلار قايتىپ كەتسەڭلار بولىدۇ، — دېدى.
11 بۇنىڭ بىلەن، كۆپچىلىك دەرھال ئۆز تاغارلىرىنى يەرگە چۈشۈرۈپ ئاچتى. 12 غوجىدار چوڭىنىڭ تاغىرىدىن باشلاپ تاكى ئەڭ كىچىكىنىڭكىگىچە ئىنچىكىلەپ ئاختۇردى. ئاخىردا، كۈمۈش جامنى بىنيامىنىنىڭ تاغىرىدىن تېپىۋالدى. 13 قېرىنداشلار ئۈمىدسىزلەنگەن ھالدا كىيىملىرىنى يىرتىشىپ، يۈك-تاقلىرىنى ئېشەكلىرىگە ئارتىپ، يەنە شۇ شەھەرگە قايتىپ كېلىشتى.

يەھۇدانىڭ بىنيامىن ئۈچۈن يېلىنىشى

14 يەھۇدا ۋە قېرىنداشلىرى يۈسۈپنىڭ ئالدىغا قايتىپ بارغىنىدا، يۈسۈپ تېخى ئۆيدە ئىدى. ئۇلار ئۆزلىرىنى ئۇنىڭ ئالدىغا تاشلاپ يەرگە ئاتتى.
15 يۈسۈپ ئۇلارغا:
— سىلەرنىڭ بۇ نېمە قىلغىنىڭلار؟ ماڭا ئوخشاش يۇقىرى مەرتىۋىدىكى بىر كىشىنىڭ سىلەرنىڭ يوشۇرۇن-تۈرۈشۈڭلارغا پال ئاچالايدىغانلىقىمنى

بىلمەيتتىڭلارمۇ؟ ــ دېدى.
[16] يەھۇدا جاۋابەن:
ــ ئى ئالىيلىرى، بىز بۇ ئىشقا نېمە دېيەلەيمىز؟ ئۇنى ئالمدۇق، دەپ قانداقمۇ ئۆزىمىزنى ئاقلىيالايمىز؟ خۇدا كەمىنىلىرىنىڭ گۇناھىنى ئېچىپ تاشلىدى. ئەمدى جام چىققان كىشىلا ئەمەس، ھەممىمىز ئۆزلىرىنىڭ قۇلى بولغايمىز! ــ دېدى.
[17] يۈسۈپ ئۇلارغا:
ــ ياق! ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمەن. پەقەت جامنى ئالغان كىشى ماڭا قۇل بولسۇن. قالغانلىرىڭلار ئاتاڭلارنىڭ يېنىغا ئامان ـ ئېسەن قايتىپ كېتىڭلار، ــ دېدى.
[18] يەھۇدا يۈسۈپنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ــ ئى ئالىيلىرى، ئۆزلىرىگە ئەھۋالنى ئوچۇق بايان قىلىشىمغا رۇخسەت قىلغايلا. ئۆزلىرى پادىشاھ بىلەن باراۋەر، كەمىنىلىرىگە رەھىم قىلغايلا!
[19] ئۆزلىرى بىزدىن: «سىلەرنىڭ ئاتاڭلار ياكى باشقا قېرىنداشلىرىڭلار بارمۇ؟» دەپ سورىغانلىرىدا، [20] بىز: «ياشىنىپ قالغان ئاتىمىز ۋە ئاتىمىز ياشىنىپ قالغاندا تاپقان بىر كىچىك ئىنىمىز بار. بۇ ئىنىمىزنىڭ بىر قورساقتىن بولغان ئاكىسى ئۆلۈپ كەتكەن. ئۇ ئۇلارنىڭ ئانىسىدىن قالغان بىردىنبىر بالا، شۇڭا ئاتىمىز ئۇنىڭغا بەك ئامراق» دېگەنىدۇق. [21] ئۆزلىرى بىز كەمىنىلىرىگە: «ئۇنى ئېلىپ كېلىڭلار، ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرەي» دەپ تاپىلىغانىدىلا. [22] لېكىن، بىز بۇ بالىنىڭ ئاتىسىدىن ئايرىلالمايدىغانلىقىنى، ئەگەر ئايرىلسا، ئاتىمىزنىڭ چوقۇم ئۆلىدىغانلىقىنى ئېيتقىنىمىزدا، [23] ئۆزلىرى بىز كەمىنىلىرىگە: «كىچىك ئىنىڭلارنى ئېلىپ كەلمىگۈچە، يۈزۈمگە قارىغۇچى بولماڭلار!» دېگەنىدىلا.
[24] بىز ئاتىمىزنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۆزلىرىنىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزدۇق.
[25] كېيىن، ئۇ بىزنى يەنە ئاشلىق ئەكېلىشكە بۇيرۇغاندا، [26] بىز ئۇنىڭغا: «ئىنىمىز بىز بىلەن بىللە بارمىغۇچە، بىز ئۇ كىشىنىڭ يۈزىگە قارىيالمايمىز.

كىچىك ئىنىمىز بىز بىلەن بىللە بارمىسا، بىزمۇ بارمايمىز» دېگەنىدۇق.
[27] كەمىنىلىرىنىڭ ئاتىسى بىزگە: «سىلەرگە مەلۇمكى، ئايالىم راھىلە ماڭا
پەقەت ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [28] ئۇلارنىڭ بىرى مەندىن جۇدا بولدى.
ئۇ مەندىن ئايرىلغاندىن كېيىن، ئۇنى قايتا كۆرمىدىم. ئۇ چوقۇم يىرتقۇچ
ھايۋانلارغا يەم بولدى. [29] ئەگەر سىلەر بۇ ئوغلۇمنى مەندىن ئېلىپ كېتىپ،
ئۇمۇ يولدا بىرەر كۆڭۈلسىزلىككە يولۇقۇپ قالسا، قېرىغىنىمدا ھەسرەت
چېكىپ، ئۆلۈپ كېتىمەن» دېگەنىدى. [30] ئەمدى ئويلاپ باقسىلا! ئەگەر بىز
بۇ بالىنى ئېلىپ كەتمىسەك، كەمىنىلىرىنىڭ ئاتىسى بۇ بالىنىڭ قايتىپ
كەلمىگەنلىكىنى كۆرۈپلا، ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ ھاياتى بۇ
بالىنىڭ تەقدىرىگە باغلىق. [31] ئاتىمىز بىلەن كۆرۈشكىنىمىزدە، ئىنىمىز يوق
بولسا، ئۇ ھەسرەت چېكىپ ئۆلۈپ كېتىدۇ. ئۇنىڭ ئۆلۈشىگە بىز سەۋەبچى
بولغان بولىمىز. [32] كەمىنىلىرى ئاتامغا كېپىللىك بېرىپ: «ئەگەر بالىنى
قايتۇرۇپ كەلمىسەم، ئۆمۈرۋايەت ئەيىبلىك بولۇپ كېتەي» دېگەنىدىم.
[33] شۇڭا، ئى ئالىيلىرى، بۇ بالا ئۈچۈن كەمىنىلىرى قېلىپ، ئۆزلىرىگە قۇل
بولسۇن. ئۇ بالا بولسا ئاكىلىرى بىلەن بىللە قايتىپ كەتسۇن! [34] ئەگەر بۇ بالا
مەن بىلەن بىللە كەتمىسە، مەن ئاتامنىڭ يۈزىگە قانداق قارىيالايمەن؟ مەن
ئاتامنىڭ بۇنداق بالا-قازاغا ئۇچرىشىغا چىداپ تۇرالمايمەن! — دېدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىغا ئۆزىنى ئاشكارىلىشى

45 [1-2] يۈسۈپ ئۆز ھېسسىياتىنى بېسىۋېلىشقا ئامالسىز قېلىپ،
خىزمەتكارلىرىنىڭ تاشقىرىغا چىقىپ تۇرۇشىنى بۇيرۇدى. ئۇ
قېرىنداشلىرى بىلەن يالغۇز قالغاندا، ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى مەلۇم قىلدى-
دە، شۇنداق قاتتىق يىغلىدىكى، ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئۆيىنىڭ سىرتىدىكىلەرمۇ
ئاڭلىدى ۋە ئاڭلاپ قېلىپ، بۇ خەۋەرنى تېزدىن پادىشاھقا يەتكۈزدى.

3 يۈسۈپ ئىبرانىي تىلىدا قېرىنداشلىرىغا مۇنداق دېدى:
— مەن يۈسۈپ بولىمەن! ئاتام سالامەتمۇ؟
بۇ گەپنى ئاڭلىغان قېرىنداشلىرى ھودۇقۇپ كەتكىنىدىن گەپ قىلالماي
تۇرۇپلا قالدى. 4 يۈسۈپ ئۇلارنى ئالدىغا چاقىردى. ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىغا
كەلگەندە، مۇنداق دېدى:
— مەن سىلەرنىڭ ئىنىڭلار، يەنى سىلەر مىسىرغا سېتىۋەتكەن يۈسۈپ
بولىمەن. 5 لېكىن، سىلەر بۇ ئىش ئۈچۈن ئەنسىرەپ، ئۆزۈڭلارنى ئەيىبكە
بۇيرۇماڭلار. خۇدا خەلقنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، مېنى ئاۋۋال بۇ
يەرگە ئەۋەتكەن. 6 بۇ يەردىكى قەھەتچىلىككە ئەمدى ئىككى يىل بولدى.
يەنە بەش يىلغىچە تېرىقچىلىق قىلغىلىمۇ بولمايدۇ، ھوسۇل ئالغىلىمۇ
بولمايدۇ. 7 شۇڭا، سىلەرنىڭ نەسلىڭلارنى ساقلاپ قېلىش ھەم ھاياتىڭلارنى
قۇتقۇزۇپ قېلىش ئۈچۈن، خۇدا چوڭ مۆجىزە كۆرسىتىپ مېنى بۇ يەرگە
ئاۋۋال ئەۋەتتى. 8 دېمەك، مېنى بۇ يەرگە ئېلىپ كەلگەن سىلەر ئەمەس،
بەلكى خۇدادۇر. ئۇ مېنى پادىشاھنىڭ باش مەسلىھەتچىسى ۋە مىسىرنىڭ
باش ۋەزىرلىكىگە ئولتۇرغۇزۇپ، پۈتۈن مەملىكەتنى ئىدارە قىلىشقا
مۇيەسسەر قىلدى.
9 سىلەر ئاتامنىڭ يېنىغا تېزدىن بېرىپ، ئۇنىڭغا: «ئوغلىڭىز يۈسۈپ:
‹خۇدا مېنى پۈتۈن مىسىر دۆلىتىنىڭ باش ۋەزىرى قىلىپ تىكلىدى. سىز
ئەمدى كېچىكمەي، بۇ يەرگە تېزدىن يېتىپ كېلىڭ. 10 ئوغۇل-قىزلىرىڭىز،
نەۋرىلىرىڭىز، قوي-كالىلىرىڭىز ۋە باشقا پۈتۈن تەئەللۇقاتىڭىزنى ئەكېلىپ،
گوشەن ۋىلايىتى ئەتراپىدا ماڭا يېقىن ئولتۇرۇڭ. 11 سىزنىڭ پۈتۈن ئائىلە ۋە
مال-ۋارانلىرىڭىز بىلەن ئاچلىقتىن مۇشكۈل ئەھۋالغا چۈشۈپ قالماسلىقىڭىز
ئۈچۈن، مەن سىزنى باقىمەن. چۈنكى، قەھەتچىلىك يەنە بەش يىل
داۋاملىشىدۇ!› دېدى» دەڭلار، — دېدى.
12 يۈسۈپ يەنە:

ـــ مانا، مېنىڭ كىم ئىكەنلىكىمنى سىلەر ھەممىڭلار ئۆز كۆزۈڭلار بىلەن
كۆردۈڭلار، بىنيامىن سەنمۇ، كۆردۈڭ. [13] ئاتامغا مىسىردىكى ھۆرمىتىمنىڭ
قانچىلىك يۇقىرىلىقىنى ئېيتىڭلار ۋە كۆرگەنلىرىڭلارنىڭ ھەممىسىنى
يەتكۈزۈپ، ئۇنى تېزدىن بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىڭلار، ـــ دېدى.
[14] ئۇ ئىنىسى بىنيامىننى قۇچاقلاپ، يەنە قاتتىق يىغلاپ كەتتى. ئىنىسمۇ
ئۇنىڭ بويىنىغا ئېسىلىپ قاتتىق يىغلىدى. [15] ئاندىن، ئۇ يىغلىغان پېتى ئاكىلىرى
بىلەن بىر-بىرلەپ سۆيۈشۈپ كۆرۈشتى. شۇنىڭدىن كېيىن، قېرىنداشلىرى
ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىششكە باشلىدى.
[16] يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ مىسىرغا كەلگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەر
ئوردىغا يېتىپ كەلگەندە، پادىشاھ ۋە خىزمەتكارلىرى ئىنتايىن خۇشال
بولۇشۇپ كەتتى. [17] پادىشاھ يۇسۇپكە:
ـــ قېرىنداشلىرىڭغا ئېيت، ئۇلاغلىرىغا مال ئارتىپ، دەرھال قانانغا قايتىپ
بېرىپ، [18] ئاتاڭ بىلەن بارلىق ئائىلە تاۋابىئاتلىرىنى بۇ يەرگە ئېلىپ كەلسۇن.
مەن ئۇلارغا مىسىرنىڭ ئەڭ ياخشى زېمىنىنى بېرىمەن. ئۇلار بۇ يەردە
باياشات تۇرمۇشتىن بەھرىمەن بولسۇن. [19] ئۇلارغا يەنە شۇنىمۇ ئېيتىپ قوي:
«ئۇلار ئاتاڭنى ۋە خوتۇن، بالا-چاقىلىرىنىمۇ ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن،
مىسىردىن ھارۋا ئالغاچ كەتسۇن. [20] ئۇلار ئۇ يەردىكى تەئەللۇقاتىنى
ئويلىمىسۇن، چۈنكى مىسىر زېمىنىنىڭ ئەڭ ياخشى نەرسىلىرى ئۇلارنىڭ
بولىدۇ»، ـــ دېدى.
[21] ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى بۇ سۆزگە بىنائەن ئىش قىلدى. يۇسۇپ
پادىشاھنىڭ ئەمرى بويىچە ئۇلارغا ھارۋا ۋە يولغا يېتەرلىك ئوزۇق تەييارلاپ
بەردى. [22] ئۇ يەنە ھەربىر ئاكىسىغا بىر قۇردىن يېڭى كىيىم سوۋغات قىلدى.
بىنيامىنغا بولسا بەش قۇر كىيىم بىلەن ئۈچ يۈز كۈمۈش تەڭگە بەردى. [23] ئۇ
ئاتىسىغا ئون ھاڭگا ئېشەككە مىسىرنىڭ ئەڭ ياخشى مەھسۇلاتلىرىنى، يەنە
ئون مادا ئېشەككە ئاتىسىنىڭ مىسىرغا كېلىش يولىدا ئىستېمال قىلىشىغا

ئاشلىق، نان ۋە باشقا يېمەكلىكلەرنى ئارتىپ بەردى. [24] ئۇ قېرىنداشلىرىنى
يولغا سېلىش ئالدىدا ئۇلارغا يولدا جېدەل ـ ماجىرا چىقارماسلىقنى تاپىلىدى.
[25] ئۇلار مىسىردىن چىقىپ، قانانغا ــ ئاتىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ باردى.
[26] ئۇلار ئاتىسىغا:
ــ يۈسۈپ ھايات ئىكەن! مىسىرنىڭ باش ۋەزىرى بوپتۇ! ــ دېدى.
ياقۇپنىڭ تەنلىرى جۇغۇلداپ كەتتى. ئۇ ئۇلارنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىدى.
[27] لېكىن، ئۇ ئۇلاردىن يۈسۈپنىڭ ئېيتىپ بەرگەن سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ھەمدە
يۈسۈپنىڭ ئۆزىنى ئېلىپ كېلىشكە ئەۋەتكەن ھارۋىلىرىنى كۆرۈپ، ئەس ـ
ھوشىغا كەلدى. [28] ئۇ:
ــ بولدى! ئوغلۇم يۈسۈپنىڭ ھايات ئىكەنلىكىگە ئەمدى ئىشەندىم!
كۆزۈمنىڭ ئوچۇقىدا بېرىپ ئۇنى كۆرەي! ــ دېدى.

ياقۇپنىڭ پۈتۈن ئائىلىسىنى ئېلىپ مىسىرغا بېرىشى

46 [1] ئىسرائىل پۈتۈن مال ـ مۈلۈكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ، بەئەرشەباغا
كېلىپ، ئۇ يەردە ئاتىسى ئىسھاق ئېتىقاد قىلغان خۇداغا ئاتاپ
قۇربانلىق قىلدى. [2] شۇ كېچە، ئۇنىڭغا بىر غايىبانە ئالامەت كۆرۈنۈپ، خۇدا
ئۇنى:
ــ ياقۇپ، ياقۇپ! ــ دەپ چاقىردى.
ــ لەببەي، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[3] خۇدا ئۇنىڭغا:
ــ مەن خۇدا، سېنىڭ ئاتاڭ ئېتىقاد قىلغان خۇدادۇرمەن. سەن مىسىرغا
بېرىشتىن قورقما. چۈنكى، مەن ئۇ يەردە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى ئۇلۇغ بىر
خەلق قىلىمەن. [4] مەن سەن بىلەن بىللە مىسىرغا بېرىپ، ئاندىن
ئەۋلادلىرىڭنى چوقۇم بۇ زېمىنغا قايتۇرۇپ كېلىمەن. سەن ئالەمدىن

ئۆتكەندە، يۈسۈپ يېنىڭدا بولىدۇ، — دېدى.
[5] ياقۇپ بەئەرشەبادىن يولغا چىقتى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئۇنى ۋە خوتۇن-
باللىرىنى مىسىر پادىشاھى ئەۋەتكەن ھارۋىلارغا ئولتۇرغۇزۇپ، [6] قاناندا
تاپقان مال-ۋارانلىرى بىلەن تەئەللۇقاتلىرىنى ئېلىپ، مىسىرغا قاراپ ماڭدى.
شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ پۈتۈن ئەۋلادلىرىنى ئېلىپ مىسىرغا كەلدى. [7] ئوغۇل-
قىزلىرى ۋە ئوغۇل-قىز نەۋرىلىرىمۇ بىللە باردى.
[8] ئىسرائىل دەپمۇ ئاتالغان ياقۇپ بىلەن بىللە مىسىرغا بارغان
ئەۋلادلىرىنىڭ ئىسىملىكى تۆۋەندىكىچە:
ياقۇپنىڭ چوڭ ئوغلى رۇبېن [9] ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: ھانۇخ، پاللۇ،
ھېسرون ۋە كارمى قاتارلىقلار.
[10] شىمون ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: يېمۇئىل، يامىن، ئوھاد، ياكىن، سوخار
ۋە قانانلىق ئايالدىن بولغان شائۇل قاتارلىقلار.
[11] لاۋىي ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: گەرشون، كوھات ۋە مەرارى قاتارلىقلار.
[12] يەھۇدا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: شالاھ، پارەس ۋە زەراھ قاتارلىقلار.
يەھۇدانىڭ يەنە ئېر ۋە ئونان دېگەن ئوغۇللىرى بولۇپ، ئۇلار قاناندا ئۆلۈپ
كەتكەنىدى.
پارەسنىڭ ئوغۇللىرى: ھېسرون بىلەن ھامۇل.
[13] ئىسساكار ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: تولاھ، پۇۋا، يوب ۋە شىمرون
قاتارلىقلار.
[14] زەبۇلۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: سەرەد، ئەلون ۋە ياخلىل قاتارلىقلار.
[15] يۇقىرىدىكىلەر لېياھ پاددان-ئاررامدا ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار
بولۇپ، قىزى دىنا بىلەن جەمئىي ئوتتۇز ئۈچ نەپەر ئىدى.
[16] گاد ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: سەفون، ھاگگى، شۇنىي، ئېزبون، ئەرى،
ئارودى ۋە ئارېلى قاتارلىقلار.
[17] ئاشېر ۋە ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى: ئوغۇللىرى يىمنا، يىشۋا، يىشۋى، بەرىيا

ۋە قىزى سەراھ. بەرىيانىڭ ئوغۇللىرى: ھېبەر ۋە مالكىيەل ئىدى.
[18] يۇقىرىدىكىلەر لابان قىزى لېياھقا دېدەك قىلىپ بەرگەن زىلپا ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار بولۇپ، ئۇلار جەمئىي ئون ئالتە نەپەر ئىدى.
[19] ياقۇپنىڭ ئايالى راھىلە ئۇنىڭغا ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەن بولۇپ، ئۇلار يۈسۈپ بىلەن بىنيامىن ئىدى. [20] يۈسۈپ مىسىردا ئون شەھىرىنىڭ روھانىيسى پوتىفېرانىڭ قىزى ئاسېناتتىن ماناسسە ۋە ئەفرائىم ئىسىملىك ئىككى ئوغۇل تاپقانىدى.
[21] بىنيامىننىڭ ئوغۇللىرى: بېلا، بېكەر، ئاشبېل، گېرا، نامان، ئەھى، روش، مۇپپىم، ھۇپپىم ۋە ئارد قاتارلىقلار.
[22] يۇقىرىدىكىلەر راھىلە ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار بولۇپ، جەمئىي ئون تۆت نەپەر ئىدى.
[23] دان ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ھۇشىم.
[24] نافتالى ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: ياخسىئىل، گۇنى، يەسەر ۋە شىللەم قاتارلىقلار.
[25] يۇقىرىدىكىلەر لابانىڭ قىزى راھىلەگە دېدەك قىلىپ بەرگەن بىلھا ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار بولۇپ، جەمئىي يەتتە نەپەر ئىدى.
[26] دېمەك، ياقۇپنىڭ كېلىنلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ياقۇپ بىلەن بىللە مىسىرغا بارغان ئۆز ئەۋلادلىرى جەمئىي ئاتمىش ئالتە كىشى ئىدى. [27] يۈسۈپنىڭ مىسىردا تاپقان ئىككى ئوغلىنى قوشقاندا، ياقۇپ جەمەتىنىڭ مىسىردىكى نوپۇسى جەمئىي يەتمىش* كىشى بولدى.

*27. بۇ بابنىڭ 15ـ، 18ـ، 22ـ، 25ـ ئايەتلىرىدە تىلغا ئېلىنغان ئادەم سانىنى قوشقاندا مىسىرغا بارغانلار جەمئىي 70 ئادەم بولىدۇ. بىراق، بۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان 66 ئادەم ئىچىگە يۈسۈپنىڭ ئىككى ئوغلى ــ ماناسسە بىلەن ئەفرائىم، شۇنداقلا يەھۇدانىڭ قاناندا ئۆلۈپ كەتكەن ئىككى ئوغلى ــ ئېر بىلەن ئونان قوشۇلمىغان.

ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ جەمەتىنىڭ مىسىرغا يېتىپ كېلىشى

[28] ياقۇپ يۈسۈپ بىلەن گوشەن ۋىلايىتىدە كۆرۈشۈش ئۈچۈن، يەھۇدانى
ئۇنىڭ يېنىغا يۈنىلىشنى ئۇقۇپ كېلىشكە ئەۋەتتى. ياقۇپلار گوشەنگە
كەلگىنىدە، [29] يۈسۈپ ۋەزىرلىك هارۋىسىدا ئولتۇرۇپ، ئاتىسىنىڭ ئالدىغا
باردى. ئۇلار دىدار كۆرۈشۈش بىلەنلا، يۈسۈپ ئاتىسىنى قۇچاقلاپ
ئۆزۈنغىچە يىغلىدى. [30] ئىسرائىل يۈسۈپكە:
— مەن سېنىڭ هايات ئىكەنلىكىڭنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم. ئەمدى
ئۆلۈپ كەتسەممۇ رازىمەن! — دېدى.
[31] ئاندىن، يۈسۈپ قېرىنداشلىرى ۋە چوڭ ئۆيدىكىلىرىگە مۇنداق دېدى:
— مەن پادىشاھقا سىلەرنىڭ قانانىدىن بۇ يەرگە كۆچۈپ
كەلگەنلىكىڭلارنى مەلۇم قىلاي. [32] ئۇنىڭغا سىلەرنىڭ چارۋىچى
ئىكەنلىكىڭلارنى، مال-مۈلكۈڭلارنى ئېلىپ كەلگەنلىكىڭلارنى ئېيتاي.
[33] پادىشاھ سىلەر بىلەن كۆرۈشۈپ، كەسپىڭلارنى سورىسا، [34] ئۇنىڭغا: «بىز
كىچىكىمىزدىن تارتىپ چارۋىچىلىق قىلىپ كەلگەن. ئاتا-بوۋىلىرىمىزمۇ
چارۋىچى ئىدى» دەڭلار. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ سىلەرنى ئۆز خەلقىدىن ئايرىپ،
گوشەنگە ئورۇنلاشتۇرىدۇ، — دېدى.
يۈسۈپنىڭ بۇنداق دېيىشىدىكى سەۋەب، مىسىرلىقلار مال باققۇچىلارنى
پەقەت كۆزگە ئىلمايتتى.

47 [1] بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ پادىشاھ بىلەن كۆرۈشكىلى بېرىپ،
ئۇنىڭغا:
— ئاتام بىلەن قېرىنداشلىرىم قانانىدىن قوي-كالا ۋە پۈتۈن مال-
مۈلۈكلىرىنى ئېلىپ بۇ يەرگە كەلدى. هازىرچە ئۇلار گوشەندە تۇرۇۋاتىدۇ، —
دېدى.
[2] ئاندىن كېيىن، يۈسۈپ بەش قېرىندىشىنى تاللاپ، پادىشاھ بىلەن

كۆرۈشۈشكە ئېلىپ كەلدى.
3 پادىشاھ يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىدىن:
ــ سىلەر قايسى كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.
ئۇلار جاۋابەن:
ــ جانابلىرى، كەمىنىلىرى ئاتا ـ بوۋىلىرىمىزغا ئوخشاش، مال بېقىش
بىلەن تىرىكچىلىك قىلىمىز. 4 قاناندا قەھەتچىلىك ئېغىر بولغاچقا، مال
باقىدىغان ئوتلاقمۇ يوق. شۇ سەۋەبتىن، بىز بۇ يەرگە كۆچۈپ كەلدۇق.
جانابلىرىدىن كەمىنىلىرىنىڭ گوشەن ۋىلايىتىدە تۇرۇشىغا ئىجازەت
بېرىشلىرىنى سورايمىز، ــ دېدى.
5 پادىشاھ يۈسۈپكە:
ــ ئاتاڭ بىلەن قېرىنداشلىرىڭ بۇ يەرگە كەپتۇ. 6 مىسىرنىڭ زېمىنى
ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپتۇ. ئۇلارنى مەملىكەتنىڭ ئەڭ ياخشى يېرىنى
تاللىسۇن. گوشەندە تۇرسىمۇ بولىۋېرىدۇ. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىقتىدارلىق
كىشىلەر بولسا، ماللىرىمنى باشقۇرۇشقا قويساڭمۇ بولىدۇ، ــ دېدى.
7 كېيىن، يۈسۈپ ئاتىسى ياقۇپنى ئوردىغا باشلاپ كىلىپ، مىسىر
پادىشاھى بىلەن كۆرۈشتۈردى. ياقۇپ پادىشاھقا بەخت ـ سائادەت تىلىدى.
8 پادىشاھ ئۇنىڭدىن:
ــ قانچە ياشقا كەلدىڭىز؟ ــ دەپ سورىدى.
9 ياقۇپ ئۇنىڭغا:
ــ مەن بۇ دۇنيادا مۇساپىر بولۇپ، بىر يۈز ئوتتۇز يىل ياشىدىم. بۇ
جاپا ـ مۇشەققەتلىك ھاياتىمدا تېخى ئاتا ـ بوۋىلىرىمدەك ئۇزۇن ئۆمۈر
كۆرمىدىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
10 خوشلىشىش ئالدىدا، ياقۇپ يەنە پادىشاھقا بەخت تىلەپ، ئاندىن
چىقىپ كەتتى. 11 يۈسۈپ پادىشاھنىڭ ئەمرى بويىچە ئاتىسى بىلەن
قېرىنداشلىرىنى مىسىرغا ئورۇنلاشتۇردى. ئۇ رەمسىس شەھىرىنىڭ يېنىدىن

دۆلەتنىڭ ئەڭ ياخشى يېرىنى ئۇلارغا زېمىنلىققا بەردى [12] ھەمدە ئاتىسى، قېرىنداشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئۆيدىكىلىرىگە نوپۇسنىڭ سانىغا قاراپ، ئاشلىق يەتكۈزۈپ بەردى.

ئاچارچىلىق

[13] ئاچارچىلىق ئىنتايىن ئېغىرلىشىپ كەتكەنلىكتىن، ھەممە يەردە ئاشلىق قالمىغانىدى. مىسىرلىقلار بىلەن قانانلىقلار ئاچلىقتىن ئاجىزلاپ كەتتى. [14] يۈسۈپ ئاشلىق سېتىپ، ئۇلارنىڭ ھەممە پۇللىرىنى يىغىۋېلىپ ئوردىغا تاپشۇردى. [15] مىسىر ۋە قانانىدىكى خەلقنىڭ قولىدىكى پۇللار تۈگىگەندە، مىسىر خەلقى يۈسۈپنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن:

— پۇللىرىمىز تۈگەپ كەتتى. ئۆلۈمدىن ساقلىنىپ قېلىشىمىز ئۈچۈن بىر ئامال قىلىپ، بىزگە ئاشلىق يەتكۈزۈپ بەرگەيلا، — دەپ تەلەپ قىلدى.

[16] يۈسۈپ ئۇلارغا:

— ئەگەر پۇلۇڭلار تۈگەپ كەتكەن بولسا، مېلىڭلارنى ئاشلىققا تېگىشىڭلار، — دېدى.

[17] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ماللىرىنى يۈسۈپنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. يۈسۈپ ئۇلارنىڭ ئات، ئېشەك، قوي، كالا ۋە ئۆچكىلىرىگە ئاشلىق تېگىشىپ بەردى. شۇنداق قىلىپ، يۈسۈپ ئۇلارنىڭ مال ـ چارۋىلىرىنىڭ بەدىلىگە شۇ يىلى ئۇلارنى ئاشلىق بىلەن تەمىنلىدى.

[18] كېيىنكى يىلى، ئۇلار يەنە كېلىپ:

— ئى ئالىيلىرى، ھەقىقىي ئەھۋالنى يوشۇرمايمىز. پۇللىرىمىز پۈتۈنلەي تۈگىدى. ماللىرىمىزمۇ ئۆزلىرىگە ئۆتۈپ كەتتى. ھازىر بىزنىڭ تېنىمىز ۋە يېرىمىزدىن باشقا ھېچ نەرسىمىز قالمىدى. [19] ئۆلۈمدىن ساقلىنىپ قېلىشىمىزغا بىر ئامال قىلغايلا! يەرلىرىمىزنىڭ ئاق تاشلىنىپ قالماسلىقى

ئۈچۈن، ئۆزىمىز بىلەن يېرىمىزنى ئاشلىققا ئالماشتۇرۇپ بەرگەيلا. يەرلىرىمىز پادىشاھنىڭ بولسۇن. ئۆزىمىزمۇ پادىشاھنىڭ قۇلى بولۇپ، ئۇنىڭ دېھقانچىلىقىنى قىلايلى. ھايات قېلىشىمىز ئۈچۈن، يەرلەرنى تېرىشىمىزغا ئۇرۇقلۇق بەرگەيلا! — دەپ تەلەپ قىلدى.
[20] شۇنداق قىلىپ، يۈسۈپ پادىشاھ ئۈچۈن مىسىرنىڭ پۈتۈن زېمىنىنى سېتىۋالدى. ئاچارچىلىقنىڭ ئېغىرلىقىدىن مىسىرلىقلار يەرلىرىنى سېتىشقا مەجبۇر بولدى. نەتىجىدە، پۈتۈن يەر ـ زېمىن پادىشاھقا ئۆتۈپ كەتتى.
[21] پۈتۈن مىسىر خەلقىمۇ ئۇنىڭ قۇلى بولۇپ قالدى. [22] پەقەت روھانىيلارنىڭ يەرلىرىلا ئۆز قوللىرىدا قالدى. ئۇلارنىڭ يەرلىرىنى سېتىشى ھاجەتسىز ئىدى. چۈنكى، ئۇلار پادىشاھتىن ھەقسىز ئاشلىق ئالاتتى.
[23] يۈسۈپ خەلققە:
— مەن پادىشاھ ئۈچۈن سىلەرنى ۋە يەر ـ زېمىنلىرىڭلارنى سېتىۋالغانىكەنمەن، ئۇ يەرگە دېھقانچىلىق قىلىشىڭلار ئۈچۈن ئۇرۇق بېرەي.
[24] ھوسۇل ۋاقتىدا, ھوسۇلنىڭ بەشتىن بىرىنى پادىشاھقا تاپشۇرۇپ، قالغىنىنى ئۆزۈڭلارغا ۋە ئائىلەڭلەرگە ئوزۇق ۋە ئۇرۇقلۇق قىلىڭلار، — دېدى.
[25] ئۇلار:
— ئى ئالىيلىرى، ئۆزلىرى ھاياتىمىزنى قۇتقۇزۇپ قالدىلا. بىزگە شەپقەت قىلىپ، بىزنى قۇللۇققا قوبۇل قىلغايلا،* — دېيىشتى.
[26] شۇڭا، يۈسۈپ مىسىرلىقلارغا «دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى ھوسۇلىنىڭ بەشتىن بىر قىسمىنى پادىشاھقا تاپشۇرۇش كېرەك» دېگەن قانۇننى تۈزۈپ بەردى. بۇ قانۇن بۈگۈنگىچە كۈچكە ئىگە بولماقتا. پەقەت روھانىيلارنىڭ يەرلىرىلا پادىشاھقا ئۆتمىدى.

*25. ئەگەر ئۇلار قۇللۇققا قوبۇل قىلىنسا، تۇرمۇشىدىن غەم قىلمايتتى. چۈنكى، خوجايىنى ئۇلارنىڭ قورسىقىنى باقاتتى.

ياقۇپنىڭ ئاخىرقى تەلپى

[27] ئىسرائىللار مىسىرنىڭ گوشەن ۋىلايىتىدە ئولتۇراقلاشتى. ئۇلار روناق تېپىپ، ئاھالىلىرى ھەسسىلەپ كۆپەيدى. [28] ياقۇپ مىسىردا ئون يەتتە يىل ياشاپ، بىر يۈز قىرىق يەتتە يىل ئۆمۈر كۆردى. [29] ئۇ ئۆلۈش ئالدىدا يۈسۈپنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا:

— ئەگەر سەن مەندىن رازى بولساڭ، قولۇڭنى ئىككى يوتامنىڭ ئاستىغا قويۇپ، ماڭا غەمخورلۇق كۆرسىتىپ، مېنى مىسىرغا دەپنە قىلماسلىققا قەسەم قىلغىن. [30] مەن ۋاپات بولغاندا، مېنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ، ئاتا ـ بوۋام دەپنە قىلىنغان يەرگە دەپنە قىلغىن، — دېدى.

يۈسۈپ ئاتىسىغا:

— تاپشۇرۇقىڭىزنى چوقۇم ئورۇندايمەن، — دېدى.

[31] ئىسرائىل:

— ئۇنداق بولسا، ماڭا قەسەم قىلغىن، — دېدى.

شۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ قەسەم قىلدى. ئىسرائىل كارىۋاتىنىڭ باش تەرىپىدە باش قويۇپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇدى.

ياقۇپنىڭ ئەفرائىم ۋە ماناسسەگە خەيرلىك دۇئا قىلىشى

48 [1] بىرمەزگىلدىن كېيىن يۈسۈپكە ئاتىسىنىڭ ئاغرىپ قالغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەر يەتتى. شۇڭا، يۈسۈپ ئىككى ئوغلى ماناسسە بىلەن ئەفرائىمنى ئېلىپ ئاتىسىنىڭ يېنىغا باردى. [2] ياقۇپ ئوغلى يۈسۈپنىڭ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ياتقان ئورنىدىن كۈچىنىڭ بارىچە كۈچەپ تۇرۇپ، ئاران ئولتۇردى. [3] ياقۇپ يۈسۈپكە:

— ھەممىگە قادىر خۇدا قانان دىكى لۇز دېگەن يەردە ماڭا كۆرۈنۈپ، ماڭا

بەخت ئاتا قىلغانىدى. [4] ئۇ ماڭا: «مەن سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى كۆپەيتىپ، ئۇلارنى نۇرغۇن مىللەت قىلىمەن ۋە بۇ زېمىننى سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا مەڭگۈ زېمىنلىققا بېرىمەن» دېگەنىدى، ـــ دېدى.

[5] ياقۇپ يەنە:

ـــ ئەي يۈسۈپ، مەن مىسىرغا كەلمەستە، سەن بۇ يەردە ئىككى ئوغۇل تېپىپسەن. بۇ ئىككى ئوغۇل، يەنى ئەفرائىم بىلەن ماناسسە، رۇبېن بىلەن شىمونغا ئوخشاش مېنىڭ ئوغۇللىرىم ھېسابلانسۇن.* [6] باشقا بالا تاپساڭ، ئۆزۈڭنىڭ بولسۇن. ئۇلار كەلگۈسىدە مىراسخورلۇق قىلىدىغان يەر ئەفرائىم بىلەن ماناسسەنىڭ زېمىنى ئىچىدە بولسۇن. [7] بۇنداق قىلىشىمدىكى مەقسەت، ئاناڭ راھىلەنىڭ ۋەجىدىندۇر. مەن پاددان ـ ئارامدىن قايتىپ كېلىۋاتقىنىمدە، ئاناڭ قانان رايونىدىكى ئەفراتاغا بارىدىغان يول بويىدا مېنى ھەسرەتتە قالدۇرۇپ ۋاپات بولدى. مەن ئۇنى شۇ يەردىلا دەپنە قىلغانىدىم، ـــ دېدى. (ئەفراتا ھازىر «بەيتلەھەم» دەپ ئاتىلىدۇ.)

[8] ئىسرائىل يۈسۈپنىڭ ئوغۇللىرىنى كۆرۈپ:

ـــ بۇ بالىلار كىم؟ ـــ دەپ سورىدى.

[9] يۈسۈپ:

ـــ مېنىڭ ئوغۇللىرىم. مەن مىسىرغا كەلگەندىن كېيىن، خۇدا ماڭا بەرگەن بالىلار، ـــ دەپ جاۋاب بەردى.

ئىسرائىل يەنە:

---

*5. ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئەۋلادلىرى كېيىن ئىسرائىل خەلقىنىڭ 12 قەبىلىسىنى تەشكىل قىلغان. ياقۇپنىڭ ئەفرائىم بىلەن ماناسسەنى ئوغلۇم دېيىشى بىلەن، ئۇلار كېيىن يۈسۈپنىڭ ئورنىغا 12 قەبىلىنىڭ ئىككىسىنى تەشكىل قىلىپ، ئۇن ئىككىگە بۆلۈنگەن قانان زېمىنىنىڭ ئىككى پارچىسىغا ئىگە بولدى. ياقۇپنىڭ 12 ئوغلىنىڭ ئۈچىنچىسى لاۋىينىڭ ئەۋلادلىرى بولسا كېيىن مەركىزىي ئىبادەتخانىدا خىزمەت قىلىدىغان روھانىيلار بولۇپ، زېمىنغا ئىگە بولمىدى.

— ئۇلارنى يېنىمغا ئەكەل، ئۇلارغا دۇئا قىلاي، — دېدى.
[10] ئىسرائىل قېرىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، كۆزى تورلىشىپ ياخشى
كۆرمەيتتى. يۇسۇپ بالىلىرىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ئىسرائىل ئۇلارنى
قۇچاقلاپ، سۆيۈپ قويۇپ، [11] يۇسۇپكە:
— ئەسلى سېنى قايتا كۆرىمەن، دەپ ئويلاپ باقمىغانىدىم. مانا ئەمدى
خۇدا ماڭا سېنىڭ ئوغۇللىرىڭنىمۇ كۆرسەتتى! — دېدى.
[12] يۇسۇپ ئىسرائىلنىڭ تىزىدىن ئىككى ئوغلىنى يەرگە چۈشۈرۈپ، ئۆزى
ئاتىسىنىڭ ئالدىدا بېشىنى يەرگە تەگكۈدەك ئېگىپ تەزىم قىلدى. [13] يۇسۇپ
ئەفرائىمنى ئىسرائىلنىڭ سول يېنىغا، ماناسسەنى ئوڭ يېنىغا تۇرغۇزدى.
[14] لېكىن، ئىسرائىل ئىككى قولىنى ئالماشتۇرۇپ، ئوڭ قولىنى كىچىك
نەۋرىسى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا، سول قولىنى چوڭ نەۋرىسى ماناسسەنىڭ
بېشىغا قويۇپ، [15] يۇسۇپكە بەخت تىلەپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:

«بوۋىلىرىم ئىبراھىم بىلەن ئىسھاق يېقىن ئەگەشكەن خۇدا
بۇ ئىككى نەۋرەمنى بەختلىك قىلغاي.
مېنى بۇگۈنگىچە يېتەكلەپ كەلگەن خۇدا
ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلغاي.
[16] مېنى پۈتۈن بالا-قازالاردىن قۇتقۇزغان پەرىشتە
ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلغاي.
مېنىڭ نامىم، ئاتا-بوۋام ئىبراھىم بىلەن ئىسھاقنىڭ نامى
بۇ بالىلار ئارقىلىق مەڭگۈ داۋاملاشقاي.
ئۇلار نۇرغۇن ئەۋلادلىق بولۇپ، يەر يۈزىدە گۈللەپ
ياشنىغاي.»

[17] يۈسۈپ ئاتىسىنىڭ ئوڭ قولىنى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا قويغىنىنى كۆرۈپ، كۆڭلىدە نارازى بولغاندى. شۇڭا، ئۇ ئاتىسىنىڭ ئوڭ قولىنى ئەفرائىمنىڭ بېشىدىن ماناسسەنىڭ بېشىغا يۆتكەپ قويماقچى بولۇپ، [18] ئاتىسىغا:
ــ ئاتا، بۇ ئىشىڭىز توغرا بولمىدى. چوڭى بۇ. ئوڭ قولىڭىزنى ئۇنىڭ بېشىغا قويغايسىز! ــ دېدى.
[19] ئاتىسى رەت قىلىپ:
ــ ئەي ئوغلۇم، بىلىمەن، بىلىمەن. ماناسسەنىڭ ئەۋلادلىرىمۇ چوڭ خەلق بولىدۇ، لېكىن ئىنىسى ئۇنىڭدىنمۇ كۈچلۈك بولىدۇ. ئىنىسىنىڭ ئەۋلادلىرى روناق تاپقان كۆپ خىل خەلقلەرگە ئايلىنىدۇ! ــ دېدى.
[20] ئۇ كۈنى، ئىسرائىل ئۇلارغا بەخت تىلەپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:

«كەلگۈسىدە ئىسرائىلنىڭ ئەۋلادلىرى كىشىلەرگە خەيرلىك
دۇئا قىلغاندا، مۇنداق دېسۇن:
‹خۇدا سىلەرنى ئەفرائىم بىلەن ماناسسەگە ئوخشاش بەختلىك
قىلغاي!›»

شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ ئەفرائىمنى ئۇنىڭ ئاكىسى ماناسسەدىن يۇقىرى ئورۇنغا قويدى.
[21] كېيىن، ئىسرائىل يۈسۈپكە:
ــ مېنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشۈمگە ئاز قالغانلىقىنى بىلىسەن. لېكىن، خۇدا جەزمەن سىلەرگە يار بولۇپ، سىلەرنى ئاتا ـ بوۋىلىرىڭلارنىڭ زېمىنىغا قايتۇرۇپ كېتىدۇ. [22] مەن ساڭا قېرىنداشلىرىڭغا قارىغاندا بىر ھەسسە ئارتۇق زېمىن بېرىمەن. ئۇ يەرنى مەن ئامورلارنىڭ قولىدىن قىلىچ ۋە ئوقيايىم بىلەن تارتىۋالغاندىم، ــ دېدى.

ياقۇپنىڭ ۋەسىيىتى

49 [1] ياقۇپ ئوغۇللىرىنى ئالدىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ــ ھەممىڭلار ئالدىمغا كېلىڭلار، سىلەرگە دۇچ كېلىدىغان
ئىشلارنى ئېيتىپ قوياي!

[2] «ئەي ئوغۇللىرىم، ھەممىڭلار كېلىپ قۇلاق سېلىڭلار.
ئاتاڭلار ئىسرائىلنىڭ سۆزلىرىنى كۆڭۈل قويۇپ تىڭشاڭلار.

[3] ئەي رۇبېن، سەن تۇنجى ئوغلۇمسەن،
سەن كۈچ_قۇدرىتىمسەن.
چوڭ بولۇپ تاپقان تۇنجى ئوغلۇمسەن،
ئوغۇللىرىم ئىچىدە ئەڭ غۇرۇرلۇقى ۋە كۈچلۈكى سەن.
[4] بىراق، سەن كەلكۈندەك ئېقىپ، تۇتۇق بەرمىدىڭ!
سەن كىچىك خوتۇنۇم بىلەن بىر ئورۇندا يېتىپ،
كۆرپەمنى بۇلغىغاچقا، ئەمدى كاتتا كىشى بولالمايسەن.

[5] شىمون بىلەن لاۋىي ئىتتىپاقداش بولۇپ،
ئۇلارنىڭ قىلىچلىرى رەھىمسىزلىك قىلدى.
[6] قوشۇلمايمەن ئۇلارنىڭ يامان نىيىتىگە،
قاتناشمايمەن ئۇلارنىڭ سۇيىقەستلىك پىلانىغا.
چۈنكى ئۇلار دەرغەزەپتە ئادەم ئۆلتۈرۈپ،
بۇقىلارنىڭ پېيىنى خالىغىنىچە كەستى.
[7] ياغسۇن لەنەتلەر ئۇلارنىڭ غەزىپىگە،
شۇنداقلا رەھىمسىز ئۆچمەنلىكىگە.

تارقىتىۋېتەرمەن، چېچىۋېتەرمەن ئۇلارنى
ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىغا.

8 ئەي يەھۇدا، قېرىنداشلىرىڭ سېنى ماختار.
سەن دۈشمەننىڭ گېلىنى سىقارسەن.
قېرىنداشلىرىڭ سېنىڭ ئالدىڭدا باش قويار.
9 يەھۇدا دۈشمىنىگە ياش شىردەك ئېتىلىدۇ.
ئۇنى مەغلۇپ قىلىپ، قايتىپ كېلىدۇ ئۇۋىسىغا.
سوزۇلۇپ ياتسا ئۇۋىسىدا،
كىممۇ ئۇنىڭغا تېگىشكە جۈرئەت قىلار؟
10 يەھۇدا تۇتار پادىشاھلىق ئەگگۈشتىرىنى،
ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى يۈرگۈزەر ھاكىمىيەتنى.
كېيىن، پۈتكۈل ئەل قوشار تۆھپە ئۇنىڭغا،*
پۈتكۈل خەلق تەزىم قىلار ئۇنىڭغا.
11 ھەددى ـ ھېسابسىز باي بولغانلىقىدىن ئۇ،
غاجاپ قويۇشىغا قارىماي تەخىيىنىڭ،
باغلاپ قويار ئۇنى ئەڭ ياخشى ئۈزۈمگە.
كىيىملىرىنى يۇيار ئۈزۈم شارابىدا،
ئېسىل تونىنى يۇيار ئۈزۈم شەربىتىدە.
12 ئۇنىڭ كۆزلىرى مۇسەللەستىن قارا.
چىشلىرى سۈتتىنمۇ ئاق.

*10. ياكى: يەھۇدا تۇتار پادىشاھلىق ئەگگۈشتىرىنى،
ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى يۈرگۈزەر ھاكىمىيەتنى،
تاكى ھاكىمىيەت يۈرگۈزگۈچى كەلمىگۈچە؛
پۈتكۈل خەلق تەزىم قىلار ئۇنىڭغا.

13 زەبۇلۇن تۇرار دېڭىز بويىدا،
ئۇ يەر كېمە پورتى بولار،
زېمىنى سىدون تەرەپكە سوزۇلار.

14 ئىسساكار گويا كۈچلۈك ئېشەك بولۇپ،
ئېغىلنىڭ ئىچىدە ياتار.
15 كۆرگەندە ئۇ دەم ئېلىش ئورنىنىڭ ياخشىلىقىنى
ۋە يېرىنىڭ مۇنبەتلىكىنى،
ئارتىپ يۈكىنىڭ ئېغىرىنى مۈرىسىگە،
قۇل بولۇپ، جاپالىق ئىشقا مەجبۇر بولار.

16 دان ئىسرائىل قەبىلىسىدىن بىرى بولار،
ئۇ ئۆز خەلقىگە ئادىل ھۆكۈم قىلار.
17 ئۇ يىلاندەك يول بويلىرىدا،
زەھەرلىك يىلاندەك چىغىر يوللاردا،
چېقىپ ئاتنىڭ تۇيىقىنى،
ئارقىسىغا يىقىتار ئاتلىقلارنى.

18 ئى پەرۋەردىگارىم، قۇتقۇزۇشۇڭنى كۈتمەكتىمەن!

19 گاد قاراقچىلارنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرار.
لېكىن، ئۇ كەينىدىن ھۇجۇم قىلىپ، زەربە بېرەر.

20 ئاشېرنىڭ زېمىنى بەئەينى مول ئاشلىق ئامبىرى بولۇپ،

پادىشاھلارنى ئۇ تەمنلەر خاس لەززەتلىك تاماقلىرى بىلەن.

[21] نافتالى ئەركىن ئانا كېيىكتۇر،
ئۇ تۇغار سۆيۈملۈك بالا كېيىكلەرنى.

[22] يۈسۈپ مېۋىلىك دەرەختۇر.
ئۇ بۇلاققا يېقىندۇر.
ئۇنىڭ شاخلىرى ھالقىپ ئۆتەر تامدىن.
[23] شىددەتلىك ھۇجۇم قىلار دۈشمەن ئوقچىلىرى ئۇنىڭغا،
ئوقيالار دەھشەتلىك ئېتىلار ئۇنىڭغا،
[24] لېكىن ئۇنىڭ يايى مەزمۇت يەنىلا،
ئۇنىڭ قوللىرى كۈچلۈك يەنىلا.
تايانغاچقا ئۇ ياقۇپ ئېتىقاد قىلغان قادىر خۇداغا،
يەنى ئىسرائىلنىڭ پادىچىسىغا، قورام تېشىغا.
[25] ئاتاڭ ئىبادەت قىلغان خۇدا ساڭا ياردەم قىلار،
ھەممىگە قادىر خۇدا سېنى بەختلىك قىلار.
ئۇ ساڭا خاسىيەتلىك يامغۇر ياغدۇرۇپ،
يەردىكى بۇلاقلارنى تەقدىم قىلار.
ئات ـ كالىلىرىڭنى ھەم ئاۋۇتۇپ،
ئەۋلادلىرىڭنى ھەسسىلەپ كۆپەيتەر.
[26] ئاتاڭ خۇدادىن ئېرىشكەن بۇ بەخت،
قەدىمكى تاغ چوققىلىرىدىنمۇ،
ئېدىرلىقلاردىكى بايلىقلاردىنمۇ بۈيۈكتۇر.
مانا بۇ بەخت ـ سائادەت يۈسۈپنىڭ بېشىغا،
يەنى قېرىنداشلىرىدىن تاللانغىنىغا قونار.

27 بىنيامىن گويا يىرتقۇچ چىلبۆرە.
ئۇ ئەتىگىنى ئۇتقىنىنى يالماپ،
كېچىسى ئولجىلارنى بۆلەر.»

28 ئىسرائىلنىڭ بۇ ئون ئىككى ئوغلى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئون ئىككى
قەبىلىسىنىڭ بوۋىلىرى بولدى. بۇ سۆزلەر ــ ياقۇپنىڭ ھەربىر ئوغلىغا قىلغان
لايىق خەيرلىك دۇئاسىدۇر.

ياقۇپنىڭ ۋاپاتى

29 ياقۇپ ئوغۇللىرىغا مۇنداق دەپ تاپىلىدى:
ــ ئەجدادلىرىمنىڭ قېشىغا كېتىدىغانغا ئاز قالدىم. سىلەر مېنى ئاتا ـ
بوۋىلىرىمنىڭ يېنىغا، يەنى خىتلاردىن بولغان ئەفروننىڭ ئېتىزلىقىدىكى
ئۆڭكۈرگە دەپنە قىلىڭلار. 30 بۇ ئۆڭكۈر قاناندىكى مامرەنىڭ شەرق
تەرىپىدىكى ماكپېلاھ يېزىسىدا بولۇپ، ئىبراھىم ئۇ ئۆڭكۈر بىلەن يەرنى
خىتلاردىن بولغان ئەفروندىن يەرلىك قىلىش ئۈچۈن سېتىۋالغانىدى.
31 ئىبراھىم ۋە ئايالى سارە ئۇ يەرگە قويۇلغان. ئىسھاق ۋە ئايالى رىبەقامۇ ئۇ
يەرگە قويۇلغان. مەن لېياھنىمۇ ئۇ يەرگە دەپنە قىلدىم. 32 ئۇ يەر بىلەن
ئۆڭكۈر خىتلاردىن سېتىۋېلىنغان بولۇپ، سىلەر مېنى شۇ يەرگە قويۇڭلار.
33 ياقۇپ ئوغۇللىرىغا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، يېتىپلا، نەپىسى
توختاپ، ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى.

ياقۇپنىڭ دەپنە قىلىنىشى

50 1 يۈسۈپ ئاتىسىنىڭ جەسىتىگە ئۆزىنى تاشلاپ، ھەسرەت بىلەن
يىغلاپ، ئۇنىڭ يۈزىنى سۆيدى. 2 كېيىن، يۈسۈپ قول ئاستىدىكى

تېۋىپلىرىغا ئاتىسىنىڭ جەسىتىنى مومىلاشنى بۇيرۇدى. [3] ئۇلار ئادەتلىرى بويىچە قىرىق كۈن ئىچىدە جەسەتنى چىرىشتىن ساقلاش خىزمىتىنى تاماملىدى. مىسىرلىقلار ئۇنىڭغا يەتمىش كۈن ماتەم تۇتتى.

[4] قارىلىق تۇتۇش مەزگىلى ئۆتكەندىن كېيىن، يۈسۈپ پادىشاھنىڭ ئەمەلدارلىرىغا:

ـــ ئېغىر كۆرمىسەڭلار، پادىشاھقا مۇنداق دەڭلار: [5] «ئاتام جان ئۈزۈش ئالدىدا مېنى ئۆزىنى قاناندا تەييارلاپ قويغان يەرلىككە قويۇشۇمغا قەسەم قىلدۇرغاندى. شۇنىڭ ئۈچۈن، ماڭا ئىجازەت بەرسە، ئۇ يەرگە بېرىپ ئاتامنى دەپنە قىلىپ كەلسەم»، ـــ دېدى.

[6] پادىشاھ ئۇنىڭغا:

ـــ بارسۇن، ئاتىسىغا بەرگەن قەسىمى بويىچە دەپنە قىلسۇن، ـــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.

[7] بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ ئاتىسىنى دەپنە قىلغىلى كەتتى. پادىشاھنىڭ بارلىق خىزمەتچىلىرى، ئوردا ئەمەلدارلىرى ۋە مىسىردىكى كۆزگە كۆرۈنگەن ئەربابلار يۈسۈپ بىلەن بىللە بېرىشتى. [8] يۈسۈپنىڭ پۈتۈن ئائىلىسى، قېرىنداشلىرى ۋە ئاتىسىنىڭ جەمەتلىرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. پەقەت يۈسۈپنىڭ كىچىك باللىرى ۋە قوي ـ كالىلىرىلا گوشەندە قالغانىدى. [9] ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارغانلارنىڭ ئىچىدە يەنە جەڭ هارۋىلىرىغا ئولتۇرغانلار ۋە ئاتلىقلارمۇ بار ئىدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار گويا چوڭ بىر قوشۇندەك بولدى.

[10] ئۇلار ئىئوردان دەرياسىنىڭ نېرىسىدىكى ئاتاد دېگەن يەردىكى خامانغا كەلگەندە، قاتتىق يىغا ـ زار قىلىشتى. يۈسۈپلەر ئۇ يەردە يەتتە كۈن هازا تۇتتى. [11] بۇنى كۆرگەن قانانلىقلار: «مىسىرلىقلارنىڭ دەپنە مۇراسىمى نېمىدېگەن داغدۇغىلىق» دېيىشكەنىدى. شۇڭا، بۇ يەرگە ئابېل ـ مىزرائىم [مەنىسى «مىسىرلىقلارنىڭ هازا تۇتۇشى»] دەپ نام قويۇلدى.

[12] شۇنداق قىلىپ، ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى ئاتىسىنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە

[13] ئۇنىڭ جەسىتىنى قانانغا ئاپىرىپ، مامرەنىڭ شەرقىدىكى ماكپېلاھتىكى ئۆڭكۈرگە دەپنە قىلدى. بۇ ئۆڭكۈر ئىبراھىم خىت قەبىلىسىدىن بولغان ئەفروندىن قەبرىستانلىق ئۈچۈن سېتىۋالغان ئېتىزلىقتا ئىدى. [14] يۈسۈپ ئاتىسىنى دەپنە قىلىپ بولۇپ، ئۆز قېرىنداشلىرى ۋە دەپنە مۇراسىمىغا قاتناشقان بارلىق كىشىلەر بىلەن بىللە مىسىرغا قايتىپ كەلدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىنى خاتىرجەم قىلىشى

[15] يۈسۈپنىڭ ئاتىسى ئۆلگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى: «ئەگەر يۈسۈپ كۆڭلىدە بۇرۇن ئۇنىڭغا يامانلىق قىلغىنىمىز ئۈچۈن ئاداۋەت ساقلاپ، بىزدىن ئىنتىقام ئالىمەن دېسە، قانداق قىلىمىز؟» دەپ ئويلاشقاندى.
[16] شۇڭا، ئۇلار بىر كىشى ئارقىلىق يۈسۈپكە:

— ئاتىمىز جان ئۈزۈش ئالدىدا، [17] بىزگە ساڭا بۇنى ئېيتىپ قويۇشىمىزنى تاپىلىغان: «ئاكىلىرىڭ ساڭا يامانلىق قىلىپ قويدى. ئۇلارنىڭ گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلغۇەت». شۇنىڭ ئۈچۈن، سەندىن بىزنىڭ خاتالىقىمىزنى كەچۈرۈم قىلىشىڭنى سورايمىز. بىز بولساق ئاتاڭ ئىبادەت قىلغان خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى، — دەپ سۆز يەتكۈزدى.

يۈسۈپ بۇ سۆزنى ئاڭلاپ يىغلىۋەتتى.

[18] ئاندىن، يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، بېشى يەرگە تەگكۈچە تەزىم قىلىپ، مۇنداق دېدى:

— بىز سېنىڭ قۇلۇڭ بولايلى!

[19] يۈسۈپ ئۇلارغا:

— قورقماڭلار! مەن ھۆكۈم قىلىپ جازالايدىغان خۇدا ئەمەسمەن!
[20] سىلەر ئەسلىدە ماڭا زىيانكەشلىك قىلماقچىدىڭلار، لېكىن خۇدا نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، يامان ئىشىڭلارنى ياخشى

ئىشقا ئايلاندۇردى. بۈگۈن مانا شۇنچە نۇرغۇن كىشىلەر هايات قالدى.
[21] سىلەر قورقماڭلار. مەن چوقۇم سىلەرگىمۇ پەرزەنتلىرىڭلارغىمۇ غەمخورلۇق قىلىمەن، — دېدى.
يۈسۈپ قېرىنداشلىرىغا مېھرىبانلىق بىلەن تەسەللى بېرىپ، ئۇلارنى خاتىرجەم قىلدى.

يۈسۈپنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشى

[22] يۈسۈپ ۋە ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ ئۇرۇق-جەمەتى مىسىردا ئولتۇراقلىشىپ قالغانىدى. يۈسۈپ بىر يۈز ئون يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى. [23] ئۇنىڭ ئۆمرى شۇنچىلىك ئۇزۇن بولدىكى، ئۇ ھەتتا ئوغلى ئەفرائىمنىڭ ئۈچىنچى ئەۋلادىنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولغان. يۈسۈپ ماناسسەنىڭ ئوغلى ماكىرنىڭ ئوغۇللىرىنىمۇ ئۆز قوينىغا ئالغان. [24] ئۇ قېرىنداشلىرىغا:
— مەن ئالەمدىن ئۆتۈشكە ئاز قالدىم. خۇدا چوقۇم سىلەرگە كۆڭۈل بۆلۈپ، سىلەرنى بۇ يەردىن ئېلىپ، ئىبراھىمغا، ئىسهاققا ۋە ياقۇپقا ۋەدە قىلىپ بەرمەكچى بولغان زېمىنغا باشلاپ بارىدۇ، — دېدى.
[25] يۈسۈپ قېرىنداشلىرىغا يەنە:
— خۇدا سىلەرگە غەمخورلۇق قىلىپ، سىلەرنى ئۇ يەرگە ئېلىپ كەتكەن ۋاقىتتا، مېنىڭ جەسىتىمنى بىللە ئېلىپ كېتىشكە مېنىڭ ئالدىمدا قەسەم قىلىڭلار! — دېدى.
[26] يۈسۈپ بىر يۈز ئون يېشىدا مىسىردا ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇلار ئۇنىڭ جەسىتىنى چىرىشتىن ساقلاش ئۈچۈن موملاپ، ساندۇققا سېلىپ قويدى.

مىسىردىن چىقىش

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

«مىسىردىن چىقىش» تا ئىسرائىللارنىڭ مىسىردا قۇللۇق ھالەتكە چۈشۈپ قېلىشى، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۇلارنى قۇللۇقتىن قۇتقۇلدۇرۇپ خۇدا ئەجدادى ئىبراھىمغا بېرىشكە ۋەدە قىلغان قانان زېمىنىغا باشلاپ مېڭىش جەريانى تەسۋىرلەنگەن.

بۇ جەرياندا مۇسا پەيغەمبەر خۇدادىن ئون پەرز ۋە نۇرغۇن قائىدە ـ نىزاملارنى قوبۇل قىلغان. خۇدانىڭ يەھۇدىيلارغا بۇلارنى بېرىشتىكى مەقسىتى، يەھۇدىي جامائەتچىلىكىنى تەرتىپكە سېلىش ۋە ئۇلارغا خۇداغا قانداق ئىبادەت قىلىشنى كۆرسىتىش ئىدى.

تېزىس:

1. ئىسرائىللارنىڭ مىسىردا قۇل بولۇشى (1 ـ باب)
2. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ تۇغۇلۇشىدىن چاقىرىلىشىغىچە (2 ـــ 4 ـ بابلار)
3. مىسىر پادىشاھىنىڭ جاھىللىقى ۋە مىسىرلىقلارغا كەلگەن ئاپەتلەر (5 ـــ 11 ـ بابلار)
4. ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى ۋە مىسىردىن چىقىش (12 ـ بابتىن 15 ـ باب 21 ـ ئايەتكىچە)
5. قىزىل دېڭىزدىن سىناي تېغىغا سەپەر قىلىش (15 ـ باب 22 ـ ئايەتتىن 18 ـ بابقىچە)
6. قانۇننىڭ چۈشۈرۈلۈشى ۋە ئەھدىنىڭ تۈزۈلۈشى (19 ـــ 24 ـ بابلار)
7. ئىبادەت چېدىرىنىڭ ياسىلىشى ۋە ئىبادەت قائىدىلىرى (25 ـــ 40 ـ بابلار)

مسىردىن چىقىش

ئىسرائىللارنىڭ مىسىردا تارتقان ئازابلىرى

1 [1] ياقۇپنىڭ ھەرقايسى ئوغۇللىرى ئۆز بالا ـ چاقىلىرىنى ئېلىپ، ياقۇپ
بىلەن بىللە مىسىرغا باردى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئىسىملىرى [2] رۇبېن،
شىمون، لاۋىي، يەھۇدا، [3] ئىسساكار، زەبۇلۇن، بىنيامىن، [4] دان، نافتالى، گاد
ۋە ئاشېر ئىدى. [5] ئۇلارنىڭ ھەممىسى ياقۇپنىڭ بىۋاستە ئەۋلادلىرى بولۇپ،
جەمئىي يەتمىش كىشى ئىدى. ياقۇپنىڭ يەنە بىر ئوغلى يۈسۈپ بۇ ۋاقىتتا
ئاللىقاچان مىسىردا ئىدى.
[6] كېيىن، يۈسۈپ ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى ھەمدە بارلىق زامانداشلىرى
ئالەمدىن ئۆتتى. [7] شۇنداقتىمۇ، ئىسرائىلنىڭ (يەنە بىر ئىسمى ياقۇپ)
ئەۋلادلىرى تېز كۆپىيىپ، ئۇ يەرنى تولدۇردى ۋە خېلى كۈچىيىپ قالدى.
[8] كېيىن، يۈسۈپنىڭ مىسىر خەلقىگە قىلغان ياخشىلىقلىرىدىن خەۋىرى
بولمىغان يېڭى بىر پادىشاھ مىسىردا تەختكە چىقتى. [9] ئۇ مىسىرلىقلارغا:
ــ بۇ ئىسرائىللارنىڭ بىزگە قارىغاندا كۆپىيىپ، بىزدىنمۇ كۈچىيىپ

كېتىۋاتقانلىقىغا قاراڭلار! [10] ئەمدى ياخشىسى ئاقىلانە تەدبىر قوللىنىپ، بۇلارنىڭ ئاۋۇپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالايلى. بولمىسا، جەڭ بولغاندا، ئۇلار بىزنىڭ دۈشمەنلىرىمىز بىلەن بىرلىشىپ بىزگە ھۇجۇم قىلىپ، بۇ يەردىن قېچىپ كېتىشى مۇمكىن، — دېدى.

[11] بۇنىڭ بىلەن، مىسىرلىقلار ئىسرائىللارنى ئېغىر ئەمگەكلەر بىلەن ئېزىش ئۈچۈن، ئەمگەك نازارەتچىلىرىنى تەيىنلىدى. ئۇلار ئىسرائىللارغا پادىشاھ ئۈچۈن پىتوم ۋە رەمسەس ئىسىملىك تەمىنلەش مەركىزى قىلىنغان شەھەرلەرنى سالدۇردى. [12] لېكىن، مىسىرلىقلار ئىسرائىللارنى قانچە ئەزگەنسېرى، ئۇلار شۇنچە كۆپىيىپ، دۆلەتنىڭ باشقا يەرلىرىگىمۇ تارقالدى. بۇ سەۋەبتىن، مىسىرلىقلار ئىسرائىللاردىن قورقۇپ، [13] ئۇلارنى تېخىمۇ ئېغىر ئىشلارغا سالدى. [14] مىسىرلىقلار ئۇلارنى لايچىلىق، كېسەك قۇيۇش ۋە ئېتىز ـ ئېرىق ئىشلىرىنى قىلىشتەك ئېغىر ئەمگەكلەرگە سېلىپ، ئىنتايىن قاتتىق ئازابلارغا دۇچار قىلدى.

[15] مىسىر پادىشاھى يەنە سەخرا ۋە پۇئا ئىسىملىك ئىككى نەپەر ئىبرانىي* تۇغۇت ئانىسىغا:

[16] — سىلەر ئىبرانىي ئاياللىرىنى تۇغدۇرغان ۋاقىتلاردا، بوۋاقنىڭ ئوغۇل ياكى قىز ئىكەنلىكىگە قاراڭلار. ئەگەر ئوغۇل تۇغۇلسا، بوۋاقنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار؛ قىز تۇغۇلسا، تىرىك قالدۇرۇڭلار، — دېدى.

[17] لېكىن، بۇ ئىككى تۇغۇت ئانىسى خۇداغا ئىخلاسمەن بولغاچقا، پادىشاھنىڭ ئەمرىگە بويسۇنماي، ئوغۇل بوۋاقلارنى ئۆلتۈرمىدى. [18] شۇڭا، پادىشاھ ئۇلارنى چاقىرتىپ:

— بۇ سىلەرنىڭ نېمە قىلغىنىڭلار؟ نېمە ئۈچۈن ئوغۇل بوۋاقلارنى ئۆلتۈرمىدىڭلار؟ — دەپ سورىدى.

---

*15. ئىبرانىي — قەدىمكى يەھۇدىيلارنى، يەنى ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ.

[19] ئۇلار:
ــ ئىبرانىي ئاياللىرى مىسىر ئاياللىرىغا ئوخشىمايدۇ. ئۇلار ناھايىتى ساغلام كېلىدۇ. بىز يېتىپ بارغۇچە، ئۆزلىرى تۇغۇپ بولىدۇ، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى. [20-21] تۇغۇت ئانىلىرى خۇداغا ئىخلاسمەن بولغانلىقى ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارغا غەمخورلۇق قىلىپ، ئۆز ئائىلىلىرىنى قۇرۇش شەرىپىنى ئاتا قىلدى. ئىسرائىللار داۋاملىق كۆپىيىپ، تېخىمۇ كۈچەيدى.
[22] بۇنىڭ بىلەن، مىسىر پادىشاھى پۈتۈن پۇقرالىرىغا:
ــ ئىسرائىللاردىن تۇغۇلغان ئوغۇل بوۋاقلارنىڭ ھەممىسىنى نىل دەرياسىغا تاشلاڭلار، قىز باللارنىلا تىرىك قالدۇرۇڭلار، ــ دەپ ئەمر قىلدى.

مۇسانىڭ دۇنياغا كېلىشى

2 [1] ئىسرائىللارنىڭ لاۋىي قەبىلىسىدىكى بىر كىشى ئۆز قەبىلىسىدىن بولغان بىرسىگە نىكاھلاندى. [2] ئايالى ھامىلىدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئانا بوۋاقنىڭ چىرايلىق ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنى ئۈچ ئاي يوشۇرۇن ساقلىدى. [3] ئۇ بالىنى زادى يوشۇرالمايدىغان يەرگە كەلگەندە، قومۇشتىن بىر سېۋەت توقۇپ، ئۇنى موم ۋە لاي بىلەن سۇۋاپ، سۇ ئۆتمەس قىلدى ۋە بالىنى سېۋەتكە سېلىپ، ئاندىن سېۋەتنى نىل دەرياسى بويىدىكى قومۇشلۇققا ئاپىرىپ، يوشۇرۇنچە سۇغا قويۇۋەتتى. [4] بالىنىڭ ھەدىسى قانداق ئەھۋال يۈز بېرىدىكىن دەپ، يىراقتىن سېۋەتنى كۆزىتىپ تۇردى.
[5] پادىشاھنىڭ قىزى دەريا بويىغا سۇغا چۆمۈلگىلى كەلدى. ئۇنىڭ كېنىزەكلىرى دەريا بويىدا سەيلە قىلىشقا باشلىدى. تۇيۇقسىز، مەلىكە قومۇشلۇقتا بىر سېۋەتنىڭ تۇرغىنىنى كۆرۈپ قالدى ـ دە، ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن خاس كېنىزىكىنى ئەۋەتتى. [6] مەلىكە سېۋەتنى ئېچىپ، بىر ئوغۇل

بوۋاقنىڭ يىغلاپ ياتقىنىنى كۆردى. مەلىكە ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىپ:
— بۇ چوقۇم بىر ئىبرانىينىڭ بوۋىقى، — دېدى.
[7] بۇ چاغدا، بوۋاقنىڭ ھەدىسى كېلىپ، مەلىكىگە:
— مەن بېرىپ، ئىبرانىيلار ئارىسىدىن سىز ئۈچۈن بوۋاقنى ئېمىتىدىغان بىر ئىنىكئانا تېپىپ كېلەيمۇ؟ — دەپ سورىدى.
[8] مەلىكە:
— ماقۇل، بارغىن، — دېدى. ئۇ بېرىپ، بوۋاقنىڭ ئۆز ئانىسىنى چاقىرىپ كەلدى. [9] مەلىكە بۇ ئايالغا:
— بوۋاقنى ئۆيۈڭگە ئېلىپ كېتىپ، مەن ئۈچۈن ئېمىت. ئىش ھەققىڭنى بېرىمەن، — دېدى. بۇنىڭ بىلەن، ئايال بوۋاقنى ئۆيىگە ئېلىپ كېتىپ ئېمىتتى. [10] بالا خېلى چوڭ بولغاندا، ئانىسى ئۇنى مەلىكىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. مەلىكە ئۇنى ئۆز ئوغلى قىلىپ بېقىۋالدى ۋە «مەن ئۇنى سۇدىن تارتىپ چىقىرىۋالغان» دەپ، ئۇنىڭغا مۇسا [ئىبرانىي تىلىدىكى «تارتىپ چىقىرىش» دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش] دېگەن ئىسىمنى قويدى.

مۇسانىڭ مىدىيان دۆلىتىگە قېچىپ كېتىشى

[11] مۇسا چوڭ بولغاندىن كېيىن، ئىبرانىي قېرىنداشلىرىنى يوقلاپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئېغىر ئەمگەكلەرگە سېلىنىۋاتقانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى. ئاردا، ئۇ بىر مىسىرلىقنىڭ ئىبرانىي قېرىنداشلىرىدىن بىرىنى ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، [12] ئەتراپىغا قاراپ «باشقا ئادەم يوقتۇ» دەپ ئويلاپ، ھېلىقى مىسىرلىقنى ئۆلتۈرۈپ، ئۆلۈكىنى قۇمغا كۆمىۋەتتى. [13] ئەتىسى، مۇسا يەنە سىرتقا چىقىپ، ئىككى ئىسرائىلىنىڭ بىر ـ بىرى بىلەن ئۇرۇشۇۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇ يولسىزلىق قىلغان بىرىگە:
— نېمىشقا ئۆز قېرىندىشىڭنى ئۇرىسەن؟ — دېدى.

[14] ھېلىقى كىشى:
ــ كىم سېنى بىزگە باشلىق ياكى سوراقچى بولسۇن دەپتۇ!؟ سەن ھېلىقى مىسىرلىقنى ئۆلتۈرگىنىڭدەك ئەمدى مېنىمۇ ئۆلتۈرمەكچىمۇ؟ ــ دېدى. مۇسا بۇ گەپنى ئاڭلاپ قورقۇپ قالدى. ئۇ ئىچىدە «مېنىڭ قىلغان ئىشىمنى باشقىلار جەزمەن بىلىپ قاپتۇ» دەپ ئويلىدى.
[15] پادىشاھ بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، مۇسانى ئۆلتۈرمەكچى بولدى. بىراق، مۇسا ئۇنىڭدىن قېچىپ، مىدىيان دېگەن دۆلەتكە باردى.
بىر كۈنى، ئۇ بىر قۇدۇقنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى. [16] مىدىياندىكى بىر روھانىينىڭ يەتتە قىزى بار ئىدى. ئۇلار دائىم ئاتىسىنىڭ قويلىرىنى سۇغىرىش ئۈچۈن بۇ قۇدۇق بېشىغا كېلىپ، سۇ تارتىپ، ئوقۇرلارنى تولدۇرۇشاتتى. [17] بۇنداق ۋاقىتلاردا، بىرقانچە پادىچى كېلىپ، ئۇلارنى قوغلىۋېتەتتى. بۇ قېتىم بولسا، مۇسا ئۇلارنى قوغدىدى ۋە ئۇلارغا ياردەملىشىپ سۇ تارتىپ بەردى.
[18] ئۇلار ئاتىسى رەئۇئېلنىڭ يېنىغا قايتىپ بارغىنىدا، ئاتىسى ئۇلاردىن:
ــ بۈگۈن ئەجەب بۇرۇنلا قايتىپ كەپسىلەرغۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
[19] ئۇلار:
ــ بىر مىسىرلىق بىزنى پادىچىلارنىڭ بوزەك قىلىشىدىن قۇتۇلدۇردى، ھەتتا بىز ئۈچۈن سۇ تارتىپ قويلىرىمىزنى سۇغىرىپ بەردى، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
[20] ئاتىسى قىزلىرىغا:
ــ ئۇ قەيەردە قالدى؟ ئۇنى سىرتتا تاشلاپ كەلگىنىڭلار نېمىسى؟ ئۇنى بىز بىلەن بىللە تاماق يېيىشكە چاقىرىپ كېلىڭلار، ــ دېدى.
[21] مۇسا رەئۇئېلنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلدى ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدا تۇرۇپ قالدى. رەئۇئېل قىزى زىپورەنى ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا بەردى. [22] زىپورە بىر ئوغۇل تۇغدى. مۇسا «مەن ياقا يۇرتتىكى بىر مۇساپىر ئىدىم» دەپ، بالىغا گەرشوم [«ئۇ يەردە ياقا يۇرتلۇق» دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش] دېگەن

ئىسمىنى قويدى.
[23] ئارىدىن ئۇزۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن، مىسىر پادىشاھمۇ ئۆلدى.
ئىسرائىللار يەنىلا ئېغىر ئەمگەكلەردىن قاتتىق ئازاب چېكىپ، خۇدادىن
ياردەم تىلەپ، نالە-پەرياد كۆتۈرۈشتى. ئۇلارنىڭ نالە-پەرياد ئاۋازى
خۇداغا يەتتى. [24] خۇدا ئۇلارنىڭ نالە-پەريادلىرىنى ئاڭلاپ، ئۆزىنىڭ
ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرىدىن بولغان ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار بىلەن تۈزگەن
ئەھدىسىنى ئېسىگە ئالدى. [25] ئۇ ئىسرائىللارنىڭ ئېچىنىشلىق ھالىتىنى
كۆرۈپ، ئۇلارغا ئىنتايىن ئىچ ئاغرىتتى.

خۇدانىڭ مۇسانى چاقىرىشى

3 [1] مۇسا قېيناتىسى، مىدىيان روھانىيسى يېترو (يەنە بىر ئىسمى
رەئۇل)نىڭ قويىنى باقاتتى. بىر كۈنى، ئۇ پادىسىنى ھەيدەپ چۆلنى
كېسىپ ئۆتۈپ، خۇدانىڭ تېغى — سىناي تېغىغا كەلدى. [2] ئۇ يەردە
پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى* تىكەنلىكتىكى يالقۇنجاپ يېنىۋاتقان ئوت
ئىچىدىن مۇساغا تۇيۇقسىز كۆرۈندى. مۇسا تىكەنلىكتە ئوت يېنىۋاتقان
بولسىمۇ، تىكەنلىكنىڭ كۆيۈپ كەتمەيۋاتقانلىقىنى كۆردى. [3] ئۇ «بۇ ئاجايىپ
ئىشقۇ، تىكەنلىك نېمىشقا كۆيۈپ كەتمەيدىغاندۇ؟ يېنىغا بېرىپ قاراپ
باقايچۇ!» دەپ ئويلىدى.
[4] مۇسانىڭ يېقىنلاپ كەلگىنىنى كۆرگەن پەرۋەردىگار تىكەنلىكنىڭ
ئىچىدىن:
— مۇسا! مۇسا! — دەپ توۋلىدى.
— مانا مەن! — دەپ جاۋاب بەردى مۇسا.
[5] خۇدا ئۇنىڭغا:

*2. بۇ خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

— بۇ يەرگە يېقىن كەلمە، چورۇقلىرىڭنى سالغىن. چۈنكى، سەن
تۇرۇۋاتقان يەر مۇقەددەستۇر. [6] مەن سېنىڭ ئاتاڭ، شۇنداقلا ئەجدادلىرىڭ
ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بولىمەن، —
دېدى.
بۇنى ئاڭلىغان مۇسا خۇداغا قاراشقا پېتىنالماي، يۈزىنى ئېتىۋالدى.
[7] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
— مەن خەلقىم ئىسرائىللارنىڭ مىسىردا خارلىنىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم.
ئۇلارنىڭ ئەمگەك نازارەتچىلىرىنىڭ زۇلمىدىن قىلغان نالە-پەريادلىرىنى
ئاڭلىدىم. ئۇلارنىڭ ئازاب تارتىۋاتقانلىقىنى بىلىمەن. [8] شۇڭا، مەن ئۇلارنى
مىسىرلىقلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ، سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان
بىپايان مۇنبەت زېمىنغا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن چۈشتۈم. ئۇ يەر قانانلار،
خىتلار، ئامورلار، پەرىزلەر، ھىۋىلار ۋە يەبۇسلارنىڭ ماكانىدۇر.
[9] خەلقىمنىڭ قىلغان نالە-پەريادى قۇلىقىمغا ئاڭلانماقتا. مىسىرلىقلارنىڭ
ئۇلارنى قانداق ئەزگەنلىكىمۇ كۆز ئالدىمدا تۇرماقتا. [10] شۇڭا، ئەمدى سېنى
مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا ئەۋەتىمەن. بېرىپ، ئۆز خەلقىم بولغان
ئىسرائىللارنى مىسىردىن ئېلىپ چىق.
[11] لېكىن، مۇسا خۇداغا:
— مەن مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئىسرائىللارنى مىسىردىن
ئېلىپ چىقالايدىغان قانچىلىك چوڭ ئادەم ئىدىم؟ — دېدى.
[12] خۇدا ئۇنىڭغا:
— مەن ساڭا يار بولىمەن. سەن ئىسرائىللارنى مىسىردىن ئېلىپ
چىققاندىن كېيىن، سىلەر بۇ تاغقا كېلىپ ماڭا ئىبادەت قىلىسىلەر. مانا بۇ
مېنىڭ سېنى ئەۋەتكەنلىكىمنىڭ بەلگىسى، — دېدى.
[13] — مەن بېرىپ، ئىسرائىللارغا: «مېنى بۇ يەرگە سىلەرنىڭ
ئەجدادلىرىڭلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ئەۋەتتى» دېسەم، ئۇلار ماڭا

ئىشەنمەي: «قايسى خۇدا ھەققىدە سۆزلەۋاتىسەن؟ ئۇنىڭ نام ـ شەرىپى
نېمە؟» دەپ سورىسا، مەن نېمە دەيمەن؟ ــ دېدى مۇسا.
14 خۇدا مۇنداق دېدى:
ــ مەن «مەڭگۈ بار بولغۇچى» دۇرمەن. سەن بېرىپ، ئۇلارغا: «مېنى
سىلەرگە ‹مەڭگۈ بار بولغۇچى› ئەۋەتتى» دېگىن.
15 خۇدا مۇساغا يەنە:
ــ ئىسرائىللارغا: «‹مەڭگۈ بار بولغۇچى›، يەنى ئەجدادلىرىڭلار
ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا مېنى يېنىڭلارغا
ئەۋەتتى» دېگىن. بۇ، مېنىڭ مەڭگۈلۈك نامىم. ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە مۇشۇ
نام بىلەن ئەسكە ئېلىنىمەن. 16 سەن بېرىپ ئىسرائىللارنىڭ ئاقساقاللىرىنى
يىغىپ، ئۇلارغا: «پەرۋەردىگار، يەنى سىلەرنىڭ ئەجدادلىرىڭلار ئىبراھىم،
ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ماڭا كۆرۈندى. ئۇ مېنىڭ
سىلەرگە: ‹مەن مىسىرلىقلارنىڭ سىلەرگە قانداق مۇئامىلە قىلىۋاتقانلىقىنى
كۆردۈم. 17 مەن سىلەرنى ئۇلارنىڭ زۇلمىدىن قۇتۇلدۇرۇشقا ۋەدە قىلدىم.
مەن سىلەرنى سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان زېمىنغا، يەنى قانانلار،
خىتلار، ئامورلار، پەرىزىلەر، ھىۋىلار ۋە يەبۇسلارنىڭ ماكانىغا ئېلىپ
بارىمەن› دەپ يەتكۈزۈشۈمنى ئېيتتى» دېگىن.
18 ــ ئاقساقاللار سېنىڭ سۆزلىرىڭنى ئاڭلايدۇ. ئاندىن كېيىن سەن ئۇلار
بىلەن بىرلىكتە مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا ھەممىڭلار بىر
ئېغىزدىن: «پەرۋەردىگار ــ ئىبرانىيلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بىزگە
ئايان بولدى. ئەمدى بىزنىڭ ئۈچ كۈنلۈك يولنى بېسىپ، چۆل ـ باياۋانغا
بېرىپ، پەرۋەردىگارىمىز خۇداغا قۇربانلىق قىلىشىمىزغا ئىجازەت
بەرگەيسىز» دەڭلار. 19 ماڭا مەلۇمكى، مەن مىسىر پادىشاھىنى بېسىم بىلەن
مەجبۇر قىلمىغۇچە، ئۇ سىلەرگە ئىجازەت بەرمەيدۇ. 20 شۇڭا، مەن ئۆز
قۇدرىتىمنى ئىشقا سېلىپ، خەلقئالەم ئالدىدا ھەر خىل مۆجىزىلىرىمنى

كۆرسىتىش ئارقىلىق مىسىرلىقلارنى جازالايمەن. شۇنىڭ بىلەن، مىسىر پادىشاھى سىلەرنى ئۇ يەردىن چىقىرىۋېتىدۇ.
[21] سىلەر مىسىردىن چىقىدىغان ۋاقىتىڭلاردا، مەن مىسىرلىقلارنى سىلەرگە مېھرىبانلىق كۆرسىتىدىغان قىلىمەن. شۇڭا، سىلەر ئۇ يەردىن چىققاندا، قۇرۇق قول چىقمايسىلەر. [22] ئىسرائىل ئاياللىرىنىڭ ھەممىسى مىسىرلىق قوشنىلىرى ۋە قوشنىلىرىنىڭ مېھمانلىرىدىن ئالتۇن ـ كۈمۈشتىن ياسالغان زىننەت بۇيۇملار ۋە كىيىم ـ كېچەكلەرنى تەلەپ قىلىدۇ. بۇ نەرسىلەر بىلەن بالىلىرىڭلارنى ياساندۇرىسىلەر. مانا شۇنداق قىلىپ، مىسىرلىقلارنىڭ بايلىقلىرىنى تارتىۋالغان بولىسىلەر، ــ دېدى.

خۇدانىڭ مۇساغا ئالاھىدە ئىقتىدار ئاتا قىلىشى

4 [1] بىراق، مۇسا پەرۋەردىگارغا:
ــ ئىسرائىللار ماڭا ئىشەنمەي، سۆزۈمگە قۇلاق سالماي، ماڭا: «پەرۋەردىگار ساڭا ئەسلا كۆرۈنمىدى» دېسە، قانداق قىلىمەن، ــ دېدى.
[2] پەرۋەردىگار ئۇنىڭدىن:
ــ قولۇڭدىكى نېمە؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ تاياق، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[3] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
ــ تاياقنى يەرگە تاشلا، ــ دەپ بۇيرۇدى. مۇسا ئۇنى يەرگە تاشلىۋىدى، ئۇ يىلانغا ئايلاندى. مۇسا ئۇنىڭدىن قاچتى. [4] پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە:
ــ يىلاننىڭ قۇيرۇقىنى تۇت، ــ دەپ بۇيرۇدى. مۇسا يىلاننىڭ قۇيرۇقىنى تۇتۇۋىدى، يىلان يەنە تاياققا ئايلىنىپ كەتتى. [5] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

ــ مانا بۇ ئىسرائىللارنى پەرۋەردىگارنىڭ، يەنى ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدانىڭ ساڭا كۆرۈنگەنلىكىگە ئىشەندۈرىدۇ، ــ دېدى.

[6] پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە:

ــ ئەمدى قولۇڭنى قوينۇڭغا سال، ــ دېدى. مۇسا قولىنى قوينىغا سېلىپ چىقىرىپ قارىۋىدى، قولىنى ماخاۋ قاپلاپ كەتكەنىدى. [7] ئاندىن، پەرۋەردىگار:

ــ قولۇڭنى يەنە قوينۇڭغا سال، ــ دېدى. مۇسا قولىنى قوينىغا سېلىپ چىقىرىۋىدى، قولى ئەسلىگە كېلىپ، بەدىنىنىڭ باشقا جايلىرىغا ئوخشاش ھالەتكە كەلگەنىدى. [8] پەرۋەردىگار سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:

ــ ئەگەر ئۇلار ساڭا ئىشەنمىسە ياكى دەسلەپكى مۆجىزىدىن كېيىن يەنىلا قايىل بولمىسا، كېيىنكى مۆجىزە بەلكىم ئۇلارنى قايىل قىلىدۇ. [9] ئەگەر بۇ ئىككى مۆجىزىمۇ ئۇلارنى قايىل قىلالمىسا ۋە ئۇلارنى سۆزۈڭگە قۇلاق سالدۇرالمىسا، ئۇ چاغدا سەن نىل دەرياسىنىڭ سۈيىدىن بىرئاز ئېلىپ، قۇرۇق يەرگە تۆك. سەن شۇنداق قىلغىنىڭدا، سۇ قانغا ئايلىنىدۇ، ــ دېدى.

[10] لېكىن، مۇسا:

ــ ئى ئىگەم، مېنى ئەيىبكە بۇيرۇما، مەن ئەزەلدىنلا سۆزمەن ئەمەسمەن. سەن مەن بىلەن سۆزلەشكەندىن كېيىنمۇ يەنە شۇ، مەن مانا مۇشۇنداق تىلى ئېغىر ئادەممەن، ــ دېدى.

[11] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

ــ ئادەمگە سۆزلەش قابىلىيىتىنى بەرگەن كىم؟ ئۇنى سۆزلىيەلەيدىغان ـ سۆزلىيەلمەيدىغان، ئاڭلىيالايدىغان ـ ئاڭلىيالمايدىغان، كۆرەلەيدىغان ـ كۆرەلمەيدىغان قىلغان مەن پەرۋەردىگار ئەمەسمۇ؟ [12] سەن بېرىۋەر، مەن ساڭا سۆزمەنلىك ئاتا قىلىمەن. نېمە دېيىشىڭ كېرەكلىكىنى مەن ساڭا ئۆگىتىمەن، ــ دېدى.

[13] لېكىن، مۇسا جاۋابەن:
ــ ئى ئىگەم، مەن سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي، ئۆزۈڭ ئىختىيار قىلغان باشقا بىرسىنى ئەۋەتكىن، ــ دېدى.
[14] بۇ سۆزنى ئاڭلىغان پەرۋەردىگار مۇساغا غەزەپلىنىپ:
ــ سەن بىلەن بىر لاۋىي قەبىلىسىدىن بولغان ھارۇن ئىسىملىك بىر ئاكاڭ بارغۇ. ئۇنىڭ ناتىق ئىكەنلىكىنى بىلىمەن. ئۇ سېنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن ئاللىقاچان يولغا چىقتى. ئۇ سېنى كۆرسە خۇشال بولۇپ كېتىدۇ. [15] سەن دېمەكچى بولغانلىرىڭنى ئۇنىڭغا ئېيت. مەن ساڭا ۋە ئۇنىڭغا سۆزمەنلىك ئاتا قىلىمەن. مەن ھەر ئىككىڭلارنىڭ نېمە قىلىشىڭلار كېرەكلىكىنى سىلەرگە ئۆگىتىمەن. [16] ئۇ سېنىڭ ئاغزىڭ بولۇپ، ساڭا ۋاكالىتەن خالايىققا سۆز قىلىدۇ. سەن بولساڭ خۇددى خۇداغا ئوخشاش ئۇنىڭغا ئۇنىڭ نېمە دەيدىغانلىقىنى ئۆگىتىسەن. [17] بۇ تاياقنى ئېلىۋال. چۈنكى، سەن ئۇنىڭ بىلەن مۆجىزە كۆرسىتىسەن، ــ دېدى.

مۇسانىڭ مىسىرغا قايتىشى

[18] شۇنىڭ بىلەن، مۇسا قېيناتىسى يېترونىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا:
ــ مېنىڭ مىسىرغا قايتىپ، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىمنىڭ تېخىچە ھايات ياكى ھايات ئەمەسلىكىنى كۆرۈشۈمگە ئىجازەت بەرگەيسىز، ــ دېدى. يېترو ئۇنىڭ تەلىپىگە قوشۇلۇپ، ئۇنىڭغا ئاق يول تىلىدى.
[19] مۇسا تېخى مىدياندىكى ۋاقتىدا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
ــ سەن مىسىرغا قايتىپ كەت! چۈنكى، سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان ئادەم ئۆلدى، ــ دېگەنىدى. [20] شۇنىڭ بىلەن، مۇسا ئايالى ۋە بالىلىرىنى ئېشەككە مىندۈرۈپ، مىسىرغا قاراپ يولغا چىقتى. ئۇ خۇدا ئۇنىڭغا

ئېلىشىلىشىنى بۇيرۇغان تاياقنى قولىغا ئېلىۋالدى.

[21] پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ئېسىگە سېلىپ يەنە مۇنداق دېدى:

— مىسىرغا قايتىپ بارغىنىڭدىن كېيىن، مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىدا مەن سېنى قادىر قىلغان ھەر خىل مۆجىزىلەرنى چوقۇم كۆرسەتكىن. لېكىن، مەن ئۇنى خەلقىمنى قويۇپ بەرمەيدىغان جاھىل قىلىمەن. [22] ئۇ چاغدا، سەن مىسىر پادىشاھىغا: «پەرۋەردىگار: ‹ئىسرائىل خەلقى مېنىڭ تۇنجى ئوغلۇم. [23] ئوغلۇمنى ماڭا ئىبادەت قىلىشقا بېرىشتىن توسما. رەت قىلىدىغان بولساڭ، سېنىڭ تۇنجى ئوغلۇڭنى ئۆلتۈرىمەن› دەيدۇ» دېگىن.

[24] مۇسا مىسىرغا قايتىش يولىدىكى بىر قونالغۇدا پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا يولۇقۇپ، ئۇنىڭ جېنىنى ئالماقچى بولدى. [25] شۇڭا، مۇسانىڭ ئايالى زىپپورە بىر پارچە ئۆتكۈر قىرلىق تاشنى قولىغا ئېلىپ، ئوغلىنىڭ خەتنىلىكىنى كېسىپ، ئۇنى مۇسانىڭ پۇتلىرىغا تەگكۈزۈپ:

— سەن ھەقىقەتەن تۆكۈلگەن قان ئارقىلىق قۇتۇلدۇرۇلغان ئېرىمسەن، — دېدى. [26] (زىپپورە ئوغلىنى خەتنە قىلغانلىقتىن مۇسانى «تۆكۈلگەن قان ئارقىلىق قۇتۇلدۇرۇلغان ئېرىم» دېدى.) شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار مۇسانى ئامان قالدۇردى.

[27] شۇ ۋاقىتلاردا پەرۋەردىگار ھارۇنغا:

— سەن چۆل-باياۋانغا بېرىپ، مۇسانى كۈتۈۋال، — دېگەنىدى. ھارۇن يول يۈرۈپ خۇدانىڭ تېغىغا يەتكەندە، مۇسا بىلەن كۆرۈشتى ۋە ئۇنى سۆيدى. [28] مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىگە ئېيتقان ھەممە سۆزلىرى ۋە مىسىردا كۆرسىتىشكە بۇيرۇغان بارلىق مۆجىزىلەر ھەققىدە ھارۇنغا سۆزلەپ بەردى.

[29] شۇنداق قىلىپ، مۇسا بىلەن ھارۇن ئىككىيلەن مىسىرغا بېرىپ، ئىسرائىل ئاقساقاللىرىنىڭ ھەممىسىنى يىغدى. [30] ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ

مۇساغا ئېيتقان ھەممە سۆزلىرىنى ئۇلارغا يەتكۈزدى ھەم كۆپچىلىكنىڭ
ئالدىدا مۆجىزىلەرنى كۆرسەتتى. [31] ئاقساقاللار ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەندى.
ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزلىرىگە كۆڭۈل بۆلگەنلىكىنى ۋە زۇلۇم ئىچىدىكى
ھاياتىغا نەزەر سالغانلىقىنى ئاڭلىغان ھامان، باشلىرىنى ئېگىپ خۇداغا
سەجدە قىلىشتى.

مۇسا ۋە ھارۇننىڭ مىسىر پادىشاھى بىلەن كۆرۈشۈشى

5 [1] شۇنىڭدىن كېيىن، مۇسا بىلەن ھارۇن مىسىر پادىشاھى بىلەن
كۆرۈشۈپ:
— پەرۋەردىگار، يەنى ئىسرائىللار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا سىزگە:
«خەلقىمنىڭ مەن ئۈچۈن ھېيت ئۆتكۈزگىلى چۆل-باياۋانغا بېرىشىغا يول
قوي» دەيدۇ، — دېدى.
[2] مىسىر پادىشاھى ئۇلارغا:
— مېنى سۆزىگە ئىتائەت قىلدۇرۇپ، ئىسرائىل خەلقىنى قويۇپ
بەرگۈزگۈدەك قانداق پەرۋەردىگار ئىكەن ئۇ؟ مەن پەرۋەردىگارنى
تونۇمايمەن. ئىسرائىللارنىمۇ قويۇپ بەرمەيمەن، — دېدى.
[3] مۇسا بىلەن ھارۇن:
— ئىبرانىيلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بىزگە ئايان بولدى. ئەمدى
بىزنىڭ ئۈچ كۈنلۈك يول بېسىپ، چۆل-باياۋانغا بېرىپ، پەرۋەردىگارىمىز
خۇداغا قۇربانلىق قىلىشىمىزغا ئىجازەت بەرسىڭىز. بولمىسا، ئۇ بىزنى
كېسەللىك ۋە ئۇرۇش بىلەن ھالاك قىلىشى مۇمكىن، — دېدى.
[4] مىسىر پادىشاھى مۇسا بىلەن ھارۇنغا:
— بۇ نېمە دېگىنىڭلار! خەلقنىڭ ئىشىغا دەخلى يەتكۈزگىنىڭلار
نېمىسى؟ بېرىپ ئىشىڭلارنى قىلىڭلار! [5] ئىسرائىللارنىڭ سانى ناھايىتى كۆپ.

سىلەر ئۇلارنىڭ ۋەزىپىلىرىنى ئورۇنلىشىغا توسقۇنلۇق قىلىۋاتىسىلەر،
— دېدى.
6 پادىشاھ شۇ كۈنىلا مىسىرلىق ئەمگەك نازارەتچىلىرى بىلەن ئۇلارنىڭ
قول ئاستىدىكى ئىسرائىل ئىش باشچىلىرىغا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ:
7 — بۇندىن كېيىن، ئىسرائىللارغا كېسەك قۇيۇشقا بۇرۇنقىدەك سامان
يىغىپ بەرمەڭلار! ساماننى ئۆزلىرى يىغسۇن. 8 لېكىن، ئۇلار كېسەك سانىنى
بۇرۇنقىدەكلا ئورۇندىسۇن. بۇ سانىنى كېمەيتىشىڭلارغا قەتئىي بولمايدۇ.
ئۇلار ھورۇن، ئۇلارنىڭ: «خۇدايىمىز ئۈچۈن قۇربانلىق قىلغىلى بېرىشىمىزغا
ئىجازەت بەرگەيسىز» دېيىشىنىڭ سەۋەبىمۇ دەل شۇ! 9 ئۇلارنى تېخىمۇ
ئېغىر ئىشلارغا سېلىڭلار. بۇنداق قىلساڭلار، ئۇلار تىنىم تاپماستىن ئىشلەپ،
يالغان گەپلەرگە قۇلاق سېلىشقا ۋاقتىمۇ چىقىرالمايدۇ، — دېدى.
10 مىسىرلىق ئەمگەك نازارەتچىلىرى بىلەن ئۇلارنىڭ قول ئاستىدىكى
ئىسرائىل ئىش باشچىلىرى بېرىپ، ئىسرائىللارغا:
— پادىشاھ بىزگە: «بۇندىن كېيىن، ئىسرائىللارغا سامان بەرمەڭلار،
11 قەيەردە سامان بولسا، شۇ يەردىن ئۆزلىرى ئەكەلسۇن. بىراق، كېسەكنىڭ
سانىدىن بىرنىمۇ كېمەيتمەڭلار» دەيدۇ، — دېدى. 12 بۇنىڭ بىلەن،
ئىسرائىللار پۈتۈن مىسىرنىڭ ھەممە جايلىرىغا بېرىپ، ئېڭىز سامىنى
توپلايدىغان بولدى. 13 ئەمگەك نازارەتچىلىرى بولسا ھەر كۈنى ئۇلارنى:
«بۇرۇن سىلەرگە سامان بېرىلگەن ۋاقىتتىكىدەكلا كۆپ كېسەك قۇيىسىلەر»
دەپ قىستىدى.
14 ئەمگەك نازارەتچىلىرى مىسىرلىقلار تەرىپىدىن تەيىنلەنگەن ئىسرائىل
ئىش باشچىلىرىنى قامچىلاپ، ئۇلارنى:
— نېمىشقا تۈنۈگۈن ۋە بۈگۈن قۇللارغا بۇرۇنقىدەك ساندا كېسەك
قۇيدۇرمىدىڭلار؟ — دەپ سورايدىغان بولدى.
15 شۇڭا، بۇ ئىش باشچىلىرى مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ:

ــ جانابى ئالىيلىرى، قۇللىرىغا نېمىشقا مۇنداق مۇئامىلە قىلىدىلا؟
[16] قۇللىرىغا سامان يەتكۈزۈپ بېرىلمەيۋاتىدۇ، لېكىن بىز يەنىلا بۇرۇنقىساندا
كېسەك قۇيۇشقا بۇيرۇلۇۋاتىمىز. هازىر قۇللىرى تاياق يەۋاتىدۇ. ئەمەلىيەتتە،
بۇلار سىلەر مىسىرلىقلارنىڭ خاتالىقى، ــ دەپ نالە قىلىشتى.
[17] پادىشاھ ئۇلارغا:
ــ ھەرقايسىڭ ھۇرۇن، ھۇرۇن نېمىلەرسەن! «پەرۋەردىگارىمىز ئۈچۈن
قۇربانلىق قىلىپ كېلىشكە ئىجازەت بەرگەيلا» دېيىشكەنلىرىڭنىڭ سەۋەبىمۇ
شۇ. [18] دەرھال قايتىپ بېرىپ ئىشىڭنى قىلىش! ھەرقايسىڭغا بېرىلىدىغان
سامان يوق. كېسەكنى يەنىلا بۇرۇنقىدەك ساندا تاپشۇرۇشسەن، ــ دېدى.
[19] كېسەك سانىنىڭ كېمەيتىلمەيدىغانلىقىنى ئاڭلىغان ئىسرائىل ئىش
باشچىلىرى بېشىغا چوڭ بالا ـ قازانىڭ كەلگەنلىكىنى بىلىشتى. [20] ئۇلار
پادىشاھنىڭ يېنىدىن چىقىپ، تاشقىرىدا ئۆزلىرىنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتقان مۇسا
بىلەن ھارۇنغا:
[21] ــ سىلەرنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىڭلارغا پەرۋەردىگار گۇۋاھ. ئۇ
سىلەرنىڭ ئەدىبىڭلارنى بەرسۇن. سىلەر بىزنى پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ
ئەمەلدارلىرىنىڭ ئالدىدا يەر بىلەن يەكسان قىلدىڭلار. ئۇلارغا بىزنى
ئۆلتۈرۈشكە باھانە تېپىپ بەردىڭلار، ــ دېدى.

خۇدانىڭ ئىسرائىللارنى ئازاد قىلىشقا ۋەدە قىلىشى

[22] بۇنىڭ بىلەن، مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ــ ئى ئىگەم، ئۆز خەلقىڭنى نېمىشقا بۇنداق خورلايسەن؟ مېنى بۇ
يەرگە نېمىشقا ئەۋەتتىڭ؟ [23] مەن پادىشاھنىڭ ئالدىغا بېرىپ سېنىڭ
سۆزلىرىڭنى يەتكۈزگەندىن بېرى، ئۇ خەلقىڭگە تېخىمۇ زۇلۇم سالىدىغان
بولدى. ئەمما، سەن ئۇلارنى ھەرگىز قۇتقۇزمىدىڭ! ــ دېدى.

6

[1] پەرۋەردىگار مۇساغا:
— ئەمدى سەن مېنىڭ پادىشاھقا قىلىدىغانلىرىمنى كۆرىسەن. ئۇ
مېنىڭ زور قۇدرىتىمنىڭ تەسىرى بىلەن ئىسرائىللارنى قويۇپ بېرىدۇ، ھەتتا
ئۇلارنى زېمىنىدىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىدۇ، — دېدى.
[2] خۇدا مۇساغا مۇنداق دېدى:
— مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن. [3] مەن بۇرۇن ئەجدادلىرىڭ ئىبراھىم،
ئىسھاق ۋە ياقۇپلارغا ھەممىگە قادىر خۇدا بولۇپ كۆرۈندۈم. لېكىن، مەن
ئۆزۈمنى ئۇلارغا «مەڭگۈ بار بولغۇچى» دېگەن نامىم ئارقىلىق
ئاشكارىلىمىدىم. [4] مەن ئۇلار بىلەن ئەھدە تۈزۈپ، ئۇلار ئەينى ۋاقىتتا
مۇساپىر بولۇپ تۇرۇۋاتقان قانان زېمىنىنى ئۇلارغا بېرىشكە ۋەدە قىلغانىدىم.
[5] ھازىر مەن ئىسرائىللارنىڭ مىسىرلىقلارنىڭ زۇلمىدىن قىلغان داد-
پەريادلىرىنى ئاڭلاپ، ئۆز ئەھدەمنى ئېسىمگە ئالدىم. [6] شۇڭا، سەن بېرىپ،
ئىسرائىللارغا مۇنۇ سۆزلىرىمنى يەتكۈز: «مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن. مەن
سىلەرنى مىسىرلىقلارنىڭ ئېغىر ئەمگەكلىرىدىن ئازاد قىلىمەن، سىلەرنى
قۇللۇقتىن ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرىمەن. مەن زور قۇدرىتىمنى كۆرسىتىپ
سىلەرنى قۇتقۇزىمەن، مىسىرلىقلارنى قاتتىق جازالايمەن. [7] سىلەرنى ئۆز
خەلقىم قىلىمەن. مەن سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار بولىمەن. مىسىرلىقلارنىڭ
قۇللۇقىدىن قۇتۇلغان ۋاقتىڭلاردا، بۇ ئىشنى مېنىڭ — پەرۋەردىگارىڭلار
بولغان خۇدانىڭ قىلغانلىقىنى بىلىسىلەر. [8] مەن سىلەرنى، ئەجدادلىرىڭلاردىن
ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلارغا بېرىشكە قەسەم قىلغان زېمىنغا ئېلىپ
بارىمەن. ئۇ يەرنى سىلەرگە زېمىنلىققا بېرىمەن. مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.»
[9] مۇسا بۇ سۆزلەرنى ئىسرائىللارغا يەتكۈزدى، لېكىن ئېغىر قۇللۇق
ئازابىدىن روھسىزلانغان ئىسرائىللار ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدى.

10 پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە:
11 ــ سەن پادىشاھنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا ئىسرائىللارنىڭ مىسىردىن
چىقىپ كېتىشىگە يول قويۇشنى ئېيتقىن، ــ دېدى.
12 مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا:
ــ سۆزۈمگە ئىسرائىللار قۇلاق سالمىغان يەردە، مىسىر پادىشاھى
قانداقمۇ قۇلاق سالسۇن. ئۇنىڭ ئۈستىگە، مەن بىر تىلى ئېغىر ئادەم تۇرسام!
ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.
13 بىراق، پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا:
ــ سىلەر بېرىپ، ئىسرائىللار بىلەن مىسىر پادىشاھىغا: «خۇدا بىزگە:
‹ئىسرائىللارنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىڭلار› دەپ ئەمر قىلدى» دەڭلار، ــ
دەپ بۇيرۇدى.

مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ ئەجدادلىرى

14 تۆۋەندىكىلەر بىر قىسىم ئىسرائىل قەبىلىلىرىنىڭ ئائىلە باشلىقلىرى.
ياقۇپنىڭ تۇنجى ئوغلى رۇبېننىڭ ئوغۇللىرى:
ھانوخ، پاللۇ، ھېسرون ۋە كارمى.
ئۇلاردىن رۇبېن قەبىلىسىنىڭ تارماق جەمەتلىرى مەيدانغا كەلدى.
15 شىموننىڭ ئوغۇللىرى:
يېمۇئىل، يامىن، ئوھاد، ياكىن، سوخار ۋە قانانلىق ئايالدىن بولغان
شائۇل.
ئۇلاردىن شىمون قەبىلىسىنىڭ تارماق جەمەتلىرى مەيدانغا كەلدى.
16 لاۋىينىڭ گەرشون، كوھات ۋە مەرارى ئىسىملىك ئۈچ ئوغلى بولۇپ،
ئۇلار لاۋىي قەبىلىسىدىكى تارماق جەمەتلەرنىڭ ئاتىلىرى ئىدى. لاۋىي بىر يۈز
ئوتتۇز يەتتە يىل ئۆمۈر كۆردى. 17 گەرشوننىڭ لىبنى ۋە شىمېئى ئىسىملىك

ئىككى ئوغلى بولۇپ، ئۇلاردىن لاۋىي قەبىلىسىنىڭ تارماق جەمەتلىرى
بارلىققا كەلدى. [18] كوھاتنىڭ ئامرام، يىسخار، ھېبرون ۋە ئۈززىيەل ئىسىملىك
ئوغۇللىرى بولۇپ، كوھات بىر يۈز ئوتتۇز ئۈچ يىل ئۆمۈر كۆردى. [19] مەرارىنىڭ
مەھلى ۋە مۇشى ئىسىملىك ئىككى ئوغلى بار ئىدى.
يۇقىرىقىلار لاۋىي قەبىلىسىنىڭ تارماق جەمەتلىرىدۇر.
[20] ئامرام ئۆز ھاممىسى يوكەبەدنى ئەمرىگە ئالغانىدى. ئۇ ھارۇن بىلەن
مۇسانى تۇغدى. ئامرام بىر يۈز ئوتتۇز يەتتە يىل ئۆمۈر كۆردى. [21] يىسخارنىڭ
كوراھ، نەفەگ ۋە زىكرى ئىسىملىك ئۈچ ئوغلى بار ئىدى. [22] ئۈززىيەلنىڭ
مىشائىل، ئەلسافان ۋە سىترى ئىسىملىك ئۈچ ئوغلى بار ئىدى.
[23] ھارۇن ناھشوننىڭ سىڭلىسى، ئاممىنادابنىڭ قىزى ئەلىشەبانى ئەمرىگە
ئالدى. ئەلىشەبا ھارۇنغا ناداب، ئابىھۇ، ئەلئازار ۋە ئىتامار ئىسىملىك تۆت
ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [24] كوراھتىن ئاسسىر، ئەلقانا، ئابىئاساف ئىسىملىك ئۈچ
ئوغۇل تۆرەلدى. ئۇلار كوراھ قەبىلىسىدىكى تارماق جەمەتلەرنىڭ ئاتىلىرى
بولدى. [25] ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازار پۇتەلنىڭ قىزلىرىدىن بىرىنى ئەمرىگە
ئالدى. ئۇ پىنھاسنى تۇغدى.
مانا بۇلار لاۋىي قەبىلىسىنىڭ ئائىلە باشلىقلىرى.
[26] پەرۋەردىگار تەرىپىدىن «ئىسرائىللارنىڭ ھەرقايسى قەبىلىلىرىنى
توپ-توپى بىلەن مىسىردىن ئېلىپ چىقىڭلار» دەپ ئەمر قىلىنغانلار دەل
مۇشۇ ھارۇن بىلەن مۇسا ئىدى. [27] مىسىر پادىشاھىدىن ئىسرائىللارنى قويۇپ
بېرىشنى تەلەپ قىلغانلارمۇ مانا مۇشۇ مۇسا بىلەن ھارۇندۇر.

ھارۇننىڭ مۇساغا ۋاكالىتەن سۆزلىشى

[28] پەرۋەردىگار مىسىردا مۇساغا سۆزلىگەن ۋاقىتتا، ئۇنىڭغا:
[29] — مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن. ساڭا قىلغان سۆزلىرىمنىڭ ھەممىسىنى

مىسىر پادىشاھىغا يەتكۈزگىن، ــ دېگەنىدى.
[30] لېكىن، مۇسا:
ــ مەن يا سۆزمەن بولمىسام، پادىشاھ مېنىڭ سۆزۈمگە قانداقمۇ قۇلاق
سالسۇن؟ ــ دەپ جاۋاب بەرگەنىدى.

7 [1] ئۇ ۋاقىتتا، پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېگەنىدى:
ــ مەن سېنى پادىشاھ ئالدىدا خۇدادەك قىلىمەن. ئاكاڭ
ھارۇن بولسا سېنىڭ پەيغەمبىرىڭ بولۇپ، سۆزلىرىڭنى پادىشاھقا يەتكۈزىدۇ.
[2] مەن ساڭا تاپىلىغان سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ھارۇنغا يەتكۈز. ھارۇن بولسا
پادىشاھقا ئىسرائىللارنى ئۇنىڭ مەملىكىتىدىن چىقىپ كېتىشكە يول قويۇشنى
ئېيتسۇن. [3] لېكىن، مەن پادىشاھنى جاھىللاشتۇرىمەن. بۇنىڭ بىلەن، مەن
مۆجىزە ۋە كارامەتلىرىمنى مىسىردا كۆپلەپ كۆرسىتەلەيمەن. [4] شۇنداقتىمۇ،
ئۇ يەنىلا سۆزۈڭنى ئاڭلىمايدۇ. شۇڭا، مەن قۇدرىتىمنى كۆرسىتىپ،
مىسىرلىقلارغا ئېغىر جازالارنى بېرىمەن ۋە ئىسرائىللارنىڭ ھەرقايسى
قەبىلىلىرىنى توپ ـ توپى بىلەن مىسىردىن ئېلىپ چىقىمەن. [5] مەن
قۇدرىتىمنى كۆرسىتىپ ئۇلارنى جازالاپ، ئىسرائىللارنى ئۇلارنىڭ يۇرتىدىن
ئېلىپ چىققان ۋاقتىمدىلا، ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ
يېتىدۇ.
[6] پەرۋەردىگار ئۇلارغا قانداق ئەمر قىلغان بولسا، مۇسا بىلەن ھارۇن دەل
شۇنداق ئىش كۆردى. [7] ئۇلار پادىشاھقا سۆزلىگەن ۋاقتىدا، مۇسا سەكسەن
ياش، ھارۇن بولسا سەكسەن ئۈچ ياشتا ئىدى.

ھارۇننىڭ تايىقى

[8] پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا:
[9] ــ پادىشاھ سىلەرگە: «ئۆزۈڭلارنىڭ خۇدا تەرىپىدىن

ئەۋەتىلگەنلىكىڭلارنى بىر مۆجىزە ئارقىلىق ئىسپاتلاڭلار» دەيدۇ. ئۇ چاغدا سەن مۇسا، ھارۇنغا: «تايىقىڭنى پادىشاھنىڭ ئالدىغا تاشلا» دېگىن. تاياق يىلانغا ئايلىنىدۇ، ــ دېدى.

[10] مۇسا بىلەن ھارۇن پادىشاھنىڭ ئالدىغا بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە ئىش كۆردى. ھارۇن تايىقىنى پادىشاھ بىلەن ئەمەلدارلارنىڭ ئالدىغا تاشلىۋىدى، تاياق يىلانغا ئايلاندى. [11] پادىشاھ دەرھال ئۆزىنىڭ ئالىملىرىنى ۋە سېھرگەرلىرىنى يىغدى. ئۇلار سېھىر ئىشلىتىپ، شۇنىڭغا ئوخشاش ئىشنى قىلدى. [12] ئۇلارنىڭ ھەربىرى قولىدىكى تاياقنى يەرگە تاشلىۋىدى، ئۇلارمۇ يىلانغا ئايلىنىپ كەتتى. لېكىن، ھارۇنىنىڭ يىلىنى ئۇلارنىڭ يىلانلىرىنى يۇتۇۋەتتى. [13] ئەمما، پادىشاھ دەل پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك جاھىللىق قىلىپ، مۇسا بىلەن ھارۇنىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىدى.

قان ئاپىتى

[14] پەرۋەردىگار مۇساغا:

ــ مىسىر پادىشاھى تولىمۇ جاھىل. ئۇ ئىسرائىل خەلقىنى قويۇپ بېرىشنى خالىمايدۇ. [15] ئەتە ئەتىگەندە، ئۇ نىل دەرياسىغا بارىدۇ. سەن دەريا بويىدا كۈتۈپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈش. يىلانغا ئايلانغان ھېلىقى تايىقىڭنى قولۇڭغا ئېلىۋال. [16] سەن ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: «پەرۋەردىگار ــ ئىبرانىيلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا مېنى سىزگە: ‹ئۆز خەلقىمنىڭ ماڭا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن چۆل ـ باياۋانغا بېرىشىغا يول قويۇڭ› دېيىشكە ئەۋەتتى. سىز باشتىن ـ ئاخىر قۇلاق سالماي كەلدىڭىز. [17] شۇڭا، پەرۋەردىگار: ‹سەن ئەمدى مېنىڭ قىلغان ئىشلىرىمدىن مېنىڭ كىم ئىكەنلىكىمنى بىلىۋال› دەيدۇ. قاراڭ، مەن قولۇمدىكى تاياقنى دەريادىكى سۇغا ئۇرسام، سۇ قانغا ئايلىنىدۇ. [18] بېلىقلار تامامەن ئۆلىدۇ. دەريا سېسىپ

كېتىدۇ. مىسىرلىقلار دەريا سۈيىدىن سەسكىنىپ، ئۇنى ئىچەلمەيدىغان
بولۇپ قالىدۇ.» ـــ دېدى.
[19] پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە:
ـــ سەن ھارۇنغا: «تايىقىڭنى ئال. قولۇڭنى مىسىردىكى ھەرقايسى
دەريا، ئۆستەڭ، سازلىق ۋە كۆللەرگە قارىتىپ ئۇزات. بۇ چاغدا، مىسىرنىڭ
ھەممە يېرىدىكى سۇلار، ھەتتا سوغا ۋە تاش كۈپلەرنىڭ ئىچىدىكى سۇلارمۇ
قانغا ئايلىنىدۇ» دېگىن، ـــ دېدى.
[20] مۇسا بىلەن ھارۇن پەرۋەردىگار تاپىلىغان ئىشلارنى بەجا كەلتۈردى.
پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرىنىڭ ئالدىدا مۇسا تاياقنى كۆتۈرۈپ، دەريا
سۈيىگە ئۇرۇۋىدى، دەريا سۈيى شۇئان قانغا ئايلاندى. [21] دەريادىكى بېلىقلار
ئۆلدى. دەريا سۈيى سېسىق پۇراپ، مىسىرلىقلار بۇ سۇنى ئىچەلمەيدىغان
بولۇپ قالدى. مىسىرنىڭ ھەممە يېرىنى قان قاپلىدى.
[22] بىراق، پادىشاھنىڭ سېھىرگەرلىرىمۇ سېھىر ئارقىلىق ئوخشاش ئىشنى
قىلدى. نەتىجىدە، دەل پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك، پادىشاھ بۇرۇنقىدەك
جاھىللىق قىلىپ، مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ سۆزىنى ئاڭلاشنى رەت قىلدى [23] ۋە
بۇرۇلۇپلا ئوردىغا كىرىپ كەتتى. ئۇ بۇ ئىشقا قىلچە ئەھمىيەت بەرمىدى.
[24] مىسىرلىقلارنىڭ ھەممىسى نىل دەرياسى سۈيىنى ئىچەلمەيدىغان بولۇپ
قالغاچقا، ئىچىدىغان سۇ ئىزدەپ، دەريا ئەتراپلىرىنى كولىدى.
[25] پەرۋەردىگار دەريا سۈيىنى قانغا ئايلاندۇرۇپ، ئارىدىن بىر ھەپتە
ئۆتتى.

پاقا ئاپىتى

8 [1] ئۇنىڭدىن كېيىن، پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:
ـــ سەن يەنە مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا:

«پەرۋەردىگار: ‹ئۆز خەلقىمنىڭ ماڭا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن چۆل ـ باياۋانغا بېرىشىغا يول قوي. [2] ئەگەر يەنە رەت قىلساڭ ساڭا ئېيتىپ قويايكى، پۈتۈن دۆلىتىڭنى جازالاپ، زېمىنىڭنىڭ ھەممە يېرىنى پاقا بىلەن تولدۇرۇۋېتىمەن. [3] نىل دەرياسى پاقىغا تولۇپ كېتىدۇ. پاقىلار دەريادىن چىقىپ ئورداڭغا، ھۇجراڭغا، ھەتتا ئورۇن ـ كۆرپىلىرىڭگە كىرىدۇ. ئەمەلدارلىرىڭنىڭ ۋە پۇقرالىرىڭنىڭ ئۆيلىرىگە، ھەتتا ئوچاقلىرىغا، تەڭنىلىرىنىڭ ئىچىگىمۇ كىرىۋالىدۇ. [4] سېنىڭ ئۇچاڭغا، ئەمەلدارلىرىڭنىڭ ۋە پۇقرالىرىڭنىڭ ئۈچىسىغىمۇ يامىشىدۇ› دەيدۇ» دەپ يەتكۈزگىن.

[5] پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە:

ــ سەن ھارۇنغا: «تاياق ئالغان قولۇڭنى مىسىردىكى دەريا، ئۆستەڭ، سازلىق ۋە كۆللەرگە قارىتىپ ئۇزات. مىسىر زېمىنىنى پاقىلار بىلەن قاپلىتىۋەت» دەپ ئېيتقىن، ــ دېدى. [6] بۇنىڭ بىلەن، ھارۇن قولىنى مىسىرنىڭ سۇلىرىغا قارىتىپ ئۇزىتىۋىدى، پاقىلار چىقىپ مىسىر زېمىنىنى قاپلىدى.

[7] بىراق، مىسىردىكى سېھىرگەرلەرمۇ سېھىر ئىشلىتىپ، ئوخشاش ئىشنى قىلىپ مىسىر زېمىنىغا پاقا چىقاردى.

[8] پادىشاھ مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ، مۇساغا:

ــ پەرۋەردىگاردىن ئۇ پاقىلارنى مەندىن ۋە مىسىر خەلقىدىن يىراقلاشتۇرۇشنى تىلەپ دۇئا قىل. ئاندىن، خەلقىڭنىڭ پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن بېرىشىغا يول قويىمەن، ــ دېدى.

[9] مۇسا جاۋابەن:

ــ بولىدۇ، سىز بىر ۋاقىت بەلگىلەڭ. مەن سىزگە، ئەمەلدارلىرىڭىزغا ۋە پۇقرالىرىڭىزغا دۇئا قىلاي. شۇ چاغدا، پاقىلارنىڭ ھەممىسى سىلەردىن ۋە ئۆيلىرىڭلاردىن ئايرىلىدۇ. پەقەت نىل دەرياسىدىكى پاقىلاردىن باشقا

پاقىلارنىڭ ھەممىسى يوقىلىدۇ، ــ دېدى.
[10] پادىشاھ ئۇنىڭغا:
ــ ئەتىلا دۇئا قىل، ــ دېدى.
مۇسا:
ــ سىزنىڭ دېگىنىڭىزدەك بولسۇن. بۇنىڭ بىلەن، سىز پەرۋەردىگارىمىز خۇدادىن باشقا ھېچقانداق خۇدانىڭ يوقلۇقىنى بىلىڭ. [11] پاقىلار سىزدىن، ئوردىڭىزدىن، ئەمەلدارلىرىڭىزدىن ۋە باشقا پۇقرالىرىڭىزدىن ئايرىلىدۇ. پەقەت نىل دەرياسىدىلا پاقا قالىدۇ، ــ دېدى. [12] شۇنىڭدىن كېيىن، مۇسا بىلەن ھارۇن مىسىر پادىشاھىنىڭ يېنىدىن چىقىشتى. مۇسا پەرۋەردىگاردىن مىسىر پادىشاھلىقىغا چۈشۈرگەن پاقىلارنى يوقىتىشنى تىلەپ، دۇئا قىلىپ يالۋۇردى. [13] پەرۋەردىگار مۇسانىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى. ئۆي، ھويلا ۋە ئېتىزلاردىكى پاقىلارنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپ تۈگىدى. [14] مىسىرلىقلار پاقا ئۆلۈكلىرىنى دۆۋە ـ دۆۋە قىلىپ توپلىغانىدى، پۈتۈن دۆلەت سېسىقچىلىققا تولدى. [15] بىراق دەل پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك، پاقىلارنىڭ تامامەن ئۆلگەنلىكىنى كۆرگەن پادىشاھ جاھىللىق قىلىپ، مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدى.

پاشا ئاپىتى

[16] پەرۋەردىگار مۇساغا:
ــ ھارۇنغا: «تايىقىڭنى يەردىكى توپىغا ئۇر. چاڭ ـ توزانلار پاشىلارغا ئايلىنىپ، پۈتۈن مىسىرنى قاپلايدۇ» دېگىن، ــ دېدى. [17] ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنىدەك قىلىشتى. ھارۇن تايىقىنى يەردىكى توپىغا ئۇرۇۋىدى، چاڭ ـ توزانلار پاشىلارغا ئايلىنىپ، ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىنى قاپلاپ كەتتى. مىسىر زېمىنىدىكى چاڭ ـ توزانلارنىڭ ھەممىسى

پاشىغا ئايلىنىپ كەتتى.

[18] سېھىرگەرلەرمۇ ئۆز سېھىرلىرى بىلەن پاشا پەيدا قىلماقچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئىش ئۇلارنىڭ قولىدىن كەلمىدى. ئادەم ۋە ھايۋاناتلارنىڭ بەدىنىنى پاشا قاپلاپ كەتتى. [19] سېھىرگەرلەر پادىشاھقا:

ــ بۇ ئىشنى خۇدا قىلدى! ــ دېيىشتى. بىراق دەل پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك، پادىشاھ جاھىللىق قىلىپ، مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدى.

چىۋىن ئاپىتى

[20] ئاندىن، پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:

ــ ئەتە تاڭ سەھەردىلا ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، پادىشاھ دەريا بويىغا چىققاندا ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈش ۋە ئۇنىڭغا: «پەرۋەردىگار: ‹خەلقىمنىڭ ماڭا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن بېرىشىغا يول قوي. [21] سېنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايكى، ئەگەر سەن مېنىڭ خەلقىمنى قويۇپ بەرمەيدىغان بولساڭ، ساڭا، ئەمەلدارلىرىڭ ۋە پۇقرالىرىڭغا چىۋىنلار توپى ئەۋەتىمەن. ئۆيلىرىڭلار چىۋىنگە تولىدۇ ۋە ھەممە يەرنى چىۋىن قاپلايدۇ. [22] لېكىن، مېنىڭ خەلقىم ئىسرائىللار ياشاۋاتقان گوشەن ۋىلايىتىنىڭ ئەھۋالىنى باشقىچە قىلىمەن. ئۇ يەر چىۋىنلار توپىدىن خالىي بولىدۇ. بۇنىڭ نەتىجىسىدە، مېنىڭ ــ پەرۋەردىگارنىڭ بۇ دۆلەتتىمۇ قۇدرەتلىك ئىكەنلىكىمنى بىلىسەن. [23] مەن ئۆز خەلقىمنى سېنىڭ خەلقىڭدىن پەرقلەندۈرىمەن. بۇ مۆجىزە ئەتە كۆرۈلىدۇ› دەيدۇ» دەپ يەتكۈزگىن. [24] پەرۋەردىگار دېگىنىنى قىلدى. توپ ـ توپ چىۋىنلار پادىشاھنىڭ ئوردىسىغا ۋە ئەمەلدارلىرىنىڭ ئۆيلىرىگە بېسىپ كىرىپ، پۈتۈن مىسىر زېمىنىنى خاراب قىلىۋەتتى.

[25] پادىشاھ مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ، ئۇلارغا:
ــ بارساڭلار بېرىڭلار! بىراق، خۇدايىڭلارغا قىلىدىغان قۇربانلىقنى مۇشۇ
دۆلەت ئىچىدە قىلىڭلار! ــ دېدى.
[26] لېكىن، مۇسا:
ــ بۇنداق قىلىش توغرا بولمايدۇ. چۈنكى، پەرۋەردىگار ئۈچۈن قىلىدىغان
قۇربانلىقلىرىمىز مىسىرلىقلارنى يىرگەندۈرىدۇ. ئەگەر بىز مىسىرلىقلارنىڭ
كۆز ئالدىدا ئۇلارنى يىرگەندۈرىدىغان قۇربانلىقلارنى قىلساق، ئۇلار بىزنى
چالما ـ كېسەك قىلىدۇ! [27] بىز پەرۋەردىگارىمىز خۇدانىڭ ئەمر قىلغىنىدەك
ئۈچ كۈنلۈك يولنى بېسىپ، چۆل ـ باياۋانغا بېرىپ، ئاندىن ئۇنىڭغا قۇربانلىق
قىلىشىمىز كېرەك، ــ دېدى.
[28] پادىشاھ ئۇنىڭغا:
ــ چۆل ـ باياۋانغا بېرىپ، پەرۋەردىگارىڭلار خۇداغا قۇربانلىق
قىلىشىڭلارغا ئىجازەت بېرەي، لېكىن ئانچە يىراققا كەتمەڭلار. مەن ئۈچۈنمۇ
دۇئا قىلىڭلار، ــ دېدى.
[29] مۇسا جاۋابەن:
ــ مەن يېنىڭىزدىن چىقىپلا پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلاي. چىۋىنلار توپى
ئەتىلا سىزدىن، ئەمەلدارلىرىڭىز ۋە پۇقرالىرىڭىزدىن ئايرىلسۇن. لېكىن، سىز
بىزنى ئالداپ، پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق قىلىشقا بېرىشىمىزغا توسقۇنلۇق
قىلماسلىقىڭىز كېرەك، ــ دېدى.
[30] شۇنىڭدىن كېيىن، مۇسا مىسىر پادىشاھىنىڭ يېنىدىن چىقىپ،
پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلدى. [31] پەرۋەردىگار مۇسانىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت
قىلىپ، چىۋىنلار توپىنى مىسىر پادىشاھىدىن، ئەمەلدارلىرىدىن ۋە
پۇقرالىرىدىن ئايرىدى. بىر تالمۇ چىۋىن قالمىدى. [32] لېكىن، بۇ قېتىممۇ
پادىشاھ يەنە جاھىللىق قىلىپ، ئىسرائىل خەلقىنىڭ چىقىشىغا يول قويمىدى.

ۋابا ئاپىتى

9 [1] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:
— سەن مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: «پەرۋەردىگار،
يەنى ئىبرانىيلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا: ‹ئۆز خەلقىمنىڭ ماڭا ئىبادەت
قىلىش ئۈچۈن چۆل-باياۋانغا بېرىشىغا يول قوي. [2] ئەگەر سەن ئۇلارنى
قويۇپ بېرىشنى رەت قىلىپ يەنىلا تۇتۇپ تۇرۇۋالىدىغان بولساڭ، [3] سېنى
ئاگاھلاندۇرۇپ قويايكى، چارۋا ماللىرىڭنىڭ ھەممىسىنى، يەنى ئات، تۆگە،
كالا، قوي ۋە ئۆچكىلىرىڭنى ۋابا كېسەللىكگە گىرىپتار قىلىمەن. [4] بىراق،
ئىسرائىللارنىڭ چارۋا ماللىرىنى مىسىرلىقلارنىڭكىدىن پەرقلەندۈرىمەن.
ئىسرائىللارنىڭ ماللىرىدىن بىرىمۇ ئۆلمەيدۇ› دەيدۇ» دېگىن.
[5] پەرۋەردىگار ۋاقىت بەلگىلەپ:
— بۇ مۆجىزىنى ئەتىلا كۆرسىتىمەن، — دېدى.
[6] ئەتىسى، پەرۋەردىگار ئۆزى ئېيتقاندەك قىلدى. مىسىرلىقلارنىڭ چارۋا
ماللىرىنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ۋابا كېسەللىكگە گىرىپتار بولۇپ ئۆلۈشكە
باشلىدى. لېكىن، ئىسرائىللارنىڭ چارۋا ماللىرىنىڭ بىرىمۇ زىيانغا ئۇچرىمىدى.
[7] پادىشاھ ئادەم ئەۋەتىپ تەكشۈرتۈپ، ئىسرائىللارنىڭ ماللىرىدىن بىرىنىڭمۇ
ئۆلمىگەنلىكىنى ئۇقتى. شۇنداقتىمۇ، ئۇ يەنىلا جاھىللىق قىلىپ،
ئىسرائىللارنىڭ كېتىشىگە يول قويمىدى.

چاقا ئاپىتى

[8] كېيىن، پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا:
— ئوچاقتىن بىر چاڭگال كۈل ئېلىۋېلىڭلار. مۇسا ئۇنى پادىشاھنىڭ ئالدىدا
ھاۋاغا چاچسۇن. [9] بۇ كۈل چاڭ-توزان بولۇپ، مىسىرنىڭ ھەممە يېرىگە
تارقىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، بارلىق ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدەنلىرىنى يىرىڭلىق

چاقا قاپلاپ كېتىدۇ، ــ دېدى.

[10] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار قولـلىرىغا ئوچاق كۈلىنى ئېلىپ، پادىـشاھنىڭ ئالدىغا بـاردى. مۇسا كۈلـنى ھـاۋاغا چـاچتـى. نـەتـىجـىـدە، ئادەم ۋە ھـايۋانـلارنـىڭ بەدەنلىرىـنى يىرىڭلىق چاقا قـاپلاپ كەتتى. [11] ھەتتا سېھىـرگەرلەرمۇ مۇساغا تاقابىل تۇرالمـىدى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ بەدىنىنـىمۇ باشقا مىسىرلىقـلارنىڭكىگە ئوخشـاش يىرىڭـلىق چاقا قـاپلاپ كەتكـەنىدى. [12] شۇنداقتــىمۇ، پەرۋەردىگار تەرىـپىدىن جـاھىلـلاشتۇرۇلغـان پادىشاھ خـۇددى پەرۋەردىگـارنىڭ مۇسـاغا ئېيتقىنىدەك، مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدى.

مۆلدۈر ئاپىتى

[13] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:

ــ ئـەتە تـاڭ سـەھـەردىلا پـادىـشاھـنـىڭ ئـالدىـغا بـېرىـپ، ئـۇنـىڭـغا: «پـەرۋەردىگـار، يەنـى ئـىبـرانـىـيـلار ئېـتـىقـاد قـىلـىـپ كـەلگـەن خۇدا: ‹ئـۆز خەلقىمـنـىڭ ماڭا ئىبادەت قىلـىش ئۈچۈن چۆل ـ باياۋانغا بېرىـشىغا يول قوي. [14] بولمـىسا، بۇ قـېتىم مەن سـېنىڭ ۋە ئـەمەلدارلـىرىڭ ھەمدە پۇقـرالىرىڭـنىڭ ئۈسـتىگە ئـەڭ ئېغـىر بالايـىئاپەتـلەرنى ياغـدۇرىمەن. مـانا شۇ چاغـدا، سەن ئالـەمدە مـەندىـن باشـقا خـۇدا يوقـلۇقـىنـى بىـلـىسەن. [15] مەن قـۇدرىتـىـمـنى كۆرسىتـىپ، سېنى ۋە پۇقـرالىرىڭنى ۋابا كـېسىلىگـە دۇچار قىلىپ، سـىلەرنى يەر يۈزىـدىن يوق قىلالايتـتىم. [16] بىراق، مـەن ئۇنداق قىلمـىدىم. ئەكسـىچە، مەن قـۇدرىتىمـنـى ساڭا كـۆرسىتـىش ۋە نامىمـنـى ئالەمـگە ئېلان قـىلىشـتەك ئالاھىدە مەقسەت بىلەن سېنى پادىـشاھلىققا تىكلىدىم. [17] لېكىن، سەن يەنىلا زوراۋانلـىق قىلـىپ، خەلقـىمنى قويـۇپ بەرمەيۋاتـىسەن. [18] شۇڭا ئەتـە مۇشۇ چاغدا، مەن مىسـىر تارىخىدا ئەلمىساقـتىن تارتىپ كۆرۈلۈپ باقمـىغان قاتتىق مۆلدۈر ياغـدۇرىمەن. [19] ھازىر سـەن ئادەملـىرىڭگە ئوچـۇقچىلـىقتىكى چارۋا

ماللىرىڭ ۋە باشقا بارلىق نەرسىلىرىڭنى دالدا يەرگە ئېلىپ كىرىۋېلىشقا ئەمر قىل. چۈنكى، ئوچۇقچىلىقتا قېلىپ قالغان ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ ھەممىسىنى مۆلدۈر ئۇرۇپ، ھالاك قىلىدۇ، دەيدۇ» دېگىن.

[20] پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە ئىشەنگەن بىر قىسىم پادىشاھ ئەمەلدارلىرى دەرھال ئۆز قۇللىرى ۋە چارۋا ماللىرىنى دالدا يەرگە ئېلىپ كىرىۋالدى. [21] پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىگەنلەر بولسا قۇللىرى ۋە چارۋا ماللىرىنى تاشقىرىدا قويۇۋەردى.

[22] پەرۋەردىگار مۇساغا:

ـــ سەن قولۇڭنى ئاسمانغا قارىتىپ ئۇزات! پۈتكۈل مىسىر زېمىنىدىكى ئىنسانلار، ھايۋانلار ۋە بارلىق ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئۈستىگە مۆلدۈر ياغسۇن، ـــ دېدى. [23] مۇسا تايىقىنى ئاسمانغا قارىتىپ كۆتۈرۈۋىدى، پەرۋەردىگار چاقماق چاقتۇرۇپ، گۈلدۈرمامىلار ياڭرىتىپ، يەر يۈزىگە مۆلدۈر ياغدۇرۇۋەتتى. [24] شۇنىڭ بىلەن، چاقماق چېقىپ، يوغان ـ يوغان مۆلدۈرلەر تۆكۈلۈپ چۈشتى. بۇ، مىسىر تارىخىدا ھازىرغىچە يۈز بېرىپ باقمىغان ئەڭ چوڭ مۆلدۈر ئاپىتى ئىدى. [25] مۆلدۈر مىسىر زېمىنىدىكى ئوچۇقچىلىقتا تۇرغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى، جۈملىدىن ئادەم، ھايۋان، ئېتىزدىكى زىرائەتلەر ۋە بارلىق دەل ـ دەرەخلەرنى ۋەيران قىلىۋەتتى. [26] پەقەت ئىسرائىللار ياشايدىغان گوشەن ۋىلايىتىدىلا مۆلدۈر ياغمىدى.

[27] مىسىر پادىشاھى دەرھال مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ:

ـــ بۇ قېتىم مەن خاتالىق ئۆتكۈزدۈم، مەن ۋە پۇقرالىرىمدىن سەۋەنلىك ئۆتتى. پەرۋەردىگار ئادىلدۇر. [28] پەرۋەردىگارغا مەن ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار. بىزگە بۇ ھەيۋەتلىك گۈلدۈرماما ۋە مۆلدۈرلەر يېتەر. مەن سىلەرنىڭ كېتىشىڭلارغا يول قوياي. سىلەر ئەمدى بۇ يەردە تۇرمىساڭلارمۇ بولىدۇ، ـــ دېدى.

[29] مۇسا ئۇنىڭغا:

ــ مەن بۇ شەھەردىن چىقىشىم بىلەنلا، قولۇمنى كۆتۈرۈپ پەرۋەردىگاردىن تىلەپ دۇئا قىلىمەن. گۈلدۈرماملار شۇ هامان تىنچىيدۇ ۋە مۆلدۈرمۇ توختايدۇ. شۇ چاغدا، سىز دۇنيانىڭ پەرۋەردىگارغا مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى بىلىسىز. [30] لېكىن، سىز ۋە سىزنىڭ ئەمەلدارلىرىڭىزنىڭ پەرۋەردىگار خۇدادىن تېخىچە قورقمايۋاتقانلىقىڭلار ماڭا مەلۇم، ــ دېدى.

[31] بۇ، كەندىرلەر چېچەكلىگەن ۋە ئارپا باش تارتقان ۋاقىت بولغاچقا، مۆلدۈر ئۇلارنى خاراب قىلدى. [32] پەقەت بۇغدايلارلا زىيانغا ئۇچرىمىدى، چۈنكى ئۇلار تېخى بىخ چىقارمىغانىدى.

[33] مۇسا پادىشاھنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ، شەھەردىن چىقىپ، قولىنى كۆتۈرۈپ پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلدى. گۈلدۈرماملار شۇ هامان بېسىقىپ، مۆلدۈر يېغىشتىن توختىدى. يامغۇرمۇ تىنچىدى. [34] گەرچە پادىشاھ بۇ ئەھۋاللارنى كۆرگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنە گۇناھ سادىر قىلدى. ئۇ ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرى يەنىلا جاھىللىق قىلىشتى. [35] دەل پەرۋەردىگار بۇرۇنلا مۇساغا ئېيتقاندەك، مىسىر پادىشاھى جاھىللىق قىلىپ، ئىسرائىللارنىڭ كېتىشىگە يەنىلا يول قويمىدى.

چېكەتكە ئاپىتى

10 [1] شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار مۇساغا:
ــ سەن مىسىر پادىشاھىنىڭ يېنىغا بار. مەن مۆجىزىلەرنى كۆرسىتىش ئارقىلىق كۈچ ـ قۇدرىتىمنى مىسىر خەلقى ئارىسىدا داۋاملىق نامايان قىلىش مەقسىتى بىلەن، مىسىر پادىشاھى ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرىنى جاھىللاشتۇردۇم. [2] بۇ ئارقىلىق سەنمۇ ئۆز پەرزەنتلىرىڭ ۋە نەۋرىلىرىڭگە مېنىڭ مىسىرلىقلارنى قانداق جازالىغانلىقىم ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا قانداق مۆجىزىلەرنى كۆرسەتكەنلىكىمنى سۆزلەپ بېرەلەيسەن. بۇنىڭ بىلەن،

مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىگەمنىڭ خىزمىتىدە بولالايمەن، — دېدى.

[3] شۇنداق قىلىپ، مۇسا ۋە ھارۇن مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا:

— پەرۋەردىگار، يەنى ئىبرانىيلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا: «سەن مېنىڭ ئالدىمدا زادى قاچانغىچە ھاكاۋۇرلۇق قىلىسەن؟ خەلقىمنىڭ ماڭا ئىبادەت قىلىشقا بېرىشىغا يول قوي! [4] ئەگەر يول قويمايدىغان بولساڭ، سېنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايكى، مەن ئەتە سېنىڭ زېمىن تەۋەلىكىڭدە چېكەتكە پەيدا قىلىمەن. [5] چېكەتكىلەر توپى زېمىنىڭنى قاپلايدۇ. ئۇلارنىڭ كۆپلۈكىدىن يەر ـ يۈزىنىمۇ كۆرەلمەي قالىسەن. مۆلدۈردىن ئامان قالغانلارنى، ھەتتا دالادىكى دەل ـ دەرەخلەرنىمۇ چېكەتكە يەپ تۈگىتىدۇ. [6] ئۇلار سېنىڭ ئورداڭنى، ئەمەلدارلىرىڭ ۋە پۇقرالىرىڭنىڭ ئۆيلىرىنىمۇ تولدۇرىدۇ. بۇنداق قورقۇنچلۇق ئاپەتنى ئاتا ـ بوۋىلىرىڭمۇ كۆرۈپ باقمىغان» دەيدۇ، — دېدى ۋە دەرھال كەينىگە بۇرۇلۇپ، مىسىر پادىشاھىنىڭ ئالدىدىن چىقىپ كەتتى.

[7] پادىشاھنىڭ ئەمەلدارلىرى پادىشاھقا:

— ئالىيلىرى، بۇ ئادەمنىڭ بىزگە ۋەيرانچىلىق سېلىشىغا قاچانغىچە يول قويىدىلا؟ ئىسرائىللارنىڭ پەرۋەردىگارى خۇداغا ئىبادەت قىلىشقا بېرىشىغا يول قويسىلا! مىسىرنىڭ خاراب بولغانلىقىدىن خەۋەرلىرى يوقمۇ؟ — دېدى.

[8] بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ، ئۇلارغا:

— سىلەر پەرۋەردىگارىڭلار بولغان خۇداغا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن بارساڭلار بېرىڭلار. لېكىن زادى كىملەر بارماقچى؟ — دېدى.

[9] مۇسا جاۋابەن:

— قېرى ـ ياش، بالا ـ چاقا ۋە قوي ـ كالىلىرىمىزنى ئېلىپ، ھەممىمىز بارماقچى. چۈنكى، بىز ئۇ يەردە ھېيت ئۆتكۈزۈپ، پەرۋەردىگارىمىزغا ئىبادەت قىلىپ تەنتەنە قىلىمىز، — دېدى.

10 پادىشاھ ئۇلارغا:
— ھېم! مەن سىلەرنىڭ خوتۇن، بالا-چاقىلىرىڭلارنى ئېلىپ
بېرىشىڭلارغا ھەقىقەتەن يول قويۇشۇم كېرەك ئىكەن-دە!؟ سىلەرنى
پەرۋەردىگارىڭلار ئۆزى ساقلىسۇن! قاراڭلار، سىلەرنىڭ نىيىتىڭلارنىڭ
يامانلىقىنى! 11 قەتئىي يول قويمايمەن! ئەگەر سىلەرنىڭ تەلەپ قىلغىنىڭلار
ئىبادەت قىلىشقا بېرىش بولسا، ئۇنداقتا پەقەت ئەرلەرلا بارسۇن، — دېدى.
شۇنىڭدىن كېيىن، مۇسا بىلەن ھارۇن ئوردىدىن قوغلاپ چىقىرىلدى.
12 شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار مۇساغا:
— چېكەتكىلەر توپىنى پەيدا قىلىش ئۈچۈن مىسىرنىڭ ھەممە تەرىپىگە
قولۇڭنى ئۇزات! چېكەتكىلەر مىسىر تەۋەسىدە مۆلدۈردىن ئامان قېلىپ
ئۆسۈۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى يەپ تۈگەتسۇن، — دېدى.
13 شۇنىڭ بىلەن، مۇسا تايىقىنى مىسىرنىڭ ھەممە تەرىپىگە قارىتىپ
ئۇزاتتى. پەرۋەردىگار بىر كېچە-كۈندۈز شەرق شامىلى چىقاردى. تاڭ
ئاتقاندا، شامال چېكەتكىلەرنى ئېلىپ كەلدى. 14 چېكەتكىلەر توپ-توپى
بىلەن ئۇچۇپ كېلىپ، پۈتۈن مىسىر زېمىنىنىڭ ئۇ چېتىدىن بۇ چېتىگىچە
ھەممە يەرگە قوندى. بۇنچە كۆپ چېكەتكە ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان
بولۇپ، بۇندىن كېيىنمۇ كۆرۈلۈشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. 15 پۈتۈن زېمىن
قارىداپ كەتتى. چېكەتكىلەر مۆلدۈردىن ئامان قالغانلارنىڭ ھەممىسىنى،
يەنى ئۆسۈملۈكلەرنى ۋە دەل-دەرەخلەرنىڭ ئۈستىدىكى مېۋىلەرنى يەپ
تۈگەتتى. پۈتۈن مىسىر تەۋەسىدىكى ئېتىزلىقلاردا ۋە دەل-دەرەخلەردە
يېشىللىقتىن ئەسەرمۇ قالمىدى.
16 شۇڭا، پادىشاھ دەرھال مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ:
— سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار بولغان خۇدا ئالدىدا ھەم سىلەرنىڭ
ئالدىڭلاردا گۇناھكارمەن. 17 ئەمدى يەنە بىرلا قېتىم ماڭا كەڭچىلىك قىلىپ،
پەرۋەردىگارىڭلار خۇدادىن: «مىسىرلىقلارنى بۇ ئەجەللىك ئاپەتتىن

قۇتقۇزغايسەن» دەپ تەلەپ قىلغايسىلەر، ــ دېدى.
18 بۇنىڭ بىلەن، مۇسا پادىشاھنىڭ يېنىدىن چىقىپ، پەرۋەردىگارغا دۇئا
قىلدى. 19 پەرۋەردىگار شەرق شامىلىنى قاتتىق غەرب بورىنىغا ئايلاندۇرۇپ،
چېكەتكىلەرنى قىزىل دېڭىزغا ئۇچۇرۇپ كەتتى. مىسىر دىيارىدا بىر دانىمۇ
چېكەتكە قالمىدى. 20 لېكىن، پەرۋەردىگار پادىشاھنى يەنىلا جاھىل
قىلغاچقا، ئۇ ئىسرائىللارنىڭ چېگرىدىن چىقىپ كېتىشىگە يەنىلا يول
قويمىدى.

قاراڭغۇلۇق ئاپىتى

21 ئاندىن، پەرۋەردىگار مۇساغا:
ــ سەن قولۇڭنى ئاسمانغا كۆتۈر! پۈتۈن مىسىرنى زۇلمەت قاراڭغۇلۇق
قاپلايدۇ، ــ دېدى. 22 مۇسا قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈۋىدى، پۈتۈن مەملىكەتنى
ئۈچ كۈن زۇلمەت قاراڭغۇلۇق باستى. 23 بۇ چاغدا، مىسىرلىقلار بىر ـ بىرىنى
كۆرەلمىدى، ئۆيىدىنمۇ تالاغا چىقالمىدى. لېكىن، ئىسرائىللار ياشايدىغان
يەرلەر بولسا يورۇق تۇردى.
24 پادىشاھ مۇسانى چاقىرتىپ:
ــ سىلەر بېرىپ پەرۋەردىگارىڭلارغا ئىبادىتىڭلارنى قىلىڭلار. ھەتتا
خوتۇن، بالا ـ چاقىلىرىڭلارنىمۇ ئېلىپ بارساڭلار بولىدۇ. لېكىن كالا، قوي،
ئۆچكىلىرىڭلار بۇ يەردە قېلىشى كېرەك، ــ دېدى.
25 مۇسا جاۋابەن:
ــ ياق! سىز چوقۇم بىزنىڭ قۇربانلىق ۋە كۆيدۈرمە قۇربانلىققا
ئىشلىتىدىغان ماللىرىمىزنى ئېلىپ بېرىشىمىزغا ئىجازەت بېرىشىڭىز لازىم.
26 بىز چارۋا ماللىرىمىزنى ئېلىپ بېرىشىمىز كېرەك، ھەتتا بىرەر تۇياقىنىمۇ بۇ
يەردە قالدۇرمايمىز. بىز پەرۋەردىگارغا ئاتايدىغان قۇربانلىقنى ئۆز ماللىرىمىز

ئىچىدىن تاللىشىمىز كېرەك. ئۇ يەرگە بارمىغۇچە، پەرۋەردىگارىمىز خۇداغا
قايسى مالنى قۇربانلىق قىلىشنى بىلمەيمىز، ــ دېدى.
27 پەرۋەردىگار مىسىر پادىشاھىنى جاھىللاشتۇرغاچقا، ئۇ ئىسرائىللارنى
يەنىلا قويۇپ بەرمىدى. 28 پادىشاھ مۇساغا:
ــ كۆزۈمدىن يوقال! سېنى ئىككىنچى كۆزۈم كۆرمىسۇن. يەنە
كۆرۈنگۈچى بولساڭ، جېنىڭنى ئالىمەن! ــ دېدى.
29 مۇسا ئۇنىڭغا:
ــ ئېيتقىنىڭىز كەلسۇن. مەنمۇ سىزنى ئىككىنچى كۆرمەيمەن، ــ
دېدى.

پۈتۈن مىسىردىكى تۇنجى بالىلارنىڭ ئۆلۈشى

11
1 پەرۋەردىگار بۇرۇن مۇساغا مۇنداق دېگەنىدى:
ــ مەن مىسىر پادىشاھىغا ۋە ئۇنىڭ پۇقرالىرىغا ئەڭ ئاخىرقى
ئاپەتنى چۈشۈرىمەن. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ سىلەرنى جەزمەن قويۇپ بېرىدۇ.
ئەمەلىيەتتە، ئۇ سىلەردىن تەلتۆكۈس قۇتۇلۇش ئۈچۈن، سىلەرنى ئۇ يەردىن
قوغلاپ چىقىرىدۇ. 2 ئەمدى، سەن بېرىپ ئىسرائىللارغا ئېيتقىن. ئۇلار
مىسىرلىق قوشنىلىرىنىڭكىگە كىرىپ، ئۇلارنىڭ ئالتۇن ـ كۈمۈش زىننەت
بۇيۇملىرىنى سوراپ ئالسۇن. 3 (پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارنى ئىسرائىللارنى
يېقىن كۆرىدىغان قىلغانىدى. پادىشاھنىڭ ئەمەلدارلىرى ۋە پۇقرالىرىنى
مۇسانى ئۇلۇغ ئادەم، دەپ ھۆرمەتلەيدىغان قىلغانىدى.)
4 شۇنىڭ بىلەن، مۇسا مىسىر پادىشاھىغا:
ــ پەرۋەردىگار: «بۈگۈن تۈن يېرىمىدا، مەن مىسىرنىڭ ھەممە يېرىنى
كېزىمەن. 5 شۇ ۋاقىتتا، تەختتە ئولتۇرغان پادىشاھنىڭ تۇنجىسىدىن تارتىپ
تاكى ئەڭ ئەرزىمەس دېدەكنىڭ تۇنجىسىغىچە بولغان مىسىرلىقلارنىڭ تۇنجى

ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى، شۇنداقلا تۇنجى تۇغۇلغان ماللارمۇ ئۆلىدۇ. [6] شۇ
چاغدا، پۈتۈن مىسىردا ئەلمىساقتىن كۆرۈلمىگەن ۋە بۇندىن كېيىنمۇ
كۆرۈلمەيدىغان قاتتىق يىغا-زار بولىدۇ. [7] لېكىن، ئىسرائىللارغا ياكى ئۇلارنىڭ
مال-ۋارانلىرىغا ھەتتا ئىتمۇ قاۋاپ قويمايدۇ» دەيدۇ. ئەنە شۇ چاغدا، سىلەر
پەرۋەردىگارنىڭ مىسىرلىقلار بىلەن ئىسرائىللارنى پەرقلەندۈرىدىغانلىقىنى
بىلىسىلەر. [8] ئاخىردا، ئەمەلدارلىرىڭنىڭ ھەممىسى ئالدىمغا كېلىپ ئېگىلىپ،
مېنىڭ خەلقىم ئىسرائىللارنى بۇ يەردىن ئېلىپ كېتىشىمنى تەلەپ قىلىدۇ. مانا
شۇ چاغدا، مەن بۇ يەردىن ئايرىلىمەن، — دېدى. ئاندىن، مىسىر
پادىشاھىنىڭ ئالدىدىن دەرغەزەپ بىلەن چىقىپ كەتتى.
[9] پەرۋەردىگار مۇساغا: «مىسىر پادىشاھى سېنىڭ سۆزۈڭنى داۋاملىق
رەت قىلىۋېرىدۇ. شۇنداق قىلىپ، مەن مىسىردا تېخىمۇ كۆپ مۆجىزىلەرنى
كۆرسىتەلەيمەن» دېگەنىدى. [10] مۇسا بىلەن ھارۇن پادىشاھ ئالدىدا مانا
شۇنداق نۇرغۇن مۆجىزىلەرنى كۆرسەتكەن بولسىمۇ، لېكىن پەرۋەردىگار
پادىشاھنى جاھىللاشتۇرغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ ئىسرائىللارنىڭ چېگرىدىن چىقىپ
كېتىشىگە يول قويمىغانىدى.

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى

12 [1] پەرۋەردىگار مىسىردا مۇسا بىلەن ھارۇنغا مۇنداق دېدى:
[2] — ھازىردىن تارتىپ، بۇ ئاي سىلەر ئىسرائىل خەلقى ئۈچۈن
يىلنىڭ بىرىنچى ئېيى بولسۇن. [3] سىلەر مېنىڭ مۇنۇ يوليورۇقلىرىمنى پۈتۈن
ئىسرائىل خەلقىگە ئۆگىتىڭلار: مۇشۇ ئاينىڭ ئونىنچى كۈنى ھەربىر ئائىلىنىڭ
ئائىلە باشلىقى ئۆز ئائىلىسى ئۈچۈن خۇداغا قۇربانلىق قىلىشقا بىر قوي ياكى
ئۆچكە تەييارلىسۇن. [4] ئەگەر ئائىلىسىدە ئادەم ئاز بولۇپ، بىر مالنى يەپ
بولالمىسا، ئۇنى قوشنىسى بىلەن بىرلىشىپ قۇربانلىق قىلىپ، گۆشنى ئادەم

سانى ۋە ئىستېمال مىقدارىغا قاراپ تەقسىم قىلىنسىمۇ بولىدۇ. [5] لېكىن، قۇربانلىققا ئىشلىتىلىدىغان مال بىر ياشلىق ئەيىبسىز قوچقار ياكى تېكە بولۇشى كېرەك. [6] پۈتۈن ئىسرائىل ئائىلىلىرى تاللانغان مالنى مۇشۇ ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنىگىچە ياخشى ساقلاپ، شۇ كۈنى كەچتە سويسۇن. [7] ئاندىن، ئۇنىڭ قېنىدىن بىرئاز ئېلىپ، مال يېيىلگەن ئۆينىڭ ئىشىكىنىڭ بېشى ۋە كېشىكىگە سۈركەپ قويسۇن. [8] شۇ كېچىسى گۆشنى كاۋاپ قىلىپ، ئاچچىق ـ چۈچۈك كۆكتات ۋە پېتىر نان بىلەن يېسۇن. [9] گۆشنى خام پېتى ياكى سۇدا پىشۇرۇپ يېمەي، پۈتۈن مالنى بېشىدىن تۇيىقىغىچە ئىچ باغرى بىلەن قوشۇپ كاۋاپ قىلىپ يېسۇن. [10] ئېشىپ قالغىنىنى ئەتىسىگە قالدۇرماي، شۇ كېچىلا كۆيدۈرۈۋەتسۇن. [11] گۆشنى يېگەن ۋاقتىڭلاردا، خۇددى سەپەرگە تەييارلانغاندەك بېلىڭلارنى چىڭ باغلاپ، چورۇقۇڭلارنى كىيىپ، قولۇڭلارغا هاساڭلارنى تۇتۇپ چاپسان يەڭلار. بۇ، پەرۋەردىگار ئۆتۈپ كېتىدىغان كېچىدۇر.

[12] ئۇ كېچىسى، مەن پۈتۈن مىسىرنى كېزىپ، مەيلى ئادەم ياكى مالنىڭ بولسۇن، تۇنجى ئەركەكلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرىمەن. مىسىرنىڭ بارلىق ئىلاھلىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىمەن. چۈنكى، مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن. [13] ئىشىك كېشەكلىرىدىكى قان سىلەر تۇرىدىغان ئۆيلەرنىڭ بەلگىسى. مەن بۇ قانلارنى كۆرگىنىمدە، ئۆيلىرىڭلارغا كىرمەي ئۆتۈپ كېتىمەن. مىسىرلىقلارنى جازالىغان ۋاقتىمدا، سىلەرگە ھېچقانداق زىيان ـ زەخمەت يەتمەيدۇ.

پېتىر نان ھېيتى

[14] پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى:

ــ سىلەر بۇ كۈننى خاتىرىلەپ، ھەر يىلى مۇشۇ كۈندە پەرۋەردىگار ئۈچۈن ھېيت ئۆتكۈزۈڭلار. بۇ سىلەرنىڭ مەڭگۈلۈك ئۆرپ ـ ئادىتىڭلار

بولسۇن. [15] يەتتە كۈنلۈك ھېيت مەزگىلىدە پېتىر نان يەڭلار. ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنىلا، ئۆيلىرىڭلاردىكى خېمىرتۇرۇچنى تاشلىۋېتىڭلار. چۈنكى، بۇ يەتتە كۈن ئىچىدە خېمىرتۇرۇچ ئارىلاشتۇرۇلغان ھەرقانداق يېمەكلىكنى يېگەن ئادەم ئىسرائىللار قاتارىدىن چىقىرىۋېتىلىدۇ. [16] ھېيتنىڭ بىرىنچى ۋە يەتتىنچى كۈنلىرى، بىر يەرگە جەم بولۇپ ئىبادەت قىلىڭلار. بۇ ئىككى كۈندە، يېمەكلىك تەييارلاشتىن باشقا ھېچقانداق ئىش قىلماڭلار. [17] پېتىر نان ھېيتى ئۆتكۈزۈپ تۇرۇڭلار. چۈنكى، مەن مۇشۇ كۈنى سىلەرنىڭ ھەرقايسى قەبىلىلىرىڭلارنى توپ-توپى بىلەن مىسىردىن ئېلىپ چىقىمەن. پېتىر نان ھېيتىنى ئۆتكۈزۈش سىلەرنىڭ مەڭگۈلۈك ئۆرپ-ئادىتىڭلار بولسۇن. [18] ھەر يىلى بىرىنچى ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى كەچقۇرۇندىن باشلاپ يىگىرمە بىرىنچى كۈنى كەچقۇرۇنغىچە، پېتىر نان يەڭلار. [19] بۇ يەتتە كۈن ئىچىدە ئۆيلىرىڭلاردا خېمىرتۇرۇچ بولمىسۇن. خېمىرتۇرۇچ ئارىلاشتۇرۇلغانلىكى ھەرقانداق يېمەكلىكنى يېگەن كىشى، مەيلى بۇ يۇرتنىڭ ئادىمى ياكى ياقا يۇرتلۇق بولسۇن، مېنىڭ خەلقىم قاتارىدىن چىقىرىۋېتىلىدۇ. [20] قەيەردە بولۇشۇڭلاردىن قەتئىينەزەر، خېمىرتۇرۇچ ئارىلاشتۇرۇلغان ھەرقانداق يېمەكلىكنى يېمەي، پېتىر نان يەڭلار.

تۇنجى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى

[21] مۇسا پۈتۈن ئىسرائىللارنىڭ ئاقساقاللىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— ھەربىر ئائىلە بىردىن مال تاللاپ، ئۇنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ مېلى سۈپىتىدە سويسۇن.

[22] قوللىرىغا بىر تۇتام لېپەكگۈل ئېلىپ، داستىكى قۇربانلىق قىلىنغان مالنىڭ قېنىغا چىلاپ، ئۇنى ئىشىكلىرىنىڭ بېشى ۋە كېشەكگە سۈركىسۇن. ئەتىسى

ئەتىگەنگىچە، ھېچكىم ئىشىكتىن چىقمىسۇن. [23] چۈنكى، پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارنى ھالاك قىلىش ئۈچۈن بۇ زېمىننى كېزىدۇ. ئۇ ئىشىك بېشى ۋە كېشىكىدىكى قاننى كۆرگىنىدە، خاراب قىلغۇچى پەرىشتىنىڭ ئۆيلىرىڭلارغا كىرىپ سىلەرنى ئۆلتۈرۈشىگە يول قويمايدۇ. [24] سىلەر ۋە ئەۋلادلىرىڭلار بۇ قائىدىگە مەڭگۈ ئەمەل قىلىڭلار. بۇ سىلەرنىڭ مەڭگۈلۈك ئۆرپ ـ ئادىتىڭلار بولسۇن. [25] سىلەر پەرۋەردىگار بېرىشكە ۋەدە قىلغان زېمىنغا بارغىنىڭلاردىمۇ، بۇ ھېيت مۇراسىمىغا ئەمەل قىلىڭلار. [26] ئەگەر پەرزەنتلىرىڭلار سىلەردىن: «بۇ قانداق مۇراسىم؟» دەپ سورىسا، [27] سىلەر: «بۇ ئۆتۈپ كېتىش كۈنىنى خاتىرىلەش ئۈچۈن، پەرۋەردىگارغا ئاتىلىپ قىلىنغان قۇربانلىق مۇراسىمىدۇر. چۈنكى، پەرۋەردىگار مىسىردا مىسىرلىقلارنىڭ جېنىنى ئالغان كېچىدە، ئۇ بىز ئىسرائىللارنىڭ ئۆيلىرىدىن ئۆتۈپ كېتىپ، ئائىلىلىرىمىزنى ساقلاپ قالغان.» دەڭلار.

ئىسرائىللار بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، باشلىرىنى ئېگىپ خۇداغا سەجدە قىلىشتى. [28] ئاندىن، ئۇلار بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇسا بىلەن ھارۇنغا قىلغان ئەمرى بويىچە ئىش كۆردى.

تۇنجى تۇغۇلغان ئەركەكلەرنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى

[29] شۇ كۈنى يېرىم كېچىدە، پەرۋەردىگار تەختتە ئولتۇرغان پادىشاھنىڭ تۇنجىسىدىن تارتىپ تاكى ئەڭ ئەرزىمەس زىندانىدىكى مەھبۇسلارنىڭ تۇنجىسىغىچە بولغان مىسىرلىقلارنىڭ تۇنجى ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ جېنىنى ئالدى، شۇنداقلا تۇنجى تۇغۇلغان ماللارنىمۇ ئۆلتۈردى. [30] ئۇ كېچە، مىسىر پادىشاھى، ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرى ۋە پۈتۈن مەملىكەت پۇقرالىرى ئورنىدىن تۇرۇپ، قاتتىق يىغا ـ زار قىلىشتى. چۈنكى، ئادەم ئۆلمىگەن بىرمۇ ئائىلە يوق ئىدى. [31] ئۇ كېچە، مىسىر پادىشاھى مۇسا بىلەن ھارۇننى

چاقىرتىپ، ئۇلارغا:

ــ دەرھال كېتىڭلار! سىلەر ھەممە ئىسرائىللارنى باشلاپ، يۇرتۇمدىن تېز چىقىپ كېتىڭلار. تەلىپىڭلار بويىچە بېرىپ پەرۋەردىگارىڭلارغا ئىبادەت قىلىڭلار. [32] كالا، قوي، ئۆچكىلىرىڭلارنىمۇ ئېلىپ كېتىڭلار. ماڭىمۇ خەيرلىك دۇئا قىلىپ قويۇڭلار، ــ دېدى.

[33] مىسىرلىقلار ئىسرائىللارنى ئۆز يۇرتىدىن چاپسان كېتىشكە ئالدىراتتى. ئۇلار:

ــ سىلەر چىقىپ كەتمىسەڭلار، بىز ئۆلۈپ تۈگەيدىكەنمىز، ــ دېيىشتى. [34] شۇنىڭ بىلەن، ئىسرائىللار پېتىر خېمىرلارنى تەڭنىلەرگە سېلىپ، كىيىم ـ كېچەكلىرى بىلەن يۆگەپ، مۈرىسىگە قويۇپ ئېلىپ مېڭىشتى. [35] ئۇلار يەنە مۇسانىڭ تاپىلىغىنى بويىچە مىسىرلىقلاردىن ئالتۇن ـ كۈمۈش زىننەت بۇيۇملار ۋە كىيىم ـ كېچەكلەرنى سوراپ ئېلىشتى. [36] پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارنى ئىسرائىللارنى يېقىن كۆرىدىغان قىلىپ قويغانىدى. شۇڭا، ئۇلار مىسىرلىقلاردىن نېمە سورىسا، شۇنى بەردى. شۇنداق قىلىپ، ئىسرائىللار مىسىرلىقلارنىڭ بايلىقلىرىنى ئېلىپ كەتتى.

ئىسرائىللارنىڭ مىسىردىن چىقىپ كېتىشى

[37] ئىسرائىللار رەمسىس شەھىرىدىن سۇككوت شەھىرىگە قاراپ پىيادە يولغا چىققىنىدا، ئاياللار بىلەن بالىلارنى ھېسابقا ئالمىغاندا، پەقەت ئەرلەرلا ئالتە يۈز مىڭ كىشى ئىدى. [38] كۆپلىگەن يات قەبىلىلىكلەرمۇ ئۇلارغا قوشۇلۇپ، نۇرغۇن كالا ـ قويلىرىنى ئېلىپ بىللە مېڭىشتى. [39] ئۇلار مىسىردىن ئېلىپ كەلگەن خېمىرلاردىن پېتىر نان قىلدى. چۈنكى، ئۇلار مىسىردىن تېز چىقىپ كېتىشكە مەجبۇر بولغاچقا، خېمىر كۆپتۈرۈپ، يېمەكلىك تەييارلىۋېلىشقا ئۈلگۈرەلمىگەنىدى.

40 ئىسرائىللار مىسىردا جەمئىي تۆت يۈز ئوتتۇز يىل تۇردى. 41 دەل تۆت
يۈز ئوتتۇز يىل توشقان كۈنى، پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى ئىسرائىللارنىڭ
ھەرقايسى قەبىلىلىرى مىسىردىن چىقتى. 42 شۇ كۈنى كېچىدە، پەرۋەردىگار
ئۆزى ئۇلارنى مىسىردىن مۇھاپىزەت قىلىپ ئېلىپ چىققانىدى. شۇڭا،
ئىسرائىللار بۇ كېچىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ، ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە ھەر
يىلى خاتىرىلەيدىغان بولدى.

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ قائىدە ـ تۈزۈملىرى

43 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا مۇنداق دېگەنىدى:
— ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ قائىدە ـ تۈزۈملىرى مۇنۇلاردىن ئىبارەت:
ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ قۇربانلىق گۆشىنى يات قەبىلىلىكلەر يېمىسۇن.
44 لېكىن، ئۆزۈڭلار سېتىۋالغان ھەم خەتنە قىلدۇرغان قۇللار يېسە بولىدۇ.
45 ئۆيۈڭلاردا ۋاقىتلىق تۇرۇۋاتقان ياتلار ۋە چاكارلار ئۇنى يېسە بولمايدۇ.
46 قوينىڭ گۆشى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىلماي، ئۆينىڭ ئىچىدىلا يېيىلسۇن.
قوينىڭ بىر تال سۆڭىكىمۇ سۇندۇرۇلمىسۇن. 47 پۈتۈن ئىسرائىل خەلقى بۇ
قائىدە ـ تۈزۈملەرگە رىئايە قىلسۇن. 48 ئەگەر ئاراڭلاردا ئولتۇرىدىغان يات
قەبىلىلىكلەر پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلاي دەپ، بۇ ھېيتنى ئۆتكۈزۈشنى
خالىسا، ئالدى بىلەن ئۆز ئائىلىسىدىكى پۈتۈن ئەرلەرنى خەتنە قىلدۇرسۇن.
شۇنداق قىلغاندا، ئۇلار ئىسرائىللارغا ئوخشاش، بۇ ھېيتنى ئۆتكۈزەلەيدۇ.
لېكىن، خەتنە قىلىنمىغانلار قوينىڭ گۆشىنى يېمىسۇن. 49 مەيلى ئىسرائىللار
بولسۇن، مەيلى ئىسرائىللار ئارىسىدا ئولتۇرىدىغان يات قەبىلىلىكلەر بولسۇن،
ھەممىسى مانا شۇ قائىدە ـ تۈزۈملەرگە ئەمەل قىلىشى لازىم.
50 ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ مۇسا بىلەن ھارۇنغا بۇيرۇغان قائىدە ـ
تۈزۈملىرىگە ئەمەل قىلدى. 51 پەرۋەردىگار مانا شۇ كۈنى ئىسرائىللارنىڭ

ھەرقايسى قەبىلىلىرىنى مىسىردىن ئېلىپ چىقتى.

تۇنجى تۇغۇلغاننى خۇداغا ئاتاش

13 [1] پەرۋەردىگار مۇساغا:
[2] ــ سىلەر تۇنجى ئوغلۇڭلارنى ۋە تۇنجى تۇغۇلغان ئەركەك مالنى ماڭا ئاتاڭلار. چۈنكى، ئىسرائىللارنىڭ تۇنجى ئوغۇللىرى ۋە تۇنجى تۇغۇلغان ئەركەك ماللىرى ماڭا مەنسۇپتۇر، ــ دېگەنىدى.
[3] مۇسا ئىسرائىل خەلقىگە مۇنداق دېدى:
ــ بۇ كۈننى ئېسىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار. چۈنكى، بۇ كۈن سىلەر قۇللۇقتا ياشىغان مىسىر زېمىنىدىن يولغا چىققان كۈن. بۇ كۈن پەرۋەردىگار زور قۇدرىتى بىلەن سىلەرنى ئۇ يەردىن ئېلىپ چىققان كۈندۇر. شۇڭا، سىلەر ھەر يىلى بۇ كۈنى خېمىرتۇرۇچ ئارىلاشتۇرۇلغان ھەرقانداق يېمەكلىكنى يېمەڭلار. [4] سىلەر مىسىردىن يولغا چىققان بۇ كۈن، زىرائەتلەر بىخ چىقارغان باش باھاردىكى بىر كۈندۇر. [5] پەرۋەردىگار سىلەرنى قانانىلار، خىتلار، ئامورلار، ھىۋىلار ۋە يەبۇسلارنىڭ زېمىنلىرىغا ئېلىپ بارغاندىن كېيىن، سىلەر ھەر يىلى مۇشۇ ۋاقىتتا بۇ كۈننى مۇبارەكلەپ ھېيت ئۆتكۈزۈڭلار. چۈنكى، سۈت ۋە ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان بۇ مۇنبەت زېمىننى پەرۋەردىگار سىلەرگە بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا ئەجدادلىرىڭلارغا قەسەم بەرگەن. [6] ھېيت مەزگىلىدە، يەتتە كۈنگىچە پېتىر نان يەڭلار. يەتتىنچى كۈنى، پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئالاھىدە ئىبادەت مۇراسىمى ئۆتكۈزۈڭلار. [7] بۇ يەتتە كۈن ئىچىدە پېتىر نان يەڭلار. ئاراڭلاردا، ھەتتا زېمىن تەۋەلىكىڭلاردىمۇ خېمىرتۇرۇچ بولمىسۇن. [8] ھېيت كۈنلىرى، سىلەر پەرزەنتلىرىڭلارغا بۇ ھېيتنىڭ سىلەرنىڭ مىسىردىن ئايرىلغان ۋاقتىڭلاردا پەرۋەردىگار كۆرسەتكەن پۈتۈن

مۆجىزىلەرنى ئەسلەش ئۈچۈن ئۆتكۈزۈلىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈڭلار.
[9] پەرۋەردىگارنىڭ يولىيورۇقلىرىنى ھەمىشە ئېغىزدىن چۈشۈرمەسلىكىڭلار
ئۈچۈن، بۇ ھېيت خۇددى قولۇڭلارغا ياكى پېشانەڭلارغا چېكىپ قويۇلغان
بەلگىدەك، سىلەرگە ئەسلىتىپ تۇرىدۇ. چۈنكى، پەرۋەردىگار زور قۇدرىتى
بىلەن سىلەرنى مىسىردىن ئېلىپ چىقتى. [10] شۇڭا، سىلەر ھەر يىلى مەن
بەلگىلىگەن مۇشۇ ۋاقىتتا بۇ ھېيتنى ئۆتكۈزۈڭلار.

[11] پەرۋەردىگار سىلەرگە ۋە سىلەرنىڭ ئەجدادلىرىڭلارغا ۋەدە
قىلغىنىدەك، ئۇ سىلەرنى قانانلىقلارنىڭ زېمىنىغا ئېلىپ كېلىپ، ئۇ يەرنى
سىلەرگە تەقدىم قىلغاندىن كېيىن، [12] سىلەر تۇنجى تۇغۇلغاننى پەرۋەردىگارغا
ئاتىشىڭلار لازىم. پۈتۈن تۇنجى ئوغۇل ۋە چارۋا ماللارنىڭ تۇنجىسى
پەرۋەردىگارغا مەنسۇپ بولسۇن. [13] سىلەر تۇنجى ئەركەك تەخەينىڭ ئورنىغا
قوي قۇربانلىق قىلساڭلارمۇ بولىدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلمىساڭلار، تەخەينىڭ
بوينىنى سۇندۇرۇپ قۇربانلىق قىلىڭلار.* لېكىن، تۇنجى ئوغۇللىرىڭلارنى
چوقۇم بەدەل بېرىپ قايتۇرۇۋېلىڭلار. [14] كەلگۈسىدە ئوغۇللىرىڭلار: «بۇنىڭ
مەنىسى نېمە؟» دەپ سورىسا، سىلەر: «پەرۋەردىگار زور قۇدرىتى بىلەن
بىزنى مىسىردىكى قۇللۇقتىن قۇتۇلدۇرۇپ چىققان. [15] ئۇ چاغدا، مىسىر
پادىشاھى جاھىللىق قىلىپ، بىزنى چېگرىدىن چىقارمىغانىدى. شۇڭا،
پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارنىڭ تۇنجى ئوغۇللىرىنى ۋە ھايۋانلىرىنىڭ تۇنجى
ئەركەك باللىرىنى ھالاك قىلدى. شۇ سەۋەبتىن، بىز پۈتۈن چارۋا
ماللىرىمىزنىڭ تۇنجى ئەركەك باللىرىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق
قىلىمىز. بىراق، تۇنجى ئوغۇللىرىمىزنى بەدەل بېرىپ قايتۇرۇۋالىمىز. [16] بىزنىڭ
بۇ قائىدىگە ئەمەل قىلىشىمىز خۇددى قولىمىزغا ياكى پېشانىمىزگە چېكىپ

---

*13. ئۇلاغلارنىڭ ئورنىغا قويلارنى قۇربانلىق قىلىش رۇخسىتىنىڭ بېرىلىشىدە ئۇلاغلارنىڭ ئىقتىسادىي قىممىتىنىڭ يۇقىرىلىقى نەزەرگە ئېلىنغان.

قويۇلغان بەلگە مەلۇم نەرسىنى بىزگە ئەسلىتىپ تۇرغانغا ئوخشاش، بىزنىڭمۇ پەرۋەردىگارنىڭ زور قۇدرىتى بىلەن بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىققانلىقىنى ئەسلەپ تۇرۇشىمىز ئۈچۈندۇر» دەپ جاۋاب بېرىڭلار.

بۇلۇت تۈۋرۈكى ۋە ئوت تۈۋرۈكى

[17] مىسىر پادىشاھى ئىسرائىللارنى قويۇپ بەرگەن ۋاقىتتا، گەرچە ئۇلارنىڭ فىلىستىنلىكلەر زېمىنى بىلەن مېڭىشى مەنزىلگە يېقىن بولسىمۇ، خۇدا ئۇلارنى ئۇ يولغا باشلىمىدى. چۈنكى، خۇدا: «خەلقىم جەڭگە ئۇچراپ قالسا، بەلكىم پۇشايمان قىلىپ، مىسىرغا قايتىپ كېتىشى مۇمكىن» دەپ ئويلىغانىدى. [18] شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى يىراق يول بىلەن چۆلدىن ئۆتكۈزۈپ، قىزىل دېڭىز تەرەپكە باشلاپ ماڭدى. ئىسرائىللار مىسىردىن چىققاندا، قوراللىنىپ جەڭگە تەييار بولۇپ ماڭغانىدى.

[19] مۇسا يۈسۈپنىڭ جەسەت ـ سۆڭەكلىرىنىمۇ ئېلىپ ماڭدى. چۈنكى، يۈسۈپ ئۆز قان ـ قېرىنداشلىرى بولغان ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى ئالدىدا: «خۇدا سىلەرنى چوقۇم قۇتقۇزىدۇ. شۇ چاغدا، سىلەر چوقۇم مېنىڭ جەسەت ـ سۆڭەكلىرىمنى بىللە ئېلىپ كېتىڭلار» دەپ، ئۇلارنى قەسەم قىلدۇرغانىدى.

[20] ئىسرائىللار سۇككوت شەھىرىدىن چىقىپ، چۆلنىڭ بويىدىكى ئەتام دېگەن يەردە چېدىرلىرىنى تىكتى. [21] پەرۋەردىگار كۈندۈزى بۇلۇت تۈۋرۈكى ئارقىلىق ئۇلارغا يول باشلىسا، كېچىسى ئوت تۈۋرۈكى ئارقىلىق ئۇلارنىڭ يولىنى يورۇتتى. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار كېچە ـ كۈندۈز ماڭالايدىغان بولدى. [22] پەرۋەردىگار كۈندۈزى بۇلۇت تۈۋرۈكىنى، كېچىسى ئوت تۈۋرۈكىنى خەلقتىن ئايرىۋەتمىدى.

ئىسرائىللارنىڭ قىزىل دېڭىزدىن ئۆتۈشى

14
[1] پەرۋەردىگار مۇساغا:
[2] — سەن ئىسرائىللارغا ئېيتقىن، ئۇلار كەينىگە بۇرۇلۇپ، مىگدول
شەھىرى بىلەن دېڭىز ئارىلىقىدىكى پى-ھاھىروت دېگەن يەرنىڭ يېنىدا
قونۇپ، چېدىرلىرىنى بائال-سەفونغا قارىتىپ دېڭىز بويىدا تىكسۇن. [3] بۇنىڭ
بىلەن، مىسىر پادىشاھى «ئىسرائىللار ئايلىنىپ يۈرۈپ، ئاخىر يولدىن
ئادىشىپ، چۆلدە قامىلىپ قالدى» دەپ ئويلىسۇن. [4] مەن ئۇنى
جاھىللاشتۇرىمەن. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ سىلەرنىڭ كەينىڭلاردىن قوغلايدۇ. ئۇ
چاغدا، مەن مىسىر پادىشاھى بىلەن ئۇنىڭ قوشۇنىنى يېڭىمەن-دە، ھەممە
ئادەم مېنىڭ قانچىلىك ئۇلۇغلۇقۇمنى بىلىدۇ. مىسىرلىقلارمۇ مېنىڭ
پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ، — دېدى. ئىسرائىللار خۇدانىڭ
بۇيرۇغىنى بويىچە ئۇ يەردە چېدىرلىرىنى تىكتى.
[5] مىسىر پادىشاھى «ئىسرائىللار قېچىپ كەتتى» دېگەن خەۋەرنى
ئاڭلاپ، ئەمەلدارلىرى بىلەن بىللە قارارىنى ئۆزگەرتىپ:
— بىز نېمە ئۈچۈن شۇنچە ئەخمەقلىق قىلدۇق؟ بىز ئىسرائىللارنىڭ
قېچىپ كېتىشىگە يول قويۇپ، نۇرغۇن قۇلدىن مەھرۇم قاپتۇق! — دېيىشتى.
[6] شۇنىڭ بىلەن، مىسىر پادىشاھى شاھانە جەڭ ھارۋىسىنى تەييار قىلدۇرۇپ،
قوشۇنىنى باشلاپ يولغا چىقتى. [7] مىسىردىكى بارلىق جەڭ ھارۋىلىرىدىن
سىرت، ئۇ يەنە تاللانغان ئالتە يۈز جەڭ ھارۋىسىنىمۇ ئېلىپ ماڭدى. ھەربىر
جەڭ ھارۋىسىنىڭ لەشكەر باشلىقى بار ئىدى. [8] پەرۋەردىگار مىسىر
پادىشاھىنى جاھىللاشتۇردى. بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ مىسىردىن زەپەر بىلەن
چىقىپ كېتىۋاتقان ئىسرائىللارنىڭ كەينىدىن قوغلىدى. [9] مىسىر قوشۇنى،
جۈملىدىن جەڭ ھارۋىلىرى، ئاتلىق لەشكەرلەر ۋە پىيادە لەشكەرلەر
ئىسرائىللارنى تاكى قىزىل دېڭىز بويىدىكى ئۇلار چېدىر قۇرغان جايغىچە

توختىماي قوغلاپ باردى. ئۇ يەر پى ـ ھاھىروتنىڭ يېنىدا بولۇپ، بائال ـ
سەفوننىڭ قارشى تەرىپىدە ئىدى.
[10] ئىسرائىللار مىسىر پادىشاھى ۋە ئۇنىڭ قوشۇنىنىڭ ئۇلارنى قوغلاپ
كەلگەنلىكىنى كۆرۈش بىلەن ئىنتايىن قورقۇپ، پەرۋەردىگارغا پەرياد
قىلدى. [11] ئۇلار مۇساغا:
— بىزنى مىسىردىن بۇ يەرگە ئېلىپ كەلگىنىڭىز نېمىسى؟ بىزنى چۆل ـ
باياۋاندا ئۆلسۇن دېمەكچىمۇسىز؟ ئەجەبا، مىسىردا بىز ياتقۇدەك گۆرمۇ
تېپىلماسمىدى؟ [12] ئۆز ۋاقتىدا، بىز سىزگە: «بولدى قىلىڭ، مىسىردا قۇل
بولساق بولايلى» دېمىگەنمىدۇق؟! قۇل بولۇش ھامان چۆلدە ئۆلگەندىن
ياخشى ئەمەسمىدى؟! — دېيىشتى.
[13] بىراق، مۇسا ئۇلارغا:
— قورقماڭلار، تەۋرەنمەڭلار! بۈگۈن سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرنى
قانداق قۇتقۇزىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر. سىلەر بۈگۈن كۆرگەن مىسىرلىقلارنى
ئىككىنچى كۆرمەيسىلەر. [14] پەرۋەردىگار سىلەر ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ. سىلەر
شۈك تۇرۇڭلار، — دەپ جاۋاب قايتۇردى.
[15] پەرۋەردىگار مۇساغا:
— ماڭا يېلىنما! ئىسرائىللارغا: «مېڭىڭلار» دەپ بۇيرۇغىن. [16] ئاندىن،
تايىقىڭنى دېڭىزغا قارىتىپ شىلتىغىن. شۇنداقتا، دېڭىز سۈيى ئىككىگە
بۆلۈنىدۇ ـ دە، ئىسرائىللار قۇرۇق يەردىن مېڭىپ ئۆتەلەيدۇ. [17] مەن
مىسىرلىقلارنى جاھىللاشتۇرىمەن. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار سىلەرنىڭ
ئارقىڭلاردىن قوغلايدۇ. بۇنىڭ بىلەن، مەن مىسىر پادىشاھى، ئۇنىڭ
لەشكەرلىرى، جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىق لەشكەرلىرى ئۈستىدىن غەلىبە
قىلىمەن. شۇنداق قىلىپ، ھەممە ئادەم مېنىڭ قانچىلىك ئۇلۇغلۇقۇمنى
بىلىدۇ. [18] مەن ئۇلارنى مەغلۇپ قىلغىنىمدا، ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى بىلىدۇ، — دېدى.

[19] ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا يول باشلاپ مېڭىۋاتقان خۇدانىڭ پەرىشتىسى
ئەمدى ئۇلارنىڭ كەينىگە ئۆتتى. بۇلۇت تۈۋرۈكمۇ كەينىگە ئۆتۈپ،
[20] مىسىرلىقلار بىلەن ئىسرائىللارنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېرىپ توختىدى. بۇلۇت
مىسىرلىقلارغا قاراڭغۇلۇق چۈشۈردى، لېكىن ئىسرائىللارنى يورۇتتى. شۇڭا،
مىسىر قوشۇنى ئىسرائىللارغا كېچىچە يېقىن كېلەلمىدى.
[21] مۇسا دېڭىزغا قولىنى شىلتىدى. پەرۋەردىگار بىر كېچە قاتتىق شەرق
شامىلى چىقىرىپ، دېڭىز سۈيىنى كەينىگە ياندۇردى. دېڭىز سۈيى ئىككىگە
بۆلۈنۈپ، قۇرۇقلۇق پەيدا بولدى. [22] ئىسرائىللار دېڭىز ئوتتۇرىسىدىكى
قۇرۇقلۇقتىن مېڭىپ، دېڭىزدىن ئۆتتى. سۇلار ئېگىز تامدەك كۆتۈرۈلگەن
هالدا ئۇلارنىڭ ئىككى تەرىپىدە تۇراتتى. [23] مىسىرلىقلار، جۈملىدىن
پادىشاھنىڭ جەڭ هارۋىلىرى ۋە ئاتلىق لەشكەرلىرى ئۇلارنى قوغلاپ،
دېڭىزدىكى قۇرۇق يولغا كىردى. [24] تاڭ سۈزۈلەي دېگەندە، پەرۋەردىگار
ئوت ۋە بۇلۇت تۈۋرۈكى ئىچىدىن مىسىر قوشۇنىغا قاراپ، ئۇلارنى قالايمىقان
قىلىۋەتتى. [25] ئۇلارنىڭ جەڭ هارۋىلىرىنىڭ چاقلىرى چۈشۈپ قېلىپ، ئۇلار
داۋاملىق مېڭىشقا ئامالسىز قالدى. مىسىرلىقلار:
— پەرۋەردىگار ئىسرائىللارغا ياردەم قىلىپ، بىزنى مەغلۇپ قىلدى. تېز
قاچايلى! — دېيىشتى.
[26] پەرۋەردىگار مۇساغا:
— دېڭىزغا قولۇڭنى ئۇزات، بۆلۈنگەن سۇ ئەسلىگە كەلسۇن.
مىسىرلىقلار ۋە ئۇلارنىڭ جەڭ هارۋىلىرى، ئاتلىق لەشكەرلىرى سۇغا غەرق
بولسۇن، — دېدى. [27] بۇ، تاڭ ئاتقان ۋاقىت بولۇپ، مۇسا قولىنى دېڭىزغا
قارىتىپ شىلتىدى. بۇنىڭ بىلەن، سۇ يەنە ئەسلىگە قايتتى. مىسىرلىقلار
ئىككى تەرەپتىن كېلىۋاتقان سۇنىڭ ئىچىدىن قاچتى. لېكىن، پەرۋەردىگار
ئۇلارنى دېڭىزدا هالاك قىلىۋەتتى. [28] دېڭىز سۈيى ئەسلىگە قايتىپ،
ئىسرائىللارنى قوغلىغان پۈتۈن جەڭ هارۋىلىرى، ئاتلىق لەشكەرلەر ۋە پۈتۈن

مىسىر قوشۇنلىرىنىڭ بىرسىمۇ قالدۇرماي غەرق قىلىۋەتتى. [29] لېكىن، ئىسرائىللار قۇرۇق جاي بىلەن دېڭىزدىن ئۆتكەندە، سۇ خۇددى ئىككى تامدەك كۆتۈرۈلۈپ، ئىككى تەرەپكە بۆلۈندى. [30] ئىسرائىللار دېڭىز بويىدا مىسىرلىقلارنىڭ جەسەتلىرىنى كۆرگىنىدە، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزلىرىنى ئۆلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغانلىقىنى بىلدى. [31] ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ زور قۇدرىتى بىلەن مىسىرلىقلارنى مەغلۇپ قىلغانلىقىنى كۆرۈپ، پەرۋەردىگاردىن قورقتى ۋە ئۇنىڭغا ئىشەندى. ئۇنىڭ خىزمەتكارى بولغان مۇساغىمۇ ئىشەندى.

مۇسانىڭ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشى

15 [1] شۇ چاغدا، مۇسا بىلەن ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەپ، مۇنداق ناخشا ئېيتتى:

«پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئېيتىمەن،
چۈنكى ئۇ شانلىق غەلىبە قۇچتى،
جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىقلارنى دېڭىزغا غەرق قىلدى.
[2] پەرۋەردىگار مېنىڭ قۇدرىتىم، مېنىڭ ناخشام،
ئۇ مېنى قۇتۇلدۇردى.
ئۇ مېنىڭ خۇدايىمدۇر، شۇڭا ماختايمەن ئۇنى،
ئۇ ئاتام ئىبادەت قىلغان خۇدادۇر، شۇڭا مەدھىيىلەيمەن ئۇنى.
[3] پەرۋەردىگار جەڭچىدۇر، «مەڭگۈ بار بولغۇچى» ئۇنىڭ نامى،
[4] دېڭىزغا غەرق قىلدى ئۇ مىسىر قوشۇنىنى ھەم جەڭ
ھارۋىلىرىنى،
قىزىل دېڭىزغا غەرق قىلدى ئۇ ئۇلارنىڭ ئالىي لەشكەر

باشلىقلىرىنى.
5 چوڭقۇر دېڭىز يۇتتى ئۇلارنى،
ئۇلار تاشتەك دېڭىزغا چۆكتى.
6 سېنىڭ ئوڭ قولۇڭ، ئى پەرۋەردىگار، قۇدرەتتە كامال تاپتى،
شۇڭا سەن، ئى پەرۋەردىگار، تارمار قىلدىڭ رەقىبىڭنى.
7 چەكسىز ھەيۋىتىڭ بىلەن يەكسان قىلدى ساڭا قارشى چىققانلارنى،
قەھر ـ غەزىپىڭ ساماندەك ئۆرتىدى ئۇلارنى.
8 كۈچلۈك تىنىقىڭدىن سۇلار تامدەك تىكلىنىپ،
دېڭىز تېگى قۇرۇقلۇققا ئايلاندى.
9 دۈشمەن: ‹ئۇلارنى قوغلاپ تۇتىمەن› دەپ جار سالدى.
‹مال ـ مۈلكىنى ئولجا ئېلىپ، قىلىچلاپ يوقىتىپ دەردىمنى ئالىمەن› دېدى.
10 بىراق، ئۇ چاغدا سەن بوران چىقىرىپ،
دېڭىزغا غەرق قىلدىڭ ئۇلارنى.
ئۇلار گويا قوغۇشۇندەك، سۇنىڭ تېگىگە چۆكتى.
11 ئى پەرۋەردىگار، ئالەمدە نەدە بولسۇن سەندەك بىر ئىلاھ؟
كىمدە بولسۇن سەندىكىدەك ھەيۋەت، ئۇلۇغ شان ـ شەرەپ؟
كىممۇ ساڭا ئوخشاش، كۆرسىتەلىسۇن مۆجىزە ـ كارامەت؟
12 ئوڭ قولۇڭنى سوزغانىدىڭ، زېمىن يۇتتى رەقىبىڭنى.
13 مېھرىڭ بىلەن يېتەكلەيسەن قۇتقۇلدۇرغان خەلقىڭنى،
مۇقەددەس ماكانىڭغا باشلاپ كېلىسەن قۇدرىتىڭ بىلەن ئۇلارنى.
14 بۇلارنى ئاڭلىسا تىترەك باسار جىمى ئالەمنى،
ۋەھىمە باسار فىلىستىن خەلقىنى.

15 ئېدومنىڭ ئەمىرلىرى قورقۇشۇپ كېتەر،
موئابنىڭ باتۇرلىرىنى ھەم تىترەك باسار.
قانانلىقلارمۇ ۋەھىمىگە چۈشەر،
16 ئۇلارغا دەھشەت ۋەھىمە چۈشەر.
كۆرگىنىدە، ئى پەرۋەردىگار، زور قۇدرىتىڭنى،
قۇللۇقتىن قۇتقۇزغان خەلقىڭ ئۆتۈپ بولغۇچە ئۇلار ئالدىدىن،
ئۇلار تېڭىرقاپ تۇرۇشۇپ قالار.
17 باشلاپ كېلىپ ئۇلارنى ئۆز تېغىڭغا،
ئۇ يەردە ئۇلارنى كۆچەت قىلىپ يېتىشتۈرەرسەن.
سەن پەرۋەردىگار تاللىغان ماكاندۇر ئۇ،
مۇقەددەس تۇرالغۇنى ئۇ يەردە سالارسەن.
18 ئەبەدىلئەبەد پادىشاھ بولغايسەن، ئى پەرۋەردىگار!»

19 مىسىرنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىق لەشكەرلىرى دېڭىزدىكى قۇرۇق
يولغا كىرگەندە، پەرۋەردىگار دېڭىز سۈيىنى بىرلەشتۈرۈپ، ئۇلارنى سۇغا
غەرق قىلىۋەتكەنىدى. بىراق، ئىسرائىللار بولسا دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى
قۇرۇق يەردىن مېڭىپ، دېڭىزدىن ئۆتۈپ كەتكەنىدى. 20 ھارۇننىڭ ھەدىسى
مەريەم پەيغەمبەر قولىغا داپ تۇتقانىدى، نۇرغۇن ئاياللارمۇ ئۇنىڭ بىلەن
بىللە داپ چېلىپ، ئۇسسۇل ئويناشتى. 21 مەريەم خۇدانى مەدھىيىلەپ،
ئۇلارغا مۇنداق ناخشا ئېيتىپ بەردى:

«پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا بولغاي، چۈنكى ئۇ شانلىق غەلىبە قۇچتى.
جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىقلارنى دېڭىزغا غەرق قىلدى.»

ماراھتىكى ئاچچىق سۇ

22 كېيىن، مۇسا ئىسرائىللارنى قىزىل دېڭىزدىن باشلاپ، شۇر چۆلىگە
ئېلىپ كەلدى. ئۇلار چۆلدە ئۈدا ئۈچ كۈن مېڭىپ، سۇ تاپالماي، 23 ئاخىر
ماراھقا يېتىپ كەلدى. ئۇ يەرنىڭ سۈيى ئاچچىق بولۇپ، ئىچكىلى بولمايتتى.
شۇڭا، ئۇ يەر ماراھ [«ئاچچىق» دېگەن مەنىدە] دەپ ئاتالدى.
24 خالايىق مۇسادىن:
ــ نېمە ئىچىمىز؟ ــ دەپ، ئۇنىڭغا نارازىلىق بىلدۈردى. 25 مۇسا
پەرۋەردىگارغا يېلىنىپ تەلەپ قىلغانىدى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بىر شاخنى
كۆرسەتتى. ئۇ شاخنى سۇغا تاشلىغانىدى، ئاچچىق سۇ ئىچكىلى بولىدىغان
تاتلىق سۇغا ئايلاندى.
پەرۋەردىگار ئۇلارنى سىناش ئۈچۈن، ئۇ يەردە ئۇلارغا ئۆز تەلەپ ۋە
شەرتلىرىنى ئېلان قىلدى. 26 پەرۋەردىگار:
ــ ئەگەر سىلەر پەرۋەردىگار خۇدا بولغان مېنىڭ سۆزۈمگە قۇلاق
سېلىپ، مېنىڭ نەزىرىمدىكى دۇرۇس ئىشلارنى قىلىپ، مېنىڭ ئەمر ـ
پەرمانلىرىمغا تولۇق ئەمەل قىلساڭلار، ئۇ چاغدا مەن مىسىرلىقلارغا
كەلتۈرگەن كېسەللەرنى سىلەرگە كەلتۈرمەيمەن. مەن سىلەرگە شىپالىق
بېرىدىغان پەرۋەردىگاردۇرمەن، ــ دېدى.
27 ئاندىن كېيىن، ئۇلار ئېلىم دېگەن يەرگە يېتىپ كەلدى. ئۇ يەردە ئون
ئىككى بۇلاق، يەتمىش تۈپ خورما دەرىخى بار ئىدى. شۇڭا، ئۇلار سۇ بويىدا
چېدىرلىرىنى تىكتى.

ماننا بىلەن بۆدۈنە

16 1 پۈتۈن ئىسرائىللار ئېلىم دېگەن يەردىن يۈرۈپ كەتتى. ئۇلار
مىسىردىن ئايرىلىپ بىر يېرىم ئايدىن كېيىن، ئېلىم بىلەن سىناي

تىغىنىڭ ئارىلىقىدىكى سىين چۆللىگە يېتىپ باردى. 2 چۆلدە ئۇلار مۇسا بىلەن
ھارۇنغا نارازىلىق بىلدۈرۈپ، 3 ئۇلارغا:
— پەرۋەردىگار بىزنى مىسىردا ئۆلتۈرۈۋەتكەن بولسىمۇ بولار ئىكەن. ئۇ
يەردە ھېچبولمىغاندا قازاننى چۆرىدەپ ئولتۇرۇپ، گۆش ۋە باشقا
يېمەكلىكلەرنى تويغۇدەك يەيتتۇق. لېكىن، سىلەر بىزنى چۆللىگە ئېلىپ
كېلىپ، بۇ يەردە ئاچلىقتىن ئۆلتۈرمەكچى بولۇۋاتىسىلەر، — دېيىشتى.
4 بۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار مۇساغا:
— مەن ئاسماندىن يېمەكلىك ياغدۇرىمەن. ئىسرائىللار ھەر كۈنى
چىقىپ، شۇ كۈنلۈك ئوزۇقنى يىغىۋالسۇن. بۇ ئارقىلىق مەن ئۇلارنى سىناپ،
ئۇلارنىڭ يوليورۇقلىرىمغا ئىتائەت قىلغان-قىلمىغانلىقىغا قارايمەن. 5 ھەر
ھەپتىنىڭ ئالتىنچى كۈنى كەلگەندە، ئۇلار ئىككى كۈنلۈك ئوزۇقنى
يىغىۋالسۇن، — دېدى.
6 شۇڭا، مۇسا بىلەن ھارۇن ئىسرائىللارغا:
— بۈگۈن كېچە، سىلەرنى مىسىردىن ئېلىپ چىققۇچىنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر. 7 ئەتە ئەتىگەندە، پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى
كۆرىسىلەر. رەنجىگەنلىكىڭلار ئۇنىڭ قۇلىقىغا يەتتى. سىلەرنىڭ
نارازىلىقىڭلار ئۇنىڭغا قارىتىلغاندۇر. بىزگە قارشى نارازىلىق بىلدۈرگۈدەك بىز
كىم ئىدۇق؟ 8 پەرۋەردىگار كەچتە سىلەرگە گۆش بېرىدۇ. ئەتىگەندە
سىلەرنى تويغۇدەك نان بىلەن تەمىنلەيدۇ. چۈنكى، ئۇ سىلەرنىڭ
رەنجىگەنلىكىڭلارنى ئاڭلىدى. سىلەرنىڭ بىزدىن رەنجىگىنىڭلار،
ئەمەلىيەتتە پەرۋەردىگاردىن رەنجىگەنلىكىڭلاردۇر! — دېدى.
9 ئاندىن، مۇسا ھارۇنغا:
— سەن بېرىپ، پۈتۈن خالايىققا: «پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا يىغىلىڭلار،
چۈنكى ئۇ سىلەرنىڭ نارازىلىقىڭلارنى ئاڭلىدى» دېگىن، — دېدى. 10 ھارۇن
پۈتۈن خالايىققا گەپ قىلىۋاتقان ۋاقىتتا، ئۇلار چۆللۈككە قارىۋىدى،

پەرۋەردىگارنىڭ پارلاق نۇرىنىڭ بۇلۇتلار ئارىسىدا جەۋلان قىلىپ
تۇرغانلىقىنى كۆردى. [11] شۇ چاغدا، پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:
[12] ــ مەن ئىسرائىللارنىڭ رەنجىگەنلىكىنى ئاڭلىدىم. سەن ئۇلارغا:
«خۇدا: ‹كەچقۇرۇن گۆش، ئەتىگەندە تويغۇدەك نان يەيسىلەر. بۇنىڭ
بىلەن، سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار خۇدا ئىكەنلىكىمنى بىلىسىلەر›
دېدى»، ــ دېگىن.
[13] كەچقۇرۇن، سان ـ ساناقسىز بۆدۈنە ئۇچۇپ كېلىپ، پۈتۈن قارارگاھنى
قاپلىدى. ئەتىسى سەھەردە قارارگاھنىڭ ئەتراپىدىكى يەر يۈزىگە شەبنەم
چۈشكەنىدى. [14] شەبنەم پارلانغاندىن كېيىن، چۆللۈكنىڭ يەر يۈزىدە نېپىز بىر
قەۋەت قىرودەك نەرسە كۆرۈندى. [15] ئىسرائىللار بۇنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى
بىلىشەلمەي، بىر ـ بىردىن:
ــ بۇ نېمىدۇ؟ ــ دەپ سوراشتى.
مۇسا ئۇلارغا:
ــ بۇ بولسا پەرۋەردىگار سىلەرگە ئاتا قىلغان يېمەكلىك. [16] پەرۋەردىگار
ھەربىرىڭلارنى ئۆز ئېھتىياجىغا قاراپ، ھەربىر ئائىلە كىشى بېشىغا ئىككى
قاچىدىن يىغىۋالسۇن، دەپ بۇيرۇغان، ــ دېدى.
[17] ئىسرائىللار خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئىش كۆردى. بەزىلەر كۆپرەك
يىغىۋالدى، بەزىلەر ئازراق يىغىۋالدى. [18] كۆپرەك «قىرو» يىغىۋالغانلارنىڭ
ئېشىپ قالمىدى، ئاز يىغىۋالغانلارنىڭمۇ كېمىيىپ قالمىدى. ھەممەيلەننىڭ
يىغىۋالغىنى ئۆز ئېھتىياجىغا دەلمۇدەل ئىدى. [19] مۇسا ئۇلارغا:
ــ يېمەكلىكنى ئىككىنچى كۈنگە ئاشۇرۇپ قويۇشقا رۇخسەت يوق، ــ
دېدى. [20] لېكىن، بەزىلەر مۇسانىڭ سۆزىنى ئاڭلىماي، ئەتىسى ئەتىگەنگە
بىرئاز ئاشۇرۇپ قويدى. بىراق، ئاشۇرۇپ قويۇلغان يېمەكلىكنىڭ ھەممىسى
قۇرۇتلاپ سېسىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن، مۇسا ئۇلارغا خاپا بولدى.
[21] ھەممە ئادەم ھەر كۈنى ئەتىگەندىلا چىقىپ، ئۆزىگە ئېھتىياجلىق

يېمەكلىك يىغىۋالاتتى. چۈنكى كۈن قىزىغان ۋاقىتتا، يېمەكلىك ئېرىپ كېتەتتى. [22] ئالتىنچى كۈنى، ئۇلار بىر ھەسسە ئارتۇق، يەنى ھەر كىشى تۆت قاچىدىن يېمەكلىك يىغىۋالدى. خەلق ئىچىدىكى ئاقساقاللار بۇ ئىشنى مۇساغا مەلۇم قىلدى. [23] مۇسا ئۇلارغا:

ــ پەرۋەردىگار: «ئەتە دەم ئېلىش كۈنى. بۇ كۈن پەرۋەردىگارغا ئاتىلىشى كېرەك. بۈگۈن ئوتتا قاقلاپ ۋە سۇدا قاينىتىپ پىشۇرىدىغانلىرىڭلارنى خالىغىنىڭلارچە پىشۇرۇڭلار. ئېشىپ قالغىنىنى ئەتىگە قالدۇرۇڭلار» دەپ بۇيرۇغان، ــ دېدى. [24] ئۇلار مۇسانىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە ئېشىپ قالغان يېمەكلىكلەرنى ئىككىنچى كۈنىگە قالدۇرغىنىدا، قۇرۇتلاپمۇ كەتمىدى، سېسىپمۇ قالمىدى. [25] مۇسا ئۇلارغا:

ــ بۈگۈن مۇشۇ يېمەكلىكلەرنى يەڭلار. چۈنكى، پەرۋەردىگارغا ئاتىلىدىغان دەم ئېلىش كۈنىدە سىلەر يەردىن ھېچقانداق يېمەكلىك تاپالمايسىلەر. [26] سىلەر چوقۇم ئالتە كۈن ئىچىدە يېمەكلىك يىغىۋېلىڭلار، يەتتىنچى كۈنى دەم ئېلىش كۈنى بولۇپ، بۇ كۈنى ھېچ نەرسە تاپالمايسىلەر، ــ دېدى.

[27] يەتتىنچى كۈنى، بەزىلەر يەنىلا يېمەكلىك يىغقىلى چىققانىدى. لېكىن، ئۇلار ھېچ نەرسە تاپالمىدى. [28] پەرۋەردىگار مۇساغا:

ــ بۇ خەلق ھېلىغىچە مېنىڭ ئەمر ـ پەرمانلىرىمنى رەت قىلىۋاتامدۇ؟ [29] ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، مەن بولسام پەرۋەردىگاردۇرمەن. مەن سىلەرگە دەم ئېلىش كۈنى ئاتا قىلدىم. شۇ سەۋەبتىن، ئالتىنچى كۈنى سىلەرگە ئىككى كۈنلۈك يېمەكلىك بەردىم. يەتتىنچى كۈنى، ھەممە ئادەم سىرتقا چىقماي، ئۆيىدە ئولتۇرسۇن، ــ دېدى. [30] شۇڭا، ئىسرائىللار يەتتىنچى كۈنى ئىش قىلماي دەم ئېلىشتى.

[31] ئىسرائىللار بۇ يېمەكلىكنى مانىنا، دەپ ئاتىدى. ئۇ ئاشكۆكنىڭ ئۇرۇقىغا ئوخشاش ئاق رەڭلىك بولۇپ، تەمى ھەسەل قوشۇلغان نانغا ئوخشايتتى.

[32] مۇسا ئۇلارغا:
ــ پەرۋەردىگار بىزگە: «ئەۋلادلىرىڭلارنىڭ مېنىڭ سىلەرنى مىسىردىن
ئېلىپ چىقىپ، چۆل ـ باياۋاندا يېمەكلىك بىلەن تەمىنلىگەنلىكىمنى بىلىشى
ئۈچۈن، ماننادىن ئىككى قاچا ساقلاپ قويۇڭلار» دېگەن، ــ دېدى [33] ۋە
ھارۇنغا:
ــ بىر كومزەككە ئىككى قاچا كەلگۈدەك مانىنا ئېلىپ، ئەۋلادلىرىمىزغا
ساقلاپ قويۇش ئۈچۈن، ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا قويۇپ قويغىن، ــ
دېدى. [34] ۋاقتى كەلگەندە، ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا چۈشۈرگەن
ئەمرى بويىچە كومزەكنى ئەھدە ساندۇقىنىڭ* ئىچىگە، پەرزلەر يېزىلغان
تاش تاختىلارنىڭ ئالدىغا قويۇپ ساقلاپ قويدى. [35] ئىسرائىللار تاكى تېرىلغۇ
يېرى بار بولغان قانان زېمىنىغا بېرىپ ئولتۇراقلاشقۇچە، جەمئىي قىرىق يىل
مانىنا يېدى. [36] (ئەينى زاماندا، ئۆلچەم قاچىسىنىڭ سىغىمى يىگىرمە لىتىر
نەرسە پاتقۇدەك ئىدى.)

ئۇيۇل تاشتىن چىققان سۇ

17
[1] ئىسرائىل خەلقى سىين چۆلىدىن چىقىپ، پەرۋەردىگارنىڭ
يوليورۇقى بىلەن قەدەممۇ قەدەم سەپەر قىلىپ، رەفىدىمدە
قوندى. بىراق، ئۇ يەردە سۇ يوق ئىدى. [2] شۇڭا، ئۇلار يەنە مۇسادىن
رەنجىپ:
ــ بىزگە ئىچكىلى سۇ بەرگەيسىز! ــ دېدى.
مۇسا ئۇلارغا:
ــ سىلەر نېمىشقا رەنجىيسىلەر؟ نېمىشقا پەرۋەردىگارنى سىنايسىلەر؟

*34. ئەھدە ساندۇقىنىڭ تەسۋىرىنى بىلىش ئۈچۈن 25 ـ باب، 10 ــ 22 ـ ئايەتلەرگە قارالسۇن.

ـــ دېدى.

[3] لېكىن، خالايىق ئىنتايىن ئۇسساپ كەتكەچكە، مۇساغا داۋاملىق نارازىلىق بىلدۈرۈپ:

ـــ بىزنى مىسىردىن زادى نېمىشقا ئېلىپ چىقتىڭىز؟ سىز بىزنى، بالىلىرىمىزنى ۋە چارۋا ماللىرىمىزنى ئۇسسۇزلۇقتىن ئۆلتۈرمەكچىمۇ؟ ـــ دېدى.

[4] شۇنىڭ بىلەن، مۇسا پەرۋەردىگارغا يېلىنىپ:

ـــ خالايىقنى قانداق قىلاي؟ ئۇلار مېنى چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرىدىغان يەرگە يەتتى، ـــ دېدى.

[5] پەرۋەردىگار مۇساغا:

ـــ سەن ئىسرائىللارنىڭ ئاقساقاللىرىدىن بىرنەچچىسىنى ئېلىپ، خەلق ئالدىدىن ئۆت. قولۇڭغا نىل دەرياسىغا ئۇرغان تاياقنى ئېلىۋال. [6] مەن سېنىڭ ئالدىڭدا سىناي تېغىدىكى بىر ئۇيۇل تاشنىڭ ئۈستىدە تۇرىمەن. سەن ئۇيۇل تاشنى ئۇرغىنىڭدا، سىلەرگە ئىچكىلى سۇ چىقىدۇ، ـــ دېدى. مۇسا ئىسرائىل ئاقساقاللىرىنىڭ ئالدىدا شۇنداق قىلغاندا، سۇ ئېتىلىپ چىقتى. [7] مۇسا ئۇ يەرنى ماسسا ۋە مەرىبا [مەنىسى «سىناش ۋە رەنجىش»] دەپ ئاتىدى. چۈنكى، ئىسرائىللار ئۇ يەردە رەنجىپ، پەرۋەردىگارنى سىنىماقچى بولغانىدى. ئۇلار: «پەرۋەردىگار زادى ئارىمىزدا بارمۇ ـ يوق؟» دېيىشكەنىدى.

ئامالەكلەر بىلەن جەڭ قىلىش

[8] ئامالەكلەر رەفىدىمگە كېلىپ، ئىسرائىللارغا ھۇجۇم قىلدى. [9] مۇسا يەشۇئاغا:

ـــ سەن ئەتە ئامالەكلەر بىلەن جەڭ قىلىش ئۈچۈن ئادەم تاللىغىن. مەن بولسام قولۇمغا خۇدا ماڭا ئېلىپ يۈرۈشكە ئەمر قىلغان تاياقنى تۇتۇپ تاغنىڭ

چوققىسىدا تۇرىمەن، ــ دېدى. [10] يەشۇ مۇسانىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە
ئامالەكلەر بىلەن جەڭ قىلدى. مۇسا، ھارۇن ۋە خۇرلار تاغنىڭ چوققىسىغا
چىقىپ جەڭنى كۆزەتتى. [11] مۇسا قولىنى كۆتۈرسە، ئىسرائىللار ئۈستۈن
كېلەتتى. قولىنى چۈشۈرسە، ئامالەكلەر ئۈستۈن كېلەتتى. [12] مۇسانىڭ
قوللىرى تېلىپ قالغاندا، ھارۇن بىلەن خۇر بىر تاشنى يۆتكەپ كېلىپ، مۇسانى
ئۇنىڭ ئۈستىگە ئولتۇرغۇزۇپ، تاكى كۈن پاتقۇچە ئىككى يېنىدا مۇسانىڭ
قوللىرىنى يۆلەپ تۇردى. [13] شۇنداق قىلىپ، يەشۇ ئامالەكلەر قوشۇنىنى
قىلىچلاپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلدى.

[14] ئاندىن، پەرۋەردىگار مۇساغا:

ــ كېيىنكى ئەۋلادلارنىڭ بۈگۈنكى غەلىبىنى ئۇنتۇماسلىقى ئۈچۈن
يېزىپ قالدۇرغىن. يەشۇغا ئامالەكلەرنى پۈتۈنلەي يوقىتىدىغانلىقىمنى
يەتكۈزۈپ قوي، ــ دېدى. [15] شۇنىڭ بىلەن، مۇسا بىر قۇربانلىق سۇپىسى
ياساپ، ئۇنىڭ نامىنى «پەرۋەردىگار تۇغۇمدۇر» دەپ ئاتىدى. [16] ئۇ:

ــ پەرۋەردىگارنىڭ تۇغىنى ئېگىز كۆتۈرىمەن! پەرۋەردىگار ئەۋلادتىن
ئەۋلادقىچە ئامالەكلەر بىلەن جەڭ قىلغاي، ــ دېدى.

يېترونىڭ مۇسانى زىيارەت قىلىشى

18 [1] مۇسانىڭ قېيناتىسى ــ مىديان روھانىيسى يېترو خۇدانىڭ مۇسا
ۋە ئىسرائىللارغا قىلغان ياخشىلىقلىرىدىن، يەنى خۇدانىڭ
ئىسرائىللارنى مىسىردىن ئېلىپ چىققانلىقىدىن خەۋەر تاپتى. [2] مۇسا بۇرۇنلا
ئايالى ۋە بالىلىرىنى قېيناتىسىنىڭ يېنىغا ئەۋەتىۋەتكەنىدى. [3] تۇنجى ئوغلىنىڭ
ئىسمى گەرشوم [«ئۇ يەردە ياقا يۇرتلۇق» دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش]
بولۇپ، مۇسا «مەن ياقا يۇرتتا مۇساپىر بولۇپ تۇرغان يات ئادەم» دەپ شۇ
ئىسىمنى قويغانىدى. [4] ئىككىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى ئېلىيەزەر [مەنىسى

«خۇدا مېنىڭ ياردەمچىم»] بولۇپ، مۇسا «ئاتام ئىبادەت قىلغان خۇدا ماڭا
ياردەم قىلىپ، مېنى مىسىر پادىشاھىنىڭ ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن قۇتقۇزۇپ
قالدى» دەپ، شۇ ئىسمنى قويغاندى. [5] يېترو مۇسانىڭ ئايالى ۋە ئىككى
ئوغلىنى ئېلىپ، چۆللۈككە، يەنى مۇسا قارارگاھ قىلغان مۇقەددەس تاغنىڭ
يېنىغا كەلدى. [6] ئۇ قارارگاھقا كىرىشتىن بۇرۇن، مۇساغا ئۆزىنىڭ قىزى ۋە
ئىككى نەۋرىسىنى ئېلىپ كەلگەنلىكى توغرىسىدا خەۋەر يوللىغانىدى. [7] شۇڭا،
مۇسا قېيناتىسىنىڭ ئالدىغا چىقىپ، تەزىم قىلىپ سۆيۈشۈپ كۆرۈشتى. ئۇلار
ئۆزئارا ئامانلىق سوراشقاندىن كېيىن، مۇسانىڭ چېدىرىغا كىردى. [8] مۇسا
ئۇنىڭغا پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن، مىسىر پادىشاھى
ۋە ئۇنىڭ پۇقرالىرىغا قىلغان بارلىق ئىشلىرىنى ئېيتىپ بەردى. ئۇ يەنە
ئىسرائىللارنىڭ يول بويى دۇچ كەلگەن قىيىنچىلىقلىرىنى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ
ئۇلارنى قانداق قۇتقۇزغانلىقىنىمۇ سۆزلەپ بەردى. [9] يېترو بۇلارنى ئاڭلاپ
ئىنتايىن خۇشال بولدى. [10] ئۇ:
— پەرۋەردىگارغا مەدھىيىلەر ئوقۇلغاي! ئۇ سىلەرنى مىسىر پادىشاھى
ۋە مىسىرلىقلارنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزۇپ چىقتى. ئىسرائىل خەلقىنى
قۇللۇقتىن ئازاد قىلدى. [11] مەن پەرۋەردىگارنىڭ پۈتكۈل ئىلاھلاردىن
ئۇلۇغلۇقىنى ئەمدى بىلدىم. چۈنكى، مىسىرلىقلار ئىسرائىللارنى شۇ قەدەر
خارلىغىنىدا، ئۇ ئۆز قۇدرىتىنى كۆرسەتتى، — دېدى. [12] بۇنىڭ بىلەن، يېترو
خۇداغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى ئاتىدى. ھارۇن ۋە
ئىسرائىللارنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە خۇدا ئالدىدا قۇربانلىق
قىلىنغان تائاملارنى يېدى.

يېترونىڭ ئاقىلانە مەسلىھەتى

[13] ئەتىسى، مۇسا ئەتىگەندىن كەچكىچە خەلق ئىچىدىكى ماجىرالارنى

بىر تەرەپ قىلىش بىلەن مەشغۇل بولدى. [14] بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن مۇسانىڭ قېيناتىسى يېترو مۇساغا:

ــ بۇنچىۋالا خالايىق ئەتىگەندىن كەچكىچە سېنىڭ يولىيورۇق بېرىشىڭنى كۈتۈپ تۇرۇشسا، ماجىرالارنى ئۆزۈڭ يالغۇز بىر تەرەپ قىلىشىڭ قانداق گەپ؟ ــ دېدى.

[15] مۇسا ئۇنىڭغا:

ــ خالايىق بۇ يەرگە كېلىپ، مەندىن خۇدانىڭ ئەمرىنى سورايدۇ ئەمەسمۇ؟! [16] ئىككى ئادەم ئوتتۇرىسىدا ماجىرا تۇغۇلسا، ئۇلار مېنى ئىزدەيدۇ. كىمنىڭ ھەق، كىمنىڭ ناھەقلىقىنى ئايرىپ، خۇدانىڭ قانۇنى ۋە يولىيورۇقلىرىنى ئۇلارغا مەن يەتكۈزىمەن، ــ دەپ جاۋاپ بەردى.

[17] يېترو ئۇنىڭغا:

ــ بۇنداق قىلغىنىڭ ياخشى ئەمەس. [18] بۇنداق كېتىۋەرسە، ئۆزۈڭنىمۇ ئەتراپىڭدىكى قېرىنداشلىرىڭنىمۇ چارچىتىپ قويىسەن. بۇنچىۋالا كۆپ يۈكنى ئۆز ئۈستۈڭگىلا ئېلىۋالساڭ، ئۆزۈڭ يالغۇز يېتىشەلمەيسەن. [19] مەن ساڭا مەسلىھەت بېرەي، خۇدامۇ سەن بىلەن بىللە بولىدۇ. سەن داۋاملىق خەلققە ۋەكىللىك قىلىپ، خۇدا ئالدىغا بېرىپ، خەلق ئارىسىدىكى ماجىرالارنى خۇداغا مەلۇم قىل. [20] خۇدانىڭ قانۇنى ۋە يولىيورۇقلىرىنى خەلققە ئۆگىتىپ، ئۇلارغا قانداق ياشاشنى ۋە ئۇلارنىڭ قانداق بۇرچى بارلىقىنى ئۇقتۇرغىن. [21] بۇنىڭدىن باشقا، يەنە جامائەت ئىچىدىن قابىلىيەتلىك، خۇداغا ئىخلاسمەن، ئىشەنچلىك ۋە پارا يېمەيدىغان كىشىلەرنى تاللاپ، مىڭبېشى، يۈزبېشى، ئەللىكبېشى ۋە ئونبېشى قىلىپ تەيىنلىگىن. [22] ئۇلارغا خەلق ئىچىدىكى دەۋالارنى ئۆز ۋاقتىدا سوراشنى تاپشۇرغىن. ئۇلار قىيىنراق دەۋالاردا سېنىڭ ئالدىڭغا كېلىپ، ئۇششاق ـ چۈشەك ماجىرالارنى ئۆزلىرى بىر تەرەپ قىلسا بولىدۇ. شۇنداق بولغاندا، ئۇلار سېنىڭ ۋەزىپەڭنى ئورتاقلىشىپ، يۈكۈڭنى يېنىكلىتىدۇ. [23] ئەگەر سەن خۇدانىڭ يولىيورۇقى بويىچە شۇنداق قىلساڭ،

خەلقىنىڭ دېگەن يېرىدىن چىقالايسەن. خەلقىنىڭ ماجىرالىرىمۇ تېز ھەل بولىدۇ، — دېدى.
[24] مۇسا قېيناتىسىنىڭ مەسلىھىتىنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش كۆردى. [25] ئۇ ئىسرائىللار ئىچىدىن قابىلىيەتلىك كىشىلەرنى تاللاپ، مىڭبېشى، يۈزبېشى، ئەللىكبېشى ۋە ئونبېشى قىلىپ تەيىنلىدى. [26] ئۇلار جامائەتنىڭ دەۋا ئىشلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا سورايدىغان بولدى. ئۇششاق-چۈششەك ماجىرالارنى ئۆزلىرى بىر تەرەپ قىلىپ، قىيىنراق دەۋالاردا بولسا مۇسادىن يوليورۇق سوراشتى.
[27] كېيىن، يېترو مۇسا بىلەن خوشلىشىپ يۇرتىغا قايتتى.

ئىسرائىللار سىناي تېغىدا

19 [1] ئىسرائىللار مىسىردىن چىقىپ دەل ئىككى ئاي بولغان كۈنى سىناي چۆللۈكىگە يېتىپ كېلىپ، [2] سىناي تېغى باغرىدا چېدىر تىكتى. ئۇلار رەفىدىمدىن يولغا چىقىپ، بۇ يەرگە كەلگەندى. [3] مۇسا خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا بولۇش ئۈچۈن تاغقا چىقتى. پەرۋەردىگار تاغدىن مۇساغا جاراڭلىق ئاۋازدا مۇنداق دېدى:
— ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىللارغا مۇنۇ سۆزلىرىمنى ئېيتقىن: [4] «سىلەر مەن پەرۋەردىگارنىڭ مىسىرلىقلارنى قانداق بىر تەرەپ قىلغانلىقىمنى كۆردۈڭلار. مەن خۇددى ئانا بۈركۈت بالىلىرىنى دۈمبىسىگە مىندۈرۈپ ئېلىپ يۈرگەندەك، سىلەرنى يېنىمغا ئېلىپ كەلدىم. [5] شۇڭا، ئەگەر سىلەر ماڭا ئىتائەت قىلىپ، ئەھدەمگە ئەمەل قىلساڭلار، نۇرغۇنلىغان خەلقلەر ئارىسىدىن سىلەرنى ماڭا مەنسۇپ قىممەتلىك خەلق قىلىمەن. چۈنكى، پۈتۈن دۇنيا ماڭا تەۋە. [6] سىلەر مېنىڭ پادىشاھلىقىمنىڭ روھانىيلىرى ۋە ماڭا ئاتالغان خەلق بولىسىلەر.» يۇقىرىقى سۆزلىرىمنى ئىسرائىللارغا

يەتكۈزۈپ قويغىن.
[7] بۇنىڭ بىلەن، مۇسا تاغدىن چۈشۈپ، خەلق ئىچىدىكى ئاقساقاللارنى
يىغىپ، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇيرۇغان سۆزلەرنى ئۇلارغا يەتكۈزدى. [8] ئۇلار
بىردەك:
— بىز چوقۇم پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش كۆرىمىز، — دېدى.
مۇسا تاغقا چىقىپ، ئۇلارنىڭ جاۋابىنى پەرۋەردىگارغا يەتكۈزدى.
[9] پەرۋەردىگار مۇساغا:
— مەن قويۇق بۇلۇت ئىچىدە سېنىڭ يېنىڭغا كېلىمەن. سېنىڭ بىلەن
قىلىشقان سۆھبىتىمىزنى خەلق ئاڭلاپ تۇرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھەر
دائىم ساڭا ئىشىنىدۇ، — دېدى.
مۇسا ئىسرائىللارنىڭ جاۋابىنى پەرۋەردىگارغا يەتكۈزگەندىن كېيىن،
[10] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
— سەن خەلقنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇلارنى بۈگۈن ۋە ئەتە ئۆزلىرىنى ماڭا
ئاتاپ، كىيىم ـ كېچەكلىرىنى تازىلاشقا چاقىر. [11] ئۆگۈنلۈككىچە ھەممە
تەييارلىقنى پۈتكۈزسۇن. چۈنكى، ئۇ كۈنى مەن ئىسرائىل خەلقىنىڭ كۆز
ئالدىدىلا سىناي تېغىغا چۈشىمەن. [12] بىراق، سەن تاغنىڭ ئەتراپىغا ئۆتۈشكە
بولمايدىغان چېگرا بەلگىلەپ، ئۇلارغا تاغقا چىقماسلىقنى، ھەتتا تاغنىڭ
باغرىغىمۇ يېقىن كەلمەسلىكنى ئېيتقىن. كىمدەكىم بۇ تاغقا بىر قەدەم باسسا،
ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن. [13] ئۇنداق ئادەملەرگە قول تەگكۈزۈلمەي، ئۇلار
يا چالما ـ كېسەك قىلىنىپ، ياكى ئوقيا بىلەن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلسۇن. بۇنىڭغا
خىلاپلىق قىلغانلار مەيلى ئادەم ياكى چارۋا مال بولۇشىدىن قەتئىينەزەر،
تىرىك قالدۇرۇلمىسۇن. پەقەت كاناي ئۇزاقراق چېلىنغاندىلا، ئاندىن خالايىق
تاغ باغرىغا كەلسۇن، — دېدى.
[14] مۇسا تاغدىن چۈشۈپ، خەلقنىڭ پاكلىنىپ، كىيىم ـ كېچەكلىرىنى
يۇيۇشىنى بۇيرۇدى. [15] مۇسا ئۇلارغا:

— ئۆگۈنلۈككىچە ھەممە تەييارلىقلارنى پۈتكۈزۈڭلار، ئايالللارغا يېقىنلاشماڭلار، — دېدى.
[16] ئۈچىنچى كۈنى ئەتىگەندە، ھاۋا گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىپ، تاغدا بىر پارچە قويۇق بۇلۇت پەيدا بولدى. كانايىنىڭ قاتتىق نەرە ئاۋازى ئاڭلاندى. قارارگاھتىكىلەر بۇنى ئاڭلاپ، قورقۇپ تىترىشىپ كەتتى. [17] مۇسا ئۇلارنى قارارگاھتىن باشلاپ چىقىپ، خۇدانىڭ ئالدىغا ھازىر قىلدى. ئۇلار تاغنىڭ تۈۋىدە ئۆرە تۇرۇشاتتى. [18] پۈتۈن سىناي تېغىنى ئىس-تۈتەك قاپلىدى، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇ يەرگە ئوت ئىچىدە چۈشكەنىدى. بۇ ئىس-تۈتەك خۇمدانىنىڭ تۈتۈنىگە ئوخشايتتى. پۈتۈن تاغ قاتتىق تەۋرەپ كەتتى. [19] بۇ چاغدا، كانايىنىڭ ئاۋازى بارغانسېرى كۈچەيدى. مۇسا سۆز قىلدى، خۇدا ئۇنىڭغا گۈلدۈرماما بىلەن جاۋاب قايتۇردى. [20] پەرۋەردىگار تاغنىڭ چوققىسىغا چۈشۈپ، مۇسانى تاغقا چىقىشقا چاقىردى. مۇسا تاغقا چىقتى.
[21] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
— سەن تاغدىن چۈشۈپ، خالايىقنى ئاگاھلاندۇر. چېگرىدىن ھالقىپ، مېنى كۆرگىلى كەلمىسۇن. بولمىسا، ئۇلار ھالاك بولىدۇ. [22] مەن ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان روھانىيلارمۇ ئۆزىنى ماڭا ئاتاپ بولۇپ، ئاندىن خىزمىتىمدە بولسۇن. بولمىسا، ئۇلارنى ھالاك قىلىمەن، — دېدى.
[23] مۇسا پەرۋەردىگارغا:
— خەلق بۇ يەرگە چىقالمايدۇ، چۈنكى سەن بىزنىڭ بۇ تاغنى «مۇقەددەس تاغ» دەپ ئاتىشىمىزنى ۋە تاغنىڭ ئەتراپىغا چېگرا بەلگىلىشىمىزنى بۇيرۇغانىدىڭ، — دېدى.
[24] پەرۋەردىگار مۇساغا:
— سەن چۈشۈپ، ھارۇننى باشلاپ كېلىۋەر. لېكىن، روھانىيلار بىلەن خالايىق چېگرىدىن ھالقىپ، بۇ يەرگە چىقمىسۇن. بولمىسا، مەن ئۇلارنى جازالايمەن، — دېدى. [25] شۇنىڭ بىلەن، مۇسا تاغدىن چۈشۈپ، خالايىقنىڭ

يېنىغا بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئۇلارغا يەتكۈزدى.

ئون پەرز

20
[1] خۇدا سۆز قىلىپ، مۇنداق دېدى:
[2] — مەن سېنى قۇل بولۇپ ياشىغان مىسىردىن ئېلىپ چىققان
پەرۋەردىگارىڭ خۇدادۇرمەن.
[3] ماڭىلا ئىبادەت قىل. مەندىن باشقا ھېچ قانداق ئىلاھىڭ بولمىسۇن.
[4] چوقۇنۇش ئۈچۈن، مەيلى ئاسماندىكى، يەردىكى، يەر ئاستىدىكى ياكى
سۇدىكى ھەرقانداق نەرسىلەرنىڭ شەكلىدە بۇت ياسىما. [5] ھەرقانداق بۇتقا
چوقۇنما ياكى خىزمەت قىلما. چۈنكى، پەرۋەردىگارىڭ خۇدا بولغان مەن
قىزغىنىدىغان خۇدادۇرمەن. مەندىن نەپرەتلەنگەنلەرنى ھەتتا نەرۋە ـ
چەۋرىلىرىگىچە جازالايمەن. [6] لېكىن، مېنى سۆيىدىغان، ئەمرلىرىمگە
ئىتائەت قىلغانلارنىڭ سانسىزلىغان ئەۋلادلىرىغىچە مېھرىبانلىق قىلىمەن.
[7] مۇقەددەس نامىمنى قالايمىقان تىلغا ئالما. كىمدەكىم مېنىڭ نامىمنى
قالايمىقان تىلغا ئالسا، مەن — پەرۋەردىگارىڭ بولغان خۇدا ئۇنى چوقۇم
جازالايمەن.
[8] دەم ئېلىش كۈنىنى مۇقەددەس كۈن بىلىپ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىل. [9] ئالتە
كۈن ئىشلەپ، تېگىشلىك ھەممە ئىشلىرىڭنى قىلىۋال. [10] يەتتىنچى كۈن ماڭا
ئاتالغان كۈن بولۇپ، بۇ كۈنى مەيلى سەن بول، پەرزەنتلىرىڭ، قۇللىرىڭ،
چارۋا ماللىرىڭ ياكى يۇرتۇڭدا مۇساپىر بولۇپ تۇرۇۋاتقان يات ئادەملەر
بولسۇن، ھېچقانداق ئىش قىلمىسۇن. [11] مەن — پەرۋەردىگار ئالتە كۈن
ئىچىدە ئاسمان، زېمىن ۋە ئۇنىڭدىكى پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنى ياراتتىم.
لېكىن، يەتتىنچى كۈنى دەم ئالدىم. شۇڭا مەن — پەرۋەردىگار دەم ئېلىش
كۈنىنى بەختلىك كۈن قىلىپ، مۇقەددەس كۈن دەپ بەلگىلىدىم.

[12] ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل. شۇ چاغدا مەن ساڭا ئاتا قىلماقچى بولغان زېمىندا ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىسەن.
[13] قاتىللىق قىلما.
[14] زىنا قىلما.
[15] ئوغرىلىق قىلما.
[16] يالغان گۇۋاھلىق بەرمە.
[17] باشقىلارنىڭ ئۆي-ئىمارەتلىرى، ئەر-خوتۇنى، قۇللىرى، كالا ياكى باشقا تەئەللۇقاتلىرىغا كۆز قىرىڭنى سالما.

خەلقنىڭ ۋەھىمىسى

[18] خالايىق گۈلدۈرماما ۋە كاناي ئاۋازلىرىنى ئاڭلاپ، چاقماق ۋە تاغدىن پۇرقىراپ چىقىۋاتقان ئىس-تۈتەكنى كۆرۈپ، قورقۇپ تىترىشىپ كەتتى. ئۇلار يىراق تۇرۇشۇپ، [19] مۇساغا:
— بىزگە سەنلا سۆز قىلغايسەن، چوقۇم ئاڭلايمىز. خۇدا بىزگە ئۆزى بىۋاستە سۆز قىلمىغاي. بولمىسا، ھالاك بولىدىغان ئوخشايمىز، — دېدى.
[20] مۇسا ئۇلارغا جاۋابەن:
— قورقماڭلار، خۇدانىڭ بۇ يەرگە كېلىشى سىلەرنى سىناش ئۈچۈن، سىلەرنى ھەمىشە ئۆزىدىن قورقۇپ، گۇناھتىن خالىي بولۇشقا دەۋەت قىلىش ئۈچۈندۇر، — دېدى. [21] لېكىن، كىشىلەر يەنىلا يىراقتا تۇرۇشاتتى. پەقەت مۇسالا خۇدانى قورشاپ تۇرغان قارا بۇلۇتنىڭ يېنىغا باردى.

قۇربانلىق سۇپىسى توغرىسىدىكى نىزام

[22] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:
— سەن بېرىپ ئىسرائىللارغا مۇنۇ سۆزلىرىمنى يەتكۈزگىن: «سىلەر

مېنىڭ ئەرشتىن سىلەرگە سۆز قىلغانلىقىمنى كۆردۈڭلار. [23] سىلەر ئۆزۈڭلارغا
ئالتۇن ياكى كۈمۈشتىن ھەرقانداق شەكىلدە بۇت ياساپ، ئۇلارغا سەجدە
قىلماڭلار. ماڭىلا ئىبادەت قىلىڭلار. [24] توپىدىن مەن ئۈچۈن بىر قۇربانلىق
سۇپىسى ياساپ، ئۈستىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئامانلىق قۇربانلىقىغا
ئىشلىتىشكە كالا، قوي ۋە ئۆچكىلەرنى قويۇڭلار. مەن سىلەرنىڭ ماڭا
ئىبادەت قىلىشىڭلارغا بەلگىلەپ بەرگەن جايلارغا كېلىپ، سىلەرگە بەخت
ئاتا قىلىمەن. [25] ئەگەر ماڭا ئاتاپ تاشتىن قۇربانلىق سۇپىسى ياسىساڭلار،
سىلىقلانغان تاشتىن ياسىماڭلار. چۈنكى، ئەسۋاب تەگكەن تاشنى قوبۇل
قىلمايمەن. [26] ماڭا پەلەمپەي بىلەن چىقىدىغان قۇربانلىق سۇپىسى
ياسىماڭلار. بولمىسا، پەلەمپەيدىن چىققۇچە نومۇسلۇق يېرىڭلار كۆرۈنۈپ
قالىدۇ.»

قۇللارغا مۇئامىلە قىلىشتىكى قائىدە-نىزاملار

21 [1] — سەن ئىسرائىل خەلقىگە تۆۋەندىكى قائىدە-نىزاملارنى ئېلان
قىل: [2] ئەگەر بىرى ئىبرانىيلار ئىچىدىن قۇل سېتىۋالغان بولسا، قۇل
پەقەت ئالتە يىل ئۇنىڭ ئۈچۈن خىزمەت قىلسۇن. يەتتىنچى يىلى، ئۇنىڭغا
ھۆرلۈك بېرىلسۇن ھەم خوجايىنىغا ھېچقانداق ھەق تۆلىمەي كېتىۋەرسۇن.
[3] ئەگەر ئۇ ساڭا قۇل بولغاندىن كېيىن نىكاھلىق بولغان بولسا، كېتىدىغان
ۋاقتىدا ئايالىنى ئېلىپ كېتىشكە بولمايدۇ. ئەگەر ئۇ ساڭا قۇل بولۇشتىن
ئىلگىرى نىكاھلىق بولغان بولسا، ئايالى بىلەن بىللە ھۆرلۈككە
ئېرىشتۈرۈلسۇن.

[4] ئەگەر خوجايىن ئۇنىڭغا خوتۇن ئېلىپ بېرىپ، بۇ خوتۇن ئۇنىڭغا قىز-
ئوغۇل پەرزەنتلەر تۇغۇپ بەرگەن بولسا، بۇ ئايال ۋە بالا-چاقىلار
خوجايىنىغا تەۋە بولىدۇ. پەقەت يالغۇز ئۆزىلا ھۆرلۈككە ئېرىشەلەيدۇ.

[5] ئەگەر ئۇ: «مەن خوجايىنىمنى ۋە خوتۇن-باللىرىمنى ياخشى كۆرىمەن. مەن ھۆر بولۇشنى خالىمايمەن» دېسە، [6] خوجايىنى ئۇنى ئىبادەت ئورنىغا ئېلىپ بارسۇن ھەم ئۇنى ئىشىك ياكى ئىشىك كېشەكگە يۆلەندۈرۈپ تۇرغۇزۇپ، بىگىز بىلەن ئۇنىڭ قۇلىقىنى تېشىپ قويسۇن. بۇ، ئۇ قۇلنىڭ خوجايىنىغا ئۆمۈرۋايەت خىزمەت قىلىدىغانلىقىنىڭ بەلگىسى بولىدۇ.

[7] ئەگەر بىرى قىزىنى دېدەك قىلىپ سېتىۋەتكەن بولسا، ئۇ قىز ئەرلەرگە ئوخشاش ھەقسىز ھۆر بولۇپ كېتەلمەيدۇ. [8] ئەگەر خوجايىن ئۇنى ئەمرىگە ئېلىش ئۈچۈن سېتىۋالغان بولسا، لېكىن كېيىن ئۇنى ياخشى كۆرمىسە، ئۇنداقتا خوجايىن قىز تەرەپنىڭ ھەق تۆلەپ قىزىنى ھۆر قىلىشىغا پۇرسەت بېرىشى كېرەك. خوجايىنىنىڭ ئۇنى ياتلارغا سېتىش ھوقۇقى بولمايدۇ. چۈنكى، خوجايىن ئۇنىڭغا ۋاپاسىزلىق قىلغاندۇر. [9] ئەگەر خوجايىن ئۇنى ئوغلىغا ئېلىپ بەرگەن بولسا، ئۇنى ئۆز قىزىدەك كۆرسۇن. [10] ئەگەر خوجايىن دېدەكنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە يەنە باشقا خوتۇن ئالغان بولسا، ئۇ چوقۇم دېدەكنىڭ يېمەك-ئىچمىكى، كىيىم-كېچىكى ۋە ئۇنىڭ جىنسىي ئېھتىياجىنىڭ ھاجىتىدىن بۇرۇنقىدەك چىقسۇن. [11] ئەگەر خوجايىن بۇ ئۈچ تۈرلۈك بۇرچىنى ئۆتىيەلمىسە، دېدەكتىن ھەق ئالماي ئۇنىڭغا ھۆرلۈك بەرسۇن.

ئۇرۇش-تالاش ھەققىدە

[12] — كىمدەكىم بىر ئادەمنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويسا، ئۇ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنسۇن. [13] ھالبۇكى، ئەگەر بۇ ئىش مەقسەتسىز ھالدا ۋە مېنىڭ يول قويۇشۇم بىلەن يۈز بەرگەن بولسا، مەن بۇنى قىلغۇچىنىڭ قېچىپ بېرىشى ئۈچۈن بىر جاي ئورۇنلاشتۇرىمەن. [14] بىراق، ئەگەر بىرى باشقىلارنى قەستەن ئۆلتۈرگەن بولسا، گەرچە ئۇ پاناھلىق تىلەش ئۈچۈن مېنىڭ

قۇربانلىق سۇپامغا قىچىپ بىرىۋالسىمۇ، يەنىلا ئۆلۈمگە بۇيرۇلسۇن.
[15] ئاتىسى ياكى ئانىسىنى ئۇرغانلار ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنسۇن.
[16] باشقىلارنى تۇتۇۋېلىپ ساتقان ياكى ئۆزى ئېلىپ قېلىپ قۇل قىلغانلار ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنسۇن.
[17] ئاتىسى ياكى ئانىسىدىن يۈز ئۆرۈگەنلەرگە ئۆلۈم جازاسى بېرىلسۇن.

باشقىلارنى زەخىملەندۈرۈش ھەققىدە

[18] — ئۇرۇشۇپ قالغان ئىككى كىشىنىڭ بىرى يەنە بىرىنى تاش ياكى مۇشت بىلەن ئۇرۇپ زەخىملەندۈرگەن، گەرچە زەخىملەنگەن كىشى ئۆلمىگەن بولسىمۇ ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغان، [19] بىراق ھاسا تۇتۇپ تاشقىرىغا چىققۇدەك بولسا، ئۇرغۇچى گۇناھسىز، دەپ ھېسابلانسۇن. لېكىن، يارىلانغۇچىنىڭ ۋاقىت جەھەتتىكى زىيىنىنى پۇل بىلەن تۆلەپ بەرسۇن ۋە ئۇنى داۋالىتىپ ساقايتسۇن.
[20] كىمدەكىم قۇلىنى ياكى دېدىكىنى كالتەك بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۇ جازاغا تارتىلسۇن. [21] بىراق، قۇل خوجايىنىنىڭ تەئەللۇقاتى بولغاچقا، ئەگەر قۇل بىر، ئىككى كۈندىن كېيىن ساقىيىپ قالسا، خوجايىن جازالانمىسۇن.
[22] ئەگەر ئىككى كىشى ئۇرۇشۇپ قېلىپ، مۇناسىۋەتسىز بىر ھامىلدار ئايالغا زىيان يەتكۈزسە، لېكىن ھامىلدار ئايالدا بالىسىنىڭ بالدۇر تۇغۇلۇپ قېلىشىدىن باشقا زەخىملىنىش بولمىسا، ئۇلار يارىلانغان ئايالنىڭ ئېرىنىڭ تەلىپى بويىچە ھۆكۈمچىلەرنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈلگەن جەرىمانىنى تۆلىسۇن. [23] ئەگەر ھامىلدار ئايالدا باشقا زەخىملىنىش بولسا، جانغا جان، [24] كۆزگە كۆز، چىشقا چىش، قولغا قول، پۇتقا پۇت، [25] كۆيۈككە كۆيۈك، زەخىمگە زەخىم ۋە كۆككە كۆك ئېلىنسۇن.

[26] ئەگەر بىر كىشى قۇلىنىڭ كۆزىگە ئۇرۇپ ئۇنىڭ بىر كۆزىنى كور قىلىپ قويغان بولسا، كۆزىنىڭ بەدىلىگە ئۇ كىشى قۇلنى ئازاد قىلسۇن. [27] ئەگەر ئۇ كىشى قۇلىنىڭ چىشىنى ئۇرۇپ سۇندۇرۇۋەتكەن بولسا، چىشىنىڭ بەدىلىگە ئۇ قۇلنى ئازاد قىلسۇن.

[28] ئەگەر كالا ئادەمنى ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۆلگۈچى مەيلى ئەر ياكى ئايال بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، كالا چوقۇم چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن. ئۇنىڭ گۆشىنى يېيىش ھارامدۇر. كالا ئىگىسى گۇناھسىز، دەپ ھېسابلانسۇن. [29] ئەگەر ئۇ كالا ئەزەلدىنلا ئادەم ئۈسىدىغان كالا بولۇپ، باشقىلار كالىنىڭ ئىگىسىگە ئاگاھلاندۇرۇش بەرگەن، بىراق كالا ئىگىسى بۇنىڭغا پەرۋا قىلماي، كالىسىنى يەنىلا بوش قويۇۋەتكەن ھەم بۇ كالا ئادەم ئۈسۈپ ئۆلتۈرگەن بولسا، كالا ئوخشاشلا چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن. كالا ئىگىسىمۇ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنسۇن. [30] ئەگەر تۆلەم تۆلەپ بېرىش تەلەپ قىلىنسا، كالا ئىگىسى ئۆلتۈرۈلمەي، ھاياتى بەدىلىگە تەلەپ قىلىنغان بويىچە تۆلەم تۆلەپ بەرسۇن.

[31] ئەگەر كالا باشقىلارنىڭ مەيلى ئوغلى ياكى قىزىنى ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، يۇقىرىقى قائىدە ـ نىزام بويىچە بىر تەرەپ قىلىنسۇن. [32] ئەگەر كالا باشقىلارنىڭ قۇلى ياكى دېدىكىنى ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، كالىنىڭ ئىگىسى قۇلىنىڭ خوجايىنىغا ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگە تۆلەپ بەرسۇن. كالا ئوخشاشلا چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن.

[33] ئەگەر بىرەرسى قۇدۇقنىڭ ئاغزىنى ئوچۇق قويۇپ ياكى كولاۋاتقان قۇدۇقنىڭ ئاغزىنى ياپماي، كالا ياكى ئېشەكنىڭ قۇدۇققا چۈشۈپ ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارسا، [34] قۇدۇق ئىگىسى مال ئىگىسىگە تۆلەم تۆلىسۇن. ئۆلگەن مال بولسا قۇدۇق ئىگىسىنىڭ بولسۇن.

[35] ئەگەر مەلۇم بىر ئادەمنىڭ كالىسى باشقا بىرسىنىڭ كالىسىنى ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، كالا ئىگىلىرى ئۈسكۈچى كالىنى سېتىپ پۇلىنى تەڭ

ئۆلەشسۇن ھەم ئۆلگەن كالىنىڭ گۆشىنىمۇ شۇنداق قىلسۇن. [36] ئەگەر
خوجايىن ئۆز كالىسىنىڭ ئۈسىدىغان ئادىتى بارلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇنى
باغلاپ قويمىغان ھەم بۇ كالا باشقىلارنىڭ كالىسىنى ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈپ
قويغان بولسا، خوجايىن كالىغا كالا تۆلەپ بەرسۇن. كالىنىڭ ئۆلۈكىنى ئۆزى
ئېلىپ قالسۇن.

تۆلەم تۆلەش ھەققىدىكى نىزام

22
[1] ئەگەر بىرى باشقا بىرىنىڭ كالىسىنى ياكى قويىنى ئوغرىلاپ
سېتىۋەتكەن ياكى سويۇپ يەۋەتكەن بولسا، بىر كالىغا بەش كالا،
بىر قويغا تۆت قوي تۆلىسۇن.
[2] ئەگەر بىرى كېچىسى باشقىلارنىڭ ئۆيىگە ئوغرىلىققا كىرىپ، تۇتۇلۇپ
قېلىپ ئۆلتۈرۈۋېتىلگەن بولسا، ئۇنى ئۆلتۈرگۈچى گۇناھسىز دەپ قارالسۇن.
[3] لېكىن، بۇ ئىش كۈندۈزى يۈز بەرگەن بولسا، ئۇنىڭغا قاتىللىق گۇناھى
ئارتىلسۇن.
ئوغرى ئوغرىلىغان نەرسىلەرنى تۆلىسۇن. ئەگەر ئۇنىڭ ھېچ نەرسىسى
بولمىسا، ئۆزىنى قۇل ئورنىدا سېتىپ، زىياننى تۆلىسۇن. [4] ئۇنىڭ ئوغرىلىغىنى
كالا، ئېشەك ياكى قوي بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئەگەر ئۇ مال ئوغرىنىڭ
قولىدا تېخى تىرىك بولسا، ئوغرى مال ئىگىسىگە بىر ھەسسە ئارتۇق تۆلەم
بەرسۇن.
[5] ئەگەر بىرى ئېتىزلىقتا ياكى ئۈزۈمزارلىقتا پادا بېقىپ، پادىلىرىنى
ئىختىيارىغا قويۇۋېتىپ، پادىلارنىڭ باشقىلارنىڭ ئېتىزلىقىدىكى زىرائەتلەرنى
ياكى ئۈزۈملىرىنى يېيىشىگە يول قويسا، ئۇلارنىڭ زىيىنىنى ئۆز ئېتىزى ياكى
ئۈزۈمزارلىقىنىڭ ئەڭ ياخشى مەھسۇلاتى بىلەن تۆلەپ بەرسۇن.
[6] ئەگەر بىرى ئۆز ئېتىزلىقىدىكى چاتقاللارنى كۆيدۈرگەندە

ئېھتىياتسىزلىقتىن باشقىلارنىڭ زىرائەتلىرى ياكى خامىنىغا ئوت تۇتۇشۇپ كېتىپ، ئۇلارنى كۆيدۈرۈۋەتكەن بولسا، ئوت قويغۇچى بارلىق زىياننى تۆلەپ بەرسۇن.

[7] ئەگەر بىرى پۇللىرى ياكى مال-مۈلۈكلىرىنى قوشنىسىغا ئامانەت قويۇپ، بۇ نەرسىلەر قوشنىسىنىڭ ئۆيدىن ئوغرىلانغان بولسا، ناۋادا ئوغرى تۇتۇلسا، ئوغرى ئوغرىلىغان پۇل ياكى مال-مۈلۈكلەرنى بىر ھەسسە ئارتۇق تۆلىسۇن. [8] ئەگەر ئوغرى تۇتۇلمىسا، ئامانەت قىلىنغۇچى سوراقچىنىڭ ئالدىغا ئاپىرىلسۇن. سوراقچى ئۇنىڭ مال ئىگىسىنىڭ نەرسىلىرىنى ئالغان-ئالمىغانلىقىنى بېكىتسۇن.

[9] ھەرقانداق مال-مۈلۈك ماجىراسى توغرىسىدىكى دەۋا كالا، ئېشەك، قوي، كىيىم-كېچەك ياكى باشقا يوقالغان نەرسىلەرگە چېتىشلىق بولسا ھەمدە ماجىرالاشقان ئىككى تەرەپ تالاش-تارتىش قىلىپ دەۋانى بىر تەرەپ قىلالمىسا، سوراقچىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئەرز قىلىشسۇن. سوراقچى كىمگە گۇناھ بېكىتسە، شۇ ئادەم بىر ھەسسە ئارتۇق تۆلىسۇن.

[10] بىرى ئېشىكى، كالىسى، قويى ياكى باشقا ئۇلاغلىرىنى قوشنىسىنىڭ قاراپ قويۇشىغا ھاۋالە قىلغاندىن كېيىن، ئۇلاغلار ئۆلۈپ قالسا، يارىلانسا ياكى بىراۋ ھەيدەپ ئەكەتسە، لېكىن بۇنى ھېچكىم كۆرمىگەن بولسا، [11] ھاۋالە قىلىنغۇچى قوشنىسىنىڭ ئۇلاغلىرىنى ئالمىغانلىقى توغرىسىدا خۇدانىڭ نامىدا قەسەم قىلسۇن. مۇشۇنداق بولغاندا، ئۇلاغ ئىگىسىمۇ سۈرۈشتە قىلمىسۇن، ھاۋالە قىلىنغۇچىمۇ تۆلىمىسۇن. [12] بىراق، ئەگەر ئۇلاغلار ئوغرىلانغان بولسا، ھاۋالە قىلىنغۇچى ئىگىسىگە تۆلەپ بەرسۇن. [13] ئەگەر مالنى يىرتقۇچ ھايۋانلار يەپ كەتكەن بولسا، ھاۋالە قىلىنغۇچى مالنىڭ قالدۇقىنى ئەكېلىپ ئىسپات كۆرسەتسۇن، تۆلەپ بەرمىسۇن.

[14] ئەگەر بىرى باشقا بىرىنىڭ ئۇلىغىنى ئارىيەت ئالغان بولسا، بۇ ئۇلاغ

ئىگىسى يوق يەردە زەخىملەنگەن ياكى ئۆلۈپ قالغان بولسا، ئارىيەت ئالغۇچى ئۇلاغنى تۆلەپ بەرسۇن. [15] ئەگەر ئىگىسى نەق مەيداندا بولسا، تۆلىمىسۇن. ئەگەر ئىجارىگە ئالغان بولسىمۇ، ئىجارىگە ئالغۇچى تۆلىمىسۇن. چۈنكى، ئۇ ئىجارە ھەققى تۆلىگەن.

ئىجتىمائىي مەسئۇلىيەت

[16] ئەگەر بىر ئادەم تېخى باشقىلارغا ياتلىق بولۇشقا پۈتۈشمىگەن قىزنى ئازدۇرۇپ، ئۇنىڭ نومۇسىغا تەگسە، تويلۇق بېرىپ ئۇ قىز بىلەن نىكاھلانسۇن. [17] بىراق، ئەگەر قىزنىڭ دادىسى ئۇنىڭغا قىزنى بېرىشكە قوشۇلمىسا، ئۇ ئادەم قىزنىڭ تويلۇقىغا باراۋەر كېلىدىغان پۇل تۆلەپ بەرسۇن.
[18] جادۇگەرلىك قىلغان ئايالنى تىرىك قالدۇرۇشقا بولمايدۇ. [19] ھايۋان بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت قىلغانلار ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنسۇن. [20] مەندىن باشقا ھەرقانداق ئىلاھقا قۇربانلىق سۇنغان كىشىگە ئۆلۈم جازاسى بېرىلسۇن.
[21] ــ ياقا يۇرتلۇق مۇساپىرلارنى خورلىما ياكى بوزەك قىلما. ئۆزۈڭلارنىڭ مىسىردا مۇساپىر بولۇپ تۇرغانلىقىڭلارنى ئۇنتۇما.
[22] تۇل خوتۇن، يېتىم بالىلارنى خورلىما. [23] ئەگەر سەن ئۇلارنى خورلىساڭ، ئۇلار ماڭا نالە قىلىپ ياردەم تىلىسە، مەن ئۇلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، [24] دەرغەزىپىم بىلەن سېنى قىلىچ ئاستىدا ھالاك قىلىپ، خوتۇنۇڭنى تۇل، پەرزەنتلىرىڭنى يېتىم قالدۇرىمەن.
[25] ئەگەر سەن خەلقىم ئىچىدىكى ھەرقانداق بىر كەمبەغەلگە قەرز پۇل بەرگەن بولساڭ، جازانىخورلارغا ئوخشاش ئۆسۈم ئالما. [26] ئەگەر سەن باشقا كىشىنىڭ چاپىنىنى گۆرۈگە ئالغان بولساڭ، كۈن پاتقۇچە قايتۇرۇپ بەر. [27] چۈنكى، ئۇ پەقەت شۇ چاپان بىلەنلا ئىسسىنىدۇ. بۇ چاپان بولمىسا، ئۇ نېمىنى يېپىنچا قىلىپ ئۇخلىسۇن؟ ئۇ ماڭا نالە قىلىپ ياردەم تىلىسە، ئۇنىڭ

نالىسىنى ئاڭلايمەن، چۈنكى رەھىمدىلدۇرمەن.
[28] كۇپۇرلۇق قىلما، خەلقىڭنىڭ رەھبەرلىرىنىمۇ قارغىما.
[29] ماڭا قىلىدىغان باش ھوسۇلىڭدىن ئېلىنىغان بۇغداي، شاراب، ياغ
ھەدىيىلىرىڭنى ئايىما.
تۇنجى ئوغلۇڭنى ماڭا ئاتا. [30] كالا، قويلىرىڭنىڭ تۇنجى باللىرىنىمۇ
شۇنداق قىل. ھايۋانلار تۇغۇلۇپ يەتتە كۈن ئانىلىرى بىللە تۇرسۇن،
سەككىزىنچى كۈنى ماڭا ئاتا. [31] سەن مېنىڭ پاك خەلقىم بولۇشۇڭ كېرەك.
شۇڭا، سەن يىرتقۇچ ھايۋانلار قارىنىنى يېرىۋەتكەن ماللارنىڭ گۆشىنى
يېمەي، ئۇنى ئىتقا بەر.

ھەققانىيەت ۋە ئادىللىق

23
[1] — ئىغۋا تارقاتما. يالغان گۇۋاھلىق بېرىپ، گۇناھكارغا يان باسما.
[2] كۆپ سانلىقلارغا ئەگىشىپ يامانلىق قىلما. دەۋادا گۇۋاھلىق
بەرگەندە، كۆپچىلىككە يان بېسىپ ھەقنى بۇرمىلىما. [3] دەۋادا كەمبەغەلگىمۇ
يان باسما.
[4] ئەگەر دۈشمىنىڭنىڭ كالىسى ياكى ئېشىكىنىڭ ئېزىپ يۈرگىنىنى
كۆرسەڭ، ئۇلارنى ئالغاچ كېلىپ ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بەر. [5] ئەگەر
دۈشمىنىڭنىڭ ئېشىكى يۈكنى كۆتۈرەلمەي يىقىلىپ چۈشسە، كۆرمەسكە
سېلىپ كېتىپ قالماي، ئۇنىڭغا ياردەملىشىپ ئېشىكنى قوپۇرۇشۇپ بەر.
[6] دەۋادا كەمبەغەللەرگە ئۇۋال قىلما. [7] تۆھمەت چاپلاپ ئەرز قىلما. بىگۇناھ
توغرا ئادەمنى ئۆلۈمگە ئىتتىرمە. چۈنكى، مەن بۇنداق رەزىل ئىش
قىلغۇچىلارنى چوقۇم جازالىماي قويمايمەن. [8] پارا ئالما، چۈنكى پارا
كۆرىدىغانلارنىڭ كۆزىنى كور قىلىپ، دۇرۇس ئادەملەرنىڭ سۆزىنى
بۇرمىلايدۇ.

[9] ياقا يۇرتلۇق مۇساپىرلارنى بوزەك قىلما. چۈنكى، مىسىردا مۇساپىر بولۇپ تۇرغىنىڭلاردا، ياقا يۇرتتىكى مۇساپىرچىلىقنىڭ تەمىنى سىلەرمۇ تېتىغان.

يەتتىنچى يىل ۋە يەتتىنچى كۈن

[10] ــ ئالتە يىل دېھقانچىلىق قىلىپ، ھوسۇل جۇغلا. [11] يەتتىنچى يىلى يەرگە ئارام بېرىپ، ئاق تاشلىۋەت. ئۈنۈپ قالغان زىرائەتلەرنى كەمبەغەللەر يىغسۇن. قالغىنىنى ياۋايى ھايۋاناتلار يېسۇن. ئۈزۈمزارلىقىڭ بىلەن زەيتۇنلۇقۇڭنىمۇ شۇنداق قىل.

[12] ئالتە كۈن ئىشلەپ، يەتتىنچى كۈنى ئارام ئال. ئۇلاغلىرىڭ، قۇللىرىڭ ۋە ياقا يۇرتلۇق مۇساپىرلارمۇ ئارام ئالسۇن.

[13] مەن ــ پەرۋەردىگار ساڭا ئېيتقان سۆزلەرگە تولۇق ئەمەل قىل. باشقا ئىلاھلارنىڭ نامى بىلەن دۇئا قىلما. ھەتتا ئۇلارنىڭ نامىنى تىلغىمۇ ئالما.

ئۈچ مۇھىم ھېيت

[14] ــ ھەر يىلى مەن ئۈچۈن ئۈچ قېتىم ھېيت قىل. [15] ئالدى بىلەن پېتىر نان ھېيتىنى قىل. مېنىڭ ئەمرىم بويىچە يەتتە كۈنلۈك ھېيتتا پېتىر نان يە. بۇ ھېيت ھەر يىلى زىرائەتلەر بىخ چىقارغان باش باھار ئېيىدا، يەنى سىلەر مىسىردىن ئايرىلغان ئايدا ئۆتكۈزۈلسۇن. ئالدىمغا قۇرۇق قول كەلمە. [16] تۇنجى پىشقان زىرائەتلەرنى ئورىغاندا، ئورما ھېيتى قىل. كۈزدە ھوسۇللارنى ئامبارغا يىغقىنىڭدا، ھوسۇل يىغىش ھېيتى قىل. [17] ھەر يىلى بۇ ئۈچ ھېيتتا، پۈتكۈل ئەرلەر ماڭا ــ ئىگەڭلار خۇدانىڭ ئالدىغا كەلسۇن.

[18] ماڭا قۇربانلىق قىنىنى بولدۇرۇلغان خېمىردىن پىشۇرۇلغان يېمەكلىك بىلەن بىللە ئاتىما. ھېيت مەزگىلىدە قۇربانلىق قىلىنغان مالنىڭ مېيىنى

ئەتىسى ئەتىگەنگىچە ساقلىما.
[19] ھەر يىلى تۇنجى پىشقان زىرائەتلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى يېرىدىن مېنىڭ خانامغا ئەكىرىپ، ماڭا ــ پەرۋەردىگارىڭلار خۇداغا ئاتا.
ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە پىشۇرما.

خۇدانىڭ پەرىشتىسىنىڭ يوللارنى تەييارلىشى

[20] ــ پەرىشتەمنى ئالدىڭغا ئەۋەتىمەن. ئۇ يوللاردا سېنى قوغداپ، سېنى مەن ساڭا تەييارلاپ قويغان يەرگە ئېلىپ بارىدۇ. [21] سەن ئېھتىيات بىلەن ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سال، قارشىلىق كۆرسەتمە. بولمىسا، ئۇ گۇناھىڭلارنى كەچۈرمەيدۇ، چۈنكى ئۇ مېنىڭ نامىمدا كېلىدۇ. [22] ئەگەر سەن سۆزلىرىمگە قۇلاق سېلىپ، مېنىڭ پۈتۈن ئەمرلىرىمگە ئەمەل قىلساڭ، دۈشمىنىڭگە دۈشمەن، رەقىبىڭگە رەقىب بولىمەن. [23] مېنىڭ پەرىشتەم سېنىڭ ئالدىڭدا مېڭىپ، سېنى ئامورلار، خىتلار، پەرىززىلەر، قانانلار، ھىۋىلار ۋە يەبۇسلارنىڭ زېمىنىغا ئېلىپ كىرىدۇ. مەن بولسام ئۇلارنى يوقىتىمەن. [24] ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىغا باش ئېگىپ ئىبادەت قىلما، ئۇلارنىڭ قىلىقلىرىنى دورىما، ئۇلارنىڭ بۇتلىرىنى ئۇرۇپ چېقىۋەت. [25] سەن پەقەت ماڭا ــ پەرۋەردىگار خۇداغىلا ئىبادەت قىل، يېمەك-ئىچمىكىڭگە بەرىكەت بېرىمەن، سېنى پۈتۈن كېسەللەردىن خالاس قىلىمەن. [26] ئاراڭلاردا بويىدىن ئاجراپ كېتىدىغان ياكى تۇغماس ئايال بولمايدۇ. ساڭا ئۇزۇن ئۆمۈر ئاتا قىلىمەن.
[27] سەن قەيەرگە بارساڭ، مەن شۇ يەردىكىلەرنى سېنىڭدىن چۆچۈيدىغان، سېنى كۆرسىلا ئالدى-كەينىگە قارىماي قاچىدىغان قىلىمەن. [28] دۈشمەنلىرىڭنى پاراكەندە قىلىپ، سەن ئىچكىرىلەپ كىرىشتىن بۇرۇنلا، ھىۋىلار، قانانلار ۋە خىتلارنى قوغلاپ چىقىرىمەن. [29] لېكىن، يەرلەرنىڭ ئاق

قىلىپ، يىرتقۇچ ھايۋانلارنىڭ ماكانى بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنى
ھازىرچە پۈتۈنلەي قوغلىۋەتمەيمەن. [30] سىلەرنىڭ نوپۇسۇڭلارنىڭ كۆپىيىپ،
ئۇ زېمىننى قاپلىشىڭلارغا ئەگىشىپ، ئۇلارنى ئاستا ـ ئاستا ھەيدەپ
چىقىرىمەن. [31] سېنىڭ يۇرتۇڭنىڭ چېگرىسىنى قىزىل دېڭىزدىن ئوتتۇرا
دېڭىزغىچە، قۇملۇق رايوندىن فرات دەرياسىغىچە كېڭەيتىمەن. مەن ساڭا
يەرلىك ئاھالىنى بويسۇندۇرۇش قۇدرىتىنى بېرىمەن. سەن ئىلگىرىلەپ
كىرگەن ۋاقتىڭدا، ئۇلارنى ھەيدىۋېتەلەيسەن. [32] ئۇلار ياكى ئۇلارنىڭ
ئىلاھلىرى بىلەن بىرەر ئەھدە تۈزمە. [33] ئۇلارنى زېمىنىڭدا تۇرغۇزما. بولمىسا،
ئۇلار سېنى گۇناھقا باشلايدۇ. ئەگەر سەن ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىغا ئىبادەت
قىلساڭ، بۇ ساڭا ئەجەللىك تۇزاق بولىدۇ.

ئىسرائىل خەلقىنىڭ مۇقەددەس ئەھدىنى قوبۇل قىلىشى

24
[1] پەرۋەردىگار مۇساغا:
ــ سەن ھارۇن، ناداب، ئابىھۇ ۋە ئىسرائىل ئاقساقاللىرىدىن
يەتمىش كىشىنى ئېلىپ، بۇ تاغقا چىقىپ، بىرلىكتە يىراقتىن ماڭا سەجدە
قىل. [2] مېنىڭ ئالدىمغا بولسا يالغۇز ئۆزۈڭلا كەل. باشقىلار يېقىن كەلمىسۇن.
خالايىقمۇ سەن بىلەن تاغقا چىقمىسۇن، ــ دېدى.
[3] مۇسا تاغدىن چۈشكەندىن كېيىن، خالايىققا پەرۋەردىگارنىڭ ھەممە
ئەمرلىرى ۋە قانۇنلىرىنى بايان قىلدى. پۈتۈن خالايىق:
ــ پەرۋەردىگارنىڭ پۈتۈن ئەمرلىرىگە چوقۇم ئەمەل قىلىمىز، ــ دەپ
بىر ئېغىزدىن جاۋاب قايتۇرۇشتى. [4] مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ پۈتۈن ئەمرلىرىنى
خاتىرىلىۋالدى. ئەتىسى ئەتىگەندىلا، ئۇ تاغ باغرىدا بىر قۇربانلىق سۇپىسى
ياسىدى ھەمدە ئون ئىككى تاشنى تىكلىدى. ھەربىر تاش ئىسرائىللارنىڭ ئون
ئىككى قەبىلىسىنىڭ بىرىگە ۋەكىللىك قىلاتتى. [5] ئاندىن كېيىن، مۇسا

بىرمۇنچە ياشلارنى پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئامانلىق قۇربانلىقى سۈپىتىدە ئەركەك موزايلارنى قۇربانلىق قىلىشقا ئەۋەتتى. [6] مۇسا مالنىڭ قېنىنىڭ يېرىمىنى جاۋۇرغا ئېلىپ قويۇپ، يېرىمىنى قۇربانلىق سۇپىسىغا چاچتى. [7] ئاندىن كېيىن، ئەھدىنامىنى قولىغا ئېلىپ، خالايىققا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ئوقۇپ بەردى. خالايىق:

— بىز چوقۇم پەرۋەردىگارغا ئىتائەت قىلىپ، ئۇنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش كۆرىمىز، — دېيىشتى. [8] شۇنىڭ بىلەن، مۇسا جاۋۇردىكى قاننى خالايىقنىڭ ئۈچىسىغا سېپىپ:

— بۇ قان ئەھدە قېنىدۇر، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز سۆزلىرى ئارقىلىق سىلەر بىلەن تۈزگەن ئەھدىسىنىڭ ئاساسىدۇر، — دېدى.

[9] مۇسا، هارۇن، ناداب، ئابىھۇ ۋە ئىسرائىل ئاقساقاللىرىدىن يەتمىش كىشى تاغقا چىقىشتى. [10] ئۇلار ئىسرائىللار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدانى كۆردى!* ئۇنىڭ ئايىغى ئاستىدا ئاسمانغا ئوخشاش سۈپسۈزۈك كۆك ياقۇت پاياندار بار ئىدى. [11] ئىسرائىل ئاقساقاللىرى خۇدانى كۆرسىمۇ، خۇدا ئۇلارغا هېچقانداق زىيان يەتكۈزمىدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار غىزالاندى.

مۇسا سىناي تېغىدا

[12] پەرۋەردىگار مۇساغا:

— سەن تاغنىڭ چوققىسىغا چىقىپ، مېنىڭ يېنىمغا كەل. خەلقنى تەربىيىلەش ئۈچۈن، مەن پۈتۈن قانۇن ۋە پەرزلەرنى يازغان ئىككى تاش تاختىنى ساڭا تاپشۇرىمەن، — دېدى. [13] مۇسا ۋە ئۇنىڭ ياردەمچىسى يەشۇ قوزغىلىپ، مۇقەددەس تاغقا يۇقىرىلاپ چىقتى. [14] مېڭىش ئالدىدا مۇسا ئىسرائىل ئاقساقاللىرىغا:

---

*10. يەنى خۇدانىڭ ئۆزىنى ئايان قىلغانلىقىنى كۆردى.

— بىز قايتىپ كەلگۈچە، سىلەر بۇ يەردە بىزنى كۈتۈپ تۇرۇڭلار. ھارۇن
بىلەن خۇر سىلەرنىڭ يېنىڭلاردا قالىدۇ. بىرەر تالاش-تارتىش چىقسا،
ئۇلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ ھەل قىلىڭلار، — دېدى.
[15] بۇنىڭ بىلەن، مۇسا سىناي تېغى چوققىسىغا چىقتى. بۇ ۋاقىتتا، تاغنى
بۇلۇت قاپلىۋالدى. [16] پەرۋەردىگارنىڭ پارلاق نۇرى تاغقا چۈشتى. ئالتە
كۈنگىچە، تاغنى بۇلۇت قاپلاپ تۇردى. يەتتىنچى كۈنى، پەرۋەردىگار
بۇلۇت ئارىسىدىن مۇسانى چاقىردى. [17] بۇ پارلاق نۇر باشقا ئىسرائىللارغا
بولسا گويا دەھشەتلىك كۆيۈۋاتقان ئوتتەك كۆرۈندى. [18] مۇسا بۇلۇتنىڭ
ئىچىگە كىرىپ، ئۇ يەردە قىرىق كېچە-كۈندۈز تۇردى.

ئىبادەت جايى ئۈچۈن سۇنۇلىدىغان ھەدىيەلەر

25
[1] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:
[2] — سەن ئىسرائىللارغا ئېيتقىن: «كىمدەكىم رازىمەنلىك بىلەن
ماڭا ھەدىيە سۇنۇشنى خالىسا، ھەدىيە سۇنسۇن. [3] سىلەر مۇنداق
ھەدىيەلەرنى قوبۇل قىلىڭلار: ئالتۇن، كۈمۈش، تۇچ [4] ھەممە كۆك، سۆسۈن ۋە
توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ، كەندىر يىپ، ئۆچكە تىۋىتى، [5] قىزىل بويالغان
قوچقار تېرىسى، نەپىس ئىشلەنگەن تېرىلەر، ئاكاتسىيە ياغىچى، [6] چىراغ
ئۈچۈن ياغ، مۇقەددەس ياغ ۋە ئىسرىق ئۈچۈن خۇشبۇي دورا-دەرمەكلەر،
[7] باش روھانىي كىيىدىغان ئېفود* بىلەن كۆكرەكلىككە قادىلىدىغان يوللۇق
ھېقىق ۋە باشقا ئېسىل تاشلار. [8] ئۇلار ماڭا بىر مۇقەددەس تۇرالغۇ ياسىسۇن.
بۇنىڭ بىلەن مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرىمەن. [9] بۇ ئىبادەت چېدىرىنى ۋە
ئۇنىڭ ئىچىدىكى سايمانلارنى مەن ساڭا كۆرسەتكەن نۇسخىغا ئوپئوخشاش
قىلىپ ياسىسۇن.»

*7. 28-باب، 6 — 14-ئايەتلەرگە قارالسۇن.

ئەھدەساندۇقى

[10] — ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئۇزۇنلۇقى بىر يېرىم گەز، كەڭلىكى ۋە ئېگىزلىكى يەتمىش بەش سانتىمېتىرلىق بىر ساندۇق ياساڭلار.
[11] ساندۇقنىڭ ئىچى ـ سىرتىنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، چۆرىسىگە ئالتۇندىن جىيەك تۇتقۇزۇڭلار. [12] ئالتۇندىن تۆت ھالقا قۇيدۇرۇپ ساندۇقنىڭ تۆت پۇتىغا، ھەربىر تەرىپىگە ئىككىدىن ئورنىتىڭلار.
[13-14] ساندۇقنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن، ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئىككى بالداق ياساپ، ئۇنى ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، ئىككى ياندىكى ئالتۇن ھالقىلاردىن ئۆتكۈزۈڭلار. [15] ئىككى بالداق ھەمىشە ھالقىدا تۇرسۇن، ئۇنىڭدىن چىقىرىۋېتىلمىسۇن. [16] مەن ساڭا بېرىدىغان، پەرزلەر يېزىلغان ئىككى تاش تاختىنى ساندۇقنىڭ ئىچىگە قويۇلسۇن.

[17] ساندۇقنىڭ ئۈستىدە ساپ ئالتۇندىن ئۇزۇنلۇقى بىر يېرىم گەز، كەڭلىكى يەتمىش بەش سانتىمېتىر كېلىدىغان ساندۇق ئاغزى، يەنى «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» ياساڭلار. [18] ئالتۇندىن «كېرۇب» دەپ ئاتىلىدىغان ئىككى دانە قاناتلىق مەخلۇقنىڭ ھەيكىلىنى سوقۇپ، [19] «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» نىڭ ئىككى بېشىغا بىردىن ئورنىتىپ، تەخت بىلەن بىر پۈتۈن قىلىپ بىرلەشتۈرۈڭلار. [20] قاناتلىق ھەيكەللەر ئۇدۇلمۇئۇدۇل قويۇلغان ھالەتتە تەختنىڭ يۇزىگە قارىشىپ، قاناتلىرىنى ئېچىپ، «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» نى يېپىپ تۇرسۇن. [21] مەن ساڭا بېرىدىغان پەرزلەر يېزىلىدىغان ئىككى تاش تاختىنى ساندۇقنىڭ ئىچىگە قويۇپ، ساندۇق ئاغزى، يەنى «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» نى ساندۇقنىڭ ئۈستىگە قويۇڭلار. [22] مەن ئۇ يەردە سەن بىلەن ئۇچرىشىپ، تەختنىڭ ئۈستىدە ئىككى قاناتلىق مەخلۇقنىڭ ھەيكىلىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇپ، ئىسرائىللارغا چۈشۈرىدىغان ئەمرلىرىمنى ساڭا يەتكۈزىمەن.

شىرە

[23]ــ ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئۇزۇنلۇقى يۈز، كەڭلىكى ئەللىك، ئېگىزلىكى يەتمىش بەش سانتىمېتىرلىق بىر شىرە ياساپ، [24] ئۇنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، چۆرىسىگە ئالتۇندىن جىيەك تۇتۇڭلار. [25] شىرەنىڭ چۆرىسىگە تۆت ئىللىك كەڭلىكتە پەۋاز قويۇپ، ئۇنىڭغىمۇ ئالتۇن جىيەك تۇتۇڭلار. [26] كۆتۈرۈش بالداقلىرىنى سېلىش ئۈچۈن، تۆت ئالتۇن هالقا ياساپ، شىرەنىڭ تۆت بۇرجىكىدىكى پۇتىغا ئورنىتىڭلار. [27] بالداقلارنىڭ ئالتۇن هالقىدىن ئۆتكۈزۈلۈشى ئۈچۈن، هالقا پەۋازغا يېقىن بولسۇن. [28] بالداقلار ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىلىپ، ئالتۇن بىلەن قاپلانسۇن. [29] شىرەنىڭ ئۈستىدىكى ئىچىملىك هەدىيىسىگە ئىشلىتىلىدىغان تاۋاق، تەخسە، چەينەك ۋە پىيالىلەرنى ساپ ئالتۇندىن ياساڭلار. [30] شىرەگە هەمىشە ماڭا هەدىيە قىلىنغان نانلارنى* تىزىپ قويۇڭلار.

چىراغدان

[31]ــ ساپ ئالتۇندىن بىر چىراغدان سوقۇلسۇن. چىراغداننىڭ پۇتى بىلەن تۈۋرۈكى، قەدەهلىرى، گۈل تۈگۈنى ۋە گۈل بەرگلىرى بىر پۈتۈن قىلىنسۇن. [32] چىراغداننىڭ ئىككى يېنىغا هەر تەرەپكە ئۈچتىن ئالتە شاخچە چىقىرىلسۇن. [33] هەربىر شاخچىدا گۈل تۈگۈنى ۋە بەرگلىرى بولغان بادام چېچىكى شەكلىدىكى ئۈچ تال قەدەه بولسۇن. چىراغداننىڭ ئالتە

*30. ئادەتتە جەمئىي ئون ئىككى پارچە نان قويۇلىدىغان بولۇپ، بۇ، ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىگە ۋەكىللىك قىلاتتى. ئىسرائىل ئاقساقاللىرى نانلارنى تىزىپ قويۇش ئارقىلىق، ئۆزلىرىنىڭ ئەمگەك مېۋىلىرىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاشنى خالايدىغانلىقىنى، بۇ ئارقىلىق ئۆزلىرى ئېرىشكەن مول هوسۇلنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئاتا قىلغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىش ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئىدى.

شاخچىسىنىڭ ھەممىسىلا مۇشۇنداق ياسالسۇن. [34] چىراغدانىنىڭ مەركىزىي
شاخچىسىنىڭ ئۈچىدا گۈل تۈگۈنى ۋە بەرگلىرى بولغان بادام چېچىكى
شەكلىدىكى تۆت تال قەدەھ بولسۇن. [35] چىراغدانىنىڭ مەركىزىي
شاخچىسىدىن ئىككى تەرەپكە چىقىرىلغان ھەربىر جۈپ شاخچىنىڭ ئاستىغا
تۈگۈن چىقىرىلسۇن. چىراغدانىنىڭ ئالتە شېخىنىڭ ھەممىسى شۇنداق
ياسالسۇن. [36] پۈتۈن چىراغدان، يەنى ئۇنىڭ بارلىق بېزەكلىرىنىڭ ھەممىسى
بىرلا پارچە ئالتۇندىن سوقۇلسۇن. [37] چىراغدانغا يورۇقى ئالدى تەرەپكە
چۈشىدىغان قىلىپ يەتتە چىراغ ئورنىتىلسۇن. [38] ئۇنىڭ پىلىك قىسقۇچلىرى ۋە
كۈلدانلىرى ساپ ئالتۇندىن قىلىنسۇن. [39] چىراغدانىنىڭ ئۆزى ۋە پۈتۈن
سايمانلىرىغا ئوتتۇز تۆت كىلو ساپ ئالتۇن ئىشلىتىلسۇن. [40] بۇلارنىڭ
ھەممىسى مەن ساڭا تاغدا كۆرسەتكەن نۇسخا بويىچە ئېھتىيات بىلەن
ياسالسۇن.

ئىبادەت چېدىرى

26 [1] — ئىبادەت چېدىرى ئون دانە يوپۇقتىن ياسالسۇن. بۇ يوپۇقلار
كەندىر يىپ بىلەن كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ
يىپتىن توقۇلۇپ، ئۇستىگە قولى چېۋەر ئۇستىلار تەرىپىدىن قاناتلىق
پەرىشتىلەرنىڭ سۈرىتى نەپىس كەشتىلەنسۇن. [2] ھەربىر يوپۇقنىڭ چوڭ-
كىچىكلىكى ئوخشاش ھالدا ئۇزۇنلۇقى ئون تۆت، كەڭلىكى ئىككى مېتىردىن
قىلىنسۇن. [3] يوپۇقلارنىڭ بەشى بىر پارچە، قالغان بەشى يەنە بىر پارچە
قىلىنىپ ئۇلانسۇن. [4] ئۇلانغان ھەربىر چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىگە
كۆك رەڭلىك ئىزمە تىكىلسۇن. [5] شۇنداق قىلىپ، يوپۇقنىڭ بىر پارچىسىنىڭ
ئەڭ چېتىدىكىسىگە ئەللىك ئىزمە، يەنە بىر پارچىسىنىڭ ئەڭ
چېتىدىكىسىگىمۇ ئەللىك ئىزمە تىكىلسۇن. [6] ئەللىك ئالتۇن ئىلمەك ياساپ،

ئىككى پارچە يوپۇق تۇتاشتۇرۇلسۇن.

[7] ئىبادەت چېدىرىنى يېپىش ئۈچۈن، ئۆچكە يۇڭىدىن ئون بىر پارچە قېلىن يوپۇق رەخت توقۇڭلار. [8] يوپۇقلارنىڭ ھەربىرىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى ئوخشاش قىلىنسۇن؛ ئۇزۇنلۇقى ئون بەش، كەڭلىكى ئىككى مېتىردىن بولسۇن. [9] يوپۇقلارنىڭ بەش دانىسى بىر پارچە، قالغان ئالتىسى يەنە بىر پارچە قىلىنىپ ئۇلانسۇن. ئالتىنچى پارچە يوپۇقنى ئىككى قەۋەت قىلىپ قاتلاپ، ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئالدى تەرىپىگە ساڭگىلىتىپ قويۇڭلار. [10] بىرىنچى چوڭ يوپۇقنىڭ ئەڭ چېتىدىكى پارچىسىگە ئەللىك ئىزمە، يەنە بىر چوڭ يوپۇقنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىگىمۇ ئەللىك ئىزمە تىكىڭلار. [11] تۇچتىن ئەللىك ئىلمەك ياساپ، ئۇلارنى ئىزمىلەرگە ئۆتكۈزۈپ، ئىككى پارچە يوپۇقنى بىر ـ بىرىگە ئۇلاپ بىر پۈتۈن يوپۇق قىلىڭلار. [12] چېدىر يوپۇقىنىڭ ئېشىپ قالغان يېرىم پارچىسى چېدىرنىڭ كەينىگە ساڭگىلاپ تۇرسۇن. [13] يوپۇقنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى ئېشىپ قالغان پارچىسى بولسا ئىككى تەرەپكە يېرىم مېتىردىن ساڭگىلاپ، چېدىرنى يېپىپ تۇرسۇن. [14] بۇنىڭدىن باشقا، چېدىرنى قاپلاش ئۈچۈن قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسىدىن ۋە نەپىس ئىشلەنگەن تېرىدىن يەنە ئىككى پارچە چېدىر يوپۇقى ياساڭلار.

[15] ئىبادەت چېدىرىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن، ئاكاتسىيە ياغىچىدىن رام ياساڭلار. [16] ھەربىر رامنىڭ ئۇزۇنلۇقى بەش مېتىر، كەڭلىكى يەتمىش بەش سانتىمېتىر بولسۇن. [17] ھەربىر رامنىڭ بىر ـ بىرىنى تۇتاشتۇرىدىغان ئىككىدىن ئۇلىغۇچىسى بولسۇن. ھەممە راملاردا شۇنداق ئۇلىغۇچ بولسۇن. [18] چېدىرنىڭ جەنۇب تەرىپىگە يىگىرمە رام تىكلەنسۇن. [19] راملارنىڭ تېگىگە كۈمۈشتىن قىرىق دانە پۇت ياسالسۇن. ھەربىر رامنى ئىككى پۇت كۆتۈرۈپ تۇرسۇن. [20-21] چېدىرنىڭ شىمال تەرىپىگىمۇ يىگىرمە رام تىكلەپ، ئۇلار ئۈچۈنمۇ كۈمۈشتىن قىرىق دانە پۇت ياساپ، ئۇلار ھەربىر رامنىڭ تېگىگە ئىككىدىن

ئورنىتىلسۇن. [22] چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىگە، يەنى غەرب تەرەپكە ئالتە رام تىكلەنسۇن. [23] چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئىككى بۇلۇڭغا ئىككى رام قويۇلسۇن. [24] راملار بىر ـ بىرىگە يېقىن قويۇلۇپ، ئۇلارنىڭ ئۈچى بىر چەمبەرگە كىرگۈزۈلۈپ مۇقىملاشتۇرۇلسۇن. ئىككى دوقمۇشنى ھاسىل قىلىدىغان ھەر ئىككى رام شۇنداق ياسالسۇن. [25] بۇ تەرىپىدە سەككىز رام بولۇپ، ھەربىر رامنىڭ تېگىدە ئىككىدىن جەمئىي ئون ئالتە دانە كۈمۈش پۇت بولسۇن.

[26] بۇنىڭدىن باشقا، ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئون بەش دانە توغرا بالداق ياساڭلار. بۇلاردىن ئىبادەت چېدىرىنىڭ بىر يېنىدىكى راملارغا بەش دانە، [27] يەنە بىر يېنىدىكى راملارغا بەش دانە، چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىدىكى غەربكە قارايدىغان راملارغا بەش دانە ئورنىتىلسۇن. [28] راملارنىڭ ئوتتۇرسىغا چېتىلىدىغان ئوتتۇرا بالداق چېدىرنىڭ بىر بېشىدىن يەنە بىر بېشىغا يەتكۈزۈلۈپ ياسالسۇن. [29] راملار ۋە بالداقلار ئالتۇن بىلەن قاپلانسۇن، بالداقلار ئۆتكۈزۈلىدىغان ھالقىلارمۇ ئالتۇندىن ياسالسۇن. [30] ئىبادەت چېدىرى مەن ساڭا تاغدا كۆرسەتكەن نۇسخا بويىچە ياسالسۇن.

[31] قولى چېۋەر ئۇستىلار تەرىپىدىن كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ھەم كەندىر يىپتىن بىر پەردە توقۇلۇپ، ئۇنىڭغا قاناتلىق پەرىشتىلەرنىڭ سۈرىتى نەپىس كەشتىلىنىپ، [32] ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسالغان تۆت تۈۋرۈككە ئورنىتىلغان ئالتۇن ئىلمەكلەرگە ئېسىپ قويۇلسۇن. تۈۋرۈكلەر ئالتۇن بىلەن قاپلىنىپ، كۈمۈشتىن ياسالغان تۆت پۇتنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلسۇن. [33] پەردە چېدىر يوپۇقىدىكى قاتار ئىلمەكلەرنىڭ ئاستىدىن ساڭگىلىتىپ قويۇلسۇن، پەرزلەر يېزىلغان ئىككى تاش تاختا سېلىنغان ئەھدە ساندۇقى پەردىنىڭ كەينىگە قويۇلسۇن. بۇ پەردە ئەڭ مۇقەددەس جاي بىلەن مۇقەددەس جاينى ئايرىپ تۇرسۇن. [34] ساندۇق ئاغزى، يەنى «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» ئەڭ مۇقەددەس جايدىكى ئەھدە ساندۇقنىڭ ئۈستىگە

ئورنىتىلسۇن. [35] شىرە ئەلى مۇقەددەس جايىنىڭ سىرتىدا، يەنى ئىبادەت چېدىرى ئىچىدىكى شىمال تەرەپكە، چىراغدان چېدىر ئىچىدىكى جەنۇب تەرەپكە قويۇلسۇن.

[36] بۇنىڭدىن باشقا، كەندىر يىپ بىلەن كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپتىن ئىبادەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىغا كەشتىلەنگەن بىر ئىشىك پەردىسى توقۇلسۇن. [37] ئىشىك پەردىسىگە ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بەش دانە تۈۋرۈك ياسىلىپ، تۈۋرۈك بېشى ئالتۇن بىلەن قاپلانسۇن. تۈۋرۈكلەردە ئالتۇن ئىلمەكلەر بولسۇن ھەم تۇچتىن بەش دانە تۈۋرۈك پۇتى ياسالسۇن.

قۇربانلىق سۇپىسى

27 [1] — ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياساڭلار. سۇپا تۆت چاسا بولۇپ، ئۇنىڭ ئېگىزلىكى بىر يېرىم، ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى ئىككى يېرىم مېتىردىن قىلىنسۇن. [2] سۇپىنىڭ تۆت بۇرجىكىگە مۈڭگۈزلەر چىقىرىلسۇن ھەم سۇپا بىلەن بىر پۈتۈن قىلىنىپ، تۇچ بىلەن قاپلانسۇن. [3] قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ كۈلىنى ئېلىش ئۈچۈن، كۈلدان، گۈرجەك، داس، لاخشىگىر ۋە ئوتدانلار ياسالسۇن. بۇ سايمانلارنىڭ ھەممىسى تۇچتىن بولسۇن. [4] بۇنىڭدىن باشقا، قۇربانلىق سۇپىسىغا تۇچتىن بىر شالا ياساپ، ئۇنىڭ تۆت بۇرجىكىگە تۆت دانە تۇچ ھالقا بېكىتىپ قويۇلسۇن. [5] شالا قۇربانلىق سۇپىسى ئوتخانىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى شالا تەكچىسىنىڭ ئۈستىگە قويۇلسۇن. [6] بۇنىڭدىن باشقا، يەنە قۇربانلىق سۇپىسىنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن، ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئىككى بالداق ياساپ، بۇلارنى تۇچ بىلەن قاپلاڭلار. [7] قۇربانلىق سۇپىسىنى كۆتۈرگەندە، بالداقلار ئىككى ياندىكى ھالقىلارغا ئۆتكۈزۈلسۇن. [8] قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ ئوتتۇرىسى

كاۋاك قىلىنسۇن. ئۇ مەن تاغدا ساڭا كۆرسەتكەن نۇسخىدا تاختايدىن ياسالسۇن.

ئىبادەت جايىنىڭ ھويلىسى

[9] ــ ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئەتراپىنى توسۇپ ھويلا قىلىش ئۈچۈن، كەندىر يىپتىن پەردە توقۇلسۇن. جەنۇب تەرەپتىكى پەردىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئەللىك مېتىر قىلىنسۇن. [10] پەردىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن، يىگىرمە دانە تۈۋرۈك ھەم ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى يىگىرمە دانە تۈچ پۇت ياسالسۇن. پەردىلەرنى بېكىتىدىغان تۈۋرۈكنىڭ ئىلمەكلىرى بىلەن ھالقىلىرى كۈمۈشتىن ياسالسۇن. [11] شىمال تەرەپكىمۇ پەردە ئورنىتىلسۇن. ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقىمۇ ئەللىك مېتىر قىلىنىپ، پەردىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن، يىگىرمە دانە تۈۋرۈك ھەم ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى يىگىرمە دانە تۈچ پۇت ياسالسۇن. پەردىلەرنى بېكىتىدىغان تۈۋرۈكنىڭ ئىلمەكلىرى بىلەن ھالقىلىرى كۈمۈشتىن ياسالسۇن. [12] غەرب تەرەپتىكى پەردىنىڭ ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مېتىر قىلىنسۇن. پەردىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن، ئون دانە تۈۋرۈك ھەم ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى ئون دانە تۈچ پۇت ياسالسۇن. [13] ھويلىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى پەردىنىڭ ئۇزۇنلۇقىمۇ يىگىرمە بەش مېتىر بولسۇن. [14] كىرىش ئاغزى شەرق تەرەپتە بولسۇن. كىرىش ئاغزىنىڭ بىر تەرىپىدىكى پەردىنىڭ كەڭلىكى يەتتە يېرىم مېتىر بولسۇن. پەردىنى بېكىتىش ئۈچۈن ئۈچ تۈۋرۈك ۋە ئۈچ پۇت ياسالسۇن. [15] يەنە بىر تەرىپىدىكى پەردىنىڭ كەڭلىكى يەتتە يېرىم مېتىر بولسۇن. ئۇنىڭغىمۇ ئۈچ دانە تۈچ تۈۋرۈك، ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى ئۈچ دانە تۈچ پۇت ياسالسۇن.

[16] كىرىش ئاغزى ئۈچۈن كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپتىن كەڭلىكى ئون مېتىرلىق پەردە توقۇلسۇن. كەشتىچىلەر ئۇنى

كەشتىلىسۇن. پەردە تۆت دانە پۈتقا بېكىتىلگەن تۆت تۈۋرۈككە ئورۇنلاشتۇرۇلسۇن. [17] هويلىنىڭ تۆت ئەتراپىدىكى بارلىق تۈۋرۈكلەرنىڭ ھەممىسىدە كۈمۈش ھالقا ۋە ئىلمەك بولسۇن. تۈۋرۈكنىڭ پۈتلىرى تۇچتىن ياسالسۇن. [18] هويلىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئەللىك مېتىر، كەڭلىكى يىگىرمە بەش مېتىر، هويلا پەردىسىنىڭ ئېگىزلىكى ئىككى يېرىم مېتىر بولسۇن. پەردىلەر كەندىر يىپتىن توقۇلسۇن. تۈۋرۈكنىڭ پۈتلىرى بولسا تۇچتىن ياسالسۇن. [19] ئىبادەت چېدىرىدىكى بارلىق جابدۇقلار ھەمدە چېدىردىكى ۋە هويلىدىكى قوزۇقلارنىڭ ھەممىسى تۇچتىن ياسالسۇن.

يېنىپ تۇرىدىغان چىراغ ھەققىدە نىزام

[20] — چىراغنىڭ ھەمىشە يېنىپ تۇرۇشى ئۈچۈن، ئىسرائىللارغا ساپ زەيتۇن يېغى كەلتۈرۈشنى بۇيرۇغىن. [21] هارۇن ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىدىكى* ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدىكى پەردىنىڭ سىرتىغا چىراغ ياندۇرۇپ قويسۇن. بۇ چىراغ مېنىڭ ھۇزۇرۇمدا كەچقۇرۇندىن سەھەرگىچە يېنىقلىق تۇرسۇن. ئىسرائىللار ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە بۇ نىزامغا ئەمەل قىلسۇن.

روھانىيلارنىڭ مۇقەددەس كىيىملىرى

28 [1] — ئىسرائىللار ئىچىدىن ئاكاڭ هارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ناداب، ئابىھۇ، ئەلئازار ۋە ئىتامارلارنى ماڭا روھانىيلىق قىلىش ئۈچۈن تەيىنلىگىن. [2] ئاكاڭ هارۇننىڭ سالاپىتى ۋە ھۆرمىتى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا مۇقەددەس روھانىيلىق كىيىمى تەييارلىغىن. [3] هارۇننىڭ ماڭا روھانىيلىق قىلىشقا ئاجرىتىلىشى ئۈچۈن، مەن ئىقتىدارلىق قىلغان بارلىق ئۇستىلارنى

*21. بۇ، ئىبادەت چېدىرىغا بېرىلگەن باشقا ئاتالغۇ.

ئۇنىڭ كىيىملىرىنى تىكىشكە بۇيرۇغىن. [4] ئۇلار كۆكرەكلىك، ئېفود، پەرىجە، كەشتىلەنگەن تونچە كۆينەك، سەللە ۋە كەمەرلەرنى تىكىپ تەخ قىلسۇن. ئۇلار بۇ مۇقەددەس كىيىم ـ كېچەكلەرنى ئاكاڭ ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ماڭا روھانىيلىق قىلىدىغان ئوغۇللىرى ئۈچۈن تەييارلىسۇن. [5] ئۇستىلار بۇلارنى زەر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپ قاتارلىقلار بىلەن تىكسۇن.

ئېفود دېگەن كىيىمنىڭ لايىھىسى

[6] — ئېفود زەر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپتىن توقۇلغان رەختتىن قولى چېۋەر ئۇستىلار تەرىپىدىن تىكىلسۇن. [7] ئېفودنىڭ ئىككى دانە مۈرە تاسمىسى بولسۇن. ئۇنىڭ ئالدى ۋە كەينى قىسمى بۇ ئىككى تاسما ئارقىلىق تۇتاشتۇرۇلسۇن. [8] ئۇنىڭدىن باشقا، كەمەر تەييارلانسۇن. كەمەر زەر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپتىن توقۇلغان رەختتىن ئۇستىلىق بىلەن تىكىلسۇن. [9] ئىككى دانە يوللۇق ھېقىق تېپىپ كېلىنىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ ئىسىملىرى ئويۇلسۇن. [10] ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى تۇغۇلۇش تەرتىپى بويىچە ھەربىر تاشقا ئالتىدىن ئويۇلسۇن. [11] ئىسىملار ئۇستىلار تەرىپىدىن مۆھۈرگە ئويۇلغان نەقىشلەردەك ئويۇلۇپ، ئىككى دانە ئالتۇن كۆزلۈككە قويۇلسۇن. [12] ئاندىن، ئۇلار ئېفودنىڭ ئىككى دانە مۈرە تاسمىسىغا قادىلىپ، ئىسرائىللارنىڭ خاتىرە تېشى قىلىنسۇن. ھارۇن ئۇلارنىڭ ئىسىملىرىنى مۈرىسىگە مانا مۇشۇنداق ئېلىپ، مەن — پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خاتىرە قىلسۇن. [13-14] يەنە ساپ ئالتۇندىن ئېشىلگەن شوينىدەك ئىككى تال ئالتۇن زەنجىر سوقۇلسۇن. بۇ زەنجىرلەر ھېقىق قويۇلغان كۆزلۈككە ئۇلانسۇن.

كۆكرەكلىك ياساش

15 ــ خۇدانىڭ ئىرادىسىنى بىلىش ئۈچۈن كىيىلىدىغان كۆكرەكلىك قولى
چېۋەر ئۇستىلار تەرىپىدىن تىكىلسۇن. تىكىلىش ئۇسۇلى ئېفود بىلەن
ئوخشاش بولۇپ، زەر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە
كەندىر يىپ بىلەن تىكىلسۇن. 16 كۆكرەكلىكنىڭ ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى
ئوخشاشلا يىگىرمە ئىككى سانتىمېتىردىن قىلىنىپ، تۆت چاسا ھەم ئىككى
قات، يەنى يانچۇقلۇق قىلىپ تىكىلسۇن. 17 ئۇستىگە تۆت قۇر قىممەتلىك تاش
ئورنىتىلسۇن. بىرىنچى قۇرىغا قىزىل ياقۇت، توپاز ۋە زۇمرەت ئورنىتىلسۇن.
18 ئىككىنچى قۇرىغا كۆك قاشتاش، كۆك ياقۇت ۋە ئالماس ئورنىتىلسۇن.
19 ئۈچىنچى قۇرىغا سۆسۈن ياقۇت، ھېقىق ۋە سۆسۈن كۋارتس ئورنىتىلسۇن.
20 تۆتىنچى قۇرىغا رەڭسىز ياقۇت، يوللۇق ھېقىق ۋە يېشىل قاشتاش
ئورنىتىلسۇن. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالتۇن كۆزلۈككە ئېلىنىپ، كۆكرەكلىككە
قادالسۇن. 21 ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان بۇ
ئون ئىككى قىممەتلىك تاشقا ئون ئىككى قەبىلىنىڭ ئىسمى خۇددى مۆھۈرگە
ئويۇلغان نەقىشلەردەك بىردىن ئويۇلسۇن.

22 كۆكرەكلىكنى ئېفودقا بېكىتىش ئۈچۈن، ساپ ئالتۇندىن ئېشىلگەن
شوينىدەك ئىككى تال زەنجىر سوقۇلسۇن. 23 كۆكرەكلىكنىڭ ئۈستى
تەرىپىدىكى ئىككى بۇرجىكىنىڭ ھەربىرىگە بىردىن ئالتۇن ھالقا بېكىتىلسۇن.
24 زەنجىرلەر ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا ئالتۇن ھالقىدىن ئۆتكۈزۈلۈپ، 25 ئېفود
تاسمىسىنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى ئىككى ئالتۇن كۆزلۈككە ئۇلانسۇن.
26 كۆكرەكلىكنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى ئىككى بۇرجەكنىڭ ئېفودقا تېگىپ
تۇرىدىغان ئىچكى يۈزىگە ئىككى دانە ئالتۇن ھالقا بېكىتىلسۇن. 27 شۇنداقلا،
يەنە ئېفودنىڭ بەل قىسمىغا، يەنى كەمەرنىڭ يۇقىرىسىغىلا ئىككى دانە

ئالتۇن ھالقا بېكىتىلسۇن. [28] بىر تال كۆك يىپ ئارقىلىق كۆكرەكلىكتىكى ھالقىلار بىلەن ئېفودتىكى ھالقىلار ئۆزئارا ئۇلانسۇن. مۇشۇنداق بولغاندا، كۆكرەكلىك پۇلاڭلاپ كەتمەي، ئېفودقا چاپلىشىپ تۇرىدۇ.

[29] شۇنداق قىلىپ، ھارۇن ئىبادەت چېدىرىدىكى مۇقەددەس جايغا كىرگەندە، ئىسرائىللارنىڭ ھەرقايسى قەبىلىلىرىنىڭ ئىسمى ئويۇلغان كۆكرەكلىكنى خۇدانىڭ ئالدىدا خاتىرە سۈپىتىدە ھەر دائىم مەيدىسىگە ئېسىۋالسۇن. [30] بۇنىڭدىن سىرت، يەنە «ئۇرىم» ۋە «تۇممىم»لارنى* كۆكرەكلىكنىڭ ئىچىگە سېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خاتىرە سۈپىتىدە مەيدىسىگە ئېسىۋالسۇن. مۇشۇنداق قىلغاندا، ھارۇن چېدىردىكى مۇقەددەس جايغا كىرگەندە، ھەر دائىم ئىسرائىللارغا قارىتىلغان خۇدانىڭ ئىرادىسىنى بىلدۈرىدىغان نەرسىلەرنى مەيدىسىگە ئېسىۋالغان بولىدۇ.

روھانىيلار كىيىدىغان باشقا كىيىملەر

[31] ــ ئېفودنىڭ ئىچىگە كىيىلىدىغان پەرىجە تىكىلسۇن. پەرىجىنىڭ رەڭگى پۈتۈنلەي كۆك بولسۇن. [32] پەرىجىگە ئويما ياقا ئېچىپ، يىرتىلىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ياقىنىڭ چۆرىسىگە پەۋاز تۇتۇلسۇن. [33-34] پەرىجىنىڭ ئاياغ پېشىنىڭ چۆرىسىگە كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ رەختتىن ئانارنىڭ نۇسخىسى كەشتىلىنىپ، ھەر ئىككى ئانارنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىردىن ساپ ئالتۇندىن ياسالغان كىچىك قوڭغۇراق ئېسىلسۇن. [35] ھارۇن روھانىيلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتىگەن چاغدا، بۇ پەرىجىنى كىيىۋالسۇن.

---

*30. كۆپ تەرەپلىمە ئىزدىنىشلەرگە ئاساسلانغاندا، خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئىزدىگەن چاغدا تاشلىنىدىغان مۇقەددەس چەك بولۇشى مۇمكىن. «ئۇرىم» نىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى مەنىسى «قارغاش» بولۇپ، «بولمايدۇ» دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. «تۇممىم» نىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى مەنىسى «تەلتۆكۈس» بولۇپ، «بولىدۇ» دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن.

مۇشۇنداق بولغاندا، ئۇ مۇقەددەس جايغا كىرىپ چىققاندا، مەن قوڭغۇراق ئاۋازىنى ئاڭلايمەن ـ دە، بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ جېنىنى ئالمايمەن.

[36] ساپ ئالتۇندىن بىر قاداق ياسالسۇن، ئۇنىڭ ئۈستىگە «پەرۋەردىگارغا ئاتالدى» دېگەن خەتلەر مۆھۈرگە ئويۇلغاندەك ئويۇلسۇن. [37] قاداق بىر تال كۆك رەڭلىك يىپ بىلەن سەللىنىڭ ئالدىغا تاقاپ قويۇلسۇن. [38] هارۇن بۇ ئالتۇن قاداقنى پېشانىسىگە دائىم تاقىۋېلىش ئارقىلىق، كۆپچىلىكنىڭ قۇربانلىق قىلىش بىلەن ئۆزلىرىنى گۇناهكار هېسابلىغانلىقىدىكى ئومۇمىي مەسئۇلىيەتنى ئۆز ئۈستىگە ئالغانلىقىنى بىلدۈرسۇن. بۇ ئالتۇن قاداق هارۇننىڭ پېشانىسىدە دائىم بولسۇن. مۇشۇنداق بولغاندا، كۆپچىلىك خۇدا تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنىدۇ.

[39] هارۇن ئۈچۈن كەندىر يىپتىن تونچە كۆينەك ۋە سەللە توقۇلسۇن هەم كەمەر كەشتىلەنسۇن. [40] ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈنمۇ شۇنداق قىلىنسۇن. شۇنداق بولغاندا، ئۇلار سالاپەتلىك كۆرۈنۈپ، باشقىلارنىڭ هۆرمىتىگە ئېرىشىدۇ. [41] هارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى روهانىيلىق كىيىملىرىنى كىيگەندىن كېيىن، سەن ئۇلارنىڭ بېشىغا مۇقەددەس ياغ سۈركە ۋە روهانىيلىق ۋەزىپىسىگە تەيىنلە. ئۇلارنى ماڭا روهانىيلىق قىلىش ئۈچۈن ئاجرات.

[42] بۇنىڭدىن باشقا، كەندىر يىپتىن ئۇلار ئۈچۈن تامبال تىكتۈرۈلسۇن. تامبال بەلدىن تىزغىچە كېلىدىغان قىلىپ تىكىلىپ، ئاستىنقى بەدەننى يېپىپ تۇرسۇن. [43] هارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىغا كىرىپ ـ چىققاندا ياكى ئۇنىڭ ئىچىدىكى مۇقەددەس جايدا ۋەزىپىسىنى ئۆتەش ئۈچۈن قۇربانلىق سۇپىسىغا يېقىنلاشقاندا گۇناه ئۆتكۈزۈپ ئۆلۈمگە بۇيرۇلماسلىقى ئۈچۈن، تامبال كىيىۋالسۇن. مانا بۇ هارۇن ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى مەڭگۈ بويسۇنىدىغان نىزام بولسۇن.

ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ روھانىي بولۇشى

29 [1] — ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى روھانىيلىق ۋەزىپىسىگە ئاجراتقاندا، تۆۋەندىكى رەسىم ـ قائىدە بويىچە ئىش كۆر: ئەركەك موزايدىن بىرنى ۋە ئەيىبسىز قوچقاردىن ئىككىنى تاللا. [2] يەنە ئەڭ ياخشى بۇغداي ئۇنىدىن پېتىر نان، ماي قوشۇلغان پېتىر توقاچ ۋە ماي سۈرتۈلگەن پېتىر چەلپەكلەر تەييارلا. [3] بۇ نانلارنى سېۋەتكە سېلىپ، پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىغا ئېلىپ كەل ھەم ئەركەك موزاي ۋە ئىككى دانە قوچقارنىمۇ يېتىلەپ كەل. [4] ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى چېدىرنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىپ، بەدەنلىرىنى يۇغىن. [5] ئاندىن، ھارۇنغا تونچە كۆينەك، پەرىجە ۋە ئېفودنى كىيدۈر. شۇنداقلا، ئۇنىڭغا كۆكرەكلىكنى تاقاپ، نەپىس توقۇلغان ئېفود كەمىرىنى باغلاپ قويغىن. [6] شۇنىڭ بىلەن بىرگە، سەللىنى كىيدۈرۈپ، سەللىنىڭ ئالدىغا ئالتۇن قاداقنى تاقاپ قويغىن. [7] ئۇنىڭدىن كېيىن، مۇقەددەس ياغنى ئۇنىڭ بېشىغا قۇيۇپ، ئۇنى روھانىي قىلىپ تەيىنلىگىن. [8] ئاندىن، ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنىڭمۇ پەرىجىلىرىنى [9] ۋە سەللىلىرىنى كىيدۈرۈپ، كەمەرلىرىنى باغلا. مۇشۇنداق بولغاندا، ئۇلار مانا بۇ مەڭگۈلۈك قائىدە بويىچە روھانىيلىق ۋەزىپىسىگە ئېرىشىدۇ. سەن مانا مۇشۇنداق قائىدە بويىچە ئۇلارنى مۇقەددەس ۋەزىپىگە ئاجرات.

قۇربانلىق قىلىش توغرىسىدىكى قائىدە

[10] — سەن ئەركەك موزاينى پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەل. ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قوللىرىنى موزاينىڭ بېشىغا قويسۇن. [11] سەن چېدىر ئاغزى ئالدىدا پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا موزاينى بوغۇزلا، [12] ئاندىن قېنىدىن ئازراق ئېلىپ كېلىپ، بارمىقىڭ بىلەن قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ تۆت بۇرجىكىدىكى مۈڭگۈزلەرگە سۈركەپ قويغىن. قالغان

قانىنى سۇپىنىڭ ئـاياغ تەرىپىگە تۆك. [13] موزاينىڭ چاۋا مېيى، جـىگىرىنىڭ ئەڭ ياخشـى يېرى ۋە ئىككـى بۆرىكىنى مـايلىرى بىـلەن قوشۇپ سۇپـىدا كۆيدۈر. [14] لېـكىن، مـوزاينـىڭ تېـرىسى، گۆشى ۋە ئـىچكى ئـەزالىرىـنى قـارارگاھنـىڭ سىرتىدا كۆيدۈر. مانا بۇ گۇناھ كەچۈرۈم بولۇش قۇربانلىقىدۇر.

[15] قوچقارلاردىن بىرنى ئېلىپ كەل، ھارۇن ۋە ئـۇنىڭ ئوغۇللىرى قوللىرىنى قوچقارنىڭ بېشىغا قويسۇن. [16] ئاندىن قوچقارنى بوغۇزلاپ، قـېنىنى سۇپىنىڭ تۆت تـەرىپـىگـە چاچ. [17] ئـاندىـن، قوچـقارنـى پارچـىلاپ، ئـۇنـىڭ ئۈچـەي ـ باغىرلىرى ۋە پۇتلـىرىنى پاكىز تازىلاپ، ئۇلارنى قۇربانلىق سۇپـىسىغا قويغىن. [18] ئاندىن كېيىن، ئۇلارنى كۆيدۈرگىن. مـانا بۇ، خۇداغا ئاتالغان خۇش پۇراقلىق كۆيدۈرمە قۇربانلىقتۇر.

[19] ئۇنىڭدىن كېيىن، ئىككىنچـى قوچقارنى يېتىلەپ كەل. ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قوللىرىنى ئـۇنىڭ بېشىغا قويسۇن. [20] سەن بۇ قوچقارنى بوغۇزلاپ، قېـنـىدىن ئـازراق ئېلىپ، ھـارۇن ۋە ئۇنـىڭ ئوغـۇللـىرىـنـىڭ ئوڭ قۇلـىقـىنـىڭ يۇمشىقىغا، ئوڭ قولىنىڭ ۋە ئوڭ پۇتىنىڭ باشمالتىقىغا سۈركەپ قوي. ئېشىپ قـالغـان قانـىـى قۇربـانلـىق سۇپـىسـىـنـىڭ تۆت تـەرىـپـىگە چـاچ. [21] ئانـدىن، مۇقەددەس ياغ ۋە سۇپىدىكى قاندىن ئـازراق ئېلىپ، قولۇڭ بـىلەن ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغـۇللىرىغا ھەم ئۇلارنـىڭ كىيىملىرىـگە سەپكىن. مۇشۇنـداق بولغاندا، ئۇلار ھەم ئۇلارنىڭ كىيىملىرىمۇ مۇقەددەس بولىدۇ.

[22] بۇ قوچـقار ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئـوغۇللىرىنـىڭ روھانيـلىققا ئاجـرىتىلىشـىغا ئىشـلىتىلگـەنلىكتـىن، سەن ئۇنـىڭ مېيى، يەنى قـۇيرۇقى، چاۋا مېـيى، بۆرەك مېـيى، شۇنداقلا ئىـكـكى تال بۆرىكى، جـىگىرىنـىڭ ئەڭ ياخشى يـېرى ۋە ئوڭ يانپىشىنى ئايرىۋال. [23] بۇنىڭدىن سىرت، يەنە پەرۋەردىگارغا ئاتالغان سېۋەت ئـىچىدىكـى پېتىـر نان، مايـلىق پېـتىر تـوقاچ ۋە نېپـىز پېتـىر چەلپـەكلەرنـىڭ ھەرقايـسىسىدىـن بىردىن ئېـلىپ، [24] ئۇلارنى ھـارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغـۇللىرىـنىڭ قولىغـا تۇتقۇز. ئۇلار بۇ نـەرسىلەرنى تۇتـۇپ تۇرۇپ، پەرۋەردىگارنـىڭ ئالدىدا

پۈلاڭلىتىپ ئاتىسۇن. مانا بۇ پۈلاڭلاتما قۇربانلىقتۇر. [25] ئاندىن، سەن بۇ نەرسىلەرنى ئۇلارنىڭ قولىدىن ئېلىپ، سۆيگۈ قويۇپ كۆيدۈرۈپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىش بىلەن بىللە، پەرۋەردىگارنى خۇرسەن قىلىدىغان خۇش پۇراقلىق پۈلاڭلاتما قۇربانلىقنى قىل. [26] روھانىيلىققا ئاجرىتىش مۇراسىمىغا ئىشلىتىلگەن قوچقارنىڭ تۆش گۆشىنى قولۇڭغا ئېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۈلاڭلات. قوچقارنىڭ قالغان گۆشى سېنىڭ بولىدۇ.

[27] روھانىيلىققا ئاجرىتىش مۇراسىمىغا ئىشلىتىلگەن قوچقارنىڭ گۆشى، يەنى پۈلاڭلاتما قۇربانلىققا ئىشلىتىلگەن تۆش گۆش ۋە يۇقىرى كۆتۈرۈپ پەرۋەردىگارغا ئاتالغان يانپاش گۆشلەر مۇقەددەس قىلىنسۇن ھەم ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا تەۋە بولسۇن. [28] شۇڭا، بۇنىڭدىن كېيىن ئىسرائىللار ئامانلىق قۇربانلىقىنى بەرگەندە، ئۇ ئىككى خىل گۆش ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ نېسىۋىسى بولىدۇ.

[29] ھارۇننىڭ ئورنىنى باسىدىغانلار ئۇنىڭ مۇقەددەس كىيىملىرىگە ۋارىسلىق قىلسۇن. ئۇلار مۇقەددەس ياغ بىلەن سۈركىلىپ روھانىيلىق ۋەزىپىسىگە تەيىنلىنىپ، ئۇنىڭ خىزمىتىنى داۋاملاشتۇرغاندا، بۇ كىيىملەرنى كىيسۇن. [30] ھارۇننىڭ خىزمىتىنى داۋاملاشتۇرىدىغان ئوغلى ھەر قېتىم پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرى ئىچىدىكى مۇقەددەس جايغا كىرىپ روھانىيلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتىگەندە، بۇ مۇقەددەس كىيىمنى ئۇدا يەتتە كۈن كىيسۇن.

[31] روھانىيلىققا ئاجرىتىش مۇراسىمىغا ئىشلىتىلگەن قوچقارنىڭ گۆشى ئىبادەت جايى ئىچىدە پىشۇرۇلسۇن. [32] ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قوچقارنىڭ گۆشى ۋە سېۋەتتىكى نانلارنى پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ ئاغزى ئالدىدا يېسۇن. [33] ئۇلار گۇناھ كەچۈرۈم قىلىنىش ھەم روھانىيلىققا ئاجرىتىش مۇراسىمىدا ئىشلىتىلگەن مۇشۇ تائاملارغا پەقەت ئۆزلىرىلا ئېغىز تەگسۇن. ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ ئېغىز تېگىشىگە بولمايدۇ.

چۈنكى، بۇ تائاملار مۇقەددەس قىلىنغان. [34] ئەگەر گۆش ۋە نانلار ئەتىسى سەھەرگىچە يېيىلمىگەن بولسا، يېمەي كۆيدۈرۈۋېتىلسۇن. چۈنكى، بۇ تائاملار مۇقەددەستۇر.

[35] سەن مېنىڭ ئەمرىم بويىچە هارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يەتتە كۈنگىچە ۋەزىپە ئۆتكۈزۈپ بېرىش مۇراسىمى ئۆتكۈز. [36] هەر كۈنى، بىر موزايىنى گۇناھ كەچۈرۈم قىلىنىش قۇربانلىقى ئورنىدا بوغۇزلا. ئاندىن، قۇربانلىق سۇپىسىنى پاكلاپ، ئۇنى مۇقەددەس قىلىش ئۈچۈن، ياغلا. [37] قۇربانلىق سۇپىسىنى ئۇدا يەتتە كۈنگىچە پاكلاپ، مۇقەددەس قىل. شۇنداق قىلغاندا، ئۇ پۈتۈنلەي مۇقەددەس بولىدۇ. قۇربانلىق سۇپىسىغا تەگكەننىڭ ھەممىسى مۇقەددەس بولىدۇ.

كۈندىلىك قۇربانلىق توغرىسىدا

[38] ــــ هەر كۈنى قۇربانلىق سۇپىسىدا بىر ياشلىق قوزىدىن ئىككىسى قۇربانلىق قىلىنسۇن. [39] ئۇلارنىڭ بىرى ئەتىگەندە، بىرى كەچقۇرۇن قۇربانلىق قىلىنسۇن. [40] بىرىنچى قوي قۇربانلىق قىلىنغاندا، ئىككى كىلو بۇغداي ئۇنى بىر لىتىر زەيتۇن يېغى بىلەن ئارىلاشتۇرۇلۇپ ئاتالسۇن. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، يەنە بىر لىتىر شارابمۇ ئىچىملىك ھەدىيىسى سۈپىتىدە ئاتالسۇن. [41] يەنە بىر قوي كەچقۇرۇن قۇربانلىق قىلىنسۇن. بۇمۇ ئەتىگەندىكى بۇغداي ۋە ئىچىملىك ھەدىيىسىگە ئوخشاش قائىدىدە قۇربانلىق قىلىنىپ، خۇش پۇراقلىق كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا ئاتالسۇن.

[42] كۆيدۈرمە قۇربانلىق پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ ئاغزىدا مېنىڭ ــــ پەرۋەردىگارنىڭ ھوزۇرىدا ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە ئۆتكۈزۈلۈپ تۇرسۇن. مەن بۇ يەردە خەلقىمگە ئۆزۈمنى ئاشكارىلاپ، سەن بىلەن سۆزلىشىمەن. [43] بۇ يەر مېنىڭ ئىسرائىللار بىلەن ئۇچرىشىدىغان يېرىمدۇر. بۇ

يەر مېنىڭ پارلاق نۇرۇم بىلەن مۇقەددەس بولىدۇ.
[44] مەن پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرى ۋە قۇربانلىق سۇپىسىنى مۇقەددەس قىلىپ قالماستىن، ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ماڭا روھانىيلىق قىلىشى ئۈچۈن، ئۇلارنىمۇ مۇقەددەس قىلىمەن. [45] مەن ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ، ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن. [46] ئۇلار مېنىڭ ئۆزلىرىنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان خۇدا ئىكەنلىكىمنى بىلىدۇ ھەمدە مېنىڭ ئۇلارنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىشىم ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇشۇم ئۈچۈن ئىكەنلىكىنى چۈشىنىدۇ. مەن مەڭگۈ بار بولغۇچى پەرۋەردىگاردۇرمەن.

ئىسرىقدان

30 [1] ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بىر ئىسرىقدان ياساڭلار. [2] ئىسرىقدان تۆت چاسا بولسۇن، ئېگىزلىكى بىر، ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى يېرىم مېتىردىن قىلىنسۇن. ئىسرىقداننىڭ تۆت بۇرجىكىدىكى مۈڭگۈزلەر ئىسرىقدان بىلەن بىر پۈتۈن قىلىپ ياسالسۇن. [3] ئۇنىڭ ئۈستى، تۆت ئەتراپى ۋە تۆت مۈڭگۈزى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلىنىپ، چۆرىسىگە ئالتۇن جىيەك قويۇلسۇن. [4] ئىسرىقداننى كۆتۈرىدىغان بالداقلارنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن، ئىككى ئالتۇن ھالقا ياسىلىپ، ئىككى ياندىكى جىيەكلەرنىڭ ئاستىغا بېكىتىلسۇن. [5] بالداقلار ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىلىپ، ئالتۇن بىلەن قاپلانسۇن. [6] ئىسرىقدان ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدىكى پەردىنىڭ سىرتىدا، ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئۈستىدىكى «مېھىر ـ شەپقەت تەختى»گە قارىتىپ قويۇلسۇن. ئۇ يەر مەن سىلەر بىلەن ئۇچرىشىدىغان يەردۇر.
[7] ھەر كۈنى ئەتىگەنلىكى باش روھانىي ھارۇن چىراغلارنى رەتلىگىلى كەلگەندە، ئىسرىقداندا خۇشبۇي ئىسرىقلارنى كۆيدۈرسۇن. [8] كەچقۇرۇن چىراغلار يېقىلغاندىمۇ ئىسرىق سېلىنسۇن. ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە ئۇزمەي

مۇشۇنداق ئىسرىق سېلىنىپ تۇرسۇن. [9] بۇ ئىسرىقداندا مەنئىي قىلىنغان ئىسرىقلار كۆيدۈرۈلمىسۇن ھەمدە كۆيدۈرمە قۇربانلىق، بۇغداي ياكى ئىچىملىك ھەدىيىسى قىلىنمىسۇن. [10] ھارۇن يىلدا بىر قېتىم گۇناھ يۇيۇش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈپ، گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلالايدىغان مال قېنىنى ئىسرىقداننىڭ تۆت مۈڭگۈزىگە سەپسۇن. بۇ مۇراسىم ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە داۋاملاشتۇرۇلسۇن. چۈنكى بۇ تولۇق مۇقەددەس قىلىنغان، پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ئىسرىقداندۇر.

گۇناھنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىغا تاپشۇرۇلىدىغان پۇل

[11] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:

[12] — سەن ئىسرائىللارنىڭ نوپۇسىنى تەكشۈرگەن ۋاقتىڭدا، رويخەتكە ئېلىنغان ھەربىر ئەر ئۆزلىرىنىڭ بالا ـ قازادىن ساقلىنىشى ئۈچۈن، شۇ مەيداندا مەن — پەرۋەردىگارغا ھاياتلىق تۆلەم پۇلى تاپشۇرسۇن. [13] رويخەتكە ئېلىنغانلار رەسمىي ئۆلچەم بويىچە كىشى بېشىغا ئالتە گرامدىن كۈمۈش تاپشۇرسۇن. بۇ، پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ھەدىيە بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. [14] يىگىرمە ياشتىن ئاشقانلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارغا ھەدىيە تاپشۇرۇشى كېرەك. [15] جېنىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن بېرىلىدىغان بۇ خىل ھەدىيىنى بايلار ئارتۇق تاپشۇرۇۋەتمىسۇن. كەمبەغەللەرمۇ كەم تاپشۇرۇپ قويمىسۇن. [16] گۇناھنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ئۈچۈن يىغىۋېلىنغان پۇللار پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ خىراجىتى قىلىنسۇن. بۇ پۇللار ماڭا ئۇلارنى ياد ئەتكۈزىدۇ ۋە ئۇلارنى گۇناھتىن ساقىت قىلىدۇ.

پاكلىنىش دېسى

[17] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:

[18] — تۇچتىن بىر داس ياسىتىلسۇن ۋە داس قويغۇچمۇ تۇچتىن قۇيدۇرۇلۇپ، ئۇلار پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرى بىلەن قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇلسۇن ھەم داسقا سۇ قۇيۇپ قويۇلسۇن. [19-20] ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى چېدىرغا كىرگىنىدە ياكى قۇربانلىق سۇپىسىغا قۇربانلىق سۇنغىلى كەلگىنىدە، بۇ داستىكى سۇدا پۇت-قوللىرىنى يۇسۇن. بولمىسا، ئۇلار ئۆلتۈرۈلىدۇ. [21] ئۇلار پۇت-قولىنى يۇغاندىلا، ئۆلۈمدىن خالىي بولىدۇ. بۇ، ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى مەڭگۈ رىئايە قىلىدىغان قائىدە بولسۇن.

مۇقەددەس ياغ تەييارلاش ئۇسۇلى

[22] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:

[23] — رەسمىي ئۆلچەم بويىچە ئەڭ ئېسىل خۇشبۇي دورا-دەرمەكلەردىن، يەنى مۇرمەككى سۈيۈقلۇقىدىن ئالتە كىلو، گۈل دارچىنىدىن ئۈچ كىلو، ئېگىردىن ئۈچ كىلو، [24] قوۋزاقدارچىنىدىن ئالتە كىلو ۋە زەيتۇن يېغىدىن تۆت لىتىر تەييارلىنىپ، [25] خۇشبۇي دورا-دەرمەكلەرنى تەڭشەش ئۇسۇلى بويىچە ئارىلاشتۇرۇلۇپ، مۇقەددەس ياغ ياسالسۇن. [26] بۇ ياغ بىلەن پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرى، ئەھدە ساندۇقى، [27] شىرە ۋە ئۇنىڭ سايمانلىرى، چىراغدان ۋە ئۇنىڭ سايمانلىرى، ئىسرىقدان، [28] كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇپىسى ۋە سۇپىنىڭ بارلىق سايمانلىرى، پاكلىنىش دېسى ۋە داس قويغۇچ قاتارلىقلار ياغلىنىپ، [29] تەلتۆكۈس مۇقەددەس قىلىنسۇن. بۇ نەرسىلەرگە تەگكەن نەرسىلەرمۇ مۇقەددەس بولىدۇ.

[30] ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ماڭا ئاجرىتىلىپ، مېنىڭ ھۇزۇرۇمدا روھانىيلىق قىلىشى ئۈچۈن، يەنە مۇشۇ ياغ بىلەن ئۇلارنى ياغلاپ قويغىن. [31] ئىسرائىللارغا شۇنى ئېيتقىنكى، بۇ ياغ ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە

مۇقەددەستۇر. [32]شۇڭا، بۇ ياغ ھەرگىزمۇ ئادەتتىكى كىشىلەر ئۈچۈن
ئىشلىتىلمىسۇن ھەم ئوخشىتىپ ياسالمىسۇن، چۈنكى ئۇ مۇقەددەستۇر.
سىلەرمۇ ئۇنى مۇقەددەس، دەپ بىلىشىڭلار كېرەك. [33]كىمدەكىم بۇنداق
ياغنى ئۆزى ئوخشىتىپ ياسىسا ياكى روھانىيلاردىن باشقا ھەرقانداق
كىشىگە سۈركىسە، ئۇ خەلقىم قاتارىدىن چىقىرىۋېتىلىدۇ.

ئىسرىق ياساش ئۇسۇلى

[34]پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:
— ئىسرىققا ئىشلىتىلىدىغان يېلىم، قۇلۇلە قېپى تالقىنى، ئاق دېۋىرقاي ۋە
ساپ مەستەكلەردىن ئوخشاش مىقداردا ئېلىپ، [35]ئۇنى ئادەتتىكى خۇشبۇي
ئەتىر ياساش ئۇسۇلى بويىچە تەڭشەپ، ئاندىن ئۇنىڭغا ئازراق تۇز
ئارىلاشتۇرۇپ، ساپ ۋە مۇقەددەس ئىسرىق ياسالسۇن. [36]بۇ ئىسرىقلاردىن
ئازراق ئېلىنىپ، تالقاندەك ئۇششاق يانجىلىپ، پەرۋەردىگار بىلەن
ئۇچرىشىش چېدىرى ئىچىدىكى ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىغا قويۇلسۇن. مەن
ئۇ يەردە سىلەر بىلەن ئۇچرىشىمەن. سىلەر بۇ ئىسرىقنى ئەڭ مۇقەددەس
ئىسرىق، دەپ بىلىڭلار. [37]لېكىن، سىلەر ئۆزۈڭلار ئۈچۈن بۇ خىل ئۇسۇلدا
ئىسرىق ياسىماڭلار. چۈنكى، بۇ خىل ئىسرىق پەقەت پەرۋەردىگارغىلا
خاستۇر. [38]ئۆزلىرى ھۇزۇرلىنىش ئۈچۈن بۇ خىل ئىسرىققا ئوخشىتىپ
ئىسرىق ياسىغانلارنىڭ ھەممىسى خەلقىم قاتارىدىن چىقىرىۋېتىلىدۇ.

ئىبادەت جايى ياسىغۇچى ئۇستىلارنىڭ تاللىنىشى

31 [1]پەرۋەردىگار خۇدا مۇساغا مۇنداق دېدى:
[2]— قارا! مەن يەھۇدا قەبىلىسىدىن خۇرنىڭ نەۋرىسى، ئۇرىنىڭ
ئوغلى بىزالىلنى تاللىدىم. [3]مەن ئۇنى ئۆز روھىم بىلەن چۆمۈلدۈرۈپ، ئۇنىڭغا

ئەقىل ـ پاراسەت، بىلىم ۋە خىلمۇخىل ھۈنەر ـ سەنئەت ئىقتىدارىنى ئاتا
قىلدىم. 4 ئۇ ھازىر خىلمۇخىل ھۈنەرلەرنى، يەنى ئالتۇن، كۈمۈش ۋە تۇچتىن
ھەر خىل نەرسىلەرنى ياساش، 5 قىممەتلىك تاشلارنى كېسىش ۋە ئۇلارنى
زىننەت بۇيۇملىرىغا سېلىش، ياغاچلارغا نەقىش ئويۇشتەك ھۈنەرلەرنى
بىلىدۇ.

6 مەن يەنە دان قەبىلىسىدىن ئاخىساماقنىڭ ئوغلى ئوھولىيابنى ئۇنىڭغا
ياردەمچىلىككە تەيىنلىدىم. شۇنىڭدەك، بارلىق ئۇستا ھۈنەرۋەنلەرگىمۇ
تېخىمۇ كۆپ ئەقىل ـ پاراسەت ئاتا قىلىپ، ئۇلارغا مەن تاپىلىغان
نەرسىلەرنى ياساش قابىلىيىتىنى بەردىم. 7 ئۇلارنىڭ ۋەزىپىسى: پەرۋەردىگار
بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرى، ئەھدە ساندۇقى ۋە ئۇنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدىغان
ساندۇق ئاغزى، يەنى «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» ھەم چېدىر ئىچىدىكى
بارلىق سايمانلارنى، 8 شىرە ۋە شىرەنىڭ سايمانلىرىنى، ساپ ئالتۇندىن
ياسىلىدىغان چىراغدان ۋە چىراغداننىڭ سايمانلىرىنى ھەمدە ئىسرىقدان،
9 كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇپىسى ۋە سۇپىدىكى بارلىق سايمانلارنى، شۇنداقلا
پاكلىنىش دېسى ۋە داس قويغۇچنى ياساش، 10 ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى
روھانىيلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتىگەندە كىيىدىغان نەپىس مۇقەددەس كىيىملەرنى
تىكىش، 11 مۇقەددەس ياغ ۋە مۇقەددەس جايدا ئىشلىتىلىدىغان خۇشبۇي
ئىسرىق ياساش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇلار بۇلارنىڭ ھەممىسىنى
مېنىڭ ئەمرىم بويىچە قىلسۇن.

دەم ئېلىش كۈنىگە قاتتىق رىئايە قىلىش

12-13 پەرۋەردىگار مۇساغا ئىسرائىللارغا مۇنۇلارنى يەتكۈزۈشنى
تاپىلىدى:

ــ سىلەر مەن بەلگىلىگەن دەم ئېلىش كۈنىگە چوقۇم قاتتىق رىئايە

قىلىڭلار. چۈنكى، بۇ مەن بىلەن سىلەر ئوتتۇرىمىزدىكى مەڭگۈلۈك بەلگىدۇر. بۇ، سىلەرنى پاك قىلغۇچىنىڭ مەن ــ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلدۈرىدۇ. [14] سىلەر دەم ئېلىش كۈنىگە قاتتىق رىئايە قىلىڭلار. چۈنكى، بۇ مۇقەددەس كۈن. بۇ كۈنگە ئەمەل قىلماي، ئادەتتىكى كۈندىكىدەك ئىشلىگەنلەر ئىسرائىل قاتارىدىن چىقىرىۋېتىلىپ، ئۆلۈم جازاسى بېرىلسۇن. [15] ئىش قىلىشقا ئالتە كۈن بار. لېكىن، يەتتىنچى كۈنى ماڭا ئاتىلىدىغان دەم ئېلىش كۈنىدۇر. بۇ كۈنى ئىش قىلغانلىكى كىشىگە ئۆلۈم جازاسى بېرىلسۇن. [16] ئىسرائىللار تۈزۈلگەن ئەھدىنىڭ بەلگىسى سۈپىتىدە بۇ كۈنگە مەڭگۈ قاتتىق رىئايە قىلسۇن. [17] بۇ، مەن بىلەن ئىسرائىللار ئوتتۇرىسىدىكى مەڭگۈلۈك بەلگىدۇر. چۈنكى، مەن ــ پەرۋەردىگار ئالتە كۈندە پۈتۈن ئالەمنى ياراتتىم، يەتتىنچى كۈنى ئىشنى توختىتىپ ئارام ئالدىم.

[18] خۇدا سىناي تېغىدا مۇساغا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، پەرزلەر يېزىلغان ئىككى تاش تاختىنى ئۇنىڭغا تاپشۇردى. تاشقا خۇدا پەرزلەرنى ئۆز قولى بىلەن يازغانىدى.

ئالتۇن موزاي

32 [1] ئىسرائىللار مۇسانىڭ شۇنچە ۋاقىتتىن بېرى تاغدىن چۈشمىگەنلىكىنى كۆرۈپ، ھارۇننىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋېلىپ، ئۇنىڭغا:

ــ تۇرۇڭ! بىزگە يول باشلاپ ماڭىدىغان بۇت ياساپ بېرىڭ! بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان ھېلىقى مۇسانىڭ نېمە بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلەلمىدۇق، ــ دېيىشتى.

[2] ھارۇن ئۇلارغا:

ــ خوتۇن، بالا ـ چاقىلىرىڭلارنىڭ قۇلىقىدىكى ئالتۇن ھالقىلارنى ماڭا

ئەكېلىپ بېرىڭلار، ــ دېدى. 3 ئۇلار ئالتۇن ھالقىلارنى ئېلىپ، ھارۇننىڭ
ئالدىغا كېلىشتى. 4 ھارۇن ھالقىلارنى ئىشلىتىپ، موزاي سۈرىتىدە بىر بۇت
ياسىدى.
خالايىق:
ــ ئەي ئىسرائىل خەلقى، بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان ئىلاھىمىز مانا
شۇ! ــ دېيىشتى.
5 ھارۇن بۇنى كۆرۈپ، ئالتۇن موزاي بۇتنىڭ ئالدىغا بىر قۇربانلىق سۇپىسى
ياساپ:
ــ ئەتە پەرۋەردىگار ئۈچۈن ھېيت قىلىمىز، ــ دەپ ئېلان قىلدى.
6 ئەتىسى سەھەردە، خەلق كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئامانلىق قۇربانلىقىنى
قىلدى. ئاندىن كېيىن، ئولتۇرۇپ خالىغانچە يەپ ـ ئىچىشىپ، كەيپ ـ ساپا
قىلىشتى.
7 پەرۋەردىگار مۇساغا:
ــ سەن دەرھال تاغدىن چۈشكىن! چۈنكى، سەن مىسىردىن ئېلىپ
چىققان خەلقىڭ گۇناھقا تولدى. 8 ئۇلار مەن كۆرسەتكەن يولدىن چەتنەپ
كەتتى. ئۇلار ئالتۇندىن موزاي سۈرىتىدە بۇت ياساپ، ئۇنىڭغا چوقۇنۇپ،
ئۇنىڭ ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىشتى. ئۇلار: «بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان
ئىلاھىمىز مانا شۇ» دېيىشتى. 9 مەن بۇ خەلقنىڭ ئىنتايىن بوينى قاتتىقلىقىنى
بىلدىم. 10 ئەمدى سەن مېنىڭ ئىشىمغا ئارىلاشما، مەن ئۇلارغا غەزىپىمنى
چۈشۈرۈپ ھالاك قىلىۋېتىمەن. سېنى ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى بولسا چوڭ
خەلق قىلىمەن، ــ دېدى.
11 لېكىن، مۇسا پەرۋەردىگارى بولغان خۇداغا مۇنداق دېدى:
ــ ئى پەرۋەردىگار، ئۆز خەلقىڭگە نېمىشقا بۇنداق غەزەپلىنىسەن؟
ئۇلارنى سەن زور قۇدرىتىڭ بىلەن مىسىردىن ئېلىپ چىقمىغانمىدىڭ؟ 12 نېمە
ئۈچۈن مىسىرلىقلارغا «خۇداسى ئۇلارنى تاغ ـ دالالاردا پۈتۈنلەي ھالاك

قىلىپ، يەر يۈزىدىن يوقىتىش ئۈچۈن، مەقسەتلىك ھالدا مىسىردىن ئېلىپ
چىققانىكەن» دېيىشكە سەۋەب تېپىپ بېرىسەن؟ غەزىپىڭنى بېسىۋېلىپ،
نىيىتىڭدىن يانغايسەن. ئۆز خەلقىڭگە چوڭ بالايىئاپەت چۈشۈرمىگەيسەن.
13 خىزمەتكارلىرىڭ ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلارنى ئەسلىگەيسەن. سەن ئۆز
نامىڭ بىلەن قەسەم قىلىپ، ئۇلارغا: «ئەۋلادىڭنى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك
كۆپ قىلىمەن، بۇ پۈتۈن زېمىننى سېنىڭ ئەۋلادىڭغا مەڭگۈلۈك مىراس قىلىپ
بېرىمەن» دېگەنىدىڭ، ــ دېدى. 14 بۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار نىيىتىدىن
يېنىپ، ئۆز خەلقىگە بالايىئاپەت چۈشۈرمىدى.
15 مۇسا ئىككى يۈزىگە پەرزلەر يېزىلغان ئىككى تاش تاختىنى ئېلىپ
تاغدىن چۈشتى. 16 بۇ ئىككى تاش تاختىغا خۇدا ئۆزى ئەجىر سىڭدۈرۈپ،
ئۇنىڭغا پەرزلەرنى ئۆز قولى بىلەن يازغانىدى.
17 يەشۇ خالايىقنىڭ چۇقان_سۈرەن ئاۋازىنى ئاڭلاپ، مۇساغا:
ــ قارارگاھتا جەڭنىڭ ئاۋازى چىقىۋاتقاندەك قىلىدۇ! ــ دېدى.
18 مۇسا ئۇنىڭغا:
ــ جەڭ غەلىبىسىنىڭ تەنتەنىسىگىمۇ، مەغلۇبىيەت پەريادىغىمۇ
ئوخشىمايدۇ، بەلكى ناخشا_كۈي ساداسى! ــ دېدى.
19 مۇسا قارارگاھقا يېقىن كېلىپ، موزاي بۇت ۋە ساماغا چۈشكەن
خالايىقنى كۆرۈپ، غەزىپىنى باسالماي، ئېلىپ چۈشكەن ئىككى تاش
تاختىنى تاغنىڭ ئېتىكىدە يەرگە تاشلاپ چېقىۋەتتى. 20 ئاندىن، ئۇ خالايىق
ياسىۋالغان موزاينى كۆيدۈرۈپ، تالقاندەك قىلىپ سۇغا چېچىۋەتتى ۋە
ئىسرائىللارنى ئۇنى ئىچىشكە بۇيرۇدى. 21 ئۇ ھارۇنغا:
ــ بۇ كىشىلەرنى شۇنچە چوڭ گۇناھقا قويۇۋەتكۇدەك، ئۇلار ساڭا نېمە
قىلغانىدى؟ ــ دېدى.
22 ھارۇن مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ ماڭا خاپا بولمىغايسەن. بۇ كىشىلەرنىڭ يامانلىق قىلىشقا نىيەت

باغلىغانلىقىدىن سىپنىڭ خەۋرىڭ بار. ئۇلار ماڭا: [23] «بىزگە يول باشلاپ ماڭىدىغان بۇت ياساپ بېرىڭ! بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان ھېلىقى مۇسانىڭ نېمە بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلەلمىدۇق» دېدى. [24] مەن ئۇلارغا: «ئالتۇن زىننەت بۇيۇملىرىڭلارنى ئەكېلىڭلار» دېگەنىدىم. ئالتۇن جابدۇقلىرى بارلار ئەكېلىپ ماڭا تاپشۇردى. مەن بۇ ئالتۇن جابدۇقلارنى ئوتقا تاشلىۋىدىم، ئۇ موزاي بولۇپ چىقتى.

[25] مۇسا ھارۇننىڭ باشقۇرۇشىدا ئامالسىز قالغانلىقى بىلەن، خەلقنىڭ ئۆز مەيلىچە ئىش قىلىپ، دۈشمەنلىرىنىڭ مەسخىرە نىشانى بولۇپ قالغانلىقىنى كۆردى. [26] ئۇ قارارگاھنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ قاتتىق ئاۋاز بىلەن:

ــ پەرۋەردىگار تەرەپتە تۇرىدىغانلار مەن تەرەپكە كېلىڭلار! ــ دەپ تولغاندى، پۈتكۈل لاۋىيلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغىلدى.

[27] مۇسا ئۇلارغا:

ــ پەرۋەردىگار، يەنى ئىسرائىللار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا سىلەرگە ھەممىڭلارنىڭ قىلىچ ئېسىپ، قارارگاھنىڭ بۇ چېتىدىن ئۇ چېتىگىچە ئارىلاپ، ئۆز قېرىنداشلىرىڭلار، دوست ـ بۇرادەرلىرىڭلار ۋە قوشناڭلارنى ئۆلتۈرۈشۈڭلارنى بۇيرۇدى، ــ دېدى. [28] لاۋىيلار بۇيرۇققا بويسۇنۇپ، ئۇ كۈنى تەخمىنەن ئۈچ مىڭ كىشىنى قىرىۋەتتى.

[29] مۇسا لاۋىيلارغا:

ــ بۈگۈن ئۆزۈڭلارنى پەرۋەردىگارغا ئاتىدىڭلار. سىلەر ئۆز ئوغۇللىرىڭلار ۋە قېرىندىشىڭلارنى ئايىمىغانلىقىڭلار ئۈچۈن، بۈگۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئىلتىپاتىغا مۇيەسسەر بولدۇڭلار، ــ دېدى.

[30] ئەتىسى، مۇسا خالايىققا:

ــ سىلەر چوڭ گۇناھ قىلدىڭلار. ئەمدى مەن يەنە تاغقا، پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا چىقىمەن. سىلەرگە پەرۋەردىگارنىڭ كەچۈرۈمىنى

تىلەيمەن، بەلكىم ئۇنىڭغا مۇيەسسەر بولالىشىم مۇمكىن، ــ دېدى.
[31] بۇنىڭ بىلەن، مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ھوزۇرىغا چىقىپ:
ــ بۇ خەلق چوڭ گۇناھ قىلدى. ئۇلار ئالتۇندىن بۇت ياساپ چوقۇندى.
[32] ئۇلارنىڭ گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلغايسەن. ئۇنداق بولمىسا، ئۆز خەلقىڭنىڭ
قاتارىدىن مېنىڭ ئىسمىمنى چىقىرىۋەتكەيسەن، ــ دېدى.
[33] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
ــ خەلقىم قاتارىدىن چىقىرىۋېتىلىدىغانلار مېنىڭ ئالدىمدا گۇناھ
قىلغانلاردۇر. [34] ئەمدى سەن خەلقنى مەن ساڭا كۆرسەتكەن جايغا ئېلىپ
بار. مېنىڭ پەرىشتەم ئالدىڭدا سېنى باشلاپ ماڭىدۇ. لېكىن ۋاقتى كەلگەندە،
مەن ئۇلارنى ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرى ئۈچۈن جازالايمەن، ــ دەپ جاۋاب
قايتۇردى.
[35] پەرۋەردىگار خەلق ئىچىگە كېسەل چۈشۈردى. چۈنكى، ئۇلار ھارۇن
ياساپ بەرگەن ئالتۇن موزايغا چوقۇنغانىدى.

پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارنى سىناي تېغىدىن كېتىشكە بۇيرۇشى

33

[1] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:
ــ سەن ئۆزۈڭ مىسىردىن ئېلىپ چىققان خەلق بىلەن بۇ يەردىن
كېتىپ، مەن ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلارغا قەسەم قىلىپ، ئۇلارنىڭ
ئەۋلادلىرىغا بېرىشكە ۋەدە قىلغان يەرگە بارغىن. [2] ساڭا يول باشلاشقا
پەرىشتەمنى ئەۋەتىمەن. مەن قانانلار، ئامورلار، خىتلار، پەرىزلەر، ھىۋىلار
ۋە يەبۇسلارنى ھەيدەپ چىقىرىپ، [3] سېنى سۈت ۋە ھەسەل ئېقىپ
تۇرىدىغان يەرگە ئاپىرىمەن. لېكىن، مەن سىلەر بىلەن بىللە بارمايمەن.
چۈنكى، سىلەر بوينى قاتتىق خەلق بولغاچقا، مەن سىلەرنى يولدا ھالاك
قىلىۋېتىشىم مۇمكىن.

[4] بۇنى ئاڭلىغان خالايىق ئىنتايىن مەيۈسلىنىپ، زىننەت بۇيۇملىرىنى تاقىمايدىغان بولدى. [5] چۈنكى، پەرۋەردىگار مۇسانىڭ مۇنۇ سۆزلىرىنى ئۇلارغا يەتكۈزۈپ قويۇشىنى بۇيرۇغانىدى: «سىلەر بويىنى قاتتىق خەلق. ئەگەر مەن سىلەر بىلەن ئازراقلا بىللە بولسام، سىلەرنى يوقىتىۋېتىشىم مۇمكىن. ئەمدى سىلەر ئۆزۈڭلاردا بار بولغان زىننەت بۇيۇملىرىنى ئېلىۋېتىڭلار. مەن سىلەرنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى بەلگىلەي.» [6] شۇنىڭ بىلەن، ئىسرائىللار سىناي تېغىدىن ئايرىلغاندىن تارتىپ، زىننەت بۇيۇملىرىنى زادى تاقىمىدى.

ئۇچرىشىش چېدىرى

[7] ھەر قېتىم ئىسرائىللار قارارگاھ قۇرغاندا، مۇسا «پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرى» دەپ ئاتالغان ئىبادەت چېدىرىنى قارارگاھتىن خېلى يىراق جايدا تىكەتتى. پەرۋەردىگارغا دۇئا ـ تىلەپلىرى بارلىكى كىشىلەر ئۇ يەرگە بارسا بولاتتى. [8] مۇسا قاچانلا بولمىسۇن ئۇچرىشىش چېدىرىغا ماڭغىنىدا، خالايىق ئۆز چېدىرىنىڭ ئالدىدا ئۆرە تۇرۇپ، مۇسانىڭ كەينىدىن تاكى ئۇ ئۇچرىشىش چېدىرىغا كىرىپ بولغۇچە قارىشىپ تۇرۇشاتتى. [9] مۇسا چېدىرغا كىرگەن ۋاقىتتا، بۇلۇت تۈۋرۈكى چۈشۈپ، «ئۇچرىشىش چېدىرى» نىڭ ئالدىدا تۇراتتى. پەرۋەردىگار بۇلۇت ئىچىدىن مۇسا بىلەن سۆزلىشەتتى. [10] خالايىق بۇلۇت تۈۋرۈكىنىڭ ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ ئىشىك ئالدىدا تۇرغانلىقىنى كۆرسىلا، ئۆز چېدىرلىرى ئالدىدىلا رۇسلىنىپ، خۇداغا سەجدە قىلىشاتتى. [11] پەرۋەردىگار چېدىر ئىچىدە مۇسا بىلەن خۇددى كىشىلەر دوست ـ بۇرادەرلىرى بىلەن سۆزلەشكەنگە ئوخشاش يۈزمۇيۈز سۆزلىشەتتى. مۇسا قارارگاھقا قايتىپ كەلگىنىدە، ئۇنىڭ ياش ياردەمچىسى نۇننىڭ ئوغلى يەشۇ چېدىردا قالاتتى.

مۇسانىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى كۆرۈشى

12 مۇسا پەرۋەردىگارغا:
ــ سەن ماڭا بۇ خەلقنى باشلاپ بېرىشقا ئەمر قىلغانىدىڭ. لېكىن، سەن ماڭا كىمنى مەن بىلەن بىللە بېرىشقا ئەۋەتىدىغانلىقىڭنى ئېيتمىدىڭ. سەن مېنى ئالاھىدە مەقسەت بىلەن تاللىغانلىقىڭنى ۋە ماڭا بەخت ئاتا قىلغانلىقىڭنى ئېيتقانىدىڭ. 13 ئۇنداق ئىكەن، سېنىڭ يولۇڭدا مېڭىپ، ھەمىشە ئالدىڭدا ئىلتىپات تېپىشىم ئۈچۈن، ماڭا يول كۆرسەتكەيسەن ۋە بۇ خەلقنىڭ ئۆز خەلقىڭ ئىكەنلىكىنى ئېسىڭدە تۇتقايسەن، ــ دېدى.
14 ــ مەن ئۆزۈم سەن بىلەن بىللە بېرىپ، سېنى غەم ـ قايغۇدىن خالاس قىلاي، ــ دېدى پەرۋەردىگار.
15 مۇسا ئۇنىڭغا:
ــ ئەگەر سەن بىز بىلەن بىللە بارمىساڭ، بىزنى بۇ يەردىن ئايرىمىغايسەن. 16 ئەگەر سەن بىز بىلەن بىللە بارمىساڭ، باشقىلار خەلقىڭنىڭ ۋە مېنىڭ پەرۋەردىگارىمىز بولغان سېنىڭ ئالدىڭدا ئىلتىپات تاپقانلىقىمىزنى نېمىدىن بىلسۇن؟! بۇنىڭدىن باشقا نېمە ئىش بىزنى دۇنيادىكى باشقا خەلقلەردىن پەرقلەندۈرەلىسۇن؟! ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.
17 پەرۋەردىگار مۇساغا:
ــ سېنىڭ تەلىپىڭ بويىچە ئىش كۆرىمەن. چۈنكى، سەن مېنىڭ ئىلتىپاتىمغا ئېرىشتىڭ. مەن سېنى ئالاھىدە مەقسەت بىلەن تاللىدىم، ــ دېدى.
18 شۇڭا، مۇسا:
ــ ماڭا ئۆز ئۇلۇغلۇقۇڭنى كۆرسەتكەيسەن، ــ دېدى.
19 پەرۋەردىگار مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:

— مەن پۈتۈن مېھرىبانلىقىمنى كۆرسىتىپ، سېنىڭ ئالدىڭدىن ئۆتۈپ،
«مەڭگۈ بار بولغۇچى» دېگەن مۇقەددەس نامىمنى جاكارلايمەن. كىمگە
مېھرىبانلىق قىلغۇم كەلسە، شۇنىڭغا مېھرىبانلىق قىلىمەن، كىمگە ئىچ
ئاغرىتقۇم كەلسە، شۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىمەن. [20] بىراق، ساڭا ئۆز چىرايىمنى
كۆرسەتمەيمەن. چۈنكى، مېنى كۆرگەن كىشى تىرىك قالمايدۇ. [21] لېكىن،
مېنىڭ يېنىمدا بىر جاي بار. سەن ئۇ يەردىكى قورام تاشنىڭ ئۈستىدە
تۇرغىن. [22] مېنىڭ پارلاق نۇرۇم ئۇ يەردىن ئۆتىدىغان ۋاقىتتا، مەن سېنى
تاشنىڭ يوچۇقىغا قويۇپ، قولۇم بىلەن يېپىپ تۇرىمەن. ئۆتۈپ بولغاندىن
كېيىن، [23] قولۇمنى تارتىۋالىمەن. سەن مېنى كەينىمدىن كۆرىسەن.
چىرايىمنى كۆرسەڭ بولمايدۇ.

پەرز تاختىسىنىڭ قايتا بېرىلىشى

34 [1] پەرۋەردىگار مۇساغا:
— سەن ئىلگىرىكىگە ئوخشاش ئىككى تاش تاختا يونۇپ كەل.
سەن چېقىۋەتكەن ھېلىقى تاش تاختىدىكى سۆزلەرنى شۇ ئىككى تاختىغا
يازاي، [2] سەن ئەتە ئەتىگەنگىچە تەييار بولۇپ، سىناي تېغىغا چىقىپ،
تاغنىڭ چوققىسىدا مەن بىلەن كۆرۈشكىن. [3] ھەرقانداق كىشى سەن بىلەن
بىللە چىقمىسۇن. پۈتۈن تاغدا ئادەم بولمىسۇن، ھەتتا كالا ـ قويمۇ تاغنىڭ
تۈۋىدە ئوتلىمىسۇن، — دېدى. [4] شۇنىڭ بىلەن، مۇسا ئىككى تاش تاختا
يونۇپ، ئەتىسى سەھەردە پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئۇلارنى تاغقا
ئېلىپ چىقتى.
[5] پەرۋەردىگار بۇلۇت ئىچىدە چۈشۈپ، مۇسانىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۆزىنىڭ
«مەڭگۈ بار بولغۇچى» دېگەن مۇقەددەس نامىنى جاكارلىدى.
[6] پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ:

ــ مەن «مەڭگۈ بار بولغۇچى»، يەنى پەرۋەردىگاردۇرمەن. مەن
ئىنتايىن مېھرىبان ۋە رەھىمدىل خۇدادۇرمەن. ئاسانلىقچە
غەزەپلەنمەيمەن، مېھىر ـ مۇھەببىتىم مول، ۋاپادارمەن. [7] مىڭلىغان
ئەۋلادلارغا بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىمنى ئۈزۈلدۈرمەي، گۇناھ ۋە
سەۋەنلىكلەرنى كەچۈرۈم قىلىمەن. لېكىن، مەن گۇناھكارلارنى جازالىماي
قويمايمەن، ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرىنى تاكى ئۈچىنچى، تۆتىنچى ئەۋلادقىچە
جازالايمەن، ــ دېدى.

[8] مۇسا دەرھال يەرگە باش قويۇپ سەجدە قىلدى. [9] ئۇ:

ــ ئى ئىگەم، ئەگەر سەن مەندىن رازى بولساڭ، بىز بىللە
بارغايسەن. بۇ خەلقنىڭ بويىنى قاتتىق بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ گۇناھ ۋە
سەۋەنلىكلىرىنى كەچۈرۈم قىلغايسەن. بىزنى ئۆز ئىگىدارچىلىقىڭغا
ئالغايسەن، ــ دېدى.

يېڭىۋاشتىن ئەھدە تۈزۈش

[10] شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى:

ــ ئەمدى مەن سىلەر بىلەن ئەھدە تۈزىمەن. مەن ئالدىڭلاردا دۇنيانىڭ
ھەرقانداق جايىدىكى ھەرقانداق خەلق كۆرۈپ باقمىغان چوڭ كارامەتلەرنى
كۆرسىتىمەن. سېنىڭ ئەتراپىڭدىكى خەلقلەر مېنىڭ ــ پەرۋەردىگارنىڭ
ئەمەلىيەتلىرىنى كۆرسۇن. چۈنكى، مەن سىلەرنى دەپ قورقۇنچلۇق
ئىشلارنى كۆرسىتىمەن. [11] مەن بۈگۈن ساڭا جاكارلايدىغان ئەمرلىرىمگە
رىئايە قىلغىن. سەن ئۇ يەرگە كىرگەن ۋاقتىڭدا، مەن ئامورلار، قانانلار،
خىتلار، پەرىزلەر، ھىۋىلار ۋە يەبۇسلارنى ھەيدەپ چىقىرىمەن. [12] ئېھتىيات
قىلغىنكى، سەن بارىدىغان جايدىكى ئاھالە بىلەن ھەرگىز كېلىشىم تۈزمىگىن.
بولمىسا، سەن ئۇلارنىڭ قاپقىنىغا چۈشۈپ، ئۇلارغا ئوخشاش، رەزىل يولغا

مېڭىپ كېتىسەن. [13] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ قۇربانلىق سۇپىلىرىنى ئۆرۈۋېتىپ، ئۇلارنىڭ ئىلاھ دەپ تىكلىۋالغان تاش تۈۋرۈكلىرىنى ۋە ئاشېرە ئايال ئىلاھ بۇتلىرىنى چېقىۋەتكىن.

[14] مەندىن باشقىغا ئىبادەت قىلما، چۈنكى «قىزغانغۇچى» مېنىڭ بىر نامىم بولۇپ، مەن قىزغىنىدىغان خۇدادۇرمەن. [15] يەرلىك ئاھالىلەر بىلەن كېلىشىم تۈزمە. ئۇلار ئۆز ئىلاھلىرىغا چوقۇنغان ۋە قۇربانلىق قىلغان ۋاقىتلىرىدا سېنىمۇ تەكلىپ قىلىشى، سەنمۇ ئۆزۈڭنى پاھىشىلەردەك سېتىپ، ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىغا ئاتىغان قۇربانلىقلىرىغا ئېغىز تېگىپ قېلىشىڭ مۇمكىن. [16] سېنىڭ ئوغۇللىرىڭ يات خەلق قىزلىرىنى نىكاھىغا ئېلىپ، ئۆزىنى پاھىشىلەردەك سېتىپ، مەندىن يۈز ئۆرۈپ، يات ئىلاھلارغا چوقۇنۇشى مۇمكىن.

[17] چوقۇنۇش ئۈچۈن بۇت ياسىما.

[18] پېتىر نان ھېيتى قىل. مېنىڭ ئەمرىمگە بىنائەن بۇ ھېيتتا ئۇدا يەتتە كۈن پېتىر نان يە. ھېيتنى زىرائەتلەر بىخ چىقارغان باش باھار ئېيىدا ئۆتكۈز، چۈنكى سىلەر شۇ ئايدا مىسىردىن چىققان.

[19] پۇتكۈل تۇنجى ئوغۇل ۋە بارلىق تۇنجى تۇغۇلغان ئەركەك مال، مەيلى ئۇ كالا ياكى قوي بولسۇن، ماڭا مەنسۇپ. [20] سىلەر تۇنجى ئەركەك تەخەينىڭ ئورنىغا قوي قۇربانلىق قىلساڭلارمۇ بولىدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلمىساڭلار، تەخەينىڭ بوينىنى سۇندۇرۇپ قۇربانلىق قىلىڭلار. ئۆز ئەۋلادلىرىڭ ئىچىدىكى پۇتكۈل تۇنجى ئوغۇللارنى چوقۇم بەدەل بېرىپ قايتۇرۇۋال. ئالدىمغا قۇرۇق قول كەلمە.

[21] ئىش قىلىشقا يېتەرلىك ئالتە كۈن بار. يەتتىنچى كۈنى، مەيلى ئۇ تېرىقچىلىق ياكى ئورما مەزگىلى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، چوقۇم ئارام ئالغىن. [22] تۇنجى پىشقان بۇغدايلارنى ئورىغاندا، ئورما ھېيتى قىل. كۈزدە ھوسۇللارنى

ئامبارغا يىغقىنىڭدا، ھوسۇل يىغىش ھېيتى قىل. [23] پۈتكۈل ئەرلەر بىر يىلدا
ئۈچ قېتىم ماڭا ــ ئىسرائىل خەلقى ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن ئىگىسى خۇدانىڭ
ئالدىغا كەلسۇن. [24] مەن يات خەلقلەرنى سېنىڭ ئالدىڭدىن ھەيدەپ
چىقىرىپ، زېمىنىڭنى كېڭەيتىمەن. شۇنىڭ بىلەن، سەن يىلدا ئۈچ قېتىم ماڭا
ئىبادەت قىلغىلى كەتكەن ۋاقتىڭدا، ھېچكىم سېنىڭ يۇرتۇڭغا يامان كۆز
تىكمەيدۇ.

[25] ماڭا قۇربانلىق قېنىنى بولدۇرۇلغان خېمىردىن پىشۇرۇلغان يېمەكلىك
بىلەن بىللە ئاتىما. ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا سويغان قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى
ئەتىسى ئەتىگەنگىچە ساقلىما.

[26] ھەر يىلى تۇنجى پىشقان زىرائەتلەرنىڭ ئەڭ ياخشى يېرىدىن مېنىڭ
خانامغا ئەكىرىپ، ماڭا ــ پەرۋەردىگارىڭلار خۇداغا ئاتا.

ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە پىشۇرما.

[27] پەرۋەردىگار مۇساغا:

ــ بۇ سۆزلەرنى خاتىرىلىۋال. چۈنكى، مەن سەن ۋە ئىسرائىل خەلقى
بىلەن مۇشۇ سۆزلەرنى ئاساس قىلىپ ئەھدە تۈزدۈم، ــ دېدى. [28] مۇسا
پەرۋەردىگارنىڭ يېنىدا قىرىق كېچە ـ كۈندۈز تۇرۇپ، ھېچ نەرسە يېمىدى
ھەم ئىچمىدى. پەرۋەردىگار ئەھدىنىڭ ئاساسى بولغان ئون پەرزنى ئىككى
تاش تاختىغا يېزىپ بەردى.

مۇسانىڭ تاغدىن چۈشۈشى

[29] مۇسا پەرزلەر يېزىلغان تاش تاختىلارنى ئېلىپ تاغدىن چۈشكىنىدە،
پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلەشكەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنىڭ چىرايى پارقىراپ
كەتكەنىدى. بىراق، ئۆزى بۇنى بىلمەيتتى. [30] ھارۇن ۋە باشقا ئىسرائىللار
مۇسانىڭ چىرايىدىكى نۇرنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا يېقىن كېلىشتىن قورقۇشتى.

31 بىراق، مۇسا ئۇلارنى چاقىرغاندا، ھارۇن ۋە پۈتۈن جامائەت ئاقساقاللىرى
ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى. مۇسا ئۇلارغا سۆز قىلدى. 32 شۇنىڭدىن كېيىن، پۈتكۈل
ئىسرائىللار مۇسانىڭ ئالدىغا كېلىشتى. مۇسا پەرۋەردىگار سىناي تېغىدا
ئۇنىڭغا بەرگەن قانۇننى ئۇلارغا تاپىلىدى. 33 مۇسا ئۇلارغا سۆزلەپ بولغاندىن
كېيىن، ياغلىق بىلەن يۈزىنى يېپىۋالدى. 34 ھەر قېتىم ئۇ ئۇچرىشىش چېدىرىغا
كىرىپ پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلەشكەندە، يۈزىنى يېپىۋالغان ياغلىقنى
ئېلىۋېتەتتى. چىققان ۋاقتىدا، پەرۋەردىگار تاپشۇرغان سۆزلەرنى
ئىسرائىللارغا يەتكۈزەتتى. 35 بۇنداق ۋاقىتلاردا، ئىسرائىللار ئۇنىڭ يۈزىنىڭ
پارقىراپ تۇرىدىغانلىقىنى كۆرەتتى. ئۇنىڭدىن كېيىن، مۇسا يۈزىنى يېپىپ
يۈرەتتى. پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلەشكىلى كىرگىنىدە يەنە ئېلىۋېتەتتى.

دەم ئېلىش كۈنىنىڭ قائىدە-نىزامى

35
1 مۇسا پۈتۈن ئىسرائىللارنى چاقىرىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
— پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ تۆۋەندىكى قائىدىگە رىئايە
قىلىشىڭلارنى بۇيرۇدى. 2 «ئىش قىلىشىڭلارغا يېتەرلىك ئالتە كۈن بار.
يەتتىنچى كۈن بولسا مۇقەددەس بولۇپ، ئۇ پەرۋەردىگارغا مەنسۇپ بولغان
دەم ئېلىش كۈنىدۇر. بۇ كۈنى خىزمەت قىلغانلىكى كىشىگە ئۆلۈم جازاسى
بېرىلىدۇ. 3 دەم ئېلىش كۈنى، ھەتتا ئۆز ئۆيىدە ئوت يېقىشقىمۇ بولمايدۇ.»

ئىبادەت جايى ئۈچۈن ھەدىيە سۇنۇش

4 مۇسا پۈتۈن ئىسرائىل خەلقىگە يەنە مۇنداق دېدى:
— پەرۋەردىگار شۇنداق ئەمر قىلدىكى: 5 «سىلەر پەرۋەردىگارغا ھەدىيە
سۇنۇڭلار، خالىغانلار ئالتۇن، كۈمۈش، تۇچ، 6 كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل
رەڭلىك يىپ، كەندىر يىپ ھەم ئۆچكە تىۋىتى، 7 قىزىل بويالغان قوچقار

تېرىسى، نەپىس ئىشلەنگەن تېرىلەر، ئاكاتسىيە ياغىچى، [8] چىراغ يېغى، مۇقەددەس ياغ ۋە ئىسرىق ياسىلىدىغان خۇشبۇي دورا ـ دەرمەكلەر، [9] باش روھانىي كىيىدىغان قىسقا ئېفود بىلەن كۆكرەكلىككە قادىلىدىغان يوللۇق ھېقىق ۋە باشقا ئېسىل تاشلارنى ھەدىيە قىلسۇن.»

ئىبادەت چېدىرىنىڭ سايمانلىرى

[10] ـــ ئاراڭلاردىكى ماھىر ئۇستىلار كېلىپ، پەرۋەردىگار بۇيرۇغان بارلىق نەرسىلەرنى، [11] يەنى ئىبادەت چېدىرى، چېدىرنىڭ يوپۇقى، چېدىرنىڭ ئىلمەك، رام، توغرا بالداقلىرى ۋە تۈۋرۈكلىرى ھەم تۈۋرۈك پۇتلىرى، [12] ئەھدە ساندۇقى، ساندۇقنى كۆتۈرىدىغان بالداقلار، ساندۇقنىڭ ئاغزى، يەنى «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» ۋە يوپۇق پەردىسى، [13] شىرە، شىرەنى كۆتۈرىدىغان بالداقلار ۋە شىرە سايمانلىرى، خۇداغا سۇنىدىغان نانلار، [14] چىراغدان ۋە ئۇنىڭ سايمانلىرى، چىراغ ۋە چىراغ يېغى، [15] ئىسرىقدان ۋە ئۇنى كۆتۈرىدىغان بالداقلار، مۇقەددەس ياغ ۋە خۇشبۇي ئىسرىق، چېدىرنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ پەردىسى، [16] كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇپىسى بىلەن ئۇنىڭ تۈچ شالاسى، كۆتۈرۈش بالداقلىرى ۋە بارلىق سايمانلىرى، پاكلىنىش دېسى ۋە داس قويغۇچ، [17] ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى پەردە توسۇقلار، پەردە تۈۋرۈكلىرى ۋە تۈۋرۈك پۇتلىرى، ھويلىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ پەردىسى، [18] چېدىر ۋە ھويلىنىڭ قوزۇق ۋە تانىلىرى، [19] روھانىي ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى مۇقەددەس جايدا خىزمەت ئۆتىگەندە كىيىدىغان نەپىس مۇقەددەس كىيىملەرنى تەييارلىسۇن.

خەلقنىڭ ھەدىيىسى

[20] پۈتۈن ئىسرائىل خەلقى مۇسانىڭ يېنىدىن قايتىشتى. [21] كۆڭلى

رىغبەتلەنگەن ۋە رازىمەنلىك بىلەن ھەدىيە قىلىشنى خالىغانلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنى بىنا قىلىش، ئۇنىڭ ئىچىدىكى نەرسىلەرنى ياساش ۋە مۇقەددەس كىيىمنى تىكىشكە كېرەكلىك بولغان لازىمەتلىكلەرنى ئېلىپ كېلىشتى. [22] ھەدىيە قىلىشنى خالايدىغان ئەرلەر ۋە ئاياللار بۇلاپكا، ھالقا، ئۈزۈك ۋە بىلەزۈك قاتارلىق ھەر خىل ئالتۇن بۇيۇملارنى ئەكېلىپ، پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئاتىدى. [23] كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يىپ، كەندىر يىپ، ئۆچكە تىۋىتى، قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسى ۋە نەپىس ئىشلەنگەن تېرە قاتارلىق نەرسىلىرى بارلار ئۇلارنى ئېلىپ كېلىشتى. [24] كۈمۈش ياكى تۇچ ھەدىيە قىلالايدىغانلار ھەدىيىلىرىنى ئېلىپ كېلىشتى. ئاكاتسىيە ياغىچى بارلارمۇ ئۇنى ئېلىپ كېلىشتى. [25] قولى چېۋەر ئاياللار ئۆز قولى بىلەن ئېگىرگەن كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يىپ ھەم كەندىر يىپ ئېلىپ كېلىشتى. [26] كۆڭلى رىغبەتلەنگەن قابىلىيەتلىك ئاياللار يەنە ئۆچكە تىۋىتىدىن يىپ ئېگىرىشتى. [27] ئاقساقاللار ئېفودقا ۋە كۆكرەكلىككە قادىلىدىغان يوللۇق ھېقىق ۋە باشقا ئېسىل تاشلار، [28] چىراغ، مۇقەددەس ياغ ۋە ئىسرىق ئۈچۈن خۇشبۇي دورا ـ دەرمەك ۋە ياغلارنى ئېلىپ كېلىشتى. [29] مەيلى ئەر ياكى ئايال بولسۇن، پەرۋەردىگارغا ھەدىيە سۇنۇشنى خالىغان ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى ھەدىيىلىرىنى ئېلىپ كېلىشىپ، پەرۋەردىگار مۇسا ئارقىلىق ئۇلارنى سېلىشقا بۇيرۇغان ئىبادەت جايى ئۈچۈن تەقدىم قىلىشتى.

ئىبادەت چېدىرىنى ياساش ھۈنىرى

[30] مۇسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:

ــ قاراڭلار! پەرۋەردىگار يەھۇدا قەبىلىسىدىن خۇرنىڭ نەۋرىسى، ئۇرىنىڭ ئوغلى بىزالىلنى تاللىدى. [31] ئۇنى ئۆز روھى بىلەن چۆمۈلدۈرۈپ،

ئۇنىڭغا ئەقىل ـ پاراسەت، بىلىم ۋە خىلمۇخىل ھۈنەر ـ سەنئەت ئىقتىدارىنى
ئاتا قىلدى. [32] ئۇ ھازىر خىلمۇخىل ھۈنەرلەرنى، يەنى ئالتۇن، كۈمۈش ۋە
تۇچتىن ھەر خىل نەرسىلەرنى ياساش، [33] قىممەتلىك تاشلارنى كېسىش ۋە
ئۇلارنى زىننەت بۇيۇملىرىغا سېلىش ھەمدە ياغاچلارغا نەقىش ئويۇشتەك
ھۈنەرلەرنى بىلىدۇ. [34] پەرۋەردىگار يەنە دان قەبىلىسىدىن ئاخىساماقنىڭ
ئوغلى ئوھولىيابقىمۇ ئەقىل ـ پاراسەت ئاتا قىلىپ، ئۇنى ۋە بىزالىلنى
باشقىلارغا ئۇستاز قىلدى. [35] پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئەقىل ـ پاراسەتلىك قىلىپ،
ئۇلارغا نەققاشلىق، ئويمىچىلىق، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ
ۋە كەندىر يىپتىن كەشتە تىكىش، رەختلەرنى توقۇش قاتارلىق ھەر خىل
نەپىس ھۈنەر ـ سەنئەت ئىقتىدارلىرىنى ئاتا قىلدى. ئۇلار ھەر خىل
ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالايدۇ ۋە خىلمۇخىل ھۈنەرلەرنى ئويلاپ
چىقىرالايدۇ.

36 [1] بىزالىل، ئوھولىياب ۋە باشقا ئۇستا ھۈنەرۋەنلەر، يەنى
پەرۋەردىگارنىڭ ئىقتىدار ئاتا قىلىشى بىلەن ئىبادەت جايىنى
قانداق ياساشنى بىلگەن كىشىلەرنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ
كۆرسەتمىسى بويىچە شۇ خىزمەتلەرنى قىلسۇن.

خەلقنىڭ ھەدىيىلىرى

[2] مۇسا بىزالىل بىلەن ئوھولىياب ۋە پەرۋەردىگار قابىلىيەت ئاتا قىلغان،
كۆڭلى رىغبەتلىنىپ خىزمەت قىلىشنى خالىغان كىشىلەرنى يىغدى. [3] ئۇلار
مۇسادىن ئىسرائىللارنىڭ ئىبادەت جايىنى ياساشقا ھەدىيە قىلغان بارلىق
سوۋغاتلىرىنى تاپشۇرۇۋالدى. ھەر كۈنى ئەتىگەنلىكى، كىشىلەر ئۆز مەيلى
بىلەن سوۋغاتلىرىنى ئېلىپ كېلەتتى. [4] شۇڭا، ئىبادەت جايىنى ياساشقا
قاتناشقان ئۇستىلار ئۆز خىزمەتلىرىنى توختىتىپ، [5] مۇسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:

«كىشىلەر ئېلىپ كەلگەن ھەدىيىلەر پەرۋەردىگار بۇيرۇغان ئىبادەت جايىنى ياساش ئېھتىياجىدىن ئېشىپ كەتتى!» دېيىشتى.

[6] شۇڭا، مۇسا پۈتۈن قارارگاھتىكىلەرنىڭ ئەمدى ئىبادەت جايى ئۈچۈن ھەدىيە قىلماسلىقىنى بۇيرۇدى. كىشىلەر بولسا سوۋغات ئېلىپ كېلىشىنى شۇنىڭ بىلەن توختاتتى. [7] تاپشۇرۇۋېلىنغان ھەدىيىلەر پۈتۈن ئىبادەت جايىغا يېتىپ، ھەتتا ئېشىپ قالدى.

ئىبادەت چېدىرىنىڭ ياسىلىشى

[8] خىزمەتچى خادىملار ئىچىدىكى ئۇستا ھۈنەرۋەنلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەت چېدىرىنى ئون دانە يوپۇقتىن ياسىدى. بۇ يوپۇقلار كەندىر يىپ بىلەن كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپتىن توقۇلۇپ، ئۇستىگە قولى چېۋەر ئۇستا تەرىپىدىن قاناتلىق پەرىشتىلەرنىڭ سۈرىتى نەپىس كەشتىلەندى. [9] ھەربىر يوپۇقنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى ئوخشاش ھالدا، ئۇزۇنلۇقى ئون تۆت، كەڭلىكى ئىككى مېتىردىن قىلىندى. [10] يوپۇقلارنىڭ بەشى بىر پارچە، قالغان بەشى يەنە بىر پارچە قىلىنىپ ئۇلاندى. [11] ئۇلانغان ھەربىر چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىگە كۆك رەڭلىك ئىزمە تىكىلدى. [12] يوپۇقنىڭ بىر پارچىسىنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىگە ئەللىك ئىزمە، يەنە بىر پارچىسىنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىگىمۇ ئەللىك ئىزمە تىكىلدى. [13] ئەللىك ئالتۇن ئىلمەك ياسىلىپ، ئىككى پارچە يوپۇق تۇتاشتۇرۇلدى.

[14] ئىبادەت چېدىرىنى يېپىش ئۈچۈن، ئۆچكە يۇڭىدىن ئون بىر پارچە قېلىن يوپۇق رەخت توقۇلدى. [15] يوپۇقلارنىڭ ھەربىرىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى ئوخشاش بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى ئون بەش، كەڭلىكى ئىككى مېتىردىن بولدى. [16] يوپۇقلارنىڭ بەش دانىسى بىر پارچە، قالغان ئالتىسى يەنە بىر پارچە قىلىنىپ ئۇلاندى. [17] بىرىنچى چوڭ يوپۇقنىڭ ئەڭ چېتىدىكى پارچىسىگە

ئەللىك ئىزمە، يەنە بىر چوڭ يوپۇقنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىگىمۇ ئەللىك ئىزمە تىكىلدى. [18] تۇچتىن ئەللىك ئىلمەك ياسىلىپ، ئۇلار ئىزمىلەرگە ئۆتكۈزۈلۈپ، ئىككى پارچە يوپۇق بىر ـ بىرىگە ئۇلىنىپ، بىر پۈتۈن يوپۇق قىلىندى. [19] بۇنىڭدىن باشقا، چېدىرنى قاپلاش ئۈچۈن، قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسىدىن ۋە نەپىس ئىشلەنگەن تېرىدىن يەنە ئىككى پارچە چېدىر يوپۇقى ياسالدى.

[20] ئىبادەت چېدىرىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن ئاكاتسىيە ياغىچىدىن رام ياسالدى. [21] ھەربىر رامنىڭ ئۇزۇنلۇقى بەش مېتىر، كەڭلىكى يەتمىش بەش سانتىمېتىر بولدى. [22] ھەربىر رامغا بىر ـ بىرىنى تۇتاشتۇرىدىغان ئىككىدىن ئۇلىغۇچ ياسالدى. ھەممە راملاردا شۇنداق ئۇلىغۇچ بولدى. [23] چېدىرنىڭ جەنۇب تەرىپىگە يىگىرمە رام ياسالدى. [24] راملارنىڭ تېگىگە كۈمۈشتىن قىرىق دانە پۇت ياسىلىپ، ھەربىر رامنىڭ تېگىگە ئىككىدىن ئورنىتىلدى. [25] يەنە چېدىرنىڭ شىمال تەرىپىگىمۇ يىگىرمە رام ياسىلىپ، [26] بۇلار ئۈچۈنمۇ كۈمۈشتىن قىرىق دانە پۇت ياسىلىپ، ھەربىر رامنىڭ تېگىگە ئىككىدىن تەييارلاندى. [27] لېكىن، چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىگە، يەنى غەربكە قارىتىپ ئالتە رام ياسالدى. [28] چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئىككى بۇلۇڭغا ئىككى رام ياسالدى. [29] راملار بىر ـ بىرىگە يېقىن قويۇلۇپ، ئۇلارنىڭ ئۈچى بىر چەمبەرگە كىرگۈزۈلۈپ مۇقىملاشتۇرۇلدى. ئىككى دوقمۇشنى ھاسىل قىلىدىغان ھەر ئىككى رام شۇنداق ياسالدى. [30] دېمەك، چېدىرنىڭ غەرب تەرىپىدە سەككىز رام بولۇپ، ھەربىر رامنىڭ تېگىدە ئىككىدىن جەمئىي ئون ئالتە دانە كۈمۈش پۇت بولدى.

[31] بۇنىڭدىن باشقا، ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئون بەش توغرا بالداق ياسالدى. بۇلاردىن چېدىرنىڭ بىر يېنىدىكى راملارغا بەش دانە، [32] يەنە بىر يېنىدىكى راملارغا بەش دانە ھەمدە چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىدىكى غەربكە قارايدىغان

راملارغىمۇ بەش دانە ئورنىتىلدى. [33] راملارنىڭ ئوتتۇرىسىغا چېتىلىدىغان
ئوتتۇرا بالداق چېدىرنىڭ بىر بېشىدىن يەنە بىر بېشىغا يەتكۈزۈلۈپ ياسالدى.
[34] راملار ۋە بالداقلار ئالتۇن بىلەن قاپلاندى، بالداقلار ئۆتكۈزۈلىدىغان
ھالقىلارمۇ ئالتۇندىن ياسالدى.
[35] كەندىر يىپ بىلەن كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپتىن بىر
پەردە توقۇلۇپ، ئۇنىڭغا قولى چېۋەر ئۇستىلار تەرىپىدىن قاناتلىق
پەرىشتىلەرنىڭ سۈرىتى كەشتىلەندى. [36] بۇ پەردە ئاكاتسىيە ياغىچىدىن
ياسالغان تۆت دانە تۈۋرۈككە بېكىتىلگەن ئالتۇن ئىلمەكلەرگە ئېسىلدى.
تۈۋرۈكلەر ئالتۇن بىلەن قاپلىنىپ، كۈمۈشتىن ياسالغان تۆت پۇتنىڭ ئۈستىگە
ئورنىتىلدى. [37] بۇنىڭدىن باشقا، كەندىر يىپ بىلەن كۆك، سۆسۈن ۋە توق
قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپتىن ئىبادەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىغا كەشتىلىك
پەردە توقۇلدى. [38] پەردىنى ئېسىش ئۈچۈن، ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بەش دانە
تۈۋرۈك ياسىلىپ، تۈۋرۈك بېشى ئالتۇن بىلەن قاپلاندى. تۈۋرۈكلەردە ئالتۇن
ئىلمەكلەر بولدى ھەم تۇچتىن بەش دانە تۈۋرۈك پۇتى ياسالدى.

ئەھدە ساندۇقىنى ياساش

37
[1] بىزالىل ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئۇزۇنلۇقى يۈز يىگىرمە بەش،
كەڭلىكى ۋە ئېگىزلىكى يەتمىش بەش سانتىمېتىرلىق بىر ساندۇق
ياسىدى. [2] ساندۇقنىڭ ئىچى ـ سىرتىنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاپ،
چۆرىسىگە ئالتۇندىن جىيەك تۇتتى. [3] ئۇ يەنە ئالتۇندىن تۆت ھالقا قۇيدۇرۇپ،
ساندۇقنىڭ تۆت پۇتىغا، ھەربىر تەرىپىگە ئىككىدىن ئورناتتى.
[4-5] ساندۇقنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن، ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئىككى بالداق
ياساپ، ئۇلارنى ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، ئىككى يانىدىكى ئالتۇن ھالقىلاردىن
ئۆتكۈزدى. [6] ساندۇقنىڭ ئۈستىگە ساپ ئالتۇندىن ئۇزۇنلۇقى بىر يۈز يىگىرمە

بەش، كەڭلىكى يەتمىش بەش سانتىمېتىر كېلىدىغان ساندۇق ئاغزى، يەنى
«مېھىر ـ شەپقەت تەختى» ياسىدى. [7] ئالتۇندىن ئىككى دانە «كېرۇب»
دەپ ئاتىلىدىغان قاناتلىق مەخلۇقنىڭ ھەيكىلىنى سوقۇپ، [8] «مېھىر ـ
شەپقەت تەختى» نىڭ ئىككى بېشىغا بىردىن ئورنىتىپ، تەخت بىلەن بىر
پۈتۈن قىلىپ بىرلەشتۈردى. [9] قاناتلىق ھەيكەللەر ئۇدۇلمۇئۇدۇل قويۇلغان
ھالدا تەختنىڭ يۈزىگە قارىشىپ، قاناتلىرىنى ئېچىپ «مېھىر ـ شەپقەت
تەختى» نى يېپىپ تۇرىدىغان بولدى.

شىرە

[10] ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئۇزۇنلۇقى يۈز، كەڭلىكى ئەللىك، ئېگىزلىكى
يەتمىش بەش سانتىمېتىرلىق بىر شىرە ياسىلىپ، [11] ساپ ئالتۇن بىلەن
قاپلاندى ھەم ئۇنىڭ چۆرىسىگە ئالتۇندىن جىيەك تۇتۇلدى. [12] شىرەنىڭ
چۆرىسىگە تۆت ئىلىك كەڭلىكتە پەۋاز قويۇلۇپ، ئۇنىڭغىمۇ ئالتۇن جىيەك
تۇتۇلدى. [13] كۆتۈرۈش بالداقلىرىنى سېلىش ئۈچۈن تۆت ئالتۇن ھالقا ياسىلىپ،
شىرەنىڭ تۆت بۇرجىكىدىكى پۇتىغا ئورنىتىلدى. [14] بالداقلارنىڭ ئالتۇن
ھالقىدىن ئۆتكۈزۈلۈشى ئۈچۈن ھالقا پەۋازغا يېقىن ئورنىتىلدى. [15] بالداق
ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىلىپ، ئالتۇن بىلەن قاپلاندى. [16] شىرەنىڭ
ئۈستىدىكى ئىچىملىك ھەدىيىسىگە ئىشلىتىلىدىغان تاۋاق، تەخسە، چەينەك
ۋە پىياللەر ساپ ئالتۇندىن ياسالدى.

چىراغدانىنى ياساش

[17] ساپ ئالتۇندىن بىر چىراغدان سوقۇلدى. چىراغدانىنىڭ پۇتى بىلەن
تۈۋرۈكى، قەدەھلىرى، گۈل تۈگۈنى ۋە بەرگلىرى بىر پۈتۈن قىلىندى.
[18] چىراغدانىنىڭ ئىككى يېنىغا ھەر تەرەپكە ئۈچتىن ئالتە شاخچە چىقىرىلدى.

[19] ھەربىر شاخچىدا گۈل تۈگۈنى ۋە بەرگلىرى بولغان بادام چېچىكى شەكلىدىكى ئۈچ تال قەدەھ بولدى. چىراغدانىنىڭ ئالتە شاخچىسىنىڭ ھەممىسىلا مۇشۇنداق ياسالدى. [20] چىراغدانىنىڭ مەركىزىي شاخچىسىنىڭ ئۈچىدا گۈل تۈگۈنى ۋە بەرگلىرى بولغان بادام چېچىكى شەكلىدىكى تۆت تال قەدەھ بولدى. [21] چىراغدانىنىڭ مەركىزىي شاخچىسىدىن ئىككى تەرەپكە چىقىرىلغان ھەربىر جۈپ شاخچىنىڭ ئاستىغا تۈگۈن چىقىرىلدى. چىراغدانىنىڭ ئالتە شېخىنىڭ ھەممىسى شۇنداق ياسالدى. [22] پۈتۈن چىراغدان، يەنى ئۇنىڭ بارلىق بېزەكلىرىنىڭ ھەممىسى بىرلا پارچە ئالتۇندىن سوقۇلدى. [23] چىراغدانغا يورۇقى ئالدى تەرەپكە چۈشىدىغان قىلىپ يەتتە چىراغ ئورنىتىلدى. [24] چىراغدان، ئۇنىڭ پىلىك قىسقۇچلىرى ۋە كۈلدانلىرى ئوتتۇز تۆت كىلو ساپ ئالتۇندىن ياسالدى.

ئىسرىقدانىنى ياساش

[25] ئىسرىقدان ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسالدى. ئۇ تۆت چاسا بولۇپ، ئېگىزلىكى بىر، ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى يېرىم مېتىردىن قىلىندى. [26] ئۇنىڭ ئۈستى، تۆت تەرىپى ۋە تۆت مۈڭگۈزى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلىنىپ، چۆرىسىگە ئالتۇن جىيەك تۇتۇلدى. [27] ئىسرىقدانىنى كۆتۈرىدىغان بالداقلارنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن، ئالتۇندىن ئىككى ھالقا ياسىلىپ، ئىككى ياندىكى جىيەكلەرنىڭ ئاستىغا بېكىتىلدى. [28] بالداقلار ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىلىپ، ئالتۇن بىلەن قاپلاندى.

[29] خۇشبۇي دورا ـ دەرمەكلەرنى تەڭشەش ئۇسۇلى بويىچە مۇقەددەس ياغ ۋە خۇشبۇي ئىسرىقلار ياسالدى.

قۇربانلىق سۇپىسىنى ياساش

38 1 قۇربانلىق سۇپىسى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسالدى. سۇپا تۆت
چاسا بولۇپ، ئۇنىڭ ئېگىزلىكى بىر يېرىم، ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى
ئىككى يېرىم مېتىردىن قىلىندى. 2 سۇپىنىڭ تۆت بۇرجىكىگە مۈڭگۈزلەر
چىقىرىلدى. ئۇلار سۇپا بىلەن بىر پۈتۈن قىلىنىپ، تۇچ بىلەن قاپلاندى.
3 قۇربانلىق سۇپىسىغا ئىشلىتىلىدىغان كۈلدان، گۈرجەك، داس، لاخشىگىر ۋە
ئوتدان قاتارلىقلار ياسالدى. بۇ سايمانلارنىڭ ھەممىسى تۇچتىن بولدى.
4 بۇنىڭدىن باشقا، قۇربانلىق سۇپىسىغا تۇچتىن بىر شالا ياسىلىپ، قۇربانلىق
سۇپا ئوتخانىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى شالا تەكچىسىنىڭ ئۈستىگە قويۇلدى.
5 ئاندىن، بالداق ئۆتكۈزۈلىدىغان، شالانىڭ تۆت بۇرجىكىگە بېكىتىلىدىغان تۆت
دانە تۇچ ھالقا ياسالدى. 6 بۇنىڭدىن باشقا، قۇربانلىق سۇپىسىنى كۆتۈرۈش
ئۈچۈن ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئىككى بالداق ياسىلىپ، تۇچ بىلەن قاپلىنىپ،
7 ئىككى ياندىكى ھالقىلارغا ئۆتكۈزۈلدى. قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ ئوتتۇرىسى
كاۋاك قىلىنىپ، تاختايدىن ياسالدى.

پاكلىنىش دېسىنى ياساش

8 پاكلىنىش دېسى ۋە داس قويغۇچ پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش
چېدىرىنىڭ ئىشىكى ئالدىدا خىزمەت قىلىدىغان ئاياللار تەرىپىدىن بېرىلگەن
تۇچ ئەينەكلەردىن ياسالدى.

ئىبادەت جايىنىڭ ھويلىسى

9 ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئەتراپىنى توسۇپ ھويلا قىلىش ئۈچۈن، كەندىر
يىپتىن پەردە توقۇلدى. جەنۇب تەرەپتىكى پەردىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئەللىك

مېتىر قىلىنىپ، [10] پەردىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن يىگىرمە دانە تۇچ
تۈۋرۈك ھەم ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى يىگىرمە دانە تۇچ پۇت ياسالدى.
پەردىلەرنى بېكىتىدىغان تۈۋرۈك ئىلمەكلىرى بىلەن ھالقىلىرى كۈمۈشتىن
ياسالدى. [11] شىمال تەرەپكىمۇ پەردە ئورنىتىلدى. ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقىمۇ ئەللىك
مېتىر قىلىنىپ، پەردىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن، يىگىرمە دانە تۇچ تۈۋرۈك
ھەم ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى يىگىرمە دانە تۇچ پۇت ياسالدى. تۈۋرۈك
ئىلمەكلىرى بىلەن ھالقىلىرى كۈمۈشتىن ياسالدى. [12] غەرب تەرەپتىكى
پەردىنىڭ ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مېتىر قىلىندى. پەردىنى كۆتۈرۈپ
تۇرۇش ئۈچۈن، ئون دانە تۇچ تۈۋرۈك ھەم ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى ئون دانە
تۇچ پۇت ياسالدى. [13] ھويلىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى پەردىنىڭ ئۇزۇنلۇقىمۇ
يىگىرمە بەش مېتىر قىلىندى. [14] كىرىش ئاغزىنىڭ بىر تەرىپىدىكى پەردىنىڭ
كەڭلىكى يەتتە يېرىم مېتىر بولدى. پەردىنى بېكىتىش ئۈچۈن ئۈچ تۈۋرۈك ۋە
ئۈچ پۇت ياسالدى. [15] يەنە بىر تەرىپىدىكى پەردىنىڭ كەڭلىكى يەتتە يېرىم
مېتىر بولدى. ئۇنىڭغىمۇ ئۈچ دانە تۇچ تۈۋرۈك ھەم ئۇلارنىڭ تېگىگە قويغىلى
ئۈچ دانە تۇچ پۇت ياسالدى. [16] ھويلىنىڭ ئەتراپىدىكى بارلىق پەردىلەر كەندىر
يىپتىن توقۇلدى. [17] تۈۋرۈكلەرنىڭ پۇتلىرى تۇچتىن، ئىلمەك ۋە ھالقىلىرى
بولسا كۈمۈشتىن ياسالدى، تۈۋرۈكنىڭ بېشى كۈمۈشتىن قاپلاندى. ھويلىنىڭ
تۆت ئەتراپىدىكى تۈۋرۈكلەرنىڭ ھەممىسىدە كۈمۈش ھالقىلار بولدى.
[18] ھويلىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ پەردىلىرى كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك
يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپتىن توقۇلۇپ كەشتىلەندى. پەردىنىڭ كەڭلىكى ئون
مېتىر، ئېگىزلىكى بولسا ھويلىنىڭ توسۇق پەردىسىنىڭ ئېگىزلىكىدەك ئىككى
يېرىم مېتىر قىلىندى. [19] تۆت دانە پۇتلۇق تۇچ تۈۋرۈك ئۇنى كۆتۈرۈپ تۇردى.
تۈۋرۈكلەردىكى ئىلمەك، ھالقىلارنىڭ ھەممىسى كۈمۈشتىن ياسالدى،
تۈۋرۈكلەرنىڭ بېشىمۇ كۈمۈش بىلەن قاپلاندى. [20] ئىبادەت چېدىرىغا
ئىشلىتىلگەن بارلىق قوزۇقلار تۇچتىن قويۇلدى.

ئىبادەت چېدىرىغا ئىشلىتىلگەن ماتېرىياللار

[21] ئەھدە چېدىرى دەپمۇ ئاتالغان ئىبادەت چېدىرىنى ياساشقا ئىشلىتىلگەن ماتېرىياللار مۇسانىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە لاۋىيلار تەرىپىدىن كۆزدىن كەچۈرۈلگەن بولۇپ، روھانىي ھارۇنىنىڭ ئوغلى ئىتامارنىڭ سانىقىدىن ئۆتكەنىدى. [22] پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغانلارنىڭ ھەممىسىنى يەھۇدا قەبىلىسىدىن بولغان خۇرنىڭ نەۋرىسى، ئۇرىنىڭ ئوغلى بىزالىل ياسىدى. [23] ئۇنىڭغا ياردەمچى بولغان دان قەبىلىسىدىن بولغان ئاخىساماقنىڭ ئوغلى ئوھولىيابىنىڭمۇ قولى چېۋەر بولۇپ، ئۇ نەققاشلىق، ئويمىچىلىق ۋە كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ھەم كەندىر يىپتىن كەشتە تىكىشنى بىلەتتى.

[24] ئىبادەت جايىنىڭ قۇرۇلۇشى ئۈچۈن ئاتالغان ئالتۇن رەسمىي ئۆلچەم بويىچە 1000 كىلوغا توغرا كەلدى. [25] نوپۇس تىزىملىكىدىكى كىشىلەر سوۋغا قىلغان كۈمۈش رەسمىي ئۆلچەم بويىچە 3440 كىلوغا توغرا كەلدى. [26] نوپۇس تىزىملىكىگە ئاساسلانغاندا، يىگىرمە ياشتىن يۇقىرىلار جەمئىي 603 مىڭ بەش يۈز ئەللىك نەپەر بولۇپ، رەسمىي ئۆلچەم بويىچە ھېسابلىغاندا ھەر بىر كىشى تاپشۇرغان كۈمۈش بەش يېرىم گرام بولدى. [27] 3400 مىڭ كىلو كۈمۈشتىن ئىبادەت جايى راملىرىنىڭ ۋە پەردىلەر بېكىتىلىدىغان تۇۋرۇكلەرنىڭ يۈز كۈمۈش پۇتى ياسالدى. ھەربىر پۇتقا 34 كىلودىن كۈمۈش ئىشلىتىلدى. [28] قالغان 40 كىلو كۈمۈش تۇۋرۇكلەرنىڭ ئىلمەك ۋە ھالقىلىرىنى ياساشقا ھەم تۇۋرۇكلەرنىڭ بېشىنى قاپلاشقا ئىشلىتىلدى. [29] پەرۋەردىگارغا ئاتالغان تۇچ جەمئىي 2400 كىلو بولۇپ، [30] ئۇ پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدىكى تۇۋرۇك پۇتلىرى، قۇربانلىق سۇپىسى ۋە ئۇنىڭ تۇچ شالاسى، سۇپىنىڭ پۈتۈن

سايمانلىرى، [31] ھويلىنىڭ ئەتراپىدىكى توسۇق پەردىنىڭ تۈۋرۈكلىرى،
ھويلىنىڭ كىرىش ئاغزىدىكى تۈۋرۈك پۇتلىرى، ئىبادەت چېدىرىنىڭ ۋە
ھويلىنىڭ توسۇق پەردىسىنىڭ قوزۇقلىرىغا ئىشلىتىلدى.

روھانىيلارنىڭ مۇقەددەس كىيىملىرىنى تىكىش

39 [1] كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپتىن توقۇلغان
رەختتىن روھانىيلار مۇقەددەس جايدا ۋەزىپە ئۆتىگەندە
كىيىدىغان مۇقەددەس كىيىملەر تىكىلدى. ھارۇن ئۈچۈن تىكىلگەن
مۇقەددەس كىيىملەر پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى بويىچە
قىلىندى. [2] ئېفود زەر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە
كەندىر يىپتىن توقۇلغان رەختتىن تىكىلدى. [3] قولى چېۋەر ئۇستىلار ئالتۇننى
نېپىز سوقۇپ، ئىنچىكە تالا قىلىپ كېسىپ، ئۇنى كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل
رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپ بىلەن ئارىلاشتۇرۇپ رەخت توقۇپ،
ئېفودنى تىكتى. [4] ئېفودنىڭ ئىككى دانە مۈرە تاسمىسى بولدى. ئېفودنىڭ
ئالدى ۋە كەينى قىسمى بۇ ئىككى تاسما ئارقىلىق تۇتاشتۇرۇلدى. [5] ئۇنىڭدىن
باشقا، يەنە كەمەر تەييارلاندى. كەمەر زەر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل
رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپتىن ئۇستىلىق بىلەن توقۇلدى. بۇلارنىڭ
ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنى بويىچە قىلىندى.
[6] ئىككى دانە يوللۇق ھېقىق ئالتۇن كۆزلۈككە قويۇلۇپ، ئىسرائىللارنىڭ
ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ ئىسىملىرى ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇستىلىق بىلەن
مۆھۈرگە ئويۇلغان نەقىشلەردەك ئويۇلدى. [7] ئاندىن، ئېفودنىڭ ئىككى دانە
مۈرە تاسمىسىغا قادىلىپ، ئىسرائىللارنىڭ خاتىرە تېشى قىلىندى. مانا
بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە قىلىندى.

كۆكرەكلىك ياساش

[8] خۇدانىڭ ئىرادىسىنى بىلىش ئۈچۈن كىيىلىدىغان كۆكرەكلىك قولى چېۋەر ئۇستىلار تەرىپىدىن تىكىلدى. تىكىلىش ئۇسۇلى ئېفود بىلەن ئوخشاش بولۇپ، ئۇ زەر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپ بىلەن تىكىلدى.

[9] كۆكرەكلىكنىڭ ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى ئوخشاشلا يىگىرمە بەش سانتىمېتىردىن قىلىنىپ، تۆت چاسا ھەم ئىككى قات، يەنى يانچۇقلۇق قىلىپ تىكىلدى. [10] ئۇستىگە تۆت قۇر قىممەتلىك تاش قادالدى. بىرىنچى قۇرغا قىزىل ياقۇت، توپاز ۋە زۇمرەت ئورنىتىلدى. [11] ئىككىنچى قۇرغا كۆك قاشتاش، كۆك ياقۇت ۋە ئالماس ئورنىتىلدى. [12] ئۈچىنچى قۇرغا سۆسۈن ياقۇت، ھېقىق ۋە سۆسۈن كۋارتس ئورنىتىلدى. [13] تۆتىنچى قۇرغا رەڭسىز ياقۇت، يوللۇق ھېقىق ۋە يېشىل قاشتاش ئورنىتىلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالتۇن كۆزلۈككە ئېلىنىپ، كۆكرەكلىككە قادالدى. [14] ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ ئىسمى خۇددى مۆھۈرگە ئويۇلغان نەقىشلەردەك، بۇ قىممەتلىك تاشلارنىڭ ئۇستىگە ئويۇلدى.

[15] كۆكرەكلىكنى ئېفودقا بېكىتىش ئۈچۈن، ساپ ئالتۇندىن ئېشىلگەن شوينىدەك ئىككى تال زەنجىر سوقۇلدى. [16] كۆكرەكلىكنىڭ ئۇستى تەرىپىدىكى ئىككى بۇرجىكىنىڭ ھەربىرىگە بىردىن ئالتۇن ھالقا بېكىتىلدى. [17] زەنجىرلەر ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا ئالتۇن ھالقىدىن ئۆتكۈزۈلۈپ، [18] ئېفود تاسمىسىنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى ئىككى ئالتۇن كۆزلۈككە ئۇلاندى. [19] كۆكرەكلىكنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى ئىككى بۇرجەكىنىڭ ئېفودقا تېگىپ تۇرىدىغان ئىچكى يۈزىگە ئىككى دانە ئالتۇن ھالقا بېكىتىلدى. [20] شۇنداقلا، يەنە ئېفودنىڭ بەل قىسمىغا، يەنى كەمەرنىڭ يۇقىرىسىغىلا ئىككى دانە ئالتۇن ھالقا بېكىتىلدى. [21] كۆكرەكلىكنىڭ پۇلاڭلاپ كەتمەي، ئېفودقا چاپلىشىپ تۇرۇشى ئۈچۈن،

كۆكرەكلىكتىكى ھالقىلار بىلەن ئېفودتىكى ھالقىلار بىر تال كۆك يىپ ئارقىلىق ئۆزئارا ئۇلاندى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنى بويىچە قىلىندى.

روھانىيلار كىيىدىغان باشقا كىيىملەرنىڭ تىكىلىشى

[22] توقۇمچىلار ئېفودنىڭ ئىچىگە كىيىلىدىغان پەرىجىنى توقۇدى. پەرىجىنىڭ رەڭگى پۈتۈنلەي كۆك بولدى. [23] پەرىجىگە ئويما ياقا ئېچىلىپ، يىرتىلىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ياقىنىڭ چۆرىسىگە پەۋاز تۇتۇلدى. [24] پەرىجىنىڭ ئاياغ پېشىگە كۆك، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپ ۋە كەندىر يىپتىن ئانار نۇسخىلىق كەشتىلەر چۈشۈرۈلدى. [25] ساپ ئالتۇندىن قوڭغۇراقلار ياسىلىپ، پەرىجىنىڭ ئاياغ پېشىدىكى ئانار نۇسخىلىق كەشتىلەر ئوتتۇرىسىغا بىردىن ئېسىلدى.
[26] روھانىيلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتىگەندە كىيىلىدىغان بۇ پەرىجىنىڭ پېشىگە نۆۋەت بىلەن ئانار نۇسخىلىق كەشتىلەر تىكىلدى ۋە ئالتۇن قوڭغۇراقلار ئورنىتىلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنى بويىچە قىلىندى.

[27] ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن كەندىر يىپتىن ئىچ پەرىجە تىكىلدى. [28] كەندىر يىپتىن سەللە، باش كىيىم ۋە تامباللارمۇ تەييارلاندى. [29] كەندىر يىپ، كۆك، سۆسۈن، توق قىزىل رەڭلىك يۇڭ يىپتىن بىر كەمەر توقۇلۇپ، ئۈستى كەشتىلەندى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنى بويىچە قىلىندى. [30] ساپ ئالتۇندىن بىر قاداق ياسىلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە «پەرۋەردىگارغا ئاتالدى» دېگەن خەتلەر مۆھۈرگە ئويۇلغاندەك ئويۇلدى [31] ھەمدە كۆك رەڭلىك يىپ بىلەن سەللىگە تاقاپ قويۇلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنى بويىچە قىلىندى.

مۇسانىڭ خىزمەتلەرنى كۆزدىن كەچۈرۈشى

[32] ئىبادەت چېدىرى — پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرى پۈتۈنلەي تاماملاندى. پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرىنى ئىسرائىللار بىر-بىرلەپ ئورۇندىدى. [33] ئۇلار ئىبادەت چېدىرى ۋە چېدىرنىڭ بارلىق سايمانلىرىنى مۇسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە: ئىلمەك، رام، توغرا بالداق، تۈۋرۈك ۋە تۈۋرۈك پۇتى، [34] قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسىدىن ياسالغان يوپۇق، نەپىس ئىشلەنگەن تېرە يوپۇق، يوپۇق پەردىسى، [35] پەرزلەرنى سالىدىغان ئەھدە ساندۇقى، ئۇنىڭ كۆتۈرۈش بالداقلىرى ۋە ئاغزى، يەنى «مېھىر-شەپقەت تەختى»، [36] شىرە، شىرەنىڭ سايمانلىرى، خۇداغا سۇنىدىغان نانلار، [37] ساپ ئالتۇن چىراغدان، ئۇنىڭ سايمانلىرى، چىراغ، چىراغ يېغى، [38] ئالتۇن ئىسرىقدان، مۇقەددەس ياغ، خۇشبۇي ئىسرىق، ئىبادەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ پەردىسى، [39] تۇچتىن ياسالغان قۇربانلىق سۇپىسى، قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ تۇچ شالاسى، سۇپىنىڭ كۆتۈرۈش بالداقلىرى ۋە ئۇنىڭ بارلىق سايمانلىرى، پاكلىنىش دېسى ۋە داس قويغۇچ، [40] ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى پەردە توسۇقلار، پەردە تۈۋرۈكلىرى ۋە تۈۋرۈك پۇتلىرى، ھويلىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ پەردىسى، چېدىرنىڭ تانىلىرى ۋە قوزۇقلىرى، [41] روھانىي ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى مۇقەددەس جايدا خىزمەت ئۆتىگەندە كىيىدىغان نەپىس مۇقەددەس كىيىملەر بار ئىدى.

[42] پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرىنى ئىسرائىللار بىر-بىرلەپ ئورۇندىدى. [43] مۇسا پۈتۈن نەرسىلەرنى كۆزدىن كەچۈرۈپ، ئۇلارنىڭ قىلغانلىرىنىڭ پۈتۈنلەي پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە بولغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارغا بەخت تىلەپ دۇئا قىلدى.

ئىبادەت چېدىرىنىڭ تىكلىنىشى

40 [1] پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق ئەمر قىلدى:
[2] — بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى ئىبادەت چېدىرى —
پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنى تىكىپ، [3] ئون پەرز يېزىلغان تاش
تاختىلار قويۇلغان ئەھدە ساندۇقىنى ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جايغا
قويۇپ، ئۇنى پەردە بىلەن توسۇپ قويغىن. [4] شىرەنى چېدىردىكى
مۇقەددەس جايغا ئېلىپ كىرىپ، ئۈستىگە سايمانلىرىنى تىزىپ قويغىن.
چىراغدانىنىمۇ ئېلىپ كىرىپ، چىراغلىرىنى يېقىپ قويغىن. [5] ئىسرىقدانىنى ئەڭ
مۇقەددەس جايدىكى ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئۇدۇلىغا، يەنى ئەڭ مۇقەددەس
جاينى ئايرىپ تۇرىدىغان پەردىنىڭ سىرتىغا قويغىن. چېدىرنىڭ كىرىش
ئاغزىنىڭ پەردىسىنى تارتىپ قويغىن.
[6] كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇپىسىنى ئىبادەت چېدىرى — پەرۋەردىگار
بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ ئالدىغا قويغىن. [7] پاكلىنىش دېسىنى چېدىر
بىلەن قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ ئارىسىغا قويۇپ، ئۇنىڭغا سۇ تولدۇرۇپ قويغىن.
[8] ئىبادەت جايىنىڭ ھويلىسىنىڭ پەردىلىرىنى بېكىتىپ، كىرىش ئاغزىنىڭ
پەردىسىنىمۇ ئېسىپ قويغىن.
[9] ئىبادەت چېدىرى ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق سايمانلارنى مۇقەددەس ياغ
بىلەن ياغلاپ، ماڭا — پەرۋەردىگارغا ئاجراتقىن. شۇنداق قىلساڭ، بۇ
نەرسىلەر مۇقەددەس بولىدۇ. [10] ئاندىن كېيىن، قۇربانلىق سۇپىسى ۋە ئۇنىڭ
ھەممە سايمانلىرىنى مۇقەددەس ياغ بىلەن ياغلاپ، ماڭا —
پەرۋەردىگارغا ئاجراتقىن. شۇنداق قىلساڭ، بۇ نەرسىلەر مۇقەددەس
بولىدۇ. [11] پاكلىنىش دېسى ۋە داس قويغۇچنىمۇ مۇقەددەس ياغ بىلەن
ياغلاپ، ماڭا — پەرۋەردىگارغا ئاجراتقىن. [12] ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى
پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىپ، يۇيۇپ

پاكلاندۇرغىن. [13] ھارۇنغا مۇقەددەس كىيىملەرنى كىيدۈرۈپ، مۇقەددەس ياغنى سۈركەپ، ماڭا ــ پەرۋەردىگارىڭغا ئاجراتقىن. شۇنداقتا، ئۇ مەن ئۈچۈن روھانىيلىق قىلالايدۇ. [14] ئاندىن، ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارغا پەرىجىلەرنى كىيدۈرۈپ، [15] خۇددى ئاتىسىغا ياغ سۈركىگەندەك، ئۇلارغا مۇقەددەس ياغ سۈركەپ، مەن ئۈچۈن روھانىيلىق قىلىشقا ئاجراتقىن. ئۇلارغا ياغ سۈركىلىش، ئۇلارنىڭ ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە روھانىيلىق قىلىشقا تەيىنلەنگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. [16] مۇسا مانا بۇلارنىڭ ھەممىسىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە بەجا كەلتۈردى.

[17] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار مىسىردىن چىقىپ ئىككىنچى يىلى بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى ئىبادەت چېدىرىنى تىكتى. [18] مۇسا چېدىر راملىرىنىڭ پۇتلىرىنى ئورنىتىپ، راملارنى تىكلەپ، توغرا بالداقلىرىنى قويۇپ، تۈۋرۈكلىرىنى ئورناتتى. [19] ئاندىن، ئۇ پۈتۈن چېدىرنىڭ ئۈستى ۋە ئەتراپىنى پەردە بىلەن قاپلاپ، تورۇس پەردىسىنىڭ ئۈستىگە يوپۇق ياپتى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى بويىچە قىلىندى. [20] ئاندىن كېيىن، ئۇ پەرزلەر يېزىلغان ئىككى تاش تاختىنى ئەھدە ساندۇقىغا سېلىپ، كۆتۈرۈش بالداقلىرىنى ئەھدە ساندۇقىنىڭ ھالقىسىدىن ئۆتكۈزۈپ، ئۈستىگە ساندۇق ئاغزى، يەنى «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» نى ئورناتتى. [21] ئاندىن، ئەھدە ساندۇقىنى ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئىچىگە قويۇپ، ساندۇقنى توسۇپ قويۇش ئۈچۈن يوپۇق پەردىسىنى ئاستى. بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى بويىچە قىلىندى.

[22] مۇسا شىرەنى پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىغا ئېلىپ كىرىپ، ئۇنى چېدىر ئىچىدىكى شىمال تەرەپكە، ئەڭ مۇقەددەس جاينىڭ ئالدىدىكى يوپۇق پەردىسىنىڭ سىرتىغا، يەنى «مۇقەددەس جاي» دەپ ئاتالغان قىسمىغا قويدى. [23] شىرەگە پەرۋەردىگارغا ئاتالغان نانلارنى قويدى. بۇ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى بويىچە قىلىندى. [24] ئۇ چىراغدانىنى

چېدىردىكى مۇقەددەس جاي ئىچىدىكى جەنۇب تەرەپكە شىرە بىلەن ئۇدۇل قىلىپ قويۇپ، [25] پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا چىراغنى يېقىپ قويدى. بۇ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى بويىچە قىلىندى. [26] ئۇ ئالتۇن ئىسرىقداننى چېدىرنىڭ ئىچىگە، ئەڭ مۇقەددەس جاينى ئايرىپ تۇرىدىغان يوپۇق پەردىسىنىڭ ئالدىغا قويۇپ، [27] ئىسرىقداندا خۇشبۇي ئىسرىقنى كۆيدۈردى. بۇ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى بويىچە قىلىندى. [28] ئۇ چېدىر ئاغزىغا پەردە ئاستى. [29] پەردىنىڭ ئالدىغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئۇستىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە بۇغداي نەزىر ـ چىرىغنى قويدى. بۇ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى بويىچە قىلىندى.

[30] مۇسا پاكلىنىش دىسىنى ئىبادەت چېدىرى ــ پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرى بىلەن قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ ئارىسىغا قويۇپ، پاكلىنىشقا ئىشلىتىش ئۇچۇن داسقا سۇ تولدۇرۇپ قويدى. [31-32] مۇسا، ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى چېدىرغا كىرىش ياكى قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ يېنىغا بېرىشتىن ئاۋۋال داستا پۇت ـ قولىنى يۇيىدىغان بولدى. بۇ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنى بويىچە قىلىندى. [33] مۇسا چېدىر ۋە قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ چۆرىسىگە توسۇق پەردە تارتىپ، ھويلا قىلدى ھەمدە ئۇنىڭ كىرىش ئاغزىغا پەردە ئاستى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ پۈتۈن ئىشنى تاماملىدى.

پەرۋەردىگارنىڭ پارلاق نۇرىنىڭ ئىبادەت چېدىرىنى قاپلىشى

[34] ئۇ چاغدا، پەرۋەردىگار بىلەن ئۇچرىشىش چېدىرىنى بۇلۇت قاپلاپ، چېدىر پەرۋەردىگارنىڭ پارلاق نۇرى بىلەن تولدى. [35] مۇسا چېدىرغا كىرەلمىدى. چۈنكى، بۇلۇت چېدىر ئۈستىگە قونۇپ، چېدىر ئىچى پەرۋەردىگارنىڭ نۇرى بىلەن تولغانىدى. [36] بۇلۇت چېدىردىن ھەربىر كۆتۈرۈلگەندە، ئىسرائىللارغا سەپەرنى داۋاملاشتۇرۇش بەلگىسىنى بېرەتتى.

[37] بۇلۇت كۆتۈرۈلمىسە، ئۇلار قارارگاھتىن قوزغالمايتتى. [38] ئۇلار پۈتۈن سەپىرىدە، كۈندۈزى پەرۋەردىگارنىڭ بۇلۇتىنى چېدىرنىڭ ئۈستىدە كۆرەتتى. كېچىسى بولسا بۇلۇت ئىچىدە كۆيۈۋاتقان ئوتنى كۆرەتتى.

ئنجيل

مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ كىتابنىڭ مۇئەللىپى لاۋىي دەپمۇ ئاتالغان مەتتا بولۇپ، ئۇ بۇرۇن باجگىر ئىدى. كېيىن ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى شاگىرتىنىڭ بىرى بولغان.

مەتتانىڭ بۇ كىتابنى يېزىشتىكى مەقسىتى، يەھۇدىي كىتابخانلارغا ئۇلار ئۇزۇن ۋاقىتلاردىن بېرى كۈتۈپ كېلىۋاتقان پادىشاھ، يەنى مۇقەددەس يازمىلاردا تىلغا ئېلىنغان قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنىڭ دەل ھەزرىتى ئەيسا ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىشتۇر.

مەتتا مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن بېرىلگەن بېشارەتلەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسانىڭ كېلىشى بىلەن ئەمەلگە ئاشقانلىقىنى ئوچۇق كۆرسىتىش ئۈچۈن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇغۇلۇشى، مۆجىزىلىرى، ھاياتى، ئۆلۈمى ۋە ئۆلۈمدىن تىرىلىشىنى تەۋراتتىكى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھكە قارىتىلغان نەقىللەر بىلەن تەسۋىرلىگەن. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، مۇئەللىپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەمسىللەر بىلەن خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدە كۆپ تەلىم بەرگەنلىكىنى ۋە خۇدانىڭ قانۇنىنى توغرا چۈشەندۈرگەنلىكىنى بايان قىلغان. ئۇ يەنە ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەھۇدىي خەلقى ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل ئىنسانلار ئۈچۈن كەلگەنلىكىنى ئالاھىدە تەكىتلىگەن.

تېزىس:

1. ھەزرىتى ئەيسانىڭ نەسەبنامىسى ۋە دۇنياغا كېلىشى (1 ــ ، 2 ــ بابلار)
2. ھەزرىتى ئەيسانىڭ خىزمىتى باشلىنىش ئالدىدا
   (3 ــ بابتىن 4 ــ باب 11 ــ ئايەتكىچە)
3. ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەلىلىيەدىكى خىزمىتى (4 ــ باب 12 ــ ئايەتتىن 18 ــ بابقىچە)
4. ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەلىلىيەدىن يېرۇسالېمغا سەپىرى (19 ــ ، 20 ــ بابلار)
5. ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ دۇنيادىكى ھاياتىنىڭ ئاخىرقى ھەپتىسى
   (21 ـــ 27 ــ بابلار)
6. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلىشى (28 ــ باب)

مەتتا بايان قىلغان
خۇش خەۋەر

ئەيسا مەسىھنىڭ نەسەبنامىسى

1 1 ئەيسا مەسىھنىڭ ئەجدادلىرى: ئەيسا مەسىھ داۋۇت پادىشاھنىڭ
ئەۋلادى، داۋۇت پادىشاھ بولسا ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادى. 2 ئىبراھىم
ئىسھاقنىڭ ئاتىسى، ئىسھاق ياقۇپنىڭ ئاتىسى، ياقۇپ يەھۇدا ۋە ئۇنىڭ
قېرىنداشلىرىنىڭ ئاتىسى، 3 يەھۇدا تاماردىن تۇغۇلغان پارەس ۋە زەراھنىڭ
ئاتىسى، پارەس ھېسروننىڭ ئاتىسى، ھېسرون رامنىڭ ئاتىسى، 4 رام
ئاممىنادابنىڭ ئاتىسى، ئاممىناداب ناھشوننىڭ ئاتىسى، ناھشون سالموننىڭ
ئاتىسى، 5 سالمون راھابتىن تۇغۇلغان بوئازنىڭ ئاتىسى، بوئاز رۇتتىن تۇغۇلغان
ئوبىدنىڭ ئاتىسى، ئوبىد يىشاينىڭ ئاتىسى، 6 يىشاي داۋۇت پادىشاھنىڭ
ئاتىسى، داۋۇت پادىشاھ ئۇرىيانىڭ ئايالىدىن تۇغۇلغان سۇلايماننىڭ ئاتىسى،
7 سۇلايمان رېھابامنىڭ ئاتىسى، رېھابام ئابىيانىڭ ئاتىسى، ئابىيا ئاسانىڭ
ئاتىسى، 8 ئاسا يەھوشافاتنىڭ ئاتىسى، يەھوشافات يورامنىڭ ئاتىسى، يورام
ئۇزىيەنىڭ ئاتىسى، 9 ئۇزىيە يوتامنىڭ ئاتىسى، يوتام ئاھازنىڭ ئاتىسى، ئاھاز

هىزكىيەنىڭ ئاتىسى، [10] هىزكىيە ماناسسەنىڭ ئاتىسى، ماناسسە ئامونىنىڭ
ئاتىسى، ئامون يوشىيەنىڭ ئاتىسى، [11] يوشىيە ئىسرائىل ئەۋلادلىرى بابىلونغا
سۈرگۈن قىلىنغاندا تۇغۇلغان يەكونيە ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ ئاتىسى،
[12] يەكونيە ئىسرائىللار بابىلونغا سۈرگۈن بولغاندىن كېيىن تۇغۇلغان
شالتىيەلنىڭ ئاتىسى، شالتىيەل زېرۇبابىلنىڭ ئاتىسى، [13] زېرۇبابىل ئابىھۇدنىڭ
ئاتىسى، ئابىھۇد ئەلياقىمنىڭ ئاتىسى، ئەلياقىم ئازورنىڭ ئاتىسى، [14] ئازور
سادوقنىڭ ئاتىسى، سادوق ئاھىمنىڭ ئاتىسى، ئاھىم ئەلىھۇدنىڭ ئاتىسى،
[15] ئەلىھۇد ئەلئازارنىڭ ئاتىسى، ئەلئازار ماتاننىڭ ئاتىسى، ماتان ياقۇپنىڭ
ئاتىسى، [16] ياقۇپ مەريەمنىڭ ئېرى يۈسۈپنىڭ ئاتىسى، مەريەم مەسىھ دەپ
ئاتالغان ئەيسانىڭ ئانىسى. [17] بۇنداق بولغاندا، ئىبراھىم پەيغەمبەردىن داۋۇت
پادىشاھقىچە ئون تۆت ئەۋلاد، داۋۇت پادىشاھتىن ئىسرائىللار بابىلونغا
سۈرگۈن قىلىنغۇچىمۇ ئون تۆت ئەۋلاد ۋە ئۇلار بابىلونغا سۈرگۈن بولغاندىن
مەسىھ دۇنياغا كەلگەنگە قەدەر ئوخشاشلا ئون تۆت ئەۋلاد ئۆتكەن.

ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشى

[18] ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشى مۇنداق بولغان: مەريەم بىلەن
يۈسۈپنىڭ چېيى ئىچكۈزۈلگەندى. بىراق، ئۇلار نىكاھلىنىپ بىرلىشىشتىن
ئىلگىرى، مەريەمنىڭ مۇقەددەس روھتىن ھامىلدار بولغانلىقى مەلۇم بولدى.
[19] مەريەمنىڭ لايىقى يۈسۈپ دۇرۇس ئادەم بولغاچقا، مەريەمنى خالايىق
ئالدىدا نومۇسقا قالدۇرماسلىق ئۈچۈن، ئۇنىڭدىن جىمجىتلا ئايرىلىپ
كەتمەكچى بولدى. [20] بىراق، ئۇ بۇ ئىشنى ئويلاپ يۈرگىنىدە،
پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەرىشتىسى ئۇنىڭ چۈشىدە كۆرۈنۈپ: «ئەي داۋۇت
پادىشاھنىڭ ئەۋلادى يۈسۈپ، مەريەمنى ئەمرىڭگە ئېلىشتىن قورقما،
چۈنكى تۇغۇلىدىغان بالا مۇقەددەس روھتىن كەلگەن. [21] ئۇ بىر ئوغۇل

تۇغىدۇ. ئۇنىڭغا ئەيسا [مەنىسى «پەرۋەردىگار قۇتقۇزىدۇ»] دەپ ئىسىم قويغىن، چۈنكى ئۇ ئۆز خەلقىنى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ» دېدى.

[22] مانا بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەر ئارقىلىق: [23] «پاك قىز هامىلدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىدۇ، ئۇنىڭ ئىسمى ئىممانۇئېل [مەنىسى «خۇدا بىز بىلەن بىللە»] قويۇلىدۇ» دېگەن سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىدۇر. [24] يۈسۈپ ئويغىنىپ پەرىشتىنىڭ دېگىنىنى قىلىپ، مەريەمنى ئەمرىگە ئالدى. [25] لېكىن، مەريەم بوشانغۇچە ئۇنىڭ بىلەن بىر ياستۇققا باش قويمىدى. بالا تۇغۇلغاندا، يۈسۈپ ئۇنىڭغا ئەيسا دەپ ئىسىم قويدى.

مۇنەججىملەر زىيارىتى

2 [1] هەزرىتى ئەيسا هىرود پادىشاه زامانىسدا يەهۇدىيە ئۆلكىسىنىڭ بەيتلەهەم يېزىسىدا دۇنياغا كەلدى. كېيىن، شەرقتىن بەزى مۇنەججىملەر يېرۇسالېمغا كېلىپ، كىشىلەرگە:

[2] — يەهۇدىيلارنىڭ يېڭىدىن تۇغۇلغان پادىشاهى قەيەردە؟ بىز ئۇنىڭ تۇغۇلغانلىقىدىن بېشارەت بېرىدىغان يۇلتۇزنىڭ شەرقتىن كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۇق. شۇڭا، ئۇنىڭغا سەجدە قىلغىلى كەلدۇق، — دېيىشتى. [3] بۇنى ئاڭلىغان هىرود پادىشاه ئالاقزادىلىككە چۈشتى. جۈملىدىن، پۈتكۈل يېرۇسالېم خەلقىمۇ شۇنداق بولدى. [4] هىرود پادىشاه پۈتكۈل ئالىي روهانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلاردىن:

— پەيغەمبەرلەر قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ* قەيەردە تۇغۇلىدۇ دېگەندى؟ — دەپ سورىدى.

[5] — يەهۇدىيە ئۆلكىسىنىڭ بەيتلەهەم يېزىسىدا، چۈنكى بۇ توغرۇلۇق

* 4. مەسىھ — پەيغەمبەرلەر ئالدىن ئېيتقان، خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان، هامان بىر كۈنى كېلىپ مەڭگۈ هۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاهنى كۆرسىتىدۇ.

مىكا پەيغەمبەر مۇنداق خاتىرىلىگەن:

[6] «ئەي يەھۇدىيە زېمىنىدىكى بەيتلەھەم،
يەھۇدىيە رەھبەرلىرىنىڭ نەزىرىدە ئورنۇڭ مۇھىم.
چۈنكى سەندىن چىققۇسى،
خەلقىم ئىسرائىللارنىڭ يېتەكچىسى» ــ دېيىشتى ئۇلار.

[7] بۇنىڭ بىلەن، ھىرود پادىشاھ مۇنەججىملەرنى مەخپىي چاقىرتىپ، يۇلتۇزنىڭ قاچان پەيدا بولغانلىقىنى ئۇقۇۋالدى. [8] ئاندىن: «بېرىپ بالىنى كۆڭۈل قويۇپ ئىزدەڭلار. تاپقان ھامان ماڭا خەۋەر قىلىڭلار، مەنمۇ ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ سەجدە قىلىپ كېلەي» دەپ، ئۇلارنى بەيتلەھەمگە يولغا سالدى.

[9] مۇنەججىملەر ھىرود پادىشاھنىڭ سۆزىگە بىنائەن يولغا چىقتى. شەرقتىن كۆتۈرۈلگەن ھېلىقى يۇلتۇز ئۇلارغا يول باشلاپ ماڭدى، ئۇلار بالا تۇغۇلغان يەرگە كېلىپ توختىدى. [10] ئۇلار ھېلىقى يۇلتۇزنى كۆرگىنىدىن ئىنتايىن خۇشال بولۇشتى [11] ھەم ئۆيگە كىرىپ بالىنى ئانىسى مەريەم بىلەن بىللە كۆرگىنىدە، يەرگە باش قويۇپ بالىغا سەجدە قىلىشتى. ئاندىن، ساندۇقلىرىنى ئېچىپ، ئالتۇن، مەستەك، مۇرمەككى قاتارلىق سوۋغاتلارنى ئېلىپ سۇنۇشتى. [12] ئۇلار قايتماقچى بولغاندا خۇدا ئۇلارنىڭ چۈشىدە ھىرود پادىشاھنىڭ يېنىغا بارماسلىقتا بېشارەت بەرگەنلىكتىن، ئۇلار باشقا يول بىلەن ئۆز يۇرتىغا قايتىشتى.

مىسىرغا قېچىش

[13] مۇنەججىملەر كەتكەندىن كېيىن، خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى

يۈسۈپنىڭ چۈشىدە كۆرۈنۈپ:
— ئورنۇڭدىن تۇر! ئانا ـ بالا ئىككىسىنى ئېلىپ مىسىرغا قاچ. مەن ساڭا خەۋەر بەرگۈچە ئۇ يەردە تۇر. چۈنكى، ھىرود پادىشاھ بالىنى ئىزدەپ تېپىپ ئۆلتۈرمەكچى، — دېدى.
[14] بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ ئورنىدىن تۇرۇپ، ئانا ـ بالا ئىككىسىنى ئېلىپ، شۇ كېچىلا مىسىرغا قاراپ يولغا چىقتى. [15] ئۇلار ھىرود پادىشاھ ئۆلگۈچە شۇ يەردە تۇردى. بۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان: «ئوغلۇمنى مىسىردىن مەن چاقىردىم» دېگەن سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

ئوغۇل بوۋاقلارنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى

[16] ھىرود پادىشاھ مۇنەججىملەرگە ئالدانغانلىقىنى سېزىپ، قاتتىق غەزەپلەندى. ئۇ مۇنەججىملەرنىڭ ئېيتقانلىرىغا ئاساسەن بوۋاقنىڭ يېشىنى ھېسابلاپ چىقىپ، بەيتلەھەم يېزىسى ۋە يېقىن ئەتراپىتىكى ئىككى ياش ۋە ئۇنىڭدىن تۆۋەن ياشتىكى ئوغۇل بالىلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈردى.
[17] بۇنىڭ بىلەن، خۇدانىڭ يەرەمىيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتقان مۇنۇ سۆزلىرى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

[18] «رامادا ئاڭلاندى يىغا ـ زار ۋە پەرياد،
قان يىغلايدۇ پەرزەنتلىرىگە راھىلە،
تەسەللىگە قايىل ئەمەس پەقەتلا،
چۈنكى قالمىدى پەرزەنتلىرى ھايات.»

مىسىردىن قايتىپ كېلىش

[19] ھىرود پادىشاھ ئۆلگەندىن كېيىن، مىسىردا يۇسۇپنىڭ چۈشىدە
خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى كۆرۈنۈپ:
[20] — ئورنۇڭدىن تۇر! بالا ۋە ئانىسىنى ئېلىپ ئىسرائىلىيىگە قايت!
چۈنكى، بالىنىڭ جېنىنى ئالماقچى بولغانلار ئۆلدى، — دېدى. [21] بۇنىڭ
بىلەن، يۇسۇپ بالا ۋە ئانىسىنى ئېلىپ ئىسرائىلىيىگە قايتتى.
[22] بىراق، يۇسۇپ ھىرود پادىشاھنىڭ ئوغلى ئارخېلاسنىڭ پادىشاھلىق
تەختكە ۋارىسلىق قىلىپ، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدە ھۆكۈمرانلىق
يۈرگۈزۈۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تېپىپ، قايتىشتىن قورقتى. كېيىن، ئۇ خۇدانىڭ
بېشارىتىگە ئاساسەن [23] جەلىلىيە ئۆلكىسىگە بېرىپ، ناسىرە شەھىرىگە
ئورۇنلاشتى. بۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەرلەرنىڭ: «ئۇ ناسىرەلىك دەپ نام
ئالىدۇ» دېگىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ تەلىم بېرىشى

3 [1] شۇ چاغلاردا، چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا يەھۇدىيە ئۆلكىسىنىڭ چۆللۈك
رايونلىرىغا كېلىپ تەلىم بېرىپ، [2] كىشىلەرگە:
— يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، توۋا قىلىڭلار! چۈنكى، ئەرشنىڭ
پادىشاھلىقى نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرىدۇ! — دېدى. [3] چۆمۈلدۈرگۈچى
يەھيا ئىلگىرى يەشايا پەيغەمبەر تىلغا ئالغان كىشى بولۇپ، ئۇ مۇنداق
دېگەن:

«باياۋاندا بىر كىشى:
‹دىلىڭلارنى رەببىمىزنىڭ كېلىشىگە تەييار قىلىڭلار!
ئۇنىڭ يوللىرىنى تۈز قىلىڭلار!› دەپ توۋلايدۇ.»

[4] يەھيا پەيغەمبەر تۆگە يۇڭىدىن كىيىم كىيگەن، بېلىگە كۆن تاسما باغلىغانىدى. يەيدىغىنى چېكەتكە بىلەن ياۋا ھەرە ھەسىلى ئىدى. [5] يېرۇسالېم شەھىرىدىن، جۇدىيە ئۆلكىسىدىن ۋە ئىئوردان دەريا ۋادىلىرىدىن كىشىلەر ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىشىپ، [6] گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىشتى ۋە ئۇنىڭ ئۆزلىرىنى ئىئوردان دەرياسىدا چۆمۈلدۈرۈشىنى* قوبۇل قىلىشتى.

[7] پەرىسىي ۋە سادۇقىي* ئېقىمىدىكىلەردىنمۇ كۆپلىگەن كىشىلەرنىڭ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغىلى كەلگەنلىكىنى كۆرگەن يەھيا پەيغەمبەر ئۇلارغا:

— ئەي ساختىپەز يىلانلار! تووۋا قىلماي، خۇدادىن كېلىدىغان غەزەپتىن قېچىپ قۇتۇلۇش ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلايلى دېگىنىڭلار قانداق گەپ؟! [8] ئەگەر: «گۇناھلىرىمىزغا تووۋا قىلدۇق» دېسەڭلار، ئۇنى ھەرىكىتىڭلار بىلەن ئىسپاتلاڭلار. [9] ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزۈڭلارچە: «بىز ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادى بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، خۇدا گۇناھلىرىمىزنى چوقۇم كەچۈرىدۇ» دەپ ئويلاپ يۈرمەڭلار! چۈنكى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، خۇدا بۇۋىمىز ئىبراھىمغا مۇشۇ تاشلاردىنمۇ پەرزەنتلەرنى يارىتىپ بېرەلەيدۇ. [10] پالتا دەرەخنىڭ يىلتىزىغا يېقىنلاشقاندەك، خۇدانىڭ غەزىپى ئەمدى سىلەرگە يېتىپ كېلىش ئالدىدا. ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان دەرەخلەر كېسىلىپ ئوتقا تاشلىنىدۇ. [11] مەن سىلەرنى قىلغان تووۋاڭلار ئۈچۈن سۇغىلا

*6. بۇ يەردە ئېيتىلغان چۆمۈلدۈرۈش كىشىلەرنىڭ ئۆز گۇناھلىرىغا تووۋا قىلغانلىقىنى بىلدۈرۈش مۇراسىمىنى كۆرسىتىدۇ.

*7. پەرىسىي ۋە سادۇقىي — يەھۇدىي دىنىغا تەۋە بولغان ئىككى خىل مەزھەپتىكى كىشىلەر. تەبىرلەردىكى «پەرىسىي» ۋە «سادۇقىي» غا قاراڭ.

چۆمۈلدۈرىمەن. لېكىن، مەندىن كېيىن تېخىمۇ قۇدرەتلىك بىرى كېلىدۇ. مەن
ھەتتا ئۇنىڭ ئايىغىنى كۆتۈرۈشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن. ئۇ سىلەرنى
مۇقەددەس روھقا ھەم ئوتقا چۆمۈلدۈرىدۇ. [12] ئۇ قولىدىكى كۈرەك بىلەن
خامانىدىكى ساپ بۇغداينى ئامبارغا، سامىنىنى ئۆچمەس ئوتقا تاشلايدىغان
ئادەمگە ئوخشاش، ھەممە ئىنساننى ئايرىيدۇ، ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشى

[13] شۇ كۈنلەردە، ھەزرىتى ئەيسا يەھيا پەيغەمبەردىن چۆمۈلدۈرۈشنى
قوبۇل قىلىش ئۈچۈن، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن ئىئوردان دەرياسى بويىغا
كەلدى. [14] بىراق، يەھيا پەيغەمبەر ئۇنى چۆمۈلدۈرۈشكە ئۇنىماي:
ــ سېنىڭ مېنىڭ ئالدىمغا كەلگىنىڭ نېمىسى! مەن چۆمۈلدۈرۈشنى
ئەسلى سەندىن قوبۇل قىلىشىم كېرەك ئىدىغۇ؟ ــ دېدى.
[15] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا جاۋابەن:
ــ ھازىر مۇشۇنداق بولسۇن. چۈنكى، خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە
ئاشۇرۇش ئۈچۈن، شۇنداق قىلىشىمىز توغرىدۇر، ــ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، يەھيا پەيغەمبەر ئۇنى چۆمۈلدۈرۈشكە قوشۇلدى.
[16] ھەزرىتى ئەيسا چۆمۈلدۈرۈلۈپ سۇدىن چىقىشىغا، ئاسمان يېرىلدى. ئۇ
خۇدانىڭ روھىنىڭ كەپتەر ھالىتىدە ئاسماندىن چۈشۈپ، ئۈستىگە
قونۇۋاتقانلىقىنى كۆردى. [17] ئاندىن، ئەرشتىن خۇدانىڭ: «بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك
ئوغلۇم، مەن ئۇنىڭدىن خۇرسەنمەن!» دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ سىنىلىشى

4 [1] ئۇنىڭدىن كېيىن، مۇقەددەس روھ ھەزرىتى ئەيسانى شەيتاننىڭ
سىناقلىرىدىن ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن، چۆل ـ باياۋانغا ئېلىپ باردى.

2 ھەزرىتى ئەيسا قىرىق كېچە-كۈندۈز تاماق يېمەي روزا تۇتۇپ، قورسىقى
تازا ئاچقاندى. 3 ئۇنى سىنىماقچى بولغان شەيتان ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
— ئەگەر سەن راستتىنلا خۇدانىڭ ئوغلى* بولساڭ، مۇشۇ تاشلارنى
نانغا ئايلاندۇرۇپ يە! — دېدى.
4 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
— تەۋراتتا: «ئىنسان پەقەت نان بىلەنلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ
ئاغزىدىن چىققان ھەربىر سۆز بىلەنمۇ ياشايدۇ» دەپ يېزىلغان، — دېدى.
5 ئاندىن، شەيتان ھەزرىتى ئەيسانى مۇقەددەس شەھەر يېرۇسالېمغا
ئېلىپ باردى ۋە ئۇنى مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئېگىز جايىغا چىقىرىپ:
6 — خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، پەسكە سەكرەپ باققىنا! چۈنكى زەبۇردا:
«خۇدا پەرىشتىلىرىگە سەن توغرۇلۇق ئەمر قىلغان. پۇتۇڭنىڭ تاشلارغا
ئۇرۇلماسلىقى ئۈچۈن، ئۇلار سېنى قوللىرىدا تۇتۇۋالىدۇ» دەپ يېزىلغان
ئەمەسمۇ؟ — دېدى.
7 — تەۋراتتا: «رەببىڭلار خۇدانى سىناپ بېقىشقا بولمايدۇ!» دەپمۇ
يېزىلغان، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
8 ئاندىن، شەيتان ھەزرىتى ئەيسانى ناھايىتى ئېگىز بىر تاغقا چىقىرىپ،
ئۇنىڭغا دۇنيادىكى بارلىق دۆلەتلەرنى كۆركەملىكى بىلەن كۆرسىتىپ:
9 — يەرگە باش قويۇپ ماڭا سەجدە قىلساڭ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى
ساڭا بېرىۋېتىمەن، — دېدى.
10 — يوقال، شەيتان! تەۋراتتا: «رەببىڭلار بولغان خۇداغىلا ئىبادەت
قىلىڭلار، پەقەت ئۇنىڭغىلا خىزمەت قىلىڭلار!» دېيىلگەن، — دېدى
ھەزرىتى ئەيسا جاۋابەن.

---

*3. خۇدانىڭ ئوغلى — بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ھەزرىتى ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا-بالىلىق مۇناسىۋەتنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ.

[11] بۇنىڭ بىلەن، شەيتان ھەزرىتى ئەيسانى تاشلاپ كېتىپ قالدى. پەرىشتىلەر كېلىپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ خىزمىتىدە بولدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەلىم بېرىشنى باشلىشى

[12] ھەزرىتى ئەيسا يەھيانىڭ تۇتقۇن قىلىنغانلىقىنى ئاڭلاپ، جەلىلىيە ئۆلكىسىگە قايتىپ كەلدى. [13] ئۇ يۇرتى ناسىرەدە تۇرماي، زەبۇلۇن ۋە نافتالى رايونىدىكى جەلىلىيە كۆلىگە يېقىن كەپەرناھۇم شەھىرىگە كېلىپ ئورۇنلاشتى. [14] بۇنىڭ بىلەن، يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئۇقتۇرۇلغان تۆۋەندىكى سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

[15] «زەبۇلۇن ۋە نافتالى زېمىنلىرى،
ئىئوردان دەرياسىنىڭ نېرىسىدا، دېڭىز تەرەپتە،
يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ جەلىلىيە زېمىنلىرىدا
[16] قاراڭغۇلۇقتا ياشىغانلار
پارلاق بىر نۇرنى كۆرمەكتە.
ئۆلۈم كۆلەڭگىسىدە قالغان بۇ ئەلگە
بىر نۇر چۈشىدۇ ئەمدى.»

[17] شۇنىڭدىن ئېتىبارەن، ھەزرىتى ئەيسا: «گۇناھلىرىڭلارغا تۇۋا قىلىڭلار، چۈنكى ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرىدۇ!» دەپ تەلىم بېرىشكە باشلىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرت چاقىرىشى

[18] بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە كۆلى بويىدا كېتىۋېتىپ، پېترۇس

دەپمۇ ئاتالغان سىمۇن ۋە ئۇنىڭ ئىنىسى ئەندەرنى كۆردى. ئۇلار بېلىقچى بولۇپ، كۆلگە تور سېلىۋاتاتتى. [19] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
ــ ماڭا ئەگىشىڭلار! مەن سىلەرنى بېلىق تۇتۇشنىڭ ئورنىغا، ماڭا ئادەم تۇتىدىغان قىلىمەن، ــ دېدى. [20] ئۇلار شۇئان بېلىق تورلىرىنى تاشلاپ، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن ماڭدى.

[21] كۆل بويىدا بىرئاز ماڭغاندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ياقۇپ ۋە يۇھاناننى كۆردى. بۇ ئىككى قېرىنداش كېمىدە ئاتىسى بىلەن تورلىرىنى ئوڭشاۋاتاتتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىمۇ شاگىرتلىققا چاقىردى. [22] ئۇلار دەرھال كېمىنى تاشلاپ، ئاتىسى بىلەن خوشلىشىپ ھەزرىتى ئەيسا بىلەن ماڭدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەلىلىيەدە تەلىم بېرىشى

[23] ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيەنىڭ ھەممە يېرىنى ئايلىنىپ چىقىپ، ئىبادەتخانىلاردا تەلىم بېرىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى توغرۇلۇق خۇش خەۋەر تارقاتتى، ھەر خىل ئاغرىق ـ سىلاقلارنى ساقايتتى. [24] ئۇ توغرۇلۇق خەۋەر پۈتكۈل سۇرىيە ئۆلكىسىگە تارقالدى. ئۇ يەردىكى خالايىق ھەر خىل ئاغرىق ـ سىلاقلارغا مۇپتىلا بولغان كېسەللەرنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرىگە جىن چاپلاشقان، بەزىلىرىنىڭ تۇتقاقلىقى بار ۋە يەنە بەزىلىرى پالەچ كېسىلىگە گىرىپتار بولغانىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى ساقايتتى. [25] جەلىلىيە، ئون شەھەر رايونى، يېرۇسالېم، يەھۇدىيە ۋە ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدىن كەلگەن توپ ـ توپ ئادەملەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى.

ھەقىقىي بەخت

5
1 ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىكنى كۆرۈپ دۆڭگە چىقىپ، ئۇ يەردە
ئولتۇردى. شاگىرتلىرىمۇ ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. 2 ھەزرىتى ئەيسا
ئۇلارغا تەلىم بېرىشكە باشلىدى:

3 ــ ئۆزىنىڭ خۇداغا بولغان موھتاجلىقىنى تونۇپ يەتكەنلەر
نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى ئۇلارنىڭدۇر.
4 قايغۇرغانلار نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، خۇدا ئۇلارغا تەسەللى بېرىدۇ.
5 مۇلايىم بولغانلار نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، يەر يۈزىگە مىراسخوردۇر ئۇلار.
6 ھەققانىيلىققا ئىنتىلىدىغانلار نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، خۇدا ئۇلارنى تولۇق قانائەتلەندۈرىدۇ.
7 باشقىلارغا رەھىمدىل بولغانلار نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، خۇدا ئۇلارغا رەھىمدىلدۇر.
8 قەلبى پاك بولغانلار نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، ئۇلار خۇدانى كۆرىدۇ.
9 تىنچلىق تەرەپدارلىرى نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، خۇدا ئۇلارنى پەرزەنتىم دەيدۇ.
10 خۇدانىڭ ئەمرىنى تۇتۇپ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغانلار
نەقەدەر بەختلىك!
چۈنكى، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى ئۇلارنىڭدۇر.

[11] مەن ئۈچۈن باشقىلارنىڭ ھاقارەت، زىيانكەشلىك ۋە تۆھمەتلىرىگە ئۇچرىساڭلار، نەقەدەر بەختلىكسىلەر! [12] شاد ـ خۇرام بولۇڭلار. چۈنكى، ئەرشتە سىلەر ئۈچۈن كۆپ ئىنئام ساقلانماقتا. بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرمۇ مۇشۇنداق زىيانكەشلىكلەرگە ئۇچرىغان.

شاگىرتلار تۇز بولۇش رولىنى يوقاتماسلىقى كېرەك

[13] ــ سىلەر يەر ـ يۈزىنىڭ تۇزىدۇرسىلەر. ھالبۇكى، ئەگەر تۇز ئۆز تەمىنى يوقاتسا، ئۇنىڭغا قايتىدىن تۇز تەمىنى كىرگۈزگىلى بولمايدۇ. ئۇ چاغدا، ئۇ ھېچنېمىگە يارىماس تاشلاندۇق نەرسىگە ئايلىنىپ، كىشىلەرنىڭ ئايىغى ئاستىدا قېلىشتىن باشقا ئىشقا يارىمايدۇ.

[14] سىلەر دۇنيانىڭ نۇرىدۇرسىلەر. تاغ ئۈستىگە سېلىنغان شەھەر يوشۇرۇنالمايدۇ. [15] يېقىلغان چىراغنى ھېچكىم داس ئاستىغا يوشۇرۇپ قويمايدۇ. ئەكسىچە، چىراغداننىڭ ئۈستىگە قويىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ئۆي ئىچىدىكى ئادەملەرگە يورۇقلۇق چۈشىدۇ. [16] خۇددى شۇنىڭدەك، سىلەرنىڭ نۇرۇڭلار ئىنسانلار ئالدىدا شۇنداق چاقنىسۇنكى، ئۇلار سىلەرنىڭ قىلغان ياخشى ئەمەللىرىڭلارنى كۆرۈپ، ئەرشتىكى ئاتاڭلارغا مەدھىيىلەر ئوقۇسۇن.

تەۋرات ھەققىدە

[17] ــ مېنى تەۋرات قانۇنىنى ياكى پەيغەمبەرلەرنىڭ يازغانلىرىنى بىكار قىلغىلى كەلدى، دەپ قالماڭلار. مەن ئۇلارنى بىكار قىلغىلى ئەمەس، بەلكى ئەمەلگە ئاشۇرغىلى كەلدىم. [18] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئاسمان ـ زېمىن مەۋجۇتلا بولىدىكەن، ئۇلار ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىغۇچە، تەۋراتنىڭ بىر ھەرپى، ھەتتا

بىرەر چېكىتىمۇ بىكار قىلىنمايدۇ. [19] شۇ سەۋەبتىن، تەۋرات قانۇنىنىڭ ماددىلىرىدىن ھەتتا ئەڭ كىچىكلىرىگىمۇ خىلاپلىق قىلىپ، باشقىلارغا شۇنداق قىلىشنى ئۆگەتكۈچىلەر ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىدىكى ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا ئەڭ ئەرزىمەس ھېسابلىنىدۇ. ئەكسىچە، تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلغانلار ۋە باشقىلارغا شۇنداق قىلىشنى ئۆگەتكۈچىلەر بولسا ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىدا ئۇلۇغ ھېسابلىنىدۇ. [20] شۇڭا بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر خۇداغا بويسۇنۇشتا تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەردىنمۇ ئېشىپ كەتمىسەڭلار، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىغا كىرەلمەيسىلەر.

غەزەپلىنىش ھەققىدە

[21] ــ ئەجدادلىرىمىزغا «قاتىللىق قىلما، قاتىللىق قىلغان ھەرقانداق ئادەم سوتقا تارتىلىدۇ» دېيىلگەن تەلىمنى ئاڭلىغانسىلەر. [22] لېكىن شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، قېرىنداشلىرىغا غەزەپلەنگەنلەرمۇ سوتقا تارتىلىدۇ. قېرىنداشلىرىنى «ئەخمەق» دەپ تىللىغانلار ئالىي كېڭەشمىدە جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ. قېرىنداشلىرىنى «تەلۋە» دەپ ھاقارەتلىگەنلەر ئوتلۇق دوزاخقا چۈشىدۇ. [23] شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر خۇداغا ھەدىيە ئاتىماقچى بولغىنىڭلاردا، قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ سىلەرگە قورساق كۆپۈكى بارلىقى يادىڭلارغا يەتسە، [24] ھەدىيەڭلارنى قويۇپ تۇرۇپ، ئاۋۋال قېرىندىشىڭلار بىلەن يارىشىۋېلىڭلار، ئاندىن كېلىپ ھەدىيەڭلارنى ئاتاڭلار.

[25] ئەگەر ئۇستۇڭلاردىن ئەرز قىلماقچى بولغان بىرى بولسا، سوتقا چۈشۈشتىن بۇرۇن ئۇنىڭ بىلەن تېزدىن يارىشىۋېلىڭلار. بولمىسا، ئۇ سىلەرنى سوتچىغا، سوتچى بولسا گۇندىپايغا تاپشۇرۇپ زىندانغا سولىتىۋېتىدۇ. [26] بىلىپ قويۇڭلاركى، قويۇلغان جەرىمانىنىڭ بىر تىيىنىنىمۇ قويماي تۆلىمىگۈچە، زىنداندىن چىقالمايسىلەر.

زىناخورلۇق ھەققىدە

[27] ــ سىلەر «زىنا قىلماڭلار» دېگەن تەلىمنى ئاڭلىغان. [28] لېكىن شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، بىرەر ئايالغا شەھۋانىي كۆزى بىلەن قارىغان كىشى كۆڭلىدە ئۇ ئايال بىلەن زىنا قىلغان بولىدۇ. [29] شۇڭا، ئەگەر ئوڭ كۆزۈڭ سېنى گۇناھقا ئازدۇرسا، ئۇنى ئويۇپ تاشلىۋەت. چۈنكى، پۈتۈن بەدىنىڭنىڭ دوزاخقا تاشلىنىشىدىن، بەدىنىڭدىكى بىر ئەزانىڭ نابۇت بولغىنى كۆپ ئەۋزەل. [30] ئەگەر ئوڭ قولۇڭ سېنى گۇناھقا ئازدۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلىۋەت. چۈنكى، پۈتۈن بەدىنىڭنىڭ دوزاخقا كىرگىنىدىن كۆرە، بەدىنىڭدىكى بىر ئەزادىن ۋاز كەچكىنىڭ كۆپ ئەۋزەل.

تالاق قىلىش ھەققىدە

[31] ــ سىلەر «كىمدەكىم ئايالىنى تالاق قىلسا، تالاق خېتىنى بەرسۇن» دېگەن تەلىمنىمۇ ئاڭلىغان. [32] بىراق شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، بىر ئادەم ئۆز ئايالىنىڭ جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلىشىدىن باشقا ئىشنى سەۋەب قىلىپ ئۇنى تالاق قىلسا ھەمدە تالاق قىلىنغان ئايال يەنە بىر ئەرگە تەگسە، تالاق قىلغان ئادەم ئۆز ئايالىنى زىناغا تۇتۇپ بەرگەن بولىدۇ. تالاق قىلىنغان ئايالنى ئەمرىگە ئالغان كىشىمۇ زىنا قىلغان بولىدۇ.

قەسەم قىلىش ھەققىدە

[33] ــ سىلەر ئەجدادلىرىڭلارغا «قەسەمدىن قايتما، پەرۋەردىگارىڭغا قىلغان قەسەمدە تۇر» دېيىلگەن تەلىمنى ئاڭلىغان. [34] لېكىن شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، قەتئىي قەسەم قىلماڭلار. ئاسماننى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلماڭلار، چۈنكى ئەرش ئۇلۇغ پادىشاھ خۇدانىڭ تەختىدۇر. [35] ياكى يەرنى

تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلماڭلار، چۈنكى زېمىن خۇدانىڭ پۇت قويىدىغان يېرىدۇر. يېرۇسالېمنى تىلغا ئېلىپمۇ قەسەم قىلماڭلار، چۈنكى ئۇ يەر ئۇلۇغ خۇدانىڭ شەھىرىدۇر. [36] ھەتتا ئۆز بېشىڭلارنى تىلغا ئېلىپمۇ قەسەم قىلماڭلار، چۈنكى سىلەرنىڭ چېچىڭلارنىڭ بىر تېلىنىمۇ ئاق ياكى قارا رەڭگە ئۆزگەرتىشكە قۇربىڭلار يەتمەيدۇ. [37] پەقەت «ھەئە» دېگىنىڭلار «ھەئە»، «ياق» دېگىنىڭلار «ياق» بولسۇن. بۇنىڭدىن زىيادىسى شەيتاندىن كېلىدۇ.

ئىنتىقام ھەققىدە

[38] — سىلەر «قانغا قان، جانغا جان»* دېگەن تەلىمنى ئاڭلىغان. [39] لېكىن شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەسكى بىلەن تەڭ بولماڭلار. بىرسى ئوڭ يۈزۈڭلارغا ئۇرسا، سول يۈزۈڭلارنىمۇ تۇتۇپ بېرىڭلار. [40] بىرسى ئۈستۈڭلاردىن دەۋا قىلىپ، كۆڭلىكىڭلارنى ئالماقچى بولسا، چاپىنىڭلارنىمۇ سېلىپ بېرىڭلار. [41] مۇبادا بىرى سىلەرگە يۈك-تاقىسىنى يۈدۈتۈپ بىر چاقىرىم يول يۈرۈشكە زورلىسا، يەنە بىر چاقىرىم ئارتۇق يول يۈرۈپ بېرىڭلار. [42] بىرسى سىلەردىن بىرەر نەرسە تىلىسە، تىلىگىنىنى بېرىڭلار. بىرسى سىلەردىن بىرەر نەرسە ئارىيەت سورىسا، ئۇنى قۇرۇق قول قايتۇرماڭلار.

دۈشمەنلەرگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىش ھەققىدە

[43] — سىلەر «قوشناڭنى سۆي، دۈشمىنىڭگە نەپرەتلەن» دېگەن تەلىمنى ئاڭلىغان. [44] لېكىن شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەرگە دۈشمەنلىك قىلغانلارغىمۇ مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار، زىيانكەشلىك قىلغانلارغا دۇئا قىلىڭلار. [45] شۇنداق قىلغاندا، ئەرشتىكى ئاتاڭلار خۇدانىڭ ھەقىقىي

*38. سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى: «كۆزگە كۆز، چىشقا چىش».

پەرزەنتلىرىدىن بولالايسىلەر. چۈنكى، خۇدا قۇياش نۇرىنى ياخشىلارغىمۇ، يامانلارغىمۇ چۈشۈرىدۇ. يامغۇرنىمۇ ئادالەتلىكلەرگىمۇ، ئادالەتسىزلەرگىمۇ ياغدۇرىدۇ. [46] ئەگەر سىلەر ئۆزۈڭلارنى ياخشى كۆرگەنلەرگىلا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتسەڭلار، بۇنىڭ قانداقمۇ ئىنئامغا ئېرىشكۈچىلىكى بولسۇن؟ ھەتتا ئىنساپسىز باجگىرلارمۇ شۇنداق قىلىۋاتامدۇ؟ [47] ئەگەر سىلەر دوستلىرىڭلار بىلەنلا سالام ـ سەھەت قىلىشساڭلار، بۇنىڭ باشقىلاردىن نېمە پەرقى؟ ھەتتا بۇتپەرەسلەرمۇ شۇنداق قىلىدىغۇ! [48] شۇڭا، ئەرشتىكى ئاتاڭلار مۇكەممەل بولغىنىدەك، سىلەرمۇ شۇنداق بولۇڭلار.

خەير ـ ساخاۋەت ھەققىدە

6 [1] ــ دىققەت قىلىڭلاركى، باشقىلارغا كۆز ـ كۆز قىلىش ئۈچۈن ياخشى ئىش قىلماڭلار. بۇنداق قىلساڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارنىڭ ئىنئامىغا ئېرىشەلمەيسىلەر.

[2] خەير ـ ساخاۋەت قىلغىنىڭلاردا، داۋراڭ سالماڭلار. ساختىپەزلەرلا باشقىلارنىڭ ماختىشىغا ئېرىشىش ئۈچۈن، ئىبادەتخانا ۋە كوچىلاردا شۇنداق قىلىدۇ. بىلىپ قويۇڭلاركى، ئۇلار شۇنداق قىلىپ باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىدىن باشقا ھېچقانداق ئىنئامغا ئېرىشەلمەيدۇ. [3] شۇنىڭ ئۈچۈن، سەدىقە بەرگىنىڭلاردا ئوڭ قولۇڭلارنىڭ قىلىۋاتقىنىنى سول قولۇڭلار بىلمىسۇن. [4] سەدىقەڭلارنى يوشۇرۇن بېرىڭلار. شۇنداق بولغاندا، يوشۇرۇن قىلىنغان ئىشلارنى بىلىپ تۇرغۇچى ئەرشتىكى ئاتاڭلار سىلەرگە ئىنئام بېرىدۇ.

دۇئا ھەققىدە

[5] ــ دۇئا قىلغان ۋاقتىڭلاردا، باشقىلارغا كۆز ـ كۆز قىلىش ئۈچۈن ئىبادەتخانا ياكى تۆت كوچا ئاغزىدا تۇرۇۋېلىپ دۇئا قىلىدىغان

ساختىپەزلەردەك دۇئا قىلماڭلار. بىلىپ قويۇڭلاركى، ئۇلار شۇنداق قىلىپ باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىدىن باشقا ھېچقانداق ئىنئامغا ئېرىشەلمەيدۇ.

[6] دۇئا قىلغان ۋاقتىڭلاردا، ئۆيگە كىرىپ، ئىشىكنى يېپىپ، ئەرشتىكى كۆرۈنمەس ئاتاڭلارغا دۇئا قىلىڭلار. سەزدۈرمەستىن قىلىنغان بارلىق ئىشلارنى بىلىپ تۇرغۇچى ئەرشتىكى ئاتاڭلار جەزمەن سىلەرگە ئىنئام بېرىدۇ.

[7] دۇئا ـ تىلاۋەت قىلغاندا، بۇتپەرەسلەردەك قۇرۇق گەپلەرنى تەكرارلاۋەرمەڭلار. ئۇلار گەپنى تەكرارلاۋەرسەك خۇدا تەلىپىمىزنى ئىجابەت قىلىدۇ، دەپ ئويلىسا كېرەك. [8] سىلەر ئۇلارنى دورىماڭلار. چۈنكى، ئەرشتىكى ئاتاڭلار سىلەرنىڭ ئېھتىياجىڭلارنى سىلەر تەلەپ قىلىشتىن ئاۋۋاللا بىلىدۇ. [9] شۇنىڭ ئۈچۈن، مۇنداق دۇئا قىلىڭلار:

«ئى ئەرشتىكى ئاتىمىز،
سېنىڭ نامىڭ ئۇلۇغلانغاي.
[10] پادىشاھلىقىڭ يەر يۈزىدە نامايان بولغاي.
ئىرادەڭ ئەرشتىكىدەك يەر يۈزىدىمۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغاي.
[11] كۈندىلىك يېمەكلىكىمىزنى بەرگەيسەن.
[12] بىزگە گۇناھ قىلغانلارنى كەچۈرگىنىمىزدەك،
سەنمۇ گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرگەيسەن.
[13] بىزنى ئازدۇرۇلۇشلاردىن ساقلاپ قالغايسەن.
بىزنى يامانلىقتىن* يىراق قىلغايسەن.*»

---

*13. ياكى «شەيتاندىن».

*13. بەزى گرېكچە نۇسخىلاردا بۇ ئايەتنىڭ ئاخىرىغا «چۈنكى، پادىشاھلىق، ھوقۇق ۋە ئۇلۇغلۇق ساڭا مەنسۇپ، ئامىن» دېگەن ئىبارىلەر قوشۇلغان.

[14] سىلەر باشقىلارنىڭ سەۋەنلىكلىرىنى كەچۈرسەڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنى كەچۈرىدۇ. [15] بىراق، سىلەر باشقىلارنىڭ سەۋەنلىكلىرىنى كەچۈرمىسەڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنى كەچۈرمەيدۇ.

روزا تۇتۇش ھەققىدە

[16] — روزا تۇتقان ۋاقىتىڭلاردا، ساختىپەزلەردەك قىياپەتكە كىرىۋالماڭلار. ئۇلار روزا تۇتقىنىنى كۆز ـ كۆز قىلىش ئۈچۈن، ئۆزلىرىنى پەرىشان قىياپەتتە كۆرسىتىدۇ. شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، ئۇلار شۇنداق قىلىپ باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىدىن باشقا ھېچقانداق ئىنئامغا ئېرىشەلمەيدۇ. [17] سىلەر روزا تۇتقاندا، چېچىڭلارنى مايلاپ، ئۆزۈڭلارنى تۈزەشتۈرۈپ يۈرۈڭلار. [18] شۇ چاغدا، پەقەت ئەرشتىكى كۆرۈنمەس ئاتاڭلاردىن باشقا ھېچكىم روزا تۇتقانلىقىڭلارنى سېزەلمەيدۇ. بۇنى بىلەن، سىلەرنىڭ يوشۇرۇن قىلىۋاتقان ئىشىڭلارنىمۇ بىلىپ تۇرىدىغان ئەرشتىكى ئاتاڭلار جەزمەن سىلەرگە ئىنئام بېرىدۇ.

بايلىق ھەققىدە

[19] — يەر يۈزىدە ئۆزۈڭلارغا بايلىق توپلىماڭلار. چۈنكى، بۇ يەردە يا كۈيە يەپ تۈگىتىدۇ، يا داتلىشىپ تۈگەيدۇ ياكى ئوغرى ئوغرىلاپ كېتىدۇ. [20] ئەكسىچە، ئەرشتە ئۆزۈڭلارغا بايلىق توپلاڭلار. ئۇ يەردە كۈيە يېمەيدۇ، داتلاشمايدۇ، ئوغرىمۇ ئالمايدۇ. [21] بايلىقىڭلار قەيەردە بولسا، قەلبىڭلارمۇ شۇ يەردە بولىدۇ.

[22] كۆز تەننىڭ چىرىغىدۇر. ئەگەر كۆزۈڭلار ياخشى بولسا، يەنى كۆزۈڭلار خۇدادا بولسا، پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭلار يورۇقلۇق بىلەن تولىدۇ. [23] ئەگەر كۆزۈڭلار يامان بولسا پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭلارنى قاراڭغۇلۇق باسىدۇ. ئەگەر

ھاياتىڭلاردىكى «يورۇقلۇق» ئەمەلىيەتتە قاراڭغۇلۇق بولسا، ئۇ قاراڭغۇلۇق نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق ـ ھە!

[24] ئىككى خوجايىنغا تەڭ خىزمەت قىلالايدىغان ھېچقانداق كىشى يوق. ئۇ ياكى بۇنى يامان كۆرۈپ، ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ؛ ياكى بۇنىڭغا ئېتىبار بېرىپ، ئۇنىڭغا سەل قارايدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرنىڭ بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدانىڭ، ھەم مال ـ دۇنيانىڭ قۇلى بولۇشۇڭلار مۇمكىن ئەمەس.

[25] شۇڭا بىلىپ قويۇڭلاركى، تۇرمۇشۇڭلارغا كېرەكلىك يېمەك ـ ئىچمەك ياكى ئۇچاڭلارغا كىيىدىغان كىيىم ـ كېچەكتىن غەم قىلماڭلار. ھاياتلىق يېمەكتىن، تەن كىيىم ـ كېچەكتىن كۆپ ئەزىز ئەمەسمۇ؟ [26] كۆكتىكى ئۇچارقاناتلارغا قاراڭلار! ئۇلار تېرىمايدۇ، يىغمايدۇ، ئامباردا ئوزۇقمۇ ساقلىمايدۇ. ئەرشتىكى ئاتاڭلار ئۇلارنىمۇ ئاچ قويمىغان يەردە، سىلەرنىڭ رىزقىڭلارنى چوقۇم بېرىدۇ. چۈنكى، سىلەر ئاشۇ قۇشلاردىن كۆپ ئەزىز ئەمەسمۇ؟ [27] ئاراڭلاردا قايسىڭلار غەم ـ قايغۇ بىلەن ئۆمرۈڭلارنى كىچىككىنە ئۇزارتالايسىلەر؟

[28] كىيىم ـ كېچەك ئۈچۈن غەم قىلىشىڭ نېمە ھاجىتى؟! دالادىكى ياۋا گۈللەرنىڭ قانداق ئۆسىدىغانلىقىغا قاراپ بېقىڭلار! ئۇلار ئىشمۇ قىلمايدۇ، كىيىممۇ تىكمەيدۇ؛ [29] لېكىن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، ھەتتا ئۇلۇغ پادىشاھ سۇلايماننىڭ ھەشەمەتلىك تونلىرىمۇ بۇ ياۋا گۈللەرنىڭ گۈزەللىكىگە تەڭ كېلەلمەيدۇ. [30] ئەي ئىشەنچى ئاجىزلار! خۇدادىن نېمىشقا گۇمانلىنىۋاتىسىلەر؟ دالادىكى بۈگۈنى ئېچىلسا، ئەتىسى قۇرۇپ ئوچاققا قالىنىدىغان ئاشۇ گۈل ـ گىياھلارنى ئاشۇنچە بېزىگەن خۇدا سىلەرنى تېخىمۇ كىيىندۈرمەسمۇ؟ [31] شۇنداق ئىكەن، «نېمە يەيمىز، نېمە ئىچىمىز، نېمە كىيىمىز؟» دەپ غەم قىلماڭلار. [32] يەھۇدىي ئەمەسلەر مانا شۇ نەرسىلەر ئۈچۈن ئىزدىنىدۇ. بىراق، ئەرشتىكى ئاتاڭلار سىلەرنىڭ بۇ نەرسىلەرگە

موھتاجلىقىڭلارنى بىلىدۇ. 33 شۇنداق ئىكەن، ھەممىدىن مۇھىمى خۇدانىڭ
پادىشاھلىقى ۋە ھەققانىيلىقى ھەققىدە ئىزدىنىڭلار. ئۇ چاغدا، خۇدا سىلەرگە
مانا بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قوشۇپ تەقدىم قىلىدۇ. 34 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەتىدىن
غەم قىلماڭلار. ئەتىنىڭ غېمى ئەتىگە قالسۇن. ھەر كۈنىنىڭ دەردى شۇ
كۈنگە يېتىدۇ.

باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلماڭلار

7 1 ــ باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىپ يۈرمەڭلار. بولمىسا،
سىلەرمۇ خۇدانىڭ ھۆكۈمىگە ئۇچرايسىلەر. 2 چۈنكى، سىلەر باشقىلار
ئۈستىدىن قانداق ئۆلچەم بىلەن ھۆكۈم قىلساڭلار، خۇدامۇ سىلەرنىڭ
ئۈستۈڭلاردىن شۇنداق ئۆلچەم بىلەن ھۆكۈم چىقىرىدۇ. سىلەر باشقىلارغا
قانداق ئۆلچەم بىلەن ئۆلچەپ بەرسەڭلار، خۇدامۇ سىلەرگە شۇنداق ئۆلچەم
بىلەن ئۆلچەپ بېرىدۇ. 3 نېمە ئۈچۈن بۇرادىرىڭنىڭ ھەرە كېپىكىدەك كىچىك
سەۋەنلىكىنىلا كۆرۈپ، ئۆزۈڭدىكى لىمدەك چوڭ گۇناھنى كۆرمەيسەن؟!
4 ئۆزۈڭدە شۇنچە چوڭ گۇناھ تۇرۇقلۇق، بۇرادىرىڭگە: «كۆزۈڭدىكى ھەرە
كېپىكىنى ئېلىۋېتەي!» دېگىنىڭ قانداق گەپ؟ 5 ئەي ساختىپەز! ئاۋۋال
ئۆزۈڭنىڭ كۆزىدىكى لىمنى ئېلىۋەت. بۇنىڭ بىلەن، ئېنىق كۆرۈپ،
بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى ھەرە كېپىكىنى ئېلىۋېتەلەيسەن.

خۇش خەۋەرنى ئاڭلاشنى خالىمايدىغانلار ھەققىدە

6 ــ ئىتقا مۇقەددەس نەرسىنى بەرمەڭلار ياكى توڭگۇزنىڭ ئالدىغا
ئۈنچە ـ مەرۋايىتلارنى تاشلاپ قويماڭلار. چۈنكى، ئىت كەينىگە بۇرۇلۇپ
سىلەرنى تالايدۇ؛ توڭگۇز ئۈنچە ـ مەرۋايىتلارنى ئاياغ ئاستىدا دەسسەپ
يانجىيدۇ.

تىلىگەنلەر ئېرىشىدۇ

[7] ــ دۇئا قىلىپ تىلەڭلار، خۇدا تىلىگىنىڭلارنى بېرىدۇ. ئىزدەڭلار، تاپىسىلەر. ئىشىكنى قېقىڭلار، ئېچىلىدۇ. [8] چۈنكى، تىلىگەنلەر ئېرىشىدۇ، ئىزدىگەنلەر تاپىدۇ، ئىشىكنى قاققانلارغا ئىشىك ئېچىلىدۇ. [9] ئەگەر ئوغلۇڭلار نان تەلەپ قىلسا، سىلەر ئۇنىڭغا تاش بېرەتتىڭلارمۇ؟ [10] بېلىق تەلەپ قىلسا، يىلان بېرەتتىڭلارمۇ؟ [11] گۇناھكار بولغان سىلەر پەرزەنتلىرىڭلارغا ياخشى نەرسىلەرنى بېرىشنى بىلگەن يەردە، ئەرشتىكى ئاتاڭلار تىلىگەنلەرگە ياخشى نەرسىلەرنى تېخىمۇ ئىلتىپات قىلماسمۇ؟

[12] باشقىلارنىڭ ئۆزۈڭلارغا قانداق مۇئامىلە قىلىشىنى كۈتسەڭلار، سىلەرمۇ ئۇلارغا شۇنداق مۇئامىلە قىلىڭلار. تەۋرات قانۇنى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرى مانا شۇ.

خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىدىغان دەرۋازا

[13] ــ تار دەرۋازىدىن كىرىڭلار. چۈنكى، كىشىنى ھالاكەتكە ئېلىپ بارىدىغان دەرۋازا كەڭ، يول ئاسان بولۇپ، بۇ دەرۋازىدىن كىرىدىغانلار كۆپ. [14] بىراق، ھاياتلىققا ئېلىپ بارىدىغان دەرۋازا تار، يول تەس بولۇپ، ئۇنى ئىزدەپ تاپالايدىغانلار ئاز.

ئىككى خىل مېۋە دەرىخى

[15] ــ ئالدىڭلارغا قوي تېرىسىگە ئورىنىۋېلىپ كەلگەن، ئىچى يىرتقۇچ چىلبۆرىدەك ساختا پەيغەمبەرلەردىن ھوشيار بولۇڭلار. [16] سىلەر ئۇلارنى «مېۋىلىرى» دىن تونۇۋالالايسىلەر. تىكەندىن ئۈزۈم، قامغاقتىن ئەنجۈر ئالغىلى بولمايدۇ. [17] ياخشى دەرەخ ياخشى مېۋە بېرىدۇ، يامان دەرەخ يامان

مېۋە بېرىدۇ. [18] ياخشى دەرەخ يامان مېۋە بەرمەيدۇ. يامان دەرەخ ياخشى مېۋە بەرمەيدۇ. [19] ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان ھەربىر دەرەخ كېسىلىپ ئوتقا تاشلىنىدۇ. [20] شۇڭلاشقا، ساختا پەيغەمبەرلەرنى ئۇلارنىڭ «مېۋىلىرى» دىن تونۇۋالالايسىلەر.

ھەقىقىي شاگىرت

[21] — مېنى «رەببىم، رەببىم» دېگەنلەرنىڭ ھەممىسىلا ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىغا كىرەلمەيدۇ. پەقەت ئەرشتىكى خۇدائاتامنىڭ ئىرادىسىنى ئادا قىلغانلارلا كىرەلەيدۇ. [22] قىيامەت كۈنىدە نۇرغۇن كىشىلەر ماڭا: «رەببىم، رەببىم، بىز سېنىڭ نامىڭ بىلەن خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزدۇق» ۋە «سېنىڭ نامىڭ بىلەن جىنلارنى قوغلىدۇق، نۇرغۇن مۆجىزىلەرنى كۆرسەتتۇق» دەيدۇ. [23] ھالبۇكى، ئۇ چاغدا مەن ئۇلارغا: «سىلەرنى ئەزەلدىن تونۇمايمەن. كۆزۈمدىن يوقىلىڭلار، ئەي يامانلىق قىلغۇچىلار» دەيمەن.

ئىككى خىل ئىمارەت سالغان كىشىلەر

[24] — دېمەك، بۇ سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ ئەمەل قىلغانلار ئىمارەتنى قورام تاش ئۈستىگە سالغان ئەقىللىق كىشىلەرگە ئوخشايدۇ. [25] بوران سوقۇپ، يامغۇر ئۇرۇپ، كەلكۈن كەلگەن تەقدىردىمۇ، ئۇ ئىمارەت ئۆرۈلمەيدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ ئۇلى قورام تاشنىڭ ئۈستىگە سېلىنغان. [26] بىراق، سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، ئەمەل قىلمايدىغانلار ئىمارەتنى قۇمنىڭ ئۈستىگە قۇرغان ئەخمەقلەرگە ئوخشايدۇ. [27] ئۇنداق ئىمارەت بوران، يامغۇر ۋە كەلكۈننىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغاندا ئۆرۈلۈپ كېتىدۇ، ئۆرۈلگەندىمۇ ئىنتايىن پاجىئەلىك ئۆرۈلىدۇ!

[28] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلىرىنى ئاياغلاشتۇرغاندىن كېيىن، خالايىق ئۇنىڭ تەلىملىرىگە ھەيران قېلىشتى. [29] چۈنكى، ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەلىملىرى نوپۇزلۇق ئىدى، تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭكىگە ئوخشىمايتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ماخاۋ كېسەلنى ساقايتىشى

8 [1] ھەزرىتى ئەيسا تاغدىن چۈشكەندە، توپ ـ توپ كىشىلەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى. [2] ماخاۋ كېسىلىگە* گىرىپتار بولغان بىر كىشى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ، تىزلىنىپ:

ــ تەقسىر، ئەگەر خالىسىڭىز، مېنى كېسىلىمدىن ساقايتىپ پاك قىلغايسىز! ــ دېدى. [3] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزۈپ تۇرۇپ:

ــ خالايمەن، پاك بولغىن، ــ دېۋىدى، بۇ ئادەمنىڭ بەدىنىدىكى ماخاۋ كېسىلى شۇئان ساقايدى. [4] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ ھازىر بۇ ئىشنى ھېچكىمگە تىنما، لېكىن ئۇدۇل مەركىزىي ئىبادەتخانىغا بېرىپ روھانىيغا ئۆزۈڭنىڭ ساقايغانلىقىڭنى كۆرسەت. ئاندىن، بۇنى باشقىلارغا ئىسپاتلاش ئۈچۈن، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئەمرى بويىچە ماخاۋ كېسەلدىن ساقايغانلار قىلىشقا تېگىشلىك قۇربانلىقنى قىل، ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ رىملىق يۈزبېشىنىڭ چاكىرىنى ساقايتىشى

[5] ھەزرىتى ئەيسا كەپەرناھۇم شەھىرىگە بارغاندا، رىملىق بىر يۈزبېشى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، شاپائەت تىلەپ:

[6] ــ تەقسىر، چاكىرىم پالەچ بولۇپ قالدى، ناھايىتى ئازاب ئىچىدە ئۆيدە

---

* 2. ماخاۋ كېسىلى ــ بىر خىل قورقۇنچلۇق تېرە كېسىلى بولۇپ، يەھۇدىيلار بۇ خىل كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنى ناپاك، دەپ قارايتتى.

ياتىدۇ، ــ دېدى.
[7] ــ مەن بېرىپ ئۇنى ساقايتىپ بېرەي، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
[8] يۈزبېشى:
ــ تەقسىر، ئۆيۈمگە كېلىشىڭىزگە ئەرزىمەيمەن. پەقەت بىر ئېغىز سۆز قىلىپ قويسىڭىز، چاكىرىم ساقىيىپ كېتىدۇ. [9] مېنىڭمۇ ئۈستۈمدە باشلىقىم، قول ئاستىمدا لەشكەرلىرىم بار. بىرىگە بار دېسەم بارىدۇ، بىرىگە كەل دېسەم، كېلىدۇ. چاكىرىمغا بۇ ئىشنى قىل دېسەم، ئۇ شۇ ئىشنى قىلىدۇ، ــ دېدى.
[10] بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ، ھەيران بولغان ھەزرىتى ئەيسا بىللە كەلگەنلەرگە:
ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇنداق ئىشەنچنى ئىسرائىللار ئىچىدە ئۇچراتمىغاندىم. [11] سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، مەشرىق ۋە مەغرىبتىن نۇرغۇن يەھۇدىي ئەمەسلەر كېلىپ، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىدا ئەجدادلىرىمىز ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرىدۇ. [12] لېكىن، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ مىراسخورلىرى بولغان نۇرغۇن يەھۇدىيلار تاشقىرىغا، قاراڭغۇلۇققا ھەيدىلىپ، ئۇ يەردە ھەسرەتتە يىغلاپ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ، ــ دېدى. [13] ئاندىن، يۈزبېشىغا:
ــ ئۆيۈڭگە قايت، ئىشەنگىنىڭدەك بولىدۇ، ــ دېدى. ھېلىقى چاكارنىڭ كېسىلى شۇئان سەللىمازا ساقىيىپ كەتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ نۇرغۇن كېسەللەرنى ساقايتىشى

[14] ھەزرىتى ئەيسا پېترۇسنىڭ ئۆيىگە بارغاندا، پېترۇسنىڭ قېينانىسىنىڭ قىزىتمىسى ئۆرلەپ، ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغاندى. [15] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭ

قولىنى تۇتۇشى بىلەنلا قىزىتمىسى يېنىپ كەتتى. ئۇ ئايال دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، ھەزرىتى ئەيسانى كۈتۈشكە باشلىدى.

[16] قاراڭغۇ چۈشكەندە، كىشىلەر جىن چاپلاشقان نۇرغۇن ئادەملەرنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. ھەزرىتى ئەيسا بىر ئېغىز سۆز بىلەنلا ئۇلاردىكى جىنلارنى قوغلىۋەتتى ۋە كېسەللەرنىڭ ھەممىسىنى ساقايتتى. [17] بۇنىڭ بىلەن، يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئۇقتۇرۇلغان: «ئاغرىق ـ سىلاقلىرىمىزنى ئۇ كۆتۈردى، كېسەللىرىمىزنى ئۈستىگە ئالدى» دېگەن سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

ھەزرىتى ئەيساغا ئەگىشىشنىڭ بەدەللىرى

[18] ھەزرىتى ئەيسا ئەتراپىغا ئولىشىۋالغان كىشىلەرنى كۆرۈپ، شاگىرتلىرىغا كۆلنىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتۈپ كېتىشنى بۇيرۇدى. [19] شۇ چاغدا، تەۋرات ئۇستازلىرىدىن بىرى كېلىپ، ئۇنىڭغا:

ـــ ئۇستازىم، سىز قەيەرگە بارماڭ، مەن سىزگە ئەگىشىپ ماڭىمەن، ـــ دېدى.

[20] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ـــ تۈلكىنىڭ ئۆڭكۈرى، قۇشنىڭ ئۇۋىسى بار. بىراق، ئىنسانئوغلىنىڭ* بېشىنى قويغۇدەك يېرىمۇ يوق، ـــ دېدى.

[21] يەنە بىر شاگىرتى ھەزرىتى ئەيساغا:

ـــ ئۇستاز، ئاتام ئۆلۈپ ئۇنى يەرلىككە قويغۇچە كۈتۈپ، ئاندىن سىزگە ئەگىشەيچۇ! ـــ دېدى.

---

* 20. مۇقەددەس يازمىلاردا «ئىنسانئوغلى» دىن ئىبارەت ئەۋەتىلگۈچىنىڭ خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ۋە شان ـ شەرىپى بىلەن ئەرشتىن چۈشۈپ، پۈتكۈل ئىنسانلارنى مەڭگۈ باشقۇرىدىغانلىقى ئالدىن ئېيتىلغان. ھەزرىتى ئەيسا بۇ نامنى ئۆزى ھەققىدە ئىشلەتكەن.

22 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ ماڭا ئەگەشكىن! ئۆلگەنلەرنى روھىي ئۆلۈكلەر ئۆزلىرى يەرلىككە قويسۇن، ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ بوراننى تىنچىتىشى

23 ھەزرىتى ئەيسا كېمىگە چۈشتى، شاگىرتلىرىمۇ چۈشۈپ بىللە ماڭدى. 24 كۆل ئۈستىدە تۇيۇقسىز قاتتىق بوران چىقىپ كەتكەچكە، دولقۇنلار كېمىدىن ھالقىپ كەتتى. بۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسا ئۇخلاۋاتاتتى.
25 شاگىرتلار ئۇنى ئويغىتىپ:
ــ ئۇستاز، غەرق بولۇش ئالدىدا تۇرىمىز، بىزنى قۇتۇلدۇرغايسىز! ــ دېدى.
26 ــ ئىمانىڭلار ئاجىز! ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ۋە ئورنىدىن تۇرۇپ، بوران ـ چاپقۇن ۋە دولقۇنلارغا بۇيرۇق قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، بوران ۋە دولقۇنلار پۈتۈنلەي تىنچىدى.
27 شاگىرتلار ئىنتايىن ھەيران بولۇپ، بىر ـ بىرىگە:
ــ بۇ زادى قانداق ئادەمدۇ؟ ھەتتا بوران ۋە دولقۇنلارمۇ ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلايدىكەن ـ ھە! ــ دەپ كېتىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ جىن چاپلاشقان ئىككى ئادەمنى ساقايتىشى

28 ھەزرىتى ئەيسا كۆلنىڭ ئۇ قېتىدىكى گادارا دېگەن جايغا بارغىنىدا، ئۇنىڭغا جىن چاپلاشقان ئىككى كىشى يولۇقتى. گۆر قىلىنىدىغان ئۆڭكۈرلەرنى ماكان تۇتقان بۇ ئىككى كىشى شۇنچە ۋەھشىي ئىدىكى، ھېچكىم بۇ يەردىن ئۆتۈشكە جۈرئەت قىلالمايتتى. 29 ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى

كۆرگەن هامان:
— ئى خۇدانىڭ ئوغلى، ئىشىمىزغا ئارىلاشما! سەن ۋاقىت-سائىتى كەلمەستىنلا بىزنى قىيىنغىلى كەلدىڭمۇ؟ — دەپ توۋلىدى.
30 شۇ ئەتراپتا چوڭ بىر توپ توڭگۇز پادىسى ئوزۇقلىنىپ يۈرەتتى.
31 جىنلار ھەزرىتى ئەيساغا يالۋۇرۇپ:
— ئەگەر سەن بىزنى ھەيدەپ چىقارماقچى بولساڭ، توڭگۇز پادىسىغا كىرگۈزۈۋەتكىن، — دېدى.
32 ھەزرىتى ئەيسا:
— چىقىڭلار! — دېۋىدى، جىنلار چىقىپ، توڭگۇزلارنىڭ تېنىگە كىرىپ كەتتى. پۈتۈن توڭگۇز پادىسى پاتىپاراق بولۇپ، يۇگۈرگەن پېتى تىك ياردىن چۈشۈپ، كۆلگە غەرق بولدى.
33 توڭگۇز باققۇچىلار شەھەرگە قېچىپ كىرىپ، بۇ ئىشنىڭ باش-ئاخىرىنى ۋە جىن چاپلاشقان كىشىلەرنىڭ كەچۈرمىشلىرىنى خالايىققا تارقاتتى. 34 شۇنىڭ بىلەن، پۈتۈن شەھەردىكىلەر ھەزرىتى ئەيسا بىلەن كۆرۈشۈشكىلى چىقتى. ئۇلار ئۇنى كۆرگەندە، ئۇنىڭ بۇ يەردىن چىقىپ كېتىشىنى تەلەپ قىلدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پالەچ كېسەلنى ساقايتىشى

9 1 ھەزرىتى ئەيسا كېمىگە چۈشۈپ كۆلدىن ئۆتۈپ، ئۆزى تۇرغان شەھەر كەپەرناھۇمغا قايتىپ كەلدى. 2 كىشىلەر زەمبىلگە ياتقۇزۇلغان بىر پالەچنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ ئىشەنچىنى كۆرگەن ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى پالەچكە:
— ئوغلۇم، خاتىرجەم بول، گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى، — دېدى.
3 بىرقانچە تەۋرات ئۇستازلىرى كۆڭلىدە «بۇ ئادەم كۇپۇرلۇق قىلدى»

دەپ ئويلىدى.

[4] ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ نېمە ئۈچۈن يامان ئويدا بولىسىلەر؟ [5] «گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى» دېيىش ئاسانمۇ ياكى «ئورنۇڭدىن تۇر، ماڭ!» دېيىشمۇ؟ ئەلۋەتتە، ئېيتماق ئاسان، قىلماق تەس. [6] ئەمما، ھازىر ئىنسانئوغلىنىڭ يەر يۈزىدە گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەي، ــ دېدى. ئاندىن، پالەچ كېسەلگە:

ــ ئورنۇڭدىن تۇر، ئورۇن ـ كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيۈڭگە قايت، ــ دەپ بۇيرۇدى.

[7] ھېلىقى ئادەم ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆيىگە قايتتى. [8] بۇنى كۆرگەن كۆپچىلىك قورقۇشۇپ، ئىنسانغا بۇنداق ھوقۇقنى بەرگەن خۇداغا مەدھىيىلەر ئوقۇشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مەتتانى شاگىرتلىققا چاقىرىشى

[9] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن چىقىپ ئالدىغا قاراپ كېتىۋاتقاندا، بىر باجگىرنى كۆردى. ئۇنىڭ ئىسمى مەتتا بولۇپ، باج يىغىدىغان جايدا ئولتۇراتتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ ماڭا ئەگەشكىن! ــ دېدى.

مەتتا ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئەگەشتى.

[10] ھەزرىتى ئەيسا مەتتانىڭ ئۆيىدە مېھماندارچىلىقتا بولۇۋاتقاندا، نۇرغۇن باجگىرلار* ۋە گۇناھكار دەپ قارالغان بىر قىسىم كىشىلەرمۇ كىرىپ،

---

*10. باجگىرلار ــ ئىسرائىلىيىنى ئىشغال قىلغان رىملىقلار ئۈچۈن ئۆز خەلقىدىن باج يىغىپ بېرىدىغان ۋە شۇ سەۋەبتىن نەپرەتكە ئۇچرىغان يەھۇدىيلار.

ھەزرىتى ئەيسا ۋە ئۇنىڭ شاگىرتلىرى بىلەن ھەمداستىخان بولدى. [11] بۇنى كۆرگەن پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىغا:

— ئۇستازىڭلارنىڭ باجگىر ۋە گۇناھكارلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغىنى قانداق گەپ؟! — دېيىشتى.

[12] بۇ گەپنى ئاڭلىغان ھەزرىتى ئەيسا:

— ساغلام ئادەم ئەمەس، بەلكى كېسەل ئادەملا تېۋىپقا موھتاجدۇر. [13] مۇقەددەس يازمىلاردا: «مەن قۇربانلىق قىلىشىڭلارنى ئەمەس، رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىشىڭلارنى ئىستەيمەن» دېيىلگەن. سىلەر بېرىپ بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى ئۆگىنىڭلار. مەن ئۆزلىرىنى دۇرۇس ھېسابلايدىغانلارنى ئەمەس، بەلكى ئۆزلىرىنىڭ گۇناھلىرىنى تونۇيدىغانلارنى چاقىرغىلى كەلدىم، — دېدى.

كونىغا ئىسلىۋالماسلىق

[14] شۇ ۋاقىتلاردا، يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى كېلىپ، ھەزرىتى ئەيساغا:

— بىز ۋە پەرىسىيلەر روزا تۇتىمىز، سىزنىڭ شاگىرتلىرىڭىز نېمىشقا تۇتمايدۇ؟ — دەپ سوراشتى.

[15] ھەزرىتى ئەيسا جاۋابەن مۇنداق دېدى:

— تويى بولىۋاتقان يىگىت تېخى توي زىياپىتىدە تۇرغان چاغدا، مېھمانلار ھازا تۇتۇپ ئولتۇرسا قانداق بولغىنى!؟ ئەلۋەتتە بولمايدۇ! ئەمما يىگىتنىڭ ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدىغان كۈنى كېلىدۇ، ئەنە شۇ چاغدا ئۇلار قايغۇ-ھەسرەت چەككىنىدىن روزا تۇتىدۇ.

[16] ھېچكىم كونا كۆڭلەككە كىرىشىپ كېتىدىغان يېڭى رەختتىن ياماق سالمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، كىيىم يۇيۇلغاندا يېڭى ياماق كىرىشىپ، كىيىمنى

يىرتىپ تاشلايدۇ. نەتىجىدە، يىرتىق تېخىمۇ يوغىناپ كېتىدۇ. [17] شۇنىڭدەك، ھېچكىم يېڭى شارابنى كونا تۇلۇمغا قاچىلىمايدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلسا، يېڭى شارابنىڭ كۆپۈشى بىلەن تۇلۇم يېرىلىدۇ ـ دە، شارابمۇ تۆكۈلۈپ كېتىدۇ. دېمەك، تۇلۇممۇ كاردىن چىقىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، يېڭى شارابنى يېڭى تۇلۇمغا قاچىلاش كېرەك. شۇنداق قىلغاندا، ھەر ئىككىلىسىنى ساقلاپ قالغىلى بولىدۇ.

تىرىلدۈرۈلگەن قىز ۋە ساقايتىلغان ئايال

[18] ھەزرىتى ئەيسا يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرىغا بۇ سۆزلەرنى قىلىۋاتقان ۋاقتىدا، مەلۇم بىر ئىبادەتخانىنىڭ بىر مەسئۇلى كېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ:

ـــ مېنىڭ قىزىم ھازىرلا ئۆلۈپ كەتتى، سىز بېرىپ ئۇنىڭغا قولىڭىزنى تەگكۈزۈپ قويسىڭىز، ئۇ تىرىلىدۇ، ـــ دېدى.

[19] ھەزرىتى ئەيسا ئورنىدىن تۇرۇپ، شاگىرتلىرىنى ئېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى.

[20] يولدا خۇن تەۋرەش كېسەللىكگە گىرىپتار بولغىنىغا ئون ئىككى يىل بولغان بىر ئايال ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئارقا تەرىپىدىن كېلىپ، ئۇنىڭ چاپىنىنىڭ پېشىنى سىلىدى. [21] ئۇ ئىچىدە «ھەزرىتى ئەيسانىڭ چاپىنىنى تۇتسامىلا، چوقۇم ساقىيىپ كېتىمەن» دەپ ئويلىغانىدى.

[22] ھەزرىتى ئەيسا كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئۇنىڭغا قاراپ:

ـــ قىزىم، خاتىرجەم بول، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى! ـــ دېيىشىگىلا، ھېلىقى ئايال ساقىيىپ كەتتى.

[23] ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى ئىبادەتخانا مەسئۇلىنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، نەي چېلىۋاتقان ۋە ھازا تۇتۇپ يىغلاۋاتقان ئادەملەر توپىنى كۆرۈپ، [24] ئۇلارغا:

— چىقىپ كېتىڭلار، بۇ قىز ئۆلمىدى، ئۇخلاپ قاپتۇ، — دېدى.
بىراق، خالايىق ئۇنى مەسخىرە قىلدى. [25] كىشىلەر چىقىرىۋېتىلگەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا قىز ياتقان ئۆيگە كىرىپ، ئۇنىڭ قولىدىن تارتتى. قىز ئورنىدىن تۇردى. [26] بۇ خەۋەر پۈتۈن ئەتراپقا تارقالدى.

بىمارلارنىڭ ساقايتىلىشى

[27] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن چىقىپ كېتىۋاتقاندا، ئىككى قارىغۇ ئۇنىڭ كەينىدىن كېلىپ:
— ئى پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى،* بىزگە رەھىم قىلغايسىز! — دەپ ۋارقىراپ كەتتى.
[28] ھەزرىتى ئەيسا ئۆيگە كىرگەندىن كېيىن، ھېلىقى ئىككى قارىغۇ ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:
— سىلەر مېنىڭ سىلەرنى ساقايتىشقا قادىر ئىكەنلىكىمگە ئىشىنەمسىلەر؟ — دەپ سورىدى.
— ئى رەببىم، ئىشىنىمىز، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.
[29] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ كۆزلىرىگە قولىنى تەگكۈزۈپ تۇرۇپ:
— ئىشەنگىنىڭلاردەك بولسۇن! — دېيىشىگىلا، [30] ئۇلارنىڭ كۆزلىرى ئېچىلدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— بۇ ئىشنى ھېچكىمگە تىنماڭلار! — دەپ قاتتىق تاپىلىدى. [31] لېكىن، ئۇلار ئۇ يەردىن چىقىپلا، بۇ ئىشنى ئەتراپقا يېيىۋەتتى.
[32] ئۇلار چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، جىن چاپلاشقان بىر گاچا ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىندى. [33] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭدىكى جىننى

*27. داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى — بۇ نام يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئۇلار كۈتۈۋاتقان قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنى كۆرسىتەتتى.

قوغلىشى بىلەنلا، ھېلىقى ئادەم زۇۋانغا كەلدى. خالايىق ھەيران بولۇپ:
— بۇنداق ئىش ئىسرائىلىيەدە زادى كۆرۈلۈپ باقمىغان، — دېيىشتى.
[34] لېكىن، پەرىسىيلەر:
— ئۇ جىنلارنى ئۇلارنىڭ باشلىقىغا تايىنىپ ھەيدەيدىكەن، — دېيىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كىشىلەرگە بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتى

[35] ھەزرىتى ئەيسا پۈتۈن شەھەر، يېزا ـ قىشلاقلارنى ئارىلاپ، ھەرقايسى ئىبادەتخانىلاردا تەلىم بېرىپ، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىغا دائىر خۇش خەۋەرنى تارقاتتى ۋە خەلق ئىچىدىكى ھەر خىل كېسەللىك ۋە ئاغرىق ـ سىلاقلارنى ساقايتتى. [36] ئۇ توپ ـ توپ ئادەملەرنى كۆرۈپ ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتتى، چۈنكى ئۇلار قويچىسىز قوي پادىلىرىدەك پاناھسىز بىچارىلەر ئىدى. [37] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ شاگىرتلىرىغا:
— قۇتقۇزۇلۇشقا ئىنتىلىدىغانلار مول ھوسۇلدەك كۆپ، بىراق ھوسۇلنى ئېلىش ئۈچۈن ئىشلەيدىغانلار ئاز ئىكەن. [38] ھوسۇلنىڭ ئىگىسى بولغان خۇدادىن كۆپرەك ئىشچى ئەۋەتىپ، ھوسۇلنى يىغىۋېلىشنى تىلەڭلار، — دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى شاگىرتىنى ئەۋەتىشى

10 [1] ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى شاگىرتىنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا جىنلارنى ھەيدەش ۋە ھەر خىل ئاغرىق ـ سىلاقلارنى ساقايتىش ھوقۇقىنى بەردى. [2] بۇ ئون ئىككى شاگىرتنىڭ ئىسىملىرى مۇنداق: پېترۇس

دەپمۇ ئاتالغان سىمۇن ۋە ئۇنىڭ ئىنىسى ئەندەر، زەبەدىينىڭ ئوغلى ياقۇپ
ۋە ئۇنىڭ قېرىندىشى يۇھاننا، 3 فىلىپ ۋە بارتولوماي، توماس ۋە باجگىر مەتتا،
ھالپاينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە تاداي، 4 ۋەتەنپەرۋەر دەپ ئاتالغان سىمۇن ۋە
ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ئىشقارىيوت.
5 ھەزرىتى ئەيسا بۇ ئون ئىككى شاگىرتىنى خەلقىنىڭ ئارىسىغا
ئەۋەتىشتىن ئاۋۋال، ئۇلارغا مۇنداق تاپىلىدى:
— يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ زېمىنلىرىغا بارماڭلار. سامارىيىلىكلەرنىڭ
شەھەرلىرىگىمۇ بارماڭلار. 6 ئۇنىڭدىن كۆرە، خۇدانىڭ يوقالغان قوي
پادىلىرى، يەنى ئىسرائىللار ئارىسىغا بېرىڭلار. 7 بارغان يېرىڭلاردا:
«ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرىدۇ!» دەپ جاكارلاڭلار.
8 كېسەللەرنى ساقايتىڭلار، ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرۈڭلار، ماخاۋ كېسەللىرىنى
ساقايتىڭلار، جىنلارنى ھەيدىۋېتىڭلار. بۇ ئىمتىيازلارنى ھەقسىز
ئالغانىكەنسىلەر، ھەقسىز ئىشلىتىڭلار. 9 ھەميانىڭلاردا ئالتۇن، كۆمۈش ۋە
مىس پۇللارنى ئېلىپ يۈرمەڭلار. 10 سەپەرگە چىققاندا نە خۇرجۇن، نە بىرەر
ئارتۇق كۆڭلەك، نە ئاياغ، نە ھاسا ئېلىۋالماڭلار. چۈنكى، خىزمەتكار كىمگە
خىزمەت قىلسا، شۇنىڭدىن ئىش ھەققى ئېلىشقا ھەقلىق.
11 بىرەر شەھەر ياكى يېزىغا بارغان ۋاقتىڭلاردا، ئالدى بىلەن ئۇ يەردە
سىلەرنى قوبۇل قىلىشنى خالايدىغان كىشىنى ئىزدەپ تېپىپ، ئۇ يەردىن
كەتكۈچە شۇ كىشىنىڭ ئۆيىدە تۇرۇڭلار. 12 بىرەر ئۆيگە كىرگىنىڭلاردا،
ئۇلارغا ئامانلىق تىلەڭلار. 13 ئەگەر ئۇ ئائىلىدىكىلەر سىلەرنى قوبۇل قىلسا،
ئۇلارغا تىلىگەن ئامانلىقىڭلار ئىجابەت بولىدۇ. ئەگەر سىلەرنى قوبۇل
قىلمىسا، تىلىگەن ئامانلىقىڭلار ئۆزۈڭلارغا يانىدۇ. 14 سىلەرنى قوبۇل
قىلمىغان، سۆزۈڭلارنى ئاڭلىمىغان كىشىنىڭ ئۆيىدىن ياكى شۇ شەھەردىن
ئايرىلغىنىڭلاردا، ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن ئايىغىڭلاردىكى توپىنى
قېقىۋېتىڭلار. 15 بىلىپ قويۇڭلاركى، ئۇ شەھەردىكىلەرنىڭ قىيامەت كۈنى

تارتىدىغان جازاسى سودوم ۋە گومورا* شەھىرىدىكى رەزىل كىشىلەرنىڭ تارتىدىغان جازاسىدىنمۇ ئېغىر بولىدۇ!

كەلگۈسىدىكى زىيانكەشلىك

[16] ـــ مانا، مەن سىلەرنى قويلارنى بۆرىلەرنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتكەندەك ئەۋەتىمەن. شۇڭا، يىلاندەك سەزگۈر، كەپتەردەك ساددا بولۇڭلار. [17] كىشىلەردىن پەخەس بولۇڭلار. ئۇلار سىلەرنى تۇتقۇن قىلىپ سوتقا تاپشۇرۇپ بېرىدۇ، ئىبادەتخانىلىرىدا قامچىلايدۇ. [18] سىلەر ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن، ۋالىي ۋە پادىشاھلار ئالدىغا ئېلىپ بېرىلىپ سوراققا تارتىلىسىلەر. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنىڭ ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئالدىدا مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىم بولىسىلەر. [19] سوراق قىلىنغان ۋاقتىڭلاردا، قانداق جاۋاب بېرىش ياكى نېمە دېيىشتىن ئەندىشە قىلماڭلار. چۈنكى، ئۇ چاغدا قىلىدىغان سۆزلىرىڭلار سىلەرگە نېسىپ قىلىنىدۇ. [20] سىلەر ئۆزۈڭلار سۆزلىمەيسىلەر، بەلكى ئەرشتىكى ئاتاڭلارنىڭ روھى سىلەر ئارقىلىق سۆزلەيدۇ.

[21] قېرىنداش قېرىندىشىغا، ئاتا بالىسىغا خائىنلىق قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلۈمگە تۇتۇپ بېرىدۇ. بالىلارمۇ ئاتا ـ ئانىسى بىلەن قارشىلىشىپ، ئۇلارنى ئۆلۈمگە ئىتتىرىدۇ. [22] ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن، ھەممە ئادەم سىلەرگە ئۆچمەنلىك قىلىدۇ، لېكىن ئاخىرغىچە بەرداشلىق بەرگەنلەر جەزمەن قۇتقۇزۇلىدۇ. [23] ئۇلار سىلەرگە بىر شەھەردە زىيانكەشلىك قىلسا، يەنە بىر شەھەرگە قېچىپ بېرىڭلار. بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر ئىسرائىلىيىنىڭ پۈتۈن

*15. سودوم ۋە گومورا ـــ ئىبراھىم پەيغەمبەر زامانىدىكى ئىككى شەھەر بولۇپ، بۇ شەھەرلەرنىڭ ئادەملىرى ئوخشاش جىنستىكى زىناخورلۇققا قاتتىق بېرىلىپ گۇناھقا پاتقانلىقتىن، خۇدا بۇ شەھەرلەرنى ئادەملىرى بىلەن قوشۇپ يوقاتقان.

شەھەرلىرىنى ئارىلاپ بولغۇچە، ئىنسانئوغلى قايتىپ كېلىدۇ.

[24] شاگىرت ئۇستازىدىن، قۇل خوجايىنىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ. [25] شۇنىڭ ئۈچۈن، شاگىرت ئۇستازىدەك، قۇل خوجايىنىدەك بولغىنىغا قانائەت قىلسۇن. ئۇلار ئۆيىنىڭ بېشى بولغان مېنى «جىنلارنىڭ پادىشاھى شەيتان» دەپ ئاتىغان يەردە، ئۆيىنىڭ ئەزالىرى بولغان سىلەرنى تېخىمۇ زور ھاقارەت قىلمامدۇ؟

[26] بىراق، بۇنداقلاردىن قورقماڭلار. چاۋىسى چىقىپ يېپىلمايدىغان ھېچقانداق يوشۇرۇن ئىش، ئاشكارىلانمايدىغان ھېچقانداق مەخپىيەتلىك يوقتۇر. [27] مېنىڭ سىلەرگە مەخپىي ئېيتقانلىرىمنى سىلەر ئوچۇق ـ ئاشكارا ئېيتىۋېرىڭلار. قۇلىقىڭلارغا پىچىرلاپ ئېيتقانلىرىمنى خەلقئالەمگە جاكارلاڭلار. [28] تېنىڭلارنى ئۆلتۈرسىمۇ، جېنىڭلارنى ئالالمايدىغانلاردىن قورقماڭلار. ئەكسىچە، تېنىڭلارنىمۇ، جېنىڭلارنىمۇ دوزاختا ھالاك قىلالايدىغان خۇدادىن قورقۇڭلار. [29] ئىككى قۇشقاچنى بىر تەڭگىگە سېتىۋالغىلى بولسىمۇ، لېكىن ئەرشتىكى ئاتاڭلار بىلمەي تۇرۇپ، ئۇلاردىن بىرسىمۇ يەرگە چۈشمەس. [30] سىلەرگە كەلسەك، ھەتتا سىلەرنىڭ ھەربىر تال چېچىڭلارنىڭمۇ ھېسابى بار. [31] شۇنداق ئىكەن، قورقماڭلار. چۈنكى، سىلەر خۇدا ئۈچۈن نۇرغۇنلىغان قۇشقاچتىنمۇ قىممەتلىك ـ دە!

[32] كۆپچىلىك ئالدىدا مېنى ئېتىراپ قىلغانلارنى مەنمۇ ئەرشتىكى ئاتامنىڭ ئالدىدا ئېتىراپ قىلىمەن. [33] بىراق، كۆپچىلىك ئالدىدا مېنى رەت قىلغانلارنى مەنمۇ ئەرشتىكى ئاتام ئالدىدا رەت قىلىمەن.

تىنچلىق ۋە جېدەل ـ ماجىرا

[34] — مېنى دۇنياغا تىنچلىق ئېلىپ كەلدىمىكىن، دەپ ئويلاپ قالماڭلار. مەن تىنچلىق ئەمەس، بەلكى جېدەل ـ ماجىرا ئېلىپ كەلدىم. [35] مېنىڭ

ۋەجىمدىن ئوغۇل ئاتىسىغا، قىز ئانىسىغا، كېلىن قېينانىسىغا قارشى چىقىدۇ.
[36] ئادەمنىڭ دۈشمىنى ئۆز ئائىلىسىدىكى كىشىلەردۇر.
[37] ئاتا ـ ئانىسىنى مەندىنمۇ ئەزىز كۆرىدىغانلار مېنىڭ شاگىرتىم بولۇشقا
لايىق ئەمەس. پەرزەنتلىرىنى مەندىنمۇ ئەزىز كۆرىدىغانلارمۇ مېنىڭ
شاگىرتىم بولۇشقا لايىق ئەمەس. [38] ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ،* ماڭا
ئەگەشمىگەنلەرمۇ شاگىرتىم بولۇشقا لايىق ئەمەس. [39] ئۆز ھاياتىنى
ئايايدىغانلار ئەكسىچە ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولىدۇ. مەن ئۈچۈن ئۆز ھاياتىنى
ئايىمايدىغانلار ئۇنىڭغا ئېرىشىدۇ.
[40] سىلەرنى قوبۇل قىلغانلار مېنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ؛ مېنى قوبۇل
قىلغانلار بولسا مېنى ئەۋەتكۈچى خۇدانى قوبۇل قىلغان بولىدۇ. [41] بىر
پەيغەمبەرنى خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزگەنلىكى سەۋەبىدىن قوبۇل قىلغانلار
پەيغەمبەر بىلەن ئوخشاش ئىنئامغا ئېرىشىدۇ. دۇرۇس ئادەمنى ئۇنىڭ
دۇرۇس بولغانلىقى سەۋەبىدىن قوبۇل قىلغانلارمۇ شۇ ئادەم بىلەن ئوخشاش
ئىنئامغا ئېرىشىدۇ. [42] بىلىپ قويۇڭلاركى، ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتى دەپ،
شاگىرتلىرىم ئىچىدىكى ئەڭ ئەرزىمەس بىرىگە ھەتتا بىرەر چىنە سوغۇق سۇ
بەرگەن كىشىمۇ جەزمەن مېنىڭ ئىنئامىمدىن مەھرۇم قالمايدۇ.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ سوئالى

11
[1] ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى شاگىرتىغا تاپىلاپ بولغاندىن كېيىن،
جەلىلىيەدىكى ھەرقايسى شەھەرلەردە تەلىم بېرىش ۋە خۇش
خەۋەرنى جاكارلاش ئۈچۈن، ئۇ يەردىن ئايرىلدى.

*38. رىملىقلار تەرىپىدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىلگەنلەر مىخلىنىدىغان كرېستنى مۇرىسىدە كۆتۈرۈپ جازا مەيدانىغا باراتتى. «ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈش» دېگەنلىك ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشقا تەييار بولۇشنى كۆرسىتىدۇ.

[2] زىنداندىكى يەھيا پەيغەمبەر ئەيسا مەسىھنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى ئاڭلاپ، شاگىرتلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۇلار ئارقىلىق ھەزرىتى ئەيسادىن: [3] «خۇدا بىزگە ئەۋەتمەكچى بولغان قۇتقۇزغۇچى سىزمۇ ياكى باشقا بىرسى كېلەمدۇ؟» دەپ سورىدى.

[4] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ سىلەر قايتىپ بېرىپ، ياراتقان مۆجىزىلىرىمنى ۋە ئېيتقان تەلىملىرىمنى يەھياغا يەتكۈزۈپ: [5] «كورلارنىڭ كۆزى ئېچىلدى، توكۇرلار ماڭالايدىغان بولدى، ماخاۋ كېسىلى بولغانلار ساقايدى، گاسلار ئاڭلىيالايدىغان بولدى، ھەتتا ئۆلگەنلەرمۇ تىرىلدى ۋە كەمبەغەللەرگە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈلدى» دەپ ئېيتىڭلار. [6] يەھياغا يەنە: «مەندىن گۇمانلانماي، ماڭا تەۋرەنمەي ئىشەنگەنلەر نېمدېگەن بەختلىك!» دەپ قويۇڭلار، ــ دېدى.

[7] يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى كەتكەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە يەھيا توغرۇلۇق مۇنداق دېدى:

ــ سىلەر بۇرۇن يەھيانى ئىزدەپ چۆلگە بارغىنىڭلاردا، زادى قانداق بىر ئادەمنى كۆرمەكچىدىڭلار؟ مەيدانى شامالدا يەلپۈنۈپ تۇرغان قومۇشتەك تەۋرىنىپ تۇرىدىغان بىر ياخشىچاقنىمۇ؟ [8] ياكى چىرايلىق كىينگەن بىر ئېسىلزادىنىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! بۇنداق كىيىملەرنى كىيىدىغانلار چۆلدىن ئەمەس، خان ئوردىسىدىن تېپىلىدۇ. [9] ئەمەلىيەتتە، سىلەر بىر پەيغەمبەرنى كۆرگىلى چىقتىڭلار. ئەمدى بىلىپ قويۇڭلاركى، يەھيا پەيغەمبەردىنمۇ ئۈستۈندۇر. [10] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا:

«مانا، ئالدىڭدا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن.
ئۇ سېنىڭ يولۇڭنى ئالدىنئالا تەييارلايدۇ»

دەپ يېزىلغان ۋە بۇ يەردىكى «ئەلچىم» دەل يەھيا پەيغەمبەرنى
كۆرسىتىدۇ. [11] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىنسانلار ئارىسىدا چۆمۈلدۈرگۈچى
يەھيادىنمۇ ئۇلۇغ كىشى ئوتتۇرىغا چىققىنى يوق، ئەمما ئەرشنىڭ
پادىشاھلىقىدىكى ئەڭ ئەرزىمەس بىرسىمۇ ئۇنىڭدىن ئۇلۇغ بولىدۇ.
[12] چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا ئوتتۇرىغا چىققان كۈنلەردىن بېرى، ئەرشنىڭ
پادىشاھلىقى زوراۋانلىقتا ئۇچرىماقتا. زوراۋانلار ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلماقتا.
[13] خۇدانىڭ پادىشاھلىقى توغرىسىدا يەھيا پەيغەمبەرنىڭ زامانىغىچە بولغان
بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىملىرىدە، شۇنداقلا تەۋراتتا ئالدىن بېشارەت
بېرىلگەن. [14] ئەگەر قوبۇل قىلالىساڭلار، مېنىڭ «قايتىپ كېلىشى مۇقەررەر
بولغان ئىلياس پەيغەمبەر دەل يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ئۆزىدۇر.» دېگەن
سۆزۈمگە ئىشىنىڭلار.* [15] بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!
[16] بۇ زاماننىڭ سىلەردەك كىشىلىرىنى زادى كىملەرگە ئوخشىتاي؟ ئۇلار
خۇددى كوچىدا ئولتۇرۇۋېلىپ، بىر-بىرىگە: [17] «بىز سىلەرگە سۇناي چېلىپ
بەرسەك، ئۇسسۇل ئوينىمىدىڭلار. ماتەم مۇزىكىسىنى چېلىپ بەرسەك،
ھازىمۇ تۇتمىدىڭلار» دەپ رەنجىيدىغان تۇتۇرۇقسىز باللارغا ئوخشايدۇ.
[18] چۈنكى، يەھيا پەيغەمبەر كېلىپ روزا تۇتاتتى، شاراب ئىچمەيتتى.
شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار: «ئۇنىڭغا جىن تېگىپتۇ» دېيىشتى. [19] ئىنسانئوغلى بولسا
ھەم يەيدۇ ھەم ئىچىدۇ. بىراق، ئۇلار: «تازا بىر تويماس ھاراقكەش ئىكەن.
ئۇ باجگىر ۋە باشقا گۇناھكارلارنىڭ دوستى» دېيىشىدۇ. بىلىپ قويۇڭلاركى،
ھېكمەت بەرگەن مېۋىسى بىلەن تونۇلىدۇ.

---

*14. يەھۇدىيلار تەۋراتتىكى «قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ كېلىشتىن بۇرۇن ئىلياس پەيغەمبەر مەسىھنىڭ يولىنى تەييارلاش ئۈچۈن قايتىپ كېلىدۇ» دېگەن بېشارەتكە ئاساسەن ئۇنىڭ كېلىشىنى كۈتۈۋاتقانىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئەمەلىيەتتە بۇنىڭ ئىلياس پەيغەمبەردەك كۈچ-قۇدرەت بىلەن كەلگەن يەھيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشقانلىقىنى ئېيتقان.

ھەزرىتى ئەيسانى رەت قىلغانلار

[20] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزى نۇرغۇن مۆجىزىلەرنى كۆرسەتكەن شەھەرلەردىكى تووۋا قىلمىغانلارنى ئەيىبلەپ، مۇنداق دېدى:

[21] ــ ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي قورازىنلىقلار! ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي بەيتسايدالىقلار! سىلەر ئۈچۈن ياراتقان مۆجىزىلىرىمنى تىر ۋە سىدون دېگەن ياتلار شەھەرلىرىدە ياراتقان بولسام، ئۇ يەرلەردىكى خەلق بۇرۇنلا مەيۈسلەنگەن ھالدا ماتاغا يۆگىنىپ، كۈلگە مىلىنىپ، گۇناھلىرىغا تووۋا قىلغان بولاتتى. [22] بىلىپ قويۇڭلاركى، قىيامەت كۈنى خۇدانىڭ سىلەرگە بېرىدىغان جازاسى تىر ۋە سىدوندىكىلەرنىڭكىدىنمۇ ئېغىر بولىدۇ. [23] ئەي كەپەرناھۇملۇقلار! ئاسمانغا چىقماقچىمىدىڭلار؟ ئەكسىچە، دوزاخقا تاشلىنىسىلەر. چۈنكى، ئاراڭلاردا ياراتقان مۆجىزىلىرىمنى سودومدا ياراتقان بولسام، ئۇ شەھەر بۈگۈنكى كۈنگىچە مەۋجۇت بولغان بولاتتى. [24] شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، قىيامەت كۈنى خۇدانىڭ سىلەرگە بېرىدىغان جازاسى سودومدىكىلەرنىڭكىدىنمۇ ئېغىر بولىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ خۇشاللىقى

[25] شۇنىڭدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

ــ پۈتۈن ئالەمنىڭ ئىگىسى بولغان ئى ئاتا! سەن بۇ ھەقىقەتلەرنى ئۆزىنى ئەقىللىق، بىلىملىك چاغلايدىغان كىشىلەردىن يوشۇرۇپ، كىچىك بالىلاردەك سەبىي كىشىلەرگە ئاشكارىلىغانلىقىڭ ئۈچۈن، ساڭا مەدھىيەلەر ئوقۇيمەن. [26] شۇنداق ئاتا، سېنىڭ ئۆز خاھىشىڭ ئەنە شۇ ئىدى.

[27] ئاتام ھەممىنى ماڭا تەقدىم قىلدى. مېنى ئاتامدىن باشقا ھېچكىم ھەقىقىي تونۇمايدۇ. ئاتامنىمۇ مەن ۋە مەن ئۆزۈم ئاشكارىلاشنى خالايدىغان كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم ھەقىقىي تونۇمايدۇ.

[28] ئەي جاپاكەشلەر ۋە ئېغىر يۈكنى ئۈستىگە ئالغانلار! مېنىڭ يېنىمغا
كېلىڭلار، مەن سىلەرگە ئاراملىق بېرەي. [29] مۇلايىم ۋە كەمتەرمەن. شۇڭا،
مېنىڭ بويۇنتۇرۇقۇمغا كىرىپ، مەندىن ئۆگىنىڭلار. شۇنداق قىلغاندا،
كۆڭلۈڭلار ئارام تاپىدۇ. [30] مېنىڭ بويۇنتۇرۇقۇمدا بولۇش ئاسان، تەلىپىم ئېغىر
ئەمەس.

دەم ئېلىش كۈنى ھەققىدىكى مەسىلە

12 [1] شۇ كۈنلەردىكى بىر دەم ئېلىش كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا
بۇغدايلىقتىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. قورسىقى ئېچىپ كەتكەن
شاگىرتلىرى باشاقلارنى ئۈزۈۋېلىپ، يېيىشكە باشلىدى. [2] بۇنى كۆرگەن
پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيساغا:
— قاراڭ، شاگىرتلىرىڭىز دەم ئېلىش كۈنى چەكلەنگەن ئىشنى*
قىلىۋاتىدۇ، — دېيىشتى.
[3] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— پادىشاھ داۋۇت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ ئاچ قالغاندا قانداق
قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇ؟ [4] ئۇ ئىبادەتخانىدىكى
مۇقەددەس جايغا كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان نانلارنى روھانىيدىن سوراپ،
ھەمراھلىرى بىلەن بىللە يېگەن. ھالبۇكى، بۇ نانلارنى روھانىيلاردىن باشقا
ھەرقانداق كىشىنىڭ يېيىشى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ ئىدى. [5] شۇنىڭغا
ئوخشاش، ئىبادەتخانىدا ئىشلەيدىغان روھانىيلار دەم ئېلىش كۈنلىرى

*2. يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىسى بويىچە دەم ئېلىش كۈنى خامان تېپىش قائىدىگە خىلاپ ئىدى. پەرىسىيلەر شاگىرتلارنىڭ دانلارنى يېيىش ئۈچۈن ئاقلىشىنى خامان تەپكەنلىك دەپ قارىغان. ئەمەلىيەتتە، مەنئى قىلىنغىنى باشاقلارنى ئۈزۈۋېلىپ، يېيىش ئەمەس، بەلكى زىرائەتلەرگە ئورغاق سېلىشتۇر.

ئىشلىمەسلىك ئەمرىنى بۇزسىمۇ، تەۋراتتا ئۇلار گۇناھكار دەپ يېزىلمىغان.
سىلەر بۇنى ئوقۇپ باقمىغانمۇ؟ [6] بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇ يەردە
ئىبادەتخانىدىنمۇ ئۇلۇغى بار. [7] ئەگەر سىلەر خۇدانىڭ: «مەن قۇربانلىق
قىلىشىڭلارنى ئەمەس، رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىشىڭلارنى ئىستەيمەن»
دېگەن سۆزىنىڭ مەنىسىنى بىلسەڭلاردى، بىگۇناھ كىشىلەرنى گۇناھكار،
دەپ قارىمايتتىڭلار. [8] مەن ئىنسانئوغلى دەم ئېلىش كۈنىنىڭ
ئىگىسىدۇرمەن.

قولى قۇرۇپ كەتكەن بىمارنىڭ ساقايتىلىشى

[9] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، ئۇلارنىڭ ئىبادەتخانىسىغا باردى.
[10] ئىبادەتخانىدا بىر قولى قۇرۇپ كەتكەن بىر ئادەم بار ئىدى. بەزى
پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلىشقا باھانە تېپىش
مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن:

— دەم ئېلىش كۈنى كېسەل ساقايتىش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ؟ —
دەپ سورىدى.

[11] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

— بىرەرىڭلارنىڭ قويى ئورىغا چۈشۈپ كەتسە، دەم ئېلىش كۈنى
دېمەي، ئۇنى دەرھال تارتىپ چىقىرىۋالماسسىلەر؟ [12] ئادەم قويدىن كۆپ
قىممەتلىكتە! دېمەك، دەم ئېلىش كۈنى ياخشىلىق قىلىش تەۋرات قانۇنىغا
ئۇيغۇن. [13] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى كېسەلگە:

— قولۇڭنى ئۇزات، — دېدى. ئۇ ئادەم قولىنى ئۇزىتىشى بىلەنلا قولى
ئەسلىگە كېلىپ، يەنە بىر قولىغا ئوخشاش ھالەتكە قايتتى. [14] بۇنىڭ بىلەن،
پەرىسىيلەر تاشقىرىغا چىقىپ، ھەزرىتى ئەيسانى قانداق جايلىۋېتىش
ھەققىدە مەسلىھەت قىلىشتى.

خۇدا تاللىغان خىزمەتكار

[15] بۇنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن ئايرىلدى. نۇرغۇن كىشىلەر
ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىمارلارنىڭ
ھەممىسىنى ساقايتتى [16] ۋە ئۇلارغا ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى باشقىلارغا
ئاشكارىلىماسلىقنى تاپىلىدى. [17] بۇنىڭ بىلەن، يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق
ئۇقتۇرۇلغان مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

[18] «مانا مېنىڭ تاللىغان خىزمەتكارىم،
دىلىم سۆيگەن يېقىنىم،
ئۇنىڭدىن خۇرسەنمەن!
روھىمنى ئاتا قىلىمەن ئۇنىڭغا؛
ئۇ ئادالەتنى جاكارلايدۇ پۈتكۈل خەلقلەرگە.
[19] ئۇ تالاش ـ تارتىش قىلماس، چۇقانمۇ كۆتۈرمەس.
كوچىلاردىمۇ ھېچكىم ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىماس.
[20] ئېزىلگەن قومۇشنى سۇندۇرماس،
ئۆچەي دەپ قالغان چىراغنىمۇ ئۆچۈرمەس،
تاكى ئادالەت زەپەر قۇچقۇچە،
[21] پۈتكۈل خەلقلەر ئۇنىڭ نامىغا ئۈمىد باغلار.»

ھەزرىتى ئەيسا شەيتاندىن كۈچلۈكتۇر

[22] شۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا جىن چاپلىشىۋالغان كور ۋە
گاچا بىرى ئېلىپ كېلىندى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى ساقايتىپ،
سۆزلىيەلەيدىغان ۋە كۆرەلەيدىغان قىلدى. [23] خالايىق ھەيران بولۇشۇپ:

— ئەجەبا، بۇ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادىمىدۇ؟ — دېيىشتى.

[24] بۇ سۆزنى ئاڭلىغان پەرىسىيلەر:

— ئۇ جىنلارنى ئۇلارنىڭ باشلىقى بولغان شەيتانغا تايىنىپ ھەيدەيدىكەن، — دېيىشتى.

[25] ئۇلارنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— ئەگەر بىر دۆلەتتىكىلەر ئىككى گۇرۇھقا بۆلۈنۈپ سوقۇشسا، ئۇ دۆلەت زاۋاللىققا يۈز تۇتىدۇ. ھەرقانداق شەھەر ياكى ئائىلىدىكىلەر ئۆزئارا جېدەل-ماجىرا قىلىشسا، ئۇلارمۇ ۋەيران بولۇشتىن ساقلىنالمايدۇ. [26] ئەگەر شەيتان ئۆز باشقۇرۇشىدا بولغان جىنلارنى ھەيدىسە، ئۆز-ئۆزىگە قارشى چىققان بولىدۇ. ئۇنداقتا، ئۇنىڭ پادىشاھلىقى قانداقمۇ پۇت تىرەپ تۇرالىسۇن؟ [27] ئەگەر مەن جىنلارنى ئۇلارنىڭ پادىشاھى بولغان شەيتانغا تايىنىپ ھەيدىسەم، سىلەرنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىڭلار جىنلارنى ھەيدەشتە كىمگە تايانىدى؟! ئېيتقانلىرىڭلارنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى ئۆز ئەگەشكۈچىلىرىڭلار دەلىللەپ بېرىدۇ. [28] ئەمەلىيەتتە، مەن خۇدانىڭ روھىغا تايىنىپ جىنلارنى ھەيدىۋەتتىم. بۇ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ئاراڭلاردا نامايان بولغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

[29] بىر كىشى كۈچتۈڭگۈر بىرسىنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ مېلىنى قانداق بۇلاپ كېتەلىسۇن؟ پەقەت شۇ كۈچتۈڭگۈر ئادەمنى باغلىيالىغانلارلا ئۇنىڭ ئۆيىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلالايدۇ.

[30] مەن بىلەن بىر يولدا ماڭمىغانلار ماڭا قارشى تۇرغۇچىلاردۇر. ماڭا يىغىۋېلىشقا ياردەم بەرمىگەنلەر تۇزۇتۇۋەتكۈچىلەردۇر. [31] شۇنىڭ ئۈچۈن بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىنسانلارنىڭ ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرى ۋە قىلغان كۇپۇرلۇقلىرىنىڭ ھەممىسىنى كەچۈرۈشكە بولىدۇ. لېكىن، مۇقەددەس روھقا

قىلىنغان كۈپۈرلۈق كەچۈرۈلمەيدۇ. [32] ئىنسانئوغلىغا قارشى سۆز قىلغانلار كەچۈرۈمگە ئېرىشەلەيدۇ؛ لېكىن مۇقەددەس روھقا قارشى گەپ قىلغانلار بۇ دۇنيادىمۇ، ئۇ دۇنيادىمۇ كەچۈرۈمگە ئېرىشەلمەيدۇ.

ئادەمنى ئەمەلىيىتىدىن تونۇش

[33] ــ سىلەر دەرەخنى مېۋىسىدىن پەرق ئېتىشىڭلار كېرەك. مېۋە دەرىخى ياخشى بولسا، بېرىدىغان مېۋىسىمۇ ياخشى بولىدۇ. مېۋە دەرىخى يامان بولسا، بېرىدىغان مېۋىسىمۇ يامان بولىدۇ. چۈنكى، ھەرقانداق دەرەخ مېۋىسىدىن بىلىنىدۇ.

[34] ئەي زەھەرلىك يىلانلار! سىلەر يامان تۇرساڭلار، ئاغزىڭلاردىن قانداقمۇ ياخشى گەپ چىقسۇن؟ چۈنكى، كۆڭۈلدە نېمە بولسا، ئېغىزدىن شۇ چىقىدۇ. [35] ياخشى ئادەم قەلبىدىكى ياخشىلىقىدىن ياخشىلىق چىقىرىدۇ. يامان ئادەم قەلبىدىكى يامانلىقىدىن يامانلىق چىقىرىدۇ. [36] بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر قىلغان ھەربىر ئېغىز قۇرۇق گېپىڭلار ئۈچۈن قىيامەت كۈنى ھېساب بېرىسىلەر. [37] ئۆز سۆزلىرىڭلار بىلەن يا ئاقلىنىسىلەر، يا گۇناھكار بولۇپ چىقىسىلەر.

كارامەت كۆرسىتىش تەلىپى

[38] شۇ چاغدا، بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسادىن:

ــ ئۇستاز، قۇدرىتىڭىزنىڭ خۇدادىن كەلگەنلىكىنى كارامەت بىلەن كۆرسەتكەيسىز، ــ دېدى. [39] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:

ــ ئۇسال ۋە ۋاپاسىز كىشىلەر كارامەت كۆرسەت، دەپلا تۇرىدۇ. بىراق،

سىلەرگە يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ كارامىتىدىن باشقا كۆرسىتىلىدىغان ئىككىنچى كارامەت يوق. [40] يۇنۇس پەيغەمبەر يوغان بىر بېلىقنىڭ قورسىقىدا ئۈچ كېچە ـ كۈندۈز قانداق تۇرغان بولسا، ئىنسانئوغلىمۇ يەرنىڭ باغرىدا ئۈچ كېچە ـ كۈندۈز شۇنداق تۇرىدۇ.* [41] قىيامەت كۈنى نىنەۋى شەھىرىدىكى خەلقمۇ قوپۇپ، سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىن شىكايەت قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇلار يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ تەلىمىنى ئاڭلاپ، يامان يولدىن قايتقان. بىراق، بۇ يەردە يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى سىلەرنى يامان يولدىن قايتىشقا چاقىرسا، قۇلاق سالمىدىڭلار. [42] قىيامەت كۈنى ئەرەبىستاندىكى شەبا پادىشاھلىقىنىڭ ئايال پادىشاھىمۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىن شىكايەت قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇ پادىشاھ سۇلايماننىڭ ئاقىلانە سۆزلىرىنى ئاڭلاش ئۈچۈن، ئۇزۇن يوللارنى بېسىپ كەلگەن. مانا، ھازىر بۇ يەردە پادىشاھ سۇلايماندىنمۇ ئۇلۇغى بار.

جىننىڭ قايتىپ كېلىشى

[43] ــ جىن بىرەر ئادەمنىڭ تېنىدىن ھەيدىۋېتىلگەندىن كېيىن، قۇرغاق دالالارنى ئارىلاپ چىقىپ، تۇرىدىغان جاي ئىزدەيدۇ، بىراق تاپالمايدۇ [44] ۋە: «ئىلگىرىكى ئۆيۈمگە قايتاي» دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن، جىن ئۇ ئادەمنىڭ تېنىگە قايتىپ كېلىپ، ئۇنىڭ دىلىنىڭ يەنىلا بوش، شۇنداقلا پاكىز تازىلىنىپ رەتلەنگەن ئۆيدەك بولۇپ قالغانلىقىنى بايقايدۇ ـ دە، [45] ئۆزىدىنمۇ بەتتەر يەتتە جىننى باشلاپ كىرىپ بىللە تۇرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى ئادەمنىڭ كېيىنكى ھالى بۇرۇنقىدىنمۇ يامانلىشىپ كېتىدۇ. بۇ زاماننىڭ رەزىل

*40. بۇ ئايەتتە ھەزرىتى ئەيسا يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ يوغان بىر بېلىقنىڭ ئىچىدە ئۈچ كۈن تۇرۇپ ساق چىققانلىقىنى تىلغا ئېلىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭمۇ ئۆلۈپ، ئۈچىنچى كۈنى تىرىلدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان.

ئادەملىرىنىڭ ھالىمۇ مانا شۇنداق بولىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى ۋە ئىنىلىرى

[46] ھەزرىتى ئەيسا خەلققە داۋاملىق سۆزلەۋاتقاندا، ئانىسى بىلەن ئىنىلىرى كېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشمەكچى بولۇپ تاشقىرىدا تۇرۇشتى. [47] بىرەيلەن ھەزرىتى ئەيساغا:

ــ ئانىڭىز ۋە ئىنىلىرىڭىز سىز بىلەن سۆزلەشمىز دەپ سىرتتا تۇرىدۇ، ــ دېدى.

[48] ــ كىم مېنىڭ ئانام، كىم مېنىڭ ئىنىلىرىم؟ ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇ كىشىگە. [49] ئاندىن، ئۇ قولى بىلەن شاگىرتلىرىنى كۆرسىتىپ:

ــ مانا ئانام، مانا ئىنىلىرىم! [50] چۈنكى، كىم ئەرشتىكى ئاتامنىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلسا، شۇ مېنىڭ ئاكا ـ ئىنىم، ئاچا ـ سىڭلىم ۋە ئانامدۇر، ــ دېدى.

ئۇرۇق چېچىش توغرىسىدىكى تەمسىل

13 [1] شۇ كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا ئۆيدىن چىقىپ، كۆل بويىدا ئولتۇراتتى. [2] ئەتراپىغا نۇرغۇن ئادەم يىغىلغاچقا، ئۇ بىر كېمىگە چىقىپ ئولتۇردى. خالايىق بولسا كۆل بويىدا تۇرۇشاتتى. [3] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا تەمسىل بىلەن نۇرغۇن ھېكمەتلەرنى ئېيتىپ بەردى. ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ بىر دېھقان ئۇرۇق چاچقىلى ئېتىزىغا چىقىپتۇ. [4] چاچقان ئۇرۇقلىرىنىڭ بەزىلىرى چىغىر يول ئۈستىگە چۈشۈپتۇ، قۇشلار كېلىپ ئۇلارنى يەپ كېتىپتۇ. [5] بەزىلىرى تۇپرىقى كەم تاشلىق يەرلەرگە چۈشۈپتۇ.

تۇپىسى نىپىز بولغانلىقتىن، تېزلا ئۈنۈپ چىقىپتۇ، [6] لېكىن چوڭقۇر يىلتىز
تارتمىغاچقا، كۈن چىقىش بىلەنلا سولىشىپ قۇرۇپ كېتىپتۇ. [7] بەزىلىرى
تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپتۇ، تىكەنلەر ئۆسۈپ مايسىلارنى بېسىۋاپتۇ.
[8] بەزىلىرى بولسا مۇنبەت تۇپراققا چۈشۈپتۇ. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى يۈز ھەسسە،
بەزىلىرى ئاتمىش ھەسسە، يەنە بەزىلىرى ئوتتۇز ھەسسە ھوسۇل بېرىپتۇ.
[9] بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!

تەمسىللەرنىڭ مەقسىتى

[10] شاگىرتلىرى كېلىپ، ھەزرىتى ئەيسادىن:
— سىز نېمە ئۈچۈن كۆپچىلىككە تەلىم بەرگەندە تەمسىل كەلتۈرىسىز؟
— دەپ سورىدى.
[11] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— ئەرشىنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ سىرلىرى ئۇلارغا ئەمەس، سىلەرنىڭ
بىلىشىڭلارغا بېرىلدى. [12] چۈنكى، كىمدە ئەقىل ـ پاراسەت بولسا، ئۇنىڭغا
تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ. ئۇنىڭدىكى ئەقىل ـ پاراسەت ئېشىپ ـ تاشقۇچە
بولىدۇ. لېكىن، كىمدە ئەقىل ـ پاراسەت بولمىسا، ئۇنىڭدا بار بولغىنىمۇ ئېلىپ
كېتىلىدۇ. [13] ئۇلارغا تەمسىل بىلەن سۆزلىشىمنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئۇلار
قارىسىمۇ كۆرمەيدۇ، ئاڭلىسىمۇ تىڭشىمايدۇ ھەم ھەقىقىي چۈشەنمەيدۇ.
[14] بۇنىڭ بىلەن، خۇدانىڭ يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىنئالا ئېيتقان مۇنۇ
سۆزلىرى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

«سۆزلىرىمنى ئاڭلايسىلەر، ئاڭلايسىلەر، چۈشەنمەيسىلەر.
قىلغانلىرىمغا قارايسىلەر، قارايسىلەر، مەنىسىنى ئۇقمايسىلەر.
[15] چۈنكى، بۇ خەلقنىڭ زېھنى زەئىپلەشكەن.

ئۇلار قۇلاقلىرىنى ئېتىۋالغان، كۆزلىرىنىمۇ يۇمۇۋالغان.
ئۇنداق بولمىسىدى، كۆزلىرى كۆرەتتى، قۇلاقلىرىمۇ ئاڭلايتتى،
زېھنى ئويغىنىپ، ماڭا قايتاتتى. مەنمۇ ئۇلارنى ساقايتاتتىم.»

[16] لېكىن، سىلەر نەقەدەر بەختلىك! چۈنكى، كۆزۈڭلار كۆرىدۇ، قۇلىقىڭلار ئاڭلايدۇ. [17] بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇرۇنقى نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر ۋە دۇرۇس ئادەملەر سىلەر كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلارنى كۆرۈشنى ۋە ئاڭلاشنى ئارزۇ قىلغان بولسىمۇ، مۇرادىغا يېتەلمىدى.

ئۇرۇق چېچىش توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ چۈشەندۈرۈلۈشى

[18] — ئەمدى ئۇرۇق چېچىش توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ مەنىسىنى ئاڭلاڭلار. [19] ئەگەر بىرى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى توغرىسىدىكى سۆزنى ئاڭلاپ تۇرۇپ چۈشەنمىسە، شەيتان كېلىپ ئۇنىڭ كۆڭلىگە چۈشكەن سۆزنى ئېلىپ كېتىدۇ. بۇ دەل چىغىر يول ئۈستىگە چېچىلغان ئۇرۇقلاردۇر. [20] تۇپرىقى كەم تاشلىق يەرلەرگە چېچىلغان ئۇرۇقلارغا كەلسەك، ئۇلار خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، خۇشاللىق بىلەن دەرھال قوبۇل قىلغانلارغا تەمسىل قىلىنغان. [21] ھالبۇكى، خۇدانىڭ سۆزى ئۇلاردا يىلتىز تارتمىغاچقا، ئۇلار ئۇزۇنغا بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ. خۇدانىڭ سۆزىگە ئىشەنگەنلىكىدىن قىيىنچىلىق ياكى زىيانكەشلىككە ئۇچرىسا، خۇدا يولىدىن دەرھال چەتنەپ كېتىدۇ. [22] تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چېچىلغىنى شۇنداق ئادەملەرگە تەمسىل قىلىنغانكى، بۇ ئادەملەر خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلىسىمۇ، لېكىن كۆڭلىگە بۇ دۇنيانىڭ ئەندىشىلىرى، بايلىقنىڭ ئېزىقتۇرۇشى كىرىۋېلىپ، خۇدانىڭ سۆزىنى بوغۇۋېتىدۇ ـ دە، ئۇلار ھوسۇلسىز قالىدۇ. [23] مۇنبەت تۇپراققا چېچىلغان

ئۇرۇقلار بولسا خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ چۈشەنگەن ئادەمگە تەمسىل قىلىنغان. بۇنداق ئادەملەر ئەلۋەتتە ھوسۇل بېرىدۇ، بەزىلىرى يۈز ھەسسە، بەزىلىرى ئاتمىش ھەسسە، يەنە بەزىلىرى ئوتتۇز ھەسسە ھوسۇل بېرىدۇ.

ياۋا ئوت توغرىسىدىكى تەمسىل

[24] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا باشقا بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:

ــ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى ئېتىزغا ياخشى ئۇرۇق چاچقان ئادەمگە ئوخشايدۇ. [25] بىر كېچىسى، ھەممە ئادەم ئۇيقۇغا چۆمگەندە، ئۇ ئادەمنىڭ دۈشمىنى كېلىپ، بۇغداينىڭ ئارىسىغا ياۋا ئوت ئۇرۇقلىرىنى چېچىۋېتىپ كېتىپتۇ. [26] مايسىلار ئۆسۈپ باشاق چىقارغاندا، ياۋا ئوتلارمۇ كۆرۈنۈشكە باشلاپتۇ. [27] خوجايىنىنىڭ چاكارلىرى كېلىپ، ئۇنىڭغا: «خوجايىن، سىز ئېتىزغا ياخشى ئۇرۇق چاچقانىدىڭىزغۇ، بۇ ياۋا ئوتلار نەدىن كېلىپ قالدى؟» دەپتۇ. [28] «بۇ بىر دۈشمەنىنىڭ ئىشى» دەپتۇ خوجايىن. چاكارلار: «بېرىپ ياۋا ئوتلارنى يۇلۇۋەتسەك قانداق؟» دەپ سوراپتۇ. [29] «ياق! ياۋا ئوتلارنى يۇلىمىز دېسەڭلار، بۇغدايلارمۇ يۇلۇنۇپ كېتىشى مۇمكىن. [30] ئۇلارنى ئۆسۈشكە قويۇۋېتىڭلار. ئورما ۋاقتىدا، مەن ئورمىچىلارغا: ‹ئاۋۋال ياۋا ئوتلارنى يۇلۇپ، كۆيدۈرۈش ئۈچۈن باغلاپ يىغىۋېلىڭلار، ئاندىن بۇغدايلارنى يىغىپ ئامبىرىمغا قاچىلاڭلار› دەيمەن» دەپتۇ خوجايىن.

قىچا ئۇرۇقى ۋە خېمىرتۇرۇچ توغرىسىدىكى تەمسىللەر

[31] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:

ــ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى خۇددى بىر ئادەمنىڭ ئېتىزغا چاچقان قىچا ئۇرۇقىغا ئوخشايدۇ. [32] قىچا ئۇرۇقى پۈتۈن ئۇرۇقلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ كىچىك

بولسىمۇ، ئۇ ھەرقانداق زىرائەتتىن ئېگىز ئۆسۈپ كۆچەت* بولىدۇ، ھەتتا قۇشلارمۇ كېلىپ ئۇنىڭ شاخلىرىدا ئۇۋۇلايدۇ.

[33] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا باشقا بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:

ــ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى خۇددى خېمىرتۇرۇچقا ئوخشايدۇ. ئايال خېمىرتۇرۇچنى بىر خالتا ئۇنغا قوشۇپ يۇغۇرسا، بۇ خېمىرتۇرۇچ پۈتۈن خېمىرنى بولدۇرالايدۇ.

[34] ھەزرىتى ئەيسا بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى تەمسىللەر بىلەن كۆپچىلىككە بايان قىلدى. ئۇ تەمسىل كەلتۈرمەي تۇرۇپ ھېچقانداق تەلىم بەرمەيتتى. [35] بۇنىڭ بىلەن، بىر پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىنئالا ئېيتىلغان مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

«ئاغزىمنى تەمسىل سۆزلەش بىلەن ئاچىمەن،
دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى سىر بولۇپ كەلگەن ئىشلارنى
تىلغا ئالىمەن.»

ياۋا ئوت توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ چۈشەندۈرۈلۈشى

[36] شۇنىڭدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىكتىن ئايرىلىپ ئۆيگە كىردى. شاگىرتلىرى يېنىغا كېلىپ:

ــ ئېتىزدىكى ياۋا ئوتلار توغرىسىدىكى تەمسىلنى چۈشەندۈرۈپ قويسىڭىز، ــ دېدى.

[37] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

ــ ياخشى ئۇرۇقلارنى چاچقان ئىنسانئوغلىدۇر. [38] ئېتىز دۇنيا بولۇپ،

*32. بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان قىچا ئوتتۇرا شەرقتە ئۆسىدىغان، ياخشى ئۆسكەندە ھەتتا ئۈچ مېتىردىن ئېشىپ كېتىدىغان ئۆسۈملۈكنى كۆرسىتىدۇ.

ياخشى ئۇرۇقلار ئەرشىنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ مىراسخورلىرىدۇر. ياۋا ئوتلار بولسا شەيتانغا تەۋە بولغانلاردۇر. [39] ياۋا ئوت ئۇرۇقلىرىنى چاچقان دۈشمەن شەيتاندۇر. ئورما ۋاقتى زامان ئاخىرى، ئورمىچىلار بولسا پەرىشتىلەردۇر. [40] ياۋا ئوتلار قانداق يۇلۇنۇپ ئوتقا تاشلانغان بولسا، زامان ئاخىرىدىمۇ شۇنداق بولىدۇ. [41] ئىنسانئوغلى پەرىشتىلىرىنى ئەۋەتىپ، ئىنسانلارنى گۇناھقا ئازدۇرغان ۋە يامانلىق قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز پادىشاھلىقىدىن شاللاپ، [42] ئۇلارنى لاۋۇلداپ تۇرغان ئوتقا تاشلايدۇ. ئۇلار ئۇ يەردە ھەسرەتتە يىغلاپ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ. [43] ھەققانىي ئادەملەر ئۇ چاغدا ئاتىسى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا قۇياشتەك چاقنايدۇ. بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!

خەزىنە ۋە ئۈنچە ـ مەرۋايىت توغرىسىدىكى تەمسىللەر

[44] ــ ئەرشىنىڭ پادىشاھلىقى خۇددى ئېتىزدا يوشۇرۇلغان بىر خەزىنىگە ئوخشايدۇ. ئۇنى تېپىۋالغۇچى ھاياجان ئىچىدە خەزىنىنى قايتىدىن يوشۇرۇپ، شۇ ئېتىزنى سېتىۋېلىش ئۈچۈن بار ـ يوقىنى سېتىۋېتىدۇ.

[45] ئەرشىنىڭ پادىشاھلىقى يەنە قىممەت باھالىق ئۈنچە ـ مەرۋايىتلارنى ئىزدىگەن سودىگەرگە ئوخشايدۇ. [46] سودىگەر ناھايىتى قىممەت باھالىق بىر مەرۋايىتنى تاپقانىكەن، قايتىپ بېرىپ بار ـ يوقىنى سېتىپ، ئۇ مەرۋايىتنى سېتىۋالىدۇ.

تور تاشلاش توغرىسىدىكى تەمسىل

[47] ــ ئەرشىنىڭ پادىشاھلىقى يەنە دېڭىزغا تاشلىنىپ ھەر خىل بېلىقلارنى تۇتىدىغان تورغا ئوخشايدۇ. [48] تور توشقاندا، بېلىقچىلار ئۇنى قىرغاققا تارتىپ چىقىرىدۇ. ئاندىن ئولتۇرۇپ، ياخشى بېلىقلارنى ئىلغىۋېلىپ،

سېۋەتلەرگە قاچىلاپ، ناچارلىرىنى تاشلىۋېتىدۇ. [49] قىيامەت كۈنىمۇ شۇنداق بولىدۇ. پەرىشتىلەر كېلىپ يامان كىشىلەرنى ھەققانىي كىشىلەردىن ئايرىيدۇ [50] ۋە ئۇلارنى لاۋۇلداپ تۇرغان ئوتقا تاشلايدۇ. ئۇلار ئۇ يەردە ھەسرەتتە يىغلاپ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ.

[51] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:

— بۇ سۆزلەرنى چۈشەندىڭلارمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— چۈشەندۇق، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.

[52] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

— ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى توغرۇلۇق تەلىم ئالغان تەۋرات ئۇستازى خۇددى خەزىنىسىدىن كونىنىلا ئەمەس، بەلكى يېڭى نەرسىلەرنىمۇ ئېلىپ چىققان خوجايىنغا ئوخشايدۇ.

ناسىرەلىكلەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى رەت قىلىشى

[53] ھەزرىتى ئەيسا بۇ تەمسىللەرنى سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن، ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، [54] ئۆز يۇرتىغا كەتتى ۋە ئۆز يۇرتىدىكى ئىبادەتخانىدا خەلققە تەلىم بېرىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ تەلىمىنى ئاڭلىغان خەلق ھەيران بولۇپ:

— بۇ ئادەمنىڭ بۇنچىۋالا ئەقىل ـ پاراسىتى ۋە مۆجىزە يارىتىش قۇدرىتى نەدىن كەلگەندۇ؟ [55] ئۇ پەقەت ئاددىي بىر ياغاچچىنىڭ ئوغلىغۇ؟ ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى مەريەم؛ ياقۇپ، يۈسۈپ، سىمۇن ۋە يەھۇدالار ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى ئەمەسمۇ؟ [56] سىڭىللىرىنىڭ ھەممىسى ئۆز ئىچىمىزدىغۇ؟ شۇنداق تۇرۇقلۇق، ئۇنىڭدىكى بۇ قابىلىيەتلەر زادى نەدىن كەلگەندۇ؟ — دېيىشەتتى. [57] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۇنى رەت قىلدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ پەيغەمبەر ئۆز يۇرتى ۋە ئۆز ئۆيىدە ھۆرمەتكە سازاۋەر بولمايدۇ.
[58] ئۇلارنىڭ ئېتىقادسىزلىقى تۈپەيلىدىن ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردە كۆپ
مۆجىزە كۆرسەتمىدى.

چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى

14 [1] ئۇ كۈنلەردە، ھەزرىتى ئەيسا توغرىسىدىكى خەۋەرلەرنى
ئاڭلىغان ھىرود خان [2] قول ئاستىدىكىلەرگە:
ــ بۇ ئادەم چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا بولسا كېرەك، ئۇ چوقۇم ئۆلۈمدىن
تىرىلىپتۇ. ئۇنىڭ پەۋقۇلئاددە قۇدرەتلەرگە ئىگە بولغانلىقىنىڭ سەۋەبى ئەنە
شۇ، ــ دېدى.
[3] ھىرودنىڭ بۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، ئۇ ئۆگەي ئاكىسى فىلىپنىڭ
ئايالى ھىرودىيەنى تارتىۋالغاندا، ئۇ ئايالنىڭ تەلىپى بىلەن يەھيانى تۇتقۇن
قىلىپ، زىندانغا تاشلىغانىدى. [4] چۈنكى، يەھيا ھىرودقا: «ئاكاڭنىڭ ئايالىنى
تارتىۋېلىشىڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپتۇر» دەپ كەلگەنىدى. [5] ھىرود شۇ
سەۋەبتىن يەھيانى ئۆلتۈرمەكچى بولغان بولسىمۇ، بىراق خەلقتىن
قورققانىدى، چۈنكى خەلق يەھيانى پەيغەمبەر، دەپ قارايتتى.
[6] ھىرودنىڭ تۇغۇلغان كۈنى، ئايالى ھىرودىيەنىڭ بۇرۇنقى ئېرىدىن
بولغان قىزى ئۇتتۇرىغا چىقىپ ئۇسسۇل ئويناپ بەردى. بۇ ھىرودقا شۇنداق
ياقتىكى، [7] قىزغا نېمە تىلىسە شۇنى بېرىشكە قەسەم قىلدى. [8] قىز ئانىسىنىڭ
كۈشكۈرتۈشى بىلەن:
ــ دەرھال چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ كاللىسىنى ئېلىپ، بىر تەخسىگە
قويۇپ ئەكېلىڭ، ــ دېدى. [9] ھىرود خان بۇنىڭغا ئوڭايسىزلانغان بولسىمۇ،
مېھمانلارنىڭ ئالدىدا قىلغان قەسىمى تۈپەيلىدىن، بۇ تەلەپنى ئورۇنداشنى
بۇيرۇدى. [10] ئادەم ئەۋەتىپ، زىنداندا يەھيا پەيغەمبەرنىڭ كاللىسىنى

ئالدۇردى. [11] بىر تەخسىگە قويۇلغان كاللا قىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىندى. قىز بۇنى ئانىسىنىڭ ئالدىغا ئاپاردى. [12] يەھيانىڭ شاگىرتلىرى بېرىپ، جەسەتنى دەپنە قىلدى. ئاندىن، ھەزرىتى ئەيساغا ئەھۋالنى خەۋەر قىلدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ بەش مىڭ كىشىنى تويدۇرۇشى

[13] ھەزرىتى ئەيسا بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، خىلۋەت بىر جايغا ئۆزى يالغۇز كېتىش ئۈچۈن كېمىگە ئولتۇرۇپ، ئۇ يەردىن ئايرىلدى. بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان خەلق ئەتراپتىكى يېزىلاردىن كېلىشىپ، ئۇنىڭ كەينىدىن پىيادە ماڭدى. [14] ھەزرىتى ئەيسا كېمىدىن چۈشكىنىدە، نۇرغۇن ئادەملەرنى كۆردى ۋە ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتىپ، ئۇلارنىڭ كېسەللىرىنى ساقايتتى.

[15] كەچقۇرۇن، شاگىرتلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا كېلىپ:

— بۇ خىلۋەت بىر جاي ئىكەن، ۋاقىتمۇ بىر يەرگە بېرىپ قالدى. خالايىقنى تارقىتىۋەتكەن بولسىڭىز، ئۇلار كەنتلەرگە بېرىپ ئۆزلىرىگە تاماق سېتىۋالسۇن، — دېدى.

[16] — ئۇلارنىڭ تارقاپ كېتىشىنىڭ ھاجىتى يوق، ئۇلارغا ئۆزۈڭلار تاماق بېرىڭلار، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

[17] شاگىرتلار:

— بىزدە بەش نان بىلەن ئىككى دانە بېلىقتىن باشقا ھېچ نەرسە يوق، — دېيىشتى.

[18] — ئۇلارنى ماڭا ئېلىپ كېلىڭلار، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا. [19] ئۇ خالايىقنى چىملىقنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇغاندىن كېيىن، بەش نان بىلەن ئىككى بېلىقنى قولىغا ئېلىپ، ئاسمانغا قاراپ خۇداغا شۈكۈر ئېيتتى. ئاندىن، نانلارنى ئوشتۇپ شاگىرتلىرىغا بەردى. ئۇلار كۆپچىلىككە تارقاتتى. [20] ھەممەيلەن يەپ تويدى. شاگىرتلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى لىق ئون

ئىككى سېۋەتكە يىغىۋالدى. [21] تاماق يېگەنلەرنىڭ سانى ئاياللار ۋە بالىلارنى ھېسابقا ئالمىغاندا، بەش مىڭچە كىشى ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۇ ئۈستىدە مېڭىشى

[22] بۇنىڭ كەينىدىنلا، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىنىڭ كېمىگە ئولتۇرۇپ، كۆلنىڭ قارشى قىرغىقىغا ئۆزىدىن ئاۋۋال ئۆتۈشىنى بۇيرۇدى. بۇ ئارىدا ئۆزى خالايىقنى تارقىتىۋەتتى. [23] ئۇلارنى تارقىتىۋەتكەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىش ئۈچۈن ئۆزى تەنھا تاغقا چىقتى، كەچتىمۇ ئۇ يەردە يالغۇز قالدى. [24] بۇ چاغدا، كېمە قىرغاقتىن خېلى ئۇزاقتا دولقۇنلار ئىچىدە چايقىلىپ تەستە ئىلگىرىلەۋاتاتتى، چۈنكى قارشى تەرەپتىن شامال چىقىۋاتاتتى.

[25] تاڭ ئېتىشقا ئاز قالغاندا، ھەزرىتى ئەيسا كۆلنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ، شاگىرتلىرى تەرەپكە كەلدى. [26] شاگىرتلار ئۇنىڭ كۆلنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ۋەھىمىگە چۈشتى.

ــ ئۇ بىر ئالۋاستى! ــ دېيىشىپ، قورقۇپ چۇقان سېلىشىپ كەتتى.

[27] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا دەرھال ئۇلارغا:

ــ خاتىرجەم بولۇڭلار، بۇ مەن، قورقماڭلار! ــ دېدى.

[28] پېترۇس بۇنىڭغا جاۋابەن:

ــ ئى رەببىم، ئەگەر بۇ سىز بولسىڭىز، سۇ ئۈستىدە مېڭىپ يېنىڭىزغا بېرىشىمغا ئەمر قىلىڭ، ــ دېدى.

[29] ــ كەل، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

پېترۇس كېمىدىن چۈشۈپ، سۇ ئۈستىدە ھەزرىتى ئەيساغا قاراپ ماڭدى. [30] لېكىن، قاتتىق چىقىۋاتقان بوراننى كۆرۈپ قورقتى ۋە سۇغا چۆكۈشكە باشلىغاندا:

— رەببىم، مېنى قۇتقۇزۇۋالغايسىز! — دەپ ۋارقىرىدى.
[31] ھەزرىتى ئەيسا دەرھال قولىنى ئۇزىتىپ، ئۇنى تۇتۇۋالدى ۋە ئۇنىڭغا:
— ئەي ئىشەنچى ئاجىز، نېمىشقا گۇمان قىلدىڭ؟ — دېدى.
[32] ئۇلار كېمىگە چىققاندا، شامال توختىدى. [33] شاگىرتلىرى ھەزرىتى ئەيساغا سەجدە قىلىپ:
— سىز ھەقىقەتەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنسىز، — دېيىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ گىنەساردا بىمارلارنى ساقايتىشى

[34] ئۇلار كۆلنىڭ قارشى تەرىپىگە ئۆتۈپ، گىنەسار دېگەن يەردە قۇرۇقلۇققا چىقتى. [35] ئۇ يەرنىڭ خەلقى ھەزرىتى ئەيسانى تونۇپ، ئەتراپتىكى جايلارغا خەۋەر ئەۋەتتى. كىشىلەر بىمارلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىپ، [36] ھەزرىتى ئەيسادىن بىمارلارنىڭ ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ تونىنىڭ پېشىگە بولسىمۇ قولىنى تەگكۈزۈۋېلىشىغا رۇخسەت قىلىشىنى سوراپ يالۋۇراتتى. ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزگەنلەرنىڭ ھەممىسى ساقايدى.

ئىنساننى نېمە ناپاك قىلىدۇ؟

15 [1] بۇ چاغدا، پايتەخت يېرۇسالېمدىن بەزى پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
[2] — شاگىرتلىرىڭ نېمىشقا ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەنئەنىلىرىگە خىلاپلىق قىلىدۇ؟ ئۇلار تاماقتىن ئىلگىرى قوللىرىنى يۇمايدىكەنغۇ، — دېدى.
[3] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— سىلەرچۇ! سىلەر نېمىشقا ئەنئەنىمىزگە رىئايە قىلىمىز دەپ، خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە خىلاپلىق قىلىسىلەر؟ [4] خۇدا: «ئاتا ـ ئاناڭنى ھۆرمەت قىل» ۋە «ئاتىسى ياكى ئانىسىنى ھاقارەتلىگەنلەرگە ئۆلۈم جازاسى

بېرىلسۇن» دەپ ئەمر قىلغان. 5 لېكىن، سىلەر: «ئاتا ـ ئانىسىغا: ‹مەندىن
ئالىدىغان پۇتۇن ماددىي ياردىمىڭلارنى خۇداغا ئاتىۋەتتىم› دېگەن كىشىنىڭ
6 ئاتا ـ ئانىسىغا ۋاپادارلىق قىلىش مەجبۇرىيىتى قالمايدۇ» دەيسىلەر. بۇنىڭ
بىلەن، ئەنئەنەڭلارنى دەپ، خۇدانىڭ ئەمرىنى يوققا چىقىرىسىلەر. 7 ئەي
ساختىپەزلەر! خۇدا يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان مۇنۇ سۆزلەر
سىلەرگە نېمىدېگەن ماس كېلىدۇ ـ ھە:

8 «بۇ خەلق مېنى ئاغزىدىلا ھۆرمەتلەيدۇ،
لېكىن قەلبى مەندىن يىراق.
9 ماڭا قىلغان ئىبادىتى بىھۇدىدۇر.
چۈنكى، ئۆگەتكەنلىرى خۇدانىڭ ئەمرلىرى ئەمەس،
بەلكى ئۆزلىرى چىقىرىۋالغان پەتىۋالاردۇر.»

10 ھەزرىتى ئەيسا خالايىقنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا:
— قۇلاق سېلىڭلار ھەم شۇنى چۈشىنىڭلاركى، 11 ئىنسانىنى ناپاك
قىلىدىغىنى ئاغزىدىن كىرىدىغىنى ئەمەس، بەلكى ئاغزىدىن چىقىدىغىنىدۇر،
— دېدى.
12 كېيىن، شاگىرتلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
— سىزنىڭ سۆزلىرىڭىز پەرىسىيلەرنىڭ چىشىغا تەگكەنلىكىنى
بىلدىڭىزمۇ، — دېدى.
13 ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
— ئەرشتىكى ئاتام تىكمىگەن ھەرقانداق ئۆسۈملۈك يىلتىزىدىن
قومۇرۇپ تاشلىنىدۇ. 14 ئۇلارغا پىسەنت قىلماڭلار؛ ئۇلار قارىغۇلارغا يول
باشلايدىغان قارىغۇلاردۇر. ئەگەر قارىغۇ قارىغۇنى يېتەكلىسە، ھەر ئىككىسى
ئورىغا چۈشۈپ كېتىدۇ.

[15] پېترۇس:
ــ بايا ئېيتقان ناپاكلىق توغرىسىدىكى تەمسىلنى چۈشەندۈرۈپ
بەرگەيسىز، ــ دېدى.
[16] ــ سىلەرمۇ تېخىچە چۈشەنمەيۋاتامسىلەر؟ ــ دېدى ھەزرىتى
ئەيسا، [17] ــ ئېغىزغا كىرگەن نەرسىلەرنىڭ ئاشقازان ئارقىلىق تەرەت بولۇپ
چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى چۈشەنمەمسىلەر؟ [18] لېكىن، ئېغىزدىن چىقىدىغىنى
قەلبتىن چىقىدۇ. ئىنساننى ناپاك قىلىدىغىنىمۇ شۇ. [19] چۈنكى، يامان نىيەت،
قاتىللىق، زىناخورلۇق، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق، ئوغرىلىق، يالغان گۇۋاھلىق
ۋە تۆھمەتخورلۇق قاتارلىق گۇناھلارنىڭ ھەممىسى قەلبتىن چىقىدۇ.
[20] ئىنساننى مانا شۇلار ناپاك قىلىدۇ. يۇيۇلمىغان قوللار بىلەن تائام يېيىش
بولسا ئىنساننى ناپاك قىلمايدۇ.

يەھۇدىي ئەمەس ئايالنىڭ ئېتىقادى

[21] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، تىر ۋە سىدون شەھەرلىرىنىڭ
ئەتراپىدىكى رايونلارغا باردى. [22] ئۇ يەردە ئولتۇراقلاشقان قانانلاردىن بولغان
بىر ئايال ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ــ ئى تەقسىر! پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى، ھالىمغا يەتكەيسىز!
قىزىمغا جىن چاپلىشىۋالغانىدى، ھالى بەك خاراب، ــ دەپ زارلىدى.
[23] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇ ئايالغا بىر ئېغىزمۇ جاۋاب بەرمىدى.
شاگىرتلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ــ بۇ ئايالنى يولغا سالغايسىز! كەينىمىزگە ئەگىشىۋېلىپ يول بويى
ۋارقىراپ يۈرىدۇ، ــ دەپ تەلەپ قىلدى.
[24] ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى ئايالغا قاراپ مۇنداق دېدى:
ــ مەن پەقەت خۇدانىڭ يوقالغان قويلىرى ــ ئىسرائىللارغا

ئەۋەتىلدىم.
[25] ھېلىقى ئايال ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ــ ئى تەقسىر، ماڭا شاپائەت قىلغايسىز! ــ دەپ، ئايىغىغا يىقىلدى.
[26] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ بالىلارنىڭ نېنىنى ئىتلارغا تاشلاپ بېرىش توغرا ئەمەس،* ــ
دېدى.
[27] ھېلىقى ئايال بۇنىڭغا جاۋابەن:
ــ شۇنداق، تەقسىر، بىراق ئىتلارمۇ خوجايىنىنىڭ داستىخىنىدىن
چۈشكەن نان ئۇۋاقلىرىنى يەيدىغۇ، ــ دېدى.
[28] شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ ئەي ئايال، ئىشەنچىڭ كامىل ئىكەن! تىلىگىنىڭدەك بولسۇن، ــ
دېدى. ئۇ ئايالنىڭ قىزى شۇئان ساقىيىپ كەتتى.

كېسەللەرنىڭ ساقايتىلىشى

[29] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، جەلىلىيە كۆلىنىڭ بويىدىن ئۆتۈپ، تاغقا چىقىپ ئولتۇردى. [30] ئۇنىڭ ئالدىغا نۇرغۇن خالايىق يىغىلدى. ئۇلار يەنە توكۇر، قارىغۇ، چولاق، گاچا ۋە باشقا ھەر خىل كېسەللەرنىمۇ ئېلىپ كېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا قويۇشتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى ساقايتتى. [31] خەلق گاچىلارنىڭ تىلى چىققانلىقىنى، چولاقلارنىڭ ئەسلىگە كەلگەنلىكىنى، توكۇرلارنىڭ ماڭغانلىقىنى، قارىغۇلارنىڭ كۆزى ئېچىلغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەيران بولدى ۋە ئىسرائىللار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇداغا مەدھىيە ئوقۇدى.

*26. ھەزرىتى ئەيسا بۇ يەردە ئۆزىنىڭ ئەۋەتىلىشىنىڭ ئالدى بىلەن يەھۇدىيلار، ئاندىن يەھۇدىي ئەمەسلەر ئۈچۈن ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن.

تۆت مىڭ ئادەمنىڭ تويدۇرۇلۇشى

[32] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ:
— بۇ خالايىققا ئىچىم ئاغرىيدۇ. ئۇلار ئۈچ كۈندىن بېرى يېنىمدىن كەتمىدى، يەيدىغان بىر نەرسىسىمۇ قالمىدى. ئۇلارنى ئۆيلىرىگە ئاچ قورساق قايتۇرۇشنى خالىمايمەن، يولدا يىقىلىپ قېلىشى مۇمكىن، — دېدى.
[33] شاگىرتلار ئۇنىڭغا:
— بۇنداق خىلۋەت بىر يەردە بۇنچىۋالا خالايىقنى تويدۇرغۇدەكناننى نەدىن تاپىمىز؟ — دېيىشتى.
[34] — قانچە نېنىڭلار بار؟ — دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.
— يەتتە نان بىلەن بىرنەچچە تال كىچىك بېلىقىمىز بار، — دېيىشتى ئۇلار.
[35] بۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا خالايىقنى يەردە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇدى. [36] ئاندىن، يەتتە نان بىلەن بېلىقلارنى قولىغا ئالدى ۋە خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ، ئۇلارنى ئوشتۇپ شاگىرتلىرىغا بەردى. ئۇلار كۆپچىلىككە تارقاتتى. [37] ھەممەيلەن يەپ تويغاندىن كېيىن، شاگىرتلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى يەتتە سېۋەتكە يىغىۋالدى. [38] تاماق يېگەنلەرنىڭ سانى ئاياللار ۋە بالىلارنى ھېسابقا ئالمىغاندا تۆت مىڭ كىشى ئىدى. [39] ھەزرىتى ئەيسا خالايىقنى يولغا سالغاندىن كېيىن، كېمىگە چۈشۈپ، ماگادان يېزىسىنىڭ سىرتىغا باردى.

پەرىسىيلەرنىڭ كارامەت كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلىشى

16 [1] پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىي دىنىي ئېقىمدىكىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىنى سىناپ بېقىش مەقسىتىدە، ئۇنىڭدىن بىر كارامەت كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلىشتى. [2] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ كەچقۇرۇن سىلەر: «ئۇپۇقتا قىزىل شەپەق كۆرگىنىڭلاردا، ئەتە ھاۋا ئوچۇق بولىدۇ» دەيسىلەر. [3] ئەتىگەندە: «بۈگۈن ئاسماننىڭ رەڭگى كۆكۈش قىزىل ۋە بۇلۇتلۇق، ھاۋا بۇزۇلىدۇ» دەيسىلەر. ئاسمان رەڭگىنى چۈشەندۈرەلەيسىلەريۇ، بۇ زاماندا يۈز بېرىۋاتقان ئالامەتلەرنى چۈشەندۈرەلمەيسىلەر! [4] ئۇسال ۋە ۋاپاسىز كىشىلەر كارامەت كۆرسەت، دەپلا تۇرىدۇ. بىراق، سىلەرگە يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ كارامىتىدىن باشقا كۆرسىتىلىدىغان ئىككىنچى كارامەت يوق.*

ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى تاشلاپ كەتتى.

ساختا تەلىمدىن ساقلىنىش

[5] شاگىرتلار كۆلنىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتكىنىدە، نان ئېلىۋېلىشنى ئۇنتۇغاندى. [6] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ ھوشيار بولۇڭلار، پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلارنىڭ ئېچىتقۇسىدىن ئېھتىيات قىلىڭلار، ــ دېدى.

[7] شاگىرتلار بىر ـ بىرىگە:

ــ نان ئەكەلمىگەنلىكىمىز ئۈچۈن شۇنداق دەۋاتسا كېرەك، ــ دېيىشتى.

[8] ئۇلارنىڭ نېمە دېيىشىۋاتقانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

ــ ئەي ئىشەنچى ئاجىزلار! نېمە ئۈچۈن نان ئەكەلمىگەنلىكىڭلار توغرىسىدا سۆزلىشىسىلەر؟ [9] تېخىچە چۈشەنمىدىڭلارمۇ؟ بەش نان بىلەن بەش مىڭ كىشىنى تويدۇرغانلىقىم، يەنە قانچە سېۋەت يېمەكلىك يىغىۋالغانلىقىڭلار ئېسىڭلاردا يوقمۇ؟ [10] يەتتە نان بىلەن تۆت مىڭ كىشىنى

---

*4. 12 ـ باب 39 ـ ، 40 ـ ئايەتلەرگە قاراڭ.

تويدۇرغانلىقىم، يەنە قانچە سېۋەت يىمەكلىك يىغىۋالغانلىقىڭلارمۇ ئېسىڭلاردا يوقمۇ؟ [11] سىلەر نېمىشقا مېنىڭ ئېيتقىنىمنىڭ نان توغرۇلۇق ئەمەسلىكىنى چۈشەنمەيسىلەر؟ مەن يەنە سىلەرگە: «پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلارنىڭ ئېچىتقۇسىدىن ئېھتىيات قىلىڭلار» دەيمەن. [12] شاگىرتلار شۇندىلا ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزلىرىگە ناندىكى ئېچىتقۇدىن ئەمەس، بەلكى پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلارنىڭ ئېچىتقۇسىدىن، يەنى ساختا تەلىمدىن ئېھتىيات قىلىشنى ئېيتقانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى.

پېترۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ دەپ تونۇشى

[13] ھەزرىتى ئەيسا فىلىپ قەيسەرىيىسى رايونىغا كەلگىنىدە، شاگىرتلىرىدىن:

ــ كىشىلەر ئىنسانئوغلىنى كىم دەپ بىلىدىكەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[14] شاگىرتلىرى:

ــ بەزىلەر سىزنى چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا، بەزىلەر ئىلياس پەيغەمبەر ۋە يەنە بەزىلەر يەرەمىيا ياكى باشقا قەدىمكى پەيغەمبەرلەردىن بىرى دەپ بىلىدىكەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[15] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:

ــ سىلەرچۇ؟ سىلەر مېنى كىم دەپ بىلىسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.

[16] پېترۇس دەرھال ئاتالغان سىمۇن:

ــ سىز مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ ئوغلى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئىكەنسىز، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[17] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ نېمىدېگەن بەختلىكسەن، يۇنۇس ئوغلى سىمۇن! بۇنى ساڭا

ئاشكارىلىغۇچى ئىنسان ئەمەس، بەلكى ئەرشتىكى ئاتام خۇدادۇر. [18] ساڭا شۇنى ئېيتايكى، سەن بولساڭ پېترۇس [مەنىسى «تاش»]. مەن جامائەتچىلىكىمنى بۇ تاش ئۇستىگە قۇرىمەن. ئۇنىڭ ئۇستىدىن ئۆلۈمنىڭ كۈچىمۇ غالىب كېلەلمەيدۇ. [19] ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ئاچقۇچلىرىنى ساڭا بېرىمەن. سېنىڭ يەر يۈزىدە يول قويغانلىرىڭ ئەرشتىمۇ يول قويۇلۇپ بولغان بولىدۇ. سېنىڭ يەر يۈزىدە يول قويمىغانلىرىڭ ئەرشتىمۇ يول قويۇلمىغان بولىدۇ، ــ دېدى. [20] بۇ سۆزلەردىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا ئۆزىنىڭ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ھېچكىمگە تىنماسلىقنى تاپىلىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىشى

[21] شۇنىڭدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنىڭ يېرۇسالېمغا كېتىشى، ئاقساقاللار، ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى تەرىپىدىن كۆپ ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشى، ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە ئۈچىنچى كۈنى تىرىلدۈرۈلۈشى كېرەكلىكىنى شاگىرتلىرىغا ئۇقتۇرۇشقا باشلىدى.

[22] بۇ گەپنى ئاڭلىغان پېترۇس ھەزرىتى ئەيسانى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇنى ئەيىبلەپ:

ــ يا رەببىم، نېمىشقا بۇنداق خىيالدا بولىسىز؟ بېشىڭىزغا بۇنداق ئىشلار ئەسلا كەلمەيدۇ! ــ دېدى.

[23] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا پېترۇسقا قاراپ:

ــ يوقال كۆزۈمدىن، شەيتاندەك سۆزلەۋاتىسەن! سەن ماڭا پۇتلىكاشاڭ، سېنىڭ ئويلىغانلىرىڭ خۇدانىڭ ئەمەس، ئىنساننىڭ خىيالىدۇر، ــ دېدى.

[24] كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:

— كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى خالىسا، ئۆز خاھىشىدىن ۋاز كېچىپ،
ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشسۇن! [25] چۈنكى، ئۆزى ئۈچۈنلا
ياشايدىغانلار ئەكسىچە ھاياتتىن مەھرۇم بولىدۇ. بىراق، ئۆز خاھىشىدىن ۋاز
كېچىپ، مېنىڭ ئۈچۈن ياشايدىغانلار ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ. [26] بىر ئادەم پۈتۈن
دۇنياغا ئىگە بولۇپ ھاياتتىن مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى بولسۇن؟!
نېمىنى تۆلەپمۇ ھاياتلىققا ئېرىشكىلى بولسۇن؟! [27] ئىنسانئوغلى بولغان مەن
ئاتامنىڭ شان ـ شەرىپى ئىچىدە پەرىشتىلىرى بىلەن كېلىپ، ھەممە
ئادەمنىڭ ئۆز ئەمەلىيىتىگە تۇشلۇق جاۋاب قايتۇرىمەن. [28] بىلىپ
قويۇڭلاركى، بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ بەزىلىرى ئىنسانئوغلىنىڭ ئۆز
پادىشاھلىقى ئىچىدە كەلگەنلىكىنى كۆرمىگۈچە ئۆلمەيدۇ.*

ھەزرىتى ئەيسانىڭ نۇرغا چۆمۈشى

17
[1] ئالتە كۈندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا پەقەت پېترۇس، ياقۇپ ۋە
ياقۇپنىڭ ئىنىسى يۇھاننانىلا ئېلىپ، ئېگىز بىر تاغقا چىقتى. [2] ئۇ
يەردە ھەزرىتى ئەيسانىڭ قىياپىتى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئۆزگىرىپ، يۈزى
قۇياشتەك پارلىدى، كىيىملىرى نۇردەك ئاپئاق بولۇپ چاقنىدى. [3] تۇساتتىن،
شاگىرتلارغا مۇسا پەيغەمبەر ۋە ئىلياس پەيغەمبەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسا
بىلەن سۆزلىشىۋاتقانلىقى كۆرۈندى. [4] پېترۇس ھەزرىتى ئەيساغا:
— ئى رەببىم، بۇ يەردە بولغىنىمىز نېمىدېگەن ياخشى! خالىسىڭىز،
بىرى سىزگە، بىرى مۇسا پەيغەمبەرگە، يەنە بىرى ئىلياس پەيغەمبەرگە
دەپ، بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياساي، — دېدى.
[5] پېترۇسنىڭ گېپى تۈگىمەيلا، پارلاق بىر بۇلۇت ئۇلارنى قاپلىۋالدى.

*28. بۇ سۆز بىر ھەپتىدىن كېيىن يۈز بەرگەن، يەنى 17 ـ بابتا تەسۋىرلەنگەن ۋەقەگە ياكى ھەزرىتى ئەيسا ئۆلتۈرۈلگەندىن كېيىن شاگىرتلىرىغا قايتا كۆرۈنگەن ۋەقەگە قارىتىلغان.

بۇلۇتتىن خۇدانىڭ: «بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم. مەن ئۇنىڭدىن خۇرسەنمەن. ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىڭلار!» دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

[6] شاگىرتلار بۇنى ئاڭلاپ، ئىنتايىن قورقۇشقان ھالدا يەرگە دۈم يېتىۋالدى. [7] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا كېلىپ، ئۇلارغا قولىنى تەگكۈزۈپ:

ــ قوپۇڭلار، قورقماڭلار، ــ دېدى. [8] ئۇلار بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، ھەزرىتى ئەيسادىن باشقا ھېچكىم كۆرۈنمىدى.

[9] تاغدىن چۈشۈۋېتىپ، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ ئىنسانئوغلى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلمىگۈچە، كۆرگەنلىرىڭلارنى ھېچكىمگە تىنماڭلار، ــ دەپ تاپىلىدى.

[10] ئاندىن شاگىرتلىرى ئۇنىڭدىن:

ــ تەۋرات ئۇستازلىرى نېمە ئۈچۈن: «ئىلياس پەيغەمبەر قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ كېلىشتىن ئاۋۋال قايتىپ كېلىشى كېرەك» دېيىشىدۇ؟ ــ دەپ سوراشتى.

[11] ھەزرىتى ئەيسا جاۋابەن:

ــ ئەلۋەتتە، ئىلياس پەيغەمبەر چوقۇم قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھتىن ئاۋۋال كېلىپ، ھەممىنى قېلىپىغا كەلتۈرىدۇ. [12] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىلياس پەيغەمبەر ئاللىقاچان كەلدى، لېكىن كىشىلەر ئۇنى تونۇمىغانلىقتىن، ئۇنىڭغا قىلمىغان ئەسكىلىكى قالمىدى. خۇددى شۇنىڭدەك، ئۇلار ئىنسانئوغلىغىمۇ ئازاب سالىدۇ، ــ دېدى. [13] شۇ چاغدا، شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىلياس پەيغەمبەرنى تىلغا ئېلىش ئارقىلىق چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانى كۆرسىتىۋاتقانلىقىنى چۈشەندى.

جىن چاپلاشقان بالىنىڭ ساقايتىلىشى

[14] ئۇلار كۆپچىلىكنىڭ يېنىغا بارغىنىدا، بىر كىشى ھەزرىتى ئەيسانىڭ

ئالدىغا كېلىپ، تىزلىنىپ:

[15] ــ تەقسىر، ئوغلۇمنىڭ ھالىغا يەتكەيسىز! بالىنىڭ تۇتقاقلىق كېسىلى بولغاچقا، ھالى بەك خاراب، دائىم ئوتنىڭ ياكى سۇنىڭ ئىچىگە چۈشۈۋالىدۇ.

[16] ئۇنى شاگىرتلىرىڭىزغا ئېلىپ كەلگەنىدىم، ساقايتالمىدى، ــ دېدى.

[17] ــ ئەي ئېتىقادسىز ۋە چىرىك ئەۋلاد! مەن سىلەرنىڭ ماڭا ئىشەنمىگەنلىكىڭلارغا يەنە قاچانغىچە بەرداشلىق بېرەي؟ ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ بالىنى ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار.

[18] ھەزرىتى ئەيسا جىنغا بۇيرۇق قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، جىن بالىدىن چىقىپ كەتتى، بالىمۇ شۇئان ساقايدى.

[19] كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا يالغۇز قالغاندا، شاگىرتلار ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ــ بىز نېمە ئۈچۈن جىننى ھەيدىيەلمىدۇق؟ ــ دەپ سوراشتى.

[20] ــ ئېتىقادىڭلار ئاجىز بولغانلىقى ئۈچۈن. بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەردە قىچا ئۇرۇقىدەك چوڭلۇقتا بولسىمۇ ئېتىقاد بولسىدى، ئاۋۇ تاغقا: «بۇ يەردىن ئۇ يەرگە كۆچ» دېسەڭلار، كۆچكەن بولاتتى. ئېتىقادىڭلار بولسا، قولۇڭلاردىن ھېچ ئىش قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ. {[21] بىراق، بۇنداق جىنلارنى دۇئا قىلىش ۋە روزا تۇتۇش بىلەنلا ھەيدىگىلى بولىدۇ، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.}

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى ئىككىنچى قېتىم ئېيتىشى

[22-23] ئۇلار جەلىلىيە ئۆلكىسىدە جەم بولغاندا، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ ئىنسانئوغلى باشقىلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلۇپ ئۆلتۈرۈلىدۇ، لېكىن

ئۈچىنچى كۈنى تىرىلىدۇ، ـــ دېدى. بۇ سۆز شاگىرتلارنى غەم ـ قايغۇغا
سالدى.

ئىبادەتخانا بېجى تاپشۇرۇش

[24] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن كەپەرناھۇم شەھىرىگە
كەلگىنىدە، ئىبادەتخانا بېجىنى يىغقۇچىلار پېترۇسنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ــ ئۇستازىڭلار ئىبادەتخانا بېجىنى تۆلىمەمدۇ؟ ـــ دەپ سورىدى.
[25] ـــ تۆلەيدۇ، ـــ دېدى پېترۇس.
پېترۇس ئۆيگە كەلگەندە، ئۇ تېخى بىر نېمە دېمەستىلا ھەزرىتى ئەيسا
ئۇنىڭدىن:
ـــ سىمۇن، سېنىڭچە دۇنيادىكى پادىشاھلار كىملەردىن باج ئالىدۇ؟
ئۆز پەرزەنتلىرىدىنمۇ ياكى باشقىلاردىنمۇ؟ ـــ دەپ سورىدى.
[26] پېترۇس:
ـــ باشقىلاردىن، ـــ دېيىشى بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا:
ـــ ئۇنداقتا، پەرزەنتلەر باجدىن خالىي بولىدۇ. [27] بىراق، باج
يىغقۇچىلارنىڭ چىشىغا تەگمەيلى، كۆلگە بېرىپ قارماقنى تاشلا. تۇتقان
بىرىنچى بېلىقنىڭ ئاغزىنى ئاچساڭ، بىر تەڭگە پۇل چىقىدۇ. ئۇنى ئېلىپ
ئىككىمىزنىڭ بېجى ئۈچۈن ئۇلارغا بەر، ـــ دېدى.

ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىدىكى ئەڭ ئۇلۇغ كىشى

18
[1] بۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـــ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىدا كىم ئەڭ ئۇلۇغ؟ ـــ دەپ سورىدى.
[2] ھەزرىتى ئەيسا يېنىغا كىچىك بىر بالىنى چاقىرىپ، ئۇنى ئوتتۇرىدا

تۇرغۇزۇپ، مۇنداق دېدى:

[3] ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، يامان يولۇڭلاردىن يېنىپ، كىچىك باللاردەك سەبىي بولمىساڭلار، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىغا ھەرگىز كىرەلمەيسىلەر. [4] كىم ئۆزىنى كىچىك باللاردەك تۆۋەن تۇتسا، ئۇ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىدا ئەڭ ئۇلۇغ بولىدۇ. [5] كىم مېنى دەپ، بۇنداق كىچىك باللارنى قوبۇل قىلسا، ئۇ مېنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ. [6] لېكىن، كىمدەكىم ماڭا ئېتىقاد قىلغان بۇنداق كىچىكلەردىن بىرىنى گۇناھقا ئازدۇرسا، شۇ ئادەم ئۇچۇن ئېيتقاندا بوينىغا يوغان تۈگمەن تېشى ئېسىلغان ھالدا دېڭىزنىڭ ئەڭ چوڭقۇر يېرىگە چۆكتۈرۈلگىنى ئەۋزەل. [7] ئىنسانىنى گۇناھقا ئازدۇرىدىغان تۇزاقلار تۈپەيلىدىن، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىنىڭ ھالىغا ۋاي! بۇنداق تۇزاقلاردىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدۇ، لېكىن شۇ تۇزاقلارنى قۇرغۇچىنىڭ ھالىغا ۋاي!

[8] ئەگەر قولۇڭ ياكى پۇتۇڭ سېنى گۇناھقا ئازدۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلا. ئىككى قولۇڭ ياكى ئىككى پۇتۇڭ بار ھالدا مەڭگۈ ئۆچمەس دوزاخ ئوتىغا تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، چولاق ياكى توكۇر ھالدا مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكىنىڭ ئەۋزەل. [9] ئەگەر كۆزۈڭ سېنى گۇناھقا ئازدۇرسا، ئۇنى ئويۇپ تاشلا. ئىككى كۆزۈڭ بار ھالدا مەڭگۈ ئۆچمەس دوزاخ ئوتىغا تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، بىرلا كۆزۈڭ بىلەن بولسىمۇ مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكىنىڭ ئەۋزەل.

ئازغان قوي توغرىسىدىكى تەمسىل

[10] ــ بۇ سەبىيلەرنىڭ ھەرقانداق بىرىگىمۇ سەل قاراشتىن ساقلىنىڭلار. شۇنى ئېيتايكى، ئۇلارنىڭ ئەرشتىكى پەرىشتىلىرى ئەرشتىكى ئاتام خۇدانىڭ جامالىنى ھەر دائىم كۆرۈپ تۇرىدۇ. [11] ئىنسانئوغلى ئازغان ئادەملەرنى قۇتقۇزغىلى كەلدى.

[12] ئويلاپ بېقىڭلارچۇ؟ بىر ئادەمنىڭ يۈز تۇياق قويى بولۇپ، ئۇنىڭدىن بىرى ئادىشىپ قالسا، ئۇ توقسان توققۇز قويىنى تاغقا تاشلاپ، ھېلىقى ئاداشقان قويىنى ئىزدىمەمدۇ؟ [13] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەگەر ئۇنى تېپىۋالسا، ئۇ قويى ئۈچۈن بولغان خۇشاللىقى ئاداشمىغان توقسان توققۇزى ئۈچۈن بولغان خۇشاللىقىدىن چوڭ بولىدۇ. [14] شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ بۇ سەبىيلەرنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ ئېزىپ قېلىشىنى خالىمايدۇ.

خاتالىق ئۆتكۈزگەن قېرىندىشىغا بولغان مۇئامىلە

[15] — ئەگەر قېرىندىشىڭ گۇناھ ئۆتكۈزۈپ قويسا، ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ سەۋەنلىكىنى كۆرسىتىپ بەر. ھەرقانداق ئىش ئىككىڭلارنىڭ ئارىسىدىلا قالسۇن. قېرىندىشىڭ سۆزۈڭنى ئاڭلىسا، ئۇنىڭ بىلەن يارىشىۋالغان بولىسەن. [16] لېكىن ئاڭلىمىسا، سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭنىڭ گۇۋاھچىسى بولۇش ئۈچۈن يەنە بىر ـ ئىككى كىشىنى ئېلىپ، ئۇنىڭ يېنىغا بارغىن. ھەممە ئىشتا ئىككى ـ ئۈچ ئادەم گۇۋاھچى بولسۇن. [17] ئەگەر قېرىندىشىڭ ئۇلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىسا، ئەھۋالنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ئۇقتۇرۇپ قوي. ئەگەر ئۇلارنىڭكىگىمۇ قۇلاق سالمىسا، ئۇنى بۇتپەرەس ياكى ئىنساپسىز باجگىر قاتارىدا كۆر.

[18] بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەرنىڭ يەر يۈزىدە يول قويغانلىرىڭلار ئەرشتىمۇ يول قويۇلۇپ بولغان بولىدۇ. سىلەرنىڭ يەر يۈزىدە يول قويمىغانلىرىڭلار ئەرشتىمۇ يول قويۇلمىغان بولىدۇ. [19] شۇنى يەنە بىلىپ قويۇڭلاركى، يەر يۈزىدە ئاراڭلاردىن ئىككى كىشى بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە بىر نەرسىنى تىلەپ دۇئا قىلسا، ئەرشتىكى ئاتام ئۇلارنىڭ تىلىكىنى ئىجابەت قىلىدۇ. [20] چۈنكى، ئىككى ياكى ئۈچ كىشى مېنىڭ نامىم بىلەن قەيەردە جەم بولسا، مەنمۇ شۇ يەردە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولىمەن.

شەپقەتسىز چاكار

[21] بۇ چاغدا، پېترۇس ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ــ ئى رەببىم، قېرىندىشىمنىڭ مېنىڭ ئالدىمدا ئۆتكۈزگەن قانچە قېتىملىق گۇناھىنى كەچۈرۈشۈم كېرەك؟ يەتتە قېتىممۇ؟ ــ دېدى.
[22] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ بىلىپ قويغىنكى، يەتتە قېتىم ئەمەس، يەتمىش يەتتە قېتىم.
[23] دېمەك، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى چاكارلىرى بىلەن ھېساب ـ كىتاب قىلماقچى بولغان بىر پادىشاھقا ئوخشايدۇ. [24] پادىشاھ ھېساب ـ كىتابنى باشلىغىنىدا، ئۇنىڭغا مىليونلىغان كۈمۈش تەڭگە قەرزدار بولغان بىر چاكار كەلتۈرۈلۈپتۇ. [25] چاكارنىڭ تۆلەش ئىقتىدارى بولمىغانلىقتىن، پادىشاھ ئۇنىڭغا ئۆزىنى، خوتۇن بالا ـ چاقىسى ۋە بار ـ يوقىنى سېتىپ، قەرزىنى تۆلەشنى بۇيرۇپتۇ. [26] چاكار يەرگە تىزلىنىپ تۇرۇپ، خوجايىنى پادىشاھقا: «ماڭا كەڭچىلىك قىلغايلا، پۈتۈن قەرزىمنى چوقۇم تۆلەيمەن» دەپ يالۋۇرۇپتۇ. [27] خوجايىنىنىڭ چاكارغا ئىچى ئاغرىپ، قەرزىنى كەچۈرۈم قىلىپ ئۇنى قويۇپ بېرىپتۇ.
[28] لېكىن، چاكار ئۇ يەردىن چىقىپ، ئۆزىگە بىرنەچچە تەڭگە قەرزدار بولغان يەنە بىر چاكارنى ئۇچرىتىپتۇ. ئۇنى تۇتۇۋېلىپ، بوينىنى سىقىپ تۇرۇپ: «قەرزىڭنى تۆلە» دەپتۇ. [29] بۇ چاكارمۇ يەرگە تىزلىنىپ تۇرۇپ: «ماڭا كەڭچىلىك قىل، قەرزىمنى چوقۇم تۆلەيمەن» دەپ يالۋۇرۇپتۇ.
[30] لېكىن، باشتىكى چاكار بۇنى رەت قىپتۇ ۋە ئۇنى زىندانغا تاشلىتىپ: «پۈتۈن قەرزنى تۆلىمىگۈچە، زىنداندا ياتىسەن» دەپتۇ. [31] بۇ ئەھۋالنى ئۇقۇپ ئىچى ئىنتايىن ئاغرىغان باشقا چاكارلار خوجايىنىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئەھۋالنى باشتىن ـ ئاخىر خەۋەر قىپتۇ.
[32] بۇنىڭ بىلەن، خوجايىن چاكارنى چاقىرتىپ: «ئەي يامان چاكار، ماڭا

يالۋۇرغانلىقىڭ ئۈچۈن شۇنچە كۆپ قەرزىڭنى كەچۈردۈم. [33] مەن ساڭا ئىچ ئاغرىتقىنىمدەك، سەنمۇ چاكار بۇرادىرىڭگە ئىچ ئاغرىتىشىڭ كېرەك ئىدىغۇ؟» دەپتۇ. [34] بۇنىڭ بىلەن، غەزەپلەنگەن خوجايىن ئۇنى پۈتۈن قەرزىنى تۆلىگۈچە زىندانىدا ياتقۇزۇش ئۈچۈن، ۋەھشىي گۇندىپايلارغا تاپشۇرۇپ بېرىپتۇ.

[35] شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەگەر ھەممىڭلار قېرىنداشلىرىڭلارنى دىلىڭلاردىن كەچۈرمىسەڭلار، ئەرشتىكى ئاتاممۇ سىلەرنى كەچۈرمەيدۇ.

تالاق قىلىش توغرىسىدا

19 [1] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن ئايرىلىپ، يەھۇدىيە ئۆلكىسىنى بېسىپ ئۆتۈپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدىكى رايونلارغا باردى. [2] زور بىر توپ ئادەم ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلگەنىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى كېسەللەرنى شۇ يەردىلا ساقايتتى.

[3] ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا كەلگەن بەزى پەرىسىيلەر ئۇنىڭغا تۇزاق قۇرۇش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن:

— بىر ئادەمنىڭ ھەرقانداق بىر سەۋەب بىلەن ئايالىنى تالاق قىلىشى تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ؟ — دەپ سورىدى.

[4] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:

— تەۋراتنى ئوقۇمىدىڭلارمۇ؟ ياراتقۇچى بۇرۇنلا ئىنسانلارنىڭ بىر گەۋدە بولۇشى ئۈچۈن، ئۇلارنى «ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى» ۋە [5] «بىر ئادەمنىڭ ئاتا ـ ئانىسىدىن ئايرىلىپ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ بىر تەن بولۇشى ئەنە شۇ سەۋەبتىندۇر» دېدى. [6] شۇنداق ئىكەن، ئەر ـ ئايال ئەمدى ئىككى تەن ئەمەس، بىر تەندۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا قوشقاننى ئىنسان

ئايرىمىسۇن.

[7] پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسادىن:

— ئۇنداقتا، مۇسا پەيغەمبەر نىمە ئۈچۈن تەۋرات قانۇنىدا ئەرلەرنىڭ ئۆز ئاياللىرىغا بىر پارچە تالاق خېتىنى بېرىپلا ئۇلارنى تالاق قىلسا بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى؟ — دەپ سوراشتى.

[8] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— تەرسالىقىڭلاردىن مۇسا پەيغەمبەر ئاياللىرىڭلارنى تالاق قىلسا رۇخسەت قىلغان. بىراق، ئالەم ئاپىرىدە بولغاندا بۇنداق ئەمەس ئىدى. [9] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئايالىنى جىنسىي ئەخلاقسىزلىقتىن باشقا بىرەر سەۋەب بىلەن تالاق قىلىپ، باشقا بىرىنى ئەمرىگە ئالغان كىشى زىنا قىلغان بولىدۇ.

[10] شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيساغا:

— ئەگەر ئەر بىلەن ئايال ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت شۇنداق بولسا، ئۇنداقتا ئۆيلەنمەسلىك ياخشى ئىكەن، — دېدى.

[11] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— بۇ دېگەنلىكنى ھەممىلا ئادەم ئەمەس، پەقەت خۇدا نېسىپ قىلغانلارلا قوبۇل قىلالايدۇ. [12] ئۆيلەنمەيدىغان كىشىلەر خىلمۇخىلدۇر. بەزىلەر تۇغما جىنسىي ئىقتىدارى ئاجىزلار، بەزىلەر باشقىلار تەرىپىدىن ئاختا قىلىنغانلار، يەنە بەزىلەر ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى ئۈچۈن ئۆيلىنىشتىن ۋاز كەچكەنلەردۇر. بۇ دېگەنلىكنى قوبۇل قىلالايدىغانلار قوبۇل قىلسۇن! — دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كىچىك بالىلارغا بەخت تىلىشى

[13] قولىنى تەگكۈزۈپ بەخت تىلىسۇن دەپ، كىشىلەر كىچىك بالىلىرىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. بىراق، شاگىرتلار ئۇلارنى

ئەيىبلىدى. [14] ھەزرىتى ئەيسا:
ــ بالىلار ئالدىمغا كەلسۇن، ئۇلارنى توسىماڭلار. چۈنكى، ئەرشنىڭ
پادىشاھلىقىغا كىرىدىغانلار دەل مۇشۇلارغا ئوخشاشلاردۇر، ــ دېدى.
[15] ھەزرىتى ئەيسا قوللىرىنى ئۇلارغا تەگكۈزۈپ بەخت تىلىگەندىن كېيىن، ئۇ
يەردىن ئايرىلدى.

مۇلۇكدارىدىكى مۇشكۇلات

[16] بىر كۈنى، بىر يىگىت ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ــ ئۇستاز، مەن قانداق ياخشى ئىشلارنى قىلسام، مەڭگۈلۈك ھاياتقا
ئېرىشىمەن؟ ــ دەپ سورىدى.
[17] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ ياخشىلىق توغرىسىدا نېمىشقا مەندىن سورايسىز؟ ياخشى
بولغۇچىدىن پەقەت بىرىلا بار. مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشمەكچى بولسىڭىز،
ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى ئادا قىلىڭ، ــ دېدى.
[18] ــ قايسى ئەمرلەرنى دەيسىز؟ ــ دەپ سورىدى ھېلىقى يىگىت.
ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
ــ قاتىللىق قىلما، زىنا قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە،
[19] ئاتا ـ ئاناڭغا ھۆرمەت قىل ۋە قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي.
[20] ــ بۇلارنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتىمەن. بۇلاردىن باشقا
يەنە نېمىلەرنى قىلىشىم كېرەك؟ ــ دەپ سورىدى يىگىت.
[21] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ ئەگەر كەم ـ كۈتىسىز بولۇشنى خالىسىڭىز، بېرىپ بارلىق مال ـ
مۈلكىڭىزنى سېتىپ، پۇلىنى كەمبەغەللەرگە بېرىڭ. شۇنداق قىلسىڭىز،

ئەرشتە خەزىنىڭىز بولىدۇ. ئاندىن كېلىپ ماڭا ئەگىشىڭ، ــ دېدى.

[22] بۇ سۆزنى ئاڭلىغان يىگىت قايغۇ ئىچىدە ئۇ يەردىن كېتىپ قالدى. چۈنكى، ئۇنىڭ مال ـ دۇنياسى ناھايىتى كۆپ ئىدى. [23] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:

ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، بايلارنىڭ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى تەس. [24] يەنە شۇنى ئېيتايكى، ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى تۆگىنىڭ يىڭنە تۆشۈكىدىن ئۆتۈشىدىنمۇ تەس! ــ دېدى.

[25] بۇنى ئاڭلىغان شاگىرتلار بەكمۇ ھەيران بولۇشۇپ:

ــ ئۇنداقتا، كىم قۇتقۇزۇشقا ئېرىشەلەيدۇ؟ ــ دەپ سوراشتى.

[26] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا قاراپ:

ــ بۇ، ئىنسانلارنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ، لېكىن خۇدا ھەممىگە قادىردۇر، ــ دېدى.

[27] بۇنىڭ بىلەن، پېترۇس ئۇنىڭدىن:

ــ مانا بىز ھەممىنى تاشلاپ سىزگە ئەگەشتۇق! بىز بۇنىڭدىن نېمىگە ئېرىشىمىز؟ ــ دەپ سورىدى.

[28] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، يېڭى دۇنيا يېتىپ كېلىپ، ئىنسانئوغلى شانلىق تەختىدە ئولتۇرغىنىدا، سىلەر ــ ماڭا ئەگەشكەنلەر ئون ئىككى تەختتە ئولتۇرۇپ، ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىسىلەر. [29] مېنى دەپ ئۆيلىرى، قېرىنداشلىرى، ئاتا ـ ئانىسى، بالا ـ چاقىلىرى ياكى يەر ـ زېمىنلىرىدىن ۋاز كەچكەنلەرنىڭ ھەممىسى يوقاتقانلىرىدىن يۈز ھەسسە ئارتۇقراقىغا ئېرىشىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتتىن بەھرىمەن بولىدۇ. [30] لېكىن شۇ چاغدا، نۇرغۇن ئالدىنقى قاتاردىكىلەر ئاخىرقىلار بولىدۇ، نۇرغۇن ئاخىرقىلار ئالدىنقى قاتارغا چىقىدۇ.

ئۈزۈمزارلىقتىكى ئىشلەمچىلەر

20 [1] ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ، مۇنداق دېدى:
— چۈنكى، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى بىر يەر ئىگىسىگە ئوخشايدۇ.
يەر ئىگىسى ئۈزۈمزارلىقىدا ئىشلەشكە ئادەم ياللاش ئۈچۈن قاق سەھەردە
سىرتقا چىقىپتۇ. [2] ئۇ ئىشلەمچىلەرنىڭ كۈنلۈكىگە بىر كۈمۈش تەڭگىدىن
بېرىشكە كېلىشىپ، ئۇلارنى ئۈزۈمزارلىقىغا ئەۋەتىپتۇ.
[3] سائەت توققۇز ئەتراپىدا ئۇ يەنە سىرتقا چىقىپ، بازاردا بىكار يۈرگەن
باشقا كىشىلەرنى كۆرۈپتۇ. [4] ئۇلارغا: «سىلەرمۇ ئۈزۈمزارلىقىمغا بېرىپ
ئىشلەڭلار، ھەققىڭلارنى مۇۋاپىق بېرىمەن» دەپتۇ. [5] ئۇلار ئۈزۈمزارلىققا
بېرىپتۇ. چۈش ۋاقتىدا ۋە چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچلەردە ئۇ قايتا چىقىپ،
يەنە شۇنداق ئىشلەمچىلەردىن بىرنەچچىنى ياللاپتۇ. [6] سائەت بەشلەردە
چىققىنىدا، ئۇ يەردە تۇرغان يەنە باشقىلارنى كۆرۈپ، ئۇلاردىن: «نېمە
ئۈچۈن بۇ يەردە كۈن بويى بىكار يۈرىسىلەر؟» دەپ سوراپتۇ. [7] «بىزنى
ھېچكىم ياللىمىدى» دەپ جاۋاب قايتۇرۇپتۇ ئۇلار. «ئۇنداقتا، سىلەرمۇ
ئۈزۈمزارلىقىمغا بېرىپ ئىشلەڭلار» دەپتۇ يەر ئىگىسى ئۇلارغا.
[8] كەچقۇرۇنلۇقى، يەر ئىگىسى غوجىدارغا: «ئىشلەمچىلەرنى چاقىرىپ،
ئەڭ ئاخىرىدا كەلگەنلەردىن باشلاپ ئەڭ ئاۋۋال كەلگەنلەرگىچە
ھەممىسىنىڭ ئىش ھەققىنى بەر» دەپتۇ. [9] چۈشتىن كېيىن سائەت بەشتە
ئىشقا چۈشكەنلەر كېلىپ، غوجىداردىن بىر كۈمۈش تەڭگىدىن ئېلىشىپتۇ.
[10] ئەڭ ئاۋۋال ئىشقا چۈشكەنلەر تېخىمۇ كۆپ ئىش ھەققى ئالىمىزغۇ، دەپ
ئويلىشىپتۇ. بىراق، ئۇلارغا نۆۋەت كەلگەندە، غوجىدار ئۇلارغىمۇ بىر كۈمۈش
تەڭگىدىن بېرىپتۇ. [11] ئۇلار ئىش ھەققىنى ئالغاندىن كېيىن، يەر ئىگىسىدىن
رەنجىپ: [12] «كېيىن كەلگەنلەر پەقەت بىر سائەتلا ئىشلىدى، بىراق سىز
ئۇلارغا كۈن بويى قاتتىق ئىسسىقتا ئازاب چەككەن بىزگە ئوخشاش ھەق

بەردىڭىز!» دېيىشىپتۇ. [13] يەر ئىگىسى ئۇلارنىڭ بىرىگە مۇنداق جاۋاب قايتۇرۇپتۇ: «بۇرادەر، ساڭا ناھەقلىق قىلغىنىم يوق! سەن بىلەن بىر كۈمۈش تەڭگىگە كېلىشمىگەنمىدۇق؟ [14] ھەققىڭنى ئېلىپ قايتىپ كەتكىن، كېيىن كەلگەنلەرگىمۇ ساڭا ئوخشاش بەرسەم نېمە بوپتۇ؟ [15] ئۆز پۇلۇمنى ئۆزۈم بىلگەنچە ئىشلىتىش ھوقۇقۇم يوقمۇ؟ سېخىيلىقىمنى كۆرەلمەيۋاتامسەن ـ يا؟»

[16] دېمەك، ئاخىرقى بولغانلار كەلگۈسىدە ئالدىنقىلار بولىدۇ، ئالدىنقى بولغانلار كەلگۈسىدە ئاخىرقىلار بولىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى يەنە ئالدىن ئېيتىشى

[17] ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا كېتىۋېتىپ، يولدا ئون ئىككى شاگىرتىنى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

[18] ــ مانا بىز ھازىر يېرۇسالېمغا كېتىۋاتىمىز. ئىنسانئوغلى ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىغا تاپشۇرۇلىدۇ. ئۇلار ئۇنى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىپ، [19] رىملىقلارغا تاپشۇرۇپ بېرىدۇ. رىملىقلار ئۇنى مەسخىرە قىلىپ، قامچىلاپ، كرېستكە مىخلايدۇ. لېكىن، ئۇ ئۈچىنچى كۈنى قايتا تىرىلىدۇ.

بىر ئانىنىڭ تەلىپى

[20] شۇ چاغدا، زەبەدىينىڭ ئايالى ئون ئىككى شاگىرت ئىچىدىكى ئىككى ئوغلىنى ئېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كەلدى ۋە ئۇنىڭغا تەزىم قىلىپ تۇرۇپ، بىر تەلىپى بارلىقىنى ئېيتتى.

[21] ــ نېمە تەلىپىڭىز بار؟ ــ دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.

ئايال ئۇنىڭغا:

— قوبۇل قىلغايسىز، سىزنىڭ پادىشاھلىقىڭىزدا بۇ ئىككى ئوغلۇمدىن بىرى ئوڭ يېنىڭىزدا، بىرى سول يېنىڭىزدا ئولتۇرسۇن، — دېدى.

[22] — سىلەر نېمە تەلەپ قىلغانلىقىڭلارنى بىلمەيۋاتىسىلەر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا، — مەن ئىچىدىغان ئازاب قەدىھىنى ئىچەلەمسىلەر؟*

— ئىچەلەيمىز، — دېيىشتى ئۇلار.

[23] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— سىلەر ھەقىقەتەنمۇ مېنىڭ ئازاب قەدىھىمگە ئورتاق بولىسىلەر. بىراق، ئوڭ ياكى سول يېنىمدا ئولتۇرۇشۇڭلارغا رۇخسەت قىلىش مېنىڭ ئىختىيارىمدا ئەمەس. ئاتام ئۇ ئورۇنلارنى كىملەرگە تەييارلىغان بولسا، شۇلار ئولتۇرىدۇ.

[24] بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان باشقا ئون شاگىرت بۇ ئىككى قېرىنداشتىن خاپا بولدى. [25] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى يېنىغا چاقىرىپ، مۇنداق دېدى:

— سىلەرگە مەلۇم، بۇ دۇنيادىكى ھۆكۈمرانلار قول ئاستىدىكى خەلق ئۈستىدىن رەھىمسىزلىك بىلەن ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدۇ. ئەمىرلىرى ئۇلارنى قاتتىق قوللۇق بىلەن ئىدارە قىلىدۇ.

[26] بىراق، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بۇنداق ئىش بولمىسۇن. سىلەردىن كىم مەرتىۋىلىك بولۇشنى خالىسا، ئۇ قالغانلارغا خىزمەت قىلسۇن. [27] كىم ئالدىنقىسى بولۇشنى خالىسا، ئۇ قالغانلارنىڭ قۇلى بولسۇن. [28] ئىنسانئوغلىمۇ باشقىلارنى ئۆزىگە خىزمەت قىلدۇرغىلى ئەمەس، باشقىلارغا خىزمەت قىلغىلى ۋە جېنىنى پىدا قىلىش بەدىلىگە نۇرغۇن ئادەملەرنى گۇناھتىن ئازاد

*22. بۇ ئايەتتە ھەزرىتى ئەيسانىڭ تارتىدىغان ئازاب-ئوقۇبىتى ۋە كرېستتىكى ئۆلۈمى كۆزدە تۇتۇلغان.

قىلغىلى كەلدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىككى قارىغۇنى ساقايتىشى

[29] ئۇلار ئېرىخا شەھىرىدىن ئايرىلغاندا، توپ ـ توپ كىشىلەر ھەزرىتى ئەيساغا ئەگىشىپ ماڭدى. [30] يول بويىدا ئولتۇرغان ئىككى قارىغۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىنى ئاڭلاپ:

ــ ئى تەقسىر، پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى، رەھىم قىلغايسىز، ــ دەپ توۋلىدى.

[31] كۆپچىلىك ئۇلارنى ئەيىبلەپ، ئۈنىنى چىقارماسلىقنى ئېيتتى. لېكىن، ئۇلار:

ــ يا رەببىم، ئى پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى، بىزگە رەھىم قىلغايسىز! ــ دەپ تېخىمۇ ئۈنلۈك توۋلىدى.

[32] ھەزرىتى ئەيسا قەدىمىنى توختىتىپ، ئۇلارنى چاقىرىپ:

ــ مەندىن نېمە تەلەپ قىلىسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.

[33] ــ يا رەببىم، كۆزلىرىمىزنى ئاچقايسىز! ــ دېيىشتى ئۇلار.

[34] ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتقان ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ كۆزلىرىگە قولىنى تەگكۈزگەندى، كۆزلىرى شۇئان ئېچىلىپ كەتتى. ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا ئەگىشىپ ماڭدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەنتەنە بىلەن يېرۇسالېمغا كىرىشى

21 [1] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن يېرۇسالېمغا يېقىنلىشىپ، زەيتۇن تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى بەيتپاجى يېزىسىغا كەلگىنىدە، [2] ھەزرىتى ئەيسا ئىككى شاگىرتىنى مۇنداق دەپ ئالدىن ئەۋەتتى:

ــ سىلەر ئالدىمىزدىكى يېزىغا بېرىڭلار. ئۇ يەردە باغلاقلىق بىر ئېشەك

ۋە ئۇنىڭ يېنىدىكى بىر تەخەيىنى كۆرىسىلەر. ئۇلارنى يېشىپ ئالدىمغا
يېتىلەپ كېلىڭلار. [3] بىرسى سىلەرگە بىر نېمە دېسە، «رەببىمىزنىڭ بۇلارغا
ھاجىتى چۈشتى» دەڭلار. ئۇمۇ دەرھال تەلىپىڭلارغا قوشۇلىدۇ.
[4] بۇ ۋەقە پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتىلغان مۇنۇ سۆزلەرنى ئەمەلگە
ئاشۇردى:

[5] «يېرۇسالېم خەلقىگە ئېيتىڭلار:
‹مانا، پادىشاھىڭلار كېلىۋاتىدۇ،
ئۇ كىچىك پېئىللىق بىلەن بىر ئېشەككە،
تەخەيگە مىنىپ،
سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا كېلىۋاتىدۇ.›»

[6] ھېلىقى ئىككى شاگىرت بېرىپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ دېگىنىدەك قىلدى.
[7] ئېشەك بىلەن تەخەيىنى يېتىلەپ كېلىپ، ئۈستىلىرىگە چاپانلىرىنى سالدى
ۋە ھەزرىتى ئەيسانى ئۈستىگە مىندۈردى. [8] نۇرغۇن كىشىلەر چاپانلىرىنى
يولغا پايانداز قىلىپ سالدى. بەزىلىرى دەرەخ شاخلىرىنى كېسىپ يولغا
يايدى. [9] ئالدىدا ماڭغان ۋە كەينىدىن ئەگەشكەن خالايىق:

«پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى ئۇچۇن خۇداغا شۈكۈر!
پەرۋەردىگارىمىزنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن!
ئەرشئەلادىكى خۇداغا شۈكۈرلەر ئوقۇلسۇن!» دەپ
ۋارقىرىشاتتى.

[10] ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا كىرگەندە، پۈتۈن شەھەر لەرزىگە
كەلدى. كىشىلەر:

ــ بۇ كىمدۇ؟ ــ دېيىشەتتى.

[11] خالايىق:

ــ بۇ جەلىلىيە ئۆلكىسىنىڭ ناسىرە شەھىرىدىن بولغان ئەيسا پەيغەمبەر، ــ دەپ جاۋاب بېرىشەتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىنى تەرتىپكە سېلىشى

[12] ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا* ھويلىلىرىغا كىرىپ، ئۇ يەردە ئېلىم ـ سېتىم قىلىۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى ھەيدەپ چىقاردى. پۇل تېگىشىدىغانلارنىڭ شىرەلىرىنى ۋە كەپتەر ساتقۇچىلارنىڭ ئورۇندۇقلىرىنى ئۆرۈۋېتىپ، [13] ئۇلارغا:

ــ مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ: «مېنىڭ ئۆيۈم دۇئا ـ تىلاۋەتخانا دەپ ئاتالسۇن» دېگەن سۆزى يېزىلغان. لېكىن، سىلەر ئۇنى بۇلاڭچىلارنىڭ ئۇۋىسىغا ئايلاندۇرۇۋاتىسىلەر! ــ دېدى.

[14] ھەزرىتى ئەيسا ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا ئالدىغا ئېلىپ كېلىنگەن قارىغۇ ۋە توكۇرلارنى ساقايتتى. [15] لېكىن، ئالىي روھانىيلار بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنىڭ ياراتقان مۆجىزىلىرىنى ۋە ئىبادەتخانىدا: «پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى ئۇچۇن خۇداغا شۈكۈر!» دەپ توۋلىغان باللارنى كۆرۈپ غەزەپلەندى.

[16] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسادىن:

ــ بۇ باللارنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاۋاتامسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ ئاڭلاۋاتىمەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ سىلەر مۇقەددەس

---

*12. مەركىزىي ئىبادەتخانا ــ ئەينى چاغدا، يەھۇدىيلارنىڭ نۇرغۇن ئىبادەتخانىلىرى بولۇپ، بۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ كۆپ يىغىلىپ ئىبادەت قىلىدىغان جايى ئىدى. خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە، پەقەت يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلىش توغرا بولاتتى.

يازمىلاردىكى: «كىچىك بالىلار ۋە بوۋاقلارنىڭ تىللىرىدىن ئۆزۈڭگە مەدھىيىلەر كەلتۈردۇڭ» دېگەن سۆزلەرنى زادى ئوقۇمىغانمۇ؟
[17] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن ئايرىلىپ، شەھەردىن چىقىپ بەيتانىيا يېزىسىغا بېرىپ، كېچىنى شۇ يەردە ئۆتكۈزدى.

ئېتىقادنىڭ كۈچى

[18] ئەتىسى ئەتىگەندە ھەزرىتى ئەيسا شەھەرگە قايتىپ كېتىۋاتقاندا، قورسىقى ئېچىپ كەتكەندى.
[19] ئۇ يول بويىدىكى بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ يېنىغا باردى. دەرەختە يوپۇرماقتىن باشقا ھېچ نەرسە تاپالماي، دەرەخكە قاراپ:
ــ بۇنىڭدىن كېيىن مەڭگۈ مېۋە بەرمىگەيسەن! ــ دېۋىدى، ئەنجۈر دەرىخى شۇئان قۇرۇپ كەتتى.
[20] بۇنى كۆرگەن شاگىرتلار ھەيران بولۇپ:
ــ ئەنجۈر دەرىخى قانداقچە بىردىنلا قۇرۇپ كەتتى! ــ دەپ سورىدى.
[21] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەگەر قىلچە گۇمانلانماي خۇداغا ئىشەنسەڭلار، مەن ئەنجۈر دەرىخىگە قىلغاننى سىلەرمۇ قىلالايسىلەر. ھەتتا بۇ تاغقا: «قوزغال، دېڭىزغا تاشلان!» دېسەڭلارمۇ، دېگىنىڭلار ئەمەلگە ئاشىدۇ.
[22] ئىشەنچىڭلار بولسا، دۇئا بىلەن تىلىگەن ھەرقانداق نەرسىگە ئېرىشىسىلەر.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ھوقۇقىنىڭ سۈرۈشتۈرۈلۈشى

[23] ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ، كىشىلەرگە

تەلىم بېرىۋاتقانىدا، ئالىي روھانىيلار ۋە خەلق ئاقساقاللىرى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ــ سىز قىلىۋاتقان ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتىسىز؟ سىزگە بۇ ھوقۇقنى كىم بەرگەن؟ ــ دەپ سوراشتى.
[24] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ــ مەن ئاۋۋال سىلەردىن بىر سوئال سوراي. ئەگەر سىلەر جاۋاب بەرسەڭلار، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتىپ بېرىمەن. [25] يەھيا پەيغەمبەرگە چۆمۈلدۈرۈش ھوقۇقىنى كىم بەرگەن؟ خۇدامۇ ياكى ئىنسانلارمۇ؟
ئۇلار ئۆزئارا مۇنازىرە قىلىشقا باشلاپ:
ــ ئەگەر «خۇدا بەرگەن» دېسەك، ئۇ: «ئۇنداقتا، سىلەر نېمە ئۈچۈن يەھياغا ئىشەنمىدىڭلار؟» دەيدۇ. [26] ئەگەر: «ئىنسانلار بەرگەن» دېسەك، خەلقنىڭ غەزىپىدىن قورقمىساق بولمايدۇ، چۈنكى ئۇلار يەھيانى پەيغەمبەر، دەپ قارايدۇ، ــ دېيىشتى.
[27] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ بىلمەيمىز، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
ــ ئۇنداقتا، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتمايمەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.

ئىككى ئوغۇل توغرىسىدىكى تەمسىل

[28] ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:
ــ سىلەر بۇ ئىشقا قانداق قارايسىلەر؟ بىر ئادەمنىڭ ئىككى ئوغلى بار ئىكەن. ئۇ چوڭ ئوغلىغا: «ئوغلۇم، بۈگۈن ئۈزۈمزارلىققا بېرىپ ئىشلىگىن» دەپتۇ. [29] «بارمايمەن» دەپتۇ ئوغلى، لېكىن كېيىن پۇشايمان قىلىپ يەنىلا

بېرىپتۇ. [30] ئۇ ئادەم ئىككىنچى ئوغلىغىمۇ شۇنداق دەپتۇ. ئۇ: «خوپ دادا، باراي» دەپتۇيۇ، لېكىن بارماپتۇ. [31] بۇ ئىككىيلەننىڭ قايسىسى ئاتىسىنىڭ بۇيرۇقىنى ئورۇندىغان بولىدۇ؟

— چوڭ ئوغلى، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.

ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىنساپسىز باجگىرلار بىلەن پاھىشىلەر خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا سىلەردىن بۇرۇن كىرىدۇ. [32] چۈنكى، گەرچە يەھيا پەيغەمبەر سىلەرگە ھەققانىيەت يولىنى كۆرسەتكىلى كەلگەن بولسىمۇ، سىلەر ئۇنىڭغا ئىشەنمىدىڭلار؛ لېكىن باجگىرلار بىلەن پاھىشىلەر ئۇنىڭغا ئىشەندى. سىلەر بۇنى كۆرۈپ تۇرۇپ، گۇناھىڭلارغا توۋا قىلىپ ئۇنىڭغا ئىشەنمىدىڭلار.

يامان ئىجارىكەشلەر ھەققىدىكى تەمسىل

[33] — يەنە بىر تەمسىل ئاڭلاڭلار: بىر يەر ئىگىسى بىر ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلىپ، ئەتراپىنى چىتلاپتۇ. مۇسەللەس ئىشلەش ئۈچۈن ئۈزۈمزارلىقتا بىر كۆلچەك قازدۇرۇپتۇ ۋە بىر كۆزەتخانا ياساتقۇزۇپتۇ. كېيىن، ئۈزۈمزارلىقنى ئىجارىگە بېرىپ، ئۆزى يىراق بىر يەرگە كېتىپتۇ. [34] ئۈزۈم ئۈزۈش ۋاقتى كەلگەندە ئۆزىگە تېگىشلىك ھوسۇلنى ئەكېلىش ئۈچۈن، قۇللىرىنى ئىجارىكەشلەرنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپتۇ. [35] لېكىن، ئىجارىكەشلەر قۇللارنى تۇتۇۋېلىپ، بىرىنى دۇمبالاپتۇ، بىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ، يەنە بىرىنى چالما-كېسەك قىپتۇ. [36] يەر ئىگىسى بۇ قېتىم ئالدىنقىدىنمۇ كۆپ قۇللىرىنى ئەۋەتىپتۇ، بىراق ئىجارىكەشلەر ئۇلارغىمۇ شۇنداق مۇئامىلە قىپتۇ. [37] ئاخىردا، يەر ئىگىسى «ئوغلۇمنىغۇ ھۆرمەت قىلار» دەپ، ئۇنى ئەۋەتىپتۇ. [38] لېكىن، ئىجارىكەشلەر يەر ئىگىسىنىڭ ئوغلىنى كۆرۈپ، ئۆزئارا: «بۇ بولسا مىراسخور؛ كېلىڭلار، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ ئۈزۈمزارلىقنى ئىگىلىۋالايلى»

دېيىشىپتۇ. [39] شۇنداق قىلىپ، ئۇنى تۇتۇپ ئۈزۈمزارلىقنىڭ سىرتىغا سۆرەپ ئاچىقىپ ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ.

[40] بۇنداق ئەھۋالدا ئۈزۈمزارلىقنىڭ خوجايىنى كەلسە، ئىجارىكەشلەرنى قانداق قىلىدۇ؟

[41] ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا:

— بۇ ۋەھشىي ئادەملەرنى قورقۇنچلۇق شەكىلدە يوقىتىدۇ. ئۈزۈمزارلىقنى بولسا ئىجارىسىنى ئۆز ۋاقتىدا تاپشۇرىدىغان كىشىلەرگە ئىجارىگە بېرىدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىشتى.

[42] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن سورىدى:

— زەبۇردىكى مۇنۇ سۆزلەرنى زادى ئوقۇمىغانمىدىڭلار؟

«تامچىلار تاشلىۋەتكەن تاش
قۇرۇلۇشنىڭ ئۇل تېشى بولۇپ قالدى.
بۇ، پەرۋەردىگار تەرىپىدىندۇر،
بىز ئۈچۈن ئاجايىپ بىر ئىشتۇر.»

[43] بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر شۇ سەۋەبتىن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىن مەھرۇم قىلىنىسىلەر، خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە ياشايدىغان كىشىلەر ئۇنىڭغا ئىگە بولىدۇ. [44] بۇ «تاش»قا يىقىلغان كىشى پارە ـ پارە بولۇپ كېتىدۇ. «تاش» كىمنىڭ ئۈستىگە چۈشسە، شۇنى كۇكۇم ـ تالقان قىلىۋېتىدۇ.

[45] ئالىي روھانىيلار ۋە پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئېيتقان تەمسىللىرىنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىگە قارىتىپ ئېيتقانلىقىنى چۈشەندى. [46] ئۇنى تۇتۇشنى ئويلىسىمۇ، خەلقتىن قورقۇشتى، چۈنكى خەلق ئۇنى پەيغەمبەر، دەپ قارايتتى.

توي زىياپىتى توغرىسىدىكى تەمسىل

22 [1] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە تەمسىل بىلەن مۇنداق دېدى:
[2] ــ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى خۇددى بىر پادىشاھنىڭ ئوغلى
ئۈچۈن تەييارلىغان توي زىياپىتىگە ئوخشايدۇ. [3] توي كۈنى، پادىشاھ
زىياپەتكە تەكلىپ قىلىنغان مېھمانلارنى چاقىرىش ئۈچۈن چاكارلىرىنى
ئەۋەتىپتۇ، لېكىن مېھمانلار كېلىشنى خالىماپتۇ. [4] بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ يەنە
باشقا چاكارلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۇلارغا: «مېھمانلارغا: ‹قاراڭلار، زىياپەت
تەييار بولدى. ئۆكۈز ۋە سېمىز ماللار سويۇلدى، ھەممە نەرسە تەييار،
زىياپەتكە مەرھەمەت!› دەڭلار» دەپ تاپىلاپتۇ. [5] بىراق، مېھمانلار ئۇلارنىڭ
سۆزلىرىنى ئېتىبارغا ئالماي، بىرى ئېتىزىغا كەتسە، يەنە بىرى تىجارىتىگە
كېتىپتۇ. [6] قالغانلىرى ھېلىقى چاكارلارنى تۇتۇۋېلىپ، قاتتىق ئۇرۇپ
ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ. [7] غەزەپكە كەلگەن پادىشاھ لەشكەرلىرىنى چىقىرىپ، ئۇ
قاتىللارنى يوقىتىپ، ئۇلارنىڭ شەھىرىگە ئوت قويۇۋېتىپتۇ. [8] ئاندىن،
چاكارلىرىغا: «توي زىياپىتى تەييار، لېكىن چاقىرىلغانلار لايىق بولۇپ
چىقمىدى. [9] ئەمدى سىلەر يول ئاچاللىرىغا بېرىپ، ئۇچراتقانلىكى ئادەملەرنىڭ
ھەممىسىنى تويغا تەكلىپ قىلىڭلار» دەپتۇ. [10] بۇنىڭ بىلەن، چاكارلار يول
ئاچاللىرىغا چىقىپ، ياخشى بولامدۇ، يامان بولامدۇ، ئۇچراتقانلىكى
ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنى يىغىپتۇ. توي بولىدىغان ئورۇن مېھمانلار بىلەن
تولۇپتۇ.

[11] پادىشاھ مېھمانلار بىلەن كۆرۈشكىلى كەلگەندە، ئۇ يەردە توي
كىيىمى كىيمىگەن بىر كىشىنى كۆرۈپتۇ. [12] پادىشاھ ئۇنىڭدىن: «بۇرادەر، توي
كىيىمى كىيمەي، بۇ يەرگە قانداق كىردىڭ؟» دەپ سوراپتۇ، بىراق ئۇ كىشى
ھېچقانداق جاۋاب بېرەلمەپتۇ. [13] پادىشاھ چاكارلىرىغا: «ئۇنىڭ پۇت ـ
قوللىرىنى باغلاپ، تاشقىرىغا، قاراڭغۇلۇققا ئاچىقىپ تاشلاڭلار! ئۇ يەرگە

تاشلانغانلار ھەسرەتتە يىغلاپ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ» دەپتۇ.
[14] ئاخىردا، ھەزرىتى ئەيسا:
ــ تەكلىپ قىلىنغانلار كۆپ، لېكىن تاللانغانلار ئاز، ــ دېدى.

باج تاپشۇرۇش مەسىلىسى

[15] بۇنىڭ بىلەن، پەرىسىيلەر ئۇ يەردىن كېتىپ، قانداق قىلىپ ھەزرىتى ئەيسانى ئۆز سۆزلىرى بىلەن تۇزاققا چۈشۈرۈش ھەققىدە مەسلىھەتلەشتى. [16] ئۇلار ئۆز شاگىرتلىرىنى رىمدىن تەيىنلەنگەن ھىرود پادىشاھنىڭ تەرەپدارلىرى بىلەن بىللە ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا ئەۋەتىپ:
ــ ئۇستاز، سىزنىڭ سەمىمىي ئادەم ئىكەنلىكىڭىزنى، كىشىلەرگە خۇدانىڭ يولىنى سادىقلىق بىلەن ئۆگىتىپ كەلگەنلىكىڭىزنى ۋە ھېچكىمگە يۈز_خاتىر قىلمايدىغانلىقىڭىزنى بىلىمىز، چۈنكى كىشىلەرنىڭ سىرتقى قىياپىتى بىلەن ھېسابلاشمايسىز. [17] قېنى، ئېيتىپ بەرگەيسىز، رىم ئىمپېراتورى قەيسەرگە باج تاپشۇرۇشىمىز تەۋرات قانۇنىمىزغا خىلاپمۇ قانداق؟* ــ دېيىشتى.
[18] ئۇلارنىڭ يامان نىيىتىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا:
ــ ئەي ساختىپەزلەر، نېمىشقا مېنى سۆزۈم ئارقىلىق ئىلىندۇرماقچى بولۇۋاتىسىلەر؟ [19] باجغا تاپشۇرىدىغان پۇلۇڭلارنى ماڭا كۆرسىتىڭلارچۇ، ــ دېدى. ئۇلار بىر دانە كۈمۈش تەڭگە ئەكەلدى. [20] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:
ــ بۇنىڭ ئۈستىدىكى سۈرەت ۋە ئىسىم كىمنىڭ؟ ــ دەپ سورىدى.

*17. ئەينى ۋاقىتتا، يەھۇدىيلار رىملىقلارنىڭ زۇلمى ئاستىدا ياشاۋاتقان بولۇپ، ئەگەر ھەزرىتى ئەيسا: «رىم ئىمپېراتورىغا باج تاپشۇرۇش توغرا» دېسە، بۇ گەپ ئازادلىقنى ئىستىگەن كىشىلەرگە ياقمايتتى. ناۋادا كىشىلەرنى باج تاپشۇرماسلىققا چاقىرسا، رىم ئىمپېرىيىسىگە قارشى چىققان بولاتتى. ئۇلار مۇشۇنداق سوئاللارنى سوراش ئارقىلىق ھەزرىتى ئەيسانى گېپىدىن تۇتۇۋېلىپ، رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلماقچى بولۇشقان.

[21] ــ رىم ئىمپېراتورى قەيسەرنىڭ، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.
ــ ئۇنداق بولسا، قەيسەرنىڭ ھەققىنى قەيسەرگە، خۇدانىڭ ھەققىنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.
[22] ئۇلار بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، ھەيران بولۇشتى ـ دە، ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىدىن كېتىپ قالدى.

تىرىلىشكە مۇناسىۋەتلىك مەسىلە

[23] شۇ كۈنى، ئۆلگەنلەر تىرىلمەيدۇ، دەپ قارايدىغان سادۇقىي دىنىي ئېقىمدىكىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
[24] ــ ئۇستاز، مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا: «بىر كىشى پەرزەنت كۆرمەي ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسل قالدۇرۇشى لازىم» دەپ تەلىم بەرگەن.
[25] بۇرۇن بۇ يەردە يەتتە ئاكا ـ ئۇكا بار ئىدى. چوڭى ئۆيلەنگەندىن كېيىن ئالەمدىن ئۆتتى. پەرزەنت كۆرمىگەنلىكتىن، كەينىدىكى ئىنىسى يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئالدى. [26] بىراق، ئۇمۇ پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتۈپ، ئايالى كەينىدىكى ئىنىسىغا ياتلىق بولدى. بۇ ئىش تاكى يەتتىنچى ئىنىسىغىچە داۋاملاشتى. [27] ئاخىردا، ئۇ ئايالمۇ ئالەمدىن ئۆتتى. [28] ئەمدى سورايدىغىنىمىز شۇكى: قىيامەت كۈنى بۇ ئايال يەتتە ئاكا ـ ئۇكىدىن قايسىسىنىڭ ئايالى بولۇپ تىرىلىدۇ؟ چۈنكى، ئۇنى ھەممىسى ئەمرىگە ئالغان ـ دە!
[29] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ سىلەر مۇقەددەس يازمىلارنى ۋە خۇدانىڭ قۇدرىتىنى بىلمىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن خاتالىشىسىلەر. [30] ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن، ئىنسانلار ئەرشتىكى پەرىشتىلەرگە ئوخشاش، خوتۇن ئالمايدۇ، ئەرگە تەگمەيدۇ. [31] ئۆلۈمدىن تىرىلىش مەسىلىسى ھەققىدە خۇدانىڭ سىلەرگە

دېگەن سۆزىنى ئوقۇمىدىڭلارمۇ؟ ئەجدادلىرىمىز ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئاللىبۇرۇن ئالەمدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، خۇدا ئۇلارنى تىرىك ھېسابلاپ، [32] «مەن ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بولىمەن!» دەيدۇ. دېمەك، خۇدا ئۆلۈكلەرنىڭ ئەمەس، تىرىكلەرنىڭ خۇداسىدۇر.
[33] بۇلارنى ئاڭلىغان خەلق ئۇنىڭ تەلىمىدىن داڭ قېتىپ قېلىشتى.

ئەڭ مۇھىم ئەمر

[34] پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ سادۇقىيلارنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلىغانلىقىنى ئاڭلاپ، بىر يەرگە جەم بولۇشتى. [35] ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىر تەۋرات ئۇستازى ھەزرىتى ئەيسانى سىناش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن:
[36] — ئۇستاز، تەۋرات قانۇنىدىكى ئەڭ مۇھىم ئەمر قايسى؟ — دەپ سورىدى.
[37] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
— «پەرۋەردىگارىڭ بولغان خۇدانى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن زېھنىڭ بىلەن سۆيگىن.» [38] ئالدىنقى ۋە ئەڭ مۇھىم ئەمر مانا شۇ. [39] ئۇنىڭغا ئوخشاش مۇھىم يەنە بىر ئەمر بولسا «قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي.» [40] پۈتۈن تەۋرات قانۇنى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرى بۇ ئىككى ئەمرنى ئاساس قىلغان.

قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنىڭ سالاھىيىتى

[41] پەرىسىيلەر توپلىشىپ تۇرغاندا، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:
[42] — قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ توغرىسىدا نېمە ئويلاۋاتىسىلەر؟ ئۇ كىمنىڭ ئەۋلادى؟ — دەپ سورىدى.

— داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى، — دېيىشتى ئۇلار.
43 ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— ئۇنداقتا، نېمە ئۈچۈن داۋۇت پادىشاھ مۇقەددەس روھنىڭ ئىلھامى بىلەن قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنى «خوجايىنىم» دەپ ئاتايدۇ؟ داۋۇت زەبۇردا مۇنداق دېگەنغۇ:

44 «پەرۋەردىگار خوجايىنىمغا ئېيتتىكى:
‹مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى
ئايىغىڭ ئاستىدا دەسسەتكۈچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن!›»

45 قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولسىمۇ، لېكىن پادىشاھ داۋۇت مەسىھنى «خوجايىنىم» دېگەن يەردە مەسىھ ئۇنىڭدىن ئۇلۇغ بولمامدۇ؟!
46 ھەزرىتى ئەيساغا ھېچكىم گەپ قايتۇرالمىدى. شۇ كۈندىن ئېتىبارەن، ھېچكىم ئۇنىڭدىن سوئال سوراشقا پېتىنالمىدى.

ساختىپەزلەرنىڭ ئەيىبلىنىشى

23 1 شۇنىڭدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا خالايىققا ۋە شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:
2 — تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەرگە مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق
چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىغا تەبىر بېرىش ھوقۇقى بېرىلگەن. 3 شۇڭا،
ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، دېگەنلىرىنى قىلىڭلار، لېكىن قىلغانلىرىنى
قىلماڭلار. چۈنكى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ دېگىنىگە ئۆزلىرى ئەمەل قىلمايدۇ.

[4] ئۇلار قاتتىق دىنىي قائىدىلىرى ئارقىلىق ئېغىر يۈكلەرنى باشقىلارنىڭ زىممىسىگە ئارتىپ قويىدۇ. لېكىن، ئۆزلىرى بۇ يۈكلەرنى كۆتۈرۈشكە بارماقلىرىنى مىدىرلىتىشنىمۇ خالىمايدۇ. [5] ئۇلار ھەممە ئىشلارنى باشقىلارغا كۆز ـ كۆز قىلىش ئۈچۈنلا قىلىدۇ. ئۆزلىرىنى تەقۋادار كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئايەت قۇتىسىنىڭ* چوڭىنى چىگىۋېلىپ، تونلىرىنىڭ چۇچىلىرىنى* ئۇزۇن ساڭگىلىتىپ قويىدۇ. [6] زىياپەتلەردە تۆردە، ئىبادەتخانىلاردا ئالاھىدە ئورۇندا ئولتۇرۇشقا ئامراق كېلىدۇ. [7] بازارلاردا كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرىنى ھۆرمەتلەپ سالام بېرىشى ۋە «ئۇستاز» دەپ ئاتىشىدىن ھۇزۇرلىنىدۇ.

[8] بىراق، سىلەر «ئۇستاز» دەپ ئاتىلىشقا كۆنمەڭلار. چۈنكى، سىلەرنىڭ يالغۇز بىرلا ئۇستازىڭلار بار. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ھەممىڭلار بىر ـ بىرىڭلارغا قېرىنداش. [9] يەر يۈزىدە ھېچقانداق كىشىنى ھۆرمەتلەپ «ئاتام» دېمەڭلار، چۈنكى پەقەت بىرلا ئاتاڭلار بار. ئۇ بولسىمۇ ئەرشتىكى ئاتاڭلاردۇر. [10] سىلەر «خوجايىن» دەپ ئاتىلىشقىمۇ كۆنمەڭلار، چۈنكى پەقەت بىرلا خوجايىنىڭلار بار. ئۇ بولسىمۇ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھتۇر. [11] ئاراڭلاردا ئەڭ مەرتىۋىلىك بولغان كىشى قالغانلارغا خىزمەت قىلسۇن. [12] ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتقىنى تۆۋەن قىلىنىدۇ، تۆۋەن تۇتقىنى ئۈستۈن قىلىنىدۇ.

[13] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي ساختىپەز تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر! سىلەر ئەرشنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ئىشىكىنى ئىنسانلار ئۈچۈن تاقىدىڭلار! يا ئۆزۈڭلار كىرىشنى ئويلىمىدىڭلار، يا كىرىشنى ئىستىگەنلەرنىڭ كىرىشىگە يول قويمىدىڭلار.

---

*5. تەقۋادارلىقنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن پېشانە ياكى ئۈستى بىلەككە چىگىۋېلىنىدىغان، ئىچىگە تەۋراتتىن ئېلىنغان ئايەتلەر يېزىلغان پۈتۈك سېلىنغان كىچىك قۇتا.

*5. يول ماڭغاندا پۇلاڭشىپ، خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىشنى ئەسلىتىپ تۇرۇش ئۈچۈن، ئۇلار تونلىرىغا چۇچا تىكىپ قوياتتى.

{[14] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي ساختىپەز تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە
پەرىسىيلەر! سىلەر تۇل ئاياللاردىن نەپ ئېلىپ، ئۇلارنىڭ مال ـ مۈلكىنى
يەيسىلەر. ئاندىن، باشقىلار كۆرسۇن دەپ، ئۇزۇندىن ـ ئۇزۇن دۇئا
قىلىسىلەر. شۇڭا، تېخىمۇ ئېغىر جازاغا تارتىلىسىلەر.}
[15] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي ساختىپەز تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر!
سىلەر بىرەر ئادەمنى دىنىي ئېقىمىڭلارغا كىرگۈزۈش ئۈچۈن، يەر ـ جاھاننى
ئايلىنىپ چىقىسىلەر. بىراق، ئۇ كىشى ئېقىمىڭلارغا كىرگەندىن كېيىن، سىلەر
ئۇنى دوزاختا كىرىشكە ئۆزۈڭلارغا قارىغاندا ھەسسىلەپ لايىق قىلىپ
يېتىشتۈرۈپ چىقىسىلەر.
[16] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي قارىغۇ يولباشچىلار! سىلەر: «ئىبادەتخانىنى
تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغانلار قەسىمگە ئەمەل قىلمىسىمۇ بولىدۇ، بىراق
ئىبادەتخانىدىكى ئالتۇننى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغانلار قەسىمىدە تۇرۇشى
كېرەك» دەيسىلەر. [17] ئەي كۆزى كور ئەخمەقلەر! ئالتۇن ئۇلۇغمۇ ياكى
ئالتۇننى مۇقەددەس قىلغان ئىبادەتخانىمۇ؟ [18] سىلەر يەنە: «قۇربانلىق
سۇپىسىنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغانلار قەسىمگە ئەمەل قىلمىسىمۇ بولىدۇ،
بىراق قۇربانلىق سۇپىسىدىكى قۇربانلىقلارنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغانلار
قەسىمىدە تۇرۇشى كېرەك» دەيسىلەر. [19] ئەي كورلار! قۇربانلىق ئۇلۇغمۇ
ياكى قۇربانلىقنى مۇقەددەس قىلغان قۇربانلىق سۇپىسىمۇ؟ [20] شۇنىڭ ئۈچۈن،
قۇربانلىق سۇپىسىنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغۇچى ھەم قۇربانلىق سۇپىسىنى
ھەم ئۇنىڭدىكى قۇربانلىقنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغان بولىدۇ.
[21] ئىبادەتخانىنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغۇچىمۇ ھەم ئىبادەتخانىنى، ھەم
ئىبادەتخانىدا بولغۇچى خۇدانى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغان بولىدۇ. [22] ئەرشنى
تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغۇچى خۇدانىڭ تەختى ۋە تەختتە ئولتۇرغان خۇدانى
تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغان بولىدۇ.
[23] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي ساختىپەز تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر!

سىلەر ھەتتا يالپۇز، ئارپىبەدىيان ۋە زىرىلەرنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى خۇداغا
ئاتايسىلەريۇ، بىراق تەۋرات قانۇنىنىڭ تېخىمۇ مۇھىم تەرەپلىرى بولغان
ھەققانىيلىق، رەھىمدىللىك ۋە سادىقلىققا سەل قارايسىلەر. ئالدى بىلەن بۇ
ئىشلارنى ئورۇندىشىڭلار كېرەك. باشقا ئىشلارغا كەلسەك، ئۇلارغىمۇ سەل
قاراشقا بولمايدۇ. [24] ئەي قارىغۇ يولباشچىلار! سىلەر چىنەڭلەرگە چۈشكەن
كىچىككىنە پاشىنىمۇ سۈزۈپ ئېلىۋېتىسىلەر، لېكىن بىرەر تۆگىنى پۈتۈن
پېتى يۇتۇۋېتىسىلەر!
[25] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي ساختىپەز تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر!
سىلەر تېشىلا پاكىز يۇيۇلغان چىنە ـ قاچىلارغا ئوخشايسىلەر. قوللىرىڭلارنى
ياخشى يۇيىسىلەر، بىراق ئىچىڭلار ئاچكۆزلۈك ۋە شەخسىيەتچىلىك بىلەن
تولغان. [26] ئەي قارىغۇ پەرىسىيلەر! ئاۋۋال چىنە ـ قاچىنىڭ ئىچىنى پاكلاڭلار،
شۇنداقتا تېشىمۇ پاك بولىدۇ.
[27] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي ساختىپەز تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر!
سىلەر ئاقارتىپ قويۇلغان، سىرتقى كۆرۈنۈشى چىرايلىق، لېكىن ئىچى ئۆلۈك
ئۇستىخان ۋە ھەر خىل چىرىغان نەرسىلەرگە تولغان قەبرىلەرگە
ئوخشايسىلەر. [28] تېشىڭلاردىن كىشىلەرگە دۇرۇس ئادەملەردەك
كۆرۈنىسىلەر، لېكىن ئىچىڭلار ساختىپەزلىك ۋە يامانلىق بىلەن تولغان.
[29] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي ساختىپەز تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر!
پەيغەمبەرلەرنىڭ قەبرىلىرىنى ياسىدىڭلار، ئادىللارنىڭ ئابىدىلىرىنى
بېزىدىڭلار. [30] «ئەجدادلىرىمىزنىڭ زامانىدا ياشىغان بولساقدۇق، ئۇلارنىڭ
پەيغەمبەرلەرنىڭ جېنىغا زامىن بولغان قىلمىشلىرىغا شېرىك بولمايتتۇق»
دەيسىلەر. [31] دېمەك، «ئەجدادلىرىمىز» دېگەن سۆزۈڭلار بىلەن
پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەنلەرنىڭ نەۋرىلىرى ئىكەنلىكىڭلارغا ئۆزۈڭلار
گۇۋاھلىق بەردىڭلار. [32] شۇنداق ئىكەن، ئەجدادلىرىڭلار باشلاپ بەرگەن
ئىشنى ئادا قىلىڭلار!

33 ئەي زەھەرلىك يىلانلار! يىلاننىڭ ئەۋلادلىرى! دوزاخ ئازابىدىن
قانداقمۇ قۇتۇلالارسىلەر؟ 34 مانا شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەرگە پەيغەمبەرلەر،
ئاقىللار ۋە دىنىي ئۆلىمالارنى ئەۋەتىپ تۇرىمەن. سىلەر ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنى
ئۆلتۈرىسىلەر، كرېستكە مىخلايسىلەر، بەزىلىرىنى ئىبادەتخانىلىرىڭلاردا
دەررىگە باسىسىلەر، شەھەردىن شەھەرگە قوغلايسىلەر. 35 شۇنداق قىلىپ،
بىگۇناھ ھابىلنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىدىن تارتىپ تاكى بەرەكىيانىڭ ئوغلى روھانىي
زەكەرىيانىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى مۇقەددەس جاي بىلەن قۇربانلىق
سۇپىسىنىڭ ئارىلىقىدا ئۆلتۈرۈلۈشىگىچە بولغان ھەممە بىگۇناھلارنىڭ يەر
يۈزىدە ئېقىتىلغان قان قەرزلىرىگە جاۋاب بېرىسىلەر. 36 بىلىپ قويۇڭلاركى،
شۇ قىلمىشلارنىڭ جازاسىنىڭ ھەممىسى مۇشۇ زاماننىڭ ئادەملىرىنىڭ بويىنىغا
چۈشىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېرۇسالېم ئۈچۈن نالە قىلىشى

37 — ئەي يېرۇسالېملىقلار! پەيغەمبەرلەر ۋە خۇدا ئەۋەتكەن
ئەلچىلەرنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرگەن يېرۇسالېملىقلار! گويا مېكىيان
ئۆز چۈجىلىرىنى قانات ئاستىغا ئالغاندەك، مەنمۇ سىلەرنى قانچە قېتىم ئۆز
قوينۇمغا ئالماقچى بولدۇم، لېكىن سىلەر ئۇنىمىدىڭلار. 38 مانا، ئەمدى خۇدا
ئىبادەتخاناڭلاردىن ئايرىلىپ، سىلەرنى تاشلاپ كېتىدۇ. 39 شۇنى بىلىپ
قويۇڭلاركى، سىلەر: «رەببىمىز ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچىغا مۇبارەك بولسۇن!»
دەپ ماڭا ئىشەنمىگۈچە، مېنى قايتىدىن كۆرەلمەيسىلەر.

مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ ۋەيران قىلىنىشىدىن بېشارەت

24 1 ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانىدىن چىقىپ، قايتىش
ئالدىدا تۇرغىنىدا، شاگىرتلىرى ئۇنىڭ دىققىتىنى ئىبادەتخانا

بىنالىرىغا تارتماقچى بولۇپ، ئۇنىڭ يېنىغا كېلىشتى. [2] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— مانا بۇلارنى كۆرۈۋاتامسىلەر؟ بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇ يەردىكى ھەممە نەرسە گۇمران قىلىنىدۇ، ھەتتا بىر تال ئۇل تېشىمۇ جايىدا قالدۇرۇلمايدۇ، — دېدى.

كەلگۈسى توغرىسىدىكى بېشارەتلەر

[3] ھەزرىتى ئەيسا زەيتۇن تېغىدا ئولتۇرغاندا، شاگىرتلىرى ئاستىغىنا ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:
— بىزگە ئېيتىڭچۇ، بۇ دېگەنلىرىڭىز قاچان يۈز بېرىدۇ؟ سىزنىڭ ۋە زامان ئاخىرىنىڭ كېلىشىنى بىلدۈرىدىغان قانداق بېشارەتلەر بولىدۇ؟ — دەپ سوراشتى. [4] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
— باشقىلارنىڭ ئازدۇرۇشىدىن ھوشيار بولۇڭلار. [5] چۈنكى، نۇرغۇن كىشىلەر مېنىڭ نامىمنى سېتىپ: «قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ مەن بولىمەن» دەۋېلىپ، كۆپ ئادەملەرنى ئازدۇرىدۇ. [6] سىلەر ئۇرۇش خەۋەرلىرى ۋە ئۇرۇش شەپىلىرىنى ئاڭلايسىلەر، بۇلاردىن ئالاقزادە بولۇپ كەتمەڭلار، چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى مۇقەررەر. لېكىن، بۇ زامان ئاخىرى يېتىپ كەلدى، دېگەنلىك ئەمەس. [7] بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇش قىلىدۇ. بىر دۆلەت يەنە بىر دۆلەتكە ھۇجۇم قىلىدۇ. نۇرغۇن جايلاردا ئاچارچىلىق ۋە يەر تەۋرەشلەر يۈز بېرىدۇ. [8] مانا بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى خۇددى ھامىلدار ئايالنىڭ تولغىقىنىڭ باشلانغىنىغا ئوخشايدۇ.

[9] ئۇ چاغدا، كىشىلەر سىلەرنى تۇتۇپ، ئازاب ـ ئوقۇبەتكە سېلىپ ئۆلتۈرىدۇ، ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن پۈتكۈل مىللەتلەر سىلەردىن نەپرەتلىنىدۇ. [10] ئۇ چاغدا، نۇرغۇن كىشىلەر ئېتىقادىدىن تانىدۇ، بىر ـ بىرىنى تۇتۇپ بېرىدۇ ۋە بىر ـ بىرىگە ئۆچمەنلىك قىلىدۇ. [11] نۇرغۇن ساختا

پەيغەمبەرلەر مەيدانغا كېلىپ، نۇرغۇن كىشىلەرنى ئازدۇرىدۇ. [12] رەزىللىكلەرنىڭ كۆپىيىشى تۈپەيلىدىن، نۇرغۇن كىشىلەردىكى مېھىر ـ مۇھەببەت سوۋۇيدۇ. [13] لېكىن، ئاخىرغىچە بەرداشلىق بەرگەنلەر جەزمەن قۇتقۇزۇلىدۇ. [14] خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدىكى بۇ خۇش خەۋەرنىڭ بارلىق مىللەتلەرگە ئاڭلىتىلىشى ئۈچۈن، ئۇ پۈتۈن دۇنياغا تارقىتىلىدۇ، ئاندىن زامان ئاخىرى كېلىدۇ.

يېرۇسالېمدىكى چوڭ بالايىئاپەت

[15] ــ دانىيال پەيغەمبەر ئېيتقان «يىرگىنچلىك ۋەيران قىلغۇچى» نىڭ مۇقەددەس جايدا تۇرغىنىنى كۆرگىنىڭلاردا، (كىتابخانلار بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشەنسۇن) [16] يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئاھالىلەر تاغلارغا قاچسۇن. [17] ئۆگزىدىكىلەر ئۆيىدىكى نەرسە ـ كېرەكلىرىنى ئالماي قاچسۇن. [18] ئېتىزلاردا ئىشلەۋاتقانلارمۇ چاپىنىنى ئېلىۋېلىش ئۈچۈن ئۆيىگە قايتماي قېچىپ كەتسۇن. [19] ئۇ كۈنلەردە قېچىشى ئەپسىز بولغان ھامىلدار ئاياللار ۋە بالا ئېمىتىدىغان ئانىلارنىڭ ھالىغا ۋاي! [20] قېچىشىڭلارنىڭ قىش ياكى دەم ئېلىش كۈنىگە توغرا كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار.* [21] چۈنكى، ئۇ كۈنلەردىكى بالايىئاپەتلەر دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بۇيان كۆرۈلۈپ باقمىغان، كەلگۈسىدىمۇ كۆرۈلمەيدۇ. [22] ئۇ كۈنلەر ئازايتىلمىسىدى، ھېچكىم قۇتۇلالمايتتى. لېكىن، خۇدانىڭ ئۆزى تاللىغانلىرى ئۈچۈن، ئۇ كۈنلەر ئازايتىلىدۇ.

[23] ئەگەر ئۇ چاغدا بىرى سىلەرگە: «قاراڭلار، قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ بۇ يەردە!» ياكى «مەسىھ ئەنە ئۇ يەردە!» دېسە، ئىشەنمەڭلار. [24] چۈنكى،

*20. دىنىي قائىدىلەر بويىچە، يەھۇدىيلارنىڭ دەم ئېلىش كۈنىدە شەھەر دەرۋازىسى ۋە دۇكانلار تاقىلىدىغان بولغاچقا، يېمەكلىك سېتىۋېلىش ۋە باشقا يەرلەرگە قېچىش قۇلايسىز ئىدى.

ساختا مەسىھلەر، ساختا پەيغەمبەرلەر مەيدانغا كېلىدۇ. ئەگەر مۇمكىن بولسىدى، ئۇلار ھەتتا خۇدا تاللىغانلارنىمۇ چوڭ مۆجىزىلەر ۋە كارامەتلەر بىلەن ئازدۇرغان بولاتتى. [25] ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، مەن بۇلارنى ئېيتىش بىلەن سىلەرنى ئالدىنئالا ئاگاھلاندۇرۇپ قويدۇم.

[26] شۇنىڭ ئۈچۈن، بىرى سىلەرگە: «قاراڭلار، مەسىھ چۆل ـ باياۋاندا!» دېسە، ئۇ يەرگە بېرىپ يۈرمەڭلار. «قاراڭلار، ئۆينىڭ ئىچىدە!» دېسە، ئىشەنمەڭلار. [27] چۈنكى، ئىنسانئوغلىنىڭ كېلىشى شەرقتىن غەربكە يالت ـ يۇلت قىلىپ چاققان چاقماقتەك بولىدۇ. [28] قۇزغۇنلارنىڭ توپلىنىشى جەسەتنىڭ شۇ يەردە ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەندەك، بۇ ئالامەتلەر مەن تىلغا ئالغان ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشىنىڭ مۇقەررەر ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىنسانئوغلىنىڭ قايتىپ كېلىشى

[29] ــ ئۇ بالايىئاپەتلىك كۈنلەر ئۆتۈپ كەتكەن ھامان،

«قۇياش قارىيىپ،
ئاي يورۇقلۇق بەرمەس،
يۇلتۇزلار ئاسماندىن تۆكۈلۈپ،
ئاسمان جىسىملىرى لەرزىگە كېلەر.»

[30] ئۇ چاغدا، ئاسماندا ئىنسانئوغلىنىڭ كەلگەنلىكىنىڭ ئالامەتلىرى كۆرۈنىدۇ، يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل خەلقلەر يىغا ـ زار قىلىشىدۇ. ئۇلار ئىنسانئوغلىنىڭ كۈچ ـ قۇدرەت ۋە ئۇلۇغ شان ـ شەرەپ بىلەن كۆكتىكى بۇلۇتلار ئۈستىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ. [31] ئۇ پەرىشتىلىرىنى جاراڭلىق بىر كاناي ساداسى بىلەن ئەۋەتىپ، ئۇلار ئارقىلىق ئۆزى تاللىغان كىشىلەرنى

ئاسماننىڭ بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە، دۇنيانىڭ تۆت بۇلۇڭىدىن يىغىپ بىر يەرگە جەم قىلىدۇ.

ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىش

[32] ــ ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىڭلار. ئۇنىڭ شاخلىرى كۆكىرىپ يېڭى يوپۇرماق چىقارغاندا، يازنىڭ كېلىشىگە ئاز قالغانلىقىنى بىلىسىلەر. [33] خۇددى شۇنىڭدەك، مەن بايا دېگەن ئالامەتلەرنى كۆرگىنىڭلاردا، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ* ئىشىك ئالدىدا، يەنى نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىڭلار. [34] شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، مانا بۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي تۇرۇپ، بۇ ئەۋلاد* كىشىلەر ئالەمدىن ئۆتمەيدۇ. [35] ئاسمان ـ زېمىن يوقىلىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم يوقالماي، مەڭگۈ ئىناۋەتلىك بولىدۇ.

ھوشيار بولۇڭلار

[36] ــ بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىدىغان ۋاقىت ـ سائىتىگە كەلسەك، بۇنى ئاتامدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ. نە ئەرشتىكى پەرىشتىلىرى، نە ئوغلى بىلمەيدۇ. [37] نۇھ پەيغەمبەرنىڭ زامانىدا قانداق بولغان بولسا، ئىنسانئوغلى

---

*33. ئەسلى تېكىستتە «ئۇنىڭ» دەپ ئېلىنغان بولۇپ، ئىنسانئوغلىنى ياكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى («لۇقا» 21 ـ باب 31 ـ ئايەت) كۆرسىتىدۇ.

*34. ئەگەر تىلغا ئېلىنغان ئالامەت يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران بولۇشىغا (24 ـ باب 2 ـ ئايەت) قارىتىلغان بولسا، ئۇنداقتا «ئەۋلاد» سۆزى تەبىئىيكى شۇ دەۋردە ياشاپ ئۆتكەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىگە (24 ـ باب 30 ـ ئايەت) قارىتىلغان بولسا، «ئەۋلاد» سۆزى بەلكىم پۈتۈن يەھۇدىيە خەلقىنى ياكى بۇ ئايەتلەردە ئېيتىلغان ۋەقەلەرنىڭ باشلىنىش ۋاقتىدا ياشاۋاتقان ئەۋلادنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ھەرگىز ھەزرىتى ئەيسادا «دۇنياغا دەرھال قايتىپ كېلىمەن» دېگەن خاتا چۈشەنچىنىڭ بارلىقىنى بىلدۈرمەيدۇ.

قايىتىپ كەلگەندىمۇ شۇنداق بولىدۇ. [38] نۇھ توپان كېلىشتىن ئىلگىرى كېمىگە ئولتۇرغان كۈنگىچە، شۇ زاماننىڭ كىشىلىرى بەخىرامان يەپ ـ ئىچىپ، ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولۇپ كەلگەندى. [39] تۇيۇقسىز كەلگەن توپان كېمىگە چۈشمىگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى غەرق قىلغۇچە، كىشىلەر بۇ ئىشنىڭ ئۆز بېشىغا كېلىشىدىن خەۋەرسىز بولغانغا ئوخشاش، ئىنسانئوغلىنىڭ قايىتىپ كېلىشىمۇ شۇنداق بولىدۇ. [40] ئۇ كۈنى، ئېتىزدا ئىشلەۋاتقان ئىككى كىشىدىن بىرى قالدۇرۇلۇپ، يەنە بىرى ئەرشكە ئېلىپ كېتىلىدۇ. [41] تۈگمەن تېشى بىلەن ئۇن تارتىۋاتقان ئىككى ئايالنىڭ بىرى قالدۇرۇلۇپ، يەنە بىرى ئەرشكە ئېلىپ كېتىلىدۇ. [42] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھوشيار بولۇڭلار، چۈنكى رەببىڭلار قايىتىپ كېلىدىغان كۈننى بىلمەيسىلەر. [43] لېكىن شۇنى بىلىڭلاركى، ئەگەر ئۆي ئىگىسى ئوغرىنىڭ كېچىسى قاچان كېلىدىغانلىقىنى بىلسە، قاراپ تۇرۇپ، ئوغرىنىڭ ئۆيگە بۆسۈپ كىرىشىگە ھەرگىز يول قويمايدۇ، ئەلۋەتتە. [44] شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ھەر دائىم تەييار تۇرۇڭلار. چۈنكى، ئىنسانئوغلى سىلەر ئويلىمىغان چاغدا قايىتىپ كېلىدۇ!

ئىشەنچلىك ۋە ئىشەنچسىز چاكارلار

[45] ــ كىم ئىشەنچلىك ۋە زېرەك چاكار بولسا، خوجايىن ئۇنى باشقا چاكارلىرى ئۈستىدىن كۆزىتىپ، خوجايىنىنىڭ ئوزۇق ـ تۈلۈكىنى ئۇلارغا ۋاقتى ـ ۋاقتىدا تەقسىم قىلىپ بېرىشكە قويىدۇ. [46] خوجايىن سەپەردىن قايتىپ كېلىپ، چاكىرىنىڭ شۇنچىلىك ساداقەت بىلەن خىزمەت قىلىۋاتقىنىنى كۆرسە، بۇ چاكارنىڭ بەختى. [47] بىلىپ قويۇڭلاركى، خوجايىن ئۇنى پۈتۈن تەئەللۇقاتىنى باشقۇرۇشقا قويىدۇ. [48] لېكىن، ئەگەر چاكار كۆڭلىگە يامان غەرەز پۈكۈپ: «خوجايىنىم كېچىكىپ قايتىپ كېلىدىغۇ» دەپ، [49] باشقا چاكارلارغا نوچىلىق قىلسا ۋە ئۈلپەتلىرى بىلەن بىللە يەپ ـ ئىچىپ مەست

بولۇپ يۇرسە، [50] خوجايىن كۈتۈلمىگەن بىر كۈنى، ئويلىمىغان بىر ۋاقىتتا
قايتىپ كېلىپ، [51] ئۇنى ئۇرۇپ چالا ئۆلۈك قىلىپ، ساختىپەزلەر بىلەن
ئوخشاش تەقدىرگە دۇچار قىلىدۇ. نەتىجىدە، چاكار ھەسرەتتە يىغلاپ،
چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ.

ئون قىز قولداش توغرىسىدىكى تەمسىل

25 [1] — ئۇ ۋاقىتتا، ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى خۇددى قولىرىغا چىراغ
ئېلىپ تويى بولغان يىگىتنىڭ ئالدىغا چىققان ئون قىز قولداشقا
ئوخشايدۇ. [2] بۇ قىزلارنىڭ بەشى ئەقىلسىز، بەشى بولسا ئەقىللىق ئىكەن.
[3] ئەقىلسىز قىزلار چىراغلىرىنى ئالغان بولسىمۇ، يېنىغا ياغ ئېلىۋالماپتۇ.
[4] ئەقىللىق قىزلار بولسا چىراغلىرى بىلەن بىللە، قاچىلاردا ياغمۇ ئاپتۇ.
[5] يىگىت ۋاقچە كەلگەچكە، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇيقۇ بېسىپ ئۇخلاپ
قاپتۇ.
[6] يېرىم كېچىدە: «يىگىت كەلدى، ئالدىغا چىقىڭلار!» دېگەن ئاۋاز
ئاڭلىنىپتۇ. [7] بۇنىڭ بىلەن، قىزلارنىڭ ھەممىسى ئورنىدىن تۇرۇپ چىراغلىرىنى
پەرلەپتۇ. [8] ئەقىلسىز قىزلار ئەقىللىقلەرگە: «چىراغلىرىمىز ئۆچۈپ قالاي
دېدى، يېغىڭلاردىن بېرىڭلارچۇ» دەپتۇ. [9] ئەقىللىق قىزلار: «ياق! بىزگىمۇ
ھەم سىلەرگىمۇ يەتمەسلىكى مۇمكىن. ئەڭ ياخشىسى، دۇكانغا بېرىپ ياغ
سېتىۋېلىڭلار!» دەپتۇ. [10] لېكىن، ئۇلار ياغ سېتىۋالغىلى كېتىۋاتقاندا، يىگىت
كېلىپ قاپتۇ، تەييارلىقى بار قىزلار ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە توي زىياپىتىگە
كىرىپتۇ. ئىشىك تاقىلىپتۇ.
[11] كېيىن، ھېلىقى قىزلار قايتىپ كېلىپ: «تەقسىر، تەقسىر! ئىشىكنى
ئېچىۋېتىڭ!» دەپتۇ. [12] بىراق، يىگىت: «بىلىپ قويۇڭلاركى، مەن سىلەرنى
تونۇمايمەن» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

[13] ھەزرىتى ئەيسا يەنە مۇنداق دېدى:
ــ شۇنىڭ ئۈچۈن، سەگەك بولۇڭلار، چۈنكى ئىنسانئوغلى قايتىپ كېلىدىغان ۋاقىت ـ سائەتنى بىلمەيسىلەر.

ئۈچ چاكار توغرىسىدىكى تەمسىل

[14] ــ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى سەپەرگە چىقماقچى بولغان ئادەمگە ئوخشايدۇ. ئۇ چاكارلىرىنى چاقىرىپ بايلىقىنى ئۇلارغا تاپشۇرۇپتۇ. [15] ئۇ ئادەم ھەر بىر چاكارنىڭ ئۇقەت قىلىش قابىلىيىتىگە قاراپ، بىرىگە بەش مىڭ، بىرىگە ئىككى مىڭ، بىرىگە مىڭ كۈمۈش تەڭگە بېرىپ، يولغا چىقىپتۇ. [16] بەش مىڭ تەڭگە ئالغان چاكار دەرھال بېرىپ ئۇقەت قىلىپ، يەنە بەش مىڭ تەڭگە پايدا ئاپتۇ. [17] ئىككى مىڭ تەڭگە ئالغىنىمۇ يەنە ئىككى مىڭ تەڭگە پايدا ئاپتۇ. [18] مىڭ تەڭگە ئالغىنى بولسا بېرىپ يەرنى كولاپ، خوجايىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرغان پۇلنى كۆمۈپ ساقلاپ قويۇپتۇ.

[19] ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، بۇ چاكارلارنىڭ خوجايىنى قايتىپ كېلىپ، ئۇلار بىلەن ھېسابلىشىشقا باشلاپتۇ. [20] بەش مىڭ تەڭگە ئالغان چاكار يەنە بەش مىڭ تەڭگە قوشۇپ ئېلىپ كېلىپ: «خوجايىن، سىز ماڭا بەش مىڭ تەڭگە تاپشۇرغانىدىڭىز. قاراڭ، يەنە بەش مىڭ تەڭگە پايدا ئالدىم» دەپتۇ. [21] خوجايىن ئۇنىڭغا: «ناھايىتى ياخشى! سەن ياخشى ۋە ئىشەنچلىك چاكار ئىكەنسەن! مەن ساڭا ھاۋالە قىلغان كىچىك ئىشتا ئىشەنچلىك بولۇپ چىققانلىقىڭ ئۈچۈن، سېنى چوڭ ئىشلارغا قويىمەن. كەل، خوجايىنىڭنىڭ خۇشاللىقىغا جور بول!» دەپتۇ. [22] ئىككى مىڭ تەڭگە ئالغان چاكارمۇ كېلىپ: «خوجايىن، سىز ماڭا ئىككى مىڭ تەڭگە تاپشۇرغانىدىڭىز. قاراڭ، يەنە ئىككى مىڭ تەڭگە پايدا ئالدىم» دەپتۇ. [23] خوجايىن ئۇنىڭغا: «ناھايىتى ياخشى! سەن ياخشى ۋە ئىشەنچلىك چاكار ئىكەنسەن! مەن ساڭا ھاۋالە

قىلغـان كىچىك ئىـشتا ئىشەنـچلىك بولۇپ چىـققانلىـقىڭ ئۈچۈن، مەن سېنى چوڭ ئىـشلارغا قـويىمەن. كـەل، خوجايـىنىڭـنىڭ خـۇشاللىـقىغا چـور بول!» دەپتۇ.

[24] ئاندىن، مىڭ تەڭگە ئالغان چاكار كېـلىپ: «خوجايىن، سىزنىڭ قاتتىق ئادەم ئىـكەنلىـكىڭـىزنى بىـلەتتىـم، چۈنكى ئۆزىڭـىز تېرىمىـسىڭـىزمۇ، ئۇنـىڭ ھوسـۇلـىنى كـۆتـىسىز؛ ئـۇرۇق سالـمىـسـىڭىزمـۇ، خامـان ئالـىسـىز. [25] شـۇڭا، قورقـۇپ، سىز بـەرگەن تەڭـگىنـى يەرگە كۆمـۈپ ساقلاپ قـويغانـىدىم. مـانا پۇلىڭىز» دەپتۇ. [26] خوجايىن ئۇنىڭغـا: «ئەي، يامان ۋە ھۇرۇن چاكار! سەن مېـنى تېرىـمىغان يـەردىن ئورۇۋالـىدىغان، ئـۇرۇق سالمىـغان يەردىن خـامان ئالىدىغان ئادەم، دەپ تونۇپ، [27] نېمىـشقا پۇلۇمـنى جازانىخورلارغا ئـامانەت قويمىدىڭ. شۇنداق قـىلساڭ، مەن قايتىپ كەلگەندە پۇلۇمـنى ئۆسۈمى بىلەن ئالماتتىم؟ [28] خوپ، ئۇنىڭ قولىدىكى مىڭ تەڭگىنى ئېلىپ، ئون مىڭ تەڭگە بار چاكارغا بېرىڭلار! [29] چۈنكى، بېرىلگەننى تولۇق ئىشلەتكەنلەرگە تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ ـ دە، بۇنىڭ بىـلەن ئۇلاردىكى تېخىمۇ كۆپىيىدۇ. لېكـىن، بېرىلگەننى ئىشلەتمىگـەنلەرگە كەلسەك، ئۇلارنىڭ بارىمۇ ئېلـىپ كېتىلىدۇ. [30] بۇ يارامسىز چاكارنى سـىرتقا، قاراڭغـۇلۇققا قوغلـىۋېتىڭلار، ئـۇ يەردە ھەسرەتتە يـىغلاپ، چىشلىرىنى غۇچۇرلاتسۇن» دەپتۇ.

ئاخىرەتتىكى سوراق

[31] ــــ ئىـنسانئوغلى ئـۆز شان ـ شەرىـپى ئىـچىدە پۈتۈن پەرىشتـىلىرى بىـلەن بىـللە كـەلگـىنـدە، پـادىشـاھ بولـۇپ شەرەپ تـەختـىدە ئـولتـۇرىدۇ. [32-33] پۈتـكۈل خەلقـلەر ئۇنـىڭ ئالـدىدا تـوپلـىنىدۇ. ئـۇ ئۇلارنـى قويلارنـى ئوڭ يېـنىغـا، ئۆچكـىلەرنى سـول يېنـىغا ئـايرىغـان قويچـىدەك ئايرىـيدۇ. [34] ئۇ ئوڭ يېنىدىكى كىشىلەرگە: «ئەي ئاتام تەرىپىدىن بەختلىك قىلىنغانلار، كېلىڭلار!

دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى سىلەر ئۈچۈن تەييارلانغان مىراس ــ خۇدانىڭ
پادىشاھلىقىغا ئىگە بولۇڭلار! 35 چۈنكى، ئاچ قالغىنىمدا سىلەر ماڭا يېمەكلىك
بەردىڭلار، ئۇسسۇز قالغىنىمدا ئۇسسۇلۇق بەردىڭلار، مۇساپىر بولۇپ
يۈرگىنىمدە ئۆز قوينۇڭلارغا ئالدىڭلار، 36 يالىڭاچ قالغىنىمدا كىيىندۈردۈڭلار،
كېسەل بولۇپ قالغىنىمدا كېلىپ ھالىمدىن خەۋەر ئالدىڭلار، زىنداندا
ياتقىنىمدا يوقلاپ تۇردۇڭلار» دەيدۇ.

37 ئۇ چاغدا، ھەققانىي ئادەملەر ئۇنىڭغا: «ئى رەببىم، بىز سىزنى قاچان
ئاچ كۆرۈپ تويدۇردۇق ياكى ئۇسسۇز كۆرۈپ سۇ بەردۇق؟ 38 سىزنى قاچان
مۇساپىر كۆرۈپ قوينىمىزغا ئالدۇق ياكى يالىڭاچ كۆرۈپ كىيىندۈردۇق؟
39 سىزنى قاچان كېسەل ياكى زىنداندا كۆرۈپ يوقلاپ تۇردۇق؟» دەپ
سورايدۇ. 40 بىراق، پادىشاھ ئۇلارغا: «بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەڭ ئەرزىمەس
قېرىنداشلىرىمدىن بولغان بۇلارنىڭ بىرەرسىگە قىلغىنىڭلار دەل ماڭا
قىلغىنىڭلار بولۇپ ھېسابلىنىدۇ» دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

41 ئاندىن سول يېنىدىكىلەرگە: «ئەي لەنىتىلەر، كۆزۈمدىن يوقىلىڭلار!
شەيتان بىلەن ئۇنىڭ غالچىلىرىغا ھازىرلانغان مەڭگۈ ئۆچمەس دوزاخ ئوتىغا
كىرىڭلار! 42 چۈنكى، ئاچ قالغىنىمدا ماڭا يېمەكلىك بەرمىدىڭلار،
ئۇسسىغىنىمدا ئۇسسۇلۇق بەرمىدىڭلار، 43 مۇساپىر بولۇپ يۈرگىنىمدە ئۆز
قوينۇڭلارغا ئالمىدىڭلار، يالىڭاچ قالغىنىمدا كىيىندۈرمىدىڭلار، كېسەل
بولغىنىمدا ۋە زىنداندا ياتقىنىمدا يوقلىمىدىڭلار» دەيدۇ.

44 ئۇ چاغدا، ئۇلار: «ئى رەببىم، سىزنى قاچان ئاچ، ئۇسسۇز، مۇساپىر،
يالىڭاچ، كېسەل ياكى زىنداندا كۆرۈپ تۇرۇپ خىزمىتىڭىزدە بولمىدۇق؟»
دەيدۇ. 45 بىراق، پادىشاھ ئۇلارغا: «بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەڭ ئەرزىمەس
قېرىنداشلىرىمدىن بولغان بۇلارنىڭ بىرەرسىگە قىلمىغانىنى ماڭىمۇ قىلمىغان
بولدۇڭلار» دەپ جاۋاب قايتۇرىدۇ. 46 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار مەڭگۈلۈك جازاغا
ئۇچرايدۇ. ھەققانىي ئادەملەر بولسا مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلتۈرۈش سۈيىقەستى

26 [1] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، شاگىرتلىرىغا:
ــ سىلەرگە مەلۇمكى، [2] ئىككى كۈندىن كېيىن بولىدىغان ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا ئىنسانئوغلى كرېستكە مىخلىنىش ئۈچۈن تۇتۇپ بېرىلىدۇ، ــ دېدى.
[3] ئالىي روھانىيلار ۋە خەلق ئاقساقاللىرى قاياپا ئىسىملىك باش روھانىينىڭ سارىيىدا جەم بولۇشتى. [4] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى ھىيلە بىلەن تۇتۇپ ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن مەسلىھەت قىلىشتى. [5] بىراق، ئۇلار:
ــ بۇ ئىشنى ھېيت ـ ئايەم كۈنلىرى قىلمايلى. بولمىسا، خەلق ئارىسىدا قالايمىقانچىلىق چىقىشى مۇمكىن، ــ دېيىشتى.

گۇناھكار ئايالنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى ئەتىرلىشى

[6] ھەزرىتى ئەيسا بەيتانىيا يېزىسىدا ئىلگىرى ماخاۋ كېسىلىگە گىرىپتار بولغان سىمۇننىڭ ئۆيىدە بولغاندا، [7] ئۇنىڭ يېنىغا بىر ئايال كىردى. ئۇ ئايال ئاق قاشتېشىدىن ياسالغان بىر قۇتىدا ناھايىتى قىممەتلىك ئەتىر ئېلىپ كەلگەنىدى. ھەزرىتى ئەيسا داستىخاندا ئولتۇرغاندا، ئۇ ئايال ئەتىرنى ئۇنىڭ بېشىغا قۇيدى. [8] شاگىرتلار بۇنى كۆرۈپ خاپا بولۇشۇپ:
ــ نېمىشقا بۇنداق ئىسراپچىلىق قىلىسىز؟ [9] بۇ ئەتىر جىق پۇلغا يارايتتى. ئۇ سېتىلىپ پۇلى كەمبەغەللەرگە بېرىلسە بولاتتى، ــ دېيىشتى.
[10] شاگىرتلارنىڭ نارازى بولغانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
ــ بۇ ئايالنى خىجىل قىلىپ نېمە قىلىسىلەر؟ ئۇ مەن ئۈچۈن ياخشى ئىش قىلدى. [11] كەمبەغەللەر دائىم سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا، لېكىن مەن ئاراڭلاردا دائىم بولمايمەن. [12] بۇ ئايال بۇ ئەتىرنى مېنى دەپنە قىلىنىشقا تەييار قىلىش ئۈچۈن بەدىنىمگە قۇيدى. [13] بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇ خۇش خەۋەر

دۇنيانىڭ قەيېردە يەتكۈزۈلسە، بۇ ئايال ئەسلىنىپ، ئۇنىڭ قىلغان ئىشى تىلغا ئېلىنىدۇ، ــ دېدى.

يەھۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلىشى

[14] شۇ ۋاقىتتا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى شاگىرتىدىن يەھۇدا ئىشقارىيوت ئىسىملىك بىرى ئالىي روھانىيلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ:

[15] ــ ئەيسانى تۇتۇپ بەرسەم، ماڭا نېمە بېرىسىلەر؟ ــ دېدى. ئۇلار ئۇنىڭغا ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگە بەردى. [16] يەھۇدا شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇپ بېرىش ئۈچۈن پۇرسەت ئىزدەشكە باشلىدى.

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ كەچلىك تامىقى

[17] پېتىر نان ھېيتىنىڭ* بىرىنچى كۈنى، شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا كېلىشىپ:

ــ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى قەيەردە تەييارلىشىمىزنى خالايسىز؟ ــ دەپ سورىدى.

[18] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ يېرۇسالېمغا كىرىپ پالانچىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئۇنىڭغا: «ئۇستازىمىز: ‹ۋاقىت ـ سائىتىم يېقىنلاپ قالدى، ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى شاگىرتلىرىم بىلەن بىرلىكتە سىلەرنىڭ ئۆيدە ئۆتكۈزەي› دەيدۇ» دەپ ئېيتىڭلار، ــ دېدى.

[19] شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇيرۇقىغا بىنائەن ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى شۇ يەردە تەييارلاشقا كىرىشتى. [20] كەچقۇرۇن، ھەزرىتى

*17. پېتىر نان ھېيتى يەتتە كۈن بولۇپ، بىرىنچى كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ كۈنى، يەھۇدىيلار ئۆيلىرىدە قوي سويۇپ، پېتىر نان بىلەن يەيدۇ.

ئەيسا ئۇن ئىككى شاگىرتى بىلەن داستىخاندا ئولتۇردى. [21] ئۇ تاماق يەۋېتىپ:
— بىلىپ قويۇڭلاركى، ئاراڭلاردا بىرەيلەن ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدۇ، — دېدى.
[22] بۇ سۆز ئۇلارنى ئىنتايىن قايغۇغا سالدى. ئۇلار بىر ـ بىرلەپ:
— يا رەببىم، مەن ئەمەستىمەن؟ — دەپ سوراشقا باشلىدى.
[23] — ماڭا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى قولىدىكىناننى تەخسىگە مەن بىلەن بىللە تۆگۈرگەن كىشىدۇر. [24] ئىنسانئوغلى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك ئالەمدىن ئۆتىدۇ. لېكىن، ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىشىنىڭ هالىغا ۋاي! ئۇ ئادەم تۇغۇلمىغان بولسىچۇ كاشكى! — دېدى هەزرىتى ئەيسا.
[25] ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلماقچى بولغان يەهۇدا:
— ئۇستاز، مەن ئەمەستىمەن؟ — دەپ سورىدى. هەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
— دەل سەن، — دېدى.
[26] ئۇلار تاماق يېيىشىۋاتقاندا، هەزرىتى ئەيسا بىر ناننى قولىغا ئېلىپ خۇداغا شۈكۈر ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇنى ئوشتۇپ تۇرۇپ، شاگىرتلىرىغا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى ۋە:
— ئېلىڭلار، يەڭلار، بۇ مېنىڭ تېنىم، — دېدى.
[27] ئاندىن، قولىغا بىر جام ئېلىپ خۇداغا شۈكۈر ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇنى شاگىرتلىرىغا سۇنۇپ:
— هەممەيلەن بۇنىڭدىن ئىچىڭلار. [28] بۇ مېنىڭ نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ گۇناهلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ئۈچۈن تۆكۈلۈپ، خۇدانىڭ ئەهدىسىنى تۈزىدىغان قېنىمدۇر. [29] شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، خۇدائاتامنىڭ پادىشاهلىقىدا سىلەر بىلەن بىرلىكتە يېڭىچە شارابتىن ئىچمىگۈچە، بۇنداق شارابنى هەرگىز ئىچمەيمەن، — دېدى.
[30] ئۇلار مەدهىيە ناخشىسىنى ئېيتقاندىن كېيىن تالاغا چىقىپ، زەيتۇن

تېغىغا قاراپ كېتىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پېترۇسنىڭ تانىدىغانلىقىنى ئېيتىشى

31 بۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:
ــ بۈگۈن كېچە ھەممىڭلار مېنىڭ بېشىمغا كېلىدىغان ئىشلار سەۋەبلىك مېنى تاشلاپ كېتىشىلەر، چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا:

«قويچىنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرىمەن،
پادىدىكى قويلىرى پاتىپاراق بولۇپ كېتىدۇ» دېگەن.

32 لېكىن، مەن تىرىلگەندىن كېيىن، جەلىلىيىگە سىلەردىن بۇرۇن بارىمەن، ــ دېدى.
33 پېترۇس ئۇنىڭغا:
ــ ھەممەيلەن سىزنى تاشلاپ كەتسىمۇ، مەن ھەرگىز تاشلاپ كەتمەيمەن، ــ دېدى.
34 ــ بىلىپ قويغىنكى، بۈگۈن كېچە خوراز چىللاشتىن بۇرۇن، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
35 بىراق، پېترۇس:
ــ سىز بىلەن بىللە ئۆلۈشكە توغرا كەلسىمۇ، سىزدىن تانمايمەن، ــ دېدى. قالغان شاگىرتلارمۇ شۇنداق دېيىشتى.

گېتسىمانە باغچىسىدىكى دۇئا ـ تىلاۋەت

36 كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن بىللە گېتسىمانە دېگەن بىر يەرگە كەلدى. ئۇ شاگىرتلىرىغا: «مەن ئۇ ياققا بېرىپ دۇئا ـ تىلاۋەت

قىلىپ كەلگۈچە، مۇشۇ جايدا ئولتۇرۇپ تۇرۇڭلار» دەپ، [37] پېترۇسنى، شۇنداقلا زەبەدىينىڭ ئىككى ئوغلى ياقۇپ ۋە يۇھاننانى بىرگە ئېلىپ ماڭدى. بۇ ۋاقىتتا، ھەزرىتى ئەيسانى غەم بېسىپ، كۆڭلى قاتتىق بىئارام بولۇشقا باشلىدى. [38] ئۇ ئۇلارغا:

— جېنىم چىقىپ كېتىدىغاندەك غەم ـ قايغۇغا پاتتى. سىلەر بۇ يەردە قېلىپ، مەن بىلەن بىرلىكتە ھوشيار تۇرۇڭلار، — دېدى [39] ۋە سەل نېرىراق بېرىپ، يەرگە باش قويۇپ دۇئا قىلىپ:

— ئى ئاتا، مۇمكىن بولسا بۇ ئازاب قەدەھىنى مەندىن يىراقلاشتۇرغايسەن. لېكىن، بۇ ئىش مېنىڭ ئەمەس، بەلكى سېنىڭ ئىرادەڭ بويىچە بولسۇن، — دېدى.

[40] ئۇ شاگىرتلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگىنىدە، ئۇلارنىڭ مۈگدەپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ، پېترۇسقا:

— مەن بىلەن بىللە بىرەر سائەتمۇ ھوشيار تۇرالمىدىڭلارمۇ؟! [41] ئېزىقتۇرۇلۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، سەگەك تۇرۇپ دۇئا قىلىڭلار. كۆڭۈل خالايدۇ، لېكىن تەن ئاجىزدۇر، — دېدى.

[42] ھەزرىتى ئەيسا ئىككىنچى قېتىم بېرىپ، يەنە دۇئا قىلىپ:

— ئى ئاتا، ئەگەر مەن بۇ ئازاب قەدەھىنى ئىچمىگۈچە بۇ قەدەھ مەندىن يىراقلاشتۇرۇلمىسا، ئۇنداقتا سېنىڭ ئىرادەڭ بويىچە بولسۇن، — دېدى. [43] ئۇ شاگىرتلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگىنىدە، ئۇلارنىڭ يەنە مۈگدەپ قالغانلىقىنى كۆردى. چۈنكى، ئۇلار كۆزلىرىنى ئاچالماي قالغانىدى.

[44] شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى تاشلاپ ئۈچىنچى قېتىم بېرىپ، يەنە شۇ سۆزلەر بىلەن دۇئا قىلدى.

[45] كېيىن، شاگىرتلارنىڭ يېنىغا كېلىپ:

— سىلەر تېخىچە دەم ئېلىپ ئۇخلاۋاتامسىلەر؟ ئىنسانئوغلىنىڭ گۇناھكارلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدىغان ۋاقىت ـ سائىتى يېتىپ كەلدى.

[46] قوپۇڭلار، كېتەيلى، مانا ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىشى كەپتۇ! ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

[47] ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزى ئاياغلاشماستىنلا، ئون ئىككى شاگىرتىنىڭ بىرى بولغان يەھۇدا كەلدى. ئۇنىڭ يېنىدا ئالىي روھانىيلار ۋە خەلق ئاقساقاللىرى تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، قىلىچ ـ توقماقلار بىلەن قوراللانغان زور بىر توپ ئادەم بار ئىدى. [48] ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ئۇلارغا ئالدىبۇرۇن: «مەن كىمنى سۆيسەم، ھەزرىتى ئەيسا شۇ. سىلەر ئۇنى تۇتۇڭلار» دېگەن ۋە سۆيۈش ئارقىلىق بەلگە بەرمەكچى بولغانىدى. [49] ئۇ ئۇدۇل ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:

ــ سالام ئۇستاز، ــ دەپ ئۇنى سۆيدى.

[50] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ بۇرادەر، قىلىدىغىنىڭنى قىل، ــ دېدى. بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى ئادەملەر يوپۇرۇلۇپ كېلىپ، ھەزرىتى ئەيساغا قول سېلىپ، ئۇنى تۇتقۇن قىلدى. [51] ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىدىكىلەردىن بىرەيلەن دەرھال قىلىچىنى سۇغۇرۇپ، باش روھانىينىڭ چاكىرىغا ئۇردى. قىلىچ چاكارنىڭ قۇلىقىغا تېگىپ، ئۇنى شىلىپ چۈشۈرۈۋەتتى. [52] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ قىلىچىڭنى قىنىغا سال، قىلىچ كۆتۈرگەنلەر قىلىچ ئاستىدا ھالاك بولىدۇ. [53] ياكى مېنى خۇدائاتامدىن ياردەم ئالالمايدۇ، دەپ ئويلاپ قالدىڭمۇ؟! خالىسام، ئۇ ماڭا شۇئان ئون ئىككى تۈمەندىن ئارتۇق پەرىشتە ئەۋەتىدۇ. [54] بىراق، ئەگەر مەن ئۇنداق قىلسام، مۇقەددەس يازمىلاردىكى چوقۇم مۇشۇنداق بولۇشى كېرەكلىكى توغرىسىدىكى سۆزلەر قانداق ئەمەلگە ئاشسۇن؟ ــ دېدى.

[55] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇ ئادەملەرگە قاراپ مۇنداق دېدى:

ــ سىلەر قىلىچ ـ توقماقلارنى كۆتۈرۈپ مېنى تۇتقىلى كەپسىلەر، مېنى قاراقچى كۆرۈۋاتامسىلەر؟ ھەر كۈنى مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا ئولتۇرۇپ تەلىم بېرەتتىم. ئۇ چاغدا تۇتمىدىڭلار. [56] ئەمما، بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى پەيغەمبەرلەرنىڭ مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن ئېيتقانلىرىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى بولدى.

بۇ چاغدا، شاگىرتلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنى تاشلاپ قېچىپ كېتىشتى.

ئالىي كېڭەشمىدە سوتلىنىش

[57] ھەزرىتى ئەيسانى تۇتقۇن قىلغانلار ئۇنى باش روھانىي قاياپانىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى. تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن خەلق ئاقساقاللىرىمۇ ئۇ يەردە جەم بولۇشقانىدى. [58] پېترۇس ھەزرىتى ئەيساغا تاكى باش روھانىينىڭ ھويلىسىغىچە يىراقتىن ئەگىشىپ باردى ۋە ئىشنىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن ئىچكىرىگە كىرىپ، قاراۋۇللارنىڭ يېنىدا ئولتۇردى. [59] ئالىي روھانىيلار ۋە پۈتۈن ئالىي كېڭەشمە ئەزالىرى ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىش ئۈچۈن، يالغان ئىسپات ئىزدەيتتى. [60] بىرمۇنچە يالغان گۇۋاھچىلار ئوتتۇرىغا چىققان بولسىمۇ، ئىسپات كۆرسىتىپ بېرەلمىدى. ئاخىردا، ئىككى گۇۋاھچى ئوتتۇرىغا چىقىپ:

[61]ــ بۇ ئادەم: «مەن خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئۈچ كۈن ئىچىدە قايتا ياساپ چىقالايمەن» دېگەن، ــ دېدى.

[62] باش روھانىي ئورنىدىن تۇرۇپ، ھەزرىتى ئەيساغا:

ــ قېنى، جاۋاب بەرمەمسەن؟ بۇلارنىڭ سېنىڭ ئۈستۈڭدىن بەرگەن گۇۋاھلىقلىرىغا نېمە دەيسەن؟ ــ دېدى. [63] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا لام ـ جىم دېمىدى.

باش روھانىي ئۇنىڭغا:

ــ مەڭگۈ هايات خۇدا ئالدىدا قەسەم قىلىشىڭنى بۇيرۇيمەن. ئېيتقىن، خۇدانىڭ ئوغلى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ سەنمۇ؟ ــ دېدى.

64 هەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:

ــ سىز نىڭ دېگىنىڭىزدەك. لېكىن شۇنى بىلىپ قويۇڭكى، بۇنىڭدىن كېيىن سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ قادىر خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرىدىغانلىقىنى ۋە كۆكتىكى بۇلۇتلار ئۈستىدە كېلىدىغانلىقىنى كۆرسىلەر.

65 بۇ سۆزنى ئاڭلىغان باش روهانىي تونلىرىنى يىرتىپ* تاشلاپ:

ــ ئۇ خۇداغا كۇپۇرلۇق قىلدى. ئەمدى باشقا هېچقانداق گۇۋاهچىنىڭ هاجىتى قالمىدى. سىلەر ئۇنىڭ كۇپۇرلۇقلىرىنى ئاڭلىدىڭلار. 66 ئەمدى بۇنىڭغا نېمە دەيسىلەر؟ ــ دېدى.

ــ ئۆلۈم جازاسىغا تېگىشلىك! ــ دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى ئۇلار.

67 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار هەزرىتى ئەيسانىڭ يۈزىگە تۈكۈرۈپ، ئۇنىڭغا مۇشت ئاتتى. بەزىلىرى ئۇنى كاچاتلاپ:

68 ــ ئەي مەسىھ، پەيغەمبەر بولساڭ، ئېيتىپ باققىنا، سېنى كىم ئۇردى؟ ــ دېيىشتى.

پېترۇسنىڭ هەزرىتى ئەيسادىن تېنىشى

69 پېترۇس تاشقىرىدىكى هويلىدا ئولتۇراتتى. بىر دېدەك ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ــ سەن جەلىلىيلىك ئەيسا بىلەن بىر ئىدىڭغۇ، ــ دېدى.

70 ــ سېنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىڭنى چۈشەنمىدىم! ــ دەپ ئىنكار قىلدى

---

*65. باش روهانىي هەزرىتى ئەيسانى «كۇپۇرلۇق قىلدى» دەپ قاراپ، ئۆزىنىڭ بۇنىڭغا بولغان چۆچۈشى ۋە غەزىپىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن، كىيىملىرىنى يىرتقان. هەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشى ئۇنىڭ خۇداغا خاس هوقۇق ۋە شۆھرەت مەنىدىدۇر، دېگەنلىكىدۇر.

پېترۇس ھەممەيلەننىڭ ئالدىدا.
[71] ئاندىن، پېترۇس دەرۋازىنىڭ ئالدىغا چىقتى. ئۇنى كۆرگەن يەنە بىر
دېدەك ئۇ يەردە تۇرغانلارغا:
— بۇ ئادەم ناسىرەلىك ئەيسانىڭ شېرىكى ئىدى، — دېدى.
[72] پېترۇس قەسەم قىلىپ:
— مەن ئۇ ئادەمنى تونۇمايمەن، — دەپ يەنە ئىنكار قىلدى.
[73] ئۇ يەردە تۇرغانلار بىرئازدىن كېيىن پېترۇسنىڭ يېنىغا كېلىپ:
— شۈبھىسىزكى، سەن ئەيسانىڭ شېرىكلىرىنىڭ بىرى. تەلەپپۇزۇڭدىن
مانا مەن دەپ چىقىپ تۇرىدۇ، — دېيىشتى.
[74] پېترۇس قەسەم قىلىپ:
— ئۇ ئادەمنى تونۇمايمەن. بولمىسا، مېنى خۇدا ئۇرسۇن! — دېدى.
دەل شۇ چاغدا، خوراز چىللىدى. [75] پېترۇس ھەزرىتى ئەيسانىڭ:
«خوراز چىللاشتىن بۇرۇن، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن!» دېگەن
سۆزىنى ئېسىگە ئېلىپ، تاشقىرىغا چىقىپ قاتتىق يىغلاپ كەتتى.

يەھۇدانىڭ ئۆلۈشى

27 [1] تاڭ ئېتىشى بىلەنلا، پۈتۈن ئالىي روھانىيلار بىلەن خەلق
ئاقساقاللىرى مەسلىھەتلىشىپ، ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلۈمگە
مەھكۇم قىلدۇرۇش ئۈچۈن باغلاپ، [2] ۋالىي پىلاتۇسقا تاپشۇرۇپ بەردى.
[3] ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ھەزرىتى ئەيسانىڭ
ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆز قىلمىشىغا پۇشايمان قىلدى ۋە
ئالىي روھانىيلار بىلەن ئاقساقاللارغا ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگىنى قايتۇرۇپ
بېرىپ:
[4] — مەن بىگۇناھ بىر جانغا زامىن بولۇپ گۇناھ ئۆتكۈزدۈم، — دېدى.

ــ بۇ سېنىڭ ئىشىڭ، بىزنىڭ نېمە كارىمىز؟ ــ دېيىشتى ئۇلار.
5 يەھۇدا پۇللارنى ئىبادەتخانىنىڭ ئىچىگە چېچىۋەتتى ۋە ئۇ يەردىن
چىقىپ، ئېسىلىپ ئۆلۈۋالدى.
6 پۇللارنى يىغىۋالغان ئالىي روھانىيلار:
ــ قان تۆكۈش ئۈچۈن تۆلەنگەن بۇ تەڭگىلەرنى ئىبادەتخانىنىڭ
خەزىنىسىگە قويۇش ھارام، ــ دېيىشتى. 7 ئۇلار ئۆزئارا مەسلىھەتلىشىپ، بۇ
پۇللار بىلەن ياقا يۇرتلۇقلارغا مازارلىق قىلىش ئۈچۈن، خۇمدانچىنىڭ بىر
پارچە يېرىنى سېتىۋالدى. 8 شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ يەر ھازىرغىچە «قانلىق يەر»
دەپ ئاتىلىپ كەلمەكتە.
9 بۇ ۋەقە ئارقىلىق يەرەمىيا پەيغەمبەر تەرىپىدىن بۇرۇن ئېيتىلغان مۇنۇ
سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

«ئۇلار ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن بەلگىلىگەن
باھاسىنى،
يەنى ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگىنى ئېلىشتى
10 ۋە پەرۋەردىگار ماڭا ئەمر قىلغاندەك،
خۇمدانچىنىڭ يېرىنى سېتىۋېلىشقا خەجلەشتى.»

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا سوتلىنىشى

11 ھەزرىتى ئەيسا ۋالىينىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلدى. ۋالىي ئۇنىڭدىن:
ــ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئېيتقىنىڭىزدەك، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
12 ئالىي روھانىيلار ۋە ئاقساقاللار ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز ـ شىكايەت
قىلغاندا، ئۇ بىر ئېغىزمۇ جاۋاب بەرمىدى. 13 بۇنىڭ بىلەن، پىلاتۇس ئۇنىڭغا:

— سېنىڭ ئۈستۈڭدىن قىلىنغان شۇنچە كۆپ شىكايەتلەرنى ئاڭلىمايۋاتامسەن؟ — دېدى. [14] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ بىرىگىمۇ جاۋاب بەرمىدى. ۋالىي بۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران قالدى.

[15] ھەر قېتىملىق ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا، ۋالىي ئادىتى بويىچە خالايىق تەلەپ قىلغان بىر مەھبۇسنى قويۇپ بېرەتتى. [16] ئەينى ۋاقىتتا، باراباس ئىسىملىك نامى چىققان بىر مەھبۇس زىنداندا ئىدى. [17] خەلق بىر يەرگە جەم بولغاندا، پىلاتۇس ئۇلاردىن:

— سىلەر ئۇچۇن كىمنى قويۇپ بېرىشىمنى تەلەپ قىلىسىلەر؟ باراباسنىمۇ ياكى مەسىھ دەپ ئاتالغان ئەيسانىمۇ؟ — دەپ سورىدى. [18] پىلاتۇس ئالىي روھانىيلار ۋە ئاقساقاللارنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ھەسەتخورلۇق قىلىپ ئۇنى ئۆزىگە تاپشۇرۇپ بەرگەنلىكىنى بىلەتتى.

[19] پىلاتۇس سوراق مۇنبىرىدە ئولتۇرغاندا، ئايالى ئۇنىڭغا:

— ئۇ بىگۇناھ ئادەمگە تەگمەڭ. ئۇ توغۇلۇق كېچە چۈشۈمگە كىرىپ، كۆپ ئازابلاندىم، — دەپ خەۋەر ئەۋەتتى.

[20] ئالىي روھانىيلار ۋە ئاقساقاللار بولسا خەلقنى كۈشكۈرتۈپ، ۋالىي پىلاتۇستىن باراباسنى قويۇپ بېرىشنى ۋە ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىشنى تەلەپ قىلدۇردى.

[21] ۋالىي ئۇلاردىن يەنە:

— سىلەر ئۈچۈن بۇ ئىككىسىنىڭ قايسىسىنى قويۇپ بېرىشىمنى تەلەپ قىلىسىلەر؟ — دەپ سورىدى.

— باراباسنى، — دېيىشتى ئۇلار.

[22] — ئۇنداق بولسا، مەسىھ دەپ ئاتالغان ئەيسانى قانداق بىر تەرەپ قىلاي؟ — دېدى پىلاتۇس.

ھەممەيلەن بىر ئېغىزدىن:

— ئۇنى كرېستكە مىخلىتىڭ! — دېيىشتى.

[23] پىلاتۇس:
ــ نېمىشقا؟ ئۇ زادى نېمە جىنايەت ئۆتكۈزۈپتۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
بىراق، ئۇلار تېخىمۇ قاتتىق ۋارقىرىشىپ:
ــ ئۇنى كرېستكە مىخلىتىڭ! ــ دەپ تۇرۇۋېلىشتى. [24] پىلاتۇس يەنە سۆزلىشىنىڭ ئەھمىيەتسىز ئىكەنلىكىنى، بولمىسا قالايمىقانچىلىق چىقىدىغانلىقىنى كۆرۈپ، سۇ ئېلىپ، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا قولىنى يۇغاچ:
ــ بۇ ئادەمنىڭ قېنىغا مەن جاۋابكار ئەمەس، بۇ ئىشقا ئۆزۈڭلار مەسئۇل بولۇڭلار! ــ دېدى.
[25] پۈتۈن خەلق بىر ئېغىزدىن:
ــ ئۇنىڭ قېنىنىڭ جاۋابكارلىقى بىزنىڭ ۋە باللىرىمىزنىڭ ئۈستىدە بولسۇن! ــ دېيىشتى.
[26] بۇنىڭ بىلەن، پىلاتۇس باراۋباسنى ئۇلارغا چىقىرىپ بەردى. ھەزرىتى ئەيسانى بولسا قامچىلاتقاندىن كېيىن، كرېستكە مىخلاش ئۈچۈن لەشكەرلىرىگە تاپشۇردى.

لەشكەرلەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى مازاق قىلىشى

[27] كېيىن، لەشكەرلەر ھەزرىتى ئەيسانى ۋالىي ئوردىسىدىكى بىر سەيناغا ئېلىپ كىرىپ، پۈتۈن لەشكەرلەر توپىنى بۇ يەرگە يىغدى. [28] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى يالىڭاچلاپ، ئۈچىسىغا شاھانە سۆسۈن رەڭلىك تون كىيدۈرۈشتى. [29] تىكەن شاخلىرىنى ئۆرۈپ بىر تاج ياساپ، بېشىغا كىيدۈردى ۋە ئوڭ قولىغا بىر قومۇشنى* تۇتقۇزدى. ئاندىن، ئۇنىڭ ئالدىغا تىزلىنىپ: «ياشىسۇن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى!» دەپ مازاق قىلىشتى. [30] ئۇنىڭغا تۈكۈرۈشتى، قومۇشنى ئېلىپ ئۇنىڭ بېشىغا ئۇرۇشتى. [31] ئۇنى مانا شۇنداق

---

*29. پادىشاھلىق ئەڭگۈشترى بولغان شاھانە ھاسا سۈپىتىدە.

مازاق قىلغاندىن كېيىن، تونىنى سالدۇرۇپ، ئۇچىسىغا ئۆز كىيىملىرىنى كىيدۈردى ۋە كرېستكە مىخلاش ئۈچۈن ئېلىپ مېڭىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى

[32] ئۇلار تاشقىرىغا چىققىنىدا، كىرىنى شەھىرلىك سىمۇن ئىسىملىك بىر كىشىنى ئۇچرىتىپ، ھەزرىتى ئەيسا يۈدۈپ ماڭغان كرېستنى ئۇنىڭغا مەجبۇرىي كۆتۈرگۈزدى. [33] ئۇلار گولگوتا، يەنى «باش سۆڭەك» دېگەن يەرگە كەلگەندە، [34] ھەزرىتى ئەيساغا ئىچىش ئۈچۈن دورا ئارىلاشتۇرۇلغان شاراب* بەردى، لېكىن ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى تېتىپ كۆرۈپ، ئىچكىلى ئۇنىمىدى.

[35] لەشكەرلەر ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلىغاندىن كېيىن، چەك تاشلىشىپ كىيىملىرىنى بۆلۈشۈۋالدى. [36] ئاندىن كېيىن، ئۇ يەردە ئولتۇرۇپ نۆۋەتچىلىك قىلدى. [37] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ بېشىنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە «بۇ، يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى ئەيسا» دەپ يېزىلغان بىر گۇناھ تاختىسىنى ئاستى.

[38] ھەزرىتى ئەيسادىن باشقا ئىككى قاراقچىمۇ كرېستكە مىخلانغان بولۇپ، بىرى ئۇنىڭ ئوڭ يېنىدىكى، يەنە بىرى سول يېنىدىكى كرېستتە ئىدى. [39] ئۇ يەردىن ئۆتكەنلەر باشلىرىنى چايقىشىپ، ھەزرىتى ئەيسانى ھاقارەتلەپ:

[40] — قېنى، سەن ئىبادەتخانىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئۈچ كۈندە قايتىدىن ياساپ چىققىدىغان ئادەم ئىدىڭغۇ؟ ئەمدى ئۆزۈڭنى قۇتقۇزغىنا! خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، كرېستتىن چۈشۈپ باققىن! — دېيىشتى.

*34. ئېيتىشلارغا قارىغاندا كرېستكە مىخلىنىدىغانلارغا ئاغرىقنى پەسەيتىش مەقسىتىدە دورا ئارىلاشتۇرۇلغان شاراب بېرىلىدىكەن.

41 ئالىي روھانىيلار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللارمۇ ئۇنى شۇنداق مەسخىرە قىلىپ:
42 ــ باشقىلارنى قۇتقۇزۇپتىكەن، ئۆزىنى قۇتقۇزالمىدى، ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھمىش تېخى! ئەمدى كرېستتىن چۈشۈپ باقسۇنچۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلايلى.
43 ئۇ خۇداغا ئىشىنەتتى، خۇدا ئۇنى ئەزىزلىسە، قۇتقۇزۇپ باقمىسۇنمۇ! چۈنكى، ئۇ: «مەن خۇدانىڭ ئوغلى» دېگەنىدى، ــ دېيىشتى.
44 ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە كرېستكە مىخلانغان قاراقچىلارمۇ ئۇنى شۇنداق ھاقارەتلەشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمى

45 چۈش ۋاقتى سائەت ئون ئىككىدىن سائەت ئۈچكىچە پۈتۈن زېمىننى قاراڭغۇلۇق باستى.
46 سائەت ئۈچلەردە ھەزرىتى ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئېلى، ئېلى، لەما شەۋاقتانى؟» يەنى «خۇدايىم، خۇدايىم، مېنى نېمىشقا تاشلىۋەتتىڭ؟» دەپ ۋارقىرىدى.
47 ئۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ بەزىلىرى بۇنى خاتا ئاڭلاپ:
ــ بۇ ئادەم ئىلياس پەيغەمبەرگە مۇراجىئەت قىلىۋاتىدۇ ــ دېيىشتى.
48 ئۇلارنىڭ ئىچىدىن بىرەيلەن دەرھال يۈگۈرۈپ بېرىپ، بىر پارچە بۇلۇتنى ئەكەلدى. ئاندىن، ئۇنى ئەرزان ئۈزۈم شارابىغا چىلاپ، قومۇشنىڭ ئۇچىغا باغلاپ ھەزرىتى ئەيساغا ئىچكۈزمەكچى بولدى.
49 باشقىلار:
ــ توختاپ تۇرۇڭلار، قاراپ باقايلى، ئىلياس پەيغەمبەر كېلىپ ئۇنى قۇتقۇزۇپ قالارمىكىن؟ ــ دېيىشتى.
50 ھەزرىتى ئەيسا قاتتىق ئاۋاز بىلەن يەنە بىر ۋارقىرىدى ـ دە، جان بەردى.

[51] شۇ ۋاقىتتا، مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى پەردە يۇقىرىدىن تۆۋەنگە ئىككى پارچە بولۇپ يىرتىلدى.* زېمىن سىلكىنىپ، تاشلار يېرىلىپ، [52] قەبرىلەر ئېچىلدى. ھەزرىتى ئەيسا تىرىلگەندىن كېيىن، بۇرۇن ئالەمدىن ئۆتكەن بىرمۇنچە تەقۋادار ئادەملەر تىرىلدى. [53] ئۇلار قەبرىلىرىدىن چىقتى ۋە مۇقەددەس شەھەر يېرۇسالېمغا كىرىپ، ئۇ يەردە نۇرغۇن كىشىلەرگە كۆرۈندى.

[54] ھەزرىتى ئەيسانى كۆزەت قىلىۋاتقان يۈزبېشى ۋە لەشكەرلەر زېمىننىڭ سىلكىنىشى ۋە باشقا ھادىسىلەرنى كۆرۈپ، ئىنتايىن قورقۇشقان ھالدا:

— ئۇ ھەقىقەتەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەن! — دېيىشتى.

[55] ئۇ يەردە يەنە ۋەقەنى يىراقتىن كۆرۈپ تۇرغان بىرمۇنچە ئاياللارمۇ بار ئىدى. ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا خىزمەت قىلىش ئۈچۈن، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلگەنىدى. [56] ئۇلارنىڭ ئارىسىدا مەجدەللىك مەريەم، ياقۇپ بىلەن يۈسۈپنىڭ ئانىسى مەريەم، زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئانىسىمۇ بار ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى

[57] كۈن پېتىشقا يېقىن، ئاراماتىيالىق يۈسۈپ ئىسىملىك بىر باي كەلدى. ئۇمۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىدىن ئىدى. [58] ئۇ ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتىنى تەلەپ قىلدى. پىلاتۇس جەسەتنى ئۇنىڭغا بېرىشكە ئەمر قىلدى. [59] يۈسۈپ جەسەتنى ئېلىپ، پاكىز كەندىر

---

*51. بۇ پەردە ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جاينى مۇقەددەس جايدىن ئايرىپ تۇرىدىغان پەردە بولۇپ، ئۇنىڭ يىرتىلىشى ئىنسانلارنىڭ خۇدانىڭ ئالدىغا بارىدىغان يولىنىڭ ھەزرىتى ئەيسا تەرىپىدىن ئېچىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

رەخت بىلەن ئوراپ كېپەنلىدى [60] ۋە ئۇنى ئۆزى ئۈچۈن قىيادا ئويدۇرغان يېڭى قەبرىگە قويدى. ئاندىن، قەبرىنىڭ ئاغزىغا يوغان بىر قورام تاشنى دومىلىتىپ قويۇپ كېتىپ قالدى. [61] مەجدەللىك مەريەم بىلەن يەنە بىر مەريەم بولسا ئۇ يەردە، قەبرىنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇرۇشتى.

قەبرىنى قوغداش

[62] دەم ئېلىش كۈنىنىڭ ھارپىسى ئۆتكەندى. ئۇنىڭ ئەتىسى، ئالىي روھانىيلار بىلەن پەرىسىيلەر ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا جەم بولۇشۇپ:
[63] — جانابلىرى، ئەيسانىڭ ھايات ۋاقتىدا: «مەن ئۆلۈپ ئۈچىنچى كۈنى تىرىلىمەن» دېگىنى ئېسىمىزدە. [64] شۇنىڭ ئۈچۈن، قەبرىنى ئۈچىنچى كۈنگىچە قوغداش ئۈچۈن ئەمر بەرگەيسىز. ئۇنداق قىلمىغاندا، شاگىرتلىرى كېلىپ جەسەتنى ئوغرىلاپ كېتىپ، خەلققە: «ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلدى» دېيىشى مۇمكىن. ئۇ ئىغۋاگەرچىلىك ئالدىنقىسىدىنمۇ بەتتەر بولىدۇ، — دېيىشتى.
[65] پىلاتۇس ئۇلارغا:
— قوغدىغۇچى لەشكەر ئېلىپ بېرىپ، قەبرىنى قۇربىڭلارنىڭ يېتىشىچە قوغداڭلار، — دېدى. [66] ئۇلار لەشكەرلەر بىلەن بىللە بېرىپ، تاشنى پېچەتلەپ، قەبرىنى مۇھاپىزەت ئاستىغا ئالدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلىشى

28 [1] دەم ئېلىش كۈنى ئۆتۈپ يەكشەنبە كۈنى تاڭ سۈزۈلگەندە، مەجدەللىك مەريەم بىلەن يەنە بىر مەريەم قەبرىنى يوقلاپ باردى. [2] تۇيۇقسىز قاتتىق يەر تەۋرەپ كەتتى، چۈنكى رەبنىڭ پەرىشتىلىرىدىن بىرى ئاسماندىن چۈشۈپ، قەبرىگە بېرىپ تاشنى بىر يانغا

دومىلىتىپ، ئۈستىدە ئولتۇرغانىدى. [3] پەرىشتىنىڭ قىياپىتى چاقماقتەك،
كىيىملىرى قاردەك ئاپئاق ئىدى. [4] قوغدىغۇچىلار ئۇنىڭدىن قورقۇپ
تىترىشىپ، ئۆلۈكتەك قېتىپلا قالدى.
[5] پەرىشتە ئاياللارغا مۇنداق دېدى:
ــ قورقماڭلار! سىلەرنىڭ كرېستكە مىخلانغان ھەزرىتى ئەيسانى
ئىزدەيدىغانلىقىڭلارنى بىلىمەن. [6] ئۇ بۇ يەردە ئەمەس؛ ئۇ ئۆزى ئېيتقاندەك
تىرىلدى. كېلىڭلار، ئۇ ياتقان جايىنى كۆرۈڭلار. [7] دەرھال بېرىپ ئۇنىڭ
شاگىرتلىرىغا: «ھەزرىتى ئەيسا ئۆلۈمدىن تىرىلىپتۇ. جەلىلىيەگە سىلەردىن
ئاۋۋال بارىدىكەن، ئۇنى شۇ يەردە كۆرىدىكەنسىلەر» دەڭلار. مانا مەن
سىلەرگە ئېيتىپ بەردىم.
[8] ئاياللار بىر تەرەپتىن قورقسا، يەنە بىر تەرەپتىن زور خۇشاللىق
ئىچىدە قەبرىدىن دەرھال ئايرىلىپ، يۈگۈرگەن پېتى ھەزرىتى ئەيسانىڭ
شاگىرتلىرىغا خەۋەر بېرىشكە كېتىشتى. [9] تۇساتتىن ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ
ئالدىغا چىقىپ:
ــ سالام سىلەرگە! ــ دېدى. ئۇلارمۇ ئالدىغا بېرىپ، ھەزرىتى
ئەيسانىڭ پۇتىغا ئېسىلىپ، ئۇنىڭغا سەجدە قىلدى. [10] شۇ چاغدا، ھەزرىتى
ئەيسا ئۇلارغا:
ــ قورقماڭلار! بېرىپ قېرىنداشلىرىمغا خەۋەر قىلىڭلار. جەلىلىيەگە
بارسۇن، مېنى شۇ يەردە كۆرىدۇ، ــ دېدى.

قوغدىغۇچىلارنىڭ خەۋىرى

[11] ئاياللار تېخى يولدا كېتىۋاتقاندا، قەبرە قوغدىغۇچىلارنىڭ بەزىلىرى
شەھەرگە كىرىپ، بولغان ۋەقەلەرنىڭ ھەممىسىنى ئالىي روھانىيلارغا
خەۋەر قىلدى. [12] ئالىي روھانىيلار ئاقساقاللار بىلەن بىر يەرگە يىغىلىپ

مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن، لەشكەرلەرگە زور مىقداردا پۇل بېرىپ:
[13] ــ سىلەر: «ئەيسانىڭ شاگىرتلىرى كېچىسى كېلىپ، بىز ئۇخلاۋاتقاندا ئۇنىڭ جەسىتىنى ئوغرىلاپ ئەكېتىپتۇ» دەڭلار. [14] ئەگەر بۇ خەۋەر ۋالىينىڭ قۇلىقىغا يېتىپ قالسا، بىز ئارىغا چۈشۈپ، سىلەرگە گەپ كەلتۈرمەيمىز، ــ دېدى. [15] شۇنداق قىلىپ، لەشكەرلەر پۇلنى ئالدى ۋە ئۇلارنىڭ دېگىنى بويىچە قىلدى. بۇ ئىغۋا بۈگۈنگىچە يەھۇدىيلار ئارىسىدا تارقىلىپ كەلمەكتە.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىغا كۆرۈنۈشى

[16] ئون بىر شاگىرت ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا ئېيتقان جەلىلىيەدىكى تاغقا چىقىشتى. [17] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى كۆرگىنىدە ئۇنىڭغا سەجدە قىلىشتى، لېكىن بەزىلىرى گۇمان ئىچىدە ئىدى. [18] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ، مۇنداق دېدى:
ــ ئەرشتە ۋە يەر يۈزىدە پۈتۈن ھوقۇق ماڭا بېرىلدى. [19] شۇنىڭ ئۈچۈن، بېرىپ پۈتكۈل مىللەتلەرنى مېنىڭ شاگىرتلىرىم قىلىپ يېتىشتۈرۈڭلار. ئۇلارنى خۇدائاتا، ئۇنىڭ ئوغلى ۋە مۇقەددەس روھنىڭ نامى بىلەن چۆمۈلدۈرۈپ، [20] ئۇلارغا مەن سىلەرگە بۇيرۇغان بارلىق ئەمىرلەرگە ئەمەل قىلىشنى ئۆگىتىڭلار. مەن ھەقىقەتەنمۇ زامان ئاخىرىغىچە ھەر دائىم سىلەر بىلەن بىللە بولىمەن.

ماركۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ كىتابنىڭ مۇئەللىپى ماركۇستۇر. گەرچە ماركۇس ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى شاگىرتىنىڭ بىرى بولمىسىمۇ، ئەمما ئۇنىڭ مەزكۇر كىتابى ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتى پېترۇسنىڭ تەلىملىرىگە ئاساسلىنىپ يېزىلغان.

خۇش خەۋەر بايان قىلغان باشقا مۇئەللىپلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ رەببىمىز ئىكەنلىكىنى كۆپرەك تەكىتلەپ ئۆتكەن بولسا، ماركۇس ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەنە بىر تەرىپى، يەنى ئىنسانلارنىڭ خىزمەتكارى ئىكەنلىكىنى كۆپرەك تەكىتلىگەن. ماركۇس كىتابىدا ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەلىمى توغرىسىدا كۆپ توختالمىغان بولۇپ، ئۇنىڭ خاتىرىلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئەمەلىي پائالىيەتلىرىنى ئاساس قىلغان. كىتابنىڭ مەركىزىي ئىدىيىسى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىنسانئوغلى باشقىلارنى ئۆزىگە خىزمەت قىلدۇرغىلى ئەمەس، باشقىلارغا خىزمەت قىلغىلى ۋە جېنىنى پىدا قىلىش بەدىلىگە نۇرغۇن ئادەملەرنى گۇناھتىن ئازاد قىلغىلى كەلگەن، دېگەندىن ئىبارەت مۇھىم تەلىمىگە مۇجەسسەملەشكەن.

ماركۇسنىڭ بۇ كىتابى ئاساسەن يەھۇدىي ئەمەس كىتابخانلارغا قارىتىلغان بولغاچقا، ئۇنىڭدا يەھۇدىيلارنىڭ يوسۇن ـ قائىدىلىرى چۈشەندۈرۈلگەن.

تېزىس:

1. يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسانىڭ يولىنى تەييارلىشى (1 ـ باب 1 ـــ 8 ـ ئايەتلەر)
2. ھەزرىتى ئەيسانىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشى ۋە سىنىلىشى (1 ـ باب 9 ـــ 13 ـ ئايەتلەر)
3. ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەلىلىيەدىكى خىزمىتى (1 ـ باب 14 ـ ئايەتتىن 9 ـ بابقىچە)
4. ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا سەپىرى (10 ـ باب)
5. ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ دۇنيادىكى ھاياتىنىڭ ئاخىرقى ھەپتىسى (11 ـــ 15 ـ بابلار)
6. ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلىشى ۋە شاگىرتلىرىغا كۆرۈنۈشى (16 ـ باب)

ماركۇس بايان قىلغان
خۇش خەۋەر

چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ تەلىم بېرىشى

1 [1] خۇدانىڭ ئوغلى* ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر مۇنداق
باشلىنىدۇ: [2] يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىدا خۇدانىڭ مۇنۇ سۆزلىرى
خاتىرىلەنگەن:

«مانا، ئالدىڭدا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن.
ئۇ سېنىڭ يولۇڭنى ئالدىنئالا تەييارلايدۇ.»
[3] ئۇ بولسا: «باياۋاندا: ‹دىلىڭلارنى رەببىمىزنىڭ كېلىشىگە
تەييار قىلىڭلار!
ئۇنىڭ يوللىرىنى تۈز قىلىڭلار!›» دەپ توۋلايدىغان كىشىدۇر.

*1. خۇدانىڭ ئوغلى — بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ھەزرىتى ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا ـ بالىلىق مۇناسىۋەتنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ.

[4] دەرۋەقە، چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا چۆل ـ باياۋاندا پەيدا بولۇپ، كىشىلەرگە:

ــ يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، توۋا قىلىڭلار! توۋا قىلغانلىقىڭلارنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىڭلار. شۇنداق قىلغاندا، خۇدا سىلەرنى كەچۈرۈم قىلىدۇ! ــ دەپ جاكارلىدى.

[5] كىشىلەر يېرۇسالېم شەھىرىدىن، جۇملىدىن پۈتۈن يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىشىپ، گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىشتى ۋە ئۇنىڭ ئۆزلىرىنى ئىئوردان دەرياسىدا چۆمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلىشتى. [6] يەھيا پەيغەمبەر تۆگە يۇڭىدىن كىيىم كىيگەن، بېلىگە كۆن تاسما باغلىغانىدى. يەيدىغىنى چېكەتكە بىلەن ياۋا ھەرە ھەسىلى ئىدى. [7] ئۇ مۇنداق دەپ جاكارلايتتى:

ــ مەندىن كېيىن تېخىمۇ قۇدرەتلىك بىرى كېلىدۇ. مەن ھەتتا ئېڭىشىپ ئۇنىڭ ئايىغىنىڭ يىپلىرىنى يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن! [8] مەن سىلەرنى سۇغىلا چۆمۈلدۈرىمەن، لېكىن ئۇ سىلەرنى مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشى ۋە سىنىلىشى

[9] شۇ كۈنلەردە، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىنىڭ ناسىرە شەھىرىدىن كېلىپ، يەھيا پەيغەمبەر تەرىپىدىن ئىئوردان دەرياسىدا چۆمۈلدۈرۈلدى. [10] ئۇ سۇدىن چىقىپلا، ئاسماننىڭ يېرىلىپ، مۇقەددەس روھنىڭ كەپتەر ھالىتىدە ئاسماندىن چۈشۈپ، ئۆز ئۈستىگە قونۇۋاتقانلىقىنى كۆردى. [11] ئاندىن، ئەرشتىن خۇدانىڭ: «سەن مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن سەندىن خۇرسەنمەن!» دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

[12] مۇقەددەس روھ ھەزرىتى ئەيسانى شۇئان چۆل ـ باياۋانغا ئېلىپ كەلدى. [13] ئۇ چۆلدە قىرىق كۈن تۇرۇپ، شەيتان تەرىپىدىن سىنالدى. ئۇ

ياۋايى ھايۋاناتلار ياشايدىغان يەردە بولغان شۇ جەرياندا، پەرىشتىلەر ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۆت بېلىقچىنى چاقىرىشى

[14] يەھيا پەيغەمبەر تۇتقۇن قىلىنغاندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا بېرىپ: [15] «ۋاقىت ـ سائەت يېتىپ كەلدى. خۇدانىڭ پادىشاھلىقى نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرىدۇ! شۇڭا، توۋا قىلىڭلار، خۇش خەۋەرگە ئىشىنىڭلار!» دەپ، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى جاكارلاشقا باشلىدى.

[16] بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە كۆلى بويىدا كېتىۋېتىپ، سىمۇن بىلەن ئىنىسى ئەندەرنى كۆردى. ئۇلار بېلىقچى بولۇپ، كۆلگە تور سېلىۋاتاتتى. [17] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ ماڭا ئەگىشىڭلار، مەن سىلەرنى بېلىق تۇتۇشنىڭ ئورنىغا، ماڭا ئادەم تۇتىدىغان قىلىمەن، ــ دېدى. [18] ئۇلار شۇئان بېلىق تورلىرىنى تاشلاپ، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن ماڭدى. [19] كۆل بويىدا بىرئاز ماڭغاندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ياقۇپ بىلەن يۇھاناننى كۆردى. ئۇلار كېمىدە تورلىرىنى ئوڭشاۋاتاتتى. [20] ھەزرىتى ئەيسا دەرھال ئۇلارنى شاگىرتلىققا چاقىردى. ئۇلار ئاتىسى زەبەدىينى مەدىكارلار بىلەن بىللە كېمىدە قالدۇرۇپ، ئۆزلىرى ھەزرىتى ئەيسا بىلەن ماڭدى.

جىن چاپلاشقان ئادەمنىڭ ساقايتىلىشى

[21] ئۇلار كەپەرناھۇم شەھىرىگە كىردى. دەم ئېلىش كۈنى ھەزرىتى ئەيسا ئىبادەتخانىغا كىرىپ، تەلىم بېرىشكە باشلىدى. [22] خالايىق ئۇنىڭ تەلىملىرىگە ھەيران قېلىشتى. چۈنكى، ئۇنىڭ تەلىملىرى نوپۇزلۇق ئىدى،

تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭكىگە ئوخشىمايتتى.
[23] ئىبادەتخانىدا جىن چاپلاشقان بىر كىشى بار ئىدى. دەل شۇ چاغدا،
ئۇ:
[24] — ئەي ناسىرەلىك ئەيسا، بىز بىلەن كارىڭ بولمىسۇن! بىزنى
يوقاتماقچىمۇسەن؟ مەن سېنىڭ كىملىكىڭنى بىلىمەن. خۇدا ئەۋەتكەن
مۇقەددەس بولغۇچىسەن! — دەپ توۋلاپ كەتتى.
[25] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى سۆزلىتىۋاتقان جىنغا بۇيرۇق قىلىپ:
— ئاغزىڭنى يۇم، بۇ ئادەمنىڭ تېنىدىن چىق! — دېدى.
[26] جىن ھېلىقى ئادەمنىڭ بەدىنىنى قاتتىق تارتىشتۇردى ۋە پەرياد
كۆتۈرگىنىچە ئۇنىڭ تېنىدىن چىقىپ كەتتى.
[27] بۇنىڭدىن ھەيران بولغان كۆپچىلىك بىر ـ بىرىگە:
— بۇ قانداق ئىش؟ يېپيېڭى بىر تەلىمغۇ! ئۇ دەرۋەقە جىنلارغا بۇيرۇق
قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەن! ئۇلارمۇ ئۇنىڭ سۆزىگە بويسۇنىدىكەن، —
دېيىشتى. [28] بۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا توغرىسىدىكى خەۋەرلەر تېزلىكتە
پۈتۈن جەلىلىيە ئۆلكىسىگە تارقالدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ نۇرغۇن بىمارلارنى ساقايتىشى

[29] ھەزرىتى ئەيسا ئىبادەتخانىدىن چىقىپلا، سىمۇن ۋە ئەندەر بىلەن
بىللە ئۇلارنىڭ ئۆيىگە باردى. ياقۇپ ۋە يۇھاننامۇ ئۇلار بىلەن بىرگە باردى.
[30] سىمۇننىڭ قېيىنانىسى قىزىتما ئىچىدە ياتاتتى. ئۇنىڭ ئەھۋالى ھەزرىتى
ئەيساغا دەرھال مەلۇم قىلىندى. [31] ھەزرىتى ئەيسا بىمارنىڭ قېشىغا كىرىپ،
قولىدىن تۇتۇپ يۆلەپ، ئۆرە تۇرغۇزدى. ئايالنىڭ قىزىتمىسى دەرھال يېنىپ،
ئۇلارنى كۈتۈشكە باشلىدى.
[32] كەچقۇرۇن كۈن پاتقاندا، كىشىلەر بارلىق بىمارلارنى ۋە جىن

چاپلاشقانلارنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. [33] پۈتۈن شەھەردىكىلەر ئىشىك ئالدىغا توپلاشقانىدى. [34] ھەزرىتى ئەيسا ھەر خىل كېسەللەرگە گىرىپتار بولغان نۇرغۇن كىشىلەرنى ساقايتتى. نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ تېنىدىكى جىنلارنى ھەيدەپ، جىنلارنىڭ ئۆزى ھەققىدە ئېغىز ئېچىشىغا يول قويمىدى. چۈنكى، جىنلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلىشەتتى.

جەلىلىيەدە تەلىم بېرىش

[35] ئەتىسى ئەتىگەن تاڭ تېخى سۈزۈلمەستىنلا، ھەزرىتى ئەيسا ئورنىدىن تۇرۇپ، شەھەر سىرتىدىكى خىلۋەت بىر يەرگە بېرىپ دۇئا ـ تىلاۋەت قىلدى. [36] سىمۇن بىلەن ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ھەزرىتى ئەيسانى ئىزدەپ چىقىپ، [37] ئۇنى تاپقاندا:

ــ ھەممەيلەن سىزنى ئىزدىشىۋاتىدۇ! ــ دېيىشتى. [38] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ يېقىن ئەتراپتىكى يېزىلارغىمۇ بارمىساق بولمايدۇ. ئۇ يەردىمۇ خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزۈشۈم كېرەك. چۈنكى، مەن مۇشۇ ئىش بىلەن كەلدىم، ــ دېدى. [39] شۇنداق قىلىپ، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىنىڭ ھەممە يېرىگە بېرىپ، ئىبادەتخانىلاردا تەلىم بەردى ھەمدە كىشىلەرنىڭ تېنىدىكى جىنلارنى ھەيدىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ماخاۋ كېسەلنى ساقايتىشى

[40] ماخاۋ كېسىلىگە* گىرىپتار بولغان بىر كىشى ھەزرىتى ئەيسانىڭ

*40. ماخاۋ كېسىلى ــ بىر خىل قورقۇنچلۇق تېرە كېسىلى بولۇپ، يەھۇدىيلار بۇ خىل كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنى ناپاك، دەپ قارايتتى.

ئالدىغا كېلىپ، تىزلىنىپ تۇرۇپ:
ــ تەقسىر، ئەگەر خالىسىڭىز، مېنى كېسەلىمدىن ساقايتىپ پاك قىلغايسىز! ــ دەپ يالۋۇردى.
[41] ئىچى ئاغرىغان ھەزرىتى ئەيسا قولىنى ئۇنىڭغا تەگكۈزۈپ تۇرۇپ:
ــ خالايمەن، پاك بولغىن! ــ دېۋىدى، [42] ئۇ ئادەم شۇئان ماخاۋ كېسىلىدىن ساقىيىپ، پاكپاكىز بولدى. [43-44] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ ھازىر بۇ ئىشنى ھېچكىمگە تىنما، لېكىن ئۇدۇل مەركىزىي ئىبادەتخانىغا بېرىپ، روھانىيغا ئۆزۈڭنىڭ ساقايغانلىقىڭنى كۆرسەت. ئاندىن، بۇنى باشقىلارغا ئىسپاتلاش ئۈچۈن، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئەمرى بويىچە ماخاۋ كېسىلىدىن ساقايغانلار قىلىشقا تېگىشلىك قۇربانلىقنى قىل، ــ دەپ، ئۇنى قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇپ يولغا سالدى.
[45] بىراق، ئۇ ئادەم چىقىپ، بۇ ئىشنى ھەممە يەرگە يېيىۋەتتى. نەتىجىدە، خالايىقنىڭ ئۆزىنىڭ ئەتراپىغا توپلىنىۋالماسلىقى ئۈچۈن، ھەزرىتى ئەيسا ھېچقانداق شەھەرگە ئاشكارا بارالماي، شەھەر سىرتىدىكى خىلۋەت جايلاردا تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. شۇنداقتىمۇ، ھەر يەردىن كەلگەن خەلق ئۇنى يەنىلا ئىزدەپ تۇردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پالەچ ئادەمنى ساقايتىشى

2
[1] بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا كەپەرناھۇمدىكى بۇرۇن تۇرغان ئۆيگە يەنە كەلدى. ئۇنىڭ كەلگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەر تارقىلىش بىلەنلا، [2] ئۇ يەرگە شۇنچىلىك كۆپ ئادەم يىغىلدىكى، ھەتتا ئىشىك ئالدىدىمۇ پۇت تىققۇدەك يەر قالمىغانىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزۈۋاتاتتى. [3] شۇ ئەسنادا، ئۇنىڭ يېنىغا پالەچ بىر ئادەمنى تۆت كىشى كۆتۈرۈپ ئېلىپ كەلدى. [4] ئۇلار ئادەمنىڭ تولىلىقىدىن ھەزرىتى

ئەيسانىڭ يېنىغا بارالماي، ئۇ تەلىم بېرىۋاتقان ئۆينىڭ ئۆگزىسىنى تېشىپ،
بىمارنى ياتقان ئورۇن ـ كۆرپىسى بىلەن ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا
چۈشۈردى. 5 ئۇلارنىڭ ئىشەنچىنى كۆرگەن ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى
پالەچكە:
— ئوغلۇم، سېنىڭ گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى، — دېدى.
6 ئۇ يەردە ئولتۇرغان بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى كۆڭلىدە: 7 «بۇ ئادەم
نېمە ئۈچۈن مۇنداق دەيدۇ؟ بۇ كۇپۇرلۇقتۇ! خۇدادىن باشقا ھېچكىمنىڭ
گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقى يوقتۇ!» دېيىشتى.
8 ئۇلارنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى شۇئان بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا
مۇنداق دېدى:
— سىلەر بۇنى نېمە ئۈچۈن كۇپۇرلۇق دەيسىلەر؟ 9 «گۇناھلىرىڭ
كەچۈرۈم قىلىندى!» دېيىش ئاسانمۇ ياكى «ئورنۇڭدىن تۇر، ئورۇن ـ
كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ماڭ!» دېيىشمۇ؟ ئەلۋەتتە، ئېيتماق ئاسان، قىلماق
تەس. 10 ئەمما، ھازىر ئىنسانئوغلىنىڭ* يەر يۈزىدە گۇناھلارنى كەچۈرۈم
قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەي، — دېدى. ئاندىن،
پالەچ كېسەلگە:
11 — ئورنۇڭدىن تۇر، ئورۇن ـ كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيۈڭگە قايت!
— دەپ بۇيرۇدى. 12 ھېلىقى ئادەم ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، ئورۇن ـ
كۆرپىسىنى يىغىشتۇردى ۋە ھەممەيلەننىڭ كۆز ئالدىدا ئۆيدىن چىقىپ
كەتتى. ھەيران قالغان خالايىق خۇدانى مەدھىيىلىشىپ:
— بۇنداق ئىشنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدۇق، — دېيىشتى.

---

*10. مۇقەددەس يازمىلاردا «ئىنسانئوغلى» دىن ئىبارەت ئەۋەتىلگۈچىنىڭ خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ۋە شان ـ شەرىپى بىلەن ئەرشتىن چۈشۈپ، پۈتكۈل ئىنسانلارنى مەڭگۈ باشقۇرىدىغانلىقى ئالدىن ئېيتىلغان. ھەزرىتى ئەيسا بۇ نامنى ئۆزى ھەققىدە ئىشلەتكەن.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ لاۋىينى شاگىرتلىققا چاقىرىشى

[13] ھەزرىتى ئەيسا يەنە كۆل بويىغا قاراپ ماڭدى. نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭ ئەتراپىغا توپلىشىۋالدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا تەلىم بەردى.
[14] ھەزرىتى ئەيسا يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، باج يىغىدىغان جايدا ئولتۇرغان ئالفاينىڭ ئوغلى لاۋىينى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا:
ــ ماڭا ئەگەشكىن، ــ دېدى. لاۋىي ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئەگەشتى.
[15] كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا لاۋىينىڭ ئۆيىدە مېھماندارچىلىقتا بولۇۋاتقاندا، تەكلىپ قىلىنغان نۇرغۇن باجگىرلار* ۋە شۇلاردەك گۇناھكار دەپ قارالغان بىر قىسىم كىشىلەرمۇ ھەزرىتى ئەيسا ۋە ئۇنىڭ شاگىرتلىرى بىلەن ھەمداستىخان بولدى. ھەزرىتى ئەيساغا ئەگەشكەنلەر ئىچىدە گۇناھكار دەپ قارالغان بۇنداق كىشىلەر خېلى كۆپ ئىدى. [16] پەرىسىي* دىنىي ئېقىمدىكى بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنىڭ گۇناھكار دەپ قارالغانلار ۋە باجگىرلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، شاگىرتلىرىغا:
ــ ئۇنىڭ باجگىر ۋە گۇناھكارلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغىنى قانداق گەپ؟! ــ دېيىشتى. [17] بۇنى ئاڭلىغان ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
ــ ساغلام ئادەم ئەمەس، بەلكى كېسەل ئادەم تېۋىپقا موھتاجدۇر. مەن ئۆزلىرىنى دۇرۇس ھېسابلايدىغانلارنى ئەمەس، بەلكى ئۆزلىرىنىڭ گۇناھلىرىنى تونۇيدىغانلارنى چاقىرغىلى كەلدىم، ــ دېدى.

---

*15. باجگىرلار ــ ئىسرائىلىينى ئىشغال قىلغان رىملىقلار ئۈچۈن ئۆز خەلقىدىن باج يىغىپ بېرىدىغان ۋە شۇ سەۋەبتىن نەپرەتكە ئۇچرىغان يەھۇدىيلار.

*16. پەرىسىيلەر ــ يەھۇدىي دىنىغا تەۋە بولغان، تەۋرات تۈزۈملىرىگە قاتتىق رىئايە قىلىدىغان مەزھەپتىكى كىشىلەر.

كونىغا ئېسىلىۋالماسلىق

[18] يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى بىلەن پەرىسىيلەر روزا تۇتاتتى. بەزى كىشىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـــ يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى ۋە پەرىسىيلەر روزا تۇتىدۇ، سىزنىڭ شاگىرتلىرىڭىز نېمىشقا تۇتمايدۇ؟ ـــ دەپ سوراشتى.
[19] ھەزرىتى ئەيسا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـــ تويى بولىۋاتقان يىگىت تېخى توي زىياپىتىدە تۇرغان چاغدا، مېھمانلار ھەسرەت چېكىۋاتقان ئادەملەردەك روزا تۇتسا قانداق بولغىنى؟! ئەلۋەتتە بولمايدۇ! [20] ئەمما، يىگىتنىڭ ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدىغان كۈنى كېلىدۇ، ئەنە شۇ چاغدا ئۇلار قايغۇ ـ ھەسرەت چەككىنىدىن روزا تۇتىدۇ.
[21] ھېچكىم كونا كۆڭلەككە كىرىشىپ كېتىدىغان يېڭى رەختتىن ياماق سالمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، كىيىم يۇيۇلغاندا يېڭى ياماق كىرىشىپ، كىيىمنى يىرتىپ تاشلايدۇ. نەتىجىدە، يىرتىق تېخىمۇ يوغىناپ كېتىدۇ. [22] شۇنىڭدەك، ھېچكىم يېڭى شارابنى كونا تۇلۇمغا قاچىلىمايدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلسا، يېڭى شارابنىڭ كۆپۈشى بىلەن تۇلۇم يېرىلىدۇ ـ دە، شارابمۇ، تۇلۇممۇ كاردىن چىقىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، يېڭى شارابنى يېڭى تۇلۇمغا قاچىلاش كېرەك.

دەم ئېلىش كۈنى ھەققىدىكى مەسىلە

[23] بىر دەم ئېلىش كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا بۇغدايلىقتىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. بىللە كېتىۋاتقان شاگىرتلىرى باشاقلارنى ئۈزۈۋېلىپ، يېيىشكە باشلىدى. [24] پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيساغا:

— شاگىرتلىرىڭىز نېمىشقا دەم ئېلىش كۈنى چەكلەنگەن ئىشنى* قىلىدۇ، — دېيىشتى.

[25] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— پادىشاھ داۋۇت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ ئاچ ۋە موھتاجلىقتا قالغاندا قانداق قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇ؟ [26] باش روھانىي ئاۋىياتارنىڭ ۋاقتىدا، پادىشاھ داۋۇت ئىبادەتخانىدىكى مۇقەددەس جايغا كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان نانلارنى روھانىيدىن سوراپ يېگەن ھەم ھەمراھلىرىغىمۇ بەرگەن. ھالبۇكى، بۇ نانلارنى روھانىيلاردىن باشقا ھەرقانداق كىشىنىڭ يېيىشى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ ئىدى، — دېدى.

[27] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە:

— ئىنسان دەم ئېلىش كۈنى ئۈچۈن ئەمەس، دەم ئېلىش كۈنى ئىنسان ئۈچۈن يارىتىلدى. [28] شۇنىڭ ئۈچۈن، مەن ئىنسانئوغلى دەم ئېلىش كۈنىنىڭمۇ ئىگىسىدۇرمەن، — دېدى.

قولى قۇرۇپ كەتكەن بىمارنىڭ ساقايتىلىشى

3 [1] ھەزرىتى ئەيسا يەنە ئىبادەتخانىغا كىردى. ئىبادەتخانىدا بىر قولى قۇرۇپ كەتكەن بىر ئادەم بار ئىدى. [2] بەزىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلىش ئۈچۈن باھانە ئىزدەش مەقسىتىدە ئۇنىڭ دەم ئېلىش كۈنىمۇ كېسەل ساقايتىدىغان-ساقايتمايدىغانلىقىنى پايلاپ يۈرۈشەتتى.

[3] ھەزرىتى ئەيسا قولى قۇرۇپ كەتكەن كېسەلگە:

— ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، ئالدىغا چىق! — دېدى.

*24. يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىسى بويىچە، دەم ئېلىش كۈنى خامان تېپىش قائىدىگە خىلاپ ئىدى. پەرىسىيلەر شاگىرتلارنىڭ دانلارنى يېيىش ئۈچۈن ئاقلىشىنى خامان تەپكەنلىك، دەپ قارىغان. ئەمەلىيەتتە، مەنئى قىلىنغىنى باشاقلارنى ئۈزۈۋېلىپ، يېيىش ئەمەس، بەلكى زىرائەتلەرگە ئورغاق سېلىشتۇر.

[4] ئاندىن، ئىبادەتخانىدىكىلەردىن:
ـــ قانداق قىلىش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇن؟ دەم ئېلىش كۈنى ياخشىلىق قىلىشمۇ ياكى يامانلىق قىلىشمۇ؟ جاننى قۇتقۇزۇشمۇ ياكى ھالاك قىلىشمۇ؟ ـــ دەپ سورىدى. ئۇلار زۇۋان سۈرۈشمىدى.
[5] ھەزرىتى ئەيسا ئەتراپىدىكىلەرگە غەزەپ بىلەن كۆز يۈگۈرتتى. ئۇلارنىڭ تەرسالىقى ئۇنى ئېچىندۇرغانىدى. ئاندىن كېيىن، ئۇ ھېلىقى كېسەلگە:
ـــ قولۇڭنى ئۇزات! ـــ دېدى. ئۇ ئادەم قولىنى ئۇزىتىشى بىلەنلا قولى ئەسلىگە كەلدى. [6] بۇنىڭ بىلەن، پەرىسىيلەر تاشقىرىغا چىقىپ، ھەزرىتى ئەيسانى قانداق جايلىۋېتىش ھەققىدە ھىرود پادىشاھنىڭ تەرەپدارلىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىشكە باشلىدى.

كۆل بويىدىكى خالايىق

[7] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن بىللە ئۇ يەردىن ئايرىلىپ كۆل بويىغا كەتتى، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن نۇرغۇن خالايىق ئۇنىڭغا ئەگىشىپ باردى. [8] ئۇنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى ئاڭلىغان يەنە نۇرغۇن خالايىق يېرۇسالېم شەھىرى، پۈتۈن يەھۇدىيە ئۆلكىسى، ئىدۇمىيا ئۆلكىسى، ئىئوردان دەرياسىنىڭ قارشى تەرىپى، تىر ۋە سىدون شەھەرلىرىنىڭ ئەتراپىدىكى جايلاردىن سەلدەك ئېقىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىشتى. [9] ھەزرىتى ئەيسا خالايىقنىڭ ئارىسىدا قىستىلىپ قالماسلىق ئۈچۈن، شاگىرتلىرىغا كىچىك بىر كېمە تەييارلاپ قويۇشنى بۇيرۇدى. [10] چۈنكى، ئۇ نۇرغۇن بىمارلارنى ساقايتقاچقا، ھەر خىل كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئۇچىسىنى سىلىۋېلىش ئۈچۈن قىستىشىپ كېلىشكەنىدى. [11] قاچانلا بولمىسۇن، جىن چاپلىشىۋالغانلار ھەزرىتى ئەيسانى كۆرسە، ئۇنىڭ ئايىغىغا

باش قويۇپ: «سەن خۇدانىڭ ئوغلىسەن!» دەپ ۋارقىرشاتتى. [12] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ئاشكارىلىماسلىقنى قاتتىق جېكىلەيتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى ئەلچىنى تاللىشى

[13] ھەزرىتى ئەيسا بىر تاغقا چىقىپ، ئۆزى خالىغان كىشىلەرنى يېنىغا چاقىردى. چاقىرىلغانلار ئۇنىڭ يېنىغا كېلىشتى. [14] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن ئون ئىككى كىشىنى ئەلچى دەپ ئاتاپ، ئۇلارنى ئۆزى بىلەن بىللە بولۇش، خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزۈش [15] ۋە جىنلارنى ھەيدەش ھوقۇقىغا ئىگە قىلىش ئۈچۈن تاللىدى.

[16] بۇ ئون ئىككى كىشى: سىمۇن (ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى پېترۇس دەپمۇ ئاتىغان)، [17] زەبەدىينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ قېرىندىشى يۇھاننا، (ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى «بېنى رەگەش»، يەنى «گۈلدۈرماما ئوغۇللىرى» دەپمۇ ئاتىغان)، [18] ئەندەر، فىلىپ، بارتولوماي، مەتتا، توماس، ھالپاينىڭ ئوغلى ياقۇپ، تاداي، ۋەتەنپەرۋەر دەپ ئاتالغان سىمۇن [19] ۋە ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان يەھۇدا ئىشقارىيوتلاردىن ئىبارەت.

ھەزرىتى ئەيسا شەيتاندىن كۈچلۈكتۇر

[20] ھەزرىتى ئەيسا ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۇ يەرگە يەنە شۇنچە نۇرغۇن خالايىق توپلاندىكى، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن شاگىرتلىرىنىڭ غىزالىنىشقىمۇ چولىسى تەگمىدى. [21] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئائىلىسىدىكىلەر بۇنى ئاڭلاپ، ئۇنى قايتۇرۇپ كەلگىلى بېرىشتى. چۈنكى، ئۇلار ئۇنى «ئەقلىدىن ئېزىپتۇ» دەپ ئويلاشقانىدى.

[22] يېرۇسالېمدىن كەلگەن تەۋرات ئۇستازلىرى بولسا: «ئۇنىڭغا شەيتان

چاپلىشىۋاپتۇ»، «ئۇ جىنلارنى ئۇلارنىڭ باشلىقى بولغان شەيتانغا تايىنىپ ھەيدەيدىكەن» دېيىشەتتى.

[23] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەزرىتى ئەيسا تەۋرات ئۇستازلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا تەمسىللەر بىلەن مۇنداق دېدى:

ـــ شەيتان شەيتاننى قانداقمۇ قوغلىسۇن؟ [24] ئەگەر بىر دۆلەتتىكىلەر ئىككى گۇرۇھقا بۆلۈنۈپ سوقۇشسا، ئۇ دۆلەت پۇت تىرەپ تۇرالمايدۇ. [25] بىر ئائىلىدىكىلەر ئۆزئارا جېدەل ـ ماجىرا قىلىشسا، ئۇ ئائىلە ۋەيران بولۇشتىن ساقلىنالمايدۇ. [26] شۇنىڭغا ئوخشاش، شەيتانمۇ ئۆز ـ ئۆزىگە قارشى چىقىپ، ئۆز باشقۇرۇشىدا بولغان جىنلار بىلەن سوقۇشسا، ئۇمۇ پۇت تىرەپ تۇرالمايدۇ، جەزمەن ھالاك بولىدۇ. [27] ھېچكىم كۈچتۈڭگۈر ئادەمنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ مېلىنى بۇلاپ كېتەلمەيدۇ. پەقەت شۇ كۈچتۈڭگۈر ئادەمنى باغلىيالىغانلارلا ئۇنىڭ ئۆيىنى بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلالايدۇ.

[28] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىنسانلارنىڭ ئۆتكۈزگەن گۇناھى ۋە قىلغان كۇپۇرلۇقلىرىنىڭ ھەممىسىنى كەچۈرۈشكە بولىدۇ. [29] لېكىن، مۇقەددەس روھقا كۇپۇرلۇق قىلغان ئادەم ھەرگىز كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ، چۈنكى ئۇ ئادەم مەڭگۈ كەچۈرۈم قىلىنمايدىغان گۇناھ سادىر قىلغان بولىدۇ.

[30] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى بەزىلەرنىڭ «ئۇنىڭغا جىن چاپلىشىپتۇ» دېگىنىگە قارىتا ئېيتقانىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى ۋە ئىنىلىرى

[31] شۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى بىلەن ئىنىلىرى كەلدى. ئۇلار تاشقىرىدا تۇرۇپ، ئۇنى چاقىرىشقا ئادەم كىرگۈزدى. [32] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئەتراپىدا ئولتۇرغان جامائەتتىن بەزىلىرى:

ـــ ئانىڭىز، ئىنىلىرىڭىز {ۋە سىڭىللىرىڭىز} سىزنى سىرتتا چاقىرىۋاتىدۇ،

ــ دېيىشتى.
[33] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن:
ــ كىملەر مېنىڭ ئانام ۋە ئىنىلىرىم؟ ــ دېدى. [34] ئاندىن، ئۇ چۆرىسىدە
ئولتۇرغانلارغا قاراپ مۇنداق دېدى:
ــ مانا بۇلار مېنىڭ ئانام ۋە ئىنىلىرىم! [35] چۈنكى، كىم خۇدانىڭ
ئىرادىسىگە ئەمەل قىلسا، شۇ مېنىڭ ئاكا ـ ئىنىم، ئاچا ـ سىڭلىم ۋە ئانامدۇر.

ئۇرۇق چېچىش توغرىسىدىكى تەمسىل

4 [1] ھەزرىتى ئەيسا يەنە كۆل بويىدا خەلققە تەلىم بېرىشكە باشلىدى.
ئۇنىڭ ئەتراپىغا توپلانغان خالايىق ئىنتايىن كۆپ بولغاچقا، ئۇ بىر
كېمىگە چىقىپ ئولتۇردى. خالايىق بولسا كۆل بويىدا تۇرۇشاتتى. [2] ھەزرىتى
ئەيسا ئۇلارغا تەمسىل بىلەن نۇرغۇن ھېكمەتلەرنى ئۆگەتتى. ئۇ تەلىمىدە
مۇنداق دېدى:
[3] ــ قۇلاق سېلىڭلار! بىر دېھقان ئۇرۇق چاچقىلى ئېتىزىغا چىقىپتۇ.
[4] چاچقان ئۇرۇقلىرىنىڭ بەزىلىرى چىغىر يول ئۈستىگە چۈشۈپتۇ، قۇشلار
كېلىپ ئۇلارنى يەپ كېتىپتۇ. [5] بەزىلىرى تۇپرىقى كەم تاشلىق يەرلەرگە
چۈشۈپتۇ. تۇپىسى نېپىز بولغانلىقتىن، تېزلا ئۈنۈپ چىقىپتۇ، [6] لېكىن چوڭقۇر
يىلتىز تارتمىغاچقا، كۈن چىقىش بىلەنلا سولىشىپ قۇرۇپ كېتىپتۇ.
[7] بەزىلىرى تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپتۇ، تىكەنلەر ئۆسۈپ مايسىلارنى
بېسىۋاپتۇ. نەتىجىدە، مايسىلار ھوسۇل بېرەلمەپتۇ. [8] بەزىلىرى بولسا مۇنبەت
تۇپراققا چۈشۈپتۇ. ئۇلار ئۈنۈپ چىققاندىن كېيىن، ئۆسۈپ چوڭ بولۇپ،
ياخشى ھوسۇل بېرىپتۇ. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئوتتۇز، بەزىلىرى ئاتمىش، يەنە
بەزىلىرى بولسا يۈز ھەسسە ھوسۇل بېرىپتۇ.

9 ھەزرىتى ئەيسا يەنە مۇنداق دېدى:
ــ بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!

تەمسىللەرنىڭ مەقسىتى

10 خالايىق كەتكەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى شاگىرتى
بىلەن ئەگەشكۈچىلىرى ئۇنىڭدىن تەمسىللەرنىڭ مەنىسىنى سوراشتى.
11 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ــ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ سىرى سىلەرنىڭ بىلىشىڭلارغا بېرىلدى.
لېكىن، پادىشاھلىقنىڭ سىرتىدىكىلەرگە ھەممە ئىش تەمسىللەر بىلەن
ئۇقتۇرۇلىدۇ. 12 بۇنىڭ بىلەن، خۇدانىڭ مۇنۇ سۆزلىرى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

«قىلغانلىرىمغا قارايدۇ، قارايدۇ، مەنىسىنى ئۇقمايدۇ.
سۆزلىرىمنى ئاڭلايدۇ، ئاڭلايدۇ، چۈشەنمەيدۇ.
ئۇنداق بولمىسىدى، ماڭا قايتاتتى،
مەنمۇ ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلاتتىم.»

ئۇرۇق چېچىش توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ چۈشەندۈرۈلۈشى

13 ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ــ سىلەر مۇشۇ تەمسىلنىمۇ چۈشەنمىدىڭلارمۇ؟ ئۇنداقتا، باشقا
تەمسىللەرنى قانداقمۇ چۈشىنىسىلەر؟ 14 دېھقان چاچقان ئۇرۇق خۇدانىڭ
سۆزىدۇر. 15 چىغىر يولغا چۈشكەن ئۇرۇقلار مۇنداق ئادەملەرگە تەمسىل
قىلىنغان بولۇپ، ئۇلار خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان ھامان شەيتان كېلىپ
ئۇلارنىڭ قەلبىگە چۈشكەن سۆزنى ئېلىپ كېتىدۇ. 16 تۇپرىقى كەم تاشلىق

يەرلەرگە چۈشكەن ئۇرۇقلار مۇنداق كىشىلەرگە تەمسىل قىلىنغان. ئۇلار خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان ھامان خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلىدۇ. [17] ھالبۇكى، خۇدانىڭ سۆزى ئۇلاردا يىلتىز تارتمىغاچقا، ئۇلار ئۇزۇنغا بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ. خۇدانىڭ سۆزىگە ئىشەنگەنلىكىدىن قىيىنچىلىق ياكى زىيانكەشلىككە ئۇچرىسا، دەرھال خۇدا يولىدىن چەتنەپ كېتىدۇ. [18] يەنە بەزى كىشىلەر بولسا تىكەنلىككە چۈشكەن ئۇرۇقلارغا تەمسىل قىلىنغان. [19] ئۇنداق كىشىلەرنىڭ كۆڭلىگە بۇ دۇنيانىڭ ئەندىشىلىرى، بايلىقنىڭ ئېزىقتۇرۇشى ۋە باشقا نەرسىلەرگە بولغان ھەۋەسلەر كىرىۋېلىپ، خۇدانىڭ سۆزىنى بوغۇۋېتىدۇ-دە، ئۇلار ھوسۇلسىز قالىدۇ. [20] يەنە بەزى كىشىلەر مۇنبەت تۇپراققا چۈشكەن ئۇرۇقلارغا تەمسىل قىلىنغان. ئۇلار خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، قوبۇل قىلىدۇ. خۇدانىڭ سۆزى ئۇلاردا ئوتتۇز، ئاتمىش، ھەتتا يۈز ھەسسە ھوسۇل بېرىدۇ.

داس ئاستىدىكى چىراغ

[21] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە مۇنداق دېدى:

— كىم چىراغنى يېقىپ، ئۇنى داس ياكى كارىۋات ئاستىغا يوشۇرۇپ قويىدۇ؟ ئۇ ئەلۋەتتە چىراغنى چىراغدان ئۈستىگە قويمامدۇ؟ [22] ھەرقانداق مەخپىي ئىش ئاشكارىلانماي قالمايدۇ؛ يوشۇرۇن تۇتۇلغان ھەرقانداق ئىش پاش بولماي قالمايدۇ. [23] بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!

[24] ئاڭلىغانلىرىڭلارغا زېھىن قويۇڭلار! سىلەر قانچىكى كۆپ زېھىن قويساڭلار، سىلەرگە شۇنچە كۆپ چۈشەنچە بېرىلىدۇ، ھەتتا يېتىپ ئاشقۇدەكمۇ بېرىلىدۇ. [25] چۈنكى، كىمدە ئەقىل-پاراسەت بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ. لېكىن، كىمدە ئەقىل-پاراسەت بولمىسا، ئۇنىڭدا بار بولغىنىمۇ ئېلىپ كېتىلىدۇ.

ئۈنگەن ئۇرۇق توغرىسىدىكى تەمسىل

[26] كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
ــ خۇدانىڭ پادىشاھلىقى يەنە بۇنىڭغا ئوخشايدۇ: دېھقان تۇپراققا ئۇرۇق چاچىدۇ. [27] ئۇ كېچىسى ئۇخلايدۇ، كۈندۈزى تۇرىدۇ. ئۇرۇق ئۈنۈپ يېتىشىدۇ. لېكىن، ئۇ دېھقان قانداقسىگە بۇنداق بولغانلىقىنى بىلمەيدۇ. [28] تۇپراق تەبىئىي ھالدا ھوسۇل بېرىدۇ. ئۇرۇق ئاۋۋال ئۈنىدۇ، كېيىن باش چىقىرىدۇ، ئاخىردا باشاقلار تولۇق دان تۇتىدۇ. [29] دان پىشىپ يېتىلگەندە، ئۇ دېھقان دەرھال ئورغاق سالىدۇ، چۈنكى ھوسۇل يىغىش ۋاقتى كەلگەن بولىدۇ.

قىچا ئۇرۇقى توغرىسىدىكى تەمسىل

[30] ھەزرىتى ئەيسا يەنە مۇنداق دېدى:
ــ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى نېمىگە ئوخشىتاي؟ قانداق بىر تەمسىل بىلەن سۈرەتلەپ بېرەي؟ [31] ئۇ گويا بىر تال قىچا ئۇرۇقىغا ئوخشايدۇ. قىچا ئۇرۇقى پۈتۈن ئۇرۇقلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ كىچىك بولسىمۇ، [32] تېرىلغاندىن كېيىن، ھەرقانداق زىرائەتتىن ئېگىز ئۆسۈپ* شۇنداق شاخلايدۇكى، قۇشلارمۇ ئۇنىڭ سايىسىدە ئۇۋۇلايدۇ.
[33] ھەزرىتى ئەيسا خۇدانىڭ سۆزىنى بۇنىڭغا ئوخشاش نۇرغۇن تەمسىللەر بىلەن جامائەت چۈشىنەلىگۈدەك قىلىپ چۈشەندۈرەتتى. [34] تەمسىل كەلتۈرمەي تۇرۇپ ھېچقانداق تەلىم بەرمەيتتى. ئۆز شاگىرتلىرى بىلەن يالغۇز قالغىنىدا، ئۇلارغا ھەممىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەتتى.

---

*32. بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان قىچا ئوتتۇرا شەرقتە ئۆسىدىغان، ياخشى ئۆسكەندە ھەتتا ئۈچ مېتىردىن ئېشىپ كېتىدىغان ئۆسۈملۈكنى كۆرسىتىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ بوراننى تىنچىتىشى

[35] ئۇ كۈنى كەچقۇرۇن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:
— كۆلنىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتەيلى، — دېدى. [36] شاگىرتلار خالايىقتىن
ئايرىلىپ، ھەزرىتى ئەيسا ئولتۇرغان كېمىگە چۈشۈپ، ئۇنى ئېلىپ يۈرۈپ
كېتىشتى. ئۇلار بىلەن بىللە ماڭغان باشقا كېمىلەرمۇ بار ئىدى. [37] قاتتىق بوران
چىقىپ، دولقۇنلار شۇنداق ئۇردىكى، كېمىگە سۇ توشاي دەپ قالغانىدى.
[38] ھەزرىتى ئەيسا كېمىنىڭ ئاياغ تەرىپىدە ياستۇقتا باش قويۇپ ئۇيقۇغا
كەتكەنىدى. شاگىرتلار ئۇنى ئويغىتىپ:
— ئۇستاز، بىز غەرق بولۇش ئالدىدا تۇرۇۋاتساق، كارىڭىز يوقمۇ؟ —
دېيىشتى.
[39] ھەزرىتى ئەيسا ئورنىدىن تۇرۇپ بورانغا بۇيرۇق قىلدى ۋە
دولقۇنلارغا: «توختا! تىنچلان!» دېدى. بۇنىڭ بىلەن، بوران توختاپ،
دولقۇن پەسلەپ، ھەممىسى تىنچىدى.
[40] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:
— نېمانچە قورقسىلەر! تېخىچە ئىشەنچىڭلار يوقمۇ؟ — دېدى.
[41] ئۇلار بولسا قاتتىق قورقۇنچ ئىچىدە بىر-بىرىگە:
— بۇ ئادەم زادى كىمدۇ؟ ھەتتا بوران ۋە دولقۇنلارمۇ ئۇنىڭ گېپىنى
ئاڭلايدىكەن-ھە! — دەپ كېتىشتى.

جىن چاپلاشقان گېراسالىق ئادەمنىڭ ساقايتىلىشى

5 [1] ئۇلار كۆلنىڭ ئۇ قېتىدىكى گېراسالىقلار تۇرىدىغان يەرگە باردى.
[2] ھەزرىتى ئەيسا كېمىدىن چۈشۈشى بىلەنلا، جىن چاپلاشقان بىر
ئادەم گۆر قىلىنىدىغان ئۆڭكۈرلەرنىڭ بىرىدىن چىقىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا
يۈگۈردى. [3] ئۇ ئادەم ئۆڭكۈرلەرنى ماكان تۇتقان بولۇپ، ھېچكىم ئۇنى ھەتتا

زەنجىر بىلەنمۇ باغلاپ قويالمايتتى. [4] بىرنەچچە قېتىم قولللىرى
زەنجىرلىنىپ، پۇتلىرىغا كىشەنلەر سېلىنغان بولسىمۇ، زەنجىرلەرنى ئۈزۈپ،
كىشەنلەرنى چېقىۋەتكەندى. ھېچكىم ئۇنى بويسۇندۇرالمىغانىدى. [5] كېچە ـ
كۈندۈز مازارلىق ۋە دالالاردا ۋارقىراپ ـ جارقىراپ يۈرەتتى. ئۆز ـ ئۆزىنى
تاش بىلەن ئۇرۇپ يارىلاندۇراتتى.
[6] ئۇ ھەزرىتى ئەيسانى يىراقتىن كۆرۈپ، يۈگۈرگەن پېتى ئۇنىڭ ئالدىغا
بېرىپ، يەرگە باش قويدى [7] ۋە قاتتىق ۋارقىراپ:
ــ ئۇلۇغ خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا، ئىشىمغا ئارىلاشما! خۇدا ئالدىدا
سەندىن ئۆتۈنۈپ سورايمەنكى، مېنى قىينىما! ــ دېدى. [8] سەۋەبى، ھەزرىتى
ئەيسا: «ھەي جىن، بۇ ئادەمنىڭ تېنىدىن چىق!» دەپ بۇيرۇغانىدى.
[9] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا بۇ ئادەمدىن:
ــ ئىسمىڭ نېمە؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئىسمىم «مىڭلىغان»، چۈنكى سانىمىز كۆپ، ــ دەپ جاۋاب بەردى
بۇ ئادەمنى سۆزلىتىۋاتقان جىن [10] ۋە ھەزرىتى ئەيسادىن ئۆزلىرىنى ئۇ
زېمىندىن چىقىرىۋەتمەسلىكنى تەلەپ قىلىپ، كۆپ ئۆتۈنۈپ يالۋۇردى.
[11] شۇ ئەتراپتىكى تاغ باغرىدا چوڭ بىر توپ توڭگۇز پادىسى ئوزۇقلىنىپ
يۈرەتتى. [12] جىنلار ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ بىزنى مۇشۇ توڭگۇز پادىسىغا ھەيدىۋەتكىن، ئۇلارنىڭ ئىچىگە كىرىپ
كېتىشكە ئىجازەت بەرگىن، ــ دەپ يالۋۇرۇشتى. [13] ھەزرىتى ئەيسانىڭ
ئىجازىتى بىلەن جىنلار چىقىپ، توڭگۇزلارنىڭ تېنىگە كىرىپ كەتتى. ئىككى
مىڭغا يېقىن توڭگۇز پاتىپاراق بولۇپ، يۈگۈرگەن پېتى تىك ياردىن چۈشۈپ،
كۆلگە غەرق بولدى.
[14] توڭگۇز باقمۇچىلار ئۇ يەردىن قېچىپ، شەھەر ـ يېزىلاردا بۇ
خەۋەرنى تارقاتتى. خالايىقمۇ ئەھۋالنى كۆرگىلى چىقىشتى. [15] ئۇلار ھەزرىتى
ئەيسانىڭ يېنىغا كەلگىنىدە، ئىلگىرى مىڭلىغان جىنلارغا ئەسىر بولغان

ھېلىقى ئادەمنىڭ كىيىملىرىنى كىيىپ، ئەس ـ ھوشى جايىدا ھالدا ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ، قورقۇپ كېتىشتى. [16] بۇ مۆجىزىنى كۆرگەنلەر جىن چاپلاشقان ئادەمنىڭ قۇتقۇزۇلغانلىقى ۋە تورگۇزلارنىڭ ئاقىۋىتىنى خالايىققا سۆزلەپ بەردى. [17] بۇنىڭ بىلەن، خەلق ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزلىرىنىڭ زېمىنىدىن چىقىپ كېتىشىنى تەلەپ قىلدى.

[18] ھەزرىتى ئەيسا كېمىگە چىقىۋاتقاندا، ئىلگىرى جىن چاپلاشقان ھېلىقى ئادەم ئۇنىڭغا:

ــ مەنمۇ سىز بىلەن بىللە كېتەي، ــ دەپ يالۋۇردى.

[19] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا رۇخسەت قىلماي:

ــ ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىڭنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇلارغا رەببىڭنىڭ ساڭا نەقەدەر چوڭ ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى ۋە قانچىلىك مېھىر ـ شەپقەت كۆرسەتكەنلىكىنى يەتكۈزگىن، ــ دېدى. [20] ئۇ ئادەم قايتىپ بېرىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىگە قىلىپ بەرگەن چوڭ ئىشلارنى ئون شەھەر رايونىدا تارقىتىشقا باشلىدى. بۇنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى ھەيران قېلىشتى.

تىرىلدۈرۈلگەن قىز ۋە ساقايتىلغان ئايال

[21] ھەزرىتى ئەيسا كېمە بىلەن كۆلنىڭ ئۇ قېتىغا قايتقىنىدا، نۇرغۇن خالايىق كۆل بويىدا يەنە ئۇنىڭ يېنىغا يىغىلدى. [22-23] بۇ چاغدا، مەلۇم بىر ئىبادەتخانىنىڭ يائىر ئىسىملىك بىر مەسئۇلى كەلدى. ئۇ ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈپ ئايىغىغا يىقىلىپ:

ــ كىچىك قىزىم سەكراتقا چۈشۈپ قالدى. بېرىپ ئۇنىڭغا قولىڭىزنى تەگكۈزۈپ قويسىڭىز، ئۇ ساقىيىپ ئۆمۈر كۆرسە! ــ دەپ يالۋۇردى.

[24] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ ئادەم بىلەن بىللە باردى. ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋالغان خالايىقمۇ كەينىدىن ئەگىشىپ مېڭىشتى.

[25] توپنىڭ ئىچىدە خۇن تەۋرەش كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىغا ئون ئىككى يىل بولغان بىر ئايال بار ئىدى. [26] ئۇ نۇرغۇن تېۋىپلارنىڭ قولىدا كۆپ ئازاب چېكىپ، بار ـ يوقىنى سەرپ قىلغان بولسىمۇ، كېسىلى ياخشىلانماق تۈگۈل، تېخىمۇ ئېغىرلىشىپ كەتكەنىدى. [27] بۇ ئايالمۇ ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى گەپ ـ سۆزلەرنى ئاڭلىغانىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، خالايىقنىڭ ئارىسىدىن قىستىلىپ كېلىپ، ئارقا تەرەپتىن ئۇنىڭ چاپىنىنى سىلاپ قويىدى. [28] چۈنكى، ئۇ ئىچىدە «ھەزرىتى ئەيسانىڭ چاپىنىنى تۇتسىلا، چوقۇم ساقىيىپ كېتىمەن» دەپ ئويلىغانىدى. [29] خۇن شۇئان توختاپ، ئايال ئۆزىنىڭ كېسەل ئازابىدىن قۇتۇلغانلىقىنى ھېس قىلدى. [30] دەل شۇ ۋاقىتتا، ھەزرىتى ئەيسا ۋۇجۇدىدىن قۇدرىتىنىڭ چىققانلىقىنى سەزدى. ئۇ خالايىقنىڭ ئىچىدە كەينىگە بۇرۇلۇپ:

— كىيىمىمنى تۇتقان كىم؟ — دەپ سورىدى.

[31] شاگىرتلىرى ئۇنىڭغا:

— ئۆپچۆرىڭىزدىكى خالايىقنىڭ قىستاپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇقلۇق، يەنە: «مېنى تۇتقان كىم؟» دەپ سورايسىزغۇ؟ — دېيىشتى.

[32] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنى تۇتقان كىشىنى تېپىش ئۈچۈن داۋاملىق ئەتراپىغا قارىدى. [33] ئۆزىدە نېمە ئەھۋالنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى سەزگەن ئايالمۇ قورققىنىدىن تىترىگەن ھالدا ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئايىغىغا يىقىلدى ۋە ئۇنىڭغا ھەققىي ئەھۋالنى ئېيتتى. [34] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

— قىزىم، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى! تىنچ ـ ئامان قايت. داۋاملىق سالامەت بول، — دېدى.

[35] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزنى قىلىۋاتقاندا، ئىبادەتخانا مەسئۇلىنىڭ ئۆيىدىن كىشىلەر كېلىپ، ئىبادەتخانا مەسئۇلى يائىرغا:

— قىزىڭىز جان ئۈزدى. ئەمدى ئۇستازنى ئاۋارە قىلىشىڭىز ھاجىتى

يوقمىكىن، — دېيىشتى.
[36] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرگە قارىماي، ئىبادەتخانا مەسئۇلىغا:
— قورقمىغىن! ئىشەنچىڭ بولسۇن، — دېدى. [37] شۇنىڭ بىلەن،
ھەزرىتى ئەيسا پېترۇس، ياقۇپ ۋە ياقۇپنىڭ ئىنىسى يۇھاننانى ئېلىپ يولغا
چىقتى. ئۇلاردىن باشقا ھېچكىمنىڭ ئۆزى بىلەن بىللە بېرىشىغا رۇخسەت
قىلمىدى. [38] ئۇلار ئىبادەتخانا مەسئۇلىنىڭ ئۆيى ئالدىغا كەلگەندە، ھەزرىتى
ئەيسا قاتتىق دەرد-پەرياد كۆتۈرگەن كىشىلەر توپىنى كۆردى. [39] ھەزرىتى
ئەيسا ئۆيگە كىرىپ ئۇلارغا:
— نېمىشقا دەرد-پەرياد كۆتۈرۈپ يىغلايسىلەر؟ بالا ئۆلمىدى،
ئۇخلاپ قاپتۇ، — دېدى. [40] بىراق، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى مەسخىرە
قىلىشتى.
ھەزرىتى ئەيسا ھەممەيلەننى تاشقىرىغا چىقىرىۋەتكەندىن كېيىن،
بالىنىڭ ئاتا-ئانىسىنى ۋە بىللە كەلگەن شاگىرتلىرىنى ئېلىپ، بالا بار ئۆيگە
كىردى. [41] ئۇ بالىنىڭ قولىدىن تارتىپ، ئۇنىڭغا: «تالىتا كۇمى» دېدى. بۇ
سۆزنىڭ مەنىسى «قىزىم ساڭا ئېيتىمەنكى، ئورنۇڭدىن تۇر» دېگەنلىك ئىدى.
[42] ئون ئىككى ياشلىق بۇ قىز شۇئان ئورنىدىن تۇرۇپ، مېڭىشقا باشلىدى. ئۇ
يەردىكىلەر بۇ ئىشقا ئىنتايىن ھەيران بولۇشتى. [43] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا بۇ
ئىشنى ھېچكىمگە تىنماسلىقنى قاتتىق تاپىلىدى ۋە ئۇلارغا قىزنىڭ قورسىقىغا
بىرنەرسە بېرىشنى بۇيرۇدى.

ناسىرەلىكلەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى رەت قىلىشى

6 [1] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، ئۆز يۇرتىغا قايتتى.
شاگىرتلىرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى. [2] دەم ئېلىش كۈنى، ھەزرىتى
ئەيسا ئىبادەتخانىدا تەلىم بېرىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان

جامائەت ھەيران بولۇشۇپ:
— بۇ ئادەم بۇلارنى نەدىن ئۆگەنگەندۇ؟ ئۇنىڭغا بۇنچىۋالا ئەقىل-
پاراسەتنى كىم بەرگەندۇ؟ بۇ مۆجىزىلەرنى قانداق يارىتىدىغاندۇ؟ 3 ئۇ پەقەت
ئاددىي بىر ياغاچچىغۇ؟ مەريەم ئۇنىڭ ئانىسى، ياقۇپ، يوسە، يەھۇدا ۋە
سىمۇن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى ئەمەسمۇ؟ سىڭىللىرى بۇ يەردە ئۆز
ئىچىمىزدىغۇ؟ — دېيىشەتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۇنى رەت قىلدى.
4 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— پەيغەمبەر ئۆز يۇرتى، ئۆز ئۇرۇق-تۇغقانلىرى ئارىسىدا ۋە ئۆز
ئۆيىدە ھۆرمەتكە سازاۋەر بولمايدۇ، — دېدى. 5 شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا ئۇ
يەردە بىرقانچە بىمارنى ئۇلارنىڭ ئۈچىسىغا قوللىرىنى تەگكۈزۈپ
ساقايتقاندىن باشقا، ھېچقانداق مۆجىزە كۆرسىتىشنى توغرا تاپمىدى. 6 ئۇ بۇ
كىشىلەرنىڭ ئېتىقادسىزلىقىدىن ھەيران قالدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى ئەلچىنى ئەۋەتىشى

كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ئەتراپتىكى يېزا-كەنتلەرنى ئايلىنىپ تەلىم
بېرىۋاتاتتى. 7 ئۇ ئون ئىككى شاگىرتىنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا جىنلارنى
ھەيدەش ھوقۇقىنى بەردى ۋە خەلق ئارىسىغا ئىككى-ئىككىدىن ئەۋەتتى.
8 ھەم ئۇلارغا سەپەردە يېنىغا ھاسىدىن باشقا نەرسە ئېلىۋالماسلىق، نە نان،
نە خۇرجۇن كۆتۈرمەسلىك، پۇلمۇ سېلىۋالماسلىقنى ئېيتتى. 9 پۇتىغا ئاياغ
كىيىشكە ئىجازەت بەردى، بىراق بىرەر ئارتۇق كۆڭلەك ئېلىۋالماسلىقنى
بۇيرۇدى. 10 ئۇ يەنە:
— بىر يۇرتقا بارغىنىڭلاردا، قايسى ئائىلىدە قارشى ئېلىنساڭلار، ئۇ
يەردىن كەتكۈچە شۇ ئائىلىدىلا تۇرۇڭلار. 11 ئەگەر بىرەر يەردىكى كىشىلەر
سىلەرنى قارشى ئالمىسا ۋە سۆزۈڭلارنى ئاڭلىمىسا، ئۇ يەردىن

ئايرىلغىنىڭلاردا، ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن ئايىغىڭلاردىكى توپىنى
قېقىۋېتىڭلار! — دېدى.
12 شۇنداق قىلىپ، شاگىرتلار يولغا چىقىپ، كىشىلەرنى گۇناھلىرىغا توۋا
قىلىشقا ئۈندىدى. 13 ئۇلار نۇرغۇن جىنلارنى ھەيدىدى، نۇرغۇن بىمارلارغا
زەيتۇن يېغىنى سۈركەپ ساقايتتى.

چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ ئۆلۈمى

14 ھىرود خان ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى ھەممە ئىشلاردىن خەۋەر
تاپتى، چۈنكى ھەزرىتى ئەيسانىڭ داڭقى ھەممە يەرگە پۇر كەتكەنىدى.
بەزىلەر: «بۇ ئادەم ئۆلۈمدىن تىرىلگەن چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا بولسا كېرەك.
ئۇنىڭ پەۋقۇلئاددە قۇدرەتلەرگە ئىگە بولغانلىقىنىڭ سەۋەبى ئەنە شۇ»
دېيىشەتتى. 15 بەزىلەر: «ئۇ ئىلياس پەيغەمبەر» دېسە، يەنە بەزىلەر:
«بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەردەك بىر پەيغەمبەر بولسا كېرەك» دېيىشەتتى.
16 بۇلارنى ئاڭلىغان ھىرود خان:
— مەن كاللىسىنى ئالدۇرغان يەھيا تىرىلىپتۇ! — دېدى.
17-18 ھىرودنىڭ بۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، ئۇ ئۆگەي ئاكىسى
فىلىپنىڭ ئايالى ھىرودىيەنى تارتىۋالغاندا، ئۇ ئايالنىڭ تەلپى بىلەن يەھيانى
تۇتقۇن قىلىپ، زىندانغا تاشلىغانىدى. چۈنكى، يەھيا ھىرودقا: «ئاكاڭنىڭ
ئايالىنى تارتىۋېلىشىڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپتۇر» دەپ كەلگەنىدى.
19 ھىرودىيە شۇ ۋەجىدىن يەھيا پەيغەمبەرگە ئۆچمەنلىك ساقلاپ،
ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولسىمۇ، لېكىن ئەمەلگە ئاشۇرالمىغانىدى.
20 چۈنكى، يەھيا پەيغەمبەرنىڭ دۇرۇس ۋە خۇداغا ئاتالغان بىر ئادەم
ئىكەنلىكىنى بىلىدىغان ھىرود خان ئۇنىڭدىن قورقاتتى ۋە ئۇنى مۇھاپىزەت
قىلاتتى. ھىرود يەھيا پەيغەمبەرنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان چاغلىرىدا نېمە

قىلىشنى بىلەلمەي قالاتتى. بىراق، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى يەنىلا قىزىقىپ ئاڭلايتتى.

[21] ھىرودىيە كۈتكەن پۇرسەت ئاخىر يېتىپ كەلدى. ھىرود ئۆزىنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەش ئۈچۈن كاتتا زىياپەت ئۆتكۈزۈپ، قول ئاستىدىكى ئەمەلدارلار، قوماندانلار ۋە جەلىلىيە ئۆلكىسىدىكى يۇرت كاتتىلىرىنى كۈتۈۋالدى. [22] ھىرودىيەنىڭ بۇرۇنقى ئېرىدىن بولغان قىزى كىرىپ ئۇسسۇل ئويناپ بەردى. بۇ ھىرود بىلەن مېھمانلارغا بەكمۇ يېقىپ كەتتى. ھىرود خان قىزغا:

ــ مەندىن نېمە تەلەپ قىلساڭ، شۇنى بېرىمەن، ــ دېدى. [23] ئارقىدىنلا ئۇ قەسەم قىلىپ يەنە:

ــ مەندىن نېمە تەلەپ قىلساڭ، ھەتتا خانلىقىمنىڭ يېرىمىنى دېسەڭمۇ مەرھەمەت، ــ دېدى.

[24] قىز تاشقىرىغا چىقىپ، ئانىسىدىن:

ــ نېمە تەلەپ قىلاي؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ كاللىسىنى تەلەپ قىل، ــ دېدى ئانىسى.

[25] قىز شۇئان ھىرود خاننىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ:

ــ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ كاللىسىنى دەرھال بىر تەخسىگە قويۇپ كەلتۈرۈشىڭىزنى تەلەپ قىلىمەن، ــ دېدى.

[26] ھىرود خان بۇنىڭغا ناھايىتى ئۇۋايسىزلانغان بولسىمۇ، مېھمانلارنىڭ ئالدىدا قىلغان قەسىمى تۈپەيلىدىن، قىزنىڭ تەلىپىنى رەت قىلىشنى راۋا كۆرمىدى. [27] ئۇ دەرھال بىر جاللات ئەۋەتىپ، يەھيا پەيغەمبەرنىڭ كاللىسىنى ئېلىپ كېلىشنى بۇيرۇدى. جاللات زىندانغا بېرىپ يەھيا پەيغەمبەرنىڭ كاللىسىنى ئېلىپ، [28] ئۇنى بىر تەخسىگە قويۇپ، قىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. قىز ئۇنى ئانىسىغا تاپشۇردى. [29] بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى كېلىپ، جەسەتنى ئېلىپ

بىرىپ يەرلىككە قويدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ بەش مىڭ كىشىنى تويدۇرۇشى

[30] يىزا ـ قىشلاقلارغا ئەۋەتىلگەن ئەلچىلەر قايتىپ كېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا يىغىلدى ۋە قىلغان ئىشلىرى ھەم بەرگەن تەلىملىرىنى ئۇنىڭغا مەلۇم قىلىشتى. [31] كېلىپ ـ كېتىۋاتقانلار ناھايىتى كۆپ بولغانلىقتىن، ھەزرىتى ئەيسا ۋە شاگىرتلارغا غىزالىنىشقىمۇ ۋاقىت چىقمىدى. شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— يۈرۈڭلار، مەن بىلەن خىلۋەت بىر جايغا بېرىپ، بىر دەم ئارام ئېلىڭلار، — دېدى. [32] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار كېمىگە چۈشۈپ، خىلۋەت بىر يەرگە قاراپ يول ئالدى. [33] بىراق، ئۇلارنىڭ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بىرمۇنچە كىشىلەر ئۇلارنى تونۇۋالغانىدى. خالايىق ئەتراپتىكى پۈتۈن يېزىلاردىن بەس ـ بەس بىلەن پىيادە يولغا چىقىپ، ئۇلاردىن بۇرۇن ئۇ يەرگە يېتىپ بېرىشتى. [34] ھەزرىتى ئەيسا كېمىدىن چۈشۈپ، نۇرغۇن خالايىقنى كۆردى. قويچىسىز قوي پادىسىغا ئوخشايدىغان بۇ ئىنسانلارغا ئىچ ئاغرىتتى ۋە ئۇلارغا كۆپ نەرسىلەرنى ئۆگىتىشكە باشلىدى.

[35] ۋاقىت بىر يەرگە بېرىپ قالغانىدى. شاگىرتلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:

— بۇ خىلۋەت بىر جاي ئىكەن، كەچ كىرىپ كەتتى. [36] خالايىقنى تارقىتىۋەتكەن بولسىڭىز، ئۇلار ئەتراپتىكى يېزا ـ قىشلاقلارغا بېرىپ، ئۆزلىرىگە يەيدىغان بىر نەرسە سېتىۋالسۇن، — دېدى.

[37] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا:

— ئۇلارغا ئۆزۈڭلار تاماق بېرىڭلار، — دېدى.

شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسادىن:

ــ يېرىم يىللىق كىرىمنى خەجلەپ، ئۇلارغا نان ئەكېلىپ ئۇلەشتۈرۈپ بېرەمدۇق؟ ــ دەپ سورىدى.
[38] ــ قانچە نېنىڭلار بار؟ قاراپ بېقىڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا. ئۇلار تەكشۈرۈپ كەلگەندىن كېيىن:
ــ بىزدە بەش نان بىلەن ئىككى بېلىق بار ئىكەن، ــ دېيىشتى.
[39] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا خالايىقنى توپ ـ توپ قىلىپ يېشىل چىملىقتا ئولتۇرغۇزۇشنى بۇيرۇدى. [40] خالايىق يۈزدىن، ئەللىكتىن بولۇپ ئولتۇرۇشتى. [41] ھەزرىتى ئەيسا بەش نان بىلەن ئىككى بېلىقنى قولىغا ئېلىپ، ئاسمانغا قاراپ خۇداغا شۈكۈر ئېيتتى. ئاندىن، نانلارنى ئوشتۇپ، كۆپچىلىككە تارقىتىپ بېرىش ئۈچۈن شاگىرتلىرىغا بەردى. ئىككى بېلىقنىمۇ شۇنداق قىلدى. [42] ھەممەيلەن يەپ تويدى. [43] شاگىرتلار ئېشىپ قالغان نان ۋە بېلىق پارچىلىرىنى لىق ئون ئىككى سېۋەتكە يىغىۋالدى. [44] تاماق يېگەن ئەرلەرنىڭ سانىلا بەش مىڭ ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۇ ئۈستىدە مېڭىشى

[45] بۇنىڭ كەينىدىنلا، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىنىڭ كېمىگە ئولتۇرۇپ، ئۆزىدىن ئاۋۋال كۆلنىڭ ئۇ قېتىدىكى بەيتسايىدا يېزىسىغا ئۆتۈشنى بۇيرۇدى. بۇ ئارىدا ئۆزى خالايىقنى تارقىتىۋەتتى. [46] ئۇلارنى ئۇزاتقاندىن كېيىن، دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىش ئۈچۈن تاغقا چىقتى.
[47] كەچقۇرۇن، كېمە كۆلنىڭ ئوتتۇرىسىغا بارغانىدى. قۇرۇقلۇقتا ئۆزى يالغۇز قالغان ھەزرىتى ئەيسا [48] شاگىرتلىرىنىڭ پالاقنى ناھايىتى تەستە ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردى، چۈنكى قارشى تەرەپتىن شامال چىقىۋاتاتتى. تاڭ ئېتىشقا ئاز قالغاندا، ھەزرىتى ئەيسا كۆلنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ، شاگىرتلىرى تەرەپكە كەلدى ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كەتمەكچى بولدى. [49] شاگىرتلار

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كۆلنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى ئالۋاستى، دەپ ئويلاپ ۋارقىرىشىپ كەتتى. [50] ھەممەيلەن ئۇنى كۆرۈپ ئىنتايىن ئالاقزادە بولۇشقاندى.

لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا دەرھال ئۇلارغا:

ــ خاتىرجەم بولۇڭلار، بۇ مەن، قورقماڭلار! ــ دېدى.

[51] ھەزرىتى ئەيسا كېمىگە چىقىپ ئۇلارغا قوشۇلغاندا، شامال توختىدى. شاگىرتلار بۇنىڭدىن ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى. [52] چۈنكى، ئۇلار نان توغرىسىدىكى مۆجىزىنى تېخىچە چۈشەنمىگەنىدى، ئۇلارنىڭ ئەقلى بولسا بىخۇدلىشىپ كەتكەنىدى.

[53] ھەزرىتى ئەيسا بىلەن شاگىرتلىرى كۆلنىڭ قارشى قېتىغا بېرىشىدا، گىنەسار دېگەن يەردە قۇرۇقلۇققا چىقىپ كېمىنى باغلىدى. [54] ئۇلار كېمىدىن چۈشۈشى بىلەنلا، خەلق ھەزرىتى ئەيسانى تونۇۋالدى. [55] ئۇلار يۈگۈرۈشۈپ يۈرۈپ، بۇ خەۋەرنى ئەتراپتىكى جايلارغا يەتكۈزدى. ھەزرىتى ئەيسا قەيەردە بولسا، كىشىلەر بىمارلارنى زەمبىلگە سېلىپ، شۇ يەرگە ئېلىپ بېرىشتى. [56] ھەزرىتى ئەيسا مەيلى يېزا، مەيلى شەھەر ياكى قىشلاققا بارسۇن، خالايىق بىمارلارنى ئاساسلىق كوچىلارغا ئېلىپ چىقىپ ياتقۇزۇپ، ھەزرىتى ئەيسادىن بىمارلارنىڭ ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ تونىنىڭ پېشىگە بولسىمۇ قولىنى تەگكۈزۈۋېلىشىغا رۇخسەت قىلىشىنى سوراپ يالۋۇراتتى. ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزگەنلەرنىڭ ھەممىسى ساقايدى.

خۇدانىڭ ئەمرىنى يوققا چىقارماسلىق

7 [1] بىر كۈنى، يېرۇسالېمدىن كەلگەن بەزى پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ چۆرىسىگە يىغىلدى. [2] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرى ئىچىدە بەزىلىرىنىڭ تاماقتىن بۇرۇن قول يۇيۇش

دىنىي قائىدىسىنى ئادا قىلمايلا تاماق يەۋاتقانلىقىنى كۆردى. [3] (پەرىسىيلەر، جۈملىدىن پۈتۈن يەھۇدىيلار ئەجدادلىرىنىڭ ئەنئەنىسى بويىچە قوللىرىنى پاكىز يۇماي تۇرۇپ تاماق يېمەيدۇ. [4] شۇنىڭدەك، بازاردىن ئالغان نەرسىلەرنىمۇ يۇماي يېمەيدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، قەدەھ، چۆگۈن ۋە مىس قاچىلارنى يۇيۇش توغرىسىدىمۇ بىرمۇنچە ئەنئەنىلەرگە رىئايە قىلىدۇ.)

[5] پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ھەزرىتى ئەيسادىن:

— شاگىرتلىرىڭ نېمىشقا ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەنئەنىلىرىگە رىئايە قىلمايدۇ؟ نېمىشقا ناپاك قوللىرى بىلەن تاماق يەيدۇ؟ — دەپ سوراشتى.

[6] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

— خۇدا يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان مۇنۇ سۆزلەر سىلەر ساختىپەزلەرگە نېمدېگەن ماس كېلىدۇ ـ ھە؟! ئۇنىڭ يازمىسىدا مۇنداق يېزىلغان:

«بۇ خەلق مېنى ئاغزىدىلا ھۆرمەتلەيدۇ،
لېكىن قەلبى مەندىن يىراق.
[7] ماڭا قىلغان ئىبادىتى بىھۇدىدۇر.
چۈنكى، ئۆگەتكەنلىرى خۇدانىڭ ئەمرلىرى ئەمەس،
بەلكى ئۆزلىرى چىقىرىۋالغان پەتىۋالاردۇر.»

[8] سىلەر خۇدانىڭ ئەمرىنى بىر ياققا قايرىپ قويۇپ، ئىنسانلارنىڭ ئەنئەنىسىگە ئېسىلىۋالدىڭلار.

[9] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە مۇنداق دېدى:

— ئۆز ئەنئەنەڭلارنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئەمرلىرىنى بىر ياققا قايرىپ قويۇشتا نېمانچە ئۇستىلىق قىلىسىلەر! [10] مۇسا پەيغەمبەر: «ئاتا ـ ئاناڭنى ھۆرمەت قىل» ۋە «ئاتىسى ياكى ئانىسىنى ھاقارەتلىگەنلەرگە

ئۆلۈم جازاسى بېرىلسۇن» دەپ بۇيرۇغان. [11] لېكىن، سىلەر: «ئاتا ـ ئانىسىغا:
‹مەندىن ئالىدىغان پۇتۇن ماددىي ياردىمىڭلارنى قۇربان قىلدىم، يەنى
خۇداغا ئاتىۋەتتىم› دېسە، [12] ئۇ ئادەم ئۆز ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ھالىدىن خەۋەر
ئالمىسىمۇ بولىدۇ» دەپ ئۆگىتىسىلەر. [13] شۇنداق قىلىپ، ئەۋلادتىن
ئەۋلادقىچە داۋاملاشتۇرۇپ كەلگەن ئەنئەنىلىرىڭلارنى دەپ خۇدانىڭ
ئەمرىنى يوققا چىقىرىسىلەر. سىلەر بۇنداق ئىشلارنى كۆپ قىلىسىلەر.

ئىنساننى نېمە ناپاك قىلىدۇ؟

[14] ھەزرىتى ئەيسا خالايىقنى يەنە يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا:
— ھەممىڭلار سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭلار ۋە شۇنى چۈشىنىڭلاركى،
[15] ئىنساننىڭ سىرتىدىن ئىچىگە كىرىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھېچقاندىقى ئۇنى
ناپاك قىلمايدۇ، ئىنساننى ناپاك قىلىدىغىنى ئىنساننىڭ ئىچىدىن
چىقىدىغىنىدۇر. {[16] بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!} — دېدى.
[17] ھەزرىتى ئەيسا خالايىقتىن ئايرىلىپ ئۆيگە كىرگەندە، شاگىرتلىرى
ئۇنىڭدىن بۇ تەمسىلنىڭ مەنىسىنى سورىدى. [18] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— سىلەرمۇ تېخىچە چۈشەنمەيۋاتامسىلەر؟ سىرتتىن ئىنساننىڭ
ئىچىگە كىرىدىغان ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئۇنى ناپاك قىلالمايدىغانلىقىنى
چۈشەنمەمسىلەر؟ [19] سىرتتىن كىرگەن نەرسە ئىنساننىڭ قەلبىگە ئەمەس،
ئاشقازىنىغا بارىدۇ. ئۇ يەردىن تەرەت بولۇپ چىقىپ كېتىدۇ، — دېدى.
ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەر ئارقىلىق، يېمەكلىكلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ھالال
ئىكەنلىكىنى بىلدۈرگەنىدى.
[20] ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:
— ئىنساننى ناپاك قىلىدىغىنى ئىنساننىڭ ئىچىدىن چىقىدىغىنىدۇر.
[21] چۈنكى، يامان نىيەت، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق، ئوغرىلىق، قاتىللىق،

[22] زىناخورلۇق، ئاچكۆزلۈك، يامانلىق، ھىيلىگەرلىك، شەھۋانىيلىق، ھەسەتخورلۇق، تۆھمەتخورلۇق، تەكەببۇرلۇق ۋە ھاماقەتلىكلەر ئىنساننىڭ ئىچىدىن، يەنى قەلبىدىن چىقىدۇ. [23] بۇ يامانلىقلارنىڭ ھەممىسى ئىنساننىڭ ئىچىدىن چىقىپ، ئىنساننى ناپاك قىلىدۇ.

يەھۇدىي ئەمەس ئايالنىڭ ئېتىقادى

[24] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن ئايرىلىپ تىر شەھىرىنىڭ ئەتراپىدىكى رايونلارغا باردى. ئۇ يەردە بىر ئۆيگە كىردى. ئەسلىدە ئۇ بۇنى ھېچكىمنىڭ بىلىشىنى خالىمىغان بولسىمۇ، لېكىن يوشۇرالمىدى. [25] جىن تەگكەن كىچىككىنە بىر قىزنىڭ ئانىسى ھەزرىتى ئەيسا توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغان ھامان يېتىپ كېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئايىغىغا يىقىلدى.
[26] سۇرىيە ئۆلكىسىنىڭ فەنىكىيە دېگەن يېرىدە تۇغۇلغان يەھۇدىي ئەمەس بۇ ئايال ھەزرىتى ئەيسادىن قىزىدىكى جىننى ھەيدىۋېتىشنى ئۆتۈندى.
[27] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ ئالدى بىلەن بالىلار يەپ تويسۇن، بالىلارنىڭ نېنىنى ئىتلارغا تاشلاپ بېرىش توغرا ئەمەس،* ــ دېدى.

[28] ھېلىقى ئايال بۇنىڭغا جاۋابەن:

ــ شۇنداق، تەقسىر، بىراق ئىتلارمۇ ئۈستەل ئاستىدا بالىلاردىن چۈشكەن نان ئۇۋاقلىرىنى يەيدىغۇ، ــ دېدى.

[29] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ توغرا ئېيتتىڭ. مۇشۇ سۆزۈڭ ئۈچۈن جىن قىزىڭدىن چىقىپ كەتتى، ئەمدى قايتقىن، ــ دېدى.

---

*27. ھەزرىتى ئەيسا بۇ يەردە ئۆزىنىڭ ئەۋەتىلىشىنىڭ ئالدى بىلەن يەھۇدىيلار، ئاندىن يەھۇدىي ئەمەسلەر ئۈچۈن ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن.

[30] ئايال ئۆيىگە قايتقىنىدا، قىزىنىڭ كارىۋاتتا ياتقانلىقىنى كۆردى. جىن ئۇنىڭ تېنىدىن چىقىپ كەتكەنىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ بىر گاس-گاچا ئادەمنى ساقايتىشى

[31] ھەزرىتى ئەيسا تىر شەھىرىنىڭ ئەتراپىدىكى رايونلاردىن چىقىپ، سىدون شەھىرى ۋە ئون شەھەر رايونىدىن ئۆتۈپ، يەنە جەلىلىيە كۆلىگە كەلدى. [32] كىشىلەر ئۇنىڭ ئالدىغا گاس ھەم تىلى ئېغىر بىر ئادەمنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئۇچىسىغا قولىنى تەگكۈزۈپ ساقايتىپ قويۇشنى تەلەپ قىلىشتى. [33] ھەزرىتى ئەيسا بۇ ئادەمنى خالايىق ئىچىدىن بىر چەتكە تارتىپ، ئۇنىڭ قۇلاقلىرىغا بارماقلىرىنى تىقتى ۋە بارمىقىغا تۈكۈرۈپ، ئۇنىڭ تىلىغا تەگكۈزدى.

[34] ئاندىن، ئاسمانغا قاراپ چوڭقۇر تىنىۋالغاندىن كېيىن، ئۇ ئادەمگە: «ئەففاتا» (مەنىسى «ئېچىل») دېدى. [35] ئۇ ئادەمنىڭ قۇلاقلىرى شۇئان ئېچىلىپ، تىلى زۇۋانغا كېلىپ راۋۇرۇس گەپ قىلىشقا باشلىدى.

[36] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىكىلەرگە بۇنى ھېچكىمگە تىنماسلىقنى بۇيرۇدى. لېكىن، ھەرقانچە بۇيرۇغان بولسىمۇ، كىشىلەر بۇ خەۋەرنى شۇنچە كەڭ يېيىۋەتتى. [37] خالايىق ئىنتايىن ھەيرانلىق ئىچىدە قالغاندى. ئۇلار:

— ئۇ قىلغان ئىشلارنىڭ ھەممىسى ياخشى! ھەتتا گاسلارنىڭ قۇلاقلىرىنى ئېچىپ، گاچىلارنى زۇۋانغا كەلتۈردى، — دېيىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۆت مىڭ كىشىنى تويدۇرۇشى

8 [1] شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە، يەنە نۇرغۇن خالايىق يىغىلغانىدى. ئۇلارنىڭ يەيدىغىنى بولمىغانلىقى ئۈچۈن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىنى يېنىغا

چاقىرىپ:
[2] — بۇ خالايىققا ئىچىم ئاغرىيدۇ. ئۇلار ئۈچ كۈندىن بېرى يېنىمدىن
كەتمىدى، يەيدىغان بىر نەرسىسىمۇ قالمىدى. [3] ئۇلارنى ئۆيلىرىگە ئاچ
قورساق قايتۇرسام، يولدا يىقىلىپ قېلىشى مۇمكىن. ئۇنىڭ ئۈستىگە،
بەزىلىرى يىراق يەرلەردىن كەلگەنىكەن، — دېدى.
[4] شاگىرتلىرى بۇنىڭغا جاۋابەن:
— بۇنداق خىلۋەت بىر يەردە بۇنچىۋالا كىشىنى تويدۇرغۇدەك ناننى
نەدىن تاپقىلى بولسۇن؟ — دېيىشتى.
[5] — قانچە نېنىڭلار بار؟ — دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.
— يەتتە، — دېيىشتى ئۇلار.
[6] بۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا خالايىقنى يەردە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇدى.
ئاندىن، يەتتە ناننى قولىغا ئالدى ۋە خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ ئۇشتۇپ،
كۆپچىلىككە تارقىتىپ بېرىش ئۈچۈن شاگىرتلىرىغا بەردى. ئۇلار كۆپچىلىككە
تارقاتتى. [7] شاگىرتلاردا يەنە بىرقانچە كىچىك بېلىقمۇ بار ئىدى. ھەزرىتى
ئەيسا ئۇلار ئۈچۈنمۇ خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ، شاگىرتلىرىغا ئۇلارنىمۇ
تارقىتىشنى ئېيتتى. [8] ھەممەيلەن يەپ تويغاندىن كېيىن، شاگىرتلار ئېشىپ
قالغان پارچىلارنى يەتتە سېۋەتكە يىغىۋالدى. [9] ئۇ يەردە تۆت مىڭچە كىشى
بار ئىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى يولغا سالغاندىن كېيىن، [10] شاگىرتلىرى
بىلەن بىللە دەرھال كېمىگە چۈشۈپ، دالمانۇتا رايونىغا كەتتى.

پەرىسىيلەرنىڭ كارامەت كۆرۈشنى تەلەپ قىلىشى

[11] پەرىسىيلەر كېلىپ ھەزرىتى ئەيسا بىلەن مۇنازىرىلىشىشكە باشلىدى.
ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىنى سىناپ بېقىش
مەقسىتىدە، ئۇنىڭدىن بىر كارامەت كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلىشتى.

[12] ھەزرىتى ئەيسا چوڭقۇر بىر ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ:
ــ بۇ زاماننىڭ ئادەملىرى نېمە ئۈچۈن كارامەت كۆرسەت، دەپلا تۇرىدىغاندۇ؟ بىلىپ قويۇڭلاركى، ئۇلارغا كۆرسىتىلىدىغان كارامەت يوق، ــ دېدى. [13] ئاندىن، ئۇلاردىن ئايرىلىپ، يەنە كېمىگە ئولتۇرۇپ، كۆلنىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتۈپ كەتتى.

ساختىا تەلىمدىن ساقلىنىش

[14] شاگىرتلار نان ئېلىۋېلىشنى ئۇنتۇغان بولۇپ، كېمىدە بىر ناندىن باشقا يېمەكلىك يوق ئىدى. [15] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ:
ــ ھوشيار بولۇڭلار، پەرىسىيلەر بىلەن ھىرود خاننىڭ ئېچىتقۇسىدىن* ئېھتىيات قىلىڭلار، ــ دېدى.
[16] شاگىرتلار بىر ـ بىرىگە:
ــ نان ئەكەلمىگەنلىكىمىز ئۈچۈن شۇنداق دەۋاتسا كېرەك، ــ دېيىشتى.
[17] ئۇلارنىڭ نېمە دېيىشىۋاتقانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:
ــ سىلەر نېمە ئۈچۈن نان ئەكەلمىگەنلىكىڭلار توغرىسىدا سۆزلىشىسىلەر؟ تېخىچە چۈشەنمەيۋاتامسىلەر؟ سىلەر تېخىچە بىخۇدمۇ؟ [18] كۆزۈڭلار تۇرۇپ كۆرمەيۋاتامسىلەر؟ قۇلىقىڭلار تۇرۇپ ئاڭلىمايۋاتامسىلەر؟ ئېسىڭلاردا يوقمۇ؟ [19] بەش نانني بەش مىڭ كىشىگە ئۈلەشتۈرگىنىمدە، ئېشىپ قالغان نان پارچىلىرىنى قانچە سېۋەتكە يىغىۋالغانىدىڭلار؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئون ئىككى سېۋەتكە، ــ دېيىشتى ئۇلار.
[20] ــ يەتتە ناننى تۆت مىڭ كىشىگە ئۈلەشتۈرگىنىمدە، ئېشىپ قالغان

*15. «مەتتا» 16 ـ باب 12 ـ ئايەتكە قاراڭ.

نانلارنى قانچە سېۋەتكە يىغىۋالغاندىڭلار؟ ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
ــ يەتتە سېۋەتكە، ــ دېيىشتى ئۇلار.
21 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
ــ ئۇنداقتا، يەنە چۈشەنمىدىڭلارمۇ؟ ــ دېدى.

بەيتسايدادىكى بىر كورنىڭ ساقايتىلىشى

22 ھەزرىتى ئەيسا بىلەن شاگىرتلىرى بەيتسايدا يېزىسىغا كەلدى. ئۇ يەردە كىشىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا بىر كور ئادەمنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا قولنى تەگكۈزۈپ ساقايتىپ قويۇشنى ئۆتۈندى. 23 ھەزرىتى ئەيسا كور ئادەمنىڭ قولىدىن يېتىلەپ يېزىنىڭ سىرتىغا ئېلىپ باردى ۋە ئۇنىڭ كۆزلىرىگە تۈكۈرۈپ، قوللىرىنى تەگكۈزۈپ:
ــ بىر نەرسە كۆرۈۋاتامسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
24 ئۇ ئادەم بېشىنى كۆتۈرۈپ:
ــ كىشىلەرنى كۆرۈۋاتىمەن. بىراق ئۇلار خۇددى مېڭىپ يۈرىدىغان دەرەخلەردەك كۆرۈنۈۋاتىدۇ، ــ دېدى.
25 ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا قوللىرىنى ئۇ ئادەمنىڭ كۆزلىرىگە يەنە بىر قېتىم تەگكۈزدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇنىڭ كۆزلىرى ئېچىلىپ، ھەممە نەرسىنى ئېنىق كۆردى. 26 ھەزرىتى ئەيسا بۇ ئىشنى ھېچكىمنىڭ ئۇقماسلىقى ئۈچۈن، ئۇنى ئۆيىگە قايتۇرۇش ئالدىدا ئۇنىڭغا:
ــ ئۆيىگە قايتىش يولۇڭدا يېزىغا كىرمە، ــ دەپ تاپىلىدى.

پېترۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ دەپ تونۇشى

27 ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن بىللە فىلىپ قەيسەرىيىسى دېگەن

رايونغا قاراشلىق يېزىلارغا باردى. ئۇ يولدا شاگىرتلىرىدىن:
— كىشىلەر مېنى كىم دەپ بىلىدىكەن؟ — دەپ سورىدى.
[28] شاگىرتلىرى ئۇنىڭغا:
— بەزىلەر سىزنى چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا، بەزىلەر ئىلياس پەيغەمبەر ۋە يەنە بەزىلەر باشقا قەدىمكى پەيغەمبەرلەردىن بىرى دەپ بىلىدىكەن، — دەپ جاۋاب بېرىشتى.
[29] ھەزرىتى ئەيسا يەنە ئۇلاردىن:
— سىلەرچۇ، سىلەر مېنى كىم دەپ بىلىسىلەر؟ — دەپ سورىدى.
— سىز قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ* ئىكەنسىز، — دەپ جاۋاب بەردى پېترۇس.
[30] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا بۇ ھەقتە ھېچكىمگە تىنماسلىقنى تاپىلىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىشى

[31] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئىنسانئوغلىنىڭ نۇرغۇن ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشى، ئاقساقاللار، ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى تەرىپىدىن رەت قىلىنىشى، ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە ئۈچ كۈندىن كېيىن تىرىلدۈرۈلۈشى كېرەكلىكىنى شاگىرتلىرىغا ئۇقتۇرۇشقا باشلىدى. [32] ئۇ بۇنى شاگىرتلارغا ئوچۇق ـ ئاشكارا سۆزلىدى. بۇنىڭ بىلەن، پېترۇس ھەزرىتى ئەيسانى بىر چەتكە تارتىپ، مەسىھنىڭ بېشىغا بۇنداق كېلىشمەسلىكلەرنىڭ كەلمەيدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئۇنى ئەيىبلىدى. [33] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا بۇرۇلۇپ شاگىرتلىرىغا قارىدى ۋە پېترۇسنى ئەيىبلەپ:

*29. مەسىھ — پەيغەمبەرلەر ئالدىن ئېيتقان، خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان، ھامان بىر كۈنى كېلىپ مەڭگۈ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ.

— يوقال كۆزۈمدىن، شەيتاندەك سۆزلەۋاتىسەن! ئويلىغانلىرىڭ
خۇدانىڭ ئەمەس، ئىنساننىڭ خىيالىدۇر، — دېدى.
[34] ئاندىن، ئۇ شاگىرتلىرى بىلەن بىللە خالايىقنىمۇ چاقىرىپ مۇنداق
دېدى:
— كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى خالىسا، ئۆز خاھىشىدىن ۋاز كېچىپ،
ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ* ماڭا ئەگەشسۇن! [35] چۈنكى، ئۆزى ئۈچۈنلا
ياشايدىغانلار ئەكسىچە ھاياتىدىن مەھرۇم بولىدۇ. بىراق، ئۆز خاھىشىدىن ۋاز
كېچىپ، مەن ۋە خۇش خەۋەر ئۈچۈن ياشايدىغانلار ھاياتىنى ساقلىيالايدۇ.
[36] بىر ئادەم پۈتۈن دۇنياغا ئىگە بولۇپ ھاياتىدىن مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە
پايدىسى بولسۇن؟! [37] نېمىنى تۆلەپمۇ ھاياتلىققا ئېرىشكىلى بولسۇن؟! [38] بۇ
زاماننىڭ ۋاپاسىز ۋە گۇناھكار كىشىلىرى ئالدىدا كىمدەكىم مەندىن ۋە مېنىڭ
سۆزلىرىمدىن نومۇس قىلسا، ئىنسانئوغلى بولغان مەنمۇ ئاتامنىڭ شان-
شەرىپى ئىچىدە مۇقەددەس پەرىشتىلەر بىلەن بىللە قايتىپ كەلگىنىمدە،
ئۇنىڭدىن نومۇس قىلىمەن.
9 [1] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە:
— بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ بەزىلىرى خۇدانىڭ
پادىشاھلىقىنىڭ كۈچ-قۇدرەت بىلەن ئايان بولغىنىنى كۆرمىگۈچە ئۆلمەيدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ نۇرغا چۆمۈشى

[2] ئالتە كۈندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا پەقەت پېترۇس، ياقۇپ ۋە
يۇھانناننىلا ئېلىپ، ئېگىز بىر تاغقا چىقتى. ئۇ يەردە ھەزرىتى ئەيسانىڭ

*34. رىملىقلار تەرىپىدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىلگەنلەر مىخلىنىدىغان كرېستنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ جازا مەيدانىغا باراتتى. «ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈش» دېگەنلىك ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن ئازاب-ئوقۇبەت تارتىشقا تەييار بولۇشنى كۆرسىتىدۇ.

قىياپىتى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئۆزگەردى. [3] كىيىملىرى كۆزنى شۇنچىلىك قاماشتۇرغۇدەك ئاپئاق بولۇپ كەتتىكى، دۇنيادىكى ھەرقانداق ئاقارتقۇچمۇ كىرنى ئۇنچىلىك ئاقارتالمايتتى. [4] تۇساتتىن، شاگىرتلارغا ئىلياس پەيغەمبەر ۋە مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسا بىلەن سۆزلىشىۋاتقانلىقى كۆرۈندى.

[5] پېترۇس ھەزرىتى ئەيساغا:

— ئۇستازىم، بۇ يەردە بولغىنىمىز نېمىدېگەن ياخشى! بىرى سىزگە، بىرى مۇسا پەيغەمبەرگە، يەنە بىرى ئىلياس پەيغەمبەرگە دەپ، بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى، — دېدى. [6] پېترۇس نېمە دېيىشىنى بىلمەي قالغانىدى، چۈنكى شاگىرتلار ناھايىتى قورقۇشۇپ كەتكەنىدى.

[7] شۇ ئەسنادا، بىر پارچە بۇلۇت پەيدا بولۇپ، ئۇلارنى قاپلىۋالدى. بۇلۇتتىن خۇدانىڭ: «بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم؛ ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىڭلار!» دېگەن ئاۋازى كەلدى. [8] شاگىرتلار شۇئان ئەتراپىغا قاراشتى، لېكىن يېنىدا ھەزرىتى ئەيسادىن باشقا ھېچكىم كۆرۈنمىدى.

[9] تاغدىن چۈشۈۋېتىپ، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا ئىنسانئوغلى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلمىگۈچە، كۆرگەنلىرىنى ھېچكىمگە تىنماسلىقنى بۇيرۇدى. [10] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، «ئۆلۈمدىن تىرىلىش» دېگەننىڭ مەنىسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكى توغرىسىدا ئۆزئارا پىكىرلەشتى.

[11] شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسادىن يەنە:

— تەۋرات ئۇستازلىرى نېمە ئۈچۈن: «ئىلياس پەيغەمبەر قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ كېلىشتىن ئاۋۋال قايتىپ كېلىشى كېرەك» دېيىشىدۇ؟ — دەپ سوراشتى.

[12-13] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— ئەلۋەتتە، ئىلياس پەيغەمبەر چوقۇم قۇتقۇزغۇچى — مەسىھتىن ئاۋۋال كېلىپ، ھەممىنى قېلىپىغا سالىدۇ. ئۇنداقتا، مۇقەددەس يازمىلاردا

ئىنسانئوغلى كۆپ ئازاب-ئوقۇبەت چېكىدۇ ۋە رەت قىلىنىدۇ، دەپ پۈتۈلگىنىگە قانداق قارايسىلەر؟ بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىلىياس پەيغەمبەر ھەقىقەتەن كەلدى* ۋە خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا ئۇ ھەققىدە يېزىلغاندەك، كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا قىلمىغان ئەسكىلىكى قالمىدى.

جىن چاپلاشقان بالىنىڭ ساقايتىلىشى

[14] ئۇلار باشقا شاگىرتلارنىڭ يېنىغا قايتىپ بارغىنىدا، نۇرغۇن خالايىقنىڭ ئۇلارنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋالغانلىقىنى، بىرمۇنچە تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ ئۇلار بىلەن مۇنازىرىلىشىۋاتقانلىقىنى كۆردى. [15] خالايىق ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران بولۇشتى ۋە يۈگۈرۈپ كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن سالاملاشتى. [16] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىدىن:

— ئۇلار بىلەن نېمە توغرۇلۇق مۇنازىرىلىشىۋاتىسىلەر، — دەپ سورىدى. [17] كۆپچىلىكتىن بىرەيلەن ئۇنىڭغا:

— ئۇستاز، مەن ئوغلۇمنى سىزنىڭ ئالدىڭىزغا ئېلىپ كەلدىم، چۈنكى ئۇنىڭغا جىن چاپلىشىۋېلىپ، گەپ قىلالماس قىلىپ قويدى. [18] جىن ھەر قېتىم ئوغلۇمغا چاپلاشسا، ئۇنى يەرگە يىقىتىۋېتىدۇ. بالىنىڭ ئاغزىدىن كۆپۈك چىقىپ، چىشلىرى كىرىشىپ كېتىدۇ. پۈتۈن ئەزايى قېتىپ قالىدۇ. شاگىرتلىرىڭىزدىن جىننى ھەيدىۋېتىشنى سورىغانىدىم، بىراق ئۇلارنىڭ قولىدىن كەلمىدى، — دېدى.

[19] — ئەي ئېتىقادسىز ئەۋلاد! سىلەر ماڭا ئىشەنگۈچە، مەن سىلەر

*12-13. يەھۇدىيلار تەۋراتتىكى «قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ كېلىشتىن بۇرۇن ئىلىياس پەيغەمبەر مەسىھنىڭ يولىنى تەييارلاش ئۈچۈن قايتىپ كېلىدۇ» دېگەن بېشارەتكە ئاساسەن ئۇنىڭ كېلىشىنى كۈتۈۋاتقانىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئەمەلىيەتتە بۇنىڭ ئىلىياس پەيغەمبەردەك كۈچ-قۇدرەت بىلەن كەلگەن يەھيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشقانلىقىنى ئېيتقان.

بىلەن يەنە قانچىلىك بىللە بولۇشۇم كېرەك؟ يەنە قاچانغىچە بەرداشلىق بېرەي؟ — دېدى ھەزرىتى ئەيسا، — بالىنى ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار.
[20] ئۇلار بالىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. جىن ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈش بىلەنلا بالىنىڭ پۈتۈن بەدىنىنى تارتىشتۇرۇۋەتتى.
بالا يىقىلىپ، ئاغزىدىن كۆپۈك چىقىپ، يەردە يۇمىلاشقا باشلىدى.
[21] ھەزرىتى ئەيسا بالىنىڭ ئاتىسىدىن:
— ئۇنىڭ بېشىغا بۇ كۈن كەلگىنىگە قانچىلىك ۋاقىت بولدى؟ — دەپ سورىدى.
— كىچىكىدىن تارتىپ شۇنداق. [22] جىن ئۇنى يوقىتىش ئۈچۈن، كۆپ قېتىم ئوتقا ۋە سۇغا تاشلىدى. قولىڭىزدىن كەلسە بىزگە شاپائەت قىلىپ، ھالىمىزغا يەتكەيسىز! — دېدى بالىنىڭ ئاتىسى.
[23] — سىز نېمىشقا قولىڭىزدىن كەلسە دەيسىز؟ ئىشەنچ بار بولغان ئادەمگە ھەممە ئىش مۇمكىن! — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.
[24] — ئىشەنچىم بار، لېكىن ئاجىز. ئىشەنچىمنى كۈچەيتكەيسىز! — دېدى بالىنىڭ ئاتىسى شۇئان. [25] ھەزرىتى ئەيسا خالايىقنىڭ يۈگۈرۈشۈپ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ، جىننى ئەيىبلەپ:
— ئەي ئادەملەرنى گاس ۋە گاچا قىلىدىغان جىن! بۇيرۇق قىلىمەنكى، بالىنىڭ تېنىدىن چىق، ئىككىنچى كىرگۈچى بولما! — دېدى.
[26] شۇنىڭ بىلەن، جىن بىر پەرياد كۆتۈردى ـ دە، بالىنىڭ بەدىنىنى قاتتىق تارتىشتۇرۇپ، ئۇنىڭ تېنىدىن چىقىپ كەتتى. بالا ئۆلۈكتەك جىم بولۇپ قالدى. ئۇ يەردىكىلەرنىڭ كۆپچىلىكى بالىنى «ئۆلدى!» دېيىشتى.
[27] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا بالىنى قولىدىن تۇتۇپ تۇرغۇزغاندا، بالا ئورنىدىن تۇردى.
[28] ھەزرىتى ئەيسا ئۆيگە كىرىپ، شاگىرتلىرى بىلەن يالغۇز قالغاندا، ئۇلار ئۇنىڭدىن:

— بىز نېمە ئۈچۈن جىننى ھەيدىيەلمىدۇق؟ — دەپ سوراشتى.
29 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— بۇ خىل جىننى پەقەت دۇئا بىلەنلا ھەيدىگىلى بولىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى يەنە ئالدىن ئېيتىشى

30 ئۇلار بۇ يەردىن ئايرىلىپ، جەلىلىيە ئۆلكىسى ئارقىلىق يۈرۈپ كەتتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۆزلىرىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى ھېچكىمنىڭ بىلىشىنى خالىمىدى. 31 چۈنكى، ئۇ شاگىرتلىرىغا تەلىم بېرىۋاتقان بولۇپ، ئۆزى ھەققىدە:
— ئىنسانئوغلى باشقىلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلۇپ ئۆلتۈرۈلىدۇ. لېكىن، ئۆلتۈرۈلۈپ ئۈچ كۈندىن كېيىن تىرىلىدۇ، — دېگەنىدى. 32 شاگىرتلار بۇ سۆزلەرنى چۈشەنمىدى، بىراق ھەزرىتى ئەيسادىن سوراشقىمۇ پېتىنالمىدى.

خۇدانىڭ نەزىرىدە كىم ئەڭ ئۇلۇغ؟

33 ئۇلار كەپەرناھۇم شەھىرىگە كەلدى. ئۆيگە كىرگەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىدىن:
— يولدا نېمە توغرىسىدا تالاش-تارتىش قىلىشتىڭلار؟ — دەپ سورىدى. 34 ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى زۇۋان سۈرمىدى، چۈنكى ئۇلار يولدا كىمنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ ئىكەنلىكى توغرىسىدا تالاش-تارتىش قىلىشقانىدى.
35 ھەزرىتى ئەيسا ئولتۇرۇپ ئون ئىككى شاگىرتنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا:
— كىم ئالدىنقىسى بولۇشنى خالىسا، ئەڭ ئاخىرقىسى ۋە

ھەممەيلەننىڭ خىزمەتكارى بولسۇن، ــ دېدى. [36] ئاندىن، ئۇ كىچىك بىر
بالىنى ئوتتۇرىدا تۇرغۇزدى ۋە ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىپ تۇرۇپ، ئۇلارغا مۇنداق
دېدى:
[37] ــ كىم مېنى دەپ، بۇنداق كىچىك بالىنى قوبۇل قىلسا، ئۇ مېنىمۇ
قوبۇل قىلغان بولىدۇ. كىم مېنى قوبۇل قىلسا، ئۇ مېنىلا ئەمەس، بەلكى مېنى
ئەۋەتكۈچىنىمۇ قوبۇل قىلغان بولىدۇ.

قارشى تۇرماسلىق قوللىغانلىقتۇر

[38] يۇھاننا ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ ئۇستاز، سىزنىڭ نامىڭىز بىلەن جىنلارنى ھەيدەۋاتقان بىرسىنى
كۆردۇق. لېكىن، ئۇ بىزگە ئوخشاش سىزگە ئەگەشمىگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنى
توستۇق، ــ دېدى.
[39] ــ ئۇنى توسماڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ چۈنكى مېنىڭ
نامىم بىلەن مۆجىزە ياراتقان كىشى ئارقىدىنلا مېنىڭ ئۇستۇمدىن يامان گەپ
قىلمايدۇ. [40] بىزگە قارشى تۇرمىغانلار بىزنى قوللىغانلاردۇر. [41] بىلىپ
قويۇڭلاركى، قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن،
سىلەرگە ھەتتا بىرەر چىنە سۇ بەرگەن كىشىمۇ جەزمەن مېنىڭ
ئىنئامىمدىن مەھرۇم قالمايدۇ.

گۇناھنىڭ ئېزىتقۇلۇقى

[42] ــ كىمدەكىم ماڭا ئېتىقاد قىلغان بۇنداق كىچىكلەردىن بىرىنى گۇناھقا
ئازدۇرسا، شۇ ئادەم ئۈچۈن ئېتىقادىدا بويىنىغا يوغان تۈگمەن تېشى ئېسىلغان
ھالدا دېڭىزغا چۆكتۈرۈلگىنى ئەۋزەل. [43-44] ئەگەر قولۇڭ سېنى گۇناھقا
ئازدۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلا. ئىككى قولۇڭ بار ھالدا دوزاخقا، مەڭگۈ

ئۆچمەس ئوتقا كىرگىنىڭدىن كۆرە، چولاق هالدا مەڭگۈلۈك هاياتقا ئېرىشكىنىڭ ئەۋزەل. [45-46] ئەگەر پۇتۇڭ سېنى گۇناهقا ئازدۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلا. ئىككى پۇتۇڭ بار هالدا دوزاخقا تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، توكۇر هالدا مەڭگۈلۈك هاياتقا ئېرىشكىنىڭ ئەۋزەل. [47] ئەگەر كۆزۈڭ سېنى گۇناهقا ئازدۇرسا، ئۇنى ئويۇپ تاشلا. ئىككى كۆزۈڭ بار هالدا دوزاخقا تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، بىرلا كۆزۈڭ بىلەن بولسىمۇ خۇدانىڭ پادىشاهلىقىغا كىرگىنىڭ ئەۋزەل. [48] دوزاختا قۇرت ـ قوڭغۇز ئۆلمەيدۇ، يالقۇنلۇق ئوت ئۆچمەيدۇ. *

[49] هەربىر قۇربانلىق تۇزلانغاندەك، هەممە ئادەم ئوتتىن ئۆتىدۇ. *

[50] تۇز ياخشى نەرسىدۇر. بىراق، تۇز ئۆز كۈچىدىن قالسا، ئۇنى قانداق ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولىدۇ؟ شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ تۇزدەك بولۇپ ئاراڭلاردىكى ئىناقلىقنى ساقلاڭلار.

تالاق توغرىسىدىكى تەلىم

10
[1] هەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، يەهۇدىيە ئۆلكىسىنى بېسىپ ئۆتۈپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدىكى رايونلارغا باردى. ئۇنىڭ ئەتراپىغا يەنە توپ ـ توپ ئادەم يىغىلغانىدى. ئۇ كۆپچىلىككە هەر قېتىمقىدەك تەلىم بېرىشكە باشلىدى.
[2] هەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا كەلگەن بەزى پەرىسىيلەر ئۇنىڭغا تۇزاق قۇرۇش مەقسىتىدە:
ـــ بىر ئادەمنىڭ ئايالىنى تالاق قىلىشى تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ؟ ـــ

*48. بەزى گرېكچە نۇسخىلاردا بۇ ئايەت 44 ـ ۋە 46 ـ ئايەتتە تەكرارلىنىدۇ.

*49. «ئوتتىن ئۆتىدۇ» ـــ سۆزمۇسۆز بولغاندا «ئوت بىلەن تۇزلىنىدۇ». بۇ، سىناقتىن ئۆتۈپ، پاكلىنىشنى بىلدۈرىدۇ.

دەپ سورىدى.

[3] ـــ مۇسا پەيغەمبەر سىلەرگە نېمە دەپ بۇيرۇغان؟ ـــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

[4] ـــ مۇسا پەيغەمبەر ئەرلەرنىڭ ئايالىنى بىر پارچە تالاق خېتى يېزىپلا تالاق قىلىشىغا رۇخسەت قىلغان، ـــ دېيىشتى ئۇلار.

[5] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ـــ تەرسالىقىڭلاردىن مۇسا پەيغەمبەر بۇ بۇيرۇقنى يازغان. [6] خۇدا ئالەمنى ياراتقاندا، ئىنسانلارنى «ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى». [7] «بىر ئادەمنىڭ ئاتا ـ ئانىسىدىن ئايرىلىپ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ [8] بىر تەن بولۇشى ئەنە شۇ سەۋەبتىندۇر.» شۇنداق ئىكەن، ئەر ـ ئايال ئايرىم ـ ئايرىم ئىككى تەن بولماستىن، بىر تەندۇر. [9] شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا قوشقاننى ئىنسان ئايرىمىسۇن، ـــ دېدى.

[10] ئۇلار ئۆيگە كىرگەندىن كېيىن، شاگىرتلىرى بۇ ھەقتە ھەزرىتى ئەيسادىن يەنە سورىدى. [11] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ـــ ئايالىنى تالاق قىلىپ، باشقا بىرىنى ئەمرىگە ئالغان كىشى زىنا قىلغان بولىدۇ. [12] ئېرىدىن ئاجرىشىپ باشقا ئەرگە تەگكەن ئايالمۇ زىنا قىلغان بولىدۇ، ـــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كىچىك بالىلارغا بەخت تىلىشى

[13] قولىنى تەگكۈزۈپ بەخت تىلىسۇن دەپ، كىشىلەر كىچىك بالىلىرىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. بىراق، شاگىرتلار ئۇلارنى ئەيىبلىدى. [14] بۇنى كۆرگەن ھەزرىتى ئەيسا خاپا بولۇپ، شاگىرتلىرىغا:

ـــ بالىلار ئالدىمغا كەلسۇن، ئۇلارنى توسماڭلار. چۈنكى، خۇدانىڭ

پادىشاھلىقىغا كىرىدىغانلار دەل مۇشۇلارغا ئوخشاشلاردۇر. [15] بىلىپ قويۇڭلاركى، كىمدەكىم خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى سەبىي باللاردەك قوبۇل قىلمىسا، ئۇنىڭغا ھەرگىز كىرەلمەيدۇ، ــ دېدى. [16] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ باللارنى قۇچىقىغا ئېلىپ، ئۇلارغا قوللىرىنى تەگكۈزۈپ بەخت تىلىدى.

مۇلۇكدارنىڭ مۇشكۇلات

[17] ھەزرىتى ئەيسا سەپەرگە چىقىش ئالدىدا، بىر كىشى يۈگۈرۈپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئالدىدا تىز پۈكۈپ:

ــ ئى ياخشى ئۇستاز، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىش ئۈچۈن قانداق قىلىشىم كېرەك؟ ــ دەپ سورىدى.

[18] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ مېنى نېمىشقا ياخشى دەيسىز؟ يېگانە خۇدادىن باشقا ياخشى يوق. [19] سىز تەۋراتتا بۇيرۇلغان «قاتىللىق قىلما، زىنا قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە، باشقىلارنى قاقتى ـ سوقتى قىلما، ئاتا ـ ئاناڭنى ھۆرمەت قىل» دېگەن پەرزلەرنى ئادا قىلىڭ، ــ دېدى.

[20] ــ ئۇستاز، بۇلارغا كىچىكىمدىن تارتىپ ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتىمەن، ــ دېدى ھېلىقى ئادەم.

[21] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مېھرىبانلىق بىلەن قاراپ:

ــ سىزدە قىلىشقا تېگىشلىك يەنە بىر ئىش كەم. بېرىپ پۈتۈن مال ـ مۈلكىڭىزنى سېتىپ، پۇلنى كەمبەغەللەرگە بېرىڭ. شۇنداق قىلسىڭىز، ئەرشتە خەزىنىڭىز بولىدۇ. ئاندىن كېلىپ ماڭا ئەگىشىڭ! ــ دېدى.

[22] بۇ سۆزنى ئاڭلاش بىلەنلا بۇ ئادەمنىڭ چىرايى ئۆزگىرىپ، قايغۇ ئىچىدە ئۇ يەردىن كېتىپ قالدى. چۈنكى، ئۇنىڭ مال ـ دۇنياسى ناھايىتى كۆپ ئىدى.

23 ھەزرىتى ئەيسا ئۆپچۆرىسىگە كۆز يۈگۈرتۈپ چىققاندىن كېيىن، شاگىرتلىرىغا:

ــ مال ـ دۇنياسى كۆپلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى نېمىدېگەن تەس ـ ھە! ــ دېدى.

24 شاگىرتلار ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ھەيران بولۇشتى. لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە:

ــ بالىلىرىم، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش نېمىدېگەن تەس ـ ھە!
25 بايلارنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى تۆگىنىڭ يىڭنە تۆشۈكىدىن ئۆتۈشىدىنمۇ تەس ئىكەن! ــ دېدى.

26 شاگىرتلار تېخىمۇ ھەيران بولۇشۇپ، بىر ـ بىرىدىن:

ــ ئۇنداقتا، كىم قۇتقۇزۇلۇشقا ئېرىشەلەيدۇ؟ ــ دەپ سوراشتى.
27 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا قاراپ:

ــ بۇ، ئىنسانلارنىڭ قولىدىن ئەمەس، خۇدانىڭلا قولىدىن كېلىدىغان ئىشتۇر، چۈنكى خۇدا ھەممىگە قادىردۇر، ــ دېدى.

28 ــ مانا بىز ھەممىنى تاشلاپ سىزگە ئەگەشتۇق! سىزچە، بىز قۇتقۇزۇلامدۇق؟ ــ دېدى پېترۇس كەينىدىنلا.

29 ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، مېنى ۋە خۇش خەۋەرنى دەپ، ئۆيى، ئاكا ـ ئۇكىلىرى، ئاچا ـ سىڭىللىرى، ئاتا ـ ئانىسى، بالا ـ چاقىلىرى ياكى يەر ـ زېمىنلىرىدىن ۋاز كەچكەنلەرنىڭ ھەممىسى 30 بۇ دۇنيادا زىيانكەشلىككە ئۇچراش بىلەن بىرگە يۈز ھەسسىلەپ ئۆي، ئاكا ـ ئۇكا، ئاچا ـ سىڭىل، ئانا، بالا ـ چاقا ۋە يەر ـ زېمىنلارغا ئېرىشىدۇ. كېلىدىغان دۇنيادىمۇ مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ. 31 لېكىن شۇ چاغدا، نۇرغۇن ئالدىنقى قاتاردىكىلەر ئاخىرقىلار بولىدۇ، نۇرغۇن ئاخىرقىلار ئالدىنقى قاتارغا چىقىدۇ، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى يەنە ئالدىن ئېيتىشى

32 ئۇلار يېرۇسالېمغا بارىدىغان يولدا ئىدى، ھەزرىتى ئەيسا ھەممىنىڭ ئالدىدا كېتىۋاتاتتى. شاگىرتلىرى ئۇنىڭ خەتەر يۈز بېرىش مۇمكىنچىلىكى بولغان ئۇ شەھەرگە ئالدىراپ ماڭغانلىقىدىن ھەيران ئىدى، ئۇلارغا ئەگەشكەنلەرمۇ قورقۇنچ ئىچىدە كېتىۋاتاتتى. ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى شاگىرتىنى يەنە بىر چەتكە تارتىپ، ئۇلارغا ئۆز بېشىغا كېلىدىغانلارنى ئۇقتۇرۇپ:

33 ــ مانا بىز ھازىر يېرۇسالېمغا كېتىۋاتىمىز. ئىنسانئوغلى ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىغا تاپشۇرۇلىدۇ. ئۇلار ئۇنى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىپ، رىملىقلارغا تاپشۇرۇپ بېرىدۇ. 34 رىملىقلار ئۇنى مەسخىرە قىلىدۇ، يۈزىگە تۈكۈرىدۇ، ئۇنى قامچىلايدۇ ۋە ئۆلتۈرىدۇ. لېكىن، ئۇ ئۈچ كۈندىن كېيىن قايتا تىرىلىدۇ، ــ دېدى.

ياقۇپ بىلەن يۇھاننانىڭ تەلپى

35 زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ياقۇپ بىلەن يۇھاننا ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ــ ئۇستاز، بىزنىڭ بىر تەلپىمىز بار ئىدى. ئورۇنداپ بېرىشىڭىزنى ئۆتۈنىمىز، ــ دېيىشتى.

36 ــ سىلەرگە نېمە قىلىپ بېرىشىمنى تەلەپ قىلىسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.

37 ــ سىز شان ـ شەرەپكە ئېرىشكىنىڭىزدە، بىرىمىزنى ئوڭ يېنىڭىزدا،

بىرىمىزنى سول يېنىڭىزدا ئولتۇرغۇزغايسىز، ــ دېيىشتى ئۇلار.

[38] ــ سىلەر نېمە تەلەپ قىلغانلىقىڭلارنى بىلمەيۋاتىسىلەر، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ مەن ئىچىدىغان ئازاب قەدەھىنى ۋە مەن قوبۇل قىلىدىغان چۆمۈلدۈرۈشنى سىلەرمۇ قوبۇل قىلالامسىلەر؟*

[39] ــ قوبۇل قىلالايمىز، ــ دېيىشتى ئۇلار.

ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ سىلەر ھەقىقەتەنمۇ مېنىڭ ئازاب قەدەھىمگە ۋە چۆمۈلدۈرۈلۈشۈمگە ئورتاق بولىسىلەر. [40] بىراق، ئوڭ ياكى سول يېنىمدا ئولتۇرۇشۇڭلارغا رۇخسەت قىلىش مېنىڭ ئىختىيارىمدا ئەمەس. بۇ ئورۇنلار كىملەرگە تەييارلانغان بولسا، شۇلار ئولتۇرىدۇ، ــ دېدى.

[41] بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان باشقا ئون شاگىرت ياقۇپ بىلەن يۇھاناغا خاپا بولۇشقا باشلىدى. [42] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى يېنىغا چاقىرىپ، مۇنداق دېدى:

ــ سىلەرگە مەلۇم، بۇ دۇنيادىكى ھۆكۈمران دەپ قارالغانلار قول ئاستىدىكى خەلق ئۈستىدىن رەھىمسىزلىك بىلەن ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدۇ. ئەمەلدارلىرى ئۇلارنى قاتتىق قوللۇق بىلەن ئىدارە قىلىدۇ. [43] بىراق، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بۇنداق ئىش بولمىسۇن. سىلەردىن كىم مەرتىۋىلىك بولۇشنى خالىسا، ئۇ قالغانلارغا خىزمەت قىلسۇن. [44] كىم بىرىنچى بولۇشنى خالىسا، ئۇ ھەممە ئادەمنىڭ قۇلى بولسۇن. [45] چۈنكى، ئىنسانئوغلىمۇ باشقىلارنى ئۆزىگە خىزمەت قىلدۇرغىلى ئەمەس، باشقىلارغا خىزمەت قىلغىلى ۋە جېنىنى پىدا قىلىش بەدىلىگە نۇرغۇن ئادەملەرنى گۇناھتىن ئازاد قىلغىلى كەلدى.

*38. بۇ ئايەتتە ھەزرىتى ئەيسانىڭ تارتىدىغان ئازاب ـ ئوقۇبىتى ۋە كرېستتىكى ئۆلۈمى كۆزدە تۇتۇلغان.

قارىغۇ بارتىمايىنىڭ كۆزىنىڭ ساقايتىلىشى

[46] كېيىن، ئۇلار ئېرىخا شەھىرىگە كەلدى. ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى
ۋە نۇرغۇن خالايىق بىلەن بىللە ئېرىخادىن قايتقان ۋاقىتتا، تىمايىنىڭ بارتىماي
ئىسىملىك قارىغۇ ئوغلى يول بويىدا ئولتۇرۇپ، تىلەمچىلىك قىلىۋاتاتتى. [47] ئۇ
ناسىرەلىك ئەيسانىڭ ئۇ يەردە ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ:
ــ ئى پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى* ئەيسا، ماڭا رەھىم قىلغايسىز! ــ
دەپ توۋلاشقا باشلىدى.
[48] نۇرغۇن ئادەملەر ئۇنى ئەيىبلەپ، ئۇنىنى چىقارماسلىقنى ئېيتتى.
لېكىن، ئۇ:
ــ ئى پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى، رەھىم قىلغايسىز، ــ دەپ تېخىمۇ
قاتتىق توۋلىدى.
[49] ھەزرىتى ئەيسا قەدىمىنى توختىتىپ:
ــ ئۇنى چاقىرىڭلار، ــ دېدى. چاقىرغىلى بارغانلار قارىغۇغا:
ــ قورقما! ئورنۇڭدىن تۇر، ئۇ سېنى چاقىرىۋاتىدۇ! ــ دېيىشتى. [50] ئۇ
ئادەم چاپىنىنى سېلىپ تاشلاپ، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ
ئالدىغا كەلدى.
[51] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭدىن:
ــ مەندىن نېمە تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
قارىغۇ:
ــ ئۇستاز، كۆزۈمنىڭ ئېچىلىشىنى تەلەپ قىلىمەن! ــ دېدى.
[52] ھەزرىتى ئەيسا:
ــ قايتساڭ بولىدۇ، ماڭا باغلىغان ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى، ــ

*47. داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى ــ بۇ نام يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئۇلار كۈتۈۋاتقان قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنى كۆرسىتەتتى.

دېۋىدى، ئۇ ئادەمنىڭ كۆزى شۇئان ئېچىلدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئادەم يول بويىي ھەزرىتى ئەيساغا ئەگىشىپ ماڭدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەنتەنە بىلەن يېرۇسالېمغا كىرىشى

11 [1] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن يېرۇسالېمغا يېقىنلىشىپ، زەيتۇن تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى بەيتپاجى ۋە بەيتانىيا دېگەن يېزىلارغا كەلگەندە، ئىككى شاگىرتىنى [2] مۇنداق دەپ ئالدىن ئەۋەتتى:

ــ سىلەر ئالدىمىزدىكى يېزىغا بېرىڭلار. يېزىغا كىرىپلا، تېخى مىنىلىپ باقمىغان بىر تەخەينىڭ باغلاقلىق تۇرغانلىقىنى كۆرىسىلەر. ئۇنى يېشىپ، يېتىلەپ كېلىڭلار. [3] ئەگەر بىرى سىلەردىن: «نېمىشقا بۇنداق قىلىسىلەر؟» دەپ سوراپ قالسا، «رەببىمىزنىڭ بۇنىڭغا ھاجىتى چۈشتى، بىردەمدىن كېيىن قايتۇرۇپ بېرىدۇ» دەڭلار.

[4] ئۇلار بېرىپ يول ئۈستىدىكى بىر ئۆينىڭ دەرۋازىسى يېنىدا باغلاغلىق تۇرغان بىر تەخەينى كۆردى. ئۇلار تانىنى يېشىۋاتقان چاغدا، [5] ئۇ يەردە تۇرغان بەزى كىشىلەر:

ــ تەخەينى يېشىپ نېمە قىلىسىلەر؟ ــ دېيىشتى. [6] شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ دېگەنلىرىنى ئېيتقاندا، ھېلىقى كىشىلەر ئۇلارغا يول قويدى. [7] شاگىرتلار تەخەينى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا يېتىلەپ كېلىپ، ئۈستىگە ئۆز چاپانلىرىنى سالدى. ھەزرىتى ئەيسا تەخەيگە مىندى. [8] نۇرغۇن خالايىقنىڭ بەزىلىرى چاپانلىرىنى، بەزىلىرى ئۆپچۆرىدىكى ئېتىزلاردىن كەسكەن شاخ ـ شۇمبىلارنى يولغا پاياندار قىلىپ سالدى. [9] ئالدىدا ماڭغان ۋە كەينىدىن ئەگەشكەنلەر:

«خۇداغا شۈكۈر!
پەرۋەردىگارىمىزنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن!
[10] ئەجدادىمىز داۋۇتنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ئىزباسارىغا مۇبارەك
بولسۇن!
ئەرشئەلادىكى خۇداغا شۈكۈرلەر ئوقۇلسۇن!» دەپ
ۋارقىرىشاتتى.

[11] ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا بېرىپ مەركىزىي ئىبادەتخانا*
ھويلىلىرىغا كىردى ۋە ھەممە نەرسىنى كۆزدىن كەچۈردى. بىراق، كەچ
كىرىپ قالغاچقا، ئون ئىككى شاگىرتى بىلەن بىللە يەنە بەيتانياغا قايتتى.

مېۋىسىز ئەنجۈر دەرىخى

[12] ئەتىسى ئۇلار بەيتانىيادىن چىققاندا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ قورسىقى
ئېچىپ كەتكەندى. [13] ئۇ يىراقتىكى باراقسان بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخىنى
كۆرۈپ، ھېچبولمىغاندا تۇك ئەنجۈر بولسىمۇ باردۇ دەپ، ئۇنىڭغا قاراپ
ماڭدى. دەرەخنىڭ يېنىغا بارغىنىدا، يوپۇرماقتىن باشقا ھېچ نەرسە
تاپالمىدى. بۇ، ئەنجۈر پىشىدىغان ۋاقىت ئەمەس ئىدى. [14] ھەزرىتى ئەيسا
دەرەخكە:
— بۇنىڭدىن كېيىن ھېچكىم سېنىڭ مېۋەڭنى يېمىگەي! — دېدى.
شاگىرتلىرىمۇ بۇنى ئاڭلىدى.

*11. مەركىزىي ئىبادەتخانا — ئەينى چاغدا، يەھۇدىيلارنىڭ نۇرغۇن ئىبادەتخانىلىرى بولۇپ، بۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ كۆپ يىغىلىپ ئىبادەت قىلىدىغان جايى ئىدى. خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە، پەقەت يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلىش توغرا بولاتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىنى تەرتىپكە سېلىشى

[15] ئۇلار يېرۇسالېمغا كەلدى. ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ، ئۇ يەردە ئېلىم ـ سېتىم قىلىۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى ھەيدەپ چىقىرىشقا باشلىدى. پۇل تېگىشىدىغانلارنىڭ شىرەلىرىنى ۋە كەپتەر ساتقۇچىلارنىڭ ئورۇندۇقلىرىنى ئۆرۈۋەتتى، [16] مال كۆتۈرۈۋالغان ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدىن ئۆتۈشىگە رۇخسەت قىلمىدى.*

[17] ئۇ خەلققە تەلىم بەرگەندە، مۇنداق دېدى:

— مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ: «مېنىڭ ئۆيۈم پۈتكۈل خەلقلەرنىڭ دۇئا ـ تىلاۋەتخانىسى دەپ ئاتالسۇن» دېگەن سۆزى يېزىلغان ئەمەسمۇ؟ لېكىن، سىلەر ئۇنى بۇلاڭچىلارنىڭ ئۇۋىسىغا ئايلاندۇرۇۋاپسىلەر! — دېدى.

[18] ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى بۇنى ئاڭلاپ، ھەزرىتى ئەيسانى ئۇجۇقتۇرۇۋېتىشنىڭ چارىسىنى ئىزدەشكە باشلىدى. ئۇلار ھەزرىتى ئەيسادىن قورقاتتى، چۈنكى پۈتۈن خالايىق ئۇنىڭ تەلىمىگە ھەيران ئىدى.

[19] كەچقۇرۇنلىرى، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن شاگىرتلىرى شەھەرنىڭ سىرتىغا چىقىپ كېتەتتى.

ئەنجۈر دەرىخىدىن ئېلىنىدىغان ئىبرەت

[20] ئەتىسى ئەتىگەندە، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن شاگىرتلىرى ئەنجۈر دەرىخىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، دەرەخنىڭ يىلتىزىدىن قۇرۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈشتى. [21] تۈنۈگۈنكى ۋەقەنى ئېسىگە ئالغان پېترۇس:

---

*16. ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا سېتىلغان ھايۋان ۋە ئۇچارقاناتلار خەلقنىڭ قۇربانلىق قىلىشى ئۈچۈن ئىدى. ئىبادەتخانىغا سەدىقە بەرگۈچىلەر پۇلنى يەرلىك پۇلغا تېگىشكەندىن كېيىن بېرىشى كېرەك ئىدى.

ــ ئۇستاز، قاراڭ، سىز قارغىغان ئەنجۈر دەرىخى قۇرۇپ كېتىپتۇ! ــ دېدى.

[22] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:

ــ خۇداغا ئىشىنىڭلار. [23] بىلىپ قويۇڭلاركى، كىم بۇ تاغقا: «قوزغال، دېڭىزغا تاشلان!» دېسە ۋە كۆڭلىدە گۇمانلانماي، ئېيتقانلىرىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىغا ئىشەنچ قىلسا، ئۇنىڭ تەلىپى ئىجابەت بولىدۇ.

[24] شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرگە ئېيتىمەنكى، دۇئا بىلەن تىلىگەن ھەرقانداق نەرسىگە ئېرىشتىم، دەپ ئىشىنىڭلار. شۇندا، تەلىپىڭلار ئىجابەت بولىدۇ.

[25] ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ دۇئا قىلغىنىڭلاردا، بىرەرسىگە قورساق كۆپۈكۈڭلار بارلىقى يادىڭلارغا كەلسە، ئۇنى كەچۈرۈڭلار. شۇ چاغدا، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنى كەچۈرۈم قىلىدۇ. {[26] سىلەر باشقىلارنى كەچۈرۈم قىلمىساڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنى كەچۈرۈم قىلمايدۇ.}

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ھوقۇقىنىڭ سورۇشتۇرۇلۇشى

[27] ئۇلار يەنە يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى. ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا ئايلىنىپ يۈرگەندە، ئالىي روھانىيلار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللار ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:

[28] ــ سىز قىلىۋاتقان ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتىسىز؟ سىزگە بۇنداق قىلىش ھوقۇقىنى كىم بەرگەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[29] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ مەن ئاۋۋال سىلەردىن بىر سوئال سوراي. سىلەر ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىڭلار. شۇ چاغدا، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتىپ بېرىمەن. [30] ئېيتىڭلارچۇ، يەھيا پەيغەمبەرگە

چۈمۆلدۈرۈش ھوقۇقىنى خۇدا بەرگەنمۇ ياكى ئىنسانلارمۇ؟ — دېدى.
[31] ئۇلار ئۆزئارا مۇنازىرە قىلىشقا باشلاپ:
— ئەگەر «خۇدا بەرگەن» دېسەك، ئۇ: «ئۇنداقتا سىلەر نېمە ئۈچۈن
يەھياغا ئىشەنمىدىڭلار؟» دەيدۇ. [32] بىراق، بىز قانداقمۇ: «ئىنسانلار
بەرگەن» دېيەلەيمىز؟! — دېيىشتى. چۈنكى، ئۇلار يەھيانى ھەقىقەتەن
پەيغەمبەر، دەپ ھېسابلايدىغان خەلقتىن قورقاتتى.
[33] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا:
— بىلمەيمىز، — دەپ جاۋاب بېرىشتى.
— ئۇنداقتا، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇقتا تايىنىپ قىلىۋاتقانلىقىمنى
ئېيتمايمەن، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.

يامان ئىجارىكەشلەر ھەققىدىكى تەمسىل

12 [1] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا تەمسىللەر بىلەن سۆزلەشكە
باشلىدى:
— بىر كىشى بىر ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلىپ، ئەتراپىنى چىتلاپتۇ.
مۇسەللەس ئىشلەش ئۈچۈن ئۈزۈمزارلىقتا بىر كۆلچەك قازدۇرۇپتۇ ۋە بىر
كۆزەتخانا ياسىتىپتۇ. كېيىن، ئۈزۈمزارلىقنى ئىجارىگە بېرىپ، ئۆزى يىراق بىر
يەرگە كېتىپتۇ. [2] ئۈزۈملەرنى ئۈزىدىغان مەزگىل كەلگەندە، ئۇ ھوسۇلنىڭ بىر
ئۈلۈشىنى ئېلىپ كېلىشكە قۇللىرىدىن بىرىنى ئىجارىكەشلەرنىڭ يېنىغا
ئەۋەتىپتۇ. [3] لېكىن، ئىجارىكەشلەر ھېلىقى قۇلنى تۇتۇۋېلىپ دۇمبالاپ، قۇرۇق
قول قايتۇرۇپتۇ. [4] خوجايىن يەنە بىر قۇلنى ئەۋەتىپتۇ. ئىجارىكەشلەر
ئۇنىڭمۇ باش-كۆزىنى يېرىپ، ھاقارەتلەپ قايتۇرۇپتۇ. [5] كېيىن، خوجايىن
يەنە بىر قۇلنى ئەۋەتىپتۇ. لېكىن ئۇ ئۆلتۈرۈلۈپتۇ. يەنە بىرمۇنچە قۇللىرىنى
ئەۋەتىپتۇ، ئۇلارنىڭمۇ بەزىلىرى تاياق يەپ، بەزىلىرى ئۆلتۈرۈلۈپتۇ.

[6] خوجايىنىنىڭ يېنىدا بىرلا ئادىمى، يەنى ئۆزىنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلىلا قاپتۇ. ئۇ ئوغلۇمنىغۇ ھۆرمەت قىلار دەپ، ئىجارىكەشلەرنىڭ يېنىغا ئەڭ ئاخىرىدا ئۇنى ئەۋەتىپتۇ. [7] لېكىن، ئىجارىكەشلەر ئۆزئارا: «بۇ بولسا خوجايىنىنىڭ مىراسخورى. كېلىڭلار، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتەيلى، ئۈزۈمزارلىق بىزگە ئوڭچە قالسۇن» دېيىشىپتۇ. [8] شۇنداق قىلىپ، ئۇنى تۇتۇپ ئۆلتۈرۈپ، ئۈزۈمزارلىقنىڭ سىرتىغا سۆرەپ ئاچىقىۋېتىپتۇ. [9] بۇنداق ئەھۋالدا، ئۈزۈمزارلىقنىڭ خوجايىنى بۇ ئىجارىكەشلەرنى قانداق قىلىدۇ؟ جەزمەن ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ، ئۈزۈمزارلىقنى باشقىلارغا ئىجارىگە بېرىدۇ. [10] سىلەر زەبۇردىكى مۇنۇ سۆزلەرنى زادى ئوقۇمىغانمىدىڭلار؟

«تامچىلار تاشلىۋەتكەن تاش
قۇرۇلۇشنىڭ ئۇل تېشى بولۇپ قالدى.
[11] بۇ، پەرۋەردىگار تەرىپىدىندۇر،
بىز ئۈچۈن ئاجايىپ بىر ئىشتۇر.»

[12] ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ تەمسىلنى ئۆزلىرىگە قارىتىپ ئېيتقانلىقىنى چۈشەنگەن يەھۇدىيلارنىڭ چوڭلىرى ئۇنى تۇتقۇن قىلماقچى بولدى. لېكىن، خەلقتىن قورقۇپ، ئۇنى تاشلاپ كېتىپ قالدى.

باج تاپشۇرۇش مەسىلىسى

[13] شۇنىڭدىن كېيىن، يەھۇدىيلارنىڭ چوڭلىرى ھەزرىتى ئەيسانى ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ سۆزلىرى بىلەن تۇزاققا چۈشۈرۈش مەقسىتىدە پەرىسىيلەردىن ۋە رىمدىن تەيىنلەنگەن ھىرود پادىشاھنىڭ تەرەپدارلىرىدىن بەزىلەرنى ئۇنىڭ يېنىغا ئەۋەتتى. [14] ئۇلار كېلىپ ھەزرىتى ئەيساغا:

ــ ئۇستاز، سىزنىڭ سەممىي ئادەم ئىكەنلىكىڭىزنى، ھېچكىمگە يۈز ـ خاتىر قىلمايدىغانلىقىڭىزنى بىلىمىز، چۈنكى كىشىلەرنىڭ سىرتقى قىياپىتى بىلەن ھېسابلاشماي، ئۇلارغا خۇدانىڭ يولىنى سادىقلىق بىلەن ئۆگىتىپ كەلدىڭىز. سىزچە رىم ئىمپېراتورى قەيسەرگە باج تاپشۇرۇشىمىز تەۋرات قانۇنىمىزغا خىلاپمۇ قانداق؟* زادى باج تاپشۇرامدۇق ـ تاپشۇرمامدۇق؟ ــ دېيىشتى.

[15] ئۇلارنىڭ ساختىپەزلىكىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا:

ــ نېمىشقا مېنى سۆزۈم ئارقىلىق ئىلىندۇرماقچى بولۇۋاتىسىلەر؟ ماڭا بىر دانە كۈمۈش تەڭگە بېرىڭلار، كۆرۈپ باقاي، ــ دېدى.

[16] پۇل ئېلىپ كېلىندى، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:

ــ بۇنىڭ ئۈستىدىكى سۈرەت ۋە ئىسىم كىمنىڭ؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ رىم ئىمپېراتورى قەيسەرنىڭ، ــ دېيىشتى ئۇلار.

[17] ــ ئۇنداق بولسا، قەيسەرنىڭ ھەققىنى قەيسەرگە، خۇدانىڭ ھەققىنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا. ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزلىرىگە ھەيران قېلىشتى.

تىرىلىشكە مۇناسىۋەتلىك مەسىلە

[18] ئۆلگەنلەر تىرىلمەيدۇ، دەپ قارايدىغان سادۇقىي دىنىي ئېقىمدىكىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:

[19] ــ ئۇستاز، مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا: «بىر كىشى ئۆلۈپ كېتىپ،

*14. ئەينى ۋاقىتتا، يەھۇدىيلار رىملىقلارنىڭ زۇلمى ئاستىدا ياشاۋاتقان بولۇپ، ئەگەر ھەزرىتى ئەيسا: «رىم ئىمپېراتورىغا باج تاپشۇرۇش توغرا» دېسە، بۇ گەپ ئازادلىقنى ئىستىگەن كىشىلەرگە ياقمايتتى. ناۋادا كىشىلەرنى باج تاپشۇرماسلىققا چاقىرسا، رىم ئىمپېرىيىسىگە قارشى چىققان بولاتتى. ئۇلار مۇشۇنداق سوئاللارنى سوراش ئارقىلىق ھەزرىتى ئەيسانى گېپىدىن تۇتۇۋېلىپ، رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلماقچى بولۇشقان.

ئايالى تۇل قېلىپ، پەرزەنت كۆرمىگەن بولسا، ئۆلگۈچىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى
تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل
قالدۇرۇشى لازىم» دەپ يازغان. [20] بۇرۇن يەتتە ئاكا ـ ئۇكا ئۆتكەنىكەن،
چوڭى ئۆيلىنىپ پەرزەنت قالدۇرمايلا ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ. [21] كەينىدىكى ئىنىسى
يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، ئۇمۇ پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ.
كەينىدىكى ئىنىسىمۇ شۇنداق بولۇپتۇ. [22] شۇنداق قىلىپ يەتتىنچىسىگىچە
ئۇنى ئېلىپ چىقىپتۇ. لېكىن، ھېچقايسىسى پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن
ئۆتۈپتۇ. ئاخىردا، ئۇ ئايالمۇ ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ. [23] ئەمدى سورايدىغىنىمىز
شۇكى: قىيامەت كۈنى بۇ ئايال كىمنىڭ ئايالى بولۇپ تىرىلىدۇ؟ چۈنكى، يەتتە
قېرىنداشنىڭ ھەممىسى ئۇنى خوتۇنلۇققا ئالغان ـ دە! ــ دېيىشتى.
[24] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ سىلەر مۇقەددەس يازمىلارنى ۋە خۇدانىڭ قۇدرىتىنى
بىلمىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن مانا مۇشۇنداق خاتالىشىسىلەر ئەمەسمۇ؟!
[25] ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن ئىنسانلار ئەرشتىكى پەرىشتىلەرگە
ئوخشاش، خوتۇن ئالمايدۇ، ئەرگە تەگمەيدۇ. [26] ئۆلۈمدىن تىرىلىش
مەسىلىسى ھەققىدە مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن تەۋراتتا
ئوقۇمىدىڭلارمۇ؟ ئەجدادلىرىمىز ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئاللىبۇرۇن
ئالەمدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، تەۋراتتىكى «تىكەنلىكنىڭ كۆيۈشى» ھەققىدىكى
باياندا خۇدا ئۇلارنى تىرىك ھېسابلاپ: «مەن ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار
ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بولىمەن!» دەيدۇ. [27] دېمەك، خۇدا ئۆلۈكلەرنىڭ
ئەمەس، تىرىكلەرنىڭ خۇداسىدۇر. سىلەر تامامەن خاتالاشتىڭلار.

ئەڭ مۇھىم ئەمر

[28] ئۇلارنىڭ مۇنازىرىسىنى ئاڭلىغان ۋە ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۇلارغا

ياخشى جاۋاب بەرگەنلىكىنى كۆرگەن بىر تەۋرات ئۇستازى ھەزرىتى
ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
— پۈتۈن ئەمرلەرنىڭ ئىچىدە ئەڭ مۇھىمى قايسى؟ — دەپ سورىدى.
29 ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— ئەڭ مۇھىمى شۇكى، «ئاڭلىغىن ئەي ئىسرائىللار! پەرۋەردىگارىمىز
بولغان خۇدا بىردىنبىر خۇدادۇر. 30 پەرۋەردىگارىڭ بولغان خۇدانى پۈتۈن
قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن زېھنىڭ ۋە پۈتۈن كۈچۈڭ بىلەن سۆيگىن.»
31 يەنە بىر ئەمر بولسا «قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي.» مانا
بۇلاردىن مۇھىم ئەمر يوق.
32 — توغرا ئېيتتىڭىز، ئۇستاز، — دېدى تەۋرات ئۇستازى ھەزرىتى
ئەيساغا، — «خۇدا بىردۇر، ئۇنىڭدىن باشقىسى يوقتۇر» دېگىنىڭىز دۇرۇس.
33 ئىنساننىڭ خۇدانى پۈتۈن قەلبى، پۈتۈن ئەقلى ۋە پۈتۈن كۈچى بىلەن
سۆيۈشى ھەم قوشنىسىنىمۇ ئۆزىنى سۆيگەندەك سۆيۈشى خۇداغا ئاتالغان
ھەرقانداق كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ھەدىيەلەردىنمۇ مۇھىمدۇر.
34 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭ ئاقىلانە جاۋاب بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ:
— سىز خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىن يىراق ئەمەسسىز، — دېدى.
شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇنىڭدىن ھېچكىم سوئال سوراشقا پېتىنالمىدى.

قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنىڭ سالاھىيىتى

35 ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا تەلىم بېرىۋېتىپ،
مۇنداق سوئالنى ئوتتۇرىغا قويدى:
— تەۋرات ئۇستازلىرى قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنى پادىشاھ داۋۇتنىڭ
ئەۋلادى، دەپ تۇرۇۋالسا قانداق بولىدۇ؟ 36 داۋۇت پادىشاھ ئۆزى مۇقەددەس
روھنىڭ ئىلھامى بىلەن مۇنداق دېگەنغۇ:

«پەرۋەردىگار خوجايىنىمغا ئېيتتىكى:
‹مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى
ئايىغىڭ ئاستىدا دەسسەتكۈچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن!›»

[37] قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولسىمۇ، لېكىن پادىشاھ داۋۇت مەسىھنى «خوجايىنىم» دېگەن يەردە مەسىھ ئۇنىڭدىن ئۇلۇغ بولمامدۇ؟!

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەۋرات ئۇستازلىرىنى ئەيىبلىشى

ئۇ يەردىكى جامائەت ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزىنى زوق بىلەن ئاڭلايتتى. [38] ھەزرىتى ئەيسا تەلىم بېرىپ مۇنداق دېدى:
ــ تەۋرات ئۇستازلىرىدىن ھوشيار بولۇڭلار. ئۇلار ئۇزۇن تونلارنى كىيىۋېلىپ، غادىيىپ يۈرۈشكە ئامراق كېلىدۇ. بازارلاردا باشقىلارنىڭ ئۆزلىرىگە سالام بېرىپ ھۆرمەتلىشىنى، [39] ئىبادەتخانىلاردا ئالاھىدە ئورۇندا ئولتۇرۇشنى، زىياپەتلەردىمۇ تۆردە ئولتۇرۇشنى ياخشى كۆرىدۇ. [40] ئۇلار تۇل ئاياللاردىن نەپ ئېلىپ، ئۇلارنىڭ مال ـ مۈلكىنى يەۋېلىپ، ئاندىن ئەتەي باشقىلار كۆرسۇن دەپ، ئۇزۇندىن ـ ئۇزۇن دۇئا قىلىدۇ. ئۇلار جەزمەن تېخىمۇ قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ!

تۇل ئايالنىڭ ئىئانىسى

[41] ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى ئىئانە يىغىلىدىغان جاينىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ، ئۆز ئىئانىلىرىنى تاشلاۋاتقان جامائەتكە قاراپ

تۇراتتى. نۇرغۇن بايلار ساندۇققا خېلى كۆپ پۇل تاشلىدى. [42] بىر كەمبەغەل تۇل ئايالمۇ كېلىپ، بىرنەچچە تىيىنلا قىممىتىدىكى ئىككى تەڭگىنى تاشلىدى.

[43] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇ نامرات تۇل ئايالنىڭ ئىئانىسى خۇدانىڭ نەزىرىدە ھەممەيلەننىڭكىدىن كۆپ. [44] چۈنكى، باشقىلار ئۆزلىرىنىڭ ئاشقان بايلىقلىرىدىن ئىئانە قىلدى. لېكىن، بۇ ئايال نامرات تۇرۇقلۇق، ئۆزىنىڭ بار ـ يوقىنى — تىرىكچىلىك قىلىدىغان ھەممە نەرسىسىنى ئىئانە قىلدى.

مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ ۋەيران قىلىنىشىدىن بېشارەت

13 [1] ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانىدىن چىقىۋاتقاندا، شاگىرتلىرىدىن بىرى ئۇنىڭغا:

— ئۇستاز، قاراڭ، بۇ نېمىدېگەن كۆركەم تاشلار! نېمىدېگەن ھەيۋەتلىك ئىمارەتلەر! — دېدى.

[2] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

— سەن بۇ ھەيۋەتلىك ئىمارەتلەرنى كۆرۈۋاتامسەن؟ بۇ يەردىكى ھەممە نەرسە گۇمران قىلىنىدۇ، ھەتتا بىر تال ئۇل تېشىمۇ جايىدا قالدۇرۇلمايدۇ، — دېدى.

[3] ھەزرىتى ئەيسا زەيتۇن تېغىدا مەركىزىي ئىبادەتخانا تەرەپكە قاراپ ئولتۇرغاندا، پېترۇس، ياقۇپ، يۇھاننا ۋە ئەندەرلەر ئاستىغىنا ئۇنىڭدىن:

[4] — بىزگە ئېيتقىنچۇ، بۇ دېگەنلىرىڭىز قاچان يۈز بېرىدۇ؟ بۇلارنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان قانداق بېشارەت بولىدۇ؟ — دەپ سوراشتى.

[5] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى:

— باشقىلارنىڭ ئازدۇرۇشىدىن ھوشيار بولۇڭلار. [6] نۇرغۇن كىشىلەر

مېنىڭ نامىمنى سېتىپ، «قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ مەن بولىمەن!» دەۋېلىپ، كۆپ ئادەملەرنى ئازدۇرىدۇ. [7] سىلەر ئۇرۇش خەۋەرلىرى ۋە ئۇرۇش شەپىلىرىنى ئاڭلىغان ۋاقتىڭلاردىمۇ، ئالاقزادە بولۇپ كەتمەڭلار، چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى مۇقەررەر. لېكىن بۇ، زامان ئاخىرى يېتىپ كەلدى، دېگەنلىك ئەمەس. [8] بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇش قىلىدۇ. بىر دۆلەت يەنە بىر دۆلەتكە ھۇجۇم قىلىدۇ. نۇرغۇن جايلاردا يەر تەۋرەش ۋە ئاچارچىلىقلار يۈز بېرىدۇ. مانا بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى خۇددى ھامىلدار ئايالنىڭ تولغىقىنىڭ باشلانغىنىغا ئوخشايدۇ.

[9] سىلەر ئۆزۈڭلارغا پەخەس بولۇڭلار. كىشىلەر سىلەرنى تۇتقۇن قىلىپ سوتقا تاپشۇرۇپ بېرىدۇ، ئىبادەتخانىلاردا قامچىلايدۇ. سىلەر ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن، ۋالىي ۋە پادىشاھلار ئالدىدا سوراققا تارتىلىسىلەر. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئالدىدا مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىم بولىسىلەر. [10] لېكىن، خۇش خەۋەر پۈتكۈل مىللەتلەرگە زامان ئاخىرىدىن بۇرۇن يەتكۈزۈلۈشى كېرەك. [11] شۇڭا، سىلەر تۇتۇلۇپ سوتقا تاپشۇرۇلغاندا نېمە دېيىشتىن ئەندىشە قىلماڭلار. ئۇ چاغدا، سىلەرگە نېمە نېسىپ ئېتىلسە، شۇنى دەڭلار، چۈنكى سۆزلىگۈچى سىلەر ئەمەس، مۇقەددەس روھتۇر. [12] قېرىنداش قېرىنداشىغا، ئاتا بالىسىغا خائىنلىق قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلۈمگە تۇتۇپ بېرىدۇ. بالىلارمۇ ئاتا ـ ئانىسى بىلەن قارشىلىشىپ، ئۇلارنى ئۆلۈمگە ئىتتىرىدۇ. [13] ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن ھەممە ئادەم سىلەرگە ئۆچمەنلىك قىلىدۇ، لېكىن ئاخىرغىچە بەرداشلىق بەرگەنلەر جەزمەن قۇتقۇزۇلىدۇ.

زور بالايىئاپەت

[14] ــ «يىرگىنچلىك ۋەيران قىلغۇچى» نىڭ ئۆزى تۇرۇشقا تېگىشلىك بولمىغان يەردە تۇرغىنىنى كۆرگىنىڭلاردا، (كىتابخانلار بۇ سۆزنىڭ

مەنىسىنى چۈشەنسۇن) يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئاھالىلەر تاغلارغا قاچسۇن.
[15] ئۆگزىدىكىلەر ئۆيىدىكى نەرسە ـ كېرەكلىرىنى ئالماي قاچسۇن. [16] ئېتىزلاردا
ئىشلەۋاتقانلارمۇ چاپىنىنى ئېلىۋېلىش ئۈچۈن ئۆيىگە قايتماي قېچىپ
كەتسۇن. [17] ئۇ كۈنلەردە، قېچىشى ئەپسىز بولغان ھامىلدار ئاياللار ۋە بالا
ئېمىتىدىغان ئانىلارنىڭ ھالىغا ۋاي! [18] بۇ ۋەقەلەرنىڭ قىشقا توغرا كېلىپ
قالماسلىقى ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار. [19] چۈنكى، ئۇ كۈنلەردىكى بالايىئاپەتلەر
خۇدا ئالەمنى ياراتقاندىن بۇيان كۆرۈلۈپ باقمىغان، كەلگۈسىدىمۇ
كۆرۈلمەيدۇ. [20] پەرۋەردىگار ئۇ كۈنلەرنى ئازايتمىسىدى، ھېچكىم
قۇتۇلالمايتتى. لېكىن، پەرۋەردىگار ئۇ كۈنلەرنى ئۆزى تاللىغانلىرى ئۈچۈن
ئازايتقان. [21] ئەگەر ئۇ چاغدا بىرى سىلەرگە: «قاراڭلار، قۇتقۇزغۇچى ـــ
مەسىھ بۇ يەردە!» ياكى «قاراڭلار، مەسىھ ئەنە ئۇ يەردە!» دېسە،
ئىشەنمەڭلار. [22] چۈنكى، ساختا مەسىھلەر، ساختا پەيغەمبەرلەر مەيدانغا
كېلىدۇ. ئەگەر مۇمكىن بولسىدى، ئۇلار خۇدا تاللىغانلارنى مۆجىزىلەر ۋە
كارامەتلەر بىلەن ئازدۇرغان بولاتتى. [23] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھوشيار بولۇڭلار.
مەن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئېيتىش بىلەن، سىلەرنى ئالدىنئالا ئاگاھلاندۇرۇپ
قويدۇم.

ئىنسانئوغلىنىڭ كېلىشى

[24] ـــ ئۇ كۈنلەردىكى بالايىئاپەتلەر ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن،

«قۇياش قارىيىپ،
ئاي يورۇقلۇق بەرمەس،
[25] يۇلتۇزلار ئاسماندىن تۆكۈلۈپ،
ئاسمان جىسىملىرى لەرزىگە كېلەر.»

[26] ئۇ چاغدا، كىشىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ زور كۈچ ـ قۇدرەت ۋە شان ـ شەرەپ بىلەن بۇلۇتلار ئىچىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ. [27] ئىنسانئوغلى پەرىشتىلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۆزى تاللىغان كىشىلەرنى ئالەمنىڭ بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە، دۇنيانىڭ تۆت بۇلۇڭىدىن يىغىپ بىر يەرگە جەم قىلىدۇ.

ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىش

[28] ــ ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىڭلار! ئۇنىڭ شاخلىرى كۆكىرىپ، يېڭى يوپۇرماق چىقارغاندا، يازنىڭ كېلىشىگە ئاز قالغانلىقىنى بىلىسىلەر. [29] خۇددى شۇنىڭدەك، مەن بايا دېگەن ئالامەتلەرنىڭ يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىڭلاردا، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ* ئىشىك ئالدىدا، يەنى نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىڭلار. [30] بىلىپ قويۇڭلاركى، مانا بۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي تۇرۇپ، بۇ ئەۋلاد* كىشىلەر ئالەمدىن ئۆتمەيدۇ. [31] ئاسمان ـ زېمىن يوقىلىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم يوقالماي مەڭگۈ ئىناۋەتلىك بولىدۇ!

ھوشيار بولۇڭلار

[32] ــ بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىدىغان ۋاقىت ـ سائىتىگە كەلسەك، بۇنى

*29. ئەسلى تېكىستتە «ئۇنىڭ» دەپ ئېلىنغان بولۇپ، ئىنسانئوغلىنى ياكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى («لۇقا» 21 ـ باب 31 ـ ئايەت) كۆرسىتىدۇ.

*30. ئەگەر تىلغا ئېلىنغان ئالامەت يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران بولۇشىغا (13 ـ باب 2 ـ ئايەت) قارىتىلغان بولسا، ئۇنداقتا «ئەۋلاد» سۆزى تەبىئىيكى شۇ دەۋردە ياشاپ ئۆتكەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىگە (13 ـ باب 26 ـ ئايەت) قارىتىلغان بولسا، «ئەۋلاد» سۆزى بەلكىم پۈتۈن يەھۇدىيە خەلقىنى ياكى بۇ ئايەتلەردە ئېيتىلغان ۋەقەلەرنىڭ باشلىنىش ۋاقتىدا ياشاۋاتقان ئەۋلادنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ھەرگىز ھەزرىتى ئەيسادا «دۇنياغا دەرھال قايتىپ كېلىمەن» دېگەن خاتا چۈشەنچىنىڭ بارلىقىنى بىلدۈرمەيدۇ.

ئاتامدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ. نە ئەرشتىكى پەرىشتىلەر، نە ئوغلى
بىلمەيدۇ. 33 پەخەس بولۇڭلار، سەگەك بولۇڭلار، چۈنكى ئۇ ۋاقىت ـ
سائەتنىڭ قاچان كېلىدىغانلىقىنى بىلمەيسىلەر. 34 بۇ، سەپەرگە چىقماقچى
بولغان ئادەمنىڭ ئەھۋالىغا ئوخشايدۇ. ئۇ يولغا چىقىدىغان چاغدا،
چاكارلىرىنىڭ خىزمەت دائىرىسىنى بەلگىلەپ، ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە بىردىن
ۋەزىپە تاپشۇرىدۇ. دەرۋازىدىكى كۆزەتچىگىمۇ ھوشيار بولۇشنى تاپىلايدۇ.
35 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ھوشيار بولۇڭلار. چۈنكى ئۆينىڭ
خوجايىنىنىڭ كېلىدىغان ۋاقتىنىڭ كەچقۇرۇنمۇ، تۈن يېرىمىمۇ، خوراز
چىللىغان ۋاقىتمۇ ياكى سەھەر ۋاقتىمۇ، ئۇنى بىلەلمەيسىلەر. 36 شۇڭا، ئۇ
تۇيۇقسىز كېلىپ، سىلەرنى غەپلەت ئۇيقۇسىدا كۆرۈپ قالمىسۇن! 37 سىلەرگە
ئېيتقانلىرىمنى ھەممەيلەنگە ئېيتىمەن: ھوشيار بولۇڭلار!

گۇناھكار ئايالنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى ئەتىرلىشى

14
1 يەھۇدىيلارنىڭ ئۆتۈپ كېتىش ۋە پېتىر نان ھېيتىغا ئىككى كۈن
قالغانىدى. ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ھەزرىتى
ئەيسانى ھىيلە بىلەن تۇتۇپ ئۆلتۈرۈۋېتىشنىڭ چارىسىنى ئىزدەشتى.
2 ئۇلار:

— بۇ ئىشنى ھېيت ـ ئايەم كۈنلىرى قىلمايلى. بولمىسا، خەلق ئارىسىدا
قالايمىقانچىلىق چىقىشى مۇمكىن، — دېيىشەتتى.

3 ھەزرىتى ئەيسا بەيتانىيا يېزىسىدا ئىلگىرى ماخاۋ كېسىلىگە گىرىپتار
بولغان سىمۇننىڭ ئۆيىدە داستىخاندا ئولتۇرۇۋاتقاندا، ئىچىگە قىممەتلىك ساپ
سۇمبۇل ئەتىرى قاچىلانغان، ئاق قاشتېشىدىن ياسالغان قۇتىنى تۇتقان بىر
ئايال كىرىپ، قولىدىكى قۇتىنى ئېچىپ، ئىچىدىكى ئەتىرنى ھەزرىتى
ئەيسانىڭ بېشىغا قۇيدى. 4 بەزىلەر بۇنىڭغا خاپا بولۇپ، بىر ـ بىرىگە:

ـــ خۇش پۇراق ئەتىرنى بۇنداق ئىسراپ قىلغاننىڭ نېمە پايدىسى؟ [5] بۇ
ئەتىرنىڭ قىممىتى بىر يىللىق كىرىمىمىزگە تەڭ كېلىدىكەن! ئۇ سېتىلىپ پۇلى
كەمبەغەللەرگە بېرىلسە بولاتتى، ـــ دېيىشىپ، ئايالغا تاپا ـ تەنە قىلىشقا
باشلىدى.
[6] ـــ ئايالنىڭ ئىختىيارىغا قويۇۋېتىڭلار، ئۇنى خىجىل قىلىپ نېمە
قىلىسىلەر؟ ئۇ مەن ئۈچۈن ياخشى ئىش قىلدى. [7] كەمبەغەللەر دائىم
ئاراڭلاردا، ئۇلارغا خالىغان ۋاقىتتا ياردەم قىلالايسىلەر. لېكىن، مەن
ئاراڭلاردا دائىم بولمايمەن. [8] ئايال چامى يېتىدىغان ئىشنى قىلدى؛ مېنىڭ
دەپنە قىلىنىشىمغا تەييارلىق يۈزىسىدىن بەدىنىمگە ئالدىنئالا ئەتىر سۈركەپ
قويدى. [9] بىلىپ قويۇڭلاركى، خۇش خەۋەر دۇنيانىڭ قەيېرىدە يەتكۈزۈلسە،
بۇ ئايال ئەسلىنىپ، ئۇنىڭ قىلغان ئىشى تىلغا ئېلىنىدۇ، ـــ دېدى ھەزرىتى
ئەيسا ئۇلارغا.

يەھۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلىشى

[10] شۇ ۋاقىتتا، ئون ئىككى شاگىرتتىن بىرى بولغان يەھۇدا ئىشقارىيوت
ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇپ بېرىش مەقسىتىدە ئالىي روھانىيلارنىڭ يېنىغا
باردى. [11] بۇنى ئاڭلاپ، ئالىي روھانىيلارنىڭ كۆڭلى گۈلقەقەلىرى ئېچىلىپ كەتتى ۋە
ئۇنىڭغا پۇل بېرىشكە ۋەدە قىلىشتى. يەھۇدامۇ ھەزرىتى ئەيسانى ئۇلارغا
تۇتۇپ بېرىشكە پۇرسەت ئىزدەشكە باشلىدى.

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ كەچلىك تامىقى

[12] پېتىر نان ھېيتىنىڭ* بىرىنچى كۈنى، يەنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ

---

*12. پېتىر نان ھېيتى يەتتە كۈن بولۇپ، بىرىنچى كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ كۈنى، يەھۇدىيلار ئۆيلىرىدە قوي سويۇپ، پېتىر نان بىلەن يەيدۇ.

قۇربانلىقى قىلىنىدىغان كۈنى، شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا كېلىشىپ:
— ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تاماقىنى قەيەرگە بېرىپ تەييارلىشىمىزنى
خالايسىز؟ — دەپ سورىدى.
[13] ئۇ شاگىرتلىرىدىن ئىككىيلەننى مۇنداق دەپ ئالدىن ئەۋەتتى:
— يېرۇسالېمغا كىرىڭلار، ئۇ يەردە كوزىدا سۇ توشۇۋاتقان بىر ئەر
كىشىنى ئۇچرىتىسىلەر. ئۇنىڭ كەينىدىن مېڭىپ، [14] ئۇ ئادەم كىرگەن ئۆينىڭ
ئىگىسىگە: «ئۇستازىمىز: ‹شاگىرتلىرىم بىلەن ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ
تاماقىنى يەيدىغان مېھمانلىق ئۆي قەيەردە؟› دەپ سوراۋاتىدۇ» دەڭلار.
[15] ئۇ سىلەرنى ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى رەتلىك جابدۇپ قويۇلغان بىر ئېغىز چوڭ
ئۆيگە باشلاپ چىقىدۇ. مانا شۇ ئۆيدە ھېيتنىڭ تاماقىنى تەييار قىلىڭلار.
[16] شاگىرتلار يولغا چىقىپ شەھەرگە كىردى. ھەممە ئىشلار ھەزرىتى
ئەيسانىڭ ئېيتقىنىدەك بولۇپ چىقتى. ئۇلار شۇ يەردە تاماقنى تەييارلاشقا
كىرىشتى.
[17] كەچقۇرۇن، ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى شاگىرتى بىلەن كېلىپ،
[18] داستىخاندا ئولتۇرۇپ تائام ئۇستىدە:
— بىلىپ قويۇڭلاركى، مەن بىلەن بىللە غىزالىنىۋاتقان سىلەرنىڭ
ئاراڭلاردىكى بىرەيلەن ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدۇ، — دېدى.
[19] بۇ سۆز ئۇلارنى قايغۇغا سالدى. ئۇلار بىر ـ بىرلەپ:
— مەن ئەمەستىمەن؟ — دەپ سورىدى.
[20] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— ماڭا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى قولىدىكىناننى مەن بىلەن بىللە تەخسىگە
تۆگۈرگەن ئون ئىككى شاگىرتنىڭ ئىچىدىكى بىرىدۇر. [21] ئىنسانئوغلى
مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك ئالەمدىن ئۆتىدۇ. لېكىن، ئۇنىڭغا
ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىشىنىڭ ھالىغا ۋاي! ئۇ ئادەم تۇغۇلمىغان بولسىچۇ
كاشكى! — دېدى.

22 ئۇلار تاماق يېيىشىۋاتقاندا، ھەزرىتى ئەيسا بىر ناننى قولىغا ئېلىپ شۈكۈر ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇنى ئوشتۇپ تۇرۇپ، شاگىرتلىرىغا بەردى ۋە:
ــ ئېلىڭلار، بۇ مېنىڭ تېنىم، ــ دېدى.
23 ئاندىن، ئۇ قولىغا بىر جام ئېلىپ خۇداغا شۈكۈر ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇنى شاگىرتلىرىغا سۇندى. ھەممەيلەن ئۇنىڭدىن ئىچىشتى.
24 ــ بۇ، مېنىڭ نۇرغۇن ئادەملەر ئۈچۈن تۆكۈلۈپ، خۇدانىڭ ئەھدىسىنى تۈزىدىغان قېنىمدۇر. 25 بىلىپ قويۇڭلاركى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا يېڭىچە شارابتىن ئىچمىگۈچە، بۇنداق شارابنى ھەرگىز ئىچمەيمەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
26 ئۇلار مەدھىيە ناخشىسىنى ئېيتقاندىن كېيىن تالاغا چىقىپ، زەيتۇن تېغىغا قاراپ كېتىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پېترۇسنىڭ تانىدىغانلىقىنى ئېيتىشى

27 بۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:
ــ ھەممىڭلار مېنى تاشلاپ كېتىشىلەر، چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا:

«قويچىنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرىمەن،
قويلىرى پاتىپاراق بولۇپ كېتىدۇ» دېگەن.

28 لېكىن، مەن تىرىلگەندىن كېيىن، جەلىلىيەگە سىلەردىن بۇرۇن بارىمەن، ــ دېدى.
29 پېترۇس ئۇنىڭغا:

ــ ھەممەيلەن سىزنى تاشلاپ كەتسىمۇ، مەن ھەرگىز تاشلاپ كەتمەيمەن، ــ دېدى.
30 ــ بىلىپ قويغىنكى، بۈگۈن كېچە خوراز ئىككى قېتىم چىللاشتىن بۇرۇن، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
31 لېكىن، پېترۇس تېخىمۇ قەتئىي تەلەپپۇز بىلەن:
ــ سىز بىلەن بىللە ئۆلۈشكە توغرا كەلسىمۇ، سىزدىن تانمايمەن، ــ دېدى. قالغان شاگىرتلارمۇ شۇنداق دېيىشتى.

گېتسىمانە باغچىسىدىكى دۇئا ـ تىلاۋەت

32 كېيىن، ئۇلار گېتسىمانە دېگەن بىر يەرگە كەلدى. ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:
ــ مەن دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىپ كەلگۈچە، مۇشۇ جايدا ئولتۇرۇپ تۇرۇڭلار، ــ دېدى.
33 ئۇ پېترۇس، ياقۇپ ۋە يۇھاناننى بىرگە ئېلىپ ماڭدى. بۇ ۋاقىتتا، ئۇنى قايغۇ بېسىپ، كۆڭلى قاتتىق بىئارام بولۇشقا باشلىدى. ئۇ:
34 ــ جېنىم چىقىپ كېتىدىغاندەك غەم ـ قايغۇغا پاتتىم. سىلەر بۇ يەردە قېلىپ، ھوشيار تۇرۇڭلار، ــ دېدى 35 ۋە سەل نېرىراق بېرىپ، يەرگە باش قويۇپ، مۇمكىن بولسا ئۇ كۈننىڭ ئۆز بېشىغا كەلمەسلىكىگە دۇئا قىلىپ:
36 ــ ئى سۆيۈملۈك ئاتا، ھەممىگە قادىرسەن، بۇ ئازاب قەدەھىنى مەندىن يىراقلاشتۇرغايسەن. لېكىن، بۇ ئىش مېنىڭ ئەمەس، بەلكى سېنىڭ ئىرادەڭ بويىچە بولسۇن، ــ دېدى.
37 ئۇ ئۈچ شاگىرتىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ مۈگدەپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ، پېترۇسقا:
ــ ئەي سىمۇن، ئۇخلاۋاتامسەن؟! بىرەر سائەتمۇ ھوشيار

تۇرالمىدىڭمۇ؟! 38 ئېزىقتۇرۇلۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، سەگەك تۇرۇپ دۇئا
قىلىڭلار. كۆڭۈل خالايدۇ، لېكىن تەن ئاجىزدۇر، ــ دېدى.
39 ئاندىن، ئۇ يەنە بېرىپ، بۇرۇنقى سۆزلىرىنى تەكرارلاپ دۇئا قىلدى.
40 ئۇ شاگىرتلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگىنىدە، ئۇلارنىڭ يەنە مۈگدەپ
قالغانلىقىنى كۆردى. چۈنكى، ئۇلار كۆزلىرىنى ئاچالماي قالغانىدى. ئۇلار
ھەزرىتى ئەيساغا نېمە دېيىشنى بىلمەي قالدى.
41 ھەزرىتى ئەيسا ئۈچىنچى قېتىم ئۇلارنىڭ يېنىغا قايتىپ:
ــ سىلەر تېخىچە دەم ئېلىپ ئۇخلاۋاتامسىلەر؟ بولدى بەس ئەمدى!
ئىنسانئوغلىنىڭ گۇناھكارلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدىغان ۋاقىت ـ سائىتى
يېتىپ كەلدى. 42 قوپۇڭلار، كېتەيلى، مانا ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىشى
كەپتۇ، ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

43 ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزى ئاياغلاشماستىنلا، ئۇن ئىككى شاگىرتىنىڭ
بىرى بولغان يەھۇدا كەلدى. ئۇنىڭ يېنىدا ئالىي روھانىيلار، تەۋرات
ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللار تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، قىلىچ ـ توقماقلار بىلەن
قوراللانغان زور بىر توپ ئادەم بار ئىدى. 44 ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق
قىلغان يەھۇدا ئۇلارغا ئالدىن: «مەن كىمنى سۆيسەم، ئەيسا شۇ. سىلەر
ئۇنى تۇتۇپ، قاتتىق مۇھاپىزەت ئاستىدا ئېلىپ مېڭىڭلار» دېگەن ۋە سۆيۈش
ئارقىلىق بەلگە بەرمەكچى بولغانىدى. 45 ئۇ ئۇدۇل ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا
بېرىپ:
ــ ئۇستاز، ــ دەپ ئۇنى سۆيدى. 46 شۇ چاغدا، ئۇ باشلاپ كەلگەنلەر
ھەزرىتى ئەيساغا قول سېلىپ، ئۇنى تۇتقۇن قىلدى. 47 ھەزرىتى ئەيسانىڭ
يېنىدىكىلەردىن بىرى قىلىچىنى سۇغۇرۇپ، باش روھانىينىڭ چاكىرىغا

ئۇردى. قىلىچ چاكارنىڭ قۇلىقىغا تېگىپ، ئۇنى شىلىپ چۈشۈرۈۋەتتى.
[48] ھەزرىتى ئەيسا:
ــ سىلەر قىلىچ ـ توقماقلارنى كۆتۈرۈپ مېنى تۇتقىلى كەپسىلەر، مېنى قاراقچى كۆرۈۋاتامسىلەر؟ [49] ھەر كۈنى مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا سىلەر بىلەن بىللە بولۇپ تەلىم بېرەتتىم. ئۇ چاغدا تۇتمىدىڭلار. بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن ئېيتىلغانلارنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى بولدى، ــ دېدى.
[50] بۇ چاغدا، شاگىرتلارنىڭ ھەممىسى ئۇنى تاشلاپ قېچىپ كېتىشتى.
[51] ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەينىدىن پەقەت ئۇچىسىغا كەندىر رەخت يېپىنچاقلىۋالغان بىر ياش ئەگىشىپ ماڭغانىدى. ئۇلار ئۇنىمۇ تۇتىۋالدى. [52] لېكىن، ئۇ رەختنىڭ ئىچىدىن سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ، يالىڭاچ پېتى قېچىپ كەتتى.

ئالىي مەھكىمىدە سوتلىنىش

[53] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى باش روھانىينىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى. پۈتۈن ئالىي روھانىيلار، ئاقساقاللار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىمۇ ئۇ يەرگە يىغىلدى. [54] پېترۇس ھەزرىتى ئەيساغا تاكى باش روھانىينىڭ ھويلىسىغىچە يىراقتىن ئەگىشىپ بېرىپ، ھويلىدا قاراۋۇللار بىلەن بىللە ئىسسىنىپ ئولتۇردى. [55] ئالىي روھانىيلار ۋە پۈتۈن ئالىي كېڭەشمە ئەزالىرى ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىش ئۈچۈن ئىسپات ئىزدىدى، ئەمما تاپالمىدى. [56] بىرمۇنچە يالغان گۇۋاھچىلار ئوتتۇرىغا چىققان بولسىمۇ، ئىسپاتلىرى بىر ـ بىرىگە ماسلاشمايتتى.
[57] ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئورنىدىن تۇرۇپ، يالغان گۇۋاھلىق بېرىپ:
[58] ــ بىز ئۇنىڭ: «ئىنسان قولى بىلەن ياسالغان بۇ ئىبادەتخانىنى بۇزۇپ

تاشلاپ، ئىنسان قولى بىلەن ياسالمىغان باشقا بىر ئىبادەتخانىنى ئۈچ كۈن ئىچىدە ياساپ چىقىمەن» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق، ــ دېدى. [59] لېكىن، بۇ ھەقتىكى گۇۋاھلىقلارمۇ بىر ـ بىرىگە ماسلاشمىدى.

[60] ئاندىن، باش روھانىي ئورنىدىن تۇرۇپ، جامائەتنىڭ ئالدىدا ھەزرىتى ئەيساغا:

ــ قېنى، جاۋاب بەرمەمسەن؟ بۇلارنىڭ سېنىڭ ئۈستۈڭدىن بەرگەن گۇۋاھلىقلىرىغا نېمە دەيسەن؟ ــ دېدى. [61] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا شۈك تۇرۇپ، ھېچقانداق جاۋاب بەرمىدى. باش روھانىي يەنە ئۇنىڭدىن:

ــ مەدھىيىلىنىشكە لايىق بولغان خۇدانىڭ ئوغلى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ سەنمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

[62] ــ ھەئە، مەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ قادىر خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرىدىغانلىقىنى ۋە كۆكتىكى بۇلۇتلار ئىچىدە كېلىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر.

[63] بۇ سۆزنى ئاڭلىغان باش روھانىي كىيىملىرىنى يىرتىپ* تاشلاپ:

ــ ئەمدى باشقا ھېچقانداق گۇۋاھچىنىڭ ھاجىتى قالمىدى. [64] سىلەر ئۇنىڭ كۇپۇرلۇقلىرىنى ئاڭلىدىڭلار. ئەمدى بۇنىڭغا نېمە دەيسىلەر؟ ــ دېدى.

ئۇلار بىردەك ئۇنىڭغا ئۆلۈم جازاسى تېگىشلىك دەپ ھۆكۈم قىلىشتى. [65] بەزىلىرى ئۇنىڭغا تۈكۈرۈشكە باشلىدى. ئۇلار يەنە ئۇنىڭ كۆزلىرىنى باغلاپ، مۇشت ئېتىپ: «پەيغەمبەر بولساڭ، ئېيتىپ باققىنا، سېنى كىم ئۇردى؟» دېيىشتى. قاراۋۇللارمۇ ئۇنى ئارىسىغا ئېلىۋېلىپ كاچاتلىدى.

---

*63. باش روھانىي ھەزرىتى ئەيسانى «كۇپۇرلۇق قىلدى» دەپ قاراپ، ئۆزىنىڭ بۇنىڭغا بولغان چۆچۈشى ۋە غەزىپىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن، كىيىملىرىنى يىرتقان. ھەزرىتى ئەيسانىڭ: «مەسىھ مەن بولىمەن» دېيىشى ئۇنىڭ خۇداغا خاس ھوقۇق ۋە شۆھرەت مەندىدۇر، دېگەنلىكىدۇر.

پېترۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسادىن تېنىشى

[66] پېترۇس تۆۋەندىكى ھويلىدا تۇراتتى. باش روھانىينىڭ دېدەكلىرىدىن بىرى كېلىپ، [67] ئىسسىنىپ ئولتۇرغان پېترۇسنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ:

ــ سەنمۇ ناسىرەلىك ئەيسا بىلەن بىر ئىدىڭغۇ، ــ دېدى.

[68] پېترۇس بۇنى ئىنكار قىلىپ:

ــ سېنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىڭنى بىلمىدىم ھەم چۈشەنمىدىم، ــ دېدى ـ دە، تاشقىرىغا، دەرۋازىنىڭ ئالدىغا چىقىپ تۇردى. شۇ ئەسنادا، خوراز چىللىدى.

[69] ئۇنىڭ تاشقىرىدا تۇرغانلىقىنى كۆرگەن ھېلىقى دېدەك ئۇ يەردە تۇرغانلارغا يەنە:

ــ بۇ ئۇنىڭ ئادىمىغۇ، ــ دېدى. [70] پېترۇس يەنە ئىنكار قىلدى.

بىرئازدىن كېيىن، ئۇ يەردە تۇرغانلار پېترۇسقا يەنە:

ــ شۈبھىسىزكى، سەن ئۇنىڭ شاگىرتلىرىنىڭ بىرى. تەلەپپۇزۇڭدىن سېنىڭمۇ جەلىلىيلىك ئىكەنلىكىڭ چىقىپ تۇرمامدۇ؟! ــ دېيىشتى.

[71] پېترۇس قەسەم قىلىپ:

ــ سىلەر دەۋاتقان ئادەمنى تونۇمايمەن. بولمىسا، مېنى خۇدا ئۇرسۇن! ــ دېدى.

[72] دەل شۇ چاغدا، خوراز ئىككىنچى قېتىم چىللىدى. پېترۇس ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىگە: «خوراز ئىككى قېتىم چىللاشتىن بۇرۇن، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن» دېگەن سۆزىنى ئېسىگە ئېلىپ، كۆڭلى بۇزۇلۇپ يىغلاپ كەتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا سوتلىنىشى

15 [1] ئەتىسى تاڭ سەھەردە، ئالىي روھانىيلار، ئاقساقاللار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە ئالىي كېڭەشمىنىڭ پۈتۈن ئەزالىرى مەسلىھەتلىشىۋالغاندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسانى باغلاپ، ۋالىي پىلاتۇسقا تاپشۇرۇپ بەردى.

[2] پىلاتۇس ئۇنىڭدىن:

ــ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ ئېيتقىنىڭىزدەك، ــ دەپ جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا.

[3] ئالىي روھانىيلار ئۇنىڭ ئۈستىدىن بىرمۇنچە ئەرز_شىكايەتلەرنى قىلىشتى. [4] پىلاتۇس ئۇنىڭدىن يەنە:

ــ قارا، ئۇلار ئۈستۈڭدىن شۇنچىۋالا شىكايەت قىلىۋاتىدۇ. سەن ھېچقايسىسىغا جاۋاب بەرمەمسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[5] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا يەنىلا زۇۋان سۈرمىدى. پىلاتۇس بۇنىڭغا ھەيران قالدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنىشى

[6] ھەر قېتىملىق ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا، ۋالىي خەلق ئىلتىماس قىلغان بىر مەھبۇسنى قويۇپ بېرەتتى. [7] ئەينى ۋاقىتتا، زىنداندا توپىلاڭدا ئادەم ئۆلتۈرگەن توپىلاڭچىلار بىلەن بىللە تۇتۇلغان باراباس ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. [8] خەلق ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن بىر مەھبۇسنى بۇرۇنقىغا ئوخشاش قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى.

[9] پىلاتۇس ئۇلارغا:

ــ سىلەرگە يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىنى قويۇپ بېرىشىمنى

خالامسىلەر؟ — دېدى. [10] پىلاتۇس ئالىي روھانىيلارنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ھەسەتخورلۇق قىلىپ، ئۇنى ئۆزىگە تاپشۇرۇپ بەرگەنلىكىنى بىلەتتى.
[11] بىراق، ئالىي روھانىيلار خەلققە: «ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئورنىغا، باراباسنى قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلىڭلار» دەپ، ئۇلارنى كۈشكۈرتتى.
[12] پىلاتۇس ئۇلاردىن يەنە:
— ئۇنداق بولسا، سىلەر يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى، دەپ ئاتىغان ئادەمنى قانداق بىر تەرەپ قىلاي؟ — دەپ سورىدى.
[13] — ئۇنى كرېستكە مىخلىتىڭ! — دەپ چۇقان سېلىشتى ئۇلار.
[14] — نېمىشقا؟ ئۇ نېمە جىنايەت ئۆتكۈزۈپتۇ؟ — دېدى پىلاتۇس ئۇلارغا.
بىراق، ئۇلار تېخىمۇ قاتتىق ۋارقىرىشىپ:
— ئۇنى كرېستكە مىخلىتىڭ! — دەپ تۇرۇۋېلىشتى. [15] خالايىقنى خۇرسەن قىلماقچى بولغان پىلاتۇس باراباسنى ئۇلارغا چىقىرىپ بەردى. ھەزرىتى ئەيسانى بولسا قامچىلاتقاندىن كېيىن، كرېستكە مىخلاش ئۈچۈن لەشكەرلىرىگە تاپشۇردى.

لەشكەرلەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى مەسخىرە قىلىشى

[16] لەشكەرلەر ھەزرىتى ئەيسانى ۋالىي ئوردىسىدىكى بىر سەيناغا ئېلىپ كىردى. ئاندىن، پۈتۈن لەشكەرلەر توپىنى بۇ يەرگە يىغدى. [17] ئۇلار ئۇنىڭغا شاھانە سۆسۈن رەڭلىك تون، بېشىغا تىكەن شاخلىرىدىن ئۆرۈپ ياسالغان تاج كىيدۈردى. [18] ۋە ئۇنىڭغا: «ياشىسۇن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى!» دەپ ۋارقىراشتى. [19] ئاندىن، بېشىغا قومۇش بىلەن قايتا-قايتا ئۇرۇپ، ئۇنىڭغا قاراپ تۈكۈرۈشتى ۋە ئۇنىڭ ئالدىدا تىز پۈكۈپ، سەجدە قىلىشتى.
[20] ئۇنى مانا شۇنداق مازاق قىلغاندىن كېيىن، سۆسۈن تونىنى سالدۇرۇپ،

ئۇچىسىغا ئۆز كىيىملىرىنى كىيدۈردى ۋە كرېستكە مىخلاش ئۈچۈن ئېلىپ
مېڭىشتى.
[21] سىمۇن ئىسىملىك بىر كىشى يېزىدىن كېلىپ، ئۇ يەردىن ئۆتۈپ
كېتىۋاتاتتى. ئىسكەندەر بىلەن رۇفۇسنىڭ ئاتىسى بولغان بۇ ئادەم كىرىنى
شەھىرىدىن ئىدى. لەشكەرلەر ھەزرىتى ئەيسا يۈدۈپ ماڭغان كرېستنى بۇ
ئادەمگە مەجبۇرىي كۆتۈرگۈزدى. [22] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى گولگوتا، يەنى
«باش سۆڭەك» دېگەن يەرگە ئېلىپ باردى. [23] ئۇنىڭغا مۇرمەككى
ئارىلاشتۇرۇلغان شاراب* بەردى، لېكىن ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى ئىچمىدى.
[24] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلاپ ئاستى ۋە ھەرقايسىسى ئۆزىگە
چىققانىنى ئېلىش ئۈچۈن چەك تاشلىشىپ، كىيىملىرىنى بۆلۈشۈۋالدى.
[25] ھەزرىتى ئەيسا كرېستكە مىخلانغان ۋاقىت ئەتىگەن سائەت توققۇزلار
ئىدى. [26] گۇناھ تاختىسىغا «يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى» دەپ يېزىلغانىدى.
[27] ھەزرىتى ئەيسادىن باشقا ئىككى قاراقچىمۇ كرېستكە مىخلانغان بولۇپ،
بىرى ئۇنىڭ ئوڭ يېنىدىكى، يەنە بىرى سول يېنىدىكى كرېستتە ئىدى.
{[28] شۇنداق قىلىپ، مۇقەددەس يازمىلاردىكى: ‹ئۇ جىنايەتچىلەر بىلەن بىر
قاتارغا قويۇلىدۇ› دېگەن سۆز ئىسپاتلاندى.} [29] ئۇ يەردىن ئۆتكەنلەر
باشلىرىنى چايقىشىپ، ھەزرىتى ئەيسانى ھاقارەتلەپ:
— قېنى، سەن ئىبادەتخانىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئۈچ كۈندە قايتىدىن
ياساپ چىقىدىغان ئادەم ئىدىڭغۇ؟ [30] ئەمدى كرېستتىن چۈشۈپ، ئۆزۈڭنى
قۇتقۇزغىنا! — دېيىشتى.
[31] ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىمۇ ئۇنى شۇنداق مەسخىرە
قىلىپ، ئۆزئارا:

---

*23. مۇرمەككى ئارىلاشتۇرۇلغان شارابنىڭ ئاغرىقنى پەسەيتىش رولى توغرىسىدا قەدىمكى كىتابلاردا خاتىرىلەر بار.

ــ باشقىلارنى قۇتقۇزۇپتىكەن، ئۆزىنى قۇتقۇزالمىدى. [32] ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئەمدى كرېستتىن چۈشۈپ باقسۇنچۇ، بىز شۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلايلى، ــ دېيىشتى. ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە كرېستكە مىخلانغانلارمۇ ئۇنى ھاقارەتلەشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمى

[33] چۈش ۋاقتى سائەت ئون ئىككىدە، پۈتۈن زېمىننى قاراڭغۇلۇق قاپلاپ، سائەت ئۈچكىچە داۋام قىلدى. [34] سائەت ئۈچتە، ھەزرىتى ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئېلوي، ئېلوي، لەما شەۋاقتانى! يەنى «خۇدايىم، خۇدايىم، مېنى نېمىشقا تاشلىۋەتتىڭ!» دەپ ۋارقىرىدى.

[35] ئۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ بەزىلىرى بۇنى خاتا ئاڭلاپ:

ــ قاراڭلار، بۇ ئادەم ئىلياس پەيغەمبەرگە مۇراجىئەت قىلىۋاتىدۇ ــ دېيىشتى. [36] ئۇلارنىڭ ئىچىدىن بىرەيلەن يۈگۈرۈپ بېرىپ، بىر پارچە بۇلۇتنى ئەكېلىپ ئەرزان ئۈزۈم شارابىغا چىلاپ، ئۇنى قومۇشنىڭ ئۇچىغا باغلاپ ھەزرىتى ئەيساغا ئىچكۈزمەكچى بولدى ۋە:

ــ توختاپ تۇرۇڭلار! قاراپ باقايلى، ئىلياس پەيغەمبەر كېلىپ ئۇنى چۈشۈرۈۋالامدىكىن؟ ــ دېدى.

[37] ھەزرىتى ئەيسا قاتتىق ۋارقىرىدىـدە، تىنىقى توختاپ، جان ئۈزدى.

[38] شۇ ۋاقىتتا، مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى پەردە يۇقىرىدىن تۆۋەنگە ئىككى پارچە بولۇپ يىرتىلدى.* [39] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۇدۇلىدا تۇرغان يۈز بېشى ئۇنىڭ قانداق جان ئۈزگىنىنى كۆرۈپ:

---

*38. بۇ پەردە ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جاينى مۇقەددەس جايدىن ئايرىپ تۇرىدىغان پەردە بولۇپ، ئۇنىڭ يىرتىلىشى ئىنسانلارنىڭ خۇدانىڭ ئالدىغا بارىدىغان يولىنىڭ ھەزرىتى ئەيسا تەرىپىدىن ئېچىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ــ بۇ ئادەم ھەقىقەتەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەن! ــ دېدى.

[40] ئۇ يەردە يەنە ۋەقەنى يىراقتىن كۆرۈپ تۇرغان بەزى ئاياللارمۇ بار ئىدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا مەجدەللىك مەريەم، كىچىك ياقۇپ بىلەن يوسىنىڭ ئانىسى مەريەم ۋە سالومىلار بار ئىدى. [41] ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيەدە تۇرغان ۋاقتىتا، بۇ ئاياللار ئۇنىڭغا ئەگىشىپ، ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولغانىدى. ئۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمغا بىللە كەلگەن يەنە بىرمۇنچە ئاياللارمۇ ئەھۋالنى كۆزىتىپ تۇراتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى

[42-43] ئۇ ھارپا كۈنى، يەنى دەم ئېلىش كۈنىنىڭ ئالدىنقى كۈنى ئىدى. كەچ كىرىپ قالغاندا، يەھۇدىيلارنىڭ ئالىي كېڭەشمىسىنىڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر ئەزاسى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈۋاتقان ئاراماتىيالىق يۈسۈپ يۈرەكلىك ھالدا ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا چىقىپ، ئۇنىڭدىن ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتىنى بېرىشنى تەلەپ قىلدى.* [44] پىلاتۇس ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئاللىقاچان ئۆلگەنلىكىنى ئاڭلاپ ھەيران بولدى. ئۇ يۈز بېشىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلگىنىگە قانچىلىك ۋاقىت بولغانلىقىنى سورىدى. [45] ئۇ يۈز بېشىدىن ئەھۋالنى ئۇققاندىن كېيىن، يۈسۈپكە جەسەتنى ئېلىپ كېتىشكە رۇخسەت قىلدى. [46] يۈسۈپ كەندىر رەخت سېتىۋېلىپ، جەسەتنى كرېستتىن چۈشۈرۈپ كېپەنلىدى ۋە قىيادا ئويۇلغان بىر قەبرىگە دەپنە قىلىپ، ئاغزىغا يوغان بىر قورام تاشنى دومىلىتىپ قويدى. [47] مەجدەللىك مەريەم بىلەن يوسىنىڭ ئانىسى مەريەم ھەزرىتى ئەيسانىڭ قويۇلغان يېرىنى كۆرۈۋالدى.

---

*42 ـ 43. قائىدە بويىچە، ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ جەسەتى دەم ئېلىش كۈنىدە كرېستتە قالسا بولمايتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلىشى

16 [1] دەم ئېلىش كۈنى ئۆتكەندىن كېيىن، مەجدەللىك مەريەم، ياقۇپنىڭ ئانىسى مەريەم ۋە سالومىلار بېرىپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتىگە سۈرۈش ئۈچۈن خۇش پۇراقلىق بۇيۇملارنى سېتىۋالدى. [2] ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى* ئۇلار تاڭ سەھەردە ئورنىدىن تۇرۇپ، كۈن چىقىش بىلەن تەڭ قەبرىگە بېرىشتى. [3] ئۇلار ئۆزئارا: «قەبرىنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى كىم دومىلىتىشىپ بېرەر؟» دېيىشتى. [4] ئۇ تاش ناھايىتى چوڭ ئىدى. بىراق، ئۇلار باشلىرىنى كۆتۈرۈپ قارىغىنىدا، تاشنىڭ بىر يانغا دومىلىتىۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى. [5] ئۇلار قەبرىگە كىرىپ ئوڭ تەرەپتە ئاق تون كىيگەن ياش بىر ئادەمنىڭ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرگەندە، ئالاقزادە بولۇشتى.

[6] ئۇ پەرىشتە ئۇلارغا:

— ئالاقزادە بولماڭلار، سىلەر كرېستكە مىخلانغان ناسىرەلىك ھەزرىتى ئەيسانى ئىزدەۋاتىسىلەر. ئۇ تىرىلدى، بۇ يەردە ئەمەس. مانا، ئۇ بۇرۇن قويۇلغان جاي. [7] سىلەر بېرىپ ئۇنىڭ شاگىرتلىرىغا، بولۇپمۇ پېترۇسقا: «ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيىگە سىلەردىن ئاۋۋال بارىدىكەن، سىلەرگە ئېيتقىنىدەك، ئۇنى شۇ يەردە كۆرىدىكەنسىلەر» دەڭلار، — دېدى.

[8] ئۇلارنى تىترەك باستى ھەم ئالاقزادە بولۇشۇپ قەبرىدىن چىقىپ قاچتى. قورقۇپ كەتكەچكە، بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتمىدى.

*2. شەنبە كۈنى يەھۇدىيلارنىڭ دەم ئېلىش كۈنى بولۇپ، يەكشەنبە «ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى» ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مەجدەللىك مەريەمگە كۆرۈنۈشى

[9]ھەزرىتى ئەيسا ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى تاڭ سەھەردە تىرىلگەندىن كېيىن، ئاۋۋال مەجدەللىك مەريەمگە كۆرۈندى. ئۇ بۇ ئايالنىڭ تېنىدىن يەتتە جىننى ھەيدىۋەتكەنىدى. [10]مەريەم بېرىپ بۇرۇن ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە بولغان، ھازىر ماتەم تۇتۇپ كۆز يېشى قىلىشىۋاتقان شاگىرتلارغا خەۋەر قىلدى. [11]ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلگەنلىكى ۋە مەريەمنىڭ ئۇنى كۆرگەنلىكىنى ئاڭلىغاندا، ئىشەنمىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىككى شاگىرتىغا كۆرۈنۈشى

[12]بۇ ۋەقەدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا يېزىغا كېتىۋاتقان ئىككى شاگىرتىغا باشقا بىر قىياپەتتە كۆرۈندى. [13]شۇنىڭ بىلەن، شاگىرتلار كەينىگە قايتىپ، باشقىلارغا بۇ ئىشنى خەۋەر قىلدى، لېكىن ئۇلار بۇنىڭغىمۇ ئىشەنمىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون بىر شاگىرتىغا كۆرۈنۈشى

[14]ئۇنىڭدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا بىر داستىخاندا ئولتۇرۇپ غىزالىنىۋاتقان ئون بىر شاگىرتىغا كۆرۈنۈپ، ئۇلارنىڭ ئېتىقادسىزلىقى ۋە تەرسالىقىنى ئەيىبلىدى. چۈنكى، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى تىرىلگەندىن كېيىن كۆرگەنلەرنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىگەنىدى.

[15]ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا بېرىپ، پۈتۈن ئىنسانلارغا خۇش خەۋەرنى جاكارلاڭلار. [16]ئېتىقاد قىلىپ، چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغانلار قۇتقۇزۇلىدۇ. ئېتىقاد قىلمىغانلار بولسا دوزاخقا مەھكۇم قىلىنىدۇ.

17 ئېتىقاد قىلغانلارغا مۇنداق مۆجىزىلەرنى كۆرسىتىش قابىلىيىتى
ھەمراھ بولىدۇ: ئۇلار مېنىڭ نامىم بىلەن جىنلارنى ھەيدىۋېتەلەيدۇ، نامەلۇم
تىللاردا سۆزلىشەلەيدۇ، 18 يىلانلارنى قوللىرىدا تۇتسىمۇ، ھېچنېمە بولمايدۇ،
زەھەرلىك نەرسىنى ئىچسىمۇ، ھېچقانداق تەسىر قىلمايدۇ. بىمارلارغا
قوللىرىنى تەگكۈزۈپ قويسا، كېسەللىرى ساقىيىپ كېتىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشى

19 رەببىمىز ئەيسا ئۇلارغا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، ئاسمانغا
كۆتۈرۈلدى ۋە خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى. 20 شاگىرتلار تەرەپ ـ تەرەپكە
بېرىپ خۇش خەۋەرنى جاكارلاپ يۈردى. رەببىمىز ئۇلار بىلەن بىللە بولۇپ،
ئۆز سۆزىنى ئۇلار كۆرسەتكەن مۆجىزىلەر بىلەن ئىسپاتلىدى.*

*20. 9 ـ ئايەتتىن تاكى 20 ـ ئايەتكىچە بولغان ئايەتلەرنى بەزى گرېكچە نۇسخىلاردىن تاپقىلى بولمايدۇ.

لۇقا بايان قلغان خۇش خەۋەر

(قسقچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ كتابنىڭ مۇئەللپى يەهۇدي مللەتدن بولمغان دوختۇر لۇقادۇر. ئۇ ئۆز كتابنى هەزرتى ئەيسانىڭ هاياتنىڭ گۇۋاهچلرى بولغان كشلەرنىڭ ئۆز كۆزى بلەن كۆرگەنلرنى ئاساس قلپ يېزىپ چققان.

لۇقا بۇ كتابتا هەزرتى ئەيسانىڭ ئسرائللارغا ۋەدە قلنغان قۇتقۇزغۇچى بولۇپلا قالماي، بەلكى پۈتكۈل ئنسانلارنىڭ قۇتقۇزغۇچسى ئكەنلكنى سۈرەتلەپ بېرىپ، ئۇنىڭ تۇغۇلۇشدن تاكى ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشگچە بولغان ۋەقەلەرنى تەپسلي بايان قلغان.

بۇ كتابتا خۇدانىڭ ئنسانلارنى قۇتقۇزۇش پلاننىڭ يەهۇديلار ۋە يەهۇدي ئەمەسلەرنى ئۆز ئچگە ئالدىغانلقى، خۇش خەۋەر ئېلپ كېلدىغان بەخت، دۇئا قلشنىڭ مۇهملقى، هەزرتى ئەيسانىڭ هەر خل هاجەتمەنلەرگە، بولۇپمۇ شۇ ۋاقتلاردا تۆۋەن ئورۇندا تۇردىغان ئاياللار، نامراتلار ۋە «گۇناهكارلار» غا كۆڭۈل بۆلگەنلكى ۋە مۇقەددەس روهنىڭ ئەۋەتلشى نۇقتلق تەكتلەنگەن.

تېزىس:

1. هەزرتى ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلشى ۋە باللق چاغلرى
(1 ـ ، 2 ـ بابلار)
2. هەزرتى ئەيسانىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشى ۋە سنىلشى
(3 ـ بابتن 4 ـ باب 13 ـ ئايەتكچە)
3. هەزرتى ئەيسانىڭ جەلىليەدىكى خزمتى
(4 ـ باب 14 ـ ئايەتتن 9 ـ باب 50 ـ ئايەتكچە)
4. هەزرتى ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا سەپرى
(9 ـ باب 51 ـ ئايەتتن 19 ـ باب 27 ـ ئايەتكچە)

5. ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېرۇسالېمدىكى خىزمىتى
(19 ـ باب 28 ـ ئايەتتىن 21 ـ باب 4 ـ ئايەتكىچە)
6. ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى ئالدىن ئېيتىشى
(21 ـ باب 5 ــ 38 ـ ئايەتلەر)
7. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە تىرىلىشى
(22 ــ 24 ـ بابلار)

لۇقا بايان قىلغان
خۇش خەۋەر

مۇقەددىمە

1

[1] ھۆرمەتلىك تېئوفىلوس جانابلىرى،
سىزگە مەلۇمكى، نۇرغۇن كىشىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئارىمىزدا
قىلغان ئىشلىرىنى خاتىرىلەشكە كىرىشكەنىدى. [2] ئۇلار خاتىرىلەشتە، بۇ
ئىشلارنى باشتىن ـ ئاخىر ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ، خۇش خەۋەر
تارقاتقانلارنىڭ بايانلىرىنى ئاساس قىلغان. [3] مەن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى
باشتىن تەپسىلىي تەكشۈرۈپ ئېنىقلاپ چىققانلىقىم ئۈچۈن، بۇلارنى تەرتىپى
بويىچە يېزىپ، سىزگە مەلۇم قىلىشنى لايىق تاپتىم. [4] بۇنىڭدىن مەقسەت،
سىزگە ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدە ئاڭلىغان تەلىملەرنىڭ ئىشەنچلىكلىكىنى
بىلدۈرۈشتۇر.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ دۇنياغا كېلىشىدىن بېشارەت

[5] ھىرود پادىشاھ يەھۇدىيلار رايونلىرىدا ھۆكۈمرانلىقىنى يۈرگۈزۈۋاتقان

چاغلاردا، زەكەرىيا ئىسىملىك بىر روھانىي ئۆتكەنىدى. ئۇ ئىلگىرىكى روھانىي
ئابىيا تۈپىغا تەۋە بولۇپ، ئۆز نۆۋىتى كەلگەندە يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي
ئىبادەتخانىدا* ئىشلەيتتى. ئۇنىڭ ئايالى ئېلىزابېتمۇ تۇنجى باش روھانىي
ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىدى. 6 ئۇلار ئىككىلىسى خۇدانىڭ نەزىرىدە دۇرۇس
كىشىلەردىن بولۇپ، خۇدانىڭ پۈتۈن ئەمر ـ پەرمانلىرىغا قاتتىق ئەمەل
قىلاتتى. 7 ئەمما، ئۇلار پەرزەنت كۆرمىگەنىدى. چۈنكى، ئېلىزابېت تۇغماس
ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىككىلىسى ياشىنىپ قالغانىدى.

8 بىر كۈنى، زەكەرىيا ۋە ئۇنىڭ قىسمىدىكى روھانىيلار مەركىزىي
ئىبادەتخانىدا نۆۋىتى بويىچە روھانىيلىق ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىۋاتاتتى. 9 ئۇلار
ھەر كۈنى ئادىتى بويىچە ئىبادەتخانىنىڭ مۇقەددەس جايىغا كىرىپ،
خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا ئىسرىق سېلىشقا بىر روھانىي تاللاش ئۈچۈن چەك
تاشلايتتى. ئۇ كۈنى، چەك زەكەرىياغا چىقتى. 10 ئۇ مۇقەددەس جايغا كىرىپ
ئىسرىق سېلىۋاتقاندا، ئىبادەتكە كەلگەن جامائەت تاشقىرىدا دۇئا
قىلىشىۋاتاتتى. 11 تۇيۇقسىز ئىسرىقداننىڭ ئوڭ تەرىپىدە زەكەرىياغا خۇدا
ئەۋەتكەن بىر پەرىشتە كۆرۈندى. 12 زەكەرىيا قورققىنىدىن ھودۇقۇپ كەتتى،
13 بىراق پەرىشتە ئۇنىڭغا:

— ئەي زەكەرىيا، قورقمىغىن! خۇدا دۇئايىڭنى قوبۇل قىلدى. ئايالىڭ
ئېلىزابېت ساڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرىدۇ، ئۇنىڭ ئىسمىنى يەھيا قويغىن. 14 ئۇ
ساڭا خۇشال ـ خۇراملىق ئېلىپ كېلىدۇ، ئۇنىڭ دۇنياغا كېلىشى بىلەن نۇرغۇن
كىشىلەر خۇرسەن بولۇشىدۇ. 15 ئۇ خۇدانىڭ نەزىرىدە ئۇلۇغ بولىدۇ، ھاراق ـ
شاراب ئىچمەيدۇ. ئۇ ئانىسىنىڭ قورسىقىدىكى ۋاقتىدىن تارتىپلا خۇدانىڭ

*5. مەركىزىي ئىبادەتخانا — ئەينى چاغدا، يەھۇدىيلارنىڭ نۇرغۇن ئىبادەتخانىلىرى بولۇپ، بۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ كۆپ يىغىلىپ ئىبادەت قىلىدىغان جايى ئىدى. خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە، پەقەت يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلىش توغرا بولاتتى.

مۇقەددەس روھغا چۆمگەن بولىدۇ. [16] ئۇ نۇرغۇن ئىسرائىللارنى رەببىمىز
خۇدانىڭ يولىغا قايتۇرىدۇ. [17] ئۇ خۇدا تەرىپىدىن خۇددى ئىلياس
پەيغەمبەرگە ئاتا قىلىنغاندەك روھ ۋە كۈچ ـ قۇدرەتكە تولغان ھالدا، ئۆزىدىن
كېيىن كېلىدىغان قۇتقۇزغۇچىدىن ئاۋۋال ئەۋەتىلىپ، ئاتا بىلەن بالىلارنىڭ
مۇناسىۋىتىنى يېڭىۋاشتىن ئىناقلاشتۇرۇپ، خۇداغا بويسۇنمايدىغانلارنى
ئادىللارنىڭ ئاقىلانە يوللىرىغا قايتۇرۇپ، خەلقنى رەببىنىڭ خىزمىتىنى
قىلىشقا تەييار قىلىدۇ، ــ دېدى.
[18] ــ مەن قېرىپ قالدىم، ئايالىمنىڭ يېشىمۇ بىر يەرگە بېرىپ قالغان
تۇرسا، بۇنداق بولۇشى مۇمكىنمۇ؟ مەن ئۇنى نېمىدىن بىلەلەيمەن؟ ــ دەپ
سورىدى زەكەرىيا پەرىشتىدىن.
[19] پەرىشتە:
ــ مەن خۇدانىڭ ھۇزۇرىدىكى جەبرائىل بولىمەن. مېنى خۇدا ساڭا بۇ
خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە ئەۋەتتى. [20] ۋاقىت ـ سائىتى كەلگەندە،
سۆزلىرىم چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. بىراق، بۇنىڭغا ئىشەنمىگەنلىكىڭ
ئۈچۈن تىلىڭ تۇتۇلىدۇ. بالا تۇغۇلمىغۇچە، زۇۋانىغا كەلمەيسەن، ــ دەپلا
كۆزدىن غايىب بولدى.
[21] بۇ چاغدا، زەكەرىيانى كۈتۈپ تۇرغانلار ئۇنىڭ مۇقەددەس جايدا نېمە
ئۈچۈن بۇنچىۋالا كېچىككەنلىكىنى چۈشەنمەي ھەيران بولۇشتى.
[22] كۆپچىلىك ئۇنىڭ مۇقەددەس جايدىن چىقىپ، گەپ قىلالماي، قوللىرى
ئارقىلىق ئىشارەت قىلىپ مەقسىتىنى بىلدۈرگەنلىكىدىن، ئۇنىڭ مۇقەددەس
جايدا بىرەر غايىبانە ئالامەتنى كۆرگەنلىكىنى چۈشەندى.
[23] زەكەرىيا ئىبادەتخانىدىكى نۆۋەتچىلىك مۇددىتى توشۇشى بىلەنلا
ئۆيىگە قايتتى. [24] دەرۋەقە، ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭ ئايالى ئېلىزابېت ھامىلدار
بولۇپ، بەش ئاي ئىچە تالا ـ تۈزگە چىقمىدى. [25] ئۇ: «ئەمدى رەببىم ماڭا
ياخشىلىق قىلىپ، مېنى خالايىق ئالدىدا نومۇستىن قۇتقۇزدى» دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلىشىدىن بېشارەت

26-27 ئېلىزابېت ھامىلىدار بولۇپ ئالتە ئاي بولغاندا، خۇدا
پەرىشتە جەبرائىلنى جەلىلىيە ئۆلكىسىدىكى ناسىرە دېگەن شەھەرگە،
مەريەم ئىسىملىك بىر قىزنىڭ قېشىغا ئەۋەتتى. مەريەم بىلەن داۋۇت
پادىشاھنىڭ ئەۋلادىدىن بولغان يۈسۈپنىڭ چېيى ئىچكۈزۈلگەنىدى.
28 جەبرائىل مەريەمنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ــ سالام ساڭا، ئەي خۇدانىڭ شەپقىتىگە مۇيەسسەر بولغان قىز.
رەببىم ساڭا ياردۇر! ــ دېدى.
29 بۇنىڭدىن بەك تەمتىرەپ كەتكەن مەريەم بۇ سۆزلەرنىڭ مەنىسى
نېمىدۇ، دەپ ئويلىدى. 30 جەبرائىل ئۇنىڭغا:
ــ ئەي مەريەم، قورقمىغىن. سەن خۇدانىڭ شەپقىتىگە ئېرىشتىڭ.
31 ھامىلىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىسەن، ئىسمىنى ئەيسا [مەنىسى: «پەرۋەر-
دىگار قۇتقۇزىدۇ»] قويغىن. 32 ئۇ ئۇلۇغ بولىدۇ، ئۇلۇغ خۇدا ئۇنى ئوغلۇم، دەپ
ئاتايدۇ. پەرۋەردىگار خۇدا ئۇنى ئەجدادى پادىشاھ داۋۇتنىڭ تەختىگە
ئولتۇرغۇزىدۇ. 33 ئۇ ياقۇپنىڭ جەمەتى بولغان ئىسرائىللارنىڭ مەڭگۈ
پادىشاھى بولىدۇ، ئۇنىڭ پادىشاھلىقى چەكسىزدۇر، ــ دېدى.
34 ــ مەن تېخى قىز تۇرسام، بۇ قانداقمۇ مۇمكىن بولسۇن؟ ــ دەپ
سورىدى مەريەم پەرىشتىدىن.
35 ــ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭغا چۈشىدۇ. ئۇلۇغ
خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ساڭا سايە بولۇپ يېقىنلىشىدۇ. شۇڭا، سەندىن
تۇغۇلىدىغان مۇقەددەس پەرزەنت خۇدانىڭ ئوغلى* دەپ ئاتىلىدۇ.

---

*35. خۇدانىڭ ئوغلى ــ بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ھەزرىتى ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا ـ بالىلىق مۇناسىۋەتنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ.

[36] تۇغقىنىڭ ئېلىزابېتقا قارا! كىشىلەر ئۇنى تۇغماس دەيتتى. ئۇ هازىر شۇنچە
ياشىنىپ قالغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللۇق قورساق كۆتۈرگىنىگە ئالتە ئاي
بولۇپ قالدى. [37] چۈنكى، خۇدا قىلالمايدىغان ھېچقانداق ئىش يوق، ــ دېدى
جەبرائىل.

[38] ــ مەن خۇدانىڭ خىزمىتىگە تەييارمەن، دېگىنىڭىزدەك بولسۇن، ــ
دېدى مەريەم. شۇنىڭ بىلەن، جەبرائىل ئۇنىڭ يېنىدىن كەتتى.

مەريەمنىڭ ئېلىزابېتنى يوقلىشى

[39] ئۇزۇن ئۆتمەي، مەريەم ئالدىراش يولغا چىقىپ، يەھۇدىيە
ئۆلكىسىنىڭ تاغلىق رايونىدىكى بىر شەھەرگە باردى. [40] ئۇ يەردە
زەكەرىيانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئېلىزابېتقا سالام بەردى. [41-42] ئېلىزابېت
مەريەمنىڭ سالىمىنى ئاڭلىغاندا، قورسىقىدىكى بوۋاق سەكرەپ كەتتى.
ئېلىزابېت مۇقەددەس روھقا چۆمۈپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېدى:
ــ ئاياللار ئىچىدە ئەڭ بەختلىك ئايالسەن، قورسىقىڭدىكى بوۋاقمۇ
بەختلىكتۇر. [43] رەببىمنىڭ ئانىسى بولۇش سۈپىتىڭ بىلەن مېنى يوقلاپ
كېلىشىڭگە مۇناسىپ ئەمەسمەن. [44] سالىمىڭ قۇلىقىمغا كىرگەندە،
قورسىقىمدىكى بوۋاق سۆيۈنۈپ سەكرەپ كەتتى. [45] سەن، «خۇدا ماڭا
بەرگەن ۋەدىسىنى جەزمەن ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ» دەپ ئىشەنگەچكە،
نەقەدەر بەختلىكسەن!

مەريەمنىڭ خۇداغا ئوقۇغان مەدھىيىسى

[46] مەريەممۇ خۇش بولۇپ مۇنداق دېدى:

«قەلبىمدىن ئۇلۇغلايمەن رەببىمنى،
47 قۇتقۇزغۇچىم خۇدا قىلدى خۇرسەن دىلىمنى،
48 ياد ئەتتى ئۇ مەندەك ئەرزىمەس بىر قۇلىنى.
ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە بەختلىك، دەپ ئاتىلارمەن شۇندىن
بېرى،
49 چۈنكى، قادىر خۇدا مەن ئۈچۈن ياراتتى ئۇلۇغ ئىشلارنى.
مۇقەددەستۇر ئۇنىڭ نامى،
50 مېھىر ـ شەپقەت قىلار ئۇ ئىخلاسمەنلەرگە
ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە.
51 كۈچلۈك قولىنى سوزۇپ، تارمار قىلدى
ھىيلە ـ مىكىرلىك تەكەببۇرلارنى.
52 تەختىدىن چۈشۈردى ئۇ كۈچلۈك ھۆكۈمدارلارنى،
كۆتۈردى ئەرزىمەسلەرنىڭ قەددىنى.
53 سورىغانلىرىنى بەردى ئېھتىياجلىقلارغا،
قۇرۇق قول قايتۇردى خۇداغا ئېھتىياجسىز بىز، دەپ قارىغان
بايلارنى.
54 قىلغان ۋەدىسىنى ئېسىدە تۇتۇپ، بىز ئىسرائىللارغا رەھىم
قىلدى.
55 چۈنكى، ئۇ ئەجدادىمىز ئىبراھىم ھەم ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا
‹ئەۋلادىڭغا مەڭگۈ مېھىر ـ شەپقەت كۆرسىتىمەن› دەپ ۋەدە
قىلغانىدى.»

56 مەريەم ئېلىزابىتنىڭ يېنىدا ئۈچ ئايدەك تۇرۇپ، ئۆز ئۆيىگە قايتتى.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ دۇنياغا كېلىشى

[57] ئېلىزابېتنىڭ ئاي ـ كۈنى توشۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. [58] خۇدانىڭ ئۇنىڭغا شۇنچە كاتتا مېھىر ـ شەپقەت كۆرسەتكەنلىكىنى ئاڭلىغان قولۇم ـ قوشنىلىرى ۋە ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرى ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە خۇشاللىققا چۆمدى.

[59] بوۋاق تۇغۇلۇپ سەككىز كۈن بولغاندا، ئۇرۇق ـ تۇغقانلار كېلىپ، بالىنىڭ خەتنىسىنى قىلىپ، ئۇنىڭغا زەكەرىيا دەپ ئاتىسىنىڭ ئىسمىنى قويماقچى بولۇشتى. [60] بىراق، ئانىسى:

ــ ياق! ئىسمى يەھيا بولسۇن، ــ دېدى.

[61] ــ بولمايدۇ! ئۇرۇق ـ جەمەتىڭىز ئىچىدە بۇنداق ئىسىمدىكىلەر يوققۇ! ــ دېيىشتى ئۇرۇق ـ تۇغقانلار قارشى تۇرۇپ.

[62] ئاندىن، ئۇلار بالىنىڭ ئاتىسىدىن پەرزەنتىگە نېمە ئىسىم قويۇشنى خالايدىغانلىقىنى ئىشارەت بىلەن سوراشتى.

[63] زەكەرىيا بىر پارچە تاختاينى ئەكەلدۈرۈپ، «ئىسمى يەھيا بولسۇن» دەپ يازدى. كۆپچىلىك ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى. [64] دەل شۇ چاغدا، زەكەرىيا قايتا زۇۋانغا كېلىپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشقا باشلىدى. [65] كۆپچىلىك خۇدانىڭ بۇ مۆجىزىسىنى كۆرۈپ، ئەيمىنىپ كەتتى. بۇ خەۋەر يەھۇدىيە ئۆلكىسىنىڭ تاغلىق رايونلىرىغا تارقالدى. [66] بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقۇچىلار: «بۇ بالا كەلگۈسىدە قانداق ئادەم بولار؟» دەپ ئويلاشتى، چۈنكى خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ئۇنىڭغا يار ئىدى.

زەكەرىيانىڭ قۇتقۇزۇلۇش ھەققىدىكى سۆزلىرى

[67] ئاندىن، يەھيانىڭ ئاتىسى زەكەرىيا مۇقەددەس روھقا چۆمۈپ، خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزۈپ، مۇنداق دېدى:

68 «پەرۋەردىگار، يەنى ئىسرائىللار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن
خۇداغا مەدھىيىلەر ئوقۇلسۇن!
چۈنكى، ئۇ شاپائەت قىلىپ، خەلقىنى قۇتقۇزدى.
69-71 ئۇ ئۇلۇغ پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق ۋەدە قىلغىنىدەك،
بىزنى دۈشمەنلىرىمىزدىن ۋە يامان كۆرگەنلەردىن قۇتقۇزۇش
ئۈچۈن،
خىزمەتكارى بولغان پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادىدىن بىر كۈچلۈك
قۇتقۇزغۇچى تىكلىدى.*
72 ئەجدادلىرىمىزغا ئىلتىپات ئەيلەپ،
مۇقەددەس ئەھدىسىنى ئېسىگە ئالدى.
73-75 ئۇ ئەجدادىمىز ئىبراھىمغا:
‹مەن ئەۋلادلىرىڭنى دۈشمەنلىرىدىن قۇتقۇزىمەن،
ۋە ئۇلارنى ئۆمۈر بويى ئۆز ئالدىمدا،
ئىخلاسمەنلىك ۋە ھەققانىيلىق بىلەن،
دۈشمەنلىرىدىن قورقماي، ماڭا ئىبادەت قىلىدىغان قىلىمەن›
دەپ قەسەم بەرگەن.

76 ساڭا كەلسەك، ئەي بالام،
سەنمۇ ئۇلۇغ خۇدانىڭ پەيغەمبىرى، دەپ ئاتىلىسەن.
رەببىمىزنىڭ يوللىرىنى تەييارلاش ئۈچۈن ھازىرلىغۇچى
بولىسەن.

*69 ـ 71. گەرچە بۇ ۋاقىتتا ھەزرىتى ئەيسا تېخى تۇغۇلمىغان بولسىمۇ، بىراق زەكەرىيا خۇدادىن كەلگەن ۋەھيي ئارقىلىق مەريەمنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ئېغىر ئاياغ ئىكەنلىكىدىن خەۋەردار ئىدى.

[77] ئۇنىڭ خەلقىگە:
‹گۇناھلىرىڭلار كەچۈرۈم قىلىنىپ قۇتقۇزۇلىسىلەر!› دەپ
ئۇقتۇرىسەن.
[78-79] چۈنكى، خۇدايىمىز شەپقەتلىك ۋە رەھىمدىلدۇر،
ئۇ ئەرشتىن تاڭ شەپىقىنى ئېلىپ كېلەر بىزگە.
ئۇ نۇرىنى چاچار،
قاراڭغۇلۇق ۋە ئۆلۈم كۆلەڭگىسى ئىلكىدە ياشاۋاتقانلارغا،
باشلار بىزلەرنى ئامانلىق يولىغا.»

[80] يەھيا كۈندىن ـ كۈنگە چوڭ بولۇپ، روھىي جەھەتتىن يېتىلىپ
قالدى. ئۇ ئىسرائىل جامائىتى ئالدىدا خۇدانىڭ خىزمىتىنى قىلىشنى
باشلىغۇچە، چۆللەردە ياشاپ كەلدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلىشى

2 [1] يەھيا پەيغەمبەر تۇغۇلغان كۈنلەردە، رىم ئىمپېراتورى ئاۋغۇستۇس
رىم ئىمپېرىيىسىدىكى بارلىق خەلققە نوپۇس تىزىملاش بۇيرۇقى
چۈشۈردى. [2] تۇنجى قېتىملىق بۇ نوپۇس تىزىملاش، كىرىنىيىنىڭ سۇرىيە
ئۆلكىسىگە ۋالىي بولۇپ تۇرغان ۋاقتىدا ئېلىپ بېرىلغانىدى. [3] چۈشۈرۈلگەن
بۇيرۇق بويىچە، ھەممە ئادەم نوپۇسقا تىزىملىنىش ئۈچۈن ئۆز يۇرتلىرىغا
قايتىشتى.
[4] شۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادىدىن بولغان يۈسۈپمۇ
جەلىلىيە ئۆلكىسىدىكى ناسىرە شەھىرىدىن ئايرىلىپ، يەھۇدىيە
ئۆلكىسىدىكى پادىشاھ داۋۇتنىڭ يۇرتى بەيتلەھەم يېزىسىغا كەتتى. [5] ئۇ
بولغۇسى ئايالى مەريەمنىمۇ تىزىملىنىشقا بىللە ئېلىپ باردى. مەريەم بولسا

هامىلدار ئىدى. [6] ئۇلار بەيتلەھەم يېزىسىدا تۇرغان ۋاقتىدا مەريەمنىڭ ئاي ـ كۈنى توشۇپ قالدى. [7] بىراق، سارايلاردا ئۇلارغا ئۆي چىقمىغاچقا، بىر ئاتخانىدا تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. مەريەم شۇ يەردە تۇنجى ئوغلىنى تۇغۇپ، زاكىلاپ، ئاتنىڭ ئوقۇرىغا ياتقۇزدى.

پەرىشتىلەرنىڭ پادىچىلارغا كۆرۈنۈشى

[8] بەيتلەھەم يېزىسىنىڭ سەھرالىرىدا بەزى پادىچىلار دالادا تۈنەپ، پادىلىرىغا قارايتتى. [9] شۇ كۈنى، ئۇلارغا خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى كۆرۈنۈپ، خۇدانىڭ پارلاق نۇرى ئۇلارنىڭ ئەتراپىنى يورۇتۇۋەتتى. ئۇلار ئىنتايىن قورقۇپ كەتتى. [10] بىراق، پەرىشتە ئۇلارغا:

ــ قورقماڭلار! مەن سىلەرگە پۈتۈن خەلقنى خۇشال قىلىدىغان بىر خۇش خەۋەرنى يەتكۈزىمەن. [11] بۈگۈن پادىشاھ داۋۇتنىڭ يۇرتى بەيتلەھەم يېزىسىدا رەببىڭلار بولغان قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ* دۇنياغا كەلدى! [12] «ئۇنى قانداق تونۇيالايمىز؟» دەپ سورىساڭلار، ئۇ يەرگە بېرىڭلار. شۇ چاغدا، ئاتنىڭ ئوقۇرىغا ياتقۇزۇلغان زاكىلاقلىق بىر بوۋاقنى كۆرىسىلەر. بۇ سىلەرگە بېرىلگەن بەلگىدۇر، ــ دېدى.

[13] بىردىنلا، ھېلىقى پەرىشتىنىڭ ئەتراپىدا باشقا نۇرغۇنلىغان پەرىشتىلەر پەيدا بولۇپ، خۇدانى مەدھىيىلەپ:

[14] «ئەرشئەلادىكى خۇداغا شان ـ شەرەپلەر بولسۇن!
ئۇنىڭ يەر يۈزىدە يېقىن كۆرگەن بەندىلىرىگە ئامانلىق
بولسۇن!» دېيىشتى.

*11. مەسىھ ــ پەيغەمبەرلەر ئالدىن ئېيتقان، خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان، ھامان بىر كۈنى كېلىپ مەڭگۈ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ.

15 پەرىشتىلەر ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئاسمانغا چىقىپ كەتكەندىن كېيىن،
پادىچىلار بىر-بىرىگە:
— بەيتلەھەم يېزىسىغا بېرىپ، خۇدا بىزگە ئۇقتۇرغان بۇ ۋەقەنى
كۆرۈپ كېلەيلى، — دېيىشتى.
16 ئۇلار دەرھال بەيتلەھەمگە بېرىپ، مەريەم بىلەن يۈسۈپنى تېپىپ،
ئوقۇردا ياتقان بوۋاقنى كۆردى. 17 پادىچىلار ئەھۋالنى كۆرگەندىن كېيىن،
پەرىشتە ئېيتقان بوۋاق ھەققىدىكى سۆزلەرنى كىشىلەرگە يەتكۈزدى. 18 بۇنى
ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى پادىچىلارنىڭ دېگەنلىرىگە ھەيران قېلىشتى.
19 مەريەم بولسا بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى كۆڭلىدە ساقلاپ، چوڭقۇر
ئويلىدى. 20 پادىچىلار قايتىشىپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشتى. چۈنكى،
كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىنىڭ ھەممىسى پەرىشتىنىڭ ئېيتقىنىدەك بولۇپ
چىققانىدى.

ئاتا-ئانىسىنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى
خۇداغا ئاتىشى

21 بوۋاق تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى، ئۇنىڭ خەتنىسى قىلىندى ۋە
ئەيسا دەپ ئىسىم قويۇلدى. بۇ، پەرىشتە ئۇ تېخى ئانىسىنىڭ قورسىقىدا
پەيدا بولمىغان ۋاقىتتىلا قويغان ئىسىم ئىدى.
22-23 مەريەمنىڭ قىرىقى توشقاندا، خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە
بەرگەن ئەمرىدىكى «تۇنجى ئوغۇل خۇداغا مەنسۇپ» دېگەن بەلگىلىمىگە
ئاساسەن، يۈسۈپ بىلەن مەريەم بالىنى مەركىزىي ئىبادەتخانىدا خۇداغا
ئاتاش ئۈچۈن، يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى. 24 ئۇنىڭدىن باشقا، خۇدانىڭ
تەۋراتتىكى ئەمرى بويىچە، بىر ئايالنىڭ تۇغۇتتىن كېيىن تازىلىنىشى ئۈچۈن،

بىر جۈپ پاختەك ياكى ئىككى كەپتەر باچكىسى ئىبادەتخانىدا روھانىيلارنىڭ
قۇربانلىق قىلىشىغا ئاپىرىپ بېرىلىشى كېرەك ئىدى.*
[25] شۇ چاغلاردا، يېرۇسالېمدا شىمون ئىسىملىك بىر كىشى ئۆتكەن
بولۇپ، خۇداغا ئىخلاسمەن، دۇرۇس بۇ ئادەم خۇدانىڭ ئىسرائىللارغا
تەسەللىي بېرىدىغان قۇتقۇزغۇچىنى ئەۋەتىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن
كۈتكەنىدى. مۇقەددەس روھ ئۇنىڭغا يار ئىدى. [26] ئۇ مۇقەددەس روھتىن
كەلگەن ۋەھىيدىن ئۆزىنىڭ ھايات ۋاقتىدا پەرۋەردىگار تەيىنلىگەن
قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنى كۆرەلەيدىغانلىقىنى بىلگەنىدى. [27] يۈسۈپ بىلەن
مەريەم ئىبادەتخانىغا بارغان كۈنى، مۇقەددەس روھ شىموننىمۇ ئىبادەتخانىغا
باشلاپ باردى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئاتا ـ ئانىسى بالىنى كۆتۈرۈپ كىرىپ،
تەۋراتتا بەلگىلەنگەن ئىشلارنى ئادا قىلماقچى بولۇۋاتقاندا، [28] شىمون ئۇلارنىڭ
ئالدىغا بېرىپ بالىنى قۇچىقىغا ئېلىپ، خۇداغا مۇنداق مەدھىيە ئوقۇدى:

[29] «ئى ئىگەم، سۆزۈڭدە تۇرۇپسەن.
ئەمدى بۇ ئالەمدىن كەتسەم، رازىمەن.
[30] چۈنكى، دېگىنىڭدەك ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم
[31] پۈتۈن ئىنسانلارغا ھازىرلىغان قۇتقۇزغۇچىڭنى.
[32] ئۇ سېنىڭ كىملىكىڭنى پۈتۈن يەھۇدىي ئەمەسلەرگە
بىلدۈرىدىغان نۇردۇر،
خەلقىڭ ئىسرائىللارنىڭ شان ـ شەرىپىدۇر!»

[33] بالىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى شىموننىڭ بالا ھەققىدە ئېيتقانلىرىغا ھەيران

*24. تەۋراتتا ئېيتىلىشىچە، بىر ئايال بالا تۇغقاندىن كېيىن، دىنىي جەھەتتە ناپاك، دەپ قارىلىدۇ. تۇغۇپ قىرىق كۈن توشقاندا، قۇربانلىق قىلىپ، قايتا «پاك» ھالەتكە كېلىدۇ.

قىلىشتى. [34] شىمون ئۇلارغا بەخت تىلەپ، مەريەمگە مۇنداق دېدى:
ــ مانا! بۇ بالا خۇدا تەرىپىدىن ئىسرائىلىيىدىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ھالاك بولۇشى ۋە نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن تەيىنلەندى. گەرچە ئۇ خۇدانىڭ بېشارىتى بولسىمۇ، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى ھاقارەتلەپ رەت قىلىدۇ. [35] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىكى مەخپىي غەرەزلەر ئاشكارىلىنىدۇ. ئۇنىڭ رەت قىلىنىشى بىلەن، سېنىڭ يۈرىكىڭگە ئۆتكۈر بىر قىلىچ سانجىلغاندەك، قەلبىڭ قايغۇدىن ئۆرتىنىدۇ.
[36] ئىبادەتخانىدا ئاشىر قەبىلىسىدىن بولغان پانۇئىلنىڭ قىزى ھاننا ئىسىملىك ياشانغان بىر ئايال پەيغەمبەرمۇ بار بولۇپ، ئۇ توي قىلىپ، ئېرى بىلەن يەتتە يىل بىللە ياشاپ، [37] كېيىن تۇل قالغانىدى. ئۇ سەكسەن تۆت ياشقا كىرگەن بولۇپ، ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدىن چىقماي، روزا تۇتۇپ، كېچە ـ كۈندۈز دۇئا قىلىپ، خۇداغا ئىبادەت قىلاتتى. [38] شىمون گېپىنى تۈگىتىشى بىلەن، ھاننا يېتىپ كېلىپ خۇداغا شۈكۈر ئېيتتى، ھەمدە ئىسرائىللارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشىنى كۈتۈۋاتقان بارلىق خالايىققا بالا توغرىسىدا سۆز قىلدى.
[39] يۈسۈپ بىلەن مەريەم تەۋراتتا بەلگىلەنگەن ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلغاندىن كېيىن، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىكى ئۆز يۇرتى ناسىرە شەھىرىگە قايتتى. [40] ھەزرىتى ئەيسا چوڭ بولغانسېرى ساغلام ۋە ئەقىل ـ پاراسەتلىك بولۇپ يېتىشتى. خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىمۇ ئۇنىڭغا يار بولۇپ كەلدى.

ياش ئەيسا ئىبادەتخانىدا

[41] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئاتا ـ ئانىسى ھەر يىلى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا*

---

*41. ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى ــ بۇ يەھۇدىيلارنىڭ مىسىردىكى قۇللۇق ھاياتىدىن قۇتۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەش ھېيتى.

يېرۇسالېمغا باراتتى. [42] ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى ياشقا كىرگەن يىلى، ئۇلار ئۇنى ئېلىپ، ئادىتى بويىچە يېرۇسالېمغا يەنە باردى. [43] ھېيت تۈگىگەندىن كېيىن، ئاتا ـ ئانىسى ئۆيىگە قاراپ يول ئالدى، ھەزرىتى ئەيسا بولسا يېرۇسالېمدا قالدى. بۇ ئىشتىن ئاتا ـ ئانىسىنىڭ خەۋىرى يوق ئىدى، [44] چۈنكى ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى ھەمراھلىرى بىللە كېلىۋاتىدۇ، دەپ ئويلىغانىدى. بىر كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن، ئۇلار تۇغقان ـ بۇرادەرلىرى ئارىسىدىن ئۇنى ئىزدەشكە باشلىدى. [45] ئىزدەپ تاپالمىغاندىن كېيىن، كەينىگە يېنىپ يېرۇسالېمغا بېرىپ ئىزدىدى.

[46] ئۈچىنچى كۈنى، ھەزرىتى ئەيسانى مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىدا تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ ئارىسىدا ئولتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ تەلىملىرىنى ئاڭلاپ، ئۇلاردىن سوئال سوراۋاتقانىنىڭ ئۈزىدە تاپتى. [47] ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئەقلىگە ۋە بەرگەن جاۋابلىرىغا ھەيران قېلىشتى. [48] ئاتا ـ ئانىسىمۇ بۇنى كۆرۈپ ناھايىتى ھەيران قېلىشتى، بىراق ئانىسى ئۇنىڭغا:

ــ ۋاي بالام! نېمىشقا بىزگە ئۇقتۇرماي قېلىپ قالدىڭ؟ داداڭ ئىككىمىز سەندىن بەك ئەنسىرەپ، ئىزدىمىگەن يېرىمىز قالمىدى! ــ دېدى.

[49] ــ ئىزدەشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ ئەجەبا، سىلەر مېنىڭ چوقۇم ئاتامنىڭ ئۆيىدە بولىدىغانلىقىمنى بىلمەمتىڭلار؟ ــ دەپ جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا. [50] لېكىن، ئۇلار بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشەنمىدى.

[51] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلار بىلەن ناسىرە شەھىرىگە قايتتى. ئۇ ھەرقانداق ئىشتا ئاتا ـ ئانىسىنىڭ گېپىگە كىرەتتى. ئانىسى يۈز بەرگەن بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى كۆڭلىدە چىڭ ساقلىدى. [52] شۇنداق قىلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ بوي ـ تۇرقى ۋە ئەقىل ـ پاراستى يېتىلىپ، خۇدانىڭ ۋە كىشىلەرنىڭ زوقىنى كەلتۈرىدىغان بولدى.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ تەلىم بېرىشى

3 [1-2] رىم ئىمپېراتورى تىبېرىيۇسنىڭ 15 ـ يىلى، خۇدادىن چۆلدە ياشاۋاتقان زەكەرىيانىڭ ئوغلى يەھياغا ۋەھيى كەلدى. شۇ چاغدا، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدە پونتىي پىلاتۇس ۋالىي ئىدى. ھىرود خان جەلىلىيە ئۆلكىسىدە، ھىرود خاننىڭ ئىنىسى فىلىپ خان ئىتۇرىيە ۋە تراخونىتىس ئۆلكىلىرىدە، لىسانىياس خان ئابىلىنىي ئۆلكىسىدە ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈۋاتاتتى. ھانناندىن كېيىن قاياپا باش روھانىيلىق قىلىۋاتاتتى. [3] خۇدادىن كەلگەن ۋەھيى بويىچە، يەھيا پەيغەمبەر ئىئوردان دەرياسى ۋادىسىدىكى رايونلارنى كېزىپ يۈرۈپ:

ــ يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، توۋا قىلىڭلار! توۋا قىلغانلىقىڭلارنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىڭلار. شۇنداق قىلغاندا، خۇدا سىلەرنى كەچۈرۈم قىلىدۇ! ــ دەپ جاكارلىدى.

[4] بۇ ھەقتە يەشايا پەيغەمبەر مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دەپ يازغانىدى:

«باياۋاندا بىر كىشى:
‹دىلىڭلارنى رەببىمىزنىڭ كېلىشىگە تەييار قىلىڭلار!
ئۇنىڭ يوللىرىنى تۈز قىلىڭلار!
[5] جىلغىلار تولدۇرۇلىدۇ،
چوڭ ـ كىچىك تاغلار پەسلىتىلىدۇ،
ئەگرى يوللار تۈزلىنىدۇ،
ئېگىز ـ پەس يوللار تەكشىلىنىدۇ.
[6] شۇنداق قىلىپ، پۈتۈن ئىنسان خۇدانىڭ قۇتقۇزۇش يولىنى
كۆرەلەيدىغان بولىدۇ!› دەپ توۋلايدۇ.»

[7] خالايىق يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ئالدىغا چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن. توپ ـ توپ بولۇپ كېلىشتى. بىراق، يەھيا پەيغەمبەر ئۇلارغا:

ــ ئەي ساختىپەز يىلانلار! توۋا قىلماي، خۇدادىن كېلىدىغان غەزەپتىن قېچىپ قۇتۇلۇش ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلايلى، دېگىنىڭلار قانداق گەپ؟! [8] ئەگەر «گۇناھلىرىمىزغا توۋا قىلدۇق» دېسەڭلار، ئۇنى ھەرىكىتىڭلار بىلەن ئىسپاتلاڭلار. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئۆزۈڭلارچە «بىز ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادى بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، خۇدا گۇناھلىرىمىزنى چوقۇم كەچۈرىدۇ» دەپ ئويلاپ يۈرمەڭلار! خۇدا بۇۋىمىز ئىبراھىمغا مۇشۇ تاشلاردىنمۇ پەرزەنتلەرنى يارىتىپ بېرەلەيدۇ. [9] پالتا دەرەخنىڭ يىلتىزىغا يېقىنلاشقاندەك، خۇدانىڭ غەزىپى ئەمدى سىلەرگە يېتىپ كېلىش ئالدىدا. ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان دەرەخلەر كېسىلىپ ئوتقا تاشلىنىدۇ، ــ دېدى.

[10] كۆپچىلىك ئۇنىڭدىن:

ــ ئۇنداقتا، بىز قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟ ــ دەپ سورىدى.

[11] ــ ئىككى قۇر كىيىمى بارلار بىر قۇرىنى يوقلارغا بەرسۇن، يەيدىغىنى بارلارمۇ شۇنداق قىلسۇن، ــ دەپ جاۋاب بەردى يەھيا پەيغەمبەر.

[12] خەلقنى گوللايدىغان بەزى باجگىرلارمۇ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغىلى يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ــ ئۇستاز، بىز قانداق قىلىمىز؟ ــ دەپ سورىدى.

[13] ــ بەلگىلەنگەندىن ئارتۇق باج ئالماڭلار، ــ دېدى يەھيا پەيغەمبەر ئۇلارغا.

[14] بەزى لەشكەرلەرمۇ ئۇنىڭدىن:

ــ بىزچۇ؟ قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟ ــ دەپ سوراشتى.

يەھيا پەيغەمبەر ئۇلارغا:

ــ باشقىلارنىڭ پۇلىنى زورلۇق ياكى تۆھمەتلەر بىلەن ئېلىۋالماڭلار.

ئىش ھەققىگە لايىق رازى بولۇڭلار، — دېدى.

[15] خەلق قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنىڭ كېلىشىنى ئۈمىد بىلەن كۈتمەكتە ئىدى. ھەممەيلەن يەھيا پەيغەمبەرنى كۆرۈپ، ئىچىدە «قۇتقۇزغۇچى مۇشۇ كىشىمىدۇ؟» دەپ ئويلاشتى. [16] شۇنىڭ ئۈچۈن، يەھيا پەيغەمبەر ئۇلارغا:

— مەن سىلەرنى سۇغىلا چۆمۈلدۈرىمەن. لېكىن، مەندىن كېيىن تېخىمۇ قۇدرەتلىك بىرى كېلىدۇ. مەن ھەتتا ئۇنىڭ ئايىغىنىڭ يىپلىرىنى يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن. ئۇ سىلەرنى مۇقەددەس روھقا ھەم ئوتقا چۆمۈلدۈرىدۇ. [17] ئۇ قولىدىكى كۈرەك بىلەن خامانىدىكى ساپ بۇغداينى ئامبارغا، سامىنىنى ئۆچمەس ئوتقا تاشلايدىغان ئادەمگە ئوخشاش ھەممە ئىنسانىنى ئايرىپ چىقىدۇ، — دېدى.

[18] يەھيا پەيغەمبەر ھەر خىل يوللار بىلەن خەلققە نەسىھەت قىلدى ۋە خۇش خەۋەر يەتكۈزدى. [19] ئۇنىڭدىن باشقا، يەھيا پەيغەمبەر ھىرود خاننى ئۆگەي ئاكىسىنىڭ ئايالى ھىرودىيەنى تارتىۋالغانلىقى ۋە نۇرغۇنلىغان يامان ئىشلارنى قىلغانلىقى ئۈچۈن ئەيىبلىدى. [20] نەتىجىدە، ھىرود خان تېخىمۇ يامان ئىشتىن بىرنى قىلدى، يەنى يەھيا پەيغەمبەرنى زىندانغا تاشلىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشى

[21] يەھيا پەيغەمبەر زىندانغا تاشلىنىشتىن بۇرۇن، نۇرغۇن ئادەم ئۇنىڭدىن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغانىدى. شۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسامۇ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى. ئۇ دۇئا قىلىۋاتقاندا، ئاسمان يېرىلدى. [22] مۇقەددەس روھ كەپتەر ھالىتىدە ئاسماندىن چۈشۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە قوندى. ئاندىن، ئەرشتىن خۇدانىڭ: «سەن مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن سەندىن خۇرسەنمەن!» دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ نەسەبنامىسى

[23] ھەزرىتى ئەيسا خۇدا يولىدا خىزمەت قىلىشقا كىرىشكەن ۋاقتىتا، ئوتتۇز ياشلاردا ئىدى. كىشىلەرنىڭ نەزىرىدە ئۇ يۈسۈپنىڭ ئوغلى ئىدى. يۈسۈپ ئېلىينىڭ ئوغلى، [24] ئېلىي مەتتاتنىڭ ئوغلى، مەتتات لاۋىينىڭ ئوغلى، لاۋىي مەلكىينىڭ ئوغلى، مەلكىي ياننايىنىڭ ئوغلى، ياننايى يۈسۈپنىڭ ئوغلى، [25] يۈسۈپ ماتاتىيانىڭ ئوغلى، ماتاتىيا ئاموسنىڭ ئوغلى، ئاموس ناھۇمنىڭ ئوغلى، ناھۇم ھېسلىنىڭ ئوغلى، ھېسلى ناغايىنىڭ ئوغلى، [26] ناغايى ماھاتنىڭ ئوغلى، ماھات ماتاتىيانىڭ ئوغلى، ماتاتىيا شىمىينىڭ ئوغلى، شىمىي يوسېخنىڭ ئوغلى، يوسېخ يۇدانىڭ ئوغلى، [27] يۇدا يوئانانىنىڭ ئوغلى، يوئانان رېسانىڭ ئوغلى، رېسا زېرۇبابىلنىڭ ئوغلى، زېرۇبابىل شالتىيەلنىڭ ئوغلى، شالتىيەل نەرىينىڭ ئوغلى، [28] نەرىي مەلكىينىڭ ئوغلى، مەلكىي ئادىنىڭ ئوغلى، ئادى قوسامنىڭ ئوغلى، قوسام ئېلمادامنىڭ ئوغلى، ئېلمادام ئېرنىڭ ئوغلى، [29] ئېر يەشۇنىڭ ئوغلى، يەشۇ ئېلىيەزەرنىڭ ئوغلى، ئېلىيەزەر يورىمنىڭ ئوغلى، يورىم مەتتاتنىڭ ئوغلى، مەتتات لاۋىينىڭ ئوغلى، [30] لاۋىي شىموننىڭ ئوغلى، شىمون يەھۇدانىڭ ئوغلى، يەھۇدا يۈسۈپنىڭ ئوغلى، يۈسۈپ يونامنىڭ ئوغلى، يونام ئەلياقىمنىڭ ئوغلى، [31] ئەلياقىم مېلېئاھنىڭ ئوغلى، مېلېئاھ مەننانىڭ ئوغلى، مەننا ماتاتانىڭ ئوغلى، ماتاتا ناتاننىڭ ئوغلى، ناتان داۋۇتنىڭ ئوغلى، [32] داۋۇت يىشاينىڭ ئوغلى، يىشاي ئوبىدنىڭ ئوغلى، ئوبىد بوئازنىڭ ئوغلى، بوئاز سالموننىڭ ئوغلى، سالمون ناھشوننىڭ ئوغلى، ناھشون ئاممىنادابنىڭ ئوغلى، [33] ئاممىناداب رامنىڭ ئوغلى، رام ھېسروننىڭ ئوغلى، ھېسرون پارەسنىڭ ئوغلى، پارەس يەھۇدانىڭ ئوغلى، [34] يەھۇدا ياقۇپنىڭ ئوغلى، ياقۇپ ئىسھاقنىڭ ئوغلى، ئىسھاق ئىبراھىمنىڭ ئوغلى، ئىبراھىم تەراھنىڭ ئوغلى، تەراھ ناھورنىڭ ئوغلى، [35] ناھور سېرۇخنىڭ ئوغلى، سېرۇخ راغۇنىڭ ئوغلى، راغۇ پەلەگنىڭ ئوغلى، پەلەگ ئەبەرنىڭ ئوغلى،

ئەبەر شالاھنىڭ ئوغلى، [36] شالاھ قېناننىڭ ئوغلى، قېنان ئارپاخشادنىڭ
ئوغلى، ئارپاخشاد سامنىڭ ئوغلى، سام نۇھنىڭ ئوغلى، نۇھ لامكنىڭ ئوغلى،
[37] لامك مەتۇشەلاھنىڭ ئوغلى، مەتۇشەلاھ ھانۇخنىڭ ئوغلى، ھانۇخ يارېتنىڭ
ئوغلى، يارېت ماھالالىلنىڭ ئوغلى، ماھالالىل قېناننىڭ ئوغلى، [38] قېنان
ئېنوشنىڭ ئوغلى، ئېنوش شىتنىڭ ئوغلى، شىت ئادەمئاتىنىڭ ئوغلى،
ئادەمئاتا بولسا، خۇدانىڭ ئوغلى ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ سىنىلىشى

4 [1] ھەزرىتى ئەيسا مۇقەددەس روھقا چۆمۈپ، ئىئوردان دەرياسىدىن
قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، مۇقەددەس روھ ئۇنى چۆل-باياۋانغا
ئېلىپ باردى. [2] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردە قىرىق كۈن شەيتان تەرىپىدىن
سىنالدى. ئۇ بۇ جەرياندا ھېچ نەرسە يېمىدى. بۇ ۋاقىت توشقاندا، ئۇنىڭ
قورسىقى تازا ئاچقاندى.
[3] بۇنى بىلگەن شەيتان ئۇنىڭغا:
— ئەگەر سەن راستىنلا خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، مۇشۇ تاشنى نانغا
ئايلاندۇرۇپ يە! — دېدى.
[4] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
— تەۋراتتا: «ئىنسان پەقەت نان بىلەنلا ياشىمايدۇ» دەپ يېزىلغان،
— دېدى.
[5] شەيتان يەنە ئۇنى ئېگىز جايغا چىقىرىپ، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە
ئۇنىڭغا دۇنيادىكى بارلىق دۆلەتلەرنى كۆرسىتىپ:
[6-7] — ئەگەر ماڭا سەجدە قىلساڭ، مانا بۇ دۆلەتلەرگە ھۆكۈمرانلىق
قىلىش ھوقۇقى ۋە شان-شەۋكەتلىرىنىڭ ھەممىسىنى ساڭا تەقدىم قىلىمەن.
چۈنكى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ماڭا تاپشۇرۇلدى. مەن ئۇنى كىمگە بېرىشنى

خالىسام، شۇنىڭغا بېرىمەن، ــ دېدى.
[8] ھەزرىتى ئەيسا جاۋاب بېرىپ، مۇنداق دېدى:
ــ تەۋراتتا: «رەببىڭلار بولغان خۇداغىلا ئىبادەت قىلىڭلار، پەقەت ئۇنىڭغىلا خىزمەت قىلىڭلار!» دېيىلگەن.
[9] ئاندىن، شەيتان ھەزرىتى ئەيسانى يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى ۋە مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئېگىز جايىغا چىقىرىپ، مۇنداق دېدى:
ــ خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، مۇشۇ يەردىن سەكرەپ باقىنا! [10] چۈنكى، تەۋراتتا: «خۇدا پەرىشتىلىرىگە سېنى قوغداش توغرۇلۇق ئەمر قىلغان، [11] پۇتۇڭنىڭ تاشلارغا ئۇرۇلماسلىقى ئۈچۈن، سېنى قوللىرىدا تۇتتۇۋالىدۇ» دەپ يېزىلغان ئەمەسمۇ؟
[12] ــ تەۋراتتا: «رەببىڭلار خۇدانى سىناپ بېقىشقا بولمايدۇ!» دەپمۇ يېزىلغان، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
[13] شەيتان ھەر خىل ئۇسۇلدا ھەزرىتى ئەيسانى سىناپ ئازدۇرالمىغاندىن كېيىن، ئۇنى ۋاقتىنچە تاشلاپ كېتىپ قالدى.

ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىدە

[14] ھەزرىتى ئەيسا مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتىگە چۆمگەن ھالدا جەلىلىيە ئۆلكىسىگە قايتىپ كەلدى. ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇنىڭ نامى شۇ ئەتراپتىكى رايونلارغا تارقالدى. [15] ئۇ ئىبادەتخانىلاردا كىشىلەرگە تەلىم بېرىپ، ئۇلارنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولدى.
[16] ئۇ ئۆز يۇرتى ناسىرە شەھىرىگە كېلىپ، دەم ئېلىش كۈنى ئادەتتىكىدەك ئىبادەتخانىغا باردى. ئۇ ئۆرە تۇرۇپ مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇماقچى بولغاندا، [17] ئىبادەتخانا خىزمەتچىسى ئۇنىڭغا يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىنى بەردى. ئۇ ئۇنى ئېچىپ، مۇنۇ ئايەتلەر يېزىلغان

يەرنى تېپىپ ئوقۇدى:

[18-19] «خۇدانىڭ روھى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدا. چۈنكى، ئۇ مېنى
كەمبەغەللەرگە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشكە تاللاپ،
كۈچ ـ قۇدرەت ئاتا قىلدى.
ئۇ مېنى تۇتقۇنلارغا: ‹ئازاد بولىسىلەر!›، قارىغۇلارغا:
‹كۆرەلەيدىغان بولىسىلەر!› دەپ جاكارلاشقا ئەۋەتتى.
خۇدا مېنى ئېزىلگەنلەرنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرۈشكە،
خۇدانىڭ خەلقىنى قۇتقۇزۇش ۋاقتىنىڭ يېتىپ
كەلگەنلىكىنى ئۇقتۇرۇشقا ئەۋەتتى.»

[20] ھەزرىتى ئەيسا يازمىنى يېپىپ ئىبادەتخانا خىزمەتچىسىگە قايتۇرۇپ بەرگەندىن كېيىن، تەلىم بەرگىلى ئولتۇردى. پۈتۈن ئىبادەتخانىدىكىلەر كۆزلىرىنى ئۇنىڭدىن ئۈزمەي قاراپ ئولتۇراتتى. [21] ئۇ كۆپچىلىككە:
— سىلەر ئاڭلىغان بۇ ئايەت بۈگۈن ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى، — دېدى.
[22] بۇنى ئاڭلىغان كۆپچىلىك ئۇنىڭ ياخشى گېپىنى قىلىشتى ۋە ئۇنىڭ مېھىر ـ شەپقەتلىك سۆزلىرىگە ھەيران قېلىشتى. بىراق، بەزىلەر:
— قانداق گەپ؟ بۇ يۈسۈپنىڭ ئوغلى ئەمەسمۇ؟ — دېيىشتى.
[23] ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:
— سىلەر چوقۇم ماڭا «ئەي تېۋىپ، ئاۋۋال ئۆزۈڭنى ساقايت!» دېگەن تەمسىلنى ئەسلىتىپ، «كەپەرناھۇم شەھرىدە ياراتقان مۆجىزىلىرىڭدىن خەۋەر تاپتۇق. ئەمدى ئۆز يۇرتۇڭدىمۇ بىرەر كارامەت كۆرسەتمەمسەن؟» دېمەكچى بولۇۋاتىسىلەر. [24] بىراق شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، ھېچقانداق پەيغەمبەر ئۆز يۇرتىدا ھەرگىز قارشى ئېلىنمايدۇ. [25] ئىلياس پەيغەمبەر

ۋاقتىدا، ئۇدا ئۈچ يىل ئالتە ئاي يامغۇر ياغماي، ئىسرائىلىيىنىڭ ھەممە يېرىدە قۇرغاقچىلىق يۈز بەرگەن بولۇپ، ئۇ يەردىمۇ ئاچارچىلىقتا قالغان نۇرغۇن بىچارە تۇل ئاياللار بار ئىدى. [26] بىراق، ئۇلار خۇدانى رەت قىلغاچقا، گەرچە ئىلياس پەيغەمبەر يەھۇدىي بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ياردەم بېرىشكە ئەۋەتىلمىگەن. ئەكسىچە، سىدون ۋىلايىتىنىڭ سەرەپەت شەھىرىدىكى يەھۇدىي بولمىغان ھېلىقى تۇل ئايالغىلا مۆجىزە كۆرسىتىشكە ئەۋەتىلگەن.

[27] يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش، ئېلىشا پەيغەمبەر زامانىدا، ئىسرائىلىيىدە ماخاۋ كېسىلىگە* گىرىپتار بولغانلار نۇرغۇن بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار خۇدانى رەت قىلغاچقا، ئېلىشا پەيغەمبەر ھېلىقى سۈرىيىلىك نامان ئىسىملىك يەھۇدىي بولمىغان كىشىنىلا ساقايتىشقا ئەۋەتىلگەن! ــ دېدى.

[28] ئىبادەتخانىدىكىلەر بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ «خۇدا ئەمدى سىلەرگە ئەمەس، بەلكى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە مېھىر ـ شەپقەت كۆرسىتىدۇ!» دېمەكچى بولغانلىقىنى بىلىپ، دەرغەزەپكە كەلدى. [29] ھەممەيلەن ئورنىدىن تۇرۇشۇپ، ھەزرىتى ئەيسانى يار ئۈستىگە قۇرۇلغان بۇ شەھەرنىڭ سىرتىغا ھەيدەپ ئاپىرىپ، ياردىن يىقىتىپ ئۆلتۈرمەكچى بولۇشتى. [30] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا كىشىلەر ئارىسىدىن بىمالال مېڭىپ چىقىپ كەتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ جىنلارنى ھەيدىۋېتىشى

[31] ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىنىڭ كەپەرناھۇم شەھىرىگە قايتىپ باردى. ئۇ يەردە يەھۇدىيلار دەم ئالىدىغان شەنبە كۈنى ئىبادەتخانىغا بېرىپ،

---

*27. ماخاۋ كېسىلى ــ بىر خىل قورقۇنچلۇق تېرە كېسىلى بولۇپ، يەھۇدىيلار بۇ خىل كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنى ناپاك، دەپ قارايتتى.

خەلققە تەلىم بېرىپ تۇردى. [32] ئۇنىڭ تەلىمىنى ئاڭلىغانلار هەيران قېلىشتى.
چۈنكى، ئۇنىڭ تەلىملىرى نوپۇزلۇق ئىدى. [33] ئىبادەتخانىدا جىن چاپلاشقان
بىر كىشى بولۇپ، ئۇنىڭدىكى جىنلار:

[34] — ئەي ناسىرەلىك ئەيسا، بىز بىلەن كارىڭ بولمىسۇن! بىزنى
يوقاتماقچىمۇسەن؟ مەن سېنىڭ كىملىكىڭنى بىلىمەن. خۇدا ئەۋەتكەن
مۇقەددەس بولغۇچىسەن! — دەپ توۋلاپ كەتتى.

[35] بىراق، هەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭدىكى جىنغا بۇيرۇق قىلىپ:
— ئاغزىڭنى يۇم، بۇ ئادەمنىڭ تېنىدىن چىق! — دېدى. جىن هېلىقى
ئادەمنى كىشىلەر ئالدىدىلا يىقىتىۋېتىپ، ئۇنى هېچنېمە قىلماي تېنىدىن
چىقىپ كەتتى.

[36] بۇنىڭدىن هەيران بولغان كۆپچىلىك بىر-بىرىگە:
— ئۇنىڭ سۆزلىرى نېمىدېگەن كۈچلۈك! ئۇ دەرۋەقە جىنلارغا بۇيرۇق
قىلىش نوپۇزى ۋە قۇدرىتىگە ئىگە ئىكەن! جىنلار راستتىنلا چىقىپ كەتتى،
— دېيىشتى. [37] شۇنىڭدىن كېيىن، هەزرىتى ئەيسانىڭ نامى شۇ ئەتراپتىكى
رايونلارغا تارقىلىپ كەتتى.

هەزرىتى ئەيسانىڭ نۇرغۇن كېسەللەرنى ساقايتىشى

[38] هەزرىتى ئەيسا ئىبادەتخانىدىن چىقىپ سىمۇننىڭ ئۆيىگە بارغاندا،
سىمۇننىڭ قېيىنانىسى كېسەل بولۇپ، قىزىتمىسى ئۆرلەپ قالغانىدى. شۇڭا،
ئۇلار هەزرىتى ئەيسادىن ئۇنى ساقايتىپ بېرىشنى ئۆتۈنۈپ سورىدى.
[39] هەزرىتى ئەيسا كېسەل ئايالنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭ قىزىتمىسىنىڭ
يېنىشىنى بۇيرۇدى. قىزىتما شۇ ئان يېنىپ كەتتى. ئۇ ئايال دەرهال ئورنىدىن
تۇرۇپ، ئۇلارنى كۈتۈشكە باشلىدى.

[40] كۈن پېتىش ۋاقتىدا، كىشىلەر هەر خىل كېسەللەرنى هەزرىتى

ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا قولىنى بىر ـ
بىرلەپ تەگكۈزۈپ قويغاندى، ئۇلار ساقىيىپ كەتتى. [41] كىشىلەرنىڭ تېنىدىن
چىققان جىنلار: «سەن خۇدانىڭ ئوغلى!» دەيتتى. چۈنكى، ئۇلار ئۇنىڭ
قۇتقۇزغۇچى ـــ مەسىھ ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. بىراق، ھەزرىتى ئەيسا بولسا
ئۇلارنى ئەيىبلەپ، ئۇلارنىڭ گەپ قىلىشىغا يول قويمىدى.
[42] تاڭ ئاتقاندا، ھەزرىتى ئەيسا شەھەردىن چىقىپ، تىنچ بىر جايغا
كەتتى. كۆپچىلىك ئۇنى ئىزدەپ يۈرۈپ، ئاخىر تاپتى ۋە ئۇنى كەتكۈزمەي
ئۆزلىرى بىلەن بىللە تۇرغۇزماقچى بولۇشتى. [43] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا
ئۇلارغا:

ـــ باشقا شەھەر ـ يېزىلارغىمۇ بېرىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا دائىر
خۇش خەۋەرنى تارقىتىشىم كېرەك. چۈنكى، خۇدا مېنى بۇ خىزمەت بىلەن
ئەۋەتكەن، ـــ دېدى.
[44] شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا يەھۇدىيلارنىڭ ھەرقايسى
رايونلىرىدىكى ئىبادەتخانىلاردا تەلىم بەردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇنجى قېتىم شاگىرت چاقىرىشى

5 [1] بىر كۈنى ھەزرىتى ئەيسا گىنەسار كۆلىنىڭ بويىدا تۇرغاندا، كىشىلەر
ئۇنىڭدىن خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئەتراپىغا زىچ
ئولاشتى. [2] ھەزرىتى ئەيسا كۆل بويىدا تۇرغان ئىككى كېمىنى كۆردى.
بېلىقچىلار كېمىدىن چۈشۈپ، قىرغاقتا تورلىرىنى يۇيۇشىۋاتاتتى. [3] ھەزرىتى
ئەيسا بېلىقچى سىمۇننىڭ كېمىسىگە چىقىپ، ئۇنىڭدىن كېمىنى قىرغاقتىن
سەل يىراقلىتىشنى تەلەپ قىلدى. ئاندىن، ئۇ كېمىدە ئولتۇرۇپ خالايىققا
تەلىم بەردى. [4] تەلىم بېرىپ بولغاندىن كېيىن، سىمۇنغا:
ـــ كېمىنى چوڭقۇرراق يەرگە ھەيدەپ بېرىپ، تورلىرىڭلارنى سېلىپ،

بېلىقلارنى تۇتۇڭلار، — دېدى.
[5] — ئۇستازىم، بىز كېچىچە جاپا تارتىپ ھېچ نەرسە تۇتالمىدۇق، —
دېدى سىمۇن، — بىراق، دېگىنىڭىزگە بىنائەن تورنى سالساق سالايلى.
[6] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار تورلىرىنى كۆلگە سېلىشىدى، بېلىقلار تورغا پاتماي
قېلىپ، تورلار يىرتىلىشقا باشلىدى. [7] ئۇلار باشقا كېمىدىكى شېرىكلىرىنى
ياردەمگە چاقىرىشتى. ئۇلار كېلىپ، بېلىقلارنى ئىككى كېمىگە لىق
قاچىلىشىدى، كېمىلەر بېلىقنىڭ جىقلىقىدىن چۆكۈپ كەتكىلى تاس قالدى. [8] بۇ
ئىشنى كۆرگەن سىمۇن ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ تۇرۇپ:
— ئى رەببىم، مەندىن يىراقلىشىڭ، گۇناھكارمەن! — دېدى. [9] چۈنكى،
سىمۇن ۋە ئۇنىڭ شېرىكلىرى بۇنچىۋالا كۆپ بېلىق تۇتقانلىقىدىن ھەيران
بولغانىدى. [10] باشقا كېمىدىكى شېرىكلىرى — زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ياقۇپ
بىلەن يۇھاننامۇ ھەيران بولدى. ھەزرىتى ئەيسا سىمۇنغا:
— قورقما، بۇنىڭدىن كېيىن بېلىق تۇتۇشنىڭ ئورنىغا، ماڭا ئادەم
تۇتىسەن، — دېدى.
[11] ئۇلار كېمىنى قىرغاققا توختىتىپ، ھەممە نەرسىنى تاشلاپ، ھەزرىتى
ئەيساغا ئەگىشىپ ماڭدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ماخاۋ كېسىلىنى ساقايتىشى

[12] بىر قېتىم، ھەزرىتى ئەيسا مەلۇم بىر شەھەرگە بارغاندىن كېيىن،
پۈتۈن بەدىنىنى ماخاۋ قاپلاپ كەتكەن بىر كىشى ئۇنى كۆرۈپلا ئۇنىڭ ئايىغىغا
يىقىلىپ:
— تەقسىر، ئەگەر خالىسىڭىز، مېنى كېسىلىمدىن ساقايتىپ پاك
قىلالايسىز! — دەپ يالۋۇردى.
[13] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزۈپ تۇرۇپ:

ــ خالايمەن، پاك بولغىن! ــ دېۋىدى، بۇ ئـادەمنىڭ بەدىنىدىكى ماخاۋ كېسىلى شۇئان ساقايدى. [14] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ ھازىر بۇ ئىشنى ھېچكىمگە تىنما. لېكىن، ئۇدۇل مەركىزىي ئىبادەتخانىغا بېرىپ، روھانىيغا ئۆزۈڭنىڭ ساقايغانلىقىڭنى كۆرسەت. ئاندىن، بۇنى باشقىلارغا ئىسپاتلاش ئۈچۈن، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئەمرى بويىچە ماخاۋ كېسىلىدىن ساقايغانلار قىلىشقا تېگىشلىك قۇربانلىقنى قىل، ــ دەپ تاپىلىدى.

[15] گەرچە ھەزرىتى ئەيسا: «بۇ ئىشنى ھېچكىمگە تىنما» دېگەن بولسىمۇ، ئۇ توغرىسىدىكى خەۋەر تېخىمۇ پۇر كەتتى. نۇرغۇن خەلق ئۇنىڭ تەلىمىنى ئاڭلاش ۋە ئۆز كېسەللىرىنى ساقايتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىغا كېلەتتى. [16] ھەزرىتى ئەيسا بولسا پات ـ پات تىنىچ يەرلەرگە بېرىپ دۇئا قىلاتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقى

[17] بىر كۈنى ھەزرىتى ئەيسا تەلىم بېرىۋاتقاندا، ئۇنىڭ يېنىدا پەرىسىيلەر* ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ئولتۇراتتى. ئۇلار جەلىلىيە، يەھۇدىيە ئۆلكىلىرىنىڭ ھەرقايسى يېزا ـ قىشلاقلىرى ۋە يېرۇسالېمدىن كەلگەنىدى. رەببىمىزنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ھەزرىتى ئەيساغا يار بولغاچقا، كېسەللەرنى ساقايتىۋاتاتتى. [18] شۇ ئەسنادا، بىرقانچە كىشى زەمبىلگە ياتقۇزۇلغان بىر پالەچنى كۆتۈرۈپ كېلىپ، ئۇنى ئۆينىڭ ئىچىدىكى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئەكىرىشكە تىرىشتى، [19] بىراق، ئادەمنىڭ تولىلىقىدىن كېسەلنى ئەكىرەلمەي، ئۆگزىگە ئېلىپ چىقىپ، ئۆگزىدىن تۆشۈك ئېچىپ، كېسەلنى ئۆينىڭ ئىچىگە زەمبىلدە

---

*17. پەرىسىيلەر ــ يەھۇدىي دىنىغا تەۋە بولغان، تەۋرات تۈزۈملىرىگە قاتتىق رىئايە قىلىدىغان مەزھەپتىكى كىشىلەر.

چۈشۈرۈپ، خالايىقنىڭ ئارىسىدا تۇرغان ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا
ئەكەلدى. [20] ئۇلارنىڭ ئىشەنچىنى كۆرگەن ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى پالەچكە:
— دوستۇم، گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى! — دېدى.
[21] ھېلىقى تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر بىر-بىرىگە:
— قورقماستىن بۇنداق كۇپۇر سۆزلىگەن بۇ ئادەم كىمدۇر؟! خۇدادىن
باشقا ھېچكىمنىڭ گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقى يوقتۇ! — دېيىشتى.
[22] ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا
ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
— سىلەر بۇنى نېمە ئۈچۈن كۇپۇرلۇق دەيسىلەر؟
[23-24] «گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى!» دېيىش ئاسانمۇ ياكى
«ئورنۇڭدىن تۇر، ماڭ!» دېيىشمۇ؟ ئەلۋەتتە، ئېيتماق ئاسان، قىلماق تەس.
ئەمما، ھازىر ئىنسانئوغلىنىڭ* يەر يۈزىدە ھەم گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش،
ھەم كېسەللەرنى ساقايتىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەي،
— دېدى. ئاندىن، پالەچ كېسەلگە:
— ئورنۇڭدىن تۇر، ئورۇن-كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيۈڭگە قايت! —
دەپ بۇيرۇدى.
[25] ھېلىقى ئادەم دەرھال كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا ئورنىدىن دەس تۇرۇپ،
ئۆزى ياتقان زەمبىلنى ئېلىپ، خۇدانى مەدھىيىلىگىنىچە ئۆيىگە قايتتى.
[26] بۇنىڭغا ھەيران بولغان كۆپچىلىكمۇ خۇدانى مەدھىيىلەشتى ۋە ھاڭ-تاڭ
قالغان ھالدا:
— بۈگۈن بىز ئەقلىمىز يەتمەيدىغان ئىشلارنى كۆردۇق! — دېيىشتى.

*23-24. مۇقەددەس يازمىلاردا «ئىنسانئوغلى» دىن ئىبارەت ئەۋەتىلگۈچىنىڭ خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتى ۋە شان-شەرىپى بىلەن ئەرشتىن چۈشۈپ، پۈتكۈل ئىنسانلارنى مەڭگۈ باشقۇرىدىغانلىقى ئالدىن ئېيتىلغان. ھەزرىتى ئەيسا بۇ نامنى ئۆزى ھەققىدە ئىشلەتكەن.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ لاۋىينى چاقىرىشى

[27] بۇ ئىشتىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن چىقىپ، لاۋىي ئىسىملىك بىر باجگىرنى* كۆردى. ئۇ باج يىغىدىغان جايدا ئولتۇراتتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

— ماڭا ئەگەشكىن! — دېدى.

[28] لاۋىي ئورنىدىن تۇرۇپ، ئىشىنى تاشلاپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئەگەشتى.

[29] شۇ كۈنى، لاۋىي ئۆيىدە ھەزرىتى ئەيساغا كاتتا زىياپەت بەردى. تەكلىپ قىلىنغان نۇرغۇن باجگىرلار ۋە ئۇلارغا ئوخشاش كىشىلەرمۇ ھەزرىتى ئەيسا ۋە شاگىرتلىرى بىلەن ھەمداستىخان بولدى. [30] كېيىن، بەزى پەرىسىيلەر ۋە ئۇلارنىڭ دىنىي ئېقىمىدىكى بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى رەنجىگەن ھالدا ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىغا:

— سىلەرنىڭ باجگىر ۋە گۇناھكارلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغىنىڭلار قانداق گەپ؟! — دېيىشتى.

[31] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— ساغلام ئادەم ئەمەس، بەلكى كېسەل ئادەم تېۋىپقا موھتاجدۇر. [32] مەن ئۆزلىرىنى دۇرۇس ھېسابلايدىغانلارنى ئەمەس، بەلكى ئۆزلىرىنىڭ گۇناھلىرىنى تونۇيدىغانلارنى توۋا قىلىشقا چاقىرغىلى كەلدىم، — دەپ جاۋاب بەردى.

---

*27. باجگىر — ئىسرائىلىيىنى ئىشغال قىلغان رىملىقلار ئۈچۈن ئۆز خەلقىدىن باج يىغىپ بېرىدىغان ۋە شۇ ۋەجىدىن نەپرەتكە ئۇچرىغان يەھۇدىيلار.

روزا تۇتۇش مەسىلىسى

33 بەزى كىشىلەر ھەزرىتى ئەيساغا:
— يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى پات ـ پات روزا تۇتۇپ دۇئا قىلىدۇ. پەرىسىيلەرنىڭ شاگىرتلىرىمۇ شۇنداق قىلىدۇ. سىزنىڭ شاگىرتلىرىڭىز ئەجەب يەپ ـ ئىچىپلا يۈرىدىغۇ! — دېيىشتى.
34 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— تويى بولىۋاتقان يىگىت تېخى توي زىياپىتىدە تۇرغان چاغدا، مېھمانلار ھەسرەت چېكىۋاتقان ئادەملەردەك روزا تۇتسا قانداق بولغىنى؟! ئەلۋەتتە بولمايدۇ! 35 ئەمما، يىگىتنىڭ ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدىغان كۈنى كېلىدۇ، ئۇلار ئەنە شۇ چاغدا قايغۇ ـ ھەسرەت چەككىنىدىن روزا تۇتىدۇ، — دېدى.

كونىغا ئېسىلىۋېلىش

36 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە بىر تەمسىل كەلتۈردى:
— ھېچكىم يېڭى كۆڭلەكنى يىرتىپ، ئۇنى كونا كۆڭلەككە ياماق قىلمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، يېڭى كۆڭلەكمۇ يىرتىلىدۇ، يىرتىۋېلىنغان ياماقمۇ كونا كۆڭلەككە ياراشمايدۇ. 37 شۇنىڭدەك، ھېچكىم يېڭى شارابنى كونا تۇلۇمغا قاچىلىمايدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلسا، يېڭى شارابنىڭ كۆپۈشى بىلەن تۇلۇم يېرىلىدۇ ـ دە، شارابمۇ تۆكۈلۈپ كېتىدۇ. دېمەك، تۇلۇممۇ كاردىن چىقىدۇ.
38 شۇنىڭ ئۈچۈن، يېڭى شارابنى يېڭى تۇلۇمغا قاچىلاش كېرەك. 39 ئۇنىڭ ئۈستىگە، كونا شاراب ئىچىپ يۈرگەن ھەرقانداق ئادەم يېڭىسىنى ئىچىشنى خالىمايدۇ. «بولدى، كونىسى ياخشى ئىكەن!» دەيدۇ.

دەم ئېلىش كۈنى ھەققىدىكى مەسىلە

6 [1] بىر دەم ئېلىش كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا بۇغدايلىقتىن ئۆتۈپ
كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭ شاگىرتلىرى باشاقلارنى ئۈزۈۋېلىپ، ئالىقىنىدا
ئۇۋۇلاپ يېدى. [2] بۇنى كۆرگەن بەزى پەرىسىيلەر:
— سىلەر نېمىشقا دەم ئېلىش كۈنى چەكلەنگەن ئىشنى* قىلىسىلەر، —
دېيىشتى.
[3] ھەزرىتى ئەيسا:
— پادىشاھ داۋۇت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ ئاچ قالغاندا قانداق
قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇ؟ قېنى ئېيتىپ بېقىڭلار! [4] ئۇ
ئىبادەتخانىدىكى مۇقەددەس جايغا كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان نانلارنى
روھانىيدىن سوراپ يېگەن ۋە ھەمراھلىرىغىمۇ ئۈلەشتۈرۈپ بەرگەن.
ھالبۇكى، بۇ نانلارنى روھانىيلاردىن باشقا ھەرقانداق كىشىنىڭ يېيىشى
تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ ئىدى، — دەپ جاۋاب بەردى [5] ۋە خۇلاسە
چىقىرىپ، ئۇلارغا:
— مەن ئىنسانئوغلى دەم ئېلىش كۈنىنىڭ ئىگىسىدۇرمەن، — دېدى.
[6] يەنە بىر دەم ئېلىش كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا ئىبادەتخانىغا كىرىپ تەلىم
بېرىۋاتاتتى. ئىبادەتخانىدا ئوڭ قولى قۇرۇپ كەتكەن بىر ئادەم بار ئىدى.
[7] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلىش ئۈچۈن باھانە ئىزدەپ يۈرگەن
تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر ئۇنىڭ دەم ئېلىش كۈنىمۇ كېسەل
ساقايتىدىغان-ساقايتمايدىغانلىقىنى پايلاپ يۈرۈشەتتى. [8] بىراق، ئۇلارنىڭ

*2. يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىسى بويىچە، دەم ئېلىش كۈنى خامان تېپىش قائىدىگە خىلاپ ئىدى. پەرىسىيلەر شاگىرتلارنىڭ دانلارنى يېيىش ئۈچۈن ئاقلىشىنى خامان تەپكەنلىك، دەپ قارىغان. ئەمەلىيەتتە، مەنئى قىلىنغىنى باشاقلارنى ئۈزۈۋېلىپ، يېيىش ئەمەس، بەلكى زىرائەتلەرگە ئورغاق سېلىشتۇر.

كۆڭلىدىكىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا قولى قۇرۇپ كەتكەن ھېلىقى كىشىگە:
ــ ئورنۇڭدىن تۇر، ئالدىمغا كەل! ــ دېۋىدى، ھېلىقى كىشى ئورنىدىن تۇردى. [9] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە:
ــ سىلەردىن سوراپ باقايچۇ، قانداق قىلىش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇن؟ دەم ئېلىش كۈنى ياخشىلىق قىلىشمۇ ياكى يامانلىق قىلىشمۇ؟ جاننى قۇتقۇزۇشمۇ ياكى جانغا زامىن بولۇشمۇ؟ ــ دېدى ۋە [10] كىشىلەرنىڭ ئەتراپىدىكىلەرگە كۆز يۈگۈرتۈپ چىققاندىن كېيىن، ھېلىقى كىشىگە:
ــ قولۇڭنى ئۇزات، ــ دېدى. ئۇ ئادەم قولنى ئۇزىتىشى بىلەنلا قولى ئەسلىگە كەلدى. [11] ئەمما، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر ئىنتايىن غەزەپلىنىپ، ھەزرىتى ئەيساغا قانداق تاقابىل تۇرۇش توغرىسىدا مەسلىھەتكە چۈشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى ئەلچىنى تاللىشى

[12] بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا دۇئا قىلىش ئۈچۈن تاغقا چىقتى. ئۇ يەردە خۇداغا كېچىچە دۇئا قىلدى. [13] تاڭ ئاتقاندا، شاگىرتلىرىنى ئالدىغا چاقىرىپ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىن ئون ئىككى كىشىنى تاللاپ، ئۇلارنى ئەلچى دەپ ئاتىدى. [14] ئۇلار: سىمۇن (ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى پېترۇس دەپمۇ ئاتىغان) ۋە ئۇنىڭ ئىنىسى ئەندەر، ياقۇپ، يۇھاننا، فىلىپ، بارتولوماي، [15] مەتتا، توماس، ھالپاينىڭ ئوغلى ياقۇپ، ۋەتەنپەرۋەر دەپ ئاتالغان سىمۇن، [16] باشقا بىر ياقۇپنىڭ ئوغلى يەھۇدا ۋە كېيىن ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ئىشقارىيوتلار ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەلىم بېرىشى ۋە كېسەللەرنى ساقايتىشى

[17] ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرى بىلەن تاغدىن چۈشۈپ، تۈز بىر يەردە

تۇراتتى. ئۇلارنىڭ ئالدىغا نۇرغۇن شاگىرتلار ھەمدە يېرۇسالېم شەھىرىدىن، جۇملىدىن پۈتۈن يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن كەلگەن كىشىلەر توپ ـ توپ بولۇپ كېلىپ يىغىلىشتى. ھەتتا دېڭىز بويىدىكى تىر ۋە سىدون شەھەرلىرىدىنمۇ نۇرغۇن كىشىلەر كەلگەنىدى. [18] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەلىملىرىنى ئاڭلاش ۋە كېسەللىرىگە شىپالىق ئىزدەش ئۈچۈن كەلگەنىدى. جىنلار دەستىدىن ئازابلانغانلارمۇ كېلىپ، شىپالىق تېپىشتى. [19] كۆپچىلىك قوللىرىنى ھەزرىتى ئەيساغا تەگكۈزۈۋېلىشقا تىرىشاتتى. چۈنكى، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىن كۈچ ـ قۇدرەت چىقىپ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ساقايتىۋاتاتتى.

خۇشاللىق ۋە قايغۇ

[20] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا قاراپ مۇنداق دېدى:

ــ ئەي يوقسۇللار، نەقەدەر بەختلىكسىلەر! چۈنكى خۇدانىڭ
پادىشاھلىقى سىلەرنىڭكىدۇر.
[21] ئەي ئاچ قالغانلار، سىلەرمۇ نەقەدەر بەختلىك! چۈنكى، خۇدا
سىلەرنى تولۇق قانائەتلەندۈرىدۇ.
ئەي يىغلاۋاتقانلار، سىلەرمۇ بەختلىك! بۇنىڭدىن كېيىن، شاد ـ
خۇراملىققا چۆمىسىلەر.

[22] ئىنسانئوغلىغا ئەگەشكەنلىكىڭلار ئۈچۈن بەزىلەر سىلەردىن نەپرەتلەنسە، يۈز ئۆرۈسە، سىلەرگە تۆھمەت ـ ھاقارەت قىلسا، سىلەرنى يامان دېسە، نەقەدەر بەختلىكسىلەر! [23] ئۇ چاغدا، شاد ـ خۇرام بولۇپ تەنتەنە قىلىڭلار. چۈنكى، ئەرشتە سىلەر ئۈچۈن كۆپ ئىنئام ساقلانماقتا. بۇ قارا نىيەتلەرنىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرى بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرگىمۇ شۇنداق

زىيانكەشلىك قىلغان.

[24] لېكىن، ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي بايلار!
راھەت ـ پاراغەت سىلەرگە يار بولماس ئەمدى.
[25] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي قارنى توقلار!
ئاچلىقتا قالىسىلەر ئەمدى.
ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي كۈلۈۋاتقانلار!
ھازا تۇتۇپ يىغلايسىلەر ئەمدى.

[26] خالايىق سىلەرنى ماختىغاندا، ھالىڭلارغا ۋاي! چۈنكى، خۇدانىڭ
غەزىپىگە ئۇچرىغان بۇرۇنقى ساختا پەيغەمبەرلەرمۇ بۇ خەلقنىڭ ئاتا ـ
بوۋىلىرىنىڭ ماختىشىغا ئېرىشكەن.

دۈشمەنلىرىڭلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار

[27] ــ قۇلاق سېلىپ ئاڭلاڭلار! سىلەرگە دۈشمەنلىك قىلغانلارغا مېھىر ـ
مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار. ئۆچمەنلىك قىلغانلارغا ياخشىلىق قىلىڭلار.
[28] سىلەرنى قارغىغانلارغا بەخت تىلەڭلار. سىلەرگە يامان مۇئامىلىدە
بولغانلارغىمۇ دۇئا قىلىڭلار. [29] بىرسى سىلەرنىڭ ئوڭ يۈزۈڭلارغا ئۇرسا، سول
يۈزۈڭلارنىمۇ تۇتۇپ بېرىڭلار. بىرسى سىلەرنىڭ چاپىنىڭلارنى ئېلىپ كەتسە،
كۆڭلىكىڭلارنىمۇ سېلىپ بېرىڭلار. [30] بىرسى سىلەردىن بىرنېمە تىلىسە،
تىلىگىنىنى بېرىڭلار. بىرسى سىلەرنىڭ بىرەر نەرسەڭلارنى ئېلىپ كەتسە،
ئۇنى قايتۇرۇپ بېرىشنى سورىماڭلار. [31] باشقىلارنىڭ ئۆزۈڭلارغا قانداق
مۇئامىلە قىلىشىنى كۈتسەڭلار، سىلەرمۇ ئۇلارغا شۇنداق مۇئامىلە قىلىڭلار.
[32] ئەگەر سىلەر ئۆزۈڭلارنى ياخشى كۆرگەنلەرگىلا مېھىر ـ مۇھەببەت

كۆرسەتسەڭلار، بۇنىڭ ماختانغۇدەك نەرى بار؟ گۇناھكارلارمۇ ئۆزىنى ياخشى كۆرگەنلەرگە مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىدىغۇ. [33] ئەگەر سىلەر ئۆزۈڭلارغا ياخشىلىق قىلغانلارغىلا ياخشىلىق قىلساڭلار، بۇنىڭ ماختانغۇدەك نەرى بار؟ ھەتتا گۇناھكارلارمۇ شۇنداق قىلىدىغۇ! [34] ئەگەر سىلەر قەرزنى قايتۇرالايدىغانلارغىلا بەرسەڭلار، بۇنىڭ ماختانغۇدەك نەرى بار؟ گۇناھكارلارمۇ ئەينەن قايتۇرۇش شەرتى بىلەن باشقا گۇناھكارلارغا قەرز بېرىدىغۇ! [35] ياق! سىلەر دۈشمىنىڭلارغىمۇ مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار، ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىڭلار. باشقىلارغا قايتۇرۇۋېلىشنى ئويلىمايلا پۇل قەرز بېرىڭلار. شۇ چاغدا، ئەرشتە مول ئىنئامغا ئېرىشىسىلەر ۋە ئۇلۇغ خۇدانىڭ پەرزەنتى بولغانلىقىڭلارغا گۇۋاھلىق بەرگەن بولىسىلەر. چۈنكى، خۇدا ياخشىلىقنى بىلمەيدىغانلارغا ۋە يامانلارغىمۇ شەپقەت قىلىدۇ. [36] ئەرشتىكى ئاتاڭلار مېھرىبان بولغىنىدەك، سىلەرمۇ مېھرىبان بولۇڭلار.

باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلماڭلار

[37] ــ باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىپ يۈرمەڭلار. سىلەرمۇ خۇدانىڭ ھۆكۈمىگە ئۇچرىمايسىلەر. باشقىلارنى ئەيىبلىمەڭلار، خۇدامۇ سىلەرنى ئەيىبلىمەيدۇ. باشقىلارنى كەچۈرۈڭلار، خۇدامۇ سىلەرنى كەچۈرۈم قىلىدۇ. [38] باشقىلاردىن ھېچنېمىنى ئايىماڭلار، خۇدامۇ سىلەردىن ھېچنېمىنى ئايىمايدۇ. ھەتتا سىلەرگە چوڭ ئۆلچىگۈچكە لىق چىڭداپ تولدۇرۇلغان ئىنئامنى تەقدىم قىلىدۇ. سىلەر باشقىلارغا قانداق ئۆلچەم بىلەن ئۆلچەپ بەرسەڭلار، خۇدامۇ سىلەرگە شۇنداق ئۆلچەم بىلەن ئۆلچەپ بېرىدۇ.

[39] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا تەمسىل ئارقىلىق تەلىم بېرىپ مۇنداق دېدى:

ــ قارىغۇ قارىغۇنى يېتەكلەپ ماڭالمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، ھەر

ئىككىلىسى ئورىغا چۈشۈپ كېتىدۇ. [40] شاگىرت ئۇستازىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ. لېكىن، ئۇ ئوقۇپ يېتىشكەندىن كېيىن ئۇستازىغا ئوخشاش بولالايدۇ.

[41] نېمە ئۈچۈن بۇرادىرىڭنىڭ ھەرە كېپىكىدەك كىچىك سەۋەنلىكىنىلا كۆرۈپ، ئۆزۈڭدىكى لىمدەك چوڭ گۇناھنى كۆرمەيسەن؟! [42] ئۆزۈڭدىكى شۇنچە چوڭ گۇناھنى كۆرمەي تۇرۇپ، بۇرادىرىڭگە: «كۆزۈڭدىكى ھەرە كېپىكىنى ئېلىۋېتەي!» دېيىشىڭ قانداق گەپ؟ ئەي ساختىپەز! ئاۋۋال ئۆزۈڭنىڭ كۆزىدىكى لىمنى ئېلىۋەت. بۇنىڭ بىلەن، ئېنىق كۆرۈپ، بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى ھەرە كېپىكىنى ئېلىۋېتەلەيسەن.

ئىككى خىل مېۋە دەرىخى

[43] ـــ ياخشى دەرەخ يامان مېۋە بەرمەيدۇ، يامان دەرەخمۇ ياخشى مېۋە بەرمەيدۇ. [44] ھەرقانداق دەرەختى بەرگەن مېۋىسىدىن پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. تىكەندىن ئەنجۈر، يانتاقتىن ئۈزۈم ئالغىلى بولمايدۇ. [45] شۇنىڭغا ئوخشاش، ياخشى ئادەم قەلبىدىكى ياخشىلىقدىن ياخشىلىق چىقىرىدۇ. يامان ئادەم قەلبىدىكى يامانلىقدىن يامانلىق چىقىرىدۇ. چۈنكى، كۆڭۈلدە نېمە بولسا، ئېغىزدىن شۇ چىقىدۇ.

ئىككى خىل ئىمارەت سالغان كىشىلەر

[46] ـــ سىلەر ئەجەب مېنى «رەببىم! رەببىم!» دەيسىلەريۇ، بۇيرۇقلىرىمغا ئەمەل قىلمايسىلەر. [47] ئەمىسە، مېنىڭ ئالدىمغا كېلىپ، سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ ئەمەل قىلغانلار كىمگە ئوخشايدۇ؟ [48] ئۇلار خۇددى ئۆلىنى چوڭقۇر قېزىپ، قورام تاشنىڭ ئۈستىگە ئىمارەت سالغان كىشىگە ئوخشايدۇ. كەلكۈن كەلگەندە، ئۇنىڭ كۈچلۈك ھۇجۇمى ئۇنداق ئىمارەتنى

قىمىر قىلغۇزالمايدۇ، چۈنكى ئۇ پۇختا سېلىنغان. [49] لېكىن، سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، ئەمەل قىلمايدىغانلار ئۇل قۇرماي قۇرۇق يەرنىڭ ئۈستىگە ئىمارەت سالغان كىشىگە ئوخشايدۇ. بۇنداق ئىمارەت كەلكۈننىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغان ھامان ئۆرۈلۈپ، پۈتۈنلەي گۇمران بولىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ رىملىق يۈزبېشىنىڭ چاكىرىنى ساقايتىشى

7 [1] ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە سۆز قىلىپ بولغاندىن كېيىن، كەپەرناھۇم شەھىرىگە قايتتى. [2] ئۇ يەردە رىملىق بىر يۈزبېشىنىڭ ئەتىۋارلىق چاكىرى ئېغىر كېسەل بولۇپ، ئۆلۈم گىردابىدا تۇراتتى. [3] يۈزبېشى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىشلىرىدىن خەۋەر تېپىپ، بىرنەچچە يەھۇدىي ئاقساقالنىڭ بېرىپ، ئۇنىڭ كېلىپ چاكىرىنى ساقايتىپ قويۇشى ئۈچۈن ئۆتۈنۈشنى تاپشۇردى. [4] ئاقساقاللار ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:

— يۈزبېشى ھەقىقەتەن سىزنىڭ ياردەم بېرىشىڭىزگە ئەرزىيدىغان ئادەم. [5] ئۆزى يەھۇدىي بولمىسىمۇ، بىز يەھۇدىيلارنى ياخشى كۆرىدۇ. ھەتتا بىز ئۈچۈن بىر ئىبادەتخانىمۇ سېلىپ بەردى، — دەپ، ئۇنىڭ يۈزبېشىنىڭ ئۆيىگە بېرىشنى چىن كۆڭلىدىن تەلەپ قىلدى.

[6] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلار بىلەن بىللە يولغا چىقتى. بىراق، ئۆيگە يېتىپ كېلىشكە ئاز قالغاندا، يۈزبېشى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا بىرنەچچە دوستىنى ئەۋەتتى. ئۇلار:

— تەقسىر، يۈزبېشى: «ئاۋارە بولۇپ ئۆيۈمگە كېلىشىڭىزگە ئەرزىمەيمەن. [7] ھەتتا ئۆزۈممۇ بېرىپ سىز بىلەن كۆرۈشۈشكە لايىق ئەمەسمەن. بىر ئېغىز سۆز قىلىپ قويسىڭىز، چاكىرىم ساقىيىپ كېتىدۇ. [8] مېنىڭمۇ ئۈستۈمدە باشلىقىم، قول ئاستىمدا لەشكەرلىرىم بار. بىرىگە بار دېسەم بارىدۇ، بىرىگە كەل دېسەم، كېلىدۇ. چاكىرىمغا بۇ ئىشنى قىل دېسەم،

ئۇ شۇ ئىشنى قىلىدۇ. خۇددى شۇنىڭدەك، سىز بىر ئېغىز گەپ قىلسىڭىزلا، ھەممە ئىش ھەل بولىدۇ» دەيدۇ، ــ دېدى.
[9] ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ ھەيران بولغان ھەزرىتى ئەيسا بۇرۇلۇپ، بىللە كەلگەن خالايىققا:
ــ دەرۋەقە، مەن ئىسرائىللار ئارىسىدىمۇ بۇنداق ئىشەنچنى ھېچكىمدە كۆرمىگەنىدىم! ــ دېدى.
[10] يۈزبېشى ئەۋەتكەن ھېلىقى كىشىلەر قايتىپ بارغاندا، چاكارنىڭ پۈتۈنلەي ساقىيىپ كەتكەنلىكىنى كۆردى.

تۇل ئايالنىڭ ئوغلىنى تىرىلدۈرۈش

[11] ئۇزۇن ئۆتمەي، ھەزرىتى ئەيسا نائىن دېگەن شەھەرگە قاراپ يول ئالدى. ئۇنىڭ شاگىرتلىرى ۋە يەنە نۇرغۇنلىغان كىشىلەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى. [12] ئۇ شەھەر دەرۋازىسىغا كەلگەندە، جىنازا كۆتۈرۈپ چىقىۋاتقان بىر توپ ئادەمگە يولۇقۇپ قالدى. ئۆلگۈچى بىر تۇل ئايالنىڭ يالغۇز ئوغلى ئىدى. شەھەردىكى نۇرغۇن كىشىلەر ھېلىقى تۇل ئايال بىلەن بىللە چىققانىدى. [13] بۇ ئايالنى كۆرگەن ھەزرىتى ئەيسا ئىچىنى ئاغرىتقان ھالدا ئۇنىڭغا:
ــ يىغلىماڭ، ــ دېدى. [14] ئاندىن، توپنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ، جىنازىغا قولىنى تەگكۈزگەنىدى، جىنازا كۆتۈرگەنلەر توختىدى. ھەزرىتى ئەيسا:
ــ يىگىت، ئورنۇڭدىن تۇر، ــ دېيىشى بىلەنلا، [15] ئۆلۈپ قالغان يىگىت قوپۇپ، گەپ قىلىشقا باشلىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى ئانىسىغا تاپشۇرۇپ بەردى.
[16] قورقۇنچ باسقان كۆپچىلىك:
ــ ئارىمىزدىن ئۇلۇغ بىر پەيغەمبەر چىقتى!
ــ خۇدا بىزگە شاپائەت قىلىش ئۈچۈن كەلدى! ــ دەپ خۇدانى

مەدھىيىلىدى.

[17] ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ ئىشى توغرىسىدىكى خەۋەر پۈتۈن يەھۇدىيىلار زېمىنى ۋە ئەتراپتىكى رايونلارغا تارقىلىپ كەتتى.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرىنىڭ ھەزرىتى ئەيسا بىلەن كۆرۈشكىلى كېلىشى

[18] يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى يەھياغا يەتكۈزدى. ئۇ شاگىرتلىرىدىن ئىككى كىشىنى ئۆزى يېتىۋاتقان زىندانغا چاقىرىپ، [19] ئۇلارنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا: «خۇدا بىزگە ئەۋەتمەكچى بولغان قۇتقۇزغۇچى سىزمۇ ياكى باشقا بىرسى كېلەمدۇ؟» دەپ سوراپ كېلىشكە ئەۋەتتى.

[20] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:

ــ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا بىزنى سىزدىن: «خۇدا بىزگە ئەۋەتمەكچى بولغان قۇتقۇزغۇچى سىزمۇ ياكى باشقا بىرسى كېلەمدۇ؟» دەپ سوراپ كېلىشكە ئەۋەتتى، ــ دېدى.

[21] دەل شۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسا ئاغرىق-سىلاق تارتقان ۋە جىن چاپلاشقان نۇرغۇن كىشىلەرنى ساقايتقان ۋە نۇرغۇن قارىغۇلارنىڭ كۆزىنى ئاچقانىدى. [22] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرىغا:

ــ سىلەر قايتىپ بېرىپ، ياراتقان مۆجىزىلىرىمنى ۋە ئېيتقان تەلىملىرىمنى يەھياغا يەتكۈزۈپ: «كورلارنىڭ كۆزى ئېچىلدى، توكۇرلار ماڭالايدىغان بولدى، ماخاۋ كېسىلى بولغانلار ساقايدى، گاسلار ئاڭلىيالايدىغان بولدى، ھەتتا ئۆلگەنلەرمۇ تىرىلدى ۋە كەمبەغەللەرگە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈلدى» دەپ ئېيتىڭلار. [23] يەھياغا يەنە: «مەندىن گۇمانلانماي، ماڭا تەۋەرنمەي ئىشەنگەنلەر نېمىدېگەن بەختلىك!» دەپ

قويۇڭلار، ــ دېدى.

[24] يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى كەتكەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە يەھيا توغرۇلۇق مۇنداق دېدى:

ــ سىلەر بۇرۇن يەھيانى ئىزدەپ چۆللەگە بارغىنىڭلاردا، زادى قانداق بىر ئادەمنى كۆرمەكچىدىڭلار؟ مەيدانى شامالدا يەلپۈنۈپ تۇرغان قومۇشتەك تەۋرىنىپ تۇرىدىغان بىر ياخشىچاقنىمۇ؟ [25] ياكى چىرايلىق كىيىنگەن بىر ئېسىلزادىنىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! ھەشەمەتلىك كىيىم كىيىۋالغان، ئەيش ـ ئىشرەت ئىچىدە ياشايدىغان كىشىلەر چۆلدىن ئەمەس، بەلكى خان ئوردىسىدىن تېپىلىدۇ. [26] ئەمەلىيەتتە، سىلەر بىر پەيغەمبەرنى كۆرگىلى چىقتىڭلار. ئەمدى بىلىپ قويۇڭلاركى، يەھيا ھەرقانداق پەيغەمبەردىنمۇ ئۈستۈن پەيغەمبەردۇر. [27] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا:

«مانا، ئالدىڭدا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن.
ئۇ سېنىڭ يولۇڭنى ئالدىنئالا تەييارلايدۇ»

دەپ يېزىلغان ۋە بۇ يەردىكى «ئەلچىم» دەل يەھيا پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ. [28] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىنسانلار ئارىسىدا يەھيادىنمۇ ئۇلۇغ كىشى يوق. ئەمما خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىكى ئەڭ ئەرزىمەس بىرسىمۇ ئۇنىڭدىن ئۇلۇغ بولىدۇ.

[29] بۇنى ئاڭلىغان پۇقرالار، ھەتتا باجگىرلارمۇ خۇدانىڭ يولى توغرا دېدى، چۈنكى ئۇلار بۇرۇن يەھيا پەيغەمبەرنىڭ چۆمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلغانىدى. [30] لېكىن، پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى يەھيا پەيغەمبەرنىڭ چۆمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلماي، خۇدانىڭ ئۆزلىرىگە بولغان مەقسىتىنى قايرىپ قويغانىدى. [31] شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ بۇ زامانىنىڭ سىلەردەك كىشىلىرىنى زادى كىملەرگە ئوخشىتاي؟!
[32] ئۇلار خۇددى كوچىدا ئولتۇرۇۋېلىپ، بىر ـ بىرىگە: «بىز سىلەرگە سۇناي چېلىپ بەرسەك، ئۇسسۇل ئويىنىمىدىڭلار. ماتەم مۇزىكىسىنى چېلىپ بەرسەك، يىغا ـ زار قىلمىدىڭلار» دەپ رەنجىيدىغان تۇتۇرۇقسىز باللارغا ئوخشايدۇ. [33] چۈنكى، چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا كېلىپ روزا تۇتاتتى، شاراب ئىچمەيتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار: «ئۇنىڭغا جىن تېگىپتۇ!» دېيىشتى. [34] ئىنسانئوغلى بولسا ھەم يەيدۇ ھەم ئىچىدۇ. بىراق، ئۇلار: «تازا بىر تويماس ھاراقكەش ئىكەن! ئۇ باجگىر ۋە باشقا گۇناھكارلارنىڭ دوستى» دېيىشىدۇ. [35] بىلىپ قويۇڭلاركى، ھېكمەت ئۇنى قوبۇل قىلغانلار ئارقىلىق تونۇلىدۇ.

گۇناھكار ئايالنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى ئەتىرلىشى

[36] پەرىسىيلەردىن بىر كىشى ھەزرىتى ئەيسانى تاماققا تەكلىپ قىلدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ تاماققا ئولتۇردى. [37] ئۇ يەردە پاھىشە دەپ تونۇلغان بىر ئايال ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ پەرىسىينىڭ ئۆيىگە كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئاق قاشتېشىدىن ياسالغان بىر قۇتىدا ئەتىر ئېلىپ كەلدى [38] ۋە ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەينىدە، پۇتىغا يېقىن يەردە تۇرۇپ يىغلاشقا باشلىدى. ئۇنىڭ كۆز ياشلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ پۇتلىرىنى ھۆل قىلىۋەتتى. ئاندىن، ئۇ چاچلىرى بىلەن ھەزرىتى ئەيسانىڭ پۇتلىرىنى ئېرتىپ قۇرۇتتى ھەم پۇتلىرىنى سۆيۈپ، ئۈستىگە ئەتىر سۈردى. [39] ھەزرىتى ئەيسانى چاقىرغان پەرىسىي بۇنى كۆرۈپ، ئىچىدە «بۇ ئادەم راست پەيغەمبەر بولغان بولسا، ئۆزىگە قولىنى تەگكۈزگەن بۇ ئايالنىڭ پاھىشە ئىكەنلىكىنى بىلەتتى!» دەپ ئويلىدى.

[40] بۇنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا:

ــ شىمون، ساڭا ئېيتىدىغان بىر گېپىم بار، ــ دېدى.

— ئېيتىڭ ئۇستاز، — دېدى شىمون.

[41] — ئىككى ئادەم بىر كىشىگە قەرزدار ئىكەن. بىرى بەش يۈز كۈمۈش تەڭگىگە، يەنە بىرى بولسا، ئەللىك كۈمۈش تەڭگىگە قەرزدار ئىكەن. [42] ھەر ئىككىسىنىڭ قەرزنى قايتۇرۇش ئىمكانىيىتى يوق ئىكەن. شۇڭا، قەرز ئىگىسى مېھربانلىق قىلىپ، ھەر ئىككىسىنىڭ قەرزىنى كەچۈرۈم قىپتۇ. سېنىڭچە، ئۇلارنىڭ قايسىسى قەرز ئىگىسىنى بەكرەك ياخشى كۆرىدۇ؟ — دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.

[43] — مېنىڭچە، كۆپرەك كەڭچىلىككە ئېرىشكىنى، — دەپ جاۋاب بەردى شىمون.

— توغرا ئېيتتىڭ، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا. [44] ئاندىن، ئۇ ھېلىقى ئايالنى كۆرسىتىپ، شىمونغا:

— بۇ ئايالنى كۆردۈڭمۇ؟ ئۆيۈڭگە كەلگىنىمدە، سەن پۇتلىرىمنى يۇيۇشقا سۇ بەرمىگەنىدىڭ. بىراق، ئۇ كۆز يېشى بىلەن پۇتلىرىمنى يۇدى، چېچى بىلەن ئېرتىپ قۇرۇتتى. [45] سەن مېنى ھال ـ ئەھۋال سوراپ، سۆيۈپ كۈتۈۋالمىغانىدىڭ. لېكىن، ئۇ مەن كىرگەندىن تارتىپ پۇتلىرىمنى سۆيۈۋاتىدۇ. [46] سەن مېھمانلارغا تەقدىم قىلىنىدىغان ياغنى بېشىمغىمۇ سۈركىمىگەنىدىڭ. بىراق، ئۇ مېنى ھۆرمەتلەپ، پۇتلىرىمغا ئەتىر سۈركەپ قويدى. [47] قىسقىسى ساڭا ئېيتايكى، ئۇنىڭ نۇرغۇن گۇناھلىرىنىڭ ھەممىسى كەچۈرۈم قىلىندى. شۇڭا، ئۇنىڭ ماڭا كۆرسەتكەن مېھىر ـ مۇھەببىتى چوڭقۇر. لېكىن، ئاز كەچۈرۈم قىلىنغانىنىڭ كۆرسەتكەن مېھىر ـ مۇھەببىتىمۇ ئاز، — دېدى.

[48] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇ ئايالغا:

— گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى، — دېدى.

[49] ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغانلار: «ھەتتا كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنىمۇ كەچۈرۈم قىلىدىغان بۇ ئادەم زادى كىمدۇ؟» دېيىشتى.

[50] ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى ئايالغا:
ــ ماڭا باغلىغان ئىشەنچىڭ سېنى قۇتقۇزدى. ئامان بول! ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيساغا ئەگەشكەن ئاياللار

8 [1] ئۇزۇن ئۆتمەي، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىدىكى شەھەر، يېزا ـ قىشلاقلارغا بېرىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا دائىر خۇش خەۋەرنى تارقاتتى. ئون ئىككى شاگىرتمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە باردى. [2] بۇلاردىن باشقا، يەنە جىن ۋە كېسەللىك ئازابلىرىدىن قۇتقۇزۇپ ساقايتىلغان بەزى ئاياللارمۇ بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تېنىدىن يەتتە جىن ھەيدەپ چىقىرىلغان مەجدەللىك مەريەم، [3] ھىرود خاننىڭ ساراي ئەمەلدارى خۇزانىڭ ئايالى يوئاننا، سۇزانا ۋە باشقا بىرمۇنچە ئاياللارمۇ بار ئىدى. بۇلار ئۆز مال ـ مۈلۈكلىرى بىلەن ھەزرىتى ئەيسا ۋە ئۇنىڭ شاگىرتلىرىغا ياردەمدە بولدى.

ئۇرۇق چېچىش توغرىسىدىكى تەمسىل

[4] خالايىق ھەرقايسى يۇرتلاردىن ھەزرىتى ئەيسا بىلەن كۆرۈشكىلى ئۇزۇلمەي كېلىپ تۇراتتى. بىر كۈنى نۇرغۇن ئادەم يىغىلغاندا، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا تۆۋەندىكى تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
[5] ــ بىر دېھقان ئۇرۇق چاچقىلى ئېتىزىغا چىقىپتۇ. چاچقان ئۇرۇقلىرىنىڭ بەزىلىرى چىغىر يول ئۈستىگە چۈشۈپ، كىشىلەرنىڭ ئايىغى ئاستىدا قاپتۇ ۋە قۇشلارغا يەم بوپتۇ. [6] بەزىلىرى ئاستى تاشلىق تۇپراققا چۈشۈپتۇ. ئەمما، يەردىكى نەملىك يېتىشمىگەنلىكتىن، ئۇرۇقلار ئۈنۈپ چىققاندىن كېيىن قۇرۇپ كېتىپتۇ. [7] بەزىلىرى تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپتۇ. مايسىلار تىكەنلەر بىلەن بويي تالىشىپ ئۆسۈپتۇ. بىراق، نەتىجىدە تىكەنلەر مايسىلارنى بېسىۋاپتۇ. [8] بەزىلىرى بولسا مۇنبەت تۇپراققا چۈشۈپ،

ئوبدان ئۆسۈپ، يۈز ھەسسىلەپ ھوسۇل بېرىپتۇ.
ھەزرىتى ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن يەنە:
— بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار! — دېدى.
9 كېيىن، ئۇنىڭ شاگىرتلىرى ئۇنىڭدىن بۇ تەمسىلنىڭ مەنىسىنى
سورىدى. 10 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
— خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ سىرلىرى سىلەرنىڭ بىلىشىڭلارغا
بېرىلدى. بىراق، باشقىلارغا كەلسەك، ئۇلارغا تەمسىللەر بىلەنلا
چۈشەندۈرمەن. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلار سۆزۈمنى ئاڭلىسىمۇ چۈشەنمەيدۇ.
بۇ ئەھۋال يەشايا پەيغەمبەرنىڭ دېگىنىدەك بولدى: «ئۇلار قارىسىمۇ
كۆرمەيدۇ، ئاڭلىسىمۇ چۈشەنمەيدۇ.»
11 بۇ تەمسىلنىڭ مەنىسى مۇنداق:
— ئۇرۇق خۇدانىڭ سۆزىدۇر. 12 چىغىر يولدىكى تۇپراققا چۈشكەن
ئۇرۇقلار شۇنداق كىشىلەرگە تەمسىل قىلىنغانكى، ئۇلار خۇدانىڭ سۆزىنى
ئاڭلىسىمۇ، ئۇنى قوبۇل قىلمايدۇ. شەيتان ئۇلارنى ئېتىقاد ئارقىلىق
قۇتقۇزۇلمىسۇن دەپ، ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىن خۇدانىڭ سۆزىنى ئېلىپ قېچىپ
كېتىدۇ. 13 تاشلىق تۇپراققا چۈشكەن ئۇرۇقلار خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان
ھامان خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلغانلارغا تەمسىل قىلىنغان. ئۇلار بۇنىڭغا بىر
مەھەل ئىشەنگەن بولىدۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ يىلتىزى بولمىغانلىقى ئۈچۈن،
بىرەر مۇشكۈللۈككە يولۇقسىلا، بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ. 14 تىكەنلىككە
چۈشكەن ئۇرۇقلارغا كەلسەك، ئۇلار شۇنداق كىشىلەرگە تەمسىل
قىلىنغانكى، ئۇلار خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىسىمۇ، ئۇزۇن ئۆتمەيلا كۆڭلىگە بۇ
دۇنيانىڭ ئەندىشە، بايلىق ۋە ھالاۋەتلىرىنىڭ ئېزىقتۇرۇشلىرى كىرىۋېلىپ،
خۇدانىڭ سۆزىنى بوغۇۋېتىدۇ ـ دە، ئۇلار ھوسۇلسىز قالىدۇ. 15 مۇنبەت
تۇپراققا چۈشكەن ئۇرۇقلار بولسا خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلايدىغان، ئۇلارنى پاك

ۋە چىن دىلىدا چىڭ ساقلايدىغان، ھوسۇل بەرگۈچە سەۋر قىلىدىغان كىشىلەردۇر.

خۇدانىڭ ھەقىقەتنى ئاشكارىلاتماقتا

[16] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا يەنە:
— چىراغنى يېقىپ، ئۇنى بىرەر نەرسە بىلەن يېپىپ قويىدىغان ياكى كارىۋاتنىڭ ئاستىغا يوشۇرۇپ قويىدىغان كىشى يوق، ئەلۋەتتە. ئەكسىچە، ئۆيگە كىرگەنلەر ئېنىق كۆرەلىسۇن دەپ، ئۇنى جەزمەن چىراغداننىڭ ئۈستىگە قويىدۇ. [17] چۈنكى، يېپىق قويۇلغان ھەرقانداق نەرسە ئاشكارا بولماي قالمايدۇ. يوشۇرۇلغان ھەرقانداق نەرسە بىلىنمەي قالمايدۇ. [18] شۇنىڭ ئۈچۈن، مېنىڭ خۇدانىڭ ھەقىقەتتى توغرىسىدا ئېيتقانلىرىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار. چۈنكى، كىمدە ئەقىل-پاراسەت بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ. لېكىن، كىمدە ئەقىل-پاراسەت بولمىسا، ئۆزىدە بار دەپ قارالغىنىمۇ ئېلىپ كېتىلىدۇ، — دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى ۋە ئىنىلىرى

[19] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى ۋە ئىنىلىرى ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكىلى كەلدى. لېكىن، ئادەم كۆپ بولغاچقا، يېنىغا كېلەلمىگەندى. [20] بىر كىشى ھەزرىتى ئەيساغا:
— ئانىڭىز ۋە ئىنىلىرىڭىز سىز بىلەن كۆرۈشمىز دەپ، سىرتتا تۇرىدۇ، — دېدى.
[21] — خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلغانلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ ئانام ۋە ئاكا-ئىنىلىرىمدۇر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ بوراننى تىنچىتىشى

[22] بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن كېمىگە چۈشۈپ، ئۇلارغا:
— كۆلنىڭ ئۇ قېتىغا بارايلى، — دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار يولغا چىقتى. [23] كېمە كېتىۋاتقاندا ھەزرىتى ئەيسا ئۇخلاپ قالدى. ئۇشتۇمتۇت قاتتىق بوران چىقىپ، كېمىگە سۇ تولۇپ، ھەممىسى ئىنتايىن خەۋپ ئىچىدە قالدى. [24] شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيسانى ئويغىتىپ:
— ئۇستاز، ئۇستاز، غەرق بولۇش ئالدىدا تۇرىمىز! — دېدى.
ھەزرىتى ئەيسا ئويغىنىپ، بوران ـ چاپقۇنغا بۇيرۇق قىلغانىدى، بوران توختاپ، دولقۇن پەسلەپ، ھەممىسى تىنچىدى. ئاندىن، ئۇ شاگىرتلىرىغا بۇرۇلۇپ:
[25] — ئىشەنچىڭلار نەگە كەتتى؟ — دېدى.
شاگىرتلار ھەم ھەيران بولۇپ، ھەم قورقۇشۇپ، بىر ـ بىرىگە:
— بۇ ئادەم زادى كىمدۇ؟ بۇيرۇق قىلسا، ھەتتا بوران ۋە دولقۇنلارمۇ ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلايدىكەن ـ ھە! — دەپ كېتىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ جىن چاپلاشقان ئادەمنى ساقايتىشى

[26] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن جەلىلىيە كۆلىنىڭ ئۇ چېتىدىكى گېراسالىقلار تۇرغان يەرگە باردى. [27] ھەزرىتى ئەيسا قىرغاققا چىقىشىغا، شەھەردىن كەلگەن جىن چاپلاشقان بىرى ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى. بۇ ئادەم ئۇزۇندىن بېرى كىيىم كىيمەي، ئۆيدە تۇرماي، گۆر قىلىنىدىغان ئۆڭكۈرلەردە ياشايتتى. [28] ئۇ ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈشى بىلەنلا ئۇنىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ:
— ئۇلۇغ خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا، ئىشىمغا ئارىلاشما! سەندىن

ئۆتۈنىمەنكى، مېنى قىينىما! ــ دەپ ۋارقىراپ كەتتى. [29] ئۇنىڭ بۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، ھەزرىتى ئەيسا جىنغا ئۇنىڭ تېنىدىن چىقىشنى بۇيرۇغانىدى. جىن بۇ ئادەمنى ئۇزۇن ۋاقىت ئىلكىگە ئېلىۋالغانىدى. خەلق بۇ ئادەمنى كۆپ قېتىم زەنجىر ـ كىشەنلەر بىلەن باغلاپ، قاماپ قويغان بولسىمۇ، ئۇ ئۇلارنى ئۈزۈپ قېچىپ چىقىپ، جىن تەرىپىدىن چۆل ـ باياۋانلارغا ئېلىپ كېتىلەتتى.

[30] ھەزرىتى ئەيسا بۇ ئادەمدىن:

ــ ئىسمىڭ نېمە؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ ئىسمىم «مىڭلىغان»، ــ دەپ جاۋاب بەردى بۇ ئادەمنى سۆزلىتىۋاتقان جىن. چۈنكى، بۇ ئادەمگە مىڭلىغان جىنلار چاپلىشىۋالغانىدى. [31] ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا ئۆزلىرىنى شەيتانغا تەييارلانغان تېگى يوق ھاڭلارغا سۈرگۈن قىلماسلىقنى ئۆتۈنۈپ يالۋۇردى.

[32] شۇ ئەتراپتىكى تاغ باغرىدا بىر توپ توڭگۇز پادىسى ئوزۇقلىنىپ يۈرەتتى. جىنلار ھەزرىتى ئەيساغا يالۋۇرۇپ، توڭگۇزلارنىڭ تېنىگە كىرىپ كېتىشكە ئىجازەت بېرىشنى تەلەپ قىلدى. ھەزرىتى ئەيسا ئىجازەت بەردى. [33] جىنلار ھېلىقى ئادەمنىڭ تېنىدىن چىقىپ، توڭگۇزلارغا چاپلىشىۋالدى. پۈتۈن توڭگۇز پادىسى پاتىپاراق بولۇپ، يۈگۈرگەن پېتى ياردىن چۈشۈپ، كۆلگە غەرق بولدى.

[34] بۇ ھالنى كۆرگەن توڭگۇز باققۇچىلار ئۇ يەردىن قېچىپ، شەھەر ـ يېزىلاردا بۇ خەۋەرنى تارقاتتى. [35] ئۇ يەردىكى كىشىلەر زادى نېمە ئىش بولغانلىقىنى كۆرگىلى بۇ يەرگە كېلىشتى. ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ، تېنىدىن جىنلار چىقىپ كەتكەن ھېلىقى ئادەمنىڭ كىيىملىرىنى كىيىپ، ئەس ـ ھوشى جايىدا ھالدا ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، قورقۇپ كېتىشتى. [36] بۇ مۆجىزىنى كۆرگەنلەر ھېلىقى كىشىنىڭ ساقىيىش جەريانىنى كۆپچىلىككە سۆزلەپ بەردى. [37] شۇ

يەردىكى كىشىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۇ يەردىن كېتىشىنى تەلەپ قىلىشتى. چۈنكى، ئۇلار ئىنتايىن قورقۇشقانىدى. شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا كېمىگە چۈشۈپ، قايتىپ كەتمەكچى بولدى. [38] تېنىدىن جىنلار چىقىپ كەتكەن ھېلىقى كىشى ھەزرىتى ئەيساغا:

— مەنمۇ سىز بىلەن بىللە كېتەي، — دەپ يالۋۇردى.

لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

[39] — ئۆيۈڭگە قايتىپ بېرىپ، خۇدانىڭ ساڭا نەقەدەر چوڭ ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى يەتكۈزگىن، — دېدى.

ئۇ ئادەم قايتىپ بېرىپ، پۈتۈن شەھەرنى ئارىلاپ، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىگە قىلىپ بەرگەن چوڭ ئىشلارنى ھەممەيلەنگە يەتكۈزدى.

تىرىلدۈرۈلگەن قىز ۋە ساقايتىلغان ئايال

[40] ھەزرىتى ئەيسا كۆلنىڭ بۇ قېتىغا قايتىپ كەلگىنىدە، خالايىق ئۇنى قارشى ئېلىشتى. چۈنكى، ھەممەيلەن ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇراتتى. [41] قارشى ئالغىلى چىققانلار ئىچىدە مەلۇم بىر ئىبادەتخانىنىڭ مەسئۇللىرىدىن بىرى بولغان يائىرمۇ بار ئىدى. ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ، ئۆيىگە تەكلىپ قىلىپ يالۋۇردى. [42] چۈنكى، ئۇنىڭ ئون ئىككى ياشلىق يالغۇز قىزى ئۆلۈپ كېتىش ئالدىدا تۇراتتى.

ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەرگە بارغىنىدا، كىشىلەر ئۇنىڭ ئەتراپىغا زىچ ئولىشىۋالدى. [43] توپنىڭ ئىچىدە خۇن تەۋرەش كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىغا ئون ئىككى يىل بولغان بىر ئايالمۇ بار ئىدى. ئۇ بار پۇلىنى تېۋىپلارغا خەجلەپ تۈگەتكەن بولسىمۇ، ھېچكىم ئۇنى ساقايتالمىغانىكەن. [44] ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئارقا تەرىپىدىن كېلىپ، ئۇنىڭ چاپىنىنىڭ پېشىنى سىلاپ قويۇۋىدى، خۇن شۇئان توختىدى.

[45] — پېشمىنى تۇتقان كىم؟ — دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.
كۆپچىلىك: «تۇتمىدۇق» دېيىشتى.
— ئۇستاز، تۆت ئەتراپىڭىزنىڭ ھەممىسى ئادەم، ئۇلار سىزنى قىستاپ تۇرۇۋاتامدۇ؟ — دېدى پېترۇس.
[46] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا:
— ياق! بىرسى قەستەن پېشمىنى تۇتتى. چۈنكى، ۋۇجۇدۇمدىن كۈچ-قۇدرەتنىڭ چىقىپ كەتكىنىنى سەزدىم، — دېدى. [47] ھېلىقى ئايال ھەزرىتى ئەيسانىڭ سىرىنى قالغانلىقىنى بىلىپ، تىترىگەن ھالدا ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئايىغىغا يىقىلدى ۋە كۆپچىلىككە ئۆزىنىڭ ھەزرىتى ئەيسانىڭ پېشىنى نېمىشقا تۇتقانلىقىنى ھەم شۇئان ساقىيىپ كەتكەنلىكىنى ئېيتتى.
[48] — قىزىم، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى! تىنچ-ئامان بول، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.
[49] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزنى قىلىۋاتقاندا، ئىبادەتخانا مەسئۇلىنىڭ ئۆيىدىن كەلگەن بىرى ئىبادەتخانا مەسئۇلى يائىرغا:
— قىزىڭىز جان ئۈزدى. ئەمدى ئۇستازنى ئاۋارە قىلمايلى، — دېدى.
[50] بۇنى ئاڭلىغان ھەزرىتى ئەيسا يائىرغا:
— قورقمىغىن! ماڭا ئىشەنگىن! ئۇ ساقىيىپ كېتىدۇ، — دېدى.
[51] ھەزرىتى ئەيسا يائىرنىڭ ئۆيىگە بارغاندا، پېترۇس، يۇھاننا، ياقۇپ ۋە قىزنىڭ ئاتا-ئانىسىدىن باشقا كىشىلەرنىڭ ئۆزى بىلەن بىللە ئۆيگە كىرىشىگە رۇخسەت قىلمىدى. [52] ئۇ يەردىكىلەر قىزغا ھازا تۇتۇپ يىغا-زار قىلىشىۋاتاتتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— بولدى، يىغلىماڭلار! قىز ئۆلمىدى، ئۇخلاپ قاپتۇ! — دېدى.
[53] بىراق، خالايىق ئۇنى مەسخىرە قىلدى. چۈنكى، قىزنىڭ ئاللىقاچان جان ئۈزگەنلىكىدىن ئۇلارنىڭ خەۋىرى بار ئىدى. [54] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا قىزنىڭ قولىدىن تارتىپ:

— بالام، ئورنۇڭدىن تۇر، — دەپ چاقىردى. [55] قىزنىڭ روھى تېنىگە
قايتىپ كېلىپ، ئۇ دەرھال ئورنىدىن تۇردى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا قىزنىڭ
قورسىقىغا بىرنەرسە بېرىشنى بۇيرۇدى. [56] قىزنىڭ ئاتا-ئانىسى ناھايىتى
ھەيران قېلىشتى. لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا بۇ ئىشنى ھېچكىمگە
تىنماسلىقنى تاپىلىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى ئەلچىنى ئەۋەتىشى

9 [1] ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى شاگىرتىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا ھەرقانداق
جىننى ھەيدەش، كېسەللەرنى ساقايتىش قۇدرىتى ۋە ھوقۇقىنى
بەردى. [2] ئاندىن، ئۇلارنى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنى
تارقىتىش ۋە كېسەللەرنى ساقايتىشقا ئەۋەتتى. [3] ئۇ شاگىرتلىرىغا:
— سىلەر سەپەردە ھېچ نەرسە ئالماڭلار، نە ھاسا، نە خۇرجۇن، نە
نان، نە پۇل ئېلىۋالماڭلار، ھەتتا بىرەر ئارتۇق كۆڭلەكمۇ ئېلىۋالماڭلار. [4] بىر
يۇرتقا بارغىنىڭلاردا، قايسى ئائىلىدە قارشى ئېلىنساڭلار، ئۇ يەردىن
كەتكۈچە شۇ ئائىلىدىلا تۇرۇڭلار. [5] ئەگەر بىرەر يەردىكى كىشىلەر سىلەرنى
قارشى ئالمىسا، ئۇ يەردىن ئايرىلغىنىڭلاردا، ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن
ئايىغىڭلاردىكى توپىنى قېقىۋېتىڭلار! — دېدى.
[6] شاگىرتلار يولغا چىقىپ، ھەممە يېزا-قىشلاقلارنى ئارىلاپ خۇش
خەۋەرنى تارقىتىپ، كېسەللەرنى ساقايتتى.
[7] جەلىلىيىدىكى ھىرود خان ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىشلىرىدىن خەۋەر
تېپىپ، گاڭگىراپ قالدى. چۈنكى، بەزىلەر: «بۇ ئىشلارنى قىلىۋاتقان كىشى
يەھيا پەيغەمبەر ئىكەن. ئۇ تىرىلىپتۇ!» دېسە، [8] يەنە بەزىلەر: «بۇرۇن
ئاجايىپ مۆجىزىلەرنى ياراتقان ئىلياس پەيغەمبەر ياكى باشقا قەدىمكى
پەيغەمبەرلەردىن بىرى قايتىدىن تىرىلىپتۇ!» دەيتتى.

[9] «مەن يەھيانىڭ كاللىسىنى ئالدۇرغانىدىم، ئەمدى بۇ گەپلەرنى ئاڭلاۋاتىمەن. بۇ ئىشلارنى قىلىۋاتقان كىشى زادى كىمدۇ؟» دېدى ھىرود خان. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ ھەزرىتى ئەيسا بىلەن كۆرۈشۈشنىڭ يولىنى ئىزدىدى.

بەش مىڭ كىشىنى تويدۇرۇش

[10] ئون ئىككى شاگىرت قايتىپ كېلىپ، ئۆزلىرىنىڭ قىلغان ھەممە ئىشلىرىنى ھەزرىتى ئەيساغا مەلۇم قىلدى. ھەزرىتى ئەيسا باشقىلارغا ئۇقتۇرماي، ئۇلارنى بەيتسايدا دېگەن يېزىغا ئېلىپ ماڭدى. [11] بىراق، بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان خالايىقمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى قارشى ئېلىپ، ئۇلارغا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا دائىر ئىشلارنى چۈشەندۈردى ۋە كېسەلى بارلارنى ساقايتتى. [12] كۈن ئولتۇرۇشقا ئاز قالغاندا، ئون ئىككى شاگىرتى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:

— خالايىقنى تارقىتىۋەتكەن بولسىڭىز، ئۇلار ئەتراپتىكى يېزا ـ قىشلاقلارغا بېرىپ تاماق يېسۇن ۋە قونغۇدەك جاي تاپسۇن. چۈنكى، بۇ خىلۋەت جاي ئىكەن، — دېدى.

[13] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا:

— ئۇلارغا ئۆزۈڭلار تاماق بېرىڭلار، — دېدى.

— بىزدە پەقەتلا بەش نان بىلەن ئىككى بېلىق بار. تاماق سېتىۋېلىپ ئەكېلىپ بېرىڭلار، دېمەكچىمۇسىز؟ — دېيىشتى ئۇلار ھەيران بولۇپ. [14] چۈنكى، شۇ يەردە يىغىلغان ئەرلەرنىڭلا سانى تەخمىنەن بەش مىڭچە بار ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— خالايىق ئەللىكتىن ـ ئەللىكتىن بۆلۈنۈپ ئولتۇرسۇن، — دېدى.

[15] شاگىرتلار كۆپچىلىكنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ دېگىنى بويىچە ئولتۇرغۇزدى. [16] ھەزرىتى ئەيسا بەش نان بىلەن ئىككى بېلىقنى قولىغا ئېلىپ، ئاسمانغا قاراپ خۇداغا شۈكۈر ئېيتتى. ئاندىن، نانلارنى ئوشتۇپ، كۆپچىلىككە تارقىتىپ بېرىش ئۈچۈن شاگىرتلىرىغا بەردى. [17] ھەممەيلەن يەپ تويدى. شاگىرتلار ئېشىپ قالغان نان بىلەن بېلىقنىڭ پارچىلىرىنى يىغىۋىدى، ئون ئىككى سېۋەت چىقتى.

پېترۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ دەپ تونۇشى

[18] بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزى يالغۇز دۇئا قىلىۋاتاتتى. ئۇنىڭ يېنىدا شاگىرتلىرىلا بار ئىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:

— خالايىق مېنى كىم دەپ بىلىدىكەن؟ — دەپ سورىدى.

[19] — بەزىلەر سىزنى چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا دەيدۇ، بەزىلەر ئىلياس پەيغەمبەر دەيدۇ، ۋە يەنە بەزىلەر باشقا قەدىمكى پەيغەمبەرلەردىن بىرى تىرىلىپتۇ دەيدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى شاگىرتلار.

[20] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:

— سىلەرچۇ؟ سىلەر مېنى كىم، دەپ بىلىسىلەر؟ — دەپ سورىدى.

— سىز خۇدا تەيىنلىگەن قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ ئىكەنسىز، — دەپ جاۋاب بەردى پېترۇس.

[21] — ھازىر بۇ ئىشنى ھېچكىمگە تىنماڭلار، — دەپ بۇيرۇدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا، [22] — چۈنكى ئىنسانئوغلى نۇرغۇن ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشى كېرەك. ئاقساقاللار، ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنى رەت قىلىپ ئۆلتۈرگۈزىدۇ. لېكىن، ئۇنى ئۆلتۈرسىمۇ، ئۇ ئۈچىنچى كۈنى تىرىلىدۇ.

[23] ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە يەنە مۇنداق دېدى:

ــــ كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى خالىسا، ئۆز خاھىشىدىن ۋاز كېچىپ، ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ* ھەر كۈنى ماڭا ئەگەشسۇن. [24] چۈنكى، ئۆزى ئۈچۈنلا ياشايدىغانلار ئەكسىچە ھاياتىدىن مەھرۇم بولىدۇ. بىراق، ئۆز خاھىشىدىن ۋاز كېچىپ، مېنىڭ ئۈچۈن ياشايدىغانلار ھاياتىنى ساقلىيالايدۇ. [25] بىر ئادەم پۈتۈن دۇنياغا ئىگە بولۇپ ھاياتىدىن مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى بولسۇن؟! [26] ئەگەر كىمدەكىم مەندىن ۋە مېنىڭ سۆزلىرىمدىن نومۇس قىلسا، ئىنسانئوغلى بولغان مەنمۇ ئۆزۈمنىڭ، ئاتامنىڭ ۋە مۇقەددەس پەرىشتىلەرنىڭ شان ـ شەرىپى ئىچىدە قايتىپ كەلگىنىمدە، ئۇنىڭدىن نومۇس قىلىمەن. [27] بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ بەزىلىرى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى كۆرمىگۈچە ئۆلمەيدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ نۇرغا چۆمۈشى

[28] تەخمىنەن سەككىز كۈندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا پېترۇس، يۇھاننا ۋە ياقۇپنى ئېلىپ، دۇئا قىلىش ئۈچۈن تاغقا چىقتى. [29] ھەزرىتى ئەيسا دۇئا قىلىۋاتقىنىدا، ئۇنىڭ يۈزى ئۆزگەردى. كىيىملىرى ئاپئاق بولۇپ، چاقماقتەك چاقنىدى. [30] تۇساتتىن، مۇسا پەيغەمبەر ۋە ئىلياس پەيغەمبەر پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىشكە باشلىدى. [31] ئۇلار خۇدانىڭ پارلاق نۇرى ئىچىدە ئايان بولۇپ، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن ئۇنىڭ خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا يېرۇسالېمدا قۇربان بولىدىغانلىقى توغرىسىدا سۆھبەتلەشتى. [32] پېترۇس ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنى ئۇيقۇ باسقانىدى. ئۇلار ئۇخلاپ ئويغانغانىدا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ پارلاق نۇرىنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرغان

---

*23. رىملىقلار تەرىپىدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىلگەنلەر مىخلىنىدىغان كرېستنى مۇرىسىدە كۆتۈرۈپ جازا مەيدانىغا باراتتى. «ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈش» دېگەنلىك ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشقا تەييار بولۇشنى كۆرسىتىدۇ.

مۇسا پەيغەمبەر ۋە ئىلياس پەيغەمبەرنى كۆردى. [33] بۇ ئىككى پەيغەمبەر ھەزرىتى ئەيسادىن ئايرىلىدىغان ۋاقىتتا، پېترۇس ئۆزىمۇ تۇيمىغان ھالدا ھەزرىتى ئەيساغا:

— ئۇستازىم، بۇ يەردە بولغىنىمىز نېمىدېگەن ياخشى! بىرى سىزگە، بىرى مۇسا پەيغەمبەرگە، يەنە بىرى ئىلياس پەيغەمبەرگە دەپ، بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى، — دېدى.

[34] پېترۇس گەپ قىلىۋاتقاندا، بىر بۇلۇت پەيدا بولۇپ، ئۇلارنى قاپلىۋالدى. شاگىرتلار بۇلۇت ئىچىدە قالغىنىدا قورقۇشۇپ كەتتى. [35] تۇيۇقسىز بۇلۇتتىن خۇدانىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ:

— بۇ مېنىڭ ئوغلۇم، مېنىڭ تاللىغىنىم. ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىڭلار! — دېدى.

[36] ئاۋاز توختىغاندىن كېيىن، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزى يالغۇز قالغانلىقىنى كۆردى. شاگىرتلار بۇ ئىشنى ئۇزۇن ۋاقىتقىچە ھېچكىمگە تىنمىدى.

جىن چاپلاشقان بالىنىڭ ساقايتىلىشى

[37] ئەتىسى، ھەزرىتى ئەيسا ئۈچ شاگىرتى بىلەن بىللە تاغدىن چۈشكەن ۋاقىتتا، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى قارشى ئالغىلى چىقتى. [38] توپنىڭ ئىچىدىن بىرەيلەن تۇيۇقسىز ۋارقىراپ:

— ئۇستاز، ئوغلۇمغا كۆڭۈل بۆلگەيسىز، ئۇ بىرلا بالا ئىدى! [39] ئۇنىڭغا دائىم بىر جىن چاپلىشىۋېلىپ، ئۆزىچىلا ۋارقىراپ ـ جارقىراپ كېتىدۇ. بەزىدە پۈتۈن بەدىنى تارتىشىپ قېلىپ، ئاغزىدىن ئاق كۆپۈك كېلىدۇ. جىن ئۇنى دائىم قىيناپ ئارام بەرمەيدۇ. [40] شاگىرتلىرىڭىزدىن بۇ جىننى ھەيدىۋېتىشىنى ئۆتۈنۈپ سورىغانىدىم، بىراق ئۇلارنىڭ قولىدىن كەلمىدى، — دېدى.

41 ــ ئەي ئېتىقادسىز ۋە چىرىك ئەۋلاد! مەن سىلەر بىلەن بىللە بولۇپ، سىلەرنىڭ يەنىلا ماڭا ئىشەنمىگەنلىكىڭلارغا يەنە قاچانغىچە بەرداشلىق بېرەي؟ ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا. ئاندىن، ھېلىقى كىشىگە:
ــ بالاڭنى ئېلىپ كەل، ــ دېدى.
42 بالا كېلىۋاتقاندا، جىن ئۇنى يەرگە يىقىتىپ، پۈتۈن بەدىنىنى تارتىشتۇرۇۋەتتى. بىراق، ھەزرىتى ئەيسا جىننى ھەيدىۋېتىپ، بالىنى ساقايتتى ۋە ئۇنى ئاتىسىغا تاپشۇرۇپ بەردى. 43 كۆپچىلىك خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە ھەيران بولۇشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆز ئۆلۈمىنى يەنە بىر قېتىم ئالدىن ئېيتىشى

كۆپچىلىك ھەزرىتى ئەيسانىڭ قىلغان پۈتۈن ئىشلىرىغا ھەيران بولۇپ تۇرغاندا، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:
44 ــ ئاڭلاپ قويۇڭلار، بىرسىنىڭ ساتقۇنلۇقى بىلەن، ئىنسانئوغلى باشقىلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بېرىلىدۇ، ــ دېدى.
45 بىراق، ئۇلار بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشىنەلمىدى. چۈنكى، بۇنىڭ مەنىسى قەستەن يوشۇرۇلغانىدى. ئۇلار ئۇنىڭدىن بۇ سۆزنىڭ تېگىنى سوراشقىمۇ پېتىنالمىدى.

خۇدانىڭ نەزىرىدە كىم ئەڭ ئۇلۇغ؟

46 شاگىرتلار زادى كىمنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ ئىكەنلىكىنى ئۆزئارا تالاش ـ تارتىش قىلىشىۋاتاتتى. 47 ئۇلارنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا كىچىك بىر بالىنى يېنىدا تۇرغۇزۇپ، 48 شاگىرتلارغا:
ــ كىم مېنى دەپ، بۇنداق كىچىك بالىنى قوبۇل قىلسا، مېنى قوبۇل

قىلغان بولىدۇ. مېنى قارشى ئالسا، مېنى ئەۋەتكۈچىنى قارشى ئالغان بولىدۇ. ئاراڭلاردا ئۆزىنى ئەڭ تۆۋەن تۇتقىنى خۇدانىڭ نەزىرىدە ئەڭ ئۇلۇغ بولىدۇ، — دېدى.

قارشى تۇرماسلىق قوللىغانلىقتۇر

[49] يۇھاننا ھەزرىتى ئەيساغا:

— ئۇستاز، سىزنىڭ نامىڭىز بىلەن جىنلارنى ھەيدەۋاتقان بىرسىنى كۆردۇق. لېكىن، ئۇ بىزگە ئوخشاش سىزگە ئەگەشمىگەنلىكى ئۈچۈن، بىز ئۇنى توستۇق، — دېدى.

[50] — ئۇنى توسماڭلار. چۈنكى، سىلەرگە قارشى تۇرمىغانلار سىلەرنى قوللىغانلاردۇر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.

ھەزرىتى ئەيسانى قارشى ئالمىغان يېزا

[51] ھەزرىتى ئەيسا ئۆلۈپ ئاندىن تىرىلىپ، ئاسمانغا ئېلىپ كېتىلىدىغان كۈنگە ئاز قالغاندا، يېرۇسالېمغا بېرىشنى قەتئىي قارار قىلدى. [52] بۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ ئالدىن ئادەم ئەۋەتتى. ئۇلار سامارىيە ئۆلكىسىدىكى بىر يېزىغا كېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ كېلىشى ئۈچۈن تەييارلىق قىلىشقا كىرىشتى. [53] بىراق، سامارىيىلىكلەر* ھەزرىتى ئەيسانى «يېرۇسالېمغا ئىبادەت قىلىشقا بارىدىكەن» دەپ، قارشى ئالمىدى. [54] ئۇنىڭ شاگىرتلىرىدىن ياقۇپ بىلەن يۇھاننا بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ:

— ئى رەببىم، ئۇلارنى كۆيدۈرۈۋېتىش ئۈچۈن ئاسماندىن ئوت

---

*53. سامارىيىلىكلەر ئۆز ئىبادەتخانىسىنى گارىزىم تېغىدا قۇرغان بولۇپ، ئۇلار ئىبادەتنى يېرۇسالېمدا ئەمەس، بەلكى شۇ تاغدا قىلىش توغرا، دەپ قارايتتى.

ياغدۇرۇشنى ئۆتۈنسەك قانداق دەيسىز؟ ــ دېدى.
55 لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا بۇرۇلۇپ ئۇلارنى ئەيىبلىدى. 56 ئاندىن، ئۇلار
باشقا بىر يېزىغا كەتتى.

ھەزرىتى ئەيساغا ئەگىشىشنىڭ بەدەللىرى

57 ئۇلار يولدا كېتىۋاتقاندا، بىر كىشى ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ سىز قەيەرگە بارماڭ، مەن سىزگە ئەگىشىپ ماڭىمەن، ــ دېدى.
58 بىراق، ھەزرىتى ئەيسا:
ــ تۈلكىنىڭ ئۆڭكۈرى، قۇشنىڭ ئۇۋىسى بار. بىراق، ئىنسانئوغلىنىڭ
بېشىنى قويغۇدەك يېرىمۇ يوق، ــ دېدى ئۇنىڭغا.
59 ئۇ يەنە باشقا بىر كىشىگە:
ــ ماڭا ئەگەشكىن! ــ دېدى.
بىراق، ھېلىقى كىشى باھانە كۆرسىتىپ:
ــ ئۇستاز، ئاتام ئۆلۈپ ئۇنى يەرلىككە قويغۇچە كۈتۈپ، ئاندىن سىزگە
ئەگىشەيچۇ! ــ دېدى.
60 ــ ئۆلگەنلەرنى روھى ئۆلۈكلەر ئۆزلىرى يەرلىككە قويسۇن! سەن
بولساڭ بېرىپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا دائىر خۇش خەۋەرنى تارقات، ــ
دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.
61 يەنە بىرسى:
ــ ئەي ئۇستاز، مەن سىزگە ئەگەشمەكچىمەن. بىراق، ئاۋۋال ئۆيۈمگە
بېرىپ، ئۆيدىكىلەر بىلەن خوشلىشىپ كېلەي، ــ دېدى.
62 ــ قوش ھەيدەۋېتىپ، توختىماي كەينىگە قارايدىغان ئادەمدەك،
بۇرۇنقى ھاياتىڭلاردىن مېھرىڭلارنى ئۈزەلمىسەڭلار، خۇداغا خىزمەت
قىلىشقا لايىق بولمايسىلەر، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەتمىش ئىككى شاگىرتىنى ئەۋەتىشى

10 [1] شۇ ئىشلاردىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلاردىن يەنە
يەتمىش ئىككىنى تاللاپ، ئۆزى بارماقچى بولغان شەھەر ـ
يېزىلارغا ئىككى ـ ئىككىدىن ئەۋەتتى. [2] ئۇلار يولغا چىقىشتىن بۇرۇن،
ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— قۇتقۇزۇلۇشقا ئىنتىلىدىغانلار مول ھوسۇلدەك كۆپ، بىراق ھوسۇلنى
ئېلىش ئۈچۈن ئىشلەيدىغانلار ئاز ئىكەن. ھوسۇلنىڭ ئىگىسى بولغان
خۇدادىن كۆپرەك ئىشچى ئەۋەتىپ، ھوسۇلنى يىغىۋېلىشنى تىلەڭلار.
[3] ئەمدى يولغا چىقىڭلار. مەن سىلەرنى قوزىلارنى بۆرىلەرنىڭ ئارىسىغا
ئەۋەتكەندەك ئەۋەتىمەن. [4] ھەميان، خۇرجۇن ۋە ئاياغمۇ ئالماڭلار. يولدا
كىشىلەر بىلەن كۆرۈشكەندە، پاراڭلىشىشقىمۇ توختىماڭلار. [5] قايسى ئۆيگە
كىرسەڭلار، ئالدى بىلەن: «ئائىلەڭلارغا خۇدادىن ئامانلىق تىلەيمەن!»
دەڭلار. [6] ئۇ ئۆيدە خۇدادىن كېلىدىغان ئامانلىقنى سۆيگۈچى بولسا، تىلىگەن
ئامانلىقىڭلار ئۇنىڭغا مەنسۇپ بولىدۇ. ئەگەر بولمىسا، تىلىگەن ئامانلىقىڭلار
ئۆزۈڭلارغا يانىدۇ. [7] ئۇ ئۆيدىن بۇ ئۆيگە يۆتكىلىپ يۈرمەڭلار، بەلكى
چۈشكەن ئۆيدە تۇرۇڭلار ۋە ئۆيدىكىلەرنىڭ بەرگىنىنى يەڭلار، چۈنكى
خىزمەتكار كىمگە خىزمەت قىلسا، شۇنىڭدىن ئىش ھەققى ئېلىشقا ھەقلىق.
[8] بىرەر شەھەرگە بارغىنىڭلاردا، بىرسى سىلەرنى قارشى ئېلىپ،
ئالدىڭلارغا نېمە قويسا، شۇنى يەڭلار. [9] ئۇ شەھەردىكى كېسەللەرنى
ساقايتىڭلار ۋە ئۇ يەردىكى كىشىلەرگە: «خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەرگە
نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرىدۇ!» دەڭلار. [10] بىراق، بىرەر شەھەرگە
بارغىنىڭلاردا، ئۇ يەردىكى كىشىلەر سىلەرنى قارشى ئالمىسا، كۆپچىلىك
ئالدىدا: [11] «خۇدادىن كېلىدىغان جازاغا ئۆزلىرىڭلارنىڭ جاۋابكار
بولىدىغانلىقىڭلارنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، بىز شەھىرىڭلارنىڭ ئايىغىمىزغا

قونغان توپىسىنىمۇ قېقىپ چۈشۈرۈۋېتىمىز!» دەپ ئاگاھلاندۇرۇڭلار ۋە
ئۇلارغا: «بىلىشىڭلار كېرەككى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەرگە راستتىنلا
نامايان بولغاندى!» دەڭلار. [12] بىلىپ قويۇڭلاركى، ئۇ شەھەردىكىلەرنىڭ
قىيامەت كۈنى تارتىدىغان جازاسى سودوم* شەھىرىدىكى رەزىل كىشىلەرنىڭ
تارتىدىغان جازاسىدىنمۇ ئېغىر بولىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانى رەت قىلغانلار

[13] — ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي قورازىنلىقلار! ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي
بەيتسايدالىقلار! سىلەر ئۈچۈن ياراتقان مۆجىزىلىرىمنى تىر ۋە سىدون
دېگەن ياتلار شەھەرلىرىدە ياراتقان بولسام، ئۇ يەرلەردىكى خەلق بۇرۇنلا
مەيۈسلەنگەن ھالدا ماتاغا يۆگىنىپ، كۈلگە مىلىنىپ گۇناھلىرىغا توۋا قىلغان
بولاتتى. [14] قىيامەت كۈنى، خۇدانىڭ سىلەرگە بېرىدىغان جازاسى تىر ۋە
سىدوندىكىلەرنىڭكىدىنمۇ ئېغىر بولىدۇ. [15] ئەي كەپەرناھۇملۇقلار! ئاسمانغا
چىقماقچىمىدىڭلار؟ ئەكسىچە، دوزاخقا تاشلىنىسىلەر!
[16] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا يەنە:
— كىمدەكىم سىلەرنىڭ سۆزۈڭلارغا كىرسە، مېنىڭ سۆزۈمگە كىرگەن
بولىدۇ. كىمدەكىم سىلەرنى رەت قىلسا، مېنىمۇ رەت قىلغان بولىدۇ. مېنى
رەت قىلغانلار مېنى ئەۋەتكۈچىنىمۇ رەت قىلغان بولىدۇ، — دېدى.

يەتمىش ئىككى شاگىرتنىڭ قايتىپ كېلىشى

[17] ھېلىقى يەتمىش ئىككى شاگىرت خۇشال-خۇرام ھالدا قايتىپ

---

*12. سودوم — ئىبراھىم پەيغەمبەر زامانىدىكى شەھەر بولۇپ، بۇ شەھەرنىڭ ئادەملىرى ئوخشاش جىنسىتىكى زىناخورلۇققا قاتتىق بېرىلىپ گۇناھقا پاتقانلىقتىن، خۇدا بۇ شەھەرنى ئادەملىرى بىلەن قوشۇپ يوقاتقان.

كېلىپ:

ــ ئى رەببىمىز! بىز سىزنىڭ نامىڭىزدىن بۇيرۇق قىلغانىدۇق، ھەتتا جىنلارمۇ بىزگە بويسۇنۇپ، چىقىپ كېتىشتى! ــ دەپ مەلۇم قىلدى.

[18] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

ــ شۇنداق! شەيتاننىڭ ئاسماندىن چاقماقتەك تېز چۈشكەنلىكىنى كۆردۈم. [19] قۇلاق سېلىڭلار! مەن سىلەرگە يىلان ـ چاياندەك شەيتاننى ئاياغ ئاستىڭلاردا يانجىپ تاشلىيالايدىغان، ئۇنىڭ بارلىق كۈچ ـ قۇدرىتىنى بېسىپ چۈشىدىغان ھوقۇق بەردىم. سىلەرگە ھېچقانداق نەرسە زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. [20] لېكىن، سىلەر جىنلارنىڭ بويسۇنغانلىقى بىلەنلا خۇشال بولۇپ كەتمەڭلار، بەلكى خۇدانىڭ نامىڭلارنى ئەرشتىكى ھاياتلىق دەپتىرىگە پۈتۈشى بىلەن خۇشال بولۇڭلار، ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ خۇشاللىقى

[21] بۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسا مۇقەددەس روھنىڭ تەسىرى بىلەن خۇرسەنلىككە چۆمگەن ھالدا مۇنداق دېدى:

ــ پۈتۈن ئالەمنىڭ ئىگىسى بولغان ئى ئاتا! سەن بۇ ھەقىقەتلەرنى ئۆزىنى ئەقىللىق، بىلىملىك چاغلايدىغان كىشىلەردىن يوشۇرۇپ، كىچىك باللاردەك سەبىي كىشىلەرگە ئاشكارىلىغانلىقىڭ ئۈچۈن، ساڭا مەدھىيىلەر ئوقۇيمەن. شۇنداق ئاتا، سېنىڭ ئۆز خاھىشىڭ ئەنە شۇ ئىدى.

[22] ھەزرىتى ئەيسا ئەتراپىدىكىلەرگە:

ــ ئاتام ھەممىنى ماڭا ئاتا قىلدى. مېنىڭ كىملىكىمنى ئاتامدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ. ئاتامنىڭ كىملىكىنىمۇ مەن ۋە مەن ئۆزۈم ئاشكارىلاشنى خالايدىغان كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ، ــ دېدى.

[23] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا قاراپ، ئاستىغىنا:

— كۆرگەن ئىشلارنى كۆرەلىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن نەقەدەر بەختلىكسىلەر! [24] بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇرۇنقى نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر ۋە پادىشاھلار سىلەر كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلارنى كۆرۈشنى ۋە ئاڭلاشنى ئارزۇ قىلغان بولسىمۇ، مۇرادىغا يېتەلمىدى، — دېدى.

مېھرىبان سامارىيىلىك توغرىسىدىكى تەمسىل

[25] تەۋرات ئۇستازلىرىدىن بىرى ھەزرىتى ئەيسانى سىنىماقچى بولۇپ:
— ئۇستاز، مەن قانداق قىلسام مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشەلەيمەن؟ — دەپ سورىدى.
[26] — تەۋرات قانۇنىدا نېمە دېيىلگەن؟ بۇنى ئۆزىڭىز قانداق چۈشەندۈرىسىز؟ — دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.
[27] ھېلىقى كىشى مۇنداق جاۋاب بەردى:
— «پەرۋەردىگارىڭ بولغان خۇدانى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن كۈچۈڭ ۋە پۈتۈن زېھنىڭ بىلەن سۆيگىن»؛ بۇنىڭدىن قالسا، «قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي.»
[28] — توغرا جاۋاب بەردىڭىز. مانا شۇنداق قىلسىڭىز، مەڭگۈ ياشايسىز، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.
[29] ئۇ كىشى ئۆزىنىڭ سوئال سورىشىنىڭ يوللۇق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، ھەزرىتى ئەيسادىن چۈشەندۈرۈش تەلەپ قىلىپ:
— مېنىڭ سۆيۈشكە تېگىشلىك قوشنىلىرىم كىملەر؟ — دەپ سورىدى.
[30] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— بىر ئادەم يېرۇسالېمدىن ئېرىخا شەھىرىگە كېلىۋېتىپ، يولدا قاراقچىلارغا ئۇچراپ قاپتۇ. قاراقچىلار ئۇنىڭ كىيىم ـ كېچەكلىرىنى سالدۇرۇۋېلىپ، ئۇنى ئۇرۇپ، چala ئۆلۈك قىلىپ، تاشلاپ كېتىپتۇ. [31] ئۇزۇن

ئۆتمەي، بىر يەھۇدىي روھانىي شۇ يولدىن كېلىۋېتىپ، ھېلىقى ئادەمنى كۆرۈپ، پەسەنت قىلماي يولنىڭ ئۇ چېتى بىلەن مېڭىپ ئۆتۈپ كېتىپتۇ.
[32] شۇنىڭدەك، مەركىزىي ئىبادەتخانىدا ئىشلەيدىغان لاۋىي قەبىلىسىدىن بولغان بىر خىزمەتچىمۇ بۇ يەرگە كەلگەندە، ئۇ بىچارە ئادەمنى كۆرۈپ، كارى بولماي يولنىڭ ئۇ چېتى بىلەن مېڭىپ ئۆتۈپ كېتىپتۇ. [33] لېكىن، يەھۇدىيلار يامان كۆرىدىغان سامارىيىدىن كەلگەن بىر كاپىر بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، ئۇنى كۆرۈپلا ئىچ ئاغرىتىپتۇ [34] ۋە ئالدىغا بېرىپ، ياغ ۋە شاراب بىلەن جاراھىتىنى يۇيۇپ، تېڭىپ قويۇپتۇ، ئاندىن ئۇنى ئۆز ئېشىكىگە مىندۈرۈپ، بىر سارايغا ئېلىپ بېرىپ، ئۇ يەردە ھالىدىن خەۋەر ئاپتۇ.
[35] ئەتىسى، سارايۋەنگە ئىككى كۈمۈش تەڭگە بېرىپ: «ئۇنىڭغا قاراپ قويۇڭ، ئارتۇق چىقمى بار بولسا، قايتىشىمدا تۆلەيمەن» دەپتۇ.

[36] ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى ئۇستازدىن:

ــ سىزچە، بۇ ئۈچ ئادەم ئىچىدە قايسىسى قاراقچىلارغا يولۇققان ھېلىقى كىشىگە قوشنىدارچىلىقنى يەتكۈزگەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[37] ــ ئۇنىڭغا مېھربانلىق قىلغان ھېلىقى كىشى، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.

ــ ئۇنداق بولسا، سىزمۇ بېرىپ، باشقىلارغا شۇنداق قىلىڭ، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مارتا ۋە مەريەمنى يوقلىشى

[38] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن بىللە سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، بىر يېزىغا كەلدى. ئۇ يەردە مارتا ئىسىملىك بىر ئايال ئۇنى ئۆيىگە تەكلىپ قىلدى. [39] مارتانىڭ مەريەم ئىسىملىك بىر سىڭلىسى بار ئىدى. ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئايىغى تەرەپتە ئولتۇرۇپ، تەلىمىنى ئاڭلاۋاتاتتى. [40] ئۆيدىكى

ئىشلارنىڭ كۆپلۈكىدىن پايپېتەك بولۇپ يۈرگەن مارتا ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ــ ئى رەببىم، سىڭلىم مەريەم شۇنچە كۆپ ئىشلارنى ماڭىلا تاشلىۋەتتى، ئۇنى ماڭا ياردەملەشتۈرگەيسىز! ــ دېدى.

[41] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ ئەي مارتا، سەن زىيادە ئىشلارغا باش قاتۇرۇپ ئاۋارە بولۇپ يۈرۈۋاتىسەن. [42] بىراق، بىرلا مۇھىم ئىش بار. مەريەم شۇ ياخشى ئىشنى تاللىۋالدى. بۇنى ھېچكىم ئۇنىڭدىن تارتىۋالالمايدۇ.

دۇئا قىلىش توغرىسىدىكى تەلىم

11 [1] بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا بىر يەردە دۇئا قىلىۋاتاتتى. دۇئا ئاياغلاشقاندىن كېيىن، شاگىرتلىرىدىن بىرى ئۇنىڭغا:

ــ ئى رەببىم، يەھيا پەيغەمبەر ئۆز شاگىرتلىرىغا ئۆگەتكىنىدەك، سىزمۇ بىزگە دۇئا قىلىشنى ئۆگىتىپ قويسىڭىز، ــ دېدى.

[2] ھەزرىتى ئەيسا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى:

ــ دۇئا قىلغىنىڭلاردا، مۇنداق دەڭلار:

«ئى ئاتىمىز،
سېنىڭ نامىڭ ئۇلۇغلانغاي.
پادىشاھلىقىڭ يەر يۈزىدىمۇ نامايان بولغاي.
[3] كۈندىلىك يېمەكلىكىمىزنى بەرگەيسەن.
[4] بىزگە گۇناھ قىلغان ھەركىمنى كەچۈرگىنىمىزدەك،
سەنمۇ گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرگەيسەن.
بىزنى ئازدۇرۇلۇشلاردىن ساقلاپ قالغايسەن.»

5 ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋام قىلىپ شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:
ــ ئەگەر يېرىم كېچىدە دوستۇڭنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، «بۇرادەر، ماڭا ئۈچ
نان بېرىپ تۇر، 6 ئۆيۈمگە بىر دوستۇم سەپەر بىلەن كەلگەنىدى، ئۆيدە ئۇنى
كۈتكۈدەك بىر نەرسە قالماپتۇ» دېسەڭ، 7 دوستۇڭ ئۆيىنىڭ ئىچىدە تۇرۇپ،
«مېنى ئاۋارە قىلما، ئىشىك تاقاقلىق، بالىلار، ھەممىمىز يېتىپ قالدۇق. خاپا
بولما!» دەپ جاۋاب بېرىشى مۇمكىنمۇ؟ 8 ياق، ئۇ دوستلۇقىنىڭ يۈزىنى
قىلمىغان تەقدىردىمۇ، سېنىڭ تارتىنماستىن قايتا ـ قايتا يالۋۇرۇشۇڭ
ۋەجىدىن بولسىمۇ، ئورنىدىن تۇرۇپ، سورىغان نەرسەڭنى چوقۇم بېرىدۇ.
9 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەر دۇئا قىلىپ تىلەڭلار، خۇدا تىلىگىنىڭلارنى
بېرىدۇ. ئىزدەڭلار، تاپىسىلەر. ئىشىكنى قېقىڭلار، ئېچىلىدۇ. 10 چۈنكى،
تىلىگەنلەر چوقۇم ئېرىشىدۇ، ئىزدىگەنلەر چوقۇم تاپىدۇ، ئىشىكنى قاققانلارغا
ئىشىك چوقۇم ئېچىلىدۇ. 11 سىلەر بېلىق تەلەپ قىلغان ئوغلۇڭلارغا يىلان
بېرەتتىڭلارمۇ؟ 12 تۇخۇم تەلەپ قىلسا، چايان بېرەتتىڭلارمۇ؟ 13 گۇناھكار
بولغان سىلەر پەرزەنتلىرىڭلارغا ياخشى نەرسىلەرنى بېرىشنى بىلگەن
يەردە، ئەرشتىكى ئاتاڭلار تىلىگەنلەرگە مۇقەددەس روھنى ئەلتىپات
قىلماسمۇ؟

ھەزرىتى ئەيسا شەيتاندىن كۈچلۈكتۇر

14 بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا بىر ئادەمنى گاچا قىلىپ قويغان جىننى
ئۇنىڭ تېنىدىن ھەيدەپ چىقاردى. شۇنىڭ بىلەن، گاچا زۇۋانغا كەلدى.
كۆپچىلىك بۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران بولۇشتى. 15 بىراق بەزى كىشىلەر: «ئۇ،
جىنلارنى ئۇلارنىڭ باشلىقى بولغان شەيتانغا تايىنىپ ھەيدىۋېتىدۇ» دېدى.
16 يەنە بەزىلەر ئۇنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىنى سىناپ بېقىش
مەقسىتىدە، ئۇنىڭدىن بىر كارامەت كۆرسىتىشىنى تەلەپ قىلدى. 17 ئۇلارنىڭ

نېمە ئۈيلاۋاتقانلىقىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
ــ ئەگەر بىر دۆلەتتىكىلەر ئىككى گۇرۇھقا بۆلۈنۈپ سوقۇشسا، ئۇ دۆلەت زاۋاللىققا يۈز تۇتىدۇ. بىر ئائىلىدىكىلەر ئۆزئارا جېدەل ـ ماجىرا قىلىشسا، ئۇ ئائىلىمۇ ۋەيران بولىدۇ. [18] شۇنىڭغا ئوخشاش، شەيتان ئۆز باشقۇرۇشىدا بولغان جىنلار بىلەن سوقۇشسا، ئۇنىڭ پادىشاھلىقى قانداقمۇ پۇت تىرەپ تۇرالىسۇن؟ سىلەر مېنى، «جىنلارنى شەيتانغا تايىنىپ ھەيدەيدىكەن» دەيسىلەر. [19] ئەگەر دەرۋەقە شۇنداق بولسا، سىلەرنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىڭلار جىنلارنى ھەيدەشتە كىمگە تايانىدى؟! ئېيتقانلىرىڭلارنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى ئۆز ئەگەشكۈچىلىرىڭلار دەلىللەپ بېرىدۇ. [20] ئەمەلىيەتتە، مەن خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە تايىنىپ جىنلارنى ھەيدىۋەتتىم. بۇ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ئاراڭلاردا نامايان بولغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ. [21] ئەگەر تولۇق قوراللانغان كۈچتۈڭگۈر شەيتان ئۆز ئۆيىنى قوغداپ تۇرسا، ئۇنىڭ مال ـ مۈلكى بىخەتەر بولىدۇ. [22] لېكىن، ئۇنىڭدىن كۈچتۈڭگۈر بىرى ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى يەڭسە، ئۇنىڭ تايانغان قوراللىرىنى تارتىۋالىدۇ ۋە مال ـ مۈلۈكلىرىنى ئولجا ئېلىپ، ئۆز ئادەملىرىگە تارقىتىپ بېرىدۇ.
[23] مەن بىلەن بىر يولدا ماڭمىغانلار ماڭا قارشى تۇرغۇچىلاردۇر. ماڭا يىغىۋېلىشقا ياردەم بەرمىگەنلەر توزۇتۇۋەتكۈچىلەردۇر.
[24] جىن بىرەر ئادەمنىڭ تېنىدىن ھەيدىۋېتىلگەندىن كېيىن، قۇرغاق دالالارنى ئارىلاپ چىقىپ، تۇرىدىغان جاي ئىزدەيدۇ. تاپالمىغاندىن كېيىن، «ئىلگىرىكى ئۆيۈمگە قايتاي!» دەيدۇ. [25] شۇنىڭ بىلەن، جىن ئۇ ئادەمنىڭ تېنىگە قايتىپ كېلىپ، ھېلىقى ئادەمنىڭ دىلىنىڭ پاكىز تازىلىنىپ رەتلەنگەن ئۆيدەك بولۇپ قالغانلىقىنى بايقايدۇ ـ دە، [26] ئۆزىدىنمۇ بەتتەر يەتتە جىننى باشلاپ كىرىپ بىللە تۇرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى ئادەمنىڭ كېيىنكى ھالى بۇرۇنقىدىنمۇ يامانلىشىپ كېتىدۇ.

ھەقىقىي بەخت

[27] ھەزرىتى ئەيسا بۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقاندا، كۆپچىلىك ئارىسىدا بىر ئايال يۇقىرى ئاۋازدا:
ــ سىزنى تۇغۇپ، بېقىپ چوڭ قىلغان ئايال نەقەدەر بەختلىك ـ ھە! ــ دېدى.
[28] ــ خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىدىغان كىشى ئۇنىڭدىنمۇ بەختلىك! ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

كارامەت كۆرسىتىش تەلىپى

[29] شۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئەتراپىغا نۇرغۇن ئادەم ئولىشىۋالغانىدى. ئۇ ئۆزىدىن كارامەت كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلغان كىشىلەرگە مۇنداق دېدى:
ــ بۇ زاماننىڭ ئادەملىرى نېمىدېگەن ئوسال! ئۇلار كارامەت كۆرسەت دەپلا تۇرىدۇ. بىراق، سىلەرگە يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ كارامىتىدىن باشقا كۆرسىتىدىغان ئىككىنچى كارامەت يوق. [30] يۇنۇس پەيغەمبەردە يۈز بەرگەن ئىشلار نىنەۋەي شەھىرىدىكى خەلققە بىر مۆجىزىلىك ئالامەت بولغىنىغا ئوخشاش، مەندە ــ ئىنسانئوغلىدا يۈز بېرىدىغان ئىشلارمۇ بۇ ئەۋلادقا يەنە شۇنداق مۆجىزىلىك ئالامەت بولىدۇ.*
[31] قىيامەت كۈنى ئەرەبىستاندىكى شەبا پادىشاھلىقىنىڭ ئايال پادىشاھى ئورنىدىن تۇرۇپ، سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىن شىكايەت قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇ پادىشاھ سۇلايماننىڭ ئاقىلانە سۆزلىرىنى ئاڭلاش ئۈچۈن، ئۇزۇن يوللارنى

---

* 30. بۇ ئايەتتە ھەزرىتى ئەيسا يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ يوغان بىر بېلىقنىڭ ئىچىدە ئۈچ كۈن تۇرۇپ ساق چىققانلىقىنى تىلغا ئېلىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭمۇ ئۆلۈپ، ئۈچىنچى كۈنى تىرىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان.

بىسىپ كەلگەن. مانا، هازىر بۇ يەردە پادىشاھ سۇلايماندىنمۇ ئۇلۇغى بار. [32] قىيامەت كۈنى، نىنەۋى شەھىرىدىكى خەلقمۇ قوپۇپ، سىلەرنىڭ ئۇستۇڭلاردىن شىكايەت قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇلار يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ تەلىمىنى ئاڭلاپ، يامان يولدىن قايتقان. بىراق، بۇ يەردە يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى سىلەرنى يامان يولدىن قايتىشقا چاقىرسا، قۇلاق سالمىدىڭلار.

خۇدانىڭ كۆرسەتكەن يورۇقلۇقىنى قانداق كۆرگىلى بولىدۇ

[33] ــ هېچكىم چىراغنى يېقىپ، ئۇنى كۆرۈنمەس يەرگە ياكى داس ئاستىغا يوشۇرۇپ قويمايدۇ. ئەكسىچە، ئۆيگە كىرگەنلەر ئېنىق كۆرەلىسۇن دەپ، ئۇنى چىراغدانىنىڭ ئۇستىگە قويىدۇ، ئەلۋەتتە.

[34] سىلەرنىڭ كۆزۈڭلار تېنىڭلارنىڭ چىرىغىدۇر. ئەگەر كۆزۈڭلار ياخشى بولسا، يەنى كۆزۈڭلار خۇدادا بولسا، پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭلار يورۇقلۇق بىلەن تولىدۇ. ئەگەر كۆزۈڭلار يامان بولسا، پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭلارنى قاراڭغۇلۇق باسىدۇ. [35] شۇنىڭ ئۈچۈن، هوشيار بولۇڭلاركى، ۋۇجۇدۇڭلاردىكى «يورۇقلۇق» يورۇقلۇق ئەمەس، قاراڭغۇلۇق بولمىسۇن. [36] ئەگەر پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭلار يورۇقلۇق بىلەن تولۇپ، ئۇنىڭدا قاراڭغۇلۇقتىن قىلچە ئەسەر بولمىسا، خۇددى نۇرلۇق چىراغ سىلەرنى يورۇتۇپ تۇرغاندەك، هاياتىڭلار پۈتۈنلەي يورۇقلۇقتا بولىدۇ.

پەرىسىيلەر بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ ساختىپەزلىكى

[37] هەزرىتى ئەيسا سۆزلىرىنى ئاياغلاشتۇرغاندىن كېيىن، بىر پەرىسىي ئۇنى ئۆيگە تاماققا تەكلىپ قىلدى. هەزرىتى ئەيسا ئۆيگە كىرىپ، داستىخاندا ئولتۇردى. [38] هېلىقى پەرىسىي ئۇنىڭ تاماقتىن ئىلگىرى قول يۇيۇش دىنىي

قائىدىسىنى ئادا قىلماستىن غىزالانغىنىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران بولدى. [39] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

— سىلەر پەرىسىيلەر تېشىنى پاكىز يۇيۇلغان چىنە ـ قاچىلارغا ئوخشايسىلەر. قولۇڭلارنى ياخشى يۇيىسىلەر، بىراق ئىچىڭلار ئاچكۆزلۈك ۋە يامانلىق بىلەن تولغان. [40] ئەي نادانلار، تېشىنى ياراتقان خۇدا ئىچىنىمۇ قاراپ ھېساب ئالماسمۇ؟! [41] شۇڭا، كەمبەغەللەرگە كۆڭۈل بۆلۈپ، ئۆزۈڭلار ئاچكۆزلۈك بىلەن بېسىپ ياتقان تەئەللۇقاتىڭلارنى ئېھتىياجلىق بولغانلارغا بېرىڭلار. شۇ چاغدىلا، ئىچىڭلار ھەم تېشىڭلار پاك بولىدۇ.

[42] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي پەرىسىيلەر! سىلەر ھەتتا يالپۇز، سۇزاپ قاتارلىق دورا ـ دەرمانلارنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى خۇداغا ئاتايسىلەريۇ، بىراق ھەققانىيلىق ۋە خۇداغا بولغان مۇھەببەتكە سەل قارايسىلەر. ئالدى بىلەن بۇ ئىشلارنى ئورۇندىشىڭلار كېرەك. باشقا ئىشلارغا كەلسەك، ئۇلارغىمۇ سەل قاراشقا بولمايدۇ.

[43] ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي پەرىسىيلەر! سىلەر ئىبادەتخانىدا ئالاھىدە ئورۇندا ئولتۇرۇشقا، بازارلاردا باشقىلارنىڭ ئۆزۈڭلارغا سالام بېرىپ ھۆرمەتلىشىگە ئامراق. [44] سىلەرگە ۋاي! سىلەر خۇددى كىشىلەر ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، دەسسەپ سېلىپمۇ سېزەلمەيدىغان، سېسىپ كەتكەن قەبرىسىز يەرلىككە ئوخشايسىلەر!* — دېدى.

[45] مەلۇم بىر تەۋرات ئۇستازى ھەزرىتى ئەيساغا:

— ئۇستاز، بۇ سۆزلىرىڭىز بىزگىمۇ ھاقارەت بولدى! — دېدى.

[46] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

---

*44. يەھۇدىيلار ئارىسىدا «يەرلىككە دەسسەپ سالغان ئادەم ناپاك بولۇپ قالىدۇ» دېگەن قاراش بولغاچقا، قەبرە سېلىنىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستى ئاقلاپ قويۇلاتتى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ دېمەكچى بولغىنى، خۇددى يەرلىككە دەسسەپ سالغان ئادەم ناپاك بولۇپ قالغانغا ئوخشاش، پەرىسىيلەرنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ئادەممۇ ناپاك بولىدۇ، دېيىلمەكچى.

ــ سىلەرگىمۇ ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى! سىلەر قاتتىق دىنىي
قائىدەڭلار ئارقىلىق كۆتۈرگىلى بولمايدىغان ئېغىر يۈكلەرنى باشقىلارنىڭ
زىممىسىگە يۈكلەيسىلەريۇ، ئۆزۈڭلار بىرەر بارمىقىڭلارنىمۇ مىدىرلىتىپ
قويمايسىلەر. 47 سىلەرگە ۋاي! سىلەر ئاتا ـ بوۋىلىرىڭلار ئۆلتۈرگەن
پەيغەمبەرلەرنىڭ ئابىدىلىرىنى چىرايلىق ياسىدىڭلار. 48 بۇ سىلەرنىڭ ئاتا ـ
بوۋاڭلارنىڭ قىلمىشلىرىنى ياقلىغىنىڭلاردىن دېرەك بېرىدۇ. چۈنكى، ئۇلار
پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەن بولسا، سىلەر ئۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ قەبرىلىرىنى
ياساپ تۇرۇپ، ئۇلارغا ئىشەنمىدىڭلار. 49 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ئۆزىنىڭ
دانالىقى بىلەن مۇنداق دېگەن: «مەن ئۇلارغا پەيغەمبەر ۋە ئەلچىلىرىمنى
ئەۋەتىمەن. بەزىلىرى ئۇلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلىدۇ، بەزىلىرى ئۇلارنىڭ
زىيانكەشلىكىگە ئۇچرايدۇ.»

50-51 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن بۇيانقى
پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرۈش گۇناھلىرىنىڭ ھەممىسىگە، يەنى ھابىلنىڭ
ئۆلتۈرۈلۈشىدىن تارتىپ تاكى روھانىي زەكەرىيانىڭ مەركىزىي
ئىبادەتخانىدىكى مۇقەددەس جاي بىلەن قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ ئارىلىقىدا
ئۆلتۈرۈلۈشىگىچە بولغان قان قەرزلەرنىڭ ھەممىسىگە مۇشۇ زاماننىڭ
ئادەملىرى جاۋابكار بولىدۇ. شۇنداق، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن سىلەر
جازاغا تارتىلىسىلەر.

52 ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى! ھەقىقەت خەزىنىسىنىڭ
ئاچقۇچىنى قولۇڭلارغا ئېلىۋېلىپ، ئۆزۈڭلار ئۇنىڭ ئىچىگە كىرمىدىڭلار، ھەتتا
كىرىشنى خالىغانلارنىمۇ كىرگۈزمىدىڭلار.

53-54 ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىن كەتكەندىن كېيىن، تەۋرات
ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر ئۇنى قاتتىق سۆكۈپ، ئۇنىڭغا قىيىن
سوئاللارنى قويۇپ، سۆزىدىن تۇتۇۋېلىپ زىيانكەشلىك قىلىشقا پۇرسەت
كۈتۈشتى.

ساختىپەزلىكتىن ھوشيار بولۇش

12 [1] مىڭلىغان كىشىلەر قىستا ـ قىستاڭچىلىقتىن بىر ـ بىرىنى دەسسىۋەتكۈدەك بولۇشۇپ كەتكەندى. ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا قاراپ:

ــ سىلەر پەرىسىيلەرنىڭ ئېچىتقۇسىدىن، يەنى ساختىپەزلىكىدىن ھوشيار بولۇڭلار. [2] چاۋىسى چىقتا يېپىلمايدىغان ھېچقانداق يوشۇرۇن ئىش، ئاشكارىلانمايدىغان ھېچقانداق مەخپىيەتلىك يوقتۇر. [3] دېمەك، سىلەرنىڭ مەخپىي قىلغان سۆزلىرىڭلار ئوچۇق ـ ئاشكارا ئاڭلىنىدۇ. ئۆينىڭ ئىچىدە خۇپىيانە پىچىرلاشقان گەپلىرىڭلارمۇ تۆت تامدىن ئۆتۈپ، خەلقئالەمگە پۇر كېتىدۇ، ــ دېدى.

خۇدادىنلا قورقۇش كېرەك

[4] ھەزرىتى ئەيسا يەنە مۇنداق دېدى:

ــ دوستلار، جېنىڭلارنى تېنىڭلاردىن جۇدا قىلىشتىن باشقا زىيانكەشلىك قولىدىن كەلمەيدىغانلاردىن قورقماڭلار. [5] كىمدىن قورقۇش كېرەكلىكىنى كۆرسىتىپ قوياي. جېنىڭلارنى ئالغاندىن كېيىن، دوزاختا تاشلاشقا ھوقۇقلۇق بولغان خۇدادىن قورقۇڭلار. قورقۇشقا تېگىشلىكى ئەنە شۇ.

[6] بەش قۇشقاچنى ئىككى تەڭگىگە سېتىۋالغىلى بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ بىرىنىمۇ خۇدا ئۇنتۇپ قالغىنى يوق. [7] ھەتتا سىلەرنىڭ ھەربىر تال چېچىڭلارنىڭمۇ ھېسابى بار. شۇنداق ئىكەن، قورقماڭلار، چۈنكى سىلەر خۇدا ئۈچۈن نۇرغۇنلىغان قۇشقاچتىنمۇ قىممەتلىك ـ دە!

ھەزرىتى ئەيسانى ئېتىراپ قىلىش ۋە قىلماسلىق

[8] ــ كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار! ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا گېپىنى
داۋاملاشتۇرۇپ، ــ ھازىر كۆپچىلىك ئالدىدا مېنى ئېتىراپ قىلغانلارنى كېيىن
ئىنسانئوغلىمۇ خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئالدىدا ئېتىراپ قىلىدۇ. [9] بىراق،
كۆپچىلىك ئالدىدا مېنى رەت قىلغانلار خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئالدىدىمۇ رەت
قىلىنىدۇ. [10] ئىنسانئوغلىغا قارشى سۆز قىلغانلار كەچۈرۈمگە ئېرىشەلەيدۇ.
بىراق، مۇقەددەس روھقا كۇپۇرلۇق قىلغانلار كەچۈرۈمگە ئېرىشەلمەيدۇ.
[11] كىشىلەر سىلەرنى، «بۇ ئادەم ھەزرىتى ئەيساغا ئەگەشكەن» دەپ
ئىبادەتخانىغا ياكى ھۆكۈمدارلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپ سوراققا تارتقاندا،
«ئۆزۈمنى قانداق ئاقلىسام بولار؟» ياكى «نېمە دېسەم بولار؟» دەپ ئەندىشە
قىلماڭلار. [12] چۈنكى، نېمە دېيىشىڭلارنى مۇقەددەس روھ شۇ ۋاقىتتا
سىلەرگە ئۆگىتىدۇ.

ئەقىلسىز باي ھەققىدىكى تەمسىل

[13] كۆپچىلىك ئىچىدىن بىر كىشى ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ ئۇستاز، ئاكامغا ئاتىمىزدىن قالغان مىراستىن ماڭا تېگىشلىكىنى
بېرىشنى بۇيرۇسىڭىز، ــ دېدى.
[14] ــ بۇرادەر، كىم ماڭا سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا قازىلىق قىلىش ياكى
مىراسىڭلارنى ئايرىپ بېرىش ھوقۇقىنى بېرىپتۇ؟ ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا
ئۇنىڭغا.
[15] كېيىن، ئۇ كۆپچىلىككە:
ــ ھەر خىل ئاچكۆزلۈكتىن پەخەس بولۇڭلار ۋە ساقلىنىڭلار. چۈنكى،
كىشى ھەرقانچە باي بولۇپ كەتسىمۇ، ئۇنىڭ ھاياتى مال ـ مۈلكىنىڭ

كۆپلۈكىگە باغلىق ئەمەس، ــ دېدى [16] ھەمدە ئۇلارغا مۇنداق بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
ــ بىر باينىڭ يېرى مول ھوسۇل بېرىپتۇ. [17] ئۇ كۆڭلىدە «بۇنچىۋالا ھوسۇلنى قويىدىغان يېرىم يوق. قانداق قىلىشىم كېرەك؟ [18] توغرا، ھازىرقى ئامبارلىرىمنى بۇزۇپ، كېڭەيتىپ قۇرۇپ، ئاشلىق ۋە باشقا مال ـ مۈلۈكلىرىمنى شۇ يەرگە قويىمامدىمەن؟!» دەپ ئويلاپتۇ. [19] ئۇ يەنە ئۆز ـ ئۆزىگە: «ۋاي ـ ۋۇي، سەن نېمدېگەن بەختلىك ئادەم! كۆپ يىل يەتكۇدەك مال ـ مۈلكۈڭ بار. يەپ ـ ئىچىپ، تۇرمۇشۇڭنى خۇشال ـ خۇرام، راھەت ئۆتكۈزمەمسەن؟!» دەپتۇ.
[20] لېكىن، خۇدا ئۇنىڭغا:
«ئەي ئەخمەق، بۈگۈن كېچىلا ئامانەتنى تاپشۇرىسەن، ئۇنداقتا توپلىغان بارلىق بايلىقىڭ ئەمدى كىمگە قالار؟» دەپتۇ.
[21] ھەزرىتى ئەيسا يەكۈنلەپ مۇنداق دېدى:
ــ ئۆزىگە بايلىق توپلىغان، ئەمما خۇدانىڭ نەزىرىدە باي بولمىغان كىشىنىڭ ئاقىۋىتى مانا شۇنداق بولىدۇ.

خۇداغا تايىنىش

[22] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:
ــ شۇڭا بىلىپ قويۇڭلاركى، تۇرمۇشۇڭلارغا كېرەكلىك يېمەك ـ ئىچمەك ياكى ئۇچاڭلارغا كىيىدىغان كىيىم ـ كېچەكتىن غەم قىلماڭلار. [23] چۈنكى، ھاياتلىق يېمەك ـ ئىچمەكتىن، تەن كىيىم ـ كېچەكتىن كۆپ ئەزىزدۇر. [24] قاغىلارنى ئويلاڭلار! ئۇلار تېرىمايدۇ، يىغمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئامبار، ئىسكىلاتلىرىمۇ يوق. خۇدا ئۇلارنىمۇ ئاچ قويمىغان يەردە، سىلەرنىڭ رىزقىڭلارنى چوقۇم بېرىدۇ. چۈنكى، سىلەر شۇ قۇشلاردىن كۆپ

ئەزىز ئەمەسمۇ؟

[25] ئاراڭلاردا قايسىڭلار غەم-قايغۇ بىلەن ئۆمرۈڭلارنى كىچىككىنە ئۇزارتالايسىلەر؟ [26] مانا شۇنچىلىك كىچىك ئىشنىمۇ قىلالمىساڭلار، باشقا ئىشلار ئۈچۈن غەم قىلىشىڭلارنىڭ نېمە ھاجىتى؟! [27] ياۋا گۈللەرنىڭ قانداق ئۆسىدىغانلىقىغا قاراپ بېقىڭلار! ئۇلار ئىشمۇ قىلمايدۇ، كىيىممۇ تىكمەيدۇ. لېكىن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، ھەتتا ئۇلۇغ پادىشاھ سۇلايماننىڭ ھەشەمەتلىك تونلىرىمۇ بۇ ياۋا گۈللەرنىڭ گۈزەللىكىگە تەڭ كېلەلمەيدۇ. [28] ئەي ئىشەنچى ئاجىزلار! دالادىكى بۈگۈنى ئېچىلسا، ئەتىسى قۇرۇپ ئوچاققا قالىنىدىغان ئاشۇ گۈل-گىياھلارنى ئاشۇنچە بېزىگەن خۇدا سىلەرنى تېخىمۇ كىيىندۈرمەسمۇ؟ [29] شۇنداق ئىكەن، يېمەك-ئىچمەك، كىيىم-كېچەك ئۈچۈن باش قاتۇرماڭلار. ھېچنېمىدىن ئەنسىرىمەڭلار [30] بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى مانا شۇ نەرسىلەر ئۈچۈن ئىزدىنىدۇ. بىراق، ئەرشتىكى ئاتاڭلار سىلەرنىڭ بۇ نەرسىلەرگە موھتاجلىقىڭلارنى بىلىدۇ. [31] شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدە ئىزدىنىڭلار. ئۇ چاغدا، خۇدا سىلەرگە مانا بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قوشۇپ تەقدىم قىلىدۇ.

ھەقىقىي بايلىق توپلاش

[32] — قوزىلىرىم، قورقماڭلار! سىلەر ئاز ۋە ئاجىز بولساڭلارمۇ، ئاتاڭلار ئۆز پادىشاھلىقىدىن سىلەرنىڭمۇ بەھرىمەن بولۇشۇڭلارنى لايىق كۆردى. [33] مال-مۈلكۈڭلارنى سېتىپ، كەمبەغەللەرگە سەدىقە بېرىڭلار. ئۆزۈڭلارغا ئۈپرىمايدىغان ھەميان ھازىرلاڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ئوغرى ئالمايدىغان، كۈيە يېمەيدىغان جاي — ئەرشتە خەزىنە توپلىغان بولىسىلەر. [34] بايلىقىڭلار قەيەردە بولسا، قەلبىڭلارمۇ شۇ يەردە بولىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كېلىشىگە تەييار بولۇڭلار!

35 — خۇددى بېلىنى چىڭ باغلاپ، چىراغلىرىنى ياندۇرۇپ،
36 خوجايىنىنىڭ توي زىياپىتىدىن قايتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇرغان
چاكارلاردەك، ھەر دائىم تەييار تۇرۇڭلار. خوجايىن كېلىپ ئىشىكنى قاققاندا،
چاكارلار دەرھال چىقىپ ئىشىكنى ئېچىشى كېرەك. 37 خوجايىن قايتىپ
كەلگەندە چاكارلىرىنىڭ ئويغاق ۋە تەييار تۇرغانلىقىنى كۆرسە، بۇ
چاكارلارنىڭ بەختىدۇر! بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇنى كۆرگەن خوجايىن
چاكارلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ، ئۇلارنى داستىخانغا ئولتۇرغۇزۇپ،
شەخسەن ئۆزى كۈتۈۋالىدۇ. 38 ھەتتا خوجايىن يېرىم كېچىدە ياكى سەھەردە
كەلسۇن، ئۇ چاكارلىرىنىڭ ئويغاقلىقىنى كۆرسە، بۇ چاكارلارنىڭ بەختىدۇر!
39 بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەگەر ئۆي ئىگىسى ئوغرىنىڭ كېچىسى قاچان
كېلىدىغانلىقىنى بىلسە، ئوغرىنىڭ ئۆيگە بۇزۇپ كىرىشىگە ھەرگىز يول
قويمايدۇ، ئەلۋەتتە! 40 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ھەر دائىم تەييار
تۇرۇڭلار. چۈنكى، ئىنسانئوغلى سىلەر ئويلىمىغان چاغدا قايتىپ كېلىدۇ.
41 — ئى رەببىم، بۇ تەمسىللەرنى بىزگىلا قارىتىپ ئېيتتىڭىزمۇ ياكى
كۆپچىلىككە قارىتىپمۇ؟ — دەپ سورىدى پېترۇس.
42 ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— كىم ئىشەنچلىك ۋە زېرەك چاكار بولسا، خوجايىن ئۇنى باشقا
چاكارلىرى ئۈستىدىن كۆزىتىپ، خوجايىنىنىڭ ئوزۇق-تۈلۈكىنى ئۇلارغا
ۋاقتى-ۋاقتىدا تەقسىم قىلىپ بېرىشكە قويىدۇ. 43 خوجايىن سەپىرىدىن
قايتىپ كېلىپ، چاكىرىنىڭ شۇنچىلىك ساداقەت بىلەن خىزمەت قىلىۋاتقىنىنى
كۆرسە، بۇ چاكارنىڭ بەختى! 44 بىلىپ قويۇڭلاركى، خوجايىن ئۇنى پۈتۈن
تەئەللۇقاتىنى باشقۇرۇشقا قويىدۇ. 45 لېكىن، ئەگەر بۇ چاكار كۆڭلىدە
«خوجايىنىم كېچىكىپ قايتىپ كېلىدىغۇ» دەپ، باشقا ئەر، ئايال چاكارلارغا

نوچىلىق قىلسا ۋە يەپ ـ ئىچىپ مەس بولسا، [46] خوجايىن كۈتۈلمىگەن بىر كۈنى، ئويلىمىغان بىر ۋاقىتتا قايتىپ كېلىپ، ئۇنى ئۇرۇپ چالا ئۆلۈك قىلىپ، ئېتىقادسىزلار بىلەن ئوخشاش تەقدىرگە دۇچار قىلىدۇ.

[47] خوجايىنىنىڭ نېمە تەلەپ قىلغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، رۇسلىنىپ تۇرمىغان ۋە خوجايىنىنىڭ دېگىنىنى قىلمىغان چاكار قاتتىق تاياق يەيدۇ. [48] بىراق، خوجايىنىنىڭ تەلىپىنى بىلمەي تۇرۇپ، تاياق يېيىشكە تېگىشلىك ئىشنى قىلغان چاكار يېنىكرەك تاياق يەيدۇ. خۇدا كىمگە كۆپ بەرسە، ئۇنىڭدىن كۆپ كۈتىدۇ. چۈنكى، كىمگە كۆپ ئامانەت قويۇلغان بولسا، ئۇنىڭدىن تەلەپ قىلىنىدىغىنىمۇ كۆپ بولىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسا ــ بۆلۈنۈشنىڭ سەۋەبچىسى

[49] ــ مەن دۇنياغا ئوت يېقىشقا كەلدىم. بۇ ئوتنىڭ يېنىپ كېتىشىنى نەقەدەر ئارزۇ قىلىمەن ـ ھە! [50] مەن ئالدى بىلەن ئازابلىق «چۆمۈلدۈرۈش» تىن ئۆتۈشۈم كېرەك. بۇ چۆمۈلدۈرۈش ئەمەلگە ئاشقۇچە ئىنتايىن قىينىلىۋاتىمەن. [51] سىلەر مېنى دۇنياغا تىنچلىق ئېلىپ كەلدىمكىن، دەپ ئويلاپ قالماڭلار. مەن تىنچلىق ئەمەس، بۆلۈنۈش ئېلىپ كەلدىم! [52] بۇنىڭدىن كېيىن، بىر ئائىلىدىكىلەر بىر ـ بىرسىگە قارشى تۇرىدۇ. [53] «ئۇ ئەيسانىڭ ئەگەشكۈچىسى» دەپ، ئاتا ئوغلىغا، ئوغۇل ئاتىسىغا، ئانا قىزىغا، قىز ئانىسىغا، قېينانا كېلىنىگە، كېلىن قېينانىسىغا قارشى تۇرىدۇ.

خۇدانىڭ غەزىپىدىن ئاگاھلاندۇرىدىغان بېشارەتلەر

[54-55] ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە يەنە مۇنداق دېدى:

ــ سىلەر كۈنپېتىش تەرەپتە بۇلۇت كۆرۈنسە، «يامغۇر ياغىدۇ» دەيسىلەر. جەنۇب تەرەپتىن شامال چىقسا، «ھاۋا ئىسسىيدۇ» دەيسىلەر.

دەرۋەقە شۇنداق بولىدۇ. [56] ئەي ساختىپەزلەر! سىلەر ئاسمان ـ زېمىننىڭ
رەڭگىنى چۈشەندۈرەلەيسىلەريۇ، هازىرنىڭ نېمە ۋاقىت ئىكەنلىكىنى
چۈشەندۈرەلمەمسىلەر؟! [57] نېمىنىڭ توغرا ئىكەنلىكىگە سىلەر ئۆزۈڭلار
نېمىشقا هۆكۈم قىلىپ باقمايسىلەر؟! [58] ئەگەر بىرى ئۈستۈڭلاردىن ئەرز
قىلىپ، سىلەرنى سوتقا ئېلىپ بارماقچى بولسا، ئىمكانىيەتىنىڭ بارىچە،
ئالدىنئالا ئۇنىڭ بىلەن يارىشىۋېلىڭلار. بولمىسا، ئۇ سىلەرنى سوتچىغا،
سوتچى بولسا قاراۋۇلغا تاپشۇرۇپ، زىندانغا سولىتىۋېتىدۇ. [59] بىلىپ
قويۇڭلاركى، سىلەرگە قويۇلغان جەرىمانىنىڭ بىر تىيىنىنىمۇ قويماي
تۆلىمىگۈچە، زىنداندىن چىقالمايسىلەر!

توۋا قىلىش ياكى هالاك بولۇش

13 [1] شۇ چاغدا، بىرنەچچە كىشى كېلىپ، هەزرىتى ئەيساغا بىر
قىسىم جەلىلىيەلىكلەرنىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىدا قۇربانلىق
قىلىۋاتقىنىدا، ۋالىي پىلاتۇس تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلۈپ، ئۇلارنىڭ قېنىنىڭ
قۇربانلىقنىڭ قېنى بىلەن ئارىلىشىپ كەتكەنلىكىنى ئېيتتى. [2] هەزرىتى ئەيسا
مۇنداق دېدى:
ـــ بۇ جەلىلىيەلىكلەرنىڭ باشقا جەلىلىيەلىكلەردىن كۆپرەك گۇناهى
بولغانلىقى ئۈچۈن شۇنچىلىك جاپا چەكتى، دەپ قارامسىلەر؟ [3] ياق، ئۇنداق
ئەمەس! گۇناهلىرىڭلارغا توۋا قىلمىساڭلار، سىلەرمۇ ئاشۇلاردەك هالاك
بولىسىلەر. [4] سىلوۋاھا مەھەللىسىدىكى مۇنار ئۆرۈلۈپ چۈشكەندە تېگىدە
قېلىپ ئۆلگەن ئون سەككىز كىشىنى قانداق دەيسىلەر؟ ئۇلارنى
يېرۇسالېمدىكى باشقا كىشىلەردىنمۇ يامان، دەپ قارامسىلەر؟ [5] ئۇنداق
ئەمەس! بىلىپ قويۇڭلاركى، گۇناهلىرىڭلارغا توۋا قىلمىساڭلار، سىلەرمۇ
هالاك بولىسىلەر.

تۈۋا قىلماسلىقنىڭ ئاقىۋىتى

[6] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا بۇ تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
ـــ بىر كىشىنىڭ بېغىدا بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخى بار ئىكەن. ئۇ كىشى بۇ دەرەختىن مېۋە كۈتۈپتۇ، لېكىن دەرەخ مېۋە بەرمەپتۇ. [7] ئۇ كىشى باغۋەنگە: «قارا، ئۈچ يىلدىن بېرى شۇنچە كۈتسەم، بىر تالمۇ مېۋە بەرمىدى، ئۇنى كېسىۋەت! ئۇنىڭ بۇ يەردە يەر ئىگىلەپ تۇرۇشىنىڭ نېمە ھاجىتى» دەپتۇ.
[8] «خوجايىن، يەنە بىر يىل ۋاقىت بېرىڭ. ئۇنىڭ تۈۋىدىكى توپىلارنى يۇمشىتىپ، ئوغۇتلاپ باقاي. [9] ئەگەر كېلەر يىلى مېۋە بەرسە، تېخى ياخشى. بەرمىسە، كېسىۋېتەيلى» دەپتۇ باغۋەن.

دەم ئېلىش كۈنى دوك ئايالنى ساقايتىش

[10] بىر دەم ئېلىش كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا بىر ئىبادەتخانىدا كىشىلەرگە تەلىم بېرىۋاتاتتى. [11] ئۇ يەردە ئۇ، جىن چاپلاشقىلى ئون سەككىز يىل بولغان بىر ئايالنى كۆردى. بۇ ئايالنىڭ بېلى پۈكۈلگەن بولۇپ، رۇسلىنىپ تىك تۇرالمايتتى. [12] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنى كۆرگەندە، يېنىغا چاقىرىپ:
ـــ خانىم، كېسىلىڭىز ساقايدى! ـــ دەپ، [13] قولىنى ئۇنىڭ ئۈچىسىغا قويۇۋىدى، ھېلىقى ئايال دەرھال رۇسلىنىپ تىك تۇرۇپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇدى.
[14] ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەم ئېلىش كۈنى كېسەل ساقايتقانلىقىنى كۆرگەن ئىبادەتخانا مەسئۇلى غەزەپ بىلەن كۆپچىلىككە:
ـــ ئىش ۋاقتىمىز ئالتە كۈن. شىپالىق ئىزدىگۈچىلەر دەم ئېلىش كۈنىدىن باشقا شۇ ئالتە كۈن ئىچىدە كېلىشى كېرەك، ـــ دېدى.
[15] رەببىمىز ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـــ ئەي ساختىپەزلەر، دەم ئېلىش كۈنى ئۆكۈز ۋە ئېشەكلىرىنى

ئوقۇردىن يېشىپ، سۇغارغىلى ئېلىپ بارسىلەرغۇ!؟ بۇ ھەرىكەتلىرىڭلارنى ئىش
دەپ ھېسابلىمامسىلەر؟! [16] ئەجدادىمىز ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان بۇ
ئايال ئون سەككىز يىلدىن بېرى شەيتاننىڭ سىرتمىقىدا تۇرۇپتۇ. ئەمدى دەم
ئېلىش كۈنى بولسىمۇ ئۇنى سىرتماقتىن بوشىتىۋەتسەم يامان بوپتۇمۇ؟!
[17] ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ سۆزى رەقىبلىرىنى خىجالەت قىلدى.
كۆپچىلىك بولسا ئۇنىڭ ياراتقان ئاجايىپ مۆجىزىلىرىدىن خۇرسەن بولدى.

ئۈزۈم ۋە خېمىرتۇرۇچ توغرىسىدىكى تەمسىللەر

[18] ھەزرىتى ئەيسا تەلىم بېرىشنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:
— خۇدانىڭ پادىشاھلىقى زادى قانداق؟ مەن ئۇنى قانداق سۈرەتلەپ
بېرەي؟ [19] ئۇ گويا بىر تال قىچا ئۇرۇقىغا ئوخشايدۇ. گەرچە قىچا ئۇرۇقى
كىچىك بولسىمۇ، كىشى ئۇنى تېرىسا، ئۆسۈپ يېتىلىپ كۆچەت* بولىدۇ.
قۇشلار كېلىپ ئۇنىڭ شاخلىرىدا ئۇۋۇلايدۇ.
[20-21] ئۇنىڭدىن باشقا، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى نېمىگە
ئوخشىتاي؟ ئۇ خۇددى خېمىرتۇرۇچقا ئوخشايدۇ. ئايال خېمىرتۇرۇچنى بىر
خالتا ئۇنغا قوشۇپ يۇغۇرسا، بۇ خېمىرتۇرۇچ پۈتۈن خېمىرنى بولدۇرالايدۇ.

ئەرشىنىڭ تار ئىشىكى

[22] ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا كېتىۋېتىپ، نۇرغۇن شەھەر-
يېزىلاردىن ئۆتكەچ، تەلىم بېرىپ ماڭدى. [23] بىرەيلەن ئۇنىڭدىن:
— ئى تەقسىر، قۇتقۇزۇلىدىغانلارنىڭ سانى ئازمۇ؟ — دەپ سورىدى.
ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە مۇنداق جاۋاب بەردى:

*19. بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان قىچا ئوتتۇرا شەرقتە ئۆسىدىغان، ياخشى ئۆسكەندە ھەتتا ئۈچ
مېتىردىن ئېشىپ كېتىدىغان ئۆسۈملۈكنى كۆرسىتىدۇ.

[24] ــ ئاز بولسۇن، كۆپ بولسۇن، سىلەر تار ئىشىكتىن كىرىشكە تىرىشىڭلار. چۈنكى، نۇرغۇن كىشىلەر بۇ ئىشىكتىن كىرەي دېسىمۇ، كىرەلمەيدۇ. [25] ئۆينىڭ خوجايىنى ئىشىكنى تاقىغان ۋاقىتتا، سىلەر تاشقىرىدا تۇرۇپ: «تەقسىر، ئىشىكنى ئېچىڭ!» دەپ ئىشىكنى قاقساڭلار، ئۇ: «ياق! ئاچمايمەن، چۈنكى سىلەرنى تونۇمايمەن» دەيدۇ. [26] سىلەر: «بىز سىز بىلەن ھەمداستىخان بولغان، سىزمۇ بىزنىڭ كوچىلىرىمىزدا تەلىم بەرگەن» دېسەڭلار، [27] ئۇ سىلەرگە يەنە بىر قېتىم: «سىلەرنى تونۇمايمەن، كۆزۈمدىن يوقىلىڭلار، ئەي يامانلىق قىلغۇچىلار!» دەيدۇ. [28] سىلەر ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ ۋە بارلىق پەيغەمبەرلەرنى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئىچىدە، ئۆزۈڭلارنى بولسا سىرتقا قوغلىۋېتىلگەن ھالدا كۆرگىنىڭلاردا، ھەسرەتتە يىغلاپ، چىشلىرىڭلارنى غۇچۇرلىتىسىلەر. [29] ئۇ چاغدا، دۇنيانىڭ ھەممە جايلىرىدىن نۇرغۇن يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ دۆلەتلىرىدىنمۇ نۇرغۇن كىشىلەر كېلىشىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ھەمداستىخان بولىدۇ. [30] شۇنداق قىلىپ، كەينىدىكىلەر ئالدىغا ئۆتۈپ، ئالدىدىكىلەر كەينىدە قالىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا بولغان مېھىر-مۇھەببىتى

[31] دەل شۇ چاغدا، بىرنەچچە پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ــ بۇ يەردىن باشقا جايغا كېتىڭ. ھىرود خان سىزنى ئۆلتۈرمەكچى، ــ دېدى.

[32] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىماستىن:

ــ سىلەر بېرىپ ئۇ تۈلكىگە مېنىڭ داۋاملىق جىنلارنى ھەيدەيدىغانلىقىم ۋە كېسەللەرنى ساقايتىدىغانلىقىمنى، ئۈزۈن ئۆتمەيلا يېرۇسالېمدا ۋەزىپەمنى تاماملايدىغانلىقىمنى دەڭلار. [33] شۇنداق ئىكەن، شۇ ۋاقىتقىچە يولۇمنى

داۋاملاشتۇرمىسام بولمايدۇ. چۈنكى، بىر پەيغەمبەر ئۇچۈن ئېلىپ ئېيتقاندا،
يېرۇسالېمدىن باشقا يەردە ئۆلتۈرۈلۈش مۇۋاپىق ئەمەستۇر.
[34] ئەي يېرۇسالېملىقلار! پەيغەمبەرلەر ۋە خۇدا ئەۋەتكەن ئەلچىلەرنى
چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرگەن يېرۇسالېملىقلار! گويا مېكيان ئۆز
چۈجىلىرىنى قانات ئاستىغا ئالغاندەك، مەنمۇ سىلەرنى قانچە قېتىم ئۆز
قوينۇمغا ئالماقچى بولدۇم، لېكىن سىلەر ئۇنىمىدىڭلار. [35] مانا، ئەمدى خۇدا
ئىبادەتخاناڭلاردىن ئايرىلىپ، سىلەرنى تاشلاپ كېتىدۇ. شۇنى بىلىپ
قويۇڭلاركى، سىلەر: «رەببىمىز ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچىغا مۇبارەك بولسۇن!»
دەپ ماڭا ئىشەنمىگۈچە، مېنى قايتىدىن كۆرەلمەيسىلەر، — دېدى.

دەم ئېلىش كۈنىدە كېسەل ساقايتىش

14
[1] بىر دەم ئېلىش كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا مۇھىم بىر پەرىسىي
ئاقساقىلىنىڭ ئۆيىگە تاماققا باردى. بەزىلەر ئۇنى تۇتۇش كويىدا
ئۇنىڭ سۆز ـ ھەرىكەتلىرىنى كۆزىتىۋاتاتتى. [2] ئۇ يەردە سۇلۇق ئىششىق
كېسىلىگە گىرىپتار بولغان بىر ئادەم بار ئىدى. [3] ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردىكى
تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەردىن:
— تەۋراتتا دەم ئېلىش كۈنى كېسەل ساقايتىشقا رۇخسەت قىلىنغانمۇ ـ
يوق؟ — دەپ سورىدى.
[4] بىراق، ئۇلار گەپ قىلمىدى. ھەزرىتى ئەيسا بولسا ھېلىقى كېسەلگە
قولىنى تەگكۈزۈپ، ساقايتىپ يولغا سالدى. [5] ئاندىن، كۆپچىلىككە:
— بالاڭلار ياكى كالاڭلار قۇدۇققا چۈشۈپ كەتسە، دەم ئېلىش كۈنى
دېمەي، ئۇنى دەرھال تارتىپ چىقىرىۋالماسسىلەر؟! — دېدى.
[6] بىراق، ھېچكىم ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ سوئالىغا جاۋاب بېرەلمىدى.

خۇدا كىمنى يۇقىرى قىلىدۇ؟

[7] بەزى مېھمانلارنىڭ تۆر تالىشىۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلغان ھەزرىتى ئەيسا كۆپچىلىككە تەمسىل بىلەن مۇنداق دېدى:

[8] ــ تەكلىپ بىلەن توي زىياپىتىگە قاتناشقان ۋاقتىڭىزدا، تۆرگە چىقىۋالماڭ. سىزدىنمۇ ھۆرمەتلىك بىر مېھمان چاقىرىلغان بولۇشى مۇمكىن. [9] ئۇ چاغدا، ساھىبخانا سىزگە: «بۇ ياققا ئورۇن بەرگەيسىز!» دەپ قالسا، ئىنتايىن خىجالەتچىلىكتە پەگاھقا چۈشۈشكە مەجبۇر بولىسىز. [10] لېكىن، سىز تەكلىپكە بىنائەن كېلىپ، پەگاھتا ئولتۇرغان ۋاقتىڭىزدا، ساھىبخانا سىزگە: «دوستۇم، يۇقىرىغا چىقىڭ!» دېسە، مېھمانلارنىڭ ئالدىدا ئابرويىڭىز بولىدۇ. [11] چۈنكى، خۇدا ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتقانلارنى تۆۋەن قىلىدۇ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقانلارنى ئۈستۈن قىلىدۇ.

مېھماندوستلۇقنىڭ يولى

[12] ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنى مېھمانغا چاقىرغان ساھىبخانىغا مۇنداق دېدى:

ــ مېھمان چاقىرغىنىڭىزدا دوست ـ بۇرادەر، قېرىنداش، ئۇرۇق ـ تۇغقان ياكى باي قولۇم ـ قوشنىلىرىڭىزنىلا چاقىرماڭ. ئۇنداقتا، ئۇلارنىڭمۇ سىزنى چاقىرىپ، ئادەمگەرچىلىكىڭىزنى قايتۇرۇۋېتىشىگە توغرا كېلىدۇ. [13] شۇنىڭ ئۈچۈن، زىياپەت بەرمەكچى بولسىڭىز، غېرىب ـ غورىۋا، مېيىپ ـ ناكار، ئاقساق ـ چولاق، كور ـ ئەمالارنى چاقىرىڭ. [14] بۇنىڭ بىلەن بەختلىك بولىسىز، چۈنكى ئۇ كىشىلەرنىڭ ياخشىلىقىڭىزنى قايتۇرۇش ئىقتىدارى يوق. لېكىن، خۇدا ھەققانىي كىشىلەرنى قايتا تىرىلدۈرگەندە، بۇ ياخشىلىقىڭىزنى ئۆزى قايتۇرىدۇ.

كاتتا زىياپەت توغرىسىدىكى تەمسىل

[15] ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغانلاردىن بىرى بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا:
ــ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىكى زىياپەتتە ئولتۇرىدىغانلار نېمىدېگەن بەختلىك ـ ھە! ــ دېدى.
[16] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
ــ بىر كىشى كاتتا زىياپەت ھازىرلاپ، نۇرغۇن مېھمان چاقىرىپتۇ.
[17] داستىخان سېلىنغان كۈنى، چاكىرىنى ئەۋەتىپ، چاقىرىلغان مېھمانلارغا: «مەرھەمەت، ھەممە نەرسە تەييار بولدى!» دەپ ئېيتىپتۇ. [18] بىراق، مېھمانلار بارماسلىققا بىر ـ بىرلەپ باھانە كۆرسىتىپتۇ. بىرىنچىسى: «مەن ھېلى بىر پارچە يەر سېتىۋالغاندىم، بېرىپ كۆرۈپ كەلمىسەم بولمايدۇ. كەچۈرۈڭ، بارالمايمەن» دەپتۇ. [19] يەنە بىرى: «مەن ئون ئۆكۈز سېتىۋالدىم، ھازىر بېرىپ كۆزدىن كەچۈرۈپ كېلىشىم كېرەك. كەچۈرگەيسىز، زىياپەتكە داخىل بولالمايدىغان بولدۇم» دەپتۇ. [20] يەنە بىرەيلەن: «مەن يېڭى ئۆيلەنگەن، شۇڭا بارالمايمەن» دەپتۇ.
[21] چاكار قايتىپ كېلىپ، ھەممە ئەھۋالنى خوجايىنغا مەلۇم قىپتۇ. خوجايىن غەزەپلەنگەن ھالدا چاكىرىغا: «دەرھال شەھەرنىڭ چوڭ ـ كىچىك كوچىلىرىغا كىرىپ، غېرىب ـ غۇرۋا، مېيىپ ـ ناكار، كور ـ ئەما، ئاقساق ـ چولاقلارنى يىغىپ كەل» دەپتۇ. [22] ئۇزۇن ئۆتمەي، چاكار قايتىپ كېلىپ: «خوجايىن، بۇيرۇقىڭىزنى ئادا قىلدىم. يەنە بىرمۇنچە بوش ئورۇن بار!» دەپتۇ. [23] «يېزىدىكى چوڭ ـ كىچىك ئارقا كوچىلارنى ئارىلاپ، تاپقان ئادەمنى زورلاپ ئەكېلىپ ئۆيۈمنى تولدۇر! [24] چۈنكى، باشتا چاقىرىلغان ئادەملەرنىڭ ھېچقايسىسىنى داستىخىنىمدا ئولتۇرغۇزمايمەن» دەپتۇ خوجايىن ئۇنىڭغا.

شاگىرت بولۇش شەرتلىرى

[25] نۇرغۇنلىغان كىشىلەر ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە كېتىۋاتاتتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا قاراپ مۇنداق دېدى:

[26] — ماڭا ئەگەشكەنلەر مېنى ئاتا ـ ئانىسى، بالا ـ چاقىسى، ئاكا ـ ئۇكىلىرى، ئاچا ـ سىڭىللىرى، ھەتتا ئۆز جېنىدىنمۇ ئەزىز كۆرمىسە، مېنىڭ شاگىرتىم بولۇشقا لايىق ئەمەس. [27] ئۆزىنىڭ كرېستىنى يۈدۈپ، ماڭا ئەگەشمىگەنلەرمۇ شاگىرتىم بولۇشقا لايىق ئەمەس.

[28] ئەگەر ئاراڭلاردىكى بىرى مۇنار سالماقچى بولسا، ئالدى بىلەن بۇ قۇرۇلۇشنى پۈتكۈزۈش ئۈچۈن يەتكۈدەك پۇل بارمۇ ـ يوق دەپ، قانچە پۇل كېتىدىغانلىقىنى ئىنچىكە ھېسابلىماي قالامدۇ؟! [29] ئۇنداق قىلمىغاندا، مۇنارنىڭ ئاساسىنى قۇرۇپ قويۇپ، ئۇنى پۈتكۈزەلمىسە، بۇنى كۆرگەنلەر، [30] «بۇ ئادەم قۇرۇلۇشنى باشلاپ قويۇپ، ئايىغىنى چىقىرالمىدى» دەپ زاڭلىق قىلماي قالامدۇ.

[31] شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەگەر بىر پادىشاھنىڭ ئون مىڭ كىشىلىك قوشۇنى بولۇپ، يىگىرمە مىڭ كىشىلىك قوشۇننى باشلاپ كېلىۋاتقان ئىككىنچى بىر پادىشاھ بىلەن ئۇرۇشقىلى بارماقچى بولسا، ئۇ جەزمەن ئالدى بىلەن ئۆز كۈچىنى سىناپ، رەقىبىگە تاقابىل تۇرالايدىغان ياكى تۇرالمايدىغانلىقىنى مۆلچەرلەپ كۆرىدۇ ئەمەسمۇ؟! [32] ئەگەر «تاقابىل تۇرالمايمەن» دېگەن قارارغا كەلسە، دۈشمەن قوشۇنى تېخى يىراقتىكى ۋاقىتتا ئەلچى ئەۋەتىپ، ئۇلار بىلەن تىنچلىق شەرتنامىسى تۈزۈشنى ئۆتۈنىدۇ. [33] شۇنىڭغا ئوخشاش، قايسىڭلار بولسۇن بار ـ يوقۇڭلاردىن ۋاز كەچمىسەڭلار، مېنىڭ شاگىرتىم بولالمايسىلەر.

شاگىرتلار تۇز بولۇش رولىنى يوقاتماسلىقى كېرەك

[34] تۇز ياخشى نەرسە. بىراق، تۇز ئۆز كۈچىدىن قالسا، ئۇنى قانداق
ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولىدۇ؟ [35] ئۇنى توپىغا ياكى ئوغۇتقا سېلىشقىمۇ يارىماي،
تاشلىۋېتىشكە توغرا كېلىدۇ. بۇ سۆزلەرنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!

يوقالغان قوي توغرىسىدىكى تەمسىل

15 [1] باجگىرلار ۋە باشقا گۇناھكار دەپ قارالغانلار ھەمىشە ھەزرىتى
ئەيسانىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ، ئۇنىڭ تەلىمىنى ئاڭلايتتى.
[2] پەرىسىيلەر بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرى غوتۇلدىشىپ:
ــ بۇ ئادەم نېمىشقا دائىم گۇناھكارلارنى قارشى ئالىدۇ ۋە ئۇلار بىلەن
بىر داستىخاندا ئولتۇرىدۇ؟ ــ دېيىشتى. [3] شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا بۇ ھەقتە
ئۇلارغا مۇنداق بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
[4] ــ ئەگەر ئىچىڭلاردا بىرەيلەننىڭ يۈز تۇياق قويى بولۇپ، ئۇنىڭدىن
بىرى يوقىلىپ كەتكەن بولسا، ئۇ قانداق قىلىدۇ؟ ئۇ جەزمەن قالغان توقسان
توققۇز قوينى ئوتلاقتا تاشلاپ، ھېلىقى يوقالغان قوينى تېپىلغۇچە ئىزدەيدۇ.
[5] تېپىۋالغاندا، ئىنتايىن خۇرسەن بولۇپ، قوينى مۈرىسىگە ئارتىپ، [6] ئۆيىگە
ئېلىپ كېلىدۇ. ئاندىن، قولۇم ـ قوشنا، يار ـ بۇرادەرلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا:
«يوقالغان قويۇمنى تېپىۋالغىنىمغا ئىنتايىن خۇشالمەن! تەبرىكلەيلى!»
دەيدۇ. [7] مانا شۇنىڭغا ئوخشاش، توۋا قىلغان بىر گۇناھكار ئۈچۈن بولىدىغان
ئەرشتىكى خۇرسەنلىك توۋا قىلىشى ھاجەتسىز بولغان توقسان توققۇز ئادىل
كىشى ئۈچۈن بولىدىغان ئەرشتىكى خۇرسەنلىكتىن چوڭ بولىدۇ.

يوقالغان تەڭگە توغرىسىدىكى تەمسىل

[8] ــ شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەگەر بىر ئايالنىڭ ئون دانە قىممەتلىك كۈمۈش تەڭگىسى بولۇپ، ئۇنىڭدىن بىرىنى يوقىتىپ قويسا، قانداق قىلىدۇ؟ ئۇ جەزمەن چىراغنى ياندۇرۇپ، ئۆينى سۈپۈرۈپ تاكى تەڭگە تېپىلغۇچە ھەممە يەرنى زەن قويۇپ ئاختۇرۇپ چىقىدۇ. [9] ناۋادا تېپىۋالسا، قولۇم ـ قوشنا، يار ـ بۇرادەرلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا: «يوقىتىپ قويغان تەڭگەمنى تېپىۋالغىنىمغا ئىنتايىن خۇشالمەن! تەبرىكلەيلى!» دەيدۇ. [10] مانا شۇنىڭغا ئوخشاش، خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىمۇ ھەربىر گۇناھكارنىڭ توۋا قىلغىنى ئۈچۈن ئىنتايىن خۇشال بولىدۇ.

مېھىر ـ شەپقەتلىك ئاتا توغرىسىدىكى تەمسىل

[11] ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:

ــ بىر ئادەمنىڭ ئىككى ئوغلى بار ئىكەن. [12] كىچىك ئوغلى ئاتىسىغا: «ئاتا، ماڭا تېگىشلىك مىراسلارنى ھازىرلا بەرگەيسىز» دەپتۇ. ئاتىسى مال ـ مۈلۈكلىرىنى ئىككى ئوغلىغا بۆلۈپ بېرىپتۇ. [13] بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، كىچىك ئوغلى ئۆزىگە تەگكەن مال ـ مۈلۈكلەرنى يىغىشتۇرۇپ، يىراق بىر دۆلەتكە بېرىپ، ئۇ يەردە مال ـ دۇنياسىنى خالىغىنىچە بۇزۇپ ـ چېچىپ، ئەيش ـ ئىشرەتلىك تۇرمۇش كەچۈرۈپتۇ. [14] ئۇنىڭ پۇلى تۈگەپ بېشىغا كۈن چۈشكەندە، دەل ئۇ يەردىمۇ ئېغىر ئاچارچىلىق يۈز بېرىپتۇ. [15] شۇڭا، ئۇ قورساق بېقىش ئۈچۈن، شۇ يەرلىك بىر كىشىگە مەدىكار بولۇشقا مەجبۇر بولۇپتۇ. ئۇ كىشى ئۇنى ئۆز قورۇقىدا چوشقا باقتۇرۇپتۇ. [16] ئۇ چوشقىغا بېرىلىدىغان پۇرچاق پوستى بىلەن قورسىقىنى تويدۇرماقچى بوپتۇ، لېكىن ئۇنىمۇ ھېچكىم بەرمەپتۇ.

[17] كېيىن، ئۇ ئەقلىگە كېلىپ: «ئاتامنىڭ مەدىكارلىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ
يېمەك ـ ئىچمىكى ئېشىپ ـ تېشىپ تۇرۇپتۇ. مەن بولسام بۇ يەردە ئاچلىقتىن
ئۆلەمدىمەن؟ [18] ئورنۇمدىن تۇرۇپ، ئاتامنىڭ ئالدىغا بېرىپ: ‹ئاتا، مەن
خۇدانىڭ ئالدىدىمۇ، سىزنىڭ ئالدىڭىزدىمۇ گۇناھكارمەن. [19] ئەمدى سىزنىڭ
ئوغلىڭىز بولۇشقا لايىق ئەمەسمەن. مېنى مەدىكارلىققا قوبۇل قىلغايسىز!›
دەيمەن» دەپ ئويلاپتۇ. [20] شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاتىسىنىڭ ئالدىغا قايتىپ
بېرىپتۇ.

ئاتىسى ئوغلىنى يىراقتىن كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىپ، ئالدىغا
يۈگۈرۈپ چىقىپ، ئۇنى چىڭ قۇچاقلاپ سۆيۈپ كېتىپتۇ. [21] ئوغلى: «ئاتا،
مەن خۇدانىڭ ئالدىدىمۇ، سىزنىڭ ئالدىڭىزدىمۇ گۇناھكارمەن. ئەمدى
سىزنىڭ ئوغلىڭىز بولۇشقا لايىق ئەمەسمەن» دەپتۇ. [22] بىراق، ئاتىسى
چاكارلىرىغا: «دەرھال ئەڭ ئېسىل تونىنى ئەكېلىپ ئۇنىڭغا كىيدۈرۈڭلار،
قولىغا ئۈزۈك سېلىڭلار، پۇتلىرىغا ئاياغ كىيدۈرۈڭلار. [23] ئاندىن، راسا بوردالغان
تورپاقنى ئەكېلىپ سويۇڭلار. ئۇنى زىياپەت قىلىپ كۈتۈۋالايلى! [24] چۈنكى،
ئوغلۇم ئۆلۈپ تىرىلدى، يوقىلىپ تېپىلدى!» دەپتۇ. بۇنىڭ بىلەن، ھەممەيلەن
خۇشال ـ خۇرام يەپ ـ ئىچىشىپ، كۆڭۈل ئېچىشىپتۇ.

[25] بۇ چاغدا، چوڭ ئوغلى ئېتىزغا كەتكەنىكەن. ئۇ قايتىپ كېلىۋېتىپ
ئۆيگە يېقىن كەلگەندە، نەغمە ـ ناۋا ئاۋازىنى ئاڭلاپتۇ. [26] ئۇ چاكارلاردىن
بىرىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن نېمە ئىش بولغانلىقىنى سوراپتۇ. [27] چاكار:
«ئىنىڭىز قايتىپ كەلدى، دادىڭىز ئۇنىڭ تىنچ ـ ئامان قايتىپ كەلگەنلىكىنى
كۆرۈپ، بوردالغان تورپاقنى سويدى» دەپتۇ. [28] بىراق، چوڭ ئوغلى ئىنتايىن
خاپا بولۇپ، ئۆيگە كىرىشنى خالىماپتۇ. ئاتىسى چىقىپ ئۇنى ئۆيگە كىرىشكە
ئۈندەپتۇ. [29] لېكىن، ئۇ ئاتىسىغا: «قاراڭ سىزنى، مەن سىزگە شۇنچە يىل
قۇلدەك ئىشلەپ كەلدىم، بۇيرۇقلىرىڭىزغا خىلاپلىق قىلمىدىم، سىز ماڭا نېمە

بەردىڭىز؟ ئەل-ئاغىنىلىرىم بىلەن بىرەر قېتىم ئويناپ-كۆلۈشكە بىرەر
ئوغلاقمۇ سويۇپ بەرگىنىڭىز يوقتۇ! [30] لېكىن، مال-مۈلۈكلىرىڭىزنى
پاھىشىگە بۇزۇپ-چېچىپ تۈگىتىپ قايتىپ كەلگەن ئۇ ئوغلىڭىزغا
بوردالغان تورپاقنى سويۇپسىز» دەپتۇ. [31] «ئەي ئوغلۇم، سەن دائىم مېنىڭ
يېنىمدا. مېنىڭ بارلىقىم سېنىڭكى. [32] لېكىن، سېنىڭ ئىنىڭ ئۆلۈپ تىرىلدى،
يوقىلىپ تېپىلدى. ئۇنى زىياپەت قىلىپ كۈتۈۋېلىشىمىزغا تېگىشلىك» دەپتۇ
ئاتىسى ئۇنىڭغا.

دۇنيادىكى بايلىقنى قانداق ئىشلىتىش كېرەك؟

16 [1] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:
— بىر باينىڭ بىر غوجىدارى بار ئىكەن. بىرسى بايغا: «بۇ
غوجىدارىڭىز مال-مۈلكىڭىزنى بۇزۇپ چاچتى» دەپ شىكايەت قىپتۇ. [2] باي
غوجىدارنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: «مېنىڭ ئاڭلىغانلىرىم قانداق گەپ؟ ئەمدى
خىزمەتتىن بوشىتىلىسەن، ھېساب-كىتابنى تاپشۇر» دەپتۇ. [3] ھېلىقى
غوجىدار ئىچىدە «خوجايىنىم مېنى خىزمەتتىن بوشىتىۋەتسە، بۇندىن كېيىن
قانداق قىلارمەن؟ ئېتىزدا ئىشلەشكە كۈچۈم يوق، تىلەمچىلىك قىلاي دېسەم،
نومۇس قىلىمەن... [4] ھە راست، ئىشسىز قالغان ۋاقتىمدا كىشىلەرنىڭ مېنى
ئۆيلىرىدە تۇرغۇزۇشى ئۈچۈن قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى بىلىمەن!» دەپ
ئويلاپتۇ.

[5] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ خوجايىنىغا قەرزدارلارنى بىر-بىرلەپ چاقىرىپ
كېلىپ، بىرىنچىسىدىن: «خوجايىنىمغا قانچىلىك قەرز بولدۇڭ؟» دەپ
سوراپتۇ. [6] «يۈز تۇڭ زەيتۇن يېغى» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئۇ. غوجىدار: «مانا،
بۇ سېنىڭ ھېساباتى دەپتىرىڭ، دەرھال ئولتۇرۇپ ئەللىككە ئۆزگەرتىۋەت!»
دەپتۇ. [7] ئۇ يەنە بىرىدىن: «سەنچۇ، قانچىلىك قەرز بولدۇڭ؟» دەپ سوراپتۇ.

«مىلىڭ تاغار بۇغداي» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئۇ. غوجىدار ئۇنىڭغا: «مانا بۇ سېنىڭ ھېسابات دەپتىرىڭ. سەككىز يۈزگە ئۆزگەرتىۋەت!» دەپتۇ.

[8] باي بۇ ئىشنى بىلگەندىن كېيىن، بۇ سەممىيەتسىز غوجىدارنىڭ زېرەكلىكىگە قايىل بوپتۇ. چۈنكى، ئۇ ئۆز كەلگۈسىنى ئويلاپ تەييارلىق قىلغانىكەن.* دەرۋەقە، بۇ دۇنيانىڭ ئىمانسىز ئادەملىرى ئۆز مەنپەئىتىگە كەلگەندە، خۇدانىڭ يورۇقلۇقىدا ياشايدىغان ئادەملەردىن زېرەك. [9] شۇڭا، ئۆز بايلىقىڭلار بىلەن ياردەمگە موھتاج بولغانلارغا ياردەم بېرىپ، ئۇلارنى دوست تۇتۇڭلار. ئۇنداق قىلساڭلار، بايلىق تۈگىگەندە، باقىي دۇنيادا كۈتۈۋېلىنىسىلەر.

[10] كىچىك ئىشلاردا ئىشەنچلىك بولغان كىشى چوڭ ئىشلاردىمۇ ئىشەنچلىك بولىدۇ. كىچىك ئىشلاردا ئىشەنچسىز بولغان كىشى چوڭ ئىشلاردىمۇ ئىشەنچسىز بولىدۇ. [11] ئەگەر سىلەر بۇ دۇنيادىكى بايلىقلارنى بىر تەرەپ قىلىشتا سەممىيەتسىز بولساڭلار، خۇدا قانداقمۇ جەننەتتىكى ھەقىقىي بايلىقنى سىلەرگە ئاتا قىلسۇن؟ [12] ئەگەر سىلەر باشقىلارنىڭ نەرسىلىرىگە قارا سانساڭلار، ئۆز نېسىۋىڭلارنى سىلەرگە كىم بەرسۇن؟!

[13] ئىككى خوجايىنغا خىزمەت قىلالايدىغان ھېچقانداق چاكار يوق. ئۇ ياكى بۇنى يامان كۆرۈپ، ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ، ياكى بۇنىڭغا ئېتىبار بېرىپ، ئۇنىڭغا سەل قارايدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرنىڭ بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدانىڭ، ھەم مال ـ دۇنيانىڭ قۇلى بولۇشۇڭلار مۇمكىن ئەمەس.

[14] بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان پۇلغا ئامراق پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسانى

---

*8. ئەلۋەتتە، ھەزرىتى ئەيسا بۇ غوجىدارنىڭ سەممىيەتسىزلىكى ۋە ئۇنىڭ ئۆز خوجايىنىنى ئالدىغانلىقىنى قوبۇل كۆرمىگەن. ھەزرىتى ئەيسا بۇ تەمسىلنى ئېتىقادچىلارنىڭ بۇ غوجىدارنىڭ خاتا ئۇسۇلىدىن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئۆز كەلگۈسىنى ئويلاپ تەييارلىق قىلغانلىقىدىن ساۋاق ئېلىشى كېرەكلىكى تەكىتلەش مەقسىتىدە ئىشلەتكەن.

مەسخىرە قىلىشتى. [15] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
— سىلەر كىشىلەرنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭلارنى ئالىيجاناب قىلىپ كۆرسىتىسىلەر. لېكىن، خۇدا كۆڭلۈڭلارنى ياخشى بىلىدۇ. ئىنسانلارنىڭ قەدىرلەيدىغىنى خۇدانىڭ نەزىرىدە يىرگىنچلىكتۇر.
[16] يەھيا پەيغەمبەرنىڭ زامانىغىچە، تەۋرات قانۇنى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرى سىلەرگە يېتەكچى ئىدى. بىراق، يەھيا كەلگەندىن بېرى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر تارقالماقتا ۋە نۇرغۇن ئادەم تىرىشىپ-تىرمىشىپ ئۇنىڭغا كىرمەكتە. [17] ھالبۇكى بۇ، تەۋرات قانۇنى ئىناۋەتسىز دېگەنلىك ئەمەس. ئەكسىچە، ئاسمان-زېمىن يوقالسىمۇ، تەۋرات قانۇنىنىڭ بىر چېكىتىمۇ بىكار قىلىنمايدۇ، — دېدى.
[18] ھەزرىتى ئەيسا يەنە:
— ئايالىنى تالاق قىلىپ، باشقا بىرىنى ئەمرىگە ئالغان كىشى زىنا قىلغان بولىدۇ. تالاق قىلىنغان ئايالنى ئەمرىگە ئېلىشمۇ زىنا قىلغانلىق بولىدۇ، — دېدى.

باي بىلەن تىلەمچى

[19] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— بۇرۇنلاردا دائىم ھەشەمەتلىك كىيىملەرنى كىيىپ، ئەيش-ئىشرەتلىك تۇرمۇش كەچۈرىدىغان بىر باي ئۆتكەنىكەن. [20-21] يەنە پۈتۈن ئەزايىنى جاراھەت بېسىپ كەتكەن لازار ئىسىملىك بىر تىلەمچىمۇ بار ئىكەن. كىشىلەر ئۇنى باينىڭ داستىخىنىدىن ئاشقان نەرسىلەرنى تېرىپ يەپ جان باقسۇن دەپ، ھەمىشە ئۇنى باينىڭ ئىشىك ئالدىغا ئەكېلىپ قويىدىكەن. ئۇ يەردە ياتقىنىدا، ھەتتا ئىتلار كېلىپ ئۇنىڭ يارىلىرىنى يالايدىكەن.

[22] كېيىن، بۇ تىلەمچى ئۆلۈپ كېتىپتۇ. پەرىشتىلەر ئۇنى جەننەتكە ئېلىپ
كىرىپ ئەجدادىمىز ئىبراھىمنىڭ يېنىغا ئاپىرىپتۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن، بايمۇ
ئۆلۈپ، يەرلىككە قويۇلۇپتۇ. [23] ئۇ يەر ئاستىدا قاتتىق ئازاب چېكىپتۇ. ئۇ
بېشىنى كۆتۈرۈپ، يىراق بىر جايدا ئەجدادىمىز ئىبراھىمنى ۋە ئۇنىڭ
يېنىدىكى لازارنى كۆرۈپ: [24] «ئى بوۋام ئىبراھىم، ماڭا رەھىم قىلغايسەن!
لازارنى ئەۋەتكەيسەن. ئۇ بارمىقىنىڭ ئۇچى بىلەن سۇ تېمىتىپ، تىلىمنى
نەمدەپ قويغاي، چۈنكى مەن بۇ ئوت يالقۇنىنىڭ ئىچىدە ئىنتايىن
ئازابلىنىۋاتىمەن!» دەپ ۋارقىراپتۇ.
[25] «ئەي ئوغلۇم» دەپتۇ ئەجدادىمىز ئىبراھىم، «ھايات ۋاقتىڭدا
ھالاۋەتنى يەتكۈچە كۆردۈڭغۇ! لازار بولسا ھەممە جاپانى تارتتى. ئەمدى ئۇ
بۇ يەردە راھەت كۆرۈۋاتىدۇ، سەن بولساڭ ئازابلىنىۋاتىسەن. [26] ئۇنىڭ
ئۈستىگە، ئىككىمىزنىڭ ئارىسىنى تېگى يوق ھاڭ ئايرىپ تۇرىدۇ. شۇڭا، بۇ
يەردىن سەن تۇرغان يەرگە بېرىشمۇ مۇمكىن ئەمەس. ئۇ يەردىن بۇ يەرگە
كېلىشمۇ مۇمكىن ئەمەس.» [27] باي مۇنداق دەپتۇ: «ئى بوۋا، ئۇنداق بولسا،
لازارنى ئاتامنىڭ ئۆيىگە ئەۋەتىشىڭىزنى ئۆتۈنىمەن. [28] ئۇ يەردە مېنىڭ بەش
قېرىندىشىم بار. ئۇلارنىڭ بۇ ئازاب ـ ئوقۇبەتلىك يەرگە كەلمەسلىكى ئۈچۈن،
ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويسۇن.»
[29] «قېرىنداشلىرىڭغا مۇسا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ
ئاگاھلاندۇرۇشلىرى بار. ئۇلار شۇنى ئاڭلىسۇن» دەپتۇ ئەجدادىمىز ئىبراھىم.
[30] «ئى بوۋام ئىبراھىم» دەپتۇ باي، «بۇ كۇپايە قىلمايدۇ، ئۇلار بەك
تەرسا. ئەگەر ئۆلگەن بىرەر ئادەم تىرىلىپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا بارسا، ئۇلار توۋا
قىلىپ توغرا يولغا ماڭاتتى» [31] لېكىن، ئەجدادىمىز ئىبراھىم ئۇنىڭغا: «ئۇلار
مۇسا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىسا، ئۆلگەن ئادەم
تىرىلسىمۇ، ئىشەنمەيدۇ» دەپتۇ.

گۇناھ ۋە ئېتىقاد توغرىسىدا

17 [1] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:
ــ كىشىلەرنى گۇناھ سادىر قىلدۇرىدىغان سەۋەبلەرنىڭ بولۇشى
مۇقەررەر. لېكىن، بۇ سەۋەبلەرنى پەيدا قىلغانلارنىڭ ھالىغا ۋاي! [2] بۇنداق
ئادەمنىڭ بويىنىغا يوغان تۈگمەن تېشى ئېسىلغان ھالدا دېڭىزغا
تاشلىۋېتىلگىنى ئەۋزەل. چۈنكى، بۇ جازا ماڭا ئېگىشىدىن ئىشەنگەنلەرنىڭ
بىرىنى ئازدۇرغان كىشىگە بېرىلىدىغان جازادىن ياخشىراق. [3] شۇڭا، سىلەرمۇ
نېمە قىلىۋاتقىنىڭلارغا پەخەس بولۇڭلار!
بىراق، قېرىنداشىڭلار گۇناھ قىلغان بولسا، نەسىھەت قىلىڭلار. ئۇ تووا
قىلسا، ئۇنى كەچۈرۈم قىلىڭلار. [4] مۇبادا ئۇ بىر كۈن ئىچىدە سىلەرگە يەتتە
قېتىم گۇناھ سادىر قىلىپ، ھەر قېتىم كېلىپ تووا قىلسا، گۇناھلىرىنىڭ
ھەممىسىنى كەچۈرۈم قىلىڭلار.
[5] ئون ئىككى شاگىرتى ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ ئېتىقادىمىزنى كۈچەيتكەيسىز، ــ دېيىشتى.
[6] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ــ سىلەردە قىچا ئۇرۇقىدەك چوڭلۇقتا بولسىمۇ ئېتىقاد بولسىدى، ئاۋۇ
ئۈجمە دەرىخىگە: «يىلتىزىڭدىن قومۇرۇلۇپ، دېڭىزغا كۆچ!» دېسەڭلار، ئۇ
سىلەرگە بويسۇنۇپ، دېڭىزغا كۆچكەن بولاتتى.

قۇلنىڭ ۋەزىپىسى

[7] ــ ئەگەر مەلۇم بىرىڭلارنىڭ تېرىقچىلىق قىلىدىغان ياكى قوي
باقىدىغان قۇللۇڭلار بولۇپ، ئۇ قورۇقتىن قايتىپ كەلگەندە: «تېزرەك كېلىپ
تاماقىڭنى يەۋال» دەرسىلەرمۇ؟ [8] ياق! بەلكى ئۇنىڭغا: «پەرتۇقنى تارت،
ئاۋۋال كەچلىك تاماق تەييارلاپ، مېنى غىزالاندۇرغىن، ئاندىن بېرىپ

تامىقىڭنى يە» دەيسىلەر. [9] قۇلۇڭلار بۇيرۇقۇڭلارنى بەجا كەلتۈرسە، ئۇنىڭغا
رەھمەت ئېيتامسىلەر؟ چوقۇم ئېيتمايسىلەر. [10] سىلەرمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش،
خۇدا بۇيرۇغان ھەرقانداق بىر ئىشنى ئورۇندىغىنىڭلاردا: «بىز ئەرزىمەس
قۇللىرىڭ، پەقەت ئۆز ۋەزىپىمىزنىلا ئورۇندىدۇق» دەڭلار.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون كېسەلنى ساقايتىشى

[11] ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا بېرىش سەپىرىدە سامارىيە بىلەن
جەلىلىيە ئۆلكىلىرى چېگرىلىنىدىغان رايونلاردىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، [12] بىر
يېزىغا كىرگىنىدە، ئۇنىڭ ئالدىغا ماخاۋ كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان ئون ئادەم
كەلدى. ئۇلار ناپاك بولغاچقا، يېقىن كەلمەي يىراقتا توختاپ:
[13] ــ ئى ئۇستازىمىز ئەيسا، بىزگە رەھىم قىلغايسىز! ــ دەپ
ۋارقىرىدى. [14] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى كۆرۈپ:
ــ روھانىيلارغا بېرىپ كۆرۈنۈڭلار. سىلەرنىڭ ئەمدى
پاكلانغانلىقىڭلارنى تەكشۈرسۇن، ــ دېدى.
ئۇلار يولدا كېتىۋاتقاندا ماخاۋدىن ساقايدى. [15] ئۇلارنىڭ ئىچىدە
بىرەيلەن ئۆزىنىڭ ساقىيىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ، دەرھال يۇقىرى ئاۋاز
بىلەن خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ، كەينىگە قايتتى [16] ۋە ھەزرىتى ئەيسانىڭ
ئايىغىغا يىقىلىپ تەشەككۈر ئېيتتى. بۇ ئادەم يەھۇدىيلار يامان كۆرىدىغان
سامارىيىلىكلەردىن ئىدى.
[17] ھەزرىتى ئەيسا بۇنى كۆرۈپ تۇرغانلارغا:
ــ ساقايغانلار ئون ئادەم ئەمەسمىدى؟ قالغان توققۇزەيلەن قېنى؟
[18] يەھۇدىي بولمىغان بۇ سامارىيىلىكتىن باشقا، خۇداغا شۈكۈر ئېيتىدىغان
كىشى يوقمۇ؟! ــ دېدى.
[19] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى ئادەمگە:

ــ ئورنۇڭدىن تۇر، كەتكىن. ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭ ئۈچۈن خۇدا سېنى ساقايتتى، ــ دېدى.

خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ نامايان بولۇشى

[20] بەزى پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسادىن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ قاچان نامايان بولىدىغانلىقىنى سورىدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ نامايان بولۇشى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغان ئىش ئەمەس. [21] «قاراڭلار، ئۇ مانا بۇ يەردە!» ياكى «ئۇ يەردە!» دەپ ھېچكىم دېيەلمەيدۇ. چۈنكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دىلىڭلاردىدۇر.

[22] كېيىن، شاگىرتلىرىغا يەنە مۇنداق دېدى:

ــ شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، سىلەر مېنىڭ، يەنى ئىنسانئوغلىنىڭ قايتىپ كېلىپ، ھۆكۈم سۈرىدىغان كۈنلىرىنىڭ بىرەرسىنى كۆرۈشكە تەشنا بولىسىلەر، ئەمما كۆرەلمەيسىلەر. [23] بەزىلەر سىلەرگە: «قاراڭلار، قۇتقۇزغۇچى ئۇ يەردە!» ياكى «قاراڭلار، ئۇ بۇ يەردە!» دېسە، چىقىپ قارىماڭلار ۋە ئۇلارنىڭ كەينىدىن يۈگۈرمەڭلار. [24] چۈنكى، چاقماق چېقىپ، ئاسماننى بۇ چېتىدىن ئۇ چېتىگىچە قانداق يورۇتقان بولسا، ئىنسانئوغلىنىڭ يېتىپ كېلىدىغان كۈنىمۇ شۇنداق بولىدۇ. [25] لېكىن، ئۇ ئاۋۋال نۇرغۇن ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنى تارتىشى ۋە بۇ ئەۋلاد يەھۇدىيلار تەرىپىدىن رەت قىلىنىشى كېرەك.

[26] نۇھ پەيغەمبەرنىڭ زامانىدا قانداق بولغان بولسا، ئىنسانئوغلىنىڭ كېلىدىغان زامانىدىمۇ شۇنداق بولىدۇ. [27] ئۇ زاماننىڭ كىشىلىرى نۇھ پەيغەمبەر كېمىگە ئولتۇرغان كۈنگىچە، بەخىرامان يەپ ـ ئىچىپ، ئۆيلىنىپ ـ ئوچاقلىق

بولۇپ كەلگەندى. تۇيۇقسىزلا توپان كېلىپ، كېمىگە چۈشمىگەنلەرنىڭ
ھەممىسىنى ھالاك قىلدى. [28] يەنە شۇنىڭدەك، ئەجدادىمىز ئىبراھىمنىڭ
جىيەنى لۇتنىڭ زامانىدىمۇ كىشىلەر بەخىرامان يەپ ـ ئىچىپ، سودا ـ سېتىق
قىلىپ، تېرىقچىلىق قىلاتتى ۋە ئۆيلەرنى سالاتتى. [29] لېكىن، لۇت سودوم
شەھىرىدىن ئايرىلغان كۈنى، ئاسماندىن ئوت بىلەن گۈڭگۈرت يېغىپ، سودوم
شەھىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى كۆيدۈرۈپ ھالاك قىلدى. [30] ئىنسانئوغلىنىڭ
قايتىپ كېلىدىغان كۈنىمۇ ئەنە شۇنداق بولىدۇ.

[31] ئۇ كۈنى، ئۆگزىدىكىلەر ئۆيىدىكى نەرسە ـ كېرەكلىرىنى ئالماي
قاچسۇن. ئېتىزلاردا ئىشلەۋاتقانلارمۇ مال ـ مۈلۈكلىرىنى ئېلىۋېلىش ئۈچۈن
ئۆيىگە قايتماي قېچىپ كەتسۇن. [32] لۇتنىڭ ئايالىنىڭ مال ـ مۈلكىگە كۆزى
قىيماي كەينىگە قاراپ، تاش تۈزغا ئايلىنىپ قالغانلىقى ئېسىڭلاردا بولسۇن!
[33] چۈنكى، ئۆزى ئۈچۈنلا ياشايدىغانلار ئەكسىچە ھاياتىدىن مەھرۇم بولىدۇ.
بىراق، ئۆز خاھىشىدىن ۋاز كېچىپ، مېنىڭ ئۈچۈن ياشايدىغانلار ھاياتىنى
ساقلىيالايدۇ.

[34] بىلىپ قويۇڭلاركى، مەن قايتىپ كېلىدىغان كېچە بىر ئورۇندا ياتقان
ئىككى كىشىنىڭ بىرى قالدۇرۇلۇپ، يەنە بىرى ئەرشكە ئېلىپ كېتىلىدۇ.
[35] تۈگمەن تېشى بىلەن ئۇن تارتىۋاتقان ئىككى ئايالنىڭ بىرى قالدۇرۇلۇپ،
يەنە بىرى ئەرشكە ئېلىپ كېتىلىدۇ. [36] ئېتىزدىكى ئىككى كىشىدىن بىرى
ئېلىپ كېتىلىپ، يەنە بىرى قالدۇرۇلىدۇ.

[37] — ئى رەببىمىز، بۇ ۋەقەلەر قەيەردە يۈز بېرىدۇ؟ — دەپ سورىدى
شاگىرتلار.

— جەسەت قەيەردە بولسا، قۇزغۇنلار شۇ يەرگە توپلىنىدۇ، — دەپ
جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا.

خۇدا بەندىلىرىنىڭ دەردىگە يېتىدۇ

18 [1] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا بوشاشماستىن، ھەمىشە دۇئا
قىلىپ تۇرۇش كېرەكلىكى توغرىسىدا يەنە بىر تەمسىل سۆزلەپ
بەردى:
[2] — مەلۇم شەھەردە بىر قازى بار ئىكەن. ئۇ خۇدادىنمۇ
قورقمايدىكەن، ئادەملەرنىمۇ ھۆرمەت قىلمايدىكەن. [3] شۇ شەھەردىكى بىر
تۇل ئايال ھەمىشە ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: «بىرسى ماڭا ئۇۋال قىلدى، سىز
ئادىل ھۆكۈم چىقىرىپ، ماڭا ئاتىدارچىلىق قىلسىڭىز» دەپ تەلەپ قىپتۇ.
[4] لېكىن، قازى بۇ ئىشنى بەك كەينىگە سۆرەۋېتىپتۇ، بىراق كېيىن ئىچىدە
«مەن خۇدادىن قورقمايمەن، ئادەملەرنىمۇ ھۆرمەت قىلمايمەن، [5] لېكىن، بۇ
تۇل ئايال دائىم ئىشىكىم ئالدىدىن كەتمەي مېنى زېرىكتۈرۈۋەتتى. ئۇنىڭدىن
قۇتۇلۇش ئۈچۈن ھال ـ دەردىنى ئاڭلاپ، دەردىگە يەتكىنىم تۈزۈك
ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپتۇ.
[6] رەببىمىز ئەيسا تەمسىلنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دېدى:
— بۇ ئادالەتسىز قازىنىڭ سۆزلىرىدىن ساۋاق ئېلىڭلار. [7] بىر ئادالەتسىز
قازى شۇنداق قىلغان يەردە، خۇدا ئۆزىدىن كېچە ـ كۈندۈز ياردەم تىلىگەن
بەندىلىرىنىڭ دەردىگە يەتمەسمۇ؟ ئۇلارغا قىلىدىغان شاپائىتىنى
كېچىكتۈرەرمۇ؟ [8] ياق! ئەكسىچە، خۇدا جەزمەن تېزدىن ئۇلارنىڭ ھالىغا
يېتىدۇ. دەرۋەقە، ئىنسانئوغلى ئاسماندىن قايتىپ كەلگەندە، يەر يۈزىدىن
ئۆزىگە ئىشىنىدىغانلارنى تاپالارمۇ؟

پەرىسىي بىلەن باجگىر

[9] ھەزرىتى ئەيسا، ئۆزلىرىنى ئادالەتچى دەۋېلىپ، باشقىلارنى كۆزگە

ئىلمايدىغان كىشىلەرگە قارىتىپ، يەنە بىر تەمسىل ئېيتتى:
[10] ــ ئىككى كىشى دۇئا قىلىش ئۈچۈن مەركىزىي ئىبادەتخانىغا بېرىپتۇ. ئۇلارنىڭ بىرى پەرىسىي، يەنە بىرى باجگىر ئىكەن. [11] پەرىسىي خەلقنىڭ ئالدىدا ئۆرە تۇرۇپ مەغرۇرانە هالدا: «ئى خۇدا! مېنىڭ باشقىلاردەك ئالدامچى، گۇناھكار، زىناخورلاردىن بولۇپ قالمىغىنىمغا، بولۇپمۇ بۇ باجگىرغا ئوخشىمىغىنىمغا شۈكۈر. [12] مەن ھەر ھەپتىدە ئىككى كۈن روزا تۇتىمەن ۋە پۈتۈن ئىش ھەققىمنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى خۇدا يولىدا سەدىقە قىلىمەن» دەپ دۇئا قىپتۇ.
[13] بىراق، ھېلىقى باجگىر باشقىلاردىن نېرى ھالدا ئىبادەتخانىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا تۇرۇپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ ئاسمانغا قاراشقىمۇ جۈرئەت قىلالماي، مەيۈسلەنگەن ھالدا مەيدىسىگە ئۇرۇپ: «ئى خۇدايىم، مەن گۇناھكار. ماڭا رەھىم قىلغايسەن» دەپتۇ. [14] ئاڭلاپ قويۇڭلاركى، خۇدانىڭ نەزىرىدە بۇ ئىككىيلەندىن ھېلىقى پەرىسىي ئەمەس، بەلكى باجگىر كەچۈرۈمگە ئېرىشىپ ئۆيىگە قايتىپتۇ، چۈنكى خۇدا ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتقانلىنى تۆۋەن قىلىدۇ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقانلىنى ئۈستۈن قىلىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كىچىك بالىلارغا بەخت تىلىشى

[15] قولىنى تەگكۈزۈپ بەخت تىلىسۇن دەپ، كىشىلەر كىچىك بالىلىرىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. بۇنى كۆرگەن شاگىرتلار ئۇلارنى ئەيىبلىدى. [16] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا بالىلارنى چاقىرىپ:
ــ بالىلار ئالدىمغا كەلسۇن، ئۇلارنى توسماڭلار. چۈنكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىدىغانلار دەل مۇشۇلارغا ئوخشاشلاردۇر. [17] بىلىپ قويۇڭلاركى، كىمدەكىم خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى سەبىي بالىلاردەك قوبۇل قىلمىسا، ئۇنىڭغا ھەرگىز كىرەلمەيدۇ، ــ دېدى.

مۇلۇكداردىكى مۇشكۇلات

[18] يەھۇدىيلارنىڭ باشلىقلىرىدىن بولغان بىر باي ھەزرىتى ئەيسادىن:
ــ ياخشى ئۇستاز، مەن قانداق قىلسام مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىمەن؟ ــ دەپ سورىدى.
[19] ــ مېنى نېمىشقا ياخشى دەيسىز؟ ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ يېگانە خۇدادىن باشقا ياخشى يوق. [20] سىز تەۋراتتا بۇيرۇلغان: «زىنا قىلما، قاتىللىق قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە، ئاتا ـ ئاناڭنى ھۆرمەت قىل» دېگەن پەرزلەرنى ئادا قىلىڭ.
[21] ــ بۇلارغا كىچىكىمدىن تارتىپ ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ھېلىقى كىشى.
[22] بۇ گەپنى ئاڭلىغان ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا يەنە مۇنداق دېدى:
ــ سىزدە قىلىشقا تېگىشلىك يەنە بىر ئىش كەم. پۈتۈن مال ـ مۈلكىڭىزنى سېتىپ، پۇلىنى كەمبەغەللەرگە بېرىڭ. شۇنداق قىلسىڭىز، ئەرشتە خەزىنىڭىز بولىدۇ. ئاندىن كېلىپ ماڭا ئەگىشىڭ.
[23] ھېلىقى كىشى بۇ گەپنى ئاڭلاپ كۆڭلى ئىنتايىن بىئارام بولدى، چۈنكى ئۇ ناھايىتى باي ئىدى.
[24] بۇ ھالنى كۆرگەن ھەزرىتى ئەيسا:
ــ مال ـ دۇنياسى كۆپلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى نېمىدېگەن تەس ـ ھە! [25] ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى تۆگىنىڭ يىڭنە تۆشۈكىدىن ئۆتۈشىدىنمۇ تەس ئىكەن! ــ دېدى.
[26] بۇنى ئاڭلىغانلار:
ــ ئۇنداقتا، كىم قۇتقۇزۇشقا ئېرىشەلەيدۇ؟ ــ دېيىشتى.
[27] ــ ئىنسانلار قادىر بولمىغانغا خۇدا قادىردۇر، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

[28] بۇ چاغدا، پېترۇس:
ــ مانا بىز بارلىقىمىزنى تاشلاپ سىزگە ئەگەشتۇق. سىزچە، بىز قۇتقۇزۇلامدۇق؟ ــ دېدى.
[29] ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى دەپ، ئۆيى، ئايالى، ئاكا ـ ئۇكىلىرى، ئاتا ـ ئانىسى ياكى بالا ـ چاقىلىرىدىن [30] ۋاز كەچكەنلەرنىڭ ھەممىسى، ھەم بۇ دۇنيادا ھەسسىلەپ كۆپ بايلىققا، ھەم ئۇ دۇنيادا مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا جاۋاب بېرىپ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆز ئۆلۈمىنى ئۈچىنچى قېتىم ئالدىن ئېيتىشى

[31] ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى شاگىرتىنى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇلارغا:
ــ مانا بىز ھازىر يېرۇسالېمغا كېتىۋاتىمىز. پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىنسانئوغلى توغرۇلۇق يازغانلىرىنىڭ ھەممىسى شۇ يەردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. [32] ئۇ رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ. ئۇلار ئۇنى مەسخىرە قىلىپ، ھاقارەتلەيدۇ، يۈزىگە تۈكۈرىدۇ [33] ۋە ئۇنى قامچىلايدۇ، ئۆلتۈرىدۇ. لېكىن، ئۇ ئۈچىنچى كۈنى قايتا تىرىلىدۇ، ــ دېدى.
[34] بىراق، شاگىرتلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزلىرىدىن ھېچنېمە چۈشەنمىدى. چۈنكى، بۇ سۆزلەرنىڭ مەنىسى قەستەن يوشۇرۇلغان بولۇپ، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ نېمە دېمەكچى بولغىنىنى بىلەلمىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ قارىغۇ تىلەمچىنى ساقايتىشى

[35] ھەزرىتى ئەيسا ئېرىخا شەھىرىگە يېقىن كەلگەندە، بىر قارىغۇ يول بويىدا ئولتۇرۇپ تىلەمچىلىك قىلىۋاتاتتى. [36] ئۇ بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان كۆپچىلىكنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، نېمە ۋەقە بولغانلىقىنى سورۇشتۇردى.
[37] بىرى ئۇنىڭغا:

ــ ناسىرەلىك ئەيسا بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتىدۇ، ــ دەپ ئۇقتۇردى.
[38] ــ ئى پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى* ئەيسا، ماڭا رەھىم قىلغايسىز! ــ دەپ ۋارقىراپ كەتتى ئۇ.
[39] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىدا كېلىۋاتقان كىشىلەر تىلەمچىنى ئەيىبلەپ، ئۇنىڭ ئۈن چىقارماسلىقىنى ئېيتتى. لېكىن، ئۇ:
ــ ئى پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى، ماڭا رەھىم قىلغايسىز! ــ دەپ تېخىمۇ قاتتىق ۋارقىرىدى.
[40] ھەزرىتى ئەيسا قەدىمىنى توختىتىپ، قارىغۇنى ئالدىغا ئەكېلىشنى بۇيرۇدى. قارىغۇ يېقىن كەلگەندە، ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭدىن:
[41] ــ مەندىن نېمە تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئى رەببىم، كۆزۈمنىڭ ئېچىلىشىنى تەلەپ قىلىمەن! ــ دېدى قارىغۇ.
[42] ــ كۆزلىرىڭ ئېچىلدى! ماڭا باغلىغان ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.
[43] قارىغۇنىڭ كۆزى شۇئان ئېچىلىپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئەگىشىپ، يول بويى خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ ماڭدى. بۇ ئىشنى كۆرگەن خالايىقمۇ خۇدانى مەدھىيىلەپ ماڭدى.

ھەزرىتى ئەيسا بىلەن زاكاي

19

[1] ھەزرىتى ئەيسا ئېرىخا شەھىرىگە كىرىپ ئۆتۈپ كەتمەكچى بولدى. [2] ئۇ يەردە زاكاي ئىسىملىك بىر باجگىرلار باشلىقى بولۇپ، ئۇ ناھايىتى باي ئىدى. [3] ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى

---

*38. داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى ــ بۇ نام يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئۇلار كۈتۈۋاتقان قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنى كۆرسىتەتتى.

كۆرۈشنى ئارزۇ قىلاتتى، لېكىن بويى پاكار بولغاچقا، كىشىلەر توپى ئىچىدىن
ئۇنى كۆرەلمىدى. 4 شۇڭا، ئۇ يۈگۈرۈپ خالايىقنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ، بىر تۈپ
ئۈجمە دەرىخىگە چىقىۋالدى. چۈنكى، ھەزرىتى ئەيسا بۇ يولدىن ئۆتەتتى.
5 ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەرگە كەلگەندە، بېشىنى كۆتۈرۈپ زاكايغا قاراپ:
— زاكاي، چاپسان چۈش! بۈگۈن مەن چوقۇم سېنىڭ ئۆيۈڭدە
قونىمەن، — دېدى.
6 زاكاي دەرھال چۈشۈپ، ئىنتايىن خۇشال بولغان ھالدا ھەزرىتى
ئەيسانى ئۆيىگە ئاپىرىپ مېھمان قىلدى. 7 بۇنى كۆرگەن جامائەت:
— بۇ ئادەم گۇناھكارنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولدى! — دەپ غوتۇلدىشىپ
كەتتى.
8 زاكاي ئورنىدىن تۇرۇپ رەببىمىز ئەيساغا:
— يا رەببىم، مەن مال ـ مۈلكۈمنىڭ يېرىمىنى كەمبەغەللەرگە
ئۈلەشتۈرۈپ بېرىمەن. ئەگەر مەن بىرەر كىشىنى ئالداپ ھەققىنى يەۋالغان
بولسام، ئۇنىڭغا تۆت ھەسسە قاتلاپ قايتۇرىمەن، — دېدى.
9 — بۈگۈن بۇ ئادەم قۇتقۇزۇلدى. چۈنكى، ئۇ ئېتىقاد بىلەن ئۆزىنىڭ
ئىبراھىمنىڭ پەرزەنتى ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى. 10 ئىنسانئوغلى ئۇنىڭغا
ئوخشاش ئازغان ئادەملەرنى ئىزدەپ قۇتقۇزغىلى كەلدى، — دېدى ھەزرىتى
ئەيسا.

ساداقەت بولۇشنىڭ لازىملىقى

11 ئۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسا پايتەخت يېرۇسالېمغا يېتىپ كېلىشكە ئازلا
قالغانلىقى ئۈچۈن، جامائەت خاتا ھالدا ئۇنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى
تىكلىشكە ئاز قالدى، دەپ قارايتتى. 12 بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق
بىر تەمسىلنى ئېيتىپ بەردى:

ــ بىر ئاقسۆڭەك پادىشاھلىق تەختىگە ئىگە بولۇپ كېلىش ئۈچۈن، يىراق بىر يەرگە قاراپ يولغا چىقىپتۇ.

[13] يولغا چىقىشتىن ئىلگىرى، ئۇ ئون چاكىرىنى ئالدىغا چاقىرىپ، ھەربىرىگە بىردىن تىللا بېرىپ: «مەن قايتىپ كەلگۈچە، بۇنىڭ بىلەن تىجارەت قىلىڭلار، قېنى، قانچىلىك پۇل تاپىدىكەنسىلەر، كۆرەي» دەپتۇ. [14] بىراق، يۇرتىدىكىلەر بۇ ئاقسۆڭەككە ئۆچ بولغاچقا، كەينىدىن ئادەم ئەۋەتىپ: «بۇ ئادەمنىڭ بىزگە پادىشاھ بولۇشىنى خالىمايمىز» دەپتۇ.

[15] ئاقسۆڭەك پادىشاھ بولۇپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، دەرھال ھېلىقى چاكارلىرىنى چاقىرىپ، ھەرقايسىسىنىڭ ئوقەت قىلىپ قانچىلىك پۇل تاپقانلىقىنى بىلمەكچى بولۇپتۇ. [16] باشتا كەلگىنى: «خوجايىن، مەن سىز بەرگەن تىللانى ئىشلىتىپ ئون تىللا تاپتىم» دەپتۇ. [17] «ناھايىتى ياخشى! سەن ياخشى چاكار ئىكەنسەن. مەن ساڭا ھاۋالە قىلغان كىچىككىنە ئىشتا ئىشەنچلىك بولۇپ چىققانلىقىڭ ئۈچۈن، مەن سېنى ئون شەھەرنى باشقۇرۇشقا تەيىنلەيمەن» دەپتۇ خوجايىن. [18] ئىككىنچى چاكار كېلىپ: «خوجايىن، مەن سىز بەرگەن تىللانى ئىشلىتىپ بەش تىللا تاپتىم» دەپتۇ. [19] «سەنمۇ بەش شەھەرنى باشقۇرىسەن» دەپتۇ خوجايىن.

[20] بىراق، ئۈچىنچى چاكار كېلىپ: «خوجايىن، بەرگەن تىللايىڭىز مانا تۇرۇپتۇ. مەن ئۇنى قول ياغلىقىمغا يۆگەپ ئۆيدە ساقلىدىم. [21] مەن سىزدىن قورقىمەن، چۈنكى سىز قاتتىق ئادەم، باشقىلارغا ئامانەت قويىسىڭىز، ئۇنىڭ كۆپىيىشىنى، ئۆزىڭىز تېرىمىسىڭىزمۇ، ئۇنىڭ ھوسۇلىنى كۈتىسىز» دەپتۇ. [22] «ئەي يامان چاكار، سېنى ئاغزىڭدىن چىققان سۆزلىرىڭ بويىچە جازالايمەن. سەن مېنىڭ تېرىماي تۇرۇپ يىغىۋالىدىغان، ئۆزۈمنىڭ بولمىغاننى ئېلىۋالىدىغان قاتتىق ئادەم ئىكەنلىكىمنى بىلىپ تۇرۇپ، [23] يەنە نېمە ئۈچۈن پۇلۇمنى خەزىنىچىلەرگە ئامانەت قويمىدىڭ؟ مەن قايتىپ كەلگەندە ئۆسۈمى بىلەن ئالماسمىدىم؟» دەپتۇ خوجايىن. [24] كېيىن، ئۇ

يېنىدىكىلەرگە: «ئۇنىڭدىكى تىللانى ئېلىپ، ئون تىللا تاپقان چاكارغا بېرىڭلار!» دەپ بۇيرۇق قىپتۇ. [25] «خوجايىن، ئۇنىڭ ئون تىللاسى تۇرسا!» دېيىشىپتۇ ئۇلار. [26] «شۇنداق» دەپتۇ خوجايىن، «بېرىلگەننى تولۇق ئىشلەتكەنلەرگە تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ ـ دە، بۇنىڭ بىلەن ئۇلاردىكى تېخىمۇ كۆپىيىدۇ. لېكىن، بېرىلگەننى ئىشلەتمىگەنلەرگە كەلسەك، ئۇلارنىڭ بارىمۇ ئېلىپ كېتىلىدۇ. [27] مېنىڭ پادىشاھ بولۇشۇمنى خالىمىغان دۈشمەنلىرىمگە كەلسەك، ئۇلارنى ئالدىمغا ئېلىپ كېلىپ، كاللىسىنى ئېلىڭلار!»

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەنتەنە بىلەن يېرۇسالېمغا كىرىشى

[28] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، توپنىڭ ئالدىدا مېڭىپ، يېرۇسالېمغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى. [29] زەيتۇن تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى بەيتپاجى ۋە بەيتانىيا دېگەن يېزىلارغا يېتىپ كېلەي دېگەندە، ئىككى شاگىرتىنى [30] مۇنداق دەپ ئالدىن ئەۋەتتى:

ــ سىلەر ئالدىمىزدىكى يېزىغا بېرىڭلار. يېزىغا كىرگىنىڭلاردا، تېخى مىنىلىپ باقمىغان بىر تەخەينىڭ باغلاقلىق تۇرغانلىقىنى كۆرىسىلەر. ئۇنى يېشىپ، بۇ يەرگە يېتىلەپ كېلىڭلار. [31] ئەگەر بىرى سىلەردىن: «تەخەينى نېمىشقا يېشىسىلەر؟» دەپ سوراپ قالسا، «رەببىمىزنىڭ ئۇنىڭغا ھاجىتى چۈشتى» دەڭلار.

[32] ئۇلار بېرىپ قارىسا، دەل ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئېيتقىنىدەك بولۇپ چىقتى. [33] ئۇلار تەخەينى يېشىۋاتقاندا، ئىگىلىرى:

ــ تەخەينى نېمىشقا يېشىسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.

[34] ــ رەببىمىزنىڭ ئۇنىڭغا ھاجىتى چۈشتى، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار. [35] ئىگىلىرى ماقۇل بولغاندىن كېيىن، شاگىرتلار تەخەينى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا يېتىلەپ كېلىپ، ئۆز چاپانلىرىنى ئۈستىگە سېلىپ، ھەزرىتى

ئەيسانى يۆلەپ مىندۈردى. [36] ھەزرىتى ئەيسا ماڭغاندا، خەلقلەر چاپانلىرىنى يولغا پاياندازقىلىپ سالدى.

[37] ھەزرىتى ئەيسا زەيتۇن تېغىدىن چۈشۈپ يېرۇسالېمغا يېقىن قالغاندا، ئۇنىڭ نۇرغۇن شاگىرتلىرى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ھەممە ئاجايىپ مۆجىزىلەر ئۈچۈن خۇرسەنلىك بىلەن ۋارقىراپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشقا باشلىدى:

[38] «پەرۋەردىگارىمىزنىڭ نامىدا كەلگەن پادىشاھقا مۇبارەك بولسۇن!
ئىنسان خۇدا بىلەن ياراشتۇرۇلغۇسى، ئەرشئەلادىكى خۇداغا شان ـ شەرەپ بولسۇن!»

[39] توپنىڭ ئىچىدە بەزى پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ ئۇستاز، شاگىرتلىرىڭىزنىڭ ئۇنداق گەپ قىلماي، جىم بولۇشىنى بۇيرۇغايسىز! ــ دېيىشتى.

[40] ــ ئۇلار جىم تۇرغان تەقدىردىمۇ، بۇ تاشلار چېقىدا خۇدانى مەدھىيلەپ چۇقان سېلىشقان بولاتتى، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.

يېرۇسالېم ئۈچۈن ھەسرەت چېكىپ يىغلاش

[41] ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا يېتىپ كەلگەندە، شەھەرنى كۆرۈپ، ھەسرەتتە كۆز يېشى قىلىپ:

[42] ــ ئەي يېرۇسالېملىقلار! نېمىنىڭ سىلەرگە ئامانلىق كەلتۈرىدىغانلىقىنى بۈگۈن بىلگەن بولساڭلار! ئەمما، ئۇ ھازىر كۆزلىرىڭلاردىن يوشۇرۇندۇر. [43] شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، دۈشمەنلىرىڭلار شەھىرىڭلارنىڭ

ئەتراپىغا قورغان قۇرۇپ، سىلەرنى تۆت تەرەپتىن قورشىۋېلىپ، [44] سىلەرنى ۋە بالىلىرىڭلارنى يەر بىلەن يەكسان قىلىدۇ، ھەتتا بىر تال ئۇل تېشىنىمۇ جايىدا قالدۇرمايدۇ. چۈنكى، خۇدا سىلەرگە شاپائەت قىلغان پۇرسەتنى پەرق ئېتەلمىدىڭلار، — دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىنى تەرتىپكە سېلىشى

[45] ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ، ئۇ يەردە ئېلىم ـ سېتىم قىلىۋاتقانلارنى ھەيدەپ چىقىرىپ، [46] ئۇلارغا:
— مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ: «مېنىڭ ئۆيۈم دۇئا ـ تىلاۋەتخانا بولسۇن» دېگەن سۆزى يېزىلغان. لېكىن، سىلەر بۇنى بۇلاڭچىلارنىڭ ئۇۋىسىغا ئايلاندۇرۇۋاپسىلەر! — دېدى.
[47] شۇ كۈنلەردە، ھەزرىتى ئەيسا ھەر كۈنى مەركىزىي ئىبادەتخانىدا تەلىم بەردى. ئالىي روھانىيلار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللار ئۇنى ئۆجۈقتۇرۇۋەتمەكچى بولۇشتى. [48] لېكىن، قانداق قول سېلىشنى بىلمەيتتى. چۈنكى، پۈتۈن خەلق ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەلىمنى ئاڭلاشقا شۇنچىلىك خۇشتار ئىدىكى، ئۇنىڭ ھەربىر ئېغىز سۆزىنى قالدۇرماي، كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلايتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ھوقۇقى

20 [1] بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا خەلققە تەلىم بېرىپ، خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈۋاتاتتى. ئالىي روھانىيلار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
[2] — ئېيتىپ بېرىڭ، سىز قىلىۋاتقان ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتىسىز؟ سىزگە بۇ ھوقۇقنى كىم بەرگەن؟ — دەپ سورىدى.

3 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— مەن ئاۋۋال سىلەردىن بىر سوئال سوراي. ئېيتىڭلارچۇ، 4 يەھيا
پەيغەمبەرگە چۆمۈلدۈرۈش ھوقۇقىنى خۇدا بەرگەنمۇ ياكى ئىنسانلارمۇ؟ —
دېدى.
5 ئۇلار ئۆزئارا تالىشىشقا باشلاپ:
— ئەگەر: «خۇدا بەرگەن» دېسەك، ئۇ: «ئۇنداقتا سىلەر نېمە ئۈچۈن
يەھياغا ئىشەنمىدىڭلار؟» دەيدۇ. 6 ئەگەر: «ئىنسانلار بەرگەن» دېسەك،
خالايىق بىزنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرىدۇ. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى
يەھيانىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ، — دېيىشتى.
7 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار:
— يەھيانىڭ ھوقۇقىنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىلمەيمىز، — دەپ
جاۋاب بېرىشتى.
8 — ئۇنداقتا، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ
قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتمايمەن، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.

يامان ئىجارىكەشلەر ھەققىدىكى تەمسىل

9 ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئۇلارغا بۇ تەمسىلنى
سۆزلەپ بەردى:
— بىر كىشى بىر ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلىپ، ئۇنى ئىجارىگە بېرىپ، ئۆزى
يىراق بىر يەرگە كېتىپتۇ ۋە ئۇ يەردە ئۇزۇن ۋاقىت تۇرۇپتۇ. 10 ئۈزۈملەرنى
ئۈزىدىغان مەزگىل كەلگەندە، ئۇ قۇللىرىدىن بىرىنى ئۆزىگە تېگىشلىك
ئۈلۈشنى ئېلىپ كېلىشكە ئەۋەتىپتۇ. لېكىن، ئىجارىكەشلەر ھېلىقى قۇلنى
دۇمبالاپ، قۇرۇق قول قايتۇرۇپتۇ. 11 خوجايىن يەنە بىر قۇلنى ئەۋەتىپتۇ.
ئىجارىكەشلەر ئۇنىمۇ شۇنداق ئۇرۇپ، ھاقارەتلەپ، يەنە قۇرۇق قول

قايتۇرۇۋېتىپتۇ. [12] ئۇچىنچى قېتىم خوجايىن يەنە باشقا بىر قۇلنى ئەۋەتىپتۇ. ئىجارىكەشلەر ئۇنىمۇ ئۇرۇپ يارىلاندۇرۇپ، باغدىن ھەيدەپ چىقىرىۋېتىپتۇ. [13] ئاخىردا، ئۈزۈمزارلىقنىڭ خوجايىنى، «قانداق قىلسام بولار؟ سۆيۈملۈك ئوغلۇمنى ئەۋەتسەم، ھېچبولمىغاندا ئۇنى ھۆرمەت قىلار» دەپ ئوغلىنى ئەۋەتىپتۇ. [14] لېكىن، ئىجارىكەشلەر خوجايىننىڭ ئوغلىنى كۆرۈپ بىر ـ بىرىگە: «بۇ بولسا خوجايىننىڭ مىراسخورى. ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتەيلى، ئۈزۈمزارلىق بىزگە ئۆتچە قالسۇن!» دېيىشىپتۇ. [15] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۇنى ئۈزۈمزارلىقنىڭ سىرتىغا سۆرەپ ئاچىقىپ ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ. بۇنداق ئەھۋالدا ئۈزۈمزارلىقنىڭ خوجايىنى بۇ ئىجارىكەشلەرنى قانداق قىلىدۇ؟ [16] جەزمەن ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ، ئۈزۈمزارلىقنى باشقىلارغا ئىجارىگە بېرىدۇ.

كۆپچىلىك بۇنى ئاڭلاپ:

ــ بۇنداق ئىشلار ھەرگىز يۈز بەرمىسۇن! ــ دېيىشتى.

[17] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا كۆزلىرىنى تىكىپ مۇنداق دېدى:

ــ زەبۇردا قۇتقۇزغۇچى ھەققىدە:

«تامچىلار تاشلىۋەتكەن تاش
قۇرۇلۇشنىڭ ئۇل تېشى بولۇپ قالدى.»

دەپ ئېنىق يېزىلغان تۇرسا! [18] بۇ «تاش» قا يىقىلغان كىشى پارە ـ پارە بولۇپ كېتىدۇ. «تاش» كىمنىڭ ئۈستىگە چۈشسە، شۇنى كۇكۇم ـ تالقان قىلىدۇ.

باج تاپشۇرۇش مەسىلىسى

[19] تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن ئالىي روھانىيلار بۇ تەمسىلنىڭ ئۆزلىرىگە

قارىتىپ ئېيتىلغانلىقىنى چۈشىنىپ يېتىپ، ھەزرىتى ئەيسانى شۇ چاغدىلا تۇتماقچى بولدى. لېكىن، ئۇلار خەلقتىن قورقۇشتى. [20] شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسانى دىققەت بىلەن كۆزىتىش ئۈچۈن، پايلاقچىلارنى ئەۋەتتى. بۇ پايلاقچىلار سەمىمىي قىياپەتكە كىرىۋېلىپ، ھەزرىتى ئەيسادىن سوئاللارنى سوراپ، ئۇنى ئۆز سۆزلىرى بىلەن تۇزاققا چۈشۈرۈپ، رىملىق ۋالىينىڭ جازالىشىغا تاپشۇرماقچى بولۇشتى. [21] ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا مۇنداق دېدى:

— ئۇستاز، بىزگە مەلۇمكى، سىزنىڭ تەلىماتلىرىڭىزنىڭ ھەممىسى ھەق، شۇنىڭدەك سىز يۈز ـ خاتىر قىلماي، ھامان خۇدانىڭ يولىنى سادىقلىق بىلەن ئۆگىتىپ كەلدىڭىز. [22] سىزچە رىم ئىمپېراتورى قەيسەرگە باج تاپشۇرۇشىمىز تەۋرات قانۇنىمىزغا خىلاپمۇ، قانداق؟*

[23] ئۇلارنىڭ ھىيلىسىنى چۈشەنگەن ھەزرىتى ئەيسا:

[24] — ماڭا بىر دانە كۈمۈش تەڭگە كۆرسىتىڭلار. بۇنىڭ ئۈستىدىكى سۈرەت ۋە ئىسىم كىمنىڭ؟ — دېدى.

— رىم ئىمپېراتورى قەيسەرنىڭ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.

[25] — ئۇنداق بولسا، قەيسەرنىڭ ھەققىنى قەيسەرگە، خۇدانىڭ ھەققىنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.

[26] ئۇلار خالايىقنىڭ ئالدىدا ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزلىرىدىن تۇتۇۋالىدىغان بىرەر پۇتاق چىقىرالمىدى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ جاۋابىغا ھەيران بولۇپ، زۇۋانى تۇتۇلدى.

---

*22. ئەينى ۋاقىتتا، يەھۇدىيلار رىملىقلارنىڭ زۇلمى ئاستىدا ياشاۋاتقان بولۇپ، ئەگەر ھەزرىتى ئەيسا: «رىم ئىمپېراتورىغا باج تاپشۇرۇش توغرا» دېسە، بۇ گەپ ئازادلىقنى ئىستىگەن كىشىلەرگە ياقمايتتى. ناۋادا كىشىلەرنى باج تاپشۇرماسلىققا چاقىرسا، رىم ئىمپېرىيىسىگە قارشى چىققان بولاتتى. ئۇلار مۇشۇنداق سوئاللارنى سوراش ئارقىلىق ھەزرىتى ئەيسانى گېپىدىن تۇتۇۋېلىپ، رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلماقچى بولۇشقان.

تىرىلىشكە مۇناسىۋەتلىك مەسىلە

27 ئۆلگەنلەر تىرىلمەيدۇ، دەپ قارايدىغان سادۇقىي دىنىي
ئېقىمدىكىلەردىن بەزىلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن
مۇنداق دەپ سورىدى:
28 — ئۇستاز، مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا: «بىر كىشى ئۆلۈپ كېتىپ،
ئايالى تۇل قېلىپ، پەرزەنت كۆرمىگەن بولسا، ئۆلگۈچىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى
تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل
قالدۇرۇشى لازىم» دەپ يازغان. 29 بۇرۇن يەتتە ئاكا ـ ئۇكا ئۆتكەنىكەن،
چوڭى ئۆيلىنىپ، پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ. 30 كەيىندىكى ئىنىسىمۇ
تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ. 31 ئاندىن ئۇنى
ئۈچىنچى ئىنىسى ئېلىپتۇ. شۇنداق قىلىپ يەتتىنچىسىگىچە ھەممىسى ئۇنى
ئېلىپ چىقىپتۇ. لېكىن، ھېچقايسىسى پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ.
32 ئاخىر، ئۇ ئايالمۇ ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ. 33 ئەمدى سورايدىغىنىمىز شۇكى:
قىيامەت كۈنى بۇ ئايال كىمنىڭ ئايالى بولۇپ تىرىلىدۇ؟ چۈنكى، يەتتە
قېرىنداشنىڭ ھەممىسى ئۇنى خوتۇنلۇققا ئالغان ـ دە!
34 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى خوتۇن ئالىدۇ، ئەرگە تېگىدۇ. 35 بىراق،
ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىپ، ئەرشتە ياشاشقا لايىق ھېسابلانغانلار خوتۇنمۇ
ئالمايدۇ، ئەرگىمۇ تەگمەيدۇ. 36 ئۇلار پەرىشتىلەرگە ئوخشاش مەڭگۈ
ياشايدۇ. ئۇلار خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولغاچقا، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىدۇ.
37 بىراق، «ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش بارمۇ ـ يوق؟» دېگەن سوئالغا
كەلسەك، تىرىلىشنىڭ بارلىقىنى مۇسا پەيغەمبەر ئۆزى ئىسپاتلاپ بەردى.
چۈنكى، گەرچە ئەجدادلىرىمىز ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار مۇسا
پەيغەمبەرگە قارىغاندا ئاللىبۇرۇن ئالەمدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، تەۋراتتىكى

«تىكەنلىكنىڭ كۆيۈشى» ھەققىدىكى باياندا مۇسا پەيغەمبەر مۇنداق يازغان: «خۇدا: ‹مەن ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بولىمەن!› دېگەن.» [38] دېمەك، خۇدا ئۆلگەنلەرنىڭ ئەمەس، تىرىكلەرنىڭ خۇداسىدۇر. خۇدانىڭ نەزىرىدە ئۇلارنىڭ ھەممىسى ھاياتتۇر.

[39] بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى:

— ئۇستاز، ياخشى ئېيتتىڭىز! — دېدى.

[40] شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسادىن سوئال سوراشقا پېتىنالمىدى.

قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنىڭ سالاھىيىتى

[41] كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن سوئال سورىدى:

— كىشىلەر قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنى پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى، دەپ تونۇۋالسا قانداق بولىدۇ؟ [42-43] داۋۇت ئۆزى زەبۇردا قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ توغرىسىدا مۇنداق دېگەنغۇ:

«پەرۋەردىگار خوجايىنىمغا ئېيتتىكى:
‹مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى
ئايىغىڭ ئاستىدا دەسسەتكۈچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن!›»

[44] قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولسىمۇ، لېكىن پادىشاھ داۋۇت مەسىھنى «خوجايىنىم» دېگەن يەردە مەسىھ ئۇنىڭدىن ئۇلۇغ بولمامدۇ؟!

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تەۋرات ئۇستازلىرىنى ئەيىبلىشى

[45] جامائەت قۇلاق سېلىپ ئاڭلاۋاتقاندا، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا
مۇنداق دېدى:
[46] — تەۋرات ئۇستازلىرىدىن پەخەس بولۇڭلار. ئۇلار ئۇزۇن تونلارنى
كىيىشىۋېلىپ، غادىيىپ يۈرۈشكە ئامراق كېلىدۇ. بازارلاردا باشقىلارنىڭ
ئۆزلىرىگە سالام بېرىپ ھۆرمەتلىشىنى، ئىبادەتخانىلاردا ئالاھىدە ئورۇندا
ئولتۇرۇشنى، زىياپەتلەردىمۇ تۆردە ئولتۇرۇشنى ياخشى كۆرىدۇ. [47] ئۇلار تۇل
ئاياللاردىن نەپ ئېلىپ، ئۇلارنىڭ مال-مۈلكىنى يەۋېلىپ، ئاندىن ئەتەي
باشقىلار كۆرسۇن دەپ، ئۇزۇندىن-ئۇزۇن دۇئا قىلىدۇ. ئۇلار جەزمەن
تېخىمۇ قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ!

تۇل ئايالنىڭ ئىئانىسى

21 [1] ھەزرىتى ئەيسا بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، مەركىزىي
ئىبادەتخانىدىكى ئىئانە يىغىلىدىغان جايغا ئۆز سەدىقىلىرىنى
تاشلاۋاتقان بىرنەچچە بايىنى كۆردى. [2] ئۇ يەنە بىر نامرات تۇل ئايالنىڭمۇ
ئىككىلا تەڭگىنى تاشلاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ:
[3] — بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇ نامرات تۇل ئايالنىڭ ئىئانىسى خۇدانىڭ
نەزىرىدە ھەممەيلەنىڭكىدىن كۆپ. [4] چۈنكى، باشقىلار ئۆزلىرىنىڭ ئاشقان
بايلىقلىرىدىن ئىئانە قىلدى. لېكىن، بۇ ئايال نامرات تۇرۇقلۇق، ئۆزىنىڭ بارلىق
تىرىكچىلىك قىلىدىغىنىنى ئىئانە قىلدى، — دېدى.

كەلگۈسى توغرىسىدىكى بېشارەت

[5] شاگىرتلاردىن بەزىلىرى مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ نەپىس تاشلار ۋە خۇداغا ئاتالغان نەرسىلەر بىلەن بېزەلگەنلىكى توغرىسىدا سۆزلىشىۋاتاتتى. ھەزرىتى ئەيسا:
[6] — شۇنداق بىر ۋاقىت كېلىدۇكى، سىلەر بۇ يەردە كۆرۈۋاتقان ھەممە نەرسە گۇمران قىلىنىدۇ، ھەتتا بىر تال ئۇل تېشىمۇ جايىدا قالدۇرۇلمايدۇ، — دېدى.
[7] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسادىن:
— ئۇستاز، بۇ دېگەنلىرىڭىز قاچان يۈز بېرىدۇ؟ بۇلارنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان قانداق بېشارەت بولىدۇ؟ — دەپ سورىدى.
[8] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— ئازدۇرۇلۇپ كېتىشتىن ھوشيار بولۇڭلار. چۈنكى، نۇرغۇن كىشىلەر مېنىڭ نامىمنى سېتىپ: «قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ مەن بولىمەن!» ۋە «قىيامەت كۈنى يېقىنلاپ قالدى!» دەيدۇ. سىلەر ئۇنداق كىشىلەرگە ئەگەشمەڭلار. [9] ئۇرۇش ۋە توپىلاڭنىڭ تىۋىشىنى ئاڭلىغان ۋاقتىڭلاردىمۇ قورقۇپ كەتمەڭلار. چۈنكى، بۇ ئىشلارنىڭ دەسلەپتە يۈز بېرىشى مۇقەررەر. لېكىن، بۇ زامان ئاخىرى يېتىپ كەلدى، دېگەنلىك ئەمەس.
[10] ھەزرىتى ئەيسا سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ يەنە مۇنداق دېدى:
— بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇش قىلىدۇ. بىر دۆلەت يەنە بىر دۆلەتكە ھۇجۇم قىلىدۇ. [11] شىددەتلىك يەر تەۋرەشلەر، ئاچارچىلىقلار يۈز بېرىدۇ، يۇقۇملۇق كېسەللەر تارقىلىدۇ ۋە ئاسماندا قورقۇنچلۇق ئالامەتلەر كۆرۈنىدۇ. [12] بىراق بۇ ۋەقەلەر يۈز بېرىشتىن ئىلگىرى، سىلەر تۇتقۇن قىلىنىپ زىيانكەشلىككە ئۇچرايسىلەر. كىشىلەر سىلەرنى ئىبادەتخانىلارنىڭ سوراق قىلىشىغا تاپشۇرىدۇ، زىندانلارغا تاشلايدۇ. ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن

سىلەرنى پادىشاھ ۋە ۋالىيلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بارىدۇ. 13 مانا، بۇ سىلەرنىڭ
ئۇلارنىڭ ئالدىدا مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىم بولۇش پۇرسىتىڭلاردۇر. 14 شۇڭا،
ئۇلارنىڭ سوئال ـ سوراقلىرىغا قانداق جاۋاب بېرىش توغرىسىدا ئالدىنئالا باش
قاتۇرۇپ كەتمەڭلار. 15 چۈنكى، مەن سىلەرگە دۈشمەنلىرىڭلار قارشى
چىقالمىغۇدەك ۋە رەت قىلالمىغۇدەك سۆز قابىلىيىتى ۋە ئەقىل ـ پاراسەت
ئاتا قىلىمەن. 16 سىلەر زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان ۋاقىتتا، ئاتا ـ ئانا، ئاكا ـ ئۇكا،
ئۇرۇق ـ تۇغقان، يار ـ بۇرادەرلىرىڭلارمۇ سىلەرگە خائىنلىق قىلىدۇ.
ئاراڭلاردىكى بەزى كىشىلەرمۇ ئۆلتۈرۈلىدۇ. 17 ماڭا ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن
ھەممە ئادەم سىلەرگە ئۆچمەنلىك قىلىدۇ، 18 ھالبۇكى ئۇلار بىر تال
چېچىڭلارغىمۇ چېقىلالمايدۇ! 19 چىداملىق بولغىنىڭلاردا، مەڭگۈلۈك ھاياتقا
ئېرىشىسىلەر.

يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران قىلىنىشىدىن بېشارەت

20 — يېرۇسالېمنىڭ دۈشمەن قوشۇنلىرى تەرىپىدىن
قورشىۋېلىنغانلىقىنى كۆرگىنىڭلاردا، ئۇنىڭ ۋەيران بولۇشقا ئاز قالغانلىقىنى
بىلىڭلار. 21 ئۇ چاغدا، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئاھالىلەر تاغلارغا قاچسۇن،
يېرۇسالېملىقلار شەھەردىن چىقىپ كەتسۇن، يېزىلاردىكىلەر شەھەرگە
كىرمىسۇن. 22 چۈنكى، شۇ چاغ خۇدانىڭ خەلقنى جازالايدىغان كۈنلىرىدۇر.
شۇنىڭ بىلەن، مۇقەددەس يازمىلاردا بۇ توغرۇلۇق يېزىلغانلارنىڭ ھەممىسى
ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.

23 ئۇ كۈنلەردە، قېچىشى ئەپسىز بولغان ھامىلدار ئاياللار ۋە بالا
ئېمىتىدىغان ئانىلارنىڭ ھالىغا ۋاي! چۈنكى، بۇ يەردىكى كىشىلەرگە ئېغىر
ئاپەت كېلىدۇ. ئۇلار خۇدانىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ، 24 قىلىچ ئاستىدا ئۆلىدۇ
ياكى تۇتقۇن قىلىنىپ، چەت دۆلەتلەرگە ھەيدىلىدۇ. خۇدانىڭ يەھۇدىي

ئەمەسلەرگە بەلگىلەپ بەرگەن ۋاقتى توشقۇچە، ئۇلار يېرۇسالېمنى ئاياغ ئاستى قىلىدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كېلىدىغانلىقى ھەققىدە

[25] — مەن كېلىشتىن بۇرۇن، قۇياش، ئاي، يۇلتۇزلار غەيرىي تۈس ئالىدۇ. يەر يۈزىدىكى ئەللەر دېڭىز ـ ئوكيانلارنىڭ غەزەپلىك شاۋقۇنىدىن ئالاقزادە بولىدۇ. [26] ئاسمان جىسىملىرى لەرزىگە كېلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئىنسانلار دۇنياغا كېلىدىغان ئاپەتلەرنى ئېسىگە ئېلىپ، ۋەھىمە ئىچىدە غال ـ غال تىترەپ ئەس ـ ھوشىنى يوقىتىدۇ. [27] ئۇ چاغدا، ئىنسانئوغلىنىڭ كۈچ ـ قۇدرەت ۋە ئۇلۇغ شان ـ شەرەپ بىلەن بۇلۇت ئىچىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىسىلەر.

[28] شۇڭا، بۇنداق ئالامەتلەر كۆرۈنگەن چاغدا، سىلەر بېشىڭلارنى كۆتۈرۈپ قەددىڭلارنى رۇسلاڭلار، چۈنكى بۇ، سىلەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇشۇڭلارغا ئاز قالدى دېگەنلىكتۇر.

ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىش

[29] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
— ئەنجۈر دەرىخى ۋە باشقا دەرەخلەرگە قاراڭلار. [30] ئۇلارنىڭ يېڭى يوپۇرماق چىقارغانلىقىدىن يازنىڭ يېتىپ كېلىشىگە ئاز قالغانلىقىنى بىلىسىلەر. [31] شۇنىڭدەك، مەن بايا دېگەن ئالامەتلەرنىڭ يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىڭلاردا، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ نامايان بولۇش ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىڭلار. [32] بىلىپ قويۇڭلاركى، مانا بۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي تۇرۇپ، بۇ ئەۋلاد كىشىلەر ئالەمدىن

ئۆتمەيدۇ.* [33] ئاسمان ـ زېمىن يوقىلىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم يوقالماي مەڭگۈ ئىناۋەتلىك بولىدۇ.

هوشيار بولۇڭلار

[34] ــ هوشيار بولۇڭلار! ئۆزۈڭلارنى ئەيش ـ ئىشرەت ۋە تۇرمۇشنىڭ غەم ـ ئەندىشىلىرى بىلەن بىخۇدلاشتۇرماڭلار. قىيامەت كۈنى سىلەرگە گويا توساتتىن بېشىڭلارغا تاشلانغان توردەك كەلمىسۇن. [35] چۈنكى، ئۇ ئاپەتلەر يەر يۈزىدىكى پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ بېشىغا كېلىدۇ. [36] هەر ۋاقىت هوشيار بولۇڭلار، يۈز بېرىدىغان بۇ ئالامەتلەردىن ئامان ـ ئېسەن ئۆتەلىشىڭلار ۋە قىيامەت كۈنى ئىنسانئوغلى ئالدىدا قورقماي تۇرالىشىڭلار ئۈچۈن هەر دائىم دۇئا قىلىڭلار، ــ دېدى.

[37] هەزرىتى ئەيسا كۈندۈزلىرى مەركىزىي ئىبادەتخانىدا تەلىم بېرىپ، ئاخشاملىرى شەهەردىن چىقىپ، كېچىنى زەيتۇن تېغىدا ئۆتكۈزەتتى. [38] جامائەت ئۇنىڭ تەلىمىنى ئاڭلاش ئۈچۈن، تاڭ سەهەردە ئىبادەتخانىغا قاراپ ماڭاتتى.

هەزرىتى ئەيسانى ئۆلتۈرۈش سۇيىقەستى

22 [1] يەهۇدىيلارنىڭ پېتىر نان هېيتى، يەنى ئۆتۈپ كېتىش هېيتى كېلىشكە ئاز قالغاندى. [2] ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى

*32. ئەگەر تىلغا ئېلىنغان ئالامەت يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران بولۇشىغا (21 ـ باب 6 ـ ئايەت) قارىتىلغان بولسا، ئۇنداقتا «ئەۋلاد» سۆزى تەبىئىيكى شۇ دەۋردە ياشاپ ئۆتكەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر ئەيسا مەسىهنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىگە (21 ـ باب 27 ـ ئايەت) قارىتىلغان بولسا، «ئەۋلاد» سۆزى بەلكىم پۈتۈن يەهۇدىيە خەلقىنى ياكى بۇ ئايەتلەردە ئېيتىلغان ۋەقەلەرنىڭ باشلىنىش ۋاقتىدا ياشاۋاتقان ئەۋلادنى كۆرسىتىدۇ. بۇ هەرگىز هەزرىتى ئەيسادا «دۇنياغا دەرهال قايتىپ كېلىمەن» دېگەن خاتا چۈشەنچىنىڭ بارلىقىنى بىلدۈرمەيدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانى بىر ئامال قىلىپ ئۆلتۈرۈۋېتىشنىڭ چارىسىنى ئىزدىدى. بىراق، ئۇلار ئۇنى قوللايدىغان خەلقتىن قورققانلىقتىن، ئۇنى مەخپىي ھالدا تۇتماقچى بولۇشتى.
[3] شۇ كۈنلەردە، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئون ئىككى شاگىرتىنىڭ بىرى بولغان يەھۇدا ئىشقارىيوتنىڭ كۆڭلىگە شەيتان كىردى. [4] ئۇ ئالىي روھانىيلار ۋە مەركىزىي ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنىڭ باشلىقلىرى بىلەن ھەزرىتى ئەيسانى ئۇلارغا قانداق تۇتۇپ بېرىش ئۈستىدە مەسلىھەتلەشتى. [5] ئۇلارنىڭ كۆڭلى ئېچىلىپ، يەھۇداغا پۇل بېرىشكە ۋەدە بەردى. [6] يەھۇدا ماقۇل بولۇپ، ھەزرىتى ئەيسانى جامائەتتىن خالىي قالغاندا ئۇلارغا تۇتۇپ بېرىش ئۈچۈن، پۇرسەت ئىزدەشكە باشلىدى.

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ كەچلىك تامىقى

[7] پېتىر نان ھېيتىنىڭ قوي قۇربانلىق قىلىنىدىغان كۈنى* يېتىپ كەلگەنىدى. ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى دەپ ئاتالغان بۇ كۈنى، يەھۇدىيلار ئۆيلىرىدە قوي سويۇپ، پېتىر نان بىلەن يەيتتى. [8] شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا پېترۇس بىلەن يۇھاناغا:
— بېرىپ بىزگە غىزالىنىشىمىز ئۈچۈن، ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى تەييارلاڭلار، — دەپ ئۇلارنى ئەۋەتتى.
[9] — قەيەردە تەييارلىشىمىزنى خالايسىز؟ — دەپ سورىدى ئۇلار.
[10] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— يېرۇسالېمغا كىرسەڭلار، ئۇ يەردە كوزىدا سۇ توشۇۋاتقان بىر ئەر كىشىنى ئۇچرىتىسىلەر. ئۇنىڭ كەينىدىن مېڭىپ، ئۇ كىرگەن ئۆيگە كىرىڭلار

*7. پېتىر نان ھېيتى يەتتە كۈن بولۇپ، ئۇشبۇ ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ كۈنى يەھۇدىيلار ئۆيلىرىدە قوي سويۇپ، گۆشىنى پېتىر نان بىلەن يەيدۇ.

[11] ۋە ئۆي ئىگىسىگە: «ئۇستازىمىز: ‹شاگىرتلىرىم بىلەن ئۆتۈپ كېتىش
ھېيتىنىڭ تامىقىنى يەيدىغان مېھمانلىق ئۆي قەيەردە ئىكەن؟› دەپ
سوراۋاتىدۇ» دەڭلار. [12] ئۇ سىلەرنى ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى جابدۇپ قويۇلغان
بىر ئېغىز چوڭ ئۆيگە باشلاپ چىقىدۇ. مانا شۇ ئۆيدە ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ
تامىقىنى تەييار قىلىڭلار.
[13] پېترۇس بىلەن يۇھاننا بارسا، ھەممە ئىشلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ
ئېيتقىنىدەك بولۇپ چىقتى. ئۇلار ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى
تەييارلاشقا كىرىشتى.
[14] تاماق ۋاقتىدا، ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرى بىلەن بىللە كېلىپ،
داستىخاندا ئولتۇردى. [15] ئاندىن، ئۇ ئەلچىلىرىگە مۇنداق دېدى:
— مەن ئازاب چېكىشتىن ئىلگىرى، ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ بۇ تامىقىدا
سىلەر بىلەن بىر داستىخاندا بولۇشقا ئىنتىزار بولۇپ كەلگەنىدىم. [16] چۈنكى،
بۇ ھېيتنىڭ ھەقىقىي مەنىسى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئەمەلگە
ئاشۇرۇلمىغۇچە، مەن بۇنداق ھېيتلىق تاماقنى قايتا يېمەيمەن.
[17] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا بىر جامنى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا شۈكۈر
ئېيتتى ۋە شاگىرتلىرىغا:
— بۇنىڭدىن ئىچىڭلار. [18] شۇنى ئېيتايكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى تولۇق
نامايان بولمىغۇچە، ھەرگىز بۇنداق شارابنى ئىچمەيمەن، — دېدى.
[19] ئاندىن، ئۇ بىرناننى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا شۈكۈر ئېيتتى ۋە ئۇنى
ئوشتۇپ تۇرۇپ، ئۇلارغا بېرىپ:
— بۇ مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن پىدا بولىدىغان تېنىمدۇر. مېنى ئەسلەپ
تۇرۇش ئۈچۈن بۇنىڭدىن يەڭلار، — دېدى.
[20] تاماقتىن كېيىن، ئۇ يەنە جامنى قولىغا ئېلىپ مۇنداق دېدى:
— بۇ جامدىكى شاراب مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن تۆكۈلىدىغان قېنىم بىلەن

تۆرۈلىدىغان خۇدانىڭ يېڭى ئەھدىسىنىڭ بەلگىسىدۇر. [21] بىراق شۇنى بىلىپ
قويۇڭلاركى، بۇ يەردە مەن بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغانلاردىن بىرى ماڭا
ساتقۇنلۇق قىلىدۇ! [22] دەرۋەقە، ئىنسانئوغلى خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن
ئالەمدىن ئۆتىدۇ. لېكىن، ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىشىنىڭ ھالىغا ۋاي!
[23] شاگىرتلار بىر ـ بىرىدىن:
ـــ بۇنداق قىلىدىغان زادى كىمدۇ؟ ـــ دەپ سوراشتى.

شاگىرتلارنىڭ مەرتىۋە ھەققىدە مۇنازىرىلىشىشى

[24] شاگىرتلار ئۆز ئىچىدە زادى كىمنىڭ مەرتىۋىسى ھەممىدىن يۇقىرى
دەپ، تالاش ـ تارتىش قىلىشقا باشلىدى.
[25] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـــ بۇ دۇنيادىكى پادىشاھلار ھۆكۈمران سۈپىتىدە قول ئاستىدىكى
خەلقىنى باشقۇرىدۇ ھەم ئۆزىنى خەلقپەرۋەر قىلىپ كۆرسىتىدۇ. [26] لېكىن،
سىلەر بۇنداق قىلماڭلار. ئاراڭلاردىكى ئەڭ مەرتىۋىلىكلەر ئۆزلىرىنى
ئەرزىمەس كىشىلەردەك تۇتسۇن. باشلىق بولغىنىڭلار باشقىلارغا خىزمەت
قىلىڭلار. [27] ئادەتتە كىم مەرتىۋىلىك؟ داستىخاندا ئولتۇرغانمۇ ياكى
خىزمەتكارمۇ؟ ئەلۋەتتە، داستىخاندا ئولتۇرغان ئەمەسمۇ؟ بىراق ماڭا
كەلسەك، گەرچە مەن سىلەرنىڭ ئۇستازىڭلار بولساممۇ، ئاراڭلاردا
خىزمەتكارغا ئوخشاشمەن.
[28] مەن سىناقلارنى بېشىمدىن ئۆتكۈزگەندە، سىلەر باشتىن ـ ئاخىر مەن
بىلەن بىللە بولدۇڭلار. [29] خۇددى ئاتام ماڭا پادىشاھلىق ھوقۇقى تەقدىم
قىلغاندەك، سىلەرگىمۇ شۇنى تەقدىم قىلىمەن. [30] سىلەر مېنىڭ
پادىشاھلىقىمدا مەن بىلەن ھەمداستىخان بولىسىلەر ۋە تەختلەردە
ئولتۇرۇپ، ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىسىلەر.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پېترۇسنىڭ ئۆزىدىن تانىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىشى

31 ھەزرىتى ئەيسا يەنە مۇنداق دېدى:
ــ ئەي سىمۇن، سىمۇن! شەيتاننىڭ ھەممىڭلارنى سىناش تەلىپىگە
خۇدا ماقۇل بولدى. ئۇ سىلەرنى خۇددى بۇغداي تاسقىغاندەك سىنىماقچى.
32 لېكىن، ماڭا بولغان ئېتىقادىڭ يوقالمىسۇن دەپ، ساڭا دۇئا قىلدىم.
شەيتانغا سىنىلىپ، يولۇمغا قايتقاندىن كېيىن، قېرىنداشلىرىڭنىڭ ئېتىقادىنى
مۇستەھكەملە.
33 ــ ئى رەببىم، مەن سىز بىلەن بىللە زىندانغا تاشلىنىپ، بىللە ئۆلۈشكە
تەييارمەن! ــ دېدى پېترۇس.
34 ــ پېترۇس، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ بىلىپ قويغىنكى، ئەتە
سەھەردە خوراز چىللىغۇچە، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىنى ئاگاھلاندۇرۇشى

35 ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىدىن:
ــ بۇرۇن مەن سىلەرنى سەپەرگە ئەۋەتكەندە، ھەميان، خۇرجۇن ۋە
ئاياغ ئالماڭلار، دېگەنىدىم. ئۇ چاغدا، بىرەر نەرسەڭلار كەم بولۇپ قالغانمۇ؟
ــ دەپ سورىدى.
ــ ياق، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى شاگىرتلار.
36 ــ لېكىن، ئەمدى ھەميان، خۇرجۇنى بارلار ئېلىۋېلىڭلار. قىلىچى
يوقلار چاپىنىڭلارنى سېتىپ، بىردىن قىلىچ ئېلىڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى
ئەيسا، 37 ــ چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا مەن توغرۇلۇق: «ئۇ
جىنايەتچىلەر قاتارىغا كىرگۈزۈلىدۇ» دەپ خاتىرىلەنگەن سۆز چوقۇم

ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. ئەمەلىيەتتە، مەن توغرۇلۇق يېزىلغانلارنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئېشىشقا ئاز قالدى.

[38] — ئى رەببىم، قاراڭ، بۇ يەردە ئىككى قىلىچ بار ئىكەن، — دېدى شاگىرتلار.

— بولدى، يېتىدۇ! — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ زەيتۇن تېغىدا دۇئا قىلىشى

[39] تاماقتىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلار بىلەن بىللە شەھەردىن چىقىپ، ئادىتى بويىچە زەيتۇن تېغىغا كەتتى. [40] ئۇ يەرگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن، ئۇلارغا:

— ئېزىقتۇرۇلماسلىقىڭلار ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار، — دېدى.

[41] ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا نېرىراق بېرىپ، تىزلىنىپ تۇرۇپ:

[42] — ئى ئاتا، خالىساڭ، بۇ ئازاب قەدەھىنى مەندىن يىراقلاشتۇرغايسەن. لېكىن، بۇ ئىش مېنىڭ ئەمەس، بەلكى سېنىڭ ئىرادەڭ بويىچە بولسۇن، — دەپ دۇئا قىلدى. [43] ئۇ دۇئا قىلىۋاتقاندا، ئاسماندىن كەلگەن بىر پەرىشتە ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ، مەدەت بەردى. [44] ھەزرىتى ئەيسا چوڭقۇر قايغۇ ئىچىدە تېخىمۇ ئىخلاس بىلەن دۇئا قىلىۋاتقاندا، ئۇنىڭ تەرلىرى يەرگە تۆكۈلگەن قان تامچىلىرىدەك چۈشۈشكە باشلىدى.

[45] دۇئادىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ئورنىدىن تۇرۇپ، شاگىرتلىرىنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇلارنىڭ غەمگە چۆككەنلىكىدىن مۈگدەپ قالغانلىقىنى كۆردى.

[46] — ئۇخلاپ قالغىنىڭلار نېمىسى؟ ئېزىقتۇرۇلۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن قوپۇپ دۇئا قىلىڭلار، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنى ئويغىتىپ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

47 ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۆزى ئاياغلاشماستىنلا، ئون ئىككى شاگىرتىنىڭ بىرى بولغان يەھۇدا بىر توپ ئادەمنى باشلاپ كەلدى. ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ، سۆيۈپ سالام بەردى.

48 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

— ئەي يەھۇدا، ئىنسانئوغلىنى سۆيۈپ قويۇپمۇ، يەنە ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلامسەن؟ — دېدى.

49 ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىدىكى شاگىرتلار ئەھۋالنىڭ چاتاقلىقىنى كۆرۈپ:

— ئى رەببىم، ئۇلار بىلەن ئېلىشساق قانداق دەيسىز؟ — دېدى.
50 شاگىرتلارنىڭ بىرى قىلىچنى كۆتۈرۈپ، باش روھانىينىڭ چاكىرىغا ئۇردى. قىلىچ چاكارنىڭ ئوڭ قۇلىقىغا تېگىپ، ئۇنى شىلىپ چۈشۈرۈۋەتتى.

51 بىراق، ھەزرىتى ئەيسا:

— بەس! — دېدى ۋە قولىنى ئۇزىتىپ چاكارنىڭ قۇلىقىغا تەگكۈزۈپ قويۇۋىدى، شۇئان ساقىيىپ كەتتى.

52 ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنى تۇتقىلى كەلگەن ئالىي روھانىيلار، ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنىڭ باشلىقلىرى ۋە ئاقساقاللارغا:

— سىلەر قىلىچ ـ توقماقلارنى كۆتۈرۈپ مېنى تۇتقىلى كەپسىلەر، مېنى قاراقچى كۆرۈۋاتامسىلەر؟ 53 مەن ھەر كۈنى سىلەر بىلەن مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىدا بولغاندا، ماڭا قول سالمىدىڭلار. بىراق، ئەمدى قول سالىدىغان ۋاقىت ـ سائىتىڭلار يېتىپ كەلدى. بۇ شەيتان ھۆكۈم سۈرىدىغان قاراڭغۇ ۋاقىتتۇر، — دېدى.

پېترۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسادىن تېنىشى

[54] قاراۋۇللار ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇپ، باش روھانىينىڭ ئۆيىگە ئېلىپ بېرىشتى. پېترۇس يىراقتىن ئەگىشىپ ماڭغانىدى. [55] ئۇلار ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئوت يېقىپ، چۆرىسىدە ئىسسىنىپ ئولتۇرغاندا، پېترۇسمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىرىۋالدى. [56] ئۇنىڭ ئىسسىنىپ ئولتۇرغىنىنى كۆرگەن بىر دېدەك ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ تۇرۇپ:

— بۇ ئادەممۇ ئەيسا بىلەن بىر! — دېدى.

[57] — ياق! مەن ئۇنى تونۇمايمەن! — دەپ تاندى پېترۇس.

[58] ئۇزۇن ئۆتمەي، يەنە بىرەيلەن ئۇنى تونۇپ قېلىپ:

— سەنمۇ ئۇنىڭ ئادىمىغۇ! — دېدى.

— قارا سېنى، مەن ئۇلار بىلەن بىر ئەمەس! — دېدى پېترۇس.

[59] بىرەر سائەت ئۆتكەندىن كېيىن، يەنە بىر ئادەم:

— شۈبھىسىزكى، بۇ ئادەم ئەيسا بىلەن بىر. تەلەپپۇزىدىن ئۇنىڭمۇ جەلىلىيلىك ئىكەنلىكى چىقىپ تۇرمامدۇ؟! — دەپ چىڭ تۇرۇۋالدى.

[60] لېكىن، پېترۇس:

— قارا بۇنى، نېمە دەپ بىلجىرلاۋاتىسەن! — دېدى.

ئۇنىڭ سۆزى ئاياغلاشماستىنلا خوراز چىللىدى. [61] رەببىمىز ئەيسا كەينىگە بۇرۇلۇپ، پېترۇسقا تىكىلىپ قارىدى. پېترۇس رەب ئەيسانىڭ: «ئەتە سەھەردە خوراز چىللىغۇچە، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن» دېگەن سۆزىنى ئېسىگە ئېلىپ، [62] تاشقىرىغا چىقىپ قاتتىق يىغلاپ كەتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالىي كېڭەشمىدە سوتلىنىشى

[63] ھەزرىتى ئەيساغا قاراۋاتقان قاراۋۇللار ئۇنى مەسخىرە قىلاتتى. [64] ئۇنىڭ كۆزىنى تېڭىپ قويغاندىن كېيىن، ئۇنى ئۇرۇپ تۇرۇپ:

— پەيغەمبەر بولساڭ، ئېيتىپ باققىنا، سېنى كىم ئۇردى؟ — دەپ
سوراشتى 65 ۋە ئۇنىڭغا بۇنىڭدىن باشقا يەنە نۇرغۇن ھاقارەتلەرنى
ياغدۇرۇشقا باشلىدى.
66 تاڭ ئاتقاندا، يەھۇدىيلارنىڭ ئالىي كېڭەشمىسىدىكى ئاقساقاللار، ئالىي
روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى جەم بولۇشتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ
ئالدىغا ئېلىپ كېلىندى. 67 ئۇلار ھەزرىتى ئەيسادىن:
— ئېيتقىن، سەن قۇتقۇزغۇچى — مەسىھمۇ؟ — دەپ سوراشتى.
ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— سىلەرگە ئېيتساممۇ، ئىشەنمەيسىلەر. 68 سىلەردىن بىرەر سوئال
سورىسام، جاۋاب بەرمەيسىلەر. 69 لېكىن، ئىنسانئوغلىنىڭ قادىر خۇدانىڭ
ئوڭ يېنىدا ئولتۇرىدىغىنىغا ئاز قالدى.
70 — ئۇنداقتا، سەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنسەن ـ دە؟ — دېيىشتى
ئۇلار.
— سىلەرنىڭ دېگىنىڭلاردەك! — دەپ جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا.
71 شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار:
— ئەمدى باشقا ھېچقانداق ئەرز قىلغۇچىنىڭ ھاجىتى قالمىدى.
چۈنكى، ئۇنىڭ ئاغزىدىن كۇپۇر سۆزلەرنى ئاڭلىدۇق! — دېيىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا سوتلىنىشى

23
1 كېڭەشمە ھەيئەتلىرىنىڭ ھەممىسى ئورنىدىن تۇرۇشۇپ،
ھەزرىتى ئەيسانى ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى. 2 ئۇ
يەردە ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ:
— بىز بۇ ئادەمنىڭ يەھۇدىي خەلقىنى ئازدۇرۇپ، رىم ئىمپېراتورىغا باج
تاپشۇرماسلىققا قۇتراتقانلىقىنى ۋە ئۆزىنى يەھۇدىيلارنىڭ قۇتقۇزغۇچى —

مەسىھى، يەنى پادىشاھى دەپ ئاتىۋالغانلىقىنى كۆردۇق، ــ دېيىشتى.
[3] ــ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى پىلاتۇس ھەزرىتى ئەيسادىن.
ــ ئېيتقىنىڭىزدەك، ــ دەپ جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا.
[4] ئاندىن، پىلاتۇس ئالىي روھانىيلار بىلەن كۆپچىلىككە:
ــ بۇ ئادەمدىن بىرەر جىنايەت تاپالمىدىم، ــ دېدى.
[5] لېكىن، ئۇلار تېخىمۇ قەتئىي تۇردە:
ــ ئۇ ئۆز تەلىملىرى بىلەن پۈتۈن يەھۇدىيلار زېمىنىدىكى ئاممىنى قۇترىتىپ، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن باشلاپ تاكى بۇ يەرگىچە كەلدى، ــ دېيىشتى.

ھەزرىتى ئەيسا ھىرود خاننىڭ ئالدىدا

[6] بۇنى ئاڭلىغان پىلاتۇس:
ــ بۇ ئادەم جەلىلىيىلىكمۇ؟ ــ دەپ سورىدى. [7] ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ھىرود خاننىڭ قول ئاستىدىكى ئۆلكىدىن كەلگەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپ، ئۇنى ھىرودقا يوللاپ بەردى. (ئۇ چاغدا ھىرودمۇ يېرۇسالېمدا ئىدى.)
[8] ھىرود خان ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈپ، ئىنتايىن خۇشال بولدى. چۈنكى، ئۇ ئۇزۇندىن بېرى ھەزرىتى ئەيساغا دائىر ئىشلارنى ئاڭلاپ، «مېنىڭ ئالدىمدىمۇ بىرەر مۆجىزە كۆرسىتىپ باقسۇن!» دەپ، ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمەكچى بولۇپ يۈرەتتى. [9] شۇڭا، ئۇ ھەزرىتى ئەيسادىن بىرمۇنچە سوئاللارنى سورىدى. لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا بىر ئېغىزمۇ جاۋاب بەرمىدى.
[10] ئالىي روھانىيلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۈستىدىن ھە دەپ ئەرز ـ شىكايەت قىلىۋاتاتتى. [11] ھىرود خان ۋە ئۇنىڭ لەشكەرلىرى ھەزرىتى ئەيسانى ھاقارەتلەپ مەسخىرە قىلىشتى. ئاندىن

كېيىن، ئۇنىڭغا پادىشاھلارچە ھەشەمەتلىك تون كىيدۈرۈپ، ئۇنى يەنە
پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا قايتۇردى.
[12] مانا شۇ كۈندىن باشلاپ، ھىرود خان بىلەن ۋالىي پىلاتۇس دوست
بولۇپ قالدى. ئۇنىڭدىن بۇرۇن، ئۇلار بىر ـ بىرىگە دۈشمەن ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىشى

[13] ۋالىي پىلاتۇس ئالىي روھانىيلارنى، يەھۇدىي ئاقساقاللارنى ۋە
جامائەتنى يىغىپ، [14] ئۇلارغا:
— سىلەر بۇ ئادەمنى ئالدىمغا ھەيدەپ كەلدىڭلار. ئۇنىڭ ئۈستىدىن
خەلقنى ئازدۇرۇپ قۇتراتتى، دەپ شىكايەت قىلدىڭلار. بىراق، مەن ئۇنى
سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا سوراق قىلىپ، سىلەر شىكايەت قىلغان جىنايەتلەردىن
بىرىنىمۇ تاپالمىدىم. [15] ھىرود خانمۇ ئۇنىڭدىن گۇناھ تاپالماي، ماڭا
قايتۇرۇۋېتىپتۇ. چۈنكى، ئۇنىڭدا ئۆلۈمگە لايىق ھېچقانداق جىنايەت يوق
ئىكەن. [16] ئەمدى، مەن ئۇنى قامچىلىتىپ، قويۇپ بېرىمەن، — دېدى.
[17] ئۇنىڭ مۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى: ئۇ ھەر قېتىملىق ئۆتۈپ كېتىش
ھېيتىدا، يەھۇدىي جىنايەتچىلىرىدىن بىرىنى قويۇپ بېرەتتى.
[18] بىراق، كۆپچىلىك بىر ئېغىزدىن چۇقان سېلىشىپ:
— ئۇنى ئۆلتۈرۈڭ! باراباسنى قويۇپ بېرىڭ! — دېيىشتى. [19] (باراباس
يېرۇسالېمدا توپىلاڭ كۆتۈرۈپ، ئادەم ئۆلتۈرۈپ، زىندانغا تاشلانغان بىر
جىنايەتچى ئىدى.)
[20] پىلاتۇس ھەزرىتى ئەيسانى قويۇپ بەرمەكچى بولۇپ، كۆپچىلىككە
قايتا نەسىھەت قىلدى. [21] لېكىن، ئۇلار ھە دەپ:
— ئۇنى كرېستكە مىخلىتىڭ، كرېستكە مىخلىتىڭ! — دەپ چۇقان
سېلىشتى.

[22] پىلاتۇس ئۈچىنچى قېتىم ئۇلارغا:
ــ نېمىشقا؟ ئۇ زادى نېمە جىنايەت ئۆتكۈزدى؟ مەن ئۇنىڭدىن ئۆلۈمگە لايىق جىنايەت تاپالمىدىم. ئۇنى قامچىلىتىپ، قويۇپ بېرىمەن، ــ دېدى.
[23] بىراق، كۆپچىلىك داۋاملىق چۇقان سېلىشىپ، ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلاپ ئېسىپ ئۆلتۈرسۇن دەپ، چىڭ تۇرۇۋالدى. ئۇلارنىڭ چۇقانلىرى ئاخىر غەلىبە قىلدى. [24] پىلاتۇس ئۇلارنىڭ تەلىپى بويىچە ھۆكۈم چىقاردى. [25] توپىلاڭ كۆتۈرۈپ زىندانغا تاشلانغان ھېلىقى قاتىلنى قويۇپ بېرىپ، ھەزرىتى ئەيسانى يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز خاھىشى بويىچە بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن لەشكەرلەرگە تاپشۇرۇپ بەردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى

[26] لەشكەرلەر كرېستنى كۆتۈرگەن ھەزرىتى ئەيسانى ئېلىپ كېتىۋاتقاندا، يولدا يېزىدىن كېلىۋاتقان كىرىنى شەھىرلىك سىمۇن ئىسىملىك بىر كىشىنى ئۇچراتتى. ئۇلار بۇ كىشىنى تۇتۇۋېلىپ كرېستنى ئۇنىڭغا كۆتۈرگۈزۈپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەينىدىن ھەيدەپ ماڭدى. چۈنكى، ھەزرىتى ئەيسا ھالسىراپ كەتكەنىدى.
[27] نۇرغۇن كىشىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ماڭدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ھەزرىتى ئەيساغا ئېچىنىپ يىغا ـ زار قىلىشىپ ماڭغان ئاياللارمۇ بار ئىدى. [28] ھەزرىتى ئەيسا كەينىگە بۇرۇلۇپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ــ ئەي يېرۇسالېم ئاياللىرى! مەن ئۈچۈن يىغلىماڭلار. ئۆزۈڭلار ۋە پەرزەنتلىرىڭلار ئۈچۈن يىغلاڭلار! [29] چۈنكى، سىلەرگە شۇنداق ئېغىر كۈنلەر كېلىدۇكى، كىشىلەر: «پەرزەنت كۆرمىگەن، ھامىلدار بولمىغان، بالا ئېمىتمىگەن ئاياللار نېمىدېگەن بەختلىك!» دەيدۇ. [30] ئۇ چاغدا، كىشىلەر

خۇدانىڭ غەزىپىدىن قېچىش ئۈچۈن تاغلارغا: «ئۈستىمىزگە ئۆرۈل!»، دۆڭلۈكلەرگىمۇ: «ئۈستىمىزنى ياپ!» دەپ يالۋۇرىدۇ. [31] ياپيېشىل دەرەخ ئوتتا كۆيدۈرۈلگەن يەردە، قۇرۇپ كەتكەن دەرەخ تېخىمۇ كۆيدۈرۈلمەسمۇ؟! شۇنىڭدەك، مەن ئازاب چەككەن يەردە، سىلەر گۇناھكار يەھۇدىيلار تېخىمۇ ئازاب چەكمەمسىلەر؟!

[32] لەشكەرلەر ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىرگە ئىككى جىنايەتچىنىمۇ ئۇلار ئۈستىدىن ئۆلۈم جازاسىنى بېجىرىشكە ئېلىپ كېلىشكەندى. [33] ئۇلار يېرۇسالېمنىڭ سىرتىدىكى «باش سۆڭەك» دەپ ئاتالغان جايغا بېرىپ، ئۇ يەردە ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلىدى. ئىككى جىنايەتچىنىمۇ بىرىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئوڭ تەرىپىگە، يەنە بىرىنى سول تەرىپىگە مىخلىدى ۋە كرېستلەرنى تىكلەپ قويدى. [34] ھەزرىتى ئەيسا:

— ئى ئاتا، ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلغىن، چۈنكى ئۇلار ئۆزىنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى بىلمەيدۇ، — دېدى.

لەشكەرلەر چەك تاشلىشىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ كىيىملىرىنى بۆلۈشۈۋالدى. [35] خالايىق قاراپ تۇرۇۋاتقاندا، يەھۇدىي ئاقساقاللار ئۇنى مەسخىرە قىلىپ:

— ئۇ باشقىلارنى قۇتقۇزۇپتىكەن! ئەگەر راستتىن خۇدا تەيىنلىگەن قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ بولغان بولسا، ئۆزىنى قۇتقۇزۇپ باقمىسۇنمۇ! — دېيىشتى.

[36] لەشكەرلەرمۇ ئۇنى مەسخىرە قىلىشىپ، ئۇنىڭغا ئەرزان ئۈزۈم شارابى تەڭلەپ:

[37] — ئەگەر سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى بولساڭ، ئۆزۈڭنى قۇتقۇزۇپ باق! — دېيىشتى.

[38] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۈستىدىكى تاختىغا: «بۇ كىشى يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى» دەپ يېزىلغانىدى. [39] ھەزرىتى ئەيسا بىللە كرېستكە

مىخلانغان ئىككى جىنايەتچىنىڭ بىرى ئۇنى ھاقارەتلەپ:
ــ سەن خۇدا ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچى ئەمەسمىدىڭ؟ ئەمدى ئۆزۈڭنىمۇ، بىزنىمۇ قۇتقۇزمامسەن؟! ــ دېدى.
[40] يەنە بىرى بولسا ھېلىقى جىنايەتچىنى ئەيىبلەپ:
ــ سەنمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش جازالىنىۋاتقان تۇرۇقلۇق، خۇدادىن قورقمىدىڭمۇ؟ [41] بىزنىڭ جازالىنىشىمىز ھەقلىق. بىز ئۆز قىلمىشلىرىمىزنىڭ جازاسىنى تارتتۇق، لېكىن ئۇ ھېچقانداق يامانلىق قىلمىغانغۇ! ــ دېدى. [42] ئاندىن، ئۇ ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ ئى ئەيسا، پادىشاھلىقىڭ بىلەن كەلگىنىڭدە، مېنى ئۇنتۇمىغايسەن، ــ دېدى.
[43] ــ بىلىپ قويغىن، بۈگۈن سەن مەن بىلەن بىللە جەننەتتە بولىسەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمى

[44] چۈش ۋاقتىدا، قۇياش نۇرى غايىب بولۇپ، پۈتۈن زېمىننى قاراڭغۇلۇق باستى. بۇ ئەھۋال ئۈچ سائەت داۋام قىلدى. [45] مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى پەردە توساتتىن ئىككى پارچە بولۇپ يىرتىلدى.* [46] ھەزرىتى ئەيسا قاتتىق ئاۋاز بىلەن:
ــ ئى ئاتا! روھىمنى قولۇڭغا تاپشۇردۇم، ــ دېدى ـ دە، تىنىقى توختاپ، جان ئۈزدى.
[47] ئۇ يەردە بۇنى كۆرۈپ تۇرغان يۈزبېشى خۇدادىن قورققان ھالدا:

*45. بۇ پەردە ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ مۇقەددەس جاي دەپ ئاتالغان قىسمىنى مۇقەددەس جاي دەپ ئاتالغان قىسمىدىن ئايرىپ تۇرىدىغان پەردە بولۇپ، ئۇنىڭ يىرتىلىشى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىنسانلارنىڭ خۇدانىڭ ئالدىغا بارىدىغان يولنى ئاچقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ــ بۇ ئادەم ھەقىقەتەن دۇرۇس ئادەم ئىكەن! ــ دەپ خۇدانى مەدھىيىلىدى.

[48] بۇ ۋەقەنى كۆرۈش ئۈچۈن يىغىلغان خالايىق قايغۇ بىلەن مەيدىسىگە ئۇرۇپ، ئۆيلىرىگە قايتىشتى. [49] ھەزرىتى ئەيسانى تونۇيدىغان كىشىلەر ۋە جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلگەن ئاياللار ۋەقەنىڭ جەريانىنى يىراقتىن كۆرۈپ تۇردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى

[50-51] يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئاراماتىيا دېگەن شەھەردىن كەلگەن يۈسۈپ ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. ئۇ ئاق كۆڭۈل، دۇرۇس ئادەم بولۇپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ نامايان بولۇشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتەتتى. ئۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئالىي كېڭەشمىسىنىڭ ئەزالىرىدىن بىرى بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى بۇ قارارى ۋە ھەرىكەتلىرىگە قوشۇلمىغانىدى. [52] يۈسۈپ ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتىنى بېرىشنى تەلەپ قىلدى. [53] پىلاتۇس قوشۇلغاندىن كېيىن، ئۇ جەسەتنى كرېستتىن چۈشۈرۈپ، كەندىر رەخت بىلەن كېپەنلەپ، يېڭىدىن ئويۇلغان چوڭ قورام تاشلىق قەبرىگە دەپنە قىلدى.

[54] بۇ ۋەقەلەر ھېيتنىڭ ھارپىسى يۈز بەرگەن بولۇپ، دەم ئالدىغان شەنبە كۈنىگە ئاز قالغانىدى. [55] شۇڭا، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە كەلگەن ئاياللار يۈسۈپ بىلەن بىللە بېرىپ، قەبرىنى ۋە جەسەتنىڭ قانداق قويۇلغانلىقىنى كۆزدىن كەچۈردى. [56] ئاندىن، ئۆيلىرىگە قايتىپ بېرىپ، جەسەتكە چاچىدىغان خۇش پۇراقلىق بۇيۇملار بىلەن ئەتىرلەرنى تەييارلىدى. دەم ئېلىش كۈنى، خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە، ئۇلار دەم ئېلىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلىشى

24
[1] يەكشەنبە كۈنى تاڭ يورۇشى بىلەن تەڭ، ئاياللار ئۆزلىرى
تەييارلىغان خۇش پۇراقلىق بۇيۇملىرىنى ئېلىپ، ھەزرىتى
ئەيسانىڭ قەبرىسىگە باردى. [2] ئۇلار قەبرىنىڭ ئاغزىدىكى تاشنىڭ
دومىلىتىۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى. [3] قەبرىگە كىرىپ قارىسا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ
جەسىتى يوق تۇراتتى! [4] ئۇلار كۆزلىرىگە ئىشەنمەي تۇرغىنىدا، تۇساتتىن
ئۇلارنىڭ يېنىدا كىيىملىرىدىن نۇر چاقناپ تۇرىدىغان ئىككى كىشى پەيدا
بولدى. [5] ئاياللار ئىنتايىن ئالاقزادە بولۇپ، باشلىرىنى يەرگە ئېگىشتى. ئۇ
پەرىشتىلەر ئاياللارغا:
— سىلەر نېمە ئۈچۈن تىرىك ئادەمنى ئۆلگەنلەرنىڭ ئارىسىدىن
ئىزدەيسىلەر؟ [6] ئۇ بۇ يەردە ئەمەس، ئۇ تىرىلدى. ئۇ جەلىلىيە ئۆلكىسىدە
تۇرغان ۋاقتىدا، سىلەرگە نېمە دېگەنلىكىنى ئەسلەپ بېقىڭلار. [7] ئۇ:
«ئىنسانئوغلى يامان نىيەتلىك كىشىلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ، كرېستكىمۇ
مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ. بىراق، ئۈچىنچى كۈنى قايتا تىرىلىدۇ» دېگەن
ئەمەسمۇ؟! — دېدى.
[8] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ راست شۇنداق دېگەنلىكىنى ئېسىگە
ئېلىشىپ، [9] قەبرە يېنىدىن قايتىشتى. ئۇلار كۆرگەنلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئون
بىر ئەلچى ۋە باشقا شاگىرتلارغا يەتكۈزدى. [10] بۇ ئىشلارنى ئەلچىلەرگە
يەتكۈزگۈچى ئاياللار — مەجدەللىك مەريەم، يوئاننا، ياقۇپنىڭ ئانىسى
مەريەم ۋە باشقا ئاياللار ئىدى. [11] لېكىن، ئەلچىلەر بۇ ئاياللارنىڭ
ئېيتقانلىرىنى قۇرۇق گەپ دەپ قاراپ، ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەنمىدى.
[12] بىراق، پېترۇس ئورنىدىن تۇرۇپ، مازارغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، قەبرىنىڭ
ئىچىگە قارىغىنىدا، ھېلىقى كەندىر كېپەندىن باشقا ھېچ نەرسە كۆرمىدى.
ئۇمۇ بۇ ئىشلارغا ئىنتايىن ھەيران بولۇپ قايتىپ كەتتى.

ئېمايۇس يېزىسىغا بارىدىغان يولدا

13 شۇ كۈنى، شاگىرتلاردىن ئىككىيلەن يېرۇسالېمدىن ئون بىر چاقىرىم
يىراقلىقتىكى ئېمايۇس دېگەن يېزىغا باردى. 14 ئۇلار يول بويى يېقىندا يۈز
بەرگەن ۋەقەلەر توغرىسىدا سۆزلىشىپ كېتىۋاتاتتى. 15 دەل شۇ چاغدا،
ھەزرىتى ئەيسا ئۆزى ئۇلارغا يېقىنلاپ كېلىپ، ئۇلار بىلەن بىللە ماڭدى.
16 ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى كۆرگەن بولسىمۇ، قانداقتۇر ئۇنى تونۇشقا قۇربى
يەتمىدى.
17 — نېمە توغرۇلۇق پاراڭلىشىپ كېتىۋاتىسىلەر؟ — دەپ سورىدى
ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن.
ئۇلار قايغۇلۇق ھالدا قەدىمىنى توختاتتى. 18 ئۇلاردىن كلېيوپاس
ئىسىملىك بىرى ھەزرىتى ئەيسادىن:
— سەنزە، يېرۇسالېمدا تۇرۇپمۇ، يېقىندا يۈز بەرگەن ۋەقەلەردىن
قىلچە خەۋىرىڭ يوقمۇ نېمە؟ — دەپ سورىدى.
19 — نېمە ۋەقە ئىكەن؟ — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
— ناسىرەلىك ئەيسانىڭ ۋەقەسىچۇ! — دېدى ئۇلار، — ئۇ خۇدانىڭ
ئالدىدىمۇ، خەلقنىڭ ئالدىدىمۇ سۆز-ھەرىكەتلىرىنىڭ كۈچى بار بىر
پەيغەمبەر ئىدى. 20 ئالىي روھانىيلار ۋە ئاقساقاللىرىمىز ئۇنى ۋالىي
پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا يالاپ ئاپىرىپ، ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلدۇرۇپ،
كرېستكە مىخلاتتى. 21 بىز ئەسلىدە ئۇنى ئىسرائىللارغا ئازادلىق ئېلىپ
كېلىدىغان كىشى دەپ، ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ كەلگەندۇق. بىراق، بۇنداق
بولماي، ھازىر ئۇنىڭ ئالەمدىن ئۆتكىنىگە ئۈچ كۈن بولدى. 22 لېكىن قىزىق
يېرى شۇكى، بۈگۈن ئەتىگەندە ئارىمىزدىكى بىرنەچچە ئايال بىزنى ئالاقزادە
قىلىپ، بىزگە مۇنداق بىر خەۋەرنى يەتكۈزدى: ئۇلار سەھەردە قەبرىگە
بېرىپ قارىسا، 23 ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتى كۆرۈنمەپتۇ! پەرىشتىلەر

ئۇلارغا كۆرۈنۈپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ قايتا تىرىلگەنلىكىنى ئېيتىپتۇ. [24] بۇنىڭ
بىلەن، بىزدىن بىرنەچچەيلەن قەبرىگە بېرىپ، ئەھۋالنىڭ ئاياللارنىڭ
ئېيتقىنىدەك ئىكەنلىكىنى، ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتىنىڭ دەرۋەقە يوق
تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ كەلدى.
[25] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
— ئەي نادانلار! پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىگە نېمانچە تەستە
ئىشىنىسىلەر؟ [26] قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە
ئېرىشىشتىن بۇرۇن، مانا شۇ جەبىر-جاپالارنى بېشىدىن كەچۈرۈشى كېرەك
ئەمەسمىدى؟
[27] ئاندىن، ئۇ مۇقەددەس يازمىلاردا مۇسا ۋە باشقا بارلىق
پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۆزى ھەققىدە ئالدىن يېزىلغانلىرىنى ئۇلارغا سۆزلەپ
چۈشەندۈردى.
[28] ئۇلار بارىدىغان يېزىغا يېقىنلاشقاندا، ھەزرىتى ئەيسا سەپىرىنى
يەنە داۋاملاشتۇرىدىغاندەك تۇراتتى. [29] ئۇلار ئۇنى تۇتۇۋېلىپ:
— كۈن ئولتۇردى. ھېلى قاراڭغۇ چۈشىدۇ. بىز بىلەن بىللە قونۇپ
قېلىڭ، — دەپ ئۆتۈندى.
ھەزرىتى ئەيسا ئۇلار بىلەن قونماقچى بولۇپ ئۆيگە كىردى. [30] ئۇلار
تاماققا ئولتۇرغاندا، ھەزرىتى ئەيسا ناننى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا شۈكۈر
ئېيتتى، ئاندىن ناننى ئوشتۇپ ئۇلارغا سۇندى. [31] شۇ چاغدا، ئۇلارنىڭ
كۆزلىرى ئېچىلغاندەك بولۇپ، ھەزرىتى ئەيسانى تونۇدى، لېكىن ئۇ
ئۇشتۇمتۇت غايىب بولدى. [32] ئۇلار بىر-بىرىگە:
— ئۇ يولدا بىز بىلەن پاراڭلىشىپ، مۇقەددەس يازمىلارنى
چۈشەندۈرگەندە، قەلبىمىز گويا ئوتتەك يانمىدىمۇ؟! — دېيىشتى.
[33-34] ئۇلار دەرھال يولغا چىقىپ، يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى. ئۇ يەردە
باشقا ئەلچىلەر ۋە شاگىرتلارنىڭ بىر يەرگە يىغىلىپ: «رەببىمىز راستتىن

تىرىلىپتۇ. ئۇ سىمونغا كۆرۈنۈپتۇ!» دېيىشىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى. [35] شۇنىڭ بىلەن، بۇ ئىككىيلەنمۇ يولدا يۈز بەرگەن ئىشلارنى ۋە ھەزرىتى ئەيسا ناننى ئوشتۇۋاتقاندا، ئۆزلىرىنىڭ ئۇنى قانداق تونۇپ قالغانلىقىنى كۆپچىلىككە سۆزلەپ بەردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىغا كۆرۈنۈشى

[36] شاگىرتلار بۇ ۋەقە ئۈستىدە سۆزلىشىۋاتقاندا، تۇساتتىن ھەزرىتى ئەيسا ئۆزى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پەيدا بولۇپ:

— سىلەرگە ئامانلىق بولسۇن، — دېدى.

[37] ئۇلار بىرەر روھنى ئۇچراتتۇقمۇ نېمە دەپ، ئالاقزادە بولۇشۇپ كەتتى.

[38] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— نېمىگە شۇنچە قورقۇشۇپ كەتتىڭلار؟ نېمىدىن گۇمانلىنىسىلەر؟ [39] قولۇم بىلەن پۇتۇمغا قاراپ بېقىڭلار! بۇ مەن! تۇتۇپ باقساڭلار بىلىسىلەر، روھنىڭ گۆش ـ ئۇستىخىنى يوق. قاراڭلار، مېنىڭ بار، — دېدى.

[40] ھەزرىتى ئەيسا شۇنداق دېگەچ پۇت ـ قولىنى كۆرسەتتى. [41] ئۇلار يەنىلا ئىشەنمەي، بىر خۇش بولسا، بىر ھەيران بولۇشۇپ تۇراتتى. شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن:

— سىلەردە يەيدىغان نەرسە بارمۇ؟ — دەپ سورىدى. [42] ئۇلار بىر پارچە بېلىق كاۋىپىنى سۇنۇۋىدى، [43] ھەزرىتى ئەيسا ئېلىپ ئۇلارنىڭ ئالدىدا يېدى.

[44] ئاندىن، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى مەن ئىلگىرى سىلەر بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمدا ئېيتقانىدىم. مەن: «مۇسا خاتىرىلىگەن تەۋرات، باشقا

پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرى ۋە زەبۇردا بايـان قىلىنغان ماڭا دائىر ئىشلارنىڭ ھەممىسى چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ» دېگەن ئەمەسمۇ؟

[45] شۇنىڭدىـن كېيىن، ھەزرىتى ئـەيسا ئۇلارنىڭ مۇقەددەس يـازمىلارنى چۈشىنىشى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ زېھنىنى ئېچىپ، [46] مۇنداق دېدى:

ــ مۇقــەددەس يـازمــىلاردا ئـالـدىـن مـۇنـداق خاتــىرىلـەنـگـەن: قۇتـقۇزغـۇچى ــ مـەسـىھ ئازاب چـېكـىپ، ئۆلتـۈرۈلۈپ، ئـۈچـىـنچـى كۈنـى ئۆلۈمدىن تـىرىلىدۇ. [47] «گۇناھلىـرىغا توۋا قىلغانلارنـىڭ ھەممىسى ئۇ ئـارقىلىق كەچـۈرۈم قىلـىنىدۇ» دېـگەن خۇش خـەۋەر يېرۇسـالېمدىـن باشلاپ پـۈتۈن ئەلـلەرگـە تارقـىتـىلـىدۇ. [48] سـىلەر ئـەمدى بـۇ ۋەقەلەرنـىڭ گـۇۋاھچـىلـىرى بولىسىلەر. [49] ئاتام بېرىمەن، دەپ ۋەدە قىلغـان مۇقەددەس روھنى سىلەرگە ئاتا قـىلىمەن. بـىراق، سىلەر ئـەرشتىن كەلـگەن مۇقەددەس روھنـىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە تولدۇرۇلغۇچە، يېرۇسالېمدا كۈتۈپ تۇرۇڭلار.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشى

[50] ھەزرىـتى ئـەيسـا ئۇلارنـى يېـرۇسـالـېمـنـىڭ سـىرتـىـدىكـى بەيـتانـىـيا يېزىسـىغىچە باشلاپ بـاردى ۋە قوللىرىـنـى كۆتۈرۈپ ئۇلارغا بەخت تـىلىدى. [51] ئۇ بەخت تىلەۋېـتىپ، ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئاسمـانغا كۆتۈرۈلدى. [52] شاگىرتلار ھەزرىتى ئەيساغا ئـىبادەت قىلىشتى ۋە ئىنتايىن خۇشال ـ خـۇراملىق ئىچىدە يېـرۇسالېمغا قايتـىپ كېلـىپ، [53] ھەمــىشە مەركـىزىي ئىبـادەتخانـىدا خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشۇپ تۇردى.

يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ كىتابنىڭ مۇئەللىپى بېلىقچى زەبەدىينىڭ ئوغلى يۇھاننادۇر. ئۇ پېترۇس ۋە ئۆز قېرىندىشى ياقۇپ بىلەن بىر قاتاردا ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئەڭ يېقىن شاگىرتى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. ئۇ بۇ كىتابتا ئۆز ئىسمىنى ئىشلەتمەي، ئۆزىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ياخشى كۆرىدىغان شاگىرتى دەپ تىلغا ئالغان (13 ـ باب 23 ـ ئايەت). مۇئەللىپ بۇ كىتابنى كىشىلەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشى ھەم بۇ ئارقىلىق ئۇنىڭغا باغلىنىپ ھاياتلىققا ئېرىشىشى ئۈچۈن يازغان.

مۇئەللىپ كىتابنى ئەزەلدىن مەۋجۇت بولغان «كالام»، يەنى ئادەم تېنىدە ئىنسانلار ئارىسىغا كەلگەن ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى مەلۇماتتىن باشلىغان. ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ كۆرسەتكەن مۆجىزىلىرى ھەمدە ئۇنىڭ بۇ مۆجىزىلەر ئارقىلىق ھەقىقەتنى چۈشەندۈرگەنلىكىنى تەسۋىرلىگەن. ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرى بىلەن بىللە بولغان ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك تاماقى ھەققىدە كۆپرەك مەلۇمات بەرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە تىرىلىشىنى خاتىرىلىگەن. مۇئەللىپ ھەزرىتى ئەيسا تىرىلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ شاگىرتلىرى بىلەن بولغان بىرقانچە قېتىملىق ئۇچرىشىشىنى تەسۋىرلەش بىلەن كىتابنى تاماملىغان.

بۇ كىتابتا مۇئەللىپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىنى «ھاياتلىق نېنى»، «ھاياتلىق سۈيى»، «دۇنيانىڭ نۇرى»، «ياخشى قويچى»، «يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىق»، «ئۈزۈم تېلى» ۋە «ئىنسانلارنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى ۋە ھاياتلىق بەرگۈچى» دەپ تىلغا ئالغانلىقىنى خاتىرىلەش بىلەن ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەل ئىنسانلار موھتاج بولغان قۇتقۇزغۇچى ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بەرگەن.

تېزىس:

1. كالام ــ ھەزرىتى ئەيسادۇر (1 ـ باب 1 ــ 18 ـ ئايەتلەر)

2. يەهيا پەيغەمبەرنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا گۇۋاھلىق بېرىشى
(1 ـ باب 19 ــ 34 ـ ئايەتلەر)
3. ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەسلەپكى شاگىرتلىرى (1 ـ باب 35 ــ 51 ـ ئايەتلەر)
4. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالاھىدە يەتتە مۆجىزىسى (2 ــ 11 ـ بابلار)
5. ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ دۇنيادىكى ھاياتىنىڭ ئاخىرقى ھەپتىسى
(12 ــ 19 ـ بابلار)
6. ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلىشى ۋە شاگىرتلىرىغا كۆرۈنۈشى (20 ـ، 21 ـ بابلار)

يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر

ھەزرىتى ئەيسا ــ خۇدانىڭ كالامىدۇر

1 [1] ھەممىدىن بۇرۇن «كالام»* مەۋجۇت ئىدى. ئۇ خۇدا بىلەن بىللە
ئىدى ھەم ئۆزى خۇدا ئىدى. [2] ئۇ، ئالەم يارىتىلىشتىن بۇرۇنلا خۇدا
بىلەن بىللە ئىدى. [3] ئۇ ئارقىلىق بارلىق مەۋجۇداتلار يارىتىلدى. ھېچقانداق
مەۋجۇدات ئۇنىڭسىز يارىتىلغان ئەمەس. [4] «كالام» ھاياتلىقنىڭ مەنبەسى
بولۇپ، بۇ ھاياتلىق ئىنسانلارغا نۇر ئېلىپ كەلدى. [5] نۇر قاراڭغۇلۇقنى
يورۇتىدۇ. قاراڭغۇلۇق بولسا نۇرنى ھەرگىز بېسىپ چۈشەلىگەن ئەمەس.
[6] ۋاقىت ـ سائىتى كەلگەندە، بىر ئادەم خۇدا تەرىپىدىن مەيدانغا كەلدى.
ئۇنىڭ ئىسمى يەھيا ئىدى. [7] ئۇ ئىنسانلارنىڭ ئۆزى ئارقىلىق «ھەقىقىي
نۇر» غا ئىشىنىشى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىشكە كەلگەنىدى. [8] يەھيا
پەيغەمبەر ئۆزى «ھەقىقىي نۇر» ئەمەس، ئۇ پەقەت «ھەقىقىي نۇر» غا
گۇۋاھلىق بەرگۈچىدۇر. [9] دۇنياغا كېلىدىغان بۇ «ھەقىقىي نۇر» پۈتكۈل

---

*1. كالام ــ «سۆز» دېگەن مەنىدە بولۇپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ بىر نامىدۇر.

ئىنساننى يورۇتىدىغان نۇردۇر.

[10] دۇنيا «كالام» ئارقىلىق يارىتىلغان بولسىمۇ، «كالام» بۇ دۇنياغا كەلگەندە، دۇنيا ئۇنى تونۇمىدى. [11] ئۇ ئۆز تۇپرىقىغا كەلگەن بولسىمۇ، بىراق ئۇنى ئۆز خەلقى قوبۇل قىلمىدى. [12] شۇنداقتىمۇ، ئۇ ئۆزىنى قوبۇل قىلىپ، ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسىگە خۇدانىڭ پەرزەنتى بولۇش ھوقۇقىنى بەردى. [13] بۇ ھوقۇقتا ئېرىشكەنلەر يا قاندىن، يا جىنسىي تەلەپتىن، يا ئىنسان خاھىشىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئىرادىسىدىن قايتا تۆرەلگەن بولىدۇ.

[14] «كالام» ئىنسان بولدى ھەم ئارىمىزدا ياشىدى. ئۇ مېھىر ـ شەپقەت ۋە ھەقىقەتكە تولغان بولۇپ، بىز ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى، يەنى ئاتىمىز خۇدانىڭ بىردىنبىر يېگانە ئوغلىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى كۆردۇق.

[15] يەھيا پەيغەمبەر ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىپ، خالايىققا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېدى:

ــ مەن سىلەرگە: «مەندىن كېيىن كەلگۈچى مەندىن ئۇلۇغدۇر، چۈنكى ئۇ مەن تۇغۇلۇشتىن بۇرۇنلا مەۋجۇت» دېگەنىدىمغۇ. ئۇ دەل مۇشۇ كىشىدۇر!

[16] ئۇنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى چەكسىز بولغاچقا، ھەممىمىز ھەر دائىم بەخت ئۈستىگە بەختكە ئېرىشىپ كەلدۇق. [17] چۈنكى، تەۋرات قانۇنى مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەن بولسا، خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ۋە ھەقىقىتى ئەيسا مەسىھ* ئارقىلىق يەتكۈزۈلدى. [18] خۇدانى ھېچكىم كۆرۈپ باققان ئەمەس. بىراق، ئۇنى ئاتىمىز خۇدانىڭ ھەمراھى ۋە يېگانە ئوغلى، شۇنداقلا ئۆزى خۇدا بولغان ئەيسا مەسىھ بىزگە بىلدۈردى.

*17. مەسىھ ــ پەيغەمبەرلەر ئالدىن ئېيتقان، خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان، ھامان بىر كۈنى كېلىپ مەڭگۈ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ سۆزى

[19] يېرۇسالېمدىكى يەھۇدىي ئاقساقاللىرى خۇدانىڭ ئەۋەتىدىغان
قۇتقۇزغۇچىسىنىڭ يەھيا پەيغەمبەر ياكى ئەمەسلىكىنى بىلىش ئۈچۈن،
روھانىيلار بىلەن مەركىزىي ئىبادەتخانىدا ئىشلەيدىغان لاۋىيلارنى يەھيانىڭ
ئالدىغا ئەۋەتتى. [20] يەھيا پەيغەمبەر ئىككىلەنمەستىن:
ــ مەن قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئەمەسمەن، ــ دەپ ئېنىق جاۋاب
بەردى.
[21] ئۇلار ئۇنىڭدىن:
ــ ئۇنداقتا ئۆزۈڭ كىم بولىسەن؟ ئىلياس پەيغەمبەر بولامسەن؟ ــ
دەپ سورىدى.
ــ ياق! مەن ئىلياس پەيغەمبەر ئەمەسمەن، ــ دېدى ئۇ.
ــ ئەمىسە، مۇسا پەيغەمبەر ئالدىن ئېيتقان پەيغەمبەرمۇسەن؟ ــ
دەپ سورىدى ئۇلار. يەھيا پەيغەمبەر يەنە:
ــ ياق! ــ دەپ رەت قىلدى.
[22] ئاخىردا، ئۇلار:
ــ ئۇنداقتا، سەن زادى كىم بولىسەن؟ بىزنى ئەۋەتكەنلەرگە ئېيتقۇدەك
بىر جاۋاب بەرگىن. ئېيتقىنا. سەن قانداق ئادەمسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
[23] يەھيا پەيغەمبەر مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ يەشايا پەيغەمبەر بۇرۇن ئېيتقان، خۇدا ئەۋەتىدىغان قۇتقۇزغۇچى
كېلىشتىن ئىلگىرى چۆلدە، «رەببىمىزنىڭ كېلىشىگە تۈز يول تەييار قىلىڭلار»
دەپ توۋلايدىغان كىشى مەندۇرمەن!
[24-25] يېرۇسالېمدىن ئەۋەتىلگەن بەزى پەرىسىيلەرمۇ* يەھيا

---

*24 ـ 25. پەرىسىيلەر ــ يەھۇدىي دىنىغا تەۋە بولغان، تەۋرات تۈزۈملىرىگە قاتتىق رىئايە قىلىدىغان مەزھەپتىكى كىشىلەر.

پەيغەمبەرنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن:
ــ سەن يا قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ، يا ئىلياس ياكى مۇسا پەيغەمبەر ئالدىن ئېيتقان پەيغەمبەر بولمىساڭ، نېمىشقا كىشىلەرنى خۇدانىڭ يولىغا چاقىرىپ، سۇغا چۆمۈلدۈرىسەن؟* ــ دەپ سورىدى.
[26] يەھيا پەيغەمبەر ئۇلارغا مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى:
ــ مەن كىشىلەرنى سۇغىلا چۆمۈلدۈرىمەن، لېكىن ئاراڭلاردا سىلەر تونۇمايدىغان بىرى بار. [27] ئۇ مەندىن كېيىن كەلگۈچى بولۇپ، مەن ھەتتا ئۇنىڭ ئايىغىنىڭ يىپلىرىنى يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن!
[28] مانا بۇ ئىشلار ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرقىي قېتىدىكى بەيتانىيا دېگەن يېزىدا، يەنى يەھيا پەيغەمبەر كىشىلەرنى دەريادا چۆمۈلدۈرۈۋاتقان يەردە يۈز بەرگەندى.

خۇدانىڭ قوزىسى

[29] ئەتىسى، يەھيا پەيغەمبەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىگە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ مۇنداق دېدى:
ــ مانا بۇ، پۈتكۈل دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ گۇناھىدىن ئازاد قىلىنىشى ئۈچۈن ھازىرلانغان خۇدانىڭ قوزىسىدۇر! [30] مەن سىلەرگە: «مەندىن كېيىن كەلگۈچى مەندىن ئۇلۇغدۇر، چۈنكى ئۇ مەن تۇغۇلۇشتىن بۇرۇنلا مەۋجۇت ئىدى» دېگەنىدىم. مانا بۇ دەل مەن تىلغا ئالغان ئاشۇ كىشىدۇر! [31] مەن بۇرۇن ئۇنىڭ كىملىكىنى بىلمىسەممۇ، بۇ قۇتقۇزغۇچى ئىسرائىللارغا ئايان بولسۇن دەپ، سىلەرنى سۇغا چۆمۈلدۈرگىلى كەلدىم. [32] يەھيا پەيغەمبەر يەنە گۇۋاھلىق بېرىپ مۇنداق دېدى:

*24 ـ 25. بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان چۆمۈلدۈرۈش كىشىلەرنىڭ ئۆز گۇناھلىرىغا توۋا قىلىپ، قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنىڭ كېلىشىگە تەييارلىق كۆرۈشىدىن ئىبارەت مۇراسىمنى كۆرسىتىدۇ.

ــ مەن خۇدانىڭ روھىنىڭ كەپتەر ھالىتىدە ئاسماندىن چۈشۈپ، ئۇنىڭ
ئۈستىگە قونغانلىقىنى كۆردۈم. [33] مەن ئۇنىڭ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ
ئىكەنلىكىنى بىلمىگەنىدىم. بىراق، مېنى كىشىلەرنى سۇغا چۆمۈلدۈرۈشكە
ئەۋەتكەن خۇدا ماڭا: «سەن خۇدانىڭ روھىنىڭ چۈشۈپ، بىرىنىڭ ئۈستىگە
قونىدىغانلىقىنى كۆرىسەن. ئۇ، كىشىلەرنى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا
چۆمۈلدۈرىدىغان قۇتقۇزغۇچىدۇر!» دېگەنىدى. [34] ھازىر راستىنلا بۇ ۋەقەنى
ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەنلىكىم ئۈچۈن، ئۇنىڭ شەكسىز خۇدانىڭ ئوغلى*
ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن!

ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەسلەپكى شاگىرتلىرى

[35] ئەتىسى، يەھيا پەيغەمبەر ئىككى شاگىرتى بىلەن يەنە شۇ يەردە
ئىدى. [36] ئۇ، ئۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈپ:
ــ قاراڭلار! خۇدانىڭ قۇربان قىلىنىدىغان قوزىسى! ــ دېدى.
[37] بۇ سۆزنى ئاڭلىغان ئىككى شاگىرت ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەينىدىن
مېڭىشتى. [38] ھەزرىتى ئەيسا كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئەگىشىپ كېلىۋاتقانلاردىن:
ــ نېمىگە ھاجىتىڭلار چۈشۈپ قالدى؟ ــ دەپ سورىدى.
ئۇلار:
ــ رابىبونى (بۇ ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، «ئۇستاز» دېگەن مەنىدە)،
قەيەردە تۇرىسىز؟ ــ دېدى.
[39] ــ كېلىپ كۆرۈڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار
بېرىپ ئۇنىڭ قەيەردە تۇرىدىغانلىقىنى كۆردى. بۇ، چۈشتىن كېيىن سائەت
تۆتلەر بولغان ۋاقىت بولۇپ، ئۇلار ئۇ كۈننى ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە

* 34. خۇدانىڭ ئوغلى ــ بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ھەزرىتى ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا ـ باللىق مۇناسىۋەتنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ.

ئۆتكۈزدى.
40 يەھيا پەيغەمبەرنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەينىدىن ماڭغان ئىككى كىشىنىڭ بىرى سىمۇن پېترۇسنىڭ ئىنىسى ئەندەر ئىدى.
41 ئەندەر دەرھال ئۆز ئاكىسى سىمۇننى تېپىپ، ئۇنىڭغا:
ــ بىز «مەسىھ» نى تاپتۇق! ــ دېدى. («مەسىھ» ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، «خۇدا تەيىنلىگەن قۇتقۇزغۇچى» دېگەن مەنىدە.)
42 ئەندەر ئاكىسىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا قاراپ:
ــ يۇھاننانىڭ ئوغلى سىمۇن، بۇنىڭدىن كېيىن سېنىڭ ئىسمىڭ «كىفاس» بولسۇن، ــ دېدى. («كىفاس» گرېك تىلىدىكى «پېترۇس» دېگەن سۆز بىلەن مەنىداش بولۇپ، «قورام تاش» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.)

فىلىپ ۋە ناتانىيەلنىڭ چاقىرتىلىشى

43 ئەتىسى، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىگە بېرىشنى قارار قىلدى. ئۇ فىلىپنى تېپىپ، ئۇنىڭغا:
ــ ماڭا ئەگىشىپ ماڭ! ــ دېدى.
44 فىلىپ بەيتسايدالىق بولۇپ، ئەندەر بىلەن پېترۇسنىڭ يۇرتدىشى ئىدى.
45 فىلىپ ناتانىيەلنى تېپىپ، ئۇنىڭغا:
ــ مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا ئالدىن ئېيتقان، باشقا پەيغەمبەرلەرمۇ تىلغا ئالغان قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنى تاپتۇق. ئۇ، يۈسۈپنىڭ ئوغلى ناسىرەلىك ئەيسا ئىكەن! ــ دېدى.
46 بىراق، ناتانىيەل:
ــ ناسىرەلىكمۇ؟! ئاشۇ كىچىك بىر شەھەردىن مۇنداق ياخشى ئىش

چىقارمۇ؟ ــ دېدى.

ــ كېلىپ كۆرۈپ باق! ــ دېدى فىلىپ.

47 ھەزرىتى ئەيسا ناتانيەلنىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىغا كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇ توغرۇلۇق:

ــ مانا بۇ، ئىچىدە قىلچە ھىيلە ـ مىكرىسى يوق ھەقىقىي بىر ئىسرائىل! ــ دېدى.

48 ــ مېنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىمنى قەيەردىن بىلدىڭىز؟ ــ دەپ سورىدى ناتانيەل ھەيران بولۇپ.

ھەزرىتى ئەيسا:

ــ فىلىپ سېنى چاقىرىشتىن ئاۋۋال، سېنىڭ ئەنجۈر دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇرغانلىقىڭنى كۆرگەنىدىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

49 ناتانيەل ھەزرىتى ئەيسانىڭ باشقىلار كۆرەلمەيدىغان ئىشلارنى كۆرەلەيدىغانلىقىدىن ھەيران بولۇپ:

ــ ئۇستاز، سىز شەكسىزكى خۇدانىڭ ئوغلى، ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھى ئىكەنسىز! ــ دەپ ئېتىراپ قىلدى.

50 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:

ــ سېنى ئەنجۈر دەرىخىنىڭ تۈۋىدە كۆرگەنلىكىمنى ئېيتقانلىقىم ئۈچۈن ئىشىنىۋاتامسەن؟ بۇنىڭدىنمۇ چوڭ ئىشلارنى كۆرىسەن تېخى!

51 ئاندىن، شاگىرتلىرىغا يەنە:

ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر ئاسماننىڭ ئېچىلىپ، خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئىنسانئوغلىنىڭ* يېنىغا چۈشۈپ ـ چىقىپ يۈرىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر! ــ دېدى.

---

*51. مۇقەددەس يازمىلاردا «ئىنسانئوغلى» دىن ئىبارەت ئەۋەتىلگۈچىنىڭ خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ۋە شان ـ شەرىپى بىلەن ئەرشتىن چۈشۈپ، پۈتكۈل ئىنسانلارنى مەڭگۈ باشقۇرىدىغانلىقى ئالدىن ئېيتىلغان. ھەزرىتى ئەيسا بۇ نامنى ئۆزى ھەققىدە ئىشلەتكەن.

كانا يېزىسىدىكى توي زىياپىتى

2
1 ئىككى كۈندىن كېيىن، جەلىلىيە ئۆلكىسىنىڭ كانا يېزىسىدا بىر توي
بولدى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەم ئۇ يەردە ئىدى.
2 ھەزرىتى
ئەيسا ۋە ئۇنىڭ شاگىرتلىرىمۇ تويغا تەكلىپ قىلىنغانىدى.
3 تويدا شاراب تۈگەپ قالغاندا، مەريەم ھەزرىتى ئەيساغا:
— ئۇلارنىڭ شارابلىرى تۈگەپ قاپتۇ، — دېدى.
4 — ئانا، مېنى ئارىلاشتۇرمىسىڭىز. مېنىڭ ۋاقتىم تېخى كەلمىدى، —
دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
5 ئانىسى چاكارلارغا:
— ئۇ سىلەرگە نېمە قىل دېسە، شۇنى قىلىڭلار، — دېدى.
6 ئۇ ئۆيدە يەھۇدىيلارنىڭ تازىلىنىش دىنىي قائىدىسىنى ئادا قىلىش
ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان، ھەربىرىگە سەككىز ـ توققۇز چېلەكتىن سۇ
سىغىدىغان ئالتە تاش كۈپ قويۇلغانىدى.
7 ھەزرىتى ئەيسا چاكارلارغا:
— كۈپلەرگە سۇ تولدۇرۇڭلار، — دېدى.
ئۇلار كۈپلەرنى ئاغزىغىچە تولدۇرۇشتى.
8 ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسا
ئۇلارغا يەنە:
— ئەمدى بۇنىڭدىن بىر چىنە ئېلىپ، زىياپەت باشقۇرغۇچىغا بېرىڭلار،
— دېدى.
ئۇلار بەجا كەلتۈرۈشتى.
9 زىياپەت باشقۇرغۇچى سۇدىن ئۆزگەرگەن شارابنى تېتىپ كۆرۈپ،
ئۇنىڭ قەيەردىن كەلتۈرۈلگەنلىكىنى بىلمىدى، ئەمما بۇنى سۇ توشۇغانلار
بىلىشەتتى. شۇنىڭ بىلەن، زىياپەت باشقۇرغۇچى كۈيئوغۇلنى چاقىرىپ،
10 ئۇنىڭغا:

ــ بۇ شاراب بەك ياخشى ئىكەن! باشقا ساھىبخانىلار ياخشى شارابنى تويىنىڭ بېشىدا قويىدۇ. مېھمانلار خېلى قانغۇچە ئىچكەندىن كېيىن، ناچىرىنى قويىدۇ. ئەجەب، سەن ئەڭ ياخشى شارابنى مۇشۇ چاغقىچە ساقلاپسەن! ــ دېدى.

[11] بۇ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەسلەپكى مۆجىزىسى* بولۇپ، جەلىلىيىنىڭ كانا يېزىسىدا كۆرسىتىلگەنىدى. بۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ئايان قىلدى. ئۇنىڭ شاگىرتلىرى ئۇنى خۇدانىڭ ئەۋەتكەنلىكىگە ئىشەندى. [12] بۇ ئىشتىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ئانىسى، ئىنىلىرى ۋە شاگىرتلىرى بىلەن كەپەرناھۇم شەھىرىگە بېرىپ، ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇردى.

ئىبادەتخانىدىن ئوقەتچىلەرنىڭ قوغلىنىشى

[13] يەھۇدىيلارنىڭ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا* ئاز قالغاندا، ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا باردى. [14] ئۇ، مەركىزىي ئىبادەتخانا* ھويلىلىرىدا قۇربانلىق ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان كالا، قوي ۋە كەپتەر ساتقۇچىلارنى ھەم ئۇ يەردە

*11. مۆجىزە ــ گرېكچىدە «مۆجىزىلىك بەلگە» دېگەن مەنىدە بولۇپ، ھەزرىتى ئەيسا مۆجىزە ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ھەقىقىي كىملىكىنى ئاشكارىلىماقچى بولغان.

*13. ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى ــ بۇ، يەھۇدىيلارنىڭ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ يېتەكلىشى ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ مىسىردىكى قۇللۇق ھاياتىدىن قۇتۇلغان كۈننى خاتىرىلەش ھېيتى بولۇپ، ئەينى ۋاقىتتا يەھۇدىي ئەرلەرنىڭ ھەممىسى يېرۇسالېمغا بېرىپ، مەركىزىي ئىبادەتخانىدا قۇربانلىق قىلىپ، بۇ ھېيتنى ئۆتكۈزۈشى كېرەك ئىدى.

*14. مەركىزىي ئىبادەتخانا ــ ئەينى چاغدا، يەھۇدىيلارنىڭ نۇرغۇن ئىبادەتخانىلىرى بولۇپ، بۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ كۆپ يىغىلىپ ئىبادەت قىلىدىغان جايى ئىدى. خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە، پەقەت يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلىش توغرا بولاتتى.

ئۆلتۈرۈپ پۇل تېگىشىدىغان كىشىلەرنى كۆرۈپ قالدى [15] ۋە تانىدىن قامچا ياساپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى قوي ـ كالىلىرى بىلەن قوشۇپ ئىبادەتخانىدىن ھەيدەپ چىقاردى. پۇل تېگىشىدىغانلارنىڭ شىرەلىرىنى ئۆرۈپ، پۇللىرىنى چېچىۋەتتى [16] ۋە كەپتەر ساتقۇچىلارغا:

ــ نەرسىلىرىڭنى بۇ يەردىن كۆتۈرۈش، خۇدائاتامنىڭ ئۆيىنى بازارغا ئايلاندۇرۇشما! ــ دېدى.

[17] بۇنى كۆرگەن شاگىرتلىرى زەبۇردا يېزىلغان بۇ سۆزنى ئېسىگە ئېلىشتى:

«ئى خۇدا! سېنىڭ ئۆيۈڭ ئۈچۈن كۆرسەتكەن قىزغىن مۇھەببىتىم خۇددى كۆيۈۋاتقان ئوتنىڭ ئۆزىدۇر.»

[18] يەھۇدىي ئاقساقاللىرى ھەزرىتى ئەيساغا:

ــ بۇنداق قىلىشقا نېمە ھوقۇقۇڭ بار؟ سېنى خۇدا ئەۋەتكەن بولسا، بۇنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن بىزگە بىر كارامەت كۆرسىتىپ باقمامسەن، قېنى؟! ــ دەپ سوئال قويدى.

[19] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ سىلەرگە كۆرسىتىدىغان كارامىتىم شۇكى، بۇ ئىبادەتخانىنى ۋەيران قىلساڭلار، ئۈچ كۈن ئىچىدە ئۇنى يېڭىۋاشتىن ياساپ چىقىمەن.

[20] يەھۇدىيلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ جاۋابىنى چۈشەنمەي:

ــ بۇ ئىبادەتخانىنىڭ ياسىلىشى ئۈچۈن ھازىرغىچە قىرىق ئالتە يىل كەتكەن تۇرسا، سەن ئۇنى قانداقسىگە ئۈچ كۈندىلا ياساپ چىقالايسەن؟ ــ دەپ ئۇنى مەسخىرە قىلىشتى. [21] ھالبۇكى، ھەزرىتى ئەيسا ئېيتقان «ئىبادەتخانا» ئۇنىڭ ئۆز تېنى ئىدى. [22] شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا ئۆلۈپ

ئۈچىنچى كۈنى تىرىلگەندىن كېيىن، شاگىرتلىرى ئۇنىڭ بۇ سۆزىنى ئېسىگە ئالدى ۋە مۇقەددەس يازمىلاردا قۇتقۇزغۇچىنىڭ تىرىلىشى ھەققىدە يېزىلغان سۆزلەر ھەمدە ھەزرىتى ئەيسا ئېيتقان سۆزلەرنىڭ تېگىگە يېتىپ، ئېتىقادى تېخىمۇ كۈچەيدى.

[23] ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى جەريانىدا ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېرۇسالېمدا كۆرسەتكەن كارامەت ۋە مۆجىزىلىرىنى كۆرگەن نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلىشتى. [24] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى بىلگەچكە، ئۇلارغا ئىشەنمەيتتى. [25] ئىنسان تەبىئىتى ھەققىدە ھېچكىمنىڭ ئۇنىڭغا بىر نەرسە دەپ بېرىشىنىڭمۇ ھاجىتى يوق ئىدى. چۈنكى، ئۇ ئۆزى كىشىلەرنىڭ كۆڭلىدە نېمە بار ئىكەنلىكىنى بىلەتتى.

قايتىدىن تۆرىلىش

3 [1-2] يەھۇدىيلارنىڭ نىكودىم ئىسىملىك بىر كېڭەشمە كاتتىۋېشى بار ئىدى. پەرىسىيلەردىن بولغان بۇ ئادەم بىر كېچىسى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:

— تەقسىر، سىزنىڭ خۇدا ئەۋەتكەن بىر ئۇستاز ئىكەنلىكىڭىزنى بىلىمىز. چۈنكى، خۇدا بىللە بولمىغان ئادەم سىز كۆرسەتكەن بۇ كارامەت ۋە مۆجىزىلەرنى قەتئىي كۆرسىتەلمەيدۇ، — دېدى.

[3] ھەزرىتى ئەيسا:

— بىلىپ قويۇڭكى، ھېچكىم قايتىدىن تۆرەلمىگۈچە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى كۆرەلمەيدۇ! — دېدى.

[4] نىكودىم:

— ياشىنىپ قالغان ئادەم قانداقمۇ قايتىدىن تۆرەلسۇن؟ ئانىسىنىڭ قورسىقىغا كىرىپ قايتا تۆرىلىشى مۇمكىنمۇ؟! — دەپ سورىدى.

[5] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— بىلىپ قويۇڭكى، ھەم سۇدىن، ھەم خۇدانىڭ روھىدىن
تۆرەلمىگۈچە، ھېچكىم خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرەلمەيدۇ! [6] ئاتا-
ئانىسىدىن تۆرەلگەنلەر جىسمانىي ھاياتلىققىلا ئىگە بولىدۇ. بىراق، خۇدانىڭ
روھىدىن تۆرەلگەنلەر روھىي ھاياتلىققىمۇ ئىگە بولىدۇ. [7] سىزگە: «قايتىدىن
تۆرىلىشىڭلار كېرەك» دېسەم، ھەيران بولماڭ. [8] شامال خالىغان يېرىدە
چىقىدۇ، سىز ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايسىز، لېكىن قەيەردىن كېلىپ، قەيەرگە
كېتىدىغانلىقىنى بىلەلمەيسىز. شۇنىڭغا ئوخشاش، خۇدانىڭ روھىنىڭ
كىشىلەرگە قانداق قىلىپ ھاياتلىق ئاتا قىلىدىغانلىقىنىمۇ بىلەلمەيسىز.
[9] نىكودىم ھەزرىتى ئەيسادىن:
— بۇ ئىش قانداقمۇ مۇمكىن بولار؟ — دەپ سورىدى.
[10] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
— سىز ئىسرائىللارنىڭ مۇھىم ئۇستازى تۇرۇقلۇق، بۇنىمۇ
چۈشەنمەمسىز؟ [11] بىلىپ قويۇڭكى، بىز بىلىدىغىنىمىزنى ۋە كۆرگىنىمىزنى
ئېيتساقمۇ، سىلەر يەنىلا بىزنىڭ گۇۋاھلىقىمىزنى قوبۇل قىلمايۋاتىسىلەر.
[12] سىلەرگە بۇ دۇنيا توغرىسىدىكى ئىشلارنى ئېيتسام ئىشەنمىگەن يەردە،
ئەرش توغرىسىدىكى ئىشلارنى ئېيتسام قانداقمۇ ئىشىنىسىلەر؟ [13] ھېچكىم
ئەرشتىكى ئىشلارنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ. چۈنكى، ھېچكىم
ئەرشتىن چۈشكەن ئەمەس. لېكىن، ئىنسانئوغلى بۇلارنى بىلىدۇ. چۈنكى، ئۇ
ئەرشتىن چۈشكەن. [14] تۇچتىن ياسالغان يىلان مۇسا پەيغەمبەر تەرىپىدىن
چۆلدە ئۆلۈۋاتقانلارنىڭ قۇتۇلدۇرۇلۇشى ئۈچۈن لىمدا ئېگىز كۆتۈرۈلگىنىدەك،
ئىنسانئوغلى بولغان مەنمۇ شۇنداق ئېگىز كۆتۈرۈلۈشۈم كېرەك. [15] شۇنداق
بولغاندا، ماڭا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشەلەيدۇ.
[16] چۈنكى خۇدا دۇنيادىكى ئىنسانلارنى شۇ قەدەر سۆيىدۇكى، ئۆزىنىڭ

بىردىنبىر يېگانە ئوغلىغا ئېتىقاد قىلغان ھەربىر كىشى ھالاك بولماي، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىشى ئۈچۈن، ئۇنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتىپ بەردى. [17] خۇدا ئوغلىنى دۇنيادىكى ئىنسانلارنى سوراققا تارتىشقا ئەمەس، بەلكى ئۇلارنى قۇتقۇزۇشقا ئەۋەتتى. [18] ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلار سوراققا تارتىلمايدۇ. ئېتىقاد قىلمىغانلار بولسا ئاللىبۇرۇن سوراققا تارتىلغان بولىدۇ. چۈنكى، ئۇلار خۇدانىڭ يەككە ـ يېگانە ئوغلىغا ئېتىقاد قىلمىغاندى. [19] ئۇلار دائىم يامانلىق قىلغاچقا، «ھەقىقىي نۇر» دۇنياغا كەلگەن بولسىمۇ، ئۇلار بۇ نۇرنى ئەمەس، زۇلمەتنى ياخشى كۆردى. شۇڭا، ئۇلار جازاغا تارتىلىدۇ. [20] كىمدەكىم يامانلىق قىلسا، نۇرغا ئۆچ بولىدۇ ۋە قىلغان ـ ئەتكەنلىرىم ئاشكارا بولۇپ قالمىسۇن دەپ، نۇردىن قاچىدۇ. [21] لېكىن، كىمدەكىم ھەقىقەت بويىچە ئىش قىلسا، ئىشلىرىمنى خۇداغا تايىنىپ قىلغانلىقىم مەلۇم بولسۇن دەپ، نۇرغا يېقىن كېلىدۇ.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ گۇۋاھلىقى

[22] بۇ ئىشتىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن يەھۇدىيە ئۆلكىسىگە باردى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلار بىلەن بىللە ئۇ يەردە بىر مەزگىل تۇرۇپ، كىشىلەرنى چۆمۈلدۈردى. [23] شۇ چاغدا، سالىم يېزىسىنىڭ يېنىدىكى ئاينون دېگەن يەردە يەھيا پەيغەمبەرمۇ كىشىلەرنى چۆمۈلدۈرۈۋاتاتتى. چۈنكى، ئۇ يەرنىڭ سۈيى مول ئىدى. كىشىلەر ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىشىپ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىشاتتى. [24] بۇ، يەھيا پەيغەمبەر تېخى زىندانغا چۈشمىگەن ۋاقىت ئىدى. [25] يەھيا پەيغەمبەرنىڭ شاگىرتلىرى بىر يەھۇدىي بىلەن تازىلىنىش دىنىي قائىدىسى توغرىسىدا تالىشىپ قالدى. [26] شاگىرتلار يەھيا پەيغەمبەرنىڭ يېنىغا كېلىپ:

— ئۇستاز، ئۆتكەندە ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدا سىز بىلەن بىرگە

بولغان، ئۆزىگىز «بۇ ئادەم مەندىن ئۇلۇغ» دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن كىشى
ھازىر باشقىلارنى چۆمۈلدۈرۈۋاتىدۇ. ئەمدى ھەممىسى بىزدىن قېچىپ،
ئۇنىڭ يېنىغا كېتىۋاتىدۇ، — دېدى.

27 يەھيا پەيغەمبەر مۇنداق جاۋاب بەردى:

— خۇدا بەرمىسە، ئىنسان ھېچنېمىگە ئېرىشەلمەيدۇ. 28 مەن
سىلەرگە: «مەن قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ ئەمەس، پەقەت ئۇنىڭ ئالدىدا
كەلگەن يول ھازىرلىغۇچى» دېگەن. بۇنىڭغا سىلەر ئۆزۈڭلارمۇ گۇۋاھلىق
بېرەلەيسىلەر. 29 قىز چوقۇم ئۆزى بىلەن توي قىلىدىغان يىگىتكە مەنسۇپ
بولىدۇ. قولداش بولسا يىگىتنىڭ تەييارلىقىنى قىلىپ، ئۇنىڭ كېلىشىنى كۈتىدۇ
ھەم ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ خۇرسەن بولىدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، مەنمۇ
ھەزرىتى ئەيسانىڭ كېلىشىدىن خۇشاللىنىپ، قىن ـ قىنىمغا پاتماي قالدىم.
30 ئەمدى ئۇنىڭ شۆھرىتى ئۆسۈشى، مېنىڭ بولسا تۆۋەنلىشى كېرەك.

31 ئۇ ئەرشتىن كەلگۈچى بولۇپ، ھەممىدىن ئۈستۈندۇر. مەن بولسام بۇ
دۇنيادىن كەلگۈچى، شۇڭا قىلىدىغان سۆزلىرىممۇ بۇ دۇنيادىكى ئىشلار
بىلەنلا چەكلىنىدۇ. ئەرشتىن كەلگۈچى ھەممىدىن ئۈستۈن بولۇپ، 32 ئۇ
ئۆزىنىڭ ئەرشتە كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ. بىراق، ئۇنىڭ
گۇۋاھلىقىغا ئىشىنىدىغانلار ناھايىتى ئاز بولىدۇ. 33 ھالبۇكى، ئۇنىڭ گۇۋاھلىقىغا
ئىشىنىدىغانلار خۇدانىڭ ھەق ئىكەنلىكىگىمۇ گۇۋاھلىق بېرىدۇ. 34 خۇدا
ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچى خۇدانىڭ سۆزىنى سۆزلەيدۇ، چۈنكى خۇدا ئۆز
روھىنى ئۇنىڭغا ئايىماستىن بېرىپ كەلمەكتە. 35 ئەرشتىكى ئاتىمىز ئوغلىنى
سۆيىدۇ ۋە ھەممە ئىشلارنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرغان. 36 خۇدانىڭ ئوغلىغا
ئېتىقاد قىلغان كىشى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەن بولىدۇ. لېكىن، ئۇنى رەت
قىلغان كىشى مەڭگۈلۈك ھاياتتىن مەھرۇم قالىدۇ ـ دە، خۇدانىڭ غەزىپى مانا
شۇنداقلاردىن مەڭگۈ نېرى بولمايدۇ.

ھەزرىتى ئەيسا بىلەن سامارىيىلىك ئايال

4 [1] ھەزرىتى ئەيسا يەھىيا پەيغەمبەردىنمۇ كۆپ شاگىرت قوبۇل قىلىپ، ئۇلارنى چۆمۈلدۈرۈۋېتىپتۇ دېگەن خەۋەر پەرىسىيلەرگە يەتتى.
[2] (ئەمەلىيەتتە ھەزرىتى ئەيسا ئۆزى ئەمەس، شاگىرتلىرى چۆمۈلدۈرەتتى.)
[3] ئۇلارنىڭ خەۋەر تاپقىنىنى ئۇققان ھەزرىتى ئەيسا يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن
چىقىپ يەنە جەلىلىيەگە كەتتى. [4] يول ئۈستىدە سامارىيە ئۆلكىسىدىن
ئۆتۈشكە توغرا كەلدى. [5] بۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا سامارىيىنىڭ سىھار
دېگەن يېزىسىغا كەلدى. سىھار بۇرۇنقى زاماندا ياقۇپ ئۆز ئوغلى يۈسۈپكە
مىراس قىلغان يەرگە يېقىن بولۇپ، [6] «ياقۇپ قۇدۇقى» دېگەن قۇدۇقمۇ شۇ
يەردە ئىدى. ھەزرىتى ئەيسا سەپەردە چارچىغانلىقى ئۈچۈن قۇدۇقنىڭ
يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى. بۇ چۈش ۋاقتى بولۇپ، [7-8] ھەزرىتى ئەيسانىڭ
شاگىرتلىرى يېمەكلىك سېتىۋېلىش ئۈچۈن، شەھەرگە كىرىپ كەتكەنىدى.
شۇ چاغدا، سامارىيىلىك بىر ئايال سۇغا كەلدى. ھەزرىتى ئەيسا
ئۇنىڭغا:

— ماڭا بىرئاز ئۇسسۇلۇق بەرگەيسىز، — دېدى.

[9] يەھۇدىيلارنىڭ سامارىيىلىكلەرنى كاپىر دەپ، ھەتتا ئۇلارنىڭ چىنە ـ
قاچىلىرىنىمۇ ئىشلەتمەيدىغانلىقىنى بىلىدىغان ئايال:

— ئۆزىڭىز يەھۇدىي تۇرۇپ، مەندەك سامارىيىلىك ئايالدىن قانداقلارچە
سۇ تەلەپ قىلىپ قالدىڭىز؟ — دەپ سورىدى.

[10] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:

— ئەگەر سىز خۇدانىڭ سوۋغىتىنىڭ نېمىلىكى ۋە سىزدىن ئۇسسۇلۇق
سورىغان كىشىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلسىڭىزىدى، ئۇنداقتا سىز ئۇنىڭدىن
شۇنى تىلەيتتىڭىز ـ دە، ئۇمۇ سىزگە ھاياتلىق سۈيىنى بېرەتتى.

[11] ئايال:

— تەقسىر، قۇدۇق چوڭقۇر، ئۇنىڭ ئۈستىگە سۇ تارتىدىغان ئەسۋابلار
يوق تۇرسا، ھاياتلىق سۈيىنى نەدىن تاپالايسىز؟ 12 بۇ قۇدۇقنى ئەجدادىمىز
ياقۇپ كولىغان. ئۇنىڭدىن ئۆزى، ئوغۇللىرى ۋە مال-ۋارانلىرىمۇ سۇ
ئىچكەن. ئەجەبا، سىز بۇ سۇدىنمۇ ياخشى سۇ بېرىمەن دەپ، ئۆزىڭىزنى
ئەجدادىمىز ياقۇپتىن ئۇلۇغ دېمەكچىمۇ؟! — دەپ سورىدى.

13 ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى:

— بۇ سۇنى ئىچكەنلەر يەنە ئۇسسايدۇ. 14 ئەمما، مەن بېرىدىغان سۇنى
ئىچكەنلەر مەڭگۈ ئۇسسىمايدىغان بولىدۇ. مەن بېرىدىغان سۇ، ئىچكەن
كىشىلەرنىڭ قەلبىدە ئېتىلىپ چىقىدىغان بىر بۇلاققا ئايلىنىپ، ئۇلارغا
مەڭگۈلۈك ھاياتلىق بېرىدۇ.

15 — تەقسىر، ماڭا بۇ سۇدىن بەرگەيسىز. شۇ سۇ بىلەن تەشنالىقىمنى
قاندۇرۇپ، قۇدۇققا ئىككىنچى كەلمەيدىغان بولاي، — دېدى ئايال.

16 ھەزرىتى ئەيسا:

— بېرىپ ئېرىڭىزنى باشلاپ كېلىڭ، — دېدى.

17 — ئېرىم يوق، — دەپ جاۋاب بەردى ئايال.

— ئېرىم يوق دەپ، راستىنى ئېيتتىڭىز. 18 بەش ئەرگە تەگكەندىڭىز،
ھازىر سىز بىلەن بىللە ياشاۋاتقان ئادەم ئېرىڭىز بولمايدۇ. بۇنى توغرا
ئېيتتىڭىز! — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

19 — تەقسىر، ئەمدى چۈشەندىم، سىز ئەسلىدە پەيغەمبەر ئىكەنسىز!
20 شۇڭا ئېيتىپ بەرسىڭىز، ئەجدادلىرىمىز بۇ تاغدا ئىبادەت قىلىپ كەلگەن،
لېكىن سىلەر يەھۇدىيلار نېمە ئۈچۈن «ئىبادەتنى يېرۇسالېمدا قىلىش
كېرەك!» دەپ چىڭ تۇرىسىلەر، — دېدى ئايال.

21 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:

— خانىم، سۆزلىرىمگە ئىشىنىڭ، شۇنداق بىر ۋاقىت كېلىدۇكى، خۇداغا
ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن، كىشىلەرنىڭ بۇ تاغقا ياكى يېرۇسالېمغا بېرىشىنىڭ

هاجىتى قالمايدۇ. [22] سىلەر سامارىيىلىكلەر خۇداغا ئىبادەت قىلغان بىلەن ئۇنى بىلمەيسىلەر. بىراق، بىز يەھۇدىيلار كىمگە ئىبادەت قىلغىنىمىزنى بىلىمىز. چۈنكى، قۇتقۇزۇلۇش يەھۇدىيلار ئارقىلىق دۇنياغا كېلىدۇ. [23] لېكىن شۇنداق بىر ۋاقىت كېلىدۇ، شۇنداقلا كېلىپ قالدىكى، كىشىلەر روھى بىلەن ۋە خۇدا ئاشكارىلىغان ھەقىقەت بويىچە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىدۇ. ئەرشتىكى ئاتىمىز ئۆزىگە ئەنە شۇنداق ھەقىقىي ئىبادەت قىلغۇچىلارنى ئىزدىمەكتە. [24] خۇدا — روھتۇر. ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلغۇچىلار روھى بىلەن ۋە خۇدا ئاشكارىلىغان ھەقىقەت بويىچە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشى كېرەك.

[25] ئايال ھەزرىتى ئەيساغا:

— مەسىھنىڭ، يەنى قۇتقۇزغۇچىنىڭ كېلىدىغانلىقىنى بىلىمەن. ئۇ كەلگەندە، بىزگە ھەقىقەتنى تولۇق چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ، — دېدى.

[26] — سىز بىلەن سۆزلىشىۋاتقان مەن، ئۇ بولىمەن! — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

[27] دەل شۇ چاغدا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرى قايتىپ كەلدى. ئۇلار ئۇنىڭ بىر سامارىيىلىك ئايال بىلەن سۆزلىشىۋاتقانلىقىغا ھاڭ-تاڭ قېلىشتى، لېكىن، ھېچقايسىسى ھەزرىتى ئەيسادىن: «سىز ئۇنىڭدىن نېمە سورىماقچىسىز؟» ياكى «سىز نېمىشقا ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىسىز؟» دەپمۇ سورىمىدى.

[28] شۇنىڭ بىلەن، ئايال كوزىسىنى تاشلاپ، شەھەرگە قايتىپ بېرىپ، كىشىلەرگە:

[29] — يۈرۈڭلار، ھاياتىمدا قىلغان ئىشلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ماڭا ئېيتىپ بەرگەن ئادەمنى كۆرۈپ كېلىڭلار. ئەجەبا، قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ شۇمىدۇ؟ — دېدى.

[30] بۇنىڭ بىلەن، كىشىلەر شەھەردىن چىقىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىشكە باشلىدى.

[31] شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە شاگىرتلىرى ھەزرىتى ئەيساغا:
— ئۇستاز، ئازراق بىر نەرسە يەۋالسىڭىزچۇ؟ — دەپ ئۆتۈنۈشتى.
[32] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا:
— مېنىڭ سىلەر بىلمەيدىغان بىر يېمەكلىكىم بار، — دېدى.
[33] شاگىرتلار بىر ـ بىرىگە:
— ئەجەبا، بىرى ئۇستازغا يېمەكلىك ئەكېلىپ بەرگەنمىدۇ؟ — دېيىشتى.
[34] — مېنىڭ يېمەكلىكىم — مېنى ئەۋەتكەن خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ۋە ئۇنىڭ ماڭا تاپشۇرغان ئىشىنى تاماملاشتۇر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
[35] ھەزرىتى ئەيسا شەھەردىن كېلىۋاتقانلارنى كۆزدە تۇتۇپ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ، شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:
— سىلەر: «ھوسۇل يىغىشقا يەنە تۆت ئاي بار» دەيسىلەر. ئەمما سىلەرگە ئېيتىمەنكى، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈپ ئېتىزلارغا قاراڭلار، زىرائەتلەر سارغىيىپ ئورۇشقا تەييار بولغاندەك، بۇ كىشىلەرمۇ ئېتىقاد قىلىشقا تەييار بولدى!
[36] خۇددى ھوسۇل يىغقۇچى ھەققىنى ئېلىۋاتقاندەك، بۇ كىشىلەرنى ماڭا ئېتىقاد قىلىشقا يېتەكلەۋاتقانلارمۇ خۇدادىن تېگىشلىك ئىنئام ئېلىۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ يىغقان ھوسۇلى بولسا مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەن كىشىلەردۇر. شۇنداق قىلىپ، «تېرىقچى» ۋە «ئورمىچى» تەڭ خۇشاللىنىدۇ. [37] «بىرى تېرىيدۇ، يەنە بىرى يىغىدۇ» دېگەن تەمسىل توغرىدۇر. [38] مەن سىلەرنى ئۆزۈڭلار ئەمەس، باشقىلار ئەمگەك سىڭدۈرگەن بىر «ھوسۇل» نى يىغىشقا ئەۋەتتىم. شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر تەييار بولغان بۇ «ھوسۇل» نى يىغقۇچىسىلەر.
[39] سىھار يېزىسىدىكى نۇرغۇن سامارىيىلىكلەر ھېلىقى ئايالنىڭ:

«ھاياتىمدا قىلغان ئىشلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ماڭا ئېيتىپ بەردى!» دېگەن
سۆزىنى ئاڭلاپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. [40] شۇڭا، ئۇلار ھەزرىتى
ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭ ئۆزلىرى بىللە بىلەن بىللە تۇرۇشىنى تەلەپ
قىلىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇ يەردە ئىككى كۈن تۇردى.
[41] ئۇنىڭ تەلىمى ئارقىلىق تېخىمۇ كۆپ ئادەم ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى.
[42] ئۇلار ئايالغا:

ــ بىزنىڭ ئېتىقاد قىلىشىمىز ئەمدى پەقەت سىزنىڭ سۆزلىرىڭىز
سەۋەبىدىنلا ئەمەس، بەلكى ئۆزىمىزنىڭ ئاڭلىغانلىقىدىنمۇ بولدى. ئۇنىڭ
ھەقىقەتەن دۇنيانىڭ قۇتقۇزغۇچىسى ئىكەنلىكىنى بىلدۇق! ــ دېيىشتى.

بىر ئەمەلدارنىڭ ئوغلىنىڭ ساقايتىلىشى

[43] ئىككى كۈندىن كېيىن ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىگە قاراپ يول
ئالدى. [44] ئۇ ئۆزى بۇرۇن: «ھېچقانداق پەيغەمبەر ئۆز يۇرتىدا ھۆرمەتكە
سازاۋەر بولمايدۇ» دېگەن. [45] جەلىلىيىگە كەلگىنىدە، جەلىلىيىلىكلەر ئۇنى
قارشى ئېلىشتى، چۈنكى ئۇلارمۇ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى يېرۇسالېمدا
ئۆتكۈزگەن ۋە ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۇ يەردە ياراتقان مۆجىزە ھەم
كارامەتلىرىنى كۆرگەنىدى.
[46] ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىدە تۇرغان ۋاقتىدا، كانا يېزىسىغا
يەنە باردى. (ئۇ دەل شۇ يېزىدىكى بىر تويدا سۇنى شارابقا ئايلاندۇرغاندى.)
شۇ كۈنلەردە، كەپەرناھۇم شەھرىدە ئوغلى كېسەل بولۇپ ياتقان بىر ئوردا
ئەمەلدارى بار ئىدى. [47] ئۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەھۇدىيەدىن جەلىلىيىگە
كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئالدىغا باردى ۋە:

ــ ئۆيۈمگە بېرىپ، سەكراتتا ياتقان ئوغلۇمنى ساقايتىپ بەرسىڭىز! ــ
دەپ ئۆتۈندى.

[48] شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ سىلەر جەلىللىك مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرمىگۈچە، ماڭا ئېتىقاد قىلمايدىغان ئوخشايسىلەر! ــ دېدى.
[49] ئوردا ئەمەلدارى ھەزرىتى ئەيساغا:
ــ ھەزرەتلىرى، بالام ئۆلمەستە بارغايسىز! ــ دېدى.
[50] ــ ئۆيىڭىزگە قايتىڭ، ئوغلىڭىز ھايات قالدۇ! ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

ھېلىقى ئادەم ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئېيتقان سۆزىگە ئىشىنىپ، ئۆيىگە قاراپ ماڭدى. [51] يولدا چاكارلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ، ئوغلىنىڭ ھايات ھەم سالامەت ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇردى.
[52] ئەمەلدار ئۇلاردىن ئوغلىنىڭ قاچاندىن باشلاپ ياخشىلىنىشقا يۈزلەنگەنلىكىنى سورىغىنىدا، ئۇلار:
ــ تۈنۈگۈن چۈشتىن كېيىن سائەت بىردە قىزىتمىسى ياندى، ــ دېيىشتى.
[53] بالىنىڭ ئاتىسى بۇنىڭ دەل ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىگە: «ئوغلىڭىز ھايات قالدۇ!» دېگەن ۋاقىت ئىكەنلىكىنى ئېسىگە ئالدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ۋە پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەر ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشتى.
[54] بۇ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەھۇدىيەدىن جەلىلىيەگە كېلىپ كۆرسەتكەن ئىككىنچى مۆجىزىسى ئىدى.

كۆلچەك بويىدىكى پالەچنىڭ ساقايتىلىشى

5 [1] بۇنىڭدىن ئۇزۇن ئۆتمەي، يەھۇدىيلارنىڭ بىر ھېيتى يېتىپ كەلدى. شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمغا باردى. [2] يېرۇسالېمدىكى «قوي دەرۋازىسى» نىڭ يېنىدا ئىبرانىي تىلىدا «بەيتەستا» دەپ ئاتىلىدىغان بىر

كۆلچەك بولۇپ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا بەش پېشايۋان بار ئىدى. [3] بۇ پېشايۋانلار
ئاستىدا بىر توپ قارىغۇ، توكۇر ۋە پالەچلەر يېتىشاتتى. {ئۇلار يېتىپ
كۆلچەكنىڭ سۈيىنىڭ چايقىلىشىنى كۈتەتتى. [4] چۈنكى، خۇدانىڭ بىر
پەرىشتىسى تۇرۇپ ـ تۇرۇپ كۆلچەككە چۈشۈپ سۈنى چايقايدىكەن،
سۇنىڭ چايقىلىشىدىن كېيىن كۆلچەككە بىرىنچى بولۇپ كىرگەن كىشى
ھەرقانداق كېسەلدىن خالاس بولىدىكەن.} [5] ئۇ يەردە ئوتتۇز سەككىز يىل
كېسەل تارتقان بىر بىمار بار ئىدى. [6] ھەزرىتى ئەيسا بۇ توكۇر ئادەمنى كۆردى
ۋە ئۇنىڭ ئۇزۇندىن بېرى شۇ ئەھۋالدا ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭدىن:

ــ ساقىيىپ كېتىشنى خالامسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[7] بىمار مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ ھەزرەتلىرى، سۇ چايقالغاندا مېنى سۇغا چۈشۈرىدىغان ئادىمىم
يوق. مەن چۈشەي دېگۈچە، باشقىلار مېنىڭ ئالدىمدا چۈشۈۋالىدۇ.

[8] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ ئورنۇڭدىن تۇر، ئورۇن ـ كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ماڭ! ــ دېدى.

[9] ھېلىقى ئادەم شۇئان ساقىيىپ، ئورۇن ـ كۆرپىسىنى يىغىشتۇرۇپ
مېڭىشقا باشلىدى.

بۇ، يەھۇدىيلارنىڭ دەم ئېلىش كۈنى* ئىدى. [10] شۇڭا، بەزى يەھۇدىي
ئاقساقاللىرى ساقايغان ئادەمگە:

ــ بۈگۈن دەم ئېلىش كۈنى تۇرسا، تەۋرات قانۇنىمىزدا دەم ئېلىش كۈنى
ئىش قىلىش مەنئى قىلىنغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، يەنە ئورۇن ـ كۆرپەڭنى
كۆتۈرۈپ يۈرسەنغۇ! ــ دېدى.

[11] لېكىن، بىمار ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

---

*9. دەم ئېلىش كۈنى ــ بۇ، يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەت قىلىدىغان مۇقەددەس كۈنىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ كۈنى ئىشلەش قەتئىي مەنئى قىلىنغان.

ــ مېنى ساقايتقان كىشى ماڭا: «ئورنۇڭنى ـ كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ماڭ» دېگەن تۇرسا!
12 ــ ساڭا: «ئورنۇڭنى ـ كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ماڭ» دېگەن زادى كىم ئىكەن ئۇ؟ ــ دەپ سوراشتى ئۇلار.
13 بىراق، ساقايغان ئادەم ھەزرىتى ئەيسانىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتى. ئۇ يەردە ئادەم كۆپ بولغانلىقتىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنى دالدىغا ئېلىپ، ئاستىغىنا كېتىپ قالدى.
14 بۇ ئىشتىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ھېلىقى ئادەمنى مەركىزىي ئىبادەتخانىدا كۆرۈپ:
ــ كېسىلىڭدىن ساقايدىڭ. ئەمدى گۇناھ سادىر قىلما، بېشىڭغا تېخىمۇ چوڭ بالا ـ قازا كېلىپ قالمىسۇن! ــ دېدى.
15 ھېلىقى ئادەم يەھۇدىي ئاقساقاللىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۆزىنى
ساقايتقان ھەزرىتى ئەيسا ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇردى. 16 ھەزرىتى ئەيسا بۇ
ئىشلارنى دەم ئېلىش كۈنى قىلغانلىقى ئۈچۈن، يەھۇدىي ئاقساقاللىرى ئۇنىڭغا
زىيانكەشلىك قىلىشقا باشلىدى. 17 لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
ــ خۇدائاتام تا ھازىرغىچە توختىماستىن ئىش قىلىپ كەلمەكتە، مەنمۇ شۇنداق قىلىشىم كېرەك! ــ دېدى.
18 شۇنداق قىلىپ، يەھۇدىي ئاقساقاللىرىنىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈش نىيىتى تېخىمۇ كۈچەيدى. چۈنكى، ئۇ دەم ئېلىش كۈنىنىڭ قائىدىسىنى بۇزۇپلا قالماستىن، خۇدانىڭ ئۆز ئاتىسى ئىكەنلىكىنى ئېيتىش بىلەن، ئۆزىنى خۇداغا تەڭ قىلغانىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ھوقۇقى

19 ھەزرىتى ئەيسا بۇ شىكايەتلەرگە جاۋابەن يەھۇدىي ئاقساقاللىرىغا

مۇنداق دېدى:
— بىلىپ قويۇڭلاركى، ئوغلى ئۆزلۈكىدىن ھېچنېمە قىلالمايدۇ. پەقەت
ئەرشتىكى ئاتىسىنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئاندىن شۇ ئىشنى
قىلالايدۇ. ئاتىسى نېمە قىلسا، ئۇمۇ شۇنى قىلىدۇ. [20] چۈنكى، ئاتىسى ئۇنى
سۆيىدۇ ۋە ئۆزىنىڭ قىلىدىغان بارلىق ئىشلىرىنى ئۇنىڭغا كۆرسىتىدۇ ھەم
ئوغلى ئارقىلىق سىلەرنى ھەيران قالدۇرغۇدەك، تېخىمۇ زور ۋە ئۇلۇغ
ئىشلارنى ئايان قىلىدۇ. [21] ئۆلگەنلەرنى ئاتىسى قانداق تىرىلدۈرۈپ، ئۇلارغا
ھاياتلىق ئاتا قىلغان بولسا، ئوغلىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش ئۆزى خالىغان
كىشىلەرگە مەڭگۈلۈك ھايات ئاتا قىلىدۇ. [22] شۇنداقلا، ئاتىسى ھېچكىمنى
سوراققا تارتمايدۇ، بەلكى ئوغلى تارتىدۇ. چۈنكى، سوراققا تارتىشنىڭ پۈتۈن
ھوقۇقىنى ئوغلىغا بەرگەندۇر. [23] بۇنىڭدىن مەقسەت، ئىنسانلارنىڭ ئۆزىنى
ھۆرمەتلىگىنىدەك، ئوغلىنىمۇ ھۆرمەتلىشى ئۈچۈندۇر. ئوغلىنى
ھۆرمەتلىمىگەنلەر ئۇنى ئەۋەتكۈچى ئاتىسىنىمۇ ھۆرمەتلىمىگەنلەردىن
بولىدۇ. [24] بىلىپ قويۇڭلاركى، سۆزۈمنى ئاڭلاپ، مېنى ئەۋەتكۈچىگە
ئىشەنگەنلەر مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەن بولىدۇ. بۇنداق ئادەم سوراققا
تارتىلمايدۇ، شۇنداقلا ئۆلۈمدىن ھاياتلىققا ئۆتكەن بولىدۇ.

[25] بىلىپ قويۇڭلاركى، روھى ئۆلۈكلەرنىڭ خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئاۋازىنى
ئاڭلايدىغان ۋاقىت ـ سائىتى يېتىپ كەلمەكتە، شۇنداقلا كېلىپ قالدىكى،
ئاڭلاپ ئىشەنگەنلەر ھاياتلىققا ئىگە بولىدۇ. [26] چۈنكى، ئاتىسى ئۆزى قانداق
ھاياتلىق مەنبەسى بولسا، ئوغلىنىمۇ شۇنداق ھاياتلىق مەنبەسى قىلدى.
[27] يەنە ئۇنىڭغا سوراق قىلىش ھوقۇقىنىمۇ بەردى، چۈنكى ئۇ ئىنسانئوغلىدۇر.
[28] بۇنىڭغا ھەيران بولماڭلار. ئۆلگەنلەرنىڭ ھەممىسى مېنىڭ ئاۋازىمنى
ئاڭلايدىغان ۋاقىت كېلىدۇ [29] ۋە ئۇلار يەرلىكلىرىدىن چىقىشىدۇ. ياخشىلىق
قىلغانلار تىرىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ، يامانلىق قىلغانلار تىرىلىپ
سوراققا تارتىلىدۇ. [30] مەن ئۆزلۈكۈمدىن ھېچنېمە قىلالمايمەن، پەقەت

ئاتامنىڭ ئىيتقىنى بويىچە سوراق قىلىمەن. مېنىڭ ھۆكۈمۈم ئادىلدۇر. چۈنكى، مېنىڭ نىيىتىم مېنىڭ ئىرادەمنى ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسىنى ئىشقا ئاشۇرۇشتۇر.

خۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيساغا بەرگەن گۇۋاھلىقى

[31] ــــ ئەگەر ئۆزۈم ئۈچۈن ئۆزۈم گۇۋاھلىق بەرسەم، گۇۋاھلىقىم بىكار بولىدۇ. [32] لېكىن، مەن ئۈچۈن گۇۋاھلىق بېرىدىغان باشقا بىرى بار. ئۇنىڭ ماڭا قىلىدىغان گۇۋاھلىقىنىڭ راستلىقىنى بىلىمەن. [33] يەھيا پەيغەمبەرگە ئادەم ئەۋەتكەن ئەمەسمىدىڭلار؟! ئۇ ھەقىقەتكە گۇۋاھلىق بەرگەن. [34] ئەمەلىيەتتە، ماڭا بىر ئىنساننىڭ گۇۋاھلىقى كېرەك ئەمەس. سىلەرنى يەھيا پەيغەمبەرنىڭ گۇۋاھلىقىغا ئىشىنىپ، قۇتقۇزۇلسۇن دەپ، بۇلارنى ئېيتىۋاتىمەن. [35] يەھيا پەيغەمبەر نۇر چېچىپ تۇرغان بىر چىراغقا ئوخشايدۇ. سىلەر ئۇنىڭ يورۇقلۇقىدىن ۋاقىتلىق بولسىمۇ بەھرىمەن بولۇشنى خالىدىڭلار. [36] لېكىن، يەھيا پەيغەمبەرنىڭ مەن ئۈچۈن بەرگەن گۇۋاھلىقىدىنمۇ چوڭ بىر گۇۋاھلىق بار. ئۇ بولسىمۇ مېنىڭ ياراتقان مۆجىزىلىرىم، يەنى ئاتام مېنىڭ ئورۇندىشىم ئۈچۈن ماڭا تاپشۇرغان ئىشلاردۇر. بۇلار ئاتامنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. [37] مېنى ئەۋەتكەن ئاتام ئۆزىمۇ مەن ئۈچۈن گۇۋاھچىدۇر. سىلەر ھېچقاچان ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمىدىڭلار، قىياپىتىنى كۆرمىدىڭلار. [38] ئۇنىڭ سۆزلىرى سىلەرنىڭ قەلبىڭلاردىن ئورۇن ئالمىدى، چۈنكى مېنى ئۇنىڭ ئەۋەتكىنىگە ئىشەنمىدىڭلار.

[39] مۇقەددەس يازمىلارنى تەتقىق قىلىسىلەر، چۈنكى ئۇنىڭدىن مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگە بولۇشنىڭ يولىنى تاپالايمىز، دەپ قارايسىلەر. ئەجەبا، بۇ يازمىلار مېنى خۇدا ئەۋەتىدىغان قۇتقۇزغۇچى دەپ تونۇشتۇرغان

ئەمەسمۇ؟! [40] شۇنداق تۇرۇقلۇق، سىلەر يەنە مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ، ھاياتلىققا
ئېرىشىشنى خالىمايسىلەر.
[41] مەن ئىنسانلارنىڭ ماختىشىنى ئىزدىمەيمەن. [42] لېكىن، مەن
سىلەرنى بىلىمەن. قەلبىڭلاردا خۇداغا بولغان مۇھەببىتىڭلار يوق. [43] مەن
ئاتامنىڭ نامى بىلەن كەلسەم، سىلەر مېنى قوبۇل قىلمايسىلەر. ھالبۇكى،
باشقىلار ئۆز نامى بىلەن كەلسە، ئۇنى قوبۇل قىلىسىلەر. [44] سىلەر بىر ـ
بىرىڭلارنىڭ ماختىشىنى قوبۇل قىلىسىلەريۇ، يېگانە خۇدانىڭ ماختىشىغا ئېگە
بولۇشقا تىرىشمايسىلەر. بۇ ھالدا ماڭا قانداقمۇ ئېتىقاد قىلالايسىلەر؟!
[45] بىراق، مېنى ئۇستىمىزدىن ئاتامغا شىكايەت قىلىدۇ، دەپ ئويلىماڭلار.
ئۇستۇڭلاردىن شىكايەت قىلىدىغان مەن ئەمەس، بەلكى سىلەر ئۈمىد
باغلىغان مۇسا پەيغەمبەردۇر. [46] ئەگەر سىلەر راستتىن مۇسا پەيغەمبەرگە
ئىشەنگەن بولساڭلار، ماڭىمۇ ئىشەنگەن بولاتتىڭلار. چۈنكى، مۇقەددەس
يازمىلاردا مۇسا پەيغەمبەر مەن توغرۇلۇق يازغان. [47] لېكىن، ئۇنىڭ
مۇقەددەس يازمىلاردا يازغان سۆزلىرىگە ئىشەنمىسەڭلار، مېنىڭ
سۆزلىرىمگە قانداقمۇ ئىشىنىسىلەر؟!

بەش مىڭ ئادەمنىڭ تويدۇرۇلۇشى

6 [1] بىر مەزگىلدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە كۆلى (تىبېرىيە
كۆلى دەپمۇ ئاتىلىدىغان كۆل) نىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتتى. [2] زور بىر توپ
خالايىق ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ماڭدى، چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ كېسەللەرنى
ساقايتقان مۆجىزىلىرىنى كۆرگەنىدى. [3] ھەزرىتى ئەيسا تاغقا چىقىپ، ئۇ
يەردە شاگىرتلىرى بىلەن بىللە ئولتۇردى. [4] بۇ، يەھۇدىيلارنىڭ ئۆتۈپ كېتىش
ھېيتىغا ئاز قالغان ۋاقىت ئىدى. [5] ھەزرىتى ئەيسا بېشىنى كۆتۈرۈپ، زور بىر
توپ خالايىقنىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىغا كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، فىلىپتىن:

— شۇنچە كۆپ ئادەمنى تويدۇرغۇدەك ناننى نەدىن تاپىمىز؟ — دەپ
سورىدى. 6 ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزنى ئۇنى سىناش ئۈچۈن ئېيتقانىدى.
ئەمەلىيەتتە، قانداق قىلىشنى ئۆزى بىلەتتى.
7 فىلىپ جاۋابەن:
— ھەممەيلەننىڭ بىر بۇردىدىن نان يېيىشى ئۈچۈن، يېرىم يىللىق
كىرىممۇ يەتمەيدۇ! — دېدى.
8 شاگىرتلاردىن يەنە بىرى، يەنى سىمۇن پېترۇسنىڭ ئىنىسى ئەندەر
ھەزرىتى ئەيساغا:
9 — بۇ يەردە بىر كىچىك بالا بولۇپ، ئۇنىڭدا بەش ئارپا نان بىلەن
ئىككى بېلىق بار. لېكىن، بۇنچىۋالا ئادەم ئۈچۈن بۇ نېمىگە يەتسۇن؟! —
دېدى.
10 — كۆپچىلىكنى ئولتۇرغۇزۇڭلار، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
ئۇ يەر كەڭ كەتكەن چىمەنزارلىق ئىدى. خالايىقنىڭ ھەممىسى
ئولتۇردى. ئۇ يەردىكى ئەرلەرنىڭ سانىلا بەش مىڭچە بار ئىدى. 11 ھەزرىتى
ئەيسا نانلارنى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا شۈكۈر ئېيتقاندىن كېيىن، ئولتۇرغانلارغا
بۆلۈپ بەردى. بېلىقلارنىمۇ شۇنداق قىلدى. كۆپچىلىك خالىغانچە يېدى.
12 ھەممەيلەن يەپ تويغاندا، ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا:
— ئېشىپ قالغىنىنى يىغىڭلار، ھېچ نەرسە زايە بولمىسۇن، — دېدى.
13 شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار كۆپچىلىكنىڭ بەش ئارپا ناندىن يەپ ئېشىپ
قالغىنىنى ئون ئىككى سېۋەتكە تولدۇرۇپ يىغىۋالدى.
14 خالايىق ھەزرىتى ئەيسانىڭ كۆرسەتكەن بۇ مۆجىزىسىنى كۆرۈپ:
«دۇنياغا كېلىشىنى مۇسا پەيغەمبەر ئالدىن ئېيتقان پەيغەمبەر ھەقىقەتەن
مۇشۇ ئىكەن!» دېيىشتى. 15 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ ئۆزىنى ئىسرائىللارنىڭ
پادىشاھى بولۇشقا مەجبۇرلايدىغانلىقىنى بىلىپ، ئۇلاردىن ئايرىلىپ، قايتىدىن
تاغقا تەنھا چىقىپ كەتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ سۇ ئۈستىدە مېڭىشى

[16] كەچقۇرۇن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرى كۆل بويىغا كېلىشتى.
[17] گەرچە قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتكەن بولسىمۇ، ھەزرىتى ئەيسا تېخىچە
ئۇلارنىڭ يېنىغا كەلمىگەنىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار بىر كېمىگە ئولتۇرۇپ،
كۆلنىڭ ئۇ قېتىدىكى كەپەرناھۇم شەھىرىگە قاراپ يول ئېلىشتى. [18] قاتتىق
بوران چىقىپ، كۆلدە دولقۇن كۆتۈرۈلۈۋاتاتتى. [19] شاگىرتلار پالاق ئۇرۇپ
تۆت ـ بەش چاقىرىم يەرگىچە بارغاندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ كۆل
ئۈستىدە مېڭىپ كېمىگە يېقىنلىشىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قورقۇشۇپ كەتتى.
[20] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— قورقماڭلار، بۇ مەن! — دېدى.

[21] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى كېمىگە چىقىشقا ئۈندىدى. ئۇ
كېمىگە چىققاندىن كېيىنلا، ئۇلار بارماقچى بولغان يېرىگە بېرىپ قالدى.

ھەزرىتى ئەيسا — روھىي ئوزۇقتۇر

[22] ئىككىنچى كۈنى، كۆلنىڭ ئۇ قېتىدا قالغان خالايىق تۈنۈگۈنكى كۈندە
ئۇ يەردە پەقەت بىرلا كېمىنىڭ بارلىقىنى، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆز
شاگىرتلىرى بىلەن بىللە ئۇ كېمىگە ئولتۇرمىغانلىقىنى، شاگىرتلىرىنىڭ يالغۇز
كەتكەنلىكىنى ئېسىگە ئالدى. [23] بىرنەچچە كېمە تىبېرىيە شەھىرىدىن
ھەزرىتى ئەيسا دۇئا قىلىپ خالايىققا نان تارقىتىپ بەرگەن يەرگە يېقىن
كېلىپ توختىدى. [24] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ۋە شاگىرتلىرىنىڭ ئۇ يەردە
ئەمەسلىكىنى بىلگەن خالايىق ئۇ كېمىلەرگە ئولتۇرۇپ، كەپەرناھۇم
شەھىرىگە ھەزرىتى ئەيسانى ئىزدىگىلى ماڭدى.

[25] خالايىق ئۇنى كۆلنىڭ ئۇ قېتىدا تاپقاندىن كېيىن:

— ئۇستاز، بۇ يەرگە قاچان كەلدىڭىز؟ — دەپ سوراشتى.

[26] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر مېنى مۆجىزىلىرىمنى كۆرۈپ
چۈشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى نانلاردىن خالىغانچە يەپ
تويغانلىقىڭلار ئۈچۈن ئىزدىدىڭلار. [27] بىراق، سىلەر بۇزۇلىدىغان ئوزۇقلۇق
ئۈچۈن ئەمەس، بۇزۇلمايدىغان، مەڭگۈلۈك ھاياتلىق بېرىدىغان ئوزۇقلۇق
ئۈچۈن جان تىكىپ ئىشلەڭلار! بۇنى سىلەرگە ئىنسانئوغلى — ئۆزۈم
بېرىمەن، چۈنكى مېنىڭ بۇنداق قىلىشىمنى خۇدائاتام تەستىقلىغان.
[28] ئۇلار:
— قانداق قىلغاندا خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولالايمىز؟ — دەپ سوراشتى.
[29] — خۇدانىڭ خىزمىتى — خۇدانىڭ ئەۋەتكىنىگە ئېتىقاد قىلىشتۇر، —
دەپ جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا.
[30] ئۇلار يەنە:
— سىز قانداق مۆجىزە يارىتىش بىلەن بىزنى ئۆزىڭىزگە
ئىشەندۈرىسىز؟ بىزگە نېمە قىلىپ بەرمەكچىسىز؟ [31] ئەجدادلىرىمىز چۆلدە
يۈرگەندە، «ماننا» دەپ ئاتالغان نان يېگەن. بۇ ھەقتە زەبۇردا: «ئۇ ئۇلارغا
ئەرشتىن چۈشۈرۈلگەن نان تەقدىم قىلدى» دېيىلگەن. سىز بىزگە نېمە
تەقدىم قىلماقچىسىز؟ — دېيىشتى.
[32] بىراق، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
— بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەجدادلىرىڭلارغا ئاسماندىن چۈشكەن ناننى
مۇسا پەيغەمبەر ئەمەس، بەلكى خۇدائاتام بەرگەن. مانا ھازىرمۇ سىلەرگە
ئاسماندىن چۈشكەن ھەقىقىي ناننى خۇدائاتام بېرىۋاتىدۇ. [33] بۇ نان ئەرشتىن
چۈشكەندۇر ۋە پۈتۈن دۇنياغا ھاياتلىق بەرگۈچىدۇر.
[34] — تەقسىر، ھەمىشە بىزگە بۇنداق نان بېرىپ تۇرغايسىز! — دېيىشتى
ئۇلار.
[35] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

ــ ھاياتلىق بېرىدىغان نان ئۆزۈمدۇرمەن! مېنىڭ يېنىمغا كەلگەنلەر
ھەرگىز ئاچ قالمايدۇ. ماڭا ئېتىقاد قىلغانلار ھېچقاچان ئۇسسىمايدۇ. 36 لېكىن
سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، سىلەر مېنى كۆرگەن بولساڭلارمۇ، ماڭا ئېتىقاد
قىلمايۋاتىسىلەر.
37 خۇدائاتام ماڭا تاپشۇرغانلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ يېنىمغا كېلىدۇ.
مېنىڭ يېنىمغا كەلگەنلەرنى ھەرگىز تاشلىۋەتمەيمەن. 38 چۈنكى، مەن ئۆز
ئىرادەمنى ئەمەس، مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش
ئۈچۈن ئەرشتىن چۈشتۈم. 39 مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسى بولسا ئۇنىڭ ماڭا
تاپشۇرغانلىرىدىن بىرىنىمۇ يوقاتماسلىقىم، شۇنداقلا قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ
ھەممىسىنى تىرىلدۈرۈپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشتۈرۈشۈمدىن ئىبارەت.
40 چۈنكى، مېنىڭ ئاتامنىڭ ئىرادىسى ئوغلىنى، يەنى مېنى تونۇغان ۋە ماڭا
ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشتۈرۈشتۇر. مەن
ئۇلارنى قىيامەت كۈنى تىرىلدۈرۈپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشتۈرىمەن.
41 ھەزرىتى ئەيسا: «ئەرشتىن چۈشكەن ‹نان› ئۆزۈمدۇرمەن!»
دېگەنلىكى ئۈچۈن، يەھۇدىيلار ئۇنىڭغا نارازى بولۇپ غودۇڭشىشقا باشلىدى.
42 «بۇ يۈسۈپنىڭ ئوغلى ئەيسا ئەمەسمۇ؟ ئاتىسىنىمۇ، ئانىسىنىمۇ تونۇيدىغان
تۇرساق، يەنە قانداقلارچە: ‹ئەرشتىن چۈشتۈم!› دېيەلىسۇن؟» دېيىشەتتى
ئۇلار.
43 ــ ماڭا غودۇڭشىماڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ 44 مېنى
ئەۋەتكەن خۇدائاتام ئۆزى كىشىلەرنىڭ قەلبىگە سالمىسا، ئۇلار مېنىڭ
يېنىمغا كېلەلمەيدۇ. مېنىڭ يېنىمغا كەلگەن كىشىلەرنى قىيامەت كۈنى
تىرىلدۈرىمەن. 45 پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا مۇنداق يېزىلغان: «ئۇلارنىڭ
ھەممىسىگە خۇدا تەرىپىدىن تەلىم بېرىلىدۇ.» شۇڭا، ئاتامنىڭ تەلىمىنى
ئاڭلىغان ۋە ئۇنىڭدىن ئۆگەنگەن كىشىلەر مېنىڭ يېنىمغا كېلىدۇ. 46 بۇ، ئاتامنى
بىر كىشى كۆرگەن دېگەنلىك ئەمەس. ئاتامنى پەقەت ئۇنىڭ يېنىدىن

كەلگۈچى مەنلا كۆرگەن.

[47] بىلىپ قويۇڭلاركى، ماڭا ئېتىقاد قىلغانلار مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئاللىقاچان ئېرىشكەن بولىدۇ. [48] ھاياتلىق بېرىدىغان «نان» ئۆزۈمدۇرمەن. [49] گەرچە ئەجدادلىرىڭلار چۆللەردە مانىنا يېگەن بولسىمۇ، يەنىلا ئۆلدى. [50] لېكىن، ئەرشتىن چۈشكەن شۇنداق بىر «نان» باركى، ئۇنى يېگەنلەر ئۆلمەيدۇ. [51] ئەرشتىن چۈشكەن، «ھاياتلىق بېرىدىغان نان» ئۆزۈمدۇرمەن. كىمدەكىم بۇ «نان» دىن يېسە، مەڭگۈ ياشايدۇ. بۇ «نان» مېنىڭ تېنىمدۇر. مەن دۇنيادىكى ئىنسانلار ھەقىقىي ھاياتقا ئىگە بولسۇن دەپ، ئۇنى ئاتىماقچى.

[52] بۇ سۆز بىلەن ئۇلار خاپا بولۇشۇپ:

ــ بۇ ئادەم بىزنىڭ يېيىشىمىزگە ئۆز تېنىنى قانداق بېرەلەيدۇ؟ ــ دېيىشىپ، تالاش ـ تارتىش قىلىشقا باشلىدى.

[53] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، ئىنسانئوغلىنىڭ تېنىنى يېمىگۈچە ۋە قېنىنى ئىچمىگۈچە، سىلەردە مەڭگۈلۈك ھاياتلىق بولمايدۇ. [54] تېنىمنى يېگەن ۋە قېنىمنى ئىچكەن كىشى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەن بولىدۇ. مەن ئۇ كىشىنى قىيامەت كۈنى تىرىلدۈرىمەن. [55] چۈنكى، تېنىم ھەقىقىي يېمەكلىك، قېنىم بولسا ھەقىقىي ئىچىملىكتۇر. [56] تېنىمنى يېگەن ۋە قېنىمنى ئىچكەن كىشى مەندە ياشايدۇ. مەنمۇ ئۇنىڭدا ياشايمەن.

[57] ھاياتلىقنىڭ مەنبەسى بولغان ئاتام مېنى ئەۋەتتى. مەن ئۇنىڭ بار بولغانلىقىدىن ياشايمەن. شۇنىڭغا ئوخشاش، مېنىڭ تېنىمنى يېگەن كىشىمۇ مېنىڭ بار بولغانلىقىمدىن ياشايدۇ. [58] مانا بۇ ئەرشتىن چۈشكەن «نان» دۇر. ئەجدادلىرىڭلار «مانىنا» دەپ ئاتالغان نانىنى يېگەن بولسىمۇ، ئۆلدى، بىراق بۇ نانىنى يېگەنلەر بولسا مەڭگۈ ياشايدۇ!

[59] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى كەپەرناھۇم شەھىرىدىكى ئىبادەتخانىدا تەلىم بەرگىنىدە ئېيتقانىدى.

[60] نۇرغۇن شاگىرتلار بۇنى ئاڭلىغاندا:
— بۇ تەلىمنى ھەزىم قىلىش بەك تەس ئىكەن! بۇنى كىم قوبۇل قىلالىسۇن؟ — دېيىشتى.
[61] شاگىرتلىرىنىڭ غودۇڭشىغىنىنى بىلگەن ھەزرىتى ئەيسا:
— سۆزلىرىم چىشىڭلارغا تېگىۋاتامدۇ؟ [62] مۇبادا ئىنسانئوغلىنىڭ ئەسلى كەلگەن جايى — ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈۋاتقانلىقىنى كۆرسەڭلار، نېمە دەيسىلەر؟! [63] ئىنسانغا ھاياتلىق بەرگۈچى — خۇدانىڭ روھىدۇر. بۇ ئىش ئىنساننىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ. سىلەرگە ئېيتقان سۆزلىرىم خۇدانىڭ روھىدىن كەلگەن بولۇپ، ئۇ ھاياتلىق تەقدىم قىلىدۇ. [64] لېكىن، ئاراڭلاردا ئېتىقاد قىلمىغانلارمۇ بار، — دېدى. (چۈنكى، ھەزرىتى ئەيسا ئېتىقاد قىلمىغانلارنى ۋە ئۆزىگە ساتقۇنلۇق قىلماقچى بولغان كىشىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بۇرۇندىن بىلەتتى.)
[65] — مەن سىلەرگە دېدىمغۇ! ئاتام ماڭا يېقىنلاشتۇرغانلاردىن باشقا، ھېچكىم مېنىڭ يېنىمغا كېلەلمەيدۇ! — دېدى ھەزرىتى ئەيسا يەنە قوشۇمچە قىلىپ.
[66] بۇنىڭ بىلەن، ئەگەشكۈچىلىرىدىن خېلى كۆپى چېكىنىپ چىقىپ، ئۇنىڭغا ئەگەشمەيدىغان بولدى. [67] ھەزرىتى ئەيسا ئون ئىككى شاگىرتىدىن:
— سىلەرچۇ، سىلەرمۇ مەندىن ئايرىلماقچىمۇ؟ — دەپ سورىدى.
[68] سىمۇن پېترۇس مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
— ئى رەببىم، مەڭگۈ ھاياتلىق بېرىدىغان سۆزلەر پەقەت سىزدىلا تۇرسا! بىز كىمنىڭ يېنىغا كېتەتتۇق؟ [69] ئىشىنىمىز ۋە بىلىمىزكى، سىز خۇدا ئەۋەتكەن مۇقەددەس بولغۇچىسىز!
[70] ھەزرىتى ئەيسا جاۋابەن:
— مەن سىلەر ئون ئىككىڭلارنى تاللىدىم، بىراق ئاراڭلاردا بىرى شەيتاننىڭ ئىلكىدىدۇر! — دېدى.

[71] ھەزرىتى ئەيسا سىمۇننىڭ ئوغلى يەھۇدا ئىشقارىيوتنى دېمەكچى
ئىدى، چۈنكى يەھۇدا ئون ئىككى شاگىرتنىڭ بىرى بولۇپ تۇرۇقلۇق، كېيىن
ھەزرىتى ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلاتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىنىلىرىنىڭ ئۇنىڭغا قارشى تۇرۇشى

7 [1] شۇنىڭدىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا جەلىلىيە ئۆلكىسىدە كېزىپ
يۈردى. يەھۇدىي ئاقساقاللىرى ئۇنى ئۆلتۈرۈشنى مەقسەت قىلغانلىقى
ئۈچۈن، ئۇ يەھۇدىيە ئۆلكىسىدە تۇرۇشنى خالىمايتتى. [2] بۇ چاغدا،
يەھۇدىيلارنىڭ كەپە تىكىش ھېيتىغا ئاز قالغانىدى، [3] شۇڭا، ھەزرىتى
ئەيسانىڭ ئىنىلىرى ئۇنىڭغا:
— ھېيتتىن بۇرۇن يەھۇدىيىگە بېرىڭ، ئەگەشكۈچىلىرىڭىزمۇ
كارامەتلىرىڭىزنى كۆرسۇن! [4] چۈنكى، ئۆزىنى تونۇتماقچى بولغان كىشى
يوشۇرۇن ئىش قىلمايدۇ. بۇ ئىشلارنى قىلىۋاتقانىكەنسىز، ئۆزىڭىزنى
ئىنسانلارغا كۆرسىتىڭ! — دېيىشتى. [5] (سەۋەبى، ئىنىلىرىمۇ ئۇنىڭغا ئېتىقاد
قىلمىغانىدى.)
[6] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— مېنىڭ ۋاقىت-سائىتىم تېخى كەلمىدى. لېكىن، سىلەرگە قاچانلا
بولسا پۇرسەت بار. [7] بۇ دۇنيادىكى كىشىلەر سىلەرنى ھەرگىز ئۆچ كۆرمەيدۇ،
لېكىن مېنى ئۆچ كۆرىدۇ. چۈنكى، مەن ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى رەزىل دەپ،
گۇۋاھلىق بېرىۋاتىمەن. [8] سىلەر ھېيتقا بېرىۋېرىڭلار. مەن ھازىرچە
بارمايمەن، چۈنكى مېنىڭ ۋاقىت-سائىتىم تېخى يېتىپ كەلمىدى، —
دېدى.
[9] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ، جەلىلىيىدە قالدى.

كەپە تىكىش ھېيتىدا

[10] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىنىلىرى يېرۇسالېمغا ھېيت ئۈچۈن كەتكەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىمۇ ئۇ يەرگە باردى. ئەمما ئاشكارا ئەمەس، يوشۇرۇن باردى. [11] ھېيت ـ ئايەم كۈنلىرىدە يەھۇدىي ئاقساقاللىرى ئۇنى ئىزدەپ، خالايىقتىن: «ئەيسانى كۆردۈڭلارمۇ؟» دەپ سوراشتى.

[12] كىشىلەر ئارىسىدا ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك كۆپ گەپ ـ سۆزلەر ئېقىپ يۈردى. بەزىلەر ئۇنى: «ياخشى ئادەم!» دېسە، يەنە بەزىلەر: «ياق، دەل ئەكسىچە، خەلقنى ئازدۇرۇۋاتىدۇ!» دېيىشتى. [13] بىراق، ھېچكىم ئۇنىڭ ياخشىلىقى توغرۇلۇق ئاشكارا سۆزلىمەيتتى، چۈنكى يەھۇدىي ئاقساقاللىرىدىن قورقاتتى.

[14] ھېيتنىڭ يېرىمى ئۆتكەندە، ھەزرىتى ئەيسا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ خەلققە تەلىم بېرىشكە باشلىدى. [15] يەھۇدىي ئاقساقاللىرى:

— بۇ ئادەم ھېچقانداق تەلىم ئالمىغان تۇرۇقلۇق، ئۇنىڭ قانداقمۇ مۇنچە كۆپ بىلىمى بولسۇن؟ — دەپ ھاڭ ـ تاڭ قېلىشتى.

[16] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:

— بۇ تەلىملەر مېنىڭ ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچى خۇدانىڭكىدۇر. [17] خۇداغا چىن دىلىدىن ئىتائەت قىلىشنى خالايدىغان كىشى بۇ تەلىملەرنىڭ خۇدادىن كەلگەنلىكىنى ياكى ئۆزلۈكۈمدىن ئېيتىۋاتقانلىقىمنى بىلەلەيدۇ. [18] ئۆز ئالدىغا سۆزلىگەن كىشى ئۆز شان ـ شەرىپىنى ئىزدەيدۇ، لېكىن ئۆزىنى ئەۋەتكۈچىنىڭ شان ـ شەرىپىنى ئىزدەيدىغان كىشى ھەق سۆزلەيدۇ. ئۇنداق كىشىدە ھەقسىزلىق يوقتۇر. [19] مۇسا پەيغەمبەر سىلەرگە تەۋرات قانۇنىنى ئۆزى يەتكۈزگەن، شۇنداقمۇ؟! لېكىن، ھېچقايسىڭلار بۇ قانۇنغا ئەمەل قىلمىدىڭلار! ئېيتىڭلارچۇ، نېمىشقا مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولىسىلەر؟ — دېدى.

[20] كۆپچىلىك:
— سىزگە جىن تېگىپتۇ! سىزنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان كىم ئىكەن؟ —
دېيىشتى.
[21] — مەن دەم ئېلىش كۈنىدە بىر مۆجىزە يارىتىپ قويسام، ھەممىڭلار
ھاڭ-تاڭ قېلىشتىڭلار، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا، [22] — بىراق، سىلەرمۇ مۇسا
پەيغەمبەرنىڭ بالا تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى خەتنىسىنى قىلىش كېرەك
دېگەن بۇيرۇقىنى ئادا قىلىمىز دەپ، دەم ئېلىش كۈنى بولسىمۇ، بالىلارنىڭ
خەتنىسىنى قىلىۋېرىسىلەر. ئەمەلىيەتتە، خەتنە قىلىش مۇسا پەيغەمبەردىن
ئەمەس، ئەجدادىڭلار ئىبراھىمدىن قالغان. [23] تەۋرات قانۇنى بۇزۇلمىسۇن
دېيىلىپ تۇرۇپ، دەم ئېلىش كۈنى خەتنە قىلىنىدۇيۇ، بۇنداق كۈندە بىر
ئادەمنى ساپمۇساق قىلسام، نېمە ئۈچۈن ماڭا ئاچچىقلىنىسىلەر؟
[24] تەكشۈرمەي تۇرۇپ ھۆكۈم قىلماڭلار، ھۆكۈمۈڭلار ئادىل بولسۇن!

ھەزرىتى ئەيسا قۇتقۇزغۇچىمىدۇ؟

[25] يېرۇسالېملىقلارنىڭ بەزىلىرى:
— ئاقساقاللار ئۆلتۈرمەكچى بولغان ئادەم بۇ ئەمەسمىدى؟ [26] ئاشكارا
سۆزلەۋاتسىمۇ، ئۇنىڭغا قارشى ھېچ نەرسە دېمەيۋاتقىنىنى! ئاقساقاللار ئۇنىڭ
قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ ئىكەنلىكىگە ھەقىقەتەن كۆزلىرى يەتتىمۇ؟
[27] ھالبۇكى، مەسىھ كەلگەندە، ئۇنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ھېچكىم
بىلەلمەيدىغۇ. بىراق، بۇ ئادەمنىڭ بولسا قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ئېنىق
بىلىمىز، — دېيىشتى.
[28] ئۇ چاغدا، مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا تەلىم بېرىۋاتقان ھەزرىتى
ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېدى:
— سىلەر مېنى تونۇيمىز ھەمدە مېنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىمنىمۇ

بىلمىز، دەپ قارايسىلەر، شۇنداقمۇ؟ بىراق، مەن ئۆزلۈكۈمدىن ئەمەس، مەن
ۋەكىللىك قىلغۇچىنىڭ ئەۋەتىشى بىلەن كەلدىم. ئۇ ھەقتۇر، بىراق سىلەر ئۇنى
تونۇمايسىلەر. [29] مەن ئۇنى تونۇيمەن. چۈنكى مەن ئۇنىڭ يېنىدىن كەلدىم،
مېنى ئۇ ئەۋەتتى.
[30] شۇنىڭ بىلەن، بەزىلەر ھەزرىتى ئەيسانى تۇتماقچى بولۇشتى، لېكىن
ئۇنىڭغا قول سالىدىغان ئادەم چىقمىدى، چۈنكى ئۇنىڭ ۋاقىت ـ سائىتى تېخى
يېتىپ كەلمىگەنىدى. [31] خالايىق ئارىسىدىكى نۇرغۇن كىشىلەرمۇ ئۇنىڭغا
ئېتىقاد قىلدى. ئۇلار: «مەسىھ قانداقمۇ ئۇنىڭدىن كۆپ مۆجىزە يارىتار؟!»
دېيىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇش ئۇچۇن قاراۋۇللارنىڭ ئەۋەتىلىشى

[32] پەرىسىيلەر خەلق ئىچىدە ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى ئىۋىقىپ يۈرگەن
گەپ ـ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئالىي روھانىيلار بىلەن مەسلىھەتلىشىپ،
ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇش ئۇچۇن ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنى ئەۋەتتى.
[33] ھەزرىتى ئەيسا:
ــ يەنە بىرئاز ۋاقىت سىلەر بىلەن بىللە بولىمەن. كېيىن، مېنى
ئەۋەتكۈچىنىڭ يېنىغا كېتىمەن. [34] مېنى ئىزدەيسىلەر، لېكىن تاپالمايسىلەر.
مەن بارىدىغان يەرگە بارالمايسىلەر، ــ دېدى.
[35] بۇنىڭ بىلەن، يەھۇدىي ئاقساقاللىرى بىر ـ بىرىگە:
ــ ئۇ بىز تاپالمىغۇدەك قەيەرلەرگە كېتەر؟ چەت ئەلدە تۇرۇۋاتقان
يەھۇدىي مۇھاجىرلارنىڭ يېنىغا بېرىپ، گرېكلارغا تەلىم بېرەمدىغاندۇ؟
[36] «مېنى ئىزدەيسىلەر، لېكىن تاپالمايسىلەر. مەن بارىدىغان يەرگە
بارالمايسىلەر» دېگىنى نېمىسىدۇ؟ ــ دېيىشتى.

ھاياتلىق سۈيى

[37] ھېيتنىڭ ئاخىرقى ھەم ئەڭ تەنتەنىلىك كۈنى، ھەزرىتى ئەيسا ئورنىدىن تۇرۇپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق جاكارلىدى:
ــ كىمدەكىم ئۇسسىسا، مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ ئىچسۇن!* [38] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا ماڭا ئېتىقاد قىلغانلار ھەققىدە: «ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىن ھاياتلىق سۈيىنىڭ دەريالىرى ئېقىپ چىقىدۇ!» دەپ يېزىلغان.
[39] ئۇ بۇ سۆزنى ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغانلارغا ئاتا قىلىنىدىغان خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا قارىتا ئېيتقانىدى. خۇدانىڭ روھى تېخى ھېچكىمگە چۈشمىگەنىدى، چۈنكى ھەزرىتى ئەيسا تېخى ئاتىسىنىڭ ئەرشتىكى شان ـ شەرىپىگە كىرمىگەنىدى.

خەلقنىڭ بۆلۈنۈپ كېتىشى

[40] خەلق ئىچىدە بەزى كىشىلەر بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ:
ــ مۇسا پەيغەمبەر ئالدىن ئېيتقان پەيغەمبەر ھەقىقەتەن ئۇ ئىكەن! ــ دېيىشتى.
[41] بەزىلەر: «بۇ، قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ!» دېيىشەتتى. يەنە بەزىلەر بولسا: «ئۇنداق ئەمەستۇ! مەسىھ جەلىلىيەدىن كەلمەيتتىغۇ؟ [42] مۇقەددەس يازمىلاردا مەسىھنىڭ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادىدىن ھەم پادىشاھ داۋۇتنىڭ يۇرتى بەيتلەھەم يېزىسىدىن كېلىشى ھەققىدە دېيىلمىگەنمىدى؟» دېيىشتى.
[43] بۇنىڭ بىلەن، خالايىق ھەزرىتى ئەيسانىڭ ۋەجىدىن ئىككىگە

---

*37. ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ھېيتنىڭ ئاخىرقى كۈنى، يەنى دەل خۇدانىڭ ئىسرائىل خەلقى چۆلدىكى ۋاقتىدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئۇلارنى سۇ بىلەن تەمىنلىگەن مۆجىزىسىنىڭ ئەسلىتىلىدىغان كۈنى دېگەن.

بۆلۈنۈپ كەتتى. [44] بەزىلىرى ئۇنى تۇتۇشنى ئويلىغان بولسىمۇ، ھېچكىم ئۇنىڭغا قول سالمىدى.

يەھۇدىي ئاقساقاللىرىنىڭ ئېتىقادسىزلىقى

[45] ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى ئىبادەتخانىدىن قايتىپ كەلگەندە، ئالىي روھانىيلار بىلەن پەرىسىيلەر:

ــ نېمە ئۈچۈن ئۇنى تۇتۇپ كەلمىدىڭلار؟ ــ دەپ سوراشتى.

[46] ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى:

ــ ھېچكىم ھېچقاچان بۇ ئادەمدەك سۆزلىگەن ئەمەس! ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.

[47] پەرىسىيلەر:

ــ سىلەرمۇ ئازدۇرۇلمىغانسىلەر؟ [48] ئاقساقاللاردىن ياكى پەرىسىيلەردىن ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلار بارمۇ نېمە؟ [49] ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغان گۇرۇھنىڭ مۇقەددەس يازمىلاردىن خەۋىرى يوق، شۇڭا ئۇ خەقنى خۇدا ئۇردۇ! ــ دېيىشتى.

[50] ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىرى، يەنى بۇرۇن بىر ئاخشىمى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئالدىغا كەلگەن نىكودىم ئۇلارغا:

[51] ــ تەۋرات قانۇنىمىزدا بىر ئادەمنىڭ ئۆز ئىقرارىنى ئاڭلىماي ۋە قىلمىشلىرىنى بىلمەي تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىشقا بولمايدۇ، دەپ يېزىلغان، ــ دېدى.

[52] ــ ئەجەبا، سەنمۇ جەلىلىيلىكمۇ نېمە؟ ــ دېيىشتى ئاقساقاللار، ــ مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇساڭ، جەلىلىيدىن پەيغەمبەر چىقمايدىغانلىقىنى بىلەلەيسەن!

{[53] بۇنىڭ بىلەن، كۆپچىلىك ئۆيلىرىگە قايتىشتى.

زىنا قىلغان ئايال

8 1 ھەزرىتى ئەيسا زەيتۇن تېغىغا چىقىپ كەتتى. 2 ئەتىسى سەھەردە،
ئۇ يەنە مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كەلدى. پۈتۈن جامائەت
ئۇنىڭ يېنىغا كېلىۋالغانىدى. ئۇ ئولتۇرۇپ، ئۇلارغا تەلىم بېرىشكە باشلىدى.
3 شۇ چاغدا، بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر زىنا قىلىپ تۇتۇلۇپ
قالغان بىر ئايالنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. ئۇلار ئايالنى ئوتتۇرىغا
چىقىرىپ، 4 ھەزرىتى ئەيسادىن:
— ئۇستاز، بۇ ئايال زىنا ئۈستىدە تۇتۇۋېلىندى. 5 مۇسا پەيغەمبەر
تەۋرات قانۇنىدا زىنا قىلغان ئاياللارنى چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈشنى
بۇيرۇغان. سىزچە قانداق قىلىش كېرەك؟ — دەپ سوراشتى. 6 ئۇلارنىڭ
بۇنداق دېيىشتىكى غەرىزى، ھەزرىتى ئەيسانى تۇزاققا چۈشۈرۈپ، ئۇنى
گۇناھكار دەپ ئەيىبلەشكە باھانە ئىزدەش ئىدى. بىراق، ھەزرىتى ئەيسا
ئېڭىشىپ، قولى بىلەن يەرگە بىر نېمىلەرنى يازغىلى تۇردى. 7 ئۇلار شۇ
سوئالنى سوراۋەردى، شۇڭا ھەزرىتى ئەيسا رۇسلىنىپ، ئۇلارغا:
— ئاراڭلاردىكى گۇناھسىز كىشى بۇ ئايالغا بىرىنچى تاشنى ئاتسۇن! —
دېدى.
8 ئاندىن، يەنە ئېڭىشىپ، يەرگە يېزىشنى داۋاملاشتۇردى. 9 ئۇلار بۇ
سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئالدى بىلەن ياشانغانلىرى، ئاندىن كېيىن باشقىلىرى
بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى ئۇ يەردىن چىقىپ كېتىشتى. ئاخىردا، ھەزرىتى
ئەيسا ئالدىدا ئۆرە تۇرغان ھېلىقى ئايال بىلەن يالغۇز قالدى. 10 ھەزرىتى
ئەيسا رۇسلىنىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا:
— خانىم، سىزنى شىكايەت قىلغانلار قېنى؟ سىزنى سوراققا تارتىدىغان
ئادەم چىقمىدىمۇ؟ — دەپ سورىدى.
11 — چىقمىدى، ھەزرەتلىرى، — دېدى ئايال.

ھەزرىتى ئەيسا:
ــ مەنمۇ سېنى سوراق قىلمايمەن. قايتىڭ، بۇنىڭدىن كېيىن گۇناھ قىلماڭ! ــ دېدى.}

ھەزرىتى ئەيسا دۇنيانىڭ نۇرى

[12] ھەزرىتى ئەيسا يەنە كۆپچىلىككە مۇنداق دېدى:
ــ دۇنيانىڭ نۇرى ئۆزۈمدۇرمەن. ماڭا ئەگەشكەنلەر قاراڭغۇلۇقتا قالمايدۇ. ئەكسىچە، ھاياتلىق نۇرىغا ئېرىشىدۇ.
[13] پەرىسىيلەر:
ــ سەن ئۆزۈڭگە ئۆزۈڭ گۇۋاھلىق بېرىۋاتىسەن. شۇڭا سېنىڭ گەپلىرىڭگە ئىشەنگىلى بولمايدۇ، ــ دېيىشتى.
[14] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ــ مەن ئۆزۈمگە گۇۋاھلىق بېرىپ سۆزلىسەممۇ، سۆزلىرىم ھەقتۇر، چۈنكى مەن ئۆزۈمنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىمنى ۋە قەيەرگە كېتىدىغانلىقىمنى بىلىمەن. لېكىن، سىلەر بۇنى بىلمەيسىلەر. [15] سىلەر ئىنسانلارنىڭ ئۆلچىمى بويىچە ھۆكۈم قىلىسىلەر. بىراق، مەن ھېچكىمگە ھۆكۈم قىلمايمەن. [16] ھۆكۈم قىلىپ قالساممۇ، ھۆكۈمۈم توغرا بولاتتى، چۈنكى ھۆكۈم قىلغاندا مەن يالغۇز ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچى ئاتام مەن بىلەن بىللىدۇر. [17] سىلەر رىئايە قىلىدىغان تەۋرات قانۇنىدا: «ئىككى گۇۋاھچىنىڭ سۆزى ئوخشاش چىقسا، ئۇلارنىڭ سۆزلىرى توغرا» دەپ يېزىلغان. [18] مەن ئۆزۈم ئۈچۈن ئۆزۈم گۇۋاھلىق بېرىمەن، مېنى ئەۋەتكەن ئاتاممۇ مەن ئۈچۈن گۇۋاھچىدۇر.
[19] ــ ئاتاڭ قەيەردە؟ ــ دەپ سوراشتى ئۇلار.
ــ سىلەر يا مېنى تونۇمايسىلەر، يا ئاتامنى. مېنى تونۇغان بولساڭلار،

ئاتامنىمۇ تونۇيتتۇڭلار، — دەپ جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا.
[20] ھەزرىتى ئەيسا بۇ تەلىملەرنى مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى ئىئانە توپلىنىدىغان يەردە ئېيتقانىدى. بىراق، ھېچكىم ئۇنى تۇتمىدى، چۈنكى ئۇنىڭ ۋاقىت ـ سائىتى تېخى يېتىپ كەلمىگەنىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئېتىقادسىزلارنى ئاگاھلاندۇرۇشى

[21] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە:
— مەن بۇ يەردىن كېتىمەن، سىلەر مېنى ئىزدەيسىلەر، بىراق تاپالمايسىلەر. شۇنداقلا، گۇناھلىرىڭلار كەچۈرۈم قىلىنمايلا ئۆلىسىلەر. مەن كېتىدىغان يەرگە سىلەر بارالمايسىلەر، — دېدى.
[22] بۇنىڭ بىلەن، يەھۇدىي ئاقساقاللىرى:
— ئۇ: «مەن كېتىدىغان يەرگە سىلەر بارالمايسىلەر» دەيدۇ. بۇ، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالماقچىمۇ؟ — دېيىشتى.
[23] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— سىلەر بۇ يەرلىك بولۇپ، بۇ دۇنياغا تەۋە. مەن بولسام ئەرشتىن كەلگەن بولۇپ، بۇ دۇنياغا تەۋە ئەمەس. [24] شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەرگە: «گۇناھلىرىڭلار كەچۈرۈم قىلىنماي ئۆلىسىلەر» دېدىم. چۈنكى، سىلەر مېنىڭ «مەڭگۈ بار بولغۇچى»* ئىكەنلىكىمگە ئىشەنمىسەڭلار، گۇناھلىرىڭلار كەچۈرۈم قىلىنماي ئۆلىسىلەر، — دېدى.
[25] — سەن زادى كىم؟ — دەپ سوراشتى ئۇلار.
— باشتىن تارتىپ سىلەرگە نېمە دېگەن بولسام، مەن شۇ. [26] ئەسلى مېنىڭ سىلەرنى سوراققا تارتىدىغان نۇرغۇن سۆزلىرىم بار ئىدى. شۇنداق

*24. «مەڭگۈ بار بولغۇچى» — بۇ، خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە ئاشكارىلىغان نامى بولۇپ («مىسىردىن چىقىش» 3 ـ باب 14 ـ ئايەت)، ھەزرىتى ئەيسامۇ بۇ نامنى ئۆزىگە قوللانغان.

بولسىمۇ، مېنى ئەۋەتكۈچىدىن ئاڭلىغانلىرىمنىلا ئىنسانلارغا ئۇقتۇرۇۋاتىمەن،
چۈنكى ئۇ ھەقتۇر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
[27] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزلىرىگە ئېيتقانلىرىنىڭ ئاتىسى خۇدا
توغرۇلۇق ئىكەنلىكىنى چۈشەنمىدى. [28] شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق
دېدى:
— سىلەر ئىنسانئوغلىنى كرېستكە مىخلاپ تىكلىگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ
«مەڭگۈ بار بولغۇچى» ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر. شۇنداقلا، ھېچ ئىشنى
ئۆزلۈكۈمدىن قىلمىغانلىقىمنى ۋە پەقەت ئاتامنىڭ ئۆگەتكىنىنىلا
سۆزلىگەنلىكىمنىمۇ بىلىسىلەر. [29] مېنى ئەۋەتكۈچى مەن بىلەن بىللىدۇر، ئۇ
مېنى ھەرگىز يالغۇز قويمىدى، چۈنكى مەن ھەمىشە ئۇنى خۇش قىلىدىغان
ئىشلارنى قىلىمەن.
[30] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلىۋاتقان چاغنىڭ ئۆزىدە، نۇرغۇن
كىشىلەر ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى.

ھەقىقىي ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرگۈچى

[31] ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىيلارغا:
— ئەگەر مېنىڭ تەلىمىم بويىچە ئىش كۆرسەڭلار، مېنىڭ ھەقىقىي
شاگىرتلىرىم بولىسىلەر. [32] ھەقىقەتنى بىلىسىلەر ۋە ھەقىقەت سىلەرنى
ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدۇ، — دېدى.
[33] — بىز ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىمىز، — دەپ جاۋاب بېرىشتى ئۇلار، —
ھېچكىمگە ھېچقاچان قۇل بولمىدۇق. سىزنىڭ: «ھەقىقەت سىلەرنى
ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدۇ» دېگىنىڭىزنىڭ مەنىسى زادى نېمە؟
[34] — بىلىپ قويۇڭلاركى، گۇناھ سادىر قىلغان كىشى گۇناھنىڭ قۇلىدۇر،
— دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا، [35] — قۇل ئائىلىنىڭ مەڭگۈلۈك ئەزاسى

بولالمايدۇ. ئوغۇل بولسا شۇ ئائىلىنىڭ مەڭگۈلۈك ئەزاسىدۇر. [36] شۇنىڭ
ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئوغلى سىلەرنى ئەركىن قىلسا، ھەقىقىي ئەركىن
بولىسىلەر. [37] سىلەرنىڭ ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادى ئىكەنلىكىڭلارنى بىلىمەن.
بىراق، مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولۇۋاتىسىلەر، چۈنكى مېنىڭ تەلىمىم سىلەرنىڭ
قەلبىڭلاردا ئورۇن ئالمىدى. [38] مەن ئاتامنىڭ يېنىدا كۆرگەنلىرىمنى سىلەرگە
ئېيتىۋاتىمەن. سىلەر ئۆز ئاتاڭلاردىن ئاڭلىغانلىرىڭلارنى قىلىۋاتىسىلەر!
[39] — بىزنىڭ ئاتىمىز، ئەجدادىمىز ئىبراھىم، — دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى
ئۇلار.
— ئىبراھىمنىڭ پەرزەنتلىرى بولساڭلار، ئىبراھىمنىڭ ياخشى
ئەمەللىرىنى قىلغان بولاتتىڭلار! [40] بىراق، ھازىر ئەكسىچە مېنى، يەنى
خۇدادىن ئاڭلىغان ھەقىقەتنى سىلەرگە يەتكۈزگەن كىشىنى ئۆلتۈرمەكچى
بولۇۋاتىسىلەر. ئەجدادىڭلار ئىبراھىم ھەرگىز ئۇنداق ئىشنى قىلمىغان.
[41] سىلەر ئۆز ئاتاڭلارنىڭ قىلغىنىنى قىلىۋاتىسىلەر! — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
— بىز ھارامدىن بولمىدۇق. بىزنىڭ پەقەت بىرلا ئاتىمىز بار، ئۇ بولسا
خۇدادۇر! — دېيىشتى ئۇلار.
[42] — ئاتاڭلار خۇدا بولغان بولسا، مېنى سۆيگەن بولاتتىڭلار، — دېدى
ھەزرىتى ئەيسا، — چۈنكى مەن خۇدانىڭ يېنىدىن كەلدىم، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ
يەردىمەن. ئۆزلۈكۈمدىن كەلگەن ئەمەسمەن، بەلكى ئۇ تەرىپىدىن
ئەۋەتىلگەنمەن. [43] سۆزلىرىمنى نېمىشقا چۈشەنمەيسىلەر؟ ئېنىقكى، مېنىڭ
تەلىمىم قۇلىقىڭلارغا ياقمايۋاتىدۇ! [44] ئاتاڭلار شەيتان بولغاچقا، سىلەرمۇ
ئۇنىڭ ھەۋەسلىرى بويىچە ئىش قىلىسىلەر. ئۇ ئەزەلدىن قاتىل ھەم
ھەقىقەتتە تۇرمايدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭدا ھەقىقەت يوقتۇر. يالغان سۆزلەش
ئۇنىڭ تەبىئىي خۇسۇسىيىتى، چۈنكى ئۇ يالغانچى ۋە يالغانچىلىقنىڭ
پىرىدۇر. [45] مەن بولسام ھەقىقەتنى سۆزلەيمەن، شۇڭا ماڭا ئىشەنمەيسىلەر.
[46] قايسىڭلار مېنىڭ گۇناھىم بارلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيسىلەر، قېنى؟

ھەقىقەتنى سۆزلىسەم، نېمە ئۈچۈن ماڭا ئىشەنمەيسىلەر؟ [47] خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلايدۇ، سىلەر خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولمىغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىمايسىلەر!

[48] يەھۇدىي ئاقساقاللىرى ھەزرىتى ئەيساغا جاۋابەن:

— ئەجەبا، بىزنىڭ سېنى: «سامارىيىلىك* ھەم جىن چاپلاشقان ئادەمسەن» دېگەن سۆزىمىز توغرا ئەمەسمۇ؟ — دېيىشتى.

[49] — ماڭا جىن چاپلاشقىنى يوق، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا، — مەن ئاتامنى ھۆرمەت قىلىمەن. لېكىن، سىلەر ماڭا بىھۆرمەتلىك قىلىۋاتىسىلەر. [50] مېنىڭ ئۆزۈمنى ئۇلۇغلىغۇم يوق، لېكىن مېنىڭ ئۇلۇغ بولۇشۇمنى خالايدىغان بىرى بار. ئۇنىڭ ھۆكۈمى ئادىلدۇر. [51] بىلىپ قويۇڭلاركى، مېنىڭ تەلىمىم بويىچە ئىش كۆرگەن كىشى مەڭگۈ ئۆلمەيدۇ.

[52] ئۇلار ھەزرىتى ئەيساغا:

— ساڭا جىن چاپلاشقانلىقىنى ئەمدى ئېنىق بىلدۇق، — دېيىشتى، — ھەتتا ئەجدادىمىز ئىبراھىم ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرمۇ ئۆلگەن تۇرسا، سەن قانداقچە: «تەلىمىم بويىچە ئىش كۆرگەن كىشى مەڭگۈ ئۆلمەيدۇ!» دەيەلەيسەن؟ [53] ئەجەبا، سەن ئالەمدىن ئۆتكەن ئاتىمىز ئىبراھىمدىن ۋە ۋاپات بولغان باشقا پەيغەمبەرلەردىنمۇ ئۇستۇن تۇرامسەن؟ سەن ئۆزۈڭنى زادى قانداق ئادەم دەپ ھېسابلايسەن؟

[54] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:

— ئەگەر مەن ئۆزۈمنى ئۇلۇغلىسام، مېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇم بىكار بولاتتى. بىراق، مېنى ئۇلۇغلىغۇچى — سىلەر «خۇدايىمىز» دەپ ئاتايدىغان ئاتامنىڭ ئۆزىدۇر. [55] سىلەر ئۇنى تونۇپ يېتەلمىدىڭلار، لېكىن مەن ئۇنى تونۇيمەن.

---

*48. سامارىيىلىكلەر — يەھۇدىيلار كۆزگە ئىلمايدىغان بىر خەلق بولۇپ، ئۇلارنىڭ كۆزقارىشىچە سامارىيىلىكلەر خۇدانىڭ سۆزىنى بۇرمىلىغان ۋە جىن تەگكەنلەردۇر.

ئۇنى تونۇمايمەن دېسەم، سىلەردەك يالغانچى بولىمەن، بىراق مەن ئۇنى
تونۇيمەن ۋە ئۇنىڭ سۆزى بويىچە ئىش كۆرىمەن. 56 ئاتاڭلار ئىبراھىم مېنىڭ
كېلىشىمگە ئىنتىزار بولغان ھەم كەلگەنلىكىمنى ئالدىنئالا كۆرۈپ، ئىنتايىن
خۇشال بولغان.
57 — سەن تېخى ئەللىك ياشقا كىرمىگەن تۇرۇپ، ئەجدادىمىز
ئىبراھىمنىمۇ كۆردۈڭمۇ؟ — دېيىشتى ئۇلار.
58 ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— بىلىپ قويۇڭلاركى، مەن ئىبراھىم تۇغۇلماستىلا بار ئىدىم! — دېدى.
59 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار يەردىن تاش ئېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانى چالما-
كېسەك قىلماقچى بولۇشتى، لېكىن ئۇ ئۆزىنى دالدىغا ئېلىپ، مەركىزىي
ئىبادەتخانىدىن چىقىپ كەتتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇغما قارىغۇنى ساقايتىشى

9
1 ھەزرىتى ئەيسا يولدا كېتىۋېتىپ، تۇغما قارىغۇ بىر ئادەمنى كۆردى.
2 شاگىرتلىرى ھەزرىتى ئەيسادىن:
— ئۇستاز، بۇ ئادەمنىڭ تۇغما قارىغۇ بولۇشى كىمنىڭ گۇناھ سادىر
قىلغانلىقىدىن بولغان؟ ئۆزىنىڭمۇ ياكى ئاتا-ئانىسىنىڭمۇ؟ — دەپ سوراشتى.
3 ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— ئۆزى ياكى ئاتا-ئانىسىنىڭ گۇناھ سادىر قىلغانلىقىدىن ئەمەس،
بەلكى خۇدانىڭ ئۆز قۇدرىتىنى ئۇنىڭ ھاياتىدا ئايان قىلماقچى
بولغانلىقىدىندۇر. 4 كۈننىڭ يورۇق ۋاقتىدا، مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ بىزگە
تاپشۇرغان ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىشىمىز كېرەك. كەچ كىرىپ قاراڭغۇ چۈشۈپ
كەتسە، ھېچكىم ئىش قىلالمايدۇ. 5 دۇنيادا بولغان مەزگىلىمدە، دۇنيانىڭ
نۇرى ئۆزۈمدۇرمەن.

[6] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، يەرگە تۈكۈرۈپ،
تۈكۈرۈك بىلەن لاي قىلىپ، لايىنى ھېلىقى ئادەمنىڭ كۆزلىرىگە سۈرۈپ
قويدى [7] ۋە ئۇنىڭغا: «سىلوھا كۆلچىكىگە بېرىپ كۆزلىرىڭنى يۇ» دېدى.
(«سىلوھا» ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، «ئەۋەتىلگۈچى» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ.)
ھېلىقى ئادەم ھەزرىتى ئەيسانىڭ دېگىنى بويىچە قىلدى ۋە كۆزلىرى
ئېچىلغان ھالدا قايتتى. [8] قوشنىلىرى ۋە تىلەمچىلىك قىلغىنىدا ئۇنى
كۆرگەنلەر:
— بۇ، ئولتۇرۇپ تىلەمچىلىك قىلىدىغان ھېلىقى ئادەم ئەمەسمۇ؟ —
دېيىشتى.
[9] بەزىلەر: «ھەئە، شۇ» دېسە، يەنە بەزىلەر: «ياق، ئۇ ئەمەس، ئەمما
ئۇنىڭغا ئوخشايدىكەن» دېيىشتى.
بىراق، ئۇ ئۆزى:
— مەن دەل شۇ كىشى بولىمەن! — دېدى.
[10] — ئۇنداقتا كۆزلىرىڭ قانداق ئېچىلدى؟ — دەپ سوراشتى ئۇلار.
[11] ئۇ مۇنداق جاۋاب بەردى:
— ئەيسا دېگەن بىر كىشى تۈكۈرۈكىدىن لاي قىلىپ كۆزلىرىمگە
سۈرۈپ قويۇپ، ماڭا: «سىلوھا كۆلچىكىگە بېرىپ كۆزلىرىڭنى يۇ»
دېگەنىدى. مەن ئۇ يەرگە بېرىپ يۇسام، كۆزلىرىم ئېچىلىپ كەتتى.
[12] — ئۇ ھازىر قەيەردە؟ — دەپ سوراشتى ئۇلار.
— بىلمەيمەن، — دېدى ئۇ.

پەرىسىيلەرنىڭ ۋەقەنى سۈرۈشتۈرۈشى

[13] خالايىق ئىلگىرى قارىغۇ بولغان بۇ ئادەمنى پەرىسىيلەرنىڭ يېنىغا
ئېلىپ بېرىشتى. [14] ھەزرىتى ئەيسا لاي قىلىپ بۇ ئادەمنىڭ كۆزلىرىنى

ساقايتقان كۈن ــ دەل دەم ئېلىش كۈنى ئىدى. [15] پەرىسىيلەر بۇ ئادەمدىن كۆزلىرىنىڭ قانداق ئېچىلغانلىقىنى سورىۋىدى، ئۇ: «ئۇ كۆزلىرىمگە لاي سۈرۈپ قويدى، ئاندىن يۇزۇمنى يۇدۇم. ھازىر مانا كۆرەلەيدىغان بولدۇم!» دېدى.

[16] شۇنىڭ بىلەن، پەرىسىيلەردىن بەزىلىرى:

ــ ئۇ ئادەم خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگەن ئەمەس، چۈنكى ئۇ دەم ئېلىش كۈنى ئىش قىلماسلىق ئەمرىگە خىلاپلىق قىلدى، ــ دېيىشتى.

يەنە بەزىلىرى:

ــ گۇناھكار بولسا، قانداقلارچە بۇنداق مۆجىزىلەرنى يارىتالايدۇ؟ ــ دېيىشتى.

بۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بۆلۈنۈش پەيدا بولدى. [17] ئۇلار قارىغۇ ئادەمدىن يەنە:

ــ كۆزلىرىڭنى ئاچقان ئۇ ئادەم سېنىڭچە قانداق ئادەمدۇ؟ ــ دەپ سوراشتى.

ــ ئۇ بىر پەيغەمبەر، ــ دېدى ھېلىقى ئادەم.

[18] يەھۇدىي ئاقساقاللىرى كۆزلىرى ئېچىلغان ئادەمنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنى تېپىپ كەلمىگۈچە، بۇرۇن ئۇنىڭ قارىغۇ ئىكەنلىكىگە ۋە ھازىر كۆزلىرىنىڭ ئېچىلغانلىقىغا ئىشەنمەيتتى. شۇڭا، ئۇلار ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنى چاقىرتىپ، [19] ئۇلاردىن:

ــ تۇغما قارىغۇ دېگەن ئوغلۇڭلار مۇشۇمۇ؟ ھازىر قانداقلارچە كۆرەلەيدىغان بولۇپ قالدى؟ ــ دەپ سوراشتى.

[20] ــ ئۇنىڭ بىزنىڭ ئوغلىمىز ئىكەنلىكى ۋە تۇغۇلۇشىدىنلا قارىغۇ ئىكەنلىكى راست، [21] لېكىن ھازىر قانداقلارچە كۆرەلەيدىغان بولۇپ قالغانلىقىنى، كۆزلىرىنى كىم ئاچقانلىقىنى بىلمەيمىز. ئۇنى ئۆزۈڭلار سوراڭلار، ئۇ چوڭ ئادەم تۇرسا، ئۆز ئىشىنى ئۆزى سۆزلەپ بەرسۇن، ــ دەپ جاۋاب

بەردى ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسى.

[22] ئۇلار يەھۇدىي ئاقساقاللىرىدىن قورقـقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق دېيىشتى، چۈنكى يـەھۇدىي ئاقساقالـلىرى ھەزرىتى ئەيـسانى قۇتقۇزغۇچـى ــ مەسىھ، دەپ ئېتىراپ قىلغانلارنى ئىبادەتخانا جامائـەتچىلىكىدىن قوغلاپ چىقىرىشنى قارار قىلغانىدى. [23] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھېلىقى ئادەمـنىڭ ئاتا ـ ئانىسى: «ئۇ چوڭ ئادەم تۇرسا، ئۆزىدىن سوراڭلار» دېگەنىدى.

[24] پەرىسىيلەر ئىلگىرى قارىغۇ بولغان ئۇ ئادەمنى يەنە چاقىرىپ:

ــ خۇدا ئالـدىدا قەسەم قىـل! بىز بۇ ئـادەمنىڭ گۇنـاھكار ئىكـەنلىكـىنى بىلىمىز، ــ دېيىشتى.

[25] ئۇ مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ ئۇنىڭ گۇنـاھكار ياكى ئەمەسلىكـىنى بىلمەيمەن. مـەن پەقەت بىرلا ئىشنى بىلىمەن، ئۇ بولسىمۇ قارىغۇ ئىدىم، ھازىر كۆرەلەيدىغان بولدۇم.

[26] بۇ چاغدا، ئۇلار:

ــ ئـۇ سېـنى قـانـداق قىـلدى؟ كـۆزلـىرىـڭنـى قـانداق ئـاچتـى؟ ــ دەپ سوراشتى.

[27] ئۇ جاۋابەن:

ــ سىلەرگە ئېيتسام، قۇلاق سالمىدىڭلار. يەنە قانداقلارچە ئاڭلىماقچى بولۇپ قالدىڭلار؟ سىلەرمۇ ئۇنىڭ شاگىرتلىرى بولماقچىمۇ نېمە؟! ــ دېدى.

[28] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۇنى ھاقارەتلەپ:

ــ سەن ئـۇ ئەبلـەخنىڭ شـاگىرتـى! بىز بـولساق مـۇسا پەيغـەمبەرنـىڭ شاگىرتـلىرى. [29] خۇدانىڭ مـۇسا پەيغەمبەرگـە سۆزلىگەنلىـكىنى بىلـىمىز. بۇ ئەبلەخـنىڭ بولسا ئەڭ قـىسقىسى قەيەردىـن كەلگەنلىكـىنىمۇ بىلمـەيمىز، ــ دېيىشتى.

[30] ھېلىقى ئادەم ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:

ــ ئاجايىپ ئىشقۇ بۇ! ئۇ كۆزلىرىمنـى ئاچتى. شۇنداقتىمۇ، سىلەر ئۇنىڭ

قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىلمىدىڭلار. [31] بىز بىلىمىزكى، خۇدا گۇناھكارلارنىڭ
تەلىپىنى ئاڭلىمايدۇ، بەلكى ئۆزىگە ئىبادەت قىلغان ۋە ئىرادىسىنى ئىشقا
ئاشۇرغانلارنىڭكىنى ئاڭلايدۇ. [32] دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى، بىرەر
كىشىنىڭ تۇغما قارىغۇنىڭ كۆزىنى ئاچقانلىقىنى ئاڭلاپ باققان ئەمەسمىز.
[33] بۇ ئادەم خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلمىگەن بولسا، ھېچنېمە قىلالمىغان
بولاتتى.

[34] ئۇلار ئۇنى:

ــ سەن گۇناھ ئىچىدە تۇغۇلغان تۇرۇقلۇق، ئەمدى بىزگە تەلىم
بەرمەكچىمۇسەن؟ ــ دېيىشىپ، ئىبادەتخانىدىن قوغلاپ چىقىرىشتى.

روھىي قارىغۇلۇق

[35] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ ھېلىقى ئادەمنى ئىبادەتخانىدىن قوغلاپ
چىقارغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنى ئىزدەپ تېپىپ:

ــ سەن ئىنسانئوغلىغا ئېتىقاد قىلامسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[36] ــ ھەزرەتلىرى، ئۇ كىم؟ ئېيتىپ بەرگەيسىز، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلاي،
ــ دېدى ھېلىقى ئادەم.

[37] ــ ئۇنى كۆرۈپ تۇرۇپسەن، ھازىر سەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان دەل
شۇنىڭ ئۆزى، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.

[38] ھېلىقى ئادەم:

ــ ئى رەببىم، ساڭا ئېتىقاد قىلدىم! ــ دەپ، ھەزرىتى ئەيساغا سەجدە
قىلدى.

[39] ــ دۇنيادىكى ئادەملەر ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقارغىلى كەلدىم.
كورلارنى كۆرىدىغان قىلىش، كۆرىمەن دەيدىغانلارغا ئۇلارنىڭ كور
ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن كەلدىم، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

[40] ئۇنىڭ يېنىدىكى بەزى پەرىسىيلەر بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ:
ــ بۇ بىزنىمۇ كور دەپ قارىغانلىق ئەمەستۇ؟ ــ دەپ سوراشتى.
[41] ــ كور بولغان بولساڭلار، گۇناھكار بولمىغان بولاتتىڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ لېكىن ھازىر، «كۆرۈۋاتىمىز» دېگەنلىكىڭلار ئۈچۈن گۇناھكارسىلەر.

ھەزرىتى ئەيسا ــ «ياخشى قويچى» دۇر

10 [1] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق بىر تەمسىلنى ئېيتىپ بەردى:
ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، قوينىڭ قوتىنىغا ئىشىكتىن كىرمەي، تېمىغا
يامىشىپ كىرگەن كىشى ئوغرى ۋە قاراقچىدۇر. [2] ئىشىكتىن كىرىدىغان كىشى
بولسا شۇ قويلارنىڭ قويچىسىدۇر. [3] كۆزەتچى ئىشىكنى قويچىغا ئېچىپ
بېرىدۇ. قويلار قويچىنىڭ ئاۋازىنى تونۇيدۇ، ئۇمۇ ئۆز قويلىرىنىڭ ئىسىملىرىنى
چاقىرىپ ئۇلارنى سىرتقا ئېلىپ چىقىدۇ. [4] قويچى قويلىرىنىڭ ھەممىسىنى
سىرتقا چىقىرىپ بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ، قويلارمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن
ئەگىشىپ مېڭىشىدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ئاۋازىنى تونۇيدۇ. [5] يات بىرىنىڭ
كەينىدىن ماڭمايدۇ، ئەكسىچە ئۇنىڭدىن قاچىدۇ، چۈنكى ياتلارنىڭ ئاۋازىنى
تونۇمايدۇ.
[6] ئەتراپىدىكىلەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ تەمسىلنى سۆزلەش ئارقىلىق
ئۆزلىرىگە نېمە دېمەكچى بولغانلىقىنى چۈشەنمىدى. [7] شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا
چۈشەندۈرۈپ، مۇنداق دېدى:
ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، قويلار كىرىدىغان ئىشىك ئۆزۈمدۇرمەن.
[8] مەندىن ئىلگىرى كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئوغرى ۋە قاراقچىدۇر،* لېكىن

*8. بۇ يەردە كۆزدە تۇتۇلغىنى پەرىسىيلەر ۋە يەھۇدىي ئاقساقاللىرى بولۇپ، تەۋراتتا تىلغا ئېلىنغان پەيغەمبەرلەر كۆزدە تۇتۇلمىغان.

قويلار ئۇلارغا بوي بەرمەيدۇ.[9] ئىشىك ئۆزۈمدۇرمەن. مەن ئارقىلىق كىرگىنى قۇتقۇزۇلىدۇ ھەم كىرىپ ـ چىقىپ يۈرۈپ، ياپيېشىل ئوت ـ چۆپلەرنى تېپىپ يېيەلەيدۇ.[10] ئوغرى بولسا ئوغرىلاش، ئۆلتۈرۈش ۋە بۇزۇش ئۈچۈنلا كېلىدۇ. مەن بولسام ئادەملەر ھاياتلىققا ئېرىشسۇن ۋە ئۇ ھاياتلىق مول بولسۇن، دەپ كەلدىم.

[11] ياخشى قويچى ئۆزۈمدۇرمەن. ياخشى قويچىنىڭ قويلىرى ئۈچۈن جېنىنى پىدادۇر.[12] مەدىكار ئۇنداق قىلمايدۇ. ئۇ قويلارنىڭ خوجايىنى ھەم قويچىسى بولمىغانلىقى ئۈچۈن، بۆرىنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرسە، قويلارنى تاشلاپ قاچىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، بۆرە قويلارنى تۇتۇۋېلىپ تىرىپىرەن قىلىۋېتىدۇ.[13] مەدىكار نېمىشقا قاچىدۇ؟ چۈنكى، ئۇ قويلارنىڭ ئىگىسى ئەمەس، شۇڭلاشقا ئۇلارغا كۆڭۈل بۆلمەيدۇ.

[14-15] ياخشى قويچى ئۆزۈمدۇرمەن. ئاتام مېنى ۋە مەن ئاتامنى ـــ بىز بىر ـ بىرىمىزنى تونۇغىنىمىزدەك، مەن ئۆز قويلىرىمنى تونۇيمەن، ئۇلارمۇ مېنى تونۇيدۇ. قويلىرىم ئۈچۈن جېنىم پىدا.[16] بۇ قوتاندىن بولمىغان باشقا قويلىرىممۇ بار. ئۇلارنىمۇ چاقىرىشىم كېرەك. ئۇلارمۇ ئاۋازىمنى ئاڭلايدۇ. ھەممە قويلار بىر پادا بولۇشۇپ، بىر قويچىغا ئەگىشىدۇ.

[17] ئاتام مېنى سۆيىدۇ. چۈنكى، مەن ئۆزۈمنى قۇربان قىلغاندىن كېيىن تىرىلىشىم ئۈچۈن، جېنىمنى پىدا قىلىشنى خالايمەن.[18] جېنىمنى ھېچكىم ئالالمايدۇ، مەن ئۇنى ئۆز ئىختىيارىم بىلەن پىدا قىلىمەن. مەن ئۇنى بېرىشكە ۋە قايتۇرۇۋېلىشقا ھوقۇقلۇق. ئاتام ماڭا شۇنداق قىلىشنى بۇيرۇغان.

[19] بۇ سۆزلەر تۈپەيلىدىن يەھۇدىيلار ئارىسىدا يەنە بۆلۈنۈش چىقتى.
[20] بىرمۇنچە كىشىلەر:

ـــ ئۇنىڭغا جىن تېگىپتۇ، ساراڭ بولۇپ قاپتۇ، نېمە ئۈچۈن ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالغۇدەكمىز؟ ـــ دېيىشەتتى.

[21] يەنە بەزىلەر بولسا:

ــــ جىن تەگكەن ئادەمنىڭ سۆزلىرى بۇنداق بولمايدۇ. جىن تەگكەن
ئادەم قانداقمۇ قارىغۇلارنىڭ كۆزلىرىنى ئاچالىسۇن؟! ــــ دېيىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ رەت قىلىنىشى

22 قىش پەسلى بولۇپ، يېرۇسالېمدا مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ قايتا
ئىچىلغانلىقىنى خاتىرىلەيدىغان بايرام ئۆتكۈزۈلۈۋاتاتتى. 23 ھەزرىتى ئەيسا
ئىبادەتخانىدىكى «سۇلايمان پادىشاھنىڭ پېشايۋىنى» دېگەن يەردە
ئايلىنىپ يۈرەتتى. 24 خەقلەر ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋېلىپ:
ــــ بىزنى يەنە قاچانغىچە گۇماندا قالدۇرىسەن؟ ئەگەر قۇتقۇزغۇچى ــــ
مەسىھ بولساڭ، بىزگە ئوچۇقنى ئېيت، ــــ دېيىشتى.
25 ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــــ مەن سىلەرگە ئېيتقان، لېكىن ماڭا ئېتىقاد قىلمىدىڭلار. ئاتامنىڭ
نامى بىلەن قىلغان ئىشلىرىم مېنىڭ كىم ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ.
26 بىراق، سىلەر ئېتىقاد قىلمىدىڭلار، چۈنكى مېنىڭ قويلىرىمدىن
ئەمەسسىلەر. 27 مېنىڭ قويلىرىم گېپىمنى ئاڭلايدۇ. مەن ئۇلارنى تونۇيمەن.
ئۇلار ماڭا ئەگىشىدۇ. 28 ئۇلارغا مەڭگۈلۈك ھايات ئاتا قىلىمەن. ئۇلار ئەسلا
ھالاك بولمايدۇ. ئۇلارنى ھېچكىم قولۇمدىن تارتىۋالالمايدۇ. 29 ئۇلارنى ماڭا
تەقدىم قىلغان ئاتام ھەممىدىن ئۈستۈندۇر. ئۇلارنى ئاتامنىڭ قولىدىن
تارتىۋېلىشقا ھېچكىمنىڭ كۈچى يەتمەيدۇ. 30 ئاتام ئىككىمىز ئەسلىدە بىرمىز.
31 بۇنىڭ بىلەن، يەھۇدىيلار يەنە ئۇنى چالما ـ كېسەك قىلىش ئۈچۈن،
يەردىن تاش ئېلىشتى.
32 ــــ ئاتام ماڭا بۇيرۇغان نۇرغۇن ياخشى ئىشلارنى ئالدىڭلاردا
كۆرسەتتىم. بۇ ئىشلارنىڭ قايسىسى ئۈچۈن مېنى چالما ـ كېسەك
قىلماقچىسىلەر؟ ــــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا.

[33] ــ سېنى ياخشى ئىشلىرىڭ ئۈچۈن ئەمەس، كۇپۇرلۇق قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن چالما ـ كېسەك قىلىمىز. چۈنكى، سەن ئادەم تۇرۇقلۇق، ئۆزۈڭنى خۇدا قىلىپ كۆرسەتتىڭ! ــ دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى خالايىق.

[34] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

ــ مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ بۇرۇنقى زاماندىكى يەھۇدىي يېتەكچىلەرگە: «سىلەر ئىلاھلار» دېگىنى يېزىلغان ئەمەسمۇ؟ [35] مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنى مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ ـ دە! خۇدا ئۆزىنىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزگەنلەرنى: «ئىلاھلار» دەپ ئاتىغانغۇ! [36] ئەمدى ماڭا كەلسەك، ئاتام مېنى تاللاپ پانىي دۇنياغا ئەۋەتتى. شۇنداق تۇرۇقلۇق، نېمە ئۈچۈن «خۇدانىڭ ئوغلىمەن» دېسەم، مېنى «كۇپۇرلۇق قىلدىڭ!» دەيسىلەر؟ [37] ئەگەر ئاتام بۇيرۇغان ئىشلارنى قىلمىسام، ماڭا ئېتىقاد قىلماڭلار. [38] لېكىن قىلسام، سۆزلىرىمگە ئىشەنمىگەن ھالەتتىمۇ، قىلغانلىرىمنى كۆرۈپ، ئۇلارنىڭ ھەقلىقىگە ئىشىنىڭلار. بۇنىڭ بىلەن، ئاتامنىڭ مەندە ئىكەنلىكىنى، مېنىڭمۇ ئاتامدا ئىكەنلىكىمنى ھەق دەپ بىلىپ يېتىسىلەر.

[39] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار يەنە ئۇنى تۇتماقچى بولدى، بىراق ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنى ئۇلاردىن قاچۇرۇپ قۇتۇلدى. [40] ئاندىن، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىغا، يەنى بۇرۇن يەھيا پەيغەمبەر ئادەملەرنى چۆمۈلدۈرگەن يەرگە كېتىپ، ئۇ يەردە تۇردى.

[41] نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلار:

ــ يەھيا پەيغەمبەر ھېچ مۆجىزە كۆرسەتمىگەن، لېكىن بۇ ئادەم توغرىسىدا ئېيتقانلىرىنىڭ ھەممىسى توغرا چىقتى! ــ دېيىشتى. [42] شۇنداق قىلىپ، نۇرغۇنلىغان كىشىلەر بۇ يەردە ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.

لازارنىڭ ئۆلۈمى

11 [1-2] لازار ئىسىملىك بىر ئادەم كېسەل بولۇپ قالغانىدى. ئۇ
ھەدىلىرى مەريەم ۋە مارتا بىلەن يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى
بەيتانىيا يېزىسىدا تۇراتتى. مەريەم بولسا ھەزرىتى ئەيسانىڭ پۇتلىرىغا خۇش
پۇراق ياغ سۈركەپ، چاچلىرى بىلەن ئۇلارنى ئېرتىپ قۇرۇتقان ئايال ئىدى.
[3] لازارنىڭ ھەدىلىرى ھەزرىتى ئەيساغا: «ئى رەببىمىز، سىز ياخشى
كۆرىدىغان دوستىڭىز كېسەل بولۇپ قالدى» دەپ خەۋەر بېرىشتى.
[4] ھەزرىتى ئەيسا بۇنى ئاڭلاپ:
— بۇ كېسەللىك لازارنىڭ ئۆلۈمى بىلەن ئاياغلاشمايدۇ. ئەكسىچە، بۇ
ئارقىلىق خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئۇلۇغلۇقى ئايان بولۇپ، خالايىق خۇداغا
مەدھىيە ئوقۇيدۇ، — دېدى.
[5] ھەزرىتى ئەيسا مارتا، مەريەم ۋە لازارنى بەك ياخشى كۆرەتتى.
[6] گەرچە ئۇ لازارنىڭ كېسەل ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، ئۆزى تۇرۇۋاتقان
يەردە يەنە ئىككى كۈن تۇردى. [7] ئاندىن كېيىن، شاگىرتلىرىغا:
— يەھۇدىيەگە قايتا بارايلى! — دېدى.
[8] شاگىرتلىرى ئۇنىڭغا:
— ئۇستاز، يېقىندىلا ئۇ يەردىكى خەقلەر سىزنى چالما ـ كېسەك
قىلماقچى بولغان تۇرسا، يەنە ئۇ يەرگە قايتا بارامسىز؟ — دېيىشتى.
[9] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:
— كۈندۈز ئون ئىككى سائەت ئەمەسمۇ؟ كۈندۈزى يول ماڭغان
يىقىلماس، چۈنكى ئۇ بۇ دۇنيانىڭ يورۇقىنى كۆرىدۇ. [10] لېكىن، كېچىسى يول
ماڭغان يىقىلار، چۈنكى ئۇنىڭدا يورۇقلۇق يوقتۇر.
[11] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن:
— دوستىمىز لازار ئۇخلاپ قالدى، مەن ئۇنى ئويغاتقىلى بارىمەن، —

دەپ قويدى.
[12] شاگىرتلار:
ــ ئۇخلىغان بولسا ياخشى بولۇپ قالىدۇ، ئى رەببىمىز، ــ دېدى.
[13] ھەزرىتى ئەيسا لازارنىڭ ئۆلۈمىنى دېمەكچىدى، لېكىن ئۇلار
ئادەتتىكى ئۇيقۇنى دەۋاتىدۇ، دەپ ئويلاشتى. [14] شۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى
ئەيسا ئۇلارغا ئوچۇقنى ئېيتىپ:
ــ لازار ئالەمدىن ئۆتتى، دېمەكچىمەن. [15] سىلەرنى دەپ، ئۇنىڭ
قېشىدا بولمىغانلىقىمغا خۇشالمەن. چۈنكى، بۇ سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلارنىڭ
كۈچەيتىلىشى ئۈچۈن، يەنە بىر پۇرسەت يارىتىپ بەردى. ئەمدى ئۇ بار
يەرگە بارايلى، ــ دېدى.
[16] «قوشكېزەك» دەپ ئاتىلىدىغان توماس باشقا شاگىرتلارغا:
ــ بىزمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارايلى ھەم ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئۆلەيلى، ــ
دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ لازارنى تىرىلدۈرۈشى

[17] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن بەيتانىياغا بارغاندا، لازارنىڭ
يەرلىككە قويۇلغىنىغا تۆت كۈن بولغانلىقىدىن خەۋەر تاپتى. [18] بەيتانىيا
يېرۇسالېمدىن ئۈچ چاقىرىم يىراقلىقتا ئىدى. [19] نۇرغۇن يەھۇدىيلار مارتا
بىلەن مەريەمنىڭ ئىنىسىنىڭ ئۆلۈمىگە تەسەللى بېرىش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ
يېنىغا كەلگەنىدى. [20] مارتا ھەزرىتى ئەيسانىڭ كېلىۋاتقانلىقىدىن خەۋەر
تېپىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا چىقتى. مەريەم بولسا ئۆيدە قالدى.
[21] ــ ئى رەببىم، ــ دېدى مارتا ھەزرىتى ئەيساغا، ــ بۇ يەردە بولغان
بولسىڭىز، ئىنىم ئۆلمەس ئىدى. [22] ھېلىمۇ، خۇدادىن نېمە تىلىسىڭىز، ئۇنىڭ
سىزگە شۇنى بېرىدىغانلىقىنى بىلىمەن.

23 ــ ئىنىڭىز تىرىلىدۇ، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
24 مارتا:
ــ قىيامەت كۈنى، ئۇنىڭ جەزمەن تىرىلىدىغانلىقىنى بىلىمەن، ــ دېدى.
25 ــ ئىنسانلارنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى ۋە ھاياتلىق بەرگۈچى ئۆزۈمدۇرمەن، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا، ــ ماڭا ئېتىقاد قىلغان كىشى ئۆلسىمۇ، يەنە ھايات بولىدۇ. 26 ماڭا ئېتىقاد قىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەنلەر ئەسلا ئۆلمەيدۇ؛ بۇنىڭغا ئىشىنەمسىز؟
27 ــ ئىشىنىمەن رەببىم، ــ دېدى مارتا، ــ سىزنىڭ ئىنسانلار ئارىسىغا كېلىشكە تەيىنلەنگەن قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ، خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىڭىزگە ئىشىنىمەن.
28 مارتا بۇنى دەپ بولغاندىن كېيىن، قايتىپ سىڭلىسى مەريەمنى ئاستىغىنا چاقىرىپ:
ــ ئۇستازىمىز كېلىپ بولدى. سېنى چاقىرىۋاتىدۇ، ــ دېدى.
29 مەريەم بۇنى ئاڭلاپ، دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن كۆرۈشكىلى ماڭدى.
30 ئۇ پەيتتە ھەزرىتى ئەيسا تېخى يېزىغا كىرمىگەن بولۇپ، مارتا ئالدىغا چىققان يەردە ئىدى. 31 ئۆيدە مەريەمگە تەسەللى بېرىۋاتقان خالايىق مەريەمنىڭ بىردىنلا ئورنىدىن تۇرۇپ، سىرتقا چىقىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈشتى ۋە ئۇنى قەبرىستانلىقتا يىغا ـ زار قىلغىلى ماڭدى دەپ ئويلاپ، ئۇنىڭ كەينىدىن مېڭىشتى.
32 بىراق، مەريەم ھەزرىتى ئەيسا بار يەرگە باردى ۋە ئۇنى كۆرۈپ، ئايىغىغا يىقىلىپ:
ــ ئى رەببىم، بۇ يەردە بولغان بولسىڭىز، ئىنىم ئۆلمەس ئىدى! ــ دېدى.

33 مەريەمنىڭ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەلگەن خالايىقنىڭ يىغا ـ زار
قىلىشقىنىنى كۆرگەن ھەزرىتى ئەيسا غەزەپلىنىپ،* كۆڭلى قاتتىق
ئازابلىنىشقا باشلىدى ۋە:
34 ــ ئۇنى قەيەرگە قويدۇڭلار؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئى رەببىمىز، كېلىپ كۆرۈڭ، ــ دېيىشتى ئۇلار.
35 ھەزرىتى ئەيسا كۆز يېشى قىلدى. 36 خەقلەر:
ــ قاراڭلار، ئۇ لازارنى نېمىدېگەن ياخشى كۆرگەن! ــ دېيىشتى.
37 ئۇلارنىڭ ئىچىدە بەزىلىرى:
ــ قارىغۇنىڭ كۆزىنى ئاچقان كىشى لازارنىڭ ھاياتىنى ئۆلۈمدىن
ساقلاپ قالالمايتتىمۇ؟ ــ دېيىشتى.
38 ھەزرىتى ئەيسا ئىچىدە يەنە غەزەپلىنىپ، يەرلىكنىڭ ئالدىغا باردى.
يەرلىك كىرىش ئاغزى چوڭ بىر تاش بىلەن توسۇلغان ئۆڭكۈر ئىدى.
39 ھەزرىتى ئەيسا:
ــ تاشنى ئېلىۋېتىڭلار! ــ دېدى.
ئۆلگۈچىنىڭ ھەدىسى مارتا:
ــ ئى رەببىم، ئالەمدىن ئۆتكىنىگە تۆت كۈن بولدى، ھازىر جەستى
پۇراپ كەتكەندۇ، ــ دېدى.
40 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ مەن ساڭا: «ئېتىقاد قىلساڭ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنى كۆرىسەن»
دېگەنىدىمغۇ! ــ دېدى.
41 بۇنىڭ بىلەن، خالايىق تاشنى ئېلىۋەتتى، ھەزرىتى ئەيسا كۆزلىرىنى

*33. بۇ يەردە ھەزرىتى ئەيسا ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان كىشىلەرگە شەيتاننىڭ گۇناھ ۋە ئۆلۈم ئېلىپ كەلگەنلىكىدىن ئۇنىڭغا غەزەپلەنگەن بولۇشى ياكى ئەتراپىدىكىلەرنىڭ تۆتقان ھازىلىرىدىن ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ ئادەملەرنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنمىگەنلىكىگە غەزەپلەنگەن بولۇشى مۇمكىن.

ئاسمانغا تىكىپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:
— ئى ئاتا، تەلىپىمنى ئاڭلايدىغىنىڭ ئۈچۈن ساڭا شۈكۈر ئېيتىمەن.
[42] تەلەپلىرىمنى ھەمىشە ئاڭلايدىغانلىقىڭنى بىلىمەن. شۇنداق بولسىمۇ،
ئەتراپىمدىكى خالايىق سېنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىڭگە ئىشەنسۇن دەپ، بۇنى
ئېيتىۋاتىمەن.
[43] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، يۇقىرى ئاۋازدا:
— لازار، تاشقىرىغا چىق! — دەپ توۋلىدى.
[44] لازار قول-پۇتلىرى كېپەنلەنگەن، ئېڭىكى تېڭىلغان ھالدا تاشقىرىغا
چىقتى. ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— كېپەنلىكنى سالدۇرۇپ، ئۇنى ئۆز مەيلىگە قويۇۋېتىڭلار! — دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلتۈرۈش سۇيىقەستى

[45] مەريەمنىڭ يېنىغا پەتىلەپ كەلگەن ۋە ھەزرىتى ئەيسا كۆرسەتكەن
بۇ مۆجىزىنى كۆرگەن نۇرغۇن خەقلەر ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.
[46] لېكىن، ئۇلارنىڭ ئىچىدە بەزىلىرى پەرىسىيلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ، ھەزرىتى
ئەيسانىڭ قىلغان ئىشلىرىنى مەلۇم قىلىشتى. [47] شۇڭا، پەرىسىيلەر ۋە ئالىي
روھانىيلار يەھۇدىيلارنىڭ ئالىي كېڭەشمىسىنى يىغىپ:
— قانداق قىلغۇلۇق؟ بۇ ئادەمنىڭ ياراتقان نۇرغۇن مۆجىزىلىرىگە قاراپ
بېقىڭلار. [48] ئۇنى بۇنداق قويۇپ بەرسەك، ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلىپ
كېتىدۇ. شۇنداق بولغاندا، رىم ھۆكۈمىتى ئىبادەتخانىمىزنى، ھەتتا
مىللىتىمىزنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ! — دېيىشتى.
[49] ئۇلارنىڭ ئىچىدە بىرى، يەنى شۇ يىلى باش روھانىي بولغان قاياپا:
— سىلەر ھېچنېمىنى بىلمەيدىكەنسىلەر! [50] پۈتۈن خەلقنىڭ ھالاك
بولۇشىنىڭ ئورنىغا، بىرلا ئادەمنىڭ ئۇلار ئۈچۈن ئۆلۈشىنىڭ ياخشى

ئىكەنلىكىنى چۈشەنمەيدىكەنسىلەر، ــ دېدى.

[51-52] بۇ سۆزنى ئۇ ئۆزلۈكىدىن ئېيتمىغانىدى. ئۇ شۇ يىلى باش روھانىي بولغاچقا، ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەھۇدىي خەلقى ئۈچۈن، شۇنداقلا يەقەت ئۇ خەلق ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ھەر يانغا چېچىلىپ كەتكەن پەرزەنتلىرىنىڭ ھەممىسىنى بىر قىلىپ ئۇيۇشتۇرۇش ئۈچۈن ئۆلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقانىدى.

[53] شۇنداق قىلىپ، ئۇلار شۇ كۈندىن ئېتىبارەن ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلتۈرۈۋېتىش ئۈچۈن سۇيىقەست قىلىشقا باشلىدى. [54] شۇڭا، ھەزرىتى ئەيسا ئەمدى يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئاشكارا يۈرمەي، ئۇ يەردىن ئايرىلىپ چۆلگە يېقىن رايوندىكى ئەفرايىم شەھىرىگە كېتىپ، شاگىرتلىرى بىلەن بىللە ئۇ يەردە تۇردى.

[55] يەھۇدىيلارنىڭ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاز قالغانىدى. نۇرغۇن كىشىلەر تازىلىنىش دىنىي قائىدىسىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن، ھېيتتىن بۇرۇنقانچە كۈن ئىلگىرى يېزىلاردىن يېرۇسالېمغا كېلىشتى. [56] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى ئىزدەيتتى. ئۇلار مەركىزىي ئىبادەتخانىدا يىغىلغىنىدا بىر ـ بىرىگە:

ــ سىلەرچە قانداق بولار، ھەزرىتى ئەيسا ھېيتقا كەلمەمدىكىن؟ ــ دېيىشەتتى.

[57] ئالىي روھانىيلار بىلەن پەرىسىيلەر ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇش ئۈچۈن، ئۇنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلىدىغانلارنىڭ ئۆزلىرىگە مەلۇم قىلىشىنى بۇيرۇغانىدى.

گۇناھكار ئايالنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى ئەتىرلىشى

12 [1] ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدىن ئالتە كۈن ئىلگىرى، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن لازار تۇرغان جاي ــ بەيتانىياغا

كەلدى. [2] ئۇ يەردە ئۇنىڭغا زىياپەت بېرىلدى. مارتا ئۇ يەردە مېھمانلارنى
كۈتۈۋاتاتتى. لازار ھەزرىتى ئەيسا بىلەن ھەمداستىخان بولغانلاردىن بىرى
ئىدى. [3] مەريەم ساپ سۇمبۇلدىن ياسالغان ئىنتايىن قىممەت باھالىق
ئەتىردىن ئاز كەم بىر قاداق ئەكېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ پۇتلىرىغا قۇيدى ۋە
چاچلىرى بىلەن ئەتىرنى ئۇنىڭ پۇتلىرىغا سۈردى. ئۆي ئەتىرنىڭ خۇش
پۇرىقى بىلەن تولدى. [4] لېكىن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىدىن بىرى،
يەنى كېيىن ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان يەھۇدا ئىشقارىيوت:
[5] ــ بۇ ئەتىرنىڭ قىممىتى بىر ئادەمنىڭ يىللىق كىرىمىگە تەڭ
كېلىدىكەن! نېمىشقا بۇ ئەتىر سېتىلىپ، پۇلى كەمبەغەللەرگە بېرىلمىدى؟ ــ
دېدى.
[6] بۇ سۆزنى ئۇ كەمبەغەللەرگە كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقى ئۈچۈن ئەمەس،
ئوغرى بولغانلىقى ئۈچۈن دېگەنىدى. ئۇ شاگىرتلارنىڭ ئورتاق پۇلىنى
باشقۇراتتى ۋە ئوغرىلاپ خەجلەيتتى.
[7] ــ ئايالنىڭ ئىختىيارىغا قويۇۋەت! ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ــ ئۇ بۇ
ئارقىلىق مېنىڭ دەپنە قىلىنىدىغان كۈنۈمگە تەييارلىق قىلىۋاتىدۇ.
[8] كەمبەغەللەر ھەر دائىم ئاراڭلاردا، لېكىن مەن ھەر دائىم ئاراڭلاردا
بولمايمەن.

ئالىي روھانىيلارنىڭ لازارنى ئۆلتۈرۈش سۇيىقەستى

[9] زور بىر تۈركۈم يەھۇدىيلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ بەيتانيادا ئىكەنلىكىنى
ئاڭلىدى ۋە يالغۇز ھەزرىتى ئەيسانى ئەمەس، ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن
لازارنىمۇ كۆرۈش ئۈچۈن ئۇ يەرگە كەلدى. [10] ئالىي روھانىيلار بولسا
لازارنىمۇ ئۆلتۈرۈشنى قەستلىدى. [11] چۈنكى، ئۇنىڭ سەۋەبىدىن نۇرغۇن
يەھۇدىيلار ئۆلاردىن يۈز ئۆرۈپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلىۋاتاتتى.

شەرەپ بىلەن يېرۇسالېمغا كىرىش

[12] ئەتىسى، ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈشكە كەلگەن زور بىر تۈركۈم
خالايىق ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا كېلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى. [13] ئۇلار
قوللىرىغا خورما شاخلىرىنى تۇتۇشقان ھالدا ئۇنى قارشى ئالغىلى چىقىشتى ۋە
«خۇداغا شۈكۈر! پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن!
ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھىغا مۇبارەك بولسۇن!» دەپ ۋارقىراشتى.
[14] ھەزرىتى ئەيسا بىر تەخەي تېپىپ مىندى. بۇ ئىشنى زەكەرىيا
پەيغەمبەر خېلى بۇرۇن ئالدىن ئېيتىپ، مۇنداق يازغانىدى:

[15] «ئەي يېرۇسالېم خەلقى، ئەمدى قورقماڭلار! مانا،
پادىشاھىڭلار تەخەي مىنىپ كېلىۋاتىدۇ.»

[16] ئۇنىڭ شاگىرتلىرى ئۇ چاغدا بۇنى چۈشەنمىگەنىدى، لېكىن ھەزرىتى
ئەيسا تىرىلىش ۋە ئاسمانغا چىقىش بىلەن ئۇلۇغلانغاندىن كېيىن، زەكەرىيا
پەيغەمبەر يازغان بۇ سۆزلەرنى ھەمدە بۇ ئىش دەل پەيغەمبەر ئالدىن
ئېيتقاندەك چىققانلىقىنى تونۇپ يەتتى.
[17] ھەزرىتى ئەيسانىڭ لازارنى يەرلىكىدىن چاقىرىپ تىرىلدۈرگەنلىكىنى
كۆرگەن كىشىلەر بۇ مۆجىزە توغرىسىدا باشقىلارغا توختىماستىن خەۋەر
قىلدى. [18] خالايىق ھەزرىتى ئەيسانىڭ ياراتقان بۇ مۆجىزىسىنى ئاڭلىغاچقا،
ئۇنى قارشى ئالغىلى چىقىشتى. [19] پەرىسىيلەر بولسا بىر ـ بىرىگە:
ــ قاراڭلار، بىزنىڭ قىلغىنىمىز بىكار كەتتى! مانا ئەمدى پۈتۈن دۇنيا
ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەتمەكتە! ــ دېيىشتى.

گرېكلارنىڭ ھەزرىتى ئەيسا بىلەن كۆرۈشۈشنى تەلەپ قىلىشى

[20] ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا، يېرۇسالېمغا ئىبادەت قىلغىلى كەلگەنلەر ئىچىدە يەھۇدىي دىنىغا كىرگەن بەزى گرېكلارمۇ بار ئىدى. [21] بۇلار جەلىلىيىنىڭ بەيتسايدا يېزىسىدىن بولغان فىلىپنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ــ جانابلىرى، بىز ھەزرىتى ئەيسا بىلەن كۆرۈشمەكچىدۇق، ــ دەپ تەلەپ قىلىشتى.

[22] فىلىپ بېرىپ بۇنى ئەندەرگە مەلۇم قىلدى. ئاندىن، ئۇلار ئىككىسى ھەزرىتى ئەيساغا خەۋەر قىلدى.

[23] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

ــ ئىنسانئوغلىنىڭ شان ـ شەرەپكە ئىگە بولىدىغان ۋاقىت ـ سائىتى يېقىنلىشىپ قالدى. [24] بىلىپ قويۇڭلاركى، بۇغداي دېنى توپىغا تاشلىنىپ قۇربان بولمىغۇچە، يەنىلا بىر تال دان پېتى تۇرىدۇ. قۇربان بولسا، بىخ سۈرۈپ، كۆپ ھوسۇل بېرىدۇ. [25] ھاياتىنى ئايىغانلار ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولىدۇ. لېكىن، بۇ دۇنيادا ھاياتىنى ئايىمىغانلار ئۇنى مەڭگۈ ساقلىيالايدۇ. [26] كىمدەكىم ماڭا خىزمەت قىلىشنى خالىسا، ماڭا ئەگەشسۇن. مەن قەيەردە بولسام، مېنىڭ چاكىرىم شۇ يەردە بولىدۇ. ماڭا خىزمەت قىلغۇچىلارنى ئەرشتىكى ئاتام ھۆرمەتلەيدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆز ئۆلۈمى توغرىسىدا ئېيتقانلىرى

[27] ــ ھازىر كۆڭلۈم قاتتىق ئازابلىنىۋاتىدۇ. بۇنىڭغا نېمە دېيىشىم كېرەك؟

«ئاتا، مېنى كېلىدىغان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىك ۋاقىت ـ سائەتتىن قۇتقۇز!» دەيمۇ؟ ياق! مەن شۇ ۋاقىت ـ سائەتنى بېشىمدىن ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن كەلدىم. [28] ئاتا، ئۇلۇغلۇقۇڭنى كۆرسەتكىن!

شۇ ۋاقىتتا، ئەرشتىن بىر ئاۋاز ئاڭلاندى:

ــ ئۇلۇغلۇقۇمنى كۆرسەتتىم ۋە يەنە كۆرسىتىمەن.

[29] شۇ مەيداندىكى بۇنى ئاڭلىغان خالايىق:

ــ ھاۋا گۈلدۈرلىدى، ــ دېيىشتى.

يەنە بەزىلەر بولسا:

ــ بىر پەرىشتە ئۇنىڭغا گەپ قىلدى، ــ دېيىشتى.

ئىراق، ھەزرىتى ئەيسا:

[30] ــ بۇ سۆزلەر مېنى دەپ ئەمەس، سىلەرنى دەپ ئېيتىلغان. [31] بۇ دۇنيا ئەمدى سوراققا تارتىلىدۇ. بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى ــ شەيتانمۇ ئەمدى ئاغدۇرۇلىدۇ. [32] مەن يەردىن كۆتۈرۈلگىنىمدە، پۈتكۈل ئىنسانلارنى ئۆزۈمگە جەلپ قىلىمەن، ــ دېدى. [33] (ئۇ بۇنى دېيىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ قانداق ئۆلىدىغانلىقىنى ئۇقتۇردى.)

[34] خالايىق بۇ گەپلەرنى چۈشەنمەي، ھەزرىتى ئەيسادىن:

ــ مۇقەددەس يازمىلاردا: «قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئۆلمەي مەڭگۈ ھايات تۇرىدۇ» دېيىلگەن تۇرسا، سىز قانداقسىگە «ئىنسانئوغلى كۆتۈرۈلۈشى كېرەك» دېيەلەيسىز؟! ئىنسانئوغلى زادى كىم بولىدۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

[35] ــ نۇرنىڭ ئاراڭلاردا چاقنايدىغان ۋاقتى ئۇزۇن ئەمەستۇر. شۇڭا، قاراڭغۇلۇقنىڭ سىلەرنى بېسىۋالماسلىقى ئۈچۈن، نۇر بار ۋاقىتدا داۋاملىق مېڭىڭلار. قاراڭغۇلۇقتا ماڭغان كىشى ئۆزىنىڭ قەيەرگە كېتىۋاتقانلىقىنى بىلمەيدۇ. [36] شۇڭلاشقا، نۇر ئاراڭلاردا بار ۋاقىتتا، ئۇنىڭغا ئىشىنىڭلار. بۇنىڭ بىلەن، نۇرنىڭ پەرزەنتلىرى بولىسىلەر، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

يەھۇدىيلارنىڭ تەرسالىقى

ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، خالايىقتىن ئايرىلىپ يوشۇرۇنۇۋالدى. [37] گەرچە ئۇ خالايىقنىڭ كۆز ئالدىدا شۇنچە مۆجىزە كۆرسەتكەن بولسىمۇ، ئۇلار ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلمىدى. [38] بۇ ئەھۋال دەل يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىدا ئالدىنئالا كۆرسىتىلگەندەك چىقتى:

«ئى پەرۋەردىگار، بىز يەتكۈزگەن سۆزلەرگە كىم ئىشەندى؟
سېنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىڭ كىمگە كۆرسىتىلدى؟»

[39-40] خالايىق ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلالمىدى. بۇنىڭ سەۋەبىنى يەشايا پەيغەمبەر ئالدىنئالا چۈشەندۈرۈپ بەرگەندى:

«پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى كور قىلدى، قەلبىنى
بىخۇدلاشتۇردى. ئۇنىڭ نەتىجىسىدە، ئۇلارنىڭ كۆزلىرى
كۆرمەس، قەلبى سەزمەس بولۇپ قالدى.
‹ئۇلار گۇناھلىرىغا توۋا قىلىپ، ماڭا قايتىشنى خالىمايدۇ.
خالىسىدى، مەن ئۇلارنى ساقايتاتتىم› دەيدۇ خۇدا.»

[41] يەشايا پەيغەمبەر ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۇلۇغلۇقىنى كۆرگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ سۆزلەرنى ئۇنىڭغا قارىتا ئالدىنئالا ئېيتقاندى.
[42] ۋەھالەنكى، نۇرغۇنلىغان كىشىلەر، ھەتتا يەھۇدىي ئاقساقاللىرىمۇ ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. لېكىن، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ پەرىسىيلەر تەرىپىدىن ئىبادەتخانا جامائەتچىلىكىدىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىلمەسلىكى ئۈچۈن، ئېتىقاد قىلغانلىقىنى ئاشكارىلىمىدى. [43] بۇنىڭ سەۋەبى، ئۇلار

ئىنسانلاردىن كېلىدىغان ماختاشنى خۇدادىن كېلىدىغان ماختاشتىنمۇ ياخشى كۆرەتتى.

44 ھەزرىتى ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېدى:
— ماڭا ئېتىقاد قىلغانلار ماڭىلا ئەمەس، مېنى ئەۋەتكۈچىگە ئېتىقاد قىلغان بولىدۇ. 45 مېنى كۆرگەنلەر مېنى ئەۋەتكۈچىنىمۇ كۆرگەن بولىدۇ. 46 مەن ماڭا ئېتىقاد قىلغانلار قاراڭغۇلۇقتا قالمىسۇن دەپ، دۇنياغا نۇر بولۇپ كەلدىم. 47 سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ، سۆزلىرىمگە ئەمەل قىلمىغانلارنى سوراققا تارتمايمەن، چۈنكى مەن ئىنسانلارنى سوراققا تارتقىلى ئەمەس، بەلكى ئۇلارنى قۇتقۇزغىلى كەلدىم. 48 بىراق، مېنى رەت قىلغانلارنى ۋە سۆزلىرىمنى قوبۇل قىلمىغانلارنى سوراققا تارتقۇچى بار. ئۇ بولسىمۇ ئېيتقان سۆزلىرىم بولۇپ، ئۇ قىيامەت كۈنى كىشىلەرنى سوراققا تارتىدۇ. 49 چۈنكى، مەن ئۆزلۈكۈمدىن سۆزلىگىنىم يوق. نېمىنى سۆزلىشىم ۋە قانداق سۆزلىشىم كېرەكلىكىنى مېنى ئەۋەتكەن ئاتام ماڭا بۇيرۇدى. 50 ئۇنىڭ بۇيرۇقىنىڭ مەڭگۈلۈك ھايات ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى بىلىمەن. شۇڭا، نېمىنى سۆزلىسەم، خۇدائاتامنىڭ ماڭا بۇيرۇغىنىدەك سۆزلەيمەن.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆز شاگىرتلىرىنىڭ پۇتىنى يۇيۇپ قويۇشى

13 1 ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ ھارپىسى ئىدى. ھەزرىتى ئەيسا بۇ دۇنيادىن ئايرىلىپ، ئاتىسىنىڭ يېنىغا كېتىدىغان ۋاقتىنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى بىلدى. ئۇ بۇ دۇنيادىكى ئۆز ئادەملىرىگە بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىنى بۇرۇنلا كۆرسەتكەن بولۇپ، ئۇنىڭ قانچىلىك چوڭقۇرلۇقىنى ئەمدى تولۇق كۆرسەتمەكچىدى.
2 ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن كەچلىك تاماقتا بىللە بولدى. شەيتان ئالللىبۇرۇن سىمۇننىڭ ئوغلى يەھۇدا ئىشقارىيوتنىڭ كۆڭلىگە

ھەزرىتى ئەيسانى يەھۇدىي ئاقساقاللىرىغا تۇتۇپ بېرىش ۋەسۋەسىسىنى
سالغانىدى. 3 ھەزرىتى ئەيسا ئاتىسىنىڭ ھەممە ھوقۇقنى ئۆزىگە ئامانەت
قىلغانلىقىنى، ئاتىسى خۇدانىڭ يېنىدىن كېلىپ، خۇدانىڭ يېنىغا
كېتىدىغانلىقىنى بىلەتتى. 4 ئۇ داستىخاندىن تۇرۇپ، تونىنى يېشىپ، بىر لۆڭگە
بىلەن بېلىنى باغلىدى. 5 ئاندىن، بىر جاۋۇرغا سۇ قۇيۇپ، شاگىرتلارنىڭ
پۇتلىرىنى يۇيۇشقا ۋە بېلىگە باغلىغان لۆڭگە بىلەن ئېرتىپ قۇرۇتۇشقا
باشلىدى. 6 نۆۋەت سىمۇن پېترۇسقا كەلگەندە، پېترۇس:
— ئى رەببىم، پۇتۇمنى سىز يۇسىڭىز قانداق بولغىنى؟! — دېدى.
7 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
— نېمە قىلىۋاتقىنىمنى ھازىر چۈشەنمەيسەن، لېكىن كېيىن
چۈشىنىسەن، — دېدى.
8 — مەن پۇتۇمنى ھەرگىز سىزگە يۇغۇزمايمەن! — دېدى پېترۇس.
— پۇتۇڭنى يۇمىسام، سەن مەن بىلەن بىرگە بولالمايسەن، — دېگەن
جاۋابنى قايتۇردى ھەزرىتى ئەيسا.
9 سىمۇن پېترۇس:
— ئى رەببىم، ئۇنداقتا پۇتلىرىمنىلا ئەمەس، قوللىرىمنىمۇ، بېشىمنىمۇ
يۇغايسىز! — دېدى.
10 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
— يۇيۇنۇپ بولغان ئادەمنىڭ قايتا يۇيۇنۇشىنىڭ ھاجىتى يوق. پەقەت
پۇتلىرىنى يۇسىلا، پۈتۈن ئەزاسى پاك بولىدۇ. سىلەرمۇ گۇناھلىرىڭلاردىن
پاك، لېكىن ھەممىڭلار ئەمەس، — دېدى.
11 (ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنى كىمنىڭ تۇتۇپ بېرىدىغانلىقىنى بىلەتتى.
شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ ھەممىسىنىڭلا پاك ئەمەسلىكىنى دېگەنىدى.) 12 ھەزرىتى
ئەيسا ئۇلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن، تونىنى كىيىپ يەنە

داستىخانغا ئولتۇردى ۋە ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ سىلەر نېمە قىلغانلىقىمنى چۈشەندىڭلارمۇ؟ [13] سىلەر مېنى «رەببىم» ۋە «ئۇستازىم» دەيسىلەر. راست ئېيتىسىلەر، ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق. [14] مەن رەببىڭلار ۋە ئۇستازىڭلار تۇرۇقلۇق پۇتلىرىڭلارنى يۇغاندىكىن، سىلەرمۇ بىر ـ بىرىڭلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇشۇڭلار كېرەك. [15] بۇ سىلەرنىڭمۇ ماڭا ئوخشاش باشقىلارغا خىزمەت قىلىشىڭلار ئۈچۈن كۆرسەتكەن ئۈلگەمدۇر. [16] بىلىپ قويۇڭلاركى، قۇل خوجايىنىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ، ئەلچىمۇ ئۆزىنى ئەۋەتكۈچىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ. [17] بۇ ئىشلارنى بىلگەنىكەنسىلەر، سىلەرمۇ شۇنداق قىلساڭلار، نەقەدەر بەختلىكسىلەر!

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ساتقۇنلۇققا ئۇچرىشىنى ئالدىن ئېيتىشى

[18] «سىلەر گۇناھلىرىڭلاردىن پاك» دېگەن سۆزۈم ھەممىڭلارغا قارىتىلغان ئەمەس. مەن تاللىغانلىرىمنى بىلىمەن، لېكىن مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن ئېيتىلغان: «مەن بىلەن ھەمداستىخان بولۇپ، نېنىمنى يېگەن دوستۇم مەندىن يۈز ئۆرۈدى!» دېگەن بۇ سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى كېرەك. [19] سىلەرگە بۇ ئىش يۈز بېرىشتىن ئاۋۋال ئېيتىپ قويايكى، ئۇ ئىشلار يۈز بەرگەندە مېنىڭ «مەڭگۈ بار بولغۇچى» ئىكەنلىكىمگە ئىشىنىسىلەر. [20] يەنە شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، مەن ئەۋەتكەن ھەرقانداق بىر كىشىنى قوبۇل قىلغانلار مېنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ. مېنى قوبۇل قىلغانلار بولسا مېنى ئەۋەتكۈچى خۇدانى قوبۇل قىلغان بولىدۇ.

[21] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، قاتتىق ئازابلانغان ھالدا ئوچۇقنى ئېيتتى:

ــ بىلىپ قويۇڭلاركى، ئاراڭلاردا بىرەيلەن ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدۇ!

[22] شاگىرتلار كىمنى دەۋاتقانلىقىنى چۈشەنمەي، بىر ـ بىرىگە قاراشتى.

23 ھەزرىتى ئەيسا ئىنتايىن ياخشى كۆرىدۇ دەپ قارالغان شاگىرت ئۇنىڭ
يېنىدا يانپاشلاپ ياتاتتى. 24 سىمون پېترۇس ئۇنىڭغا ھەزرىتى ئەيسادىن
كىمنى دېمەكچى بولغانلىقىنى سوراپ بېقىشنى ئىشارەت قىلدى.
25 شۇڭا، ئۇ ھەزرىتى ئەيساغا يېقىن كېلىپ، تۆۋەن ئاۋازدا:
ــ ئى رەببىم، سىزگە ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىم؟ ــ دەپ سورىدى.
26 ھەزرىتى ئەيسا:
ــ بىر چىشلەمناننى ئاشقا تۆگۈرۈپ كىمگە سۇنسام، شۇ، ــ دەپ
جاۋاب بەردى. كېيىن، ئۇ ناننى ئاشقا تۆگۈرۈپ، سىمونىڭ ئوغلى يەھۇدا
ئىشقارىيوتقا سۇندى. 27 يەھۇدا ناننى ئېلىشىغىلا ئىچىگە شەيتان كىردى.
ــ قىلىدىغىنىڭنى چاپسان قىل، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.
28 داستىخاندا ئولتۇرغانلارنىڭ ھېچقايسىسى ھەزرىتى ئەيسانىڭ
يەھۇداغا بۇ سۆزلەرنى نېمە ئۈچۈن قىلغانلىقىنى چۈشەنمىدى. 29 ئۇلارنىڭ
ئورتاق پۇلى يەھۇدادا بولغانلىقتىن، بەزىلەر ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
«ھېيتلىق نەرسىلەرنى ئېلىپ كەل» ياكى «كەمبەغەللەرگە بىر نەرسە بەر»
دېمەكچى بولسا كېرەك، دەپ ئويلاشتى.
30 يەھۇدا ناننى ئېلىپلا تاشقىرىغا چىقىپ كەتتى. بۇ چاغ كېچە ئىدى.

يېڭى ئەمر

31 يەھۇدا تاشقىرىغا چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق
دېدى:
ــ ئەمدى ئىنسانئوغلىنىڭ شان ـ شەرىپى كۆرۈنىدىغان ۋاقىت ـ سائەت
يېتىپ كەلدى. ئۇ ئارقىلىق خۇدانىڭ شان ـ شەرىپىمۇ ئايان بولىدۇ.
32 خۇدانىڭ شان ـ شەرىپى ئۇ ئارقىلىق ئايان بولغانىكەن، خۇدا ئۆزىمۇ
ئىنسانئوغلىنىڭ شان ـ شەرىپىنى دەرھال ئايان قىلىدۇ. 33 بالىلىرىم، مېنىڭ

ئەمدى سىلەر بىلەن بىللە بولىدىغان ۋاقتىم ئاز قالدى. كېيىن، سىلەر مېنى
ئىزدەيسىلەر، لېكىن يەھۇدىي ئاقساقاللىرىغا ئېيتقىنىمدەك سىلەرگىمۇ
ئېيتىمەنكى، مەن بارىدىغان يەرگە سىلەر بارالمايسىلەر. [34] ھازىر سىلەرگە
يېڭى بىر ئەمر بېرىمەن. «بىر ـ بىرىڭلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار.
سىلەرنى سۆيگىنىمدەك، سىلەرمۇ بىر ـ بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار.» [35] بىر ـ
بىرىڭلارغا مېھىر ـ مۇھەببەتلىك بولسا، ھەممەيلەن سىلەرنىڭ مېنىڭ
شاگىرتلىرىم ئىكەنلىكىڭلارنى تونۇيدۇ.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پېترۇسنىڭ تانىدىغانلىقىنى ئېيتىشى

[36] سىمۇن پېترۇس ھەزرىتى ئەيسادىن:

— ئى رەببىم، قەيەرگە بارىسىز؟ — دەپ سورىدى.

— مەن كېتىدىغان يەرگە ھازىرچە ئەگىشىپ بارالمايسەن، لېكىن
كېيىن بارىسەن، — دەپ جاۋاب بەردى ھەزرىتى ئەيسا.

[37] پېترۇس ئۇنىڭغا:

— ئى رەببىم، نېمە ئۈچۈن ھازىر سىزنىڭ كەينىڭىزدىن بارالمايمەن؟
سىز ئۈچۈن جېنىم پىدا! — دېدى.

[38] ھەزرىتى ئەيسا مۇنداق دېدى:

— مەن ئۈچۈن راستىنلا جېنىڭ پىدامۇ؟ بىلىپ قويغىنكى، خوراز
چىللاشتىن بۇرۇن، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن!

ھەزرىتى ئەيسا — يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىق

14
[1] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا يەنە مۇنداق دېدى:
— كۆڭلۈڭلارنى بىئارام قىلماڭلار! خۇداغا ئىشىنىڭلار، ماڭىمۇ
ئىشىنىڭلار. [2] خۇدائاتامنىڭ دەرگاھىدا نۇرغۇن ئۆي ـ ماكانلار بار. ئۇنداق

بولمىسا، بۇنى سىلەرگە ئېيتىپ يۈرمىگەن بولاتتىم. مەن ھەربىرىڭلارغا
ئورۇن تەييارلاش ئۈچۈن، شۇ يەرگە كېتىپ بارىمەن. 3 مەن تەييارلىق
قىلغىلى بارىدىغانىكەنمەن، چوقۇم قايتىپ كېلىپ، سىلەرنى مەن بىلەن بىللە
ئېلىپ كېتىمەن. شۇنداق بولغاندا، مەن قەيەردە بولسام، سىلەرمۇ شۇ يەردە
بولىسىلەر. 4 سىلەر مېنىڭ قەيەرگە كېتىدىغانلىقىمنى ۋە ئۇ يەرگە بارىدىغان
يولنى بىلىسىلەر.

5 — ئى رەببىم، سىزنىڭ قەيەرگە كېتىدىغانلىقىڭىزنى بىلمەيمىز.
شۇنداق تۇرۇقلۇق، ئۇ يولنى قانداق بىلىمىز؟ — دېدى توماس.

6 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
— يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىق ئۆزۈمدۇرمەن. مېنىڭسىز ھېچكىم
خۇدائاتامنىڭ يېنىغا بارالمايدۇ. 7 ئەگەر مېنى تونۇغان بولساڭلار، ئاتامنىمۇ
تونۇغان بولاتتىڭلار. ھازىردىن باشلاپ ئۇنى تونۇدۇڭلار ھەم ئۇنى
كۆردۈڭلار، — دېدى.

8 — ئى رەببىم، ئاتىڭىزنى كۆرسىتىپ قويسىڭىزلا، رازى بولاتتۇق، —
دېدى فىلىپ.

9 — فىلىپ، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا، — سىلەر بىلەن بىرگە بولغىنىمغا
تالاي ۋاقىت بولدى، مېنى تېخىچە تونۇمىدىڭمۇ؟ مېنى كۆرگەن كىشى ئاتام
خۇدانى كۆرگەن بولىدۇ. شۇنداق تۇرۇقلۇق، سەن نېمىشقا يەنە: «بىزگە
ئاتىڭىزنى كۆرسىتىڭ» دەيسەن؟ 10 مەن ئاتامدا، ئاتام مەندە ئىكەنلىكىگە
ئىشەنمەمسەن؟ سىلەرگە ئېيتقان سۆزلىرىمنى ئۆزلۈكۈمدىن ئېيتقىنىم يوق،
بەلكى مېنىڭ ئاتام ئېيتقان. ئۇ مەندە تۇرۇپ خىزمەتلىرىنى قىلىۋاتىدۇ.
11 «مەن ئاتامدا، ئاتام مەندە» دېگىنىمگە ئىشىنىڭلار. ھېچبولمىغاندا، مېنىڭ
قىلغانلىرىمدىن ماڭا ئىشىنىڭلار.

12 بىلىپ قويۇڭلاركى، ماڭا ئىشەنگەن كىشى مېنىڭ ئەمەلىيىتىمدەك
قىلالايدۇ. مۇنداق كىشى بۇنىڭدىنمۇ ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلىدۇ، چۈنكى مەن

ئاتامنىڭ يېنىغا قايتىپ كېتىمەن. [13] مېنىڭ نامىم بىلەن نېمىنى تىلىسەڭلار، ئۆز ئاتامنىڭ ئۇلۇغلۇقى مەن ئارقىلىق ئايان بولسۇن ئۈچۈن، تىلەكلىرىڭلارنى ئىجابەت قىلىمەن. [14] مېنىڭ نامىم بىلەن نېمە تىلىسەڭلار، مەن سىلەرگە شۇنى بېرىمەن.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مۇقەددەس روھنى ئەۋەتىشكە ۋەدە بېرىشى

[15] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا يەنە مۇنداق دېدى:

— مېنى سۆيسەڭلار، ئەمرلىرىمگە ئەمەل قىلىسىلەر. [16] مەنمۇ خۇدائاتامدىن سىلەرگە باشقا بىر ياردەمچى ئاتا قىلىشنى تىلەيمەن. ئۇ سىلەر بىلەن مەڭگۈ بىرگە تۇرىدۇ. [17] ئۇ بولسىمۇ ھەقىقەتكە باشلىغۇچى — مۇقەددەس روھتۇر. ئۇنى بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى قوبۇل قىلالمايدۇ، چۈنكى ئۇنى كۆرمەيدۇ، تونۇمايدۇ. بىراق، سىلەر ئۇنى تونۇيسىلەر، چۈنكى ئۇ دائىم سىلەر بىلەن بىللە تۇرىدۇ ھەم سىلەردە ياشماقچى.

[18] مەن سىلەردىن ئايرىلغاندا، سىلەرنى يېتىم قالدۇرمايمەن. سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا يەنە قايتىپ كېلىمەن. [19] ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى مېنى كۆرمەيدۇ، لېكىن سىلەر كۆرىسىلەر. مەن ھايات بولغانلىقىم ئۈچۈن، سىلەرمۇ ھايات بولىسىلەر. [20] شۇ ۋاقىت كەلگەندە بىلىسىلەركى، مەن ئاتامدا بولىمەن، سىلەر مەندە بولىسىلەر، مەنمۇ ھەم سىلەردە بولىمەن. [21] كىم ئەمرلىرىمنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلسا، مېنى سۆيىدىغان كىشى شۇ بولىدۇ. مېنى سۆيىدىغان كىشىنى ئاتاممۇ سۆيىدۇ، مەنمۇ ئۇنى سۆيىمەن ۋە ئۆزۈمنى ئۇنىڭغا ئايان قىلىمەن.

[22] يەھۇدا ئىسىملىك باشقا بىر شاگىرت (يەھۇدا ئىشقارىيوت ئەمەس) ھەزرىتى ئەيسادىن:

— ئى رەببىم، نېمە ئۈچۈن ئۆزىڭىزنى بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىگە ئايان

قىلماي، بىزگىلا ئايان قىلىسىز؟ ــ دەپ سورىدى.
23 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
ــ مېنى سۆيىدىغان كىشى دېگىنىمنى قىلىدۇ، ئاتاممۇ ئۇنى سۆيىدۇ.
ئاتام بىلەن ئىككىمىز مۇنداق كىشىنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ماكان
قۇرىمىز. 24 مېنى سۆيمەيدىغان كىشى دېگىنىمنى قىلمايدۇ. سىلەر ئاڭلاۋاتقان
سۆزلەر مېنىڭ ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكەن ئاتامنىڭكىدۇر. 25 مەن سىلەر
بىلەن بىللە بولۇۋاتقان چېغىمدا، سىلەرگە بۇلارنى دېدىم. 26 لېكىن، ئاتام
مېنىڭ نامىم بىلەن ئەۋەتىدىغان ياردەمچى، يەنى ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھى
سىلەرگە ھەممىنى ئۆگىتىدۇ ھەم مېنىڭ ئېيتقان ھەممە سۆزلىرىمنى
ئېسىڭلارغا سالىدۇ.
27 سىلەرگە ئامانلىق قالدۇرىمەن، ئۆز ئامانلىقىمنى سىلەرگە تەقدىم
قىلىمەن. مېنىڭ سىلەرگە تەقدىم قىلغىنىم بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىنىڭ
سىلەرگە بەرگىنىگە ئوخشىمايدۇ. كۆڭلۈڭلارنى بىئارام قىلماڭلار،
قورقماڭلار.
28 سىلەر مېنىڭ: «مەن سىلەردىن ئايرىلىپ كېتىمەن، كېيىن سىلەرنىڭ
يېنىڭلارغا قايتىپ كېلىمەن» دېگەن سۆزۈمنى ئاڭلىدىڭلار. مېنى
سۆيسەڭلار، ئاتامنىڭ يېنىغا كېتىدىغانلىقىم ئۈچۈن خۇشال بولاتتىڭلار.
چۈنكى، ئاتام مەندىن ئۇلۇغدۇر. 29 سىلەرنى بۇ ئىشلار يۈز بەرگەندە ماڭا
ئىشەنسۇن دەپ، بۇلارنى سىلەردىن ئايرىلىشتىن بۇرۇن ئېيتتىم. 30 سىلەر
بىلەن سۆزلىشىدىغان ۋاقىت كۆپ قالمىدى. چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى
ــ شەيتان كېلىش ئالدىدا تۇرىدۇ. ئۇنىڭ مېنى بىسىپ چۈشكۈدەك قۇدرىتى
ئەسلا يوقتۇر. 31 لېكىن، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى مېنىڭ ئاتامنى
سۆيىدىغانلىقىمنى بىلسۇن دەپ، ئاتام ماڭا ئەمر قىلغان ئىشنى ئەمەلگە
ئاشۇرىمەن. تۇرۇڭلار، بۇ جايدىن كېتەيلى.

ھەزرىتى ئەيسا — ئۈزۈم تېلىدۇر

15 [1] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىغا مۇنداق دېدى:
— ھەقىقىي «ئۈزۈم تېلى» ئۆزۈمدۇرمەن، ئاتام خۇدا بولسا
باغۋەندۇر. [2] باغۋەن مەندىكى مېۋە بەرمەيدىغان ھەربىر شاخنى كېسىپ
تاشلايدۇ. مېۋە بەرگەنلىرىنى بولسا تېخىمۇ كۆپ مېۋە بەرسۇن دەپ، پۇتاپ
تۇرىدۇ. [3] سىلەر پۇتالغان شاخلارغا ئوخشاش بولۇپ، مەن سىلەرگە
يەتكۈزگەن سۆزلەر ئارقىلىق ئاللىبۇرۇن پاك بولدۇڭلار. [4] سىلەر مەندە
بولۇڭلار. مەنمۇ سىلەردە بولىمەن. شاخ تالدا بولماي تۇرۇپ ئۆزلۈكىدىن
مېۋە بېرەلمەيدىغىنىدەك، سىلەرمۇ مەندە بولمىساڭلار، مېۋە بېرەلمەيسىلەر.
[5] «ئۈزۈم تېلى» ئۆزۈمدۇرمەن. سىلەر بولساڭلار شاخلىرىسىلەر. كىم
مەندە بولسا، مەنمۇ ئۇنىڭدا بولىمەن. شۇنداق بولغاندا، ئۇ كۆپ مېۋە بېرىدۇ.
چۈنكى، خۇدا ياقتۇرىدىغان ھەرقانداق ئىشنى مەنسىز قىلالمايسىلەر. [6] مەندە
بولمىغان كىشى كېرەكسىز شاخلارغا ئوخشاش تاشلىۋېتىلىپ، قۇرۇپ كېتىدۇ.
بۇنداق شاخلار يىغىپ ئوتقا تاشلىنىدۇ.
[7] سىلەر مەندە بولساڭلار ۋە سۆزلىرىم سىلەردە ساقلانسا، نېمىنى
تەلەپ قىلساڭلار، شۇنىڭغا ئېرىشىسىلەر. [8] سىلەر كۆپ مېۋە بېرىشىڭلار
ئارقىلىق مېنىڭ شاگىرتلىرىم ئىكەنلىكىڭلارنى ئىسپاتلايسىلەر. بۇ، ئاتامغا
شان-شەرەپ ئېلىپ كېلىدۇ. [9] ئاتام مېنى سۆيگىنىدەك، مەنمۇ سىلەرنى
سۆيدۈم، مېنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىمدە بولۇڭلار. [10] ئەگەر ئەمرلىرىمگە ئەمەل
قىلساڭلار، خۇددى مەن ئاتامنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغان ۋە ھەمىشە
ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدە بولغىنىمدەك، سىلەرمۇ ھەمىشە مېنىڭ مېھىر-
مۇھەببىتىمدە بولىسىلەر.
[11] بۇلارنى سىلەرگە خۇشاللىقىمدىن بەھرىمەن بولسۇن ۋە خۇشاللىقى
تولۇپ تاشسۇن، دەپ ئېيتتىم. [12] مېنىڭ ئەمرىم شۇكى، مەن سىلەرگە

مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتكەندەك، سىلەرمۇ بىر ـ بىرىڭلارغا مېھىر ـ
مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار. [13] ئۆز دوستلىرى ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىشتىن
چوڭقۇر مېھىر ـ مۇھەببەت يوقتۇر. [14] سىلەرگە بۇيرۇغان ئەمرلىرىمنى ئادا
قىلساڭلار، مېنىڭ دوستلىرىم بولىسىلەر. [15] ئەمدى سىلەرنى «چاكار»
دېمەيمەن. چۈنكى، چاكار خوجايىنىنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ.
ئۇنىڭ ئورنىغا سىلەرنى «دوست» دەيمەن، چۈنكى ئاتامدىن ئاڭلىغانلىرىمنىڭ
ھەممىسىنى سىلەرگە يەتكۈزدۈم. [16] سىلەر مېنى تاللىغىنىڭلار يوق،
ئەكسىچە مەن سىلەرنى تاللىدىم. مەن سىلەرنى مېۋە بەرسۇن ھەمدە
مېۋىلىرىڭلار مەڭگۈ ساقلانسۇن، دەپ تەيىنلىدىم. مۇشۇنداق مېۋە
بەرگىنىڭلاردا، مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتامدىن نېمە تىلىسەڭلار، ئاتام شۇنى
بېرىدۇ. [17] سىلەرگە شۇنى ئەمر قىلىمەنكى، بىر ـ بىرىڭلارغا مېھىر ـ
مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار.

ئادەملەرنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا بولغان نەپرىتى

[18] ــ بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى سىلەردىن نەپرەتلەنسە، سىلەردىن ئاۋۋال
مەندىن نەپرەتلەنگەنلىكىنى بىلىڭلار. [19] سىلەرمۇ بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىدىن
بولغان بولساڭلار، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى سىلەرنى ئۆزىنىڭ دەپ، سۆيگەن
بولاتتى. بىراق، مەن سىلەرنى بۇ پانىي دۇنيادىن ئايرىپ تاللىغانلىقىم ئۈچۈن،
ئەمدى بۇ دۇنياغا مەنسۇپ ئەمەسسىلەر. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ دۇنيانىڭ
ئادەملىرى سىلەردىن نەپرەتلىنىدۇ. [20] مەن سىلەرگە ئېيتقان سۆزنى
ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار: «قۇل خوجايىنىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ.» ماڭا
زىيانكەشلىك قىلغانلار سىلەرگىمۇ زىيانكەشلىك قىلىدۇ. مېنىڭ سۆزۈمگە
ئەمەل قىلغانلار سىلەرنىڭكىگىمۇ ئەمەل قىلىدۇ.
[21] مېنىڭ نامىم سەۋەبىدىن ئۇلار سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلىدۇ، چۈنكى

ئۇلار مېنى ئەۋەتكۈچىنى تونۇمايدۇ. [22] ئەگەر مەن كېلىپ ئۇلارغا تەلىم بەرمىگەن بولسام، ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى گۇناھ دەپ قارالمايتتى. لېكىن، ھازىر ئۇلار ئۆز قىلمىشلىرىنىڭ يامان ئىكەنلىكىنى بىلمىدۇق، دېيەلمەيدۇ. [23] ئۇلارنىڭ مەندىن نەپرەتلەنگەنلىكى ئاتامدىنمۇ نەپرەتلەنگەنلىكى بولىدۇ. [24] مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا باشقا ھېچكىم قىلىپ باقمىغان ئىشلارنى قىلمىغان بولسام، ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى گۇناھ دەپ قارالمايتتى. ئەمەلىيەتتە، ئۇلار مېنىڭ قىلغان ئىشلىرىمنى كۆرگەن، شۇنداقتىمۇ يەنە مەندىن ۋە ئاتامدىن نەپرەتلەندى. [25] لېكىن بۇنىڭ بىلەن، مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغان: «ھېچقانداق سەۋەبسىزلا مەندىن نەپرەتلەندى» دېگەن سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

[26] مەن سىلەرگە ئاتامنىڭ يېنىدىن ياردەمچى، يەنى ھەقىقەتكە باشلىغۇچى ــ مۇقەددەس روھنى ئەۋەتىمەن. ئۇ ئاتامنىڭ يېنىدىن كېلىپ، ماڭا گۇۋاھلىق بېرىدۇ. [27] سىلەرمۇ ماڭا گۇۋاھلىق بېرىسىلەر، چۈنكى سىلەر باشتىن تارتىپ مەن بىلەن بىللە بولدۇڭلار.

ئېتىقادىڭلار تەۋرەنمىسۇن!

16 [1] ــ بۇلارنى سىلەرگە ئېتىقادىنى تاشلاپ قويمىسۇن، دەپ ئېيتتىم. [2] سىلەر ئىبادەتخانا جامائەتچىلىكىڭلاردىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىلىسىلەر ھەمدە شۇنداق بىر ۋاقىت ـ سائەتلەر كېلىدۇكى، سىلەرنى ئۆلتۈرىدىغانلار ئۆزلىرىنى خۇداغا خىزمەت قىلىۋاتىمەن، دەپ ھېسابلايدۇ. [3] ئۇلار بۇلارنى يا ئاتامنى، يا مېنى تونۇمىغانلىقى ئۈچۈن قىلىدۇ. [4] شۇنىڭ ئۈچۈن ئېيتىمەنكى، ئۇلار سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلغاندا، مېنىڭ ئاگاھلاندۇرغانلىقىمنى ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار.

خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ ۋەزىپىسى

ــــ مەن دەسلەپتە بۇلارنى سىلەرگە ئېيتمىدىم، چۈنكى سىلەر بىلەن بىللە ئىدىم. [5] لېكىن، ئەمدى مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېتىمەن. شۇنداق بولسىمۇ، ئاراڭلاردىن ھېچكىم مەندىن: «نەگە كېتىسىز؟» دەپ سورىمايۋاتىدۇ. [6] بۇنىڭ ئورنىغا، سىلەرگە بۇلارنى ئېيتقانلىقىم ئۈچۈن، قەلبىڭلار ھەسرەت بىلەن تولدى. [7] بىلىپ قويۇڭلاركى، مېنىڭ كېتىشىم سىلەرگە پايدىلىق. كەتمىسەم، سىلەرگە ياردەمچى كەلمەيدۇ. ئەمما كەتسەم، ئۇنى سىلەرگە ئەۋەتىمەن. [8] ئۇ كەلگەندە، بۇ دۇنيادىكى كىشىلەرنى ئۆزلىرىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىگە، مېنىڭ ھەققانىيلىقىمغا ۋە ئاخىرقى زاماندىكى سوئال ـ سوراقنىڭ بولىدىغانلىقىغا قايىل قىلىدۇ. [9] ئۇلار گۇناھكار ئىكەنلىكىگە قايىل بولىدۇ. چۈنكى، ئۇلار ماڭا ئېتىقاد قىلمىدى. [10] ئۇلار مېنىڭ ھەققانىيلىقىمغا قايىل بولىدۇ. چۈنكى، مەن ھەققانىيمەن ھەم شۇڭا ئاتامنىڭ يېنىغا قايتىشقا لايىقتۇرمەن. شۇنداق قىلىپ، سىلەر مېنى كۆرەلمەيسىلەر. [11] ئۇلار ئاخىرقى زاماندىكى سوئال ـ سوراقنىڭ چوقۇم بولىدىغانلىقىغا قايىل بولىدۇ. چۈنكى، خۇدا بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى بولغان شەيتاننى سوراققا تارتتى.

[12] سىلەرگە ئېيتىدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى. بىراق، سىلەر ئۇنىڭغا بەرداشلىق بېرەلمەيسىلەر. [13] لېكىن، ھەقىقەتكە باشلىغۇچى ــــ مۇقەددەس روھ كەلگەندە، سىلەرگە بارلىق ھەقىقەتنى ئۆگىتىدۇ. ئۇ ئۆزلۈكىدىن سۆزلىمەيدۇ؛ ئەكسىچە، ئاتام ئىككىمىزنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن سۆزلەيدۇ ۋە كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلارنى سىلەرگە يەتكۈزىدۇ. [14] ئۇ مەندە بار بولغاننى سىلەرگە يەتكۈزۈپ، مېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇمنى ئايان قىلىدۇ. [15] ئاتامدا بار بولغاننىڭ ھەممىسى ھەم مېنىڭدۇر.

شۇنىڭ ئۈچۈن، مۇقەددەس روھ مەندە بار بولغاننى سىلەرگە يەتكۈزىدۇ،
دەپ ئېيتتىم.

غەم-قايغۇلىرىڭلار خۇشاللىققا ئايلىنىدۇ

[16] — ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، مېنى كۆرمەيسىلەر. يەنە بىرئاز ۋاقىت
ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى قايتا كۆرىسىلەر.
[17] شاگىرتلارنىڭ بەزىلىرى بىر-بىرىگە:
— بۇ قانداق گەپ؟ ئۇ بىزگە: «ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، مېنى
كۆرمەيسىلەر. يەنە بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى قايتا كۆرىسىلەر»
دەيدۇ. ئۇ يەنە: «چۈنكى، مەن ئاتامنىڭ يېنىغا كېتىمەن» دەيدۇ. [18] «ئاز
ۋاقىتتىن كېيىن» دېگەن سۆزىنىڭ مەنىسى زادى نېمىدۇ! ئۇنىڭ نېمىلەرنى
دەۋاتقانلىرىنى بىلەلمىدۇق، — دېيىشتى.
[19] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ سورىماقچى بولغان سوئالىنى بىلىپ، مۇنداق
دېدى:
— مېنىڭ «ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، مېنى كۆرمەيسىلەر. يەنە بىرئاز ۋاقىت
ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى كۆرىسىلەر» دېگىنىمنىڭ مەنىسىنى بىر-
بىرىڭلاردىن سوراۋاتامسىلەر؟ [20] بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر يىغا-زار قىلىپ
قايغۇرىسىلەر، لېكىن بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى خۇشال بولۇشۇپ كېتىدۇ.
سىلەر بولساڭلار، قايغۇرىسىلەر، لېكىن قايغۇلىرىڭلار خۇشاللىققا ئايلىنىدۇ.
[21] ئايال تۇغۇتتا ئازابلىنىدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلىك ۋاقىت-سائىتى
يېتىپ كەلگەن. لېكىن، بوۋىقى تۇغۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، بىر پەرزەنتنىڭ
دۇنياغا كەلگەنلىكىنىڭ خۇشاللىقى بىلەن، تارتقان ئازابىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ.
[22] شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ھازىر ئازابلىنىۋاتىسىلەر، لېكىن مەن سىلەر
بىلەن قايتا كۆرۈشىمەن. شۇ چاغدا، قەلبىڭلار خۇشاللىققا چۆمىدۇ.

خۇشاللىقىڭلارنى ھېچكىم سىلەردىن تارتىۋالالمايدۇ. [23] بىلىپ قويۇڭلاركى،
شۇ ۋاقىت كەلگەندە، مەندىن ھېچ نەرسە سورىشىڭلارنىڭ ھاجىتى يوق.
چۈنكى، مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتامنىڭ ئۆزىدىن نېمىنى تىلىسەڭلار، ئۇ شۇنى
بېرىدۇ. [24] ھازىرغىچە مېنىڭ نامىم بىلەن ھېچنېمە تىلىمىدىڭلار. ئەمدى
تىلەڭلار، ئېرىشىسىلەر. بۇنىڭ بىلەن، خۇشاللىقىڭلار تولۇپ تاشسۇن.

بۇ دۇنيا ئۈستىدىن غەلىبە قىلىش

[25] — سىلەرگە بۇلارنى تەمسىللەر بىلەن بىلدۈردۈم. بىراق، شۇنداق بىر
ۋاقىت كېلىدۇكى، ئۇ چاغدا تەمسىللەر بىلەن سۆزلىمەيمەن، ئاتام توغرۇلۇق
ئوچۇق ئېيتىمەن. [26] شۇ كۈنلەر كەلگەندە، تىلەكلىرىڭلارنى مېنىڭ نامىم
بىلەن تىلەيسىلەر. مەن سىلەر ئۈچۈن ئاتامدىن تەلەپ قىلىمەن، دېمەكچى
ئەمەسمەن. [27] بۇنىڭ سەۋەبى، ئاتام ئۆزىمۇ سىلەرنى سۆيىدۇ. چۈنكى،
سىلەر مېنى سۆيىسىلەر ۋە مېنى ئاتامنىڭ ئەۋەتكەنلىكىگە ئىشەندىڭلار.
[28] مەن ئاتامنىڭ يېنىدىن بۇ دۇنياغا كەلدىم. ئەمدى بۇ دۇنيادىن
ئاتامنىڭ يېنىغا كېتىمەن.
[29] شاگىرتلىرى:
— ئەمدى تەمسىل كەلتۈرمەي، ئوچۇق ئېيتتىڭىز! [30] بىز سىزنىڭ
ھەممىنى بىلىدىغانلىقىڭىزنى ئەمدى چۈشەندۇق. چۈنكى، بىز سوئال
سورىمىساقمۇ، سىز كۆڭلىمىزدىكىنى بىلىدىكەنسىز. بۇنىڭدىن سىزنىڭ
خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگەنلىكىڭىزگە ئىشەندۇق، — دېيىشتى.
[31] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
— ھازىر ئىشەندىڭلار، شۇنداقمۇ؟ [32] مانا، شۇنداق ۋاقىت كېلەي دەپ
قالدى، شۇنداقلا كېلىپ قالدىكى، ھەممىڭلار مېنى يالغۇز تاشلاپ ئۆز
يوللىرىڭلارغا كېتىسىلەر. بىراق، مەن يالغۇز قالمايمەن، چۈنكى ئاتام مەن

بىلەن بىللىدۇر. [33] بۇلارنى سىلەرگە مەن ئارقىلىق ئامانلىق تاپسۇن، دەپ
ئېيتتىم. بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى سىلەرنى ئازاب-ئوقۇبەتكە سالىدۇ. ئەمما،
غەيرەتلىك بولۇڭلار! چۈنكى، مەن بۇ دۇنيا ئۈستىدىن غەلىبە قىلدىم!

ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىغا دۇئا قىلىشى

17 [1] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، كۆزلىرىنى
ئەرشكە تىكىپ مۇنداق دۇئا قىلدى:
— ئى ئاتا، مېنىڭ ۋاقىت-سائىتىم يېتىپ كەلدى. سەن ئوغلۇڭنىڭ
ئۇلۇغلۇقىنى ئايان قىلغىن. بۇنىڭ بىلەن ئوغلۇڭمۇ ئۇلۇغلۇقۇڭنى ئايان
قىلسۇن. [2] چۈنكى، سەن ئۇنىڭغا پۈتكۈل ئىنسانىيەتتىن ئۈستۈن ھوقۇق ئاتا
قىلدىڭ. بۇنىڭ بىلەن، ئۇ سەن ئۇنىڭغا بەرگەن ئادەملەرنىڭ ھەممىسىگە
مەڭگۈلۈك ھايات ئاتا قىلسۇن. [3] مەڭگۈلۈك ھايات بولسا ھەقىقىي بىردىنبىر
خۇدا — سېنى ۋە سەن ئەۋەتكەن ئەيسا مەسىھنى تونۇشتۇر. [4] مەن سەن
ماڭا بۇيرۇغان ھەممە ئىشلارنى ئورۇنداش بىلەن سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭنى يەر
يۈزىدە ئايان قىلدىم. [5] ئى ئاتا، سېنىڭ يېنىڭغا قايتقىنىمدا، دۇنيا ئاپىرىدە
بولۇشتىن بۇرۇن بىز بەھرىمەن بولغان ئۇلۇغلۇقتىن مېنى قايتا بەھرىمەن
قىلغايسەن.
[6] سەن بۇ دۇنيادىن ماڭا تاللاپ بەرگەنلەرگە سېنى ئايان قىلدىم. ئۇلار
سېنىڭكى ئىدى. ئۇلارنى ماڭا بەردىڭ، ئۇلار سېنىڭ سۆزۈڭگە ئەمەل قىلدى.
[7] ئۇلار سەن ماڭا بەرگەن ھەممە نەرسىلەرنىڭ سېنىڭدىن كەلگەنلىكىنى
ئەمدى بىلدى. [8] چۈنكى، سەن ماڭا قىلغان سۆزلەرنى ئۇلارغا يەتكۈزدۈم،
ئۇلارمۇ قوبۇل قىلدى. سەندىن كەلگەنلىكىمنى ھەق دەپ بىلىپ يەتتى
ھەمدە مېنى ئەۋەتكەنلىكىڭگىمۇ ئىشەندى. [9] بۇلارغا دۇئا قىلىمەن. بۇ
دۇنيانىڭ ئادەملىرىگە ئەمەس، بەلكى سەن ماڭا بەرگەن ئادەملەرگە دۇئا

قىلمەن. چۈنكى ئۇلار سېنىڭكىدۇر. 10 مېنىڭكى سېنىڭكىدۇر. سېنىڭكى
بولسا مېنىڭكىدۇر. مېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇم ئۇلار ئارقىلىق ئايان بولدى.
11 مەن ئەمدى ئايرىلىش ئالدىدا تۇرىمەن. ئۇلارنى بۇ دۇنيادا قالدۇرۇپ،
سېنىڭ يېنىڭغا كېتىۋاتىمەن. ئى مۇقەددەس ئاتا، ئۇلارنىڭ ساڭا بولغان
سادىقلىقىنى ساقلىغىن. بىز ئىككىمىز بىر بولغاندەك، ئۇلارمۇ بىر بولسۇن.
12 مەن ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمدا، ئۇلارنىڭ ساڭا بولغان سادىقلىقىنى
ساقلىدىم ھەم قوغدىدىم. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ھالاكەت يولىغا ماڭغان كىشىدىن
باشقا بىرىمۇ يوقالمىدى. مۇقەددەس يازمىلاردىكى ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان
كىشى توغرۇلۇق ئېيتىلغانلارنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن، مۇشۇنداق
بولدى. 13 مانا ئەمدى سېنىڭ يېنىڭغا كېتىمەن. ئۇلارنىڭ قەلبىدە مېنىڭ
خۇشاللىقىم تولۇپ تاشسۇن دەپ، بۇ سۆزلەرنى دۇنيادىكى ۋاقتىمدا
سۆزلىدىم، 14 سۆزلىرىڭنى يەتكۈزدۈم. بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى ئۇلاردىن
نەپرەتلەندى، چۈنكى مەن بۇ دۇنياغا مەنسۇپ بولمىغىنىمدەك، ئۇلارمۇ بۇ
دۇنياغا مەنسۇپ ئەمەستۇر. 15 ئۇلارنى بۇ دۇنيادىن ئايرىۋەت دەپ ئەمەس،
بەلكى شەيتاندىن ساقلا، دەپ تىلەيمەن. 16 مەن بۇ دۇنياغا مەنسۇپ
بولمىغىنىمدەك، ئۇلارمۇ بۇ دۇنياغا مەنسۇپ ئەمەستۇر. 17 ئۇلارنى ھەقىقىتىڭ
ئارقىلىق ئۆزۈڭگە ئاتىغۇزغايسەن، چۈنكى سېنىڭ سۆزلىرىڭ ھەقتۇر. 18 سەن
مېنى دۇنياغا ئەۋەتكىنىڭدەك، مەنمۇ ئۇلارنى دۇنياغا ئەۋەتتىم. 19 ئۇلارمۇ
ئۆزلىرىنى ھەقىقىي ئاتىسۇن دەپ، ئۆزۈمنى ساڭا ئاتايمەن.
20 مەن ئۇلار ئۈچۈنلا ئەمەس، يەنە ئۇلارنىڭ يەتكۈزىدىغان سۆزلىرىنى
ئاڭلاپ، ماڭا ئېتىقاد قىلىدىغانلار ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلىمەن. 21 ئۇلارنىڭ
ھەممىسى بىر بولسۇن. ئى ئاتا، سەن مەندە، مەن سەندە بولغاندەك، ئۇلارمۇ
بىزدە بولسۇن. شۇ ئارقىلىق، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى مېنى سېنىڭ
ئەۋەتكەنلىكىڭگە ئىشەنسۇن، دەپ دۇئا قىلىمەن. 22 بىز ئىككىمىز بىر

بولغاندەك، ئۇلارمۇ بىر بولسۇن دەپ، سەن ماڭا بەرگەن ئۇلۇغلۇقنى ئۇلارغا
ئاتا قىلدىم. [23] مەن ئۇلاردا، سەن مەندە؛ بۇ ئۇلارنىڭ ئىتتىپاقلىقىنىڭ
مۇكەممەللىشىشى ئۈچۈندۇر. بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى شۇ ئارقىلىق مېنى
ئەۋەتكەنلىكىڭنى ھەم مېنى سۆيگىنىڭدەك ماڭا ئېتىقاد قىلغانلارنىمۇ
سۆيىدىغانلىقىڭنى بىلسۇن.
[24] ئى ئاتا، سەن ماڭا بەرگەن كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ مەن بىلەن بىر
يەردە بولۇشىنى ھەم ئۇلارنىڭ ئۇلۇغلۇقۇمنى كۆرۈشىنى ئارزۇ قىلىمەن. بۇ،
دۇنيا ئاپىرىدە بولۇشتىن بۇرۇن، مېنى سۆيگەنلىكىڭ ئۈچۈن ماڭا بەرگەن
ئۇلۇغلۇقتۇر. [25] ئى ئادىل ئاتا، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى سېنى تونۇمايدۇ، ئەمما
مەن سېنى تونۇيمەن. شاگىرتلىرىممۇ مېنى سېنىڭ ئەۋەتكەنلىكىڭنى بىلىدۇ.
[26] مەن سېنى ئۇلارغا ئايان قىلدىم، يەنە داۋاملىق ئايان قىلىمەن. بۇنىڭ
بىلەن، ماڭا بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىڭ ئۇلاردا بولسۇن، ھەم مەنمۇ ئۇلاردا
بولاي.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

18 [1] ھەزرىتى ئەيسا بۇ دۇئانى قىلغاندىن كېيىن، شاگىرتلىرى بىلەن
بىللە تاشقىرىغا چىقىپ، يېرۇسالېمنىڭ سىرتىدىكى كىدرون
ۋادىسىنىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتتى. ئۇ يەردە بىر باغچە بار ئىدى. ھەزرىتى ئەيسا
بىلەن شاگىرتلىرى ئۇ باغچىگە كىردى. [2] ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان
يەھۇدامۇ ئۇ يەرنى بىلەتتى، چۈنكى ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرى بىلەن
پات ـ پات ئۇ يەردە جەم بولاتتى. [3] شۇنداق قىلىپ، يەھۇدا بىر قىسىم رىم
لەشكەرلىرى بىلەن ئالىي روھانىيلار ۋە پەرىسىيلەر ئەۋەتكەن ئىبادەتخانا
قاراۋۇللىرىنى باشلاپ بۇ يەرگە كەلدى. ئۇلارنىڭ قوللىرىدا پانۇس، مەشئەل
ۋە قوراللار بار ئىدى. [4] ھەزرىتى ئەيسا بېشىغا كېلىدىغانلارنىڭ ھەممىسىنى

بىلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ:
ــ كىمنى ئىزدەيسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.
[5] ــ ناسىرەلىك ئەيسانى، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى ئۇلار.
ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا:
ــ مانا مەن شۇ، ــ دېدى.
ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدامۇ ئۇلارنىڭ قاتارىدا تۇراتتى. [6] ھەزرىتى
ئەيسا: «مانا مەن شۇ» دېيىشىگىلا، ئۇلار ئارقىلىرىغا يېنىپ يەرگە
يىقىلىشتى. [7] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلاردىن يەنە بىر قېتىم:
ــ كىمنى ئىزدەيسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ناسىرەلىك ئەيسانى، ــ دېيىشتى ئۇلار.
[8] ــ سىلەرگە ئېيتتىمغۇ، مانا مەن شۇ. ئەگەر مېنىلا ئىزدىگەن
بولساڭلار، بۇلارنى تۇتماڭلار، ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
[9] بۇنىڭ بىلەن، ئۆزىنىڭ: «ئاتا، سەن ماڭا بەرگەنلەردىن
ھېچقايسىسىنى يوقاتمىدىم» دېگەن سۆزى ئەمەلىيەتتە ئىسپاتلاندى.
[10] سىمۇن پېترۇس يېنىدىكى قىلىچنى قولىغا ئېلىپ، باش روھانىينىڭ
مالكۇس ئىسىملىك چاكىرىغا ئۇردى. قىلىچ چاكارنىڭ ئوڭ قۇلىقىغا تېگىپ،
ئۇنى شىلىپ چۈشۈرۈۋەتتى. [11] ھەزرىتى ئەيسا پېترۇسقا:
ــ قىلىچنى غىلىپىڭغا سال! مېنى ئاتام ئەمر قىلغان بۇ ئازاب قەدەھىنى
ئىچمەيدۇ دەمسەن؟ ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ھانناننىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىلىشى

[12] شۇنىڭ بىلەن، لەشكەر توپى بىلەن قوماندانى ھەم يەھۇدىيلار
ئەۋەتكەن ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇپ باغلاشتى.
[13] ئاندىن، ئۇنى ئالدى بىلەن شۇ يىلى باش روھانىي بولۇپ تۇرغان قاياپانىڭ

قېيناتىسى ھانناننىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى. [14] بۇرۇن يەھۇدىي ئاقساقاللىرىغا: «پۈتۈن خەلقنىڭ ھالاك بولۇشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن، بىرلا ئادەمنىڭ ئۆلۈشى ئەۋزەل» دېگەن كىشى دەل شۇ قاياپا ئىدى.

پېترۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسادىن تېنىشى

[15] سىمۇن پېترۇس بىلەن يەنە بىر شاگىرت ھەزرىتى ئەيسانىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ماڭغانىدى. ئۇ شاگىرت باش روھانىينىڭ تونۇشى بولغانلىقى ئۈچۈن، ھەزرىتى ئەيسا بىلەن باش روھانىينىڭ ھويلىسىغا كىرەلىدى. [16] سىمۇن پېترۇس بولسا تاشقىرىدا، دەرۋازىنىڭ يېنىدا قالدى. شۇڭا، باش روھانىينىڭ تونۇشى بولغان شاگىرت تاشقىرىغا چىقىپ، دەرۋازىۋەن قىز بىلەن سۆزلىشىپ، پېترۇسنى ئىچكىرىگە باشلاپ كىردى. [17] دەرۋازىۋەن قىز پېترۇستىن:

— سىزمۇ ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىدىن ئەمەسمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— ياق، مەن ئەمەس، — دېدى پېترۇس.

[18] ھاۋا سوغۇق بولغانلىقى ئۈچۈن، باش روھانىينىڭ چاكارلىرى ۋە ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى ياغاچ كۆمۈردىن يېقىلغان گۈلخاننىڭ چۆرىسىدە ئىسسىنىپ تۇرۇشاتتى. پېترۇسمۇ ئۇلارنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئوتقا قاقلاندى.

باش روھانىينىڭ ھەزرىتى ئەيسانى سوراق قىلىشى

[19] باش روھانىي ھەزرىتى ئەيسادىن شاگىرتلىرىنى ۋە ئۇنىڭ تەلىم بېرىشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك سوئاللارنى سورىدى. [20] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

— مەن سۆزلىرىمنى ھەممە ئادەملەرگە ئاشكارا سۆزلىدىم، يەھۇدىيلار يىغىلىدىغان يەرلىك ئىبادەتخانىلاردا ۋە مەركىزىي ئىبادەتخانىدا دائىم تەلىم

بەردىم. ھېچقانداق مەخپىي سۆز قىلمىدىم. [21] بۇلارنى نېمىشقا مەندىن سورايسىز؟ سۆزلىرىمنى ئاڭلىغانلاردىن سوراڭ، ئۇلار نېمە دېگەنلىكىمنى بىلىدۇ.

[22] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندا، يېنىدا تۇرغان ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىدىن بىرى ئۇنى بىر كاچات ئۇرۇپ:

— باش روھانىيغا مۇشۇنداق جاۋاب قايتۇرامسەن؟ — دېدى.

[23] — ئەگەر خاتا گەپ قىلغان بولسام، بۇنى كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا كۆرسەت. ئەمما، ئېيتقانلىرىم توغرا تۇرسا، مېنى نېمە ئۈچۈن ئۇرىسەن؟ — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.

[24] بۇنىڭ بىلەن، ھانىنان ئۇنى باغلاقلىق پېتى باش روھانىي قاياپاغا يوللىدى.

پېترۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسادىن قايتا-قايتا تېنىشى

[25] سىمۇن پېترۇس ئوتنىڭ ئالدىدا ئىسسىنىپ تۇرۇۋاتقاندا، باشقىلار:

— سەنمۇ ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىدىن ئەمەسمۇ؟ — دېيىشتى.

— ياق، مەن ئەمەس، — دەپ تاندى پېترۇس.

[26] ئۇ يەردە باش روھانىينىڭ چاكارلىرىدىن بىرى، يەنى پېترۇس قۇلىقىنى چېپىپ تاشلىغان ئادەمنىڭ تۇغقىنىمۇ بار ئىدى. ئۇ پېترۇسقا:

— باغچىدە سېنى ئەيسا بىلەن بىللە كۆردۈمغۇ! — دېدى.

[27] پېترۇس يەنە تاندى. دەل شۇ چاغدا، خوراز چىللىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ۋالىي پىلاتۇس ئالدىدا سوراق قىلىنىشى

[28] تاڭ يورۇغاندا، ھەزرىتى ئەيسا قاياپانىڭ يېنىدىن رىملىق ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئوردىسىغا ئېلىپ كېلىندى. ئۇنى ئېلىپ كەلگەن يەھۇدىي

ئاقساقاللىرى بولسا ئۆزىمىزنىڭ ئېتىقادىنى بۇلغىۋالمايلى دەپ، ئوردىغا
كىرمەي، سىرتتا ساقلاپ تۇراتتى. بولمىسا ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ
داستىخىنىغا جەم بولالمايتتى.
29 شۇڭا، ۋالىي پىلاتۇس تاشقىرىغا چىقىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
— بۇ ئادەمنىڭ ئۈستىدىن نېمە ئىش توغرۇلۇق ئەرز قىلىسىلەر؟ —
دەپ سورىدى.
30 ئۇلار:
— بۇ ئادەم يامان ئىش قىلمىغان بولسا، ئۇنى سىزگە تاپشۇرمىغان
بولاتتۇق، — دەپ جاۋاب بېرىشتى.
31 — ئۇنى ئۆزۈڭلار ئېلىپ كېتىپ، ئۆز قانۇنۇڭلار بويىچە سوراڭلار، —
دېدى ۋالىي پىلاتۇس ئۇلارغا.
ئۇلار:
— بىزنىڭ ئۆلۈم جازاسى بېرىش ھوقۇقىمىز يوق تۇرسا، — دېيىشتى.
32 ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىنىڭ قانداق ئۆلىدىغانلىقى توغرىسىدىكى ئالدىن
ئېيتقىنىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن، بۇ ئىشلار يۈز بەردى.
33 ۋالىي پىلاتۇس يەنە ئوردىسىغا كىرىپ، ھەزرىتى ئەيسانى چاقىرتىپ،
ئۇنىڭدىن:
— سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇ؟ — دەپ سورىدى.
34 ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
— بۇ سوئالنى ئۆزىڭىز قويۇۋاتامسىز ياكى باشقىلار مەن توغرۇلۇق
سىزگە شۇنداق ئېيتقانمۇ؟ — دېدى.
35 — مەن يا يەھۇدىي بولمىسام مۇنداق سوئاللارنى سورايدىغان! سېنى
ماڭا تاپشۇرغانلار ئۆز خەلقىڭ ۋە ئالىي روھانىيلارغۇ! نېمە جىنايەت
ئۆتكۈزگەنىدىڭ؟ — دېدى ۋالىي پىلاتۇس.
36 — مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنياغا مەنسۇپ ئەمەس. ئەگەر مەنسۇپ

بولسىدى، شاگىرتلىرىم مېنىڭ يەھۇدىيلارغا تاپشۇرۇلماسلىقىم ئۈچۈن جەڭ
قىلغان بولاتتى. ھالبۇكى، مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنيادىكى پادىشاھلىققا
ئوخشىمايدۇ، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
37 — دېمەك سەن بىر پادىشاھ، شۇنداقمۇ؟ — دېدى ۋالىي پىلاتۇس.
— ئېيتقىنىڭىزدەك، مەن پادىشاھ، مەن ھەقىقەتكە گۇۋاھلىق بېرىش
ئۈچۈن دۇنياغا كەلدىم، ھەقىقەتتە تۇرىدىغان كىشىلەر مېنىڭ سۆزلىرىمنى
ئاڭلايدۇ، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
38 ۋالىي پىلاتۇس ئۇنىڭدىن:
— «ھەقىقەت» دېگەن نېمە؟ — دەپ سورىدى.
ۋالىي پىلاتۇس بۇنداق دەپ سورىغاندىن كېيىن، يەنە تاشقىرىغا چىقىپ
يەھۇدىيلارغا:
— مەن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىدىم. 39 لېكىن، سىلەرنىڭ
ھەر يىلى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا يەھۇدىي مەھبۇسلاردىن بىرنى قويۇپ
بېرىشنى تەلەپ قىلىش ئادىتىڭلار بار. شۇڭا، ئەگەر خالىساڭلار، بۇ
«يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى» نى قويۇپ بېرەي؟ — دېدى.
40 ئۇلار يەنە:
— بۇ ئادەمنى ئەمەس، باراباسنى قويۇپ بېرىڭ! — دەپ چۇقان
سېلىشتى. (باراباس بىر قاراقچى ئىدى.)

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىشى

19
1 بۇنىڭ بىلەن، ۋالىي پىلاتۇس ھەزرىتى ئەيسانى قامچىلاتتى.
2 لەشكەرلەر تىكەن شاخلىرىنى ئۆرۈپ، بىر تاج ياساپ، ھەزرىتى
ئەيسانىڭ بېشىغا كىيدۈرۈشتى. ئاندىن، ئۇنىڭغا شاھانە سۆسۈن رەڭلىك تون
كىيدۈرۈشتى. 3 ئۇلار يەنە ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىشىپ:

— ياشىسۇن يەھۇدىيلارنىڭ «پادىشاھى»! — دەپ مەسخىرە قىلىشىپ، ئۇنى كاچاتلاشتى.

[4] ۋالىي پىلاتۇس يەنە ئوردىسىدىن چىقىپ، خالايىققا:

— دىققەت! ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىغانلىقىمنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن، ئۇنى سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا ئېلىپ چىقىمەن، — دېدى.

[5] ئۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا بېشىدىكى تىكەنلىك تاج ۋە ئۇچىسىدىكى سۆسۈن رەڭلىك تون بىلەن تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىلدى. ۋالىي پىلاتۇس ئۇلارغا:

— مانا، ئۇ ئادەم! — دېدى.

[6] ئالىي روھانىيلار ۋە ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈپ:

— ئۇنى كرېستكە مىخلىتىڭ، كرېستكە مىخلىتىڭ! — دەپ ۋارقىراشتى.

— ئۇنى ئۆزۈڭلار مىخلاڭلار! مەن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىدىم! — دېدى پىلاتۇس.

[7] يەھۇدىيلار مۇنداق دېيىشتى:

— بىزدە شۇنداق بىر قانۇن بار. شۇ قانۇنغا ئاساسەن، ئۇ ئۆزىنى خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئاتىغانلىقى ئۈچۈن، ئۆلتۈرۈلۈشكە تېگىشلىك.

[8] ۋالىي پىلاتۇس بۇ سۆزنى ئاڭلاپ تېخىمۇ قورقۇپ، [9] يەنە ئوردىسىغا كىرىپ، ھەزرىتى ئەيسادىن:

— سەن زادى قەيەردىن كەلگەن؟ — دەپ سورىدى.

ھەزرىتى ئەيسا جاۋاب بەرمىدى.

[10] — سەن ماڭا گەپ قىلمامسەن؟ سېنى قويۇپ بېرىشكە ھوقۇقۇم بولغىنىدەك، كرېستكە مىخلاشقىمۇ ھوقۇقۇم بارلىقىنى بىلمەمسەن؟ — دېدى ۋالىي پىلاتۇس.

[11] — سىزگە ئەرشتىن بېرىلمىگەن بولسا، ماڭا نىسبەتەن ھېچقانداق ھوقۇقىڭىز بولمىغان بولاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن، مېنى سىزگە تاپشۇرۇپ

بەرگەن ئادەمنىڭ گۇناھى تېخىمۇ ئېغىردۇر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.
12 شۇنىڭ بىلەن، پىلاتۇس ھەزرىتى ئەيسانى قويۇۋەتمەكچى بولدى، لېكىن يەھۇدىيلار:
— بۇ ئادەمنى قويۇۋەتسىڭىز، رىم ئىمپېراتورىنىڭ دوستى بولمىغان بولىسىز! كىم ئۆزىنى پادىشاھ دېسە، ئۇ كىشى ئىمپېراتورغا قارشى چىققان بولىدۇ! — دەپ چۇقان سېلىشتى.
13 ۋالىي پىلاتۇس بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ھەزرىتى ئەيسانى تاشقىرىغا چىقاردى ۋە «تاش ياتقۇزۇلغان ھويلا» (ئارامىي تىلىدا «غاباتا») دېگەن يەردىكى ھۆكۈم چىقىرىش ئورنىدا ئولتۇردى.
14 ئۇ كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ ھارپىسى بولۇپ، سائەت ئون ئىككىگە ئاز قالغانىدى. ۋالىي پىلاتۇس يەھۇدىيلارغا:
— مانا بۇ سىلەرنىڭ پادىشاھىڭلار! — دېدى.
15 — يوقىتىڭ، يوقىتىڭ، ئۇنى كرېستكە مىخلىتىڭ! — دەپ ۋارقىراشتى يەھۇدىيلار.
— مېنى پادىشاھىڭلارنى كرېستكە مىخلاتسۇن دەمسىلەر؟ — دېدى ۋالىي پىلاتۇس.
ئالىي روھانىيلار:
— رىم ئىمپېراتورىدىن باشقا پادىشاھىمىز يوق! — دەپ توۋلاشتى.
16 بۇنىڭ بىلەن، ھەزرىتى ئەيسا ۋالىي پىلاتۇسنىڭ بۇيرۇقى بىلەن كرېستكە مىخلىنىشقا تاپشۇرۇلدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى

17 لەشكەرلەر ھەزرىتى ئەيسانى ئېلىپ ماڭدى. ئۇ ئۆز كرېستىنى دۈمبىسىگە ئارتىپ، «باش سۆڭەك» (ئارامىي تىلىدا «گولگوتا») دېگەن

يەرگە باردى. [18] ئۇلار ئۇنى شۇ يەردە كرېستكە مىخلاپ، كرېستنى تىكلىدى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىككى تەرىپىدە يەنە ئىككى جىنايەتچى بار بولۇپ، ئۇلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن تەڭ مىخلاندى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ كرېستى ئىككى جىنايەتچىنىڭ ئوتتۇرىسىغا تىكلەنگەنىدى.

[19] ۋالىي پىلاتۇس تاختىغا «ناسىرەلىك ئەيسا ــ يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى» دەپ يېزىپ، كرېستكە ئاستۇرۇپ قويدى. [20] تاختىدىكى سۆزلەر ئىبرانىيچە، لاتىنچە ۋە گرېكچە ئۈچ خىل يېزىقتا يېزىلغانلىقى ھەمدە ھەزرىتى ئەيسا مىخلانغان يەر شەھەرگە يېقىن بولغانلىقى ئۈچۈن، نۇرغۇن يەھۇدىيلار تاختىدىكى سۆزلەرنى ئوقۇغانىدى. [21] شۇڭا، يەھۇدىيلارنىڭ ئالىي روھانىيلىرى ۋالىي پىلاتۇسقا:

ــ «يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى» دەپ يازماڭ. ئۆزىنى «مەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى دېگەن» دەپ يېزىڭ، ــ دېيىشتى.

[22] بىراق، ۋالىي پىلاتۇس ئۇلارغا:

ــ يازىدىغىنىمنى يازدىم! ــ دېدى.

[23] لەشكەرلەر ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلىغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ كىيىملىرىنى ئېلىپ، تۆتكە بۆلۈپ، ھەربىرى بىر ئۈلۈشتىن ئېلىشتى. تونىنىڭ ئىچىدىكى ئۇزۇن كۆڭلەكنىمۇ ئېلىشتى. بۇ كۆڭلەك تىكىلمىگەن بولۇپ، ئۈستىدىن ئاستىغا بىر پۈرۈش توقۇلغانىدى. [24] شۇنىڭ بىلەن، لەشكەرلەر بىر ـ بىرىگە:

ــ بۇنى يىرتماي، چەك تارتىشايلى، كىمگە چىقسا شۇ ئالسۇن، ــ دېيىشتى.

بۇنىڭ بىلەن، مۇقەددەس يازمىلاردىكى مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

«تونۇمنى بۆلۈشتى ئۇلار،
كۆڭلىكىم ئۈچۈن تارتىشتى چەكلەر.»

دەرۋەقە، لەشكەرلەر شۇنداق قىلىشتى.
25 ھەزرىتى ئەيسانىڭ كرېستىنىڭ يېنىدا ئانىسى، ئانىسىنىڭ سىڭلىسى،
كلوپانىڭ ئايالى مەريەم ۋە مەجدەللىك مەريەملەر تۇراتتى. 26 ھەزرىتى ئەيسا
ئانىسى بىلەن ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان شاگىرتىنىڭ بىرگە تۇرغانلىقىنى
كۆرۈپ، ئانىسىغا:
ــ ئانا، بۇ سىزنىڭ ئوغلىڭىز بولسۇن، ــ دېدى.
27 كېيىن، شاگىرتىغا:
ــ بۇ سېنىڭ ئاناڭ بولسۇن، ــ دېدى.
شۇ ۋاقىتتىن ئېتىبارەن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۇ شاگىرتى مەريەمنى
ئۆزىنىڭ ئۆيىدە تۇرغۇزدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمى

28 ھەزرىتى ئەيسا ھەممە ئىشلىرىنىڭ تاماملانغانلىقىنى بىلدى. ئاندىن:
ــ ئۇسسىدىم! ــ دېدى.
بۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغان سۆزلەر ئەمەلگە
ئاشۇرۇلدى.
29 ئۇ يەردە ئەرزان ئۈزۈم شارابى بىلەن تولدۇرۇلغان بىر كوپ بار ئىدى.
ئۇلار ئۈزۈم شارابىغا چىلانغان بىر پارچە بۇلۇتنى لېپەكگۈل غولىغا باغلاپ،
ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئاغزىغا تۇتاتتى. 30 ھەزرىتى ئەيسا ئۈزۈم شارابىنى
تېتىغاندىن كېيىن:

ــ تامام بولدى! ــ دېدى ـ دە، بېشىنى تۆۋەن چۈشۈرۈپ، جان بەردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ بىقىنىغا نەيزە سانجىلىشى

[31] ئۇ كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ ھارپىسى ئىدى. بۇ ھېيت دەم ئېلىش كۈنىگە توغرا كەلگەنىدى. يەھۇدىيلار كرېستكە مىخلانغانلارنىڭ جەسىتىنى دەم ئېلىش كۈنىدە كرېستتە قالدۇرۇشنى توغرا تاپمايتتى. شۇڭا، يەھۇدىي ئاقساقاللىرى جەسەتلەرنى كرېستتىن ئېلىۋېتىش مەقسىتىدە، ۋالىي پىلاتۇستىن مىخلانغانلارنىڭ تېزرەك ئۆلۈشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ پۇتلىرىنى چېقىۋېتىشنى تەلەپ قىلدى.

[32] شۇنىڭ بىلەن، لەشكەرلەر بېرىپ ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە كرېستكە مىخلانغان ھېلىقى ئىككى ئادەمنىڭ پۇتلىرىنى چېقىۋەتتى. [33] لېكىن، ھەزرىتى ئەيساغا كەلگەندە، ئۇنىڭ ئاللىقاچان ئۆلگەنلىكىنى كۆردى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پۇتىنى چاقمىدى. [34] بىراق، لەشكەرلەردىن بىرى ئۇنىڭ بىقىنىغا نەيزىسىنى سانجىۋىدى، شۇئان قان ۋە سۇ ئېقىپ چىقتى.

[35] سىلەرنى ئىشەنسۇن دەپ، بۇنى كۆرگۈچى گۇۋاھلىق بەردى. ئۇنىڭ گۇۋاھلىقى ھەقتۇر. كۆرگۈچى ئۆزىنىڭ ئېيتقانلىرىنىڭ ھەق ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ. [36-37] بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس يازمىلاردا: «ئۇنىڭ بىر تال سۆڭىكىمۇ سۇنمايدۇ» ۋە «ئۇلار ئۆزلىرى نەيزە سانجىغان ئادەمگە قارىشىپ قالىدۇ» دەپ ئالدىن ئېيتىلغانلارنى ئەمەلگە ئاشۇردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى

[38] بۇ ئىشلار يۈز بەرگەندىن كېيىن، ئاراماتىيالىق يۈسۈپ ھەزرىتى ئەيسانى دەپنە قىلىش ئۈچۈن، ۋالىي پىلاتۇستىن ئۇنىڭ جەسىتىنى ئېلىپ

كېتىشنى تەلەپ قىلدى. (يۇسۇپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئەگەشكۈچىسى ئىدى.
لېكىن، يەھۇدىي ئاقساقاللىرىدىن قورققىنىدىن بۇنى مەخپىي تۇتاتتى.) ۋالىي
پىلاتۇس رۇخسەت بەرگەندىن كېيىن، يۇسۇپ بېرىپ ھەزرىتى ئەيسانىڭ
جەسىتىنى كىرېستتىن چۈشۈرۈپ ئېلىپ كەتتى. [39] بۇرۇن بىر كېچىسى
ھەزرىتى ئەيسانىڭ يېنىغا كەلگەن نىكودىممۇ جەسەتكە چاچىدىغان سەبرە
ئارىلاش مۇرمەككى دېگەن دورا ـ دەرماندىن ئوتتۇز نەچچە كىلو ئېلىپ،
يۇسۇپ بىلەن بىللە كەلدى. [40] ئىككىيلەن ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتىنى
يەھۇدىيلارنىڭ دەپنە قىلىش ئادىتى بويىچە دورا ـ دەرمانلارنى چېچىپ،
كەندىر رەخت بىلەن ئوراپ كېپەنلىدى. [41] ھەزرىتى ئەيسا كىرېستكە
مىخلانغان يەردە بىر باغ بولۇپ، باغنىڭ ئىچىدە تېخى ھېچكىم قويۇلمىغان
يېڭى بىر ئۆڭكۈر يەرلىك بار ئىدى. [42] بۇ كۈن ھېيتنىڭ ھارپىسى ھەم بۇ
يەرلىك يېقىن جايدا بولغانلىقى سەۋەبىدىن، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى شۇ
يەرگە دەپنە قىلدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلىشى

20 [1] يەكشەنبە كۈنى تاڭ تېخى يورۇمىغاندا، مەجدەلىلىك مەريەم
ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەرلىكىگە باردى ۋە ئۆڭكۈرنىڭ ئاغزىدىكى
تاشنىڭ ئېلىۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى. [2] ئۇ يۈگۈرگەن پېتى سىمۇن پېترۇس ۋە
ھەزرىتى ئەيسا ياخشى كۆرىدىغان ھېلىقى شاگىرتنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇلارغا:
— رەببىمىزنى يەرلىكتىن ئېلىۋېتىپتۇ، قەيەرگە قويغانلىقىنى
بىلمىدۇق! — دېدى.
[3] پېترۇس بىلەن ھېلىقى شاگىرت تاشقىرىغا چىقىپ، يەرلىككە قاراپ
يول ئالدى. [4] ئىككىيلەن بىللە يۈگۈرۈشۈپ ماڭدى، لېكىن ھېلىقى شاگىرت
پېترۇستىن تېز يۈگۈرۈپ، يەرلىككە بىرىنچى بولۇپ يېتىپ باردى. [5] ئۇ

ئېڭىشىپ ئىچىگە قاراپ، كەندىر كېپەننىڭ ئۇ يەردە يېيىقلىق تۇرغانلىقىنى
كۆردى، لېكىن ئىچكىرىگە كىرمىدى. [6] كەينىدىن سىمۇن پېترۇس يېتىپ
كېلىپ يەرلىككە كىردى ۋە ئۇ يەردە يېيىقلىق تۇرغان كېپەننى كۆردى.
[7] ھەزرىتى ئەيسانىڭ بېشىغا چىگىلگەن ياغلىقنىمۇ كۆردى. ياغلىق كېپەن
بىلەن بىر يەردە ئەمەس، بەلكى ئايرىم يەردە يۆگەكلىك تۇراتتى.
[8] ئاندىن، يەرلىككە ئاۋۋال كەلگەن شاگىرتمۇ يەرلىكنىڭ ئىچىگە
كىرىپ، ئەھۋالنى كۆرۈپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ تىرىلگەنلىكىگە ئىشەندى.
[9] شۇنداق بولسىمۇ، ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ قايتا تىرىلىشى كېرەكلىكى
ھەققىدە مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغان سۆزلەرنى تېخىچە
چۈشەنمىگەنىدى. [10] شۇنىڭدىن كېيىن، ئىككىيلەن ئۆزلىرى تۇرۇۋاتقان جايغا
قايتىشتى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ مەجدەللىك مەريەمگە كۆرۈنۈشى

[11] مەريەم بولسا يەرلىكنىڭ سىرتىدا تۇرۇپ يىغلاۋاتاتتى. ئۇ يىغلاپ
تۇرۇپ يەرلىكنىڭ ئىچىگە ئېڭىشىپ قارىۋىدى، [12] ئاق كىيىم كىيگەن ئىككى
پەرىشتىنى كۆردى. ئۇلارنىڭ بىرى ھەزرىتى ئەيسانىڭ جەسىتى قويۇلغان
يەرنىڭ باش تەرىپىدە، يەنە بىرى ئاياغ تەرىپىدە ئولتۇراتتى.
[13] ئۇلار مەريەمدىن:
ـــ خانىم، نېمىشقا يىغلايسىز؟ ـــ دەپ سورىدى.
ـــ رەببىمنى ئېلىپ كېتىپتۇ، ئۇنى نەگە قويغانلىقىنى بىلەلمەيۋاتىمەن،
ـــ دېدى مەريەم.
[14] ئۇ شۇ گەپنى قىلىپلا كەينىگە قارىۋىدى، بىرىنىڭ ئۇ يەردە تۇرغىنىنى
كۆردى. ئۇ دەل ھەزرىتى ئەيسا ئىدى. لېكىن، ئۇ ھەزرىتى ئەيسا
ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدى.

[15] ــ خانىم، نېمىشقا يىغلايسىز، كىمنى ئىزدەيسىز؟ ــ دەپ سورىدى ھەزرىتى ئەيسا.

مەريەم ئۇنى باغۋەن دەپ ئويلاپ:

ــ تەقسىر، ئەگەر ئۇنى سىز يۆتكىۋەتكەن بولسىڭىز، قەيەرگە قويغانلىقىڭىزنى ئېيتىپ بەرگەيسىز. مەن ئۇنى ئېلىپ كەلسەم، ــ دېدى.

[16] ــ مەريەم! ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.

مەريەم بۇرۇلۇپلا، ئىبرانىي تىلىدا:

ــ راببونى! ــ دېدى. (بۇ سۆز «ئۇستاز» دېگەن مەنىدە.)

[17] ــ ماڭا ئېسىلماڭ! چۈنكى، مەن تېخى ئاتامنىڭ يېنىغا قايتىپ چىقمىدىم. بېرىپ قېرىنداشلىرىمغا ئېيتىڭ: «سىلەرنىڭمۇ ئاتاڭلار بولغان ئاتامنىڭ، يەنى خۇدايىڭلار بولغان خۇدايىمنىڭ يېنىغا قايتىپ چىقىمەن!» ــ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

[18] شۇنىڭ بىلەن، مەجدەللىك مەريەم شاگىرتلارنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇلارغا:

ــ رەببىمىزنى كۆردۈم! ــ دېدى. ئاندىن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىگە ئېيتقانلىرىنى ئۇلارغا سۆزلەپ بەردى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ شاگىرتلىرىغا كۆرۈنۈشى

[19] شۇ يەكشەنبە كۈنى كەچتە، شاگىرتلار جەم بولغان يېرىدە يەھۇدىيلاردىن قورققانلىقىدىن ئۆينىڭ ئىشىكلىرىنى تاقىۋەتكەنىدى. شۇ پەيتتە، ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پەيدا بولۇپ، ئۆرە تۇرغان ھالدا ئۇلارغا:

ــ ئامان بولۇڭلار! ــ دېدى [20] ۋە ئارقىدىنلا قوللىرى ۋە بىقىنىنى ئۇلارغا كۆرسەتتى. شاگىرتلار رەببىنى كۆرگىنىدىن قىن ـ قىنىغا پاتماي خۇشال

بولۇشۇپ كەتتى. [21] ھەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا يەنە:
— ئامان بولۇڭلار! ئاتام مېنى ئەۋەتكىنىدەك، مەنمۇ سىلەرنى
ئەۋەتىمەن، — دېدى.
[22] بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئۇلارغا بىر پۈۋلەپ:
— خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا مۇيەسسەر بولۇڭلار. [23] كىمنىڭ
گۇناھلىرىنى كەچۈرسەڭلار، ئۇنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ! كىمنىڭ
گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلمىساڭلار، ئۇنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ!*
— دېدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ توماسقا كۆرۈنۈشى

[24] ئون ئىككى شاگىرتتىن بىرى، يەنى «قوشكېزەك» دەپ ئاتىلىدىغان
توماس ھەزرىتى ئەيسا كەلگەندە ئۇلارنىڭ يېنىدا ئەمەس ئىدى. [25] كېيىن،
ئۇلار ئۇنىڭغا:
— بىز رەببىمىزنى كۆردۇق! — دېيىشتى. لېكىن توماس:
— ئۇنىڭ قوللىرىدا مىخنىڭ ئىزىنى كۆرمىگۈچە، مىخلارنىڭ ئىزىغا ئۆز
بارمىقىمنى ۋە بىقىنىغا ئۆز قولۇمنى تەگكۈزۈپ باقمىغۇچە، ھەرگىز
ئىشەنمەيمەن، — دېدى.
[26] بىر ھەپتىدىن كېيىن، شاگىرتلار يەنە شۇ ئۆيدە جەم بولغان بولۇپ،
توماسمۇ ئۇلار بىلەن بىللە ئىدى. ئىشىكلەر تاقاقلىق بولسىمۇ، ھەزرىتى ئەيسا
كىرىپ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ:
— ئامان بولۇڭلار! — دېدى. [27] ئاندىن، توماسقا:

*23. بۇ، ئەلچىلەرنىڭ كىشىلەرنىڭ گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقى بار، دېگەنلىك ئەمەس. پەقەت خۇدالا گۇناھنى كەچۈرۈم قىلالايدۇ. بۇ يەردە ئەلچىلەرگە ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ گۇناھىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنغانلىقىنى جاكارلاش ئىمتىيازى بېرىلگەنلىكى شەرھلەنگەن.

ــ بارمىقىڭنى بۇ يەرگە تەگكۈزۈپ، قوللىرىمغا قارا. قولۇڭنى ئۇزىتىپ، بىقىنىمغا تەگكۈزۈپ باق. گۇمان قىلماي، ماڭا ئىشەن! ــ دېدى.
[28] ــ سەن مېنىڭ رەببىم ھەم خۇدايىمسەن! ــ دېدى توماس ئۇنىڭغا جاۋابەن.
[29] ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ مېنى كۆرگەنلىكىڭ ئۈچۈن ئىشەندىڭمۇ؟ كۆرمەي تۇرۇپ ئىشەنگەنلەر نەقەدەر بەختلىك ـ ھە! ــ دېدى.

بۇ كىتابتىن مەقسەت

[30] ھەزرىتى ئەيسا شاگىرتلىرىنىڭ ئالدىدا، بۇ كىتابتا يېزىلمىغان باشقا نۇرغۇن مۆجىزىلەرنىمۇ كۆرسەتتى. [31] بۇ خاتىرىلەر سىلەرنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ، شۇنداقلا خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىگە ئىشەنسۇن ھەم بۇ ئارقىلىق ئۇنىڭغا باغلىنىپ ھاياتلىققا ئېرىشسۇن، دەپ يېزىلدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەتتە شاگىرتىغا كۆرۈنۈشى

21 [1] بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا تىبېرىيە كۆلىنىڭ بويىدا شاگىرتلىرىغا يەنە بىر قېتىم كۆرۈندى. بۇ قېتىمقى كۆرۈنۈشىنىڭ جەريانى مۇنداق بولدى: [2] سىمۇن پېترۇس، «قوشكېزەك» دەپ ئاتىلىدىغان توماس، جەلىلىيىدىكى كانالىق ناتانيەل، زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ۋە باشقا ئىككى شاگىرت بىللە ئىدى. [3] سىمۇن پېترۇس:
ــ مەن بېلىق تۇتقىلى بارىمەن، ــ دېدى.
كۆپچىلىك:
ــ بىزمۇ سەن بىلەن بىللە بارىمىز، ــ دېيىشتى.

ئۇلار تاشقىرىغا چىقىپ، كېمىگە ئولتۇردى، لېكىن كېچىچە ھېچ نەرسە تۇتالمىدى. [4] تاڭ ئاتقاندا، ھەزرىتى ئەيسا سۇ بويىدا تۇراتتى، بىراق شاگىرتلار ئۇنىڭ ھەزرىتى ئەيسا ئىكەنلىكىنى بىلمىدى. [5] ھەزرىتى ئەيسا:

— باللار، سىلەردە بېلىق يوقمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— يوق، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.

[6] — تورنى كېمىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە تاشلاڭلار، ئاندىن تۇتالايسىلەر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

ئۇلار تورنى شۇ ياققا تاشلاپ، شۇنداق كۆپ بېلىق تۇتتىكى، ھەتتا تورنى تارتىپ چىقىرالماي قالدى. [7] ھەزرىتى ئەيسانىڭ ياخشى كۆرگەن شاگىرتى پېترۇسقا:

— بۇ رەببىمىزغۇ! — دېدى.

سىمۇن پېترۇس ئۇنىڭ ھەزرىتى ئەيسا ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ، سېلىۋەتكەن چاپىنىنى كىيىپ، سۇغا سەكرىدى. [8] قالغانلار قىرغاقتىن ئانچە يىراق ئەمەس، تەخمىنەن يۈز مېتىرچە يىراقلىقتا بولۇپ، بېلىق بىلەن تولغان تورنى كېمە بىلەن تارتىپ قىرغاققا كەلدى. [9] ئۇلار قىرغاققا چىققاندا، ياغاچ كۆمۈردىن يېقىلغان، ئۈستىدە بېلىق بار گۈلخاننى ۋە ناننى كۆردى. [10] ھەزرىتى ئەيسا:

— ئەمدى تۇتقان بېلىقلاردىن ئەكېلىڭلار، — دېدى.

[11] سىمۇن پېترۇس كېمىگە چىقىپ، تورنى قىرغاققا تارتىپ چىقاردى. تور چوڭ بېلىقلار بىلەن تولغان بولۇپ، جەمئىي بىر يۈز ئەللىك ئۈچ بېلىق بار ئىدى. بېلىق شۇنچە كۆپ بولسىمۇ، تور يىرتىلمىغانىدى. [12] ھەزرىتى ئەيسا:

— كېلىڭلار، تاماق يەڭلار، — دېدى. شاگىرتلارنىڭ ئىچىدە بىرەرسىمۇ ئۇنىڭدىن:

— سىز كىم بولىسىز؟ — دەپ سوراشقا پېتىنالمىدى. چۈنكى، ئۇلار ئۇنىڭ ئۆزلىرىنىڭ رەببى ئىكەنلىكىنى بىلدى. [13] ھەزرىتى ئەيسا نان بىلەن

بىلىقنى ئەكېلىپ ئۇلارغا بەردى. [14] مانا بۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلگەندىن
كېيىن تىرىلىپ، شاگىرتلىرىغا ئۈچىنچى قېتىمقى كۆرۈنۈشى ئىدى.

ھەزرىتى ئەيسانىڭ پېترۇس بىلەن سۆزلىشىشى

[15] تاماقتىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا سىمۇن پېترۇستىن:
ــ يۇھاننا ئوغلى سىمۇن، سەن مېنى بۇلاردىنمۇ چوڭقۇر سۆيەمسەن؟
ــ دەپ سورىدى.
ــ شۇنداق رەببىم، مېنىڭ سىزنى سۆيىدىغانلىقىمنى سىز بىلىسىز! ــ
دېدى پېترۇس.
ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ ئۇنداقتا، قوزىلىرىمنى ئوتلات! ــ دېدى.
[16] ئىككىنچى قېتىم يەنە ئۇنىڭدىن:
ــ يۇھاننا ئوغلى سىمۇن، مېنى سۆيەمسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
پېترۇس يەنە:
ــ شۇنداق، رەببىم، مېنىڭ سىزنى سۆيىدىغانلىقىمنى بىلىسىز، ــ
دېدى.
ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ ئۇنداقتا، قويلىرىمنى باق، ــ دېدى.
[17] ئۈچىنچى قېتىم يەنە:
ــ يۇھاننا ئوغلى سىمۇن، مېنى سۆيەمسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
پېترۇس ھەزرىتى ئەيسانىڭ بۇ سوئالنى ئۈچ قېتىم سورىغانلىقىغا كۆڭلى
بىر قىسما بولۇپ:
ــ رەببىم، سىز ھەممىنى بىلىسىز، سىزنى سۆيىدىغانلىقىمنىمۇ بىلىسىز،
ــ دېدى.

ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا:
— ئۇنداقتا، قويلىرىمنى ئوتلات. [18] بىلىپ قويغىنكى، ياش ۋاقتىڭدا ئۆز بەلبېغىڭنى ئۆزۈڭ باغلاپ، خالىغان يېرىڭگە كېتەتتىڭ، لېكىن ياشانغاندا، قوللىرىڭنى ئۇزىتىپ بېرىسەن. باشقىلار سېنى باغلاپ، سەن خالىمايدىغان يەرگە ئېلىپ كېتىدۇ، — دېدى.
[19] ھەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزنى پېترۇسنىڭ قانداق ئۆلۈش ئارقىلىق خۇداغا شان ـ شەرەپ كەلتۈرىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئېيتتى. ئاندىن، ئۇنىڭغا يەنە:
— ماڭا ئەگىشىۋەر، — دېدى.
[20] پېترۇس كەينىگە بۇرۇلۇپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ياخشى كۆرىدىغان شاگىرتىنىڭ ئەگىشىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. (بۇ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئاخىرقى كەچلىك تاماقتا ئۇنىڭغا يېقىن ئولتۇرۇپ: «ئى رەببىم، سىزنى تۇتۇپ بەرمەكچى بولغان كىمدۇ؟» دەپ سورىغان شاگىرت ئىدى.)
[21] پېترۇس ئۇنى كۆرۈپ، ھەزرىتى ئەيسادىن:
— ئى رەببىم، بۇ ئادەم كەلگۈسىدە قانداق بولار؟ — دەپ سورىدى.
[22] — ئەگەر مەن قايتا كەلگۈچە ئۇنىڭ ھايات بولۇشىنى خالىسام، بۇنىڭ سەن بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى بار؟! ماڭا ئەگىشىۋەر، — دېدى ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا.
[23] بۇنىڭ بىلەن، قېرىنداشلار ئارىسىدا ھېلىقى شاگىرتنىڭ ئۆلمەيدىغانلىقىغا دائىر گەپ تارقالدى. لېكىن، ھەزرىتى ئەيسا پېترۇسقا: «ئۇ ئۆلمەيدۇ» دېمىگەندى. پەقەت: «ئەگەر مەن قايتا كەلگۈچە ئۇنىڭ ھايات بولۇشىنى خالىسام، بۇنىڭ سەن بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى بار؟» دېگەندى.

خاتىمە

24 بۇ ئىشلارغا گۇۋاھلىق بەرگۈچى ھەمدە بۇ ئىشلارنى خاتىرىلىگۈچى
ئەنە شۇ شاگىرتتۇر. بىزمۇ بىلىمىزكى، ئۇنىڭ گۇۋاھلىقى ھەقتۇر.
25 ھەزرىتى ئەيسا بۇلاردىن باشقا نۇرغۇن ئىشلارنىمۇ قىلغانىدى. ئەگەر
ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئايرىم_ئايرىم يېزىلغان بولسا، مېنىڭچە كىتابلار پۈتۈن
دۇنياغا سىغمايتتى!

ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ، لۇقا بايان قىلغان خۇش خەۋەرنىڭ داۋامى بولۇپ، ئۇنىڭدا ئەلچىلەرنىڭ مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ۋە يېتەكچىلىكىدە خۇش خەۋەر تارقاتقانلىقى ۋە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ قۇرۇلغانلىقى ئاساسلىق قىلىپ خاتىرىلەنگەن.

بۇ كىتابتا ئەيسا مەسىھ ئەرشكە كۆتۈرۈلگەندىن كېيىن ئەلچىلەرنىڭ خۇش خەۋەر تارقىتىش يولىدىكى خىزمەتلىرى، خۇش خەۋەرنىڭ يەھۇدىيە ۋە سامارىيە ئۆلكىلىرىدە ۋە يەنە بىر قەدەم ئىلگىرىلىگەن ھالدا تاكى رىمغىچە بولغان ئوتتۇرا دېڭىز رايونىغا تارقىلىشى بايان قىلىنغان. بۇ كىتابتىن شۇنى كۆرۈۋالالايمىزكى، خۇش خەۋەر كۇنسايىن كەڭ تارقالغان، شۇنداقلا ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقاد دەسلەپتە يەھۇدىيلار ئارىسىدا بارلىققا كەلگەن بولۇپ، كېيىن كۆپلىگەن يەھۇدىيلارنىڭ ئىنكار قىلىشى ھەمدە نۇرغۇنلىغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ قوبۇل قىلىشى بىلەن بارا ـ بارا دۇنياۋى ئېتىقادقا ئايلانغان.

تېزىس:

1. دەسلەپكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى
(1 ـــ 5 ـ بابلار)
2. جامائەتچىلىكنىڭ كېڭىيىشى ۋە زىيانكەشلىكلەرگە ئۇچرىشى
(6 ـــ 8 ـ بابلار)
3. پاۋلۇسنىڭ ئېتىقادچى بولۇشى ۋە خۇش خەۋەر تارقىتىشى
(9 ـ باب 1 ـــ 31 ـ ئايەتلەر)
4. پېترۇسنىڭ خۇش خەۋەر تارقىتىش يولىدىكى ئىشلىرى
(9 ـ باب 32 ـ ئايەتتىن 12 ـ باب 25 ـ ئايەتكىچە)
5. پاۋلۇسنىڭ بىرىنچى قېتىملىق خىزمەت سەپىرى (13 ـــ 14 ـ بابلار)

6. ئەلچىلەر بىلەن يېتەكچىلەرنىڭ يېرۇسالېمدىكى يىغىنى
(15 ـ باب 1 ــ 35 ـ ئايەتلەر)
7. پاۋلۇسنىڭ ئىككىنچى قېتىملىق خىزمەت سەپىرى
(15 ـ باب 36 ـ ئايەتتىن 18 ـ باب 22 ـ ئايەتكىچە)
8. پاۋلۇسنىڭ ئۈچىنچى قېتىملىق خىزمەت سەپىرى
(18 ـ باب 23 ـ ئايەتتىن 21 ـ باب 14 ـ ئايەتكىچە)
9. پاۋلۇسنىڭ يېرۇسالېمغا بېرىشى ۋە قولغا ئېلىنىشى
(21 ـ باب 15 ـ ئايەتتىن 26 ـ بابقىچە)
10. پاۋلۇسنىڭ رىمغا سەپىرى (27 ـ، 28 ـ بابلار)

ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى

مۇقەددىمە

1 [1] ھۆرمەتلىك تېئوفىلوس،
دەسلەپكى خېتىمدە، ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنىڭ ۋەزىپىسىنى
باشلىغاندىن تارتىپ تاكى ئاسمانغا كۆتۈرۈلگۈچە قىلغان ھەممە ئىشلىرىنى ۋە
بەرگەن بارلىق تەلىملىرىنى بايان قىلغانىدىم. [2] ئۇ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشتىن
ئىلگىرى، خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى بىلەن ئۆزى تاللىغان
ئەلچىلىرىگە يوليورۇقلارنى بەرگەنىدى. [3] ئۇ ئۆلۈپ، تىرىلگەندىن كېيىنكى
قىرىق كۈن ئىچىدە ئۇلارغا كۆپ قېتىم كۆرۈنۈپ، ئۆزىنىڭ
تىرىلدۈرۈلگەنلىكىنىڭ شەكسىز ئىكەنلىكىنى نۇرغۇن پاكىتلار بىلەن
ئىسپاتلىغانىدى ۋە خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا دائىر سۆزلەرنى قىلغانىدى.
[4] بىر قېتىم ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلەر بىلەن غىزالىنىۋاتقاندا، ئۇلارغا
يوليورۇق بېرىپ مۇنداق دېدى:
ــ يېرۇسالېم شەھىرىدىن ئايرىلماي، مەن سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك،

خۇدائاتام سىلەرگە بېرىشنى ۋەدە قىلغان مۇقەددەس روھنى كۈتۈڭلار.
[5] چۈنكى، يەھيا پەيغەمبەر كىشىلەرنى سۇدا چۆمۈلدۈردى، سىلەر بولساڭلار
بىرنەچچە كۈن ئىچىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمۈلدۈرۈلىسىلەر.

هەزرىتى ئەيسانىڭ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشى

[6] ئەلچىلەر هەزرىتى ئەيسا بىلەن جەم بولغان ۋاقىتتا، ئۇنىڭدىن:
ـــ ئى رەببىمىز، شۇ ۋاقىتتا ئىسرائىلىيە پادىشاھلىقىنى ئەسلىگە
كەلتۈرمەكچىمۇسىز؟ ـــ دەپ سورىدى.
[7] هەزرىتى ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـــ خۇدائاتام ئۇ ۋاقىت ـ سائەتنى ئۆز هوقۇقىغا ئاساسەن بەلگىلىگەن.
سىلەرنىڭ بۇنى بىلىشىڭلار تېگىشلىك ئەمەس. [8] بىراق شۇنى بىلىشىڭلار
كېرەككى، مۇقەددەس روھ ۋۇجۇدۇڭلارغا چۈشكەندە، سىلەر كۈچ ـ
قۇدرەتكە تولۇپ، يېرۇسالېم، پۈتۈن يەھۇدىيە ۋە سامارىيە ئۆلكىلىرى، ھەتتا
دۇنيانىڭ بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلىرىغىچە ماڭا گۇۋاھچى بولىسىلەر.
[9] هەزرىتى ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولۇپ، ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا
ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. بىر پارچە بۇلۇتنىڭ ئورىۋېلىشى بىلەن، ئۇ كۆپچىلىكنىڭ
نەزىرىدىن غايىب بولدى.
[10] ئۇ ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەندە، ئەلچىلەر كۆزلىرىنى كۆككە تىكىپ
قارىشىپ قالدى، تۇساتتىن ئۇلارنىڭ يېنىدا ئاق كىيىم كىيگەن، ئادەم
قىياپىتىدىكى ئىككى پەرىشتە پەيدا بولۇپ:
[11] ـــ ئەي جەلىلىيىلىكلەر، نېمىشقا بۇ يەردە ئاسمانغا قاراپ
تۇرىسىلەر؟! ھەزرىتى ئەيسا ئەرشكە چىقىپ كەتتى. بىراق، ئۇ قانداق
كۆتۈرۈلگەن بولسا، كەلگۈسىدە يەنە شۇنداق قايتىپ كېلىدۇ، ـــ دېدى.

يەھۇدانىڭ ئورنىغا تاللانغان كىشى

[12] شۇنىڭدىن كېيىن، ئەلچىلەر يېرۇسالېمدىن بىر چاقىرىمچە يىراقلىقتىكى زەيتۇن تېغى دېگەن جايدىن يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى.
[13] ئۇلار شەھەرگە كىرىپ، ئۆزلىرى تۇرۇۋاتقان ئۆينىڭ ئۈستۈنكى قەۋىتىدىكى ھۇجرىغا چىقتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پېترۇس، يۇھاننا، ياقۇپ، ئەندەر، فىلىپ، توماس، بارتولوماي، مەتتا، ھالپاينىڭ ئوغلى ياقۇپ، ۋەتەنپەرۋەر سىمۇن ۋە باشقا بىر ياقۇپنىڭ ئوغلى يەھۇدالار بار ئىدى. [14] ئۇلار باشقا ئېتىقادچىلار بىلەن دائىم بىر يەرگە جەم بولۇپ، بىر نىيەتتە دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىشاتتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەم، ھەزرىتى ئەيساغا ئەگەشكەن ئاياللار ۋە ئۇنىڭ ئىنىلىرىمۇ بار ئىدى.

[15] شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە، ئېتىقادچىلاردىن بىر يۈز يىگىرمىگە يېقىن كىشى جەم بولۇشتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدىن پېترۇس ئۆرە تۇرۇپ مۇنداق دېدى:
[16] — بۇرادەرلەر! ھەزرىتى ئەيسانى تۇتۇپ بەرگەن يەھۇدا ھەققىدە مۇقەددەس روھنىڭ بۇرۇن پادىشاھ داۋۇت ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان مۇقەددەس يازمىلاردىكى سۆزلىرى ئەمەلگە ئېشىشى كېرەك ئىدى.
[17] يەھۇدامۇ بىزدەك بىر ئەلچى بولۇپ، بىز بىلەن بىللە خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولغانىدى.

[18] (يەھۇدا قىلغان ئەسكىلىكى بەدىلىگە ئىگە بولغان پۇلغا بىر پارچە يەر سېتىۋېلىپ، شۇ يەردە باشچىلاپ يىقىلىپ، ئۈچەي ـ قېرىنى چۇۋۇلۇپ ئۆلدى. [19] بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان پۈتۈن يېرۇسالېم ئاھالىسى ئۇ يەرنى ئۆز تىلى بىلەن «ھەقەلدەما» دەپ ئاتاشتى. بۇنىڭ مەنىسى «قان تۆكۈلگەن يەر» دېمەكتۇر.)

[20] پېترۇس سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:

— زەبۇردا پادىشاھ داۋۇتنىڭ يەھۇداغا قارىتىلغان مۇنۇ سۆزلىرى بار:

«ئۇنىڭ ئۆيى چۆلگە ئايلانسۇن،
ئۇنىڭدا ھېچكىم ئولتۇرمىسۇن!»
ۋە
«ئۇنىڭ ۋەزىپىسىنى باشقا بىر كىشى ئۈستىگە ئالسۇن!»

[21-22] شۇنىڭ ئۈچۈن، رەببىمىز ئەيسانىڭ تىرىلگەنلىكىگە بىز بىلەن
تەڭ گۇۋاھلىق بېرىشى ئۈچۈن، يەھۇدانىڭ ئورنىغا بىر كىشىنى تاللىشىمىز
كېرەك. بۇ كىشى ھەزرىتى ئەيسا يەھيا پەيغەمبەردىن چۆمۈلدۈرۈشنى
قوبۇل قىلغان كۈندىن باشلاپ تاكى ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن كۈنگىچە بىز بىلەن
باشتىن ـ ئاخىر بىللە بولغان كىشىلەردىن بولسۇن، — دېدى.
[23] شۇنىڭ بىلەن، كۆپچىلىك يۈسۈپ (لەقىمى بارسابا، گرېكچە ئىسمى
يۇستۇس) بىلەن ماتىيا دېگەن ئىككى كىشىنى ئالدىغا چىقىرىپ، مۇنداق دۇئا
قىلىشتى:
[24-25] — ئى رەببىمىز، ھەممە ئادەمنىڭ كۆڭلىدىكى يوشۇرۇن ئويى ساڭا
ئايان. يەھۇدا ئۆزىنىڭ ۋەزىپىسىنى تاشلاپ ئۆلدى ۋە ئۆزىگە تېگىشلىك
يەرگە كەتتى. ئەمدى ئۇ تاشلىۋەتكەن ئەلچىلىك ۋەزىپىسىگە ئىگە بولغۇچىغا
بۇ ئىككىيلەندىن قايسىسىنى تاللىغانلىقىڭنى كۆرسەتكىن.
[26] دۇئادىن كېيىن، ئۇلار بۇ ئىككى كىشىگە چەك تاشلىۋىدى، چەك
ماتىياغا چىقتى. شۇنىڭ بىلەن، ماتىيا ئون بىر ئەلچىنىڭ قاتارىغا ئون
ئىككىنچى بولۇپ قوشۇلدى.

مۇقەددەس روھنىڭ ئېتىقادچىلارغا چۈشۈشى

2 [1] ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدىن كېيىنكى ئەللىكىنچى كۈنى كەلگەن ئورما
ھېيتىدا، ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى يېرۇسالېمدا بىر يەرگە جەم
بولغانىدى. [2] ئاسماندىن تۇيۇقسىز گويا قاتتىق شامال چىققاندەك بىر ئاۋاز
ئاڭلىنىپ، ئۇلار ئولتۇرغان ئۆينى قاپلىدى. [3] ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى
ئۆزلىرىنىڭ ئۈستىگە خۇددى ئوت يالقۇنىدەك بىر نەرسىنىڭ ئايرىم-ئايرىم
چۈشكەنلىكىنى كۆردى. [4] ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھقا
چۆمۈپ، ئۇ ئاتا قىلغان ئالاھىدە قابىلىيەت بىلەن ئۆزلىرىگە نامەلۇم بولغان
تىللاردا خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشقا باشلىدى.
[5] ئۇ چاغدا، يېرۇسالېمدا دۇنيادىكى ھەرقايسى دۆلەتلەردىن كەلگەن
نۇرغۇن ئىخلاسمەن يەھۇدىيلارمۇ بار ئىدى. [6] ئۇلار بۇ ئاۋازنى ئاڭلاپ،
ئېتىقادچىلار بار يەرگە جەم بولۇشتى ھەمدە ئۆزلىرىنىڭ تىللىرىدا
سۆزلىشىۋاتقان ئېتىقادچىلارنى كۆرۈپ داڭ قېتىپ قېلىشتى. [7] ئۇلار ھەيران
بولۇپ:
— قاراڭلار، سۆزلىشىۋاتقانلار جەلىلىيلىكلەر ئەمەسمۇ؟ [8] ئۇلار
قانداقلارچە بىزنىڭ تىللىرىمىزدا سۆزلىشەلەيدۇ؟ [9] ئارىمىزدا پارتىيا، مېدىيا،
ئېلام، مېسوپوتامىيە، يەھۇدىيە، كاپادوكىيا، پونتۇس، ئاسىيا،
[10-11] فرىگىيە، پامفىلىيە، مىسىر، لىۋىيىنىڭ كىرىنىگە يېقىن جايلىرىدىن
كەلگەنلەر، كرىت ۋە ئەرەبىستاندىن كەلگەنلەرمۇ بار! يەنە رىم شەھىرىدىن
كەلگەن يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي دىنىغا كىرگەن باشقا مىللەتلەرمۇ بار.
ئەمما، ھەممىمىز ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ قىلغان ئۇلۇغ ئىشلىرىنى بىزنىڭ
تىللىرىمىزدا ماختىغانلىرىنى ئاڭلاۋاتىمىز! — دېيىشتى.
[12] ئۇلار تېڭىرقاپ قالغانلىقىدىن ھەيرانلىق بىلەن بىر-بىرىگە:
— بۇ زادى قانداق ئىشتۇ؟ — دېيىشتى.

[13] بەزىلەر:
ــ بۇلار ئوبدانلا مەس بولۇپ قاپتۇ! ــ دەپ مەسخىرە قىلىشتى.

پېترۇسنىڭ چۈشەندۈرۈشى

[14] بۇنى ئاڭلىغان پېترۇس باشقا ئون بىر ئەلچى بىلەن بىللە ئورنىدىن تۇرۇپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن كۆپچىلىككە:
ــ ئەي يېرۇسالېم ئاھالىلىرى ۋە باشقا يەھۇدىي قېرىنداشلار! سىلەرگە ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتەي. سۆزلىرىمگە قۇلاق سېلىڭلار. [15] سىلەر بىزنى مەس بولۇپ قاپتۇ، دەۋاتامسىلەر؟ ئۇنداق ئەمەس، تېخى ئەمدى ئەتىگەن سائەت توققۇز بولدى. [16] ھالبۇكى، خۇدا بۇرۇن بۇ ئىش ھەققىدە يوئېل پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتىپ مۇنداق دېگەن:

[17] «خۇدا شۇنى ۋەدە قىلدىكى:
‹مەن ئاخىر زاماندا* ھەممە ئىنسانلارنى مۇقەددەس روھىمغا
چۆمدۈرىمەن.
ئوغۇل ـ قىزلىرىڭلار مېنىڭ ۋەھيىلىرىمنى يەتكۈزىدۇ. سۆزلىرىم
يىگىتلەرگە غايىبانە ئالامەتلەر، ياشانغانلارغا چۈشلەر
ئارقىلىق يەتكۈزۈلىدۇ.
[18] ئۇ كۈنلەردە، بارلىق ئەر ـ ئايال خىزمەتكارلىرىم روھىمغا
چۆمۈلدۈرۈلۈپ، مەندىن كەلگەن ۋەھيىلەرنى سۆزلەيدۇ.
[19-20] سوراق قىلىدىغان ئۇلۇغ كۈن كېلىشتىن بۇرۇن، كۆكتە
كارامەت كۆرسىتىمەن، يەر يۈزىدىمۇ مۆجىزىلەرنى

---

*17. ئاخىر زامان ــ مەزكۇر ئايەتتە بۇ ئۇقۇم ئەيسا مەسىھنىڭ بىرىنچى قېتىم بۇ دۇنياغا كېلىشىدىن تارتىپ، ئىككىنچى قېتىم كېلىشىگىچە بولغان ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ.

يارىتىمەن.
يەردە قان، ئوت ۋە قاپقارا ئىس ـ تۈتەكلەر كۆرۈنىدۇ، كۆكتە
قۇياش نۇرى قاراڭغۇلۇققا چۆكۈپ، ئايمۇ قان رەڭگىگە
كىرىدۇ.
[21] پەرۋەردىگاردىن نىجاتلىق تىلەيدىغانلارنىڭ ھەممىسى
قۇتقۇزۇلىدۇ.››»

[22] ئەي ئىسرائىل قېرىنداشلار، سۆزلىرىمگە قۇلاق سېلىڭلار. خۇدا
ناسىرەلىك ئەيسا ئارقىلىق ئاراڭلاردا كۆرسەتكەن مۆجىزە ۋە كارامەتلىرى
بىلەن ھەزرىتى ئەيسانى ئۆزىنىڭ ئەۋەتكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان. بۇ ئىش
ھەممىڭلارغا مەلۇم. [23] ھەزرىتى ئەيسا خۇدانىڭ ئالدىنئالا بىلىشى ۋە پىلانى
بويىچە سىلەرگە تاپشۇرۇلدى. سىلەر ئۇنى خۇدايىمىزغا ئىشەنمىگەن رەزىل
ئادەملەرگە تۇتۇپ بېرىپ، كرېستكە مىخلىتىپ ئۆلتۈرگۈزدۈڭلار. [24] لېكىن، ئۇ
ئۆلگەندىن كېيىن، خۇدا ئۇنى ئۆلۈمنىڭ ئىلكىدىن قۇتقۇزۇپ، قايتا
تىرىلدۈردى. چۈنكى، ئۆلۈم ئۇنى چىرمىۋالالمىدى. [25] پادىشاھ داۋۇت زەبۇردا
ئۇ ھەققىدە مۇنداق ئالدىن ئېيتقان:

«مەن پەرۋەردىگارنىڭ دائىم يېنىمدا تۇرغانلىقىنى بىلدىم.
مەن ھەرگىز تەۋرەنمەيمەن. چۈنكى، ئۇ مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا
تۇرۇپ، ماڭا ياردەم بېرىدۇ.
[26] شۇڭا، مەن ئۇنىڭغا خۇشاللىق بىلەن مەدھىيە ئوقۇيمەن.
ئۆلسەممۇ، تېنىم ئۈمىد ئىچىدە تۇرىدۇ.
[27] چۈنكى، سەن مېنى ئۆلۈكلەر دىيارىدا تاشلاپ قويمايسەن.
سېنىڭ سادىق خىزمەتكارىڭنىڭ تېنىنىڭمۇ چىرىشىگە يول
قويمايسەن.

[28] ھەقىقىي ھاياتلىققا يېتەكلەيدىغان يولنى ماڭا كۆرسەتتىڭ.
ئەمدى سەن مېنى ھۇزۇرۇڭدا خۇشاللىققا چۆمدۈرسەن.»

[29] قېرىنداشلار، سىلەرگە ئېنىق ئېيتالايمەنكى، بۇ سۆزلەر چوقۇم
پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئۆزىگە قارىتىلمايدۇ. چۈنكى، ئەجدادىمىز داۋۇت ئالەمدىن
ئۆتۈپ، يەرگە كۆمۈلدى. ئۇنىڭ قەبرىسى بۈگۈنگىچە بۇ يەردە ساقلانماقتا.
[30] ئۇ بولسا پەيغەمبەر بولۇپ، خۇدانىڭ ئۇنىڭ تەختىگە ئۆز ئەۋلادىدىن
بىرەيلەننى ۋارىسلىق قىلدۇرۇشقا قەسەم بىلەن ۋەدە بەرگەنلىكىنى بىلەتتى.
[31] پادىشاھ داۋۇت خۇدانىڭ ئالدىن ئېيتقانلىرىنىڭ چوقۇم ئەمەلگە
ئاشۇرۇلىدىغانلىقىنى بىلىپ، قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنىڭ ئۆلگەندىن كېيىن
تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقىنى، يەنى ئۆلۈكلەر دىيارىدا تاشلاپ قويۇلمايدىغانلىقىنى
ۋە تېنىنىڭ چىرىمەيدىغانلىقىنى ئېيتقان. [32] بۇ سۆز خۇدا ئۆلۈمدىن
تىرىلدۈرگەن ھەزرىتى ئەيساغا قارىتىلغان بولۇپ، بىز بۇ ئىشنىڭ
گۇۋاھچىلىرى. [33] خۇدا ئۇنى تىرىلدۈرۈپ ئەرشكە ئېلىپ چىقىپ كەتكەندىن
كېيىن، ئۇنى چوڭ شان ـ شەرەپكە ئىگە قىلىپ، ئۆزىنىڭ ئوڭ يېنىدا
ئولتۇرغۇزدى. ھەزرىتى ئەيسا خۇدائاتا ۋەدە قىلغان مۇقەددەس روھنى
ئۇنىڭدىن ئالدى ۋە ھازىر كۆرۈۋاتقان، ئاڭلاۋاتقانلىرىڭلاردەك، بۇ روھنى
بىزلەرگە چۈشۈردى.
[34-35] پادىشاھ داۋۇت ھەرگىز ئەرشكە چىقمىغان. ئۇنىڭ يازغان مۇنۇ
سۆزلىرىمۇ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھكە قارىتىلغان:

«پەرۋەردىگار خوجايىنىمغا ئېيتتىكى:
‹مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى
ئايىغىڭ ئاستىدا دەسسەتكۈچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن!›»

[36] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي ئىسرائىل قېرىنداشلار، شۇنى قەتئىي بىلىشىڭلار كېرەككى، خۇدا سىلەر كرېستكە مىخلاپ ئۆلتۈرگەن ھەزرىتى ئەيسانى ھەم رەببىمىز، ھەم بىزنى گۇناھلىرىمىزدىن ئازاد قىلىدىغان قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ قىلىپ تەيىنلىدى! ــ دېدى.

[37] پېترۇسنىڭ بۇ سۆزلىرى ئاڭلىغۇچىلارغا يۈرەككە سانجىلغان خەنجەردەك كۈچلۈك تەگدى. ئۇلار قايىل بولغىنىدىن پېترۇس ۋە باشقا ئەلچىلەردىن:

ــ قېرىنداشلار، ئۇنداقتا قۇتقۇزۇلۇش ئۈچۈن قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟ ــ دەپ سوراشتى.

[38] پېترۇس ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ گۇناھلىرىڭلارنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ئۈچۈن، يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، توۋا قىلىڭلار ھەمدە ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغانلىقىڭلارنى كۆرسىتىش ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، خۇدا سىلەرگە مۇقەددەس روھنى ئاتا قىلىدۇ. [39] بۇ ۋەدىگە سىلەر ۋە سىلەرنىڭ ئەۋلادلىرىڭلار ھەمدە دۇنيانىڭ بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلىرىدا ياشاۋاتقانلارمۇ ئېرىشەلەيدۇ. چۈنكى، رەببىمىز خۇدا ئۆزى چاقىرغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىگە ئۆزىنىڭ روھنى ئاتا قىلىدۇ.

[40] پېترۇس يەنە نۇرغۇن سۆزلەر بىلەن ئۇلارنى ئاگاھلاندۇردى ۋە ئۇلارغا:

ــ سىلەر ئۆزۈڭلارنى خۇدانىڭ بۇ زاماننىڭ چىرىپ كەتكەن كىشىلىرىگە كېلىدىغان جازاسىدىن قۇتۇلدۇرۇڭلار! ــ دەپ ئاگاھلاندۇردى. [41] نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئىشىنىپ، چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى. شۇ كۈنى، ئۈچ مىڭچە كىشى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە قوشۇلدى. [42] ئۇلار باشقا ئېتىقادچىلار بىلەن دائىم جەم بولۇشۇپ ئەلچىلەرنىڭ تەلىمىنى ئاڭلاپ، ھەزرىتى ئەيسانى خاتىرىلەش ئۈچۈن ناننى بۆلۈشۈپ

يېيىشەتتى ۋە دۇئا قىلىشاتتى.

ئېتىقادچىلار ئارىسىدىكى ئىناقلىق

[43] ئەلچىلەر نۇرغۇن مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرسەتتى. خالايىقنى قورقۇنچ باستى. [44] پۈتۈن ئېتىقادچىلار داۋاملىق بىللە ئىناق ياشاپ، سېنىڭ ـ مېنىڭ دېيىشمەي، بارىغا دوست بولۇشتى. [45] مال ـ مۈلۈكلىرىنى سېتىپ، پۇلىنى ھەركىمنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ تەقسىم قىلىشتى. [46] ھەر كۈنى، مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىغا كىرىپ، ئىبادەت قىلىشاتتى. ئۆيلىرىدىمۇ خۇشال ـ خۇراملىق ۋە ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن بىر ـ بىرىنى مېھمان قىلىشىپ، ھەزرىتى ئەيسانى خاتىرىلەش ئۈچۈن ناننى بۆلۈشۈپ يېيىشەتتى. [47] ئۇلار خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشۇپ، پۈتۈن شەھەردىكىلەرنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولدى. خۇدا ھەر كۈنى يېڭى ئېتىقادچىلارنى ئۇلارنىڭ ئارىسىغا قوشاتتى.

پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ توكۇر ئادەمنى ساقايتىشى

3 [1] بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچلەردە، يەھۇدىيلار ئادىتى بويىچە مەركىزىي ئىبادەتخانىدا دۇئا قىلىدىغان ۋاقىتتا، پېترۇس بىلەن يۇھاننامۇ ئىبادەتخانىغا باردى. [2] ئۇلار مەركىزىي ئىبادەتخانىغا يېقىنلاشقاندا، بىر تۇغما توكۇر ئادەممۇ بۇ يەرگە ئەكېلىنىۋاتقانىدى. ھەر كۈنى، كىشىلەر ئۇنى ئىبادەتخانىغا كىرگەنلەردىن سەدىقە تىلەپ جان باقسۇن دەپ، مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ «گۈزەل دەرۋازا» دەپ ئاتىلىدىغان ئىشىكى ئالدىغا ئەكېلىپ قوياتتى. [3] توكۇر ئادەم پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىغا كىرىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، ئۇلاردىن سەدىقە تىلىدى. [4] ئۇلار توكۇر ئادەمگە دىققەت بىلەن قارىغاندىن كېيىن، پېترۇس:

ــ بىزگە قارا! ــ دېدى.

[5] تىلەمچى ئۇلاردىن بىر نەرسە كۈتۈپ، كۆزلىرىنى تىكىپ قاراپ تۇراتتى. [6] بىراق، پېترۇس ئۇنىڭغا:

ــ مەندە ئالتۇن ياكى كۈمۈش يوق. لېكىن، قولۇمدا بارىنى ساڭا بېرەي. ناسىرەلىك ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن بۇيرۇيمەنكى، ئورنۇڭدىن تۇرۇپ ماڭ! ــ دېدى ـ دە، [7] ئۇنى ئوڭ قولىدىن تارتىپ، يۆلەپ تۇرغۇزدى. ئۇ ئادەمنىڭ پۇت ۋە ئوشۇق بېغىشلىرىغا شۇئان كۈچ كىرىپ، [8] ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ مېڭىشقا باشلىدى. ئۇ مېڭىپ ۋە سەكرەپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇغان ھالدا ئۇلار بىلەن بىللە مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىغا كىردى. [9] ئۇنىڭ مېڭىپ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇغانلىقىنى كۆرگەن جامائەت [10] ئۇنىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ «گۈزەل دەرۋازا» سى ئالدىدا تىلەمچىلىك قىلىپ ئولتۇرىدىغان ھېلىقى كىشى ئىكەنلىكىنى تونۇپ، داڭ قېتىپ قېلىشتى.

پېترۇسنىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى سۆزلىرى

[11] ھەممە ئادەم ھېلىقى پۇتى ساقايغان ئادەمنى كۆرۈش ئۈچۈن ئىبادەتخانىدىكى «سۇلايمان پېشايۋىنى» دېگەن يەرگە يۈگۈرۈپ كېلىشتى. ئۇلار ئۇنىڭ ساق پېتى پېترۇس بىلەن يۇھاناغا چىڭ ئېسىلىپ تۇرۇۋالغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەيران بولۇشتى. [12] بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن پېترۇس خالايىققا مۇنداق دېدى:

ــ ئىسرائىل قېرىنداشلار! بۇ ئىشقا نېمانچە ھەيران بولىسىلەر؟ بىزگە نېمانچە تىكىلىپ قارايسىلەر؟ سىلەر بىزنى ئۆز كۈچ ـ قۇدرىتى ياكى ئىخلاسمەنلىكىگە تايىنىپ بۇ ئادەمنى ماڭدۇردى، دەپ ئويلامسىلەر؟ [13] ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! ۋەھالەنكى، ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ قاتارلىق ئەجدادلىرىمىز ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ئۆزىنىڭ خىزمەتكارى بولغان ھەزرىتى ئەيسانىڭ شان ـ شەرىپىنى نامايان قىلدى. سىلەر شۇ ھەزرىتى

ئەيسانى كېڭەشمىگە تۇتۇپ بەردىڭلار. ۋالىي پىلاتۇس ئۇنى قويۇپ بەرمەكچى بولغان بولسىمۇ، سىلەر پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا ئۇنى رەت قىلىپ، «ئۆلتۈرۈش كېرەك!» دېدىڭلار.
[14] مۇقەددەس ۋە ئادىل بولغان هەزرىتى ئەيسانى رەت قىلىپ، ۋالىي پىلاتۇستىن ئۇنىڭ ئورنىغا بىر قاتىلنى قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلدىڭلار.
[15] شۇنداق قىلىپ، هاياتلىقنى ياراتقۇچىنى ئۆلتۈردۈڭلار! بىراق، خۇدا ئۇنى تىرىلدۈردى. بىز مانا بۇ ۋەقەنىڭ گۇۋاهچىلىرى.
[16] مانا شۇ هەزرىتى ئەيساغا قىلغان ئېتىقادىمىز بىلەن، بۇ توكۇر ئادەمگە كۈچ كىردى. سىلەر كۆرۈپ تۇرغان ۋە تونۇيدىغان بۇ ئادەم هەزرىتى ئەيساغا بولغان ئېتىقاد ئارقىلىق ساپمۇساق بولدى. سىلەرمۇ بۇنى كۆردۈڭلار.

[17] قېرىنداشلار، مەن ئىشىنىمەنكى، سىلەر ۋە باشلىقلىرىڭلار هەزرىتى ئەيساغا شۇنچە يامانلىق قىلغاندا، ئۆزۈڭلارنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىڭلارنى بىلمەيتتىڭلار.
[18] مانا بۇ خۇدانىڭ قۇتقۇزغۇچى — مەسىهنىڭ زىيانكەشلىككە ئۇچراپ ئۆلىدىغانلىقى توغرىسىدا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقانلىرىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىدۇر.
[19] شۇنىڭ ئۈچۈن، هازىر يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، توۋا قىلىڭلار! خۇدانىڭ يولىغا قايتىڭلار! شۇنداق قىلغاندا، خۇدا گۇناهلىرىڭلارنى كەچۈرۈم قىلىدۇ.
[20] ئۇ سىلەرگە يېڭى كۈچ ئاتا قىلىپ، ئۆزى بىز ئۈچۈن تەيىنلىگەن قۇتقۇزغۇچى — مەسىه بولغان ئەيسانى قېشىڭلارغا قايتىدىن ئەۋەتىدۇ.
[21] خۇدا بۇرۇنقى زامانلاردا مۇقەددەس پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق جاكارلىغىنىدەك، هەممە مەۋجۇداتلار يېڭىلىنىدىغان ۋاقىت كەلمىگۈچە، هەزرىتى ئەيسا ئەرشتە تۇرىدۇ.
[22] مۇسا پەيغەمبەر هەزرىتى ئەيسا هەققىدە مۇنداق دېگەنىدى: «پەرۋەردىگارىڭلار خۇدا ئۆز قېرىنداشلىرىڭلار ئارىسىدىن ماڭا ئوخشاش بىر پەيغەمبەر تىكلەيدۇ. ئۇنىڭ سۆزلىرىگە تولۇق ئەمەل قىلىشىڭلار كېرەك!
[23] چۈنكى، بۇ پەيغەمبەرنىڭ

سۆزىنى ئاڭلىمايدىغانلار خۇدانىڭ خەلقى قاتارىدىن چىقىرىلىپ يوقىتىلىدۇ.»
[24] دەرۋەقە، سامۇئىل پەيغەمبەر ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن كېلىپ خۇدانىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزگەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى بۇ كۈنلەردە ھەزرىتى ئەيسا توغرىسىدا يۈز بېرىدىغان ئىشلارنىمۇ ئالدىن ئېيتقان. [25] سىلەر بۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەۋلادلىرىسىلەر ۋە خۇدا ئەجدادىڭلار بىلەن تۈزگەن ئەھدىنىڭ مىراسخورلىرىسىلەر. چۈنكى، خۇدا ئەجدادىمىز ئىبراھىمغا: «سېنىڭ ئەۋلادىڭ ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى ھەممە خەلقلەرگە بەخت ئاتا قىلىمەن» دەپ ۋەدە بېرىپ ئەھدە قىلغان. [26] شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ھەربىرىڭلارنى يامان يوللىرىڭلاردىن قايتۇرۇپ، بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن، خىزمەتكارى ھەزرىتى ئەيسانى تىكلەپ، ئۇنى ئاۋۋال سىلەرگە ئەۋەتتى.

پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ ئالىي كېڭەشمىدە سوراق قىلىنىشى

4 [1] پېترۇس بىلەن يۇھاننا خالايىققا گەپ قىلىۋاتقاندا، بىرنەچچە مويسىپىت روھانىيلار، مەركىزىي ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنىڭ باشلىقى ۋە سادۇقىي دىنىي ئېقىمدىكى بىرنەچچەيلەن كېلىپ قالدى. [2] ئەلچىلەر خالايىققا: «خۇدا ھەزرىتى ئەيسانى ئاساس قىلىپ، ئۆلگەنلەرنى تىرىلدۈرىدۇ» دەپ تەلىم بەرگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ كىشىلەر ئىنتايىن غەزەپلەندى. [3] شۇڭا، ئۇلار پېترۇس بىلەن يۇھاننانى تۇتقۇن قىلدى. كەچ كىرىپ قالغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلار كېچىچە تۇتۇپ تۇرۇلدى. [4] لېكىن، ئەلچىلەرنىڭ تەلىملىرىنى ئاڭلىغانلارنىڭ كۆپى ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. شۇنداق قىلىپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئەگەشكەنلەرنىڭ ئەرلەرنىڭ سانىلا بەش مىڭغا يەتتى.
[5] ئەتىسى، يەھۇدىيلارنىڭ كېڭەشمىسىدىكى بارلىق باشلىق، ئاقساقال

ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى يېرۇسالېمدا توپلاندى. [6] ئۇلارنىڭ ئارىسىدا باش روھانىي هاننان، قاياپا، يەھيا، ئىسكەندەر ۋە باش روھانىينىڭ باشقا تۇغقانلىرىمۇ بار ئىدى. [7] ئۇلار پېترۇس بىلەن يۇھاننانى ئالدىغا چاقىرتىپ:

ــ سىلەر بۇ ئىشنى قايسى كۈچ ـ قۇدرەتكە تايىنىپ، كىمنىڭ نامى بىلەن قىلدىڭلار؟ ــ دەپ سورىدى.

[8] پېترۇس مۇقەددەس روھقا چۆمگەن هالدا مۇنداق دېدى:

ــ خەلقىمىزنىڭ هۆرمەتلىك رەھبەرلىرى ۋە ئاقساقاللىرى! [9] ئەگەر بىز بۈگۈن بۇ توكۇر ئادەمگە كۆرسەتكەن ياخشى ئىش ھەم ئۇنىڭ قانداق ساقايتىلغانلىقى سەۋەبلىك سوراققا تارتىلغان بولساق، [10] سىلەر ۋە پۈتۈن ئىسرائىل خەلقى شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، ئۇنى پۈتۈنلەي ساقايتىپ ئالدىڭلاردا تۇرغۇزغان كۈچ ـ قۇدرەت ناسىرەلىك ئەيسا مەسىھنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىدۇر! سىلەر ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلاپ ئۆلتۈرگەن بولساڭلارمۇ، لېكىن خۇدا ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈردى.

[11] مۇقەددەس يازمىلاردا ئۇ ھەققىدە مۇنداق يېزىلغان:

«تامچىلار تاشلىۋەتكەن بۇ تاش
قۇرۇلۇشنىڭ ئۇل تېشى بولۇپ قالدى.»

ھەزرىتى ئەيسا دەل شۇ «تاش» تۇر! [12] پەقەت ھەزرىتى ئەيسالا بىزنى قۇتقۇزالايدۇ. چۈنكى، پۈتكۈل ئىنسانىيەت دۇنياسىدا ھەزرىتى ئەيسادىن باشقا، خۇدا تەيىنلىگەن ھېچقانداق قۇتقۇزغۇچى يوقتۇر!

[13] پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ بۇ جۈرئىتىنى كۆرگەن كېڭەشمە ھەيئەتلىرى ئۇلارنىڭ ئوقۇمىغان ئادەتتىكى ئادەملەردىن ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ھەيران بولۇشتى. ئۇلارنىڭ بۇرۇن ھەزرىتى ئەيسا بىلەن بىللە بولغانلىقىنىمۇ

بىلدى. 14 لېكىن، ساقىيىپ كەتكەن ھېلىقى ئادەم پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ
يېنىدا پاكىت بولۇپ تۇرۇۋاتقانلىقى ئۈچۈن، ئۇلار ھېچقانداق گەپ
ياندۇرالمىدى. 15 شۇنىڭ بىلەن، كېڭەشمە ھەيئەتلىرى ئۇلارنى كېڭەشمىدىن
چىقىشقا بۇيرۇدى. ئاندىن:
16 — بۇلارنى قانداق قىلىمىز؟ ئۇلار كۆرسەتكەن ئاجايىپ مۆجىزىنى
پۈتۈن يېرۇسالېم خەلقى بىلدىكەن، بىز مۇنداق ئىش بولمىغان دېيىشكە
ئامالسىز. 17 لېكىن، بۇ ئىشنىڭ خەلق ئىچىدە تېخىمۇ كەڭ تارقىلىپ
كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلارغا بۇندىن كېيىن ئەيسا توغرىسىدا ھېچكىمگە بىر
نېمە دېمەسلىككە ئاگاھلاندۇرۇش بېرەيلى! — دەپ مەسلىھەت قىلىشتى.
18 شۇنداق قىلىپ، ئۇلار ئەلچىلەرنى چاقىرتىپ، قانداق بولۇشىدىن
قەتئىينەزەر بۇندىن كېيىن ھەزرىتى ئەيسانىڭ نامىدا سۆزلەپ تەلىم
بەرمەسلىكنى بۇيرۇدى. 19 لېكىن، پېترۇس بىلەن يۇھاننا:
— خۇدانىڭ ئالدىدا سىلەرگە بويسۇنۇش توغرىمۇ ياكى خۇداغىمۇ؟
بۇنىڭغا ئۆزۈڭلار بىر نېمە دەڭلار! 20 ئەمما بىز كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىمىزنى
ئېيتماي تۇرالمايمىز! — دەپ جاۋاب بەردى.
21 كېڭەشمە ھەيئەتلىرى بولسا خالايىقتىن قورقۇپ، ئەلچىلەرنى
جازالاشقا لايىق سەۋەب تاپالماي، ئۇلارنى تېخىمۇ قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇپ،
قويۇپ بەردى. چۈنكى، خالايىق خۇداغا مەدھىيە ئوقۇۋاتقان بولۇپ،
22 بۇنىڭ سەۋەبى قىرىق يىلدىن بېرى توكۇر ھېلىقى ئادەمنىڭ ساقىيىپ
كەتكەنلىكىدىن ئىدى.

ئېتىقادچىلارنىڭ بىر نىيەتتە دۇئا قىلىشى

23 پېترۇس بىلەن يۇھاننا قويۇپ بېرىلگەندىن كېيىن، باشقا
ئېتىقادچىلارنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، كېڭەشمىدىكى ئالىي روھانىيلار ۋە

ئاقساقاللارنىڭ قىلغان سۆزلىرىنى كۆپچىلىككە ئوقۇتۇردى. [24] ئېتىقادچىلار بۇنى ئاڭلىغاندا، بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە خۇداغا مۇنداق دۇئا قىلدى:

— ئى ئىگىمىز، ئاسمان-زېمىن، دېڭىز-ئوكيانلارنى ۋە ئۇلاردىكى بارلىق مەۋجۇداتلارنى ياراتقان ئۆزۈڭ. [25] سەن مۇقەددەس روھ بىلەن خىزمەتكارىڭ بولغان ئەجدادىمىز پادىشاھ داۋۇت ئارقىلىق مۇنداق دېگەنىڭ:

«نېمە ئۈچۈن كاپىرلار خۇدادىن غەزەپلىنىدىغاندۇ؟
نېمە ئۈچۈن خەقلەر بىكاردىن-بىكار سۇيىقەست قىلىدىغاندۇ؟
[26] دۇنيادىكى پادىشاھلار سەپ تارتىپ،
خۇدا ۋە ئۇ تەيىنلىگەن قۇتقۇزغۇچىسىغا قارشى جەم بولۇشتى.»

[27] دەل شۇ ئەھۋال بىزنىڭ شەھىرىمىزدە يۈز بەردى! ھىرود خان بىلەن ۋالىي پىلاتۇس رىملىق لەشكەرلەر ۋە ئىسرائىل خەلقى بىلەن بىرلىشىپ، مۇقەددەس خىزمەتكارىڭ، ئۆزۈڭ تەيىنلىگەن قۇتقۇزغۇچى ئەيساغا قارشى توپلاندى. [28] ئۇلار بىلمەستىنلا ئۆز كۈچ-قۇدرىتىڭ ۋە ئىرادەڭ بىلەن بۇرۇنلا ئورۇنلاشتۇرغان ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇردى.

[29] ئى رەببىمىز، ئەمدى ئۇلارنىڭ سېنىڭ خىزمەتكارلىرىڭ بولغان بىزگە سېلىۋاتقان تەھدىتلىرىنى كۆرگەيسەن! سۆزلىرىڭنى يۈرەكلىك يەتكۈزۈشىمىزگە مەدەت بەرگەيسەن. [30] ئۆز قۇدرىتىڭنى كۆرسىتىپ، مۇقەددەس خىزمەتكارىڭ ئەيسانىڭ نامىدىن كېسەللەرنى ساقايتىپ، مۆجىزە ۋە كارامەتلەر ياراتقايسەن.

[31] ئۇلارنىڭ دۇئالىرى ئاياغلاشقاندا، ئۇلارنىڭ تۇرغان يېرى تەۋرىنىپ كەتتى. ئۇلار مۇقەددەس روھقا چۆمۈپ، خۇدانىڭ سۆزلىرىنى يۈرەكلىك يەتكۈزۈشكە باشلىدى.

ئېتىقادچىلارنىڭ پۇل ـ ماللىرىدىن تەڭ پايدىلىنىشى

[32] ئېتىقادچىلار بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە ئىدى. ھېچكىم ئۆزىگە تېگىشلىك پۇل ـ مېلىنى «ئۆزۈمنىڭ» دېمەيتتى، بارىغا ئورتاق ئىدى. [33] ئەلچىلەر خۇدانىڭ زور كۈچ ـ قۇدرىتى بىلەن رەببىمىز ئەيسانىڭ تىرىلگەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرەتتى. خۇدا ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە مول بەخت ئاتا قىلغانىدى. [34] ئۇلارنىڭ ھېچنېمىگە ھاجىتى چۈشمەيتتى. چۈنكى، بەزىلەر يەر ـ زېمىنى، ئۆي ـ جايىنى سېتىپ، [35] پۇلىنى ئەلچىلەرگە تاپشۇراتتى. ئەلچىلەر پۇلنى ھەركىمنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ تەقسىم قىلاتتى.

[36] مەسىلەن، مەركىزىي ئىبادەتخانىدا ئىشلەيدىغان لاۋىيلاردىن سىپرۇستا تۇغۇلغان يۈسۈپ ئىسىملىك بىر ئېتىقادچى بار ئىدى. ئەلچىلەر ئۇنى بارنابا، يەنى «رىغبەتلەندۈرگۈچى» دەپ ئاتايتتى. [37] ئۇمۇ ئۆزىنىڭ بىر پارچە ئېتىزىنى سېتىپ، پۇلنى ئەلچىلەرگە تاپشۇردى.

ھانانىيا بىلەن سەپىرە

5 [1] ھانانىيا ئىسىملىك يەنە بىر ئادەممۇ ئايالى سەپىرە بىلەن بىر پارچە يېرىنى ساتتى. [2] ھانانىيا بىر قىسىم پۇلنى ئۆزىگە قالدۇردى. ئاشقان پۇلنى، «يېرىمىزنىڭ ھەممە پۇلى مۇشۇ» دەپ، ئەلچىلەرگە تاپشۇردى. ئايالىمۇ بۇنىڭدىن تولۇق خەۋەردار ئىدى.

[3] پېترۇس ئۇنىڭغا:

ــ ھانانىيا، نېمىشقا قورسىقىڭغا شەيتاننى كىرگۈزۈپ، يەر ساتقان پۇلنىڭ بىر قىسمىنى ئۆزۈڭگە قالدۇرۇش بىلەن مۇقەددەس روھقا يالغان ئېيتتىڭ؟ [4] يەر سېتىلمىغاندا، سېنىڭ ئىدى. سېتىلغاندىن كېيىن، پۇلمۇ ئۆزۈڭنىڭ. شۇنداق تۇرۇقلۇق، يەنە نېمىشقا غەرەزلىك ھالدا: «پۇلنىڭ ھەممىسى مۇشۇ» دەپ كەلدىڭ؟ سەن ئىنسانغىلا ئەمەس، خۇداغىمۇ يالغان

ئېيتتىڭ! — دېدى.
[5] ھانانىيا بۇ سۆزنى ئاڭلىغان ھامان يىقىلىپ، جان ئۈزدى. بۇ ئىشنى
ئاڭلىغۇچىلار بەك قورقۇشۇپ كەتتى. [6] ياشلاردىن بىرنەچچىسى كىرىپ،
جەسەتنى كېپەنلەپ، سىرتقا ئاپىرىپ دەپنە قىلدى.
[7] تەخمىنەن ئۈچ سائەتتىن كېيىن، ھانانىيانىڭ ئايالى كىرىپ كەلدى.
بىراق، ئۇ بولغان ۋەقەدىن تېخى خەۋەر تاپمىغانىدى. [8] پېترۇس ئۇنىڭدىن:
— ماڭا ئېيتىڭ، سىلەر يەر ساتقان پۇلنىڭ ھەممىسى مۇشۇمۇ؟ — دەپ
سورىدى.
— شۇنداق، ھەممىسى شۇ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[9] پېترۇس:
— سىلەر نېمە ئۈچۈن مۇقەددەس روھنى سىناپ تىل بىرىكتۈردۈڭلار؟
قاراڭ، ئېرىڭىزنى دەپنە قىلىپ كەلگەنلەر ئىشىك ئالدىدا تۇرىدۇ، ئۇلار
سىزنىمۇ ئەكېتىدۇ! — دېدى.
[10] ئۇمۇ شۇئان پېترۇسنىڭ ئالدىغا يىقىلىپ، جان بەردى. ھېلىقى ياشلار
كىرىپ، ئۇنىڭ ئۆلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنىمۇ ئېلىپ بېرىپ ئېرىنىڭ يېنىغا
دەپنە قىلدى. [11] پۈتۈن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى ۋە بۇ ئىشنى
ئاڭلىغانلارنى قاتتىق قورقۇنچ باستى.

ئەلچىلەر ياراتقان مۆجىزىلەر

[12] ئەلچىلەر خەلق ئىچىدە نۇرغۇن مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرسەتتى.
بارلىق ئېتىقادچىلار مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى «سۇلايمان پېشايۋىنى» دا
دائىم جەم بولاتتى. [13] كىشىلەر ئۇلارنى ھۆرمەتلىسىمۇ، بىراق ئۇلارغا
قوشۇلۇشقا جۈرئەت قىلالمايتتى. [14] شۇنداق بولسىمۇ، رەببىمىز ئەيساغا
ئېتىقاد قىلىپ، جامائەتچىلىككە قوشۇلغان ئەر ـ ئاياللار بارغانسېرى

كۆپەيگىلى تۇردى. [15] يارىتىلغان مۆجىزىلەر سەۋەبىدىن خەقلەر كېسەل كىشىلەرنى كوچىلارغا ئېلىپ چىقىپ، كۆرپە ۋە زەمبىللەرگە ياتقۇزۇپ قوياتتى. ئۇلار «پېترۇس يولدىن ئۆتكەندە، كېسەللەرگە قولىنى تەگكۈزمىسىمۇ، ھېچبولمىغاندا سايىسى چۈشۈپ، ساقىيىپ كەتسۇن!» دەپ ئويلايتتى. [16] يەنە توپ ـ توپ كىشىلەر يېرۇسالېم يېنىدىكى شەھەر ـ يېزىلاردىن كېسەللەرنى ۋە جىن چاپلىشىۋالغان كىشىلەرنى ئېلىپ كېلەتتى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ساقىيىپ قايتىشاتتى.

ئەلچىلەرنىڭ زىيانكەشلىككە ئۇچرىشى

[17] باش روھانىي ۋە ئۇنىڭ شېرىكلىرى، يەنى شۇ يەرلىك سادۇقىي دىنىي ئېقىمدىكىلەر ئەلچىلەرنى زادى كۆرەلمەيتتى. [18] شۇڭا، ئۇلار ئەلچىلەرنى تۇتۇپ، ھۆكۈمەت زىندانىغا قامىدى. [19] لېكىن شۇ كېچە، خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى زىندانىنىڭ قاتمۇقات دەرۋازىلىرىنى ئېچىپ، ئەلچىلەرنى ئېلىپ چىقىپ، ئۇلارغا:

[20] — سىلەر مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىغا كىرىپ، جامائەتكە يېڭى ھايات توغرىسىدىكى تەلىملەرنىڭ ھەممىسىنى ئېيتىڭلار، — دەپ بۇيرۇدى.

[21] ئەلچىلەر بۇ سۆز بويىچە تاڭ ئاتقاندا مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىغا كىرىپ، كىشىلەرگە تەلىم بېرىشكە باشلىدى.

باش روھانىي ۋە ئۇنىڭ شېرىكلىرى ئەلچىلەرنى سوراق قىلىش ئۈچۈن، ئىسرائىللارنىڭ بارلىق ئاقساقاللىرىنى ئالىي كېڭەشمىنىڭ ئومۇمىي يىغىنىغا چاقىردى. ئاندىن، زىنداندىكى ئەلچىلەرنى ئېلىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتتى. [22] لېكىن، ئۇلار زىندانغا يېتىپ بارغاندا، ئەلچىلەرنىڭ ئۇ يەردە يوقلۇقىنى بايقاپ قايتىپ بېرىپ، كېڭەشمىدىكىلەرگە:

[23] — بىز زىندانغا بارساق، ئۇنىڭ ئىشىكى مەھكەم قۇلۇپلاقلىق تۇرۇپتۇ.

سىرتىدا قاراۋۇللارمۇ ساقلاپ تۇرۇپتۇ. لېكىن، ئىشىكنى ئېچىپ قارىساق، ئىچىدە بىرمۇ ئادەم يوق! ــ دەپ مەلۇمات بەردى.

[24] مەركىزىي ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنىڭ باشلىقى ۋە ئالىي روھانىيلار بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، گاڭگىراپ قېلىشتى. «ئەمدى بۇ ئىش قانداق بولار» دەپ، ئۆز ـ ئۆزىدىن سوراشقا باشلىدى. [25] دەل شۇ چاغدا، بىر كىشى كىرىپ:

ــ سىلەر زىندانغا تاشلىغان ئادەملەر مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىدا جامائەتكە تەلىم بېرىۋاتىدىغۇ! ــ دەپ خەۋەر قىلدى.

[26] بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى قاراۋۇللار باشلىقى قول ئاستىدىكىلەرنى باشلاپ بېرىپ، ئەلچىلەرنى ئېلىپ كەلدى. بىراق، خەلقنىڭ ئۆزلىرىنى چالما ـ كېسەك قىلىشىدىن قورقۇپ، ئۇلارغا زورلۇق ئىشلەتمىدى.

[27] ئۇلار ئەلچىلەرنى ئېلىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۇلارنى كېڭەشمە ھەيئەتلىرى ئالدىدا تۇرغۇزدى. باش روھانىي ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىشقا باشلاپ:

[28] ــ بىز سىلەرنى ئەيسا ھەققىدە كىشىلەرگە تەلىم بەرمەڭلار، دەپ قاتتىق چەكلىگەندۇق. لېكىن، سىلەر يەنە شۇ تەلىمىڭلارنى پۈتۈن يېرۇسالېمغا يايدىڭلار ھەمدە ئەيسانىڭ قان قەرزىنى بىزگە ئارتماقچى بولۇۋاتىسىلەر! ــ دېدى.

[29] پېترۇس ۋە باشقا ئەلچىلەر جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى:

ــ بىز ئىنسانغا ئەمەس، خۇداغا بويسۇنۇشىمىز كېرەك! [30] سىلەر ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلاپ ئۆلتۈردۈڭلار. لېكىن، ئەجدادلىرىمىز ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ئۇنى تىرىلدۈردى. [31] خۇدا ئىسرائىل خەلقىنىڭ گۇناھلىرىغا تowۋا قىلىپ، كەچۈرۈمگە ئېرىشىش پۇرسىتىگە ئىگە بولۇشى ئۈچۈن، ھەزرىتى ئەيسانى يېتەكچى ھەم قۇتقۇزغۇچى قىلىپ ئۆزىنىڭ ئوڭ يېنىغا ئولتۇرغۇزدى. [32] بىز بۇ ئىشلارنىڭ گۇۋاھچىلىرى. خۇدا ئۆزىگە ئىتائەت قىلغۇچىلارغا ئاتا قىلغان مۇقەددەس روھمۇ بۇ ئىشلارنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ.

[33] ئالىي كېڭەشمە ھەيئەتلىرى بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ ئىنتايىن غەزەپلەندى ۋە ئەلچىلەرنى ئۆلتۈرمەكچى بولۇشتى. [34] لېكىن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پۈتۈن خەلقنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغان پەرىسىي دىنىي ئېقىمدىكى غامالىيىل ئىسىملىك بىر تەۋرات ئۇستازى بار ئىدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ:

ــ ئۇلارنى بىر دەم سىرتقا چىقىرىپ تۇرۇڭلار، ــ دەپ بۇيرۇدى.

[35] ئاندىن، ئۇ كېڭەشمە ھەيئەتلىرىگە مۇنداق دېدى:

ــ ئەي ئىسرائىللار، سىلەر بۇ كىشىلەرنى بىر تەرەپ قىلىشتا ئېھتىيات قىلىڭلار! [36] ئۆتكەندە، ھېلىقى ئەبلەخ تەۋداس ئوتتۇرىغا چىقىپ، ئۆزىنى چوڭ تۇتۇپ، ۋەقە چىقاردى. ئۇنىڭغا تەخمىنەن تۆت يۈز ئادەم ئەگەشكەنىدى. بىراق، ئۇ رىملىقلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلدى. ئەگەشكۈچىلىرى تارقىلىپ كېتىپ، ئىشى يوققا چىقتى. [37] كېيىن نوپۇس تىزىملاش ۋاقتىدا، جەلىلىيىلىك يەھۇدامۇ باش كۆتۈرۈپ چىقىپ، بىر توپ كىشىنى توپلاپ ئۆزىگە ئەگەشتۈرگەن. ئۇمۇ ئۆلتۈرۈلۈپ، ئەگەشكۈچىلىرىمۇ تارقىتىۋېتىلگەن. [38] ئەمدى بۇ كىشىلەرگە كەلسەك، مېنىڭچە ئەڭ ياخشىسى ئۇلارنى قويۇپ بېرىڭلار. ئۇلار بىلەن كارىڭلار بولمىسۇن! ئەگەر ئۇلارنىڭ مەقسىتى ۋە قىلىۋاتقىنى پەقەت ئىنسانلارنىڭ ئىشى بولسىلا، جەزمەن مەغلۇپ بولىدۇ. [39] ئەگەر خۇدادىن بولسا، سىلەر ئۇلارنى يوقىتالمايسىلەر! ھەتتا ئۆزۈڭلارنى خۇداغا قارشى ئورۇنغا قويغان بولىسىلەر!

ئالىي كېڭەشمە غامالىيىلنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلدى [40] ۋە ئەلچىلەرنى چاقىرتىپ كىرىپ، ئۇلارنى قامچىلىتىپ، ھەرگىز ھەزرىتى ئەيسا توغرۇلۇق تەلىم بەرمەسلىكنى بۇيرۇدى. ئاندىن، ئۇلارنى قويۇپ بەردى. [41] ئەلچىلەر كېڭەشمىدىن چىقىپ، خۇدانىڭ ئۆزلىرىنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ نامى ئۈچۈن خورلۇق ئازابى چېكىشكە لايىق كۆرگەنلىكىدىن ئىنتايىن خۇرسەن بولۇشتى. [42] ئۇلار يەنىلا ھەر كۈنى مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىدا ۋە ئۆيلىرىدىمۇ

تەلىم بېرىپ، «ھەزرىتى ئەيسا — قۇتقۇزغۇچى — مەسىھتۇر!» دەپ، توختىماستىن خۇش خەۋەر تارقىتىۋەردى.

خىزمەتكە تاللانغان يەتتە كىشى

6 [1] شۇ كۈنلەردە، ئېتىقادچىلارنىڭ سانى كۈندىن-كۈنگە كۆپىيىپ بارماقتا ئىدى. ىبراق، گرېكچە سۆزلەيدىغان بەزى يەھۇدىيلار يەرلىك يەھۇدىيلاردىن رەنجىپ قالغانىدى. ئۇلارنىڭ دېيىشىچە، كۈندىلىك تاماقنى تەقسىم قىلىشتا ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى تۇل ئاياللارغا بېرىلگەن تاماق باشقىلارنىڭكىدىن ئاز ئىكەن. [2] شۇڭا، ئون ئىككى ئەلچى پۈتۈن ئېتىقادچىلارنى يىغىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— بىز ئەلچىلەرنىڭ خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزۈش خىزمىتىنى تاشلاپ قويۇپ، ئوزۇق-تۈلۈك تەقسىملەش بىلەن بولۇپ كېتىشىمىز توغرا ئەمەس. [3] شۇنىڭ ئۈچۈن قېرىنداشلار، ئاراڭلاردىكى ھۆرمەتكە سازاۋەر بولغان، مۇقەددەس روھقا چۆمگەن، دانا كىشىدىن يەتتىنى تاللاڭلار. بۇ ئىشلارنى شۇلار باشقۇرسۇن. [4] بىز بولساق ئۆزىمىزنى دۇئا قىلىش ۋە خۇش خەۋەر ھەققىدە تەلىم بېرىشكە بېغىشلايلى.

[5] ئەلچىلەرنىڭ تەكلىپىگە ھەممەيلەن قوشۇلۇشتى. شۇنىڭ بىلەن، كۆپچىلىك ئىمانى كامىل ۋە مۇقەددەس روھقا چۆمگەن ئىستىپان ئىسىملىك بىر ئېتىقادچىنى تاللىدى. ئۇنىڭدىن باشقا، فىلىپ، پروكورۇس، نىكانور، تىمون، پارمېناس ھەمدە بۇرۇن يەھۇدىي دىنىغا كىرگەن ئانتاكىيالىق نىكولاسلارنى تاللاپ، [6] ئۇلارنى ئەلچىلەرنىڭ ئالدىغا ئېلىپ چىقتى. ئەلچىلەر ئۇلارنى بۇ خىزمەتكە تەيىنلەش ئۈچۈن، قوللىرىنى ئۇلارنىڭ ئۈچىسىغا تەگكۈزۈپ تۇرۇپ دۇئا قىلىشتى.

[7] خۇدانىڭ سۆزى داۋاملىق تارقالغانسېرى، يېرۇسالېمدىكى

ئېتىقادچىلارنىڭ سانىمۇ بارغانسېرى كۆپەيدى. نۇرغۇن روھانىيلارمۇ هەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.

ئىستىپاننىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

[8] خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ۋە كۈچ ـ قۇدرىتىگە تولغان ئىستىپان خەلق ئىچىدە زور مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرسەتتى. [9] بىراق، كىرىنى ۋە ئىسكەندەرىيە شەھەرلىرى ھەم كىلىكىيە ۋە ئاسىيا ئۆلكىلىرىدىن كەلگەن، قۇللۇقتىن ئازاد بولغانلىقى ئۈچۈن «هۆرلەر» دەپ ئاتالغان ئىبادەتخانىنىڭ ئەزالىرى بولغان بەزى يەهۇدىيلار ئىستىپانغا قارشى چىقىپ، ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرە قىلىشقا باشلىدى. [10] لېكىن، مۇقەددەس روھ ئىستىپانغا ئەقىل ـ پاراسەت بەرگەچكە، ئۇلار ئۇنىڭ سۆزلىرىگە تاقابىل تۇرۇشقا ئامالسىز قالدى. [11] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار بەزى ئادەملەرنىڭ گېلىنى ياغلاپ:

— بىز بۇ ئادەمنىڭ مۇسا پەيغەمبەر ۋە خۇداغا قارىتا كۇپۇرلۇق سۆزلىگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق، — دەپ تۆهمەت قىلدۇردى.

[12] ئۇلار مۇشۇ ئۇسۇل بىلەن خەقنى، ئاقساقاللارنى ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىنى قۇترىتىپ، ئىستىپاننى تۇتقۇن قىلدۇرۇپ، ئۇنى ئالىي كېڭەشمىگە ئېلىپ باردى. [13] ئۇلارغا سېتىلغان ساختا گۇۋاهچىلار ئوتتۇرىغا چىقىپ:

— بۇ ئادەم ھەمىشە بۇ مۇقەددەس مەركىزىي ئىبادەتخانىمىزغا ۋە تەۋرات قانۇنىمىزغا قارشى سۆزلەرنى قىلىدۇ. [14] بىز ئۇنىڭ: «ناسىرەلىك ئەيسا بۇ ئىبادەتخانىنى گۇمران قىلىدۇ، مۇسا پەيغەمبەردىن مىراس قالغان ئەنئەنىۋى قائىدە ـ تۈزۈملىرىمىزنى ئۆزگەرتىۋېتىدۇ!» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق، — دېدى.

[15] كېڭەشمىدە ئولتۇرغانلارنىڭ ھەممىسى ئىستىپانغا كۆز تىكىپ

قارىغىنىدا، ئۇنىڭ چىرايىنىڭ خۇددى پەرىشتىنىڭ چىرايىغا ئوخشاش
پارقىراۋاتقانلىقىنى كۆردى.

ئىستىپاننىڭ ئۆزىنى ئاقلىشى

7 [1] باش روھانىي ئىستىپاندىن:
ــ ئۇلارنىڭ ئەرزلىرى راستمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
[2] ئىستىپان مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ ئاتىلار ۋە ئاكا ـ ئۇكىلار، سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭلار! ئەجدادىمىز
ئىبراھىم تېخى مېسوپوتامىيە رايونىدىن ھاران شەھىرىگە كۆچۈپ بارمىغان
ۋاقىتتا، شانۇشەۋكەتلىك خۇدا ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ: [3] «سەن ئۆز يۇرتۇڭ ۋە
ئۇرۇق ـ جەمەتىڭدىن ئايرىلىپ، مەن كۆرسەتمەكچى بولغان يەرگە بارغىن»
دېگەنىدى. [4] بۇنىڭ بىلەن، ئەجدادىمىز ئىبراھىم كالدانىيلارنىڭ زېمىنى بولغان
ئۆز يۇرتىنى تاشلاپ، ھاران شەھىرىگە بېرىپ ئورۇنلاشتى. ئاتىسى
ئۆلگەندىن كېيىن، خۇدا ئۇنى بۇ جايغا، يەنى سىلەر ھازىر تۇرۇۋاتقان جايغا
يۆتكەپ كەلدى. [5] ئۇ ۋاقىتتا، خۇدا ئۇنىڭغا تەۋە بىر غېرىچمۇ يەر
بەرمىگەنىدى. بىراق، ئىبراھىمنىڭ تېخىچە پەرزەنتى بولمىغان بولسىمۇ،
خۇدا ۋەدە قىلىپ، بۇ زېمىننى ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا بەرمەكچى
بولدى. [6] خۇدا ئەجدادىمىز ئىبراھىمغا مۇنداق دېدى: «سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ
مەلۇم بىر چەت دۆلەتتە مۇساپىرلىقتا تۆت يۈز يىل قۇل بولۇپ خورلۇقتا
ياشايدۇ. [7] بىراق، ئۇلارنى قۇل قىلغان خەلققە جازا بېرىمەن. ئۇنىڭدىن
كېيىن، ئەۋلادلىرىڭ ئۇ يەردىن چىقىپ، بۇ يەردە ماڭا ئىبادەت قىلىدۇ.»
[8] كېيىن، خۇدا ئىبراھىمغا: «سەن بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنىڭ بەلگىسى
خەتنە قىلىش بولسۇن» دېدى. ئەجدادىمىز ئىبراھىمدىن ئىسھاق تۆرەلدى.
ئۇ تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى، خەتنىسى قىلىندى. ئىسھاقتىن

ئىسرائىللارنىڭ ئاتىسى بولغان ياقۇپ تۆرەلدى. ياقۇپتىن ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ بوۋىلىرى بولغان ئون ئىككى ئوغۇل تۆرەلدى. ئۇلارنىڭمۇ خەتنىسى قىلىندى.

[9] كېيىن، ئەجدادىمىز ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى ئىنىسى يۇسۇپتىن ھەسەت قىلىپ، ئۇنى مىسىرغا بارىدىغان سودىگەرلەرگە قۇل ئورنىدا سېتىۋەتتى. لېكىن، خۇدا ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغاچقا، [10] ئۇنى پۈتۈن تارتقان قىيىنچىلىقىدىن قۇتقۇزۇپ، ئۇنىڭغا دانىشمەنلىك ئاتا قىلىپ، مىسىر پادىشاھىنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشتۈردى. پادىشاھ ئۇنى مىسىرغا باش ۋەزىر ۋە ئوردىنىڭ باش غوجدارى قىلدى. [11] كېيىن، پۈتۈن مىسىر ۋە قانان يەرلىرىدە ئېغىر ئاچارچىلىق يۈز بېرىپ، زور ئاپەت بولدى. ئەجدادلىرىمىز ئوزۇق ـ تۈلۈكسىز قالدى. [12] مىسىرنىڭ ئامبىرىدا ئاشلىق بارلىقىنى ئاڭلىغان ياقۇپ ئوغۇللىرىنى، يەنى ئەجدادلىرىمىزنى ئۇ يەرگە ئەۋەتتى. بىرىنچى قېتىم بارغاندا، ئۇلار ئىنىمىز يۇسۇپ ئۆلگەن دەپ، ئۇنى تونۇمىغانىدى. [13] شۇڭا، ئىككىنچى قېتىم بارغاندا، ئەجدادىمىز يۇسۇپ ئاكىلىرىغا ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ئاشكارىلىدى. ئۇلارنىمۇ پادىشاھقا تونۇشتۇردى. [14] شۇنىڭ بىلەن، ئەجدادىمىز يۇسۇپ ئاتىسى ــ ئەجدادىمىز ياقۇپنىڭ ئالدىغا ئاكىلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۇنى پۈتۈن ئائىلە ـ جەمەتى بىلەن، جەمئىي يەتمىش بەش كىشىنى مىسىرغا تەكلىپ قىلدى. [15] ئەجدادىمىز ياقۇپ مىسىرغا بېرىپ، كېيىن ئەۋلادلىرى بىلەن شۇ يەردە ئالەمدىن ئۆتتى. [16] ئۇلارنىڭ جەسەتلىرى شەكەم شەھىرىگە قايتۇرۇلۇپ، ئەجدادىمىز ئىبراھىم بۇرۇن ھامۇرنىڭ ئوغۇللىرىدىن سېتىۋالغان يەرلىككە قويۇلدى.

[17] خۇدا ئەجدادىمىز ئىبراھىمغا: «سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى قۇللۇقتىن ئازاد قىلىمەن» دېگەن ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدىغان ۋاقىت يېتىپ كېلىشكە ئاز قالغاندا، مىسىردىكى يەھۇدىيلارنىڭ نوپۇسى خېلى كۆپەيگەنىدى. [18] ئۇ

ۋاقىتتا، ئەجدادىمىز يۈسۈپنىڭ مىسىر خەلقىگە قىلغان ياخشى ئىشلىرىدىن خەۋىرى بولمىغان يېڭى بىر پادىشاھ مىسىردا تەختكە چىقتى. [19] بۇ پادىشاھ ئەجدادلىرىمىزنى ھىيلە ـ مىكىرلەر بىلەن ئېزىپ خورلىدى، ھەتتا ئۇلارنى ئۆز بوۋاقلىرىنى تاشلىۋېتىشكە مەجبۇر قىلدى. [20] مۇسا پەيغەمبەر مانا شۇ چاغلاردا تۇغۇلغانىدى. ئۇ خۇدانىڭ نەزىرىدە ئالاھىدە بالا ئىدى. ئاتا ـ ئانىسى ئۇنى ئۆيدە ئۈچ ئاي باقاندىن كېيىن، [21] سىرتقا تاشلىۋېتىشكە مەجبۇر بولدى. بىراق، پادىشاھنىڭ قىزى ئۇنى قۇتقۇزۇپ، ئۆز ئوغلى قىلىپ چوڭ قىلدى. [22] مۇسا پەيغەمبەر مىسىرلىقلارنىڭ ئالىي بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلىنىپ، سۆز قابىلىيىتى ۋە ئىش بېجىرىش ئىقتىدارىغا ئىگە ئادەم بولۇپ چىقتى.

[23] ئۇ قىرىق ياشلارغا كىرگەندە، ئۆز قېرىنداشلىرى بولغان يەھۇدىيلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىش قارارىغا كەلدى. [24] ئۇ بىر مىسىرلىقنىڭ بىر يەھۇدىي قۇلنى سەۋەبسىزلا بوزەك قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى قوغداپ، يولسىزلىق قىلغان مىسىرلىقنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ ئىنتىقامىنى ئېلىپ بەردى. [25] ئۇ، خۇدانىڭ مەن ئارقىلىق يەھۇدىيلارنى قۇتقۇزىدىغانلىقىنى يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم چۈشىنىدىغۇ دەپ ئويلىغانىدى. لېكىن، ئۇلار بۇنى چۈشەنمىدى. [26] ئەتىسى، مۇسا پەيغەمبەر ئىككى يەھۇدىي قېرىنداشنىڭ ئۇرۇشۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارنى ياراشتۇرماقچى بولۇپ: ‹سىلەر قېرىنداش تۇرۇپ، نېمىشقا بىر ـ بىرىڭلارغا يولسىزلىق قىلىسىلەر؟› دېدى.

[27] قېرىندىشىنى بوزەك قىلغان كىشى مۇسا پەيغەمبەرنى ئىتتىرىۋېتىپ: ‹كىم سېنى بىزگە باشلىق ياكى سوراقچى بولسۇن دەپتۇ؟! [28] مېنىمۇ تۈنۈگۈنكى مىسىرلىقنى ئۆلتۈرگەندەك ئۆلتۈرمەكچىمۇسەن؟› دېدى. [29] مۇسا پەيغەمبەر بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، بۇ ئىشنى باشقىلارمۇ بىلىدىغان ئوخشايدۇ دەپ قورقۇپ، مىسىردىن مىدىيان رايونىغا قېچىپ باردى ۋە ئۇ يەردە مۇساپىر بولۇپ تۇرۇپ قېلىپ، ئىككى ئوغۇلغا ئاتا بولدى.

[30] قىرىق يىلدىن كېيىن، مۇسا پەيغەمبەرگە سىناي تېغىنىڭ يېنىدىكى

چۆلدە كۆيۈۋاتقان تىكەنلىكنىڭ ئوت يالقۇنىدا بىر پەرىشتە كۆرۈندى. [31] بۇ ھالنى كۆرگەن مۇسا پەيغەمبەر ئىنتايىن ھەيران بولۇپ، تېگى ـ تەكتىنى بىلىش ئۈچۈن تىكەنلىكنىڭ يېنىغا باردى. بۇ چاغدا، ئۇ خۇدانىڭ: [32] «مەن سېنىڭ ئەجدادلىرىڭ ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپ ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بولىمەن» دېگەن ئاۋازىنى ئاڭلىدى. مۇسا پەيغەمبەر قورقۇنچتا تىترەپ، قاراشقىمۇ جۈرئەت قىلالمىدى. [33] خۇدا ئۇنىڭغا يەنە: ‹سەن تۇرۇۋاتقان يەر مۇقەددەستۇر. شۇڭا، ئايىغىڭنى سېلىۋەت! [34] مەن مىسىردىكى بەندىلىرىمنىڭ خارلىنىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇلارنىڭ نالە ـ پەريادلىرىنى ھەقىقەتەن ئاڭلىدىم. شۇڭا، مەن ئۇلارنى قۇتقۇزغىلى چۈشتۈم. ئەمدى بارغىن. مەن سېنى مىسىرغا ئەۋەتەي!» دېدى.

[35] مانا شۇ مۇسا پەيغەمبەرنى ھېلىقى يەھۇدىيلار: «كىم سېنى بىزگە باشلىق ياكى سوراقچى بولسۇن دەپتۇ!؟» دەپ رەت قىلغانىدى. لېكىن، مۇسا پەيغەمبەرگە خۇدانىڭ پەرىشتىسى كۆيۈۋاتقان تىكەنلىكتە كۆرۈنۈپ: «ئىسرائىل خەلقىنى قۇتقۇزۇپ، ئۇلارغا يېتەكچىلىك قىلىسەن» دەپ، ئۇنى مىسىرغا ئەۋەتتى. [36] ئەنە شۇ مۇسا پەيغەمبەر خەلققە يېتەكچىلىك قىلىپ، ئۇلارنى مىسىردىن چىقارغانىدى ھەمدە مىسىردا قىزىل دېڭىزنىڭ بويىدا ۋە قىرىق يىلنى ئۆتكۈزگەن شۇ چۆللەردە غايەت زور مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرسەتكەنىدى. [37] شۇ مۇسا پەيغەمبەر ئۆزى ئۇلارغا: «خۇدا قېرىنداشلىرىمىز ئارىسىدىن ماڭا ئوخشاش بىر پەيغەمبەرنى تىكلەيدۇ» دېگەنىدى. [38] ئۇ چۆللەردە ئەجدادلىرىمىزغا باشچىلىق قىلغان ۋاقىتلاردا، سىناي تېغىدا خۇدانىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا يەنە كۆرۈنۈپ، سۆز قىلدى. مۇسا پەيغەمبەر ھاياتلىق بەخش ئېتىدىغان سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئۇنى ئەجدادلىرىمىزغا ۋە ئۇلار ئارقىلىق بىزگە يەتكۈزدى.

[39] شۇنداق بولسىمۇ، ئەجدادلىرىمىز مۇسا پەيغەمبەرنىڭ گېپىگە كىرمەي، ئۇنى رەت قىلىپ، كۆڭلىدە مىسىرغا قايتىشنى ئارزۇ قىلدى. [40] مۇسا

پەيغەمبەر سىناي تېغىدىن تېخى چۈشمىگەن ۋاقىتتا، ئۇلار ئۇنىڭ ئاكىسى ھارۇنغا: «بىزگە يول باشلايدىغان بۇتلار ياساپ بېرىڭ! بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان ھېلىقى مۇسانىڭ نېمە بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلەلمىدۇق» دېدى. [41] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار موزاي سۈرىتىدە بىر بۇت ياساپ، ئۇنىڭغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىپ، سەجدە قىلدى. ئۆز قوللىرى بىلەن ياسىغان بۇ بۇتنى خۇشال ـ خۇراملىق بىلەن تەبرىكلەشتى. [42] بۇنى كۆرگەن خۇدا ئەجدادلىرىمىزدىن نەزىرىنى يۆتكەپ، ئۇلارنى ئۆز ئىختىيارىغا قويۇپ بەردى. ئۇلار ئاسماندىكى يۇلتۇزلارغا چوقۇنۇشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەرلەر مۇقەددەس يازمىلاردا خاتىرىلىگەندەك، خۇدا ئۇلارنى مۇنداق ئەيىبلىدى:

«ئەي ئىسرائىللار! سىلەر قىرىق يىل جەريانىدا چۆلدە
قۇربانلىق قىلغىنىڭلاردا،
ماڭا ئەمەس، بەلكى ئۆز قوللىرىڭلار بىلەن ياسىغان بۇتلارغا،
[43] يەنى ‹مولوخ› نىڭ چېدىرى ۋە ‹رىفان› نىڭ يۇلتۇز شەكىللىك
سۈرىتىنى كۆتۈرۈپ مېڭىپ، ئۇلارغا سەجدە قىلدىڭلار!
شۇڭلاشقا، سىلەرنى بابىل شەھىرىنىڭ چەتلىرىگە قوغلاپ،
سۈرگۈن قىلىمەن!»

[44] ئەجدادلىرىمىز چۆلدە ياشىغان ۋاقىتتا، ئەھدە چېدىرى دەپمۇ ئاتالغان ئىبادەت چېدىرى تىككەندى ۋە قەيەرگە بارسا ئۇنى ئۆزلىرى بىلەن بىللە يۆتكەپ، ئۇنىڭدا خۇداغا ئىبادەت قىلاتتى. ئىبادەت چېدىرى خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە كۆرسەتكەن نۇسخا بويىچە ياسالغانىدى. [45] ئەجدادلىرىمىز ئىبادەت چېدىرىغا ئەۋلادمۇ ئەۋلاد ئىگىدارچىلىق قىلغان ۋە كېيىن يەشۇنىڭ يېتەكچىلىكىدە، خۇدا قوغلىغان مىللەتلەرنىڭ زېمىنلىرىنى

بىسـۋىلـىپ، ئىبادەت چېـدىرىنى بـۇ يەرگە ئېـلىپ كەلگـەن. ھەتتا پـادىشاھ داۋۇتنىڭ زامانىغىچە شۇ چېـدىردا خۇداغا ئىبادەت قىلغان. [46] پادىشاھ داۋۇت خۇدانىڭ، يەنى ياقۇپ ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدانىڭ شاپائىتىگە ئېرىشىپ، ئۇنـىڭ ئۈچۈن بىر ئـىبادەتخانـا سېلىشقـا ئۇنىڭ ئۆزىـدىن ئىجازەت سورىغان. [47] بـىراق، خۇدا قوشـۇلمـىغان. كېـيىن، پـادىشاھ سـۇلايمان خـۇدا ئۈچۈن بـىر ئىبادەتخانا سالغان.

[48] ھالبۇكى، ئۇلۇغ خۇدا ئادەم سالغان ئىبادەتخانىلاردا تۇرمايدۇ! يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق خۇدا مۇنداق دېگەندى:

[49-50] «ئەرش مېنىڭ تەختىم بولىدۇ.
زېمىن مېنىڭ پۇت قويىدىغان يېرىمدۇر.
سىلەر ماڭا بۇنىڭدىنمۇ ياخشى خانا سالالامسىلەر؟!
بۇنىڭدىنمۇ ياخشى ئارامگاھ ياسىيالامسىلەر؟!
ئاسمان زېمىندىكى مەۋجۇداتلارنى مەن ياراتتىمغۇ!»

[51] ئىستىپان سۆزىنى ئاياغلاشتۇرۇپ:

ــــ ئەي، بوينى، يۈرىكى ۋە قـۇلىقى قاتتىقلار! سىلەر خەتنە قـىلىنمىغان كاپىرلارغا ئـوخشاش جاھىل! سىلەر ئـەجدادلىرىڭلارغا ئوخـشاش، خۇدانىڭ مۇقـەددەس روھـىغـا دائـىم قـارشـىلـىق قـىلـىۋاتـىسـىلـەر! [52] سـىلـەرنـىڭ ئەجدادلىرىڭـلار زىيانكەشلىك قىلـمىغان بىرەر پەيغەمبـەر بارمۇ ـ ھە؟! ئۇلار «خۇدانىڭ ئادالەتچىسـى» بولغان ھەزرىتى ئەيسانىڭ كېلىدىغانـلىقىنى ئالدىن جاكارلىغانـلارنىمۇ ئۆلتۈرۈشكەن. ئەمـدى ئۇ ئۆزى كەلگەندە، سىلەر ئـۇنىڭغا ساتـقۇنلۇق قـىلـىپ، ئۇنـىمۇ ئۆلتـۈردۈڭلار. [53] ئەجەب ئـىش ـ ھە! خۇدانـىڭ قانۇنـىنى پەرىشتـىلەر ئۆزى سـىلەرگە يەتكۈزگـەن بولسىمـۇ، سىلەر ئۇنـىڭغا ئەمەل قىلمىدىڭلار! ــــ دېدى.

ئىستىپاننىڭ چالما-كېسەك قىلىنىشى

[54] ئىستىپاننىڭ بۇ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان ئالىي كېڭەشمە ھەيئەتلىرى ئىنتايىن غەزەپلىنىپ، ئۇنىڭغا چىشلىرىنى غۇچۇرلاتتى. [55] مۇقەددەس روھقا چۆمگەن ئىستىپان بولسا كۆزلىرىنى كۆككە تىكىپ، خۇدانىڭ پارلاق نۇرىنى ۋە ئۇنىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرغان ھەزرىتى ئەيسانى كۆردى.

[56] — قاراڭلار! ئاسمان ئېچىلىپ، ئىنسانئوغلى ھەزرىتى ئەيسانىڭ خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرغانلىقىنى كۆردۈم! — دېدى ئۇ.

[57] بۇنى ئاڭلىغان ھەيئەتلەر قوللىرى بىلەن قۇلاقلىرىنى ئېتىۋېلىشىپ، چۇقان سېلىشتى ۋە ئېتىلىپ بېرىپ، [58] ئۇنى شەھەرنىڭ سىرتىغا ئىتتىرىپ چىقىرىپ، چالما-كېسەك قىلىشقا باشلىدى. ئىستىپاننى گۇناھكار دەپ گۇۋاھلىق بەرگەنلەر ئۇنى چالما-كېسەك قىلىشتىن بۇرۇن، چاپانلىرىنى سائۇل ئىسىملىك بىر ياشنىڭ يېنىدا قويۇپ قويغانىدى. [59] ئىستىپان يامغۇردەك يېغىۋاتقان تاشنىڭ ئاستىدا تۇرۇپ:

— ئى رەببىم ئەيسا، مېنىڭ روھىمنى قوبۇل قىلغايسەن! — دەپ ۋارقىرىدى.

[60] كېيىن، ئۇ تىزلىنىپ تۇرۇپ قاتتىق ئاۋاز بىلەن:

— ئى رەببىم، بۇ گۇناھنى دەپ ئۇلارنى جازالىمىغايسەن، — دېدى. ئۇ بۇ سۆزنى قىلىپ بولۇپلا جان ئۈزدى.

سائۇلنىڭ ئېتىقادچىلارغا زىيانكەشلىك قىلىشى

8 [1] ئىستىپاننىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىنى سائۇلمۇ قوللايتتى. شۇ كۈندىن باشلاپ، يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئىنتايىن دەھشەتلىك زىيانكەشلىككە ئۇچراشقا باشلىدى. ئەلچىلەردىن باشقا پۈتۈن ئېتىقادچىلار يەھۇدىيە ۋە سامارىيە ئۆلكىلىرىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقىلىپ كېتىشتى.

[2] بەزى ئىخلاسمەن كىشىلەر ئىستىپاننى دەپنە قىلىپ، ئۇنىڭغا چوڭ ھازا تۇتۇشتى. [3] لېكىن، سائۇل ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ۋەيرانچىلىق سېلىپ، ئەر ـ ئايال ئېتىقادچىلارنى ئۆيمۇئۆي ئىزدەپ تۇتۇپ، زىندانغا تاشلاشقا باشلىدى.

خۇش خەۋەرنىڭ سامارىيە ئۆلكىسىگە يېتىپ بېرىشى

[4] ئېتىقادچىلار قەيەرگە تارقىلىشتىن قەتئىينەزەر، ئۇلار شۇ يەردە خۇش خەۋەر يەتكۈزدى. [5] مەسىلەن، فىلىپ سامارىيە ئۆلكىسىنىڭ مەلۇم بىر شەھىرىگە بېرىپ، يەرلىك كىشىلەرگە: «ھەزرىتى ئەيسا — قۇتقۇزغۇچى — مەسىھ» دەپ جاكارلىدى. [6] كۆپچىلىك بۇنى ئاڭلاپ ھەمدە ئۇنىڭ مۆجىزىلىرىنى كۆرۈپ، پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئۇنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالدى. [7] جىنلار ئۆزلىرى چاپلىشىۋالغان كىشىلەرنىڭ تېنىدىن قاتتىق ۋارقىرىغان پېتى چىقىپ كەتتى. نۇرغۇن پالەچ، توكۇرلارمۇ ساقايتىلدى. [8] شۇنىڭ بىلەن، شۇ شەھەردىكى كىشىلەر چوڭقۇر خۇشاللىققا چۆمدى.

[9] ئۇ شەھەردە شىمون ئىسىملىك بىر باخشى بولۇپ، ئۆزىنىڭ سېھىرگەرلىكى بىلەن شۇ جايدىكى خەلقنى بىر مەزگىل ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرغانىدى. ئۇ ئۆزىنى قالتىس ھېسابلاپ، بەك ماختىناتتى. [10] يۇقىرى ۋە تۆۋەن تەبىقە كىشىلىرى ئۇنىڭ سۆزلىرىنى پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئاڭلايتتى. كۆپچىلىك: «خۇدانىڭ ئۇلۇغ كۈچ ـ قۇدرىتى مانا شۇ» دېيىشەتتى. [11] ئۇ ئۇزۇندىن بېرى سېھىرگەرلىكى بىلەن خالايىقنى ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرۇپ كەلگەنلىكىدىن، كىشىلەر ئۇنىڭغا ئىنتايىن دىققەت قىلىپ كەلگەنىدى. [12] لېكىن، ئۇلار ئەمدى فىلىپ يەتكۈزگەن خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ۋە ئەيسا مەسىھكە دائىر خۇش خەۋەرگە ئىشەندى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن نۇرغۇنلىغان ئەر ـ ئاياللار چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى.

[13] شىمون ئۆزىمۇ ئىشەندى ۋە چۆمۈلدۈرۈلدى. ئۇ ھەمىشە فىلىپ بىلەن بىللە بولدى ھەمدە فىلىپ كۆرسەتكەن زور مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران بولدى.

[14] يېرۇسالېمدىكى ئەلچىلەر سامارىيىلىكلەرنىڭ خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ، پېترۇس بىلەن يۇھاننانى ئۇلارغا ئەۋەتتى. [15] ئىككىيلەن ئۇ يەرگە بېرىشى بىلەن ئېتىقادچىلارغا مۇقەددەس روھنىڭ ئاتا قىلىنىشى ئۈچۈن دۇئا قىلدى. [16] چۈنكى، ئۇلار رەببىمىز ئەيسانىڭ نامى بىلەن چۆمۈلدۈرۈلگەن بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىغا مۇقەددەس روھ تېخى چۈشمىگەندى. [17] پېترۇس بىلەن يۇھاننا ئۇلارنىڭ ئۈچىسىغا قولىنى تەگكۈزۈپ تۇرۇپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن، مۇقەددەس روھ ئۇلارغا چۈشتى.

[18] ئەلچىلەر قولىنى تەگكۈزۈپ قويغان كىشىلەرگە مۇقەددەس روھنىڭ ئاتا قىلىنغانلىقىنى كۆرگەن شىمون ئەلچىلەرگە پۇل تەڭلەپ:

[19] — بۇ كۈچ ـ قۇدرەتتىن ماڭىمۇ بېرىڭلار. مەنمۇ كىشىلەرنىڭ ئۈچىسىغا قوللىرىمنى تەگكۈزەي، ئۇلار مەن ئارقىلىقمۇ مۇقەددەس روھنى قوبۇل قىلسۇن، — دېدى.

[20] لېكىن، پېترۇس ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

— خۇدانىڭ بۇ سوۋغىتىنى پۇلغا سېتىۋالغىلى بولىدۇ، دەپ ئويلىغان بولساڭ، پۇلۇڭ بىلەن بىللە ھالاك بول! [21] بىزنىڭ ئىشىمىزدا سېنىڭ ھەسسەڭ يوق! چۈنكى، خۇدا ئالدىدا نىيىتىڭ خالىس ئەمەس! [22] شۇڭا، يامان نىيىتىڭدىن يېنىپ، خۇدادىن كەچۈرۈم تىلە! شۇنداق قىلساڭ، خۇدا سېنى كەچۈرەر. [23] چۈنكى، سېنىڭ ھەسەتكە تولۇپ، گۇناھنىڭ تورىدا ئىكەنلىكىڭ ماڭا مەلۇم.

[24] شىمون ئۇلارغا:

— مەن ئۈچۈن خۇدادىن تىلەڭلاركى، ئېيتقانلىرىڭلاردىن بىرىمۇ

بېشىمغا كەلمىسۇن! ــ دېدى.
[25] پېترۇس بىلەن يۇھاننا يەنە شۇ شەھەردە ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدە
گۇۋاھلىق بېرىپ، خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزگەندىن كېيىن، سامارىيىنىڭ
نۇرغۇن يېزا ـ كەنتلىرىگە بېرىپ خۇش خەۋەر يەتكۈزگەچ، يېرۇسالېمغا
قايتىپ كەتتى.

فىلىپ ۋە ئېفىئوپىيىلىك ئەمەلدار

[26] شۇ ۋاقىتتا، خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى فىلىپقا:
ــ جەنۇبقا قاراپ يېرۇسالېمدىن گازا شەھىرىگە ماڭىدىغان چۆلدىكى
يولغا ماڭ! ــ دېدى. [27] فىلىپ يولغا چىقتى. يولدا ئۇ ئېفىئوپىيىلىك بىر
يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارنى ئۇچراتتى. بۇ كىشى كانداس ئىسىملىك
ئېفىئوپىيە ئايال پادىشاھىنىڭ باش خەزىنىچىسى بولۇپ، يېرۇسالېمغا
خۇداغا ئىبادەت قىلغىلى بارغانىدى. [28] قايتىش يولىدا ئۆز ھارۋىسىدا
ئولتۇرۇپ، يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىنى ئوقۇپ كېتىپ باراتتى.
[29] مۇقەددەس روھ فىلىپقا:
ــ ھارۋىغا يېتىشىپ ماڭ، ــ دېدى.
[30] فىلىپ يۈگۈرۈپ بېرىپ، ئەمەلدارنىڭ يەشايا پەيغەمبەرنىڭ
يازمىسىدىن ئوقۇۋاتقانلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن:
ــ ئوقۇغانلىرىڭىزنى چۈشەندىڭىزمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
[31] ئەمەلدار ئۇنىڭغا:
ــ بىرى ماڭا چۈشەندۈرۈپ بەرمىسە، مەن قانداقمۇ چۈشىنەلەيمەن؟!
ــ دەپ، فىلىپنى ھارۋىسىغا چىقىپ يېنىدا ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى.
[32] ئەمەلدار يازمىنىڭ مۇنۇ قىسمىنى ئوقۇۋاتاتتى:

«ئۇ گويا بوغۇزلاشقا ئېلىپ بېرىلغان قويدەك، قوي قىرقىغۇچى
ئالدىدا ياتقان پاقلاندەك ئۈن ـ تىن چىقارماي جىم تۇردۇ.
[33] ئۇ خورلىنىدۇ، ئادىللىق بىلەن سوتلانمايدۇ.
ئۇ ئەمدى پەرزەنت يۈزى كۆرەلمەيدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ يەر
يۈزىدىكى ھاياتى ئېلىپ كېتىلدۇ.»

[34] ئېفىئوپىيىلىك ئەمەلدار فىلىپتىن:
ــ پەيغەمبەرنىڭ بۇ سۆزى كىمگە قارىتىلغان بولغىيدى؟ ئۆزىگىمۇ ياكى باشقىلارغىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
[35] فىلىپ چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى. ئۇ يازمىنىڭ شۇ قىسمىدىن باشلاپ، ئەمەلدارغا ھەزرىتى ئەيساغا دائىر خۇش خەۋەرنى سۆزلەپ بەردى. شۇنداق قىلىپ، ئەمەلدار ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.
[36-37] ئۇلار يولدا كېتىۋېتىپ، سۇ بار بىر يەرگە كەلگەندە، ئەمەلدار:
ــ بۇ يەردە سۇ بار ئىكەن. مۇشۇ يەردىلا چۆمۈلدۈرۈلسەم بولمامدۇ؟ ــ دېدى.
[38] ئەمەلدار ھارۋىنى توختىتىشنى بۇيرۇدى. فىلىپ ئۇنىڭ بىلەن بىللە سۇغا چۈشۈپ، ئۇنى چۆمۈلدۈردى. [39] ئۇلار سۇدىن چىققاندا، مۇقەددەس روھ فىلىپنى باشقا بىر شەھەرگە ئېلىپ كەتتى. ئەمەلدار ئۇنى قايتا كۆرەلمىگەن بولسىمۇ، خۇشال ـ خۇراملىق بىلەن يولىنى داۋاملاشتۇردى. [40] فىلىپ بولسا ئۆزىنىڭ ئاشدود شەھىرىدە ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن، ئۇ يەردىن قەيسەرىيە شەھىرىگىچە بولغان ھەممە شەھەرلەرنى كېزىپ، خۇش خەۋەر يەتكۈزدى.

سائۇلنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشى

9 [1] شۇ چاغلاردا، سائۇل رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا
داۋاملىق ئۆلۈم تەھدىتى سېلىۋاتاتتى. ئۇ باش روھانىينىڭ ئالدىغا
بېرىپ، [2] دەمەشق شەھىرىدىكى يەھۇدىي ئىبادەتخانىلىرىغا تونۇشتۇرۇش
خېتى يېزىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى. شۇنداق قىلىپ، سائۇل دەمەشقتىكى
يەھۇدىيلارنىڭ ياردىمىنى ئېلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ يولىدا ماڭغان ئەر_
ئاياللارنى تۇتقۇن قىلىپ، ئۇلارنى يېرۇسالېمغا سوراق قىلىشقا ئېلىپ
كەلمەكچى بولدى.
[3] سائۇل خەتلەرنى ئېلىپ يولغا چىقتى. دەمەشق شەھىرىگە يېتىپ
كېلىشكە ئاز قالغاندا، توساتتىن ئاسماندىن كۈچلۈك بىر نۇر چۈشۈپ،
سائۇلنىڭ ئەتراپىنى يورۇتۇۋەتتى.
[4] يەرگە يىقىلغان سائۇلغا:
— سائۇل، سائۇل! ماڭا نېمىشقا زىيانكەشلىك قىلىسەن؟ — دېگەن بىر
ئاۋاز ئاڭلاندى.
[5] — ئى رەببىم، سەن كىمسەن؟ — دەپ سورىدى ئۇ.
— مەن، سەن زىيانكەشلىك قىلىۋاتقان ئەيسا. [6] ئورنۇڭدىن تۇرۇپ،
شەھەرگە كىر، نېمە قىلىشىڭ كېرەكلىكىنى بىرى ساڭا ئېيتىپ بېرىدۇ، —
دېگەن جاۋاب كەلدى ھېلىقى ئاۋازدىن.
[7] سائۇل بىلەن بىللە ماڭغان كىشىلەرنىڭ قورققىنىدىن زۇۋانلىرى
تۇتۇلۇپ، تۇرغان يېرىدە قېتىپلا قالدى. چۈنكى، ئۇلار ئاۋازنى ئاڭلىسىمۇ،
گەپ قىلغان بىرەرسىنى كۆرەلمىگەنىدى. [8] سائۇل ئورنىدىن تۇرۇپ،
كۆزلىرىنى ئېچىپ قارىدى، لېكىن ھېچ نەرسىنى كۆرەلمىدى. ھەمراھلىرى
ئۇنىڭ قولىدىن يېتىلەپ دەمەشققە ئېلىپ كىردى. [9] ئۈچ كۈنگىچە ھېچنېمىنى

كۆرەلمىگەن سائۇلنىڭ گېلىدىن ھېچ نەرسە ئۆتمىدى.
[10] دەمەشقتە ھەزرىتى ئەيسانىڭ ھانانىيا ئىسىملىك بىر ئېتىقادچىسى بار
ئىدى. ئۇنىڭغا بىر ۋەھىي كەلدى. رەببىمىز ئەيسا ئۇنى:
ــ ھانانىيا! ــ دەپ چاقىردى.
ــ ئى رەببىم، مانا مەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[11] رەببىمىز ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ سەن دەرھال «تۈز» كوچىسىغا بېرىپ، يەھۇدانىڭ ئۆيىدىن
تارسۇسلۇق سائۇل ئىسىملىك بىرىنى تاپ، چۈنكى شۇ تاپتا ئۇ دۇئا ـ تىلاۋەت
قىلىۋاتىدۇ. [12] دۇئا قىلىۋاتقىنىدا، مەن ئۇنىڭغا ھانانىيا ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ
كېلىپ ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزۈشى بىلەنلا كۆزىنىڭ ئەسلىگە كېلىدىغانلىقىنى
ئايان قىلدىم، ــ دېدى.
[13] ھانانىيا ئۇنىماي، مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ ئى رەببىم، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ بۇ ئادەم ھەققىدە ئېيتقانلىرىنى
ئاڭلىدىم. ئۇ يېرۇسالېمدا ساڭا ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ئىنتايىن رەھىمسىزلەرچە
زىيانكەشلىك قىلغان! [14] ھازىر ئۇ دەمەشققە كېلىپ، ساڭا ئىبادەت قىلغان
كىشىلەرنى تۇتۇش ئۈچۈن ئالىي روھانىيلاردىن ھوقۇق ئاپتۇ.
[15] رەببىمىز ئەيسا ئۇنىڭغا:
ــ بارغىن! مەن بۇ ئادەمنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە ۋە ئۇلارنىڭ
پادىشاھلىرىغا ھەم ئىسرائىللارغا مېنى تونۇشتۇرۇش ئۈچۈن ئۆزۈم تاللىدىم.
[16] مەن ئۇنىڭغا مېنىڭ ئۈچۈن جەزمەن خىلمۇخىل ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشقا
توغرا كېلىدىغانلىقىنىمۇ كۆرسىتىمەن، ــ دېدى.
[17] بۇنىڭ بىلەن، ھانانىيا ھېلىقى ئۆيگە بېرىپ، قوللىرىنى سائۇلنىڭ
ئۈچىسىغا تەگكۈزۈپ:
ــ قېرىندىشىم سائۇل، بۇ يەرگە كېلىۋاتقىنىڭدا يولدا ساڭا كۆرۈنگەن

رەببىمىز ئەيسا كۆزلىرىڭ ئەسلىگە كەلسۇن ۋە سېنى مۇقەددەس روھقا چۆمسۇن دەپ، مېنى شەخسەن ئۆزى ئەۋەتتى، ــ دېدى.
[18] شۇ ھامان، سائۇلنىڭ كۆزلىرىدىن بېلىق قاسىرىقىدەك نەرسىلەر چۈشۈپ، كۆزلىرى ئېچىلىپ كۆرەلەيدىغان بولدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى. [19] تاماق يېگەندىن كېيىن، جىسمانىي قۇۋۋىتىمۇ ئەسلىگە كەلدى.

سائۇلنىڭ دەمەشقتە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشى

سائۇل دەمەشقتىكى ئېتىقادچىلارنىڭ يېنىدا بىرنەچچە كۈن تۇردى ۋە [20] دەرھال يەھۇدىي ئىبادەتخانىلىرىغا بېرىپ، «ھەزرىتى ئەيسا خۇدانىڭ ئوغلى» دەپ تەلىم بېرىشكە باشلىدى. [21] ئاڭلىغۇچىلار ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن ھەيران بولۇشۇپ:
ــ بۇ ئادەم يېرۇسالىمدا ئەيساغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ۋەھشىيلەرچە زىيانكەشلىك قىلغان ھېلىقى ئادەم ئەمەسمۇ؟ بۇ يەرگىمۇ ئېتىقادچىلارنى ئالىي روھانىيلارغا تۇتۇپ بېرىش مەقسىتىدە كەلگەنمىدۇ؟ ــ دېيىشتى.
[22] لېكىن، سائۇل تېخىمۇ قايىل قىلارلىق تەلىم بېرىپ، دەمەشقتىكى يەھۇدىيلارنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئىكەنلىكىنى رەت قىلىشقا ئامالسىز قالدۇردى.
[23] بىر مەزگىلدىن كېيىن، يەھۇدىيلار سائۇلغا سۇيىقەست قىلماقچى بولدى. [24] سائۇلنى تۇتۇپ ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلار كېچە ـ كۈندۈز شەھەرنىڭ دەرۋازىسىدا ئۇنى كۈتتى. بىراق، بىرى ئۇلارنىڭ ئۇنى قەستلىمەكچى بولغىنىنى سائۇلغا يەتكۈزۈپ قويىدى. [25] شۇڭا، ئۇنىڭ شاگىرتلىرى بىر كۈنى كېچىدە ئۇنى چوڭ سېۋەتكە ئولتۇرغۇزۇپ، سېپىل كۆنگۈرىدىن ئارتىلدۇرۇپ چۈشۈردى.

سائۇل يېرۇسالېمدا

[26] سائۇل يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئۇ يەردىكى ئېتىقادچىلارغا قوشۇلماقچى بولدى. لېكىن، ئېتىقادچىلار ئۇنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغانلىقىغا ئىشەنمەي، ئۇنىڭدىن قورقتى. [27] بىراق، بارنابا ئۇنىڭغا ياردەمدە بولۇپ، ئۇنى ئەلچىلەر بىلەن كۆرۈشتۈردى. ئۇلارغا سائۇلنىڭ دەمەشق يولىدا رەببىمىز ئەيسانى قانداق كۆرگەنلىكىنى، رەببىمىز ئەيسانىڭمۇ ئۇنىڭغا گەپ قىلغانلىقىنى چۈشەندۈردى ۋە دەمەشقتە ئۇنىڭ ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدە قانداق جۈرئەت بىلەن تەلىم بەرگەنلىكىنى ئۇقتۇرۇپ، ئۇلارنى قايىل قىلدى. [28] بۇنىڭ بىلەن، سائۇل يېرۇسالېمدا ئەلچىلەر بىلەن بىللە بولۇپ، يۈرەكلىك ھالدا رەببىمىز ئەيسا ھەققىدە تەلىم بەردى. [29] ئۇ يەنە گرېكچە سۆزلىشىدىغان يەھۇدىيلار بىلەنمۇ سۆزلىشىپ، تالىشىپ قالدى. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولدى. [30] ئېتىقادچىلار بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، ئۇنى قەيسەرىيە شەھىرىگە ئېلىپ بېرىپ، ئۇ يەردىن تارسۇس دېگەن شەھەرگە يولغا سالدى.

[31] ئۇ چاغدا، يەھۇدىيە، جەلىلىيە ۋە سامارىيەلەردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى بىر مەزگىل تىنچلىققا ئېرىشتى. مۇقەددەس روھنىڭ ياردىمى بىلەن ئۇلارنىڭ ئېتىقادى كۈچىيىپ، ھەمىشە ئىخلاسمەنلىك بىلەن خۇدا يولىدا ماڭدى. ئۇلارنىڭ سانىمۇ كۈندىن ـ كۈنگە كۆپەيدى.

پېترۇس لىددا ۋە جاففا شەھەرلىرىدە

[32] شۇ ۋاقىتتا، ئېتىقادچىلارنى يوقلاش ئۈچۈن ھەرقايسى جايلارنى ئارىلاپ يۈرگەن پېترۇس بىر قېتىم لىددا شەھىرىدە تۇرىدىغان ئېتىقادچىلار بىلەن كۆرۈشتى. [33] ئۇ يەردە ئۇ ئەنېياس ئىسىملىك بىر ئادەمنى ئۇچراتتى. بۇ ئادەم پالەچ بولۇپ، ئورۇن تۇتۇپ ياتقىلى سەككىز يىل بولغانىكەن.

[34] پېترۇس ئۇنىڭغا:

ــ ئەنىياس، ئەيسا مەسىھ سېنى ساقايتتى. ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، كۆرپەڭنى يىغىشتۇر! ــ دېدى.

ئەنىياس دەرھال ئورنىدىن تۇردى. [35] بۇنى كۆرگەن لىددا شەھرىدىكى ۋە شارون رايونىدىكى نۇرغۇن ئادەملەر رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.

[36] جاففا شەھرىدە تابىتا ئىسىملىك بىر ئايال ئېتىقادچى بار ئىدى. (گرېكچە ئىسمى «دوركاس» بولۇپ، «كېيىك» دېگەن مەنىدە.) ئۇ ھەر ۋاقىت ياخشى ئىش قىلىدىغان بولۇپ، نامراتلارغا ياردەم قىلاتتى. [37] بىر كۈنى، ئۇ كېسەل بولۇپ، ئۆلۈپ كەتتى. كىشىلەر جەسەتنى يۇيۇپ كېپەنلەپ، ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى ئۆيگە ياتقۇزۇپ قويدى. [38] جاففا شەھرى لىددا شەھرىگە يېقىن ئىدى. شۇڭا، جاففادىكى ئېتىقادچىلار پېترۇسنىڭ لىددادا ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئالدىغا ئىككى ئادەم ئەۋەتىپ:

ــ چاپسان يېتىپ كېلىڭ! ــ دەپ تەكلىپ قىلدى. [39] پېترۇس دەرھال يولغا چىقىپ، ئۇلار بىلەن بىللە جاففاغا كەلدى.

پېترۇس جاففاغا يېتىپ كېلىشى بىلەن ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى ئۆيگە باشلاپ چىقىلدى. بارلىق تۇل ئاياللار پېترۇسنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ، يىغا ـ زار قىلىشتى ۋە دوركاسنىڭ ھايات ۋاقتىدا ئۆزلىرىگە تىكىپ بەرگەن كىيىملىرىنى ئۇنىڭغا كۆرسىتىشتى.

[40] پېترۇس ھەممەيلەننى چىقىرىۋېتىپ، تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن، جەسەتكە قاراپ:

ــ تابىتا، ئورنۇڭدىن تۇر! ــ دېدى.

تابىتا كۆزىنى ئېچىپ، پېترۇسنى كۆرۈپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ ئولتۇردى. [41] پېترۇس ئالدىغا بېرىپ، ئۇنى يۆلەپ تۇرغۇزدى ۋە تۇل ئاياللار بىلەن باشقا ئېتىقادچىلارنى چاقىرىپ، دوركاسنى ئۇلارغا تىرىك تاپشۇرۇپ بەردى. [42] بۇ خەۋەر پۈتۈن جاففاغا تارقىلىپ، نۇرغۇن كىشىلەر رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد

قىلدى. [43] پېترۇس جاففادا شىمون ئىسىملىك بىر تېرە ئەيلىگۈچىنىڭ ئۆيىدە بىر مەزگىل تۇردى.

رىملىق يۈزبېشىغا پەرىشتىنىڭ كۆرۈنۈشى

10 [1] قەيسەرىيە شەھىرىدە كورنىلىي ئىسىملىك بىر ئادەم بولۇپ، ئۇ رىم قوشۇنىدىكى «ئىتالىيە» دەپ ئاتالغان قىسىمنىڭ يۈزبېشى ئىدى. [2] ئۇ تەقۋادار ئادەم بولۇپ، ئۆزى ۋە ئۆيىدىكىلىرىنىڭ ھەممىسى خۇداغا ئىبادەت قىلاتتى. ئۇ گەرچە يەھۇدىيلارنىڭ خۇشى يوق رىملىقلاردىن بولسىمۇ، مەردلىك بىلەن نامرات يەھۇدىيلارغا پۇل بېرەتتى ۋە دائىم خۇداغا دۇئا قىلاتتى. [3] بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچلەردە، ئۇنىڭغا بىر غايىبانە ئالامەت كۆرۈندى. ئۇ خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسىنىڭ ئۆزىنىڭ يېنىغا كەلگەنلىكىنى ئوچۇق كۆردى. پەرىشتە ئۇنى:

— كورنىلىي! — دەپ چاقىردى.

[4] كورنىلىي ئىنتايىن چۆچۈگەن ھالدا ئۇنىڭغا كۆزلىرىنى تىكىپ:

— تەقسىر، نېمە ئىش؟ — دەپ سورىدى.

پەرىشتە ئۇنىڭغا:

— سېنىڭ دۇئالىرىڭ ۋە نامراتلارغا قىلغان خەير ـ ساخاۋىتىڭ ھەققىدىكى خەۋەرلەر خۇداغا يەتتى. [5] ئەمدى سەن جاففاغا ئادەم ئەۋەتىپ، سىمۇن پېترۇس ئىسىملىك كىشىنى چاقىرتىپ كەل. [6] ئۇ شىمون ئىسىملىك بىر تېرە ئەيلىگۈچىنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ. شىمونىنىڭ ئۆيى بولسا دېڭىز بويىدا، — دېدى.

[7] ئۇنىڭغا گەپ قىلغان پەرىشتە غايىب بولغاندىن كېيىن، كورنىلىي ئۆي خىزمەتچىلىرىدىن ئىككىنى ۋە شەخسىي ياردەمچىلىرى ئىچىدىكى ئىخلاسمەن بىر لەشكەرنى چاقىردى. [8] بولغان ئىشلارنى ئۇقتۇرغاندىن

كېيىن، ئۇلارنى جاففاغا ئەۋەتتى.

پېترۇسقا خۇدادىن ۋەھيي كېلىشى

[9] ئەتىسى ئۇلار جاففاغا يېقىن بارغاندا، چۈش ۋاقتى بولۇپ، پېترۇس
دۇئا قىلىش ئۈچۈن ئۆگزىگە چىقتى. [10] ئۇنىڭ قورسىقى ئېچىپ، بىر نەرسە
يېگۈسى كەلگەندى. تاماق تەييارلىنىۋاتقاندا، پېترۇسنىڭ كۆزىگە بىر
غايىبانە ئالامەت كۆرۈندى. [11] ئاسمان يېرىلىپ، كەڭ داستىخاندەك بىر
نەرسىنىڭ تۆت بۇرجىكىدىن باغلانغان ھالدا يەر يۈزىگە
چۈشۈرۈلۈۋاتقانلىقىدەك بىر ھالەتنى كۆردى. [12] داستىخاندا ھەر خىل تۆت
پۇتلۇق ھايۋانلار، يەر بېغىرلىغۇچىلار، ئۇچارقاناتلارمۇ بار بولۇپ، ئۇلارنىڭ
ئارىسىدا ھارام ھايۋانلارمۇ بار ئىدى. [13] ئۇنىڭغا:

— ئورنۇڭدىن تۇر پېترۇس، ئۇلارنى سويۇپ يە! — دېگەن ئاۋاز
ئاڭلاندى.

[14] — ئى رەببىم، ھەرگىز بولمايدۇ! مەن ھېچقاچان ھېچقانداق ناپاك،
ھارام نەرسىنى ئاغزىمغا ئالغان ئەمەسمەن! — دېدى پېترۇس.

[15] بىراق، پېترۇسقا يەنە:

— خۇدا ھالال دېگەننى سەن ھارام دېسەڭ بولمايدۇ! — دېگەن ئاۋاز
ئاڭلاندى.

[16] بۇ ئىش ئۈچ قېتىم تەكرارلىنىپ، داستىخانغا ئوخشايدىغان ھېلىقى
نەرسە ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىلدى.

[17] پېترۇس كۆزىگە كۆرۈنگەن ئالامەتنىڭ مەنىسىنى چۈشىنەلمەي
ئويلاپ تۇرغاندا، كورنىلىي ئەۋەتكەن كىشىلەر شىمونىنىڭ ئۆيىنى تېپىپ،
دەرۋازا ئالدىدا تۇرۇپ:

[18] — سىمۇن پېترۇس ئىسىملىك بىر مېھمان بۇ يەردە تۇرامدۇ، قانداق؟

ــ دەپ تونۇلدى.

[19] پېترۇس تېخىچە ھېلىقى غايىبانە ئالامەتنىڭ مەنىسى زادى نېمىدۇ، دەپ ئويلاۋاتاتتى. مۇقەددەس روھ ئۇنىڭغا:

ــ سېنى ئۈچ ئادەم ئىزدەپ كەلدى. [20] پەسكە چۈش! ئۇلار يەھۇدىي بولمىسىمۇ، ئۇلارنى كاپىر دېمەي، ئىككىلەنمەي ئۇلار بىلەن بىللە بار. چۈنكى، ئۇلارنى مەن ئەۋەتتىم! ــ دېدى.

[21] پېترۇس پەسكە چۈشۈپ، ھېلىقى ئادەملەرگە:

ــ سىلەر ئىزدىگەن كىشى مەن بولىمەن. بۇ ياققا كېلىشىڭلارنىڭ سەۋەبى نېمىكىن؟ ــ دېدى.

[22] ــ بىزنى رىملىق يۈزبېشى كورنىلىي ئەۋەتتى. ئۇ خۇداغا ئىبادەت قىلىدىغان دۇرۇس ئادەم بولۇپ، پۈتۈن يەھۇدىي خەلقىنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەردۇر. خۇدانىڭ بىر مۇقەددەس پەرىشتىسى ئۇنىڭغا، سىزنى ئۆيىگە چاقىرتىپ، تەلىمىڭىزنى ئاڭلاشنى بۇيرۇغان! ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار. [23] بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان پېترۇس ئۇلارنى ئۆيىگە تەكلىپ قىلىپ، قوندۇرۇپ مېھمان قىلدى.

ئەتىسى پېترۇس ئۇلار بىلەن بىللە يولغا چىقتى. جاففادىكى ئېتىقادچىلارنىڭ بەزىلىرىمۇ ئۇلار بىلەن بىللە باردى. [24] ئىككىنچى كۈنى، ئۇلار قەيسەرىيىگە يېتىپ باردى. كورنىلىي تۇغقانلىرى ۋە يېقىن يار ـ بۇرادەرلىرىنى ئۆيىگە يىغىپ، پېترۇسلارنى كۈتۈپ تۇراتتى. [25] پېترۇس ئۆيگە كىرگەندە، كورنىلىي ئالدىغا چىقىپ، ئايىغىغا باش قويۇپ سەجدە قىلدى. [26] پېترۇس دەرھال ئۇنى يۆلەپ تۇرغۇزۇپ:

ــ ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ! مەنمۇ سىزگە ئوخشاشلا بىر ئادەم! ــ دېدى.

[27] پېترۇس كورنىلىيگە گەپ قىلغاچ ئۆيگە كىردى. ئۇ ئۆينىڭ ئىچىگە يىغىلغان جامائەتنى كۆرۈپ، [28] ئۇلارغا:

ــ سىلەرگە مەلۇمكى، بىز يەھۇدىيلارنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەر بىلەن

ئالاقە قىلىشمىز ئەنئەنىۋى قائىدىمىزگە خىلاپ، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىگە كىرسەكمۇ بولمايدۇ. لېكىن، خۇدا ماڭا بىر ۋەھىي ئارقىلىق ھەرقانداق كىشىنى ناپاك دېمەسلىكىم كېرەكلىكىنى كۆرسەتتى. [29] شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر ئادەم ئەۋەتىپ مېنى چاقىرغاندا، ئىككىلەنمەي ئالدىڭلارغا كەلدىم. ئەمدى مېنىڭ سورىماقچى بولغىنىم، مېنى نېمىشقا چاقىردىڭلار؟ ــ دېدى.

[30] كورنىلىي مۇنداق دېدى:

ــ تۆت كۈننىڭ ئالدىدا دەل مۇشۇ ۋاقىتتا، يەنى چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچلەردە، مەن ئۆيدە دۇئا قىلىۋاتاتتىم. تۇيۇقسىز كىيىملىرىدىن نۇر چاقناپ تۇرىدىغان بىر پەرىشتە ئادەم شەكلىدە ئالدىمدا پەيدا بولۇپ: [31] «كورنىلىي! دۇئايىڭ خۇداغا يەتتى. خۇدا نامراتلارغا قىلغان خەير ـ ساخاۋىتىڭدىنمۇ خەۋەردار. [32] شۇڭا، جاففاغا ئادەم ئەۋەتىپ، سىمۇن پېترۇس ئىسىملىك ئادەمنى چاقىرتىپ كەل. ئۇ تېرە ئەيلىگۈچى شىموننىڭ ئۆيىدە مېھمان بولۇپ تۇرىدۇ. شىموننىڭ ئۆيى دېڭىز بويىدا» دېدى. [33] شۇنىڭ ئۈچۈن، دەرھال ئۆزلىرىنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتكەنىدىم. ئۆزلىرىنىڭ قەدەم تەشرىپ قىلغانلىرى تولىمۇ ئوبدان بولدى. ئەمدى بىز ھەممەيلەن خۇدا ئۆزلىرىگە دېگەن بارلىق سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن خۇدانىڭ ئالدىدا تەييار تۇرۇۋېتىمىز.

خۇدانىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرنىمۇ قوبۇل قىلىشى

[34-35] پېترۇس سۆزىنى باشلاپ مۇنداق دېدى:

ــ خۇدانىڭ ھەرقانداق ئادەمنى، مەيلى ئۇ قايسى مىللەتتىن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر تەڭ كۆرىدىغانلىقىنى، ئىخلاسمەن ۋە توغرا ئىش قىلىدىغان كىشى بولسىلا، خۇدانىڭ ئۇنى قوبۇل قىلىدىغانلىقىنى ئەمدى چۈشەندىم. [36] سىلەر خۇدا ئىسرائىل خەلقىگە يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرنى ئاڭلىغانىغۇ. خۇدا پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ ئىگىسى بولغان ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بىزنى ئۆزى

بىلەن ياراشتۇردى. [37] سىلەرنىڭ يەھيا پەيغەمبەر چۆمۈلدۈرۈش چاقىرىقىنى يەتكۈزگەندىن تارتىپ، جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن باشلاپ پۈتۈن يەھۇدىيە زېمىنلىرىدا يۈز بەرگەن ناسىرەلىك ئەيساغا مۇناسىۋەتلىك زور ۋەقەلەردىن خەۋىرىڭلار بار. [38] خۇدا ئۇنى تەيىنلەپ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھى ۋە كۈچ ـ قۇدرىتىنى ئاتا قىلدى. ئۇ ھەممە يەرنى كېزىپ، ياخشى ئىشلارنى قىلىپ، شەيتاننىڭ ئىلكىدە بولغانلارنىڭ ھەممىسىنى ساقايتتى، چۈنكى خۇدا ئۇنىڭغا يار ئىدى. [39] بىز ئەلچىلەر ئۇنىڭ يېرۇسالېم ۋە ئىسرائىلىيىنىڭ باشقا يەرلىرىدە قىلغان پۈتۈن ئىشلىرىنىڭ گۇۋاھچىلىرى. گەرچە ھەزرىتى ئەيسا يېرۇسالېمدا كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەن بولسىمۇ، [40-41] ئۈچىنچى كۈنى، خۇدا ئۇنى قايتا تىرىلدۈرۈپ كىشىلەر ئارىسىدا نامايان قىلدى. بىراق، ھەممە كىشىگە ئەمەس، پەقەت ئۆزى تاللىغان گۇۋاھچىلار، يەنى ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغان بىز ئەلچىلەر ئارىسىدا نامايان قىلدى. [42] ئۇ بىزنىڭ خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشىمىزنى، تىرىكلەر ۋە ئۆلگەنلەرنىڭ سوراقچىسى قىلىنىپ تەيىنلەنگەن كىشىنىڭ ئۆزى ئىكەنلىكىنى خەلققە جاكارلىشىمىزنى بۇيرۇدى. [43] پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى ئۇ ھەقتە: «ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ گۇناھلىرى ئۇنىڭ نامى بىلەن كەچۈرۈم قىلىنىدۇ» دېگەن.

مۇقەددەس روھنىڭ يەھۇدىي ئەمەس مىللەتلەرگە چۈشۈشى

[44] پېترۇس خۇدانىڭ بۇ سۆزلىرىنى قىلىۋاتقاندا، ئاڭلاۋاتقان ھەممە كىشىنىڭ ۋۇجۇدىغا مۇقەددەس روھ چۈشتى. [45] پېترۇس بىلەن بىللە جاففادىن كەلگەن، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىيلار خۇدانىڭ

مۇقەددەس روھنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ ئاتا قىلغىنىنى كۆرۈپ بەك ھەيران بولۇشتى. [46] ئۇلارنىڭ باشقىلارنىڭ ئۆزلىرىگىمۇ نامەلۇم بولغان تىللاردا سۆزلىشىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنى مەدھىيىلەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغانلىقى شۈبھىسىز ئىدى. شۇڭا، پېترۇس:

[47] — خۇدا خۇددى بىزگە ئاتا قىلغاندەك، ئۇلارغىمۇ مۇقەددەس روھنى ئاتا قىلغان تۇرسا، ئۇلارنى سۇغا چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىشقا كىم قوشۇلمايتتى؟! — دېدى.

[48] شۇنىڭ بىلەن، پېترۇس ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ نامىدا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى بۇيرۇدى. كېيىن ئۇلارنىڭ تەلىپى بويىچە، پېترۇس ئۇلار بىلەن بىللە بىرنەچچە كۈن تۇردى.

پېترۇسنىڭ باشقا مىللەت كىشىلىرىنىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشنى ئاقلىشى

11 [1] ئەلچىلەر ۋە پۈتۈن يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى باشقا ئېتىقادچىلار بەزى يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭمۇ خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلغانلىقىنى ئاڭلىدى. [2] شۇڭا، پېترۇس يېرۇسالېمغا قايتقاندا، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىيلارنىڭ بەزىلىرى ئۇنى ئەيىبلەپ:

[3] — سېنىڭ خەتنە قىلىنمىغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولۇپ، ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولغىنىڭ زادى قانداق ئىش؟! — دېدى.

[4] پېترۇس پۈتۈن ئىشنىڭ جەريانىنى ئۇلارغا بىر ـ بىرلەپ چۈشەندۈردى. [5] ئۇ مۇنداق دېدى:

— جاففا شەھىرىدە دۇئا قىلىۋاتقىنىمدا، بىر غايىبانە ئالامەتنى كۆردۈم. كەڭ داستىخاندەك بىر نەرسە تۆت بۇرجىكىدىن باغلانغان ھالدا ئاسماندىن چۈشۈپ، مېنىڭ يېنىمدا توختاپ قالدى. [6] سەپ سېلىپ قارىسام، ئۇنىڭ

ئىچىدە ھەر خىل تۆت پۇتلۇق ھايۋانلار، ياۋايى ھايۋانلار، يەر
بېغىرلىغۇچىلار، ئۇچارقاناتلارمۇ بار ئىكەن. [7] كېيىن، ماڭا: «ئورنۇڭدىن تۇر
پېترۇس، ئۇلارنى سويۇپ يە!» دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى. [8] مەن: «ئى رەببىم،
ھەرگىز بولمايدۇ! مەن ھېچقاچان ھەرقانداق ناپاك، ھارام نەرسىنى ئاغزىمغا
ئالغان ئەمەسمەن!» دېدىم. [9] بىراق، ماڭا يەنە: «خۇدا ھالال دېگەننى سەن
ھارام دېمە!» دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى. [10] بۇ ئىش ئۈچ قېتىم شۇنداق
تەكرارلىنىپ، ئاخىر ھېلىقى نەرسە ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىلدى. [11] دەل
شۇ چاغدا، قەيسەرىيەدىن مېنى چاقىرىشقا ئەۋەتىلگەن ئۈچ كىشى مەن
تۇرغان ئۆينىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا كەلدى. [12] مۇقەددەس روھ مېنى،
گەرچە ئۇلار يەھۇدىي بولمىسىمۇ، ئىككىلەنمەي ئۇلار بىلەن بىللە بېرىشقا
بۇيرۇدى. جاففادىن كەلگەن بۇ ئالتە قېرىنداشمۇ مەن بىلەن بىللە باردى.
قەيسەرىيەگە يېتىپ كېلىپ، كورنىلىي ئىسىملىك ئادەمنىڭ ئۆيىگە كىردۇق.
[13] كورنىلىي بىزگە ئۆزىنىڭ ئۆيىدە بىر پەرىشتىنى قانداق كۆرگەنلىكىنى
ئېيتتى. پەرىشتە ئۇنىڭغا: «سەن جاففاغا ئادەم ئەۋەتىپ، سىمۇن پېترۇس
ئىسىملىك بىر ئادەمنى چاقىرتىپ كەل، [14] ئۇ ساڭا سېنىڭ ۋە ئائىلەڭنىڭ
قۇتقۇزۇلۇش يولىنى سۆزلەپ بېرىدۇ» دېگەنىكەن.

[15] مەن گەپ قىلىشقا باشلىغاندا، مۇقەددەس روھ خۇددى بۇرۇن
بىزنىڭ ۋۇجۇدىمىزغا چۈشكىنىدەك، ئۇلارغىمۇ چۈشتى.

[16] شۇ چاغدا، رەببىمىز ئەيسانىڭ: «يەھيا پەيغەمبەر كىشىلەرنى سۇغا
چۆمۈلدۈرگەن، لېكىن سىلەر مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرۈلىسىلەر»
دېگىنىنى ئېسىمگە ئالدىم. [17] ناھايىتى روشەنكى، بىز ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد
قىلغانلىقتىن، خۇدا بىزگە ئۆزىنىڭ روھىنى ئاتا قىلغىنىغا ئوخشاش، ئۇنى
يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ ئاتا قىلدى! شۇنداق تۇرسا، مەن خۇداغا قانداقمۇ
توسقۇنلۇق قىلالايتتىم؟!

[18] ئۇلار بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا، پېترۇسنى ئەيىبلەشنى توختىتىپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ:

ــ يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ يامان يوللىرىدىن يېنىپ توۋا قىلسا، خۇدا ئۇلارغىمۇ مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىش پۇرسىتى يارىتىپ بېرىدىكەن! ــ دېيىشتى.

ئانتاكيا شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلار

[19] ئۇ چاغدا، ئىستىپاننىڭ ئۆلتۈرۈلۈش ۋەقەسىدىن كېيىن چىققان زىيانكەشلىك تۈپەيلىدىن ھەرقايسى جايلارغا تارقىلىپ كەتكەن ئېتىقادچىلارنىڭ بەزىلىرى ھەتتا فەنىكىيە رايونى، سىپرۇس ئارىلى ۋە سۇرىيىدىكى ئانتاكيا شەھىرى دېگەن جايلارغا كېتىشتى. ئۇلار خۇدانىڭ سۆزىنى پەقەت يەھۇدىيلارغىلا يەتكۈزەتتى. [20] لېكىن، سىپرۇس ئارىلى ۋە كىرىنى شەھىرىدىن كەلگەن بەزى ئېتىقادچىلار ئانتاكيا شەھىرىگە بېرىپ، رەببىمىز ئەيسا ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ يەتكۈزدى. [21] رەببىمىزنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ئۇلار بىلەن بىللە بولغاچقا، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە ئىشىنىپ، رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.

[22] بۇ خەۋەر يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېتىپ كەلدى. ئۇلار بىلىپ بېقىش ئۈچۈن بارنابانى ئانتاكىياغا ئەۋەتتى. [23] بارنابا يېتىپ بېرىپ، خۇدانىڭ ئۇ يەردىكى خەلققە بەخت ئاتا قىلغانلىقىنى كۆرۈپ، خۇشال بولدى. ئۇ كۆپچىلىكنى جان ـ دىلى بىلەن رەببىمىز ئەيساغا سادىق بولۇشقا رىغبەتلەندۈردى. [24] ئۇ مۇقەددەس روھقا چۆمگەن، ئىمانى كامىل، ياخشى بىر ئادەم بولۇپ، ئۇنىڭ تۈرتكىسىدە نۇرغۇن ئادەم رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.

[25] كېيىن، بارنابا تارسۇس شەھىرىگە سائۇلنى ئىزدەپ بېرىپ، [26] ئۇنى تېپىپ ئانتاكىياغا ئېلىپ كەلدى. ئىككىيلەن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى بىلەن بىللە ساق بىر يىل تۇرۇپ، نۇرغۇن ئادەمگە ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدە تەلىم بەردى. ئېتىقادچىلارنى «خرىستىئانلار» * دەپ ئاتاش ئانتاكىيادىن باشلاندى.

[27] ئۇ كۈنلەردە، يېرۇسالېمدىن ئانتاكىياغا بەزى پەيغەمبەرلەر كەلدى. [28] بۇلاردىن ئاگابۇس ئىسىملىك بىرەيلەن مۇقەددەس روھنىڭ تەسىرى بىلەن ئوتتۇرىغا چىقىپ، پۈتۈن رىم دۇنياسىدا قاتتىق ئاچارچىلىق بولىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتتى. (بۇ ئاچارچىلىق دەرۋەقە كلاۋدىيۇس پادىشاھ ھۆكۈم سۈرگەن يىللاردا يۈز بەردى.) [29] بۇنىڭ بىلەن، ئانتاكىيادىكى ئېتىقادچىلار ھەربىرى ئۆز ئەھۋالىغا قاراپ، پۇل ئىئانە قىلىپ، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدە ياشايدىغان ئېتىقادچىلارغا ياردەم بېرىشنى قارار قىلدى. [30] ئۇلار بۇ قارارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، توپلىغان ئىئانىلەرنى بارنابا ۋە سائۇل ئارقىلىق يەھۇدىيەدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ يېتەكچىلىرىگە يەتكۈزۈپ بەردى.

ئېتىقادچىلارنىڭ تېخىمۇ كۆپ زىيانكەشلىكلەرگە ئۇچرىشى

12

[1] شۇ چاغلاردا، ھىرود خان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى بەزى كىشىلەرنى تۇتۇپ، ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلىشقا باشلىدى. [2] ئۇ يۇھاناننىڭ ئاكىسى ياقۇپنىڭ كاللىسىنى ئالدۇردى. [3] ئۆزىنىڭ بۇ ھەرىكىتىدىن يەھۇدىيلارنىڭ رازى بولغانلىقىنى كۆرۈپ، پېترۇسنى تۇتقۇن

*26. يەھۇدىيلار كۈتكەن قۇتقۇزغۇچى ئىبرانىي تىلىدا «مەسىھ»، قەدىمكى گرېك تىلىدا «خرىستوس» دەپ ئاتالغانىدى. شۇڭا، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغانلار «خرىستىئانلار» دەپ ئاتالغان.

قىلىشىنى بۇيرۇدى. بۇ ۋەقە پېتىر نان ھېيتى مەزگىلىدە يۈز بەردى.
[4] پېتىرۇسنى تۇتقاندىن كېيىن، ئۇنى زىندانغا تاشلاپ، ھەربىرى تۆت
لەشكەردىن تەشكىل تاپقان تۆت نۆۋەتچى قاراۋۇللار تويىغا تاپشۇردى.
ھېيتتىن كېيىن، ھىرود خان ئۇنى ئوچۇق سوت قىلىپ ئۆلتۈرمەكچى بولدى.
[5] پېترۇس زىنداندا تۇتۇپ تۇرۇلدى. لېكىن، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى
قېرىنداشلار ئۇنىڭ ئۈچۈن خۇداغا سەمىمىي دۇئا قىلىشتى.

پېترۇسنىڭ زىنداندىن قۇتقۇزۇلۇشى

[6] ھىرود خان پېترۇسنى ئېلىپ چىقىپ سوت قىلىشنىڭ ئالدىنقى
كېچىسى، پېترۇس ئىككى زەنجىر بىلەن باغلانغان بولۇپ، ئىككى قاراۋۇلنىڭ
ئوتتۇرىسىدا ئۇخلاۋاتاتتى. ئىشىكنىڭ سىرتىغىمۇ قاراۋۇل قويۇلغانىدى.
[7] تۇيۇقسىز كامېرغا كۈچلۈك بىر يورۇق نۇر چۈشۈپ، خۇدانىڭ بىر
پەرىشتىسى كۆرۈندى. پەرىشتە پېترۇسنىڭ مۈرىسىگە قېقىپ:

— تېز تۇر! — دەپ ئويغاتتى.

پېترۇسنىڭ قوللىرىدىكى زەنجىر شۇئان بوشاپ چۈشۈپ كەتتى.
[8] پەرىشتە ئۇنىڭغا:

— كىيىمڭنى كىيىۋال! ئايىغىڭنىمۇ كىي! — دېدى.

پېترۇس ئۇنىڭ دېگىنىنى قىلدى. پەرىشتە يەنە:

— چاپىنىڭنى يېپىنچاقلاپ كەينىمدىن ماڭ! — دېدى.

[9] پېترۇس ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كامېردىن چىقتى. بىراق، ئۇ پەرىشتىنىڭ
قىلىۋاتقىنىنىڭ راستلىقىنى بىلمەي، بىر غايىبانە ئالامەت كۆرۈۋېتىمەن، دەپ
ئويلىغانىدى. [10] ئۇلار بىرىنچى ۋە ئىككىنچى قاراۋۇل پوستىدىن ئۆتۈپ،
زىنداننىڭ شەھەرگە چىقىدىغان تۆمۈر دەرۋازىسىغا بارغاندا، دەرۋازا
ئۆزلۈكىدىن ئېچىلىپ كەتتى. ئۇلار دەرۋازىدىن چىقىپ، بىر كوچىدىن

ئۆتكەندە، پەرىشتە تۇيۇقسىز پېترۇسنىڭ يېنىدىن غايىب بولدى.

[11] شۇ چاغدا، پېترۇس ئېسىگە كېلىپ، ئۆزىگە: «ئەمدى مەن بۇ ئىشنىڭ راستلىقىنى بىلدىم. رەببىم بىر پەرىشتە ئەۋەتىپ، مېنى ھىرود خاننىڭ قولىدىن ۋە يەھۇدىيلارنىڭ ماڭا قىلماقچى بولغان بارلىق زىيانكەشلىكىدىن قۇتقۇزۇپتۇ» دېدى.

[12] پېترۇس بۇ ئەھۋالنى چۈشىنىپ، ماركۇس دەپمۇ ئاتالغان يۇھاننانىڭ ئانىسى مەريەمنىڭ ئۆيىگە باردى. ئۇ يەردە نۇرغۇن كىشىلەر يىغىلىپ دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىۋاتاتتى. [13] پېترۇس دەرۋازىنى قاققاندا، رودا ئىسىملىك بىر دېدەك ئاۋازنى ئاڭلاپ چىقتى. [14] ئۇ پېترۇسنىڭ ئاۋازىنى تونۇپ، خۇشاللىقىدىن ئىشىكنىمۇ ئاچماي يۈگۈرۈپ بېرىپ، كۆپچىلىككە:

ــ پېترۇس دەرۋازا ئالدىدا ئىكەن! ــ دەپ خەۋەر قىلدى.

[15] ــ ساراڭ بولۇپ قالدىڭمۇ؟! ــ دېيىشتى ئۇلار. لېكىن، دېدەك راست، دەپ تۇرۇۋالدى. ئۇلار:

ــ ئۇ ئۇنىڭ روھى بولسا كېرەك! ــ دېيىشتى.

[16] پېترۇس دەرۋازىنى قېقىۋەرگەندىن كېيىن، ئۇلار چىقىپ دەرۋازىنى ئېچىپ قارىسا، دەرۋەقە ئۇ ئىكەن! ھەممەيلەن ھاڭ ـ تاڭ بولۇشتى. [17] پېترۇس كۆپچىلىككە ئاۋاز چىقارماسلىقنى قول ئىشارىتى قىلىپ، ئۇلارغا خۇدانىڭ ئۆزىنى زىنداندىن قانداق ئېلىپ چىققانلىقىنى چۈشەندۈردى. ئاندىن كېيىن، ئۇ:

ــ بۇ خەۋەرنى ياقۇپقا* ۋە باشقىلارغا ئۇقتۇرۇپ قويۇڭلار، ــ دەپ، ئۆزى ئۇ يەردىن باشقا يەرگە كەتتى.

[18] تاڭ ئاتقاندا، قاراۋۇللار پاتىپاراق بولۇشۇپ كەتتى. ئۇلار پېترۇسنىڭ

*17. ياقۇپ ــ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئىنىسى ۋە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ باش يېتەكچىسى.

قانداق چىقىپ كەتكەنلىكىنى بىلەلمىدى. [19] ھىرود خان ئۇنى ئىزدەشكە ئەمر قىلدى، لېكىن ئۇنىڭ ئىز ـ دېرىكىنى تاپالمىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ قاراۋۇللارنى سوراق قىلىپ، ئۇلارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىشنى بۇيرۇدى. ئۇنىڭدىن كېيىن، ھىرود خان يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن قەيسەرىيە شەھىرىگە قايتىپ كەتتى.

ھىرود ئاگرىپپا خاننىڭ ئۆلۈمى

[20] كېيىن، ھىرود خان تىر ۋە سىدون خەلقىگە قاتتىق ئاچچىقلاندى. بۇ خەلقلەر ئاشلىقنى خاننىڭ ئىلكىدىكى جايلاردىن ئالىدىغان بولغاچقا، ئۇلار بىرلىشىپ، ھىرود بىلەن يارىشىۋېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىغا ۋەكىل ئەۋەتتى. ئۇلار ئالدى بىلەن ۋىلاستۇس ئىسىملىك مۇھىم ئەمەلدارنىڭ ھېسداشلىقىنى قولغا كەلتۈردى.

[21] بەلگىلەنگەن كۆرۈشۈش كۈنىدە ھىرود خانلىق تونىنى كىيىپ، تەختىدە ئولتۇرۇپ، ئۇلارغا نۇتۇق سۆزلىدى. [22] ئۇلار:

ــ بۇ، ئادەمنىڭ سۆزلىرى ئەمەس، بەلكى خۇدالارنىڭ بىرىنىڭ سۆزىدۇر! ــ دەپ يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ئۇنى ماختاشتى.

[23] ھىرود خۇداغا تەئەللۇق شان ـ شەرەپنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلىقى ئۈچۈن، خۇدانىڭ پەرىشتىسى شۇئان ئۇنى ئۇردى. نەتىجىدە، ئۇ قۇرتلاپ ئۆلدى.

[24] لېكىن، خۇدانىڭ سۆزى داۋاملىق تارقىلىپ، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ سانى كۆپەيمەكتە ئىدى. [25] بارنابا بىلەن سائۇل يېرۇسالېمدا ئەئانىلەرنى تاپشۇرۇپ بەرگەندىن كېيىن، ئانتاكياغا قايتىپ كەتتى. ئۇلار يۇھاننا (ماركۇس) نى بىللە ئېلىپ كەتتى.

مۇقەددەس روھنىڭ بارنابا بىلەن سائۇلنى ئەۋەتىشى

13 [1] ئانتاكيادىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە بەزى پەيغەمبەرلەر ۋە تەلىم بەرگۈچىلەر بار ئىدى. ئۇلار بارنابا، «قارا» لەقەملىك شىمون، كىرىنىلىك لۇكىي، ھىرود خان بىلەن بىللە چوڭ بولغان مېناھېن ۋە سائۇل قاتارلىقلار ئىدى. [2] بىر كۈنى ئۇلار خۇداغا ئىبادەت قىلىپ روزا تۇتۇۋاتقان ۋاقىتدا، مۇقەددەس روھ ئۇلارغا:

— بارنابا بىلەن سائۇلنى مەن چاقىرغان خىزمەتلەرنى قىلىشقا ئاجرىتىڭلار، — دېدى.

[3] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار يەنە ئازراق ۋاقىت روزا تۇتۇپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن، بارنابا بىلەن سائۇلنى ئاجرىتىش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ ئۈچىسىغا قوللىرىنى تەگكۈزۈپ ئۇلارنى ئۇزىتىپ قويدى.

بارنابا بىلەن سائۇل سىپرۇستا

[4] مۇقەددەس روھنىڭ بۇيرۇقى بىلەن يولغا چىققان بارنابا بىلەن سائۇل سەلەكىيە شەھىرىگە بېرىپ، ئۇ يەردىن كېمىگە ئولتۇرۇپ، سىپرۇس دېگەن ئارالغا قاراپ يولغا چىقتى. [5] ئۇلار سالامىس شەھىرىگە يېتىپ كېلىپ، يەھۇدىي ئىبادەتخانىلىرىدا خۇدانىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزۈشكە باشلىدى. يۇھاننا (ماركۇس) ئۇلارنىڭ ئىشلىرىغا ياردەملەشتى.

[6] ئۇلار پۈتۈن ئارالنى ئارىلاپ چىقىپ، پافوس شەھىرىگە كەلدى. ئۇلار ئۇ يەردە ئۆزىنى پەيغەمبەر دەپ ئاتىۋالغان بارىيەشۇ ئىسىملىك بىر يەھۇدىي سېھىرگەر بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. [7] ئۇ سېھىرگەر بۇ ئارالنىڭ بىلىملىك رىملىق ۋالىيسى سېرگىيۇس پائۇلنىڭ تونۇشى ئىدى. ۋالىي سېرگىيۇس بارنابا بىلەن سائۇلنى چاقىرتىپ، خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىماقچى بولدى. [8] لېكىن، ھېلىقى سېھىرگەر (ئۇنىڭ گرېكچە ئىسمى ئەلىماس بولۇپ، «سېھىرگەر»

دېگەن مەنندە) قارشى چىقىپ، ۋالىينى بۇ ئېتىقادنى قوبۇل قىلىشتىن توسۇشقا تىرىشتى. [9] بىراق، مۇقەددەس روھقا چۆمگەن سائۇل (گرېكچە ئىسمى پاۋلۇس*) ھېلىقى سېھرگەرگە تىكىلىپ قاراپ، [10] ئۇنىڭغا:

ــ ئەي شەيتاننىڭ ئوغلى! ھەممە ئادىللىقنىڭ دۈشمىنىسەن. قەلبىڭ ھەر خىل ھىيلىگەرلىك ۋە ئالدامچىلىق بىلەن تولغان. خۇدانىڭ توغرا يوللىرىنى بۇرمىلاشنى زادى توختاتمامسەن؟! [11] ئەمدى خۇدا سېنى جازاغا تارتىدۇ! كۆزلىرىڭ كور بولۇپ، بىر مەزگىل كۈننىڭ يورۇقىنى كۆرەلمەيسەن! ــ دېدى.

شۇئان، ئەلىماس كۆزلىرىنى بىر قارا تۇمان توسقانلىقىنى سەزدى. ئۇ قوللىرىنى ئۇزىتىپ، باشقىلارنىڭ يېتەكلىشىنى ئۆتۈندى. [12] يۈز بەرگەن ئەھۋالنى كۆرگەن ۋالىي ئۇلارنىڭ رەببىمىز ئەيسا ھەققىدىكى تەلىملىرىگە ھەيران بولۇپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.

پاۋلۇسنىڭ يەھۇدىيلارغا ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدە ئېيتقانلىرى

[13] پاۋلۇس بىلەن ئۇنىڭ ھەمراھلىرى كېمىگە ئولتۇرۇپ، پافوستىن پامفىلىيە ئۆلكىسىنىڭ پەرگە شەھىرىگە باردى. ئۇ يەردە يۇھاننا (ماركۇس) ئۇلاردىن ئايرىلىپ يېرۇسالېمغا قايتتى. [14] پاۋلۇسلار بولسا پەرگە شەھىرىدىن سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، پىسىدىيە رايونىدىكى ئانتاكيا شەھىرىگە بېرىپ، دەم ئېلىش كۈنى يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەتخانىسىغا كىردى. [15] تەۋرات ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىملىرى ئوقۇلغاندىن كېيىن، ئىبادەتخانىنىڭ مەسئۇللىرى ئۇلارنى چاقىرتىپ:

---

*9. سائۇل يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئارىسىدا خۇش خەۋەر تارقاتقاندا، ئۆزىنىڭ گرېكچە ئىسمى «پاۋلۇس» نى قوللانغان.

ــــ قېرىنداشلار، ئەگەر جامائەتنى رىغبەتلەندۈردىغان گەپ ـ سۆزۈڭلار بولسا، ئېيتىڭلار، ــــ دېدى.

[16] پاۋلۇس ئورنىدىن تۇرۇپ، قولىنى كۆتۈرۈپ، خالايىقنى تىنچىتىپ، مۇنداق دېدى:

ــــ ئەي ئىسرائىللار ۋە يەھۇدىي ئەمەس تەقۋادارلار، قۇلاق سېلىڭلار! [17] ئىسرائىللار ئەزەلدىن بىرى ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ئەجدادلىرىمىزنى تاللىدى. ئۇلار مىسىردا ياشىغان مەزگىلدە، خۇدا ئۇلارنى ئۇلۇغ بىر مىللەت قىلدى. خۇدا كۈچ ـ قۇدرىتىنى كۆرسىتىپ، قۇللۇق ئەھۋالىغا چېكىنىپ قالغان ئۇلارنى مىسىردىن قۇتقۇزۇپ چىقتى ۋە [18] چۆلدە ئۇلارغا تەخمىنەن قىرىق يىل غەمخورلۇق قىلدى. [19] ئۇ قانان زېمىنىدىكى يەتتە مىللەتنى يوقىتىپ، ئۇلارنىڭ زېمىنلىرىنى ئىسرائىل خەلقىگە زېمىنلىققا بەردى. [20] بۇ ئىشلارغا ئىلگىرى ـ ئاخىر بولۇپ 450 يىل كەتتى.

كېيىن خۇدا سامۇئىل پەيغەمبەرنىڭ زامانىغىچە ئۇلارغا باتۇر يېتەكچىلەرنى تىكلەپ بەردى. [21] كېيىن، ئۇلار سامۇئىل پەيغەمبەردىن بىر پادىشاھ تەيىنلەشنى تەلەپ قىلغاندى. شۇڭا، خۇدا ئۇلارغا بىنيامىن قەبىلىسىدىن كىش ئىسىملىك ئادەمنىڭ ئوغلى سائۇلنى تاللاپ بەردى. سائۇل قىرىق يىل پادىشاھلىق قىلدى. [22] بىراق، خۇدا سائۇلنى تەختتىن چۈشۈرۈپ، داۋۇتنى پادىشاھ قىلىپ بەردى. خۇدا پادىشاھ داۋۇت ھەققىدە مۇنداق دېگەنىدى: «يەشايىنىڭ ئوغلى داۋۇت مېنى بەك خۇش قىلدى. ئۇ مەن نېمە دېسەم، شۇنى قىلىدۇ!» [23] خۇدا بۇرۇن ۋەدە بەرگىنىدەك، داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىسرائىللارغا بىر قۇتقۇزغۇچى تەيىنلىدى. ئۇ ــــ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزىدۇر! [24] ھەزرىتى ئەيسا ئۆزىنىڭ ۋەزىپىسىنى باشلاشتىن بۇرۇن، يەھيا پەيغەمبەر چىقىپ، ئىسرائىل خەلقىنى گۇناھلىرىغا توۋا قىلىپ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىشقا دەۋەت قىلدى. [25] يەھيا پەيغەمبەر ۋەزىپىنى تاماملاش ئالدىدا، خالايىققا مۇنداق دېگەنىدى: «سىلەر مېنى كىم

دەيسىلەر؟ مېنى خۇدا ئەۋەتىدىغان قۇتقۇزغۇچى دەمسىلەر؟ ياق! مەن سىلەر كۈتكەن ئادەم ئەمەسمەن. ئۇ مەندىن كېيىن كېلىدۇ، مەن ھەتتا ئۇنىڭ ئايىغىنىڭ يىپلىرىنى يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن!»

[26] ئەي ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان قېرىنداشلار ۋە يەھۇدىي دىنىنى ياقىلايدىغان يەھۇدىي ئەمەسلەر، قۇلاق سېلىڭلار! خۇدا ھەممىمىزنى قۇتقۇزۇلسۇن دەپ، بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزدى. [27] يېرۇسالېم خەلقى ۋە ئۇلارنىڭ باشلىقلىرى ھەر دەم ئېلىش كۈنى ئىبادەتخانىدا پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەزرىتى ئەيسا توغرىسىدىكى سۆزلىرىنىڭ ئوقۇلۇشىنى ئاڭلىسىمۇ، چۈشەنمەيتتى، ھەزرىتى ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتمىگەندى. ئۇلارنىڭ ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلۈم جازاسىغا لايىق دېيىشى بىلەن، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئالدىن ئېيتقانلىرى ئەمەلگە ئاشتى. [28] ئۇلار ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىشقا بىرەر گۇناھ تاپالمىغان بولسىمۇ، ۋالىي پىلاتۇستىن يەنىلا ئۇنىڭغا ئۆلۈم جازاسى بېرىشنى تەلەپ قىلدى. پىلاتۇس قوشۇلدى. [29] ئۇلار بۇ ئىشلارنى پەيغەمبەرلەرنىڭ قۇتقۇزغۇچى ھەققىدە ئالدىن ئېيتقانلىرىنى بىلمەستىن قىلدى. ھەزرىتى ئەيسا ئۆلگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ جەسىتى كرېستتىن چۈشۈرۈلۈپ، دەپنە قىلىندى. [30] لېكىن، خۇدا ھەزرىتى ئەيسانى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈردى! [31] تىرىلگەندىن كېيىن، ھەزرىتى ئەيسا بۇرۇن ئۆزى بىلەن بىللە جەلىلىيە ئۆلكىسىدىن يېرۇسالېمغىچە ئەگىشىپ كەلگەنلەرگە كۆپ قېتىم كۆرۈندى. ھازىر بۇ كىشىلەر ئىسرائىل خەلقىگە ھەزرىتى ئەيسانىڭ گۇۋاھچىسى بولۇۋاتىدۇ!

[32-33] بىزمۇ ھازىر بۇ خۇش خەۋەرنى سىلەرگە يەتكۈزۈۋاتىمىز. خۇدا ھەزرىتى ئەيسانى تىرىلدۈرۈش بىلەن، ئەجدادلىرىمىزغا قىلغان ۋەدىسىنى بىزنىڭ دەۋرىمىزدە ئەمەلگە ئاشۇردى! بۇ ھەقتە پادىشاھ داۋۇت زەبۇرنىڭ ئىككىنچى نەزمىسىدە ئالدىن مۇنداق خاتىرىلىگەن: «سەن مېنىڭ ئوغلۇم.

بۇ گۇناھ سېنىڭ ئاتاڭ ئىكەنلىكىمنى جاكارلىدىم.»* [34] خۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيسانى مەڭگۈ چىرىمەس قىلىپ تىرىلدۈرگەنلىكى ھەققىدە مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن مۇنداق يېزىلغان: «پادىشاھ داۋۇتقا قىلغان ۋەدەمدە تۇرۇپ، سىلەرگە مۇقەددەس ۋە مۇقەررەر بەخت ئاتا قىلىمەن!» [35] بۇ ھەقتە زەبۇرنىڭ يەنە بىر يېرىدە تېخىمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇلۇپ مۇنداق يېزىلغان: «خۇدا، سەن سادىق خىزمەتكارىڭنىڭ تېنىنىڭمۇ چىرىشىگە يول قويمايسەن.»

[36] بۇ يەردىكى «سادىق خىزمەتكار» دېگەن سۆز پادىشاھ داۋۇتقا قارىتىلغان ئەمەس. چۈنكى، پادىشاھ داۋۇت ئۆزىنىڭ زامانىدا خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە خىزمەت قىلىپ، ئالەمدىن ئۆتۈپ يەرگە كۆمۈلگەن. ئۇنىڭ تېنى چىرىپ كەتكەن. [37] ھەزرىتى ئەيسا بولسا خۇدا تەرىپىدىن تىرىلدۈرۈلدى. ئۇنىڭ تېنى پەقەت چىرىمىدى. [38] شۇڭا قېرىنداشلار، شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، بىزنىڭ سىلەرگە يەتكۈزۈۋاتقان گۇناھتىن كەچۈرۈم قىلىنىش يولى ھەزرىتى ئەيسانىڭ قىلغانلىرى ئارقىلىقلا مۇمكىن بولىدۇ! [39] مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىغا بويسۇنۇشقا ھەرقانچە تىرىشساڭلارمۇ، گۇناھلىرىڭلار كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ. خۇدا پەقەت ھەزرىتى ئەيسا ئارقىلىقلا سىلەرنى ھەققانىي ئادەم دەپ قارايدۇ. [40] شۇڭا، پەيغەمبەرلەر ئالدىن ئېيتقان بالايىئاپەت بېشىڭلارغا كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئېھتىيات قىلىپ ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە دىققەت قىلىڭلار!:

[41] «قۇلاق سېلىڭلار، ئەي مېنى مازاق قىلىۋاتقانلار!

---

*32 ـ 33. قەدىمكى زامانلاردا ئىسرائىلىيەدە بىر كىشى پادىشاھ قىلىپ تەيىنلەنگەندە، خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئاتىلاتتى. ئەينى ۋاقىتتا ئىسرائىل پادىشاھىغا قارىتىلغان بۇ سۆز بۇ يەردە نەقىل كەلتۈرۈلۈپ، خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھنى تىرىلدۈرگەنلىكى بىلەن، ئۇنى ئەرشتە تەختكە ئولتۇرغۇزۇپ، پادىشاھ قىلغانلىقى كۆرسىتىلدۇ.

ئالاقزادىلىككە چۈشۈپ ئۆلسىلەر!
چۈنكى، مېنىڭ زامانىڭلاردا قىلماقچى بولغان
ئىشلىرىمنى كۆرگىنىڭلاردا،
كىشىلەر ئۇنى سىلەرگە چۈشەندۈرسىمۇ، ئىشەنمەيسىلەر!»

[42] پاۋلۇس بىلەن بارنابا ئىبادەتخانىدىن چىقىۋاتقاندا، جامائەت ئۇلارنى كېلەركى دەم ئېلىش كۈنى بۇ ئىشلار ھەققىدە يەنە تەلىم بېرىشكە تەكلىپ قىلدى. [43] جامائەت تارقالغاندا، نۇرغۇن يەھۇدىيلار ۋە ئۇلارنىڭ دىنىنى ياقىلايدىغان يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ پاۋلۇس بىلەن بارناباغا ئەگەشتى. بۇ ئىككىسى ئۇلارغا سۆز قىلىپ، «خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىدە ياشاشنى داۋاملاشتۇرۇڭلار!» دەپ رىغبەتلەندۈردى.

پاۋلۇسنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرگە يۈزلىنىشى

[44] كېيىنكى دەم ئېلىش كۈنى، پۈتۈن شەھەر خەلقى دېگۈدەك رەببىمىز ئەيسا ھەققىدىكى سۆزلەرنى ئاڭلىغىلى كېلىشتى. [45] بىراق، بۇنچە كۆپ ئادەملەرنى كۆرگەن بىر قىسىم يەھۇدىيلار ھەسەت قىلىشقا باشلىدى. ئۇلار پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىنى رەت قىلدى ۋە ئۇنى ھاقارەتلىدى. [46] لېكىن، پاۋلۇس بىلەن بارنابا تېخىمۇ يۈرەكلىك ھالدا مۇنداق دېدى:
ــ بىز خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئالدى بىلەن يەھۇدىي قېرىنداشلىرىمىزغا يەتكۈزۈشىمىز كېرەك ئىدى. لېكىن، سىلەر يەھۇدىيلار ئۇنى قوبۇل قىلمىدىڭلار. ئۆزۈڭلارنى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىشكە لايىق كۆرمىدىڭلار. شۇڭا، بىز سىلەردىن ئايرىلىدىغان بولدۇق. ئەمدى بىز خۇش خەۋەرنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە يەتكۈزىمىز! [47] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا بىزگە مۇنداق بۇيرۇغان:

«يەر يۈزىنىڭ بۇ چېتىدىن ئۇ چېتىگىچە بارلىق ئىنسانلارنىڭ
قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن،
سېنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە نۇر قىلىپ ئەۋەتتىم.»

[48] يەھۇدىي ئەمەسلەر بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، خۇشال بولۇشتى ۋە هەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى بۇ تەلىملەر ئۈچۈن خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشتى. خۇدا تەرىپىدىن مەڭگۈلۈك ھاياتنى قوبۇل قىلىشقا تاللانغانلارنىڭ ھەممىسى ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.
[49] شۇنداق قىلىپ، رەببىمىز ئەيسا ھەققىدىكى خۇش خەۋەر پۈتۈن زېمىنغا كەڭ تارقالدى. [50] بىراق، يەھۇدىيلار شەھەر باشلىقلىرىنى ۋە ئابرويلۇق دىندار ئاياللارنى پاۋلۇس بىلەن بارناباغا قارشى تۇرۇشقا قۇتراتتى. ئۇلار ئۇ ئىككىسىگە زىيانكەشلىك قىلغۇزۇپ، ئۇلارنى ئۆز يەرلىرىدىن قوغلاپ چىقاردى. [51] شۇڭا، پاۋلۇس بىلەن بارنابا ھېلىقى يەھۇدىيلارنى ئەيىبلەش ئۈچۈن ئاياغلىرىدىكى توپىنى قېقىۋېتىپ، كونيا شەھىرىگە كېتىپ قالدى. [52] ئانتاكيادىكى ئېتىقادچىلار بولسا خۇشاللىققا ھەمدە مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتىگە چۆمدى.

پاۋلۇس بىلەن بارنابا كونيا شەھىرىدە

14 [1] پاۋلۇس بىلەن بارنابا كونيا شەھىرىدىمۇ ئادىتى بويىچە يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەتخانىسىغا كىردى. ئۇلار جامائەتكە شۇنداق سۆزلىدىكى، نەتىجىدە نۇرغۇن يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى خۇش خەۋەرگە ئىشەندى. [2] بىراق، ئىشەنمىگەن يەھۇدىيلار باشقا يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئىدىيىسىنى زەھەرلەپ، ئۇلارنى

ئېتىقادچىلارغا قارشى تۇرۇشقا قۇتراتتى. [3] پاۋلۇس بىلەن بارنابا ئۇ يەردە خېلى ئۇزۇن تۇرۇپ، رەببىمىز ئەيسانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى يۈرەكلىك ھالدا يەتكۈزدى. رەببىمىز ئەيسامۇ ئۇلارغا مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرسىتىش ئىقتىدارىنى بېرىپ، ئۇلار يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرنىڭ راست ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى. [4] بۇنىڭ بىلەن، شەھەر خەلقى ئىككىگە بۆلۈنۈپ كەتتى. بەزىلىرى ھەزرىتى ئەيساغا ئىشەنمەيدىغان يەھۇدىيلار تەرەپتە، بەزىلىرى بولسا ئەلچىلەر تەرەپتە تۇردى. [5] ئاخىردا، ھەزرىتى ئەيساغا ئىشەنمەيدىغان يەھۇدىيلار بىلەن يەھۇدىي ئەمەسلەر ئۆز باشلىقلىرى بىلەن بىرلىكتە ئەلچىلەرنى قىيناپ، چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرمەكچى بولدى. [6-7] بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان پاۋلۇس بىلەن بارنابا بۇ شەھەردىن قېچىپ، لىكائۇنىيا رايونىدىكى لىسترا ۋە دەربە شەھەرلىرى ھەمدە ئەتراپتىكى جايلارغا بېرىپ، خۇش خەۋەرنى داۋاملىق تارقىتىۋەردى.

لىسترا ۋە دەربە شەھەرلىرىدە

[8] شۇ چاغدا، لىسترا شەھىرىدە بىر تۇغما پالەچ بار ئىدى. [9] بۇ ئادەم پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سېلىپ ئولتۇراتتى. ئۇنى دىققەت بىلەن كۆزەتكەن پاۋلۇس ئۇنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا ئىشەنگەنلىكىنى ۋە ساقايتىلىپ كېتىشكە ئىشەنچى بارلىقىنى سېزىپ، [10] يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:

ــ ئورنۇڭدىن تۇر! ــ دېدى.

ھېلىقى ئادەم شۇئان دەس تۇرۇپ مېڭىشقا باشلىدى. [11] پاۋلۇسنىڭ بۇ كارامىتىنى كۆرگەن كۆپچىلىك لىكائۇنىيا تىلى بىلەن:

ــ خۇدالار ئىنسان قىياپىتىدە ئارىمىزغا كەپتۇ! ــ دەپ ۋارقىرىشىپ كەتتى. [12] ئۇلار بارنابانى ئىلاھ زېئۇس، دەپ ئاتاشتى. پاۋلۇس كۆپرەك

سۆزلىگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنى ئىلاھ ھېرمىس،* دەپ ئاتاشتى. [13] شەھەرنىڭ سىرتىدا «زېئۇس ئىلاھ» نىڭ بۇتخانىسى بار ئىدى. شۇ بۇتخانىدا ئىشلەيدىغان روھانىي خەلق بىلەن بىللە ئەلچىلەرگە ئاتاپ قۇربانلىق قىلماقچى بولۇپ، شەھەر دەرۋازىسىغا ئۆكۈز ۋە گۈل چەمبىرەكلەرنى ئېلىپ كەلدى.

[14] بارنابا بىلەن پاۋلۇس ئۇلارنىڭ قىلماقچى بولغان ئىشنى ئاڭلاپ، يىرگىنىپ كەتكەن ھالدا، نارازىلىق بىلدۈرۈش ئۈچۈن كۆڭلەكلىرىنى يىرتىپ، كۆپچىلىكنىڭ ئارىسىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ، ۋارقىراپ مۇنداق دېدى:

[15] — ئۇنداق قىلماڭلار! بىزمۇ ئادەم، سىلەرگە ئوخشاش ئىنسان! بىز سىلەرگە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشكە كەلدۇق. خۇش خەۋەر شۇكى: ئەرزىمەس نەرسىلەرگە چوقۇنماي، مەڭگۈ ھايات بولغان بىردىنبىر خۇداغىلا ئىبادەت قىلىڭلار! ئۇ ئاسمان ـ زېمىن، دېڭىز ـ ئوكيان ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق مەخلۇقلارنى ياراتقان خۇدادۇر! [16] بۇرۇنقى زامانلاردا، خۇدا ھەرقايسى ئەللەرنىڭ ئادەملىرىنى ئۆزلىرى تاللىغان يولدا مېڭىشىغا قويۇپ بەرگەن. [17] شۇنداقتىمۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ھەمىشە ئىسپاتلاپ كەلگەن. ئۇ ھەمىشە ھەممىمىزگە شاپائەت قىلىپ، يامغۇرنى ئۆز ۋاقتىدا ياغدۇرۇپ مول ھوسۇل بېغىشلاپ، رىزقىمىزنى بېرىپ، قەلبىمىزنى خۇشاللىققا چۆمدۈردى. شۇنداق ئەمەسمۇ؟

[18] ئۇلار بۇ سۆزلەرنى قىلغان بولسىمۇ، خالايىقنىڭ ئۇلارغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىشىنى توسۇپ قالالمىغىلى تاسلا قالدى. [19] لېكىن، ئانتاكيا ۋە كونيا شەھەرلىرىدىن كەلگەن بەزى يەھۇدىيلار كىشىلەرنى قۇتراتتى. نەتىجىدە، خەلق پاۋلۇسنى چالما ـ كېسەك قىلدى. ئۇلار پاۋلۇسنى ئۆلدى

*12. زېئۇس ۋە ھېرمىس — زېئۇس قەدىمكى گرېكلارنىڭ ئەڭ چوڭ خۇداسى. ھېرمىس بولسا زېئۇسنىڭ خۇسۇسىي ياردەمچىسى ۋە ناتىقى.

دەپ ئويلاپ، شەھەر سىرتىغا سۆرەپ ئاپىرىپ تاشلىۋەتتى. [20] لېكىن، ئېتىقادچىلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا توپلانغاندا، پاۋلۇس ئورنىدىن تۇرۇپ، شەھەرگە قايتىپ كىردى. ئەتىسى، ئۇ بارنابا بىلەن بىللە دەربە شەھىرىگە كەتتى.

پاۋلۇسنىڭ ئانتاكىياغا قايتىپ كېلىشى

[21] پاۋلۇس بىلەن بارنابا دەربە شەھىرىدە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈپ، نۇرغۇن ئادەملەرنى ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشقا يېتەكلىدى. كېيىن، ئىككىيلەن لىسترا، كونيا ۋە ئانتاكىيا شەھەرلىرىگە قايتىپ باردى. [22] ئۇلار ئۇ يەرلەردە ئېتىقادچىلارنىڭ ئېتىقادىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنى رەببىمىز ئەيساغا داۋاملىق سادىق بولۇشقا رىغبەتلەندۈردى.

ئۇلار ئېتىقادچىلارغا مۇنداق دېدى:

ــ بىز خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش ئۈچۈن، چوقۇم نۇرغۇن جاپالارنى بېشىمىزدىن ئۆتكۈزۈشىمىزگە توغرا كېلىدۇ.

[23] پاۋلۇس بىلەن بارنابا يەنە ھەرقايسى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېتەكچىلەرنى بەلگىلەپ، دۇئا قىلىش ۋە روزا تۇتۇش ئارقىلىق ئۇلارنى ئۆزلىرى ئېتىقاد قىلىدىغان رەببىمىز ئەيساغا تاپشۇردى. [24] ئىككىيلەن پىسىدىيە رايونىدىن ئۆتۈپ پامفىلىيە ئۆلكىسىگە كەلدى. [25] ئۇلار پەرگە شەھىرىدە خۇدانىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزگەندىن كېيىن، دېڭىز بويىدىكى ئانتاليا شەھىرىگە باردى. [26] ئاندىن، ئۇ يەردىن كېمىگە ئولتۇرۇپ، سۈرىيىدىكى ئانتاكىياغا قايتتى. ئۇلار ئۆزلىرى تاماملىغان بۇ ۋەزىپىنى ئادا قىلىشتىن بۇرۇن، ئانتاكىيادىكى ئېتىقادچىلارنىڭ دۇئاسىنى ئالغان بولۇپ، ئېتىقادچىلار ئۇلارنى خۇداغا تاپشۇرۇپ، شۇ چەت زېمىنلارغا خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشكە ئەۋەتكەنىدى. [27] ئۇلار ئانتاكىياغا قايتىپ كېلىپ، ئېتىقادچىلارنى بىر يەرگە جەم قىلىپ، ئۇلارغا خۇدانىڭ ئۆزلىرى ئارقىلىق قانداق ئىشلارنى

قىلغانلىقىنى ۋە خۇدانىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرگە قانداق يول ئېچىپ، ئۇلارنىمۇ ئېتىقادى ئارقىلىق قۇتقۇزغانلىقىنى سۆزلەپ بەردى. [28] ئۇلار ئۇ يەردە ئېتىقادچىلار بىلەن بىللە ئۇزۇن مەزگىل تۇردى.

يېرۇسالېمدىكى يىغىن

15 [1] ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغان بەزى يەھۇدىيلار يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن كېلىپ، ئانتاكيادىكى يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچىلارغا:

ــ سىلەر مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن تەۋراتتىكى خەتنە قىلىنىش ھەققىدىكى بەلگىلىمىنى قوبۇل قىلمىساڭلار، قۇتقۇزۇلمايسىلەر! ــ دەپ تەلىم بېرىشكە باشلىدى.

[2] بۇ مەسىلە توغرىسىدا پاۋلۇس بىلەن بارنابا ئىككىيلەن ئۇلار بىلەن كەسكىن مۇنازىرە ۋە تالاش ـ تارتىش قىلىشتى. شۇڭا، ئانتاكيادىكى ئېتىقادچىلار پاۋلۇس بىلەن بارناباغا بىرنەچچە ئادەم قوشۇپ: «بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا بېرىپ، باشقا ئەلچىلەر ۋە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ يېتەكچىلىرى بىلەن كۆرۈشۈڭلار» دەپ قارار قىلدى.

[3] شۇنداق قىلىپ، ئانتاكيادىكى ئېتىقادچىلار پاۋلۇسلارنى يولغا سالدى. ئۇلار سەپىرىدە فەنىكىيە رايونى ۋە سامارىيە ئۆلكىسىنى بېسىپ ئۆتۈپ، بارغانلا يېرىدە يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭمۇ يامان يوللىرىدىن يېنىپ، ھەزرىتى ئەيساغا يۈزلەنگەنلىك ۋەقەسىنى سۆزلىدى. بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان پۈتۈن ئېتىقادچىلار ناھايىتى خۇرسەن بولۇشتى. [4] پاۋلۇسلار يېرۇسالېمغا كەلگىنىدە، ئەلچىلەر، يېتەكچىلەر ۋە باشقا ئېتىقادچىلارنىڭ قارشى ئېلىشىغا مۇيەسسەر بولدى. ئۇلار كۆپچىلىككە خۇدانىڭ ئۆزلىرى ئارقىلىق قىلغان ئىشلىرىنى يەتكۈزدى. [5] لېكىن، پەرىسىي دىنىي ئېقىمدىكىلەردىن ھەزرىتى

ئەيساغا ئېتىقاد قىلغان بەزىلەر ئورنىدىن تۇرۇشۇپ:

ــ ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ خەتنە قىلىنمىسا بولمايدۇ! ئۇنىڭدىن باشقا، تەۋراتتىكى بارلىق تۈزۈمگە ئەمەل قىلىشى كېرەك! ــ دېدى.

[6] شۇڭا، ئەلچىلەر بىلەن يېتەكچىلەر بۇ مەسىلىنى مۇزاكىرە قىلىش ئۈچۈن جەم بولۇشتى. [7] ئۇزۇن سۆھبەتلەشكەندىن كېيىن، پېترۇس ئورنىدىن تۇرۇپ مۇنداق دېدى:

ــ قېرىنداشلار، خۇدانىڭ مېنى بىرنەچچە يىل بۇرۇن سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن يەھۇدىي ئەمەسلەرگە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈپ، ئۇلارنى ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدۇرۇشقا تاللىغانلىقىدىن خەۋىرىڭلار بار. [8] ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى بىلىدىغان خۇدا ئۆزىنىڭ روھىنى بىزگە ئاتا قىلغىنىدەك، يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ ئاتا قىلدى. بۇنىڭ بىلەن، خۇدا يەھۇدىي ئەمەسلەرنىمۇ قوبۇل قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. [9] خۇدا ئۇلارنى بىز بىلەن تەڭ كۆردى. ئۇلارنىڭ ھەزرىتى ئەيساغا بولغان ئېتىقادى ئارقىلىق خۇدا ئۇلارنىڭ قەلبلىرىنى پاك قىلدى. [10] ئەھۋال مانا شۇنداق ئىكەن، ئەمدى سىلەر نېمە ئۈچۈن يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ بويۇنلىرىغا شۇنچە ئېغىر يۈكنى ئارتماقچى بولىسىلەر؟ ئۇنى ئۆزىمىز ۋە ئەجدادلىرىمىزمۇ كۆتۈرەلمىگەن تۇرسا! ئۇنداق قىلساڭلار، خۇدانىڭ يولىنى سىنىغان بولمامسىلەر؟! [11] ياق! ئۇنداق قىلماڭلار! بىز يەھۇدىيلار رەببىمىز ئەيسانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىگە تايىنىپ، ئېتىقادىمىز ئارقىلىق قۇتقۇزۇلغاندەك، ئۇلارمۇ شۇنداق قۇتقۇزۇلىدۇ!

[12] پېترۇس گېپىنى ئاياغلاشتۇرغاندىن كېيىن، ئۆيدە جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى. ئاندىن، بارنابا بىلەن پاۋلۇس چىقىپ، خۇدانىڭ ئۆزلىرى ئارقىلىق يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئارىسىدا كۆرسەتكەن بارلىق مۆجىزە ۋە كارامەتلىرىنى بايان قىلدى. [13] ئۇلار سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن، ياقۇپ مۇنداق دېدى:

— قېرىنداشلار، قۇلاق سېلىڭلار! [14] باياتىن پېترۇس خۇدانىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىنى، يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئارىسىدىنمۇ ئادەم تاللاپ، ئۆزىنىڭ خەلقى قىلغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتتى. [15] پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقانلىرىمۇ بۇنىڭغا پۈتۈنلەي ئۇيغۇن كېلىدۇ. مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ ئاموس پەيغەمبەرگە ئېيتقان مۇنۇ سۆزلىرى يېزىلغان:

[16] «كېيىن، مەن قايتىپ كېلىپ، پادىشاھ داۋۇتنىڭ ۋەيران بولغان پادىشاھلىقىنى قايتىدىن قۇرۇپ چىقىمەن.
ئۇنى خارابىلىكتىن قايتا بىنا قىلىپ، ئەسلىگە كەلتۈرىمەن.
[17] شۇنداق قىلىپ، باشقا ھەرقانداق ئادەم، جۈملىدىن مەن ئۆز خەلقىم بولۇشقا چاقىرغان يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ مېنى تاپىدۇ.
مەن — سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار، [18] خۇددى بۇرۇنلا ۋەدە قىلغىنىمدەك، بۇ ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن!»

[19] ياقۇپ سۆزىنى خۇلاسىلەپ، مۇنداق دېدى:
— شۇنىڭ ئۈچۈن، مېنىڭچە خۇداغا ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي ئەمەسلەرگە ئورۇنسىز تەلەپ قويماسلىقىمىز كېرەك! [20] پەقەت ئۇلارغا: «بۇتلارغا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشلەرنى يېمەڭلار، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلماڭلار، قاننى ۋە بوغۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋاننىڭ گۆشلىرىنىمۇ يېمەڭلار!» دەپ تاپىلاپ، بىر پارچە خەت يازايلى. [21] چۈنكى، يەھۇدىيلار مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىدىكى بۇ تەلىملەرنى ئۇزۇندىن بېرى ھەر دەم ئېلىش كۈنى ھەرقايسى شەھەردىكى ئىبادەتخانىلاردا يىغىلىپ، ئۆگىنىپ كەلگەن.

يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچىلارغا يېزىلغان خەت

[22] شۇنداق قىلىپ، ئەلچىلەر، يېتەكچىلەر ۋە يېرۇسالېمدىكى باشقا پۈتۈن ئېتىقادچىلار ئۆزلىرىنىڭ ئارىسىدىن بىرنەچچە ئادەمنى تاللاپ، ئۇلارنى پاۋلۇس ۋە بارنابا بىلەن بىللە ئانتاكياغا ئەۋەتىشنى قارار قىلدى. يەھۇدا (بارسابا دەپمۇ ئاتىلىدۇ) بىلەن سىلاس بۇنىڭغا تاللاندى. بۇ ئىككىيلەن بۇرۇندىن ئېتىقادچىلارنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولۇپ كەلگەندى. خەتتە مۇنداق يېزىلغان:

[23] «ھۆرمەتلىك ئانتاكيا، سۇرىيە ۋە كىلىكىيە ئۆلكىلىرىدىكى بارلىق يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچىلار! يېرۇسالېمدىكى قېرىنداشلىرىڭلاردىن، يەنى بىز ئەلچىلەر بىلەن يېتەكچىلەردىن سىلەرگە سالام!
[24] بىزدىن يېنىڭلارغا بارغان بەزى كىشىلەرنىڭ سۆزلىرىنىڭ سىلەرنى بىئارام ۋە پاراكەندە قىلىپ قويغانلىقىنى ئاڭلىدۇق. لېكىن، بىز ئۇلارغا ئۇنداق سۆزلەرنى قىلىشنى تاپشۇرمىغاندۇق. [25] شۇ سەۋەبتىن، بىز بۇ ئىشنى مۇزاكىرە قىلغاندىن كېيىن، ئارىمىزدىن بىرنەچچە كىشىنى تاللاپ، ئۇلارنى قەدىردان دوستلىرىمىز بارنابا ۋە پاۋلۇس بىلەن بىللە يېنىڭلارغا ئەۋەتىشنى قارار قىلدۇق. [26] بۇ ئىككىيلەن ھاياتىنىڭ خەتەرگە ئۇچرىشىغا قارىماي، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمىتىدە بولغان كىشىلەردۇر. [27] شۇڭا، بىز يەھۇدا بىلەن سىلاسنىمۇ خېتىمىزدىكى قارارلىرىمىزنى سىلەرگە ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرسۇن دەپ، يېنىڭلارغا ئەۋەتىشنى قارار قىلدۇق. [28] مەقسەتكە

كەلسەڭ، بىز مۇقەددەس روھنىڭ ياردىمى بىلەن زۆرۈر
بولغان ئىككى ـ ئۈچ بەلگىلىمىدىن سىرت، سىلەرگە
ھەرقانداق بىر ئېغىر يۈك يۈكلىمەسلىكنى قارار قىلدۇق.
[29] زۆرۈر بولغان بەلگىلىمىلەر تۆۋەندىكىچە: بۇتلارغا ئاتاپ
نەزىر قىلىنغان گۆشلەرنى يېمەڭلار. قاننى ۋە بوغۇپ
ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋاننىڭ گۆشلىرىنىمۇ يېمەڭلار. جىنسىي
ئەخلاقسىزلىق قىلماڭلار. سىلەر مۇشۇ بىرنەچچە ئىشتىن
خالىي بولساڭلار، ياخشى قىلغان بولىسىلەر.
سىلەرگە ئامانلىق تىلەيمىز!»

[30] ۋەكىللەر يولغا چىقىپ، بارنابا ۋە پاۋلۇس بىلەن بىللە ئانتاكياغا باردى. ئۇ يەردە پۈتۈن ئېتىقادچىلارنى يىغىپ، خەتنى ئۇلارغا تاپشۇردى. [31] ئۇلار خەتتىكى مەدەت بېرىدىغان سۆزلەرنى ئوقۇپ، ئىنتايىن خۇرسەن بولۇشتى. [32] يەھۇدا ۋە سىلاسلار پەيغەمبەر بولۇپ، ئېتىقادچىلارغا نۇرغۇن سۆزلەرنى قىلىپ، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈپ، ئېتىقادىنى كۈچەيتتى. [33] يېرۇسالېمدىن كەلگەنلەر ئۇ يەردە ئازراق ۋاقىت تۇرۇپ، يېرۇسالېمدىكى ئۆزلىرىنى ئەۋەتكەن ئېتىقادچىلارنىڭ قېشىغا قايتتى. ئانتاكىيادىكى ئېتىقادچىلار ئۇلارنى ئۇزىتىپ، سەپىرىگە ئامانلىق تىلىدى. [34-35] لېكىن، پاۋلۇس ۋە بارنابا ئانتاكيادا يەنە بىر مەزگىل تۇرۇپ، باشقا نۇرغۇن كىشىلەر بىلەن بىللە رەببىمىز ئەيسا توغرىسىدىكى تەلىمنى يەتكۈزۈپ تۇردى.

پاۋلۇس بىلەن بارنابانىڭ ئايرىلىپ كېتىشى

[36] ئارىدىن ئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، پاۋلۇس بارناباغا:
ــ بىز بۇرۇن رەببىمىزنىڭ خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزگەن ھەممە

شەھەر ـ يېزىلارغا بېرىپ، ئېتىقادچىلارنىڭ ئەھۋالىنى كۆرۈپ كېلەيلى، ــ دېدى.

[37] بارنابا ماقۇل كۆرۈپ، يۇھاننا (ماركۇس) نى بىللە ئېلىپ بارماقچى بولغانىدى. [38] بىراق، پاۋلۇس بۇنى دانا پىكىر ئەمەس، دەپ قارىدى. چۈنكى، ماركۇس ئالدىنقى قېتىم ئۇلار بىلەن بىللە ئىشلەشنى داۋاملاشتۇرماي، پامفىلىيە ئۆلكىسىدە ئۇلاردىن ئايرىلىپ كەتكەنىدى. [39] پاۋلۇس بىلەن بارنابا بۇ ئىش يۈزىسىدىن قاتتىق تالاش ـ تارتىش قىلىشىپ، ئاخىر بىر ـ بىرىدىن ئايرىلىپ كېتىشتى. بارنابا ماركۇسنى ئېلىپ، كېمىگە ئولتۇرۇپ سىپرۇس ئارىلىغا كەتتى. [40] پاۋلۇس بولسا سىلاسنى تاللاپ، ئېتىقادچىلارنىڭ ئۆزى بىلەن سىلاسنى خۇداغا ئامانەت قىلىشى بىلەن ئۇلاردىن ئايرىلىپ يولغا چىقتى. [41] پاۋلۇسلار سۈرىيە ۋە كىلىكىيە ئۆلكىلىرىنى ئارىلاپ، ھەرقايسى جايلاردا ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى كىشىلەرنىڭ ئېتىقادىنى كۈچەيتتى.

تىموتىينىڭ پاۋلۇس بىلەن بىللە ئىشلىشى

16 [1] پاۋلۇسلار دەربە ۋە لىسترا شەھەرلىرىگىمۇ كىرىپ ئۆتتى. لىسترادا تىموتىي ئىسىملىك بىر ئېتىقادچى بار ئىدى. ئۇنىڭ ئانىسى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي ئايال ئىدى، ئاتىسى بولسا گرېك ئىدى. [2] لىسترا ۋە كونيا شەھەرلىرىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى تىموتىينى ماختىشاتتى. [3] شۇڭا، پاۋلۇس ئۇنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ ماڭماقچى بولدى. بىراق، بۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنىڭ ھەممىسى تىموتىينىڭ ئاتىسىنىڭ گرېك ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، پاۋلۇس يەھۇدىيلارنىڭ ئۇنى قوبۇل قىلماسلىقىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، ئۇنى خەتنە قىلدۇردى. [4] ئۇلار شەھەر ـ يېزىلاردىن ئۆتكەچ، يېرۇسالېمدىكى ئەلچىلەر بىلەن يېتەكچىلەر

بەلگىلىگەن يەھۇدىي ئەمەسلەرگە مۇناسىۋەتلىك، رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك بولغان قارارلارنى ئېتىقادچىلارغا يەتكۈزدى. [5] شۇنداق قىلىپ، ھەرقايسى جامائەتچىلىكتىكىلەرنىڭ ئېتىقادى كۈچەيتىلىپ، ئېتىقادچىلارنىڭ سانىمۇ كۈندىن ـ كۈنگە كۆپەيدى.

ماكېدونىيىلىكنىڭ چاقىرىقى

[6] پاۋلۇسلار فرىگىيە ۋە گالاتىيا رايونلىرىغا كىرىپ ئۆتۈپ كەتتى. چۈنكى بۇ ۋاقىتتا، مۇقەددەس روھ ئۇلارنىڭ ئاسىيا ئۆلكىسىدە خۇش خەۋەر تارقىتىشىغا يول قويمىغانىدى. [7] ئۇلار مىسىيە رايونىغا كەلگەندىن كېيىن، بىتىنىيە ئۆلكىسىگە كىرمەكچى بولدى. بىراق، ھەزرىتى ئەيسانىڭ روھى ئۇلارنىڭ كىرىشىگە يەنە بىر قېتىم يول قويمىدى. [8] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار مىسىيەدىن ئۆتۈپ، دېڭىز بويىدىكى تروئاس شەھىرىگە باردى. [9] شۇ كۈنى كەچتە، پاۋلۇسقا بىر غايىبانە ئالامەت كۆرۈنۈپ، ماكېدونىيىلىك بىر كىشى ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆرە تۇرۇپ:

— دېڭىزدىن ئۆتۈپ، ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە كېلىپ، بىزگە ياردەم بەرسىڭىز! — دەپ تەلەپ قىلدى.

[10] پاۋلۇس بۇ ئالامەتنى كۆرگەندىن كېيىن، بىز* دەرھال ماكېدونىيىگە بېرىشقا تەييارلاندۇق. چۈنكى، خۇدانىڭ بىزنى ئۇ كىشىلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ، خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشكە چاقىرغانلىقىنى چۈشەنگەندۇق.

لىدىيانىڭ ئېتىقاد قىلىشى

[11] بىز كېمىگە ئولتۇرۇپ، تروئاستىن يولغا چىقىپ، سىمادىرەگ ئارىلىغا

*10. مۇئەللىپ لۇقا بۇ يەردە «بىز» دېگەن سۆزنى ئىشلىتىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ مۇشۇ ۋاقىتتىن باشلاپ پاۋلۇسلار بىلەن بىللە خۇش خەۋەر يەتكۈزگەنلىكىنى ئىپادىلىگەن.

قاراپ يول ئېلىپ، ئەتىسى ماكېدونىيىدىكى نېئاپولىس شەھىرىگە باردۇق.
[12] ئۇ يەردىن ئىچكىرىلەپ، ماكېدونىيىنىڭ شۇ رايونىدىكى فىلىپپى دېگەن
مۇھىم شەھەرگە ئۆتتۇق. بۇمۇ رىملىقلار ئورۇنلاشقان ۋە ئۇلار
باشقۇرۇۋاتقان شەھەر ئىدى. بىز بۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇردۇق. [13] دەم
ئېلىش كۈنى، شەھەر سىرتىدىكى دەريا ساھىلىگە باردۇق. خۇددى
ئويلىغىنىمىزدەك، ئۇ يەردە يەھۇدىيلار دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىدىغان بىر جايىنى
تاپتۇق. بىز ئولتۇرۇپ، ئۇ يەرگە توپلانغان ئاياللار بىلەن سۆھبەتلەشتۇق.
[14] ئاڭلىغۇچىلار ئىچىدە تىياتىرا شەھىرىدىن كەلگەن لىدىيا ئىسىملىك بىر ئايال
بار ئىدى. سۆسۈن رەڭلىك رەخت ساتىدىغان لىدىيا گەرچە يەھۇدىي
بولمىسىمۇ، خۇداغا ئىبادەت قىلاتتى. خۇدانىڭ ئۇنىڭ قەلبىنى يورۇتۇشى
بىلەن، ئۇ پاۋلۇسنىڭ تەلىمىنى قوبۇل قىلدى. [15] ئۇ ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن
چۆمۈلدۈرۈلگەندىن كېيىن، بىزنى ئۆيىگە تەكلىپ قىلىپ:
ــ ئەگەر سىلەر مېنى رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى، دەپ
قارساڭلار، مېنىڭ ئۆيۈمگە بېرىپ تۇرۇپ كېتىڭلار! ــ دەپ چىڭ
تۇرۇۋالدى.
شۇنىڭ بىلەن، بىز ئۇنىڭغا ماقۇل بولۇپ، ئۆيىگە باردۇق.

پاۋلۇس بىلەن سىلاسنىڭ زىندانغا تاشلىنىشى

[16] بىر كۈنى بىز يەھۇدىيلار دۇئا قىلىدىغان جايغا يەنە بىر قېتىم بارغاندا،
ئالدىمىزغا بىر دېدەك چىقتى. بۇ قىزغا جىن چاپلىشىۋالغان بولۇپ، بۇ روھ
ئۇنى باشقىلارنىڭ كەلگۈسىدىكى ئىشلىرىغا پال سالدىغان قىلىپ قويغانىدى.
ئۇ خوجايىنلىرىغا پال سېلىش ئارقىلىق نۇرغۇن پۇل تېپىپ بەرگەنىدى. [17] ئۇ
يول بويى پاۋلۇس ۋە بىزگە ئەگىشىپ:
ــ بۇ كىشىلەر ئۇلۇغ خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى، ئۇلار سىلەرگە

قۇتقۇزۇلۇش يولىنى يەتكۈزىدۇ! ــ دەپ ۋارقىراپ ماڭدى.

[18] ئۇ خېلى كۆپ كۈن ئۇدا شۇنداق ۋارقىرىغاندى. بۇنىڭدىن ئىنتايىن بىزار بولغان پاۋلۇس قىزغا جىن چاپلىشىۋالغانلىقىنى بىلىپ، ئۇنىڭغا بۇرۇلۇپ، ھېلىقى جىنغا:

ــ ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن بۇيرۇيمەنكى، ئۇنىڭ تېنىدىن چىق! ــ دېيىشىگىلا، جىن شۇئان چىقىپ كەتتى.

[19] دېدەك پال سالالمايدىغان بولۇپ قالغاندىن كېيىن، خوجايىنلىرى پۇل تېپىش خىيالىرىنىڭ يوققا چىققانلىقىنى بىلىشىپ، پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى تارتىپ چىقىپ، ئۇلارنى شەھەر مەيدانىغا، باشلىقلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. [20] ئۇلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى رىم ئەمەلدارلىرىنىڭ ئالدىغا چىقىرىپ:

ــ بۇ يەھۇدىيلار شەھىرىمىزنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى. [21] ئۇلار قانۇنىمىزغا خىلاپ قائىدە-تۈزۈملەرنى تارقىتىۋاتىدۇ! بىز رىملىق بولغاندىكىن، ئۇلارنىڭ تارقاتقانلىرىنى قوبۇل قىلساق ۋە ئىجرا قىلساق بولمايدۇ! ــ دەپ شىكايەت قىلدى.

[22] كۆپچىلىكمۇ ئۇلارغا قوشۇلۇپ، ھۇجۇمغا ئۆتكەنىدى. ئەمەلدارلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنىڭ كىيىملىرىنى يىرتىپ يالىڭاچلاپ، كالتەك بىلەن ئۇرۇشقا ئەمر چۈشۈردى. [23] ئۇلار قاتتىق ئۇرۇلغاندىن كېيىن، زىندانغا تاشلاندى. گۇندىپايغا قاتتىق كۆزىتىش بۇيرۇلدى. [24] بۇ بۇيرۇق بىلەن گۇندىپاي ئۇلارنى زىنداننىڭ ئىچكىرىدىكى كامېرغا سولاپ، پۇتلىرىغا ئىشكەل سالدى.

[25] تۈن يېرىمىغا يېقىن، پاۋلۇس بىلەن سىلاس دۇئا قىلىپ، خۇداغا مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتىۋاتاتتى. باشقا مەھبۇسلار بولسا قۇلاق سېلىپ ئاڭلاۋاتاتتى. [26] تۇيۇقسىز قاتتىق يەر تەۋرەپ، زىنداننىڭ ئۇللىرىمۇ سىلكىنىپ كەتتى. زىنداننىڭ پۈتۈن ئىشىكلىرى ئېچىلىپ، مەھبۇسلاردىكى كىشەنلەرمۇ

چۈشۈپ كەتتى. [27] ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ زىنداننىڭ ئىشىكلىرىنىڭ ئوچۇق تۇرغانلىقىنى كۆرگەن گۇندىپاي ھەممە مەھبۇسلار قېچىپ كەتسە، ئەمەلدارلار چوقۇم مېنى ئۆلتۈردۇ دەپ، قىلىچىنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالماقچى بولدى.

[28] لېكىن، پاۋلۇس:

ــ جېنىڭغا زامىن بولما، ھەممىمىز بار! ــ دەپ قاتتىق ۋارقىرىدى.

[29] گۇندىپاي چىراغ ئەكەلدۈرۈپ، پاۋلۇس بىلەن سىلاسنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ، تىترىگەن ھالدا ئۇلارنىڭ ئايىغىغا يىقىلدى. [30] كېيىن، ئۇلارنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ:

ــ قۇتقۇزۇلۇش ئۈچۈن قانداق قىلىشىم كېرەك؟ ــ دەپ سورىدى.

[31] ــ رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشىڭ كېرەك. شۇنداق قىلساڭ، ئۆزۈڭ ھەم ئائىلەڭدىكىلەرمۇ قۇتقۇزۇلىدۇ! ــ دېدى ئۇلار.

[32] شۇنىڭ بىلەن، ئىككىيلەن ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە رەببىمىز ئەيسا ھەققىدە چۈشەنچە بەردى. [33] شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدىلا گۇندىپاي ئۇلارنى باشلاپ چىقىپ، يارىلىرىنى يۇيۇپ تازىلىدى. ئۇ دەرھال ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى. [34] ئۇ پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى ئۆز ئۆيىگە باشلاپ كېلىپ، ئالدىغا داستىخان سالدى. ئۇلار خۇداغا ئېتىقاد قىلغانلىقتىن ئائىلە بويىچە خۇشاللىققا چۆمگەنىدى.

[35] ئەتىسى ئەتىگەندە، رىم ئەمەلدارلىرى زىندانغا ياساۋۇللارنى ئەۋەتىپ:

ــ ئۇ ئىككىيلەننى قويۇۋېتىڭلار! ــ دەپ بۇيرۇدى.

[36] گۇندىپاي پاۋلۇسقا:

ــ ئەمەلدارلار سىلاس ئىككىڭلارنى قويۇۋېتىش ئەمرىنى بەردى. سىلەر ئەمدى زىنداندىن چىقساڭلار بولىدۇ. تىنچ ـ ئامان قايتىڭلار، ــ دېدى.

[37] بىراق، پاۋلۇس ياساۋۇللارغا:

ــ بىز رىم پۇقرالىرى بولساقمۇ، ئەمەلدارلار بىزنى سوراق قىلمايلا خالايىقنىڭ ئالدىدا قانۇنسىز ھالدا كالتەك بىلەن ئۇرۇپ، زىندانغا تاشلىدى. ئەمدى ئۇلار بىزنى ئوغرىلىقچە قوغلىماقچىمۇ؟ بۇنداق قىلسا بولمايدۇ. بىزنى رىم ئەمەلدارلىرى ئۆزى كېلىپ ئېلىپ كەتسۇن! ــ دېدى.

[38-39] ياساۋۇللار بۇ سۆزلەرنى رىم ئەمەلدارلىرىغا يەتكۈزدى. ئۇلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ قورقۇپ كەتتى ۋە زىندانغا بېرىپ ئۇلاردىن كەچۈرۈم سورىدى. ئۇلارنى زىنداندىن ئېلىپ چىققاندىن كېيىن، شەھەردىن چىقىپ كېتىشنى تەلەپ قىلدى.

[40] زىنداندىن چىققان پاۋلۇس بىلەن سىلاس لىدىيانىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇ يەردە قېرىنداشلىرى بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈپ، شەھەردىن چىقىپ كەتتى.

سالونىكا شەھىرىدىكى توپىلاڭ

17

[1] پاۋلۇس بىلەن ئۇنىڭ ھەمراھلىرى سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئامفىپولىس ۋە ئاپوللونىيا شەھەرلىرىدىن ئۆتۈپ، سالونىكا شەھىرىگە كەلدى. ئۇ يەردە يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەتخانىسى بار ئىدى.

[2-3] پاۋلۇس ئادىتى بويىچە ئىبادەتخانىغا كىرىپ، ئۇدا ئۈچ دەم ئېلىش كۈنى ئۇ يەردە جەم بولغان كىشىلەر بىلەن مۇقەددەس يازمىلارنى ئاساس قىلغان ھالدا مۇنازىرىلىشىپ، ئۇلارغا قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنىڭ خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئۆلتۈرۈلۈپ، ئاندىن ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلگەنلىكىنى ئېنىق چۈشەندۈرۈپ بەردى.

ــ مەن سىلەرگە جاكارلىغان ھەزرىتى ئەيسا دەل قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنىڭ ئۆزى! ــ دېدى ئۇ.

[4] يەھۇدىيلارنىڭ ئىچىدىن بەزىلەر قايىل بولۇپ، پاۋلۇس بىلەن سىلاسقا ئەگىشىپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. يەھۇدىي دىنىنى ياقلايدىغان نۇرغۇن گرېك ئەر ۋە يۇقىرى تەبىقىدىكى گرېك ئاياللارمۇ ھەزرىتى ئەيساغا ئىشەندى. [5] بىراق، يەھۇدىيلار بۇنىڭغا ھەسەتخورلۇق قىلدى. ئۇلار كوچىدا بىكار يۈرىدىغان ئاقىنانچىلارنى توپلاپ، شەھەردە توپىلاڭ كۆتۈردى. يەھۇدىيلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى تۇتۇپ، توپىلاڭچىلارغا تاپشۇرۇپ بېرىش مەقسىتىدە ياسون ئىسىملىك بىر ئېتىقادچىنىڭ ئۆيىگە باستۇرۇپ كىردى. [6] لېكىن، ئۇلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى تاپالماي، ياسون ۋە باشقا بىرنەچچە ئېتىقادچىلارنى يەرلىك ئەمەلدارلارنىڭ ئالدىغا تارتىپ ئاپىرىپ:

— ھەممە جايلاردا ئالەمنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلماقچى بولغان ھېلىقى ئادەملەر شەھىرىمىزگىمۇ يېتىپ كەلدى. [7] ياسون ئۇلارنى ئۆيىگە قوبۇل قىلدى. ئۇلار ئەيسا ئىسىملىك باشقا بىر پادىشاھ بار دەپ، رىم ئىمپېراتورىنىڭ پەرمانىغا خىلاپلىق قىلىۋاتىدۇ! — دەپ چۇقان سېلىپ، يالغان شىكايەت قىلدى.

[8] بۇ سۆزلەر يەرلىك ئەمەلدارلار بىلەن خالايىقنى دەككە-دۈككىگە سېلىپ قويدى. [9] يەرلىك ئەمەلدارلار ياسون ۋە بىللە تۇتۇپ كېلىنگەن ئېتىقادچىلاردىن كاپالەت پۇلى ئالغاندىن كېيىنلا، ئاندىن ئۇلارنى قويۇۋەتتى.

بېرىيا شەھىرىدە

[10] ئېتىقادچىلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى شۇ كۈنى كەچ كىرىش بىلەنلا، بېرىيا شەھىرىگە ئەۋەتىۋەتتى. ئۇلار ئۇ يەرگە بېرىپ، يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەتخانىسىغا كىردى. [11] ئۇ يەرنىڭ ئادەملىرى سالونىكادىكىلەرگە قارىغاندا كاللىسى ئېچىلغان بولۇپ، ئۇلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنىڭ ھەزرىتى ئەيسا

ھەققىدە بەرگەن تەلىمىنى قىزىقىپ ئاڭلىدى ۋە ئۇلارنىڭ ئېتىقادلىرىنىڭ توغرا ـ خاتالىقىنى بىلىش ئۈچۈن، ھەر كۈنى مۇقەددەس يازمىلارنى ئىزدىنىپ ئۆگەندى. [12] نەتىجىدە، نۇرغۇن يەھۇدىيلار، ئۇنىڭدىن باشقا خېلى كۆپ گرېك ئەرلەر ۋە يۇقىرى تەبىقىدىكى گرېك ئاياللارمۇ ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. [13] لېكىن، سالونىكادىكى يەھۇدىيلار پاۋلۇسنىڭ بېرىيادا ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇ يەرگە بېرىپ پاۋلۇسقا زىيانكەشلىك قىلىش مەقسىتىدە توپىلاڭ كۆتۈرۈپ، ئاممىنى قۇتراتتى. [14] شۇڭا، ئېتىقادچىلار پاۋلۇسنى دەرھال دېڭىز بويىدىكى جايلارغا ئەۋەتتى. سىلاس بىلەن تىموتىي بولسا بېرىيادا قالدى. [15] پاۋلۇسقا ھەمراھ بولۇپ ماڭغانلار ئۇنى ئافىنا شەھىرىگىچە ئېلىپ بېرىپ، ئاندىن بېرىياغا قايتىپ كەلدى. ئۇلار پاۋلۇسنىڭ «سىلاس بىلەن تىموتىي مۇمكىنقەدەر مېنىڭ يېنىمغا تېزرەك كەلسۇن» دېگەن سۆزىنى ئېلىپ كەلدى.

ئافىنا شەھىرىدە

[16] پاۋلۇس ئافىنا شەھىرىدە سىلاس بىلەن تىموتىينى كۈتۈپ تۇرغاندا، شەھەرنىڭ ھەممە يېرىنى بۇت قاپلاپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن بىئارام بولدى. [17] شۇڭا، ئۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەتخانىسىدا يەھۇدىيلار ۋە ئۇلارنىڭ دىنىنى ياقلايدىغان يەھۇدىي ئەمەسلەر بىلەن سۆھبەتلىشەتتى ھەم ھەر كۈنى بازاردا ئۇچرىغانلا كىشىلەر بىلەن بۇ توغرۇلۇق مۇنازىرىلىشەتتى. [18] «ئېپىكۇرلار» ۋە «ستوئىكلار» دەپ تونۇلغان بەزى پەيلاسوپلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلىشىشكە باشلىدى. بەزىلەر:

ــــ بۇ جاھانكەزدى پوچى نېمە دەپ جۆيلۈۋاتىدۇ؟ ــــ دېيىشتى.

يەنە بەزىلەر پاۋلۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلدۈرۈلگەنلىكى

ھەققىدىكى تەلىملىرىنى ئاڭلاپ:

ــ ئۇ چەت ئەللىكلەرنىڭ خۇدالىرىنى تەشۋىق قىلىۋاتسا كېرەك! ــ دېيىشتى. [19] شۇڭا، ئۇلار پاۋلۇسنى «ئارېئوپاگۇس» دېگەن چوڭ كېڭەش مەيدانىغا ئېلىپ بېرىپ:

ــ سەن تارقىتىۋاتقان يېڭى تەلىماتلىرىڭدىن بىزنىمۇ ئاز ـ تولا خەۋەردار قىلىپ قويساڭ قانداق؟ [20] بەزى ئىشلارنى ئاڭلاپ ئىنتايىن ھەيران بولدۇق، زادى نېمە دېمەكچى بولغىنىڭنى بىلمەكچىمىز، ــ دېيىشتى. [21] (ئافىنالىقلار ۋە ئۇ يەردە تۇرۇۋاتقان چەت ئەللىكلەرنىڭ ھەممىسى كۆپ ۋاقتىنى يېڭى ئوي ـ پىكىرلەرنى ئاڭلاشقا ۋە ئالماشتۇرۇشقا سەرپ قىلىشاتتى.) [22] شۇڭا، پاۋلۇس ئالدىغا چىقىپ مۇنداق دېدى:

ــ ئەي ئافىنا خەلقى! سىلەرنىڭ كۈچلۈك ئېتىقادىي قىزغىنلىقىڭلارنىڭ بارلىقىنى بىلىمەن. [23] چۈنكى، شەھەر ئىچىدە ھەممە يەرنى ئارىلاپ، سىلەرنىڭ ئىبادەت قىلىدىغان جايلىرىڭلارنى كۆزدىن كەچۈرگىنىمدە، قۇربانلىق سۇپىلىرىنىڭ بىرىنىڭ ئۈستىدە «مەلۇم بولمىغان خۇداغا» دەپ بېغىشلىما يېزىلغانلىقىنى كۆردۈم. مەن ھازىر دەل سىلەرگە مەلۇم بولمىغان، لېكىن سىلەر ئىبادەت قىلىۋاتقان مانا شۇ خۇدانى سىلەرگە تونۇشتۇراي.

[24] پۈتكۈل دۇنيانى ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق مەۋجۇداتلارنى ياراتقان خۇدا پۈتۈن ئالەمنىڭ ئىگىسىدۇر. ئۇ ئىنسانلارنىڭ قولى بىلەن بىنا قىلىنغان بۇتخانىلاردا تۇرمايدۇ. [25] ئۇنىڭ ئىنسانلارغا ھېچقانداق ھاجىتى چۈشمەيدۇ. ئەكسىچە، ئىنسانلارغا ھاياتلىق، نەپەس، شۇنداقلا ئۇلار ئېھتىياجلىق بولغان ھەرقانداق نەرسىنى ئاتا قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئېھتىياجلىرىنى قاندۇرىدۇ. [26] ئۇ بىر ئادەمدىن پۈتكۈل مىللەتلەرنى ياراتتى، ئۇلارنى پۈتۈن يەر يۈزىگە ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ گۈللىنىشى ۋە زاۋاللىققا يۈزلىنىشى ھەمدە تۇرىدىغان جايلىرىنى ئالدىن بەلگىلەپ بەردى. [27] ئۇ: «ئىنسانلار مېنى

ئىزدەپ تاپسۇن» دەپ، شۇنداق قىلدى. ئەمەلىيەتتە، ئۇ بىزلەردىن يىراق
ئەمەس. [28] بىز ئۇ ئارقىلىق ياشايمىز، ھەرىكەت قىلىمىز، مەۋجۇتمىز.
ئاراڭلاردىكى بەزى شائىرلار يازغاندەك: «بىز خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى!» [29] بىز
خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولغاچقا، ئۇنى ھۈنەرۋەننىڭ ماھارىتى بىلەن ئويۇپ
ياسالغان ئالتۇن ـ كۈمۈش ياكى تاش بۇتلارغا ئوخشاتماسلىقىمىز كېرەك!
[30] بۇرۇنقى زامانلاردا، خۇدا: «بۇتقا ئىشىنىدىغانلار ھازىرچە مېنىڭ يوللىرىمنى
بىلمەيدۇ» دەپ، ئۇلارنىڭ ھەرىكەتلىرىنى كۆرمەسكە سالدى. لېكىن
بۈگۈنكى كۈندە، ئۇ پۈتۈن ئىنسانلارنى گۇناھلىرىغا توۋا قىلىپ، ئۇنىڭ يولىغا
قايتىشقا بۇيرۇماقتا! [31] چۈنكى، ئۇ ئۆزى تاللىغان ئادەم ئارقىلىق پۈتۈن دۇنيانى
ئادىللىق بىلەن سوراق قىلىدىغان قىيامەت كۈنىنى بەلگىلىدى. خۇدانىڭ ئۇنى
ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەنلىكى بۇ ئىشنىڭ مۇقەررەر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى.
[32] پاۋلۇسنىڭ ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى ھەققىدە ئېيتقانلىرىنى ئاڭلىغان
بەزى كىشىلەر ئۇنى مەسخىرە قىلىشقا باشلىدى. يەنە بەزىلەر:
— بۇ ئىشنى يەنە بىر ئاڭلاشنى ئارزۇ قىلىمىز، — دېدى.
[33] بۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇس كېڭەشمە مەيدانىدىن قايتىپ چىقتى.
[34] بەزىلەر ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. بۇنىڭ ئىچىدە
كېڭەشمە ھەيئەتلىرىدىن دىيونىسيۇس، دامارىس ئىسىملىك بىر ئايال ۋە
باشقا بىرقانچە كىشىمۇ بار ئىدى.

كورىنت شەھىرىدە

18 [1] بۇ ئىشلاردىن كېيىن، پاۋلۇس ئافىنا شەھىرىدىن كورىنت
شەھىرىگە باردى. [2] پاۋلۇس ئۇ يەردە پونتۇس ئۆلكىسىدە
تۇغۇلغان ئاكۋىلا ئىسىملىك بىر يەھۇدىي بىلەن ئۇنىڭ ئايالى پرىسكىلانى
ئۇچراتتى. ئۇلار رىملىق كلاۋدىيۇس پادىشاھنىڭ پۈتۈن يەھۇدىيلارنىڭ رىم

شەھىرىدىن چىقىپ كېتىشى توغرىسىدىكى بۇيرۇقى سەۋەبلىك يېقىندا
ئىتالىيىدىن كەلگەنىدى. پاۋلۇس ئۇلار بىلەن كۆرۈشۈپ، [3] ئۇلارنىڭ يېنىدا
قېلىپ ئىشلىدى. چۈنكى، بۇرۇندىن چېدىر ياساش بىلەن تۇرمۇش
كەچۈرىدىغان پاۋلۇس ئۇلار بىلەن كەسىپداش چىقىپ قالدى.
[4] يەھۇدىيلارنىڭ ھەربىر دەم ئېلىش كۈنىدە، پاۋلۇس ئىبادەتخانىغا بېرىپ،
يەھۇدىيلار ۋە گرېكلار بىلەن سۆزلىشىپ، ئۇلارنى ئۆز تەلىمىنىڭ راست
ئىكەنلىكىگە قايىل قىلىشقا تىرىشاتتى.

[5] سىلاس بىلەن تىموتىي ماكېدونىيىدىن كەلگەندىن كېيىن، پاۋلۇس
بارلىق ۋاقتىنى خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزۈشكە سەرپ قىلىپ،
يەھۇدىيلارغا ھەزرىتى ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئىكەنلىكىگە
گۇۋاھلىق بەردى. [6] لېكىن، ئۇلار ئۇنىڭغا قارشى چىقتى ۋە ئۇنى ھاقارەتلىدى.
بۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس پېشىنى قېقىپ، ئۇلارغا:

ــ ئەگەر سىلەر قۇتقۇزۇلمىساڭلار، مەن جاۋابكار ئەمەس، ئۆزۈڭلار
جاۋابكار. بۇگۈندىن باشلاپ، مەن خۇش خەۋەرنى سىلەرگە ئەمەس،
يەھۇدىي ئەمەسلەرگە يەتكۈزىمەن، ــ دېدى.

[7] بۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇس ئۇلاردىن ئايرىلىپ، تىتىيۇس يۇستۇس
ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ تۇردى. ئۇ يەھۇدىي بولمىسىمۇ،
يەھۇدىي دىنىنى ياقىلايدىغان ئادەم بولۇپ، ئۇنىڭ ئۆيى ئىبادەتخانىنىڭ يېنىدا
ئىدى. [8] ئىبادەتخانىنىڭ مەسئۇلى كرىسپۇس پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن
رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. يەنە نۇرغۇن يەھۇدىي ئەمەس
كورىنتلىقلارمۇ پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد
قىلىشقا باشلىدى ۋە چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى.

[9] بىر كېچە، پاۋلۇسقا بىر غايىبانە ئالامەت كۆرۈندى. بۇ ئالامەتتە
رەببىمىز ئەيسا ئۇنىڭغا:

ــ قورقما، سۈكۈت قىلماي سۆزلە. [10] مەن سەن بىلەن بىللە. ساڭا ھېچكىم زىيانكەشلىك قىلالمايدۇ. چۈنكى، بۇ شەھەردە نۇرغۇن كىشىلىرىم بار! ــ دېدى.

[11] شۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇس ئۇ يەردە بىر يېرىم يىل تۇرۇپ، ئۇ يەردىكى كىشىلەرگە خۇدانىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزدى.

[12] غاللىيو يۇنان ئۆلكىسىنىڭ ۋالىيسى بولغان ۋاقىتدا، يەھۇدىيلار بىرلىشىپ پاۋلۇسنى تۇتۇپ سوتقا ئاپىرىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن:

[13] ــ بۇ ئادەم كىشىلەرنى قانۇنغا خىلاپ ھالدا خۇداغا ئىبادەت قىلىشقا قۇتراتتى! ــ دەپ شىكايەت قىلدى.

[14] پاۋلۇس سۆز باشلاي دەپ تۇرۇشىغا، ۋالىي غاللىيو ئۇلارغا:

ــ ئەي يەھۇدىيلار! ئەگەر سىلەرنىڭ شىكايىتىڭلار بىر ناھەقلىق ياكى بىرەر ئېغىر جىنايەت توغرىسىدا بولسىدى، ئەلۋەتتە سەۋرچانلىق بىلەن سىلەرگە قۇلاق سېلىشىمغا توغرا كېلەتتى. [15] بىراق، تالاش - تارتىشىڭلار دىنىي قانۇنۇڭلاردىكى بەزى ئىسىملار ۋە سۆزلەر توغرىسىدا ئىكەن، ئۇنى ئۆزۈڭلار ھەل قىلىڭلار. مەن بۇنداق كىچىك ئىشلارنى سوراق قىلمايمەن! ــ دېدى.

[16] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار سوتتىن ھەيدەپ چىقىرىلدى. [17] خالايىق يەھۇدىي ئىبادەتخانىسىنىڭ مەسئۇلى سوستېنىسنى تارتىپ چىقىپ، سوراقخانىنىڭ ئالدىدا قاتتىق ئۇردى. بىراق، ۋالىي غاللىيو بۇ ئىشقا قىلچە پىسەنت قىلمىدى.

پاۋلۇسنىڭ ئانتاكيا شەھىرىگە قايتىپ كېلىشى

[18] پاۋلۇس كورىنت شەھىرىدە ئېتىقادچىلار بىلەن يەنە بىر مەزگىل تۇردى. كېيىن، ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ، پىرسكىلا ۋە ئاكۋىلالار بىلەن

كېمىگە ئولتۇرۇپ، سۇرىيە ئۆلكىسىگە كەتتى. يولغا چىقىشتىن ئىلگىرى، ئۇ دېگىنى بويىچە كېنخىرىيە شەھىرىدە چاچلىرىنى كەستۈرۈۋەتتى. چۈنكى، ئۇ خۇداغا بىر قەسەم قىلغانىدى. [19] ئۇلار ئەفەس شەھىرىگە بارغاندىن كېيىن، پاۋلۇس پرىسكىلا ۋە ئاكۋىلا بىلەنمۇ خوشلاشتى. ئۇ كېتىشتىن بۇرۇن ئىبادەتخانىغا بېرىپ، يەھۇدىيلار بىلەن ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدە سۆھبەتلەشتى. [20] ئۇلار ئۇنى بىرنەچچە كۈن ئۇزۇنراق تۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى، لېكىن پاۋلۇس قوشۇلمىدى. [21] پاۋلۇس ئۇ يەردىن ئايرىلىش ۋاقتىدا، ئۇلارغا:

ــ خۇدا بۇيرۇسا، سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا يەنە كېلىمەن، ــ دېدى، ئاندىن ئەفەستىن كېمە بىلەن يولغا چىقتى.

[22] پاۋلۇس قەيسەرىيە شەھىرىدە كېمىدىن چۈشۈپ، يېرۇسالېمغا باردى. ئۇ يەردىكى ئېتىقادچىلار بىلەن كۆرۈشكەندىن كېيىن، ئانتاكيا شەھىرىگە كەتتى. [23] ئۇ ئانتاكيادا ئېتىقادچىلار بىلەن خېلى كۆپ ۋاقىت تۇرۇپ، يەنە يولغا چىقتى ۋە گالاتىيا ۋە فرىگىيە رايونلىرىنى ئارىلاپ، بارغانلا يېرىدە ئېتىقادچىلارنىڭ ئېتىقادىنى كۈچەيتتى.

ئاپوللوسنىڭ ئەفەس ۋە كورىنت شەھەرلىرىدە تەلىم بېرىشى

[24] بۇ ئارىدا، ئىسكەندەرىيە شەھىرىدە تۇغۇلغان ئاپوللوس ئىسىملىك بىر يەھۇدىي ئەفەس شەھىرىگە كەلدى. ئۇنىڭ سۆز قابىلىيىتى ئۈستۈن بولۇپ، مۇقەددەس يازمىلاردىن خېلى ساۋاتى بار ئىدى. [25] رەببىمىزنىڭ يولى توغرۇلۇق مەلۇم دەرىجىدە تەلىم ئالغان ئاپوللوس رەببىمىز ئەيسا ھەققىدە قىزغىن سۆزلەپ تەلىم بېرەتتى. ئۇنىڭ تەلىمى توغرا بولسىمۇ تولۇق ئەمەس ئىدى. چۈنكى ئۇ چۆمۈلدۈرۈلۈش توغرۇلۇق يەھيا پەيغەمبەرنىڭ سۆزىگىلا

چۆمۈلدۈرۈشىدىنلا بىلەتتى. [26] ئاپوللوس ئىبادەتخانىدا يۈرەكلىك سۆزلەشكە باشلىدى. ئاڭلاۋاتقانلاردىن پرىسكىللا بىلەن ئاكۋىلا ئۇنى ئۆيىگە تەكلىپ قىلىپ، ئۇنىڭغا خۇدانىڭ يولىنى تېخىمۇ تولۇق چۈشەندۈردى. [27] كېيىن ئاپوللوس يۇنان ئۆلكىسىگە بارماقچى بولغاندا، ئەفەسلىك ئېتىقادچىلار ئۇنىڭغا ياردەمدە بولۇپ، يۇناندىكى ئېتىقادچىلارغا خەت يېزىپ، ئۇلاردىن ئاپوللوسنى كۈتۈۋېلىشنى سورىدى. ئاپوللوس يۇنانغا بېرىپ، خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ئارقىلىق ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغانلارغا چوڭ ياردەمدە بولدى. [28] ئۇ جامائەت ئالدىدا يەھۇدىيلار بىلەن مۇنازىرىلىشىپ، ئۇلارغا كۈچلۈك رەددىيە بەردى ھەمدە مۇقەددەس يازمىلارنى ئاساس قىلىپ، ھەزرىتى ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئىنقلاپ بەردى.

پاۋلۇس ئەفەس شەھىرىدە

19
[1] ئاپوللوس كورىنت شەھىرىدىكى ۋاقتىدا، پاۋلۇس سەپەر قىلىپ، ئىچكى قۇرۇقلۇق ئارقىلىق ئەفەس شەھىرىگە كەلدى. ئۇ يەردە مەرھۇم يەھيا پەيغەمبەرنىڭ بەزى شاگىرتلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، [2] ئۇلاردىن:

ــ سىلەر خۇدانىڭ يولىغا مېڭىشقا باشلىغاندا، ئۇنىڭ مۇقەددەس روھى سىلەرگە ئاتا قىلىنغانمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ ياق، بىز مۇقەددەس روھ بار دېگەننى زادى ئاڭلىماپتىكەنمىز، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.

[3] پاۋلۇس يەنە:

ــ ئۇنداقتا، سىلەر چۆمۈلدۈرۈلگەندە، ئۇنىڭ مەنىسىنى نېمە دەپ چۈشەندىڭلار؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ بىزنىڭ چۈشەنچىمىز يەھيا پەيغەمبەر بەرگەن تەلىمگە ئاساس

قىلىنغان، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.
[4] ــ شۇ چاغدا، يەھيا پەيغەمبەر كىشىلەرگە چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغانلارنىڭ گۇناھىغا توۋا قىلىپ، خۇداغا يۈزلىنىش نىيىتىنى ئىپادىلىشى كېرەكلىكىنى ھەم ئۆزىدىن كېيىن كەلگۈچىگە، يەنى ھەزرىتى ئەيساغا ئىشىنىشى كېرەكلىكىنى تاپىلىغان، ــ دېدى پاۋلۇس.
[5] ئۇلار بۇ گەپنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلىپ، ئۇنىڭ نامى بىلەن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى. [6] پاۋلۇس قولىنى ئۇلارغا تەگكۈزۈپ تۇرۇپ دۇئا قىلىۋاتقاندا، ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىغا مۇقەددەس روھ چۈشتى. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۆزلىرىگە نامەلۇم بولغان تىللاردا خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشتى ھەم خۇدادىن كەلگەن ۋەھىيلەرنى يەتكۈزۈشكە باشلىدى. [7] ئۇلار تەخمىنەن ئون ئىككى كىشى ئىدى.
[8] ئۈچ ئاي داۋامىدا، پاۋلۇس ئەفەس شەھىرىدىكى يەھۇدىيلار ئىبادەتخانىسىغا كىرىپ، ئۇلار بىلەن يۈرەكلىك سۆزلىشىپ، ئۇلارنى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى توغرىسىدىكى تەلىمگە قايىل قىلىشقا تىرىشتى. [9] لېكىن، بەزىلىرى جاھىللىق قىلىپ ئىشەنمەي، جامائەت ئالدىدا رەببىمىز ئەيسا يولىغا ھاقارەت كەلتۈردى. شۇڭا، پاۋلۇس ئېتىقادچىلارنى ئېلىپ ئۇلاردىن ئايرىلدى ۋە ھەر كۈنى تىراننۇس ئىسىملىك ئادەمنىڭ مەكتىپىدە سۆھبەتلىشىشنى داۋاملاشتۇردى. [10] بۇ خىزمەت ئىككى يىل داۋاملاشتى. نەتىجىدە، ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى پۈتۈن خەلق، يەھۇدىيلار ياكى يەھۇدىي ئەمەسلەر بولسۇن، ھەممەيلەن رەببىمىز ئەيسا ھەققىدىكى سۆزلەردىن خەۋەردار بولدى.

سكېۋانىڭ ئوغۇللىرى

[11] خۇدا پاۋلۇس ئارقىلىق ئاجايىپ مۆجىزىلەرنى ياراتتى. [12] بەزىلەر ھەتتا قول ياغلىق ۋە لۆڭگىلەرنى پاۋلۇسنىڭ تېنىگە تەگكۈزۈپ، ئاندىن

كېسەللەرنىڭ يېنىغا ئاپىرىپ، ئۇلارنىڭ ئۇچىسىغا يېپىپ قوياتتى. نەتىجىدە، كېسەللەر ساقىيىپ، جىنلار ئۇلارنىڭ تېنىدىن چىقىپ كېتەتتى. [13] شۇ ئەتراپتا ئايەت ئوقۇپ جىن قوغلاشنى كەسىپ قىلىۋالغان بەزى يەھۇدىيلارمۇ بار ئىدى. ئۇلار رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلمىغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ نامىنى ئىشلىتىپ، جىنلارنى ھەيدىۋەتمەكچى بولۇشاتتى. ئۇلار جىنلارغا: «پاۋلۇس ئېيتقان ئەيسانىڭ نامىدىن بۇيرۇيمەنكى، چىقىپ كېتىڭلار!» دەيدىغان بولدى. [14] بۇ ئىشنى قىلغانلارنىڭ ئارىسىدا سكېۋا ئىسىملىك بىر يەھۇدىي ئالىي روھانىينىڭ يەتتە ئوغلىمۇ بار ئىدى. [15] بىر كۈنى ئۇلار جىن چاپلىشىۋالغان بىر كىشىنىڭ تېنىدىكى جىننى قوغلىماقچى بولغاندا، جىن چىقىشقا ئۇنىماي، ئۇلاردىن:

ــ مەن ئەيسانى تونۇيمەن، پاۋلۇسنىڭ كىم ئىكەنلىكىنىمۇ بىلىمەن، بىراق ئۆزۈڭلارچۇ؟ ئۆزۈڭلار كىم بولىسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.

[16] شۇنىڭ بىلەن، جىن چاپلىشىۋالغان كىشى شىددەتلىك ھۇجۇمغا ئۆتۈپ، جىن قوغلىغۇچىلارنى يەر بىلەن يەكسان قىلىۋەتتى. ئۇلار يارىلىنىپ، كىيىملىرى يىرتىلىپ، يالىڭاچ ھالدا ئۆيدىن قېچىپ چىقىپ كەتتى.

[17] ئەفەس شەھىرىدە ياشايدىغان پۈتۈن يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ بۇ ئىشنى ئاڭلاپ، ناھايىتى قورقۇشتى. شۇنىڭدىن كېيىن، رەببىمىز ئەيسانىڭ نامى بۇ يەردىمۇ كۆپ ھۆرمەتكە سازاۋەر بولدى. [18] نەتىجىدە، نۇرغۇن ئېتىقادچىلار بۇرۇن قىلغان يامانلىقلىرىنى ئوچۇق ئېتىراپ قىلىشقا باشلىدى. [19] سېھىرگەرلىك قىلغان بىرمۇنچە ئادەملەر ئۆزلىرىنىڭ سېھىرگەرلىك توغرىسىدىكى كىتابلىرىنى ئەكېلىپ بىر يەرگە دۆۋىلەپ، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا كۆيدۈرۈشتى. بۇ كىتابلارنىڭ قىممىتى جەمئىي ئەللىك مىڭ كۈمۈش تەڭگىگە يېتەتتى. [20] شۇنداق قىلىپ، رەببىمىزنىڭ تەلىمى ئومۇميۈزلۈك تارقىلىپ، زور تەسىر پەيدا قىلدى.

ئەفەس شەھىرىدىكى توپىلاڭ

[21] بۇ ئىشلاردىن كېيىن، پاۋلۇس ماكېدونىيە ۋە يۇنان ئۆلكىسى ئارقىلىق
يېرۇسالېمغا قايتىش قارارىغا كەلدى. ئۇ:
— ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن، رىم شەھىرىگە بېرىشىم كېرەك، —
دېدى.
[22] بۇنىڭ بىلەن، ئۇ ياردەمچىلىرىدىن تىموتىي بىلەن ئېراست
ئىككىيلەننى ئۆزىنىڭ بېرىشىغا تەييارلىق قىلىش ئۈچۈن، ماكېدونىيە
ئۆلكىسىگە ئەۋەتىۋېتىپ، ئۆزى يەنە بىر مەزگىل ئاسىيا ئۆلكىسىدە قالدى.
[23] دەل شۇ چاغدا، ئەفەس شەھىرىدە رەببىمىز ئەيسا يولىغا قارشى
ئېغىر قالايمىقانچىلىق يۈز بەردى. [24] ئايال ئىلاھ ئارتېمىسنىڭ شەرىپىگە
ياسالغان بۇتخانىنىڭ كۈمۈش ھەيكەللىرىنى ياسىغان دېمىترىي ئىسىملىك بىر
زەرگەر بار ئىدى. ئۇنىڭ ھۈنەرۋەنلىرى بۇ ھۈنەر بىلەن كۆپ پايدا ئالغانىدى.
[25] دېمىترىي ھۈنەرۋەنلىرى ۋە ئۆز خىزمىتىگە مۇناسىۋەتلىك ئۇستىلارنى
يىغىپ، ئۇلارغا:
— قېرىنداشلار، بىزنىڭ راۋاج تېپىشىمىزنىڭ ھۈنىرىمىزگە باغلىق
ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر. [26] ھازىر ھېلىقى پاۋلۇس دېگەن ئەبلەخنىڭ نېمە
ئىشلارنى قىلىپ يۈرگەنلىكىنى ئاڭلىغان ھەم كۆرگەن بولۇشۇڭلار كېرەك. ئۇ،
«قول بىلەن ياسىۋالغان بۇتلىرىڭلار خۇدا ئەمەس» دېيىش بىلەن، ئەفەس ۋە
پۈتۈن ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنى قايمۇقتۇرۇپ، تۈيۈق
يولغا باشلاۋاتىدۇ. [27] بۇنداق بولغاندا، بىزنىڭ بۇ كەسپىمىزنىڭ نامىغا داغ
چۈشۈش خەۋپى بولۇپلا قالماي، بەلكى ئۇلۇغ ئايال خۇدايىمىز ئارتېمىسنىڭ
بۇتخانىسىمۇ قەدىرلەنمەي، ھەتتا ئاسىيا ئۆلكىسى ۋە پۈتۈن يەر يۈزىدىكىلەر
ئىبادەت قىلىپ كەلگەن ئايال خۇدايىمىزنىڭ شان ـ شەرىپىنىڭ يوقىلىش
خەۋپىمۇ بولىدۇ! — دېدى.

[28] بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان كۆپچىلىكنىڭ غەزىپى ئۆرلەپ، قايتا ـ قايتا:
ـــ بىز ئەفەسلىكلەرنىڭ ئايال خۇداسى ئارتېمىس ئۇلۇغدۇر! ـــ دەپ چۇقان سېلىشقا باشلىدى.

[29] بۇنىڭ بىلەن، پۈتۈن شەھەر ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇپ كەتتى. توپىلاڭچىلار پاۋلۇسنىڭ سەپەرداشلىرىدىن ماكېدونىيىلىك گايۇس ۋە ئارىستارخۇسلارنى تۇتۇۋېلىپ، ئالدىغا سېلىپ، ئۈستى ئوچۇق تىياتىرخانىغا ئېلىپ باردى. [30] پاۋلۇس توپىلاڭچىلار ئارىسىغا كىرىپ سۆزلىمەكچى بولۇۋىدى، لېكىن ئېتىقادچىلار ئۇنى كىرىشتىن توسىدى. [31] ھەتتا پاۋلۇسنىڭ دوستلىرى بولغان بەزى يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلارمۇ پاۋلۇسقا ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇنى تىياتىرخانىغا بېرىش خەۋپىگە تەۋەككۈل قىلماسلىققا ئۈندىدى.

[32] بۇ چاغدا، پۈتۈن تىياتىرخانىنىڭ ئىچى ۋاراڭ ـ چۇرۇڭغا تولغان بولۇپ، بىرى بىرنېمە دەپ ۋارقىرىسا، يەنە بىرى يەنە بىرنېمە دەپ ۋارقىرايتتى. كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ نېمىگە يىغىلغانلىقىنىمۇ بىلمەيتتى. [33] يەھۇدىيلار ئۆزلىرىنىڭ پاۋلۇسنىڭ تەرەپدارلىرى ئەمەسلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئىسكەندەر ئىسىملىك ئادەمنى ئۆزلىرىنى ئاقلاش مەقسىتىدە ئالدىغا چىقاردى. ئىسكەندەر كۆپچىلىككە قول ئىشارىتى قىلىپ، يەھۇدىيلارنى ئاقلاشقا باشلىدى. [34] بىراق، كۆپچىلىك ئۇنىڭ يەھۇدىي ئىكەنلىكىنى بىلگەندە، بۇ ئىشتا ئۇنىڭمۇ مەسئۇلىيىتى بار ئوخشايدۇ، دەپ قالدى. شۇڭا، كۆپچىلىك تەڭلا:
ـــ خۇدايىمىز ئارتېمىس ئۇلۇغدۇر! ـــ دەپ ئىككى سائەتچە چۇقان سېلىشتى. [35] ئاخىردا، شەھەرنىڭ يەرلىك ئەمەلدارى خالايىقنى تىنچلاندۇرۇپ مۇنداق دېدى:
ـــ ئەي ئەفەس خەلقى! بىز ئەفەسلىكلەرنىڭ ئۇلۇغ ئارتېمىس

بۇتخانىسىنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئاسماندىن چۈشكەن مۇقەددەس تېشىنىڭ قوغدىغۇچىسى ئىكەنلىكىنى بىلمەيدىغان كىشى بارمۇ؟! [36] بۇ ئىشلارنى ھېچكىم يوققا چىقىرىۋېتەلمەيدۇ. شۇڭا، سىلەر ئۆزۈڭلارنى بېسىۋېلىشىڭلار، ئويلىماي بىرەر كۆڭۈلسىز ئىش چىقىرىپ قويماسلىقىڭلار كېرەك. [37] سىلەر بۇ كىشىلەرنى بۇ يەرگە سوراق قىلىشقا ئېلىپ كەلدىڭلار. لېكىن، ئۇلار يا بۇتخانىنىڭ بىرەر نەرسىسىنى ئوغرىلاپ كەتكىنى، يا بىزنىڭ ئايال خۇدايىمىزغا كۇپۇرلۇق قىلغىنى يوق. [38] ئەگەر دېمېترىي ۋە ئۇنىڭ كەسىپداشلىرىنىڭ ھەرقانداق بىر كىشىنىڭ ئۈستىدىن شىكايىتى بولسا، سوراقخانىلار ئوچۇق. سوراقچىلارمۇ بار. شىكايىتىنى شۇ يەرگە بېرىپ قىلسۇن. [39] باشقا مەسىلىرىڭلار بولسىمۇ، قانۇنىي سورۇنلارغا بېرىپ، بىر تەرەپ قىلىشىڭلار لازىم. [40] رىملىقلار بۈگۈنكى ۋەقەنى توپىلاڭ دەپ، بىزگە جازا بېرىشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن. بۇ قالايمىقانچىلىقنىڭ ھېچ سەۋەبى بولمىغانىكەن، ھېسابىنىمۇ بېرەلمەيمىز ــ دە!

[41] بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، ئۇ خەلقنى تارقىتىۋەتتى.

پاۋلۇسنىڭ ماكېدونىيە ۋە يۇنانغا قايتا كېلىشى

20 [1] توپىلاڭ بېسىقۋاندىن كېيىن، پاۋلۇس ئېتىقادچىلارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈردى ۋە ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ، ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە كەتتى. [2] ئۇ شۇ ئەتراپتىكى جايلارنى ئارىلاپ، ئېتىقادچىلارنى رىغبەتلەندۈرىدىغان نۇرغۇن سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، يۇنانغا بېرىپ، [3] ئۇ يەردە ئۈچ ئاي تۇردى. پاۋلۇس كېمىگە ئولتۇرۇپ سۇرىيە ئۆلكىسىگە قايتماقچى بولۇپ تۇرغاندا، يەھۇدىيلارنىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈش سۇيىقەستىدە ئىكەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپ، ماكېدونىيە ئۆلكىسىدىن ئۆتۈپ، قۇرۇقلۇق بىلەن قايتىپ كېتىش قارارىغا كەلدى. [4] ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغانلار، بېرىيالىق

پىرۇس ئوغلى سوپاتىر، سالونىكالىقلاردىن ئارىستارخۇس بىلەن سىكۇندۇس، دەربەلىك گايۇس، تىموتىي ۋە ئاسىيا ئۆلكىسىدىن تىكىكۇس بىلەن تروفىملار ئىدى. [5] ئۇلار باشتا تروئاس شەھىرىگە كېمە بىلەن بېرىپ، بىزنىڭ يېتىپ بېرىشىمىزنى كۈتۈپ تۇردى. [6] پېتىر نان ھېيتىدىن كېيىن، بىز فىلىپى شەھىرىدىن كېمىگە ئولتۇرۇپ، بەش كۈندىن كېيىن تروئاسقا كېلىپ، ئۇلار بىلەن ئۇچراشتۇق ۋە ئۇ يەردە بىر ھەپتە تۇردۇق.

پاۋلۇسنىڭ تروئاسنى ئاخىرقى قېتىم كۆرۈشى

[7] يەكشەنبە كۈنى، بىز نانني بۆلۈشۈپ، ھەزرىتى ئەيسانى خاتىرىلەش ئۈچۈن بىر يەرگە جەم بولدۇق. پاۋلۇس ئەتىسى كەتمەكچى بولغاچقا، كۆپچىلىككە تۈن يېرىمىگىچە تەلىم بەردى. [8] بىز جەم بولغان يۇقىرىقى قەۋەتتىكى ھۇجرىدا نۇرغۇن ماي چىراغلار يېنىپ تۇراتتى. [9] ئەفتىكۇس ئىسىملىك بىر يىگىت دېرىزىدە ئولتۇرغانىدى. پاۋلۇسنىڭ سۆزى داۋاملاشقانسېرى ماي چىراغنىڭ ئىسى ھۇجرىنى قاپلاپ، ھېلىقى يىگىتنى مۈگدەك باستى. كېيىن، ئۇ قاتتىق ئۇيقۇغا كېتىپ، ئۈچىنچى قەۋەتتىن يەرگە يىقىلىپ چۈشتى. كۆپچىلىك ئۇنى يەردىن كۆتۈرۈپ قارىسا، ئۇ ئۆلۈپ بوپتىكەن. [10] پاۋلۇس پەسكە چۈشۈپ، ئۆزىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە ئېتىپ، قۇچاقلاپ تۇرۇپ:

ــ ھودۇقماڭلار، ئۇ تىرىك! ــ دېدى. [11] كېيىن، ئۈستۈنكى قەۋەتكە چىقىپ، ھەزرىتى ئەيسانى خاتىرىلەش ئۈچۈن نانني بۆلۈشۈپ يەپ، ئىبادەت قىلدۇق. پاۋلۇس تاڭ ئاتقۇچە سۆزىنى داۋاملاشتۇرغاندىن كېيىن، بىز بۇ يەردىن يولغا چىقتۇق. [12] تروئاستىكى ئېتىقادچىلار بولسا ھېلىقى يىگىتنى ئۆيىگە ھايات ئاپىرىپ قويدى. كۆپچىلىك بۇ ۋەقەدىن چوڭقۇر تەسەللى تاپتى.

پاۋلۇسنىڭ خوشلىشىش نۇتقى

[13] پاۋلۇس تروئاس شەھىرىدىن ئاسوس شەھىرىگە پىيادە بارماقچى بولدى. شۇڭا، ئۇ بىزنىڭ كېمە بىلەن ئالدىن يۈرۈپ، ئۇ شەھەرگە ئۇنىڭدىن بۇرۇن يېتىپ بېرىپ، ئۇ يەردە بىزنىڭ ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىشىمىزنى ئورۇنلاشتۇرغانىدى. [14] كېيىن، ئاسوستا ئۇچراشتۇق ۋە كېمىگە چۈشۈپ، مىدىللى شەھىرىگە كەلدۇق. [15] ئاندىن، يەنە يولغا چىقىپ، ئەتىسى خىيوس ئارىلىنىڭ يېنىغا كەلدۇق. ئۈچىنچى كۈنى، ئەفەستىن ئۆتۈپ، ساموس ئارىلىغا كەلدۇق ۋە ئۇنىڭ ئەتىسى كېمە بىلەن مىلېت شەھىرىگە باردۇق. [16] ئاسىيا ئۆلكىسىدە كۆپ ۋاقىتنى ئۆتكۈزۈۋەتمەسلىك ئۈچۈن، پاۋلۇس ئەفەستە توختىماسلىقنى قارار قىلغانىدى. ئۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئورما ھېيتىنى مۇمكىنقەدەر يېرۇسالېمدا ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئالدىرايتتى. [17] پاۋلۇس مىلېت شەھىرىدىن ئەفەسكە ئادەم ئەۋەتىپ، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى يېتەكچىلىرىنى چاقىردى. [18] ئۇلار كەلگەندىن كېيىن، پاۋلۇس ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

— مەن ئاسىيا ئۆلكىسىگە ئاياغ باسقان بىرىنچى كۈندىن تارتىپ، سىلەر بىلەن قانداق ئۆتكەنلىكىم ھەربىرىڭلارغا مەلۇم. [19] يەھۇدىيلارنىڭ سۇيىقەستلىرى تۈپەيلىدىن تارتقان ئازابلار ئىچىدە، كۆزۈمدىن ياش تۆكۈلمىگەن ھالدا كەمتەرلىك بىلەن رەببىمىز ئەيسانىڭ خىزمىتىدە بولدۇم. [20] مەيلى ئاممىۋى سورۇنلاردا بولسۇن ياكى ئۆيلىرىڭلاردا بولسۇن، سىلەرگە تەلىم بەرگەن ۋاقىتلىرىمدا، سىلەرگە پايدىلىق بولغانلا نەرسىلەرنى ئېيتماي قويمىدىم. [21] يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرنى تەۋبە قىلىپ، خۇداغا يۈزلىنىشكە ۋە رەببىمىز ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشقا ئۈندىدىم.

[22] ھازىر مۇقەددەس روھنىڭ ئەمرىگە ئاساسەن يېرۇسالېمغا كېتىۋاتىمەن. ئۇ يەردە قانداق ئىشلارغا دۇچ كېلىدىغانلىقىمنى ئۇقمايمەن.

[23] پەقەت شۇنى بىلىمەنكى، مۇقەددەس روھ مەن بارىدىغانلا شەھەرلەردە مېنى زىندان ۋە ئازابلارنىڭ كۈتۈپ تۇرىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىپ كەلمەكتە. [24] لېكىن، مەن ئۆز مۇساپەمنى تاماملىشىم، رەببىمىز ئەيسانىڭ تاپشۇرغان خىزمىتىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇندىشىم، يەنى خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ گۇۋاھچىسى بولۇشۇم ئۈچۈن، ئۆز ھاياتىمنى قىلچە ئايىماي، يېرۇسالېمغا كېتىۋاتىمەن.

[25] مەن سىلەر بىلەن ئارىلىشىپ، ھەربىرىڭلارغا خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدە چۈشەندۈردۈم. ئەمدى ماڭا مەلۇمكى، بۇنىڭدىن كېيىن سىلەر مېنى قايتا كۆرەلمەيسىلەر. [26] شۇنىڭ ئۈچۈن، بۈگۈن سىلەرگە شۇنى جىددىي ئېيتىپ قويايكى، ئاراڭلاردا ھەرقانداق بىر كىشى قۇتقۇزۇلمىسا، مەن جاۋابكار ئەمەسمەن. [27] چۈنكى، مەن خۇدانىڭ ئىرادىسىنى قىلچە ئېلىپ قالماي سىلەرگە تولۇق يەتكۈزدۈم. [28] ئۆزۈڭلارغا پەخەس بولۇڭلار، مۇقەددەس روھ سىلەرنىڭ باشلامچىلىق قىلىشىڭلارغا تاپشۇرغان بارلىق قېرىنداشلىرىڭلارغىمۇ پەخەس بولۇڭلار! پادىچى قويلىرىنى باققاندەك، سىلەرمۇ خۇدانىڭ جامائەتچىلىكىنى بېقىڭلار، چۈنكى خۇدا ئۇلارنى ئۆز ئوغلىنىڭ قېنىغا سېتىۋالغان! [29] ماڭا ئايانكى، مەن كەتكەندىن كېيىن، چىلبۆرىلەر پادىنى قالايمىقانلاشتۇرغانغا ئوخشاش، [30] سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىنمۇ بەزىلەر ئېتىقادچىلارنى ئۆزلىرىگە ئەگەشتۈرۈش ئۈچۈن، خاتا تەلىم تارقىتىدۇ. [31] شۇڭا، ھوشيار بولۇڭلار. مېنىڭ ئۈچ يىل كېچە ـ كۈندۈز دېمەي، سىلەرگە ياش ئاققۇزۇپ نەسىھەت بەرگەنلىكىمنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار.

[32] ئەمدى مەن سىلەرنى خۇداغا ۋە ئۇنىڭ مېھىر ـ شەپقەتلىك سۆزلىرىگە تاپشۇردۇم. بۇ سۆزلەر ئارقىلىق خۇدا ئېتىقادىڭلارنى كۈچەيتىدۇ ۋە ئۆزىنىڭ مۇقەددەس خەلقىگە ئاتىغان مىراستىن سىلەرنى بەھرىمەن قىلىدۇ. [33] سىلەرگە مەلۇمكى، مەن ھېچقاچان ھەرقانداق كىشىنىڭ

كىيىملىرىگە ياكى ئالتۇن ـ كۈمۈشىگە كۆز قىرىمنىمۇ سالمىدىم. 34 مەن
ئىككى بىلىكىمگە تايىنىپ، ئۆزۈمنىڭ ۋە ھەمراھلىرىمنىڭ ھاجىتىدىن
چىقتىم. 35 ھەرقانداق ئىشتا سىلەرگە مۇشۇنداق ئەجىر ئارقىلىق
ھاجەتمەنلەرگە ياردەم بېرىش لازىملىقىنى كۆرسەتتىم. شۇنداق قىلساڭلار،
رەببىمىز ئەيسا ئۆزى ئېيتقان: «بەرمەك ئالماقتىنمۇ زور بەخت» دېگىنىنى
ئېسىڭلاردىن چىقارمايسىلەر!
36 پاۋلۇس بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ھەممەيلەن بىلەن
بىرلىكتە تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ دۇئا قىلدى. 37 كۆپچىلىك كۆز يېشى قىلىشىپ،
ئۇنىڭ بىلەن قۇچاقلىشىپ، سۆيۈشۈپ خوشلاشتى. 38 ئۇلارنى ئەڭ
مەيۈسلەندۈرگىنى پاۋلۇسنىڭ، «بۇنىڭدىن كېيىن مېنى قايتا
كۆرەلمەيسىلەر» دېگەن سۆزى بولدى. كېيىن، ئۇلار ئۇنى كېمىگە چىقىرىپ
ئۇزىتىپ قويدى.

پاۋلۇسنىڭ يېرۇسالېمغا بېرىشى

21 1 بىز ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ، كېمە بىلەن ئۇدۇل قوس ئارىلىغا
قاراپ يول ئالدۇق. ئەتىسى، رودوس ئارىلىغا، ئۇ يەردىن پاتارايا
شەھىرىگە باردۇق. 2 پاتارايادا فەنىكىيە رايونىغا بارىدىغان بىر كېمىنى تېپىپ،
ئۇنىڭغا ئولتۇرۇپ يولغا چىقتۇق. 3 سىپرۇس ئارىلى كۆرۈنگەندىن كېيىن،
ئۇنىڭ جەنۇبىدىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ، سۇرىيە ئۆلكىسىگە قاراپ مېڭىپ، تىر
شەھىرىدە قۇرۇقلۇققا چىقتۇق. چۈنكى، كېمە بۇ يەردە يۈكىنى چۈشۈرەتتى.
4 بۇ يەردىكى ئېتىقادچىلاردىن بەزىلىرىنى تېپىپ، ئۇلارنىڭ يېنىدا يەتتە كۈن
تۇردۇق. مۇقەددەس روھ ئۇلارغا پاۋلۇسنىڭ يېرۇسالېمدا تارتىدىغان
ئازابلىرىدىن خەۋەر بەرگەنىدى، شۇڭا ئۇلار ئۇنىڭغا يېرۇسالېمغا بارما، دەپ
نەسىھەت قىلدى. 5 بىراق، بىز ئۇ يەردە بىر ھەپتە تۇرغاندىن كېيىن،

سەپىرىمىزنى داۋاملاشتۇردۇق. ئېتىقادچىلار ۋە ئۇلارنىڭ خوتۇن ـ بالىلىرىنىڭ ھەممىسى بىزنى شەھەرنىڭ سىرتىغا ئۇزىتىپ چىقتى. ھەممەيلەن دېڭىز بويىدا تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ بىللە دۇئا قىلدۇق.
[6] خوشلاشقاندىن كېيىن، بىز كېمىگە چىقتۇق، ئۇلار ئۆيلىرىگە قايتىشتى.

[7] تىر شەھىرىدىن دېڭىز سەپىرىمىزنى داۋاملاشتۇرۇپ، پىتولىماي شەھىرىگە كەلدۇق. ئۇ يەردىكى ئېتىقادچىلار بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇلارنىڭ يېنىدا بىر كۈن تۇردۇق. [8] ئەتىسى، ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، كېمە بىلەن قەيسەرىيە شەھىرىگە كېلىپ، خۇش خەۋەر يەتكۈزگۈچى فىلىپنىڭ ئۆيىگە بېرىپ قوندۇق. ئۇ بۇرۇن يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلار تەرىپىدىن خىزمەتكە تاللانغان يەتتە كىشىنىڭ بىرى ئىدى. [9] بۇ كىشىنىڭ خۇدانىڭ ۋەھىيلىرىنى يەتكۈزەلەيدىغان، تېخى تالالىق بولمىغان تۆت قىزى بار ئىدى. [10] بىز ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇرغاندىن كېيىن، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن ئاگابۇس ئىسىملىك بىر پەيغەمبەر كەلدى. [11] بۇ كىشى بىزنىڭ ئالدىمىزغا كېلىپ، پاۋلۇسنىڭ بەلۋېغىنى قولىغا ئېلىپ، ئۆزىنىڭ پۇت ـ قولىنى باغلاپ:

ــ مۇقەددەس روھ دېدىكى، بۇ بەلۋاغنىڭ ئىگىسى يېرۇسالېمدا يەھۇدىيلار تەرىپىدىن مۇشۇنداق باغلىنىپ، رىملىقلارنىڭ سوراق قىلىنىشىغا تاپشۇرۇلىدۇ! ــ دېدى.

[12] بىز بۇ سۆزنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، شۇ يەرلىك كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە پاۋلۇسنى يېرۇسالېمغا بارماسلىققا ئۈندىدۇق. [13] لېكىن، پاۋلۇس:

ــ سىلەر نېمىشقا بۇنچىۋالا قايغۇرۇپ، يۈرىكىمنى ئېزىسىلەر؟ مەن يېرۇسالېمدا رەببىمىز ئەيسا ئۈچۈن تۇتقۇن بولۇشقىلا ئەمەس، ئۇ يەردە ئۆلۈشكىمۇ تەييارمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[14] بىز ئۇنى قايىل قىلالماي، بولدى قىلدۇق ۋە:

ــ خۇدانىڭ خالىغىنىدەك بولسۇن! ــ دېدۇق.

[15] ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ، يۈك ـ تاقىمىزنى يىغىشتۇرۇپ،

يېرۇسالېمغا باردۇق. [16] قەيسەرىيىلىك ئېتىقادچىلاردىن بىرنەچچىسى بىز بىلەن ھەمسەپەر بولۇپ، يېرۇسالېمدا بىزنى مناسون ئىسىملىك بىر سىپرۇسلۇقنىڭ ئۆيىگە باشلاپ باردى. بۇ كىشى كونا ئېتىقادچىلاردىن ئىدى.

پاۋلۇسنىڭ ياقۇپ بىلەن كۆرۈشۈشى

[17] يېرۇسالېمدا ئېتىقادچىلار بىزنى قىزغىن قارشى ئالدى. [18] ئەتىسى، بىز پاۋلۇس بىلەن بىللە ياقۇپنى كۆرگىلى باردۇق. ياقۇپ بىلەن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى باشقا يېتەكچىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇ يەرگە يىغىلغانىدى. [19] پاۋلۇس ئۇلار بىلەن ئامانلاشقاندىن كېيىن، خۇدانىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەر ئىچىدە ئۆزى ئارقىلىق قىلغان پۈتۈن ئىشلىرىنى ئۇلارغا تەپسىلىي مەلۇم قىلدى. [20] بۇلارنى ئاڭلىغان كۆپچىلىك خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ، پاۋلۇسقا:

ــ ئەي قېرىنداش، يېرۇسالېمدا ئەھۋال مۇنداق: يەھۇدىيلار ئىچىدە نەچچە مىڭلىغان كىشى ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى تەۋرات قانۇنىغا قاتتىق ئەمەل قىلىدۇ. [21] ئۇلارنىڭ ئاڭلىشىچە، سىز يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئارىسىدا ياشىغان پۈتۈن يەھۇدىيلارغا باللىرىنى خەتنە قىلدۇرماسلىقنى، يەھۇدىيلارنىڭ باشقا ئەنئەنىلىرىگە رىئايە قىلىشنىڭ ھاجىتى يوقلۇقىنى ئۆگىتىپ، تەۋراتنى چۆرۈۋېتىپسىز! [22] شۇڭا، بۇ يەردىكى يەھۇدىيلار سىزنىڭ بۇ يەرگە كەلگەنلىكىڭىزنى ئاڭلىسا، سىزگە چوقۇم زىيانكەشلىك قىلماي قالمايدۇ! ئەمدى قانداق قىلىش كېرەك؟ [23] بىزنىڭچە مۇنداق قىلىسىڭىز: ئارىمىزدا خۇدانى رازى قىلىش ئۈچۈن قەسەم بەرگەن تۆت ئادەم* بار. [24] سىز ئۇلارنى ئېلىپ، ئۇلار بىلەن بىرلىكتە

*23. بۇ كىشىلەر ئۆزلىرىنى خۇداغا ۋاقىتلىق ئاتىغانلار بولۇپ، ئۇلار ھاراق ئىچىشتىن ساقلىناتتى، چاچلىرىنى ئۇزۇن قويۇۋېتەتتى. ۋاقىت توشقاندىن كېيىن، خۇداغا قۇربانلىق قىلىپ چاچلىرىنى كەستۈرۈۋېتەتتى.

تەۋراتتىكى تازىلىنىش دىنىي قائىدىسىدىن ئۆتۈك، ئۇلارنىڭ قۇربانلىق چىقىملىرىنى ئۆزىڭىز كۆتۈرۈڭ. قۇربانلىق قىلغاندىن كېيىن، ئۇلار قەسەملىرىنىڭ ئادا بولغانلىقىنى كۆرستىش ئۈچۈن چاچلىرىنى چۈشۈرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، خالايىق سىز توغرۇلۇق ئاڭلىغانلىرىنىڭ ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن ئەمەسلىكىنى چۈشىنىدۇ ھەمدە ئۆزىڭىزنىڭمۇ تەۋراتقا رىئايە قىلىدىغانلىقىڭىزنى كۆرىدۇ.
[25] يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچىلارغا كەلسەك، ئۇلار يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىلىرىگە رىئايە قىلمىسىمۇ بولىدۇ. پەقەتلا ئۆتكەنكى خېتىمىزدە تاپىلىغىنىمىزدەك، بۇتقا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىنغان يېمەكلىكلەرنى يېمىسۇن، قاننى ۋە بوغۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋاننىڭ گۆشىنىمۇ يېمىسۇن، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلمىسۇن، ــ دېيىشتى.
[26] بۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇس ئۇ تۆت كىشىنى ئېلىپ، ئەتىسى ئۇلار بىلەن بىللە تازىلىنىش دىنىي قائىدىسىنى ئۆتكۈزۈشكە باردى. ئۇ مەركىزىي ئىبادەتخانىغا كىرىپ، روھانىيلارغا ئۆزلىرىنىڭ پاكلىنىش مۇددىتىنىڭ توشۇپ، ھەرقايسىسى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنىدىغان كۈننى مەلۇم قىلىپ قويدى.

پاۋلۇسنىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىدا تۇتقۇن قىلىنىشى

[27] يەتتە كۈنلۈك مۇددەت توشۇشقا ئاز قالغاندا، ئاسىيا ئۆلكىسىدىن كەلگەن بەزى يەھۇدىيلار پاۋلۇسنى مەركىزىي ئىبادەتخانىدا كۆرۈپ، جامائەتنى قۇترىتىپ، ئۇنىڭغا قول سېلىپ:
[28] ــ ئەي ئىسرائىللار، ياردەمدە بولۇڭلار! بۇ ئادەم ھەممە يەردە خەلقىمىزگە، تەۋرات قانۇنىمىزغا ۋە مەركىزىي ئىبادەتخانىمىزغا قارشى سۆزلەرنى تارقىتىۋاتىدۇ. ئەمدىلىكتە، ئۇ يەھۇدىي ئەمەسلەرنى مەركىزىي

ئىبادەتخانىمىزغا باشلاپ كىرىپ، بۇ مۇقەددەس جاينى بۇلغىماقتا! ــــ دەپ چۇقان كۆتۈردى. [29] (ئۇلارنىڭ بۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، بۇنىڭدىن بۇرۇن ئۇلار يەھۇدىي ئەمەس ئەفەسلىك تروفىمنى پاۋلۇس بىلەن بىللە شەھەردە كۆرۈپ، پاۋلۇس ئۇنى مەركىزىي ئىبادەتخانىغا باشلاپ كىردى، دەپ خاتا ئويلىغانىدى.)

[30] شۇنىڭ بىلەن، پۈتۈن شەھەر تەۋرەپ كەتتى. تەرەپ ـ تەرەپتىن يۈگۈرۈپ كەلگەن خالايىق پاۋلۇسنى تۇتۇپ، مەركىزىي ئىبادەتخانىدىن سۆرەپ ئېلىپ چىقتى. ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى ئىبادەتخانىدا قالايمىقانچىلىق چىقمىسۇن دەپ، ئىبادەتخانىنىڭ دەرۋازىلىرىنى دەرھال تاقىۋەتتى. [31] توپىلاڭچىلار پاۋلۇسنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولۇپ تۇرغاندا، پۈتۈن يېرۇسالېمنىڭ قالايمىقانچىلىق ئىچىدە قالغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەر ئۇ يەردە تۇرۇشلۇق رىم لەشكەرلىرىنىڭ قوماندانىغا يېتىپ باردى. [32] قوماندان دەرھال لەشكەر ۋە بىرقانچە يۈزبېشىنى ئېلىپ، توپىلاڭ بولۇۋاتقان يەرگە يۈگۈرۈپ كەلدى. ئۇلارنى كۆرگەن خالايىق پاۋلۇسنى ئۇرۇشنى توختاتتى. [33] قوماندان ئالدىغا ئۆتۈپ، لەشكەرلەرنى پاۋلۇسنى تۇتۇپ، ئىككى زەنجىر بىلەن باغلاشقا بۇيرۇدى. كېيىن، ئۇ:

ــــ بۇ ئادەم كىم؟ ئۇ نېمە گۇناھ قىلدى؟ ــــ دەپ سورىدى.

[34] توپىلاڭچىلارنىڭ ئىچىدە بەزىلەر ئۇنى دېسە، بەزىلەر بۇنى دېيىشىپ، قالايمىقانچىلىق بولۇپ كەتتى. شۇڭا، ھەقىقىي ئەھۋالنى ئېنىقلاشقا ئامالسىز قالغان قوماندان ئاخىر پاۋلۇسنى ياندىكى قەلئەگە ئېلىپ كېتىشنى بۇيرۇدى. [35] پاۋلۇس قەلئەنىڭ پەلەمپىيىگە كەلگەندە، توپىلاڭچىلار تېخىمۇ زوراۋانلىشىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن، لەشكەرلەر ئۇنى قەلئەگە كۆتۈرۈپ ئەكېتىشكە مەجبۇر بولدى. [36] ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ماڭغان خالايىق:

ــــ ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار! ــــ دەپ ۋارقىرىشاتتى.

پاۋلۇسنىڭ ئۆزىنى ئاقلىشى

37 لەشكەرلەر پاۋلۇسنى قەلئەگە ئەكىرىپ كېتىشكە ئاز قالغاندا،
پاۋلۇس گرېك تىلىدا قوماندانىدىن:
— بىر ئېغىز سۆزۈم بار ئىدى، ئېيتسام بولامدىكىن؟ — دەپ سورىدى.
— گرېكچە بىلىدىكەنسەن! 38 ئۇنداقتا، ئىلگىرى قالايمىقانچىلىق
چىقىرىپ، خەنجەرلىك تۆت مىڭ توپىلاڭچىنى باشلاپ چۆلگە قېچىپ
كەتكەن ھېلىقى مىسىرلىق سەن ئوخشىمامسەن؟ — دەپ سورىدى
قوماندان.
39 — ياق! مەن يەھۇدىي! كىلىكىيە ئۆلكىسىنىڭ تارسۇس شەھىرىدە
تۇغۇلغان. شۇ مۇھىم شەھەرنىڭ پۇقراسىمەن. خالايىققا بىرنەچچە ئېغىز
سۆز قىلىشىمغا ئىجازەت قىلسىڭىز! — دېدى پاۋلۇس.
40 قوماندان ئىجازەت قىلدى. پاۋلۇس پەلەمپەيدە تۇرۇپ، خالايىققا قول
ئىشارىتى قىلدى. كۆپچىلىك تىنچىغاندا، ئۇ ئارامىي تىلىدا سۆزلەشكە
باشلىدى.

22 1 — ھۆرمەتلىك يەھۇدىي ئاتىلار ۋە ئاكا ـ ئۇكىلار! ئەمدى
ئۆزۈمنى ئاقلايدىغان سۆزلىرىمگە قۇلاق سېلىڭلار، — دېدى
پاۋلۇس.
2 ئۇلار پاۋلۇسنىڭ ئارامىي تىلىدا سۆزلىگىنىنى ئاڭلاپ، تېخىمۇ جىم
بولۇشتى. پاۋلۇس سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:
3 — مەنمۇ بىر يەھۇدىي، كىلىكىيە ئۆلكىسىنىڭ تارسۇس شەھىرىدە
تۇغۇلدۇم، لېكىن يېرۇسالېمدا چوڭ بولدۇم. داڭلىق تەۋرات ئۇستازى
غامالىيېلدىن تەلىم ئېلىپ، ئەجدادلىرىمىزدىن قالغان تەۋرات قانۇنىغا قاتتىق
رىئايە قىلىپ كەلدىم. سىلەرگە ئوخشاش، خۇدا يولىدا پۈتۈن ۋۇجۇدۇم
بىلەن قىزغىن ئىشلىگەندىم. 4 ھەزرىتى ئەيسا يولىدا ماڭغانلارغا

زىيانكەشلىك قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۆلۈشىگە سەۋەبچى بولدۇم. ھەزرىتى
ئەيساغا ئەگەشكەنلەرنى ئەر ـ ئايال دېمەي تۇتۇپ، زىندانغا تاشلاتتىم. [5] بۇ
توغرۇلۇق باش روھانىي ۋە پۈتۈن ئالىي كېڭەشمە مېنىڭ سۆزلىرىمنىڭ
راستلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيدۇ. مەن ئۇلاردىن دەمەشقتىكى يەھۇدىي
باشلىقلارغا يېزىلغان خەتلەرنى ئېلىپ، ئۇ يەردىكى ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد
قىلىدىغانلارنى جازالاش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا كىشەنلەپ ئېلىپ كېلىش
نىيىتىدە يولغا چىققانىدىم. [6] چۈشكە يېقىن، دەمەشققە يېتىپ كېلىشكە ئاز
قالغىنىمدا، تۇساتتىن ئاسماندىن كۈچلۈك بىر نۇر چۈشۈپ، ئەتراپىمنى
يورۇتۇۋەتتى. [7] يەرگە يىقىلدىم. ئاندىن، «سائۇل، سائۇل ماڭا نېمىشقا
زىيانكەشلىك قىلىسەن؟» دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدىم. [8] «ئى رەببىم، سەن
كىمسەن؟» دەپ سورىسام، ئۇ، «مەن سەن زىيانكەشلىك قىلىۋاتقان
ناسىرەلىك ئەيسا!» دېدى. [9] مەن بىلەن بىللە كېتىۋاتقانلار ئۇ نۇرنى كۆرگەن
بولسىمۇ، لېكىن ماڭا قىلغان سۆزلەرنى چۈشەنمەپتۇ. [10] مەن يەنە، «ئى
رەببىم، مەن نېمە قىلاي؟» دەپ سورىسام، ئۇ ماڭا، «ئورنۇڭدىن تۇر،
دەمەشققە كىر، خۇدا ساڭا تاپشۇرغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇ يەردە
ئۇقىسەن!» دېدى. [11] ھېلىقى كۈچلۈك نۇردىن كۆزلىرىم كۆرمەس بولۇپ
قالدى. شۇڭا، يېنىمدىكىلەر قولۇمدىن يېتەكلەپ، دەمەشققە ئېلىپ كىردى.

[12] ئۇ يەردە ھانانىيا ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. ئۇ خۇداغا
ئىخلاسمەن، تەۋرات قانۇنىمىزغا قاتتىق ئەمەل قىلىدىغان كىشى بولۇپ،
دەمەشقتىكى پۈتۈن يەھۇدىيلارنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر ئىدى. [13] ئۇ كېلىپ،
يېنىمدا تۇرۇپ: «قېرىندىشىم سائۇل، كۆزلىرىڭ ئەسلىگە كەلسۇن!» دېدى.
شۇئان كۆزلىرىم ئەسلىگە كېلىپ، ئۇنى كۆردۈم. [14] ئۇ ماڭا: «ئەجدادلىرىمىز
ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا سېنى ئۆزىنىڭ ئىرادىسىنى بىلىشىڭگە تاللىدى.
ئۇ يەنە ئۆزىنىڭ ئادىل خىزمەتكارى بولغان ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈشۈڭ ۋە
ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىققان سۆزلەرنى ئاڭلىشىڭ ئۈچۈن سېنى تاللىدى.

[15] چۈنكى، سەن كۆرگەن ـ ئاڭلىغانلىرىڭنى پۈتۈن ئىنسانلارغا يەتكۈزسەن! [16] شۇنداق ئىكەن، سەن يەنە نېمىنى ساقلاپ تۇرسەن؟ ئورنۇڭدىن تۇرۇپ چۆمۈلدۈرۈلگىن ۋە رەببىمىزگە دۇئا قىلىپ، گۇناھلىرىڭدىن پاكلان!» دېدى.

[17] كېيىن، يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدىم. مەركىزىي ئىبادەتخانىدا دۇئا قىلىۋاتقىنىمدا، كۆزۈمگە بىر غايىبانە ئالامەت كۆرۈندى. [18] بۇ ئالامەتتە مەن رەببىم ئەيسانى كۆردۈم. ئۇ ماڭا، «يېرۇسالېمدىن دەرھال كەت. چۈنكى، بۇ يەرنىڭ ئادەملىرى سېنىڭ ماڭا قىلغان گۇۋاھلىقىڭنى قوبۇل قىلمايدۇ!» دېدى. [19] مەن، «ئى رەببىم، ئۇلار مېنىڭ ھەممە يەردە ئىبادەتخانىلارغا كىرىپ، ساڭا ئېتىقاد قىلغانلارنى تۇتقۇن قىلىپ، ئۇرغانلىقىمنى بىلىدۇ. [20] خەلقنى ساڭا ئېتىقاد قىلىشقا دەۋەت قىلغان ئىستىپان ئۆلتۈرۈلگەندە، مەنمۇ شۇ يەردە ئىدىم! ئۇنى ئۆلتۈرگەنلەرنىڭ كىيىملىرىنى ساقلاپ، قىلمىشلىرىغا قوشۇلغانىدىم! مەن بۇ يەردە تۇرسام، ئۇلار مېنىڭ گېپىمگە چوقۇم ئىشىنىدۇ» دېدىم. [21] بىراق، رەببىم ئەيسا ماڭا يەنە، «يېرۇسالېمدىن چىقىپ كەت! سېنى يىراق جايلارغا، يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتىمەن!» دېدى.

[22] پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىگە باشتىن ـ ئاياغ قۇلاق سېلىۋاتقان خالايىق ئۇنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەر ھەققىدىكى سۆزىنى ئاڭلاش بىلەنلا:

ــ ئۇنى يوقىتىش كېرەك! ئۆلتۈرۈش كېرەك! ئۇ ئۆلۈشكە تېگىشلىك! ــ دەپ چۇقان سېلىشتى. [23] ئۇلار بىر تەرەپتىن چۇقان سېلىپ، بىر تەرەپتىن كىيىملىرىنى پۇلاڭلىتىپ، توپا سورۇپ، چاڭ چىقىرىۋەتتى. [24] رىم قوماندانى پاۋلۇسنى قەلئەگە ئەكىرىپ كېتىشكە ئەمر قىلدى ۋە خالايىقنىڭ ئۇنىڭغا نېمە ئۈچۈن بۇنداق چۇقان سالىدىغانلىقىنى تەكشۈرمەكچى بولۇپ، لەشكەرلىرىگە ئۇنى قامچىلاپ سوراق قىلىشنى بۇيرۇدى. [25] ئۇلار پاۋلۇسنى تۈۋرۈككە باغلاپ قامچىلىماقچى بولغاندا، پاۋلۇس يېنىدا تۇرغان يۈزبېشىغا:

ــ بىر رىم پۇقراسىنى سوتلىمايلا قامچىلىشىڭلار قانۇنغا ئۇيغۇنمۇ؟ ــ

دېدى.
26 بۇ سۆزنى ئاڭلىغان يۈزبېشى قوماندانىنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ــ ئۇ كىشى رىم پۇقراسى ئىكەن. سىز نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىڭىزنى بىلمەمسىز؟! ــ دېدى.
27 قوماندان پاۋلۇسنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭدىن:
ــ ئېيتقىن، سەن راستتىنلا رىم پۇقراسىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ راست، ــ دەپ جاۋاب بەردى پاۋلۇس.
28 ــ مەن نۇرغۇن پۇل خەجلەپ، ئاران پۇقرالىق سالاھىيىتىگە ئىگە بولدۇم، ــ دېدى قوماندان.
پاۋلۇس:
ــ مەن تۇغۇلۇشۇمدىن شۇنداق! ــ دېدى.
29 شۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇسنى سوراققا تارتماقچى بولغان لەشكەرلەر دەرھال ئۆزىنى چەتكە ئالدى. ئۇنى باغلاتقان قوماندانمۇ ئۇنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ، قورقۇپ كەتتى. چۈنكى، ئۇ بىر رىم پۇقراسىنى قانۇنسىز ھالدا باغلاپ، قامچىلاشقا ئەمر قىلغانىدى.

پاۋلۇسنىڭ ئالىي كېڭەشمىدە ئۆزىنى ئاقلىشى

30 قوماندان يەھۇدىيلارنىڭ پاۋلۇسنىڭ ئۈستىدىن قىلغان شىكايىتىنىڭ سەۋەبىنى ھەقىقىي بىلىش ئۈچۈن، ئەتىسى ئۇنى يېشىۋېتىپ، ئالىي روھانىيلار ۋە پۈتۈن يەھۇدىي ئالىي كېڭەشمىسىدىكىلەرنىڭ بىر يەرگە يىغىلىشىنى بۇيرۇدى. ئاندىن، پاۋلۇسنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا تۇرغۇزدى.

23 1 پاۋلۇس ئالىي كېڭەشمە ھەيئەتلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ:
ــ قېرىنداشلار، مەن بۈگۈنگىچە خۇدانىڭ ئالدىدا پاك ۋىجدانىم

بىلەن ياشاپ كەلدىم، — دېدى.

[2] بۇنى ئاڭلىغان باش روھانىي ھانانىيا پاۋلۇسنىڭ يېنىدا تۇرغانلارغا ئۇنىڭ ئاغزىغا ئۇرۇشنى بۇيرۇدى. [3] پاۋلۇس ئۇنىڭغا:

— ئەي تېشى پال-پال ساختىپەز! سېنى خۇدا ئۇرىدۇ! سەن ئۇ يەردە ئولتۇرۇپ، مېنى تەۋرات قانۇنى بويىچە سوراققا تارتماقچى، لېكىن مېنى ئۇرغۇزۇپ، ئۆزۈڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىۋاتىسەن! — دېدى.

[4] — سەن خۇدانىڭ باش روھانىيسىغا ھاقارەت كەلتۈرۈۋاتامسەن؟! — دېيىشتى يېنىدا تۇرغانلار. [5] پاۋلۇس:

— مېنى كەچۈرۈڭلار! مەن ئۇنىڭ باش روھانىي ئىكەنلىكىنى بىلگەن بولسام، ئۇنداق دېمەيتتىم. چۈنكى تەۋراتتا: «خەلقىڭنى ئىدارە قىلىدىغان باشلىققا تۆھمەت قىلما!» دېيىلگەن، — دېدى.

[6] پاۋلۇس بۇ بىر توپ كىشىلەرنىڭ ئىچىدە بەزىلىرى سادۇقىي دىنىي ئېقىمدىكىلەر، يەنە بەزىلىرى پەرىسىي دىنىي ئېقىمدىكىلەر ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇلارنى تالاش-تارتىشقا سېلىش ئۈچۈن، ئالىي كېڭەشمىدە يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:

— قېرىنداشلار، مەن بولسام پەرىسىيلەردىن بولىمەن ۋە بىر پەرىسىينىڭ ئوغلىمەن. مەن ئۆلگەنلەرنىڭ قايتا تىرىلىشىنى ئۈمىد قىلغانلىقىم ئۈچۈنلا بۈگۈن بۇ يەردە سوراققا تارتىلىۋاتىمەن! — دەپ ۋارقىرىدى.

[7] بۇ سۆز ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىشى بىلەن تەڭ، پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلار تالاش-تارتىش قىلىشىپ كەتتى. كېڭەشمىدىكىلەر ئىككىگە بۆلۈنۈپ كەتتى. [8] چۈنكى، سادۇقىيلار ئۆلگەنلەرنىڭ قايتا تىرىلىشىگە، پەرىشتە ۋە روھلارنىڭ مەۋجۇتلۇقىغا ئىشەنمەيدۇ. لېكىن، پەرىسىيلەر بۇلارغا ئىشىنىدۇ. [9] بۇنىڭ بىلەن، چۇقان-سۈرەن بارغانسېرى كۈچەيدى. پەرىسىي ئېقىمدىكى بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى ئورنىدىن تۇرۇپ:

— بىز بۇ ئادەمدىن ھېچقانداق خاتالىق تاپالمىدۇق! ئېھتىمال راستتىن
بىر روھ ياكى پەرىشتە ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشكەن بولسا ئەجەب ئەمەس! —
دەپ، قاتتىق مۇنازىرىلەشتى.
10 تالاش-تارتىش ئەۋج ئېلىپ كەتتى. يەھۇدىيلارنىڭ پاۋلۇسنى تارتىپ
پارچە-پارچە قىلىۋېتىشتىن قورقۇپ قالغان قوماندان لەشكەرلىرىنىڭ زالغا
كىرىپ، كىشىلەرنىڭ ئارىسىدىن پاۋلۇسنى زورلۇق بىلەن تارتىپ چىقىپ،
قەلئەگە ئەكىرىپ كېتىشنى بۇيرۇدى.
11 شۇ كۈنى كېچىسى، رەببىمىز ئەيسا پاۋلۇسنىڭ يېنىدا تۇرۇپ:
— غەيرەتلىك بول! سەن يېرۇسالېمدا مەن ئۈچۈن گۇۋاھلىق
بەرگىنىڭدەك، ئەمدى رىم شەھىرىدىمۇ شۇنداق قىلىشىڭ كېرەك! — دېدى.

پاۋلۇسنى ئۆلتۈرۈش سۇيىقەستى

12 ئەتىسى ئەتىگەندە، بەزى يەھۇدىيلار مەخپىي سۇيىقەست پىلانلاپ،
پاۋلۇسنى ئۆلتۈرمىگۈچە ھېچ نەرسە يېمەيمىز، ئىچمەيمىز، دەپ قەسەم
قىلىشتى. 13 بۇ سۇيىقەستنى پىلانلىغۇچىلار قىرىق نەچچە كىشى ئىدى.
14 ئۇلار ئالىي روھانىيلار ۋە يەھۇدىي ئاقساقاللارنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
— بىز پاۋلۇسنى ئۆلتۈرمىگۈچە ھېچ نەرسە يېمەيمىز، دەپ قاتتىق
قەسەم قىلدۇق. 15 ھازىر سىلەر ۋە ئالىي كېڭەشمە پاۋلۇسنىڭ ئىشلىرىنى
تېخىمۇ تەپسىلىي تەكشۈرۈش باھانىسى بىلەن ئۇنى كېڭەشمىگە ئېلىپ
كېلىشنى رىم قوماندانىدىن تەلەپ قىلىڭلار. بىز تەييار تۇرۇپ، ئۇنى
كېڭەشمىگە ئېلىپ كېلىنىشتىن ئىلگىرىلا جايلىۋېتىمىز، — دېدى.
16 بىراق، بۇ سۇيىقەستتىن خەۋەر تاپقان پاۋلۇسنىڭ سىڭلىسىنىڭ
ئوغلى دەرھال قەلئەگە كىرىپ، پاۋلۇسقا خەۋەر قىلىپ قويدى. 17 بۇنىڭ
بىلەن، پاۋلۇس يۈزبېشىلىرىدىن بىرىنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭغا:

ــ بۇ ياشنى قوماندان بىلەن كۆرۈشتۈرۈپ قويسىڭىز. ئۇنىڭ قوماندانغا مەلۇم قىلىدىغان ئىشى بار ئىكەن، ــ دېدى.

18 يۈزبېشى بۇ ياشنى قوماندانىنىڭ ئالدىغا باشلاپ كىرىپ:

ــ مەھبۇس پاۋلۇس مېنى چاقىرتىپ، بۇ ياشنى سىز بىلەن كۆرۈشتۈرۈپ قويۇشۇمنى تەلەپ قىلدى. چۈنكى، ئۇنىڭ سىزگە مەلۇم قىلىدىغان ئىشى بار ئىكەن، ــ دېدى.

19 قوماندان ئۇنى قولىدىن تۇتۇپ، بىر چەتكە تارتىپ:

ــ مەلۇم قىلىدىغان نېمە ئىشىڭ بار؟ ــ دەپ سورىدى.

20 ئۇ جاۋابەن مۇنداق دېدى:

ــ يەھۇدىي ئاقساقاللار پاۋلۇسنىڭ ئىشلىرىنى تەپسىلىي تەكشۈرۈش باھانىسى بىلەن ئۆزلىرىدىن ئەتە ئۇنى يەھۇدىي ئالىي كېڭەشمىسىگە ئېلىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىشقا كېلىشتى. 21 ئۇلارغا ماقۇل بولمىغايسىز، چۈنكى قىرىق نەچچە ئادەم ئۇنى يوشۇرۇن كۈتۈپ تۇرىدۇ. ئۇلار پاۋلۇسنى ئۆلتۈرمىگۈچە ھېچ نەرسە يېمەيمىز، ئىچمەيمىز، دەپ قەسەم قىلىشىپتۇ. ھازىر ئۆزلىرىنىڭ ئۇلارنىڭ تەلىپىگە قوشۇلۇشلىرىنى كۈتۈپ تۇرىدۇ.

22 قوماندان ئۇنىڭغا:

ــ بۇ ئىشنى ماڭا مەلۇم قىلغانلىقىڭنى ھېچكىم ئۇقمىسۇن! ــ دەپ تاپىلاپ، ئۇنى قايتۇردى.

پاۋلۇسنىڭ ۋالىي فېلىكسكە تاپشۇرۇلۇشى

23 قوماندان يۈزبېشىدىن ئىككىنى چاقىرتىپ:

ــ ئىككى يۈز پىيادە لەشكەر، يەتمىش ئاتلىق لەشكەر ۋە ئىككى يۈز نەيزىۋاز لەشكەر ھازىرلاپ، بۈگۈن كېچە سائەت توققۇزدا قەيسەرىيە

شەھەرىگە قاراپ يولغا چىقىڭلار! [24] شۇنىڭ بىلەن بىللە، پاۋلۇسنى ۋالىي فېلىكسنىڭ يېنىغا ساق-سالامەت يەتكۈزۈش ئۈچۈن، ئۇنىڭغا ئۇلاغ تەييارلاڭلار! — دەپ بۇيرۇدى.

[25] قوماندان لىسىياس پاۋلۇس ھەققىدە فېلىكسكە يەنە مۇنداق بىر خەت يازدى:

[26] «ھۆرمەتلىك ۋالىي فېلىكس جانابلىرىغا كلاۋدىيۇس لىسىياستىن ئېھتىرام بىلەن سالام!

[27] مەقسەتكە كەلسەم، بۇ كىشىنى يەھۇدىيلار تۇتۇۋالغان بولۇپ، ئۆلتۈرمەكچى بولغانىدى. لېكىن، ئۇنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ قېلىپ، لەشكەر باشلاپ بېرىپ ئۇنى قۇتقۇزدۇم. [28] مەن ئۇلارنىڭ بۇ كىشى ئۈستىدىن قىلغان شىكايىتىنىڭ سەۋەبىنى تەكشۈرۈپ ئېنىقلىماقچى بولۇپ، ئۇنى يەھۇدىيلارنىڭ ئالىي كېڭەشمىسىگە ئېلىپ باردىم. [29] نەتىجىدە، مەن ئۇلارنىڭ ئۇنىڭ ئۈستىدىن قىلغان شىكايىتىنىڭ دىنىي قانۇنىغا دائىر مەسىلىلەردىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىكەنلىكىنى بايقىدىم. ئۇنىڭدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىشكە ياكى زىندانغا تاشلاشقا لايىق بىرەر جىنايەت تاپالمىدىم. [30] كېيىن، مەن بەزى يەھۇدىيلارنىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىش قەستىدە بولۇۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تېپىپ، دەرھال ئۇنى جانابلىرىغا يوللاشنى توغرا تاپتىم. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئەرز قىلغۇچىلارنىڭ شىكايەتلىرىنى ئۆزلىرىنىڭ ئالدىدا قىلىشنى بۇيرۇدۇم.»

31 لەشكەرلەر بۇيرۇق بويىچە پاۋلۇسنى كېچىلەپ ئانتىپاترىس
شەھىرىگە يەتكۈزدى. 32 ئەتىسى، پاۋلۇس ئاتلىق لەشكەرلەرنىڭ ئېلىپ
بېرىشىغا تاپشۇرۇلدى. پىيادە لەشكەرلەر بولسا يېرۇسالېمدىكى قەلئەگە
قايتىپ كەلدى. 33 ئاتلىقلار قەيسەرىيەگە بېرىپ، خەتنى ۋالىيغا سۇندى ۋە
پاۋلۇسنىمۇ تاپشۇردى. 34 ۋالىي خەتنى ئوقۇغاندىن كېيىن، پاۋلۇسنىڭ قايسى
ئۆلكىدىن ئىكەنلىكىنى سوراپ، ئۇنىڭ ئۆز باشقۇرۇشىدىكى كىلىكىيەدىن
كەلگەنلىكىنى بىلىپ، 35 ئۇنىڭغا:
— سېنى ئۈستۈڭدىن ئەرز قىلغۇچىلار كەلگەندە بىر تەرەپ قىلىمەن،
— دېدى ۋە لەشكەرلەرگە ئۇنى ھىرود خان سالغان ئوردىدىكى بىر ئۆيگە
نەزەربەند قىلىپ قويۇشنى بۇيرۇدى.

يەھۇدىيلارنىڭ پاۋلۇس ئۈستىدىن شىكايەت قىلىشى

24
1 بەش كۈندىن كېيىن، باش روھانىي ھانانىيا ۋە ئاقساقاللاردىن
بىرنەچچەيلەن تەرتۇلۇس ئىسىملىك بىر ئادۋوكات بىلەن
قەيسەرىيەگە كېلىپ، پاۋلۇس توغرىسىدىكى شىكايەتلىرىنى ۋالىي فېلىكسقا
سۇندى. 2 پاۋلۇس چاقىرتىلدى. تەرتۇلۇس ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ
مۇنداق دېدى:
— ھۆرمەتلىك فېلىكس جانابلىرى! بىز ئۆزلىرىنىڭ قولى ئاستىدا
ئۇزۇندىن بۇيان ئامان-ئېسەن ياشاپ كەلمەكتىمىز، خەلقىمىزدە ناچار
ئىللەتلەر تۈگىتىلىپ، چوڭ ئۆزگىرىشلەر بارلىققا كەلدى. 3 بۇنىڭدىن ھەر
ۋاقىت، ھەر جايدا چەكسىز مىننەتدارمىز. 4 مەنكى تەرتۇلۇس ئۆزلىرىنى
ئارتۇقچە ئاۋارە قىلىشنى خالىمايمەن. قىسقىغىنا ئەرزلىرىمىزنى سەۋرچانلىق
بىلەن ئاڭلاشلىرىنى ئۆتۈنۈپ سورايمەن. 5 بىز شۇنى تونۇپ يەتتۇقكى، بۇ
جېدەلخور پۈتۈن دۇنيادىكى يەھۇدىيلار ئارىسىدا قالايمىقانچىلىق پەيدا

قىلىپ، ئۇلارنى رىم ھاكىمىيىتىگە قارشى چىقىشقا كۈشكۈرتۈۋاتقان بۆلگۈنچى ۋە شۇنداقلا «ناسىرەلىكلەر» دەپ ئاتالغان بىر گۇرۇھنىڭ كاتتىۋاشلىرىدىن بىرىدۇر. [6-7] ئۇ بىزنىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىمىزنىمۇ بۇلغىماقچى بولغانىدى. شۇڭا، بىز ئۇنى تۇتۇۋالدۇق. [8] ئۇنى سوراق قىلىپ كۆرسىلە، بىزنىڭ ئەرزلىرىمىزنىڭ توغرىلىقىنى چۈشىنەلەيدىلا!

[9] سورۇندا بولغان يەھۇدىيلارمۇ بىر ئېغىزدىن شىكايەت قىلىشىپ، ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىنى تەستىقلاشتى.

پاۋلۇسنىڭ ئۆزىنى ئاقلىشى

[10] پاۋلۇس ۋالىي فېلىكسنىڭ رۇخسىتىنى ئالغاندىن كېيىن، سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى:

ــ جانابلىرىنىڭ ئۇزۇن يىللاردىن بېرى يەھۇدىي خەلقىنى سوراپ كەلگەنلىكىدىن خەۋىرىم بار. شۇڭا، ئالدىلىرىدا ئۆزۈمنى ئاقلاشقا رازىمەن. [11] ئاسانلا بىلەلەيدىلىكى، مەن يېرۇسالېمغا ئىبادەت قىلىشقا بارغىنىمدىن ھازىرغىچە پەقەت ئون ئىككى كۈنلا ئۆتتى. [12] مېنىڭ مەركىزىي ئىبادەتخانىدا بىرەر ئادەم بىلەن تالاش-تارتىش قىلغانلىقىمنى كۆرگەن كىشى يوق ۋە مېنىڭ باشقا ئىبادەتخانىلاردا ياكى شەھەرنىڭ باشقا جايلىرىدا ئاممىنى قۇتراتقانلىقىمنىمۇ كۆرگەن كىشى يوق. [13] ئۇلار جانابلىرىغا مېنىڭ ئۈستۈمدىن قىلغان شىكايەتلىرىگە ئىسپات كۆرسىتىپ بېرەلمەيدۇ.

[14] بىراق بىرلا ئىشنى ئېتىراپ قىلىمەنكى: مەن يەھۇدىيلار خاتا ئېقىم دەپ قارىغان ھەزرىتى ئەيسا يولى بىلەن مېڭىپ، ئەجدادلىرىمىز ئەزەلدىن ئېتىقاد قىلغان خۇداغا ئىبادەت قىلىمەن. تەۋراتتا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا يېزىلغانلارنىڭمۇ ھەممىسىگە ئىشىنىمەن. [15] مۇشۇ يەھۇدىيلارغا ئوخشاش، مەنمۇ پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ ياخشى-يامان بولۇشىدىن

قەتئىينەزەر، ھەممىسىنىڭ ئۆلگەندىن كېيىن سوراق قىلىنىش ئۈچۈن قايتا تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. [16] شۇ سەۋەبتىن، ئۆزۈم ھەمىشە خۇدا ئالدىدىمۇ، ئىنسانلار ئالدىدىمۇ پاك ۋىجدانلىق بولۇشقا تىرىشىمەن. [17] مەن يېرۇسالېمدىن ئايرىلغىلى خېلى يىللار بولغان بولۇپ، بۇ قېتىم ئۇ يەرگە يەھۇدىي قېرىنداشلىرىمغا ياردەم پۇلى يەتكۈزۈپ بەرگىلى ۋە خۇداغا قۇربانلىق قىلغىلى بارغانىدىم. [18] ئۇستۇمدىن شىكايەت قىلغان يەھۇدىيلار مېنى مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىدا ئۇچراتقىنىدا، مەن تازىلىنىش دىنىي قائىدىسىدىن ئۆتۈپ سەدىقەمنى سۇنۇۋاتاتتىم، ئەتراپىمغا ئادەم توپلىغىنىممۇ يوق. قالايمىقانچىلىق چىقارغىنىممۇ يوق. [19] ئاسىيا ئۆلكىسىلىك ئاشۇ يەھۇدىيلارنىڭ مېنىڭ ئۇستۇمدىن شىكايەتلىرى بولسا، ئەسلى ئۇلار ئۆزلىرى كېلىپ، جانابلىرىنىڭ ئالدىدا دېيىشى كېرەك ئىدى. [20] بولمىسا، قېنى مۇشۇ سورۇندىكىلەر يېرۇسالېمدىكى يەھۇدىي ئالىي كېڭەشمىسىدە سوراق قىلىنغان ۋاقتىمدا، مېنىڭدىن قانداق جىنايەت تېپىلغانلىقىنى ئېيتىپ باقسۇن. [21] پەقەت شۇنى ئېتىراپ قىلىمەنكى، يەھۇدىي ئالىي كېڭەشمىسىدە سوراق قىلىنغان ۋاقتىمدا، «بۈگۈن ئۆلگەنلەرنىڭ قايتا تىرىلىشىگە ئىشەنگەنلىكىم ئۈچۈنلا سىلەرنىڭ سورىقىڭلارغا تارتىلىۋاتىمەن!» دەپ ۋارقىرىغانىدىم. بۇنىڭدا نېمە گۇناھ بار؟!

[22] رەبىمىزنىڭ يولىغا نىسبەتەن خېلى بىلىمى بولغان فېلىكس سوراقنى توختىتىپ، ئۇلارغا:

ــ دەۋايىڭلار توغرىسىدىكى ھۆكۈمنى قوماندان لىسىياس كەلگەندە چىقىرىمەن، ــ دېدى.

[23] ئۇ يۈزبېشىغا پاۋلۇسنى داۋاملىق تۇتۇپ تۇرۇشنى، لېكىن ئۇنىڭغا بىرئاز كەڭ مۇئامىلە قىلىپ، دوست ـ بۇرادەرلىرىنىڭ ئۇنىڭ تۇرمۇش ئېھتىياجىنى تەمىنلەپ تۇرۇشىغا يول قويۇشنى بۇيرۇدى.

پاۋلۇس ۋالىي فېلىكس بىلەن درۇسىلانىڭ ئالدىدا

[24] بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، ۋالىي فېلىكس يەھۇدىي ئايالى درۇسىلا بىلەن بىللە كېلىپ، پاۋلۇسنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭدىن قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئەيساغا ئېتىقاد قىلىش يولىنى ئاڭلىدى. [25] پاۋلۇس خۇدانىڭ ئالدىدا ھەققانىي ياشاش، ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش، قىيامەت كۈنىدىكى سوئال ـ سوراق قىلىنىش قاتارلىقلار توغرىسىدا توختالغاندا، ۋەھىمىگە چۈشكەن فېلىكس ئۇنىڭغا:

ــ ھازىرچە قايتىپ تۇرسىڭىز بولىدۇ. كېيىن ۋاقتىم چىققاندا، يەنە چاقىرتىمەن، ــ دېدى.

[26] ئۇ پاۋلۇسنىڭ پارا بېرىشىنى كۈتەتتى. شۇڭا ئۇ، ئۇنى پات ـ پات چاقىرتىپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشەتتى. [27] ئىككى يىلدىن كېيىن، ۋالىي فېلىكسنىڭ ئورنىغا پوركىيۇس فېستۇس ۋالىي بولدى. فېلىكس يەھۇدىيلارغا ياخشى كۆرۈنۈش ئۈچۈن پاۋلۇسنى سولاقتا قالدۇردى.

پاۋلۇسنىڭ ۋالىي فېستۇسنىڭ ئالدىدا سوراق قىلىنىشى

25 [1] فېستۇس فېلىكسنىڭ ئورنىغا ۋالىي بولۇپ، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى قەيسەرىيەگە كېلىپ، ئۈچ كۈندىن كېيىن يېرۇسالېمغا بارغانىدى. [2] ئالىي روھانىيلار بىلەن يەھۇدىيلارنىڭ ئاقساقاللىرى فېستۇسقا پاۋلۇسنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ، ئۇنىڭدىن پاۋلۇسنى [3] يېرۇسالېمغا ئەۋەتىپ بېرىشنى ئۆتۈنۈپ سورىدى. چۈنكى، ئۇلار يول ئۈستىدە پاۋلۇسنى ئۆلتۈرۈشنى قەستلىگەنىدى. [4] لېكىن، فېستۇس ئۇلارغا:

ــ پاۋلۇس ھازىر قەيسەرىيەدە سولاقتا. مەن يېقىندا ئۇ يەرگە قايتىپ كېتىمەن. [5] سىلەرنىڭ ئاقساقاللىرىڭلار مەن بىلەن بىللە بارسۇن. ئەگەر ئۇنىڭ بىرەر قانۇنسىز قىلمىشلىرى بولسا، ئۇلار شۇ يەردە شىكايەت قىلسا بولىدۇ، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[6] فېستۇس ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئون كۈنچە تۇرۇپ، قەيسەرىيەگە قايتىپ كەلدى. ئەتىسى سوت ئېچىپ، پاۋلۇسنى سوت مەيدانىغا ئېلىپ كېلىشنى بۇيرۇدى. [7] پاۋلۇس كىرگەندىن كېيىن، يېرۇسالېمدىن كەلگەن يەھۇدىيلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ، ئۇنىڭغا نۇرغۇن ئېغىر جىنايەتلەرنى ئارتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلدى. بىراق، ھېچقايسىسىغا ئىسپات كۆرسىتىپ بېرەلمىدى. [8] شۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇس ئۆزىنى ئاقلاپ:

— مەن يەھۇدىيلارنىڭ قانۇنىغا، مەركىزىي ئىبادەتخانىسىغا ياكى رىم ئىمپېراتورىغا قارشى ھېچقانداق جىنايەت ئۆتكۈزمىدىم، — دېدى.

[9] لېكىن، فېستۇس يەھۇدىيلارغا ياخشى كۆرۈنۈش ئۈچۈن، پاۋلۇستىن:

— سېنى يېرۇسالېمغا ئاپىرىپ، ئۇ يەردە بۇ شىكايەتلەرگە ئاساسەن سوتلىسام قانداق؟ — دەپ سورىدى.

[10] — بولمايدۇ! — دەپ جاۋاب بەردى پاۋلۇس، — مەن ھازىر رىم ئىمپېراتورى قەيسەرنىڭ ھوقۇقى بىلەن تەيىنلەنگەن سوراقچى ئالدىدا تۇرىمەن. مېنى سوراق قىلىشقا تېگىشلىك يەر مانا مۇشۇ. ئۆزىڭىزگە مەلۇم، مەن يەھۇدىيلارغا قارشى ھېچقانداق جىنايەت ئۆتكۈزمىدىم. [11] ئەگەر جىنايىتىم بولسا ۋە ئۆلۈمگە لايىق بىرەر ئىش قىلغان بولسام، مېنى جازالىماڭ، دەپ تەلەپ قىلمىغان بولاتتىم. ئۇلارنىڭ مېنىڭ ئۈستۈمدىن قىلغان شىكايەتلىرى ئەمەلىيەتتە ئۇيغۇن ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھېچكىمنىڭ مېنى ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بېرىشكە ھەققى يوق. مەن رىم ئىمپېراتورىغا ئەرز قىلىمەن! ئۆزى مېنى سوراق قىلسۇن!

[12] ۋالىي فېستۇس مەسلىھەتچىلىرى بىلەن مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن، پاۋلۇسقا:

— سەن رىم ئىمپېراتورى قەيسەرنىڭ سوراق قىلىشىنى تەلەپ قىلدىڭ. شۇڭا، ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىلىسەن، — دېدى.

ۋالىي فېستۇسنىڭ ئاگرىپا خانغە پاۋلۇس
توغرىسىدا ئېيتقانلىرى

[13] بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، ئاگرىپا خان بىلەن سىڭلىسى بەرنىكى فېستۇسنىڭ ۋالىيلىق مەنسىپىگە ئولتۇرغانلىقىنى تەبرىكلەش ئۈچۈن، قەيسەرىيەگە كەلدى. [14] ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇرغاندىن كېيىن، فېستۇس پاۋلۇس توغرىسىدا ئاگرىپاغا مۇنداق دېدى:

ـــ بۇ يەردە فېلىكس قالدۇرۇپ كەتكەن بىر مەھبۇس بار ئىدى. [15] مەن يېرۇسالېمغا بارغىنىمدا، يەھۇدىي ئالىي روھانىيلىرى بىلەن ئاقساقاللىرى ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ، مەندىن ئۇنى جازالاشنى تەلەپ قىلىشتى. [16] مەن ئۇلارغا، رىملىقلارنىڭ قانۇنى بويىچە سوراق قىلىنغۇچى ئەرز قىلغۇچى بىلەن يۈزلەشتۈرۈلۈشتىن ۋە ئۇنىڭغا ئۆزىنى ئاقلاش پۇرسىتى بېرىلىشتىن ئىلگىرى، ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىشقا بولمايدىغانلىقىنى ئېيتتىم. [17] ئۇلار بۇ يەرگە كەلگەندىن كېيىن، مەن ۋاقىتنى كېچىكتۈرمەي، ئەتىسىلا سوراقنى باشلاپ، ئۇ كىشىنى سوراققا ئەكېلىشنى بۇيرۇدۇم. [18] ئەرز قىلغۇچىلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىشتى. لېكىن، ئۇلارنىڭ شىكايەتلىرى مېنىڭ ئويلىغىنىمدەك جىنايەت ھەققىدە ئەمەس ئىدى. [19] ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ بۇ كىشى بىلەن تالاش ـ تارتىش قىلىشقىنى ئۆز دىنى ھەققىدىكى مەسىلىلەر ۋە ئەيسا ئىسىملىك بىر كىشى ھەققىدە ئىدى. ئۇ كىشى ئۆلگەن بولۇپ، پاۋلۇس بولسا ئۇ تىرىلدى دەيدىكەن. [20] بۇ مەسىلىنى مەن زادى قانداق ئېنىقلاشنى بىلمىدىم. شۇنىڭ ئۈچۈن، مەن پاۋلۇستىن يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئۇ يەردە بۇ شىكايەتلەرگە ئاساسەن سوراقىتا تارتىلىشقا رازى بولۇش ـ بولماسلىقىنى سورىغانىدىم. [21] ھالبۇكى، پاۋلۇس رىمدا، رىم ئىمپېراتورىنىڭ ئالدىدا سوراق قىلىنىشنى تەلەپ قىلدى. شۇڭا، مەن ئۇنى ئىمپېراتورىنىڭ ئالدىغا ئەۋەتكەنگە قەدەر، سولاقتا تۇتۇپ تۇرۇشنى

بۇيرۇدۇم.
[22] ئاگرىپا فېستۇسقا:
ـــ مەنمۇ بۇ كىشىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ باقاي، ـــ دېدى.
ـــ ئەتە ئاڭلايسىز، ـــ دېدى فېستۇس.
[23] ئەتىسى، ئاگرىپا بىلەن بەرنىكى ھەيۋەتلىك تەنتەنە بىلەن يىغىن زالىغا كىرىپ كەلدى. ھەرقايسى قوماندان ۋە شەھەر كاتتىۋاشلىرىمۇ ئۇلار بىلەن بىللە كېلىشتى. فېستۇسنىڭ ئەمر بېرىشى بىلەن پاۋلۇس ئېلىپ كىرىلدى.
[24] ۋالىي فېستۇس مۇنداق دېدى:
ـــ ئاگرىپا خان ئالىيلىرى ۋە سورۇندا قاتناشقان جانابلار! بۇ كىشىنى كۆرۈپ تۇرۇپسىلەر. پۈتۈن يەھۇدىيلار بۇ يەردە ۋە يېرۇسالېمدا ئۆلۈم جازاسى بېرىشنى قاتتىق تەلەپ قىلغان كىشى مانا شۇ. [25] لېكىن، مەن ئۇنىڭدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىشكە تېگىشلىك بىرەر جىنايەت تاپالمىدىم. ھازىر ئۇ، «مېنى رىم ئىمپېراتورى سوراق قىلسۇن» دەپ ئىلتىماس قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇنى رىمغا ئەۋەتىشنى قارار قىلدىم. [26] بىراق، بۇ كىشى ھەققىدە مەندە پادىشاھقا مەلۇم قىلغۇدەك ئوچۇق مەلۇمات يوق. شۇڭا، ئەھۋالنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق بىرەر مەلۇماتقا ئىگە بولۇش مەقسىتىدە ئۇنى ھەربىرلىرىنىڭ ئالدىغا، بولۇپمۇ ئاگرىپا خان ئالىيلىرىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدىم. [27] چۈنكى مېنىڭچە، مەھبۇسنى رىمغا ئەۋەتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن قىلىنغان شىكايەتتىن تەپسىلىي مەلۇمات بەرمەسلىك توغرا ئەمەس.

پاۋلۇسنىڭ ئاگرىپا خان ئالدىدا ئۆزىنى ئاقلىشى

26
[1] شۇنىڭ بىلەن، ئاگرىپا خان پاۋلۇسقا:
ـــ ئۆزۈڭنى ئاقلىشىڭغا رۇخسەت، ـــ دېدى.

پاۋلۇس قولىنى كۆتۈرۈپ ئۆزىنى ئاقلاشقا باشلىدى:
[2] ــ ئى ئاگرىپا خان، بۈگۈن ئالدىلىرىدا يەھۇدىيلار مېنىڭ ئۈستۈمدىن شىكايەت قىلغان پۈتۈن ئىشلاردىن ئۆزۈمنى ئاقلاش پۇرسىتىگە ئىگە بولغانلىقىم ئۈچۈن، ئۆزۈمنى بەختلىك ھېس قىلىمەن! [3] بولۇپمۇ خۇشاللىنارلىق يېرى شۇكى، ئۆزلىرى يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىلىرى ۋە تالاش ـ تارتىش قىلىدىغان مەسىلىلىرىنى ياخشى بىلىدىلا. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەرز ـ ھالىمنى سەۋرچانلىق بىلەن ئاڭلاپ بېقىشلىرىنى ئۆتۈنىمەن.
[4] مېنىڭ دەسلەپتە ئۆز يۇرتۇمدا ھەمدە كېيىن يېرۇسالېمدا قانداق ياشاپ كەلگەنلىكىم ھەممە يەھۇدىيلارغا ئايان. [5] ئۇلار مېنىڭ ئۇزۇندىن بېرى يەھۇدىي دىنىنىڭ پەرىسىي ناملىق ئەڭ كۈچلۈك ئېقىمىغا مەنسۇپ ئىكەنلىكىمنى بىلىدۇ. ئەگەر خالىسا، گۇۋاھلىق بېرەلەيدۇ. [6] خۇدا ئەجدادلىرىمىزغا ۋەدە قىلغىنىنى ئۈمىد قىلغىنىم ئۈچۈن، ئەمدى بۈگۈن ئۆزلىرىنىڭ ئالدىدا سوتلىنىۋاتىمەن. [7] بىزنىڭ خەلقىمىزنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىدىكى پۈتۈن قېرىنداشلارمۇ كېچە ـ كۈندۈز خۇداغا ئىبادەت قىلىپ، ئۇنىڭ ئۇلارغا قىلغان دەل مۇشۇ ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ كەلدى. ئى خان، يەھۇدىيلارنىڭ مېنىڭ ئۈستۈمدىن شىكايەت قىلىشى دەل مانا شۇ ئۈمىد بىلەن مۇناسىۋەتلىك. [8] سىلەر نېمىشقا خۇدانىڭ ئۆلگەنلەرنى تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنمەيدىغانسىلەر؟
[9] بۇرۇن مەنمۇ ناسىرەلىك ئەيسانىڭ نامىغا پۈتۈن كۈچۈم بىلەن قارشى تۇرۇشۇم كېرەك، دەپ قارايتتىم [10] ۋە يېرۇسالېمدا مانا شۇنداق قىلغانىدىم. ئالىي روھانىيلاردىن ئالغان ھوقۇقۇم بىلەن، نۇرغۇن ئېتىقادچىلارنى زىندانغا تۇتۇپ بەرگەن، ئۇلار ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغاندىمۇ، ھۆكۈمگە قوشۇلغانىدىم. [11] مەن ھەرقايسى ئىبادەتخانىلاردا ئۇلارنى ئىزدەپ، كۆپ قېتىم ئۇلارنى جازالىتىپ، ئۇلارنى ئېتىقادىدىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇرلاشقا تىرىشقانىدىم. مەن ئۇلارغا شۇ قەدەر ئۆچ ئىدىمكى، ھەتتا باشقا دۆلەتلەردىكى

شەھەرلەرگە بېرىپ، ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلغان.
12 ئى خان، بىر كۈنى ئالىي روھانىيلار بەرگەن ھوقۇق بىلەن، ھەزرىتى
ئەيساغا ئەگەشكەنلەرگە زىيانكەشلىك قىلغىلى دەمەشق شەھىرىگە قاراپ
يولغا چىقتىم. 13 چۈش ۋاقتىدا يولدا كېتىۋېتىپ، ئاسماندىن چۈشكەن قۇياش
نۇرىدىنمۇ كۈچلۈك بىر نۇرنىڭ ئەتراپىمنى ۋە بىللە كېتىۋاتقانلارنى
يورۇتۇۋەتكەنلىكىنى كۆردۈم. 14 ھەممىمىز يەرگە يىقىلدۇق. مەن ئارامىي
تىلدا ئېيتىلغان، «سائۇل، سائۇل! ماڭا نېمىشقا زىيانكەشلىك قىلىسەن؟ سەن
خۇددى خوجايىنى ئۇرسىمۇ ماڭمىغان جاھىل ئېشەككە ئوخشاش، ئۆزۈڭ
زىيان تارتىسەن!» دېگەن بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم. 15 «ئى رەببىم، سەن
كىمسەن؟» دەپ سورىدىم مەن. رەببىم ئەيسا جاۋابەن، «مەن، سەن
زىيانكەشلىك قىلىۋاتقان ئەيسا! 16 ئورنۇڭدىن تۇر! سېنى ئۆزۈمگە خىزمەت
قىلىشقا ھەم گۇۋاھلىق بېرىشكە تاللىغانلىقىم ئۈچۈن، ساڭا كۆرۈندۈم. سەن
بۈگۈن مېنىڭدىن كۆرگەن ئىشلارنى ھەم كەلگۈسىدە ساڭا كۆرسىتىدىغان
ئىشلىرىمنى باشقىلارغا يەتكۈزىسەن. 17 مەن سېنى يەھۇدىيلارنىڭمۇ ۋە
يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭمۇ قولىدىن قۇتقۇزىمەن. مەن سېنى يەھۇدىي
ئەمەسلەرنىڭ يېنىغا ئەۋەتمەكچىمەن. 18 سەن قاراڭغۇلۇقتا ياشاۋاتقانلارنىڭ
كۆزلىرىنى ئېچىپ، ئۇلارنى زۇلمەتتىن يورۇقلۇققا، شەيتاننىڭ ئىلكىدىن
خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا باشلايسەن. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى
كەچۈرۈم قىلىنىدۇ. شۇنداقلا، ئۇلار ماڭا ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق پاك
قىلىنغانلارنىڭ ئارىسىدىن ئورۇن ئالىدۇ!» دېدى.
19 ئى ئاگرىپا خان، شۇنىڭ ئۈچۈن مەن خۇدادىن كەلگەن غايىبانە
ئالامەتتە كۆرۈنگەن ھەزرىتى ئەيساغا قاتتىق ئىتائەت قىلدىم. 20 ئالدى بىلەن
دەمەشق خەلقىگە، يېرۇسالېم شەھىرىدىكى يەھۇدىيلارغا، پۈتۈن يەھۇدىيە
ئۆلكىسىدىكى كىشىلەرگە، ئاندىن يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ خۇش خەۋەر
يەتكۈزدۈم. ئۇلارغا، «يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، خۇدا يولىغا قايتىڭلار!

‹تووۋا قىلدۇق!› دېسەڭلار، ئۇنى سۆز بىلەن ئەمەس، ياخشى ئەمەلىيىتىڭلار
بىلەن ئىسپاتلاڭلار!» دەپ، ئۇلارنىمۇ تووۋا قىلىشقا دەۋەت قىلدىم. [21] شۇ
سەۋەبتىن، يەھۇدىيلار مېنى مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىدا تۇتۇپ،
ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولۇشتى. [22] بىراق، خۇدا بۈگۈنگىچە ماڭا ياردەم قىلىپ،
مېنى قوغدىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۈگۈن بۇ يەردىكى چوڭ ـ كىچىك
ھەممەيلەننىڭ ئالدىدىمۇ ھەزرىتى ئەيساغا گۇۋاھلىق بېرىمەن. مېنىڭ
ئېيتقانلىرىم مۇسا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ كېلىدىغان قۇتقۇزغۇچى ــ
مەسىھ ھەققىدە ئالدىن ئېيتقانلىرىدىن باشقا نەرسە ئەمەس. [23] ئۇلار
قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنىڭ جەزمەن ئۆلتۈرۈلۈپ، ھەممىدىن بۇرۇن
ئۆلۈمدىن مەڭگۈگە تىرىلدۈرۈلۈپ، ئۆز خەلقى ھەم پۈتكۈل دۇنيا خەلقىگە
نىجاتلىق نۇرىنى ئېلىپ كەلگەنلىكىنى ئالدىن ئېيتقاندى.

[24] پاۋلۇس ئۆزىنى مانا شۇنداق ئاقلىغاندا، ۋالىي فېستۇس يۇقىرى ئاۋاز
بىلەن ئۇنىڭغا:

ــ پاۋلۇس، ساراڭ بولۇپسەن! يۇقىرى بىلىمىڭ ئەقلىڭنى ئازدۇرۇپتۇ!
ــ دېدى.

[25] ــ ھۆرمەتلىك ۋالىي فېستۇس! ــ دېدى پاۋلۇس، ــ مەن ساراڭ
بولغىنىم يوق، مېنىڭ ئېيتقانلىرىم راست ۋە ئەقىلگە مۇۋاپىق. [26] بۇ ئىشلاردىن
ئاگرىپپا خانىمۇ خەۋىرى بار. شۇڭا، مەن خانغا ئوچۇق ئېيتالايمەن. بۇ
ئىشلارنىڭ ھەممىسىگە خاننىڭ دىققەت قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. چۈنكى،
ھەزرىتى ئەيسانىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلار ئادەم كۆرمەيدىغان بۇلۇڭ ـ
پۇچقاقلاردا بولغان ئىشلار ئەمەستە!

[27] ئاندىن، پاۋلۇس ئاگرىپپا خانغا قاراپ، مۇنداق دېدى:

ــ ئى خان، ئۆزلىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ قۇتقۇزغۇچى ھەققىدە
ئېيتقانلىرىغا ئىشىنەمدىلا؟ ئىشىنىدىغانلىقلىرىنى بىلىمەن!

[28] ئاگرىپپا خان پاۋلۇسقا:

ــ سەن مېنى مۇشۇنچىلىك قىسقىغىنا ۋاقىتتا ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشقا قايىل قىلالايمەن، دەپ ئويلاۋاتامسەن؟ ــ دېدى.

[29] پاۋلۇس:

ــ مەيلى بالدۇر ياكى كېيىن بولسۇن، ئۆزلىرىنىڭ ۋە بۈگۈن مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلىغۇچىلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ماڭا ئوخشاش ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشى ئۈچۈن دۇئا قىلىمەن. پەقەتلا ماڭا ئوخشاش، زەنجىردە بولۇشۇڭلارنى خالىمايمەن! ــ دېدى.

[30] شۇنىڭ بىلەن، ئاگرىپا خان، ۋالىي فېستۇس، ئاگرىپانىڭ سىڭلىسى بەرنىكى ۋە باشقىلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ، [31] ئۇ يەردىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، بىر ـ بىرىگە:

ــ بۇ كىشىنىڭ ئۆلۈمگە ياكى تۈرمىگە سولاشقا تېگىشلىك بىرەر جىنايىتى يوق ئىكەن! ــ دېيىشتى.

[32] ئاگرىپا خان فېستۇسقا:

ــ بۇ ئادەم، «مېنى رىم ئىمپېراتورى ئۆزى سوراق قىلسۇن» دېمىگەن بولسا، قويۇپ بېرىلسە بولىدىكەنتۇق! ــ دېدى.

پاۋلۇسنىڭ رىم شەھرىگە قىلغان دېڭىز سەپىرى

27 [1] بىزنىڭ سۇ يولى بىلەن ئىتالىيىنىڭ رىم شەھرىگە بېرىشىمىز قارار قىلىنغاندىن كېيىن، رىملىق ئەمەلدارلار پاۋلۇس بىلەن باشقا مەھبۇسلارنى شاھانە قوشۇندىكى يۈلىيۇس ئىسىملىق بىر يۈزبېشىغا تاپشۇرۇپ بەردى. [2] بىز ئەدرەمىت شەھىرىدىن ئاسىيا ئۆلكىسىنىڭ دېڭىز بويلىرىدىكى شەھەرلەرگە بارىدىغان كېمىگە ئولتۇرۇپ، سەپەرگە ئاتلاندۇق. ماكېدونىيە ئۆلكىسىنىڭ سالونىكا شەھىرىدىن بولغان ئارىستارخۇس ئىسىملىك بىر كىشى بىز بىلەن ھەمسەپەر بولدى. [3] ئەتىسى، سىدون

شەھىرىگە يېتىپ كەلدۇق. يۇلىيۇس پاۋلۇسقا كەڭچىلىك قىلىپ،
ئېھتىياجلىرىنى ھەل قىلىشى ئۈچۈن، ئۇنىڭ شۇ يەردىكى دوست-
بۇرادەرلىرىنىڭ يېنىغا بېرىشىغا رۇخسەت قىلدى. [4] بىز ئۇ يەردىن يەنە يولغا
چىقتۇق. قارشى تەرىپىمىزدىن شامال چىققانلىقى ئۈچۈن، سىپرۇس ئارىلىنىڭ
شامالغا دالدا تەرىپى بىلەن ماڭدۇق. [5] كىلىكىيە ۋە پامفىلىيە ئۆلكىلىرىنىڭ
دېڭىز تەۋەلىكىدىن ئۆتۈپ، لىكىيە ئۆلكىسىدىكى مىرا شەھىرىگە كەلدۇق.
[6] بىز ئۇ يەردە كېمىدىن چۈشتۇق. يۇلىيۇس ئىسكەندەرىيە شەھىرىدىن
ئىتالىيىگە بارىدىغان كېمىنى تېپىپ، بىزنى ئېلىپ ئۇنىڭغا چۈشتى.
[7] دېڭىزدىكى سەپىرىمىز ناھايىتى ئاستا بولدى. بىرنەچچە كۈندىن
كېيىن، ناھايىتى تەسلىكتە كىنىدوس شەھىرىنىڭ بويىغا كەلدۇق. شامالغا
قارشى ماڭغانلىقىمىز ئۈچۈن، بۇرۇنقى يۆنىلىشىمىز بويىچە
ئىلگىرىلىيەلمىدۇق. شۇڭا، كىرىت ئارىلىنىڭ شامالغا دالدا تەرىپى بىلەن
مېڭىپ، سالمونىي يېرىم ئارىلىدىن ئۆتۈپ، [8] دېڭىز قىرغىقىنى بويلاپ،
ناھايىتى تەسلىكتە ئىلگىرىلىدۇق ۋە لاسىيا شەھىرىگە يېقىن بولغان
«ئارامگاھ» دەپ ئاتىلىدىغان بىر يەرگە كەلدۇق.
[9] سەپىرىمىز خېلى ۋاقىت كەينىگە سۈرۈلۈپ، كۈز پەسلى بولۇپ
قالغانىدى. ئونىنچى ئايدىن كېيىن بوران كۆپ بولغانلىقتىن، دېڭىزدا سەپەر
قىلىش خەتەرلىك ئىدى. شۇڭا، پاۋلۇس كۆپچىلىككە:
[10] — قېرىنداشلار، مېنىڭچە بۇ يەردىن سەپەرنى داۋاملاشتۇرۇش
ناھايىتى خەتەرلىك. مال ۋە كېمە زىيانغا ئۇچراپلا قالماي، ھاياتىمىزنى
ساقلاپ قېلىشىمۇ تەس! — دەپ ئاگاھلاندۇردى.
[11] بىراق، يۈزبېشى يۇلىيۇس بولسا كېمە خوجايىنى بىلەن كېمە
باشلىقىنىڭ سۆزىگە ئىشىنىپ، پاۋلۇسنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىدى. [12] ئۇنىڭ
ئۈستىگە، بۇ يەرمۇ قىشلاپ قېلىشقا مۇۋاپىق جاي ئەمەس ئىدى. شۇڭا،
كۆپچىلىك سەپەرنى داۋاملاشتۇرۇپ، مۇمكىنقەدەر فېنىكس شەھىرىگە

يېتىۋېلىپ شۇ يەردە قىشلاشنى قۇۋۋەتلىدى. چۈنكى، كرىت ئارىلىدىكى بۇ ياخشى پورت شەھىرىگە پەقەت شەرقىي جەنۇب ۋە شەرقىي شىمال شامىلى تېگىدىغان بولۇپ، ئۇ شەھەر قىشلاشقا ناھايىتى مۇۋاپىق جاي ئىدى.

دېڭىزدىكى بوران-چاپقۇن

[13] جەنۇبتىن مەيىن شامال چىقىپ تۇراتتى، كۆپچىلىك ئەسلى پىلان بويىچە ماڭساق بولىدۇ دەپ، دېڭىزدىن لەڭگەرنى چىقىرىپ، كېمىنى ھەيدەپ يولغا چىقتى ۋە كرىت ئارىلىنى بويلاپ ماڭدى. [14] ئۇزۇن ئۆتمەي، ئارالدىن قاتتىق شەرقىي شىمال بورىنى چىقىپ كەلدى. [15] كېمە بوراننىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغانلىقتىن، ئالغا ئىلگىرىلەشكە ئامالسىز قالدۇق. شۇنىڭ بىلەن، كېمىنى بوراننىڭ ھەيدەپ مېڭىشىغا قويۇپ بەردۇق. [16] كاۋدا دېگەن بىر كىچىك ئارالنىڭ شامالغا دالدا تەرىپىگە ئۆتۈۋېلىپ، قولۋاقنى كېمىگە چىقىرىۋېلىش ئارقىلىق، ئۇنى ناھايىتى تەستە ساقلاپ قالالىدۇق. [17] كېمىچىلەر كېمە پارچىلىنىپ كەتمىسۇن دەپ، كېمىنى ئارغامچا بىلەن سىرتىدىن ئوراپ باغلىۋالدى. كېمىنىڭ لىۋىيە دۆلىتىگە يېقىن يەردە دېڭىز ئاستىدىكى قۇم دۆۋىسىگە پېتىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، يەلكەنلەرنى چۈشۈرۈپ، كېمىنى مېڭىشىغا قويۇپ بەردى. [18] شىددەتلىك بوران توختىمىغانىدى. ئەتىسى، ئۇلار كېمىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن، مالنى دېڭىزغا تاشلاشقا باشلىدى. [19] ئۇنىڭ ئەتىسى كېمىدىكى قورال-سايمانلارنىمۇ دېڭىزغا تاشلىۋەتتى. [20] بىز بىرقانچە كۈنلەرگىچە كۈن ۋە يۇلتۇزلارنىمۇ كۆرەلمىدۇق. بوران-چاپقۇن يەنىلا شىددەتلىك داۋاملىشىۋەردى. ئاخىر، قۇتۇلۇپ قېلىش ئۈمىدىمىزدىنمۇ ۋاز كەچتۇق.
[21] كېمىدىكىلەر بىرنەرسە يېمىگىنىگە خېلى كۈنلەر بولغانىدى. پاۋلۇس

ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ:
ــ قېرىنداشلار، سىلەر بالدۇرلا مېنىڭ «كرىتتىن يولغا چىقمايلى» دېگەن سۆزۈمنى ئاڭلىغان بولساڭلار، بۇ زىيان ـ زەخمەتلەرگە ئۇچرىمىغان بولاتتۇق. [22] لېكىن، ئەمدى سىلەرنىڭ غەيرەتلىك بولۇشۇڭلارنى ئۆتۈنىمەن. كېمە غەرق بولغان تەقدىردىمۇ، ھېچقايسىڭلارنىڭ ھاياتى زىيانغا ئۇچرىمايدۇ. [23] چۈنكى، مېنىڭ ئىگەم بولغان ۋە مەن خىزمەت قىلىپ كەلگەن خۇدا تۈنۈگۈن كېچە بىر پەرىشتىسىنى يېنىمغا ئەۋەتتى، [24] پەرىشتە ماڭا: «پاۋلۇس، قورقما! سەن خۇداغا گۇۋاھلىق بېرىش ئۈچۈن، رىم ئىمپېراتورىنىڭ ئالدىغا بېرىشىڭ كېرەك. مېھرىبان خۇدا دۇئايىڭنى قوبۇل قىلىپ، سەن بىلەن بىللە سەپەر قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى قۇتقۇزىدۇ!» دېدى. [25] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەممىڭلار غەيرەتلىك بولۇڭلار، ئىشىنىمەنكى خۇدا ماڭا قىلغان سۆزلىرىنى جەزمەن ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ. [26] بىراق، بىز قىرغاققا ئۇرۇلۇپ كېتىشتىن ساقلىنالمايمىز.

[27] سەپىرىمىزنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى كېچىسى، كېمىمىز تېخىچە ئادرىئاتىك دېڭىزىدا لەيلەپ يۈرەتتى. يېرىم كېچىدە، كېمىچىلەر قۇرۇقلۇققا يېقىنلاپ قالدۇق، دەپ قاراپ، [28] دېڭىزغا ئارغامچا تاشلاپ، سۇنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى ئۆلچەپ كۆرگەنىدى، قىرىق مېتىر چىقتى. سەل ئالدىغا مېڭىپ يەنە ئۆلچىۋىدى، ئوتتۇز مېتىر چىقتى. [29] ئۇلار كېمىنىڭ خادا تاشلارغا ئۇرۇلۇپ كېتىشىدىن قورقۇپ، كېمىنى توختىتىش ئۈچۈن كېمىنىڭ كەينىدىن تۆت لەڭگەر تاشلاپ، تاڭ ئېتىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ تۇردى. [30] كېمىدىن قاچماقچى بولغان كېمىچىلەر كېمىنىڭ بېشىدىنمۇ لەڭگەر تاشلايمىز دەپ باھانە تېپىپ، قولۋاقنى دېڭىزغا چۈشۈردى. [31] لېكىن، پاۋلۇس يۈزبېشى يۇلىيۇس ۋە لەشكەرلەرگە:
ــ بۇ كېمىچىلەر كېمىدە قالمىسا، سىلەر قۇتۇلالمايسىلەر! ــ دېدى.
[32] بۇنىڭ بىلەن، لەشكەرلەر كېمىدىكى قولۋاقنىڭ ئارغامچىسىنى

كېسىپ، ئۇنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى. [33] تاڭ ئېتىشقا ئاز قالغاندا، پاۋلۇس
كۆپچىلىكنى بىرئاز غىزالىنىۋېلىشقا چاقىردى. ئۇ:
— سىلەرنىڭ غەم-قايغۇ ئىچىدە ئاچ يۈرگىنىڭلارغا ئون تۆت كۈن
بولدى. [34] ئەمدى بىرئاز غىزالىنىشىڭلارنى ئۆتۈنىمەن. ھايات قېلىشىڭلار
ئۈچۈن مۇشۇنداق قىلىش كېرەك. ھېچقايسىڭلارنىڭ بىر تال مويىمۇ زىيانغا
ئۇچرىمايدۇ! — دېدى.
[35] پاۋلۇس بۇ سۆزنى قىلىپ بولۇپ، قولىغا بىر پارچە ناننى ئېلىپ،
كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ ناننى ئوشتۇپ يېدى. [36] بۇنى
كۆرگەن ھەممەيلەن غەيرەتلىنىپ، غىزالىنىشقا باشلىدى. [37] كېمىدە بىز
جەمئىي ئىككى يۈز يەتمىش ئالتە كىشى ئىدۇق. [38] ھەممەيلەن قورساقنى
تويدۇرغاندىن كېيىن، كېمىچىلەر كېمىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن، كېمىدىكى
بۇغدايلارنىمۇ دېڭىزغا تاشلىۋەتتى.

كېمىنىڭ غەرق بولۇشى

[39] تاڭ ئاتقاندا، كېمىچىلەر قۇرۇقلۇقنى كۆردى. ئۇلار ئۇ يەرنىڭ
نەلىكىنى ئېنىق بىلەلمىگەن بولسىمۇ، بىراق ئۇنىڭدىكى بىر قۇملۇق قولتۇقنى
بايقاپ، كېمىنى بىر ئامال قىلىپ شۇ يەردە قۇرۇقلۇققا چىقارماقچى بولدى.
[40] ئۇلار ئالدى بىلەن لەڭگەرلەرنىڭ ئارغامچىسىنى كېسىپ، لەڭگەرلەرنى
دېڭىزغا تاشلىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، كېمىنى يەنە ھەيدەش
ئۈچۈن، كېمىنىڭ يۆنىلىشىنى باشقۇرىدىغان ئىككى تاختاينىڭ يېپىنى
بوشىتىپ، تاختايلارنى دېڭىزغا چۈشۈرۈۋەتتى. ئاندىن، كېمىنىڭ بېشىدىكى
يەلكەننى چىقىرىپ، شامالنىڭ ياردىمى بىلەن كېمىنى قىرغاققا يېقىنلاتتى.
[41] لېكىن، كېمە قىرغاققا يەتكۈچە، دېڭىز ئاستىدىكى قۇم دۆۋىسىگە ئۇرۇلۇپ
پېتىپ قالدى. كېمىنىڭ بېشى قۇمغا پېتىپ، مىدىرلىيالماي قالدى، كېمىنىڭ

ئارقا تەرىپى دولقۇنلارنىڭ زەربىسى بىلەن چۇۋۇلۇپ كېتىشكە باشلىدى.
[42] لەشكەرلەر مەھبۇسلارنىڭ سۇغا سەكرەپ قېچىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ھەممىسىنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولدى. [43] لېكىن، پاۋلۇسنى قۇتقۇزۇشنى خالىغان يۈزبېشى لەشكەرلەرنىڭ بۇنداق قىلىشىغا يول قويمىدى. ئۇ ئالدى بىلەن سۇ ئۈزۈشنى بىلىدىغانلارنىڭ سۇغا سەكرەپ قىرغاققا چىقىشىنى، [44] ئاندىن قالغانلارنىڭ كېمىنىڭ چۇۋۇلۇپ كەتكەن تاختايلىرىغا ۋە ياغاچلارغا ئېسىلىۋېلىپ، قىرغاققا چىقىشىنى بۇيرۇدى. شۇنداق قىلىپ، ھەممەيلەن قۇرۇقلۇققا ساق ـ سالامەت چىقىۋالدى.

مالتا ئارىلىدا

28 [1] بىز قۇتۇلۇپ قىرغاققا چىققاندىن كېيىن، ئۇ ئارالنىڭ مالتا ئىكەنلىكىنى بىلدۇق. [2] ئارال خەلقى بىزگە ئىنتايىن ياخشى مۇئامىلە قىلدى. ئۇ چاغدا، يامغۇر يېغىپ، ھاۋا سوغۇق بولغاچقا، ئۇلار گۈلخان يېقىپ بىزنى كۈتۈۋالدى. [3] پاۋلۇس بىر باغلام ئوتۇن تېرىپ كېلىپ ئوتقا تاشلىۋىدى، ئىسسىقتىن قاچقان بىر زەھەرلىك يىلان ئۇنىڭ قولىغا يېپىشىۋالدى. [4] يەرلىكلەر پاۋلۇسنىڭ قولىغا يېپىشىپ تۇرغان يىلاننى كۆرۈپ، بىر ـ بىرىگە:

— بۇ ئادەم جەزمەن بىر قاتىل! دېڭىزدىن قۇتۇلۇپ چىققان بولسىمۇ، «تەقدىر» ئۇنىڭ ياشىشىغا يول قويمىدى، — دېيىشتى.

[5] لېكىن، پاۋلۇس قولىنى سىلكىپ، يىلاننى ئوتنىڭ ئىچىگە ئاتتى، ئۆزى بولسا ھېچقانداق زەخىم يېمىدى. [6] خەلق پاۋلۇسنىڭ بەدىنىنىڭ ئىششىپ كېتىشىنى ياكى ئۇنىڭ تۇيۇقسىز يىقىلىپ ئۆلۈشىنى كۈتەتتى. لېكىن، بىر دەم كۈتۈپ، ئۇنىڭ ھېچنېمە بولمىغانلىقىنى كۆرۈپ، خىيالىنى ئۆزگەرتىپ:

— بۇ بىر خۇدا بولسا كېرەك! — دېيىشتى.

[7] ئۇ يەردىن ئانچە يىراق بولمىغان جايدا، ئارال باشلىقى پۇبلىيۇسنىڭ بىر پارچە يېرى بار ئىدى. ئۇ بىزنى ئۆيىگە باشلاپ، چىن كۆڭلى بىلەن ئۈچ كۈن كۈتتى. [8] ئۇ چاغدا، پۇبلىيۇسنىڭ ئاتىسى تولغاق كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ، قىزىتمىسى ئۆرلەپ، ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغانىكەن. پاۋلۇس ئۇنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ، دۇئا قىلىپ ئۇچىسىغا قولىنى تەگكۈزۈپ، ساقايتىپ قويدى. [9] بۇنىڭ بىلەن، ئارالدىكى كېسەللەرنىڭ ھەممىسى پاۋلۇسنىڭ ئالدىغا كېلىشىپ ساقىيىپ قايتىشتى. [10] ئۇلار بىزنى ھۆرمەتلەپ، نۇرغۇن سوۋغاتلارنى ئەكېلىشتى. ئۈچ ئايدىن كېيىن، بۇ يەردىن كېتىدىغان ۋاقتىمىزدا، بىزنى يولدا لازىملىق نەرسە ـ كېرەكلەر بىلەن تەمىنلىدى.

مالتادىن رىم شەھىرىگە بېرىش

[11] مالتا ئارىلىدا ئىسكەندەرىيەدىن كەلگەن، بېشىغا رىملىقلارنىڭ قوشكېزەك خۇدالىرى كاستور بىلەن پوللۇكسنىڭ نەقىشلىرى ئويۇلغان بىر كېمە قىشلىغانىدى. قىش پەسلىدىن كېيىن، بىز بۇ كېمە بىلەن يولغا چىقتۇق. [12] سىراكوزا شەھىرىگە كېلىپ، ئۇ يەردە ئۈچ كۈن تۇردۇق. [13] ئاندىن سەپىرىمىزنى يەنە داۋاملاشتۇرۇپ، ئىتالىيىدىكى رېگىيۇم شەھىرىگە كەلدۇق. ئەتىسى، جەنۇبتىن چىققان شامالنىڭ ياردىمى بىلەن ئىككى كۈندە پۇتېيولى شەھىرىگە يېتىپ كەلدۇق. [14] ئۇ يەردە ئۇچراتقان ئېتىقادچىلارنىڭ تەكلىپى بىلەن بىر ھەپتە تۇردۇق. ئاندىن، رىم شەھىرىگە قاراپ يولغا چىقتۇق. [15] رىمغا كېلىۋاتقانلىقىمىزدىن خەۋەر تاپقان رىمدىكى ئېتىقادچىلار بىزنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن رىمدىن چىقىپ، ئەللىك نەچچە چاقىرىم يول بېسىپ، بەزىلىرى «ئۈچ ساراي» دېگەن يەرگىچە ۋە بەزىلىرى تېخىمۇ يىراق يول مېڭىپ، ئاپپىئۇس بازىرىغىچە كەلگەنىدى. ئۇلارنى كۆرگەن پاۋلۇس خۇداغا رەھمەت ئېيتىپ، تېخىمۇ غەيرەتلەندى.

پاۋلۇس رىم شەھىرىدە

16 رىم شەھىرىگە كىرگىنىمىزدە، پاۋلۇسنىڭ بىرلا كۆزەتكۈچى لەشكەر
بىلەن بىر ئۆيدە تۇرۇشىغا رۇخسەت قىلىندى. 17 ئۈچ كۈندىن كېيىن، پاۋلۇس
ئۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنىڭ كاتتىۋاشلىرىنى ئۆزى بىلەن كۆرۈشۈشكە تەكلىپ
قىلدى. ئۇلار كەلگەندە، پاۋلۇس مۇنداق دېدى:
— قېرىنداشلار! مەن خەلقىمىزگە ياكى ئەجدادلىرىمىزدىن قالغان
ئەنئەنىلەرگە قارشى ھېچقانداق ئىش قىلمىغان بولساممۇ، يېرۇسالېمدا
يەھۇدىيلار تەرىپىدىن سولاققا تۇتۇلۇپ، رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلدۇم.
18 رىملىقلار مېنى سوراققا تارتقاندىن كېيىن، قويۇۋەتمەكچى بولدى. چۈنكى،
مەندە ئۆلۈم جازاسى بېرىشكە تېگىشلىك بىرەر جىنايەت يوق ئىدى.
19 لېكىن، يەھۇدىيلار بۇنىڭغا قارشىلىق بىلدۈرگەچكە، گەرچە ئۆز خەلقىم
ئۈستىدىن بىرەر شىكايىتىم بولمىسىمۇ، رىم ئىمپېراتورىغا ئەرز قىلىشقا
مەجبۇر بولدۇم. 20 شۇ سەۋەبتىن، مەن ھەربىرىڭلار بىلەن يۈز كۆرۈشۈش ۋە
بۇ ھەقتە سۆزلىشىش ئۈچۈن، سىلەرنى بۇ يەرگە تەكلىپ قىلدىم. شۇنى
بىلىشىڭلار كېرەككى، خەلقىمىز كۈتۈپ كەلگەن قۇتقۇزغۇچىغا
ئىشەنگەنلىكىم ئۈچۈنلا، بۇ زەنجىر بىلەن باغلىنىپ، تۇتقۇن بولۇپ قالدىم.
21 ئۇلار پاۋلۇسقا:
— يەھۇدىيەدىن سەن توغرۇلۇق خەت ئالمىدۇق. ئۇ يەردىن كەلگەن
قېرىنداشلارنىڭ ھېچقايسىسىمۇ سەن توغرۇلۇق بىرەر يامان خەۋەر
ئەكەلمىدى ياكى يامان گېپىڭنى قىلمىدى. 22 لېكىن، سېنىڭ پىكىرلىرىڭنى
ئاڭلاپ باقماقچىمىز. چۈنكى، سەن تەئەللۇق بولغان بۇ ئېقىمنىڭ ھەممە
يەردە قارشىلىققا ئۇچراۋاتقانلىقىدىن خەۋىرىمىز بار! — دېيىشتى.
23 شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار پاۋلۇس بىلەن كۆرۈشۈشكە بىر كۈننى
بەلگىلىدى. ئۇ كۈنى، پاۋلۇسنىڭ تۇرغان يېرىگە تېخىمۇ كۆپ كىشى

كەلگەنىدى. پاۋلۇس ئەتىگەندىن كەچكىچە ئۇلارغا خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدە چۈشەندۈرۈش بېرىپ، تەۋرات ھەم پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدىن نەقىل كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى ھەزرىتى ئەيسانىڭ يەھۇدىيلار كۈتۈپ كەلگەن قۇتقۇزغۇچى ئىكەنلىكىگە قايىل قىلىشقا تىرىشتى. [24] ئۇنىڭ سۆزلىرىگە بەزىلەر ئىشەندى، بەزىلەر ئىشەنمىدى. [25] ئۇلار ئۆزئارا كېلىشەلمەي، قايتماقچى بولغاندا، پاۋلۇس ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

ــ مۇقەددەس روھنىڭ ئەجدادلىرىڭلارغا ئېيتقان سۆزلىرى سىلەرگىمۇ توغرا كېلىدۇ! مۇقەددەس روھ يەشايا پەيغەمبەرگە مۇنداق دېگەندى:

[26] «بېرىپ بۇ خەلققە مېنىڭ سۆزلىرىمنى ئېيتقىن:
‹سۆزلىرىمنى ئاڭلايسىلەر، ئاڭلايسىلەر، چۈشەنمەيسىلەر.
قىلغانلىرىمغا قارايسىلەر، قارايسىلەر، مەنىسىنى ئۇقمايسىلەر.
[27] چۈنكى، بۇ خەلقنىڭ زېھنى زەئىپلەشكەن.
ئۇلار قۇلاقلىرىنى ئېتىۋالغان، كۆزلىرىنىمۇ يۇمۇۋالغان.
ئۇنداق بولمىسىدى، كۆزلىرى كۆرەتتى، قۇلاقلىرىمۇ ئاڭلايتتى،
زېھنى ئويغىنىپ، ماڭا قايتاتتى. مەنمۇ ئۇلارنى ساقايتاتتىم.›»

[28-29] ئاندىن، پاۋلۇس:

ــ شۇڭا بىلىشىڭلار كېرەككى، خۇدانىڭ قۇتقۇزۇشى يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ بېرىلمەكتە. ئۇلار ئۇنى قوبۇل قىلماي قالمايدۇ! ــ دېدى.

[30] پاۋلۇس ئۆزى ئىجارىگە ئالغان ئۆيدە ئىككى يىل تۇردى ۋە بۇ يەردە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە كەلگەن ھەممە كىشىلەرنى قوبۇل قىلىپ، [31] خۇدانىڭ پادىشاھلىقى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى يۈرەكلىك تارقىتىپ،

رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە دائىر ھەقىقەتلەرنىمۇ يەتكۈزدى، ئۇنىڭغا ھېچكىم توسقۇنلۇق قىلمىدى.

رىملىقلارغا يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇستۇر. ئۇ بۇ خەتنى رىمدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى زىيارەت قىلىشقا تەييارلىق قىلىش يۈزىسىدىن يازغان. بۇ، پاۋلۇسنىڭ ئۆزى تارقىتىۋاتقان خۇش خەۋەرنى ئەڭ تەپسىلىي چۈشەندۈرگەن بىر خېتىدۇر. ئۇنىڭدا ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقاد، شۇنداقلا بۇ ئېتىقادنىڭ ئېتىقادچىلار ئەمەلىيىتىدە قانداق ئىپادىلىنىشى تەسۋىرلەنگەن.

پاۋلۇس بۇ خېتىدە پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكى، قۇتقۇزۇلۇشقا موھتاجلىقى، پەقەت ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىقلا قۇتقۇزۇلىدىغانلىقى ۋە ئەيسا مەسىھكە باغلىنىش بىلەنلا خۇداغا يېقىنلىشالايدىغانلىقى، ئېتىقادچىلارنىڭ قەلبىدىكى مۇقەددەس روھ ئۇلارغا كۈچ ـ قۇدرەت بېرىدىغانلىقى، ئۇلارنىڭ ئېتىقادچىلارغا لايىق ياشىشى ۋە باشقىلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشى كېرەكلىكىنى نۇقتىلىق تەكىتلىگەن.

مۇئەللىپ يەھۇدىيلارنىڭ ئەيسا مەسىھنى رەت قىلغانلىقى بىلەن يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشىنىڭ خۇدانىڭ ئىنسانلارنى قۇتقۇزۇش پىلانىغا ماس كەلگەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويۇش بىلەن بىرگە ۋاقىت ـ سائىتى كەلگەندە يەھۇدىيلارنىڭمۇ قۇتقۇزۇلىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرگەن.

تېزىس:

1. دۇئايىسالام (1 ـ باب 1 ــ 17 ـ ئايەتلەر)
2. ئىنسانلارنىڭ گۇناھكار تەبىئىتى (1 ـ باب 18 ـ ئايەتتىن 3 ـ باب 20 ـ ئايەتكىچە)
3. خۇدانىڭ ئىنسانلارنى قۇتقۇزۇش يولى (3 ـ باب 21 ـ ئايەتتىن 4 ـ بابقىچە)
4. ئېتىقادچىلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە باغلانغان يېڭى ھاياتى (5 ــ 8 ـ بابلار)
5. يەھۇدىيلار ۋە خۇدانىڭ ئىنسانلارنى قۇتقۇزۇش پىلانى (9 ــ 11 ـ بابلار)
6. ئېتىقادچىلارنىڭ خۇداغا ئاتىلىپ ياشىشى
(12 ـ بابتىن 15 ـ باب 13 ـ ئايەتكىچە)
7. ئاخىرقى سۆزلەر (15 ـ باب 14 ـ ئايەتتىن 16 ـ بابقىچە)

رىملىقلارغا يېزىلغان خەت

مۇقەددىمە

1 [1] ئەلچى بولۇشقا چاقىرىلىپ، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى تارقىتىشقا
تاللانغان، ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارى بولغان مەنكى پاۋلۇستىن
سالام!

[2] بۇ خۇش خەۋەرنى خۇدا ئەلمىساقتا ئۆز پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق
مۇقەددەس يازمىلاردا ۋەدە قىلغانىدى. [3] بۇ خۇش خەۋەر خۇدانىڭ ئۆز
ئوغلى، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىدۇر. جىسمانىي جەھەتتىن،
ئەيسا مەسىھ داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادىدىن تۇغۇلغان. [4] لېكىن روھىي
جەھەتتىن، ئۇنىڭ خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكى ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن
تىرىلدۈرۈلۈشى ئارقىلىق زور قۇدرەت بىلەن ئىسپاتلانغان. [5] خۇدا ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق ماڭا مېھىر ـ شەپقەت كۆرسىتىپ، مېنى ئەلچىلىككە
تاللىدى. شۇڭا، مەن ھەر مىللەت كىشىلىرىنى خۇداغا ئىتائەت قىلسۇن دەپ،
ئۇلارنى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشقا چاقىرىمەن. بۇ، ئەيسا مەسىھنىڭ

نامىغا شان ـ شەرەپ كەلتۈرۈش ئۈچۈندۇر. [6] ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان سىلەرمۇ خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغانلار قاتارىدىسىلەر.

[7] مەن بۇ خەتنى ھەممىڭلارغا، يەنى خۇدا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتكەن ۋە ئۇ مۇقەددەس خەلقىم، دەپ چاقىرغان سىلەر رىملىقلارغا يېزىۋاتىمەن. خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

پاۋلۇسنىڭ رىمغا بېرىشنى ئارزۇ قىلىشى

[8] ئالدى بىلەن ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھەممىڭلار ئۈچۈن خۇداغا شۈكۈر ئېيتىمەن. چۈنكى، ئېتىقادىڭلار دۇنيانىڭ ھەممىلا يېرىدە سۆزلەنمەكتە. [9-10] مەن چىن قەلبىم بىلەن خىزمەت قىلىپ كېلىۋاتقان خۇدا مېنىڭ ئۆز ئوغلى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش يولىدا سىلەرنى دۇئالىرىمدا دائىم ئەسلەپ تۇرۇۋاتقانلىقىمغا گۇۋاھتۇر. خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بېرىشىم ئۈچۈن، ئاخىر بىر پۇرسەتنىڭ بولۇشىنى ئۈنىڭدىن تىلەيمەن. [11] چۈنكى، سىلەرگە ئېتىقادىڭلارنى مۇستەھكەملەشتە بىرەر ياردەم بېرىش ئۈچۈن، سىلەر بىلەن كۆرۈشۈشنى ئىنتايىن ئارزۇ قىلىمەن. [12] دېمەك، مەن ئاراڭلاردا بولسام، بىر ـ بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىدىن ئۆزئارا ئىلھام ئالالايمىز.

[13] قېرىنداشلار، شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، مەن يېنىڭلارغا بېرىشنى كۆپ قېتىم پىلانلىغان بولساممۇ، لېكىن بۈگۈنگىچە توسالغۇغا ئۇچراپ كەلدىم. ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش يولىدا باشقا يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئارىسىدا ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشكىنىمدەك، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىمۇ ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلىپ كەلدىم. [14] چۈنكى، مەن ھەرقانداق ئادەمگە، مەيلى ئۇ مەدەنىيەتلىك ياكى

مەدەنىيەتسىز بولسۇن، بىلىملىك ياكى بىلىمسىز بولسۇن، ھەممىسىگە بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە قەرزدارمەن. [15] شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر رىملىقلارغىمۇ بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە تەشنامەن.

خۇش خەۋەرنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى

[16] بۇ خۇش خەۋەردىن نومۇس قىلمايمەن. چۈنكى، بۇ خۇش خەۋەر ئارقىلىق خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ئايان بولۇپ، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان ھەر بىر كىشى قۇتقۇزۇلىدۇ. بۇ خۇش خەۋەر ئاۋۋال يەھۇدىيلارغا، كېيىن يەھۇدىي ئەمەسلەرگە تارقىتىلغان. [17] بۇ خۇش خەۋەردە خۇدانىڭ ئىنسانلارنى نېمىگە ئاساسەن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلايدىغانلىقى* ئاشكارىلانغان. بۇنداق جاكارلاش باشتىن ـ ئاخىر ئېتىقادقا ئاساسلانغاندۇر. بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «ئادەم ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىپ، ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ.»

ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرى

[18] خۇدا ئەرشتىن ئادەملەرنىڭ بارلىق گۇناھكارلىق ۋە يامانلىقلىرىغا قارشى ئۆز غەزىپىنى بىلدۈردى. سەۋەبى، ئۇلار ئادالەتسىز ئىشلىرى ئارقىلىق خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى بىلىشنى توسۇۋاتىدۇ. [19] ئۇلار خالىغان بولسىدى، خۇدانى بىلەلەيتتى. چۈنكى، خۇدا توغرىسىدىكى ئىشلار ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا تۇرۇپتۇ. خۇدا بۇلارنى ئۇلارغا ئوچۇق كۆرسىتىپ بەرگەن. [20] دۇنيا

*17. ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىش — پۈتكۈل ئىنسان گۇناھكار بولۇپ، ھېچكىم ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىنالمايدۇ. لېكىن، بىر ئادەم خۇدا تەرىپىدىن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغان بولسا، ئۇ ئادەمنىڭ گۇناھى كەچۈرۈلۈپ، خۇدانىڭ جازاسىغا تارتىلمايدۇ. بەلكى خۇدانىڭ نەزىرىدە ئۇ ئادەم ھەققانىي دەپ ھېسابلىنىپ، خۇدا بىلەن ياراشتۇرۇلۇش ئىمتىيازىغا ئېرىشىدۇ.

يارىتىلغاندىن بېرى، خۇدانىڭ كۆزگە كۆرۈنمەس ئۆزگىچىلىكلىرى، يەنى
ئۇنىڭ مەڭگۈلۈك قۇدرىتى ۋە بىردىنبىر خۇدا ئىكەنلىكى ئۆزى ياراتقان
مەۋجۇداتلار ئارقىلىق ئوچۇق كۆرسىتىلمەكتە. شۇ سەۋەبتىن، ئىنسانلار
خۇدانى بىلمەيمىز، دەپ باھانە كۆرسىتەلمەيدۇ.

21 لېكىن، ئىنسانلار خۇدانى بىلسىمۇ، ئۇنى خۇدا، دەپ ئۇلۇغلىمىدى ۋە
ئۇنىڭغا شۈكۈر ئېيتمىدى. ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ خۇدا توغرىسىدىكى ئوي-
پىكىرلىرى بىمەنە بولۇپ، نادان قەلبى قاراڭغۇلۇققا تولدى. 22 گەرچە ئۇلار
ئۆزلىرىنى ئەقىللىق ھېسابلىسىمۇ، لېكىن ئەقىلسىز بولۇپ چىقتى. 23 ئۇلار
مەڭگۈ ھايات بولغان شانۇشەۋكەتلىك خۇداغا ئىبادەت قىلىشنىڭ ئورنىغا،
ئادەمزاتقا، قۇشلارغا، تۆت پۇتلۇق ۋە يەر بېغىرلىغۇچى ھايۋانلارغا
ئوخشايدىغان بۇتلارغا چوقۇندى.

24 شۇ سەۋەبتىن، خۇدا ئۇلارنى قەلبىدىكى شەھۋانىي ھەۋەسلىرىگە
قويۇپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھەر خىل ناپاكلىقلارنى قىلدى. ھەتتا
بىر-بىرىنىڭ تەنلىرىنى بۇلغاشقا باشلىدى. 25 خۇدا توغرىسىدىكى
ھەقىقەتلەرگە ئىشىنىشنىڭ ئورنىغا، يالغان گەپلەرگە ئىشىنىشكە باشلىدى.
ياراتقۇچى خۇداغا ئىبادەت قىلىشنىڭ ئورنىغا، يارىتىلغان نەرسىلەرگە
چوقۇنۇپ، شۇلارنى مەدھىيىلىدى. ھالبۇكى، پۈتكۈل مەۋجۇدات تەرىپىدىن
مەڭگۈ مەدھىيىلىنىشكە لايىق بولغىنى ياراتقۇچىمىز خۇدادۇر، ئامىن!

26 مانا شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى ئۆزلىرىنىڭ پەسكەش
ھەۋەسلىرىگە قويۇپ بەردى. ئاياللار تەبىئىي جىنسىي مۇناسىۋەتنى تەبىئىي
بولمىغان مۇناسىۋەتكە، يەنى ئوخشاش جىنسلىقلار مۇناسىۋىتىگە
ئايلاندۇردى. 27 خۇددى شۇنىڭدەك، ئەرلەرمۇ ئاياللار بىلەن بولىدىغان
تەبىئىي جىنسىي مۇناسىۋەتنى تاشلاپ، باشقا ئەرلەرگە شەھۋانىي
ھەۋەسلەر بىلەن كۆيۈپ پىشىدىغان بولدى. ئەرلەر ئەرلەر بىلەن شەرمەندە

جىنسىي مۇناسىۋەتلەرگە كىرىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۆز تەنلىرىدە بۇ قىلمىشلىرىغا لايىق جازانى تارتتى.

[28] ئۇلار خۇدانى بىلىشنى رەت قىلغانلىقى ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى يامان نىيەتلىرىگە قويۇپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن ئۇلار قىلماسلىقى كېرەك بولغان ئىشلارنى قىلىشقا كىرىشتى. [29] ئۇلارنىڭ ھاياتى ھەر خىل رەزىللىك، يامانلىق، ئاچكۆزلۈك، ئۆچمەنلىك، ھەسەتخورلۇق، قاتىللىق، ئۇرۇشقاقلىق، ھىيلىگەرلىك، سۇيىقەست ۋە ئىغۋاگەرچىلىك بىلەن تولدى. [30] ئۇلار تۆھمەتخور، خۇداغا نەپرەتلىنىدىغان، زوراۋانلىق قىلىدىغان، تەكەببۇر، ماختانچاق، ھەر خىل ئەسكىلىكلەرنى ئويلاپ چىقىرىدىغان، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمايدىغان، [31] نادان، ۋەدىسىدە تۇرمايدىغان، كۆيۈمسىز ۋە رەھىمسىز ئىنسانلاردۇر. [32] ئۇلار خۇدانىڭ بۇنداق ئىشلارنى قىلغانلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، بۇ ئەسكىلىكلەرنى ئۆزلىرى قىلىپلا قالماي، باشقىلارنىڭمۇ شۇنداق قىلىشىنى قوللاپ ـ قۇۋۋەتلەيدۇ.

خۇدا ئايرىمىچىلىق قىلمايدۇ

2 [1] شۇڭا، سەن بۇنداق رەزىل ئىشلارنى قىلغۇچىلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىشىڭ مۇمكىن. بىراق ئەي بۇرادەر، سەنمۇ بۇنداق ئىشلارنى قىلىۋاتىسەنغۇ! ئۇنداقتا، سېنىڭ كىم بولۇشۇڭدىن قەتئىينەزەر، خۇدا سوراق قىلىدىغان ئاشۇ كۈندە ئۆزۈڭنى ئاقلاشقا باھانە كۆرسىتەلمەيسەن. چۈنكى، باشقىلار ئۈستىدىن مۇنداق ئىشلاردا ھۆكۈم قىلساڭ، ئۆز ئۈستۈڭدىمۇ شۇ ئىشلاردىن ھۆكۈم قىلغان بولىسەن. [2] بىزگە مەلۇمكى، خۇدانىڭ بۇنداق ئىشلارنى قىلغانلار ئۈستىدىن چىقارغان ھۆكۈمى ھەقتۇر. [3] بىراق ئەي بۇرادەر، سەنمۇ بۇنداق ئىشلارنى قىلىپ تۇرۇپ، يەنىلا باشقىلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلساڭ، خۇدانىڭ ھۆكۈمىدىن قاچالايمەن، دەپ ئويلامسەن؟

4 خۇدانىڭ ساڭا كۆرسەتكەن چوڭقۇر مېھرىبانلىقى، كەڭچىلىكى ۋە مول
سەۋر ـ تاقىتىنى سەل چاغلاۋاتامسەن؟ ئۇنىڭ ساڭا مېھرىبانلىق
كۆرسىتىشتىكى مەقسىتىنىڭ سېنى توۋا قىلىدىغان يولغا باشلاش ئىكەنلىكىنى
بىلمەمسەن؟ 5 گۇناھىڭغا توۋا قىلماي، جاھىللىق قىلىشىڭ بىلەن خۇدانىڭ
غەزىپىنى تېخىمۇ قوزغايسەن. خۇدا غەزەپكە كېلىپ، ئۆزىنىڭ ئادىل
ھۆكۈمىنى يۈرگۈزىدىغان كۈنى، سەن ئۆز بېشىڭغا ئۆزۈڭ چىققان بولىسەن.
6 خۇدا ھەركىمنىڭ ئەمەلىيىتىگە قاراپ ئىش كۆرىدۇ، 7 ھەمىشە سەۋرچانلىق
بىلەن ياخشى ئەمەللەرنى قىلىپ، خۇدادىن شان ـ شەرەپ، ھۆرمەت ـ
ئېھتىرام ۋە ئۆزىنىڭ مەڭگۈلۈك مەۋجۇتلۇقىنى ئىزدىگەنلەرگە ئۇ مەڭگۈلۈك
ھايات بېرىدۇ. 8 لېكىن، ھەقىقەتنى رەت قىلىپ، يامانلىققا ئەگەشكەن
شەخسىيەتچىلەرگە ئۇ غەزەپ ـ نەپرەت ياغدۇرىدۇ. 9 خۇدا بارلىق يامانلىق
قىلغۇچىلارغا، بولۇپمۇ ئالدى بىلەن ئۆز خەلقى بولغان يەھۇدىيلارغا، ئاندىن
يەھۇدىي ئەمەسلەرگە ئوخشاشلا ئېغىر كۈنلەر ۋە دەرد ـ ئەلەم كەلتۈرىدۇ.
10 بىراق، بارلىق ياخشىلىق قىلغۇچىلارغا، ئالدى بىلەن يەھۇدىيلارغا، ئاندىن
يەھۇدىي ئەمەسلەرگە ئوخشاشلا شان ـ شەرەپ، ھۆرمەت ـ ئېھتىرام ۋە
ئامان ـ ئېسەنلىك ئاتا قىلىدۇ. 11 چۈنكى، خۇدا ھەممە ئىنسانلارغا ئوخشاش
مۇئامىلە قىلىدۇ.

12 تەۋرات قانۇنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە چۈشۈرۈلمىگەنلىكتىن، ئۇلار
ئۇنى بىلمەيدۇ. شۇنداقتىمۇ، ئۇلار گۇناھ سادىر قىلسا، سوراققا تارتىلىدۇ.
تەۋرات قانۇنى چۈشۈرۈلگەن يەھۇدىيلار بولسا ئۇنى پۇختا بىلىدۇ. لېكىن،
ئۇلارمۇ گۇناھ سادىر قىلسا، ئوخشاشلا سوراققا تارتىلىدۇ. 13 چۈنكى، خۇدانىڭ
ئالدىدا قانۇننى بىلگەنلەر ئەمەس، بەلكى قانۇننىڭ بارلىق ئەمرلىرىگە ئەمەل
قىلغانلار ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىدۇ. 14 (تەۋرات قانۇنىنى بىلمەيدىغان
يەھۇدىي ئەمەسلەر تەبىئىي ھالدا بۇ قانۇنغا ئۇيغۇن ئىشلارنى قىلسا، ئۇلار

گەرچە بۇ قانۇندىن خەۋەرسىز بولسىمۇ، بۇ قانۇن ئۇلارنىڭ ئۆز قانۇنىدەك بولىدۇ. [15] چۈنكى، ئۇلارنىڭ ئۆز قەلبىدە نېمىنىڭ توغرا، نېمىنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى بىلەلىشى بۇ قانۇننىڭ ئەمرلىرى قەلبىگە پۈتۈكلۈك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ۋىجدانىمۇ بۇنىڭغا گۇۋاهلىق بېرىدۇ. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ۋىجدانى ئۇلار خاتالىق ئۆتكۈزگەندە ئۇلارنى ئەيىبلەيدۇ، توغرا قىلغاندا بولسا ئۇلارنى ئاقلايدۇ.) [16] مەن يەتكۈزۈپ كېلىۋاتقان بۇ خۇش خەۋەر بويىچە، خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئىنسانلارنىڭ يوشۇرۇن ئىشلىرى ئۈستىدىن هۆكۈم چىقىرىدىغان كۈندە، يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئىشلار چوقۇم يۈز بېرىدۇ.

يەهۇدىيلار ۋە تەۋرات قانۇنى

[17] ئۇنداقتا سەنچۇ، سەن ئۆزۈڭنى يەهۇدىي دەيسەن ۋە تەۋرات قانۇنىغا ئىگە بولغانلىقىڭ ئۈچۈن، مەن خۇدا بىلەن يېقىن، دەپ ماختىنىسەن. [18] ساڭا تەۋرات قانۇنى ئۆگىتىلگەنلىكتىن خۇدانىڭ ئىرادىسىنى بىلىسەن هەم هەق بىلەن ناهەقنى پەرق ئېتەلەيسەن. [19-20] تەۋرات قانۇنىدىكى هەممە بىلىم ۋە هەقىقەتلەرنى بىلىمەن دەپ قاراپ، ئۆزۈڭنى كورلارنىڭ يول باشلىغۇچىسى، قاراڭغۇدا قالغانلارنىڭ چىرىغى، نادانلارنىڭ يېتەكچىسى، گۆدەكلەرنىڭ ئۇستازى، دەپ ئۆزۈڭگە ئىشىنىسەن. [21] سەن باشقىلارغا خۇدا توغرىسىدا تەلىم بېرىپ تۇرۇپ، ئۆزۈڭگە بەرمەمسەن؟ باشقىلارغا ئوغرىلىق قىلما دەپ تۇرۇپ، ئۆزۈڭ ئوغرىلىق قىلامسەن؟ [22] باشقىلارغا زىنا قىلما دەپ تۇرۇپ، ئۆزۈڭ زىنا قىلامسەن؟ بۇتلاردىن بىزار بولۇپ تۇرۇپ، ئۆزۈڭ بۇتخانىلاردىكى نەرسىلەرنى ئوغرىلامسەن؟ [23] بىز يەهۇدىيلار تەۋرات قانۇنىغا ئىگە بولدۇق، دەپ ماختىنىپ تۇرۇپ، ئۆزۈڭ دەل شۇ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ، خۇدانىڭ نامىغا داغ كەلتۈرەمسەن؟ [24] خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا دېيىلگىنىدەك: «سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلار تۈپەيلىدىن يەهۇدىي ئەمەسلەر خۇداغا كۇپۇرلۇق

قىلماقتا.»

[25] تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلساڭ، خەتنە قىلىنغىنىڭنىڭ ئەھمىيىتى بولىدۇ. لېكىن، ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلساڭ، خەتنە قىلىنغىنىڭنىڭ قىلچىلىكمۇ ئەھمىيىتى بولمايدۇ، خەتنە قىلىنمىغان ئادەمدىن ھېچ پەرقىڭ قالمايدۇ. [26] شۇنىڭغا ئوخشاش، خەتنە قىلىنمىغان يەھۇدىي ئەمەسلەر قانۇننىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلسا، خۇدا تەرىپىدىن يەنىلا خەتنە قىلىنغان بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. [27] سەن تەۋرات قانۇنىدىن خەۋەردار ھەم خەتنە قىلىنغان تۇرۇقلۇق، شۇ قانۇنغا ئەمەل قىلمىساڭ، جىسمانىي جەھەتتە خەتنە قىلىنمىغان، لېكىن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىدىغان يەھۇدىي ئەمەسلەر سېنى گۇناھكار، دەپ ئەيىبلىمەمدۇ؟

[28] پەقەت سىرتقى كۆرۈنۈشتە يەھۇدىي بولغانىنىڭ ھەممىسىنىلا ھەقىقىي يەھۇدىي دېگىلى بولمايدۇ. پەقەت جىسمانىي جەھەتتە خەتنە قىلىنىشىغا قاراپلا، ئۇنى ھەقىقىي خەتنە دېگىلى بولمايدۇ. [29] قەلبىدە خۇدانىڭ يولىنى تۇتقان ئادەم ھەقىقىي يەھۇدىيدۇر. ئۇنىڭ ھەقىقىي خەتنىسى يازما قانۇنغا ئېسىلىۋېلىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھ تەرىپىدىن ئۆزگەرتىلگەن قەلب ئارقىلىق بولىدۇ. بۇنداق ئادەم ئىنسانلار تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدا تەرىپىدىن ماختىلىشقا سازاۋەر بولىدۇ.

3 [1] ئۇنداقتا، يەھۇدىيلارنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەردىن نېمە ئارتۇقچىلىقى بار، ياكى خەتنە قىلىنىشنىڭ نېمە ئەھمىيىتى بار؟ [2] ئەلۋەتتە، ئۇلارنىڭ ھەر جەھەتتىن كۆپ ئارتۇقچىلىقى بار. بىرىنچىدىن، خۇدانىڭ سۆزى يەھۇدىيلارغا ئامانەت قىلىنغان. [3] بەزى يەھۇدىيلار خۇداغا ساداقەتسىزلىك قىلدىمۇ دەيلى. ئۇنداقتا، ئۇلارنىڭ ساداقەتسىزلىكى سەۋەبىدىن خۇدا ئۆزىنىڭ ئۇلارغا بەرگەن ۋەدىسىدە تۇرمامدۇ؟ [4] ياق، ھەرگىز ئۇنداق قىلمايدۇ! ھەممە ئىنسان يالغانچى بولغان تەقدىردىمۇ، خۇدا يەنىلا

راستچىلدۇر. بۇ ھەقتە زەبۇردا مۇنداق دېيىلگەن:

«سۆزلىگىنىڭدە ئادىل بولۇپ ئىسپاتلىنىسەن،
ئەيىبلىنىشكە ئۇچرىغىنىڭدا غەلىبە قىلىسەن.»

[5] لېكىن، بىز يەھۇدىيلارنىڭ ئادالەتسىزلىكى خۇدانىڭ ئادىللىقىنى تېخىمۇ ئېنىق كۆرسىتىپ بەرسە، بۇنىڭغا نېمە دەيمىز؟ خۇدا بىزنى جازالىسا، ئۇنى ئادىل ئەمەس، دېسەك بولامدۇ؟ (بەزىلەر شۇنداق دەپ، ئويلاپ يۈرىدىكەن!) [6] ياق، مۇنداق دېيىشكە ھەرگىز بولمايدۇ! ئەگەر خۇدا بىز يەھۇدىيلارنى ئادىللىق بىلەن جازالىمايدىغان بولسا، قىيامەتتە قانداقمۇ دۇنيا ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرالايدۇ؟

[7] لېكىن، بەزىلەر: «مېنىڭ ساداقەتسىزلىكىم خۇدانىڭ راستچىللىقىنى تېخىمۇ ئېنىق كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى يورۇتۇپ بەرسە، مەن يەنە نېمە ئۈچۈن گۇناھكار، دەپ قارىلىپ سوراققا تارتىلىمەن؟» دېيىشى مۇمكىن. [8] ئەگەر شۇنداق بولسا، «يامانلىق قىلايلى، بۇنىڭدىن ياخشىلىق چىقىدۇ!» دېگەن مەنە كېلىپ چىقمامدۇ؟ بەزىلەر بىزنى مۇشۇنداق دېدى، دەپ تۆھمەت قىلىدۇ. مۇنداق تۆھمەت قىلغانلارنىڭ جازاغا تارتىلىشى ھەقلىقتۇر.

گۇناھسىز ئادەم يوقتۇر

[9] ئۇنداقتا، خۇدانىڭ سوراق قىلىدىغان كۈنىدە بىز يەھۇدىيلار يەھۇدىي ئەمەسلەردىن ئۈستۈن تۇرامدۇق؟ ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس! چۈنكى، مەن ھەممىمىزنىڭ، مەيلى يەھۇدىي بولايلى ياكى بولمايلى، گۇناھنىڭ ئىلكىدە ئىكەنلىكىمىزنى يۇقىرىدا كۆرسىتىپ ئۆتتۈم. [10] مۇقەددەس يازمىلاردا

يېزىلغىنىدەك:

«ھەققانىي ئادەم يوقتۇر، ھەتتا بىرىمۇ،
11 ھەق ـ ناھەقنى چۈشىنىدىغىنىمۇ يوقتۇر.
خۇدانى ئىزدەيدىغىنىمۇ ھەم.
12 چەتنىدى ھەممە ئادەم خۇدا يولىدىن،
قالدى كىرىپ تۈيۈق يولغا.
ياخشىلىق قىلغۇچى يوقتۇر، ھەتتا بىرىمۇ.»
13 «ئېغىزلىرىدىكى گەپ ئوچۇق قەبرىدەك سېسىق،
كاززاپلىق قىلىدۇ ھەم تىللىرى.
لەۋلىرى خۇددى يىلاننىڭ زەھەرخەندىسى.»
14 «زۇۋانى لەنەت ۋە زەردىگە تولغان.»
15 «ئۇلار ئالدىرايدۇ قان تۆكۈشكە،
16 قىلىدۇ بارغانلا يېرىدە ۋەيرانچىلىق ۋە پاجىئە.
17 يوقتۇر خەۋىرى ئامانلىق يولىدىن قىلچە.»
18 «بىلمەيدۇ خۇدادىن ھەم قورقۇشنى.»

19 مۇقەددەس يازمىلاردىكى بۇ ئايەتلەرنىڭ تەۋرات قانۇنى ئاستىدا
ياشايدىغان يەھۇدىيلارغا قارىتا ئېيتىلغانلىقىنى بىلىمىز. شۇنداق بولغاندا،
يەھۇدىيلار ھەم يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ باھانە كۆرسىتىدىغان ئېغىزلىرى
تۇۋاقلىنىدۇ ۋە پۈتكۈل دۇنيادىكى ئىنسانلار خۇدانىڭ ھۆكۈمى ئاستىدا تۇرىدۇ.
20 دېمەك، ھەرقانداق كىشى خۇدانىڭ ئالدىدا تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش
بىلەن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانمايدۇ. بەلكى، شۇ قانۇنغا تولۇق ئەمەل
قىلالمايدىغانلىقىنى بىلىپ، ئۆزىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتىدۇ.

خۇدانىڭ ئىنسانلارنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىشى

[21] لېكىن، ھازىر خۇدانىڭ قانداق يول بىلەن ئىنسانلارنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلايدىغانلىقى ئوچۇق ئاشكارىلاندى. بۇ، تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا باغلىق ئەمەس. بۇنىڭغا تەۋرات قانۇنى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرىمۇ گۇۋاھلىق بەرگەن. [22] خۇدا ئادەملەرنى ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادى ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلايدۇ. خۇدا ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان ھەممە ئادەمگە شۇنداق مۇئامىلە قىلىدۇ، بۇ يەردە ئايرىمچىلىق يوقتۇر. [23] چۈنكى، ھەممە ئادەم گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئىنسانلارنى ياراتقاندا ئاتا قىلغان شان ـ شەرىپىدىن مەھرۇم قالغان. [24] لېكىن، خۇدا بىزگە مېھىر ـ شەپقەت كۆرسىتىپ، بىزنى بەدەلسىز ھالدا ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىدى. بۇ، ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. چۈنكى، ئۇ بىزنى گۇناھنىڭ قۇللۇقىدىن ئازاد قىلدى. [25] خۇدا ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ئۈچۈن، ئۇلارنى جازالاشنىڭ ئورنىغا، ئەيسا مەسىھنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتىپ بەردى. ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتە ئاققۇزغان قېنى ئارقىلىقلا، خۇدا ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغانلارنى ئۆزى بىلەن ياراشتۇردى. خۇدا ئەيسا مەسىھنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتىش بىلەن، ئۆزىنىڭ بۇرۇنقى زاماندىكى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىغا سەۋر ـ تاقەتلىك بولۇپ، ئۇلارنى دەرھال جازالىمىغانلىقىنىڭ ئادىللىق ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى. چۈنكى، ئەيسا مەسىھ ئۇلارنىڭمۇ گۇناھلىرى ئۈچۈن قۇربان بولدى. [26] مانا ھازىرمۇ خۇدا يەنە ئۆزىنىڭ ئادىللىقىنى كۆرسىتىۋاتىدۇ. چۈنكى، ئىنسانلار گۇناھكار بولسىمۇ، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغانلىقى ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى يەنىلا ئادىللىق بىلەن كەچۈرىدۇ.

[27] شۇنداق ئىكەن، بىز تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش بىلەن خۇدا

تەرىپىدىن قوبۇل قىلىندۇق، دەپ ماختىنىمىزمۇ؟ ياق! بىزنىڭ
ماختىنىشىمىزنىڭ ئورنى يوق. نېمە سەۋەبتىن؟ چۈنكى، ئىنسانلار تەۋرات
قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد
قىلىش ئارقىلىقلا كەچۈرۈمگە ئېرىشىدۇ. [28] دېمەك، خۇدانىڭ بىزنى تەۋرات
قانۇنىغا ئەمەل قىلىشىمىز بىلەن ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد
قىلىشىمىز بىلەن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.
[29] سىلەر خۇدا پەقەت تەۋرات قانۇنىغا ئىگە بولغان يەھۇدىيلارنىلا قوبۇل
قىلىدۇ، دەپ ئويلامسىلەر؟ ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس! ئۇ يەھۇدىي
ئەمەسلەرنىمۇ قوبۇل قىلىدۇ. [30] چۈنكى، خۇدا بىردۇر. ئۇ خەتنە قىلىنغان
يەھۇدىيلارنى، شۇنداقلا خەتنە قىلىنمىغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنىمۇ بىرلا
يول بىلەن، يەنى ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادى بىلەن ھەققانىي
ئادەم دەپ جاكارلايدۇ. [31] ئۇنداقتا، بىز ئېتىقادىمىز ئارقىلىق تەۋرات قانۇنىنى
بىكار قىلامدۇق؟ ياق، دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، بىز ئېتىقادىمىز ئارقىلىق تەۋرات
قانۇنىنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايمىز.

ئىبراھىم توغرىسىدا مىسال

4 [1] ئۇنداقتا، بىز يەھۇدىي ئەۋلادلىرى ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ ھەققانىي
ئادەم دەپ جاكارلانغانلىقىدىن نېمىلەرنى بىلىۋېلىشىمىز كېرەك؟
[2] ئەگەر ئىبراھىم ياخشى ئەمەللىرى ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ
جاكارلانغان بولسا، ئۇنىڭ ماختىنىشقا ھەققى بولاتتى. لېكىن، خۇدانىڭ
ئالدىدا ئۇنىڭ ماختىنىشقا ھەققى يوق. [3] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا
مۇنداق دېيىلگەن: «ئىبراھىم خۇدانىڭ سۆزلىرىگە ئىشەندى. خۇدا ئۇنىڭ
ئېتىقادىنى كۆرۈپ، ئۇنى ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىدى.» [4] ئەمگەك
قىلغۇچىنىڭ ئالغىنى سوۋغات ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ ئېرىشىشكە تېگىشلىك

ھەققىي بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. [5] لېكىن، بىر ئادەم خۇدا تەرىپىدىن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغان بولسا، بۇ ئۇنىڭ ياخشى ئەمەللىرىدىن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئېتىقادىدىن بولغان. چۈنكى، بۇ ئادەم گۇناھكارلارنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىغۇچى خۇداغا ئېتىقاد قىلىدۇ. [6] داۋۇت پادىشاھمۇ خۇدا بىر ئادەمدە ياخشى ئەمەللەرنىڭ بار ـ يوقلۇقىغا قارىماستىن ئۇنى ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىسا، ئۇ ئادەمنىڭ نەقەدەر بەختلىك بولىدىغانلىقى توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېگەن:

[7] «سەۋەنلىكلىرى كەچۈرۈم قىلىنغان،
گۇناھلىرى ئەپۇ قىلىنغانلار نەقەدەر بەختلىك!
[8] پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ھېسابلىمىسا،
ئۇلار نەقەدەر بەختلىك!»

[9] بۇنىڭدىن قارىغاندا، بۇ بەخت يالغۇز خەتنە قىلىنغانلار، يەنى يەھۇدىيلارغىلا مەنسۇپمۇ؟ ياق، ئۇنداق ئەمەس. ئۇ، خەتنە قىلىنمىغان، يەنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ مەنسۇپتۇر. چۈنكى، بىز ئېيتقاندەك: «خۇدا ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادىنى كۆرۈپ ئۇنى ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىدى.» [10] بۇ ئىش قاچان بولغان؟ خۇدا ئىبراھىمنى ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىغان چاغدا، ئىبراھىم خەتنە قىلىنغانمۇ ياكى قىلىنمىغان؟ بۇ ئىشلار ئىبراھىم تېخى خەتنە قىلىنمىغان ۋاقىتتا بولغانىدى. [11] ئۇنىڭ خەتنە قىلىنىشى كېيىن بولدى. بۇ، ئۇنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئالللىقاچان قوبۇل قىلىنغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئىبراھىمنىڭ بۇرۇنلا ئېتىقادى بار بولۇپ، خەتنە پەقەت ئۇنىڭ ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلانغانلىقىنىڭ بەلگىسى بولدى. بۇنىڭ بىلەن، ئىبراھىم خەتنە قىلىنمىغان، لېكىن خۇداغا ئېتىقاد قىلىپ ھەققانىي ئادەم دەپ

جاكارلانغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئاتىسى بولدى. [12] ئەگەر خەتنە قىلىنغانلار، يەنى يەھۇدىيلار ئۆزلىرىنىڭ خەتنە قىلىنغانلىقىغا تايانماي، ئەجدادىمىز ئىبراھىمغا ئوخشاش، ئۇنىڭ خەتنە قىلىنمىغان ۋاقتىدىكى ئېتىقادى بويىچە ياشىسا، ئىبراھىم ئۇلارنىڭمۇ ئاتىسى بولىدۇ.

[13] خۇدا ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا ئۇلارنىڭ بۇ دۇنياغا ۋارىسلىق قىلىدىغانلىقىغا ۋەدە بەرگەنىدى. بۇ، ئۇلارنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلغانلىقىدىن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ خۇداغا ئېتىقاد قىلىپ، ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغانلىقىدىن بولغان. [14] ئەگەر تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە ئېرىشكىلى بولسىدى، ئۇ چاغدا ئېتىقادنىڭ ھېچقانداق قىممىتى قالمىغان، خۇدانىڭ ۋەدىسىنىڭمۇ ئەھمىيىتى بولمىغان بولاتتى. [15] تەۋرات قانۇنى بۇ قانۇننىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئەمەل قىلمىغانلارغا خۇدانىڭ غەزىپىنى ئېلىپ كېلىدۇ. قانۇن بولمىسا، قانۇنغا خىلاپلىق قىلىشمۇ بولمايدۇ.

[16] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئېتىقادىمىز ئارقىلىق خۇدانىڭ بىزگە ۋەدە قىلغان بەخت-سائادىتىگە ئېرىشىمىز. بۇ، بىز ئېرىشىشكە تېگىشلىك ھەق ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىدىن كەلگەن. بۇ ۋەدە ئىبراھىمنىڭ پۈتكۈل ئەۋلادلىرى، يەنى ئىبراھىمغا ئوخشاش ئېتىقاد يولىدا ماڭغانلار ئۈچۈن بېرىلگەندۇر. مەيلى ئۇلار يەھۇدىي ئەمەسلەر بولسۇن ياكى تەۋرات قانۇنىدىكى قائىدىلەر بويىچە ياشايدىغان يەھۇدىيلار بولسۇن، بۇ ۋەدە ھەممىسىنىڭ بۇ بەخت-سائادەتكە ئېرىشىدىغانلىقىغا كاپالەتلىك قىلىدۇ. چۈنكى، ئىبراھىم بارلىق ئېتىقادچىلارنىڭ ئاتىسىدۇر. [17] بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا ئىبراھىمغا: «سېنى نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى قىلدىم» دەپ ئېيتقىنىدەك. خۇدانىڭ نەزىرىدە ئىبراھىم ھەممىمىزنىڭ ئاتىسىدۇر. چۈنكى، ئىبراھىم ئۆلگەنلەرنى تىرىلدۈرىدىغان، مەۋجۇداتنى يوقلۇقتىن بارلىققا كەلتۈرىدىغان خۇداغا ئىشەنچ باغلىدى. [18] ئاتا بولۇش

مۇمكىنچىلىكى يوق ئەھۋالدىمۇ، ئىبراھىم يەنىلا ئۇمىدىنى ئۈزمەي، خۇداغا داۋاملىق ئىشەنچ باغلىدى. نەتىجىدە، ئۇ نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى بولدى. بۇ توغرىسىدا خۇدا ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: «سېنىڭ ئەۋلادىڭ يۇلتۇزلاردەك سان ـ ساناقسىز بولىدۇ.» [19] ئىبراھىم ئۆزىنىڭ يۈز ياشقا يېقىنلاپ، پەرزەنت تېپىش ئىقتىدارىدىن قالغانلىقىنى، شۇنداقلا ئايالى سارەنىڭمۇ پەرزەنت كۆرۈش ئىقتىدارىدىن قالغانلىقىنى بىلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنىلا خۇداغا بولغان ئىشەنچىنى ئاجىزلاشتۇرمىدى. [20] ئۇ خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن گۇمانلانمىدى. ئەكسىچە، ئۇنىڭ ئىشەنچى تېخىمۇ كۈچىيىپ، خۇدانى ئۇلۇغلىدى. [21] ئۇ، خۇدانىڭ ئۆز ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش قۇدرىتىگە ئىگە ئىكەنلىكىگە پۈتۈنلەي ئىشەندى. [22] شۇڭا، مۇقەددەس يازمىلاردا: «خۇدا ئۇنى ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىدى» دەپ يېزىلغان. [23-24] بۇ ئايەت يالغۇز ئىبراھىم ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىنىدىغان بىزلەر، يەنى رەببىمىز ئەيسانى تىرىلدۈرگەن خۇداغا ئېتىقاد قىلىدىغان بىزلەر ئۈچۈنمۇ يېزىلغان. [25] ئەيسا مەسىھ گۇناھلىرىمىزنىڭ كەچۈرۈلۈشى ئۈچۈن قۇربانلىق سۈپىتىدە ئۆلۈمگە تاپشۇرۇلۇپ، بىزنىڭ ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىشىمىز ئۈچۈن تىرىلدۈرۈلدى.

خۇدا بىلەن ئىناق مۇناسىۋەتتە بولۇش

5 [1] شۇڭا، بىز ئېتىقادىمىز ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىپ، رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا بىلەن ئىناق مۇناسىۋەتتە بولدۇق. [2] ئېتىقادىمىز بولغاچقا، ئەيسا مەسىھ بىزنى بىز ھازىر بەھرىمەن بولۇۋاتقان بۇ مېھىر ـ شەپقەتكە ئىگە قىلدى. شۇڭا، بىز خۇدانىڭ شان ـ شەرىپىگە ئېرىشىش ئۈمىدىدە شاد ـ خۇرام بولماقتىمىز. [3] بىز قىيىن ئەھۋاللاردىمۇ يەنىلا شاد ـ خۇرام بولىمىز. چۈنكى، بىزگە مەلۇمكى،

قىيىنچىلىق سەۋرچانلىقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، [4] سەۋرچانلىقىمىز بىزنى خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان ئېتىقادچىلاردىن قىلىدۇ؛ خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان ئېتىقادچىلاردىن بولساق، بىزدە تەۋرەنمەس ئۈمىد پەيدا بولىدۇ. [5] بۇ ئۈمىد بىزنى ھەرگىز ئۈمىدسىزلەندۈرمەيدۇ. چۈنكى، خۇدا بىزگە ئاتا قىلغان مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئۆزىنىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتىنى قەلبىمىزگە سىڭدۈرگەن.

[6] بىز گۇناھتىن قۇتۇلۇشقا ئامالسىز قالغاندا، ئەيسا مەسىھ بىز گۇناھكارلار ئۈچۈن خۇدا بەلگىلىگەن ۋاقىتتا ئۆزىنى پىدا قىلدى. [7] دۇرۇس ئادەم ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىدىغانلارنىڭ تېپىلىشى ناتايىن. لېكىن، ئالاھىدە ياخشى ئادەملەر ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىدىغانلارنىڭ تېپىلىشى مۇمكىن. [8] ئەيسا مەسىھ بىز تېخى گۇناھكار ۋاقتىمىزدىلا، بىز ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلدى. مانا بۇ ئارقىلىق خۇدا ئۆزىنىڭ بىزگە بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىنى ئىسپاتلىدى. [9] بىز ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىق قېنى ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلاندۇق. شۇنداق ئىكەن، ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدانىڭ غەزىپىدىن قۇتۇلۇشىمىز تېخىمۇ ئېنىقتۇر. [10] بىز بۇرۇن خۇداغا دۈشمەن ئىدۇق. بىراق، خۇدا ئۆز ئوغلىنىڭ قۇربان قىلىنىشى ئارقىلىق بىزنى ئۆزى بىلەن ياراشتۇردى. بىز خۇدا بىلەن يارىشىۋالغانىكەنمىز، ئۇنداقتا ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلگەن ھاياتى ئارقىلىق خۇدانىڭ جازاسىدىن چوقۇم قۇتۇلدۇرۇلىمىز. [11] بۇنىڭ بىلەنلا قالماي، بىزنى خۇدا بىلەن ياراشتۇرغان رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا بىلەن بولغان يېڭى مۇناسىۋىتىمىزدىمۇ شاد ـ خۇرام بولىمىز.

ئادەم ئاتا ۋە ئەيسا مەسىھ

[12] گۇناھ دۇنيادا بىر ئادەم، يەنى ئادەم ئاتا ئارقىلىق پەيدا بولغاندەك،

ئۆلۈممۇ ئادەم ئاتىنىڭ گۇناھى ئارقىلىق پەيدا بولدى. نەتىجىدە، ئۆلۈم پۈتكۈل ئىنسان ئىچىگە تارقالدى، چۈنكى ھەممە ئادەم گۇناھ سادىر قىلدى. [13] گۇناھ تەۋرات قانۇنى مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلۈشتىن ئىلگىرىلا دۇنيادا بار ئىدى. بىراق، ئۇ چاغدا ھەق ـ ناھەقنى ئايرىيدىغان تەۋرات قانۇنى بولمىغانلىقتىن، گۇناھنىڭ ھېسابى ئېلىنمايتتى. [14] شۇنداق بولسىمۇ، ئۆلۈم ئادەم ئاتىدىن تاكى مۇسا پەيغەمبەرگىچە ئىنسانلارغا ھۆكۈمرانلىق قىلدى. ھەتتا ئادەم ئاتىنىڭ گۇناھىدەك گۇناھ سادىر قىلمىغان ئىنسانلارمۇ ئۆلۈمدىن خالىي بولالمىدى.

ئادەم ئاتا پۈتكۈل ئىنسانغا تەسىر كۆرسەتكىنىدەك، كېيىن كەلگەن مەسىھمۇ پۈتكۈل ئىنسانغا تەسىر قىلدى. [15] ۋەھالەنكى، ئادەم ئاتا تەرىپىدىن ئۆتكۈزۈلگەن گۇناھ خۇدانىڭ بەرگەن مېھىر ـ شەپقەتلىك سوۋغىتىغا پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. چۈنكى، بىر ئادەم، يەنى ئادەم ئاتىنىڭ گۇناھ ئۆتكۈزۈشى بىلەن نۇرغۇن ئادەم ئۆلگەن بولسا، ئوخشاشلا بىر ئادەم، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ئارقىلىق خۇدا ئىنسانلارغا تېخىمۇ كۆپ مېھىر ـ شەپقەت كۆرسىتىپ، كەچۈرۈلۈش سوۋغىتىنى نۇرغۇن ئادەمگە ئاتا قىلدى. [16] خۇدانىڭ سوۋغىتىنىڭ نەتىجىسى ئادەم ئاتىنىڭ گۇناھىنىڭ ئاقىۋىتىگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. چۈنكى، ئادەم ئاتىنىڭ بىر قېتىملىق گۇناھى ئارقىلىق بىز ھەممىمىز گۇناھكار، دەپ ھۆكۈم قىلىندۇق. ئەمما خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقەتلىك سوۋغىتى ئارقىلىق بىز گۇناھكارلار گەرچە نۇرغۇن گۇناھ ئۆتكۈزگەن بولساقمۇ، ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلاندۇق. [17] بىر ئادەمنىڭ گۇناھى تۈپەيلىدىن ئۆلۈم ئىنسانلارغا ھۆكۈمرانلىق قىلغان يەردە، خۇدانىڭ مول مېھىر ـ شەپقىتى ۋە ھەققانىي بولۇش سوۋغىتىغا ئېرىشكەن كىشىلەر يەنە بىر ئادەم، يەنى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھاياتتا گۇناھ ۋە ئۆلۈم ئۈستىدىن غەلىبە قىلماسمۇ؟

[18] دېمەك، بىر قېتىملىق گۇناھ پۈتكۈل ئىنسانىنى گۇناھقا مەھكۇم قىلغان بولسا، بىر قېتىملىق ھەققانىي ئەمەلىيەت، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربان بولۇشى ئارقىلىق پۈتكۈل ئىنسان ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشەلەيدۇ. [19] بىر ئادەمنىڭ ئىتائەتسىزلىكى تۈپەيلىدىن نۇرغۇن ئىنسانلار گۇناھكار بولۇپ كەتكىنىدەك، بىر ئادەمنىڭ ئىتائەتمەنلىكى بىلەنمۇ نۇرغۇن ئىنسانلار ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىدۇ. [20] تەۋرات قانۇنىنىڭ بېرىلىشى كىشىلەرگە ئۆز گۇناھىنىڭ ئىنتايىن كۆپلۈكىنى ئوچۇق كۆرسىتىش ئۈچۈندۇر. لېكىن، قەيەردە گۇناھ كۆپ بولسا، خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىمۇ شۇ يەردە ھەسسىلەپ ئاشتى. [21] دېمەك، گۇناھ ئىنسانلارغا ھۆكۈمرانلىق قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلۈمگە ئاپارغان بولسا، خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ئىنسانلارغا ھۆكۈمرانلىق قىلىپ، رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئۇلارنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلاپ، ئۇلارغا مەڭگۈلۈك ھايات ئېلىپ كەلدى.

ئەيسا مەسىھكە باغلىنىپ، يېڭى ھاياتقا ئېرىشىش

6 [1] ئۇنداقتا، بىز نېمە دەيمىز؟ خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى تېخىمۇ ئاشسۇن دەپ، داۋاملىق گۇناھ ئىچىدە ياشايمىزمۇ؟ [2] ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس! گۇناھقا نىسبەتەن بىز ئاللىقاچان ئۆلگەن. شۇنداق ئىكەن، بىز يەنە داۋاملىق گۇناھ ئىچىدە ياشىماسلىقىمىز كېرەك. [3] سىلەر چوقۇم شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، بىز چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلغىنىمىزدا، ئەيسا مەسىھكە باغلانغانلىقىمىز ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئۆلۈمى بىلەنمۇ باغلاندۇق. [4] شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز چۆمۈلدۈرۈلۈش ئارقىلىق ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئۆلۈپ، بىللە كۆمۈلدۇق. خۇدائاتىمىزنىڭ بۈيۈك ئۇلۇغلۇقى بىلەن ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگىنىدەك، بىزمۇ يېڭى ھاياتقا ئېرىشىپ، ئۇنىڭدەك ياشاشقا ئۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇشتىكى مەقسىتى شۇكى، ئەيسا مەسىھنى ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ كۈچ ـ قۇدرىتى ئارقىلىق تىرىلدۈرگەندەك،

بىزنىمۇ يېڭى ھاياتقا ئېرىشتۈرۈشتۇر.

[5] بىز ئەيسا مەسىھكە باغلىنىپ، ئۇنىڭغا ئوخشاش ئۆلگەنىكەنمىز،
ئۇنداقتا بىز چوقۇم ئۇنىڭغا ئوخشاش تىرىلدۈرۈلىمىز. [6] شۇنى بىلىشىمىز
كېرەككى، كونا تەبىئىتىمىز ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە كرېستكە مىخلاندى.
شۇنىڭ ئۈچۈن، گۇناھكار نەپسىمىزنىڭ ئىلكىدە بولماي، گۇناھنىڭ
قۇللۇقىدىن قۇتۇلدۇق. [7] چۈنكى، ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئۆلگەن ھەرقانداق
كىشى گۇناھنىڭ كۈچىدىن خالاس بولغان بولىدۇ. [8] ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە
ئۆلگەنىكەنمىز، ئۇنداقتا ئۇنىڭغا باغلىنىپ، يېڭى ھاياتقا ئېرىشىشىمىزگىمۇ
ئىشىنىمىز. [9] بىزگە مەلۇمكى، ئەيسا مەسىھ تىرىلگەندىن كېيىن قايتا
ئۆلمەيدۇ. ئۆلۈم ئەمدى ئەيسا مەسىھكە ئۆز كۈچىنى كۆرسىتەلمەيدۇ.
[10] ئەيسا مەسىھ ئۆزىنىڭ بىرلا قېتىملىق ئۆلۈمى ئارقىلىق گۇناھ ئۈستىدىن
غەلىبە قىلدى. ئۇ ھازىر ھايات بولۇپ، ئۇنىڭ ھاياتلىقى خۇداغا شان-
شەرەپ كەلتۈرۈش ئۈچۈندۇر. [11] شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ھازىر ئەيسا
مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ئۆزۈڭلارنى گۇناھقا نىسبەتەن
ئۆلگەن، لېكىن خۇداغا خىزمەت قىلىشقا نىسبەتەن تىرىك ھېسابلاڭلار.

[12] شۇنداق ئىكەن، گۇناھ ھەرگىزمۇ ھامان ئۆلىدىغان تېنىڭلارنى
باشقۇرمىسۇن. بولمىسا، ئارزۇ-ھەۋەسلەرگە بېرىلىپ كېتىسىلەر.
[13] تېنىڭلارنىڭ ھەرقانداق بىر ئەزاسىنى يامان ئىشلارغا قورال قىلىپ، گۇناھقا
تۇتۇپ بەرمەڭلار. ئەكسىچە، ئۆزۈڭلارنى خۇداغا ئاتاڭلار. چۈنكى، سىلەر
ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلدۈڭلار. تېنىڭلارنىڭ ھەر بىر ئەزاسىنى ھەققانىي
ئىشلارنىڭ قورالى قىلىڭلار. [14] گۇناھ سىلەرنىڭ ھۆكۈمرانىڭلار ئەمەس.
چۈنكى، سىلەر تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ بىزنى
گۇناھنىڭ كۈچىدىن خالاس قىلىدىغان مېھىر-شەپقىتى ئاستىدا
ياشاۋاتىسىلەر.

ھەققانىيلىقنىڭ قۇلى

[15] ئۇنداقتا، قانداق قىلىش كېرەك؟ تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە ئەمەس، خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ئاستىدا ياشاۋاتىمىز دەپ، گۇناھ سادىر قىلىۋەرسەك بولامدۇ؟ ياق، ئەلۋەتتە بولمايدۇ. [16] كىمگە بويسۇنساڭلار، شۇنىڭ قۇلى بولىدىغانلىقىڭلارنى بىلمەمسىلەر؟ گۇناھقا بويسۇنساڭلار، ئۇ سىلەرنى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ. خۇداغا بويسۇنساڭلار، ئۇ ھەققانىي ھاياتلىققا ئېلىپ بارىدۇ. [17-18] خۇداغا شۈكۈر! گەرچە سىلەر بۇرۇن گۇناھنىڭ قۇلى بولغان بولساڭلارمۇ، لېكىن ھازىر گۇناھنىڭ كۈچىدىن ئەركىن قىلىنىپ، ھەققانىيلىقنىڭ قۇللىرى بولدۇڭلار. چۈنكى، خۇدا سىلەرگە بەرگەن تەلىمگە چىن دىلىڭلاردىن بويسۇندۇڭلار. [19] مەن سىلەرنىڭ تەبىئىتىڭلاردىكى ئاجىزلىقلارنى بىلگەچكە، بۇلارنى سىلەرگە ئادەتتىكى مىسال بىلەن ئېيتىۋاتىمەن. ئىلگىرى سىلەر گۇناھنىڭ قۇلى بولۇپ، تېنىڭلاردىكى ئەزالارنى ناپاك ۋە تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ ئىشلارغا بېغىشلىغانىدىڭلار. ئەمدى پاك بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، ئۆزۈڭلارنى ھەققانىيلىقنىڭ قۇلى بولۇشقا بېغىشلاڭلار.

[20] سىلەر گۇناھنىڭ قۇلى بولغان ۋاقتىڭلاردا، ھەققانىي ھايات كەچۈرۈش بىلەن كارىڭلار يوق ئىدى. [21] سىلەر ھازىر نومۇس دەپ قارىغان بۇرۇنقى ئىشلاردىن شۇ چاغدا زادى نېمە پايدا تاپقانىدىڭلار؟ ئۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتى ئۆلۈمدۇر. [22] بىراق، ھازىر سىلەر گۇناھنىڭ قۇللۇقىدىن ئەركىن قىلىنىپ، خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى بولدۇڭلار. بۇ، ھاياتىڭلارغا پايدىلىق بولۇپ، سىلەرنى پاك ياشاشقا يېتەكلەيدۇ. ئەڭ ئاخىرىدا سىلەر مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىسىلەر. [23] چۈنكى، گۇناھنىڭ بەدىلى ئۆلۈم. بىراق، خۇدانىڭ رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بىزگە ئاتا قىلغان سوۋغىتى مەڭگۈلۈك ھاياتلىقتۇر.

نىكاھ مۇناسىۋىتى توغرىسىدا

مىسال

7 [1] قېرىنداشلار، سىلەر قانۇننى چۈشىنىسىلەر. شۇڭا، شۇنىمۇ ئېسىڭلارغا سېلىپ قويايكى، قانۇن پەقەت ھايات ئادەمگىلا ھۆكۈمرانلىق قىلالايدۇ. [2] مەسىلەن، ئېرى بار ئايال ئېرى ھاياتلا بولىدىكەن، قانۇن بويىچە ئېرىگە باغلىنىدۇ. لېكىن، ئېرى ئۆلۈپ كەتسە، نىكاھ قانۇنىنىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرىمايدۇ. [3] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئايال ئېرى ھايات ۋاقتىدا باشقا بىر ئەر بىلەن بىرگە بولسا، بۇزۇق ئايال، دەپ قارىلىدۇ. لېكىن، ئېرى ئۆلۈپ كەتسە، ئايال نىكاھ قانۇنىدىن ئەركىن بولىدۇ. ئۇ چاغدا، باشقا بىر ئەرگە تەگسە، زىنا قىلغان بولمايدۇ. [4] خۇددى شۇنىڭدەك، قېرىنداشلىرىم، سىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربان بولۇشى بىلەن تەۋرات قانۇنىغا نىسبەتەن ئۆلدۈڭلار. سىلەر ھازىر باشقا بىرىگە باغلاندىڭلار، يەنى ئۆلۈمدىن تىرىلگەن ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولدۇڭلار. بۇنىڭ بىلەن، سىلەر خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولۇپ، ئۇنىڭغا شان ـ شەرەپ كەلتۈرەلەيسىلەر. [5] بۇرۇن بىز گۇناھكار تەبىئىتىمىزنىڭ ئىلكىدە بولغاچقا، بىزنى گۇناھقا ئېلىپ بارىدىغان ھەۋەسلىرىمىزنىڭ كەينىگە كىرىپ كەتتۇق. بۇ ھەۋەسلىرىمىز تەۋرات قانۇننى بىلىشىمىز بىلەن تېخىمۇ قوزغىلىپ، تېنىمىزدىكى ئەزالارنى قۇتراتتى. نەتىجىدە، بىز ئۆزىمىزنى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان ئىشلارنى قىلدۇق. [6] لېكىن، ھازىر بىز تەۋرات قانۇنىنىڭ ھۆكۈمىدىن ئازاد قىلىندۇق. چۈنكى، بىز ئۆزىمىزنى بوغۇپ تۇرىدىغان بۇ قانۇنغا نىسبەتەن ئۆلگەن. بىز كونا ئۇسۇل بويىچە، يەنى تەۋرات قانۇنىغا بۇرۇنقىدەك ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى يېڭى ئۇسۇل بويىچە، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشاش ئارقىلىق خۇداغا خىزمەت قىلىمىز.

تەۋرات قانۇنى ۋە گۇناھ

[7] ئۇنداقتا، بىز نېمە دەيمىز؟ تەۋرات قانۇنىنىڭ ئۆزى گۇناھنىڭ مەنبەسى بولامدۇ؟ ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس! گۇناھ تەۋرات قانۇنىدا كۆرسىتىلمىگەن بولسا، مەن قىلمىشلىرىمنىڭ گۇناھ ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتىم. مەسىلەن، تەۋرات قانۇنىدا: «باشقىلارنىڭ تەئەللۇقاتلىرىغا كۆز قىرىڭنى سالما» دېيىلمىگەن بولسا، ئۇنداق قىلىشنىڭ گۇناھ ئىكەنلىكىنى بىلمىگەن بولاتتىم. [8] لېكىن، گۇناھ تەۋرات قانۇنىنىڭ بۇ ئەمرى ئارقىلىق پۇرسەت تېپىپ، ئىچىمدىكى ھەر خىل ئاچكۆزلۈكلەرنى قوزغىدى. بۇ قانۇن بولمىسا، گۇناھنىڭ بۇنداق كۈچىمۇ بولمايتتى.* [9-10] تەۋرات قانۇنىنىڭ مەندىن نېمىنى تەلەپ قىلىدىغانلىقىنى چۈشەنمەيدىغان ۋاقتىمدا، ئۆزۈمدىن رازى بولۇپ، ئۆزۈمنى ئەركىن ـ ئازادە ھېس قىلاتتىم. لېكىن، تەۋرات قانۇنىنى ھەقىقىي چۈشىنىشىم بىلەنلا، ئۆزۈمنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىمنى ۋە روھىي جەھەتتە ئۆلگەنلىكىمنى ئېنىق بىلدىم. تەۋرات قانۇنى ئىنسانلارنى ھاياتلىققا يېتەكلەش ئۈچۈن بېرىلگەن. ۋەھالەنكى، بۇ قانۇنغا بويسۇنالمايدىغانلىقىمدىن ئۇنىڭ ماڭا ئۆلۈمنى ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى بايقىدىم. [11] گۇناھ تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەمرلىرىدىن پۇرسەت تېپىپ، مېنى ئازدۇرۇپ، ئۆلۈمگە دۇچار قىلدى.

[12] دېمەك، تەۋرات قانۇنى ھەقىقەتەن پاكتۇر. ئۇنىڭدىكى ئەمرلەرمۇ پاك، توغرا ۋە ياخشىدۇر. [13] شۇنداق تۇرۇقلۇق، بۇ ياخشى قانۇن مېنى ئۆلۈمگە دۇچار قىلدىمۇ؟ ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس! بەلكى، ئەنە شۇ گۇناھ بۇ ياخشى قانۇندىكى ئەمرلەردىن پايدىلىنىپ، مېنى ئۆلۈمگە دۇچار قىلدى. بىز ئەمدى گۇناھنىڭ ھەقىقىي قىياپىتىنى تونۇۋالالايمىز. چۈنكى، تەۋرات قانۇنىدىكى ئەمرلەر ئارقىلىق گۇناھنىڭ قانچىلىك قەبىھ

*8. تەۋرات قانۇنى پەقەت ئادەمنىڭ گۇناھىنى كۆرسىتىپ بېرەلەيلا قالماستىن، ئۇلارنى گۇناھ قىلىشقا قىزىقتۇرىدۇ. چۈنكى، مەنئى قىلىنغان ئىشلارنى قىلىشقا قىزىقىش ئادەمنىڭ تەبىئىتىدۇر.

ئىكەنلىكى ئاشكارىلاندى.

ئىنسان قەلبىدىكى توقۇنۇش

[14] تەۋرات قانۇنى خۇدادىن چۈشۈرۈلگەن بولغاچقا، ئۇنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى بىلىمىز. بىراق، گۇناھكار تەبىئىتىمنىڭ باشقۇرۇشىدا بولغان مەن بولسام گۇناھنىڭ قۇللۇقىدىدۇرمەن. [15] ئۆزۈمنىڭ نېمە قىلىۋاتقىنىمنى بىلمەيمەن. چۈنكى، ئۆزۈم نىيەت قىلغان ئىشلارنى قىلمايمەن، ئەكسىچە نەپرەتلىنىدىغان ئىشلارنى قىلىمەن. [16] ئەگەر مەن يامان ئىشلارنى قىلىشنى خالىماي تۇرۇپ، يەنىلا ئۇلارنى قىلغان بولسام، ئۇ چاغدا ۋىجدانىم تەۋرات قانۇنىنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان بولىدۇ. [17] شۇڭا، بۇ ئىشلارنى قىلدۇرۇۋاتقىنى مەن ئەمەس، بەلكى ئىچىمدە ياشاۋاتقان گۇناھ. [18] ئىچىمدە، يەنى گۇناھكار تەبىئىتىمدە ياخشىلىقنىڭ يوقلۇقىنى بىلىمەن. چۈنكى، ياخشىلىق قىلىش نىيىتىم بار بولسىمۇ، ئىقتىدارىم يوق. [19] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆزۈم نىيەت قىلغان ياخشى ئىشلارنى قىلماي، ئەكسىچە نىيەت قىلمىغان يامان ئىشلارنى قىلىمەن. [20] ئۆزۈم نىيەت قىلمىغان ئىشنى قىلسام، بۇنى قىلدۇرۇۋاتقىنى مەن ئەمەس، بەلكى ئىچىمدە ياشاۋاتقان گۇناھتۇر.

[21] بۇنىڭدىن ئۆزۈمدىكى شۇ قانۇنىيەتنى چۈشەندىمكى، ياخشى ئىشلارنى قىلماقچى بولساممۇ، يامانلىق ماڭا هامان ھەمراھ بولۇپ تۇرغاچقا، مەن يەنىلا يامان ئىشلارنى قىلىمەن. [22] خۇدانىڭ قانۇنىدىن ئىچ ـ ئىچىمدىن سۆيۈنىمەن. [23] بىراق، تېنىمدە باشقا بىر قانۇنىيەتنى سېزىمەن. بۇ قانۇنىيەت قەلبىمدىن قايىل بولغان قانۇن بىلەن جەڭ قىلىپ، تەن ئەزالىرىمنى گۇناھ سادىر قىلدۇرغانلىقتىن، مېنى گۇناھقا ئەسىر قىلىدۇ. [24] مەن نېمىدېگەن بىچارە ئادەممەن ـ ھە! گۇناھنىڭ ئەسىرى بولغان ۋە ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان بۇ تېنىمدىن كىممۇ مېنى قۇتقۇزار؟! [25] خۇداغا شۈكۈر، خۇدا مېنى

رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق قۇتقۇزىدۇ!
مېنىڭ ئەھۋالىم مانا مۇنداق: قەلبىم بىلەن خۇدانىڭ قانۇنىغا ئىتائەت قىلىشنى خالايمەن، لېكىن ئەمەلىيەتتە گۇناھكار تەبىئىتىم سەۋەبىدىن گۇناھنىڭ قۇلى بولىمەن.

مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشاش

8 [1] يىغىنچاقلاپ ئېيتساق، ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلار ئەمدى گۇناھقا مەھكۇم قىلىنمايدۇ. [2] چۈنكى، ھاياتلىق ئېلىپ كېلىدىغان مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى بىزنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىدىغان گۇناھنىڭ كۈچىدىن ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خالاس قىلدى. [3] گۇناھكار تەبىئىتىمىز تۈپەيلىدىن تەۋرات قانۇنى بىزنى گۇناھنىڭ ئاسارىتىدىن ئازاد قىلالمىدى. بىراق، خۇدا ئۆز ئوغلىنى بىز گۇناھكار ئىنسانلارنىڭ تېنىدەك تەن بىلەن يەر يۈزىگە ئەۋەتىپ، ئۇنىڭ گۇناھسىز تېنىدە گۇناھلىرىمىزنىڭ جازاسىنى تارتىشى بىلەن بىزنى باشقۇرۇۋاتقان گۇناھنىڭ كۈچىنى بىكار قىلدى. [4] بۇنىڭ بىلەن، گۇناھكار تەبىئىتىمىزگە ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھقا بويسۇنىدىغان بىزلەر ئارقىلىق تەۋرات قانۇنىنىڭ ئادىل تەلەپلىرى ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. [5] گۇناھكار تەبىئەتكە بويسۇنىدىغانلار شۇ تەبىئەتكە خاس ئارزۇ ـ ھەۋەسلەرنى ئويلايدۇ. مۇقەددەس روھقا بويسۇنىدىغانلار بولسا مۇقەددەس روھقا خاس ئىشلارنى ئويلايدۇ. [6] بىر ئادەمنىڭ گۇناھكار تەبىئىتى ئۇنىڭ ئوي ـ پىكىرلىرىنى باشقۇرسا، بۇ ئۇ ئادەمگە مەڭگۈلۈك ئۆلۈم ئېلىپ كېلىدۇ. ئەمما ئۇ ئادەمنىڭ ئوي ـ پىكىرلىرىنى مۇقەددەس روھ باشقۇرسا، بۇ ئۇنىڭغا ھاياتلىق ۋە ئامانلىق ئېلىپ كېلىدۇ. [7] بىر ئادەمنىڭ گۇناھكار تەبىئىتى ئۇنىڭ ئوي ـ پىكىرلىرىنى باشقۇرسا، ئۇ ئادەم خۇدا بىلەن دۈشمەنلەشكەن بولىدۇ. چۈنكى، ئۇ خۇدانىڭ قانۇنىغا بويسۇنمايدۇ ھەم

بويسۇنالمايدۇ. 8 گۇناھكار تەبىئىتى تەرىپىدىن باشقۇرۇلىدىغانلار خۇدانى
خۇرسەن قىلالمايدۇ.
9 بىراق سىلەرگە كەلسەك، خۇدانىڭ روھى ھەقىقەتەن قەلبىڭلاردا
ياشىغانلىقتىن، گۇناھكار تەبىئىتىڭلارنىڭ باشقۇرۇشىدا ئەمەس، بەلكى
مۇقەددەس روھنىڭ باشقۇرۇشىدا تۇرۇۋاتىسىلەر. قەلبىدە مۇقەددەس روھ،
يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ روھى بولمىغان ئادەم ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ
ئەمەستۇر. 10 تېنىڭلار گۇناھ تۈپەيلىدىن ئۆلۈمنىڭ ئىلكىدە بولسىمۇ، ئەمما
قەلبىڭلاردا ئەيسا مەسىھ بولغانلىقى ئۈچۈن، سىلەر خۇدا تەرىپىدىن
ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىپ، روھىڭلار ھايات بولىدۇ. 11 خۇدانىڭ روھى
ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈردى. بۇ روھ سىلەرنىڭ قەلبىڭلاردا
ياشايدۇ. ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن خۇدا قەلبىڭلاردىكى ئۆز
روھى ئارقىلىق سىلەرنىڭ چىرىپ كېتىدىغان تېنىڭلارغا ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ.
12 شۇنىڭ ئۈچۈن، قېرىنداشلىرىم، گۇناھكار تەبىئىتىمىزگە بويسۇنۇپ
ياشاشقا ئەمەس، مۇقەددەس روھقا بويسۇنۇشقا قەرزدارمىز. 13 چۈنكى،
گۇناھكار تەبىئىتىڭلارغا بويسۇنۇپ ياشىساڭلار، مەڭگۈلۈك ھالاك بولىسىلەر.
لېكىن، مۇقەددەس روھقا تايىنىپ، گۇناھكار تەبىئىتىڭلار ئارزۇ قىلغان
گۇناھتىن قول ئۈزسەڭلار، مەڭگۈلۈك ھاياتلىققا ئېرىشىسىلەر. 14 خۇدانىڭ
روھىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشىغانلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىدۇر.
15 ئەمدى سىلەر قوبۇل قىلغان مۇقەددەس روھ سىلەرنى قۇل قىلىپ، قۇل
خوجايىنىدىن قورققاندەك قورقۇنچقا سالمايدۇ. ئەكسىچە، سىلەر بۇ
مۇقەددەس روھ ئارقىلىق خۇدانىڭ ئەتىۋارلاپ بېقىۋالغان پەرزەنتلىرى
بولۇپ، خۇدانى «ئى سۆيۈملۈك ئاتا!» دەپ چاقىرالايدىغان بولدۇڭلار. 16 بۇ
مۇقەددەس روھ قەلب روھىمىز بىلەن بىللە بىزنىڭ خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى
ئىكەنلىكىمىزگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. 17 خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى ئىكەنمىز، ئۇنىڭ
ۋەدە قىلغان ھەقىقىي بايلىقىغا مىراسخورمىز، شۇنداقلا ئۇنىڭغا ئەيسا مەسىھ

بىلەن بىللە مىراسخورلۇق قىلىمىز. كەلگۈسىدە ئەيسا مەسىھ بىلەن بىرلىكتە خۇدانىڭ شان ـ شەرىپىدىن بەھرىمەن بولۇش ئۈچۈن، بىزمۇ ھازىر ئەيسا مەسىھكە ئوخشاش، ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنى تارتىۋاتىمىز.

كەلگۈسىدە شان ـ شەرەپكە ئېرىشىش

[18] مېنىڭچە، ھازىر بىز تارتىۋاتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلەر كەلگۈسىدە بىزدە ئايان بولىدىغان شان ـ شەرەپكە سېلىشتۇرغاندا ھېچ نەرسىگە ئەرزىمەيدۇ. [19] يارىتىلغان پۈتكۈل مەۋجۇدات خۇدانىڭ ئۆز پەرزەنتلىرىنى ئايان قىلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتە. [20-21] چۈنكى، پۈتكۈل مەۋجۇدات ئۆزى ھەققىدىكى كۆزلىگەن مەقسىتىگە ئېرىشەلمىگەنىدى. بۇ، مەۋجۇداتنىڭ ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇنى ياراتقان خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن بولغان. شۇنداق بولسىمۇ، يارىتىلغان پۈتكۈل مەۋجۇداتتا چىرىپ تۈگەشتىن قۇتۇلۇپ، خۇدا پەرزەنتلىرىگە بېرىدىغان شەرەپلىك ئەركىنلىكتىن بەھرىمەن بولۇش ئۈمىدى بار ئىدى. [22] تا ھازىرغىچە پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنىڭ خۇددى تولغاق ئازابى تارتىۋاتقان ئايالدەك ئاھ ئۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىمىز. [23] يەقەت پۈتكۈل مەۋجۇداتلا ئەمەس، ھەتتا مۇقەددەس روھنىڭ قەلبىمىزگە سېلىنىشى بىلەن خۇدانىڭ كەلگۈسىدە بېرىدىغان شان ـ شەرىپىنى تېتىپ باققان بىزلەرمۇ دىلىمىزدا ئاھ ئۇرماقتىمىز. خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى ئىكەنلىكىمىز ئايان قىلىنىشى بىلەن بىرگە يېڭى تەنگە ئېرىشىشنى كۈتمەكتىمىز. [24] قۇتقۇزۇلغاندىن بېرى بىزدە مۇشۇنداق ئۈمىد بولۇپ كەلمەكتە. ئۈمىد ئەمەلىيەتكە ئايلانغاندا، ئۇ ئۈمىد بولۇشتىن قالىدۇ. كىممۇ ئەمەلىيەتكە ئايلانغاننى قايتا ئۈمىد قىلسۇن؟ [25] بىراق، بىز تېخى ئەمەلىيەتكە ئايلانمىغانغا ئۈمىد باغلىغانىكەنمىز، ئۇنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتىمىز.

[26] ئۇنىڭ ئۈستىگە، مۇقەددەس روھ بىزنىڭ ئاجىزلىقىمىزنى بىلىپ،

بىزگە ياردەم قىلىدۇ. بىز قانداق دۇئا قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى بىلمەيمىز. لېكىن، مۇقەددەس روھنىڭ ئۆزى سۆز بىلەن ئىپادىلىگۈسىز ئاھ ئۇرۇش ئارقىلىق بىز ئۈچۈن خۇداغا مۇراجىئەت قىلىدۇ. [27] ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى كۆزىتىپ تۇرىدىغان خۇدا مۇقەددەس روھنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى چۈشىنىدۇ. چۈنكى، مۇقەددەس روھ خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى ئۈچۈن مۇراجىئەت قىلىدۇ. [28] خۇدانىڭ ئۆزىنى سۆيىدىغانلارنىڭ، يەنى ئۆزىنىڭ ئىرادىسى بويىچە چاقىرىلغانلارنىڭ ھاياتىدا مەيلى قانداق ئىشلار يۈز بەرسۇن، ئۇلارنىڭ پۈتكۈل ئىشلىرىنى ماسلاشتۇرۇپ، ھەممىنى شۇلارنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن ئورۇنلاشتۇرىدىغانلىقىنى بىلىمىز. [29] چۈنكى، خۇدا ئەلمىساقتىلا بۇ كىشىلەرنى بىلگەن. ئۇ، بۇ كىشىلەرنىڭ كەلگۈسىدە ئۆز ئوغلىغا ئوخشاش بولۇشىنى ئالدىن بەلگىلىگەن. بۇنىڭدىن مەقسەت، ئەيسا مەسىھنى بۇ نۇرغۇن قېرىنداشلارنىڭ ئارىسىدا تۇنجى ئوغلى قىلىش ئىدى. [30] خۇدا ئالدىن بەلگىلىگەن بۇ كىشىلەرنى چاقىردى ۋە ئۆزى چاقىرغان بۇ كىشىلەرنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىدى. ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغان بۇ كىشىلەرگە خۇدا چوقۇم شان ـ شەرەپ ئاتا قىلىدۇ.

خۇدانىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى

[31] ئۇنداقتا، بىز بۇنىڭغا نېمە دەيمىز؟ خۇدا بىز تەرەپتە تۇرغانىكەن، كىممۇ بىزگە قارشى چىقالىسۇن؟ [32] ئۆز ئوغلىنىمۇ ئايىماي، ئۇنى ھەممىمىز ئۈچۈن قۇربان بولۇشقا ئەۋەتكەن خۇدا بارلىقنى بىزگە ئاتا قىلماي قالامدۇ؟ [33] كىممۇ خۇدانىڭ تاللىغان بەندىلىرى ئۈستىدىن شىكايەت قىلالىسۇن؟ ھېچكىم! چۈنكى، بىز خۇدا تەرىپىدىن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغان. [34] كىم بىزنى گۇناھقا مەھكۇم قىلالايدۇ؟ ھېچكىم! چۈنكى، ئەيسا مەسىھ بىز

گۇناھكارلار ئۈچۈن ئۆلدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئۇ تىرىلدۈرۈلۈپ، خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ھوقۇق تۇتۇپ، بىز ئۈچۈن مۇراجىئەت قىلماقتا. [35] ھېچكىم بىزنى ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدىن ئايرىۋېتەلمەيدۇ! ھەرقانداق قىيىن ئەھۋال، جاپا-مۇشەققەت، زىيان-زەخمەت، ئاچ-يالىڭاچلىق ۋە خېيىمخەتەر، ھەتتا قىلىچمۇ بىزنى ئۇنىڭدىن ئايرىۋېتەلمەيدۇ! [36] خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«سېنى دەپ كۈن بويى ئۆلۈم گىردابىدا تۇرۇۋاتىمىز.
سويۇلىدىغان قويلار ئورنىدا قارىلىۋاتىمىز.»

[37] لېكىن، بىزنى سۆيىدىغان خۇدانىڭ كۈچى بىلەن بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۈستىدىن پۈتۈنلەي غەلىبە قىلىمىز. [38] شۇنىڭغا قەتئىي ئىشىنىمەنكى، ئۆلۈم ياكى ھاياتلىق بولسۇن، پەرىشتىلەر ياكى جىن-شەيتانلار بولسۇن، ھازىرقى ياكى كەلگۈسىدىكى ھەرقانداق ئىشلار بولسۇن، ياكى روھلار دۇنياسىدىكى ھەرقانداق كۈچلەر بولسۇن، [39] ياكى پۈتكۈل كائىناتتا يارىتىلغان باشقا ھەرقانداق بىر شەيئى بولسۇن، مەيلى بىز ئېگىز ئاسماندا ياكى چوڭقۇر ھاڭنىڭ تېگىدە بولايلى، بىزنى خۇدانىڭ رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئاتا قىلغان مېھىر-مۇھەببىتىدىن ئايرىۋېتەلمەيدۇ.

خۇدا بىلەن ئىسرائىللارنىڭ مۇناسىۋىتى

9 [1] مەن ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىم ئۈچۈن، ھەقىقەتنى سۆزلەيمەن، يالغان سۆزلىمەيمەن. مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە بولغان ۋىجدانىممۇ بۇنىڭغا ئىسپات بولالايدۇ. [2] دېمەكچى بولغىنىم، ئىسرائىللار، يەنى يەھۇدىيلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد

قىلمىغانلىقىغا كەلسەك، مەن ئۇلار ئۈچۈن ئىنتايىن كۆپ غەم-قايغۇ
قىلىۋاتىمەن، قەلبىممۇ ھەمىشە ئازاب ئىچىدە ئۆرتىنىۋاتىدۇ. 3 ئەگەر مېنىڭ
خۇدا تەرىپىدىن لەنەت ئاستىدا قېلىپ، ئەيسا مەسىھتىن ئايرىلىپ قېلىشىم
قېرىنداشلىرىم ۋە جانجىگەرلىرىم بولغان ئىسرائىللارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن
ياردەم بېرەلىسە، مەن مۇنداق قېلىشقىمۇ رازى بولاتتىم. 4 ئىسرائىللار بولسا
خۇدانىڭ تاللىغان خەلقىدۇر. خۇدا ئۇلارغا پەرزەنتلىك سالاھىيىتىنى بەردى،
ئۆز ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسەتتى، ئۇلار بىلەن ئەھدىلەرنى تۈزۈپ، ئۇلارغا تەۋرات
قانۇنىنى ئاتا قىلدى. ئىسرائىللار خۇداغا ھەقىقىي ئىبادەت قىلىشنى ئۆگىنىپ،
خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە ئېرىشتى. 5 ئۇلار ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلارنىڭ
ئەۋلادلىرىدۇر. ئەيسا مەسىھمۇ ئۇلارنىڭ ئەۋلادى بولۇپ، بۇ دۇنياغا ئىنسان
تېنىدە كەلدى. ئۇ بارلىق مەۋجۇدات ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدىغان، مەڭگۈ
مەدھىيىلىنىدىغان خۇدادۇر، ئامىن!
6 مەن ھەرگىزمۇ ئىسرائىللارنىڭ ئەيسا مەسىھنى رەت قىلغانلىقى بىلەن
خۇدانىڭ ئۇلارغا قىلغان ۋەدىسى بىكار بولدى، دېمەكچى ئەمەسمەن.
چۈنكى، خۇدانىڭ نەزىرىدە ئىسرائىلنىڭ ئەۋلادى بولغانلارنىڭ ھەممىسىلا
ھەقىقىي ئىسرائىل ھېسابلانمايدۇ. 7 گەرچە ئۇلار ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى
بولسىمۇ، خۇدانىڭ نەزىرىدە ئۇلارنىڭ ھەممىسىلا ئىبراھىمنىڭ پەرزەنتلىرى
ھېسابلانمايدۇ. مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا ئەجدادىمىز ئىبراھىمغا: «مەن
ساڭا ۋەدە قىلغان ئەۋلادلىرىڭ ئىسھاقتىن كېلىپ چىقىدۇ» دېگەن. 8 دېمەك،
جىسمانىي جەھەتتىن، ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ھەممىسىلا خۇدانىڭ
پەرزەنتلىرى بولۇۋەرمەيدۇ. پەقەت خۇدانىڭ ئىبراھىمغا قىلغان ۋەدىسىگە
ئاساسەن تۇغۇلغان ئەۋلادلارلا خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىدۇر. 9 چۈنكى،
ئىسھاقنىڭ تۇغۇلۇشى توغرىسىدا خۇدا ئەجدادىمىز ئىبراھىمغا ۋەدە بەرگەن.
بۇ ۋەدە مۇنداق ئىدى: «كېلەر يىلى بۇ چاغدا قايتىپ كېلىمەن. شۇ چاغدا،
ئايالىڭ سارە بىر ئوغۇلغا ئانا بولىدۇ.»

[10] بۇنىڭدىن باشقا، رىبەقا ئەجدادىمىز ئىسھاقتىن قوشكېزەككە ھامىلدار بولغاندا، [11-12] خۇدا ئۇنىڭغا: «چوڭى كىچىككە خىزمەت قىلىدۇ» دېگەنىدى. چۈنكى، بىر ئاتىدىن بولغان بۇ قوشكېزەكلەر، يەنى ئەساۋ بىلەن ياقۇپ تېخى تۇغۇلمىغان، دېمەك ئۇلار بىرەر ياخشى ياكى يامان ئىشمۇ قىلماستا، خۇدا ئاللىقاچان ئۇلاردىن بىرنى تاللىغانىدى. بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇكى، خۇدانىڭ ئادەملەرنى تاللىشى ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىيىتىگە ئەمەس، پەقەت ئۆزىنىڭ ئىرادىسىگە، يەنى ئۆز چاقىرىقىغا ئاساسلانغان. [13] بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا: «ياقۇپنى تاللىدىم، ئەساۋنى رەت قىلدىم» دەپ يېزىلغىنىدەك.

[14] ئۇنداقتا، بۇلارغا نېمە دەيمىز؟ بۇ يەردە خۇدانى ئادىل ئەمەس دەيمىزمۇ؟ ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس! [15] چۈنكى، خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە مۇنداق دېگەن:

«كىمگە مېھرىبانلىق قىلغۇم كەلسە، شۇنىڭغا مېھرىبانلىق قىلىمەن،
كىمگە ئىچ ئاغرىتقۇم كەلسە، شۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىمەن.»

[16] دېمەك، خۇدا كىمگە رەھىمدىللىك كۆرسىتىشنى ئۆزى تاللايدۇ. بۇ، ئىنساننىڭ ئىرادىسىگە ياكى ئۇلارنىڭ تىرىشچانلىقىغا باغلىق ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ رەھىمدىللىكىگە باغلىقتۇر. [17] خۇدا مۇقەددەس يازمىلاردا مىسىرنىڭ پادىشاھىغا مۇنداق دېگەن: «مېنىڭ سېنى تىكلىشىمدىكى مەقسەت، پەقەت سېنىڭ ئۈستۈڭدە كۈچۈمنى ئايان قىلىپ، نامىمنى پۈتۈن يەر ـ زېمىنغا تارقىتىشتۇر.» [18] دېمەك، خۇدا خالىغىنىغا رەھىم قىلىدۇ، خالىغىنىنى جاھىللاشتۇرىدۇ.

خۇدانىڭ غەزىپى ۋە رەھمى

[19] بۇنداق بولغاندا، بەلكىم ئاراڭلاردىن بەزىلەر ماڭا: «ھەممە ئىشنى خۇدا بەلگىلەيدىغان تۇرسا ھەمدە بىز ئۇنىڭ ئىرادىسىگە قارشى چىقالمايدىغان تۇرساق، خۇدا نېمە ئۈچۈن يەنە بىزنى ئەيىبلەيدۇ؟» دېيىشى مۇمكىن. [20] بىراق، ئەي ئىنسان، خۇدا بىلەن تاكاللىشىدىغان سەن كىمسەن؟ بىر ساپال قاچا ئۆزىنى ياسىغان خۇمدانچىغا: «مېنى نېمە ئۈچۈن بۇنداق ياسىدىڭ؟» دېيەلەمدۇ؟ [21] خۇمدانچىنىڭ بىر كاللەك لايدىن ئالاھىدە ئىشلىتىلىدىغان ياكى ئادەتتە ئىشلىتىلىدىغان قاچا ياساش ھوقۇقى يوقمۇ؟ [22] خۇدادا ئەنە شۇنداق ھوقۇق يوقمۇ؟! خۇدا گۇناھ سادىر قىلغانلارغا ئەسلى ئۆز غەزىپىنى ۋە كۈچ ـ قۇدرىتىنى كۆرسەتمەكچى بولغانىدى. لېكىن، ئۇ بۇ ھالاكەت گىردابىغا بېرىپ قالغانلارغا غەزىپىنى كۆرسەتمەي، بەلكى سەۋرچانلىق بىلەن ئۇلارغا كەڭچىلىك قىلدى. [23] خۇدانىڭ مەقسىتى ئۆزىنىڭ رەھىم ـ شەپقىتىنىڭ نىشانى بولغان بىزلەرگە ئۆزىنىڭ يۈكسەك ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈندۇر. چۈنكى، بىز بۇ ئۇلۇغلۇققا ئېرىشىشكە ئالدىن تاللانغان. [24] بىز خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغانلار بولۇپ، يەھۇدىيلار ئارىسىدىنلا ئەمەس، بەلكى يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدىنمۇ چاقىرىلغانمىز. [25] بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ ھوشىيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتقىنىدەك:

«ئەسلى خەلقىم ھېسابلانمىغان خەلقنى خەلقىم،
ئەسلى سۆيگەنلىرىم ھېسابلانمىغانلارنى سۆيگەنلىرىم
دەيمەن.»

ھوشىيا پەيغەمبەر يەنە ئېيتقانكى:

[26] «بۇرۇن خۇدا ئۇلارنى: ‹سىلەر مېنىڭ خەلقىم ھېسابلانمايسىلەر› دېگەن بولسىمۇ،
لېكىن كەلگۈسىدە خۇدا ئۇلارغا ‹مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى› دەپ، نام بېرىدۇ.»

[27] يەشايا پەيغەمبەرمۇ ئىسرائىللار توغرىسىدا مۇنداق جاكارلىغانىدى:

«ئىسرائىللارنىڭ سانى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك كۆپ بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ ناھايىتى ئاز بىر قىسمى قۇتقۇزۇلىدۇ.
[28] چۈنكى، پەرۋەردىگار بۇ دۇنيا ئۈستىدىن چىقارغان ھۆكۈملەرنى تەلتۆكۈس ۋە تېز ئىجرا قىلىدۇ.»

[29] يەشايا پەيغەمبەر يەنە ئالدىن ئېيتقىنىدەك:

«ئەگەر ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار بىزنىڭ نەسلىمىزنى ساقلاپ قالمىغان بولسا،
بىزمۇ خۇدا ئوت ياغدۇرۇپ يوق قىلىۋەتكەن سودوم ۋە گومورا شەھىرىدىكىلەردەك بولاتتۇق.»

ئىسرائىللارنىڭ ئېتىقادسىزلىقى

[30] ئۇنداقتا، بۇنى مۇنداق يىغىنچاقلايمىز: ھەققانىيلىقنى ئىزدىمىگەن يەھۇدىي ئەمەسلەر خۇدا تەرىپىدىن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلاندى، ئۇلار

ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق بولىدىغانلىقىنى بىلمىگەچكە، ھەققانىي بولۇش ئۈچۈن، ئۆزلىرى تىرىشتى. [31] تەۋرات قانۇنىغا
ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ھەققانىيلىقنى ئىزدىگەن ئىسرائىللار، يەنى
يەھۇدىيلار بولسا ئۇنىڭغا ئېرىشەلمىدى. [32] بۇ نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى، ئۇلار
ئېتىقادقا ئەمەس، بەلكى ياخشى ئەمەللىرىگە تايىنىپ ھەققانىي ئادەم دەپ
جاكارلىنىشقا تىرىشتى. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار تاشقا، يەنى ئەيسا مەسىھكە
پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشتى. [33] بۇ خۇددى خۇدا مۇقەددەس يازمىلاردا
ئېيتقاندەك:

«خەلق پۇتلىشىدىغان،
خەلقنى يىقىتىدىغان،
بىر تاش سىئونغا* قويدۇم.
بىراق، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلار ھەرگىز نائۇمىدتە قالمايدۇ.»

10

[1] قېرىنداشلار، مەن جانجىگەرىم ئىسرائىللارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشىنى
بەكمۇ ئارزۇ قىلىمەن ھەمدە بۇنى خۇدادىن دائىم تىلەيمەن.
[2] شۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئۇلاردا خۇداغا نىسبەتەن ھەقىقەتەنمۇ
قىزغىنلىق بار. بىراق، ئۇلارنىڭ بۇ قىزغىنلىقى ھەقىقىي بىلىمگە
ئاساسلانمىغان. [3] چۈنكى ئۇلار خۇدادىن كەلگەن ھەققانىي ئادەم دەپ
جاكارلىنىش يولىنى بىلمەي، تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشى بىلەن
ئۆزلىرىنىڭ ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىشىغا تىرىشىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار
خۇدادىن كەلگەن ئۇشبۇ يولنى قوبۇل قىلمايدۇ. [4] ۋەھالەنكى، ئەيسا مەسىھ
تەۋرات قانۇنىنىڭ مەقسىتىنى ئەمەلگە ئاشۇردى. نەتىجىدە، ئۇنىڭغا ئېتىقاد
قىلغان ھەممە ئادەم خۇدا ئالدىدا ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىدۇ.

*33. سىئون ــ قەدىمكى ئىسرائىلىيەنىڭ پايتەختى يېرۇسالېمنىڭ يەنە بىر ئاتىلىشىدۇر.

[5] تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىشقا نىسبەتەن مۇسا پەيغەمبەر مۇنداق يازغان: «قانۇنغا بويسۇنغانلار ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە تولۇق ئەمەل قىلىش بىلەن ھاياتلىق تاپالايدۇ.» [6-7] لېكىن، ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىشقا نىسبەتەن مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېيىلگەن: «ئۆز ـ ئۆزۈڭلاردىن: ‹ئاسمانغا كىم چىقىدۇ؟› (يەنى ئەيسا مەسىھنى ئېلىپ چۈشۈش ئۈچۈن) ياكى بولمىسا ‹گۆرگە كىم چۈشىدۇ؟› (يەنى ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈكلەر ئارىسىدىن ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن)» دەپ سوراپ يۈرمەڭلار. [8] ئۇلارنىڭ دېمەكچى بولغىنى دەل «خۇدانىڭ سۆزى ساڭا يېقىندۇر، ئۇ تىلىڭدا ۋە دىلىڭدىدۇر.» مانا بۇ، ھەم بىز يەتكۈزۈۋاتقان ئېتىقاد توغرىسىدىكى سۆزلەردۇر. [9] دېمەك، ئەيسا مەسىھنىڭ رەب ئىكەنلىكىنى ئۆز ئاغزىڭ بىلەن ئېتىراپ قىلساڭ ۋە خۇدانىڭ ئۇنى تىرىلدۈرگەنلىكىگە چىن قەلبىڭدىن ئىشەنسەڭ، قۇتقۇزۇلىسەن. [10] چۈنكى، ئىنسان چىن قەلبىدىن ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىدۇ، ئۆز ئاغزى بىلەن ئېتىراپ قىلىش ئارقىلىق قۇتقۇزۇلىدۇ. [11] مۇقەددەس يازمىلاردا: «ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلىكى كىشى نائۇمىدتە قالمايدۇ» دېيىلگەن. [12] بۇ جەھەتتە، يەھۇدىيلار بىلەن يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ پەرقى يوق. ئەيسا مەسىھ ھەر ئىككىسىنىڭ رەببىدۇر. ئۇ ئۆزىگە ئىلتىجا قىلغانلارنىڭ ھەممىسىگە مېھىر ـ شەپقەت ياغدۇرىدۇ. [13] دەل مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «رەببىمىزگە ئىلتىجا قىلغانلارنىڭ ھەممىسى قۇتقۇزۇلىدۇ.» [14] لېكىن، ئۇنىڭغا ئىشەنمىگەنلەر ئۇنىڭغا قانداقمۇ ئىلتىجا قىلسۇن؟ ئۇ توغرۇلۇق ئاڭلىمىغانلار ئۇنىڭغا قانداقمۇ ئىشەنسۇن؟ ئۇ توغرىسىدا خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر بولمىسا، كىشىلەر قانداقمۇ ئاڭلىيالىسۇن؟ [15] خۇش خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر ئەۋەتىلمىسە، خۇش خەۋەر قانداق يەتكۈزۈلسۇن؟ مۇقەددەس يازمىلاردا

يېزىلغىنىدەك: «خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەنلەرنىڭ قەدىمى نەقەدەر مۇبارەك ـ ھە!» [16] بىراق، خۇددى يەشايا پەيغەمبەرنىڭ: «ئى پەرۋەردىگار، بىز يەتكۈزگەن سۆزلەرگە كىممۇ ئىشەندى؟» دېگىنىدەك ھەممە ئادەم خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغان ئەمەس. [17] ئېتىقاد خۇش خەۋەرنى ئاڭلاشتىن كېلىدۇ؛ خۇش خەۋەر بولسا ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىدۇر.

[18] لېكىن سىلەردىن شۇنى سورايمەنكى، ئىسرائىللار بۇ خۇش خەۋەرنى ئاڭلىمىغاندىمۇ؟ ئەلۋەتتە ئاڭلىدى. بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«ئۇلارنىڭ ساداسى پۈتۈن دۇنياغا،
سۆزلىرى زېمىنىنىڭ بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلىرىغا يەتتى.»

[19] سىلەردىن يەنە شۇنى سورايمەنكى، ئىسرائىللار خۇش خەۋەرنى چۈشەنمىگەندىمۇ؟ باشقا خەلقلەر چۈشەنگەن يەردە، ئۇلار چوقۇم چۈشەندى. چۈنكى، خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئاللىبۇرۇن مۇنداق ئېيتقان:

«ئۆز خەلقىم بولمىغان بىر خەلق ئارقىلىق
سىلەر ئىسرائىللاردا ھەسەت قوزغايمەن،
سىلەر ئەقىلسىز دەپ قارايدىغان خەلق ئارقىلىق
غەزىپىڭلارنى قوزغايمەن.»

[20] كېيىن، يەشايا پەيغەمبەر تېخىمۇ يۈرەكلىك ھالدا خۇدانىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزۈپ، مۇنداق دېدى:

«مېنى ئىزدىمىگەنلەر مېنى تاپتى،
مېنى سورىمىغانلارغا ئۆزۈمنى كۆرسەتتىم.»

[21] لېكىن، ئىسرائىللار ھەققىدە خۇدا يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق مۇنداق دېدى:

«مەن بويسۇنماس ۋە جاھىل بىر خەلققە
كۈن بويى قوللىرىمنى ئۇزىتىپ تۇردۇم.»

خۇدا ئۆز خەلقىنى ئۇنتۇمايدۇ

11
[1] ئۇنداقتا، شۇنى سورىماقچىمەن: خۇدا ئۆز خەلقى ئىسرائىللاردىن
ۋاز كەچتىمۇ؟ ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! مەنمۇ ئىبراھىم
ئەۋلادىدىن، يەنى بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان بىر ئىسرائىلغۇ! [2] خۇدا
ئەلمىساقتىلا تاللىغان ئۆز خەلقىدىن ۋاز كەچكىنى يوق. مۇقەددەس
يازمىلارنىڭ ئىلياس پەيغەمبەر ھەققىدىكى قىسمىدا نېمە دېيىلگەنلىكى
سىلەرگە ئايان. ئىلياس پەيغەمبەر ئىسرائىللاردىن ئاغرىنىپ، خۇداغا
يالۋۇرۇپ: [3] «ئى پەرۋەردىگار، ئۇلار سېنىڭ پەيغەمبەرلىرىڭنى ئۆلتۈرۈشتى،
قۇربانلىق سۇپىلىرىڭنى چېقىشتى؛ پەقەت ئۆزۈم يالغۇزلا قالدىم، ئۇلار يەنە
مېنىڭمۇ جېنىمغا زامىن بولماقچى بولۇشۇۋاتىدۇ» دېگەن. [4] خۇدا ئۇنىڭغا
قانداق جاۋاب قايتۇرغان؟ خۇدا ئۇنىڭغا: «بائالغا* چوقۇنمىغان سەندىن باشقا
يەنە يەتتە مىڭ ئادەمنى ئۆزۈمگە ئېلىپ قالدىم» دېگەن. [5] خۇددى
شۇنىڭدەك، بۈگۈنكى كۈندە خۇدا ئۆز مېھىر ـ شەپقىتى بىلەن تاللىغان

*4. بائال ــ بىر خىل قەدىمكى بۇتنىڭ نامى.

ئىسرائىللاردىنمۇ ئاز بىر قىسمى يەنىلا بار. [6] بۇلارنىڭ تاللىنىشى ئۆزلىرى
قىلغان ياخشى ئەمەللىرى بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى
بىلەن بولغان. ئۇنداق بولمىغاندا، بۇ مېھىر ـ شەپقەتنى مېھىر ـ شەپقەت
دېگىلى بولمايتتى.
[7] نەتىجىدە قانداق بولدى؟ ئىسرائىللار ئىزدىگىنىگە، يەنى قۇتقۇزۇلۇشقا
ئېرىشەلمىدى. پەقەت تاللانغانلارنىڭ ئاز بىر قىسمىلا ئۇنىڭغا ئېرىشتى.
قالغانلار بولسا قەلبلىرى بىخۇدلاشتۇرۇلۇپ، خۇدانىڭ چاقىرىقىغا قۇلاق
سالمىدى. [8] بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«خۇدا ئۇلارنىڭ قەلبىنى غەپلەتتە قالدۇردى،
بۈگۈنگىچە كۆزلىرىنى كۆرمەس،
قۇلاقلىرىنى ئاڭلىماس قىلدى.»

[9] خۇددى شۇنىڭدەك، داۋۇت پادىشاھمۇ ئۆز دۈشمەنلىرى توغرىسىدا
مۇنداق دېگەن:

«ئۇلارنىڭ داستىخىنى ئۆزلىرىگە قاپقان ۋە تور بولسۇن،
ئۇلار پۇتلىشىپ يىقىلسۇن، جازالانسۇن!
[10] كۆزلىرى قاراڭغۇلىشىپ، كۆرەلمىسۇن،
بەللىرى پۈكۈلۈپ، مەڭگۈ رۇسلانمىسۇن!»

[11] ئۇنداقتا، شۇنى سورايكى: ئىسرائىللار پۇتلىشىپ شۇ يىقىلغىنىچە
پۈتۈنلەي گۇمران بولىدىمۇ؟ ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! لېكىن، ئىسرائىللار
ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقتىن، خۇدا يەھۇدىي ئەمەسلەرنى نىجاتلىققا

ئېرىشتۈردى. بۇنىڭدىن مەقسەت، ئىسرائىللارنىڭ ئۇلارغا بولغان ھەسەتخورلۇقىنى قوزغاشتۇر. [12] دېمەك، ئىسرائىللارنىڭ گۇناھى، يەنى ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھنى رەت قىلغانلىقى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە بەخت ئېلىپ كەلگەنىكەن، ئۇنداقتا خۇدا تاللىغان بارلىق ئىسرائىللار قۇتقۇزۇلۇشقا ئېرىشكەندە، دۇنياغا تېخىمۇ چوڭ بەخت ئېلىپ كەلمەمدۇ؟

يەھۇدىي ئەمەسلەر ماختانماسلىقى كېرەك

[13] ئەمدى يەھۇدىي ئەمەس بولغان سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، سىلەرگە ئەلچى بولغانلىقىم ئۈچۈن، بۇ ۋەزىپەمنى ئۇلۇغ ھېسابلايمەن. [14] بۇنىڭ بىلەن، بەلكىم خۇش خەۋەرنى رەت قىلغان جانجىگەرلىرىم ئىسرائىللارنىڭ ھەسەت ئوتلىرىنى قوزغاپ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنى قۇتقۇزۇلۇش يولىغا باشلىيالارمەن. [15] چۈنكى، ئۇلارنىڭ رەت قىلىنىشى ئارقىلىق دۇنيادىكى باشقا مىللەتلەر خۇدا بىلەن ياراشتۇرۇلغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، خۇدا تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنىشى ئۆلۈمدىن تىرىلگەنلىك بولماي نېمە؟ [16] ئەگەر دەسلەپكى ھوسۇلدىن پىشۇرۇلۇپ خۇداغا سۇنۇلغان نان مۇقەددەس بولسا، ئۇ ناندىن قالغان خېمىرمۇ مۇقەددەستۇر. شۇنىڭدەك، ئەگەر بىر دەرەخنىڭ يىلتىزى مۇقەددەس بولسا، شاخلىرىمۇ مۇقەددەستۇر.*

[17] خۇددى ياۋا زەيتۇن دەرىخىنىڭ شاخلىرى باغدىكى شاخلىرى سۇندۇرۇۋېتىلگەن زەيتۇن دەرىخىگە ئۇلانغانغا ئوخشاش، يەھۇدىي ئەمەس سىلەرمۇ سۇندۇرۇۋېتىلگەن ئاشۇ شاخلارنىڭ، يەنى يەھۇدىيلارنىڭ ئورنىغا ئېتىقادىڭلار ئارقىلىق ئۇلاندىڭلار. دېمەك، سىلەر بۇ دەرەخنىڭ يىلتىزىدىن

---

*16. ئىسرائىللارنىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرى خۇداغا تەۋە بولغىنىدەك، ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرىمۇ خۇداغا تەۋە بولىدۇ. دېمەك، خۇدا سۆزىدە تۇرۇپ، ئۇلارنى قايتىدىن قوبۇل قىلىدۇ.

ئۇزۇقلۇق ئېلىپ، شىرنىسىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتقاندەك، خۇدا ئىبراھىمغا ۋەدە قىلغان بەختتىن بەھرىمەن بولۇۋاتىسىلەر.

[18] شۇنداق ئىكەن، سىلەر سۇندۇرۇۋېتىلگەن ئاشۇ شاخلار ئالدىدا ماختانماڭلار. ئەگەر ماختانساڭلار، شۇنى ئۇنتۇماڭلاركى، سىلەر يىلتىزنى ئەمەس، بەلكى يىلتىز سىلەرنى بېقىۋاتىدۇ. [19] سىلەر: «مېنىڭ ئۇلىنىشىم ئۈچۈن، بۇ شاخلار سۇندۇرۇۋېتىلدى» دېيىشىڭلار مۇمكىن. [20] توغرا، بۇ شاخلار، يەنى يەھۇدىيلار ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغانلىقتىن سۇندۇرۇلدى. سىلەر بولساڭلار ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادىڭلار بىلەن ئۇلاندىڭلار، شۇڭا سىلەر مەغرۇرلانماڭلار، ئەكسىچە خۇدادىن قورقۇڭلار! [21] چۈنكى، ئېتىقادسىزلىق قىلساڭلار، دەرەخنىڭ ئەسلىدىكى شاخلىرىنى، يەنى يەھۇدىيلارنى ئايىمىغان خۇدا سىلەرنىمۇ ئايىمايدۇ. [22] بۇنىڭدىن خۇدانىڭ مېھرىبانلىقى، شۇنداقلا ئۇنىڭ قاتتىق قول ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. ئۇ ئۆز يولىدىن چەتنىگەنلەرگە قاتتىق قولدۇر. لېكىن، سىلەر داۋاملىق ئۇنىڭ مېھرىبانلىقىدا تۇرساڭلار، ئۇ سىلەرگە مېھرىباندۇر. ئۇنداق بولمىغاندا، سىلەرمۇ كېسىپ تاشلىنىسىلەر. [23] يەھۇدىيلار ئېتىقادسىزلىقىدىن ۋاز كېچىپ، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلسا، ئۇلارمۇ ئەسلىدىكى دەرەخكە ئۇلىنىدۇ. چۈنكى، خۇدا ئۇلارنى قايتا ئۇلاشقا قادىردۇر. [24] يەھۇدىي ئەمەس سىلەر ياۋا زەيتۇن دەرىخىدىن كېسىپ ئېلىنىپ، قانۇنىيەتكە خىلاپ ھالدا ئۈجمىلەپ ئۆستۈرۈلگەن زەيتۇن دەرىخىگە ئۇلانغان يەردە، ئەسلىدىكى شاخلارنىڭ ئۆز دەرىخىگە ئۇلىنىشى تېخىمۇ ئاسان ئەمەسمۇ؟

خۇدانىڭ مېھرىبانلىقى پۈتكۈل ئىنسانلار ئۈچۈندۇر

[25] قېرىنداشلار، ئۆزۈڭلارنى يەھۇدىيلاردىن ئۈستۈن تۇتۇشتىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، مۇنداق بىر سىردىن خەۋەرسىز قېلىشىڭلارنى

خالىمايمەن. بۇ سىر بولسا: بىر قىسىم ئىسرائىللار خۇدا ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچىنى ھازىرغىچە تەرسالىق بىلەن رەت قىلسىمۇ، بىراق بۇ ئەھۋال يەقەتلا قۇتقۇزۇلغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ سانى تولۇقلانغۇچە داۋاملىشىدۇ. [26] كېيىن، پۈتۈن ئىسرائىللار قۇتقۇزۇلىدۇ. بۇ توغرۇلۇق مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېيىلگەن:

«قۇتقۇزغۇچى سىئوندىن كېلىپ،
ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ گۇناھكارلىقىنى يوقىتىۋېتىدۇ.
[27] مانا بۇ، ئۇلار بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەمدۇر،
ئۇ چاغدا، ئۇلارنىڭ گۇناھىنى كۆتۈرۈۋېتىمەن.»

[28] يەھۇدىيلار خۇش خەۋەرنى رەت قىلغانلىقى ئۈچۈن، خۇداغا دۈشمەن بولۇپ قالدى. بۇ، يەھۇدىي ئەمەس سىلەرگە كۆپ مەنپەئەت يەتكۈزدى. لېكىن، يەھۇدىيلار خۇدانىڭ تاللىغان خەلقىدۇر. خۇدا ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى بىلەن ئەھدە تۈزگەنلىكتىن، يەنىلا ئۇلارنى سۆيىدۇ. [29] چۈنكى، خۇدا ئۆزى بەرگەن سوۋغاتلىرىنى ۋە چاقىرىقىنى قايتۇرۇۋالمايدۇ. [30] يەھۇدىي ئەمەس سىلەر بىر چاغلاردا خۇداغا ئىتائەت قىلمايتتىڭلار. لېكىن، يەھۇدىيلار خۇداغا ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقى ئۈچۈن، سىلەر ھازىر خۇدانىڭ رەھىم-شەپقىتىگە ئېرىشتىڭلار. [31] يەھۇدىيلار بولسا ئىتائەت قىلماي كېلىۋاتىدۇ. لېكىن شۇنداق نەتىجە بولىدۇكى، خۇدا سىلەرگە رەھىم-شەپقەت كۆرسەتكەندەك، يەھۇدىيلارغىمۇ رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىدۇ. [32] چۈنكى، خۇدا رەھىم-شەپقىتىنى پۈتكۈل ئىنسانغا كۆرسىتىش ئۈچۈن، ھەممەيلەننى، يەنى يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرنى ئۆزلىرىنىڭ ئىتائەتسىزلىككە قويۇۋەتتى.

خۇداغا مەدھىيە

33 ئاھ! خۇدانىڭ ئەقىل ـ پاراستى ۋە ئىلىم ـ ھېكمىتى نېمىدېگەن مول، نېمىدېگەن چوڭقۇر ـ ھە! ئۇنىڭ ھۆكۈملىرىنى كىممۇ چۈشىنەلىسۇن؟ ئۇنىڭ يوللىرىنى كىممۇ ئويلاپ يېتەلىسۇن؟ مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

34 «كىممۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئوي ـ پىكرىنى چۈشەنسۇن؟
كىممۇ ئۇنىڭ مەسلىھەتچىسى بولالىسۇن؟
35 كىممۇ ئۇنىڭغا بىرنەرسە بېرىپ،
ئۇنى قەرزدار قىلالىسۇن؟»

36 ھېچكىم! چۈنكى، پەرۋەردىگارىمىز بارلىق مەۋجۇداتنىڭ ياراتقۇچىسىدۇر، بارلىق مەۋجۇدات ئۇ ئارقىلىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ ۋە ئۇنىڭ ئۈچۈن مەۋجۇتتۇر. بارلىق شان ـ شەرەپ ئەبەدىلئەبەد ئۇنىڭغا مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

ئۆزىنى خۇداغا بېغىشلاش

12 1 شۇڭا، ئەي قېرىنداشلار، خۇدا بىزگە شۇنداق رەھىم ـ شەپقەت كۆرسەتكەنىكەن، ئۆزۈڭلارنى خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان، ئۇنىڭغا ئاتالغان تىرىك قۇربانلىق سۈپىتىدە ئۇنىڭغا بېغىشلىشىڭلارنى ئۆتۈنىمەن. مانا بۇ، سىلەرنىڭ خۇداغا قىلىدىغان ھەقىقىي ئىبادىتىڭلاردۇر.
2 بۇ دۇنيانىڭ ئېقىملىرىغا ئەگىشىپ يۈرمەڭلار، ئەكسىچە ئوي ـ پىكرىڭلار خۇدانىڭ يېڭىلىشى بىلەن پۈتۈنلەي ئۆزگەرسۇن. شۇ چاغدا، خۇدانىڭ ھاياتىڭلارغا بولغان ئىرادىسىنى ھەمدە بۇ ئىرادىنىڭ نەقەدەر ياخشى، نەقەدەر خۇرسەن قىلارلىق ۋە نەقەدەر مۇكەممەل ئىكەنلىكىنى

بىلەلەيسىلەر.

[3] خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ماڭا ئاتا قىلىنغانلىقى ئۈچۈن، ھەربىرىڭلارغا شۇنى ئېيتىمەنكى، ئۆزۈڭلارنى ئارتۇقچە باھالىماڭلار. ئەكسىچە، ئېغىر ـ بېسىقلىق بىلەن خۇدا سىلەرگە بەرگەن ئېتىقاد جەھەتتىكى قابىلىيىتىڭلارغا قاراپ، ئۆزۈڭلارنى دەڭسەپ كۆرۈڭلار. [4] بىزنىڭ تېنىمىز كۆپلىگەن ئەزالاردىن تەركىب تاپقان ھەمدە ھەربىر ئەزايىمىزنىڭ ئوخشاش بولمىغان رولى بار. [5] شۇنىڭغا ئوخشاش، بىز ئېتىقادچىلار كۆپ بولساقمۇ، ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن ھەممىمىز بىر تەن بولۇپ، بىر ـ بىرىمىزگە باغلىنىپ تۇرىمىز [6] ھەمدە خۇدانىڭ بىزگە ئاتا قىلغان مېھىر ـ شەپقىتىگە ئاساسەن ھەربىرىمىزدە ئوخشاش بولمىغان قابىلىيەتلەر بار بولىدۇ. ئەگەر خۇدانىڭ سىلەرگە بەرگەن قابىلىيىتى ئۆزىنىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزۈش بولسا، ئۇنىڭ سىلەرگە ۋەھيي ئارقىلىق سۆزلەۋاتقانلىقىغا ئىشەنگىنىڭلاردەك، ئىشەنچ بىلەن بۇ ۋەھيىنى باشقىلارغا يەتكۈزۈڭلار. [7] خۇدانىڭ سىلەرگە بەرگەن قابىلىيىتى باشقىلارغا خىزمەت قىلىش بولسا، خىزمەت قىلىڭلار؛ خۇدا توغرىسىدا تەلىم بېرىش بولسا، تەلىم بېرىڭلار؛ [8] رىغبەتلەندۈرۈش بولسا، رىغبەتلەندۈرۈڭلار؛ ئىئانە بېرىش بولسا، چىن كۆڭلۈڭلار بىلەن ئىئانە بېرىڭلار؛ باشلامچىلىق قىلىش بولسا، مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن باشلامچىلىق قىلىڭلار؛ رەھىم قىلىش بولسا، خۇشاللىق بىلەن قىلىڭلار.

[9] مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلار ساختا بولمىسۇن. يامانلىقتىن يىرگىنىڭلار، ياخشى ئىشلاردا چىڭ تۇرۇڭلار. [10] بىر ـ بىرىڭلارنى قېرىنداشلارچە سۆيۈپ، ئۆزئارا قىزغىن بولۇڭلار. باشقىلارنى ئۆزۈڭلاردىن يۇقىرى كۆرۈپ، ئۇلارنى ھۆرمەتلەڭلار. [11] قىزغىنلىقىڭلار سوۋۇپ كەتمىسۇن. ئەكسىچە، ئوتتەك قىزغىن قەلبىڭلار بىلەن رەببىمىزگە خىزمەت قىلىڭلار. [12] ئۈمىد ئىچىدە شاد ـ خۇرام ياشاڭلار، قىيىنچىلىقلارغا بەرداشلىق بېرىڭلار. ھەر ۋاقىت

دۇئادا بولىدۇ.[13] خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى ئارىسىدىن ئېھتىياجى چۈشكەنلەرگە ياردەم قىلىڭلار ۋە ئۇلارغا مېھماندوست بولۇڭلار.

[14] سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلغۇچىلارغا بەخت تىلەڭلار. ئۇلارغا پەقەت بەخت تىلەڭلاركى، ئۇلارنى قارغىماڭلار.[15] خۇشال بولغانلار بىلەن بىللە خۇشال بولۇڭلار، قايغۇرغانلار بىلەن بىللە قايغۇرۇڭلار.[16] ئۆزئارا ئىناق ئۆتۈڭلار، مەغرۇرلانماڭلار. ئەكسىچە، تۆۋەن تەبىقىدىكى كىشىلەر بىلەن بېرىش ـ كېلىش قىلىڭلار. ھەرگىز بىلەرمەن بولۇۋالماڭلار.

[17] ھېچكىمنىڭ يامانلىقىغا يامانلىق بىلەن جاۋاب قايتۇرماڭلار، كۆپچىلىك ياخشى دەپ قارىغان ئىشلارنى كۆڭۈل قويۇپ قىلىڭلار.[18] ئىمكانىيەتىنىڭ بارىچە كۆپچىلىك بىلەن ئىناق ئۆتۈڭلار.[19] قەدىرلىك دوستلار، ئىنتىقام ئالماڭلار، بۇنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار. چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: «پەرۋەردىگار دەيدۇكى، ئىنتىقام ئالغۇچى مەندۇرمەن، ئۇنى مەن چوقۇم قىلىمەن.»[20] مۇقەددەس يازمىلاردا يەنە مۇنداق يېزىلغان: «دۈشمىنىڭ ئاچ بولسا، ئۇنى تويدۇر، ئۇسسىغان بولسا، قاندۇر. بۇنداق قىلىش بىلەن ئۇنىڭ يۈزىنى چىمىلدىتىپ، ئۇنى خىجالەتچىلىكتە قالدۇرسەن.» سىلەرمۇ ئىنتىقام ئېلىشنىڭ ئورنىغا شۇنداق قىلىڭلار.[21] دېمەك، يامانلىق ئالدىدا تىز پۈكمەڭلار، يامانلىقنى ياخشىلىق بىلەن يېڭىڭلار.

ھۆكۈمەت ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتىمىز

13 [1] ھەممە ئادەم ھۆكۈمەتكە بويسۇنۇشى كېرەك. چۈنكى، ھەرقانداق ھاكىمىيەت خۇدادىن كەلگەن ھەم ھۆكۈمەتنى خۇدا ئۆزى تىكلىگەن.[2] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھۆكۈمەتكە قارشىلىق قىلغۇچىلار خۇدانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا قارشىلىق قىلغان بولىدۇ. بۇنداق قارشىلىق قىلغۇچىلار

ھۆكۈمەت تەرىپىدىن جازاغا تارتىلىدۇ. [3] توغرا يولدا ماڭغانلار ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىدىن قورقمايدۇ. لېكىن، يامان يولدا ماڭغانلار ئۇنىڭدىن قورقىدۇ. ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىدىن قورقۇشنى خالىمايمەن دېسەڭ، ئۇنداقتا توغرا يولدا ماڭ. ئۇ چاغدا، ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولىسەن. [4] چۈنكى، ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى خۇدانىڭ خىزمەتچىلىرى بولۇپ، ئۇلار سېنىڭ مەنپەئىتىڭ ئۈچۈن ئىشلەيدۇ. لېكىن، يامان يولدا ماڭساڭ، ئەلۋەتتە قورقۇشۇڭ كېرەك. چۈنكى، ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىنىڭ جازالاش ھوقۇقى بار ـ دە! ئۇلار خۇدانىڭ خىزمەتچىسى بولۇپ، يامان يولدا ماڭغۇچىلارنى جازالاشقا تەيىنلەنگەن. [5] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىغا بويسۇنۇش كېرەك. بۇ، پەقەت جازالىنىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى خۇدا ئالدىدىمۇ ۋىجدانلىق بولۇش ئۈچۈندۇر.

[6] باج تاپشۇرۇشۇڭلارنىڭ سەۋەبىمۇ مانا شۇدۇر. ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى بولسا خۇدانىڭ مەخسۇس بۇ ئىشلارنى باشقۇرۇپ بېرىدىغان خىزمەتكارلىرىدۇر. [7] ھەركىمگە ئۆزىگە تېگىشلىك ھەققىنى تۆلەڭلار. غەللە ـ پاراق يىغقۇچىغا غەللە ـ پاراقنى، باج يىغقۇچىغا باجنى تاپشۇرۇڭلار، ھۆرمەت قىلىشقا تېگىشلىك بولغانلارنى ھۆرمەت قىلىڭلار، ئىززەتلەشكە تېگىشلىك بولغانلارنى ئىززەتلەڭلار.

باشقىلار ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتىمىز

[8] مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشتە ئۆزئارا بىر ـ بىرىڭلارغا قەرزدار بولغاندىن باشقا، ھېچكىمگە ھېچقانداق قەرزدار بولماڭلار. چۈنكى، باشقىلارنى سۆيگەن كىشى تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرغان بولىدۇ. [9] «زىنا قىلما، قاتىللىق قىلما، ئوغرىلىق قىلما، باشقىلارنىڭ تەئەللۇقاتلىرىغا كۆز قىرىنى سالما» دېگەن پەرزلەر ۋە بۇنىڭدىن باشقا

بارلىق پەرزلەر «قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي» دېگەن بۇ ئەمرگە يىغىنچاقلانغان. [10] باشقىلارنى سۆيگەن كىشى ئۇلارغا يامانلىق قىلمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، مېھىر ـ مۇھەببەت تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ.

[11] هازىر مۇھىم بىر دەۋردە ياشاۋاتقانلىقىمىزنى بىلىپ، بۇلارنى سىلەرگە دەۋاتىمەن. ئۇيقۇدىن ئويغىنىدىغان ۋاقتىڭلار يېتىپ كەلدى. چۈنكى، بىزنىڭ دەسلەپكى ئېتىقاد قىلغان ۋاقتىمىزغا قارىغاندا، ئەڭ ئاخىرقى ئۆزۈل ـ كېسىل قۇتقۇزۇلۇش كۈنىمىز تېخىمۇ يېقىنلاپ قالدى. [12] قاراڭغۇ كېچە ئۆتۈپ كەتتى، كۈندۈز، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ قايتىپ كېلىدىغان كۈنى يېقىنلاپ قالدى. شۇڭا، قاراڭغۇلۇقنىڭ ئىشلىرىنى تاشلاپ، يورۇقلۇقنىڭ ساۋۇتىنى كىيىڭلار. [13] ئەيش ـ ئىشرەت ۋە شارابخورلۇقتا، زىنا ۋە بۇزۇقچىلىق، ئۇرۇشقاقلىق ۋە ھەسەتخورلۇقتا بېرىلمەڭلار. يورۇقلۇقتىكى كىشىلەردەك پاك ھايات كەچۈرۈڭلار. [14] ئەيسا مەسىھنىڭ تەبىئىتىنى ئۆزۈڭلارغا ئۆزلەشتۈرۈڭلار. گۇناھكار تەبىئىتىڭلاردىكى ئارزۇ ـ ھەۋەسلەرنى قاندۇرۇشنى ئويلىماڭلار.

قېرىنداشلارنى ئەيىبلىمەڭلار

14 [1] ئېتىقادى ئاجىز قېرىنداشلارنىڭ* پىكىرلىرى ئۈستىدە ھۆكۈم قىلماي، ئۇلارنى قوبۇل قىلىڭلار. [2] بەزى ئېتىقادچىلار ھەرقانداق

---

* 1. ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار ئىلگىرى يەھۇدىي ۋە باشقا ھەر خىل غەيرىي دىنلارغا ئىشىنەتتى. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسىملىرىدا خۇدانى «خۇرسەن قىلىش» ئۈچۈن يېمەكلىك جەھەتتە كۆچلۈك قائىدىلەر بار ئىدى. لېكىن، خۇش خەۋەردە بولسا مۇنداق قائىدىلەر يوق. چۈنكى، ئادەم ياخشى ئەمەللەر ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىدۇ. بىراق، بىر قىسىم ئېتىقادچىلار بۇ يېڭى «ئەركىنلىك» نى تولۇق چۈشەنمىگەچكە، كونا ئادەتلىرى بويىچە ياشاشنى داۋام قىلدى. پاۋلۇس مۇنداق ئېتىقادچىلارنى «ئېتىقادى ئاجىز قېرىنداشلار» دەپ ئاتىدى.

يېمەكلىكلەرنى يېيىشكە بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. لېكىن، بەزىلەرنىڭ ئېتىقادى ئاجىز بولغانلىقى ئۈچۈن، گۆش يېمەيدۇ. [3] ھەرقانداق يېمەكلىكلەرنى يەيدىغانلار گۆش يېمەيدىغانلارنى كەمسىتمىسۇن ھەمدە گۆش يېمەيدىغانلارمۇ ھەرقانداق يېمەكلىكلەرنى يەيدىغانلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلمىسۇن. چۈنكى، خۇدا ئۇلارنى قوبۇل قىلغان. [4] خۇدانىڭ خىزمەتكارى ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىدىغان سەن كىم ئىدىڭ؟ ئۇلارغا ئىگىسى بولغان خۇدا ئۆزى مەسئۇل. خىزمەتكارى ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىش ياكى ئۇنى ئاقلاش خۇدانىڭ ئىشىدۇر. خۇدا ئۇنى ئەيىبسىز قىلالايدۇ. چۈنكى، رەببىمىز بۇنداق قىلىشقا قادىردۇر.

[5] بەزىلەر مەلۇم كۈنلەرنى باشقا كۈنلەردىن مۇھىم دەپ قارايدۇ،* يەنە بەزىلەر ھەممە كۈننى ئوخشاش دەپ قارايدۇ. بۇ ئىشتا ھەركىم ئۆز ۋىجدانى بويىچە قارار چىقارسۇن. [6] بەزىلەر مەلۇم بىر كۈننى قەدىرلەپ، بۇنىڭ بىلەن رەببىمىزگە بولغان ھۆرمىتىنى ئىپادىلەيدۇ. بەزىلەر، يەنى ھەرقانداق يېمەكلىكلەرنى يەيدىغانلارمۇ شۇ يېگەن يېمەكلىكلىرى ئارقىلىق ئۆزىنىڭ رەببىمىزگە بولغان ھۆرمىتىنى ئىپادىلەيدۇ. چۈنكى، ئۇلار خۇدا بەرگەن رىزقى ئۈچۈن شۈكۈر ئېيتىدۇ. گۆش يېمەيدىغانلارمۇ خۇدا بەرگەن رىزقى ئۈچۈن خۇداغا شۈكۈر ئېيتىدۇ. [7] ھېچقايسىمىز يەقەتلا ئۆزىمىز ئۈچۈن ياشىمايمىز ۋە ھېچقايسىمىز يەقەتلا ئۆزىمىز ئۈچۈن ئۆلمەيمىز. [8] بەلكى، ياشىساقمۇ، ئۆلسەكمۇ رەببىمىز ئۈچۈندۇر، قىسقىسى، قانداقلا بولساق، رەببىمىزگە مەنسۇپمىز. [9] ئەيسا مەسىھ ھەم ئۆلگەنلەرنىڭ، ھەم تىرىكلەرنىڭ رەببى بولۇش ئۈچۈن ئۆلۈپ تىرىلدى. [10] ئۇنداقتا، گۆش يېمەيدىغان سەن

---

*5. ئېتىقادچىلارنىڭ بىر قىسمى يەھۇدىي بولۇپ، ئۇلار يەنىلا تەۋراتتا بەلگىلەنگەن ھېيت ـ بايرام ۋە دەم ئېلىش كۈنلىرىنى بۇرۇنقىدەك داۋاملاشتۇرۇش كېرەك، دەپ قارايتتى.

نېمە ئۈچۈن ھەممە يېمەكلىكلەرنى يەيدىغان قېرىندىشىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىسەن؟ ھەممە يېمەكلىكلەرنى يەيدىغان سەنمۇ نېمە ئۈچۈن گۆش يېمەيدىغان قېرىندىشىڭنى كەمسىتىسەن؟ ھەممىمىزنىڭ خۇدانىڭ ھۆكۈم تەختىنىڭ ئالدىدا ھېساب بېرىدىغانلىقىمىزنى بىلمەمسەن؟ [11] بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«پەرۋەردىگار دەيدۇكى:
‹مەڭگۈ مەۋجۇتلۇقۇم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،
پۈتكۈل ئىنسان ئالدىمدا تىزلىنىپ سەجدە قىلىدۇ،
پۈتكۈل ئىنسان مېنىڭ خۇدا ئىكەنلىكىمنى
ئېتىراپ قىلىدۇ.›»

[12] دېمەك، ھەربىرىمىز خۇدا ئالدىدا ئۆزىمىزدىن ھېساب بېرىمىز.

ھەر بىر ئادەم ۋىجدان بىلەن ياشىشى كېرەك

[13] شۇنىڭ ئۈچۈن، بىر ـ بىرىڭلارنى ئەيىبلەشنى توختىتىڭلار. قېرىندىشىڭلارنى توغرا يولدىن ئازدۇرۇپ، ئۇلارنى گۇناھقا يىقىتىشقا سەۋەب بولىدىغان ھەرقانداق ئىش قىلماسلىقنى قارار قىلىڭلار. [14] رەببىمىز ئەيساغا مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، مەن شۇنىڭغا ھەقىقىي ئىشىنىمەنكى، ھەرقانداق يېمەكلىكنىڭ ئۆزى ھارام ئەمەستۇر. لېكىن، مەلۇم يېمەكلىكنى ھارام دەپ قارىغان كىشى ئۈچۈن، ئۇ يېمەكلىك ھارامدۇر. [15] ئەگەر سىلەر يېمەكلىكىڭلار سەۋەبىدىن ئېتىقادى ئاجىز بولغان قېرىندىشىڭلارنى ئۆز ۋىجدانى كۆتۈرمەيدىغان ئىشلارغا دەۋەت قىلساڭلار، مېھىر ـ مۇھەببەت

يولىدا ماڭمىغان بولىسىلەر. سىلەر بۇ قېرىندىشىڭلارنى يېمەكلىك سەۋەبىدىن نابۇت قىلماڭلار. چۈنكى، ئەيسا مەسىھ ئۇنىڭ ئۈچۈنمۇ ئۆز جېنىنى پىدا قىلغان. [16] ئەگەر سىلەر ئۆزۈڭلار ياخشى دەپ قارىغان ئىشلارنى قىلغاندا باشقىلارنىڭ ئەيىبلىشىگە ئۇچرىساڭلار، ئۇنداقتا بۇنداق ئىشلارنى قىلماڭلار! [17] چۈنكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا يېمەك ـ ئىچمەك قائىدىلىرىگە رىئايە قىلىپ ياشاش ئەمەس، بەلكى ھەققانىيلىق، ئىناقلىق ۋە مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان شاد ـ خۇراملىق ئىچىدە ياشاش مۇھىمدۇر. [18] مۇنداق ياشاش بىلەن ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلغان كىشى خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ ۋە ئىنسانلارنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولىدۇ.

[19] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆزىمىزنى ئىناقلىقنى ئىلگىرى سۈرىدىغان ۋە بىر ـ بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىنى مۇستەھكەملەيدىغان ئىشلارغا ئاتايلى. [20] يېمەكلىك سەۋەبىدىن، خۇدانىڭ قىلىۋاتقان ئىشلىرىنى بۇزمايلى. ئەلۋەتتە، ھەممە يېمەكلىك ھالالدۇر. بىراق، بىر ئادەم ئۆزىنىڭ يېمەكلىكى سەۋەبىدىن باشقىلارنىڭ گۇناھ ئۆتكۈزۈشىگە سەۋەبچى بولۇپ قالسا، بۇ دۇرۇس بولمايدۇ. [21] شۇنىڭ ئۈچۈن، گۆش يېيىش، شاراب ئىچىش، شۇنداقلا باشقا ئىشلارنى قىلىشىڭلار قېرىندىشىڭلارنىڭ گۇناھ ئۆتكۈزۈشىگە سەۋەبچى بولسا، بۇلارنى قىلمىغىنىڭلار تۈزۈك. [22] سىلەرنىڭ قىلىۋاتقان ئىشىڭلارنىڭ توغرا ئىكەنلىكىگە بولغان ئىشەنچىڭلار ئۆزۈڭلار بىلەن خۇدا ئوتتۇرىسىدا بولسۇن. ئۆزى توغرا دەپ قارىغان ئىشلارنى قىلىپ، ئۆزى ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلمىغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىك ـ ھە! [23] لېكىن، بىرەر يېمەكلىككە شەك كەلتۈرۈپ تۇرۇپ، يەنە شۇ يېمەكلىكنى يېگەن كىشى ۋىجدانىنىڭ ئەيىبلىشىگە ئۇچرايدۇ. چۈنكى ئۇ كىشى ئۆزى يېگەن يېمەكلىكنىڭ توغرا ئىكەنلىكىگە ئىشەنچ قىلالمىدى. توغرا ئىكەنلىكىگە ئىشەنچ يوق ھالدا قىلىنغان ھەرقانداق ئىش گۇناھتۇر.

ئۆزىمىزنى قانائەتلەندۈرۈشنىلا ئويلىمايلى

15 [1] ئېتىقادىمىز كۈچلۈك بولغان بىزلەر ھەرقانداق ئىش قىلغاندا، ئۆزىمىزنى قانائەتلەندۈرۈشنىلا ئويلىماستىن، ئېتىقادى ئاجىز قېرىنداشلىرىمىزغىمۇ كۆڭۈل بۆلۈشىمىز كېرەك. [2] ھەربىرىمىز قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ئېتىقادىنىڭ مۇستەھكەملىنىشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ مەنپەئىتىنى نەزەردە تۇتۇپ، ئۇلارنى خۇرسەن قىلىشىمىز كېرەك. [3] ئەيسا مەسىھمۇ ئۆزىنى ئەمەس، خۇدائاتىسىنى خۇرسەن قىلىشنى ئويلىدى. بۇ توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېيىلگەن: «ئى خۇدا، سەن ھاقارەت قىلىنغان چاغلاردا، ئۆزۈم ھاقارەت قىلىنغاندەك بولدۇم.» [4] مۇقەددەس يازمىلاردىكى سۆزلەرنىڭ ھەممىسى بىزگە تەلىم بولسۇن دەپ بۇرۇنلا يېزىپ قالدۇرۇلغان. خۇدانىڭ ۋەدىسىگە ئېرىشكەنگە قەدەر ئۇ سۆزلەر بىزنى رىغبەتلەندۈرىدۇ ۋە سەۋر ـ تاقەتلىك قىلىدۇ. [5] سەۋر ـ تاقەت ۋە رىغبەت ئاتا قىلىدىغان خۇدا سىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھنى ئۈلگە قىلىپ، ئۆزئارا ئىناق ياشىشىڭلار ئۈچۈن ياردەم قىلغاي. [6] بۇنىڭ بىلەن، سىلەر خۇدانى، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسىنى بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە ۋە بىر ئېغىزدىن ئۇلۇغلىغايسىلەر.

بىر ـ بىرىڭلارنى قوبۇل قىلىڭلار

[7] شۇڭا، ئەيسا مەسىھ سىلەرنى قوبۇل قىلغىنىدەك، سىلەرمۇ بىر ـ بىرىڭلارنى قوبۇل قىلىڭلار. شۇنداق بولغاندا، خۇداغا شان ـ شەرەپ ئېلىپ كېلىسىلەر. [8] سىلەرگە شۇنى ئېيتىماقچىمەنكى، ئەيسا مەسىھ خۇدانىڭ ئۆز ۋەدىسىدە، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلارغا قىلغان ۋەدىسىدە تۇرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، يەھۇدىيلارنىڭ خىزمەتكارى بولدى. [9] ئۇ

يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭمۇ خۇدانىڭ مېھرىبانلىقىنى كۆرۈپ، خۇدانى مەدھىيىلىشى ئۈچۈن شۇنداق قىلدى. بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا: «شۇڭا، سېنى باشقا مىللەتلەر ئارىسىدا مەدھىيىلەيمەن ۋە نامىڭنى كۈيلەيمەن» دېگىنىدەك بولدى. [10] مۇقەددەس يازمىلارنىڭ بىر يېرىدە: «ئەي باشقا مىللەتلەر، خۇدانىڭ تاللىغان خەلقى بىلەن بىللە شاد ـ خۇرام بولۇڭلار!» دېيىلگەن بولسا، [11] يەنە بىر يېرىدە: «ئەي باشقا مىللەتلەر، رەببىمىزنى مەدھىيىلەڭلار، ئەي پۈتكۈل خەلقلەر، ئۇنى ئۇلۇغلاڭلار!» دېيىلگەن. [12] يەشايا پەيغەمبەرمۇ مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېگەن:

«يىشاينىڭ* ئەۋلادىدىن بىرى چىقىپ،
باشقا مىللەتلەرگە ھاكىملىق قىلىدۇ.
يەھۇدىي ئەمەسلەر ئۇنىڭغا ئۈمىد باغلايدۇ.»

[13] ئېتىقاد يولىدا ماڭغىنىڭلاردا، ئۈمىدنىڭ مەنبەسى بولغان خۇدا قەلبىڭلارنى شاد ـ خۇراملىق ۋە تىنچ ـ ئامانلىققا تولدۇرغاي! بۇنىڭ بىلەن، سىلەر مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ئارقىلىق ئۈمىدكە تولۇپ تاشقايسىلەر.

پاۋلۇسنىڭ ئۆز خىزمىتى توغرىسىدا سۆزلىگەنلىرى

[14] قېرىنداشلار، مەن سىلەرنىڭ كۆڭلۈڭلارنىڭ ياخشىلىققا تولغانلىقىغا ۋە ئۆزۈڭلارغا كېرەكلىك بىلىمگە تولۇق ئىگە بولۇپ، بىر ـ بىرىڭلارغا نەسىھەت بېرەلەيدىغانلىقىڭلارغا قايىلمەن. [15] شۇنداق بولسىمۇ، بەزى ئىشلارنى سىلەرنىڭ سەمىڭلارغا سېلىش ئۈچۈن، بۇ خېتىمنى جۈرئەتلىك ھالدا ئوچۇق

*12. يىشاي ـــ داۋۇت پادىشاھنىڭ ئاتىسى.

يازدىم. مەن خۇدا ماڭا ئاتا قىلغان مېھىر ـ شەپقەت ئارقىلىق [16] خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزۈش خىزمىتىدە يەھۇدىي ئەمەسلەر ئۈچۈن خۇددى روھانىيلاردەك ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارى بولدۇم. بۇنىڭدىن مەقسەت، يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ مۇقەددەس روھ ئارقىلىق پاكلىنىپ، خۇددى خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان قۇربانلىقتەك، خۇدا تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنىشى ئۈچۈندۇر.

[17] شۇڭا، ئەيسا مەسىھكە تايىنىپ، خۇدا ئۈچۈن قىلغان خىزمىتىمدىن پەخىرلىنىمەن. [18-19] يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ خۇداغا ئىتائەت قىلىشى ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھنىڭ مەن ئارقىلىق قىلغان ئىشلىرىدىن باشقا ھېچنەرسە توغرۇلۇق ماختىنىشقا جۈرئەت قىلالمايمەن. يەھۇدىي ئەمەسلەر مېنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىم، قىلغان ئىشلىرىم ۋە كۆرسەتكەن مۆجىزىلىرىم ئارقىلىق مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىنى كۆرۈپ، خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلدى. مەن يېرۇسالېمدىن باشلاپ ئىللىرىيە ئۆلكىسىگىچە بولغان ھەممە يەردە ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى بۇ خۇش خەۋەرنى تارقاتتىم.

[20] باشقا كىشىلەر سالغان ئۇلنىڭ ئۈستىگە بىنا سالماسلىق ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھنىڭ نامى ئەزەلدىن ئاڭلانمىغان يەرلەردە بۇ خۇش خەۋەرنى تارقىتىشقا تىرىشىپ كەلدىم. [21] بۇ توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «خۇدادىن خەۋەرسىزلەر ئۇنى تونۇيدۇ، ئاڭلىمىغانلار ئاڭلاپ چۈشىنىدۇ.»

پاۋلۇسنىڭ رىمغا بېرىش پىلانى

[22] يېنىڭلارغا بېرىشنى كۆپ قېتىم ئويلىغان بولساممۇ، لېكىن مانا شۇ خىزمەتلىرىم سەۋەبىدىن بارالمىدىم. [23-24] ھازىر بۇ يەرلەردە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش خىزمىتىنى ئورۇنداپ بولدۇم. ئۇنىڭ ئۈستىگە، كۆپ يىللاردىن

بىرى، سىلەرنى يوقلاپ بېرىش ئارزۇيۇم بار ئىدى. شۇڭا، مەن ئىسپانىيىگە
كېتىۋاتقىنىمدا يول ئۈستىدە سىلەرگە يولۇققاچ، بىر مەزگىل سىلەر بىلەن
بىللە تۇرماقچىمەن. ئاندىن، سىلەرنىڭ ياردەم قىلىپ، يولغا سېلىپ
قويۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. 25 بىراق، ھازىر يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئۇ
يەردىكى ئېتىقادچىلارغا ھەدىيىنى تاپشۇرۇپ بېرىشىمگە توغرا كېلىۋاتىدۇ.
26 چۈنكى، ماكېدونىيە ۋە يۇنان ئۆلكىلىرىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى
ئىئانە توپلاپ، يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلار ئارىسىدىكى يوقسۇللارغا ياردەم
بېرىشنى لايىق تاپتى. 27 ئۇلار بۇ ئىشنى ئۆز ئىختىيارى بىلەن قىلدى.
ئەمەلىيەتتە، بۇ ئۇلارنىڭمۇ قەرزى ئىدى. چۈنكى، يەھۇدىي ئەمەسلەر
يەھۇدىيلارغا خاس بولغان روھىي جەھەتتىكى بەختتىن بەھرىمەن
بولغانىكەن، ئۇنداقتا يەھۇدىي قېرىنداشلىرىمىزمۇ ئۇلارنىڭ ماددىي
جەھەتتىكى ياردىمىگە ئېرىشىشكە لايىقتۇر. 28 مەن بۇ ئىئانىنى ئۇلارغا
تىنچ ـ ئامان تاپشۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، سىلەرگە يولۇقۇپ، ئاندىن
ئىسپانىيىگە بارىمەن. 29 ماڭا مەلۇمكى، يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، ئەيسا مەسىھ
مەن ئارقىلىق سىلەرگە مول بەخت ئاتا قىلىدۇ.

30 قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ خىزمىتىمنى قوللاش يۈزىسىدىن مەن ئۈچۈن
خۇداغا دۇئا قىلىشىڭلارنى ئۆتۈنىمەن. رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ
بولغانلىقىمىز ۋە مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان مېھىر ـ مۇھەببەتكە ئىگە
بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، شۇنداق قىلغايسىلەر. 31 مېنىڭ يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى
ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغانلارنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىماسلىقىم ۋە
مەن ئالغاچ بارىدىغان بۇ ئىئانىنى يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ قوبۇل
قىلىشى ئۈچۈن، دۇئا قىلغايسىلەر. 32 شۇنداق قىلساڭلار، خۇدا بۇيرۇسا،
شاد ـ خۇراملىق بىلەن يېنىڭلارغا بېرىپ، سىلەر بىلەن بىللە ئىستىراھەت
قىلالايمەن. 33 ئامانلىق بەرگۈچى خۇدا ھەممىڭلار بىلەن بىللە بولغاي،
ئامىن!

پاۋلۇسنىڭ سالىمى

16

[1] كېنخرېيە شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ
خىزمەتچىسى بولغان سىڭلىمىز فىبىنى سىلەرگە تونۇشتۇرىمەن.
[2] سىلەر ئۇنى رەببىمىزگە مەنسۇپ دەپ قاراپ، خۇدانىڭ مۇقەددەس
خەلقىدە بولۇشقا تېگىشلىك قىزغىنلىق بىلەن كۈتۈۋالغايسىلەر. ئۇنىڭ
سىلەردىن كۈتكەن ھەرقانداق ئېھتىياجىغا ياردەم قىلغايسىلەر. چۈنكى، ئۇ
نۇرغۇن كىشىلەرگە، شۇنىڭدەك ماڭىمۇ چوڭ ياردەم قىلغان.
[3] ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىش يولىدا بىرگە ئىشلىگەن
خىزمەتداشلىرىم پرىسكىلا بىلەن ئېرى ئاكۋىلاغا سالام ئېيتقايسىلەر. [4] ئۇلار
مەن ئۈچۈن ئۆز ھاياتىنىڭ خېيىمخەتەرگە ئۇچرىشىغا قارىمىدى. يالغۇز
مەنلا ئەمەس، يەھۇدىي بولمىغان ھەممە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىمۇ
ئۇلاردىن مىننەتداردۇر. [5] ئۇلارنىڭ ئۆيىدە جەم بولىدىغان ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكىگىمۇ سالام ئېيتقايسىلەر.
ئاسىيا ئۆلكىسىدە بىرىنچى بولۇپ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان
سۆيۈملۈك ئېپېنىتكە سالام ئېيتقايسىلەر. [6] سىلەر ئۈچۈن كۆپ ئەجىر
سىڭدۈرگەن مەريەمگە سالام ئېيتقايسىلەر. [7] زىنداندا مەن بىلەن بىللە ياتقان
يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم ئاندرونىك ۋە يۇنىيەگە سالام ئېيتقايسىلەر. ئۇلار
مەندىن بۇرۇن ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان بولۇپ، تونۇلغان ئەلچىلەردۇر.
[8] رەببىمىزگە مەنسۇپ بولغان قەدىرلىك قېرىندىشىم ئامپلىياتقا سالام
ئېيتقايسىلەر. [9] ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىش يولىدا بىرگە ئىشلىگەن
خىزمەتدىشىمىز ئۇربان ۋە قەدىرلىك ستاخىسلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
[10] سىناقلاردىن ئۆتكەن، ئەيسا مەسىھكە باشتىن ـ ئاخىر سادىق بولۇپ
كەلگەن ئاپېلىسقا سالام ئېيتقايسىلەر. ئارىستوۋۇلنىڭ ئائىلىسىدىكى
ئېتىقادچىلارغا سالام ئېيتقايسىلەر. [11] يەھۇدىي قېرىندىشىم ھىرودىيونغا،

ناركىسنىڭ ئائىلىسىدىكىلەردىن رەببىمىزگە مەنسۇپ بولغانلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.

[12] رەببىمىزنىڭ خىزمىتىدە جاپالىق ئىشلەۋاتقان ترىفېنا ۋە ترىفوسا خانىملارغا سالام ئېيتقايسىلەر. رەببىمىزنىڭ خىزمىتىدە جاپالىق ئىشلەۋاتقان قەدىرلىك دوستۇم پېرسىس خانىمغا سالام ئېيتقايسىلەر. [13] رەببىمىزنىڭ خىزمىتىدە ئالاھىدە تونۇلغان رۇفۇسقا ۋە ئۇنىڭ ماڭا ئانىلىق مېھرىنى يەتكۈزگەن ئانىسىغا سالام ئېيتقايسىلەر. [14] ئاسىنكرىت، فىلېگون، ھېرمىس، پاتروۋاس، ھېرمىس ۋە ئۇلار بىلەن دائىم جەم بولىدىغان قېرىنداشلارغا سالام ئېيتقايسىلەر. [15] فىلولوگ ۋە يۇلىياغا، نېرىي ۋە ئۇنىڭ سىڭلىسىغا، ئولىمپاس ۋە ئۇلار بىلەن دائىم جەم بولىدىغان بارلىق ئېتىقادچىلارغا سالام ئېيتقايسىلەر. [16] بىر ـ بىرىڭلار بىلەن مېھرىبانلارچە سالاملىشىڭلار. بۇ يەردىكى ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان ھەممە جامائەتچىلىكتىن سىلەرگە سالام.

ئاخىرقى نەسىھەت

[17] قېرىنداشلار، سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، سىلەر ئۆگەنگەن تەلىمگە زىت تەلىم بېرىش بىلەن، ئاراڭلاردا بۆلۈنۈش ۋە ئېتىقادىڭلاردا تەۋرىنىش پەيدا قىلىدىغان كىشىلەردىن پەخەس بولۇڭلار، ئۇلاردىن يىراقلىشىڭلار. [18] بۇنداق كىشىلەر رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە ئەمەس، بەلكى ئۆز نەپسى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ. ئۇلار سىلىق ـ سىپايە گەپلەر ۋە خۇشامەتچىلىك قىلىش بىلەن ساددا ئادەملەرنىڭ كاللىسىنى قايمۇقتۇرىدۇ. [19] سىلەرنىڭ رەببىمىزگە ئىتائەتمەن ئىكەنلىكىڭلاردىن ھەممەيلەن خەۋەر تاپتى. شۇڭا، سىلەردىن ناھايىتى خۇرسەنمەن. بىراق، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتا ئاقىل بولۇشۇڭلارنى، يامان ئىشلاردىن خالىي بولۇشۇڭلارنى خالايمەن. [20] ئامانلىق بەرگۈچى خۇدا ئۇزۇن ئۆتمەي شەيتاننى ئاياغ

ئاستىڭلاردا ئېزىدۇ. رەببىمىز ئەيسانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي.

[21] خىزمەتدىشىم تىموتىي ۋە يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم لۇكى، ياسون ھەم سوسىپاتېرلاردىن سىلەرگە سالام. [22] (مەنكى ئۇشبۇ خەتنى پاۋلۇسنىڭ ئېيتقانلىرى بويىچە يېزىپ بېرىۋاتقان تېرتىيمۇ رەببىمىز يولىدا سىلەرگە سالام يوللايمەن.) [23] مەنكى پاۋلۇسقا ۋە ئۆز ئۆيىدە جەم بولىدىغان پۈتۈن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ساھىبخانلىق قىلىدىغان گايۇستىن سىلەرگە سالام. شەھەرنىڭ خەزىنىچىسى ئېراست ۋە قېرىندىشىمىز كۋارتىلاردىن سىلەرگە سالام. {[24]رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي، ئامىن!}

دۇئا ۋە مەدھىيە

[25] بارلىق شان ـ شەرەپ خۇداغا مەنسۇپ بولغاي! خۇدا مەن يەتكۈزگەن خۇش خەۋەر ئارقىلىق ئېتىقادىڭلارنى مۇستەھكەملەيدۇ. بۇ خۇش خەۋەر ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر بولۇپ، ئۇ قەدىمدىن بېرى ساقلىنىپ كەلگەن سىردۇر. [26] ئەمدى بۇ سىر خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ۋە بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا يېزىلغىنىدەك ئاشكارىلاندى ھەمدە يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىشى ئۈچۈن ئۇلارغا يەتكۈزۈلمەكتە. [27] بارلىق شان ـ شەرەپ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق دانا ۋە يېگانە خۇداغا ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

كورىنتلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇستۇر. ئۇ كورىنت شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە يۈز بەرگەن تۇرمۇش ۋە ئېتىقادقا مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈچۈن بۇ خەتنى يازغان. پاۋلۇس ئىككىنچى قېتىملىق خىزمەت سەپىرىدە كورىنت شەھىرىگە بېرىپ، بۇ يەردە خۇش خەۋەر تارقىتىش ۋە تەلىم بېرىش ئۈچۈن بىر يېرىم يىل تۇرغان («ئەلچىلەر» 18 ـ باب 1 ـــ 18 ـ ئايەتلەر).

ئەينى ۋاقىتتا كورىنت شەھىرى (بۈگۈنكى گرېتسىيىدە) رىم ئىمپېرىيىسىگە تەۋە يۇنان ئۆلكىسىنىڭ مەركىزى بولۇپ، سودا ـ سانائەت، مەدەنىيەت تەرەققىي قىلغان، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئەخلاقسىزلىق ئەۋج ئالغان ۋە خىلمۇخىل دىنىي تۈس قاپلىغان شەھەر ئىدى. شۇ سەۋەبتىن، بەزى ئېتىقادچىلار مەلۇم دەرىجىدە بۇ شەھەرنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا جىنسىي ئەخلاقسىزلىق ۋە باشقا قالايمىقانچىلىقلارمۇ كۆرۈلگەن. ئۇلار نىكاھ مەسىلىسى ۋە بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى يېيىش ياكى يېمەسلىك مەسىلىرىنى ئوتتۇرىغا قويغان ھەمدە پاۋلۇستىن مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان ھەدىيىلەر ۋە ئۆلۈمدىن تىرىلىش توغرۇلۇق سوئاللارنى سورىغان.

پاۋلۇس مۇقەددەس روھنىڭ ئىلھامى بىلەن بۇ خېتىدە ئۇلارغا ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ بۇ مەسىلىلەرگە قانداق جاۋاب بېرىدىغانلىقىنى كۆرسەتكەن.

تېزىس:

1. دۇئايىسالام (1 ـ باب 1 ـــ 9 ـ ئايەتلەر)
2. ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئىچىدىكى بۆلۈنۈشلەر (1 ـ باب 10 ـ ئايەتتىن 4 ـ بابقىچە)
3. ئەخلاقسىزلىق ۋە دەۋالار (5 ـ، 6 ـ بابلار)
4. نىكاھ مەسىلىرى (7 ـ باب)
5. ئېتىقادچىلارنىڭ تۇرمۇشى ۋە ئىبادىتى (8 ـــ 14 ـ بابلار)
6. ئەيسا مەسىھنىڭ تىرىلىشى ۋە ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى (15 ـ باب)
7. يەھۇدىيىدىكى ئېتىقادچىلار ئۈچۈن ئىئانە توپلاش (16 ـ باب 1 ـــ 4 ـ ئايەتلەر)
8. ئاخىرقى سۆزلەر (16 ـ باب 5 ـــ 24 ـ ئايەتلەر)

كورىنتلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت

1 [1-2] خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىسى بولۇشقا
چاقىرىلغان مەنكى پاۋلۇستىن ۋە مەن ئارقىلىق قېرىندىشىمىز
سوستېنىستىن كورىنت شەھىرىدىكى خۇداغا مەنسۇپ بولغان ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكىگە سالام. ئەيسا مەسىھكە ئىبادەت قىلىۋاتقان ھەرقايسى
جايدىكى كىشىلەرگە ئوخشاش، سىلەرمۇ بىزنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ رەببى بولغان
ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا تەرىپىدىن پاك قىلىنىپ، خۇدانىڭ مۇقەددەس
خەلقى بولۇشقا چاقىرىلدىڭلار. [3] خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ
سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

خۇدانىڭ كۆرسەتكەن ئىلتىپاتى

[4] سىلەر ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدا
سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ئاتا قىلدى. شۇ سەۋەبتىن، مەن سىلەر ئۈچۈن

دائىم خۇداغا شۈكۈر ئېيتىمەن. [5] چۈنكى، سىلەر ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدا سىلەرگە كۆپ ئىلتىپات كۆرسىتىپ، سىلەرنى ئۆزى ھەققىدە مول بىلىمگە ۋە بۇ بىلىمنى باشقىلارغا يەتكۈزىدىغان سۆز قابىلىيىتىگە ئىگە قىلدى. [6] بۇ، مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ ھەققىي ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. [7] سىلەر رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈۋاتقان مۇشۇ كۈنلەردە، مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان ھېچقانداق ھەدىيىدىن كەم قالمىدىڭلار. [8] سىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگەن كۈندە ئەيىبسىز بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، خۇدا ئېتىقادىڭلارنى تا ئاخىرغىچە مۇستەھكەملەيدۇ. [9] سىلەرنى ئوغلى، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ بىلەن زىچ باغلىنىشقا چاقىرغان خۇدا چوقۇم شۇنداق قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ ئىشەنچلىكتۇر.

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى بۆلۈنۈش

[10] قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن ھەممىڭلارنى ئىتتىپاقلىشىشقا، بۆلۈنمەسلىككە، بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە بىرلىشىشكە ئۈندەيمەن. [11] قېرىنداشلىرىم، كلوۋىنىڭ ئائىلىسىدىكىلەردىن ئاڭلىشىمچە، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىڭلاردا تالاش-تارتىشلار بار ئىكەن. [12] دېمەكچى بولغىنىم، ئاڭلىسام بەزىلىرىڭلار «مەن پاۋلۇس تەرەپدارى»، بەزىلىرىڭلار «مەن ئاپوللوس تەرەپدارى»، بەزىلىرىڭلار بولسا «مەن پېترۇس تەرەپدارى»، يەنە بەزىلىرىڭلار «مەن ئەيسا مەسىھ تەرەپدارى» دەپ يۈرۈپسىلەر. [13] ئەجەبا، ئەيسا مەسىھنى پارچىلاش مۇمكىنمۇ؟ سىلەر ئۈچۈن كرېستكە مىخلانغان ئادەم مەنمىدىم؟ سىلەر مېنىڭ نامىم بىلەن چۆمۈلدۈرۈلگەنمىدىڭلار؟ [14] مەن ئاراڭلاردىن كرىسپۇس بىلەن گايۇستىن باشقا ھېچقايسىڭلارنى چۆمۈلدۈرمىگەنلىكىم ئۈچۈن، خۇداغا شۈكۈر

ئېيتمەن. [15] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھېچكىم پاۋلۇسنىڭ نامى بىلەن چۆمۈلدۈرۈلدۈم، دېيەلمەيدۇ. [16] دۇرۇس، يەنە ئىستىپاناسنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىمۇ چۆمۈلدۈردۈم. بۇلاردىن باشقىلارنى چۆمۈلدۈرگەن ـ چۆمۈلدۈرمىگەنلىكىمنى ئەسلىيەلمەيمەن. [17] ئەيسا مەسىھ مېنى كىشىلەرنى چۆمۈلدۈرۈشكە ئەمەس، بەلكى خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە ئەۋەتتى. مەن بۇ ۋەزىپىنى ئورۇنلاشتا ناتىقلىق قىلىپ، ئىنسان تەرىپىدىن دانا سانالغان سۆزلەرنى ئىشلەتمىدىم. ئەگەر مەن بۇنداق سۆزلەرنى ئىشلەتسەم، ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتىكى قۇربانلىقى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى يوقىلىپ كەتكەن بولاتتى.

قۇتقۇزۇلۇش ئىنسانىنىڭ دانالىقىدىن ئەمەس، خۇدانىڭ شەپقىتىدىن كېلىدۇ

[18] ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتىكى قۇربانلىقى توغرىسىدىكى بۇ خۇش خەۋەر مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە يۈز تۇتقانلارغا نىسبەتەن بىر ئەخمىقانىلىكتۇر. لېكىن، قۇتقۇزۇلۇش يولىدا مېڭىۋاتقان بىزلەر ئۈچۈن، ئۇ خۇدانىڭ بىزنى قۇتقۇزىدىغان كۈچ ـ قۇدرىتىدۇر. [19] مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان:

«ئۆزلىرىنى دانىشمەن سانايدىغانلارنىڭ دانالىقىنى يوققا چىقىرىمەن،
ئۆزلىرىنى ئەقىللىق چاغلايدىغانلارنىڭ ئەقلىنى بىكار قىلىمەن.»

[20] ئۇنداقتا، قېنى ئۇ، ئىنسان تەرىپىدىن دانا سانالغانلار؟ قېنى ئۇ، ئۆزىنى ئەقىللىق سانايدىغان ئۆلىمالار؟ قېنى ئۇ، بۇ زاماندىكى پەيلاسوپلار؟ خۇدا بۇ

دۇنيادىكى دانالىقنىڭ ئەمەلىيەتتە ئەخمەقانىلىك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ
بەرگەن ئەمەسمۇ؟ [21] چۈنكى، خۇدا ئۆزىنىڭ دانالىقى بىلەن شۇنى
بەلگىلىگەنكى، ئىنسانلار ئۆز ئەقىل ـ پاراستىگە تايىنىپ، ھەرگىز خۇدانى
تونۇيالمايدۇ. خۇدانىڭ ئىرادىسى بولسا «ئەخمەقانىلىك» دەپ قارالغان بۇ
خۇش خەۋەر ئارقىلىقلا ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغانلارنى قۇتقۇزۇشتۇر.
[22] يەھۇدىيلار بۇ خۇش خەۋەرنىڭ راستلىقىنىڭ مۆجىزىلەر ئارقىلىق
ئىسپاتلىنىشىنى تەلەپ قىلىدۇ. گرېكلار بولسا بۇ دۇنيادىكى دانالىقنى
قوغلاشقاچقا، بۇ خۇش خەۋەر ئۇلارنى جەلپ قىلالمايدۇ. [23] شۇنداقتىمۇ، بىز
يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەر يەنىلا ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىپ
قۇربان بولۇشىدىن ئىبارەتتۇر. يەھۇدىيلار ئۇنى ھاقارەت دەپ قارىسا،
گرېكلار ئۇنى ئەخمەقانىلىك دەپ قارايدۇ. [24] ھالبۇكى، مەيلى يەھۇدىي ياكى
يەھۇدىي ئەمەسلەر بولسۇن، خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغانلارنىڭ ھەممىسى
ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلۈشىنى خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ۋە
دانالىقى، دەپ بىلىدۇ. [25] چۈنكى، خۇدانىڭ بۇ دانالىقىنى ئىنسانلار نادانلىق
دەپ ھېسابلىغان بولسىمۇ، بۇ «نادانلىق» ئۇلارنىڭ دانالىقىدىن ئۈستۈن،
خۇدانىڭ بۇ كۈچ ـ قۇدرىتىنى ئىنسانلار ئاجىز دەپ ھېسابلىغان بولسىمۇ، بۇ
«ئاجىزلىق» ئۇلارنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىدىن كۈچلۈكتۇر.
[26] قېرىنداشلار، خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغان ۋاقىتتىكى ئەھۋالىڭلارنى
ئەسلەپ كۆرۈڭلار. كۆپچىلىكىڭلار بۇ دۇنيانىڭ ئۆلچىمى بويىچە قارىغاندا،
ئاقىللار، كۈچلۈكلەر ياكى ئاقسۆڭەكلەردىن ئەمەس ئىدىڭلار. [27] لېكىن، خۇدا
بۇ دۇنيانىڭ ئۆلچىمى بويىچە ئاقىل سانالغانلارنى خىجالەتچىلىكتە قالدۇرۇش
ئۈچۈن، ئىنسانلارنىڭ ئىچىدىكى نادان ھېسابلانغانلارنى تاللىدى. بۇ دۇنيانىڭ
ئۆلچىمى بويىچە كۈچلۈك سانالغانلارنى خىجالەتچىلىكتە قالدۇرۇش ئۈچۈن،
خۇدا ئىنسانلار ئاجىز دەپ قارىغانلارنى تاللىدى. [28] خۇدا، بۇ دۇنيادا مۇھىم
دەپ قارالغان ئىشلارنىڭ ئۆزىنىڭ نەزىرىدە ھېچ نەرسە ئەمەسلىكىنى

كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئەھمىيەتسىز، قەدىرسىز دەپ قارالغان ۋە كۆزگە ئىلىنمايدىغان ئىشلارنى تاللىدى. [29] بۇنىڭدىكى مەقسەت، خۇدانىڭ ئالدىدا ھېچقانداق ئادەمنىڭ «مەن تاللىنىشقا ئەرزىيمەن» دەپ ماختىنالماسلىقىدۇر. [30] سىلەر خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولدۇڭلار. خۇدا ئۇنى بىزنىڭ دانالىقىمىزنىڭ مەنبەسى قىلدى. بىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا ئالدىدا ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلاندۇق. ئۇ بىزنى پاك قىلىپ، گۇناھنىڭ قۇللۇقىدىن ئازاد قىلدى. [31] شۇنىڭ ئۈچۈن، مۇقەددەس يازمىلاردا: «ماختىنىدىغانلار رەببىمىز بىلەن ماختانسۇن» دەپ يېزىلغان.

ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىقى ھەققىدىكى تەلىم

2 [1] قېرىنداشلار، مەن يېنىڭلارغا بېرىپ، خۇدانىڭ سۆزلىرىنى سىلەرگە جاكارلىغىنىمدا، ناتىقلىق قىلغىنىم يوق، ئىنسانلار دانا دەپ ھېسابلىغان سۆزلەرنىمۇ ئىشلەتكىنىم يوق. [2] چۈنكى، ئاراڭلاردىكى ۋاقتىمدا پەقەت ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇنىڭ كرېستكە مىخلانغانلىقىدىن باشقا بىرنەرسە دېمەسلىكنى قارار قىلغانىدىم. [3] سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، ئاجىزلىقىمدىن بۇ ۋەزىپىنى قانداق ئورۇنلارمەن دەپ قورقۇپ، ھەتتا تىترەپ كەتكەنىدىم. [4] مەن سىلەرگە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈپ، تەلىم بەرگىنىمدە، ئىنسانلار دانا دەپ ھېسابلايدىغان، سىلەرنى قايىل قىلالايدىغان سۆزلەرنى ئىشلەتمىدىم. لېكىن، مۇقەددەس روھ ئۆزىنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىنى كۆرسىتىپ، مەن يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرنىڭ ھەقىقەتەن خۇدادىن كەلگەنلىكى ھەققىدە سىلەرگە ئىشەنچ بەردى. [5] بۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتىم، ئېتىقادىڭلار ئىنسانلارنىڭ دانالىقىغا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە ئاساسلانسۇن دېگەندىن ئىبارەت ئىدى.

خۇدانىڭ دانالىقى

[6] ئەلۋەتتە، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار* بىزنىڭ يەتكۈزۈۋاتقانلىرىمىزدا دانالىقنىڭ بارلىقىنى تونۇپ يېتەلەيدۇ. بىراق، بۇ دانالىق دۇنيانىڭ دانالىقى ئەمەس، شۇنداقلا بۇ دۇنيانىڭ زاۋاللىققا يۈز تۇتقان ھوقۇقدارلىرىنىڭ دانالىقىمۇ ئەمەس؛ [7] ئەكسىچە، خۇدانىڭ ئىنسانلارغا بۇرۇن ئاشكارىلىمىغان دانالىقىدۇر. بۇ دانالىقنى خۇدا دۇنيانى يارىتىشتىن ئىلگىرى، بىزنىڭ ئەرشتىكى شان-شەرەپكە ئېرىشىشىمىز ئۈچۈن ئالدىنئالا بەلگىلىگەن. [8] بۇ دانالىقنى بۇ دۇنيانىڭ ھوقۇقدارلىرىدىن ھېچقايسىسى چۈشىنىپ يەتمىدى. چۈشىنىپ يەتكەن بولسىدى، ئۇلۇغلۇقنىڭ ئىگىسى بولغان رەببىمىزنى كرېستكە مىخلىمىغان بولاتتى. [9] ھالبۇكى، مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«خۇدانى سۆيگەنلەرگە خۇدانىڭ تەييارلىغانلىرى
دەل ھېچقانداق كۆز كۆرۈپ باقمىغان،
ھېچقانداق قۇلاق ئاڭلاپ باقمىغان،
ھېچقانداق ئادەم ئويلاپ باقمىغان نەرسىلەردۇر.»

[10] لېكىن، خۇدا بۇ سىرلارنى بىزگە مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئاشكارىلىدى. چۈنكى، مۇقەددەس روھ ھەممە ئىشنى، ھەتتا خۇدانىڭ چوڭقۇر ئوي-پىكىرلىرىنىمۇ بىلىدۇ. [11] بىر ئادەمنىڭ قەلبىدىكى ئويلىرىنى شۇ ئادەمدىن باشقا ھېچكىم بىلەلمىگىنىدەك، خۇدانىڭ قەلبىدىكى ئويلىرىنىمۇ خۇدانىڭ روھىدىن باشقا ھېچكىم بىلەلمەيدۇ. [12] بىز بولساق بۇ دۇنيانىڭ

*6. ياكى «ئېتىقادتا يېتىلگەنلەر».

ئاقىللىقىنى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى قوبۇل قىلدۇق. شۇڭا، بىز خۇدانىڭ بىزگە سېخىيلىق بىلەن ئاتا قىلغان مېھىر ـ شەپقىتىنى چۈشىنەلەيمىز.

[13] بۇ مېھىر ـ شەپقەت توغرىسىدا سۆزلىگىنىمىزدە، دۇنيادىكى دانالاردىن ئۆگەنگەن سۆزلەرنى ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئۆگەنگەن سۆزلەرنى ئىشلىتىمىز. بىز بۇنداق سۆزلەر بىلەن خۇدادىن كەلگەن ھەقىقەتلەرنى چۈشەندۈرىمىز. [14] لېكىن، قەلبىدە خۇدانىڭ روھى بولمىغان كىشىلەر خۇدانىڭ روھى ئاتا قىلغان بۇ ھەقىقەتلەرنى قوبۇل قىلالمايدۇ، شۇنداقلا بۇ ئىشلار ئۇلارغا بىمەنە تۇيۇلىدۇ. بۇنداق كىشىلەر بۇ ئىشلارنى چۈشىنەلمەيدۇ. چۈنكى، بۇ ئىشلارنى پەقەت خۇدانىڭ روھىنىڭ ياردىمى ئارقىلىقلا چۈشەنگىلى بولىدۇ. [15] قەلبىدە خۇدانىڭ روھى بار بولغان كىشى ھەممە ئىشقا باھا بېرەلەيدۇ. لېكىن، ئۇنىڭغا قەلبىدە خۇدانىڭ روھى بولمىغان ھېچقانداق كىشى باھا بېرەلمەيدۇ. [16] مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان:

«پەرۋەردىگارنىڭ ئوي ـ پىكىرلىرىنى كىم بىلەلىسۇن؟
ئۇنىڭغا كىم يول كۆرسىتەلىسۇن؟»

لېكىن، بىز بولساق خۇدانىڭ ئوي ـ پىكىرلىرىنى چۈشىنەلەيمىز. چۈنكى، بىزنىڭ ئوي ـ پىكىرىمىز ئەيسا مەسىھنىڭكىگە ئوخشاشتۇر.

خۇدا يولىدىكى خىزمەتداشلار

3 [1] قېرىنداشلار، مەن ئاراڭلاردا بولغان چېغىمدا، سىلەرگە مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشاۋاتقانلارغا تەلىم بەرگەندەك تەلىم

بېرەلمىدىم. ئەكسىچە، سىلەرگە گۇناھنىڭ ئىلكىدە ياشاۋاتقانلارغا ياكى ئېتىقاد جەھەتتە خۇددى بوۋاقلارغا ئوخشاش ئادەملەرگە سۆزلىگەندەك سۆزلەشكە مەجبۇر بولدۇم. [2] مەن سىلەرگە بەرگەن تەلىم چوڭلارنىڭ ئوزۇقى ئەمەس، بەلكى ئۇ خۇددى بوۋاقلار ئىچىدىغان سۈتكە ئوخشايدۇ. بۇنداق قىلىشىمدىكى سەۋەب، سىلەر يىرىك يېمەكلىكنى يېيەلمەيتتىڭلار، ھازىرمۇ يېيەلمەيۋاتىسىلەر. [3] چۈنكى، سىلەر تېخىچە گۇناھنىڭ ئىلكىدە ياشاۋاتىسىلەر. ئاراڭلاردىكى ھەسەتخورلۇق ۋە جېدەل-ماجىرالارنىڭ بولۇشى بۇنى ئىسپاتلىمامدۇ؟ بۇ يەنە سىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولمىغان كىشىلەردەك ياشاۋاتقىنىڭلارنى كۆرسەتمەمدۇ؟ [4] بىرىڭلار: «مەن پاۋلۇس تەرەپدارى»، يەنە بىرىڭلار: «مەن ئاپوللوس تەرەپدارى» دېسەڭلار، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغان كىشىلەردىن نېمە پەرقىڭلار بولسۇن؟

[5] ئاپوللوس ياكى مەنكى پاۋلۇس سىلەرنىڭ بۆلۈنۈشۈڭلارغا سەۋەب بولغۇدەك مۇھىم كىشىلەردىن ئەمەسمىز. بىز پەقەت خۇدا يولىدا سىلەرنى رەببىمىزگە ئېتىقاد قىلىشقا باشلايدىغان خىزمەتكارلارمىز. رەببىمىز ھەربىرىمىزگە بىردىن ۋەزىپە بەرگەن. [6] مەن سىلەرگە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش بىلەن ئېتىقاد ئۇرۇقىنى تېرىدىم، ئاپوللوس سىلەرگە تەلىم بېرىش ئارقىلىق ئۇنى سۇغاردى، بىراق قەلبىڭلاردىكى ئۇرۇقنى ئۆستۈرگۈچى يەنىلا خۇدادۇر. [7] دېمەك، مۇھىمى تېرىغۇچى ياكى سۇغارغۇچى ئەمەس، بەلكى ئۇنى ئۆستۈرگۈچى خۇدادۇر. چۈنكى، پەقەت خۇدالا سىلەرنى ئېتىقاد جەھەتتە پىشىپ يېتىلدۈرەلەيدۇ. [8] تېرىغۇچى بىلەن سۇغارغۇچىنىڭ ئىشى ئۆزئارا ماسلاشقان بولۇپ، ئىككىسىنىڭ مەقسىتى بىردۇر ۋە ھەر ئىككىسى قىلغان ئەجرىگە يارىشا خۇدانىڭ ئىنئامىغا ئېرىشىدۇ. [9] بىز ئىككىمىز خۇدا ئۈچۈن ئىشلەيدىغان خىزمەتداشلار. سىلەر بولساڭلار گويا بىز ئىشلەۋاتقان، خۇداغا مەنسۇپ بولغان ئېتىزغا ئوخشايسىلەر.

شۇنداقلا، سىلەر يەنە بىز ئارقىلىق سىلىنىۋاتقان خۇدانىڭ ئىمارىتىگە ئوخشايسىلەر. [10] مەن خۇدا ماڭا ئاتا قىلغان مېھىر ـ شەپقەت بىلەن بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش ئارقىلىق بۇ ئىمارەتنىڭ ئۇلىنى خۇددى بىر ئۇستا قۇرۇلۇشچىدەك قويدۇم. باشقىلار سىلەرگە تەلىم بېرىش ئارقىلىق بۇ ئۇلنىڭ ئۇستىگە ئىمارەت سېلىۋاتىدۇ. بىراق، ھەركىم بۇ ئىمارەتنىڭ توغرا سېلىنىشىغا دىققەت قىلسۇن. [11] چۈنكى، ھېچكىم قويۇلۇپ بولغان ئۇلدىن، يەنى ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەردىن باشقا ھېچقانداق ئۇل قويالمايدۇ. [12] بىر كىشى توغرا تەلىم بەرسە، ئۇ خۇددى ئۇل ئۇستىگە ئالتۇن، كۈمۈش ياكى باشقا چىداملىق ۋە قىممەتلىك تاشلارنى قويغاندەك ئىش قىلغان بولىدۇ. لېكىن، بىر كىشى نامۇۋاپىق تەلىم بەرسە، ئۇ خۇددى ئۇل ئۇستىگە ياغاچ، سامان ياكى قومۇشتىن ئىبارەت ئاسان كۆيۈپ كېتىدىغان نەرسىلەرنى قويغاندەك ئىش قىلغان بولىدۇ. [13] قىيامەت كۈنى، ھەركىمنىڭ سىڭدۇرگەن ئەجرىنىڭ قانداقلىقى ئاشكارا بولىدۇ. ئۇ كۈنى، ھەممە ئادەمنىڭ سىڭدۇرگەن ئەجرىنىڭ قىممىتى ئوتتا سىنىلىدۇ. [14] ئەگەر بىر كىشىنىڭ ئۇل ئۇستىگە قويغان ماتېرىياللىرى ئوتقا بەرداشلىق بېرەلىسە، ئۇ كىشى خۇدادىن ئىنئام ئالىدۇ. [15] قويغان ماتېرىياللىرى كۆيۈپ كەتسە، ئۇ ئىنئامدىن مەھرۇم بولىدۇ. ھالبۇكى، ئۇ ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقى ئۈچۈن، قۇتقۇزۇلىدۇ. لېكىن، ئۇ خۇددى ئوت ئىچىدىن قۇتۇلۇپ چىققان ئادەمگە ئوخشايدۇ.

[16] ئەجەبا، سىلەر ئۆزۈڭلارنىڭ خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى ئىكەنلىكىڭلارنى ۋە خۇدانىڭ روھىنىڭ سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بولىدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ [17] ئەگەر بىر كىشى خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنى خاراب قىلسا، خۇدامۇ ئۇنى خاراب قىلىدۇ. چۈنكى، خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى خۇداغا بېغىشلانغاندۇر. سىلەر ھەممىڭلار، يەنى خۇداغا مەنسۇپ بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى دەل خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى.

[18] سىلەر ئۆزۈڭلارنى باشقىلاردىن دانا چاغلاپ، ئۆز ـ ئۆزۈڭلارنى

ئالدىماڭلار. ئەگەر ئاراڭلاردىن بىرەرسى خۇدانى تونۇمايدىغانلارنىڭ كۆز قارىشى بويىچە ئۆزىنى دانا دەپ ھېسابلىسا، ئۇنداقتا ئۇ بۇ دانالىقىدىن ۋاز كەچسۇن. بۇنداق بولغاندا، ئۇ گەرچە خۇدانى تونۇمايدىغانلارنىڭ نەزىرىدە «نادان» دەپ قارالسىمۇ، لېكىن خۇدانىڭ نەزىرىدە دانا ھېسابلىنىدۇ. [19] چۈنكى، خۇدانى تونۇمايدىغانلار ئېمىنى دانالىق دەپ ھېسابلىسا، خۇدانىڭ نەزىرىدە بۇ خىل «دانالىق» ئەقىلسىزلىقتۇر. مۇقەددەس يازمىلاردا بۇنداق دانالار توغرىسىدا: «خۇدا ئۆزلىرىنى دانا دەپ سانايدىغانلارنى ئۆزلىرىنىڭ ھىيلە-مىكىرلىرى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ قاپقىنىغا دەسسىتىدۇ» دەپ يېزىلغان. [20] مۇقەددەس يازمىلارنىڭ يەنە بىر يېرىدە: «خۇدا دانىشمەنلەرنىڭ ئوي-پىكىرىنىڭ بىھۇدە خىيال ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. [21-22] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھېچكىم: «مەن بۇ كىشى ياكى ئۇ كىشىنىڭ تەرەپدارى» دەپ ماختانمىسۇن. چۈنكى، مەيلى پاۋلۇس، ئاپوللوس ياكى پېترۇسلار بولسۇن، ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، سىلەر ئۈچۈن ئىشلەۋاتقان كىشىلەردۇر. ھەتتا بۇ دۇنيا، ھايات-ماماتلىق، ھازىر ياكى كەلگۈسى بولسۇن، ھەممىسى سىلەرگە مەنسۇپتۇر. [23] سىلەر بولساڭلار ئەيسا مەسىھكە، ئەيسا مەسىھ بولسا خۇداغا مەنسۇپتۇر.

ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىلىرى

4 [1] شۇنداق ئىكەن، سىلەر بىزنى پەقەت ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارلىرى، دەپ قارىشىڭلار كېرەك. خۇدا بىزگە ئۆزىنىڭ بۇرۇن ئاشكارىلىمىغان ھەقىقەتلىرىنى سىلەرگە چۈشەندۈرۈش ۋەزىپىسىنى تاپشۇرغان. [2] بىرەر ۋەزىپىنى ئىجرا قىلغۇچىلاردىن تەلەپ قىلىنىدىغىنى ئىشەنچلىك بولۇشتۇر. [3] سىلەر ئېيتىڭلارچۇ، مەن ئىشەنچلىك خىزمەتكارمۇ؟ كىشىلەر ماڭا قانداق باھا بەرسە بېرەۋەرسۇن. ئىشقىلىپ، ئۇلارنىڭ باھاسى

ماڭا نىسبەتەن ئەرزىمەس بىر ئىشتۇر. ھەتتا ئۆزۈممۇ ئۆزۈمگە باھا بەرمەيمەن. [4] مەن ئۆز خىزمىتىمدە خاتالىق يوق دەپ قارىسام، لېكىن بۇ پىكرىم ئۆزۈمنى ئاقلىيالمايدۇ. خىزمىتىمنى باھالىغۇچى پەقەت رەببىمدۇر. [5] شۇنىڭ ئۈچۈن، رەببىمىز قايتىپ كەلمىگۈچە، باشقىلارنىڭ خىزمىتىگە باھا بەرمەڭلار. چۈنكى، ئۇ قايتىپ كەلگەندە، كىشىلەرنىڭ قاراڭغۇلۇق ئىچىدە يوشۇرۇنغان بارلىق ئىشلىرىنى يورۇقلۇققا چىقىرىدۇ ۋە ئىنسانلارنىڭ قەلبىدىكى مەقسەتلىرىنى ئاشكارىلايدۇ. ئۇ چاغدا، خۇدا ھەركىمنى ئۆزىگە تېگىشلىك ماختاشقا سازاۋەر قىلىدۇ.

[6] قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ مەنپەئىتىڭلار ئۈچۈن بۇ ئىشلارغا ئۆزۈمنى ۋە ئاپوللوسنى مىسال قىلدىم. مېنىڭ مەقسىتىم، سىلەرنىڭ «مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغانلارغا خىلاپلىق قىلماڭلار» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىپ، بىرىمىزنى يەنە بىرىمىزدىن ئۈستۈن باھالاپ ماختىنىپ ماختاسلىقىڭلار ئۈچۈندۇر. [7] نېمىشقا سىلەر ئۆزۈڭلارنى باشقىلاردىن ئۈستۈن دەپ قارايسىلەر؟ ئەجەبا، سىلەردە بار بولغان بارلىق ئىلتىپاتلار خۇدا تەرىپىدىن بېرىلمىگەنمۇ؟ ئۇنداقتا، سىلەر نېمىشقا بۇ ئىلتىپاتلارغا خۇددى ئۆزۈڭلارغا تايىنىپ ئېرىشكەندەك ماختىنىسىلەر؟

[8] سىلەر ھازىر بىز موھتاج بولغان ھەممە ئىلتىپاتلارغا ئىگە بولدۇق، ئېتىقاد جەھەتتىكى بارلىق قابىلىيەتلەرگە ئېرىشتۇق، دەپ ئويلايدىكەنسىلەر ـ دە!؟ سىلەر ئۆزۈڭلارچە كۆرەڭلەپ، بىزنى كۆزگە ئىلماي، ئۆزۈڭلارلا پادىشاھتەك بولۇۋاپسىلەر ـ دە!؟ مەن ھەقىقەتەنمۇ سىلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ھۆكۈم سۈرۈشۈڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. چۈنكى، راستىنلا شۇنداق بولغان بولساڭلار، بىزمۇ سىلەر بىلەن بىللە ھۆكۈم سۈرگەن بولاتتۇق! [9] لېكىن مېنىڭچە، خۇدا بىز ئەلچىلەرنى ئەڭ تۆۋەن ئورۇنغا قويىدى. چۈنكى، بىز خۇددى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىپ، سازايى

قىلىنغان مەھبۇسلاردەك، پۈتكۈل كائىنات، يەنى پەرىشتىلەر ۋە ئىنسانلار ئالدىدا تاماشىغا قالدۇق. [10] بىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، كۆپچىلىك تەرىپىدىن نادانلار دەپ قارالدۇق، لېكىن سىلەر بولساڭلار ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ئۆزۈڭلارنى «ئەقىللىق» دەپ قاراۋاتىسىلەر. بىز ئاجىز دەپ قارالدۇق. لېكىن، سىلەر بولساڭلار ئۆزۈڭلارنى ئېتىقادىمىز «كۈچلۈك» دەپ ھېسابلاۋاتىسىلەر. سىلەر ھۆرمەتكە سازاۋەر بولدۇڭلار، لېكىن بىز بولساق كەمسىتىلدۇق! [11] بىز تا ھازىرغىچە پات ـ پاتلا ئاچ ـ يالىڭاچ، ئۇرۇپ ـ سوقۇلۇش، سەرسانلىق ـ سەرگەردانلىقتا يۈرۈۋاتىمىز. [12] ئىككى بىلىكىمىزگە تايىنىپ، ئىشلەپ جان بېقىۋاتىمىز. بىزگە تىل ـ ئاھانەت قىلغانلارغا بەخت تىلەۋاتىمىز، زىيانكەشلىككە ئۇچرىساق، بەرداشلىق بېرىۋاتىمىز. [13] تۆھمەت قىلىنساق، مېھرىبانلارچە جاۋاپ قايتۇرۇۋاتىمىز. بىز تا ھازىرغىچە دۇنيانىڭ ئەخلىتى، ئىنسانلارنىڭ سۈپۈرۈندىسى، دەپ قارىلىۋاتىمىز.

[14] بۇ سۆزلەرنى يېزىشتىكى مەقسىتىم، سىلەرنى خىجىل قىلىش ئەمەس، بەلكى سىلەرنى سۆيۈملۈك پەرزەنتلىرىم دەپ قاراپ، سىلەرگە تەلىم بېرىشتۇر. [15] ئەيسا مەسىھكە باغلانغان يېڭى ھاياتىڭلاردا سىلەرگە تەلىم بەرگۈچىلەر كۆپ بولسىمۇ، لېكىن ئاتاڭلار پەقەت مەن بىرلا. چۈنكى، سىلەر مەن يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغاندا، مەن سىلەرنىڭ ئېتىقاد جەھەتتىكى ئاتاڭلار بولدۇم. [16] شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەرنىڭ مېنى ئۈلگە قىلىشىڭلارنى ئۆتۈنىمەن. [17] ئېتىقاد يولىدا ئۆز ئوغلۇمدەك قەدىرلىك ۋە ئىشەنچلىك بولغان تىموتىينى مۇشۇنداق قىلىشىڭلارغا ياردەم بەرسۇن دەپ، يېنىڭلارغا ئەۋەتىمەن. ئۇ سىلەرگە مېنىڭ ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان يېڭى ھاياتىمنى قانداق ئۆتكۈزگەنلىكىمنى ئەسلىتىدۇ. بۇ دەل مېنىڭ ھەرقايسى جايلاردىكى جامائەتچىلىككە ئۆگەتكەنلىرىم بىلەن بىردەك.

[18] ئاراڭلاردا بەزىلەر مېنى يېنىمىزغا كەلمەيدۇ دەپ ئويلاپ، تەكەببۇرلۇق قىلىشىۋاتىدۇ. [19] لېكىن، خۇدا بۇيرۇسا، يېقىندا چوقۇم يېنىڭلارغا بارىمەن. ئۇ چاغدا، بۇ ھاكاۋۇرلارنىڭ نېمىنى سۆزلەيدىغانلىقىنى ئەمەس، بەلكى ئۇلاردا مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنىڭ زادى بار ياكى يوقلۇقىنى كۆرۈپ باقىمەن. [20] چۈنكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سۆز ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئارقىلىق ئايان بولىدۇ. [21] سىلەرگە تاياق ئېلىپ بارايمۇ ياكى مېھىر-مۇھەببەت ۋە مۇلايىملىقمۇ؟ قايسىسىنى خالايسىلەر؟

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى ئەخلاق مەسىلىسى

5 [1] مەن ھەقىقەتەن ئاراڭلاردا جىنسىي ئەخلاقسىزلىقنىڭ بار ئىكەنلىكىنى ئاڭلىدىم. بۇ خىل ئەخلاقسىزلىق ھەتتا بۇتپەرەسلەرنىڭ ئىچىدىمۇ ئۇچرىمايدۇ. بىرى ئۆگەي ئانىسى بىلەن داۋاملىق بىر ئورۇندا يېتىپتۇ! [2] شۇنداق تۇرۇقلۇق، سىلەر يەنە ئېتىقادىمىز كامالەتكە يەتتى، دەپ ماختىنىپ يۈرىسىلەر. سىلەر بۇ ئىشقا قاتتىق قايغۇرۇپ، بۇنداق قىلغۇچىنى ئاراڭلاردىن قوغلاپ چىقىرىشىڭلار كېرەك ئەمەسمۇ؟ [3] مەن سىلەردىن يىراقتا بولساممۇ، قەلبىم سىلەر بىلەن بىللە. خۇددى مەن ئاراڭلاردا تۇرغاندەك، بۇ گۇناھنى سادىر قىلغۇچىنى رەببىمىز ئەيسانىڭ نامى بىلەن كۆڭلۈمدە سوراقـقا تارتتىم. [4] شۇڭا، سىلەر ھەممە ئېتىقادچىلارنى چاقىرىپ، رەببىمىز ئەيسانىڭ نامى بىلەن بىر يەرگە جەم بولغاندا، مېنىمۇ سىلەر بىلەن بىللە دەپ قاراپ، رەببىمىز ئەيسانىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن [5] ئۇ ئادەمنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىن قوغلاپ چىقىرىپ، شەيتاننىڭ ئىلكىگە تاپشۇرۇڭلار. بۇنىڭ بىلەن، ئۇ يامان يولدىن يېنىپ، گۇناھكار تەبىئىتىنىڭ كۈچىدىن قۇتۇلۇپ، رەببىمىز ئەيسا قايتا كەلگەن كۈنى قۇتقۇزۇلىسۇن.

6 سىلەرنىڭ ماختىنىشىڭلار توغرا ئەمەس. «كىچىككىنە خېمىرتۇرۇچ پۈتۈن
خېمىرنى بولدۇرالايدۇ» دېگەن سۆزنى ياخشى بىلىسىلەرغۇ؟ 7 شۇڭا،
جامائەتچىلىكىنىڭ پاك بولۇشى ئۈچۈن، بۇنداق گۇناھكارنى ئاراڭلاردىن
چىقىرىۋېتىڭلار. سىلەر ئاللىبۇرۇن پاكلانغانسىلەر. چۈنكى، ئۆتۈپ كېتىش
ھېيتىنىڭ قۇربانلىق قوزىسى بولغان ئەيسا مەسىھ بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنىڭ
كەچۈرۈم قىلىنىشى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنغان. 8 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇددى
يەھۇدىيلار ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈشتىن ئىلگىرى ئۆيلىرىنى
خېمىرتۇرۇچتىن خالىي قىلغاندەك، بىزمۇ بۇرۇنقى ھاياتىمىزدىكى
خېمىرتۇرۇچنى، يەنى يامانلىق ۋە ئۆچمەنلىكنى تاشلاپ، ئەيسا مەسىھكە
باغلانغان يېڭى ھاياتىمىزنى سەممىيلىك ۋە ھەقىقەت ئىچىدە شاد ـ
خۇراملىقتا ئۆتكۈزەيلى.

9 ئالدىنقى خېتىمدە سىلەرگە شەھۋانىي ھەۋەسلەرگە بېرىلگەن
ئەخلاقسىز ئادەملەر بىلەن ئالاقە قىلماسلىق توغرىسىدا يازغانىدىم.
10 شۈبھىسىزكى، مەن ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمايدىغانلار ئارىسىدىكى
شەھۋانىي ھەۋەسلەرگە بېرىلگەن ئەخلاقسىزلار، ئاچكۆزلۈكلەر، ئالدامچىلار
ياكى بۇتپەرەسلەر بىلەن ئالاقە قىلماڭلار، دېمەكچى ئەمەسمەن. ئەگەر
شۇنداق دېگەن بولسام، بۇ دۇنيادىن ئايرىلىشقا مەجبۇر بولاتتىڭلار. 11 لېكىن،
ھازىر مەن ئۆزىنى ئېتىقادچى دەپ ئاتىۋالغان، ئەمەلىيەتتە شەھۋانىي،
ئاچكۆز، بۇتپەرەس، تۆھمەتخور، ھاراقكەش ياكى ئالدامچى كىشىلەر بىلەن
ئالاقە قىلماسلىقىڭلارنى، ھەتتا ئۇلار بىلەن ھەمداستىخانمۇ بولماسلىقىڭلارنى
يازدىم. 12-13 چۈنكى، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ئەزاسى ئەمەسلەرنى
سوراق قىلىشقا بىزنىڭ نېمە ھوقۇقىمىز بار؟ ئۇلارنى خۇدا ئۆزى سوراق
قىلىدۇ. لېكىن، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ئەزالىرىنى سوراق قىلىشقا
بىزنىڭ ھوقۇقىمىز بار. شۇڭا، مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «يامانلىق
قىلغۇچىنى ئاراڭلاردىن قوغلاپ چىقىرىڭلار.»

ئېتىقادچىلار ئارىسىدىكى دەۋالار

6 [1] ئاراڭلاردا بىر ئېتىقادچىنىڭ يەنە بىر ئېتىقادچى ئۈستىدىن دەۋالىرى
بولسا، ئۇنى ئېتىقادچىلارنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا تاپشۇرماي، خۇدانى
تونۇمايدىغان سوراقچىغا ئەرز قىلىپ بارغىنى قانداق بولغىنى؟ [2] ئەيسا مەسىھ
قايتىپ كەلگەندىن كېيىن بۇ دۇنيانى سوراق قىلىدىغانلارنىڭ خۇدانىڭ
مۇقەددەس خەلقى ئىكەنلىكىنى بىلمەمسىلەر؟ سىلەر دۇنيانى سوراق
قىلىدىغانلاردىن ئىكەنسىلەر، ئۇنداقتا بۇنداق كىچىككىنە دەۋالارنى بىر
تەرەپ قىلىشقا يارىمامسىلەر؟ [3] كەلگۈسىدە پەرىشتىلەرنى سوراق
قىلىدىغانلىقىڭلارنى بىلمەمسىلەر؟! شۇنداق ئىكەن، ھازىرقى تۇرمۇشۇڭلاردا
ئېتىقادچىلار ئارىسىدىكى كىچىك دەۋالارنى ھەل قىلىشنى چوقۇم بىلىشىڭلار
كېرەك. [4] شۇنداق تۇرۇقلۇق، ئاراڭلاردا دەۋالار كۆرۈلگىنىدە، نېمىشقا ئۇنى
ھەل قىلىش ئۈچۈن ئەيسا مەسىھنى تونۇمايدىغان، ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكى بىلەن ئوخشىمايدىغان كۆزقاراشتا بولغان سوراقچىلارغا
بارىسىلەر؟ [5] بۇ نېمىدېگەن شەرمەندە ئىش ـ ھە! ئېتىقادچىلار ئارىسىدا بۇ
دەۋالارنى ھەل قىلغۇدەك پاراسەتلىك بىرەر كىشى يوقمۇ؟ [6] يەنە كېلىپ،
سىلەر قېرىنداشلار بىر ـ بىرىڭلار بىلەن دەۋالىشىۋاتىسىلەر، يەنە كېلىپ
ئېتىقادسىزلار ئالدىدا دەۋالىشىۋاتىسىلەر!

[7] ئەمەلىيەتتە، بىر ـ بىرىڭلار ئۈستىدىن دەۋالىشىش سىلەر ئۈچۈن
چوڭ مەغلۇبىيەتتۇر. ئۇنداق قىلىشتىن كۆرە، ئۆزئارا بەزىبىر ناھەقلىقكە
ئۇچرىساڭلار ياكى ئاز ـ تولا ئالدانساڭلار نېمە بوپتۇ؟ [8] بىراق سىلەر
ناھەقلىقكە ئۇچرىماي، ئەكسىچە ئۆزۈڭلار ناھەقلىق قىلىۋاتىسىلەر ۋە
باشقىلارنى ئالداۋاتىسىلەر، ھەتتا قېرىنداشلىرىڭلارغىمۇ شۇنداق
قىلىۋاتىسىلەر! [9] يامانلىق قىلغۇچىلارنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا
كىرەلمەيدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ سىلەر ئۆز ـ ئۆزۈڭلارنى ئالدىماڭلار!

بارلىق جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلغۇچىلار، بۇتپەرەسلەر، زىناخورلار، ھەزىلەكلەر، ئەر بىلەن ئەر ياكى ئايال بىلەن ئايال ئارا جىنسىي مۇناسىۋەت قىلغۇچىلار، [10] ئوغرىلار، ئاچكۆزلەر، ھاراقكەشلەر، تۆھمەتخورلار ۋە ئالدامچىلارغا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئورۇن يوق. [11] بەزىلىرىڭلار بۇرۇن مانا شۇنداقلاردىن ئىدىڭلار. لېكىن، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ۋە خۇدانىڭ روھى ئارقىلىق گۇناھىڭلار يۇيۇلۇپ، خۇداغا ئاتالدىڭلار ۋە خۇدا تەرىپىدىن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلاندىڭلار.

تېنىڭلارنى خۇدانى ئۇلۇغلاشقا ئاتاڭلار

[12] بەزىلەر: «خۇدا تەرىپىدىن مەنئى قىلىنمىغان بولسا، نېمە قىلمەن دېسەم ئۆز ئىختىيارىم» دېيىشى مۇمكىن. لېكىن، ھەممە ئىش پايدىلىق بولۇۋەرمەيدۇ. «نېمە قىلمەن دېسەم، ئۆز ئىختىيارىم» دېيىلسىمۇ، لېكىن ھېچ نەرسىگە قۇل بولماسلىقىمىز كېرەك. [13] «تاماق قورساق ئۈچۈن، قورساق تاماق ئۈچۈن» دېگەنلىك توغرا. لېكىن بەزىلەر خۇددى شۇنىڭدەك، جىنسىي ئەخلاقسىزلىقمۇ تەن ئۈچۈندۇر، دەپ قارايدۇ. بۇنداق قاراش توغرا ئەمەس. قورساق ۋە تاماق پەقەت بۇ دۇنيادىلا بولۇپ، خۇدا ھەر ئىككىلىسىنى يوقىتىدۇ. تېنىمىز بولسا ئۇ دۇنيادىمۇ بولىدۇ. بىلىشىڭلار كېرەككى، تېنىمىز ئۇ جىنسىي ئەخلاقسىزلىق ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى رەببىمىز ئۈچۈندۇر. رەببىمىز بولسا تېنىمىزنىڭ ئېھتىياجىنى تەمىنلەيدۇ. [14] خۇدا ئۆز قۇدرىتى بىلەن رەببىمىزنى تىرىلدۈرگىنىدەك، بىزنىمۇ تىرىلدۈرىدۇ. [15] بىزنىڭ تېنىمىزنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىنىڭ ئەزالىرى ئىكەنلىكىنى بىلمەمسىلەر؟ ئۇنداقتا، ئاراڭلاردا بىرى ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىنىڭ ئەزاسى بولغان ئۆز تېنىنى، بىر پاھىشە ئايالنىڭ تېنى بىلەن بىرلەشتۈرسە بولامدۇ؟ ھەرگىز بولمايدۇ! [16] پاھىشە ئايال بىلەن بىرگە بولغان كىشىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىر تەن

بولىدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا ئەر ـ ئايال توغرۇلۇق: «ئىككىسى بىر تەن بولىدۇ» دېيىلگەن. [17] ۋەھالەنكى، رەببىمىز بىلەن بىرلەشكەن كىشى بولسا ئۇنىڭ بىلەن روھىي جەھەتتە بىر بولىدۇ.

[18] شۇنىڭ ئۈچۈن، جىنسىي ئەخلاقسىزلىقتىن يىراق بولۇڭلار. ئىنسانلار سادىر قىلغان باشقا گۇناھلارنىڭ ھەممىسى تەنىنىڭ سىرتىدا بولىدۇ. لېكىن، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلغۇچى ئۆز تېنىگە قارشى گۇناھ قىلغان بولىدۇ. [19] تېنىڭلارنىڭ مۇقەددەس روھنىڭ ئىبادەتخانىسى ئىكەنلىكىنى بىلمەمسىلەر؟ خۇدا سىلەرگە ئاتا قىلغان مۇقەددەس روھ قەلبىڭلاردا ياشايدۇ. سىلەر ئۆزۈڭلارغا ئەمەس، بەلكى خۇداغا مەنسۇپسىلەر. [20] چۈنكى، ئۇ سىلەرنى ئەيسا مەسىھنىڭ قىممەتلىك قېنى بىلەن ئۆزىگە مەنسۇپ قىلدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، تېنىڭلارنى خۇدانى ئۇلۇغلاشقا ئاتاڭلار.

نىكاھ مەسىلىسى

7 [1] ئەمدى سىلەر خېتىڭلاردا ئوتتۇرىغا قويغان مەسىلىلەرگە كېلەيلى. سىلەر «ئەرلەرنىڭ ئۆز ئاياللىرىغا يېقىنلاشماسلىقى ياخشىمۇ؟» دەپ سوراپسىلەر. [2] مېنىڭ جاۋابىم شۇكى، ئاراڭلاردا يۈز بەرگەن جىنسىي ئەخلاقسىزلىقتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ھەربىر جۈپ ئەر ـ ئايال ئۆز ھەمراھلىرى بىلەن بىر ئورۇندا ياتسۇن. [3] ئەر ئايالىغا نىسبەتەن ئەرلىك مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشى، ئايالمۇ ئېرىگە نىسبەتەن ئاياللىق مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشى كېرەك. [4] ئايالنىڭ تېنى پەقەت ئۆزىگىلا ئەمەس، ئېرىگىمۇ تەئەللۇقتۇر. شۇنىڭغا ئوخشاشلا، ئەرنىڭ تېنىمۇ ئۆزىگىلا ئەمەس، ئايالىغىمۇ تەئەللۇقتۇر. [5] ئەر ـ ئايال بىر ـ بىرىنىڭ جىنسىي تەلىپىنى رەت قىلماسلىقى كېرەك. پەقەت پۈتۈن زېھنىڭلار بىلەن دۇئا قىلىش مەقسىتىدە ئۆز ماقۇللۇقۇڭلار بىلەن ۋاقىتلىق بىرگە ياتماسلىقىقا كېلىشكەندىن باشقا

ۋاقىتلاردا بىر ـ بىرىڭلاردىن ئايرىلىپ ياتماڭلار. بولمىسا، شەيتان سىلەرنىڭ ئۆزۈڭلارنى تۇتۇۋالالمىغانلىقىڭلاردىن پايدىلىنىپ، سىلەرنى زىناخورلۇق قىلىشقا ئازدۇرۇپ كېتىشى مۇمكىن. [6] ۋاقىتلىق ئايرىلىپ تۇرۇش توغرىسىدىكى بۇ سۆزلىرىم پەقەتلا بىر تەكلىپ، بۇيرۇق ئەمەس. [7] ئەلۋەتتە، ھەممىڭلارنىڭ ماڭا ئوخشاش تويى قىلماسلىقىڭلارنى خالايتتىم. لېكىن، بۇ ئىشتا ھەممە ئادەم ئوخشاش ئەمەس. چۈنكى، خۇدا ئىلتىپات كۆرسىتىپ، بەزىلەرگە توي قىلىشنى، بەزىلەرگە بولسا توي قىلماي ئۆتۈشنى بەرگەن.

[8] ئەمدى جورىسى ئۆلۈپ كەتكەن ئەر ۋە ئاياللارغا كەلسەك، سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، سىلەرنىڭ ماڭا ئوخشاش توي قىلماي ياشىغىنىڭلارنى ياخشى دەيمەن. [9] لېكىن، ئۆزۈڭلارنى تۇتۇۋالالمىساڭلار، نىكاھلىنىڭلار. چۈنكى، شەھۋەت ئوتىدا كۆيگەندىن كۆرە، نىكاھلىق بولغان ياخشىدۇر.

[10] نىكاھلىق بولغان ئېتىقادچىلارغا كەلسەك، ئۇلارغا شۇنى بۇيرۇيمەنكى، ئايال ئېرىدىن ئاجراشمىسۇن. بۇ مېنىڭلا ئەمەس، بەلكى رەببىمىزنىڭمۇ بۇيرۇقىدۇر. [11] ئاجراشقان بولسا، قايتا توي قىلمىسۇن ياكى ئۆز ئېرى بىلەن قايتىدىن يارىشىۋالسۇن. ئەرمۇ ئايالىنى قويۇۋەتمىسۇن.

[12] قالغانلىرىڭلارغا كەلسەم، گەرچە بۇ توغرۇلۇق رەببىمىزدىن ھېچقانداق بۇيرۇق ئالمىغان بولساممۇ، لېكىن مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىمەنكى، ئەگەر توي قىلغاندىن كېيىن ئەر ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، ئايالى ئېتىقاد قىلمىغان بولسا بىراق داۋاملىق بىرگە ياشاشقا رازى بولسا، ئۇ چاغدا ئېرى ئۇنى قويۇۋەتمىسۇن. [13] ئەگەر توي قىلغاندىن كېيىن ئايال ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، ئېرى ئېتىقاد قىلمىغان بولسا بىراق داۋاملىق بىرگە ياشاشقا رازى بولسا، ئۇ چاغدا ئايالى ئۇنىڭدىن ئاجراشمىسۇن. [14] چۈنكى، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغان ھەمراھى ئۇنىڭ ئېتىقادچى ئېرى ياكى ئايالى ئارقىلىق خۇدا تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنىپ، ئۇلارنىڭ نىكاھى خۇدانىڭ

نەزىرىدە يەنىلا پاك بولىدۇ.* ئۇنداق بولمىغاندا، ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرى ناپاك بولاتتى، ئەمەلىيەتتە پاكتۇر. [15] بىراق، ئېتىقاد قىلمىغان تەرەپ ئايرىلماقچى بولسا، ئايرىلسۇن. ئېتىقادچى ئەر بولسۇن ياكى ئايال بولسۇن، بۇنداق ئەھۋالدا ئۆز نىكاھىنى زورلاپ داۋاملاشتۇرۇشىنىڭ ھاجىتى يوق. ۋەھالەنكى، خۇدا سىلەرنى ھەمراھىڭلار بىلەن ئىناقلىقتا ياشاشقا چاقىرغان. [16] ئەي ئېتىقادچى ئايال، بەلكىم ئېرىڭ سەن ئارقىلىق ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، قۇتقۇزۇلۇشى مۇمكىن. ئەي ئېتىقادچى ئەر، بەلكىم ئايالىڭ سەن ئارقىلىق ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، قۇتقۇزۇلۇشى مۇمكىن.

ئېتىقاد يولىغا چاقىرىلغان ۋاقىتتىكى سالاھىيەت مەسىلىسى

[17] ھەركىم خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغاندا رەببىمىز ئەيسا ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان سالاھىيەت بويىچە ياشاۋەرسۇن. بۇنى ھەممە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە بۇيرۇيمەن. [18] مەسىلەن، بىر كىشى خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلىشتىن بۇرۇن يەھۇدىي دىنىغا كىرىش ئۈچۈن خەتنە قىلىنغان بولسا، ئۇ بۇنى يوشۇرمىسۇن. بىر كىشى خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغاندا خەتنە قىلىنمىغان بولسا، شۇنداق تۇرۇۋەرسۇن. [19] ئېتىقاد قىلغۇچىنىڭ خەتنە قىلىنغان ياكى قىلىنمىغانلىقى مۇھىم ئەمەس، ئەڭ مۇھىمى ئۇنىڭ خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىشىدۇر. [20] ھەركىم خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغاندا قانداق سالاھىيەتتە بولغان بولسا، شۇ سالاھىيەتنى ساقلىسۇن. [21] ئەگەر سەن خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغاندا قۇل بولغان بولساڭ، ئۆزۈڭنىڭ قۇل بولغانلىقىڭدىن قايغۇرما. لېكىن، ھۆر بولالىساڭ، پۇرسەتنى قولدىن بەرمە. [22] خۇدا

---

*14. بەزىلەر «بىر ئېتىقادچى ئەر ياكى ئايالنىڭ ھەمراھى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغان بولسا، ئۇلارنىڭ نىكاھى بۇلغانغان بولىدۇ، شۇڭا ئۇلار ئاجرىشىشى كېرەك» دەپ قارايتتى. بۇنداق كۆزقاراش خاتا.

تەرىپىدىن چاقىرىلغان كىشى قۇل بولسا، ئۇ رەببىمىز ئەيساغا مەنسۇپ بولغانلىقىدىن روھىي جەھەتتە ئازاد قىلىنغان ئەركىن ئادەمگە ئايلىنىدۇ. شۇنىڭدەك، خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغان كىشى ئەركىن ئادەم بولسا، ئۇ ئەيسا مەسىھكە ئىتائەت قىلغانلىقىدىن ئۇنىڭ قۇلىغا ئايلىنىدۇ. [23] خۇدا ئەيسا مەسىھنىڭ قىممەتلىك قېنى بىلەن سىلەرنى گۇناھنىڭ ئىلكىدىن ھۆرلۈككە چىقاردى. شۇڭا، ئەمدى سىلەر خۇداغا ئىتائەت قىلىڭلار، ئىنسانلارنىڭ ئوي ـ پىكىرلىرىگە قۇل بولماڭلار. [24] قېرىنداشلار، ھەركىم خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغاندا قانداق سالاھىيەتتە بولغان بولسا، خۇداغا باغلانغان يېڭى ھاياتىدا شۇ بويىچە ياشىسۇن.

نىكاھلىنىش ۋە نىكاھلاشماسلىق مەسىلىسى

[25] خېتىڭلاردىكى بويىغا يەتكەن قىزلار مەسىلىسىگە كەلسەك، رەببىمىزدىن ئۇلار توغرىسىدا بىرەر ئەمر ئالمىدىم. شۇنداقتىمۇ، ئۆز پىكىرلىرىمنى ئوتتۇرىغا قويماقچىمەن. رەببىمىز ماڭا رەھىم ـ شەپقەت كۆرسەتكەنلىكى ئۈچۈن، مېنىڭ سۆزلىرىم ئىشەنچلىكتۇر. [26] مەن شۇنداق قارايمەنكى، بۇگۈنكى قىيىنچىلىقلارغا نەزەر سالغاندا، ھەركىم ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان چاغدىكى سالاھىيىتىدە قالغىنى ياخشى. [27] ئۆيلەنگەن بولساڭ، ئايالىڭنى قويۇۋېتىشنى ئويلىما. ئۆيلەنمىگەن بولساڭ، ئۆيلىنىمەن دېمە. [28] لېكىن، ئۆيلەنسەڭمۇ گۇناھ قىلغان بولمايسەن. بويىغا يەتكەن قىزلارمۇ ئەرگە تەگسە، گۇناھ قىلغان بولمايدۇ. بىراق، نىكاھلىق بولغانلارنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشتا خىلمۇخىل قىيىنچىلىقلىرى بولىدۇ. مەن سىلەرنىڭ بۇ قىيىنچىلىقلاردىن ساقلىنىشىڭلارنى خالايمەن.

[29] قېرىنداشلار، شۇنى دېمەكچىمەنكى، خۇداغا خىزمەت قىلىدىغان ۋاقتىمىز قىستۇر. بۇندىن كېيىن، خۇداغا خىزمەت قىلىشتا ئۆيلەنگەن ئەرلەر

ئۆيلەنمىگەندەك، پۈتۈن نىيىتى بىلەن خۇداغا خىزمەت قىلسۇن. [30] ماتەم تۇتۇش، خۇشال بولۇش ياكى باي ياكى بولۇش خۇداغا خىزمەت قىلىشتا ھەرگىز توسالغۇ بولمىسۇن. [31] بۇ دۇنيا بايلىقلىرىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتقانلارمۇ بايلىققا بېرىلىپ كەتمىسۇن. چۈنكى، بۇ دۇنيا ئۆتكۈنچىدۇر.

[32] غەمسىز بولۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. ئۆيلەنمىگەن ئەر رەببىمىزنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن، رەببىمىزنىڭ ئىشلىرىنىڭ غېمىنى قىلىدۇ. [33] لېكىن، ئۆيلەنگەن ئەر ئايالىنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن، بۇ دۇنيانىڭ ئىشلىرىنىڭ غېمىنى قىلىدۇ. [34] شۇنىڭ بىلەن، ئۇنىڭ كۆڭلى ئىككىگە بۆلۈنۈپ كېتىدۇ. ئەرسىز ئايال ياكى نىكاھلىق بولمىغان قىز بولسا جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتە ئۆزىنى خۇداغا ئاتاش مەقسىتىدە رەببىمىزنىڭ ئىشلىرىنىڭ غېمىنى قىلىدۇ. لېكىن، نىكاھلانغان ئايال بولسا ئېرىنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن، بۇ دۇنيانىڭ ئىشلىرىنىڭ غېمىنى قىلىدۇ.

[35] بۇنى سىلەرنىڭ پۇت-قولۇڭلارنى چۈشەپ قويۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سىلەرگە پايدىسى بولسۇن ۋە كۆڭلىنى ئىككىگە بۆلمەي، ئۆزلىرىنى رەببىمىزگە ئاتاپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ياشىسۇن، دەپ ئېيتىۋاتىمەن. [36] ئەگەر بىر كىشى ۋەدىلەشكەن قىزىنى ئارتۇقچە ساقلىتىپ قويۇپ، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلمىغان بولسا ۋە شۇ سەۋەبتىن بۇ قىزغا يۈز كېلەلمەيدىغانلىقىنى ھېس قىلسا، ئۇنداقتا تېگىشلىك دەپ قارىغان ئىشنى قىلسۇن، يەنى ئۇنى ئەمرىگە ئالسۇن. بۇنداق قىلىش گۇناھ قىلغانلىق بولمايدۇ. [37] بىراق، بىر كىشى بېسىم ئاستىدا ئەمەس، ئۆز ئىرادىسى بىلەن ۋەدىلەشكەن قىزىنى ئەمرىگە ئالماسلىققا قارار قىلغان بولسا ھەمدە شەھۋىتىنى بېسىۋالالايدىغان بولسا، ياخشى قىلغان بولىدۇ. [38] قىسقىسى، توي قىلىش ياخشى، توي قىلماسلىق تېخىمۇ ياخشى.

[39] ئېرى ھايات چاغدا ئايالى ئېرىگە نىكاھتا باغلانغان بولىدۇ. لېكىن ئېرى ئۆلۈپ كەتسە، خالىغان كىشى بىلەن نىكاھلىنىشقا ئەركىندۇر. لېكىن،

ئۇ كىشى ئېتىقادچى بولۇشى كېرەك. [40] بىراق، تۇل ئايال تۇل پېتى تۇرسا، تېخىمۇ بەختلىك بولىدۇ. بۇ مېنىڭ كۆزقارىشىم. لېكىن مەن ئويلايمەنكى، بۇ كۆزقارىشىمغا خۇدانىڭ روھى يېتەكچىلىك قىلدى.

قېرىنداشقا ئۇچۇن ئۆز خاھىشىدىن ۋاز كېچىش

8 [1] ئەمدى خېتىڭلاردىكى بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى* يېيىش ياكى يېمەسلىك مەسىلىسىگە كېلەيلى. سىلەر ھەممىمىزنىڭ بۇ مەسىلىگە نىسبەتەن بىلىمىمىز بار، دەپ قارايسىلەر. بىراق، بىلىمى كۆپ بولغان ئادەم تەكەببۇرلىشىپ كېتىشى مۇمكىن. لېكىن، مېھىر ـ مۇھەببىتى كۆپ بولغان ئادەم بولسا قېرىندىشىنىڭ ئېتىقادىنى مۇستەھكەملەشكە پۇرسەت ئىزدەيدۇ. [2] ئۆزىنى بىلەرمەن چاغلايدىغان كىشى ئەمەلىيەتتە بىلىشكە تېگىشلىك نەرسىلەرنى بىلمەيدۇ. [3] لېكىن، خۇدانى سۆيگەن كىشى خۇدانىڭ نەزىرىدە ھەقىقەتەن بىلىمگە ئىگە ئادەم بولىدۇ.

[4] خوش، ئەمدى بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆش مەسىلىسىگە كېلەيلى. بىزگە مەلۇمكى، كۆپ ئادەملەر چوقۇنۇۋاتقان بۇتلار خۇدا ئەمەستۇر. يېگانە خۇدادىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. [5] گەرچە بەزىلەر دۇنيادا نۇرغۇن ئىلاھلار بار، ئۇلار زېمىن ۋە ئاسماندا ياشايدۇ دەپ قارىغان ھەمدە ئۇلارنى ئۆزىنىڭ خۇداسى ۋە رەببى دەپ ئېتىراپ قىلغان بولسىمۇ، [6] بىراق بىز ئۈچۈن پەقەتلا يېگانە خۇدا، يەنى ئەرشتىكى خۇدائاتىمىزلا باردۇر. ئۇ پۈتكۈل مەۋجۇداتنىڭ ياراتقۇچىسىدۇر، بىز ئۇنىڭ ئۈچۈن ياشايمىز. شۇنىڭغا ئوخشاش، بىز ئۈچۈن

---

*1. كورىنتلىقلار بۇتپەرەس بولۇپ، ئۇلار بۇتلارغا چوقۇنۇش ئۈچۈن، بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى يەيتتى. كورىنتلىقلارنىڭ توي ۋە باشقا مۇراسىملىرىمۇ بۇتخانىلاردا ئۆتكۈزۈلۈپ، بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشلەر داستىخانغا قويۇلاتتى. ئۇ چاغدا، بۇنداق گۆشنى يېيىش ـ يېمەسلىك ياكى بۇتخانىدا ئۆتكۈزۈلگەن مۇراسىملارغا قاتنىشىش ـ قاتناشماسلىق ئېتىقادچىلار ئۈچۈن چوڭ بىر مەسىلە بولغانىدى.

يېگانە بىر رەب، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ باردۇر. پۈتكۈل مەۋجۇدات ئۇ ئارقىلىق مەۋجۇتتۇر. بىزمۇ ئۇ ئارقىلىق يېڭى ھاياتقا ئىگە بولدۇق. [7] لېكىن، ھەممە ئېتىقادچىلار بۇنداق بىلىمنى تونۇپ يەتمىدى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئېتىقادچى بولۇشتىن بۇرۇن بۇتپەرەسلىك ئادەتلىرىگە كۆنۈپ قالغاچقا، ھازىرمۇ بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى يېيىشنى بۇتقا چوقۇنۇش بىلەن باراۋەر دەپ قارايدۇ. شۇڭا، ئۇلار بۇ گۆشنى يېيىشكە جۈرئەت قىلالمايدۇ. ئەگەر ئۇلار بۇ گۆشنى يەپ قالغان بولسا، ئۆزلىرىنى بۇلغاندۇق دەپ ھېس قىلىپ، ۋىجدانى ئازابلىنىدۇ. [8] ئەمەلىيەتتە، ھەرقانداق يېمەكلىكنى يېيىش ـ يېمەسلىك بىلەن ئۆزىمىزنى خۇداغا يېقىنلاشتۇرغىلى بولمايدۇ. ئۇنى يېسەك، خۇداغا يېقىنلىشىپ قالمايمىز، يېمىسەكمۇ خۇدادىن يىراقلىشىپ كەتمەيمىز. [9] لېكىن ئېھتىيات قىلىڭلاركى، سىلەرنىڭ مەلۇم يېمەكلىكنى يېيىش ـ يېمەسلىك ئەركىنلىكىڭلار بۇنداق بىلىمنى تونۇپ يەتمىگەن ئېتىقادچى قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ گۇناھ قىلىشىغا سەۋەب بولۇپ قالمىسۇن. [10] چۈنكى، بۇنداق بىلىمنى تونۇپ يەتمىگەن بىر ئېتىقادچى بۇتنىڭ خۇدا ئەمەسلىكىنى بىلىدىغان سىلەرنىڭ بۇتخانىدا ئولتۇرۇپ ئۇلتۇرۇۋاتقان زىياپەتتە بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى يەۋاتقانلىقىڭلارنى كۆرسە، سىلەرگە ئەگىشىپ، ئۆز ۋىجدانىغا قارشى ھالدا ئۇ گۆشنى يېيىشى مۇمكىن. ئۇنداقتا، سىلەر ئۇنىڭ ئۆز ۋىجدانىغا قارشى ھالدا گۇناھ قىلىشىغا دەۋەت قىلغان بولۇپ قالماسلىسەر؟ [11] ئاقىۋەتتە، بۇنداق بىلىمنى تونۇپ يەتمىگەن بۇ قېرىندىشىمىزنىڭ ئېتىقادى سىلەرنىڭ بىلىمىڭلار تۈپەيلىدىن ۋەيران بولۇشى مۇمكىن. ھالبۇكى، ئەيسا مەسىھ ئۇنىڭ ئۈچۈنمۇ قۇربان بولغان. [12] سىلەر قېرىنداشلارنى ئۆزلىرى خاتا، دەپ قارىغان ئىشلارنى قىلىشقا دەۋەت قىلساڭلار، قېرىنداشلار ئالدىدا گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، ئۇلارنىڭ ۋىجدانىنى جاراھەتلەپلا قالماستىن، ئەيسا مەسىھ ئالدىدىمۇ گۇناھ قىلغان بولىسىلەر. [13] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەگەر يېگەن گۆشىمىز تۈپەيلىدىن بۇنداق بىلىمنى تونۇپ

يەتمىگەن قېرىندىشىمىزنىڭ ئېتىقادى بۇزۇلغۇدەك بولسا، بىز بۇ گۆشنى قەتئىي يېمەيلا قويايلى.

پاۋلۇسنىڭ ئۆزىنىڭ ئەلچى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىشى

9 [1] مەن باشقىلارنىڭ مېنىڭ ئۈستۈمدىن ئۈنى قىل، بۇنى قىل دېيىشىدىن ئەركىن ئەمەسمۇ؟ مەن خۇدانىڭ ئەلچىسى ئەمەسمۇ؟ مەن رەببىمىز ئەيسانى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەن ئەمەسمۇ؟ سىلەرنىڭ ئېتىقادچىلار مېنىڭ رەببىمىز ئۈچۈن قىلغان خىزمىتىمنىڭ نەتىجىسى ئەمەسمۇ؟ [2] گەرچە باشقىلار مېنى ئەلچى دەپ ھېسابلىمىسىمۇ، لېكىن مەن سىلەر ئۈچۈن ھەقىقەتەن ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىسى. چۈنكى، سىلەرنىڭ مەندىن خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ، رەببىمىزگە ئېتىقاد قىلغىنىڭلار مېنىڭ ئەلچى ئىكەنلىكىمنىڭ ئىسپاتى.

[3] مېنىڭ ئەلچى ئىكەنلىكىمدىن گۇمانلىنىدىغانلارغا بېرىدىغان جاۋابىم مۇنداق: [4] بىز ئەلچى بولغانىكەنمىز، ئېتىقادچىلار تەرىپىدىن يېمەك ـ ئىچمەك بىلەن تەمىنلىنىش ھوقۇقىمىز يوقمۇ؟ [5] رەببىمىز ئەيسانىڭ ئۆز ئىنىلىرى ھەمدە پېترۇس ۋە باشقا ئەلچىلەردەك بىزنىڭمۇ سەپەردە بىز بىلەن ئوخشاش ئېتىقادى بار ئاياللىرىمىزنى ھەمراھ قىلىپ يۈرۈش ھەققىمىز يوقمۇ؟ [6] ئەجەبا، پەقەت بارنابا بىلەن مەنلا ئېتىقادچىلار تەرىپىدىن تەمىنلەنمەي، ئۆز ئەمگىكىمىز بىلەن كۈن كەچۈرۈشىمىز كېرەكمۇ؟ [7] كىم ئۆز پۇلى بىلەن لەشكەرلىك قىلىدۇ؟ كىم كۆچەت تىكىپ، ئۇنىڭ مېۋىسىنى يېمەيدۇ؟ كىم مال بېقىپ، ئۇنىڭ سۈتىنى ئىچمەيدۇ؟ [8] مەن بۇلارنى پەقەت ئىنسانىنىڭ كۆزقارىشى بويىچە دېدىممۇ؟ ياق، بۇ ھەقتە تەۋرات قانۇنىدىمۇ ئوخشاش دېيىلگەنغۇ! [9-10] مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىدا: «خامان تەپكەن ئۆكۈزنىڭ ئاغزىنى بوغما» دەپ يېزىلغان. بۇ يەردە

خۇدانىڭ كۆڭۈل بۆلگىنى پەقەت ئۆكۈزلەرمۇ ياكى بۇنى مەخسۇس بىز ئۈچۈن ئېيتقانمۇ؟ بۇ شۈبھىسىز بىز ئۈچۈنمۇ يېزىلغاندۇر. چۈنكى، يەرگە ئۇرۇق تېرىغۇچىمۇ، خامان تەپكۈچىمۇ ئۆزىگە تېگىشلىك ئۈلۈشنى ئېلىش ئۈمىدى بىلەن ئىشلەيدۇ. [11] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاراڭلاردا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش ئارقىلىق روھىي ئۇرۇق چېچىپ، سىلەردىن ماددىي جەھەتتە ھوسۇل ئېلىش ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەنلىك بولامدۇ؟ [12] باشقا تەلىم بەرگۈچىلەرنىڭ سىلەردىن تەمىنلىنىش ھوقۇقى بولغان يەردە، بىزنىڭ تەمىنلىنىش ھوقۇقىمىز تېخىمۇ بولمامدۇ؟

لېكىن، بىز بۇ ھوقۇقىمىزدىن پايدىلانمىدۇق. ئەكسىچە، ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ تارقىلىشىغا توسالغۇ بولۇپ قالماسلىقىمىز ئۈچۈن، ھەرقانداق ئىشقا بەرداشلىق بېرىۋاتىمىز. [13] يېرۇسالېمدىكى چوڭ ئىبادەتخانىدا ئىشلەيدىغانلارنىڭ كىشلەرنىڭ ئىبادەتخانىغا ئېلىپ كەلگەنلىرى بىلەن تەمىنلىنىدىغانلىقىنى ۋە قۇربانلىق سۇپىسىدا ۋەزىپىدە بولغانلارنىڭمۇ قىلىنغان قۇربانلىقلاردىن ئۈلۈشى بارلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ [14] شۇنىڭغا ئوخشاش، رەببىمىز خۇش خەۋەرنى تارقىتىدىغانلارنىڭ تۇرمۇشى خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغانلار تەرىپىدىن قامدالسۇن، دەپ بۇيرۇغاندى.

[15] لېكىن، مەن بۇ ھوقۇقنىڭ ھېچقايسىسىدىن پايدىلانمىدىم. ھازىرمۇ مەن بۇ خەتنى بۇ ھوقۇقۇمدىن پايدىلىناي، دەپ يېزىۋاتقىنىم يوق. مەن ئۆلۈشكە رازىمەنكى، بىراق بۇ ئىش ئۈچۈن ماختىنىشىمنىڭ قۇرۇق سۆز بولۇپ قېلىشىغا يول قويمايمەن. [16] خۇش خەۋەرنى تارقاتقانلىقىمغا كەلسەك، ئۇنىڭ بىلەن ماختىنالمايمەن، ئەلۋەتتە. چۈنكى، خۇش خەۋەرنى تارقىتىش مېنىڭ بۇرچۇم. ئۇنى تارقاتمىسام بولمايدۇ! [17] ئەگەر خۇش خەۋەرنى ئۆز ئىختىيارىم بىلەن تارقاتقان بولسام، خۇدادىن ھەق ئېلىشىم كېرەك ئىدى. لېكىن، خۇدا بۇ ۋەزىپىنى ماڭا تاپشۇرغانىكەن، مەن بۇنى بىر مەسئۇلىيەت، دەپ ئورۇندايمەن. [18] ئۇنداقتا، ئالىدىغان ھەققىم نېمە؟ ئۇ بولسىمۇ خۇش

خەۋەر يەتكۈزۈشتە ئېلىشقا تېگىشلىك ھەقنى تەلەپ قىلىش ھوقۇقۇمدىن پايدىلانماي، كىشىلەرنى خۇش خەۋەرگە ھەقسىز ئىگە قىلىشتۇر.

[19] مەن ھېچكىمدىن ھەق ئالمىغانلىقىم ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ تەلەپلىرىدىن ئەركىن. لېكىن، تېخىمۇ كۆپ ئادەمنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشى ئۈچۈن، كۆپچىلىكنىڭ قۇلىدەك ياشاپ كەلدىم. [20] يەھۇدىيلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشى ئۈچۈن، يەھۇدىيلار ئارىسىدا بولغىنىمدا يەھۇدىيلاردەك ياشاۋاتىمەن. تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدىن ئازاد قىلىنغان بولساممۇ، تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە ياشايدىغانلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشى ئۈچۈن، شۇ كىشىلەردەك ياشاۋاتىمەن. [21] شۇنىڭغا ئوخشاش، تەۋرات قانۇنى بىلەن مۇناسىۋىتى يوق يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا بولغىنىمدا، شۇ كىشىلەرگە ئوخشاش ياشاۋاتىمەن. بۇ، خۇدانىڭ قانۇنىدىن چەتنەپ كەتتىم دېگەنلىك ئەمەس، چۈنكى مەن ئەيسا مەسىھنىڭ قانۇنىغا ئىتائەت قىلىپ ياشاۋاتىمەن. [22] خۇدا توغرىسىدىكى بىلىمنى تونۇپ يەتمىگەنلىكتىن ۋىجدانى ئاسانلا ئازابلىنىدىغان ئېتىقادچىلارنىڭ ئارىسىدا ئۇلارغا ئوخشاش ياشاۋاتىمەن. بۇنداق قىلىشىمدىكى مەقسەت، ئۇلارنىڭ ئېتىقادىنى مۇستەھكەملەشتۇر. بارلىق چارىلەرنى ئىشلىتىپ تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن، مەيلى مەن قانداقلا كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا بولاي، خۇدا مەنئى قىلمىغانلا بولسا، شۇ كىشىلەرنىڭ ئادەتلىرى بويىچە ياشايمەن. [23] مەن تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرنىڭ بۇ خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭدىن كېلىدىغان بەختتىن مەن بىلەن بىللە تەڭ بەھرىمەن بولۇشى ئۈچۈن، بۇ ئىشلارنى قىلىۋاتىمەن.

[24] يۈگۈرۈش مۇسابىقىسىگە چۈشكەنلەرنىڭ ھەممىسى يۈگۈرگەن بولسىمۇ، مۇكاپاتنى يالغۇز بىرلا كىشىنىڭ ئالىدىغانلىقىنى بىلىسىلەر. سىلەرمۇ خۇدانىڭ مۇكاپاتىغا ئېرىشىش ئۈچۈن يېڭىپ چىققان تەنھەرىكەتچىدەك يۈگۈرۈشۈڭلار كېرەك. [25] مۇسابىقىگە چۈشكەن ھەربىر تەنھەرىكەتچى

ۋاقىتلىق مۇكاپاتقا ئىگە بولۇش ئۈچۈن قاتتىق مەشىق قىلىدۇ. بىز بولساق مەڭگۈ چىرىمەيدىغان مۇكاپاتقا ئىگە بولۇش ئۈچۈن مەشىق قىلىمىز. [26] شۇنىڭ ئۈچۈن، مەن نىشانسىز يۈگۈرۈۋاتقان كىشىدەك يۈگۈرۈۋاتقىنىم يوق. شۇنداقلا، خۇددى بوكسچىغا ئوخشاش ئاتقان مۇشتۇمنى بوش كەتكۈزۈۋاتقىنىم يوق. [27] خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈپ بولغاندىن كېيىن، خۇدانىڭ ئالدىدا مۇكاپاتقا ئېرىشىشكە لاياقەتسىز بولۇپ قالماسلىقىم ئۈچۈن، تېنىمنى ئېتىقاد يولىدا ياشاشقا قاتتىق كۆندۈرۈپ، ئۆزۈمنى تىزگىنلەۋاتىمەن.

بۇتپەرەسلىكتىن ھوشىيار بولۇڭلار

10 [1-2] قېرىنداشلار، مۇسا پەيغەمبەر زامانىدىكى ئەجدادلىرىمىزنىڭ مىسىردىن چىققاندا چۆل ـ باياۋاندا بېشىدىن ئۆتكۈزگەن كەچۈرمىشلىرىنى تولۇق چۈشىنىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. ئۇلارنىڭ ھەممىسى شۇ چاغدا خۇدا ئاتا قىلغان يول باشلىغۇچى بۇلۇتنىڭ يېتەكلىشى ئاستىدا بولۇپ، خۇدانىڭ مۆجىزىسى ئارقىلىق قىزىل دېڭىزدىن ساق ـ سالامەت مېڭىپ ئۆتتى. ئۇلارنىڭ قىزىل دېڭىزدىن ئۆتۈشى خۇددى ئېتىقادچىلارنىڭ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغىنىدەك بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسا پەيغەمبەرگە ئەگەشكۈچىلەردىن بولدى. [3-4] ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدا ئاتا قىلغان ئوخشاش بىر يېمەكلىكنى يېگەن ۋە «روھىي تاش» تىن چىققان ئوخشاش بىر سۇنى ئىچكەن. ئۇلارغا ھەمراھ بولۇپ كەلگەن بۇ «روھىي تاش» دەل ئەيسا مەسىھ ئىدى. [5] شۇنداقتىمۇ، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى خۇدانى خۇرسەن قىلمىدى. شۇڭا، ئۇلار ئۆلۈپ، جەسەتلىرى چۆل ـ باياۋاندا قالدى.

[6] ئۇلاردەك يامان ئىشلارغا بېرىلمەسلىكىمىز ئۈچۈن، بۇ ۋەقەلەردىن ئىبرەت ئېلىشىمىز كېرەك. [7] سىلەر ئۇلارنىڭ بەزىلىرىدەك بۇتقا

چوقۇندىغانلاردىن بولماڭلار. خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغاندەك، ئۆزلىرى چوقۇندىغان بۇتلارنى خۇشال قىلىش ئۈچۈن، «ئۇلار كېيىن ئولتۇرۇپ خالىغانچە يەپ ـ ئىچىشىپ، كەيپ ـ ساپا قىلىشتى.» [8] بىز ئۇلارنىڭ بەزىلىرىدەك جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلمايلى. ئۇلار مانا شۇنداق قىلىپ، يىگىرمە ئۈچ مىڭى بىر كۈندىلا هالاك بولدى. [9] بىز ئۇلارنىڭ بەزىلىرىدەك مەقسەتلىك هالدا گۇناھ قىلىپ، رەببىمىز بىزنى جازالامدۇ ـ جازالىمامدۇ، دەپ ئۇنى سىنىمايلى. شۇ چاغدا، ئۇنداق قىلغانلارنى زەهەرلىك يىلانلار چېقىپ ئۆلتۈرگەندى. [10] بىز ئۇلارنىڭ بەزىلىرىدەك خۇدادىن نارازى بولۇپ، ئۇنىڭدىن ئاغرىنمايلى. شۇ چاغدا، بۇنداق قىلغانلار خۇدا ئەۋەتكەن جان ئالغۇچى پەرىشتە تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەندى. [11] بۇ ۋەقەلەر بىزلەرگە ساۋاق بولۇش ئۈچۈن ئۇلارنىڭ بېشىغا كەلگەندى. شۇنداقلا، بۇ ۋەقەلەر ئاخىر زاماندا ياشاۋاتقان بىزلەرنىڭ ئۇلاردەك بولۇپ قالماسلىقىمىز هەققىدە ئاگاهلاندۇرۇش ئۈچۈن خاتىرىلەنگەندى. [12] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆزىنى ئېتىقادتا پۇت تىرەپ تۇرۇۋاتىمەن، دەپ هېسابلايدىغانلار يىقىلىپ چۈشۈشتىن پەخەس بولسۇن. [13] سىلەر دۇچ كەلگەن سىناقلارغا باشقا ئادەملەرمۇ ئوخشاش دۇچ كەلگەن. خۇدا ئىشەنچلىكتۇر! ئۇ سىلەرنى بەرداشلىق بېرىش چېكىڭلاردىن هالقىغان سىناقلارغا ئۇچراتمايدۇ. خۇدا سىلەرنىڭ سىناققا دۇچ كەلگەندە پۇت تىرەپ تۇرالىشىڭلار ئۈچۈن، ئازدۇرۇلۇشتىن ساقلىنىش يولىنى ئېچىپ بېرىدۇ.

[14] شۇ سەۋەبتىن، قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، بۇتپەرەسلىكتىن ساقلىنىڭلار. [15] سىلەرنى ئەقىل ـ هوشى جايىدا كىشىلەر دەپ قاراپ، بۇنى ئېيتىۋاتىمەن. ئېيتقانلىرىمغا ئۆزۈڭلار باها بېرىڭلار. [16] بىز رەببىمىزنى خاتىرىلەش ئۈچۈن ئۇيۇشۇۋاتقان داستىخاندا جەم بولۇپ، خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ جامدىكى شارابنى ئىچكەندە ۋە بىرناننى بۆلۈشۈپ يېگەندە، ئەيسا مەسىھنىڭ بىز ئۈچۈن قۇربان بولغان تېنى ۋە قېنىنىڭ هېسابىغا كەلگەن

ئىلتىپاتىدىن ئورتاق بەھرىمەن بولىمىز. [17] بىز ئېتىقادچىلار كۆپ بولساقمۇ، ھەممىمىز بىرلا ناننى بۆلۈشۈپ يېگەنلىكىمىز ئۈچۈن، روھىي جەھەتتە بىر تەن بولىمىز.

[18] ئىسرائىللارغا قاراڭلار، ئۇلار يېرۇسالېمدىكى چوڭ ئىبادەتخانىدا خۇداغا قۇربانلىق قىلىنغان گۆشنى يېيىش بىلەن ئىبادەتنى ئىپادىلەيدۇ.
[19] مەن بۇنداق دېيىش ئارقىلىق «بۇتقا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىنغان نەرسىنىڭ بىرەر ئەھمىيىتى بار» ياكى «بۇت ھەقىقىي خۇدا» دېمەكچىمەنمۇ؟
[20] ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! دېمەكچى بولغىنىم شۇكى، بۇتپەرەسلەر قۇربانلىقلىرىنى خۇداغا ئەمەس، جىنلارغا ئاتايدۇ. سىلەرنىڭ جىنلار بىلەن شېرىك بولۇشۇڭلارنى خالىمايمەن. [21] سىلەر ھەم رەببىمىزنىڭ جامىدىكىدىن، ھەم جىنلارنىڭ جامىدىكىدىن ئىچسەڭلار بولمايدۇ. ھەم رەببىمىزنىڭ داستىخىنىغا، ھەم جىنلارنىڭ داستىخىنىغا داخىل بولساڭلار بولمايدۇ.
[22] بۇنداق قىلساق، رەببىمىزنىڭ غەزىپىنى قوزغايمىز. ئۇنىڭ جازالىشىدىن قېچىپ قۇتۇلۇشقا كۈچىمىز يېتەمدۇ؟!

[23] بەزىلەر: «خۇدا تەرىپىدىن مەنئى قىلىنمىغان بولسا، نېمە قىلىمەن دېسەم ئۆز ئىختىيارىم» دېيىشى مۇمكىن. لېكىن، ھەممە ئىش پايدىلىق بولۇۋەرمەيدۇ. «نېمە قىلىمەن دېسەم، ئۆز ئىختىيارىم» دېگەن بۇ سۆز توغرا بولسىمۇ، لېكىن ھەممە ئىش قېرىنداشلىرىنىڭ ئېتىقاد جەھەتتە كۈچلۈك بولۇپ يېتىلىشىگە ياردەم بېرەلمەيدۇ. [24] ھەركىم پەقەت ئۆز مەنپەئىتىنىلا ئەمەس، باشقىلارنىڭمۇ مەنپەئىتىنى كۆزلىسۇن.

[25] گۆش دۇكىنىدا سېتىلغان گۆشلەرنى بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغانمۇ ـ قىلىنمىغانمۇ، دەپ سۈرۈشتۈرۈپ يۈرمەي، پاك ۋىجدان بىلەن يەۋېرىڭلار.
[26] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «يەر يۈزى ۋە ئۇنىڭدىكى ھەممە نەرسە رەببىمىزگە تەئەللۇقتۇر.» [27] ئەگەر ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغان بىر كىشى سىلەرنى زىياپەتكە چاقىرسا ۋە سىلەرمۇ بارماقچى

بولساڭلار، ئالدىڭلارغا قويۇلغان ھەممە نەرسىنى بۇ تاماق ئاتاپ نەزىر
قىلىنغانمۇ ـ قىلىنمىغانمۇ، دەپ سوراپ سۈرۈشتۈرمەي، پاك ۋىجدان بىلەن
يەۋېرىڭلار. 28 لېكىن، باشقا بىرى سىلەرگە: «بۇ نەزىر قىلىنغان گۆش»
دېسە، ئۇ كىشىنىڭ ئېتىقادىنى ئويلاپ ئۇ گۆشنى يېمەڭلار. چۈنكى، بۇ
گۆشنى يېيىش ئۇنىڭ نەزىرىدە گۇناھ بولىدۇ. 29 بۇ يەردە سىلەرنىڭ
ۋىجدانىڭلارنى ئەمەس، بەلكى ئۇ كىشىنىڭ ۋىجدانىنى دېمەكچىمەن.
ئۇنداقتا، نېمە ئۈچۈن باشقىلارنىڭ ۋىجدانى مېنىڭ ئەركىنلىكىمنى
چەكلىسۇن؟ 30 ئەگەر مەن خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ بۇنداق زىياپەتكە
قاتناشسام، يەنە نېمە ئۈچۈن شۈكۈر ئېيتىپ يېگەن بۇ يېمەكلىكىم
سەۋەبىدىن ئەيىبلىنىشكە ئۇچرىشىم كېرەك؟ 31 مۇھىمى، نېمە يەپ، نېمە
ئىچىشىڭلار، قانداقلا ئىش قىلىشىڭلاردىن قەتئىينەزەر، ئۇنى پەقەت
خۇدانىڭ ئۇلۇغلىنىشى ئۈچۈن قىلىڭلار. 32 باشقىلارنى، مەيلى ئۇلار
يەھۇدىيلار، يەھۇدىي ئەمەسلەر ياكى خۇداغا مەنسۇپ جامائەتچىلىكتىكى
ئېتىقادچىلار بولسۇن، گۇناھقا باشلايدىغان ئىشنى قىلماڭلار. 33 ئۆزۈممۇ
سىلەرگە دېگەنلىرىم بويىچە ئىش قىلىمەن. مەن ھەرقايسى جەھەتتىن
ھەممە ئادەمنى خۇرسەن قىلىشقا تىرىشىمەن. چۈنكى، مەن ئۆز مەنپەئەتىم
ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى كۆپچىلىكنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ
مەنپەئەتىنى كۆزلەيمەن.
11 1 مەن ئەيسا مەسىھنى ئۈلگە قىلغىنىمدەك، سىلەرمۇ
مېنى ئۆزۈڭلارغا ئۈلگە قىلىڭلار.

ئىبادەت قائىدىلىرى

2 دائىم مېنى ئەسلەپ تۇرغانلىقىڭلار ۋە مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن
تەلىملەرگە ئەمەل قىلغانلىقىڭلار ئۈچۈن سىلەرنى ماختايمەن. 3 لېكىن،

شۇنىمۇ بىلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەنكى، ھەممە ئەرنىڭ بېشى ئەيسا مەسىھتۇر. ئايالنىڭ بېشى ئەر، ئەيسا مەسىھنىڭ بېشى بولسا خۇدادۇر.
[4] شۇڭا، ئىبادەتكە قاتناشقاندا بىر ئەر بېشىغا بىرنېمە ئارتىپ دۇئا قىلسا ياكى
خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزسە، ئۇ ئۆز بېشى بولغان ئەيسا مەسىھكە
ھۆرمەتسىزلىك قىلغان بولىدۇ. [5] بىر ئايال بېشىغا بىرنەرسە ئارتماي دۇئا قىلسا
ياكى خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزسە، ئۇمۇ ئۆز بېشى، يەنى ئۆز ئېرىگە
ھۆرمەتسىزلىك قىلغان بولىدۇ. بۇنداق ئايالنىڭ چېچى چۈشۈرۈۋېتىلگەن
ئايالدىن پەرقى يوقتۇر. [6] ئەگەر ئايال بېشىغا بىرنەرسە ئارتىشنى خالىمىسا،
ئۇنداقتا ئۇ چېچىنى كەسكۈزۈۋەتسۇن. ۋەھالەنكى، بىر ئايالنىڭ چېچىنىڭ
كېسىلىشى ياكى چۈشۈرۈلۈشى نومۇس ئىش بولغانىكەن، ئۇنداقتا ئۇ ئايال
ئىبادەتكە قاتناشقاندا بېشىغا بىرنېمە ئارتسۇن. [7] ئەرلەر بولسا ئىبادەتكە
قاتناشقاندا، بېشىغا بىرنەرسە ئارتماسلىقى كېرەك. چۈنكى، ئەر خۇدانىڭ
ئوبرازىدا يارىتىلغان بولۇپ، خۇدانىڭ شان ـ شەرىپىنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ.
ئايال بولسا ئەرنىڭ شان ـ شەرىپىنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ. [8] چۈنكى، ئىنسان
يارىتىلغان چاغدا، ئەر ئايالدىن ئەمەس، ئايال ئەردىن يارىتىلغان. [9] شۇنداقلا،
ئەر ئايال ئۈچۈن ئەمەس، ئايال ئەر ئۈچۈن يارىتىلغان. [10] شۇنىڭ ئۈچۈن،
ئاياللارنىڭ بېشىغا بىرنەرسە ئارتىش ياكى ئارتماسلىق ھوقۇقى بار بولسىمۇ،
بۇنى مۇۋاپىق ئىشلەتسۇن.* بۇ ھەم پەرىشتىلەر ئۈچۈندۇر. [11] ھالبۇكى،
رەببىمىزگە باغلانغان يېڭى ھاياتىمىزدا ئاياللار ئەرلەردىن مۇستەسنا
ئەمەس، ئەرلەرمۇ ئاياللاردىن مۇستەسنا ئەمەس. [12] چۈنكى، ئايال ئەردىن

* 10. بۇ ئايەتنىڭ يەنە ئىككى خىل مەنىسى بولۇشى مۇمكىن: «شۇنىڭ ئۈچۈن ئاياللار بېشىغا بىرنەرسە ئارتىپ، ئەرلەرگە بويسۇنىدىغانلىقىنى ئىپادىلىسۇن» ياكى «شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاياللار يىغىلىشلاردا بېشىغا بىر نەرسە ئارتىپ، خۇدانىڭ ئۇلارغا بەرگەن ئىبادەتكە قاتنىشىش ھوقۇقىنى ئىپادىلىسۇن».

يارىتىلغان بولسىمۇ، لېكىن ئەرمۇ ئايالدىن تۇغۇلىدۇ. ھەر ئىككىلىسى پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ياراتقان خۇدا تەرىپىدىن يارىتىلغان.

[13] سىلەر ئۆزۈڭلار ئېيتىڭلارچۇ، ئاياللارنىڭ بېشىغا بىرنەرسە ئارتماي تۇرۇپ، خۇداغا دۇئا قىلىشى توغرىمۇ؟ [14] سىلەر ئەرلەرنىڭ ئۇزۇن چاچ قويۇشىنىڭ ئۆزلىرى ئۈچۈن نومۇس ئىكەنلىكىنى تەبىئىي ھالدا بىلىسىلەرغۇ؟ [15] لېكىن، ئاياللارنىڭ ئۇزۇن چېچى خۇدانىڭ ئۇلارغا ياپقۇچ قىلىپ بەرگەن گۈزەللىكىدۇر. [16] ئەگەر كىمدەكىم بۇ سۆزلەرگە قارشى چىقسا، مەن شۇنداق دېيەلەيمەنكى، بۇ بىز ئەزەلدىن ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتقان قائىدە. خۇداغا مەنسۇپ بولغان ھەرقايسى جامائەتچىلىكمۇ بۇنى توغرا، دەپ قارايدۇ.

رەببىمىزنى خاتىرىلەش ئۈچۈن ئۆتكۈزۈلىدىغان داستىخان

[17] تۆۋەندىكى ئىشلارغا كەلسەك، مەن بۇ توغرىسىدا سىلەرنى ماختىيالمايمەن. چۈنكى، سىلەرنىڭ جەم بولۇشۇڭلارنىڭ پايدىسىدىن زىيىنى كۆپ بولۇۋاتىدۇ. [18] بىرىنچىدىن، سىلەر ئىبادەتكە جەم بولغىنىڭلاردا، ئاراڭلاردا گۇرۇھلارغا بۆلۈنۈشلەر بولغانلىقىنى ئاڭلىدىم. بۇ گەپكە قىسمەن ئىشەندىم. [19] ئاراڭلاردا بۆلۈنۈشلەرنىڭ پەيدا بولۇشىدىن ساقلانغىلى بولمايدۇ. لېكىن مۇشۇنداق بولغاندا، زادى كىمنىڭ خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغانلىقىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. [20] سىلەر رەببىمىزنى خاتىرىلەش مەقسىتىدە ئۆتكۈزۈلىدىغان داستىخانغا جەم بولىمىز، دەيسىلەر. ئەمەلىيەتتە، بۇنىڭ ئۈچۈن جەم بولمايدىكەنسىلەر. [21] چۈنكى، سىلەر بىر-بىرىڭلارنى ساقلىماي، ئۆزۈڭلار ئېلىپ كەلگەن تاماقنى ئۆزۈڭلار يەۋېرىدىكەنسىلەر-دە، بەزىلەر قانغۇچە يەپ-ئىچىدىكەن، يەنە بەزىلەر ئاچ قالىدىكەن. [22] يەپ-ئىچىشكە ئۆز ئۆيلىرىڭلار بار ئەمەسمۇ؟ ياكى بۇ يەرگە خۇداغا مەنسۇپ بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى كۆزگە ئىلماي، يەيدىغان نەرسىسى يوقلارنى

خىجىل قىلىشقا جەم بولىدۇغۇلارمۇ؟ سىلەرگە نېمە دېسەم بولار؟ سىلەرنى ماختايمۇ؟ ياق، بۇ ئىشتا سىلەرنى ھەرگىز ماختىيالمايمەن!

[23] رەببىمىزنىڭ داستىخىنى توغرۇلۇق مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن تەلىملەرنى رەببىمىزدىن ئالغانمەن. رەببىمىز ئەيسا ساتقۇن تەرىپىدىن تۇتۇپ بېرىلگەن كېچە، قولىغا بىر نان ئېلىپ، [24] خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ، ناننى ئوشتۇپ تۇرۇپ: «بۇ مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن پىدا بولىدىغان تېنىمدۇر. مېنى ئەسلەپ تۇرۇش ئۈچۈن بۇنىڭدىن يەڭلار» دېدى. [25] خۇددى شۇنىڭدەك، تاماقتىن كېيىن ئۇ يەنە جامنى قولىغا ئېلىپ: «بۇ جامدىكى شاراب مېنىڭ قېنىم بىلەن تۈزۈلىدىغان خۇدانىڭ يېڭى ئەھدىسىنىڭ بەلگىسىدۇر. ھەر قېتىم بۇنداق شارابتىن ئىچكىنىڭلاردا مېنى ئەسلەپ تۇرۇڭلار» دېدى. [26] شۇنىڭ ئۈچۈن، تاكى رەببىمىز قايتىپ كەلگۈچە، ھەر قېتىم بۇ ناندىن يېگىنىڭلاردا ۋە ھەر قېتىم بۇ جامدىكىدىن ئىچكىنىڭلاردا، رەببىمىزنىڭ قۇربان بولغانلىقىنى جاكارلىغان بولىسىلەر.

[27] شۇنىڭ ئۈچۈن، رەببىمىزنىڭ داستىخىنىغا داخىل بولغان ھەربىر كىشى نامۇۋاپىق ھالدا ناندىن يەپ، جامدىكىدىن ئىچسە، ئۇ رەببىمىزنىڭ بىز ئۈچۈن قۇربان قىلغان تېنى ۋە ئاققۇزغان قېنىغا يۈز كېلەلمەيدىغان گۇناھ قىلغان بولىدۇ. [28] شۇڭا، ھەركىم ئاۋۋال بۇ ئىشلار ئۈستىدە ئۆز ـ ئۆزىنى تەكشۈرۈپ كۆرسۇن. ئاندىن، ناندىن يەپ، جامدىكىدىن ئىچسۇن. [29] چۈنكى، ئېتىقادچىلار رەببىمىزنىڭ داستىخىنىغا داخىل بولۇش بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ تېنى ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ.* بۇنى پەرقلەندۈرمەي تۇرۇپ، ناندىن يېگەن ۋە جامدىكىدىن ئىچكەن كىشى ئۆزىنى خۇدانىڭ جازاسىغا مەھكۇم قىلىدۇ. [30] مانا شۇ سەۋەبتىن، بىرمۇنچىڭلار جىسمانىي

*29. بۇ ئايەتنىڭ: «بۇ داستىخاننىڭ ھەقىقىي مەنىسى رەببىمىزنىڭ بىز ئۈچۈن قۇربان قىلغان تېنى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ» دېگەندىن ئىبارەت يەنە بىر مەنىسى بولۇشى مۇمكىن

جەھەتتىن ھالسىز ۋە ئاغرىق بولۇپ قالدىڭلار، ھەتتا بەزىلەر ئۆلۈپ كەتتى.
[31] ئەگەر ئۆز ـ ئۆزىمىزنى تەكشۈرگەن بولساقىدۇق، بۇنداق جازالارغا
ئۇچرىمىغان بولاتتۇق. [32] لېكىن، گۇناھقا تولغان بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى بىلەن
بىرلىكتە جازالانماسلىقىمىز ئۈچۈن، رەببىمىز بىزنى مۇشۇنداق جازالاپ
تەربىيىلەۋاتىدۇ.
[33] شۇڭا، قېرىنداشلار، رەببىمىزنى خاتىرىلەش مەقسىتىدە
ئۆتكۈزۈلىدىغان داستىخانغا داخىل بولۇش ئۈچۈن بىر يەرگە جەم
بولغىنىڭلاردا، ھەممەيلەن تولۇق كەلگۈچە بىر ـ بىرىڭلارنى ساقلاڭلار.
[34] بۇنداق يىغىلىش سىلەرنىڭ جازاغا ئۇچرىشىڭلارغا سەۋەب بولۇپ
قالماسلىقى ئۈچۈن، قورسىقى ئاچلار قورسىقىنى ئۆيىدە تويدۇرۇپ كەلسۇن.
باشقا مەسىلىلەرگە كەلسەك، يېنىڭلارغا بارغىنىمدا سۆزلىشىمىز.

مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان ھەدىيىلەر

12 [1] قېرىنداشلار، مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان ھەدىيىلەرگە
كەلسەك، بۇلارنى تولۇق چۈشىنىشىڭلارنى خالايمەن.
[2] سىلەرگە مەلۇمكى، سىلەر ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشتىن ئىلگىرى
ئازدۇرۇلۇپ، جانسىز بۇتلارغا چوقۇندۇڭلار. [3] شۇڭا، يەنە ئازدۇرۇلۇپ
كەتمەسلىكىڭلار ئۈچۈن شۇنى بىلىشىڭلارنى خالايمەنكى، خۇدانىڭ
روھىنىڭ يېتەكچىلىكىدە سۆزلىگەن ھەرقانداق كىشى: «ئەيساغا لەنەت!»
دېمەيدۇ. مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىسىزمۇ ھېچكىم: «ئەيسا مەسىھ
مېنىڭ رەببىمدۇر» دېيەلمەيدۇ.
[4] مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان ھەدىيىلەر خىلمۇخىلدۇر، لېكىن بۇ
ھەدىيىلەرنى ئاتا قىلغۇچى مۇقەددەس روھ بىردۇر. [5] رەببىمىز ئۈچۈن
قىلىنىدىغان خىزمەتلەر خىلمۇخىلدۇر، لېكىن بىز خىزمەت قىلىدىغان

رەببىمىز بىردۇر. [6] خۇدانىڭ بىزنىڭ ھاياتىمىزدا قىلىۋاتقان ئىشلىرى
خىلمۇخىلدۇر، لېكىن بىز ئارقىلىق ئۇلارنى قىلىۋاتقان خۇدا بىردۇر. [7] پۈتۈن
جامائەتچىلىكنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن مۇقەددەس روھ ھەربىرىمىزگە ئالاھىدە
قابىلىيەت ئاتا قىلىدۇ. [8] مۇقەددەس روھ بىر كىشىگە ئاقىلانە سۆز قىلىش
قابىلىيىتىنى بېرىدۇ. يەنە بىر كىشىگە بولسا بىرەر ئىش توغرۇلۇق خۇدادىن
كەلگەن ئالاھىدە بىلىم بېرىدۇ. [9] ئوخشاشلا، شۇ مۇقەددەس روھ بىرىگە
خۇداغا بولغان ئالاھىدە ئىشەنچ، يەنە بىرىگە كېسەللەرنى ساقايتىش
قۇدرىتىنى بېرىدۇ. [10] يەنە شۇ روھ بىرىگە مۆجىزىلەر يارىتىش قابىلىيىتىنى
بەرسە، يەنە بىرىگە خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزۈش قابىلىيىتىنى بېرىدۇ.
بىرىگە بىرسىنىڭ يەتكۈزگەن سۆزلىرىنىڭ مۇقەددەس روھتىن كەلگەن ياكى
كەلمىگەنلىكىنى پەرقلەندۈرۈش، بىرىگە ئۆزىگە نامەلۇم بولغان تىللاردا
سۆزلەش، يەنە بىرىگە بولسا بۇ تىللارنى چۈشەندۈرۈش قابىلىيىتىنى بېرىدۇ.
[11] بۇ قابىلىيەتلەرنىڭ ھەممىسىنى يۈرۈشتۈرگەن بىردىنبىر مۇقەددەس
روھتۇر. مۇقەددەس روھ ئۆز ئىرادىسى بويىچە بۇ قابىلىيەتلەرنى ھەربىر
كىشىگە ئايرىم ـ ئايرىم تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىدۇر

[12] گەرچە بىزنىڭ تېنىمىزدىكى ئەزالار كۆپ بولسىمۇ، ئۇلار ئۆزئارا
قوشۇلۇپ بىرلا تەننى تەشكىل قىلىدۇ. شۇنىڭدەك، ئەيسا مەسىھنىڭ تېنى،
يەنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى نۇرغۇن ئېتىقادچىلاردىن تەشكىل تاپقان
بولۇپ، ئۇلارمۇ بىرلا تەندۇر. [13] چۈنكى، يەھۇدىي ياكى يەھۇدىي ئەمەس
بولسۇن، قۇل ياكى ھۆر بولسۇن، ھەممىمىز ئوخشاش مۇقەددەس روھ
تەرىپىدىن چۆمۈلدۈرۈلۈپ، بىر تەنىنىڭ، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىنىڭ
تەركىبىي قىسمى بولۇپ، مۇقەددەس روھتىن بەھرىمەن بولدۇق.

[14] تەن بىرلا ئەزادىن ئەمەس، نۇرغۇن ئەزالاردىن تەشكىل تاپىدۇ. [15] ئەگەر پۇت: «قول بولمىغانلىقىم ئۈچۈن تەنگە مەنسۇپ ئەمەسمەن» دېسە، بۇ ئۇنى تەندىن ئايرىۋېتەلەمدۇ؟ [16] ئەگەر قۇلاق: «كۆز بولمىغانلىقىم ئۈچۈن تەنگە مەنسۇپ ئەمەسمەن» دېسە، بۇمۇ ئۇنى تەندىن ئايرىۋېتەلەمدۇ؟ [17] پۈتۈن تەن كۆز بولسا، ئۇ قانداقمۇ ئاڭلىيالايدۇ؟ پۈتۈن تەن قۇلاق بولسا، ئۇ پۇراقنى قانداقمۇ سېزەلەيدۇ؟ [18] ھالبۇكى، خۇدا تېنىمىزدىكى ھەربىر ئەزانى ئۆز خاھىشى بويىچە ئورۇنلاشتۇرغان. [19] ئەگەر ھەممىسى ئوخشاش بىرلا ئەزا بولغان بولسا، ئۇنى قانداقمۇ تەن دېگىلى بولاتتى؟ [20] ئەمەلىيەتتە، ئەزا كۆپ بولسىمۇ، لېكىن پەقەت بىر تەننىلا تەشكىل قىلىدۇ.

[21] شۇڭا، كۆز قولغا: «ساڭا ئېھتىياجىم يوق» دېيەلمەيدۇ. ياكى باش پۇتقا: «سىلەرگە ئېھتىياجىم يوق!» دېيەلمەيدۇ. [22] دەل ئەكسىچە، تەنئىڭ ئاجىز دەپ ھېسابلانغان ئەزالىرى كەم بولسا بولمايدۇ. [23] تەنئىڭ بىئەپ دەپ قارالغان ئەزالىرىغا تېخىمۇ كۆپرەك ئەھمىيەت بېرىمىز. ئۇياتلىق دەپ قارالغان ئەزالىرىمىزنى تېخىمۇ دىققەت ـ ئېتىبار بىلەن ياپىمىز. [24] ئۇياتلىق بولمىغان ئەزالىرىمىزنى يوشۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوقتۇر. خۇدا تېنىمىزدىكى قەدرى ئاز دەپ ھېسابلانغان ئەزالارنىڭ تېخىمۇ قەدىرلىنىشى ئۈچۈن، شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان. [25] بۇنىڭدىكى مەقسەت، تەندە پارچىلىنىش بولمىسۇن، ئەكسىچە ئەزالار بىر ـ بىرىگە ئوخشاش ئېتىبار بەرسۇن، دېگەندىن ئىبارەت. [26] ئەگەر بىر ئەزاغا دەرد كەلسە، پۈتكۈل ئەزالار تەڭ دەرد تارتىدۇ، بىر ئەزا قەدىرلەنسە، پۈتكۈل ئەزالار تەڭ خۇشال بولىدۇ.

[27] دېمەك، ھەممىڭلار ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىنى تەشكىل قىلغانسىلەر. ھەربىرىڭلار بۇ تەننىڭ ئوخشىمىغان ئايرىم ـ ئايرىم ئەزاسىسىلەر. [28] شۇڭا، خۇدا ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە باشتا ئەلچىلەرنى، ئىككىنچىسىگە خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزگۈچىلەرنى، ئۈچىنچىسىگە خۇدا توغرىسىدا

تەلىم بەرگۈچىلەرنى، ئۇنىڭدىن كېيىن مۆجىزە كۆرسەتكۈچىلەرنى، كېسەللەرنى ساقايتىش قابىلىيىتىگە ئىگە بولغانلارنى، باشقىلارغا ياردەم بەرگۈچىلەرنى، باشقۇرۇش قابىلىيىتى بولغانلارنى ھەمدە ئۆزلىرىگە نامەلۇم بولغان تىللاردا سۆزلىيەلەيدىغانلارنى تەيىنلىدى. [29] ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى ئەلچىمۇ؟ ھەممىسى خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزگۈچىمۇ؟ ھەممىسى تەلىم بەرگۈچىمۇ؟ ھەممىسى مۆجىزە كۆرسەتكۈچىمۇ؟ [30] ھەممىسى كېسەللەرنى ساقايتىش قابىلىيىتىگە ئىگىمۇ؟ ھەممىسى ئۆزلىرىگە نامەلۇم بولغان تىللاردا سۆزلىيەلەمدۇ؟ ھەممىسى بۇ تىللارنىڭ مەنىسىنى چۈشەندۈرەلەمدۇ؟ ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس. [31] سىلەر كۆپچىلىك ئۈچۈن ئەڭ پايدىلىق بولغان قابىلىيەتلەرنى قوغلىشىڭلار. لېكىن، سىلەرنىڭ بۇ قابىلىيەتلەرنى ياخشى ئىشلىتىشىڭلار ئۈچۈن، مەن ئاۋۋال سىلەرگە ھەممىدىن ياخشى بىر يولنى كۆرسىتەي.

مېھىر ـ مۇھەببەت ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر

13 [1] گەرچە مەن يەر ـ يۈزىدىكى ھەرقانداق تىلدا، ھەتتا پەرىشتىلەرنىڭ تىللىرىدا سۆزلىيەلىسەممۇ، لېكىن باشقىلارغا مېھىر ـ مۇھەببىتىم بولمىسا، سۆزلىرىم قۇلاققا خۇش ياقمايدىغان داقا ـ دۇمباق ياكى يېقىمسىز قوڭغۇراق ئاۋازىدەك بولۇپ قالىدۇ. [2] گەرچە خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزۈش قابىلىيىتىم بولسىمۇ، دۇنيانىڭ پۈتكۈل سىرلىرىنى بىلسەممۇ، خۇدادىن كەلگەن ئالاھىدە بىلىملەرگە ئىگە بولساممۇ ۋە تاغلارنى ئورنىدىن قوزغىتالايدىغان كامىل ئىشەنچىم بولسىمۇ، لېكىن باشقىلارغا مېھىر ـ مۇھەببىتىم بولمىسا، ھېچنېمىگە ئەرزىمەس بىر ئادەم بولۇپ قالىمەن. [3] گەرچە پۈتۈن مېلىمنى سەدىقە قىلىپ بېرىۋەتسەممۇ، ھەتتا خۇدانىڭ خىزمىتىدە جېنىمنى قۇربان قىلىپ، تېنىمنىڭ ئوتتا كۆيدۈرۈلۈشىگە

رازى بولساممۇ، لېكىن باشقىلارغا مېھىر ـ مۇھەببىتىم بولمىسا، بۇ قىلغانلىرىمنىڭ ماڭا ھېچ پايدىسى يوقتۇر.

[4] مېھىر ـ مۇھەببەت سەۋرچان ۋە مېھرىباندۇر. مېھىر ـ مۇھەببەت ھەسەتخورلۇق قىلمايدۇ، ماختانچاقلىق ۋە تەكەببۇرلۇقمۇ قىلمايدۇ. [5] مېھىر ـ مۇھەببەت ئەدەپسىزلىك قىلمايدۇ، شەخسىي مەنپەئەتىنى كۆزلىمەيدۇ، ئاسان ئاچچىقلانمايدۇ ۋە ئاداۋەت ساقلىمايدۇ. [6] مېھىر ـ مۇھەببەت ناھەقچىلىكتىن خۇرسەن بولمايدۇ، ئەكسىچە ھەقىقەتتىن خۇشال بولىدۇ. [7] مېھىر ـ مۇھەببەت ھەممىگە بەرداشلىق بېرىدۇ، ھەممىگە ئىشەنچ بىلەن قارايدۇ، ھەممە ئىشتا ئۈمىدۋار ۋە چىداملىق بولىدۇ.

[8] مېھىر ـ مۇھەببەت مەڭگۈ داۋاملىشىدۇ. لېكىن، خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزىدىغان قابىلىيەت بولسا ھامان ئاخىرلىشىدۇ. مۇقەددەس روھنىڭ كۈچى بىلەن ئۆزىگە نامەلۇم بولغان تىلدا سۆزلەش ئاخىر توختايدۇ، خۇدادىن كەلگەن ئالاھىدە بىلىملەرمۇ ئاخىرلىشىدۇ. [9] چۈنكى، بۇ ئالاھىدە بىلىملەر چەكلىكتۇر. شۇنداقلا، خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزۈش قابىلىيىتىمىزمۇ چەكلىكتۇر. [10] بۇ دۇنيانىڭ ئاخىرلىششى كەلگەندە، بۇنداق چەكلىك قابىلىيەتلەرنىڭمۇ ھاجىتى قالمايدۇ. [11] بۇ خۇددى بالىلىق ۋاقتىمىزدا بالىلارچە سۆزلەپ، بالىلارچە ئويلاپ، بالىلارچە مۇھاكىمە قىلىپ، چوڭ بولغىنىمىزدا بالىلىقىمىزنى تاشلىغىنىمىزغا ئوخشاشتۇر. [12] بىز سۇس كۆرۈنىدىغان ئەينەك ئارقىلىق كۆرۈۋاتقانلىقىمىز ئۈچۈن، ھەممە نەرسىنى غۇۋا كۆرىمىز. لېكىن، كەلگۈسىدە بولسا يۈزمۇيۈز كۆرىمىز. ھازىر مېنىڭ خۇدا توغرىسىدا بىلىدىغىنىم چەكلىكتۇر، ئۇ ۋاقىت يېتىپ كەلگەندە خۇدا مېنى تولۇق بىلگەندەك، مەنمۇ ھەممىنى تولۇق بىلىدىغان بولىمەن. [13] مانا بۇ دۇنيادا ئېتىقاد، ئۈمىد ۋە مېھىر ـ مۇھەببەتتىن ئىبارەت بۇ ئۈچى داۋاملىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ. بۇلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ ئۇلۇغ بولغىنى مېھىر ـ مۇھەببەتتۇر.

مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان ھەدىيىلەردىن پايدىلىنىش

14
[1] شۇڭا، مېھىر ـ مۇھەببەتنى قوغلىشىڭلار ھەمدە مۇقەددەس
روھ ئاتا قىلغان ھەدىيىلەرگە، بولۇپمۇ خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى
يەتكۈزۈش قابىلىيىتىگە قىزغىنلىق بىلەن ئىنتىلىڭلار. [2] بىر كىشى مۇقەددەس
روھنىڭ كۈچى بىلەن ئۆزىگە نامەلۇم بولغان تىلدا سۆزلىسە، ئۇ باشقىلارغا
ئەمەس، بەلكى خۇداغا سۆزلەيدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ سۆزىنى ھېچكىم
چۈشىنەلمەيدۇ. ئۇ مۇقەددەس روھنىڭ كۈچى بىلەن تۈرلۈك سىرلىق
ئىشلارنى سۆزلەيدۇ. [3] خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزگۈچىلەر بولسا
باشقىلارنىڭ ئېتىقادتا ئۆسۈپ يېتىلىشى، رىغبەتلىنىشى ۋە تەسەللى تېپىشى
ئۈچۈن سۆزلەيدۇ. [4] نامەلۇم تىلدا سۆزلىگۈچى ئېتىقادتا ئۆز ـ ئۆزىنى
يېتىلدۈرىدۇ. لېكىن، خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزگۈچى بولسا پۈتۈن
ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ئېتىقادتا يېتىلىشىگە ياردەم بېرىدۇ.
[5] ھەممىڭلارنىڭ مۇقەددەس روھنىڭ كۈچى بىلەن ئۆزۈڭلارغا نامەلۇم بولغان
تىللاردا سۆزلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. لېكىن، سىلەرنىڭ خۇدانىڭ
ۋەھىيسىنى يەتكۈزۈشۈڭلارنى تېخىمۇ ئۈمىد قىلىمەن. چۈنكى، نامەلۇم
بولغان تىللاردا سۆزلەنگەن سۆزلەرنى چۈشەندۈرۈپ، ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكىنىڭ ئېتىقادىنى يېتىلدۈرۈشكە ياردىمى بولىدىغان بىرەرسى
بولمىسا، ئۇ چاغدا نامەلۇم تىللاردا سۆزلەشتىن، خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى
يەتكۈزۈش قابىلىيىتى كۆپ ئەۋزەل بولىدۇ.
[6] ئەمدى قېرىنداشلار، ئەگەر مەن يېنىڭلارغا بېرىپ، ئۆز تىلىڭلاردا
سىلەرگە خۇدا تەرىپىدىن ئاشكارىلانغان ھەقىقەتنى، خۇدادىن كەلگەن
ئالاھىدە بىلىم، ۋەھىي ياكى بىرەر تەلىم يەتكۈزمەي، پەقەتلا مۇقەددەس
روھنىڭ كۈچى بىلەن بۇنداق نامەلۇم تىلدا سۆزلىسەم، سىلەرگە نېمە پايدام

بولسۇن؟ [7] شۇنىڭدەك، ئاۋاز چىقىرالايدىغان جانسىز نەرسىلەر، مەسىلەن نەي ياكى چىلتارمۇ ئېنىق ئاھاڭ چىقارمىسا، ھېچكىم ئۇنىڭ چېلىنىۋاتقان مۇزىكا ئىكەنلىكىنى بىلەلمەيدىغۇ؟ [8] جەڭ كانىيىمۇ بەلگىلىك بىر ئاھاڭدا چېلىنمىسا، ھېچكىم جەڭگە ھازىرلانمايدىغۇ؟ [9] شۇنىڭدەك، سىلەرمۇ چۈشىنىشلىك تىلدا سۆزلىمىسەڭلار، نېمە دېمەكچى بولغىنىڭلارنى كىم چۈشىنەلەيدۇ؟ ئۇ چاغدا، ھاۋاغا گەپ قىلغاندەك بولىسىلەر. [10] شۈبھىسىزكى، دۇنيادا خىلمۇخىل تىللار بار ھەم ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى چۈشىنىكسىز ئەمەس. [11] بىراق، مەلۇم بىر ئادەمنىڭ تىلىنى چۈشەنمىسەم، ئۇ ماڭا يات بولىدۇ، مەنمۇ ئۇنىڭغا يات بولىمەن. [12] شۇڭا، سىلەر مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان قابىلىيەتلەرگە ئىگە بولۇشقا قىزغىنلىق بىلەن ئىنتىلگەنىكەنسىلەر، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ئېتىقادتا يېتىلىشىگە ياردەم بېرىدىغان قابىلىيەتلەرنى ئىگىلەشكە تېخىمۇ كۆپ ئىنتىلىڭلار.

[13] شۇڭا، ئۆزىگە نامەلۇم بولغان تىلدا سۆزلىيەلەيدىغان كىشى ئۆزىنىڭ سۆزلىگەنلىرىنى چۈشەندۈرۈش قابىلىيىتىگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن دۇئا قىلسۇن. [14] چۈنكى، بىر كىشى ئۇنداق تىلدا دۇئا قىلسا، ئۇنىڭ روھى مۇقەددەس روھ ئارقىلىق خۇداغا دۇئا قىلغان بولىدۇ. لېكىن، ئۇ ئۆز ئەقىل ـ ئىدراكى بىلەن بۇ دۇئانى چۈشىنەلمەيدۇ. [15] ئۇنداقتا، ئۇ قانداق قىلىشى كېرەك؟ ئۇ بەزىدە مۇقەددەس روھ ئارقىلىق بۇنداق تىلدا سۆزلەش بىلەن، بەزىدە ئەقىل ـ ئىدراكى بىلەن دۇئا قىلسۇن. شۇنداقلا، ئۇ بەزىدە مۇقەددەس روھ ئارقىلىق، بەزىدە ئەقىل ـ ئىدراكى بىلەن خۇداغا مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتسۇن. [16] ئەگەر مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئۆزۈڭگە نامەلۇم بولغان بۇنداق تىلدىلا خۇداغا شۈكۈر ئېيتساڭ، جامائەتچىلىك سېنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىڭنى چۈشەنمەي، ئېيتقان شۈكۈر دۇئالىرىڭغا قانداقمۇ: «ئامىن» دېيەلىسۇن؟ [17] شۇڭا، سەن ھەرقانچە ياخشى شۈكۈر ئېيتساڭمۇ، لېكىن بۇ دۇئالار

ھېچكىمنىڭ ئېتىقادىنى يېتىلدۈرۈشكە ياردەم بېرەلمەيدۇ. [18] مەن بۇنداق نامەلۇم تىلدا شەخسەن ھەممىڭلاردىن كۆپ سۆزلەيدىغانلىقىم ئۈچۈن، خۇداغا شۈكۈر ئېيتىمەن. [19] لېكىن، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە باشقىلارنىڭ تەلىم ئېلىشى ئۈچۈن، نامەلۇم تىلدا ئون مىڭ ئېغىز سۆزلىگەندىن كۆرە، ھەممە ئادەم چۈشىنىدىغان تىلدا بەش ئېغىز سۆزلىگىنىم ياخشىدۇر.

[20] قېرىنداشلار، يامانلىق قىلىشنى بىلمەيدىغان سەبىي باللاردەك بولۇڭلار، لېكىن بۇ ئىشلارغا كەلگەندە ئوي ـ پىكرىڭلار كىچىك باللاردەك ئەمەس، بەلكى چوڭلاردەك بولسۇن. [21] مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا مۇنداق دېگەن:

«غەيرىي تىللاردا سۆزلەيدىغانلار ئارقىلىق،
يات مىللەتلەرنىڭ ئېغىزى ئارقىلىق سۆزلەيمەن خەلقىمگە.
بىراق، ئۇلار يەنىلا ئىتائەت قىلماس ماڭا.» *

[22] بۇ ئايەتتىن قارىغاندا، ئۆزگە نامەلۇم بولغان تىلدا سۆزلەش خۇدانىڭ ئۆزگە ئېتىقاد قىلىدىغانلارغا ئەمەس، بەلكى قىلمايدىغانلارغا قارىتىلغان بىر بەلگىسىدۇر. خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزۈش بولسا خۇدانىڭ ئۆزگە ئېتىقاد قىلمايدىغانلارغا ئەمەس، بەلكى قىلىدىغانلارغا قارىتىلغان، خۇدانىڭ ئۇلار بىللە ئىكەنلىكىنىڭ بىر بەلگىسىدۇر. [23] ئەگەر پۈتۈن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگىلار جەم بولۇپ، ھەممە ئادەم ئۆز ئالدىغا بۇنداق نامەلۇم تىلدا سۆزلەۋەرگەندە بۇنىڭدىن خەۋىرى بولمىغانلار ياكى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد

*21. قەدىمكى زاماندا ئىسرائىللار خۇداغا ئىتائەت قىلمىغانلىقى ئۈچۈن، يەشايا پەيغەمبەر ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ، بۇ ئايەتنى ئېيتقان. ئۇ، خۇدا «غەيرىي تىللاردا سۆزلىشىدىغان» قوشۇنلار ئارقىلىق سىلەرنى جازالايدۇ، دېگەن. كېيىن يەشايا پەيغەمبەر دېگەندەك بولغان.

قىلمايدىغانلار ئاراڭلارغا كىرىپ قالسا، «سىلەر ساراڭ بولۇپ قاپسىلەر!» دېيىشمەمدۇ؟ [24] لېكىن، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىڭلار ئوخشاش بىر تىلدا خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزۈۋاتقاندا ئېتىقاد قىلمىغان ياكى ئەھۋالدىن خەۋىرى بولمىغان بىرى ئاراڭلارغا كىرىپ قالسا، ئۇ ھەممىڭلارنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىڭلاردىن ئۆزىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ، ۋىجدانى ئازابلىنىدۇ. [25] ئىچىدىكى يوشۇرۇن ئوي - پىكىرلىرى ئاشكارىلىنىپ، بۇنىڭ بىلەن «خۇدا ھەقىقەتەن سىلەر بىلەن بىللە ئىكەن» دەپ ئېتىراپ قىلىپ، يەرگە باش قويۇپ خۇداغا سەجدە قىلىدۇ.

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك قائىدىلەر

[26] قېرىنداشلار، مەن خۇلاسە قىلاي، سىلەر خۇداغا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن بىر يەرگە جەم بولغىنىڭلاردا، بەزىلىرىڭلار مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتسىلەر، بەزىلىرىڭلار تەلىم بېرىسىلەر، بەزىلىرىڭلار خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزسىلەر، بەزىلىرىڭلار ئۆزۈڭلارغا نامەلۇم بولغان تىلدا سۆزلەيسىلەر، باشقىلار بولسا بۇ تىلنى چۈشەندۈرىدۇ. ھەممە ئىش جامائەتچىلىكنىڭ ئېتىقادىنى يېتىلدۈرۈش ئۈچۈن بولسۇن. [27] ئەگەر ئۆزگە نامەلۇم بولغان تىلدا سۆزلىمەكچى بولغانلار بولسا، ئەڭ كۆپ بولغاندا ئىككى ياكى ئۈچ كىشى نۆۋەت بىلەن سۆزلىسۇن. باشقا بىرى بۇ سۆزلەرنى چۈشەندۈرسۇن. [28] يىغىلىشلاردا بۇنى چۈشەندۈرەلەيدىغان كىشى بولمىسا، ئۇلار جامائەتچىلىكتە بۇنداق تىلدا سۆزلىمەي، ئۆز - ئۆزىگە ۋە خۇداغا سۆزلىسۇن. [29] خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى يەتكۈزۈشتىمۇ ئىككى ياكى ئۈچ كىشى سۆزلىسۇن، باشقىلار ئۇلارنىڭ سۆزلىگەنلىرىنىڭ خۇدادىن كەلگەن ياكى كەلمىگەنلىكىنى

پەرق ئەتسۇن. [30] بۇ يىغىلىشتا ئولتۇرغانلارنىڭ بىرىگە خۇدادىن بىر ۋەھيي
كەلسە، سۆزلەۋاتقان كىشى جىم بولۇپ، نۆۋەتنى ئۇنىڭغا بەرسۇن.
[31] چۈنكى، ھەممىڭلارنىڭ تەلىم ئېلىشىڭلار ۋە رىغبەتلەندۈرۈلۈشۈڭلار
ئۈچۈن، خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزگۈچىلەرنىڭ ھەممىسى ۋەھيىنى
نۆۋەت بىلەن يەتكۈزسە بولىدۇ. [32] خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزىدىغان ئادەم
ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ، نۆۋەت كۈتۈپ تۇرالايدۇ. [33] جەم بولۇپ ئىبادەت
قىلغىنىڭلاردا، قالايمىقانچىلىق بولمىسۇن. چۈنكى، خۇدا قالايمىقانچىلىق
سالغۇچى ئەمەس، بەلكى تىنچلىق بەرگۈچىدۇر. مەن بىلىدىغان ھەرقايسى
ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئەنە شۇنداقتۇر.
[34] ئاياللار جامائەتچىلىك يىغىلىشلىرىدا قالايمىقان سۆزلەشمەي، شۈك
ئولتۇرسۇن. چۈنكى، ئۇلارنىڭ شۇنداق سۆزلىشىگە رۇخسەت قىلىنمىغان.
تەۋرات قانۇنىدا بەلگىلەنگەندەك، ئۇلار تەرتىپكە رىئايە قىلسۇن. [35] ئۇلار
بىلمەكچى بولغان بىرەر نەرسە بولسا، ئۆيدە ئۆز ئەرلىرىدىن سورىسۇن.
چۈنكى، يىغىلىشتا تەرتىپنى بۇزۇپ سۆزلەش ئاياللارغا ياراشمايدۇ.
[36] خۇدا توغرىسىدىكى تەلىمنى سىلەر ئۆزۈڭلاردىن چىققان ياكى يالغۇز
سىلەرگىلا يېتىپ كەلگەن، دەپ ئويلايدىكەنسىلەر. بۇ دۇرۇس ئەمەس!
[37] ئەگەر سىلەردىن بىرىڭلار ئۆزىنى خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزگۈچى ياكى
ئېتىقاد جەھەتتە يېتىلگەن دەپ قارىسا، ئۇ مېنىڭ سىلەرگە يازغانلىرىمنىڭ
رەببىمىزنىڭ ئەمرى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشى كېرەك. [38] ئەگەر سىلەر بۇ
ئەمرگە پەرۋا قىلمىساڭلار، سىلەرمۇ خۇدا تەرىپىدىن پەرۋا قىلىنمايسىلەر.
[39] شۇنىڭ ئۈچۈن، قېرىنداشلىرىم، خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزۈشكە
قىزغىنلىق بىلەن ئىنتىلىڭلار. مۇقەددەس روھنىڭ كۈچى بىلەن ئۆزۈڭلارغا
نامەلۇم بولغان تىلدا سۆزلەشنىمۇ چەكلىمەڭلار. [40] لېكىن، ھەممە ئىش
تەرتىپ ـ قائىدىلىك بولسۇن.

ئەيسا مەسىھنىڭ تىرىلىشى

15 [1] قېرىنداشلار، ئىلگىرى مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن، سىلەرمۇ قوبۇل قىلىپ ئېتىقادىڭلارنىڭ ئاساسى قىلغان خۇش خەۋەرنى ئېسىڭلارغا سالماقچىمەن. [2] مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن خۇدانىڭ بۇ ھەقىقىتىدە چىڭ تۇرساڭلار، ئۇ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلىسىلەر. ئۇنداق بولمىغاندا، بىھۇدە ئېتىقاد قىلغان بولىسىلەر.

[3-4] مەن قوبۇل قىلغان ئەڭ مۇھىم تەلىمنى سىلەرگە يەتكۈزدۈم. بۇ تەلىم شۇكى، مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن يېزىلغىنىدەك، ئەيسا مەسىھ گۇناھلىرىمىزنىڭ كەچۈرۈلۈشى ئۈچۈن قۇربان بولدى. ئۇ دەپنە قىلىنىپ، ئۈچىنچى كۈنى بولغاندا ئۆلۈمدىن تىرىلىپ، [5] ئاۋۋال پېترۇسقا، ئاندىن كېيىن ئون ئىككى ئەلچىنىڭ ئىچىدىكى باشقىلارغىمۇ كۆرۈندى. [6] كېيىن، بىرلا ۋاقىتتا بەش يۈزدىن ئارتۇق قېرىنداشقا كۆرۈندى. بۇ قېرىنداشلارنىڭ بەزىلىرى ئالەمدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، كۆپچىلىكى تېخى ھايات. [7-8] ئەيسا مەسىھ كېيىن ئىنىسى ياقۇپقا، ئۇنىڭدىن كېيىن ھەممە ئەلچىلەرگە، ئەڭ ئاخىرىدا خۇددى ۋاقىتسىز تۇغۇلغان بوۋاقتەك كۆرۈمسىز بولغان ماڭىمۇ كۆرۈندى. [9] مەن ئەلچىلەر ئارىسىدىكى ئەڭ ئەرزىمەس ئەلچىمەن ھەمدە خۇدانىڭ جامائەتچىلىكىگە زىيانكەشلىك قىلغانلىقىم ئۈچۈن، ئەلچى دەپ ئاتىلىشقىمۇ لايىق ئەمەسمەن. [10] لېكىن، ھازىر ئەلچى بولۇشۇم خۇدانىڭ ماڭا كۆرسەتكەن مېھىر ـ شەپقىتى ئارقىلىق بولدى. ئۇنىڭ ماڭا قىلغان مېھىر ـ شەپقىتى بىكارغا كەتمىدى. چۈنكى، خۇدانىڭ خىزمىتىدە ئەلچىلەرنىڭ ھەممىسىدىن كۆپ ئەجىر سىڭدۈردۈم. ئەمەلىيەتتە، مەن ئۆز كۈچ ـ قابىلىيىتىم بىلەن ئەمەس، بەلكى ماڭا مېھىر ـ شەپقەت كۆرسەتكەن خۇدانىڭ كۈچى بىلەن ئىشلىدىم. [11] دېمەك، مەيلى مەن ياكى باشقا ئەلچىلەر بولسۇن، ھەممىمىزنىڭ يەتكۈزگەنلىرى ئوخشاش

بولۇپ، ئۇ دەل سىلەر ئىشىنىپ قوبۇل قىلغان خۇش خەۋەردۇر.

ئۆلۈپ كەتكەن ئېتىقادچىلارنىڭ تىرىلىشى

[12] ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلگەنلىكى سىلەرگە يەتكۈزۈلگەن تۇرۇقلۇق، يەنە نېمە ئۈچۈن ئاراڭلاردا بەزىلەر «ئۆلگەنلەر قايتا تىرىلمەيدۇ» دەيدۇ؟ [13] ئەگەر ئۆلگەنلەر قايتا تىرىلدىغان ئىش بولمىسا، ئەيسا مەسىھنىڭ تىرىلىشىمۇ مۇمكىن بولمىغان بولاتتى. [14] ئەيسا مەسىھ تىرىلمىگەن بولسا، بىزنىڭ يەتكۈزگەن تەلىملىرىمىز ۋە سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلار بىھۇدە بولۇپ كېتەتتى. [15] ھەتتا بىزنىڭ خۇدا توغرىسىدىكى گۇۋاھلىقىمىزمۇ يالغان بولغان بولاتتى. چۈنكى، بىز خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردۇق. ئەگەر ھەقىقەتەن ئۆلۈمدىن تىرىلىش بولمىسا، خۇدامۇ ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرمىگەن بولاتتى. [16] ئەگەر ئۆلگەنلەر قايتا تىرىلدىغان ئىش بولمىسا، ئەيسا مەسىھنىڭمۇ تىرىلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. [17] ئەيسا مەسىھ تىرىلمىگەن بولسا، ئېتىقادىڭلار ئەھمىيەتسىز بولۇپ، گۇناھلىرىڭلار تېخىچە كەچۈرۈلمىگەن بولاتتى. [18] ئۇ چاغدا، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان ھەم تۈگەپ كەتكەن قېرىنداشلارمۇ دوزاختا چۈشكەن بولاتتى. [19] ئەگەر پەقەت بۈگۈنكى ھايات ئۈچۈنلا ئەيسا مەسىھكە ئۈمىد باغلىغان بولساق، ئۇ چاغدا بىز بۇ دۇنيادىكى ھەرقانداق بىچارە كىشىلەردىنمۇ بىچارە بولۇپ قالغان بولىمىز.

[20] لېكىن، ئەمەلىيەتتە ئەيسا مەسىھ ئۆلۈمدىن تىرىلدى. ئۇنىڭ تىرىلىشى ئۆلگەنلەرنىڭ قايتا تىرىلدىغانلىقىغا كاپالەتلىك قىلىدۇ. [21] چۈنكى، ئۆلۈم بىر ئادەم، يەنى ئادەم ئاتا ئارقىلىق دۇنيادا پەيدا بولغىنىدەك، ئۆلۈمدىن تىرىلىشمۇ بىر ئادەم، يەنى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق پەيدا بولدى. [22] پۈتكۈل ئىنسان ئادەم ئاتىنىڭ ئەۋلادى بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا ئوخشاشلا ئۆلۈمگە مەھكۇم

قىلىندى. لېكىن، ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان بىزلەر ئەيسا مەسىھكە
ئوخشاش ئۆلۈمدىن تىرىلىمىز. [23] بىراق، ھەربىر ئادەمنىڭ ئۆز نۆۋىتى بار.
ئالدى بىلەن كاپالەتچى بولغان ئەيسا مەسىھ تىرىلدى، ئاندىن كېيىن ئەيسا
مەسىھ قايتا كەلگەندە ئۇنىڭغا مەنسۇپ بولغانلار تىرىلىدۇ. [24] ئاندىن، قىيامەت
كۈنى كېلىدۇ. شۇ چاغدا، ئەيسا مەسىھ يامان روھلاردىن ئىبارەت بولغان
بارلىق ھۆكۈمرانلار، ھوقۇقدارلار ۋە كۈچلۈكلەرنى يوقىتىپ، پادىشاھلىقنى
ئاتىمىز خۇداغا تاپشۇرۇپ بېرىدۇ. [25] ئەيسا مەسىھ پۈتكۈل دۈشمەنلىرىنى
مەغلۇپ قىلىپ، ئۇلارنى ئۆزىنىڭ ئايىغى ئاستىدا تىز پۈكتۈرگۈچە ھۆكۈم
سۈرۈشى كېرەك. [26] يوقىتىلىدىغان ئەڭ ئاخىرقى دۈشمەن ئۆلۈمدۇر.
[27] مۇقەددەس يازمىلاردا: «خۇدا ھەممىنى ئۇنىڭ ئايىغى ئاستىدا تىز
پۈكتۈردى» دېيىلىدۇ. بۇ يەردە ئېيتىلغان «بارلىقنى ئۇنىڭ ئايىغى ئاستىدا
تىز پۈكتۈردى» دېگەن سۆزنىڭ خۇدانى ئۆز ئىچىگە ئالمايدىغانلىقى ئېنىقتۇر.
[28] پۈتكۈل مەۋجۇدات ئەيسا مەسىھكە تىز پۈككەندە، خۇدانىڭ ئوغلى، يەنى
ئەيسا مەسىھمۇ پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ئۆزىگە تىز پۈكتۈرۈپ بەرگەن خۇداغا
تىز پۈكىدۇ. شۇ چاغدا، خۇدا ھەممىسىگە نىسبەتەن ھەقىقەتەن
باشقۇرغۇچى بولىدۇ.

[29] ئۆلۈمدىن تىرىلىش بولمىسا، بەزىلەرنىڭ ئۆلگەنلەر ئۈچۈن
چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قانداق چۈشىنىش كېرەك؟ ئۆلگەنلەر زادى تىرىلمىسە،
كىشىلەرنىڭ ئۇلار ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈلگىنى بىكار بولىدۇ. [30] بىز نېمە ئۈچۈن
ھەر دائىم ئۆزىمىزنى خەتەرگە ئاتايمىز؟ [31] مېنىڭ ھەر كۈنى ئۆلۈمگە دۇچ
كېلىۋاتقىنىم راست! قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ سىلەرنىڭ
ھاياتىڭلاردا شۇنداق كۆپ ئىشلارنى قىلغانلىقى بىلەن پەخىرلەنگىنىمنىڭ
راستلىقىغا ئوخشاش، بۇ سۆزۈمنىڭمۇ ھەرگىز يالغان يېرى يوقتۇر. [32] مەن
ئەفەس شەھىرىدە يىرتقۇچ ھايۋانلارغا ئوخشاش ئاشۇ رەقىبلەر بىلەن
ئېلىشتىم. ئۆلۈمدىن تىرىلىش بولمىسا، مېنىڭ شۇنداق قىلغىنىمنىڭ نېمە

پايدىسى بولاتتى؟ ئەگەر ئۆلگەنلەر تىرىلمىسە، ئۇنداقتا «بەربىر ئەتە ئۆلۈپ كېتىدىغان بولغاندىن كېيىن، يەپ ـ ئىچىپ يۇرۇۋالايلى» دېگەن سۆز يوللۇق بولاتتى!

[33] مۇنداق سۆزلەرگە ئالدانماڭلار، چۈنكى «يامان بىلەن دوست بولساڭ، ياخشى ئەخلاقنى بۇزار.» [34] ئەقىل ـ ھوشۇڭلارنى تېپىپ، گۇناھ قىلىشتىن قول ئۈزۈڭلار. بەزىلىرىڭلار خۇدانى تېخىچە تونۇمايسىلەر. بۇ سۆزنى سىلەرنى خىجىل بولسۇن، دەپ ئېيتىۋاتىمەن.

تىرىلگەندىن كېيىنكى تەن

[35] لېكىن بەزىلەر: «ئۆلگەنلەر قانداق تىرىلىدۇ؟ ئەگەر ئۆلگەن ئادەم تىرىلسە، ئۇنىڭ تېنى قانداق بولىدۇ؟» دەپ سورىشى مۇمكىن. [36] نېمىدېگەن ئەخمىقانە سوئال! ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى خۇددى ئۇرۇقنىڭ تۇپىغا تاشلىنىپ قۇربان بولۇپ، قايتا بىخ سۈرۈپ چىققىنىغا ئوخشايدۇ. [37] دېھقان ئۇرۇقنى تېرىغىنىدا، ئۈنۈپ چىقىدىغان ئۆسۈملۈكنىڭ ئۆزىنى ئەمەس، پەقەت ئۇرۇقنى، مەسىلەن بۇغداي ياكى باشقا بىر ئۆسۈملۈكنىڭ ئۇرۇقىنى تېرىيدۇ. [38] خۇدا بولسا ئۆز خاھىشى بويىچە ئاشۇ ھەربىر ئۇرۇقنىڭ ئۆز نەسلىگە خاس تەنلىرىنى بېرىدۇ. [39] ھەربىر ئۇرۇقنىڭ تېنى ئوخشاش بولمىغاندەك، ھەممە جانلىقلارنىڭ تېنىمۇ بىر ـ بىرىگە ئوخشاش بولمايدۇ. ئىنسانلارنىڭ، ھايۋانلارنىڭ، قۇشلارنىڭ ۋە بېلىقلارنىڭ تېنى بىر ـ بىرىگە ئوخشاش ئەمەس. [40] ئاسماندا جىسىملار بار، يەردىمۇ جىسىملار بار. ئاسماندىكى جىسىملارنىڭ گۈزەللىكى باشقىدۇر، يەردىكى جىسىملارنىڭمۇ گۈزەللىكى باشقىدۇر. [41] قۇياشنىڭ گۈزەللىكى، ئاينىڭ گۈزەللىكى ۋە يۇلتۇزلارنىڭ گۈزەللىكىمۇ باشقا ـ باشقىدۇر. گۈزەللىكتە يۇلتۇزمۇ يۇلتۇزدىن پەرقلىنىدۇ.

[42] شۇنىڭغا ئوخشاش، تىرىلدۈرۈلگەندىن كېيىنكى تېنىمىز ئۆلگەندىن

كېيىنكى تېنىمىزگە ئوخشىمايدۇ. كۆمۈلگەن تېنىمىز چىرىپ كېتىدۇ، لېكىن
تىرىلدۈرۈلگەن تېنىمىز بولسا مەڭگۈ چىرىمەيدۇ. [43] تېنىمىز شەرەپسىز ھالدا
ئاجىزلىقتا كۆمۈلىدۇ، لېكىن، شان-شەرەپ ۋە قۇدرەتتە تىرىلدۈرۈلىدۇ.
[44] تېنىمىز جىسمانىي تەن ھالىتىدە كۆمۈلىدۇ. لېكىن، ئالاھىدە بىر تەن
ھالىتىدە تىرىلدۈرۈلىدۇ. بۇ دۇنياغا خاس جىسمانىي تېنىمىز بولغىنىدەك، ئۇ
دۇنياغا خاس ئالاھىدە تېنىمىزمۇ بار بولىدۇ. [45] بۇ دۇنياغا خاس تەن
توغرۇلۇق مۇقەددەس يازمىلاردا: «تۇنجى ئىنسان، يەنى ئادەمئاتىغا
ھاياتلىق بېرىلدى» دەپ يېزىلغان. ئاخىرقى ئادەمئاتا، يەنى ئەيسا مەسىھ
بولسا ئۇ دۇنيادا ياشىشىمىز ئۈچۈن بىزگە مەڭگۈلۈك ھاياتلىق بەردى. [46] ئەڭ
ئاۋۋال پەيدا بولغان تەن ئۇ دۇنياغا خاس تەن ئەمەس، بەلكى بۇ دۇنياغا
خاس تەندۇر. كېيىن پەيدا بولغان تەن بولسا ئۇ دۇنياغا خاس ئالاھىدە بىر
تەندۇر. [47] دەسلەپكى ئىنسان يەردىن، يەنى توپىدىن يارىتىلدى. كېيىنكى
ئىنسان، يەنى ئەيسا مەسىھ ئەرشتىن كەلدى. [48] بۇ دۇنيادا ياشاۋاتقان
ئىنسانلار توپىدىن يارىتىلغان ئادەمئاتىغا ئوخشايدۇ. مەڭگۈلۈك ھاياتقا
ئېرىشىدىغانلار بولسا ئەرشتىن كەلگەن ئەيسا مەسىھكە ئوخشايدىغان
بولىدۇ. [49] بىزلەر توپىدىن يارىتىلغان ئادەمئاتىغا قانداق ئوخشاش بولساق،
كەلگۈسىدە ئەرشتىن كەلگەن ئەيسا مەسىھكىمۇ شۇنداق ئوخشاش بولىمىز.

[50] قېرىنداشلار، شۇنى دېمەكچىمەنكى، بىزنىڭ گۆش ۋە قاندىن
تۈرەلگەن جىسمانىي تېنىمىز خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرەلمەيدۇ. بىزنىڭ
ئۆلۈپ چىرىيدىغان تېنىمىز مەڭگۈ ياشىيالمايدۇ. [51] ئەمدى خۇدا ماڭا
ئاشكارىلىغان ھەقىقەتنى سىلەرگە ئېيتاي. ھەممىمىزلا ئۆلمەيمىز، بىراق
ھەممىمىز پۈتۈنلەي ئۆزگىرىمىز. [52] بۇ ئىش ئەڭ ئاخىرقى كاناي چېلىنغاندا،
كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە بىر دەمدىلا يۈز بېرىدۇ. كاناي چېلىنىشى بىلەنلا،
ئۆلگەن ئېتىقادچىلار چىرىمەس تەن بىلەن تىرىلىدۇ، بىزلەرمۇ ئۆزگىرىمىز.
[53] چۈنكى، بۇ چىرىيدىغان تېنىمىز چىرىمەيدىغان تەنگە، بۇ ئۆلىدىغان تېنىمىز

ئۆلمەيدىغان تەنگە ئايلىنىشى كېرەك. [54] چىرىيدىغان ۋە ئۆلىدىغان تېنىمىز چىرىمەيدىغان ۋە ئۆلمەيدىغان تەنگە ئايلانغاندا، مۇقەددەس يازمىلاردىكى ئالدىن ئېيتقان بۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ:

«ئۆلۈم يېڭىلىپ، يوق بولدى!»
[55] «ئەي ئۆلۈم، غەلىبەڭ يوق ئەمدى!
ئەي ئۆلۈم، نەشتىرىڭ يوق ئەمدى!»

[56] ئۆلۈمنىڭ نەشتىرى ــ گۇناھتۇر. گۇناھنىڭ كۈچى بولسا بىزنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمىغانلىقىمىزدىن پەيدا بولىدۇ. [57] لېكىن، خۇداغا شۈكۈر! چۈنكى خۇدا رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بىزنى ئۆلۈم ۋە گۇناھ ئۈستىدىن غەلىبىگە ئېرىشتۈردى.

[58] شۇنىڭ ئۈچۈن، قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، ئېتىقادىڭلاردا تەۋرەنمەي، چىڭ تۇرۇڭلار. رەببىمىزگە ئەستايىدىللىق بىلەن خىزمەت قىلىڭلار. رەببىمىز ئۈچۈن قىلغان خىزمىتىڭلارنىڭ ھەرگىز بىھۇدە كەتمەيدىغانلىقىنى چۈشىنىڭلار.

يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلارغا ئىئانە بېرىش توغرىسىدا

16 [1] خېتىڭلاردا يازغان يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلارغا بېرىلىدىغان ئىئانە ئىشىغا كەلسەك، سىلەرمۇ گالاتىيا ئۆلكىسىدىكى جامائەتچىلىكلەرگە ئېيتقىنىمدەك قىلىڭلار. [2] ھەر يەكشەنبە كۈنى، ھەربىرىڭلار ھەپتىلىك تاپاۋىتىڭلارغا قاراپ، ئۇنىڭ مەلۇم قىسمىنى ئىئانىگە ئاجرىتىپ توپلاڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، يېنىڭلارغا بارغىنىمدا پۇل توپلىنىپ بولغان بولىدۇ. [3] مەن يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، ئىئانەڭلارنى ئېلىپ بېرىش

ئۈچۈن ئۆزۈڭلار تاللىغان كىشىلەرنى تونۇشتۇرۇش خېتىم بىلەن يېرۇسالېمدىكى جامائەتچىلىكنىڭ يېتەكچىلىرىگە ئەۋەتىمەن. [4] ئەگەر ئۆزۈمنىڭ بېرىشىمغا توغرا كەلسە، ئۇلار بىلەن بىللە بارىمەن.

پاۋلۇسنىڭ پىلانلىرى

[5] ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بارغاندىن كېيىن، يېنىڭلارغا بارىمەن. چۈنكى، ماكېدونىيەدىن ئۆتمەكچىمەن. [6] بەلكىم يېنىڭلاردا بىر مەزگىل تۇرۇشۇم ۋە ھەتتا قىشنى سىلەر بىلەن بىللە ئۆتكۈزۈشۈممۇ مۇمكىن. كېيىن قەيەرگە بارماقچى بولسام، سىلەر ياردەم قىلىپ، مېنى يولغا سېلىپ قويارسىلەر. [7] بۇ قېتىم سىلەرنى يول ئۈستىدىلا كۆرۈپ ئۆتۈپ كېتىشنى خالىمايمەن. خۇدا بۇيرۇسا، سىلەر بىلەن ئۇزۇنراق ۋاقىت بىللە بولىمەن.

[8] لېكىن، ئورما ھېيتىغىچە ئەفەس شەھىرىدە داۋاملىق تۇرماقچىمەن. [9] چۈنكى، بۇ يەردە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن ماڭا ئىشىك كەڭ ئوچۇقتۇر. كۆپ كىشىلەر ئۇنى قوبۇل قىلىۋاتىدۇ. لېكىن، خۇش خەۋەرگە قارشى تۇرۇۋاتقانلارمۇ كۆپ بولۇۋاتىدۇ.

[10] تىموتىي يېنىڭلارغا بېرىپ، سىلەر بىلەن بىللە تۇرغاندا، ئۇنىڭ قورقماي، ئەركىن ـ ئازادە بولۇشىغا كۆڭۈل بۆلۈڭلار. چۈنكى، ئۇمۇ ماڭا ئوخشاش، رەببىمىز ئۈچۈن خىزمەت قىلىۋاتىدۇ. [11] ھېچكىم ئۇنىڭغا سەل قارىمىسۇن. ھەممىڭلار ئۇنىڭغا ياردەم بېرىپ، ئۇنى يېنىمغا ساق ـ سالامەت يولغا سېلىپ قويۇڭلار. چۈنكى، ئۇنىڭ باشقا قېرىنداشلار بىلەن بىللە كېلىشىنى كۈتمەكتىمەن.

[12] قېرىندىشىمىز ئاپوللوسقا كەلسەك، ئۇنى قېرىنداشلار بىلەن بىللە سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بېرىشقا كۆپ دەۋەت قىلدىم. لېكىن، ئۇنىڭ ھازىر ھېچ بارغۇسى يوق. كېيىن پۇرسەت پىشىپ يېتىلگەندە بارىدۇ.

ئاخىرقى سۆزلەر

[13] قېرىنداشلار، ئېتىقاد يولىدا ھوشيار بولۇڭلار، ئېتىقادىڭلاردا چىڭ تۇرۇڭلار، مەردانە ۋە قەيسەر بولۇڭلار. [14] ھەممە ئىشنى مېھىر ـ مۇھەببەت بىلەن قىلىڭلار.

[15-16] يۇنان ئۆلكىسىدىكى ئەڭ دەسلەپتە ئېتىقاد قىلغان ئىستىپاناس ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ئۆزلىرىنى ئېتىقادچىلارنىڭ خىزمىتىگە چىن دىلى بىلەن ئاتىغانلىقىنى بىلىسىلەر. قېرىنداشلار، سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، بۇنداق كىشىلەرنىڭ ۋە ئۇلار بىلەن بىرلىكتە رەببىمىزگە خىزمەت قىلىۋاتقانلارنىڭ سۆزلىرىگە كىرىڭلار.

[17] يېنىڭلاردىن ئىستىپاناس، فورتۇنات ۋە ئاخايىكنىڭ بۇ يەرگە مېنى يوقلاپ كەلگەنلىكىگە ناھايىتى خۇش بولدۇم. چۈنكى، ھازىر سىلەر مەن بىلەن بىللە بولالمىغىنىڭلار ئۈچۈن، ئۇلار سىلەرنىڭ ئورنۇڭلاردا ماڭا ياردەم قىلدى. [18] ئۇلار سىلەرنى روھلاندۇرغاندەك، مېنىڭ قەلبىمنىمۇ روھلاندۇردى. بۇنداق كىشىلەرنى قەدىرلەڭلار.

[19] بۇ يەردىكى، يەنى ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى جامائەتچىلىكلەردىن سىلەرگە سالام. ئاكۋىلا بىلەن ئاپالى پرىسكىلا ۋە ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدە جەم بولىدىغان جامائەتچىلىك سىلەرگە رەببىمىزنىڭ نامى بىلەن سەمىمىي سالام يوللىدى. [20] بۇ يەردىكى بارلىق قېرىنداشلار سىلەرگە سالام ئېيتتى. بىر ـ بىرىڭلار بىلەن مېھرىبانلارچە سالاملىشىڭلار.

[21] مانا ھازىر بۇ ئاخىرقى سالاملارنى مەنكى پاۋلۇس ئۆز قولۇم بىلەن يېزىۋاتىمەن.

[22] رەببىمىزنى سۆيمىگەنلەرگە لەنەت بولسۇن. ئى رەببىمىز، كەلگەيسەن!

23 رەببىمىز ئەيسانىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي.
24 ھەممىمىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، سىلەرنى چىن دىلىمدىن سۆيىمەن، ئامىن!

كورىنتلىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

ئەلچى پاۋلۇس بۇ خەتنى كورىنتتىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى بىلەن كەسكىن مۇناسىۋەتتە بولغان، يەنى كورىنتتىكى بەزى ئېتىقادچىلار پاۋلۇسقا ھەر تەرەپتىن ھۇجۇم قىلغان چاغدا يازغان. پاۋلۇسنىڭ ئۇلارنىڭ جامائەتچىلىكىگە بېرىش پىلانىنى ئۆزگەرتكەنلىكىدىن، بەزى ئېتىقادچىلار ئۇنىڭدىن ئاغرىنىپ، ئۇنى تۇراقسىز، ئىشەنچلىك ئەمەس دېسە، ئاز بىر قىسىم ئېتىقادچىلار ئۇنى ئەلچى ئەمەس، دەپ ھاقارەتلىگەن، ھەتتا ئۇنىڭغا ئىئانە توپلىغان پۇلغا خىيانەت قىلغان، دېگەن تۆھمەتنى چاپلىغان.

شۇڭا، پاۋلۇس ئۇشبۇ خەتنىڭ ئالدىنقى بابلىرىدا ئۆزىنىڭ كورىنتتىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى تەھلىل قىلىپ، ئۆزىنىڭ نېمىشقا ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە ئۆزىگە قارشى تۇرغان ئادەملەرگە قاتتىق مۇئامىلە قىلغانلىقىنى چۈشەندۈرگەن ۋە بۇ خىل قاتتىق پوزىتسىيىدە بولۇشنىڭ ئۇلارغا پۇشايمان ۋە يارىشىش ئېلىپ كەلگەنلىكىدىن خۇشال بولغانلىقىنى بىلدۈرگەن. كېيىنكى بابلىرىدا، پاۋلۇس بۇ جامائەتچىلىكنىڭ يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى كەمبەغەل ئېتىقادچىلارغا ياردەم قىلىش ئۈچۈن باشلىغان ئىئانە توپلاش ئىشىنىڭ ئاخىرىنى چىقىرىشنى سورىغان ھەمدە ئۆزىنىڭ ئەلچىلىك ھوقۇقىنى ياقلىغان.

تېزىس:

1. دۇئايىسالام (1 ـ باب 1 ــ 11 ـ ئايەتلەر)
2. پاۋلۇس ۋە كورىنتتىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى
   (1 ـ باب 12 ـ ئايەتتىن 7 ـ بابقىچە)
3. يەھۇدىيىدىكى ئېتىقادچىلار ئۈچۈن ئىئانە توپلاش (8 ـ، 9 ـ بابلار)
4. پاۋلۇسنىڭ ئۆزىنىڭ ئەلچىلىك ھوقۇقىنى ياقلىشى
   (10 ـ بابتىن 13 ـ باب 10 ـ ئايەتكىچە)
5. ئاخىرقى تىلەكلەر (13 ـ باب 11 ــ 13 ـ ئايەتلەر)

كورىنتلىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت

1 [1] خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەيسا مەسىھكە ئەلچى بولۇشقا چاقىرىلغان
مەنكى پاۋلۇس ۋە قېرىندىشىمىز تىموتىيدىن كورىنت شەھىرىدىكى
خۇداغا مەنسۇپ بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە، جۈملىدىن يۇنان
ئۆلكىسىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى خۇدانىڭ بارلىق مۇقەددەس خەلقىگە
سالام. [2] خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە
ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

خۇدا ــــ تەسەللىنىڭ مەنبەسى

[3] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسى، يەنى بارلىق تەسەللىنىڭ
مەنبەسى بولغان رەھىمدىل ئاتىمىز خۇداغا مەدھىيىلەر ئوقۇلغاي!
[4] ھەرقانداق مۇشكۈللۈككە ئۇچرىغىنىمىزدا، خۇدا بىزگە تەسەللى بېرىپ
كەلدى. شۇڭا، بىزمۇ خۇدادىن ئالغان تەسەللى بىلەن مۇشكۈل ئەھۋالدا

قالغانلارغا تەسەللى بىرەلەيمىز. [5] بىز ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن كۆپ ئازاب ـ
ئوقۇبەت چەككەن بولساق، ئۇ ئارقىلىق يەنە كۆپ تەسەللىمۇ تاپىمىز.
[6] بىزنىڭ ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىشىمىز سىلەرنىڭ تەسەللى تېپىشىڭلار ۋە
قۇتقۇزۇلۇشۇڭلار ئۈچۈندۇر. بىزنىڭ تەسەللى تېپىشىمىز سىلەرنىڭمۇ
تەسەللى تېپىشىڭلار ئۈچۈندۇر. بۇ تەسەللى ئارقىلىق، سىلەر بىز بېشىمىزدىن
ئۆتكۈزگەندەك ئازاب ـ ئوقۇبەتكە دۇچ كەلگەندە، سەۋر ـ تاقەت بىلەن
بەرداشلىق بېرەلەيسىلەر. [7] شۇڭا، سىلەرنىڭ بەرداشلىق
بېرەلەيدىغانلىقىڭلارغا ئىشەنچىمىز كامىل. چۈنكى بىز بىلىمىزكى، سىلەر بىز
چەككەن ئازاب ـ ئوقۇبەتنى چەككەنگە ئوخشاش، بىز ئېرىشكەن
تەسەللىگىمۇ ئېرىشىسىلەر.

[8] قېرىنداشلار، بىزنىڭ ئاسىيا ئۆلكىسىدە چەككەن ئازاب ـ
ئوقۇبەتلىرىمىزدىن خەۋەردار بولۇشۇڭلارنى توغرا تاپتۇق. ئۇ ۋاقىتلاردا،
چىدىغۇسىز ئېغىر بېسىم ئاستىدا ھەتتا ھاياتىمىزدىنمۇ ئۈمىد ئۈزگەندۇق.
[9] كۆڭلىمىزدە ھەقىقەتەنمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم بولدۇق، دەپ ئويلىغاندۇق.
بۇنىڭدىن بىز ئۆزىمىزگە ئەمەس، ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرىدىغان خۇداغىلا
تايىنىشىمىز لازىملىقىنى تونۇپ يەتتۇق. [10] خۇدا بىزنى چوڭ بىر ئۆلۈم
خەۋپىدىن قۇتۇلدۇرغان ۋە قۇتۇلدۇردى. ئۈمىدىمىز بىزنى كەلگۈسىدە يەنە
قۇتۇلدۇرىدىغان خۇداغا باغلانغان. [11] سىلەرمۇ بىزگە دۇئا قىلىۋاتقانلىقىڭلار
سەۋەبىدىن بىز ئۈچۈن قىلىنغان تېخىمۇ كۆپ دۇئالار خۇداغا يېتىپ، خۇدا
بىزنى ئۆلۈم خەۋپىدىن قۇتۇلدۇردى. بۇنىڭ بىلەن، كۆپلىگەن كىشىلەر
خۇداغا شۈكۈرلەر ئېيتىدۇ.

پاۋلۇسنىڭ زىيارەت پىلانىنى ئۆزگەرتىشى

[12] بۇ دۇنيانىڭ دانالىقىغا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ شەپقىتىگە تايىنىپ،

يۈرۈش ـ تۇرۇشىمىزدا بولۇپمۇ سىلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمىزدە سەممىي ۋە ئاق كۆڭۈل بولغانلىقىمىزغا ۋىجدانىمىز گۇۋاھتۇر. بىز مانا بۇنىڭ بىلەن پەخىرلىنىمىز. [13] بىزنىڭ سىلەرگە يازغانلىرىمىزدا ھېچقانداق يوشۇرۇن مەنە ياكى سىلەر چۈشىنەلمىگۈدەك يەر يوقتۇر. [14] مەن شۇنى ئارزۇ قىلىمەنكى، گەرچە سىلەر بىزنى ھازىرغىچە تولۇق چۈشەنمىسەڭلارمۇ، كەلگۈسىدە تولۇق چۈشەنگەيسىلەر. شۇنداق بولغاندا، خۇددى بىز سىلەر بىلەن پەخىرلەنگىنىمىزدەك، رەببىمىز ئەيسا قايتا كەلگەن كۈنى سىلەرمۇ بىز بىلەن پەخىرلىنىسىلەر.

[15-16] مەن بۇلارغا ئىشەنچ بىلەن قارىغاچقا، سىلەرگە قوش بەخت ئېلىپ كېلىشنى ئويلاپ، ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بېرىشتا ئالدى بىلەن سىلەرگە يولۇقۇپ ئۆتۈشنى، قايتىشىمدا يەنە بىر يولۇقۇپ، سىلەرنىڭ مېنى يەھۇدىيە ئۆلكىسىگە يولغا سېلىپ قويۇشۇڭلارنى نىيەت قىلغانىدىم. [17] بىراق قايتىشىمدا، سىلەرگە يولۇقالمىدىم. بۇ، نىيىتىمنىڭ بىقارار ئىكەنلىكىنى كۆرسىتەرمۇ!؟ ياكى مەن پىلان قىلغاندا، شەخسىي غەرىزىمگە يېتىش ئۈچۈن بىر دەم «ھەئە»، بىر دەم «ياق» دەيدىغان ئادەملەردەك بولۇپ قالدىممۇ!؟ [18] سىلەرگە ئېيتقان سۆزلىرىم خۇددى خۇدا ئىشەنچلىك بولغاندەك ئىشەنچلىكتۇر. سۆزلىرىم ھەرگىزمۇ بىردەم «ھەئە» بىردەم «ياق» دەپ ئۆزگىرىپ تۇرمايدۇ. [19] مەن سىلاس ۋە تىموتىيلار بىلەن سىلەرگە خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزگەن خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھ بىر دەم «ھەئە»، بىر دەم «ياق» دەيدىغانلاردىن ئەمەستۇر. ئۇ خۇدانىڭ پۈتۈن ۋەدىلىرىدىكى «ھەئە» دۇر. [20] خۇدانىڭ پۈتۈن ۋەدىلىرى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق «ئامىن» دەپ، خۇدانى ئۇلۇغلايمىز. [21] سىلەر بىلەن بىزنى ئەيسا مەسىھكە باغلاپ، ئېتىقادتا مۇستەھكەم قىلغۇچى خۇدادۇر. ئۇ بىزنى ئۆزى ئۈچۈن تاللىدى. [22] قەلبىمىزگە مۇقەددەس روھنى سېلىش بىلەن بىزگە ئىگىدارچىلىق

مۆھرىنى بېسىپ، ئۇنى ئۆز ۋەدىسىنىڭ تولۇق ئەمەلگە ئاشىدىغانلىقىنىڭ كاپالىتى قىلدى. [23] خۇدا ماڭا گۇۋاھچى بولسۇنكى، كورىنت شەھىرىگە قايتا بارمىغانلىقىمنىڭ سەۋەبى سىلەرگە قاتتىق قوللۇق قىلىپ قويۇشۇمدىن ساقلىنىش ئۈچۈندۇر. [24] بىز سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلماقچى ئەمەسمىز. چۈنكى شۇنى بىلىمىزكى، سىلەر خۇداغا تايىنىپ، ئېتىقادتا مۇستەھكەم تۇرۇۋاتىسىلەر. بىز پەقەت سىلەرنىڭ خۇشال بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، سىلەر بىلەن بىرگە خىزمەت قىلماقچىمىز.

2

[1] شۇڭا، شۇ چاغدا مەن يېنىڭلارغا بارماسلىقنى قارار قىلدىم. چۈنكى، سىلەرنى ئۆتكەنكىدەك غەم-قايغۇغا سېلىشنى خالىمىدىم. [2] سىلەرنى غەم-قايغۇغا سالسام، مېنى خۇش قىلالايدىغان ئادەملەرنى قايغۇغا سالغان بولامدىمەن؟ ئۇنداقتا، كىم مېنى خۇش قىلالىسۇن؟ [3] شۇنىڭ ئۈچۈن، يېنىڭلارغا بېرىشنىڭ ئورنىغا خەت يازدىم. مەقسىتىم، يېنىڭلارغا بارغان ۋاقتىمدا مېنى خۇشال قىلىشقا تېگىشلىك بولغان سىلەرنىڭ ئەكسىچە مېنى قايغۇغا سالماسلىقىڭلار ئۈچۈندۇر. مەن ئىشىنىمەنكى، مېنىڭ خۇشاللىقىم سىلەرنىڭ خۇشاللىقىڭلاردۇر. [4] ئۇ خەتنى سىلەرنى غەم-قايغۇغا سېلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى مېنىڭ سىلەرگە بولغان چوڭقۇر مۇھەببىتىمنى چۈشىنىشىڭلار ئۈچۈن، قاتتىق قايغۇ-ئەلەم ئىچىدە كۆز ياشلىرىمنى تۆكۈپ تۇرۇپ يازغانىدىم.

گۇناھكارنى قوبۇل قىلىش

[5] ئەگەر بىرەرسى قايغۇ ئېلىپ كەلگەن بولسا، ئۇ ماڭىلا ئەمەس، پۈتۈن جامائەتچىلىكىڭلارغا مەلۇم دەرىجىدە قايغۇ ئېلىپ كەلدى دېسەم، بۇ كۆپتۈرگەنلىك بولمايدۇ. [6] كۆپىنچىڭلار ئۇ كىشىنى يەتكۈچە جازالىغانىدىڭلار. [7] ئەمدى ئۇنى كەچۈرۈڭلار ۋە ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىڭلار.

بولمىسا، ئۇ ھەددىدىن زىيادە قايغۇرۇپ كېتىدۇ. [8] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇنىڭغا
مۇھەببىتىڭلارنى كۆرسىتىشىڭلارنى سورايمەن. [9] ئالدىنقى خېتىمنى
يېزىشىمدىكى سەۋەب سىلەرنىڭ ھەرقانداق ئىشتا مېنىڭ سۆزۈمنى
ئاڭلايدىغان ـ ئاڭلىمايدىغانلىقىڭلارنى سىناش ئۈچۈن ئىدى. [10] سىلەر ئۇ
كىشىنى كەچۈرسەڭلار، مەنمۇ ئۇنى كەچۈرىمەن. مەن كىمنى كەچۈرسەم،
ئۇنى ئەيسا مەسىھ ئالدىدا سىلەر ئۈچۈن قىلدىم. [11] بۇنىڭدىكى مەقسەت،
شەيتان تەرىپىدىن ئازدۇرۇلۇپ كەتمەسلىكىمىز ئۈچۈندۇر. چۈنكى، بىز
شەيتاننىڭ ھىيلە ـ مىكىرلىرىنى ياخشى بىلىمىز.

يېڭى ئەھدىنىڭ خىزمەتكارى

[12] ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش مەقسىتىدە
تروئاس شەھىرىگە بارغىنىمدا رەببىمىز ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا پۇرسەت
بېرىلگەن بولسىمۇ، [13] سىلەرنىڭ خەۋىرىڭلارنى ئېلىپ كەلمەكچى بولغان
قېرىندىشىم تىتۇس ئۇ يەرگە تېخى كەلمىگەنلىكى ئۈچۈن، كۆڭلۈم تەشۋىشكە
چۈشۈپ، ئۇ يەردىكىلەر بىلەن خوشلىشىپلا ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە ئۇنى
ئىزدەپ كەتتىم.
[14] خۇداغا شۈكۈر! خۇدا ھەمىشە بىزنى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئۆزىنىڭ
زەپەر قوشۇنىدا بولۇشقا مۇيەسسەر قىلىپ، بىز ئارقىلىق خۇش خەۋەر
يەتكۈزۈش بىلەن ئۇنى تونۇشنىڭ خۇش پۇرىقىنى ھەممە يەردە چاچماقتا.
[15] مانا بىز قۇتقۇزۇلىدىغانلارغىمۇ، ھالاك بولىدىغانلارغىمۇ چېچىلىدىغان،
ئەيسا مەسىھنىڭ خۇداغا ئاتىغان خۇش پۇرىقىدۇرمىز. [16] بۇ خۇش پۇراق
ھالاك بولىدىغانلار ئۈچۈن ئۆلۈم پۇرىقى بولسا، قۇتقۇزۇلىدىغانلار ئۈچۈن
ھاياتلىق پۇرىقىدۇر. بۇنداق زور ۋەزىپىنىڭ ھۆددىسىدىن كىم چىقالايدۇ؟
[17] ئەلۋەتتە، خۇدانىڭ سۆزىنى پايدا كۆزلەپ بۇرمىلايدىغانلار ھەرگىز بۇنداق

ۋەزىپىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدۇ. بىز بولساق، ئۇنداق ئادەملەردىن ئەمەسمىز. بىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلار ھەم خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلەر بولغاچقا، خۇدا ئالدىدا خۇدانىڭ سۆزىنى سەممىي يەتكۈزۈۋاتقانلاردۇرمىز.

يېڭى ئەھدىنىڭ خىزمەتكارلىرى

3
[1] بۇنداق دېيىش بىلەن يەنە ئۆزىمىزنى كۆرستىشكە باشلىدۇقمۇ؟ ياكى بەزىلەردەك، سىلەرگە تونۇشتۇرۇش خېتى ئېلىپ بېرىشىمىز ياكى سىلەردىن تونۇشتۇرۇش خېتى ئېلىشىمىز كېرەكمۇ؟ [2] سىلەر ئۆزۈڭلار بىزنىڭ تونۇشتۇرۇش خېتىمىزدۇرسىلەر. چۈنكى، ئەمەلىيەتلىرىڭلاردىن ھەممە كىشى بىزنى ھەم بىزنىڭ ئاراڭلاردا قىلغان ياخشى خىزمىتىمىزنى تونۇۋالالايدۇ. دېمەك، بۇ خەت قەغەزگە ئەمەس، بەلكى قەلبىگە يېزىلغاندۇر. [3] ئېنىقكى، سىلەر خىزمىتىمىزنىڭ مېۋىسى. سىلەر سىياھ بىلەن ئەمەس، مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ روھى بىلەن؛ تاش تاختىلارغا ئەمەس، ئىنسانلارنىڭ قەلبىگە يېزىلغان، ئەيسا مەسىھ تەييارلىغان خەتتۇرسىلەر.

[4] يۇقىرىدا ئېيتقانلىرىمىزغا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا ئالدىدا جەزم قىلالايمىز. [5] بىز ھەممە ئىشنى ئۆز ئىقتىدارىمىز بىلەن قىلالايمىز، دېمەكچى ئەمەسمەن. چۈنكى، بىزنىڭ ئىقتىدارىمىز خۇدادىن كەلگەندۇر. [6] ئۇ بىزنى يېڭى ئەھدىنىڭ خىزمەتكارلىرى قىلىش ئۈچۈن ئىقتىدارلىق قىلدى. بۇ ئەھدە يېزىق بىلەن خاتىرىلەنگەن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھقا ئاساسلانغان. چۈنكى، يېزىق بىلەن خاتىرىلەنگەن تەۋرات قانۇنىغا ھېچكىم تولۇق رىئايە قىلالمىغاچقا، ئۇ ئىنسانلارغا مەڭگۈلۈك ئۆلۈم ئېلىپ كېلىدۇ. مۇقەددەس روھ بولسا گۇناھىغا توۋا قىلغانلارغا مەڭگۈلۈك ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ. [7] تاش ئۈستىگە ھەرپلەر بىلەن ئويۇلغان تەۋرات قانۇنى

ئىنسانلارغا مەڭگۈلۈك ئۆلۈم ئېلىپ كەلسىمۇ، بۇ قانۇن مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق خۇدانىڭ پارلاق نۇرى ئىچىدە چۈشۈرۈلگەندە، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ چىرايى شۇنداق پارلىغانىدىكى، گەرچە نۇر ئاستا ـ ئاستا يوقالغان بولسىمۇ، ئىسرائىل خەلقى ئۇنىڭ چىرايىغا قاراپ تۇرالمىغانىدى. [8] بۇ قانۇنىنىڭ چۈشۈرۈلۈشى شۇنداق ئۇلۇغ بولغان يەردە، مۇقەددەس روھنىڭ ئېلىپ كېلىدىغىنى تېخىمۇ ئۇلۇغ بولمامدۇ؟! [9] يەنى ئىنسانغا جازا ئېلىپ كېلىدىغان تەۋرات قانۇنى ئۇلۇغ بولغان يەردە، ئىنساننى ھەققانىي قىلىدىغان يېڭى ئەھدە تېخىمۇ ئۇلۇغ بولمامدۇ؟! [10] ئەمەلىيەتتە، بۇرۇنقى ئۇلۇغلۇقنى ھازىرقى تېخىمۇ شانلىق ئۇلۇغلۇق بىلەن سېلىشتۇرغاندا، ھېچقانچە ئەمەستۇر. [11] ۋاقىتلىق يورگۇزۇلگىنى ئۇلۇغ بولغان يەردە، مەڭگۈ يورگۇزۇلىدىغىنى تېخىمۇ ئۇلۇغ بولمامدۇ؟!

[12] بىزدە شۇنداق بىر ئۈمىد بولغاچقا، يۈرەكلىك ھالدا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈۋاتىمىز. [13] بىز يۈزىدىكى نۇرنىڭ ئاستا ـ ئاستا ئۆچۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئىسرائىللارنىڭ كۆرۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن يۈزىگە چۈمپەردە تارتىۋالغان مۇسا پەيغەمبەرگە ئوخشىمايمىز. [14] ئۇ ۋاقىتتا، ئىسرائىللارنىڭ ئەقلى بىخۇدلىشىپ كەتكەنىدى. ئۇلار تاكى بۈگۈنگىچە كونا ئەھدە، يەنى تەۋراتنى ئوقۇغىنىدا، ئەقلى گويا شۇ چۈمپەردە بىلەن يېپىۋېلىنغاندەك تۇرماقتا. چۈنكى، بۇ چۈمپەردە پەقەت ئەيسا مەسىھ ئارقىلىقلا ئېلىۋېتىلىدۇ. [15] شۇنداق، بۈگۈنكى كۈندىمۇ ئۇلار مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن تەۋراتنى ئوقۇغاندا، شۇ چۈمپەردە يەنىلا ئۇلارنىڭ قەلبىنى يېپىۋالماقتا. [16] بىراق، ئۇلار قاچان رەبكە يۈزلەنسە، ئۇ چۈمپەردە شۇ چاغدا ئېلىپ تاشلىنىدۇ. [17] بۇ يەردىكى «رەب» دېگەنلىك مۇقەددەس روھتۇر. كىمنىڭ قەلبىدە رەبنىڭ روھى بولسا، ئۇنىڭدا ھۆرلۈك بولىدۇ. [18] بىزلەردىكى چۈمپەردىلەر ئېلىۋېتىلگەچكە، رەببىمىزنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى كۆرۈۋاتىمىز. بۇنىڭ بىلەن، بىز رەببىمىزگە ئوخشاش بولۇشقا ئۆزگەرتىلىپ، بارا ـ بارا ئۇنىڭ

ئۇلۇغلۇقىنى تېخىمۇ ئەكس ئەتتۈرۈۋاتىمىز. بۇ رەببىمىزدىن، يەنى
مۇقەددەس روھتىندۇر.

قۇدرەتلىك خۇدا ۋە ئاجىز ئىنسان

4
1 خۇدا رەھىم-شەپقىتى بىلەن بۇ خىزمەتنى بىزگە بەرگەنىكەن،
جاسارىتىمىزنى يوقاتمايمىز. 2 ئۇياتلىق، خۇپىيانە ئىشلارنى قىلىشتىن
يىراق تۇرۇپ، ھىيلە-مىكىرلىك قىلمايمىز، خۇدانىڭ سۆزىنى بۇرمىلىمايمىز.
ئەكسىچە، ھەقىقەتنى ئۆز پېتى ئېيتىمىز. بۇنىڭ بىلەن، بىز ئۆزىمىزنى خۇدا
ئالدىدا ھەممە كىشىگە بىلدۈرىمىز، ئۇلارمۇ ئۆز قەلبىدە بىزنىڭ قانداق ئادەم
ئىكەنلىكىمىزنى بىلىدۇ. 3 بىز يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەرنىڭ مەنىسى
يوشۇرۇن دېيىلسە، ئۇ ھالاك بولىدىغانلار ئۈچۈنلا يوشۇرۇندۇر. 4 چۈنكى، بۇ
دۇنيانىڭ ھۆكۈمرانى بولغان شەيتان خۇدانىڭ ئوبرازى بولغان ئەيسا
مەسىھنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى بىلدۈرىدىغان خۇش خەۋەرنىڭ نۇرى
ئېتىقادسىزلارنىڭ دىلىنى يورۇتمىسۇن دەپ، ئۇلارنىڭ ئەقلىنى ئىشلىمەس
قىلىپ قويىدى. 5 بىز قەيەرگە بارساق، ئۆزىمىزنى ئەمەس، بەلكى رەببىمىز
ئەيسا مەسىھنى جاكارلايمىز. ئۆزىمىزگە كەلسەك، بىز پەقەت ئەيسا مەسىھ
ئۈچۈن سىلەرنىڭ خىزمەتكارىڭلارمىز. 6 چۈنكى، دۇنيانى ياراتقاندا «نۇر
قاراڭغۇلۇقتىن چاقنىسۇن» دەپ ئەمر قىلغان خۇدا بىزنىڭ ئۆزىنىڭ ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق ئايان قىلغان ئۇلۇغلۇقىنى تونۇپ يېتىشىمىز ئۈچۈن، خۇش
خەۋەرنىڭ نۇرى بىلەن قەلبىمىزنى يورۇتتى. 7 خۇدانىڭ بىزگە ئاتا قىلغىنى
خۇش خەۋەرنىڭ نۇرىدىن ئىبارەت بولغان بىباھا خەزىنىدۇر. بىز گويا بۇ
خەزىنە قاچىلانغان ساپال ئىدىش. مانا بۇنىڭدىن كىشىلەر بىزدىكى ئۇلۇغ
قۇدرەتنىڭ ئۆزىمىزدىن ئەمەس، بەلكى خۇدادىن كەلگەنلىكىنى بىلەلەيدۇ.
8 مانا بىز ھەر تەرەپتىن قىيىن ئەھۋالدا قالدۇق، ئەمما يەكسان بولمىدۇق.

تەمتىرەپ قالدۇق، ئەمما ئۈمىدسىزلەنمىدۇق. [9] قوغلىنىۋاتىمىز، ھالبۇكى خۇدا تەرىپىدىن تاشلىۋېتىلمىدۇق. يىقىتىلدۇقيۇ، ئەمما يوقىتىلمىدۇق. [10] ئەيسا مەسىھكە ئوخشاش ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرگە، ھەتتا ئۆلۈم خەۋپىگە دۇچ كېلىۋاتىمىز، لېكىن ئەيسا مەسىھ دائىم بىزگە كۈچ ـ قۇدرەت بېرىپ تۇرۇۋاتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، كىشىلەر ۋۇجۇدىمىزدىن ئۇنىڭ ھايات ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالالايدۇ. [11] شۇنداق، ئەيسا مەسىھكە ئەگەشكەنلىكىمىز سەۋەبىدىن ھەمىشە ئۆلۈمگە دۇچار قىلىنماقتىمىز. كىشىلەر بۇنىڭدىن ئەيسا مەسىھنىڭ ھاياتىنى بىزدە كۆرۈۋالالايدۇ. [12] دېمەك، بىز ھەمىشە ئۆلۈمگە دۇچار بولۇۋاتىمىز؛ سىلەر بولساڭلار بۇنىڭ بىلەن ھاياتلىققا ئېرىشىۋاتىسىلەر. [13] بىز يەنىلا خۇش خەۋەرنى تارقىتىۋاتىمىز، چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغان «ئېتىقاد قىلدىم، شۇ ۋەجدىن سۆزلىدىم» دېگۈچىدە بار بولغان ئېتىقاد بىزدىمۇ باردۇر. [14] چۈنكى، رەببىمىز ئەيسانى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن خۇدانىڭ بىزنىمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش تىرىلدۈرىدىغانلىقىنى ۋە سىلەر بىلەن بىللە ئۆز ھۇزۇرىغا كەلتۈرىدىغانلىقىنى بىلىمىز. [15] بىز تارتىۋاتقان مۇشكۈلچىلىكلەرنىڭ ھەممىسى سىلەر ئۈچۈندۇر. بۇ ئارقىلىق خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرگە يەتكۈزۈلىدۇ. شۇنداق بولغاندا، ئۇلارنىڭ تەشەككۈرلىرى خۇداغا ئېيتىلىپ، خۇدا تېخىمۇ ئۇلۇغلىنىدۇ. [16] شۇڭا، جاسارىتىمىزنى يوقاتمايمىز. تېنىمىز بارغانسېرى خاراب بولسىمۇ، روھىمىز كۈندىن ـ كۈنگە يېڭىلانماقتا. [17] بىز ئۇچراۋاتقان بۇ ۋاقىتلىق ۋە ئەرزىمەس ئازاب ـ ئوقۇبەتلەر بىزگە تەڭداشسىز ۋە مەڭگۈلۈك شان ـ شەرەپ ئېلىپ كېلىدۇ. [18] شۇڭا، كۆزىمىز كۆرۈنىدىغاندا ئەمەس، بەلكى كۆرۈنمەيدىغاندىدۇر. چۈنكى، كۆرۈنىدىغىنى ئۆتكۈنچىدۇر، كۆرۈنمەيدىغىنى بولسا مەڭگۈلۈكتۇر.

ئەرشتىكى ماكانىمىز

5 [1] بىزگە مەلۇمكى، بىز ياشاۋاتقان بۇ دۇنيادىكى چېدىر ئۆرۈلۈپ چۈشكەندە، يەنى تېنىمىزدىن ئايرىلغاندا، ئادەم قولى بىلەن ياسالغان ئەمەس، بەلكى ئەرشتە خۇدا بىزگە ھازىرلاپ قويغان بىر تۇرالغۇغا، يەنى مەڭگۈ مەۋجۇت بولىدىغان بىر تەنگە ئىگە بولىمىز. [2] بىز ھازىرقى تېنىمىزدە ياشاۋاتقانلىقىمىزدىن ھەسرەت چېكىپ، ئەرشتىكى تېنىمىزنىڭ ئۇنىڭ ئورنىنى ئېلىشىغا ئىنتىزار بولماقتىمىز. [3] چۈنكى، شۇندىلا روھىمىز تەنسىز قالمايدۇ. [4] ھازىرقى تېنىمىزدە ياشاۋاتقان بىزلەر ئېغىر يۈكلەر ئاستىدا ھەسرەت چەكمەكتىمىز. چۈنكى، بىز ھازىرقى تېنىمىزدىن قۇتۇلۇپ، ئۆلۈشكە ئەمەس، بەلكى چىرىمەس تەنگە ئىگە بولۇپ، مەڭگۈلۈك ھاياتنىڭ ئۆتكۈنچى ھاياتىمىزنىڭ ئورنىنى ئېلىشىغا ئىنتىزار بولماقتىمىز. [5] بىزنى بىز ئىنتىزار بولغان ھاياتلىققا ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن تەييارلىغۇچى، شۇنداقلا بۇنىڭ كاپالىتى سۈپىتىدە بىزگە مۇقەددەس روھنى ئاتا قىلغۇچى دەل خۇدانىڭ ئۆزىدۇر.

[6] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھازىرقى تەندە ياشىغىنىمىزدا، رەببىمىزنىڭ ماكانىدا بولالمايدىغانلىقىمىزنى بىلىمىز. ۋەھالەنكى، خۇدانىڭ بىزگە يېڭى تەن بېرىدىغانلىقىدىن ئىبارەت ھەقىقەتكە ئىشەنچىمىز كامىل. [7] چۈنكى، كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغانغا ئەمەس، ئېتىقادقا تايىنىپ ياشايمىز. [8] ئىشەنچكە ئىگە ئىكەنمىز، ھازىرقى تېنىمىزدىن ۋاز كېچىپ، رەببىمىزنىڭ ماكانىدا بولۇشقا رازىمىز. [9] قىسقىسى، مەيلى بۇ تەندە ياشايلى ياكى بۇ تەندىن ۋاز كېچەيلى، نىشانىمىز يەنىلا رەببىمىزنى خۇرسەن قىلىشتۇر. [10] چۈنكى، ھەربىرىمىز ھازىرقى تېنىمىزدە ياشىغان ۋاقتىمىزدىكى ياخشى-يامان ئەمەللىرىمىزگە يارىشا چوقۇم قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنىڭ سوراق تەختى ئالدىدا ھېساب بېرىپ جاۋابقا ئېرىشىمىز.

ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا بىلەن يارىشىش

[11] رەببىمىزدىن ئەيمىنىشنى بىلگەنىكەنمىز، ئىنسانلارنى بۇ ھەقتە قايىل قىلىشقا تىرىشىمىز. بىزنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىمىز خۇداغا ئايان. ۋىجدانىڭلارنىڭمۇ بىزنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىمىزنى تونۇپ يېتىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. [12] بەزىلىرىڭلار ئېيتقاندەك، ئۆزىمىزنى يەنە ماختىماقچى ئەمەسمىز. بەلكى سىلەرگە بىزدىن ماختىنىش پۇرستىنى بەرمەكچىمىز. بۇنىڭ بىلەن، ئاتاقتا خۇدانىڭ خىزمىتىنى قىلدىغان، تېشى پال ـ پال، ئىچى غال ـ غال ئاشۇ ماختانچاق كىشىلەرگە جاۋاب بېرەلەيسىلەر. [13] بەزىلەرگە نىسبەتەن بىز ئېلىشىپ قالغاندەك كۆرۈنگەن بولساق، كېرەك يوق. چۈنكى، خۇدا بىزنىڭ ھەرقانداق ئىشنى ئۇنىڭ ئۈچۈن قىلىدىغانلىقىمىزنى بىلىدۇ. سىلەرگە نىسبەتەن بىزنىڭ ئەقلىمىز جايىدا، چۈنكى سىلەرنىڭ مەنپەئىتىڭلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىۋاتقانلىقىمىزنى بىلىسىلەر. [14] بىزنى شۇنداق قىلىشقا قىستاۋاتقىنى ئەيسا مەسىھنىڭ مۇھەببىتىدۇر. بىز ئەيسا مەسىھنىڭ ھەممىمىز ئۈچۈن ئۆلگەنلىكىگە ئىشەنگەنىكەنمىز، ئۆزىمىزنىڭ بۇرۇن ياشاپ كەلگەن ھاياتىمىزغا نىسبەتەن ئۆلگەنلىكىمىزگىمۇ ئىشىنىمىز. [15] ئەيسا مەسىھ پۈتكۈل ئىنسانلار ئۈچۈن ئۆلدى. مەقسەت، ئۇ ئاتا قىلغان يېڭى ھاياتقا ئېرىشكەنلەرنىڭ ئۆزلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنى دەپ ئۆلگەن ۋە ئۆلۈمدىن تىرىلگەن ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن ياشىسۇن، دېگەنلىكتىن ئىبارەت.

[16] شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز بۇنىڭدىن كېيىن ھېچكىمگە بۇ دۇنيانىڭ كۆزقارىشى بىلەن قارىمايمىز. گەرچە بىز بۇرۇن مۇشۇ كۆزقاراش بىلەن ئەيسا مەسىھنى پەقەتلا بىزگە ئوخشاش بىر ئىنسان دەپ قارىغان بولساقمۇ، ئەمدى ئۇنداق دەپ قارىمايمىز. [17] بىر كىشى ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولىدىكەن، ئۇ يېڭىدىن يارالغان ئادەمدۇر. ئۇنىڭ كونا ھاياتى ئاخىرلىشىپ،

يېڭىسى باشلانغان بولىدۇ. [18] بۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدادىندۇر. خۇدا ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق بىزنى ئۆزى بىلەن ياراشتۇردى، شۇنداقلا بىزگە كىشىلەرنى
ئۆزى بىلەن ياراشتۇرۇش ۋەزىپىسىنى تاپشۇردى. [19] دېمەك، خۇدا
ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىدىن ھېساب ئالماي، ئۇلارنى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق
ئۆزى بىلەن ياراشتۇردى، شۇنداقلا ئۆزى بىلەن ياراشتۇرۇلۇش ھەققىدىكى بۇ
خۇش خەۋەرنى بىزگە ئامانەت قىلدى. [20] شۇڭا، بىز ئەيسا مەسىھنىڭ
ۋەكىللىرى ئۇنىڭغا ۋاكالىتەن سىلەرنى شۇنىڭغا ئۈندەيمىزكى، خۇدا بىلەن
يارىشىڭلار. بەجايىكى، بۇ خۇدانىڭ بىز ئارقىلىق سىلەرنى مۇراجىئەت
قىلغىنىدۇر. [21] خۇدا بىزنىڭ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ
جاكارلىنىشىمىز ئۈچۈن، گۇناھسىز مەسىھنى گۇناھىمىزنىڭ قۇربانى قىلدى.

6 [1] بىز خۇدا بىلەن بىللە خىزمەت قىلغۇچى سۈپىتىدە خۇدانىڭ مېھىر ـ
شەپقىتىنىڭ سىلەردە بىكارغا كەتمەسلىكىنى ئۆتۈنىمىز. [2] چۈنكى،
خۇدا مۇنداق دەيدۇ:

«ۋاقىت ـ سائىتى كەلگەندە، ساڭا قۇلاق سالىمەن،
قۇتقۇزۇلۇش كۈنىدە ساڭا شاپائەت قىلىمەن.»

سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، خۇدانىڭ «ۋاقىت ـ سائىتى» دېگىنى
ھازىردۇر، خۇدانىڭ قۇتقۇزۇش كۈنى بۈگۈندۇر.
[3] باشقىلارنىڭ ئېتىقادىغا توسالغۇ بولىدىغان ئىشلارنى قىلىپ، ئەلچىلىك
خىزمىتىمىزگە داغ كەلتۈرمەيۋاتىمىز. [4] بەلكى ھەممە ئىشتا خۇدانىڭ
خىزمەتكارلىرى ئىكەنلىكىمىزنى كۆرسىتىپ، ھەر خىل مۇشكۈللۈك،
ئاۋارىچىلىك ۋە جاپا ـ مۇشەققەتلەرگە بەرداشلىق بېرىۋاتىمىز. [5] تاياق يېدۇق،
زىنداندا ياتتۇق، توپىلاڭچىلارنىڭ پاراكەندىچىلىكلىرىگە دۇچ كەلدۇق،

هالىمىزدىن كەتكۈدەك ئىشلىدۇق، ئۇيقۇسىز قالدۇق ۋە ئاچارچىلىقلارغا ئۇچرىدۇق. [6] پاكلىقىمىز، ئەقىل-پاراسىتىمىز، سەۋر-تاقىتىمىز، مېھرىبانلىقىمىز، سەممىي مۇھەببىتىمىز ۋە مۇقەددەس روھتىن كەلگەن كۈچ بىلەن ئۆزىمىزنىڭ خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى ئىكەنلىكىمىزنى كۆرسەتتۇق. [7] خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى يەتكۈزدۇق، خۇدانىڭ قۇدرىتىنىڭ بىز بىلەن بىللە ئىكەنلىكىنى نامايان قىلدۇق. ھەققانىيلىقنى ئۆزىمىزگە قورال قىلىپ، تۈرلۈك ھۇجۇملارغا زەربە بېرىش بىلەن بىرگە ئۆزىمىزنى قوغدىدۇق. [8] ھۆرمەتكىمۇ سازاۋەر بولدۇق، ھاقارەتلەرگىمۇ ئۇچرىدۇق. ئەيىبكىمۇ بۇيرۇلدۇق، ماختاشقىمۇ مۇيەسسەر بولدۇق. كىشىلەر بىزنى ئالدامچىمۇ دېدى، بىراق بىز دۇرۇس كىشىلەرمىز. [9] تونۇلمىغان ئەرزىمەس كىشىلەردەك قارالساقمۇ، لېكىن ھەممىگە تونۇشمىز. ئۆلۈم گىردابىدا بولساقمۇ، لېكىن يەنىلا ھاياتمىز. تاياق يېگەن بولساقمۇ، ئۆلتۈرۈلمىدۇق. [10] قايغۇ-ئەلەمدە بولساقمۇ، ھەمىشە شاد-خۇراممىز. نامرات بولساقمۇ، نۇرغۇن كىشىلەرنى روھىي جەھەتتە باي قىلىۋاتىمىز. ھېچ نەرسىمىز يوق بولسىمۇ، ھەممىگە ئىگىمىز.

[11] ئەي كورىنتلىقلار، سىلەرگە ئوچۇق-ئاشكارا سۆزلىدۇق، سىلەرگە باغرىمىزنى كەڭ ئاچتۇق. [12] سىلەردىن مۇھەببىتىمىزنى ئايىمىدۇق، لېكىن سىلەر بىزدىن مۇھەببىتىڭلارنى ئايىدىڭلار. [13] مەن سىلەرگە ئۆز پەرزەنتلىرىمگە ئېيتقاندەك ئېيتايكى، كەڭ قورساق بولۇپ، بىزگە خۇددى بىز سىلەرگە مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلىڭلار.

ئېتىقادسىزلارنىڭ تەسىرىدىن ساقلىنىش

[14] ئېتىقادسىزلار بىلەن بىر بويۇنتۇرۇققا كىرمەڭلار. چۈنكى، ھەققانىيلىق بىلەن ھەققانىيسىزلىقنىڭ ئوتتۇرىسىدا قانداقمۇ ئورتاقلىق بولسۇن!؟ يورۇقلۇق

بىلەن قاراڭغۇلۇق قانداقمۇ چىقىشالىسۇن!؟ [15] مەسىھ بىلەن شەيتان*
قانداقمۇ كېلىشەلىسۇن!؟ ئېتىقادچىلار بىلەن ئېتىقادسىزلارنىڭ نېمە
ئورتاقلىقى بولسۇن!؟ [16] خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى بىلەن بۇتلار ئارىسىدا
قانداقمۇ بىرلىك بولسۇن!؟ بىز مەڭگۈ هايات خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى.
خۇددى خۇدانىڭ ئېيتقىنىدەك:

«خەلقىم ئىچىدە تۇرىمەن،
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يۈرىمەن.
ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن،
ئۇلارمۇ مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ.»

[17] شۇنىڭ ئۈچۈن، پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:

«ئېتىقادسىزلاردىن ئايرىلىپ نېرى تۇرۇڭلار.
ناپاك ئىشلارغا يېقىن يولىماڭلار،
شۇندا، مەن سىلەرنى قوبۇل قىلىمەن.»
«هەممىگە قادىر پەرۋەردىگار يەنە:
[18] ‹سىلەرگە ئاتا بولىمەن.
سىلەرمۇ مېنىڭ ئوغۇل ـ قىزلىرىم بولىسىلەر.› دەيدۇ.»

7

[1] قەدىرلىك قېرىنداشلار، بۇ ۋەدىلەرگە ئېرىشكەنىكەنمىز، تەنىنى ۋە
روھنى بۇلغايدىغان هەرقانداق نەرسىلەردىن يىراق تۇرۇپ ئۆزىمىزنى

*15. ئەسلى تېكىستتە «بەلىيال» دەپ ئېلىنغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئىبرانىي تىلدىكى مەنىسى «ئەرزىمەس، ئوسال».

پاك تۇتايلى. خۇدادىن ئەيمەنگەن هالدا ئۆزىمىزنى پۈتۈنلەي خۇداغا ئاتايلى.

پاۋلۇسنىڭ كورىنتلىقلارغا بولغان ئىشەنچى

[2] قەلبىڭلاردىن بىزگە ئورۇن بېرىڭلار. بىز هېچكىمگە ناهەقلىق قىلمىدۇق، هېچكىمنى ئېتىقاد يولىدىن ئازدۇرمىدۇق، هېچقاچان ئۆزىمىزنىڭ مەنپەئىتىگە چوغ تارتمىدۇق. [3] مەن بۇ سۆزلەرنى قىلىش ئارقىلىق سىلەرنى تەنقىدلىمەكچى ئەمەسمەن. بۇرۇن ئېيتقىنىمدەك، قەلبىمىزدىن شۇنداق ئورۇن ئالدىڭلاركى، بىز سىلەر بىلەن هايات ـ ماماتتا بىرگە بولىمىز. [4] سىلەرگە ئىشەنچىم كامىل هەم سىلەردىن پەخىرلىنىمەن. ئېغىر مۇشكۈلچىلىكلەردە قالغاندا، سىلەر ئارقىلىق تەسەللى تېپىپ، چەكسىز خۇشاللىققا چۆمگەندىم.

[5] ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بارغاندىن كېيىن، كۆڭلىمىز ئەمىن تاپماي،* خىلمۇخىل قىيىنچىلىقلارغا دۇچ كەلدۇق. سىرتتا جېدەل ـ ماجىرا، ئىچىمىزدە قورقۇنچ بولدى. [6] لېكىن روهى چۈشكەنلەرگە تەسەللى بېرىدىغان خۇدا تىتۇسنى يېنىمىزغا ئەۋەتىش ئارقىلىق بىزگە تەسەللى بەردى. [7] بىز پەقەت ئۇنىڭ كېلىشى بىلەنلا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ سىلەردىن ئالغان تەسەللىسى بىلەنمۇ تەسەللى تاپتۇق. ئۇ سىلەرنىڭ ماڭا بولغان سېغىنىشىڭلارنى، ئۆتكۈزگەن سەۋەنلىكىڭلارغا قىلغان پۇشايمىنىڭلارنى ۋە ماڭا بولغان قىزغىنلىقىڭلارنى بىزگە ئېيتقاندا، خۇشاللىقىم تېخىمۇ ئاشتى.

[8] ئىلگىرىكى خېتىمنىڭ سىلەرگە بىر مەزگىل قايغۇ ئېلىپ كەلگەنلىكىدىن خەۋەر تاپقىنىمدا، پۇشايمان قىلغان بولساممۇ، لېكىن هازىر پۇشايمان قىلمايمەن. [9] هازىر خۇشالمەن. سىلەرنى قايغۇغا سالغانلىقىمغا ئەمەس، بۇ قايغۇنىڭ سىلەرنى توۋا قىلىشقا ئېلىپ بارغانلىقىغا خۇشالمەن.

---

*5. 2 ـ باب 13 ـ ئايەتكە قارالسۇن.

چۈنكى، سىلەرنىڭ بۇنداق قايغۇغا چۆكۈشۈڭلار خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە بولدى. شۇڭا ئېيتالايمەنكى، بىز سىلەرنى قايغۇغا سالغان بولساقمۇ، ئۇنىڭدىن ھېچقانداق زىيان تارتمىدىڭلار. [10] چۈنكى، خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن چەككەن قايغۇ كىشىنى توۋا قىلدۇرۇپ، ئۇنى قۇتقۇزۇلۇشقا ئېلىپ بارىدۇ. بۇ خىل توۋا قىلىش كىشىنى پۇشايمان قىلدۇرمايدۇ. لېكىن، بۇ دۇنيانىڭ ھەلەكچىلىكى ئۈچۈن بولغان قايغۇ بولسا كىشىنى توۋا قىلدۇرۇشقا ئەمەس، بەلكى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ. [11] خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن چەككەن ئەنە شۇ قايغۇلارنىڭ سىلەردە قانداق ياخشى مېۋىلەرنى بەرگەنلىكىنى ئويلاڭلار: ئەستايىدىللىق بىلەن خاتالىقىڭلارنى تۈزىتىپ، ئۆزۈڭلارنى ئاقلىدىڭلار، ئاراڭلاردىكى گۇناھكارنىڭ قىلمىشىدىن غەزەپلەندىڭلار ھەمدە بۇ قىلمىشنىڭ داۋاملىشىشى بىلەن خۇدانىڭ جازاسىنىڭ سىلەرگە كېلىشىدىن قورقتۇڭلار، مەن بىلەن كۆرۈشۈشكە ئىنتىزار بولدۇڭلار، مېنىڭ ئەلچىلىك ھوقۇقۇمنى ھۆرمەتلەپ، ماڭا قىزغىن بولدۇڭلار، گۇناھكارنى جازالاش ئارقىلىق ئادالەتپەرۋەرلىكىڭلارنى كۆرسەتتىڭلار. مانا بۇلار ئارقىلىق سىلەرنىڭ بۇ ئىشتا توغرا قىلغانلىقىڭلار ئېنىق بولدى.

[12] ئۆتكەن قېتىملىق خەتنى يېزىشىمدىكى ئاساسلىق مەقسەت، كىمنىڭ ئازار بەرگەنلىكى ۋە كىمنىڭ ئازار يېگەنلىكىنى بېكىتىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سىلەرنىڭ خۇدا ئالدىدا بىز ئۈچۈن نەقەدەر قىزغىن ئىكەنلىكىڭلارنى ئۆزۈڭلارغا بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئىدى. [13] بىز سىلەرنىڭ شۇ قىزغىنلىقىڭلاردىن تەسەللى تاپتۇق. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، تىتۇسنىڭ خۇشاللىقىنى كۆرۈپ، خۇشاللىقىمىز تېخىمۇ ئاشتى. چۈنكى، سىلەرنىڭ سەۋەبىڭلاردىن ئۇنىڭ روھى كۆتۈرەڭگۈ ئىدى. [14] سىلەرنى ئۇنىڭغا ماختاپ بەرگەنىدىم، سىلەرمۇ مېنى يەرگە قارىتىپ قويمىدىڭلار. خۇددى سىلەرگە ئېيتقانلىرىمىزنىڭ ھەممىسى راست بولغىنىدەك، سىلەرنى تىتۇسقا ماختاپ ئېيتقانلىرىمىزنىڭمۇ راست ئىكەنلىكى ئەمەلىيىتىڭلار ئارقىلىق ئىسپاتلىنىپ چىقتى. [15] شۇڭا،

تىتۇس ھەممىڭلارنىڭ ئۇنىڭغا قانداق ئىتائەتمەن بولغانلىقىڭلارنى، ئۇنى شۇنچە چوڭ كۆرۈپ، ھۆرمەت بىلەن كۈتۈۋالغانلىقىڭلارنى ئەسلىگىنىدە، ئۇنىڭ سىلەرگە بولغان مۇھەببىتى تېخىمۇ چوڭقۇرلاشماقتا. [16] سىلەرگە ھەر جەھەتتىن ئىشەنچ قىلالىغانلىقىم ئۈچۈن خۇشالمەن.

سېخىيلىق بىلەن ئىئانە قىلىشقا ئىلھاملاندۇرۇش

8 [1] قېرىنداشلار، سىلەرگە خۇدانىڭ ماكېدونىيە ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىدە كۆرسەتكەن مېھىر ـ شەپقىتى توغرىسىدا ئېيتماقچىمىز. [2] ئۇلار بېشىدىن ئۆتكۈزگەن مۇشكۈل كۈلپەتلەر ئارقىلىق قاتتىق سىنالدى. شۇنداقتىمۇ، ئۇلارنىڭ خۇشاللىقى تولۇپ تېشىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئىنتايىن كەمبەغەللىكىگە قارىماي، قولى ئوچۇقلۇق ۋە مەردلىك قىلدى. [3] ئۇلارنىڭ ئۆزلۈكىدىن كۈچىنىڭ يېتىشىچە، ھەتتا ئۆزىگە قالمىسىمۇ ئىئانە قىلغانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىمەن. [4] ئۇلار يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلارغا قىلىنىدىغان ياردەمگە ئۆزلىرىنىڭمۇ ھەسسە قوشۇشىنى بىزدىن ئۆتۈنۈپ سوراشتى. [5] بۇ ھەققەتەن بىزنىڭ ئۇلاردىن كۈتكىنىمىزدىن كۆپ ئېشىپ كەتتى. ئۇلار ئالدى بىلەن ئۆزلىرىنى رەببىمىزگە ئاتىدى، ئاندىن خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە بىزگە ئاتىدى. [6] تىتۇس خېلى بۇرۇن سىلەرنىڭ بۇ مەردلەرچە ئىئانە قىلىشنى باشلىشىڭلارغا ياردەم قىلغانىكەن، ئۇنىڭدىن بۇ ئىشنىڭ ئاخىرىنى چىقىرىشىڭلارغا ياردەم بېرىشىنى ئۆتۈندۇق. [7] سىلەر ھەممە ئىشتا ــ ئېتىقاد يولىدا، سۆز قابىلىيىتىدە، خۇدا ھەققىدىكى بىلىم ۋە باشقىلارغا ياردەم بېرىشكە بولغان قىزغىنلىقتا ۋە بىزگە بولغان مېھىر ـ مۇھەببەتتە ئالدىدا تۇرغاندەك، بۇ قېتىملىق ئىئانە قىلىشتىمۇ ئالدىدا تۇرۇڭلار. [8] بۇ سۆزلىرىمنى سىلەرگە بۇيرۇق تەرىقىسىدە ئېيتقىنىم يوق. مەن مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلارنىڭ سەممىيلىكىنى ماكېدونىيىدىكى جامائەتچىلىكلەرنىڭ

ئىئانە توپلاش جەريانىدا كۆرسەتكەن مېھىر ـ مۇھەببىتى بىلەن سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق سىناپ كۆرمەكچىمەن. [9] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نەقەدەر مېھىر ـ شەپقەتلىك ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر. گەرچە ئۇ باي بولسىمۇ، سىلەر ئۇچۇن نامرات بولدى. مەقسەت، ئۆزى نامرات بولۇش ئارقىلىق سىلەرنى روھىي جەھەتتىن باي قىلىش ئىدى.

[10] مەن سىلەرگە پايدىلىق بولغان بىر تەكلىپنى بېرەي. سىلەر ئۆتكەن يىلى پەقەت ئىئانە بېرىشنى ئوتتۇرىغا قويۇپلا قالماي، بەلكى ئۇنى ئىختىيار بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىمۇ ھەممىنىڭ ئالدىدا بولدۇڭلار. [11] ئەمدى بۇ خىزمەتنىڭ ئايىغىنى چىقىرىڭلار. سىلەر بۇ ئىشنى دەسلەپتە پىلانلىغان ۋاقىتىڭلاردىكىدەك قىزغىنلىق بىلەن تاماملاڭلار ھەمدە ئۆزۈڭلارنىڭ ئىقتىسادى يار بەرگەن شارائىت ئاستىدا ياردەم قولۇڭلارنى سۇنۇڭلار. [12] بىر كىشى رازىمەنلىك بىلەن چامىسىنىڭ يېتىشىچە بەرسە، بۇ ئىش خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. خۇدا ھەرگىزمۇ بىركىمدىن ئۆزىدە يوقنىمۇ بېرىشنى تەلەپ قىلمايدۇ.

[13] باشقىلارنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش ئۇچۇن ئۆزۈڭلارنى قىيناڭلار، دېگىنىم يوق. ئەكسىچە، ئىككىلا تەرەپتە باراۋەرلىك بولسۇن دەيمەن. [14] سىلەردە ئارتۇق بولغىنى ھازىرچە ئۇلارنىڭ كەم يېرىنى تولدۇرغىنىدەك، ئۇلاردا ئارتۇق بولغىنى كۈنلەرنىڭ بىرىدە سىلەرنىڭ كەم يېرىڭلارنى تولدۇرىدۇ. مانا شۇنداق بولغاندا، باراۋەرلىك بولغان بولىدۇ. [15] خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«كۆپرەك يىغقۇالغانلارنىڭ ئېشىپ قالمىدى،
ئاز يىغقۇالغانلارنىڭمۇ كېمىپ قالمىدى.»

تىتۇس ۋە ئۇنىڭ خىزمەتداشلىرى

[16] مېنىڭ سىلەرگە بولغان قىزغىنلىقىمدەك قىزغىنلىقنى تىتۇسنىڭ قەلبىگە سالغان خۇداغا شۈكۈرلەر بولغاي! [17] تىتۇسنىڭ يېنىڭلارغا بارماقچى بولغىنى پەقەت بىزنىڭ تەلىپىمىز بىلەنلا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئۆز ئىختىيارى ۋە سىلەرگە بولغان قىزغىنلىقى بىلەن بولدى. [18] بىز بىر قېرىندىشىمىزنى ئۇنىڭغا قوشۇپ قويماقچىمىز. ئۇ قېرىندىشىمىز خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش يولىدا پۈتۈن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولغان. [19] يەنە كېلىپ، ئۇ توپلانغان ئىئانىلارنى يېرۇسالېمغا ئاپىرىش سەپىرىدە بىز بىلەن ھەمسەپەر بولۇش ئۈچۈن، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرى تەرىپىدىن تەيىنلەنگەندى. بىزنىڭ مەقسىتىمىز ئىئانە توپلاش ئارقىلىق رەببىمىزنى ئۇلۇغلاش ۋە ياردەمگە تەييار ئىكەنلىكىمىزنى كۆرسىتىشتۇر. [20] باشقىلارنىڭ قۇسۇر تېپىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، مەردلەرچە بېرىلگەن بۇ ئىئانىلارنى باشقۇرۇشتا ئېھتىيات قىلىپ، ئۇ قېرىندىشىمىزنى بىللە ئېلىپ بېرىشنى لايىق تاپتۇق. [21] يامان ئاتاقتا قالماسلىق ئۈچۈن، پەقەت رەببىمىزنىڭ نەزىرىدە ئەمەس، ئىنسانلارنىڭ نەزىرىدىمۇ توغرا دەپ قارالغان ئىشلارنى قىلىشقا دىققەت قىلىپ كېلىۋاتىمىز.

[22] بىز كۆپ قېتىم ۋە كۆپ ئىشلاردا سىناش ئارقىلىق باشقىلارغا ياردەم بېرىشتە قىزغىن دەپ قارىغان يەنە بىر قېرىندىشىمىزنىمۇ ئۇلار بىلەن بىللە ئەۋەتمەكچىمىز. ئۇ سىلەرنىڭ بۇ ئىئانە ئىشىنى بىر باشقا ئېلىپ چىقالايدىغانلىقىڭلارغا ئىشەندى. بۇ ئىشەنچ ئۇنىڭ سىلەرگە ياردەم بېرىشتىكى قىزغىنلىقىنى ھەسسىلەپ ئاشۇردى. [23] تىتۇسقا كەلسەك، ئۇ مېنىڭ ھەمراھىم ۋە ئاراڭلاردا قىلىۋاتقان ئىشلىرىمدا خىزمەتدىشىمدۇر. باشقا ئىككى قېرىندىشىمىز بولسا جامائەتچىلىكلەرنىڭ ۋەكىللىرى بولۇپ، ئۇلار

ئەيسا مەسىھكە شان ـ شەرەپ كەلتۈرگۈچىلەردىندۇر. [24] شۇڭا، سىلەر ھەرقايسى جامائەتچىلىكلەر ئالدىدا ئۇلارغا مۇھەببىتىڭلارنى كۆرسىتىڭلار. شۇنىڭ بىلەن، جامائەتچىلىكلەر بىزنىڭ سىلەردىن ماختىنىشىمىزنىڭ ئورۇنلۇق ئىكەنلىكىنى بىلسۇن.

سېخىي بولۇشقا ئۈندەش

9 [1] ئېتىقادچىلار ئۈچۈن توپلىنىدىغان بۇ ئىئانە توغرۇلۇق سىلەرگە خەت يېزىشىم ھاجەتسىز. [2] چۈنكى، ياردەم بېرىشتە قىزغىن ئىكەنلىكىڭلارنى بىلىمەن. مەن ماكېدونىيىدىكى ئېتىقادچىلار ئالدىدا يۇنان ئۆلكىسىدىكى سىلەرنىڭ ئۆتكەن يىلدىن بېرى، ئىئانە بېرىشكە تەييار ئىكەنلىكىڭلاردىن ماختىنىپ كەلدىم. دەل سىلەرنىڭ بۇ قىزغىنلىقىڭلار ئۇلارنىڭ كۆپچىلىكىنى ئىئانە توپلاش ئۈچۈن قوزغاتتى. [3] بۇ ئىشتا سىلەر بىلەن ماختىنىشىمنىڭ قۇرۇق گەپ بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، سىلەرنى مېنىڭ ئېيتقىنىم بويىچە تەييارلىق قىلىپ تۇرسۇن دەپ، بۇ ئۈچ قېرىنداشنى يېنىڭلارغا ئەۋەتمەكچىمەن. [4] ناۋادا ماكېدونىيىدىكى بەزى قېرىنداشلار مەن بىلەن بىللە بېرىپ، سىلەرنىڭ تەييارلىق قىلمىغانلىقىڭلارنى كۆرسە، سىلەر بىر ياقتا قېلىپ، سىلەرگە بولغان كۈچلۈك ئىشەنچىم ۋەجىدىن مەن خىجالەت بولۇپ قېلىشىم تۇرغان گەپ. [5] شۇ سەۋەبتىن، سىلەرنىڭ بېرىشكە ۋەدە قىلغان مەردلەرچە ئىئانەڭلارنى ئالدىنئالا تەييار قىلىشىڭلار ئۈچۈن، بۇ قېرىنداشلارنىڭ يېنىڭلارغا بىزدىن ئاۋۋال بېرىشىنى زۆرۈر تاپتىم. شۇنداق بولغاندا، ئىئانەڭلارنىڭ تەييارلانغانلىقىنى ھەمدە ئۇلارنىڭ مەجبۇرىي ئەمەس، بەلكى رازىمەنلىك بىلەن قىلىنغانلىقىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. [6] ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، ئاز تېرىغان ئاز ئالىدۇ، كۆپ تېرىغان كۆپ ئالىدۇ. [7] ھەركىم قىينىلىپ تۇرۇپ ياكى مەجبۇرىي ھالدا ئەمەس، ئۆز كۆڭلىدە نىيەت

قىلغىنى بويىچە بەرسۇن. چۈنكى، خۇدا خۇشاللىق بىلەن بەرگۈچىنى ياخشى كۆرىدۇ. [8] خۇدا سىلەرنىڭ ئېھتىياجىڭلارنى قاندۇرۇشقا قادىردۇر. شۇنداق بولغاچقا، ھەر دائىم، ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدا ئېھتىياجىڭلار قاندۇرۇلۇپ، باشقىلارغا خەير ـ ساخاۋەتلىك بولالايسىلەر.

[9] مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«ئۇ يوقسۇللارغا مەردلەرچە سەدىقە بېرەر
ئۇنىڭ خەير ـ ساخاۋەتلىكى مەڭگۈ ئۇنتۇلماس.»

[10] دېھقانغا تېرىغىلى ئۇرۇق، يېگىلى ئوزۇق ئاتا قىلغان خۇدا سىلەرنىڭ ھاجەتمەنلەرگە تېخىمۇ مەردلىك بىلەن بېرەلىشىڭلار ئۈچۈن، سىلەردە بارنى كۆپەيتىدۇ. [11] سىلەرنىڭ ھەمىشە مەردلىك بىلەن باشقىلارغا ياردەم قىلىشىڭلار ئۈچۈن، خۇدا سىلەرنى ھەرقايسى جەھەتلەردىن بەرىكەتلىك قىلىدۇ. بىز سىلەرنىڭ ئىئانەڭلارنى ئېھتىياجلىق بولغانلارغا بەرگىنىمىزدە، ئۇلار خۇداغا تەشەككۈرلەر ئېيتىدۇ. [12] سىلەر قىلغان بۇ ياردەم يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇپلا قالماي، ئۇلارنىڭ خۇداغا بولغان شۈكۈرلىرىنى تېخىمۇ ئاشۇرىدۇ. [13] سىلەرنىڭ بۇ قېتىمقى ئىئانەڭلار ئېتىقادىڭلارنىڭ ھەقىقىي ئىكەنلىكىنىڭ ئىسپاتىدۇر. كىشىلەر سىلەرنىڭ ئۆزۈڭلار ئېتىراپ قىلغان ئەيسا مەسىھ ھەققىدىكى خۇش خەۋەرگە سادىق بولغانلىقىڭلار، شۇنداقلا مال ـ مۈلكۈڭلارنى ئۆزلىرى ۋە كۆپچىلىك بىلەن مەردلەرچە ئورتاقلاشقانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدانى ئۇلۇغلايدۇ. [14] ئۇلار خۇدا سىلەرگە ئاتا قىلغان پەۋقۇلئاددە مېھىر ـ شەپقەت سەۋەبىدىن سىلەرگە ئىشتىياق باغلاپ، سىلەرگە دۇئا قىلماقتا. [15] تىل بىلەن تەسۋىرلىگىلى بولمايدىغان ئىلتىپاتى، يەنى ئۆز ئوغلىنى ئاتا قىلغىنى ئۈچۈن، خۇداغا شۈكۈرلەر بولغاي!

پاۋلۇسنىڭ ئەلچىلىك ھوقۇقىنى ئاقلىشى

10 [1] سىلەر بىلەن بىللە بولغاندا مۇئامىلىسى يۇمشاق، لېكىن بىللە بولمىغاندا سىلەرگە قارىتا قاتتىق قول دەپ قارالغان مەنكى پاۋلۇس ئەيسا مەسىھتەك مۇلايىملىق ۋە رەھىمدىللىك بىلەن سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنۈپ تەلەپ قىلىمەنكى، [2] يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، بىزنى بۇ دۇنيانىڭ ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرى بويىچە ياشايدىغانلار دەپ قارايدىغان بەزى كىشىلەرگە قىلماقچى بولغان قاتتىق مۇئامىلىنى سىلەرگىمۇ قىلىشىمىزغا مەجبۇر قىلماڭلار. [3] بۇ دۇنيادا ياشىساقمۇ، بۇ دۇنيانىڭ ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرى بويىچە ياشايدىغانلاردەك جەڭ قىلمايمىز. [4] چۈنكى، جەڭ قورallىرىمىز بۇ دۇنياغا خاس قوراللار ئەمەس، بەلكى شەيتاننىڭ مۇستەھكەم قەلئەلىرىنى گۇمران قىلىدىغان، خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە ئىگە بولغان قوراللاردۇر. [5] بىز بۇ قوراللار بىلەن بىمەنە سەپسەتىلەرنى ۋە خۇدانى تونۇشقا توسقۇنلۇق قىلىدىغان ھەر خىل كۆرەڭ كۆزقاراشلارنى بىتچىت قىلىمىز ھەمدە كىشىلەرنىڭ ئۆز ئوي ـ پىكىرلىرىنى ئەيسا مەسىھكە بېقىندۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىشى ئۈچۈن، ئۇلارنى قايىل قىلىمىز. [6] سىلەر ئەيسا مەسىھكە تولۇق ئىتائەت قىلغاندىن كېيىن، ئاراڭلاردىكى ھەر خىل ئىتائەتسىزلىكتە تۇرۇۋاتقانلارنى جازالاشقا تەييارمىز.

[7] سىلەر پەقەت سىرتقى كۆرۈنۈشكىلا قارايدىكەنسىلەر. ئەگەر بىرى ئۆزىنى ئەيسا مەسىھكە ۋەكىللىك قىلىمەن دەپ قاراپ، مېنى ئىنكار قىلغان بولسا، يەنە ياخشىراق ئويلىنىپ، مېنىڭمۇ ئەيسا مەسىھكە ۋەكىللىك قىلىدىغانلىقىمنى ئېتىراپ قىلسۇن. [8] رەببىمىز تەرىپىدىن ماڭا بېرىلگەن ئەلچىلىك ھوقۇقى سىلەرنى نابۇت قىلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتە يېتىلدۈرۈش ئۈچۈن بېرىلگەن. شۇڭا، بۇ ھوقۇق بىلەن زىيادە ماختانساممۇ، ھەرگىز خىجالەت بولمايمەن.

[9] سىلەر خەتلىرىمنى بىزنى قورقۇتۇش ئۈچۈن يازدى، دەپ ئويلاپ قالماڭلار. [10] دەرۋەقە بەزىلەر، «پاۋلۇسنىڭ خەتلىرى ھەم قاتتىق ھەم كۈچلۈك، بىراق ئۆزىنى كۆرسىگىز ئىقتىدارسىز، سۆزلىرى تۇتۇرۇقسىز» دېيىشىدۇ. [11] بۇ كىشىلەر شۇنى بىلسۇنكى، يىراقتىن سىلەرگە يازغان خەتلىرىمدە نېمە قىلىمەن دېگەن بولسام، يېنىڭلارغا بارغاندىمۇ شۇنى قىلىمەن.

[12] ئۆزىنى قالتىس چاغلايدىغان كىشىلەر بىلەن ئۆزىمىزنى بىر قاتاردا قويۇشقا ۋە ئۇلار بىلەن سېلىشتۇرۇشقا قانداقمۇ جۈرئەت قىلايلى؟ ئۇلار ئۆزلىرىنى ئۆزلىرىنىڭ ئۆلچىمى بىلەن ئۆلچەيدۇ، ئۆزلىرىنى ئۆزلىرى بىلەن سېلىشتۇرىدۇ. مانا بۇ ئۇلارنىڭ ئەقىلسىزلىقىنى كۆرسىتىدۇ. [13] لېكىن، بىز ئۆزىمىزدە بار بولمىغان ھوقۇقلار بىلەن ماختىنىپ يۈرگىنىمىز يوق. ماختانساقمۇ، خۇدانىڭ پىلانى دائىرىسىدە خىزمەت قىلىش بىلەن ماختىنىمىز. بۇ پىلان خۇش خەۋەرنى سىلەرگىمۇ يەتكۈزۈشنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. [14] ئەگەر بىز خۇش خەۋەرنى سىلەرگە تۇنجى يەتكۈزگەنلەردىن بولمىساقىدۇق، ئۇنداقتا شۇ ھوقۇقلىرىمىزدىن ماختىنىشىمىز بىزنىڭ ئۆز دائىرىمىزنىڭ سىرتىغا چىقىپ كەتكەنلىكىمىز دەپ ھېسابلانسا بولاتتى. لېكىن، ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى يىراقتىكى سىلەرگە دەسلەپ يەتكۈزگەن بىز بولدۇق. [15] قىسقىسى، ئۆز خىزمەت دائىرىمىزدىن چىقىپ، باشقىلارنىڭ خىزمىتى بىلەن ماختانغىنىمىز يوق. بىز پەقەت ئېتىقادىڭلارنىڭ تېخىمۇ كۈچىيىپ، ئاراڭلاردا قىلغان خىزمىتىمىزنىڭ تېخىمۇ كېڭىيىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. [16] شۇنداق بولغاندا، بىز سىلەردىنمۇ يىراق بولغان، تېخى خۇش خەۋەر يەتكۈزۈلمىگەن جايلارغا بېرىپ، خۇش خەۋەر يەتكۈزەلەيمىز. تەييارغا ھەييار بولۇپ، باشقىلارنىڭ ئۆز خىزمەت دائىرىسىدە قىلغان ئەجرى بىلەن ماختىنىش بىزگە ياتتۇر. [17] مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك، «ماختىنىدىغانلار رەببىمىز بىلەن ماختانسۇن.»

[18] چۈنكى، ئۆز-ئۆزىنى ماختايدىغان ئەمەس، بەلكى رەببىمىزنىڭ ماختىشىغا مۇيەسسەر بولغان كىشى ھەقىقىي ماختاشقا ئەرزىيدۇ.

پاۋلۇسنىڭ ئۆزىنى ساختا ئەلچىلەر بىلەن سېلىشتۇرۇشى

11 [1] ماختىنىشىم بىلەن بىرئاز ئەخمەقلىق قىلىپ قويساممۇ، ئېغىر ئالمىغايسىلەر! يەنىلا سەۋرچان بولغايسىلەر. [2] مەن سىلەرنى ساختا ئەلچىلەردىن قىزغىنىمەن. بۇ، خۇداغا بولغان مېھىر-مۇھەببىتىمدىن كەلگەن. مەن گويا بىر پاك قىزنى ياتلىق قىلغاندەك، سىلەرنى «يېگانە ئەر»گە — ئەيسا مەسىھكە تەقدىم قىلدىم. [3] بىراق، ھاۋا ئانىنىڭ ھىيلىگەر يىلان تەرىپىدىن ئازدۇرۇلغىنىدەك، سىلەرنىڭمۇ ساختا ئەلچىلەر تەرىپىدىن ئازدۇرۇلۇپ، ئەيسا مەسىھكە بولغان سەمىمىي ۋە پاك قەلبىڭلارنىڭ بۇلغىنىشىدىن ئەنسىرەيمەن. [4] چۈنكى، سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بىرىپ، ئەيسا مەسىھ توغرىسىدا مەن يەتكۈزگەنگە ئوخشىمايدىغان باشقا بىر تەلىمنى يەتكۈزگەنلەرگە ئوچۇقتىن-ئوچۇق يول قويدۇڭلار. سىلەر قوبۇل قىلغان مۇقەددەس روھتىن باشقا بىر روھ ۋە سىلەر قوبۇل قىلغان خۇش خەۋەردىن باشقا بىر خوش خەۋەر توغرىسىدا ئېيتىلغانلارنىمۇ سىغدۇردۇڭلار. [5] ھالبۇكى، مەن ئۆزۈمنى ھېچقانداق ئىشتا سىلەر دەرىجىدىن تاشقىرى دەپ قارىغان ئاشۇ ئەلچىلەردىن تۆۋەن دەپ قارىمايمەن! [6] گەپ قىلىشتا ماھىر بولمىساممۇ، لېكىن بىلىمىم بار. قىلىۋاتقان ھەربىر خىزمىتىم بۇنى ھەر جەھەتتىن ئوچۇق ئىسپاتلاپ تۇرۇپتۇ.

[7] مېنىڭ سىلەرنى چوڭ كۆرۈپ، ئۆزۈمنى تۆۋەن تۇتۇپ، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى سىلەرگە ھەق تەلەپ قىلماي يەتكۈزگىنىم گۇناھ

بولدىمۇ؟* [8] مەن سىلەرگە خىزمەت قىلىش ئۈچۈن، باشقا
جامائەتچىلىكلەردىن ھەق ئېلىپ، ئۇلارغا «ئۇۋال» قىلدىم. [9] سىلەر بىلەن
بىللە بولغان ۋاقتلىرىمدا، ئېھتىياجىم بولسىمۇ، ھېچقايسىڭلارغا ئېغىرىمنى
سالمىدىم. چۈنكى، ماكېدونىيە ئۆلكىسىدىن كەلگەن قېرىنداشلار كەم-
كۈتىمنى تولۇقلاپ بەردى. ھېچقانداق ئىشتا سىلەرگە يۈك بولماي كەلدىم،
بۇنىڭدىن كېيىنمۇ يۈك بولمايمەن. [10] قەلبىمدىكى ئەيسا مەسىھنىڭ ھەقىقەتى
بىلەن ئېيتىمەنكى، مېنىڭ بۇ ماختىنىشىمنى پۈتۈن يۇناندا ھەرقانداق ئادەم
توسۇپ قالالمايدۇ. [11] نېمە ئۈچۈن سىلەردىن ھەق ئالمىدىم؟ سىلەرنى
سۆيمەيدىغانلىقىمدىنمۇ؟ خۇداغا ئايانكى، سىلەرنى سۆيىمەن! [12] ئاتالمىش
ئەلچىلەرنىڭ «بىزنىڭ قىلىۋاتقىنىمىز بىلەن ئۇلارنىڭ قىلىۋاتقىنىدا ھېچقانداق
پەرق يوق» دەپ ماختىنىشىغا پۇرسەت تاپالماسلىقى ئۈچۈن، سىلەردىن
ھەق ئالماي قىلىۋاتقان خالىس ئىشلىرىمنى داۋاملاشتۇرىمەن. [13] چۈنكى،
بۇنداقلار ساختا ئەلچىلەر، ھىيلىگەرلەر بولۇپ، ئۆزلىرىنى ئەيسا مەسىھنىڭ
ئەلچىسى، دەپ پەردازلىۋالغانلاردۇر. [14] ئەمەلىيەتتە، بۇ ھەيران قالارلىق
ئىش ئەمەس، چۈنكى شەيتان ئۆزىنى يورۇقلۇق پەرىشتىسى، دەپ
پەردازلىۋالغاندۇر. [15] شۇڭا، ئۇنىڭ بۇ چاكارلىرىمۇ ئۆزلىرىنى ئادىللىقنىڭ
خىزمەتكارلىرى دەپ پەردازلىۋالسا، ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس. ئۇلارنىڭ
ئاقىۋىتى ئۆزلىرىنىڭ ئەمەلىيىتىگە لايىق بولىدۇ.

پاۋلۇسنىڭ تارتقان ئازاب-ئوقۇبەتلىرى

[16] يەنە شۇنى ئېيتىمەنكى، ھېچقايسىڭلار مېنى ئەخمەق، دەپ

---

*7. پاۋلۇس ئېتىقادچىلارغا ئۆز ئېغىرىنى سالماسلىق ئۈچۈن، ئۆز ھۈنىرىگە تايىنىپ، تۇرمۇشىنى قامدىغان. بىراق، بەزىلەر «پاۋلۇس ھەقىقىي ئەلچى بولغان بولسا، ئېتىقادچىلارنىڭ ئىقتىسادىي ياردىمىگە تايانغان بولاتتى» دەپ، ئۇنىڭ ئەلچىلىك ھوقۇقىنى ئىنكار قىلغانىدى.

قالماڭلار. ئەگەر ئەخمەق دەپ قارىساڭلار، بىر ئەخمەقنى قوبۇل
قىلغانچىلىك بولسىمۇ مېنى قوبۇل قىلىڭلار. شۇنىڭ بىلەن، مەنمۇ بىرئاز
ماختىنىۋالاي. 17 بۇ سۆزلىرىم رەببىمىز مەندىن تەلەپ قىلغان سۆزلەر
ئەمەس. مېنىڭ بۇنداق ماختىنىشىم پەقەتلا بىر ئەخمەقنىڭ يۈرەكلىك پو
ئاتقانلىقىدۇر، خالاس. 18 نۇرغۇن كىشىلەر بۇ دۇنيادىكى ئىشلىرى بىلەن
ماختىنىپ كېتىدىكەن، مەنمۇ ماختىنىپ باقاي. 19 چۈنكى، سىلەر ئۆزۈڭلارنى
شۇنچە ئەقىللىق چاغلايسىلەريۇ، بۇ ساختا ئەلچىلەرنىڭ ئەخمىقانە
تەلىملىرىگە يول قويۇۋېرىسىلەر! 20 ئۇلارنىڭ سىلەرنى قۇل ئورنىدا كۆرۈشىگە،
ھەققىڭلارنى يېيىشىگە، سىلەردىن نەپ ئېلىشىغا، سىلەرگە چوڭچىلىق
قىلىشىغا ۋە سىلەرنىڭ يۈزۈڭلارنى چۈشۈرۈشىگە يول قويىسىلەر. 21 بىزنىڭ
سىلەرگە شۇنداق مۇئامىلە قىلىشقا ئاجىز كەلگەنلىكىمىزنى خىجىللىق ئىچىدە
ئېتىراپ قىلىمەن. لېكىن، ئۇلاردىن بىرلىرى بىرەر ئىشتىن ماختىنىشقا
جۈرئەت قىلغان يەردە (يەنە ئەخمەقلەرچە ئېيتاي)، مەنمۇ شۇ ئىشتىن
ماختىنىشقا جۈرئەت قىلالايمەن. 22 ئۇلار سىپىي ئۆزىدىن ئىبرانىيمۇ؟ مەنمۇ
شۇنداق. ئۇلار ئىسرائىللارمۇ؟ مەنمۇ ئىسرائىل. ئۇلار ئەجدادىمىز
ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادىدىنمۇ؟ مەنمۇ ئۇنىڭ ئەۋلادىدىن. 23 ئۇلار ئەيسا
مەسىھنىڭ خىزمەتكارلىرىمۇ؟ ئەقلىدىن ئازغانلاردەك ئېيتسام، مەن ئۇلاردىن
تېخىمۇ يۇقىرى تۇرىدىغان بىر خىزمەتكارى. مەن تېخىمۇ جاپالىق ئىشلىدىم،
زىنداندا تېخىمۇ كۆپ ياتتىم. كۆرمىڭ قېتىم قامچا يېدىم، قايتا ـ قايتا ئۆلۈم
خەۋپلىرىگە دۇچ كەلدىم. 24 يەھۇدىيلارنىڭ ئوتتۇز توققۇز قامچا جازاسىغا
بەش قېتىم تارتىلدىم. 25 ئۈچ قېتىم رىم ھۆكۈمرانلىرىدىن تاياق يېدىم، بىر قېتىم
چالما ـ كېسەك قىلىندىم، ئۈچ قېتىم كېمە ھادىسىسىگە ئۇچرىدىم، بىر
كېچە ـ كۈندۈزنى دېڭىزدا ئۆتكۈزدۈم. 26 كۆپ قېتىم ئۇزۇن سەپەرلەردە
بولۇپ، دەريالاردا ھەم قاراقچىلارنىڭ، ئۆز خەلقىمنىڭ، يەھۇدىي

ئەمەسلەرنىڭ ئارىسىدا خېيىم ـ خەتەرلەرگە يولۇقتۇم. شەھەرلەردە، چۆللەردە، دېڭىزلاردا ۋە ساختا قېرىنداشلارنىڭ ئارىسىدا خەۋپلىك كۈنلەرنى باشتىن كەچۈردۈم. [27] خىزمىتىمنى تىرىشىپ ـ تىرمىشىپ ئىشلىدىم. تالاي كېچىلەرنى ئۇيقۇسىز ئۆتكۈزدۈم، ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقنىڭ دەردىنى تېتىدىم. يەيدىغانغا تاماق، كىيىدىغانغا كىيىم تاپالماي، ئاچ ـ يالىڭاچ قالدىم. [28] بۇلاردىن باشقا، ھەر كۈنى دېگۈدەك پۈتۈن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىنىڭ غېمىنى يېدىم. [29] مەن قاچان ئاجىزلارغا ھېسداشلىق قىلمىدىم؟! شەيتاننىڭ تۇزىقىغا چۈشۈپ، ئېزىپ كەتكەنلەر ئۈچۈن ئىچىم قاچان ئۆرتەلمىدى؟! [30] ئەگەر ماختىنىشىمغا توغرا كەلسە، ئۆز ئاجىزلىقىمنى كۆرسىتىدىغان ئىشلار بىلەن ماختىنىمەن. [31] رەببىمىز ئەيسانىڭ ئاتىسى، مەڭگۈ مەدھىيىلەشكە ئەرزىيدىغان خۇداغا ئايانكى، يالغان ئېيتمىدىم. [32] دەمەشق شەھرىدە پادىشاھ ئارېتاسنىڭ قول ئاستىدىكى بىر ۋالىي مېنى تۇتۇش ئۈچۈن، پۈتۈن شەھەرنى قاتتىق نازارەت ئاستىغا ئالغانىدى. [33] لېكىن، مەن سېپىلدىكى بىر كاماردىن سېۋەت بىلەن پەسكە چۈشۈرۈلۈپ، ئۇنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇم.

پاۋلۇسقا كەلگەن ۋەھىي

12 [1] ماختىنىشنىڭ پايدىسى بولمىسىمۇ، ماختانمىسام بولمايدۇ. ئەمدى رەببىمىزدىن كەلگەن غايىبانە ئالامەتلەر ۋە ۋەھىيلەر ئۈستىدە توختىلاي. [2] ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان بىر ئادەمنى* تونۇيمەن. ئۇ ئون تۆت يىل ئىلگىرى ئەرشئەلاغا كۆتۈرۈلدى. ئۇ

---

*2. بۇ ئادەم دەل پاۋلۇسنىڭ ئۆزى بولۇپ، ئۇ خۇدا ئۇنىڭغا بەرگەن ۋەھىي ۋە غايىبانە ئالامەتلەر بىلەن ماختىنىشنى قىلچە خالىمىغان. ئەكسىچە، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇشقا تىرىشىپ، 3 ـ شەخس تىلىدا سۆزلىگەن.

كۆتۈرۈلگەندە، تېنىي كۆتۈرۈلدىمۇ ياكى روھى كۆتۈرۈلدىمۇ بىلمەيمەن، بۇنى خۇدا ئۆزى بىلىدۇ. [3] ئىشقىلىپ، بۇ ئادەمنىڭ جەننەتكە كىرىپ چىققانلىقىنى بىلىمەن. تېنىي كۆتۈرۈلدىمۇ ياكى روھى كۆتۈرۈلدىمۇ بىلمەيمەن، بۇنى خۇدا ئۆزى بىلىدۇ. [4] ئۇ جەننەتتە تىل بىلەن ئىپادىلىگىلى بولمايدىغان، ئىنسانلارغا ئېيتىش مەنئىي قىلىنغان ئاجايىپ ئىشلارنى ئاڭلىدى. [5] شۇنداق بىر ئادەم بىلەن ماختىنىمەن، ئۆزۈم ھەققىدە بولسا ئاجىزلىقلىرىمنى ئېتىراپ قىلماقتىن باشقا بىرەر ئىش بىلەن ماختىنالمايمەن. [6] ئەمەلىيەتتە، باشقا ئىشلاردىن ماختانغان بولساممۇ، ئەخمەق ھېسابلانمايتتىم؛ چۈنكى ئۇنداق قىلغىنىمدا ھەقىقەتنى سۆزلىگەن بولاتتىم. لېكىن، كىشىلەر مېنى كۆرگىنىدىن ياكى ئاڭلىغىنىدىن ئۇستۇن ئويلاپ قالمىسۇن دەپ، ماختىنىشتىن ئۆزۈمنى نېرى تۇتىمەن.

[7] خۇدادىن ماڭا كەلگەن ۋەھىيلەرنىڭ ئاجايىپ ـ غارايىپلىقى بىلەن كۆرەڭلەپ كەتمەسلىكىم ئۈچۈن، تېنىمگە تىكەن سانجىلغاندەك بىر ئازاب يېپىشىپ، خۇددى شەيتاننىڭ يالاقچىسىنىڭ قىيناشلىرىدەك مېنى قىينىدى. بۇ، مېنىڭ كۆرەڭلەپ كەتمەسلىكىم ئۈچۈن ئىدى. [8] ئازابتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن، رەببىمىزگە ئۈچ قېتىم يېلىنىپ دۇئا قىلدىم. [9] لېكىن، ئۇ ماڭا: «مېھىر ـ شەپقىتىم ساڭا يېتەرلىك؛ مېنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىم ئاجىز چاغلىرىڭدا تولۇق ئىپادىلىنىدۇ» دېدى. شۇڭا، ھاياتىمدا ئەيسا مەسىھنىڭ قۇدرىتى ئىپادىلەنسۇن دەپ، ئاجىزلىقلىرىمدىن خۇرسەنلىك بىلەن ماختىنىمەن. [10] ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن ئاجىزلىقلارنى، ھاقارەتلەرنى، ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنى، زىيانكەشلىكلەرنى ۋە قىيىنچىلىقلارنى خۇشاللىق دەپ بىلىمەن. چۈنكى، قاچان ئاجىز بولسام، شۇ چاغدا ئەيسا مەسىھنىڭ قۇدرىتىگە تولۇپ، كۈچلۈك بولىمەن.

پاۋلۇسنىڭ كورىنت جامائەتچىلىكىگە كۆڭۈل بۆلۈشى

[11] ئەخمەقتەك ئۆزۈمنى ماختاپ قالدىم، مېنىڭ بۇنداق بولۇشۇمغا سىلەر سەۋەبچى. مەن ئەسلىدە سىلەرنىڭ ماختىشىڭلارغا ئېرىشىشىم كېرەك ئىدى. چۈنكى، ھەرقانچە بولسامۇ، سىلەر دەرىجىدىن تاشقىرى دەپ قارىغان ئاشۇ ئەلچىلەردىن ھەر تەرەپتىن قېلىشمايمەن. [12] مەن ئاراڭلاردا بولغان چاغدا ئەلچىلىكىمنى ئىسپاتلايدىغان ئىشلارنى، يەنى مۆجىزە، كارامەت ۋە قۇدرەتلىك ئىشلارنى سەۋرچانلىق بىلەن قىلدىم. [13] باشقا ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئارىسىدا قىلغان، بىراق سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا قىلمىغان بىردىنبىر «خاتالىقىم» سىلەرنىڭ ئىقتىسادىي ياردىمىڭلارنى ئالمىغانلىقىمدۇر. بۇ «ئادالەتسىزلىك» ىمنى ئەپۇ قىلغايسىلەر!

[14] ھازىر مەن يېنىڭلارغا ئۈچىنچى قېتىم بېرىشقا تەييارمەن. سىلەرگە ھېچقانداق ئېغىرىمنى سالغۇم يوق. چۈنكى، ماڭا كېرىكى سىلەرنىڭ بايلىقىڭلار ئەمەس، ئۆزۈڭلاردۇرسىلەر. پەرزەنتلەر ئاتا ـ ئانىلار ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئاتا ـ ئانىلار پەرزەنتلەر ئۈچۈن مال ـ مۈلۈك يىغىشى كېرەك. [15] سىلەر ئۈچۈن، مەن بارلىقىمنى سەرپ قىلىشقا، ھەتتا جېنىمنى قۇربان قىلىشقىمۇ رازىمەن. ئەجەبا، مەن سىلەرنى قانچە كۆپ سۆيسەم، سىلەرنىڭ مۇھەببىتىڭلارغا شۇنچە ئاز ئېرىشەمدىمەن؟

[16] بولدىلا، قىسقىسى مەن سىلەرگە يۈك بولغان ئەمەسمەن. بىراق، بەزىلەر مېنى ھىيلىگەرلىك قىلىپ، يالغان سۆزلەپ، سىلەردىن نەپ ئۈندۈرۈۋالدۇ، دېيىشىپ يۈرىدۇ. [17] ئەجەبا، مەن سىلەرگە ئەۋەتكەن ئادەملەرنىڭ بىرەرسى ئارقىلىق سىلەردىن نەپ ئالدىممۇ؟ [18] تىتۇسنى سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بېرىشقا ئۈندىدىم ۋە يەنە بىر قېرىنداشنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئەۋەتتىم. تىتۇسنىڭ سىلەردىن نەپ ئېلىپ باققان يېرى بارمۇ؟ ئۇ مەن بىلەن بىر نىيەتتە، بىر يولدا خىزمەت قىلىۋاتىدىغۇ!

[19] ياكى سىلەر بىزنى «ئالدىمىزدا ئەزەلدىن بېرى ئۆزىنى ئاقلاپ كېلىۋاتىدۇ» دەپ ئويلاۋاتامسىلەر؟ بىز ئۇنداق قىلمىدۇق. بىز پەقەت ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان كىشىلەر سۈپىتىدە خۇدا ئالدىدا سۆزلەۋاتىمىز. سۆيۈملۈك قېرىنداشلار، بىز قىلىۋاتقان ھەممە ئىش سىلەرنىڭ ئېتىقادتا يېتىلىشىڭلار ئۈچۈندۇر. [20] يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، سىلەرنىڭ كۈتكەن يېرىمدىن چىقماي قېلىشىڭلاردىن، شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ سىلەرگە بولغان مۇئامىلەمنىڭمۇ سىلەرنىڭ كۈتكەن يېرىڭلاردىن چىقماي قېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن. سىلەردە جېدەلخورلۇق، ھەسەتخورلۇق، غەزەپلىنىش، شەخسىيەتچىلىك، تۆھمەتخورلۇق، غەيۋەتخورلۇق، تەكەببۇرلۇق ۋە پاراكەندىچىلىكلەرنىڭ بولۇشىدىن ئەنسىرەيمەن. [21] بۇ قېتىم سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، ئاراڭلاردىكى ناپاك، ئەخلاقسىز ۋە شەھۋانىي ئىشلارنى قىلغان، تاكى بۈگۈنگە قەدەر توۋا قىلمىغان نۇرغۇن گۇناھكارلار سەۋەبلىك خۇدانىڭ مېنى ئالدىڭلاردا خىجالەت قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەيمەن. ئۇلارنىڭ خاتا يولدىن قايتمىغانلىقى ئۈچۈن، ماتەم تۇتماي تۇرالمايمەن.

ئاخىرقى ئاگاھلاندۇرۇش ۋە سالاملار

13 [1] بۇ يېنىڭلارغا ئۈچىنچى قېتىم بېرىشىم بولىدۇ. ئەگەر ئاراڭلاردىكى بىرەرسىنى جازالاش توغرا كەلسە، مۇقەددەس يازمىلاردىكى: «ھەرقانداق ئەرزنىڭ راست ـ يالغانلىقى ئاز دېگەندە ئىككى ياكى ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ گۇۋاھلىقى بىلەن ئىسپاتلىنىشى كېرەك» دېگەن ئايەت بويىچە قىلىمەن. [2] يېنىڭلارغا ئىككىنچى قېتىم بارغىنىمدا، بۇرۇن گۇناھ سادىر قىلغانلارنى ئاگاھلاندۇرغانىدىم. ھازىر يېنىڭلاردا بولمىساممۇ، يەنە ئاگاھلاندۇرماقچىمەنكى، ئەمدى بارغىنىمدا، بارلىق گۇناھ سادىر

قىلغۇچىلارغا كەڭچىلىك قىلمايمەن. [3] كەڭچىلىك قىلماسلىقىمدىكى سەۋەب، ئاراڭلاردىكى بەزىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ مەن ئارقىلىق سۆزلەۋاتقانلىقىغا ئىسپات تەلەپ قىلىپ كېلىۋاتىدۇ. بۇنىڭ ئىسپاتىنى بۇ قېتىم يېنىڭلارغا بېرىپ گۇناھكارلارنى بىر تەرەپ قىلغىنىمدا كۆرىسىلەر. چۈنكى، ئەيسا مەسىھ ئالدىڭلاردا ئاجىز ئەمەس، بەلكى ئىنتايىن قۇدرەتلىكتۇر. [4] ئۇ قارىماققا ئاجىزلىق ئىچىدە كرېستكە مىخلانغان بولسىمۇ، لېكىن خۇدانىڭ قۇدرىتى بىلەن يەنىلا ھاياتتۇر. بىزمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش قارىماققا ئاجىز بولساقمۇ، خۇدانىڭ قۇدرىتى بىلەن ئۇنىڭغا باغلىنىپ ياشاپ، سىلەرگە خىزمەت قىلماقتىمىز.

[5] ئېتىقادىڭلارنىڭ ھەقىقىي ياكى ئەمەسلىكىنى بىلىش ئۈچۈن ئۆز ـ ئۆزۈڭلارنى تەكشۈرۈپ كۆرۈڭلار، سىناپ بېقىڭلار. ئەيسا مەسىھنىڭ ئاراڭلاردا ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭلار كېرەك. ئۇنداق بولمىغاندا، بۇ سىلەرنىڭ سىناقتىن ئۆتەلمىگىنىڭلار بولمامدۇ؟! [6] مېنىڭ ئەلچىلىك سىنىقىدىن ئۆتكەنلىكىمنى بىلىپ قېلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. [7] سىلەرنىڭ ھېچقانداق يامان ئىش قىلماسلىقىڭلار ئۈچۈن خۇداغا دۇئا قىلىمەن. بۇ، مېنىڭ ئەلچىلىك سىنىقىدىن ئۆتتى دەپ قارىلىشىم ئۈچۈن ئەمەس. ھەتتا سىناقتىن ئۆتمىدى، دەپ قارالسامۇ، مەيلى. مۇھىمى سىلەرنىڭ توغرا ئىش قىلىشىڭلاردۇر. [8] بىز ھەقىقەتكە زىت ئىشلارنى قىلماستىن، ھەقىقەت بويىچە ئىش قىلىشىمىز كېرەك.

[9] ئېتىقادىڭلار كۈچىيىپ، سىلەرنى ئەيىبلەشكە «ئاجىز» كۆرۈنسەم، خۇشال بولاتتىم. بىز شۇنداق دۇئا قىلىمىزكى، سىلەر ھەممە ئىشتا تولۇق يېتىلگەيسىلەر. [10] رەببىمىز ماڭا سىلەرنى بەربات قىلىش ئۈچۈن ئەمەس، يېتىشتۈرۈش ئۈچۈن بەرگەن ھوقۇق بىلەن يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، سىلەرگە قاتتىق مۇئامىلىدە بولۇپ قالماسلىقىم ئۈچۈن، يېنىڭلارغا بېرىشتىن بۇرۇن بۇ خەتنى يازدىم.

[11] ئەڭ ئاخىردا، قېرىنداشلار، خۇشال ـ خۇرام بولۇڭلار، ئېتىقادتا يېتىلگەن ئادەم بولۇپ چىقىش ئۈچۈن تىرىشىڭلار. نەسىھەتلىرىمنى قوبۇل قىلىپ، بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە ئىناق ئۆتۈڭلار. مېھىر ـ مۇھەببەت ۋە ئامانلىق مەنبەسى بولغان خۇدا سىلەر بىلەن بىللە بولغاي!

[12] بىر ـ بىرىڭلار بىلەن مېھرىبانلارچە سالاملىشىڭلار.

[13-14] خۇدانىڭ بارلىق مۇقەددەس خەلقىدىن سىلەرگە سالام.

رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى، خۇدانىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى ۋە مۇقەددەس روھنىڭ ھەمراھلىقى سىلەرگە يار بولغاي!

گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇس بولۇپ، ئۇ بۇ خەتنى ئەينى چاغدىكى رىم ئىمپېرىيىسىگە تەۋە بولغان گالاتىيا ئۆلكىسىدىكى (بۈگۈنكى تۈركىيىدە) ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىگە يازغان. پاۋلۇس بىرىنچى قېتىملىق خىزمەت سەپىرىدە گالاتىيا ئۆلكىسىگە بېرىپ خۇش خەۋەر تارقاتقان ۋە ئۇ يەردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىنىڭ ئاساسىنى سالغان («ئەلچىلەر» 13 ــ 14 ـ بابلار).

ئەيسا مەسىھ ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا كەڭ تارقىلىشى ۋە قارشى ئېلىنىشىغا ئەگىشىپ، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئىچىدە ھەققىي ئېتىقادچى بولۇش ئۈچۈن چوقۇم مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىغا بويسۇنۇش كېرەك، دېگەن خاتا تەلىملەر پەيدا بولۇپ، كىشىلەر ئۇ ھەقتە تالاش ـ تارتىش قىلىشقا باشلىغان.

پاۋلۇس شۇ خىل خاتا تەلىملەر تەرىپىدىن ئازدۇرۇلغانلارنى ھەققىي ئېتىقادقا قايتۇرۇپ كېلىش مەقسىتىدە بۇ خەتنى يازغان. ئۇ ئالدى بىلەن ئۆزىنىڭ ئەلچىلىك ھوقۇقىنى ياقلىغان. تەۋرات قانۇنى بىلەن ئېتىقادنىڭ مۇناسىۋىتىنى ئېنىق چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن، پاۋلۇس مۇقەددەس يازمىلاردىن نەقىل كەلتۈرۈپ، ئىنسانلارنىڭ ئېتىقاد ئارقىلىقلا خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى بىلەن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىدىغانلىقىنى كۆرسەتكەن. ئۇ ئاخىرىدا، ھەققىي ئەركىنلىككە پەقەت ئېتىقاد ئارقىلىقلا ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى ۋە ئېتىقادچىلارنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشتا بۇ ئەركىنلىكنى باشقىلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىش بىلەن ئىپادىلىشى كېرەكلىكىنى تەكىتلىگەن.

تېزىس:

1. سالام ۋە ئاگاھلاندۇرۇش (1 ـ باب 1 ــ 10 ـ ئايەتلەر)

2. پاۋلۇسنىڭ ئەلچىلىك هوقۇقىنىڭ ئاساسى (1 ـ باب 11 ـ ئايەتتىن 2 ـ بابقىچە)
3. تەۋرات قانۇنى ۋە ئېتىقاد (3 ـ باب)
4. خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى (4 ـ باب)
5. ئېتىقادچىلارنىڭ ئەركىنلىكى ھەم مەسئۇلىيىتى
(5 ـ بابتىن 6 ـ باب 10 ـ ئايەتكىچە)
6. ئاگاھلاندۇرۇش ۋە سالام (6 ـ باب 11 ــ 18 ـ ئايەتلەر)

گالاتىيالىقلارغا
يېزىلغان خەت

1

1 ئىنسانلار تەرىپىدىن ئەمەس، ياكى خۇدانىڭ ئىنسانلارنى ۋاستە
قىلىشى ئارقىلىقمۇ ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇنى ئۆلۈمدىن
تىرىلدۈرگەن خۇدائاتىمىز تەرىپىدىن ئەلچى بولۇشقا تاللانغان مەنكى
پاۋلۇستىن 2 ۋە مەن بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان بارلىق قېرىنداشلاردىن گالاتىيا
ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىگە سالام.
3 خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە
ئامانلىق ئاتا قىلغاي! 4 ئەيسا مەسىھ خۇدائاتىمىزنىڭ ئىرادىسى بويىچە
گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلىپ، بىزنى بۇ رەزىل دۇنيادىن قۇتقۇزدى.
5 بارلىق شان ـ شەرەپ خۇداغا ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

دۇنيادا بىرلا خۇش خەۋەر بار

[6] ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت كۆرسىتىپ، سىلەرنى ئۆزىگە چاقىرغان خۇدادىن شۇنچە تېز ۋاز كېچىپ، باشقىچە بىر خىل خۇش خەۋەرگە ئەگىشىپ كېتىۋاتقانلىقىڭلارغا ھەيرانمەن. [7] ئەمەلىيەتتە، ئەگەشكىنىڭلار ھەقىقىي خۇش خەۋەر ئەمەس، بەلكى بەزى ئادەملەرنىڭ سىلەرنى قايمۇقتۇرۇپ ئېيتقانلىرىدۇر. ئۇلار ئەيسا مەسىھ ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنى بۇرمىلىماقچى. [8] لېكىن، مەيلى ئارىمىزدىكى بىرەيلەن بولسۇن ياكى ئەرشتىن چۈشكەن پەرىشتە بولسۇن، بىز سىلەرگە يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرگە ئوخشىمايدىغان باشقا بىر «خۇش خەۋەر» نى يەتكۈزسە، ئۇنىڭغا لەنەت ياغسۇن. [9] بۇرۇن ئېيتقانلىرىمىزنى يەنە تەكرارلايمىزكى، كىمدەكىم سىلەرگە قوبۇل قىلغىنىڭلارغا ئوخشىمايدىغان باشقىچە بىر خىل خۇش خەۋەرنى يەتكۈزسە، ئۇنىڭغا لەنەت ياغسۇن!

[10] مېنىڭ بۇنداق دېيىشىم ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈنمۇ؟ ياق، مېنىڭ بۇنداق دېيىشىم خۇدانى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈندۇر. ئەگەر مەن ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىشنى ئىستىگەن بولسام، ئەيسا مەسىھنىڭ سادىق خىزمەتكارى بولمىغان بولاتتىم.

پاۋلۇسنىڭ ئەلچى بولۇشقا چاقىرىلىشى

[11] قېرىنداشلىرىم، مەن يەتكۈزگەن بۇ خۇش خەۋەرنىڭ كىشىلەر تەرىپىدىن توقۇپ چىقىرىلمىغانلىقىنى بىلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. [12] مەن بۇ خۇش خەۋەرنى ئىنساندىن قوبۇل قىلغىنىم ياكى بىرەر كىشىدىن ئۆگەنگىنىم يوق. بەلكى، ئەيسا مەسىھ بۇ خۇش خەۋەرنى ماڭا ۋەھىي ئارقىلىق يەتكۈزگەن.

13 سىلەر مېنىڭ ئىلگىرى يەھۇدىي دىنىغا ئېتىقاد قىلغان ۋاقتىمدا قانداق هايات كەچۈرگەنلىكىمنى ئاڭلىغانسىلەر. مەن ئۇ چاغدا خۇداغا مەنسۇپ بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ئەشەددىي زىيانكەشلىك قىلغان ۋە ئۇلارنى يوقىتىۋېتىشكە تىرىشقانىدىم 14 ھەمدە يەھۇدىي دىنى يولىدا نۇرغۇن تەڭتۇشلىرىمدىن خېلىلا ئالدىدا تۇراتتىم. ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەنئەنىلىرىنى قوغداشتا پۈتۈن ۋۇجۇدۇم ۋە قىزغىنلىقىم بىلەن ئىشلەيتتىم. 15 لېكىن، خۇدا مېنى ئانامنىڭ قورسىقىدىكى ۋاقتىمدىلا تاللىدى ۋە ئۆزىنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى بىلەن چاقىردى. 16 ئۇ مېنىڭ ئۆز ئوغلى ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە يەتكۈزۈشۈم ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھنى ماڭا ئاشكارىلاشنى خالىدى. خۇدا ئۇنى ماڭا ئاشكارىلىغان چاغدا، مەن بۇ ئىش توغرۇلۇق ھېچقانداق كىشىگە مەسلىھەت سالمىدىم 17 ھەمدە يېرۇسالېمدىكى مەندىن ئىلگىرى ئەلچى بولغانلارنىڭ يېنىغىمۇ بارماي، ئۇدۇل ئەرەبىستانغا ئاتلاندىم، كېيىن دەمەشق شەھىرىگە قايتىپ كەلدىم.

18 ئۈچ يىلدىن كېيىن، ئەلچى پېترۇس بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا باردىم ۋە ئۇنىڭ يېنىدا ئون بەش كۈن تۇردۇم. 19 بۇ جەرياندا، ئەلچىلەردىن پەقەت پېترۇس ۋە رەببىمىز ئەيسانىڭ ئىنىسى ياقۇپ بىلەن كۆرۈشتۈم. ئەلچىلەردىن باشقا بىرەرسىنى كۆرمىدىم. 20 خۇدا گۇۋاھ بولسۇنكى، سىلەرگە يېزىۋاتقانلىرىم يالغان ئەمەس. 21 كېيىن، سۇرىيە ۋە كىلىكىيە ئۆلكىلىرىگە باردىم. 22 ئۇ چاغدا يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرى شەخسەن مېنى تونۇمايتتى. 23 ئۇلار پەقەت باشقىلارنىڭ: «بۇرۇن بىزگە زىيانكەشلىك قىلغان ئادەم ئەمدى بولسا ئۆزى يوقىتىۋەتمەكچى بولغان ئېتىقادنى تارقىتىۋاتىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدى. 24 شۇڭا، ئۇلار مەندە بولغان بۇ ئۆزگىرىشلەر سەۋەبىدىن خۇدانى تېخىمۇ ئۇلۇغلىدى.

باشقا ئەلچىلەرنىڭ پاۋلۇسنى قارشى ئېلىشى

2 [1] ئون تۆت يىلدىن كېيىن، مەن بارنابا بىلەن بىللە يەنە يېرۇسالېمغا
باردىم. تىتۇسنىمۇ بىللە ئېلىۋالدىم. [2] مەن ئۇ يەرگە خۇدادىن كەلگەن
ۋەھىيگە بىنائەن بارغاندىم. ئۇ يەردە مەن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ
يېتەكچىلىرى بىلەن ئايرىم سۆزلىشىپ، ئۆزۈم يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا
تارقىتىپ كېلىۋاتقان خۇش خەۋەرنىڭ مەزمۇنىنىڭ ئۇلارنىڭكىگە ئوخشاش
ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈردۈم. بۇنداق قىلىشىم بۇرۇنقى ياكى كەلگۈسىدىكى
خىزمەتلىرىمنىڭ بىكار بولۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئىدى. [3] نەتىجىدە، ئۇلار
ئېيتقانلىرىمدىن رازى بولدى. ھەتتا مەن بىلەن بىللە بارغان تىتۇس يەھۇدىي
بولمىسىمۇ، ئۇلار ئۇنى خەتنە قىلدۇرۇشقا مەجبۇرلىمىدى. [4] بىراق، ئەيسا
مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار قىياپىتىگە كىرىۋالغان بەزىلەر ئۇنىڭ خەتنە
قىلدۇرۇلۇشىنى تەلەپ قىلدى. ئۇلار ئارىمىزغا سۇقۇنۇپ كىرىۋېلىپ، ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق ئېرىشكەن ئەركىنلىكىمىزنى نازارەت قىلدى. ئۇلارنىڭ
مەقسىتى بىزنى ئۆزلىرىنىڭ دىنىي قائىدە-يوسۇنلىرىغا قۇل قىلىشتۇر.
[5] لېكىن، خۇش خەۋەر ھەقىقىتىنىڭ ئاراڭلاردا ساقلىنىشى ئۈچۈن، بىز
ئۇلارغا قىلچىمۇ يول قويمىدۇق.

[6] ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە مۇھىم دەپ قارالغانلار (ئۇلارنىڭ
مەرتىۋىسىنىڭ قانداق بولۇشى ماڭا مۇھىم ئەمەس، چۈنكى خۇدا ھەممە
ئادەمگە تەڭ قارايدۇ) مەن يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرگە يەنە مەزمۇن
قوشۇش كېرەك، دېمىدى. [7] دەل ئەكسىچە، ئۇلار خۇدانىڭ پېترۇسقا
يەھۇدىيلارغا خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش ۋەزىپىسىنى تاپشۇرغىنىدەك، ماڭىمۇ
يەھۇدىي ئەمەسلەرگە بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشنى تاپشۇرغانلىقىنى
تونۇپ يەتتى. [8] پېترۇسنىڭ يەھۇدىيلارغا ئەلچى بولۇشىغا كۈچ-قۇدرەت ئاتا
قىلغان خۇدا مېنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرگە ئەلچى بولۇشۇمغىمۇ كۈچ-

قۇدرەت ئاتا قىلدى. [9] جامائەتچىلىكنىڭ تۈۋرۈكى ھېسابلانغان ياقۇپ، پېترۇس ۋە يۇھاننالار بۇ ۋەزىپىنىڭ خۇدانىڭ ماڭا قىلغان ئىلتىپاتى ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكىنىدە، ئۇلار مېنى ۋە بارنابانى قوبۇل قىلىپ، ھەمكارلىشىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. بۇنىڭ بىلەن، يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا بىز خىزمەت قىلىدىغان، يەھۇدىيلار ئارىسىدا بولسا ئۇلار خىزمەت قىلىدىغان بولۇپ كېلىشتۇق. [10] ئۇلار پەقەت بىزدىن ئۆزلىرىنىڭ ئارىسىدىكى كەمبەغەل ئېتىقادچىلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشنى ئېسىمىزدىن چىقارماسلىقىمىزنى تەلەپ قىلدى. مەنمۇ ئەسلىدە دەل شۇنداق قىلىشقا تىرىشىپ كېلىۋاتاتتىم.

پاۋلۇسنىڭ ئانتاكيادا پېترۇسنى ئەيىبلىشى

[11] بىراق، كېيىن پېترۇس ئانتاكيا شەھىرىگە كەلگەندە، ئۇنىڭ ئۆتكۈزگەن خاتالىقى تۈپەيلىدىن مەن ئۇنى يۈزتۇرانە ئەيىبلىدىم. [12] ياقۇپنىڭ قېشىدىن بەزى ئادەملەر كېلىشتىن بۇرۇن، پېترۇس يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچىلار بىلەن دائىم ھەمداستىخان بولۇپ تۇراتتى. لېكىن، بۇ ئادەملەر كەلگەندىن كېيىن، پېترۇس يەھۇدىي ئەمەسلەردىن ئۆزىنى تارتىپ، ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولمايدىغان بولدى. چۈنكى، ئۇ يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ خەتنە قىلىنىشى كېرەك، دەپ ئويلايدىغان بۇ يەھۇدىي قېرىنداشلارنىڭ ئەيىبلىشىدىن قورققانىدى. [13] شۇنىڭ بىلەن، باشقا يەھۇدىي ئېتىقادچىلارمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش ساختىپەزلىك قىلىشتى. ھەتتا بارنابامۇ تەسىرگە ئۇچراپ، ئۇلارنىڭ ساختىپەزلىكىگە شېرىك بولدى. [14] مەن ئۇلارنىڭ خۇش خەۋەرنىڭ ھەقىقىتى بويىچە ئىش قىلمىغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەممەيلەننىڭ ئالدىدىلا پېترۇسقا: «سەن يەھۇدىي بولساڭمۇ، بىراق ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلغاندىن بېرى يەھۇدىيلارنىڭ ئادەتلىرى بويىچە ياشىماي، بەلكى يەھۇدىي

ئەمەسلەردەك ياشاپ كەلدىڭ. شۇنداق تۇرۇقلۇق، يەنە نېمىشقا يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچىلاردىن يەھۇدىيلارنىڭ ئادەتلىرى بويىچە ياشاشنى تەلەپ قىلىسەن؟» دېدىم.

[15] بىز ئەسلىمىز تۇغۇلۇشىمىزدىنلا يەھۇدىيمىز، گۇناھكار دەپ قارالغان يەھۇدىي ئەمەسلەردىن ئەمەسمىز. [16] لېكىن، بىز ئىنسانلارنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىدىغانلىقىنى بىلىمىز. شۇ سەۋەبتىن، بىز يەھۇدىيلارمۇ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلدۇق. ھېچكىم تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنالمايدۇ. [17] بىز ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق ئۆزىمىزنىڭمۇ يەھۇدىي ئەمەسلەرگە ئوخشاشلا گۇناھكار ئىكەنلىكىمىزنى تونۇپ يەتتۇق. ئۇنداقتا، ئەيسا مەسىھ بىزنى گۇناھ يولىغا باشلىدى، دېسەك بولامدۇ؟ ياق، ھەرگىز بۇنداق دېگىلى بولمايدۇ! [18] مېنى قۇتقۇزۇلۇشقا ئېرىشتۈرەلمەيدىغان تەۋرات قانۇنىدىن ئۈمىدىمنى ئۈزگەن تۇرۇقلۇق كېيىن ئۇنىڭغا قايتا ئېسىلىۋالسام، ئۇ چاغدا مەن ئۆزۈمنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىمنى ئىسپاتلىغان بولمامدىمەن؟! [19] مەن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلالمىغانلىقىمدىن قانۇنغا نىسبەتەن ئۆلگەن دەپ ھېسابلاندىم. بۇنىڭدىن مەقسەت، خۇدا ئۈچۈن ياشاشتۇر. مەن ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە كرېستكە مىخلاندىم. [20] ھازىر مېنىڭ تېنىمدە ياشاۋاتقان مەن ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھتۇر. مېنى سۆيگەن ۋە مەن ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلغان خۇدانىڭ ئوغلىغا بولغان ئېتىقادىم بىلەن ياشايمەن. [21] مەن خۇدانىڭ ئىنسانلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن كۆرسەتكەن مېھىر ـ شەپقىتىنى ئەھمىيەتسىز، دەپ قارايدىغانلاردىن ئەمەسمەن. ئەگەر بىر ئادەم تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنالايدىغان بولسا، ئۇ چاغدا ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىشى ئەھمىيەتسىز بولۇپ قالاتتى.

تەۋرات قانۇنى ۋە ئېتىقاد

3 [1] ئەي نادان گالاتىيالىقلار! سىلەر قانداقلارچە ئېزىقتۇرۇلۇپ،
باشقىلارنىڭ دامىغا چۈشۈپ كەتتىڭلار؟ ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستكە
مىخلانغانلىقى خۇددى كۆز ئالدىڭلاردا يۈز بەرگەندەك ئېنىق
يەتكۈزۈلگەنغۇ! [2] سىلەردىن شۇنىلا سورىماقچىمەنكى، مۇقەددەس روھ
سىلەرگە تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلغانلىقىڭلار ئۈچۈن ئاتا قىلىندىمۇ؟ ياق،
سىلەر خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغانلىقىڭلار
ئۈچۈن، مۇقەددەس روھ سىلەرگە ئاتا قىلىنغان. [3] سىلەر شۇنچە نادانمۇ؟
مۇقەددەس روھ ھاياتىڭلاردا باشلىغان ئىشنى سىلەر ئۆز كۈچ-
قۇدرىتىڭلارغا تايىنىپ تاماملىماقچى بولۇۋاتامسىلەر؟ [4] ئۇنداقتا، سىلەرنىڭ
خۇش خەۋەر يولىدا تارتقان ئازاب-ئوقۇبەتلىرىڭلارنىڭ ھەممىسى بىكار
كېتەرمۇ؟ [5] خۇدانىڭ سىلەرگە مۇقەددەس روھنى ئاتا قىلىشى ۋە ئاراڭلاردا
مۆجىزىلەر يارىتىشى سىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلغانلىقىڭلاردىن
ئەمەس، بەلكى سىلەرنىڭ خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد
قىلغانلىقىڭلاردىندۇر.

[6] مۇقەددەس يازمىلاردا: «ئىبراھىم خۇدانىڭ سۆزلىرىگە ئىشەندى.
پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئېتىقادىنى كۆرۈپ، ئۇنى ھەققانىي ئادەم، دەپ
ھېسابلىدى» دېيىلگەن. [7] شۇنىڭ ئۈچۈن، شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى،
پەقەت خۇداغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارلا ئىبراھىمنىڭ ھەقىقىي ئەۋلادلىرىدۇر.
[8] مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئۆزىگە ئېتىقاد
قىلىشى سەۋەبىدىن ئۇلارنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلايدىغانلىقى ئالدىن
دېيىلگەن. خۇدا ئىبراھىمغا: «ھەممە مىللەتلەرگە سەن ئارقىلىق بەخت ئاتا
قىلىمەن» دەپ، بۇ خۇش خەۋەر توغرۇلۇق ئالدىن ئېيتقان. [9] شۇنىڭ ئۈچۈن،
ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغانلار خۇداغا ئېتىقاد قىلغان ئىبراھىمغا ئوخشاش

بەخت تاپىدۇ.

[10] تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش بىلەن ھەقىقانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىمەن، دەيدىغانلارنىڭ ھەممىسى لەنەتكە قالىدۇ. مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: «تەۋرات قانۇنىدا يېزىلغان ھەممە ئەمىرلەرگە تولۇق ئەمەل قىلمىغان كىشى لەنەتكە قالىدۇ.» [11] روشەنكى، ھېچكىم خۇدانىڭ ئالدىدا قانۇنغا ئەمەل قىلىش بىلەن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنالمايدۇ. مۇقەددەس يازمىلاردا: «ئادەم ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىپ، ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ» دەپ يېزىلغان. [12] بۇ ئېتىقاد يولى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش يولى بىلەن پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش يولى خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا: «تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەمىرلىرىگە تولۇق ئەمەل قىلغانلار شۇ قانۇنغا تايىنىپ ھاياتلىققا ئېرىشىدۇ.» دەپ يېزىلغىنىغا ئوخشاشتۇر. [13] ھالبۇكى، ئەيسا مەسىھ بىزنى تەۋرات قانۇنىغا تولۇق ئەمەل قىلالمىغانلىقىمىزدىن پەيدا بولغان لەنەتتىن قۇتۇلدۇرۇپ قىلىپ، ئۇ لەنەتنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى. بۇ ھەقتە مۇقەددەس يازمىلاردا: «ياغاچقا ئېسىلغان كىشى لەنەتكە قالغان كىشىدۇر» دەپ يېزىلغان. [14] ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىپ قۇربان بولۇشى ئارقىلىق يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ ئىبراھىمغا ۋەدە قىلىنغان بەختتىن تەڭ بەھرىمەن بولالايدۇ. شۇنداقلا، ئۇلار بىز بىلەن بىللە خۇدا ۋەدە قىلغان مۇقەددەس روھنى ئېتىقاد بىلەن قوبۇل قىلالايدۇ.

تەۋرات قانۇنى ۋە خۇدانىڭ ۋەدىسى

[15-16] قېرىنداشلار، كۈندىلىك تۇرمۇشتىن بىر مىسال كۆرسىتەي. ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا ئىمزالانغان ئەھدىنامىنى ھېچكىم يوققا چىقىرىۋېتەلمەيدۇ ياكى ئۇنىڭغا بىرەر نەرسىمۇ قوشالمايدۇ. شۇنىڭدەك، خۇدا ئىبراھىم ۋە

ئۇنىڭ ئەۋلادى بىلەن تۈزگەن ئەھدىنىمۇ ھېچكىم ئۆزگەرتەلمەيدۇ. خۇدانىڭ ئىبراھىمغا بەرگەن بۇ ۋەدىسىدىكى «سېنىڭ ئەۋلادىڭغا» دېگەن سۆز نۇرغۇن كىشىنى ئەمەس، يالغۇز بىرسىنى، يەنى ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. [17] شۇنى دېمەكچىمەنكى، خۇدانىڭ ئىبراھىم بىلەن ئالدىن تۈزگەن بۇ ئەھدىسىنى تۆت يۈز ئوتتۇز يىلدىن كېيىن چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىمۇ ئەمەلدىن قالدۇرالمايدۇ. دېمەك، تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ بۇ ۋەدىسىنى بىكار قىلالمايدۇ. [18] چۈنكى، خۇدا ۋەدە قىلغان مىراسقا قانۇنغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىقلا ئېرىشكىلى بولسا، ئۇنداقتا بۇ مىراس خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن كەلمىگەن بولاتتى. بىراق، خۇدا بۇ مىراسنى ئۆز ۋەدىسىگە بىنائەن ئىبراھىمغا ئاتا قىلغان. [19] ئۇنداقتا، تەۋرات قانۇننى چۈشۈرۈشتىكى مەقسەت نېمە؟ ئۇ بولسىمۇ خۇدا ئەۋەتىشكە ۋەدە قىلغان ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادى، يەنى ئەيسا مەسىھ كەلگۈچە گۇناھنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىشتۇر. تەۋرات قانۇنى پەرىشتىلەر ئارقىلىق مۇسا پەيغەمبەرگە، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن كىشىلەرگە چۈشۈرۈلگەن. [20] ئىككى ئادەم كېلىشىم تۈزگەندە، بىر ۋاستىچى بولۇش كېرەك. لېكىن، خۇدا ئۆز ئەھدىسىنى ئىبراھىمغا بەرگەندە، ئۇنى ۋاستىچىسىز بەرگەن.

[21] ئۇنداقتا، تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ ۋەدىسىگە زىتمۇ؟ ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! ئەگەر بۇ قانۇن ئىنسانلارنى ھاياتلىققا ئېرىشتۈرەلەيدىغان بولسا، ئۇ چاغدا ئىنسانلار قانۇنغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم بولالايتتى. [22] ھالبۇكى، مۇقەددەس يازمىلار پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ گۇناھنىڭ ئىلكىدە ياشايدىغانلىقىنى كۆرسەتتى. بۇنىڭدىكى مەقسەت، ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقاد ئارقىلىق ئېرىشىلىدىغان بۇ ۋەدىنىڭ ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلارغا بېرىلىشىدۇر.

[23] بۇ ئېتىقاد يولى ئاشكارا بولغۇچە، قانۇن بىزنى قوغداش يۈزىسىدىن قاماپ قويغانىدى. [24] باشقىچە ئېيتقاندا، تەۋرات قانۇنى «تەربىيىلىگۈچىمىز» بولۇپ، بىزنى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشقا يېتەكلىدى. بۇنىڭدىكى مەقسەت، بىزنىڭ ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىشىمىزدۇر. [25] ئەمدى بىز بۇنداق «تەربىيىلىگۈچى» نىڭ نازارىتىدە ئەمەسمىز. چۈنكى، بۇ ئېتىقاد يولى ئاشكارا بولدى.

خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى

[26] ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق ھەممىڭلار خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولدۇڭلار. [27] چۈنكى، سىلەر چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلىپ ئەيسا مەسىھكە باغلانغىنىڭلاردا، ئۇنىڭ تەبىئىتىنى ئۆزۈڭلارغا ئۆزلەشتۈردۈڭلار. [28] مەيلى يەھۇدىي ياكى يەھۇدىي ئەمەس بولسۇن، قۇل ياكى ھۆر بولسۇن، ئەر ياكى ئايال بولسۇن، ھەممىڭلار ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدانىڭ نەزىرىدە باراۋەر بولدۇڭلار. [29] دېمەك، ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانىكەنسىلەر، سىلەرمۇ ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادى بولىسىلەر ۋە ئىبراھىمغا ۋەدە قىلىنغان بەخت-سائادەتكە ئېرىشىسىلەر.

4 [1-2] يەنە ئېيتماقچى بولغىنىم: گەرچە بىر بالا پۈتۈن مۈلۈكنىڭ ئىگىسى بولسىمۇ، ئۇ تاكى ئاتىسى بەلگىلىگەن مىراسقا ۋارىسلىق قىلىش يېشىغا توشمىغۇچە، ئۇ بالىنىڭ ئۆيىنىڭ قۇلدىن پەرقى بولمايدۇ. چۈنكى، ئۇ يەنىلا خوجىدار ۋە بالىغا قارىغۇچىلارنىڭ باشقۇرۇشىدا بولىدۇ. [3] شۇنىڭغا ئوخشاش، بىزمۇ گۆدەك ۋاقتىمىزدا، يەنى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشتىن بۇرۇن، بۇ دۇنيادىكى يامان روھىي كۈچلەرگە* قۇل بولغانىدۇق. [4] لېكىن، خۇدا ئۆزى

*3. ياكى «بۇ دۇنيادىكى ئارتۇقچە قائىدە-يوسۇنلارغا»

بەلگىلىگەن ۋاقىت يېتىپ كەلگەندە، ئۆز ئوغلىنى بۇ دۇنىياغا ئەۋەتتى. ئۇ بىر ئايالدىن تۇغۇلغان بولۇپ، تەۋرات قانۇنىغا بويسۇنۇپ ياشىدى. [5] بۇنىڭدىكى مەقسەت، خۇدا تەۋرات قانۇنىغا قۇل بولغان بىزلەرنى بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىپ، بىزنى ئۆزىنىڭ پەرزەنتى قىلىشتۇر. [6] سىلەر خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدا ئۆز ئوغلىنىڭ روھىنى قەلبىڭلارغا سالدى. بۇ روھ سىلەرنى خۇدانى «ئى سۆيۈملۈك ئاتا» دەپ چاقىرتىدۇ. [7] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەمدى سىلەر قۇل ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىسىلەر. خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولغانىكەنسىلەر، خۇدانىڭ ۋەدە قىلغانلىرىغا مىراسخور بولىسىلەر.

پاۋلۇسنىڭ گالاتىيالىقلاردىن ئەندىشە قىلىشى

[8] بۇرۇن، خۇدانى تونۇمايدىغان ۋاقتىڭلاردا يالغان ئىلاھلارغا چوقۇنۇپ، ئۇلارنىڭ قۇلى بولغانىدىڭلار. [9] ئەمدىلىكتە، ھەقىقىي خۇدانى تونۇدۇڭلار. تېخىمۇ ئېنىقراق قىلىپ ئېيتقاندا، خۇدا تەرىپىدىن تونۇلدۇڭلار. شۇنداق ئىكەن، يەنە نېمە ئۈچۈن بۇ دۇنيادىكى ئاجىز، كېرەكسىز قائىدە ـ يوسۇنلارنىڭ قۇللۇقىغا يېڭىۋاشتىن قايتماقچى بولىسىلەر؟ [10] سىلەر يەنىلا مەلۇم كۈن، ئاي، پەسىل ۋە يىللارنى خاتىرىلەۋاتىسىلەر. [11] مەن ئىلگىرى سىلەرگە سىڭدۈرگەن ئەجرىمنىڭ بىكار كېتىشىدىن ئەنسىرەۋاتىمەن.

[12] قېرىنداشلار، گەرچە مەن يەھۇدىي بولساممۇ، ئەمدى تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەسىرى بولماي، سىلەر يەھۇدىي ئەمەسلەردەك ئۇنىڭدىن مۇستەسنامەن. سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنۈپ سورايمەنكى، بۇ جەھەتتە ماڭا ئوخشاش بولۇڭلار. سىلەر ماڭا ھېچ ئازار يەتكۈزمىگەنىدىڭلار. [13] سىلەرگە مەلۇمكى، كېسەل سەۋەبىدىن گالاتىيادا دەم ئېلىۋاتقان ۋاقتىمدا، بۇ خۇش خەۋەرنى سىلەرگە بىرىنچى قېتىم يەتكۈزگەنىدىم. [14] ئۇ چاغدا، كېسىلىم

سىلەر ئۈچۈن بىر ئاۋارىچىلىك بولسىمۇ، لېكىن سىلەر مېنى كەمسىتمىدىڭلار، رەت قىلمىدىڭلار. ئەكسىچە، مېنى خۇدا ئەۋەتكەن بىر پەرىشتىنى، ھەتتا ئەيسا مەسىھنى كۈتكەندەك كۈتۈۋالدىڭلار. [15] ئۇ چاغدىكى خۇشاللىقىڭلار ئەمدى نەگە كەتتى؟! جەزم قىلىپ ئېيتالايمەنكى، ئۇ چاغدا سىلەر مۇمكىن بولسا، ماڭا كۆزلىرىڭلارنى ئويۇپ بېرىشكىمۇ رازى ئىدىڭلار. [16] ئەمدىلىكتە، سىلەرگە ھەقىقەتنى سۆزلىگەنلىكىم ئۈچۈن، دۈشمىنىڭلارغا ئايلىنىپ قالدىممۇ؟

[17] مەن ئېيتىپ ئۆتكەن ھېلىقى ئادەملەر سىلەرنى ئۆزىگە قارىتىۋېلىشقا تىرىشماقتا. ئۇلارنىڭ نىيىتى توغرا ئەمەس. ئۇلار سىلەرنى بىزدىن ئايرىۋېتىپ، ئۆزلىرىگە قارىتىۋالماقچى. [18] مەيلى مەن سىلەر بىلەن بىللە بولاي ياكى بولماي، سىلەرگە قىزىقىۋاتقان بۇ كىشىلەرنىڭ نىيىتى توغرا بولسىلا، ياخشى بولاتتى، ئەلۋەتتە. [19] بالىلىرىم! ئېتىقادىڭلار ئۆسۈپ يېتىلىپ، ئەيسا مەسىھنىڭ تەبىئىتى سىلەردە گەۋدىلەنگۈچە، مەن سىلەر ئۈچۈن يەنە بىر قېتىم خۇددى تولغاق ئازابىنى تارتىۋاتقان ئانىدەك ئازابلىنىۋاتىمەن. [20] مېنىڭ ھازىرلا يېنىڭلارغا بېرىپ، سىلەرگە مۇلايىملىق بىلەن نەسىھەت قىلغۇم كېلىۋاتىدۇ. چۈنكى، سىلەرنىڭ بۇ ئەھۋالىڭلارنى ئاڭلاپ، قانداق قىلىشنى راستىنلا بىلمەيۋاتىمەن!

ھەجەر بىلەن سارەنىڭ مىسالى

[21] تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە ياشاشنى خالايدىغان سىلەردىن شۇنى سوراپ باقاي، سىلەر تەۋراتتا نېمە دېيىلگەنلىكىنى بىلمەمسىلەر؟ [22] تەۋراتتا ئىبراھىمنىڭ ئىككى ئوغلى بارلىقى خاتىرىلەنگەن. ئۇلارنىڭ بىرى قۇل ئايال ھەجەردىن، يەنە بىرى ئۆز ئايالى سارەدىن بولغان. [23] قۇل ئايالدىن بولغان ئوغۇل پەرزەنت قالدۇرۇش قانۇنىيىتى بويىچە، ئۆز ئايالدىن بولغان ئوغۇل

بولسا خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە دۇنياغا كەلگەن.* [24] بۇ يەردە مۇنداق بىر ئوخشىتىش بار. بۇ ئىككى ئايال خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن تۈزگەن ئىككى ئەھدىسىنىڭ ۋەكىلىدۇر. تەۋرات قانۇنى دەل سىناي تېغىدا چۈشۈرۈلگەن بولۇپ، بۇ قانۇن يەھۇدىيلارنى ئۆزىنىڭ قۇلى قىلىدۇ. ھەجەرنىڭ ئۆزى قۇل بولۇپ، بالىلىرىمۇ قۇل بولىدۇ. شۇڭا ئۇ سىناي تېغىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ. [25] ھالبۇكى، ئەرەبىستاندىكى سىناي تېغىغا سىمۋول قىلىنغان ھەجەرنى بۈگۈنكى يېرۇسالېمغىمۇ ئوخشىتىشقا بولىدۇ. چۈنكى، ئۇ شەھەر ئۆز خەلقى بىلەن ھازىرمۇ تەۋرات قانۇنىنىڭ قۇللۇقىدا تۇرماقتا. [26] ئىبراھىمنىڭ ئۆز ئايالى سارە بولسا ئەركىن ئايال بولغاچقا، ئەرشتىكى يېرۇسالېمغا ۋەكىللىك قىلىدۇ. شۇڭا، ئەرشتىكى يېرۇسالېمنى بىزنىڭ ئانىمىز دېيىشكە بولىدۇ. [27] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان:

«خۇشال بول، ئەي پەرزەنت كۆرمىگەن تۇغماس ئايال!
تەنتەنە قىل يۇقىرى ئاۋازىڭ بىلەن تولغاق ئازابىنى كۆرمىگەن ئايال!
چۈنكى، دەسلەپتە تۇغماس بولغان ئايالنىڭ پەرزەنتلىرى
باشقا ئاياللارنىڭ پەرزەنتلىرىدىنمۇ كۆپ بولدى.»

[28] قېرىنداشلار، سىلەر خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولدۇڭلار. چۈنكى، خۇددى ئىسھاق خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە سارەدىن تۇغۇلغاندەك، سىلەرمۇ

*23. خۇدا ئىبراھىمغا «مەن سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى ئۇلۇغ بىر خەلق قىلىمەن» دەپ ۋەدە قىلغانىدى. بىراق، ئىبراھىم بىلەن تۇغماس ئايالى سارە قېرىپ كەتكۈچە پەرزەنت كۆرمىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىبراھىم قۇل ئايالى ھەجەردىن ئىسمائىلنى تاپتى. بۇ، «پەرزەنت قالدۇرۇش قانۇنىيىتى بويىچە تۇغۇلغان» بالا بولدى. ئاخىردا، خۇدانىڭ مۆجىزە كۆرسىتىشى بىلەن ئىبراھىم سارەدىن ئىسھاقنى تاپتى. بۇ بالا «خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە تۇغۇلغان» ئوغۇلدۇر.

خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە تۇغۇلدۇقلار. [29] ئۇ چاغدا، پەرزەنت قالدۇرۇش قانۇنىيىتى بويىچە تۇغۇلغان ئىسمائىل مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان شاپائەت بىلەن تۇغۇلغان ئىسھاققا قانداق زىيانكەشلىك قىلغان بولسا، ھازىر تەۋرات قانۇنىغا قۇل بولغانلار ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچى بىزلەرگە شۇنداق زىيانكەشلىك قىلىۋاتىدۇ. [30] لېكىن، مۇقەددەس يازمىلاردا نېمە دەپ يېزىلغان؟ ئۇنىڭدا: «سەن بۇ دېدەك ئايالىڭنى ئوغلى بىلەن قوشۇپ ھەيدىۋەت! چۈنكى دېدەك ئايالىڭنىڭ ئوغلى ھەرگىز ئەركىن ئايالىڭدىن بولغان ئوغۇل بىلەن مىراسقا ئورتاق بولۇپ قالمىسۇن» دەپ يېزىلغان. [31] دېمەك، قېرىنداشلار، بىز قۇل ئايالنىڭ ئەمەس، بەلكى ئەركىن ئايالنىڭ پەرزەنتلىرىمىز.

ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ئەركىنلىكى

5 [1] ئەيسا مەسىھ بىزنى ئەركىنلىكتە ياشىسۇن دەپ، ئازاد قىلدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، قەددىڭلارنى رۇسلاڭلار، تەۋراتتىكى قائىدە ـ يوسۇنلار سىلەرگە يەنە بويۇنتۇرۇق بولمىسۇن.

[2] مەنكى پاۋلۇس شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئەگەر سىلەر ھەققانىيلىقنى ئىزدەپ تۇرۇپ، يەنىلا خەتنىگە تايانساڭلار، ئۇ چاغدا ئەيسا مەسىھنىڭ سىلەرگە ھېچقانداق پايدىسى قالمايدۇ. [3] مەن خەتنىگە تايانماقچى بولغانلارنى يەنە بىر قېتىم ئاگاھلاندۇرىمەنكى، ئەگەر سىلەر خەتنىنى قوبۇل قىلساڭلار، تەۋراتتىكى پۈتۈن قائىدە ـ يوسۇنلارغا تولۇق بويسۇنۇشۇڭلار كېرەك. [4] سىلەر بۇلارغا بويسۇنۇشقا تايىنىپ ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىشقا تىرىشساڭلار، ئۇ چاغدا سىلەر ئەيسا مەسىھتىن ئايرىلىپ قالىسىلەر، شۇنداقلا خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىنى رەت قىلغان بولىسىلەر. [5] لېكىن، ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغان بىزلەر بولساق،

مۇقەددەس روھقا تايىنىپ، خۇدانىڭ بىزگە ۋەدە قىلغان بەخت ـ
سائادەتلىرىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتىمىز. [6] بىز ئەيسا مەسىھكە
مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، خەتنە قىلىش ياكى قىلماسلىق مۇھىم
ئەمەس، پەقەت مېھىر ـ مۇھەببەت ئارقىلىق ئىپادىلەنگەن ئېتىقادلا مۇھىم،
دەپ قارايمىز.

[7] سىلەر ئېتىقاد يولىدا ئالغا بېسىۋاتقاندىڭلار، بىراق كىم سىلەرنىڭ
ھەقىقەتكە ئىتائەت قىلىشىڭلارغا توسالغۇ بولدى؟ [8] ئۇ ئەلۋەتتە سىلەرنى
ئۆزىگە چاقىرغان خۇدا ئەمەس! [9] ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، كىچىككىنە
خېمىرتۇرۇچ پۈتۈن خېمىرنى بولدۇرغىنىدەك، بىر ئادەمنىڭ خاتا تەلىمى
نۇرغۇن ئادەمنى ئازدۇرىدۇ. [10] سىلەرمۇ بۇ ئىشتا ماڭا ئوخشاش ئويلايدىغان
بولىسىلەر، دەپ خۇداغا بولغان ئېتىقادىم بىلەن ئىشىنىمەن. سىلەرنى
قۇترىتىۋاتقان كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ چوقۇم خۇدانىڭ جازاسىنى
تارتىدۇ.

[11] قېرىنداشلار، ئەگەر مەن ئۇلار ئېيتقاندەك «خەتنە قىلىنىش كېرەك»
دەپ داۋاملىق تەلىم بېرىپ يۈرگەن بولسام، ئۇنداقتا مەن بۈگۈنكى كۈندە
يەنە نېمە ئۈچۈن يەھۇدىيلارنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرايمەن؟ ئەگەر
شۇنداق قىلغان بولسام، ئۇ چاغدا «قۇتقۇزۇلۇش پەقەت ئەيسا مەسىھنىڭ
كرېستتىكى قۇربانلىقىدىنلا كېلىدۇ» دېمىگەن بولاتتىم ھەم ئۇلارنىڭ
غەزىپىنىمۇ قوزغىمىغان بولاتتىم. [12] سىلەرنى قۇتراتقان بۇ ئادەملەر ئۆزلىرىنى
ئاختا قىلىۋەتسۇن!

[13] قېرىنداشلار، سىلەر ئەركىنلىككە چاقىرىلدىڭلار. لېكىن، بۇ
ئەركىنلىكىڭلار گۇناھكار تەبىئىتىڭلارنىڭ ئارزۇلىرىنى قاندۇرۇشىنىڭ
باھانىسى بولۇپ قالمىسۇن. ئەكسىچە، بۇنى بىر ـ بىرىڭلارغا مېھىر ـ
مۇھەببەت بىلەن خىزمەت قىلىشنىڭ پۇرسىتى، دەپ بىلىڭلار. [14] چۈنكى،
پۈتۈن تەۋرات قانۇنى «قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي» دېگەن

ئەمرگە يىغىنچاقلانغان. [15] لېكىن پەخەس بولۇڭلاركى، بىر ـ بىرىڭلارنى چىشلەپ تارتىپ يۇرسەڭلار، ئۆزۈڭلارنىمۇ ۋەيران قىلىسىلەر.

مۇقەددەس روھ ۋە بىزنىڭ گۇناھكار تەبىئىتىمىز

[16] شۇنى دېمەكچىمەنكى، مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشاڭلار. شۇ چاغدا، گۇناھكار تەبىئىتىڭلارنىڭ ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىگە يول قويمايسىلەر. [17] چۈنكى، ئىنسانىنىڭ گۇناھكار تەبىئىتى مۇقەددەس روھقا زىت بولغان ئىشلارنى ئارزۇ قىلغىنىدەك، مۇقەددەس روھمۇ ئىنسانىنىڭ گۇناھكار تەبىئىتىگە زىت بولغان ئىشلارنى ئارزۇ قىلىدۇ. ئۇلار بىر ـ بىرىگە قارىمۇقارشىدۇر، بۇ قارىمۇقارشىلىق ئۆزۈڭلار ئارزۇ قىلغان ئىشلارنى قىلىشتا توقۇنۇش پەيدا قىلىدۇ. [18] ۋەھالەنكى، سىلەر مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە بولساڭلار، ئۇ چاغدا تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە بولمايسىلەر.

[19] ئىنسانىنىڭ گۇناھكار تەبىئىتىگە باش ئېگىشى جىنسىي ئەخلاقسىزلىق، ناپاكلىق، شەھۋانىيلىق، [20] بۇتپەرەسلىك، سېھىرگەرلىك، ئۆچمەنلىك، ئۇرۇشقاقلىق، قىزغانچۇقلۇق، غەزەپلىنىش، شەخسىيەتچىلىك، بۆلگۈنچىلىك، گۇرۇھۋازلىق، [21] ھەسەتخورلۇق، ھاراقكەشلىك، ئەيش ـ ئىشرەت قاتارلىق گۇناھلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. بۇرۇنقىدەك يەنە بىر قېتىم ئاگاھلاندۇرىمەنكى، بۇ ئىشلارنى قىلغۇچىلارغا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئورۇن يوق.

[22] ۋەھالەنكى، مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشاشنىڭ بېرىدىغان مېۋىلىرى مېھىر ـ مۇھەببەت، خۇشال ـ خۇراملىق، تىنچ ـ ئامانلىق، سەۋر ـ تاقەت، مېھرىبانلىق، ياخشىلىق، سادىقلىق، [23] مۇلايىملىق ۋە ئۆزىنى تۇتۇۋېلىشلاردىن ئىبارەتتۇر. بۇلار ھېچقانداق قانۇنغا زىت ئەمەستۇر. [24] ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلار ئۆزىنىڭ گۇناھكار تەبىئىتى ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق

يامان ھەۋەسلەرنى كرېستكە مىخلىغان بولىدۇ. [25] مۇقەددەس روھ بىزنىڭ
يېڭى ھاياتىمىزنىڭ مەنبەسى بولغانىكەن، ئۇنىڭ يېتەكچىلىكىدە ماڭايلى.
[26] تەكەببۇرلۇق قىلمايلى، بىر ـ بىرىمىزنى رەنجىتمەيلى، بىر ـ بىرىمىزگە
ھەسەت قىلمايلى.

بىر ـ بىرىڭلارغا ياردەم قىلىڭلار

6 [1] قېرىنداشلار، ئەگەر ئاراڭلاردا بىرىنىڭ ھازىرمۇ گۇناھ سادىر
قىلىۋاتقانلىقى بايقالغان بولسا، ئېتىقادتا پىشىپ يېتىلگەن سىلەر ئۇنى
مۇلايىملىق بىلەن توغرا يولغا قايتۇرۇپ كېلىڭلار. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا،
ئۆزۈڭلارنىڭمۇ ئازدۇرۇلۇپ كەتمەسلىكىڭلارغا دىققەت قىلىڭلار. [2] بىر ـ
بىرىڭلارنىڭ ئېغىرچىلىقىنى كۆتۈرۈڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ئەيسا مەسىھنىڭ
قانۇنىغا ئەمەل قىلغان بولىسىلەر. [3] ئەگەر كىمدەكىم ئۆزىنى قالتىس چاغلاپ،
باشقىلارغا ياردەم بەرمىسە، ئۆزىنى ئۆزى ئالدىغان بولىدۇ. بۇنداق ئادەم
ئەمەلىيەتتە قالتىس ئەمەس. [4] ھەركىم ئۆزىنىڭ ئەمەلىيىتىگە قاراپ باقسۇن.
پەخىرلىنىشكە تېگىشلىك بولسا، پەخىرلەنسۇن. ئۆزىنى باشقىلار بىلەن
سېلىشتۇرمىسۇن. [5] ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ ئىشىغا ئۆزى مەسئۇل بولۇشى
كېرەك.

[6] خۇدانىڭ سۆزىدىن تەلىم ئېلىۋاتقان كىشى ئۆزىگە تەلىم بەرگۈچىنى
ئۆزىدە بار بولغان ياخشى نەرسىلەر بىلەن بەھرىمەن قىلسۇن.

[7] ئۆز ـ ئۆزۈڭلارنى ئالدىماڭلار، ئۆز ـ ئۆزۈڭلارنى ئالدىغان بىلەن،
خۇدانى ئالدىيالمايسىلەر. كىم نېمە تېرىسا، شۇنى ئالىدۇ. [8] ئۆزىنىڭ گۇناھكار
تەبىئىتىنىڭ ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ئۇرۇق چاچقان كىشى
ئۇنىڭدىن ھالاكەت ھوسۇلى ئالىدۇ. مۇقەددەس روھنى خۇرسەن قىلىش
ئۈچۈن ئۇرۇق چاچقان كىشى بولسا ئۇنىڭدىن مەڭگۈلۈك ھايات ھوسۇلى

ئالىدۇ. [9] شۇڭا، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتىن بوشاشمايلى. شۇنداق قىلساق، ۋاقتى كەلگەندە چوقۇم مول ھوسۇل ئالالايمىز. [10] شۇنىڭ ئۈچۈن، پۇرسەت بولسىلا، باشقىلارغا، بولۇپمۇ ئېتىقادچى قېرىنداشلىرىمىزغا ياخشى ئىشلارنى قىلىپ بېرەيلى.

ئاگاھلاندۇرۇش ۋە سالام

[11] قاراڭلار! تۆۋەندىكى بۇ قۇرلارنى ئۆز قولۇمدا ئالاھىدە چوڭ خەتلەر بىلەن يېزىۋاتىمەن. [12] يەھۇدىيلارنىڭ ماختىشىغا خۇشتار كىشىلەر سىلەرنى خەتنە قىلدۇرۇشقا زورلايدۇ. ئۇلار قۇتقۇزۇلۇش پەقەت ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتە قۇربان بولغانلىقىدىنلا كېلىدۇ دېسە، يەھۇدىيلارنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرايدۇ. [13] ئەمەلىيەتتە، بۇنداق كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرىمۇ تەۋرات قانۇنىغا تولۇق ئەمەل قىلمايدۇ. بىراق، ئۇلار سىلەرنىڭ خەتنىنى قوبۇل قىلغانلىقىڭلار بىلەن ماختىنىش ئۈچۈن، خەتنە قىلدۇرۇشۇڭلارنى تەلەپ قىلىدۇ. [14] ئۆزۈمنى ئېلىپ ئېيتسام، رەببىمىز ئەيسانىڭ كرېستتىكى ئۆلۈمىدىن باشقا ھېچقانداق ئىش بىلەن ماختانمايمەن. چۈنكى، ئۇنىڭ كرېستتىكى ئۆلۈمى سەۋەبىدىن بۇ دۇنيا مەن ئۈچۈن ئۆلگەندۇر، مەنمۇ بۇ دۇنيا ئۈچۈن ئاللىبۇرۇن ئۆلگەن. [15] خۇدانىڭ نەزىرىدە خەتنە قىلىش ياكى قىلماسلىق مۇھىم ئەمەس، مۇھىمى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق يېڭى ئادەم بولۇشتۇر. [16] مۇنداق كۆزقاراش بىلەن ياشايدىغانلارغا ــ خۇدانىڭ ھەقىقىي خەلقىگە ئامانلىق ۋە رەھىم ـ شەپقەت يار بولغاي!

[17] بۇنىڭدىن كېيىن، ھېچكىم يۇقىرىدا دېيىلگەن ئىشلار بىلەن مېنى ئاۋارە قىلمىسۇن! چۈنكى، بەدىنىمدە قالغان يارا ئىزلىرى مېنىڭ ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن خۇش خەۋەر تارقىتىش يولىدا تارتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىمنىڭ ئىزناسىدۇر.

[18] قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي، ئامىن!

ئەفەسلىكلەرگە يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

ئۇشبۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇس بولۇپ، ئۇ بۇ خەتنى تۈرمىدىكى ۋاقتىدا ئەفەس شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلارغا يازغان. ئەفەس شەھىرى ئەينى ۋاقىتتىكى ئاسىيا ئۆلكىسىنىڭ (بۈگۈنكى تۈركىيىدە) مەركىزى ئىدى. پاۋلۇس بۇ شەھەردە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش ۋە تەلىم بېرىش خىزمىتى بىلەن ئىككى يىلدىن ئارتۇق تۇرغان («ئەلچىلەر» 19 ـ باب 10 ـ ئايەت).

مۇئەللىپ بۇ خېتىدە بىرەر ئالاھىدە خاتا تەلىم ئۈستىدە ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ئۈستىدە توختىلىپ، خۇدانىڭ ئىنسانلارغا ئاشكارىلىغان پىلانىنى تولۇق چۈشەندۈرگەن. مۇئەللىپ بىرىنچى بابتا بۇ پىلاننىڭ نىشانى، يەنى خۇدانىڭ ۋاقىت ـ سائىتى كەلگەندە پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنى بىرلىكتە ئەيسا مەسىھنىڭ باشقۇرۇشىغا قويدۇرۇلىدىغانلىقىنى تەكىتلىگەن. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنىڭ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق كەچۈرۈم قىلىنىدىغانلىقىنى ھەم كەچۈرۈم قىلىنغان ئادەملەرنىڭ قەلبىدىكى مۇقەددەس روھ ئۇلارنىڭ كەلگۈسىدىكى ئۇزۇل ـ كېسىل قۇتقۇزۇلۇشىغا كاپالەت بېرىدىغانلىقىنى كۆرسەتكەن.

ئۇ يەنە ئېتىقادچىلارنى ئۆزلىرىنىڭ خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى ئىكەنلىكىنى ھەمدە جامائەتچىلىكنىڭ بىرلىكى ۋە مېھىر ـ مۇھەببىتى ئارقىلىق ئەيسا مەسىھكە باغلانغانلىقىنى ئۆز ھاياتىدا ئەكس ئەتتۈرۈشكە چاقىرغان.

پاۋلۇس ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى بىر تەنگە، بىر ئىمارەتكە ۋە بىر ئايالغا ئوخشاتسا، ھەزرىتى ئەيسانى بۇ تەننىڭ بېشىغا، بۇ ئىمارەتنىڭ ئۇلىغا ۋە بۇ ئايالنىڭ يولدىشىغا ئوخشىتىش ئارقىلىق ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى بىلەن ھەزرىتى ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى ئالاھىدە مۇناسىۋەتنى چۈشەندۈرگەن.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ باب 1 ـ، 2 ـ ئايەتلەر)
2. خۇدانىڭ پىلانى ۋە ئېتىقادچىلارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى
   (1 ـ باب 3 ـ ئايەتتىن 2 ـ بابقىچە)
3. پاۋلۇسنىڭ خىزمىتى ۋە دۇئاسى (3 ـ باب)
4. ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ بىرلىكى (4 ـ باب 1 ــ 16 ـ ئايەتلەر)
5. ئېتىقادچىلارنىڭ خۇدانىڭ كۆتكىنىدەك ياشىشى
   (4 ـ باب 17 ـ ئايەتتىن 6 ـ باب 9 ـ ئايەتكىچە)
6. ئېتىقادچىلارغا بېرىلگەن قوغدىنىش قوراللىرى (6 ـ باب 10 ــ 24 ـ ئايەتلەر)

ئەفەسلىكلەرگە يېزىلغان خەت

1 [1] خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىسى بولۇشقا
تاللانغان مەنكى پاۋلۇستىن خۇدانىڭ ئەفەس شەھىرىدىكى
مۇقەددەس خەلقى ــ ئەيسا مەسىھنىڭ سادىق ئەگەشكۈچىلىرىگە سالام.
[2] خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە
ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئاتا قىلىنغان روھىي بەخت

[3] خۇداغا، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسىغا مەدھىيىلەر
ئوقۇلغاي! بىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، خۇدا بىزگە
ئەرشتىكى بارلىق روھىي بەختنى ئاتا قىلدى. [4-5] خۇدا ئۆزىنىڭ ئالدىدا
بىزنىڭ پاك ۋە ئەيىبسىز بولۇشىمىز ئۈچۈن، دۇنيانى يارىتىشتىن بۇرۇنلا،
بىزنى ئەيسا مەسىھكە باغلىنىشىمىز ئارقىلىق تاللىدى. خۇدا بىزنى

سۆيگەچكە، بىزنىڭ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئۆزىگە پەرزەنت بولۇشىمىزنى
ئۆز خۇش رايى بويىچە ئالدىنئالا بەلگىلىدى. بۇ، ئۇنىڭ ئىرادىسىدۇر. [6] شۇڭا،
ئۇنىڭ چوڭقۇر مېھىر-شەپقىتىگە مەدھىيىلەر ئوقۇيمىز. بىز خۇدانىڭ
سۆيۈملۈك ئوغلىغا مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، خۇدا بۇنداق غايەت زور
مېھىر-شەپقەتنى بىزگە شەرتسىز ئاتا قىلدى. [7] ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىق
قېنى گۇناھلىرىمىز بەدىلىگە تۆكۈلگەچكە، بىز گۇناھنىڭ قۇللۇقىدىن ئەركىن
بولدۇق. گۇناھلىرىمىز كەچۈرۈم قىلىندى. بۇ، خۇدانىڭ بىزگە كۆرسەتكەن
چوڭقۇر مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق بولدى. [8] خۇدا بىزگە بۇ مېھىر-شەپقەتنى
چەكسىز ئەقىل-ئىدراك بىلەن ياغدۇرۇپ، [9] بۇرۇن ئاشكارىلىمىغان پىلانىنى
بىزگە ئاشكارىلىدى. خۇدا خۇش رايى بىلەن بۇ پىلانىنىڭ ئەيسا مەسىھ
ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى ئالدىن بېكىتتى. [10] خۇدا بۇنى ئۆزى
بەلگىلىگەن ۋاقتى يېتىپ كەلگەندە ئىشقا ئاشۇرۇپ، بۇ دۇنيا ۋە ئۇ
دۇنيادىكى پۈتكۈل مەۋجۇداتنى بىرلىكتە ئەيسا مەسىھنىڭ باشقۇرۇشىغا
قويىدۇ.

[11] ھەممە ئىش خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە ئورۇنلاشتۇرۇلغان بولۇپ،
بىز ئېتىقادچىلار خۇدانىڭ ئالدىن بەلگىلىگەن پىلانى بويىچە ئەيسا مەسىھ
ئارقىلىق خۇداغا تەئەللۇق بولۇشقا تاللاندۇق. [12] بۇنىڭدىن مەقسەت،
ئۈمىدىمىزنى ئەيسا مەسىھكە ئەڭ ئاۋۋال باغلىغان بىزلەر ئارقىلىق
شانۇشەۋكەتلىك خۇداغا مەدھىيىلەر ئېلىپ كېلىشتۇر. [13] سىلەر يەھۇدىي
ئەمەسلەرمۇ ھەقىقەتنى، يەنى ئۆزۈڭلارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشۇڭلار توغرىسىدىكى
خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئەيسا مەسىھكە ئىشەندىڭلار ھەم ۋەدە قىلىنغان
مۇقەددەس روھ بىلەن مۆھۈرلەندىڭلار. بۇ، خۇداغا مەنسۇپ
بولغانلىقىڭلارنىڭ بەلگىسىدۇر. [14] خۇداغا تەئەللۇق بولغان بىز ھەممىمىز تاكى
ئۈزۈل-كېسىل قۇتقۇزۇلغۇچە، قەلبىمىزدىكى مۇقەددەس روھ خۇدا بىزگە
ۋەدە قىلغان مىراسقا ئېرىشىشىمىزگە كاپالەتلىك قىلىدۇ. بۇنىڭدىن مەقسەت،

شانۇشەۋكەتلىك خۇداغا مەدھىيلەر ئېلىپ كېلىشتۇر.

پاۋلۇسنىڭ ئېتىقادچىلار ئۈچۈن قىلغان دۇئاسى

[15-16] رەببىمىز ئەيساغا بولغان ئېتىقادىڭلارنى ۋە خۇدانىڭ بارلىق مۇقەددەس خەلقىگە بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلارنى ئاڭلىغىنىمدىن بۇيان، مەن دۇئالىرىمدا داۋاملىق سىلەر ئۈچۈن خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ، سىلەرنى ھەمىشە ئەسلىمەكتىمەن. [17] مەن شۇنداق دۇئا قىلىمەنكى، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدائاتىسى، يەنى شانۇشەۋكەتلىك خۇدائاتىمىز مۇقەددەس روھ ئارقىلىق سىلەرگە دانالىق ۋە چوڭقۇر چۈشەنچە ئاتا قىلىپ، ئۆزىنى تېخىمۇ تونۇتقاي! [18] قەلبىڭلار روشەن بولۇپ، خۇدانىڭ بىزنى قانداق ئۈمىدكە چاقىرغانلىقىنى ۋە ئۆزىنىڭ مۇقەددەس خەلقىگە ۋەدە قىلغان مىراسىنىڭ قانچىلىك مول ۋە شانلىق ئىكەنلىكىنى چۈشەنگەيسىلەر. [19-20] شۇنداقلا، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچى بىزلەر ئۈچۈن خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىنىڭ نەقەدەر قۇدرەتلىك ئىكەنلىكىنىمۇ چۈشەنگەيسىلەر. بۇ، دەل خۇدا ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈپ، ئەرشتە ئۆزىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئولتۇرغۇزغاندا نامايان قىلغان بۈيۈك كۈچ ـ قۇدرەتتۇر. [21] خۇدا ئەيسا مەسىھنى پەقەت بۇ دۇنيادىلا ئەمەس، بەلكى ئۇ دۇنيادىمۇ بارلىق ھۆكۈمرانلار، ھوقۇقدارلار، رەزىل كۈچلەر، مەنسەپدارلار ۋە تىلغا ئالغىلى بولىدىغانلىكى ئەمەللەرنىڭ ئۈستىگە چىقاردى. [22] خۇدا كائىناتتىكى بارلىق مەۋجۇداتنى ئەيسا مەسىھنىڭ ئايىغى ئاستىدا تىز پۈكتۈرۈپ، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئۈچۈن ئۇنى بارلىق مەۋجۇداتقا باش قىلىپ بەردى. [23] ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئەيسا مەسىھنىڭ تېنى بولۇپ، بۇ تەن ئۇ تەرىپىدىن تولۇقلىنىپ تۇرىدۇ. ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزى پۈتكۈل كائىناتنىڭ ھەر جەھەتتىن تولۇقلىغۇچىسىدۇر.

ئۆلۈمدىن ھاياتلىققا

2 [1] سىلەر بۇرۇن خۇداغا ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، گۇناھ ئىچىدە
ياشىغانلىقىڭلار سەۋەبىدىن روھىي جەھەتتە ئۆلۈك ئىدىڭلار. [2] ئۇ
چاغلاردا، سىلەر بۇ دۇنيانىڭ يامان يوللىرىدا ماڭغانىدىڭلار، يامان روھلارنىڭ
ھۆكۈمرانى بولغان ھەمدە كىشىلەرنى خۇداغا ئىتائەتسىزلىك قىلىشقا
ئازدۇرىدىغان شەيتانغا بويسۇنۇپ ياشىدىڭلار. [3] بۇرۇن ھەممىمىز ھەم
شۇنداق ياشىغانىدۇق. ئۆز گۇناھكار تەبىئىتىمىزنىڭ ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىگە
بېرىلىپ، شەخسىيەتچىلىككە تولغان ئوي ـ خىياللىرىمىز بويىچە ياشايتتۇق.
شۇڭا، بىزمۇ خۇدانىڭ جازاسىغا ئۇچراشقا لايىق ئىدۇق.

[4] لېكىن، ئىنتايىن رەھىم ـ شەپقەتلىك بولغان خۇدا بىزنى شۇ قەدەر
سۆيگەچكە، [5] گەرچە بىز گۇناھلىرىمىز تۈپەيلىدىن روھىي جەھەتتە ئۆلگەن
بولساقمۇ، خۇدا بىزنى ئەيسا مەسىھكە باغلىغان ھالدا يېڭى ھاياتقا
ئېرىشتۈردى. ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، سىلەر پەقەت ئۇنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى
ئارقىلىق قۇتقۇزۇلدۇڭلار. [6] بىز ئەيسا مەسىھكە باغلانغانلىقىمىز ئۈچۈن، خۇدا
بىزنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە تىرىلدۈرۈپ، بىزگە ئەرشتىكى تەختتە ئۇنىڭ
بىلەن بىللە ئولتۇرۇش ھوقۇقىنى بەردى. [7] خۇدانىڭ بۇنداق قىلىشتىكى
مەقسىتى شۇكى، خۇدا ئۆزى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بىزگە ئاتا قىلغان
مېھىر ـ شەپقەتنىڭ تەڭداشسىز ئىكەنلىكىنى ئەبەدىلئەبەد كۆرسىتىشتۇر.
[8] سىلەر ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى ئارقىلىق
قۇتقۇزۇلدۇڭلار. بۇ سىلەرنىڭ ئەجرىڭلاردىن كەلگەن ئەمەس، بەلكى
خۇدادىن كەلگەن ئىلتىپاتتۇر. [9] سىلەر ھەرگىزمۇ ياخشى ئەمەللەر بىلەن
قۇتقۇزۇلمىدىڭلار، شۇڭا سىلەرنىڭ ماختىنىشقا ھەققىڭلار يوق. [10] چۈنكى،
بىز ھەممىمىز خۇدانىڭ ئىجادىيىتى بولۇپ، خۇدا بۇرۇنلا تەييارلىغان ياخشى
ئەمەللەرنى قىلىشىمىز ئۈچۈن ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق يېڭىدىن يارىتىلدۇق.

ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بىر تەن بولۇش

[11] ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، تۇغۇلۇشۇڭلاردىن يەھۇدىي ئەمەس سىلەر ئۆز خەتنىسىدىن پەخىرلىنىدىغان يەھۇدىيلار تەرىپىدىن «خەتنىسىزلەر» دەپ كەمسىتىلدىڭلار. ۋەھالەنكى، ئۇلارنىڭ خەتنىسى پەقەت جىسمانىي جەھەتتىكى خەتنىدۇر. [12] ئۇ چاغلاردا، سىلەر ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ ئەمەس ئىدىڭلار، شۇنداقلا خۇدانىڭ خەلقى بولغان ئىسرائىللار قاتارىدىمۇ ئەمەس ئىدىڭلار، خۇدا ئۆز خەلقىگە ۋەدە قىلغان ئەھدىنىڭ سىرتىدا تۇراتتىڭلار ھەمدە خۇدانى تونۇماي، ئۈمىدسىز ياشايتتىڭلار. [13] سىلەر شۇ چاغلاردا خۇدادىن يىراق بولساڭلارمۇ، لېكىن ھازىر ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىق قېنى بىلەن خۇداغا يېقىنلاشتۇرۇلدۇڭلار. [14] ئەيسا مەسىھ بىز يەھۇدىيلار بىلەن سىلەر يەھۇدىي ئەمەسلەرنى ئىناقلاشتۇرۇشنىڭ مەنبەسى. ئۇ بىزلەرنى بىرلەشتۈرۈپ، بىر ـ بىرىمىزنى ئايرىۋەتكەن دۈشمەنلىك توسۇقىنى بۇزۇپ تاشلىدى. [15] ئەيسا مەسىھ ئۆزىنىڭ تېنىنى قۇربان قىلىش ئارقىلىق يەھۇدىي ئەمەسلەرنى چەتكە قاقىدىغان تەۋرات قانۇنى ۋە ئۇنىڭ ئەمر ـ پەرمانلىرىنى كۈچىدىن قالدۇردى. بۇنىڭدىن مەقسەت، يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرنى ئۆزىگە مەنسۇپ بولغان يېڭى ئىنسان قىلىپ چىقىش ۋە ئۇلارنى ئىناقلاشتۇرۇشتۇر. [16] ئۇ كرېستكە مىخلىنىپ قۇربان بولۇش ئارقىلىق بىر تەن قىلىپ بىرلەشتۈرۈلگەن ئىككى تەرەپ ئارىسىدىكى دۈشمەنلىكنى يوقىتىپ، ئۇلارنى خۇدا بىلەن ياراشتۇردى. [17] ئەيسا مەسىھ خۇدادىن يىراق بولغان سىلەر بىلەن خۇداغا يېقىن بولغان بىز يەھۇدىيلارغا ئىناقلىق توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى ئېلىپ كەلدى. [18] دېمەك، ئەيسا مەسىھنىڭ ۋاستىسى بىلەن ھەممەيلەن قەلبىمىزدىكى ئوخشاش بىر مۇقەددەس روھقا تايىنىپ خۇدائاتىمىزنىڭ ئالدىغا بارالايمىز.

[19] شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر يەھۇدىي ئەمەسلەر ئەمدى يات ۋە ياقا
يۇرتلۇقلاردىن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى بىلەن بىرگە
خۇدا پادىشاھلىقىنىڭ ئەھلىلىرىدىن، شۇنداقلا خۇدا ئائىلىسىنىڭ ئەزالىرىدىن
بولدۇڭلار. [20] ھەممىڭلار خۇدا سېلىۋاتقان بىنا بولۇپ، ئەلچىلەر بىلەن
پەيغەمبەرلەر بۇ بىنانىڭ ئاساسى، ئەيسا مەسىھ بولسا ئۇنىڭ ئۇل تېشىدۇر.
[21] ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بىز رەببىمىزگە بېغىشلانغان مۇقەددەس ئىبادەتخانا
بولۇش ئۈچۈن بىرلەشتۈرۈلۈپ، ئۆسمەكتىمىز. [22] ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق
سىلەر يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ بىز يەھۇدىي ئېتىقادچىلار بىلەن بىرلىكتە خۇدا
ئۆز روھى ئارقىلىق تۇرىدىغان ئىبادەتخانا قىلىپ سېلىنىۋاتىسىلەر.

پاۋلۇسنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدىكى خىزمىتى

3 [1] شۇڭلاشقا، مەنكى پاۋلۇس ھەر دائىم سىلەرگە دۇئا قىلماقتىمەن.
مەن سىلەر يەھۇدىي ئەمەسلەرگە ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى بۇ
خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەنلىكىم ئۈچۈن مەھبۇس بولدۇم. [2] سىلەر
بىلىسىلەر، خۇدا ماڭا ئىلتىپات كۆرسىتىپ، بۇ خۇش خەۋەرنى سىلەرگە
يەتكۈزۈش ۋەزىپىسىنى ئاتا قىلدى. [3] خۇدا بۇرۇن ئاشكارىلىمىغان پىلانىنى،
يەنى ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى سىرنى ۋەھيي ئارقىلىق ماڭا ئاشكارىلىدى.
مەن بۇ توغرۇلۇق مۇشۇ خېتىمنىڭ ئالدىنقى قىسمىدا قىسقىچە بايان قىلدىم.
[4] سىلەر بۇ خېتىمنى ئوقۇغىنىڭلاردا، مېنىڭ بۇ سىر توغرۇلۇق نېمىلەرنى
بىلگەنلىكىمنى چۈشىنىۋالالايسىلەر. [5] ئىلگىرى خۇدا بۇ سىرنى ئىنسانلارغا
ئايان قىلمىغانىدى، ئەمما ھازىر بولسا بۇ سىرنى مۇقەددەس روھ ئارقىلىق
ئۆزى تاللىغان ئەلچىلەرگە ۋە پەيغەمبەرلەرگە ئايان قىلدى. [6] بۇ سىر
يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭمۇ بۇ خۇش خەۋەرگە ئىشىنىش ئارقىلىق يەھۇدىيلار
بىلەن بىللە خۇدا ئاتا قىلىدىغان ھەقىقىي بايلىققا مىراسخور بولۇشىنى،

شۇنداقلا، ئۇلارنىڭ يەھۇدىيلار بىلەن بىرلىكتە بىر تەننىڭ ئەزالىرى بولۇپ،
خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بەرگەن قۇتقۇزۇلۇش توغرىسىدىكى
ۋەدىسىدىن ئورتاق بەھرىمەن بولۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. [7] مەن خۇدانىڭ
مېھىر ـ شەپقىتى ۋە كۈچ ـ قۇدرىتى بىلەن بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزىدىغان
خىزمەتكار بولدۇم. [8] مەن خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى ئىچىدىكى ئەڭ
ئەرزىمەس بىرى بولساممۇ، خۇدا ماڭا مېھىر ـ شەپقەت كۆرسىتىپ، مېنى
ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئېرىشىدىغان ۋە ئىنسانلار تەسەۋۋۇر قىلالمايدىغان
ھەقىقىي بايلىقنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە يەتكۈزۈپ بېرىشكە تاللىدى.
[9] پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ياراتقان خۇدا يەنە بۇرۇندىن تارتىپ ئاشكارىلىمىغان بۇ
پىلانىنىڭ قانداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلغانلىقىنى بارلىق ئىنسانلارغا
چۈشەندۈرۈش ۋەزىپىسىنى ماڭا بەردى. [10] خۇدانىڭ مەقسىتى، بۈگۈنكى
كۈندە يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەردىن شەكىللەنگەن ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكى ئارقىلىق كۆپ تەرەپلىك دانالىقىنى ئاسماندىكى ھۆكۈمران ۋە
ھوقۇقدار بولغان پەرىشتىلەرگە بىلدۈرۈشتىن ئىبارەت. [11] بۇ، خۇدانىڭ دۇنيا
ئاپىرىدە بولۇشتىن ئىلگىرى پىلانلىغان ۋە ھازىر رەببىمىز ئەيسا مەسىھ
ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرغان ئىرادىسىگە ئۇيغۇندۇر. [12] بىز ئەيسا مەسىھكە
مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ھەم ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلىقىمىزدىن يۈرىكىمىز توق
ھالدا ئىشەنچ بىلەن خۇدانىڭ ئالدىغا بارالايمىز. [13] شۇڭا، مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن
تارتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىمدىن روھسىزلىنىپ كەتمەي، ئەكسىچە بۇنىڭدىن
پەخىرلىنىشىڭلارنى ئۆتۈنىمەن.

ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى

[14-15] خۇدانىڭ ئۇشبۇ پىلانىنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرسەم، ئەرشتىكى ۋە
يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنى ياراتقان خۇدائاتىمىزغا تىزلىنىپ دۇئا

قىلىمەنكى، [16] خۇدا ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنىڭ چەكسىزلىكىدىن سىلەرگە قۇدرەت بېرىپ، مۇقەددەس روھ ئارقىلىق سىلەرنى ئىچ ـ ئىچىڭلاردىن كۈچلەندۈرگەي. [17] شۇنداق قىلىپ، ئەيسا مەسىھ ئېتىقادىڭلار ئارقىلىق ھەر دائىم قەلبىڭلاردا بولغاي، ھاياتىڭلار خۇدانىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتىدە يىلتىز تارتىپ، مۇستەھكەملەنگەي. [18-19] بۇ ئارقىلىق سىلەر خۇدانىڭ بارلىق مۇقەددەس خەلقى بىلەن بىللە ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتىنىڭ نەقەدەر مول، زور، چوڭقۇر ۋە چەكسىز ئىكەنلىكىنى چۈشىنەلەيسىلەر. گەرچە ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى ئىنسان تەسەۋۋۇرىدىن ھەسسىلەپ ھالقىپ كەتكەن بولسىمۇ، سىلەر بۇنى تونۇپ يەتكەيسىلەر. شۇنداق بولغاندا، سىلەر خۇدانىڭ مول كامالىتى بىلەن تولدۇرۇلىسىلەر.

[20] بارلىق شان ـ شەرەپ خۇداغا مەنسۇپ بولغاي! ئۇ ھاياتىمىزدا نامايان بولۇۋاتقان ئۇلۇغ كۈچ ـ قۇدرىتى ئارقىلىق بارلىق تىلىكىمىز ۋە ئويلىغىنىمىزدىنمۇ كۆپ ئىشلارنى قىلالايدۇ. [21] بارلىق شان ـ شەرەپ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ۋە ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ بىرلىكى

4 [1] شۇ سەۋەبلەردىن، رەببىمىزگە خىزمەت قىلىش يولىدا مەھبۇس بولغان مەن سىلەردىن خۇدانىڭ چاقىرىقىغا مۇناسىپ ياشىشىڭلارنى ئۆتۈنۈپ سورايمەن. [2] سىلەر ھەمىشە كەمتەر، مۇلايىم، سەۋرچان بولۇپ، مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلار بىلەن بىر ـ بىرىڭلارغا كەڭ قورساق بولۇڭلار. [3] بىر ـ بىرىڭلار بىلەن ئىناق ئۆتۈش ئارقىلىق مۇقەددەس روھنىڭ ئېتىقادچىلارغا بەرگەن بىرلىكىنى ساقلاشقا تىرىشىڭلار. [4] بىز ھەممىمىز بىر تەننىڭ ئەزالىرى، قەلبىمىزدىكى مۇقەددەس روھمۇ بىر. شۇنىڭغا ئوخشاش، خۇدا

بىزنى چاقىرغاندا، بىزگە بەرگەن ئۈمىدمۇ بىردۇر. [5] رەببىمىز بىر، ئېتىقادىمىزمۇ بىر بولۇپ، ئوخشاش بىر چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلدۇق. [6] ھەممىمىزنىڭ ئاتىسى بولغان خۇدا بىردۇر. ئۇ ھەممىمىزدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ، ھەممىمىز ئارقىلىق ئۆز ئىرادىسىنى ئىجرا قىلىدۇ، شۇنداقلا ھەممىمىزنىڭ قەلبىدىدۇر. [7] ئەيسا مەسىھ سېخىيلىق بىلەن ھەربىرىمىزگە ئىلتىپات كۆرسىتىپ، ھەدىيىلەرنى ئاتا قىلدى. [8] بۇ توغرۇلۇق مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېيىلگەن:

«ئۇ ئەرشكە چىققاندا،
نۇرغۇنلىغان ئەسىرلەرنى يېتەكلىدى.
ئىنسانلارغا ھەدىيىلەرنى ئاتا قىلدى.»

[9] بۇ يەردىكى «چىققاندا» دېگەن سۆز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاۋۋال تۆۋەنگە — يەر-يۈزىگە چۈشكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. [10] يەرگە چۈشكەنمۇ ئۇ، ئەرشكە چىققانمۇ ئۇ. بۇنىڭدىن مەقسەت، ئۆز ھۆكۈمرانلىقىنى پۈتكۈل كائىناتقا ئورنىتىشتۇر.

[11] ئەيسا مەسىھ ئۆزى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ئىلتىپات قىلىپ، بەزىلەرنى ئەلچى، بەزىلەرنى پەيغەمبەر، بەزىلەرنى خۇش خەۋەر يەتكۈزگۈچى، يەنە بەزىلەرنى جامائەتچىلىك مەسئۇلى ۋە تەلىم بەرگۈچى قىلدى. [12] ئۇلارنىڭ ۋەزىپىسى خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىنى خۇدانىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ تېنى، يەنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى مۇستەھكەملەشكە تەربىيىلەشتىن ئىبارەت. [13] بۇ ۋەزىپە تاكى بىزنىڭ خۇدانىڭ ئوغلىغا ئېتىقاد قىلىشتا بىردەك بولۇپ، ئۇنى چوڭقۇر تونۇشىمىز ھەمدە ئېتىقاد جەھەتتە ئۆسۈپ يېتىلىپ، ئەيسا مەسىھكە ئوخشاش بولۇشىمىزغا قەدەر داۋاملىشىدۇ. [14] شۇنداق بولغاندا، بىز

كىشىلەرنىڭ ھىيلە ـ مىكىرلىرىگە گۆدەك باللاردەك ئالدىنىپ، ھەر خىل غەيرىي تەلىماتلارنىڭ شامىلى ۋە دولقۇنلىرىدىن تەۋرىنىپ كەتمەيمىز. [15] ئەكسىچە، مېھىر ـ مۇھەببەت بىلەن خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى سۆزلەپ، تەنىنىڭ، يەنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ بېشى بولغان ئەيسا مەسىھكە ھەرقايسى جەھەتتە ئوخشاش بولۇپ ئۆسۈپ يېتىلىمىز. [16] ئەيسا مەسىھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ھەرقايسى ئەزالىرى زىچ ماسلىشىپ، ئۆزلىرىنىڭ جارى قىلىشقا تېگىشلىك رولىلىرىنى تولۇق جارى قىلدۇرغاندا، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى مېھىر ـ مۇھەببەت ئىچىدە ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىدۇ.

ئەيسا مەسىھكە باغلانغان يېڭى ھايات

[17] رەببىمىزنىڭ نامى بىلەن ئاگاھلاندۇرىمەنكى، ئەمدى خۇداغا ئىشەنمەيدىغانلاردەك ئەرزىمەس ئوي ـ پىكىرلەر بويىچە ياشىماڭلار. [18] ئۇلار خۇداغا تەرسالىق قىلىپ، خۇدا ھەققىدە بىلىمسىز قالدى. نەتىجىدە، قەلبى قاراڭغۇلۇقتا قېلىپ، خۇدا ئاتا قىلغان ھاياتلىقتىن مەھرۇم قالدى. [19] ئۇلار ئار ـ نومۇسنى ئۇنتۇپ، شەھۋانىيلىققا بېرىلىپ، ئاچكۆزلۈك بىلەن ھەر خىل ناپاكلىقلارنى قىلدۇ.

[20] لېكىن، بۇرۇن ئۆگەنگىنىڭلاردەك، بۇنداق ياشاش ئەيسا مەسىھنىڭ تەلىملىرىگە ماس كەلمەيدۇ. [21] سىلەر ئەيسا مەسىھ توغرىسىدا جەزمەن ئاڭلىدىڭلار ھەمدە ئۇنىڭ تەلىملىرىنىمۇ قوبۇل قىلدىڭلار. چۈنكى ھەقىقەت ئەيسا مەسىھتىدۇر. [22] ئۇنداقتا، خۇددى كونا كىيىمڭلارنى تاشلىۋەتكەندەك، بۇرۇنقى رەزىل تۇرمۇش ئادەتلىرىڭلارنى كونا تەبىئىتىڭلار بىلەن بىرگە تاشلىۋېتىڭلار. چۈنكى، ئۇ تەبىئەت سىلەرنى ئازدۇرىدىغان چاكىنا ھەۋەسلەر بىلەن چىرىپ كەتكەن. [23] روھىڭلار ۋە ئوي ـ پىكرىڭلارمۇ يېڭىلانسۇن.

[24] يېڭى تەبىئەتنى ئۆزۈڭلارغا ئۈزلەشتۈرۈڭلار. بۇ يېڭى تەبىئەت خۇدانىڭ
تەبىئىتىگە ماس بولۇپ، ئۇ ھەققانىيلىق ۋە ھەققىي پاكلىقتا ئىپادىلىنىدۇ.
[25] شۇنىڭ ئۈچۈن، يالغانچىلىقنى تاشلاپ، بىر ـ بىرىڭلارغا راست گەپ
قىلىڭلار. چۈنكى، ھەممىمىز بىر تەنىنىڭ ئەزالىرىمىز. [26] ئەگەر
ئاچچىقلانساڭلار، ئاچچىقىڭلار سىلەرنى گۇناھقا باشلىمىسۇن.
ئاچچىقىڭلاردىن قايتماي، كۈنمۇ پېتىپ كەتمىسۇن. [27] شۇنداق قىلىپ،
شەيتانغا پۇرسەت بەرمەڭلار. [28] بۇرۇن ئوغرىلىق قىلغانلار ئەمدى ئوغرىلىق
قىلمىسۇن. ئەكسىچە، ئىككى بىلىكىگە تايىنىپ ساداقەتمەنلىك بىلەن
ئىشلىسۇن. تاپقىنىدىن ھاجەتمەنلەرگە ئۈلەشتۈرسۇن. [29] ئاغزىڭلاردىن
ھەرگىز يامان سۆزلەر چىقمىسۇن. ئاڭلىغۇچىلارنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ،
ئۇلارغا پايدىلىق بولسۇن دەپ، مېھىر ـ شەپقەتلىك سۆزلەرنى قىلىڭلار.
[30] خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى قايغۇغا سالماڭلار. چۈنكى، مۇقەددەس روھ
بولسا سىلەرنىڭ خۇداغا مەنسۇپ بولغانلىقىڭلارنىڭ مۆھرى بولۇپ، ئۇ ئۆزۈل ـ
كېسىل قۇتقۇزۇلىدىغان كۈنۈڭلارنىڭ يېتىپ كېلىدىغانلىقىغا كاپالەتلىك قىلىدۇ.
[31] بارلىق ئاداۋەت تۇتۇش، ئاچچىقلىنىش، غەزەپلىنىش، جېدەللىشىش،
تۆھمەت قىلىشتىن ئىبارەت ئىللەتلەردىن ۋە ھەر خىل يامانلىقلاردىن يىراق
تۇرۇڭلار. [32] بىر ـ بىرىڭلارغا مېھرىبان، مۇلايىم بولۇڭلار. خۇدا سىلەرنى
ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق كەچۈرگىنىدەك، سىلەرمۇ بىر ـ بىرىڭلارنى
كەچۈرۈڭلار.

خۇدانىڭ يورۇقلۇقىدا ياشاڭلار

5 [1] خۇدانىڭ سۆيۈملۈك پەرزەنتلىرى بولغانىكەنسىلەر، خۇدانى ئۈلگە
قىلىڭلار. [2] ئەيسا مەسىھ بىزگە مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىپ، بىز
ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلغاندەك، سىلەرمۇ ھاياتىڭلاردا بىر ـ بىرىڭلارغا شۇنداق

مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار. ئۇنىڭ بىز ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلىشى خۇددى خۇش پۇراقلىق كۆيدۈرمە قۇربانلىققا ئوخشاش، خۇدانى خۇرسەن قىلدى. [3] ئاراڭلاردا جىنسىي ئەخلاقسىزلىق، ناپاكلىق ياكى ئاچكۆزلۈككە قەتئىي يول قويۇلمىسۇن. چۈنكى، بۇنداق ئىشلار خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىگە ماس كەلمەيدۇ. [4] شۇنداقلا، شەھۋانىي ۋە ئەخمىقانە سۆزلەش، چاكىنا چاقچاق قىلىش سىلەرگە ياتتۇر. ئۇنداق قىلىشنىڭ ئورنىغا خۇداغا شۈكۈر ئېيتىڭلار. [5] چۈنكى، شۇنى ئېنىق بىلىڭلاركى، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق، ناپاكلىق ياكى ئاچكۆزلۈككە بېرىلگەن ھەرقانداق ئادەمگە ئەيسا مەسىھنىڭ ۋە خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئورۇن يوق. ئاچكۆزلۈككە بېرىلگەن ئادەم خۇداغا ئىبادەت قىلىشنىڭ ئورنىغا مال ـ مۈلۈككە چوقۇنىدۇ ـ دە، بۇتپەرەسلەردىن پەرقلەنمەيدۇ. [6] بۇنداق ئىشلارغا باھانە كۆرسىتەلەيدىغانلار يالغان ـ ياۋىداق سۆزلىرى بىلەن سىلەرنى ئالداپ كەتمىسۇن. چۈنكى، خۇدانىڭ غەزىپى بۇنداق ئىشلارنى سادىر قىلىپ، خۇداغا بويسۇنمىغانلارنىڭ ئۈستىگە چۈشىدۇ. [7] شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇنداقلارنىڭ قىلمىشلىرىغا شېرىك بولماڭلار.

[8] بۇرۇن سىلەر قاراڭغۇلۇقتا ئىدىڭلار. لېكىن، ھازىر رەببىمىزگە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، يورۇقلۇققا چۆمدۈڭلار. شۇڭا، سۆز ـ ھەرىكىتىڭلار چوقۇم يورۇقلۇقتىكى ئادەملەرنىڭكىدەك بولسۇن. [9] بۇ يورۇقلۇق ھاياتىڭلاردا ياخشىلىق، ئادىللىق ۋە ھەقىقەتتىن ئىبارەت مول مېۋىلەرنى بېرىدۇ. [10] نېمىنىڭ رەببىمىزنى خۇرسەن قىلىدىغانلىقىنى بىلىشكە تىرىشىڭلار. [11] كىشىلەرنىڭ قاراڭغۇلۇقتا قىلغان ئەھمىيەتسىز يامان ئىشلىرىغا شېرىك بولماڭلار. ئەكسىچە، ئۇ ئىشلارنى پاش قىلىڭلار. [12] ئۇلارنىڭ يوشۇرۇن قىلغان شۇملۇقلىرىنى تىلغا ئېلىشمۇ نومۇستۇر. [13] نۇر ئۇلارغا چۈشكەندە، ئۇلارنىڭ شۇملۇقلىرىنى ئاشكارا قىلىدۇ. [14] چۈنكى، ھەممە نەرسىنى ئاشكارىلايدىغىنى نۇردۇر. شۇڭا، مۇنداق دېيىلىدۇ:

«ئويغان، ئەي ئۇخلاۋاتقان ئىنسان،
تىرىل روھىي ئۆلۈمدىن.
ئەيسا مەسىھ ساڭا نۇر چاچار!»

[15] شۇنىڭ ئۈچۈن، سۆز ـ ھەرىكىتىڭلارغا ئېھتىيات قىلىڭلار. بىلىمسىز نادانلاردەك ئەمەس، ئاقىللاردەك ياشاڭلار. [16] خەيرلىك ئىشلارنى قىلىش پۇرسىتىنى قولدىن بەرمەڭلار. چۈنكى، ياشاۋاتقان بۇ دەۋرىمىز رەزىل دەۋردۇر. [17] شۇڭا، ئەقىلسىز بولماڭلار، بەلكى رەببىمىزنىڭ ئىرادىسىنى چۈشىنىشكە تىرىشىڭلار. [18] ھاراقتىن مەس بولۇپ يۈرمەڭلار. چۈنكى، بۇنداق قىلىش ئادەمنى زەئىپلىككە ئېلىپ بارىدۇ. بۇنىڭ ئورنىغا، مۇقەددەس روھقا چۆمۈپ، ئۇنىڭ يېتەكچىلىكىدە بولۇڭلار. [19] سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا زەبۇر مۇناجاتلىرى، خۇدانى مەدھىيىلەيدىغان ۋە مۇقەددەس روھنىڭ ئىلھامىدىن كەلگەن ناخشىلار ياڭرىسۇن. قەلبىڭلاردا بۇ نەغمە سادالىرى ياڭرىغاندەك، چىن قەلبىڭلاردىن رەببىمىزنى مەدھىيىلەڭلار. [20] ھەممە ئىشلاردا رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن ھەمىشە خۇدائاتىمىزغا شۈكۈر ئېيتىڭلار.

ئەر ـ ئاياللىق مۇناسىۋەت

[21] ئەيسا مەسىھكە چوڭقۇر ھۆرمىتىڭلار بار بولغانلىقتىن، بىر ـ بىرىڭلارغا ئىتائەت قىلىڭلار. [22] ئەي ئاياللار، رەببىمىزگە ئىتائەت قىلغىنىڭلاردەك، ئەرلىرىڭلارغا ئىتائەت قىلىڭلار. [23] خۇددى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى بولغان ئەيسا مەسىھ ئۆز تېنىنىڭ، يەنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ بېشى بولغىنىدەك، ئەرمۇ ئۆز ئايالىنىڭ بېشىدۇر. [24] خۇددى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئەيسا مەسىھكە ئىتائەت

قىلغىنىدەك، ئاياللارمۇ ھەرقانداق ئىشتا ئۆز ئەرلىرىگە ئىتائەت قىلسۇن.
[25] ئەي ئەرلەر، ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى قانداق سۆيۈپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆزىنى قانداق قۇربان قىلغان بولسا، سىلەرمۇ ئاياللىرىڭلارنى شۇنداق سۆيۈڭلار. [26] ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزىنى قۇربان قىلىشتىكى مەقسىتى، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى خۇدانىڭ سۆزى ۋە سۇ بىلەن يۇيۇش* ئارقىلىق گۇناھلىرىدىن پاك قىلىشتۇر. [27] ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى ھەرقانداق ئىللەت، گۇناھ ۋە يېتەرسىزلىكلەردىن خالىي قىلىپ، ئۇنى شان ـ شەرەپلىك ھالدا ئۆز ئالدىغا خۇددى تويدا كۈچۈرۈلۈشكە تەييارلانغان گۈزەل قىزدەك پاك ۋە ئەيىبسىز ئېلىپ كېلىش ئۈچۈندۇر. [28] ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى شۇنداق سۆيگەنىكەن، ئەرلەرمۇ ئۆز ئاياللىرىنى ئۆز تېنىنى سۆيگەندەك سۆيۈشى كېرەك. ئايالىنى سۆيگەن كىشى ئۆزىنى سۆيگەن بىلەن باراۋەر. [29] ھېچكىم ھېچقاچان ئۆز تېنىدىن نەپرەتلەنمەيدۇ. ئەكسىچە، ئۆز تېنىنى ئاسرايدۇ ۋە ئۇنىڭغا كۆيۈنىدۇ. بۇ خۇددى ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆز تېنى بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى ئاسراپ، ئۇنىڭغا كۆيۈنگەنلىكىگە ئوخشايدۇ. [30] بىز ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىنىڭ ئەزالىرىمىز. [31] مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «ئادەمنىڭ ئاتا ـ ئانىسىدىن ئايرىلىپ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ، ئىككىسىنىڭ بىر تەن بولۇشى ئەنە شۇ سەۋەبتىندۇر.» [32] بۇ، ئىنتايىن مۇھىم بىر سىردۇر. مەن بۇ سۆزلەرنى ئەيسا مەسىھ بىلەن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ زىچ مۇناسىۋىتىنى كۆزدە تۇتۇپ ئېيتتىم. [33] يەنە بىر قېتىم شۇنى تەكىتلەيمەنكى، ھەممىڭلار ئاياللىرىڭلارنى ئۆزۈڭلارنى سۆيگەندەك سۆيۈڭلار، ئاياللارمۇ ئەرلىرىنى ھۆرمەتلىسۇن.

*26. بۇ يەردىكى «سۇ بىلەن يۇيۇش» ئېتىقادچىلارنىڭ پاكلىنىشىنى ياكى چۆمۈلدۈرۈش مۇراسىمىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

ئاتا-ئانا ۋە پەرزەنتلىك مۇناسىۋەت

6 [1] ئەي باللار، رەببىمىزگە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ئاتا-
ئاناڭلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار. بۇ، سىلەرنىڭ بۇرچۇڭلاردۇر. [2] مۇسا
پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن «ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل» دېگەن
پەرزنى ئادا قىلىڭلار. بۇ، خۇدانىڭ بىر ۋەدە بىلەن باغلاپ بەرگەن
دەسلەپكى پەرزىدۇر. [3] بۇ ۋەدە شۇكى، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلساڭلار، «بەختلىك
بولىسىلەر ۋە بۇ دۇنيادا ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىسىلەر.»
[4] ئەي ئاتىلار، پەرزەنتلىرىڭلارنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ، ئۆچمەنلىك
پەيدا قىلماڭلار. ئۇلارنى رەببىمىزنىڭ تەلىمى بويىچە تەربىيىلەڭلار.

خوجايىن ۋە قۇل ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت

[5] ئەي قۇللار، بۇ دۇنيادىكى خوجايىنلىرىڭلارغا خۇددى ئەيسا
مەسىھكە بويسۇنغاندەك چوڭقۇر ھۆرمەت ۋە چىن قەلب بىلەن بويسۇنۇڭلار.
[6] خوجايىنىڭلارنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن، پەقەت ئۇلارنىڭ ئالدىدىلا
ئەمەس، بەلكى ھەممىشە ئۇلارغا خىزمەت قىلىڭلار. چۈنكى، سىلەر ئەيسا
مەسىھنىڭ خىزمەتكارى بولۇش سۈپىتىڭلار بىلەن خۇدانىڭ ئىرادىسىگە
چىن دىلىڭلاردىن ئەمەل قىلىشىڭلار كېرەك. [7] خوجايىنىڭلارغا رازىمەنلىك
بىلەن خىزمەت قىلىڭلار. ئۇنى ئادەملەر ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى رەببىمىز
ئۈچۈن قىلغاندەك قىلىڭلار. [8] ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، مەيلى قۇل ياكى ھۆر
بولسۇن، رەببىمىز ھەركىمنىڭ قىلغان ھەربىر ياخشىلىقىنى قايتۇرىدۇ.
[9] ئەي خوجايىنلار، سىلەرمۇ قۇللىرىڭلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىڭلار.
ئۇلارغا تەھدىت سالماڭلار. چۈنكى، ئەرشتىكى خۇدا سىلەرنىڭ، شۇنداقلا
ئۇلارنىڭمۇ خوجايىنى ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر. خۇدا ھەممە ئىنسانلارغا
ئوخشاش مۇئامىلە قىلىدۇ.

خۇدا ئاتا قىلغان قوغدىنىش قورallىرى

[10] ئاخىردا، مەن سىلەرنىڭ رەببىمىزگە ۋە ئۇنىڭ زور قۇدرىتىگە تايىنىپ، كۈچلۈك بولۇشۇڭلارنى تىلەيمەن. [11] شەيتاننىڭ ھىيلە ـ مىكىرلىرىگە تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن، خۇدا ئاتا قىلغان قوغدىنىش قوراللىرى بىلەن قوراللىنىڭلار. [12] چۈنكى، بىز ئىنسانلارغا ئەمەس، بەلكى يامان روھىي كۈچلەر دۇنياسىدىكى ھۆكۈمرانلارغا، ھوقۇقدارلارغا، بۇ قاراڭغۇ دۇنيانىڭ كۆرۈنمەس كۈچلىرىگە ۋە باشقا رەزىل روھىي كۈچلەرگە قارشى جەڭ قىلىۋاتىمىز. [13] مۇشكۈل كۈنلەردە دۈشمەنىڭ ھۇجۇمىغا تاقابىل تۇرالىشىڭلار ھەمدە جەڭدىن كېيىنمۇ قەددىڭلارنى رۇسلاپ تۇرالىشىڭلار ئۈچۈن، خۇدا ئاتا قىلغان قوغدىنىش قوراللىرى بىلەن تولۇق قوراللىنىڭلار. [14] بۇ جەڭدە پۇت تىرەپ تۇرالىشىڭلار ئۈچۈن، بېلىڭلارغا ھەقىقەت كەمرىنى، كۆكسۈڭلارغا ھەققانىيلىق ساۋۇتىنى تاقاڭلار. [15] خۇدانىڭ ئىنسانلارنى ئۆزى بىلەن ياراشتۇرۇش توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر چورۇقىنى كىيىپ، تەييار تۇرۇڭلار. [16] مانا بۇلارغا قوشۇپ، شەيتاننىڭ بارلىق ئوت تۇتاشتۇرۇلغان ئوقلىرىنى توسۇپ قالالايدىغان ئېتىقاد قالقىنىنى قولۇڭلارغا ئېلىڭلار. [17] خۇدا ئاتا قىلغان قۇتقۇزۇلۇش دۇبۇلغىسىنى كىيىڭلار ۋە مۇقەددەس روھ قىلىچى، يەنى خۇدانىڭ سۆزىنى مەھكەم تۇتۇڭلار. [18] ھەمىشە مۇقەددەس روھقا تايىنىپ، ئىلتىماسىڭلارنى ئېيتىپ دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىڭلار. شۇنداقلا، سەگەك تۇرۇپ، بارلىق ئېتىقادچىلار ئۈچۈن داۋاملىق دۇئا قىلىپ تۇرۇڭلار. [19] مەن ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلىڭلار. خۇش خەۋەرنىڭ سىرىنى يۈرەكلىك يەتكۈزۈشۈم ئۈچۈن، خۇدا ماڭا توغرا سۆزلەرنى بەرگەي. [20] مەن بۇ خۇش خەۋەرنى تارقىتىش سەۋەبىدىن كىشەنلەنگەن ئەلچىمەن. مېنىڭ خۇش خەۋەرنى يۈرەكلىك ھالدا يەتكۈزۈشۈم ئۈچۈن دۇئا قىلغايسىلەر. چۈنكى، بۇ مېنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك ئىشىمدۇر.

سالام ۋە تىلەكلەر

[21-22] سىلەرنىڭ مېنىڭ ئەھۋالىمنى ۋە نېمە قىلىۋاتقانلىقىمنى بىلىشىڭلار
ئۈچۈن، قەدىرلىك قېرىندىشىمىز ھەم رەببىمىزنىڭ سادىق خىزمەتكارى
بولغان تىخىكۇسنى ئالدىڭلارغا ئەۋەتىمەن. ئۇ سىلەرگە ئەھۋالىمىزنى
يەتكۈزۈپ، سىلەرنى رىغبەتلەندۈرىدۇ.
[23] خۇدائاتىمىزدىن ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھتىن سىلەرگە ئامانلىق،
مېھىر-مۇھەببەت ۋە ئىشەنچ تىلەيمەن. [24] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنى
ئۆچمەس مېھىر-مۇھەببەت بىلەن سۆيگۈچىلەرنىڭ ھەممىسىگە خۇدانىڭ
مېھىر-شەپقىتى يار بولغاي!

فىلىپىلىكلەرگە يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇس بولۇپ، ئۇ بۇ خەتنى تۈرمىدىكى ۋاقتىدا فىلىپى شەھىرىدىكى (بۈگۈنكى گرېتسىيىدە) ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يازغان. پاۋلۇس ئىككىنچى قېتىملىق خىزمەت سەپىرىدە فىلىپى شەھىرىگە بېرىپ، خۇش خەۋەر تارقىتىش بىلەن بۇ يەردە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ئاساسىنى سالغان («ئەلچىلەر» 16 ـ باب 12 ــ 40 ـ ئايەتلەر).

فىلىپىلىكلەر پاۋلۇسنىڭ شۇ چاغدىكى ئەھۋالىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا سوۋغا ـ سالاملار ئەۋەتكەن. پاۋلۇس بۇنىڭغا رەھمەت ئېيتىش يۈزىسىدىن ئۇشبۇ خەتنى يازغان. ئۇ خېتىدە ئۆزىنىڭ ئەھۋالىدىن ئۇلارنى خەۋەردار قىلىش بىلەن ئۇلارنى زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان مەزگىللىرىدىمۇ ئېتىقادىدا چىڭ تۇرۇشقا، ھەرقانداق شارائىتتا خۇشال ـ خۇرام ياشاشقا چاقىرغان. ئۇ يەنە ئېتىقادچىلارنى ئىتتىپاق ۋە كەمتەر بولۇشقا، ساختا ئەلچىلەردىن ھەزەر ئەيلەشكە ئۈندىگەن. بۇ خەتتە پاۋلۇسنىڭ فىلىپىلىكلەرگە بولغان چوڭقۇر مېھىر ـ مۇھەببىتى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن.

تۈرمىدە تۇرۇپ يازغان بۇ خېتىدە پاۋلۇس خۇشال ـ خۇرام بولۇشنى كۆپ قېتىم تىلغا ئالغانلىقىدىن، بۇ خەت «خۇشال ـ خۇراملىق خېتى» دەپ تونۇلغان.

تېزىس:

1. دۇئايىسالام (1 ـ باب 1 ــ 11 ـ ئايەتلەر)
2. پاۋلۇسنىڭ تۈرمىدىكى ئەھۋالى (1 ـ باب 12 ــ 26 ـ ئايەتلەر)
3. ئەيسا مەسىھكە باغلانغان ھايات
   (1 ـ باب 27 ـ ئايەتتىن 2 ـ باب 18 ـ ئايەتكىچە)
4. تىموتىي ۋە ئېپافرودىتنى تونۇشتۇرۇش (2 ـ باب 19 ــ 30 ـ ئايەتلەر)
5. نەسىھەت ۋە ئاگاھلاندۇرۇش (3 ـ باب 1 ـ ئايەتتىن 4 ـ باب 9 ـ ئايەتكىچە)
6. تەشەككۈر ۋە ئاخىرقى سالام (4 ـ باب 10 ــ 23 ـ ئايەتلەر)

فىلىپىلىكلەرگە يېزىلغان خەت

1 [1] ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارى بولغان مەنكى پاۋلۇستىن ۋە مەن
ئارقىلىق تىموتىيدىن، فىلىپى شەھىرىدىكى ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ
بولغان مۇقەددەس خەلققە، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ باشلامچىلىرى ۋە
خىزمەتچىلىرىگە سالام. [2] خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەرگە
مېھىر ـ شەپقەت ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

شۈكۈر ۋە دۇئا

[3] مەن سىلەرنى ھەر قېتىم ئەسلىگىنىمدە خۇداغا شۈكۈر ئېيتىمەن.
[4] ھەر قېتىم سىلەر ئۈچۈن دۇئا قىلغىنىمدا، قەلبىم خۇرسەنلىككە تولۇپ
تاشىدۇ. [5] چۈنكى، مەن ئاراڭلاردا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە باشلىغان
بىرىنچى كۈندىن ھازىرغىچە، سىلەر مېنىڭ بۇ خىزمىتىمنى قوللاپ
كەلدىڭلار. [6] شۇنىڭغا قەتئىي ئىشىنىمەنكى، سىلەرنى يېڭى ھاياتلىق يولىغا

يېتەكلىگەن خۇدا ئۆزى باشلىغان بۇ ياخشى ئىشنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئەيسا مەسىھ قايتا كېلىدىغان كۈنى تاماملايدۇ. [7] مېنىڭ بۇنداق ئويلىشىم توغرا، دەپ قارايمەن. چۈنكى، سىلەرنىڭ مېنىڭ قەلبىمدىن ئالغان ئورنۇڭلار ناھايىتى مۇھىم. مەيلى مەن زىنداندا كىشەنلىنىپ ياتقان ۋاقتىمدا بولسۇن ياكى سىرتتا خۇش خەۋەرنى قوغداپ، ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق بەرگەن ۋاقتىمدا بولسۇن، ھەممىڭلار مەن بىلەن بىللە خۇدانىڭ ئىلتىپاتىدىن تەڭ بەھرىمەن بولدۇڭلار. [8] مېنىڭ سىلەرنى قانچىلىك سېغىنغانلىقىمغا ھەمدە ئەيسا مەسىھ ماڭا ئاتا قىلغان مېھىر ـ مۇھەببەت بىلەن سىلەرنى قانچىلىك سۆيىدىغانلىقىمغا خۇدا ئۆزى گۇۋاھتۇر.

[9] مەن شۇنىڭغا دۇئا قىلىمەنكى، خۇدا توغرىسىدىكى بىلىمىڭلار ۋە ئاقىللىقىڭلارنىڭ ئېشىشى ئارقىلىق مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلار بارغانسېرى ئېشىپ بارسۇن. [10] شۇنداق بولغاندا، سىلەر خۇدانىڭ نېمىدىن خۇرسەن بولۇپ، نېمىدىن خۇرسەن بولمايدىغانلىقىنى پەرق ئېتەلەيسىلەر ـ دە، ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگەن كۈندە پاك ۋە ئەيىبسىز بولالايسىلەر. [11] ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھاياتىڭلار يەنە ھەققانىيلىق مېۋىسى بىلەن تولۇپ، خۇداغا شان ـ شەرەپ ۋە مەدھىيىلەر ئېلىپ كېلىسىلەر.

ھاياتلىق ئەيسا مەسىھ ئۈچۈندۇر

[12] قېرىنداشلار، شۇنى بىلىشىڭلارنى خالايمەنكى، بېشىمغا كەلگەن بۇ جاپا ـ مۇشەققەتلەر خۇش خەۋەرنىڭ تېخىمۇ كەڭ تارقىلىشىغا تۈرتكە بولدى. [13] ساراي مۇھاپىزەتچىلىرى ۋە باشقىلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلغانلىقىم ئۈچۈن كىشەنلەنگەنلىكىمنى بىلىشتى. [14] زىندانغا تاشلانغانلىقىم سەۋەبىدىن نۇرغۇنلىغان قېرىنداشلارنىڭ رەبىمىزگە بولغان ئىشەنچى كۈچەيدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار خۇدانىڭ سۆزىنى تېخىمۇ

مەردانە ۋە يۈرەكلىك ھالدا يەتكۈزىدىغان بولىدى.
[15] دەرۋەقە، ماڭا ھەسەتخورلۇق قىلىپ، مەن بىلەن بەسلىشىش مەقسىتىدە خۇش خەۋەر تارقىتىۋاتقانلارمۇ بار. ئەمما باشقىلار خۇش خەۋەرنى ياخشى نىيەت بىلەن يەتكۈزۈۋاتىدۇ. [16] بۇلار مېنىڭ خۇش خەۋەرنى قوغداشقا تەيىنلەنگەنلىكىمنى بىلىپ، مېنى سۆيگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈۋاتىدۇ. [17] لېكىن، ئالدىنقىلىرى بولسا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشتە ئۆزلىرىنىڭ شەخسىي مەنپەئىتىنى ئويلاپ، ئۇنى پاك قەلبى بىلەن ئەمەس، بەلكى مېنىڭ زىنداندا تارتىۋاتقان ئازابىمنىڭ ئۈستىگە يۈرەك ئازابى قوشۇش ئۈچۈن قىلىۋاتىدۇ. [18] مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، يەنى ئۇلارنىڭ مۇددىئاسى توغرا بولسۇن ـ بولمىسۇن، پەقەت ئەيسا مەسىھ تونۇتۇلسىلا خۇرسەنمەن. بۇنىڭدىن كېيىنمۇ داۋاملىق خۇرسەن بولىمەن. [19] چۈنكى، خۇدانىڭ مېنى مەن بىلەن قارشىلاشقۇچىلارنىڭ ئالدىدا ئاقلايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن.* بۇ، سىلەرنىڭ دۇئالىرىڭلار ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ روھى، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ ياردىمى ئارقىلىق بولىدۇ. [20] ئەيسا مەسىھكە يۈز كېلەلمەيدىغان ئىشلارنى قىلىپ، خىجالەتچىلىكتە قالماسلىقىمنى ئىنتىزارلىق بىلەن ئۈمىد قىلىمەن ھەمدە ھازىرمۇ ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا، مەيلى مەن قانداق ياشاي ياكى قانداق ئۆلەي، ئەيسا مەسىھنى باتۇرلۇق بىلەن ئۇلۇغلايمەن. [21] چۈنكى، مەن ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن ياشايمەن. ئۆلسەممۇ، ئەرشتە ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە بولىمەن. بۇ، مەن ئۈچۈن تېخىمۇ ياخشىدۇر. [22] لېكىن، ھاياتلا بولىدىكەنمەن، ئىشىنىمەنكى ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن قىلغان خىزمىتىم نەتىجىلىك بولىدۇ. قايسىنى تاللىشىم كېرەك؟ [23] تەڭلىكتە قالدىم. بۇ دۇنيادىن

*19. بۇنى «خۇدانىڭ مېنى زىنداندىن قويۇپ بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن» دەپ چۈشىنىشكىمۇ بولىدۇ.

ئايرىلىپ، ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە بولۇشنى ئارزۇ قىلىمەن، چۈنكى
بۇنىڭدىنمۇ ياخشى ئىش يوقتۇر، ئەلۋەتتە. [24] بىراق، سىلەر ئۈچۈن مېنىڭ
هايات تۇرۇشۇم زۆرۈردۇر. [25] شۇنىڭغا ئىشىنىمەنكى، مەن هازىرچە
ئۆلمەيمەن. ئەكسىچە، ھەممىڭلارنىڭ ئېتىقادى تېخىمۇ مۇستەھكەملىنىپ،
تېخىمۇ خۇشال بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، داۋاملىق سىلەر بىلەن بىللە بولىمەن.
[26] مەن ئامان ـ ئېسەن سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا قايتا بارغىنىمدا، مېنىڭ
كەلگەنلىكىمدىن سىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھكە بولغان خۇرسەنلىكىڭلار تېخىمۇ
تولۇپ تاشىدۇ.

[27] نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئەمەلىي ھەرىكىتىڭلار ئەيسا مەسىھ
توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرگە لايىق بولسۇن. شۇنداق بولغاندا، مەيلى مەن
يېنىڭلارغا بېرىپ، سىلەر بىلەن دىدار كۆرۈشەي ياكى مۇشۇ يەردە تۇرۇپ،
سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلاردىن خەۋەردار بولاي، سىلەرنىڭ بىر نىيەت، بىر
مەقسەتتە قەتئىي تەۋرەنمەي، بۇ خۇش خەۋەر ئېلىپ كېلىدىغان ئېتىقاد
ئۈچۈن بىرلىكتە كۈرەش قىلىۋاتقانلىقىڭلارنى بىلەلەيمەن. [28] سىلەرگە قارشى
تۇرغۇچىلاردىن قىلچە قورقماڭلار. سىلەردىكى بۇ غەيرەت ئۇلارنىڭ ھالاك
بولىدىغانلىقىنىڭ، سىلەرنىڭ بولسا خۇدا تەرىپىدىن قۇتقۇزۇلىدىغانلىقىڭلارنىڭ
بەلگىسىدۇر. [29] چۈنكى، خۇدا سىلەرگە پەقەت ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد
قىلىشىڭلا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئۈچۈن ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشنىڭمۇ
شەرىپىنى ئاتا قىلغان. [30] مەن سىلەر بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمدا، سىلەر
مېنىڭ خۇش خەۋەرگە قارشى تۇرغۇچىلار بىلەن كۈرەش قىلغانلىقىمنى
كۆردۈڭلار. ھازىرمۇ مېنىڭ بۇ كۈرەشنى داۋاملاشتۇرۇۋاتقانلىقىمدىن
خەۋەردار بولۇۋاتىسىلەر ھەمدە سىلەرمۇ بۇ كۈرەشنى قىلىۋاتىسىلەر.

ئەيسا مەسىھنى ئۆلگە قىلىڭلار

2 [1] ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، سىلەر
رىغبەتلەندۈرۈلدۈڭلار ۋە ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدىن تەسەللىي
تاپتىڭلار. مۇقەددەس روھتىن ئورتاق بەھرىمەن بولدۇڭلار ھەمدە ئەيسا
مەسىھنىڭ مېھرىبانلىقى ۋە رەھىمدىللىكىنى كۆردۈڭلار. [2] شۇنداق ئىكەن،
سىلەر ئوخشاش ئوي-پىكىر، ساپ مېھىر-مۇھەببەت ۋە بىر نىيەت، بىر
مەقسەتتە بولۇڭلار. شۇنداق بولغاندا، مېنى خۇشاللىققا چۆمدۈرىسىلەر.
[3] ھەرقانداق ئىشتا شەخسىيەتچىلىك ۋە قۇرۇق شۆھرەتكە بېرىلمەڭلار.
ئەكسىچە، كەمتەر بولۇپ، باشقىلارنى ئۆزۈڭلاردىن ئۈستۈن كۆرۈڭلار. [4] ئۆز
مەنپەئەتىڭلارنىلا ئەمەس، باشقىلارنىڭ مەنپەئەتىنىمۇ ئويلاڭلار. [5] ئوي-
پىكرىڭلاردا ئەيسا مەسىھتەك بولۇڭلار:

[6] ئۇ تەبىئىتى جەھەتتە خۇدا بولسىمۇ،
خۇدا بىلەن تەڭ ئورۇندا تۇرۇشۇم كېرەك، دېمىدى.
[7] ئەكسىچە، ئۇ ئۆز ئىختىيارى بىلەن بۇ ئورۇندىن ۋاز كېچىپ،
ئىنسان تېنىدە كېلىپ، ئۆزىنى قۇلدەك تۇتتى.
[8] ئۇ ئىنسان قىياپىتىدە ياشاپ ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇپ،
تاكى ئۆلگۈچە خۇداغا ئىتائەتمەن بولدى.
ئۇ ھەتتا كرېستكە مىخلانغاندىمۇ شۇنداق قىلدى.
[9] شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ خۇدا ئۇنى ئەڭ يۇقىرى ئورۇنغا كۆتۈرۈپ،
ئۇنىڭغا ھەممىدىن ئۈستۈن نام-شۆھرەتنى بەردى.
[10] شۇڭا، بۇ دۇنيا ۋە ئۇ دۇنيادىكى پۈتكۈل مەۋجۇدات
ئەيسا مەسىھنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ ئۇنىڭغا سەجدە قىلىپ،

[11] ئۇنى رەببىم دەپ ئېتىراپ قىلىدۇ.
بۇنىڭ بىلەن، خۇدائاتىمىز ئۇلۇغلىنىدۇ.

ئالەمدە يورۇقلۇق بولۇڭلار

[12] شۇڭلاشقا، ئەزىز قېرىنداشلىرىم، مەن ئاراڭلاردىكى ۋاقتىمدا ھەمىشە سۆزۈمنى ئاڭلىغىنىڭلاردەك، سىلەردىن ئايرىلغان مۇشۇ ۋاقىتلاردىمۇ سۆزۈمنى تېخىمۇ ياخشى ئاڭلاڭلار. خۇدادىن قورقۇپ ۋە ئۇنى چوڭقۇر ھۆرمەتلەپ، خۇدا سىلەرنى قۇتقۇزغاندا ئاتا قىلغان يېڭى ھاياتنى تۇرمۇشۇڭلارغا تەتبىقلاشقا تىرىشىڭلار. [13] چۈنكى، خۇدا سىلەرنى ئۆزگەرتىپ، سىلەرگە ئۆزىنىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئارزۇ ھەم كۈچ ـ قۇدرەت بېرىدۇ.

[14] ھەرقانداق ئىش قىلغاندا ئاغرىنماڭلار، تاكاللاشماڭلار. [15-16] مۇشۇنداق بولغاندا، ھېچكىم سىلەرنى ئەيىبلىيەلمەيدۇ. سىلەرمۇ بۇ چىرىكلىشىپ، رەزىللىشىپ كەتكەن ئىنسانلار ئارىسىدا خۇدانىڭ قۇسۇرسىز، پاك پەرزەنتلىرىدىن بولسىلەر ھەمدە ھاياتلىق ئېلىپ كېلىدىغان خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگىنىڭلاردا، بۇ زۇلمەتلىك دۇنيادا خۇددى چاقناپ تۇرىدىغان يۇلتۇزلارغا ئوخشاش چاقناپ تۇرىسىلەر. مانا شۇنداق بولغاندا، ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگەن كۈندە پۈتۈن خىزمىتىم ۋە ئەجرىمنىڭ بىكارغا كەتمىگەنلىكىدىن پەخىرلىنەلەيمەن. [17] سىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادىڭلار ۋە ئۇنىڭ ئۈچۈن قىلغان خىزمىتىڭلار خۇداغا ئاتالغان قۇربانلىق ھېسابلىنىدۇ. ئەگەر مەن ئىسسىق قېنىمنى سىلەرنىڭ بۇ قۇربانلىقىڭلار ئۈستىگە چاچسام، يەنى سىلەر ئۈچۈن ئۆلسەم، خۇرسەن بولىمەن ھەمدە سىلەر بىلەن بىللە شادلىنىشقا چۆمىمەن. [18] شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ خۇرسەن بولۇڭلار ھەمدە مەن بىلەن بىللە شادلىنىشقا چۆمۈڭلار.

تىموتىي ۋە ئېپافرودىت

19 رەببىمىز ئەيسا خالىسا، تىموتىينى يېقىندا يېنىڭلارغا ئەۋەتىمەن.
بۇنىڭ بىلەن، ئۆزئارا ئەھۋالىمىزنى ئۇقۇشۇپ، كۆڭلىمىز ئارام تاپىدۇ. 20 ھازىر
مېنىڭ يېنىمدا تىموتىيدىن باشقا ماڭا ئوخشاش سىلەرگە ھەقىقىي كۆڭۈل
بۆلىدىغان ئادەم يوق. 21 باشقىلار ئۆز ئىشلىرىنىلا ئويلاپ، ئەيسا مەسىھنى
خۇرسەن قىلىدىغان ئىشلارغا ئانچە كۆڭۈل بۆلمەيۋاتىدۇ. 22 سىلەرگە
مەلۇمكى، تىموتىي ئۆزىنىڭ ياخشى بىر ياردەمچى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى.
ئۇ خۇددى ئوغۇلنىڭ ئاتىسىغا ياردەم قىلغىنىغا ئوخشاش، خۇش خەۋەر
يەتكۈزۈش يولىدا مەن بىلەن بىللە ئىشلىدى. 23 شۇڭا، مەن زىنداندىن
چىقىش ئىشىمنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلگەن ھامان، ئۇنى دەرھال
يېنىڭلارغا ئەۋەتىمەن. 24 رەببىمىزگە بولغان ئىشەنچىم كامىلكى، پات ئارىدا
ئۆزۈممۇ يېنىڭلارغا بارىمەن.
25 مەن ياردەمگە موھتاج بولۇپ تۇرغان ۋاقتىمدا، سىلەر ماڭا ئۇچۇرچى
ئېپافرودىتنى ئەۋەتتىڭلار. ھازىر مەن ئۇنى سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا ئەۋەتىشنى
قارار قىلدىم. ئۇ مەن بىلەن خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش يولىدا مۈرىنى
مۈرىگە تىرەپ كۈرەش قىلغان قېرىندىشىم ھەم خىزمەتدىشىمدۇر. 26 ئۇ
ھەممىڭلارنى سېغىنىدى ھەمدە ئۆزىنىڭ كېسەل بولۇپ قالغانلىقىدىن خەۋەر
تاپقانلىقىڭلار ئۈچۈن بىئارام بولدى. 27 دەرۋەقە، ئۇ راستىنىلا كېسەل بولۇپ
قېلىپ، ئۆلۈپ كېتىشكە تاس قالغانىدى. لېكىن، ئۇ ئۆلمىدى، چۈنكى خۇدا
ئۇنىڭغا رەھىم قىلدى. خۇدا يالغۇز ئۇنىڭغىلا ئەمەس، دەرد ئۈستىگە دەرد
بولمىسۇن دەپ، ماڭىمۇ رەھىم قىلدى. 28 مانا شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەرنىڭ
ئۇنىڭ بىلەن قايتا كۆرۈشۈپ خۇرسەن بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، ئۇنى تېزلا يولغا
سالماقچىمەن. شۇنداق قىلسام، مەن سىلەردىن كۆپ ئەنسىرمەيدىغان
بولىمەن. 29 شۇڭا، ئۇنى قېرىندىشىڭلارنى كۈتۈۋالغاندەك خۇشال ـ خۇراملىق

بىلەن كۈتۈۋالغايسىلەر ھەمدە بۇنداق كىشىلەرنى ھۆرمەتلىگەيسىلەر.
30 چۈنكى، ئۇ ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىش ئۈچۈن ھاياتىنىڭ
خېيىمخەتەرگە ئۇچرىشىغا قارىماي، سىلەر ماڭا قىلالمىغان ياردەمنى
قىلىمەن دەپ، ئۆلۈشكە تاس قالغانىدى.

ئەيسا مەسىھنى تونۇش ھەممىدىن مۇھىمدۇر

3 1 ئەمدى قېرىنداشلىرىم، سىلەر رەببىمىزگە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار
ئۈچۈن شاد-خۇرام بولۇڭلار. سىلەرگە بۇرۇن ئېيتقان سۆزلەرنى يەنە
قايتىلاش ماڭا ئاۋارىچىلىك ئەمەس، چۈنكى بۇ سۆزلەر سىلەرنىڭ
قوغدىلىشىڭلار ئۈچۈندۇر. 2 قۇتقۇزۇلۇش ئۈچۈن چوقۇم خەتنە قىلىنىش
كېرەك، دەپ يۈرىدىغان «تەن كەسكۈچىلەر» دىن ھوشيار بولۇڭلار. بۇ
يامانلىق قىلغۇچىلار ئىتتىن پەرقى يوق! 3 خۇدانىڭ نەزىرىدە ھەقىقىي خەتنە
قىلىنغانلار ئۇلار ئەمەس، بەلكى بىزلەر. چۈنكى، بىز مۇقەددەس روھقا
تايىنىپ، خۇداغا ئىبادەت قىلىپ، ئەيسا مەسىھ بىلەن ماختىنىمىز. بىز
قىلچىمۇ خەتنىگە ۋە ئۆزىمىز سىڭدۈرگەن ئەجرىگە تايانمايمىز. 4 ئەگەر ئۆز
ئەجرىمگە تايىنىشقا توغرا كەلسىدى، ئۇنىڭغا ئاساسلىرىم يېتەرلىك بولاتتى.
ئەگەر بەزىلەر بۇنداق ئىشلارغا تايىنىپ قۇتقۇزۇلغىلى بولىدۇ دەپ ئويلىسا، ئۇ
چاغدا مېنىڭ ئاساسىم تېخىمۇ يېتەرلىك بولاتتى. 5 چۈنكى، مەن تۇغۇلۇپ
سەككىزىنچى كۈنى خەتنە قىلىنغان ئىسرائىل ئەۋلادىمەن، يەنى بىنيامىن
قەبىلىسىدىن بولغان قېنى ساپ يەھۇدىيمەن. تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل
قىلىشنى ئۆلچەم قىلىش نۇقتىسىدىن ئېيتقاندىمۇ، مەن قىل سىغمايدىغان
پەرىسىي ئېقىمدىنمەن. 6 بۇ يولدىكى قىزغىنلىقىم جەھەتتىن ئېيتقاندا، مەن
ئىلگىرى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار تەۋرات قانۇنىنى بىكار قىلماقچى
دەپ، ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلغان ئادەم ئىدىم. ئەگەر تەۋرات قانۇنىغا

ئەمەل قىلىش ھەققانىيلىق دەپ قارالسا، مەن بۇ ئۆلچەمگە ئەڭ لايىق ئادەم بولاتتىم. [7] لېكىن، مەن بۇرۇن قۇتقۇزۇلۇش ئۈچۈن مۇھىم بىلگەن بۇ ئىشلارنى ھازىر پۈتۈنلەي ئەھمىيەتسىز دەپ قارىدىم. [8-9] مەن قەتئىي شۇنداق قارايمەنكى، رەببىم ئەيسا مەسىھنى تونۇشنىڭ ئەۋزەللىكى ئالدىدا ھەرقانداق ئىش قەدىرسىزدۇر. ئەيسا مەسىھنى تونۇپ يېتىشىم ۋە ئۇنىڭغا زىچ باغلىنىشىم ئۈچۈن، ھەممىنى تاشلىۋەتتىم ھەمدە ئۇلارنى ئەخلەت، دەپ قارايمەن. ئەمدى مېنىڭ ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىشىم تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق بولدى. چۈنكى بۇ ھەققانىيلىق ئېتىقاد ئارقىلىق خۇدادىن كەلدى. [10] مېنىڭ ھازىرقى مەقسىتىم، ئەيسا مەسىھنى ۋە ئۇنىڭ ئۆلۈپ تىرىلىش قۇدرىتىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ تارتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىنى ئۆز كەچۈرمىشىم ئارقىلىق چوڭقۇر تونۇپ يېتىپ، ئۇنىڭ ئۆلۈمىنى ئۆلگە قىلىش [11] ۋە نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئۆلۈمدىن خۇدا ۋەدە بەرگەن تىرىلىشكە يېتىشتۇر.

نىشانغا قاراپ ئىلگىرىلەش

[12] بۇنداق دېيىش بىلەن، بۇ مەقسەتكە ئېرىشىپ بولدۇم ياكى كامالەتكە يەتتىم، دېمەكچى ئەمەسمەن. لېكىن، ئەيسا مەسىھ مېنى نېمە مەقسەت بىلەن قۇتقۇزغان بولسا، مەنمۇ شۇ مەقسەت ئۈچۈن چېپىپ يۈرۈۋاتىمەن. [13] قېرىنداشلار، مەن ھەرگىز ئۆزۈمنى بۇ مەقسەتكە يېتىپ بولدۇم، دەپ قارىمايمەن. لېكىن مەن شۇنداق قىلىمەنكى، خۇددى يۈگۈرۈش مۇسابىقىسىدە كەينىگە قارىماي يۈگۈرۈۋاتقان ئادەمدەك، مەنمۇ ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى ئويلىماي، كەلگۈسىدىكى نىشانغا قاراپ تىرىشىمەن. [14] يەنى، خۇدا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق مېنى چاقىرىپ، ئەرشتە مەن ئۈچۈن

تەييارلىغان ئىنئامغا قاراپ ئىلگىرىلەيمەن. [15] شۇنىڭ ئۇچۇن، ئارىمىزدىكى روھىي جەھەتتە پىشىپ يېتىلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ مۇشۇنداق ئويلىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. ئەگەر باشقىچە ئوي ـ پىكىرىڭلار بولسا، خۇدا بۇنىمۇ سىلەرگە ئوچۇق كۆرسىتىپ بېرىدۇ. [16] قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىز خۇدا بىزگە كۆرسىتىپ بەرگەن ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇشىمىز كېرەك.

[17] قېرىنداشلار، مېنى ئۈلگە قىلىڭلار، شۇنداقلا سىلەر بىزنى ئۈلگە قىلغان كىشىلەردىنمۇ ئۆگىنىڭلار. [18] چۈنكى، سىلەرگە كۆپ قېتىم ئېيتقىنىمدەك، ھازىرمۇ كۆز ياشلىرىمنى تۆكۈپ تۇرۇپ شۇنى قايتا ئېيتىمەنكى، ئۆزلىرىنى ئېتىقادچى دەۋالغان نۇرغۇن كىشىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتىكى قۇربانلىقىنى كۆزگە ئىلماي، ئۇنىڭ دۈشمەنلىرىدەك يۈرمەكتە. [19] بۇنداقلارنىڭ ئاقىۋىتى مەڭگۈلۈك ھالاكەتتۇر. ئۇلارنىڭ خۇداسى ئۆزىنىڭ قارنىدۇر. ئۇلارنىڭ ماختىنىدىغىنى نومۇسسىز ئىشلاردۇر. ئۇلار پەقەت بۇ دۇنيانىڭ ئىشلىرىنىلا ئويلايدۇ. [20] ھالبۇكى، بىزنىڭ ھەقىقىي ماكانىمىز ئەرشتە. بىز ئەرشتىكى قۇتقۇزغۇچىمىز بولغان رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئەرشتىن كېلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتىمىز. [21] شۇ چاغدا، ئۇ پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ئۆزىگە بويسۇندۇرىدىغان قۇدرىتى بىلەن بىزنىڭ چىرىپ كېتىدىغان تېنىمىزنى ئۆزگەرتىپ، ئۇنى ئۆزىنىڭ شان ـ شەرەپلىك تېنىگە ئوخشاش قىلىدۇ.

پەند ـ نەسىھەتلەر

4 [1] ئەي سۆيۈملۈك قېرىنداشلىرىم، مەن سىلەرنى سۆيىمەن، سىلەرنى كۆرۈشكە شۇ قەدەر تەشنامەن! سىلەر مېنىڭ خۇشاللىقىم ھەم پەخرىمسىلەر. رەببىمىزگە بولغان ئېتىقادىڭلاردا قىلچە تەۋرەنمەڭلار. [2] ئېۋودىيا ۋە سىنتىخە خانىم، سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، رەببىمىزگە مەنسۇپ

بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن چىقىشىپ ئۆتۈڭلار. 3 ئەي سادىق ھەمكارىم، سەندىن
شۇنى تەلەپ قىلىمەنكى، بۇ ئىشتا سەنمۇ بۇ ئىككى خانىمغا ياردەم قىل.
چۈنكى، ئۇلار مەن ۋە كلېمېنت بىلەن، شۇنداقلا نامى ھاياتلىق دەپتىرىگە
پۈتۈلگەن باشقا خىزمەتداشلىرىم بىلەن بىللە خۇش خەۋەرنى تارقىتىش
يولىدا قان ـ تەر سىڭدۈرگەن.

4 رەببىمىزگە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن ھەمىشە شاد ـ خۇرام
بولۇڭلار. يەنە تەكرارلايمەنكى، شاد ـ خۇرام بولۇڭلار! 5 خۇش پېئىللىقىڭلار
پۈتكۈل ئىنسانغا ئايان بولسۇن. ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، رەببىمىزنىڭ
كېلىشىگە ئاز قالدى. 6 ھېچ نەرسىدىن غەم قىلماڭلار. ئەكسىچە، ھەرقانداق
تەلىپىڭلار بولسا دۇئا ـ تىلاۋەت ئارقىلىق خۇدادىن تىلەڭلار ۋە شۈكۈر
ئېيتىڭلار. 7 شۇنداق قىلساڭلار، خۇدانىڭ كىشىلەرنىڭ ئويلىغىنىدىنمۇ ئېشىپ
چۈشىدىغان تىنچلىقى سىلەرنىڭ قەلبىڭلارنى ۋە ئوي ـ پىكرىڭلارنى ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق تىنچلاندۇرىدۇ.

8 قېرىنداشلىرىم، سۆزۈمنىڭ ئاخىرىدا شۇنى ئېيتىمەنكى، ھەقىقىي،
ماختاشقا ئەرزىيدىغان، ئادىل، پاك، گۈزەل، شەرەپلىك، ئەخلاق ـ
پەزىلەتلىك ۋە مەدھىيىلەشكە سازاۋەر ھەرقانداق ئىشلارغا كۆڭۈل قويۇڭلار.
9 مەندىن ئۆگەنگەن، قوبۇل قىلغان، ئاڭلىغان ۋە كۆرگەنلىرىڭلارنى ئەمەلىي
ھەرىكىتىڭلاردا كۆرسىتىڭلار. شۇنداق بولغاندا، خاتىرجەملىك بېرىدىغان
خۇدا سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ.

پاۋلۇسنىڭ تەشەككۈرى

10 ماڭا يەنە بىر قېتىم غەمخورلۇق قىلغىنىڭلار ئۈچۈن ئىنتايىن خۇشال
بولدۇم ۋە رەببىمىزگە شۈكۈر ئېيتتىم. ھەقىقەتەنمۇ سىلەر ماڭا ئەزەلدىن
غەمخورلۇق قىلىپ كەلدىڭلار، لېكىن ئۇنى ئىپادىلىشىڭلارغا پەقەت

پۇرسەت بولماي كەلدى. [11] بۇنى بىرەر ئېھتىياجىم تۈپەيلىدىن ئېيتىۋاتقىنىم يوق، چۈنكى مەن ھەرقانداق ئەھۋالدا بارىغا قانائەت قىلىشنى ئۆگىنىۋالدىم. [12] مەن مەيلى نامراتلىق ياكى باياشاتلىق بولسۇن، مەيلى توقچىلىق ياكى ئاچارچىلىق بولسۇن، مەيلى مولچىلىق ياكى غۇربەتچىلىك بولسۇن، ھەرقاچان، ھەرقانداق ئەھۋالدا قانائەت قىلىشنى بىلىۋالدىم. [13] مەن ماڭا كۈچ ـ قۇدرەت ئاتا قىلغۇچى رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە تايىنىپ، خۇدا مەندىن تەلەپ قىلغان ھەرقانداق ئىشنى قىلالايمەن. [14] شۇنداقتىمۇ، سىلەر قىيىنچىلىقلىرىمغا ياردەم بېرىپ ياخشى قىلدىڭلار.

[15] ئەي فىلىپىلىكلەر، سىلەرگە مەلۇمكى، مەن سىلەرگە بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشنى باشلىغان ۋە ماكېدونىيە ئۆلكىسىدىن ئايرىلغان چاغلىرىمدا، سىلەردىن باشقا ھېچقانداق ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ماڭا ياردەم بەرمىدى. [16] سالونىكا شەھرىدىكى ۋاقتىمدىمۇ، سىلەر ماڭا بىرنەچچە قېتىم ياردەم بېرىپ، ئېھتىياجىمدىن چىقتىڭلار. [17] مېنىڭ بۇنداق دېيىشىم، سىلەردىن بىرەر سوۋغات تەلەپ قىلىش ئەمەس، بەلكى سىلەرنىڭ ماڭا بەرگەن ياردىمىڭلار ئۈچۈن خۇدانىڭ سىلەرگە زور بەخت قايتۇرۇشىنى ئۈمىد قىلىشتۇر. [18] مەن سىلەرنىڭ ماڭا ئەۋەتكەن بارلىق سوۋغىتىڭلارنى تاپشۇرۇۋالدىم. بۇ مېنىڭ ئېھتىياجىمدىن ئېشىپ كەتتى، ئەلۋەتتە. ئېپافرودىت ئارقىلىق ئەۋەتكەن سوۋغىتىڭلارنى ئېلىپ، ھەممە نەرسەم تېخىمۇ تولۇقلىنىپ كەتتى. بۇ سوۋغاتلار خۇددى خۇش پۇراقلىق كۆيدۈرمە قۇربانلىقتەك، خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. [19] شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەر ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ماڭا غەمخورلۇق قىلغان خۇدا ئۆزىنىڭ مول بايلىقى بىلەن سىلەرنىڭمۇ ھەممە ئېھتىياجىڭلارنى قاندۇرىدۇ.
[20] بارلىق شان ـ شەرەپ ئەبەدىلئەبەد خۇدائاتىمىزغا مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

ئاخىرقى سالام

[21] ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان بارلىق مۇقەددەس خەلققە سالام.
مەن بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان قېرىنداشلاردىنمۇ سىلەرگە سالام. [22] بۇ يەردىكى
مۇقەددەس خەلقتىن، بولۇپمۇ رىم ئىمپېراتورىنىڭ ئوردىسىدىكى خىزمەتكار
قېرىنداشلاردىن سىلەرگە سالام.
[23] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!

كولوسىلىقلارغا يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ، ئەلچى پاۋلۇسنىڭ ئەفەس شەھىرىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان كىچىك بىر شەھەر كولوسىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يازغان خېتىدۇر. گەرچە پاۋلۇس بۇ يەردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى ئۆزى قۇرۇپ چىقمىغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇ بۇرۇن ئەفەس شەھىرىدىن ئۇ يەرگە خىزمەتچىلەرنى ئەۋەتكەن بولغاچقا، بۇ جامائەتچىلىككە نىسبەتەن چوڭ مەسئۇلىيىتىنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلغان. شۇڭا بۇ جامائەتچىلىكتە ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنىڭ پەيدا بولغانلىقىنى ئاڭلاپ، بۇ خەتنى ئۇلارغا يازغان.

ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر روھىي كۈچلەر دۇنياسىدىكى ھۆكۈمرانلار ۋە ھوقۇقدارلارنىڭ تەسىرىدىن توقۇپ چىققان تەلىملەرنى تەرغىب قىلغان. ئۇلار يەنە خەتنە قىلىشقا ئوخشاش ئالاھىدە ئۆرپ ـ ئادەتلەرگە، شۇنداقلا يېمەك ـ ئىچمەك ۋە باشقا تەرەپلەردىكى بىر قىسىم قائىدىلەرگە رىئايە قىلىشتا قاتتىق تۇرغان.

پاۋلۇس بۇ خەتتە ئەيسا مەسىھنى ناھايىتى تەپسىلىي، ئېنىق چۈشەندۈرۈش بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىنى، تولۇق قۇتقۇزۇلۇشقا پەقەتلا ئۇ ئارقىلىق ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى، ئېتىقادچىلار ئۇنىڭغا باغلىنىپ، ئۇنىڭ مۇكەممەللىكىدىن تولۇقلىنىپ تۇرغاچقا ئۇلارنىڭ بۇنداق قائىدىلەرگە موھتاج ئەمەسلىكىنى كۆرسىتىپ، بۇ خىل تەلىملەرنى ئاغدۇرۇپ تاشلىغان. پاۋلۇس يەنە بۇ ھەقىقىي تەلىمنىڭ ئېتىقادچىلارنىڭ ھاياتىدىكى ئەھمىيىتىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتكەن.

تېزىس:

1. دۇئايىسالام (1 ـ باب 1 ــ 14 ـ ئايەتلەر)
2. ئەيسا مەسىھنىڭ ئۈستۈنلۈكى ۋە خىزمىتى
   (1 ـ باب 15 ـ ئايەتتىن 2 ـ باب 19 ـ ئايەتكىچە)
3. ئەيسا مەسىھكە باغلانغان يېڭى ھايات
   (2 ـ باب 20 ـ ئايەتتىن 4 ـ باب 6 ـ ئايەتكىچە)
4. ئاخىرقى سالام (4 ـ باب 7 ــ 18 ـ ئايەتلەر)

كولوسلىقلارغا
يېزىلغان خەت

1 [1]خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىسى بولۇشقا
تاللانغان مەنكى پاۋلۇس ۋە مەن ئارقىلىق قېرىندىشىمىز تىموتىيدىن
[2]كولوسى شەھىرىدىكى ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان سادىق ۋە
مۇقەددەس خەلققە سالام. خۇدائاتىمىز سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە
ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

شۈكۈر دۇئاسى

[3]بىز سىلەر ئۈچۈن دۇئا قىلغاندا، ھەممىشە رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ
ئاتىسى بولغان خۇداغا شۈكۈر ئېيتىمىز. [4]چۈنكى، بىز سىلەرنىڭ ئەيسا
مەسىھكە ئېتىقاد قىلغىنىڭلاردىن ۋە خۇدانىڭ بارلىق مۇقەددەس خەلقىگە
مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتكىنىڭلاردىن خەۋەر تاپتۇق. [5]سىلەرنىڭ
ئېتىقادىڭلار ۋە مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلار ئەرشتە سىلەر ئۈچۈن ساقلىنىۋاتقان

ھەقىقىي بايلىقتا بولغان ئۈمىدىڭلاردىن كەلگەن. ھەقىقەتتىن ئىبارەت بولغان خۇش خەۋەر سىلەرگە دەسلەپتە يەتكۈزۈلگەن چاغدىلا بۇ ئۈمىد سىلەردە پەيدا بولغان. [6] خۇش خەۋەر سىلەرگە يەتكەندە، سىلەر خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىنى ھەقىقىي تونۇپ يەتتىڭلار. ئۇشبۇ خۇش خەۋەر ئاراڭلاردا بىرىنچى كۈندىن تارتىپ مېۋە بېرىپ، ئۆز تەسىرىنى كۆرسەتكىنىدەك، ھازىرمۇ دۇنيانىڭ نۇرغۇن جايلىرىدا شۇنداق قىلماقتا. [7] سىلەر خۇدانىڭ بۇ مېھىر ـ شەپقىتى توغرۇلۇق بىزنىڭ قەدىرلىك خىزمەتدىشىمىز ئېپافرادىن تەلىم ئالدىڭلار. ئۇ ئەيسا مەسىھنىڭ سادىق خىزمەتكارى بولۇپ، بىزنىڭ ئورنىمىزدا سىلەر ئۈچۈن خىزمەت قىلىۋاتىدۇ. [8] ئۇ يەنە مۇقەددەس روھ سىلەرگە ئاتا قىلغان مېھىر ـ مۇھەببەتتىن بىزنى خەۋەردار قىلدى.

كولوسىلىقلارغا قىلىنغان دۇئا

[9] شۇڭا، بىز سىلەر توغرىسىدىكى بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان كۈندىن باشلاپ، سىلەر ئۈچۈن داۋاملىق دۇئا قىلىپ تۇرۇۋاتىمىز. بىز دۇئايىمىزدا خۇدادىن شۇنى تىلىدۇقكى، سىلەر مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئەقىل ـ پاراسەتكە تولۇپ، خۇدانىڭ ئىرادىسى توغرۇلۇق تولۇق چۈشەنچىگە ئېرىشكەيسىلەر. [10] شۇنداق بولغاندا، رەببىمىزنىڭ ئىرادىسىگە مۇناسىپ ياشاپ، ھەر جەھەتتىن ئۇنى خۇرسەن قىلالايسىلەر ھەمدە ھاياتىڭلاردا ھەربىر ياخشى ئىشتا مېۋە بېرىپ، خۇدانى تېخىمۇ چوڭقۇر تونۇپ يېتەلەيسىلەر. [11] بىز يەنە شۇنى تىلىدۇقكى، خۇدا سىلەرنى ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ قۇدرىتى بىلەن كۈچلەندۈرگەي. شۇنداق بولغاندا، سىلەر ھەرقانداق ئىشقا سەۋرچانلىق بىلەن بەرداشلىق بېرەلەيسىلەر ھەمدە خۇشال ـ خۇراملىقتا چۈمۈپ، [12] خۇدائاتىمىزغا شۈكۈر ئېيتىسىلەر. چۈنكى، خۇدا سىلەرنى يورۇقلۇقتا ياشاۋاتقان بارلىق مۇقەددەس خەلقىنىڭ مىراسىدىن ئورتاق بەھرىمەن

بولۇشقا لايىق قىلدى. [13] ئۇ بىزنى شەيتاننىڭ زۇلۇم ـ زەخمىتىدىن قۇتقۇزۇپ، سۆيۈملۈك ئوغلىنىڭ پادىشاھلىقىغا ئېلىپ كىردى. [14] بىز ئۇنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلى ئارقىلىق گۇناھنىڭ قۇللۇقىدىن ئەركىن بولدۇق، يەنى گۇناھلىرىمىز كەچۈرۈم قىلىندى.

ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇنىڭ ۋەزىپىسى

[15] ئەيسا مەسىھ كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان خۇدانىڭ ئوبرازىدۇر. ئۇ بارلىق مەۋجۇداتلاردىن بۇرۇن مەۋجۇت بولغان بولۇپ، ئۇلاردىن ئۈستۈن تۇرىدۇ. [16] چۈنكى، مەيلى يەر يۈزىدە ياكى ئەرشتە بولسۇن، مەۋجۇداتلارنىڭ ھەممىسى ئۇ ئارقىلىق يارىتىلغان. كۆرگىلى بولىدىغان مەۋجۇداتلار ياكى كۆرگىلى بولمايدىغان ئەرشتىكى ھەرقانداق مەرتىۋىلىكلەر، مەنسەپدارلار، ھۆكۈمرانلار ۋە ھوقۇقدارلار بولسۇن، ھەممىسى ئۇ ئارقىلىق ۋە ئۇنىڭ ئۈچۈن يارىتىلغاندۇر. [17] ئۇ بارلىق مەۋجۇداتلاردىن بۇرۇن مەۋجۇتتۇر. بارلىق مەۋجۇداتلار ئۇ ئارقىلىقلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ. [18] ئەيسا مەسىھ ئۆز تېنىدىن ئىبارەت بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ بېشى ۋە ئۇنىڭ بەرپا قىلغۇچىسىدۇر. ئۇنىڭ ھەر جەھەتتىن پۈتكۈل مەۋجۇداتلاردىن ئۈستۈن تۇرۇشى ئۈچۈن، ئۇ ئەڭ ئاۋۋال ئۆلۈمدىن مەڭگۈلۈككە تىرىلدۈرۈلگەن. [19] خۇدا ئۆزىنىڭ بارلىق مۇكەممەل تەبىئىتىنىڭ ئۇنىڭدا بولۇشىدىن سۆيۈندى [20] ھەمدە ئۇ ئارقىلىق يەر يۈزى ۋە ئەرشتىكى بارلىق مەۋجۇداتنى ئۆزى بىلەن ياراشتۇرۇپ، ئۇنىڭ كرېستتە ئاققۇزغان قېنى ئارقىلىق ئىناقلىقنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشتىنمۇ سۆيۈندى.

[21] ئىلگىرى سىلەرمۇ خۇدادىن ئايرىلىپ، قىلغان يامان ئوي ـ پىكىرىڭلار ۋە ئىشلىرىڭلار سەۋەبىدىن ئۇنىڭ بىلەن دۈشمەنلەشكەنىدىڭلار. [22] بىراق، ھازىر خۇدا ئۆز ئوغلى ئەيسا مەسىھنىڭ ئىنسان تېنىدە كرېستكە مىخلىنىپ

قۇربان بولۇشى ئارقىلىق سىلەرنى ئۆزى بىلەن ياراشتۇردى. بۇنىڭدىن مەقسەت، سىلەرنىڭ خۇدانىڭ ئالدىدا پاك، قۇسۇرسىز ۋە ئەيىبسىز بولۇشۇڭلار ئۈچۈندۇر. [23] لېكىن، سىلەر چوقۇم ئېتىقادىڭلاردا تەۋرەنمەي، چىڭ ۋە مۇستەھكەم تۇرۇشۇڭلار، خۇش خەۋەر سىلەرگە ئېلىپ كەلگەن ئۈمىدتىن ۋاز كەچمەسلىكىڭلار كېرەك. بۇ خۇش خەۋەر پۈتۈن يەر ـ يۈزىدە يەتكۈزۈلۈۋاتقان بولۇپ، مەن پاۋلۇسمۇ ئۇنى يەتكۈزۈشكە تەيىنلەندىم.

پاۋلۇسنىڭ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە قىلغان خىزمىتى

[24] مەن ھازىر سىلەر ئۈچۈن ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىۋاتقىنىمغا خۇرسەنمەن. چۈنكى، خۇددى ئەيسا مەسىھ ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتقانغا ئوخشاش، مەن ئۇنىڭ تېنى، يەنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئۈچۈن تارتىشقا تېگىشلىك بولغان ئازاب ـ ئوقۇبەتنىڭ بىر قىسمىنى ئۆز تېنىمدا تارتىۋاتىمەن. [25] خۇدا خوش خەۋەرنىڭ سىلەرگە يەتكۈزۈلۈشى ئۈچۈن، مېنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ خىزمەتكارى قىلىپ تەيىنلىدى. [26] بۇ خوش خەۋەر ئەلمىساقتىن بۇيان ئاشكارىلانمىغان. ھازىر ئۇنىڭ سىرى خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىگە ئايان قىلىندى. [27] خۇدا بۇ سىرنىڭ سىلەر يەھۇدىي ئەمەسلەرگىمۇ ھەقىقىي ئۇلۇغلۇق ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى ئۆز مۇقەددەس خەلقىگە بىلدۈرۈشتىن سۆيۈندى. بۇ سىر دەل ئەيسا مەسىھنىڭ قەلبىڭلاردا ئىكەنلىكىدۇر. بۇ سىلەر ئۈمىد قىلغان ئۇلۇغلۇققا كەلگۈسىدە ئېرىشىشىڭلارنىڭ كاپالىتىدۇر. [28] شۇڭا، بىز ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى بارلىق ئىنسانلارغا يەتكۈزۈشكە، شۇنداقلا خۇدا بىزگە ئاتا قىلغان بارلىق ئەقىل ـ پاراسەت بىلەن ئۇلارغا نەسىھەت قىلىپ تەلىم بېرىشكە تىرىشىۋاتىمىز. بۇنىڭدىن مەقسەت، ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە

مەنسۇپ بولۇپ، ئۇنىڭغا بولغان ئېتىقادىنىڭ ھەر جەھەتتىن تولۇق يېتىلگەن
ھالدا خۇدانىڭ ئالدىغا بېرىشى ئۈچۈندۇر. [29] بۇ مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن،
ئەيسا مەسىھتىن كەلگەن، ھاياتىمدا نامايان بولۇۋاتقان زور كۈچكە تايىنىپ،
تىرىشىپ ـ تىرمىشىپ ئىشلەۋاتىمەن.
2 [1] مېنىڭ سىلەر ۋە لائودىكىيا شەھىرىدىكىلەر ھەمدە مېنى تېخى
كۆرمىگەن باشقا كىشىلەر ئۈچۈن قانداق تىرىشىپ ـ تىرمىشىپ
ئىشلەۋاتقانلىقىمنى بىلىشىڭلارنى خالايمەن. [2] مېنىڭ بۇنداق ئىشلىشىم
سىلەرنىڭ ئىچ ـ ئىچىڭلاردىن رىغبەتلىنىپ، بىر ـ بىرىڭلارغا مېھىر ـ
مۇھەببەت كۆرسىتىپ، ئۆزئارا باغلىنىشىڭلار ئۈچۈندۇر. شۇنداق بولغاندا،
ھەقىقەتنى چوڭقۇر چۈشىنىشتىن كەلگەن تولۇق ئىشەنچكە ئېرىشىپ، خۇدا
ئاشكارىلىغان سىرنى، يەنى ئەيسا مەسىھنى ھەقىقىي تونۇپ يېتەلەيسىلەر.
[3] بارلىق ئەقىل ـ پاراسەت ۋە بىلىم ئەيسا مەسىھكە مۇجەسسەملەنگەن.
[4] ھېچكىمنىڭ سىلەرنى چىرايلىق گەپ ـ سۆزلەر بىلەن ئازدۇرۇپ
كەتمەسلىكى ئۈچۈن، بۇلارنى ئېيتىۋاتىمەن. [5] چۈنكى، مەن سىلەر بىلەن بىر
يەردە بولمىساممۇ، قەلبىم دائىم سىلەر بىلەن بىللە. سىلەرنىڭ
تۇرمۇشۇڭلارنىڭ تەرتىپلىك ۋە ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادىڭلارنىڭ
مۇستەھكەم ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ، خۇرسەن بولماقتىمەن.

ئەيسا مەسىھتىن كەلگەن يېڭى ھايات

[6] سىلەر ئەيسا مەسىھنى رەببىمىز، دەپ قوبۇل قىلغانىكەنسىلەر،
ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ياشاڭلار. [7] ئۇنىڭغا بولغان ئېتىقادىڭلار چوڭقۇر يىلتىز
تارتقان دەرەختەك ۋە پۇختا قۇرۇلغان بىناغا ئوخشاش مۇستەھكەم بولسۇن.
سىلەرگە تاپشۇرۇلغان ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇڭلار. قەلبىڭلار خۇداغا بولغان
مىننەتدارلىق بىلەن تولسۇن. [8] ئېھتىياتچان بولۇڭلار، ھېچكىم سىلەرنى

قۇرۇق پەلسەپە ۋە يالغان سەپسەتىلەر بىلەن ئازدۇرۇپ كەتمىسۇن. بۇلار ئەيسا مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ئەمەس، بەلكى ئىنسانلارنىڭ ئەنئەنىلىرى ۋە بۇ دۇنيادىكى يامان روھىي كۈچلەرنىڭ* تەسىرلىرىدىن كەلگەن. [9] خۇدانىڭ بارلىق مۇكەممەل تەبىئىتى بۇ دۇنياغا ئىنسان تېنىدە كەلگەن ئەيسا مەسىھتىدۇر. [10] سىلەر روھىي كۈچلەر دۇنياسىدىكى بارلىق ھۆكۈمرانلار ۋە ھوقۇقدارلاردىن ئۈستۈن تۇرغۇچى ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ئۇنىڭ مۇكەممەللىكىدىن تولۇقلىنىپ تۇرىسىلەر.

[11] سىلەر ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، جىسمانىي جەھەتتىكى خەتنىنى ئەمەس، بەلكى ئۇ ئاتا قىلغان روھىي جەھەتتىكى خەتنىنى قوبۇل قىلدىڭلار. بۇ، سىلەرنى گۇناھكار تەبىئىتىڭلارنىڭ ئىلكىدىن قۇتۇلدۇرىدىغان خەتنىدۇر. [12] چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغىنىڭلاردا، سىلەر ئەيسا مەسىھكە باغلانغانلىقىڭلار ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئۆلۈمى بىلەنمۇ باغلىنىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە كۆمۈلدۈڭلار ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە تىرىلدۈرۈلدۈڭلار. بۇ، ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە بولغان ئىشەنچىڭلار ئارقىلىق بولدى. [13] سىلەر بۇرۇن گۇناھ ئىچىدە ياشىغانلىقىڭلار ۋە گۇناھكار تەبىئىتىڭلارنىڭ ئىلكىدىن قۇتۇلمىغانلىقىڭلار ئۈچۈن، روھىي جەھەتتە ئۆلۈك ئىدىڭلار. بىراق، خۇدا سىلەرنى ئەيسا مەسىھكە باغلاپ، يېڭى ھاياتقا ئېرىشتۈردى ۋە پۈتۈن گۇناھلىرىڭلارنى كەچۈرۈم قىلدى. [14] ئەيسا مەسىھ كرېستكە مىخلانغاندا، خۇدا بارلىق گۇناھلىرىمىز خاتىرىلەنگەن، بىزگە قارشى بولغان ھېساب ـ كىتابنى شۇ كرېستكە مىخلاپ، بىكار قىلدى. [15] شۇنداق قىلىپ، خۇدا روھىي كۈچلەر دۇنياسىدىكى يامان ھۆكۈمرانلار ۋە ھوقۇقدارلارنى قورالسىزلاندۇرۇپ، ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتىكى قۇربانلىقى ئارقىلىق ئۇلار ئۈستىدىن غەلىبە قىلىش بىلەن ئۇلارنى

*8. ياكى «بۇ دۇنيادىكى ئارتۇقچە قائىدە ـ يوسۇنلارنىڭ».

پۈتكۈل ئالەم ئالدىدا نومۇستا قالدۇردى.

[16] شۇنىڭ ئۈچۈن، يېمەك ـ ئىچمەك جەھەتتە ۋە ھېيت ـ ئايەم، ھىلال ئاي بايراملىرى ياكى دەم ئېلىش كۈنلىرىنى ئۆتكۈزۈش ـ ئۆتكۈزمەسلىك جەھەتتە ھېچكىمنىڭ سىلەرنى ئەيىبلەيدىغان ھوقۇقى يوق. [17] بۇنداق قائىدە ـ يوسۇنلار پەقەت ئەيسا مەسىھ ئەمەلگە ئاشۇرىدىغان ئىشلاردىن دېرەك بېرىدىغان كۆلەڭگىدۇر. بۇ ئىشلار ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ بولدى. [18] ساختا كەمتەرلىك قىلىشقا ۋە پەرىشتىلەرگە چوقۇنۇشقا بېرىلگەن كىشىلەرنىڭ بۇنداق ئىشلاردا ئەيىبلەشلىرىگە پەرۋا قىلماڭلار. ئۇلار ساختا، غايىبانە ئالامەتلەرگە ئېسىلىشىۋېلىپ، ھەر خىل خام خىياللاردا بولۇپ، ئاساسسىز تەكەببۇرلۇق قىلىدۇ. [19] ئۇلارنىڭ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ بېشى بولغان ئەيسا مەسىھ بىلەن ھېچقانداق مۇناسىۋىتى يوق. ئېتىقادچىلار ئەيسا مەسىھنىڭ باشقۇرۇشى ۋە پەرۋىشىدە خۇددى بەدەندىكى بوغۇم ۋە پەيلەر ئۆزئارا چىڭ تۇتاشقاندەك، ئۆزئارا بىرلىشىپ، خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە ئۆسۈپ يېتىلىدۇ.

[20-21] سىلەر بۇ دۇنياغا نىسبەتەن ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئۆلۈپ، بۇ دۇنيادىكى يامان روھىي كۈچلەرنىڭ تەسىرلىرىدىن ئازاد بولغانىكەنسىلەر، يەنە نېمە ئۈچۈن شۇلارنىڭ «بۇنى تۇتما»، «ئاۋۇنى يېمە»، «بۇنىڭغا تەگمە» دېگەندەك قائىدە ـ يوسۇنلىرىغا بېقىنىشىۋالىسىلەر؟ [22] بۇ قائىدە ـ يوسۇنلارنىڭ ھەممىسى تۈگەيدىغان نەرسىلەر توغرىسىدا بولۇپ، پەقەتلا ئىنسانلارنىڭ بۇيرۇق ۋە تەلىملىرىدىن پەيدا بولغان. [23] روشەنكى، كىشىلەر ئۆزلىرى ئىجاد قىلىۋالغان دىنلاردىكى مۇنداق تەقۋادارلىق، ساختا كەمتەرلىك ۋە ئۆز تېنىنى ئازابقا سالىدىغان قائىدە ـ يوسۇنلار دانالىقتەك كۆرۈنسىمۇ، ئەمەلىيەتتە گۇناھكار تەبىئىتىمىزدىكى ھەۋەسلەرنى چەكلەشتە ھېچقانداق پايدىسى يوقتۇر.

كونا ۋە يېڭى ھايات

3 1 ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە تىرىلگەنىكەنسىلەر، ئۇنداقتا ئەرشتىكى
ئىشلارغا ئىنتىلىڭلار. ئەيسا مەسىھ ئەرشتە خۇدانىڭ ئوڭ تەرىپىدە
ئولتۇرىدۇ. 2 سىلەر بۇ دۇنيادىكى ئىشلارغا ئەمەس، بەلكى ئەرشتىكى
ئىشلارغا باش قاتۇرۇڭلار. 3 چۈنكى، سىلەر بۇ دۇنياغا نىسبەتەن ئۆلدۈڭلار.
ھاياتىڭلار ئەيسا مەسىھ بىلەن خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا پىنھاندۇر. 4 ھاياتىڭلارنىڭ
مەنبەسى بولغان ئەيسا مەسىھ قايتىپ كەلگەندە، سىلەر ئۇنىڭ بىلەن بىللە
شان-شەرەپتە ئايان بولىسىلەر.

5 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆزۈڭلاردىكى بۇ دۇنياغا خاس ئارزۇ-ھەۋەسلەرنى،
يەنى جىنسىي ئەخلاقسىزلىق، ناپاكلىق، شەھۋانىيلىق، رەزىل ھەۋەس ۋە
ئاچكۆزلۈكلەرنى تاشلاڭلار. ئاچكۆزلۈك بۇتپەرەسلىكتىن پەرقلەنمەيدۇ.
6 خۇدانىڭ غەزىپى مۇشۇنداق ئىشلارنى قىلغۇچىلارنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ.
7 بۇرۇن سىلەرمۇ بۇنداق ئارزۇ-ھەۋەسلەر ئىچىدە ياشاپ، رەزىل تۇرمۇش
كەچۈرگەنىدىڭلار.

8 ئەمدى بۇنداق يامان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى تاشلاڭلار. غەزەپلىنىش،
ئاچچىقلىنىش، يامان نىيەتتە بولۇش، تۆھمەت قىلىش ياكى ئەدەپسىز
گەپ-سۆزلەرنى قىلىشتەك يامان ئىشلاردىن يىراق تۇرۇڭلار. 9 شۇنداقلا،
بىر-بىرىڭلارغا يالغان سۆزلىمەڭلار. چۈنكى، سىلەر كونا تەبىئىتىڭلارنى
بۇرۇنقى قىلمىشىڭلار بىلەن بىللە چۆرۈپ تاشلاپ، 10 يېڭى تەبىئەتكە ئىگە
بولدۇڭلار. سىلەر ياراتقۇچى خۇدانىڭ ئوبرازى بويىچە يېڭىلىنىۋاتقىنىڭلاردا،
خۇداغا بولغان تونۇشۇڭلار چوڭقۇرلىشىدۇ. 11 بۇ يېڭى ھاياتتا بىزنىڭ
يەھۇدىي ياكى يەھۇدىي ئەمەس، خەتنە قىلىنغان ياكى قىلىنمىغان،

مەدەنىيەتسىز ھەتتا ياۋايى،* قۇل ياكى ھۆر بولۇشىمىز مۇھىم ئەمەس. مۇھىمى ئەيسا مەسىھتۇر. ئۇ بولسا ھەممىمىزنىڭ قەلبىدىدۇر.

[12] خۇدا سىلەرنى سۆيۈپ، «ئۆزۈمگە ئاتىغان خەلقىم» دەپ تاللىغانىكەن، رەھىمدىل، مېھرىبان، كەمتەر، مۇلايىم ۋە سەۋرچان بولۇڭلار. [13] بىر ـ بىرىڭلارغا كەڭ قورساق بولۇڭلار. ئەگەر ئاراڭلاردا بىركىم سىلەرنىڭ كۆڭلۈڭلارنى ئاغرىتقان بولسا، ئۇنى كەچۈرۈڭلار. رەببىمىز سىلەرنى كەچۈرگىنىدەك، سىلەرمۇ باشقىلارنى كەچۈرۈڭلار. [14] ئەڭ مۇھىمى، مېھىر ـ مۇھەببەتلىك بولۇڭلار. چۈنكى، مېھىر ـ مۇھەببەت بىر ـ بىرىمىزنى باغلاپ، مۇكەممەل ئىناقلىققا باشلايدۇ. [15] ئەيسا مەسىھ ئاتا قىلغان تىنچ ـ ئامانلىق قەلبىڭلارنى باشقۇرسۇن. چۈنكى، سىلەر بىر تەننىڭ ئەزالىرى بولۇپ، بۇ ئىناقلىق ئىچىدە ياشاشقا چاقىرىلدىڭلار. ھەمىشە خۇداغا شۈكۈر ئېيتىڭلار. [16] ئەيسا مەسىھنىڭ تەلىملىرى قەلبىڭلاردىن تولۇق ئورۇن ئالسۇن. بىر ـ بىرىڭلارغا خۇدادىن كەلگەن بارلىق ئەقىل ـ پاراسەت بىلەن تەلىم بېرىڭلار ۋە نەسىھەت قىلىڭلار. مىننەتدارلىققا تولغان قەلبىڭلار بىلەن خۇداغا زەبۇر مۇناجاتلىرى، مەدھىيە ناخشىلىرى ۋە مۇقەددەس روھنىڭ ئىلھامىدىن كەلگەن غەزەللەرنى ئېيتىڭلار. [17] مەيلى سىلەر نېمە دەڭلار ياكى نېمە قىلىڭلار، ھەممىسىنى رەببىمىز ئەيسانىڭ نامىنىڭ ئۇلۇغلىنىشى ئۈچۈن قىلىڭلار ۋە ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدائاتىمىزغا شۈكۈر ئېيتىڭلار.

يېڭىچە كىشىلىك مۇناسىۋەتلەر

[18] ئەي ئاياللار، رەببىمىزگە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، شۇنىڭغا

* 11. ياۋايى ـــ گرېكچە ئاتىلىشى «سكىف» بولغان، قارا دېڭىز بىلەن كاسپىي دېڭىز ئوتتۇرىسىدا ياشىغان بىر خەلقنى كۆرسىتىدۇ. رىملىقلار بىلەن گرېكلار ئۇشبۇ خەلقنى ناھايىتى مەدەنىيەتسىز ۋە ياۋايى دەپ ئاتىغان.

مۇناسىپ ھالدا ئەرلىرىڭلارغا ئىتائەت قىلىڭلار. [19] ئەي ئەرلەر، ئاياللىرىڭلارنى سۆيۈڭلار، ئۇلارغا قاتتىق مۇئامىلە قىلماڭلار. [20] ئەي باللار، ھەرقانداق ئىشتا ئاتا ـ ئاناڭلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار. چۈنكى بۇ، رەببىمىزنى خۇرسەن قىلىدۇ. [21] ئەي ئاتىلار، پەرزەنتلىرىڭلارغا بولغان مۇئامىلىدە ئۇلارنىڭ نەپرىتىنى قوزغاپ قويماڭلار. ئۇنداق قىلساڭلار پەرزەنتىڭلار چۈشكۈنلىشىپ كېتىدۇ.

[22] ئەي قۇللار، بۇ دۇنيادىكى خوجايىنلىرىڭلارغا ھەممە ئىشتا بويسۇنۇڭلار. بۇنى ئۇلارنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن پەقەت ئۇلارنىڭ ئالدىدىلا ئەمەس، بەلكى ھەمىشە چىن قەلبىڭلار ۋە رەببىمىزگە بولغان چوڭقۇر ھۆرمىتىڭلار بىلەن قىلىڭلار. [23] ھەرقانداق ئىش قىلغاندا، جان ـ دىل بىلەن قىلىڭلار. بۇنى ئادەملەر ئۈچۈن ئەمەس، رەببىمىز ئۈچۈن قىلغاندەك قىلىڭلار. [24] ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، رەببىمىز ئۆز خەلقىگە بېرىشكە ۋەدە قىلغان مىراسنى سىلەرگە ئىنئام قىلىدۇ. چۈنكى، سىلەر ھەقىقىي خوجايىنىڭلار رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىۋاتىسىلەر. [25] مەيلى كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، يامان ئىش قىلسا، قىلغان يامان ئىشىغا يارىشا خۇدانىڭ جازاسىغا تارتىلىدۇ. چۈنكى، خۇدا ھەممە ئىنسانلارغا ئوخشاش مۇئامىلە قىلىدۇ.

4 [1] ئەي خوجايىنلار، قۇللىرىڭلارغا توغرا ۋە ئادىل مۇئامىلە قىلىڭلار. چۈنكى، سىلەرنىڭمۇ ئەرشتە خوجايىنىڭلار بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالماڭلار.

نەسىھەتلەر

[2] دۇئا قىلىشنى توختاتماڭلار. دۇئا قىلغاندا، پۈتۈن دىققىتىڭلار بىلەن دۇئا قىلىڭلار ۋە خۇداغا شۈكۈر ئېيتىڭلار. [3] بىز ئۈچۈن يەنە شۇنداق دۇئا

قىلىڭلاركى، خۇدا ئۆز خەۋىرىنى يەتكۈزۈشىمىزگە يول ئېچىپ بەرسۇن. شۇنداق بولغاندا، ئەيسا مەسىھ ھەققىدىكى ئاشكارىلىنىغان سىرنى جاكارلىيالايمىز. مەن ھازىر دەل مۇشۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش سەۋەبىدىن كىشەنلەندىم. [4] مېنىڭ بۇ خۇش خەۋەرنى قولۇمدىن كېلىشىچە ئېنىق چۈشەندۈرۈشۈم ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلىڭلار.

[5] ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغانلار بىلەن ئالاقە قىلغاندا، ئەقىل-پاراسىتىڭلارنى ئىشلىتىپ، ھەربىر پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي، خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈڭلار. [6] ئۇلارغا قىلغان گەپ-سۆزلىرىڭلار ھەمىشە يېقىملىق، ئۇلارنىڭ دىققىتىنى تارتىدىغان بولسۇن. شۇنداق بولغاندا، ھەربىر ئادەمگە قانداق يول بىلەن جاۋاب بېرىشنى بىلۋالالايسىلەر.

ئاخىرقى سالام

[7] رەببىمىز يولىدا مەن بىلەن بىللە خىزمەت قىلىۋاتقان سادىق خىزمەتكار، سۆيۈملۈك قېرىندىشىم تىكىكۇس مەن توغرۇلۇق بارلىق ئىشلارنى سىلەرگە سۆزلەپ بېرىدۇ. [8] ئۇنى ئەھۋالىمىزنى يەتكۈزۈش ۋە سىلەرنى رىغبەتلەندۈرۈش ئۈچۈن، سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا ئەۋەتىمەن.
[9] سادىق، سۆيۈملۈك قېرىندىشىمىز ھەم يۇرتىداشىڭلار بولغان ئونېسىمۇسنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئەۋەتىمەن. ئۇلار بۇ يەردە بولۇۋاتقان ھەممە ئىشنى سىلەرگە سۆزلەپ بېرىدۇ.

[10] مەن بىلەن بىللە زىنداندا يېتىۋاتقان بۇرادىرىم ئارىستارخۇس، شۇنداقلا بارناباننىڭ جىيەنى ماركۇستىن سىلەرگە سالام. (ئەگەر ماركۇس يېنىڭلارغا بېرىپ قالسا، ئۇنى تاپىلىغىنىمدەك كۈتۈۋېلىڭلار.) [11] يۇستۇس دەپ ئاتىلىپ كەلگەن ئىسامۇ سىلەرگە سالام ئېيتتى. خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئۈچۈن ئىشلەۋاتقان خىزمەتداشلىرىم ئىچىدە يەھۇدىيلاردىن بولغان

ئېتىقادچىلار پەقەت مۇشۇلارلا بولۇپ، ئۇلار ماڭا چوڭ تەسەللى بېرىشتى.
[12] ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارى ۋە يۇرتدىشىڭلار بولغان ئېپافرادىن
سىلەرگە سالام. ئۇ سىلەرنىڭ ئېتىقادتا پىشىپ يېتىلىشىڭلار، خۇدانىڭ
پۈتكۈل ئىرادىسىگە بولغان ئىشەنچىڭلاردا چىڭ تۇرۇشۇڭلار ئۈچۈن،
ھەمىشە جان ـ دىلى بىلەن دۇئا قىلماقتا. [13] ئۇنىڭ سىلەر ئۈچۈن ھەمدە
لائودىكىيا ۋە ھېيراپولىس شەھىرىدىكى قېرىنداشلار ئۈچۈن كۆپ ئەجىر
سىڭدۈرۈپ كەلگەنلىكى توغرىسىدا سىلەرگە گۇۋاھلىق بېرىمەن. [14] قەدىرلىك
تېۋىپ لۇقا ۋە دېماسمۇ سىلەرگە سالام ئېيتتى.
[15] لائودىكىيادىكى قېرىنداشلارغا، بولۇپمۇ نىمفە خانىمغا ۋە ئۇنىڭ
ئۆيىدە جەم بولىدىغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە سالام ئېيتقايسىلەر.
[16] بۇ خەت ئاراڭلاردا ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، لائودىكىيادىكى ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكى ئىچىدىمۇ ئوقۇلسۇن. سىلەر يەنە لائودىكىيادىكى
ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يازغان خېتىمنىمۇ ئوقۇڭلار. [17] ئارخىپۇسقا
شۇنى ئېيتىڭلاركى، خۇدا ئۇنىڭغا تاپشۇرغان ۋەزىپىنى چوقۇم ئادا قىلسۇن.
[18] مەنكى پاۋلۇس بۇ ئاخىرقى سالامنى ئۆز قولۇم بىلەن يېزىۋاتىمەن.
مېنىڭ پۇت ـ قوللىرىمنىڭ كىشەنلىك ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇماڭلار. خۇدانىڭ
مېھىر ـ شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!

سالونىكالىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

سالونىكا شەھىرى (بۈگۈنكى گرېتسىيەدە) ئەينى ۋاقىتتىكى رىم ئىمپېرىيىسى ھۆكۈمرانلىقىدىكى ماكېدونىيە ئۆلكىسىنىڭ مەركىزى بولۇپ، ئەلچى پاۋلۇس فىلىپى شەھىرىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن، ئۇ يەردە خۇش خەۋەر تارقىتىش بىلەن ئۇ شەھەردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ئاساسىنى سالغان («ئەلچىلەر» 17 ـ باب 1 ـــ 10 ـ ئايەتلەر). بىراق، ئۇزۇن ئۆتمەيلا، يەھۇدىيلار پاۋلۇسنىڭ يەھۇدىي دىنىغا قىزىقىپ كەلگەن نۇرغۇن يەھۇدىي ئەمەسلەرنى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشقا يېتەكلىگەنلىكىگە ھەسەتخورلۇق قىلغان ۋە ئۇنىڭغا قارشى چىققان. بۇنىڭ بىلەن، ئۇ سالونىكادىن ئايرىلىشقا مەجبۇر بولغان. كېيىنچە پاۋلۇس ئۆزى ئەۋەتكەن خىزمەتدىشى تىموتىي ئارقىلىق سالونىكالىقلارنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەر تېپىپ، بۇ خەتنى ئۇلارغا يازغان.

مۇئەللىپ بۇ خېتىدە ئۇلارنىڭ ئېتىقادى، مېھىر ـ مۇھەببىتى ۋە قىلغان خىزمىتى توغرىسىدا ئاڭلىغان ياخشى خەۋەرلەردىن خۇشاللانغانلىقىنى بىلدۈرۈپ، ئۇلارنى خۇدانى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن تېخىمۇ تىرىشىشقا ئۈندىگەن ھەمدە ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى توغرىسىدىكى سوئاللىرىغا جاۋاب بەرگەن.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ باب 1 ـ ئايەت)
2. پاۋلۇسنىڭ سالونىكالىقلار ئۈچۈن خۇداغا شۈكۈر ئېيتىشى (1 ـ باب 2 ـــ 10 ـ ئايەتلەر)
3. پاۋلۇسنىڭ ئۇلار ئارىسىدىكى خىزمىتى (2 ـ باب 1 ـــ 16 ـ ئايەتلەر)
4. پاۋلۇسنىڭ ئۇلارغا بولغان سېغىنىشى ۋە ئەنسىرىشى (2 ـ باب 17 ـ ئايەتتىن 3 ـ بابقىچە)
5. ئىخلاسمەن بولۇشقا ئۈندەش (4 ـ باب 1 ـــ 12 ـ ئايەتلەر)
6. ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى (4 ـ باب 13 ـ ئايەتتىن 5 ـ باب 11 ـ ئايەتكىچە)
7. ئاخىرقى تەلىم ۋە سالاملار (5 ـ باب 12 ـــ 28 ـ ئايەتلەر)

سالونىكالىقلارغا يېزىلغان
بىرىنچى خەت

1 1 مەنكى پاۋلۇس ۋە مەن ئارقىلىق سىلاس ھەمدە تىموتىيدىن
خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان، سالونىكا
شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە سالام. خۇدا سىلەرگە مېھىر ـ
شەپقەت ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

سالونىكالىقلارنىڭ ئېتىقادى

2 بىز دۇئالىرىمىزدا سىلەر ئۈچۈن دائىم خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ،
سىلەرنى ياد ئېتىپ تۇرۇۋاتىمىز. 3 خۇدائاتىمىزنىڭ ئالدىدا ئېتىقادىڭلاردىن
كەلگەن ياخشى ئىشلىرىڭلارنى، مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلار بىلەن سىڭدۈرگەن
ئەجرىڭلارنى ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە باغلىغان ئۈمىدىڭلاردىن كەلگەن

سەۋر ـ تاقەت بىلەن بەرداشلىق بەرگەنلىكىڭلارنى دائىم ئەسلەپ
تۇرۇۋاتىمىز. [4] ئەي خۇدا سۆيگەن قېرىنداشلار، بىزگە مەلۇمكى، خۇدا
سىلەرنى تاللىدى. [5] سىلەرگە يەتكۈزگەن بۇ خۇش خەۋەرنى بىز سۆز بىلەنلا
ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھتىن كەلگەن كۈچ ـ قۇدرەت بىلەن،
شۇنداقلا خۇدانىڭ بۇ خۇش خەۋەر ئارقىلىق سىلەرنى قۇتقۇزىدىغانلىقىغا
بولغان تولۇق ئىشەنچىمىز بىلەن سىلەرگە يەتكۈزدۇق. بىز سىلەر بىلەن
بىللە بولغان چاغلاردا قانداق ياشىغانلىقىمىزنى سىلەر بىلىسىلەر. بۇلارنىڭ
ھەممىسى سىلەرنىڭ مەنپەئەتىڭلار ئۈچۈن ئىدى. [6] سىلەر بىزدىن، شۇنداقلا
رەببىمىزدىن ئۈلگە ئالدىڭلار. چۈنكى، سىلەر ئېغىر قىيىنچىلىقلارغا قارىماي،
مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان شاد ـ خۇراملىق ئىچىدە خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل
قىلدىڭلار. [7] نەتىجىدە، سىلەر ماكېدونىيە ۋە يۇنان ئۆلكىلىرىدىكى پۈتكۈل
ئېتىقادچىلارغا ئۈلگە بولدۇڭلار. [8] رەببىمىز ھەققىدىكى سۆزلەر سىلەردىن
باشلىنىپ، ماكېدونىيە ۋە يۇنانغىلا ئەمەس، ھەممە يەرگە تارقىلىپتۇ. بىز ئۇ
يەرلەرگە بارغىنىمىزدا، كىشىلەرنىڭ سىلەرنىڭ خۇداغا بولغان
ئېتىقادىڭلاردىن ئاللىقاچان خەۋىرى بارلىقىنى ئۇقتۇق. شۇڭا، بىزنىڭ
ئېتىقادىڭلار توغرىسىدا يەنە ئېغىز ئېچىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق. [9] بىز بارغان
جايدىكى كىشىلەر سىلەرنىڭ بىزنى ئىللىق قوبۇل قىلغانلىقىڭلارنى
ئاڭلىغاندى. ئۇلار سىلەرنىڭ بۇتلارغا چوقۇنۇشتىن ۋاز كېچىپ، ھايات
بولغان ھەقىقىي خۇداغا خىزمەت قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا
يۈزلەنگەنلىكىڭلارنى بىزگە ئېيتتى. [10] ئۇلار يەنە بىزگە سىلەرنىڭ خۇدانىڭ
ئوغلىنىڭ، يەنى خۇدا ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن ئەيسا مەسىھنىڭ ئەرشتىن
قايتا كېلىشىنى كۈتۈۋاتقانلىقىڭلارنى ئېيتتى. بىزلەرنى خۇدادىن كېلىدىغان
غەزەپتىن قۇتقۇزغۇچى دەل ئەيسا مەسىھتۇر.

پاۋلۇسنىڭ سالونىكادىكى خىزمىتى

2
[1] قېرىنداشلار، سىلەرگە مەلۇمكى، بىزنىڭ قېشىڭلارغا بارغىنىمىز
بىكارغا كەتمىدى. [2] سىلەرگە يەنە شۇمۇ مەلۇمكى، بىز قېشىڭلارغا
بېرىشتىن ئىلگىرى فىلىپى شەھىرىدە تۇرغان ۋاقتىمىزدا، ئۇ يەردە ئازاب
چەكتۇق ۋە ھاقارەتكە ئۇچرىدۇق. كېيىن، سىلەرنىڭ شەھىرىڭلاردىمۇ يەنە
قاتتىق قارشىلىقلارغا ئۇچرىدۇق. لېكىن، بىز خۇدانىڭ ياردىمى بىلەن
غەيرەتكە كېلىپ، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى سىلەرگە يەتكۈزدۇق. [3] بىز بۇ
خۇش خەۋەرنى بىرەر ساختىلىق، يامان نىيەت ياكى ھىيلىگەرلىك بىلەن
يەتكۈزۈۋاتقىنىمىز يوق. [4] ئەمەلىيەتتە، خۇدا بىزنى لايىق كۆرۈپ، خۇش
خەۋەرنى يەتكۈزۈش ۋەزىپىسىنى بىزگە تاپشۇردى. بىز خۇش خەۋەرنى
ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى بىزنىڭ قەلبىمىزنى
كۆزىتىۋاتقان خۇدانى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن يەتكۈزۈۋاتىمىز. [5] سىلەرگە
مەلۇمكى، بىز ھېچقاچان سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا خۇشامەت قىلغىلى ياكى
نىقابلىنىپ تەمەخورلۇق قىلغىلى بارمىدۇق. بۇنىڭغا خۇدا گۇۋاھتۇر. [6] مەيلى
سىلەر بولۇڭلار ياكى باشقىلار بولسۇن، بىز ھېچكىمدىن بىرەر ماختاش تەمە
قىلمىدۇق. [7] ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىلىرىدىن بولغانلىقىمىز ئۈچۈن،
ياردىمىڭلارنى تەلەپ قىلىشقا ھەقلىق ئىدۇق. لېكىن، سىلەرگە خۇددى
بالىلىرىنى باغرىغا باسقان مۇلايىم ئانىدەك مۇئامىلە قىلدۇق. [8] شۇ چاغدا،
سىلەرگە شۇنداق مۇھەببەت باغلىغاندۇقكى، بىز خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنىلا
ئەمەس، ئۆز جېنىمىزنىمۇ تەقدىم قىلىشقا رازى ئىدۇق. چۈنكى، سىلەرنى شۇ
قەدەر ياخشى كۆرەتتۇق! [9] قېرىنداشلار، بىزنىڭ قانداق تىرىشىپ-تىرمىشىپ
ئىشلىگەنلىكىمىز جەزمەن ئېسىڭلاردا باردۇر. بىز ھېچقايسىڭلارغا
ئېغىرىمىزنى سالماسلىق ئۈچۈن، بىر تەرەپتىن كېچە-كۈندۈزلەپ ئىشلەپ
تۇرمۇشىمىزنى قامدىساق، يەنە بىر تەرەپتىن خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى

سىلەرگە يەتكۈزدۇق. [10] ئېتىقادچىلاردىن بولغان سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىكى ئەمەلىي ھەرىكىتىمىزنىڭ پاك، ھەققانىي ۋە ئەيىبسىز ئىكەنلىكىگە ئۆزۈڭلار گۇۋاھلىق بېرەلەيسىلەر، بۇنىڭغا خۇدامۇ گۇۋاھتۇر. [11] سىلەرگە مەلۇمكى، بىز ھەربىرىڭلارغا ئاتا پەرزەنتىگە ئەجىر سىڭدۈرگەندەك ئەجىر سىڭدۈردۇق، [12] سىلەرگە مەدەت بەردۇق، تەسەللى بەردۇق. سىلەرنى ئۆز پادىشاھلىقىغا ۋە شان ـ شەرىپىگە چاقىرغان خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىگە لايىق ياشاشقا دەۋەت قىلدۇق.

[13] خۇداغا ھەمىشە شۈكۈر ئېيتىشىمىزدىكى يەنە بىر سەۋەب شۇكى، سىلەر بىزدىن خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنى قوبۇل قىلغىنىڭلاردا، بۇ سۆزنى ئىنسانلارنىڭ سۆزى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ سۆزى دەپ ئېتىراپ قىلدىڭلار. ئەمەلىيەتتىمۇ، بۇ سۆز خۇدانىڭ سۆزى بولۇپ، ئۇ ھازىر ئۇنىڭغا ئىشىنىدىغان سىلەرگە كۈچلۈك تەسىر كۆرسەتمەكتە. [14] قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلارمۇ خۇداغا ئېتىقاد قىلغان ۋە ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىگە ئوخشايدۇ. چۈنكى، ئۇلارنىڭ شۇ يەردىكى يەھۇدىيلار تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچرىغىنىغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ئۆز يۇرتداشلىرىڭلار تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچرىدىڭلار. [15-16] بۇرۇن يەھۇدىيلارنىڭ ئەجدادلىرى پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەن، كېيىن ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى رەببىمىز ئەيسانى ئۆلتۈردى. ھازىر يەنىلا بەزى يەھۇدىيلار بىزگىمۇ زۇلۇم سېلىپ، بىزنى بىز خۇش خەۋەر تارقىتىۋاتقان شەھەرلەردىن قوغلاپ چىقاردى. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلمىشلىرى خۇدانىڭ غەزىپىنى كەلتۈرىدۇ. ئۇلار خۇددى پۈتكۈل ئىنسانلار بىلەن دۈشمەنلەشكەندەك، بىزنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇشقا ئېرىشىشى ئۈچۈن ئۇلارغا بۇ خۇش خەۋەرنى تارقىتىشىمىزغا توسقۇنلۇق قىلىۋاتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار گۇناھلىرىنى ئۆزلۈكسىز كۆپەيتىپ،

چېكىنگە يەتكۈزمەكتە. شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ غەزىپى ئەمدى ئۇلارغا چۈشۈش ئالدىدا تۇرىدۇ.

پاۋلۇسنىڭ ئەنسىرىشى

[17] قېرىنداشلار، بىز ئامالسىز ھالدا سىلەردىن ۋاقىتلىق ئايرىلدۇق. بىز سىلەر بىلەن بىللە بولمىساقمۇ، قەلبىمىز يەنىلا سىلەر بىلەن بىللە. بىز سىلەر بىلەن يەنە بىر قېتىم دىدار كۆرۈشۈشكە ئىنتىزار بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، يېنىڭلارغا بېرىشقا ئىنتايىن تىرىشتۇق! [18] بىزنىڭ يېنىڭلارغا بارغۇمىز كەلگەندى. بولۇپمۇ، مەنكى پاۋلۇس نەچچە قېتىم سىلەرنى يوقلاپ بارماقچى بولغان بولساممۇ، بىراق بۇنىڭغا شەيتان توسالغۇ بولدى. [19] سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلاردا ئاخىرغىچە چوقۇم چىڭ تۇرىدىغانلىقىڭلارغا ئىشىنىمىز ۋە سىلەر ئۈچۈن بەك خۇشال بولىمىز. رەببىمىز ئەيسا قايتا كەلگەندە، ئۇنىڭ ئالدىدا پەخىرلىنىدىغان تاجىمىز دەل سىلەر ئەمەسمۇ؟ [20] بىز ھەقىقەتەن سىلەردىن پەخىرلىنىمىز، سىلەر بىزنىڭ خۇشاللىقىمىز!

3 [1-2] بىز سىلەرنىڭ خەۋىرىڭلارنى ئالالماي، تاقىتىمىز قالمىغاندا، ئۆزىمىز ئافىنا شەھىرىدە يالغۇز قېلىپ، ئالدىڭلارغا قېرىندىشىمىز ھەم خۇدا يولىدا بىز بىلەن بىللە ئەيسا مەسىھ ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنى تارقىتىۋاتقان خىزمەتدىشىمىز تىموتىينى ئەۋەتىشنى قارار قىلدۇق. [3] بىزنىڭ ئۇنى ئەۋەتىشىمىزدىكى مەقسىتىمىز، سىلەرنىڭ كۆز ئالدىڭلاردىكى قىيىنچىلىقلار سەۋەبىدىن ئېتىقادىڭلارنىڭ تەۋرىنىپ قالماسلىقى ھەمدە سىلەرنى رىغبەتلەندۈرۈش ۋە ئېتىقادىڭلارنى كۈچەيتىشتۇر. بىزنىڭ چوقۇم قىيىنچىلىققا ئۇچرايدىغانلىقىمىزمۇ سىلەرگە مەلۇم. [4] بىز سىلەر بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمىزدا، ھەممىمىزنىڭ قىيىنچىلىقلارغا ئۇچرايدىغانلىقىمىزنى سىلەرگە ئالدىنئالا ئېيتقانىدۇق. ئەمەلىيەتتىمۇ دېگىنىمىزدەك بولدى. [5] شۇ

سەۋەبتىن تاقىتىم تاق بولۇپ، ئېتىقادىڭلارنىڭ زادى قانداق ئىكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن، تىموتىينى يېنىڭلارغا ئەۋەتكەنىدىم. مەن شەيتاننىڭ سىلەرنى ئازدۇرۇشى ۋە بۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ سىلەرگە سىڭدۈرگەن ئەجرىمىزنىڭ بىكارغا كېتىشىدىن ئەنسىرىگەنىدىم.

[6] لېكىن، يېقىندا يېنىڭلاردىن قايتىپ كەلگەن تىموتىي ئېتىقادىڭلار ۋە مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلار توغرىسىدا بىزگە ياخشى خەۋەر ئېلىپ كەلدى. ئۇ سىلەرنىڭ بىزنى ھەر دائىم خۇرسەنلىك بىلەن ئەسلەپ تۇرغانلىقىڭلارنى، خۇددى بىزنىڭ سىلەرنى كۆرگۈمىز كەلگەندەك، سىلەرنىڭمۇ بىزنى كۆرگۈڭلار كەلگەنلىكىنى ئېيتتى. [7] قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلار بوشاشماپتۇ. مۇشۇنداق جاپا ـ مۇشەققەت ۋە قىيىنچىلىقلار ئىچىدە تۇرغان بىز بۇنىڭدىن چوڭ ئىلھام ئالدۇق. [8] چۈنكى، رەببىمىزگە بولغان ئېتىقادىڭلار مۇستەھكەم بولغانلىقى ئۈچۈن، بىز ھەقىقەتەن يېڭىۋاشتىن روھلاندۇق، [9] سىلەر ئۈچۈن خۇشاللىقتا چۆمدۇق. بۇنداق ئەھۋالدا بىز خۇدانىڭ ئالدىدا سىلەر ئۈچۈن قانداقمۇ تەشەككۈر ئېيتماي تۇرالايمىز! [10] سىلەر بىلەن دىدار كۆرۈشۈش ۋە ئېتىقادىڭلاردىكى يېتەرسىزلىكلەرنى تۈزىتىشكە ياردەم بېرەلىشىمىز ئۈچۈن، كېچە ـ كۈندۈز چىن قەلبىمىزدىن خۇداغا دۇئا قىلماقتىمىز.

[11] ئاتىمىز خۇدا ۋە رەببىمىز ئەيسا بىزنىڭ سىلەر بىلەن كۆرۈشۈشىمىزگە يول ئاچقاي. [12] رەببىمىز سىلەرنىڭ بىر ـ بىرىڭلارغا ۋە ھەممە ئادەملەرگە بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلارنى بىزنىڭ سىلەرگە بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىمىزدەك تولۇپ تاشتۇرغاي. [13] ھەم شۇ ئارقىلىق، رەببىمىز ئەيسا ئۆزىگە مەنسۇپ بولغان بارلىق مۇقەددەس خەلقى بىلەن بىللە قايتىپ كەلگىنىدە، سىلەرنىڭ ئاتىمىز خۇدانىڭ ئالدىدا ئەيىبسىز ۋە پاك بولۇشۇڭلار ئۈچۈن ئىرادەڭلارنى مۇستەھكەم قىلغاي!

خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان ھايات يولى

4 [1] قېرىنداشلار، ئاخىردا بىز يەنە شۇنى دېمەكچىمىزكى، خۇدانى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن قانداق ياشاش كېرەكلىكىنى بىزدىن ئۆگىنىۋالدىڭلار ھەمدە سىلەر ئەمەلىيەتتە ئۆگەنگىنىڭلار بويىچە شۇنداق ياشاۋاتىسىلەر. ئەمدى خۇدانى خۇرسەن قىلىشتا تېخىمۇ ئىلگىرىلىشىڭلارنى رەببىمىز ئەيسانىڭ نامى بىلەن سورايمىز. [2] چۈنكى، سىلەر بىزنىڭ رەببىمىز ئەيسانىڭ نامى بىلەن سىلەرگە يەتكۈزگەن تەلىملىرىمىزنى بىلىسىلەر. [3] خۇدانىڭ ئىرادىسى شۇكى، پاك بولۇڭلار ۋە جىنسىي ئەخلاقسىزلىقتىن ساقلىنىڭلار؛ [4-5] ھەربىرىڭلار خۇدانى تونۇمايدىغان ئادەملەردەك شەھۋانىي ھەۋەسلەرگە بېرىلمەي، بەلكى تېنىڭلاردىكى بۇ ھەۋەسلەرنى باشقۇرۇپ، پاك ۋە ئىززەت ـ ھۆرمەتلىك بىلەن ھايات كەچۈرۈڭلار. * [6] بۇ يامان ئىشلاردا قېرىنداشلىرىڭلارنى ئالداپ، ئۇلاردىن پايدىلىنىپ كەتمەڭلار. ئىلگىرى سىلەرنى ئاگاھلاندۇرغىنىمىزدەك، رەببىمىز مانا شۇنداق گۇناھلار تۈپەيلىدىن ئىنسانلارنى جازالايدۇ. [7] چۈنكى، خۇدا بىزنى ناپاك ئەمەس، بەلكى پاك ياشاشقا چاقىردى. [8] شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ تەلىمنى رەت قىلغان كىشى ئىنساننى ئەمەس، بەلكى سىلەرگە مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان خۇدانى رەت قىلغان بولىدۇ.

[9] قېرىنداشلىق مېھىر ـ مۇھەببىتىگە كەلسەك، بۇ توغرىسىدا سىلەرگە خەت يېزىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق. چۈنكى، خۇدا بىر ـ بىرىڭلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشنى ئۆگەتكەن. [10] ئەمەلىيەتتە، سىلەر پۈتۈن ماكېدونىيە ئۆلكىسىدىكى قېرىنداشلارغا شۇنداق قىلىۋاتىسىلەر. شۇنداق بولسىمۇ،

*4 ـ 5. جۈملىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بۆلىكىنى «پاكلىقىڭلار ۋە ئىززەت ـ ھۆرمەتلىك بىلەن بىر ئايال ھەمراھ تېپىڭلار» ياكى «پاكلىقىڭلار ۋە ئىززەت ـ ھۆرمىتىڭلارنى ساقلاپ، ئاياللىڭلار بىلەن ياشاڭلار» دەپمۇ چۈشىنىشكە بولىدۇ.

قېرىنداشلار، مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشتە تېخىمۇ تىرىشىشىڭلارنى سورايمىز. [11] سىلەرگە تاپىلىغىنىمىزدەك، تىنچ ـ ئامان ھايات كەچۈرۈشكە، باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلاشماي، ئۆز ئىشىڭلار بىلەن بولۇشقا ۋە ئىككى بىلىكىڭلارغا تايىنىپ ياشاشقا تىرىشىڭلار. [12] مانا شۇنداق قىلساڭلار، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ سىرتىدىكى كىشىلەر ئالدىدا ئىززەت ـ ھۆرمەتكە ئىگە بولۇپ ياشىيالايسىلەر ۋە ئىقتىساد جەھەتتە ھېچكىمگە بېقىنمايسىلەر.

ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى

[13] قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلماي ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە ياشاۋاتقان كىشىلەردەك ھەسرەت چەكمەسلىكىڭلار ئۈچۈن، بىز، ئالەمدىن ئۆتكەن ئېتىقادچىلار توغرىسىدىكى ھەقىقەتتىن خەۋەردار بولۇشۇڭلارنى خالايمىز. [14] ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆلۈپ تىرىلگەنلىكىگە ئىشەنگەنىكەنمىز، ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگەندە خۇدانىڭ ئالەمدىن ئۆتكەن ئېتىقادچىلارنى ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئېلىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنىشىمىز كېرەك. [15] بىز ھازىر رەببىمىزنىڭ سۆزى بويىچە سىلەرگە شۇنى ئېيتىمىزكى، رەببىمىز قايتا كەلگەندە، بىز ھايات ياشاۋاتقانلار ھەرگىزمۇ ئۆلۈپ كەتكەن ئېتىقادچىلاردىن ئاۋۋال رەببىمىز بىلەن جەم بولالمايمىز. [16] رەببىمىز ئۆزى بىر پەرمان ئارقىلىق باش پەرىشتىنىڭ ئاۋازى ۋە خۇدا ياڭراتقان كاناي ساداسى بىلەن ئاسماندىن چۈشىدۇ. ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولۇپ ئۆلۈپ كەتكەنلەر ئاۋۋال تىرىلىدۇ. [17] كېيىن ھايات ياشاۋاتقان بىزلەر، يەنى بۇ دۇنيادا ھايات كەچۈرۈۋاتقانلار ئاشۇ ئۆلگەنلەر بىلەن بىرلىكتە رەببىمىز بىلەن ئاسماندا كۆرۈشۈش ئۈچۈن، بۇلۇتلار ئارىسىغا كۆتۈرۈلىمىز. شۇنىڭدىن كېيىن، رەببىمىز بىلەن مەڭگۈ بىرگە بولىمىز. [18] شۇڭا، بىر ـ بىرىڭلارنى بۇ

سۆزلەر بىلەن رىغبەتلەندۈرۈڭلار.

رەببىمىزنىڭ قايتا كېلىشىنى كۈتۈۋېلىش

5 [1] قېرىنداشلار، سىلەرگە بۇ ئىشلارنىڭ قاچان يۈز بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا يېزىشىم ھاجەتسىز. [2] چۈنكى، سىلەرمۇ ياخشى بىلىسىلەر، رەببىمىزنىڭ قايتا كېلىدىغان كۈنى خۇددى كېچىدىكى ئوغرىنىڭ كېلىشىگە ئوخشاش تۇيۇقسىز كېلىدۇ. [3] كىشىلەر «دۇنيا تىنچ ـ ئامان» دەپ تۇرغاندا، تاسادىپىي ئۇلارغا ھالاكەت كېلىدۇ. بۇ خۇددى ھامىلدار ئايالنىڭ تولغىقى ئۇشتۇمتۇت تۇتقىنىغا ئوخشاش بولۇپ، ئۇنىڭدىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدۇ. [4] لېكىن، قېرىنداشلار، سىلەر ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغانلىقىڭلار ئۈچۈن، قاراڭغۇلۇقتا ئەمەسسىلەر. شۇڭا، ئۇ كۈن سىلەرنى ئوغرىغا ئوخشاش چۆچۈتۈپ كەلمەيدۇ. [5] بىز ھەممىمىز كۈندۈزنىڭ، يەنى يورۇقلۇقنىڭ پەرزەنتلىرىمىز. ھەممىمىز كېچىنىڭ، يەنى گۇناھنىڭ قاراڭغۇلۇقىغا مەنسۇپ ئەمەسمىز. [6] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغانلاردەك ئۇخلاپ ياتمايلى. ئەكسىچە، سەگەك ۋە ھوشيار بولايلى. [7] ئۇخلايدىغانلار كېچىسى ئۇخلايدۇ، مەس بولىدىغانلارمۇ كېچىسى مەس بولىدۇ. [8] يورۇقلۇققا مەنسۇپ بولغان بىزلەر بولساق ئۈستىمىزگە ئېتىقاد ۋە مېھىر ـ مۇھەببەت ساۋۇتىنى، بېشىمىزغا قۇتقۇزۇلۇش ئۈمىدىنىڭ دۇبۇلغىسىنى كىيىپ، ئۆزىمىزنى سەگەك تۇتۇشىمىز كېرەك. [9] چۈنكى، خۇدا بىزنى ئۆز غەزىپىگە ئۇچرىسۇن دەپ ئەمەس، بەلكى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلسۇن، دەپ تاللىغاندۇر. [10] ئەيسا مەسىھ بىز ئۈچۈن ئۆلدى. بۇنىڭدىكى مەقسەت، ئۇ قايتا كەلگەندە، بىز مەيلى ھايات ياكى ئۆلگەن بولايلى، بىزنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىللە مەڭگۈ ياشىشىمىز ئۈچۈندۇر. [11] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھازىرمۇ بىر ـ بىرىڭلارنى بۇرۇنقىغا ئوخشاش داۋاملىق

رىغبەتلەندۈرۈپ، بىر ـ بىرىڭلارنىڭ ئېتىقادىنى كۈچەيتىڭلار.

ئاخىرقى تەلىم ۋە سالاملار

[12] قېرىنداشلار، ئاراڭلاردا جاپالىق ئىشلەۋاتقان ۋە رەببىمىزنىڭ يولىدا سىلەرگە يېتەكچىلىك قىلىپ، نەسىھەت قىلىۋاتقانلارنى قەدىرلىشىڭلارنى سورايمىز. [13] ئۇلارنىڭ بۇ خىزمەتلىرى ئۈچۈن ئۇلارغا چوڭقۇر ھۆرمەت ۋە مۇھەببىتىڭلار بىلەن مۇئامىلە قىلىڭلار. بىر ـ بىرىڭلار بىلەن ئىناق ئۆتۈڭلار. [14] قېرىنداشلار، سىلەردىن ئۆتۈنىمىزكى، بىكار تەلەپلەرنى ئويغىتىڭلار، يۈرەكسىزلەرنى رىغبەتلەندۈرۈڭلار، ئاجىزلىقى بولغانلارغا يار ـ يۆلەك بولۇڭلار ۋە ھەممە ئادەمگە سەۋرچان بولۇڭلار. [15] ھېچقايسىڭلار يامانلىققا يامانلىق قايتۇرماڭلار. ئەكسىچە، بىر ـ بىرىڭلارغا ۋە بارلىق كىشىلەرگە ھەمىشە ياخشىلىق قىلىشنى نىيەت قىلىڭلار.

[16] ھەر دائىم خۇشال ـ خۇرام بولۇڭلار. [17] ھەمىشە دۇئا قىلىڭلار. [18] ھەرقانداق ئەھۋالدا خۇداغا شۈكۈر ئېيتىڭلار. چۈنكى، مانا بۇلار خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان سىلەرگە قاراتقان ئىرادىسىدۇر. [19] مۇقەددەس روھنىڭ قەلبىڭلاردىكى ئوتىنى ئۆچۈرمەڭلار. [20] ئاراڭلاردا يەتكۈزۈلگەن ۋەھىيلەرگە سەل قارىماڭلار. [21] ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى تەكشۈرۈپ كۆرۈپ، ھەقىقەتەن خۇدادىن كەلگەن ياكى كەلمىگەنلىكىنى پەرق ئېتىپ، خۇدادىن كەلگەن ۋەھيىنى قوبۇل قىلىڭلار. [22] ھەر خىل يامانلىقلاردىن يىراق تۇرۇڭلار.

[23] بىزگە ئامانلىق ئاتا قىلغۇچى خۇدا ئۆزى سىلەرنى تەلتۆكۈس پاك قىلغاي. رەببىمىز ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگۈچە خۇدا روھىڭلار، جېنىڭلار ۋە تېنىڭلارنى ئەيىبسىز ساقلىغاي. [24] سىلەرنى چاقىرغان خۇدا جەزمەن شۇنداق قىلىدۇ. ئۇ ئىشەنچلىكتۇر!

[25] قېرىنداشلار، بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار. [26] ھەممە قېرىنداشلار بىلەن
مېھرىبانلارچە سالاملىشىڭلار. [27] رەببىمىزنىڭ نامى بىلەن سىلەرنىڭ بۇ
خەتنى شۇ يەردىكى ھەممە قېرىنداشلارغا ئوقۇپ بېرىشىڭلارنى تاپىلايمەن.
[28] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!

سالونىكالىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

ئەلچى پاۋلۇس سالونىكالىقلارغا بىرىنچى خېتىنى ئەۋەتىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا، ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى ھەققىدىكى مۇنازىرىلەر سالونىكادىكى ئېتىقادچىلارنى قايمۇقتۇرغانلىقىنى ئاڭلاپ، بۇ خەتنى يېزىش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ بۇ ھەقتىكى خاتا چۈشەنچىلىرىنى تۈزىتىپ بەرگەن. ئۇ ئەيسا مەسىھ قايتا كېلىشتىن بۇرۇن «خۇداغا قارشى چىققۇچى» نىڭ ئېزىقتۇرۇشى بىلەن دۇنيادىكى يامانلىق ۋە ئەسكىلىكنىڭ چېكىگە يېتىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ بەرگەن.

ئۇ ئېتىقادچىلارنى ھەرقانداق قىيىن شارائىتتىمۇ ئېتىقادىدا چىڭ تۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرۇپ، ئۇلارنىڭمۇ ئۆزى ۋە قېرىنداشلىرىغا ئوخشاش ئۆز ئەمگىكىگە تايىنىپ تۇرمۇش كەچۈرۈشىنى تەكىتلەپ، ھېچ ئىش قىلماي لاغايلاپ يۈرگەنلەرنى ئاگاھلاندۇرغان.

تېزىس:

1. شۈكۈر دۇئاسى (1 ـ باب)
2. ئەيسا مەسىھنىڭ قايتىپ كېلىشىدىن بۇرۇن يۈز بېرىدىغان ۋەقەلەر
(2 ـ باب 1 ــ 12 ـ ئايەتلەر)
3. ئېتىقادچىلارغا قىلىنغان نەسىھەت ۋە يوليورۇقلار
(2 ـ باب 13 ـ ئايەتتىن 3 ـ باب 15 ـ ئايەتكىچە)
4. ئاخىرقى تىلەكلەر (3 ـ باب 16 ــ 18 ـ ئايەتلەر)

سالونىكالىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت

1 [1] مەنكى، پاۋلۇس ۋە مەن ئارقىلىق سىلاس ھەمدە تىموتىيدىن
خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولۇپ، سالونىكا
شەھىرىدە ياشاۋاتقان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە سالام. [2] خۇدائاتىمىز ۋە
رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

ئازاب ـ ئوقۇبەت ئىچىدە رىغبەتلەندۈرۈلۈش

[3] قېرىنداشلار، سىلەر ئۈچۈن خۇداغا ھەر دائىم شۈكۈر ئېيتىشنى
بۇرچىمىز دەپ بىلىمىز. چۈنكى، ئېتىقادىڭلار بارغانسېرى كۈچىيىۋاتىدۇ،
بىر ـ بىرىڭلارغا بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىڭلارمۇ چوڭقۇرلىشىۋاتىدۇ. [4] شۇڭا،
بىز خۇداغا مەنسۇپ بولغان ھەرقايسى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئارىسىدا
سىلەردىن پەخىرلىنىمىز. چۈنكى، سىلەر بېشىڭلارغا كەلگەن ھەر خىل
زىيانكەشلىك ۋە قىيىن ئەھۋاللارغا بەرداشلىق بەردىڭلار ۋە ئېتىقادىڭلاردىن

تەۋرەنمەيدىغانلار.

[5] سىلەرنىڭ بۇنداق قىيىن ئەھۋاللاردا ئېتىقادىڭلاردىن تەۋرەنمىگەنلىكىڭلار خۇدانىڭ قىيامەت كۈنىدە چىقىرىدىغان ھۆكۈمىنىڭ ئادىل ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى، خۇدا سىلەرنىڭ قىيىن ئەھۋاللاردىمۇ ئېتىقادىڭلاردا چىڭ تۇرىدىغانلىقىڭلاردىن سىلەرنى ئۆز پادىشاھلىقىدا ياشاشقا لايىق ھېسابلايدۇ. سىلەر مانا شۇ پادىشاھلىق ئۈچۈن ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىۋاتىسىلەر. [6] خۇدا ئادىلدۇر. ئۇ سىلەرگە ئازاب ـ ئوقۇبەت كەلتۈرگەنلەرنىڭ تېگىشلىك جازاسىنى بېرىدۇ. [7] شۇنداقلا، رەببىمىز ئەيسا قۇدرەتلىك پەرىشتىلەر ۋە يالقۇنلۇق ئوت بىلەن ئەرشتىن قايتا كەلگەن چاغدا، خۇدا ئازاب ـ ئوقۇبەت چەككەن سىلەرگە ۋە بىزگە ئاراملىق بېرىدۇ. [8] شۇ چاغدا، رەببىمىز ئەيسا خۇدانى تونۇشنى خالىمىغانلارنى ۋە ئۆزى ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلمىغانلارنى جازالايدۇ. [9] بۇنداق كىشىلەرنىڭ جازاسى مەڭگۈلۈك ھالاكەتتىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇلار رەببىمىزدىن ۋە ئۇنىڭ ئۇلۇغ كۈچ ـ قۇدرىتىدىن ئايرىلىپ قالىدۇ. [10] ئۇ ۋاقىتتا، رەببىمىز ئۆزىنىڭ مۇقەددەس خەلقى تەرىپىدىن ئۇلۇغلىنىدۇ ۋە مەدھىيىلىنىدۇ. شۇنداقلا، سىلەرمۇ بىز يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرگە ئىشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈن، رەببىمىزنى مەدھىيىلىگەنلەر ئارىسىدا بولىسىلەر.

[11] شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز دائىم شۇنداق دۇئا قىلىمىزكى، سىلەرنى چاقىرغان خۇدا بۇ ئۇلۇغ چاقىرىقىغا مۇناسىپ ياشىشىڭلارغا ياردەم قىلغاي. ئۇ ئۆز كۈچ ـ قۇدرىتى بىلەن ياخشى نىيىتىڭلارنى ھەمدە ئېتىقادىڭلار بىلەن قىلغان ھەممە ئىشىڭلارنى ئەمەلگە ئاشۇرغاي. [12] بۇنىڭ بىلەن، رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەر ئارقىلىق ئۇلۇغلىنىدۇ ۋە سىلەرمۇ ئۇ ئارقىلىق شان ـ شەرەپكە ئېرىشىسىلەر. بۇ، خۇدانىڭ ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ شەپقىتىدىن كېلىدۇ.

خۇداغا قارشى چىققۇچى

2 [1] قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىدىغان ھەمدە بىزنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىر يەرگە جەم بولىدىغان كۈنىمىز توغرىسىدا سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنۈپ سورايمىزكى، [2] ئەگەر سىلەر «رەببىمىزنىڭ قايتىپ كېلىدىغان كۈنى يېتىپ كەلدى» دېگەن سۆزنى ئاڭلىساڭلار، ھودۇقۇپ كەتمەڭلار، قورقۇپمۇ كەتمەڭلار. بۇنداق سۆزنى قىلغۇچىلار مەيلى ئۇنى خۇدادىن كەلگەن ۋەھىيدىن ياكى باشقىلارنىڭ تەلىمىدىن ئاڭلىدۇق ياكى بولمىسا بىزنىڭ نامىمىزدا يېزىلغان خەتلەردىن كۆردۇق دېسىمۇ، ئۇنىڭغا ئىشەنمەڭلار. [3] ھەرقانداق ئادەم ھەرقانداق ئۇسۇل بىلەن سىلەرنى ئالداپ كەتمىسۇن. چۈنكى، ئاخىر زاماندا خۇداغا قارشى چوڭ توپىلاڭ يۈز بەرمىگۈچە ۋە مەڭگۈلۈك ھالاكەتكە مەھكۇم قىلىنغۇچى، يەنى «خۇداغا قارشى چىققۇچى» ئاشكارىلانمىغۇچە، بۇ كۈن يېتىپ كەلمەيدۇ. [4] خۇداغا قارشى چىققۇچى خۇدا دەپ ئاتالغان ياكى كىشىلەر چوقۇنىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىگە قارشى چىقىپ، ئۆزىنى ھەممىدىن ئۈستۈن قىلىپ كۆرسىتىدۇ، ھەتتا خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىدا ئولتۇرۇپ، ئۆزىنى خۇدا، دەپ جاكارلايدۇ.

[5] بۇلارنى مەن سىلەر بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمدا ئېيتقانلىقىم ئېسىڭلاردا باردۇ؟ [6] خۇداغا قارشى چىققۇچىنىڭ ئاشكارىلىنىشىنى ھازىرغىچە نېمىنىڭ توسۇپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىسىلەر. ئۇ پەقەت خۇدا بەلگىلىگەن ۋاقىتتا ئاشكارىلىنىدۇ. [7-8] شەيتاننىڭ كۈچى ئاللىقاچان يوشۇرۇن ھەرىكەت قىلىشقا باشلىدى. لېكىن، بۇ كۈچنى توسۇپ كېلىۋاتقان توسالغۇ يۆتكىۋېتىلگەندىن كېيىنلا، خۇداغا قارشى چىققۇچى ئاشكارىلىنىدۇ. رەببىمىز ئەيسا مەسىھ بولسا ئۇنى بىر ئېغىز سۆز بىلەنلا ھالاك قىلىۋېتىدۇ ۋە يەر يۈزىگە كەلگەندىكى پارلاق نۇرى بىلەن ئۇنى يوقىتىدۇ.

[9] خۇداغا قارشى چىققۇچى شەيتاننىڭ كۈچى بىلەن كېلىپ، ھەر خىل كۈچ ـ قۇدرەت، ئادەم ئازدۇرىدىغان مۆجىزە ۋە كارامەتلەرنى كۆرسىتىدۇ [10] ھەمدە مەڭگۈلۈك ھالاكەتكە يۈزلەنگەنلەرنى ئازدۇرۇش ئۈچۈن ھەر خىل ھىيلە ـ مىكىرلەرنى ئىشلىتىدۇ. ئۇلار مەڭگۈ ھالاك بولۇش ئالدىدا تۇرۇۋاتىدۇ، چۈنكى ئۇلار ئۆزلىرىنى قۇتقۇزۇلۇشقا يېتەكلەيدىغان ھەقىقەتنى قوبۇل قىلمايدۇ. [11] شۇ سەۋەبتىن، خۇدا ئۇلارغا ھەقىقەتتىن چەتنىتىدىغان بىر كۈچ ئەۋەتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار يالغان گەپلەرگە ئىشىنىدۇ. [12] نەتىجىدە، ھەقىقەتكە ئىشەنمەي، يامان ئىشلارنى قىلىشنى ياخشى كۆرىدىغانلارنىڭ ھەممىسى جازاغا مەھكۇم قىلىنىدۇ.

قەتئىي تەۋرەنمەڭلار

[13] ئەي، رەببىمىز سۆيگەن قېرىنداشلار، سىلەر ئۈچۈن ھەر دائىم خۇداغا شۈكۈر ئېيتىشنى بۇرچىمىز دەپ بىلىمىز. سەۋەبى، سىلەرنىڭ مۇقەددەس روھ تەرىپىدىن پاك قىلىنىشىڭلار ۋە ھەقىقەتكە ئىشىنىشىڭلار ئارقىلىق خۇدا سىلەرنى قۇتقۇزۇلۇشقا ئالدىن تاللىدى. [14] خۇدا سىلەرنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ شان ـ شەرىپىگە ئىگە قىلىش ئۈچۈن، بىز يەتكۈزگەن خۇش خەۋەر ئارقىلىق قۇتقۇزۇلۇشقا چاقىردى. [15] شۇنىڭ ئۈچۈن، قېرىنداشلار، ئېتىقادىڭلاردا قەتئىي تەۋرەنمەڭلار، بىز سىلەرگە ئېغىزچە ياكى خەت ئارقىلىق يەتكۈزگەن تەلىمدە چىڭ تۇرۇڭلار!

[16-17] رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ۋە بىزگە مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتكەن، ئۆزىنىڭ مېھىر ـ شەپقىتى بىلەن مەڭگۈلۈك رىغبەت ھەم گۈزەل ئۈمىد ئاتا قىلغان خۇدائاتىمىز سىلەرنى رىغبەتلەندۈرگەي ھەمدە سىلەرگە بارلىق ياخشى ئىش، ياخشى سۆزلەرنى قىلىشقا كۈچ ـ قۇدرەت بەرگەي!

بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار

3 [1] قېرىنداشلار، سۆزىمىزنىڭ ئاخىرىدا بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمىز. رەببىمىز ھەققىدىكى خۇش خەۋەر خۇددى سىلەرگە يەتكەن چاغدىكىگە ئوخشاش، ھەرقانداق يەردە تېز تارقالسۇن ۋە ھۆرمەت بىلەن قوبۇل قىلىنسۇن. [2] خۇدانىڭ بىزنى رەزىل ۋە يامان ئادەملەردىن قۇتۇلدۇرۇشى ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلىڭلار. چۈنكى، ھەممىلا ئادەم رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغىنى يوق. [3] ئەمما، رەببىمىز ئىشەنچلىكتۇر. ئۇ سىلەرنى مۇستەھكەم قىلىدۇ ھەم شەيتاننىڭ يامانلىقلىرىدىن ساقلايدۇ. [4] خۇدا سىلەرنىڭ بۇيرۇغانلىرىمىزنى قىلىۋاتقانلىقىڭلار ۋە داۋاملىق قىلىدىغانلىقىڭلار ھەققىدە بىزگە ئىشەنچ بەردى. [5] رەببىمىز ئەيسا سىلەرنى خۇدانىڭ مېھرـ مۇھەببىتىنى تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشىنىشكە يېتەكلىگەي ۋە سىلەرنى ئۆزىگە ئوخشاش چىداملىق قىلغاي.

ئىشلىگەن چىشلەيدۇ

[6] قېرىنداشلار، بىزدىن ئالغان تەلىملەرگە رىئايە قىلماي، كۈن بويى لاغايلاپ يۈرگەنلەردىن يىراق تۇرۇشۇڭلارنى رەببىمىز ئەيسانىڭ نامى بىلەن بۇيرۇيمىز. [7] بىزدىن قانداق ئۈلگە ئېلىشىڭلار كېرەكلىكىنى ئۆزۈڭلار بىلىسىلەر. چۈنكى، بىز سىلەر بىلەن بىللە بولغاندا، ھورۇنلۇق قىلىپ، لاغايلاپ يۈرمىگەندۇق. [8] ھېچكىمنىڭ نېنىنى بىكارغا يېمىگەندۇق. بىز ھېچقايسىڭلارغا ئېغىرىمىزنى سالماسلىق ئۈچۈن، تىرىشىپـ تىرمىشىپ، كېچەـ كۈندۈزلەپ ئىشلىگەندۇق. [9] بۇنداق قىلىشىمىز، سىلەردىن ياردەم سوراشقا ھەقلىق بولمىغانلىقىمىزدىن ئەمەس، بەلكى سىلەرگە ياخشى ئۈلگە قالدۇرۇش ئۈچۈن ئىدى. [10] بىز سىلەرنىڭ يېنىڭلاردا بولغىنىمىزدا، سىلەرگە:

«ئىشلىمىگەن چىشلىمەيدۇ!» دېگەنىدۇق. [11] لېكىن، ئاراڭلاردا بەزىلەرنىڭ ھېچ ئىش قىلماي لاغايلاپ يۈرگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق. ئۇلار بىكارچىلىقتا باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىپ يۈرۈپتۇ. [12] بۇنداقلارغا رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن شۇنداق بۇيرۇيمىز ۋە ئۇلاردىن ئۆتۈنۈپ سورايمىزكى، تىنچ ياشاپ، ئەمگىكىڭلار بىلەن نان تېپىپ يەڭلار. [13] لېكىن سىلەر، قېرىنداشلار، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتىن بوشاشماڭلار. [14] ئەگەر ئۇشبۇ خېتىمىزدىكى سۆزلەرنى قوبۇل قىلمايدىغانلار بولسا، ئۇلاردىن ھەزەر ئەيلەڭلار، ئۇلارنى ئۇيالدۇرۇش ئۈچۈن ئۇلار بىلەن ئارىلاشماڭلار. [15] بىراق، ئۇلارنى دۈشمەن قاتارىدا كۆرمەي، ئەكسىچە ئۇلارغا بىر قېرىنداش سۈپىتىدە نەسىھەت قىلىڭلار.

تىلەكلەر

[16] ئامانلىقنىڭ مەنبەسى بولغان رەببىمىز ھەر ۋاقىت ھەر جايدا سىلەرگە ئامانلىق ئاتا قىلغاي. رەببىمىز ھەممىڭلار بىلەن بىللە بولغاي!

[17] مەنكى پاۋلۇس بۇ ئاخىرقى سالىمىمنى ئۆز قولۇم بىلەن يازدىم. بۇ، مېنىڭ ھەممە خەتلىرىمنىڭ ئۆزىگە خاس بەلگىسىدۇر. مانا بۇ، مېنىڭ ئۆز قەلىمىمدۇر. [18] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ھەممىڭلارغا يار بولغاي!

تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇس بولۇپ، ئۇ بۇ خەتنى ئۆز ئوغلىدەك بولۇپ قالغان، يېقىن خىزمەتدىشى ۋە ياردەمچىسى تىموتىيغا يازغان.

تىموتىي لىسترالىق (لىسترا شەھىرى بۈگۈنكى تۈركىيىدە) بولۇپ، ئاتىسى گرېك، ئانىسى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي ئىدى. ئۇ خۇش خەۋەر تارقىتىش خىزمىتىدە پاۋلۇس بىلەن بىللە بولۇپ، ئەفەس ۋە كورىنت شەھەرلىرى ھەم ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بارغان. يەھۇدىيلار ئارىسىدا خىزمەت قىلىشتا توسالغۇغا ئۇچراپ قالماسلىقى ئۈچۈن، پاۋلۇس ھەتتا ئۇنىڭ خەتنىسىنى قىلدۇرغان («ئەلچىلەر» 16 ـ باب 1 ــ 3 ـ ئايەتلەر). تىموتىي گەرچە ئەلچى ھېسابلانمىسىمۇ، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئۈچۈن كۆپ خىزمەتلەرنى قىلغان ئىخلاسمەن ئېتىقادچىدۇر.

پاۋلۇس بۇ خەتتە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى «ماددىي دۇنيانىڭ ئۆزى رەزىل، ھەقىقىي قۇتقۇزۇلۇشقا پەقەت ئالاھىدە مەخپىي تەلىم، شۇنداقلا مەلۇم يېمەكلىكلەرنى يېمەسلىك، توي قىلماسلىقلارغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ئېرىشكىلى بولىدۇ» دېگەن ساختا تەلىملەرگە رەددىيە بېرىش بىلەن بىرگە تىموتىينى بۇلارنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى جامائەتچىلىككە ئاگاھلاندۇرۇشقا چاقىرغان.

پاۋلۇس يەنە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ باشلامچىلىرى ۋە خىزمەتچىلىرىگە قويۇلغان تەلەپلەر، جامائەتچىلىكنىڭ مەسئۇلىيىتى ۋە ئىبادەت تەرتىپى ھەققىدە چۈشەندۈرۈش بېرىپ، تىموتىينىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ سادىق خىزمەتكارى ھەمدە ئېتىقادچىلارغا ياخشى ئۈلگە بولۇشى ئۈچۈن نەسىھەت قىلغان.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ باب 1 ـ، 2 ـ ئايەتلەر)
2. ساختا تەلىم بەرگۈچىلەردىن ھوشيار بولۇش (1 ـ باب 3 ــ 20 ـ ئايەتلەر)

3. دۇئا قىلىش ۋە ئىبادەت تەرتىپى (2 ـ باب)
4. يېتەكچى ۋە ياردەمچىلەرگە قويۇلغان تەلەپلەر (3 ـ باب)
5. تىموتىيىنىڭ ۋە ئېتىقادچىلارنىڭ مەسئۇلىيىتى (4 ــ 6 ـ بابلار)

تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت

1 [1] قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانىڭ ۋە ئۈمىدىمىز بولغان ئەيسا مەسىھنىڭ
ئەمرى بىلەن ئۇنىڭ ئەلچىسى بولۇشقا تاللانغان مەنكى پاۋلۇستىن
[2] ئېتىقاد يولىدا ئۆز ئوغلۇمدەك بولۇپ قالغان تىموتىيغا سالام. خۇدائاتىمىز ۋە
رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ساڭا مېھىر-شەپقەت، رەھىمدىللىك ۋە ئامانلىق ئاتا
قىلغاي!

ساختا تەلىملەرنى توسۇش

[3] ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بارغاندا ساڭا ئېيتقىنىمدەك، سېنىڭ داۋاملىق
ئەفەس شەھىرىدە قېلىپ، ئاراڭلاردىكى بەزى كىشىلەرنىڭ ناتوغرا
تەلىملەرنى تارقىتىشىنى توسۇشۇڭنى سورايمەن. [4] ئۇلارغا ئەپسانىلەر ۋە
ئۈزۈندىن-ئۈزۈنغا سوزۇلغان نەسەبنامىلەر بىلەن ۋاقتىنى ئىسراپ
قىلماسلىقنى بۇيرۇغىن. بۇلار پەقەت بىمەنە تالاش-تارتىشلارنى كەلتۈرۈپ
چىقىرىدۇ، شۇنداقلا ئېتىقاد بىلەن قىلىنىدىغان خۇدا يولىدىكى ئىشلارنى

قىلىشقا پايدىسىز بولىدۇ. خۇدا يولىدا مېڭىش پەقەت ئېتىقاد ئارقىلىقلا ئەمەلگە ئاشىدۇ. [5] بىزنىڭ بۇنداق بۇيرۇق قىلىشىمىزدىن مەقسەت، پاك قەلب، ساپ ۋىجدان ۋە چىن ئېتىقادتىن كېلىپ چىققان مېھىر ـ مۇھەببەتنى باشقىلارغا كۆرسىتىشىڭلار ئۈچۈندۇر. [6] بەزى كىشىلەر بۇ تەلىمدىن چەتنەپ، بىمەنە گەپلەرنى قىلىپ يۈردۇ. [7] ئۇلارنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن تەۋرات قانۇنىنىڭ ئۆلىماسى، دەپ ئاتالغۇسى بار. بىراق، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى ياكى ئۆزلىرىنىڭ ئىشەنچ بىلەن ئېيتقان سۆزلىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشەنمەيدۇ.

[8] بىزگە مەلۇمكى، ئەگەر كىشىلەر تەۋرات قانۇنىنى توغرا قوللانسا، ئۇ پايدىلىقتۇر. [9] بىز يەنە شۇنى بىلىشىمىز كېرەككى، تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە بويسۇنىدىغان ئادەملەر ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ناتوغرا ئىشلارنى قىلغۇچىلار ئۈچۈن تۈزۈلگەندۇر، يەنى قانۇنغا خىلاپلىق قىلغۇچىلار، بوينى قاتتىقلار، خۇدا يولىدا ماڭمىغانلار، گۇناھكارلار، خۇداغا بىپەرۋالىق قىلغۇچىلار، خۇدانى مەسخىرە قىلغۇچىلار، ئاتا ـ ئانىسىنى ياكى باشقىلارنى ئۆلتۈرگەن قاتىللار، [10] زىناخورلار، ئوخشاش جىنىستىكى بۇزۇقلار، قۇل سودىگەرلىرى، يالغانچىلار، قەسەمخورلار ۋە باشقا قىلمىشلار بىلەن توغرا تەلىملەرگە خىلاپلىق قىلغان كىشىلەر ئۈچۈن تۈزۈلگەندۇر. [11] بۇ تەلىملەر مەدھىيىلەشكە مۇناسىپ بولغان خۇدا تەرىپىدىن ماڭا ئامانەت قىلىنغان ئۇلۇغ خۇش خەۋەرگە ئاساسلانغان.

خۇدانىڭ رەھىمدىللىكىگە شۈكۈر

[12] ماڭا كۈچ ـ قۇدرەت بەرگەن رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە شۈكۈر ئېيتىمەن. چۈنكى، ئۇ مېنى ئىشەنچلىك دەپ قاراپ، ئۆز خىزمىتىگە تەيىنلىدى. [13] مەن بۇرۇن ئەيسا مەسىھكە كۇپۇرلۇق قىلىپ، ئۇنىڭغا ئېتىقاد

قىلغۇچىلارغا زىيانكەشلىك قىلغان رەھىمسىز بىر ئادەم بولساممۇ، ئۇ يەنىلا ماڭا رەھىم قىلدى. چۈنكى، مەن بۇ ئىشلارنى نادانلىق ۋە ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادسىزلىقتىن قىلغانىدىم. [14] رەببىمىز ماڭا مول مېھىر ـ شەپقىتىنى كۆرسىتىپ، مېنى ئەيسا مەسىھتىن كېلىدىغان ئېتىقاد ۋە مېھىر ـ مۇھەببەت بىلەن تولدۇردى. [15] «ئەيسا مەسىھ گۇناھكارلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن دۇنياغا كەلدى» دېگەن بۇ سۆز ھەقتۇر ۋە ئۇنى قوبۇل قىلىشقا پۈتۈنلەي ئەرزىيدۇ. مەن گۇناھكارلار ئىچىدىكى ئەڭ ئۇچىغا چىققان گۇناھكار بولىمەن. [16] لېكىن، ئەيسا مەسىھ ماڭا رەھىم ـ شەپقەت قىلدى. بۇنىڭدىن مەقسەت، ئۇ ئۆزىنىڭ مەندەك ئۇچىغا چىققان بىر گۇناھكارغا چەكسىز سەۋر ـ تاقەت كۆرسىتىشى ئارقىلىق باشقىلارغا ئۈلگە قالدۇرۇشتۇر، يەنى بۇ كېيىن ئۆزىگە ئېتىقاد قىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدىغانلارغا بېرىلگەن ئۈلگىدۇر. [17] بارلىق ھۆرمەت ۋە شان ـ شەرەپ خۇداغا ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپتۇر. ئۇ مەڭگۈلۈك پادىشاھ، يەنى ئۆلمەيدىغان ۋە كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان بىردىنبىر خۇدادۇر، ئامىن!

[18] ئەي، ئوغلۇم تىموتىي، بۇرۇن سەن توغرۇلۇق ئېيتىلغان ۋەھىيلەرگە ئاساسەن بۇ بۇيرۇقلارنى ساڭا تاپشۇرىمەن. بۇ ۋەھىيلەرنى قورال قىلساڭ، رەببىمىز ئۈچۈن ئۇلۇغ كۈرەشلەرنى قىلالايسەن. [19] ئېتىقادتا ۋە پاك ۋىجدانىڭدا چىڭ تۇر. بەزىلەر پاك ۋىجدانىنى بىر ياققا قايرىپ قويدى. نەتىجىدە، ئۇلارنىڭ ئېتىقادى خۇددى خادا تاشقا ئۇرۇلغان كېمىگە ئوخشاش ۋەيران بولدى. [20] ئىمىنېيى ۋە ئىسكەندەرلەر مانا شۇنداق كىشىلەردىندۇر. ئۇلارنى كۇپۇرلۇق قىلماسلىقنى ئۆگەنسۇن دەپ، شەيتاننىڭ ئىلكىگە قايتۇردۇم.*

---

*20. بۇ، ئېتىقاد يولىدىن چەتنىگەن كىشىلەرنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىن چىقىرىۋېتىش دېگەنلىكتۇر. بۇنداقلار گۇناھىنى تونۇمىغۇچە قوبۇل قىلىنمايتتى.

دۇئا ۋە ئىبادەت

2 1 ئالدى بىلەن سەندىن ۋە بارلىق ئېتىقادچىلاردىن پۈتكۈل ئىنسان
ئۈچۈن خۇدادىن تىلەكلەر تىلەشنى، خۇداغا دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىشنى،
باشقىلار ئۈچۈن مۇراجىئەت قىلىشنى ۋە خۇداغا شۈكۈرلەر ئېيتىشنى،
2 بولۇپمۇ پادىشاھلار ۋە بارلىق ئەمەلدارلار ئۈچۈن دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىشنى
ئۆتۈنىمەن. بۇنداق بولغاندا، بىز ئامان ـ ئېسەن ھايات كەچۈرەلەيمىز.
شۇنداقلا، ھاياتىمىز خۇداغا بولغان ئىخلاسمەنلىك ۋە ھۆرمەت بىلەن تولىدۇ.
3 بۇنداق دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىش ياخشىدۇر. ئۇ، قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانى
خۇرسەن قىلىدۇ. 4 خۇدا پۈتكۈل ئىنسانىنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ۋە ئۇلارنىڭ
ھەقىقەتنى تونۇشىنى خالايدۇ. 5 چۈنكى، خۇدا بىردۇر، خۇدا بىلەن ئىنسانلار
ئارىسىدىكى كېلىشتۈرگۈچىمۇ بىردۇر. ئۇ بولسىمۇ ئىنسان تېنىدە دۇنياغا
كەلگەن ئەيسا مەسىھتۇر. 6 ئىنسانلارنىڭ گۇناھتىن ئازاد بولۇشى ئۈچۈن،
ئەيسا مەسىھ ئۆزىنى قۇربان قىلىپ بەدەل تۆلىدى. خۇدا بۇنىڭغا دەل
ۋاقىت ـ سائىتىدە گۇۋاھلىق بەردى. 7 مەن يەھۇدىي ئەمەسلەرگە بۇ
ئىشلارنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن جاكارچى ۋە ئەلچى بولۇپ تەيىنلىنىپ، ئۇلارغا
ئېتىقاد ۋە ھەقىقەتنى ئۆگىتىشكە ئەۋەتىلدىم. مېنىڭ بۇ سۆزلىرىمنىڭ
ھەممىسى راست، مەن يالغان گەپ قىلمىدىم.
8 شۇڭا، مەن شۇنى ئۈمىد قىلىمەنكى، ئېتىقادچى ئەرلەر مەيلى
قەيەردە بولسۇن، ھەر قېتىم دۇئاغا جەم بولغاندا باشقىلارغا غەزەپلەنمەي،
دەتالاش قىلماي، توغرا ئەمەللىك قوللىرىنى كۆتۈرۈپ دۇئا قىلسۇن. 9 ئاياللار
چاكىنا كىيىنمەي، مۇۋاپىق ۋە ئەخلاقلىق كىيىنىشى كېرەك. ئۇلارنىڭ
ئۆزلىرىنى ئالاھىدە ياسىۋالغان چاچلىرى، ئالتۇن ـ كۈمۈش، ئۈنچە ـ
مەرۋايىت ۋە ئېسىل كىيىم ـ كېچەكلەر بىلەن ئەمەس، 10 بەلكى ياخشى
ئەمەلىيىتى بىلەن پەردازلىنىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. بۇ، خۇدا يولىدا ماڭىمەن

دەيدىغان ئاياللارغا يارىشىدۇ. [11] ئېتىقادچىلار جەم بولۇپ تەلىم ئالغاندا، ئاياللار تىنچ ئولتۇرۇپ، ئىتائەتمەنلىك بىلەن تەلىم ئالسۇن. [12] ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە تەلىم بېرىشى ياكى ئۇلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈشىگە رۇخسەت قىلمايمەن. ئەكسىچە، ئۇلار تىنچ ئولتۇرۇپ تەلىم ئالسۇن. [13] چۈنكى، ئاۋۋال ئادەم ئاتا، كېيىن ھاۋا ئانا يارىتىلغان. [14] ئاۋۋال شەيتان تەرىپىدىن ئازدۇرۇلغان ئادەم ئاتا ئەمەس، بەلكى ھاۋا ئانا بولۇپ، ئۇ گۇناھ سادىر قىلغان. [15] لېكىن، ئاياللار ھاۋا ئانىنىڭ نەسلىدىن تۇغۇلغان ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلىدۇ.* بىراق، ئۇلار چوقۇم ئېتىقادتا چىڭ تۇرۇپ، مېھىر ـ مۇھەببەتلىك بولۇپ، پاك ۋە ئەخلاقلىق ياشىشى كېرەك.

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ باشلامچىلىرى

3 [1] «ئەگەر بىر كىشى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە باشلامچى بولۇشقا ئىنتىلسە، ئۇ ياخشى بىر ۋەزىپىنى ئارزۇ قىلغان بولىدۇ» دېگەن بۇ سۆز ھەقتۇر. [2] جامائەتچىلىك باشلامچىسى بولسا ئەيىبلىنىدىغان تەرىپى بولمىغان، ئايالىغا سادىق، ئۆزىنى تۇتۇۋالغان، سالماق، ھۆرمەتكە سازاۋەر، مېھماندوست، باشقىلارغا خۇدا توغرىسىدا تەلىم بېرەلەيدىغان بولۇشى، [3] شۇنداقلا، ھاراقكەش ۋە زوراۋان بولماسلىقى، خۇش پېئىل، گەپ تالاشمايدىغان، ئۆزىنى مال ـ دۇنياغا ئۇرمايدىغان كىشى بولۇشى، [4] ئۆز ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرالايدىغان بولۇشى، پەرزەنتلىرىنى ئۆز ئاتا ـ ئانىسىغا ھۆرمەت بىلەن بويسۇنىدىغان قىلىپ تەربىيىلەيدىغان كىشى بولۇشى

* 15. بۇ ئايەتنىڭ بىرىنچى جۈملىسىنى «لېكىن، ئاياللار بالا تۇغۇش ۋە ئۇنى بېقىش جەريانىدا ئېتىقاد ئارقىلىق ئېرىشىدىغان قۇتقۇزۇلۇشتىن بەھرىمەن بولالايدۇ» ۋە ياكى «لېكىن، ئاياللار خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچرىغانلىقتىن تۇغۇتى قىيىن ۋە خەتەرلىك بولسىمۇ، ئۇنىڭدىن ساق ـ سالامەت ئۆتۈپ كېتىدۇ» دەپ چۈشىنىشكىمۇ بولىدۇ.

كېرەك. [5] چۈنكى، ئۆز ئائىلىسىنى باشقۇرۇشنى بىلمەيدىغان كىشى خۇدانىڭ جامائەتچىلىكىنىڭ ھالىدىن قانداقمۇ خەۋەر ئالالىسۇن؟ [6] جامائەتچىلىك باشلامچىسى يېڭى ئېتىقادچىلاردىن بولماسلىقى كېرەك. ئەگەر ئۇنداق بولسا، ئۇ تەكەببۇرلىشىپ كېتىشى مۇمكىن. بۇنىڭ بىلەن، ئۇمۇ شەيتانغا ئوخشاش تەكەببۇرلاشقانلىقى ئۈچۈن، خۇدانىڭ سورىقىغا ئۇچرايدۇ. [7] ئۇ جامائەتچىلىكنىڭ سىرتىدىمۇ ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇشى كېرەك. شۇنداق بولغاندا، باشقىلار ئۇنى ئەيىبلىيەلمەيدۇ ۋە شەيتانمۇ ئۇنى ئالدام خالتىسىغا چۈشۈرەلمەيدۇ.

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ خىزمەتچىلىرى*

[8] خۇددى جامائەتچىلىكنىڭ باشلامچىلىرىغا ئوخشاش، جامائەتچىلىكنىڭ خىزمەتچىلىرىمۇ ئېسىل پەزىلەتلىك، سەمىمىي گەپ قىلىدىغان، ھاراق ـ شارابقا بېرىلمەيدىغان، مال ـ دۇنياغا تەمەخور بولمايدىغان كىشىلەردىن بولۇشى، [9] پاك ۋىجدانى بىلەن ئېتىقادنىڭ چوڭقۇر ھەقىقىتىدە چىڭ تۇرالايدىغان بولۇشى لازىم. [10] بۇنداق ئادەملەرنى ئالدى بىلەن سىناپ كۆرۈپ، ئەيىبلىنىدىغان تەرەپلىرى بولمىسا، ئاندىن ۋەزىپىگە قويۇش كېرەك. [11] خۇددى شۇنىڭدەك، بۇ خىزمەتچىلەرنىڭ ئاياللىرىمۇ* ئېسىل پەزىلەتلىك، پىتنە ـ پاسات قىلمايدىغان، ئۆزىنى تۇتۇۋالغان ۋە ھەرقانداق ئىشتا ئىشەنچلىك بولغانلاردىن بولۇشى لازىم. [12] خىزمەتچىلەر ئۆز ئايالىغا سادىق، ئۆز پەرزەنتلىرى ۋە ئۆز ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرىدىغان كىشىلەردىن بولسۇن. [13] جامائەتچىلىك ئىچىدە ئۆز ۋەزىپىسىنى ياخشى

---

*8. خىزمەتچىلەر ــ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە يېتەكچىنىڭ ياردەمچىسى بولۇپ، ئۇ ھەر خىل ئەمەلىي ئىشلارغا مەسئۇل كىشىدۇر.

*11. ياكى «ئايال خىزمەتچىلىرىمۇ...»

ئورۇندىغان خىزمەتچىلەر باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولىدۇ، ئۇلارنىڭ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشتىكى ئىشەنچىمۇ زور ئاشىدۇ.

چوڭقۇر سىر

[14] مەن گەرچە سېنى تېزرەك يوقلاپ بېرىشنى ئارزۇ قىلساممۇ، يەنىلا بۇ خەتنى يازدىم. [15] ئەگەر مەن يېنىڭغا ۋاقتىدا بارالمىسام، بۇ خېتىم ساڭا خۇدانىڭ ئائىلىسى ئىچىدە قانداق ياشاش كېرەكلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ. بۇ ئائىلە بولسا مەڭگۈ ھايات خۇداغا مەنسۇپ بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدۇر. بۇ جامائەتچىلىك ھەقىقەتنىڭ تۈۋرۈكى ۋە ئاساسىدۇر. [16] ھەممەيلەنگە مەلۇمكى، ئېتىقادىمىزنىڭ سىرى بۈيۈكتۇر:

ئەيسا مەسىھ ئىنسان تېنىدە ئايان بولدى،
مۇقەددەس روھ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى ئىسپاتلىدى،
ئۇ پەرىشتىلەرگە كۆرۈندى،
ئۇ توغرىسىدىكى خەۋەر پۈتكۈل مىللەتلەرگە جاكارلاندى،
ئىنسانلار ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى،
ئۇ ئۇلۇغلۇق ئىچىدە ئەرشكە كۆتۈرۈلدى.

ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر

4 [1] مۇقەددەس روھ شۇنى بىزگە ئوچۇق ئېيتىدۇكى، ئاخىر زاماندا بەزىلەر ئېتىقادتىن تېنىپ، ھىيلىگەر جىنلار ۋە ئۇلارنىڭ ساختا تەلىملىرىگە ئەگىشىدۇ. [2] بۇنداق تەلىملەر ۋىجدانى يوقاپ كەتكەن يالغانچى ساختىپەزلەر تەرىپىدىن دۇنياغا تارقىلىدۇ. [3] بۇ يالغانچىلار نىكاھلىنىشنى ۋە بەزى يېمەكلىكلەرنى ئىستېمال قىلىشنى مەنئى قىلىدۇ. ھالبۇكى، بۇ

يېمەكلىكلەرنى خۇدا ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغان ھەم ھەقىقەتنى بىلىدىغانلارنىڭ شۈكۈر ئېيتىپ قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن ياراتقان. [4] خۇدا ياراتقان ھەممە نەرسە ياخشىدۇر. ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى چەكلەنگەن ئەمەس، ئۇلارنى شۈكۈر ئېيتىپ قوبۇل قىلسا بولىدۇ. [5] چۈنكى، ھەممە نەرسە خۇدانىڭ سۆزى ۋە ئىنسانلارنىڭ دۇئاسى بىلەن ھالال بولىدۇ.

ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى خىزمەتكارى

[6] بۇ نەسىھەتلەرنى قېرىنداشلىرىڭنىڭ سەمىگە سالساڭ، ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى خىزمەتكارى بولغان بولىسەن. شۇنداقلا، سېنىڭ ئۆزۈڭ ئەگەشكەن ئېتىقاد توغرىسىدىكى ھەقىقەت ۋە توغرا تەلىملەر بىلەن ئوزۇقلانغانلىقىڭ ئايان بولىدۇ. [7] خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى بۇرمىلايدىغان بىمەنە ئەپسانىلەرنى رەت قىلىپ، ئۆزۈڭنى ئىخلاسمەنلىك يولىدا يېتىلدۈرگىن. [8] بەدەننى يېتىلدۈرۈشنىڭ پايدىسى بار، ئەلۋەتتە. لېكىن، ئىخلاسمەنلىكنى يېتىلدۈرۈشنىڭ پايدىسى تېخىمۇ كۆپتۇر. چۈنكى ئۇ، بۇ دۇنيا ۋە ئۇ دۇنيادىكى ھايات ئۈچۈن بەخت ئېلىپ كېلىدۇ. [9] بۇ سۆزلەر ھەقتۇر ۋە پۈتۈنلەي قوبۇل قىلىشقا ئەرزىيدۇ. [10] بۇنىڭ ئۈچۈن ئەجىر سىڭدۈرۈۋاتىمىز ۋە كۈرەش قىلىۋاتىمىز. چۈنكى، ئۈمىدىمىزنى پۈتكۈل ئىنسانىنىڭ، بولۇپمۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى ــ مەڭگۈ ھايات خۇداغا باغلىدۇق.

[11] بۇ ئىشلارنى قېرىنداشلىرىڭغا تاپىلىغىن ۋە ئۆگەتكىن. [12] باشقىلار سېنى ياش، دەپ ساڭا سەل قارىمىسۇن. سەن سۆزلىرىڭدە، ئەمەلىيىتىڭدە مېھىر ـ مۇھەببەت، ئېتىقاد ۋە پاكلىقتا ئېتىقادچىلارغا ئۈلگە بول. [13] مەن سېنى يوقلاپ بارغۇچە، ئۆزۈڭنى جامائەتچىلىككە مۇقەددەس يازمىلار ئوقۇپ بېرىش، نەسىھەت قىلىش ۋە تەلىم بېرىشكە بېغىشلىغىن. [14] مۇقەددەس روھ ساڭا ئاتا قىلغان قابىلىيەتكە بىپەرۋالىق قىلما. بۇ قابىلىيەت

خۇدانىڭ ۋەھىيسى ۋە جامائەتچىلىك يېتەكچىلىرىنىڭ قوللىرىنىڭ ئۇچاڭغا تېگىشى* ئارقىلىق ساڭا بېرىلگەن. [15] شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ ئىشلارنى جان ـ دىلىڭ بىلەن قىل. ئۆزۈڭنى ئۇلارغا شۇنداق ئاتىغىنكى، ھەممە كىشى سېنىڭ ئالغا باسقانلىقىڭنى كۆرسۇن. [16] ئۆزۈڭگە ۋە بەرگەن تەلىمىڭگە دىققەت قىل ھەمدە ئۇنى ئىزچىل داۋاملاشتۇر. چۈنكى، شۇنداق قىلساڭ، ئۆزۈڭمۇ ۋە ساڭا قۇلاق سالغانلارمۇ قۇتقۇزۇلىدۇ.

ئېتىقادچىلارنىڭ مەسئۇلىيىتى

5 [1] ياشانغان ئەرلەر سەۋەنلىك ئۆتكۈزسە، ئۇلارنى قاتتىق ئەيىبلىمىگىن. ئەكسىچە، ئۇلارغا ئاتاڭنى ھۆرمەتلىگەندەك ھۆرمەت بىلەن نەسىھەت بەرگىن. شۇنىڭدەك، ياش ئەرلەرگە ئۆز قېرىنداشلىرىڭغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىل. [2] ياشانغان ئاياللارغا ئاناڭغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىل. ياش ئاياللارغىمۇ سىڭىللىرىڭغا مۇئامىلە قىلغاندەك پاك قەلب بىلەن مۇئامىلە قىل.

[3] ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن، ھەقىقىي موھتاجلىقتا قالغان تۇل ئاياللارنى ھۆرمەتلەپ، ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئال. [4] لېكىن، تۇل ئاياللارنىڭ پەرزەنتلىرى ياكى نەۋرىلىرى بولسا، ئۇ پەرزەنتلەر ئالدى بىلەن ئۆز ئائىلىسىدىن خەۋەر ئېلىپ، ئېتىقادىنى ئەمەلىيەتكە ماسلاشتۇرۇش ئارقىلىق ئۆز ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئەجرىنى ياندۇرسۇن. چۈنكى بۇ، خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. [5] ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن ئىگە ـ چاقىسىز تۇل ئاياللار ئۈمىدىنى خۇداغا باغلىغان بولۇپ، ئۇلار كېچە ـ كۈندۈز دۇئا ـ تىلاۋەتتە بولىدۇ. [6] لېكىن، ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن، ھۇزۇر ـ ھالاۋەت ئۈچۈنلا ياشايدىغان تۇل ئاياللار ھايات

*14. جامائەتچىلىك يېتەكچىلىرى ئېتىقادچىنى بىرەر ۋەزىپىگە تەيىنلىگەندە، قوللىرىنى ئۇنىڭ ئۈچىسىغا قويۇپ تۇرۇپ دۇئا قىلىدۇ.

بولسىمۇ، روھىي جەھەتتە بەرىبىر ئۆلگەنگە ھېساب. [7] ئىتىقادچىلارنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن ئەيىبلەنمىگەن ئەھۋالغا چۈشۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن، سەن جامائەتچىلىككە بۇ ئىشلار توغرىسىدا تەربىيە بەرگىن. [8] بىر كىشى ئۆز تۇغقانلىرىغا، بولۇپمۇ ئائىلىسىدىكىلەرگە قارىمىسا، ئۇ ئەيسا مەسىھتىن تانغان دەپ قارىلىپ، ھەتتا ئىتىقادسىزلارچىلىكمۇ بولالمايدۇ.

[9] ئىتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە ياردەم بېرىلىدىغان، ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن تۇل ئاياللارنى تىزىملىغاندا، ئۇلار چوقۇم ئۆز ئېرىگە سادىق بولغان بولۇشى ۋە يېشى ئاتمىشتىن يۇقىرى بولۇشى كېرەك. [10] ئۇلار يەنە ياخشىلىقلىرى بىلەن تونۇلغان بولۇشى، يەنى بالىلىرىنى ياخشى تەربىيىلەپ چوڭ قىلغان، مېھماندوست، كەمتەرلىك بىلەن ئىتىقادچىلارنىڭ خىزمىتىدە بولغان، قىيىنچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم قىلغان ۋە ئۆزىنى ھەر خىل خەير-ساخاۋەت ئىشلىرىغا بېغىشلىغان ئاياللار بولۇشى كېرەك.

[11] ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن ياش تۇل ئاياللارنى تىزىملىما. چۈنكى، بۇنداق ئاياللارنىڭ جىسمانىي جەھەتتىكى ئارزۇلىرى ئەيسا مەسىھكە بولغان ئىشتىنى بېسىپ كەتسە، ئۇلار قايتا نىكاھلىنىشنى ئارزۇ قىلىپ، ئىتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدىكى خىزمىتىنى داۋاملاشتۇرۇشنى خالىمايدۇ. [12] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار دەسلەپ بەرگەن ۋەدىسىگە* خىلاپلىق قىلىش سەۋەبىلىك ئەيىبلىنىدۇ. [13] ئۇلار يەنە ھۇرۇنلۇقنى ئادەت قىلىۋېلىپ، ئۆيمۇ ئۆي دوقۇرۇپ يۈرۈپ، غەيۋەت قىلىپ، باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىۋالىدىغان ۋالاقتەككۈرلەردىن بولۇپ قېلىشى مۇمكىن. [14] شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇنداق ياش تۇل ئاياللارنىڭ نىكاھلىنىپ، پەرزەنت كۆرۈپ، ئۆي ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىشىنى نەسىھەت قىلىمەن. شۇنداق قىلغاندا، بىزگە قارشى

---

*12. يەنى ئۆزلىرىنىڭ «پەقەت ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىپ، يېڭىدىن توي قىلمايمەن» دېگەن ۋەدىسى.

تۇرغۇچىلاردا ھەرقانداق پىتنە ـ ئىغۋا تارقىتىش پۇرستى بولمايدۇ. [15] بۇنداق دېيىشىمدىكى سەۋەب، بەزى تۇل ئاياللار ئاللىبۇرۇن ئېتىقادتىن چەتنەپ، شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ كەتتى. [16] ئەگەر ئېتىقادى بار بىر ئايالنىڭ تۇل قالغان تۇغقانلىرى بولسا، ئۇ ئۇلارغا ياردەم بەرسۇن، يۈكنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ئارتىرىپ قويمىسۇن. شۇنداق بولغاندا، جامائەتچىلىك ھەقىقىي ئىگە ـ چاقىسىز تۇل ئاياللارغا ياردەم قىلالايدۇ.

يېتەكچىلەر توغرىسىدا

[17] ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكنى ياخشى باشقۇرىدىغان يېتەكچىلەر، بولۇپمۇ خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزۈش ۋە تەلىم بېرىشتە ئەجىر سىڭدۈرگەن كىشىلەر چوقۇم چوڭقۇر ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇشى ۋە ئۇنىڭغا لايىق ھەق ئېلىشى كېرەك. [18] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا: «خامان تەپكەن ئۆكۈزنىڭ ئاغزىنى بوغما»، «ئىشچى ئۆز ھەققىنى ئېلىشقا ھەقلىقتۇر» دېيىلگەن. [19] ئىككى ياكى ئۈچ گۇۋاھچى بولمىغۇچە، جامائەتچىلىكنىڭ يېتەكچىسى ئۈستىدىن قىلىنغان ئەرزنى قوبۇل قىلما. [20] ئەگەر ئۇ گۇناھ قىلغان بولسا، باشقىلارنىڭمۇ بۇنىڭدىن ئىبرەت ئېلىشى ئۈچۈن، جامائەتچىلىك ئالدىدا ئەيىبلەنسۇن. [21] خۇدانىڭ، ئەيسا مەسىھنىڭ ۋە خۇدا تاللىغان پەرىشتىلەرنىڭ ئالدىدا ساڭا شۇنى بۇيرۇيمەنكى، سەن بۇ سۆزلىرىمگە قەتئىي ئەمەل قىل. ئايرىمىچىلىق قىلما، ھەرقانداق ئىشتا بىر تەرەپكە يان باسما. [22] بىراۋنىڭ ئۈچىسىغا قولۇڭنى قويۇپ، ئۇنى يېتەكچىلىك ۋەزىپىسىگە تەيىنلەشكە ئالدىراپ كەتمە، بولمىسا ئۇنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولۇپ قېلىشىڭ مۇمكىن. ئۆزۈڭنى پاك تۇتقىن. [23] (ئاشقازىنىڭنىڭ ياخشى بولمىغانلىقى، شۇنداقلا دائىم كېسەل بولۇپ قالىدىغانلىقىڭ ئۈچۈن، سۇلا ئىچمەي، بىرئاز شارابمۇ ئىچىپ بەرگىن.) [24] بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى

ئاسانلا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ ھەم ئۇلارنىڭ چوقۇم سوراققا تارتىلىشى ئېنىق. لېكىن، بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى بولسا كېيىن ئاشكارا بولىدۇ.[25] خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش، بەزى كىشىلەرنىڭ ياخشى ئەمەللىيىتىنىمۇ ئاسانلا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. لېكىن، بەزى كىشىلەرنىڭ ياخشى ئەمەلىيىتى بولسا كېيىن مەلۇم بولىدۇ.

6 [1] قۇل ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى ئۆز خوجايىنلىرىنى ھۆرمەتلىسۇن. شۇنداق قىلغاندا، خۇدانىڭ نامى ۋە خۇدادىن كەلگەن تەلىمنىڭ كۇپۇرلۇققا ئۇچراپ قېلىشىدىن ساقلانغىلى بولىدۇ.[2] خوجايىنلىرىمۇ ئېتىقادچى بولسا، قۇللار: «بىز ھەممىمىز خۇدانىڭ ئائىلىسىدىكى قېرىنداشلارغۇ» دەپ، ئۇلارغا ھۆرمەتسىزلىك قىلمىسۇن. ئەكسىچە، خوجايىنلىرىغا تېخىمۇ ياخشى خىزمەت قىلسۇن. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ياخشى خىزمىتىدىن بەھرىمەن بولىدىغان خوجايىنلار دەل خۇدانىڭ ياخشى كۆرىدىغان بەندىلىرىدۇر.

يالغان تەلىم ۋە پۇلپەرەسلىكنىڭ ئاقىۋىتى

سەن ئېتىقادچىلارغا بۇ تەلىملەرنى ئۆگەتكىن ۋە تاپىلىغىن.[3] ئوخشىمايدىغان تەلىملەرنى تەرغىب قىلغان كىشى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ھەق سۆزلىرىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ بىزنى ئىخلاسمەنلىككە يېتەكلەيدىغان تەلىمىنى قوبۇل قىلمىغان بولىدۇ.[4] بۇنداق كىشىلەر تەكەببۇر، ھېچنېمە چۈشەنمەيدىغان كىشىلەردۇر. ئۇلار غوۋغا چىقىرىش ۋە گەپ تالىشىشقا ئىنتايىن ئامراق. بۇنداق ئىشلار باشقىلارنىڭ ئارىسىدا ھەسەتخورلۇق، جېدەل ـ ماجىرا، تۆھمەت، گۇمانخورلۇق[5] ھەمدە دائىملىق سۈركىلىش كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. بۇ كىشىلەرنىڭ نىيىتى چىرىك بولۇپ، ھەقىقەتتىن مەھرۇم بولغان. ئۇلارنىڭ نەزىرىدە ئىخلاسمەنلىك پەقەتلا بىر

تاپاۋەت يولىدۇر، خالاس.

[6] دەرۋەقە، خۇداغا رازىمەنلىك بىلەن ئىخلاسمەن بولغان ئادەم ھەقىقىي روناق تاپىدۇ. [7] بىز بۇ دۇنياغا ھېچنېمە ئېلىپ كەلمىدۇق ۋە بۇ دۇنيادىن ھېچنېمە ئېلىپ كېتەلمەيمىز. [8] شۇڭا، يېمەك ـ ئىچمەك ۋە كىيىم ـ كېچەكىمىز تولۇق بولسىلا، رازى بولۇشىمىز كېرەك. [9] باي بولۇشنىلا ئويلايدىغانلار بولسا ھامان ئازدۇرۇلۇپ كېتىدۇ، ئۇلار ئىنسانلارنى قۇرۇتۇپ ھالاك قىلىدىغان نۇرغۇن زىيانلىق ھەم ئەخمىقانە ھەۋەسلەرنىڭ تورىغا چۈشۈپ كېتىدۇ. [10] چۈنكى، پۇلپەرەسلىك ھەر خىل يامانلىقنىڭ يىلتىزىدۇر. بەزىلەر باي بولۇش ھەۋىسى بىلەن ئېتىقادتىن چەتنەپ، ئۆزىگە تۈگىمەس ئازاب تېپىۋالدى.

تىموتىيغا نەسىھەت

[11] ئەي خۇدانىڭ سادىق بەندىسى، سەن بۇنداق ئىشلاردىن يىراق تۇر. ھەققانىيلىق، ئىخلاسمەنلىك، ئېتىقاد، مېھىر ـ مۇھەببەت، سەۋر ـ تاقەت ۋە مۇلايىملىقنى ئىزدە. [12] ئېتىقاد يولىدا ئۇلۇغ كۈرەشلەرنى قىل. خۇدا ئاتا قىلغان مەڭگۈلۈك ھاياتنى قەدىرلە. سەن بۇنىڭ ئۈچۈن چاقىرىلدىڭ ھەمدە نۇرغۇنلىغان گۇۋاھچىلار ئالدىدا بۇ مەڭگۈلۈك ھاياتنى ئالىمىز ئۈچۈن ئېتىراپ قىلدىڭ. [13] ھەممىگە ھاياتلىق بەرگۈچى خۇدانىڭ، شۇنداقلا پونتىي پىلاتۇسقا يۈرەكلىك ھالدا ئۇلۇغ ھەقىقەت توغرىسىدا گۇۋاھلىق بەرگەن ئەيسا مەسىھنىڭ ئالدىدا ساڭا شۇنى تاپىلايمەنكى، [14] رەببىمىز ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگۈچە، خۇدانىڭ بۇ ئەمرلىرىگە تولۇق ئەمەل قىل، بۇنىڭ بىلەن ھېچكىم سېنى ئەيىبلىيەلمىسۇن. [15-16] مەدھىيىلەشكە مۇناسىپ بولغان بىردىنبىر ھۆكۈمران، يەنى پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى، رەبلەرنىڭ رەببى، بىردىنبىر مەڭگۈ ئۆلمەس، ئادەم يېقىنلىشالمايدىغان نۇر ئىچىدە ياشايدىغان،

ھېچكىم كۆرمىگەن ۋە كۆرەلمەيدىغان خۇدا ۋاقىت - سائىتى كەلگەندە،
ئەيسا مەسىھنى قايتا ئەۋەتىدۇ. بارلىق ھۆرمەت ۋە كۈچ - قۇدرەت خۇداغا
ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!
[17] بۇ دۇنيادا باي بولغانلارغا مەغرۇرلانماسلىقنى، ئۆتكۈنچى بايلىققا
ئۈمىد باغلىماسلىقنى بۇيرۇغىن. ئۇلار ئۈمىدىنى بىز بەھرىمەن بولۇشقا
تېگىشلىك ھەممىنى بىزگە سېخىيلىق بىلەن بەرگۈچى خۇداغا باغلىسۇن.
[18] ئۇلارغا باشقىلارغا ياخشىلىق قىلىشنى ۋە خەير - ساخاۋەتلىك ئىشلارنى
كۆپ قىلىشنى، مەرد ۋە قولى ئوچۇق بولۇشنى بۇيرۇغىن. [19] بۇنداق قىلغاندا،
ئۇلار ھەقىقىي ھاياتقا ئېرىشىش ئۈچۈن كېلەچەكتە ئۆزلىرىگە پۇختا ئاساس
بولىدىغان بىر خەزىنە توپلىيالايدۇ.
[20] ئەي تىموتىي، ساڭا ئامانەت قىلىنغان بۇ تەلىملەرنى ياخشى ساقلا.
خۇداغا بولغان ئىخلاسمەنلىككە مۇناسىپ كەلمەيدىغان قۇرۇق گەپلەردىن
ھەمدە بىمەنە بىلىمنى بىلىم دېگۈچىلەرنىڭ تالاش - تارتىشلىرىدىن ساقلان.
[21] بەزىلەر مۇشۇنداق بىمەنە بىلىمگە ئەگىشىپ، ئېتىقادتىن چەتنىدى.
خۇدانىڭ مېھىر - شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!

تىموتىيغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇس بولۇپ، ئۇ ياش خىزمەتدىشى ۋە ياردەمچىسى تىموتىيغا ئۆز نەسىھەتلىرىنى قالدۇرۇش ئۈچۈن بۇ خەتنى يازغان. ئۇ بۇ خەتنى يازغان چاغدا كىشەنلىنىپ، سوغۇق كامېرغا سولىنىپ، ئۆزىنىڭ خىزمىتىنىڭ ئاياغلىشىش ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى، هاياتىنىڭمۇ ئۆزۈنغا بارمايدىغانلىقىنى چوڭقۇر هېس قىلغان.

بۇ خەتنىڭ ئاساسىي تېمىسى سەۋر ـ تاقەت توغرۇلۇق بولۇپ، پاۋلۇس تىموتىينى هېچقانداق قىيىنچىلىقتىن قورقماي، ئەيسا مەسىھكە باشتىن ئاخىر سادىقلىق بىلەن گۇۋاهلىق بېرىشكە، ئەيسا مەسىھ هەققىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ هەقىقىتىدە ۋە مۇقەددەس يازمىلاردىكى تەلىملەردە چىڭ تۇرۇشقا، جامائەتچىلىكتىكى مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىشقا چاقىرغان.

پاۋلۇس تىموتىيغا ئەخمىقانە ۋە بىهۇدە تالاش ـ تارتىشلارغا ئارىلىشىشتىن ساقلىنىشنى ئەسكەرتكەن. پاۋلۇس ئۆز هاياتى، سەۋر ـ تاقىتى، مېهىر ـ مۇهەببىتى ھەمدە باستۇرۇلۇشقا ئۇچرىغاندىكى قىيىنچىلىققا تاقەت قىلىشنى، بولۇپمۇ ئۆزىدىكى ئېتىقادنى تىلغا ئېلىش بىلەن تىموتىيغا ئۈلگە بولۇشنى ئۈمىد قىلغان.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ باب 1 ـ ، 2 ـ ئايەتلەر)
2. شۈكۈر ۋە مەدەت (1 ـ باب 3 ـــ 18 ـ ئايەتلەر)
3. نەسىھەت ۋە ئاگاهلاندۇرۇش (2 ـ باب 1 ـ ئايەتتىن 4 ـ باب 5 ـ ئايەتكىچە)
4. پاۋلۇسنىڭ ئەهۋالى (4 ـ باب 6 ـــ 18 ـ ئايەتلەر)
5. ئاخىرقى سالام (4 ـ باب 19 ـــ 22 ـ ئايەتلەر)

تىموتىيغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت

1 [1-2] ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق يېڭى ھاياتلىققا ئېرىشىش ۋەدىسىنى
جاكارلاش ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ
ئەلچىسى بولۇشقا تاللانغان مەنكى پاۋلۇستىن ئۆز ئوغلۇمدەك قەدىرلىك
تىموتىيغا سالام. خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ساڭا مېھىر-
شەپقەت، رەھىمدىللىك ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

شۈكۈر ۋە مەدەت

[3] مەن خۇددى ئەجدادلىرىمغا ئوخشاش، خۇداغا پاك ۋىجدانىم بىلەن
خىزمەت قىلىۋاتىمەن. مەن سەن ئۈچۈن خۇداغا شۈكۈر ئېيتىمەن. مەيلى
كېچە ياكى كۈندۈز بولسۇن، دۇئالىرىمدا سېنى دائىم ئەسلەپ تۇرىمەن.
[4] ئايرىلغان ۋاقتىمىزدا ئاققۇزغان كۆز ياشلىرىڭنى ئەسلىگىنىمدە، سەن بىلەن
يەنە بىر قېتىم كۆرۈشۈشنى ئىنتايىن ئارزۇ قىلىمەن. سەن بىلەن كۆرۈشۈش

مېنى ئىنتايىن خۇشال قىلىدۇ. [5] سېنىڭ سەممىمىي ئېتىقادىڭ ئېسىمدىن
چىقمايدۇ. ئەڭ ئاۋۋال موماڭ لوئىدە ۋە ئاناڭ ئەۋنىكىدە بار بولغان ئېتىقادنىڭ
ئەمدى سەندىمۇ بار ئىكەنلىكىگە چوڭقۇر ئىشىنىمەن. [6] شۇنىڭ ئۈچۈن مەن
شۇنى يادىڭغا سالايكى، قوللىرىمنى ئۈچاڭغا قويغان چاغدا، خۇدا ساڭا
بەرگەن قابىلىيەتنى تولۇق ئىشلەتكەيسەن. [7] چۈنكى، خۇدا بىزگە ئاتا قىلغان
مۇقەددەس روھ بىزنى قورقۇنچاق سالمايدۇ، بەلكى خۇداغا خىزمەت
قىلىشىمىز ئۈچۈن، بىزنى كۈچ ـ قۇدرەت ۋە مېھىر ـ مۇھەببەت بىلەن
تولدۇرۇپ، ئۆزىمىزنى تۇتۇۋېلىشىمىزغا ياردەم بېرىدۇ.
[8] شۇڭا، رەببىمىز ھەققىدە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشتىن ۋە ئۇنىڭ
ئۈچۈن خىزمەت قىلىش يولىدا مەھبۇس بولغان مەندىن نومۇس قىلما.
ئەكسىچە، خۇدا ساڭا ئاتا قىلغان كۈچ ـ قۇدرەتكە تايىنىپ، خۇش خەۋەر
يەتكۈزۈش يولىدا مەن بىلەن بىللە ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىشكە تەييار تۇر.
[9] خۇدا بىزنى قۇتقۇزۇپ، پاك ياشاشقا چاقىردى. بۇ، بىزنىڭ قىلغان ياخشى
ئەمەللىرىمىز بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئىرادىسى ۋە مېھىر ـ شەپقىتى
بىلەن بولدى. خۇدا بىزگە ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بۇ مېھىر ـ شەپقەتنى
كۆرسىتىدىغانلىقىنى دۇنيا ئاپىرىدە بولۇشتىن ئىلگىرىلا پىلانلىغانىدى. [10] ھازىر
بۇ مېھىر ـ شەپقەت قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ كېلىشى بىلەن ئايان
بولدى. ئەيسا مەسىھ ئىنسانلارنى ئىسكەنجىگە ئالغان ئۆلۈمنىڭ كۈچىنى
بىكار قىلىپ، خۇش خەۋەر ئارقىلىق ئىنسانلارغا مەڭگۈلۈك ھايات يولىنى
ئېچىپ بەردى.
[11] مەن بۇ خۇش خەۋەرنىڭ جاكارچىسى ۋە ئەلچىسى، شۇنداقلا ئۇ
توغرىسىدا تەلىم بەرگۈچى بولۇپ تەيىنلەنگەن. [12] ھازىرقى بۇ ئازاب ـ
ئوقۇبەتلەرنى تارتىشىمنىڭ سەۋەبىمۇ شۇ. لېكىن، بۇنىڭدىن نومۇس
قىلمايمەن. چۈنكى، مەن كىمگە ئېتىقاد قىلغانلىقىمنى بىلىمەن ھەمدە
خۇدانىڭ ماڭا ئامانەت قىلغان بۇ خۇش خەۋەرنى رەببىمىز قايتا كەلگەن

كۆڭگىچە چوقۇم قوغدايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن.*
[13] ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولۇپ، ئۇنىڭدىن كەلگەن ئېتىقاد ۋە
مېھىر ـ مۇھەببەت ئىچىدە ياشاپ، مەندىن ئاڭلىغان ھەقىقىي تەلىملەرنى
نىزام قىلىپ، ئۇنىڭدا چىڭ تۇر. [14] ساڭا ئامانەت قىلىنغان بۇ قىممەتلىك
ھەقىقەتنى ھەممىمىزنىڭ قەلبىدە بار بولغان مۇقەددەس روھنىڭ ياردىمى
بىلەن ساقلا.
[15] ئاڭلىغىنىڭدەك، ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى* ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى
دېگۈدەك مېنى تاشلىۋەتتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا فىگېل ۋە ئېرموگېنمۇ بار.
[16] رەببىمىز ئونېسىفورنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە رەھىم ـ شەپقەت قىلغاي.
چۈنكى، ئۇ كۆپ قېتىم مېنى يوقلاپ، كۆڭلۈمنى كۆتۈردى. ئۇ مېنىڭ
مەھبۇس بولغانلىقىمدىن نومۇس قىلمىدى. [17] رىم شەھىرىگە كەلگىنىدە ئۇ
مېنى تاپقۇچە كۆپ ئاۋارە بولۇپتۇ. [18] قىيامەت كۈنى، ئۇنىڭ رەببىمىزنىڭ
رەھىم ـ شەپقىتىگە ئېرىشىشىنى تىلەيمەن. ئەفەس شەھىرىدە ئۇنىڭ ماڭا
قىلغان نۇرغۇن خىزمىتىدىن سېنىڭمۇ ئوبدان خەۋىرىڭ بار.

ئەيسا مەسىھنىڭ سادىق جەڭچىسى

2 [1] ئەي ئوغلۇم، سەن ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر ـ شەپقىتىگە تايىنىپ
كۈچلۈك بول. [2] سەن مەندىن ئۆگەنگەن تەلىملەرنى كۆپ ئېتىقادچىلار
ئاڭلىغان ۋە بۇ تەلىملەرنىڭ توغرا ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىپ كەلگەن.
ئەمدى بۇ تەلىملەرنى ئىشەنچلىك ھەمدە باشقىلارغا تەلىم بېرەلەيدىغان
كىشىلەرگە يەتكۈزگىن.

*12. ئۇشبۇ ئايەتنىڭ ئاخىرقى جۈملىسىنى «ھەمدە مېنىڭ خۇداغا ئامانەت قىلغانلىرىمنى رەببىمىز قايتا كەلگەن كۈنگىچە چوقۇم قوغدايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن» دەپ چۈشىنىشكىمۇ بولىدۇ.

*15. بۇ يەردىكى ئاسىيا ئۆلكىسى ھازىرقى تۈركىيىنىڭ غەربىي قىسمىنى كۆرسىتىدۇ.

[3] ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى جەڭچىسى بولۇپ، مەن بىلەن بىرگە
ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشقا تەييار تۇر. [4] جەڭچى بولغان كىشى ئۆز قوماندانىنى
رازى قىلىش ئۈچۈن، تۇرمۇشنىڭ ئۇششاق ـ چۈششەك ئىشلىرىغا باشقا
پۇقرالاردەك ئارىلاشماسلىقى كېرەك. [5] مۇسابىقىگە قاتناشقان
تەنھەرىكەتچىمۇ مۇسابىقە قائىدىلىرىگە رىئايە قىلمىسا، غەلىبىگە
ئېرىشەلمەيدۇ. [6] ئەجىر سىڭدۈرگەن دېھقان ئالغان ھوسۇلدىن ئەلۋەتتە
بىرىنچى بولۇپ بەھرىمەن بولىدۇ. [7] بۇ ھېكمەتلىك سۆزلەرنى ياخشى ئويلا،
چۈنكى رەببىمىز ساڭا بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىدە ئەقىل بېرىدۇ.

[8] سەن داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى بولغان ۋە ئۆلۈمدىن تىرىلگەن
ئەيسا مەسىھنى ئېسىڭدە تۇت. مانا بۇ، مەن يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەر.
[9] بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەنلىكىمدىن كۆپ ئازاب ـ ئوقۇبەت چەكتىم.
ھەتتا جىنايەتچىلەردەك كىشەنلىنىپ، زىندانغا تاشلاندىم. لېكىن، ھېچكىم
خۇدانىڭ سۆزىنى كىشەنلىيەلمەيدۇ. [10] شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا تاللىغان
بەندىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن قۇتقۇزۇلۇشى ۋە مەڭگۈلۈك شان ـ
شەرەپكە ئېرىششى ئۈچۈن، ھەرقانداق ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرگە بەرداشلىق
بېرىۋاتىمەن. [11] تۆۋەندىكى بۇ سۆزلەر ئىشەنچلىكتۇر:

ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئۆلگەنىكەنمىز،
ئۇنىڭ بىلەن يېڭى ھاياتتا بىللە ياشايمىز.
[12] قىيىنچىلىقلارغا بەرداشلىق بەرسەك،
ئۇنىڭ بىلەن بىللە ھۆكۈم سۈرىمىز.
بىز ئۇنىڭدىن تانساق،
ئۇمۇ بىزدىن تانىدۇ.
[13] بىز ئۇنىڭغا ساداقەتسىزلىك قىلساقمۇ،

ئۇ يەنىلا ساداقەتلىكتۇر.
چۈنكى، ئۇ چوقۇم ئۆزىنىڭ سۆزىدە تۇرماي قالمايدۇ.

خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان خىزمەتچى

[14] بۇ ئىشلارنى داۋاملىق ئېتىقادچىلارنىڭ سەمىگە سال. خۇدا ئالدىدا ئۇلارنى بىمەنە سۆزلەر توغرىسىدا تالاش ـ تارتىش قىلماسلىققا بۇيرۇغىن. بۇنداق تالاش ـ تارتىشلارنىڭ ھېچقانداق پايدىسى بولمايلا قالماي، بەلكى ئاڭلىغۇچىلارنىڭ ئېتىقادىنى ۋەيران قىلىدۇ. [15] خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى توغرا چۈشەندۈرۈپ، ئۆزۈڭنى خۇدا ئالدىدا يەرگە قاراپ قالمايدىغان، بەلكى خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان خىزمەتچى قىلىپ يېتىشتۈرۈشكە تىرىش. [16] خۇداغا بولغان ئىخلاسمەنلىككە مۇناسىپ كەلمىگەن قۇرۇق گەپلەردىن ساقلان. چۈنكى، بۇنداق گەپلەرنى قىلغۇچىلار خۇدادىن تېخىمۇ يىراقلىشىدۇ. [17] ئۇلارنىڭ گەپلىرى خۇددى زەھەرلىك ئۆسمىدەك تېزلا يامراپ كېتىدۇ. ئىمېنېي ۋە فىلېتلارمۇ مانا شۇنداق گەپ ـ سۆزلەرنى قىلغۇچىلاردىندۇر. [18] ئۇلار ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشىدىن ئىبارەت بۇ ئىش ئاللىقاچان يۈز بېرىپ بولدى دەپ،* ھەق يولدىن چەتنەپ، بەزىلەرنىڭ ئېتىقادىغا بۇزغۇنچىلىق قىلماقتا. [19] بىراق، خۇدا قۇرغان ئۇل* مەزمۇت تۇرماقتا. ئۇنىڭدا مۇنۇ سۆزلەر مۆھۈرلىنىپ يېزىلغان: «رەببىمىز ئۆزىگە مەنسۇپ كىشىلەرنى تونۇيدۇ»، «ئۆزلىرىنى رەببىمىزگە مەنسۇپ دەيدىغان

---

*18. بۇ «بىر ئادەم ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغاندا، ئۇنىڭ روھى ئاللىقاچان ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئۆلۈپ تىرىلىدۇ. بۇ تىرىلىش پەقەت روھىي جەھەتتە بولۇپ، كەلگۈسىدە تەن جەھەتتە يۈز بەرمەيدۇ» دېگەن خاتا كۆزقاراشتۇر.

*19. ئۇل ــ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى، خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى ياكى ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزىنى كۆرستىشى مۇمكىن.

كىشىلەر يامانلىقلاردىن قول ئۈزسۇن.»

[20] باي ئائىلىلەردە پەقەت ئالتۇن ـ كۈمۈش قاچىلارلا بولۇپ قالماي، ياغاچ، ساپال قاچىلارمۇ بولىدۇ. ئالتۇن ـ كۈمۈش قاچىلار ئالاھىدە سورۇنلاردا، باشقىلىرى بولسا ئادەتتىكى سورۇنلاردا ئىشلىتىلىدۇ. [21] ئەگەر بىر كىشى ئۆزىنى يۇقىرىقى يامان ئىشلاردىن پاك تۇتسا، ئۇ خۇددى ئالاھىدە سورۇنلاردا ئىشلىتىلىدىغان ئالتۇن ـ كۈمۈش قاچىغا ئوخشايدۇ. چۈنكى، ئۇ پاك بولىدۇ ھەمدە خوجايىنىغا، يەنى خۇداغا يارامىلىق كىشى بولۇپ، ھەرقانداق ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا تەييار تۇرىدۇ.

[22] شۇڭا، ياشلىقنىڭ ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىدىن ئۆزۈڭنى تارت. پاك قەلب بىلەن رەببىمىزنى چاقىرغان باشقا كىشىلەر بىلەن بىللە ھەققانىيلىق، ئېتىقاد، مېھىر ـ مۇھەببەت ۋە ئىناقلىقنى ئىزدە. [23] ئەخمىقانە ۋە بىھۇدە تالاش ـ تارتىشلارغا ئارىلىشىشنى رەت قىل. چۈنكى، بۇنداق ئىشلارنىڭ جېدەل تېرىيدىغانلىقىنى بىلىسەن. [24] رەببىمىزنىڭ خىزمەتكارى جېدەلخور بولماسلىقى، ئەكسىچە ھەممىگە مېھرىبان ۋە تەلىم بېرىشكە ماھىر، سەۋر ـ تاقەتلىك بولۇشى كېرەك. [25] رەببىمىزنىڭ تەلىمگە قارشى تۇرغانلارغىمۇ مۇلايىملىق بىلەن نەسىھەت قىلىش كېرەك. بەلكىم خۇدا ئۇلارغا ھەقىقەتنى بىلىۋېلىش ئۈچۈن توۋا قىلىش پۇرسىتىنى بېرىدۇ. [26] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۇيقۇسىنى ئېچىپ، ئۆزلىرىنى تۇتقۇن قىلىپ ئارزۇسىغا يەتمەكچى بولغان شەيتاننىڭ تورىدىن قۇتۇلالايدۇ.

ئاخىر زامان

3 [1] شۇنى بىلگىنكى، ئاخىر زاماندا ئېغىر كۈنلەر بولىدۇ. [2] ئۇ چاغدا، ئىنسانلار ئۆزىنىلا ئويلايدىغان، پۇلپەرەس، ماختانچاق، تەكەببۇر ۋە كۇپۇرلۇق قىلىدىغان، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمايدىغان، ۋاپاغا جاپا

قىلىدىغان، خۇداغا بېپەرۋالىق قىلىدىغان، [3] كۆيۈمسىز، باشقىلارنى
كەچۈرمەيدىغان، تۆھمەتخور، ئۆزىنى تۇتالمايدىغان، ۋەھشىي، شۇنداقلا
خەير-ساخاۋەتنىڭ دۈشمىنى بولىدۇ. [4] ئۇلار ساتقۇن، تەلۋە ۋە ھاكاۋۇر
بولۇپ، كەيپ-ساپانى خۇدادىن ياخشى كۆرىدۇ. [5] سىرتقى قىياپەتتە
ئىخلاسمەن بولۇۋېلىپ، ئەمەلىيەتتە كۆڭلىدە خۇدانىڭ قۇدرىتىنى ئىنكار
قىلىدۇ. بۇنداقلاردىن يىراق تۇر. [6] ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزى كىشىلەر
باشقىلارنىڭ ئۆيلىرىگە سۇقۇنۇپ كىرىۋېلىپ، ئىرادىسى ئاجىز، گۇناھقا پاتقان
ۋە ھەر خىل ئارزۇ-ھەۋەسلەرنىڭ قۇلى بولۇپ قالغان ئاياللارنى ئازدۇرىدۇ.
[7] بۇنداق ئاياللار ھەرقانداق ئادەمنىڭ تەلىملىرىنى ئاڭلايدۇ ۋە ھەقىقەتنى
تونۇپ يېتەلمەيدۇ. [8] ياننى بىلەن يامبىرى* مۇسا پەيغەمبەرگە قانداق
قارشى چىققان بولسا، بۇ ئازدۇرغۇچىلارمۇ ھەقىقەتكە شۇنداق قارشى
چىقىدۇ. بۇ ئازدۇرغۇچىلارنىڭ قەلبى چىرىپ كەتكەن، ئېتىقادى ساختا
بولۇپ، ئۇلار خۇدا تەرىپىدىن رەت قىلىنغان كىشىلەردۇر. [9] ئۇلارنىڭ
قىلمىشلىرى ئۇزۇنغا داۋاملىشالمايدۇ. چۈنكى، ياننى بىلەن يامبىرىنىڭ
ئەقىلسىزلىقى پاش بولغاندەك، بۇلارنىڭ ئەقىلسىزلىقىمۇ خالايىق ئالدىدا
چوقۇم پاش بولىدۇ.

پاۋلۇسنىڭ ۋەسىيەتلىرى

[10-11] لېكىن، سەن مېنىڭ تەلىمىم، يۈرۈش-تۇرۇشۇم، ھاياتلىق
نىشانىم، ئېتىقادىم، سەۋر-تاقىتىم، مېھىر-مۇھەببىتىم، چىداملىقىم ھەمدە
ئۇچرىغان زىيانكەشلىكىم ۋە تارتقان ئازاب-ئوقۇبەتلىرىمگە دىققەت-
ئېتىبارىڭنى قارىتىپ كەلدىڭ. بولۇپمۇ ئانتاكيا، كونيا ۋە لىسترا شەھەرلىرىدە

* 8. ياننى بىلەن يامبىرى ئىسرائىللارنىڭ مىسىردىن قايتىشىدىن بۇرۇن مۇسا پەيغەمبەرگە قارشى تۇرغان مىسىر پادىشاھىنىڭ سېھىرگەرلىرىدۇر.

ئۆچرىغان زىيانكەشلىكلەرگە قانداق بەرداشلىق بەرگەنلىكىمدىن ھەمدە رەببىمىزنىڭ مېنى بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىدىن قۇتقۇزغانلىقىدىن تولۇق خەۋىرىڭ بار. [12] ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان، خۇداغا ئىخلاسمەنلىك بىلەن ھايات كەچۈرۈشكە ئىرادە باغلىغانلارنىڭ ھەممىسى زىيانكەشلىككە ئۇچرايدۇ. [13] رەزىل ۋە ساختىپەز كىشىلەرنىڭ ئەھۋالى بۇرۇنقىدىنمۇ يامانلىشىپ، باشقىلارنى ئالداش بىلەن بىللە ئۆزلىرىمۇ ئالدىنىپ كېتىدۇ. [14] لېكىن، سەن ھازىرغىچە ئۆگىنىپ كەلگەن ۋە چوڭقۇر ئىشەنگەن ھەقىقەتتە داۋاملىق چىڭ تۇر. چۈنكى، بۇ ھەقىقەتنى ئىشەنچلىك كىشىلەردىن ئۆگەنگەنلىكىڭنى بىلىسەن. [15] سەن بالىلىق چاغلىرىڭدىن تارتىپلا مۇقەددەس يازمىلارنى ئۆگەندىڭ. بۇ يازمىلار ساڭا ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقاد ئارقىلىق قۇتقۇزۇلۇشقا ئېلىپ بارىدىغان ئەقىل ـ پاراسەتنى تەقدىم قىلدى. [16] پۈتۈن مۇقەددەس يازمىلار خۇدانىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە يېزىلغان بولۇپ، ئۇ، ھەقىقەت توغرىسىدا تەلىم بېرىش، خاتالىقلارنى كۆرسىتىپ بېرىش، سەۋەنلىكلەرنى تۈزىتىش ۋە كىشىلەرنى ھەققانىيلىققا يېتەكلەشكە پايدىلىقتۇر. [17] ئۇ، خۇداغا مەنسۇپ بولغان كىشىلەرنى تولۇق قوراللاندۇرۇپ، ئۇلارنى ھەرقانداق ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا تەييار تۇرغۇزالايدۇ.

4 [1] مەن تىرىكلەر بىلەن ئۆلگەنلەرنى سوراق قىلىدىغان ھەمدە ئۆز پادىشاھلىقىنى قۇرۇش ئۈچۈن قايتا كېلىدىغان ئەيسا مەسىھنىڭ، شۇنداقلا خۇدانىڭ ئالدىدا ساڭا شۇنداق بۇيرۇق قىلىمەنكى، [2] پۇرسەت بولسۇن ـ بولمىسۇن، ھەر ۋاقىت خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزگىن. سەن زور سەۋر ـ تاقەت ۋە ياخشى تەلىم بېرىش بىلەن كىشىلەرنىڭ خاتالىقلىرىنى تۈزەتكۈز ھەمدە ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرغىن ۋە رىغبەتلەندۈرگىن. [3] چۈنكى، شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، ئۇ چاغدا ئىنسانلار خۇدا توغرىسىدىكى توغرا تەلىملەرنى ئاڭلاشنى خالىمايدۇ. بەلكى، ئۇلار قۇلاقلىرىغا خۇش ياقىدىغان

سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن، ئۆز ھەۋەسلىرىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان تەلىم بەرگۈچىلەرنى ئىزدەيدۇ. [4] ھەق سۆزلەرنى رەت قىلىپ، بىمەنە ئەپسانىلەرگە قۇلاق سالىدۇ. [5] لېكىن، سەن ھەرقانداق ئەھۋالدا ئۆزۈڭنى سەگەك تۇت. ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىشقا تەييار تۇر. ھەر ۋاقىت خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش خىزمىتىدە بولۇپ، خۇدا ساڭا تاپشۇرغان ۋەزىپىنى ئادا قىل.

[6] ئەمدى ئۆزۈمگە كەلسەم، ھاياتىم خۇداغا قۇربانلىق ئورنىدا تەقدىم قىلىنىش ئالدىدا تۇرىدۇ. مېنىڭ بۇ دۇنيادىن ئايرىلىدىغىنىمغا ئاز قالدى. [7] مەن خۇدا يولىدا ئاخىرغىچە كۈرەش قىلدىم، يەنى يۈگۈرۈش مۇسابىقىسىنىڭ پۈتۈن مەنزىلىنى بېسىپ بولدۇم، ئېتىقادىمدا چىڭ تۇرۇپ كەلدىم. [8] ھازىر ھەققانىيلىق تاجى مېنى كۈتۈپ تۇرىدۇ. ئۇنى ئادىل سوراق قىلىدىغان رەببىمىز قايتا كەلگەندە، ماڭا كىيدۈرىدۇ. شۇنداقلا، ئۇنى يالغۇز ماڭىلا ئەمەس، ئۇنىڭ قايتا كېلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ تۇرغانلارنىڭ ھەممىسىگە كىيدۈرىدۇ.

ئاخىرقى سۆزلەر

[9] يېنىمغا تېزدىن يېتىپ كېلىشكە تىرىش. [10] چۈنكى، قېرىندىشىمىز كىرىسكى گالاتىيا ئۆلكىسىگە، تىتۇس دالماتىيا ئۆلكىسىگە كەتتى. دېماس بولسا بۇ دۇنيانىڭ ئىشلىرىغا بېرىلىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، مېنى تاشلاپ، سالونىكا شەھىرىگە كەتتى. [11] يېنىمدا يالغۇز لۇقا قالدى. ماركۇسنى ئۆزۈڭ بىللە ئېلىپ كەل. ئۇ خىزمەتلىرىمدە ماڭا ياردەمچى بولىدۇ. [12] تىكىكۇسنى ئەفەس شەھىرىگە ئەۋەتتىم. [13] كېلىشىڭدە تىروئاس شەھىرىدە بولغان ۋاقتىمدا كارپۇسنىڭ يېنىدا قالدۇرۇپ قويغان تونۇم بىلەن كىتابلارنى، بولۇپمۇ ئورام تېرە يازمىلارنى بىللە ئالغاچ كەلگىن. [14] مىسكەر ئىسكەندەر ماڭا كۆپ زىيانكەشلىك قىلدى. رەببىمىز چوقۇم ئۇنىڭغا

قىلمىشلىرىغا لايىق جازاياندۇرىدۇ. [15] سەنمۇ ئۇنىڭدىن هوشيار بول. چۈنكى، ئۇ بىز يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرگە كۈچىنىڭ بارىچە قارشى چىقتى.

[16] بىرىنچى قېتىم سوتلانغىنىمدا، ماڭا ياردەم قىلىدىغانلار چىقمىدى، ئەكسىچە هەممىسى مېنى تاشلاپ كەتتى. خۇدا ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلغاي. [17] لېكىن، خۇدا مەن بىلەن بىللە بولۇپ، ماڭا خۇش خەۋەرنى تولۇق جاكارلاشقا مەدەت بەردى. نەتىجىدە، ئۇ يەردىكى هەممە يەھۇدىي ئەمەسلەر بۇ خۇش خەۋەرنى ئاڭلىدى. بۇنىڭ بىلەن، خۇدا مېنى بۇ قېتىمقى سوتتىن، يەنى يولۋاسنىڭ ئاغزىدىن قۇتقۇزۇپ چىقتى. [18] رەببىمىز مېنى هەر خىل يامانلىقلاردىن قۇتقۇزۇپ، ئەرشتىكى ئۆز پادىشاھلىقىغا بىخەتەر يەتكۈزگەي. بارلىق شان-شەرەپ خۇداغا ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

ئاخىرقى سالام

[19] مەندىن پرىسكىلا بىلەن ئىپرى ئاكۋىلاغا ۋە ئونېسىفورنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە سالام ئېيت. [20] ئېراست كورىنت شەھرىدە قالدى. تروفىم كېسەل بولۇپ قالغانلىقتىن، ئۇنى مىلېت شەھرىدە قالدۇرۇپ قويدۇم. [21] قىش كىرىپ كەلگۈچە، بۇ يەرگە كېلىشكە تىرىشقىن. ئېۋۋۇل، پۇد، لىن، كلاۋدىيا ۋە بارلىق قېرىنداشلاردىن ساڭا سالام.

[22] رەببىمىز سىلەر بىلەن بىللە بولغاي. خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولسۇن!

تىتۇسقا يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇس بولۇپ، ئۇ بۇ خەتنى كرىت ئارىلىدىكى ياش، ئىشەنچلىك ياردەمچىسى تىتۇسقا يازغان. تىتۇس يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچى بولۇپ، ئۇ پاۋلۇس بىلەن كرىت ئارىلىدىكىلەرگە ئەڭ ئاۋۋال خۇش خەۋەر يەتكۈزگەن. پاۋلۇس كرىت ئارىلىدىن ئايرىلىشتىن بۇرۇن، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى تەرتىپكە سېلىش ئۈچۈن، تىتۇسنى شۇ يەردە قالدۇرغان.

بۇ خەتتە پاۋلۇس ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ يېتەكچىلىرىدە بولۇشقا تېگىشلىك مىجەز ـ خۇلقلارنى تىلغا ئېلىپ، تىتۇسقا جامائەتچىلىكتىكى ياشانغان ئەرلەر، ياشانغان ئاياللار، ياش ئەرلەر ۋە قۇللارغا تەلىم بېرىش توغرىسىدا نەسىھەتلەرنى بەرگەن. پاۋلۇس يەنە تىتۇسقا ئېتىقادچىلار قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار ۋە ئۇلاردا بولۇشقا تېگىشلىك پوزىتسىيىنى ئۇلارنىڭ ئېسىگە سېلىشنى تاپىلىغان.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ باب 1 ــ 4 ـ ئايەتلەر)
2. جامائەتچىلىك يېتەكچىلىرىدە بولۇشقا تېگىشلىك مىجەز ـ خۇلق
   (1 ـ باب 5 ــ 16 ـ ئايەتلەر)
3. جامائەتچىلىك ئەزالىرىنىڭ مەسئۇلىيىتى (2 ـ باب)
4. يوليورۇق ۋە ئاگاھلاندۇرۇش (3 ـ باب 1 ــ 11 ـ ئايەتلەر)
5. ئاخىرقى سۆز (3 ـ باب 12 ــ 15 ـ ئايەتلەر)

تىتۇسقا يېزىلغان خەت

1 [1] خۇدانىڭ خىزمەتكارى ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىسى بولغان مەنكى
پاۋلۇستىن تىتۇسقا سالام. مەن خۇدا تاللىغانلارغا ئېتىقاد يولىنى
كۆرسىتىشكە ۋە ئۇلارنى ئىخلاسمەنلىككە يېتەكلەيدىغان ھەقىقەتنى
چۈشەندۈرۈشكە تەيىنلەندىم. [2] بۇ ئېتىقاد ۋە ھەقىقەت بىزدە مەڭگۈلۈك
ھاياتقا ئېرىشىش ئۈمىدىنى پەيدا قىلىدۇ. يالغانچىلىقتىن مۇستەسنا بولغان
خۇدا دۇنيا ئاپىرىدە بولۇشتىن ئىلگىرىلا بۇ مەڭگۈلۈك ھاياتنى ۋەدە قىلغان.
[3] خۇدا بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا بۇ مەڭگۈلۈك ھايات توغرىسىدىكى خۇش
خەۋەرنى ئاشكارىلىدى. قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدا ئۆز ئەمرى بىلەن بۇ خۇش
خەۋەرنى يەتكۈزۈش ۋەزىپىسىنى ماڭا تاپشۇردى.
[4] خۇدائاتىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھكە بولغان ئورتاق ئېتىقاد
يولىدا ئۆز ئوغلۇمدەك بولۇپ قالغان ساڭا مېھىر ـ شەپقەت ۋە ئامانلىق ئاتا
قىلغاي!

تىتۇسنىڭ كرىت ئارىلىدىكى خىزمىتى

[5] ئورۇندىلىپ بولمىغان ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىش ۋە ساڭا بۇرۇن
تاپشۇرغىنىمدەك، ھەرقايسى شەھەرلەردىكى ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكىنىڭ يېتەكچىلىرىنى تەيىنلەش ئۈچۈن، سېنى كرىت ئارىلىدا
قالدۇردۇم. [6] يېتەكچىلىككە تەيىنلىنىدىغان كىشى ئەيىبسىز، ئايالىغا سادىق
بولغان، پەرزەنتلىرى بولسا خۇداغا ئېتىقاد قىلىدىغان، كەيپ ـ ساپادىن نېرى
بولغان ھەمدە ئاتا ـ ئانىسىغا بويسۇنىدىغان كىشىلەردىن بولۇشى كېرەك.
[7] ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە باشلامچى بولغان بۇنداق كىشى خۇدانىڭ
خىزمىتىنى زىممىسىگە ئالغانلىقى ئۈچۈن، شۇنداق ئەيىبسىز بولۇشى
كېرەككى، ھەرگىز تەرسا، چۇس مىجەز، ھاراقكەش، زوراۋان، مال ـ دۇنياغا
تەمەخور بولماسلىقى، [8] ئەكسىچە مېھماندوست، ياخشىلىقنى سۆيىدىغان،
ئۆزىنى تۇتۇۋالغان، ئادىل، پاك ۋە تەمكىن بولۇشى لازىم. [9] ئۇ ئۆزىگە
ئۆگىتىلگەن ئىشەنچلىك تەلىمدە چىڭ تۇرۇشى كېرەك. شۇنداق قىلغاندا، ئۇ
بۇ توغرا تەلىم ئارقىلىق باشقىلارغا نەسىھەت قىلالايدۇ ھەم تەلىمگە قارشى
چىققۇچىلارنىڭ خاتالىقىنى تۈزىتەلەيدۇ.

[10] نۇرغۇن كىشىلەر بۇ تەلىمگە ئىتائەت قىلماي، بىمەنە سۆزلەر بىلەن
باشقىلارنى ئازدۇرىدۇ. بولۇپمۇ قۇتقۇزۇلۇش ئۈچۈن خەتنە قىلىنىش زۆرۈر،
دەپ تۇرۇۋالغۇچىلار شۇنداق قىلىدۇ. [11] مۇشۇنداق كىشىلەرنىڭ ئاغزىنى
تۇۋاقلاش كېرەك. چۈنكى، ئۇلار مال ـ دۇنياغا ئىگە بولۇش ئۈچۈن
كىشىلەرگە ساختا تەلىملەرنى ئۆگىتىپ، بەزى ئائىلىلەرنىڭ ئېتىقادىنى
پۈتۈنلەي نابۇت قىلماقتا. [12] كرىت ئارىلىدىكىلەرنىڭ ئۆز پەيغەمبەرلىرىدىن
بىرى: «كرىتلار ھەمىشە يالغان سۆزلەيدۇ، ئۇلار ۋەھشىي ھايۋانلار ۋە
ھۇرۇن نان قېپىلاردۇر» دېگەن. [13] بۇ ھەقىقەتتۇر. شۇڭا، كرىتتىكى
ئېتىقادچىلارنىڭ ئېتىقادىنىڭ ساپ بولۇشى ئۈچۈن، ئۇلارنى قاتتىق

ئاگاھلاندۇرغىن. [14] ئۇلار بىمەنە يەھۇدىي ئەپسانىلىرىگە ۋە ھەقىقىي
تەلىمدىن چەتنىگەنلەرنىڭ دىنىي قائىدە-يوسۇنلىرىغا قۇلاق سالمىسۇن.
[15] پاك كىشىلەر ئۈچۈن ھەممە نەرسە ھالالدۇر. لېكىن، ناپاك كىشىلەر ۋە
ئېتىقادسىزلار ئۈچۈن ھېچقانداق نەرسە ھالال ئەمەستۇر. ئۇلارنىڭ ئوي-
پىكىرلىرىمۇ، ۋىجدانىمۇ بۇلغىنىپ كەتكەن. [16] ئۇلار خۇدانى تونۇيمىز، دەپ
داۋراڭ قىلسىمۇ، لېكىن ئەمەلىيەتتە ئۇنى رەت قىلىدۇ. ئۇلار ھېچكىمگە
بويسۇنمايدىغان يىرگىنچلىك كىشىلەر بولۇپ، قولىدىن ھېچقانداق ياخشى
ئىش كەلمەيدۇ.

توغرا تەلىمگە لايىق ياشاش

2
[1] تىتۇس، ئېتىقادچىلارغا توغرا تەلىمگە لايىق ياشاشنى ئۆگىتىشىڭ
كېرەك. [2] ياشانغان ئەرلەرنى ئۆزىنى تۇتۇۋالغان، ئېسىل پەزىلەتلىك،
سالماقلىق، ئېتىقادتا ساپ، مېھر-مۇھەببىتى بىلەن سەۋر-تاقىتى تولۇپ
تاشقان بولۇشقا چاقىرغىن. [3] شۇنىڭدەك، ياشانغان ئاياللارنى
ئىخلاسمەنلىكىگە لايىق يۈرۈش-تۇرۇشقا ھەمدە پىتنە-پاسات
قىلمايدىغان، ھاراق-شارابقا بېرىلمەيدىغان بولۇشقا چاقىرغىن. ئۇلار
باشقىلارغا نېمىنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى ئۆگەتسۇن. [4] بۇنىڭ بىلەن، بۇ
ئاياللار ياش ئاياللارغا تەلىم بېرىپ، ئۇلارغا ئۆز ئەرلىرىگە ۋە بالىلىرىغا
كۆيۈنۈش، [5] ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش، پاك بولۇش، ئۆي ئىشلىرىغا ماھىر بولۇش،
مېھرىبان بولۇش ۋە ئەرلىرىگە ئىتائەت قىلىشلارنى ئۆگىتەلەيدىغان بولسۇن.
ياش ئاياللار شۇنداق ياشىسا، خۇدانىڭ سۆزى قارىلانمايدۇ.
[6] ياش ئەرلەرنىمۇ ئۆزىنى تۇتۇۋالايدىغان بولۇشقا چاقىرغىن. [7] ئۆزۈڭمۇ
ھەرقانداق ئىشتا ياخشى ئەمەلىيىتىڭ بىلەن ئۇلارغا ئۈلگە بول. پاك نىيەت،
سالماقلىق، [8] ھەمدە باشقىلار قۇسۇر تاپالمايدىغان توغرا سۆزلەر بىلەن تەلىم

بەرگىن. بۇنىڭ بىلەن، بىزگە قارشى چىققۇچىلار يامان گېپىمىزنى قىلىشقا
سەۋەب تاپالماي ئۇيالسۇن.
[9-10] قۇللارغا ھەرقانداق ئىشتا خوجايىنلىرىغا بويسۇنۇشنى ئۆگەتكىن.
ئۇلار گەپ ياندۇرماي، ئوغرىلىق قىلماي، ئۆزلىرىنىڭ ھەممە ئىشتا
ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ، خوجايىنلىرىنى رازى قىلسۇن. شۇنداق
بولغاندا، ئۇلار باشقىلارنى قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدا توغرىسىدىكى تەلىملەرگە
ھەر جەھەتتىن جەلپ قىلالايدۇ.
[11] سەۋەبى، خۇدانىڭ بارلىق ئىنسانلارنى قۇتقۇزىدىغان مېھىر-شەپقىتى
ئايان بولدى. [12] بۇ مېھىر-شەپقەت بىزنى گۇناھكارلىقنى ۋە بۇ دۇنيانىڭ
ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى رەت قىلىپ، بۇ پانىي دۇنيادا توغرا، خۇداغا
ئىخلاسمەن ۋە ئۆزىنى تۇتۇۋالغان ھالدا ياشاشقا يېتەكلەيدۇ. [13] بىز ئۇلۇغ
خۇدا بولغان قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ شان-شەرەپ بىلەن قايتا
كېلىشىدىن ئىبارەت مۇبارەك ئۈمىدىمىزنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىنى ئىنتىزارلىق
بىلەن كۈتىمىز. [14] ئەيسا مەسىھ بىز ئۈچۈن قۇربان بولدى. بۇنىڭدىن
مەقسەت، ئۇ بىزنى ھەممە رەزىللىكلەردىن ئازاد قىلىش ھەمدە بىزنى پاك
قىلىپ، ئۆزىگە مەنسۇپ بولغان، ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا تىرىشىدىغان
خەلق قىلىش ئۈچۈندۇر.
[15] سەن بۇ تەلىملەرنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ئۆگەت. ئۇلارغا
ئىلھام بەر ھەم پۈتۈن ھوقۇقۇڭنى ئىشلىتىپ، ئۇلارنىڭ يامان ئىللەتلىرىنى
تۈزەت. ھېچكىم سېنى كەمسىتمىسۇن.

ئېتىقادچىلار قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار

3 [1] سەن ئېتىقادچىلارغا شۇنى ئەسلىتىپ تۇرغىنكى، ئۇلار ھۆكۈمەت ۋە
ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىغا بويسۇنسۇن، ئۇلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ،

ھەرقانداق ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا تەييار تۇرسۇن. 2 ئېتىقادچىلار
ھېچكىمگە تۆھمەت قىلمىسۇن، جېدەلخور بولمىسۇن، ئەكسىچە خۇش
پېئىل بولسۇن. ھەرقانداق كىشى بىلەن مۇئامىلە قىلغاندا ھەقىقىي
كەمتەرلىكنى كۆرسەتسۇن.
3 چۈنكى، بىر چاغلاردا بىزمۇ نادان ئىدۇق. بىزمۇ خۇداغا
بويسۇنمايدىغان، ئازدۇرۇلغان، ھەر خىل ئارزۇ-ھەۋەسلەرنىڭ قۇلى بولغان،
يامانلىق ۋە ھەسەتخورلۇق ئىچىدە ياشىغان، بىر-بىرىمىزگە ئۆچمەن
كىشىلەر ئىدۇق. 4 لېكىن، قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدا ئىنسانلارغا بولغان
مېھرىبانلىقى ۋە مۇھەببىتىنى ئوچۇق ئايان قىلدى. 5 بىز ياخشى ئەمەللەر
بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ رەھىم-شەپقىتىدىن قۇتقۇزۇلدۇق. خۇدا
بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى يۇيۇپ، مۇقەددەس روھ ئارقىلىق بىزنى قايتىدىن
تۆرەلدۇرۇپ، يېڭى ھاياتقا ئېرىشتۈرۈش بىلەن بىزنى قۇتقۇزدى.
6 قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا كەڭچىلىك بىلەن مۇقەددەس
روھنى قەلبىمىزگە تۆكتى. 7 بۇنىڭ بىلەن، بىز خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىدىن
ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىنىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىش ئۈمىدىگە
ئىگە بولدۇق. 8 بۇ سۆزلىرىم ھەقتۇر. ئۇلارنى تەكىتلىشىڭنى ئۈمىد قىلىمەن.
شۇنداق قىلغىنىڭدا، خۇداغا ئېتىقاد قىلغانلار ئۆزلىرىنى دائىم تىرىشچانلىق
بىلەن ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا بېغىشلايدۇ. بۇ تەلىملەر ئىنسانلار ئۈچۈن
ياخشى ھەم پايدىلىقتۇر.
9 ئەخمىقانە تالاش-تارتىشلار، نەسەبنامىلەر توغرىسىدىكى قۇرۇق
گەپ-سۆزلەر ۋە تەۋرات قانۇنى بىلەن مۇناسىۋەتلىك جېدەل-
ماجىرالاردىن ساقلان. چۈنكى، بۇ ئىشلار پايدىسىز ۋە ئەھمىيەتسىزدۇر.
10-11 شۇنداق ئىشلارنى قىلىپ ئېتىقادچىلار ئارىسىدا گۇرۇھۋازلىق پەيدا
قىلغۇچىلارنى ئاگاھلاندۇر. بىر-ئىككى قېتىملىق ئاگاھلاندۇرۇشتىن كېيىن
يەنە گۇرۇھۋازلىق قىلسا، ئۇلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭنى ئۈز. بۇنداق

ئادەملەرنىڭ ھەقىقەتتىن چەتنىگەن، گۇناھكار ئادەملەر ئىكەنلىكى ئېنىقتۇر. ئۇلارنىڭ قىلغان گۇناھلىرى ئۆزلىرىنى جازاغا مەھكۇم قىلىدۇ.

ئاخىرقى سۆز

[12] ئارتېماسنى ياكى تىكىكۇسنى قېشىڭغا ئەۋەتمەكچى بولۇۋاتىمەن. قايسى بىرى قېشىڭغا بارمىسۇن، مۇمكىنقەدەر نىكوپولىس شەھىرىگە تېزرەك كەلگىن. چۈنكى، ئۇ يەردە قىشلىماقچىمەن. [13] قانۇنشۇناس زېناس بىلەن ئاپوللوسنىڭ سەپىرىگە ئىمكانقەدەر ياردەمدە بولغىن. ئۇلارنىڭ كەم-كۈتىلىرى بولسا، ھەل قىلىپ بەرگىن. [14] ئېتىقادچى قېرىنداشلىرىمىز ھاجەتمەنلەرگە ياردەم قىلىپ، ئۆزلىرىنى ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا بېغىشلاشنى ئۆگەنسۇن. شۇنداق بولغاندا، ئۇلارنىڭ ھاياتى مېۋىسىز بولمايدۇ. [15] يېنىمدىكىلەرنىڭ ھەممىسىدىن ساڭا سالام. كىرىت ئارىلىدىكى بىزنى سۆيىدىغان ئېتىقادچىلارغا سالام ئېيت. خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ھەممىڭلارغا يار بولغاي!

فىلىمونغا يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەلچى پاۋلۇس بولۇپ، ئۇ بۇ خەتنى كولوسىلىقلارغا يازغان خېتى بىلەن ئاساسەن بىر ۋاقىتتا يازغان بولۇپ، ئۇنى كولوسى شەھرىدە تۇرىدىغان ئېتىقادچى فىلىمونغا شۇ يەرگە ماڭىدىغانلار ئارقىلىق ئەۋەتكەن.

فىلىمونىڭ ئونېسىمۇس ئىسىملىك بىر قۇلى ئۇنىڭ پۇلىنى ئېلىپ، قېچىپ كېتىپ، تۈرمىدە تۇرۇۋاتقان پاۋلۇس بىلەن تونۇشۇپ قالغان ھەم ئۇ ئارقىلىق ئېتىقادچى بولغان. پاۋلۇس ئونېسىمۇسنى بۇ خەت بىللە فىلىموننىڭ يېنىغا قايتۇرۇپ، ئۇنىڭدىن ئونېسىمۇسنى كەچۈرۈشنى ۋە ئۇنىڭغا ئېتىقادچى قېرىنداشلىرىغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلىشنى سورىغان.

تېزىس:

1. سالام (1 ــ 3 ـ ئايەتلەر)
2. فىلىموننى ماختاش (4 ــ 7 ـ ئايەتلەر)
3. ئونېسىمۇس ئۈچۈن ئۆتۈنۈش (8 ــ 22 ـ ئايەتلەر)
4. ئاخىرقى سۆز (23 ـ، 25 ـ ئايەتلەر)

فىلىمۇنغا يېزىلغان
خەت

[1] ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىش يولىدا مەھبۇس بولغان مەنكى
پاۋلۇس ۋە مەن ئارقىلىق قېرىندىشىمىز تىموتىيدىن قەدىرلىك
خىزمەتدىشىمىز بولغان سەن فىلىمۇنغا [2] ۋە سىڭلىمىز ئافىياغا، بىز بىلەن
بىللە كۈرەش قىلغان ئاركىپپۇسقا ۋە ئۆيۈڭدە جەم بولىدىغان ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكىگە سالام! [3] خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھ سىلەرگە
مېھىر ـ شەپقەت ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

فىلىمۇننىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ۋە ئېتىقادى

[4] قەدىرلىك فىلىمۇن، دۇئالىرىمدا ھەمىشە سېنى ياد ئېتىپ، خۇداغا
شۈكۈر ئېيتىمەن. [5] چۈنكى، مەن سېنىڭ رەببىمىز ئەيساغا بولغان ئېتىقادىڭ
ۋە بارلىق ئېتىقادچىلارغا بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىڭ توغرىسىدا ھەر دائىم

ئاگلاپ تۇرىۋاتىمەن. [6] ئېتىقادىڭ سەۋەبلىك خۇدا ساڭا تەقدىم قىلغانلارنى باشقىلار بىلەن مەردلەرچە ئورتاقلىشىشىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلىمەن. شۇنداق قىلساڭ، بىزنىڭ ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىمىزدىن بىزگە بېرىلگەن بەختلەرنىڭ نەقەدەر مول ئىكەنلىكىنى تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشىنەلەيسەن. [7] قېرىندىشىم، سېنىڭ ئېتىقادچىلارغا بولغان مېھىر ـ مۇھەببىتىڭ ماڭا زور خۇشاللىق ۋە رىغبەت ئېلىپ كەلدى. چۈنكى، سەن ئېتىقادچىلارنىڭ روھىنى كۆتۈردۇڭ.

فىلىموننىڭ قۇلى ئونېسىمۇس ھەققىدە ئىلتىماس

[8] شۇڭا، مەن ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىسى بولۇشۇم بىلەن ئەسلىدە سېنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك ئىشنى بېجىرىشىڭنى بۇيرۇيالىسامۇ، [9] لېكىن، يەنىلا سېنىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتىڭگە كۆرە ئىلتىماس قىلىشنى تاللىۋالدىم. بۇ ئىلتىماسنى مۇشۇ ياشقا كىرىپ قالغان ھەم ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىش يولىدا ھازىر مەھبۇس بولۇۋاتقان مەنكى پاۋلۇستىن دەپ بىلگىن. [10] سەندىن قۇلۇڭ ئونېسىمۇس ھەققىدە ئىلتىماس قىلىمەن. ئۇ زىنداندىكى ۋاقتىمدا مەن ئارقىلىق ئېتىقادچى بولغانلىقتىن، ئۆز ئوغلۇمدەك بولۇپ قالغان. [11] ئۇ بۇرۇن ساڭا پايدىسىز بولسىمۇ، ئەمما ھازىر ساڭىمۇ، ماڭىمۇ پايدىلىقتۇر.* [12] مەن ھازىر ئۇنى، يەنى جانجىگىرىمنى سېنىڭ يېنىڭغا قايتۇرىمەن. [13] خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەنلىكىم ئۈچۈن مەھبۇس بولۇپ زىنداندا يېتىۋاتقان مۇشۇ ۋاقتىمدا، ئۇنى سېنىڭ ئورنۇڭدا خىزمىتىمدە بولۇش ئۈچۈن يېنىمدا ئېلىپ قالغۇم بار ئىدى. [14] بىراق، سېنىڭ رازىلىقىڭنى ئالمىغاچقا، بۇنداق قىلىشنى خالىمىدىم. سېنىڭ ماڭا مەجبۇرىي ئەمەس، بەلكى رازىمەنلىك بىلەن ياخشىلىق قىلىشىڭنى ئۈمىد قىلدىم.

---

*11. ئونېسىمۇس ــ گرېكچە «پايدىلىق» دېگەن مەنىدە.

[15] خودانىڭ قۇلۇڭ ئونېسىمۇسنىڭ ۋاقتىنچە سېنىڭ يېنىڭدىن قېچىشىغا يول قويغانلىقى، بەلكىم كېيىن سېنىڭ ئۇنى مەڭگۈ ئېلىپ قېلىشىڭ ئۈچۈندۇر. [16] ئەمدى سەن ئۇنى قۇل قاتارىدا ئەمەس، بەلكى قۇلدىن كۆپ ئۈستۈن — سۆيۈملۈك بىر ئېتىقادچى قېرىندىشىڭ قاتارىدا كۆرەرسەن. ئۇ مەن ئۈچۈن ئىنتايىن قەدىرلىكتۇر. سەن ئۈچۈن تېخىمۇ شۇنداق بولۇشى كېرەك. چۈنكى، سېنىڭ ھازىر ئۇنىڭ بىلەن قۇل ـ خوجايىنلىق مۇناسىۋىتىڭ بولۇپلا قالماي، رەببىمىزگە ئېتىقاد قىلىش جەھەتتە قېرىنداشلىق مۇناسىۋىتىڭمۇ باردۇر.

[17] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەگەر سەن مېنى رەببىمىزنىڭ خىزمىتىدە سەپداش دەپ قارىساڭ، ئۇنى مېنى قوبۇل قىلغاندەك قوبۇل قىل. [18] ئەگەر بۇرۇن ئۇ ساڭا بىرەر يولسىزلىق قىلغان بولسا ياكى پۇللىرىڭنى ئوغرىلىغان بولسا، ئۇنى مېنىڭ ھېسابىمغا ياز. [19] مەنكى پاۋلۇس بۇ سۆزلەرنى ئۆز قولۇم بىلەن يېزىۋاتىمەن: ھېساباتىنى ئۆزۈم قايتۇرىمەن. لېكىن، خۇش خەۋەر ئارقىلىق ئېرىشكەن مەڭگۈلۈك ھاياتىڭ ئۈچۈن ماڭا قەرزدار ئىكەنلىكىڭنى تىلغا ئېلىشىمنىڭ ھاجىتى بولمىسا كېرەك. [20] شۇڭا، ئەي قېرىندىشىم، رەببىمىز ئۈچۈن ئىلتىماسىمنى قوبۇل قىلغىن. ئىككىلىمىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، روھىمنى كۆتۈر. [21] سۆزۈمنى ئاڭلايدىغانلىقىڭغا ۋە سورىغانلىرىمدىن ئارتۇق ئورۇنلايدىغانلىقىڭغا چوڭقۇر ئىشىنىپ، بۇ خەتنى يازدىم. [22] يەنە بىر ئىش، ماڭا تۇرالغۇ جاي تەييارلاپ قويغىن. چۈنكى، دۇئالىرىڭلار ئارقىلىق زىنداندىن ئازاد بولۇپ، يېنىڭلارغا قايتىپ بارىدىغانلىقىمغا ئىشىنىمەن.

ئاخىرقى سالام

[23] ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلغانلىقى ئۈچۈن، مەن بىلەن بىللە مەھبۇس بولغان ئېپافرا، [24] خىزمەتداشلىرىم ماركۇس، ئارىستارخۇس،

دېماس ۋە لۇقالاردىن ساڭا سالام.

25 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!

ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتتە مۇئەللىپ ئۆزى ھەققىدە ھېچقانداق مەلۇمات بەرمىگەن. بىراق، خەتتىكى خاتىرىلەردىن ئۇنىڭ تەۋرات قانۇنىنى ياخشى بىلىدىغان يەھۇدىي، ھەم ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئىچىدە نوپۇزلۇق ئىكەنلىكىنى بىلىۋالغىلى بولىدۇ.

مۇئەللىپ ئۇشبۇ خەتنى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىيلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزىلىرىنىڭ ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادىدىن بوشىشىپ، يەھۇدىي دىنىي ئېتىقادىغا قايتىش ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ، ئۇلارنى ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادتا ئاخىرغىچە چىڭ تۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرۇش ئۈچۈن يازغان.

مۇئەللىپ خېتىدە ئەيسا مەسىھنىڭ پەرىشتىلەر، بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ۋە روھانىيلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۈستۈن ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بەرگەن. ئۇ ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدا تەرىپىدىن تەيىنلەنگەن مەڭگۈلۈك باش روھانىي ئىكەنلىكىنى ھەمدە باش روھانىي سۈپىتى بىلەن ئۆزىنى قۇربان قىلىش ئارقىلىق ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنى يۇيۇپ، ئۇلارنى مەڭگۈگە قۇتقۇزىدىغان بىر قېتىملىق قۇربانلىق بەرگەنلىكىنى تەكىتلىگەن. مۇئەللىپ يەنە كونا ئەھدە بويىچە قىلىنغان قۇربانلىقلارنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىقىنىڭ كۆلەڭگىسى بولغاچقا ئېتىقادچىلارنىڭ گۇناھلار ئۈچۈن داۋاملىق قۇربانلىق قىلىشىنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى قالمىغانلىقىنى تەكىتلەپ، ئۇلارنىڭ يېڭى ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسى بولغان ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش يولىنى تاشلاش بىلەن ھەرگىزمۇ قۇتقۇزۇلالمايدىغانلىقىنى ئاگاھلاندۇرغان. مۇئەللىپ ئاخىرىدا ئۇلارغا خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان ھايات كەچۈرۈش ھەققىدە يوليورۇق بەرگەن.

تېزىس:

1. ئەيسا مەسىھنىڭ پەرىشتىلەردىن ئۈستۈنلۈكى (1 ـ، 2 ـ بابلار)
2. ئەيسا مەسىھنىڭ مۇسا ۋە يەشۇدىن ئۈستۈنلۈكى
(3 ـ بابتىن 4 ـ باب 13 ـ ئايەتكىچە)

3. ئەيسا مەسىھنىڭ باش روھانىيلىقىنىڭ ئۈستۈنلۈكى

(4 ـ باب 14 ـ ئايەتتىن 7 ـ بابقىچە)

4. يېڭى ئەھدىنىڭ ئۈستۈنلۈكى (8 ـ ، 9 ـ بابلار)

5. ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىقىنىڭ ئۈستۈنلۈكى (10 ـ باب)

6. ئېتىقادنىڭ مۇھىملىقى (11 ـ ، 12 ـ بابلار)

7. خۇدانى خۇرسەن قىلىش (13 ـ باب 1 ــ 19 ـ ئايەتلەر)

8. تىلەك ۋە ئاخىرقى سۆزلەر (13 ـ باب 20 ــ 25 ـ ئايەتلەر)

ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت

ئوغۇل پەرىشتىلەردىن ئۈستۈندۇر

1 [1] قەدىمكى زامانلاردا، خۇدا ئەجدادلىرىمىزغا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق
ھەر خىل يوللار بىلەن نۇرغۇن قېتىم سۆزلىگەنىدى. [2] مۇشۇ ئاخىرقى
ۋاقىتلاردا بولسا بىزگە ئۆز ئوغلى ئارقىلىق سۆزلىدى. خۇدا كائىناتنى ئوغلى
ئارقىلىق ياراتتى ۋە ئوغلىنى پۈتكۈل مەۋجۇداتنىڭ مىراسخورى قىلىپ
بېكىتتى. [3] ئۇ ئاتىسى خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىدىن پارلىغان نۇر، ئاتىسىنىڭ
تەبىئىتىنىڭ ھەقىقىي ئوبرازىدۇر. ئۇ ئۆز سۆزىنىڭ قۇدرىتى بىلەن پۈتكۈل
كائىناتنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى داۋاملاشتۇرماقتا. ئۇ ئۆزىنى قۇربان قىلىش
بەدىلىگە ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىدىن پاكلىنىش يولىنى ئېچىپ بەرگەندىن
كېيىن، ئەرشتىكى خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى. [4] دېمەك، ئوغۇلغا
بېرىلگەن مەرتىۋە پەرىشتىلەرنىڭكىدىن كۆپ ئۈستۈن بولغىنىدەك، ئوغۇلنىڭ
ئۆزىمۇ ئۇلاردىن كۆپ ئۈستۈندۇر.
[5] چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېيىلگەن: «سەن مېنىڭ

ئوغلۇمسەن، بۈگۈن مەن سېنىڭ ئاتاڭ ئىكەنلىكىمنى جاكارلىدىم.» بۇ سۆزنى
خۇدا ھەرقانداق بىر پەرىشتىسىگە دېگەن ئەمەس، شۇنداقلا خۇدا يەنە
ھېچقانداق بىر پەرىشتە توغرۇلۇق: «مەن ئۇنىڭغا ئاتا بولىمەن، ئۇمۇ ماڭا
ئوغۇل بولىدۇ.» دېگەنمۇ ئەمەس. [6] ھالبۇكى، خۇدا ئۆزىنىڭ ئەڭ ئالىي
ھوقۇقلۇق بىردىنبىر ئوغلىنى يەر يۈزىگە ئەۋەتكەندە، «پۈتكۈل پەرىشتىلەر
ئۇنىڭغا سەجدە قىلسۇن» دېگەن.

[7] خۇدا پەرىشتىلەر ھەققىدە: «خۇدا خىزمەتكارلىرى بولغان ئۆز
پەرىشتىلىرىنى شامال ھەم ئوت يالقۇنى قىلار» دېگەن بولسا، [8] ئوغلىغا:

«سەن خۇداسەن، تەختىڭ مەڭگۈلۈكتۇر.
سەن ئادىللىق بىلەن ھوقۇق يۈرگۈزىسەن.
[9] ھەققانىيەتنى سۆيدۈڭ، ناھەقلىقتىن نەپرەتلەندىڭ.
شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ــ سېنىڭ ئىگەڭنىڭ ساڭا ئاتا قىلغان
شان ـ شۆھرەت ۋە پەخرىي شادلىقى ھەمراھلىرىڭغا ئاتا
قىلغىنىدىن كۆپ زىيادىدۇر» دېگەن.

[10] خۇدا ئوغلىغا يەنە مۇنداق دېگەن:

«ئى رەب، سەن ھەممىدىن بۇرۇن زېمىنىنىڭ ئاساسىنى
سالدىڭ،*
ئاسمانمۇ سېنىڭ قوللىرىڭنىڭ ئىجادىيىتىدۇر.
[11] ئۇلار يوقىلىدۇ، لېكىن سەن مەڭگۈ يوقالمايسەن.

---

*10. بۇ ئايەتتە خۇدا ھەزرىتى ئەيسانى رەب دەپ، ئۇنىڭ ئۆزى بىلەن بىر ۋە ئوخشاش ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن. «كولوسىلىقلار» 1 ـ باب، 15 ــ 17 ـ ئايەتلەرگە قارالسۇن.

ئاسمان ـ زېمىن كىيىم ـ كېچەكتەك كونىرايدۇ.
[12] ئۇلارنى خۇددى كونا چاپاننى يىغىشتۇرغاندەك پۈرلەپ
يىغىشتۇرىسەن.
كىيىم ـ كېچەك يەڭگۈشلەنگەندەك،
ئاسمان ـ زېمىنمۇ يەڭگۈشلىنىدۇ.
لېكىن، سەن ئەسلا ئۆزگەرمەيسەن.
ھاياتلىقىڭ ئاخىرلاشمايدۇ.»

[13] خۇدا ئۆز ئوغلىغا دېگەن مۇنۇ سۆزنى پەرىشتىلەرنىڭ بىرەرسىگە دەپ باققان ئەمەس:

«مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى
ئايىغىڭ ئاستىدا دەسسەتكۈچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن!»

[14] شۇنداق ئىكەن، پۈتكۈل پەرىشتىلەر پەقەت خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرىدۇر. ئۇلار قۇتقۇزۇلىدىغانلارغا خىزمەت قىلىش ئۈچۈن خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن روھلاردۇر.

قۇتقۇزۇلۇشقا سەل قارىماسلىق

2 [1] شۇڭا، ھەقىقەتتىن يىراقلىشىپ كەتمەسلىكىمىز ئۈچۈن، ئاڭلىغان
ھەقىقەتتە تېخىمۇ چىڭ تۇرۇشىمىز كېرەك. [2] پەرىشتىلەر ئارقىلىق
مۇسا پەيغەمبەرگە يەتكۈزۈلگەن تەۋرات قانۇنىنىڭ ھەق ئىكەنلىكى
ئىسپاتلانغان ھەم شۇ قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلار ياكى ئىتائەت قىلىشقا سەل

قارىغانلارنىڭ ھەممىسى تېگىشلىك جازاسىنى تارتقان. [3] شۇنداق ئىكەن، شۇنچە ئۇلۇغ قۇتقۇزۇلۇشقا كۆز يۇمساق، قانداقمۇ شۇ جازادىن قېچىپ قۇتۇلالايمىز؟! قۇتقۇزۇلۇش خەۋىرىنى دەسلەپتە رەببىمىز ئۇقتۇرغان، ئۇنى بىۋاستە ئاڭلىغانلار بۇ قۇتقۇزۇلۇشنىڭ ھەقلىقى توغرىسىدا بىزگە گۇۋاھلىق بەرگەن. [4] خۇدا كۆرسەتكەن ھەر خىل مۆجىزە، كارامەت ۋە قۇدرەتلىك ئىشلار، شۇنداقلا ئۆز ئىرادىسى بويىچە ئېتىقادچىلارغا مۇقەددەس روھنىڭ ھەدىيىلىرىنى ئاتا قىلىش ئارقىلىق بۇنىڭغا گۇۋاھلىق بەردى.

ئىنسانلارنى قۇتقۇزۇلۇش يولىغا باشلىغۇچى

[5] مەن دەۋاتقان كەلگۈسى دۇنيانى خۇدا پەرىشتىلەرنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بەرگىنى يوق. [6] بۇ ھەقتە مۇقەددەس يازمىلارنىڭ بىر يېرىدە مۇنداق گۇۋاھلىق بېرىلگەن:

«ئى خۇدا، ئادەم نېمىتى، سەن ئۇنىڭغا شۇنچە غەمخورلۇق قىلغۇدەك؟
ئادەم بالىسى نېمىتى، سەن ئۇنىڭغا شونچە كۆڭۈل بۆلگۈدەك؟
[7] گەرچە ئۇنى پەرىشتىلەردىن بىرئاز* تۆۋەن قىلغان بولساڭمۇ،
شان ـ شەرەپ ۋە ھۆرمەت تاجىنى ئۇنىڭغا كىيدۈرۈپ،
[8] بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۇنىڭغا تىز پۈكتۈردۈڭ.»

«بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۇنىڭغا تىز پۈكتۈردۈڭ» دېگىنى، ھېچقانداق نەرسە ئۇنىڭ باشقۇرۇشىنىڭ سىرتىدا ئەمەس دېگەنلىكتۇر. بىراق، بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ ئۇنىڭغا تىز پۈكتۈرۈلگىنىنى تېخى كۆرمىدۇق. [9] لېكىن، ھازىر

*7. ياكى «بىر مەزگىل».

بىز ئۆزىنى قۇربان قىلىش سەۋەبىدىن شان ـ شەرەپ ۋە ھۆرمەت تاجى كىيدۈرۈلگەن ئەيسا مەسىھنى كۆردۇق. ئۇ خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى بىلەن پۈتكۈل ئىنسانلارنى دەپ، بىر مەزگىل پەرىشتىلەردىن تۆۋەن قىلىنىپ، ئۆلۈمنىڭ تەمىنى تېتىدى.

[10] پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ئۆزى ئۈچۈن ۋە ئۆزى ئارقىلىق ياراتقان خۇدا نۇرغۇن پەرزەنتلەرنى ئۆزىنىڭ شان ـ شەرىپىدىن بەھرىمەن قىلىش ئۈچۈن، ئۇلارنى قۇتقۇزۇلۇشقا ئېلىپ بارغۇچى ئەيسا مەسىھنى ئازاب ـ ئوقۇبەت ئارقىلىق كامالەتكە يەتكۈزۈشنى مۇۋاپىق كۆردى. [11] ئىنسانلارنى پاك قىلغۇچى ئەيسا مەسىھ بىلەن پاك قىلىنغان ئىنسانلار ھەممىسى بىر ئاتىدىندۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھ ئۇلارنى «قېرىنداش» دېيىشتىن نومۇس قىلماي، [12] خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغاندەك، خۇداغا:

«نامىڭنى قېرىنداشلىرىمغا جاكارلايمەن،
جامائەتچىلىك ئىچىدە سېنى قوشاقتا قېتىپ مەدھىيىلەيمەن»
دېگەن.

[13] ئۇ يەنە: «مەن ساڭا ئىشىنىمەن» ۋە «قاراڭلار، مانا مەن بۇ يەردە خۇدا ماڭا ئاتا قىلغان پەرزەنتلەر بىلەن بىللە» دېگەن.

[14] پەرزەنتلەرنىڭ تېنى گۆش بىلەن قاننىڭ گەۋدىسى بولغاچقا، ئەيسا مەسىھمۇ شۇ پەرزەنتلەرنىڭكىگە ئوخشاش گەۋدىدە بولدى. بۇنداق قىلىشتىن مەقسەت، ئۇ ئۆز ئۆلۈمى ئارقىلىق ئۆلۈم ھوقۇقىنى تۇتقان شەيتاننىڭ كۈچىنى* بىكار قىلىپ، [15] ئۆمۈر بويى ئۆلۈم قورقۇنچىنىڭ قۇلى

*14. گەرچە شەيتان ئىنسانلارنى بىۋاستە ھالاك قىلالمىسىمۇ، بىراق ئىنسانلارنى گۇناھ قىلىشقا ئازدۇرۇش ئارقىلىق ھالاك قىلالايدۇ. چۈنكى، ئازدۇرۇشنىڭ ئاقىۋىتى گۇناھ، گۇناھنىڭ ئاقىۋىتى بولسا مەڭگۈلۈك ئۆلۈمدۇر.

بولغانلارنىڭ ھەممىسىنى ئازادلىققا ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن ئىدى. [16] ناھايىتى
روشەنكى، ئەيسا مەسىھ پەرىشتىلەرگە ئەمەس، ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىغا
ياردەم بېرىشكە كەلدى. [17] شۇڭا، ئۇ ھەر جەھەتتىن قېرىنداشلىرىغا ئوخشاش
بولۇشى كېرەك ئىدى. شۇنداق بولغاندا، ئۇ خۇدانىڭ خىزمىتىدە رەھىمدىل ۋە
سادىق باش روھانىي بولۇپ، ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنى خۇدانىڭ
كەچۈرۈشىگە ئېرىشتۈرىدىغان قۇربانلىقنى بېرەلەيتتى. [18] ئۇ سىناقلارنى ئۆز
بېشىدىن كەچۈرۈپ، ئازاب چەككەچكە، سىناقلارغا دۇچ كەلگەنلەرگە
ياردەم بېرەلەيدۇ.

ئەيسا مەسىھ مۇسا پەيغەمبەردىن ئۈستۈن

3 [1] شۇنداق ئىكەن، ئەي ماڭا ئوخشاش ئەرشكە چاقىرىلغان، خۇداغا
ئاتالغان قېرىنداشلار، ئۆزىمىز ئېتىراپ قىلغان، خۇدانىڭ ئەلچىسى ۋە
باش روھانىيسى بولغان ئەيسا مەسىھ توغرۇلۇق ئويلىنىپ كۆرۈڭلار.
[2] خۇددى مۇسا پەيغەمبەر خۇدانىڭ ئائىلىسىدە* خىزمەت قىلغاندا خۇداغا
سادىق بولغاندەك، ئەيسا مەسىھمۇ ئۆزىنى تەيىنلەپ خىزمەتكە قويغان
خۇداغا سادىق بولدى. [3] لېكىن، ئۆي سالغۇچى ئۆزى سالغان ئۆيدىنمۇ ئارتۇق
ماختىنىشقا سازاۋەر بولغىنىدەك، ئەيسا مەسىھمۇ مۇسا پەيغەمبەردىن
ئارتۇق شان-شەرەپكە لايىقتۇر. [4] ئەلۋەتتە، ھەممە ئۆينىڭ بەرپا
قىلغۇچىسى باردۇر، پۈتۈن مەۋجۇداتنىڭ بەرپا قىلغۇچىسى بولسا خۇدادۇر.
[5] مۇسا پەيغەمبەر بىر خىزمەتكار بولۇش سالاھىيىتى بىلەن خۇدانىڭ
ئائىلىسىدە سادىقلىق بىلەن خىزمەت قىلغان. ئۇنىڭ خىزمىتى بولسا خۇدانىڭ

---

*2. خۇدانىڭ ئائىلىسى — سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى «خۇدانىڭ ئۆيى» بولۇپ، مۇسا پەيغەمبەر زامانىدا بۇ سۆز ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقى كۆزدە تۇتۇلغانىدى. ھەزرىتى ئەيسا كەلگەندىن كېيىن بولسا پۈتۈن ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

كېيىنكى ۋاقىتلاردا ئاشكارىلىماقچى بولغان ھەقىقەتلەرگە زېمىن
ھازىرلاشتىن ئىبارەت ئىدى. [6] لېكىن، ئەيسا مەسىھ بولسا ئوغۇل بولۇش
سالاھىيىتى بىلەن خۇدانىڭ ئائىلىسىنى سادىقلىق بىلەن باشقۇردى. ئەگەر
بىز جاسارىتىمىزنى ۋە ئىپتىخارلىنىدىغان ئۈمىدىمىزنى ئاخىرغىچە
داۋاملاشتۇرساق، خۇدانىڭ ئاشۇ ئائىلىسىگە تەۋە بولغان بولىمىز.

ئېتىقادسىزلىق ھەققىدە ئاگاھلاندۇرۇش

[7-8] شۇڭا، مۇقەددەس يازمىلاردا مۇقەددەس روھنىڭ دېگىنىدەك،

«بۈگۈن خۇدانىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغىنىڭلاردا،
ئەجدادلىرىڭلار خۇداغا ئاسىيلىق قىلغان
ۋە چۆلدە ئۇنى سىنىغان كۈنلەردىكىدەك جاھىللىق قىلماڭلار.
[9] گەرچە ئەجدادلىرىڭلار قىلغانلىرىمنى ئۇدا قىرىق يىلغىچە
كۆرگەن بولسىمۇ،
يەنىلا مېنىڭ سەۋر ـ تاقىتىمنى سىنىغانىدى.
[10] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ زاماننىڭ كىشىلىرىگە غەزەپلەندىم
ۋە دېدىمكى: ‹ئۇلارنىڭ قەلبى مەندىن يىراق.
مېنىڭ يولۇمنى چۈشەنمەيدۇ.
[11] شۇڭا، غەزەپلەنگىنىمدە قەسەم قىلغىنىمدەك،
ئۇلار ئارامىلىقىمدىن ھەرگىزمۇ بەھرىمەن بولالمايدۇ.›»

[12] ئەي قېرىنداشلار، ھەرقايسىڭلار قەلبىڭلارنىڭ يامان نىيەت ۋە
ئېتىقادسىزلىققا تولۇپ، مەڭگۈ ھايات خۇدادىن يۈز ئۆرۈمەسلىكىگە دىققەت
قىلىڭلار. [13] ھېچقايسىڭلارنىڭ قەلبىنىڭ گۇناھنىڭ ئازدۇرۇشى بىلەن

جاھىللاشماسلىقى ئۈچۈن، «بۈگۈن»لا بولىدىكەن، بىر ـ بىرىڭلارنى
رىغبەتلەندۈرۈڭلار. [14] دەسلەپتىكى ئىشەنچىمىزنى بوشاشتۇرماي ئاخىرغىچە
داۋاملاشتۇرساقلا، ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ھەممىدىن ئورتاق بەھرىمەن
بولىمىز.
[15] يۇقىرىدا ئېيتىلغىنىدەك،

«بۈگۈن خۇدانىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغىنىڭلاردا،
ئەجدادلىرىڭلار خۇداغا ئاسىيلىق قىلغان كۈنلەردىكىدەك
جاھىللىق قىلماڭلار.»

[16] خۇدانىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئاسىيلىق قىلغانلار كىملەر
ئىدى؟ مۇسا پەيغەمبەر غەلىبىلىك ھالدا مىسىردىن ئېلىپ چىققان ئاشۇ
ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى ئەمەسمۇ؟ [17] خۇدا قىرىق يىل كىملەرگە
غەزەپلەندى؟ يەنىلا شۇ گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، جەسەتلىرى چۆلدە قالغانلارغا
ئەمەسمۇ؟ [18] خۇدا كىملەرنى ئۆز ئاراملىقىدىن بەھرىمەن قىلماسلىققا قەسەم
قىلدى؟ خۇداغا ئىتائەت قىلمىغانلارنى ئەمەسمۇ؟ [19] بۇلاردىن
كۆرۈۋالالايمىزكى، ئۇلار ئېتىقادسىز بولغانلىقى ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئاراملىقىدىن
بەھرىمەن بولالمىدى.

خۇدانىڭ ئاراملىقى ھەققىدىكى ۋەدە

4 [1] بىراق، خۇدانىڭ ئاراملىقىدىن بەھرىمەن بولۇش توغرىسىدىكى
ۋەدىسى بىز ئۈچۈن ئىناۋەتلىكتۇر. شۇڭا، ئارىمىزدىكى بىرەرسىنىڭمۇ
چۈشۈپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلايلى. [2] خۇدانىڭ ئاراملىقى ھەققىدىكى بۇ
خۇش خەۋەر خۇددى چۆلدىكى ئىسرائىللارغا ئاڭلىتىلغاندەك بىزلەرگىمۇ

ئاڭلىتىلدى. لېكىن، ئۇلارنىڭ ئاڭلىغانلىرى ئېتىقادى بىلەن
يۇغۇرۇلمىغانلىقتىن، ئۇلارغا ھېچقانداق پايدىسى بولمىغاندى. [3] بىز
ئېتىقادچىلار بۇ ئاراملىقتىن بەھرىمەن بولالايمىز. لېكىن، ئىشەنمىگەنلەرگە
كەلسەك، دەل خۇدانىڭ ئېيتقىنىدەك:

«شۇڭا، غەزەپلەنگىنىمدە قەسەم قىلغىنىمدەك،
ئۇلار ئاراملىقىمدىن ھەرگىز بەھرىمەن بولالمايدۇ.»

خۇدا دۇنيانى ياراتقاندىلا، ھەممە ئىشنى تاماملىغانىدى. [4] چۈنكى،
يارىتىلىشنىڭ يەتتىنچى كۈنى ھەققىدە مۇقەددەس يازمىلارنىڭ بىر ئايىتىدە
مۇنداق دېيىلگەن: «يەتتىنچى كۈنى كەلگەندە، خۇدا يارىتىش ئىشىنى
تاماملاپ ئارام ئالدى.» دېمەك، خۇدانىڭ ئاراملىقى ئاللىبۇرۇن مەۋجۇت
ئىدى. [5] بىراق، يۇقىرىدا ئېيتىلغاندەك خۇدا: «ئۇلار ئاراملىقىمدىن ھەرگىز
بەھرىمەن بولالمايدۇ» دېگەن.
[6] بۇنىڭدىن بىلىمىزكى، خۇدانىڭ ئاراملىقى توغرىسىدىكى بۇ خۇش
خەۋەرنى ئاۋۋال ئاڭلىغانلار خۇداغا ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقى ئۈچۈن،
ئاراملىقتىن بەھرىمەن بولالمىدى. لېكىن، بۇ ئاراملىقتىن چوقۇم بەھرىمەن
بولالايدىغانلار بار. [7] شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ئەنە شۇ ئاراملىقتىن بەھرىمەن
بولالايدىغانلارنى كۆزدە تۇتۇپ، ئۇزاق ۋاقىتتىن كېيىن مەلۇم بىر كۈننى
«بۈگۈن» دەپ بېكىتىپ، بۇرۇن ئېيتقان تۆۋەندىكى سۆزلەرنى داۋۇت
پادىشاھ ئارقىلىق زەبۇردا يەنە ئېيتقان:

«بۈگۈن خۇدانىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغىنىڭلاردا،
جاھىللىق قىلماڭلار.»

[8] ئەگەر خۇدانىڭ ئاراملىقى ئەجدادىمىز يەشۇ* ئىسرائىللارنى خۇدا
بېرىشكە ۋەدە قىلغان قانان زېمىنىغا باشلاپ كىرگەندىكى ئاراملىق بولسىدى،
خۇدا كېيىن يەنە ئاراملىق ھەققىدە توختىلىپ، «بۈگۈن» دېمىگەن بولاتتى.
[9] قىسقىسى، خۇدانىڭ يەتتىنچى كۈندىكى ئاراملىقى خۇدانىڭ ئۆز بەندىلىرىنى
كۈتۈۋاتىدۇ.
[10] خۇدانىڭ ئاراملىقىغا كىرگۈچىلەر خۇددى خۇدا دۇنيانى يارىتىش
ئىشىدىن ئارام ئالغاندەك، ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىرىدىن ئارام ئالىدۇ. [11] شۇڭا، خۇداغا
ئەنە شۇ ئىسرائىللاردەك ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، يىقىلىپ چۈشمەسلىكىمىز
ئۈچۈن، ھەربىرىمىز بۇ ئاراملىقتىن بەھرىمەن بولۇشقا تىرىشايلى.
[12] خۇدانىڭ سۆزى ھاياتىي كۈچكە ئىگە بولغان ئۈنۈملۈك سۆزدۇر. ئۇ
ھەرقانداق قوش بىسلىق قىلىچتىنمۇ ئىتتىك بولۇپ، جان بىلەن روھنى،
يىلىك بىلەن بوغۇملارنى بىر-بىرىدىن ئايرىۋېتەلىگۈدەك ئۆتكۈرلۈك بىلەن
كىشىلەرنىڭ كۆڭلىگە كىرىپ، ئۇلارنىڭ يوشۇرۇن ئارزۇ-ھەۋەس ۋە ئوي-
پىكىرلىرىنى پاش قىلىدۇ. [13] خۇدادىن يوشۇرۇنالايدىغان ھېچقانداق
مەۋجۇدات يوقتۇر. بىز ھېساب بېرىدىغان خۇدا ئالدىدا ھەممە نەرسە
ئوچۇق-ئاشكاردۇر.

باش روھانىيىمىز ئەيسا مەسىھ

[14] خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھ بىزنىڭ ئەرشكە چىقىپ كەتكەن ئۇلۇغ
باش روھانىيىمىز بولغاچقا، ئېتىراپ قىلغان ئېتىقادىمىزدا چىڭ تۇرايلى.
[15] چۈنكى، بىزنىڭ بۇ باش روھانىيىمىز ئاجىزلىقلىرىمىزغا ھېسداشلىق قىلماي

---

*8. يەشۇ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئىزباسارى بولۇپ، ئۇ ئىسرائىل خەلقىنى خۇدا ۋەدە بەرگەن زېمىنغا باشلاپ بارغان.

قالمايدۇ. ئۇمۇ بىزگە ئوخشاش ھەر خىل سىناقلارغا دۇچ كەلگەن، لېكىن گۇناھ سادىر قىلىپ باقمىغاندۇر. [16] شۇڭا، يۈرىكىمىز توق ھالدا مېھىر ـ شەپقەتلىك خۇدانىڭ تەختىگە يېقىنلىشايلى. بۇنىڭ بىلەن، خۇدانىڭ رەھىم ـ شەپقىتىگە ئېرىشىپ، ئېھتىياجلىق ۋاقتىمىزدا ياردەمگە ئىگە بولالايمىز.

5 [1] ھەر قېتىملىق باش روھانىي كىشىلەر ئارىسىدىن تاللىنىپ، ئۆز خەلقىگە ۋاكالىتەن خۇداغا خىزمەت قىلىشقا تەيىنلىنىپ، ئۇلارنىڭ خۇداغا ئاتالغان ھەدىيىلىرىنى ۋە گۇناھلىرى ئۈچۈن قىلغان قۇربانلىقلىرىنى خۇداغا سۇنىدۇ [2] ۋە خۇدانىڭ يولىنى بىلمەي يولدىن چەتنىگەنلەرگە مۇلايىملىق بىلەن مۇئامىلە قىلالايدۇ، چۈنكى ئۇنىڭمۇ نۇرغۇن ئاجىزلىقلىرى بار. [3] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ خەلقنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈنلا ئەمەس، ئۆز گۇناھلىرى ئۈچۈنمۇ قۇربانلىق سۇنۇشى كېرەك. [4] ھېچبىر كىشى باش روھانىي مەرتىۋىسىگە ئۆزلۈكىدىن ئېرىشەلمەيدۇ، پەقەت ھارۇنغا* ئوخشاش، خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغاندىلا بۇ مەرتىۋىگە ئېرىشەلەيدۇ. [5] خۇددى شۇنىڭدەك ئەيسا مەسىھمۇ باش روھانىي مەرتىۋىسىگە ئۆزلۈكىدىن ئېرىشكەن ئەمەس. بەلكى خۇدا ئۇنى تەيىنلەپ، ئۇنىڭغا:

«سەن مېنىڭ ئوغلۇمسەن،
بۈگۈن مەن سېنىڭ ئاتاڭ ئىكەنلىكىمنى جاكارلىدىم» دېگەن.

[6] مۇقەددەس يازمىلارنىڭ يەنە بىر يېرىدە خۇدا ئۇنىڭغا:

*4. «مىسىردىن چىقىش» 28 ـ باب 1 ـ ئايەتتە خاتىرىلەنگىنىدەك، خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە ئاكىسى ھارۇننى ئىسرائىللارنىڭ تۇنجى باش روھانىيسى قىلىپ تەيىنلەش ھەققىدە ئەمر بەرگەن. ھارۇن لاۋىي قەبىلىسىدىن ئىدى.

«سەن مالكىسادىقنىڭ* ئوخشاش تەرتىپتە تەيىنلەنگەن
مەڭگۈلۈك روھانىيسەن» دېگەن.

[7] ئەيسا مەسىھ يەر يۈزىدىكى ۋاقتىدا، ئۆزىنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇزالايدىغان خۇدانىڭ ئالدىدا قاتتىق يىغلاپ تۇرۇپ، كۆز ياشلىرى بىلەن دۇئا ـ تىلاۋەت قىلغان. ئۇنىڭ ئىخلاسمەنلىكىدىن دۇئالىرى خۇداغا يەتكەندى. [8] گەرچە ئۇ خۇدانىڭ ئوغلى بولسىمۇ، ئازاب چېكىش جەريانىدا ئىتائەتمەن بولۇشنى ئۆگەندى. [9] ئۇ مانا مۇشۇنداق پۈتۈنلەي ئىتائەتمەن بولغاچقا، مۇكەممەل باش روھانىي بولۇش ھوقۇقىدىن چىقىپ، ئۆزىگە ئىتائەت قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن مەڭگۈلۈك قۇتقۇزۇلۇش مەنبەسى بولدى. [10] ئۇ خۇدا تەرىپىدىن خۇددى مالكىسادىقنىڭ ئوخشاش تەرتىپتە باش روھانىي قىلىپ جاكارلاندى.

ئېتىقادتىن يانماسلىقتا ئاگاھلاندۇرۇش

[11] بۇ ھەقتە ئېيتىشقا تېگىشلىك نۇرغۇن سۆزلىرىم بار، لېكىن چۈشىنەي دېمەي ئاڭلاپلا قويىساڭلار، بۇنى سىلەرگە چۈشەندۈرۈش تەس. [12] گەرچە سىلەر ئاللىبۇرۇن تەلىم بەرگۈچى بولۇشقا تېگىشلىك بولساڭلارمۇ، بىراق ئەمەلىيەتتە سىلەر يەنىلا باشقىلارنىڭ خۇدانىڭ سۆزى توغرىسىدىكى ئاساسىي بىلىملەرنى باشتىن ئۆگىتىشىگە موھتاجسىلەر. دېمەك، سىلەرگە يېمەكلىك ئەمەس، بەلكى يەنىلا سۈت كېرەك. [13] چۈنكى، پەقەت سۈتكىلا تايىنىدىغانلار بوۋاقتىن پەرقسىز بولۇپ، ئۇلاردا ھەققانىيەت ھەققىدىكى تەلىملەرنى ئىگىلەش تەجرىبىسى كەمدۇر. [14] يېمەكلىك بولسا يېتىلگەنلەر

---

*6. 7 ـ باب 1 ـ ، 2 ـ ئايەتلەرگە قارالسۇن.

ئۇچۇندۇر. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ئېگى يېتىلىش جەريانىدا ياخشى ـ ياماننى پەرق ئېتىشكە كۆنگەندۇر.

6 [1-2] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان يامانلىقلاردىن يېنىش، خۇداغا ئىشىنىش، چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلىش، باشقىلارغا قول تەگكۈزۈپ دۇئا قىلىش، تىرىلدۈرۈلۈش ۋە مەڭگۈلۈك ھۆكۈم قاتارلىق تەلىملەرگە قايتا ئاساس سالمىز، دەپ ئولتۇرمايلى. ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى بۇ خىل باشلانغۇچ تەلىملەردە توختاپ قالماي، يېتىلىشكە قاراپ ماڭايلى. [3] خۇدا خالىسا، بىز شۇنداق قىلىمىز.

[4] بەزى ئادەملەرنى توۋا قىلدۇرۇپ، قايتىدىن خۇدا يولىغا باشلاش مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى، ئۇلار بىر چاغلاردا خۇدانىڭ نۇرى بىلەن يورۇتۇلغان، خۇدانىڭ ئىلتىپاتىدىن بەھرىمەن بولغان، مۇقەددەس روھقا ئورتاق بولغان، [5] خۇدانىڭ سۆزىنىڭ ياخشىلىقىنى ۋە كېلىدىغان زاماندا خۇدا ئايان قىلىدىغان قۇدرەتلەرنى ھېس قىلغان بولسىمۇ، [6] ۋەھالەنكى ئۇلار خۇدادىن ۋاز كەچتى، خۇدانىڭ ئوغلىنى رەت قىلدى. بۇ، خۇدانىڭ ئوغلىنى كرېستكە قايتا مىخلىغان ھەمدە ئۇنىڭغا داغ كەلتۈرگەن بىلەن باراۋەردۇر.

[7] پات ـ پات ياغقان يامغۇردىن تېرىقچىلارغا پايدىلىق زىرائەتلەرنى ئۆستۈرۈپ بەرگەن يەر خۇدادىن بەرىكەت ئالىدۇ. [8] ئەكسىچە، تىكەن ۋە قامغاق ئۆستۈرگەن يەر پايدىسىزلىقىدىن خۇدانىڭ لەنىتىگە قېلىپ، ئاخىرى كۆيدۈرۈلىدۇ.

[9] سىلەرگە كەلسەم، قەدىرلىك قېرىنداشلار، گەرچە يۇقىرىقى ئىشلارنى تىلغا ئالغان بولساممۇ، ئەھۋالىڭلارنىڭ بۇنىڭدىن ياخشى ئىكەنلىكىگە ۋە قۇتقۇزۇلۇشقا ئېلىپ بارىدىغان يولدا مېڭىۋاتقانلىقىڭلارغا ھەقىقىي ئىشىنىمەن. [10] خۇدا ئادالەتسىز ئەمەستۇر. ئۇ ھەرگىز سىلەرنىڭ ئۇنىڭغا سىڭدۈرگەن ئەجرىڭلار ۋە ئېتىقادچىلارغا قىلىپ كېلىۋاتقان خىزمىتىڭلار

ئارقىلىق كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببىتىڭلارنى ئۇنۇتمايدۇ. [11] پۈتۈن
ئۈمىدىڭلارنىڭ ئەمەلگە ئېشىشى ئۈچۈن، ھەربىرىڭلارنىڭ ئاخىرغىچە
شۇنداق غەيرەت قىلىشىڭلارنى ئارزۇ قىلىمىز. [12] شۇنداق بولغاندا،
قاشاڭلاردىن بولماي، بەلكى ئۆز ئېتىقادى ۋە سەۋرچانلىقى بىلەن خۇدانىڭ
ۋەدىسىگە ئېرىشىدىغانلارنى ئۈلگە قىلىدىغانلاردىن بولىسىلەر.

خۇدانىڭ ۋەدىسى جەزمەن ئەمەلگە ئاشىدۇ

[13] خۇدادىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ھېچكىم بولمىغاچقا، خۇدا ئىبراھىمغا
ۋەدە قىلغاندا، ئۆز نامى بىلەن قەسەم قىلىپ مۇنداق دېدى: [14] «ساڭا چوقۇم
بەخت ئata قىلىپ، نۇرغۇن ئەۋلادلارنى بېرىمەن.» [15] شۇنىڭ بىلەن، ئىبراھىم
سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتۈپ، خۇدانىڭ ۋەدىسىگە ئېرىشتى.
[16] ئىنسانلار ئۆزلىرىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان بىرىنى تىلغا ئېلىپ، قەسەم
قىلىدۇ. قەسەم ئىسپات ھېسابلانغانلىقى ئۈچۈن، ھەر خىل تالاش-
تارتىشلارغا خاتىمە بېرىدۇ. [17] شۇنىڭدەك، خۇدا ئۆز ۋەدىسىگە ئېرىشىدىغان
كىشىلەرگە ئۆز ئىرادىسىنىڭ ئۆزگەرمەيدىغانلىقىنى ئوچۇق بىلدۈرۈش
ئۈچۈن، ۋەدە بەرگەندە قەسەم قىلدى. [18] خۇدانىڭ بىزگە بەرگەن ۋەدىسى
ۋە قەسىمى ھەرگىز ئۆزگەرمەيدۇ. چۈنكى، خۇدا يالغان سۆزلىمەيدۇ.
شۇڭا، خۇدادىن پاناھلىنىۋاتقان بىزلەر ئۇنىڭ ۋەدىسى ۋە قەسىمىدىن كۆپ
ئىلھامغا ئېرىشىپ، كۆز ئالدىمىزدىكى ئۈمىدتە ئىشەنچ بىلەن چىڭ تۇرالايمىز.
[19] بۇ ئۈمىد ھاياتىمىزغا نىسبەتەن خۇددى چىڭ ئىلىنغان كېمە لەڭگىرىدەك
مۇستەھكەم بولۇپ، ئۇ بىزنى ئەرشتىكى ئىبادەتخانا پەردىسىدىن ئۆتۈپ،
ئەڭ مۇقەددەس جايغا كىرىشكە يېتەكلەيدۇ. [20] ئەيسا مەسىھ بىزگە يول
ئېچىش ئۈچۈن، ئۇ يەرگە بىزدىن ئاۋۋال كىرگەن بولۇپ، بىزلەر ئۈچۈن
مالكىسىدىققا ئوخشاش تەرتىپتىكى مەڭگۈلۈك باش روھانىي بولدى.

مالكىسەدىق ھەققىدە

7 [1] مالكىسەدىق سالىم شەھىرىنىڭ پادىشاھى ھەم ئۇلۇغ خۇدانىڭ
روھانىيسى بولۇپ، ئىبراھىم بىرقانچە پادىشاھنى يېڭىپ جەڭدىن
قايتقان چاغدا، ئۇ ئىبراھىم بىلەن كۆرۈشكەن ۋە ئۇنىڭغا بەخت تىلىگەندى.
[2] ئىبراھىممۇ ئېرىشكەن ئولجىسىنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى ئۇنىڭغا ئاتىغانىدى.
مالكىسەدىق دېگەن ئىسمىنىڭ مەنىسى «ھەققانىيەت پادىشاھى»
دېگەنلىكتۇر. ئۇ سالىم شەھىرىنىڭ پادىشاھى بولۇپ، «سالىم پادىشاھى»
دېگەنىنىڭ مەنىسى «ئامانلىق پادىشاھى» دېگەنلىكتۇر. [3] مۇقەددەس
يازمىلاردا ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى، ئۇرۇق-ئەۋلادى، نەسەبى ھەمدە ئۇنىڭ
ھاياتىنىڭ باشلىنىشى ۋە ئاخىرلىششى توغرىسىدا بىرەر خاتىرە يوقتۇر. ئۇ
خۇددى خۇدانىڭ ئوغلىدەك مەڭگۈلۈك روھانىيدۇر.
[4] مالكىسەدىق نېمىدېگەن ئۇلۇغ ئادەم-ھە! ھەتتا ئەجدادىمىز
ئىبراھىممۇ ئولجىسىنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۇنىڭغا ئاتىغان. [5] لاۋىينىڭ
ئەۋلادلىرىدىن روھانىي بولغانلار تەۋرات قانۇنى بويىچە خەلقتىن، يەنى ئۆز
قېرىنداشلىرىدىن، ئۇلارنىڭ ئۆزىگە ئوخشاش ئىبراھىمنىڭ نەسلى بولۇشىغا
قارىماي، تاپقىنىنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى يىغىشى كېرەك ئىدى. [6] لېكىن
مالكىسەدىققا كەلسەك، ئۇ لاۋىي قەبىلىسىدىن بولمىسىمۇ، ئىبراھىم ئېرىشكەن
ئولجىنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى قوبۇل قىلىپ، ئىبراھىمغا — خۇدانىڭ
ۋەدىسىگە ئىگە بولغان بىر ئادەمگە بەخت تىلىگەن. [7] شۈبھىسىزكى، بەخت
تىلىگۈچى بەختكە ئېرىشكۈچىدىن ئۈستۈندۇر. [8] ئوندىن بىر ئۈلۈشنى
يىغىدىغان لاۋىي روھانىيلار بەرىبىر ئۆلىدىغانلاردۇر. بىراق، ئىبراھىمدىن
ئوندىن بىر ئۈلۈشنى قوبۇل قىلغان مالكىسەدىق بولسا مۇقەددەس يازمىلاردا
گۇۋاھلىق بېرىلگەندەك يەنىلا ھاياتتۇر. [9] ھەتتا مۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى،
ئوندىن بىر ئۈلۈشنى ئالىدىغان روھانىي لاۋىيلارمۇ ئەجدادى ئىبراھىم ئارقىلىق

مالكىسەدىققا ئۇنىدىن بىر ئۈلۈشنى بەرگەن. [10] چۈنكى، مالكىسەدىق ئىبراھىمنى قارشى ئالغاندا لاۋىيلار تېخى تۇغۇلمىغان بولسىمۇ، ئۇلارنى يەنىلا ئەجدادى ئىبراھىمنىڭ ۋۇجۇدىدا، دەپ قاراشقا بولىدۇ. [11] ئىسرائىل خەلقىگە چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىدىكى روھانىيلىق تۈزۈمى لاۋىي قەبىلىسىنىڭ روھانىيلىرى ئارقىلىق يۈرگۈزۈلەتتى. بىراق، ئەگەر خۇدانىڭ ئىنسانلارنى گۇناھتىن پاك قىلىش مەقسىتى بۇ روھانىيلار ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشقان بولسا، ئۇنداقتا بۇ خىل تۈزۈم ئاساسىدا تەيىنلەنگەن ھارۇندەك تەرتىپتىكى ئەمەس، بەلكى مالكىسەدىقتەك تەرتىپتىكى يەنە بىر روھانىينىڭ كېلىشىنىڭ نېمە ھاجىتى بار ئىدى؟ [12] روھانىيلىق تەرتىپى ئۆزگەرتىلگەچكە، ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك روھانىيلىق تۈزۈممۇ ئۆزگەرتىلىشكە توغرا كېلىدۇ. [13] بۇ ئېيتىلىۋاتقان سۆزلەر دەل ئەيسا مەسىھكە قارىتىلغان. ئۇ باشقا بىر قەبىلىدىن بولۇپ، بۇ قەبىلىدىن ھېچكىم قۇربانلىق سۇپىسىدا خىزمەتتە بولۇپ باقمىغان. [14] رەببىمىز ئەيسانىڭ يەھۇدا قەبىلىسىدىن ئىكەنلىكى ئېنىق. مۇسا پەيغەمبەر روھانىيلار ھەققىدە توختالغاندا، بۇ قەبىلە توغرىسىدا بىر نەرسە دېمىگەنىدى.

ئەيسا مەسىھ مالكىسەدىقتەك تەرتىپتىكى روھانىيدۇر

[15] مالكىسەدىقتەك تەرتىپتىكى باشقا بىر روھانىينىڭ مەيدانغا كېلىشى روھانىيلىق تۈزۈمىنىڭ ئۆزگەرتىلگەنلىكىنى تېخىمۇ ئېنىقلاشتۇردى. [16] ئۇنىڭ روھانىيلىققا تەيىنلىنىشى بولسا پۈتمەس-تۈگىمەس ھاياتلىق قۇدرىتىگە ئىگە بولغانلىقىدىن بولۇپ، ھەرگىز روھانىي بولغۇچى لاۋىي قەبىلىسىگە تەۋە بولۇش كېرەك دېگەن تۈزۈم بويىچە بولمىدى. [17] بۇ ھەقتە مۇقەددەس يازمىلاردا: «سەن مالكىسەدىققا ئوخشاش تەرتىپتە تەيىنلەنگەن مەڭگۈلۈك روھانىيسەن» دەپ گۇۋاھلىق بېرىلگەن. [18] ئالدىنقى تۈزۈم ئاجىزلىقى ۋە

پايدىسىزلىقى تۈپەيلىدىن كۈچىدىن قالدى. [19] چۈنكى، تەۋرات قانۇنى ھېچ كىشىنى كامالەتكە يەتكۈزەلمىدى. شۇڭا، ئۇنىڭ ئورنىغا بىزنى خۇداغا يېقىنلاشتۇرىدىغان تېخىمۇ ياخشى ئۈمىد بېرىلدى.

[20] ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇ ئۈمىد خۇدانىڭ قەسىمى بىلەن كاپالەتكە ئىگە قىلىندى. ئىلگىرى ئۆتكەن روھانىيلار خۇدانىڭ قەسەمسىز روھانىي بولغانىدى. [21] لېكىن، ئەيسا مەسىھ بولسا خۇدانىڭ ئۇنىڭغا:

«پەرۋەردىگارىڭ قەسەم قىلدى،
ئۇ قەسەمدىن ھەرگىز يانمايدۇ،
سەن مەڭگۈلۈك روھانىيسەن»

دېگەن قەسىمى بىلەن روھانىي بولدى. [22] دېمەك، ئەيسا مەسىھ تېخىمۇ ياخشى بىر ئەھدىنىڭ كېپىلى قىلىندى.

[23] يەنە كېلىپ، ئىلگىرى ئۆتكەن كۆپ روھانىيلار ئۆلۈم تۈپەيلىدىن ۋەزىپىسىنى داۋاملاشتۇرۇشقا ئامالسىز قالغاچقا، بىرىنىڭ ئورنىغا يەنە بىرى چىققان. [24] لېكىن، ئەيسا مەسىھ مەڭگۈ ھايات بولغاچقا، ئۇنىڭ روھانىيلىقى مەڭگۈلۈكتۇر. [25] شۇ سەۋەبتىن، ئەيسا مەسىھ ئۆزى ئارقىلىق خۇدانىڭ ئالدىغا كەلگەنلەرنى ئۇزۇل ـ كېسىل قۇتقۇزۇشقا قادىردۇر. ئۇ مەڭگۈ ھايات بولۇپ، ئۇلار ئۈچۈن خۇداغا مۇراجىئەت قىلىدۇ.

[26] ئەيسا مەسىھ دەل بىزنىڭ ھاجىتىمىزدىن چىقىدىغان باش روھانىيدۇر. ئۇ مۇقەددەس، ئەيىبسىز، پاك بولۇپ، گۇناھكارلاردىن ئايرىۋېتىلىپ، ئەرشتىكى ئەڭ يۇقىرى ئورۇنغا ئېلىپ چىقىلدى. [27] ئۇ ئىلگىرىكى باش روھانىيلاردەك ھەر كۈنى ئالدى بىلەن ئۆز گۇناھلىرى ئۈچۈن، كېيىن خەلقنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن قۇربانلىق سۇنۇشقا موھتاج ئەمەس. چۈنكى، ئۇ ئۆزىنى قۇربان قىلغاندا، ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن

قىلىنىدىغان قۇربانلىقنى بىر يولىلا ئادا قىلدى. [28] تەۋرات قانۇنى ئاجىز بولغان ئىنسانىنى باش روھانىي قىلىپ تەيىنلەيتتى، لېكىن تەۋرات قانۇنىدىن كېيىن خۇدا قەسەم بىلەن قىلغان ئەھدىسى ئارقىلىق، مەڭگۈلۈك كامالەتكە يەتكۈزۈلگەن ئوغلىنى باش روھانىي قىلىپ تەيىنلىدى.

باش روھانىيىمىز ئەيسا مەسىھ

8 [1] ئېيتقانلىرىمىزنىڭ ئاساسىي نۇقتىسى شۇكى: ئەرشتىكى ئۇلۇغ خۇدانىڭ تەختىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرىدىغان بىر باش روھانىيىمىز بار. [2] ئۇ ئەڭ مۇقەددەس جايدا، يەنى ئىنسان ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگارىمىز خۇدا قۇرغان ھەقىقىي ئىبادەت چېدىرىدا خىزمەت قىلماقتا.

[3] ھەربىر باش روھانىي خۇداغا ھەدىيە ۋە قۇربانلىقلار سۇنۇش ئۈچۈن تەيىنلىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىزنىڭ باش روھانىيىمىزمۇ خۇداغا بىرەر نەرسە سۇنۇشى كېرەك ئىدى. [4] ئەگەر ئۇ يەر يۈزىدە بولسىدى، ھەرگىز روھانىي بولمايتتى. چۈنكى، بۇ يەردە تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپى بويىچە خۇداغا ھەدىيە سۇنىدىغان روھانىيلار ئاللىبۇرۇنلا باردۇر. [5] بۇ روھانىيلار خىزمەت قىلىدىغان ئىبادەت چېدىرى ۋە ئۇنىڭدا قىلىنىدىغان خىزمەتلەر پەقەتلا ئەرشتىكى چېدىرنىڭ ۋە ئۇنىڭدا قىلىنىدىغان خىزمەتلەرنىڭ كۆچۈرۈلمە نۇسخىسى ۋە كۆلەڭگىسىدۇر. دەرۋەقە، مۇسا پەيغەمبەر دەل ئىبادەت چېدىرىنى قۇرماقچى بولۇۋاتقاندا، خۇدا ئۇنىڭغا: «بۇلارنىڭ ھەممىسى مەن ساڭا تاغدا كۆرسەتكەن نۇسخا بويىچە ئېھتىيات بىلەن ياسالسۇن» دەپ ئاگاھلاندۇرغان. [6] ئەيسا مەسىھكە بېرىلگەن روھانىيلىق ۋەزىپىسى بولسا باشقا روھانىيلارنىڭكىدىن كۆپ ئۈستۈندۇر. شۇنىڭدەك، خۇدا بىلەن ئىنسانلار ئارىسىدا ئۇ ئارقىلىق تۈزۈلگەن كېيىنكى ئەھدە دەسلەپكى ئەھدىدىن كۆپ ئۈستۈندۇر. چۈنكى، بۇ ئەھدە تېخىمۇ ياخشى ۋەدىلەر

ئۇستىگە قۇرۇلغان.
[7] ئەگەر دەسلەپكى ئەھدە نۇقسانسىز بولسا ئىدى، كېيىنكىسىنىڭ
ھېچقانداق ھاجىتى بولمىغان بولاتتى. [8] لېكىن، خۇدا ئۆز خەلقىنى ئەيىبلەپ
مۇنداق دېگەن:

«ئىسرائىلىيە ۋە يەھۇدىيە خەلقلىرى بىلەن
يېڭى بىر ئەھدە تۈزىدىغان كۈنلەر كېلىدۇ.
[9] بۇ ئەھدە مەن ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرىنى مىسىردىن چىقىرىش ئۈچۈن
ئۇلارنىڭ قوللىرىنى تۇتۇپ تۈزگەن ئەھدىدەك بولمايدۇ.
چۈنكى، ئۇلار ئەھدەمگە سادىق بولمىدى،
شۇڭا، مەنمۇ ئۇلاردىن نەزىرىمنى يۆتكىدىم.
[10] ئۇ كۈنلەردىن كېيىن، ئىسرائىل خەلقى بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم مۇنداق:
قانۇنلىرىمنى ئۇلارنىڭ ئەقلىگە سالىمەن،
قەلبىگە پۈتىمەن.
مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن.
ئۇلارمۇ مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ.
[11] ھېچكىمنىڭ ئۆز يۇرتىدىشىغا، ئۆز قېرىندىشىغا:
‹پەرۋەردىگارنى تونۇغىلار› دەپ ئەقىل ئۆگىتىشىنىڭ ھاجىتى قالمايدۇ.
چۈنكى، گادايدىن خانغىچە
ھەممىسى مېنى تونۇيدۇ.
[12] يامانلىقلىرىنى كەچۈرىمەن،
گۇناھلىرىنى كۆڭلۈمدە ساقلىمايمەن.»

[13] دېمەك، خۇدا بۇ ئەھدىنى «يېڭى» دېيىش ئارقىلىق بۇرۇنقىسىنىڭ ۋاقتى ئۆتكەنلىكىنى كۆرسەتتى. ۋاقتى ئۆتكەن، كونىرىغان نەرسە ئۇزۇن ئۆتمەي يوقىلىدۇ.

كونا ئەھدە دەۋرىدىكى ئىبادەت

9 [1] كونا ئەھدە دەۋرىدە ئىبادەت قائىدىلىرى ۋە ئىنسانلار بەرپا قىلغان ئىبادەت جايى بار ئىدى. [2] ئىبادەت جايىدا بىر چېدىر تىكىلگەن بولۇپ، ئۇنىڭ مۇقەددەس جاي دەپ ئاتالغان بۆلۈمىدە چىراغدان، شىرە، شىرە ئۈستىدە بولسا خۇداغا ھەدىيە قىلىنغان نانلار بولاتتى. [3] ئۇ پەردىكى پەردىنىڭ كەينىدە ئەڭ مۇقەددەس دەپ ئاتالغان يەنە بىر بۆلۈم بار ئىدى. [4] ئالتۇن ئىسرىقدان ۋە پۈتۈنلەي ئالتۇن بىلەن قاپلانغان ئەھدە ساندۇقى ئۇ يەردە ئىدى. ساندۇقنىڭ ئىچىدە ئالتۇندىن ياسالغان، مانىنا* سېلىنغان كومزەك، ھارۇننىڭ بىخلىغان ھاسىسى* ۋە پەرزلەر يېزىلغان ئىككى تاش تاختا بار ئىدى. [5] شان ـ شەرەپلىك «كېرۇب»لار «مېھىر ـ شەپقەت تەختى» دەپ ئاتالغان ساندۇق ئاغزى ئۈستىگە ئورنىتىلغان بولۇپ، قاناتلىرى بىلەن ئۇنى يېپىپ تۇراتتى. ئەمدى مەن بۇلارنى تېخىمۇ تەپسىلىي چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرمايمەن.

[6] ھەممە نەرسە مانا شۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇلغاندىن كېيىن، روھانىيلار چېدىرنىڭ «مۇقەددەس جاي» دەپ ئاتالغان بۆلۈمىگە دائىم كىرىپ، ئىبادەت خىزمىتىنى قىلاتتى. [7] بىراق، «ئەڭ مۇقەددەس جاي» دەپ ئاتالغان ئىككىنچى بۆلۈمگە پەقەت باش روھانىي يىلدا بىر قېتىملا كىرەتتى. روھانىي

---

*4. مانىنا ــ «مىسىردىن چىقىش» 16 ـ باب 31 ـ ئايەتكە قاراڭلار.

*4. خۇدا ھارۇننى رەھبەر قىلىپ تاللىغانلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئۇنىڭ ھاسىسىنى بىخلاتقانىدى.

ئۇ يەرگە ئۆز گۇناھلىرى ۋە خەلقنىڭ نادانلىقى تۈپەيلىدىن ئۆتكۈزگەن
گۇناھلىرى ئۈچۈن ئاتالغان قۇربانلىق قېنىنى ئالماي كىرمەيتتى. [8] بۇ ئىبادەت
خىزمەتلىرىنىڭ ئېلىپ بېرىلىشى بىلەن، مۇقەددەس روھ بىزگە شۇنى
كۆرسىتىپ بەردىكى، ئىبادەت چېدىرى، شۇنداقلا ئۇ ۋەكىللىك قىلغان
ئىبادەت خىزمەتلىرى بارلا بولىدىكەن، ئەڭ مۇقەددەس جايغا بارىدىغان يول
ئاۋام خەلققە ھەرگىز ئېچىلمايتتى. [9] مانا بۇلار ھازىرقى زامان ئۈچۈن بىر
تەجرىبە ساۋاقتۇر. بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، خۇداغا سۇنۇلغان
ھەدىيە ۋە قۇربانلىقلار ئىبادەت قىلغۇچىنى پاك ۋىجدانلىق قىلالمايدۇ.
[10] ئۇلار پەقەت ھالال ۋە ھارام يېمەك-ئىچمەك ۋە بويىنى سۇغا سېلىش
رەسمىيەتلىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، خۇدا يېڭى تەرتىپنى ئورناتقۇچە
كۈچكە ئىگە بولغان سىرتقى كۆرۈنۈش جەھەتتىكى قائىدە-نىزاملاردۇر.

[11] لېكىن، ئەيسا مەسىھ بولسا گۈزەل ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇرغان باش
روھانىي بولۇپ، ئادەم قولى بىلەن ياسالمىغان، بۇ دۇنياغا مەنسۇپ
بولمىغان، ئەرشتىكى تېخىمۇ ئۇلۇغ ۋە تېخىمۇ مۇكەممەل ئىبادەت چېدىرىغا
كىردى. [12] ئۇ بۇ ئەڭ مۇقەددەس جايغا ئۆچكە ياكى موزايلارنىڭ قۇربانلىق
قېنىنى ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ قۇربانلىق قېنىنى تۆكۈش ئارقىلىق بىرلا قېتىم
كىردى. مۇشۇنداق قىلىپ، ئۇ ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنى يۇيۇپ، ئىنسانلارنى
مەڭگۈگە ئازاد قىلدى. [13] كونا ئەھدە دەۋرىدە ئۆچكە ۋە بۇقىلارنىڭ قېنى ھەم
ئىنەكنىڭ كۆلى ناپاكلارنىڭ ئۈچىسىغا سېپىلسە، ئۇلار سىرتقى جەھەتتە
تازىلىنىپ پاك بولاتتى. [14] ئۇنداقتا، ئەيسا مەسىھنىڭ قېنىچۇ؟ ئۇ ۋىجدانىمىزنى
ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان قىلمىشلاردىن پاك قىلىپ، بىزنى مەڭگۈ ھايات
خۇداغا ئىبادەت قىلىشقا تېخىمۇ يېتەكلىمەمدۇ؟! ئۇ خۇدانىڭ مەڭگۈلۈك
روھى ئارقىلىق ئۆزىنى كەم-كۈتىسىز قۇربانلىق سۈپىتىدە بىزنىڭ
گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن خۇداغا ئاتىدىغۇ!

[15] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھ خۇدا بىلەن ئىنسانلار ئوتتۇرىسىدا

تۇزۇلگەن يېڭى ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسىدۇر. ئۇ ئارقىلىق خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغانلار ۋەدە قىلىنغان مەڭگۈلۈك مىراسقا ئېرىشەلەيدۇ. چۈنكى، ئۇ ئۇلارنى گۇناھ سادىر قىلىش سەۋەبلىك كونا ئەھدە تەرىپىدىن بېكىتىلگەن مەڭگۈلۈك ئۆلۈمدىن ئىبارەت جازادىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئۆلدى.

[16] ئەگەر ۋەسىيەت قالدۇرۇلسا، ۋەسىيەت قالدۇرغۇچى ئۆلمىگۈچە، ۋەسىيەت كۈچكە ئىگە بولمايدۇ. [17] چۈنكى، ۋەسىيەت پەقەت ئۆلۈمدىن كېيىن كۈچكە ئىگە بولىدۇ. ۋەسىيەت قالدۇرغۇچى ھاياتلا بولسا، ۋەسىيەتنىڭ ھېچقانداق كۈچى بولمايدۇ. [18] شۇنىڭ ئۈچۈن، دەسلەپكى ئەھدىمۇ قان ئېقىتىلغاندىلا، ئاندىن كۈچكە ئىگە بولغان. [19] مۇسا پەيغەمبەر تەۋرات قانۇنىنىڭ ھەربىر ئەمرىنى پۈتۈن خەلققە ئوقۇتۇرغاندىن كېيىن، موزاي ۋە ئۆچكىلەرنىڭ سۇغا ئارىلاشتۇرۇلغان قېنىنى قىزىل يۇڭ يىپتا باغلانغان مارجانگۈل بىلەن قانۇن دەستۇرىغا ۋە پۈتۈن خەلققە سەپتى. [20] ئاندىن، ئۇ: «بۇ قان ئەھدە قېنىدۇر. ئۇ خۇدا ئەمەل قىلىشىڭلارغا ئەمر قىلغان ئەھدىنى كۈچكە ئىگە قىلىدۇ» دېدى. [21] ئۇ يەنە ئىبادەت چېدىرىغا ۋە چېدىردا قۇربانلىق قىلىشقا ئىشلىتىلىدىغان پۈتكۈل سايمانلارنىڭ ئۈستىگە قان سەپتى. [22] دەرۋەقە، تەۋرات قانۇنى بويىچە ھەممە نەرسە دېگۈدەك قان بىلەن پاكلىنىدۇ. قۇربانلىق قېنى تۆكۈلمەي، گۇناھلار كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ.

[23] شۇ سەۋەبتىن، ئەرشتىكىگە تەقلىد قىلىپ ياسالغان بۇ نەرسىلەر مۇشۇ ئۇسۇل بىلەن پاكلىنىشى كېرەك ئىدى. بىراق، ئەرشتىكى نەرسىلەر بولسا بۇلاردىن كۆپ ياخشى قۇربانلىقلار بىلەن پاكلىنىشى كېرەك. [24] شۇڭا، ئەيسا مەسىھ خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا بولۇپ بىزگە ۋەكىللىك قىلىش ئۈچۈن، ئەرشتىكى ئىبادەت جايىغا تەقلىد قىلىنغان، ئادەم قولى بىلەن ياسالغان مۇقەددەس جايغا ئەمەس، بەلكى ئەرشنىڭ ئۆزىگە كىردى.

[25] ئۇ يەھۇدىيلارنىڭ باش روھانىيسىدەك، يىلمۇيىل قۇربانلىق قىلىنغان

هايۋانلارنىڭ قېنىنى ئېلىپ، ئەڭ مۇقەددەس جايغا قايتا ـ قايتا كىرگىنى
يوق. [26] ئەگەر شۇنداق قىلىشىنىڭ زۆرۈرىيىتى بولغان بولسا، دۇنيا
يارىتىلغاندىن بېرى ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا ـ قايتا ئازاب چېكىپ قۇربان
بولۇشىغا توغرا كېلەتتى. لېكىن، ئەيسا مەسىھ مانا بۇ ئاخىر زاماندا
ئىنسانلارنى گۇناھتىن ئازاد قىلىش ئۈچۈن، بىر يولىلا ئۆتتۈرىغا چىقىپ
ئۆزىنى قۇربان قىلدى. [27] ھەممە ئادەمنىڭ بىر قېتىم ئۆلۈشى ۋە ئۆلگەندىن
كېيىن سوراققا تارتىلىشى بېكىتىلگەن. [28] شۇنىڭدەك، ئەيسا مەسىھمۇ نۇرغۇن
كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىش ئۈچۈن، بىرلا قېتىم قۇربان
بولدى. ئۇ قايتا كەلگەندە، ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنىڭ بەدىلىگە قۇربان
بولۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۆزىنى كۈتكەنلەرنى ئۈزۈل ـ كېسىل
قۇتقۇزۇش ئۈچۈن كېلىدۇ.

ئەيسا مەسىھنىڭ بىر قېتىملىق قۇربانلىقى

10 [1] تەۋرات قانۇنى ئەيسا مەسىھ كەلگۈسىدە ئېلىپ كېلىدىغان
گۈزەل ئىشلارنىڭ ئۆز ئەينىنى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ
كۆلەڭگىسىنىلا سۈرەتلەپ بېرىدۇ. شۇ سەۋەبتىن، تەۋرات قانۇنى ئۆزىگە
ئەمەل قىلىپ، يىلمۇيىل ئوخشاش قۇربانلىقلارنى ئاتاش ئارقىلىق خۇداغا
ئىبادەت قىلىدىغان ئادەملەرنى ھەرگىزمۇ گۇناھلىرىدىن پاك قىلالمايدۇ.
[2] ئەگەر پاك قىلالىغان بولسا، قۇربانلىق قىلىش ئاخىرلىشاتتى ـ دە، ئىبادەت
قىلغۇچىلارمۇ گۇناھلىرىدىن بىراقلا پاكلىنىپ، ۋىجدانى يەنە ئۆز گۇناھلىرى
تۈپەيلىدىن ئازابلانمايتتى. [3] ھالبۇكى، ئۇ قۇربانلىقلار ئۇلارغا ئۆز گۇناھلىرىنى
ھەر يىلى ئەسلىتىپ تۇرىدۇ. [4] چۈنكى، بۇقا ۋە ئۆچكىلەرنىڭ قېنى
ئىنسانلارنى گۇناھتىن ھەرگىز پاك قىلالمايدۇ. [5] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەيسا
مەسىھ دۇنياغا كەلگەندە مۇنداق دېگەن:

«ئىنسانلاردىن قۇربانلىق ۋە ھەدىيىلەرنى تەلەپ قىلمىدىڭ،
لېكىن مەن ئۈچۈن بىر تەن ھازىرلىدىڭ.
6 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە گۇناھ ئۈچۈن سۇنۇلغان باشقا
قۇربانلىقلاردىنمۇ خۇرسەن بولمىدىڭ.
7 شۇڭا دېدىمكى، ‹ئى خۇدا، سېنىڭ قانۇن دەستۇرۇڭدا مەن
توغرۇلۇق يېزىلغىنىدەك،
سېنىڭ ئىرادەڭنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كەلدىم.›»

8 ئەيسا مەسىھ ئالدى بىلەن خۇداغا: «قۇربانلىق ۋە ھەدىيىلەرنى
تەلەپ قىلمىدىڭ. كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە گۇناھ ئۈچۈن سۇنۇلغان باشقا
قۇربانلىقلاردىنمۇ خۇرسەن بولمىدىڭ» دېگەن. بۇ قۇربانلىقلار تەۋرات
قانۇنىنىڭ تەلىپى بويىچە قىلىنىسىمۇ، ئۇ يەنىلا شۇنداق دېگەن. 9 ئاندىن
كېيىن، يەنە: «سېنىڭ ئىرادەڭنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كەلدىم» دېگەن.
دېمەك، خۇدا كېيىنكى قۇربانلىقنى كۈچكە ئىگە قىلىش ئۈچۈن، بۇرۇنقى
قۇربانلىق قىلىش قائىدىسىنى ئەمەلدىن قالدۇردى. 10 خۇدانىڭ بۇ ئىرادىسى
بويىچە ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆز تېنىنىڭ بىر يوللا قۇربان قىلىنىشى ئارقىلىق بىز
گۇناھتىن پاكلىنىپ، خۇداغا ئاتالدۇق.
11 روھانىيلار ھەر كۈنى قۇربانلىق سۇپىسى ئالدىدا تۇرۇپ، ئىبادەت
خىزمىتىنى قىلىش ئۈچۈن گۇناھلارنى يۇيالمايدىغان ئوخشاش خىلدىكى
قۇربانلىقلارنى خۇداغا قايتا-قايتا سۇنىدۇ. 12 بىراق، بىزنىڭ روھانىيمىز بولسا
ئۆزىنى قۇربان قىلىش بىلەن گۇناھلارنى يۇيىدىغان بىرلا قېتىملىق، مەڭگۈ
ئىناۋەتلىك قۇربانلىقنى خۇداغا سۇندى. ئاندىن ئۇ خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا
ئولتۇرۇپ، 13 دۈشمەنلىرىنىڭ ئۆز ئايىغى ئاستىدا تىز پۈكتۈرۈلۈشىنى
كۈتمەكتە. 14 ئۇ مۇشۇ بىر قۇربانلىق بىلەن ئۆزىنى خۇداغا ئاتىغان كىشىلەرنى

خۇدانىڭ ئالدىدا مەڭگۈ مۇكەممەل قىلدى. [15] مۇقەددەس يازمىلاردا
خاتىرىلەنگەندەك، مۇقەددەس روھمۇ بۇ ھەقتە بىزگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. ئۇ
ئاۋۋال مۇنداق دەيدۇ:

[16] «ئۇ كۈنلەردىن كېيىن، ئۇلار بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم
مۇنداق:
قانۇنلىرىمنى ئۇلارنىڭ قەلبىگە سالىمەن، ئەقلىگە قويىمەن.»

[17] ئاندىن، يەنە مۇنداق دەيدۇ:

«ئۇلارنىڭ گۇناھى ۋە يامانلىقلىرىنى
كۆڭلۈمدە قايتا ساقلىمايمەن.»

[18] شۇڭا، گۇناھلار كەچۈرۈم قىلىنغانىكەن، يەنە گۇناھلار ئۈچۈن
قۇربانلىق قىلىشنىڭ ھاجىتى قالمايدۇ.

خۇداغا يېقىنلىشايلى

[19] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي قېرىنداشلار، ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىق قېنى
ئارقىلىق ئەرشتىكى ئەڭ مۇقەددەس جايغا يۈرىكىمىز توق ھالدا كىرەلەيمىز.
[20] چۈنكى، ئەيسا مەسىھ ئۆز تېنىنىڭ قۇربان بولۇشى ئارقىلىق ئەرشتىكى
ئىبادەتخانا پەردىسىدىن ئۆتۈپ، بىزدىن ئاۋۋال ئۇ يەرگە كىرگەن بولۇپ، ئۇ
ھاياتلىققا يېتەكلەيدىغان يېڭى بىر يولنى بىزگە ئېچىپ بەردى. [21] خۇدانىڭ
ئائىلىسىگە، يەنى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە مەسئۇل بىر باش روھانىيمىز
بولغان ئىكەن، [22] مۇستەھكەم ئىشەنچ ۋە سەمىمىي قەلب بىلەن خۇداغا

يېقىنلىشايلى. چۈنكى، دىللىرىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ قېنىنىڭ سېپىلىشى بىلەن ۋىجدان ئازابىدىن خالاس بولغان ۋە بەدىنىمىز پاكىز سۇ بىلەن يۇيۇلغاندەك پاكلانغان. [23] باشقىلار ئالدىدا ئېتىراپ قىلغان ئۈمىدىمىزدە ئىككىلەنمەي چىڭ تۇرايلى. چۈنكى، ۋەدە بەرگۈچى خۇدا ئىشەنچلىكتۇر. [24] مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىش ۋە ياخشى ئىش قىلىش ئۈچۈن بىر ـ بىرىمىزنى قانداق رىغبەتلەندۈرۈشنى ئويلايلى. [25] بەزىلەردەك، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە جەم بولۇش ۋە خۇداغا ئىبادەت قىلىشتىن باش تارتمايلى. ئەكسىچە، دائىم جەم بولۇپ، بىر ـ بىرىمىزنى ئىلھاملاندۇرايلى. بولۇپمۇ ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىدىغان كۈنىنىڭ ئاز قالغانلىقىنى بىلگەنىكەنمىز، تېخىمۇ شۇنداق قىلايلى.

[26] ھەقىقەتنى تونۇپ تۇرۇپ، يەنىلا قەستەن گۇناھ* ئۆتكۈزۈۋەرسەك، ئۇ چاغدا گۇناھلار ئۈچۈن سۇنۇلىدىغان باشقا بىر قۇربانلىق يوقتۇر. [27] بىزگە قالىدىغىنى پەقەت سوراق ۋە خۇدا بىلەن قارشىلىشىدىغانلارنى ئۆرتەپ تۈگىتىدىغان يالقۇنلۇق ئوتنى قورقۇنچ ئىچىدە كۈتۈشتۇر. [28] تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان كىشى ئىككى ياكى ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ ئىسپاتى بولسىلا، كەچۈرۈلمەي ئۆلتۈرۈلەتتى. [29] ئۇنداقتا، بىر كىشى خۇدانىڭ ئوغلىنى دەپسەندە قىلسا، خۇدانىڭ ئەھدىسىنى كۈچكە ئىگە قىلغان ۋە ئۆزىنى پاكلىغان قانغا سەل قارىسا، ئۆزىگە شەپقەت قىلغان مۇقەددەس روھنى ھاقارەت قىلسا، تېخىمۇ ئېغىر جازاغا لايىق بولمامدۇ؟! [30] چۈنكى، تەۋراتتا «ئىنتىقام مېنىڭ، جازاسىنى ئۆزۈم بېرىمەن» ۋە «پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى سوراققا تارتىدۇ» دېگۈچىنىڭ خۇدا ئىكەنلىكىنى بىلىمىز. [31] مەڭگۈ ھايات خۇدا تەرىپىدىن جازاغا تارتىلىش نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق ـ ھە!

[32] خۇدا قەلبىڭلارنى يورۇتقان ئاشۇ كۈنلەرنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار. شۇ ۋاقىتلاردا، ئازاب ـ ئوقۇبەتلىك كۈرەشلەرگە بەرداشلىق بېرىپ، ئېتىقادىڭلاردا

---

*26. بۇ يەردىكى گۇناھ ئەيسا مەسىھتىن تېنىشقا قارىتىلغان.

چىڭ تۇردۇڭلار. 33 بەزىدە خەلقئالەم ئالدىدا ھاقارەت ۋە خارلىنىشلارغا
ئۇچرىدىڭلار. بەزىدە ئۆزۈڭلارغا ئوخشاش مۇئامىلىگە ئۇچرىغانلار تەرەپتە
تۇردۇڭلار. 34 مەھبۇس ئېتىقادچىلارنىڭ دەردىگە ئورتاق بولدۇڭلار. مال ـ
مۈلكۈڭلار بۇلانغاندىمۇ، كەلگۈسىدە تېخىمۇ گۈزەل، باقىي بايلىققا ئىگە
بولىدىغانلىقىڭلارنى بىلگەچكە، خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلدىڭلار. 35 شۇنىڭ
ئۈچۈن، جاسارىتىڭلارنى يوقاتماڭلار. بۇ جاسارەتنىڭ ئىنئامى ئىنتايىن
زوردۇر. 36 خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە ئىش قىلىپ، ئۇنىڭ ۋەدە قىلغانلىرىغا
مۇيەسسەر بولۇش ئۈچۈن، سەۋر قىلىشىڭلارغا توغرا كېلىدۇ. 37 چۈنكى،
مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا مۇنداق دېگەن:

«كەلگۈچى پات يېقىندا كېلىدۇ، كېچىكمەيدۇ.
38 مەن ‹ھەققانىي› دېگەن ئادەم، ئېتىقادى بىلەن ياشايدۇ.
ئەگەر ئۇ ئېتىقادىدىن يانسا، ئۇنىڭدىن خۇرسەن بولمايمەن.»

39 بىراق، بىز ئېتىقادىدىن يېنىپ ھالاك بولىدىغانلاردىن ئەمەس، بەلكى
ئېتىقاد قىلىپ قۇتقۇزۇلۇشقا ئېرىشىدىغانلاردىنمىز.

ئېتىقاد

11
1 ئېتىقاد خۇدانىڭ ۋەدىسىگە باغلانغان ئۈمىدنىڭ ئەمەلگە
ئاشىدىغانلىقىغا بولغان ئىشەنچ، كۆرۈنمەيدىغان مەۋجۇتلۇققا
بولغان قايىللىقتۇر. 2 ئەجدادلىرىمىز مانا مۇشۇنداق ئېتىقاد بىلەن خۇدانىڭ
ماختىشىغا سازاۋەر بولغان.
3 بىز ئېتىقاد ئارقىلىق كائىناتنىڭ خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن يارىتىلغانلىقىنى،
بىز كۆرەلەيدىغان مەۋجۇداتلارنىڭ كۆرگىلى بولىدىغاندىن بەرپا

بولمىغانلىقىنى چۈشىنەلەيمىز.
[4] ھابىلنىڭ قابىلنىڭكىدىنمۇ ياخشى بىر قۇربانلىقنى خۇداغا ئاتىشى ئېتىقادى ۋەجىدىن بولدى. ھابىلنىڭ ئېتىقادى ۋەجىدىن، خۇدا ئۇنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلىدى ۋە ئۇنىڭ ئاتىغانلىرىنى قوبۇل قىلدى. ھابىل گەرچە ئۆلگەن بولسىمۇ، ئېتىقادى بىلەن يەنىلا بىزگە سۆزلەۋاتقاندەك تۇرماقتا.
[5] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ھانۇخ ئۆلمەي تۇرۇپلا ئەرشكە كۆتۈرۈلدى. ھېچكىم ئۇنى تاپالمىدى، چۈنكى خۇدا ئۇنى ئۆز يېنىغا ئېلىپ كەتكەنىدى. ئەرشكە كۆتۈرۈلۈشتىن ئىلگىرى، ئۇنىڭ خۇدانى خۇرسەن قىلغان ئادەم ئىكەنلىكى جاكارلانغانىدى. [6] دېمەك، ئېتىقاد بولماي تۇرۇپ، خۇدانى خۇرسەن قىلىش مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى، خۇدانىڭ ئالدىغا كېلىدىغان كىشى ئۇنىڭ بار ئىكەنلىكىگە ۋە ئۇنى ئىزدىگەنلەرگە ئىزدەش ئەجرىنى قايتۇرىدىغانلىقىغا ئىشىنىشى كېرەك.
[7] ئېتىقادى ۋەجىدىن، نۇھ پەيغەمبەر تېخى كۆرۈلۈپ باقمىغان ۋەقەلەر ھەققىدە خۇدا تەرىپىدىن ئاگاھلاندۇرۇلغاندا، خۇدانىڭ سۆزىگە ئىتائەت قىلىپ، پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەرنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن بىر كېمە ياسىدى. ھەمدە ئېتىقادى ئارقىلىق دۇنيادىكى ئادەملەرنىڭ قىلمىشلىرىنىڭ جازالىنىشقا لايىق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بەردى. ئېتىقادى ۋەجىدىن، ئۇ خۇدا تەرىپىدىن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلاندى.
[8] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ئىبراھىم خۇدا ئۇنىڭغا بەرمەكچى بولغان زېمىنغا چاقىرىلغاندا، ئۇ خۇداغا ئىتائەت قىلىپ، قەيەرگە بارىدىغانلىقىنى بىلمەي تۇرۇپ يولغا چىقتى. [9] ئۇ ۋەدە قىلىنغان جايغا بېرىپ، بۇ ياقا يۇرتتا چېدىرلاردا تۇرۇپ، ئېتىقادى بىلەن ياشىدى. خۇدانىڭ ئىبراھىمغا قىلغان ۋەدىسىنىڭ مىراسخورلىرى بولغان ئىسھاق ۋە ياقۇپلارمۇ شۇنداق چېدىرلاردا تۇردى. [10] ئىبراھىمنىڭ شۇنداق قىلىشىدىكى سەۋەب، ئۇ خۇدا تەرىپىدىن

لايىھىلىنىپ سېلىنغان، ئۇلى مۇستەھكەم مەڭگۈلۈك شەھەرنى كۈتكەنىدى.

[11] گەرچە ئىبراھىم ياشىنىپ قالغان، ئايالى سارە بولسا تۇغۇت يېشىدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادى ۋەجىدىن، خۇدا ئۇنىڭغا پەرزەنت كۆرۈش شەرىپىنى ئاتا قىلدى. ئۇ ئۆزىگە ۋەدە قىلغان خۇدانىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. [12] بۇنىڭ بىلەن بىر ئادەمدىن، بولۇپمۇ يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالغان ئادەمدىن ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك كۆپ ۋە دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك سانسىز ئەۋلادلار بارلىققا كەلدى.

[13] ئېتىقادى بار بۇ كىشىلەر خۇدا ۋەدە قىلغانلارغا مۇيەسسەر بولماي تۇرۇپلا ئالەمدىن ئۆتتى. بىراق، ئۇلار ھايات ۋاقتىدا ئېتىقادى بىلەن يىراقنى كۆرۈپ، بۇ ۋەدىلەرنىڭ كەلگۈسىدە ئەمەلگە ئېشىشىنى خۇرسەنلىك بىلەن كۈتكەن ۋە ئۆزلىرىنىڭ يەر يۈزىدە ياقا يۇرتلۇق ۋە مۇساپىر ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشقانىدى. [14] ئۇلارنىڭ بۇنداق ئېتىراپ قىلىشى ئۆزلىرى تەۋە بولغان ماكانغا تەشنا بولۇۋاتقانلىقىنى ئىپادىلىگەنلىكتۇر. [15] ئۇلار ئۆز يۇرتىنى سېغىنغان بولسا، قايتىپ كېتىش پۇرستى بولغان بولاتتى. [16] لېكىن، ئۇلار تېخىمۇ ياخشىسىغا، يەنى ئەرشتىكى ماكانغا تەلپۈندى. شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنىڭ خۇداسى دەپ ئاتىلىشتىن نومۇس قىلمايدۇ. خۇدانىڭ ئەرشتە ئۇلار ئۈچۈن بىر شەھەر ھازىرلىغانلىقىنىڭ ئۆزى بۇنىڭ ئىسپاتىدۇر.

[17-18] ئىبراھىم خۇدا تەرىپىدىن سىنالغىنىدا، ئېتىقادى ۋەجىدىن ئوغلى ئىسھاقنى قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا ئاتىدى. گەرچە خۇدا ئۇنىڭغا، «مەن ساڭا ۋەدە قىلغان ئەۋلادلىرىڭ ئىسھاقتىن كېلىپ چىقىدۇ» دېگەن بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا بىردىنبىر ئوغلىنى قۇربان قىلىشقا تەييار ئىدى. [19] ئىبراھىم ئىسھاق ئۆلگەن تەقدىردىمۇ، خۇدانىڭ ئۇنى تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىغا ئىشەندى. مۇنداقچە ئېيتقاندا، ئىبراھىمغا نىسبەتەن خۇدا ئىسھاقنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈپ، قايتۇرۇپ بەردى.

[20] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ئىسھاق ئوغۇللىرى ياقۇپ بىلەن ئەساۋنىڭ

كەلگۈسى ئۈچۈن خەيرلىك دۇئا قىلدى.
[21] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ياقۇپ ئالەمدىن ئۆتۈش ئالدىدا يۈسۈپنىڭ ئىككى
ئوغلى ئۈچۈن خەيرلىك دۇئا قىلىپ، ھاسىسىغا تايىنىپ تۇرۇپ خۇداغا
سەجدە قىلدى. [22] ئېتىقادى ۋەجىدىن، يۈسۈپ سەكراتتا چۈشۈپ قالغاندا،
ئىسرائىللارنىڭ مىسىردىن چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتتى ھەمدە
كېتىشىدە ئۆزىنىڭ ئۇستىخانلىرىنىمۇ ئېلىپ كېتىشنى تاپىلىدى.
[23] ئېتىقادى ۋەجىدىن، مۇسا پەيغەمبەر تۇغۇلغاندا، ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسى
ئۇنى ئۈچ ئاي يوشۇردى. چۈنكى، ئۇلار مۇسانىڭ ئادەتتىكى بالا ئەمەس
ئىكەنلىكىنى كۆردى، پادىشاھنىڭ پەرمانىدىنمۇ قورقمىدى. [24] ئېتىقادى
ۋەجىدىن، مۇسا پەيغەمبەر چوڭ بولغاندىن كېيىن، مىسىر پادىشاھىنىڭ
قىزىنىڭ ئوغلى بولۇش سالاھىيىتىنى رەت قىلدى. [25] ئۇ گۇناھلىق ئىشلارنى
قىلىشتىن كېلىدىغان ۋاقىتلىق خۇشاللىقتىن بەھرىمەن بولۇشنىڭ ئورنىغا،
خۇدانىڭ خەلقى بىلەن بىللە ئازاب چېكىشنى تاللىدى. [26] ئۇ خۇدا ئەۋەتىشكە
ۋەدە قىلغان قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھ ئۈچۈن خارلىنىشنى، مىسىرنىڭ
خەزىنىسىدىكى بايلىققا ئىگە بولۇشتىنمۇ ئەۋزەل بىلدى. چۈنكى، ئۇ
ئەرشتىكى ئىنئامنى كۈتۈۋاتاتتى. [27] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ئۇ مىسىردىن
ئايرىلدى. چۈنكى، ئۇ كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان خۇدانى كۆرۈپ تۇرغاندەك
ئۇنىڭغا ئىشىنىپ، پادىشاھنىڭ غەزىپىدىنمۇ قورقماي، ئۆز يولىغا مېڭىۋەردى.
[28] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ئۇ خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئىسرائىللارغا «ئۆتۈپ
كېتىش» كېچىسىنىڭ تامىقىنى* تەييارلاش ۋە بوغۇزلانغان قۇربانلىقلارنىڭ
قېنىنى ئىشىك كېشەكلىرىگە سۈركەشنى بۇيرۇدى. ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشى
جان ئالغۇچى پەرىشتىنىڭ ئىسرائىللارنىڭ تۇنجى تۇغۇلغانلىرىغا تەگمەسلىكى
ئۈچۈن ئىدى.

*28. «مىسىردىن چىقىش» 12 ـ بابقا قارالسۇن.

[29] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ئىسرائىللار قىزىل دېڭىزدىن قۇرۇقلۇقتا ماڭغاندەك مېڭىپ ئۆتتى. بىراق، ئۇلارنى قوغلاپ كەلگەن مىسىرلىقلار ئۇشبۇ دېڭىزدىن ئۆتمەكچى بولغاندا، سۇ ئۇلارنى غەرق قىلدى.

[30] ئېتىقادى ۋەجىدىن، ئىسرائىللار يەتتە كۈن ئېرىخا* شەھەر سېپىلىنى ئايلانغاندىن كېيىن، سېپىل ئۆرۈلدى.

[31] ئېتىقادى ۋەجىدىن، پاھىشە ئايال راھاب ئىسرائىل چارلىغۇچىلىرىنى دوستلارچە كۈتۈۋالغاچقا، خۇداغا ئىتائەت قىلمىغان ئۆز شەھىرىدىكىلەر بىلەن بىرلىكتە ئۆلتۈرۈلمىدى.

[32] يەنە نېمە دەي؟ گىدون، باراق، شىمشون، يىفتاخ، داۋۇت، سامۇئىل ۋە باشقا پەيغەمبەرلەر توغرىسىدا ئېيتىپ كەلسەم ۋاقىت يەتمەيدۇ. [33] ئۇلار ئېتىقادى بىلەن ئەتىراپىدىكى دۆلەتلەرنى بويسۇندۇردى، ئادىللىق بىلەن دۆلەت باشقۇردى، خۇدا ۋەدە قىلغانلارغا ئېرىشتى، شىرلار ئۈستىدىن غالىب كەلدى،* [34] دەھشەتلىك ئوتنى ئۆچۈردى، قىلىچتىن قېچىپ قۇتۇلدى، ئاجىزلىقتىن كۈچەيدى، جەڭلەردە باتۇرلۇق كۆرسەتتى، دۈشمەن قوشۇنلىرىنى مەغلۇپ قىلدى. [35] ئېتىقادى ۋەجىدىن، بەزى ئاياللار ئۆلۈپ كەتكەن ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىنى ئۆلۈمدىن قايتۇرۇۋالدى.

بەزى كىشىلەر بولسا كەلگۈسىدە ئۆلۈمدىن تىرىلىپ تېخىمۇ ياخشى بىر ھاياتلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن، ئىسكەنجىلەرگە بەرداشلىق بېرىپ ئۆلۈشكە رازى بولدىكى، ئېتىقادىدىن ۋاز كېچىپ زىنداندىن ئازاد بولۇشنى خالىمىدى. [36] يەنە بەزىلەر مەسخىرىلەرگە ئۇچراپ قامچىلاندى، بەزىلەر ھەتتا

---

*30. ئېرىخا ــ ئىسرائىللار مىسىردىكى قۇللۇقتىن قۇتۇلۇپ، خۇدا بېرىشكە ۋەدە قىلغان قانان زېمىنىدا جەڭ قىلماي تۇرۇپ ئىگىلىگەن تۇنجى شەھەر.

*33. بىر قېتىم دانىيال پەيغەمبەر شىر ئۇۋىسىغا تاشلانغان، بىراق ئۇ خۇداغا بولغان ئېتىقادى ۋەجىدىن قۇتۇلۇپ قالغان.

كىشەنلىنىپ زىندانغا تاشلاندى، [37] چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلدى، ھەرە
بىلەن ھەرىلىنىپ پارچىلاندى، قىلىچلىنىپ ئۆلتۈرۈلدى، قوي-ئۆچكە
تېرىلىرىنى يېپىنچا قىلغان ھالدا سەرسان بولۇپ يۈردى، نامراتلىقتا ياشىدى،
زىيانكەشلىككە ئۇچرىدى، خورلاندى. [38] چۆللەردە ۋە تاغلاردا
سەرگەردان بولۇپ، ئۆڭكۈرلەردە ۋە گەملەردە يوشۇرۇنۇپ يۈردى. ئۇلار
بۇ دۇنياغا زايە كەتكەندى.
[39] ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئېتىقادى بىلەن خۇدانى خۇرسەن قىلغان
بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە بىرەرسىمۇ ھايات ۋاقتىدا خۇدا ۋەدە قىلغانلارنىڭ
ھەممىسىگە تولۇق ئېرىشكىنى يوق. [40] چۈنكى، خۇدانىڭ تېخىمۇ ياخشى بىر
پىلانى بويىچە بىزمۇ خۇدا تەرىپىدىن كامالەتكە يەتكۈزۈلدىغانلارنىڭ ئىچىدە
بولغاچقا، ئۇلار بىز بىلەن بىللە خۇدانىڭ كامالەتكە يەتكۈزۈش ۋەدىسىگە
ئېرىشىدۇ.

خۇدا ئۆز پەرزەنتلىرىنى تەربىيىلەيدۇ

12 [1] بىزگە ئېتىقاد بىلەن ياشاشنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن
ئاشۇ كىشىلەر خۇددى گۇۋاھچىلاردەك ئەتراپىمىزدا بولغىنىكەن،
بىزگە توسقۇنلۇق قىلىدىغان ھەر خىل ئىشلاردىن ۋە بىزنى چىرمىۋالغان
گۇناھلاردىن قول ئۈزۈپ، ئالدىمىزدىكى مۇساپىنى چىدامىلىق بىلەن بېسىپ
ئۆتەيلى. [2] كۆزىمىز ئېتىقادىمىزنىڭ ئاساسچىسى ۋە
مۇكەممەللەشتۈرگۈچىسى بولغان ئەيسا مەسىھتە بولسۇن. ئۇ ئۆزىنى
كۈتكەن خۇشاللىق ئۈچۈن، كرېستتىكى ئازابقا بەرداشلىق بەردى ھەم بۇنداق
ھاقارەتلىك ئۆلتۈرۈلۈشكە پىسەنت قىلمىدى. شۇنىڭدىن بۇيان، ئۇ خۇدانىڭ
تەختىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرماقتا.
[3] روھىڭلار چۈشۈپ، جاسارىتىڭلارنى يوقاتماسلىقىڭلار ئۈچۈن، ئەيسا

مەسىھنىڭ گۇناھكارلارنىڭ شۇنچە خورلاشلىرىغا قانداق بەرداشلىق
بەرگەنلىكىنى ئويلاپ كۆرۈڭلار. [4] گۇناھقا قارشى كۈرىشىڭلاردا تېخى قان
ئاققۇزۇش دەرىجىسىگە بېرىپ يەتمىدىڭلار. [5] خۇدانىڭ سىلەرنى ئۆز
پەرزەنتلىرىم دەپ ئىلھاملاندۇرىدىغان مۇقەددەس يازمىلاردىكى مۇنۇ
سۆزلىرىنى ئۇنتۇدۇڭلارمۇ؟

«پەرزەنتىم، پەرۋەردىگارنىڭ تەربىيىسىگە سەل قارىما،
ئەيىبلىشىدىن روھسىزلانما،
[6] چۈنكى، پەرۋەردىگار سۆيگەنلىرىگە تەربىيە بېرىدۇ،
پەرزەنتىم دەپ قوبۇل قىلغانلارنى چۈشىقلايدۇ.»

[7] ئازاب چەككىنىڭلارنى خۇدانىڭ تەربىيىسى دەپ بىلىپ، ئۇنىڭغا
بەرداشلىق بېرىڭلار. چۈنكى، سىلەرنىڭ تەربىيە ئېلىشىڭلارنىڭ ئۆزى
خۇدانىڭ سىلەرنى پەرزەنتىم دەپ مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
قايسى پەرزەنت ئاتىسى تەرىپىدىن تەربىيىلەنمىسۇن؟ [8] شۇنىڭ ئۈچۈن،
خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىنىڭ ھەممىسى خۇدا تەرىپىدىن تەربىيىلىنىدۇ. ئەگەر
خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى ئالىدىغان تەربىيىدىن مەھرۇم بولساڭلار، ھەقىقىي
پەرزەنتكە ئەمەس، بەلكى ئاتا تەربىيىسى كۆرمىگەن ھارامدىن بولغان
پەرزەنتكە ئوخشاپ قالىسىلەر. [9] يەر ـ يۈزىدىكى ئاتىمىزنىڭ تەربىيىسىنى
قوبۇل قىلىپ، ئۇلارنى ھۆرمەتلەپ كەلدۇق. شۇنداق ئىكەن، ئەرشتىكى
ئاتىمىزغا تېخىمۇ ئىتائەت قىلىپ، ياشىشىمىز كېرەك ئەمەسمۇ؟
[10] يەر ـ يۈزىدىكى ئاتىمىز بىزنى پەقەت ئۆزى مۇۋاپىق كۆرگەن يول
بويىچە ۋاقىتلىق تەربىيىلەيدۇ. لېكىن، خۇدانىڭ تەربىيىسى ھەمىشە بىزنىڭ
پايدىمىز ئۈچۈندۇر. ئۇ بىزنى ئۆز پاكلىقىدىن بەھرىمەن قىلىش ئۈچۈن
تەربىيىلەيدۇ. [11] قاتتىق تەربىيە بىلەن تۈزىتىلگەن ئادەم تۈزىتىش بېرىلگەن

ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە خۇشال بولمايدۇ، كۆڭلى بۇزۇلىدۇ. بىراق، كېيىن ئۇ بۇنداق تۈزىتىش بىلەن تاۋلىنىپ، ئامانلىق ۋە ھەققانىيلىق يولىدا ماڭىدۇ.

[12] شۇنىڭ ئۈچۈن، تالغان قولۇڭلارغا مەدەت بېرىپ، پۈكۈلگەن تىزىڭلارنى رۇسلاڭلار. [13] سىلەرگە ئەگەشكەن «ئاقساق»لارنىڭ يىقىلىپ چۈشمەسلىكى ئۈچۈن ماڭغان يولۇڭلار تۈز بولسۇن. بۇنىڭ بىلەن سىلەر ئۇلارنىڭ شىپا تېپىشىغا ياردەم بېرەلەيسىلەر.

ئېھتىيات بىلەن ياشاڭلار

[14] كىشىلەر بىلەن ئىناق ئۆتۈشكە ۋە پاك ياشاشقا تىرىشىڭلار. چۈنكى، پاك ياشىمىغان كىشى رەبكە يېقىنلىشالمايدۇ. [15] دىققەت قىلىڭلاركى، ھېچكىم خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىدىن مەھرۇم قالمىسۇن. سىلەرگە زىيان يەتكۈزىدىغان ۋە كۆپچىلىكنى زەھەرلەيدىغان، ئاداۋەتنىڭ گىياھى ئاراڭلاردا يىلتىز تارتمىسۇن. [16] ھېچكىم جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلمىسۇن ياكى تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىنى بىر ۋاخ تاماققا ساتقان ئەساۋغا ئوخشاش، خۇداغا بىھۆرمەتلىك قىلمىسۇن. [17] سىلەرگە مەلۇمكى، ئەساۋ كېيىن ئاتىسىنىڭ خەيرلىك دۇئاسىنى ئېلىشنى ئويلىسىمۇ، رەت قىلىندى. ئۇ پۇشايمان قىلىپ، دۇئا ئېلىش ئۈچۈن ھەتتا كۆز ياشلىرىنى ئېقىتىپ يالۋۇرغان بولسىمۇ، كېچىككەنىدى.

[18] سىلەر ئىسرائىللار تەۋرات قانۇنىنى قوبۇل قىلغان، قول بىلەن تۇتقىلى بولىدىغان، يالقۇنلاپ ئوت يېنىپ تۇرۇۋاتقان ھەمدە قارا بۇلۇت، قاراڭغۇلۇق، قارا بوران قاپلىغان سىناي تېغىغا كەلمىدىڭلار. [19] ئۇ جايدا چاقىرىق كانىيىنىڭ ساداسى بىلەن سۆزلىگەن ئاۋازنى ئاڭلىغانلار: «بۇنداق سۆزلەر ئەمدى بىزگە ئېيتىلمىسىكەن!» دەپ خۇداغا يالۋۇرغانىدى. [20] چۈنكى، «ئەگەر بۇ تاغقا ھەتتا بىرەر ھايۋان يېقىن كەلسىمۇ، چالما ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن»

دېگەن ئەمر ئۇلارغا ناهايىتى ئېغىر كەلگەنىدى. [21] ئۇ كۆرۈنۈش شۇنداق قورقۇنچلۇق ئىدىكى، ھەتتا مۇسا پەيغەمبەرمۇ: «بەك قورقۇپ تىترەپ كەتتىم» دېگەنىدى.

[22] سىلەر سىئون تېغىغا، يەنى مەڭگۈ ھايات خۇداغا تەئەللۇق — ئەرشتىكى يېرۇسالېمغا كەلدىڭلار. ئۇ ھېيت ـ مەرىكە خۇشاللىقىغا چۆمگەن ئون مىڭلىغان پەرىشتىلەر يىغىلغان، [23] ئىسمىلىرى ئەرشتە يېزىلغان تۇنجى تۇغۇلغانلار* جەم بولىدىغان، پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ سوراقچىسى خۇدا بار بولغان، كامالەتكە يەتكۈزۈلگەن ھەققانىي كىشىلەرنىڭ روھلىرى مەۋجۇت بولغان، [24] يېڭى ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسى ئەيسا مەسىھ ھەم ئۇنىڭ سېپىلگەن قېنى بولغان جايدۇر. بۇ سېپىلگەن قان ھابىلنىڭ قېنىدەك ئىنتىقام دەپ ھۆركىرەپ يىغلاشنىڭ ئورنىغا، گۇناھلارنى كەچۈردۇم، دەپ كاپالەت بېرىدۇ.

[25] سىلەرگە بۇلارنى ئېيتقان خۇدادىن يۈز ئۆرۈمەسلىككە دىققەت قىلىڭلار. چۈنكى، بۇ ئالەمدە ئۆزلىرىنى ئاگاھلاندۇرغۇچى مۇسا پەيغەمبەرنى رەت قىلغان ئىسرائىللار بۇنداق قىلىشنىڭ جازاسىدىن قۇتۇلالمىغان يەردە، ئەرشتىكى بىزنى ئاگاھلاندۇرغۇچىنى رەت قىلساق، ئۇ جازادىن بىز قانداقمۇ قۇتۇلالايمىز!؟ [26] خۇدا سىناي تېغىدىن سۆزلىگەندە، ئۇنىڭ ئاۋازى زېمىننى زىلزىلىگە كەلتۈرگەنىدى. لېكىن، ئەمدى ئۇ: «يەنە بىر قېتىم زېمىنىنىلا ئەمەس، ئاسمانىنىمۇ زىلزىلىگە كەلتۈرىمەن» دەپ ۋەدە قىلدى. [27] «يەنە بىر قېتىم» دېگەن بۇ سۆز زىلزىلىگە كەلتۈرۈلىدىغانلارنىڭ، يەنى يارىتىلغان نەرسىلەرنىڭ زىلزىلە بىلەن يوقىتىلىپ، زىلزىلىگە كەلتۈرۈلمەيدىغانلارنىڭ مەڭگۈ ساقلىنىشىدىن ئىبارەت مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

*23. تۇنجى تۇغۇلغانلار — بۇ يەردە ھەزرىتى ئەيساغا ئېتىقاد قىلىپ، خۇدانىڭ پەرزەنتى دەپ ھېسابلانغانلارنى كۆرسىتىدۇ.

28 شۇنىڭ ئۈچۈن، زىلزىلىگە كەلتۈرۈلمەيدىغان بىر پادىشاھلىققا
مۇيەسسەر بولغىنىمىزدىن مىننەتدار بولۇپ، خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان
ھۆرمەت ۋە ئەيمىنىش بىلەن خۇداغا ئىبادەت قىلايلى. 29 چۈنكى،
خۇدايىمىز ھەممىنى ھالاك قىلالايدىغان ئوتقا ئوخشايدۇ.

خۇدانى خۇش قىلىش

13 1 بىر-بىرىڭلارغا ھەمىشە قېرىنداشلارچە مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسىتىڭلار. 2 ناتونۇش كىشىلەرگە مېھماندوست بولۇشنى
ئۇنتۇماڭلار. چۈنكى، بەزىلەر مېھماندوستلۇق بىلەن بىلمەستىن
پەرىشتىلەرنى مېھمان قىلغان. 3 زىندانغا تاشلانغان ئېتىقادچىلارنى ئۇلار
بىلەن بىللە زىنداندا تۇرغاندەك ياد ئېتىپ، ياردەم قىلىڭلار. خورلانغانلارنى
خۇددى ئۆزۈڭلارمۇ خورلانغاندەك ھېس قىلىپ، ياد ئېتىپ تۇرۇڭلار.
4 ھەممە ئادەم نىكاھقا ھۆرمەت قىلسۇن. ئەر-خوتۇن بىر-بىرىگە
سادىق بولسۇن. چۈنكى، خۇدا نىكاھسىز جىنسىي مۇناسىۋەتتە بولغانلار ۋە
جورىسىغا سادىق بولمىغانلاردىن ھېساب ئالىدۇ. 5 ئۆزۈڭلارنى مال-دۇنياغا
ئۇرماڭلار. بارىغا قانائەت قىلىڭلار. تەۋراتتا خۇدا مۇنداق دېگەن:

«سەندىن ئەسلا ئايرىلمايمەن،
سېنى ئەسلا تاشلىمايمەن.»

6 شۇڭا، زەبۇردا يېزىلغاندەك يۈرەكلىك ئېيتالايمىزكى:

«قورقمايمەن، رەببىم ياردەمچىمدۇر.
كىشىلەر مېنى نېمە قىلالىسۇن؟»

[7] خۇدانىڭ سۆزىنى سىلەرگە يەتكۈزگەن يېتەكچىلەرنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار. ئۇلارنىڭ هاياتىنىڭ نەقەدەر ياخشى مېۋىلەرنى بەرگەنلىكىنى ئەسلەپ، ئۇلارنىڭ ئېتىقادىدىن ئۈلگە ئېلىڭلار.
[8] ئەيسا مەسىھ تۈنۈگۈن، بۈگۈن ۋە مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدۇ. [9] شۇنىڭ ئۈچۈن، هەر خىل غەيرىي تەلىملەرنىڭ ئازدۇرۇشىغا بېرىلىپ، تۇيۇق يولغا كىرىپ قالماڭلار. ئۆزۈڭلارنى يېمەكلىكلەر توغرىسىدىكى قائىدىلەرگە رىئايە قىلىش بىلەن ئەمەس، خۇدانىڭ مېهىر ـ شەپقىتى بىلەن مۇستەهكەملەڭلار. چۈنكى، بۇنداق قائىدىلەرگە رىئايە قىلىشنىڭ هېچقانداق قىممىتى يوقتۇر.
[10] بىزلەرنىڭ شۇنداق بىر قۇربانلىق سۇپىمىز* باركى، بىز ئۇنىڭدىكى گۇناهلارنىڭ بەدىلى ئۈچۈن ئاتالغان قۇربانلىقتىن بەهرىمەن بولالايمىز. ئەينى چاغدا ئىبادەت چېدىرىدا خىزمەتتە بولغان روهانىيلار بولسا گۇناهلارنىڭ بەدىلى ئۈچۈن ئاتالغان قۇربانلىقلاردىن بەهرىمەن بولالمايتتى.
[11] بۇ گۇناهلارنى كەچۈرۈم قىلىشنىڭ كاپالىتى سۈپىتىدە ئۆلتۈرۈلگەن هايۋانلارنىڭ قېنىنى باش روهانىي تەرىپىدىن ئەڭ مۇقەددەس جايغا ئېلىپ كىرىلەتتى، تېنى بولسا قارارگاهنىڭ سىرتىدا كۆيدۈرۈلەتتى. [12] شۇڭا، ئەيسا مەسىھمۇ ئۆز قېنى بىلەن خەلقنى پاك قىلىپ، خۇداغا ئاتاش ئۈچۈن، شەهەر دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا ئازاب چېكىپ ئۆلدى. [13] شۇنداق ئىكەن، بىزمۇ قارارگاهنىڭ سىرتىغا چىقىپ،* ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇ هاقارەتلەرگە

*10. بۇ، هەزرىتى ئەيسا ئىنسانلارنىڭ گۇناهى ئۈچۈن مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەن كىرېستىنى كۆرسىتىدۇ. قۇربانلىقتىن بەهرىمەن بولۇش بولسا ئەيسا مەسىھ ئاتا قىلغان يېڭى هاياتتىن بەهرىمەن بولۇش دېمەكتۇر.

*13. قارارگاهنىڭ سىرتىغا چىقىش يەهۇدىي دىنىي ئەقىدىلىرىدىن ۋاز كېچىشكە قارىتىلغان بولۇپ، بۇ بەكمۇ هاقارەتلىك ئىش ئىدى. خۇددى ئەيسا مەسىھ يېرۇسالېم شەهەر دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا مىخلانغاندا هاقارەتكە قارىمىغانغا ئوخشاش، كىتابخانلارمۇ يەهۇدىي دىنىي ئەقىدىلىرىدىن ۋاز كېچىشى تۈپەيلىدىن ئۇچرايدىغان هاقارەتكە قارىماي، ئەيسا مەسىھكە يۈزلىنىشى كېرەك.

ئۆچۈرىغىنىدا بەرداشلىق بەرگىنىدەك، بىزمۇ ھاقارەتلەرگە بەرداشلىق بېرەيلى. [14] يەر-يۈزىدە مەڭگۈ مەۋجۇت بولىدىغان شەھىرىمىز يوق. بىز كەلگۈسىدىكى شەھەرگە ئىنتىلمەكتىمىز. [15] شۇ ۋەجىدىن، ھەمىشە ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا مەدھىيىلىرىمىزنى قۇربانلىق سۈپىتىدە ئاتايلى، يەنى ئۆز ئاغزىمىز بىلەن ئۇنىڭ نامىنى ئېتىراپ قىلايلى. [16] ياخشىلىق قىلىشنى ۋە باشقىلارنى ئۆزىمىزدە بار بولغاندىن تەڭ بەھرىمەن قىلىشنى ئۇنتۇمايلى. چۈنكى، خۇدا بۇنداق قۇربانلىقلاردىن خۇرسەن بولىدۇ.

[17] يېتەكچىلىرىڭلارغا بويسۇنۇڭلار. ئۇلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار. چۈنكى، ئۇلار ئۆز خىزمىتىدىن خۇداغا ھېساب بەرگەچكە، ھەمىشە سىلەرگە ئاگاھ بولۇپ تۇرىدۇ. ئۇلارنىڭ خىزمىتىنىڭ غەم-ئەندىشە بىلەن ئەمەس، خۇشال-خۇراملىق بىلەن ئېلىپ بېرىلىشى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ گېپىگە كىرىڭلار.

[18] بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىپ تۇرۇڭلار. ۋىجدانىمىزنىڭ پاك ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز، ھەر جەھەتتە توغرا يولدا مېڭىشنى ئۈمىد قىلىمىز. [19] يېنىڭلارغا پات ئارىدا قايتىپ بېرىشىم ئۈچۈن، دۇئا قىلىشىڭلارنى ئالاھىدە ئۆتۈنىمەن.

دۇئا

[20] ئامانلىق بەرگۈچى، يەنى مەڭگۈلۈك ئەھدىنىڭ قېنى ئارقىلىق قوي پادىسىنىڭ كاتتا قويچىسى بولغان رەببىمىز ئەيسانى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن خۇدا، [21] سىلەرنى سىلەر ئېھتىياج بولغان بارلىق ياخشى نەرسىلەر بىلەن تەمىنلەپ، ئۆز ئىرادىسىنىڭ ئىجراچىلىرى قىلغاي! ئەبەدىلئەبەد شان-شەرەپكە لايىق بولغان ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق سىلەرنى ئۆزىنى خۇرسەن قىلىدىغان ئىشلارنى قىلىشقا يېتەكلىگەي، ئامىن!

ئاخىرقى سۆز

[22] قېرىنداشلىرىم، سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، بۇ قىسقىغىنا خەتتىكى
نەسىھەتلىرىمنى رازىمەنلىك بىلەن قوبۇل قىلغايسىلەر. [23] قېرىندىشىمىز
تىموتىينىڭ زىنداندىن قويۇپ بېرىلگەنلىكىدىن خەۋەردار بولغايسىلەر. يېقىندا
يېنىمغا كېلىپ قالسا، ئۇنىڭ بىلەن بىللە سىلەرنى يوقلاپ بارىمەن.
[24] بارلىق يېتەكچىلىرىڭلار ۋە باشقا ئېتىقادچىلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
ئىتالىيەدىن كەلگەن قېرىنداشلار سىلەرگە سالام يوللىدى. [25] خۇدانىڭ
مېھىر ـ شەپقىتى ھەممىڭلارغا يار بولغاي!

ياقۇپ يازغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

مۇئەللىپ خېتىدە ئۆز ئىسمىنىڭ ياقۇپ ئىكەنلىكىنى تىلغا ئالغان. ئۇ يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ يېتەكچىسى («ئەلچىلەر» 15 ـ باب 1 ـــ 21 ـ ئايەتلەر)، ئەيسا مەسىھنىڭ ئىنىسى ياقۇپ دەپ قارىلىپ كەلگەن. ئەيسا مەسىھ ئۆلۈمدىن تىرىلىشتىن بۇرۇن، ياقۇپ ئۇنىڭغا ئىشەنمىگەن ھەم ئۇنىڭ خىزمىتىنى قوللىمىغان. كېيىن، ئۇ ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىپ، يېرۇسالېمدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ تۈۋرۈكى بولۇپ قالغان.

مۇئەللىپ بۇ خەتنى ھېچكىمنىڭ ئۆز ئېتىقادىنى ئەمەلىيىتىدە ئىپادىلىشىنىڭ ھاجىتى يوق، دەيدىغان خاتا كۆزقاراشنى تۈزىتىپ بېرىش ۋە ئېتىقادچىلارغا قانداق ياشاش كېرەكلىكىنى كۆرسىتىش مەقسىتىدە يېزىپ چىققان. ئۇ مەغرۇرلىنىش، كەمسىتىش، ئاچكۆزلۈك، نەپسانىيەتچىلىك، ساختىپەزلىك، ساختىپەزلىك ۋە تۆھمەتخورلۇق ھەققىدە مۇلاھىزە يۈرگۈزگەن. مۇئەللىپ ھەقىقىي ئېتىقادنىڭ كىشىلەرنىڭ ئەمەلىيىتىدە ئىسپاتلىنىدىغانلىقىنى بىرنەچچە مىسال بىلەن چۈشەندۈرگەن ۋە بۇنى مېۋە دەرىخىنىڭ پەقەت ئۆزىگە خاس مېۋە بېرىدىغانلىقى بىلەن سېلىشتۇرغان. قىسقىسى، ئۇ بۇ خەتتە ئېتىقادقا يارىشا ياشاش كېرەكلىكىنى تەكىتلىگەن.

تېزىس:

1. سىنىلىش ۋە ئازدۇرۇلۇش (1 ـ باب 1 ـــ 18 ـ ئايەتلەر)
2. ئاڭلاش ۋە ئىجرا قىلىش (1 ـ باب 19 ـــ 27 ـ ئايەتلەر)
3. ئايرىمچىلىق قىلماسلىق (2 ـ باب 1 ـــ 13 ـ ئايەتلەر)
4. ئېتىقاد ۋە ئەمەلىيەت (2 ـ باب 14 ـــ 26 ـ ئايەتلەر)
5. تىلنى تىزگىنلەش (3 ـ باب)
6. بۇ دۇنيادا ياشاش (4 ـ بابتىن 5 ـ باب 6 ـ ئايەتكىچە)
7. سەۋرچان بولۇش ۋە دۇئا قىلىش (5 ـ باب 7 ـــ 20 ـ ئايەتلەر)

ياقۇپ يازغان
خەت

1 [1] خۇدانىڭ ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارى بولغان مەنكى
ياقۇپتىن دۇنيانىڭ تۆرت تەرىپىگە تارقالغان، ئەيسا مەسىھكە
ئېتىقاد قىلىدىغان يەھۇدىيلارغا سالام.

ئېتىقاد ۋە سىناق

[2] قېرىنداشلار، ھەر خىل سىناقلارغا دۇچ كەلگەندە، ئۇنى زور
خۇشاللىق، دەپ بىلىڭلار. [3] چۈنكى سىلەرگە مەلۇمكى، بۇنداق سىناقلار
ئارقىلىق ئېتىقادىڭلار سىنىلىپ، چىدامىلىق بولىسىلەر. [4] شۇڭا، ھەرقانداق
سىناقلارغا بەرداشلىق بېرىپ، چىدامىلىقىڭلارنى يېتىلدۈرۈڭلار. شۇنداق
قىلساڭلار، خۇدانىڭ كۆڭلىدىكىدەك ئېتىقادتا پىشقان، كەم ـ كۈتىسىز
ئادەملەردىن بولىسىلەر. [5] ئەگەر ئاراڭلاردىكى بىرى ئەقىل ـ پاراسەتكە

موھتاج بولسا، ھەممىگە سېخىيلىق بىلەن بېرىدىغان ۋە مالال كۆرمەيدىغان خۇدادىن تىلىسۇن. شۇندىلا، ئۇنىڭغا ئېرىشىدۇ. [6] بىراق، ئۇ ئەقىل ـ پاراسەت تىلىگەندە، خۇدادىن قىلچىمۇ گۇمانلانماي، تولۇق ئىشەنچ بىلەن تىلىشى كېرەك. چۈنكى، گۇمانلانغان كىشى خۇددى دېڭىز دولقۇنىغا ئوخشاش، شامال چىقسىلا تەۋرىنىپ كېتىدۇ. [7-8] بۇنداق كىشى ئۆزىنىڭ بارلىق ئىشلىرىدا بىقارار ۋە تۇراقسىز كېلىدۇ. شۇڭا، بۇنداق ئادەم خۇدادىن تىلىگەن نەرسىلىرىگە ئېرىشىمەن، دەپ ئويلىمىسۇن.

نامراتلىق ۋە بايلىق

[9-10] نامرات ئېتىقادچىلار خۇدانىڭ ئالدىدا ئۆزلىرىنىڭ ناھايىتى قىممەتلىك ئىكەنلىكىدىن خۇشال بولسۇن. باي ئېتىقادچىلار خۇدانىڭ ئۆزلىرىنى كەمتەر تۇتقۇزغانلىقىدىن خۇشال بولسۇن. چۈنكى ئۇلار شۇنى بىلسۇنكى، ئۇلارنىڭ بۇ دۇنيادىكى ھاياتى خۇددى ياۋا ئوت ـ چۆپلەردىكى چېچەكلەردەك تېز ئاخىرلىشىدۇ. [11] كۈن قىزىغاندا بۇ ئوت ـ چۆپلەر قۇرۇپ، ئۇنىڭ چېچەكلىرى تۆزۈپ كېتىدۇ ـ دە، گۈزەللىكى يوقىلىدۇ. باي ئادەملەر خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۆز ھەلەكچىلىكىدە يوقىلىدۇ.

سىنىلىش ۋە ئازدۇرۇلۇش

[12] سىناقلارغا سەۋرچانلىق بىلەن بەرداشلىق بەرگەن كىشى نەقەدەر بەختلىك ـ ھە! چۈنكى، ئۇ سىناقتىن ئۆتكەندىن كېيىن، خۇدا ئۆزىنى سۆيگەنلەرگە ۋەدە قىلغان مەڭگۈلۈك ھايات تاجىغا مۇيەسسەر بولىدۇ.
[13] ئازدۇرۇلۇشقا دۇچ كەلگەن ئادەم «خۇدا مېنى ئازدۇرۇۋاتىدۇ» دەپ ئويلىمىسۇن. چۈنكى، خۇدا ئازدۇرۇلمايدۇ ھەم باشقىلارنى ئازدۇرمايدۇ.
[14] كىمدەكىم ئۆز ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرسە، ئۇ ئازىدۇ. [15] بۇنداق

ئادەمنىڭ ھەۋەسلىرى ئۇنى گۇناھقا باشلايدۇ. گۇناھ ئۇنىڭدا ئۆسۈپ
يېتىلسە، ئۇنى مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ.
[16] شۇڭا قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، ئالدىنىپ قالماڭلار! [17] ھەرقانداق
ئېسىل ۋە كەم-كۈتىسىز ئىلتىپات خۇدادىن كېلىدۇ. ئاسماندىكى پۈتكۈل
يورۇقلۇقلارنى ياراتقان خۇدا يورۇقلۇقتىن پەيدا بولغان كۆلەڭگىلەردەك
ئۆزگىرىشچان ئەمەس. [18] خۇدا ئۆز ئىرادىسى بويىچە بىزنى ھەقىقەتتىن
ئىبارەت بولغان سۆزى ئارقىلىق يېڭى ھاياتقا ئېرىشتۈردى. بۇنىڭ بىلەن،
خۇددى دەسلەپكى ھوسۇلنىڭ مېۋىسى خۇداغا ئاتالغىنىدەك، بىز
ئېتىقادچىلار پۈتكۈل ئىنسانلار ئىچىدە تۇنجى بولۇپ خۇداغا ئاتالدۇق.

ئاڭلاش ۋە ئىجرا قىلىش

[19] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، شۇنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، ھەركىم
ئاڭلاشتا زېرەك بولسۇن، سۆزلەشكە ئالدىرىمىسۇن، ئاسان غەزەپلەنمىسۇن.
[20] چۈنكى، غەزەپلەنسەڭلار، خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان ھەققانىي ئىشلارنى
قىلالمايسىلەر. [21] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەر خىل ئىپلاسلىقلارنى ۋە بارلىق يامان
قىلمىشلارنى تاشلاڭلار. قەلبىڭلارغا سېلىنغان، سىلەرنى قۇتقۇزالايدىغان
سۆزنى كەمتەرلىك بىلەن ئۆزلەشتۈرۈڭلار.
[22] خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قويسىلا بولىدۇ دەپ، ئۆزۈڭلارنى
ئالدىماڭلار. ئەكسىچە، ئۇنى ئىجرا قىلغۇچىلاردىن بولۇڭلار. [23] خۇدانىڭ
سۆزىنى ئاڭلاپ قويۇپلا، ئۇنى ئىجرا قىلمىغان كىشى خۇددى ئەينەككە
قاراپ، يۈزىگە قارا سۇرتۈلگەنلىكىنى كۆرسىمۇ، ئۇنى سۇرتۈۋەتمىگەن
كىشىگە ئوخشايدۇ. [24] بۇنداق كىشى ئەينەكتىن يىراقلاشسىلا، ئۆز ئەپتىنى
ئۇنتۇپ قالىدۇ. [25] گۇناھ قىلىشتىن ئەركىن قىلىدىغان مۇكەممەل قانۇننى
داۋاملىق ئەستايىدىللىق بىلەن ئۆگەنگۈچى ئاڭلىغىنىنى ئۇنتۇپ قالماي،

بەلكى ئۇنى ئىجرا قىلسا، ئۇ ھەممە ئىشلىرىدا بەختلىك قىلىنىدۇ.
[26] ئۆزىنى خۇداغا ئىخلاسمەن ئادەم دەپ قارىغان، لېكىن تىلىنى
تىزگىنلىمىگەن كىشى ئۆزىنى ئۆزى ئالدايدۇ. بۇنداق ئىخلاسمەنلىكنىڭ قىلچە
قىممىتى يوقتۇر. [27] خۇدائاتىمىزنىڭ نەزىرىدىكى پاك ۋە ئەيىبسىز
ئىخلاسمەنلىك بولسا قىيىنچىلىقتا قالغان يېتىم ـ يېسىر، ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن
تۇل خوتۇنلارغا غەمخورلۇق قىلىش ۋە ئۆزىمىزنى دۇنيانىڭ بۇلغىشىدىن
ساقلاشتۇر.

ئايرىمچىلىق قىلماسلىق

2 [1] قېرىنداشلىرىم، سىلەر ئۇلۇغ رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد
قىلغانىكەنسىلەر، باشقىلارغا ئىككى خىل كۆز بىلەن قارىماڭلار.
[2] سىلەرنىڭ خۇداغا ئىبادەت قىلىدىغان يىغىلىشىڭلارغا پۇزۇر كىيىنىۋالغان
بىر باي ۋە جۇل ـ جۇل كىيىنىۋالغان بىر كەمبەغەل كەلسە، [3] سىلەر باي
كىشىگە «تۆرگە چىقسىلا!»، كەمبەغەلگە، «ئۇ يەردە تۇر!» ياكى «تۆۋەندە
ئولتۇر!» دېسەڭلار، [4] سىلەرنىڭ بۇنداق ئوخشىمايدىغان مۇئامىلەڭلار
نىيىتىڭلارنىڭ يامان ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىپ بەرمەمدۇ؟
[5] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، قۇلاق سېلىڭلار! خۇدا بۇ دۇنيادىكى
كەمبەغەللەرنى ئېتىقاد جەھەتتە باي قىلىش ھەمدە ئۇلارنى ئۆزىنى
سۆيگەنلەرگە بېرىشكە ۋەدە قىلغان پادىشاھلىقىغا ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن،
تاللىدى. [6] بىراق، سىلەر كەمبەغەللەرنى خارلىدىڭلار! سىلەرنى ئەزگەن ۋە
سوتقا سۆرىگەنلەر ئەمەلىيەتتە بايلار ئەمەسمۇ؟ [7] سىلەر مەنسۇپ بولغان
ئەيسا مەسىھنىڭ ئالىيجاناب نامىغا كۇپۇرلۇق قىلىۋاتقانلار يەنە شۇ بايلار
ئەمەسمۇ؟
[8] مۇقەددەس يازمىلاردىكى «قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي»

دېگەن ئەمرگە، يەنى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ بۇ قانۇنىغا ھەقىقىي ئەمەل
قىلساڭلار، ياخشى قىلغان بولىسىلەر. [9] لېكىن، باشقىلارغا ئىككى خىل كۆز
بىلەن قارىساڭلار، گۇناھ قىلغان بولىسىلەر. چۈنكى، سىلەر خۇدانىڭ ئاشۇ
قانۇنىغا خىلاپلىق قىلدىڭلار. [10] ئەگەر بىر كىشى خۇدانىڭ پۈتۈن قانۇنىغا
ئەمەل قىلدىم دەپ تۇرۇپ، ئۇنىڭدىكى بىرەر پەرمانغا خىلاپلىق قىلىپ قالسا،
ئۇ خۇدانىڭ نەزىرىدە پۈتۈن قانۇنغا خىلاپلىق قىلغان ئادەمگە ئوخشاش
گۇناھكار ھېسابلىنىدۇ. [11] خۇدا: «زىنا قىلما» دېگەن ھەم «قاتىللىق قىلما» مۇ
دېگەن. شۇڭا، ئەگەر سىلەر زىنا قىلمىساڭلارمۇ، لېكىن قاتىللىق قىلغان
بولساڭلار، يەنىلا پۈتۈن تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان بىلەن تەڭ
بولىسىلەر. [12] سىلەر سىلەرنى گۇناھ قىلىشتىن ئەركىن قىلىدىغان قانۇن
بويىچە سوراق قىلىنىسىلەر. شۇڭا، سۆز ـ ھەرىكىتىڭلار بۇ قانۇنغا ئۇيغۇن
بولسۇن. [13] چۈنكى، سىلەر باشقىلارغا رەھىم قىلمىساڭلار، سوراق قىلىنغاندا
خۇدا سىلەرگىمۇ رەھىم قىلمايدۇ. باشقىلارغا رەھىم قىلغان بولساڭلار،
خۇدانىڭ جازاسىغا ئەمەس، رەھىم قىلىشىغا ئېرىشەلەيسىلەر.

ئېتىقاد ۋە ئەمەلىيەت

[14] قېرىنداشلىرىم! ئەگەر بىر كىشى ئاغزىدا، «مەن ئەيسا مەسىھكە
ئېتىقاد قىلىمەن» دەپ تۇرۇپ، ئۇنى ئۆز ئەمەلىيىتىدە كۆرسەتمىسە، ئۇنىڭ
نېمە پايدىسى؟ ئۇ بۇنداق ئېتىقاد بىلەن قۇتقۇزۇلۇشقا ئېرىشەلەمدۇ؟
[15-16] ئەگەر قېرىنداشلىرىڭلاردىن بىرى ئاچ ـ يالىڭاچ قالسا، ئۇنىڭغا: «خۇدا
قورسىقىڭنى توق، كىيىمىڭنى پۈتۈن قىلسۇن، ئامان بول!» دەپ قويۇپلا،
ھاجىتىدىن چىقمىساڭلار، بۇنىڭ نېمە پايدىسى؟ [17] شۇڭا، پەقەت ئېتىقادلا
بولۇپ، ئۆز ئېتىقادىغا ماس كېلىدىغان ئەمەلىيىتى بولمىسا، بۇنداق ئېتىقادنىڭ
ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوقتۇر.

18 لېكىن، بەزىلەر: «مەندە ئېتىقاد بولسىلا بولدى» دېسە، بەزىلەر:
«ئېتىقاد بىلەن ئەمەلىيەت بىرگە بولۇشى كېرەك» دەپ ئۆزئارا تالىشىشى
مۇمكىن. مەن ئاشۇ «مەندە ئېتىقاد بولسىلا بولدى» دېگۈچىلەرگە: «ئەگەر
سېنىڭ ئەمەلىيىتىڭ بولمىسا، ئۆز ئېتىقادىڭنى نامايان قىلالمايسەن. بىراق،
مەن ئەمەلىيىتىم ئارقىلىق ئۆز ئېتىقادىمنى نامايان قىلالايمەن» دەپ جاۋاب
بېرىمەن. 19 سەن خۇدانىڭ بىر ئىكەنلىكىگە ئىشەنسەڭلا كۇپايە قىلامدۇ؟
خۇدانىڭ بىر ئىكەنلىكىگە ھەتتا جىنلارمۇ ئىشىنىدۇ ھەم ئۇنىڭدىن قورقۇپ
دىر ـ دىر تىترەيدۇ. 20 ئەي نادان! ئەمەلىيىتى يوق ئېتىقادنىڭ ئەھمىيەتسىز
ئىكەنلىكىنى قاچانمۇ بىلەرسەن؟ 21 خۇدانىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىش ئۈچۈن
ئەجدادىمىز ئىبراھىم ئۆز ئوغلى ئىسھاقنى قۇربانلىق قىلماقچى بولغان ۋە بۇ
ئەمەلىيىتى ئارقىلىق ئۇ خۇدا تەرىپىدىن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغان
ئەمەسمۇ؟ 22 دېمەك، ئۇنىڭ ئەمەلىيىتى ئۇنىڭ ئېتىقادىغا ماس كەلگەن.
شۇنداق قىلىپ، ئۇنىڭ ئېتىقادى ئەمەلىيىتى ئارقىلىق تولۇقلاندى. 23 بۇنىڭ
بىلەن، تەۋراتتا ئېيتىلغان: «ئىبراھىم خۇدانىڭ سۆزلىرىگە ئىشەندى. خۇدا
ئۇنىڭ ئېتىقادىنى كۆرۈپ، ئۇنى ھەققانىي ئادەم دەپ ھېسابلىدى» دېگەن
سۆز ئىسپاتلاندى ۋە ئىبراھىم خۇدانىڭ دوستى، دەپ ئاتالدى. 24 بىز
بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋالالايمىزكى، خۇدا ئېتىقادىلا بولۇپ ئەمەلىيىتى
بولمىغان ئادەمنى ئەمەس، بەلكى ئېتىقادى بىلەن ئەمەلىي ھەرىكىتى
بىردەك بولغان ئادەمنى ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلايدۇ. 25 بۇ توغرۇلۇق
يەنە بىر مىسال بار. پاھىشە ئايال راھاب ئىسرائىل چارلىغۇچىلىرىنى ئۆز
ئۆيىدە يوشۇرۇپ، ئۇلارنىڭ باشقا يول بىلەن قېچىپ كېتىشىگە ياردەم
بەرگەن ئەمەلىي ھەرىكىتى ئۈچۈن ھەققانىي ئادەم دەپ جاكارلانغان
ئەمەسمۇ؟ 26 روھى يوق تەن ئۆلۈك بولغىنىدەك، ئەمەلىيىتى يوق ئېتىقادمۇ
ئۆلۈكتۇر.

تىلنى تىزگىنلەش

3 [1] قېرىنداشلىرىم، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىدە ھەممىڭلارلا تەلىم
بەرگۈچى بولۇۋالماڭلار! سىلەرگە مەلۇمكى، خۇدا بىز تەلىم
بەرگۈچىلەرنى باشقىلاردىن تېخىمۇ ئېغىر سوراققا تارتىدۇ. [2] ھەممىمىز كۆپ
خاتالىشىمىز. ھالبۇكى، تىلدا خاتالاشمىغان كىشى ئۆزىنى ھەر جەھەتتىن
تىزگىنلەپ، پىشىپ يېتىلگەن كىشى بولىدۇ [3] بىز ئاتلارنى تىزگىنلەش ئۈچۈن،
ئۇلارنىڭ ئاغزىغا يۈگەن سالىمىز؛ بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى خالىغان يېرىمىزگە
ماڭدۇرالايمىز. [4] يەنە مەسىلەن، كېمە شۇنچىلىك چوڭ بولسىمۇ، يەنە كېلىپ
كۈچلۈك بوران ئۇنىڭغا شۇنچە قاتتىق ئۇرۇلسىمۇ، لېكىن رولچى كىچىككىنە
رول ئارقىلىق ئۇنى خالىغان يېرىگە ھەيدىيەلەيدۇ. [5] شۇنىڭغا ئوخشاش،
گەرچە تىل تېنىمىزنىڭ كىچىك بىر ئەزاسى بولسىمۇ، لېكىن چوڭ ئىشلارغا
سەۋەب بولالايدۇ. كىچىككىنە بىر ئوت ئۇچقۇنىنىڭ چوڭ ئورمانغا ئوت
قويۇۋېتەلەيدىغانلىقىنى ئويلاپ بېقىڭلار. [6] تىل دەل شۇ ئوت ئۇچقۇنىغا
ئوخشايدۇ. ئۇ ھەر خىل قىلمىشنىڭ مەنبەسى ۋە ئەزالىرىمىز ئىچىدىكى
بۇزغۇنچى بولۇپ، پۈتۈن بەدىنىمىزنى بۇلغىيالايدۇ. بۇ ئوت دوزاخ ئوتىدىن
يېقىلسا، ھاياتىمىزنى ۋەيران قىلىۋېتەلەيدۇ. [7] ئىنسانلار ياۋايى ھايۋاناتلار،
ئۇچارقاناتلار، يەر بېغىرلىغۇچى ھايۋانلار ۋە سۇ مەخلۇقاتلىرىنى
تىزگىنلىيەلەيدۇ ھەمدە ئۇلارنى ئاللىبۇرۇن تىزگىنلىدى. [8] ئەمما تىلنى
ھېچكىم تىزگىنلىيەلمەيدۇ. تىل تىزگىنلىگىلى بولمايدىغان بىر ئوسال نەرسە
بولۇپ، ئۇ خۇددى جانغا زامىن بولىدىغان زەھەرگە ئوخشايدۇ. [9] بىز تىلىمىز
بىلەن خۇدائاتىمىزنى مەدھىيىلەيمىز، يەنە شۇ تىلىمىز بىلەن خۇدا ئۆز
ئوبرازىغا ئوخشاش قىلىپ ياراتقان ئىنسانلارنى قارغايمىز. [10] دېمەك، بىر
ئېغىزدىن ھەم مەدھىيە، ھەم لەنەت چىقىدۇ. قېرىنداشلىرىم، بۇنداق
بولماسلىقى كېرەك! [11] بىر بۇلاقتىن شېرىن سۇ، ھەم شور سۇ چىقامدۇ؟

12 قىرىنداشلىرىم، ئەنجۈر دەرىخى زەيتۇننىڭ مېۋىسىنى بەرمەيدۇ، ئۈزۈم تېلى ئەنجۈرنىڭ مېۋىسىنى بەرمەيدۇ. شەربەت بۇلىقىدىن زەرداپمۇ چىقمايدۇ.

خۇدادىن كەلگەن ئەقىل ـ پاراسەت

13 ئاراڭلاردا كىم ئەقىل ـ پاراسەتلىك بولسا، ئۇ ئۆز ھاياتىدا كەمتەرلىك بىلەن قىلغان ياخشى ئىشلىرى ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ئەقىل ـ پاراسىتىنى كۆرسەتسۇن. 14 لېكىن، قەلبىڭلاردا ھەسەتخورلۇق ۋە شەخسىيەتچىلىك بولسا، ئەقىل ـ پاراسەتلىكمەن، دەپ ئۆزۈڭلاردىن ماختانماڭلار. ئەگەر ماختانساڭلار، يالغان سۆزلەپ، ھەقىقەتنى يوققا چىقارغان بولىسىلەر. 15 بۇ دۇنياغا ۋە ئىنسان تەپەككۇرىگە خاس بولغان بۇنداق «ئەقىل ـ پاراسەت» خۇدادىن كەلگەن ئەمەس، بەلكى شەيتاندىن كەلگەن. 16 ھەسەتخورلۇق ۋە شەخسىيەتچىلىك بولغانلا يەردە قالايمىقانچىلىق ۋە ھەر خىل رەزىللىكلەر بولىدۇ. 17 لېكىن، بىر ئادەمدە خۇدادىن كەلگەن ئەقىل ـ پاراسەت بولسا، ئۇ ئالدى بىلەن پاك، ئاندىن تىنچلىقپەرۋەر، خۇش پېئىل، كەمتەر ۋە رەھىمدىل بولۇپ، ئۇنىڭ ھاياتى ياخشى مېۋىلەر بىلەن تولغان بولىدۇ. ئۇ يەنە ئايرىمىچىلىق ۋە ساختىپەزلىك قىلمايدۇ. 18 تىنچلىق ئىزدىگۈچىلەر تىنچلىق ئۇرۇقىنى چاچىدۇ ۋە ئۇنىڭدىن ئادالەت مېۋىسىنى ئالىدۇ.

بۇ دۇنيانى دوست تۇتماسلىق

4 1 ئاراڭلاردىكى توقۇنۇش ۋە ماجىرالارنىڭ مەنبەسى نېمە؟ بۇ دەل قەلبىڭلارنى چىرمىۋالغان ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىڭلار ئەمەسمۇ؟ 2 سىلەر ئۆزۈڭلار ئارزۇ قىلغان نەرسىلەرگە ئېرىشەلمىگەندە، ئادەم ئۆلتۈرۈشتىن يانمايسىلەر. ۋەھالەنكى، ئارزۇ قىلغان نەرسىلىرىڭلارغا ئېرىشەلمەي،

جېدەل ـ ماجىرا چىقىرىسىلەر. سىلەر خۇدادىن تىلىمىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن
ئېرىشەلمەيسىلەر. 3 تىلىسەڭلارمۇ ئېرىشەلمەيسىلەر، چۈنكى نىيىتىڭلار
يامان بولۇپ، ئۆز ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىڭلارنى قاندۇرۇش ئۈچۈنلا تىلەيسىلەر.
4 ئەي خۇداغا ۋاپاسىزلار! بۇ دۇنيا بىلەن دوستلىشىشنىڭ ئەمەلىيەتتە خۇدا
بىلەن دۈشمەنلىشىش ئىكەنلىكىنى بىلمەمتىڭلار؟ ئەگەر سىلەر بۇ دۇنيانى
دوست تۇتماقچى بولساڭلار، خۇدانىڭ دۈشمىنىگە ئايلىنىسىلەر.
5 مۇقەددەس يازمىلاردا: «خۇدا قەلبىمىزگە سالغان مۇقەددەس روھ بىزنىڭ
خۇداغا ساداقەتمەن بولۇشىمىزنى ناھايىتى ئارزۇ قىلىدۇ» دېيىلگەن.
سىلەرچە، بۇ قۇرۇق سۆزمۇ؟ 6 يامان ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىمىز ئۈستىدىن غەلىبە
قىلىشىمىز ئۈچۈن، خۇدا بىزگە كۆپ كۈچ ـ قۇدرەت بېرىدۇ. بۇ خۇددى
مۇقەددەس يازمىلاردا: «خۇدا قارشىدۇر تەكەببۇرلارغا، مېھىر ـ شەپقەت
قىلار كەمتەرلەرگە» دەپ يېزىلغىنىدەكتۇر.
7 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇداغا ئىتائەتمەن بولۇڭلار. شەيتانغا قارشى
تۇرۇڭلار. شۇ چاغدىلا، شەيتان سىلەردىن قاچىدۇ. 8 خۇداغا يېقىنلىشىڭلار،
خۇدامۇ سىلەرگە يېقىنلىشىدۇ. ئەي گۇناھكارلار، گۇناھتىن قول ئۈزۈڭلار.
ئەي ھەم خۇدانى، ھەم دۇنيانى دوست تۇتىمىز دېگۈچىلەر، قەلبىڭلارنى پاك
قىلىڭلار. 9 قىلغان گۇناھلىرىڭلار ئۈچۈن قايغۇ ـ ھەسرەت چېكىڭلار، ھازا
تۇتۇپ يىغلاڭلار، كۈلكەڭلارنى ماتەمگە، خۇشاللىقىڭلارنى قايغۇغا
ئايلاندۇرۇڭلار. 10 خۇدانىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭلارنى تۆۋەن تۇتۇڭلار. شۇ چاغدا،
خۇدا سىلەرنى ئۈستۈن قىلىدۇ.

قېرىنداشلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلماسلىق

11 قېرىنداشلار، بىر ـ بىرىڭلارنى سۆكمەڭلار. قېرىندىشىڭلارنى
سۆكسەڭلار ياكى ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلساڭلار، خۇدانىڭ «بىر ـ

بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار» دېگەن قانۇنىنىمۇ سۆككەن ۋە ئۇنىڭ ئۈستىدىن هۆكۈم قىلغان بولىسىلەر. چۈنكى، سىلەر خۇدانىڭ قانۇنىنىڭ توغرا ياكى خاتالىقىنى قارار قىلىدىغان سوتچى ئەمەسسىلەر. سىلەرنىڭ ۋەزىپەڭلار خۇدانىڭ قانۇنىغا بويسۇنۇشتىن ئىبارەت. [12] پەقەت خۇدالا قانۇن تۈزگۈچى ۋە هۆكۈم قىلغۇچىدۇر، قۇتقۇزۇش ۋە هالاك قىلىش پەقەت خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىدىن كېلىدۇ. شۇنداق ئىكەن، باشقىلار ئۈستىدىن هۆكۈم قىلىشقا سىلەرنىڭ نېمە هوقۇقۇڭلار بار؟!

ماختانماسلىق

[13] بەزىلەر: «بۈگۈن ياكى ئەتە پالان شەهەرگە بارىمىز. ئۇ يەردە بىر يىل تۇرىمىز، تىجارەت قىلىپ، كۆپ پۇل تاپىمىز» دەيدۇ. بۇنداق دەيدىغانلار ماڭا قۇلاق سېلىڭلار، [14] ئەتە نېمە بولىدىغانلىقىنى بىلەمسىلەر؟ سىلەرنىڭ هاياتىڭلار خۇددى بىر دەمدىلا پەيدا بولۇپ يوقاپ كېتىدىغان تۇمانغا ئوخشايدۇ. [15] شۇنىڭ ئۈچۈن، «خۇدا بۇيرۇسا، ئۆلمىسەكلا، ئۇنى قىلىمىز، بۇنى قىلىمىز» دەڭلار. [16] بىراق، هازىر سىلەر ئۆزۈڭلارنىڭ پىلانىڭلاردىن مەغرۇرلۇق بىلەن ماختىنىسىلەر. بۇنداق قىلىش توغرا ئەمەس. [17] ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، قىلىشقا تېگىشلىك ياخشى ئىشنى بىلىپ تۇرۇپ قىلمىغانلار گۇناه قىلغان بولىدۇ.

بايلارنى ئاگاهلاندۇرۇش

5 [1] ئەي بايلار، قۇلاق سېلىڭلار! بېشىڭلارغا كېلىدىغان پالاكەتلەر ئۈچۈن داد-پەرياد قىلىپ يىغلاڭلار. [2] بايلىقىڭلار چىرىپ كېتىدۇ، كىيىم-كېچەكلىرىڭلارنى كۈيە يەپ كېتىدۇ، [3] ئالتۇن-كۈمۈشلىرىڭلارنى بولسا هامان دات باسىدۇ. بۇ دات قىيامەت كۈنىدە شەخسىيەتچىلىكىڭلارغا

گۇۋاھلىق بېرىپ، دوزاختا كۆيۈشۈڭلارغا سەۋەب بولىدۇ. چۈنكى، سىلەر بۇ
ئاخىر زاماندا بايلىق توپلاش بىلەنلا بولۇپ كېتىۋاتىسىلەر. [4] سىلەر
ئېتىزلىقىڭلاردا ئىشلەۋاتقانلارنىڭ ئىش-ھەقلىرىگە ھىيلە-مىكىر ئىشلىتىپ
كەلدىڭلار. ئۇلار ئۇستۇڭلاردىن شىكايەت قىلىۋاتىدۇ. سىلەرگە ھوسۇل
يىغىپ بېرىۋاتقان بۇ كىشىلەرنىڭ ئاھ-زارى ھەممىگە قادىر خۇدانىڭ قۇلىقىغا
يەتتى. [5] سىلەر بۇ دۇنيادا باياشات ۋە ئەيش-ئىشرەت ئىچىدە
ياشاۋاتىسىلەر. قويلار بوغۇزلىنىدىغان كۈنگە قەدەر بوردالغانغا ئوخشاش،
سىلەرمۇ قىيامەت كۈنىگە قەدەر ئۆزۈڭلارنى بورداۋاتىسىلەر. [6] سىلەرگە
قارشى چىققۇدەك كۈچىمۇ بولمىغان گۇناھسىز كىشىلەرنى گۇناھقا مەھكۇم
قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ كەلدىڭلار.

سەۋر-تاقەت ۋە دۇئا

[7-8] شۇڭا، قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا قايتا كېلىدىغان كۈنگىچە
سەۋر-تاقەت قىلىپ تۇرۇڭلار. دېھقانلار مول ھوسۇل ئېلىش ئۈچۈن باھار ۋە
كۈز يامغۇرلىرىنى سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتكىنىگە ئوخشاش، سىلەرمۇ ئەيسا
مەسىھنىڭ قايتا كېلىشىنى سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتۈڭلار. ئىرادەڭلار
مۇستەھكەم بولسۇن. چۈنكى، رەببىمىز ئەيسانىڭ قايتا كېلىشىگە ئاز قالدى.
[9] قېرىنداشلار، خۇدانىڭ جازاسىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن، بىر-
بىرىڭلاردىن ئاغرىنماڭلار؛ سوراق قىلغۇچى كېلىش ئالدىدا تۇرىدۇ. [10] خۇدا
ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلەرگە قانداق سەۋر-تاقەت
قىلغانلىقىدىن ئۈلگە ئېلىڭلار. [11] بىز مانا مۇشۇنداق سەۋر-تاقەت بىلەن
بەرداشلىق بەرگەنلەرنى بەختلىك ھېسابلايمىز. ئايۇپنىڭ ئۆز بېشىغا كەلگەن
ھەر خىل ئېغىر ئازاب-ئوقۇبەتكە قانداق سەۋر-تاقەت بىلەن بەرداشلىق
بەرگەنلىكىنى، شۇنداقلا ئاخىردا خۇدانىڭ ئۇنىڭ ھاياتىنى قانداق ياخشى

ئورۇنلاشتۇرغانلىقىنى بىلىسىلەر. خۇدا ھەقىقەتەنمۇ ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە
رەھىمدىلدۇر.
12 قېرىنداشلىرىم، ئەڭ مۇھىمى، قەسەم قىلماڭلار! ئاسمان، زېمىن ۋە
باشقا نەرسىلەرنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلغۇچى بولماڭلار. جاۋابىڭلار تۈزلا
«ھەئە» ياكى «ياق» بولسۇن. شۇنداق قىلغاندا، خۇدانىڭ جازاسىغا
تارتىلمايسىلەر.
13 ئاراڭلاردا جاپا تارتىۋاتقان كىشى بار بولسا، ئۇ خۇداغا دۇئا قىلسۇن.
خۇشال بولۇۋاتقان كىشى بار بولسا، ئۇ خۇداغا مەدھىيە ناخشىلىرىنى
ئېيتسۇن. 14 ئاغرىق ـ سىلاقلار بار بولسا، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ
يېتەكچىلىرىنى چاقىرتىپ كەلسۇن. ئۇلار رەببىمىزنىڭ نامى بىلەن بۇ
ئاغرىقلارنىڭ بېشىغا ياغ سۈركەپ* دۇئا قىلسۇن. 15 رەببىمىز تولۇق ئىشەنچ
بىلەن قىلىنغان دۇئا ئارقىلىق ئاغرىقنى ساقايتىدۇ ۋە ئۇنى ئورنىدىن
تۇرغۇزىدۇ. ئەگەر بىمار گۇناھ قىلغان بولسا، كەچۈرۈم قىلىنىدۇ. 16 شۇڭا،
شىپالىق تېپىش ئۈچۈن، ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىڭلارنى ئۆزئارا ئىقرار قىلىڭلار
ۋە بىر ـ بىرىڭلار ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار. ھەققانىي ئادەمنىڭ دۇئاسى زور كۈچ
ۋە ئۈنۈمگە ئىگىدۇر. 17 ئىلياس پەيغەمبەرمۇ بىزگە ئوخشاش ئادەم ئىدى. ئۇ
ئىسرائىلىيىدە يامغۇر ياغماسلىق ئۈچۈن ئىخلاس بىلەن دۇئا قىلغانىدى.
نەتىجىدە، ئۈچ يېرىم يىل يامغۇر ياغمىدى. 18 كېيىن، قايتا يامغۇر يېغىش
ئۈچۈن دۇئا قىلغانىدى، يامغۇر يېغىپ، يەرمۇ ھوسۇل بەردى.
19 قېرىنداشلىرىم، ئاراڭلاردا ھەقىقەتتىن چەتنىگەن كىشى بولسا، ئۇنى
ھەقىقەتكە قايتۇرۇپ ئەكېلىشكە تىرىشىڭلار. 20 شۇنى بىلىڭلاركى، گۇناھكار
كىشىنى ھەقىقەتكە قايتۇرۇپ ئەكەلگەن ئادەم شۇ كىشىنىڭ مەڭگۈلۈك

---

*14. بۇ يەردىكى ياغ سۈركەشنىڭ مەقسىتى بىمارغا خۇدانىڭ غەمخورلۇقىنى ئەسلىتىپ، خۇدانىڭ ئۇنى ساقايتالايدىغانلىقىغا بولغان ئىشەنچىنى كۈچەيتىشتىن ئىبارەت.

ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇشىغا ۋە نۇرغۇن گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىغا سەۋەبچى بولىدۇ.

پېترۇس يازغان بىرىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەت ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ بىرى بولغان پېترۇس تەرىپىدىن يېزىلغان.

مىلادىيە بىرىنچى ئەسىردە، نۇرغۇن ئېتىقادچىلارغا نىسبەتەن ئېتىقاندا، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش زىيانكەشلىككە ئۇچراش دېگەنلىك ئىدى. شۇڭا، پېترۇس زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان ئېتىقادچىلارغا تەسەللى بېرىش ۋە ئۇلارنى ئىلھاملاندۇرۇش ئۈچۈن، بۇ خەتنى يازغان.

پېترۇس خېتىدە ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆلۈمى، ئۆلۈمدىن تىرىلىشى ھەمدە بۇ تىرىلىش ئېلىپ كېلىدىغان ئۈمىدنىڭ قانچىلىك بىباھا ئىكەنلىكىنى ئېتىقادچىلارغا شەرھلەپ ئۆتكەن. ئۇ ئەيسا مەسىھنىڭمۇ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغانلىقىنى تەكىتلەش ئارقىلىق ئېتىقادچىلارغا تەسەللى بەرگەن ۋە ئۇلارنى تېخىمۇ كۆپ زىيانكەشلىككە ئۇچراش ئېھتىماللىقىغا تەييار تۇرۇشقا چاقىرغان. مۇئەللىپ بۇ خىل سىناقتا ئۇلارنىڭ ئېتىقادىنىڭ تاۋلىنىپ، پىششىپ يېتىلىدىغانلىقىنى تەكىتلىگەن. ئۇ يەنە ئېتىقادچىلارنى ئېتىقادسىزلار ئارىسىدا خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىگە لايىق ياشاش ئارقىلىق ئەيسا مەسىھكە گۇۋاھلىق بېرىشكە چاقىرغان.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ باب 1 ـ ، 2 ـ ئايەتلەر)
2. ھاياتلىق ئۈمىدى (1 ـ باب 3 ـــ 12 ـ ئايەتلەر)
3. پاك ياشاش كېرەك (1 ـ باب 13 ـ ئايەتتىن 2 ـ باب 10 ـ ئايەتكىچە)
4. ئېتىقادچىلارنىڭ مەسئۇلىيىتى (2 ـ باب 11 ـ ئايەتتىن 4 ـ بابقىچە)
5. يېتەكچىلەر ۋە ياشلارغا نەسىھەت (5 ـ باب 1 ـــ 11 ـ ئايەتلەر)
6. ئاخىرقى سالام (5 ـ باب 12 ـــ 14 ـ ئايەتلەر)

پېترۇس يازغان
بىرىنچى خەت

1 [1] ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىسى بولغان مەنكى پېترۇستىن پونتۇس،
گالاتىيا، كاپادوكىيا، ئاسىيا ۋە بىتىنىيە ئۆلكىلىرىدە ياشاۋاتقان ھەمدە
بۇ دۇنياغا مۇساپىر بولغان، خۇدانىڭ تاللىغان بەندىلىرىگە سالام.
[2] خۇدائاتىمىز ئۆزىنىڭ ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە سىلەرنى تاللىدى،
مۇقەددەس روھ سىلەرنى پاك قىلدى. بۇنىڭدىن مەقسەت، سىلەرنىڭ ئەيسا
مەسىھكە ئىتائەت قىلىپ، ئۇنىڭ قۇربانلىق قېنى بىلەن گۇناھلىرىڭلاردىن
يۇيۇلۇشۇڭلار ئۈچۈندۇر. خۇدا سىلەرگە ھەسسىلەپ مېھىر ـ شەپقەت ۋە
ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

ھاياتلىق ئۈمىدى

[3] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسى بولغان خۇداغا مەدھىيىلەر
ئوقۇلغاي! ئۇ بىزگە چەكسىز رەھىمدىللىك كۆرسىتىپ، ئەيسا مەسىھنىڭ

ئۆلۈمدىن تىرىلىشى ئارقىلىق بىزنى يېڭىدىن تۇغۇلدۇرۇپ، ئۆچمەس بىر
ئۈمىدكە ئىگە قىلدى. 4 ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى بولغان بىزلەر ئۈچۈن ئەرشتە
تۈگىمەس، چىرىمەس، سولماس مىراس ساقلانماقتا. 5 خۇدا ئالدىن
تەييارلاپ قويغان بۇ ئۈزۈل ـ كېسىل قۇتقۇزۇشنى ئاخىر زاماندا ئاشكارا
قىلغۇچە، ئۆزىنىڭ قۇدرىتى بىلەن سىلەرنى ئېتىقادىڭلار ئارقىلىق قوغدايدۇ.
6 شۇنىڭ ئۈچۈن، ھازىر سىلەرنىڭ ھەر خىل سىناقلار تۈپەيلىدىن ۋاقىتلىق
ئازاب ـ ئوقۇبەت تارتىپ، ھەسرەت چېكىشىڭلارغا توغرا كەلسىمۇ، شاد ـ
خۇراملىقتا چۆمۈڭلار. 7 بۇنداق ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىشىڭلارنىڭ سەۋەبى
ئېتىقادىڭلارنىڭ ساپلىقىنى ئىسپاتلاشتۇر. ھەقىقىي ساپ ئېتىقاد بولسا
ئالتۇندىنمۇ قىممەتلىكتۇر. گەرچە ئالتۇننىڭ ساپلىقىنى ئوتتا تاۋلاش ئارقىلىق
ئىسپاتلىغىلى بولسىمۇ، ئۇ بىز ئۈچۈن بەرىبىر مەڭگۈلۈك بولالمايدۇ.
ئېتىقادىڭلار ساپ بولسا، ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگەن چاغدا بۇ ئېتىقاد
سىلەرگە مەدھىيە، شان ـ شەرەپ ۋە ھۆرمەت ئېلىپ كېلىدۇ. 8 سىلەر
بۇرۇن ئەيسا مەسىھنى كۆرۈپ باقمىغان بولساڭلارمۇ، ئۇنى سۆيۈپ
كەلدىڭلار. ھازىر ئۇنى كۆرمىگەن تەقدىردىمۇ ئۇنىڭغا يەنىلا ئىشىنىسىلەر.
شۇڭا، قەلبىڭلار تىل بىلەن ئىپادىلەپ بەرگىلى بولمايدىغان چەكسىز شاد ـ
خۇراملىقتا چۆمدى. 9 چۈنكى، سىلەر ھازىر ئېتىقادىڭلارنىڭ نىشانى بولغان
قۇتقۇزۇلۇشتىن بەھرىمەن بولۇۋاتىسىلەر.

10 بۇ قۇتقۇزۇلۇش توغرىسىدا ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەر تەپسىلىي
ئىزدەنگەن، ئۇنى چۈشىنىشكە تىرىشقان ھەمدە سىلەرگە ئاتا قىلىنغان بۇ
مېھىر ـ شەپقەت توغرىسىدا ئالدىن ئېيتقانىدى. 11 ئەيسا مەسىھنىڭ روھى
ئۇلارنىڭ قەلبىدە بولۇپ، بۇ روھ ئۇلارغا خۇدا ئەۋەتمەكچى بولغان
قۇتقۇزغۇچى چېكىدىغان ئازاب ـ ئوقۇبەتلەر ۋە ئۇنىڭ بۇ ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنى
چەككەندىن كېيىن ئېرىشىدىغان شان ـ شەرىپى توغرىسىدا ئالدىنئالا

مەلۇمات بەرگەن. ئۇلار بۇ ئىشلارنىڭ قاچان ۋە قانداق يۈز بېرىدىغانلىقى
ئۈستىدە ئىزدەنگەن. [12] خۇدا بۇ پەيغەمبەرلەرگە ئۇلارنىڭ بۇ ئىشلارنى
ئالدىن ئېيتىشىنىڭ ئۆزلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سىلەر ئۈچۈن
ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى. بۈگۈنكى كۈندە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگۈچىلەر
ئەرشتىن ئەۋەتىلگەن مۇقەددەس روھنىڭ كۈچى بىلەن بۇ ئىشلارنى
سىلەرگە يەتكۈزدى. ھەتتا پەرىشتىلەرمۇ بۇ ئىشلارنىڭ ئەمەلگە
ئاشۇرۇلغانلىقىنى كۆرۈشكە تەلپۈنىدۇ.

پاك ياشاڭلار

[13] شۇڭا، ئەقىل ـ ھوشۇڭلارنى يىغىپ، ئۆزۈڭلارنى سەگەك تۇتۇڭلار،
ئۈمىدىڭلارنى ئەيسا مەسىھ قايتا كەلگەن كۈندە سىلەرگە ئېلىپ كېلىدىغان
بەخت ـ سائادەتكە پۈتۈنلەي باغلاڭلار. [14] خۇدانىڭ ئىتائەتمەن
پەرزەنتلىرىدىن بولۇڭلار. ئەيسا مەسىھنى تونۇمىغان چاغلىرىڭلاردىكىدەك
بولمىغۇر ھەۋەسلەرگە بېرىلمەڭلار. [15] ئەكسىچە، ھەممە ئىشلىرىڭلاردا پاك
بولۇڭلار، چۈنكى سىلەرنى چاقىرغان خۇدا پاكتۇر. [16] خۇدا مۇقەددەس
يازمىلاردا: «پاك بولۇڭلار، چۈنكى مەن پاكتۇرمەن» دېگەن.
[17] سىلەر كىشىلەرنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىگە قاراپ ئادىللىق بىلەن سوراق
قىلىدىغان خۇدانى «ئاتا» دېگەنىكەنسىلەر، ئۇنداقتا بۇ دۇنيادا مۇساپىر بولۇپ
ياشاۋاتقان ۋاقتىڭلارنى خۇدانى چوڭقۇر ھۆرمەتلەش بىلەن ئۆتكۈزۈڭلار.
[18] چۈنكى سىلەرگە مەلۇمكى، سىلەر ئەجدادلىرىڭلاردىن قالغان
ئەھمىيەتسىز تۇرمۇش يولىنىڭ قۇللۇقىدىن ئازاد بولدۇڭلار. بۇ، قىممىتىنى
ھامان يوقىتىدىغان ئالتۇن ياكى كۈمۈشتەك نەرسىلەر بىلەن ئەمەس،
[19] بەلكى خۇدا ئەۋەتكەن كەم ـ كۈتىسىز قوزىنىڭ، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ
قىممەتلىك قېنىنىڭ بەدىلىگە كەلدى. [20] ئەيسا مەسىھ دۇنيا يارىتىلىشتىن

ئىلگىرىلا خۇدا تەرىپىدىن ئىنسانلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى بولۇش ئۈچۈن
تاللانغان. ئۇ مۇشۇ ئاخىرقى ۋاقىتلاردا* سىلەر ئۈچۈن بۇ دۇنياغا ئەۋەتىلىپ،
ئاشكارا قىلىندى. [21] سىلەر ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا ئېتىقاد
قىلىۋاتىسىلەر. خۇدا ئەيسا مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈپ، ئۇنىڭغا شان ـ
شەرەپ بەردى. شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلار ۋە ئۈمىدىڭلار
خۇداغا باغلانغان.

[22] سىلەر ھەقىقەتكە ئىتائەت قىلغانلىقىڭلاردىن قەلبىڭلار پاك قىلىنىپ،
ئېتىقادچىلارنى سۆيىدىغان سەممىمىي مېھىر ـ مۇھەببەتكە ئىگە بولدۇڭلار.
شۇڭا، بىر ـ بىرىڭلارنى چىن قەلبىڭلاردىن قىزغىن سۆيۈڭلار. [23] چۈنكى،
سىلەر يېڭىۋاشتىن تۇغۇلدۇڭلار. بۇ يېڭى ھايات ھامان ئۆلۈپ كېتىدىغان
ئىنسانلار ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ سۆزى، يەنى خۇدانىڭ ھاياتىي
كۈچكە ئىگە ۋە مەڭگۈ مەۋجۇت سۆزى ئارقىلىق بولدى. [24] خۇددى
مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«پۈتكۈل ئىنسان گۈل ـ گىياھقا ئوخشايدۇ،
ئۇلارنىڭ شان ـ شەرىپى غازاڭ بولىدىغان چېچەككە
ئوخشايدۇ.
گىياھلار قۇرۇپ، گۈللەر سولىشىپ ئۆلىدۇ،
[25] بىراق، رەببىمىزنىڭ سۆزى مەڭگۈ مەۋجۇت بولىدۇ!»

بىز سىلەرگە يەتكۈزگەن خۇش خەۋەر دەل رەببىمىزنىڭ سۆزىدۇر.

*20. ئاخىرقى ۋاقىتلار ـــ ئەيسا مەسىھنىڭ بىرىنچى قېتىم بۇ دۇنياغا كېلىشىدىن تارتىپ،
ئىككىنچى قېتىم كېلىشىگىچە بولغان ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ.

2 [1] شۇنىڭ ئۈچۈن، بارلىق يامانلىق، ھىيلىگەرلىك، ساختىپەزلىك،
ھەسەتخورلۇق ۋە تۆھمەتخورلۇقلارنى تاشلاڭلار. [2-3] سىلەر
رەببىمىزنىڭ مېھر-شەپقىتىدىن بەھرىمەن بولغانىكەنسىلەر، خۇددى يېڭى
تۇغۇلغان بوۋاق ئانىسىنىڭ سۈتىگە تەشنا بولغاندەك، سىلەرمۇ خۇدانىڭ ساپ
سۆزىگە تەشنا بولۇڭلار. بۇنىڭ بىلەن، سىلەر ئۆزۈل-كېسىل قۇتقۇزۇلغۇچە،
ئېتىقادتا ئۆسۈپ يېتىلەلەيسىلەر.
[4] ئەيسا مەسىھ خۇدانىڭ سالماقچى بولغان ئىبادەتخانىسىنىڭ تىرىك ئۇل
تېشىدۇر. كىشىلەر ئۇنى رەت قىلغان بولسىمۇ، لېكىن خۇدا ئۇنى تاللىدى ۋە
قەدىرلىدى. شۇڭا، سىلەر ئەيسا مەسىھكە يېقىنلىشىڭلار. [5] شۇنداق
قىلساڭلار، سىلەرمۇ خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ سېلىنىشىغا ئىشلىتىلىدىغان
تىرىك تاشلاردىن بولىسىلەر. سىلەر خۇداغا ئاتالغان روھانىيلار بولۇپ، ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا خىزمەت قىلىش ۋە مەدھىيە ئوقۇش قاتارلىق
خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان قۇربانلىقلارنى بېرەلەيسىلەر. [6] مۇقەددەس
يازمىلاردا مۇنداق دېيىلگەن:

«قاراڭلار، تاللانغان بىر قىممەتلىك ئۇل تېشىنى سىئونغا*
قويدۇم.
ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلار ھەرگىز نائۈمىدتە قالمايدۇ.»

[7-8] سىلەر ئەيسا مەسىھتىن ئىبارەت بۇ ئۇل تېشىغا ئېتىقاد قىلغانلىقىڭلار
ئۈچۈن، بۇ ئۇل تېشى سىلەرگە نىسبەتەن قىممەتلىكتۇر. لېكىن، ئۇنىڭغا
ئېتىقاد قىلمايدىغانلارغا نىسبەتەن بۇ ئۇل تېشى دەل مۇقەددەس يازمىلاردا
دېيىلگىنىدەك:

*6. سىئون — قەدىمكى ئىسرائىلىيىنىڭ پايتەختى يېرۇسالېمنىڭ يەنە بىر ئاتىلىشىدۇر.

«تامچىلار تاشلىۋەتكەن بۇ تاش
قۇرۇلۇشنىڭ مەركىزىي ئۇل تېشى بولۇپ قالدى!»

«بۇ تاش كىشىلەر پۇتلىشىدىغان تاش بولدى،
ئادەمنى يىقىتىدىغان تاش بولدى.»

ئۇلار خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى خۇش خەۋىرىنى رەت قىلغانلىقى ئۈچۈن، بۇ تاشقا پۇتلىشىدۇ. ئۇلارنىڭ بۇنداق بولۇشى ئالدىن بەلگىلەنگەن.

[9] لېكىن، سىلەر بولساڭلار خۇدانىڭ تاللىغانلىرى، ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ روھانىيلىرى، خۇداغا ئاتالغان خەلق، شۇنداقلا خۇداغا مەنسۇپ بولغانلارسىلەر. سىلەرنى قاراڭغۇلۇقتىن ئۆزىنىڭ پارلاق يورۇقلۇقىغا چاقىرغان خۇدا ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى باشقىلارغا يەتكۈزۈشۈڭلار ئۈچۈن، سىلەرنى تاللىدى. [10] بۇرۇن سىلەر خۇدانىڭ خەلقى ئەمەس ئىدىڭلار. لېكىن، ئەمدى خۇدانىڭ خەلقىسىلەر. بۇرۇن سىلەر خۇدانىڭ رەھىم ـ شەپقىتىگە ئېرىشمىگەنىدىڭلار، لېكىن ئەمدى ئېرىشتىڭلار.

خۇدانىڭ سادىق خىزمەتكارلىرى بولۇڭلار

[11] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، سىلەر بۇ دۇنياغا پەقەت مۇساپىر ۋە مېھمانسىلەر. شۇڭا سىلەردىن ئۆتۈنۈپ سورايمەنكى، ئۆزۈڭلارنى سىلەر بىلەن قارشىلىشىدىغان يامان ھەۋەسلەردىن تۇتۇۋېلىڭلار. [12] ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمايدىغانلار ئالدىدا ئېسىل پەزىلەت بىلەن ياشاڭلار. مۇشۇنداق قىلغاندا، گەرچە ئۇلار سىلەرنى يامان ئادەم دەپ تۆھمەت قىلسىمۇ، لېكىن

سىلەرنىڭ ياخشى ئەمەلىيەتلىرىڭلارنى كۆرۈپ، رەببىمىز ئەيسا قايتا كەلگەن كۈنى خۇدانى ئۇلۇغلايدۇ.

[13-14] رەببىمىزنى ھۆرمەتلەش ئۈچۈن، ئىنسانلار ئارىسىدىكى ھوقۇقدارلارغا، يەنى ئەڭ يۇقىرى مەنسەپتىكى پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى ۋالىيلارغا بويسۇنۇڭلار. بۇ ھوقۇقدارلار يامان ئىش قىلغۇچىلارنى جازاغا تارتىش، ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنى ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىش ئۈچۈن تەيىنلەنگەن. [15] خۇدانىڭ ئىرادىسى شۇكى، سىلەرنىڭ ئۇستۇڭلاردىن شىكايەت قىلىدىغان نادان ئادەملەرنىڭ زۇۋانىنى ياخشى ئەمەلىيەتلىرىڭلار ئارقىلىق تۇۋاقلاشتۇر. [16] سىلەر ئەركىن ئادەم بولۇپ، ھېچكىم سىلەرنىڭ ئۇنداق ياكى بۇنداق قىلىش ـ قىلماسلىقىڭلارنى مەنئى قىلالمايدۇ. لېكىن، بۇ ئەركىنلىكنى يامان ئىشلارنى قىلىشنىڭ باھانىسى قىلىۋالماي، خۇدانىڭ سادىق خىزمەتكارلىرى بولۇپ ياشاڭلار، [17] بارلىق ئىنسانلارنى ھۆرمەتلەڭلار، ئېتىقادچى قېرىنداشلىرىڭلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار، خۇدادىن قورقۇڭلار، پادىشاھنى ھۆرمەتلەڭلار.

ئەيسا مەسىھ سەۋر قىلىشنىڭ ئۈلگىسىدۇر

[18] ئەي قۇللار، خوجايىنلىرىڭلارنى ھۆرمەتلەپ، ئۇلارغا بويسۇنۇڭلار. سىلەر ياخشى ۋە خۇش پېئىل خوجايىنلارغىلا ئەمەس، بەلكى قاتتىق قول خوجايىنلارغىمۇ بويسۇنۇڭلار. [19] ئەگەر ئاراڭلاردىن بىرى ناھەق ئازاب ـ ئوقۇبەت چەكسە ھەمدە بۇ ئازاب ـ ئوقۇبەتكە سەۋر ـ تاقەت قىلىش خۇدانىڭ ئىرادىسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭغا سەۋر ـ تاقەت قىلسا، ئۇ خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. [20] ئەگەر خاتالىق ئۆتكۈزۈپ، تېگىشلىك جازاغا تارتىلغاندا ئۇنىڭغا بەرداشلىق بەرسە، بۇنىڭ ماختىنىدىغان ھېچ يېرى يوق! لېكىن، ياخشى ئىشلارنى قىلىپ ئازاب ـ ئوقۇبەت چەكسە ھەمدە ئۇنىڭغا

بەرداشلىق بەرسە، ئۇ خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ.
[21] چۈنكى، سىلەر مانا
شۇنداق ئازاب ـ ئوقۇبەتكە چاقىرىلدىڭلار. ئەيسا مەسىھمۇ سىلەر ئۈچۈن
ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىپ، سىلەرنى ئۆزىنىڭ ئىزىدىن ماڭسۇن دەپ،
سىلەرگە ئۈلگە قالدۇردى.
[22] مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «ئۇ گۇناھ
قىلمىغان، ئاغزىدىن بىرەر ئېغىزمۇ ھىيلە ـ مىكىرلىك سۆز چىقمىغان.»
[23] ئەيسا مەسىھ ھاقارەتكە ئۇچرىغاندا، تىل قايتۇرمايتتى. ئازاب ـ ئوقۇبەت
چەككەندە، ھېچكىمگە تەھدىت سالمايتتى. ئەكسىچە، ئۆزىنى ئادىل ھۆكۈم
قىلىدىغان خۇداغا تاپشۇراتتى.
[24] ئۇ بىزنىڭ گۇناھىنىڭ ئىلكىدە
ياشىماسلىقىمىز، بەلكى ھەققانىيلىق يولىدا مېڭىشىمىز ئۈچۈن،
گۇناھلىرىمىزنى ئۆز زىممىسىگە ئېلىپ كرېستكە مىخلىنىپ قۇربان بولدى.
سىلەر ئۇنىڭ يارىلىرى بىلەن شىپا تاپتىڭلار.
[25] چۈنكى، بۇرۇن سىلەر يولدىن
ئازغان قويلارغا ئوخشايتتىڭلار، لېكىن ھازىر ئۆزۈڭلارنى قوغدايدىغان
قويچىنىڭ، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدىڭلار.

ئەر ـ ئاياللىق مۇناسىۋەت

3
[1-2] ئەي ئاياللار، سىلەرمۇ ئەرلىرىڭلارغا ئىتائەت قىلىڭلار. شۇنداق
قىلساڭلار، خۇدانىڭ سۆزىگە ئىشەنمەيدىغان ئەرلەر ئۆز ئايالىنىڭ بۇ
پەزىلىتىدىن تەسىرلىنىپ، خۇداغا ئېتىقاد قىلىشى مۇمكىن. سىلەرنىڭ ئۇلارغا
ئارتۇقچە گەپ قىلىشىڭلارنىڭ ھاجىتى يوق. چۈنكى، ئۇلار سىلەرنىڭ
خۇداغا بولغان چوڭقۇر ھۆرمىتىڭلار ۋە پاك پەزىلىتىڭلارنى كۆرەلەيدۇ.
[3] گۈزەللىكىڭلار سىرتقى كۆرۈنۈشتىكى ئالاھىدە ياسىۋالغان
چاچلىرىڭلار، تاقىغان ئالتۇن زىبۇزىننەتلىرىڭلار ۋە ئېسىل كىيىملىرىڭلاردىن
ئىبارەت ئەمەس،
[4] بەلكى قەلبىڭلاردىكى ئۆچمەس گۈزەللىك، يەنى
مۇلايىملىق ۋە تەمكىنلىكىڭلاردىن ئىبارەت بولسۇن چۈنكى، بۇنداق

گۈزەللىك خۇدانىڭ ئالدىدا ئىنتايىن قىممەتلىكتۇر. [5] بۇرۇنقى چاغلاردا، ئۈمىدىنى خۇداغا باغلىغان ئىخلاسمەن ئاياللار دەل مۇشۇنداق گۈزەللىك بىلەن ئۆزلىرىنى زىننەتلەپ، ئەرلىرىگە ئىتائەت قىلاتتى. [6] مەسىلەن، سارە ئىبراھىمنى «خوجايىن» دەپ ئاتاپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىگە بويسۇناتتى. سىلەر ھېچنېمىدىن قورقماي، توغرا ئىشلارنى قىلساڭلار، سىلەرمۇ سارەنىڭ پەرزەنتلىرى بولغان بولىسىلەر.

[7] ئەي ئەرلەر، شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ئاياللىرىڭلار بىلەن بولغان تۇرمۇشتا ئۇلارنىڭ سىلەردىن ئاجىز ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ، ئۇلارغا كۆيۈنۈڭلار ۋە ئۇلارنى ھۆرمەتلەڭلار. چۈنكى، ئۇلارمۇ سىلەرگە ئوخشاش، خۇدا ئاتا قىلغان يېڭى ھاياتتىن ئورتاق بەھرىمەن بولغۇچىلاردۇر. شۇنداق قىلساڭلار، دۇئالىرىڭلار توسالغۇغا ئۇچرىمايدۇ.

ھەققانىيلىق ئۈچۈن ئازاب چېكىش

[8] يىغىنچاقلاپ ئېيتقاندا، ھەممىڭلار بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە بولۇڭلار، بىر ـ بىرىڭلارغا ھېسداشلىق قىلىڭلار، بىر ـ بىرىڭلارنى قېرىنداشلارچە سۆيۈڭلار، مېھرىبان ۋە كەمتەر بولۇڭلار. [9] يامانلىققا يامانلىق، ئاھانەتكە ئاھانەت بىلەن ئەمەس؛ ئەكسىچە، بەخت تىلەش بىلەن جاۋاب قايتۇرۇڭلار. چۈنكى، خۇدا سىلەرنى باشقىلارغا بەخت تىلەشكە چاقىردى. بۇنداق قىلساڭلار، خۇدا سىلەرنىمۇ بەختلىك قىلىدۇ. [10] خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«ھاياتنى سۆيۈپ، ياخشى كۈن كەچۈرۈشنى خالايدىغانلار
تىلىنى يامانلىقتىن، ئاغزىنى ھىيلە ـ مىكىرلىك سۆزلەردىن
يىراق تۇتسۇن.

[11] يامانلىقنى تاشلاپ، ياخشى ئىشلارنى قىلسۇن،
ھەممەيلەن بىلەن ئىناق ياشاشقا تىرىشسۇن.
[12] چۈنكى، پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ھەققانىيلاردىدۇر،
قۇلاقلىرى ئۇلارنىڭ دۇئاسىدىدۇر.
لېكىن، رەببىمىزنىڭ نەپرىتى يامانلىق قىلغۇچىلاردىدۇر.»

[13] ئەگەر سىلەر دائىم ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا تىرىشساڭلار، باشقىلار سىلەرگە يامانلىق قىلمايدۇ. [14] لېكىن، ھەققانىيلىق يولىدا ئازاب ـ ئوقۇبەت چەكسەڭلارمۇ، نەقەدەر بەختلىكسىلەر! باشقىلارنىڭ تەھدىتىدىن قورقماڭلار ۋە ئەنسىرەپ كەتمەڭلار. [15] بەلكى، قەلبىڭلارنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدىن رەببىمىز ئەيساغا ئورۇن بېرىپ، ئۆزۈڭلارنى ئۇنىڭغا ئاتاڭلار. سىلەرنىڭ مەڭگۈلۈك ھاياتقا بولغان ئۈمىدىڭلارنىڭ سەۋەبىنى سورىغانلارغا جاۋاب بېرىشكە ھەر دائىم تەييار تۇرۇڭلار. [16] بۇنى مۇلايىملىق ۋە ھۆرمەت بىلەن ئېيتىڭلار. ۋىجدانىڭلارنى ساپ تۇتۇڭلار ـ دە، سىلەرگە تۆھمەت قىلغۇچىلار سىلەرنىڭ ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلاردىن يېتىلگەن پەزىلىتىڭلارنى كۆرۈپ، ئۆزلىرى قىلغان تۆھمەتلەردىن خىجىل بولسۇن. [17] ئەگەر ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىشىمىز خۇدانىڭ ئىرادىسى بولسا، ئۇنداقتا ياخشى ئىشلارنى قىلىپ ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىشىمىز يامان ئىشلارنى قىلىپ ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىشىمىزدىن ئەۋزەلدۇر. [18] ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، ئەيسا مەسىھ گۇناھ قىلىپ باقمىغان بولسىمۇ، ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىپ، ھەممىمىزنى خۇدا بىلەن ياراشتۇرۇش مەقسىتىدە بىز گۇناھكارلارنىڭ ئورنىدا ئۆلدى. ئۇنىڭ بىرلا قېتىملىق قۇربانلىق قىلىنىشى بىلەن بارلىق گۇناھلىرىمىز يۇيۇلدى. ئۇنىڭ تېنى ئۆلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ روھى تىرىلدۈرۈلدى. [19] ئۇ سولاپ قويۇلغان روھلارنىڭ يېنىغا مۇشۇ روھىي ھاياتلىقى بىلەن بېرىپ،

ئۆزىنىڭ بۇ غەلىبىسىنى جاكارلىدى. [20] سولاپ قويۇلغان بۇ روھلار بۇرۇنقى
زاماندا نۇھ پەيغەمبەر كېمە ياساۋاتقان مەزگىلدە خۇدا سەۋرچانلىق بىلەن
ئۇلارنىڭ توۋا قىلىشىنى كۈتسىمۇ، خۇدانىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىغان
كىشىلەرنىڭ روھلىرىدۇر. نۇھ پەيغەمبەر ياسىغان كېمىدە پەقەت بىرقانچە
كىشىلا، يەنى جەمئىي سەككىز كىشى بولۇپ، ئۇلار سۇ ئارقىلىق
قۇتقۇزۇلدى. [21] بۇ، بىزنىڭ ھازىرقى قۇتقۇزۇلغانلىقىمىزنى بىلدۈرىدىغان سۇغا
چۆمۈلدۈرۈلۈشىمىزنىڭ ئالدىن بېشارىتى بولىدۇ. چۆمۈلدۈرۈلۈشىمىز
بەدىنىمىزنىڭ كىردىن تازىلىنىشى ئەمەس، بەلكى ئۆزىمىزنى ئەيسا
مەسىھنىڭ تىرىلدۈرۈلۈشى ئارقىلىق پاك ۋىجدان بىلەن خۇداغا
بېغىشلىشىمىزدۇر. [22] تىرىلدۈرۈلگەن ئەيسا مەسىھ ئەرشكە چىقىپ، خۇدانىڭ
ئوڭ يېنىدا ئولتۇرماقتا. پەرىشتىلەر، ئەرشتىكى ھوقۇقدارلار ۋە باشقا بارلىق
كۈچلۈكلەر ئۇنىڭغا تىز پۈكمەكتە.

خۇدا يولىدا ياشاش

4 [1] ئەيسا مەسىھ جىسمانىي جەھەتتە ئازاب ـ ئوقۇبەت چەككەنىكەن،
سىلەرمۇ شۇنداق ئىرادە بىلەن ئۆزۈڭلارنى قوراللاندۇرۇڭلار. چۈنكى،
خۇدا يولىدا جىسمانىي جەھەتتە ئازاب ـ ئوقۇبەت چەككەن كىشى گۇناھ
قىلىشنى توختىتىشقا بەل باغلىغان بولىدۇ. [2] بۇنىڭ بىلەن، كېيىنكى
ھاياتىڭلارنى يامان ھەۋەسلەرگە بېرىلىش بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ
ئىرادىسىگە مۇۋاپىق ئۆتكۈزىسىلەر. [3] بۇرۇن سىلەر خۇداغا ئېتىقاد
قىلمايدىغانلار ياخشى كۆرىدىغان ئىشلارنى قىلىپ، كۆپ ۋاقتىڭلارنى
ئۆتكۈزۈۋەتتىڭلار. سىلەر بۇزۇقچىلىق، شەھۋانىيلىق، ھاراقكەشلىك، ئەيش ـ
ئىشرەت، ئاچكۆزلەرچە يەپ ـ ئىچىش ۋە يىرگىنچلىك بۇتپەرەسلىك ئىچىدە
ياشاپ كەلگەنىدىڭلار. [4] خۇداغا ئېتىقاد قىلمايدىغان ئادەملەر ھازىر

سىلـەرنىڭ ئۆزلىرىـگە ئوخشاش شەھـۋانىي تۇرمۇشقـا بېرىلمـگەنلىكـڭلارغا
ئەجەبلىنىپ، سىلەرنى ھاقارەتلىمەكتە. [5] لېكىن، ئۇلار بۇ قىلمىشلىرى ئۈچۈن
سوراق قـىلـىشقا تەيـيار تۇرغـان خۇداغا ھـېساب بـېرىدۇ. كەلـگۈسـدە خۇدا
پۈتكۈل ئىـنساننى، مەيلى تـرىكلەر ياكى ئۆلـگەنلەر بولسۇن، سوراق قـىلىدۇ.
[6] شۇ سەۋەبتىن، خۇدانـىڭ خۇش خەۋىرى ئۆلگەنلەرگىمۇ، ئـۇلار ئۆلمەستىن
بۇرۇن يەتكۈزۈلگەنىدى. نەتىجـىدە، خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغانلار گەرچە
جىسمـانىي جەھەتتە باشـقا ئىنسانلارغا ئـوخشاش، خۇدانىڭ ھۆكۈمـى بىلەن
ئۆلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ روھى خۇدا ئاتا قىلىدىغان مەڭگۈلۈك ھايات
بىلەن ياشايدۇ.

خۇدانىڭ سادىق خىزمەتچىسى

[7] دۇنيانىڭ ئاخـىرلىشىدىغان كۈنى يېـقىنلاشماقتا. شۇڭا، سـىلەر ئېغىر ـ
بېسـىقلىق ۋە سەگەكلـىك بىلەن دۇئا قـىلـىڭلار. [8] ھەممىدىن مـۇھىمى، بىر ـ
بىرىـڭلارغا سەمـىمىي مېـھىر ـ مۇھـەببەت كۆرسـىتىڭلار. چـۈنكى، مېـھىر ـ
مۇھـەببەت نـۇرغۇن گـۇناھلارنـى كەچۈرگـۈزۈۋېتـىدۇ. [9] بـىر ـ بىرىڭـلاردىن
نارازى بولـماي، مېھـماندوست ئـۆتۈڭلار. [10] خۇدا تەرىـپىدىن ھـەربىرىڭـلارغا
خىلمۇخىل ھەدىيە سۈپـىتىدە ئاتا قىلىنغان قابىلىيەتلەرنـى ياخشى قوللىنىپ،
بىر ـ بـىرىڭلارغا خىزمەت قـىلـىڭلار. [11] كىمگە خـۇدا توغرىسىدا تەلـىم بېرىش
قابىلـىيىتى ئاتـا قىلىنغـان بولسا، ئۇ خۇدانـىڭ سۆزلىرىنـى سۆزلىسۇن، كـىمگە
باشـقىلارغا خـىزمەت قـىلىش قـابىلـىيىتـى ئاتا قـىلىنـغان بولـسا، ئۇ خۇدانـىڭ
بەرگەن كۈچ ـ قۇدرىتى بىلەن خىزمەت قىلسۇن. بۇنىڭ بىلەن، ھەممە ئىشتا
خۇدا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق مەدھىيىلىنىدۇ. بارلىق شان ـ شەرەپ ۋە كۈچ ـ
قۇدرەت خۇداغا ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

ئېتىقادچىلارنىڭ ئازاب ـ ئوقۇبەتكە سەۋر قىلىشى

[12] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، سىلەر قاتتىق سىناقلارغا دۇچ
كەلگىنىڭلاردا، ئاجايىپ بىر ئىشقا يولۇقۇپ قالدىم، دەپ هەيران بولماڭلار.
[13] ئەكسىچە، ئەيسا مەسىھنىڭ ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىگە ئورتاق
بولغانلىقىڭلاردىن خۇشال بولۇڭلار. ئۇ شان ـ شەرەپ بىلەن قايتىپ
كەلگەندە، سىلەرمۇ شاد ـ خۇراملىققا چۆمىسىلەر. [14] ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد
قىلغانلىقىڭلار سەۋەبىدىن هاقارەتكە ئۇچرىساڭلار، نەقەدەر بەختلىكسىلەر!
چۈنكى، خۇدانىڭ ئۇلۇغ روهى سىلەرنىڭ قەلبىڭلاردىن ئورۇن ئالغان.
[15] ئاراڭلاردىن بىرىنىڭ ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىشى هەرگىزمۇ قاتىللىق،
ئوغرىلىق ۋە يامانلىقلارنى قىلىش ياكى باشقىلارنىڭ ئىشىغا ئارىلىشىش
سەۋەبىدىن بولمىسۇن. [16] لېكىن، ئاراڭلاردىن بىرى ئەيسا مەسىھكە
ئەگەشكۈچى دەپ ئاتالغانلىقى سەۋەبىدىن ئازاب ـ ئوقۇبەت چەكسە، ئۇ
بۇنىڭدىن نومۇس قىلمىسۇن. ئەكسىچە، شۇ نام بىلەن ئاتالغانلىقى ئۈچۈن
خۇدانى مەدھىيىلىسۇن. [17] چۈنكى، سوراق ۋاقتى باشلاندى. بۇ سوراق ئالدى
بىلەن خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى، يەنى ئېتىقادچىلارنىڭ ئېتىقادىنى سىناشتىن
باشلىنىدۇ. ئەگەر بۇ بىز ئېتىقادچىلار ئۈچۈن قىيىن بولسا، ئۇ هالدا خۇدانىڭ
سۆزىگە قۇلاق سالمىغانلارنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولار؟ [18] دەل مۇقەددەس
يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«ئەگەر ئادىل ئادەملەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى تەس بولسا،
خۇدا يولىدا ماڭمىغانلار ۋە باشقا گۇناهكارلارنىڭ ئاقىۋىتى
قانداق بولار؟»

[19] شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئازاب ـ ئوقۇبەت
چەككەنلەر جېنىنى ئىشەنچلىك ياراتقۇچىغا ئامانەت قويۇپ، ياخشى
ئىشلارنى قىلىشنى داۋاملاشتۇرسۇن.

يېتەكچىلەر ۋە ياشلارغا قىلىنغان نەسىھەت

5 [1] ھازىر مەن ئاراڭلاردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ
يېتەكچىلىرىگە بىر ئېغىز سۆز قىلماقچىمەن. چۈنكى، مەنمۇ سىلەرگە
ئوخشاش بىر يېتەكچى ھەمدە ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتە چەككەن ئازاب ـ
ئوقۇبەتلىرىنىڭ گۇۋاھچىسى، ئۇ قايتىپ كەلگەندە ئۇنىڭ نامايان قىلىدىغان
شان ـ شەرىپىدىن بەھرىمەن بولغۇچىمەن. يېتەكچى سۈپىتىمدە سىلەر
يېتەكچىلەردىن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، [2] قويچى قويلىرىغا ياخشى قارىغىنىغا
ئوخشاش، سىلەرمۇ خۇدا سىلەرگە ئامانەت قىلغان ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىڭلار. بۇنى مەجبۇرەن ئەمەس،
بەلكى خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە رازىمەنلىك بىلەن قىلىڭلار؛ پۇل تېپىش
ئۈچۈن ئەمەس، قىزغىنلىق بىلەن قىلىڭلار. [3] سىلەرگە ئامانەت قىلىنغان بۇ
ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ ھۆكۈمرانى بولۇۋالماڭلار، ئەكسىچە بۇ
جامائەتچىلىككە ئۈلگە بولۇڭلار. [4] شۇنداق قىلساڭلار، باش قويچى ئەيسا
مەسىھ قايتىپ كەلگەندە، مەڭگۈ چېچەكلەپ تۇرىدىغان شان ـ شەرەپ
تاجىغا ئېرىشىسىلەر.
[5] ئەي يىگىتلەر، سىلەرمۇ يېتەكچىلەرگە بويسۇنۇڭلار. ھەممىڭلار
بىر ـ بىرىڭلارغا كەمتەر بولۇڭلار. چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا
يېزىلغىنىدەك: «خۇدا قارشىدۇر تەكەببۇرلارغا، مېھىر ـ شەپقەت قىلار
كەمتەرلەرگە.» [6] ئۆزۈڭلارنى خۇدانىڭ قۇدرەتلىك قولى ئاستىدا تۆۋەن
تۇتۇڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ۋاقتى كەلگەندە خۇدا سىلەرنى ئۈستۈن قىلىدۇ.

[7] بارلىق غەم ـ قايغۇلىرىڭلارنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار. چۈنكى، ئۇ سىلەرگە
غەمخورلۇق قىلىدۇ.
[8] ئۆزۈڭلارنى ھوشيار ۋە سەگەك تۇتۇڭلار. چۈنكى، دۈشمىنىڭلار
بولغان شەيتان خۇددى ئېچىرقاپ كەتكەن شىردەك ئاراڭلاردىكى
ئېتىقادچىلارنى يۇتماقچى بولۇپ، قاتراپ يۈرىدۇ. [9] سىلەر مۇستەھكەم
ئېتىقادىڭلار بىلەن شەيتانغا تاقابىل تۇرۇڭلار. چۈنكى ئېسىڭلاردا بولسۇنكى،
دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى قېرىنداشلىرىڭلارمۇ سىلەرگە ئوخشاش،
ئازاب ـ ئوقۇبەت چېكىۋاتىدۇ. [10] پۈتكۈل مېھىر ـ شەپقەتنىڭ مەنبەسى بولغان
خۇدا سىلەرنى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئۆزىنىڭ مەڭگۈلۈك شان ـ شەرىپىگە
چاقىرغان. سىلەر ۋاقىتلىق ئازاب ـ ئوقۇبەت چەككىنىڭلاردىن كېيىن، خۇدا
سىلەرنى دەس تۇرغۇزۇپ، سىلەرنى چىدامىلىق قىلىپ، ئېتىقادىڭلارنى
مۇستەھكەم ۋە تەۋرەنمەس قىلىدۇ. [11] بارلىق كۈچ ـ قۇدرەت خۇداغا
ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

ئاخىرقى سالام

[12] مەن خۇدا يولىدىكى سادىق قېرىندىشىم سىلاسنىڭ ياردىمى بىلەن بۇ
قىسقىغىنا خەتنى يازدىم. ئۇشبۇ خەتنى يېزىشىمدىكى مەقسەت، سىلەرنى
رىغبەتلەندۈرۈش ۋە خۇدانىڭ ھەقىقىي مېھىر ـ شەپقىتى ھەققىدە گۇۋاھلىق
بېرىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ مېھىر ـ شەپقەتتە چىڭ تۇرۇڭلار.
[13] سىلەر بىلەن بىللە خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان بابىلدىكى* ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكىدىن ۋە خۇدا يولىدىكى ئوغلۇم ماركۇستىن سىلەرگە سالام.
[14] بىر ـ بىرىڭلار بىلەن مېھرىبانلارچە سالاملىشىڭلار.

* 13. بابىل ــ شۇ ۋاقىتتىكى ئېتىقادچىلار ئارىسىدا رىم شەھىرى مەخپىي ھالدا بابىل، دەپ ئاتىلاتتى.

سىلەرگە، يەنى ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ بولغان ھەممىڭلارغا ئامانلىق يار بولغاي!

پېترۇس يازغان ئىككىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ، ئەلچى پېترۇسنىڭ ھاياتىنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە (مۇئەللىپ مىلادىيە 68 ـ يىلدىن بۇرۇن، يەنى رىم ئىمپېراتورى نېرونىڭ زۇلمەتلىك ھۆكۈمرانلىقى دەۋرىدە ئېتىقادى سەۋەبلىك ئۆلتۈرۈلگەن) يازغان خېتىدۇر.

مۇئەللىپ بۇ خەت ئارقىلىق ئېتىقادچىلارنى ئەيسا مەسىھ توغرىسىدا يەتكۈزۈلگەن ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇشقا ھەمدە خۇدانىڭ ئۆزلىرىنى تاللىغانلىقىنى ھاياتىدا ئىسپاتلاشقا چاقىرغان. مۇئەللىپ ئۇلارنى بىر قىسىم ساختا تەلىم بەرگۈچىلەردىن ئاگاھلاندۇرۇپ، ئۇلارنىڭ تەلىماتلىرىنى ۋە بۇ خىل تەلىملەرنىڭ تەسىرىدىن پەيدا بولغان ئەخلاقسىزلىقنى قامچىلىغان.

مۇئەللىپ يەنە ئەيسا مەسىھ قايتىپ كەلمەيدۇ، دەيدىغان تەلىماتنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن. ئۇ ئەيسا مەسىھنىڭ ھازىرغىچە كەلمەسلىكى خۇدانىڭ «ھېچكىمنىڭ مەڭگۈ ھالاك بولماي، بارلىق ئىنسانلارنىڭ ئۆز گۇناھلىرىغا توۋا قىلىشىنى» ئىستىگەنلىكىدىن ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بەرگەن. ئاخىرىدا ئۇ ئېتىقادچىلارنى ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ، پاك ياشاش بىلەن خۇداغا خىزمەت قىلىشقا ئۈندىگەن.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ باب 1 ـ ، 2 ـ ئايەتلەر)
2. ئېتىقادتا يېتىلىشنىڭ يوللىرى (1 ـ باب 3 — 21 ـ ئايەتلەر)
3. ساختا تەلىم بەرگۈچىلەردىن ھەزەر ئەيلەش (2 ـ باب)
4. ئەيسا مەسىھنىڭ قايتىپ كېلىشى (3 ـ باب)

پېترۇس يازغان ئىككىنچى خەت

1

[1] ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارى ۋە ئەلچىسى بولغان مەنكى سىمۇن
پېترۇستىن سىلەرگە سالام! سىلەر بىزنىڭ خۇدايىمىز ۋە
قۇتقۇزغۇچىمىز بولغان ئەيسا مەسىھنىڭ ئادىللىقى ئارقىلىق بىز بىلەن
ئوخشاش قىممەتلىك بىر ئېتىقادقا مۇيەسسەر بولدۇڭلار. [2] سىلەر خۇدانى ۋە
رەببىمىز ئەيسانى تونۇغانسېرى، خۇدانىڭ سىلەرگە كۆرسىتىدىغان مېھىر-
شەپقىتى ۋە ئامانلىقى تېخىمۇ ئاشقاي!

ئەيسا مەسىھكە بولغان تونۇشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش

[3] بىز ئەيسا مەسىھنى ھەقىقىي تونۇغانلىقىمىزدىن، ئۇ ئۆزىنىڭ كۈچ-
قۇدرىتى، يەنى خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئارقىلىق بىزگە خۇدانىڭ ئىرادىسى
بويىچە ھايات كەچۈرۈشىمىز ئۈچۈن ئېھتىياجلىق بولغان ھەممە نەرسىنى
ئاتا قىلدى. ئۇ بىزنى ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقى ۋە ئېسىل پەزىلىتى بىلەن چاقىردى.

4 ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقى ۋە ئېسىل پەزىلىتى ئارقىلىق بىزگە ناھايىتى ئۇلۇغ ۋە
قىممەتلىك ۋەدىلەرنى بەردى. بۇلار ئارقىلىق بىز بۇ دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ
بولمىغۇر ھەۋەسلىرىدىن كېلىپ چىققان ئەخلاقسىزلىقتىن قۇتۇلۇپ، خۇدانىڭ
تەبىئىتىگە ئوخشاش تەبىئەتكە ئىگە بولالايمىز. 5 شۇڭا، سىلەر پۈتۈن
كۈچۈڭلار بىلەن ئېتىقادىڭلارغا ئېسىل پەزىلەتنى، ئېسىل پەزىلىتىڭلارغا
خۇدا توغرىسىدىكى بىلىمنى، 6 بىلىمىڭلارغا ئۆزۈڭلارنى باشقۇرۇشنى،
ئۆزۈڭلارنى باشقۇرۇشۇڭلارغا سەۋرچانلىقنى، سەۋرچانلىقىڭلارغا خۇداغا
بولغان ئىخلاسمەنلىكنى، 7 ئىخلاسمەنلىكىڭلارغا قېرىنداشلارنى سۆيۈشنى،
قېرىنداشلارنى سۆيۈشۈڭلارغا باشقىلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشنى
قوشۇشقا تىرىشىڭلار. 8 چۈنكى، سىلەر بۇ خۇسۇسىيەتلەرگە ئىگە بولساڭلار،
شۇنداقلا بۇ خۇسۇسىيەتلەرنى ھاياتىڭلاردا تېخىمۇ يېتىلدۈرسەڭلار،
سىلەرنىڭ رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە بولغان تونۇشۇڭلار ئەھمىيەتسىز
بولمايدۇ، ئەكسىچە ھاياتىڭلاردا ياخشى نەتىجىلەر بارلىققا كېلىدۇ. 9 بۇ
خۇسۇسىيەتلەرگە ئىگە بولمىغان كىشى پەقەت بۇرنىنىڭ ئۇچىنىلا
كۆرەلەيدىغان ياكى كور كىشىگە ئوخشايدۇ. ئۇنداق كىشى بۇرۇنقى
گۇناھلىرىدىن پاك قىلىنغانلىقىنى ئۇنتۇغان بولىدۇ.

10 ئەي قېرىنداشلار، خۇدا سىلەرنى ئۆزىنىڭ مۇقەددەس خەلقى
بولۇشقا تاللىدى ۋە چاقىردى. شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر ئۆز ھاياتىڭلاردا بۇنى
ئىسپاتلاشقا تىرىشىڭلار. مانا شۇنداق قىلساڭلار، ھېچقاچان ئېتىقاد يولىدىن
چەتنەپ كەتمەيسىلەر. 11 رەببىمىز بولغان قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ
مەڭگۈلۈك پادىشاھلىقىدىمۇ قىزغىن قارشى ئېلىنىسىلەر.

12 شۇڭا، گەرچە سىلەر بۇ ئىشلارنى بىلگەن ھەمدە ئۆزۈڭلارغا
يەتكۈزۈلگەن ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇۋاتقان بولساڭلارمۇ، مەن يەنىلا ھەر
دائىم بۇ ئىشلارنى ئېسىڭلارغا سالماقچىمەن. 13 ھايات ۋاقتىمدا بۇلارنى

سەمىگىلارغا سېلىپ، سىلەرنى ئويغىتىپ تۇرۇشنى لايىق كۆردۈم. [14] رەببىمىز
ئەيسا مەسىھنىڭ بۇرۇن ماڭا ئايان قىلغىنىدەك، ھاياتىمنىڭ پات ئارىدا
ئاخىرلىشىدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇۋاتىمەن. [15] سىلەرنىڭ بۇ ئىشلارنى مەن بۇ
دۇنيادىن كەتكەندىن كېيىنمۇ ھەر دائىم ئېسىڭلاردىن چىقارماسلىقىڭلار
ئۈچۈن كۈچۈمنىڭ بارىچە تىرىشىۋاتىمەن.

مۇقەددەس يازمىلاردىكى سۆزلەرگە ئەمەل قىلىش

[16] بىز ئەلچىلەر سىلەرگە ئۇقتۇرغان رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ كۈچ ـ
قۇدرىتى ۋە قايتا كېلىدىغانلىقى توغرىسىدىكى ھەقىقەتنى ھەرگىزمۇ ئۆزىمىز
ئويدۇرۇپ چىقمىدۇق. بىز ئەيسا مەسىھنىڭ شان ـ شۆھرىتىنى ئۆز كۆزىمىز
بىلەن كۆرگەنمىز. [17] ئەيسا مەسىھ مۇقەددەس تاغدا خۇدائاتىمىزدىن شان ـ
شەرەپ ۋە ئۇلۇغلۇققا ئېرىشكەندە، ئۇلۇغ خۇدانىڭ: «بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك
ئوغلۇم، مەن ئۇنىڭدىن خۇرسەنمەن» دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى. [18] شۇ چاغدا،
بىز مۇقەددەس تاغدا ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە بولغاچقا، ئەرشتىن كەلگەن
بۇ ئاۋازنى ئۆز قۇلىقىمىز بىلەن ئاڭلىدۇق.* [19] شۇنىڭ بىلەن، بىز بۇرۇنقى
پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەيسا مەسىھ ھەققىدە ئېيتقان سۆزلىرىنىڭ ئىشەنچلىك
ئىكەنلىكىنى ھەقىقىي چۈشەندۇق. ئۇ سۆزلەرگە قۇلاق سالساڭلار، ياخشى
قىلغان بولىسىلەر. چۈنكى، تاڭ سۈزۈلگۈچە، يەنى تاڭ يۇلتۇزى ئەيسا
مەسىھ كېلىپ، قەلبىڭلارنى تولۇق يورۇتقۇچە، بۇ سۆزلەر خۇددى
قاراڭغۇلۇقتا يولنى يورۇتۇپ بېرىدىغان چىراغقا ئوخشاش چاقناپ تۇرىدۇ.
[20] شۇنى ئەڭ مۇھىم دەپ بىلىڭلاركى، مۇقەددەس يازمىلاردىكى ۋەھىيلەرنى
پەيغەمبەرلەر ئۆزلىرى ئويلاپ چىققان ئەمەس. [21] چۈنكى، ھەرقانداق
ۋەھىي ئىنسانلارنىڭ ئىرادىسىدىن كەلمەيدۇ. ئەكسىچە، ئۇلار خۇدانىڭ

*18. بۇ ۋەقە «مەتتا» 17 ـ باب، 1 — 9 ـ ئايەتلەردە تولۇق بايان قىلىنغان.

سۆزلىرى بولۇپ، مۇقەددەس روھنىڭ تەسىرلەندۈرۈشى بىلەن
يەتكۈزۈلگەن.

ساختا پەيغەمبەرلەر ۋە ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر

2 [1] بۇرۇن ئىسرائىل خەلقى ئىچىدە ساختا پەيغەمبەرلەر بولغىنىدەك،
سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىمۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر مەيدانغا چىقىدۇ.
ئۇلار ئادەملەرنى ھالاك قىلىدىغان ساختا تەلىملەرنى ئاراڭلارغا يوشۇرۇن
كىرگۈزىدۇ. ئۇلار ھەتتا ئۆزلىرىنىڭ گۇناھلىرىنىڭ بەدىلىنى تۆلەپ جېنىنى
قۇربان قىلغان رەببىمىزنىمۇ رەت قىلىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار تېزلا ئۆز بېشىغا
ھالاكەت كەلتۈرىدۇ. [2] نۇرغۇن كىشىلەر ئۇلارنىڭ شەرمەندىلىكىگە ئەگىشىپ
كېتىدۇ. بۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر سەۋەبىدىن ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇنىڭ
ھەقىقەت يولى ھاقارەتكە ئۇچرايدۇ. [3] ئۇلار ئاچكۆز بولغاچقا، ئويدۇرما
سۆزلەر بىلەن مال-مۈلكۈڭلارنى تالان-تاراج قىلىدۇ. خۇدانىڭ ئۇلارغا
بېرىدىغان جازاسى بۇرۇندىن تەيياردۇر، ئۇلارنىڭ ھالاكىتى بولسا
كېچىكتۈرۈلمەيدۇ.
[4] خۇدا گۇناھ سادىر قىلغان پەرىشتىلەرنى ئاياپ قويمىدى. بەلكى،
ئۇلارنى دوزاختا تاشلاپ، ئۇلارنى سوراقتا تارتقۇچە، قاراڭغۇ ئۆڭكۈرلەردە
سولاپ قويدى. [5] خۇدا قەدىمكى زامانلاردا ياشىغان كىشىلەرنىمۇ ئاياپ
قويمىدى. ئۇلار گۇناھقا بېرىلگەن بولغاچقا، خۇدا دۇنيانى كەلكۈن بىلەن
غەرق قىلىپ، ئۇلارنى جازالىدى. خۇدا پەقەت شۇ زاماندىكى كىشىلەرنى
ھەققانىيلىق يولىغا مېڭىشقا دەۋەت قىلغان نۇھ پەيغەمبەر ۋە ئۇنىڭ
ئائىلىسىدىكى يەتتە كىشىنى ساقلاپ قالدى. [6] خۇدا كېيىن يەنە سودوم ۋە
گومورا شەھىرىدىكى كىشىلەرنى جازالاپ، ئۇلارنىڭ شەھەرلىرىنى
كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋەتتى. خۇدا مۇشۇنداق قىلىش ئارقىلىق گۇناھ يولىدا

ماڭغانلارنىڭ قانداق جازالارغا ئۇچرايدىغانلىقى توغرىسىدا كېيىنكى
ئەۋلادلارغا ئىبرەت بەردى. [7] لېكىن، خۇدا بۇ ئىككى شەھەردىكى
كىشىلەرنى جازالاش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇلارنىڭ شەھۋانىيلىقلىرىدىن
يىرگەنگەن ھەم توغرا يولدا ماڭغان لۇتنى قۇتقۇزغانىدى. [8] ئاشۇنداق
كىشىلەرنىڭ ئىچىدە ياشىغان بۇ دۇرۇس ئادەمنىڭ قەلبى ئاڭلىغان ۋە
كۆرگەن رەزىل ئىشلار تۈپەيلىدىن ھەر كۈنى ئازابلىناتتى. [9] شۇنىڭدىن
كۆرۈۋالالايمىزكى، خۇدا توغرا يولدا ماڭغانلارنى ئۇلار دۇچ كەلگەن
سىناقلاردىن قانداق قۇتقۇزىدىغانلىقىنى بىلىدۇ. شۇنىڭدەك، خۇدا سوراق
كۈنىگىچە گۇناھ يولىدا ماڭغانلارنى جازالاشنى قانداق داۋاملاشتۇرۇشنى،
[10] بولۇپمۇ چىرىك ھەۋەسلەرگە بېرىلگەن ۋە خۇدانىڭ ھوقۇقىغا سەل قارىغان
ھېلىقى ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنى قانداق جازالاشنى بىلىدۇ.

ئۇلار ئۆزىنى چوڭ تۇتۇپ، مەغرۇرلارچە ئىش قىلىدۇ ھەم ئەرشتىكى
ئۇلۇغلارغا ھاقارەت قىلىشتىن قورقمايدۇ. [11] ھەتتا كۈچ ـ قۇدرەتتە بۇ ساختا
تەلىم بەرگۈچىلەردىن ھەسسىلەپ ئۈستۈن بولغان پەرىشتىلەرمۇ خۇدانىڭ
ئالدىدا ئەرشتىكى بۇ ئۇلۇغلارغا تۆھمەت چاپلاپ ئۇلارنى ئەيىبلىمەيدۇ.
[12] لېكىن، بۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر ئۆزلىرى چۈشەنمەيدىغان ئىشلار
ئۈستىدە خالىغانچە كۇپۇرلۇق قىلىدۇ. بۇ كىشىلەر خۇددى ئۆۋلىنىپ
بوغۇزلىنىش ئۈچۈن تۇغۇلغان ياۋايى ھايۋاناتلاردەك ئەقىلسىز كېلىدۇ ھەمدە
بۇ ياۋايى ھايۋاناتلارغا ئوخشاش ھالاك قىلىنىدۇ. [13] بۇ كىشىلەر باشقىلارغا
قىلغان ناھەقچىلىكىگە تۇشلۇق جازاغا ئۇچرايدۇ. ئۇلار ھەتتا كۈندۈزى
ئوچۇق ـ ئاشكارا ھالدا ئەيش ـ ئىشرەت قىلىشنىمۇ لەززەت، دەپ
ھېسابلايدۇ. بۇ كىشىلەر سىلەر بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغىنىدا، سىلەرنى
ئالدىغانلىقىدىن زوقلىنىدۇ ھەمدە سىلەرگە نومۇس ۋە داغ كەلتۈرىدۇ.
[14] ئۇلارنىڭ قەلبى زىناخورلۇق ھەۋەسلىرى بىلەن تولغان بولۇپ،
توختىماستىن گۇناھ سادىر قىلىپ تۇرىدۇ ۋە ئېتىقادتا ئاجىز كىشىلەرنى

ئازدۇرىدۇ. ئۇلارنىڭ قەلبى ئاچكۆزلۈككە كۆنۈپ كەتكەن بولۇپ، ئۇلار
خۇدانىڭ لەنىتىگە كەتكەنلەردۇر. [15] ئۇلار بېئورنىڭ ئوغلى بىلئامنىڭ يولىغا
مېڭىپ، توغرا يولدىن چەتنەپ كەتتى. بىلئام پۇل-پەرەس بولغاچقا، يامانلىق
قىلدى. [16] ئۇنىڭ قىلغان گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن خۇدا ئۇنى ئەيىبلىدى. خۇدا
ئۇنىڭ ئېشىكىنى زۇۋانغا كەلتۈرۈپ، بۇ «پەيغەمبەر» نىڭ قىلماقچى بولغان
ئەخمەقلەرچە ئىشىنى توسىدى.*

[17] بۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر قۇرۇپ كەتكەن بۇلاقلارغا ۋە گۈلدۈرى
بار، يامغۇرى يوق بۇلۇتلارغا ئوخشايدۇ. خۇدا ئۇلارغا قاپقاراڭغۇلۇقتا جاي
ھازىرلاپ قويىدى. [18] چۈنكى، ئۇلار يالغان-ياۋىداق سۆزلەر بىلەن ماختىنىپ،
ئۆزىنى خاتا يولدىن يېڭىلا تارتقانلارنىڭ شەھۋانىي ھەۋەسلىرىنى قوزغىتىش
بىلەن ئۇلارنى ئازدۇرىدۇ. [19] ئۇلار ئازدۇرۇلغانلارغا، «سىلەر بىزگە
ئوخشاش مۇشۇنداق قىلساڭلار، ھەقىقىي ئەركىن بولىسىلەر» دەپ ۋەدە
قىلىدۇ. لېكىن، ئۇلار ئەمەلىيەتتە چىرىكلىكنىڭ قۇللىرىدۇر. چۈنكى، ئادەم
نېمە تەرىپىدىن بويسۇندۇرۇلغان بولسا، شۇنىڭ قۇلى بولىدۇ. [20] ئەگەر بىرى
رەببىمىز بولغان قۇتقۇزغۇچى ئەيسا مەسىھنى تونۇش ئارقىلىق بۇ دۇنيانىڭ
ناپاكلىقلىرىدىن قۇتۇلۇپ، كېيىن شۇنداق ناپاك ئىشلارغا يەنە قايتا كىرىشىپ
قېلىپ شۇ ناپاكلىقلارنىڭ قۇلى بولۇپ قالسا، ئۇنىڭ كېيىنكى ھالى
دەسلەپكىسىدىنمۇ يامان بولىدۇ. [21] چۈنكى، ھەققانىيلىق يولىنى بىلىپ
تۇرۇپ، ئۆزىگە يەتكۈزۈلگەن مۇقەددەس ئەمردىن يۈز ئۆرۈگەندىن كۆرە، بۇ

---

*16. بېئورنىڭ ئوغلى بىلئام — مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىللارنى مىسىردىن خۇدا ۋەدە قىلغان زېمىنغا باشلاپ كېتىۋاتقاندا، يول ئۈستىدىكى پادىشاھلارنىڭ قارشىلىقىغا ئۇچرايدۇ. ئاشۇ پادىشاھلاردىن بىرى بېئورنىڭ ئوغلى بىلئامنى تېپىپ، ئەگەر ئۇ ئىسرائىللارغا لەنەت ئوقۇسا، ئۇنىڭغا كۆپ پۇل بەرمەكچى بولىدۇ. لېكىن، خۇدا بىلئامنىڭ ئۇنداق قىلىشىغا رۇخسەت قىلمايدۇ. شۇنداقتىمۇ، بىلئام پۇلنى دەپ خۇداغا بويسۇنماي، ئۇلارغا لەنەت ئوقۇماقچى بولىدۇ. بىراق، خۇدانىڭ توسۇشى بىلەن لەنەت ئوقۇيالمايدۇ.

يولنى زادىلا بىلمىگەن ياخشى. [22] ئۇنىڭ يامان يولغا قايتقىنى دەل
ھېكمەتلىك سۆزلەردە ئېيتىلغىنىغا ئوخشايدۇ: «ئىت ئايلىنىپ ئۆز قۇسۇقىنى
يەر» ۋە يەنە «چوشقا يۇيۇنۇپ چىقىپلا پاتقاقتا ئېغىنار.»

رەببىمىزنىڭ كېلىدىغان كۈنى

3 [1] قەدىرلىك قېرىنداشلار، ھازىر سىلەرگە يېزىۋاتقىنىم ئىككىنچى
خېتىمدۇر. ھەر ئىككى خېتىمدە بۇ ئىشلارنى سەمىڭلارغا سېلىپ،
سىلەرنى توغرا پىكىر قىلىشقا يېتەكلەشكە تىرىشتىم. [2] مۇقەددەس
پەيغەمبەرلىرىمىز بۇرۇن ئېيتقان سۆزلەرنى ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز، يەنى
رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئەلچىلەر ئارقىلىق بەرگەن ئەمرلەرنى ئېسىڭلاردا
تۇتۇشۇڭلارنى سورايمەن.
[3] ئەڭ مۇھىمى شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، ئاخىر زاماندا ئۆزىنىڭ يامان
ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرىدىغان، سىلەرنى مەسخىرە قىلىدىغان كىشىلەر
چىقىدۇ. [4] ئۇلار سىلەرنى، «رەببىڭلار مەن قايتا كېلىمەن دېگەنغۇ! ئۇ قېنى؟
ئۇ قايتىپ كەلمىدىغۇ! بوۋىلىرىمىز ئالەمدىن ئۆتۈپ تاكى ھازىرغىچە ھەممە
ئىشلار ئوخشاش بولۇپ، دۇنيا ئاپىرىدە بولغان ۋاقىتتىكىدىن ھېچقانداق
پەرقى يوقتۇر» دەپ مەسخىرە قىلىشىدۇ. [5] ھالبۇكى، ئۇلار ئەڭ قەدىمكى
زاماندا خۇدانىڭ ئۆز ئەمرى بىلەن ئاسماننى ياراتقانلىقىنى ۋە يەرنىڭ سۇدىن
ھەم سۇ ئارقىلىق بارلىققا كەلگەنلىكىنى قەستەن ئۇنتۇيدۇ. [6] خۇدا سۇ بىلەن،
يەنى كەلكۈن سۈيى بىلەن نۇھ پەيغەمبەر ياشىغان دۇنيانى غەرق
قىلغانىدى. [7] خۇدا يەنىلا ئۆز ئەمرى بىلەن ئۆزىنىڭ يولىدا ماڭمىغانلارنىڭ
سوراقتا تارتىلىپ ھالاك قىلىنىدىغان ئاشۇ كۈندە ئاسمان بىلەن زېمىنىنىڭ ئوتتا
كۆيدۈرۈلۈشىنى بەلگىلىدى. شۇڭا، ئاسمان بىلەن زېمىن تا شۇ كۈنگىچە
ساقلىنىدۇ.

[8] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، شۇنى ئۇنتۇماڭلاركى، رەببىمىز ۋاقتىنىڭ
چەكلىمىسىگە ئۇچرىمىغاچقا، ئۇنىڭ نەزىرىدە بىر كۈن مىڭ يىلدەك، مىڭ
يىل بىر كۈندەكتۇر. [9] رەببىمىز ھەرگىزمۇ بەزىلەرنىڭ ئويلىغىنىدەك ئۆزىنىڭ
قايتا كېلىشى توغرىسىدىكى ۋەدىسىنى ئورۇنداشنى كېچىكتۈرگىنى يوق.
بەلكى، ئۇ سىلەرگە كەڭچىلىك قىلىش سەۋەبىدىن تېخى قايتا كەلمىدى.
خۇدا ھېچكىمنىڭ مەڭگۈ ھالاك بولۇشىنى خالىمايدۇ، بەلكى ئۇ بارلىق
ئىنسانلارنىڭ توۋا قىلىشىنى خالايدۇ.

[10] لېكىن، رەببىمىز ئەيسا چوقۇم قايتىپ كېلىدۇ. بۇ كۈننىڭ كېلىشى
خۇددى ئوغرىنىڭ كېلىشىدەك كۈتۈلمىگەن ۋاقىتتا بولىدۇ. ئۇ كۈنى پۈتۈن
ئاسمان قاتتىق گۈلدۈرلىگەن ئاۋاز بىلەن غايىب بولىدۇ. ئاسمان جىسىملىرى
كۆيۈپ تۈگەيدۇ. زېمىن ۋە ئۇنىڭدىكى پۈتكۈل نەرسىلەرمۇ كۆيۈپ گۇمران
بولىدۇ. [11] ھەممە نەرسە مانا شۇنداق يوقىلىدۇ. ئۇنداقتا، سىلەر قانداق
ئادەملەردىن بولۇشۇڭلار كېرەك؟ سىلەر پاك ياشاپ، خۇدا يولىدا ماڭىدىغان
ئادەملەردىن بولۇشۇڭلار كېرەك. [12] سىلەر قىيامەت كۈنىنى ئىنتىزارلىق بىلەن
كۈتۈپ، ئۇ كۈننىڭ تېزرەك كېلىشى ئۈچۈن بار كۈچۈڭلار بىلەن خۇداغا
خىزمەت قىلىڭلار. ئۇ كۈننىڭ كېلىشى بىلەن پۈتۈن ئاسمان كۆيۈپ تۈگەيدۇ،
ئاسمان جىسىملىرىمۇ شىددەتلىك ئوتتا ئېرىپ يوقايدۇ. [13] لېكىن، بىز خۇدا
ۋەدە قىلغان يېڭى ئاسمان-زېمىننى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈۋاتىمىز. ئۇ
يەردە پەقەت ھەققانىيلىق يولىدا ماڭىدىغانلارلا ياشايالايدۇ.

[14] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، بۇ ئىشلارنى
كۈتۈۋاتقانىكەنسىلەر، خۇدانىڭ ئالدىدا ئەيىبسىز ۋە قۇسۇرسىز ياشاشقا
ھەمدە خۇدا بىلەن ئىناقلىقنى ساقلاپ قېلىشقا تىرىشىڭلار. [15] رەببىمىزنىڭ
كەڭچىلىك قىلىشىنى كۆپ ئادەملەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇش پۇرسىتى، دەپ
بىلىڭلار. بۇ دەل قەدىرلىك قېرىندىشىمىز پاۋلۇسنىڭ ئۆزىگە ئاتا قىلىنغان
ئەقىل-پاراسەت بىلەن سىلەرگە يازغىنىغا ئوخشاشتۇر. [16] ئۇ بارلىق

خەتلىردە بۇ ئىشلار ھەققىدە توختالغان. ئۇنىڭ خەتلىردە چۈشىنىش تەس
بولغان بەزى جايلار بار. خۇدا توغرىسىدىكى بىلىمى ئاز ۋە ئېتىقادتا ئاجىز
كىشىلەر مۇقەددەس يازمىلارنىڭ باشقا قىسىملىرىنى بۇرمىلىغاندەك، ئۇنىڭ
خەتلىرىدىكى چۈشىنىش تەس بولغان جايلارنىمۇ بۇرمىلاپ چۈشەندۈرىدۇ.
مۇشۇنداق قىلغانلار ئۆزىگە ھالاكەت ئېلىپ كېلىدۇ.
[17] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، بۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر توغرىسىدىكى
ئىشلارنى ئالدىنئالا بىلگەنىكەنسىلەر، بۇ رەزىل ئادەملەرنىڭ خاتا تەلىمگە
ئەگىشىپ، مۇستەھكەم مەيدانىڭلارنى يوقىتىپ قويۇشتىن ھوشيار بولۇڭلار.
[18] ئەكسىچە، ئېتىقادىڭلار رەببىمىز بولغان قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ
مېھىر ـ شەپقىتى ۋە ئۇنىڭغا بولغان تونۇشۇڭلار ئارقىلىق داۋاملىق ئۆسۈپ
بارسۇن.
بارلىق شان ـ شەرەپ رەببىمىزگە ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي!

يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى دەل «يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر»، يۇھاننا يازغان ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى خەتنىڭ مۇئەللىپى يۇھاننا بولۇپ، ئۇ ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ بىرى ئىدى.

ئۇنىڭ بۇ خەتنى يېزىشتىكى مەقسىتى ئېتىقادچىلارنى ئەيسا مەسىھكە باغلىنىپ، خۇداغا يېقىن ياشاشقا چاقىرىش بىلەن ساختا تەلىمگە ئەگىشىشتىن ئاگاھلاندۇرۇشتىن ئىبارەت.

بۇ يەردە دېيىلگەن ساختا تەلىم شۇنىڭدىن ئىبارەتكى: ماددىي دۇنيا رەزىل؛ جىسمانىي تەن بۇ ماددىي دۇنياغا تەۋە بولغاچقا، ئەيسا مەسىھنىڭ ئىنسان تېنىدە كېلىشىگە بولمايدۇ، شۇنداقلا ئىنسانلارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشقا ئېرىششى ماددىي دۇنيادىكى ھاياتقا باغلىق بولمىغاچقا، قۇتقۇزۇلغانلارنىڭ ئەخلاقلىق بولۇشىنىڭ ۋە مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشىنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق.

مۇئەللىپ بۇنداق ساختا تەلىمگە رەددىيە بېرىش ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھنىڭ ھەقىقىي ئىنسان تېنىدە كەلگەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىپ بېرىش بىلەن بىرگە، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان، خۇدانى سۆيگەن، دېگۈچىلەرنىڭ خۇداغا بويسۇنۇپ ياشىشى ۋە بىر ـ بىرىگە مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشى كېرەكلىكىنى تەكىتلىگەن.

تېزىس:

1. ھاياتلىق كالامى (1 ـ باب 1 ــ 4 ـ ئايەتلەر)
2. يورۇقلۇق ۋە قاراڭغۇلۇق (1 ـ باب 5 ـ ئايەتتىن 2 ـ بابقىچە)
3. خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى (3 ـ باب)
4. ھەقىقەت ۋە يالغانچىلىق (4 ـ باب 1 ــ 6 ـ ئايەتلەر)
5. مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىش (4 ـ باب 7 ــ 21 ـ ئايەتلەر)
6. ئېتىقاد ئارقىلىق غەلىبە قىلىش (5 ـ باب)

يۇھاننا يازغان
بىرىنچى خەت

ئەيسا مەسىھ ــ ھاياتلىق كالامدۇر

1
[1] بىز بۇ خېتىمىزدە سىلەرگە ئەزەلدىن بار بولغان ھاياتلىق كالامى
توغرىسىدا بايان قىلماقچىمىز. بىز بۇ ھاياتلىق كالامنى ئۆز قۇلىقىمىز
بىلەن ئاڭلىغان، ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرگەن ۋە كۆزەتكەن ھەمدە ئۇنى ئۆز
قوللىرىمىز بىلەن تۇتقان. [2] بۇ ھاياتلىق بىزگە ئايان بولدى. بىز ئۇنى كۆردۇق.
شۇڭا، بۇ ھەقتە گۇۋاھلىق بېرىمىز ھەمدە ئەسلىدە ئەرشتىكى ئاتىمىز بىلەن
بىللە بولۇپ، كېيىن بىزگە ئايان بولغان بۇ مەڭگۈلۈك ھاياتنى سىلەرگە بايان
قىلىمىز. [3] سىلەرنىڭمۇ بىز بىلەن قېرىنداش بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، كۆرگەن ۋە
ئاڭلىغانلىرىمىزنى سىلەرگە يەتكۈزۈۋاتىمىز. بىز بۇنداق قېرىنداشلىقتىن بىللە
بەھرىمەن بولالايمىز. چۈنكى، بىز ھەممىمىز بىرلىكتە ئاتىمىز ۋە ئۇنىڭ
ئوغلى ئەيسا مەسىھكە باغلاندۇق. [4] ھەممىمىزنىڭ خۇشاللىقى تولۇپ
تاشسۇن دەپ، بۇلارنى سىلەرگە يېزىۋاتىمىز.

خۇدانىڭ يورۇقلۇقىدا پاك ياشىشىمىز كېرەك

5 بىز ئەيسا مەسىھتىن ئاڭلىغان ھەم سىلەرگە يەتكۈزمەكچى بولغان
خەۋەر دەل شۇنىڭدىن ئىبارەتكى، خۇدا يورۇقلۇقتۇر، ئۇنىڭدا ھېچقانداق
قاراڭغۇلۇق بولمايدۇ. 6 ئەگەر ئۆزىمىزنى خۇداغا يېقىن دەپ تۇرۇپ، يەنىلا
گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، قاراڭغۇلۇقتا مېڭىۋەرسەك، يالغان ئېيتقان ۋە ھەقىقەتكە
ئەمەل قىلمىغان بولىمىز. 7 شۇڭا، خۇدا يورۇقلۇقتا بولغىنىدەك، بىزمۇ
يورۇقلۇقتا بولساق، بىر ـ بىرىمىزگە يېقىن بولىمىز ھەم خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا
مەسىھنىڭ قۇربانلىق قېنى بىزنى بارلىق گۇناھتىن پاك قىلىدۇ. 8 گۇناھىمىز
يوق دېسەك، ئۆز ـ ئۆزىمىزنى ئالدىغان بولىمىز ۋە ھەقىقەت قەلبىمىزدىن
ئورۇن ئالمىغان بولىدۇ. 9 گۇناھلىرىمىزنى ئېتىراپ قىلساق، ئىشەنچلىك ۋە ئادىل
خۇدا گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرۈم قىلىپ، بىزنى بارلىق گۇناھلىرىمىزدىن پاك
قىلىدۇ. 10 گۇناھ قىلمىدۇق دېسەك، خۇدانى يالغانچى قىلىپ قويغان بولىمىز
ۋە ئۇنىڭ سۆزى قەلبىمىزدىن ئورۇن ئالمىغان بولىدۇ.

ئەيسا مەسىھ ــ ئاقلىغۇچىمىزدۇر

2 1 ئەزىز باللىرىم، مەن سىلەرنى گۇناھ سادىر قىلمىسۇن دەپ، بۇ
سۆزلەرنى يازماقتىمەن. مۇبادا بىرىمىز گۇناھ سادىر قىلساق،
ئاقلىغۇچىمىز بولغان ئادىل ئەيسا مەسىھ ئەرشتىكى ئاتىمىزنىڭ ئالدىدا بىزنى
ئاقلايدۇ. 2 ئەيسا مەسىھ گۇناھلىرىمىزنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ئۈچۈن
قىلىنغان قۇربانلىقتۇر. ئۇنىڭ ئۆز جېنىنى قۇربان قىلىشى پەقەت بىزنىڭ
گۇناھلىرىمىز ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ
گۇناھلىرى ئۈچۈندۇر.
3 خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلساق، ئۇ چاغدا خۇدانى
تونۇغانلىقىمىزنى بىلەلەيمىز. 4 «خۇدانى تونۇيمەن» دەپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ

ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلمىغان كىشى يالغانچىدۇر، ئۇنىڭدا ھەقىقەت يوقتۇر.
[5] لېكىن، خۇدانىڭ سۆزىگە ئەمەل قىلساق، خۇداغا بولغان مېھىر ـ
مۇھەببىتىمىزنى ھەقىقەتەن مۇكەممەل ئىپادىلىگەن بولىمىز. ئۆزىمىزنىڭ
خۇداغا باغلىنىپ ياشاۋاتقانلىقىمىزنى ئەنە شۇنىڭدىن بىلەلەيمىز. [6] «خۇداغا
باغلىنىپ ياشايمەن» دېگەن كىشى ئەيسا مەسىھكە ئوخشاش ياشىشى
كېرەك.

قېرىنداشلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشىمىز كېرەك

[7] قەدىرلىك قېرىنداشلار، سىلەرگە بۇرۇن ئاڭلاپ باقمىغان يېڭى بىر
ئەمرنى ئەمەس، بەلكى بۇرۇندىن تارتىپ سىلەر قوبۇل قىلىپ كېلىۋاتقان كونا
ئەمرنى يازماقتىمەن. بۇ ئەمر خۇدانىڭ سىلەر بۇرۇندىنلا ئاڭلاپ كېلىۋاتقان
سۆزىدۇر. [8] لېكىن، بۇ ئەمرنى يېڭى ئەمر دېسەكمۇ بولىدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ
ھەقىقەت ئىكەنلىكى ئەيسا مەسىھنىڭ ھاياتىدا ۋە سىلەرنىڭ ھاياتىڭلاردا
نامايان بولدى. قاراڭغۇلۇق ئاخىرلاشماقتا، ھەقىقىي يورۇقلۇق بولسا ئۆز
نۇرىنى چېچىشقا باشلىماقتا. [9] كىمدەكىم ئۆزىنى «يورۇقلۇقتا ياشاۋاتىمەن»
دەپ تۇرۇپ، قېرىندىشىغا ئۆچمەنلىك قىلسا، ئۇ يەنىلا قاراڭغۇلۇقتا تۇرۇۋاتقان
بولىدۇ. [10] قېرىندىشىغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتكەن كىشى يورۇقلۇقتا
ياشايدۇ، ئۇنىڭدا گۇناھقا باشلايدىغان ھېچنېمە قالمايدۇ. [11] لېكىن،
قېرىندىشىغا ئۆچمەنلىك قىلغان كىشى قاراڭغۇلۇقتىدۇر. ئۇ قاراڭغۇلۇقتا ماڭىدۇ
ۋە قەيەرگە كېتىۋاتقانلىقىنى بىلمەيدۇ، چۈنكى قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭ كۆزلىرىنى
كور قىلىۋەتكەن.

[12] ئەزىز باللىرىم، مەن بۇ خېتىمنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن،
چۈنكى گۇناھلىرىڭلار ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق كەچۈرۈم قىلىندى.

13 ئاتىلار، بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن،
چۈنكى سىلەر ئەزەلدىن بار بولغۇچىنى تونۇدۇڭلار.
يىگىتلەر، بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن،
چۈنكى سىلەر شەيتان ئۈستىدىن غەلىبە قىلدىڭلار.
14 ئەزىز باللىرىم، بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن،
چۈنكى سىلەر ئەرشتىكى ئاتىمىزنى تونۇدۇڭلار.
ئاتىلار، بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن،
چۈنكى سىلەر ئەزەلدىن بار بولغۇچىنى تونۇدۇڭلار.
يىگىتلەر، بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن،
چۈنكى ئېتىقادىڭلار كۈچلۈك،
خۇدانىڭ سۆزى قەلبىڭلاردا ياشايدۇ،
شەيتان ئۈستىدىنمۇ غەلىبە قىلدىڭلار.

15 بۇ دۇنيانى ۋە بۇ دۇنيادىكى ئىشلارنى سۆيمەڭلار. بۇ دۇنيانى
سۆيسەڭلار، ئەرشتىكى ئاتىمىزنى سۆيمىگەن بولىسىلەر. 16 چۈنكى، بۇ
دۇنيادىكى ئىشلار، يەنى جىسمانىي ھەۋەس، ئاچكۆزلۈك ۋە مەغرۇرلۇققا
ئوخشاشلارنىڭ ھەممىسى بۇ دۇنياغا مەنسۇپ بولۇپ، ئۇلار ھەرگىزمۇ
ئەرشتىكى ئاتىمىزدىن كەلگەن ئەمەس. 17 بۇ دۇنيا ۋە ئۇنىڭدىكى
ھەۋەسلەرنىڭ ھەممىسى ئۆتۈپ كېتىدۇ. لېكىن، خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل
قىلغان كىشى مەڭگۈ ياشايدۇ.

ئەيسا مەسىھنىڭ رەقىبى

18 ئەزىز باللىرىم، زامان ئاخىرى بولۇپ قالدى. سىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ
رەقىبىنىڭ ئاخىر زاماندا كېلىدىغانلىقىنى ئاڭلىغان. ئەمەلىيەتتە، ھازىرنىڭ

ئۆزىدىلا نۇرغۇنلىرى مەيدانغا چىقتى. بۇنىڭدىن زامان ئاخىرى بولۇپ
قالغانلىقى بىزگە مەلۇم. [19] ئۇلار ئارىمىزدىن چىقتى، لېكىن ئۇلار بىزنىڭ
كىشىلىرىمىزدىن ئەمەس. چۈنكى، بىزنىڭ كىشىلىرىمىزدىن بولغان بولسا،
بىزدىن ئايرىلمىغان بولاتتى. ئۇلارنىڭ ئايرىلىپ كېتىشى ھېچقايسىسىنىڭ
راستىنلا بىزنىڭ كىشىلىرىمىزدىن ئەمەسلىكىنى كۆرسىتىپ بەردى.
[20] سىلەر بولساڭلار ئەيسا مەسىھتىن مۇقەددەس روھنى قوبۇل
قىلدىڭلار. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەممىڭلار ھەقىقەتنى بىلىسىلەر. [21] سىلەرگە بۇ
خەتنى يېزىشىمدىكى سەۋەب، سىلەرنىڭ ھەقىقەتنى بىلمىگەنلىكىڭلار
ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ھەقىقەتنى بىلىپ، يالغانچىلىقنىڭ ھەقىقەتتىن كېلىپ
چىقمايدىغانلىقىنى چۈشەنگەنلىكىڭلار ئۈچۈندۇر.
[22] ئەمىسە، كىم ئۇچىغا چىققان يالغانچى؟ ھەزرىتى ئەيسانى رەت
قىلىپ، ئۇنى «مەسىھ، يەنى قۇتقۇزغۇچى ئەمەس» دەپ قارىغان ئادەم
ئۇچىغا چىققان يالغانچىدۇر! ئەرشتىكى ئاتىمىزنى ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا
مەسىھنى رەت قىلغان كىشى ئەيسا مەسىھنىڭ رەقىبىدۇر. [23] خۇدا ئۆز
ئوغلىنى رەت قىلغانلارنىڭ ئاتىسى بولمايدۇ. ئەكسىچە، ئۇنى ئېتىراپ
قىلغانلارنىڭ ئاتىسى بولىدۇ.
[24] بۇرۇندىن ئاڭلاپ كېلىۋاتقان تەلىمنى داۋاملىق قەلبىڭلاردا ساقلاڭلار.
شۇنداق قىلساڭلار، سىلەرمۇ داۋاملىق ئەرشتىكى ئاتىمىز ۋە ئۇنىڭ ئوغلىغا
باغلىنىپ ياشاۋاتقان بولىسىلەر. [25] ئەيسا مەسىھنىڭ بىزگە قىلغان ۋەدىسى
بىزنى مەڭگۈ ھاياتلىققا ئېرىشتۈرۈشتۇر.
[26] سىلەرنى ئازدۇرماقچى بولغانلارنى كۆزدە تۇتۇپ، بۇلارنى سىلەرگە
يازدىم. [27] سىلەرگە كەلسەك، ئەيسا مەسىھ سىلەرگە ئاتا قىلغان مۇقەددەس
روھ قەلبىڭلاردا بولغاچقا، سىلەر باشقىلارنىڭ يېڭى تەلىمگە موھتاج
ئەمەسسىلەر. مۇقەددەس روھ سىلەرگە ھەممە ھەقىقەتنى ئۆگىتىدۇ.
چۈنكى، ئۇ ھەقتۇر، يالغان ئەمەستۇر. شۇڭا، مۇشۇ ھەقىقەت بويىچە

داۋاملىق ئەيسا مەسىھكە باغلىنىپ ياشاڭلار.
28 دېمەك، ئەزىز باللىرىم، داۋاملىق ئەيسا مەسىھكە باغلىنىپ ياشاڭلار.
شۇنداق قىلساڭلار، ئۇ قايتىپ كەلگەندە يۈرىكىمىز توق تۇرىدۇ ھەم ئۇنىڭ
ئالدىدا خىجالەتچىلىكتە قالمايمىز. 29 خۇدانىڭ ئادىل ئىكەنلىكىنى
بىلگەنىكەنسىلەر، ئادىللىقتا ئەمەل قىلغۇچىلارنىڭ ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى
ئىكەنلىكىنىمۇ بىلەلەيسىلەر.

بىز خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى

3 1 قاراڭلار، ئەرشتىكى ئاتىمىز بىزگە نەقەدەر مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسەتكەن-ھە! ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى شۇنچىلىك چوڭقۇركى،
ئۇ بىزنى «پەرزەنتلىرىم» دەپ ئاتىدى. ھەقىقەتەنمۇ بىز خۇدانىڭ
پەرزەنتلىرىمىز. بىراق، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغانلار ئەرشتىكى
ئاتىمىزنى تونۇمىغانلىقتىن، بىزنىڭ خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى ئىكەنلىكىمىزنىمۇ
تونۇپ يېتەلمەيدۇ. 2 قەدىرلىك قېرىنداشلار، بىز ھازىر خۇدانىڭ
پەرزەنتلىرىمىز، لېكىن كەلگۈسىدە قانداق بولىدىغانلىقىمىز تېخى بىزگە
ئوچۇق ئايان قىلىنمىغان. بىراق، ئەيسا مەسىھ قايتىپ كەلگەندە، ئۇنىڭغا
ئوخشاش بولىدىغانلىقىمىزنى بىلىمىز. چۈنكى، شۇ چاغدا ئۇ قانداق بولسا، بىز
ئۇنى شۇ پېتى كۆرىمىز. 3 ئەيسا مەسىھكە بۇ ئۈمىدنى باغلىغان ھەرقانداق
كىشى ئۆزىنى پاك تۇتىدۇ. چۈنكى، ئەيسا مەسىھ پاكتۇر.
4 گۇناھ سادىر قىلغان كىشى خۇدانىڭ قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان بولىدۇ.
چۈنكى، گۇناھ سادىر قىلغانلىق خۇدانىڭ قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغانلىقتۇر.
5 ھالبۇكى، سىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ ئىنسانلارنى گۇناھدىن ئازاد قىلىش
ئۈچۈن دۇنياغا كەلگەنلىكىنى ۋە ئۇنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر.
6 شۇڭا، ئەيسا مەسىھكە باغلىنىپ ياشاۋاتقان كىشى گۇناھ سادىر

قىلىۋەرمەيدۇ. گۇناھ سادىر قىلىۋېرىدىغان كىشى ئەيسا مەسىھنى
چۈشەنمىگەن ۋە ئۇنى تونۇپ يەتمىگەن بولىدۇ.
7 ئەزىز بالىلىرىم، كىشىلەر سىلەرنى ئالداپ كەتمىسۇن. ھەققانىيلىققا
ئەمەل قىلغان كىشى ئەيسا مەسىھ ھەققانىي بولغىنىدەك ھەققانىيدۇر.
8 لېكىن، گۇناھ سادىر قىلىۋېرىدىغان كىشى شەيتانغا مەنسۇپتۇر. چۈنكى،
شەيتان ئەلمىساقتىن تارتىپ گۇناھ سادىر قىلىپ كەلمەكتە. خۇدانىڭ ئوغلى
ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشتىكى مەقسىتى شەيتاننىڭ قىلمىشلىرىنى
يوقىتىشتۇر. 9 خۇدانىڭ پەرزەنتى بولغان كىشى گۇناھ سادىر قىلىۋەرمەيدۇ.
ئۇنىڭدا خۇدانىڭ تەبىئىتى مەۋجۇت بولغاچقا، گۇناھ سادىر قىلىۋېرەلمەيدۇ.
10 ھەققانىي يول تۇتمايدىغان ياكى قېرىنداشىغا مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسەتمەيدىغان كىشى خۇدانىڭ پەرزەنتى ئەمەستۇر. خۇدانىڭ
پەرزەنتلىرى بىلەن شەيتاننىڭ پەرزەنتلىرى مانا مۇشۇنىڭ بىلەن پەرقلىنىدۇ.

بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى

11 بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى! مانا بۇ، سىلەر
بۇرۇندىن ئاڭلاپ كېلىۋاتقان تەلىم. 12 شەيتانغا مەنسۇپ بولۇپ، ئىنىسىنى
ئۆلتۈرگەن قابىلغا ئوخشاش بولماڭلار! قابىل نېمىشقا ئىنىسىغا ئۆچمەنلىك
قىلىپ، ئۇنى ئۆلتۈردى؟ ئۇ ئۆزىنىڭ قىلغانلىرى ناھەق، ئىنىسىنىڭ قىلغانلىرى
ھەق بولغانلىقى ئۈچۈن شۇنداق قىلغان. 13 شۇڭا، قېرىنداشلار، ئەيسا
مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغانلار سىلەرگە ئۆچمەنلىك قىلسا، بۇنىڭغا ھەيران
قالماڭلار. 14 بىز قېرىنداشلارغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكەنلىكىمىزدىن،
ئۆلۈمدىن مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئۆتكەنلىكىمىزنى بىلىمىز. مېھىر-مۇھەببەتلىك
بولمىغان كىشى ئۆلۈمنىڭ ئىلكىدە قالىدۇ. 15 قېرىندىشىغا ئۆچمەنلىك قىلغان
كىشى خۇدانىڭ نەزىرىدە قاتىلدۇر. ھېچقانداق بىر قاتىلنىڭ مەڭگۈلۈك ھاياتقا

ئىگە بولالمايدىغانلىقىنى بىلىسىلەر. [16] بىز مېھىر ـ مۇھەببەتنىڭ نېمە
ئىكەنلىكىنى، ئەيسا مەسىھنىڭ بىز ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلغانلىقىدىن
بىلەلەيمىز. شۇڭا، بىزمۇ قېرىنداشلىرىمىز ئۈچۈن ئۆز جېنىمىزنى پىدا قىلىشقا
تەييار تۇرۇشىمىز كېرەك. [17] ئەگەر مال ـ دۇنياسى بار بولغان كىشى
قېرىندىشىنىڭ ئېھتىياجىنى كۆرۈپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ياردەم قىلمىسا، بۇنداق
كىشىدە نەدىمۇ خۇدانىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى بولسۇن؟ [18] ئەزىز باللىرىم،
قۇرۇق سۆز بىلەن ئەمەس، بەلكى ئەمەلىيەت ۋە ھەقىقەت بىلەن باشقىلارغا
مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتەيلى.

خۇدا ئالدىدا يۈرىكىمىز توق بولسۇن

[19] بىز قېرىنداشلىرىمىزغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتكەنلىكىمىزدىن
ئۆزىمىزنىڭ ھەقىقەتكە مەنسۇپ ئىكەنلىكىمىزنى بىلەلەيمىز ۋە خۇدانىڭ
ئالدىدا ئۆزىمىزنى خاتىرجەم قىلالايمىز. [21] شۇنداقتىمۇ، بەزىدە ۋىجدانىمىز
يەنىلا ئازابلانسا، شۇنى بىلىشىمىز كېرەككى، خۇدا ۋىجدانىمىزدىن ئۇلۇغ ۋە
ھەممىنى بىلگۈچىدۇر. [21] قەدىرلىك قېرىنداشلار، ئەگەر ۋىجدانىمىز
ئازابلانمىسا، يۈرىكىمىز توق ھالدا خۇدانىڭ ئالدىغا بارالايمىز. [22] شۇنداقلا،
خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىپ، ئۇنى خۇرسەن قىلىدىغان ئىشلارنى
قىلغانلىقىمىزدىن، ئۇنىڭدىن تىلىگەنلىرىمىزگە ئېرىشەلەيمىز. [23] خۇدانىڭ
ئەمرى شۇكى، ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشىمىز ھەمدە ئەيسا
مەسىھنىڭ بىزگە بۇيرۇغىنىدەك، بىر ـ بىرىمىزگە مېھىر ـ مۇھەببەت
كۆرسىتىشىمىزدىن ئىبارەتتۇر. [24] خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغان كىشى
خۇداغا باغلىنىپ ياشىغان ۋە خۇدا ئۇنىڭ قەلبىدە ياشىغان بولىدۇ. خۇدانىڭ
قەلبىمىزدە ياشايدىغانلىقىنى ئۇنىڭ بىزگە ئاتا قىلغان مۇقەددەس روھىدىن
بىلىمىز.

ساختا پەيغەمبەرلەردن ھەزەر ئەيلەڭلار

4 [1]قەدرلك قېرنداشلار، «مۇقەددەس روھ ئارقلق ۋەھيي
يەتكۈزدۇم» دەيدغانلارنڭ ھەممسگلا ئشەنمەڭلار. ئۇلارنڭ
روھنڭ خۇدادن كەلگەن ـ كەلمگەنلكنى پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن،
ئۇلارنى سناڭلار. چۈنكى، نۇرغۇن ساختا پەيغەمبەرلەر دۇنيانڭ ھەممە
جايلردا پەيدا بولدى. [2]بر كشدە خۇدانڭ روھنڭ بار ياكى يوقلۇقنى
مۇنداق پەرقلەندۈرۈشكە بولدۇ: ئەيسا مەسھنڭ دۇنياغا ئنسان تېندە
كەلگەنلكنى ئېتراپ قلغان كشدە خۇدانڭ روھى بار بولدۇ. [3]براق،
بۇنى ئېتراپ قلمغان كشدە* خۇدانڭ روھى يوق بولدۇ. بۇنداقلاردا
ئەيسا مەسھنڭ رەقبنڭ روھى باردۇر. بۇ روھنڭ كېلدغانلقى
توغرۇلۇق ئاڭلغاندڭلار. دەرۋەقە، ئۇ ھازرمۇ دۇنيادا مەۋجۇتتۇر.
[4]ئەزز باللرم، سلەر بولساڭلار خۇداغا مەنسۇپ، سلەر ساختا
پەيغەمبەرلەر ئۈستدن غەلبە قلدڭلار. چۈنكى، سلەردكى مۇقەددەس
روھنڭ كۈچ ـ قۇدرتى بۇ دۇنيادكى شەيتاننڭ كۈچدن ئۇلۇغدۇر.
[5]ساختا پەيغەمبەرلەر بۇ دۇنياغا مەنسۇپ. شۇڭا، ئۇلار بۇ دۇنيانڭ
سۆزلرنى قلدۇ، ئەيسا مەسھكە ئېتقاد قلمغانلارمۇ ئۇلارنڭ
سۆزلرنى ئاڭلايدۇ. [6]بز بولساق خۇداغا مەنسۇپ. شۇڭا، خۇدانى تونۇغان
كشى بزنڭ سۆزلرمزنى ئاڭلايدۇ. خۇداغا مەنسۇپ بولمغان كشى
بولسا بزنڭ سۆزلرمزنى ئاڭلمايدۇ. مانا بۇنڭدن بر كشدە ھەققەتكە
يېتەكلەيدغان روھ ياكى يالغانچلققا ئازدۇردغان روھنڭ بارلقنى
بلگلى بولدۇ.

* 3. شۇ ۋاقتلاردا، بەزلەر ئەيسا مەسھنى «ئنسان ئەمەس، بەلكى بر خل روھ» دەپ، خاتا تەلم بەرگەندى.

خۇدا ئۆزى مېھىر-مۇھەببەتتۇر

7 قەدىرلىك قېرىنداشلار، بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسىتەيلى. چۈنكى، مېھىر-مۇھەببەتنىڭ ئۆزى خۇدادىن كېلىدۇ. مېھىر-
مۇھەببەت كۆرسەتكەن كىشى خۇدانىڭ پەرزەنتى بولغان بولىدۇ ۋە خۇدانى
تونۇيدۇ. 8 مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتمىگەن كىشى خۇدانى تونۇمىغان
بولىدۇ. چۈنكى، خۇدا ئۆزى مېھىر-مۇھەببەتتۇر. 9 خۇدا بىزنى مەڭگۈلۈك
ھاياتقا ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ بىردىنبىر يېگانە ئوغلىنى بۇ دۇنياغا
ئەۋەتتى ۋە بۇنىڭ بىلەن بىزگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىنى كۆرسەتتى.
10 ھەقىقىي مېھىر-مۇھەببەت بىزنىڭ خۇداغا كۆرسەتكەن مېھىر-
مۇھەببىتىمىز ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ بىزگە كۆرسەتكەن مېھىر-
مۇھەببىتىدۇر. چۈنكى، ئۇ بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى
ئۈچۈن، ئۆز ئوغلىنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتتى.

11 قەدىرلىك قېرىنداشلار، خۇدا بىزگە شۇ قەدەر مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسەتكەن يەردە، بىزمۇ بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىشىمىز
كېرەك. 12 ھېچكىم ھېچقاچان خۇدانى كۆرگەن ئەمەس، لېكىن بىر-
بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتسەك، خۇدا قەلبىمىزدە ياشايدۇ ۋە
ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ھاياتىمىزدا مۇكەممەل ئىپادىلەنگەن بولىدۇ.
13 خۇداغا باغلىنىپ ياشاۋاتقانلىقىمىزنى ۋە خۇدانىڭ بىزنىڭ قەلبىمىزدە
ياشاۋاتقانلىقىنى ئۇنىڭ ئۆز روھىنى بىزگە ئاتا قىلغانلىقىدىن بىلىمىز.
14 ئەرشتىكى ئاتىمىز ئۆز ئوغلى ئەيسا مەسىھنى بۇ دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ
قۇتقۇزغۇچىسى بولۇشقا ئەۋەتتى. بۇنى بىز كۆردۇق ھەم بۇنىڭغا گۇۋاھلىق
بېرىمىز. 15 ئەگەر كىمدەكىم ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىنى
ئوچۇق ئېتىراپ قىلسا، خۇدا ئۇنىڭدا، ئۇمۇ خۇدادا ياشايدۇ. 16 بۇنىڭ بىلەن،
خۇدانىڭ بىزگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىنى تونۇپ يېتىمىز ۋە بۇنىڭدىن

گۇمانلانمايمىز. خۇدا ئۆزى مېھىر ـ مۇھەببەتتۇر. شۇڭا، مېھىر ـ مۇھەببەت
ئىچىدە ياشىغان كىشى خۇدادا ياشايدۇ، خۇدامۇ ئۇنىڭدا ياشايدۇ.
[17] مۇشۇنداق بولغاندا، مېھىر ـ مۇھەببەت بىزدە مۇكەممەللىشىدۇ. قىيامەت
كۈنى، خۇدانىڭ ئالدىدا يۈرىكىمىز توق بولىدۇ. چۈنكى، ئەيسا مەسىھ
خۇدانىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتقاندەك، ھازىر بىزمۇ بۇ
دۇنيادا شۇ مېھىر ـ مۇھەببەتتىن بەھرىمەندۇرمىز. [18] مېھىر ـ مۇھەببەتتە
قورقۇنچ بولمايدۇ. مېھىر ـ مۇھەببەت مۇكەممەل بولسا، قورقۇنچنى يوققا
چىقىرىدۇ. چۈنكى، قورقۇنچ خۇدانىڭ جازاسى بىلەن باغلىنىشلىق بولۇپ،
قورقۇنچ بار كىشىدە مېھىر ـ مۇھەببەت مۇكەممەل ئەمەستۇر.
[19] بىزنىڭ قەلبىمىز مېھىر ـ مۇھەببەتلىك، چۈنكى خۇدا ئالدى بىلەن
بىزگە مېھىر ـ مۇھەببەتلىك بولدى. [20] ئەگەر بىرى، «خۇدانى سۆيىمەن»
دەپ تۇرۇپ، قېرىنداشلىرىغا ئۆچمەنلىك قىلسا، ئۇ يالغانچىدۇر. چۈنكى،
كۆزىگە كۆرۈنۈپ تۇرغان قېرىندىشىغا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتمىگەن
كىشى كۆرۈپ باقمىغان خۇدانى قانداقمۇ سۆيسۇن؟ [21] شۇڭا، خۇدا بىزگە:
«خۇدانى سۆيگەن كىشى قېرىندىشىنىمۇ سۆيسۇن» دەپ ئەمر قىلغان.

ئېتىقادىمىز ئارقىلىق شەيتان ئۈستىدىن غەلىبە قىلىمىز

5 [1] ئەيسانىڭ مەسىھ، يەنى قۇتقۇزغۇچى ئىكەنلىكىگە ئىشەنگەن كىشى
خۇدانىڭ پەرزەنتى بولغان بولىدۇ. ئاتىسىنى سۆيىدىغان كىشى ئۇنىڭ
پەرزەنتلىرىنىمۇ سۆيىدۇ. [2] بىز ئۆزىمىزنىڭ خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىنى
سۆيىدىغانلىقىمىزنى قانداق بىلىمىز؟ خۇدانى سۆيۈپ، ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە
ئەمەل قىلىشىمىز ئارقىلىق بىلىمىز. [3] خۇدانى سۆيۈش ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە
ئەمەل قىلىش دېمەكتۇر. ئۇنىڭ ئەمرلىرىمۇ ئېغىر ئەمەس. [4] چۈنكى،
خۇدانىڭ پەرزەنتى بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئەيسا مەسىھكە بولغان ئېتىقادى

ئارقىلىق بۇ دۇنيادىكى يامانلىق ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدۇ. [5] بۇ دۇنيادىكى يامانلىق ئۈستىدىن غەلىبە قىلغۇچىلار زادى كىملەر؟ ئۇلار پەقەت ئەيسا مەسىھنى خۇدانىڭ ئوغلى، دەپ ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلاردۇر.

ئەيسا مەسىھكە بېرىلگەن گۇۋاھلىق

[6] ئەيسا مەسىھ دۇنياغا كەلگەندە، سۇدا چۆمۈلدۈرۈش رەسمىيىتىنىمۇ، كرېستكە مىخلىنىپ قان تۆكۈشىنىمۇ بېشىدىن ئۆتكۈزدى. ئۇ كەلگەندە، پەقەت سۇدا چۆمۈلدۈرۈش رەسمىيىتىدىن ئۆتۈپلا قالماستىن، بەلكى ئۆز قېنىنى تۆكۈپ قۇربانلىقنىمۇ بەردى. مۇقەددەس روھنىڭ ئۆزىمۇ بۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ. چۈنكى، خۇدانىڭ روھى ھەقىقەتتۇر.* [7] ئەيسا مەسىھ توغرۇلۇق ئۈچ گۇۋاھلىق بار. [8] بۇلار: مۇقەددەس روھ، چۆمۈلدۈرۈش سۈيى ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ تۆككەن قېنىدىن ئىبارەت. بۇ ئۈچىنىڭ گۇۋاھلىقى بىردەكتۇر. [9] بىز ئىنسانلارنىڭ گۇۋاھلىقىنى ئىشەنچلىك، دەپ قارىغان يەردە، خۇدانىڭ گۇۋاھلىقى تېخىمۇ ئىشەنچلىكتۇر. خۇدا ئۆز ئوغلى ئەيسا مەسىھ توغرىسىدا شۇنداق گۇۋاھلىق بەرگەن. [10] خۇدانىڭ ئوغلىغا ئېتىقاد قىلغان كىشى خۇدانىڭ گۇۋاھلىقىنى ھەق، دەپ بىلىدۇ. بىراق، خۇدانىڭ گۇۋاھلىقىغا ئىشەنمىگەن كىشى خۇدانى يالغانچى، دەپ قارىغان بولىدۇ. چۈنكى ئۇ، خۇدانىڭ ئۆز ئوغلى توغرۇلۇق بەرگەن گۇۋاھلىقىغا ئىشەنمىگەن بولىدۇ. [11] بۇ گۇۋاھلىق شۇكى، خۇدا بىزگە مەڭگۈلۈك ھاياتنى ئاتا قىلدى. بۇ ھاياتلىق بىزگە ئۇنىڭ ئوغلى ئارقىلىق كەلدى. [12] شۇڭا، خۇدانىڭ ئوغلىنى قوبۇل قىلغان

---

*6. مۇئەللىپ بۇ ئايەت ئارقىلىق ھەزرىتى ئەيسا پەقەت سۇغا چۆمۈلدۈرۈلگەندىن تارتىپ تاكى كرېستكە مىخلىنىش ھارپىسىغىچە بولغان ئارىلىقتا خۇدانىڭ ئوغلى بولغان، دېگەن يالغان تەلىملەرگە رەددىيە بېرىپ، خۇدانىڭ ئوغلى ھەزرىتى ئەيسانىڭ پەقەت سۇغا چۆمۈلدۈرۈلۈپلا قالماي، يەنە كرېستكىمۇ مىخلانغانلىقىنى تەكىتلىگەن.

كىشى ھاياتلىققا ئىگە بولغان بولىدۇ. بىراق، خۇدانىڭ ئوغلىنى قوبۇل قىلمىغان
كىشى ھاياتلىققا ئىگە بولمىغان بولىدۇ.

مەڭگۈلۈك ھايات

[13] مەن بۇلارنى خۇدانىڭ ئوغلىغا ئېتىقاد قىلغان سىلەرگە مەڭگۈلۈك
ھاياتقا ئىگە بولغانلىقىڭلارنى بىلسۇن، دەپ يازدىم. [14] خۇدانىڭ ئالدىدا يۈرىكىمىز
شۇنداق توقكى، خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ئۇيغۇن نېمىنى تىلىسەك، ئۇ دۇئا ـ
تىلاۋىتىمىزنى چوقۇم ئاڭلايدۇ. [15] ئۇنىڭ ئاڭلايدىغانلىقىنى بىلگەنىكەنمىز،
نېمىنى تىلىسەك، شۇنى بېرىدىغانلىقىنىمۇ بىلىمىز.
[16] بىرى قېرىندىشىنىڭ مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە ئېلىپ بارمىغۇدەك گۇناھ
سادىر قىلغانلىقىنى كۆرسە، ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلسۇن. بۇنىڭ بىلەن، خۇدا
ئۇنىڭ بۇ قېرىندىشىغا ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ. بۇ، ئۆلۈمگە ئېلىپ بارمىغۇدەك
گۇناھ ئۆتكۈزگەنلەرگە قارىتا ئېيتىلغان. لېكىن، مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە ئېلىپ
بارغۇدەك گۇناھمۇ بار. مەن سىلەرنى بۇنداق گۇناھ سادىر قىلغانلار ئۈچۈن
دۇئا قىلىڭلار دېمەيمەن. [17] ھەممە ئادالەتسىزلىك گۇناھتۇر. لېكىن
مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە ئېلىپ بارمايدىغان گۇناھمۇ بار. [18] خۇدانىڭ پەرزەنتى
بولغان كىشىنىڭ گۇناھ سادىر قىلىۋەرمەيدىغانلىقىنى بىلىمىز. چۈنكى،
خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھ بۇنداق كىشىنى قوغداپ قالىدۇ. شۇڭا،
شەيتانمۇ ئۇنىڭغا تېگەلمەيدۇ. [19] بىزگە مەلۇمكى، بىز خۇداغا مەنسۇپمىز.
ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغانلار بولسا شەيتاننىڭ باشقۇرۇشىدىدۇر.
[20] يەنە بىزگە مەلۇمكى، خۇدانىڭ ئوغلى دۇنياغا كەلدى ۋە ھەقىقىي خۇدانى
تونۇشىمىز ئۈچۈن، ئۇ بىزگە ئەقىل ـ پاراسەت ئاتا قىلدى. بىز ھەقىقىي
خۇداغا باغلىنىپ ياشاۋاتىمىز. چۈنكى، بىز ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھكە
باغلانغانمىز. ئەيسا مەسىھ ھەقىقىي خۇدادۇر ۋە مەڭگۈلۈك ھاياتتۇر!

21 ئەزىز بالىلىرىم، خۇداغا بېغىشلانغان قەلبىڭلاردىكى ئورۇننى
ھەرقانداق نەرسىلەرنىڭ ئىگىلىۋېلىشىدىن ساقلىنىڭلار.

يۇھاننا يازغان ئىككىنچى خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

مۇئەللىپ بۇ خېتىنى «خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىمغا ۋە ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىگە»، يەنى مەلۇم بىر ھەقىقىي ئېتىقادچى خانىمغا ياكى مەلۇم بىر ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يازغان. ئۇ بۇ خېتىدە ئېتىقادچىلارنى بىر ـ بىرىگە مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشكە، ئەيسا مەسىھ ھەققىدىكى تەلىملەردە چىڭ تۇرۇشقا ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ ئىنسان تېنىدە كەلگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايدىغان ساختا تەلىم بەرگۈچىلەردىن ھەزەر ئەيلەشكە چاقىرغان. مۇئەللىپ ئۆزىنىڭ شۇ ئېتىقادچىلار بىلەن تېزرەك كۆرۈشۈش ئارزۇسىنى ئىپادىلەش بىلەن خېتىنى تاماملىغان.

تېزىس:

1. سالام (1 ـــ 3 ـ ئايەتلەر)
2. مېھىر ـ مۇھەببەتلىك ھايات (4 ـــ 6 ـ ئايەتلەر)
3. ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنى رەت قىلىش (7 ـــ 11 ـ ئايەتلەر)
4. ئاخىرقى سۆز (12 ـ، 13 ـ ئايەتلەر)

يۇھاننا يازغان ئىككىنچى خەت

1 خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىمغا* ۋە ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىگە مەنكى
ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ يېتەكچىسىدىن سالام! مەن چىن كۆڭلۈمدىن
سىلەرنى سۆيىمەن. سىلەرنى يالغۇز مەنلا ئەمەس، خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى
تونۇپ يەتكەنلەرنىڭ ھەممىسى سۆيىدۇ. 2 چۈنكى، بۇ ھەقىقەت قەلبىمىزدە
ياشماقتا ۋە مەڭگۈ بىزگە يار بولىدۇ. 3 ئەرشتىكى ئاتىمىز ۋە ئۇنىڭ ئوغلى
ئەيسا مەسىھ ھەقىقەت ۋە مېھىر ـ مۇھەببەت ئىچىدە ياشايدىغان بىزلەرگە
مېھىر ـ شەپقەت، رەھىمدىللىك ۋە ئامانلىق ئاتا قىلغاي!

ھەقىقەت ۋە مېھىر ـ مۇھەببەت

4 پەرزەنتلىرىڭىزدىن بەزىلىرىنىڭ ئەرشتىكى ئاتىمىزدىن ئالغان ئەمر

* 1. خانىم ــ بىر جەھەتتىن ھەقىقىي بىر ئايال خانىمنى كۆرسىتىشى، يەنە بىر جەھەتتىن بىر ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

بويىچە ھەققەت يولىدا ماڭغانلىقىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن خۇرسەن بولدۇم.
[5] ھۆرمەتلىك خانىم، ئەمدى مەن سىزدىن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، بىز ھەممىمىز
بىر ـ بىرىمىزگە مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتىشىمىز كېرەك. مەن سىزگە
يېزىۋاتقانلىرىم يېڭى بىر ئەمر ئەمەس، بەلكى بىز بۇرۇندىن تارتىپ قوبۇل
قىلىپ كېلىۋاتقان ئەمردۇر. [6] مېھىر ـ مۇھەببەت خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل
قىلىپ ياشاش دېمەكتۇر. خۇدانىڭ ئەمرى بولسا سىلەر بۇرۇندىن تارتىپ
ئاڭلاپ كېلىۋاتقاندەك، مېھىر ـ مۇھەببەت يولىدا مېڭىشتۇر.
[7] نۇرغۇن ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر دۇنيانىڭ ھەممە جايلىرىدا پەيدا
بولدى. ئۇلار ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا ئىنسان تېنىدە كەلگەنلىكىنى ئېتىراپ
قىلمايدۇ. بۇنداقلار دەل ئالدامچى ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ رەقىبىدۇر. [8] خۇدا
يولىدا سىڭدۈرگەن ئەجرىڭلارنى يوقىتىپ قويماي، خۇدانىڭ تولۇق ئىنئامىغا
ئىگە بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، ئۆزۈڭلارغا ئاگاھ بولۇڭلار. [9] ئەيسا مەسىھنىڭ
تەلىملىرىدە چىڭ تۇرماي، ئۇنىڭدىن چەتنىگەنلەر خۇدائاتىغا باغلانمىغان
بولىدۇ. ئەيسا مەسىھنىڭ تەلىملىرىدە چىڭ تۇرغانلار بولسا ئەرشتىكى
ئاتىمىز ۋە ئۇنىڭ ئوغلىغا باغلىنىپ ياشاۋاتىدۇ. [10] ئەگەر بىرەر كىشى
سىلەرنىڭ جامائەتچىلىكىڭلارغا ئەيسا مەسىھنىڭ تەلىملىرىنى ئەمەس،
بەلكى باشقىچە تەلىم ئېلىپ كەلگەن بولسا، ئۇنى ئۆيۈڭلارغا تەكلىپ
قىلماڭلار ھەم ئۇنى قارشى ئالماڭلار. [11] چۈنكى، ئۇنداق ئادەمنى قارشى
ئالغان كىشى ئۇنىڭ يامان ئىشلىرىغا شېرىك بولغۇچىدۇر.

ئاخىرقى سۆز

[12] سىلەرگە دەيدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى. لېكىن، قەغەز
بىلەن سىياھنى ئىشلەتكەندىن كۆرە، خۇشاللىقىمىزنىڭ تولۇپ تېشىشى

ئۇچۇن، يېنىڭلارغا بېرىپ دىدار كۆرۈشۈپ سۆزلىشىشنى ئەۋزەل بىلدىم.
13 خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان ھەدىڭىزنىڭ پەرزەنتلىرىدىن* سىزگە سالام!

---

*13. ھەدىڭىزنىڭ پەرزەنتلىرى ــ يۇھاننا تۇرغان جايدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

يۇھاننا يازغان ئۈچنچى خەت

(قسقچە چۈشەندۈرۈش)

مۇئەللپ بۇ خەتنى ئېتقادچلار جامائەتچلـكنڭ گايۇس ئسملك يېتەكچسگە يازغان بولۇپ، ئۇ خېتدە گايـۇسنڭ ئېتقادچلارغا قزغنلق بلەن يـاردەم قلغانلقدن ئۇنى ماختاش بلەن برگە دئوترپ ئسملك بر كشنى ئەيبلگەن.

تېزس:

1. دۇئايسالام (1 ــ 4 ـ ئايەتلەر)
2. گايۇسنى ماختاش (5 ــ 8 ـ ئايەتلەر)
3. دئوترپنڭ قلمشلرى (9 ـ ، 10 ـ ئايەتلەر)
4. دېمترنڭ ياخشى ئشلرى (11 ـ ، 12 ـ ئايەتلەر)
5. ئاخرقى سۆز (13 ــ 15 ـ ئايەتلەر)

يۇھاننا يازغان
ئۈچىنچى خەت

[1] قەدىرلىك گايۇسقا، مەنكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ
يېتەكچىسىدىن سالام! مەن چىن كۆڭلۈمدىن سېنى سۆيىمەن. [2] قەدىرلىك
دوستۇم، قەلبىڭ ساغلام بولغاندەك، ھەممە ئىشلىرىڭنىڭ ئوڭۇشلۇق ۋە
تېنىڭنىڭ سالامەت بولۇشىغا تىلەكداشمەن. [3] بەزى قېرىنداشلار كېلىپ،
سېنىڭ خۇدانىڭ ھەقىقىتىدە چىڭ تۇرغانلىقىڭنى، يەنى ھەقىقەت يولىدا
داۋاملىق مېڭىۋاتقانلىقىڭنى ئېيتقاندا، مەن بەك خۇرسەن بولدۇم. [4] مەن
ئۈچۈن، پەرزەنتلىرىمنىڭ ھەقىقەت يولىدا مېڭىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاشتىنمۇ چوڭ
خۇشاللىق يوقتۇر.

خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولىدىغانلارغا ياردەم بېرىش

[5] قەدىرلىك دوستۇم، ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلىش يولىدا كەلگەن
قېرىنداشلارنىڭ بەزىلىرى ھەتتا ساڭا ناتونۇش بولسىمۇ، سەن ئۇلارغا ياردەم

بىرىپ كەلدىڭ. بۇ سېنىڭ خۇداغا بولغان ساداقەتمەنلىكىڭنى كۆرسىتىدۇ.
[6] ئۇلار بۇ يەردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ئالدىدا سېنىڭ بۇ مېھىر ـ
مۇھەببىتىڭگە گۇۋاھلىق بەردى. ئۇلارنى بۇنىڭدىن كېيىنمۇ داۋاملىق
كۆتۈۋېلىپ، خۇدانى خۇرسەن قىلغان ھالدا ئۇلارنىڭ سەپىرىگە ياردەم
بەرسەڭ، ياخشى قىلغان بولىسەن. [7] چۈنكى، ئۇلار بۇ سەپەردە ئېتىقاد
قىلمىغانلارنىڭ ھەرقانداق ياردىمىنى قوبۇل قىلماي، ئەيسا مەسىھنىڭ
خىزمىتىدە يولغا چىقتى. [8] شۇڭا، بىز بۇنداق ئىخلاسمەن كىشىلەر بىلەن
بىرلىكتە ھەقىقەت يولىدا خىزمەت قىلىش ئۈچۈن، ئۇلارنى قوللاپ ـ
قۇۋۋەتلىشىمىز كېرەك.
[9] بۇ توغرۇلۇق جامائەتچىلىككە بىر پارچە خەت يازغانىدىم. لېكىن،
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۆزىنى چوڭ تۇتۇۋالغان، جامائەتچىلىككە باشلىق بولۇش
تەمەسىدە بولغان دىئوترىپ بىزنىڭ سۆزىمىزگە كىرمىدى. [10] شۇنىڭ ئۈچۈن،
مەن بارغاندا، ئۇنىڭ قىلغان ئەسكىلىكلىرىنى يۈزىگە سالىمەن. ئۇ بىزگە
رەزىل سۆزلەر بىلەن ھۇجۇم قىلىۋاتىدۇ. ئۇ بۇنىڭ بىلەنلا چەكلىنىپ قالماي،
ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمىتىنى قىلىش ئۈچۈن كەلگەن قېرىنداشلىرىمىزنىمۇ
قوبۇل قىلمايۋاتىدۇ. ھەتتا بۇ قېرىنداشلىرىمىزنى قوبۇل قىلماقچى بولغان
كىشىلەرنى توسۇپ، ئۇلارنى جامائەتچىلىكتىن قوغلاپ چىقىرىۋاتىدۇ.
[11] قەدىرلىك دوستۇم، يامانلىقتىن ئەمەس، ياخشىلىقتىن ئۈلگە ئال.
ياخشىلىق قىلغان كىشى خۇداغا مەنسۇپتۇر. يامانلىق قىلغان كىشى خۇدانى
تونۇپ يەتمىگەندۇر.
[12] دېمىترىگە كەلسەك، ھەممەيلەن ئۇنى ياخشى ئادەم، دەپ
ماختىماقتا. بۇنى ئۇنىڭ ھەقىقەت يولىدا قانداق ماڭغانلىقىدىنمۇ بىلگىلى
بولىدۇ. بىزمۇ ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمىز. گۇۋاھلىقىمىزنىڭ راستلىقىنى سەنمۇ
بىلىسەن.

ئاخىرقى سۆز

13 ساڭا دەيدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى. لېكىن، قەلەم بىلەن
سىياھنى ئىشلەتكەندىن كۆرە، 14 سەن بىلەن پات ئارىدا دىدار كۆرۈشۈشنى
ئەۋزەل بىلدىم. شۇ چاغدا سۆزلىشەرمىز. 15 ئامانلىق ساڭا يار بولسۇن!
دوستلىرىڭدىن ساڭا سالام. سەنمۇ ئۇ يەردىكى دوستلىرىمىزنىڭ ھەممىسىگە
مەندىن سالام ئېيتقايسەن.

يەھۇدا يازغان خەت

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

بۇ خەتنىڭ مۇئەللىپى ئەيسا مەسىھنىڭ ئىنىسى يەھۇدادۇر.

بۇ خەت پېترۇس يازغان ئىككىنچى خەت بىلەن مەزمۇن جەھەتتە ئوخشاش بولۇپ، مۇئەللىپىنىڭ بۇ خەتنى يېزىشىدىكى مەقسىتى ئېتىقادچىلارنى ئۆزلىرىنى ئېتىقادچى دەپ ئاتىۋالغان ساختا تەلىم بەرگۈچىلەردىن ئاگاھلاندۇرۇشتۇر.

مۇئەللىپىنىڭ بۇ خەتنى قەيەردىكى ئېتىقادچىلارغا يازغانلىقى ئېنىق ئەمەس. بىراق، خەتنىڭ مەزمۇنى ناھايىتى ئېنىق بولۇپ، ئۇ ئېتىقادچىلارنى ئۆزلىرىنىڭ ئارىسىغا سوقۇنۇپ كىرىۋالغان ساختا تەلىم بەرگۈچىلەردىن ھەزەر ئەيلەشكە، ئۇلارغا ۋە ئۇلارنىڭ تەلىملىرىگە قارشى تۇرۇشقا چاقىرغان. ئۇ يەنە ئېتىقادچىلارنى ئېتىقادىدا چىڭ تۇرۇشقا ھەمدە ئېتىقادىدا تەۋرەنگۈچىلەرگە ياردەم بېرىشكە ئۈندىگەن.

تېزىس:

1. سالام (1 ـ، 2 ـ ئايەتلەر)
2. ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر ھەققىدە (3 ـــ 16 ـ ئايەتلەر)
3. ئاگاھلاندۇرۇش ۋە تاپىلاش (17 ـــ 23 ـ ئايەتلەر)
4 خۇداغا مەدھىيىلەر (24 ـــ 25 ـ ئايەتلەر)

يەھۇدا يازغان
خەت

[1] ئەيسا مەسىھنىڭ خىزمەتكارى، ياقۇپنىڭ ئىنىسى مەنكى يەھۇدادىن،
خۇدائاتىمىز تەرىپىدىن چاقىرىلغان، ئۇنىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتىگە ئېرىشكەن،
ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن قوغداپ قېلىنغانلارغا سالام. [2] خۇدا سىلەرگە
ھەسسىلەپ رەھىمدىللىك، ئامانلىق ۋە مېھىر ـ مۇھەببەت ئاتا قىلغاي!

ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنىڭ گۇناھلىرى
ۋە ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتى

[3] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، مەن ئەسلى سىلەرگە ھەممىمىز بەھرىمەن
بولىۋاتقان قۇتقۇزۇلۇش توغرىسىدا يېزىشقا ئىنتىزار بولۇپ كەلگەنىدىم. بىراق،
ھازىر بۇنىڭ ئورنىغا سىلەرنى خۇش خەۋەرنىڭ ھەقىقىتىنى ساقلاش ئۈچۈن
كۈرەش قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈش مەقسىتىدە، بۇ خەتنى يېزىش
كېرەكلىكىنى ھېس قىلدىم. خۇدا بۇ ئۆزگەرمەس ھەقىقەتنى بىر يولىلا

ئۆزىنىڭ مۇقەددەس خەلقىگە ئامانەت قىلغان. [4] بۇ خەتنى چوقۇم يېزىشىم كېرەك، چۈنكى خۇدا يولىدا ماڭمىغان بەزى كىشىلەر ئاراڭلارغا سۇقۇنۇپ كىرىۋېلىپ، بۇزۇقچىلىق قىلىۋەرسەكمۇ خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى بىلەن كەچۈرۈلىمىز، دېگەندەك تەلىملەرنى بېرىپ، بىردىنبىر ئىگىمىز ۋە رەببىمىز بولغان ئەيسا مەسىھنى رەت قىلماقتا. ئۇلارنىڭ سوراققا تارتىلىشى ھەققىدە مۇقەددەس يازمىلاردا بۇرۇنلا پۈتۈلگەن.

[5] بۇرۇن رەببىمىز ئۆز خەلقى بولغان ئىسرائىللارنى مىسىردىكى قۇللۇقتىن قۇتقۇزدى. لېكىن، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئۆزىگە ئىشەنمىگەنلەرنى كېيىن ھالاك قىلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسىدىن خەۋىرىڭلار بولسىمۇ، مەن ئۇنى يەنىلا ئېسىڭلارغا سېلىشنى توغرا تاپتىم. [6] يەنە شۇنىمۇ ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، ئۆز ۋەزىپىسىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىشنى خالىماي، ئۆز ئورۇنلىرىنى تاشلاپ كەتكەن پەرىشتىلەرنى رەببىمىز ئۇلۇغ قىيامەت كۈنىنىڭ سورىقىغىچە مەڭگۈ ئېچىلمايدىغان كىشەنلەر بىلەن كىشەنلەپ قاراڭغۇلۇققا تاشلىدى. [7] سودوم، گومورا ۋە ئۇلارنىڭ ئەتراپىدىكى شەھەرلەرنىڭ خەلقلىرىنىمۇ يادىڭلاردىن چىقارماڭلار. ئۇلار خۇددى خۇداغا بويسۇنمىغان پەرىشتىلەرگە ئوخشاش، خۇداغا بويسۇنماي، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق ۋە غەيرىي شەھۋانىيلىقلارغا بېرىلىپ كېتىپ، ئاخىرى ئوتتا كۆيدۈرۈلگەن. بۇ خەلقلەر يامانلىق قىلغۇچىلارنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ مەڭگۈلۈك ئوتتىن ئىبارەت ئىكەنلىكىگە ئىبرەت قىلىندى.

[8] ئاراڭلارغا كىرىۋالغان بۇ ئادەملەر «خۇدادىن ۋەھىي كەلدى» دەپ، بۇزۇقلۇق قىلىپ، شۇ تەرىقىدە ئۆز تەنلىرىنى بۇلغىماقتا. ئۇلار خۇدانىڭ ھوقۇقىغا پىسەنت قىلماي، ئەرشتىكى ئۇلۇغلارغا كۇپۇرلۇق قىلماقتا. [9] ھەتتا باش پەرىشتە مىكائىلمۇ مۇسانىڭ جەسىتى توغرىسىدا شەيتان بىلەن تالاش ـ تارتىش قىلغاندا، ئۇنى ھاقارەتلىك سۆزلەر بىلەن ئەيىبلەشكە پېتىنالمىغان، پەقەت «سېنى پەرۋەردىگار ئەيىبلىسۇن» دەپلا قويغان.

[10] لېكىن، بۇ كىشلەر ئۆزلىرى چۈشەنمەيدىغان ئىشلار ئۈستىدە كۇپۇرلۇق قىلىدۇ. ئۇلار ئەقلسىز هايۋانلاردەك، ئۆز تەبىئىتىنىڭ ئىنكاسى بويىچە ياشاپ، شۇ ئارقىلىق ئۆزلىرىنى هالاك قىلىدۇ. [11] بۇلارنىڭ هالىغا ۋاي! چۈنكى، ئۇلار ئۆز ئىنىسىنى ئۆلتۈرگەن قابىلنىڭ يولى بىلەن ماڭدى. پۇل تېپىش ئۈچۈن، بىلئامغا ئوخشاش ھەرقانداق يامان ئىشنى قىلدى. كوراھ خۇداغا قارشى ئىسيان كۆتۈرۈپ هالاك بولغاندەك، ئۇلارمۇ ئاخىر هالاك بولىدۇ.

[12] دوستانە زىياپەتلىرىڭلاردا تارتىنماي، سىلەر بىلەن رەببىمىزنىڭ داستىخىنىغا داخىل بولغان بۇ كىشلەر سىلەرگە داغ كەلتۈرىدۇ. ئۇلار ئۆز نەپسىنىلا ئويلاپ، شامال ھەيدىگەن يامغۇرسىز بۇلۇتلاردەك بولۇپ، پۈتۈنلەي قۇرۇپ كېتىپ، يىلتىزىدىن قومۇرۇپ تاشلانغان كەچ كۈزنىڭ مېۋىسىز دەرەخلىرىگە ئوخشايدۇ. [13] خۇددى دېڭىزنىڭ دەھشەتلىك دولقۇنلىرى مەينەتچىلىكنى قىرغاقا ئۇرۇپ چىقارغاندەك، ئۇلار ئۆز بۇزۇقچىلىقىنىڭ چاۋىسىنى چىتقا يايىدۇ. ئۇلار خۇددى ئېقىپ چۈشكەن يۇلتۇزلارغا ئوخشاش بولۇپ، مەڭگۈلۈك هازىرلاپ قويۇلغان قاپقاراڭغۇلۇققا يۇزلىنىدۇ.

[14] ئادەم ئاتىنىڭ يەتتىنچى ئەۋلادى بولغان هانوخ بۇ كىشلەر توغرىسىدا مۇنداق دەپ ئالدىن ئېيتقان:

> «قاراڭلار، رەببىمىز تۈمەنمىڭلىغان مۇقەددەس پەرىشتىلىرى بىلەن كەلمەكتە. [15] ئۇ پۈتكۈل ئىنسانلارنى سوراق قىلىپ، ئۇنىڭ يولىدا ماڭمىغان ھەربىر ئىنساننىڭ خۇداغا قارشى هالدا قىلغان يامانلىقلىرى، شۇنداقلا بۇ گۇناھكارلارنىڭ رەببىمىزگە قارشى قىلغان بارلىق كۇپۇرلۇقلىرى تۈپەيلىدىن ئۇلارنى جازالايدۇ.»

[16] بۇ كىشىلەر ھامان غوتۇلداپ، ئاغرىنىپ يۈرىدۇ. ئۆز ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرىدۇ، ماختىنىپ سۆزلەيدۇ، ئۆز مەنپەئىتى ئۈچۈن باشقىلارغا خۇشامەتچىلىك قىلىدۇ.

ئاگاھلاندۇرۇش ۋە تاپىلاش

[17] قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، سىلەر رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ ئالدىن ئېيتقان سۆزلىرىنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار. [18] ئۇلار سىلەرگە: «ئاخىر زاماندا، گۇناھقا پاتقان ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرىپ، خۇدانى مازاق قىلىدىغانلار چىقىدۇ» دېگەنىدى. [19] ئۇلار ئاراڭلارغا بۆلگۈنچىلىك سالىدىغان، ئۆز تەبىئىتى تەرىپىدىن ئىدارە قىلىنغان، قەلبىدە مۇقەددەس روھ بولمىغان كىشىلەردۇر.

[20] لېكىن سىلەر، قەدىرلىك قېرىنداشلىرىم، ئۆزۈڭلارنى ئىنتايىن مۇقەددەس بولغان ئېتىقادىڭلارنىڭ ئۇلى ئۈستىدە ئۆسۈپ يېتىلدۈرۈڭلار ۋە مۇقەددەس روھقا تايىنىپ دۇئا قىلىڭلار. [21] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ رەھىمدىللىك بىلەن سىلەرگە بېرىدىغان مەڭگۈلۈك ھاياتىنى كۈتۈپ، خۇدانىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى ئىچىدە ياشاڭلار. [22] ئېتىقادىدا تەۋرىنىۋاتقانلارغا رەھىم قىلىڭلار. [23] بەزى كىشىلەرنى خۇددى ئوتتىن قۇتقۇلدۇرغاندەك، خۇدانىڭ جازاسىدىن قۇتۇلدۇرۇۋېلىڭلار. يەنە بەزىلەرگە رەھىم قىلىڭلار. بىراق، سىلەر خۇددى بىر ئادەمنىڭ بۇلغانغان كىيىمىدىن يىرگەنگەندەك، ئۇلارنىڭ قىلغان گۇناھلىرىدىن ھەم يىرگىنىڭلار.

مەدھىيە دۇئاسى

[24-25] ھەممىمىزنى قۇتقۇزغان يېگانە خۇدا سىلەرنى يىقىلىپ چۈشۈشتىن ساقلاپ، ئەيىبسىز ۋە خۇشال ـ خۇرام ھالدا ئۆزىنىڭ ئۇلۇغۋار

ھۇزۇرىغا ئېلىپ كېلىشكە قادىردۇر. بارلىق شان ـ شەرەپ، ئۇلۇغلۇق، قۇدرەت ۋە ھوقۇق رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئەزەلدىن تا ھازىرغىچە ۋە ئەبەدىلئەبەد خۇداغا مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!

ۋەھىيلەر

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

ئەينى ۋاقىتتا، رىم ھۆكۈمرانلىرىنىڭ زورلۇق ـ زومبۇلۇقى ئاستىدا ئېتىقادچىلار ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغانلىقى ئۈچۈن، شىددەتلىك زىيانكەشلىككە ئۇچراپ، ھەتتا بەزى ئېتىقادچىلار ئۆلتۈرۈلگەن ئىدى. بۇ كىتابنىڭ مۇئەللىپى بولغان يۇھاننامۇ خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزگەنلىكى ئۈچۈن، پاتموس ئارىلىغا سۈرگۈن قىلىنغان. دەل مۇشۇ ۋاقىتتا، يۇھانناغا خۇدادىن ۋەھىيلەر كېلىپ، يۇھاننا خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئۇلارنى يەتتە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە (ئۇلارنىڭ ھەممىسى بۈگۈنكى تۈركىيىدە) يېزىپ قالدۇرغان.

بۇ كىتابتىكى خاتىرىلەنگەن ۋەھىيلەر كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلارنى، بولۇپمۇ خۇدانىڭ جازاسىنى (ئىنسانلار دۇچ كېلىدىغان ھەر خىل بالايىئاپەتلەرنى ۋە جاپا ـ مۇشەققەتلەرنى) كۆرسىتىدۇ. بۇ ۋەھىيلەرنىڭ سىمۋوللۇق تىلدا ئىپادىلەنگەن كۆپ قىسمىلىرى بەلكىم ئەينى چاغدىكى ئېتىقادچىلارغا چۈشىنىشلىك بولسىمۇ، لېكىن بۈگۈنكى كىتابخانلارغا سىر بولۇپ قالغان. ئەمما كىتابنىڭ مەركىزىي ئىدىيىسى ئىنتايىن ئېنىق بولۇپ، خۇدانىڭ رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق شەيتاننى ئۆز ئىچىگە ئالغان بارلىق دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن ئاخىرى غەلىبە قىلىپ، ئۆزىنىڭ سادىق خەلقىگە يېڭى ئاسمان، يېڭى زېمىن ئاتا قىلىشىدىن ئىبارەتتۇر.

تېزىس:

1. مۇقەددىمە (1 ـ باب 1 ـــ 8 ـ ئايەتلەر)
2. دەسلەپكى ئالامەتلەر (1 ـ باب 9 ـــ 20 ـ ئايەتلەر)
3. ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىگە يېزىلغان يەتتە پارچە خەت (2 ـ ، 3 ـ بابلار)
4. يەتتە مۆھۈر بىلەن پېچەتلەنگەن ئورام يازما (4 ـ بابتىن 8 ـ باب 1 ـ ئايەتكىچە)
5. يەتتە كاناي (8 ـ باب 2 ـ ئايەتتىن 11 ـ بابقىچە)
6. يەتتە باشلىق ئەجدىھا ۋە ئىككى دىۋە (12 ـ ، 13 ـ بابلار)
7. كۆرۈنگەن باشقا ئالامەتلەر (14 ـ ، 15 ـ بابلار)
8. يەتتە چىنە (16 ـ باب)

9. بابىل، ساختا پەيغەمبەر، دىۋە ۋە ئىبلىسنىڭ تارتقان جازاسى
(17 ـ بابتىن 20 ـ باب 10 ـ ئايەتكىچە)
10. ئاخىرقى ھۆكۈم (20 ـ باب 11 ـــ 15 ـ ئايەتلەر)
11. يېڭى ئاسمان، يېڭى زېمىن (21 ـ بابتىن 22 ـ باب 5 ـ ئايەتكىچە)
12. خاتىمە (22 ـ باب 6 ـــ 21 ـ ئايەتلەر)

ۋەھىيلەر

1 [1] مەزكۇر كىتاب ئەيسا مەسىھنىڭ ۋەھىيسىدۇر. خۇدا يېقىن
كەلگۈسىدە يۈز بېرىشى مۇقەررەر بولغان ۋەقەلەرنى ئۆز
خىزمەتكارلىرىغا كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئەيسا مەسىھكە بۇ ۋەھىينى
چۈشۈردى. مەسىھ بۇنى ئۆز پەرىشتىسى ئارقىلىق خىزمەتكارى يۇھاناغا
ئايان قىلدى. [2] يۇھاننا خۇدانىڭ سۆزى ــ ئەيسا مەسىھ بەرگەن گۇۋاھلىققا،
كۆرگەنلىرىنىڭ ھەممىسىگە گۇۋاھلىق بەردى. [3] بۇ ۋەھىيلەرنى ئوقۇپ
بەرگەن ۋە ئۇنى ئاڭلاپ ئەمەل قىلغانلار نەقەدەر بەختلىك! چۈنكى، بۇ
ئىشلارنىڭ ئەمەلگە ئاشىدىغان ۋاقتى يېقىندۇر.

يۇھاننانىڭ يەتتە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە
سالام يوللىشى

[4] مەنكى يۇھاننادىن ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى يەتتە ئېتىقادچىلار

جامائەتچىلىكىگە سالام! ھازىر ۋە ئەزەلدىن بار بولغان ھەم كەلگۈسىدە
كەلگۈچىدىن، ئۇنىڭ تەختىنىڭ ئالدىدىكى يەتتە روھتىن،* 5 سادىق
گۇۋاھچى، ئۆلۈمدىن تۇنجى تىرىلگۈچى، دۇنيا پادىشاھلىرىنىڭ ھۆكۈمرانى
بولغان ئەيسا مەسىھتىن سىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت ۋە ئامانلىق بولغاي.
ئۇ بىزنى سۆيدى، ئۆز قېنى بىلەن بىزنى گۇناھلىرىمىزدىن ئازاد قىلدى،
6 بىزنى بىر پادىشاھلىق قىلىپ ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۆز ئاتىسى خۇدانىڭ
خىزمىتىدىكى روھانىي قىلدى. بارلىق شان ـ شەرەپ ۋە كۈچ ـ قۇدرەت
ئۇنىڭغا مەڭگۈ مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!
7 مانا، ئۇ بۇلۇتلار ئۈستىدە كەلمەكتە. ھەممە كۆزلەر، ھەتتا ئۇنىڭ
تېنىنى نەيزىلىگەنلەرمۇ ئۇنى كۆرىدۇ. يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل خەلقلەر ئۇنىڭ
ئۈچۈن ھازا تۇتىدۇ. بۇ ئىش جەزمەن بولىدۇ، ئامىن!
8 پەرۋەردىگار خۇدا دەيدۇكى: «باش ۋە ئاخىر ئۆزۈمدۇرمەن. ھازىر ۋە
ئەزەلدىن بار بولغان ھەم مەڭگۈ بار بولغۇچىمەن، شۇنداقلا ھەممىگە
قادىردۇرمەن.»

تىرىلگەن مەسىھنىڭ يۇھانناغا كۆرۈنۈشى

9 مەن قېرىندىشىڭلار يۇھاننامەن. بىز ئەيسا مەسىھكە مەنسۇپ
بولغانلىقىمىز ئۈچۈن ئازاب ـ ئوقۇبەتكە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا ۋە سەۋر ـ
تاقەتكە ئورتاقمىز. خۇدانىڭ سۆزى ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ قىلغان گۇۋاھلىقىنى
تارقاتقانلىقىم ئۈچۈن، بىر مەزگىل پاتموس ئارىلىدا مەھبۇس بولۇپ تۇرۇپ

*4. «يەتتە» دېگەن سانىنىڭ كامالەتكە يەتكەن، مۇكەممەل دېگەن مەنىسى بار بولۇپ، «يەتتە روھ» خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ.

قالغاندىم. [10] رەببىمىزنىڭ كۈنىدە* مۇقەددەس روھنىڭ مېنى ئىلكىگە ئېلىشى بىلەن، كەينىمدىن كەلگەن كاناي ئاۋازىغا ئوخشاپ كېتىدىغان ئۈنلۈك بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم. [11] بۇ ئاۋاز: «كۆرىدىغانلىرىڭنى كىتاب قىلىپ ياز ۋە ئۇنى يەتتە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە، يەنى ئەفەس، ئىزمىر، پەرگاما، تىياتىرا، ساردىس، فىلادېلفىيە ۋە لائودىكىيا شەھەرلىرىگە ئەۋەت» دېگەنىدى.

[12] ماڭا سۆزلىگۈچىنى كۆرۈش ئۈچۈن كەينىمگە بۇرۇلدۇم. بۇرۇلغىنىمدا، كۆزۈمگە يەتتە ئالتۇن چىراغدان [13] ۋە ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇچىسىدىكى تونى ئوشۇقىغىچە چۈشۈپ تۇرىدىغان، كۆكسىگە ئالتۇن كەمەر باغلىغان ئىنسانئوغلىغا ئوخشايدىغان بىرى كۆرۈندى. [14] ئۇنىڭ چېچى ئاق يۇڭ ۋە قاردەك ئاپئاق ئىدى. كۆزلىرى گويا يالقۇنلاپ تۇرغان ئوتتەك ئىدى. [15] پۇتلىرى ئوچاقتا تاۋلىنىپ پارقىرىغان تۇچقا ئوخشايتتى، ئاۋازى شارقىراپ ئېقىۋاتقان سۇنىڭ شاۋقۇنىدەك ئىدى. [16] ئۇ ئوڭ قولىدا يەتتە يۇلتۇز تۇتقان بولۇپ، ئاغزىدىن ئىككى بىسلىق ئۆتكۈر بىر قىلىچ چىقىپ تۇراتتى. چىرايى خۇددى چىڭقى چۈش ۋاقتىدىكى قۇياشتەك پارلاق ئىدى.

[17] ئۇنى كۆرگىنىمدە، ئايىغىغا ئۆلۈكتەك يىقىلدىم. ئۇ ئوڭ قولىنى ئۇچامغا قويۇپ مۇنداق دېدى:

ــ قورقما، تۇنجى ۋە ئاخىرقى مەن بولىمەن. [18] ھايات بولغۇچى ئۆزۈمدۇرمەن. مەن ئۆلگەنىدىم، لېكىن ئەمدى مەڭگۈ ھايات ياشايمەن. ئۆلۈم ۋە ئۆلۈكلەر دىيارىنىڭ ئاچقۇچى مېنىڭ قولۇمدا. [19] شۇنىڭ ئۈچۈن، كۆرگەنلىرىڭنى، يەنى ھازىر بولۇۋاتقان ۋە كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلارنى يېزىپ قالدۇر. [20] يەتتە ئالتۇن چىراغدان ۋە سەن ئوڭ قولۇمدا كۆرگەن يەتتە

---

*10. «رەببىمىزنىڭ كۈنى» ھەپتىنىڭ باشلىنىش كۈنىنى، يەنى يەكشەنبە كۈنىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ كۈندە ئەيسا مەسىھ ئۆلۈمدىن تىرىلگەن.

يۇلتۇزنىڭ سىرىغا كەلسەك، يەتتە يۇلتۇز يەتتە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىلىرى. يەتتە چىراغدان بولسا يەتتە جامائەتچىلىكتۇر.

ئەفەستىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېزىلغان خەت

2 [1] ــ ئەفەستىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىسىگە* مۇنداق ياز:

«ئوڭ قولىدا يەتتە يۇلتۇزنى تۇتۇپ، يەتتە ئالتۇن چىراغداننىڭ ئوتتۇرىسىدا ماڭغۇچى مۇنداق دەيدۇ: [2] سېنىڭ ئەمەلىيىتىڭنى، تىرىشچانلىقىڭنى، سەۋر ـ تاقىتىڭنى بىلىمەن. رەزىل ئادەملەرنىڭ قىلمىشلىرىغا چىداپ تۇرالمايدىغانلىقىڭنى، ئەلچى بولمىسىمۇ ئۆزلىرىنى ئەلچى، دەپ ئاتىۋالغانلارنى سىناپ، ئۇلارنىڭ ساختىلىقىنى تونۇغانلىقىڭنىمۇ بىلىمەن. [3] شۇنداق، سەن سەۋر ـ تاقەت قىلدىڭ، ماڭا ئېتىقاد قىلغانلىقىڭ سەۋەبىدىن كېلىپ چىققان جاپا ـ مۇشەققەتكە بەرداشلىق بەردىڭ ۋە ھارمىدىڭ. [4] لېكىن ساڭا بىر ئېتىرازىم باركى، ئۇ بولسىمۇ مېھىر ـ مۇھەببىتىڭ دەسلەپكىدىن سۇسلاشتى. [5] شۇنىڭ ئۈچۈن، قانچىلىك ھالەتكە چۈشۈپ قالغانلىقىڭغا نەزەر سال! توۋا قىل ۋە دەسلەپكى ئەمەلىيىتىڭنى ئەسلىگە كەلتۈر. ئەگەر توۋا قىلمىساڭ، مەن كېلىپ چىراغدىنىڭنى ئورنىدىن ئېلىپ كېتىمەن. [6] بىراق، سېنىڭ بىر ئارتۇقچىلىقىڭ باركى، ئۇ بولسىمۇ، سەنمۇ ماڭا ئوخشاش نىكولاس* تەرەپدارلىرىنىڭ قىلمىشلىرىدىن نەپرەتلەندىڭ.

---

*1. ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ باشلامچىسى كۆرسىتىلىشى مۇمكىن.

*6. بۇ ئادەم قۇتقۇزۇلغانلارنىڭ بۇتپەرەسلىك ۋە ئەخلاقسىزلىق قىلىش ئەركىنلىكىنىڭ بارلىقىنى تەرغىب قىلاتتى.

7 مۇقەددەس روھنىڭ جامائەتچىلىكلەرگە دېگەنلىرىنى قۇلىقىڭدا چىڭ تۇت! غەلىبە قىلغۇچىلارغا خۇدانىڭ جەننىتىدىكى ھاياتلىق دەرىخىنىڭ مېۋىلىرىنى يېيىش ھوقۇقىنى بېرىمەن.»

ئىزمىردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېزىلغان خەت

8 ــ ئىزمىردىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىسىگە مۇنداق ياز:

«تۇنجى ۋە ئاخىرقى، ئۆلۈپ تىرىلگۈچى مۇنداق دەيدۇ: 9 سېنىڭ ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىڭنى ۋە نامراتلىقىڭنى بىلىمەن، لېكىن ئەمەلىيەتتە سەن باي. ئۆزلىرىنى يەھۇدىي دەۋالغانلارنىڭ تۆھمەتلىرىنى بىلىمەن. ئەمەلىيەتتە، ئۇلار يەھۇدىي ئەمەس، بەلكى شەيتاننىڭ گۇرۇھىدىكىلەردۇر.
10 كەلگۈسىدە چېكىدىغان ئازاب ـ ئوقۇبەتلەردىن قورقىما. بىلىپ قويغىنكى، شەيتان ئاراڭلاردىن بەزىلەرنى يېقىندا زىندانغا تاشلىتىپ سىنىماقچى. سىلەر ئون كۈنگىچە قىينىلىسىلەر. تاكى ئۆلگۈچە ماڭا سادىق بول. شۇ چاغدا، مەن ساڭا ھاياتلىق تاجىنى كىيدۈرىمەن.
11 مۇقەددەس روھنىڭ جامائەتچىلىكلەرگە دېگەنلىرىنى قۇلىقىڭدا چىڭ تۇت. غەلىبە قىلغۇچىلار ئىككىنچى ئۆلۈمنىڭ زىيىنىغا ھەرگىز ئۇچرىمايدۇ.»

پەرگامادىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېزىلغان خەت

12 ــ پەرگامادىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىسىگە مۇنداق ياز:

«ئىككى بىسلىق ئۆتكۈر قىلچى بار بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ: [13] سېنىڭ شەيتاننىڭ تەختى ئورۇنلاشقان يەردە تۇرىدىغانلىقىڭنى بىلىمەن. شۇنداقتىمۇ، سەن مېنىڭ نامىمغا سادىق بولۇپ كەلدىڭ. ھەتتا ئاراڭدىكى ئىشەنچلىك گۇۋاھچىم ئانتىپا مۇشۇ شەيتاننىڭ ماكانىدا قەتل قىلىنغان كۈنلەردىمۇ ماڭا ئېتىقاد قىلغانلىقىڭنى ئىنكار قىلمىدىڭ. [14] لېكىن، ساڭا بىر ئېتىرازىم بار، ئۇ بولسىمۇ ئاراڭلاردا بىلئامنىڭ تەلىمىگە ئەگەشكەنلەر بولماقتا. بىلئام بالاق دېگەن ئادەمگە ئىسرائىللارنى بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى يېيىش ۋە جىنسىي ئەخلاقسىزلىق قىلىشقا ئازدۇرۇشنى ئۆگەتكەنىدى. [15] شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا نىكولاس تەرەپدارلىرىنىڭ تەلىمىگە ئەگەشكەنلەرمۇ بار. [16] شۇنىڭ ئۈچۈن، توۋا قىل. ئۇنداق قىلمىساڭ، يېنىڭغا دەرھال بېرىپ، ئاغزىمدىكى قىلچىم بىلەن ساڭا زەربە بېرىمەن.

[17] مۇقەددەس روھنىڭ جامائەتچىلىكلەرگە دېگەنلىرىنى قۇلىقىڭدا چىڭ تۇت. غەلىبە قىلغۇچىلارغا ساقلاقلىق ماننادىن* بېرىمەن. ئۇلارغا يەنە بىردىن ئاق تاش ۋە بۇ تاشلارنىڭ ئۈستىگە يېزىلغان يېڭى بىر ئىسمنى، يەنى بۇنى قوبۇل قىلغۇچىلاردىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدىغان بىر ئىسمنى بېرىمەن.»

تىياتىرادىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېزىلغان خەت

[18] ــ تىياتىرادىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىسىگە مۇنداق ياز:

---

*17. «مىسىردىن چىقىش» 16 ـ باب، 32 ــ 36 ـ ئايەتلەرگە ۋە «يۇھاننا» 6 ـ باب، 48 ــ 58 ـ ئايەتلەرگە قارالسۇن.

«خۇدانىڭ كۆزلىرى يالقۇنلىغان ئوتقا ۋە پۇتلىرى پارقىراق تۇچقا
ئوخشايدىغان ئوغلى مۇنداق دەيدۇ: [19] سېنىڭ ئەمەلىيىتىڭنى، مېھىر ـ
مۇھەببىتىڭنى، ئېتىقادىڭنى، ئەجرىڭنى ۋە سەۋر ـ تاقىتىڭنى بىلىمەن.
ھازىرقى ئەمەلىيىتىڭنىڭ دەسلەپكى ئەمەلىيىتىڭدىن ئېشىپ
چۈشۈۋاتقانلىقىنىمۇ بىلىمەن. [20] لېكىن، ساڭا بىر ئېتىرازىم بار، ئۇ بولىسىمۇ
ئۆزىنى پەيغەمبەر دەپ تونۇشتۇرغان ئىزابېل ئىسىملىك خوتۇنغا يول
قويۇۋاتىسەن. بۇ خوتۇن خەلقىمگە تەلىم بېرىپ، ئۇلارنى جىنسىي
ئەخلاقسىزلىق قىلىشقا ۋە بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى يېيىشكە
ئازدۇرماقتا. [21] مەن ئۇنىڭ توۋا قىلىشى ئۈچۈن پۇرسەت بەرگەنىدىم، لېكىن
ئۇ جىنسىي ئەخلاقسىزلىقىغا توۋا قىلىشنى خالىمىدى. [22] ئەمدى ئۇنى ئېغىر
كېسەل قىلىپ ياتقۇزۇۋېتىمەن. ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلغانلار قىلمىشلىرىغا توۋا
قىلمىسا، ئۇلارنىمۇ ئېغىر ئازابقا مۇپتىلا قىلىمەن. [23] ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىنى
ئەجەللىك كېسەل بىلەن ھالاك قىلىمەن. ئۇ چاغدا، پۈتكۈل ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكلىرىگە كىشىلەرنىڭ ئوي ـ پىكرى ۋە قەلبىنى ياخشى
بىلگۈچىنىڭ ئۆزۈم ئىكەنلىكىمنى بىلدۈرىمەن ھەمدە ھەربىرىڭلارغا قىلغان
ئەمەلىيىتىڭلارغا يارىشا ياندۇرىمەن.
[24-25] لېكىن، تىياتىرادىكى بۇ تەلىمنى قوبۇل قىلمىغان ۋە شەيتاننىڭ
ئاتالمىش «چوڭقۇر سىرلىرى»نى ئۆگەنمىگەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىمەنكى:
ئۆزۈڭلاردا بار بولغاننى مەن كەلگۈچە چىڭ ساقلاڭلار. سىلەرگە بۇنىڭدىن
باشقا تەلەپ قويمايمەن. [26] كىم غەلىبە قىلسا، يەنى ئەمرلىرىمگە ئاخىرغىچە
ئەمەل قىلسا، ئۇنىڭغا پۈتكۈل خەلقلەرگە ھاكىم بولۇش ھوقۇقىنى بېرىمەن.
[27] مانا بۇ، ئاتام ماڭا بەرگەن ھوقۇققا ئوخشاش ھوقۇقتۇر. زەبۇردا
يېزىلغاندەك:

«ئۇ ئۇلارنى* تۆمۈر كالتەك بىلەن باشقۇرۇپ،
ساپال قاچىلارنى ئۇرۇپ چاققاندەك تارمار قىلىدۇ.»

[28] غەلىبە قىلغۇچىلارغا يەنە تاڭ يۇلتۇزىنى ئاتا قىلىمەن. [29] مۇقەددەس روھنىڭ جامائەتچىلىكلەرگە دېگەنلىرىنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!»

ساردىستىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېزىلغان خەت

3 [1] ــ ساردىستىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىسىگە مۇنداق ياز:
«خۇدانىڭ يەتتە روھىغا ۋە يەتتە يۇلتۇزغا ئىگە بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ: سېنىڭ ئەمەلىيىتىڭنى بىلىمەن. ھايات جامائەتچىلىك، دەپ نام ئېلىپسەن، لېكىن ئۆلۈكسەن. [2] شۇڭا، ئويغۇنىپ ئېچىپ، كىچىككىنە ھەم يوقاپ كېتىش ئالدىدا تۇرغان ئېتىقادىڭنى كۈچەيت. چۈنكى، خۇدايىم ئالدىدا ئەمەلىيىتىڭنىڭ تېخى تولۇق ئەمەسلىكىنى بىلدىم. [3] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاڭلىغان ۋە قوبۇل قىلغان تەلىملەرنى ئېسىڭدە تۇت. ئۇلارغا ئەمەل قىل، تووۋا قىل. ئەگەر ئويغانمىساڭ، مېنىڭ كېلىشىم ساڭا خۇددى ئوغرىنىڭ كۈتۈلمىگەن ۋاقىتتا كەلگىنىدەك تۇيۇقسىز بولىدۇ. مېنىڭ كېلىدىغان ۋاقىت ـ سائىتىمنى ھەرگىز بىلەلمەيسەن.
[4] لېكىن، ئاراڭلاردا ئۆزلىرىگە داغ تەگكۈزمىگەن يەنە بىرنەچچەيلەن بار. ئۇلار ئاق تون كىيىپ، مەن بىلەن بىللە يۈرىدۇ. چۈنكى، ئۇلار بۇنىڭغا

*27. بۇ ئايەت زەبۇر 2 ـ باب 9 ـ ئايەتتىن ئېلىنغان بولۇپ، بۇ يەردىكى «ئۇلار» خۇدا بىلەن قارشىلاشقۇچىلارنى كۆرسىتىدۇ.

لايىقتۇر. [5] غەلىبە قىلغۇچىلار مانا شۇنداق ئاق تون كىيىدۇ. ئۇلارنىڭ نامىنى ھاياتلىق دەپتىرىدىن ھەرگىز ئۆچۈرمەيمەن. ئۇلارنىڭ نامىنى ئاتام خۇدانىڭ ۋە ئۇنىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئالدىدا ئوچۇق ئېتىراپ قىلىمەن. [6] مۇقەددەس روھنىڭ جامائەتچىلىكلەرگە دېگەنلىرىنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!»

فىلادېلفىيىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېزىلغان خەت

[7] — فىلادېلفىيىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىسىگە مۇنداق ياز:

«مۇقەددەس ۋە ئىشەنچلىك، قولىدا داۋۇتنىڭ ئاچقۇچى* بولغان، ئىشىكنى ئاچسام ھېچكىم ياپالمايدۇ، ياپسام ھېچكىم ئاچالمايدۇ دېگۈچى مۇنداق دەيدۇ: [8] سېنىڭ ئەمەلىيىتىڭنى بىلىمەن. كۈچۈڭ ئاجىز بولسىمۇ، تەلىمىمگە ئەمەل قىلدىڭ ۋە نامىمنى ئىنكار قىلمىدىڭ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئالدىڭدا ھېچكىم ياپالمايدىغان بىر ئىشىكنى ئېچىپ قويدۇم. [9] قارا، شەيتان گۇرۇھىدىكىلەرگە، ئۆزلىرىنى يەھۇدىي دەپ ئاتىۋالغان، ئەمەلىيەتتە يەھۇدىي ئەمەس ئالدامچىلارنى شۇنداق ئاقىۋەتكە قالدۇرىمەنكى، ئۇلار كېلىپ سېنىڭ ئايىغىڭغا يىقىلىدۇ ۋە مېنىڭ سېنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى كۆرىدۇ. [10] بەرداشلىق بېرىش ھەققىدىكى ئەمرىمگە ئەمەل قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن، بۇ دۇنيادىكى ئىنسانلارنى سىناش مەقسىتىدە پۈتۈن يەر يۈزىگە بالايىئاپەت چۈشۈرۈلىدىغان ۋاقىتتا سېنى ئۇنىڭدىن قوغداپ قالىمەن.

[11] تېزلا قايتىپ كېلىمەن. تاجىڭنى باشقىلارنىڭ تارتىۋالماسلىقى ئۈچۈن، ئۆزۈڭدە بار بولغاننى چىڭ ساقلا. [12] غەلىبە قىلغۇچىنى خۇدانىڭ

---

*7. ئەيسا مەسىھ جىسمانىي جەھەتتە داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى بولۇپ، ئۇ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش دەرۋازىسىنىڭ ئاچقۇچىدۇر.

ئىبادەتخانىسىغا تۈۋرۈك قىلىمەن. بۇنداق ئادەم ئۇ يەردىن ئەسلا كەتمەيدۇ. ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا خۇدايىمنىڭ نامىنى، خۇدايىمنىڭ شەھىرىنىڭ نامىنى، يەنى ئەرشتىن ــ خۇدانىڭ يېنىدىن چۈشىدىغان يېڭى يېرۇسالېمنىڭ نامىنى ۋە مېنىڭ يېڭى نامىمنى يازىمەن. [13] مۇقەددەس روھنىڭ جامائەتچىلىكلەرگە دېگەنلىرىنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!»

لائودىكىيادىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە يېزىلغان خەت

[14] ــ لائودىكىيادىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنىڭ پەرىشتىسىگە مۇنداق ياز:

«ئامىن ئاتالغۇچى،* يەنى سادىق ۋە ئىشەنچلىك گۇۋاھچى، خۇدا ياراتقان مەۋجۇداتلارنىڭ مەنبەسى مۇنداق دەيدۇ: [15] سېنىڭ ئەمەلىيىتىڭنى بىلىمەن. سەن ئېتىقادتا سوغۇقمۇ ئەمەس، قىزغىنمۇ ئەمەس. يا سوغۇق، يا قىزغىن بولساڭچۇ كاشكى. [16] سەن يا سوغۇق يا قىزغىن ئەمەس، بەلكى ئىلمان سۇدەك بولغانلىقىڭ ئۈچۈن، سېنى ئاغزىمدىن تۈكۈرۈپ چىقىرىۋېتىمەن. [17] بايمەن، باياشاتلىقتا ياشاۋاتىمەن، ھېچ نەرسىگە ھاجەت ئەمەسمەن دەيسەن. لېكىن، بىچارە، ئېچىنىشلىق، نامرات، كور ۋە يالىڭاچ ئىكەنلىكىڭنى بىلمەيسەن. [18] شۇڭا، باي بولۇشۇڭ ئۈچۈن ئوت بىلەن تاۋلانغان ئالتۇن، يالىڭاچلىق ئەيىبىڭنى يېپىشىڭ ئۈچۈن كىيىدىغان ئاق كىيىم ـ كېچەك، كۆرۈشۈڭ ئۈچۈن كۆزلىرىڭگە سۈرتىدىغان مەلھەملەرنى مەندىن سېتىۋېلىشىڭنى تەۋسىيە قىلىمەن. [19] مەن ئۆزۈم ياخشى كۆرىدىغان

---

*14. «ئامىن» سۆزىنىڭ مەنىسى «شۇنداق بولسۇن» بولۇپ، بۇ يەردە ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدانىڭ بارلىق ۋەدە ۋە پىلانلىرىنىڭ «ئامىن»ى، يەنى ئۇلارنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىنىڭ كاپالىتى ئىكەنلىكى تەكىتلەنگەن.

كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئەيىبىنى كۆرسىتىپ تەربىيلەيمەن. شۇنىڭ
ئۈچۈن، قىزغىن بولۇپ، گۇناھلىرىڭغا توۋا قىل. [20] قارا، مەن ھازىر ئىشىك
ئالدىدا تۇرۇپ، ئىشىكنى قېقىۋاتىمەن. ئەگەر بىرى ئاۋازىمنى ئاڭلاپ
ئىشىكنى ئاچسا، ئۇنىڭ يېنىغا كىرىمەن. مەن ئۇنىڭ بىلەن، ئۇمۇ مەن بىلەن
بىللە غىزالىنىدۇ. [21] مەن غەلىبە قىلىپ، ئاتامنىڭ تەختىدە ئۇنىڭ بىلەن بىللە
ئولتۇردۇم. شۇنىڭ ئۈچۈن، مەنمۇ غەلىبە قىلغۇچىلارغا تەختىمدە مەن
بىلەن بىرگە ئولتۇرۇش ھوقۇقىنى بېرىمەن. [22] مۇقەددەس روھنىڭ
جامائەتچىلىكلەرگە دېگەنلىرىنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار!»

ئەرشتىكى ئىبادەت

4 [1] ئاندىن، ئاسماندا ئوچۇق بىر ئىشىكنى كۆردۈم. مەن بۇرۇن ئاڭلىغان
كاناي ئاۋازىغا ئوخشاپ كېتىدىغان ئاۋاز: «بۇ ياققا چىق، ساڭا
بۇنىڭدىن كېيىن يۈز بېرىشى مۇقەررەر بولغان ۋەقەلەرنى كۆرسىتەي»
دېدى. [2] مۇقەددەس روھنىڭ مېنى دەرھال ئىلكىگە ئېلىشى بىلەن ئەرشتە
بىر تەخت ۋە ئۇنىڭدا ئولتۇرغان بىرىنى كۆردۈم. [3] تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ
قىياپىتى يېشىل قاشتاش ۋە قىزىل كۋارتسقا ئوخشايتتى. زۇمرەتنى
ئەسلىتىدىغان بىر ھەسەن-ھۈسەن تەختنى ئوراپ تۇراتتى. [4] تەختنىڭ
ئەتراپىدا يەنە يىگىرمە تۆت تەخت بار ئىدى. تەختلەردە باشلىرىغا ئالتۇن تاج
كىيگەن، ئاق تونغا ئورانغان يىگىرمە تۆت يېتەكچى ئولتۇراتتى. [5] تەختتىن
چاقماقلار چېقىپ، گۈلدۈرمامىنىڭ گۈلدۈر-قاراسلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى.
تەختنىڭ ئالدىدا يالقۇنلاپ تۇرغان يەتتە مەشئەل بار ئىدى. بۇلار خۇدانىڭ
يەتتە روھى ئىدى. [6] تەختنىڭ ئالدىدا يەنە خۇددى خرۇستالدەك پارقىراپ
تۇرىدىغان، ئەينەكتەك سۈزۈك دېڭىزغا ئوخشايدىغان بىر نەرسە بار ئىدى.

تەختنىڭ ھەربىر تەرىپىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدا ئالدى ۋە كەينىدە نۇرغۇن كۆزلىرى بار تۆت تىرىك مەخلۇق تۇراتتى. [7] بىرىنچى مەخلۇق شىرغا، ئىككىنچى مەخلۇق بۇقىغا ئوخشايتتى. ئۈچىنچى مەخلۇقنىڭ يۈزى ئادەمنىڭ چىرايىغا ئوخشايتتى. تۆتىنچى مەخلۇق ئۇچۇۋاتقان بۈركۈتكە ئوخشايتتى. [8] تۆت تىرىك مەخلۇقنىڭ ھەربىرىنىڭ ئالتىدىن قانىتى بار بولۇپ، ئۇلارنىڭ پۈتۈن بەدىنى، ھەتتا قانات ئاستىمۇ كۆزلەر بىلەن تولغانىدى. ئۇلار كېچە ـ كۈندۈز تىنماي مۇنداق دېيىشەتتى:

«مۇقەددەس، مۇقەددەس، مۇقەددەستۇر،
ئەزەلدىن بار بولغان، ھازىرمۇ بار ھەم كەلگۈسىدە كەلگۈچى
ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا!»

[9] تىرىك مەخلۇقلار تەختتە ئولتۇرغان ئەبەدىلئەبەد ھايات بولغۇچىنى ئۇلۇغلاپ، ئۇنىڭغا ھۆرمەت ۋە تەشەككۈر ئىزھار قىلغىنىدا، [10] يىگىرمە تۆت يېتەكچى ئەبەدىلئەبەد ياشايدىغان تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ ئايىغىغا باش قويۇپ سەجدە قىلاتتى. تاجلىرىنى تەختنىڭ ئالدىغا قويۇشۇپ، مۇنداق دېيىشەتتى:

[11] «پەرۋەردىگارىمىز ۋە خۇدايىمىز!
شان ـ شەرەپ، ھۆرمەت ۋە قۇدرەتكە لايىقسەن.
چۈنكى، ھەممىنى سەن ياراتتىڭ.
ھەممە شەيئى خاھىشىڭ بىلەن يارىتىلىپ ۋۇجۇدقا كەلدى.»

قوزىنىڭ ئورام يازمىنى قولىغا ئېلىشى

5 1 ئاندىن تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ ئوڭ قولىدا ھەر ئىككى يۈزىگە خەت
يېزىلغان ۋە يەتتە مۆھۈر بىلەن پېچەتلەنگەن بىر ئورام يازمىنى
كۆردۈم. 2 يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئورام يازما ۋە پېچەتلەرنى ئېچىشقا كىم
لايىقتۇر؟» دەپ توۋلىغان كۈچلۈك بىر پەرىشتىنىمۇ كۆردۈم. 3 لېكىن، نە
ئەرشتە، نە يەر يۈزىدە، نە يەر ئاستىدا ئورام يازمىنى ئېچىپ ئوقۇيالايدىغان
بىرەرسى چىقمىدى. 4 ئورام يازمىنى ئېچىش ۋە ئوقۇشقا لايىق بىرەرسى
چىقمىغاچقا، قاتتىق يىغلىۋەتتىم. 5 بۇنىڭ بىلەن، يېتەكچىلەردىن بىرى ماڭا:
— يىغلىما! قارا، يەھۇدا قەبىلىسىدىن كەلگەن شىر — داۋۇتنىڭ
نەسلى* غەلىبە قىلدى. ئورام يازمىنى ۋە ئۇنىڭ يەتتە پېچىتىنى ئېچىشقا ئۇ
قادىر، — دېدى.

6 ئاندىن، بىر قوزىنىڭ يېتەكچىلەر قورشاپ تۇرغان تەخت بىلەن تىرىك
مەخلۇقلارنىڭ ئارىلىقىدا تۇرغانلىقىنى كۆردۈم. قارىماققا، ئۇ بۇرۇن
بوغۇزلانغاندەك قىلاتتى. قوزىنىڭ يەتتە مۈڭگۈزى ۋە يەتتە كۆزى بار بولۇپ،
بۇ كۆزلەر خۇدانىڭ پۈتكۈل دۇنياغا ئەۋەتكەن يەتتە روھى ئىدى. 7 قوزا
بېرىپ، تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ ئوڭ قولىدىن ئورام يازمىنى ئالدى. 8 يازمىنى
ئالغاندا، تۆت تىرىك مەخلۇق ۋە يىگىرمە تۆت يېتەكچى ئۇنىڭ ئايىغىغا باش
قويدى. ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ قولىدا چىلتار* ۋە ئىسرىق بىلەن تولغان ئالتۇن
تاۋاق بار ئىدى. بۇ ئىسرىق خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىنىڭ دۇئالىرى ئىدى.
9 ئۇلار يېڭى بىر قوشاق ئېيتىشتى:

---

*5. بۇ ئاتالغۇ دەسلەپ تەۋراتتا تىلغا ئېلىنغان بولۇپ، كېيىن كېلىدىغان قۇتقۇزغۇچى — مەسىھنىڭ داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادىدىن ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

*8. چىلتار — بىر خىل تارلىق چالغۇ ئەسۋاب.

«ئورام يازمىنى ئېلىشقا
ۋە پېچەتلەرنى ئېچىشقا لايىقسەن.
چۈنكى بوغۇزلاندىڭ
ۋە ھەر قەبىلىدىن، ھەر تىلدىن،
ھەر مىللەتتىن، ھەر خەلقتىن بولغان ئىنسانلارنى
ئۆز قېنىڭ بەدىلى بىلەن خۇداغا مەنسۇپ قىلدىڭ.
[10] ئۇلارنى بىر پادىشاھلىق قىلىپ ئۇيۇشتۇرۇپ،
خۇدايىمىزنىڭ خىزمىتىدىكى روھانىي قىلدىڭ.
ئۇلار يەر يۈزىدە ھۆكۈم سۈرگۈسى.»

[11] ئاندىن، تەختنىڭ، تىرىك مەخلۇقلارنىڭ ۋە يېتەكچىلەرنىڭ ئەتراپىدا مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان پەرىشتىلەرنى كۆردۈم ۋە ئۇلارنىڭ ئاۋازلىرىنى ئاڭلىدىم. [12] ئۇلار ئۈنلۈك ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېيىشەتتى:

«بوغۇزلانغان قوزا
قۇدرەت، بايلىق، دانالىق، كۈچ ـ قۇۋۋەت،
ھۆرمەت، شان ـ شەرەپ ۋە مەدھىيىگە لايىقتۇر.»

[13] مەن يەنە ئەرش، يەر يۈزى، يەر ئاستى، دېڭىزلار ۋە كائىناتتىكى پۈتۈن جانلىقلارنىڭ:

«مەدھىيە، ھۆرمەت، شان ـ شەرەپ ۋە قۇدرەت،
تەختتە ئولتۇرغۇچىغا ۋە قوزىغا مەڭگۈ مەنسۇپ بولسۇن!»
دېگىنىنى ئاڭلىدىم.

[14] تۆت تىرىك مەخلۇق «ئامىن!» دەپ جاۋاب قايتۇراتتى، يېتەكچىلەر
يەرگە باش قويۇپ، تەختتە ئولتۇرغۇچىغا ۋە قوزىغا سەجدە قىلاتتى.

قوزىنىڭ ئالتە پېچەتنى ئېچىشى

6 [1] ئاندىن، قوزىنىڭ يەتتە پېچەتنىڭ بىرىنچىسىنى ئاچقانلىقىنى كۆردۈم.
شۇ چاغدا، تۆت تىرىك مەخلۇقتىن بىرىنىڭ گۈلدۈرمامىدەك ئاۋاز
بىلەن: «كەل!» دېگىنىنى ئاڭلىدىم. [2] قارىۋىدىم، بىر ئاق ئاتنى كۆردۈم. ئاتقا
مىنگۈچىنىڭ قولىدا بىر ساداق بار ئىدى. ئۇنىڭغا بىر تاج بېرىلدى. ئۇ غەلىبە
قىلغۇچى سۈپىتىدە زەپەر قۇچۇش ئۈچۈن جەڭگە ئاتلاندى.
[3] قوزا ئىككىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، ئىككىنچى مەخلۇقنىڭ: «كەل!»
دېگىنىنى ئاڭلىدىم. [4] ئۇ چاغدا، يەنە بىر ئات ئوتتۇرىغا چىقتى، ئۇنىڭ رەڭگى
قىزىل ئىدى. ئاتقا مىنگۈچىگە يەر يۈزىدىكى تىنچلىقنى ئېلىپ كېتىش ۋە
ئىنسانلارنى ئۆزئارا قىرغىنچىلىققا سېلىش ھوقۇقى بېرىلدى. ئۇنىڭغا يەنە
چوڭ بىر قىلىچ بېرىلدى.
[5] قوزا ئۈچىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، ئۈچىنچى مەخلۇقنىڭ: «كەل!»
دېگىنىنى ئاڭلىدىم. قارىۋىدىم، بىر قارا ئاتنى كۆردۈم. ئاتقا مىنگۈچىنىڭ قولىدا
بىر تارازا بار ئىدى. [6] تۆت تىرىك مەخلۇقنىڭ ئارىسىدىن: «بىر كۈنلۈك ئىش
ھەققى ئۈچۈن پەقەت بىر تاۋاق بۇغداي ياكى بولمىسا ئۈچ تاۋاق ئارپىلا
بېرىلىدۇ. زەيتۇن دەرىخى بىلەن ئۈزۈم تېلىغا تەگمە!» دېگەندەك بىر ئاۋازنى
ئاڭلىدىم.
[7] قوزا تۆتىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، تۆتىنچى مەخلۇقنىڭ: «كەل!»
دېگەن ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. [8] قارىۋىدىم، بىر تاتىراڭ ئاتنى كۆردۈم. ئاتقا
مىنگۈچىنىڭ ئىسمى «ئۆلۈم» ئىدى. ئۇنىڭ كەينىدىن ئۆلۈكلەر دىيارى

ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى. بۇلارغا يەر يۈزىنىڭ تۆتتىن بىرىگە ھۆكۈمرانلىق
قىلىپ، قىلىچ، ئاچارچىلىق، ۋابا ۋە يەر يۈزىدىكى يىرتقۇچ ھايۋانلار ئارقىلىق
ئادەم ئۆلتۈرۈش ھوقۇقى بېرىلدى.

[9] قوزا بەشىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزگەنلىكى
ۋە بەرگەن گۇۋاھلىقى ۋەجىدىن ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ جانلىرىنى قۇربانلىق
سۇپىسىنىڭ تېگىدە كۆردۈم. [10] ئۇلار قاتتىق ئاۋاز بىلەن چۇقان سېلىشىپ:
«مۇقەددەس ۋە ئىشەنچلىك ئىگىمىز! يەر يۈزىدە ياشاۋاتقان ئىنسانلارنى
قاچان سوراق قىلىپ، ئۇلاردىن قېنىمىزنىڭ ئىنتىقامىنى ئېلىپ بېرىسەن؟»
دېيىشەتتى. [11] ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە بىردىن ئاق تون بېرىلگەن بولۇپ، خۇداغا
خىزمەت قىلغان، ئۆزلىرىگە ئوخشاش ئۆلتۈرۈلىدىغان ئېتىقادچى
قېرىنداشلىرىنىڭ سانى توشقۇچە ئازغىنە ۋاقىت كۈتۈشى تەلەپ قىلىنغانىدى.
[12] ئاندىن، قوزىنىڭ ئالتىنچى پېچەتنى ئاچقانلىقىنى كۆردۈم. بۇ ۋاقىتتا، زېمىن
قاتتىق تەۋرىنىپ، قۇياش بەئەينى قاپقارا كۆمۈرنىڭ، ئاي بولسا قاننىڭ
رەڭگىگە كىردى. [13] ئەنجۈر دەرىخىنىڭ قاتتىق بوراندا سىلكىنىشىدىن توڭ
ئەنجۈرلەر يەرگە تۆكۈلگەندەك، ئاسماندىكى يۇلتۇزلارمۇ يەر يۈزىگە
تۆكۈلدى. [14] ئاسمان خۇددى ئورام يازمىدەك ئورىلىپ غايىب بولدى، پۈتكۈل
تاغلار ۋە ئاراللار ئورنىدىن يۆتكەلدى. [15] دۇنيانىڭ پادىشاھلىرى،
ھۆكۈمرانلىرى، سەردارلىرى، بايلىرى، ھوقۇقدارلىرى، قۇللىرى ۋە
ھۆرلىرىنىڭ ھەممىسى ئۆڭكۈرلەرگە ۋە تاغلارنىڭ كامارلىرىغا يوشۇرۇندى.
[16] ئۇلار تاغ-داۋانلارغا مۇنداق دەپ جار سالدى: «ئۈستىمىزگە چۈشۈڭلار!
بىزنى تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ سىماسىدىن ۋە قوزىنىڭ غەزىپىدىن توسۇپ
قېلىڭلار! [17] چۈنكى، ئۇلارنىڭ غەزىپى تۇتقان دەھشەتلىك كۈن كەلدى.
ئۇنىڭغا كىممۇ بەرداشلىق بېرەلىسۇن؟»

مۆھۈرلەنگەن 144,000 كىشى

7 [1] ئۇنىڭدىن كېيىن، يەر يۈزىنىڭ تۆت بۇلۇڭىدا تۇرغان تۆت پەرىشتىنى
كۆردۈم. ئۇلار قۇرۇقلۇق، دېڭىز ھەم دەل ـ دەرەخلەرنى بوران
ئۇرماسلىقى ئۈچۈن، يەر يۈزىنىڭ تۆت تەرىپىدىن كېلىدىغان بورانىنى
تىزگىنلەپ تۇراتتى. [2] مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ مۆھرىنى ئېلىپ كۈنچىقىشتىن
كەلگەن باشقا بىر پەرىشتىنىمۇ كۆردۈم. ئۇ قاتتىق ئاۋاز بىلەن قۇرۇقلۇق ۋە
دېڭىزلارنى بۇزۇپ تاشلاش ھوقۇقى بېرىلگەن ئاشۇ تۆت پەرىشتىگە: [3] «بىز
خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ پېشانىسىگە مۆھۈر باسقۇچە، قۇرۇقلۇق، دېڭىز
ۋە دەل ـ دەرەخلەرنى بۇزۇپ تاشلىماڭلار» دەپ ۋارقىرىدى. [4] ئاندىن، مەن
مۆھۈرلەنگەنلەرنىڭ سانىنى ئاڭلىدىم. ئىسرائىللارنىڭ پۈتۈن قەبىلىلىرىدىن
144,000 كىشى، يەنى:

[5] يەھۇدا قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
رۇبېن قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
گاد قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
[6] ئاشېر قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
نافتالى قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
ماناسسە قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
[7] شىمون قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
لاۋىي قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
ئىسساكار قەبىلىسىدىن 12000 كىشى،
[8] زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
يۈسۈپ قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى،
بىنيامىن قەبىلىسىدىن 12,000 كىشى مۆھۈرلەنگەندى.

ئاق كىيىملىك خالايىق

[9] ئاندىن، ھەر خەلق، ھەر قەبىلە، ھەر مىللەتتىن بولغان، ھەر خىل
تىللاردا سۆزلىشىدىغان ساناپ تۈگەتكۈسىز زور بىر توپ خالايىقنىڭ
تەختنىڭ ۋە قوزىنىڭ ئالدىدا تۇرغانلىقىنى كۆردۈم. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاق
تون كىيگەن بولۇپ، قوللىرىدا خورما شاخلىرى تۇتقانىدى. [10] ئۇلار ئۈنلۈك
ئاۋاز بىلەن: «نىجاتلىق تەختتە ئولتۇرغان خۇدايىمىزدىن ۋە قوزىدىن
كېلىدۇ» دەپ ۋارقىرىشاتتى. [11] پۈتۈن پەرىشتىلەر تەختنىڭ، يېتەكچىلەرنىڭ
ۋە تۆت تىرىك مەخلۇقنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋالغانىدى. ئۇلار تەختنىڭ ئالدىدا
يەرگە باش قويۇپ، خۇداغا سەجدە قىلىپ مۇنداق دېيىشەتتى:

[12] «ئامىن! مەدھىيە، شان ـ شەرەپ،
دانالىق ۋە تەشەككۈر،
ھۆرمەت ۋە كۈچ ـ قۇدرەت
خۇدايىمىزغا مەڭگۈ مەنسۇپ بولسۇن. ئامىن!»

[13] شۇ چاغدا، يېتەكچىلەردىن بىرى مەندىن:
— ئاق تون كىيگەن بۇ كىشىلەر كىم بولىدۇ، قەيەردىن كەلدى؟ —
دەپ سورىدى.
[14] — تەقسىر، مەن بىلمەيمەن، بۇ ئۆزلىرىگە مەلۇمدۇر، — دېدىم.
ئۇ ماڭا:
— بۇلار دەھشەتلىك بالايىئاپەتلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈپ
كەلگەنلەردۇر. ئۇلار تونلىرىنى قوزىنىڭ قېنىدا يۇيۇپ، ئاپئاق قىلغان.
[15] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلار خۇدانىڭ تەختىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ، خۇدانىڭ
ئىبادەتخانىسىدا كېچە ـ كۈندۈز ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولىدۇ. تەختتە

ئۇلتۇرغۇچى خۇدا ئۇلارغا سايىۋەندۇر. 16 ئۇلار ئەمدى ئاچ قالمايدۇ،
ئۇسسىمايدۇ، ئۇلارغا نە ئاپتاپ، نە قاتتىق ئىسسىق ئۆتمەيدۇ. 17 چۈنكى،
ئۇلارنى تەختنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى قوزا باقىدۇ ۋە ھاياتلىق سۈيىنىڭ بۇلاقلىرىغا
ئېلىپ بارىدۇ. خۇدا ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىكى پۈتۈن ياشلارنى سۈرتىدۇ، —
دېدى.

قوزىنىڭ يەتتىنچى پېچەتنى ئېچىشى

8 1 قوزا يەتتىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، ئەرشتە يېرىم سائەتچە
جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى. 2 ئاندىن، خۇدانىڭ ئالدىدا تۇرغان يەتتە
پەرىشتىنى كۆردۈم. ئۇلارغا يەتتە كاناي بېرىلدى.
3 ئالتۇن ئىسرىقدان تۇتقان يەنە بىر پەرىشتە كېلىپ، قۇربانلىق
سۇپىسىنىڭ ئالدىدا تۇردى. تەختنىڭ ئالدىدىكى ئالتۇن قۇربانلىق سۇپىسىدا
خۇدانىڭ بارلىق مۇقەددەس خەلقىنىڭ دۇئالىرى بىلەن بىللە ئاتاش ئۈچۈن،
ئۇنىڭغا كۆپ ئىسرىق بېرىلدى. 4 ئىسرىقتىن چىققان تۈتۈنلەر بىلەن
مۇقەددەس خەلقىنىڭ دۇئالىرى پەرىشتىنىڭ قولىدىن خۇدانىڭ ئالدىغا
كۆتۈرۈلدى. 5 ئاندىن، پەرىشتە ئىسرىقدانىنى قولىغا ئېلىپ، ئۇنى قۇربانلىق
سۇپىسىدىكى ئوت بىلەن تولدۇرۇپ، يەر يۈزىگە ئاتتى. ئۇ چاغدا،
گۈلدۈرمامىنىڭ گۈلدۈر-قاراسلىرى ئاڭلاندى. چاقماقلار چېقىپ، يەر-
زېمىن تەۋرەندى.

پەرىشتىلەرنىڭ كاناي چېلىشى

6 ئاندىن كېيىن، قوللىرىغا بىردىن كاناي تۇتقان يەتتە پەرىشتە
كانايلىرىنى چېلىشقا ھازىرلاندى.
7 بىرىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالغاندا، مۆلدۈر بىلەن ئوت قانغا

ئارىلاشقان ھالدا ياغدۇرۇلدى. زېمىننىڭ ئۈچتىن بىرى، دەل ـ دەرەخلەرنىڭ
ئۈچتىن بىرى ۋە پۈتكۈل يېشىل ئوت ـ چۆپلەر كۆيۈپ كەتتى.
[8] ئىككىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالغاندا، گويا لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان چوڭ
بىر تاغدەك غايەت زور بىر جىسىم دېڭىزغا تاشلاندى. دېڭىزنىڭ ئۈچتىن
بىرى قانغا ئايلاندى. [9] دېڭىزدىكى جانىۋارلارنىڭ ئۈچتىن بىرى ئۆلدى ۋە
كېمىلەرنىڭ ئۈچتىن بىرى ۋەيران بولدى.
[10] ئۈچىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالغاندا، ئاسماندىن مەشئەلدەك
يالقۇنلاپ يانغان چوڭ بىر يۇلتۇز دەريالارنىڭ ئۈچتىن بىرىنىڭ ۋە
بۇلاقلارنىڭ ئۈستىگە چۈشتى. [11] بۇ يۇلتۇزنىڭ ئىسمى «قېرىق» ئىدى.
سۇلارنىڭ ئۈچتىن بىرى قېرىق بولۇپ كېتىپ، بۇ سۇنى ئىچكەن نۇرغۇن
ئادەم ئۆلۈپ كەتتى.
[12] تۆتىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالغاندا، قۇياشنىڭ، ئاينىڭ ۋە
يۇلتۇزلارنىڭ ئۈچتىن بىرى زەربىگە ئۇچرىدى. نەتىجىدە، قۇياش، ئاي ۋە
يۇلتۇزلارنىڭ يورۇقلۇقىنىڭ ئۈچتىن بىرى ئۆچتى. كۈندۈزنىڭ ئۈچتىن بىرى
قاراڭغۇلۇققا ئايلاندى، كېچىنىڭ ئۈچتىن بىرىدە يورۇقلۇق يوقالدى.
[13] يەنە قارىۋىدىم، ئاسماننىڭ قەرىدە ئۇچۇپ كېتىۋاتقان بىر بۈركۈتنىڭ
قاتتىق ئاۋاز بىلەن: «باشقا ئۈچ پەرىشتە چالىدىغان كاناي ئاۋازلىرىنىڭ
دەستىدىن يەر يۈزىدە ياشايدىغانلارنىڭ ھالىغا ۋاي، ھالىغا ۋاي، ھالىغا
ۋاي!» دېگىنىنى ئاڭلىدىم.

9 [1] بەشىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالغاندا، ئاسماندىن يەرگە چۈشۈپ
كەتكەن بىر يۇلتۇزنى كۆردۈم. تېگى يوق ھاڭغا* بارىدىغان لەخمىنىڭ
ئاچقۇچى ئۇنىڭغا بېرىلدى. [2] ئۇ تېگى يوق ھاڭنى ئاچقاندا، ھاڭدىن يوغان
ئوچاقنىڭ ئىسىدەك تۈتۈن ئېتىلىپ چىقتى. ھاڭنىڭ تۈتۈنىدىن قۇياش ۋە

*1. تېگى يوق ھاڭ ـــ جىنلار قامىلىدىغان يەر.

ئاسمانني قاراڭغۇلۇق باستى. 3 تۈتۈننىڭ ئىچىدىن يەر يۈزىگە چېكەتكە
ياغدى. ئۇلارغا چايانلاردەك چېقىش كۈچى بېرىلگەنىدى. 4 چېكەتكىلەرگە
يەر يۈزىدىكى ئوت-چۆپلەرگە ۋە ھەرقانداق ئۆسۈملۈك ياكى دەل-
دەرەخلەرگە ئەمەس، پەقەت پېشانىسىدە خۇدانىڭ مۆھرى بولمىغان
ئىنسانلارغىلا زىيان يەتكۈزۈش بۇيرۇلغانىدى. 5 ئۇلارغا بۇ ئىنسانلارنى
ئۆلتۈرۈش ئەمەس، پەقەت بەش ئاي مۇددەتلىك قىيىن-قىستاققا ئېلىش
بۇيرۇقىلا بېرىلگەنىدى. بۇ قىيىن-قىستاق چايان ئادەمنى چاققان ۋاقىتتىكى
قاتتىق ئاغرىق ئازابىغا ئوخشايتتى. 6 ئۇ كۈنلەردە، ئىنسانلار ئۆلۈمنى
ئىزدەيدۇ، لېكىن تاپالمايدۇ؛ ئۆلۈمنى سېغىنىدۇ، لېكىن ئۆلۈم ئۇلاردىن
قاچىدۇ.
7 چېكەتكىلەرنىڭ قىياپىتى خۇددى جەڭگە ھازىرلانغان ئاتلارغا
ئوخشايتتى. باشلىرىدا بولسا ئالتۇن تاجغا ئوخشايدىغان بىر نەرسە بار ئىدى.
چىرايى ئادەمنىڭكىگە ئوخشايتتى. 8 چاچلىرى ئاياللارنىڭ چېچىغا،
چىشلىرى شىرنىڭ چىشىغا ئوخشايتتى. 9 كۆكرەكلىرى تۆمۈر ساۋۇتلارغا
ئوخشايتتى. قاناتلىرىنىڭ ئاۋازى جەڭگە ئاتلانغان نۇرغۇن ئات-ھارۋىلارنىڭ
ئاۋازىغا ئوخشايتتى. 10 چايانلارنىڭكىگە ئوخشاش چاقىدىغان قۇيرۇقلىرى بار
ئىدى. قۇيرۇقلىرىدىكى زەھەرلىك نەشتىرىدە ئادەمنى بەش ئاي ئازابقا
سالغۇدەك كۈچ بار ئىدى. 11 ئۇلارنى باشقۇرىدىغان پادىشاھ تېگى يوق ھاڭنىڭ
پەرىشتىسى ئىدى. بۇ پەرىشتىنىڭ ئىبرانىيچە ئىسمى ئاۋاددون؛ گرېكچە
ئىسمى ئاپولىيون، يەنى ھالاك قىلغۇچى ئىدى.
12 بىرىنچى بالايىئاپەت ئۆتۈپ كەتتى. ئەمدى بۇنىڭدىن كېيىن يەنە
ئىككى بالايىئاپەت كېلىدۇ.
13 ئالتىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالغاندا، خۇدانىڭ ئالدىدىكى ئالتۇن
قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ تۆت مۈڭگۈزىدىن چىققان بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم. 14 بۇ
ئاۋاز ئالتىنچى پەرىشتىگە: «چوڭ فرات دەرياسىنىڭ يېنىدا باغلاقلىق تۆت

پەرىشتىنى بوشات» دېدى. [15] دەل شۇ يىل، شۇ ئاي، شۇ كۈن ۋە شۇ سائەت
ئۈچۈن ھازىرلاپ قويۇلغان بۇ تۆت پەرىشتە ئىنسانلارنىڭ ئۈچتىن بىرىنى
ھالاك قىلىش ئۈچۈن باغلاقتىن بوشىتىلدى. [16] بۇلارنىڭ ئاتلىق
لەشكەرلىرىنىڭ سانى ئىككى يۈز مىليون ئىدى. ئۇلارنىڭ سانىنىڭ
جاكارلانغانلىقىنى ئاڭلىدىم.

[17] غايىبانە ئالامەتتە كۆزۈمگە كۆرۈنگەن ئات ۋە ئاتلىقلار مانا مۇنداق
ئىدى: ئاتلىقلارنىڭ كۆكرەك قالقانلىرى چوغدەك قىزىل، كۆك ياقۇتتەك كۆك
ۋە گۈڭگۈرتتەك سېرىق ئىدى. ئاتلارنىڭ باشلىرى شىرنىڭ بېشىغا
ئوخشايتتى. ئېغىزلىرىدىن ئوت، تۈتۈن ۋە گۈڭگۈرت پۈركۈلەتتى.
[18] ئىنسانلارنىڭ ئۈچتىن بىرى بۇلارنىڭ ئاغزىدىن پۈركۈلگەن ئوت، تۈتۈن ۋە
گۈڭگۈرتتىن ئىبارەت بۇ ئۈچ ئاپەتتىن ئۆلدى. [19] ئاتلارنىڭ كۈچى ئېغىزلىرىدا
ۋە قۇيرۇقلىرىدا ئىدى. قۇيرۇقلىرىنىڭ يىلانغا ئوخشاش بېشى بولۇپ، بۇلار
بىلەن ئادەمنى زەخىملەندۈرەتتى.

[20] قالغان ئىنسانلار، يەنى بۇ بالايىئاپەتلەردىن ئامان قالغۇچىلار ئۆز
قىلمىشلىرىغا توۋا قىلمىدى. جىنلارغا، كۆرەلمەس، ئاڭلىيالماس ۋە ماڭالماس
ئالتۇن، كۈمۈش، تۇچ ۋە ياغاچ بۇتلارغا چوقۇنۇشتىن ۋاز كەچمىدى. [21] ئۇلار
قاتىللىق، سېھرگەرلىك، جىنسىي ئەخلاقسىزلىق ۋە ئوغرىلىقلىرىغىمۇ توۋا
قىلمىدى.

پەرىشتە ۋە كىچىك ئورام يازما

10
[1] ئاندىن كېيىن، ئەرشتىن چۈشۈۋاتقان يەنە بىر كۈچلۈك
پەرىشتىنى كۆردۈم. ئۇ بىر پارچە بۇلۇتنى يېپىنغان بولۇپ،
بېشىنىڭ ئۈستىدە بىر ھەسەن-ھۈسەن بار ئىدى. يۈزى قۇياشقا، پۇتلىرى
بولسا ئوت تۈۋرۈككە ئوخشايتتى. [2] قولىدا بىر كىچىك ئوچۇق ئورام يازما بار

ئىدى. ئۇ ئوڭ پۇتىنى دېڭىز ئۈستىگە، سول پۇتىنى بولسا قۇرۇقلۇققا قويۇپ
تۇرۇپ، 3 شىرنىڭ ھۆركىرىشىگە ئوخشاش قاتتىق ئاۋاز بىلەن ۋارقىرىدى. ئۇ
ۋارقىرىغاندا، يەتتە گۈلدۈرماما ئۆز گۈلدۈر ـ قاراسلىرى بىلەن جاۋاب
قايتۇردى. 4 يەتتە گۈلدۈرماما جاۋاب قايتۇرغاندا، ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى
خاتىرىلىۋالماقچى بولۇپ تۇراتتىم. بىراق، ئاسماندىن: «يەتتە گۈلدۈرمامىنىڭ
ئېيتقانلىرىنى خاتىرىلىمە. ئۇلارنى مەخپىي تۇت» دېگەن بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم.
5 دېڭىز ھەم قۇرۇقلۇقنىڭ ئۈستىدە تۇرغان، مەن كۆرگەن ئۇ پەرىشتە
ئوڭ قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ، 6 ئاسمان، يەر، دېڭىز ۋە ئۇلاردىكى
مەۋجۇداتلارنى ياراتقۇچى، يەنى ئەبەدىلئەبەد ياشىغۇچىنىڭ نامى بىلەن
قەسەم قىلىپ: «ئەمدى كېچىكتۈرۈلمەيدۇ؛ 7 ئەكسىچە، يەتتىنچى پەرىشتە
كانىيىنى چالغاندا، خۇدا ئۆز خىزمەتكارلىرى بولغان پەيغەمبەرلەرگە
جاكارلىغان سىر ئەمەلگە ئاشىدۇ» دېدى.
8 مەن ئاسماندىن ئاڭلىغان ئاۋاز ماڭا يەنە: «بېرىپ، دېڭىز ھەم
قۇرۇقلۇقنىڭ ئۈستىدە تۇرغان پەرىشتىنىڭ قولىدىكى ئوچۇق ئورام يازمىنى
ئال» دېدى.
9 مەن بېرىپ، پەرىشتىنىڭ كىچىك ئورام يازمىنى ماڭا بېرىشىنى
سورىدىم. ئۇ ماڭا:
— بۇنى ئېلىپ يە! ئاغزىڭدا ھەسەلدەك تاتلىق بولىدۇ، بىراق مەيدەڭنى
ئېچىشتۇرىدۇ، — دېدى.
10 كىچىك ئورام يازمىنى پەرىشتىنىڭ قولىدىن ئېلىپ يېدىم، ئاغزىمدا
ھەسەلدەك تاتلىق تېتىدى. لېكىن، ئۇنى يۇتقىنىمدا مەيدەم ئېچىشىپ كەتتى.
11 كېيىن، پەرىشتە ماڭا:
— سەن خۇدانىڭ كۆپ مىللەتلەر، خەلقلەر، ھەر خىل تىللاردا
سۆزلىشىدىغان كىشىلەر ۋە پادىشاھلار توغرىسىدىكى ۋەھىيلىرىنى يەنە بىر
قېتىم جاكارلىشىڭ لازىم، — دېدى.

ئىككى گۇۋاھچى

11
[1] ماڭا ئۆلچىگۈچ ئورنىدا ئىشلىتىشكە قومۇش بېرىلدى ۋە بىر ئاۋاز
ماڭا مۇنداق دېدى: «بېرىپ، خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى ۋە قۇربانلىق
سۇپىسىنى ئۆلچە، ئۇ يەردە ئىبادەت قىلىۋاتقانلارنى سانا. [2] ئىبادەتخانىنىڭ
تاشقىرىقى ھويلىسىنى ئۆلچىمەي قوي، چۈنكى ئۇ يەر يەھۇدىي ئەمەسلەرگە
بېرىلدى. ئۇلار مۇقەددەس شەھەرنى 42 ئاي دەپسەندە قىلىدۇ. [3] مەن
ئىككى گۇۋاھچىمغا قۇدرەت بېرىمەن. ئۇلار قارىلىق كىيىم كىيىپ، خۇدانىڭ
ۋەھىيسىنى بېكىتىلگەن ئەنە شۇ 1260 كۈندە يەتكۈزىدۇ.»
[4] دۇنيانىڭ رەببى ئالدىدا تۇرغان ئىككى تۈپ زەيتۇن دەرىخى ۋە ئىككى
چىراغدان مانا شۇ گۇۋاھچىلاردۇر. [5] بىرەرسى ئۇلارنى زەخىملەندۈرمەكچى
بولسا، ئۇلار ئېغىزلىرىدىن ئوت پۈركۈپ، ئۇ دۈشمەننى كۆيدۈرۈپ تاشلايدۇ.
ئۇلارنى زەخىملەندۈرمەكچى بولغانلار مانا شۇنداق ئۆلتۈرۈلىدۇ. [6] ئۇلار
خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى جاكارلايدىغان كۈنلەردە يامغۇر ياغماسلىقى ئۈچۈن،
ئاسماننى يېپىۋېتىش قۇدرىتىگە ئىگە. ئۇلار سۇلارنى قانغا ئايلاندۇرۇش ۋە
ھەر خىل بالايىئاپەتلەر بىلەن يەر يۈزىگە خالىغان ۋاقىتتا زەربە بېرىش
قۇدرىتىگىمۇ ئىگە.
[7] گۇۋاھلىق ۋەزىپىلىرى ئاياغلاشقاندا، تېگى يوق ھاڭدىن چىقىدىغان
دىۋە ئۇلار بىلەن ئېلىشىدۇ ۋە ئۇلارنى يېڭىپ ئۆلتۈرىدۇ. [8] جەسەتلىرى كاتتا
شەھەرنىڭ غول يولىغا تاشلىنىدۇ. بۇ شەھەر سودوم ياكى مىسىر دېگەن
سىمۋوللۇق نام بىلەن ئاتالغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ رەببىمۇ ئۇ يەردە كرېستكە
مىخلانغانىدى. [9] ھەر مىللەتتىن، ھەر قەبىلىدىن ۋە ھەر خىل تىلدا
سۆزلىشىدىغان خەلقلەردىن كىشىلەر كېلىشىپ، ئۇلارنىڭ جەسەتلىرىگە ئۈچ
يېرىم كۈن تىكىلىپ قارايدۇ ۋە جەسەتلەرنىڭ يەرلىككە قويۇلۇشىغا
رۇخسەت قىلمايدۇ. [10] يەر يۈزىدە ياشايدىغانلار ئۇلارنىڭ بۇ ئەھۋالىدىن

خۇشاللىقتا چۆمۈپ، ھېيت ـ بايرام ئۆتكۈزىدۇ، بىر ـ بىرىگە ھەدىيىلەر
ئەۋەتىشىدۇ، چۈنكى بۇ ئىككى پەيغەمبەرنىڭ سۆزى ئىنسانلارنىڭ
ۋىجدانلىرىغا تىكەندەك سانجىلىپ، ئۇلارغا قاقشاتقۇچ زەربە بەرگەنىدى.
[11] ئۈچ يېرىم كۈندىن كېيىن، ئىككى پەيغەمبەرنىڭ تېنىگە خۇدادىن
كەلگەن ھاياتلىق نەپەسى كىردى، ۋە ئۇلار ئورنىدىن تۇردى. ئۇلارنى
كۆرگەنلەر ئىنتايىن ئالاقزادە بولۇپ كېتىشتى. [12] ئىككى پەيغەمبەر ئەرشتىن
كەلگەن جاراڭلىق بىر ئاۋازنىڭ: «بۇ ياققا چىق!» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدى ۋە
رەقىبلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا بىر بۇلۇت ئىچىدە ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. [13] دەل شۇ
چاغدا، زېمىن شىددەتلىك تەۋرەندى، شەھەرنىڭ ئوندىن بىرى گۇمران
بولۇپ، يەتتە مىڭ كىشى ھالاك بولدى. قالغانلىرى ئىنتايىن قورقۇشۇپ،
ئەرشتىكى خۇدانى ئۇلۇغلاشتى.
[14] ئىككىنچى بالايىئاپەت ئۆتۈپ كەتتى. ئەمدى ئۈچىنچى بالايىئاپەت
كېلىشكە ئاز قالدى.

يەتتىنچى پەرىشتىنىڭ كاناي چېلىشى

[15] ئۇنىڭدىن كېيىن، يەتتىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالدى. ئەرشتىن
كەلگەن جاراڭلىق ئاۋازلار مۇنداق دەيتتى:

«دۇنيانىڭ پادىشاھلىقى پەرۋەردىگارىمىز ۋە ئۇنىڭ مەسىھىگە
مەنسۇپ بولدى. ئۇ ئەبەدىلئەبەد ھۆكۈم سۈرگۈسى.»

[16] خۇدانىڭ ئالدىدىكى ئۆز تەختلىرىدە ئولتۇرغان يىگىرمە تۆت
يېتەكچى يەرگە باش قويۇپ، خۇداغا سەجدە قىلىپ مۇنداق دېيىشتى:

[17] «ھازىر ۋە ئەزەلدىن بار بولغان
ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا،
شۈكۈرلەر بولسۇن ساڭا.
چۈنكى، ئۇلۇغ قۇدرىتىڭ بىلەن،
ھۆكۈمۈڭنى يۈرگۈزۈشكە باشلىدىڭ.
[18] خەلقلەر غەزەپلەنگەندى.
ئەمدى سېنىڭ غەزىپىڭ يېتىپ كەلدى!
ئۆلۈكلەرنى سوراق قىلىش،
خىزمەتكارلىرىڭ بولغان پەيغەمبەرلەرنى
ۋە خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى،
شۇنداقلا ئەرزىمەس ياكى كاتتا بولسۇن،
نامىڭنى چوڭقۇر ھۆرمەتلىگەنلەرنى ئىنئامغا ئىگە قىلىش،
يەر يۈزىنى گۇمران قىلغانلارنى ھالاك قىلىش ۋاقتى كەلدى.»

[19] ئاندىن، خۇدانىڭ ئەرشتىكى ئىبادەتخانىسى ئېچىلدى ۋە ئۇنىڭ ئەھدە
ساندۇقى ئۇ يەردە كۆرۈندى. شۇئان چاقماقلار چېقىپ، گۈلدۈرمامىنىڭ
گۈلدۈر ـ قاراسلىرى ئاڭلاندى. زېمىن تەۋرىنىپ، دەھشەتلىك مۆلدۈر يېغىپ
كەتتى.

ئايال ۋە ئەجدىھا

12 [1] ئۇ چاغدا، ئەرشتە ئاجايىپ زور بىر كارامەت، يەنى قۇياشنى
يېپىنچاقلىغان بىر ئايال كۆرۈندى. ئۇنىڭ پۇتلىرىنىڭ ئاستىدا ئاي،
بېشىدا ئون ئىككى يۇلتۇزلۇق تاج بار ئىدى. [2] بۇ ئايالنىڭ ئاي ـ كۈنى توشۇپ

قالغان بولۇپ، تولغاق ئىچىدە داد ـ پەرياد قىلاتتى. [3] ئاندىن، ئەرشتە يەنە
بىر كارامەت، يەنى يەتتە باشلىق، ئون مۈڭگۈزلۈك، چوڭ بىر قىزىل ئەجدىھا
كۆرۈندى. ئۇنىڭ يەتتە بېشىدا يەتتە تاج بار ئىدى. [4] ئۇ ئاسماندىكى
يۇلتۇزلارنىڭ ئۈچتىن بىرىنى قۇيرۇقى بىلەن سۈرۈپ، يەر يۈزىگە
چۆشۈرۈۋەتتى. ئاندىن، ئايال يەڭگىگەن ھامان ئۇنىڭ بالىسىنى يالماپ
يۇتۇۋەتمەكچى بولۇپ، تۇغۇت ئۈستىدىكى ئايالنىڭ ئالدىدا تۇردى. [5] ئايال بىر
بالا، يەنى پۈتۈن ئەللەرنى تۆمۈر كالتەك بىلەن باشقۇرىدىغان بىر ئوغۇل
تۇغدى. بالا تەختتە ئولتۇرغان خۇدانىڭ ئالدىغا دەرھال ئېلىپ چىقىلدى.
[6] ئايال بولسا چۆلگە قاچتى. ئۇ يەردە ئۇنىڭ 1260 كۈن بېقىلىشى ئۈچۈن
ئۇنىڭغا خۇدا تەرىپىدىن ھازىرلاپ قويۇلغان بىر جاي بار ئىدى.
[7] ئۇنىڭدىن كېيىن، ئەرشتە جەڭ بولدى. باش پەرىشتە مىكائىل ۋە
ئۇنىڭ پەرىشتىلىرى ئەجدىھاغا قارشى جەڭ قىلدى. ئەجدىھامۇ ئۆز
پەرىشتىلىرى بىلەن ئۇلارغا ئېتىلدى، [8] لېكىن ئېلىشالمىدى. بۇنىڭ بىلەن،
ئۇلار ئەرشتىكى ئورنىدىن مەھرۇم قالدى. [9] چوڭ ئەجدىھا، يەنى ئىبلىس
ياكى شەيتان دەپ ئاتالغان، پۈتۈن دۇنيانى ئازدۇرغان ھېلىقى قەدىمىي
يىلان ئۆز پەرىشتىلىرى بىلەن بىللە يەر يۈزىگە تاشلاندى.
[10] شۇنىڭدىن كېيىن، ئەرشتە جاراڭلىق بىر ئاۋازنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى
ئاڭلىدىم:

«خۇدايىمىزنىڭ نىجاتلىقى، قۇدرىتى، پادىشاھلىقى ۋە ئۇ
تەيىنلىگەن مەسىھنىڭ ھوقۇقى نامايان بولدى.
چۈنكى، خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا قېرىنداشلىرىمىزنى كېچە ـ
كۈندۈز ئەيىبلىگۈچى ئەرشتىن تاشلىۋېتىلدى.
[11] قېرىنداشلىرىمىز قوزىنىڭ قېنى ۋە ئۇنىڭ قىلغان گۇۋاھلىقى
بىلەن ئەجدىھانى يەڭدى.

ئۇلار ھەتتا ئۆلۈم ئالدىدىمۇ ئۆز جېنىنى ئايىمىدى.
12 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي ئەرش ۋە ئەرشتە ياشىغۇچىلار،
خۇشال بولۇڭلار!
لېكىن، ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي يەر ۋە دېڭىزلار! چۈنكى، ئىبلىس
ئۈستۈڭلارغا تاشلاندى.
ئۇ ئۆز ۋاقتىنىڭ ئاز قالغانلىقىنى بىلىپ، دەرغەزەپكە كەلدى.»

13 ئەجدىھا ئۆزىنىڭ يەر يۈزىگە تاشلانغانلىقىنى كۆرۈپ، ئوغۇل بالىنى
تۇغقان ئايالنى قوغلاشقا باشلىدى. 14 ئايالنىڭ ئەجدىھادىن دالدىلىنىپ،
چۆلدىكى ئۈچ يېرىم يىل بېقىلىدىغان ماكانىغا ئۇچۇپ كېتىشى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا
يوغان بىر بۈركۈتنىڭ ئىككى قانىتى بېرىلدى. 15 ئەجدىھا ئايالنىڭ ئارقىسىدىن
ئاغزى بىلەن دەريادەك سۇ پۈركۈپ، ئۇنى سەلگە باستۇرۇپ ئېقىتىپ
كەتمەكچى بولدى. 16 لېكىن، زېمىن ئايالغا ياردەم قىلىپ، ئاغزىنى ئېچىپ،
ئەجدىھانىڭ ئاغزىدىن ئېتىلىپ چىققان دەريانى يۇتتى. 17 بۇنىڭ بىلەن،
ئەجدىھا ئايالغا دەرغەزەپ بولۇپ، ئۇنىڭ باشقا پەرزەنتلىرى، يەنى خۇدانىڭ
ئەمرلىرىنى تۇتۇپ، ئەيسا مەسىھنىڭ بەرگەن گۇۋاھلىقىدا تۇرغانلىرى بىلەن
جەڭ قىلغىلى كەتتى.
18 ھېلىقى ئەجدىھا دېڭىز بويىدا تىكىلىپ تۇراتتى.

دېڭىزدىن چىققان دىۋە

13
1 ئاندىن، ئۇن مۈڭگۈزلۈك، يەتتە باشلىق بىر دىۋىنىڭ دېڭىزدىن
چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇنىڭ ھەربىر مۈڭگۈزىدە بىردىن تاج بار
ئىدى، ھەربىر بېشىدا خۇداغا كۇپۇرلۇق كەلتۈرىدىغان ئىبارە يېزىلغانىدى.

2 مەن كۆرگەن بۇ دىۋە يىلپىزغا ئوخشايتتى، پۇتلىرى ئېيىقنىڭ پۇتلىرىغا،
ئاغزى بولسا شىرنىڭ ئاغزىغا ئوخشايتتى. ئەجدىھا دىۋىگە ئۆز قۇدرىتى،
تەختى ۋە زور ھوقۇقىنى بەردى. 3 دىۋىنىڭ باشلىرىدىن بىرى ئەجەللىك
يارىلانغاندەك تۇراتتى. لېكىن، بۇ ئەجەللىك يارا ساقايغانىدى. پۈتۈن دۇنيا
ھەيرانلىق ئىچىدە دىۋىگە ئەگەشتى. 4 ئۇلار دىۋىگە بۇنداق ھوقۇق بەرگەن
ئەجدىھاغا چوقۇنۇشتى. ئۇلار يەنە دىۋىگىمۇ چوقۇنۇپ، «دىۋىگە تەڭ
كېلەلەيدىغانلار بارمۇ؟ ئۇنىڭ بىلەن كىممۇ ئېلىشالىسۇن؟» دېيىشتى.
5 دىۋىگە تەكەببۇرلۇق ۋە كۇپۇرلۇق قىلىدىغان ئېغىز ھەمدە 42 ئاي
يۈرگۈزەلەيدىغان ھوقۇق بېرىلدى. 6 ئۇ خۇداغا، خۇدانىڭ نامىغا ۋە ئۇنىڭ
دەرگاھىغا، يەنى ئۇ يەردە ياشايدىغانلارغا كۇپۇرلۇق قىلىش ئۈچۈن ئاغزىنى
ئاچتى. 7 ئۇنىڭ خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىگە قارشى جەڭ قىلىپ، ئۇلارنى
يېڭىشىگە يول قويۇلدى. ھەر قەبىلە، ھەر مىللەت، ھەر خىل تىلدا
سۆزلىشىدىغان خەلقلەرگە ھۆكۈمرانلىق قىلىش ھوقۇقى بېرىلدى. 8 دۇنيا
يارىتىلغاندىن بۇيان، بوغۇزلانغان قوزىنىڭ ھاياتلىق دەپتىرىگە نامى
يېزىلغانلاردىن باشقا، يەر يۈزىدە ياشايدىغان ھەممە ئىنسان ئۇنىڭغا
چوقۇنىدۇ.
9 مۇنۇ سۆزنى قۇلىقىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار:

10 «خۇدانىڭ «تۇتقۇن بولىدۇ» دېگىنى چوقۇم تۇتقۇن بولىدۇ.
خۇدانىڭ «قىلىچلىنىدۇ» دېگىنى چوقۇم قىلىچلىنىپ ئۆلىدۇ.»

شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى سەۋر قىلىشى، ئېتىقادتا
چىڭ تۇرۇشى لازىم.

يەردىن چىققان دىۋە

11 ئۇنىڭدىن كېيىن، يەردىن چىقىۋاتقان يەنە بىر دىۋىنى كۆردۈم. ئۇنىڭ
قوزىنىڭكىدەك كىچىك ئىككى مۈڭگۈزى بار ئىدى، لېكىن ئاۋازى
ئەجدىھانىڭكىدەك چىقاتتى. 12 ئۇ بىرىنچى دىۋىگە ۋاكالىتەن پۈتۈن ھوقۇقنى
يۈرگۈزۈپ، يەر يۈزىنى ۋە ئۇنىڭدا ياشايدىغانلارنى ئەجەللىك يارىسى
ساقايغان بىرىنچى دىۋىگە چوقۇنۇشقا مەجبۇرلايتتى. 13 ئۇ چوڭ كارامەتلەرنى
كۆرسىتەتتى، ھەتتا ئىنسانلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئاسماندىن يەر يۈزىگە ئوت
ياغدۇراتتى. 14 ئۇ بىرىنچى دىۋىگە ۋاكالىتەن كۆرسىتىشكە ھوقۇقلاندۇرۇلغان
كارامەتلەر بىلەن يەر يۈزىدە ياشايدىغانلارنى ئازدۇردى. ئۇلارغا قىلىچ بىلەن
چېپىلغان، لېكىن ئامان قالغان بىرىنچى دىۋىنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن بىر
ھەيكەل تىكلەشنى بۇيرۇدى. 15 يەردىن چىققان دىۋىگە دېڭىزدىن چىققان
دىۋىنىڭ ھەيكىلىگە ھاياتلىق نەپەسى بېرىپ، ئۇنى سۆزلىيەلەيدىغان قىلىش
ۋە ئۇنىڭغا چوقۇنمىغانلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرۈش قۇدرىتى بېرىلدى. 16 ئۇ
كاتتا ۋە ئەرزىمەس، باي ۋە كەمبەغەل، ھۆر ۋە قۇللارنىڭ ھەممىسىنى ئوڭ
قولى ياكى پېشانىسىگە بىر بەلگە ئۇرغۇزۇشقا مەجبۇرلىدى. 17 بۇ بەلگە
بارلار، يەنى قولى ياكى پېشانىسىدە دىۋىنىڭ نامى ياكى ئۇنىڭ نامىغا
ۋەكىللىك قىلىدىغان رەقەم بېسىلغانلاردىن باشقا ھېچكىم بىر نەرسە
سېتىۋالالمايتتى ياكى ساتالمايتتى.

18 بۇ يەردە بىر ھېكمەت بار. ئەقىل ـ پاراسىتى بارلىكى كىشىلەر
دىۋىنىڭ رەقىمىنى ھېسابلاپ چىقالايدۇ، چۈنكى بۇ رەقەم بىر ئادەمگە
ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇنىڭ رەقىمى 666 دۇر.

قۇتقۇزۇۋېلىنغانلارنىڭ قوشىقى

14 [1] ئاندىن، قوزىنىڭ سىئون* تېغى ئۈستىدە تۇرغانلىقىنى كۆردۈم.
ئۇنىڭ يېنىدا پېشانىسىگە قوزىنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ ئىسمى
يېزىلغان 144,000 كىشى بار ئىدى. [2] ئاسماندىن خۇددى شارقىراپ
ئېقىۋاتقان سۇلارنىڭ ۋە گۈلدۈرمامىنىڭ قاتتىق گۈلدۈرلىشىدەك بىر ئاۋازنى
ئاڭلىدىم. مەن ئاڭلىغان ئاۋاز يەنە چىلتارچىلار ئورۇندىغان نەغمە ئاۋازىغىمۇ
ئوخشايتتى. [3] ھېلىقى 144,000 كىشى تەختنىڭ، تۆت تىرىك مەخلۇقنىڭ ۋە
يېتەكچىلەرنىڭ ئالدىدا يېڭى بىر ناخشا ئېيتىشتى. بۇ ناخشىنى گۇناھلىرىنىڭ
بەدىلى تۆلىنىپ بۇ دۇنيادىن ئازاد قىلىنغان كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم
ئۆگىنىشكە قادىر ئەمەس ئىدى. [4] ئۇلار خۇددى زىنا قىلىپ باقمىغان
كىشىلەردەك پاك بولۇپ، قوزا نەگە بارسا، ئۇلارمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ شۇ
يەرگە باردۇ. ئۇلار ئىنسانلار ئارىسىدىن بەدەل بىلەن قۇتقۇزۇۋېلىنغانلار
بولۇپ، خۇددى دەسلەپ پىشقان مېۋە خۇداغا ئاتالغىنىدەك، ئۇلار خۇداغا
ۋە قوزىغا ئاتالغانلاردۇر. [5] ئۇلارنىڭ ئاغزىدىن يالغان سۆز چىقمايدۇ. ئۇلار
ئەيىبسىزدۇر.

ئۈچ پەرىشتە ئېلىپ كەلگەن خەۋەرلەر

[6] بۇنىڭ كەينىدىن، ئاسماننىڭ قەرىدە ئۇچۇپ يۈرگەن باشقا بىر
پەرىشتىنى كۆردۈم. بۇ پەرىشتە يەر يۈزىدە ياشايدىغانلارغا، يەنى ھەربىر
خەلق، قەبىلە ۋە ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغان مىللەتلەرگە يەتكۈزىدىغان
مەڭگۈلۈك خۇش خەۋەرنى ئېلىپ كەلگەنىدى. [7] ئۇ جاراڭلىق ئاۋاز بىلەن:

---

*1. سىئون — يېرۇسالېمنىڭ يەنە بىر ئىسمى بولۇپ، داۋۇت پادىشاھنىڭ ۋاقتىدىلا ئىسرائىلىيىنىڭ پايتەختى ئىدى. «ۋەھىيلەر» دە سىئون خۇدانىڭ ۋە ئۇنىڭ قۇتقۇزۇۋېلىنغان خەلقىنىڭ ئەرشتىكى مەڭگۈلۈك ماكانىغا سىمۋول قىلىنغان.

«خۇدادىن قورقۇڭلار! ئۇنى ئۇلۇغلاڭلار! چۈنكى، ئۇنىڭ ئىنسانلارنى سوراق
قىلىدىغان ۋاقتى يېتىپ كەلدى. ئاسماننى، زېمىننى، دېڭىزنى ۋە بۇلاقلارنى
ياراتقۇچىغا سەجدە قىلىڭلار!» دەيتتى.
8 ئۇنىڭ كەينىدىن كەلگەن ئىككىنچى پەرىشتە مۇنداق دېدى: «گۇمران
بولدى! ئۆز زىناسىنىڭ كۈچلۈك شارابىنى پۈتكۈل خەلقلەرگە ئىچكۈزگەن
كاتتا شەھەر بابىل گۇمران بولدى!»
9 ئالدىنقى ئىككى پەرىشتىنىڭ كەينىدىن ئۈچىنچى پەرىشتە قاتتىق ئاۋاز
بىلەن مۇنداق دېدى: «كىمدەكىم دېڭىزدىن چىققان دىۋىگە ۋە ئۇنىڭ
ھەيكىلىگە چوقۇنسا، ئۇنىڭ بەلگىسىنى پېشانىسىگە ياكى قولىغا ئۇرغۇزسا،
10 خۇدانىڭ غەزىپىنىڭ ساپ ھەم كۈچلۈك شارابىنى خۇدانىڭ غەزىپى بىلەن
تولغان قەدەھتە ئىچىدۇ. ئۇ مۇقەددەس پەرىشتىلەرنىڭ ۋە قوزىنىڭ ئالدىدا
ئوت ۋە گۈڭگۈرتتە ئازابلىنىدۇ. 11 ئۇنى قىيىنىغان ئوتنىڭ ئىس-تۈتەكلىرى
مەڭگۈ پۇرقىراپ تۇرىدۇ. دىۋىگە ۋە ئۇنىڭ ھەيكىلىگە چوقۇنۇپ، ئۇنىڭ
ئىسمىنىڭ بەلگىسىنى ئۇرغۇزغانلارغا كېچە-كۈندۈز ئاراملىق بولمايدۇ.»
12 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئەمرلىرىنى تۇتقان ۋە ئەيساغا سادىق بولغان
خەلق سەۋر-تاقەتلىك بولۇشى لازىم.
13 مەن يەنە ئاسماندا مۇنداق بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم: «بۇ سۆزنى ياز:
‹بۇنىڭدىن كېيىن، رەببىمىزگە مەنسۇپ بولۇپ ئۆلگەنلەر نەقەدەر
بەختلىك!›» مۇقەددەس روھ: «دۇرۇس، ئۇلار ئۆز ئىشلىرىنى تۈگىتىپ ئارام
ئالىدۇ. چۈنكى، قىلغان ياخشى ئەمەللىرىنىڭ نەتىجىسى ئۇلار بىلەن بىللە
بولىدۇ» دېدى.

زېمىندىكى ئورما

14 ئۇنىڭدىن كېيىن، بىر پارچە ئاق بۇلۇتنى كۆردۈم. بۇلۇتنىڭ ئۈستىدە

بېشىغا ئالتۇن تاج كىيگەن، قولىدا ئۆتكۈر بىر ئورغاق تۇتقان، ئىنسانئوغلىغا
ئوخشايدىغان بىرى ئولتۇراتتى. [15] ئىبادەتخانىدىن چىققان باشقا بىر پەرىشتە
بۇلۇتنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغۇچىغا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئورغىقىڭنى سال ۋە
ئور! چۈنكى، ئورما ۋاقتى كەلدى، زېمىندىكى زىرائەتلەر پىشىپ يېتىلدى»
دېدى. [16] بۇلۇت ئۈستىدە ئولتۇرغۇچى زېمىنغا ئورغاق سالدى. يەردىكى
زىرائەتلەر ئورۇلدى.
[17] ئەرشتىكى ئىبادەتخانىدىن يەنە بىر پەرىشتە چىقتى. ئۇنىڭمۇ ئۆتكۈر
بىر ئورغىقى بار ئىدى. [18] ئارقىدىنلا، ئوتنى باشقۇرىدىغان يەنە بىر پەرىشتە
قۇربانلىق سۇپىسى تەرەپتىن چىقىپ، ئۆتكۈر ئورغاق تۇتقان پەرىشتىگە
يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئۆتكۈر ئورغىقىڭنى سېلىپ، يەر يۈزىدىكى ئۈزۈم
تاللىرىنىڭ ساپاقلىرىنى يىغىۋال، چۈنكى ئۈزۈملەر پىشىپ يېتىلدى» دېدى.
[19] بۇنىڭ بىلەن، پەرىشتە ئورغىقىنى يەر يۈزىگە سالدى ۋە يەردىكى ئۈزۈم
تاللىرىنىڭ مېۋىلىرىنى يىغىپ، خۇدانىڭ غەزىپىنىڭ شاراب كۆلچىكىگە
تاشلىدى.* [20] شەھەرنىڭ سىرتىدىكى شاراب كۆلچىكىدىكى ئۈزۈملەر
دەسسىلىپ، شەربەتلىرى قان بولۇپ، ئاتنىڭ تىزگىنىگە كېلىدىغان
ئېگىزلىكتە ئۈچ يۈز چاقىرىم يىراقلىققا ئاقتى.

پەرىشتىلەر ۋە كېيىنكى بالايىئاپەتلەر

15

[1] ئاسماندا زور ھەم ھەيران قالارلىق يەنە بىر كارامەتنى، يەنى
ئاخىرقى يەتتە خىل بالايىئاپەتنى ئېلىپ كېلىدىغان يەتتە
پەرىشتىنى كۆردۈم. خۇدانىڭ غەزىپى بۇ بالايىئاپەتلەر بىلەن ئاخىرلىشاتتى.
[2] مەن يەنە ئوت ئارىلاش خرۇستال دېڭىزدەك بىر كۆرۈنۈشنى

*19. يىغىلغان مېۋىلەرنىڭ شاراب كۆلچىكىگە تاشلىنىشى خۇداغا قارشى تۇرغۇچىلارنىڭ ئۇنىڭ جازاسىغا تارتىلىشىغا سىمۋول قىلىنىدۇ.

كۆردۈم. ئۇنىڭ يېنىدا دىۋە ئۈستىدىن غەلىبە قىلغانلار، يەنى دىۋىگە ۋە
ئۇنىڭ ھەيكىلىگە چوقۇنمىغان ھەم ئۇنىڭ نامىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان رەقەم
بىلەن مۆھۈرلەنمىگەنلەر تۇراتتى. ئۇلارنىڭ قوللىرىدا خۇدا بەرگەن چىلتارلار
بولۇپ، [3] ئۇلار خۇدانىڭ خىزمەتكارى مۇسانىڭ ناخشىسىنى ھەم قوزا
ھەققىدىكى ناخشىنى ئېيتىشاتتى:

«ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا،
قىلغانلىرىڭ ئۇلۇغ ۋە كارامەتتۇر.
ئى پۈتكۈل خەلقلەرنىڭ پادىشاھى،
يوللىرىڭ ئادىل ۋە ھەقتۇر.
[4] ئى پەرۋەردىگار، سەندىن قورقمايدىغان كىم بار،
نامىڭنى مەدھىيلىمەيدىغان؟
چۈنكى، يېگانە مۇقەددەس ئۆزۈڭدۇرسەن.
كېلىپ پۈتكۈل خەلقلەر،
ساڭا سەجدە قىلغۇسى.
چۈنكى، ئاشكارا بولغاچ
قىلغانلىرىڭنىڭ ھەققانىيلىقى.»

[5] ئۇنىڭدىن كېيىن، ئەرشتىكى ئىبادەتخانىنىڭ، يەنى ئەھدە چېدىرىنىڭ
ئېچىلغانلىقىنى كۆردۈم. [6] يەتتە خىل بالايىئاپەتنى ئۆز ئىلكىدە تۇتقان يەتتە
پەرىشتە پاكىز ھەم پارقىراپ تۇرىدىغان كەندىر رەختتىن تون كىيگەن،
كۆكسىگە ئالتۇن كەمەر باغلىغان ھالدا ئىبادەتخانىدىن چىقتى. [7] تۆت تىرىك
مەخلۇقنىڭ بىرى يەتتە پەرىشتىگە ئەبەدلئەبەد ياشايدىغان خۇدانىڭ
غەزىپى بىلەن تولغان يەتتە ئالتۇن چىنىنى بەردى. [8] ئىبادەتخانا خۇدانىڭ
ئۇلۇغلۇقى ۋە قۇدرىتىدىن تۈتۈن بىلەن تولدى. يەتتە پەرىشتىنىڭ يەتتە

بالايئاپىتى تامام بولمىغۇچە، ھېچكىم ئىبادەتخانىغا كىرەلمىدى.

خۇدانىڭ غەزىپى بىلەن تولغان يەتتە چىنە

16 [1] شۇنىڭدىن كېيىن، ئىبادەتخانىدىن كۆتۈرۈلگەن جاراڭلىق بىر
ئاۋازنىڭ يەتتە پەرىشتىگە: «بېرىڭلار، خۇدانىڭ غەزىپى بىلەن
تولغان يەتتە چىنىدىكىنى يەر يۈزىگە تۆكۈڭلار!» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم.
[2] بىرىنچى پەرىشتە بېرىپ چىنىدىكىنى قۇرۇقلۇققا تۆكتى. بۇنىڭ بىلەن،
تېنىدە دىۋىنىڭ بەلگىسى بولغان ۋە ئۇنىڭ ھەيكىلىگە چوقۇنغانلارنىڭ
بەدىنىنى يىرگىنچلىك يىرىڭلىق يارىلار قاپلاپ كەتتى.
[3] ئىككىنچى پەرىشتە چىنىدىكىنى دېڭىزغا تۆكتى. دېڭىز سۈيى
ئۆلۈكنىڭ قېنىغا ئوخشاش قانغا ئايلاندى ۋە ئىچىدىكى پۈتۈن جانلىقلار
ئۆلدى.
[4] ئۈچىنچى پەرىشتە چىنىدىكىنى دەريا ۋە بۇلاقلارغا تۆكتى. ئۇلارنىڭ
سۈيىمۇ قانغا ئايلاندى. [5] ئاندىن، سۇ پەرىشتىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى
ئاڭلىدىم:

«ھازىر ۋە ئەزەلدىن بار بولغان مۇقەددەس خۇدا!
چىقارغان ھۆكۈملىرىڭ دۇرۇس ۋە ئادىلدۇر.
[6] يامان ئادەملەر سېنىڭ مۇقەددەس خەلقىڭ ۋە پەيغەمبەرلەر
قېنىنى تۆككەنلىكى ئۈچۈن،
سەن ئۇلارغا ئىچكىلى قان بەردىڭ. ئۇلار مۇشۇ جازاغا
لايىقتۇر.»

[7] يەنە قۇربانلىق سۇپىسىدىن كەلگەن بىر ئاۋازنىڭ:

«ئى ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا، ھۆكۈملىرىڭ ھەق ۋە
ئادىلدۇر» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم.

8 تۆتىنچى پەرىشتە چىنىدىكىنى قۇياشنىڭ يۈزىگە تۆكتى. بۇنىڭ بىلەن،
قۇياشقا ئىنسانلارنى ئوتتەك قىزىقى بىلەن ئۆرتەش قۇدرىتى بېرىلدى.
9 ئىنسانلار دەھشەتلىك ئىسسىقتا ئۆرتەلدى. بىراق، ئۇلار توۋا قىلىش ۋە بۇ
بالايىئاپەتلەرنى كەلتۈرۈش قۇدرىتىگە ئىگە بولغان خۇداغا ھەمدۇسانالار
ئوقۇشنىڭ ئورنىغا ئۇنى قارغاشتى.
10 بەشىنچى پەرىشتە چىنىدىكىنى دىۋىنىڭ تەختىگە تۆكتى. دىۋىنىڭ
پادىشاھلىقىنى قاراڭغۇلۇق باستى. ئىنسانلار ئازابتىن تىللىرىنى چىشلەشتى.
11 ئۇلار ئاغرىق ئازابى ۋە يارىلىرىنىڭ دەستىدىن ئەرشتىكى خۇدانى
قارغاشتى. بىراق، قىلمىشلىرىغا توۋا قىلىشمىدى.
12 ئالتىنچى پەرىشتە چىنىدىكىنى ئۇلۇغ فىرات دەرياسىغا تۆكتى. شۇ
ھامان دەريانىڭ سۈيى قۇرىدى. بۇنىڭ بىلەن، كۈنچىقىشتىن كېلىدىغان
پادىشاھلارنىڭ يولى ئېچىلدى. 13 شۇنىڭدىن كېيىن، ئەجدىھانىڭ، دىۋىنىڭ ۋە
ساختا پەيغەمبەرنىڭ ئېغىزلىرىدىن چىققان پاقىغا ئوخشايدىغان ئۈچ يامان
روھنى كۆردۈم. 14 بۇلار كارامەتلەر كۆرسىتىدىغان جىنلارنىڭ روھلىرى
بولۇپ، پۈتۈن دۇنيادىكى پادىشاھلارنى ھەممىگە قادىر خۇدانىڭ ئۇلۇغ
كۈنىدىكى جەڭگە توپلاشقا كېتىۋاتاتتى.
15 ئەيسا مۇنداق دېدى: «قاراڭلار، ئوغرىنىڭ كېلىشىدەك تۇيۇقسىز
كېلىمەن. يالىڭاچ قېلىپ، نومۇسقا قالماسلىق ئۈچۈن، كىيىملىرىنى يېنىغا
قويۇپ، سەگەك ياتقانلار نەقەدەر بەختلىك ـ ھە!»
16 ئۈچ يامان روھ پادىشاھلارنى ئىبرانىيچە «ئارماگېدون» دېيىلىدىغان
يەرگە توپلىدى.

[17] يەتتىنچى پەرىشتە چىنىدىكىنى ھاۋاغا تۆكتى. ئەرشتىكى
ئىبادەتخانىنىڭ تەختىدىن كۆتۈرۈلگەن جاراڭلىق بىر ئاۋاز: «ئىش تامام!»
دېدى. [18] شۇ ئەسنادا چاقماقلار چېقىلدى، گۈلدۈرمامىنىڭ گۈلدۈر ـ
قاراسلىرى ئاڭلاندى. يەر ـ زېمىن شۇنچىلىك تەۋرەندىكى، ئىنسانلار
يارىتىلغاندىن بېرى بۇنداق قاتتىق تەۋرىنىش بولمىغانىدى. [19] كاتتا شەھەر
بابىل ئۈچكە بۆلۈندى. ھەرقايسى ئەللەردىكى شەھەرلەرمۇ يەر بىلەن
يەكسان بولدى. شۇ كاتتا شەھەر بابىلدىن ھېساب ئېلىنىش ئۈچۈن، خۇدانىڭ
قاتتىق غەزىپى بىلەن تولغان قەدەھ ئۇنىڭغا بېرىلدى. [20] پۈتۈن ئاراللار غايىب
بولدى، تاغلار يوقالدى. [21] ئاسماندىن ئىنسانلارنىڭ ئۈستىگە ھەربىر دانىسى
قىرىق بەش كىلو چامىسىدا كېلىدىغان مۆلدۈر ياغدى. بۇ مۆلدۈر ئاپىتى
شۇنداق قورقۇنچلۇق بولدىكى، ئىنسانلار بۇ بالايىئاپەتنىڭ دەستىدىن خۇدانى
قارغاشتى.

داڭلىق پاھىشە ئايال

17 [1] يەتتە چىنىسى بار يەتتە پەرىشتىنىڭ بىرى كېلىپ، ماڭا:
— بۇ يەرگە كەل، سۇلار ئۈستىدە ئولتۇرغان، داڭقى چىققان
پاھىشە ئايالنىڭ تارتىدىغان جازاسىنى ساڭا كۆرسىتىپ قوياي. [2] دۇنيانىڭ
پادىشاھلىرى ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلىشتى، يەر يۈزىدە ياشايدىغانلار ئۇنىڭ
زىناسىنىڭ شارابىدىن مەست بولۇشتى، — دېدى.
[3] ئۇنىڭدىن كېيىن، پەرىشتە مېنى بىر چۆلگە ئېلىپ كەتتى. شۇ چاغدا،
مۇقەددەس روھ مېنى ئۆز ئىلكىگە ئالغانىدى. ئۇ يەردە يەتتە باشلىق، ئون
مۈڭگۈزلۈك، پۈتۈن ئەزايىنى كۇپۇرلۇق ناملىرى قاپلىغان بىر توق قىزىل
دىۋىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بىر ئايالنى كۆردۈم. [4] ئايال سۆسۈن ۋە توق
قىزىل رەڭلىك كىيىم كىيگەن بولۇپ، ئالتۇن، قىممەت باھالىق تاش ۋە

ئۆنچە ـ مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەنىدى. قولىدا يىرگىنچلىك نەرسىلەر ۋە
ئۆز زىناسىنىڭ مەينەتچىلىكلىرى بىلەن تولغان بىر ئالتۇن قەدەھ بار ئىدى.
[5] پېشانىسىگە «كاتتا بابىل ــ پاھىشىلەرنىڭ ۋە دۇنيادىكى پۈتكۈل
يىرگىنچلىكلەرنىڭ ئانىسى» دېگەن بىر سىرلىق نام يېزىلغانىدى. [6] مەن
ئايالنىڭ خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى، يەنى ئەيساغا گۇۋاھلىق بېرىپ قۇربان
بولغانلارنىڭ قېنى بىلەن مەست بولغانلىقىنى كۆردۈم. ئۇنى كۆرۈپ ئىنتايىن
ھەيران بولدۇم. [7] پەرىشتە ماڭا مۇنداق دېدى:

ــ نېمىگە ھەيران بولۇۋاتىسەن؟ ئايالنىڭ ۋە ئۇ مىنىپ تۇرغان يەتتە
باشلىق، ئون مۈڭگۈزلۈك دىۋىنىڭ سىرىنى ساڭا ئېيتىپ بېرەي. [8] سەن
كۆرگەن دىۋە بىر زامانلاردا بار ئىدى، ھازىر يوق. ئۇ كېيىن تېگى يوق ھاڭدىن
چىقىپ، ھالاكەتكە يۈزلىنىدۇ. يەر يۈزىدە ياشايدىغان، ئەمما دۇنيا
يارىتىلغاندىن بۇيان نامى ھاياتلىق دەپتىرىگە پۈتۈلمىگەن كىشىلەر دىۋىنى
كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران قالىدۇ. چۈنكى، ئۇ بىر زامانلاردا بار ئىدى، ھازىر
يوق، لېكىن يەنە پەيدا بولىدۇ.

[9] بۇنى چۈشىنىش ئۈچۈن ئەقىل ـ پاراسەت كېرەك. يەتتە باش ئۇ ئايال
ئولتۇرغان يەتتە تاغقا، شۇنداقلا يەتتە پادىشاھقا ۋەكىللىك قىلىدۇ. [10] بۇلارنىڭ
بەشى ئاغدۇرۇلغان، بىرى بار، يەنە بىرى تېخى كەلمىدى. ئۇ كەلگەندە ئازلا
ۋاقىت تۇرالايدۇ. [11] بۇرۇن بار، لېكىن ھازىر بولمىغان دىۋىنىڭ ئۆزى
سەككىزىنچى پادىشاھتۇر. ئۇ ھەم يەتتە پادىشاھنىڭ قاتاردا ھالاكەتكە
يۈزلىنىدۇ.

[12] سەن كۆرگەن دىۋىنىڭ ئون مۈڭگۈزى تېخى ھۆكۈم سۈرمىگەن ئون
پادىشاھتۇر. لېكىن، بۇلارغا دىۋە بىلەن بىللە بىر سائەتلىك پادىشاھلىق
ھوقۇقى بېرىلىدۇ. [13] بۇ پادىشاھلار ئۆز قۇدرىتى ۋە ھوقۇقلىرىنى بىر نىيەت،
بىر مەقسەتتە دىۋىگە بېرىشىدۇ. [14] دىۋە ۋە پادىشاھلار بىرلىشىپ قوزىغا
قارشى جەڭ قىلىدۇ. قوزا غەلىبە قىلىدۇ، چۈنكى قوزا رەبلەرنىڭ رەببى،

پادىشاھلارنىڭ پادىشاھىدۇر. ئۇنىڭ بىلەن بىر سەپتىكىلەر چاقىرىلغان،
تاللانغان ۋە ئۇنىڭغا سادىق بولغانلاردۇر.
[15] پەرىشتە ماڭا يەنە:
— پاھىشە ئايال بويىدا ئولتۇرغان، سەن كۆرگەن سۇلارنىڭ ئۆزى
مىللەتلەر، قوۋملار، خەلقلەر ۋە ھەر خىل تىللاردا سۆزلىشىدىغان
كىشىلەردۇر. [16] سەن كۆرگەن دىۋە ۋە ئون مۈڭگۈز بۇ پاھىشە ئايالدىن
نەپرەتلىنىدۇ، ئۇنى تالان ـ تاراج قىلىپ يالىڭاچلاپ قويىدۇ، ئۇنىڭ گۆشىنى
يەپ، ئۆزىنى ئوتتا كۆيدۈرىدۇ. [17] چۈنكى، خۇدا ئاشۇ ئون پادىشاھنىڭ
قەلبىنى ئەسىر قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۆز مەقسەتلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇزىدۇ.
شۇنىڭ بىلەن، بۇ پادىشاھلار خۇدانىڭ سۆزلىرى ئەمەلگە ئاشقۇچە،
ھۆكۈمرانلىق ھوقۇقىنى دىۋىگە ئۆتۈنۈپ بېرىشتە بىرلىككە كېلىدۇ. [18] سەن
كۆرگەن ئايال دۇنيانىڭ پادىشاھلىرى ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان كاتتا
شەھەر — بابىلدۇر، — دېدى.

بابىلنىڭ گۇمران بولۇشى

18 [1] ئۇنىڭدىن كېيىن، چوڭ ھوقۇقلۇق يەنە بىر پەرىشتىنىڭ
ئەرشتىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. يەر يۈزى ئۇنىڭ پارلاق
نۇرى بىلەن يورۇپ كەتتى. [2] پەرىشتە جاراڭلىق ئاۋاز بىلەن مۇنداق
ۋارقىرىدى:

«گۇمران بولدى، كاتتا شەھەر بابىل گۇمران بولدى!
ئەمدى ئۇ جىنلارنىڭ ماكانى،
ھەر خىل يامان روھلارنىڭ ئۇۋىسى،
ھەر خىل ئىپلاس ۋە يىرگىنچلىك قۇشلارنىڭ چاڭگىسىدۇر.

3 چۈنكى، ئىچىشتى ھەرقايسى خەلقلەر،
ئۇنىڭ ئەخلاقسىزلىقىنىڭ كۈچلۈك شارابىدىن.
زىنا قىلىشتى دۇنيانىڭ پادىشاھلىرى ئۇنىڭ بىلەن،
بېيىشتى دۇنيانىڭ سودىگەرلىرى،
ئۇنىڭ باياشاتچىلىقىنىڭ زىيادىلىكىدىن.»

4 ئاسماندىن يەنە بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم:

«ئۇ يەردىن چىقىڭلار، ئەي خەلقىم!
بولمىسا شېرىك بولىسىلەر ئۇ شەھەرنىڭ گۇناھلىرىغا.
ئۇچرايسىلەر ئۇنىڭ بېشىغا چۈشىدىغان بالايىئاپەتلەرگە.
5 چۈنكى، پەلەككە يەتتى ئۇنىڭ قاتمۇقات گۇناھلىرى،
خۇدانىڭ يادىغا يەتتى ئۇنىڭ رەزىل قىلمىشلىرى.
6 ياندۇرۇڭلار ئۇنىڭ سىلەرگە قىلغىنىغا مۇۋاپىق.
قايتۇرۇڭلار ئۇنىڭ قىلمىشلىرىغا قوشلاپ.
سۇنۇڭلار ئىككى باراۋەر تولدۇرۇپ،
ئۇنىڭ شاراب بەرگەن قەدىھىنى.
7 ئەيش ـ ئىشرەتتە ھەشەمەتچىلىك بىلەن ياشىسا قانداق،
بېرىڭلار ئۇنىڭغا ئازاب ۋە ئەلەم شۇنداق.
چۈنكى ماختىنىدۇكى ئۇ ئۆز كۆڭلىدە:
‹ئولتۇرىمەن خانىشتەك تەختتە،
تۇل ئەمەسمەن. تۇتماسمەن ئەسلا ماتەم!›
8 بۇ ۋەجدىن
ئۇنىڭ بېشىغا كېلىدىغان بالايىئاپەت،
يەنى ئۆلۈم، ئاچارچىلىق ۋە ماتەم،

كېلىدۇ ھامان بىر كۈن ئىچىدىلا.
ئۆرتىلىدۇ ئۇ ئوت ئىچىدە.
چۈنكى، سوراق قىلىدۇ ئۇنى
قۇدرەتلىك پەرۋەردىگار خۇدا!»

[9] ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلغان ۋە ئەيش ـ ئىشرەتتە ياشىغان دۇنيانىڭ
پادىشاھلىرى ئۇنى ئۆرتىگەن ئوتنىڭ ئىس ـ تۈتەكلىرىنى كۆرگەندە، ئۇنىڭ
ھالىغا ئېچىنىپ يىغا ـ زار قىلىشىدۇ. [10] ئۇنىڭ تارتىۋاتقان ئازابىدىن قورقۇپ،
يىراقتا تۇرۇپ دەيدۇكى:

«ئىست، ئىست، كاتتا شەھەر!
ئاھ بابىل، كۈچلۈك شەھەر!
تارتىلىدىڭ جازاغا، بىر سائەت ئىچىدىلا!»

[11] دۇنيادىكى سودىگەرلەرمۇ ئۇنىڭ ھالىغا ئېچىنىپ يىغا ـ زار قىلىشىدۇ.
چۈنكى، ئەمدى ئۇلارنىڭ ماللىرىنى، [12] يەنى ئالتۇن ـ كۈمۈش، قىممەت
باھالىق تاش، ئۈنچە ـ مەرۋايىت، ئېسىل كەندىر رەخت، سۆسۈن تاۋار ـ
دۇردۇن، يىپەك، توق قىزىل رەڭلىك گەزمال، ھەر تۈرلۈك خۇشبۇي
ياغاچلار، پىل چىشى، ئەڭ ئېسىل ياغاچ، تۇچ، تۆمۈر ۋە مەرمەرلەردىن
ئىشلەنگەن خىلمۇخىل بۇيۇملار، [13] شۇنىڭدەك گۈلدارچىن، دورا ـ دەرمەك،
ئىسرىق، مۇرمەككى، مەستەك، شاراب، زەيتۇن يېغى، ئاق ئۇن، بۇغداي،
كالا، قوي، ئات، هارۋا ۋە قۇللىرىنى، يەنى ئادەملىرىنى سېتىۋالىدىغان كىشى
يوقتۇر.
[14] بۇ سودىگەرلەر بابىلغا:

«سەن مەستانە بولغان ئېسىل نەرسىلەر سەندىن كەتتى؛
پۈتۈن ئېسىل مال ـ دۇنيالىرىڭ غايىب بولدى.
سەن ئۇلارنى ئەمدى تاپالمايسەن» دەيدۇ.

15 بابىلدا بۇ ماللارنى سېتىپ بېيىغان سودىگەرلەر شەھەرنىڭ تارتىۋاتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىدىن قورقۇپ، يىراقتا تۇرۇپ، ئۇنىڭ ھالىغا ئېچىنىپ يىغا ـ زار قىلىشىپ دېيىشىدۇكى:

16 «ئىسىت، ئىسىت كاتتا شەھەر!
ئۇ ئالغاندىلا ئېسىل كەندىر رەختلەرگە، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك گەزماللارغا،
بېزەلگەندىلا ئالتۇن، قىممەت باھالىق تاش ۋە ئۈنچە ـ مەرۋايىتلارغا!
17 بەربات بولدۇڭ شۇنچە كاتتا بايلىقلار بىلەن بىر سائەت ئىچىدىلا.»

بارلىق كېمە باشلىقلىرى، كېمىدىكى يولۇچىلار، كېمىچىلەر ۋە دېڭىزغا تايىنىپ جان باقىدىغانلارنىڭ ھەممىسى يىراقتا تۇرۇپ، 18 ئۇنى ئۆرتىگەن ئوتنىڭ ئىس ـ تۈتەكلىرىنى كۆرۈپ: ‹بۇ كاتتا شەھەرنىڭ يەنە بىر تەڭدىشى بارمىدۇ؟› دەپ پەرياد قىلىشىدۇ. 19 ئۇلار باشلىرىغا توپا تۆكۈشۈپ، ماتەم تۇتۇپ، ھەسرەت بىلەن ئۈن سېلىپ مۇنداق دەپ يىغلىشىدۇ:

«ئىسىت، ئىسىت، كاتتا شەھەر!
بېيىغاندى ئۇنىڭ بايلىقىدىن دېڭىزدا كېمىسى بارلار،

ھالبۇكى ۋەيران بولدى شەھەر بىر سائەت ئىچىدىلا!»
20 «ئەي ئەرش، ئـەي خۇدانىڭ مۇقەددەس خـەلقى، ئەلچـىلەر
ۋە پەيغەمبەرلەر!
خۇش بولۇڭلار ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەنلەردىن!
چۈنكى، جازالاپ خۇدا ئۇنى،
ئېلىپ بەردى سىلەرنىڭ دەردىڭلارنى.»

21 ئاندىـن، كۈچلۈك بىر پـەرىشتە تۈگـمەن تېشـىغا ئوخشاش يوغـان بىر
تاشنى كۆتۈرۈپ، دېڭىزغا تاشلاپ مۇنداق دېدى:

«تاشلىنىدۇ مانا شۇنداق شىددەت بىلەن، كاتتا شەھەر بابىل،
كۆرۈنمەيدۇ قايتا.
22 ئەمدى ئاڭلانمايدۇ ئاۋازى ئۇنىڭدا،
چىلتارچىنىڭ، ناخشىچىنىڭ، كانايچىنىڭ، سۇنايچىنىڭ.
ئەمدى تېپىلمايدۇ ئۇنىڭدا ھېچقانداق قول ھۈنەرۋەن.
ئەمدى ئاڭلانمايدۇ ئاۋازى تۈگمەنچىنىڭ.
23 ئەمدى پارلىمايدۇ چىراغ يورۇقى ئۇنىڭدا،
ئاڭلانمايدۇ مۇڭدىششىلىرى يېڭى ئەر ـ خوتۇنلارنىڭ.
دۇنـيـانـىڭ ئـەڭ مەرتـىۋىـلـىـك كـىـشـىـلـىرى ئـىـدى ئـۇنـىـڭ
سودىگەرلىرى،
ئازدى سېھرى بىلەن پۈتۈن خەلقئالەم.
24 تۆكۈلدى، بۇ شەھەردە قانلىرى،
پەيـغەمـبەرلـەر، خۇدانـىڭ مـۇقەددەس خـەلقـى، يەر يـۈزىدە
قىرغىن بولغانلارنىڭ.»

ئەرشتىكى ھەمدۇسانالار

19 [1] شۇنىڭدىن كېيىن، ئەرشتە نۇرغۇن خالايىقنىڭ ۋارقىراشلىرىدەك
بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم. ئۇلار:

«ھەمدۇسانا!
نىجاتلىق، ئۇلۇغلۇق ۋە قۇدرەت خۇدايىمىزغا مەنسۇپتۇر.
[2] چۈنكى، ئۇنىڭ ھۆكۈملىرى ھەق ۋە ئادىلدۇر.
ئۇ يەر يۈزىنى ئۆز زىناسى بىلەن بۇزغان داڭلىق پاھىشىنى
سوراققا تارتىپ،
ئۆز خىزمەتكارلىرىنىڭ قېنىنىڭ ئىنتىقامىنى ئالدى»
دېيىشەتتى.

[3] ئۇلار يەنە:

«ھەمدۇسانا!
پاھىشىنى ئۆرتىگەن ئوتنىڭ ئىس ـ تۈتەكلىرى
پۈرقىرايدۇ ئەبەدىلئەبەد!» دېيىشتى.

[4] يىگىرمە تۆت يېتەكچى ۋە تۆت تىرىك مەخلۇق يەرگە باش قويۇپ:
«ئامىن! ھەمدۇسانا!» دەپ، تەختتە ئولتۇرغان خۇداغا سەجدە قىلىشتى.

قوزىنىڭ توي زىياپىتى

[5] ئۇنىڭدىن كېيىن، تەختتىن كۆتۈرۈلگەن بىر ئاۋاز مۇنداق دېدى:

«ئەي خۇدانىڭ پۈتكۈل خىزمەتكارلىرى،
ئۇنى چوڭقۇر ھۆرمەتلىگەن كاتتا ۋە ئەرزىمەسلەرنىڭ
ھەممىسى ئۇنى مەدھىيىلەڭلار!»

6 ئاندىن، سۇلارنىڭ شارقىرىشىغا، قاتتىق گۈلدۈرمامىنىڭ گۈلدۈرلىشىگە
ۋە نۇرغۇن خالايىقنىڭ ئاۋازىغا ئوخشاش بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم. ئۇلار:

«ھەمدۇسانا! ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگارىمىز خۇدا
ھۆكۈمراندۇر.
7 شاد ـ خۇراملىق بىلەن تەنتەنە قىلايلى!
ئۇنى مەدھىيىلەپ ئۇلۇغلايلى!
چۈنكى، قوزىنىڭ توي كۈنى يېتىپ كەلدى،
قىز ئۆزىنى تەييار قىلدى.
8 ئۇنىڭغا كىيىش ئۈچۈن پاكىز ۋە يالتىراپ تۇرىدىغان ئېسىل
كەندىر تون بېرىلدى» دەپ ۋارقىراشتى.
(ئېسىل كەندىر خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىنىڭ خەيرلىك
ئىشلىرىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ.)

9 ئاندىن، پەرىشتە ماڭا:
ــ مۇنۇ سۆزلەرنى خاتىرىلىۋال: «قوزىنىڭ توي زىياپىتىگە تەكلىپ
قىلىنغانلار نەقەدەر بەختلىك!» ــ دېدى.
ئۇ ماڭا يەنە:
ــ بۇلار خۇدانىڭ ھەقىقىي سۆزلىرىدۇر. ــ دېدى.
10 ئۇنىڭغا سەجدە قىلىش ئۈچۈن ئايىغىغا باش قويدۇم. لېكىن، ئۇ:
ــ ھەرگىز ئۇنداق قىلما! مەنمۇ خۇدانىڭ سەن ۋە ئەيساغا گۇۋاھلىق

بەرگەن قېرىنداشلىرىڭغا ئوخشاش خىزمەتكارىمەن. خۇداغىلا ئىبادەت قىل!
چۈنكى، ئەيسا مەسىھ ھەققىدە گۇۋاھلىق بېرىش خۇدانىڭ ۋەھىيسىنى
يەتكۈزۈشنىڭ ھەققىي ماھىيىتىدۇر، — دېدى.

ئاق ئاتقا مىنگۈچى

11 ئۇنىڭدىن كېيىن، ئاسماننىڭ ئېچىلغانلىقىنى ۋە ئۇ يەردە تۇرغان بىر
ئاق ئاتنى كۆردۈم. ئاتقا مىنگۈچىنىڭ ئىسمى «سادىق» ۋە «ھەق» ئىدى. ئۇ
ئادىل ھۆكۈم ۋە ئادىل جەڭ قىلاتتى. 12 ئۇنىڭ كۆزلىرى يالقۇنلاپ تۇرغان
ئوتقا ئوخشايتتى. بېشىدا نۇرغۇن تاجى بار بولۇپ، بەدىنىگە ئۆزىدىن باشقا
ھېچكىم بىلمەيدىغان بىر ئىسىم يېزىلغانىدى. 13 ئۈچىسىغا قانغا مىلەنگەن تون
كىيگەن بۇ ئاتقا مىنگۈچىنىڭ ئىسمى «خۇدانىڭ كالامى» ئىدى. 14 پاكىز ۋە
ئاپئاق ئىسىل كەندىر تون كىيگەن ئەرشتىكى قوشۇنلار ئاق ئاتلارغا مىنىپ،
ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى. 15 ئۇنىڭ ئاغزىدىن ھەرقايسى
خەلقلەرگە زەربە بېرىش ئۈچۈن ئۆتكۈر بىر قىلىچ چىقىپ تۇراتتى. ئۇ
خەلقلەرنى تۆمۈر كالتەك بىلەن باشقۇراتتى. ئۇ خۇداغا قارشى تۇرغۇچىلارنى
خۇددى ئۈزۈملەرنى شاراب كۆلچىكىدە دەسسەپ مىجىغاندەك، ھەممىگە
قادىر خۇدانىڭ ئوتلۇق غەزىپى بىلەن ھالاك قىلاتتى. 16 ئۇنىڭ تونى ۋە
يوتىسىدا «پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى ۋە رەبلەرنىڭ رەببى» دېگەن نامى
يېزىلغانىدى.

17 ئاندىن، قۇياشنىڭ ئىچىدە تۇرغان بىر پەرىشتىنى كۆردۈم. ئۇ
ئاسماننىڭ قەرىدە ئۇچۇۋاتقان بارلىق قۇشلارغا قاتتىق ئاۋاز بىلەن:
«كېلىڭلار، خۇدانىڭ كاتتا زىياپىتىگە يىغىلىڭلار! 18 پادىشاھلارنىڭ،
سەردارلارنىڭ ۋە قۇدرەتلىكلەرنىڭ، شۇنداقلا ئاتلارنىڭ ۋە ئۇنىڭغا
مىنگەنلەرنىڭ، قۇللارنىڭ ۋە ھۆرلەرنىڭ، كاتتىلارنىڭ ۋە ئەرزىمەسلەرنىڭ

گۈشلىرىنى يەڭلار!» دېدى.

[19] ئۇنىڭدىن كېيىن، دىۋە، دۇنيا پادىشاھلىرى ۋە ئۇلارنىڭ لەشكەرلىرىنىڭ ئاتقا مىنگۈچى ھەم ئۇنىڭ قوشۇنى بىلەن جەڭ قىلىش ئۈچۈن جەم بولغانلىقىنى كۆردۈم. [20] دىۋە ۋە ئۇنىڭغا ۋاكالىتەن مۆجىزىلەر كۆرسەتكەن ساختا پەيغەمبەر ئىككىلىسى تۇتۇلدى. ساختا پەيغەمبەر شۇ مۆجىزىلەر ئارقىلىق تېنىدە دىۋىنىڭ بەلگىسى بولغان ھەمدە دىۋىنىڭ ھەيكىلىگە چوقۇنغانلارنى ئازدۇرۇپ يۈرگەنىدى. ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى گۈڭگۈرت يېنىۋاتقان ئوت كۆلىگە تىرىك تاشلاندى. [21] ئۇلارنىڭ لەشكەرلىرى ئاتقا مىنگۈچىنىڭ ئاغزىدىن چىققان قىلىچ بىلەن چېپىلدى. پۈتۈن ئۇچارقاناتلار بۇلارنىڭ گۆشىنى يەپ تويدى.

مىڭ يىل

20 [1] ئۇنىڭدىن كېيىن، قولىدا تېگى يوق ھاڭنىڭ ئاچقۇچى ۋە يوغان بىر كىشەن تۇتقان بىر پەرىشتىنىڭ ئاسماندىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. [2] پەرىشتە ئەجدىھانى، يەنى ئىبلىس ياكى شەيتان دېيىلگەن ھېلىقى قەدىمىي يىلاننى تۇتۇپ، مىڭ يىللىق كىشەنلىدى. [3] ھەرقايسى خەلقلەرنىڭ مىڭ يىل توشقۇچە قايتا ئازدۇرۇلماسلىقى ئۈچۈن، ئۇنى تېگى يوق ھاڭغا تاشلىدى. ئاندىن، ھاڭنىڭ ئاغزىنى يېپىپ پېچەتلىۋەتتى. مىڭ يىل توشقاندىن كېيىن، ئەجدىھا ۋاقىتلىق قويۇپ بېرىلىشى كېرەك ئىدى.

[4] ئاندىن، تەختلەرنى ۋە ئۇلاردا ئولتۇرغانلارنى كۆردۈم. ئۇلارغا ھۆكۈم قىلىش ھوقۇقى بېرىلگەنىدى. ئۇنىڭدىن باشقا، ئەيساغا گۇۋاھلىق بەرگەنلىكى ۋە خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزگەنلىكى ئۈچۈن كاللىسى ئېلىنغانلارنىڭ جانلىرىنىمۇ كۆردۈم. ئۇلار دىۋىگە ۋە ئۇنىڭ ھەيكىلىگە چوقۇنمىغان، ئۇنىڭ بەلگىسى پېشانىسىگە ۋە قوللىرىغا ئۇرۇلمىغانلار ئىدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى

تىرىلىپ، مەسىھ بىلەن بىرلىكتە مىڭ يىل ھۆكۈم سۈرەتتى. [5] بۇ دەسلەپكى
تىرىلىش ئىدى. ئۆلۈكلەرنىڭ قالغانلىرى مىڭ يىل توشمىغۇچە تىرىلمەيتتى.
[6] دەسلەپكى تىرىلىشتىن بەھرىمەن بولغانلار بەختلىك ۋە مۇقەددەستۇر.
ئىككىنچى ئۆلۈمنىڭ بۇلارنى ئىلكىگە ئېلىش ھوقۇقى يوقتۇر. ئۇلار خۇدانىڭ
ۋە مەسىھنىڭ روھانىيلىرى بولىدۇ ۋە مەسىھ بىلەن بىرلىكتە مىڭ يىل ھۆكۈم
سۈرىدۇ.

شەيتاننىڭ مەغلۇپ بولۇشى

[7] مىڭ يىل توشقاندا، شەيتان زىنداندىن بوشىتىلىپ، [8] يەر يۈزىنىڭ تۆت
بۇلۇڭىدىكى خەلقلەرنى، يەنى يەجۇج بىلەن مەجۇجلەرنى* ئازدۇرۇش ۋە
ئۇلارنى جەڭ قىلىش ئۈچۈن بىر يەرگە توپلاشقا چىقىدۇ. توپلىنىدىغانلارنىڭ
سانى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك ساناقسىزدۇر. [9] ئۇلار پۈتۈن يەر يۈزىنى
كېزىپ، خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىنىڭ بارگاھىنى، يەنى ئۇ سۆيىدىغان
شەھەرنى مۇھاسىرىگە ئالىدۇ. لېكىن، ئاسماندىن ئوت يېغىپ، ئۇلارنى كۇل
قىلىدۇ. [10] ئۇلارنى ئازدۇرغان ئىبلىس بولسا دىۋە بىلەن ساختا پەيغەمبەر
كۆيۈۋاتقان ئوت ۋە گۈڭگۈرت كۆلىگە تاشلىنىپ، ئۇ يەردە كېچە-كۈندۈز
مەڭگۈ ئازابلىنىدۇ.

ئاخىرقى ھۆكۈم

[11] ئۇنىڭدىن كېيىن، چوڭ بىر ئاق تەخت ۋە ئۇنىڭدا ئولتۇرغۇچىنى
كۆردۈم. ئاسمان بىلەن زېمىن ئۇنىڭ ئالدىدىن قېچىپ، غايىب بولدى. [12] مەن
يەنە ئۆلۈكلەرنى كۆردۈم. كاتتا ياكى ئەرزىمەس بولسۇن، ھەممىسى

*8. يەجۇج بىلەن مەجۇج — يەنى «گوگ بىلەن ماگوگ». ئۇلار خۇدانىڭ ئەزىز خەلقىگە شەيتاننىڭ باشچىلىقىدا ھۇجۇم باشلايدىغان دۈشمەنلەردۇر.

تەختنىڭ ئالدىدا تۇراتتى. كىتابلار ئېچىلدى. «ھاياتلىق دەپترى» دېيىلگەن
يەنە بىر كىتابمۇ ئېچىلدى. ئۆلۈكلەر كىتابلاردا خاتىرىلەنگەنلەر بويىچە ئۆز
ئەمەللىيىتىگە قاراپ ھۆكۈم قىلىندى. [13] دېڭىز ئۆزىدىكى ئۆلۈكلەرنى، ئۆلۈم ۋە
ئۆلۈكلەر دىيارىمۇ ئۆزلىرىدىكى ئۆلۈكلەرنى تاپشۇرۇشتى. ھەركىم ئۆز
ئەمەللىيىتىگە قاراپ ھۆكۈم قىلىندى. [14] ئاندىن، ئۆلۈم ۋە ئۆلۈكلەر دىيارى ئوت
كۆلىگە تاشلاندى. مانا بۇ ئوت دېڭىزى ئىككىنچى ئۆلۈمدۇر. [15] ئىسمى
ھاياتلىق دەپترىدە يېزىلمىغانلارنىڭ ھەممىسى ئوت كۆلىگە تاشلاندى.

يېڭى ئاسمان ۋە يېڭى زېمىن

21 [1] ئاندىن، يېڭى ئاسمان ۋە يېڭى زېمىننى كۆردۈم، چۈنكى بۇرۇنقى
ئاسمان ۋە زېمىن غايىب بولغانىدى. دېڭىزمۇ يوقالغانىدى.
[2] مۇقەددەس شەھەرنىڭ، يەنى خۇدا نازىل قىلغان يېڭى يېرۇسالېمنىڭ
ئەرشتىن خۇددى ئۆز يىگىتىگە پەردازلىنىپ ھازىرلانغان قىزدەك
چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. [3] تەختتىن كۆتۈرۈلگەن جاراڭلىق بىر ئاۋازنىڭ
مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: «مانا، خۇدانىڭ ماكانى ئىنسانلارنىڭ
ئارىسىدىدۇر، خۇدا ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ياشايدۇ، ئۇلار خۇدانىڭ خەلقى بولىدۇ.
خۇدا ئۆزىمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ، ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىدۇ، [4] ئۇ
ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىكى ھەربىر تامچە ياشلىرىنى ئېرتىدۇ. ئەمدى ئۆلۈم ئەسلا
بولمايدۇ، نە ماتەم، نە يىغا ـ زار، نە قايغۇ ـ ئەلەم بولمايدۇ، چۈنكى بۇرۇنقى
ئالەم ئۆتۈپ كەتتى.»
[5] بۇ چاغدا، تەختتە ئولتۇرغۇچى مۇنداق دېدى: «مانا، ھەممىنى
يېڭىلايمەن!» ئۇ ماڭا يەنە: «بۇلارنى خاتىرىلىۋال، چۈنكى بۇ سۆزلەر
ئىشەنچلىك ۋە ھەقتۇر» دېدى. [6] ئۇ يەنە: «تامام بولدى. باش ۋە ئاخىر،
مۇقەددەم ۋە تامام ئۆزۈمدۇرمەن. ئۇسسىغانلارغا ھاياتلىق سۈيىنىڭ

بۇلىقىدىن ھەقسىز سۇ بېرىمەن. [7] غەلىبە قىلغانلار بۇلارغا مىراسخورلۇق قىلىدۇ. مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن. ئۇلارمۇ مېنىڭ پەرزەنتلىرىم بولىدۇ. [8] لېكىن، قورقۇنچاق، ئېتىقادسىز، چىرىك، قاتىل، زىناخور، سېھىرگەر، بۇتپەرەس ۋە يالغانچىلارغا كەلسەك، ئۇلارنىڭ قىسمىتى گۈڭگۈرت بىلەن يانغان ئوت كۆلىدۇر. مانا بۇ ئىككىنچى ئۆلۈمدۇر.»

يېڭى يېرۇسالېم

[9] ئاخىرقى يەتتە بالايىئاپەت بىلەن تولغان يەتتە چىنىنى تۇتقان يەتتە پەرىشتىدىن بىرى كېلىپ، ماڭا:

ــ كەل! قوزىغا ھەمراھ بولىدىغان قىزنى ساڭا كۆرسىتىپ قوياي، ــ دېدى.

[10] ئاندىن، مۇقەددەس روھنىڭ مېنى ئۆز ئىلكىگە ئېلىشى بىلەن، پەرىشتە مېنى چوڭ ۋە ئېگىز بىر تاغقا ئېلىپ چىقتى. ئۇ يەردىن ماڭا ئەرشتىن خۇدا نازىل قىلغان مۇقەددەس شەھەر يېرۇسالېمنىڭ چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆرسەتتى. [11] شەھەر خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقى بىلەن تولغان بولۇپ، ئۇنىڭ جۇلاسى ئىنتايىن ئېسىل بىر گۆھەرنىڭ، يېشىل قاشتاشتەك يالتىرىغان خرۇستالنىڭ جۇلاسىغا ئوخشايتتى. [12] شەھەرنىڭ چوڭ ھەم ئېگىز سېپىلى ۋە ئون ئىككى دەرۋازىسى بار ئىدى. ھەربىر دەرۋازىنى بىردىن پەرىشتە ساقلايتتى. ھەربىر دەرۋازىنىڭ ئۈستىگە ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىدىن بىرىنىڭ ئىسمى يېزىلغانىدى. [13] كۈنچىقىشتا ئۈچ دەرۋازا، كۈنپېتىشتا ئۈچ دەرۋازا، كۈنگەيدە ئۈچ دەرۋازا ۋە تەسكەيدە ئۈچ دەرۋازا بار ئىدى. [14] شەھەرنى قورشاپ تۇرغان سېپىلنىڭ ئون ئىككى ئۇل تېشى بار بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قوزىنىڭ ئون ئىككى ئەلچىسىنىڭ ئىسىملىرى يېزىلغانىدى.

[15] ماڭا گەپ قىلغان پەرىشتىنىڭ قولىدا شەھەرنى ۋە شەھەرنىڭ
دەرۋازىلىرى بىلەن سېپىلىنى ئۆلچەيدىغان بىر ئالتۇن ئۆلچىگۈچ بار ئىدى.
[16] شەھەر تۆت چاسا بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى بىلەن كەڭلىكى ئوخشاش ئىدى.
پەرىشتە شەھەرنى ئۆلچىگۈچ بىلەن ئۆلچىدى. ھەربىر تەرىپى ئىككى مىڭ
ئىككى يۈز چاقىرىم كەلدى. ئۇزۇنلۇقى، كەڭلىكى ۋە ئېگىزلىكى بىر ـ بىرىگە
تەڭمۇ ـ تەڭ ئىدى. [17] پەرىشتە سېپىلنىمۇ ئۆلچىدى. سېپىلنىڭ قېلىنلىقى ئۇ
ئىشلەتكەن ئىنسانلارنىڭ ئۆلچىگۈچى بويىچە ئاتمىش بەش مېتىر كەلدى.
[18] سېپىل يېشىل قاشتاشتىن، شەھەر ئەينەكتەك سۈزۈك ساپ ئالتۇندىن بىنا
قىلىنغانىدى. [19] شەھەر سېپىلىنىڭ ئۇلى ھەر خىل ئېسىل تاشلار بىلەن
بېزەلگەنىدى. بىرىنچى ئۇل تاش يېشىل قاشتاش، ئىككىنچىسى كۆك ياقۇت،
ئۈچىنچىسى ھېقىق، تۆتىنچىسى زۇمرەت، [20] بەشىنچىسى قىزىل ھېقىق،
ئالتىنچىسى قىزىل كۋارتس، يەتتىنچىسى سېرىق كۋارتس، سەككىزىنچىسى
رەڭسىز ياقۇت، توققۇزىنچىسى توپاز، ئونىنچىسى يېشىل كۋارتس، ئون
بىرىنچىسى سۆسۈن ياقۇت ۋە ئون ئىككىنچىسى سۆسۈن كۋارتس ئىدى.
[21] ئون ئىككى دەرۋازا ئون ئىككى مەرۋايىت ئىدى، يەنى دەرۋازىلارنىڭ
ھەربىرى بىردىن مەرۋايىتتىن ياسالغانىدى. شەھەرنىڭ غول يولى
ئەينەكتەك سۈزۈك ساپ ئالتۇندىن ئىدى.

[22] شەھەردە ھېچقانداق ئىبادەتخانا كۆرمىدىم، چۈنكى ھەممىگە قادىر
پەرۋەردىگار خۇدا ۋە قوزا شەھەرنىڭ ئىبادەتخانىسىدۇر. [23] شەھەرنىڭ
يورۇتۇلۇشى ئۈچۈن قۇياش ياكى ئاي ھاجەتسىز بولۇپ، ئۇنى خۇدانىڭ
پارلاق نۇرى يورۇتۇپ تۇرىدۇ. قوزا ئۇنىڭ چىرىغى بولىدۇ. [24] دۇنيادىكى
خەلقلەر شەھەردىكى يورۇقلۇقتا ياشايدۇ. دۇنيانىڭ پادىشاھلىرى
شانۇشەۋكىتىنى ئۇ يەرگە ئېلىپ كېلىدۇ. [25] شەھەرنىڭ دەرۋازىلىرى مەڭگۈ
تاقالماي كۈن بويى ئوچۇق تۇرىدۇ، چۈنكى ئۇ يەردە زادى كېچە بولمايدۇ.

[26] ھەرقايسى خەلقلەر شانۇشەۋكىتىنى ۋە ئىززىتىنى ئۇ يەرگە ئېلىپ كىلىدۇ.
[27] ئۇ يەرگە ھەرقانداق ناپاك نەرسىلەر ۋە يىرگىنچلىك ئىشلارنى قىلىدىغان
يالغانچى كىشىلەر كىرەلمەيدۇ؛ پەقەت نامى قوزىنىڭ ھاياتلىق دەپتىرىدە
يېزىلغانلارلا كىرەلەيدۇ.

22 [1] ئۇنىڭدىن كېيىن، پەرىشتە ماڭا خۇدانىڭ ۋە قوزىنىڭ تەختىدىن
باشلانغان، خرۇستالدەك سۈزۈك ھاياتلىق سۈيى ئېقىۋاتقان
دەرياني كۆرسەتتى. [2] شەھەرنىڭ غول يولىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئېقىۋاتقان بۇ
دەريانىڭ ئىككى تەرىپىدە ئون ئىككى قېتىم مېۋىگە كىرىدىغان، يەنى ھەر
ئايدا مېۋە بېرىدىغان ھاياتلىق دەرىخى بولۇپ، دەرەخنىڭ يوپۇرماقلىرى
پۈتكۈل خەلقلەرگە شىپا ئىدى. [3] لەنەتكە ئۇچرايدىغان ئىشلار قالمايدۇ.
خۇدانىڭ ۋە قوزىنىڭ تەختى شەھەرنىڭ ئىچىدە بولۇپ، خۇدانىڭ
خىزمەتكارلىرى ئۇ يەردە ئىبادەت قىلىدۇ. [4] ئۇلار خۇدانىڭ جامالىنى كۆرىدۇ،
خۇدانىڭ نامى ئۇلارنىڭ پېشانىلىرىگە يېزىلىدۇ. [5] ئۇ يەردە ئەسلا كېچە
بولمايدۇ، نە چىراغ نۇرىغا، نە قۇياش نۇرىغا ھاجىتى چۈشمەيدۇ. چۈنكى،
پەرۋەردىگار خۇدا ئۇلارنىڭ يورۇقلۇقى بولۇپ، ئۇلار ئەبەدىلئەبەد ھۆكۈم
سۈرىدۇ.

[6] پەرىشتە ماڭا:

ــ بۇ سۆزلەر ئىشەنچلىك ۋە ھەقتۇر. پەيغەمبەرلەرنىڭ روھىغا ئىلھام
بەرگەن پەرۋەردىگار خۇدا يېقىن كەلگۈسىدە يۈز بېرىشى مۇقەررەر بولغان
ۋەقەلەرنى ئۆز خىزمەتكارلىرىغا كۆرسىتىش ئۈچۈن، پەرىشتىسىنى ئەۋەتتى،
ــ دېدى.

ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى

[7] ئەيسا مەسىھ مۇنداق دېدى: «مانا، پات يېقىندا كېلىمەن! بۇ

كىتابتىكى بېشارەتلىك سۆزلەرگە ئەمەل قىلغانلار نەقەدەر بەختلىك!»
[8] بۇلارنى ئاڭلىغۇچى ۋە كۆرگۈچى مەن يۇھاننامەن. بۇ ئىشلارنى
ئاڭلىغىنىمدا ۋە كۆرگىنىمدە، بۇلارنى ماڭا كۆرسەتكەن پەرىشتىگە سەجدە
قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئايىغىغا باش قويدۇم. [9] لېكىن، ئۇ ماڭا:
ــ ھەرگىز ئۇنداق قىلما! مەن ساڭا، پەيغەمبەر بولغان سېنىڭ
قېرىنداشلىرىڭغا ھەم بۇ كىتابتىكى سۆزلەرگە ئەمەل قىلغانلارغا ئوخشاش
خۇدانىڭ خىزمەتكارىمەن. خۇداغىلا ئىبادەت قىل! ــ دېدى.
[10] ئۇ ماڭا يەنە:
ــ بۇ كىتابتىكى بېشارەتلىك سۆزلەرنى پېچەتلەپ مەخپىي تۇتما،
چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ ئەمەلگە ئاشىدىغان ۋاقتى يېقىندۇر. [11] يامانلىق
قىلغۇچىلار يامانلىقىنى قىلىۋەرسۇن، پەسكەشلىكىنى
داۋاملاشتۇرۇۋەرسۇن، ھەققانىيلار ھەققانىيلىقىنى داۋاملاشتۇرۇۋەرسۇن،
خۇداغا ئاتىلىپ پاك بولغانلار پاكلىقتا ياشاۋەرسۇن، ــ دېدى

[12] ئەيسا مەسىھ مۇنداق دېدى: «مانا، پات يېقىندا
كېلىمەن! ھەركىمنىڭ ئەمەلىيىتىگە قاراپ، بېرىدىغىنىمنى
ئۆزۈم بىلەن بىللە ئېلىپ كېلىمەن. [13] باش ۋە ئاخىر، تۈنجى
ۋە ئاخىرقى، مۇقەددەم ۋە تامام مەن بولىمەن.»

[14] ھاياتلىق دەرىخىنىڭ مېۋىلىرىدىن بەھرىمەن بولۇش ۋە شەھەر
دەرۋازىلىرىدىن كىرىش ھوقۇقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن تونلىرىنى يۇيۇپ
تازىلىغانلار نەقەدەر بەختلىك! [15] پەسكەشلەر، سېھىرگەرلەر، زىناخورلار،
قاتىللار، بۇتپەرەسلەر، يالغانچىلار ۋە يالغانچىلىق قىلىشقا خۇشتارلارنىڭ
ھەممىسى شەھەرنىڭ سىرتىدا قالىدۇ.

[16] «مەنكى ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلار
جامائەتچىلىكلىرىگە بۇ ئىشلارنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن،
پەرىشتەمنى ئەۋەتتىم. داۋۇتنىڭ نوتىسى ھەم ئەۋلادى مەن
بولىمەن. پارلاق تاڭ يۇلتۇزى مەن بولىمەن.»

[17] مۇقەددەس روھ ۋە تويى بولىدىغان قىز*: «كەل!» دېدى.
ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسىمۇ: «كەل!» دېسۇن. ئۇسسىغان كەلسۇن، خالىغان
كىشى ھاياتلىق سۈيىدىن ھەقسىز ئىچسۇن.

خاتىمە

[18] مەنكى يۇھاننا بۇ كىتابتىكى بېشارەتلىك سۆزلەرنى ئاڭلىغانلارنى
جىددىي ئاگاھلاندۇرىمەنكى: كىمدەكىم بۇ سۆزلەرگە بىر نەرسە قوشسا،
خۇدا ئۇنىڭغا بۇ كىتابتا يېزىلغان بالايىئاپەتلەرنى كەلتۈرىدۇ. [19] كىمدەكىم بۇ
بېشارەتلىك كىتابتىكى بىرەر سۆزنى چىقىرىۋەتسە، خۇدامۇ ئۇنى بۇ كىتابتا
يېزىلغان ھاياتلىق دەرىخىدىن ۋە مۇقەددەس شەھەردىن بېرىلىدىغان
نېسىۋىسىدىن مەھرۇم قىلىدۇ.
[20] مانا بۇلارغا گۇۋاھلىق بەرگۈچى ئەيسا مەسىھ مۇنداق دەيدۇ:
«شۇنداق، پات يېقىندا كېلىمەن!»
«ئامىن! كەل، يا رەببىم ئەيسا!»
[21] رەببىمىز ئەيسانىڭ مېھىر-شەپقىتى خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقى
بىلەن بىللە بولغاي، ئامىن!

---

*17. بۇ، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى كۆرسىتىدۇ. 19-باب 7-، 8-ئايەتلەرگە قاراڭسۇن.

تەبرلەر

(ئۇشبۇ تەبىرلەر ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى.)

ئالىي كېڭەشمە — بۇ، يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ ئالىي دىنىي، سىياسىي ۋە قانۇنىي ئورگىنى بولۇپ، ئۇ باش روھانىي، ئالىي روھانىيلار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللاردىن تەشكىل تاپقان. بۇ كېڭەشمە يېرۇسالېمغا ئورۇنلاشقان. رىم ئىمپېرىيىسى دەۋرىدە، ئۇنىڭ ھوقۇقى چوڭ بولۇپ، سوت ئاچاتتى. ئۇنىڭ جەمئىي 71 ئەزاسى بولۇپ، باش روھانىي ئۇلارنىڭ رەئىسى ئىدى. ئالىي كېڭەشمىنىڭ ئەزالىرى پەرىسىي ۋە سادۇقىيلاردىن ئىبارەت ئوخشىمايدىغان دىنىي ئېقىملاردىن بولغاچقا، ئۇلار دائىم ئوخشىمايدىغان پىكىرلەرنى ئوتتۇرىغا قوياتتى.

ئامىن — «شۇنداق بولسۇن!» دېگەن مەنىدە بولۇپ، خۇدانى مەدھىيىلەش، دۇئا قىلىش ۋە بەخت تىلەشلەردە ئېيتىلغانلارنى تەستىقلاشنى بىلدۈرىدۇ.

ئاۋغۇستۇس — مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 27 ـ يىلدىن مىلادىيە 14 ـ يىلغىچە رىم ئىمپېرىيىسىدە ھۆكۈمرانلىق قىلغان ئىمپېراتور.

ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى — «خۇدانىڭ پادىشاھلىقى» غا قاراڭسۇن.

ئەلچى — بۇ، ئەيسا مەسىھنىڭ ئالاھىدە تاللىغان ئون ئىككى شاگىرتىنىڭ ئاتىلىشى. ئەلچىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ ھاياتىنى ئېنىق بىلگەن، تەلىمىنى ئاڭلىغان، مۆجىزىلىرى، كرېستتىكى ئۆلۈمى ھەمدە ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلىشىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن بولۇپ، ئۇلارنىڭ ۋەزىپىسى بۇلارغا گۇۋاھلىق بېرىش بىلەن خۇش خەۋەر تارقىتىش ۋە ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە ئاساس سېلىشتۇر. كېيىنچە، ئون ئىككى شاگىرتتىن باشقا پاۋلۇس، بارنابا، ياقۇپ ۋە باشقا ئېتىقادچىلارمۇ ئەلچى دەپ ئاتالغان («مەتتا» 10: 1 — 4؛ «ئەلچىلەر» 1: 21 — 22).

ئەھدە — ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا تۈزۈلگەن توختام. قەدىمكى زاماندا خۇدا ئىنسانلار بىلەن ئەھدە تۈزگەندە، ئەھدىنىڭ ئىناۋەتلىك بولۇشى ئۈچۈن قان

ئاقىۋىتىنى كۆرەلەيتى. ئاقۋۇزۇلۇش كېرەك ئىدى.

1. كونا ئەھدە: خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقى بىلەن ئۇلارنىڭ ئەركەك مالنىڭ قېنىنى ئاقۋۇزۇشى ئارقىلىق تۈزگەن ئەھدىسىدۇر («چىقىش» 24: 3 ــ 8). كونا ئەھدە بويىچە يەھۇدىيلار تەۋرات قانۇنىغا تولۇق ئەمەل قىلغاندىلا خۇدانىڭ ۋەدە قىلغان بەخت ـ سائادىتىگە ئېرىشەلەيتتى. بولمىسا، خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچرايتتى.

2. يېڭى ئەھدە: خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىق قېنى ئارقىلىق تۈزگەن ئەھدىسىدۇر («مەتتا» 26: 28). بۇ ئەھدە بويىچە خۇدانىڭ ۋەدىسىگە تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق ئېرىشكىلى بولىدۇ. خۇدا ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈپ، ئۇلارغا مۇقەددەس روھ ئاتا قىلىپ، ئۆز قانۇنلىرىنى ئۇلارنىڭ ئەقلىگە سېلىپ، قەلبىگە پۈتىدۇ («ئىبرانىيلار» 8: 8 ــ 13 ۋە 9: 15).

ئەھدەساندۇقى ــ ئىچىدە خۇدانىڭ ئىسرائىل خەلقى بىلەن تۈزگەن ئەھدىسىگە ۋەكىللىك قىلغان ئون پەرز يېزىلغان ئىككى تاش تاختا سېلىنغان ساندۇق. بۇ ساندۇقنى خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن مۇسا پەيغەمبەر ياساتقان بولۇپ، ئۇ ياغاچتىن ياسىلىپ، پۈتۈنلەي ساپ ئالتۇندىن قاپلانغان ھەم ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جايغا قويۇلغان («چىقىش» 25: 10 ــ 22)؛ كېيىن مانىنا سېلىنغان كومزەك ۋە ھارۇننىڭ بىخلىغان ھاسىسىمۇ بۇ ساندۇقتا ساقلاندى («ئىبرانىيلار» 9: 4). بۇ ئەھدە ساندۇقى خۇدانىڭ ئىسرائىل خەلقىگە بەرگەن ۋەدىسىنى ئۇلارنىڭ ئېسىگە سېلىپ، خۇدانىڭ ئۇلار بىللە ئىكەنلىكىگە سىمۋول قىلىنغان.

بابىل شەھىرى ــ فىرات دەرياسىنىڭ بويىغا ئورۇنلاشقان شەھەر بولۇپ، ئۇنىڭ خەلقى ئۆز داڭقىنى چىقىرىش ئۈچۈن بۇ شەھەردە «ئاسمانغا تاقاشقۇدەك» ئېگىز بىر مۇنار ياساشقا باشلىغان. بىراق، ئۇلارنىڭ يامان نىيىتىنى بىلگەن خۇدا ئۇلارنىڭ تىلىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۇ يەردىكى ئادەملەرنى دۇنيانىڭ ھەممە يېرىگە تارقىتىۋەتكەن («يارىتىلىش» 11: 1 ــ 9). كېيىن، بۇ شەھەر ئۇلۇغ بابىلون ئىمپېرىيىسىنىڭ پايتەختىگە ئايلانغان. مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 6 ـ ئەسىردە خۇدانىڭ

خەلقى بولغان يەھۇدىيلار زورلۇق ـ زومبۇلۇق بىلەن بابىلونغا سۈرگۈن قىلىنغانلىقى ئۈچۈن، بابىل شەھىرى خۇدانىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ، دۈشمىنىنىڭ قولىدا يىگىلىپ ۋەيران بولغان. يىگى ئەھدە دەۋرىدە ئېتىقادچىلار بەزىدە رىم شەھىرىنى «بابىل» دەپ ئاتىغان. بابىل خۇداغا قارشىلىشىدىغان مەدەنىيەتكە سىمۋول قىلىنغان («ۋەھىيلەر» 17: 5).

باجگىر ــ مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 63 ـ يىلى رىم ئىمپېرىيىسى ئىسرائىلىيىنى بېسىۋالغاندىن كېيىن، ئىسرائىللار رىم ھۆكۈمىتىگە باج تۆلەشكە مەجبۇر بولغان. بۇ يەردىكى «باجگىر» ئەينى چاغدا ئۆز خەلقىدىن باج يىغقۇچى يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ. بۇ باجگىرلار ئۆز خەلقى تەرىپىدىن گۇناھكارلار دەپ ھېسابلىناتتى ۋە كەمسىتىلەتتى. چۈنكى، يەھۇدىيلار بىر تەرەپتىن بۇ باجگىرلارنىڭ ساختا ئىلاھلارغا سەجدە قىلىدىغان يات مىللەتلەرگە خىزمەت قىلغانلىقىغا قاتتىق نەپرەتلىنەتتى، يەنە بىر تەرەپتىن ئۇلارنىڭ كۆپ ھاللاردا ئۆز نەپسى ئۈچۈن بەلگىلىمىدىن ئارتۇق باج يىغىۋالىدىغانلىقىغا نارازى بولاتتى.

بەيتلەھەم ــ يېرۇسالېمنىڭ سەككىز كىلومېتىر جەنۇبىغا جايلاشقان بىر يېزا. بۇ جايدا داۋۇت پادىشاھ تۇغۇلۇپ چوڭ بولغان. خۇددى مىكا پەيغەمبەر مۇقەددەس كىتابتا ئالدىن ئېيتقاندەك، قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھمۇ مۇشۇ يەردە تۇغۇلغان.

پەرىسىي ــ مۇتەئەسسىپ يەھۇدىي دىنىي مەزھىپى. ئۇلار تەۋرات قانۇنىدىكى ئەمرلەرنى ۋە يەھۇدىي دىنىي ئۇستازلىرىنىڭ ئۇ ئەمرلەرگە قوشقان يۈزلىگەن قائىدىلىرىنى تولۇق ئورۇنلاشقا تىرىشقان. ئۇلار شۇنداق قىلساق، خۇدا بىزنىڭ خەلقىمىزگە بەخت ئاتا قىلىدۇ، دەپ ئىشىنەتتى.

پەرىشتە ــ خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولىدىغان، شۇنداقلا ئۇنىڭ خەۋەرلىرىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزىدىغان روھىي مەۋجۇداتتۇر.

پونتىي پىلاتۇس ــ رىملىقلار تەرىپىدىن ئىسرائىلىيىنىڭ جەنۇبىي قىسمىغا جايلاشقان يەھۇدىيە ئۆلكىسىنى باشقۇرۇشقا تەيىنلەنگەن ۋالىي. ئۇ مىلادىيە 26 ـ يىلدىن 36 ـ يىلغىچە ھوقۇق تۇتقان بولۇپ، ۋەھشىيلىكتە ئۇنىڭ داڭقى ھەتتا رىملىقلار ئارىسىدىمۇ

چىققان. ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىغا بولغان نارازىلىقلار كۆپ بولغاچقا، رىم ئىمپېراتورى ئۇنى رىمغا چاقىرتىپ كەتكەن ۋە ئۇنى باشقا يەرگە پالىۋەتكەن. ئۇ بۇنىڭدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۆلگەن.

پېتىر نان ھېيتى ــ «ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى» غا قارالسۇن.

تەۋرات ــ تار مەنىدىن ئېيتقاندا، تەۋرات مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقىگە چۈشۈرۈلگەن «ئالەمنىڭ يارىتىلىشى»، «مىسىردىن چىقىش»، «لاۋىيلار»، «چۆلدىكى ساناق» ۋە «قانۇن شەرھى» دىن ئىبارەت بەش قىسىمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. كەڭ مەنىدىن ئېيتقاندا، تەۋرات زەبۇردىن باشقا، كونا ئەھدە دەۋرىدە مۇسا پەيغەمبەر ۋە باشقىلار ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن 38 قىسىمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇلار زەبۇر بىلەن قوشۇلۇپ «كونا ئەھدە» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

تەۋرات قانۇنى ــ قەدىمكى زاماندا خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقىگە چۈشۈرگەن پەرز ۋە قائىدە ـ تۈزۈملەرنىڭ ئومۇمىي ئاتىلىشى. ئۇلار تەۋراتتا خاتىرىلەنگەن بولۇپ، خۇدانىڭ ئۆز خەلقى ئىسرائىللار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنىڭ ئاساسى، شۇنداقلا ئىسرائىللارنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىنى رەتكە سالىدىغان قانۇن توپلىمى ئىدى.

تەۋرات ئۇستازى ــ مۇقەددەس كىتابنىڭ تەۋرات، زەبۇر ۋە پەيغەمبەرلەر يازمىلىرىنى ئۆگىنىپ، كۆچۈرۈپ، خەلققە تەلىم بېرىدىغان دىنىي ئۇستاز.

تىبېرىيۇس ــ ئۇ ئىمپېراتور ئاۋغۇستۇستىن كېيىن، مىلادىيە 14 ـ يىلدىن 37 ـ يىلغىچە ھۆكۈمرانلىق قىلغان ئىمپېراتور.

جەبرائىل ــ مۇھىم پەرىشتىلەرنىڭ بىرى بولۇپ، ئۇ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا ۋە ھەزرىتى ئەيسانىڭ تۇغۇلۇشى توغرىسىدىكى ۋەھيىنى يەتكۈزگەن. جەبرائىل «خۇدا قۇدرەتلىك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

جىن ــ دائىم شەيتاننىڭ خىزمىتىدە بولىدىغان يامان روھلاردۇر. ئۇلار ھەرقاچان خۇداغا قارشى تۇرىدۇ ھەمدە خۇدا يولىدا ماڭغانلارغا كاشىلا قىلىدۇ.

چوقۇنۇش ـــ ئەينى چاغدا، كىشىلەر گۇناھلىرىنى تونۇپ، توۋا قىلىپ، دۇرۇس ياشاش نىيىتىنى كۆرسەتسە، چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا ئۇلارنى سۇغا چۆمۈلدۈرگەن. ئۇنىڭ مەقستى، ئۇلارنى قۇتقۇزغۇچى ـــ مەسىھنىڭ كېلىشىگە تەييارلاش ئىدى. ئەيسا مەسىھتىن كېيىن، ئېتىقادچىلار ئۆز گۇناھلىرىغا توۋا قىلىپ، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغان.

خەتنە قىلىش ـــ خۇدا بىلەن ئىبراھىم ئوتتۇرىسىدا تۈزۈلگەن ئەھدىنىڭ بەلگىسى بولۇپ، بۇ بەلگە ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ خۇدانىڭ ئۆز خەلقى بولغانلىقىنى بىلدۈردۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئىبراھىم خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئائىلىسىدىكى ئەرلەرنىڭ ھەممىسىنى خەتنە قىلدۇرغان («يارىتىلىش» 17 ـ باب). ئىبراھىم ئەۋلادلىرىنىڭ ئۆز ئوغۇللىرىنى خەتنە قىلىشتىن ئىبارەت ئادەتنى داۋاملاشتۇرۇشى ئۈچۈن، بۇ ئەمرنى ئوغۇللىرىغا يەتكۈزگەن.

خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ـــ ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. يەھۇدىيلار پەيغەمبەرلەرنىڭ ۋەھىيلىرىگە ئاساسەن، خۇدا كەلگۈسىدە قۇتقۇزغۇچى ـــ مەسىھنى ئەۋەتىش بىلەن پادىشاھ داۋۇتنىڭ تەختىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، ئۆزىنىڭ پادىشاھلىقىنى قۇرىدۇ، دەپ قارىغان. دەرۋەقە، ئەيسا مەسىھنىڭ بۇ دۇنياغا بىرىنچى قېتىم كېلىشى بىلەن خۇدانىڭ پادىشاھلىقى نامايان بولدى. بۇ پادىشاھلىق يەھۇدىيلار ئويلىغاندەك ئۇلارنى رىم ھۆكۈمرانلىقىدىن ئازاد قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تىكلىنىدىغان بۇ دۇنيادىكى پادىشاھلىق ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ قەلبىدە، يەنى ئېتىقادچىلار ھاياتىدا تىكلىنىدىغان پادىشاھلىقتۇر. ئەيسا مەسىھ ئىككىنچى قېتىم كەلگەندە، پۈتكۈل كائىناتقا ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھلىق تىكلىنىدۇ.

خۇدانىڭ روھى ـــ «مۇقەددەس روھ» قا قارالسۇن.

خۇدانىڭ ئوغلى ـــ ئىبرانىي تىلىدا «...نىڭ ئوغلى» دېگەن ئىپادىلەش شەكلى سېلىشتۇرۇلغان ئوبيېكتنىڭ ئالاھىدىلىكى ۋە تەبىئىتىنىڭ بىراۋدا بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ، مەسىلەن «ئامانلىقنىڭ ئوغلى»، «تەسەللىنىڭ ئوغلى» ۋە «گۈلدۈرمامىنىڭ ئوغلى».

ئەيسا مەسىھ «خۇدانىڭ ئوغلى» دەپ ئاتالغاندا، بۇ نام ھەرگىزمۇ جىسمانىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى كۆرسەتمەيدۇ. بۇ نام ئەيسا مەسىھتە خۇداغا خاس سۈپەتنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى كۆرستىدۇ.

داۋۇت پادىشاھ ـــ مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 ـ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ئىسرائىلىيىگە پادىشاھ بولغان ئادەم. ئۇ ھەم كاتتا پادىشاھ، ھەم ئۇلۇغ پەيغەمبەر بولۇپ، زەبۇرنىڭ كۆپ قىسمىنى، يەنى خۇداغا بېغىشلىغان نەزمىلەرنى يېزىپ چىققان.

داۋۇتنىڭ ئەۋلادى ـــ بۇ، ئەيسا مەسىھنىڭ يەنە بىر ئاتىلىشى. خۇدا داۋۇت پادىشاھقا كېلەچەكتە ئۇنىڭ ئەۋلادىدىن چىققىدىغان كۈچلۈك بىرىنىڭ ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھى بولىدىغانلىقى ھەمدە ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ مەڭگۈ داۋاملىشىدىغانلىقى ھەققىدە ئالدىن ئېيتقان. شۇ سەۋەبتىن، «داۋۇتنىڭ ئەۋلادى» دېگەن نام ئىسرائىل خەلقىنى دۈشمەنلىرىدىن قۇتۇلدۇرۇشقا كېلىدىغان مەسىھنى كۆرسەتكەن.

دەم ئېلىش كۈنى ـــ خۇدا ئالەمنى يارىتىپ بولۇپ، يەتتىنچى كۈنى دەم ئالغانلىقتىن، بۇ كۈننى دەم ئېلىش كۈنى قىلىپ بېكىتتى. خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق يەھۇدىيلارغا بۇ كۈندە ئىش قىلماي دەم ئېلىش ھەققىدە ئەمر قىلغان («چىقىش» 20: 8 ـــ 11). ئەيسا مەسىھنىڭ ۋاقتىدا تەۋرات ئۇستازلىرى «ئىش قىلما» دېگەن بۇ ئەمرگە تولۇق ئەمەل قىلىش ئۈچۈن، كۆپ بەلگىلىمىلەرنى تۈزۈپ چىققان. ھەزرىتى ئەيسا تەۋرات چۈشەنچۈرۈلگەندىن كېيىن قېتىلغان بۇ تۈزۈملەرگە قوشۇلمىغان. يەھۇدىيلارنىڭ دەم ئېلىش كۈنى بۈگۈنكى كۈندىكى شەنبە بولۇپ، جۈمە كۈنى كۈن پاتقاندا باشلىنىپ، شەنبە كۈنى كەچتە ئاخىرلىشىدۇ.

روھانىي ـــ خۇدا بىلەن ئىنسانلار ئوتتۇرىسىدىكى ۋاستىچىلىقتا تەيىنلىنىپ، ئۆزى ۋە خەلقى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىدىغان، دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىدىغان، شۇنداقلا خەلقنىڭ خۇداغا ئىتائەت قىلىشى ئۈچۈن ئۇلارغا تەۋرات قانۇنىنى چۈشەندۈرۈپ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىشقا دەۋەت قىلىدىغان ئادەم. روھانىيلار خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە چوقۇم لاۋىي قەبىلىسىدىن بولغان ھارۇن (مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئاكىسى) نىڭ ئەۋلادلىرىدىن تاللىناتتى. ئەيسا مەسىھنىڭ زامانىدا روھانىيلار باش، ئالىي ۋە ئادەتتىكى

روھانىيلاردىن دەپ ئۈچكە بۆلۈنگەنىدى. ئۇلارنىڭ خىزمىتى تۆۋەندىكىدەك ئىدى:

1. باش روھانىي ئالىي روھانىيلار ئىچىدىكى ئەڭ ھوقۇقلۇقى بولۇپ، كۆندىلىك ئالىي روھانىيلىق ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىشتىن سىرت، يىلدا بىر قېتىم مەركىزىي ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جايغا كىرىپ، ھەم ئۆزىنىڭ ھەم خەلقنىڭ گۇناھى ئۈچۈن قىلىنغان قۇربانلىقلارنى خۇداغا ئاتايتتى.

2. ئالىي روھانىيلار پۈتۈن كۈن ئىبادەتخانىدا خۇداغا خىزمەت قىلاتتى.

3. ئادەتتىكى روھانىيلار بولسا ئۆزلىرىنىڭ خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىناتتى. پەقەت بەلگىلىك قىسقا ۋاقىتتا، ئۆزىنىڭ خىزمىتىنى تاشلاپ، ئىبادەتخانىغا كېلىپ خۇداغا خىزمەت قىلاتتى.

رىم ئىمپېرىيىسى ــ تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 200 ـ يىلدىن مىلادىيە 400 ـ يىلغىچە مەۋجۇت بولغان ئىمپېرىيىدۇر. ئۇ رىم شەھرىنى مەركەز قىلغان ھالدا غەربتە ئىسپانىيىگىچە، جەنۇبتا مىسىر ۋە ئافرىقىنىڭ شىمالىي قىسمىغىچە، شىمالدا گېرمانىيە، فرانسىيەدىن تاكى بۈيۈك برىتانىيىگىچە، شەرقتە ئىسرائىلىيە، سۇرىيە، لىۋان ۋە ھازىرقى تۈركىيىگىچە بولغان جايلارغا ھۆكۈمرانلىق قىلغان. رىم ئارمىيىسىنىڭ قاتتىق قوللۇقى بۇ ئىمپېرىيىنىڭ بىرلىكىنى ساقلاپ، ئۇنىڭ 600 يىل مەۋجۇت بولۇشىدا مۇھىم رول ئوينىغان. گەرچە رىملىقلار لاتىنچە سۆزلىسىمۇ، ئىمپېرىيىدە ئومۇملاشقان تىل گرېكچە بولۇپ، بۇ تىل خۇش خەۋەرنىڭ تارقىتىلىشىغا قۇلايلىق ئېلىپ كەلگەن. ئىنجىل مۇشۇ تىلدا يېزىلغان.

زەيتۇن تېغى ــ يېرۇسالېمنىڭ شەرقىگە جايلاشقان، تەخمىنەن ئۈچ كىلومېتىر كېلىدىغان تاغ تىزمىسىدىكى بىر تاغنىڭ ئىسمى.

سادۇقىي ــ يەھۇدىي دىنىي مەزھىپى. ئۇلار بايلار ۋە جەمئىيەتنىڭ يۇقىرى قاتلىمىدىكى كىشىلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغانلار بولۇپ، سىياسىي مەقسەت ئۈچۈن غەيرىي دىندىكى ھوقۇقلۇق رىملىقلار بىلەن مۇرەسسە قىلاتتى. سادۇقىيلار پەقەت مۇقەددەس كىتابنىڭ ئالدىنقى بەش قىسمىغىلا، يەنى مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن تەۋراتقىلا ئېتىبار بېرەتتى. ئۇلار تىرىلىش بىلەن قىيامەتتىكى سوئال ـ

سوراق، ئەرش بىلەن دوزاخ، پەرىشتە ۋە جىنلارنىڭ بار ئىكەنلىكىگە ئىشەنمەيتتى.

سامارىيىلىك ــ يەھۇدىيە بىلەن جەلىلىيە ئۆلكىلىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى سامارىيە ئۆلكىسىدە ياشايدىغان خەلقنىڭ ئاتىلىشى. ئىسرائىلىيە مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 930 ـ يىلى شىمالىي ئىسرائىلىيە ۋە يەھۇدىيە دەپ ئىككىگە بۆلۈنگەن بولۇپ، شىمالىي ئىسرائىلىيەدە ياشىغان ئون قەبىلىنىڭ چوڭ بىر قىسمى مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 722 ـ يىلى ئاسسۇر ئىمپېرىيىسى تەرىپىدىن باشقا يەرگە يۆتكىۋېتىلگەن. ئۇلارنىڭ ئورنىغا باشقا مىللەتلەر يۆتكەپ كېلىنگەن. قالغان يەھۇدىيلار يەرلىك كىشىلەر بىلەن توي قىلىپ كۆپىيىپ، شۇ يەرنىڭ نامى بىلەن سامارىيىلىك دەپ ئاتالغان.

ئۇلار يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي ئۆرپ ـ ئادەتلىرىنىڭ كۆپىنى ئورۇنلىمايتتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، يېرۇسالېمدا ئەمەس، شەكەم شەھىرىنىڭ يېنىدىكى گېرىزىم تېغىدا خۇداغا ئىبادەت قىلاتتى («يۇھاننا» 4: 20). يەھۇدىيلار سامارىيىلىكلەرنى ساپ ئەمەس دەپ كۆزگە ئىلماي، ئۇلار بىلەن باردى ـ كەلدى قىلمايتتى، ھەتتا يېرۇسالېمغا بارغاندا سامارىيىنى كېسىپ ئۆتمەيتتى.

سىئون ــ يېرۇسالېمنىڭ بىر ئاتىلىشى بولۇپ، بەزىدە «سىئون تېغى» دەپمۇ تىلغا ئېلىنغان. كېيىنكى دەۋرلەردە بۇ ئىسىم ئەرشتىكى يېرۇسالېم، يەنى ئەرشنىڭ ئۆزىنى كۆرسەتكەن («ئىبرانىيلار» 12: 22).

قەيسەر ــ رىم ئىمپېرىيىسىنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ئومۇمىي نامى.

قۇربانلىق سۇپىسى ــ قەدىمكى زاماندىكى كىشىلەرنىڭ قۇربانلىقلارنى كۆيدۈرۈش ئۈچۈن تۇپىدىن ياكى تاشتىن مەخسۇس ياسىغان ئېگىزرەك تەكشىلىكنى كۆرسىتىدۇ. ئىبادەت جايى ياسالغاندا، ئۇنىڭ قۇربانلىق سۇپىسى ياغاچتىن ياسىلىپ، تۇچ بىلەن قاپلانغان («چىقىش» 20: 24 ــ 25 ۋە 27: 1 ــ 8). قۇربانلىق سۇپىسىنىڭ ئۈستىدە خۇداغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىنغان ماللارنىڭ بەلگىلىك ئەزالىرى كۆيدۈرۈلەتتى.

كالام ــ گرېك تىلىدىكى «لوگوس» نىڭ تەرجىمىسى بولۇپ، مەنىسى «سۆز» دېگەنلىكتۇر. ئەلچى يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر ۋە يازغان بىرىنچى خېتىدىكى «كالام» دەل ئەيسا مەسىھكە قارىتىلغان. ئەيسا مەسىھ ئىنسان تېنىدە بۇ دۇنياغا

كەلگەندە، ئۆزىنىڭ ھاياتى ۋە تەلىمى ئارقىلىق خۇدانىڭ تەبىئىتى ۋە ئىرادىسىنى ئىنسانلارغا ئاشكارا قىلغاچقا، ئۇ مۇشۇ نام بىلەنمۇ ئاتالغان («يۇھاننا» 1: 1 ــ 18).

كەپە تىكىش ھېيتى ــ ئىسرائىللارنىڭ خۇدانىڭ ئۆزلىرىنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان ۋاقىتتىكى چېدىرلاردا تۇرغان كۈنلىرىنى خاتىرىلەش ئۈچۈن، كەپىدە يەتتە كۈن تۇرۇپ ئۆتكۈزىدىغان ھېيتىدۇر. بۇ ھېيت ھوسۇللارنى ئامبارغا يىغىدىغان كۈز پەسلىدە ئۆتكۈزۈلگەچكە، «ھوسۇل يىغىش ھېيتى» دەپمۇ ئاتالغان.

كرېستكە مىخلاش ــ قەدىمكى رىم ھۆكۈمىتىنىڭ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغانلارغا ئۆلۈم جازاسىنى ئىجرا قىلىش ئۇسۇللىرىنىڭ بىرى. ئالدى بىلەن، جىنايەتچى بىر ياغاچنى يۈدۈگەن ھالدا جازا مەيدانىغا ئېلىپ كېلىنەتتى. ئاندىن، لەشكەرلەر جىنايەتچىنى ئۇ ياغاچنىڭ ئۈستىگە مىخلاپ، ياغاچنى مەيداندىكى ياغاچقا كرېست شەكلىدە بىرىكتۈرۈپ، جىنايەتچىنى ئېگىزگە كۆتۈرۈپ، ئېسىپ قوياتتى. نەتىجىدە، جىنايەتچى نەچچە كۈنگىچە ئۇسسۇزلۇق ۋە ئاغرىق ئازابىنى تارتىپ، نەپەس ئالالماي ئۆلەتتى. بەزىدە لەشكەرلەر جىنايەتچىنىڭ پۇتىنى چاقاتتى. مۇشۇنداق بولغاندا، جىنايەتچىنىڭ نەپەس ئېلىش ئۈچۈن ئۆزىنى ئۈستىگرەك كۆتۈرۈشى مۇمكىن بولمايتتى. شۇنداق قىلىپ، لەشكەرلەر ئۇنىڭ نەپەس ئېلىشىنى قىيىنلاشتۇرۇش ئارقىلىق، ئۇنىڭ ئۆلۈمىنى تېزلىتەتتى. پەسكەش دەپ قارالغان جىنايەتچىلەر، قوزغىلاڭچىلار، تۇتۇلغان قاچقۇنلار ۋە جىنايەت ئۆتكۈزگەن قۇللار مۇشۇ خىل ئۇسۇل بىلەن جازالىناتتى.

كېرۇب ــ پەرىشتىگە ئوخشاپ كېتىدىغان قاناتلىق مەخلۇق («يارىتىلىش» 3: 24).

گۇناھ ــ خۇدانىڭ قانۇنىغا خىلاپ بولغان، ئۇنىڭ ئىرادىسىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان ھەرقانداق سۆز ـ ھەرىكەت ۋە ئوي ـ پىكىرلەرنى كۆرسىتىدۇ. مۇقەددەس كىتابتا گۇناھنىڭ ئادەم ئاتىنىڭ خۇداغا بويسۇنمىغانلىقىدىن كېلىپ چىققانلىقى بايان قىلىنغان («يارىتىلىش» 3 ـ باب). مۇقەددەس كىتابتا يەنە گۇناھنىڭ پۈتكۈل ئىنسانلارنى ئۆز ئىلكىگە ئالغانلىقى، شۇ سەۋەبتىن ئىنسانلارنىڭ خۇدا بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنىڭ بۇزۇلغانلىقى ۋە گۇناھنىڭ ئىنسانلارغا ئۆلۈم جازاسى ئېلىپ كېلىدىغانلىقى تەكىتلىنىدۇ («رىملىقلار» 3: 23 ۋە 6: 23).

لاۋىيلار ــ ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ بىرى. بۇ قەبىلىدىن بولغان ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى روھانىيلىققا، باشقا لاۋىيلار بولسا ئىبادەت چېدىرىدا مەخسۇس خىزمەت قىلىشقا تەيىنلىنەتتى. ئىسرائىللار مىسىردىن چىقىپ، چۆلدە ياشىغان مەزگىلدە ئۇلار ئىبادەت چېدىرىدا خۇداغا خىزمەت قىلاتتى. كېيىن، يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي ئىبادەتخانىدا خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولدى.

ماننا ــ ئىسرائىللار مىسىردىن چىقىپ چۆلدە قىرىق يىل ياشىغاندا خۇدا ئۇلارغا ئاتا قىلغان ئالاھىدە بىر خىل تاتلىق يېمەكلىك. خۇدا ھەر يەتتىنچى كۈندىن باشقا كۈنلىرى ئەتىگەندە پۈتۈن يەرنى نېپىز قاپلىغان بۇ يېمەكلىك بىلەن ئىسرائىل خەلقىنى قىرىق يىل تەمىنلىگەن («چىقىش» 16 ـ باب).

مەسىھ ــ بۇ، ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ «ياغ سۈركەلگەن» دېگەن مەنىدە. قەدىمكى ئىسرائىلىيىدە پادىشاھلار تەيىنلەنگەندە، ئۇلارنىڭ خۇدا تەرىپىدىن تاللانغانلىقى ئۇلارنىڭ بېشىغا ياغ سۈركىلىش بىلەن بىلدۈرۈلەتتى. مىلادىيەدىن بىرقانچە ئەسىر بۇرۇن، خۇدانىڭ پەيغەمبەرلىرى قۇتقۇزغۇچى ــ مەسىھنىڭ ھامان بىر كۈنى كېلىدىغانلىقىنى ھەم ئۇنىڭ مەڭگۈ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھ بولىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان. بۇ قۇتقۇزغۇچى دەل ھەزرىتى ئەيسا ئىدى. («داۋۇتنىڭ ئەۋلادى» ۋە «ئىنسانئوغلى» غا قاراڭ.)

مۇقەددەس جاي ــ بۇ ئاتالغۇ دەسلەپتە مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىللارنى مىسىردىن ئېلىپ چىققاندا چۆللەردە سېلىنغان ئىبادەت چېدىرىنىڭ بىر قىسمىنى كۆرسەتكەن بولسا، كېيىن يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي ئىبادەتخانىنىڭ بىر قىسمىنى كۆرسەتكەن («چىقىش» 26: 33). بۇ ئىبادەتخانىنىڭ «مۇقەددەس جاي» ۋە «ئەڭ مۇقەددەس جاي» دېگەن قىسىملىرى بار بولۇپ، ئۇلار چوڭ پەردە بىلەن بىر ـ بىرىدىن ئايرىلغان. باش روھانىي يىلدا بىر قېتىم خەلقنىڭ ۋە ئۆزىنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن ئاتالغان قۇربانلىق قېنىنى ئېلىپ كىرىدىغان جاي «ئەڭ مۇقەددەس جاي» دۇر («ئىبرانىيلار» 9: 2 ــ 8). روھانىيلار ئىسرىقداندا خۇش پۇراقلىق ئىسرىقلارنى كۆيدۈرۈپ، خۇداغا سەجدە قىلىدىغان جاي «مۇقەددەس» تۇر («لۇقا» 1: 9). ئۇ يەردىكى شىرەدە

خۇداغا ئاتالغان، پەقەت روھانىيلار يېسە بولىدىغان نانلار بولاتتى.

مۇقەددەس خەلق ــ بۇ، ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ بىر ئاتىلىشىدۇر. مۇقەددەس كىتابتا «مۇقەددەس» دېگەن سۆز «خۇداغا تولۇق ئاتالغان» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. خۇدا تاللىغانلىرىنىڭ ئۆزىگە مەنسۇپ بولۇشى ھەم ئۆزىگە ئاتىلىشى ئۈچۈن، ئۇلارنى مۇقەددەس خەلق قىلدى.

مۇقەددەس خەلقنىڭ مىراسى ــ خۇدانىڭ ئۆز خەلقىگە، يەنى پەرزەنتلىرىگە ۋەدە قىلغان كەلگۈسىدىكى پادىشاھلىق، مەڭگۈلۈك ھايات، ئۇزۇل ـ كېسىل قۇتقۇزۇلۇش، ھەقىقىي بايلىق ۋە بەخت ـ سائادەت قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ («مەتتا» 25: 34؛ «ئەفەسلىكلەر» 1: 18).

مۇقەددەس روھ ــ خۇدانىڭ روھىنى كۆرسىتىدۇ. كونا ئەھدە دەۋرىدە خۇدا روھىنى ئۆز خىزمىتىدە بولۇۋاتقان پەيغەمبەرلەر، روھانىيلار، پادىشاھلار ۋە تاللىغان باشقا ئادەملىرىگىلا ئاتا قىلاتتى. يېڭى ئەھدە دەۋرىدە بولسا خۇدا بارلىق ئېتىقادچىلارغا ئۆز روھىنى ئاتا قىلىدۇ («يۇھاننا» 14: 26؛ «ئەفەسلىكلەر» 1: 13؛ «كورىنتلىقلارغا 1 ـ خەت» 12: 13).

ھىرود ــ مۇقەددەس كىتابتا «ھىرود» ئىسىملىك تۆۋەندىكى بەش كىشى تونۇشتۇرۇلىدۇ.

1. ھىرود: «ئۇلۇغ ھىرود» ۋە «يەھۇدىيە پادىشاھى» دەپ نام ئالغان بۇ كىشى يەھۇدىيە ئۆلكىسىنىڭ قانۇنلۇق باشقۇرغۇچىسى بولغان. ئۇنىڭ ئوغلى ۋە نەۋرىسىمۇ ئائىلە فامىلىسى بويىچە ھىرود دەپ ئاتالغان. ئۇ ئىدۇمېيىلىق بولۇپ، يەھۇدىي ئەمەس ئىدى، شۇڭا ئۇ يەھۇدىيلار تەرىپىدىن كەمسىتىلگەن. شۇنداق بولسىمۇ، ئۇ يەھۇدىيلارنى خۇشال قىلىش ئۈچۈن، يېرۇسالېمدىكى مەركىزىي ئىبادەتخانىنى قايتا ياساپ، ئۇنى ئەينى ۋاقىتتا دۇنيا بويىچە ئەڭ ھەشەمەتلىك ئىمارەت قىلىپ قۇرۇپ چىققان. ئۇ ئۆز ئورنىنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن تارتىۋېلىنىشىدىن قورقۇپ، بۇ ئورۇننى ئىگىلىۋېلىش ئېھتىماللىقى بولغانلارنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن («مەتتا» 2: 1 ــ 18). ئۇ ھەتتا ئۆز ئوغۇللىرىدىن ئۈچىنى شۇ سەۋەب بىلەن ئۆلتۈرگۈزگەن. ئۇ مىلادىيەدىن بۇرۇنقى

4 ـ يىلى ئۆلگەن.

ئۇنىڭ پادىشاھلىقى ئۆزىدىن كېيىن ئۈچكە بۆلۈنۈپ، ئوغۇللىرىدىن ئارخېلاس يەھۇدىيە، سامارىيە ۋە ئىدوم ئۆلكىلىرىگە؛ ھىرود ئانتىپاس جەلىلىيە بىلەن پېرىيا ئۆلكىلىرىگە؛ فىلىپ بولسا ئىتۇرىيە ۋە تراخونىتىس ئۆلكىلىرىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغان.

2. ھىرود ئارخېلاس: ئۇ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 4 ـ يىلدىن مىلادىيە 6 ـ يىلغىچە ئۆز ئاتىسى «ئۇلۇغ ھىرود» نىڭ ئورنىغا چىقىپ، يەھۇدىيەدە ھۆكۈم سۈرگەن («مەتتا» 2: 22). ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقى ۋەھشىيلىكتە ھەددىدىن ئاشقانلىقى ئۈچۈن، ئۇ ئاخىردا ئاغدۇرۇۋېتىلگەن. ئۇنىڭدىن كېيىن، يەھۇدىيە رىم ئىمپېرىيىسىنىڭ بىر ئۆلكىسىگە ئايلىنىپ، رىمدىكى ئىمپېراتورلار تەيىنلىگەن ۋالىيلار تەرىپىدىن باشقۇرۇلغان.

3. ھىرود ئانتىپاس: «ئۇلۇغ ھىرود» نىڭ ئوغلى بولۇپ، ئۇ جەلىلىيە ۋە پېرىياغا ھۆكۈمرانلىق قىلغان. ئۇ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ بېشىنى ئالدۇرغان ھەم ئەيسا مەسىھنى سوئال ـ سوراق قىلغان («مەتتا» 14: 1 ــ 10؛ «لۇقا» 23: 8 ــ 12). ئۇ مىلادىيە 41 ـ يىلى ئىمپېراتور كالىگۇلا تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنغان.

4. ھىرود ئاگرىپپا I: «ئۇلۇغ ھىرود» نىڭ نەۋرىسى بولۇپ، مىلادىيە 37 ـ يىلى رىم ئىمپېراتورى كالىگۇلا ئۇنىڭغا سۈرىيىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىش ھوقۇقىنى بەرگەن. ھىرود خۇشامەتچىلىك قىلىۋاتقان خەلقنىڭ ئۆزىنى «خۇدا» دەپ ئىبادەت قىلىشىغا قارشىلىق بىلدۈرمىگەنلىكى ئۈچۈن، قورسىقىغا قۇرت چۈشۈپ، مىلادىيە 44 ـ يىلى ئۆلگەن («ئەلچىلەر» 12: 21 ــ 23).

5. ھىرود ئاگرىپپا II: ھىرود ئاگرىپپا I نىڭ ئوغلى. ئۇ خۇش خەۋەرگە ئاتىسىدەك قارشى چىقمىغان بولۇپ، پاۋلۇسنىڭ ھەزرىتى ئەيسا ھەققىدىكى گۇۋاھلىقىنى ئاڭلىغان («ئەلچىلەر» 26 ـ باب).

ئوندىن بىر ئۆلۈش ــ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىغا ئاساسەن، خۇدانىڭ خەلقىنىڭ كىرىمىنىڭ ئوندىن بىرى خۇداغا ئاتىلىشى كېرەك ئىدى. كىشىلەر يىلدا بىر قېتىم، بەزىدە ئۈچ يىلدا بىر قېتىم ئۆز ھوسۇلى، چارۋا ماللىرى ۋە باشقا كىرىملىرىنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى بەلگىلىمە بويىچە روھانىيلارغا ۋە قالغان لاۋىيلارغا تاپشۇراتتى.

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى ــ يەتتە كۈن ئۆتكۈزۈلىدىغان پېتىر نان ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى «ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ. بۇ ھېيتتا ئىسرائىل خەلقى خۇدانىڭ ئۆز ئاتا ـ بوۋىلىرىنى مىسىردىكى قۇللۇقتىن قۇتۇلدۇرۇپ، ئازاد قىلغانلىقىنى خاتىرىلەيتتى. ئەينى ۋاقىتتا، ھەربىر ئىسرائىل ئائىلىسى خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە بىردىن قوي قۇربانلىق قىلغانىدى. كېيىنكى ئەۋلادلارمۇ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ ھارپا كېچىسىدە قوي بوغۇزلاپ، خۇدانىڭ مېھىر ـ شەپقىتىنى مەدھىيىلەيتتى. ئەينى ۋاقىتتا خۇدا ئىسرائىللارنىڭ مىسىردىن تېزلىكتە ئايرىلىشى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ پېتىر نان يېيىشىنى بۇيرۇغان. خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە بۇ ھېيتتا ھەرقانداق بىر ئائىلىدە يەتتە كۈنگىچە پېتىر نان يېيىلەتتى. شۇڭا، بۇ ھېيت «پېتىر نان ھېيتى» دەپمۇ ئاتالغان («چىقىش» 12 ـ باب).

ئۆلۈم ــ ئىنجىل ۋە تەۋراتتا «ئۆلۈم» ئىنسانىنىڭ ھەم تەن جەھەتتىكى ئۆلۈشىنى ھەم خۇدا بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنىڭ ئۈزۈلۈپ خۇدادىن يىراقلىشىشىنى، يەنى روھىي جەھەتتىكى ئۆلۈشىنى كۆرسىتىدۇ («يارىتىلىش» 2: 17؛ «رىملىقلار» 8: 6). ھەممە ئادەم ئۆلىدۇ ۋە ئۆلگەندىن كېيىن سوراققا تارتىلىدۇ. مۇقەددەس كىتابتا تىلغا ئېلىنغان «ئىككىنچى ئۆلۈم»، يەنى مەڭگۈلۈك ئۆلۈم سوراققا تارتىلغاندىن كېيىن خۇدادىن مەڭگۈ ئايرىلىپ، ئوت كۆلدە جازالىنىشنى كۆرسىتىدۇ («ۋەھىيلەر» 21: 8).

ئۆلۈمدىن تىرىلىش ــ ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلگەندىن كېيىن، ئۈچىنچى كۈنى تىرىلىشى ئۆلگەنلەرنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقىغا كاپالەتلىك قىلىدۇ («كورىنتلىقلارغا 1 ـ خەت» 15: 20؛ «رىملىقلار» 8: 11). ئۇ بۇ دۇنياغا قايتا كەلگەندە، ئۆلگەن ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسىنى تىرىلدۈرىدۇ («سالونىكالىقلارغا 1 ـ خەت» 4: 16). ئۇلارنىڭ تىرىلدۈرۈلگەن تېنى خۇددى ئۇنىڭ تىرىلدۈرۈلگەن تېنىدەك چىرىمەيدىغان، شان ـ شەرەپلىك ۋە كۈچلۈك تەن بولىدۇ («كورىنتلىقلارغا 1 ـ خەت» 15: 42 ــ 53). خۇداغا ئېتىقاد قىلمىغانلارمۇ قىيامەت كۈنى تىرىلدۈرۈلىدۇ، لېكىن ئۇلار خۇدانىڭ قاتتىق سوتى ۋە جازاسىغا ئۇچرايدۇ («ۋەھىيلەر» 20: 11 ــ 15).

ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكى ــ ئەيسا مەسىھنىڭ تېنى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس روھ تەرىپىدىن ئۇنىڭ تېنىنىڭ ئەزالىرى قىلىنىدۇ («كورىنتلىقلارغا 1 ـ خەت» 12: 12 ــ 13). بۇ، كەڭ مەنىدە پۈتۈن جاھاندىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىنى كۆرسىتىدۇ. تار مەنىدە بولسا، مەيلى قەيەردە بولسۇن، خۇدانىڭ سۆزى ئاساسىغا قۇرۇلغان يەرلىك ئېتىقادچىلارنىڭ ئۇيۇشمىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىبادەتخانا ــ تۆۋەندىكىدەك تونۇشتۇرۇلىدۇ:

1. مەركىزىي ئىبادەتخانا: يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ كۆپ يىغىلىدىغان ۋە ئەڭ مۇھىم جايى بولۇپ، بۇ يېرۇسالېمغا جايلاشقان. يەھۇدىيلارنىڭ بۇنىڭدىن باشقا نۇرغۇن ئىبادەتخانىلىرى بولسىمۇ، خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە پەقەت مەركىزىي ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلىش توغرا بولاتتى. ئەڭ دەسلەپكى مەركىزىي ئىبادەتخانا مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 10 ـ ئەسىرنىڭ بېشىدا سۇلايمان پادىشاھ تەرىپىدىن پايتەخت يېرۇسالېمدا ياسالغان بولۇپ، مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 586 ـ يىلى بابىلونلۇقلار تەرىپىدىن گۇمران قىلىنغان بولۇپ، يەھۇدىيلار بابىلونغا سۈرگۈن قىلىنغان. مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 536 ـ يىلى بىر قىسىم يەھۇدىيلار ئىسرائىلىيىگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۇشبۇ ئىبادەتخانىنى قايتىدىن ياساشقا باشلىغان. مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 37 ـ يىلى ھىرود خان ھۆكۈمرانلىق تەختىگە ئولتۇرغاندىن كېيىن، ئىبادەتخانىنى تېخىمۇ چوڭ ۋە گۈزەل قىلىپ ياساپ چىقىپ، شۇ ئارقىلىق يەھۇدىيلارنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈرمەكچى بولغان. ئۇ ئىبادەتخانا شۇ ۋاقىتلاردىكى ئەڭ ھەشەمەتلىك ئىمارەت ھېسابلانغان. مەركىزىي ئىبادەتخانا ئىسرائىللار مىسىردىن چىققاندا خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە ئېيتقان ئىبادەت چېدىرىنىڭ نۇسخىسىدا ياسالغان بولۇپ، مەركىزىي ئىبادەتخانا ھويلىسىدىكى قۇربانلىق سۇپىسىدا روھانىيلار قۇربانلىق كۆيدۈرەتتى، مۇقەددەس جايدا روھانىيلار ئىسرىق كۆيدۈرەتتى، ئەڭ مۇقەددەس جايغا باش روھانىي يىلدا بىر قېتىم كىرىپ، گۇناھنى كەچۈرۈم قىلالايدىغان قۇربانلىق قانلىرىنى ئاتايتتى.

2. ئىبادەتخانا: ئىبادەتخانا يەھۇدىيلارنىڭ خۇداغا ئىبادەت قىلىدىغان جايى بولۇپ، بۇ يەردە تەۋرات، زەبۇر، پەيغەمبەرلەر يازمىلىرى ئوقۇلۇپ، خۇدانىڭ يولى

توغرۇلۇق تەلىم بېرىلەتتى ھەم باللارنىڭ ساۋاتى چىقىرىلاتتى. دەسلەپتە سۇلايمان پادىشاھ تەرىپىدىن ياسالغان مەركىزىي ئىبادەتخانا گۇمران قىلىنغاندىن كېيىن، يەھۇدىيلار ئەسىر بولغان جايلاردا بۇنداق ئىبادەتخانىلارنى قۇرغان.

ئىبراھىم — سامنىڭ ئەۋلادى، تەراھنىڭ ئوغلى، سارەنىڭ يولدىشى بولۇپ، ئىسھاقنىڭ ئاتىسى بولۇش بىلەن يەھۇدىيلارنىڭ ئەجدادى ھەمدە ئىسمائىلنىڭ ئاتىسى بولۇش بىلەن ئەرەبلەرنىڭ ئەجدادى بولغان. ئۇنىڭ ئەسلى ئىسمى «ئىبرام» بولۇپ، ئۇ «ئۇلۇغ ئاتا» دېگەن مەنىدىدۇر. ئۇنىڭ ئىككىنچى ئىسمى، يەنى «ئىبراھىم» نى خۇدا قويغان بولۇپ، ئۇ «نۇرغۇن ئەۋلادلارنىڭ ئاتىسى» دېگەن مەنىدە. ئىبراھىم ئالاھىدە كۈچلۈك ئېتىقادى بىلەن ياد ئېتىلىپ كەلگەن («ئىبرانىيلار» 11: 8 — 19).

ئىسھاق — خۇدا ئىبراھىمغا ئۇنىڭ ئايالى سارە ئارقىلىق بېرىشكە ۋەدە بەرگەن ئوغۇل بولۇپ، ئۇ رىبەقانىڭ يولدىشى، ياقۇپ ۋە ئەساۋنىڭ ئاتىسىدۇر. خۇدا ئىبراھىمغا ئىسھاق ئارقىلىق ئۇنىڭ ئەجدادلىرىنى بەختلىك قىلىدىغانلىقى ھەققىدە ۋەدە بەرگەن. ئىسھاق دېگەن ئىسىم «كۈلكە» دېگەن مەنىدە.

ئىسرائىل — ياقۇپنىڭ يەنە بىر ئىسمى بولۇپ، بۇ ئىسمنى خۇدا ئۇنىڭغا قويغان («يارىتىلىش» 32: 28). ياقۇپنىڭ ئون ئىككى ئوغلى بولۇپ، بۇ ئوغۇللارنىڭ نۇرغۇنلىغان ئەۋلادلىرى بولغان ھەم بۇلار «ئىسرائىل قەبىلىلىرى» دەپ ئاتالغان. شۇنىڭدىن تارتىپ، ئىسرائىل دېگەن بۇ نام پۈتكۈل ئىسرائىل مىللىتىنىڭ نامى بولۇپ قالغان.

ئىلياس پەيغەمبەر — كونا ئەھدە دەۋرىدىكى ئۇلۇغ پەيغەمبەرلەرنىڭ بىرى. ئۇ مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 9 ـ ئەسىردە ئىسرائىلىيىنىڭ شىمالىي تەرىپىدە خۇدانىڭ ۋەھيىلىرىنى يەتكۈزگەن.

ئىنسانئوغلى — ئەيسا مەسىھنى كۆرستىدىغان بۇ نام دانىيال پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىدا كۆزگە چېلىقىدۇ. مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 6 ـ ئەسىردە ياشىغان دانىيال پەيغەمبەر غايىبانە ئالامەت ئارقىلىق «ئىنسانئوغلى» دېگەن زاتنىڭ خۇدا ئالدىغا كېلىپ، خۇدادىن يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر بىلەن مىللەتلەرنى باشقۇرۇش ھوقۇقىنى

ۋە چەكسىز ئۇلۇغلۇقنى قوبۇل قىلغانلىقىنى كۆرىدۇ. يەھۇدىيلار ئارىسىدا بۇ غايىبانە ئالامەتتە تىلغا ئېلىنغان «ئىنسانئوغلى» دېگەن ئۇقۇم كېيىنكى ئەسىرلەردە خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە ئاسماندىن چۈشۈپ، بارلىق خەلقلەرگە ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھنىڭ نامىغا ئايلانغان.

يۇنۇس پەيغەمبەر ــ مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 8 ـ ئەسىردە ئىسرائىلىيىدە ياشىغان پەيغەمبەر. ئۇ نىنەۋى شەھىرىگە بېرىپ، ئۇ شەھەردىكىلەرنى خۇدادىن كېلىدىغان جازادىن ئاگاھلاندۇرۇشقا ئەۋەتىلگەن. ئۇ دەسلەپتە خۇداغا بويسۇنماي، باشقا يەرگە بارىدىغان كېمىگە چۈشكەن. دېڭىزدا قاتتىق بوران چىققاندىن كېيىن، باشقىلار ئۇنىڭ خۇداغا بويسۇنمىغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنى دېڭىزغا تاشلىۋەتكەن. دېڭىزدا يوغان بىر بېلىق ئۇنى يۇتۇۋېلىپ، ئۈچ كۈندىن كېيىن قۇرۇقلۇققا ياندۇرۇۋەتكەن. ئاندىن، ئۇ خۇدانىڭ دەسلەپكى ئەمرى بويىچە نىنەۋى شەھىرىگە بېرىپ، ئۇ يەردىكىلەرنى توۋا قىلىپ يامان يولدىن قايتىشقا چاقىرغان.

يېرۇسالېم ــ مۇقەددەس شەھەر بولۇپ، ئەسلى ئىسمى سالېم (تىنچلىق دېگەن مەنىدە). مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 ـ ئەسىردە پادىشاھ داۋۇت بۇ شەھەرنى ئىگىلەپ، ئۇنى ئىسرائىلىيىنىڭ پايتەختى قىلغان. پادىشاھ سۇلايمان بۇ شەھەردە تۇنجى ئىبادەتخانىنى سالدۇرغان. بۇ شەھەر مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 586 ـ يىلى، بابىلون ئىمپېرىيىسى تەرىپىدىن ۋەيران قىلىنغان ۋە مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 537 ـ يىلدىن باشلاپ قايتا ياسالغان. خۇددى ھەزرىتى ئەيسا ئالدىن ئېيتقاندەك، بۇ شەھەر مىلادىيە 70 ـ يىلى رىم قوشۇنى تەرىپىدىن مەركىزي ئىبادەتخانا بىلەن قوشۇپ ۋەيران قىلىنغان.

قوشۇمچە

ئبراهم دەۋرىدىكى
ئوتتۇرا شەرق
500 كىلومېتر
ئوتتۇرا دېڭىز
هاران
نىنەۋى
پاددان ـ ئارام
ئاسسۇر
دىجلە دەرياسى
فرات دەرياسى
بابىلون
بابىل
ئۇر
دەمەشق
قانان
شەكەم
بەيتەل
هېبرون
بەئەرشەبا
موئاب
ئېدوم
مدىيان
سىناي تېغى
مىسىر
نىل دەرياسى
قىزىل دېڭىز

سىدون
سەرەپەت
تىر
فىلىپ قەيسەرىيىسى
جەلىلىيە
ئوتتۇرا دېڭىز
قورازىن
كەپەرناھۇم
بەيتسايدا
كانا
ماگادان
جەلىلىيە كۆلى
تىبېرىيە
ناسىرە
نائىن
قەيسەرىيە
ئىئوردان دەرياسى
ئون شەھەر رايونى
سامارىيە
سامارىيە
ئانتىپاترىس
سىھار
جاففا
ئاراماتىيا
بەيتپاجى
ئېرىخا
ئېمايۇس
يېرۇسالېم
بەيتانىيا
بەيتلەھەم
گازا
يەھۇدىيە
ئۆلۈك دېڭىز
ئىدۇمېيا
ئەيسا مەسىھ دەۋرىدىكى ئىسرائىلىيە
50 كىلومېتىر

پاۋلۇسنىڭ سەپەرلىرى
رىم
ئۈچ ساراي
ئاپپىۇس بازىرى
پۇتېيولى
ئىتالىيە
رېگىيۇم
سىراكۇزا
مالتا
ماكېدونىيە
ئامفىپولىس
فىلىپپى
نېئاپولىس
سالونىكا
بېرىيا
يۇنان
ئافىنا
كورىنت
تروئاس
ئاسوس
مىسىيە
مىتىللى
خىيوس
ساموس
مىلېت
ئەفەس
ئاسىيا
كىنىدوس
پاتارا
مىرا
رودوس
بىتىنىيە
گالاتىيا
كاپادوكىيا
كىلىكىيە
ئانتاكيا
تارسۇس
سۇرىيە
سىپرۇس
ئادرىئاتىك دېڭىزى
كرىت
سالمونى
ئارامگاھ
لاسېيا
ئوتتۇرا دېڭىز
سىدون
تىر
پتولېماي
قەيسەرىيە
يېرۇسالېم
3 ـ سەپىرى («ئەلچىلەر» 18: 23 ــ 21: 17)
رىمغا قىلغان سەپىرى («ئەلچىلەر» 27: 1 ــ 28: 15)
400 كىلومېتر

پاۋلۇسنىڭ سەپەرلىرى
ئىتالىيە
رىم
ماكېدونىيە
فىلىپى
ئامفىپولىس
نېئاپولىس
سالونىكا
بېرىيا
يۇنان
ئافىنا
كورىنت
كېنخرىيە
تروئاس
مىسىيە
بىتىنىيە
ئاسىيا
ئەفەس
گالاتىيا
ئانتاكيا
كونيا
لىستىرا
دەربە
پەرگە
ئانتاليا
كاپادوكىيا
كىلىكىيە
تارسۇس
ئانتاكيا
سۇرىيە
سىپرۇس
سالامىس
پافوس
رودوس ئارىلى
كرىت
ئوتتۇرا دېڭىز
سىدون
تىر
قەيسەرىيە
يېرۇسالېم
1 ـ سەپىرى («ئەلچىلەر» 13: 1 ــ 14: 28)
2 ـ سەپىرى («ئەلچىلەر» 15: 36 ــ 18: 22)
400 كىلومېتىر

«ۋەهیلەر» دىكى يەتتە شەھەر
«ۋەهیلەر» 2: 1 ــ 3: 22 (شەھەرلەر قىزىل رەڭ بىلەن كۆرسىتىلگەن)
150 كىلومېتر
بىتىنىيە
پونتۇس
مىسىيە
گالاتىيا
كاپادوكىيا
تروئاس
ئاسوس
پەرگاما
فرىگىيە
تىياتىرا
ساردىس
ئىزمىر
پىسىدىيە
كونيا
لىستىرا
لىكائۇنىيا
فىلادېلفىيە
ئەفەس
لائودىكىيا
كولوسى
مىلىت
دەربە
كىلىكىيە
پامفىلىيە
تارسۇس
ئانتاليا
پەرگە
لىكىيە
ئانتاكيا
پاتارايا
مىرا
سىپرۇس
سالامىس
پافوس
ئوتتۇرا دېڭىز
كرىت

شۋىتسارىيىنىڭ جەنۋە شەھىرىدىكى مارتىن بودمېر فوندى توپلىمىدىن

«ئىنجىل» نىڭ مىلادىيە 200 ـ يىلى ئەتراپىدا كۆچۈرۈلگەن قەدىمكى گرېك تىلىدىكى قولىيازمىسىنىڭ بىر قىسمى. «يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر» نىڭ 1 ـ باب 1 ــ 13 ـ ئايەتلىرى بۇ بەتنى تەشكىل قىلىدۇ. بۇ پارچىنىڭ تىزىملىك نومۇرى P66.

ۋاتىكاننىڭ ئاپوستولىكا كۈتۈپخانىسىدىن

«B ۋاتىكانۇس» دەپ تىزىملانغان ئۇشبۇ قەدىمكى گرېك تىلىدىكى قولىيازما «ئىنجىل» نىڭ 4 ـ ئەسىردە كۆچۈرۈلگەن بىر نۇسخىسىدىن بولۇپ، «ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت» نىڭ 1 ـ بابى بۇ بەتنىڭ بىر قىسمىنى تەشكىل قىلىدۇ. بۇ، زامانىمىزغىچە ئەڭ ياخشى ساقلانغان قەدىمكى «ئىنجىل» نۇسخىلىرىدىن بىرى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

انجیل مَتَّی

اوّلقی باب

١ یسوع مسیح ابن داود ابن ابراهیمنینك نسب نامه کتابی ☼
٢ ابراهیمدین اسحق تورالدی و اسحقدین یعقوب تورالدی
٣ و یعقوبدین یهودا بیلان برادرلاری تورالدی ☼ و ثامارنینك
واسطهسی برله یهودادین فارص بیلان زارح تورالدی و فارصدین
٤ حصرون تورالدی و حصروندین آرام تورالدی ☼ و آرامدین
عمیناداب تورالدی و عمینادابدین نحشون تورالدی و نحشوندین
٥ سَلْمون تورالدی☼ و راحاب‌نینك واسطهسی برله سَلْموندین
بوعز تورالدی و روث‌نینك واسطهسی برله بوعزدین عوبید
٦ تورالدی و عوبیددین یسّی تورالدی ☼ و یسّیدین داود پادشاه
تورالدی و اوریّانینك کی‌نینك واسطهسی برله داوددین سلیمان
٧ تورالدی☼و سلیماندین رحبعام تورالدی و رحبعامدین ابیّا تورالدی
٨ و ابیّادین آسا تورالدی ☼ و آسادین یهوشافاط تورالدی
و یهوشافاطدین یورام تورالدی و یورامدین عوثیّا تورالدی ☼
٩ و عوثیّادین یوثام تورالدی و یوثامدین آحاز تورالدی و آحازدین
١٠ حزقیّا تورالدی ☼ و حزقیّادین منسّی تورالدی و منسّیدین
١١ آمون تورالدی و آموندین یوشیّا تورالدی ☼ و بابلغه کوچکان
وقتدا یوشیّادین یَکُنْیا بیلان برادرلاری تورالدی ☼
١٢ و بابلدا کی اسیرلیکدین کین یَکُنْیادین شألتیئیل تورالدی

بۇ ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىنىپ، قەشقەردە 1939 ـ يىلى بېسىلغان «ئىنجىل» نىڭ «مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر» 1 ـ بابىدىكى سۈرەت.

خۇش خەۋەرنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تارىخىغا بىر نەزەر

«ئىنجىل» تېكىستلىرى مەيدانغا كېلىۋاتقان ۋاقىتلارنىڭ ئۆزىدىلا، يەنى 1 ـ ئەسىردىلا ئەيسا مەسىھ ئېتىقادى ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ دۇنيانىڭ يىراق ـ يىراق يەرلىرىگىچە تارقالغانلىقى بىزگە مەلۇم. مەسىلەن، ئەيسا مەسىھ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈپ ئوتتۇز ـ قىرىق يىل ئۆتكەندىن كېيىن قەلەمگە ئېلىنغان «ئىنجىل» نىڭ «ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى» دېگەن قىسمىدا خۇش خەۋەرنىڭ ئىسرائىلىيدىن غەرب تەرەپكە قاراپ تاكى رىمغىچە تارقالغانلىقى يېزىلغان. تارىخىي ماتېرىياللارغا ئاساسەن، خۇش خەۋەرنىڭ شەرققە، يەنى پېرسىيە ئىمپېرىيىسىگە، ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ يىراق يەرلەرگىچە تارقالغانلىقىنىڭ ناھايىتى بۇرۇنقى ۋاقىتلارغا توغرا كېلىدىغانلىقىنى بىلەلەيمىز. مىلادىيە 2 ـ ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىدا باكترىيادا، يەنى بۈگۈنكى ئافغانىستاندا ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلىرى ياشىغان. تۆۋەندىكى دەلىللەرگە ئاساسەن مىلادىيە 6 ـ ئەسىردىلا ئەيسا مەسىھ ئېتىقادىنىڭ نېستورىئان مەزھىپىنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيادا ئالاھىدە كەڭ تارقالغانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ. ئەينى چاغلاردا يىپەك يولىنىڭ مۇھىم مەدەنىيەت مەركەزلىرىگە ئايلانغان ھېرات (بۈگۈنكى ئافغانىستاندا) ۋە مەرۋ (ھازىرقى تۈركمەنىستاندا) شەھەرلىرىدىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىدە ئۇلارغا مەسئۇل بولۇشقا تەيىنلەنگەن «باش يېتەكچى» لەر بار ئىدى. ھەربىر «باش يېتەكچى» ئالتىدىن ئون ئىككىگىچە يېتەكچىگە، ھەربىر يېتەكچى بولسا ئوخشاش ساندىكى ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىگە مەسئۇل بولغانىدى. دېمەك، بىر «باش يېتەكچى» ئوتتۇزدىن يۈزگىچە بولغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكىگە مەسئۇل بولغان.

ئۇيغۇرلار ئەيسا مەسىھكە ئەڭ دەسلەپ ئېتىقاد قىلغان ئوتتۇرا ئاسىيا تۈرك مىللەتلىرىدىن بىرى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. تۇرپاننى مەركەز قىلغان قوچۇ ئۇيغۇر خانلىقى دەۋرى (9 ـ ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدىن 13 ـ ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە) دە ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلىرىنىڭ سانى خېلىلا كۆپ ئىدى. 1180 ـ يىلغا ئائىت تارىخىي خاتىرىلەرنى ئوقۇغىنىمىزدا، قەشقەرگىمۇ «باش يېتەكچى» نىڭ تەيىنلەنگەنلىكىنى، خوتەندە بولسا 12 ـ ئەسىردە ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلىرىدىن بولغان بىر پادىشاھنىڭ ھۆكۈم سۈرگەنلىكىنى بىلەلەيمىز. 13 ـ ۋە 14 ـ ئەسىرلەردە ئالمالىق (بۈگۈنكى ئىلى ۋادىسىدىكى غۇلجا شەھىرىگە يېقىن جاي) ۋە ناۋكات (قىرغىزىستاندىكى ئىسسىق

كۆل ئەتراپىدا) لارغا «باش يېتەكچى» لەر تەيىنلەنگەنىدى.

1253 ـ يىلى ئوتتۇرا ئاسىيانى زىيارەت قىلغان ياۋروپالىق مەشھۇر سەيياھ ۋىلىيام رۇبرۇك ئۆز خاتىرىسىدە ئۇيغۇرلار توغرىسىدا توختىلىپ، ئۇلارنىڭ «ھەممە شەھەرلىرىدە ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلىرى بىلەن مۇسۇلمانلار ئارىلىشىپ ياشايدۇ» دەپ يازغان. رۇبرۇك خاتىرىسىنىڭ بىر يېرىدە يەنە، ئاھالىسى پەقەت ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلىرىدىنلا تەركىب تاپقان قايالىق (تۇرپاندا) دېگەن يەرگە يېقىن جايدىكى ئىبادەتخانىنى زىيارەت قىلغانلىقىنى تىلغا ئالىدۇ. رۇبرۇكنىڭ زىيارىتىدىن ئۇزاق ئۆتمەيلا، بۇ جايلارنى كېسىپ ئۆتكەن مەشھۇر سەيياھ ماركو پولومۇ قەشقەر ۋە قاراغوجا (تۇرپاندا) دىكى ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىلىرى ھەققىدە خاتىرە قالدۇرغان. يەنە باشقا تارىخىي ماتېرىياللار قومۇلدىمۇ ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرى يېتەكچىلىرىنىڭ بولغانلىقىنى دەلىللەپ بېرىدۇ.

ئەيسا مەسىھ ھەققىدىكى نۇرغۇن تېكىستلەر سۇرىيە تىلىدىن سوغدى ۋە كېيىنچە قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە قىلىنغانىدى. بۇ تېكىستلەرنىڭ كۆپ قىسمى 9 ـ ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدىن 13 ـ ئەسىرگىچە بولغان مەزگىلگە تەۋە بولۇپ، تۇرپانغا يېقىن بۇلايىق خارابىلىقىدىن تېپىلغان. بۇ تېكىستلەر مەزمۇن ۋە تۈر جەھەتتىن ئەيسا مەسىھ ئېتىقادىنىڭ ئاساسى، مەدھىيە ناخشىلىرى، زەبۇر مۇناجاتلىرى، دۇئا ـ تىلاۋەتلەر ۋە مۇقەددەس كىتاب تەبىرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ھازىرغىچە تۇرپاندىن تېپىلغان ئۇيغۇر تىلىدا يېزىلغان ئەيسا مەسىھ ئېتىقادى ھەققىدىكى تېكىستلەرنىڭ ئەڭ مۇھىملىرى تۆۋەندىكىچە: بەيتلەھەمدە يېڭى تۇغۇلغان ئەيسا مەسىھنى يوقلىغان ئۈچ مۇنەججىم ھەققىدىكى بايانلار، 4 ـ ئەسىردە ئېتىقادى سەۋەبىدىن ئۆلتۈرۈلگەن گېئورگ ئىسىملىك ئەيسا مەسىھ ئېتىقادچىسى ھەققىدىكى بايانىنىڭ بىر قىسمى ۋە ئېتىقادچىلارنىڭ دۇئا ـ تىلاۋەتلىرى. سۇرىيە، سوغدى ۋە قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدا يېزىلغان ئەيسا مەسىھ ئېتىقادى ھەققىدىكى قولىيازمىلار شەرق تەرەپتىن، مەسىلەن دۇخخۇاڭ ۋە ئىچكى موڭغۇلنىڭ خۇشۇت شەھىرى ئەتراپىدىنمۇ تېپىلغان.

تۆۋەندە گېرمانىيە دۆلەت كۇتۇپخانىسى (گېرمانىيە دۆلەت كۇتۇپخانىسى بېرلىن ـ براندېنبۇرگېر پەنلەر ئاكادېمىيىسى پرۇسىيەن مەدەنىي يادىكارلىقلار شەرقشۇناسلىق بۆلۈمى) دا ساقلىنىۋاتقان يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان قىممەتلىك پارچىلەردىن ئىككىنى دىققىتىڭلارغا سۇنىمىز.

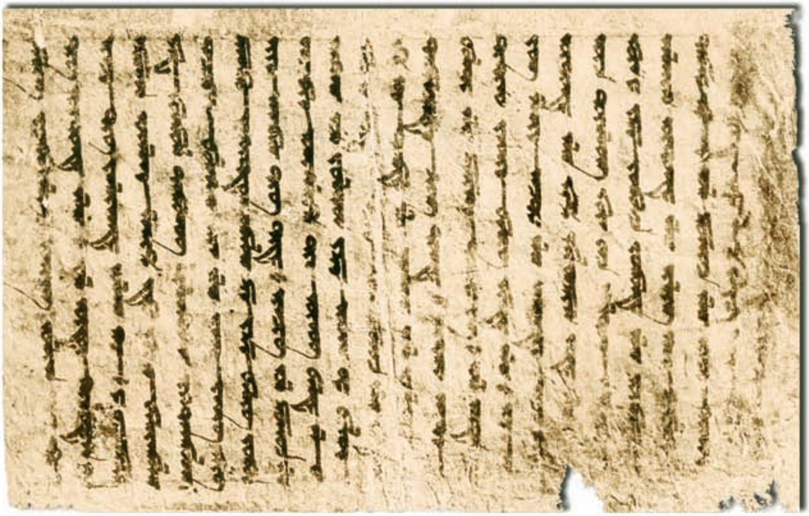

T II B29

13 ـ ئەسىردە سۇرىيە تىلىدىن قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە قىلىنىپ، قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدا يېزىلغان تېكىست. بۇنىڭدا «مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر» نىڭ 2 ـ بابىدا تىلغا ئېلىنغان، يېڭى تۇغۇلغان ئەيسا مەسىھنى زىيارەت قىلغان مۇنەججىملەرگە مۇناسىۋەتلىك ۋەقەلەر بايان قىلىندۇ.

ترانسكرىپسىيىسى:

...barıp yükünälim aniŋ ulug kutıŋa tep ötündilär, ol ödün ulug hirodes han inčä tep y(a)rlikadi olarka, ya ämti amrak oglanlarım ädgük(i)yä barıŋlar käd köŋül tägürüp tiläŋlär istäŋlär, näčökin bolsar sizlar yänä yanıp k[e]lip maŋa ešitdürünlär m(ä)n y(e)mä barip yükünäyin aŋar tep tedi, inčip ol mogočlar näčökin urišlımtın ünüp bardilar ärsär ol yultuz y(e)mä olarnı birlä barır ärdi, kačan ol mogočlar bidilhimka tägdilär ärsär ol yultuz täbrämädin šük turdi, ötrü anta bultılar mšiha t(ä)ŋri-ig, ol ödün titirü yakın barıp kirdilär, öz yüklärin ačtılar ärtüdin ačukın ötündilär kim kelürmiš ärdilär, üč türlüg közünč altun zmuran küži y(e)mä yükünč yükündilär ögmäk alkıš ötündilär elig han mšiha t(ä)ŋrikä,...

T II B28 (U 4910)

19 ـ ئەسىرنىڭ باشلىرىدا تۇرپان بۇلايىقتىن تېپىلغان، 10 ـ ياكى 11 ـ ئەسىرلەرگە تەۋە بولغان دۇئا ـ تىلاۋەت ھەققىدىكى تېكىستنىڭ بىر قىسمى.

تەرجىمىسى:

بىزنىڭ تەلەپلىرىمىزگە، بىزنىڭ ئارزۇلىرىمىزغا قۇلاق سال. سەن ئانىسىزلارنىڭ ئانىسىسەن، ئاتىسىزلارنىڭ ئاتىسىسەن. بىزدەك بىچارىلەرنىڭ تايانچىسىسەن. سەن بارلىق ئۈمىدسىزلەرنى ئۈمىدۋار قىلغۇچىسەن. سەن بارلىق دەردمەنلەرنى، زۇلۇمغا ئۇچرىغانلارنى دەردتىن زۇلۇمدىن ئازاد قىلغۇچىسەن. سەن يەنە خەتەرلىك كېسەللەرگە گىرىپتار بولغانلارنىڭ، يارىلانغانلارنىڭ كېسەللىرىگە يارىلىرىغا شىپالىق بەرگۈچى... تۇۋپىسەن. سەن يەنە بارلىق گۇناھكارلارنى گۇناھلىرىدىن ئازاد قىلغۇچى پەرۋەردىگارسەن...

مۇقەددەس كىتابتىكى بىر قىسىم مۇھىم شەخس ۋە ۋەقەلەر

	باب / ئايەت	بەت
ئادەم ئاتا ۋە ھاۋا ئانا	يارىتىلىش 2 ـ ، 3 ـ بابلار	6 ـ 12
نۇھ ۋە توپان بالاسى	يارىتىلىش 6 ــ 9 ـ بابلار	17 ـ 24
ئىبراھىم	يارىتىلىش 12 ــ 23 ـ بابلار	30 ـ 61
ئوغلىنى قۇربانلىق قىلىشى	يارىتىلىش 22 ـ باب	57 ـ 59
ھەجەر بىلەن ئىسمائىل	يارىتىلىش 16 ـ باب	39 ـ 40
ئىسھاق	يارىتىلىش 24 ـ باب	61 ـ 69
ياقۇپ	يارىتىلىش 25 ــ 35 ـ بابلار	109 ـ 68
يۈسۈپ	يارىتىلىش 37 ــ 50 ـ بابلار	112 ـ 161
مۇسا:		
ئۇنىڭ دۇنياغا كېلىشى	چىقىش 2 ـ باب	165 ـ 166
خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلىشى	چىقىش 3 ـ ، 4 ـ بابلار	168 ـ 175
مىسىردا	چىقىش 5 ــ 14 ـ بابلار	175 ـ 208
ئون پەرز	چىقىش 20 ـ باب	223 ـ 224
يەھيا پەيغەمبەر	لۇقا 1 ـ ، 3 ـ بابلار	511 ،497
بۈۋى مەريەم	لۇقا 1 ـ باب	500 ـ 502
ئەيسا مەسىھ:		
ئۇنىڭ دۇنياغا كېلىشى	لۇقا 2 ـ باب	505 ـ 507
جىننى ھەيدىۋېتىشى	ماركۇس 5: 1 ــ 20	432 ـ 434
بورائىنى تىنچىتىشى	لۇقا 8: 22 ــ 25	541
كېسەللەرنى ساقايتىشى	ماركۇس 1: 29 ـ 2: 12	418 ـ 421
لازارنى تىرىلدۈرۈشى	يۇھاننا 11: 1 ــ 44	683 ـ 687
ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشى	لۇقا 23 ـ ،24 ـ بابلار	617 ـ 628
ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشى	ئەلچىلەر 1: 6 ــ 11	734

مۇقەددەس كىتابتىكى بەزى مۇھىم تەلىملەر:

	باب / ئايەت	بەت
ئەيسا مەسىھنىڭ ۋەز ئېيتىشى	مەتتا 5 ــ 7 ـ بابلار	304 ـ 316
ئەيسا مەسىھنىڭ تەمسىللىرىدىن:		
ئۇرۇقنىڭ چېچىلىشى	لۇقا 4: 8 ــ 15	538 ـ 540
شەپقەتسىز چاكار	مەتتا 18: 21 ــ 35	363 ـ 364
مېھىر ـ شەپقەتلىك ئاتا	لۇقا 15: 11 ــ 32	580 ـ 582
مېھرىبان سامارىيىلىك	لۇقا 10:25 ــ 37	557 ـ 556
ھالال بىلەن ھارام	ماركۇس 7: 14 ــ 23	444 ـ 445
تالاق قىلىش ھەققىدە	مەتتا 19: 1 ــ 12	364 ـ 365
ئەڭ مۇھىم ئەمر	ماركۇس 12: 28 ــ 34	471 ـ 472
خۇدانى سۆيۈش	لۇقا 7: 36 ــ 50	536 ـ 538
دۇئا ھەققىدە	مەتتا 6: 5 ــ 15	309 ـ 311
روزا تۇتۇش ھەققىدە	مەتتا 6: 16 ــ 18	311
غەم قىلىش ھەققىدە	لۇقا 12: 22 ــ 31	567 ـ 568
ساختىپەزلىك ھەققىدە	مەتتا 23: 1 ــ 36	382 ـ 386
ئەيسا مەسىھنىڭ تىرىلىشى	مەتتا 16: 21	356
ئەيسا مەسىھنىڭ ۋەسىيىتى	يۇھاننا 14 ــ 16 بابلار	698 ـ 708
زامان ئاخىرى ھەققىدە	مەتتا 24: 3 ــ 31	387 ـ 390
ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى	ۋەھىيلەر 22: 7 ــ 17	1295 ـ 1296
ئاخىرەتتىكى سوراق ھەققىدە	مەتتا 25: 31 ــ 46	394 ـ 395
گۇناھتىن قۇتقۇزۇلۇش يولى	رىملىقلار 3: 21 ــ 31	865 ـ 866
ئەر ـ ئاياللىق مۇناسىۋەت	ئەفەسلىكلەر 5: 21 ــ 33	1033 ـ 1034
مۇھەببەت ھەققىدە	كورىنتلىقلارغا 1 ـ خەت 13 ـ باب	897
خۇدانىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى	رىملىقلار 8: 31 ــ 39	881 ـ 882

مۇقەددەس كىتاب

ئىنجىل

تەۋراتتىن تاللانمىلار

ھازىرقى زامان ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى

خەلق ھاياتلىق كىتاب نەشرىياتى (LBA) نەشر قىلدى
(شياڭگاڭ جيۇلۇڭ ت. س. ت. پوچتا ساندۇقى 98425)
©2005 ئۇيغۇرچە «مۇقەددەس كىتاب» جەمئىيىتى

فاكس: 9046 3010 (852)
كومپيۇتېر تور ئادرېسى: www.umkj.org
ئېلېكترونلۇق پوچتا ئادرېسى: kitab@umkj.org

2005 ـ يىل 12 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2005 ـ يىل 12 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
ISBN 962-7329-19-3 / LBA-100
ISBN-13: 978-962-7329-19-0